ÆLIANI
PORPHYRII PHILOSOPHI
PHILONIS BYZANTII
OPERA.

PARISIIS. — EXCUDEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB, 56.

ÆLIANI

DE NATURA ANIMALIUM

VARIA HISTORIA, EPISTOLÆ ET FRAGMENTA

PORPHYRII PHILOSOPHI

DE ABSTINENTIA

ET DE ANTRO NYMPHARUM

PHILONIS BYZANTII

DE SEPTEM ORBIS SPECTACULIS

RECOGNOVIT

ADNOTATIONE CRITICA ET INDICIBUS INSTRUXIT

RUD. HERCHER



PARISIIS

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT

INSTITUTI IMPERIALIS FRANCIÆ TYPOGRAPHO

VIA JACOB, 56

M DCCC LVIII

VIRO CLARISSIMO

CAROLO HALMIO

ANTIQQ. LITT. IN UNIVERS. MONACENSI PROFESSORI

BIBLIOTHECÆ REGIÆ DIRECTORI

HOC VOLUMEN

QUALECUMQUE EST

GRATI ANIMI TESTIFICANDI CAUSA

D. D. D.

R. H.

PRÆFATIO.

Claudius Ælianus Prænestinus, etsi Græcus sermo in eo non nativus erat, sed ascitus, in Pausaniæ scholis tantum profecerat, ut ob scripta sua Græca ab æqualibus suis summis laudibus efferretur adeoque sophistæ nomine honestaretur. His gloriolæ insignibus patet eum non potuisse ornari, si cujusvis generis anacoluthias, sententiarum ænigmata, monstra verborum et solœcismos vel sponte sua vel invitus admisisset, neque credibile est, tali scriptori ipsos Græcos, ut Philostratum, suæ linguæ subtilitatem elegantiamque concessisse. Præterea permirum accideret, si Ælianus, qui nimia quadam sua in scribendo morositate legentibus stuporem movere solet, quique eosdem semper inflat folles eandemque tundit incudem, a semetipso ita descivisset, ut sermonem tersum, expressum, numerosum, quem tot ejus historiolæ clamitant, passim commutasset cum inquinato, indistincto, aspero. Et quæ tandem esset illa quam initio librorum de Animalium Natura dixit συνήθη λέξιν, h. e. elocutionem propriam ipsi ac suam, nisi Græce scribentem se quovis temporis momento unum eundemque esse scivisset? Igitur vel minutissima, ni fallor, accurate tractavit ac si quid in ejus libris contra leges quas vel ipse sibi tulit vel illius ætatis sophistæ sanxerunt, peccatum est, librariorum hoc esse censendum est, non ipsius Æliani. Veluti ἀνακολουθίαι in universum Æliano abjudicandæ sunt, quippe quarum usus, si nominativos absolutos et illud genus exceperis, quod parenthesi trahi solet, tertio sæculo prorsus exoluerit.

Scriptos libros ad quorum fidem Ælianum corrigerem, plures habui, etsi non tales, ut duabus tribusve illis familiis, in quas libros de Animalium Natura et Variam Historiam discedere novimus, aliquem surculum adjungere licuisset, cujus peculiaris ac propria virtus esset. Itaque in universum quidem nobis in priorum editorum copiis acquiescendum fuit, nec tamen illæ ita exhaustæ erant, ut ad solam conjecturam confugiendum fuisset. Nam ut libros de Animalium Natura primos commemorem, usus quidem est Fridericus Jacobsius Vaticani codicis collatione, sed manca illa, nec nisi sero ad se tramissam inde a libri VIII capite 11 Æliano adhibere potuit. Idem Jacobsius mira quadam Medicei sui admiratione captus non paucas bonas Vaticani lectiones, quæ ipsi jam præsto erant, plus justo neglexit. Ipse ego Vaticanum iterum contuli ex eoque nonnulla, quæ personati Basili diligentiam effugerant, ad meæ recensionis commodum converti. Cum eodem codice Variam quoque Historiam composui, unde vidi Lugdunensem Perizonianum Vaticani gemellum esse.

Præterea contuli codicem Parisinum Bibl. Imper. n. 1693. Sæc. XIV. Simillimus est Sluiskiano et pariter atque ille Variam Historiam cum Heraclide continet.

Eosdem libellos habet Heidelbergensis n. 155. Sæc. XIV. Ex Vaticano descriptus est.

Denique in recensenda Varia Historia Stobæi excerpta ascivi, turpiter adhuc neglecta. Sed de his infra explicatius dicam.

Epistolas Æliani ad editionem principem exegi.

Alia subsidia critica circumspiciens incidi in Mediceo-Laurentianum 8. Plut. XXII. sive in Joannis Damasceni sacra Parallela, quibus præter Variæ Historiæ frusta ex Stobæi Florilegio transcripta non pauca fragmina librorum de Animalium Natura immista sunt. Ea tum quidem (nam Gaisfordius eorum non nisi titulos enotaverat) et ipsa ad Stobæum referre non dubitabam. Itaque Ottonem Jahnium, professorem Bonnensem, adii, ut fragmentorum illorum mihi potestatem facere vellet. Nec defuit petenti vir eximius, verum intercessione sua effecit, ut Alfredus de Reumont, vir illustrissimus, Borussorum regis apud Florentinos legatus, excerpta illa in usum meum describenda curaret. At vero spe quam de iis habueram, ipsis inspectis, miserrime dejectus

sum, ut quæ ex fæce Ælianeorum codicum hausta nihil mihi nisi fœdissimorum mendorum turbam suppeditaverint.

Tenuem denique spem collocaveram in Codice Vindobonensi Medic. Græc. 7, quem paucis quibusdam locis solum Æliani manum servasse intellexeram. Igitur Adolphum Wahrmund, Cæsareæ bibliothecæ solertissimum amanuensem, per literas rogavi, ut speciminis loco librorum de Animalium Natura decimum quartum et quintum mea causa conferret. Quod quum ille accuratissime perfecisset, hoc unum inde rescivi, particulam δέ, quam XV, 11, p. 257, 22, dudum de conjectura expuleram, jam codicis auctoritate ab Æliani oratione arceri posse. Quapropter hunc codicem non amplius tentavi.

Tantum de apparatu meo Ælianeo. Dicendum nunc de *emblematum* nube, quæ vel post Schneideri et Jacobsii curas Æliani verba obscurabat.

Emblematum istorum duo potissimum genera sunt. Alterum recentius est, ut quod Vaticani ope pelli possit. Veluti postquam Ælianus NA. XII, 5 de Alcmenæ partu verba fecit, in plurimis libris inferuntur hæc : καὶ τούς γε ὑμνησίους δράκοντας ἡ Ἥρα ἔπεμπεν αὐτῷ. Non advertit criticos draconum mentio ineptissime hoc loco facta, non verborum constructio male mutata, nec nisi Trillero et Reiskio in suspicionem venit vox monstruosa ὑμνησίους : quin defensores illa reperit Gesnerum et Abreschium, quorum hic ei admovit vocabulum non minus prodigiosum τιμήσιος (cf. NA. XI, 7), ille eam per ὑμνουμένους explicuit. Luculenter tamen ex Vaticano apparet verba ista deberi sciolo. Sed hoc genus attigisse satis est; pluribus dicendum est de altero genere ab omnibus codicibus religiose propagato, in quo exturbando quibusdam omnem modum excessisse videbor.

Nimirum antiquus aliquis codex, ad quem nostri omnes redeunt, candidum nescio quem lectorem nactus fuerat, qui verbis formulisque Ælianeis, quæ ejus admirationem excitassent, interpretamenta apposuerat sua, adeoque quid ipse sentiret de Æliani nonnullis opinionibus fabulisve ingenue in codicis sui margine professus erat. Hunc codicem quisquis descripsit glossas istas sic orationi interseruit, ut eas aut alieno prorsus loco reponeret aut verbis sententiisve quarum explicationi inserviebant, vel ἀσυνδέτως vel καί præfixo vel assumto δηλονότι affigeret. Hinc verborum constructionis quanta turba quantaque confusio exorta sit, facile ad conjiciendum est, neque subirascimur prioribus editoribus, quod quum vitii originem non perspexissent, in locis ita fœdatis de Æliani in ordinandis verbis arbitrio, de simplicitate quam affectaverit, de acumine denique, quod in eadem notione quæsiverit iteranda, mirabilia quædam narraverint. Sed jam inventi nostri testimonia ponenda sunt.

Initium faciam a loco aperte nos docente quænam inter formas geometricas lectori quem dixi visa fuerit pulcherrima. Leguntur NA. V, 13 hæc : γεωμετρίαν δὲ καὶ κάλλη σχημάτων καὶ ὡραίας πλάσεις αὐτῶν ἄνευ τέχνης τε καὶ κανόνων καὶ τοῦ καλουμένου ὑπὸ τῶν σοφῶν διαβήτου, τὸ κάλλιστον σχημάτων τὸ ἑξάγωνόν τε καὶ ἑξάπλευρον καὶ ἰσογώνιον ἀποδείκνυνται αἱ μέλιτται. Hic Schneidero ad justam commissuram aliquid deesse videbatur; Jacobsius Ælianum τὸ κάλλιστον σχημάτων [saltem τῶν σχημάτων] τὸ ἑξάγωνον vel σχῆμα τὸ ἑξάγωνον scripsisse ajebat. At vide quam belle glossatoris ista quam dixi sententiola vulgatis verbis exsecari possit, si Æliano tribuas γεωμετρίαν δὲ καὶ κάλλη σχημάτων καὶ ὡραίας πλάσεις αὐτῶν ἄνευ τέχνης τε καὶ κανόνων καὶ τοῦ καλουμένου ὑπὸ τῶν σοφῶν διαβήτου ἀποδείκνυνται αἱ μέλιτται, glossatori τὸ κάλλιστον σχημάτων τὸ ἑξάγωνόν τε καὶ ἑξάπλευρον καὶ ἰσογώνιον, quæ verba olim ad κάλλη σχημάτων adscripta fuisse manifestum est. Simile emblema deprehenditur XI, 12, ubi de delphini solertia hæc narrantur : ἐὰν δέ ποτε ἁλῷ, οἱ χαριέστεροι τῶν ἁλιέων ὁλόσχοινον αὐτοῦ διείραντες τῶν ῥινῶν ἐπαφῆκαν αὐτόν. Γνώρισμα τοῦτο εἰ ἐμπέσοι ἄρα τοῦ καὶ πρόσθεν ἁλῶναί τε καὶ σεσῶσθαι αὐτὸν περιφέρει· ὁ δέ, οἷα τὸν ἔλεγχον αἰδούμενος, οὐκέτι πλησιάζει σαγήνῃ τὸ ἐντεῦθεν. Nolo repetere quibus machinis editores hunc locum emendatum iverint. Nam luce clarius est, interpolatori deberi γνώρισμα τοῦτο εἰ ἐμπέσοι ἄρα τοῦ καὶ πρόσθεν ἁλῶναί τε καὶ σεσῶσθαι αὐτὸν περιφέρει, Æliano autem hæc sola concedenda esse : ἐὰν δέ ποτε ἁλῷ, οἱ χαριέστεροι τῶν ἁλιέων ὁλόσχοινον αὐτοῦ διείραντες τῶν ῥινῶν ἐπαφῆκαν (scr. ἀφῆκαν) αὐτόν· ὁ δέ, οἷα κτλ. Unde simul duos bar-

barismos Æliano exemimus, quorum unum in accusativo αὐτόν agnoscere licebat, alterum in ὁ δέ, quod perperam infertur post περιφέρει, cui et ipsi delphinus subest. Ad aliud exemplum transeo III, 22. Ibi Ælianus postquam scripsit ichneumonem cum aspide pugna congressurum in luto se volutare eoque se tanquam thorace circumdare, his pergit verbis : εἰ δὲ ἀπορία εἴη πηλοῦ, λούσας ἑαυτὸν ὕδατι καὶ εἰς ἄμμον βαθεῖαν ὑγρὸν ἔτι ἐμβαλών, ἐκ τῆσδε τῆς ἐπινοίας τὸ ἀμυντήριον ἐξ ἀπόρων σπάσας, ἐπὶ τὴν μάχην ἔρχεται· τῆς τε ῥινὸς τὸ ἄκρον, ἁπαλὸν ὄν, ἐγχρίσει τῇ τῆς ἀσπίδος τρόπον τινὰ ἐκκείμενον, φρουρεῖ τὴν οὐρὰν ἐπικάμψας μᾶλλον· οὕτως γὰρ ποιεῖν εἴωθεν, ἀνακλάσας καὶ ἀποφράξας δι' αὐτῆς αὐτό. Displicet ἀποφράξας absolute positum, nec placet μᾶλλον comparativus nec αὐτό ab ἄκρον nimis longo intervallo disjunctum. At facile mihi dabis ab Æliano hæc profecta esse τῆς τε ῥινὸς τὸ ἄκρον ἁπαλὸν ὂν [καὶ]*) ἐγχρίσει τῇ τῆς ἀσπίδος τρόπον τινὰ ἐκκείμενον φρουρεῖ τὴν οὐρὰν ἀνακλάσας καὶ ἀποφράξας δι' αὐτῆς αὐτό. Reliqua refero ad glossatorem, quem pupugerat vox ἀνακλάσας**) tum temporis ex familiaritate Græcorum remota. Adscripsit igitur, quasi corrigens scriptorem suum, ἐπικάμψας μᾶλλον· οὕτως γὰρ ποιεῖν εἴωθεν. Cui exemplo aliud adjicere juvat, in quo eundem hominem doctiloquum agnosco. Etenim IV, 43 de meleagridibus hæc leguntur : ὅσοι δὲ ἄρα αἰδοῦνται τὸ θεῖον, καὶ εἰ μᾶλλον τὴν Ἄρτεμιν, οὐκ ἄν ποτε τῶνδε τῶν ὀρνίθων ἐπὶ τροφῇ προσάψαιεν. Verba καὶ εἰ μᾶλλον τὴν Ἄρτεμιν varie a criticis tentata fuere; simplicissimum est lectorem fingere, qui, quum meminisset Meleagri consanguineas secundum vulgarem mythum a *Diana* in meleagrides conversas fuisse, ita interposuerit judicium suum, ut ad τὸ θεῖον adjiceret μᾶλλον τὴν Ἄρτεμιν. Postea quum hæc in orationem reciperentur, καί præfixum est, quod deinde in καὶ εἰ abiit, quemadmodum hoc factum videmus in Proœmio p. 1, 9. Similiter judicandum de III, 2 : σοβαροὶ δὲ Μῆδοι καὶ ἁβροὶ καὶ μέντοι καὶ ἐκείνων τοιοῦτοι***) ἵπποι· φαίης ἂν αὐτοὺς τρυφᾶν σὺν τοῖς δεσπόταις καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος καὶ τῷ κάλλει, ἤδη δὲ καὶ τῇ χλιδῇ καὶ τῇ θεραπείᾳ τῇ ἔξωθεν, καὶ τῇ θρύψει ἐοίκασιν αἰσθανομένοις μεγέθους τε τοῦ σφετέρου καὶ κάλλους καὶ ὅτι χλιδῶσι τῷ κόσμῳ. Neque enim adducar, ut credam elegantissimum scriptorem iisdem fere verbis bis deinceps eadem commemorasse. Nam et verba φαίης ἂν—τῷ κάλλει male redeunt in hisce τῇ θρύψει ἐοίκασιν αἰσθανομένοις μεγέθους τε τοῦ σφετέρου καὶ κάλλους et illa χλιδῶσι τῷ κόσμῳ inepte inferuntur post τῇ χλιδῇ. Itaque haud scio an noster locus olim ita scriptus fuerit :

σοβαροὶ δὲ Μῆδοι καὶ ἁβροί, καὶ μέντοι καὶ οἱ ἐκείνων τοιοῦτοι ἵπποι· φαίης ἂν αὐτοὺς τρυφᾶν σὺν τοῖς	τῇ θρύψει ἐοίκασιν αἰσθανομένοις μεγέθους τε τοῦ σφετέρου καὶ κάλλους
δεσπόταις καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος καὶ τῷ κάλλει, ἤδη δὲ καὶ τῇ χλιδῇ καὶ τῇ θεραπείᾳ τῇ ἔξωθεν.	χλιδῶσι τῷ κόσμῳ

Sed jam addam plura exempla, quibus καί non raro glossis præmissum fuisse demonstretur.

I, 32 : κέρατα δὲ τὰ ἑαυτοῦ ὁ κάραβος ἀνεγείρας, καὶ θυμωθεὶς εἰς αὐτὰ προκαλεῖται μύραιναν [καὶ ὡς εἶναι κατὰ γυναῖκα ὠργισμένην]· οὐκοῦν ἡ μὲν τοῦ ἀντιπάλου τὰ κέντρα, ὅσα οἱ προβέβληται, ταῦτα οὐκ ἐννοοῦσα καταδάκνει. Verba uncis inclusa glossator adspersit sequenti καταδάκνει. De sententia vide Jacobsium ad Achill. Tat. p. 556.

V, 51 : τὸ μὲν γὰρ βρυχᾶται, μυκᾶται δὲ ἄλλο, καὶ χρεμέτισμα ἄλλου καὶ ὄγκησις ἄλλου, βληχηθμός τε καὶ μηκασμός, [καὶ διάφορα φθέγματα] καὶ τισι μὲν ὠρυγμός, τισὶ δὲ ὑλαγμὸς φίλον. Verba διάφορα φθέγματα nihil nisi lemma sunt.

XV, 12 : οὐκοῦν [καὶ αἱ κόγχαι] κατὰ μικρὰ ὑποθαρσοῦσαι καὶ μάλα γε εἰκότως ἡσυχάζουσιν. Abundat copula et ipsum κόγχαι molestum est; Ælianus enim non de conchis sed de chemis loquitur. Præterea quoniam in ὑποθαρσοῦσαι idem subjectum est atque in ἐκκύπτουσιν, iterum subjectum inculcari legentibus absurdum foret. Itaque glossatori redde αἱ κόγχαι et copulam librario.

XVII, 23 : κατάπτεροι γὰρ ὡς ἦσαν αἱ τοῦ μύθου κόραι [καὶ τοὺς πόδας ὄρνιθες ἐδόκουν] ποιηταί τε ᾄδουσι καὶ ζωγράφοι δεικνύουσιν.

(*) Inserui καί, quanquam, si asyndeto ad emblema deprehendendum uti licet, fortasse verba ἁπαλὸν ὂν rectius et ipsa ad glossatorem revocabimus, cujus similes fœtus habentur IV, 30 (ὂν γλισχρόν). XII, 33 (ποταμὸς ὤν). XIV, 24 (ὀστρακῶδες ὄν).

(**) Hoc vocabulum de retorsa cauda præterea apud Ælianum legitur XIII, 12.

(***) Etiam τοιοῦτοι, quod inter ἐκείνων et ἵπποι collocatum primo adspectu aliquam offensionem habet, e margine irrepsisse dixeris. Vide tamen Antigonum Caryst. ap Athen. X. p. 419 : ἦν γὰρ τὸ τοῦ Μενεδήμου τοιοῦτον ἄριστον.

XVII, 26 : καὶ ἡμεροῦνταί τε καὶ γίνονται ῥᾷστα τιθασοί, ὡς ἄγειν τε ἀπὸ ῥυτῆρος [καὶ κατὰ κυναγωγούς] ἐπὶ θήραν κεμάδων καὶ ἐλάφων.

VH. I, 16 : καὶ πῶς ὑπὲρ ἡμῶν καλῶς Ἀπολλόδωρος οὑτοσὶ δοξάζει, εἴγε πεπίστευκεν ὅτι μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηναίων φιλοτησίαν [καὶ τὸ τοῦ φαρμάκου πῶμα] ἔτι ὄψεται Σωκράτην ; Hic male φιλοτησία a cicutæ sorbitione diversa esse scribitur. Ni mirum τὸ τοῦ φαρμάκου ab interpolatore profecta, id quod et verba suadent Phocionis VH. XII, 49, qui veneni poculum hausturus Ἐπισκήπτω, inquit, αὐτῷ (filio) μηδὲ Ἀθηναίοις μνησικακεῖν ὑπὲρ τῆς παρ' αὐτῶν φιλοτησίας, ἣν νῦν πίνω. Cf. Jacobs. ad NA. t. 2. p. 86.

Venio ad emblemata, quæ præpostera quam occupant sede originem suam produnt. Exempla hæc sunt :

NA. I, 11 : οὐκ ἐπὶ μήκιστον ἐκτείνουσι τὴν πτῆσιν [ἐκ τῆς νομῆς]. II, 44 : καὶ ἑαυτῶν [ὑπὸ πενίας] ἀξιώσαντες τὸ θήραμα ἄπρατον ὄν. 50 : ἐπικόλπιον ἐμβαλεῖν καὶ βαδίζειν [ἵνα λάθῃ] ὥς τι ἀγαθὸν εὑρόντα. III, 13 : γέρανος δὲ λίθον ὅνπερ οὖν καταπίνει [πετομένη] ὑπὲρ τοῦ ἔχειν ἕρμα, χρυσοῦ βάσανός ἐστιν. V, 28 : ἴδιον δὲ ἄρα πορφυρίων πρὸς τῷ ζηλοτυπώτατος εἶναι [ὁ ὄρνις] καὶ ἐκεῖνο δήπου κέκτηται. VI, 51 : ἀκούω δὲ ὅτι καὶ πρηστῆρας αὐτὰς (dipsades) καλοῦσί τινες, καύσωνας δὲ ἄλλοι. [γίνονται δὲ ἄρα ἐν Λιβύῃ τε καὶ Ἀραβίᾳ μᾶλλον.] ὄχλον δὲ ἄρα ὀνομάτων ἐπαντλοῦσι τῷδε τῷ θηρίῳ καὶ ἄλλων. VII, 33 : ὅταν αἴσθωνται φρῖττον τὸ κῦμα καὶ μᾶλλον [πνεῦμα] ἀδρότερον ὑπανίστασθαι. VIII, 7 : καὶ μὴ δηχθέντα ὅμως [θιγόντα] ἀποθανεῖν. IX, 19 : γαλεώτης δὲ ἐὰν εἰς οἶνον κατολισθὼν εἶτα ἀποπνιγῇ [ἢ εἰς ὕδωρ] λυπεῖ οὐδὲ ἕν. XI, 19 : καὶ κατὰ τύχην Λακεδαιμονίων ὑφορμοῦσαι [τῇ πόλει] δέκα νῆες συναπώλοντο τῇ προειρημένῃ θαλάσσης ἐπικλύσει πολλῇ. XIII, 19 : φεύγοντες οὖν τὴν γῆν καὶ ὑποστρέφοντες [ἄνευ δικτύων] εἰς τὸ ἐπικλινὲς τῆς ἀκάτου σφᾶς αὐτοὺς ὑπὸ πλήθους ὠθοῦσι καὶ εἴσω παρελθόντες ἑαλώκασι. XIV, 24 : καὶ τὸ μὲν περικείμενον ἔλυτρον φρουρεῖ τὸ ἔνδον καὶ δίκην ἕρκους [ὀστρακῶδες ὄν] περιέρχεται. XIV, 26 : ἐνταῦθά τοι καὶ οἱ περίνεῳ καὶ οἱ ναῦται ἐκπηδῶσι καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ θέουσι καὶ ἁμάξας ἄγουσι καὶ τὸν φόρτον μετῆραν ἐπὶ τοῦ τέως ὕδατος· καὶ πάλιν μετὰ τὴν χειμέριον ὥραν τοῦ αὐτοῦ φερομένου σφοδρῶς παραφέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ ἄχθη [καὶ τὸν Ἴστρον πατοῦσι βόες].

Alia denique emblemata indicantur vocabulo δηλονότι. Id in NA novies fieri animadverti. Cf. III, 37 : τοὺς δὲ βατράχους βοᾶν καὶ ἐρεσχελεῖν τὸν ἥρωα καὶ τὸν ὕπνον αὐτῷ διακόπτειν [καὶ λυπεῖν δηλονότι]. VII, 4 : ὄψει δὲ ἄρα ταῦρον καὶ ἐπὶ τοῖς νώτοις γυναῖκα ἄγοντα [τὴν Εὐρώπην δή (scr. δηλ.)] καὶ μετέωρον ἑστῶτα ἐπὶ τῶν κατόπιν σκελῶν. VII, 19 : ἄτολμα δὲ νεβροὶ καὶ πρόκες καὶ ζόρκες τε καὶ πύγαργοι καὶ οἱ λαγῴ, οὓς δὴ καὶ πτῶκας οἱ ποιηταὶ καλοῦσιν [ἐκ τοῦ πτώσσειν δηλονότι]. VIII, 11 : Ἡγήμων ἐν τοῖς Δαρδανικοῖς μέτροις περὶ Ἀλεύα τοῦ Θετταλοῦ φησὶ καὶ ἄλλα μέν, ἐν δὲ τοῖς καὶ ὅτι ἠράσθη δράκων αὐτοῦ [ὁ Ἡγήμων δηλονότι]. IX, 44 : Τρωγλοδύται γένος ἀνθρώπων ὑμνεῖται, καὶ τό γε ὄνομα εἴληφεν ἐκ τῆς διαίτης [καὶ τοῦ βίου δηλονότι]. XVII, 32 : ἐν τῇ Κασπίᾳ γῇ λίμνην ἀκούω μεγίστην εἶναι καὶ ἰχθῦς ἐν αὐτῇ γίνεσθαι μεγάλους, καὶ ὀξύρυγχοι καλοῦνται [κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ προσώπου δηλονότι]*).

Proxima emblemata ab eadem manu profecta esse apparet XIII 15 : λεπτοτέρα γὰρ ἡ τούτου (sc. κεφαλή) καὶ δεινῶς ἄσαρκος καὶ βραχυτέρα [δηλονότι κατὰ τὸ πᾶν σῶμα]. XVII, 1 : Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περίπλῳ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης λέγει οὕτως· ὄφεις ἑωρακέναι τετταράκοντα πήχεων τὸ μῆκος [πλάτος δὲ καὶ πάχος κατὰ τὸ μῆκος δηλονότι], 6 : περὶ δὲ τὴν Γεδρωσίων χώραν Ὀνησίκριτος λέγει καὶ Ὀρθαγόρας γίνεσθαι κήτη ἥμισυ ἔχοντα σταδίου τὸ μῆκος [πλάτος δὲ κατὰ λόγον τοῦ μήκους καὶ τοῦτο δηλονότι]. Vides vocabulis καὶ τοῦτο antecedentem (XVII, 1) glossam significari.

Sed jam ad aliud progrediendum est. VARIAM enim HISTORIAM vel leviter consideranti hoc planum esse debet, aliis capitibus larga manu fucum inductum esse, alia contra laborare sermonis mira quadam exilitate. Quam stili dissensionem ab eodem scriptore proficisci non potuisse intelligent quicumque Æliani dicendi genus æquabile et eodem semper verborum sententiarumque orbe præcinctum meminerint. Verum illam nec fortuito vel, quod pæne idem est, librariorum negligentia ac stoliditate factam in promptu est. Itaque tutissimum esse videtur de homine aliquo cogitare, qui pristinam hujus libelli formam ita immutaverit, nonnulla capita ut salva relinqueret, cetera autem habitu et colore plus minus exueret. Quod ipsum indicavit ante hos ducentos fere annos Joachimus Kuhnius, cui « compilatorum » malitia « pro justo Æliani opere ruta cæsa, pro integro corpore ossa et pellem, pro apparatissimis epulis analecta et miculas » reliquisse videbatur, idemque suggessit certissimum breviatæ orationis indicium voculam sat multis Variæ Historiæ capitibus præfixam, ὅτι dico otiosum illud, quod epitomatoris esse sciunt qui Photium ejusque sodales tractarunt. Sed Kuhnii sententia Perizonii, ut opinor, auctoritate aliquamdiu oblivioni data nuper demum digna quæ recoleretur habita est. Nam Fridericus Jacobsius in præfatione ad Æliani libros de Animalium Natura p. XXXIX hæc scripsit : « Quod si quis existimaverit Varias Historias haud secus ac libros de Animalibus ab Æliano fuisse elaboratos, sed in hanc formam ab epitomatoribus esse redactos, qui pauca quædam capita in librorum præsertim initiis integra et intacta reliquerint, sed in contractis quoque hic illic locutiones Æliano proprias et peculiares servaverint : hanc si quis, inquam, sententiam probaverit, non video quid ei magnopere opponere possis. » Verum ut Jacobsius « epitomatorum insolentiam » satis arcte definierit, tamen, quia omni argumentorum genere abstinuit, nihil ad summam rei profectum esse apparet. Itaque jam testes eos, quibus epitomatam esse Variam Historiam declaratur, in medium producam.

Primos in hanc rem citabo Stobæum et Suidam, Variæ Historiæ accuratissimos excerptores. De horum integritate dubitabat Perizonius. Ac Suidam quidem propterea rejiciebat, quod quæcunque ille in Lexico suo adscriptis titulis ad Variam Historiam revocasset,

*) Hæc ex X, 46 ὀξύρυγχος οὕτως ἰχθὺς κέκληται, καὶ ἔοικεν ἐκ τοῦ προσώπου λαβεῖν τὸ ὄνομα καὶ τοῦ σχήματος τοῦ κατ' αὐτὸ petita sunt.

ipse Perizonius in cognomine libello frustra quæsierat. At fugit eum male inter Æliani fragmenta receptam esse Suidæ glossam Ὑπῆρξαν· Αἰλιανός « ὁ δὲ ὑπήρξατο σωφρονεῖν, » quæ in Variam Historiam, unde evasit, retrahenda est. Etenim, ut hoc statim commemorem, in Æliani codicibus II, 12 hæc leguntur: ἐπεὶ γὰρ τῆς ἀσωτίας ἐπαύσατο Θεμιστοκλῆς ἀποκηρυχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ὑ π ή ρ χ ε τ ό π ω ς τ ο ῦ σωφρονεῖν καὶ τῶν μὲν ἑταιρῶν ἀπέστη, ἤρα δὲ ἔρωτα ἕτερον τὸν τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων καὶ θερμότατα ἐπεχείρει ταῖς ἀρχαῖς καὶ ἑαυτὸν ἔσπευδε εἶναι πρῶτον, ἔλεγε, φασί, πρὸς τοὺς γνωρίμους « τί δ' ἄν ἐμοῦ δοίητε, ὅς οὔπω φθονοῦμαι »; Quorum verborum quæ diductis literis distinxi, interpolatoris arbitratu sic scripta sunt. Nam πως quid sibi velit hoc loco parum liquet, quum sophrosyne Themistoclis qualis illa fuerit statim certissime demonstretur; tum aoristum, non imperfectum ab Æliano scriptum esse proxima verba ἐπαύσατο et ἀπέστη evincunt; denique τοῦ quin invito scriptore illatum sit[1]) dubitare nos non patitur consuetudo Æliani, qui ἄρχεσθαι et ὑπάρχεσθαι cum nudo infinitivo copulare solet, v. VH. X, 17 πρὶν ἢ ἄρξασθαι πολιτεύεσθαι. VIII, 1 καὶ εὐθὺς ἀπαρχομένου (scr. ὑπαρχομένου) λέγειν φωνή ἐπεγένετο. NA. II, 11 καὶ ὅτε τὰ κῶλα ὑπήρξαντο πήγνυσθαι. VI, 15 ἀθύρειν γοῦν μετ' ἀλλήλων ὑπήρξαντο. 48 ἡ τροπὴ τῆς μάχης τῆς κατὰ τὸν Ἰσσὸν τὰ Περσῶν πιέζειν ὑπήρξατο. XIV, 11 καὶ εἴ γέ τις ὑπάρξαιτο τούτων διώκειν τινά. IX, 46 εἶτα ἦρος νεῖν ὑπάρχονται ἐκεῖναί γε καὶ πορείας τῆς μακροτέρας[2]). Scripsit igitur Ælianus quod apud Suidam est καὶ ὑπήρξατο σωφρονεῖν, atque re vera Suidas præter alia Ælianea et ipsam Variam Historiam tractavit, ut jam in titulis istis acquiescendum sit.

Quem alterum testem citavi Stobæum, hujus incorruptam fidem nuper ego expertus sum, quum in Parallelorum Minorum indolem inquirerem[3]). Nihil igitur moror Perizonium, qui ejus auctoritatem fabellis quibusdam impugnare conatus est. Excerpsit autem Stobæus solam Variam Historiam neque aliorum Æliani librorum fragmenta in Florilegium suum retulit, ut non dubitem in eadem Historia reponere narratiunculam, quæ nudo Æliani nomine insignita in Joannis Damasceni Parallelis exstat[4]).

Sed jam ad discordias pergo, quibus Æliani vulgata et excerptores dissociantur. Firmissimo præsidio Ælianum tuitus est Stobæus: quod quo facilius percipiatur, quatuor ejus excerpta exadversum vulgatam collocata adscripsi.

Stob. Flor. 29, 60.	VH. VII, 7.
Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους εἰ ἔμελλε τῆς ὑστεραίας ἔσεσθαι ἐκκλησία, ἀλλὰ ἐκεῖνός γε διὰ τῆς νυκτὸς ἠγρύπνει πάσης, διαφροντίζων δηλονότι καὶ ἐκμανθάνων ταῦτα ἃ ἔμελλεν ἐρεῖν. Ὁ τοίνυν Πυθέας ἐκ τούτων ἐμοὶ δοκεῖν ἀπέσκωπτεν εἰς αὐτὸν ἐπιλέγων αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα ἐλλυχνίων ἀπόζειν.	Ὅτι Πυθέας ἀπέσκωπτεν εἰς Δημοσθένη τὸν Δημοσθένους, ἐπιλέγων αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα ἐλλυχνίων ἀπόζειν, ὅτι ἐκεῖνος διὰ τῆς νυκτὸς πάσης ἠγρύπνει φροντίζων καὶ ἐκμανθάνων ἃ ἔμελλεν ἐρεῖν ἐλθὼν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.
Stob. Flor. 79, 39.	**VH. IX, 33.**
Μειράκιον Ἐρετρικὸν προσεφοίτησε Ζήνωνι πλείονος χρόνου, ἔστ' ἂν [καὶ] ἐς ἄνδρας ἀφίκετο. Ὕστερον οὖν εἰς τὴν Ἐρετρίαν ἐπανῆλθε, καὶ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἤρετο ὅ τι ἄρα μάθοι σοφὸν ἐν τῇ τοσαύτῃ διατριβῇ τοῦ χρόνου· ὁ δὲ δείξειν ἔφη καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἔδρασε τοῦτο. Χαλεπήναντος γὰρ αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ τέλος πληγὰς ἐντείναντος, ὁ δὲ[5]) τὴν ἡσυχίαν ἀγαγὼν καὶ ἐγκαρτερήσας τοῦτο ἔφη μεμαθηκέναι, φέρειν ὀργὴν πατέρων καὶ μὴ ἀγανακτεῖν.	Μειράκιον Ἐρετρικὸν Ζήνωνι προσεφοίτησε πλείονα χρόνον. Ἐπανελθόντα δὲ ἤρετο ὁ πατὴρ τί ἄρα μάθοι σοφόν, ὁ δὲ ἔφη δείξειν. Χαλεπήναντος δὲ τοῦ πατρὸς καὶ πληγὰς ἐντείναντος τὴν ἡσυχίαν ἀγαγὼν καὶ ἐγκαρτερήσας τοῦτο ἔφη μεμαθηκέναι, φέρειν ὀργὴν πατρός.
Stob. Flor. 40, 24.	**VH. X, 5.**
Φρύγιος οὗτος ὁ λόγος· ἔστι γὰρ Αἰσώπου τοῦ Φρυγός. Ὁ δὲ λόγος φησὶ τὴν ὗν, ἐὰν αὐτῆς τις ἅψηται, βοᾶν καὶ μάλα γε εἰκότως· οὔτε γὰρ ἔρια ἔχει ὗς οὔτε ἄλλο τι πλὴν τῶν κρεῶν. Παραχρῆμα οὖν ὀνειροπολεῖν τὸν θάνατον εἰδυῖαν εἰς ὅ τι τοῖς χρησομένοις αὐτὴ[6]) πέφυκε λυσιτελὴς εἶναι. Ἐοίκασι δὲ τῇ ὑὶ τῇ Αἰσώπου οἱ τύραννοι ὑποπτεύοντες καὶ δεδοικότες πάντα· ἴσασι γὰρ ὅτι ὥσπερ οὖν αἱ ὗς ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσιν.	Φρύγιος οὗτος λόγος· ἔστι γὰρ Αἰσώπου τοῦ Φρυγός· τὴν ὗν, ἐάν τις ἅψηται αὐτῆς, βοᾶν καὶ μάλα γε εἰκότως· οὔτε γὰρ ἔρια ἔχει οὔτε ἄλλο τι, καὶ ὀνειροπολεῖ εὐθὺς τὸν θάνατον, εἰδυῖα εἰς ὅ τι τοῖς χρησαμένοις λυσιτελεῖ. Ἐοίκασι δὲ τῇ ὑὶ τῇ τοῦ Αἰσώπου οἱ τύραννοι, ὑποπτεύοντες καὶ δεδοικότες πάντα· ἴσασι γὰρ ὅτι ὥσπερ οὖν ἡ ὗς ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσιν.
Stob. Flor. 13, 38.	**VH. XIV, 3.**
Τιμόθεος ὁ Κόνωνος πρὸς Ἀριστοφῶντα τὸν Ἀζηνιέα πάντων ἄριστα ἔχοντα λόγον εἶπεν· ἐπεὶ γὰρ ἄσωτος ἦν ὁ Ἀριστοφῶν, πικρότατα αὐτοῦ καθίκετο ὁ Τιμόθεος εἰπὼν « ὦ ἱκανὸν οὐδέν, ἀλλὰ τούτῳ γε αἰσχρὸν οὐδέν. »	Ὅτι Τιμόθεος πρὸς Ἀριστοφῶντα ἄσωτον ὄντα πικρότατα καθικόμενος αὐτοῦ εἶπεν « ὦ ἱκανὸν οὐδέν, ἀλλὰ τούτῳ γε αἰσχρὸν οὐδέν. »

Cernitur in hac tabula, dicendi formulas nonnullas, ut τὴν ἡσυχίαν ἀγαγών, καὶ μάλα γε εἰκότως, ὥσπερ οὖν, ἀφανίζειν, quibus mirum quantum Ælianus de-

1) Similiter Aristoteles de Mir. Ausc. 167, quum Pseudoplutarchum excerperet, inter ἅμα et infinitivum inscite articulum infersit, v. de Fluv. 16, 2.

2) Intelligitur ex his exemplis Jacobsium ad NA. IX, 46 minus accurate scripsisse « variata oratione scriptor ὑπάρχονται (τοῦ) νεῖν et ὑπάρχονται πορείας. V, 42 ὑπάρχονται τοῦ δρόμου. VI, 31 τοῦ μέλους. »

3) Vide ad Plutarchum de Fluv. p. 11 sqq.

4) Vide Stob. Flor. vol. IV. p. 404 ed. Gaisf.

5) Restitui formulam Æliano familiarissimam pro librorum ὅδε, quo nunquam ille usus est.

6) Ita scripsi: αὐτῇ codd.

lectatur, vulgatæ pariter ac Stobæo communes esse, ut id quidem non dubium sit, quin utraque oratio fontem habuerit Ælianum. Verum neque illud incertum relinquitur, vulgatam deberi epitomatori, in Stobæanis ipsum Ælianum studiose propagatum esse. Apud Stobæum enim omnia digna Æliano : argumenta copiose et expresse narrata, apta initia, oratio ordine procedens, justæ conclusiones, dictio cultum et nitorem affectans. Epitomator contra licentiæ plenissimus est. Velut in capite quod est de suibus et tyrannis necem suspicantibus omisit verba ad sententiæ integritatem maxime necessaria πλὴν τῶν χρεῶν. Unde factum est, ut idem Æsopus et neget suem quidquam in se habere, quo homines uti possint, et vero affirmet, non nescium esse eum, quantum illi utilitatis ex ipso capiant. Simili socordia epitomator IV, 23 præteriit verba καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ὕβρισε τοῦτο, quasi juvenis ille Eretriensis propterea verberatus fuisset, quod patri se ostensurum esse dixerat quid novi didicisset a Zenone. Deinde fert Æliani consuetudo, ut in fronte historiolarum ponatur protagonista, ut de quo agatur statim in aperto sit. Optime igitur apud Stobæum 29, 60 [7]) dicendi initium a Demosthene sumitur, pessime apud alterum VII, 7 primus Pytheas prodit secundas partes agens. Tum epitomen arguit ὅτι particula primi ac quarti exempli initio collocata [8]), cujus ut par est apud Stobæum nullum comparet vestigium. Porro bene Ælianea hæc Stobæi sunt 40, 24 Φρύγιος οὗτος ὁ λόγος... ὁ δὲ λόγος φησὶ τὴν ὗν... βοᾶν [9]), non item quæ vulgantur Φρύγιος οὗτος λόγος... τὴν ὗν.. βοᾶν. Male etiam obliqui casus, qui alicujus verbi notionem in archetypo complebant, ab epitomatore abjecti sunt, velut αὐτῇ post χρησομένους 40, 24, vel αὐτῷ post χαλεπήναντος 79, 39 [10]). Denique Stobæus præter illas formulas, quas easdem habet atque epitomator, alias solus monstrat et ipsas Ælianeas. Cujus rei illustrissimum exemplum de Demosthene historiolam ponere juvat, quæ ab epitomatore tam tenuiter narratur, Ælianum ut nullo modo agnoscas : apud Stobæum contra Ælianeis formulis hisce distincta est ἀλλ' ἐκεῖνός γε, ὁ τοίνυν (v. ad NA. p. 123, 24), ἐκ τούτων, ἐμοὶ δοκεῖν. Ex quo genere etiam illud est, quod Stobæus 79, 39 ὁ δὲ in apodosi et ἔστ' ἂν cum indicativo præteriti junctum retinuit, quam utramque structuram a sophista nostro in deliciis habitam esse Jacobsius docuit ad NA. vol. 1, p. XXVI sqq. vol. 2, p. 221.

Duo Stobæi excerpta, quorum alterum Æliani orationem interdum et emblematis auctam esse demonstrat, alterum cum vulgata ad literam convenit, infra commemorabo. De ceteris pauca quædam in margine delibare placuit : plura statim addam, sed breviter. Supplebitur autem vulgata his excerptis non minus bene quam quatuor istis quæ supra apposui, neque fore quemquam confido, qui scabrum dicendi genus picto et expolito præponere malit.

Itaque in Æliani codicibus legitur II, 35 ἤρετο τί πράττοι.... ἔφη... τῷ ἀδελφῷ, apud Stobæum 118, 23 ἤρετο ὅ τι πράττοι [11])... ἀπεκρίνατο ... τἀδελφῷ. III, 3 αὐτῷ... ἐπέθετο τὸν στέφανον : 108, 63 αὐτοῦ... ἐπέθηκε (scr. ἐπέθετο) [12]) τῇ κεφαλῇ τὸν στέφανον. III, 28 ὁρῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τοῖς ἀγροῖς, ἤγαγεν αὐτὸν εἴς τινα τόπον... ἐπὶ τούτοις : 22, 33 ὁρῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ καὶ ἐπὶ πλέον [13]) ἐπὶ τοῖς ἀγροῖς ἤγαγεν αὐτὸν εἴς τινα τῆς πόλεως τόπον... ἐπὶ τούτοις οὖν. IV, 13 Ἐπίκουρος ὁ Γαργήττιος ἔλεγεν : 17, 30 Ἐ. ὁ Γ. ἐκέκραγε (ἐκεκράγει Meinekius) λέγων [14]). VIII, 15 ἐν Χαιρωνείᾳ τοὺς Ἀθηναίους νίκῃ ἐνίκησε [15]) Φίλιππος. ἐπαρθεὶς δὲ τῇ εὐπραγίᾳ : 21, 6 ἐν Χ. τ. Ἀ. ἡνίκα ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος ἐπαρθεὶς τῇ εὐπραγίᾳ. IX, 7 πόλιν. . ἦν τὸ... ἀεὶ θεᾶσθαι : 108, 77 πόλιν καὶ αὐτοὺς... τὸ... θεάσασθαι. IX, 18 ὅταν ὕῃ στέγην ἐκ... περικλῶσιν : vol. IV, p. 399 Gaisf. εἰ ὕοι στέγην τὴν ἐκ... περικυκλοῦσιν· καὶ αὐτὸς οὖν ἔλεγεν ὑπὸ τοῦ δήμου τὰ αὐτὰ πάσχειν.

Verum quum via jam satis munita videatur, lectorem ad ea Variæ Historiæ fragmenta deducam, quæ sola Suidæ et Stobæi auctoritate propagata sunt. Ac Suidas quidem quatuor frustula servavit vv. Ἀσέλγεια, Κάκη, Φιλωθέντες, Δύς, quorum sive argumenta spectes sive orationem, nihil in iis est, ut de eorum fide detrahendum videatur. Æliano certe vel sine illius testimonio addicenda erant. Nam quæ per vv. Ἀσέλ-

7) Recte etiam Stobæus 108, 77 ἡ Ξανθίππη ἔφη μυρίων κτλ. Vulgata Æliani IX, 7 ἔλεγεν ἡ Ξανθίππη ὡς μυρίων κτλ.

8) Ὅτι illud Stobæi ope tollatur etiam IX, 29 ubi epitome ὅτι ἐφιλοτιμήσατο Ἀλκιβιάδης δῶρα πολλὰ πέμψαι Σωκράτει. Longe aliter ille 17, 17 ἑορτῆς οὔσης παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφιλοτιμήσατο Ἀλκιβιάδης δῶρα πολλὰ πέμψαι τῷ Σωκράτει.

9) VH. XIV, 7 Λακεδαιμόνιος οὗτος ὁ νόμος ἐκεῖνα λέγει. In transcursu moneo, male III, 3 in codicibus editionibusque legi ἐπεὶ δὲ ὁ ἄγγελος προσέθηκε καὶ ἐκεῖνο ὅτι νικῶν τέθνηκε. Restitue ex Stob. 108, 63 ἐπεὶ δὲ ὁ ἄγγελος προσέθηκε τῷ προτέρῳ λόγῳ καὶ ἐκεῖνον τὸν λέγοντα ὅτι νικῶν μέντοι τέθνηκεν. v. VH. VIII, 18 ἐντεῦθέν τοι καὶ ἐῤῥύηκεν ἡ παροιμία ἡ λέγουσα. NA. I, 57 διαῤῥεῖ δὲ καὶ λόγος Λιβυκὸς ὁ λέγων. VII, 7 : μάρτυς ὁ λόγος ὁ λέγων. XII, 46 λόγος που διαῤῥεῖ Τυῤῥηνὸς ὁ λέγων. XXIII, 28 παροιμίαν οὖν ἐν Σάμῳ διαῤῥεῖν τὴν λέγουσαν.

10) Alia exempla hæc sunto : VH. IX, 29 τῆς οὖν Ξανθίππης καταπλαγείσης τὰ πεμφθέντα καὶ ἀξιούσης λαβεῖν αὐτά : Stob. 17, 17 τῆς οὖν Ξανθίππης καταπλαγείσης καὶ τὸν Σωκράτην λαβεῖν αὐτὰ ἀξιούσης. VH. III, 28 προσέταξε τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθα ἀναζητεῖν. Ὡς δὲ εὗρε, προσέταξε τοὺς ἀγροὺς κτλ. Stob. 22, 33 προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ' ἀναζητεῖν. Ὡς δὲ εὗρε, προσέταξεν αὐτῷ τοὺς ἀγροὺς κτλ.

11) VH. IX, 33 ἤρετο ὁ πατὴρ τί ἄρα μάθοι σοφόν. Stob. 79, 39 : ὁ πατὴρ ἤρετο ὅ τι ἄρα μάθοι σοφόν.

12) Fides, quam Stobæo vindicare studui, minime infringitur, eo, quod paucis quibusdam locis epitomam excerptis ejus emendatiorem deprehendimus. Sunt enim hi loci omnes ita comparati, ut excerptor non tam ipse Æliani orationem mutasse, quam librariorum post se viventium negligentiam expertus esse videatur. Certe leve crimen id genus hominibus applicamus, si 13, 38 Ἀντιφῶντα (mox recte Stob. Ἀριστοφῶν) ... τούτῳ γε, quibus rectius vulgo Ἀριστοφῶντα ... ἀλλὰ τούτῳ γε substituuntur, a Stobæo ad istos transferenda censemus.

13) Formula Ælianea.

14) NA. XIV, 29 ὁ δὲ ἄλλος λόγος ἐρασθῆναι βοᾷ Νηρίτου Ποσειδῶνα. VH. III, 42 καὶ αἱ τῶν Βοιωτῶν δὲ ὡς ἐνθεώτατοι ἐμάνησαν καὶ ἡ τραγῳδία βοᾷ.

15) Cf. Lobeck. Paralipp. p. 521.

γεια, Κάκη, Φιλωθέντες disseminata sunt vocabula ἐκεῖθι, εἶτα μέντοι, ἧπερ οὖν, κάκη, his Ælianum sæpissime usum esse constat; neque quartum fragmentum Ælianei coloris prorsus immune est, in quo ipsum illud δώς, cujus causa lexicographus Ælianum adscivit, sophistam prodat insolentium vocabulorem aucupem. Quatuor fragmenta Stobæus quoque tuitus est, quorum tria leguntur in ejus Flor. 17, 29. [16]) 29, 58. 79, 38. [17]) 123, 10. unum, de quo supra dixi, apud Joannem Damascenum. Horum igitur ne verbum quidem epitomator reliquit.

Dicendum nunc de teste ex ipsis Variæ Historiæ codicibus excitando. Habentur enim in iis argumenta nonnulla duplici induta sermone, altero passim paupertino, altero plerumque integriore vel adeo integerrimo. Id quod inprimis de illis capitibus dictum volo, quæ in libro XII his numeris notata sunt 2, 5, 6, 12, 13, 14, 15, 16, 22. Horum capitum secundo, quinto, sexto in extremo libro XIV capita 37, 35, 36 respondent; reliquam duplicitatem inde a libri XIV c. 46 Vaticanus codex ejusque sectatores Leidensis et Parisinus 1530 aperiunt. Sed hanc gemellorum capitum seriem ordine explicare præstat.

XII, 2 περὶ Μουσῶν. Constat hoc frustum duabus sententiolis ex loco suo quem olim obtinebant vi manuque evulsis. Genuina capitis forma exhibetur XIV, 37. Corrige ibi μήτε-μήτε et τῆς χειρουργίας pro codicum scriptura μηδὲ-μηδὲ et ταῖς χειρουργίαις, et habebis caput omnibus suis partibus perfectum. Diserte Ælianum monstrant καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα — ἐν δὲ τοῖς καὶ ἐκεῖνο et τε ἅμα καί.

XII, 5 περὶ Λαΐδος. Et hoc caput amputatum esse ex ejus supplemento cognoscitur XIV, 35. Verum et uberius est illo, quum habeat nomen scriptoris, cujus auctoritate Ælianus de Laidis nomine moribusque rettulerit. Utraque oratio simpliciter sic contaminanda est: Λαῒς ἡ ἑταίρα, ὥς φησιν Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος, καὶ Ἀξίνη ἐκαλεῖτο. Ἤλεγχε δὲ αὐτῆς τὸ ἐπώνυμον τοῦτο τὴν τοῦ ἤθους ἀγριότητα καὶ ὅτι πολὺ ἐπράττετο, καὶ ἔτι μᾶλλον παρὰ τῶν ξένων, ἅτε ἀπαλλαττομένων θᾶττον.

XII, 6 περὶ Μαρίου καὶ Κάτωνος πατέρων. Ὅτι γελᾶν ἔξεστιν ἐπὶ τοῖς μεγάλως (μεγάλα Vat.) φρονοῦσι διὰ τοὺς πατέρας, εἴγε ἐν Ῥωμαίοις μὲν Μαρίου τὸν πατέρα οὐκ ἴσμεν, αὐτὸν δὲ θαυμάζομεν διὰ τὰ ἔργα, Κάτωνος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ αὐτοῦ τὸν πατέρα ἀναζητεῖν χρή. XIV, 36 Ὅτι γελοῖοι οἱ διὰ τοὺς πατέρας μέγα φρονοῦντες. Γελᾶν δὲ ἔξεστιν ἐπὶ τοῖς μέγα φρονοῦσι διὰ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς ἄνω τοῦ γένους, εἴγε Μαρίου μὲν τὸν πατέρα οὐκ ἴσμεν, αὐτὸν δὲ θαυμάζομεν διὰ τὰ ἔργα. Καὶ Κάτωνα δὲ καὶ Σέρβιον καὶ Ὁστίλλιον καὶ Ῥωμύλον. Utrumque caput truncatum. Digna Æliano hæc sunt: γελᾶν δὲ ἔξεστιν ἐπὶ τοῖς μέγα φρονοῦσιν [18]) διὰ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς ἄνω τοῦ γένους [19]), εἴγε ἐν Ῥωμαίοις μὲν [20]) Μαρίου τὸν πατέρα οὐκ ἴσμεν, αὐτὸν δὲ θαυμάζομεν διὰ τὰ ἔργα, Κάτωνος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ αὐτοῦ τὸν πατέρα ἀναζητεῖν χρή....

Sequuntur supplementa Vaticani codicis, quæ quum a Perizonio ex parte tantum prolata sint, integra hoc loco subjicere visum est.

Leguntur in Vaticani codicis fol. 131 [b] post libri XIV c. 46 hæc:

Μοιχὸς ἐν Γορτύνῃ ἁλοὺς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἤγετο, εἶτα ἐλεγχθεὶς ἐστεφανοῦτο ἐρίῳ. ἐνόει δὲ τοῦτο τὸ στεφάνωμα κατηγορεῖν αὐτοῦ ὅτι ἄνανδρός ἐστι καὶ γύνις καὶ εἰς γυναῖκας καλὸς (scr. μάχλος). καὶ ἐπιπράσκετο δημοσίᾳ καὶ ἀτιμότατος ἦν καὶ οὐδενός οἱ μετῆν τῶν κοινῶν. Vulgata (XII, 12) quam fidem habeat ex ejus initio ὅτι ἐν Κρήτῃ ἐν Γορτύνῃ μοιχὸς ἁλοὺς ἤγετο ἐπὶ τὰς ἀρχὰς καὶ ἐστεφανοῦτο ἐρίῳ ἐλεγχθεὶς facile cognoscitur. Viam monstrat ὅτι particula. Tum μοιχὸς principali quam ex more Æliani occupabat sede male dejectum est. Neque bene factum, quod epitomator in interpolatorem desciscens verbis ἐν Γορτύνῃ explicationis causa præposuerit ἐν Κρήτῃ, quæ verborum appositio Longum decet, non Ælianum. Male etiam εἶτα de medio pulsum est, quod sexcenties apud Ælianum particulæ καὶ vice fungitur.

Ἀφίκετο ἐξ Ἑλλησπόντου παρὰ τὴν Ἀττικὴν ἑταίραν (adde τὴν) Γνάθαιναν ἐραστὴς ἀνὴρ κατὰ κλέος αὐτῆς. παρὰ πότον οὖν πολὺς ἦν λαλῶν καὶ ἐδόκει φορτικός. ὑπολαβοῦσα οὖν ἡ Γνάθαινα πρὸς αὐτὸν ἔφατο « εἶτα σὺ μέντοι λέγεις ἥξειν [21]) ἐξ Ἑλλησπόντου; » τοῦ δὲ ὁμολογήσαντος « καὶ πῶς » εἶπεν « οὐκ ἔγνως τῶν ἐκεῖ πόλεων τὴν πρώτην »; τοῦ δὲ εἰπόντος « καὶ τίς ἐστιν αὕτη; » ἡ δὲ ἀπεκρίνατο « Σίγειον » καὶ ἐμμελῶς διὰ τοῦ ὀνόματος κατεσίγασεν ἄρα αὐτόν. Gemellum caput (XII, 13) etsi satis integrum est, attamen supplementi ope pluribus verbis ditari, uno commode privari potest. Egregie in fine supplementi ἄρα servatum: Ælianum enim, si quidquam, illa particula arguit.

Ὡραιότατοι καὶ ἐρασμιώτατοι λέγονται γενέσθαι Ἑλλήνων μὲν Ἀλκιβιάδης, Ῥωμαίων δὲ Σκηπίων. λέγουσι δὲ Δημήτριον τὸν Πολιορκήτην ὥρας ἀμφισβητῆσαι. Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Φιλίππου ἀπραγμόνως ὡραῖον γενέσθαι

16) Stobæus: Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς συμμικτῆς (leg. συμμίκτου) ἱστορίας. Χρύσιππος ὁ Σολεὺς ἐποιεῖτο τὸν βίον ἐκ πάνυ ὀλίγων, Κλεάνθης δὲ καὶ ἀπὸ ἐλαττόνων. « Titulum pertinere ad num. seq. docet Perizonius fragm. p. 1054=370. » Gaisfordius. At nihil ibi docuit Perizonius, nisi quod cantilenam suam de manca Stobæi fide tertium lectoribus inculcavit. Ni mirum nihil omnino causæ est, cur titulum istum alio transponendum censeamus. Narratio enim de Chrysippi et Cleanthis victu Variam Historiam vel maxime decet. Neque in eo hærendum, quod proximo Florilegii numero, qui Æliani fragmentum continet, nomen Epicuri præfixum legitur. Similiter enim 17, 17 ejusdem Æliani historiola Socratis nomine inscripta est. Ceterum Perizonius, quum utrumque titulum conjunctum mallet ita: Ἐπικούρου. Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς συμμικτῆς ἱστορίας, Stobæi in titulis addendis morem omnino prætervidit.

17) In hoc fragmento Ælianum arguunt ἀνθ' ὧν καὶ ἀμοιβῆς ἔτυχον τῆς ἐκ τοῦ θείου et γάρ τοι.

18) Formula elegantiori Ælianus ubique usus est, v. VH. II, 19. 27. III, 28. 29. XIV, 28.

19) Cf. NA. VII, 15 ἐκ πατέρων τε καὶ τῶν ἄνω τοῦ γένους.

20) Similiter NA. III, 42 οὐ Καλλίαν, οὐ Κτήσιππον τοὺς Ἀθηναίους, οὐ Λεύκολλον, οὐχ Ὁρτήσιον τοὺς Ῥωμαίους. VH. XII, 14 Ἑλλήνων μὲν Ἀλκιβιάδης, Ῥωμαίων δὲ Σκηπίων.

21) Intacta reliqui vitia quæ quivis facile ex libro XII corrigat.

λέγουσι. τὴν μὲν γὰρ κόμην ἀνασεσύρθαι αὐτῷ, ξανθὴν δὲ εἶναι, ὑπαναφύεσθαι δέ τι ἐκ τοῦ εἴδους φοβερὸν τῷ Ἀλεξάνδρῳ λέγουσιν. Supplementum miserius habitum quam vulgata. Nihilominus unum nobis fructum haud spernendum præbet. Intelligimus enim ex illo, verba vulgo (XII, 14) absurde post τῷ Ἀλεξάνδρῳ λέγουσιν assuta interpolatori deberi aut particulam esse capitis, cujus pars prior interciderit.

Ὅτι κάλαμον παρὰ βὰς Ἀγησίλαος ἵππευε μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ πρὸς τὸν γελάσαντα « νῦν μὲν σιώπα » εἶπεν, « ὅταν δὲ γένῃ πατήρ, τότε ἐξαγορεύσῃς. καὶ τὸ Εὐριπίδους δὲ οὕτως ἔχει· παίζω· μεταβολὰς γὰρ πόνων ἀεὶ φιλῶ. · φιλεταιρίας δόξαν ἠνέγκατο. Hæc rem nostram nihil omnino juvant, nisi forte ad veriorem Æliani contextum referre velis πρὸς τὸν γελάσαντα « νῦν μὲν σιώπα » εἶπεν. Vulgo (XII, 15) est πρὸς τ. γ. εἶπεν « νῦν μὲν σιώπα. »

Sequitur de Zeuxide caput, quod in editionibus quadragesimum septimum est. Vaticanus nihil mutat. Tum in editionibus frustum legitur de Alexandro Magno duces suos suspicante. Abest a Perizonii libris et meis, neque exputo unde in editionem principem irrepserit[22].) Plene Vaticanus: Λέγεται Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ζηλοτυπώτατος (scr. ζηλοτυπώτατα) πρὸς τοὺς ἑταίρους διατεθῆναι καὶ βασκαίνειν μὲν πᾶσιν, οὐ μὴν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. ἀπήχθετο (scr. ἤχθετο) γὰρ Περδίκκᾳ μὲν ὅτι ἦν πολεμικός, Λυσιμάχῳ δὲ ἐπεὶ στρατηγεῖν ἀγαθὸς ἐδόκει, Σελεύκῳ δὲ ἐπεὶ ἀνδρεῖος ἦν, Ἀντιγόνου δὲ αὐτὸν ἐλύπει τὸ φιλότιμον, Ἀττάλου (Ἀντιπάτρου Perizonius) δὲ ἤχθετο τῷ ἡγεμονικῷ, Πτολεμαίου δὲ τὸ δεξιὸν ὑφωρᾶτο (scr. ὑφεωρᾶτο), Ἀρρίου[23]) δὲ ἐδεδίει τὸ ἄτακτον, τό γε μὴν νεωτεροποιὸν Πύθωνος. In libro XII tenuis turbidusque rivulus hicce relictus est: Τίσι δι' ἀρετὴν ἀπήχθετο ὁ Ἀλέξανδρος. Ὅτι ἀπήχθετο Περδίκκᾳ Ἀλέξανδρος ὅτι ἦν πολεμικός, Λυσιμάχῳ δὲ ἐπεὶ στρατηγεῖν ἀγαθός, Σελεύκῳ δὲ ὅτι ἀνδρεῖος ἦν, Ἀντιγόνου δὲ αὐτὸν ἐλύπει τὸ φιλότιμον, Ἀττάλου δὲ τῷ ἡγεμονικῷ ἤχθετο, Πτολεμαίου δὲ τῷ δεξιῷ. In supplemento exceptis paucis quibusdam vitiis librariorum levitati tribuendis nihil ad integritatem orationis desideratur. Singula verba si rimamur, Æliani malam affectationem in ἐλύπει ἤχθετο ὑφεωρᾶτο ἐδεδίει et οὐ μὴν γε μὴν deprehendere licet.

Οὗ (ὅτι Perizonius) μέγαν τὸ σῶμα καὶ ἰδεῖν τοιοῦτον οἷον ἐκπλῆξαι γενέσθαι λέγεται Τίτορμον, γενναῖον δὲ οὕτως ὡς ἐλθόντα εἰς ἀγέλην ἀτιμαγέλην ταῦρον καὶ ὑβριστὴν λαβεῖν τοῦ ποδός, ὡς μὴ ἀποδρᾶναι δύνασθαι βουλόμενον, καὶ παριόντα ἕτερον τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ συναρπάσαι. ἅπερ οὖν θεασάμενος Μίλων ὁ Κροτωνιάτης, ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας « ὦ Ζεῦ » ἔφατο « μὴ καὶ τοῦτον Ἡρακλέα ἡμῖν ἔσπειρας; » ἐντεῦθεν τὸ τῆς παροιμίας « ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς. » In his duo tamquam Æliana lectorem advertunt, ἀτιμαγέλην ταῦρον καὶ ὑβριστὴν et ἅπερ οὖν, quorum illud Titormum fucatissimo sermone a sophista celebratum esse demonstrat. Reliqua epitomatorem sapiunt, velut ὡς μὴ ἀποδρᾶναι δύνασθαι βουλόμενον, quibus quæ vulgo (XII, 22) respondent καὶ ὁ μὲν ἀποδρᾶναι ἔσπευδεν, οὐ μὴν ἐδύνατο ab ipso Æliano profecta esse docemur verbis ἔσπευδεν et οὐ μήν. Contra in eadem vulgata quum ita scribatur εἶτα δεύτερος ἆθλος τοῦ Τιτόρμου. ἐπὶ τὴν ἀγέλην ἦλθε, indiculum in orationem irrepsisse atque recte verba δεύτερος ἆθλος τοῦ Τιτόρμου in Scholiis Luciani[24]) Vindobonensibus omitti apparet. Quamquam vel sic propria Æliani verba nondum recuperavimus, quum nomen Titormi, ad quem deflexit oratio, in proximis desideretur.

Tum in Vaticano habentur quæ in editionibus exstant XIV, 49. Cogit supplementorum agmen de Platone historiola: Ὅτι Πλάτων ἰδὼν Ἀκραγαντίνους οἰκοδομοῦντας πολυτελῶς καὶ ὁμοίως δειπνοῦντας εἶπεν « Ἀκραγαντῖνοι οἰκοδομοῦσι μὲν ὡς ἀεὶ βιωσόμενοι, δειπνοῦσι δὲ ὡς αὔριον τεθνηξόμενοι. » Plura in his parum laudabiliter scripta sunt; veluti omissa est Æliana formula ὅτι ἄρα post εἶπεν, quam vulgata (XII, 29) custodivit. Gratissime tamen accipimus αὔριον, quod pro vulgato ἀεὶ restituendum esse dudum suaserat Diogenes Laertius.

Sed satis istius modi exemplorum est. Restat ut adjiciam, præter ea capita, de quibus adhuc dictum est, alia superesse amplius octoginta, quæ et ipsa epitomata esse ὅτι particula declaret. At horum breviatio quibus finibus circumscripta sit nescitur.

Nec facile quisquam quanta licentia epitomator in cetera capita grassatus sit sine meliorum codicum auxilio definiat. Illud tamen affirmare ausim, hominem non hoc ipso consilio ad Variam Historiam accessisse, ut eam coarctaret, verum inter transcribendum demum (librarius enim procul dubio fuit) in libidinem istam deductum esse. Priorem certe libelli partem cum minus impudenter attrectasse inde colligo, quod ille quam proxime nominavi particulam nonnisi a tertii libri capite 13 vestigium sui reliquit. Deinde vero codices nostri, quorum principem epitomator exaravit, ab iis verbis quæ Stobæus ex primo et altero libro excerpsit aut nihil aut pusillum discedunt: nec contraxit epitomator libri secundi caput 41, quo non poterat opportunius reperire ad breviandi cupiditatem explendam. Omnino autem utriusque libri orationi haud ita multa inesse videntur, quæ non sint Æliana. Nam initia historiolarum prorsus Ælianum spirant, neque usquam fragosus sermo est, sed ubique artificiose contextus, nec deest turba particularum quibus quasi privatis ac suis Ælianus usus est, nec denique pigmentorum varietas, quibus ille orationem suam sanctiorem scilicet et admirabiliorem reddere solet. Incipit igitur, si quid video, epitome a tertii libri capite tertio, cujus quæ plena olim forma fuerit ex Stobæo[25]) cognoscitur. Certe capita proxime præcedentia non læsit epitomator. Nam ejusdem libri caput secundum cum Stobæi excerptis[26]) ad verbum congruit, nec primum caput indignum Æliano est, nec secundi libri extremum. Pænultimum ejusdem libri et ipsum cum Stobæo[27]) conspirat, itemque vere Ælianeum est caput quadragesimum alterum et primum, quod so-

22) Errat Coraës, qui ex XII, 16 decerptum opinatur.
23) Apud Plutarchum Tarrias vocatur.

24) Cf. vol. 4, p. 126 ed. Jacobitz.
25) Floril. 108, 63.
26) Floril. 108, 62.
27) Floril. 95, 10.

phista artis suæ illustrissimum exemplum esse voluit.

Post hæc vix opus est ut lectorem commonefaciam, Variam Historiam omnibus suis partibus olim fuisse absolutam nec minorem operam Ælianum in eam exornandam impendisse quam in Animalium Historiam. Ejusdem sententiæ jam dudum Perizonius patronus exstitit eamque gravissimis fulsit argumentis. Quibus si addiderimus Stobæi Suidæque testimonia, illud jam perspicuum erit, quam nullam vim habeat eorum sententia, qui Variam Historiam commentariolorum instar ab Æliano congestam esse arbitrantur, ita ut nonnullis quidem historiolis adhibuerit calamistros, plerasque tamen horridulas ad futurum usum seposuerit.

Nunc paucis perstringam emblemata, quibus non uno loco Varia Historia vitiata est. Atque horum quidem unum genus supra tetigimus, idque ante epitomatoris ætatem susceptum esse in promptu est. Alterum quale sit luculentissimo exemplo docebitur hoc :

Stob. Flor. 12, 20.	VH. VII, 20.
Ἀνὴρ εἰς Λακεδαίμονα ἀφίκετο Χῖος γέρων ἤδη ὤν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζών, ᾐδεῖτο δὲ ἐπὶ τῷ γήρᾳ καὶ τὴν τρίχα πολιὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῇ ἀφανίζειν. Παρελθὼν οὖν εἶπεν ἐκεῖνα ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο. Ἀναστὰς οὖν ὁ Ἀρχίδαμος « τί ἂν » ἔφη « οὗτος ὑγιὲς εἴποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ψυχῆς τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς περιφέρει ; »	Ἀνὴρ εἰς Λακεδαίμονα ἀφίκετο Κεῖος γέρων ἤδη ὤν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζών, ᾐδεῖτο δὲ ἐπὶ τῷ γήρᾳ καὶ [διὰ ταῦτα] τὴν τρίχα πολιὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῇ ἀφανίζειν. Παρελθὼν οὖν [εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοιαύτην ὑποφαίνων τὴν κεφαλὴν] ἐκεῖνα εἶπεν, ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο. Ἀναστὰς οὖν Ἀρχίδαμος [ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς] « τί [δ'] ἂν » ἔφη « οὗτος ὑγιὲς εἴποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει ; » καὶ ἐξέωσε τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντα, διαβάλλων τοῦ Κείου τὸν τρόπον ἐξ ὧν ἑωρᾶτο.

Emblemata uncis a ceteris verbis segregavi, ut pateret quantum elegans Æliani brevitas a scioli verbositate distet. Extrema autem vulgatæ verba tantum abest ut ab interpolatore adjecta contendam, ut ea vel maxime Ælianum prodere existimem. Quæ si sprevit Stobæus, tenuit consuetudinem suam, quam in excerpendis Ælianeis semper habuit. Historiolarum enim epilogos, quos nihil ad rem suam facere intelligebat, resecare quam in Florilegium suum admittere maluit. Velut eodem consilio abjecit verba ταῦτα μὲν οὖν δημώδη καὶ ἐς πολλοὺς ἐκπεφοίτηκεν III, 3 = 108, 63, et ταῦτ' οὖν ἐννοῶν ὁ Ἐπίκουρος τί βουλόμενος ἐπῄνει τὴν ἡδονὴν εἰσόμεθα ἄλλοτε [28]) IV, 13 = 17, 30. Ceterum attendas velim ad emblematum istorum formam et locum quem occupant. Quippe singula opportunissimo loco inserta verbisque talibus expressa sunt, ut cum Æliani oratione plane coaluerint. Quo efficitur, ut non ex margine irrepsisse, verum alicui librario inter transcribendum subnata et eodem tempore, quo Ælianum describeret, hujus verbis ab ipso intermista esse judicanda sint. Jam de horum auctore noli sollicitus esse, nam sine dubio haud diversus est ab eodem illo homine cujus malæ artes totum hunc libellum deformarunt, quique adhuc epitomator magis quam interpolator dicendus fuit, etsi supra eum semel a se ipso descivisse significavimus. Ad eundem et alia quædam emblemata per Variam Historiam sparsa refero. Velut V, 11 in verbis ὁ Θρᾳκῶν βασιλεὺς (τὸ δὲ ὄνομα λεγέτω ἄλλος) ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν, εἰς Ῥοδόπην τὸ ὄρος ἀπέδρα, τοῖς δὲ ἓξ παισὶν αὐτοῦ συνεβούλευε μὴ στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Δῆλον δὲ ὅτι (δηλονότι Vat.) φιλέλλην ἦν ὁ ἀνήρ. Οἱ δὲ οὐκ ἐπείσθησαν. Ὑποστρέψαντας δὲ αὐτοὺς πάντας ἐξετύφλωσε, μὴ ποιήσας Ἑλληνικὰ apertum est sententiarum continuationem male interrumpi his interjectis δῆλον — ἀνήρ. Nempe interpolatori debentur hæc verba. Haud absimile exemplum legitur IV, 22 οἱ πάλαι Ἀθηναῖοι ἁλουργῆ μὲν ἠμπείχοντο ἱμάτια, ποικίλους δὲ ἐνέδυνον χιτῶνας· κορύμβους δὲ ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν (adde καὶ) χρυσοῦς ἐνείροντες αὐταῖς τέττιγας καὶ κόσμον ἄλλον πρόσθετον περιαπτόμενοι χρυσοῦ προῄεσαν. Καὶ ὀκλαδίας αὐτοῖς δίφρους οἱ παῖδες ὑπέφερον, ἵνα μὴ καθίζωσιν ἑαυτοὺς εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε. Δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἡ τράπεζα ἦν αὐτοῖς καὶ ἡ λοιπὴ δίαιτα ἁβροτέρα. Τοιοῦτοι δὲ ὄντες τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην ἐνίκησαν, ubi δῆλον δὲ — ἁβροτέρα Æliano indigna sunt. Denique VI, 8 in codicibus hæc habentur : Ἀρταξέρξην τὸν καὶ Ὦχον ἐπικληθέντα, ὅτε ἐπεβούλευσεν αὐτῷ Βαγώας ὁ εὐνοῦχος, ὃς ἦν Αἰγύπτιος, φασὶν ἀναιρεθέντα καὶ κατακοπέντα τοῖς αἰλούροις παραβληθῆναι· ἐτάφη δέ τις ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ καὶ ἀπεδόθη ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. Θεοσυλίαι μὴν τοῦ Ὤχου καὶ ἄλλαι μὲν λέγονται καὶ μάλιστα κατὰ τὴν Αἴγυπτον· τῷ δὲ Βαγώᾳ οὐκ ἀπέχρησε τὸ ἀποκτεῖναι τὸν Ὦχον. Verba male Græca θεοσυλίαι — Αἴγυπτον librario reddenda, qui ea confecit.

Reliquum est ut significem, epitomatorem eodem tempore, quo Ælianum contraheret, et perpetuum hujus assectatorem coarctasse *Heraclidem*, quem non recenti tantum memoria cum Varia Historia conjunctum esse conspirans nostrorum codicum testatur consensus.*) Usus est epitomator libro manu scripto, qui eodem volumine comprehendebat Æliani Historiam Animalium et Variam Historiam cum Heraclide, neque horum operum tum temporis diversus ordo fuit ab eo, qui etiam nunc in Vaticano codice cernitur, ubi principem locum tenet Historia Anima-

28) Utrumque locum Ælianeum esse hæc declarant : I, 19 δημώδης λόγος καὶ εἰς πάντας ἐκφοιτήσας. — NA. VI, 20 ὁποῖα ἐργάζεται καὶ ἀναιρεῖ τίνα τρόπον ἀλλαχόθεν εἴσεσθε. IX, 8 καὶ ὁπόσον τὸ βάθος καὶ εἴσοδοι ποταπαὶ ἀλλαχόθεν εἴσεσθε. XI, 10 ὃν τρόπον οἱονεὶ ζῳγραφεῖται αὐτοῖς ἀλλαχόθεν εἴσεσθε. IX, 29 Εὐφράτης ὅ τι μὲν καὶ ἕτερον τῶν ἄλλων ἔχει ποταμῶν περιττὸν ἐρῶ ἄλλοτε. 61 ἣν ἐκεῖθεν εἴσεσθε. Ibidem XI, 20 vitiate legitur καὶ ὅπως ἐμφανής ἐστιν εἰσόμεθα, ubi ante novissimam vocem ἄλλοτε excidisse ex sequentibus νῦν δὲ ἐκεῖνα εἰρήσεται apparet.

*) Basiliensem codicem recentissimum, qui solus omnium Heraclidem singulatim habet, ex Vaticano vel gemello codice decerptum esse versiculi de Herculis laboribus arguunt Politiis præfixi.

lium, medium Varia Historia, extremum Heraclides. Codicem suum ita epitomator transcripsit, ut religiose quidem redderet Historiam Animalium et alterius Historiæ librum primum et secundum cum tertii particula, subito autem de cura diligentiaque remitteret et quod Æliani reliquum esset membranis traderet summatim. Idem epitomandi libidine semel abreptus nec Heraclidi pepercit, verum ejus Politias eadem breviatione constrinxit. Quæ epitomatoris arrogantia etsi iis codicibus, quos hodie manibus terimus, evidentissime propagata est, non tamen illam directa via ad nostram ætatem pervenisse putaverim. Etenim ex supplementis supra allatis aliam præterea manum apparet extremæ Variæ Historiæ adornandæ affinem fuisse, quæ manus marginem epitomæ a libri XIV capite 34 usque ad finem libri capitibus aliunde arcessitis repleverit. Ex codice sic suppleto defluxit nostrorum codicum archetypum, quod qui exaravit supplementa illa eo quo supra scripsi modo epitomæ intermiscuit. Archetypum bis totum fuisse descriptum bipartita monstrat variæ lectionis divisio, qua codices Variæ Historiæ et Heraclidis nostri omnes et Historiæ Animalium plerique dissociantur. Præter illos alii nonnulli deterioris notæ reperiuntur Historiam Animalium separatim continentes, qui inter utramque illam familiam fluctuant et interdum, quamquam rarissime et fere in minutissimis quibusdam, genuinam Æliani manum custodiverunt. Hi an ad alterum quoddam archetypum referendi sint non decerno.

De tempore, quo epitoma confecta fuerit, certi quidquam statui nequit. Quanquam undecimo sæculo eam includendam dicerem, si satis esset scire, Variam Historiam a Suida integerrimam lectam fuisse nec Vaticani ætatem ultra initium sæculi tertii decimi vel duodecimi finem retrahi posse. At causa nulla est, cur fieri potuisse neges, ut Suidæ ætate ejusdem operis et integerrimus codex et epitomatus a lectoribus versaretur.

Variam Historiam in hoc volumine excipiunt *Fragmenta Æliani*. In his si permulta reperiuntur nunc primum ad Ælianum revocata, teneant lectores, me nihil admisisse quod non et elocutione et materia cum Æliano congruere videretur. In qua re olim justo adeo fastidiosior fui. Plura enim fragmenta a Suidæ editoribus Æliani nomine signata ante hos quatuor annos, quum schedas meas typis exscribendas Lutetiam transmitterem, in Æliancorum ordinem recipere dubitavi. De quorum nonnullis nunc aliter sentio. Itaque Valckenario et Meinekio auctoribus Æliani fragmentis accedant hæc :

Suidas v. Τοσούτῳ θεῷ· Καὶ νόμον ἔθεντο, εἰ τοιοῦτοι γένοιντο ὑπὸ τῷ τοσούτῳ θεῷ, εὐδαιμονίαν εἶναι καταγράφοντες κοινήν. Cf. N. A. I, 12 : τοῦ τοσούτου θεοῦ. Præterea Ælianum redolet καταγράφοντες.

Suidas v. Ἄκος· Δέονται δὴ παρὰ θεοῦ ἄκους, καὶ αὐτοῖς ἐκπίπτει χρησμὸς λέγων δεῖν χοὰς τοῖς ἐκδίκοις τῶν Αἰτωλῶν τεθνεῶσιν ἐπάγειν. cf. v. Χρησμός· Τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπίπτει χρησμὸς λέγων δεῖν χοὰς τοῖς ἐκδίκως τῶν Αἰτωλῶν τεθνεῶσιν ἐπάγειν ἀνὰ πᾶν ἔτος καὶ ἑορτὴν χοὰς ἄγειν· καὶ ἐκ τούτου εὐθενεῖτο τὰ τῆς Ἀττικῆς.

Suidas v. Σεσοβημένος· Ὁ δὲ θᾶσσον ἢ βάδην τήν τε κεφαλὴν ἐπισείων καὶ βαρβαρικῶς τινὰ ἐπιφθεγγόμενος, ὅσα τῆς τε φωνῆς τῷ ἐντόνῳ καὶ τοῦ βαδίσματος τῷ σεσοβημένῳ εἰκάσαι, ἐπαπειλῶν.

Suidas v. Τί γὰρ δὴ δελφῖνι καὶ βοΐ φασιν κοινὸν εἶναι, Σύλλᾳ τε καὶ φιλοσόφοις; cf. NA. XIV, 25. p. 245, 36.

Suidas v. Ὤδινον· Ὁ δὲ ἦν πλούτῳ καὶ γένει διαφανής. Οὐκοῦν οἱ πολῖται ὤδινον κατ' αὐτοῦ φθόνον γενναῖον.

Suidas v. Δημοποίητος· Περικλῆς γὰρ ὁ Ξανθίππου νόμον γράψας τὸν μὴ ἐξ ἀμφοῖν ἀστοῖν πολίτην μὴ εἶναι, οὐ μετὰ μακρὸν τοὺς γνησίους ἀποβαλὼν ἄκων καὶ στένων καὶ λύσας τὸν ἑαυτοῦ νόμον καὶ ἀσχημονήσας ἐλεεινῶς ἅμα καὶ μισητῶς ἔτυχεν ὧν ἠβούλετο. Ὅμως γε μὴν ἀντιβολοῦντος καὶ δεκάσαντος τοὺς ἐντεῦθεν ζῶντας, ὀψὲ καὶ μόλις τὸν νόμον οἱ παῖδα τὸν ἐξ Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας ἐποίησε δημοποίητον.

Ipse ego hæc addo :

Suidas v. Τρομερόν· Ὁ δὲ ὑπὸ ἀῤῥωστίας λεπτόν τι (scr. τε) καὶ τρομερὸν ἐφθέγξατο.

Suidas v. Ναὶ μὰ τόν· Ἁμαρτάνοντι ἐπέπληττε, καὶ ἀδικοῦντα ἤλεγχε καὶ ἀνέστελλε τοῦ ἀδικεῖν πατρικῇ, ναὶ μὰ τόν, ὁ γενναῖος τῇ παῤῥησίᾳ.

Suidas v. Ὀρθαῖς ἀκοαῖς· Ὁ δὲ ἤκουσε τοῦ θεοῦ ὀρθαῖς ἀκοαῖς.

Denique, ne hunc locum plane neglexisse videar, paucis edisserendum est de Æliani *Epistolis*. Abrogavit eas Æliano Coraës in Prodr. Bibl. Gr. Par. 1805. I, p. 147. itemque Jacobsius in *Hall. Lit.-Zeit* n. 210, p. 434, et in præf. ad Æliani NA. vol. 1. p. XXXVII. Ac Jacobsius quidem opinionis suæ argumenta attulit nulla, alter an attulerit nescio, neque de ea re laboro. Etenim quin vere opusculum illud Æliano tribuatur, propter formulas quasdam, quibus distinctum est, omnino dubitari nequit. In qua re ne cui scrupulus resideat, λέξεις istas accurate enumerabo. Sunt autem hæ :

Pag. 487, 6 : καὶ μάλα ἀσμένως | 27 : ἀσμένως || 488, 2 : οὐκ οὖσαι τέως δραπέτιδες, ἀλλὰ γὰρ καὶ | 5 : πανδαισίᾳ | 6 : ἀνθεστηρίων 7 | : τῆσδε τῆς ᾠδῖνος τῆς γλυκείας ἦσαν ἄγονοι. Νῦν δὲ ᾤχοντο ἀπιοῦσαι (cf. ad p. 26, 33) | 16 : φρουρὸν καὶ μελεδωνὸν | 18 : καὶ τίς αὐτὰς ὑπεδέξατο καὶ τοῦτο | 19 : ἔχει γάρ τοι | 35 : μὴ μόνοι ἀλλὰ γὰρ καὶ | 36 : τά τε ἄλλα καὶ ἐφολκὸν εἰς ἔρωτα || 489, 7 : αὐτόχρημα | 8 : κἀκεῖνο δέ σε οὐ χεῖρον εἰδέναι ταύτῃ ἧπερ οὖν | 14 : καρπῶν ἅμα καὶ φύλλων | 16 δεῖ τοίνυν | 27 : σπεύδω καταλαβεῖν | 30 : ἔχεσθαι τῆς σπουδῆς (σπουδὴ de coitu NA. IX, 66. X, 2) | 32 : ἢ ἄλλο τε τοιοῦτον | 36 : τοῦτο γάρ τοι καὶ τὰ ζῶα ἀναπείθει ἡσυχίαν τε ἔχειν καὶ σωφρονεῖν εὖ μάλα | 40 : ἐνόρχην δὲ ἀκόλαστον ὑγιαίνων τρέφοι τίς ἄν; || 440, 6 : ἀφανής ἐστι καὶ νῦν ἔτι πλέον | 18 : αὐτόχρημα | 21 : τά τε ἄλλα καὶ δὴ καὶ | 23 : ἐνεργάζεται | 37. ἔστω σοι τοίνυν || 491, 1 : φονῶ | 2 : ἔνθεν τοι (adde καὶ) | 7 : ζηλῶ δὲ αὐτὸν καὶ τοῦ κτήματος εὖ μάλα | 8 : οὗπερ οὖν | 9 : εὐμοιρία | 10 : καὶ σὲ δ' ἂν | 11 : τί γὰρ μαθὼν ῥυθμίζεις με καὶ πρᾶον ἀποφῆναι γλίχῃ οὕτως ἐχθρὰ πᾶσι νοοῦντα; ἔνθεν τοι καὶ | 14 : σὺ δὲ ἕνα σεαυτὸν τῶν

ἀναγκαίων ἀποφαίνεις καὶ σπεύδεις με φίλον ἔχειν | 21 : οἶπερ οὖν | 22 : θύω τοίνυν | 25 : γάρ τοι | 31 : εἰς μέλος ὑπολισθὼν | 32 : οὐ χεῖρον | 38 : καὶ γάρ τοι κἀκεῖνος ἐρωτικὸς εὖ μάλα | 44 : τί γάρ με διαφθεῖραι γλίχῃ, τί δὲ σπεύδεις ἀπολέσαι με || 492, 2 δεινῶς πέφρικα | 3 : ὑφορῶμαι | 5 : δεινῶς καρτερὸν | 8 : σὺ δέ μοι καὶ αὐλητρίδας προσείεις | 26 : γεωργίαν καὶ γεωργεῖν (cf. VH. I, 2 : ὑφαντικὴν καὶ ὑφαίνειν) | 29 : ἄκρα αὐτὸν ἐξ ἄκρας διαλαμβάνει (cf. NA. XIII, 11 : ὅταν αὐτὸν δρόμος ἐκ δρόμου διαλάβῃ) || 493, 8 : καὶ τὰ μὲν πρῶτα (v. ad p. 295, 42) αἰδουμένη κορικῶς εὖ μάλα | 10 : ἀπεῤῥάγη | 11 : οὐ μὴν εἰς τὸ παντελές μου καταφρονήσουσιν ὥσπερ οὖν πλινθίνου | 20 : μήτηρ ἅμα καὶ τροφὸς | 23 : μὴ τοίνυν | 25 : σιγῶσα δὲ εὖ μάλα.

Non reticebo particulas quasdam in ceteris Æliani operibus ad tædium usque recoctas desiderari in his epistolis, omninoque in iis formulas Ælianeas pauciores numero reperiri, quam quæ in libris de NA. vel in fragmentis eodem paginarum ambitu comprehendantur. Nec tamen ideo opusculum illud indignum Æliano est. Abunde enim apparet Ælianum epistolas conscribentem nondum ad summum affectationis fastigium evectum fuisse; immo juvenem eas composuisse progymnasmatis instar scholastici nec nisi initia cacozeliæ suæ iis admiscere potuisse.

Sed jam properandum ad *Porphyrium* et *Philonem Byzantium*. Atque in libris quidem de Abstinentia emendandis etsi augustissimos quibus Rhœriana crisis se continuit fines protulimus, tamen nec ipsis latissime exspatiari licuit. Nam ex Rhœrii codicibus et nostris parum utilitatis ad Porphyrium redundavit, ut qui codices ad unum omnes ex eodem illo corruptissimo et satis recenti archetypo fluxerint, ad quod et princeps editio redit. Pro uno igitur codice æstimandi sunt Florentini, quos Petrus Victorius tractavit, Bodleianus, Meermanianus, Lipsiensis et quibus ipse primus usus sum Parisini (2083, 2084), Monacences (39, 91, 461), Marcianus 292. Horum ego totos excussi Monacensem 461 et Lipsiensem, cujus lectiones a Reiskio minus accurate excerptas Rhœrius habuerat Parisinorum et Marciani primas paginas attigisse satis habui; neque ultra progrediendum fuit in Monacensibus 39 et 91, quos Fridericus Thomas, vir clarissimus, mea causa inspexit. Melius speraveram de Vaticani lectionibus, quas T. F. Thomas, gymnasii Suidniciani quondam rector, apparatui suo Porphyriano inseruerat. Sed schedas illas Thomanas Suidnici et Vratislaviæ frustra quæsivi, neque eæ in bibliotheca Cæsarea Vindobonensi asservantur, in quam translatas fuisse C. E. Ch. Schneiderus suspicatus erat. Itaque codicum ope non nisi quæ Victorius in describendis conferendisque suis libris commisisset corrigenda restabant. Nec tamen hic opera nostra substitit. Non pauca enim menda auctoritate Eusebii sustulimus, cujus Præparationi Evangelicæ Porphyriani operis permulti panni intexti sunt.

Ad libellum de Antro Nympharum expoliendum bonæ notæ codicem Marcianum 211 adhibui, cujus usum mihi concessit Valentinelli, bibl. Marcianæ humanissimus præfectus. Nonnulla ob chartam detritam legi non poterant.

Philonis Byzantii libellum de septem Orbis spectaculis exegi ad codicem, qui solus eum ad nostram pervexit memoriam, Palatinum sive Heidelbergensem 398. Hunc denuo contuli.

Restat ut addam recensum siglorum quibus in adnotatione critica usus sum. Itaque *G* significat Gesnerum, *S* Schneiderum, *J* Jacobsium, *V* Vaticanum Jacobsii, *Vat.* supplementa mea collationis Pseudobastianæ, *L* Lipsiensem, *H* Monacensem 461, M Marcianum 211, *P* Palatinum 398. Meæ editionis dissensum a Jacobsiana, Coraïana, Gœnsiana ita indicavi, ut harum lectiones a dextra unco cogerem. Quæ invitis codicibus inserta sunt, duplicatis uncis [ ] a ceteris verbis segregavi; simplicibus [ ] significavi emblemata. Meas emendationes passim asterisco * notavi. Ceterum, si minutissima quædam exceperis, accurate indicavi ubi codicum auctoritas a me aliisve editoribus spreta fuit.

Scrib. Rudolstadii Cal. Aug. a. 1857.

Rudolphus HERCHER.

ADNOTATIO CRITICA.

ÆLIANI

DE AMIMALIUM NATURA

LIBER I.

Pag. 1, 9. καὶ εἰ μὴ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν : Hæc verba sciolo deberi inde conjicio, quod quum Ælianus humanas virtutes non proprio hominum arbitrio gigni, sed φύσεως δῶρα esse scripsisset, nihil jam addi poterat, nisi hoc, *et ipsa* animalia *naturæ beneficio* virtutes quasdam et admirabiles nonnullas proprietates possidere. At ejusmodi sententia his verbis exprimenda erat : τὸ δὲ καὶ τοῖς ἀλόγοις μετεῖναί τινος ἀρετῆς κατὰ φύσιν καὶ πολλὰ τῶν ἀνθρωπίνων πλεονεκτημάτων καὶ θαυμαστὰ ἔχειν συγκεκληρωμένα, τοῦτο ἤδη μέγα. Copulam præfixit, qui glossam in orationem recepit. ‖ 14. Post καὶ *J* recte [τά] inserendum censuit. ‖ 16. ἑμαυτῷ suspectum. ‖ 33. Bene Gronov. ξένια. ‖ 35. οἱ σὺν] καὶ τὸν *Exc. Osanni*. Ex iisdem dedi μετεσχηκέναι εἶτα τὴν pro vulgato μετεσχηκότες τήν.

Pag. 2, 12. ἐρωτικήν] ὡρικήν *J*. ‖ 29. ἡ [διὰ] τῆς οὐρᾶς] διὰ om. *Vat*. τῇ οὐρᾷ *cod. Bardonii*. Mox sollicitari non debebant verba ἔχει τὴν ἄγραν, v. I, 18. I, 40. V, 40. ‖ 38. τῇ δυνάμει dictum videtur ut τῇ συνηθείᾳ II, 31, p. 31, 14. *J* conjecit πάσῃ τῇ δυνάμει. ‖ 48. αὐτῶν τις ὁ ἔξω] τῶν τις ἔξω*. *J* malebat τῶν τις οἱ ἔξω, quod fortasse verum est. Οἱ similiter interjectum XIII, 21 : τὴν δέ οἱ κεφαλήν. ‖ 50. ὡς : *J* ὦ, quod recipere debebam.

Pag. 3, 5. Scr. ἐς τοὔμπαλιν. ‖ 22. 7. τἀναντία *Vat*. recte. ‖ τοῦτο quod post μέντοι legebatur transposui cum *J*. Rectius delebis. ‖ 34. δὲ cum *r*. abjiciendum ; præterea malim Νικίας τις κυνηγετῶν ἀπροόπτως φερόμενος εἰς ἀνθρακευτῶν κάμινον κατηνέχθη. ‖ 40. ἕλκοντες] εἷλκον *Apost*. ‖ 41. fortasse καὶ οὖν, v. Arrian. Anab. 3, 3, 2. 4, 11, 8. ‖ 42. Scr. τὸ γινόμενον.

Pag. 4, 2. τοῖς σίμβλοις cf. I, 10. VII, 10. τοὺς σίμβλους *Vat*. cf. I, 37. III, 12. X, 16. XII, 38. ‖ 3. μελιττῶν? ‖ 5. ἴδωσι] ἕλωσι *Vat*. ‖ 6. τοῖς πτεροῖς suspectum. ‖ 7. οὕτως] οὕτω *Vat*. ‖ 8. δύω] δύο *J*. ‖ 15. εὖ μάλα et βιαίως interpositis τοῖς κέντροις male dissociantur. Verba ista non hoc tantum nomine suspecta ad glossatorem referenda videntur. ‖ 18. τὴν ψυχήν] τῇ ψυχῇ*, cf. Perizon. ad VH. XIII, 2. | Malim μελιττουργοί. ‖ 23. μὲν ejecerim. ‖ 28. In verbis αἱ πρεσβύτεραι καὶ αὗται et τῶν ἀτέχνων emblemata agnoscere licet. Reiskius malebat ἕτερα δὲ αὖ τῶν ἀτέχνων, sed Aelianus nunquam dixit ἕτερος αὖ. ‖ 38. Lege χρόαν. ‖ 39. ἅψασθαι : Cod. Reg. Paris. 1698. προσψαῦσαι, quod recepi. ‖ 44. συμβάλλωσιν] συμβάλωσιν *Vat*. ‖ 45. Uncos adjeci.

Pag. 5, 6. τοὺς κάτω καὶ ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης, v. V, 3 : κάτω καὶ ἐν βυθῷ τοῦ ποταμοῦ. VIII, 7 : κάτω που νηχόμενον καὶ ἐν βυθῷ. IX, 57 : κάτω καὶ ἐν βυθῷ. XIII, 17 : καὶ κάτω νεύσας τὴν κεφαλὴν καὶ ὠθήσας κατὰ τοῦ βυθοῦ. ‖ 8. Lege τῷ δαίμονι. ‖ 15. Malim ἐνδήσας vel προσδήσας (cf. IX, 32, p. 158, 3) vel ἐκδήσας καλάμου μακροῦ ἢ σπάρτου καὶ τούτου μακροῦ. ‖ 17. σπαίροντα, v. I, 15. 58. XIII, 28. ἀσπαίροντα *Vat*. v. XVII, 30. 31. 37. ‖ 39. πόλεις σεμναί] πολύσεμνοι Meinekius. ‖ 44. Malim [ταῖς] νύμφαις, cf. v. 49. ‖ 46. Scribendum φαίης cum *b*. Ut hoc loco φαίης ἂν et ὡς ἂν εἴποις ita posterior formula et ἔγωγ' ἂν φαίην conjuncta sunt VI, 19. ‖ 49. τηνάλλως *Vat*. Scribe τὴν ἄλλως itemque I, 23. II. 37.

Pag. 6, 1. τῇ φράσει Lobeck. ad Ajac. p. 252. Not. τῇ χρήσει *J*. p. 674. ‖ 7. γεννώμενα *r*. quod nunc præfero, v, I, 16, p. 6, 38. ‖ 12. καὶ ἑκάστη δὲ ἄρα : cf. VI, 28 : καὶ θῆλυς δὲ ἄρα πολύπους ἀναλίσκεται ῥᾳδίως. X, 44 : καὶ λακέτας δὲ ἦν ἄρα τέττιγος ὄνομα. ‖ 16. An ἐπιβουλεύειν κοσσύφῳ δεινὸς ἁλιεύς? ‖ 23. τοῦ deleo. Mox absurde codices καὶ ἵεται νομίζων ἐχθράν. Fuisse videtur καὶ ἵεται ἀφανίζειν τὴν ἐχθίστην. ‖ 29. Corrige aut καὶ ἰδὼν τεθνηκὸς omissis ὅτι μὴ σπαίρει aut καὶ ἰδὼν ὅτι μὴ σπαίρει. ‖ 30. αὐτοῦ editt. ante *J*. quod restituendum erat. ‖ 35. την — πάλαι ἐνδόξως θρηνοῦντες ;] [οἵ] a *J*, θρηνοῦσιν a *M*. accepi : utrumque male. Ex *Vat*. scribendum παῖδα pro πάλαι, tum malim ὑμνοῦντες pro θρηνοῦντες, in quo vocabulo merito hæserat *S*. ‖ 43. Conjicio ἐὰν δὲ δείσῃ τι τῶν νηπίων, ut v. 49 : ἐὰν δὲ δείσῃ τι τούτων. Δεῖσαι absolute legitur VII, 30. VII, 25. VIII, 18. IX, 21. 52. XIII, 5.

Pag. 7, 9. τὸν [ἕτερον] παῖδα *R*. ‖ 12. ἀλγῶν delendum. Adscripsit aliquis lector ad τραυματίας. ‖ 20. φύσεως] φύσει *Vat*. ‖ 27. ἔγγονα] ἔκγονα id. ‖ 30. φυσήματι, ἀσήμῳ] φύσημά τι, ἄσημον *R*. ‖ 32. αὕτη] αὐτὴ *S*. ‖ 35. γίνεται δὲ καί] καὶ om. *Vat*. ἐκ τοῦ βραχίστου μέγιστος : expunge τοῦ, v. IX, 58 : τρία δὲ ἄρα ταῦτα ἐκ βραχίστων μέγιστα ζῷα γίνεται. ‖ 37. καὶ ἔναλκίς ἐστι : Hæc verba pessime iis intermista sunt, quibus bovis marini species ac figura depingitur. Glossam tenemus alieno loco insertam, quæ olim ad ῥώμην ἥκιστός ἐστι pertinebat. ‖ 39. μεμυκότες] μεμυκότος *J*. ‖ 47. ἀπαρτῶν δεῖμά τι *J* : σπαρτώδει μιμήματι codd. ‖ 51. ἀνιχνεύει] λιχνεύει *R*.

Pag. 8, 1. ᾠδικῶν *Bochartus* : ἰνδικῶν codd. ‖ 8. μὴν : μὲν *Vat*. recte. ‖ 15. νῆμα] μίμημα *R*. ‖ 16. an ἐξαγαγοῦσα? ‖ 19. ἕλκουσα : λαβοῦσα *R*. Ibidem pro ἐκτρέφει malim τρέφει. ‖ 25. Scr. οὔτε. ‖ 30. πέτραι? ‖ 31. μικρὰς καὶ διεστώσας] μακρὰν διεστώσας* : hoc enim sequentia καὶ φωτὸς ὑποπιμπλάναι τὰς διαστάσεις τάσδε suadere videbantur. ‖ 35. καὶ ἕλη, τὰ] [καὶ]* : possis etiam transposita copula ἕλη καὶ τά. ‖ 38 ἐὰν οὖν? ‖

39. ἀσμένως vide ne dittographia sit, cf. v. 37. || 44. προσελθεῖν] προελθεῖν *Abresch*. || 45. κατὰ τὰ προειρημένα δ. aut πρὸς τὰς προειρημένας δυσέρωτες? || 47. δοράν] δορᾷ *, v. III, 16 : οἱονεὶ σπαργάνοις τοῖς πτίλοις περιαμπέχοντες (τοὺς νεοττούς). Plutarch. Mor. p. 931, F : τὴν ἀτοπίαν εὐφήμοις περιαμπίσχειν ὀνόμασιν.

Pag. 9, 1. αὐτῆς suspectum. || 7. αἱρεῖται] Scripsi αἱρεῖ. || 17. Malim οὐδὲ ἕν, quod præsertim in fine periodi sæpissime a codd. Ælianeis custoditum est. || 21. τῇ om. *r*. Recte. || 23. κακήν] κακίστην *Vat*. Ante τὴν excidisse videtur κατά. || 24. κατ' αὐτὰ] κατὰ ταὐτά *r*. || 30. Æliani usus flagitat ἀνὰ πᾶν ἔτος, v. V, 51. XII, 33. XIV, 5. 11. Ita et κατὰ πᾶν ἔτος V, 1. καθ' ἕκαστον ἔτος X, 21. || 34. καὶ οἱ τράγοι : καὶ deletum malim. || 37. ἄσπροις] λεπροῖς *J*. || 40. ὁ πόλεμος cum *R* expungere debebam. || 41. ὑπὲρ [τῆς] γαμετῆς? || 43. καὶ ἄλλαις] [ἄλλαις] καὶ ἄλλαις *. cf. V, 26 : καὶ ἄλλο δ' ἄν τι μαθὼν καὶ ἄλλο οὐ διαψεύσαιτο τὸν διδάξοντα. || 46. Malim καὶ [ἡ] ἀπόδειξις, ut καὶ τὸ μαρτύριον, τὸ δὲ αἴτιον, similia.

Pag. 10, 2. καὶ τοῦτο : καὶ deleam. || 6. ἔγγονα] ἔκγονα *Vat*. || 8. καὶ πρώτους γε αἱρεῖ? | περιάγουσι γοῦν] περιάγουσιν οὖν *Vat*. || 10. An αὐτοῖς συναγρυπνεῖ? || 16. οἱ νέοι] ἐνεοὶ Hemsterhusius. || 18. Scrib. ἵνα τι καὶ παίσας εἴπω. || 19. ὀψοφάγιστος] ὀψοφαγίστατος *Vat*. Ita μονοφαγίστατος Aristoph. Vesp. 958. βραδίστατος Ælian. fragm. 452. || 27. πρίονος] πριόνων *Vat*. Cf. Lobeck. ad Ajac. p. 163. || 29. καὶ μέγα : καὶ expungendum. || 35. ἀποκτείνουσα] ἀποκτείνασα *Vat*. || ἄρκοι : ἄρκτοι legendum cum *Apost*., quæ forma per totum hoc opus obtinet. || 42. στοχῷ] εὐστόχως *Apost*.

Pag. 11, 6. εἰκότως [γε]] γε om. *Vat*. | ὅς : ὁ *c*, idque restituendum. || 8. αἱρεῖν : fortasse συμφέρειν. || 10. αὐτοὶ corruptum. || 13. Vide Præf. || 17. καὶ τῆς? || 20. Scr. μαλκίει. || 23. σφύραιναν] μύραιναν *G*. || 24. Scribendum ὅταν δὲ αὐτὴν τὸ δίκτυον περιλάβῃ, idemque vitium eximendum Æliano I, 41 : σαγήνη δὲ εἴ ποτε αὐτοὺς περιβάλοι. Recte I, 58 : περιλαβόντος αὐτοῦ τοῦ χόρτου. III, 1 : ὅταν λιμὸς αὐτοὺς περιλάβῃ. XIII, 10 : περιλαμβάνει (ἡ πάγη) τὴν πάρδαλιν. || 26. τοιούτων : τούτων *Vat*. quod restituendum. || 31. αἱρεῖν καὶ λαμβάνειν : *R* καὶ λαμβάνειν delebat, recte, ni fallor; ferri posset αἱρεῖν καὶ περιλαμβάνειν, v. X, 18; neque tamen hoc propter sequens περιλαμβάνει satis apte conjeceris. || 32. συνιεῖσα] συνεῖσα *Vat*. || 33. ἀπόσφαγμα] ὑπόσφαγμα *. || 40. οὖν : requiritur γοῦν. || 46. ἀριστεῶνα] ἀριστερεῶνα editt. ante *J*. || [δὲ] inserui cum *J*.

Pag. 12, 17. ἔχουσιν] ἄγουσιν *Vat*. cf. III, 5. IV, 45. V, 34. X, 24. Semel, si recte memini, Ælianus ἡσυχίαν ἔχειν dicit, cf. Epist. 10. || 8. σωτηρίαν, ἀλκυονείας τηνικάδε τῆς ὥρας ἄγειν ἡμέρας] ἄγομεν pro ἄγειν dedi ex *Vat*.; præterea scripsi εὐημερίαν pro σωτηρίαν, v. VII, 7 : εὐημερίαν τινὰ καὶ εἰρήνην ἀέρος. X, 13 : εὐημερίας τε οὔσης καὶ τῆς θαλάττης λείας. Deinde καὶ inserui et correxi ἀλκυονίας, quanquam debebam fortasse ἀλκυονίδας. || 12. καὶ τετρώρῳ] καὶ om. *J*. || 15. ** δὲ καὶ ὁ λύκος] [ναρκᾷ] δὲ καὶ ὁ λ. probabiliter *J*. Possis etiam ὁμοίως δὲ καί. Solrece *R* καὶ δὲ καί, quas particulas iterum propinavit ad III, 28. Sed neque καὶ δὴ καὶ hic probari potest, nunquam enim hæc formula apud Nostrum ponitur nisi addito verbo finito vel infinitivo, v. II, 6, p. 21, 33. XIII, 12, p. 224, 47. XIII, 14, p. 226, 37. Neque Ælianeum est [ὡς] δὲ καί, neque [ὡσαύτως] δὲ καί, in quas correctiones alius inciderit. || 29. ἐπιβάλλει] Perpetua Æliani consuetudo flagitat ἐπιβάλοι, quod in *Vat*. reperi. || 31. τῇ νάρκῃ] Sepsi articulum. || 32. ἐπαγάγοις? || 34. εἰσάπαξ] εἰς ἅπαξ * : ita εἰς τρίς II, 1. || 37. ἦν πάντων ἄρα] ἦν ἄρα πάντων *Vat*. cf. X, 12 : στέαρ δὲ ἐλέφαντος ἦν ἄρα τοῖς ἰοβόλοις ἔχθιστον. XIV, 11 : βοῶν δὲ Λιβύων πλῆθος ἦν ἄρα καὶ πλέον ἀριθμοῦ. Alterum ordinem locus in hoc opere tuetur nullus. || 44. δὲ rectius ponetur post γυναικός. | ἐκκωφωθέν *R*. || 47. ὁ ἐλέφας] Delevi articulum.

Pag. 13, 7. Scr. οἶν. Inserui [τις], v. II, 9, p. 23, 8. || 15. δὲ καί] καὶ om. *Vat*. || 17. καὶ τούτων] καὶ uncis inclusi, v. I, 34, p. 11, 32. || 24. Scr. ἐκπεπταμένα, quam formam intactam reliquerunt plerique librarii II, 12. || 26. αὐτῷ *S*; sed v. Suid. v. Πορισταί· ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν λυσιτελεῖ. || 31. ᾖ] εἴη *S*. | εὐρύνει οὖν] οὖν om. *a*. || 38. Scr. περιλάβοι, v. ad p. 11, 24. || 39. ὁ δὲ ἄρα in apodosi bis præterea in NA. legitur IX, 47. XIV, 16. || 44. Scr. ἀναθαῤῥοῦσι.

Pag. 14, 1. Scr. ἡγοῦνταί φασι. || 4. καὶ τοῖς] καὶ om. *Vat*. || 5. [καὶ] *R* adjecit. || 11. ἁλιεύουσι] σαλεύουσι *J*. || 14. καὶ Ὅμηρος αὐτῷ σύνοιδε καὶ τοῦτο] Inserui [δὲ] et expunxi καί, tum scripsi αὐτῷ, sed relinquenda erat codicum scriptura, v. I, 2 : ταῦτα οὖν αὐτῷ συνεγνωκότες οἱ σοφοὶ τῶν ἁλιέων. || 19. ὑπεδέξατο non intelligo. Neque proxima in vado sunt. Ποθῶν fortasse manavit ex versu Homerico Il. ρ, 689 : πέφαται δ' ὤριστος Ἀχαιῶν, Πάτροκλος, μεγάλη δὲ ποθὴ Δαναοῖσι τέτυκται. || 22. οὖν] γοῦν *c*. || 23. διαλαβὼν corruptum. | ὑπαλείφοιτο] ὑπαλείψαιτο *. || 24. γοῦν post ὀξυτάτους e dittographia natum, cf. v. 22. || 25. εὐνουστάτη] εὐμουσοτάτη *. || 32. παρακαλοῦσιν? v. VII, 7 : κορώνη εὐδίαν παρακαλεῖ. 27 : ἡ Ἶρις παρακάλει τοὺς ἀνέμους αὐτῷ. X, 45 : ὡς οὖν ἄγοντα τόδε τὸ γόνιμον ὕδωρ καὶ παρακαλοῦντα τιμῶσιν Αἰγύπτιοι. || 33. Scrib. ἀφροδίσιον, femininum enim et masculinum hujus verbi eodem modo apud Ælianum efferuntur, v. I, 2. 50. VI, 42. IX, 13. 26. 66. fragm. 279. || 34. εἴ που] εἴ τῳ *. Exempla vide apud *J*. || 35. αὐτά] ταῦτα *. Recte οἱ πρῶτα ταῦτα ἀνιχνεύσαντες VIII, 12. || 36. θυμιάσει *c* : scribendum θυμιάσειε. | [ὡς]] Delevi uncos. || 37. ἰλεῶν] ειλυῶν (sic) *Vat*. Eandem formam restitui II, 7. XV, 12. || 28. Scrib. [τὸ] ζῷον ὁ δρυοκολάπτης, v. ad p. 67, 18. | δρᾷ *J* : ἄρα codd. || 40. κοιλάνας οἱ] οἱ om. *Vat*.

Pag. 15, 9. τέρπονται Gesnerus, quæ conjectura ipso proverbio ἧλιξ ἥλικα τέρπει convellitur. Nihil equidem desiderarem, si scriptum esset τέρπουσι παρόντες παρόντας, ὡς ἑταίρους καὶ φίλους, ἐκ τῶν κτλ. Nam de constructione κατὰ σύνεσιν quin cum Jacobsio cogitemus Ælianeæ impedimur usu ætatis, quæ ad dissolutam istam dicendi formam rarissime libera erat. || 17. τῆς ἀλλοτρίας] Delevi τῆς. || 43. ὁ om. Glycas male, ut videtur. Legitur ὁ ἀλεκτρυὼν τὸ ὄρνεον IV, 29. τὸν θῶα τὸ ζῷον I, 7. cf. II, 31. IV, 27. X, 18. τῷ σαργῷ τῷ ἰχθύϊ I, 23. cf. 33. Omissus articulus in ἴοις τοῖς ἄνθεσι XI, 23. χαμαιλέων τὸ ζῷον II, 14. coll. X, 26.

ἄκανθον τὸν ὄρνιν X, 32. neque de hac omissione dubitari posse videtur in ὀρφῷ δὲ οἱ ἰχθύες XII, 1. ταῷ δὲ τῷ ὄρνιθι V, 32. τάρανδος δὲ τὸ ζῷον II, 16. At XI, 30 male ediderunt ὁ μέροψ ὄρνις pro ὁ μέροψ [ὁ] ὄρνις, v. ad p. 67, 18.

Pag. 16, 1. Malim κατὰ [τοὺς] ὀφθαλμούς, v. ad p. 151, 30. | τό] ὁ r. || 3. ἄγει] ᾄττει*. ᾄττειν δρόμημα Euripides dixit Phœn. 1379. Similiter φέρεσθαι πτῆσιν XV, 22. ᾄττειν καὶ φέρεσθαι Ælianus junxit VI, 6. XIII, 10. || 11. πρόσεισι] πρόεισι G. || 16 Deleam ζῷον, quod vel propter antecedens θηρίον male habet. Bene infra II, 13 : ἡ τοίνυν τοῦ βίου ὑπόθεσις τῷ μεγίστῳ τὸ βράχιστόν ἐστιν. || 17. Malim καλῶν κἀγαθῶν. || 22. οὑτωσί] ὑγιῶς* : G. conj. ὀρθῶς. || 32. καὶ ποιμενικοὶ glossam redolet. || 40. Scr. πώματα. || 41. τινων : fortasse τόν.

Pag. 17, 4. καὶ δήγματος] καὶ delevit S. || 11. κεντρίτην] κεντρίνην Gesnerus. || 16. μικροί : Gesneri ὁμόροι cur displiceat S. dixit; ego addo, male illud vocabulum interjectis duabus sententiis, quibus nihil ab illo alienius esse potest, a gemella sententia τὴν χρόαν εἰς τὸ λευκὸν ἀποκρίνονται esse separatum. Ex particulis τε καὶ vocem synonymam cum σκληροὶ junctam fuisse suspicari licet velut λεπροί, quo vocabulo Ælianus non uno loco usus est. Reliqua sic conformanda videntur : τὴν δορὰν μὲν ὄντες, τὴν κεφαλὴν δέ, omisso καί. || 17. προήκουσαν εἰς ὀξὺ? v. XIV, 23 : εἰς ὀξὺ οἱ προήκει ἡ γένυς. Haud aliter dicitur προήκειν εἰς μέγεθος, εἰς ἡλικίαν, non ἀνήκειν. | καὶ τὴν χρόαν] Delevi καί. || 18. ἄρα om. Vat. vere, opinor; quanquam, ut hoc loco, bis deinceps δὲ ἄρα legitur XVII, 16, p. 285, 26. 30. Suspicionem movent VI, 51, p. 111, 2. 4. VI, 57, p. 112, 29. 31. XVI, 34, p. 278, 6. 7. || 19. τὸ μὲν τῆς κεφαλῆς κατὰ τὴν λοφιάν. Jubam galei Ælianus nominavit pinnam dorsualem setarum arrectarum instar dorso insurgentem : capitis enim pinna in cane marino nulla est. Itaque delendum est τῆς κεφαλῆς. Nimirum sciolus seductus verbis τὸ δὲ κατὰ τὴν οὐράν etiam capiti galei aculeum vindicare studebat. || 22. Post ἑκάτερον Reiskio φῦλον excidisse videbatur. || 26. Malim ἐμπηδῶσιν, quod sequentia poscunt ὡς εἰκάσαι ζηλοτυπίᾳ δρᾶν ταῦτα αὐτούς, οἷα ἐκείνου τι τῶν εἰς τροφὴν ἑαυτῷ μόνῳ ποθὲν ἀποσυλήσαντος. Canes igitur marini terrestrium mores referunt. || 27. καί τοι] τοι expunxi, nisi forte scribendum καὶ μέντοι καί. | ἕπονταί τε καί] τε delevi. || 35. Πηλίτιδι] πηλιώτιδι Vat. || 38. βολῇ] μόνῃ Vat. μελίῃ R, cf. Homer. Il. υ, 277. || 44. Post ἐπαίουσι codd. addunt τῶν δηγμάτων, quod ejeci. Homo nasutus adscripserat ad δακόντων. || 48. ἐπικλύσηται] Scripsi ἐκκλύσηται. Sed malis fortasse διακλύσηται.

Pag. 18, 6. τε ὡς] Expunxi τε. || 8. πληρώσαι κεραστῶν καὶ ἐμβαλεῖν] π. κ. κ. ἐμβάλλει Vat. πληρώσας b. πληρώσας κεραστῶν ἐμβάλλει G. || 18. Scr. μελιττῶν. || 21. φάλαγγες : φάλαιναι G. hic et v. 42. | καὶ αἱ λύγγαι : ψυχαὶ Niclas ; mihi hæc verba ex bis scripto καὶ αἱ φάλαγγες nata videntur. In sequentibus φάλαγγες respiciuntur, minime λύγγαι. || 22. μελιττουργοί : σμηνουργοὶ Vat. cf. I, 9. V, 11. 13. || 23. κονύζης? || 26. ἁλώσεις ἐκεῖναι] ἅλωσις ἐκείνη S. cf. II, 26 : βάσανος δέ οἱ τῶν νεοττῶν τῶν γνησίων ἐκείνη ἐστίν. || 30. [τοῦ] addidi cum J. || 31. οὐ — οὐκέτι : alteram negationem S. abundare scripsit ; sed v. VII. XIV, 43. || 33. ῥᾷον : malim ῥᾷστα. | διαφθείραις G. : διέφθειρας codd. || 37. ὀπῷ ὑποχέοντες ἢ μαλάχης χυλῷ] ὀπὸν ὑ. ἢ μαλάχης etc. Vat. quod ὑποχέοντες in ἐπιχέοντες mutato adscivi. Sed corrupi potius hunc locum quum correxi; debebam enim scribere ἢ τιθυμάλλου ὀπῷ ὑποβρέξαντες ἢ μαλάχης χυλῷ, v. Lucian. VII. I, 25 : ἐργάζονται τὸν χαλκὸν ὕδατι ὑποβρέξαντες ὥσπερ τὰ ἔρια. || 43. ἐναυγάζοντος] Hoc verbum quam transitive nequeat intelligi, restitui vocabulum Ælianeum ἐνακμάζοντος. || 50. γελοῖοι : εὔκολοι J. || 52. αὐτῇ : aut scribendum αὐτὴν cum Oudendorpio, aut, quod fere malim, delenda hæc vox est. Semel præterea ejusdem generis dativus in NA. habetur IX, 33 : οἵ γε μὴν ὑποδρῶντες τῷ θεῷ τὰ ἐς τὴν ἴασιν αὐτῇ ἐποίουν, ubi correxi ΑΥΤΗC ΕΠΟΙΟΥΝ.

Pag. 19, 2. an ὑποπλέξαι? cf. II, 46. III, 26. 30. IV, 27. || 4. ὁμοίως δή] δὴ om. Vat. || 9. Περσαιπόλει] Περσεπόλει*. || 11. Σούσων] Σουσείων R. | καὶ γὰρ καί] Posterius καὶ expunxi. || 14. σύν] ἐν *. || 16. τούτοις] τούτῳ *, sc. παραδείσῳ. Mox injuria καὶ ejeci ante πρός, v. VIII, 1 : Ἡγήμων—φησὶ καὶ ἄλλα μέν, ἐν δὲ τοῖς καὶ ὅτι ἠράσθη δράκων αὐτοῦ. Longus IV, 6 : μέλλοντος δὲ ἤδη σοβεῖν ἐς ἄστυ τοῦ Εὐδρόμου καὶ ἄλλα μὲν οὐκ ὀλίγα αὐτῷ Δάφνις ἔδωκεν, ἔδωκε δὲ καὶ ὅσα ἀπ' αἰπολίου δῶρα. || 21. ὑπὲρ τούτων] Dicitur ὥρα τινός, non ὑπέρ τινος, v. V, 1. 50. VII, 17. IX, 25. XII, 7. Itaque expunxi dittographiam. || 22. γὰρ πολὺ καὶ πολλούς] Verba καὶ πολλοὺς et ipsa e dittographia nata sustuli. || 25. [τοὺς] τῶν] habet Vat. Delevi uncos. || 31. πρεσβύταται καὶ αἱ παλαιόταται. Verba καὶ αἱ παλαιόταται scholion esse puto. || 32. οἱονεὶ δορυφόροι καὶ φρουροὶ οὖσαι. « Vereor, ne hæc alieno loco inserta sint, et translata ex inferiore, ubi rectius collocata leguntur. » S. Adjeci uncos, sed delenda hæc verba, efficta illa ab aliquo glossatore ex sequentibus ὡς εἶναι τὰς μὲν πρεσβυτάτας φρουροὺς τῶν βασιλέων et superioribus ἐς τὴν δορυφορίαν ἀπεκρίθησαν τὴν αὐτοῦ, v. I, 10. || 33. καί] καὶ αἱ Vat. || 36. μετὰ ταύτας? || 37. γάρ τις] γὰρ om. Vat. || 42. τῶν τοσούτων Vat. quod recipiendum erat, v. IV, 21 : καὶ κρατεῖ τῶν τοσούτων μόνος.

LIBER II.

Pag. 20, 4. τὰς ἐμβολὰς τὰς ἐκ τῶν ἀνέμων] τὰς ἐκ om. Vat. cf. III, 6 : τῆς τοῦ ῥεύματος ἐμβολῆς. VII, 7 : ἀνέμων τινὰς ἐμβολάς. 8 : χειμῶνος ἐμβολήν. XIV, 10 : αὔρας τινὸς (fort. τινὰ) ἐμβολήν. XVI, 17 : τάς τε ἐμβολὰς τῶν ὑετῶν. Aristid. vol. I, p. 280, B : ὥσπερ καταιγίδος ἢ στροβίλου τινὸς ἐμβολῇ. || 6. τῆς] Uncos adjeci. || 9. καὶ εἰς τρίς] καὶ om. b. || 10. scrib. ἐνταῦθα. Similiter καὶ ἐνταῦθα ἑαλώκασι I, 15. | [καὶ] θάπτουσι] καὶ om. Vat. || 19. ἔγγονα] ἔκγονα Vat. || 23. Scr. μεταλάχωσιν. || 25. ἀπόλλυσθαι [πρᾴως] | πρᾴως om. Vat. || 38. μὲν γάρ : μὲν om. Apost. recte.

Pag. 21, 7. προσερπύσῃ] πρόσω ἑρπύσῃ J ; idem præterea proposuit inauditum vocabulum προερπύσῃ. || 8. καὶ μέντοι καί] καὶ μέντοι om. Vat. quem male secutus sum. || 11. ἐνδέχοι? || 14. Αἰγύπτιοι] Κορίνθιοι Gronov. || 15. Τηΐται] Ἰῆται Valesius. | Ἀρίωνος] Ἀρίονος*. || 16. Τηΐῳ] τῇ Ἴῳ Vales. || 18. Λεωνίδας] Scripsi Λεωνίδης, quæ sola hujus nominis forma apud Ælianum

est, v. II, 50. III, 18. XII, 42. Epil. p. 297, 3. VII. III, 14. 25. fragm. 380. Ceterum apparet ex hoc loco, Leonidam Byzantinum æqualem fuisse Pausaniæ periegetæ, qui et ipse delphinum istum præsens vidit, v. ejus Lacon. III, 25, 7. || 23. καὶ πρεσβῦτιν] Expunxi καί. || 24. δέλεάρ τέ οἱ προτείνοντας, καὶ ἄλλα γε ἐφολκὰ] δελέατά οἱ προτείνοντας καὶ μάλα γε ἐφολκά*, cf. IV, 26 : καὶ τοῦτο μὲν αὐτοῖς δέλεάρ ἐστι καὶ μάλα ἔφολκον. XII, 44 : ἐφόλκοις δελέασι. || 30. [μὲν] καὶ μάλα] μὲν om. *Vat.* De meo expunxi καί : verum et de μάλα dubitare licet. Ibidem malim ἀντέρως ἐφιλοτιμεῖτο, h. e. *mutuus amor certabat in delphino et puero.* || 32. τὴν προειρημένην] Vereor ut hoc participium recte referri possit ad Poroselenen, cujus mentio remotiore loco facta est. Hinc ipsum nomen urbis restitui, quod facillime cum ΠΡΟΕΙΡΗΜΕΝΗΝ confundi potuit. || 34. ὁ ἐνάλιος τέλειος] ὁ ἐνάλιος om. *Vat.* || 36. καὶ περισκοπῶν? || 40. ἡ πρόσοδος ἤδη] ἤδη om. *Vat.* | ὄνομα δὲ καί] Delevi δέ. Verum etiam καὶ indignum venia est. || 42. τοῦτον] τοῦτο *S.* || 46. εἴτε ἐς θήραν καὶ μάλα γε ἐπειγούσης] εἴτε θήρα κ. μ. γ. ἐ. *Vat.* Scripsi εἴτ' ἐθήρα ἐπειγούσης, expunctis καὶ μάλα γε, quæ ex sequenti versu huc transcripta fuere.

Pag. 22, 2. τὴν πρὸς αὐτόν? || 5. ἐκεκήρυκτο] κεκήρυκτο *Vat.* || 11. ἐπιῤῥευσάντων] ἐπιῤῥεῦσαν *Vat.* || 12. νεκρῶν] κρεῶν *Vat.* || 13. τοῖς ἕλεσι] ταῖς ἕλυσι *Vat.*, unde scribendum videbatur τοῖς εἰλυοῖς. Cf. p. 14, 37. || 22. εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει] ταῦθ' elisum in *Vat.* atque ita idem codex X, 31. Vide etiam II, 14. || 24. ὡς στέγειν καὶ τὸ πῦρ : *R.* malebat ὡς καὶ στέγειν τὸ πῦρ. Sed eodem hyperbato codices nonnulli III, 1 : κοινωνεῖ καὶ ὁδοῦ. || 42. προΐασιν] προσίασιν *S.*

Pag. 23, 3. δόμου] Restitui δακέτου, vocem Ælianeam. || 7. ἤδη μέντοι τις καὶ κέρας ἐλάφου ξέσας? Vide ad p. 127, 33. || 11. ἔκ τινων ἄλλων? || 14. πάντως? || 21. πρότερον? || 25. καὶ ταῦτα] καὶ ταύτης*, v. VIII, 17 : ὡς μὲν οὖν εἰσι δίκαιοι ἄνω εἶπον, καὶ τὸ ἀνδρεῖον αὐτῶν καὶ τοῦτο ἤδη λέλεκται. || 27. ἔοικα *S* : ἔθηκα codd. || 32. αὐλουμένους] Correxi αὐλοῦ ἀσμένως : infra enim legitur καὶ ἦν γε τὰ μαθήματα αὐλῶν ἀκούοντας μὴ ἐκμαίνεσθαι. || 36. μαθήσει] μάθησις *J.* || 45. καὶ οὐχ] καὶ om. *Vat.* || 46. τῶν ζώων] τοῦ ζώου*. | ἡμερωθέν] ἡμερωθεὶς *S.* Ego præterea malim πραότατος, cf. V, 39 : ἡμερωθείς γε μὴν ἐξέτι νεαροῦ πραότατός ἐστι.

Pag. 24, 4. μέν : τότε *R.* || 9. χρησάμενος] μεταχειρισάμενος. *Vat.* cf. δυσμεταχείριστος IV, 44. || 14. ἄλλως γέ πως] ἀμωσγέπως *J*, quod spiritu mutato recepi. || 15. καὶ αὐλῶν] Expunxi καί. || 17. ἐμμελεῖς] ἐκμελεῖς *J.* || 35. ἀνθεινάς] ἀνθινάς *Vat.* || 38. ὑποσημαίνοντος] ὑποσημήναντος *Vat.* cf. v. 36. p. 25, 12. || 39. [καὶ] ἔπραττον] καὶ om. *Vat.* || 41. αὐτίκα δ' : ἅμα δὲ καὶ *J.* Scribendum est ΚΑΙ ΤΙ ΚΑΙ. || 42. Lege χόρειόν τε καὶ σ. Vide ad p. 50, 16. || 44. καὶ Ξενόφιλον, [καὶ Φιλόξενον]] καὶ Φιλόξενον om. *Vat.* Alterum nomen nihil nisi alterius varia lectio est; itaque obscurum Xenophilum in Philoxenum abire jussi. || 53. Scr. ἐκμῆναι. Errat Bernhardy ad Suid. v. ᾖσαι. | ὡς στιβάδες] ὡς delevit Wyttenbachius. Cf. fragm. ap. Suid. v. Στιβάδες Φορμίωνος· ὡς δὲ παρῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον, κατεκλίνοντο μὲν ἐπὶ στιβάσιν ταπήδων βαρβαρικῶν.

Pag. 25, 1. καὶ οἰκίας] καὶ ejeci. || 2. σαφῶς μαρτύρια] σαφῆ*, v. II, 50 : ἐναργὴς ἔλεγχος. || 10. καὶ οἱ μὲν ἐλέφαντες] Expunxi extremum vocabulum, quod inepte infertur post ἐξ μὲν ἄῤῥενες. Male etiam invicem opponuntur οἱ μὲν ἐλέφαντες et αἱ δέ, quasi nudum ἐλέφας nonnisi *marem* elephantum significet. || 15. τις deleverim. || 20. ἀπεγράψαντο] ἀνέγραψαν *S.* ἀνέγραψα *Vat.* Supra p. 23, 44 : καὶ ἅτινα πρότερον ἐν τῇ Ῥώμῃ πραχθέντα ἀνέγραψαν ἄλλοι. || 24. [ἢ] *S.* inserendum vidit. || 27. τῶν ζώων] τῶ ζώω *Vat.* || 29. λαγωός : restitue formam atticam, quam Noster alibi constanter adhibuit. || 30. ἐκπεπταμένοις] ἐκπεπετασμένοις *Vat.* quod perperam recepi. Vide p. 13, 24. || 36. Recte *G.* μικρός. Pro λευκὸς scribe λεπτός. || 37. [δὲ]* || 38. αὐτὸν suspectum, itemque proximo versu τῷ. | [αὐτῶν]] αὐτῷ dedi cum *R.* quanquam nunc malim αὐτοῦ. || 40. πρόεισιν] πρόσεισιν*. | ἀνάγκῃ] ἀνάγκην *Vat.* || 42. αὐτῷ] ἑαυτῷ *Abresch.* αὐτός *Kühnius.* Fortasse [καθ'] ἑαυτόν.

P. 26, 1. ᾧ καί] ᾧ om. *Vat.* || 7. οὐχ ὁρᾶται δὲ τοῦ ὁδηγοῦ ἔρημον *J*, τοῦ ἡγητοῦ *R.* || 10. εἰς ἰδίαν μίαν] Uncos addidi. Fortasse εἰς ἰδίαν καὶ μίαν. || 14. Scr. μεταμφιεσάμενος. || 15. λευκότητα] γλαυκότητα *Pauw.* || 18. μηδ'] μηδὲ *Vat.* || 19. καὶ τὴν φύσιν-καὶ μέντοι καὶ ἐκείνην] In talibus καὶ μέντοι Æliancum non est, v. I, 50 : ἤδη δὲ καὶ ὁ ἔχις καὶ ἐκεῖνος. IX, 5 : καὶ δοκοῦσιν ὡς οἶδε οἱ θῆρες, καὶ οἱ ἀετοὶ καὶ ἐκεῖνοι κτλ. XVI, 20 : καὶ γάρ τοι καὶ τὰς οἶς τὰς ἐκεῖ φασιν εἶναι καὶ ταύτας θηρία. || 21. πόμφυλον] πομπίλον *G.* || 24. πόμφιλοι] πομπίλοι id. || 25. καὶ ἐκεῖθι περιέρχονται χορεύοντες καὶ δεῦρο] Turbatum verborum ordinem ex perpetuo Æliani usu redintegravi, v. III, 13. VII, 24. IX, 25. XIII, 14. XIV, 7. XV, 10. fragm. 36. Addo formulam pariter statam ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν II, 11. IX, 34. XIII, 22. XV, 10. || 26. οἱ μὲν οὖν περίνεῳ πάντες ὁπόταν ἀφεστάναι τῆς γῆς οὐ δέον [γὰρ] αὐτοῖς εἰδέναι πάρεστι δήπου] γὰρ om. *Vat.* Egregie *J.* πάντες aliunde irrepsisse intellexit. Idem pro ὁπόταν ἀφεστάναι conjecit ὁπόσον ἀφίστανται, quorum verborum nonnisi prius recipere debebam, quippe *remotum esse* Græcis ἀφεστάναι dicitur, non ἀφίστασθαι. Reponendum igitur ἀφεστᾶσι. In proximis constituendis *Gesneri* vestigia ita pressi, ut quod ille pro οὐ δέον conjecisset οὐδὲν in duas voces distraherem. Easdem requiro in loco parallelo II, 34 : εἰδέναι δὲ ἄρα τοὺς ἀνθρώπους ὅπου τε καὶ ὅπως φύεται οὐδέν. || 28. καὶ πταίεσθαι] κλέπτεσθαι *S.* || 29. ἀλλ' οἵ γε μήν] Delevi ἀλλ', quod cum γε μὴν conjunctum non minus vitiosum est quam δέ γε μὴν et καί-γε μήν II, 48, p. 36, 11. IX, 32, p. 158, 23. Frequentissime ab Æliano μὲν-δὲ-γε μήν vel μὲν-δὲ-δέ-γε μὴν copulantur, unde illum particulis δέ et γε μὴν promiscue usum esse apparet. | πόμφυλοι] πομπίλοι *G.* || 33. ἀθρόοι γένοιντο πάντες ἀπιόντες] ἀθρόοι γενόμενοι [οἴχονται] πάντες ἀπιόντες *R*, quem secutus sum, nisi quod de meo dedi [ᾤχοντο]. Aoristum enim in hac formula Ælianus, decies admisit I, 10. III, 46. V, 6. VII, 63. VII, 29. VIII, 22. X, 48 (ter). Epist. 5; præsenti semel usus est XIII, 14. Ceterum in iisdem illis exemplis excepto uno (VII, 29) ᾤχοντο duobus participiis munitum est, ut quin verissime Reiskius γενόμενοι reposuerit dubitari nequeat. | πάντες verborum ἀθρόοι γενόμενοι videtur scholion esse. || 37. Locus corruptus.

|| 39. Verba θαυμαστὸν οὐδὲν absunt a *Vat.* ceterisque codicibus, ut *Gesnero* deberi videantur. || 45. νοοῦσι καὶ] Expunxi καί.

Pag. 27, 2. τὴν abesse malim. | Scribe λαβών. || 3. Verba καὶ τῶν ἱστίων κεκολπωμένων a glossatore profecta videntur. || 5. ἐνδακών? || 12. Scr. παρ' Ὁμήρῳ, omisso articulo; v. ad p. 36, 14. || 17. ὁποῖα φύσιν] scripsi ὁποῖα; Φύσιν (cf. Jacobs. vol. 2. p. 40), sed neque sic Æliani manum restitutam arbitror. Melius nisi fallor haberet ἣν τὰ μαθήματα φύσιν εἰδέναι ῥιζῶν κτλ. cf. II, 11 : καὶ ἥν γε τὰ μαθήματα αὐλῶν ἀκούοντας μὴ ἐκμαίνεσθαι. || 19. γε *J* : τε codd. || 21. [καὶ ἐν ἥρωσί τε καὶ θεῶν τῷ] ἀνίχνευσάν τι] Verba καὶ ἐν ἥρωσί τε καὶ θεῶν τῷ *J.* seclusit, ego delevi. Idem *J* ἀνίχνευσάν τι, quod ex Medicei lectione ἀνιχνεύσαντι effecit. Possis etiam ἀνίχνευσάν τινα. || 24. πάσσων] πάσας *Vat.* σπάσας *J.* Malim πασάμενος, cf. I, 41. || 27. τοῦδε τοῦ ζώου : capitum ordinem perturbatum esse *J* observavit. || 29. ἔγγονον] ἔκγονον *Vat.* || 31. Articulum inserui. || 39. καί] τὰ *J*, v. XVII, 45, p. 295, 10. || 40. μὲν non habet quo referatur; malim ἡ γῆ ἡ Αἰθιοπίς, v. VII, 5, p. 117, 15.

Pag. 28, 7. γενέσθαι] γίνεσθαι *S.* || 13. ἀτρέμα καὶ ἡσυχῆ : καὶ ἀτρέπτως καὶ ἡσυχῆ *Vat.* male, v. ad p. 144, 7. || 14. ἕλκουσι] ἕλκουσιν *J.* || 20. αἴρουσιν] αἱροῦσιν *Wyttenb.* | φθόρον] φόνον *, v. XIV, 1. Heliod. I, 2. Appian. Illyr. 4. || 21. Adjeci [τούς]. || 26. ἀλεαίνεταί τε ὑφ' ἡδονῆς ἑαυτοῦ φύσει] ὑφ' ἡδονῆς ἑαυτοῦ delevi, v. Scholiastam Aristoph. Eqq. 642. || 30. Scrib. εἰσιν. || 34. καὶ ὑψηλὸν a glossatore adscriptum videtur, debebat enim esse καὶ ὑψηλή, ut ἀνίστανται ὀρθοί VI, 18. πέτεται ὑψηλός III, 42. VII, 30. ταπεινός V, 24. ἐπέκειτο κοῦφος VI, 15. || 36. βρίθουσαί] βρωθεῖσαί *R.* || 42. νήματα : εἵματα Schol. Aristoph. Mox Bernhardy conjecit τούτοις ἐρεῶν στημονίων τεμάχια. || 44. ταύταις τοῦτο] [ἂν] inserui; tum ταύταις delevi et in fine capitis pro ἥκιστον scripsi ἥκιστα. Restat ut in marginem relegetur μηχάνημα, quo nescio quis τέχνημα explicuit. || 47. εἰ παίσας κατὰ τοῦ βρέγματος] Ita *S* ex *M. m.* et *alt. Gesn.*, quibus accedit aliorum trium auctoritas. Jure tamen idem V. D. adnotavit, se haud intelligere « quomodo plaga bregmati inflicta mediam lacertam dividere possit. » In *Vat.* pro κατὰ τοῦ βρέγματος legitur κατὰ τὸ μέσον, quod olim ad sequentis versus vocabulum μέσον adscriptum et postea alieno loco insertum esse apparet. Expunxi κατὰ τοῦ βρέγματος.

Pag. 29, 3. τῶν ζώων] τοῦ ζώου *. || 11. τούτων ἀντίπαλα καὶ ἀμυντήρια] Dubitanter reposui ἐπὶ τούτῳ, v. I, 37, p. 12, 22. Rectius fortasse præpositionem delevissem, v. I, 35. III, 41. XII, 32. || 13. πικρὰς ὀδύνας] om. *Vat.* Ego solum ὀδύνας expunxi. || 17. ἐπ' αὐτῷ] Delevi præpositionem. || 19. ὅθεν τοι καί : hæc formula hic tantum in NA. legitur. Malim ἔνθεν τοι καί, v. ad p. 73, 19. || 20. μιαρόν : πικρὸν *R* coll. c. 39, p. 32, 7. Sed vide I, 54 : ἀλλὰ καὶ τούτου θηρίον μιαρώτερον καὶ ἀφυλακτότερον γυνὴ φαρμακίς. Ὀδόντας μιαρωτάτους ex Hesychio attulerunt in Thes. Did. t. 5. p. 1039, D. || 22. ἐν ὥρᾳ θερείῳ, περὶ τὰς ἅλως, ἀμητοῦ] Verba περὶ τὰς ἅλως male transposui; immo librario debentur et quantocius eliminanda sunt. Cf. IX, 56 : ἐν ὥρᾳ θερείῳ, πολλοῦ πάνυ σφόδρα τοῦ ἡλίου ἐνακμάζοντος, οἱ ἐλέφαντες ἀλλήλους χρίουσιν ἰλύι παχείᾳ. || 25. εἰς τὸ τρίτον στοιχεῖον] εἰς τὸν τρίτον στοῖχον *. || 26. ἀπολιπόντες *S.* || 31. ὑπαφίστανται. Hoc compositum bis in NA. reperitur, nostro loco et IX, 43, ubi *Vat.* ἀφιστάμενον exhibet. Ἀφίστασθαι legitur I, 8. 14. II, 6. 8. 40. III, 30. IV, 19. V, 17. 34. VI, 61. VII, 12. VIII, 9. X, 10. 17. 29. XI, 8. XIII, 17. XIV, 23. XV, 10. XVII, 32. atque id nostro quoque loco restitutum malim. Vide ad p. 37, 30. || 32. οἱ γενναῖοι videtur perperam repetitum esse ex v. 37. || 34. πυρῶν τε καὶ κριθῶν. Hæc verba cum *J* deleta malim. || 35. τῷ adjeci ex *Vat.*

Pag. 30, 1. τὸν ἀέρα τέμνει πολύν] ἀέρα τέμνει πολύν*, cf. Long. III, 21 : χεομένης τῆς φωνῆς εἰς πολὺν ἀέρα. Sed hoc languidum; sophistam decet potius τὸν ἀέριον τέμνει πόλον. || 4. ὅμως κατέπτηξεν om. *Vat.* recte, opinor. Scripsit igitur Ælianus καὶ τόν γε τῶν πτερῶν αὐτοῦ ῥοῖζον τὸ τῶν θηρίων ἀτρεπτότατον ὁ δράκων ἀκούσας μόνον παραχρῆμα κατέδυ κτλ. || 8. ἀργούς] ὑγρούς *J* || 12. τὸ πῦρ τὸ οὐράνιον *R.* || 13. ἄγραπτος] ἄπρατος *Pauw.* || 20. τὴν ὠτίδα ὀρνίθων ζῷον] τὴν ὠτίδα [τὸ] ζῷον ὀρνίθων*. Nescio tamen an in archetypo

ὀρνίθων

fuerit τὴν ὠτίδα ζώων εἶναι φιλιππότατον ἀκούω. || 21. καὶ τούτου μαρτύριον] Inserui τό, v. II, 31. || 22. ἐν τοῖς αὐλῶσι] τοῖς om. *Vat.* || 24. τῶν accessit ex *Vat.* || 26. ἀντέχει corruptum. || 28. καταθήσεις] καταθείης*. Non minus bene conjeceris καταθεῖο, v. VIII, 23. || 29. ἀναβιώσεις] ἀναβιώσῃ c. || 32. καὶ ἔχειν a Græculo additum arbitror. || 34. ὡς τούς] εἰς τοὺς *Vat.* || 39. τρὶς αὐτὸν τὴν προειρημένην σκηνὴν περιαγαγών. Vide Heraclid. Polit. XIV : Λεπρεεῖς οὓς ἂν λάβωσι μοιχοὺς περιάγουσι τρεῖς ἡμέρας τὴν πόλιν δεδεμένους. Achill. Tat. III, 15 : περιάγουσι (Leucippen) τὸν βωμὸν κύκλῳ.

Pag. 31, 1. ἐγγόνων] ἐκγόνων *Vat.* || 5. τὰ μαρτύρια] Scripsi τὸ μαρτύριον ex formula. || 7. πῦρ αὐτοῖς καὶ συνεργὸν αὐτοῖς] Posterius αὐτοῖς cum Gronoviana omisi. || 20. τῶν καλῶν κἀγαθῶν? || 22. ἐκεῖνοι, ἄλλοι] ἄλλοι, ἐκεῖνοι *G.* || 24. μὲν addidi ex *Vat.* || 25. γλώττης, ὅπως καὶ ἐπικινεῖ] γλώττης ὅπως, καὶ εἰ κινεῖ *R.* || 28. μὲν suspectum. | ὅσαις ἂν ἡμέραις** ἐπῳάζουσιν ὄρνεις, εἶτα [ὅταν] ἐκγλύψῃ τὰ νεόττια] ὅταν om. *Vat.* Verba ἐπῳάζουσιν ὄρνεις referenda sunt ad glossatorem, cui vox ἐπῳάζον (ita enim ab Æliano scriptum esse conjicio) de crocodilo usurpata satis ludicra videretur. Ante ἡμέραις delevi καί. || 30. ὅπως ἂν ἀποθάνοι] ὅταν ἀποθάνῃ *J.* || 35. κινάμωμον] κιννάμωμον*. Duplicato ν hæc vox bis scripta est XVII, 21. || 37. κομίζειν ἐκεῖθεν τὸ] Dittographiam agnovit Bernhardy. || 38. δὴ τὸ φυτόν] τὸ expunxi. || 39. γε καί] τε καὶ *R.* || 40. οὐκ ἔχουσιν ἐκ] ἔχουσιν om. *Vat.*

Pag. 32, 11. Fortasse ἀλλ' ἤδη αὖον τὸ δένδρον, cf. II, 5. || 13. μυγαλή] μυγαλῆ*. Tum malim καὶ γὰρ καὶ τοῦτο. || 14. 17. Scr. τὴν ἄλλως. | 14. [πέπλασται] ζῆν ἔχει] πέπλασται om. *Vat.* || 15. ἐάν [γε] μή] γε male cum *Vat.* omisi; nam particulis ἐάν γε conditionalis sententia periodum cogens optime incipitur, v. XVIII, 19 : καὶ τιμωροῦντες τῷ ἑαλωκότι, οὐκ ἀξιοῦσιν ὑπακοῦσαι, ἐάν γε καλῶνται αὖθις. Similiter ἵνα γε

XVI, 36 extr. ‖ 16. ἐάν] ἐπάν *Vat.* cf. I, 13. VII, 20. XVI, 27. XVII, 5. ‖ 22. οὖν] γοῦν *R.* ‖ 30. προάγουσα? ‖ 43. λαγωούς] λαγώς *Vat.*

Pag. 33, 1. τοῖς ταύροις] τοῖς om. *Vat.* ‖ 15. δέ] τε *Vat.* ‖ 21. ἦν ἄρα. Scribendum ἦν δὲ ἄρα ex perpetuo Æliani more, v. I, 13. II, 3. 24. 51. III, 30. 40. V, 39. 44. 54. VI, 18. 42. VII, 13. VIII, 4. 6. 16. IX, 24. 36. XI, 11. XII, 6. XIII, 3. 11. 13. XV, 19. XVII, 37. Sic et ἐστὶ δὲ ἄρα IV, 36. XII, 44. XIII, 18. 26. XIV, 17. 26. XV, 2. 18. φύεται δὲ ἄρα IV, 46. ἁλῶνται δὲ ἄρα IX, 53. τίκτεται δὲ ἄρα IX, 39. οἶδε δὲ ἄρα ib. c. 40. aliisque permultis locis, quos hic recensere longum est. ‖ 23. ἐναποθανεῖν] ἐπαποθανεῖν *J.* ‖ 36. λεπτάς] λεπράς *G.* ‖ 43. ὅτι καὶ] καὶ om. *Vat.* ‖ 46. καὶ ante φοβοῦσι expunxerim. Mox lege ὄρνεις.

Pag. 34, 3. καὶ ἔχουσιν αὐτοὺς πιστούς] Inserui φίλους , v. VIII, 3, p. 139, 2. XIV, 1, p. 234, 27. coll. I, 4, p. 2, 32. Fortasse tamen scribendum καὶ ἔχουσι φίλους πιστούς, ut in secundo exemplo est. ‖ 10. καὶ τοῦτο μὲν αὐτῷ οὐ κελεύει Σόλων, ὡς Ἀθηναίους ἐπαίδευσε δρᾶν : ἐκέλευσε pro ἐπαίδευσε *Vat.* Margini redde ὃς (ita scribendum) Ἀθηναίους ἐκέλευσε δρᾶν. Æliano hæc tantum concedo : καὶ τοῦτο μὲν αὐτῷ οὐ κελεύει Σόλων, cf. IX, 1 : καὶ Σόλων μὲν τοῖς λέουσι ταῦτα οὐ κελεύει. III, 23 : κελεύει δὲ αὐτοὺς νόμος ἀνθρωπικὸς οὐδὲ εἰς τοῦτο. ‖ 11. οὐδέ *J* : εἰ δέ codd. | δὲ post μένει inseruit *G.* Apud nos hæc particula per errorem alieno loco legitur. | καὶ *R* abesse malebat. ‖ 18. Scr. δεῖται οὐδὲ ἕν. | ἕκαστος : ἑκάτερος *S.*, quod recipere debebam : Ælianus enim inter utrumque pronomen accuratissime distinguere solet. ‖ 22. καμόντες] Hoc restitue. ‖ 24. Fortasse καὶ ὑπὲρ τοὺς ὀφθαλμοὺς αἰωροῦσι τοὺς σφετέρους καὶ τὸν ὀπὸν αὐτῆς πικρὸν ὄντα καὶ δριμὺν λειβόμενον δέχονται. ‖ 27. ἰατρικούς] ἰατρούς *Vat.* | καὶ τῷδε] καὶ om. *Vat.* ‖ 33. ἀνακριθέντες. Hoc compositum apud Nostrum inauditum est ; scripserat ἀντικριθέντες, v. XIII, 17. XVI, 27. XVII, 3. ‖ 36. ὅσαιπερ] αἵπερ*. ‖ 39. ἑκόντες] ἥκοντες *J.* | ἀποδημίας τῆς] ἐπιδημίας τοῖς *J.* ‖ 43. κατὰ πολλὴν τὴν γαλήνην τε καὶ ἡσυχίαν? ‖ 47. τὰ οἰκεῖα πατρῷα] τὰ om. *Vat.* Scripsi τὰ οἰκεῖα τὰ πατρῷα, v. II, 25, p. 29, 32. III, 13, p. 42, 8. IX, 66, p. 167, 22.

Pag. 35, 1. ἰχθῦς glossa est. ‖ 2. ἔμπλεον] καὶ ἔμπλεων *Vat.* ‖ 4. ἑαυτῶν ὑπὸ πενίας ἀξιώσαντες] Squillam non ob paupertatem piscatorum, sed propterea invendibilem fuisse apparet, quod ab iulide pisce ex parte adesa fuerat. Scripsi igitur ἑαυτοῖς, et transposui verba ὑπὸ πενίας post αὐτοῦ. Postea demum absurda horum verborum in codicibus collocatione permotus intellexi ea insiticia esse. Adscripserat ea nescio quis ad ἀπογεύσαιντο αὐτοῦ. ‖ 14. γάρ] δὲ ἄρα*. | δὲ ante ταῖς suspectum est. ‖ 19. καὶ μάλα μαντικῶς ὅτι γε] Ex Æliani consuetudine scribendum erat καὶ μάλα γε μαντικῶς ὅτι. ‖ 22. γενέσθαι] γίνεσθαι*. ‖ 24. εἰς ἐπιγονὴν τέκνων] τέκνων delevi cum *J.* ‖ 25. ἢ] εἴη *Glycas.* | κεχήνασι] προσκεχήνασι*. Poteram et κατὰ τοῦ εὔρου κεχήνασι coll. III, 11 vel πρὸς τὸν εὖρον κεχήνασι, v. Lucian. VII. I, 22. ‖ 33. οἶδε, εἰ δέοι : οἱ δὲ εἰ δέοι *Vat.* *Necessitate,* id est fame enecti milvi si in carnes invadunt, injuria eos nominaveris εἰς ἁρπαγὴν ἀναιδεστάτους : sed dignissimi iidem hoc nomine erunt, si εἰ δέοι sustuleris, quod ex bis scripto οἶδε originem traxit. Οἶδε δέ, quod *J* suadebat, apud Nostrum inauditum est, neque omnino δὲ huic loco satis aptum videtur. ‖ 39. προσδιαιροῦνται] προσδιαιτῶνται editt. ante *J.* Scribendum erat παραδιαιτῶνται.

Pag. 36, 5. στεγῶν] τεγῶν *Vat.* ‖ 14. ὁ Ἀριστοτέλης] ὁ recte abest a *Vat.* Ælianus enim ante hoc nomen constanter articulum omisit, cujus rei permulta exempla Index Auctorum s. v. suppeditabit. Hinc corrigendum semel lectum ὁ Ἀριστοτέλης VII. I, 15. De Homeri nomine idem valet, ut ferri nequeat τὸν Ὅμηρον XVII, 6 (cf. V, 39. XI, 10. XVI, 25) et παρὰ τῷ Ὁμήρῳ II, 18. XV, 24 (cf. V, 45. XV, 28 coll. ἐν Ὁμήρῳ VII. XIII, 1). Recte tamen legitur παρὰ τῷ καλῷ Ὁμήρῳ XIII, 7. ‖ 18. Malim ἐκδιώκουσι. Mox inter ὅτου et τροφὴν lacuna indicanda erat. ‖ 20. ἐκτρέφουσιν] ἐκτρέφειν recte de avibus pullos enutrientibus dicitur, non ita de pullis parentes cibantibus. Scripsi igitur τρέφουσιν. ‖ 26. ἐκ τοῦ] τοῦ om. *Vat.* ‖ 27. φέροντα ὡς εἶχεν ἐπικόλπιον ἐμβαλεῖν καὶ βαδίζειν ἵνα λάθῃ, ὥς τι ἀγαθὸν εὑρόντα καὶ εἰς ἐμπολὴν κερδαλέον ἑαυτῷ ἔχειν ἅρπαγμα] Expunxi emblema ἵνα λάθῃ alieno loco insertum, nec fortasse parcere debebam verbis ὡς εἶχεν, quibus φέροντα ab aliquo scholiasta explicatum fuisse conjeceris. Delendum etiam ἔχειν v. 29. ‖ 31. διείρασα : scribendum πείρασα. Ibidem malim ἐξέχει. ‖ 37. τε accessit ex *Vat.* ‖ 38. [τοὺς] ὀφθαλμούς?

Pag. 37, 1. ῥύσιν] ῥύσει *Vat.* ‖ 10. Scrib. λέγω δὲ τὴν ἀγέλην ἀκερων ὁρᾶσθαι οὐκέτι κτλ. De ἀγέλη cf. V, 56, p. 93, 4. XII, 36, p. 215, 10. ‖ 11. ἰδία φύσις] ἰδίᾳ φύσει *R.* ‖ 12. κεράτων ἐν Σκύθαις] ἐν Σκύθαις κεράτων *R.* ‖ 14. ἐν] ἐν τῇ *Vat.* sed rectius vulgatam reliquissem, v. XI, 1, p. 168, 7. ‖ 15. Lege οὐδὲ ἕν. ‖ 18. μή μοι [τις] ἀχθέσθω] Uncos delevi. Sed τις recte in *Vat.* omissum, cf. XV, 16 : Ἡρόδοτον δὲ ἀξιῶ μή μοι μηνίειν, εἰ μύθοις ἐγγράφω ὅσα ὑπὲρ τῆς τῶν ἔχεων ὠδῖνος ᾄδει. ‖ 25. κἀνεμεῖ] καὶ ἀνεμεῖ *Vat.* quem male secutus sum. ‖ 30. λοβόν] λόγον *R.* | ὑπαφανίζον, pro quo saltem ὑπαφανιζόμενον exspectabas, ex hoc uno loco in Thesaurum migravit. Frequentissimum apud Nostrum ἀφανίζειν, ut de compositi istius sinceritate dubitare posse videatur. Ceterum plura ejusmodi ἅπαξ εἰρημένα et ipsa suspecta apud eum inveniuntur : ὑπαποψήχω III, 24, p. 46, 40. ὑπαφίσταμαι IX, 43. ὑπαπέρχομαι XI, 33. ὑπαποκρύπτω V, 40. ὑπαπολείπω X, 43. Vide ad p. 29, 31. ‖ 31. Lege κατολίσθῃ. ‖ 33. Scr. μύας, uti alibi Ælianus dixit. ‖ 39. ἰλύος] ὕλης *Vat.*

Pag. 38, 1. [ἄρα] Delevi uncos. ‖ 3. γάλακτος] γαυλοὺς *R.* ‖ 9. παρασκευάζει] παρασκευάζον editt. ante *J.*

LIBER III.

Pag. 39, 1. καὶ ὁδοῦ κοινωνεῖ] κοινωνεῖ καὶ ὁδοῦ *Vat.* Respexit hoc caput Eustath. Opusc. p. 252 b. ‖ 5. [ὁ] *J.* ‖ 11. [τῆς] πρός] Uncos abjeci. ‖ 18. ἐνδόξων *J* probabiliter, v. X, 13. ‖ 19. Scribendum aut κυνιδίῳ δὲ ἀθλίῳ προσοικείως ἀγαπᾷς, aut κυνιδίου δὲ ἀθλίου φύσει ἀγαπᾷς. Posteriorem correctionem ut præferam admo-

net me XIV, 24 : φύσει ὀστρέου. ‖ 25. In proximis frustra pro ὁμοτρόφους *Bernardus* malebat ὁμορόφους. Simillima vulgatæ sunt ἐμμελῆ καὶ συμμελῆ V, 13 et ἔνθηρον καὶ πολύθηρον XVII, 31. ‖ 33. δὲ δή τι αἴσθονται οὐδὲ ἕν] δὲ ἤ τι αἴσθονται ἢ οὐδὲ ἕν *R*. Præterea cum *S*. malim αἰσθάνονται, cf. p. 40, 2. Eadem forma restituenda XIII, 10. ‖ 37. καταψῶντες καμόντας] Delevi dittographiam; καμόντας ex v. 39 iteratum est. ‖ 43. οἱ ἐκείνων τοιοῦτοι ἵπποι : eodem verborum ordine Antig. Caryst. ap. Athen. X, p. 419 : ἦν γὰρ τὸ τοῦ Μενεδήμου τοιοῦτον ἄριστον. Proxima duplici emblemate vitiata esse supra demonstravi. Expungenda verba καὶ τῇ θρύψει κάλλους et καὶ ὅτι χλιδῶσι τῷ κόσμῳ.

Pag. 40, 3. ταὐτά τοι *S* præter Æliani morem conjecit; apud hunc enim τοι post ὁ αὐτός locum nullum habet. Vide ad p. 73, 19. ‖ 7. περιδείκνυσι] Vox nihili. Scripsi παραδείκνυσι ex *b*. ‖ 9. ἀμφότερα ἀγριώτατα-ἄτεγκτα] ἀμφότεροι ἀγριώτατοι *v*. ἀγριωτάτω et ἀτέγκτω *S*. ‖ 10. φύσιν] φασίν *v*. ‖ 11. ἦν. Injuria *J* hanc vocem ex ὢν natam dicebat, v. III, 39, p. 50, 38. XI, 18, p. 194, 17. XIII, 28, p. 233, 7. ‖ 12. γενέσθαι] γίνεσθαι *S*. ‖ 15. οἱ inserui cum *J*. ‖ 17. συνοικοῦντές γε] Delevi γε. Mox lacunam indicavi. ‖ 20. ἐκ τῆς τροφῆς scholiastam sapit. ‖ 33. δακόντες] ἐνδακόντες *r*. ‖ 34. ἀλύπως γε] Expunxi γε, sed fortasse vere *R* τε conjecit. ‖ 37. Ab Æliano profecta κύνας δὲ ἀφώνους ἀποφαίνειν ταῖς ὑαίναις ἡ αὐτὴ παρέσχεν : quibus quæ in codd. interjecta leguntur a glossatore efficta sunt ex VI, 14.

Pag. 41, 5. ἀλλήλων] ἀλλήλαις *Vat*. ‖ 9. ὅτι ἂν ἀποθάνῃ? ‖ 11. τὴν κορώνην ᾄδειν? ‖ 12. οἱ δέ? | 14. οὐκ εὐσύμβολον τοῖς ὀττευομένοις εἶναί φασιν ἀπαντῶσαν κορώνην μίαν? ἀπαντᾷ μάντευμα dixit Appianus B. C. I, 75. Ceterum εἰς μαντείαν ab eodem sciolo adscriptum videtur a quo ἐς τιμήν V, 1. ‖ 22. κυλίειν] κυλίει *R*. ‖ 23. an ἐμπήγνυνται? ‖ 24. ἡσυχῇ non intelligo. ‖ 27. ἤδη μὲν καί. Ineptum μὲν cum μέντοι commutandum, v. V, 11 : ἤδη μέντοι καὶ πρὸς ἀλλήλους διαφέρονται. VI, 41 : ἤδη μέντοι καὶ τοὺς σωροὺς τῶν δραγμάτων κεραΐζοντες λυποῦσι τοὺς Αἰγυπτίους. VIII, 4. IX, 50. 63. Epilog. p. 297, 21. Vide etiam ad p. 127, 33. ‖ 41. ἐλυμαίνοντο] ἐλυμήναντο ego : melius *R* λυμαίνονται.

Pag. 42. 7. Propter sequens φιλοῦσι δὲ scribendum οὐκοῦν φιλοῦσι μὲν τὴν χώραν. ‖ 12. γὰρ οὖν] γάρ om. *Apost*. ‖ διαφοράς, στέλλονται αἱ πᾶσαι -] στέλλονται αἱ πᾶσαι om. *Apost*. ‖ 14. καὶ εἰρηναῖα ἦ? ‖ 20. χρῶνται *R*. malim καὶ χρώμεναι. ‖ 26. τὴν τοῦ Η. βασ.? | χρήσεως] κράσεως*. ‖ 30. κύκλος] κύκλοσε *Lobeck*. | καὶ cum *S*. addidi. ‖ 36. σιγῆς ὅτι ἂν] πηγῆς ὅταν *r*. ἐν δὲ τῇ μηκίστῃ πτήσει γῆς ὅταν τύχωσι *J*; εἰ δὲ κεκμήκασιν, ὅπῃ γῆς ἂν τύχωσι *R*; ἐν δὲ τῇ μεταστάσει γῆς ὅπῃ τύχωσιν aut μετοικίσει *Bernhardy*. ‖ 37. αἱ λοιπαὶ ex τῶν λοιπῶν derivatum videtur. ‖ 38. αἱ τρεῖς] αἱ om. *c*. *Vindob*. 7. ‖ 45. πετομένη ὑπὲρ τοῦ ἔχειν ἕρμα] πετομένη transposui cum *J*; nunc tamen propter ineptam hujus vocabuli collocationem glossam tenere mihi videor; neque illo omnino ad sententiam definiendam opus est. ‖ 46. ἔνθα ἥκει : hæc verba glossam sapiunt.

Pag. 43, 4. μάθημά τε ὁμοῦ καὶ παίδευμα. Ex more Æliani lege τε ἅμα καί. | τῶνδε] τῶνδε τῶν *R*. ‖ 6. δὲ accessit ex *v*. ‖ 21. κατακλίνουσιν] ἀποτίκτουσιν *R*, v. II, 43, p. 34, 43. ‖ 22. ἀλλ' ἑτέρᾳ : cf. V, 11 : ἐλθοῦσαι αἱ μέλιτται ἐπί τι σμῆνος οὐκ οἰκεῖον, ἀλλ' ἕτερον. ‖ 24. ἐν ταὐτῷ διατρίβοντες μή ποτε ἄρα φωραθῶσι] ἐν ταὐτῷ διατρίβοντες transposui post φωραθῶσι. ‖ 25. χωρίοις] χώροις *v*. cf. XVII, 35, p. 291, 46. c. 41, p. 294, 17. ‖ 29. κονιῶντες] κονίοντες *Vat*. ‖ 35. Post ὁδοῦ *Vat*. habet τοῖς atque inter hoc verbum et ὅπερ οὖν lacunam quatuor vel quinque literarum capacem. Explevi inserto τὰ βρέφη. ‖ 16. καὶ τοὺς νεοττοὺς καταλαβών. Hæc verba duabus sententiis, quæ artissime inter se cohærent, intermista ad glossatorem referenda videntur. Tum scripserim καὶ ἐξ ‖ 44. [ὥσθ'] ὅταν] ὥσθ' om. *v*. ‖ 46. [πρὸς] ἀλλήλους] πρὸς om. *v*. ‖ 48. ὁ κρατήσας adjeci auctore *Jacobsio*, cf. V, 1, p. 73, 19. X, 47, p. 183, 23.

Pag. 44, 7. Lege καὶ μέντοι καὶ κατορύττει. ‖ 8. τοσοῦτον : *Jacobsio* placebat τοσούτων; verius videtur [τῶν] τοσούτων, v. IV, 21, p. 59, 46. ‖ 11. εἰς μίξιν ἀκατάσχετον καὶ οἶστρον ἀφροδίσιον] « Non dubito transpositis vocibus scriptum fuisse καὶ οἶστρον ἀκατάσχετον ἀφροδίσιον. » *Schneiderus*. Sed οἶστρος duo adjectiva trahens parum Ælianeum est. Οἶστρον ἀφροδίσιον infra habes XII, 44. Si quid mutandum esset, mallem εἰς μίξιν ἀφροδίσιον (IX, 13) καὶ οἶστρον ἀκατάσχετον (XIV, 18). ‖ 16. Verba κόλπῳ δὲ τῷ Ἀραβίῳ ex margine irrepserunt. Ab eodem nasuto profecta ἥπερ οὖν ἐστιν ὁ Ἀράβιος X, 13, p. 171, 26. ‖ 17. γενέσθαι] γίνεσθαι *S*. ‖ 19. οὐδέ] οὔτι ego. ‖ 24. γεύεται? ‖ 25. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ *v*. ‖ 29 Scr. πιδάνει. | ψαύσοι] ψαῦσαι *S*. ψαύσει *v*. unde ψαύσαι efficiendum. ‖ 36. πυτίαν] πυετίαν *v*. | ἐκροφεῖ] ἐξεμεῖ *G*. ‖ 37. ἐπιλήπτοισιν] ἐπιλήπτοις *v*. | δέ] δὴ *v*. ‖ 39. οἱ et τὰς adjeci ex Aristotele. ‖ 40. ἐν τῷ μυχῷ?

Pag. 45, 1. Inserui [τά]. ‖ 2. ἴσχουσι? ‖ 7. [τοὺς] addidi. ‖ 9. ἀφίκοντο? ‖ 14. τοῦ πη] πη om. *Vat*. ‖ 15. ἀπολείπει? ‖ 19. εἶτα ἐν] εἶτα post simplex participium ferendum erat, non item post οἷα cum participio. Expunxi. ‖ 24. Lege ἀφέντα, cf. v. 20. ‖ 27. αὔλιον : δένδρον *R*. Inserui ὡς, v. III, 26, p. 47, 29. VII, 29, p. 129, 9. ‖ 28. ἐπεσήμαινεν] ὑπέσαινεν *R*. ὑπεσήμαινε *v*. ‖ 31. ἐξέκοψε recte editt. ante *J*. ‖ 33. διεσπάσαντό τε] διέσπασάν τε *Vat*. Scripsi γε. | τόν τε] τὸν δὲ*. ‖ 38. scrib. ἐμπλήκτως. ‖ 41. ἐγκυλίσας ἐν τῷ πηλῷ *J*. ‖ 45. εὔπορον ἐξ ἀπόρων *R*. ‖ 46. Post ὂν cum editt. ante *J* inserui καί. ‖ 48. ἐπικάμψας μᾶλλον· οὕτως γὰρ ποιεῖν εἴωθεν, ἀνακλάσας καὶ ἀποφράξας] Errans hunc locum transpositione sanare studui. Æliani hæc sunt : τῆς τε ῥινὸς τὸ ἄκρον ἁπαλὸν ὂν καὶ ἐγχρίσει τῇ τῆς ἀσπίδος τρόπον τινὰ ἐκκείμενον φρουρεῖ τὴν οὐρὰν ἀνακλάσας καὶ ἀποφράξας δι' αὐτῆς αὐτό, scioli : ὑποκάμψας (ita *v*) μᾶλλον, οὕτως γὰρ ποιεῖν εἴωθεν. Vide p. III.

Pag. 46, 8. αὐτοῖς] αὐτοὺς *v*. ‖ 9. φύσις ἀγαθή] Delevi ἀγαθή, quod per se ineptum et ab Æliani usu alienissimum est, qui dicere solet σοφωτάτη φύσις. ‖ 11. Articulum adjeci. ‖ 16. καὶ αὐταῖς suspectum. ‖ 19. ὑποστρέψωσιν? 20. [ἕκαστος]] Uncos delevi. ‖ 22. ἅμα : ἄγνα *R*. ‖ 23. περιελθόντας] παρελθόντες*. Mox αὐτοὺς molestum est. | Leg. εἰς τάς. ‖ 26. ἐγὼ νοῶ] εἴ τι ἐγὼ νοῶ*, cf. VII. V, 5 : καί, εἴ τι ἐγὼ νοῶ, με-

γαλοφρονέστερος ἦν τοῦ διδόντος ὁ μὴ λαβών. ‖ 27. [τῶν] ἐκεῖθι] Delevi cancellos. ‖ 28. οὐχ add. *G.* ‖ 29. ὑφ' ἡλίῳ *J* : ὑψηλίῳ codd. ‖ 36. ὅτ' [ἂν] ὅτε *G* ‖ 40. ἀποψύχουσα? vide ad p. 37, 29.

Pag. 47, 11. καὶ post ἐκβλέπει expunxerim. ‖ 14. τῆς νομῆς] τὴν νομήν. *G.* ‖ 15. νῦν] εἰς νῦν *, v. IV, 42. XII, 30. ‖ 22. οἶδε] οἱ δὲ *Vat.* ‖ 25. [τοῦ] τείχους] τοῦ omittere debebam cum *a.* ‖ 32. τὴν inserui. ‖ 33. ἡ ὄρνις] ὁ * coll. v. 26. ‖ 36. συντεθείσης τῆς πόας] Hæc sensu carent. In antiquo codice opinor ad συνιδὼν adscriptum fuit συνείς, quod quum in textum receptum esset, in συντεθείσης abiit. Hoc delevi et scripsi τὴν πόαν. ‖ 37. ἀνοίγει vel ἀνέῳγε? ‖ 38. ὅσα γε εἰκός] γε om. *Vat.* Scripsi οἷα εἰκός, ex formula. ‖ 42. ἐπειδὴ] ἐπεὶ δέ *, v. X, 25 : ἐπεὶ δὲ ἐοίκασι τῷδε τῷ ζώῳ καὶ μάλα γε εἰκότως αὐτῶν ἐνταυθοῖ τὴν μνήμην ἐποιησάμην.

Pag. 48, 2. οἱ addidit *S.* ‖ 8. οὕτως] οὕτω *Vat.* Malim ἡσυχῆ πως, v. XIII, 19. XVII, 18. ‖ 19. Aut scribendum τις cum editt. ante *J*, aut τι τῶν ἰχθυδίων. ‖ 20. ἐπένυξεν] ὑπένυξεν *Apostol.* ‖ 24. οἰκεῖον? ‖ 42. ἐκεῖνα [καὶ] ἑαυτοῖς? ‖ 45. καὶ ὁρᾶται δέ] Delevi καί. Mox ante μίαν inseruerim κατά, v. ad p. 168, 28.

Pag. 49, 13. δὲ adjeci. ‖ 14. Scr. οἷς. ‖ 20. τι] τό *, v. I, 57 : τὸ τοιοῦτον κακόν. III, 31 : τὸ τηλικοῦτον κακόν. ‖ 26. βόες αἱ Ἠπειρωτικαί? ‖ 34. καὶ ταῖς στερίφαις γε ἔτι καὶ μᾶλλον] καὶ ταῖς γε στερίφαις*, v. II, 24 : καὶ δ. γε τῆς ἀσπίδος ἔτι μᾶλλον. ‖ 36. οὗτος] οἷος codd. nonnulli; fortasse ὅσος ἄρα ὁ βοῦς ἦν. ‖ 38. οὐδέποτε ἀκούσαις] οὐδέποτ' ἂν ἀκούσαις * (v. XIII, 4). ‖ 39. διάφορον] διάφορα *v.* | 40. Κορυδαλέων] Duplicavi lambda. | γε uncis inclusi. Recte infra IV, 43 : καὶ μετελθόντων ἐς τὴν Σπάρτην ἄλλα καὶ ἐς Θήβας ἄλλα.

Pag. 50, 7. Hæc si quis usque ad vocem αἰτίαν legerit, nihil ad integritatem sententiæ desiderabit, at jure mirabitur verba misere claudicantia καταγνῶναι ῥᾷον τοῦτο οὐκ ἔστι. Ni mirum comprehenditur his verbis judicium alicujus lectoris, quem tamen ῥᾴδιον, non ῥᾷον adscripsisse arbitror. cf. XVI, 22 in. ‖ 10. ἑτέραν αἰτιάν] αἰτίαν ἑτέραν *Vat.* ‖ 11. μακρούς] μικρούς *G.* ‖ 14. οἱ ἐν Σερίφῳ βάτραχοι? ‖ 16. διάτορόν τι καὶ τραχύτατον ἠχοῦσιν]. Quemadmodum nemo Græcus dixit δεινά τινα κεκραγέναι pro δεινὰ κεκραγέναι, ita eadem verba singulariter elata omisso demum pronomine indefinito bene Græca erunt, nec moror Babrium, qui semel dixit κάρχαρόν τι μειδήσας fab. 94, 6. Recte τε καὶ in omnibus codd. est VIII, 11. IX, 1. X, 10. nec nostro loco Vaticani ope destituimur, qui easdem illas particulas exhibet. Librariis tribuendum γοερόν τι μυκᾶσθαι *Lucian.* Sacrif. c. 12. γοερόν τι φθεγγόμενος de Luctu c. 13. ἀναφθέγγονταί τι λιμῶδες καὶ ὀδυρτικόν *Plutarch.* Amator. p. 751, A. et restituendum τε καὶ pro τι καὶ Nostro NA. II, 11. Suid. v. Τρομερόν. *Aristophani* Plut. 423. *Luciano* Amor. c. 29. Vitt. Auct. c. 7. Necyom. c. 7. Gall. c. 1. Philops. 1. *Alciphroni* III, 21. Apud *Philostratum* Her. 12 : ἔβόα δὲ τορὸν μέγα τε καὶ ἔναυλον vocabulum μέγα interpolatori debetur. Erravit *Bernhardy* ad fragm. 186 b. ‖ 17. λίμνη, ἥ ἐστιν] λίμνη ἐστὶν *G.* ‖ 26. καὶ λυπεῖν δηλονότι. Delenda hæc; δηλονότι glossam arguit. ‖ 33. νοτιώτερος] ὑπεράγαν cum comparativo non minus pravum est quam μᾶλλον cum superlativo IV, 29. Rescripsi igitur νοτιώτατος. | [ὁ] ἀήρ] ὁ om. *v.* ‖ 37. πυρουμένου τοῦ ἡλίου] πυρούμενοι τῷ ἡλίῳ *J.* ‖ 38. τολμηρότερον] τολμηρότατον *G.* | ἄρα : scr. δὲ ἄρα. ‖ 40. [καὶ]* ‖ 41. ἐκ τοῦ] ἐκ cum *R* expunxi.

Pag. 51, 1. μασθόν] μαστὸν *v.* | ὅταν] ὃν ἂν *J.* ‖ 3. Ἀρίστης] Ἀρήτης *Casaub.* ‖ 8. καθειργμένη ἢ ἐν τῷ οἰκίσκῳ φυλάττεται] ἢ delevi cum *S.* quocum et φυλάττηται scripsi. | καὶ τροφῶν καὶ ᾠδῆς ἀπέχεται] Horum verborum priora καὶ τροφῶν spuria esse patet ex sequentibus καὶ ἀμύνεται τὸν ὀνιθοθήραν ὑπὲρ τῆς δουλείας τῇ σιωπῇ. Itaque expunxi. Malim præterea ἐν οἰκίσκῳ omisso τῷ, ut VIII, 24, p. 147, 13. ‖ 12. καὶ ἁλούσας] καὶ omisi cum *R.* ‖ 15. καὶ γίνεται καί γε] καὶ posterius om. *v.* ‖ 17. Typothetæ error; scr. οὐδὲν ἡ ἐπιβουλή. ‖ 19. καὶ [τὸ] τοῦ ἵππου καὶ [τὸ] τοῦ ὄνου] Utrumque articulum omisi cum *M.*, injuria fortasse. ‖ 21. κονιώμενος] κονιόμενος *a.* | ἤδη [δὲ] καί] Delevi uncos. ‖ 24. βαδίσαι] βαδίση editt. ante *J.* | τινὰ ἀριθμὸν βαδίσεως] βαδίσεων *, v. V, 18, p. 83, 2. ‖ 27. ἀνάνδρους] ὑπάνδρους *Athen.* IX, p. 388, D. ‖ 33. καὶ ἄφετος ἀλᾶται καὶ ἱερὸς περίεισιν εἴσω περιβόλου] Ejeci emblema, cf. II, 30, p. 30, 40. ‖ 36. ἦν τι οὐδὲν codices : correxit *J.* ‖ 38. Λούκουλλον] εὔκολον *v.* Λεύκουλλον *J*, Λεύκολλον ego.

Pag. 52, 5. θηλυκός] θῆλυς edd. ante *J.* ‖ 7. οὐθέτερος : restitue quod in editt. ante *J.* erat οὐδέτερος. ‖ 12. καὶ ἄτρεπτος μένει καὶ ἐς τὰς περιστερὰς τὰς λευκάς] καὶ ἐς τὰς περ. τ. λευκὰς delevi. Emblematis indicium collocatio verborum est; neque sententia suspicione vacua : nam de columbis albis nihil ejusmodi usquam traditur. Mox requiritur πλὴν τοῦ μὴ θανατοῦσθαι. ‖ 15. καὶ deletum malim. ‖ 16. ἁλωμέναις—συνθεῖν] ἁλωμένας—συνωθεῖν edd. ante *J.* cf. II, 42 : καὶ φοβοῦσι τοὺς ὄρνεις καὶ συνωθοῦσιν εἰς τὰς τῶν δικτύων περιβολάς. ‖ 18. τε καὶ] δὲ καί *. Eodem modo a librariis erratum XI, 2, p. 187, 29. ‖ 19. συνδιατρέφειν] Vox lexicis eximenda. Scripsi συνεκτρέφειν. ‖ 24. [τὸ ἐντεῦθεν] πρός] Verba unclis inclusa *J.* suadente expunxi. ‖ 25. τοὺς ante ἄλλους ex *v.* adjeci. ‖ 27. φησίν] φασίν *M.* quod mihi post δοκεῖ δέ πως aptius videbatur. Aristotelem si Ælianus iterum advocare voluisset, scripsisset, opinor, ὁ αὐτός φησιν. ‖ 29. αἱ δὲ ὑπολισθάνουσι τὴν πτῆσιν] Barbara verborum constructio, in qua dittographiam agnoscere licebat, cf. v. 32. ‖ 30. καὶ τὸ πτερὸν δὲ] δὲ expunxi cum *R.* ‖ 35. πωλευτὴς ἐλέφαντος Ἰνδός] ἐλέφαντος ex initio sententiæ male repetitum omisi cum *Apost.* Debebat saltem esse ἐλεφάντων. ‖ 41. [καὶ]*.

Pag. 53, 2 πεῖραν] βίαν *G.* v. IX, 21. ‖ 4. μὲν accessit ex *Apost.* ‖ 11. Respexisse Nostrum Eupolidis versum τῶν περὶ τάγηνον καὶ μετ' ἄριστον φίλων (cf. Plutarch. Moral. p. 54, B) *Wyttenbachius* significavit. Hinc vide ne sophista dederit ὦ ἄνθρωποι πονηροί, περὶ τράπεζαν μὲν καὶ ταγήνου ψόφον καὶ μετ' ἄριστον κολακεύοντες. ‖ 14. χραίνοντες] χαίνοντες *J.* ‖ 18. Hujus loci sententiam, etsi *Jacobsio* perspicua visa est, perversissimam esse inde cognoscitur, quod verbis καὶ τοῦ Τηλέφου usque ad δράκων eundem Telephi cum matre concubitum et fuisse et non fuisse edocemur. Itaque

καὶ τοῦ Τηλέφου, quæ verba in codd. et edd. male post καταχέουσα inferebantur, post σύνοδον posui, ut jam pro *Gesneri* commento καὶ μὴ codicum scripturam τοῦ μὴ restituere liceret.‖21. εἰ μὴ πολλάκις] πολλάκις cum *J* expunxi.‖23. προσαψαμένοις glossa verborum ἐκ τοῦ χρωτὸς est. Ad eundem scholiastam refero verba ὡς ὁ Οἰδίπους ὁ τοῦ Σοφοκλέους, quibus post τοῦ παιδὸς τοῦ Λαΐου (v. 17) *Sophoclei* Œdipi ridicule mentionem fieri patet. ‖ 26. δέ τοι. Frustra præterea has particulas in his libris copulatas quæsiveris. Nec tamen satis aptum est γάρ τοι, quod edd. ante *J* exhibent. ‖ 34. Post ἀποκτείνας Schneidero ἑαυτὸν excidisse videbatur.

LIBER IV.

Pag. 54, 3. οἵ γε] οἶδε i. e. οἶδεν *Vat.* Scripsi οἵδε cum *m.* cf. II, 11, p. 24, 40. IV, 15, p. 57, 40. Non minus Ælianeum foret οὗτοί γε, v. IX, 49. XI, 2. XII, 17. sed alienissimum a Nostro est οἵγε, quod *J.* proposuit.‖20. ἀποδίδοσθαι] ἀποδείξασθαι *S.*‖25. ἀναλκῆ *J* : ἀνάλκη codd. nonnulli; reliqui ἄναλκιν.‖41. ἐκεῖθεν antecedentis vocabuli glossa est.‖42. πάνυ πάμπλειστον] πάνυ omisi cum *Vat.* ‖ 45. ᾄδουσί τε ἐκεῖνοι καὶ πεπιστεύκασι τοῦτο οἱ πάντες ἄνθρωποι] ἐκεῖνοι et τοῦτό οἱ om. *Vat.*

Pag. 55, 4. πορφυρῆν] πορφυρέην*. ‖ 8. καὶ ἑορτὴ πάλιν Ἐρυκίνοις, καὶ τὰ Καταγώγια πανήγυρις] Delevi καὶ posterius et πανήγυρις. Sed fortasse rectius secutus essem *Reiskium* καὶ ἑορτὴ πάλιν Ἐρυκίνοις καὶ πανήγυρις τὰ Καταγώγια conjicientem.‖11. Malim ἐπὶ θήραν, etsi non nesciam εἰς θήρας ἰέναι scribi apud Antoninum Liber. 41.‖13. θαρροῦ τε *v.* i. e. θαρροῦντε, quod verum videtur.‖20. Has sententiolas in codd. disjunctas arcte olim inter se copulatas fuisse ex gemellis capitibus colligas V, 48. VI, 45. Itaque addidi καὶ v. 20 et δὲ vv. 22 et 23. ‖ 22. πύῤῥαν : scr. πυραλλίδα, cf. V, 48, p. 89, 30. ‖ 23. σειρήν, μελίσσης ὄνομα, πρὸς κίρκην] Expunxi verba μελίσσης ὄνομα. ‖ 26. μύρμηκας — Λακωνικῆς. « Quum nemo præterea Pheneum Laconicam, nec albas ejus formicas, sed plures merulas Arcadicæ Phenei memorent, Gesnerus κοσσύφους—Ἀρκαδίας conjecit. cf. ejus Hist. Av. p. 580. » *Schn.* ‖ 39. Malim διδράσκειν, neque enim fugere potest, qui εὐθύ τινος ruit.

Pag. 56, 1. τόν : τῶν *r.* quod *S.* injuria probabat, v. VH. V, 11.‖4. ἐπιδείκνυνται?‖6. παραβάλλειν] παραβαλεῖν *Apost.* Ante ἐπαγαγεῖν cum *r.* inserui ἄλλῃ. 7. καὶ διὰ ταῦτα] καὶ om. *v.*‖9. ἐγχρίμπτεσθαι] ἐγχρίπτεσθαι *Vat.* Ex eodem adjeci ἀλλήλοις.‖12. ἐξειργάσατο] ἐξειργάσαντο edd. ante *J.*‖22. τῆς accessit ex *v.*‖26. Insulsa verba οὐκ αἰσθανομένῳ ἀλγοῦντα αὐτὸν a sciolo assuta.‖ 28. [εἰς] G. Ibidem τὴν expunxerim, v. IX, 54, p. 163, 35. X, 2, p. 168, 28. ‖ 31. [ἐκ] φύσεως ταῦτα ἰχθύσιν ὁ Πόντος τὰ δῶρα] ἐκ et ἰχθύσιν om. *v.* Nunc retento ἰχθύσιν cum *J* abesse malim ὁ Πόντος.‖36. ἐστιν] εἰσιν *Gronov.*‖43. Ἴλεω] Ἴλεων edd. ante *J.* cf. X, 50, p. 186, 13. XII, 1, p. 202, 8. Facit huc etiam εὔγεων V, 56. XIV, 29, et λεπτόγεων XVI, 32.

Pag. 57, 10. ἑαυτούς] αὐτούς*.‖20. Post ἁλῶναι in codd. habentur hæc : ὅτι γὰρ σπουδασθήσονται καὶ οἶδε πιστεύουσι καὶ τῇ μάχῃ καὶ τῇ ᾠδῇ, quæ ejicienda censui. Nam quod in superioribus scripserat Ælianus, perdices canoros et pyctas διὰ ταῦτα, i. e. τῇ εὐγλωττίᾳ καὶ τῷ μαχητικῷ θαῤῥοῦντας venatorum insidiis non multum obluctari solere, hoc ipsum verbis quæ rejecimus nobis iterum inculcabatur. Accedit quod πιστεύειν in duas sententias accipiendum esset. Ad σπουδασθήσονται enim si traxeris, perdicibus de præstantia sua persuasum esse intelligitur, si ad καὶ τῇ μάχῃ καὶ τῇ ᾠδῇ, cantu iidem et pugna confidunt. Itaque perquam verisimile est, duas olim glossas, unam ὅτι γὰρ σπουδασθήσονται πιστεύουσι, alteram πιστεύουσι καὶ τῇ μάχῃ καὶ τῇ ᾠδῇ, margini adscriptas postea librarii alicujus stoliditate conflatas fuisse.‖22. ἄρα ὅτι] ὅτι ἄρα *Vat.*‖26. ἐκόντες ἀπάγονται] ἑκόντες ex v. 28 oriundum omisi cum *v.* ‖ 34. διαθαῤῥοῦσα ἐπὶ τὴν μάχην] ἐπὶ τὴν μάχην θαῤῥοῦσα *Vat.* Compositum διαθαῤῥέω Thesauro eximendum eademque sede indignum est ἐπιγεύσαιτο v. 39, quod *Apostolio* duce in ἀπογεύσαιτο convertimus. Alterum hujus verbi exemplum, quod ex *Plutarcho* afferunt, dudum a Reiskio correctum est.‖39. περιτείνεται] παρατείνεται*.‖40. Lege οἰδάνει.

Pag. 58, 2. θρέμμασιν] θρέμματι *v.*‖3. βαδίζει] βαδίζοι *Apost.*‖4. ἐς] εἰς *Vat.*‖7. ἀπορίας] εὐπορίας *R.* Rectius tamen, nisi fallor, verba οὔσης θηλειῶν ἀπορίας glossatori tribuas.‖ 14. πρῶτος] πρᾶος *R.*‖ 16. ὁ δή] ὁ δέ*.‖17. [ὡς] μαχούμενος] ὡς om. *v*‖.19. ὡς οἷα δήπου] ὡς delevi cum *R.* Hujusmodi formulæ Theophylactum Simocattam honestant*), Æliano indignæ sunt. Quare ὡς cum *R* expunxi. Male etiam Vaticanus ἅτε ὡς VI, 63. οἱονεὶ ὡς VII. I, 1.‖20. καὶ ἐὰν μὲν] ἐὰν μὲν οὖν *v.* ‖21. παραμένων] περιπεσὼν *R.* ‖ 28. συνδραμόντα] συμπαραμένοντα idem.‖29. Δία] Δί' *v.* Ita apud Heraclitum Alleg. 56 perperam scribitur οὐ μὰ Δία οὔ. ‖ 36. διὰ τῆς γλυφῆς cancellis sepsi.‖ 41. ἄλκιμοι—θυμοειδέστατοι] ἄλκιμα—θυμοειδέστατα *Vat.*

Pag. 59, 5. Uncos adjeci. Omittuntur hæc verba in *r.*‖7. ἀποκόπτοις] ἀποκόπτῃς *Apost.*‖11. ἑτέρως : ἕτερα *R.* Mihi hoc verbum ex ἐρῶ natum videbatur, quare seclusi. Fortasse tamen scripsit Ælianus ἃ δὲ προσήκουσα ἔτι, ἐρῶ ἀλλαχόθι. ‖ 12. ἡ τροφὴ ἁπλῆ] ἀναπλεῖ ἡ τροφὴ *Apost.* ‖ 18. τὴν [ἀκοὴν καὶ] ἀλκήν] ἀκοὴν καὶ om. *Vat.* Ibidem malim τὸ μέγεθος. ‖ 20. ὡς κινναβάρινον δοκεῖν? ‖ 22. ὡς δοκεῖν οὐ θηρίον τουτό γε, ἀλλὰ ἄνθρωπον ὁρᾶν] ὡς δοκεῖν οὐ θηρίου τοῦτό γε, ἀλλὰ ἀνθρώπου ἔχειν*, v. IV, 46 : τὰ δὲ ἄλλα ἀνθρώπων ἔχουσι.‖ 26. καὶ ταῦτα τήν γε ἑαυτῶν πλάσιν] κατὰ τήν γε αὑτῶν πλάσιν *R*, quod particulæ restrictivæ sede mutata recepi.‖33. αὐτό] αὐτόν*.‖40. ἐς σχοῖνον *R*, sed v. III, 28 : πήχεως τὸ πλάτος.‖44. scr. καὶ ἀναιρεῖ γε ἀνθρώπους πολλούς.‖46. καὶ δύο] Expunxi καί.

Pag. 60, 2. νοεῖται] νοεῖ *R.* cf. VIII, 2 : νοεῖ δὲ αὐτῷ τηνικαῦτα ἡ βοὴ εἰς ἀνάστασιν τὸν σῦν ὑποθῆξαι. Verba ἡ Ἰνδῶν, quum subjectum sit τὸ ὄνομα, delenda esse patet.‖5. [οἱ] Ἰνδοί] οἱ om. *v.* ‖ 6. καὶ λίθῳ γε ἔτι] ἔτι cum *R.* transposui post ἀκέντρους. ‖ 15. διαπτύσαντος αὐτῆς] προσπτύσαντος *r*, αὐτῇ ego. ‖ 17. ἀλόγοις

*) Ὡς οἷα δὴ Hist. V, , p. 206, 10. 208, 7. 233, 23. ὡς ἅτε δὴ ibid. II, 9, p. 81, 3. ὡς οἷα p. 84, 19. 101, 6. 124. ed. Bekk.

αὐτόν] αὐτόν expunxi. ‖ 26. Post ἀδυνατοῦσιν codices et edd. addunt οὔτε γὰρ τοσαῦτα δράσουσιν, οὔτε τοσοῖδε παρίσονται, quibus verbis elephantorum catuli describuntur parentibus infirmiores et numero pauciores. Expunxi glossam alieno loco insertam. ‖ 40. βολβίτῳ] βολίτῳ *Vat.*

Pag. 61, 3. τῶν κοράκων] τῶν delevit *S.* ‖ 17. τὸ abesse malim. ‖ 22. κατάπτερον δὲ εἶναι, καὶ τῶν μὲν νωτιαίων πτερῶν τὴν χρόαν μέλαιναν ᾄδουσι? ‖ 27. αἰετώδεις] ἀετώδες *v.* ‖ 29. νεοττείας] νεοττιάς edd. ante *J*; νεοττίας *Vat.* ‖ 32. τοῦ inserui cum *R.* ‖ 42. ζώων] θηρίων *Vat.* ‖ 46. τὰ χωρία τὰ χρυσεῖα] τὰ χωρία cum *R* expunxi.

Pag. 62, 3. ὤνηντο] ὤνηνται *v.* ‖ 5. Scr. ἐκκαθήραντες. | χρυσοχοεῖν *G.* : χρυσωρυχεῖν codd. ‖ 10. Locus corruptus. ‖ 11. καὶ ante βλέπει delevi cum *m.* ‖ 12. ἤδη γάρ] ἤδη δ' ἂν *v.* ‖ 21. ᾠδικώτατος δὲ μᾶλλον ἑαυτοῦ] ἑαυτοῦ cum *Vat.* ante μᾶλλον posui. Tum scripsi ᾠδικώτερος, v. ad p. 50, 33. ‖ 22. ἄρα ὅτι] ὅτι ἄρα edd. ante *J.* v. ad p. 163, 32. ‖ 29. τῇ αἰτίᾳ] τῇ om. *v.* ‖ 31. κἂν μάχῃ δὲ ἀλεκτρυών? ‖ 33. κατέσταλται καὶ μεμείωται] καὶ μεμείωται glossa est. ‖ 44. κατ' ἀγέλας εἶναι] εἶναι om. *Vat.*

Pag. 63, 4. περιπτύσσεται] πτερύσσεται *J.* ‖ 5. αὐτό] αὐτῷ *G.* Post hanc vocem in codd. et edd. leguntur hæc : ὂν γλισχρὸν καὶ συνδεῖται· τὸ δὲ αἴτιον, ἀναπτερυγίσαι ἥκιστός ἐστιν, in quibus perabsurde graculus propterea olei quasi glutine detineri dicitur, quia sursum evolare non possit. Scripsit Ælianus καὶ περιβάλλει τὸ ἔλαιον αὐτῷ [καὶ] συνδεῖται καὶ ἀναπτερυγίσαι ἥκιστός ἐστι : in archetypi autem margine appictum erat τὸ δὲ αἴτιον τὸ ἔλαιον ὂν γλισχρόν. ‖ 12. τὰ πρόσθια τῶν κατόπιν] τὰ κατόπιν τῶν προσθίων *G.* ‖ 16. στέρνῳ] ἐντέρῳ *Camperus.* ‖ 18. ἰσήλικα] Hoc frustra mutavi. ‖ 23. ἀνατεράξῃ? ‖ 26. ἑξήκοντα ἔτη] ἑξηκονταετῆ edd. ante *J.* Malim ἀκμὴ δὲ ἐλέφαντος ἑξήκοντα ἔτη, v. IV, 40, p. 66, 30. ‖ 30. αἶγας δέ] δὲ om. *Vat.* ‖ 45. ἀδυνατεῖ cf. I, 29. IV, 21. 24. VI, 55. XV, 5. XVII, 17; ἀμηχανεῖ *Vat.* vocabulum præbens, quo Ælianus in NA. constanter abstinuit.

Pag. 64, 5. ἐξ ὀστέων] ἑνὸς ἐξ ὀστέου *J*, quod verborum ordine mutato recepi. ‖ 7. διακόψειε? ‖ 9. δὲ ἀνά] δὲ ἄρα *J*, v. X, 21, p. 167, 42. ‖ 10. δὲ καὶ] Expunxi καί. ‖ 11. τῇ δευτέρᾳ δὲ — τῇ ἐπὶ ταύτῃ — τῇ ἐπ' ἐκείνῃ? cf. X, 15. ‖ 14. διαβιώσῃ τὰ τοῦ λέοντος βρέφη] Numero discrepant ὑπάρχονται et διαβιώσῃ, ut aut ὑπάρχεται scribendum sit aut διαβιώσωσι ejectis τὰ τοῦ λέοντος βρέφη. Posterius prætuli. ‖ 19. καὶ] Uncos adjeci. ‖ 21. καὶ ὑπόβραχυ] καὶ ἐπιβραχύ *v.* Perversa horum verborum collocatio glossam formulæ ἐπὶ πόδα prodit. ‖ 21. ὑπερχομένου *S.* | καὶ ante ἐπὶ delebat *R.* ‖ 28. εἰς μῆκος] Restitui μήκους, quod Æliani mos flagitabat. ‖ 35. ὑπομνησθείς] ἀπομνησθείς *. ‖ 38. [μὲν]*, cf. VIII, 10, p. 141, 44.

Pag. 65, 4. ὧν ἓν περ] ὧν οὖν περ *Vat.* unde effeci ὥνπερ οὖν. ‖ 5. τοῦ πορφυροῦ addidi suadente *Jacobsio.* ‖ 10. οὗτος ὁ ὄρις] ὁ ὄρις οὗτος *Vat.* ‖ 18. καὶ αἱ διά] Delevi αἱ. ‖ 19. ἐκεῖναι] ἐκείνῳ *. ‖ 22. τιθέασι] προστιθέασι *, v. II, 35 : τὴν τροφὴν ἑαυτῇ ὑφαιρεῖ καὶ προστίθησιν. *Geopon.* XIV, 18, 6 : τῇ δὲ ι' ἡμέρᾳ τὰ μὲν (ᾠὰ) τῶν ὀρνίθων ἀφαιρεῖν (lege ὑφαιρεῖν) χρή, ἄλλα δὲ προστιθέναι. ‖ 24. ἰχθὺς οὗτος] Expunxi dittographiam. ‖ 25. ἢ δ'] εἴη δ' ἂν *J.* ‖ 28. « ἀφελὼν ut inutile displicebat Schneidero. » *J.* v. ad p. 65, 36. ‖ 31. κατολισθαίνει] κατολισθάνει *. ‖ 32. θλιβόμενος] λειβόμενος *R.* | καὶ οἴκτιστα μὲν ἀλλὰ ὤκιστα] ὤκιστα aut varia lectio aut dittographia est ; μὲν ἀλλὰ ex μάλα natum. Restituendum erat καὶ μάλα γε οἴκτιστα, v. VII, 2 : τὸ πάθος διηγήσατο τῷ πέμψαντι καὶ μάλα γε οἴκτιστον. ‖ 34. καὶ ἐντεῦθεν] τὸ ἐντ. * ‖ 36. ὡς εἶναι] ὅσον *, cf. v. 28. Infra c. 41 : ὅσον κέγχρου μέγεθος. *Achill. Tat.* IV, 10 : ὅσον ὀρόβου μέγεθος. ‖ 39. μικρόν] μικρά *Vat.* ‖ 41. τρέφει] ἐκγλύφει *. ‖ 46. μέλλει] Optativum perpetuo Nostri usu commendatum ex *v* recepi, cf. VII, 34. XVI, 34. *Philostr.* Her. 17. Eundem modum ex *v* restitui XVI, 1. de conjectura VII, 24. ‖ 48. μικροί] σμικροὶ *a.*

Pag. 66, 3. τῇ κλαδί] τῷ *S.* Vide Thes. Didot. t. 4. p. 1596, C. Supra IV, 10 τὰς κλάδους *Vat.* quod ab eadem manu correctum est. *Eustathii* auctoritas in hac re nulla est. ‖ 5. κακουργίας] πανουργίας *v*, quod de vulpecula præstat, v. V, 40. IX, 12. ‖ 6. Scr. εὐθενουμένην. ‖ 7. αὗται] αὐταὶ *R*, v. VI, 24 : ἀποστραφεῖσαι αὐταὶ καὶ εἰς γῆν κύψασαι τὴν κέρκον ἀνατείνουσιν. XVI, 11 : τὴν οὐρὰν ἀπέκρυψεν ἔν τινι δάσει, αὐτὸ δὲ ἀντιπρόσωπον ἕστηκε. ‖ 10. διασείουσαν] διασείουσι *Apost.* et edd. ante *J.* ‖ 11. ἀναπλασθῶσιν] ἐμπαλαχθῶσιν *. ‖ 21. λάγνος] λάγνης *b. c.* Cf. Epist. 10. Mox μᾶλλον explicationis causa ad ἐπὶ πλέον a nescio quo adscriptum fuit. ‖ 23. μήτ'] μηδ' *. ‖ 26. πλείω] πλείους *Vat.* ‖ 29. σπανίως : οὐ ῥᾳδίως *v.* Utrumque Ælianeum, ut de optione ambigas. ‖ 34. ἔθνος] Hoc nequit componi cum τὸ γυπῶν ἔθνος VI, 46. Rescripsi γένος ex *Phile.* ‖ 36. λιτταῖς] λισσαῖς cum *S.* correxi. Nunc malim λεπραῖς. ‖ 37. σανδαράκην] σανδαρακίνην *, v. XVII, 23 : πόδες δὲ αὐτῷ σανδαράκινοι. ‖ 41. λυθέν : ἔωθεν malebat *J* ex Ctesia. ‖ 42. scr. πώματι. | εἶτα] ὁ δέ *. ‖ 46. σπουδὴν-τὴν ἀνωτάτω : cf. *Phalar.* Epist. XIX : τὴν ἀνωτάτω σωφροσύνην.

Pag. 67, 1. αὐτὸ γὰρ κακῶν] κακῶν γὰρ αὐτὸ edd. ante *J.* ‖ 2. τῶν Περσῶν τῷ βασιλεῖ codices nonnulli ordine ab Æliani consuetudine alieno. Restitue veterum editionum lectionem τῷ Περσῶν βασιλεῖ, v. III, 13. IV, 21 extr. X, 6. ‖ 10. αὐτὴν expunxerim. ‖ 11. ἀνεῖργέ τε καὶ ἀνέστελλε] ἀνεῖργε *, v. III, 1 : ἀνείργει τὸν λέοντα καὶ ἀναστέλλει. 26 : ἀνείργοντες καὶ ἀναστέλλοντες τὸ ζῷον. VI, 41 : καὶ θριγκοῖς ἀναστέλλοντες καὶ τάφροις ἀνείργοντες. ‖ 13. τὸ μὲν [οὖν]] οὖν om. *Vat.* ‖ ἀπορρήτως] ἀπορρήτου *Vat.* ‖ 14. ὄντων] ὄντως *v.* cf. VIII, 1, p. 137, 25. ‖ 15. τοῦ προκειμένου καὶ προειρημένου] Verba προκειμένου καὶ a *J* ex *Mmbc* contra Æliani usum inserta delevi. ‖ 16. αὐτὸ εὐτυχήσαντας] εὐτυχήσαντας αὐτὸ *Vat.* Verba corrupta. ‖ 18. ὄρνις] ὁ ὄρνις *v.* verissime, alterum enim sibi denegavit Ælianus, v. ὁ ἰχθὺς ὁ κέφαλος I, 3. coll. 5, 36. VI, 30. VIII, 28. X, 19. XV, 23. τὸ ζῷον ἡ φώκη III, 19. coll. V, 43. XII, 40. τὸ θηρίον ὁ λέων III, 21. coll. XIV, 26. ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδὸς V, 3. coll. XVI, 13. τὸ ὕδωρ ὁ Κρᾶθις XII, 36. τὸ ἄστρον ὁ κύων X, 45. τὴν θεὸν τὴν Ἐργάνην I, 21. Quare supra I, 45 scribendum τὸ ζῷον ὁ δρυοκολάπτης omisso δέ. ‖ 28. ἰνδάλματα] ἰνδαλμά τε *Vat.* ‖ 32. καὶ εἰ μᾶλλον] καὶ

ἔτι μᾶλλον *J*, quem male secutus sum. Vide p. III. || 33. [τῶν]] Uncos delevi. || 33. τροφήν] τροφῇ *S*. || 39 Verba καὶ σκήψεως glossam sapiunt. || 40. κἂν *J*; καὶ et κἂν codd. || 44. Scr. τὸν τοσοῦτον ὄχλον. || 45. μετελθόντων noli cum *S* corruptum judicare, v. *Cobet*. Var. Lect. p. 318.

Pag. 68, 2. ἀπομνησθῆναι : ἀπομεμνῆσθαι *v*. Aoristum habes VIII, 22 init. || 3. ἀγαθὰ ἀγριώτατα ζώων] Scripsi τὰ τῶν ζώων ἀγριώτατα. Sed inepte sic cum crocodilis in ferocissimorum animalium numero habentur feles, ichneumones, accipitres. Præstat glossam statuere ad crocodilos pertinentem, quam qui finxit meminisse credendus est verborum Æliani III, 11. In antecedentibus jam corrige δυσμεταχείριστα. || 8. τέως] τε *v*. || 15. θαύματος] θαυμάσαι *Vat*. cf. IV, 16. XII, 13. XIII, 18. Alia exempla *J* suppeditavit p. 162. || 16. τῷδε post ἀνδρὶ addidi ex *Vat*. et edd. ante *J*, v. IX, 27 : Θεοφράστου—ὅδε ὁ ἀνήρ. | ὅδε] οὗτος edd. ante *J*. || 18. πεπωλευμένοις *J*. || 31. οὖν adjeci ex *r*, v. IV, 54 : Ὅμηρος μὲν οὖν. || 38. [δὲ]*. || 40. τὸν] τὸ *Vat*.

Pag. 69, 1. τῷ accessit ex *v*. || 2. καὶ ἀντικρινομένη δέ] Delevi καί. || 3. τοῖς] ταῖς*, sc. ἐσθῆσιν. || 5. Ante Σαρδιανικῶν expunxi τῶν. | ἐστί τε ὀξυτέρα] ὀξυτέρα τέ ἐστιν edd. ante *J*. || 28. [πᾶν] ὅ τι οὖν] Delevi uncos. || 31. ὑπάρχωνται] ὑπάρξωνται*, ex more Æliani, v. III, 13, p. 42, 14. V, 1, p. 73, 5. V, 41, p. 87, 20. XIV, 11, p. 238, 42. || 32. τηνικαῦτα] ἂν adjeci. || 35. σὺν ὁρμῇ καὶ ἀκατασχέτως] σὺν ὁρμῇ ἀκατασχέτῳ*. Exempla vide apud *J*.

Pag. 70, 5. Νίκωνα] Μίκωνα *Meursius*, v. VII, 38. || 9. στόματος] σώματος *r*. | καὶ προΐεσθαι] καὶ om. *r*. || 10. φύεσθαι] φῆναι *Vat*. unde φῦναι scripsi cum *S*. v. X, 31, p. 179, 17. || 17. ἔχει] ἔχειν *r*. || 19. ἀνωτέρω] ἄνω *r*. v. V, 3, p. 74, 22 sq. || 23. περιχέοντας] περιχέαντας *R*. || 25. 29. γενέσθαι] Utroque loco præsens restitui. || 32. τὰ ante μώνυχα delendum videtur. || 36. συντρίψαι] συντρίψει *v*. συντρίψειεν*. | 40. ἐκεῖνον] ἐκείνους *r*. || 43. φυλάττονται] παραφυλάττονται*. Ælianum aut hoc decebat (cf. I, 16) aut φυλάττουσι. || 44. ἐπιόντων] ἐστιν. Ἰόντων*.

Pag. 71, 2. ἐπίασι] Et hic compositum simplici cedere jussi. || 5. κατέθλασται] Correxi κατατέθλασται, non nescius eorum quæ Lobeckius scripsit ad Phrynichum p. 598. Illam formam librariorum negligentiæ imputandum esse ἐντέθλασται monstrat III, 18. Neque κατωρυγμένα ferendum erat XIV, 5, quum legitimam hujus perfecti formam Nostro non incognitam fuisse perspiciatur ex XII, 40. XVI, 16. 17. || 10. [οἱ]] Uncos delevi. || 15. οὕτως] οὕτω *Vat*. || 17. [τὸ]*. || 22. διαιρεῖν ἐς μοίρας ἕνδεκα? || 23. ἀπολιπεῖν] ἀπολείπειν *Apost*. || 25. οὐκοῦν—σοφίαν] οὔκουν—σοφίαν; *J*, quod addito τήνδε suscepi. De τήνδε in fine sententiæ collocato vide X, 37, p. 181, 2. || 26. δέ γε] Restitui cum *r* particulas vere Ælianeas γάρ τοι, quæ ut hic post δίκαιον, sic post δικαίως inferuntur VIII, 24. Δέ γε sine codicum diversitate semel apud Nostrum legitur VI, 59. discrepantibus libris præter hunc locum VI, 29. XIV, 10. Equidem nullus dubito, quin Ælianus ab istis particulis prorsus abstinuerit. || 32. ὡραῖον παῖδα] παῖδα ὡραῖον edd. ante *J*. | ἐπ' αὐτῇ] παρ' αὐτῇ *Vat*. || 38. τινὶ τῇ] τινι om. *v*. || 38. Uncos adjeci. || 40. ἐπακούοντα] ὑπακούοντα*.

Pag. 72, 1. τὴν [μὲν] ὕβριν? || 2. δὲ καὶ] καὶ om. *Vat*. || 15. Præferat aliquis τοῦ πληγέντος. || 17. εὐθὺς μάλα] εὖ μάλα *R*. || 23. λέγοιτο δ' ἂν τι καὶ κίρκη, διαλλάττον τοῦ κίρκου ὄρνεον οὐ μόνον τῷ γένει, φασίν, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν] Non movit viros doctos ridicula hujus loci perversitas. Patet tamen, ὄρνεον aliunde invectum ac φασί, quod cum λέγοιτο δ' ἂν (v. VI, 8, p. 96, 37) committi nequit, ex φύσιν natum esse. Scribendum præterea [ἡ] κίρκη διαλλάττειν et τῇ φύσει. Plane sic Ælianus IV, 5 : καὶ σειρὴν πρὸς κίρκην, κίρκη δὲ πρὸς κίρκον οὐ τῷ γένει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει διαφέροντε πεφώρασθον. Vide etiam X, 9, p. 170, 9. XV, 26, p. 263, 33. Denique τι propter sequens τῷ γένει absurdum est. || 24. κύανος τὸ ὄνομα? || 26. ἀστυκάς] ἀστικὰς *Vat*. || 30. οὔτε—οὔτε] Bis scripsi οὐδέ.

LIBER V.

Pag. 73, 4. τὴν acc. ex *v*. || 9. εἰς τιμὴν glossa est. Vide p. 41, 14. || 10. ἐς] εἰς *Vat*. || 17. καὶ ἐς τοσοῦτον abesse malim. || 19. Scribendum ἔνθεν [τοι] καὶ ex formula, v. III, 33. IV, 6. 28. 52. VI, 38. 64. VII, 5. 44. VIII. 12. IX, 7. 18. 40. 59. 61. X, 24. 26. XI, 10. 23. XII, 5. 38. XIII, 13. 14. 19. 20. XIV, 22. male igitur legitur ἔνθεν τοι XV, 28. XVII, 44. ἔνθεν καὶ XII, 9. 10*). male etiam ἔνθεν οἱ καὶ fragm. 71. ἐντεῦθέν τοι NA. VI, 3. Eadem constantia cernitur in οὗτός τοι καὶ II, 16. III, 2. IV, 1. 30. VI, 1. VII, 12. VIII, 4. IX, 26. 50. X, 10. 28. XI, 18. 37. XII, 7. 41. XIII, 14. XVI, 1. Epilog. p. 296, 26. τοῦτόν τοί φασι καὶ II, 40. XI, 19. τούτῳ τοί φασι-καὶ V, 3. **) ταύτῃ τοι καὶ V, 39. VI, 27. VII, 16. IX, 7. X, 16. 24. 26 (bis). 28***). διὰ ταῦτά τοι καὶ IV, 11. ταῦτά τοι καὶ I, 36. 48. III, 17. IV, 1. 29. 31. οὕτω τοι καὶ I, 50. II, 20. V, 16. 21. 51. IX, 37. XV, 2. XVI, 24. ἐνταῦθά τοι καὶ IX, 16. X, 24. 25. XI, 1. XIII, 18. XIV, 15. 25. 26 (ter). 29. XV, 25. ****) ἐνταῦθά τοι—καὶ VII, 6. XV, 25. ἔνθα τοι καὶ XIII, 20. Labem contraxerunt διὰ ταῦτα μέντοι καὶ XV, 10. ταῦτα μέντοι καὶ XI, 37. || 20. [μὲν]*. || 31. εὑρήσει καί] καὶ expunxi. | τὸν τεθνεῶτα τοῦ Μίνω τὸν υἱόν] τῷ Μίνωι ex *v*. reposui. Idem liber τὸν ante τεθνεῶτα omittit. Ego alterum articulum delevi. || 33. ἐκεῖνα καὶ] καὶ om. *Vat*. || 37. γεννωμένου] γεγενημένου *v*. Scr. γεγεννημένου. || 44. εἰς θαύματα? | θηρία] θηρίων*.

Pag. 74, 5. ἐπήγοντο] ἐπάγονται *v*. || 6. ἀνοήτους. Respicitur Isocrates περὶ Ἀντιδ. 269 : ταῖς θαυματοποιίαις ταῖς οὐδὲν μὲν ὠφελούσαις, ὑπὸ δὲ τῶν ἀνοήτων περιστάτοις γενομέναις. || 13. [τὴν] Θέτιν] Uncos de-

*) II, 40 pro ΟΘΕΝ τοι καὶ scribendum ΕΝΘΕΝ τοι καί.

**) Quater καὶ omissum, nec temere : τούτου τοι διηγουμένου ὁ Θαλῆς ὡς ἐπύθετο VII, 42. τούτων τοι τῶν κεράτων X, 40. ὁ ὄρνις ὁ ἀτταγᾶς-οὗτός τοι IV, 42. τὴν ἀτραπὸν-ταύτην τοι XII, 15.

***) Semel ταύτῃ τοι in media oratione XI, 30.

****) Recte tamen ἐνταῦθά τοι scribitur VIII, 19. IX, 17. XI, 10. 12. XV, 9. idemque restituendum XIV, 5, ubi codd. ἐνταῦθα τοίνυν præbent.

levi. || 19. Scr. πήχεων. || 22. ἀρκέσειε] ἰσχύσει v. Nunc malim ἀρκέσει, v. fragm. 351. || 25. ἐστὶν, ὥστε πᾶν] ὥστε om. *Vat.* || 27. Fortasse κάτω καὶ ἐν τῷ βυθῷ τοῦ ποταμοῦ. Vide ad p. 5, 6. || 33. βρυχῶσι] βρύχουσι *S.* || 40. ἄγρα δὲ ἡ κατ' αὐτῶν καὶ θήρα τρόπον τόνδε τετέχνασται] ἄγρα δὲ καὶ αὐτῶν καὶ θήρα τόνδε τὸν τρόπον τετέχνασται *Vat.* Hinc vulgato verborum ordine servato articulum assumsi. Tum vitiose legebatur ἄγρα ἡ κατ' αὐτῶν, pro quo aut ἄγρα αὐτῶν aut ἄγρα δὲ ἡ κατ' αὐτοὺς rescribendum erat. Posterius praeoptavi, v. I, 12 : καὶ τῆς μὲν κατ' αὐτοὺς ἁλώσεως διαφορότης ἐστί. || 42. λευκολίνου πλατέος ὅπλον] πλατέως pr. *Vat.* In eodem ὅπλον omissum. Pro πλατέος scripsi ταλαντιαῖον. || 43. καὶ τὸ ἄγκιστρον καὶ τὸ ὅπλον] καὶ τὸ καὶ τὸ *J.* ὅπλον om. *M. m. c.* || 48. ἀνέλκουσιν?

Pag. 75, 4. [τῷ]*. | ἐπιβάλλοντες] ἐπιβαλόντες*. || 9. ἐπιχέας] Ex *a* recepi ὑποχέας : nunc in utraque lectione dittographiam agnosco, quæ genuinam lectionem loco exturbaverit. Fuit fortasse μὴ πρότερον καταβαλὼν πυρὸς σπέρμα. || 12. τῶν acc. ex *v.* || 17. ὅταν δέ? || 21. ἄπληστον] ἄπλετον *Trillerus.* || 24. φάλαινα] φώκαινα *S.* || 27. καὶ expunxerim. || 29. [τῶν]*. || φάλαινα] φώκαινα *S.* || 31. ὄρνις? || 32. ὑφ' ἡδονῆς ὁ τράχηλος αὐτῆς] ὁ τράχηλος αὐτῆς om. *Apost.* | κάλλη] κάλλαια*. || 38. μέν : ita *Vat.* || 39. ἀλλ' ὡς ἔτι? || 42. ἐν ἔθει δὲ ἦν [Αἰνίοις], ὡς *J.* Fortasse τοῖς πολίταις excidit. Mox prætero καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. || 45. ὡς ἑταίρων ἕνα τῶν κηδεστῶν ἢ γένει προσηκόντων] *Vaticanus* κηδίστων. Quæ in textu tentavi, pro infecto sint. Videant alii.

Pag. 76, 4. συνέθορον] συνθρώσκω vox nihili ex hoc uno loco in Thesaurum relata. Scripsi ἀνέθορον, quum ex καὶ αὐτοὶ feles et ipsas arborem ascendisse intelligatur. || 5. 25. ἐπιβατόν] Ita codd. contra usum Æliani, qui dixit ἐφικτὰ versu 9. ἄβατα I, 37. III, 32. IX, 35. βιώσιμα II, 22. V, 6. εὐήλατα II, 39. ἔνσπονδα III, 45. IX, 36. εἰρηναῖα καὶ ἔνσπονδα V, 34. ἄφυκτα IV, 36. VIII, 27. IX, 50. ἐπιβατὰ XII, 33. ἄσωστα XIII, 7. Itaque utroque loco pluralem refinxi. || 6. ἐκπηδᾷ ἐκ τοῦ πρέμνου] ἐκ om. *v.* || 7. ὑπηρτημένου] ἐπηρτημένου*. || 16. Adjeci [ἐστιν], quod in hac formula abesse nequit. || 24. ἐγὼ μὲν [οὖν] οὐκ οἶδα] οὖν om. *v.* || 29. Scr. οὐδέτεροι. || 32. Immo αὐτῶν. || 37. [καὶ] τοῦ τρόπου] Delevi uncos.

P. 77, 5. δέ πως] Scripsi δήπου et mox addidi δέ. Nunc malim κάλλιστά πως ἀποκρ. || 14. ἄγονται] ἕπονται*. || 20. μέν*. || 21. Scr. εὐθενεῖται et v. 29 εὐθενεῖσθαι. || 23. τε] δέ*. || 37. προσελθόντα] Vitiosam præpositionem abjeci, v. XI, 24 : τοὺς δὲ ἄλλως ἔκ τινος ὁμιλίας ἥκοντας ἀκολάστου μόνον διώκουσιν. Non minus apte conjeceris ἐπανελθόντα. || 47. ἐς τοὺς ἐχθροὺς ἠρίθμηται. « Dictionem alibi reperire non memini. » *S.* Legerat II, 30. || 49. ἵππῳ] ἱππεῖ *R.* || 50. τὸν ἵππον] αὐτόν codd. || 51. αὐτῷ [ἵππῳ]] Delevi uncos.

Pag. 78, 5. ὥς γε εἰπεῖν. Ælianus in hac formula γε omittere solet. || 9. λέγων] ὃ λέγω *v.* || 17. κατημύναντο] κἄτ' ἠμύναντο *v.* cf. fragm. 89. 333. || 20. τῆς] τῶν *Vat.* Utrumque articulum junxi hortante *J.* || 20. τὸ deleam. || 25. μὲν καὶ] τε καί*. || 27. ἔξω τῆς ὥρας ἐκείνης *J.* || 27. μαλακιεῖ] μαλκίει *S.* || 31. Uncos adjeci. || 34. καὶ εἰς] καὶ delevit *R*, verum etiam εἰς otiosum est. Præterea malim ἀποικίας, nisi forte ab Æliano fuit solum ἐκπέμπουσιν, ut εἰς ἀποικίαν interpolatori debeatur, copula autem librario qui hæc in contextum intromiserit. || 40. καὶ] τοῦ Gesnerus, quod calidius arripui; neque enim ἕρμα τινὸς Græcum est. Verba καὶ μὴ ἀνατρέπεσθαι glossam sapiunt. Cf. III, 13 : λίθον ὄνπερ οὖν καταπίνει ὑπὲρ τοῦ ἔχειν ἕρμα.

Pag. 79, 1. Πάρῳ] Γυάρῳ *Holstenius.* Scr. μῦας. || 3. γῇ] γῆς *Holst.* || 8. δοκεῖ] δοκεῖν *S.* v. ad p. 133, 30. || 11. Ante ἄκεντροι *R* excidisse vidit οἱ βασιλεῖς αὐτῶν. || 12. αὐτούς] αὐτοῖς *a.* || 13. διπλοῖ] διπλάσιοι vel διπλασίους. *R.* Vulgata unde nata sit ex compendio apparet, quo in Vaticano διπλασίονα scriptum est XVI, 5 : διπλᾶ. Ceterum legitur τὸ μέγεθος διπλάσιος XVI, 11. XVII, 45. || 15. μισήσῃ vulgo, unde eliciendum μισήσειε. || 21. τῶν σφηκῶν οἱ κεκεντρωμένοι] οἱ τῶν σφηκῶν κεκεντρωμένοι *v.* || 25. γε ἐν] γε recte in *v.* omissum, inaudita enim apud Nostrum hæc particula post καὶ μέντοι καί. Item omnino repudiandum erat καὶ μέντοι γε καὶ XIII, 22. || 25. Ὅμηρος λέγων ἐν Ὀδυσσείᾳ? || 29. Conjunctionem comparativam ante οὕτω τοι omitti non potuisse, his évincitur locis : I, 50. II, 20. V, 21. XIV, 25. XV, 2. XVI, 24. Ex iisdem intelligitur, nostro loco aut ὡς, aut ὥσπερ οὖν excidisse. Prætuli cum *J* ὡς, ut lenissimum. || 31. ἐπιθήγουσιν] Corrigendum erat ὑποθήγουσιν idemque compositum restituendum Plutarcho Mor. p. 786, B. Recte tamen dicitur ἐπιθήγειν τινά τινι fragm. 321. || 32. ἔστω δέ τι καὶ τῇ μυίᾳ παρ' ἡμῶν γέρας, καὶ εἰκότως, εἰ μὴ ἀμοιρήσει τῆς μνήμης τῆς ἐνταῦθα] Transposui καὶ εἰκότως, quam formulam sententia causalis presse sequi debebat, v. I, 32. 36. II, 32. IV, 34. 46. VI, 5. 59. VII, 6. IX, 18. 40. X, 10, 25. XII, 17. XIII, 18. XVII, 8. Tum omisso εἰ scripsi ἀμοιρῆσαι delevique τι, quod nolui cum *M* in τοι convertere. Ad sententiam confer XIV, 29 : μηδὲ ἐξ ἡμῶν ἀγέραστοι γενέσθωσαν τῷ λόγῳ τῷδε. VI, 15 : ἔρωτα δελφῖνος ἄμοιρον μνήμης τῆς ἐξ ἐμοῦ ἀπολιπεῖν οὔ μοι δοκεῖ.

Pag. 80, 1. εἰ μὴ ἄρα πῃ ἐγκρατέστεραι? || 8. οὖν [καὶ] καθόδου] καὶ om. *Vat.* || 11. ὀρφός] Certum est, in *Vaticano* non legi ὀρφός; vix tamen definiendum utrum ὀρφὼς sub situ lateat an ὀρφεύς. Restitui atticam formam, quam idem codex commendare videtur XII,

ω

1 : ὀρφοίῳ, i. e. ὀρφοι. || 13. καὶ acc. ex *v.* || 17. δέ] γάρ *R.* v. ad p. 79, 32. || 19. Dele uncos. || 25. οἱ δεινότατοι αὐτά] Corr. *J.* || 32. καὶ] οὐδὲ *Vat.* || 33. φοβῆσαι θελήσῃ] θελήσῃ φοβῆσαι *Vat.* || 42. καὶ adjeci.

Pag. 81, 2. εἰς ὥραν glossam redolet. || 9 φιλοσόφως ἢ φιλοπόνως] φιλοσόφως ἢ om. *Vat.* || 11. Malim καὶ τὰ τῶν Περσῶν et cum edd. ante *J* ἐπιδεικνύμενος. || 18. χιλίων] ὡρίων *v.* a sec. m. μυρίων. || 21. Ὁρτήνσιος] Ὁρτήσιος *a.* atque ita omnes codd. III, 42. || 33. ἐπιβάλλοντες] ἐπιβαλόντες*. || 36. Rectius ἀρυτομένους, quam formam codd. custodiverunt II, 11, p. 25, 18. Vide ad p. 224, 17. || 41. καί που καὶ σῦν? || 42. συνεγείρουσιν codd. : corr. *J.* || 44. ἀλλ' αὐτοῖς τὰ παρ' αὐτῶν ἔνσπονδά ἐστιν] τὰ om. *Vat.* Restitui quod Æliano familiarissimum est πρὸς αὐτούς, v. I, 57. III, 45. V, 11. 34. VI, 65. XIV, 1. coll. I, 3. III, 11.

Pag. 82, 3. καὶ κάτω περὶ γῆν. Hæc expungenda arbitror. Ælianus reliquit solum ταπειναὶ πέτονται, quemadmodum alibi dixit ὑψηλαὶ πέτονται III, 42. VII, 30. ‖ 10. καταδόμενος] καταναγκαζόμενος *R*. | 11. προσομιλεῖν] προσμειδιᾶν *Vat*. ‖ 16. ὅδε] ὁ δὲ *Vat*. ‖ 17. καὶ ἀκριβῶς] καὶ om. *m*. | καὶ ἀποδείξηται] Delevi καὶ et scripsi ἐπιδείξηται. Mox καὶ ante ὀργεῖται suspectum. ‖ 21. διδάσκοντα] διδάξαντα *v*. ‖ 23. καὶ τῶνδε αἱ φύσεις? ‖ 24. τὰ ἥπατα] τὰ om. *Vat*. cf. XIV, 6, p. 236, 3. ‖ 31. τὰ addendum vidit *J*. ‖ 40. [ὁ]*. ‖ 41. ὁ ὄρνις καὶ ἐκεῖνο] Delevi ὁ ὄρνις.

Pag. 83, 8. 11 Αἰγείῳ] αἰγίῳ *Vat*. ‖ 19. ὧν ἄρα] δὲ ὧν ἄρα *m*. et edd. ante *J*. ‖ 23. [τοῦ]* v. III, 1. VII, 29. XIV, 8. 27. XV, 2. Similiter ὑπὸ τοῦ θυμοῦ VIII, 10. XVII, 45. σὺν τῷ θυμῷ XVII, 16. σὺν τῇ ῥώμῃ-σὺν τῇ δίκῃ V, 34. σὺν τῷ ῥυθμῷ XI, 10. ‖ 26. ὑπὸ σοφίας] ὑπ' ἀσωτίας *Pauw*. ‖ 27. ὕπνον] ποτὸν *G*. ‖ 30. Βρεταννικές] Βρεττανικός *M. c.* ‖ 33. καὶ εἰκότως aut post συμφυῶς transponendum aut expungendum est. ‖ 34. Ante ἰδίων addiderim [ἑκατέρου]. De collocatione pronominis v. V, 46. 52. ‖ 35. πανουργίᾳ] πανουργίαν*, v. XV, 1 : τὴν μορφήν. ‖ 41. ἐν] ἐπὶ *Vat*.

Pag. 84, 4. πολυχροίας] πολυχροίας*. ‖ 8. Scr. τίκτει μὲν ἕν. ‖ 10. χωρίου] χ. *Vat*. i. e. χώρου. ‖ 20. ταῦτα] ταὐτό *V*. ‖ 21. [γάρ]. Uncos delevi. | καταδῦσα *Pauw*. : καταδὺς codd. ‖ 27. Lege λαγιών. ‖ 32. ἀναγηρύεσθαι] Ita pr. *Vat*. ἀνακρούεσθαι sec. ‖ 33. τοῦτο τὸ] τὸ om. *Vat*. Scripsi ἑαυτῷ : ita mox ὁ κύκνος μελῳδεῖ τινα ἐπικήδειον αὑτῷ μοῦσαν. ‖ 40. αὐτῷ] ἑαυτῷ ego ‖ 42. ὅτι μὴ ᾄδει] ὅτι ᾄδει μὴ *a*.

Pag. 85, 1. ἔστι] ἔχει *Vat*. | οὐ πρὸς μόνον] οὐ μόνον πρὸς *Vat*. ‖ 4. Malim ἄρξαντι. Proxima verba καὶ ἐπιβουλεύοντι scholion esse puto, v. XVII, 24 : οὐ μὴν ὥστε ἄρχειν ἀδίκων, ἀλλ' ἀμύνεσθαι τὸν ἄρξαντα. ‖ 6. εἰσιν] ἐστιν *S*. v. ad p. 81, 44. ‖ 13. προηγορεῶνι] πρηγορεῶνι *Vat*. ‖ 20. ἐπαΐων τοσαῦτα· εἴ τις] ἐπαΐει· εἰ δέ τις *r*. ‖ 28. καὶ κατὰ] καὶ om. *Vat*. ‖ 29. ἀνάγοις edd. ante *J*. recte. ‖ 36. [δὲ] τοῦτο] Uncos delevi, v. V, 45 : καὶ Ὅμηρος δὲ ἔοικε ὑποδηλοῦν ταῦτα.

Pag. 86, 11. καὶ γάρ τοι καί : τοι male in *Vat*. omissum, v. XI, 10. XII, 7. 12. XIII, 3. XVI, 20 (bis). XVII, 18. ‖ 12. κατὰ τὸ ἢ ἄνω] κατὰ τὸ expunxi. ‖ 14. λέγοντα ταῦτα] ταῦτα om. *Vat*. ‖ 18. ὡς δ' [ὅτε] λέων] Sequentia καὶ ἐκπλήττει μὲν ὑπὸ τῆς ἀλκῆς ἀπάσας *boum* in verbis Homeri mentionem factam fuisse aperte monstrant. Itaque scripsi [βόες] ὥς, ὅστε. ‖ 21. Uncos addidi. ‖ 39. [καὶ] *S*. ‖ 42. ἀμυνόμενος] ἀμυνούμενος*. ‖ 47. κομμώντων] κομμωτῶν *Piersonus*. ‖ 48. Lege οὐδὲ ἕν. ‖ 51. [καὶ]*. Recte infra VI, 25 : καὶ Λυσιμάχῳ δὲ τῷ βασιλεῖ κυὼν κοινοῦ τοῦ τέλους ἑκὼν μετέλαβε.

Pag. 87, 5. τοῦτον ἐκείνη] ἐκείνη cum *r* delevi. Fortasse καὶ ἁλίσκεταί οἱ τὸν τρόπον τοῦτον. ‖ 5. ἀποκρύπτει? v. ad p. 37, 29. ‖ 8. [αἱ]*. | αἱ αἶγες αἱ ἄγριοι] Restitui masculinum, v. XIV, 16. XVII, 31. ‖ 12. Nonnulli codd. μηρυκάζοντα, quod fortasse reponere debebam. ‖ 13. ὄνομα μέν] ὀνόματα *a*. | 15. οὐ γάρ τι χεῖρον] τοι* : τι enim in hac formula inauditum, v. I, 55. VI, 42. VII, 19. XI, 12. XIII, 17. ‖ 26. ἐργοφόροι] ὑδροφόροι*. Supra I, 10 : αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ὕδωρ τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. V, 11 : τὰς μὲν προστάττει ὑδροφορεῖν. ‖ 27. εὐφορεῖν] ὑδροφορεῖν *R*. ‖ 28. τῶν acc. ex *v*. ‖ 35. ὁ suspectum. ‖ 36. Uncos apposui : debebat saltem esse ἐν ταῖς Βάκχαις. ‖ 39. [ἔξωθεν]*, v. V, 2 : ἀλλὰ καὶ εἰσκομισθεῖσαν ἔξωθεν (noctuam) ἀποθνήσκειν. Ibid. : καὶ μήτε αὐτὴν τίκτειν, μήτε ἔξωθεν κομισθὲν τρέφειν. XIII, 18 : οὐ γὰρ αὐτὴν ἡ Ἰνδῶν φέρει οὔτε αὐτή, οὔτε ἥκουσαν ἀλλαχόθεν τρέφει. Ibid. : τὰ δὲ ἀλλαχόθεν σὺν πολλῇ κομισθέντα τῇ φροντίδι. XVII, 10 : ἐὰν δέ πως καὶ ἀλλαχόθεν εἰσκομισθῶσιν. ‖ 42. κνέφα] κνέφει* coll. fragm. 131. 477.

Pag. 88, 1. δὲ acc. ex *V*. An ἔχει δὲ τὸ δῆγμα? ‖ 2. [ὁ]* ‖ 7. τοῦτο] Hoc restitue. ‖ 8. γναπτῆσι] γναμπτῆσι edd. ante *J*. ‖ 14. περί : malim ὑπὲρ et αὐτούς : tum aut οὖν expungendum aut λέγει scribendum. Neque proxima sana sunt, quum esse deberet ὅτι δὲ τεθολωμένῳ ὕδατι πιαίνονται ἐν τούτοις φησί. ‖ 23. αὐτήν] αὐτάς edd. ante *J*. ‖ 27. πεσοῦσα] ἐμπεσοῦσα *Barnes*. ‖ 34. λυποῦσι] λυποῖεν*. ‖ 40. τε] δέ*. ‖ 43. Lege καὶ μέντοι καὶ τῆς ἀ. ἰ. δ. οὐδὲ ἕν.

Pag. 89, 1. μάρτυρος ἐνταῦθα] Inverso ordine *v*. ‖ 2. λέγω] ἐρῶ*. ‖ 4. διείρας] πείρας*. ‖ 7. [καὶ]*. ‖ 8. ὑποχέας] ἐπιχέας*. Nescio tamen an sententiarum ordo turbatus sit ; aptius nisi fallor ita scriberetur : ἔχουσιν, καὶ γῆν ἐγχέας καὶ μάλα ἔνδροσον καὶ τὸ θηρίον ἐμβαλὼν καὶ πόαν κτλ. ‖ 8. μάλ'] μάλα *v*. ‖ 9. [καὶ] *Gesnero* debetur. ‖ 9. σιδηροῦ idem *G*. : σιδηροῦν codd. ‖ 12. Ante σφραγῖδα fortasse μίαν excidit. ‖ 15. εὐωποτέρους] εὐωποτάτους*. ‖ 16. τό] τόν*. ‖ 23. περιστεράφιλη] Corrigendum erat περιστερᾷ-φιλία, neque enim Græce dicitur φίλος πρός τινα. ‖ 25. ποθοῦντας ἀλλήλων] ποθοῦντε ἀλλήλω *v*. ‖ 27. *S* κολοιῷ vitiatum censet. ‖ 29. ἰκτίνος] ἰκτῖνος *Vat*. ‖ 31. πάγρος] λάρος *G*. | « Pauw. Phil. p. 115 vocabulis transpositis mallit : καὶ αἰγυπιοὶ καὶ κύκνοι, καὶ ἀετοὶ καὶ δράκοντες. In Æliano paria non bene composita apparet. » *S*. ‖ 33. An ἔχθιστα? ut VI, 22 : ἔχθιστα δὲ τῷ μὲν λέοντι πῦρ καὶ ἀλεκτρυών. ‖ 39. ἄνθος *G*. : ἄνθιος codd. ‖ 41. φαλλαίνη] φαλαίνη edd. ante *J*. ‖ 43. ἐπὶ στόμα *S*.

Pag. 90, 2. [καὶ]* | Glossam indicavi. ‖ 17. [ἢ] τῆς] ἢ cum edd. ante *J* expuli. ‖ 18. ἐς] εἰς *Vat*. ‖ 20. βοῇ] φωνῇ *v*. ‖ 23. an ταύτῃ? cf. III, 32. VI, 10. VII, 19. ‖ 24. Lege ὄρνεις. ‖ 29. ἤδη δὲ καὶ] καὶ om. *Vat*. ‖ 34. τε καί] δὲ καί* ‖ 35. κυνῶν] κύκνων *R*. ‖ 36. βραχύτερον] βραχύτατον*. ‖ 38. οὐ φέρει μὴν] Junxi particulas male distractas. ‖ 41. λίμνη] ποίμνη *Abresch*.

Pag. 91, 2. ἀνέφηνεν] ἀπέφηνεν*, cf. VI, 63 : ὁ χρόνον τὸν μὲν ἀπέφηνε νεανίαν. ‖ 4. συμφυᾶ? v. Jacobs. p. 182. ‖ 9. Ante καί τισι delevi verba καὶ διάφορα φθέγματα, manifestum lemma. ‖ 10. καὶ τῷ ἄλλῳ] Expunxi articulum. | κλαγγαὶ δὲ καί? ‖ 16. Post ἀγαπῶσι objectum deesse videtur, velut τὰς ὑποδρομάς. ‖ 18. τῶν θερείων] τὴν θέρειον VD. in Thes. Did. t. 4. p. 325. ‖ 19. ὑπό τε πλήθους ὕδατος] ὑπὸ τοῦ πλήθους [τοῦ] ὕδατος*. ‖ 23. [εἰς] τοὺς-ἐξέρπουσι vel ἀνέρπουσι? ‖ 23. ἔγγονα] ἔκγονα *v*. ‖ 32. εἶτα ἀρδεύσει] ἐπαρδεύσει *R*. ‖ 35. Codd. nonnulli κείρειν αὐτούς. Hinc malim παραχρῆμα κείρειν αὐτὰ καὶ ἐσθίειν. ‖ 37. Scr. ἐμπλήσει. ‖ 41. ἀμυνόμενοι] ἀμυνούμενοι*. ‖ 41. δ'] δὲ *Vat*. ‖ 44. δοκοῦντες codd. : correxit *G*.

Pag. 92, 3. οὕτως ex ὅπως natum seclusi. ‖ 17. ἀδεέστερον] ἀδεέστατον *. ‖ 26. θαρσοῦσιν] θαῤῥοῦσιν *Vat.* ‖ 30. [αὐτὴν] καί] Uncos delevi scripsique αὐτῇ cum *Vat.* ‖ 33. νεκρῷ] νεκρᾷ *Vat.* ‖ 36. ἐκθοροῦσα] Dedi εἰσθοροῦσα, v. Suidas v. εἰσθορόντα : εἰσθορόντα τοῖς πολεμίοις. ‖ 39. ἔχει] Correxi ἔχειν et mox κελεύει pro librorum et edd. κατέχει. ‖ 41. περιγενέσθαι *v*, quod nunc præfero. ‖ 47. ἐκπηδῶσιν] ἐμπηδῶσιν *J.* ‖ 48. εἴ γε ἄρα] εἰ ἄρα γε *v.* Scripsi ἆρά γε, v. VI, 59. VII. II, 31. Arrian. Anab. IV, 11, 8. Eandem corruptelam correxi VII, 44.

Pag. 93, 3. τὴν acc. ex *v.* ‖ 5. φύσιν] φθίσιν *. ‖ 9. *J* apposuit Maximi Tyrii verba XII, 3, unde Æliani sententiam a librariis truncatam suppleas. ‖ 11. λέγονται] λέγεται *v.* ‖ 12. βαθεῖαι] ita *Vat.* βαθεῖα *r.*

LIBER VI.

Pag. 94, 1. μὲν οὖν] οὖν om. *Vat.* ‖ 10. ὑπεγείρει] ἐπεγείρει *Vat.* Utrumque vocabulum apud Ælianum præterea inauditum : malim ἐγείρει, v. V, 39. VI, 10. ‖ 11. ἐπιτρέπων] ἐπιτρέπει *. ‖ 19. κονιόμενος] κονιόμενος *a.* ‖ 20. Verba καὶ θηλειῶν βοῶν ἀπεχόμενος ante καὶ τῇ τε ἄλλῃ lecta cum *R* ejeci. ‖ 23. Ἴκκος *G*, quod recipere oblitus sum. | ὁ [τοῦ] Ἀρίστωνος] Delevi uncos. ‖ 24. πάντῃ] scripsi πάντη πάντως : sed debebam potius cum *Gesnero* πάντα, v. V, 12 : τὸν δὲ ἄλλον χρόνον τοῦ ἔτους πάντα. ‖ 28. μέγα οὐδὲν ἦν] οὐδὲν μέγα ἦν *v.* ‖ 31. καὶ ἀποθανόντα δέ] καὶ delevi cum *S.* ‖ 35. ἐς] εἰς *Vat.* ‖ 42. οὐ πάντῃ] οὐ πάνυ τι *. ‖ 44. ὑποκηρύττουσι] ἀποκηρύττουσι *R.*

Pag. 95, 9. [τοῦ] addidi. | ἥδε] ἡ δὲ *Vat.* ‖ 26. ἐντεῦθέν τοι] Scripsi ἔνθεν τοι [καὶ], v. ad p. 73, 19. ‖ 30. τεσσαράκοντα] τετταράκοντα *Vat.* ‖ 42. εἰς δέον ἐς τοσοῦτον εἰρήνταί μοι] Expunxi ἐς τοσοῦτον, cui imperativus consonus est, non perfectum, v. VII. II, 23 : ἐς τοσοῦτον διηνύσθω τὰ τοῦ λόγου. NA. XVI, 15 : ἐς τοσοῦτον λελέχθω. ‖ 43. συγγραμμάτων] συγχραμάτων Weigelius.

Pag. 96, 4. ἄνδρα μένει Valckenarius : ἀνὰ μένει codd. Post μένει desse videtur δράκων. ‖ 7. ἀποβάλλοντες] ἀποβαλόντες *r.* ‖ 12. ἕλκεσιν] στελέχεσιν *R* : ἔρνεσιν *J.* ‖ 14. ἥδε] ἡ δὲ *Vat.* ‖ 15. ὑπόπτως] ὑπόπτους *Gillius.* ‖ 27. Μύριδος] Μοίριδος *. Ibid. lege Κροκοδείλων. ‖ 29. 35. Μάῤῥης] Μάρης *r.* ‖ 34. ὅποι? ‖ 40. σοφία] Scribendum erat aut σοφά (v. VII, 26. 40. IX, 55) aut σοφία δὲ ἄρκτου ἦν ἄρα ἐκείνη (cf. VI, 41). Illud prætuli.

Pag. 97, 7. καὶ ἅμα ἐσθίει : ἅμματι *S.* mihi scribendum videbatur καὶ ἅμματι σφίγγει. Possis et de emblemate cogitare, quod olim ad καὶ ἐκείνη ἐμπίμπλαται adscriptum fuerit. ‖ 14. τόν] τὸ *Vat.* | ἐμβάλλων] ἐμβαλὼν *Vat.* ‖ 17. ἐς] εἰς *Vat.* ‖ 21. ἀίδουλοι] ἄδουλοι *Vat.* ‖ 23. ὅσον τὸ] Expunxi articulum. Sed fort. scribendum ὅσον γε. ‖ 29. ἐλθοῦσα ἐνταῦθα] Bene *Apost.* ἐνταῦθα ἐλθοῦσα, Ælianus enim præcedentibus ἔνθα vel ὅπου demonstrativam particulam nunquam secundo loco posuit, etsi hunc ei locum passim assignavit post εἰ, ὅταν, ὡς, ἐπεί, cf. II, 51 : εἰ δὲ ὑποκρίνοιτο τὰ ἐκ τῶν θεῶν, ἱερὸν ἐνταῦθα καὶ μαντικὸν φθέγγεται. Vide etiam VI, 10. 63. IX, 43. Ita et τηνικαῦτα Epist. 11. ‖ 40. τοῦτο] τὸ τοιοῦτο *v.* ‖ 46. ἐν ante τοῖς δρυμοῖς accessit ex *Apost.* | [ἐν] τοῖς αὐλῶσι] Uncos delevi.

Pag. 98, 2. ἀπορήσῃ, τοῦ] ἀπορήσῃ τούτου *J*, nisi malis αὐτοῦ. ‖ 20. ἡσυχάζει, καὶ] ἡσυχῇ καὶ *J*, cujus altera conjectura ἥσυχα ab Æliani usu abhorret. Expunxi καί. ‖ 21. πιέζεται καὶ ἀναισθήτω μᾶλλον] μᾶλλον cum *Vat.* transposui addidique [ἐπί]. ‖ 26. καὶ suspectum. ‖ 33. Glossam indicavi. ‖ 39. ἑνὸς τοῦ τὴν ὥραν ἐκπρεποῦς : cf. XV, 10 : μία δὲ ἡ προτένθης, etsi haud sciam, an nostro loco præstet ἐκπρεπεστάτου, altero ἡ [μάλιστα] προτένθης. ‖ 42. ἑαυτὸν [καὶ] ἐκ] καὶ om. *v.* in *Schneidero* suspectum.

Pag. 99, 2. [ποτὲ] καί] τε καὶ *Vat.* ‖ 4. ἐρίζετο] Ita *Vat.* ἐρίρετο *b.* ‖ 7. ἐς] εἰς *v.* Ceterum εἰς τοσοῦτον duce *S* uncis seclusi, neque ad hæc verba defendenda recte adduxeris fragm. 478 : οὐδὲ ὅσα ἂν ἐξήρκεσεν ἑτέρῳ πρὸς τὴν τοῦ ἀναγκαίου βίου διαγωγήν, οὐδὲ τοσαῦτα κεκτημένος. Cf. p. 137, 29. ‖ 10. τε] δὲ *a.* | ἐς] εἰς *Vat.* ‖ 16. ἀντερῶν] ἀντέρως *, v. II, 6, p. 21, 30. ‖ 27. ῥώμῃ] ῥύμῃ *J.* ‖ 28. Ῥοδίων] Correxi ῥόθιον, v. *Antip. Sidon.* 10, 2 : ἀκμαῖος ῥοθίῃ νηὶ δρόμος. ‖ 34. Uncos addidi. ‖ 40. τοσοῦτον] τοσούτου *v.* ego articulum inserui, v. I, 12 de eodem Amore : τοῦ τοσούτου θεοῦ. ‖ 40. κεῖθι] Restitui formam Ælianeam. ‖ 45. Ἀρίωνι] Feci o μικρόν. ‖ 49. ὑγίαν] ὑγίειαν *S.*

Pag. 100, 8. ὑπεξῆλθε γοῦν] ὑπεξῆλθεν οὖν *Vat.* ‖ 8. διέτριψε μῆνα : « ἔξω deesse videtur. » *S.* ‖ 15. τὰς κνήμας πεφεισμένως τῆς ἐρωμένης ἔπαιεν] Verborum ordinem mutavi. ‖ 16. μηνιῶν] Corrigendum erat μηνίων, cui formæ Æliani codd. sæpissime præsidio fuerunt. ‖ 17. οὐκοῦν] οὔκουν *. ‖ 23. τὰς οὐράς] τῆς οὐρᾶς *S.* ‖ 29. Immo τὸ [τῶν] τεττίγων φῦλον, v. IX, 39. τὸ τῶν κανθαρίδων φῦλον. XII, 45 : τὸ τῶν δελφίνων φῦλον. ‖ 36. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τοὺς οἴκους ἐκ τῶν προτέρων οἴκων ἀμείβοντες] ἐπὶ τοὺς dittographia est ; deinde ἀμείβοντες neutris circumstructum in ἀμείβοντα commutandum ; glossatorem denique agnoscere licet in τῶν προτέρων, v. fragm. 211 : πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβων. *Synes.* Epist. 114 : ἔστιν ἀμεῖψαι δένδρον ἐκ δένδρου καὶ ὅλον ἄλσος ἐξ ἄλσους. *Long.* Past. II, 6 : κλάδον ἀμείβων ἐκ κλάδου. *Appian.* Mithr. 33 : ναῦν ἐκ νεώς, ἵνα λάθοι, διαμείβων. *Zosim.* IV, 6 : τόπους ἐκ τόπων ἀμείβων. *Theophyl.* Epist. 7 : θύραν ἐκ θύρας ἀμείβων. Cf. *Jacobs.* p. 248. ‖ 38. [καὶ] βίον] Delevi uncos. ‖ 43. [καὶ] πλέον? ‖ 44. τὰ τοιαῦτα] τῶν τοιούτων *. ‖ 45. ὅ τε ἄνθος ὁ καλούμενος] Alterum articulum cur sepserim, hi loci aperient : I, 58 : οἵ τε αἰγίθαλοι καλούμενοι. VI, 4 : τῆς πικρίδος καλουμένης. IX, 49 : τοῖς ἐλαφροῖς καλουμένοις. — I, 13 : ὁ αἰτναῖος οὕτω καλούμενος. II, 32 : τὸ κύκνειον οὕτω καλούμενον. V, 43 : τὸ μονήμερον οὕτω καλούμενον. VI, 65 : τὸ Κυνώπιον οὕτω καλούμενον. VII, 5 : τὸ κατώβλεπον οὕτω καλούμενον. IX, 7 : ὁ φθεὶρ οὕτω λεγόμενος. XII, 4 : τὸν τριόρχην οὕτω καλούμενον. Male etiam duplicabatur articulus p. 211, 2.

Pag. 101, 2. ὁ κόραξ τὰς σταγόνας] τὰς σταγόνας ὁ κόραξ *Vat.* ‖ 4. δὲ ὁ] μὲν ὁ *Vat.* ‖ 9. Immo φλογώδη, uti Ælianus alibi scripsit : X, 13. XIV, 27. XV, 13. VII. XII, 1. Recte codd. v. 8 γαστρώδη præbent, ut non temere et de καπνώδη et καρκινώδη restituendis cogites. | καλοῦσιν] ᾄδουσιν * hic et XVII, 35. ‖ 14. ἀλλ' ** εἰς τὰ κοίματα ἄγαν τίκτειν σκορπίους. Ex Geo-

pon. XI, 28, 3, *S* supplebat τὰ ὤκιμα τιθέντα : *J.* ἀλλ' εἰς τὰ ὤκιμα τὴν ἅλω τίκτειν σκορπίους. || 21. ἕρπουσιν] ἀνέρπουσιν *v.* fort. ἐπ' αὐτὰ ἀνέρπουσι, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ κτλ || 31. σκορπίος δὲ ἀσκαλαβώτῃ] ἀσκαλαβώτης *R*, ego σκορπίῳ. || 35. [καὶ]* || 40. πάντα τὰ] πάντα cum *J* ejeci. | μηχαναῖς αὐτοὺς μυρίαις ἀντεπινοοῦσι] Hæc ex Reiskii sententia correxi. Cf. IV, 43 : ὦ ἄνθρωποι, μυρίας προφάσεις τε καὶ σκήψεις ἐς τὸ ῥᾳστωνεύειν ἐπινοοῦντες. Superest importunum φυλαττόμενοι, quod ut a lectore male sedulo ad ὑφορώμενοι adscriptum uncis circumdedi. || 43. χεῖρας] χειρίας *J.*

Pag. 102, 2. καὶ acc. ex *Vat.* || 6. κάτεισι μέν] Expunxi μέν. Mox scripsi καθέρπει : erat ἕρπει, cf. v. 11 : οἱ ἐπ' ἐκείνοις διὰ τῶν πρώτων καθέρποντες. || 9. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ*. || 13. ἕρπει] ἀνέρπει*. || 20. [ἔχουσα]*. || 27. ῥᾷστα [καὶ]] καὶ expunxi. Ibidem dittographiam signavi. || 31. ἐμπλάσσεται] ἐμπαλάσσεται*. | τῷ inserui ex *v.* || 40. ἐπί : « Præpositionem malim deletam. » *S.* || 43. Scr. θαρρεῖ. || 44. διαθεῖ τε πρώτη] Ex verbis πεῖραν αὐτὴ ποιεῖται τοῦ μὴ σφαλεροῦ πόρου τὸν τρόπον τοῦτον. vulpeculæ experimentum ita ab Æliano enarrari apparet, ut nulla omnino Thracum animalis istius vestigiis instantium habeatur ratio. Unde de πρώτη dubitandum fuit. Restitui vocem Ælianeam ἀτρέπτως. || 49. ὑπερβολήν] ὑπερβολή *v.* Reducenda reliquorum codicum lectio ὑπερβολὴν φιλοστοργίας οὐ παραλέλοιπεν.

Pag. 103, 4. τῶν add. ex *v.* || 11. οἴκτῳ] ὀκτὼ ex *Xenoph.* Anab. I, 8, 27 scribendum esse Gronovius intellexit. Quod reposui adjectis simul glossæ signis, quam præpostera hujus vocabuli sedes arguit. || 18. ὑπόδρομος] ὑλοδρόμος*. || 20. ὡς εἰπεῖν ὅτι λίνῳ διακέκοπται. Cogites de καὶ ὡς ἂν εἴποι τις λίνῳ διακέκοπται. Sed simili constructione Noster XII, 27 : ὡς εἰπεῖν ὄρνιν εἶναι τὰς πτέρυγας ἁπλώσαντα. XVI, 30 : ὡς εἰπεῖν βοστρύχους ἢ τινας ἕλικας κόμης ἐξηρτῆσθαι αὐτῶν. || 30. τὸ πῦρ τὸ ἄρθρον] τὸ πῦρ cum plurimis codd. delevi. || 38. καὶ ἢ] καὶ expunxi. || 41. Restitue librorum et edd. lectionem τρέφειν-ἐπιφοιτᾶν-κατεσθίειν. || 44. δή] δὲ v.

Pag. 104, 6. καὶ seclusi. | [ὁ] χρόνος? || 12. αἰετός] ἀετός *Vat.* || 13. δέ γε] γε om. *Vat.* || 15. πάντη] πάνυ τι*. || 20. ἐν ταῖς χρυμωδεστάταις. Excidit substantivum : an ἐν τοῖς χρυμωδεστάτοις μησί? || 25. γὰρ] οὖν*. || 31. Μαρίᾳ] μαρείᾳ *v.* || 32. ἐκεῖθεν] ἐκεῖθι *v.* || 33. γοερωτάτῳ] γοερωτάτῳ *J.* || 35. προσπέπταται] περιπέπταται*.

Pag. 105, 10. *R* malit πρότερον [ἑαυτὸν] ἐκτεμών. || 12. περαιτέρου] περαιτέρω *a. c. Vind.* 7. Utrumque significatur Vaticani compendio. || 13. γὰρ ἔτι] γάρ τοι*. || 15. ἑαυτοὺς ἀποσπάσαντες] Pronomen reflexivum uncis sepsi, v. VII, 6. IX, 25. X, 10. 48. alio significatu legitur ἀποσπάσαι ἑαυτὸν XIV, 23. || 39. ἀσπίδων] ἄσπιδος *v.*

Pag. 106, 6. Fort. τῶν ἀῤῥένων [νέβρων] οἱ πατέρες τοὺς πλείστους ἀναιροῦσιν. || 13. In σωμένης latere videtur κεκολασμένως vel πεφεισμένως. || 15. ὁμώνυμος] ἐπώνυμος *Vat.* || 17. ἀρεῖσθαι] Ælianus *dedicandi* vi non ἀρεῖσθαι adhibere solet, sed ἀνεῖσθαι, cf. v. 16. VII, 2. XII, 7. Hinc codd. lectionem correxi. || 22. ἐς] εἰς *Vat.* || 25. οἵδε] οἱ δὲ *Vat.* || 32. δεύει] ὕει *v.* || 37. πάγας : ita *Vat.* Mox quoniam ἐλλοχῶντες non sine objecto poni posse videbatur, pro αὐτοῖς scripsi αὐτούς, quamquam prætuleris fortasse πάγας τε αὐτοῖς ἱστᾶσι omisso ἐλλοχῶντες. | ἀναστέλλοντες-ἀνείργοντες-καίοντες] Restitui verbum finitum. || 39. οὔτε] οὐδὲ *J.* | [τὰς]*. || 41. καὶ τοῖς] καίτοι *R.* || 42. [καὶ]* | τε] γε *R.* || 45. ἀπολείπωσιν] ἐπιλίπωσιν *Vat.* ἀπολίπωσιν*.

Pag. 107, 4. πρῶτα] πρῶτοι edd. ante *J.* Fortasse τετάχαται excidit. || 11. Lege τοὺς μύας. || 14. τρυζούσης] τριζούσης *J.* || 24. ὁ ἐραστὴς αἰπόλος. Dele uncos. || 26. καὶ κισσοῦ] κυτίσας *v.* unde feci καὶ κυτίσου. | ποτε καὶ σχίνου τοὺς] Expunxi dittographiam. || 26. Scr. ἀκρεμόνας. | σχοίνου] σχίνου *Vat.* || 31. Dele uncos. || 35. τῇ κεφαλῇ προσέρρηξε] Scripsi τὴν κεφαλὴν προσήραξε, v. IV, 31 : τὸ μέτωπον προσαράττων κατὰ τοὺς κριούς. 39 : προσαράττουσι τὴν οὐρὰν ἢ δένδρῳ ἢ τοίχῳ. VII, 25 : τὸ γάρ τοι κυνίδιον ταῖς θύραις τοὺς πόδας προσαράττει. *Eumath.* Hysm. VI, 11 : τὴν κεφαλὴν προσαράσσουσα. || 38. [δὲ] ἐκ] Uncos abjeci. || 40. [οἱ] τά] οἱ om. *M. m.* || 42. δέ] δὴ *m. c.* || 47. Aut τε expungendum aut scribendum ποικίλους ἀτραπούς τε καὶ ἑλιγμούς.

Pag. 108, 1. ὑπεργάζονται] ἀπεργάζονται *R.* || 2. τὴν ex *Apost.* accessit. | [καὶ] δύσπορον] καὶ δύσπορον *Vat.* || 4. καὶ post ἀλλὰ suspectum. | ταύτην τε] om. *Vat.* || 6. ῥᾳδίως εἶτα αὐτῶν] εἶτα cum *R* transposui et αὐτοὺς scripsi cum edd. ante *J.* || 10. τό] τὸν *Apost.* In proximis dittographiam significavi. || 12. τὸ] τὸν *Vat.* || 37. *R* malit ἀνταποκτείναντα. || 43. καὶ οἷον σοφώτερον ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὁρᾶν ἵππους : « Ex adspectu equi quis σοφίαν agnoscat? » Non sufficiunt quibus *J* hunc locum ad liquidum perduxisse sibi visus est; ὁρᾶν enim ut ex ejus sententia cum σοφώτερον jungi posset, verba sic ordinanda erant : καὶ οἷον σοφώτερον ὁρᾶν ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ἵππους, cf. VII, 8, p. 119, 27. neque omnino σοφὸς ὁρᾶν de equo pulchritudinis intelligente recte dici arbitror. Mihi ὁρᾶν ex his scripto ὡραῖον ortum videtur. || 48. ὅδε] ὁ δὲ *Vat.*

Pag. 109, 15. ἐχῖνον et sequens ἐχῖνος corrupta esse vidit *S.* An σχοίνικλον? || 18. κέδρου [δὲ] τὸν et μύρῳ [δὲ] κάνθαρος? || 23. Scr. κορυδαλλός. | δὲ adjeci ex *v.* || 31. καὶ ante ἢ suspectum.

Pag. 110, 9. αὐτουργοῦ] αὐτουργεῖν *Vat.* cf. V, 11, p. 77, 11. || 10. παλαιᾷ διδασκαλίᾳ] παλαιᾷ ex παλαιοῦ natum ejeci. || 18. τὸ] τοῦ *m.* et edd. ante *J.* || 22. καὶ μύρμηκες] καὶ expunxi.

Pag. 111, 2. Verba ἀκούω δὲ ὅτι-ἄλλοι transposui cum *R.* Legebantur inter δύο et γίνονται. Nunc tamen comma istud aliunde irrepsisse credo. || 6. ἀκούσεις *Vat.* Scr. ἀκούσειας. Ibidem καὶ deleam. || 8. [γὰρ] addidi cum *G.* || 13. ἐπί τι] τι om. *Vat.* || 36. Fort. καὶ ἀνιχνεῦσαι καὶ ἑλεῖν. || 43. Typothetæ vitium : scr. ἐξαρπάσῃ. || 46. πῶμα?

Pag. 112, 8. δακτύλοις [τοῖς] τοῦ Μίλωνος? || 12. γελᾷ τε μογῶν καὶ ἔχει θυμηδίαν] γελᾶται *J* : παρέχει *R.* || 22. Ἰνδῶν] Λιβύων *G.* || 31. πεφύκεσαν δὲ ἄρα] Intacta reliquissem hæc verba, si πεφύκεσαν ἄρα eadem sententia qua ἦσαν ἄρα dici constaret. Correxi πεφύκασι et delevi ἄρα parum eleganter repetitum. In proximis aut ἦσαν δὲ ἄρα aut εἰσὶ δὲ requirebatur. Quorum posterius ab Æliano scriptum fuisse *Apostolius* mihi per-

suasit, apud quem ἔστι δὲ legitur. ‖ 35. ὡς ἰδόντι εἰπεῖν] Æliani est dicere ὡς εἰπεῖν, ὥς γε εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν ἔπος, ut quo jure *J* pro ἰδόντι suum ἴδιόν τι intruserit facile cognoscatur. Nec de ὡς ἄν τις εἴποι cogitandum est, quum fixa stataque formula sit ὡς ἄν εἴποι τις. Scripsi ὡς εἰπεῖν. ‖ 38. αἵδε] αἱ δὲ *Vat.*

Pag. 113, 3. μήτε] μηδέ*. ‖ 8. καὶ οὗτοι ante ἱερέων ex dittographia natum. Mox lege καὶ οὗτοι οὖν. ‖ 11. ἢ ὡς] Delevi ἤ. ‖ 17. σοφὰ εἰδέναι; ποῦ] In distinguendis his verbis Reiskium secutus sum. ‖ 23. καὶ Τελχίνων καὶ Κερκώπων] καὶ Κ. καὶ Τελχ. *Vat.* ‖ 24. δή] δὲ *Apost.* ‖ 27. δέ γε] Uncos adjeci, sed γε cum *a* delendum erat, v. ad p. 71, 26. | ἐνθυμητικόν] Vox nihili, quam in ἐνθυμηματικὸν refingi oportebat. ‖ 28. αἱρετὸν] αἱρετικὸν *R.* ‖ 30. ἔμοιγ' οὖν] ἐμοὶ γοῦν*. ‖ 45. ἐκεῖνος ἢ ἐκείνη] ἐκεῖνος ἢ delevi cum *R.*

Pag. 114, 2. ἑαυτῶν: δρόματος *Wesselingius*; sed tum articulum desidero. ‖ 4. ἐκείνων γε] ἐκεῖνοί γε*, v. V, 21, p. 81, 12. X, 19, p. 174, 16. ‖ 8. αἰτίας οἴεσθαι λέγειν ἱκανοῖς] Expunxi οἴεσθαι. ‖ 14. ἐγῷμαι, νόμων] νόμων om. *Vat.* ‖ 18. ποῦ] πῶς. ‖ 26. Recte *Vat.* οἱ δέ. ‖ 27. φακέλλους] φακέλους*. ‖ 28. ποῦ δέ] ποῦ δαὶ *R.* ‖ 31. τεχνίτας] τεχνίταις *S.* ‖ 32. καὶ τῶν] καὶ om. *Vat.* ‖ 35. δὲ ἄρα τάττειν αὐτοῖς] Vitium hujus loci non in particulis quærendum esse, his exemplis declaratur: III, 16: λέγει μὲν οὖν Εὐριπίδης δυσώνυμον ὄντα τὸν φθόνον· οὗτος δὲ ἄρα ἐνοικεῖ καὶ τῶν ζώων ἔστιν οἷς. VII, 15: τῶν μὲν οὖν κινδύνων καὶ πόνων οἱ νέοι κατάρχονται, ποτοῦ δὲ ἄρα καὶ τροφῆς ἀφίστανται τοῖς πρεσβυτέροις. Itaque CYN interserui, quod post TEIN facillime excidere potuit. Ceterum cf. VII. II, 42: καὶ οὗτος σὺν αὐτοῖς τετάχθω. ‖ 43. ὑλακτεῖ] ὑλάκτει *Vat.* ‖ 43. ἀμυνόμενος] ἀμυνούμενος*.

Pag. 115, 2. συνανιόντε τε τήν *v.* Fortasse legendum συνανιόντε τὴν ἡλικίαν. ‖ 3. ἡλικίαν καὶ ὁ] Expunxi καί. ‖ 9. [τῆς] αὐτῆς] Uncos abjeci. ‖ 13. ἀστυχῶν] ἀστιχῶν *Vat.* ‖ 20. δὲ ἄρα ἦν] δὲ ἦν ἄρα *Vat.* quod prætuli, v. ἴδιον δὲ ἦν ἄρα VII, 4. XI, 16. μέγιστος δὲ ἦν ἄρα XII, 11. 12. κήτη δὲ ἦν ἄρα XVI, 12. χαραδριοῦ δὲ ἦν ἄρα δῶρον XVII, 13. δὲ ἦν ἄρα VI, 9. X, 12. ‖ 21. ἀκοῇ] Restitui accusativum. ‖ 23. καὶ οἷον] καὶ delendum erat. ‖ 24. [ἐκείνους]] αὐτούς *a.* ‖ 25. καταλειφθέντας] καταληφθέντας *Gillius.* ‖ 26. τῷ suspectum hic et VIII, 10: οἰκτίστῳ περιβάλλουσι τῷ τέλει. ‖ 28. καὶ τοῦτο] καὶ om. *v.* Locus corruptus. ‖ 37. καὶ τοῦ πτώματος] Expunxi καί. ‖ 40. κακίᾳ] κακῇ *v.* ‖ 42. Κανώπιον] Κωνώπιον *M.* ‖ 44. δεινῶς] πιστῶς*, v. VII, 5, p. 123, 19, 24.

LIBER VII.

Pag. 116, 16. σκιαροῖς] σκιεροῖς *a.* ‖ 22. ἀφθόνως] ἄφθονος*. ‖ 25. τε] γε *Vat.* Rectius delebis, vide versum antecedentem. ‖ 28. διά τε] Ita *Vat.* non, ut apud *J* est, διά τε τό. Scripsi διὰ τὸ κάλλος atque expuli ἢ κεράτων in codd. et editt. post ὀδόντων illatum. Vide ad p. 123, 13. ‖ 33. κατακεντιοῦντας] κατακοντιοῦντας *R.* ‖ 37. Scrib. ἀπολώλεσαν. ‖ 40. [οἱ] ἐλέφαντες] οἱ om. *Vat.* Supra VI, 43: ἀνθρώπων ἀρούντων τε καὶ σπειρόντων τροφὰς ἔχουσι μύρμηκες.

Pag. 117, 5. μεταβαλλομένου] Dedi aoristum propter ἡμερωθέντος. ‖ 10. ἐπὶ τοῖς νώτοις γυναῖκα ἄγοντα, τὴν Εὐρώπην δή] τὴν Εὐρώπην δὴ expunxi, v. Præf. ‖ 11. κάτωθεν] κατόπιν *v.* ‖ 29. ὀρθουμένης: ἀνορθουμένης *v.* male. Hoc enim composito Æl. abstinuit, v. XVI, 2. XVII, 11. ‖ 30. τὸ acc. ex *Vat.* ‖ 41. ὀξειοβαρές: ὀξιοβαρὲς *Vat.* ὀξοβαρές *Lobeck.* Pathol. p. 476. ‖ 35. περιπίπτειν· καὶ ἄνθρωπος εἰ παραπέσοι] Delevi verba καὶ ἄ. εἰ παραπέσοι ab Æliani concinnitate mirum quantum recedentia, quæ olim proximis οἶδε δὲ αὐτὸν τὰ ζῷα adscripta fuisse apparet. Similiter interpolator καὶ ἐλάφῳ intruserat XIII, 25. ‖ 35. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ *r.* ‖ 40. ῥώμη] ῥύμη *J.* | ἀμηχάνῳ: malim ἀμάχῳ hic et XVI, 21, cf. τάχει ἀμάχῳ XV, 18.

Pag. 118, 3. ἀποσπασθῶσι] ἀποσπάσωσι *Vat.* ‖ 9. σχοῖνον] σχῖνον *Vat.* quod tenore mutato recepi. Idem vocabulum Dübnerus Philæ reddidit de Eleph. 134. | ἀμφιλαφῶς? ‖ 14. Seclusi verba καὶ πολὺ ἀποστ. ἀναπ., quæ cum antecedentibus pugnant (debebat enim saltem esse καὶ ἐπὶ πλέον ἀποσπάσαντες ἀναπ.) et parum congruunt cum ἔστησαν v. 18. ‖ 18. Nunc deleto commate cum *R* malim αὐτούς. ‖ 22. ἰσχυράν] Scripsi ἰσχυροῦ, quod haud temere me fecisse intelligitur ex v. 27 sq. p. 119, 41 sq. ‖ 23. εὐημερίας τινάς] εὐημερίαν τινά et v. 25 ἔσται pro ἐστίν*. ‖ 26. καταπέτωνται: κάτω πέτωνται *J.* Ego conjiciebam κατωτέρω πέτωνται, quanquam hoc non suffecerit, quum supra legatur πετόμενοι ἡσυχῇ. ‖ 27. καὶ ἐνταῦθα] κἀνταῦθα *a.* ‖ 29. [ὁ] αὐτός] Uncos duplicavi: articulus enim debetur *Schneidero.* ‖ 30. θαλάσσης] θαλάττης *a.* ‖ 34. ταχέως καὶ ἐπιτρόχως] Emblemate hunc locum fœdatum esse *Suidas* monstrat v. ἐπιτροχάδην· ἠπειγμένως, ὥσπερ τρέχων, ἢ κεφαλαιωδῶς, ταχέως. « κόραξ ἐπιτρόχως φθεγγόμενος χειμῶνα δηλοῖ. » ‖ 41. ἐπὶ δείπνῳ] ἐπὶ δείπνου*. ‖ 42. ὑστέραν] ὑστεραίαν *Vat.* ‖ 48. περιιών] παριών *Abresch.* ‖ 50. φρυαττόμενοι: φθειριζόμενοι mavult *S.* ‖ 51. καὶ ante πνεῦμα uncis inclusi. Mox delevi τε post λουόμεναι.

Pag. 119, 1. τε] γε*. ‖ 7. ἔσοιτο] ἐσεῖται *v.* quod ex ἔσται corruptum esse apparet. Hoc igitur reposui. ‖ 10. συνιέναι πρῶτον: Male hæc verba *R* in suspicionem vocabat, v. VI, 16: καὶ λοιμοῦ δὲ ἀφιξομένου συνίησι πρώτιστα. VII, 7: κόραξ δὲ ὅτι χειμὼν ἔσται κατέγνω πρῶτος. X, 19: (φάγροι) τὴν ἐπιδημίαν τοῦ ῥεύματος πρῶτοι συνιέντες. ‖ 11. καὶ τὴν ἐπιτολὴν μαρτύρεσθαι] Expunxi dittographiam. ‖ 12. αὐτόν] αὐτήν*. cf. VII, 7: ὄρνιθες δὲ ἐκ τοῦ πελάγους εἰς τὴν γῆν σὺν ὁρμῇ πετόμενοι μαρτύρονται χειμῶνα. ‖ 14. μὲν quum nihil habeat ad quod referatur, aut delendum videtur aut commutandum cum γε μήν. ‖ 18. οὕτω νέμονται] ἀτρεμοῦσι*, v. XV, 8: ἀτρεμεῖ γὰρ καὶ οὐκέτι πρόσεισιν, οἷα δήπου ποίμνη τὸν νομέα ἀφῃρημένη κατά τινα τύχην ἐχθράν. ‖ 20. Νέρωνος] Ἱέρωνος *Valesius.* ‖ 23. Νέρων] Ἱέρων idem. ‖ 29. ἐὰν δὲ εὐδία ᾖ probabiliter conj. *R.* ‖ 31. ὀσφραίνηται τῆς γῆς] Verba τῆς γῆς spuria esse intellexit *S.* coll. *Theophr.* de Sign. I, 15. Itaque ejeci. ‖ 35. πώεα] πρωὶ [πρώιον] idem. ‖ 37. ἀρόμασι] ἀρώμασι*. ‖ 39. ἐπισκιρτῶντες? ‖ 41. ἄγεσθαι] ἔσεσθαι *V.* | συμβάλλονται: requiro σημαίνουσιν. ‖ 46. μήν] Adjeci [γε]. ‖ 47. οἶδαν] δηλοῖ *V.* ‖ 48. προσαναβάλλοιτο αὐτά, τὰ αὐτά] Mediæ formæ nullus

hic locus. Corrigendum erat προσαναβάλλοι, ταὐτὰ ταῦτα. || 51. γένωνται] γένηται*.

Pag. 120, 5. τὸ τῶν ὀρνίθων φῦλον] Inserui τούτων quod inter τὸ et τῶν facile absorberi potuit. Sed fortasse malis τὸ τῶν ὀρνίθων [τῶνδε] φῦλον, ut VIII, 1 : τῆς τῶν κυνῶν τῶνδε ἀλκῆς, quanquam hoc propter sequentia τῷ θεῷ τῷδε alteri posthabendum videtur. || 8. οὐδέν] Dissecui hanc vocem. || 9. νεοττείαις] νεο (positis supero ο duobus τ, altiore altero et superius ad dextram appositum circumflexum habente) *Vat*. i. e. νεοττιαῖς. || 13. Locus conclamatus. || 15. χρέα cum *Trillero* ejicere debebam. || 18. παράκεινται? || 24. καὶ ἔχουσί γε οἱ ἱεροὶ ἐκεῖνοι? || 27. ἐμφυλίων *R*. || 32. ὑπ' αὐτῷ τρ.? || 36. τόδε ἔρρεξεν] τόδ'*, coll. Hom. Od. δ, 242. Sed resedit ἔρρεξεν, cui alterum rho eximendum erat. || 39. πεφονευμένῳ] Scripsi πεφονευμένου, nisi forte νεκρῷ glossa est. || 40. καὶ μέντοι καί] καὶ μέντοι om. *Apost*. || 46. παρόντι ἐκ χειρός] ὀρέγεται ἐκ χειρός*, v. X, 10 : καὶ ἐκ χειρὸς ὀρέγειν τροφήν. || 49. οὐ μετὰ μικρόν codd. Corr. *S*.

Pag. 121, 2. τὰ μὲν ἄλλα ἑαυτὸν σιγῇ εἶχε] Deleto ἑαυτὸν scripsi σιγὴν εἶχε : nunc tamen satis habeo cum *r* relingere ἑαυτὸν σιγῇ κατεῖχε, v. Philostr. V. Apoll. (I, 14) ap. Suid. v. Ἀνελέγετο· ὃς τὴν μὲν φωνὴν σιωπῇ κατεῖχε. || 6. [καὶ] *. || 7. ἅμα] θαμά *J*. Cf. Arrian. Cyneg. 5, 3 : θαμινὰ ἐπιστρεφομένη. || 12. Inserui ἴσως, quod nunc factum nollem, v. XI, 40 : καὶ ταῦτα μὲν δοκεῖ τῇ φύσει ὁμολογεῖν οὐ πάνυ τι, ἐγὼ δὲ ὅσα εἰς ἐμὴν ὄψιν τε καὶ ἀκοὴν ἀφίκετο εἶπον. || 13. τοῖς ἄλλοις ὅσοι] Scripsi τοῖς ὅσοι omisso ἄλλοις, quod vocabulum adulterat sententiam. Vide X, 36 : φίλος δὲ ἄρα ἦν ὁ κύκνος πηγαῖς τε καὶ τενάγεσι καὶ λίμναις καὶ ταῖς ὅσαι πεφύκασιν ὑδάτων ἐπιῤῥοαί. *Plutarch*. de Liber. Educ. p. 2, C : Πυθαγόρου καὶ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος καὶ τῶν ὅσοι δόξης ἀειμνήστου τετυχήκασιν. *Eumath*. Hysm. VI, p. 190. Gaulm. : ὡς γὰρ πατὴρ Θεμιστεὺς σὺν Σωσθένει καὶ τοῖς ὅσους τὸ δεῖπνον καλεῖ. Apud eumdem V, 15, πατὴρ ἐμὸς Θεμιστεὺς καὶ μήτηρ Διάντεια σὺν Σωσθένει καὶ Πανθίᾳ (leg. Πανθείᾳ) καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τούτοις ἐξ Αὐλικώμιδος εἵποντο ex codd. *LQ* scribendum καὶ τοῖς ὅσοι. || 23. καὶ κύων ὤν] ὢν delevi cum *R*. || 25. προήκουσα] προέχουσα *Trillerus*, quod aliud agens suscepi, v. XIV, 26 : ἀλλὰ καὶ ἀκταὶ καὶ ἄκραι προήκουσιν. || 30. καὶ τάς] Expunxi copulam. || 33. ὥσπερ οὖν ὁρμῆς τε ἅμα καὶ πτερῶν εἶχεν] Restitui ὡς, quod in hac formula Ælianus dicere assuevit. || 36. [τοῦ] * || 45. « Versus proverbialis verba cum reliqua oratione non bene juncta. » *Jacobsius*. Pronomen indefinitum Ælianus ad ἄλλος redire voluit. || 46. οἱ suspectum.

Pag. 122, 1. μέγα μὴ νῦν φρονείτωσαν] μὴ om. *V*. Alteram particulam hortante *J* abjeci. || 2. ταῦτα] τοιαῦτα *. || 12. πόσων] πόσῳ*. || 15. τετυχήκει? || 16. ἐπεὶ δὲ] Posteriorem particulam expunxi. Reiskius malebat ἐπειδή. || 18. Αἰγυπτίων] *J* conjiciebat Αιγυστίων, cujus formæ alterum exemplum desidero ; itaque dedi Αιγυστίνων. Sed fortasse Αιγύων sufficiebat. || 23. δημοσίας] Propter δοθείσης prætuli δημοσίᾳ. || 29. βαρύτατον] βαθύτατον *Bernardus*, cf. VI, 62. XII, 33. || 34. ἀλλ' ἧπαρ] Expunxi ἀλλ', quod ob negationem præcedentem librarius intrusit. || 37. ὑποσείων] προσείων *R*. Mancam verborum constructionem ita redintegravi ut insererem ἐκολάκευεν, quod de elephanto et cane inescatis legitur X, 41. Nunc tamen de supplemento isto dubito et præfero Hemsterhusianum προσσείειν. || 38. ἄρα καὶ ταῦτα] καὶ delevi. || 47. κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν] κατὰ om. *v*.

Pag. 123, 11. Ad οἱ δὲ ἤδη τέλειοι *G* desiderabat διαβαίνοντες. || 13. ὀδόντων ἢ κεράτων] Expunxi ἢ κεράτων, quod glossatori imputandum, qui Nostrum IV, 31 scripsisse meminerat ὁ ἐλέφας, οἱ μὲν αὐτοῦ προκύπτειν χαυλιόδοντάς φασιν, οἱ δὲ κέρατα. Ceterum Ælianus, qui alio loco (XI, 37) elephantis non dentes exsertos, sed cornua tribuenda censuit, in hac re parum sibi constitit; cornutos enim esse scripsit VIII, 10 (p. 141, 22. 28. 41). VIII, 15. 17. XI, 15. X, 12. dentatos VI, 56 (p. 112, 18. 22. 25). Alium locum pariter vitiatum correxi VII, 2. || 17. τῶν Λυκούργου τιμῶντες τὸ γῆρας νόμων] τιμῶντες τὸ γῆρας insiticium esse *J* intellexit. | οὐδέν] οὐδὲ ἕν*. || 19. καὶ πιστῶς] καὶ om. *Vat*. || 22. παρόντες] παραμένοντες *R*. || 33. [τῶν] Delevi uncos. || 34. ἀρξάμενοι seclusi. Ibidem post τοίνυν, ut sententia constaret, παῖδες inserui ; possis etiam υἱεῖς vel νέοι. Sed injuria *J* verbis οἱ τοίνυν mendam subesse suspicabatur, quæ Ælianea esse sexcentis exemplis demonstratur. Veluti scriptum est ὁ τοίνυν δελφὶς II, 6. οἱ τοίνυν ἰχθῦς II, 8. ἡ τοίνυν τοῦ βίου ὑπόθεσις II, 13. ὁ τοίνυν τοῦ τείχους φύλαξ III, 26. ὁ τοίνυν βασιλεὺς III, 46, et sic per ceteros libros. || 44. ἀδεῶς] ἀνέδην *V*. quod de rebus venereis pervulgatum est, v. III, 9. 16. VIII, 17. VII. IX, 8. *Plutarch*. Quæst. Rom. p. 290, B. || 45. Εἰλήθυιαι] Εἰλείθυιαι *V*. | Ἥρας θυγατέρες] inverso ordine *Vat*. || 46. τί οὖν ἄν : τί ἂν οὖν *a* et *editt*. quod male sprevi. | Κόλχιν] Solœcam formam (debebat enim Κολχίδα esse) in Κόλχον converti ipso Æliano duce, qui XIV, 25 de eadem Medea scripsit ἡ Κόλχος φαρμακίς. Vide etiam *Plat*. Euthyphr. p. 285, C.

Pag. 124, 2. χελώνειον] χελώνιον *Vat*. || 5. ὁ μὲν [οὖν] Αἰσχύλος? || 8. ὁ ἀετός] Expunxi articulum hic non minus molestum quam XII, 21, p. 210, 12. || 12. ὁμόνομα καὶ συμβιοῖ] ὁμόνομοι καὶ σύμβιοι *V*. || 13. καὶ γήρᾳ γε παρειμένους τοὺς κηρύλους ἑαυταῖς ἐπιθέμεναι αἱ ἀλκυόνες περιάγουσιν? || 14. ἐπ' αὐτῶν τῶν] ἐπὶ τῶν*. || 15. ὑπογηράντων] ὑπογηρώντων *V*. ὑπογηράσκω quod hoc solo loco nititur, Thesauro eximendum. || 17. μαίνονται] ἠνέμωνται *v*. || 19. ἔμφωνοι] ἔμφρονες *Trillerus*. || 20. οἱ] Inserui [Αἰγύπτιοι], quod supplementum sequentibus verbis ἀλλὰ καὶ τῶν Ῥωμαίων οἱ τὴν ὄρειον παραφυλάττοντες flagitari videbatur. || 24. καὶ ἐκεῖθι] καὶ cum *R* delevi. || 29. πύλαργοι] πύγαργοι *G*. || 30. οἱ λαγῴ, οὓς δὴ καὶ πτῶκας οἱ ποιηταὶ καλοῦσιν, ἐκ τοῦ πτώσσειν δηλονότι] Posteriora verba glossatoris sunt, qui defuit interpolandi occasioni VII, 47 : ὁ δὲ τέλειος, πτῶκα αὐτὸν φιλοῦσιν ὀνομάζειν οἱ ποιηταί. || 31. καὶ τῶν πετεινῶν ἐστιν ἄτολμα, ὥσπερ οὖν οἱ στρουθοί] Hæc ejectis particulis ὥσπερ οὖν sanavi. || 33. οὗτοι μὲν καί] καὶ μέντοι καὶ *R*. || 36. ὑπό τινος τοῦ γήμαντος] τινος om. *Vat*. || 37. καὶ ὁ μὲν μοιχός] μὲν uncis sepsi. || Παννυχίσιν] παννυχίσιν *J*.

Pag. 125, 12. τὸν τρόπον δὲ] καὶ τρόπον γε *Vat*. Sed articulum in hac formula Ælianus nunquam omisit,

v. II, 6 : καὶ τούτων γε ἐκεῖνος ἦν ὁ τρόπος. VII, 34 : καὶ ὁ τρόπος τῆς θήρας ἐκεῖνός ἐστι. IX, 22 : καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατ' αὐτῶν ἐκεῖνός ἐστι. XIII, 19 : ὁ δὲ τρόπος τῆς θήρας οὗτός ἐστι. *Vaticani* vestigia premens correxi καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς : quanquam non minus bene scripseris τὸν δὲ τρόπον aut καὶ τόν γε τρόπον τῆς ἐ. ‖ 13. περιάγοντες] Aoristum restitui. ‖ 18. πεινᾶν] πεινῆν *r.* ‖ 24. ἀπολύουσαν] ὑπολύουσαν *r.* ‖ 25. εἶτα δέ] Expunxi δέ, quod post εἶτα apud Ælianum inauditum est. Semel præterea librarii inferserunt fragm. 380, 27. ‖ 27. καὶ πάντα] καὶ uncis circumclusi. ‖ 31. Lege κατέχει. ‖ 35. καὶ οἱ κύνες] καὶ a *J* ex quibusdam codd. insertum rursus ejeci. ‖ 40. καὶ καλούντων] Hic quidem expunxi copulam, sed eandem post μέντοι addidi. ‖ 41. αὐτά] ἅττα *J.* | εἶτα μέντοι [καὶ] μιμεῖται] καὶ om. *Vat.* ‖ 43. γοῦν : malim δ' οὖν. ‖ 46. Lege ἀπαγάγῃ.

Pag. 126, 11. καὶ ante θηρατικός *R* adjecit. ‖ 30. [οἱ] *Schneidero* debetur. | ἐπαινεῖν] καλεῖν *. ‖ 36. πλάνης ἐς] πλάνης εἰς *Vat.* ‖ 38. τὸ ἐθέλειν πλειόνων ἀπολαῦσαι? Supra VI, 13 : οὐκ ἐρᾷ πλειόνων. *R* malebat πλείονος θοίνης ἀπολ. ‖ 44. μέλλουσιν] Scripsi μέλλοιεν, v. ad p. 65, 46. Codicum lectio a nostra correctione lineola tantum distat. ‖ 46. εἶτα ἑαυτὸν ἐπέχει] εἶτα ut ex dittographia natum abjeci ; neque ἑαυτὸν ferendum videbatur ; *subsistendi* enim potestate ἐπέχειν vel ἐπισχεῖν absolute dicitur.

Pag. 127, 5. προέρπουσιν typothetarum vitium est : corrige προσέρπουσιν. | οὔκουν αὐτοῖς ὑπομένουσι] Dittographiam sustuli. ‖ 10. εἴ τι μέντοι καὶ παρ' ἡμῖν μνήμης ὑγιοῦς ἀγαθόν ἐστιν] Absurde μέντοι καὶ particulæ ex antecedentibus invectæ sunt. Præterea scribendum erat ὑγιές, v. fragm. 55 : εἴ τι τοῦ προτέρου λόγου ὑγιὲς ἦν. ‖ 12. Fortasse ὁ μὲν οὖν μοιχός. ‖ 14. [ὡς] ἐξ ἀποδημίας] ὡς a *J* inclusum expunxi. ‖ 15. εἶναι] Scripsi ἦν. ‖ 18. Duplicavi lunulas, quæ apud *J* ante ἦσαν et post Εὐριπίδης habentur. ‖ 28. ὑπογήμῃ : præpositio suspecta. ‖ 33. ἤδη μέντοι τις καὶ ἄνθρωπος ἀγνοῶν καὶ λαθὼν κατέπιεν] *J* quum proponeret ἤδη μέντοι τις κακὸν ἄνθρ. κτλ. formulam ἤδη μέντοι τις καὶ a suspicione liberam esse nescivit, v. II, 5 : ἤδη μέντοι τις καὶ ἀσπίδος ἐν μακρῷ τῷ χρόνῳ πληγὴν ἰάσατο. II, 9 : ἤδη μέντοι τις καὶ κέρας ἐλάφου ξέσας (codd. ἤδη μέντοι κ. ἐ. τις ξ.). V, 38 : ἤδη μέντοι τινὲς καὶ πολυδευκέα φωνὴν γράφουσιν. Hinc inserui τι κακὸν coll. V, 29 : μυρίοι γοῦν καὶ πίνοντές τι κακὸν κατέπιον. ‖ 35. τὸ ἤδη προειρημένον] ἤδη delevit *R.* ‖ 37. σοφῶς] σαφῶς *a.* ‖ 39. ἀλλὰ ἡγεῖσθαι οὖν] Expunxi οὖν. ‖ 40. ἐκεῖνα : ἐκείνων sec. *V.* quod ego quidem necessarium arbitror simulque αὐτῶν τῶν αἰγῶν. ‖ 44. εὐπειθέστερα] εὐπειθέστατα *. ‖ 46. ἕπονται] ἕπεται *.

Pag. 128, 6. ἐσθίειν] ἐσθίει *Vat.* ‖ 8. καὶ ἐκεῖνο] κἀκεῖνο *Apost.* ‖ 9. τῶν κριῶν ἀναβαινόντων αὐτὰ] τῶν ἀναβαινόντων αὐτὰ κριῶν *r.* ‖ 10. δὲ addidi ex *v.* ‖ 14. μέν] μὲν οὖν *Apost.* Supra IV, 54 : Ὅμηρος μὲν οὖν ἔδωκεν ἵππῳ φωνήν, ἀσπίδι δὲ ἡ φύσις. ‖ 19. ἀπραγμόνως καὶ ἄνευ τινὸς τερατείας] καὶ ἄνευ τινὸς τερατείας om. *Apost.* quem secutus sum ; prima enim *Vaticani* manus præbet περατείας, quod ex vocis πραγματείας compendio male intellecto ortum est, ut appareat, verba ἄνευ τινὸς πραγματείας vocis ἀπραγμόνως explicandæ causa a sciolo adjecta fuisse. ‖ 20. ἑτοίμους καὶ om. *Apost.* Recte fortasse. ‖ 30. ὁ οὖν Πύθιος? ‖ 44. ἔγνω ἄν] ἂν om. *Vat.* ‖ 40. ἴδιον δὲ ἄρα τῆς τῶν κυνῶν εἰς τοὺς τρέφοντας εὐνοίας καὶ ἐκεῖνο μαρτύριον] μαρτύριον *Valckenarius* pro codicum μαρτυρεῖ. At Ælianus nunquam dixit ἴδιον μαρτύριον. Scribendum aut ἰδίας δὲ ἄρα κυνῶν εἰς τ. τ. εὐνοίας καὶ ἐκεῖνο μαρτύριον aut quod in textu posui ἰδίαν δὲ ἄρα (dele τῶν) κυνῶν εἰς τ. τ. εὐν. κ. ἐκεῖνο μαρτυρεῖ, v. VII, 10 : κυνῶν ἐς τοὺς τρέφοντας αὐτοὺς ἄμαχον εὔνοιαν ὁμολογεῖ καὶ ἐκεῖνο δήπου.

P. 129, 6. ὀνήσονται] Scripsi ὀνήσωνται. ‖ 9. ὑπὸ λιμοῦ] ὑπὸ τοῦ λιμοῦ *Apost.* Cf. ad p. 83, 23. ‖ 15. ὅσα καὶ προεῖπον] Delevi καί. ‖ 16. πετηλίαι] πεπηλίαι *Vind.* 7. unde scripsi πηλαῖοι, cf. I, 55, p. 17, 9. ‖ 22. οὐ πάντῃ] Correxi οὐ πάνυ τι, quod ex parte servatum in *a.* ‖ 23. μέντοι] τοι *. ‖ 31. περιτυγχάνει δὲ τοῖς προειρημένοις καὶ πολλοῖς καὶ κενοῖς ὀστράκοις] Verba καὶ κενοῖς ὀστράκοις inepte et alieno prorsus loco post κενῷ περιτυχοῦσαι illata delevi. Adscripserat ea nescio quis ad τοῖς προειρημένοις. ‖ 35. κάλλει *G.* ‖ 40. εἶδε] ἴδοι *V.*

Pag. 130, 4. καὶ μᾶλλον πνεῦμα ἀδρότερον ὑπανίστασθαι] Expunxi πνεῦμα, quod ex antecedenti κῦμα natum videtur. De πνεῦμα et κῦμα confusis v. IX, 34. ‖ 9. [δι'] οὗ περ? ‖ 10. ἕλκει : ἑλκύει *V.* Neutra forma in his libris bis legitur. Itaque assumto ἕρπω quæ potior habenda sit decernatur. Ejus verbi formas Ælianus usurpavit hasce : ἕρποντα ἕρπουσαι ἑρπούσας ἕρπον εἷρπε ἑρπύσαι ἑρπύσῃ : ἑρπύζω apud eum non reperitur. Igitur Vaticani lectionem rejicere non dubitavi. ‖ 13. τὸ δέλεαρ. Articulum omittam. | διεῖρται] Hoc restitue. ‖ 17. ἐκβάλλουσα] ἐμβαλοῦσα *Vat.* ‖ 18. ἑαυτήν] αὐτῇ *. ‖ 21. ὑπὸ τῆς λιχνείας τὴν προειρημένην] τὴν ὑπὸ τ. λ. προηρημένην *J.* ‖ 23. εἰπεῖν] ἰδεῖν *G.* nisi Ælianus scripsit τὴν ἰδέαν ut VIII, 16. | προσάψεται] προσάψαιτο *, v. IX, 14, p. 153, 1. 5. XIV, 12, p. 239, 26. ‖ 24. κνησιεῖ] κνησιᾷ *V.* κνησιᾷ *R.* ‖ 27. τοσαύτην?

Pag. 131, 17. εἰσὶ δὲ καὶ οὗτοι conj. *S.* | Νίκωνος] Μίκωνος *Meursius.* ‖ 20. τὰ κέρατα] Delevi articulum. ‖ 27. εἷρπεν] εἷρφ' *J.* ‖ 28. Ἀλεάδαις] Ἀλωάδαις *Brunckius.* Sed relinquere debebam codicum scripturam. ‖ 31. σφάξαντες] σφάζοντες *Vat.* ‖ 38. κατ' ἔναυλ' ὀρέων *Nauckiana.*

Pag. 132, 6. καὶ μέ γ'] καί γε *Vat.* καὶ ἐμέ γε *. *J* : κἀμέ γ'. ‖ 9. οὖν deletum malim. ‖ 12. καιομένῳ. Ælianum in hoc vocabulo atticissitasse suspiceris ex κλάειν forma quam Variæ Historiæ et Suidæ codices passim servarunt. ‖ 21. Ἀριστοκλέωνα] Ἀριστοκρέωνα *S.* ‖ 29. Πύρρου δὲ τοῦ Ἠπειρώτου] Πύρρῳ δὲ τῷ ἠπειρώτῃ *Vat.* ‖ 46. κακίας] κακουργίας *Vat.* cf. v. 36.

Pag. 133, 3. κατὰ ex *Vat.* accessit. ‖ 4. τὰ ἐπικείμενα τοῦ ἄχθους] τοῦ ἄχθους ex τὸ ἄχθος genitum videtur idque ipsum glossa fuerit verborum τὰ ἐπικείμενα. | ᾔσθετο καὶ ὅπως] καὶ expunxi. ‖ 5. ἐπὶ κακῷ] κακὸν *R.* Cf. Thes. Didot. VII. p. 2387, B. ‖ 8. γενέσθαι πρᾶον] inverso ordine *V.* ‖ 13. τῶν ἐκ τῆς τέχνης τὸν καθ' ὥραν πλεκόμενον] Corr. *J.* ‖ 19. ὅς] ὁ *V.* | ἦν] ὢν *V.* ‖ 24. [καὶ] μάρτυς *J.* ‖ 29. μεγέθει μεγίστους? v. ad p. 263, 37. καὶ ταύτῃ. Dele καί. Verba ὥς γε ᾤετο ad sequentia spectant ut δοκεῖν VII, 28. ὡς εἰπεῖν VII,

36. Attamen haud scio an Ælianus potius hæc reliquerit : καί, ὥς γε ᾤετο, ταύτῃ τῇ θυσίᾳ ἐγέραιρεν ἐ. τ. θ. cf. VII, 13, p. 122, 31. VII, 25, p. 127, 14. || 36. εἰ ἀρά γε] Scripsi ἆρά γε, v. ad p. 92, 48. || 39. οὐδὲ μὴν οὐδέ] Hæc particularum consociatio quum apud Nostrum inaudita sit, reposui quod *V.* offerebat οὐ μὴν οὐδέ, qua formula præmisso οὐ etiam alibi ille usus est, velut XVI, 19, p. 272, 12. || 40. καὶ ἴδεις] καὶ delevi. || 41. ὅτι ἂν μήποτε πίῃ] ὅτι μήποτε ἂν πίῃ *abc.* quod optativo in conjunctivum converso recepi.

Pag. 134, 4. ἐν τοῖσδε corruptum videtur. || 12 ταῦτα] τοῦτο *v.* || 13. γοῦν] οὖν *Vat.* || 25. λυγγῶν] λυγκῶν *J.* || 26. εὑρίσκεται· Σκύμνος εἰρημένον] Ejeci emblema. Idem *Bernhardy* requirere videtur. || 27. λυγγός] λυγκός *J.* || 33. τῶν μὲν δὴ] τῶν γε μήν*. Utraque formula in codd. confusa VIII, 13, p. 142, 42. γε μὴν et μὴν IX, 39, p. 160, 12. || 34. ὁ δὲ τέλειος, καὶ πτῶκα] Delevi copulam, non ferendam illam post nominativum absolutum. || 35. Λακεδαιμόνιοι δὲ ταχίναν] ταχίναν δὲ Λ. *Vat.* || 43. ὀθρίκαλα *Valckenarius.* || 43. καὶ μέμνηται δὲ] κ. μ. γε *Vat.* cf. καὶ λέγουσί γε II, 39. V, 56. XII, 5. καὶ λέγει γε II, 50.

Pag. 135, 2. Δικτυουλκοῖς. Τὰ δὲ ἔτι ἐν τῇ γαστρί, ἔμβρυα· [καλοῦσι δὲ τὰ τῶν ὀρνίθων, καὶ τὰ τῶν ὄφεων, καὶ τῶν κροκοδείλων] ἔνιοι δὲ ἔμβρυα καὶ ψακάλους καλοῦσιν] Egregie *Vat.* τὰ δὲ ἔτι ἐ. τ. γ. ἔ. καλοῦσι· τὰ δὲ τῶν ὀ. κ. τ. τ. ὀ. καὶ τὰ τῶν κρ. ἔνιοι ἔμβρυα κτλ. unde abactis embryonibus, quos nemo unquam ψακάλους dixit, quosque in capite, in quo *pullorum* nomina recensentur, commemorari subridiculum est, totam orationem sic restituimus : τὰ δὲ τῶν ὀρνίθων καὶ τὰ τῶν ὄφεων καὶ τὰ τῶν κροκοδείλων ἔνιοι καὶ ψακάλους καλοῦσιν. || 4. τὰ δὲ πρόσφατα ὀρνίφια νεοττοὺς καὶ ὀρταλίχους, ἀλεκτρυόνων τε ἀλεκτοριδεῖς λέγουσι· καὶ τόν γε πέρυσιν ὀνομάζουσιν, ὡς καὶ τὸν οἶνον· καὶ αὖ] In his primum vox νεοττούς, qua ut tritissima Ælianus cum alibi sæpissime tum versu 8 usus est, rarissimo vocabulo ὀρταλίχους præfixa vitium arguit ; deinde ἀλεκτρυόνων non habet unde pendeat, ex antecedentibus enim πρόσφατα ὀρνύφια supplere absurdum esset ; denique Valckenarianum ἀλεκτοριδεῖς flagitari apparet ex sequentibus καὶ αὖ πάλιν χηνιδεῖς καὶ χηναλωπεκιδεῖς καὶ τὰ τούτοις ὅμοια κατὰ τὰ αὐτὰ σχηματίζουσιν, quæ verba patet ab ἀλεκτοριδεῖς non posse divelli sententia interjecta qualis illa est καὶ τόν γε-οἶνον. Hanc igitur resecui simulque transposui νεοττούς || 14. ἐκ τῆς Ῥωμαίας βουλῆς] Dedi Ῥωμαίων cum *c.* cf. VII, 15. XV, 19. || 19. ὑπὸ πολλῆς διαπύρου τῆς ἀκτῖνος] « διαπύρου velim abesse aut scribi : ὑπὸ πολλῆς καὶ διαπύρου τῆς ἀ. » *J.* Inserui καί, v. πολὺς καὶ ὑψηλός II, 26. λάβρος καὶ πολύς VII, 30. Verum et altera Jacobsii conjectura habet quo commendetur. Glossam enim ipsa illa copulæ omissio indicare videtur, neque Ælianum dedecet πολλὴ ἀκτίς, v. IX, 56 : πολλοῦ πάνυ σφόδρα τοῦ ἡλίου ἐνακμάζοντος. || 26. καίτοι θανάτου δεόμενος. Verba corrupta. || 28. μὲν τὸ] μὲν om. *Vat.* || 36. τὸν [μὲν] λέοντα] Uncos delevi. || 49. Malim ὡς ἑταῖρον ἐξ ἀ. ἥκοντα. || 50. Propter οἱ scribendum videatur ἐφείθη.

Pag. 136, 8. δ' ἐστὶν] δὲ ἐστὶν *Vat.* 10. Locus conclamatus.

LIBER VIII.

Pag. 137, 15. ἀντιφήσει : ἄν τι φησιν *b.* cf. VH. III, 17, p. 328, 29. VIII, 2, p. 360, 26. || 16. τὸν omittam. || 18. καὶ τοὺς ἄνω] καὶ expuli. || 23. ἡ ἄρκτος? Mox lege οὐδὲ ἕν. || 24. εἶδε] ἴδεν *v.* Restitui εἶδ' Homericum. || 36. καὶ ὅδε] ὁ δὲ *a.* || 39. ἐκείνῃ] ἐκείνῳ*, i. e. cani. || 41. τοῦ δακόντος ἐξ ἀρχῆς] Expunxi dittographiam.

Pag. 138, 13. ἔχων ἐγκρατῶς καὶ σιωπῶν] Glossam delevi. || 15. ὡς] ὅσα*. || 18. τυχὸν seclusi. || 27. ἵνα φεύγων ἐμπέσῃ τοῖς δικτύοις καὶ καταληφθῇ? || 30. ὥσπερ οὖν οἱ τοὺς ἐχθροὺς ὁπλῖται νενικηκότες] Utrumque articulum abjeci, v. I, 2 : ὥσπερ οὖν νύμφην ὡρικὴν νεανίαι θεασάμενοι. XV, 1 : ὡς οἶν ἐξ ἀγέλης λύκος ἁρπάσας. XV, 9 : ὥσπερ ἀπὸ νευρᾶς οἰστὸς ἀφεθείς. *Plutarch.* de Solert. Anim. p. 972, A : ὥσπερ ἱστίον κυβερνῆται μεταλαβόντες. || 40. ἔπλει γοῦν ποτε πεντ. *Apost.* || 41. μεταξὺ ** τῆς] μεταξὺ Νάξου καὶ *Wesseling.*

Pag. 139, 1. ἐνήκμαζε? 8. τε [ἅμα] καὶ] Uncos delevi. || 15. ἥδε] ἡ δὲ *Vat.* || 25. [τὰς χεῖρας] *. 26. σφισὶ] σφίσι *J.* || 28. προτιμοτέρους] προειρημένους*. || 31. τὸν προτιμότερον] τὸν πρᾳότατον*. || 32. συνιέντας] συνιέναι *G.* Nunc malim συνεῖναι. || 38. ἐπ' αὐτῇ] ἐπὶ ταύτῃ *Vat.* || 40. θέσεις καὶ φύσεις] φύσεις καὶ θέσεις *M. m. c.* θέσεις καὶ φύσεις *Vat.* ita ut locus per dittographiam obscurari videatur. Adjeci uncos. || 42. Εὐκλεῖδαι : corrigere debebam Εὔκλοι, quod etiam Suidæ reddendum v. Ἀκλείδης.

Pag. 140, 1. Σύρραν] Σοῦρα*. || 6. νεκροῦ] ἐκ βυθοῦ *S.* || 7. προσιεμένου] Aoristum restituendum fuisse ex ἀναπλεύσαντος et λαβόντος efficitur. || 8. οἱ ὄνοι] οἱ om. *Vat.* || 11.* θεωμένῃ] τῇ ὀσμῇ *J.* || 11. καὶ ἔτι καὶ μᾶλλον] Posterius καὶ om. *v.* || 15. βυθῷ : μυχῷ *v.* cf. IX, 16 : φωλεύσας ἐν μυχῷ καὶ σκότῳ. IX, 38 : φωλεύει δὲ ἐν τοῖς μυχοῖς τῆς θαλάσσης τὸ πρόβατον. IX, 57 : οἱ δὲ ἐς τοὺς μυχοὺς τοῦ πελάγους καταθέοντες εἶτα τὴν ἄνωθεν φρίκην ἐξέκλιναν. XV, 12 : ἀνίασιν ἐκ τῶν μυχῶν (ἐκ τοῦ βυθοῦ *v*). Vulgatam defendunt exempla quæ attuli ad p. 5, 6. || 16. Lege λιποθυμεῖν. || 18. χέρσυδρον : Æliani errore chersydrum pro χελύδρῳ i. e. δρυΐνᾳ commemoratum scribit O. Schneider Nicandr. p. 195. Mihi hic error librariorum esse videtur. || 19. ἀποθνήσκειν] ἀποθνήσκει *G.*, ni fallor. || 25. καὶ μὴ δηχθέντα ὅμως θιγόντα ἀποθανεῖν] Delevi θιγόντα, quod post ὅμως locum tueri nequit. Sciolus illud ex verbis ταῖς χερσὶν ἀποκτεῖναι derivaverat. || 37. οὐδὲν] οὐδὲ ἕν *.

Pag. 141, 2. ἀπολιπόντες] εἰπόντες*. || 4. μελίας corruptum esse *Stackhouse* vidit. || 9. ἐνέδρα τοὺς ἐλέφαντας] τ. ἐ. ἐνέδρα *v.* || 10. Scr. ὅταν γοῦν. || 17. ἀντιπολέμων] Vox apud Nostrum inaudita, quam *J* ex *M* recepit. Reduxi ἀντιπάλων. || 20. δόρατα ἰσχυρὰ λόγχας] Infra (v. 48) quum sola δόρατα commemorentur, λόγχας ejicere quam καὶ inserere malui. || 23. τῷ expunxerim. || 30. [τε] ῥώμῃ] τε om. *M.* || 33. τῶν suspectum. || 41. ἐπήρεισεν] ἀπήρεισεν*. Græce enim dicitur ἐπερείδω τί τινι et ἀπερείδω τι εἴς τι vel ἔν τινι vel nullo omnino casu adjecto. Recte legitur I, 4 : ἐς αὐτὸν τὰ νῶτα ἀπερείδουσιν. II, 21 : τὸ μέν τι τῆς σπείρας ἀπήρεισαν εἰς τὴν γῆν. XVI, 27 : σκορπίου τὸ κέντρον ἀπερείσαντος, sed perverse XIV, 3 : ὡς ὅτι μάλιστα ἐπερείδοντες τὸ πέλμα ἰσχυρῶς. XIV, 5 καὶ τὰ κέρατα

ἀπερείδουσιν εἰς αὐτὴν ὀκλὰξ ἐπικύψαντες. Utroque loco rescribendum ἀπερείδειν. || 48. καὶ πρὸς] καὶ del. *R*. | δοράτια] δόρατα *v*. cf. v. 20. || 49. ἐξάπτοντες—ξίφοντες—σφενδονῶντες] Restitui formas finitas addidique cum *R* καὶ ante ἔστιν ὅτι.

Pag. 142, 3. ἐκπεσεῖν] ἐμπεσεῖν *G*., cf. VIII, 27, p. 148, 9. || 8. τερατεύεται ὁ Ἡγήμων δηλονότι] Delevi glossam. || 18. ἑτέρου] ἐρήβου *J*. || 27. τῷ φιλανθρωποτάτῳ θεῶν] Ordinem verborum mutavi. || 28. πρῶτοί μου] Delevi μου. || 30. Σεμβρίτας? || 31. ὡς εἰκὸς abesse malim. || 36. πρὸς τοὺς διώκοντας *Bochartus*. || 39. Expunge δὲ ante προσέτι, v. ad p. 232, 13. || 12. μὲν δὴ] γε μήν.*

Pag. 143, 1. ποι] που *v*. || 8. δὲ] τε *c*. || 14. ἐλάβετο τῷ στόματι om. *v*. ideoque uncos adjeci. Utrumque apud Ælianum reperitur, v. III, 22 de iisdem lupis : καὶ τοῦ μυκτῆρος λαβόμενοι ἕλκουσιν. IV, 31 : ὁ ἰχνεύμων τοῦ τραχήλου λαβόμενος ἀπέπνιξε τὴν ἀσπίδα. —IV, 31 : σπᾷ δὲ τῆς θηλῆς τῷ στόματι. X, 26 : καὶ τῶν προφητῶν τινα τῆς ἐσθῆτος ἑλκύσας τῷ στόματι. || 18. [οὖν] ἔξω] Delevi uncos. || 22. ἀντισπᾷ ἑαυτὸν] Abjeci pronomen. Corrupte etiam ἑαυτοὺς ἀποσπάσοντες VI, 34. || 32. ἀντιπέρα] ἀντίπε *Vat*. ἀντιπέρας *a*. *c*. quod restitui, v. ad p. 161, 8. || 36. τε *R* duce inserui. 43. τῇ] τῇδε τῇ *a*.

Pag 144, 4. θαλάττης, καὶ πέφυκεν εἶναι ζῷον, καὶ ταῖς] Verba καὶ—ζῷον ejeci : nam interpolatoris esse ex *Plutarchi* (Mor. p. 980, B) comparatione patet. Ex eodem pro καὶ ταῖς scripsi ἀλλὰ ταῖς. || 5. An ὥσπερ οὖν καὶ ἕτερα ἄττα ? Sed nudum ἕτερα fortasse his locis tuearis : ἄτολμα δὲ νεβροὶ καὶ πρόκες καὶ ἄλλα VII, 19. καὶ γὰρ λαγὼς ἁρπάζουσι καὶ νεβρὸν καὶ χῆνα ἐξ αὐλῆς καὶ ἄλλα IX, 10. || 7. ὡς ὑπὸ] ὡς expunxi. | ἀτρεμοῦσα καὶ ἡσυχάζουσα : καὶ ἡσυχάζουσα om. *Vat*. male, v. I, 37. VII, 27. 41. IX, 42. XV, 12. coll. ἀτρέμα καὶ ἡσυχῇ II, 21. ἡσυχῇ ἀτρεμοῦσαι V, 12. || 11. ἐκκεντουμένη] κεντουμένη *S*. || 15. ἐλεφάντων πέρι] Inverso ordine *v*. Locus desperatus. || 20. αὐτοῖς] αὐτούς *Vind*. 51. || 24. ἐπὶ τούτοις *S* a glossatore profectum putat. || 31. ἀπολέλεκται] ἀποδέδεικται*. || 35. ἐκείνῃ] ἐκείνης *Vat*. || 36. γίνεσθαι] Restitui aoristum, quem Ælianus cum σπεύδει conjungere solet.

Pag. 145, 1. [δὲ] ἰδεῖν] δὲ om. *v*. || 3. μὴν] οὖν *S*. | εἰς] πρός*. || 5. [δὲ] ἄρα αὐτῶν] Delevi uncos. || 8. διεῖραι] διεῖναι *v*. || 10. λάβοι ἂν] Vix ex prægressis τις suppleas ; quare feci secundam personam, viam monstrante καθέξεις. Ceterum ut hic λάβοις ita ἀναιρούμενος absolute positum XIII, 8, p. 223, 8. || 13. ἀπολείπεσθαι] ὑπολείπεσθαι*, v. Ellendt. ad Arrian. t. 2. p. 169. 202. | καὶ γὰρ ἐν τῷ πλήθει τὸ [μὲν] οὐραῖον καθέξεις, μένει δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις ἡ κεφαλή· ἢ κεφαλὴν κομιεῖς οἴκαδε σὺν τοῖς ἄλλοις] Emendavi hæc verba ita, ut emblemata pellerem, quibus absurde pisciculi dimidiati in piscatoris domum ἐν τῷ πλήθει vel σὺν τοῖς ἄλλοις asportari dicebantur. Pro ἐν τοῖς ἄλλοις adscivi σὺν τοῖς ἄλλοις, quod nihil nisi verborum illorum varia lectio est. || 15. θαλάσσῃ] θαλάττῃ *a*. || 22. προσελθόντες : requiritur ἀποβάντες vel simile quid. || 29. Uncos adjeci ; sed fortasse copulam deleri suffecerit. Infra XVII, 46 : ἐπανίασιν εἰς τὰ σφέτερα αὖθις παρὰ τὸν θεόν. || 36. ὑπολιπών? || 38. ὁ πελαργὸς ὁ οἰκέτης : utrumque articulum om. *Apost*. || 40. ἀνωτάτω] ἀνωτέρω *J*. || 41. ζηλοτυπίαν] ζηλοτυπία, edd. ante *J*. || 42. Lacunam indicare debebam, quam fortasse sic expleveris : τὰ ἴσα ἐκείνοις θυμωθέντος εἰς νοσοῦντα γάμον. || 45. scr. τὸ πῶμα.

Pag. 146, 3. τῷ ἐν Ἀντανδρίᾳ ποταμῷ *Gronov*. coll. Aristot. H. A. III, 10. 12. || 8. τὸ Ξάνθον] τὸ ξάνθου *Vat*. || 14. ἀστυκάς] ἀττικάς *v*. || 16. ἐς] εἰς *Vat*. || 17. παρέβαλε καὶ παρέμενε] παρέβαλε καὶ om. *v*. Tum σώφρονα cum dativo constructum non credo sanum esse. Malim σώφρονα ἑαυτὴν καὶ πιστὴν τῷ κατὰ γῆς ὄντι ἀποφαίνουσα. || 21. ὧν accessit ex *Vat*. | ταρσῶν ὧν] ὧν om. idem.

Pag. 147, 10. καὶ εἰς] καὶ expunxi. || 17. τὴν ἐκ τῶν βδελλῶν, ὥσπερ] Hæc qui scripsit ridicule balbutivit ; Ælianum ita scribere potuisse nego ac pernego. Sed facile apparet glossam nos tenere et pro ὥσπερ emendandum esse ἥπερ. || 19. ὃ δὲ οὐκ εἶπον εἰδὼς εἰρήσεται νῦν] Insequi τοῦτο ex more Nostri, v. VI, 3 : ὃ δὲ οὐκ εἶπον ἤδη, τοῦτο εἰρήσεται νῦν. VI, 54 : ὃ δὲ οὐκ εἶπον αὐτοῦ δολερὸν ἔργον, τοῦτο εἰρήσεται τὰ νῦν. VIII, 26 : ὃ δὲ ἄξιον ἐκπεπλῆχθαι, τοῦτο εἰρήσεται. Omissum pronomen prima persona sequente IX, 51 : ὃ δὲ οὐκ εἶπον, νῦν ἐρῶ. 66 : ὃ δὲ οὐκ εἶπον, νῦν ἂν εἴποιμι. || 25. ὑπερυπνώττοντι] ὑπνώττοντι *r*. *Apost*. || 30. εἰσόμεθα] Scripsi ἐάσομεν : nunc præfero ἐῶ vel ἐάσω, v. VH. II, 38 : καὶ πῶς οὐκ ὀφλήσω δικαίως ἀλογίαν, εἰ τὰ μὲν Λοκρῶν καὶ Μασσαλιωτῶν καὶ τὰ Μιλησίων ἀλόγως ἐάσω ; || 37. οὕτως οὔπω] οὕτως om. *Vat*. || 40. νύξεις] νύξαις *S*. Rectius scribes νύξειας. || 41. μετὰ μικρὸν] οὐ μετὰ μακρὸν *v*.

Pag. 148, 6. fort. ἐπιψαύσει. || 13. ἐκχεόντων] ἐγχεόντων *Vat*. || 16. λέγει δὲ λόγος τις] Ex formula scripsi λέγει δέ τις λόγος hic et XV, 27. cf. I, 37. 60. VI, 38. VIII, 13. X, 13. XI, 10. 28. XVII, 33. || 20 καὶ γαταίρουσι κρότῳ τε] καταίρουσί τε κρότω *Vat*. || 24. σπονδάς : fortasse ἔνσπονδα. | δὲ] *S*. εἰς] πρὸς *R*. || 38. ὁ ἐλέφας] Articulum expunxi, v. *Plut*. Mor. p. 981, E.

LIBER IX.

Pag. 149, 6. γεγεννημένοι *S*. || 12. γεγενηκότι codd : corr. idem. || 19. ταῦτα οὐ κελεύει] οὐ κελεύει ταῦτα *v*. || 21. μέλει οὐδὲν] Horum verborum ordinem inverti ; Euripidis sunt. || 23. παρόντα καὶ ζῶντα] Scripsi περιόντα. Sed malis fortasse ζῶντα καὶ ἔτι περιόντα, v. XI, 39. || 33. τὸ γνήσιον καὶ νόθον] καὶ τὸ νόθον *Apost*. || 39. αὐτὸν ὁ πατὴρ] ὁ πατὴρ αὐτὸν *Vat*. || 40. οὐδὲν] οὐδὲ ἕν*. || 43. ἔγγονα] ἔκγονα *Vat*.

Pag. 150, 5. στρέφεσθαι] Ob sequentia συντρέχειν καὶ ἑνοῦσθαι corrigendum erat διαστέλλεσθαι, v. Thes. Did. t. 2. p. 1324, C. || 9. πάντῃ] πάνυ τι*. || 13. μαλακιεῖν] μαλκιεῖν *Vat*. quod correxi. || 16. μήτρας *R*. | καὶ ἐκείνης τῆς ὠδῖνος] Expunxi ἐκείνης ex ἐκείνῳ ortum. || 18. τύχοι] τύχῃ *a*. || 21. [τε] καὶ] Delevi uncos. || 27. τούτοις *S*. || 33. *J* lacunam suspicatur. || 38. πυνθάνομαι δέ? || 39. ὅτι [ἄρα]] Abjeci uncos.

Pag. 151, 2. γὰρ τὸν] γάρ τοι*. || 7. πιότατον] πιότατος *Vat*. || 10. εἶχεν. Καὶ ὁ Στρουθίας τοιοῦτος. Κλείδημος δὲ ὁ Φιλίππου] Verba καὶ ὁ Στρ. τοιοῦτος invectitia esse particulæ μὲν et δὲ monstrant itemque tota illius sententiæ forma, quæ hominem in transcursu adnotantem prodit, non subtiliter et accurate enarrantem.

Ex fragm. 382 pro Clidemo Clisophum introduxi : præterea addidi παράσιτος, ne Clisophus Philippi filius evaderet. ‖ 19. θηρευταὶ] θηραταὶ *a*. Ab altera forma Ælianus abstinuit, v. XIII, 12. 13. Ita et θηρατικὸς dixit VIII, 8. IX, 41. XIII, 17. Epil. p. 296, 45. ‖ 22. ὁποῖον τὸ πάθος] ὁπόσον *S*.; τὸ βάθος *Gronov*. ‖ 30. ἐκπεισθεὶς] πεισθεὶς *R*. Mox elephantem præcipitem se in fossam dedisse dicendum erat; id vero est κατὰ τὴν κεφαλήν, v. VIII, 27 : τίκτεται ἐλέφας κατὰ κεφαλὴν ἐκπηδῶν, quocum conferas κατ' ὀφθαλμοὺς (κατὰ τοὺς ὀ.?) I, 49. κατὰ τὰ νῶτα VI, 4. κατὰ τὴν γαστέρα VI, 15. ‖ 31. ἀίξασα] Dedi ᾄξασα. ‖ 32. ἔγγονα] ἔκγονα *v*. ‖ 34. καὶ κατὰ] καὶ expunxit *R*. ‖ 41. καὶ τῆς] Et hic *R* copulam delendam vidit.

Pag. 152, 1. αἰετὸς] ἀετὸς *Vat*. ‖ 2. τὰς τροφάς? ‖ 5. οἱ ἢ] ἢ *Vat*. Restitui quod in edd. ante *J*. erat οἱ. ‖ 9. φασὶν *G*.; φησὶν codd. ‖ 11. προϊόντος αἱρεθεῖσα ἀνώδυνον] προσιόντος *S*.; ego importunissimum αἱρεθεῖσα in marginem relegavi. ‖ 17. Ὁμήρῳ ἰδίως] ὁμήρω ὁμοίως *a*. Utraque lectio genuinæ interpretamentum est. Latet enim Ὁμηρείως, cf. XV, 6 : Ὁμηρείως δὲ εἶπον. ‖ 18. ὅτι] ἃ *J*. ‖ 19. κεντρίτης] κεντρίνης *. ‖ 23. [τὰς]*. ‖ 26. ἔτρεψεν] ἔστρεψεν *v*. Post hanc vocem in codd. et edd. legebatur οὕτως, alienam sedem occupans, cum dicendum fuisset ἀνελίξασα τὸ σῶμα οὕτως ὥσπερ οὖν χιτῶνα. Expunxi, v. II, 14 : ὁ δὲ ἐξέτρεψε τὸ μόρφωμα εἰς χλωρότητα, ὥσπερ οὖν μεταμφιεσάμενος. ‖ 36. προσελθόντες] προελθόντες *S*.

Pag. 153, 5. ἐν ᾧ θηρᾶται καὶ ἔτι ἐστὶν] καὶ ἔτι ἐστὶν *J* scripsit; καὶ εἴ τι ἐστὶν codd. præter *Vat*. qui omisit hæc verba; ac videntur profecto nihil esse nisi sequentium syllabarum εἴ τις duplex iteratio. Correxi τεθήραται et obtemperavi Vaticano. ‖ 8. καὶ ἐν τῷ σκεύει τό τε ὕδωρ] Quod in textu posui eidem codici debetur. ‖ 9. καταχέει] καταχέοι *Lobeckius*, cf. v. 6. IX, 20 : ὕδατος μὲν εἴ τις αὐτῷ ἐπιχέοι. Ceterum merito *R* hæsit in dativo « non satis Græco » χειρί. Ego Æliano genitivum reddendum dixerim hic et c. 20. XVII, 4. neque enim ille præterea in hujus verbi constructione a probatorum scriptorum consuetudine aberravit. ‖ 13. ἀλλ' ἐπί τινος πολλάκις ἐπιτείνεται αἰτίας] Revocavi quod in *q* et edd. ante *J*. est ἀλλ' ἐπιτείνεται πολλάκις ἔκ τινος αἰτίας. Infra XIII, 17 : ἐκ γάρ τινων αἰτιῶν. ‖ 21. ἐξάπτεται εἰς τὴν ὀδύνην] Bene *R* λύτταν : ego articulum expunxi. ‖ 27. χρίουσι] ἐπιχρίουσι *v*. Sed fortasse scripsit Ælianus ἐγχρίουσι, v. IV, 18 : εἰ ἐλαίῳ τις ἐγχρίσειεν αὐτά. ‖ 12. Horum emendatio nondum reperta est; sententia qualis esse debeat ex Aristotele de Mir. Ausc. 153 perspicitur. ‖ 34. προσυποθήγων] Verbum nihili. Restitui ὑποθήγ. ‖ 37. μαλακίουσαν] μαλκιοῦσαν *Vat*. Tenorem correxi. ‖ 41. τηνικαῦτά τοι?

Pag. 154, 1. Uncos addidi. ‖ 2. τῷ σώματι *. Supplet lacunam Plutarchus Mor. p. 983, B. 494, AB. ‖ 4. τε] δὲ *Vat*. ‖ 6. Scr. εὐθύ, v ad p. 254, 11. ‖ 8. αὐτὴν suspectum. Malim ὑποπλέκειν, v. ad p 192, 2. ‖ 10. χολώδεις ὑπόμηκες] ὑπόμηκες, cujus alterum in Æliani libris exemplum desideratur, a sciolo interpositum esse asyndeton ostendit. | δημιουργεῖ? ‖ 12. εἶτα ἡσυχῇ] εἶτα delevi cum *R*. ‖ 14. Ante ἀνεῖται lacuna indicanda erat ‖ 15. Uncos adjecit *J*. ‖ 21. πάντῃ] πάνυ τι* ‖ 23. Insere καί, v. ad p. 73, 19. ‖ 28. ἐπιβαίη] ἐπιβαίνῃ *J*. ‖ 35. ἀποπνιγῇ ἢ εἰς ὕδωρ] Glossam inepta verborum collocatio nunciat; manavit ex antecedentibus ἐὰν δὲ εἰς ὕδωρ κατενεχθῇ. | κατολισθήσας] Correxi hanc formam librariis assignandam, non Æliano, qui aoristum illum religiose defugit. ‖ 36. οὐδὲν] οὐδὲ ἕν*. ‖ 37. καὶ δυσώδεις] καὶ om. *a*. cf. v. 33. ‖ 42. Ἰνδικῇ τε καὶ Παιονικῇ] Σιντικῇ τε καὶ Μαιδικῇ *S*. ‖ 44. αὐτῷ] αὐτοῦ*. ‖ 45. θελήσεις *Vat*. Scr. θελήσεικας.

Pag. 155, 3. ὁ Νίκανδρος] ὁ om. *Vat*. ‖ 6. ὁ Θῶνις] ὁ om. *M*. *m*. *c*. ‖ 8. Scribe ἄνω κάτω περί. Mox περὶ ante τὴν Αἰθιοπίαν ex *a*. *Vat*. male reduxi. ‖ 6. Verba aliquantum impedita sic expedias licet, ut ante ἴδωκε rumpi orationem nec deinde resumi statuas. Post Μενέλεως lunula delenda ibidemque εἶτα eodem sensu quo καὶ accipiendum. Ante καὶ βίαν colo distinguendum est. ‖ 11. τὴν τοῦ Διὸς] τοῦ om. *Vat*. | ταῦτα εἰπεῖν ἕκαστα] Scripsi αὐτά, v. Anon. ap. Suid. v. ἀνῆγον : οἱ δὲ ὡς ἐπὶ μεγίστην ἑορτήν, ἣν τότε ἀνῆγον, συνεληλύθεισαν αὐτοὶ ἕκαστοι. *Jacobs*. t. 2. p. 380. ‖ 14. ἅμα τε καὶ] ἅμα δὲ καὶ *. ‖ 18. Lege ἀφεῖναι. ‖ 20. [οὐ] γενέσθαι] Delevi uncos. ‖ 27. μέσων] μέσον *v*. cf. IX, 29, p. 157, 13. Apollodor. II, 5, 11. 6, 2. ‖ 28. ἓν κῶλον τῶν σφετέρων εἷς ἕκαστον] Scripsi ἕκαστος rejecto εἷς, neque enim Ælianus εἷς ἕκαστος admisit, quod proxime a codicum literis abesset, v. II, 49 : τούς γε μὴν νεοττοὺς τοὺς ἐκτραφέντας τῆς ἑ α υ τ ῶ ν ἕ κ α σ τ ο ς καλιᾶς φυγάδας ἀποφαίνουσιν et Jacobsium t. 2. p. 115. Similiter VII, 24 : οἱ δὲ ταῦτα προΐασι, καὶ ἐπειδὰν ἀφίκωνται τῆς ἄκρας πλησίον, ἕ κ α σ τ ο ς ἔν τινι κολπώδει χωρίῳ ἑαυτὸν ἐπέχει. XVI, 13 : βατίδες γίνονται παρ' αὐτοῖς οὐδέν τι μείους Ἀργολικῆς ἀσπίδος ἑ κ ά σ τ η. Ib. ἐμπίμπλαται] ἐμπίπλαται *Vat*. ‖ 35. καὶ ante Ὅμηρος accessit ex *Vat*. ‖ 36. Ἀμισοδάρου] Ἀμισωδάρου *v*. ‖ 41. ἐπαναγάγῃ] ἐπαγάγῃ *a*. ‖ 44. τὸ ἐναντίον] Ex more Æliani scripsi τοὐναντίον.

Pag. 156, 2. καλεῖται vocem ex dittographia natam esse patet, sed emendationis via lubrica. *R* malit κέκτηται (cf. VI, 8); æque bene scribas ἔχει (V, 18) vel κεκλήρωται (III, 16) vel ἔλαβεν. ‖ 3. ἐκεῖνος *G*.; ἐκεῖνα libri. | προμήκεις τρίχας, ὡς ἂν] Rana piscatrix cum pisciculos non veris pilis vel ciliis, sed carunculis illorum speciem referentibus inescet, hunc locum apparet labem contraxisse, quam non elues infra scriptis τὰς προειρημένας τρίχας et ταῖσδε ταῖς βλεφαρίσι. Accedit quod vocabulo τρίχας orationis Æliancæ pessumdatur elegantia; nam verba προμήκεις, ὡς ἂν εἴποις, τινὰς βλεφαρίδας integra esse nec quidquam in ea adigi posse hi loci commonstrant : I, 5 : δαιτυμόνας, ὡς ἂν εἴποις, ἀκλήτους. 20 : φιλόπονοί τινες, ὡς ἂν εἴποις, χορευταί. II, 1 : τράπεζαν, ὡς ἂν εἴποις, ἄφθονον. VI, 14 : τὴν ὑπνοποιόν, ὡς ἂν εἴποις, χεῖρα. V, 19 : βίον, ὡς ἂν εἴποις, ἀνθηρόν. IX, 36 : ὀρχηστικῇ, ὡς ἂν εἴποις, μάλα ἀπορρήτῳ. Quare expunxi τρίχας ‖ 4. τραχὺ] βραχὺ *J*. ‖ 5. ἐφοδίοις ἐς τὴν τροφὴν ὑπὸ τῆς φύσεως] In marginem rejectis ἐς τὴν τροφήν, quibuscum parum concordant sequentia ἐς τοὺς ἄλλους ἰχθῦς, scribendum erat ΕΦΟΛΚΟΙΣ. ‖ 14. τισὶ ταῖς] ταῖς delevit *S*. ‖ 16. τῷ inserui. Recte paulo ante τὰς τρίχας τὰς προειρημένας et infra X, 6 : ἡ θάλαττα ἡ προειρημένη. XI, 11 : τῷ θεῷ τῷ προειρημένῳ. ‖ 18. ἐκπεφυκότων *G*. : εἰσπεφυκότων codd. ‖ 22. ἡ φύσις· νήξει, ὅταν] Expunxi νήξει, quam vocem vel locus quem tenet, aliunde irre-

psisse testatur. Adscripserat nescioquis νῆξις ad φύσις. ‖ 23. πρὸς ἐναντίαν τὴν νῆξιν. cf. VII, 24 : πρὸς ἐναντίον τὸν ῥοῦν βαδίζειν. Lucian. Electr. 3 : ἕλκειν τὰ πλοῖα πρὸς ἐναντίον τὸ ὕδωρ. Mox suspectus nominativus absolutus; fortasse ἀνατέλλῃ et ἐμποδίζῃ τοῦ πρόσω χωρεῖν. ‖ 28. εἰς] scripsi πρός. ‖ 32. Uncos addidi. *J* : ἰσχυρᾷ τῇ φυγῇ vel ἰσχυροτάτῃ φυγῇ. ‖ 33. [φασὶ]] Delevi uncos. ‖ 38. τὴν καλουμένην πόαν τὴν λιβανωτίδα] τὴν om. *Vat.* Male καλουμένην a substantivo suo per alienam vocem sejunctum est. Scripsi τὴν καλουμένην λιβανωτίδα πόαν, v. II, 6 : ἐν τῇ καλουμένῃ Ποροσελήνῃ πόλει. III, 4 : τὸν καλούμενον Καμπύλινον ποταμόν. VIII, 13 : τοὺς καλουμένους Σιβρίτας σκορπίους. Possis etiam τὴν καλουμένην λιβανωτίδα, ut πόαν emblema sit. ‖ 42. ἰάσαι] ἰάσει *v.* ἰάσειεν*. ‖ 43. ἀναστήσειν σε] ἀναστήσεσθαι *v.*

Pag. 157, 8. κρέας ἥδιον—] κρέα—ἥδιω *v.* cf. I, 43 de luscinia : τὰ κρέα αὐτῆς. ‖ 9. διδάξει] διδάσκει *S.* ‖ 10. ἐναργής] Restitui adverbium. ‖ 13. μέσος ποταμός] Glossam expunxi. ‖ 14. ὅ τι μέν τοι καὶ ἕτερον] Verum est ὅ τι μέν, μέντοι enim hic locum nullum habet. Recte XV, 20 : λέγει δὲ ὧδε ὁ ἀνὴρ ὑπὲρ ὅτου μὲν καὶ ἑτέρου τὴν ὁμιλίαν ἀναίνεται ἡ θήλεια οὐκ ἔχειν σαφῶς εἰδέναι, τεκμαίρεσθαι δὲ ἐκεῖνό φησιν. ‖ 23. [καὶ] τὰ] καὶ om. *Vind.* 7. ‖ 25. ἵεται τοὔμπαλιν] Aut ἵεται ἔμπαλιν aut εἰς τοὔμπαλιν scribendum erat. Hoc prætuli, v. I, 49 : εἰς τοὔμπροσθεν ἵεται. ‖ 26. προχωρεῖ] προφορεῖται *v.* In proximis notandum ἀφανίζειν cum infinitivo constructum. Fuit fortasse καὶ ἐμποδίζει τοὺς θηρατὰς ἰέναι κτλ. ‖ 29. ἄνωθεν αὐτοῖς δοθέντα. Hæc a christiano homine assuta fuerunt, quare uncis circumdedi. Adhibuit Ælianus formulam δῶρον φύσεως, sed absque additamento. Consimilis locus est XII, 32 : τιμωρία μὲν δὴ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐπ' ἀνδροφονίᾳ παρὰ τῆς φύσεως τοιάδε ἐδείχθη, προνοίᾳ τοῦ θείου, ubi novissima verba eandem originem præ se ferunt. ‖ 31. νομευτικὸν] νομευτικὴν *S.*, v. IX, 54 : οἱ νομευτικὴν δεινοί. ‖ 33. Molestum asyndeton. Fortasse νόσημα μὲν οὖν τοῦτο. ‖ 34. τοῖσδε] Scripsi ταῖσδε idemque genus restitui v. 37, ubi codd. et edd. αὐτοῖς.

Pag. 158, 1. ἔτι ἀνασπῶσιν] Delevi ἔτι. ‖ 4. εἶτα [μέντοι]] μέντοι om. *v.* Abjeci uncos. ‖ 6. ἀνασπάσει] ἀνασπάσειεν*. ‖ 7. εἰλεὸν] δέον *Kühnius.* ‖ 10. οὖν] δ' οὖν*. Tum malim ἐστιν· καὶ γὰρ ἀναιρεῖ. ‖ 12. καὶ αὐξανομένη cancellis sepsi. ‖ 14. ὑπὸ [χειρὸς] θνητῆς δυνάμεως εἰς ἄκεσιν ἥκειν ἀδυνάτοις] Ita *v.* in qua lectione *J* glossæ signis appositis acquievit. Sed vide mihi *M. m. a. c. Vind.* 7 locum nostrum ita exhibentes : ὑπὸ χειρὸς θνητῆς δυναμέναις εἰς ἃ ἥκειν ἀδύνατον. Hæc supplentur a *Vind.* 51, in quo est οὐ δυναμέναις, ut in archetypo olim ita fuisse appareat : ὑπὸ χειρὸς θνητῆς οὐ δυναμέναις εἰς ἄκεσιν ἥκειν ἀδυνάτοις. Jam aut abjecto ἀδυνάτοις cum *S.* scribendum οὐ δυναμέναις, aut restituendum quod dudum placuerat *Gesnero.* Res dijudicanda ex Nostri consuetudine, quam si accurate rimamur, id quidem dubium esse non potest, quin οὐ δυναμέναις commentum sit librariorum. cf. I, 37 : λυπεῖν ἀδύνατοι. III, 21 : ἀμῦναί σφισιν ἀδυνάτους. IV, 34 : ταῖς ὀρείαις θήραις ἐπιθαρρεῖν ἀδυνατός ἐστι. VI, 24 : ὀρθοὺς αὐτοὺς καταγωνίσασθαι ἀδύνατός ἐστι. 28 : ἀπέφηνεν αὐτὸν τροφὴν μαστεῦσαι ἀδύνατον. VII, 34 : ἐξελκύσαι ἀδύνατός ἐστιν. XI, 31 : ὁρᾶν ἀδύνατος ἦν. 33 : ἀδύνατος θεῶν κτῆμα ὑφελέσθαι. Vide etiam ad p. 63, 45. ‖ 17. τοιόνδε] τοιοῦτον *v.* cf. II, 30 : καὶ ὅγε λέγω τοιοῦτόν ἐστιν. coll. XI, 17. IV, 30 : καὶ τό γε δρώμενον τοιοῦτόν ἐστιν. ‖ 19. τῶν θεῶν] Soli Æsculapio mulierem verminantem supplicasse ex proximis οὐ παρῆν ὁ θεός apertum est. Hinc scribendum erat τοῦ θεοῦ. ‖ 23. ἡσυχάζει] ἡσύχαζε *Vat.* | [καὶ] οἵ γε μὴν] καὶ a *J* ex *b* male illatum ejeci, v. ad p. 26, 29. ‖ 24. αὐτῇ] αὐτῆς*. Sibila propter sequens epsilon excidit, v. ad p. 18, 52. ‖ 28. ἐδύνατο] ἐδύναντο *Vat.* ‖ 32. καὶ οὔτι πω] καὶ οὔ τι που, * v. IV, 1. VI, 29. 44. XIV, 25. XV, 19. VH. XIV, 49. ‖ 35. ἐπελθὼν] *Vat.* cf. Lucian. Diall. Deor. 20, 4. Apollod. I, 9, 16. ‖ 38 πολύπους μέν ἐστι] Particulam expunxi. ‖ 42. πνευμάτων : κυμάτων *v.* male, v. XIV, 3 : γαλήνη καὶ εἰρήνη πνευμάτων.

Pag. 159, 12. κατειλήχασι] εἰλήχασι *v.* ‖ 17 διπλοῦν [τὸ] ὄνομα] Uncos delevi. Rectius delevissem articulum. ‖ 22. τὸν ante ὕπνον omittam. | Fort. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους ἅπαντας, v. ad p. 81, 44. ‖ 27. ἀπορρήτοις] ἀπορρήτῳ *R.* ‖ 31. καὶ αἰνιξαμένων] καὶ om. *Vat.* ‖ 33. ἐρώσης αὐτοῦ ἑκατέρας] Postremum vocabulum expunxi. ‖ 36. ὅτι suspectum. ‖ 39. ταῖς] τοῖς *Vat.* ‖ 41. ἐκεῖνο] ἐκεῖνα*. | ἐβλάστησεν ἀναπείθει] κἀμὲ πείθει *J.* Ego frigidissimum ἀναπείθει interpolatori tribuere malui.

Pag. 160, 1. φωλεύει δὲ καὶ ἐν τοῖς μυχοῖς τῆς θαλάττης διαιτᾶται τὸ πρόβατον] Orationis decursus duplici emblemate impeditur, quorum unum, διαιτᾶται, sciolus ad φωλεύει adscripsit, alterum, καὶ particulam, alieno loco inseruit qui utrumque verbum finitum vincire gestiebat. Expressit Ælianus Oppiani Halieut. I, 145 : ἄλλοι δ' ἐν βένθεσσιν ὑπόβρυχα μιμνάζουσι φωλειοῖς, πρόβατόν τε καὶ ἤπατοι ἠδὲ πρέποντες.

Pag. 160, 9. οὗτος ὁ ὄνος] Expunxi dittographiam. ‖ 11. τοῖς σύκοις] ταῖς συκαῖς *S.* ‖ 12. μὲν] [γε] μὴν*. ‖ 13. [τῷ]*. | [δὲ] *. ‖ 18. πολλάκις τοῦτο] τοῦτο πολλάκις *Vat.* ‖ 24. ἀμύνει] ἀμύνεται*. ‖ 26. ἔχει *G.* recte. ‖ 29. ἐστι] Correxi εἰσι, sequitur enim φοβοῦνται, neque erratum est a librariis IX, 50 : αἱ καστορίδες ζῷόν εἰσι θαλάττιον. ‖ 36. ἔχουσιν αἰσθητῶς] αἰσθητικῶς, v. VI, 16. XI, 19. ‖ 47. ποιουμένων] προσποιουμένων *Apost.* quod obscuræ vulgatæ infelicissimum interpretamentum est. Patet enim, Ælianum non eos designare, qui rerum cœlestium cognitionem ementiantur, sed qui eam revera teneant. Itaque ex ΠΟΙουμΕΝΩΝ efficiendum erat ΔΕΙΝΩΝ, v. IX, 21 : οἱ ταῦτα εἰδέναι δεινοί. X, 27 : οἱ ταῦτα συνιδεῖν δεινοί. 44 : οἱ δεινοὶ [ταῦτα] εἰδέναι. Ibidem οὐδὲν dispescendum erat. | ὅποι] ὅπου *J* ex *Plutarcho.*

Pag. 161, 1. τὴν τῆς ἐπιδημίας ἰσημερίαν] τὴν τῆς ἰσημερίας ἐπιδημίαν *Gronov.* τὴν ἐπιδημίαν τῆς ἰσημερίας*. | ὁ Ἀριστοτέλης] ὁ om. *Vat.* ‖ 8. ἀντίπερα] Correxi ἀντιπέρας, quod nonnulli codd. custodierunt III, 35, V, 17. VIII, 15. XI, 8. Item ἀντίπερα VIII, XIV, 18. et ἀντίπεραν XVI, 18. ad principem illam formam refinxi. Librariorum istam inconstantiam esse

ρ
ex ἀντιπα intelligitur, quo compendio qui Vaticanum exaravit ubique usus est. ‖ 13. ὑπαφιστάμενον] ἀφιστάμενον *v.* cf. ad p. 29, 31. ‖ 16. καὶ ὑποπρησθέντες] καὶ om. *v* ‖ 24. τὸ στέγασμα [τὸ] ἔξωθεν? ‖ 30. ἐκ τῆς

διαίτης καὶ τοῦ βίου δηλονότι] Verba καὶ τοῦ βίου δηλονότι ut glossam delevi. || 31. οἱ ἄνθρωποι [οὗτοι]? || 34. θαλάσσῃ] θαλάττῃ *Vat.* || 37. προσελθόντες] προελθ. *v.* || 38. τὴν expungam. || 39. ἐπέθεσαν ἄν] ἂν om. *Vat.* || 40. ἀντεφεστιῶσι] ἀνθεστιῶσι *v.* Utramque vocem probam pronunciavit Jacobsius t. 2. p. 468. Videamus singulos locos. In Epist. 5. 488, 5 legitur καὶ ε ἱ σ τ ι ῶ μ ε ν αὐτὰς πανδαισίᾳ· αἱ δὲ ὑπὸ τῆς φιλεργίας τῆς ἄγαν ἀ ν θ ε ι σ τ ί ω ν ἡμᾶς, quo si ἀντεφεστίων invexeris, justam oppositionem evertisti. Hinc ejusdem generis bini loci dijudicandi sunt, XV, 7 : καὶ τὰ μὲν ζῷα ἑστιᾶται... ἀντεφεστιᾷ δὲ καὶ τὰ ζῷα τοὺς νομέας· et Philostr. Vit. Soph. 5, p. 244, 17 Kays. : προσδραμὼν δὲ τῷ Ἡρώδῃ καὶ περισχὼν αὐτὸν « ἀντεφεστίασόν με » ἔφη. καὶ ὁ Ἡρώδης « τί δὲ οὐ μέλλω » ἔφη « λαμπρῶς οὕτως ἑστιάσαντα; » in quibus aut ἐφεστιᾶται et ἐφεστιάσαντα aut ἀνθεστιᾷ et ἀνθεστίασον corrigendum esse apparet. At ἐφεστιᾶν, quod ex solis lexicographorum glossis nobis innotuit, ad intimam Græcitatem pertinet. Relinquitur igitur ἀνθεστιᾷ et ἀνθεστίασον. Neque cetera vocis ἀντεφεστιᾶν exempla Æliana ita comparata sunt, ut nulla in ea cadat suspicio. Nam nostro loco et XIV, 1 pro reliquorum librorum ἀντεφεστιῶσι Vaticanus præbet ἀνθεστιῶσι. Affertur præterea *Platonis* locus in Timæo p. 17, B : οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη δίκαιον χθὲς ὑπὸ σοῦ ξενισθέντας οἷς ἦν πρέπον ξενίοις μὴ οὐ προθύμως σὲ τοὺς λοιποὺς ἡμῶν ἀντεφεστιᾶν, ubi codd. nonnullorum et Procli lectionem ἀνταφεστιᾶν recepit Stallbaumius. Sed quum ἀφεστιᾶν vox nihili sit, magnopere vereor ne ἀνταφεστιᾶν librariorum debeatur libidini. Ego nec ipsum ἀντεφεστιᾶν Platoni concedo, sed ἀνθεστιᾶν, quod Stephanus conjecit. Omnino decompositum istud ex lexicis removendum existimo.

Pag. 162, 5. ἦρι] ἦρος *. || 13. προσπλακὲν] προσπλακέντα *. || 16. καὶ νομεῖς glossam sapit. || 18. νίτρου] scripsi λίτρου, quod v. 22 in *v.* legitur. || 20. πιπερίδι] πιπέριδι *m.* || 21. νίτρῳ] Et hic λίτρῳ restitui. || 22. νίτρῳ] λίτρῳ *v.* || 27. ἐλαφροῖς] λεπροῖς *. || 31. [τὸ] * || 33. θαλάσσης] θαλάττης *a.* | κλύδωνι, ὃν *G.* κλυδώνιον codd. || 34. ζύγαινα] ὕαινα *S.* | οὐκ αἴτιον ὁρᾷ οὐδὲ ἐργάζεται τοῖς ναυτιλλομένοις αὕτη γε] ἐργάζεται μ dittographia est et ὁρᾷ natum ex ὁρα i. e. ὅραμα, quo vocabulo etiam alibi Noster usus est, veluti VII. II, 13. Superest ut deleamus οὐδέ, profectum illud a nescio quo librario, quem vinculi defectus inter ὁρᾷ et ἐργάζεται vexabat. Eodem consilio οὐδὲ insertum XVII, 37, p. 295, 28. || 35. πέρι] περὶ *J.* || 40. ὑπακούσῃ] ὑπακούειν est *dicto audientem esse ;* quare ἀκούσῃ scribendum erat.

Pag. 163, 1. θαλάσσης] θαλάττης *a.* || 3. καὶ καθεύδουσι] καὶ expunxi. | θαλάσσης] θαλάττης *Vat.* || 8. καὶ [περὶ] τῆς μαντείας? || 12. αἰτίας] τιμῆς *, v. X, 45 : τιμῶσι δὲ αὐτὸν Αἰγύπτιοι, καὶ νομόν τινα ἐκάλεσαν ἐξ αὐτοῦ καὶ τῆς γε τ ι μ ῆ ς διπλῆν εἶναι τὴν αἰτίαν φασί. || 15. ὑπὲρ] περὶ *a.* Ibid. τῆς ex *Vat.* accessit. || 16. πίτονται ἰχθύες] Expunxi glossam ; δὲ ex eodem *Vat.* addidi. || 29. εἰς δέκα] εἰς δεκάδα *v.* In mg. *M* : γρ. εἰς δεκάδας, quod recepi. cf. *Hom.* Il. β, 126. *Oppian.* Halieut. I, 443. || 32. πυνθάνομαι δὲ ἄρα ὅτι] Scripsi ὅτι ἄρα ex more Æliani, eundemque ordinem restitui IV, 13. X, 30. Epil. p. 296, 9. cf. V, 11. 49. VI, 4. 44. 50. 56. VII, 7. 10. 27. 28. 37. 44. VIII, 1. 9. IX, 31. 33. X, 13. 45 (bis). XI, 10. 15. 33. 36. XIII, 4. XIV, 27. XVI, 11. XVII, 16. || 34. δὲ ὅταν] δὲ om. *Vat.* || 34. ἐθελήσωσιν] ἐθέλωσιν *c.* quod prætuli ob antecedens ἐθέλωσιν. || 40. θρυαλλίδα] θρυαλλίδος *b.* Hoc assumto pro ἐσβεσμένην rescripsi ἐσβεσμένης. || 43. αὐτῶν *G.* αὐτοῦ codd.

Pag. 164, 3. οἱ δεδεμένοι] οἱ delevi cum edd. ante *Gronovium*, v. II, 30. IV, 30. XVI, 24. || 6. τὴν προειρημένην οὐράν. Plane sic Ælianus XIII, 27 : τραχούρου γε μὴν ζῶντος ἐὰν ἀποκόψῃς τὴν οὐρὰν καὶ τὸν τράχουρον αὖθις ἐλεύθερον ἀπολύσῃς ἐς τὴν θάλατταν, τήν γε μὴν π ρ ο ε ι ρ η μ έ ν η ν ο ὐ ρ ὰ ν ἐξαρτήσῃς ἵππου κυούσης, οὐ μετὰ μακρὸν ἐκπεσεῖται τὸ ἔμβρυον. || 13. [ὑπὸ] δένδροις] ὑπὸ om. *v.* || 14. ἥδιόν] ἡδίων *v.* || 16. ἀλλήλοις] ἀλλήλων *. || 22. [καὶ] * | τοῦ οὐραγοῦντος] ἐς τὸν οὐραγοῦντα *v.* || 23. ὥσπερ οὖν σύνθημα στρατιᾶς λαβόντες] στρατιᾶ *Vat.* Scripsi στρατιῶται. De verborum collocatione vide quæ adscripsi ad p. 138, 30. || 26. ᾗ] ἦν *S.* || 28. ὅταν δὲ αὐτοὺς οἱ νομαὶ καταλίπωσιν] ἐπιλίπωσιν *. Proxima in *Jacobsiana* sic edita : οἱ δὲ τὰς ῥίζας ἐξορύττουσιν, καὶ σιτοῦνται καὶ αὐτάς· καὶ οἱ μὲν ἐσθίουσι καὶ ταύτας, οἱ δὲ ἀπίασιν. Verba καὶ οἱ μὲν ἐσθίουσι καὶ ταύτας supervacanea videbantur *Schneidero ;* contra *J.* Ælianum iteratione ista nescio quam elegantiam affectasse opinabatur. Expunxi καὶ οἱ μὲν ἐσθίουσι καὶ ταύτας, in quibus proximæ sententiæ variam lectionem agnoscere licet ; tum scripsi οἱ μὲν pro οἱ δὲ et καὶ ταύτας pro καὶ αὐτάς. || 39. ὑπειλοῦνται] Vocabulum nihili et eximendum Thesauro. Scribe ΥΠΟΔΥΟΝΤΑΙ. || 43. βυσσῷ] Correxi ΒΥΘΩ. Huc ducit *a*, qui βύσσω exhibet. Vide ad p. 140, 15. || 44. διαιτᾶσθαι] Restitui formam atticam.

Pag. 165, 1. τε suspectum. || 13. τὰ δὲ ἐκ τοῦ γένους πωλευθέντα] Absurdissima verba ἐκ τοῦ γένους a superioribus ἐκ τῶν ἄνω τοῦ γένους originem acceperunt. Itaque extinxi. Minus recte cogites de ἐκ πρώτης γονῆς vel de simili correctione. || 19. καὶ τῶν] καὶ delevi. || 22. [τὴν] * || 23. τῶν ἰχθύων τὰ βρέφη] Verbo αὐτοῖς cum pisces significentur, τῶν ἰχθύων ejiciendum esse apparet. Adjecit hæc verba aliquis lector, cujus admirationem moverat βρέφος de piscium sobole usurpatum. || 27. εὐθηνεῖται] εὐθενεῖται *, cujus formæ exempla in Æliani codd. passim relicta, veluti VII. XIII. 1. p. 402, 42. || 31. [καὶ] adjeci cum *R.* || 41. καὶ [ἐκ] τῆς *S.*

Pag. 166, 8. Post Παναθηναίους in codd. et edd. habebantur verba male Græca οἷα εἴωθε τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ δρᾶσθαι, quæ aperte a sciolo profecta expunxi. || 9. * τράγματα] θαύματα *Vossius.* | an ἑταίρων? ὁμότεχνος enim plerumque adjective intelligitur. || 11. σοφίας· ὁ δὲ παρέσχεν, καὶ ἐδήχθη] Exterminavi verba ὁ δὲ παρέσχεν. || 21. ὀρέγεται] ὀργᾷ, v. X, 27, p. 177, 32. || 23. τοῖς] ταῖς *J.* || 28. προσαπορραίνουσιν] ἀπορραίνουσιν *J.* || 29. ἐμπίμπλανται] ἐμπίπλανται *Vat.* || 35. παρακειμένῳ] παραμεμιγμένῳ *. || 39. τοῦτο] Requiritur τοῦτον τὸν τρόπον vel potius, quod propius ad codicum literas accedit, ταύτῃ. Cf. IV, 2 : δοξάζουσι δὲ ἄρα ταύτῃ [ἐκεῖθεν] τεκμαιρόμενοι. X, 13 : καὶ ὅτι ἄρα ἐπιβεβούλευται ἐς κάλλος κατηγορεῖται ταύτῃ. In

textu post ταύτῃ punctum excidit. || 42. νυκτὸς δὲ] Delevi δέ. || 43. πεπλησμένον γλυκέος τε καὶ ποτίμου ὕδατος μεστὸν] Vocabulorum πεπλησμένον et μεστὸν alterutrum male abundat. Expunxi μεστόν, cf. XVII, 11, ubi quod vulgabatur ἀνάπλεω καὶ μεστὰ Vaticani ope castigavimus. || 45. οὐ πάνυ τι δῆλον? v. IX, 61.

Pag. 167, 13. ἐκ θαλάττης] ἐκ τῆς θαλάττης *v.* unde articulum adoptavi. Tum membrorum parallelismus ab Æliano studiose quæsitus ἐκ deleri postulat. Quare uncis inclusi. || 16. καὶ πρέπων] ὡς πρέπει*.

LIBER X.

Pag. 168, 2. γοῦν] δ' οὖν*. || 5. πάλαι corruptum. || 8. συνεισελθεῖν] συνελθεῖν *Vat.* || 10. εἴτε ἦν ἐραστὴς εἴτε ἀνὴρ] εἴτε ἀνὴρ ἦν εἴτε ἐραστής *v.* || 12. Hæreo in πάντας. || 13. [καὶ] συμπεσὼν]. Uncos delevi. || 15. συνήρραξαν] συνήραξαν*. || 18. συμβαλεῖν non intelligo. || 19. ἐρωτικὴ μάχη μὲν δὴ] Restitui lectionem *Vaticani* et edd. ante *J.* || 28. Malis κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, neque integra videntur ὁρᾶται δὲ μίαν ὥραν τοῦ ἔτους τὴν ἀρίστην ὁ κόκκυξ III, 30. et καὶ λέγουσί γε αὐτὸν μάλιστα ἐκεῖνον εἶναι τὸν χρόνον εὐφωνότατον VII, I, 14. Punctum enim temporis per nudum accusativum significare barbarorum esse videtur, velut Æsopi (ed. Halm.) 415 : ἀλλὰ τὸ μὲν σὸν κάλλος τὴν εἰαρινὴν ὥραν ἀνθεῖ. || 30. σὺν] ἐν*. || 31. *δίχα] διά *v.* fortasse καὶ [οὖν καὶ] διὰ vel καὶ διὰ τοῦ χειμῶνος [δέ]. || 36. ἐν τοῖς ὀπισθίοις σκέλεσι] ἐν τ. ὄπισθεν σκ. *v.* Ὀπισθίοις etsi ex Herodoti III, 103 transcriptum videri possit, tamen *Vaticano* parere malui, quum Ælianus adjectivo isto alias abstinuerit. Dixit ille τῶν ὄπισθε (ποδῶν) XV, 27. τῶν ὀπίσω σκελῶν XVII, 9. τῶν σκελῶν τῶν κατόπιν X, 3. ἐκ τῶν κατόπιν μερῶν XII, 10. τῶν κατόπιν ποδῶν XIII, 14. τὰ κατόπιν κῶλα ibid. πόδες οἱ κατόπιν XVII, 8. 9. τοῖς κατόπιν (ποσὶ) IV, 49. E contrario πρόσθιος habet de animalium artibus IV, 27. 49. VII, 4. XI, 7. XVII, 8. itemque semel ἐμπρόσθιος XV, 26. τῶν ἔμπροσθεν κώλων legitur XIII, 14. || 37. [ἔχειν] *G.* supplevit ex *Herodoto.* || 37. τέτταρας μηροὺς idem indidem : τετραμμένους *Vat.* || 39. ἐς] πρός*, v. Herodot. l. c.

Pag. 169, 3. καὶ τοῦτο καὶ] καὶ μέντοι καί*. 5. πηχῶν] πήχεων*. || 8. οὐ πέραν] Ita *J* de conjectura; ουπερὰν *Vat.* οὗπερ ἂν reliqui. Sed scribendum erat οὐ πέρα, v. VI, 10 : πέρα τῆς ἐκ τῶν ἰχθύων τροφῆς μεμαθηκὸς σιτεῖσθαι οὐδὲ ἕν. VII, 1 : πέρα τῆς προειρημένης ἑκατοντάδος. VII, 8 : πέρα τοῦ ἔθους. X, 13 : καὶ ἡ μὲν οὐδένα ἔχει, ἡ δὲ οὐ πέρα τοῦ ἑνός. XV, 29 : τῇ πέρα τιμῇ. Semel πέραν in his libris legitur religiose a πέρα distinctum XVI, 22 : ἔστι δὲ καὶ Σκιρᾶται πέραν Ἰνδῶν ἔθνος καὶ τοῦτο. || 14. καὶ κοχλίας] καὶ om. *v.* || 22. ὡς] Scripsi εἰς ex more Nostri, qui semper dixit παρελθεῖν εἴς τι. || 23. ἠπάτησε : ἠπάτησε *R.* || 25. κοχλίαι] κολίαι *Gronov.* Mox ante Περσῶν cum *J* adjeci [τῶν], quo supplemento nunc facile caream. || 26. θερίζοντα μὲν ἐν Σούσοις, χειμάζοντα δὲ ἐν Ἐκβατάνοις] χειμάζοντα μὲν ἐν Σούσοις, θερίζοντα δὲ ἐν Ἐκβατάνοις *Spanhemius.*

Pag. 170, 2. Fortasse οἱ μὲν τῆς πρώτης τεταγμένοι εἰσίν, v. p. 169, 39. || 13. ὑπὸ [τοῦ] ἔχεως] Uncos *J* in notis delendos vidit. || 18. πλέον] πλειόνων *Vat.* || 19. εὐθηρίας γενομένης καὶ τῶν ἐλεφάντων ἑαλωκότων] Expunxi glossemata. || 22. πολὺ suspectum. || 24. ὑφίστασθαι] ἀφίστασθαι *Vat.* || 26. τὸ ἔμπροσθεν] τοὔμπροσθεν*. || 28. [τῇ] ἀτροφίᾳ] τῇ om *M. m.* || 31. μὲν λήθην] λήθην μὲν *Vat.* || 32. ἀγριότητος ἀμάχου] ἀμάχου ἀγριότητος *Vat.* || 39. κατειάξαντες] κατάξαντες*, v. XV, 13, p. 259, 2. || 44. χύδην abesse malim. || 44. σχοίνου] σχίνου *m. b. a. c.* Vide ad p. 118, 9. || 45. φάκελλοι] φάκελοι *m.*

Pag. 171, 3. σαύρα] λύρα *G.* || 4. χαλκὶς] χαλκεὺς idem. || 7. ἐλέφαντος μὲν ὄγκος ἐστὶ τῶν σαρκῶν] ἐλέφαντος μὲν τῶν σαρκῶν ὄγκος ἐστὶν *Vat.* Unde Reiskiano ἐλέφας assumto scripsi ἐλέφας μὲν σαρκῶν ὄγκος ἐστίν, v. V, 24, p. 82, 1. || 8. τὰ κρέα αὐτοῦ] αὐτοῦ τὰ κρέα *Vat.* || 14. καὶ πάντα] καὶ om. *Vat.* || 15. τε accessit e *v.* || 20. Post θαλάσσης in codd. et edd. addebatur ἥπερ οὖν ἐστιν ὁ Ἀράβιος quæ verba delevi. Vide III, 17, p. 44, 16. || 24. μὲν] δὲ *Vat.* || 27. τε] γε *Vat.* || 34. μικραῖς-κᾆτα] μικρᾷ-καὶ *v.* Malim ἡ δὲ οὐ πέρα ἑνός, omisso articulo. || 45. ἐκείνοις κρίνειν] Dedi ἐκείνους ἐκκρίνειν. Suspicor tamen verba ὥστε ἐ. ἐκκρ. αὐτοὺς ab interpolatore assuta esse. || 46. ἐντεῦθέν ἐστιν] ἐστιν ἐντεῦθεν edd. ante *J.*

Pag. 172, 3 ἤδη ante προειρημ. expunxi. Ibidem scripsi ὑπανέφυσαν pro librorum et editionum ἐπανέφυσαν, cf. v. 11. IV, 21, p. 59, 42. XIV, 4, p. 335, 12. Ceterum injuria ἐπαναφύω lexica obsidet, nam quæ præterea hujus compositi exempla in Thesauro afferuntur, et ipsa labe insignia eodemque modo emendanda sunt. || 7. φύσιν] φύσει *v.* || 15. λέγουσι] ἄγουσι *J.* || 16. φασίν· ὁρῶσι] Scripsi φασὶν ὀρθῶς. Οἱ etc. Similiter οὓς ἂν ἰοφόρους τις εἴποι καλῶν ὀρθῶς IX, 4. || 20. ἔμπαλιν? || 21. ἔνθα] ἔνθεν*, v. ad p. 73, 19. || 22. τὸν πάντα ἐφορῶντα] Feci apostrophum inseruique solis nomen, quod in hac formula non solet omitti, v. XVI, 5. Quam facile ἥλιος oratione excidere potuerit, ex siglo cognoscitur apud *Bastium* Comment. Palæogr. p. 834. tab. VII, 4. || 23. ὄρεων δὲ καί? || 24. Dittographiam indicavi. || 27. ἄγευστός ἐστι? || 29. [εἰς] λαγνείαν ἐστὶ δριμύτατος] Duplicavi uncos; præpositio *Gesnero* debetur. || 29. αὐτοῦ : ita *Vat.* || 34. ἑπτακόσια] πεντακόσια *v.* || 40. ὁ Ἀπόλλων uncis inclusi. || 46. πάντας] πάντως *c.*

Pag. 173, 16. ὅταν δὲ Αἰγύπτιοι] Oratio Ælianum dedecorans, quam *R* δὲ in οὖν relingens ex parte emendavit. Restat ut Ægyptiorum nomen inepte repetitum expungas. || 19. θύειν, ὡς μυσαρὸν] Novissima verba ex v. 4 huc traducta delenda erant. || 21. [τὰ] supplevit *G.* | κενοῦσι] νέους*. || 22. σταχύων] ἀσταχύων *v.* || 26. τοὺς πυροὺς] τὸν πυρὸν *G.* Nunc τοὺς πυροὺς aliunde illata arbitror. || 34. ἀμέτροις] ΘΑΛΕΡΟΙΣ*, v. VII. XIV, 22 : ἔκλαε στὰς πολλοῖς ἅμα καὶ θαλεροῖς τοῖς δακρύοις. || 36. αὐτῆς *Vat.* : αὐτοῖς reliqui codd. | μιγνυμένων] πηγνυμένων *J.* || 37. ὕλης ἄλλης] ἄλλης ὕλης *Vat.* 39. [ἔτι] καὶ τότε] Delevi uncos. || 41. [οὐκ] *G.*

Pag. 174, 4. κατὰ δὲ] καὶ κατὰ *Apost.* 7. Συηνῖται δὲ Αἰγυπτίων] Αἰγυπτίων expunxi. || 11. εἴληχεν] εἴληφεν *v.* | ἀνιέναι [τε] καὶ ἀναπλεῖν] • τε videtur tacite insertum a Gesnero. • *J.* Ejeci τε, quod et in *Vat.* deest. || 12. οἵδε] οἱ δὲ *Vindob.* 51. || 23. an τιθεῖσαι?

‖ 24. κριόνων συνιόντων] Horum verborum posterius ob συνέρχεσθαι exstirpandum erat. Natum est ex συνιοῦσαι. ‖ 32. ἡμεῖς [τοὺς θεοὺς] τοὺς Ὀλυμπίους] τοὺς θεοὺς om. *M. v.* recte, ni fallor, v. XIV, 28, p. 249, 13. VII. V, 12. ‖ 38. μοῖραι] μοῖρα *Hemsterh.* ‖ 40. πολλαῖς καὶ ταῖς] πολλὰς καὶ τὰς *Cobetus* Var. Lect. p. 341. ‖ 41. κνυζομένους] κνυζωμένους idem.

Pag. 175, 3. αὐτῶν] αὐτῷ *. ‖ 4. λέγω δὲ ἐγώ] λέγω δὲ *J*, ut VI, 57. Possis etiam δὲ λέγω, v. XI, 35: ἐγὼ δὲ *Vat.* ‖ 16. Ψαμμιτίχου *Bochartus*. Scribendum videtur Ψαμμηνίτου. ‖ 21. Βαρκαῖοι] Βακκαῖοι *Bochartus*. | [ἔστιν] Ἑσπέριον] ἔστιν om. *Vat.* ‖ 28. ἀμειβόμενος] μιμούμενος *. ‖ 29. τοὺς Ῥωμαίων ἄρχοντας ἰσαρίθμους τοῖς τότε ὀφθεῖσιν ὄρνισι προπορεύειν ἐνομοθέτησαν] τῶν Ῥωμαίων ἀρχόντων et προπομπεύειν *. Προπορεύω ex thesauro tollendum. ‖ 32. γύπα] γῦπα *J.* ‖ 33. τοῖς accessit ex *v.* | ὑπετόρευσαν] Hoc vocabulum et ipsum male in Lexica subrepsit. Scribendum enim ἐνετόρευσαν. ‖ 35. εἶπον δὲ καὶ ἀνωτέρω ὑπὲρ τοῦδε τοῦ ζώου πολλὰ ἕτερα μέντοι] Virgula incidi post πολλά, v. VIII, 12: ἦν δὲ ἄρα ἴδιον ζώων καὶ ἐρασθῆναι μὴ μόνον τοῦ συννόμου τε ἅμα καὶ συμφυοῦς, ἀλλὰ καὶ τοῦ προσήκοντος ἥκιστα, ὡραίου μέντοι. XIV, 21 : καὶ τόνδε τὸν τρόπον τοὺς παῖδας ἰάσατο, ὀψὲ μέντοι. ‖ 40. ὄντων δὴ] ὄντων δὲ *c. J* invito Æliano utramque particulam junxit.

Pag. 176, 4. προσακήκοα] Hoc compositum Æliani usum referret, si abessent verba πρὸς τοῖς ἤδη διηνυσμένοις, v. X, 29 : ἴδιον δὲ ἐν Αἰγυπτίοις λόγοις ἴδεως καὶ ἐκεῖνο προσακήκοα. Neque in talibus Ælianus προσδιδάσκειν admisit V, 2 : πυνθάνομαι δὲ ἔγωγε λόγους Κρῆτας ᾄδειν καὶ διδάσκειν ἐκεῖνα πρὸς τοῖς ἤδη διηνυσμένοις. Quare ex *v.* simplex reponendum erat. ‖ 7. ἐδεδοίκει] δέδοικε *v.* cf. II, 3 : ὅτι πεφρίκασι τὸν Τηρέα καὶ δεδοίκασι. XIII, 11 : δέδοικε δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν θηρώντων ἐπιβουλάς, πέφρικέ γε μὴν καὶ τὰς ἐξ ὀρνίθων οὐχ ἧττον. ‖ 12. τοὺς ὀφθαλμοὺς] Articulus a codd. omissus *Gesnero* deberi videtur. Itaque expunxi. Nunc tamen prætulerim [τοὺς] ὀφθαλμοὺς βληθεὶς ἢ [τὰς] μασχάλας. ‖ 13. [τὰ] cum *S.* supplevi. ‖ 14. λεπίσι μὲν γάρ τε] λεπίσι τε γὰρ *v.* ‖ 16. οἱ τοίνυν προειρημένοι θηραταὶ αὐτῶν οὕτως εἰσὶ φιλοπόνηροι πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν ἔχθραν] αὐτῶν om. *Vat.* Vere *J* φιλόπονοι, restant tamen quæ emendatricem manum exspectent. Nam verba πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν ἔχθραν sensu cassa sunt, neque οἱ προειρημένοι θηραταὶ αὐτῶν satis Græce dictum videtur. Scribendum erat οἱ τοίνυν προειρημένοι οὕτως εἰσὶ φιλόπονοι πρὸς (vel περὶ v. XI, 12) τὴν κατ' αὐτοὺς θήραν. Θήρα κατά τινα idem est quod θήρα τινός, v. I, 12: καὶ τῆς μὲν κατ' αὐτοὺς ἁλώσεως διαφορότης ἐστί. ‖ 20. Ὄμβροις] Ὀμβίταις Gesnerus. Mox malim Ἀρσινοΐτας. ‖ 22. ἔστιν *J* et sic *Vat.* Reliqui codd. ἐστί. ‖ 29. Verba corrupta. ‖ 30. τερθρεύοντες] Ita *J* de conjectura. Codices aut πενθοῦντες aut τερθροῦντες. Sed activum τερθρεύω inauditum est. Itaque scripsi τερατολογοῦντες, qua voce Ælianus usus est X, 13. ‖ 34. τὴν εἰς Αἰθιοπίαν ἄγουσαν *J*; εἰς Αἰθιοπίαν τὴν ἄγουσαν codd. ‖ 39. γοῦν] γὰρ *v.* ‖ 45. ὕδατα] δύσβατα *. | ἐνταῦθα] ἐντεῦθεν *G.*

Pag. 177, 4. ζῷον] ζώων *v.* fortasse ὀξυωπέστατος. ‖ 8. προσλαβὼν] λαβὼν *v.* Sed corrigere debebam λαχών. ‖ 10. ἤδη] δή *. ‖ 14. αἰτία ἐκείνη] Posteriorem vocem expunxi. ‖ 17. Uncos addidi. ‖ 27. Corrige Ἑρμοπολίτην. ‖ 28. μὴν] [γε] μήν *. ‖ 32. ἔχει ἐκεῖνος βοῦς] ἔχει ἐκεῖνος *J* auctore ejeci. ‖ 40. καὶ λέγουσι τὴν αἰτίαν. His verbis male sequentia per ἐπεὶ adnexa sunt. Quare vide ne ex margine irrepserint.

Pag. 178, 3. Διός : Ἄπιδος *R* frustra. Jupiter enim ille « ante dictus » Sarapis est, cujus Ælianus initio capitis mentionem injecit. ‖ 6. ὡς λόγος expunxerim. ‖ 7. ἐκεῖνο? ‖ 10. ἐκείνους] ἐκείνην *v.* Verba corrupta. ‖ 11. προσάπτειν· παρὰ] προσάπτειν πρὸς *v.* ‖ 12. τὸ εὖ γενόμενον] Veram lectionem *Vind.* 7 aperuit, τὸ γόνιμον exhibens, v. VII, 5. X, 45. XII, 18. XIV, 5. ‖ 14. ῥᾴδιον] ῥᾳδίως *v.* ‖ 20. ἄνω προεῖπον] Vocem προειπεῖν etsi non raro adhibuit Ælianus, nunquam tamen si ἄνω præfixit. Sed quod ego reposui ἀνωτέρω εἶπον, quanquam, si literas spectes, nihil fere a codicum scriptura differt, nec ipsum genuinum est, id quod ex particula που apparet, quam nunquam Ælianus cum ἀνωτέρω conjunxit v. IV, 10. X, 22. XII, 7. XIV, 4. 9. 10. 26. XVI, 22. 24. 27. 36. XVII, 41. Scribendum igitur ἄνω εἶπον, cui formulæ non adversatur particula illa, v. VII, 25. IX, 65. XI, 8. ‖ 23. γοῦν] δ' οὖν *, v. X, 14 : καὶ οὔπω με πείθουσιν, ἃ δ' οὖν ἀκούω, λέγω. ‖ 25. ἴδιος] ἴδεως *Vat.* cf. v. 15. I, 38, II, 38. *Porphyr.* de Abstin. IV, 9, p. 75, 5. ‖ 38. πάντως ἂν καὶ κατεφαίνετο ψευδές, εἰ καὶ ἐκείνῳ δοκεῖ] Delevi prius καὶ cum *v.* et scripsi καταφαίνοιτο. Sed insuper expungendum καὶ v. 39. ‖ 39. τῇ φύσει] τὴν φύσιν *v.* ‖ 41. ἦγε] εἴ γε *v.* ‖ 44. ἴδις] *J*, auctore hanc vocem seclusi. ‖ 49. τοί] τί *v.*

Pag. 179, 2. τινα ἕκαστος] κυνοκέφαλος *. ‖ 3. φησι] φὴ *Vat.* φημι G. ‖ 4. ἐκλέγει] ἐκλέπει *v.* | καὶ καταγνὺς] καὶ om. *Vat.* ‖ 7. παραθέντος] παραθέντων *, v. VIII, 27 : καὶ ὀρεγόντων σιτία ἑτοίμως προσίενται καὶ ὕδωρ προτεινόντων πίνουσι. ‖ 19. ταῦτα] ταῦθ' *v.* ‖ 23. καὶ Αἰγύπτιοι] καὶ om. *Vat.* ‖ 26. [οἱ] * ‖ 28. Θέρμουθιν] Θερμοῦθεις *Vat.* ‖ 32. ἐκμελὲς καὶ ἄμουσον] ἐμμελὲς *J*; εὔμουσον *G.* ‖ 33. * [καὶ] ‖ 34. αἰγιθάλου] αἰγίθου *G.* ‖ 40. ὁμιλήσῃ] ὁμιλῆσαι *S.* Scribendum ὁμιλήσειεν.

Pag. 180, 1. αὐτοὶ] αὐτάς *. ‖ 2. αὗται] ταῦτα *v.* Scripsi τὰς ἄλλας, h. e. nigridulas. Ita nigris ibidibus αἱ ἕτεραι opponuntur II, 38, p. 32, 36. Malim tamen Μοιρῶν δὲ καὶ Ἐρινύων τὰς ἄλλας. ‖ 8. Lacunæ signa apposui. Fort. Ἀντιόχῳ δὲ [χελιδὼν] νεοττεύουσα ἐν [τῇ σκηνῇ] αὐτοῦ. ‖ 10. κατά τινα ἔωσε κρημνὸν] τινος et κρημνοῦ *. Recte IV, 7 : πηδήσαντι κατὰ κρημνοῦ. ‖ 14. ἐκεῖθεν? ‖ 18. Ante προβάλλονται ex loco parallelo ἑαυτῶν supplendum videtur, v. VIII, 27 : ἑαυτῶν προβάλλονται δένδρα δασέα, coll. Jacobs. t. 2, p. 450. ἀποκρύπτουσιν a glossatore adscriptum puto. ‖ 19. ὄμβρον] ὄμβρος *v.* unde feci ὄμβρους. ‖ 21. ἐπιθάλψῃ] Scripsi ὑποθάλψῃ perpetuæ Nostri consuetudini obsecutus, v. III. 16. 20. VII, 11. IX, 57. XIII, 12. XIV, 26. Eadem medicina sanandus *Plutarchus* Mor. p. 780, E. ‖ 24. καὶ καρδίαν] καὶ delevit *R.* ‖ 25. τοῦ Διὸς] τῆς διὸς *Vat.* At Ælianus Dianam formulâ ἡ Διὸς καὶ Λητοῦς nunquam significavit, sæpius Apollinem nominavit τὸν Διὸς καὶ Λητοῦς p. 172, 36. 185, 13. 189, 24. ut nunc quidem probem *Oudendorpii* correctionem τῷ Διὸς καὶ Λητοῦς. | καὶ ἄλλοι λέγουσιν] καὶ om. *v.* cf. XI, 9 : καὶ δίδωσι δίκας, ἅς ἄλλοι λέγου-

σιν. 11 : καὶ ὑπὲρ τούτων μὲν ἐρεῖ ἄλλος. ‖ 31. ὁμοφωνίας] ὁμοφώνου v. ‖ 34. δὲ ἦν ἄρα] δὲ ἄρα ἦν Vat. v. ad p. 115, 20. ‖ 37. οἱ σοφοὶ τούτων. Ita II, 13 : ὡς οἱ τούτων λέγουσι σοφοί. XIV, 4 : ὡς οἱ τούτων λέγουσι σοφοί. ‖ 38. ἐπί τινα πρᾶξιν σπουδῆς ἐχομένην ἀνδρὶ ὡρμημένῳ ἀνδρὶ v. Conjecerat R. ‖ 40. Inserui [ἄρα] et mox [γε]. ‖ 42. Respexit hunc locum *Eustath.* Opusc. p. 46, 34.

Pag. 181, 10. ὁ μὲν Ὅμηρος] ὁ μὲν om. *Vat.* ‖ 12. φοβερός ἐστι καὶ ἰσχυρὸς] ἰσχυρῶς *J*; ego καὶ ejeci. Sed fort. καὶ ἰσχυρὸς interpolatori debetur. ‖ 20. ὀρθῇ] ὀρθείη *S.* ‖ 25. [ἐν] *. ‖ 28. ταῦτα : τάδε *Vat.* cf. XIV, 8 : ἔλεγε δὲ ἄρα ταῦτα. XVI, 24 : ἃ δὲ λέγει ταῦτά ἐστιν, coll. XVI, 29. Altero pronomine Ælianus in talibus abstinuit. ‖ 30. σχῆμα τὸ] χρῆμά τι *Kuhn.* ‖ 31. ἀχράντου] ἀχράντῳ *Brunck.* ‖ 37. ὁμώνυμον] ὁμωνύμως *Vat.* ‖ 42. ἃ] καὶ *.

Pag. 182, 5. λοιπὸν μισήσας] λοιπὸν om. *v. M. m. a.* ut a *G* fictum videatur. ‖ 9. τὸν μύρμ. τὸν προειρημένον] τὸν προειρ. om. *v.* ‖ 18. τὰ ἐκ τῆς φύσεως οἱ αὐτῆς ἀεὶ νενομισμένα] Expunxi αὐτῆς ἀεὶ et mox codicum ἐκεῖνοι post ἰχθῦς δέ, etsi nunc haud sciam, an rectius scripsissem ΕΚΕΙΘΙ. ‖ 20. ὑπαπολείπονται] ὑπολείπονται *, cf. XIII, 28 : ὑπονοστεῖ δὲ αὖθις καὶ ὑπολείπονται πολλοὶ χρυσόρρυες ἐν ὀλίγῳ ὕδατι. Vid. ad p. 37, 30. ‖ 24. οἱ δεινοὶ εἰδέναι] Inserui [ταῦτα], v. ad p. 160, 47. ‖ 25. τέφρας] τεφράς *. ‖ 26. ὁ δὲ ἄρα μέμβραξ· τοῦτο ὁπόθεν, οὐκ οἶδα] Orationem ruptam τοῦτο ejecto resarcivi. ‖ 27. κερκώπην] κερκώπην *G. Dindorf.* in Thes. Did. ‖ 28. ἀκανθίαν] Ἀκάνθιον *, v. *Steph. Byz.* : Ἄκανθος-τὸ ἐθνικὸν τῆς Ἀκάνθου Ἀκάνθιος· ἐξ οὗ καὶ παροιμία Ἀκάνθιος τέττιξ, ἐπὶ τῶν ἀφώνων. Eadem fere Parœmiographi tradunt. Mox inserui [οὖν]. ‖ 39. [μὲν] inseruit *S.* ‖ 42. ἤ μέν] ἤδη μὲν *v.*

Pag. 183, 2. δὲ ἄρα] ἄρα om. *Vat.* ‖ 6. οὗτος] οὕτως *S.* ‖ 10. ἰχθῦς] ὁ ἰχθῦς *v.* ‖ οἱ acc. ex *v.* ‖ 14. ταῦτα ἀνιχν. καὶ] ἀνιχν. ταῦτα *Vat.* ‖ 26. ὑπὲρ τοῦ τέως ἀντὶ πατέρων] ὑπὲρ τῶν τέως πατέρων *R.* ‖ 31. Αἰγύπτιοι Ἡρακλεοπολῖται] Expunxi Αἰγύπτιοι.

Pag. 184, 6. οἷος ἦν ταῖς χερσί] ταῖς χερσὶ om. *Vat.* ‖ 8. βοῆς] *Vocem* clamori substituendam esse ex vv. 10. 14. apparet. Neque apte de *clamore* scribi videtur καὶ ἔλεγεν αὐτῇ. Itaque φωνῆς reposui. ‖ 9. ἅψῃ] ἅψαι *Vat.* ‖ 12. καὶ abesse malim, v. ad p. 26, 33. ‖ 15. δ' ἰδεῖν] δ' ἐν *Vat.* ‖ 20. ὀλίγον δὲ ἀνατείνας ὡς πρὸς ἑαυτὸν τὴν δέρην αὐτήν] Omisso αὐτὴν scribendum videbatur ὀλίγην δὲ ἀνατ. ὡς πρὸς αὐτὸ (sc. τὸ σῶμα) τὴν δέρην. ‖ 24. θύσαι] θηράσας *J.* ‖ 33. εὔθην.] εὔθεν *. ‖ 36. An ἦν οὖν καὶ περιβόητος? ‖ 40. ἀνέφλεγεν] Scripsi ἀναφλέγων, neque enim hic recte distrahi videbantur quæ apud Ælianum ubique artissime conjuncta reperiuntur, v. VH. XII, 64 : ἀνέφλεγεν καὶ ἐξῆπτεν. XIII, 1 : ἐξάψαντες καὶ ἀναφλέξαντες. ibid. : ὑπαναφλεγόμενος καὶ ὑπεξαπτόμενος. ‖ 41. αὐτόν] ἑαυτὸν *Vat.* ‖ 42. μέντοι] μέντοι cedat veræ scripturæ μὲν τῶν. ‖ 46. θεαὶ non intelligo : an σεμναί? | ἐτεθήπεσαν] τεθήπεσαν *Vat.*

Pag. 185, 18. ὅτε καὶ σώζειν θεὸν εἰδότα : verba corrupta. ‖ 19. ἀλλά γε : hæ particulæ hic tantum apud Ælianum copulantur. Credo ego γε delendum esse. ‖ 23. ἐν ζώοις] εὔζωος *Bernardus*, quod nunc repudio. Virorum doctorum tentamina v. apud *O. Schneiderum* Nicandr. p. VI. 38. ‖ 24. μελίαισι] μελίῃσι *, neque aliter Schneid. l. c. Idem præterea corrigit δακετῶν. ‖ 29. μὲν acc. ex *v.* ‖ 41. ἥ τε πατρὶς ὡς εὐδαιμονιζομένη τέως αὐτῷ καὶ ζηλωτὴ δοκοῦσα] ὡς omisi cum *v.* Tum scripsi ἥ τε πατρὶς αὐτοῦ εὐδ. τέως καὶ ζ. δ. Mox ab Æliano videtur esse καὶ ταῦτα μὲν σεμνὰ ὄντα ὅμως οὐχ ὁρῶ που πρὸς τὴν παρ. μοι χρείαν. ‖ 45. Requiritur τοῖς λόγοις [τοῖσδε], v. IX, 29 : ὃ δὲ αὐτῷ συνίσασι Πάρθοι τε καὶ Σύροι καὶ ἔστι συμμελὲς τοῖς λόγοις τοῖσδε, τοῦτο εἰρήσεται. ‖ 46. τῇ *G* : τῷ codd. ‖ 48. αὐτόν] αὐτοῦ *J.*

Pag. 186. 1. ἕως *J.* ὡς codd. | δὲ καὶ ὑπολάμπει] expunxi καί. ‖ 2. ἡμικαύστων] ἡμικαύτων *, cf. VH. XIII, 2, p. 404, 37. ‖ δᾴδων] δαλῶν *R.* ‖ 6. Locus conclamatus. Fortasse εἶτα ἡ δύναμίς τε καὶ βούλησις ἡ τοῦ θύοντος et καὶ δεῖ χέρνιβα κατάρξασθαι coll. *Hom.* Od. γ, 445. Verba εἴτε αἶγα εἴτε ἔριφον glossam redolent. Post ἐθέλοις excidisse videtur θῦσαι. Mox ἢ ante καὶ ἔτι πλείους *Gesneri* est; libri εἰ. Post ζημιώσει desideratur σέ.

LIBER XI.

Pag. 187, 3. ὁ Μιλήσιος οὔ, ἀλλ'] οὐχ ὁ Μιλήσιος ἀλλ' *Vindob.* 7. cf. XIV, 25 : Μυσοὶ δέ, οὐχ οἱ τοῦ Τηλέφου τὸ Πέργαμον κατοικοῦντες Μυσοί, ἀλλὰ ἐκείνους τοὺς πρὸς τῷ Πόντῳ μοι νόει. XV, 8 : ὁ δὲ ἐν Ἰνδίᾳ χερσαῖος οὐ λέγεται φύσιν ἔχειν ἰδίαν, ἀλλ' ἀπογέννημα εἶναι κρυστάλλου, οὐ τοῦ ἐκ τῶν παγετῶν συνισταμένου, ἀλλὰ τοῦ ὀρυκτοῦ. *Lucian.* V. H. II, 3 : μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς πέλαγος ἐνεβαίνομεν, οὐχ ὕδατος, ἀλλὰ γάλακτος. ‖ 8. παραβάλλει] παρακαλεῖ *v.* cf. v. 5. II, 11 : ἐπιδείξασθαι τὰ παιδεύματα αὐτοὺς ἡ χρεία σὺν τῷ καιρῷ παρεκάλει. XI, 31 : ὅπου αὐτὸν (adde ἡ) χρεία παρεκάλει. | καὶ δεῖ λέγειν ταῦτα] εἰσὶ ταῦτα *v.* Scripsi ἐστὶ ταῦτα, v. II, 34 : ἃ δὲ νῦν ἐρῶ, τῆς ἐκεῖθεν φήμης διακομιζούσης, ταῦτά ἐστιν. XII, 7 : ἃ δὲ Ἐμπεδοκλῆς λέγει, ταῦτά ἐστιν. XII, 44 : ἃ δ' οὖν ᾄδεται ἄμφω τὼ λόγω ἐστὶν ἐκεῖνα. ‖ 12. τὸν προειρημένον] τῷ προειρημένῳ *, i. e. Apollini. ‖ 14. καταπέτονται] καταπέτεται *, v. III, 12, p. 42, 3. IV, 2, p. 55, 7. XVII, 19, p. 287, 7. | ἀμήχανα] ἄμαχα *. | τὰ νέφη] τὰ om. *v.* ‖ 26. καὶ ἀκούοντες τῶν θεῶν] καὶ τὸν θεὸν omisso ἀκούοντες *v.* ‖ 28. τέρψαντες] μέλψαντες * coll. *Hom.* Il. α, 472 : οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο, Καλὸν ἀείδοντες παιήονα, κοῦροι Ἀχαιῶν, Μέλποντες Ἑκάεργον. ‖ 29. τε καὶ] δὲ καὶ *. ‖ 30. ἐστι θύουσι] Delevi dittographiam. ‖ 31. τοῦτο] τούτῳ edd. ante *J.* An τούτῳ δή? ‖ 34. εἰσὶ κύκλῳ δράκοντες] κύκλῳ *J.* auctore expunxi. | τοῦ] καὶ τοῦ *v.* ‖ 35. γυμνή] γυνὴ *Lobeck.* ad Aj. p. 456. Proll. Path. p. 54. ‖ 37. ἔγγονοι?

Pag. 188, 6. οἷα δὴ φιλόφροσιν ἑνούμενοί τε καὶ γνωρίζοντες δήπου] φιλοφρ. ἑν. cum *G* contraxi in φιλοφρονούμενοι, v. *Arrian.* Cyneg. 5, 4. 7, 6 : tum, quoniam δήπου sequitur, delevi δή, v. II, 6 : οἷα νικώμενος ἡδέως δήπου. ‖ 8. Malim τὰς χεῖρας. ‖ 12. Χθονίαν] Χθόνια *Meursius.* ‖ 13. μεγίστους] μεγίστας *G.* propter proximum ἑαυτάς, cf. v. 15. ‖ 18 [τοῦτο] *G.* ‖ 25. ἐν γῇ τῇ Δαυλίᾳ] Δαυνίᾳ *Gronov.* Ipse ego inserui [τῇ], v. VIII, 19 : τῇ γῇ τῇ Τυρρηνίδι. IX, 27 : ἐν τῇ

γῇ τῇ Τραχινίᾳ. XIV, 25 : τῇ γῇ τῇ Σκυθίδι. XVII, 17 : κατὰ τὴν γῆν τὴν Κασπίαν. Male edebatur ἐν γῇ τῇ Τρωγλοδύτιδι XVII, 3, ubi *Reiskius* articulum excidisse vidit. Cfr. *Bredovii* Quæstt. Herod. p. 84. ‖ 31. καταφύγοι] καταφύγῃ *v*. Ibidem uncos adjeci. ‖ 34. οὗ] οἱ *. ‖ 35. ἴδια δὲ καὶ τούτων τῶν ζώων ἔφην πρὸς σωτηρίαν ἀγαθά] In his primum cum *S* correxi ἴδια δή, v. ad p. 238, 1. Deinde, cum pro inepto ἔφην in altero *Vindobonensi* ἔθηκε (ΕΘΗΚΕ) scriptum esset, ΕΟΙΚΕ restitui, v. XII, 7 : καὶ ἔοικεν, ὡς ἂν εἴποις, ἀντὶ περιάπτων τὸ ᾆσμα. XVI, 5 : ἔοικεν οὖν ἐξ Ἰνδῶν τὸ μυθολόγημα ἐπ' ἄλλου μὲν ὄρνιθος. *Plutarch*. de Tranquill. vol. III. p. 40 ed. Dübn. : σοφὸν ἔοικε χρῆμα τὸ τῆς ἡσυχίας. ‖ 37. κουριδίῳ] Κουρίῳ vel Κουριάδι *S*. Prius prætuli. ‖ 40. τὸ ἐνταυθοῖ τιμήσιον] Adjectivum nihili expunxi. Natum est ex πλησίον. Vaticani τιμίσιον, si punctos duplici iota superscriptos prætermiseris, nihil prorsus a πλησίον differt. ‖ 42. ἄτρεστον καὶ ἀδεῆ] Restitui ἄτρεπτον Æliani usu detritum, v. XIV, 20 : ἀδεῶς τε καὶ ἀτρέπτως coll. II, 11. 26 (bis). III, 44. V, 11. VII, 4. 12. IX, 1. X, 10. 14. 48. XI, 33. XVII, 13. Semel Noster ἄτρεστος ex Euripide decerpsit III, 15. Hinc apparet, quo jure Abreschius X, 48 ἀτρέστως pro ἀτρέπτως flagitaverit.

Pag. 189, 1. ὑπὲρ deleam. ‖ 9. καί τι] καὶ τὸ *J*. ‖ 17. εὖ μάλα εὐτραφῶν : εὖ om. *v*. Sed v. II, 48 : εὖ μάλα εὐμηχάνως. VII. XII, 1 : εὖ μάλα εὔκαιρος. ‖ 23. Ὑπερβορείοις] Ὑπερβορέοις *v*. cf. *Lobeck*. Paralipp. p. 220. Supra IV, 4 : ἐξ Ὑπερβορέων. XI, 1 : ἀνθρώπων Ὑπερβορέων. *Aristid*. Paneg. p. 237, 2 : ἐν Ὑπερβορέοις. ‖ 27. Fort. καὶ [ἥδε] ἡ συγγραφή. ‖ 29. ἀλλὰ μήσιος οὐδὲ (sic) *Vat*. ‖ 30. Αἰγύπτιος] Αἰγυπτίοις *G*. ‖ 33. Fort. Ἕλληνες [μὲν οὖν] αὐτόν.

Pag. 190, 3. Inserui ἄλλο, de quo additamento nunc dubito. Lenius fuerit σημεῖα scribere. ‖ 6. συνιόν τι] συνιέντι *G* : ego articulum adjeci, v. VII, 45 : τῷ συνιέντι μαθεῖν ἄξια. XII, 32 : εἴρηται δὲ εἰς παίδευσιν τῷ συνιέντι. | μέρος] σημεῖον *. ‖ 7. ἄλλων [τε]] τε om. *Vat*. ‖ 8. ταῦτα expunxerim. ‖ 11. ὥσπερ] οἵσπερ *J*. ‖ 12. ἀκριβοῖ] ἀκριβοῦν *J*. ‖ 13. θεοῦ φασιν] Scripsi θεοφιλοῦς, v. VII, 2. XI, 11. 16. 35. 39. Præterea Αἰγυπτίου, quod post θεοῦ φασιν addebatur, delevi. ‖ 15. οἰκίαν τε] τε ejeci. ‖ 19. τραφεὶς] ἐκτραφεὶς *. ‖ 22. καὶ τῷδε] καὶ expunxi. ‖ 23. ἤθη αὐτῷ καὶ τριβαί] διατριβαί * ex formula, v. I, 14. V, 4. XV, 13. XVII, 24. ‖ 26. ὅτι ἐθέλοι καὶ ἣν ἐρᾷ θυμὸς ἀναβαίνειν αὐτόν : hæc verba, quæ orationis concinnitatem mirifice turbant, ex margine irrepsisse videntur. Abreschius malebat ἣν αἱρεῖ θυμὸς ἀναβ. αὐτόν. ‖ 28. τοῦτο] οὐ *. ‖ 29. κᾆτα παίνεσθαι [καὶ γὰρ] γλυκύ] καταπιαίνεσθαι γλυκέος *Vat*. Scripsi καὶ γὰρ πιαίνεσθαι γλυκέος, nisi forte καὶ γὰρ καταπιαίνεσθαι Æliano reddendum est. ‖ 32. [ὡς] *S*. | τοῦ νέου ὕδατος καὶ δαίμονος] Delevi ὕδατος καὶ cum *R*. ‖ 33. [ὡς] *R*. ‖ 36. μακρόν?] λέγειν. λέγει δὲ ἐκεῖνος] ἐκεῖνος δὲ omisso λέγει *S*. ‖ 39. τε ἦν] δὲ ἦν *. ‖ 42. [ἃ] αὐτοῦ καὶ μαθεῖν ἐθέλει] καὶ μαθεῖν θέλει αὐτοῦ *v*. Ἃ adjecerat *J*, frustra probans Hemsterhusianum ἃ δή. Et hic locus glossam sapit : quare sepsi. ‖ 43. πρὸς ἀλλήλους σκιρτῶντες] Scripsi πρὸς αὐλοὺς σκ. coll. *Herodian*. IV, 11, 5 : πρός τε αὐλοὺς καὶ σύριγγας τυμπάνων τε ἤχους ἐσκίρτων εὐρύθμως. ‖ 45. Σάγραν] [ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ] Σάγρᾳ nescio quis. ‖ 46. Ὥρῳ] Ὥρῳ *. ‖ 48. εὐημερίας] εὐετηρίας *Vat*. ‖ 50. τρόπων] καρπῶν *G*. ‖ 52. [Μῆνις] *. ‖ 54. αὐτὸν εἶναι] εἶναι αὐτὸν *v*.

P. 191, 2. ἐν Ἰλιάδι καὶ Ὅμηρον] καὶ Ὅ. ἐν Ἰλ. *v*. ‖ 6. τῶν add. ex *v*. Locus corruptus. ‖ 14. [τῷ] θεῷ] τῷ habet *Vat*. Delevi uncos. ‖ 15. τούτων δὲ] Scripsi τούτων μέν : *J*. malebat τούτων γε. ‖ 21. θεῖον] Correxi ὅσιον : reliqua non expedio. An καὶ περὶ τὸ ὅσιον τῆς ψυχῆς πεπονημένος? cf. XII, 38 : πᾶν ὅσον περὶ χειρουργίαν πεπονημένον. ‖ 23. ἐῶ νῦν : νῦν deleam et mox γοῦν. ‖ 26. [τοῦ] *. ‖ 27. μὲν add. ex *v*. | θεοφιλεῖ μέν] μὲν om. *v*. ‖ 28. περσαίας] περσέας *v*. ‖ 29. κατὰ πλευράν] κατὰ τῆς πλευρᾶς *. ‖ 30. ὁ Μνεῦις τιτρώσκων τῇ κεφαλῇ ἀπέκτεινεν αὐτόν] Absurda verba τῇ κεφαλῇ in codd. incerta sede vagantur. Delevi ea et Mnevim, cujus originem incommoda ejus collocatio prodit, uncis inclusi. ‖ 31. Locus acutioribus criticis committendus. ‖ 38. φωνὴν ᾠδικόν] Delphini musices avidissimi quum non tam *voce* qualicunque quam *cantu* humano delectentur, scribendum est ᾠδὴν σπουδαῖον. Ut hoc loco τὸ μὲν φιλόμουσον αὐτῶν καὶ περὶ τὴν ᾠδὴν σπουδαῖον junguntur, ita μουσά τε καὶ ᾠδή II, 32. φιλῳδία τε καὶ φιλομουσία V, 13. De σπουδαῖος περί τι ne dubites vide XII, 38 : πᾶν ὅσον περὶ χειρουργίαν σπουδαῖον. ‖ 41. οὐ χεῖρόν ἐστι : οὐκ ἔστι χεῖρον *v*. male : vulgaris enim verborum istorum ordo Nostro solennis est, v. I, 55. VI, 42. VII, 19.

P. 192, 2. ἐπαρῆκαν αὐτὸν γνώρισμα τοῦτο εἰ ἐμπέσοι ἄρα τοῦ καὶ πρόσθεν ἁλῶναι αὐτὸν περιφέρει] Scripsi ἀφῆκαν et expunxi verba γνώρισμα—περιφέρει. Vid. Præf. ‖ 7. οἰκτείρειν] οἰκτεῖραι *Vat*. ‖ 11. Σάνον] Σάννον *. ‖ 14. ὀδύρεσθαι] ὀδύρασθαι *G*. ‖ 24. [ὃ] *J*. ‖ 25. [καὶ] παρακατέθετο] καὶ secluserat *J* : ego expunxi. ‖ 27. κνυζομένου] κνυζωμένου *. ‖ 28. ἀνεσόβει] ἀπεσόβει *S*. ‖ 29. εἰ δὲ μὴ *G* : εἴ γε μὴ codd. ‖ 29. ἐν καιροῖς] ἐν και *Vat*. Scripsi ἐν καιρῷ. Alterum inauditum.

Pag. 193, 1. πείρας] Dicitur πείρειν vel διαπείρειν τινά τινι, non πείρειν τι διά τινος. Hinc scripsi διείς, v. VIII, 18. ‖ 3. Malim τῶν στρωμάτων [τῶν] ὑβρισμένων. ‖ 5. γνωρίσαι glossema est. ‖ 7. Τίτου *G* : τόπου codd. | καὶ ἐπὶ — καὶ ἐν τῇ : alterutrum καὶ delendum. | Uncos adjeci. ‖ 10. ἀπέκτεινα μὲν] ἀπέκτεινεν omisso μὲν *. ‖ 12. An ἐπέδειξε? ‖ 16. Λαουαινείῳ] Λαουινίῳ *S*. | τῷδε τῷ] Delevi τῷδε. ‖ 28. Λαουαινείας] Λαουινίας *S*. ‖ 20. ἔκτισε] Ita Freinshemius : ἐνίκησε codd. a quo proprius abest ᾤκισε, cf. v. 23. ‖ 24. Λαουαινείῳ] Λαουινίῳ *S*. ‖ 34. [ἔτι] addidi cum *J*. ‖ 35. ἄπαστοι] ἄψαυστοι *Vind*. 51. ‖ 40. Malis γνωρίζεται δέ. ‖ 41. παρθενείαν] παρθενίαν *V*. ‖ 48. εἰδέναι] ἰδεῖν *S*.

Pag. 194, 1. Μελίτῃ] Ματήλει *Wesseling*. ‖ 4. ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν] Dicendum erat, *quotidie* hæc sacra facta esse, non *per totum diem*. Itaque delendum erat τήν. ‖ 9. ὑπαπέσῃ] ἀπίσῃ *. ‖ 10. ὁ δράκων deletum malim. ‖ 11. κατὰ τὰ εἰθισμένα dittographia esse videtur. ‖ 19. τι acc. ex *V*. ‖ 20. δὲ καὶ ἵππου τὰ οὖρα εἰ ἐπισχεθῇ, παρθένον λύσασαν ἣν φορεῖ ζώνην ἐὰν αὐτὸν παίῃ] Scripsi λέγεται δὲ καὶ ἵππος τὰ οὖρα εἰ ἐπισχεθείη, παρθένος λύσασα ἣν φορεῖ ζώνην ἐὰν αὐτὸν παίσῃ. In his λέγεται *Vaticano* debetur, λύσασα *Parisino c*, ἐπισχε-

θείη et παισῃ mea sunt, Jacobsii reliqua. Similiter inversa oratio VI, 36 : ἀπόλλυνται δὲ αὗται, γυνὴ τὴν ἐπιμήνιον κάθαρσιν καθαιρομένη εἰ διέλθοι μέση τῶν λαχάνων. || 25. ἀποκείρει] ἀποκείρειε *. || 29. Uncos adjeci : frustra. || 36. πλαθεῖσα R : σπασθεῖσα codd. || 43. [[αἱ]] *. || 50. μῦς] μύες *.

Pag. 195, 1. Κορίαν] Κερύνειαν Wesseling. || 2. ταῦτα] τὰ *, cf. II, 13, p. 25, 40. III, 26, p. 47, 35. XIV, 7, p. 236, 41. || 7. ὑφορμοῦσαι τῇ πόλει δέκα νῆες συναπώλοντο τῇ προειρημένῃ] Glossam τῇ πόλει expunxi. || 10. [[τὸ]] *. | Παντεδίδας] παντάκλας c. παντήκλας Vind. 7. Restitui Pantaclea, Ephorum Spartanum, quem indicabant sequentia καθήμενος ἐν τῷ ἐφορείῳ. Meminit ejus Xenophon Hellen. I, 3, 1. II, 3, 10. || 12. Διόνυσον : ita Vat. || 15. Ἀδρανός : ita Vat. || 17. καὶ ἐναργῆ] καὶ om. Vat. || 18. τὰ ἄλλα] τἄλλα *. || 19. ἐς τὸ τῶν δεομένων προχείρως] ἐς τοὺς δεομένους πρόχειρος V. Mox, quoniam τε ante ἅμα καὶ jungi nequit cum πρόχειρος, copulam inserui. Nunc tamen deleto πρόχειρος scripserim καὶ εἰς τοὺς δεομένους εὐμενής τε ἅμα καὶ ἵλεως. || 20. [[ἄλλοτε]] propter sequens νῦν δὲ addidi, cf. VH, IV, 13 : εἰσόμεθα ἄλλοτε. Vide Præf. not. 28. || 29. τε μάλα] τε om. Vat. | εὐγενῶς] εὐμενῶς S. || 30. ἕκαστον] ἑκάστῳ *. || 32. σωφρονοῦσιν] σωφρονίζουσιν G. || 37. Ἕλικα μεστὴν διηνθισμένην καὶ πεποικιλμένην ὑπὸ τῆς φύσεως, κόσμῳ δὲ περιττῷ **] Verba μεστὴν et κόσμῳ δὲ περιττῷ in unum contrahenda (κόσμου περιττοῦ μεστὴν) et in marginem releganda erant. || 39. ποικίλως aliunde irrepsisse videtur. || 41. τοῖς διαστήμασιν ἴσοις] Delevi τοῖς. || 44. Fortasse καὶ πέρας αὐτῷ ταὐτὸν τῆς κινήσεως καὶ τοῦ βίου. Plut. p. 979, D : ταὐτὸν ἔχουσα τοῦ ζῆν καὶ τοῦ κινεῖσθαι πέρας. Apud Herodotum III, 14 ταὐτὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρί, dele τό. || 47. τηνικάδε om. Apost. sed adverbium illud in fine sententiæ bene locum suum tuetur. v. IV, 29. XIV, 26. XV, 6.

Pag. 196, 2. ἕως ψαύσει] ἕως [ἂν] ψαύσῃ *. || 10. βούγλωττον G. βουγλω Vat. βούγλωσσον reliqui codd. || 14. ἐκτεταμένας] ἐντεταμένας Vat. || 15. [[ὁ]] *. || 19. καὶ acc. ex V. || 21. καὶ ἄλλοι δὲ ᾄδονται κιθαρῳδοὶ στικτοὶ τίκτεσθαι] Delevi στικτοί, quod, quum de pisce lineis, non punctis varie distincto sermo sit, absurdum esse patet. Ex primis sequentis vocabuli syllabis natum est. || 23. δὲ ἐκ] Expunxi δέ. || 32. πρόμηκες G : προμήκης et προμήκη codd. || 35. αἱ μὲν πρῶται] Scripsi αἱ μὲν παρ' ἑκάτερα, cf. XII, 25 : ἔχει δὲ πτερύγια καὶ χρυσῷ προσείκασται, ὅσα γε ἰδεῖν, τὰ παρ' ἑκάτερα, καὶ νωτιαῖα ὅσα καὶ ταῦτα χρυσοειδῆ ἔχει. | καὶ ex V. accessit. || 40. ἐλάφου] ἐλέφαντος Gronov. || 41. ἀνετράφη] ἐνετράφη S. || 43. ἐλάφους] ἐλέφαντας Gronov. || 46. Uncos adjeci.

Pag. 197, 1. [[τὸν]] *. | κάλλεα] κάλλαια B. | ἐλέφας] ἔλαφος G. || 2. [[τὴν]] add. S. || 6. Ἀττικὰς καὶ Ἰάδας] Delevi καὶ Ἰάδας ut glossatoris figmentum. || 9. δὲ] δ' οἱ *. || 14. μυῶν] ita G : μυιῶν V, quod restitui. || 18. [[ὁ]] addidi, v. ad p. 167, 18. || 19. ἐκτρέφειν] τρέφειν *. || 21. εὐσεβέστατος] εὐσεβέστερος V. || 24. καὶ οἱ] Delevi καί. || 25. οὐδὲ] οὔτε *. || 27. τῆς καθ' ἑαυτὰ σοφίας οὐκ ἔστιν ἀτυχῆ] ἀτυχὴς cum non significet eum, qui alicujus rei particeps non fiat, scripsi τῆς κ. ἑ. σ. οὐκ ἀτυχεῖ. || 27. ὅπως δ' οὖν] Delevi δέ. || 29. Uncos adjeci. | ἱππεὺς τὴν στρατιάν] Posteriora verba J margini reddenda esse vidit. || 34. [[ἡ]] *, cf. ad p. 187, 8. || 42. ἐπεὶ τὰ ἄλλα καὶ] τὰ ἄλλα ejeci.

Pag. 198, 1. θρέμμα ἀνάγων καὶ μάλα ἀληθὲς ὥσπερ οὖν ἱερεῖον τὸν ἵππον] scripsi θεράπευμα (cf. Plutarch. de Garrul. init.) ἀνάγων καὶ μάλα ἄηθες τὸν ἵππον abjectis verbis ὥσπερ οὖν ἱερεῖον. ἄηθες Reiskius reperit. || 4. οὐδὲν] οὐδὲ ἓν *. | τινων] scripsi τοι. || 11. ἀπαλλάξαι τὸν θεὸν] Delevi dittographiam. Ælianus dixisset τοῦ θεοῦ. || 19. ἐσκίρτα τε καὶ περὶ τὸν νεὼν ἐφριμάττετο] glossam monstrabat prava verborum collocatio. Igitur ejeci περὶ τὸν νεών. || 24. ἀμπέλῳ] ἀμπελῶνι *. | ἐμφυτευθῇ] ἐμφυτεύCΗ *. || 25. καλὸν κλῆμά τε καὶ εὐγενές] Hæc barbara sunt : scribendum aut καλόν τι κλῆμα καὶ εὐγενὲς aut κλῆμα καλόν τε καὶ εὐγενὲς aut κλῆμά τι εὐγενὲς omisso καλόν. Hoc prætuli. τι pro τε V. || 31. καὶ ἐκπλήττεται] καὶ om. V. || 32. τε ὀρθὴν] γοργὴν *. || 33. ἐκφοιτᾷ : an ἐκπίπτει? || 34. νυκτὸς] νύκτωρ * ex more Æliani.

Pag. 199, 7. πολλοῦ, τρόπῳ] πολλῶν ὤνων V. Scripsi πολλῶν πόνων. | βδελυρίας καὶ λαιμαργίας] λαιμαργίας καὶ βδελυρίας V. || 15. ὑπαπῆλθεν] ἀπῆλθεν * || 16. Addidi [[μὲν]]. || 17. ἀμφοτέρων αἴξας] scripsi ἀνωτέρω ᾄξας, cf. III, 45 : ἀνωτέρω ᾆξαι. || 20. ἐπί τι μέσον τοῦ θεοῦ τοῦ νεώ] Rejecto glossemate scripsi ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ νεώ. || 22. Malim τῆς ἐξ ἐκείνων, neque aliter, opinor, scripsit Ælianus XIV, 5, ubi codd. præbent τῆς ἐκείνων ἐπιβουλῆς, cf. VIII, 13 : τῆς ἐπιβουλῆς τῆς ἐξ αὐτοῦ. XIV, 18 : τὴν ἐκ τοῦδε τοῦ ἱππομανοῦς ἐπιβουλήν. || 23. An οὐκοῦν ἐπεὶ [[οἱ]] μηδὲν ἤνυστο? || 24. ὅπερ ἦν : ὅπερ οὖν a. Fort. utrumque jungendum ita : ὅπερ οὖν ἦν. || 28. Malim πάρεισιν. || 44. ζώγριον] ζωγρεῖον *. || 46. συνέσπασεν] συναπέσπασεν *. || 49. τε] δὲ *. || 50. αὐτὸς οὗτος ὁ θεὸς] ὁ αὐτὸς οὗτος θεὸς V.

P. 200, 4. Βάθυλιν] Βάσιλιν *. || 6. [καὶ] αὐτὸ παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ ζῴου] καὶ omisi cum Vat. Præterea restitui vulgatum αὐτῷ : denique quum apud Ælianum παρὰ in talibus significet præter, contra, scribendum erat κατά. || 11. ἐπιτηδειόταται? || 13. ἵπποι] οἱ ἵπποι V. Nunc in vulgata acquiesco. || 20. εἶεν] εἴη * coll. v. 24. || 21. * [[κήτη δὲ]] J. || 24. εἰσι] ἐστι J. || 29. καρχαρόδοντα δὲ στρογγύλους ἔχοντα τοὺς ὀδόντας καὶ ὀξεῖς, λύκος] Delevi glossam. || 30. ταῦτα μέντοι] scribendum erat ταὐτά τοι, cf. v. 25. || 31. ἀμφώδοντα] ἀμφόδοντα *. | Fortasse ὥσπερ οὖν καὶ πιμελὴν ἔχει, ut v. 25. 30. 38. 42. || 32. συνώδοντα] συνόδοντα Vat. || 36. ἐνυδρίς] Ita G idque restituendum : libri ἔνυδρος. || 40. ἔλαφος G : ἐλέφας codd. || 41. Post στεγανόποδα requiro δέ. | [ὁ] ἄνθρωπος] ὁ om. a. || 42. Post χὴν in codd. et edd. manifestum glossema addebatur δερμόπτερος δὲ νυκτερίς, quod delevi. || 43. τὴν δὲ ἄλλην τῶν ἄλλων] ἄλλην cum R expunxi. || 45. ζώων] ζῴων Vat. || 46. ταὐτὸν] ταὐτὰ V.

Pag. 201, 10. δοκοῦσι G : δοκοῦσιν εἶναι codd. || 14. ἕκαστόν [φησι]] φησι om. Vat. || 17. κατὰ τὴν Οἴνιδα] κατ' Ἀτώθιδα Bunsen. Ægypt. II. p. 46. | βασιλεύοντα uncis circumdedi. || 29. καλουμένῳ] ᾀδομένῳ *. || 31. ὄψιν] φύξιν *. || 33. ἀσύνεργον] Vox nihili Gesnero debita : σύνεργον codd. Scripsi cum J. ὡς : possis etiam

οὐχὶ vel οὐ σύνεργον μέν, cf. p. 140, 31. || 35. οὐ πάνυ τι] οὐ πάνυ τι*.

LIBER XII.

Pag. 202, 4. ὀρροί] ὀρροίω *Vat.*, unde ὀρρῷ scripsi. || 8. δι' ὃν] διότι*, qua particula Ælianus usus est XII, 2. || 9. ἐκβάλλοιεν] ἐκβάλοιεν *V.* || 11. ἐπακούσαντες] ὑπακούσαντες*. cf. XII, 30 : χειροήθεις ἰχθῦς καὶ ὑπακούοντες τῇ κλήσει. || 13. τούτους delendum videtur. || 22. ἐμπιμπλάμενοι] ἐμπιπλάμενοι *Vat.* | οὕτω] οὕτως *V.* || 23. εἰκότως suspectum. || 25. δὲ οὖν] δ' οὖν edd. ante *J.* || 29. ἄξια] ἄξιον*. || 32. αἰδῶ : vox corrupta. || 33. [τὰ] τοιαῦτα] τὰ a *Gesnero* de conj. insertum fortasse expellere debebam, v. II, 33 : ὁ γὰρ τοιαῦτα εἰπών. || 34. γοῦν] δ' οὖν*. || 37. πτερύγων] πτερῶν *G.*

Pag. 203, 6. κέγχρης] κερχνῆς *Vat.*, unde scripsi κερχνῆς. || 12. Post μέρμνον excidit ἀνάπτουσι vel simile quid. Lacunam signavi. || 13. καὶ ἄλλον δὲ ἄλλῳ θεῷ] δὲ delevi. | δὲ] δὴ*. || 16. διάφορα καὶ διαφόρως] καὶ διαφόρως om. *V.* || 20. τήνδε] τὴν δὲ*. || 22. καὶ ἕρπειν ἤδη καὶ τούς γε ὑμνησίους δράκοντας ἣ Ἥρα ἔπεμπεν αὐτῷ] verba καὶ—αὐτῷ cum *V.* ejeci. || 23. μῦς] μῦν *V.* cf. v. 18 : γαλῆν. || 24. Ἀπόλλω] Ἀπόλλωνα *Vat.* || 25. Σμίνθιον, cf. *Osann.* in Anall. Phil. et Pæd. 1853. p. 549. Iterum hæc forma legitur p. 204, 2. sed Ἀπόλλωνι Σμινθεῖ v. 37. || 27. σμίνθιον] σμίνθον *V.* || 29. εἰς τοὺς Σμινθίους] ἐν τῷ Σμινθείῳ*. || 30. καὶ φωλεύουσι] Delevi καί. || 35. ἀώρους] ἄωρα *G.* || 39. ἐς τόνδε τὸν] τόνδε *Schneiderus* ejiciendum intellexit. || 44. ἐκπίπτειν] ἐκπίπτει *Vat.* || 51. [τὴν] τῶν] τὴν om. *Vat.*

Pag. 204, 3. καὶ εἰς] καὶ om. *V.* || 6. καὶ ἀπελθόντων] καὶ cum nonnullis codd. expuli. || 13. Post οὖν *Apostolius* addit τῶν ἀνθρώπων, recte, opinor. || 16. καὶ δότε γε : γε cum eodem *Apost.* omittendum videtur. || 19. ἐκόμπαζεν] ἐκόμπαζέ τε *V.* || 26. θαλάσσης] θαλάττης *a.* || 27. Post ἐῶσιν in codd. et edd. addebantur verba ἐγὼ δὲ εἶδον καὶ τέττιγας εἴραντάς τινας καὶ πιπράσκοντας ἐπὶ δεῖπνον (leg. δείπνῳ) καὶ μάλα γε ἐδείπνει (ἄδειπνον *G*; leg. ἀδείπνῳ), quæ delevi. || 28. τολμῶσι καὶ ἐσθίειν ὑμῶν καὶ τεττίγων ἀφειδῶς ἔχουσιν] καὶ ἐσθίειν—ἔχουσιν om. *a.* Sed fort. καὶ ἐσθίειν ὑμῶν genuinum. || 39. δίαιται corruptum est. || 41. πρὸς [τὴν] ἑσπέραν] Uncos delendos fuisse ex πρὸς τὴν ἕω patet. || 43. ὑγείας] ὑγιείας *S.* | πλησίον glossatoris esse videtur. || 44. τῶν εὐτραφῶν μόσχος] μόσχος τῶν εὐτραφῶν *J.* || 45. ἵνα] ἦν *J.* || 46. ἀθηρίας : fortasse ἀηθείας.

Pag. 205, 2. ἐστι καὶ αὐτὸν] καὶ αὐτὸν delevi. || 4. Uncos addidi. || 5. Ἡλιούπολιν] Ἡλίου πόλιν *m.* || 11. ὁρμὴν] ὀργὴν *Vat.* cf. IV, 45 : εἰς δικαίαν προελθεῖν ὀργήν. || 13. αὐτὴν] αὐτὸν *G.* || 16. θηρσὶ] θήρεσσι nescio quis. || 21. [γε] *R.* || 30. οὖν] γοῦν *R.* || 32. θῆρα λέοντα : cf. *Lobeck.* Par. p. 266. not. || 34. ἀπεκρίναμεν] ἀπεκρίναμεν *R.* || 35. Addidi [δέ], cf. X, 48 : ἥπερ οὖν καὶ ἄνω λέλεκται καὶ νῦν δὲ οὐχ ἥκιστα. XIV, 4 : ἰχθύος θαλαττίου πέρι εἶπον (insere καὶ) ἀνωτέρω καὶ νῦν δὲ εἰρήσεται ὅσα προσακήκοα. XVI, 24 : ὑπὲρ τῶν ἵππων τῶν καλουμένων λυκοσπάδων εἶπον καὶ ἀνωτέρω καὶ νῦν δὲ εἰρήσεται ὅσα προσακήκοα ἴδια. || 39. ἐνακμαζούσης ἔτι τῇ φλογί] ἔτι om. *V.* Correxi ἐνακμάζουσι omissis verbis τῇ φλογί, quæ sciolus superioribus τῇ λαμπηδόνι adscripserat. | ῥώμης] ῥώμης *G.* || 43. τὸ] τὰ*. || 44. μηδὲ ἰδίᾳ μηδὲ καθ' ἑαυτόν] μὴ ἰδ. μ. κ. ἑ. *Vat.* cf. XIII, 19 : πρὸς τὸ μὴ ἐλινύειν μηδὲ ὀκνεῖν. XVII, 40 : οὐκ ἄνωθεν οὐδὲ ἐξ ἀρχῆς. *Eurip.* Heracl. 969 : μὴ ζῆν μηδ' ὁρᾶν φάος τόδε. || 45. νεοττειαν] νεοττίαν *V.* Scripsi νεοττιάν.

Pag. 206, 1. Adjeci [τοι]. || 2. δέ οἱ] οἱ delevi cum edd. ante *J.* || 6. κίγκλου] κίγκλος Meinekius. || 7. πρεσβυτέρου] πρεσβύτου *Vat.* || 10. Αὐτοκράτης *G* : αὐτοκρατήσας codd. || 20. μύες *G* : μῦς codd. || 22. Scr. ἔνθεν [τοι] καί. || 29. μὲν ἐν] μὲν om. *Vat.* || 31. μῦς] μύας*. || 38. Uncos adjeci. || 47. κατάρατος [μαστροπὸς] ὅστ'] μαστροπὸς delevit Bentleius.

Pag. 207, 1. λόγοι· τραχὺ γάρ. Ἀντίαι αὐτῷ] λόγον. τραχεῖαι δὲ αὐτῷ *V.* unde δὲ assumsi. || 3. οὖν ex *V.* accessit. || 14. ὠθεῖται] ὠθεῖ τε *V.* || 16. φύσα] φῦσα *m.* || 19. συναύξει] συναύξεται*. | εὐτραφής—λεπτότερος] εὐτραφὲς—λεπτότερον*. || 21. γλάνις *S* : λάγνις codd. || 26. τῇ ante τῶν accessit e *V.* || 32. κακουργία καὶ ἐκείνη] καὶ ἐκείνη delevi, sed scripserit Ælianus κροκ. δὲ κακ. εἰς ἀνθρ. τε θήραν καὶ ζώου ἑτέρου ἐκείνη ἐστίν. || 33. [ἐτράπη] τὴν ἀτραπὸν] ἐτράπη om. *V.* || 36. ταύτην *Pauwius* : ταύτῃ codd. | καὶ πολλῷ] καὶ om. *r.* || 37. καὶ ante ἐμπλ. acc. ex *Vat.* | καὶ ἐγχεῖ] καὶ om. *Vat.* || 41. ὑπεπήδησεν] vox hic tantum et in dubio Josephi loco lecta; malim ἐπεπήδησεν cum *R.* || 45. ἀκοῦσαι ad glossatorem refero.

Pag. 208, 14. μοιχίδιον] μοιχιδίου *R.* || 15. μοι [τοῦτο], ἦ δ' ὅς, [ὁ] ὄνος] τοῦτο et ὁ om. *V.* | βιασάμενος κατὰ τύχην κυῆσαι] Delevi κυῆσαι et scripsi βιάσασθαι. Bene nunc sequitur τῆς βίας ταύτης. || 17. προσελθεῖν] προελθεῖν *V.* || 21. ὑπομεῖναι] ὑπομείνῃ *c.*, unde feci ὑπομείνειε. || 23. ἐκπίπτει : ita *Vat.* || 27. πλανᾶσθαι] ἀλεαίνεσθαι*. || 32. διαρκὲς] διαρκεῖ *V.* || 34. συμμένει : ita *Vat.* || 43. καὶ ante ἐς ἄκραν expunxerim.

Pag. 209, 10. ὀδυνῶντος] οἰδάνοντος *Pauwius.* || 12. ῥηγνυμένη *Trillerus.* || 13. γὰρ] scripsi δέ : sed fortasse debebam δὲ ἄρα. || 17. ῥύμης *G* : ῥώμης codd. || 19. [καὶ] λεπτὰ] Delevi uncos. || 21. πρὸς μῆκος προήκοντα] Scripsi εἰς, v. XIV, 9 : ἧπάρ τε ἐνέκειτό οἱ προῆκον εἰς μῆκος. Ita προήκειν εἰς ὀξὺ XIV, 23. εἰς δύο πήχεις XVI, 11. εἰς μέγεθος XIV 26. εἰς πεντακόσια ἔτη τοῦ βίου X, 14. εἰς τριάκοντα ὀργυιάς—εἰς δέκα ὀργυιὰς II, 21. || 29. θρηνώδεις] τενθρηνιώδεις *S.* || 33. τῶνδε τῶν] τῶνδε om. *Vat.* || 37. τούτων] τούτου *V.* || 38. Distingue : φλέβες, ταύτῃ τοι καὶ ἐρρωμέναι ἧττον, formula enim ταύτῃ τοι καὶ apud Æl. semper principium sententiæ efficit. || 40. τις ἐπισύρροια πολλὴ] ἥ γε πολλὴ ἐπίρροια *V.* Vox ἐπισύρροια ex hoc solo loco lexicis inserta est; ἐπίρροια sive ἐπιρροὴ ter præterea apud Nostrum legitur. | Delevi καὶ ante ταύταις.

Pag. 210, 10. τοῦτον] τοῦτο *Apost.* Fortasse post τίκτει excidit ἄρρεν vel simile quid. || 12. ὁ ἀετὸς] Expunxi articulum. || 20. ἀλλ' Ἀχαιμένη μὲν] ἀλλ' *G* de suo intulit; μὴν pro μὲν *V.* : unde scripsi quod Æliani oratio flagitabat Ἀχαιμένη [γε] μήν. || 25. [οὖν] ὅταν] Delevi uncos. || 28. Ἀδώνιδος] Ἀναΐτιδος *Valesius.* || 29. ἐνταῦθα] ἐνταυθοῖ *V.*, quod accentu reficto suscepi. || 36. Malim κυαναῖς, quæ forma alibi apud Æl. legitur. || 38. θάλασσαν acc. ex *V.* || 40. διατέμνει χρυσῆ] χρυσῆ cum *J* ejeci. || 42. ὑποπέρυκε] πέφυκε*.

Pag. 211, 2. ὁ χάραξ ὁ καλούμενος] Posteriorem ar-

ticulum expunxi. Vide ad p. 100, 44. ‖ 5. χρυσοειδῆ ἔχει] ἔχει χρυσοειδῆ *Vat.* ‖ 8. ἄρα γε σκιαὶ] ἀραστεγκιαὶ *V.* unde effeci ἄρα στιγμαί. ‖ 9. εἰσγράφουσιν] γράφουσιν *V.* cf. *Lobeck.* ad *Phryn.* p. 122. *Pierson.* ad *Herodian.* p. 477. ‖ 12. κεντοῦσί γε] τε *R.* v. IV, 2 : Ἐρυκῖνοί τε αὐτοὶ καὶ μέντοι καὶ ὅσον ἐν τῇ Σικελίᾳ πάσῃ. 57 : λήθην τε καταχεῖσθαι τῷ πληγέντι ὁ αὐτὸς λέγει καὶ μέντοι καὶ ἀχλὺν κατὰ τῶν ὀμμάτων πολλὴν ἐπιγίνεσθαι. ‖ 13. χαλεπὰς τὰ κέντρα] τὰ κέντρα inepte in fine periodi positum et more parum Æilaneo cum plurali ἐνεργάζονται conjunctum glossæ speciem refert. Itaque delevi. ‖ 16. [τῇ] θαλάττῃ] τῇ habet *Vat.* Abjeci uncos. ‖ 17. ἀλλὰ σελαχῶδες ζῷον, οἱονεὶ ἄλεπον]. Verba οἱονεὶ ἄλεπον glossatori debentur, qui οἱονεὶ ἀλεπίδωτον dederat respiciens XI, 37 : καλεῖται δὲ σελάχια, ὅσα οὐκ ἔχει λεπίδας. ‖ 22. τὸ [δ'] ἄλλο] Uncos delevi. ‖ 25. τῷ χερσαίῳ] τοῦ χερσαίου *. ‖ 27. οὐκ ἐπ'] Expunxi οὐκ. ‖ 28. σιμοειδὲς δὲ τῇ] σιμοειδὲς Gesneri commentum est : libri συμφυῶς, quod expulso δὲ restitui. ‖ 35. Scr. μεταμφιεσάμενος. | ὑπὸ] ἀπὸ *Vat.*

Pag. 212, 4. τοῦτον acc. ex *Vat.* ‖ 5. καὶ τοιοῦτος] καὶ om. *V.* 7. ‖ an ἐντεῦθεν? ‖ 8. τούτων : ita *Vat.* ‖ 10. Malim Πτολεμαῖος. ‖ 14. ἐ ν εστῶ τί *Vat.* Fortasse omisso μὲν scribendum ἐν Κασσώπῃ. ‖ 19. ἔστι κρήνη] ἐν κρήνῃ *J.* ‖ 22. εἰς τόδε ἄγαλμα] εἰς τὸ ἄγαλμα δέ *, cf. Plut. Moral. p. 301, F. ‖ 33. Τίγριδος] Τίγρητος *V.* ‖ 34. εἰς βυθὸν κάτω] Uncos adjeci. ‖ 36 Βούρρας] Ἀβόρρας * coll. Strab. p. 747 extr. ‖ 43. [Ἀριστοδήμου τοῦ] addidi cum *Sylburgio.* ‖ 44. Κλεάδα] κλεόδου *V.* Κλεόδα *Lobeck.* Parall. p. 229. ‖ 49. Λακεδαιμονίαν] Λακεδαίμονα *Vat.*

Pag. 213, 2. ἐντεῦθέν] ἐνταῦθά *V.* ‖ 4. οἱ δὲ γίνονται κατὰ] γίνονται δὴ κατὰ *v.*, unde scripsi γίνονται δὲ κατά. ‖ 5. [δὲ] αὐτοῖς] Uncos abjeci. | ποιμένος] ποίμνης *G.* ‖ 7. Θεσάνδρου] Θερσάνδρου *v.* ‖ 8. Κλεωναίου *S.* ‖ 11. μὲν seclusi. ‖ 13. ἀξιόζηλα αὐτῆς] Delevi pronomen. ‖ 16. ἀποδείκνυται] ἐπιδείκνυται *. ‖ 18. Locus conclamatus. | οὖν ἄρα male juncta : itaque illud uncis circumdedi. ‖ 29. ἐπάγουσι] ἐπάγονται *v.* qui Æliani consuetudinem optime tuitus est, cf. X, 29 : ἐπάγεται (Ἀπίων) τοὺς ἐν Ἑρμοῦ πόλει ἱερέας μάρτυρας. XII, 10 : καὶ μάρτυρά γε Κρατῖνον ἐπάγονται. Sed abstinuit medio Noster in formula μαρτύριον ἐπάγειν IV, 53. X, 24. XVII, 17. ‖ 41. χηνῶν κύνες] κύνες χηνῶν *v.* ‖ 43. καὶ πάνυ καρτερῶς, καὶ ὠσάμενοί γε] καὶ πάνυ κ. ὠσάμενοι *. *R* : κυκλωσάμενοι. ‖ 45. Καπετωλίου] Καπετωλίνου *.

Pag. 214, 5. τῆς νυκτὸς τὸ ἀόρατον] Scripsit Ælianus τ. ν. τὸ ἄκρατον, cf. fragm. 329 : καὶ νυκτὸς γενομένης ἀκράτου. Quod mox sequitur ἐλλοχήσαντες, recte a *J* per φυλάττοντες explicatum est, v. XIV, 7 : καὶ ἀναχωρήσας ἐλλοχᾷ τὸ πραττόμενον. ‖ 8. ἐπιθήσεσθαι] ἐπιθέσθαι *. ‖ 9. ἐκ καὶ : typothetarum sphalma : corr. καὶ ἐκ. ‖ 10. ἂν καὶ αὐτὸς καὶ ἡ] Hæc male mutavi. ‖ 11. ῥιφθεῖσαν] ῥιφεῖσαν *V.* cf. ῥιφέντος XVI, 8. ἐξερρίφησαν VH. VI, 12. Eandem formam Æliano reddendam arbitror XVI, 39, ubi codd. ἐρρίφθη exhibent. ‖ 17. ταῖς τεταγμέναις] ταῖς om. *a. m.* ‖ 19. καὶ ταῦτα μὲν] Correxi καὶ ταῦτα μέντοι, v. X, 45 : καὶ ταῦτα μέντοι κυνῶν προσακήκοα. Vide etiam IV, 27. VI, 39. XIV, 21. XVI, 18. ‖ 35. γαμοδαίσια *G* : γαμοδέσια codd. ‖ 41. *ἂν ἀρίστην] ἀνθρωπορραίστῃ *Unger.* Parad. Theb. p. 420. Sed suffecerit fortasse ὠρηστῇ, cf. *Rhoer.* ad *Porph.* de Abst. p. 200. ‖ 41. ἔτρεφον] τρέφουσι *a.* ‖ 46. *ἐν μυρίνθῳ] ἐν Ἀμαρύνθῳ *Gronov.* ‖ 48. Ἀρίφρου] Ἀρίφρονος *S.*

Pag. 215, 5. συμμετῴκισαν τῷ] συμμετῳκίσαντο *Valck.* Ego articulum servavi. ‖ 6. ἀπέδησαν] ἀπέσβησαν *J.* ‖ 9. ποταμὸς ὢν glossam sapit. ‖ 11. ἐγίνετο] γίνεται *. ‖ 13. τοι acc. ex *V.* | ἀργιδόειον] ἀργείδοιον *Vat.* ἀργίδοιον *Lobeck.* Pr. Path. p. 431. not. ‖ 22. δὲ] δὲ καὶ *Vat.* ‖ 23. τοῖς Κλαζομενίοις] τὴν Κλαζομενίαν *Vat.* ‖ 29. Ἀλίᾳ] Ἀλίᾳ *. | περιιούσης] παριούσῃ *G.* ‖ 38. ὁ λύκος] Articulum sepsi. ‖ 40. Μανδράβουλος] Μανδρόβωλος *Vat.* Apud *Lucianum* V. H. I, 16 pro Ἀερόκορδακες legendum est Ἀεροκάρδακες.

Pag. 216, 1. Φάυλλον *J.* ‖ 11. an προήκει? ‖ 16. χελώνειον] χελώνιον *V.* ‖ 20 τούτοις [τοι]] Delevi uncos. ‖ 30. ἕκαστα] ῥᾷστα *G.* ‖ 31. δικτυεία *S* : δικτυία codd. Adjeci [καὶ]. ‖ 33. ἀλισμένῳ si in *b* est, librarii arbitrio tribuendum ; in *Vaticano* enim, illius codicis archetypo, distincte legitur ἀλισκομένῳ. Hoc ipsum Ælianus tuetur XV, 5 : ὡς ἀλούσης πόλεως. ‖ 40. ἐμπίπτοι] ἐμπίπτει *Vat.* ‖ 42. διακόντωσις] ἀκόντωσις typothetarum error est : corr. κόντωσις cum *S.* ‖ 44. ἔλαιον] ἐλαίας *G*, nisi ἐλαΐνην scribendum. | πυρία] πυρεῖα *V.* ‖ 45. [δεῖται δὲ] excidisse vidit *S.* cf. p. 217, 16. ‖ 46. [καὶ] adjeci cum *J.*

Pag. 217, 1. πρέπει, δοκεῖν,] πρέπει δοκεῖ *Vat.* πρέπειν δοκεῖ *G.* ‖ 2. βρόχων] ἀβρόχων *a.* cf. Thes. Didot. V, p. 1912, C. ‖ 3. Typothetæ negligentia unci alieno loco positi : sepseram καὶ λίθου. | θαλασσίου] θαλαττίου *Vat.* ‖ 5. σοφώτατόν-πρεπωδέστατον] σοφωτάτη-πρεπωδεστάτη *G.* cf. p. 216, 42 : ἀνδρειοτάτη. ‖ 7. γὰρ] δὲ ἄρα *. | τριχῶν [ὧν] τὰς χρόας [εἶναι χρὴ] λευκὰς conj. Bernhardy : λευκῶν καὶ μελαινῶν καὶ πυρρῶν καὶ μεσαιπολίων *S.* ‖ 11. τερίνθῳ] τερμίνθῳ *S.* ‖ 13. Malim λευκοῖς ἢ μέλασι ἢ ποικ. ‖ 16. βρόχων] ἀβρόχων *M. m. V.* ‖ 27. ἐς τὸν θυμὸν] Delevi articulum. | δεσπότην] δοῦλος εἶναι καὶ δεσπότης *V.* Hinc scripsi δοῦλος εἶναι καὶ δεσμώτης. ‖ 28. ταῖς expungam. ‖ 30. ὡς πληροῦν τὴν γαστέρα καὶ θέλγειν τὸν θυμὸν] Male παρατιθέντες sine objecto effertur : itaque scripsi ὅσα πληροῖ τ. γ. καὶ θέλγει τ. θ. ‖ 33. καὶ ὀρθῶσαι sepsi. ‖ 37. θόρνυται] στόρνυται *V.* ‖ 40. καταδεδεμένος] Uncis circumdedi : videtur enim hæc vox nihil esse nisi varia lectio præcedentis δεδεμένος. *J* malebat καταδόμενος. ‖ 45. ὅπῃ-ἐπάγῃ] ἀπάγῃ *V.* Præterea scribendum erat ὅποι, v. Epilog. p. 296, 40. ‖ 46. παρατείνῃ] ἐπανατείνῃ *J.* ‖ 48. κλάδους] κλάδον *Vat.* ‖ 50. [τῶν] adjeci cum *J.*

Pag. 218, 3. [δὴ] *. ‖ 7. ὑπ'] ἐπ' *. ‖ 9. κύκλωνος] Κυκλέος *Salmas.* ‖ 11. καὶ μάρτυρα] καὶ om *v.* ‖ 15-30. Codicum lectiones prostant apud Bergkium, cujus crisin presse secutus sum, v. Poet. Lyr. Gr. p. 662 sq. ‖ 34. καὶ ὑπὸ] Delevi ὑπό. ‖ 37. λέγω] ἐρῶ *. ἐγὼ et ἐρῶ confusa VH. 2, 21. ‖ 42. [καὶ] *. | ῥᾳδίως corruptum est : exspectes τὸ ᾀδόμενον vel τὸ ᾆσμα. ‖ 46. ἐξεπέπληγεν καὶ διὰ τὸ ἄηθες] Verba διὰ τὸ ἄηθες glossam esse copula arguit.

Pag. 219, 1. Malim ἀκράτως. Possis etiam ἄκρατος καὶ ἄμαχος. Sic certe non opus articulo, quem *R*

auctore inserui. || 3. ἐγγόνων] ἐκγόνων*. || 4. καὶ χώρων expungam ; alius fortasse scripserit καὶ νομῶν. || 7. ἕλκονται] ἕλκεται R. || 14. ἐμπλάσσονται] ἐμπαλάσσονται S. || 15. τῶν λόχων] τὸν λόχον Vat.

LIBER XIII.

Pag. 220, 1. Μίδου G : Μήδου codd. || 13. περιῄει] περιῄειν R. || 15. [ὅσον] οὐδὲ] ὅσον om. V. || 17. δὲ] δὴ V. || 23. οὐδὲν] οὐδὲ ἓν edd. ante J. || 24. ἐπ'] ἀπ' *. || 25. περὶ] περιπαίρει R. | κυκλόστομον] λυκόστομον G. || 28. ὑπηρετεῖ] ὑπερέττει V. | δέ οἱ καὶ παῖς] καὶ expunxi. || 30. παρασκιρτῶσιν] περισκιρτῶσιν V. || 33. τεθνηκὼς μὲν] μὲν τεθνηκὼς V. | διασπασθεὶς] Hoc non intelligo : dedi σκευασθείς, supra enim Æl. piscem illum ἡμιτάριχον esse scripserat. || 40. θαλαττίου] θαλαττίας G. || 42. ἄλλο] ἄλλη Gronov.

Pag. 221, 3. καθημένην G : καθειμένην codd. || 4. αὐτῷ δὲ τὸ ἧπαρ] Scripsi τὸ δὲ ἧπαρ αὐτῷ* : sed vide αὐτὸς similiter initio sententiæ positum XIV, 8, p. 237, 9 : αὐτὸν αἰδεσθέντων τῶν Ἐ. || 15. Locus corruptus. || 17. Ἴδας Casaubonus : Ἥρας codd. || 18. Scrib. καὶ προσέτι [καὶ] Μώσαις, v. XII, 29 : καὶ προσέτι καὶ ψυχρόν. XIV, 28 : καὶ προσέτι καὶ τοὺς Τρίτωνας. | μούσαις] Μώσαις Hemsterh. || 24. ἕλκουσι γὰρ αὐτὸν καὶ κακῶς] ἕλκοι γ. αὐτὸν κ. κακοῖ*. || 27. ἐγγόνοις] ἐκγόνοις Vat. || 38. οὐκοῦν καὶ διὰ] καὶ expunxi || 41. Ἰβηρικῆς] ἰβηρικῶν V.

Pag. 222, 4. δὲ] δὴ V. || 16. τὸν κίνδυνον μνήμῃ] μνήμῃ τὸν κ. S. | συνεισελθεῖν] συνελθεῖν S. || 17. συνέσπευδον] συσπεύδειν, adjuvare, ab hoc loco alienum : itaque correxi ἔσπευδον. || 21. πολέμιον G : πόλεμον codd. || 24. δρυοτόμοι : ita Vat. || 27. καὶ τὸ κακοῦργον] καὶ delevi. || 33. τῷ βουτύρῳ] Expunxi τῷ, v. IX, 54. || 39. ὑποπαύσωνται] ἀποπαύσωνται V. || 45. τιθασευμένῳ] τετιθασευμένῳ R. || 49. ἀθροίσαντες] ἀθροίσοντες V. || 50. καὶ ὀσμῇ] καὶ om. V.

Pag. 223, 7. κομίσει] κομίσῃ edd. ante J. || 13. πηχῶν] πήχεων*. || 15. Πραίσιοι] Πράσιοι*. | τάττοιντο τῶνδε] inverso ordine Vat. || 19. τοῦτο] οὐ*. || 22. ἔχουσι] ἔχοντας R et S. Nunc tamen præfero Jacobsii conjecturam ἀκόλαστον γὰρ ἔχουσι. || 24. περικυκλεῖν καὶ περιδινεῖσθαι] Verba περικυκλεῖν καὶ ex v. 28 huc transvecta esse videntur : certe περικυκλεῖν, quod transitive intelligi solet, non recte cum intransitivo περιδινεῖσθαι conjungi apparet. || 25. καὶ ἧπερ εἶδον ἀστόμους : S conj. καίπερ ἀστόμους, ὡς εἶπον : J καίπερ, ᾗ εἶπον vel καί, ᾗπερ εἶπον, ἀστόμους. Mihi verba εἶδον ἀστόμους glossæ speciem præ se ferre et ab eodem interpolatore profecta esse videntur, qui XV, 26 scripsit εἶδον τούτους, Λιβυκοί εἰσιν. De ᾗπερ autem quid statuam anceps hæreo. || 31. καὶ δύο] καὶ delevi. || 32. γυμνοῦ : ὄντος addit Bernhardy : malim ἐπὶ γυμνοῦ τοῦ νώτου. || 33. Post ἐλευθέρου ex V. φέρει adjiciendum. | [δύο] ante παρ' ἑκάτερα addit R. || 39. ζωαγρείᾳ] ζωγρείᾳ S. || 45. αἰσθάνονται S, quem sequi debebam. || 47. ἐν ἀγρίοις τοῖς ὄρεσιν] ἄκροις R. Sed v. Epilog. p. 297, 1 : ἐν ὄρεσιν ἀγρίοις. || 49. [καὶ ἡ] τῇ ὀσμῇ] καὶ ἡ om. b.

Pag. 224, 5. ἡ πάγη] Articulum expunxi. || 9. ἐνιότε οὐχ ἧττον δρόμῳ ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τέχνῃ] Verba ἐνιότε δρόμῳ interpolatori deberi ex v. 30 : ἡ δὲ ἐπελθοῦσα κατέσχεν αὐτὸν οὐ μὰ Δία δρόμῳ, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ καὶ τῷ δόλῳ καθελοῦσα apparet. Vide præterea Porphyr. de Abst. III, 26 : οὐθὲν γὰρ ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων ἔνιοι κακοποιοί τε τῶν πλησίον εἰσίν. Plutarch. Mor. p. 10, B : ἃ τοίνυν τῶν εἰρημένων οὐδενὸς ἧττον ἐστιν ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτηδευτέα τοῖς νέοις καὶ δὴ λεκτέον, ubi ἐστιν eliminandum est. || 15. οὐκ ἂν τρυφῶν] οὐ τρυφῶν V. || 16. ἀλλά τε ἅμα] ἀλλ' ἅμα τε Vat. cf. III, 2 : ἀλλὰ ἅμα τε διήνυσαν τὸν προκείμενον δρόμον καὶ ἀποβάντες νέμεσθαι ἴασι. || 17. Malim ἀνύτει. || 19. κατ' ἴχνος ἐστι] εἶσι S. Scripsi ἵεται. || 28. ὅταν αὐτὸν δρόμος ἐκ δρόμου διαλάβῃ. « Vulgaris usus posceret ἐκλάβῃ vel καταλάβῃ. » Jacobs. Cf. Epist. 18 : ἄκρα τε αὐτὸν ἐξ ἄκρας διαλαμβάνει. || 30. οὐ μὰ Δία δρόμῳ, ἀλλὰ γὰρ τῷ χρόνῳ] γὰρ omisi cum V. cf. XVII, 17 : καὶ ἐν οἰκίᾳ ἀλώπηξ φανεῖται οὐ μὰ Δία ἐπὶ λύμῃ-ἀλλὰ οἷα τιθασός. XVII, 37 : ἔμελλεν οὐ μὰ Δί' ἀπολεῖν, ἀλλ' ἀπολεῖσθαι. XIV, 26 : ἔοικεν οὐ μὰ Δία νηΐ—ἀλλὰ λόχῳ. XI, 10 : οὐ καθίζων μὰ Δία κόρας ἐπί τινων τριπόδων-ἀλλ' ὁ μέν τις εὔχεται τῷ θεῷ τῷδε. || 34. καὶ μὴν] καὶ δὴ V. || 35. Scrib. ἴχνια cum V. || 40. fortasse [καὶ] μᾶλλον. || 42. γηδίῳ δασεῖ] Scripsi ληίῳ βαθεῖ, cf. I, 47 : ὁ δὲ ἐντυγχάνει ληίῳ βαθεῖ. || 43. ἑαυτῷ] ἑαυτοῦ V. | ἀμήχανον τὴν σκέπην] τὴν delevi. Tum pro ἀμήχανον, de quo rectissime dubitabat J, scripsi ἄμαχον. ἀμήχανος bis præterea apud Æl. legitur, XVI, 21 : ἀμηχάνῳ τῷ τάχει, ubi ἀμάχῳ flagitatur, et XI, 1, p. 187, 14. || 48. Propter ἐκτρίφει malim ἄρρενα λαγών. Porro deleam δή, quod ex antecedentibus huc irrepsit. | καὶ ἔχειν] ἔχειν om. V. || 49. ὡς τῆς] καὶ τῆς V.

Pag. 225, 3. ἐξογκωθῆναι] ἐξωγκῶσθαι V. || 4. τι] τε οὖν V. || 5 λαγὼς] Scripsi λαγιδεῖς. || 8. ἐξέτριψαν] διέτριψαν Gronov. || 12. ἦν εἰκὸς] Scripsi οἷα εἰκὸς ex more Nostri. ᾗ et οἷα confusa IV, 45. || 14. καὶ δεῖγμα] καὶ om. V. || 19. αὐ ἀγ ὐκ εὔχαρι ὄν (sic) Vat. || 26. τὸ σῶμα] τοῦ σώματος V., unde correxi τῷ σώματι. || 29. αὐτοῖς? | τοῦτο πόρρω μὲν] πόρρω om. V. || 33. πάντως J. || 34. [τὰ] adjeci cum J, v. IX, 66 : ἐς τὰ ἤθη τὰ οἰκεῖα. II, 1 : τὰ ἤθη τὰ τῶν Θρᾳκῶν. Desideratur articulus in his locis : I, 5 : ἐς ἤθη τὰ τῶν ἰχθύων. V, 13 VI, 40 : ἐς ἤθη τὰ οἰκεῖα. XV, 27 : εἰς ἤθη τὰ ἑαυτῶν. XVI, 10 : ἐς ἤθη τὰ ὑλαῖα. || 44. αὐτοὺς] αὑτοὺς*. || 47. τὸν νῶτον] τῶν νώτων V. || 49. ἰθὺν] Scripsi εὐθύν, v. ad p. 254, 11.

Pag. 226, 5. πάνυ] πᾶν V. || 6. ἀλλὰ καί τι] Delevi καί. || 7. ὑπὸ τοῦ συντόνου τοῦ δρόμου] τοῦ a G illatum videtur. Malim ὑπὸ τοῦ συντόνου δρόμου. || 23. ἔνθεν τοι τοῖς] συνθέοντες τοῖς J. || 28. ἀποκλίνοντες] ἀποκλίναντες V. || 30. καὶ ἀδοκήτου] Expunxi καί. || 33. ἔτι G : ὅτι codd. || 38. λαγῷ αἵ τε] Delevi αἵ τε. || 40. πεπιασμένοι G : πεπιεσμένοι codd. || 43. δὲ καὶ τούτων] καὶ ejeci. || 47. οὗτοι] ἄλλοι*. | Inserui [συνυφασμένοι], v. XIII, 18 : καὶ γάρ εἰσιν ἄλση σκιερὰ καὶ νομὴ σύμφυτος καὶ κλάδοι δι' ἀλλήλων συνυφασμένοι. Similiter VIII, 18 : ἔχεται ἀλλήλων ὡς συνυφασμένα. XV, 3 : ἀλλήλοις συνυφασμένοι νήχονται. XV, 5 : δύο πρέμνα ἐλάτης ὑψηλὰ δοκίσι πλατείαις διειλημμένα ἕστηκε, πυκναῖς ταύταις διυφασμέναις. || 48. ὅπου τοιοῦτοι, ἅτε οὖν] οὖν transposui.

Pag. 227, 1. οὐδὲν] οὐδὲ ἕν *. || 5. καὶ καταθέουσιν οὐχ] καταθέουσιν δ' οὐχ omisso καὶ *V*. || 9. [τῇδε] addidi, cf. p. 228, 47. || 10. [οἱ] ante Ἐσπ. adjecit *G*. || 11. παρ' οἷς *S* : πάρος codd. || 13. οὐρὰν τῶν ἄλλων ὅτι καὶ πλέον τά γε] τῶν ἄλλων ὅτι καὶ πλέον om. *Vat*. || 16. βραχυτέρα δηλονότι κατὰ τὸ πᾶν σῶμα] Verba δηλονότι κατὰ τὸ πᾶν σῶμα cur delenda fuerint in Præf. indicavi. || 17. λα ρα διεψησι φ'ν *Vat*. | ἀφ'] ὑφ' *V*. | οἰστρᾷ τε] οἰστρεῖται *Vindob*. 7. || 19. ἔστι δὲ καὶ ἐλάφῳ ὀστέον] καὶ ἐλάφῳ glossa est. | αὐτῇ] αὐτοῦ *. || 21. κητίαν] κητείαν *J*. || 24. ἡ acc. ex *V*. | κητοθηρία] κητοθηρεῖα *J*. || 26. Μασαλ.] μασσαλ. *Vat*. || 30. προειρημένοις : εἰρημένοις *V*. cf. XVII, 6. X, 13. XII, 35. || 36. ῥώμην δὲ καὶ ἀλκὴν] Restitui dativum, quem Parisinorum unus exhibet : nunc tamen in vulgata acquiesco, v. V, 30 : πανουργίαν δὲ δικαιότατα ἀντικρίνοιτο ἂν τῇ ἀλώπεκι. || 40. μετὰ τὴν ex *V*. accessit. || 41. [οὐ] παριέμενος] οὐ om. *Vind*. 7. Scripsi [καὶ] παρειμένος. || 42. διακαρτερεῖ [τέ]] Delevi τε, quod ante γε μὴν inauditum est. || 44. ἀνθίσταται? || 45. καὶ ἔτι μᾶλλον] Expunxi καὶ scripsique ἐπὶ μᾶλλον cum *R*.

Pag. 228, 2. καρτερός, ὥσπερ οὖν καὶ συντύφοντά οἱ καὶ] ὥσπερ-οἱ om. *V*. || 7. αὐτοῦ] αὐτῷ *, cf. v. 9. | τὴν βαθυτάτην] τοῦ βαθυτάτου *, cf. IV, 36 : χρόαν δὲ ἔοικε πορφύρᾳ τῇ βαθυτάτῃ. || 8. μὲν] Scripsi [γε] μήν. Sed fortasse μὲν ex dittogr. natum et cum δὲ commutandum est. || 9. αὐτῆς] αὐτῷ *V*. || 16. προτείνουσι *S*. an προσείουσι? || 17. ἅμα] ἅμμασι *. || 19. ἀνανεύουσι] ἀνανέουσι *S*. || 21. τῷ ante πλήθει adjeci : nimirum articulum olim in codd. lectum fuisse monstrat dittographia v. 24. || 22. καὶ acc. ex *V*. || 24. τῷ πλήθει τῆς ἀλκῆς] delevi dittographiam, tum scripsi τῇ ἀλκῇ et *Schneidero* jubente [θαρροῦντες] inserui. || 26. ὡς τοὺς] τοὺς om. *V*. | καὶ τοὺς ἄλλους] καὶ ἑταίρους *V*. || 27. τὰ expungam. || 30. οἵ γε μὴν] γε μὴν formula hoc loco ineptissima a librariis ex præcedente versu huc transcripta fuit. Correxi οἵπερ οὖν. || 35. καὶ suspectum. | τῷ fort. delendum. || 36. ἢ τρωθείς. « In his verbis excidisse videtur instrumenti, quo piscis mortale vulnus dicatur accipere, commemoratio, ut λόγχης, ἀκοντίου, aut alius hujusmodi. » *Jacobs*. || 37. ὀρνίθων ἑτέρους om. *V*. || 43. Scr. Μεμνόνεια. || 45. ἐοίκασι] ἔοικε *. | εἶναι κόμπος] inverso ordine *Vat*. || 47. [διὰ] τῇσδε] διὰ om. *V*. || 49. Addendum videtur ἤθη vel διατριβὰς vel cum *S* δίαιταν.

Pag. 229, 11. οὐδεὶς] οὐδὲ εἷς *V*. || 12. αἴτιον δὲ] Scripsi [τὸ] δὲ αἴτιον eandemque formulam Æliano restitui VH. III, 42. Cf. I, 27. II, 11. 38. IV, 3. 14. 29. 52. VIII, 28. IX, 44. XIII, 12. XVI, 32. 33. XVII, 1. 26. VH. IX, 16. Similiter τὸ δὲ αἴτιον τοῦ ὀνόματος VIII, 15. ἡ δὲ αἰτία τοῦ τῆς ἑορτῆς ὀνόματος IV, 2. καὶ τὸ αἴτιον ἐκεῖνο εἶναι πυνθάνομαι IX, 60. τὸ δὲ αἴτιον τῆς καταδίκης ἐκεῖνο ἦν V. H. XIV, 44. || 13. [καὶ] οἱ] καὶ om. *V*. || 14. τοῦτο μόνον] μόνον om. *V*. || 16. δ' ἄρα] δὲ ἄρα *Vat*. || 18. αὐτῶν] αὐτοὺς *. || 19. καὶ ἐν] καὶ om. *Vat*. || 20. καὶ ἁλιεύοντες] καὶ om. *Vat*. || 25. νήξει καὶ πλήθει πάμπολλοι] νήξεις καὶ πλήθη πάμπολλα *V*. || 29. ἐπῆραν] ἀπῆραν *G*, v. *Herodot*. VIII, 57. || 31. προσερέττουσι] προερέττουσι *R*. || 35. εἰς ἄκρον δ-ον] ἄκρον olim ad τὸ χεῖλος explicationis causa adscriptum fuisse facile intelligitur. | προσπελάζειν] προσπελάζει *V*. || 42. προσπλέουσι *R*. || 43. ἡσυχῇ ὅπως] ἡσυχῇ πως *G*, v. ad p. 48, 8. || 44. οὖν acc. ex *V*. || 45. ἄνευ δικτύων εἰς τὸ] Absurda verborum ἄνευ δικτύων collocatio interpolatorem arguit. Itaque potius ejicere hæc quam cum *R* et *J* transponere malui. Profecit interpolator ex IV, 30. | ἑαυτοὺς] αὐτοὺς *J*. | ὑποπλήθουσι] ὑπὸ πλήθους ὠθοῦσι *R*.

Pag. 230, 2. νεῖ *G* : ἔνι codd. | [μὲν] κατ'] μὲν a *G* invitis codicibus insertum delevi. || 4. δὲ acc. ex *V*. Ex eodem cod. sequenti v. καὶ ante κατὰ addidi. || 5. ἀντιπέραν] $ἀντιπε^{ρ}$ *Vat*. Scripsi ἀντιπέρας. || 6. Ἀρταχαίου—Ἀκανθαῖον] Ἀρταχαίου—Ἀκάνθιον *Vossius*. || 8. διέταμε] Ita *Valcken*. præter Æliani usum. Optime *V*. διέτεμε. Cf. διατεμεῖν I, 5. τεμὼν ibid. ἀποτεμεῖν VII, 10. ἐκτεμὼν XIV, 11. διατεμὼν XVI, 5. τεμεῖν VH. IV, 8. || 17. τοὶ] τί *V*. cf. VII, 5 : οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ὑπόκεινται οὐ μάλα τι κατὰ τοὺς τῶν βοῶν μεγάλοι. | ἔχει] λέγει *. Malim ἡ φήμη. || 18. πολλῶν] Scripsi εἰς πολλοὺς coll. XV, 2. XVII, 37. Nunc propono πολλή, v. Fragm. 277 : τὸ γάρ τοι κλέος τῶν τετολμημένων διερρύη πολύ. || 24. οὐ πάντη] οὐ πάνυ *V*. Correxi οὐ πάνυ τι. || 25. ἐντυχεῖν non intelligo. || 29. βασανίζων οἷα δὴ] οἷα δὴ βασανίζων *. || 33. συμβάλλειν] συμβαλεῖν *V*. cf. IV, 33 : οὐκ ἔχειν περιχανεῖν. VIII, 22 : συμβαλεῖν οὐκ ἔχουσα. XI, 19 : οὐκ εἶχον δὲ τὴν αἰτίαν συμβαλεῖν. XII, 32 : οὐκέτι καταδῦναι καὶ εἰσερπύσαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἔχει. XIII, 6 : συμβαλεῖν οὐκ εἶχον. XIV, 27 : ἔχουσι συμβαλεῖν. XV, 9 : ἐγκρατεῖς οὐκ ἔχοντας γενέσθαι τοῦ πόθου. Semel præsens οὐκ ἔχουσιν ἀναπείθειν XV, 21, ubi malim ἀναπεῖσαι. || 36. οὗτος γὰρ μετὰ μικρὸν] οὐ γὰρ μετὰ μακρὸν * coll. VI, 15. || 52. γλαφυροῖς] γλαφυρᾶς *R*. Immo γλαφυρῆς.

Pag. 231, 4. δρῶν ante αὐτὸ ponendum videtur. || 10. καὶ μέντοι γε καὶ] γε om. *V*. || 14. [ἔχειν] inserui. || 15. κατανυστάξασι] κατανυστάζουσι *V*. Pro οὐ malim μή. || 16. ὁ Ἑκαταῖος] ὁ om. *Vat*. || 17. Οἰκλέους] Ὀϊκλέους *V*. Sed vulgata bene habet. || 18. ὀλίγου. Locus corruptus. || 19. ὕπνῳ] ὕπνου *R*. || 29. ἀποδεικνύναι] ἐπιδεικνύναι *. || 30. δοκεῖ] δοκεῖν *V*. cf. IV, 2 : οὐχ οἵαν κατὰ τὰς ἀγελαίας πελειάδας τὰς λοιπὰς εἶναι. 21 : πόδας δέ μοι νόει καὶ ὄνυχας οἵους εἶναι λέοντος. || 34. αὐτοῖς καὶ ἐντεῦθεν] Delevi dittographiam. || 35. ἑαυτοῖς] ἑαυτὰς *R*. || 37. an κἀμὲ πείθουσι λέγ.? || 40. [τοὺς] ἐκ τῶν? || 42. τοῦτο] τούτῳ *R*. || 45. λέγει καί φησι διὰ] καί φησι expunxi cum edd. ante *J*. || 46. τοὐναντίον δὲ τούτου, τοῦ θέρους, οὐκέτι] τοῦ δὲ θέρους οὐκέτι διὰ τοὐναντίον *.

Pag. 232, 1. καὶ ἐν ὅπλοις καὶ πολέμοις λυσιτελῆ] Emblema ejeci, v. III, 46 : κατὰ τοὺς ὑπερασπίζοντας ἐν τοῖς ὅπλοις. IV, 1 : Κρῆτα-καλούμενον δι' ἡλικίαν εἰς ὅπλα μηδέπω. || 5. εἴη] ᾖ *J*. || 8. μικρότατα : ob præcedentes elephantos et equos malim μικρότερα. Recte mox legitur τῶν προειρημένων βραχύτερα. || 10. οὔτε μὴν ἥμερον, οὐδὲ ἄγριον οὐδὲν] Transposui μήν, uti Æliani consuetudo requirebat, v. XVI, 27 : οὔτε φαλαγγίου νύξαντος τοὺς ἄλλους εἰς θάνατον, οὔτε μὴν σκορπίου τὸ κέντρον ἀπερείσαντος. II, 4 : μήτε τι τῶν ἰδίων συμφορῶν ἠσθημένοις, μήτε μήν τινος τῶν ἀλλοτρίων μάρτυσι γεγενημένοις. XV, 6 : μήτε τὸν ξιφίαν τῇδε τῇ ἴλῃ συνέμπορον ἀφικέσθαι μήτε μὴν δελφῖνα. XVII, 31 :

μήτε λύεσθαι μήτε μὴν ἀφίστασθαι. Malim præterea οὔτε μὴν idemque Æliano restituendum arbitror XI, 31. VH. II, 28. III, 8. Neque ei concedam οὔτε-οὐδὲ NA. I, 22. || 13. καὶ ἀτταγᾶς, προσέτι] Virgula post προσέτι ponenda erat, v. IV, 26 : νεοττοὺς συλλαβόντες ἀετῶν καὶ ἰκτίνων προσέτι. 52 : κέρας ὅσον πήχεως τὸ μέγεθος καὶ ἡμίσεος προσέτι. VIII, 13 : ὃν καὶ τυφλίνην καλοῦσι καὶ κωφίαν δὲ (dele δὲ) προσέτι. IX, 24 : παρεσκευασμένῳ τε καὶ τεθηγμένῳ προσέτι. 39 : ἐν ταῖς αἰγείροις καὶ ταῖς συκαῖς προσέτι. X, 48 : τῷ τε ὄγκῳ τοῦ σώματος καὶ τῇ εὐεξίᾳ προσέτι. XII, 43 : κυρτείᾳ καὶ ἀγκιστρείᾳ προσέτι. VH. XIII, 2 : σὺν τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ καὶ οὖν καὶ τῇ τῶν παίδων προσέτι. || 15. καὶ τὰ ἐπὶ τούτῳ] καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις *V*. Delevi τά, cf. XIV, 23 : πέρκαι τε ἐπὶ τούτοις καὶ ξιφίαι. || 16. βραχυτέρας] βραχύτερα *c*. | [τε καὶ] βωκαλίδας] τε καὶ om. *V*. || 17. κεγχρίδας] κεγχρήδας *Vat*., unde scripsi κεγχρῄδας. || 19. τούτων] Correxi πλοῦτον. | ἐλεφάντων] ἐλάφων *G*. cf. III, 1 : ἐλάφους καὶ βουβαλίδας. || 20. τε καὶ] τε om. *Vat*. || 22. δὲ acc. ex *Vat*. || 34. τούς : fort. αὐτούς. || 37. τὴν πτέρυγα δεξιὰν] τὴν δ. πτ. *Vat*. | ὑποθήσεις] ὑποθείης *b*. || 42. ἄρα] αὖθις *V*. || 44. μικρὸν] μακρὸν *R*. || 46. αἱμά τι] τι om. *Vat*. || 47. ἐνεργάζεται] ἀπεργάζεται *R*. i. e. ἀποφαίνει. ἐνεργάζομαι quomodo Ælianus adhibuerit, ex hisce exemplis cognoscetur : VI, 14 : ἡ ὕαινα ἐνεργάζεται κάρον. XII, 26 : αἱ δὲ ὕστριχες ὀδύνας ἐνεργάζονται χαλεπάς. XIII, 11 : καὶ ἀγρυπνίαν ἐνεργάζεται αὐτῷ. 27 : αἱ τούτων σάρκες φυγὴν τριχῶν ἐνεργάζονται. VH. II, 41 : καὶ Ἄγρωνα δὲ ἀπέκτεινεν ἡ πρὸς τὸν οἶνον ἄδικος ὁρμὴ καὶ αὐτῷ πλευρῖτιν ἐνειργάσατο. III, 10 : δεινὴ γὰρ ἡ τῶν ἐραστῶν πρὸς τὰ παιδικὰ εὔνοια ἀρετὰς ἐνεργάσασθαι. XII, 1 : ἡ εἰς Κῦρον εὔνοια δυσέκνιπτον τὸ φίλτρον ἐνείργαστο αὐτῇ. Epist. 13 : ἡ γὰρ ἡσυχία τοῖς τῆς γῆς* καλὴν πραότητα ἐνεργάζεται. Itaque fallitur L. Dindorfius, qui in Thes. Didot. s. v. nostrum locum « ad constructionem notabilem » dicit.

Pag. 233, 2. ἐνεργάζονται *G* : ἐνεργάζεται et ἐργάζεται codd. || 2. φησί] φασί *S*. || 4. δαιδάλων, ἐκεῖνο] Scripsi δαίδαλον ἐκεῖνο, injuria enim mihi fixæ *) formulæ σοφισταὶ κακῶν pars posterior assuto substantivo in adjectivum detorta videbatur. Præterea dedecet Æliani elegantiam appositio qualis est ἐκεῖνο-τὴν πίτταν. | γε addidi ex *V*. || 7. Inserui [δὲ], v. ad p. 33, 21. || 8. ὅταν ᾖ ὥρα. Hæc *Jacobsius* tentare non debebat, v. XIV, 3 : ὅταν οὖν ᾖ γαλήνη. VI, 1 : ὅταν τούτου ᾖ καιρός. XVII, 16 : ὅταν ἀρότου καὶ σπόρου ᾖ ὥρα. || 9. Ἀρκτούρου] Ἀρκτούρῳ *Abresch*. | ἡ μὲν ὑπονοστεῖ μάλιστα] ἡ μὲν om. *Vat*. Pro μάλιστα scripsi μέν, cf. X, 43 : εἶτα ὁ μὲν ὑπονοστεῖ-ἰχθῦς δὲ ἔρημοι τοῦ ἀναπλεύσαντος ὕδατος ὑπολείπονται ἐν ἰλύϊ βραχείᾳ. || 16. ὑπονοστεῖ [γὰρ] αὖθις] γὰρ om. *Vat*. Scripsi δὲ cum *R*. | ἀπολείπονται] ὑπολείπονται *V*. || 17. ἔνθα καθειμένον εὑρεθῇ καὶ κοῖλον] Correxi ἔνθ' [ἂν] cum *J*. Præterea requirebatur καθήμενα εὑρ. καὶ κοῖλα.

LIBER XIV.

Pag. 234, 9. οὐδὲ μὴν] μὴν om. *Vat*. Οὐ μὴν-οὐδὲ μὴν apud Æl. inauditum. || 10. δὲ καὶ ἐκ] ἐκ delevit *R*. || 13. ξένους καὶ τοὺς ξενίους] καὶ τοὺς ξενίους om. *V*. || 17. αὐτούς : fort. ἐκείνους. || 18. κύκλοσε γεγενημένοι] Recte *Vat*. κ. γενόμενοι, in hac enim formula Ælianus perfecto abstinuit, v. I, 46. III, 3. || 27. ὁσημέραι μέντοι πράττεται ταῦτα καὶ δεινῶς φασιν] καὶ δεινῶς φασι cum c. expunxi. || 28. σκάρου, διαχυθείσης τῆς χολῆς περὶ πᾶν τὸ σῶμα ἐὰν δῷς ἐμφαγεῖν] Scripsi cum *J* σκάρου τὴν χολὴν ἐὰν δῷς ἐμφαγεῖν, quo ducebat codicis *c* lectio ἐὰν δῷς τὴν τοῦ σκάρου χολὴν ἐμφαγεῖν. || 32. θαλάττης] θαλάσσιοι *V*. Dedi θαλάττιοι. || 37. ἐπερείδοντες] ἀπερείδοντες*, v. ad p. 141, 41. || 39. ποτε] που* : nunc malim πως. Præterea καὶ deleam. || 40. ἐνταραχθῇ] Ælianeum est ἐκταραχθῇ, v. I, 23. VIII, 22. XIII, 27. XV, 21. XVII, 37.

Pag. 235, 1. Addidi [καὶ], cf. X, 36 : εἶπον μὲν καὶ ἀνωτέρω περὶ τῶν κύκνων, εἰρήσεται δὲ ἄρα καὶ νῦν ὅσα οὐ πρότερον εἶπον. XII, 7 : τά γε μὴν λεόντων ἴδια καὶ ἀνωτέρω καὶ νῦν [δὲ] ἀποχρώντως εἴρηται. Vide ad p. 205, 35. || 3. [τῷ] στομάχῳ] τῷ om. *Vat*. || 6. καὶ ἐπιχρίσαις] καὶ om. *r*. Jacobsianum κατεπιχρίσαις vox nihili est. || 9. ῥυποῦντα] ῥυπῶντα *Vat*. || 21. σπεύδει] Neque hoc placet neque quod *Vat*. offert δεῖ. Requiritur φιλεῖ. || 22. οὖν acc. ex *Vat*. || 24. ἐπερείδουσιν] ἀπερείδουσιν*, v. ad p. 141, 41. | Post αὐτὴν excidisse videtur τὰ κέρατα. Sequitur αὐτά. || 25. αὐτῶν] αὐτὰ *Vat*. || 26. τέως] τελέως *R*. || 29. τὴν πόαν] τὴν om. *Vat*. || 31. δὲ καὶ ταῦτα] καὶ delevi. || 32. fort. τῆς [ἐξ] ἐκείνων ἐπιβουλῆς, v. ad p. 199, 22. || 33. αὐτοὶ] αὐτοὺς *V*. || 38. αὐτὸς-κοινωνὸς] αὐτὸν-κοινωνὸν *Vat*. || 41. πολλοὶ] πολλὴ *Vat*. πολλοὺς *J*. || 43. κατωρυγμένα] κατορωρυγμένα*, v. ad p. 71, 5. || 44. καὶ θαυμαστῇ δὲ] δὲ om. *V*.

Pag. 236, 4. καὶ πραΰνεσθαι] καὶ om. *V*. || 6. λύγγας] λύγκας*. || 8. Adjeci [γε] cum *G*. et proximo v. [δὲ]. || 11. οὖν, ὅταν] οὖν om. *V*. || 14. λύγγα] λύγκα*. || 21. ὄψεως] πέψεως *G*. || 22. ἀγαθὰ] ἀγαθὸν*. | εἰσιν] ἐστιν*. || 23. Verba ἀπειποῦσα τῷ δρόμῳ, quippe librariorum errore ex sequentibus transcripta, delenda sunt. || 25. ἐνδοτέρῳ] Ælianum decet ἐνδοτέρω. || 26. Post περιιόντες restitue ἀπειποῦσα τῷ δρόμῳ, quæ verba male abjeci. || 27. Malim τὸν τρόπον τοῦτον. || 31. ἀποστίξῃ] ἀποστέγῃ *V*. || 34. παρίασιν] Sequentia τέτεκται et ὑποπήγνυται monstrant πάρεισιν corrigendum esse. || 35. ὑποπήγνυται μὲν] Delevi dittographiam. || 47. συντόνῳ φερομένῃ] inverso ordine *V*.

Pag. 237, 1. καλιάν, καὶ οἴκτιστα· ταῖς γὰρ] καλιάν· καὶ οἴκτιστα ταῖς *J*. || 7. ᾤκησεν] ᾤκισεν*, v. XI, 16. XVII, 35. | [ἄρα] γῆν] γῆν om. *V*. Uncos delevi. || 11. συμβουλεύοντος] συμβουλεύσαντος *V*. || 12. [καὶ] οὗτος] καὶ om. *Vat*. || 15. Βιγητίαν] Βικεντίαν *Vind*. 7. Scripsi Οὐικετίαν. || 16. Ἡρετενὸς] Ἡρέτενος *Vat*. unde Ἡρέταινος correxi, v. *Lobeck*. Prolegg. p. 186. || 18. [οἱ] addidi cum *R*. | 18. Ἡρετενῷ] Ἡρετένῳ *Vat*. quod correxi. || 20. πιόταται] πιότεραι*. || 23. ἔτι] ἐπὶ *R*. || 25. καταχῆναι] κατακοπῆναι *Lobeckius*. || 26. καθίσας] ἐγκαθίσας *V*. || 27. ἐγχελύων] ἐγχέλεων*. || 28. πηχῶν] πήχεων*. || 40. οἷον] ὅσον *S* : sed præstat fortasse ἐς ὅσον σθένει, v. VI, 9 : ἐς ὅσον δύναται. || 43. οἰδαίνει] οἰδάνει*. | κατολισθαίνει] κατολισθάνει *V*.

Pag. 238, 1. δὲ] δὴ*, v. IX, 22 : ἴδιον μὲν δὴ καὶ ἀστέρων θαλαττίων εἰρήσθω ἡμῖν τοῦτο. X, 48 : ἴδιον μὲν

*) Cf. XV, 11, p. 257, 40.

δὴ τῶν ζώων ἐκτίνειν χάριτας τοῖς εὐεργέταις. 49 : Τούτων μὲν δὴ καὶ Ἐρυκίνων ζώων εἰρήσθω καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ἄνω. Recte igitur δὴ pro δὲ conjecit *S* XI, 6, p. 188, 35. neque ego temere correxi δὴ v. 22. ‖ 10. fort. ἐκείνου delendum. ‖ 11. αὐτοῦ] αὐτῶν *. Ibidem pro καθαίρουσιν emendavi καθαίρει, sc. τὰ σαρκία. ‖ 14. συμμάχεσθαι] συμμάχεται *J.* ‖ 18. ὁ λέων αὐτός] Delevi λέων : alius fortasse malit ὁ λέων οὗτος. ‖ 21. ἔξω ἂν] ἐξάντη *J.* ‖ 22. δὲ] δὴ *. ‖ 25. *ἢ ὡς καὶ νὴ Δία αὔρας τινὸς ἐμβολὴν εἶναι, ἢ] ὡς om. *V.* Jacobsium Reiskiumque maxime secutus scripsi ὡς αὔρας τινὸς (an τινὰ? v. ad p. 20, 4) ἐμβολὴν [δοκεῖν] εἶναι, ἢ καὶ νὴ Δία. ‖ 28. τι deleam. ‖ 29. [ὡς] adjecit *J.* ‖ 30. δοκεῖ] δοκεῖν *S.* ‖ 34. [τὸν] adjecit *S.* ‖ 36. ἵπποι καὶ ὄνοι] καὶ ὄνοι om. *V.* ‖ 43. προαπερεῖ *Abreschius* : προαπαίρει similia codd. | αὐτῷ ἵππῳ : ita *Vat.* ‖ 44. αἱρήσει τις] τις dittographia est. ‖ 46. ἀναλίσκονται] ἁλίσκονται *Vat.*

Pag. 239, 3. ἄτοκοι] ἀρτίτοκοι *. | νεαρὸν ἔτι] inverso ordine *Vat.* ‖ 4. ἀποκτείνῃ] ἀποκτείνει *Vind.* 7. unde ἀποκτείνειε dedi. ‖ 6. σχοινίῳ] σχοίνῳ *V.* recte, cf. v. 11. IV, 21. X, 10. XII, 43. XV, 5. σχοινίοις *M.* XV, 2 (σχοίνοις *Vat. a. Vind.* 7.). Semel σχοινίον sine librorum controversia XII, 43. ‖ 8. οἰστρᾶται] οἰστρεῖται *. ‖ 9. διαξάνῃ] διαξυρήνη *c.* in quo latet διαξήνῃ. ‖ 10. ὅτῳ] ὅ τι *, nam διείρω est *inserere*. Infra c. 18 : ὅστις δ' ἄν. ‖ 13. περιβάλλουσα] περιβαλοῦσα edd. ante *J.* ‖ 15. αὐτὸ] αὐτῷ *Vind.* 7. αὑτῷ *J.* ‖ 19. ὁ ante δράκων acc. ex *V.* Itaque ante θαλάσσιος quoque articulo opus erat. ‖ 22. μεγάλοι καὶ καλοί. καὶ τοῦτο μέντοι καὶ αἱ γένυς μὲν] καὶ καλοὶ delevi ut glossam : tum scripsi καὶ τούτῳ. Καὶ μέντοι καὶ αἱ γένυς omisso μέν. ‖ 32. τῷ : malim τῳ. ‖ 35. ἐπέκλα] ἔπαικλα *S.* ‖ 38. καὶ κύκνων] καὶ om. *V.* | πω] αὐτῷ *. ‖ 39. διαρρεῖ λέγουσα] διαρρέουσα λέγει *. ‖ 40. ἐγγόνοις] ἐκγόνοις *V.* | οἱ Ἰνδοὶ] ὦ Ἰνδοὶ *. | φίλοι οὐκέτι : de γε μὴν-οὐκέτι ne dubites vide IX, 35 : εἰς τριακοσίας ὀργυιάς φασιν ἀνθρώποις κάτοπτα εἶναι τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, περαιτέρω γε μὴν οὐκέτι. At φίλοι corruptum est : malim ὦ Ἰνδοί, φιλῶ οὐκέτι. ‖ 44. μὲν οὖν] οὖν om. *Vat.* ‖ 46. καί εἰσι μὲν οὖν καὶ] φαιαὶ δ' εἰσὶ *V.*

Pag. 240, 4. [δὲ] inserui. | εἰσι] ἐστι *. ‖ 5. καὶ ὑπὸ] καὶ om. *R.* | μὲν acc. ex *V.* ‖ 8. ἀνάπλεως] ἀνάπλεω *, cujus formæ exemplum infra legitur XVII, 11 : τὰ σώματα γίνεται νάρκης ἀνάπλεω. Vide etiam *Porphyr.* Qu. Hom VIII : τὰ ποιήματα ἀνάπλεω τυγχάνει ἁμαρτημάτων γραφικῶν. ‖ 9. βαθυτάτων] δασυτάτων *. | τε : malim δέ. | 10. τὴν θῆρα *S*, vere, ut opinor. In reliquis cum editoribus cæcutio. Pro ἐν ταὐτῷ scribendum videtur σὺν τούτῳ. ‖ 11. ἐπὶ τῆς] τῆς om. *Vat.* ‖ 12. ἀποδείκνυνται] ἐπιδείκνυνται *. ‖ 18. ταῦθ' ὅτ' ἂν] ταυθοταν *V.* τὰ οὔθατα *Bernhardy.* ‖ 20. μύρων] μύρον *Vat.* μύρος *G* : μῦρος *. | [καὶ] ἰχθὺς] καὶ abest a *m.* ‖ 21. οὖν acc. ex *Vat.* ‖ 22. γοῦν] δ' οὖν *r.* quod unice verum, v. VII, 48 : τὸν δεσπότην ἀποδρὰ Ἀνδροκλῆς, ὅ τι κακουργήσας οὐκ οἶδα εἰπεῖν· ἧκε δ' οὖν ἐς τὴν Λιβύην. Similiter VIII, 22 : ἡ δὲ τὰ πρῶτα ἐκταραχθεῖσα ἠπόρει, τί εἴη τὸ πραχθὲν συμβαλεῖν οὐκ ἔχουσα· τὴν δ' οὖν λίθον ἔνδον ποι κατέθετο. ‖ 25. ἔστι δέ, φασί, τῷδε ἄρα μύρωνι τόδε, ἀναφύεται ὀφθαλμός] τῷ δὲ ἄρα μύρῳ τῷδε ἀναφύεται, φασίν, ὀφθ. *V.* ‖ 29. [οἱ] *J.* ‖ 35. συμφυΐην] Vox nihili : scripsi σύμφυσιν. Non minus bene corrigas συμφυΐαν. ‖ 36. τοί] τι *M.* ‖ 39. ἐπιπλᾶς] Nil mutat *Lobeck.* ad Aj. p. 143, 1. Pathol. I, p. 297. Patet tamen ex *Vat.* lectione ἐπίπλους scribendum esse παιπάλους coll. Callim. Dian. 194. | γε] τε *a. c.* ‖ 42. Malim πορρωτέρω ὄντος τοῦ ὑποδ. αὐτὸν aut cum *R* τοῦ αὐτὸν ὑποδ. ‖ 43. ἐκεῖνον] ἐκείνου *Vat.* ‖ 44. an πρόσεστι? ‖ 47. προσομοία ταῖς πέτραις ἀντιτυπία] προσόμοια τῇ τῆς πέτρας ἀντιτυπίᾳ *Vat.*

Pag. 241, 1. καὶ γοῦν καὶ αἰγοθήραις] In his primum pro inauditis particulis καὶ γοῦν καὶ corrige καὶ οὖν καί, v. VI, 1 : καὶ τῇ τε ἄλλῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἀλκῆς ῥυθμίζων καὶ οὖν καὶ ἀφροδίτης ἀπεχόμενος. VII, 44 : ὁ Πτολεμαῖος τῇ τε ἄλλῃ μεγαλοπρεπῶς ἔθυσε καὶ οὖν καὶ τέτταρας ἐλέφαντας παρέστησεν ἱερεῖα. VIII, 22 : γυνὴ τά τε ἄλλα σπουδῆς ἀξία καὶ οὖν καὶ σώφρων πρὸς τὸν ἄνδρα. Præterea vitium latet in αἰγοθήραις, quod ex *Vat.* reposuit *J.* Αἰγοθηρίασιν *M. m.* ἀποθηρίασιν edd. ante *J.* Scribendum est σοφίᾳ δὲ ἄρα τῇ τε ἄλλῃ [ἐν] κυνηγέταις ἀνδράσι καὶ οὖν καὶ αἰγοθηρικῇ. In quibus extremum vocabulum ne cui periculosius finxisse videar, hos adscribam locos IV, 27 : τὴν σοφίαν τὴν θηρατικήν. XIII, 18 : κλάδοι δι' ἀλλήλων συνυφασμένοι σοφίᾳ τινι δενδροκομικῇ. XV, 1 : σοφίᾳ ὑδροθηρικῇ. 4 : ἁλιευτικῆς σοφίας. [ἐν] supplevit *J.* ‖ 3. γοῦν] οὖν *. ‖ 5. καὶ δορά] καὶ om. *Vat.* | Inserui [γάρ]. ‖ 6. οὐ πελάζει καὶ] οὐ πελάζειν ἐᾷ *J*, parum curans exempla, quæ ipse attulit. Debebat πελάζειν οὐκ ἐᾷ, v. XVI, 33 : καὶ ὁρᾶν οὐκ ἐᾷ τὰ πρὸ ποδῶν. ‖ 11. οὐδὲν] οὐδὲ ἓν *. | ἕως καὶ αὔξειν τὸ ἆσθμα καὶ σβέσαι] ἕως ἀνάξῃ τὸ ἆσθμα καὶ σβέσῃ *V.* ψύξαι *R.* Scripsi ἕως ἂν ψύξῃς τὸ ἆσθμα καὶ σβέσῃς κτλ. cf. *Arrian.* Cyneg. XIII, 3 : καὶ τοῦτο σιτίον τε ἱκανὸν ἔσται αὐτῇ καὶ ἀναψύξει τὸ ἆσθμα καὶ ἀναπαύσει τὸ δίψος. ‖ 12. Uncos addidi. ‖ 13. ξέειν εἰδότος κέρατα] ξέειν κέρατα γ *V.* ξέειν κ. δεινοῦ *J.* ‖ 15. οὐλόταται : nihil mutandum. Apud *Babrium* 115, 10 aquila testudinem ὑπτίην ἄρας | ἔκρυψε νέφεσιν, ἔνθεν εἰς ὄρος ῥίψας | ἤραξεν αὐτῆς οὖλον ὄστρακον νώτων. ‖ 16. χελώνειον] χελώνιον *Vat.* ‖ 19. σάρκα οὐ πολλήν, ἀλλὰ ὀλίγην. Verba ἀλλὰ ὀλίγην injuria librarii additamentum videbantur Reiskio, v. V, 11 : σμῆνος οὐκ οἰκεῖον, ἀλλὰ ἕτερον. XVI, 15 : θυμόσοφα δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ζῷά ἐστιν, οὐ μὴν ὅσα ἐν Ἰνδοῖς, ἀλλὰ ὀλίγα. Ælianus in his Herodotum imitatur, qui dixit οὐχ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα. ‖ 25. ἐξήπτοντο : ἐξέπιπτον *V*, quod recipere dubitavi, etsi apud Nostrum legatur εἰς ἀκινησίαν ἐκπίπτειν XI, 22. εἰς τρυφὴν VII. V, 1. Fixa enim apud Ælianum formula est ἐξάπτειν εἰς οἶστρον. ‖ 26. δὲ καὶ εἰ] καὶ om. *Vat.* ‖ 28. Scr. διαμείνῃ ‖ 43. ἐμφρύγεται] ἐκφρύγεται *V.* quæ vox lexicis addenda : de ἐκφρύττεται enim reponendo ne cogites ipse Ælianus vetat, qui alibi φρύγω, non φρύττω dixit (cf. I, 47. XVII, 37). ‖ 46. ἐξοιστρεῖται *J* : ἐξοιστρᾶται *V.*

Pag. 242, 3. τὴν ἐν τῷ] Delevi τήν. ‖ 8. [μὲν] *. ‖ 13. ἐμβάλοι *J* : ἐμβάλλοι nonn. codd. ‖ 15. ἄρα acc. ex *V.* | ἁλιεῖς] Scripsi ἁλιείας, neque enim Noster ἐπιστήμων absolute ponere solet, v. I, 4. 60. VII, 6. 45. IX, 6. 17. XIII, 13. XV, 4. VII. X, 11. ‖ 16. κατατήξει] κατατήξειν *. ‖ 17. τοῦτο] τοῦτον * sc. οἶνον. ‖ 19. πρῶτον μέν : πρῶτα inscite *Gronov.* Ælianeum enim est aut πρῶτον μὲν III, 18. VII, 21. X, 10. Epil.

p. 296, 38. VII. I, 32, V, 2. VIII, 5. XII, 1. 22. aut τὰ μὲν πρῶτα I, 8. IV, 8. VI, 5. VII, 13. 48. X, 17. XI, 12. 33. XII, 46. XIII, 14. XIV, 7. XV, 2. 27. XVII, 4. VH. I, 34. III, 47. IV, 15. VI, 2. XII, 9. 51. fragm. 54. Itaque in VH. XII, 41. τὸ μὲν πρῶτον commutandum erat cum τὰ μὲν πρῶτα, neque πρῶτα ferri poterat NA. XVII, 45. ‖ 24. λεπτὰ] Scripsi φλέγμα. ‖ 25. γίγνεσθαι] γίνεσθαι *Vat.* ‖ 28. ἐκνικήσεται] ἐκνικήσει *Vat.* unde scribendum erat ἐκνικήσομεν. | [τὸ] inseruit *J.* ‖ 29. ὑπολισθαίνειν] ὑπολισθάνειν *. ‖ 32. δὲ ἔξοχ.] δὲ omisi cum edd. ante *J.* ‖ 35. κατανυστάζει] κατανυστάζουσι * : nunc tamen fere præfero κατανύζει. ‖ 42. ποιότητα *G* : πιότητα codd. ‖ 43. ἐπιτήδειον] ἐπιτήδειος *. ‖ 45. Κράης] Κρὴς *Gillius.* ‖ 49. ἀμυνόντων] ἀμυνάντων *.

Pag. 243, 1. Μηθύμνης] Ῥιθύμνης *. ‖ 10. καὶ ἐκβαλὼν] ἐκβάλλειν *R.* ‖ 17. ὑπὲρ οὖν] οὖν om. *Vat.* ‖ 20. ἢ ἐγχεῖν] εἰ δὲ ἐγχεῖς *Vat.* Scripsi εἰ ἐγχέοις. ‖ 24. θύμαλλον : cf. Lobeck. Prolegg. Path. p. 94 ‖ 26. an καὶ ἐς πῆχυν? ‖ 32. τροφὸν τὴν προειρημένην] τὴν προειρ. expunxi. ‖ 35. αὐτὸν ῥᾷστα] ῥᾷστα *J* ejiciendum intellexit. ‖ 38. Post βοῆσαι *R* δεινῷ inseri vult. ‖ 42. κέκληται] κέκληνται *R.* In *Vat.* inter ἄρκτῳ et οὕτω lacuna est sex fere literarum capax. | τοιοῦτον : an οὗτοι? ‖ 43. [καὶ] *. ‖ 44. πηγῆς—πολλῆς] πηγῶν—πολλῶν *V.* ‖ 47. Post πολλοί, ni fallor, excidit ποταμοί.

Pag. 244, 4. ἀφίσταται] ἀφίστανται *R.* | ἐκείνῳ : ita *Vat.* ‖ 6. γίνονται] γίνεται *V.* ‖ 7. μυλλοὶ] *G* : μυαλοὶ codd. Scripsi μύλλοι. ‖ 8. ἥσυχοι] κόψιχοι *R* : Ælianeum est κόσσυφοι. ‖ 12. οἱ οὐ πάντῃ] οἱ πάνυ *Vat.* Dedi οἱ οὐ πάνυ τι. ‖ 13. an ἐπὶ τῶν νώτων? ‖ 15. Malim δι' ἧς. ‖ 19. συνεπαίγεται] συνεπαύξεται *R.* Scripsi συναύξεται. ‖ 20. fort. καὶ διὰ τούτου τοῖς ἀγελαίοις ἰχθῦσιν ἐμπίπτων κτλ. ‖ 25. ἀντίον] Correxi ἀντίοι, morem Æliani secutus, v. XV, 1 : ἀντίος ἔρχεται. 2 : ἀντίοι στάντες τοῦ ἄντρου. II, 26 : ἀντίους τῇ αὐγῇ τοῦ ἡλίου ἵστησιν αὐτούς. IV, 34 : βλέπων ἀντίος. XIV, 23 : ταῖς τοῦ ἡλίου προσβολαῖς ταῖς πρώταις ἀντίος. XVII, 12 : ἀντίος ὁρῶν. ‖ 28. τὴν τοῦ ξιφίου] τὴν τοῦ expunxi. | αὐτοῦ τοῦ θηρὸς] Scripsi αὐτῇ et inserui [γάρ]. ‖ 30. τε αὐτὸν πειρώμενον] δὲ αὐτὸν πειρωμένου *G.* ‖ 31. ῥώμης] ῥύμης *S.* | ἐνσχεθῆναι μὲν ὑπὸ] ἀπὸ *V.* σχισθῆναι *J.* cf. VII, 27 : ἀπὸ τοῦ τενόντου σχίζεται. VI, 55 : σχίζεται ἀπὸ τῆς πέτρας. ‖ 32. Malim τὸ [ἄλλο] πᾶν σῶμα. | ἀπομεῖναι] ἐναπομεῖναι *. ‖ 40. εἰσνήχονται] εἰσνήχεται *. ‖ 46. στερεὰ] στερεὸς *G.* ‖ 49. ὀστρακῶδες ὂν περιέρχεται] Delevi ὀστρακῶδες, quod nescio quis ex στερεὸς φύσει ὀστρέου derivavit. Ceterum ὂν et ipsum venia indignum est.

Pag. 245, 1. διαυγὴς] Scripsi διαυγὲς et præfixi [καὶ]. ‖ 2. αὐτῆς] αὐτοῦ *. ‖ 8. δ' οὖν] δ' om. *c.* ‖ 9. εἶτα ἐμπεσόντες] Dittographiam jubente *Jacobsio* expunxi. | ἕρμα] ἑρμαῖον *G.* ‖ 11. καταλούσαντος] καταΛΕΥCANTOC * : κατακλύσαντος *R.* ‖ 17. φάρμακον ἀθροίζουσιν] φάρμακον cum *J* delevi. | δεύτερον καὶ κακὸν] καὶ transposui ante δεύτ. et inserui τό. ‖ 22. Uncos adjeci. ‖ 26. [τοὺς] *. ‖ 27. Τόμεως] τομειοῦ *V.* Scripsi Τομέως. Ceterum aut verba τοῦ καλ. Τομ. πλησίον suppositicia sunt aut omisso πλησίον legendum καὶ τοῦ καλουμένου Τομέως, nam πλησίον iteratum omnino ab Æliani consuetudine abhorret. Malui tamen cancellos addere, rectius enim opinor Ælianus Tomin post Heracleam intulisset, non post Axium fluvium. ‖ 29. * ταῖς τῶν Ἀψύρτων τῶν ἀδελφῶν] τὸ εἰς τὸν Ἄψυρτον τὸν ἀδελφὸν *V.* ‖ 31. φαρμακεῖ] φαρμακείᾳ *J*, v. *Lobeck.* Proll. Path. p. 42. Scripsi φαρμακίδι cum *G*, cf. G. Dind. in Thes. Didot. s. v. φαρμάκεια. | πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς Ἕλλησι] πρὸς ταῖς ἄλλαις ταῖς [ἐν] Ἕλλησι * sc. φήμαις. ‖ 33. an τὸ γένος? ‖ 36. ἅμα abesse malim. ‖ 38. lege εἰ οὖν. ‖ 42. ἐκτικῆς] corr. Valck. ‖ 43. τῶν ζώων sepsi. ‖ 47. περιείρας] περιείρω vox nihili est : emenda περιπείρας. Eadem medicina adhibenda *Herodoto* II, 96 : περὶ γομφοὺς πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα. ‖ 48. ταύρου τεθηραμένου] Cogitabam de τετηγανισμένου : sed satius visum est τεθηρ. ut ex τεθηγμένον natum expungere. | αὐτὸ μεθῆκε] αὐτὸ om. *V.* ‖ 50. μόλιβδον] μόλιβον *b.* Eandem formam habes XII, 43. bis. XV, 5. 28. XVII, 25.

Pag. 246, 8. ὑπερπίμπλαται] ὑπερεμπίμπλαται *a.* quod restituendum. ‖ 11. ὅδε] ὁ δὲ *. ‖ 14. καὶ μέντοι] τὸ μ. *V.* ‖ 23. Addidi [καὶ] et [ὅτι]. ‖ 25. καὶ deleam. | κατακολπίζουσι χρείᾳ τῶν περιοικούντων δηλονότι] Glossam ejeci. ‖ 29. Malim καὶ μέντοι καί τινες τῆς. ‖ 32. ἄγρυς· ἡνίκα δ' ἂν] Distinctionem auctore *Bernhardyo* correxi, non tamen ausus Nostro concedere ἡνίκα δ' ἂν pro ἡνίκα ἄν, cujus usus nonnulla exempla ex aliis scriptoribus protuli in Schneidewini Philol. VII, p. 288. Delevi δ'. ‖ 33. ὠθεῖται] ὠθῆται *V.* ‖ 34. ἤδη τετάρτης ὥρας] ἤδη om. *V.* τετάρτης *Bernhardy* ante χειμερίου transponendum censuit. Ego τετάρτης ut glossam expunxi. ‖ 35. αὐτὸς deleam. ‖ 37. καταφέρει [μάλα γε κρυμῶδες καὶ σκληρόν] Verba μάλα γ. κρ. καὶ ante σκληρὸν (v. 39) inserebat *Gron.* Ego copula suppleta post σκληρὸν inserui. ‖ 40. αὐτὸν] αὐτῷ *. ‖ 41. [τὴν] *. ‖ 42. ἀναχέων] ἀνακωχεύων * : verum et ἀνωθούμενος labem traxit. | ἔησιν] ἵστησιν *R.* ‖ 43. ἐπινηχόμενος] ἀνειργόμενος *, cf. ad p. 67, 11. ‖ 45. ὁ Ἴστρος] τοῦ Ἴστρου *. ‖ 47. τῆς ὥρας, τηνικάδε] τηνικάδε τῆς ὥρας *Vat.* ‖ 48. μονίππους] μόνιπποι *J.* ‖ 49. ὁπόσα] ὅπως *J.*

Pag. 247, 4. fort. [ὁ] πρωράτης? ‖ 7. νήσῳ] νηὶ *Gillius.* ‖ 8 ἐν πολλῷ πεδίῳ] Inserendum erat τῷ ex usu Nostri, v. Proœm. p. 1, 22 : ἐπὶ πολλοῖς τοῖς πρώτοις. II, 26 : ἐκ πολλοῦ τοῦ αἰθέρος. VIII, 10 : σὺν πολλῷ τῷ ῥοθίῳ. VII, 48 : ὑπὸ πολλῆς τῆς ἀκτῖνος. VIII, 22 : σὺν πολλῇ τῇ φειδοῖ. II, 43 : κατὰ πολλὴν τὴν γαλήνην. II. 7. III, 16 : κατὰ πολλὴν τὴν εἰρήνην. V, 7 : κατὰ πολλὴν τὴν σπουδήν. IX, 13. X, 5 : κατὰ πολλὴν τὴν ἄδειαν. X, 48 : κατὰ πολλὴν τὴν σχολήν. XVII, 17 : σὺν πολλῷ τῷ ῥοίζῳ. XV, 21 : μετὰ πολλοῦ τοῦ θειασμοῦ. XVI, 39 : σὺν πολλῇ τῇ κομιδῇ. XII, 18 : διὰ πολλῆς τῆς ἰκμάδος. XIII, 18 : σὺν πολλῇ τῇ φροντίδι. ‖ 9. ἢ καὶ ναὶ μὰ Δία] ἢ καὶ νὴ Δία *V.* cf. I, 29 : ἢ καὶ νὴ Δία περίαπτα. V, 16 : ἢ καὶ νὴ Δία. XVII, 11 : ἢ καὶ νὴ Δία ἀπονίψωνται τοὺς πόδας. Formulam ναὶ μὰ Δία apud Æl. numquam ἢ præcedit. ‖ 14. An φέρουσι? Post ἄχθη in codd. et edd. addebatur glossa καὶ τὸν Ἴστρον πατοῦσι βόες, quæ olim ad verba ἁμάξας ἄγουσι adscripta fuit. ‖ 15. χαμῇ] Paulo rectius *Vat.* χάμῃ : sed corrigendum erat ταχῇ. ‖ 17. ἐντεῦθεν] ἐνταῦθα *Vat.* v. VII, 6 : ἐνταῦθά τοι τοῦ χρόνου. VIII, 2. 10 : ἐνταῦθα τοῦ καιροῦ. ‖ 20. κατιόντες] κατιοῦσαν * coll. XVI, 14 : εἰς πολὺ δὲ κατιόντος τοῦ ἀρότρου. ‖ 23. κρυμὸν—ἐπικειμένην] κρυσταλλον et ἐπικείμενον *. ‖ 33. οὖθαρ] οὔρθρα *V.* Correxi

οὔθατα. || 34. βρέφος] βρέφη *V*. || 37. καὶ μέχρι] καὶ delevi cum *R*. || 39. καὶ μάστιγας] καὶ cum eodem ejeci. Deinde μάστι$^{\gamma}$ *Vat*. unde singularem restitui. || 40. ζεῦγος] σκύτους *J*. || 43. καὶ] ἢ *Vat*. || 47. τρέφεται] τέρπεται *Gillius*. || 48. ὥσπερ οὖν καὶ] καὶ ὥσπερ οὖν *. || 53. ἀφροῦ, πολὺς δὲ οὗτός ἐστι. Μορμύροντος δὲ τοῦ— σφοδρότατα, ἐνταῦθά τοι] Delevi δέ, in reliquis refingendis secutus *Jacobsium*.

Pag. 248, 3. καὶ αἴγλη τοῦ χαλκοῦ εὐσύνοπτον οἷον] [ἡ] *Jacobsio*, εὐσύνοπτος *Reiskio* debetur. Pro οἷον vere *J* οἷ, quod prætervidi. || 11. πάντῃ] Scripsi πάνυ τι, cujus correctionis pars posterior typothetæ incuria excidit. || 15. δρᾶσαι ἐμνημόνευσαν] δράσαιεν, μνημονεῦσαι *V*. || 19. ἐπεί τοί γε ἄλλως ὅμοιόν ἐστι] ἐπεί τοί γε ab Æliano alienum est; præterea ἄλλως et καὶ ὀλίγον διαλλάττει αὐτῶν inepte consociantur. Mihi ΓΕΛΛΩC ex ΤΕΛΕΩC natum videbatur, quo vocabulo Noster sæpissime usus est. || 21. ἀνασπάσουσι] ἀνασπῶσι *V*. || 22. οὐκοῦν] οὔκουν *V*. || 24. αὐτοῦ] αὐτὸ *V*. cf. τῆς κατ' αὐτὴν σωφροσύνης V, 17. τῆς κατὰ τροφὴν κομιδῆς VI, 8. τῶν καθ' ἡμᾶς παθῶν VII, 15. τοῦ κατ' αὐτὸν τάφου X, 48. τοῦ κάλλους τοῦ κατὰ τὸν Πίνδον ibid., unde apparet Ælianum κατὰ cum accusativo pro nudo genitivo tum adoptasse, ubi duorum genitivorum concursum evitare volebat. || 32. ἔναντι] Hoc vocabulum ab Æliani ætate remotissimum. Tum ad sententiæ concinnitatem verbo finito opus est. Itaque scripsi ἵεται. Nunc Reiskianum ᾄττει receptum mallem. | ὑπ' ὀδύνης] ὑπὸ ῥύμης *R*. || 33. ἐὰν] ἐπὰν *Vat*. || 34. fort. ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ. || 40. ἐν δὴ τοῖς] ἐν δὲ τοῖς *Vat*. ἐν δὲ δὴ τοῖς præferebat *J*, quæ formula etsi XV, 15 in omnibus codd. legitur, propterea tamen Æliano abjudicanda est, quod ille particulis δὲ δὴ alias prorsus abstinuit. Vide ad fragm. 266. || 43. ῥαγέντος] παγέντος ego. || 43. ἀφαιρεῖται] ἀφαιρεῖς *V*. | αὐτοῖς] αὐτοὺς *S*.

Pag. 249, 4. μὲν τεκεῖν θυγατέρας] τεκεῖν cum *Vat*. transposui. || 13. [καὶ] *. || 33. Post περιχορεύειν in codd. et edd. habentur verba ὃ καὶ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδι λέγει ἡμῖν, quæ expunxi. | γοῦν] δ' οὖν *. || 34. πάντας καὶ πάντα] πάντα πάντῃ * : vide tamen, an vulgata ex duabus variis lectt. male copulatis orta sit, ut Ælianus nihil reliquerit nisi πάντα. || 35. Dittographiam sepsi. || 36. καὶ ante κῦμα deleam. | καὶ τὴν] καὶ om. *V*. || 38. Abjice uncos. || 39. ἕξειν] νήξειν *S*. || 41. εἰς τὸν κόχλον, τὸν νοῦν—ἀγριάναντα] ἀγριαίνειν quum ab Æliano absolute adhiberi soleat (cf. I, 41. 57. IX, 57. VII. II, 13), τὸν κόχλον τὸν νῦν correxi. Similiter καὶ ἔστιν ἡ νῦν γέρανος XV, 29. || 43. λέγονται] λέγοιντ' ἂν *J*. cf. IV, 58. || 45. φερόμενος] φερομένῳ *J*. ὡς *S* delendum censet. | τε] δὲ *. || 47. ἐς τοσόνδε] ἐς τοσοῦτον *c*. cf. VII, 10. XV, 2. || 51. Ταίναρος] Τάναρος *J*.

Pag. 250, 1. πάντῃ] πάνυ τι*, quod typotheta truncavit. || 2. Leg. Μυτιληναίου. || 7. εὔγεω] εὐγέων *Vat*. cf. V, 56, p. 93, 13. XVI, 32, p. 277, 21. || 16. αὐτὸ] αὐτῷ *Oudendorp*. || 18. [καὶ] *. || 23. ἀναστέλλονται] ἀναστέλλουσι *R*. || 25. συνεπάγῃ] συνεπάγει *G*.

LIBER XV.

Pag. 251, 4. [δὲ] *. || 5. ἔρεσθαι] ἐρέσθαι *. || 9. ἡμέρεσι] ἀνθηδόσι *G*, quod genuinum esse sequentia monstrant (cf. v. 13), in quibus præcedentes bestiolæ ad unam omnes iterum recensentur. || 11. Malim ἔχει et ἔοικεν. || 15. εἰσὶν] ἐστὶν *S*, v. VI, 10 : καὶ τῶν Αἰθιόπων ὅσον λιμνόδιόν ἐστι. 60 : οὐκοῦν ὅσον μυῶν ἐστιν ἐνταῦθα σέβει τὸν θεόν. 63 : πᾶν ὅσον ἦν κακοῦργον—πᾶν ὅσον ἔνθηρον ἦν. | ἐκδιαιτῶσιν] ἐκζητοῦσιν *J*. | An ἐπικείμεναι ἑαυταῖς? || 16. οὐ μὴν οὐ] Barbara particularum copulatio, quam ex *Vat*. correxi. Vide Thes. Didot. vol. V, p. 2347, D. || 17. ἐπινηχόμενος] ὑπονηχόμενος *Abresch*. || 18. Leg. οὖν. | αὐτοῦ] αὐτῶν*. || 22. ἀγελῶν] Dedi ἀγέλης. || 23. φρῖκα] φρίκην *V*. || 25. οὐδὲν] οὐδὲ ἓν*. || 33. καλλέοις] καλλαίοις *R*. || 34. παρεικασμένα] Scripsi προσεικασμένα hic et XVII, 23. cf. III, 29. VI, 37. XI, 40 (κήρῳ τὴν χρόαν προσεικασμένος). XII, 25. ter. XV, 1. 11. XVII, 16. 33. 44. Ita et προσέοικα frequenter Ælianus adhibuit (v. III, 1. XIII, 26. XIV, 9. XV, 12. 28. XVI, 2. XVII, 23), nunquam παρέοικε, neque ille παρεμφερὴς admisit sed προσεμφερὴς XIV, 24. XVI, 4. || 35. ἡ suscepi ex *V*. || 36. καθίησιν] καθιᾶσιν *v*. || 43. ἢ ὅσον γραφῇ χειρουργίᾳ καὶ πλάσματι δείκνυται] Scripsi εἰ [μὴ] et delevi γραφῇ καὶ πλάσματι ut glossam vocis χειρουργίᾳ. | πάντῃ] πάνυ τι*. || 46. καὶ ante δελφῖνες deleam.

Pag. 252, 5. κάλλεα] κάλλαια*. || 7. καὶ νεκρὰ] καὶ expunxi. | αὐτά, καὶ ζῶντας ἁρπάζει. Ἀλλὰ] Extremam vocem *R* transposuit. || 10. τοῦτον] τοσοῦτον *J*. || 11. Malim καὶ [τοὺς] ἀπὸ γῆς τῆς πλησίον omisso ἑστῶτας. || 16. [ὡς] inseruit *J*. || 19. τοῦ acc. ex *Vat*. || 25. οἱ τὸν Ὠκεανὸν οἰκοῦντες] Dedi περιοικοῦντες ut XIV, 29 : ὅσοι περιοικοῦσιν αὐτοὺς (Tanarum et Eridanum). Non minus bene scripseris οἱ περὶ τὸν Ὠκεανὸν οἰκοῦντες. || 27. ἐπιφέρειν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς] φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς*. || 34. συνιεῖσαι] συνεῖσαι *Vat*. || 45. σχοινίοις] σχοίνοις *Vat*. || 49. Βιβωνικῷ] Οὐιβωνικῷ *Meinek*. Vind. Strab. p. 58. || 52. καὶ εἰς τὸν-σύννομον] καὶ ἐστον συννόμω *Lorenz*.

Pag. 253, 4. αὐτοῦ] αὐτοῖς *Vat*. || 11. τὸν νῶτον] τὰ νῶτα *Vat*. neque τὸν νῶτον ferendum XVII, 8. || 15. σχῆμα. Καὶ ταῦτα μὲν ὅσα ἰδεῖν] ὅσα ἰδεῖν post σελήνης transposui. || 16. Dele uncos. || 25. οὐχ ἕξει] λήξει*. || 26. ἐμβάλλεις] ἐμβάλοις *V*. || 29. μὲν οὖν] οὖν *V*. || 32. Ἀμάστρειαν] Ἄμαστριν*. || 35. τοῦ ἔτους τηνίκα] Scripsi τηνικάδε τοῦ ἔτους, nam breviori illa forma abstinuit Noster, neque verborum collocatione, qualem vulgata monstrat, unquam usus est*). || 37. ἄρα ex *V*. accessit. || 38. καὶ γὰρ] γὰρ om. *Vat*. || 40. Exhibui hunc locum qualis in *Vat*. exaratus est. || 42. [καὶ] *. || 43. καὶ ἓξ] Delevi καί.

Pag 254, 1. ἰδὼν suspectum est. || 3. δίοι *J* : δὲ οἱ codd. || 5. καὶ] ἢ*. || 6. αἱρεῖ] ἐρεῖ *J*. || 11. ἰθὺ] εὐθὺ*. || 14. ἐπ' ἀλλήλαις] corr. *J*. cf. *Lobeck*. Paralipp. p. 471. || 25. εἴπῃ] εἴποι *J*. || 31. τί] ἢ τί *J*. || 33. Addidi [οὖν], quod post parenthesin Æliano magis convenit quam δὴ Jacobsii. || 35. πάντως ἀλεξικάκῳ] πάντων delevi ut dittographiam. || 39. τὸν ξιφ. τ. ἰχθ.] inverso ordine *Vat*. || 42. διακπέσαι] corr. *J*. | γε] δὲ*. || 44. καὶ ἔτι καὶ] καὶ ἔτι *V*. || 47. θαυμαστῶς]

*) XIV, 26 τῆς ὥρας τηνικάδε a nobis e *Vat*. correctum est. Vide I, 36. XIV, 24. coll. IV, 28.

θαυμαστὸς *Vat.* ‖ 48. Hæc quomodo emendanda sint, monstrat *Lucianus* Conviv. c. 2 : ἑστιῶν ἡμᾶς ἡδίστην ταύτην ἑστίασιν. Scribendum igitur aut ἑστιᾶται ἑστίασιν τήνδε ἡδίστην aut, quod malim, ἑστιᾶται ἡδίστην τήνδε ἑστίασιν. ‖ 50. ἀντερεστιᾷ] ἀνθεστιᾷ*.

Pag. 255, 8. Περιμούδα] Περίμουλα*. ‖ 19. τούσδε τοὺς προειρημένους] Expunxi τούσδε. ‖ 21. ἕως] ὁ *V.* ‖ 28. χρυσωτότερος *G* : χρυσῷ ὁπότερος codd. ‖ 29. ἔχων] ἔχειν*. ‖ 36. πρεσβυτέροις] προτέροις *J.* ‖ 39. ἐπέκλινε-ἐν τῷ] Scribendum erat ἐπικλίνει omisso ἐν. ‖ 42. μὲν ἦν οὖν] μὲν οὖν ἦν *V.* ‖ 44. ἐγχέλυος] ἐγχέλειος*. | ὡς ἀκούω, εἶχεν] εἶχεν, ὡς ἀκ. *Vat.* ‖ 45. [τὸ] add. *G.* | τοῦ πτηνοῦ] Scripsi τῆς πτηνῆς, sequitur enim mox τὰς πτηνὰς γεράνους, atque femininum est γέρανος per hos libros excepto II, 1. ‖ 47. ταῦτα] ταύτας *S.* | εἴποις *G* : εἴπεις. ‖ 48. ἐγχέλυς] ἐγχέλεις*.

Pag. 256, 1. ἰχθύων] ἰχθύος *Vat.* ‖ 2. ἔγγονον] ἔκγονον *V.* | ἀλλὰ καὶ] καὶ om. *Vat.* ‖ 4. οἰστρᾶσθαι] οἰστρεῖσθαι *G.* ‖ 7. διαβαίνειν] corr. *J.* ‖ 8. *γὰρ] μὴ γὰρ *V.* | οἷόν] οἵας*. | φέρειν, οὐδὲ ἑτέραν] Delevi οὐδὲ ἑτέραν, quum de sublimi tantum coitu sermo sit. ‖ 11. τήνδε] τὴν δὲ*. ‖ 18. τρεπόμενος] τραπόμενος *V.* ‖ 19. ὡς δ' ἂν μὴ *S* : ὡς ἂν δὲ μὴ *Vat.* | δοκοῖμι] δοκῇ *a.* δοκοίην *J.* ‖ 22. an κἄμ'? ‖ 23. ᾗ] εἴη *J.* ‖ 25. Uncos addidi. ‖ 26. τε acc. ex *V.* ‖ 27. ἐκκλινούσας] ἐγκλινούσας *Vat.* ‖ 29. καὶ ex *V.* insertum, cf. I, 51. II, 54. V, 39, 51. VI, 48. ‖ 33. οὐ μεθ' ὕστερον μέντοι διογκωθῆναι] διωγκώθη *G*, τὸ μὲν ἕτερον *R*; μέντοι cum *S* delevi. ‖ 36. λόγῳ τῷδε] τῷδε om. *Vat.* ‖ 37. μὴ πάντη οὖν συνειθισμένην] Scripsi μὴ πάνυ τι : tum οὖν ex proximis syllabis male iteratum expunxi. ‖ 40. διὰ ταῦτα μέντοι] δ. ταῦτά τοι*, v. ad p. 73, 19. ‖ 41. αὐτοὺς] ἑαυτοὺς *V.* ‖ 43. [καὶ] ἕκαστος] καὶ om. *Vat.* ‖ 48. μαλλῷ *G* : μαλῷ et μᾶλλον codd. ‖ 48. κατειλημμένον] corr. *S.* ‖ 49. ἡσυχῇ, ὥστε] ὥστε ἡσ. *R.* ‖ 51. fort. μία δὲ ἡ [μάλιστα] προτένθης.

Pag. 257, 14. αὐτὸ] τοῦτο *V.* ‖ 17. φυλαττόμεναι] Scripsi φυλαττομένοις, quod passive intelligendum est. ‖ 20. ἐπισχεῖν] ἐπίσχειν *V.* | τὸ] τοῦ*. | μητέρας] μητέρα*. ‖ 21. αὐτῶν] μίξεως* coll. IV, 34 : μίξεως δὲ αὐτὸν οὐδεμία ἔτους ἀναστέλλει ὥρα. ‖ 22. δέ τινα] δὲ om. *Vind.* 7. | οἱ σοφοὶ τὰ κατὰ ταῦτα καὶ εἰς] οἱ σοφοὶ καὶ ταῦτα εἰς *V.* unde scripsi οἱ σοφοὶ ταῦτα καὶ εἰς. ‖ 26. δικαίειν] δικαιοῦν *Abresch.* ‖ 27. γαλῆ, μικρὸς] codd. nonnulli γαλῆς vel γαλῆς μικρὸς i. e. γαλῆ, σμικρός, quod reposui. ‖ 29. σελάχιοι] σελάχη *V.* cujus lectionis patrocinium suscipiat Hippocrates de Morb. p. 478, 54 : ἰχθύσι σελάχεσι. Melius tamen vulgatam intactam reliquissem, v. *Lobeck.* ad Aj. p. 120. ‖ 29. [εἰς] *S.* ‖ 30. καὶ κυνὶ] καὶ om. *Vat.* | φαίην] Correxi φαίης hic et I, 14 : Ælianus enim primam hujus verbi personam non sine pronomine ἐγὼ adhibere solet. Scripsit ἔγωγ' ἂν φαίην VI, 19. VH. III, 24. ἐγὼ δὲ φαίην ἂν VH. III, 17. ἐγὼ δ' ἂν φαίην NA. XII, 14. XV, 6. VH. XIV, 47. Contra φαίης ἂν NA. I, 2. III, 2. IV, 36. IX, 53. XIV, 26. XV, 12 bis. ‖ 37. τύχῃ] ἐντύχῃ *V.* ‖ 38. αὐτοῖς] αὐτῇ *Vat.* ‖ 41. [τῶνδε]*. ‖ 42. ἀποδύσεις] ὑποδύσεις *Abresch.* ‖ 45. ἀνθρωπίνων μελῶν] ἀνθρώπων μέλη*. ‖ 46. καὶ ἐφολκὰ] καὶ om. *V.* | ταῦτα] τούτων*. ‖ 50. καὶ μόγις] μόλις *Vat.* Inserui ὀψέ.

Pag. 258, 2. ἀνακραθεῖσαι] ἀνακραθείσας cf. VII, 33 : καὶ κεκραμένη χρόα οἱ καὶ μικτή. ‖ 3. ἁπάσας τὰς προειρ.] ἁπάσας delevi cum *J.* | αὐταῖς] αὐτῶν*. ‖ 6. τῷ accessit ex *V.* ‖ 11. ἑαυταῖς βαρεῖαι] Expunxi ἑαυταῖς. ‖ 12. ἀλλ' αἱ] ἀλλὰ *J.* ‖ 14. καὶ τὸν εὖρον οὐδὲ] transposui οὐδέ. ‖ 17. εἰλεοὺς] εἰλυοὺς*. ‖ 21. ὑπαλειασθέντα] ὑπαλεανθέντα *V.* ‖ 22. οὐκοῦν καὶ αἱ κόγχαι] καὶ αἱ κόγχαι ejeci. Vide Præf. ‖ 23. [καὶ]*. ‖ 26. αἱ acc. ex *V.* ‖ 29. ἰέναι] εἶναι *V.* Ceterum frustra *J* ante φαίης ἂν inserendum putavit καί, cf. III, 2 : σοβαροὶ δὲ Μῆδοι καὶ μέντοι καὶ οἱ ἐκείνων ἵπποι· φαίης ἂν αὐτοὺς τρυφᾶν σὺν τοῖς δεσπόταις τῷ μεγέθει τοῦ σώματος. XVI, 2 : γίνονται δὲ καὶ ταὼς ἐν Ἰνδοῖς τῶν πανταχόθεν μέγιστοι, καὶ πελειάδες χλωρόπτιλοι· φαίη τις ἂν πρῶτον θεασάμενος καὶ οὐκ ἔχων ἐπιστήμην ὀρνιθογνώμονα σιττακὸν εἶναι. ‖ 39. an ὑποθλίβων? Sic certe *Nicander* Ther. 296. ‖ 40. γοῦν] οὖν*. ‖ 43. ἀλλὰ ὤκιστα] οἴκτιστα *J*, μάλα ego.

Pag. 259, 6. τίγρις] τίγρεις *c.* ‖ 9. τὰς μυιοσόβας *G* : 6 τοὺς μυιοσό *Vat.* | ποιοῦσι? Addidi [ἄλλο]. ‖ 11. fort. καὶ περιστερὰς [δὲ] ὠχράς. | οἵασπερ] ἅσπερ. ‖ 13. κερκίωνας *G.* ‖ 15. καὶ τ. πιθ. uncis inclusi. ‖ 17. καὶ ποθὲν ἐπιπηδήσαντας] Scripsi καί ποθεν ἐπιπηδήσαντες. De ποθὲν cf. *Passow.* ad *Xenoph. Eph.* p. 69. ἐπιπηδᾶν de eo dictum, qui ex insidiis impetum facit. Similiter V, 33 : ἀετὸς ἐπιπηδᾷ τῇ νηχομένῃ. ‖ 21. ἐν δὲ δὴ] Delevi δή. | An ἀλλὰ ἐκείνους γε? cf. XV, 19 : χερσαία χελώνη ζῷον λαγνίστατον, ἀλλὰ ὅ γε ἄρρην. ‖ 27. μάσοι : « μαίσωλοι Hesychio in India sunt quadrupedes vitulis similis. » *Gesnerus.* ‖ 28. βαιναι corruptum esse intellexit *S.* ‖ 37. παίξω] παίσω*. ‖ 38. τὸν θῆλυν θλιβόμενον αὐτὸν] αὐτὸν omisi cum *c.* Tum scripsi τοῦ θήλεος θλιβόμενου. ‖ 39. τήνδε] τὴν δὲ *Vat.* ‖ 40. κἀμὲ? ‖ 43. ἐκεῖνα] ἐκεῖναι *V.*

Pag. 260, 1. κοινωνία τις] τις κοινωνία *V.* ‖ 3. ἁλίων] ἐναλίων *r.* cf. II, 16. ‖ 3. τοῦτο deleam. ‖ 4. καὶ τήκονται-καὶ-νοσήσαντες] κἂν τήκωνται-[ἢ] καὶ-νοσήσωσιν*. ‖ 13. τε : δὲ *G.* | ἀφίησι δὲ καί τινα μικρὰν φαντασίαν] Pro μικρὰν *V.* σμικράν. Dedi παρίστησι δὲ καί τινα σμικρότητος φ. cf. VH. II, 44 : τοῦ μέλους ἐναργεστέραν τὴν φαντασίαν τοῦ ἐκβοηθοῦντος ἔτι καὶ μᾶλλον παραστήσαντος. ‖ 14. γυρὸν γὰρ καὶ πέριξ] πέριξ adverbium perperam adjectivis interpositum cum copula expunxi. ‖ 17. θήρα *G* : θήραν codd. ‖ 19. [τῷ] τάχει] τῷ om. *V.* ‖ 25. λέγω *J* : λέγει codd. ‖ 28. ἐς : ἐπ' *V.* Duos locos vulgatam firmantes *J* attulit. Ego addo *Adamant.* Physiogn. I, 10 : μεγαλονοίας εἰς ἄκρον ἥκοντες. II, 27 : δειλίας εἰς ἄκρον ἥκων. *Polem.* Physiogn. I, 6, p. 225 : εἰς ἀκρότητα πάσης κακίας ἐλθεῖν. ‖ 31. θαυμάσια αὐτοῦ] Scribendum erat οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, v. III, 1 : εἰ δὲ ἵπποι καὶ κύνες διὰ τὴν συντροφίαν ἀπειλούντων ἀνθρώπων συνιᾶσι καὶ καταπτήσσουσι, καὶ Μαυρουσίους οὐκ ἂν θαυμάσαιμι λεόντων ὄντας συντρόφους αὐτοῖς ὑπ' αὐτῶν ἀκούεσθαι. VII, 47 : εἰ δὲ καὶ ὀρύγων, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι. XVII, 36 : οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ λέων ἥδεται καμήλου κρέας καὶ μὴ θεασάμενος φαγεῖν. Αὐτοῦ in contextu typothetæ errore relictum est. ‖ 32. καὶ ἑτέρου] Delevi καί. ‖ 40. οἵ γε μὴν ἄρρενες οἶδε] Dittographiam expunxi. ‖ 42. ἀναπείθειν] ἀναπεῖσαι*. | Pro οἱ δὲ malis

ἀλλά. | φύσει τινὶ ἀμάχῳ ἴυγγα ἀπορρήτως] Scripsi φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ ἴυγγα omisso ἀμάχῳ, de cujus correctionis veritate nunc dubito. || 43. προϊᾶσιν] προσείουσιν S. || 44. παντὸς] ἅπαντος J coll. *Hom*. Od. δ, 221. V. *Lobeck*. ad Aj. p. 91.

Pag. 261, 2. [καὶ] ἀπορρήτους] καὶ om. V. | * παλιώρας: πολυωρίας vel σιναμωρίας *Ungerus* Parad. Theb. p. 354, coll. Pausan. II, 32, 3, p. 348. Videtur latere παλιώξεις, sequentibus, ni fallor, accommodatissimum; et post hoc verbum lacuna statuenda esse. || 3. ἔμπαλιν γίνεται τὰ] τὰ cum S ante ἔμπαλιν posui. Sed fort. scribendum τοὔμπαλιν γίνεται τῆς προειρ. || 4. μὲν accessit ex V. || 6. ἐξοιστρᾶται] ἐξοιστρεῖται*. || 7. ἐκεῖνο] Lege ἐκείναις, nam tum demum recte sequitur ὀρρωδοῦσιν. || 13. ἔχητε] ἔχοιτε *Bernhardy*. || 18. προσετρέποντο G: προστρέποντο codd. || 23. τῶν ζώων] τῶν om. *Vat*. || 25. πηχῶν] πήχεων*. || 26. καὶ ἐφάνη μὲν] ἐφάνη [γε] μὴν*. || 28. περιφεροῦς uncis segregavi. Videtur tamen ab Æliano solum esse Μακεδονικῆς ἀσπίδος. Similiter XVI, 13: βατίδες γίνονται παρ' αὐτοῖς οὐδέν τι μείους Ἀργολικῆς ἀσπίδος ἑκάστη. || 19 αἰετοὺς] ἀετοὺς a. || 30. ἐκείνας] ἐκείναις G. || 32. ὑψηλότερον ὄντα glossatori tribuas. | τοῖς ὠκίστοις] Delevi τοῖς. | τέμνουσιν αὐτὸν] αὐτὸν om. V. || 33. αἰετῶν] ἀετῶν plures codd. || 40. Ὀπωπεύς] Ex *Athenæo* hic et infra scripsi Ἐπωπεύς. || 43. τοὺς πομπίλους] Articulum abjeci et mox αὐτῶν post τιμωρός.

Pag. 262, 1. ἐπ'] ἐν *Athen*. | 6. ἐναλίαις] Scripsi εἰναλίαις, quum aperte respiciatur *Homerus* Od. 5, 67. Poeticus flosculus feminino arguitur, supra enim Ælianus dixit ἄγρας ἐναλίους II, 6. || 15. πομπίλον] Πομπίλον J. || 22. ὑποζύγιοι] ζύγιοι *Vat*. quod ascivi, quum ὑποζύγιος bonorum auctorum testimonio destituatur. || 36. Lege παρ' Ὁμήρῳ, v. ad p. 36, 14. | φιλονεικοῦντες] Dualem restitui, cf. p. 29, 5. || 46. [αὗται] αἱ] αὗται om. *Vat*. || 49. Ποτνιαὶ *Lorenzius*: πότνιαι codd.

Pag. 263, 1. Ὠρακίτας] corr. J. | Ἀδρασίους] Γεδρωσίους *Gill*. || 19. Deleam καὶ χρόνον et γάρ. || 23. Scr. Μηδίαν cum c. | ἀπιόντων] ἀπιόντι S. || 26. δίιοι S: δὴ ἴοι codd. || 31. ἐπεφοίτα] ἐπεφοίτησε V. || 32. γενέσθαι] γίνεσθαι J. || 35. ἐχεώδεις] ἐχινώδεις G. Post hanc vocem in codd. et edd. addebantur verba ὀξείας ἀκάνθας ἔχοντας, manifestum emblema. || 36. ἐχενάτας] ἐχινέας*. || 37. Lege μύας. | μεγίστους μεγέθει] μεγέθει μεγίστους*, qui stabilis horum verborum apud Ælianum ordo est, v. I, 55. II, 11. 21. VI, 63. VII, 32. 44. VIII, 11. X, 23. XIII, 18. XV, 2. XVI, 2. 22. 39 bis. 41. XVII, 6. 27. 28. VH. III, 18. VII, 10. Semel legitur μέγιστος τὸ μέγεθος NA. XI, 1. || 39. ὄπισθε] ὄπισθεν M. m. | βραχυτέρους. Εἶδον τούτους, Λιβυκοί εἰσιν] Verba εἶδον-εἰσιν J delenda vidit. || 42. λόγος τις λέγει] λέγει τις λόγος*. || 45. ῥέοντος] ῥυέντος V. et *Athen*. | λοιμὸς] λιμὸς *Athen*. || 48. μεῖζον φθέγμα] μεῖζον cum J expunxi.

Pag. 264, 4. ἡ δουλεία γὰρ αὐτῶν καὶ ἡ κάθειρξις καταψηφίζεται σιωπήν] Male αὐτῶν ita collocatum, ut cum δουλεία et κάθειρξις jungendum sit; voluit tamen illud Noster procul dubio pertinere ad καταψηφίζεται, quod verbum objecto personali carere nequit. Delevi igitur καὶ ἡ κάθειρξις, cujus vel incommoda sedes glossatorem arguebat. Ad δουλεία confer XVI, 3: ἀσπάζεται (cercio) λιμὸν μᾶλλον ἢ δουλείαν μετὰ τρυφῆς. || 6. Malim εἰς [τὰ] ἤθη τὰ ἑ. || 10. αὐτοὺς expungam. || 12. [δὲ] cum J inserui. || 15. τινας] τινα*. || 16. ἔνθεν τοι] Adjeci [καὶ]. Incogitanti mihi accidit, ut τοι, quod in omnibus codd. est, uncis includerem. || 18. [ἀεὶ] εἶναι] ἀεὶ om. V. || 19. ἔχει] ἔχειν b. || 20. βαθύτατα] [τῷ] βαθυτάτῳ*: vide ad p. 228, 7. | καὶ στίγματα] καὶ delevi. || 21. ἀναφέρει] ἀναφαίνει*. || 33. παραπλήσιαι] παραπλήσιοι *Athen*. || 37. τοῦ γένους τοῦ τῶν ἀρρένων βασιλέως] ἄρρενος βασιλέως V. || 40. ταῖς om. *Apost*. recte, opinor. || 44. οὐκοῦν] οὔκουν a.

LIBER XVI.

Pag. 265, 2. μέλλει] μέλλοι V. || 4. οἷα τε ἔσται] τε ἔσται om. V. || 11. φασι delendum. || 12. ἀθρόως glossatoris videtur. Unci transferendi sunt. || 16. ὄρνις] ὄρνεις*. || 21. an πρεπωδέστατον? || 22. ἦχον: φθόγγον *Vat*. quo verbo Ælianus usus non est. Idem statuendum de ἁπανταχόθεν, quod v. 25 ex V. pro vulg. πανταχόθεν citius recepi. || 28. ἐν acc. ex V. || 36. χρυσωπούς-κυαναυγεῖς] χρυσωπὸν-κυαναυγῆ V. || 38. ἐν] δὲ ἐν V. || 39. ψάρους] ψᾶρας edd. ante J. || 42. ὑπομένει G: ὑπομένοι codd.

Pag. 266, 3. Κυροπόλει] Κύρου πόλει*. || 7. καὶ κήλαν ἐν Ἰνδοῖς] ἐν Ἰνδοῖς καὶ κήλαν V. | τὸ μέγεθος τριπλάσιον ὠτίδος ἐστὶν] Scripsi τριπλασίων, v. XVI, 12: κήτη δὲ ἄρα ἐν τῇ τῶν Ἰνδῶν θαλάττῃ πενταπλασίονα τὸ μέγεθος ἐλέφαντος τοῦ μεγίστου. Possis etiam τριπλάσιος. || 8. [τὸ] στόμα] Delevi uncos. || 10. προηγορεῶνα] πρηγορεῶνα V. || 22. βασιλεῖ παῖς ἐγένετο Ἰνδῶν] παῖς ἐγένετο Ἰνδῶν βασιλεῖ *Apost*. || 32. πάντα] πάντ' a. *Apost*. || 39. Dele uncos.

Pag. 267, 6. ἂν εἴη] εἴη ἂν *Vat*. | ἄρα insolenti loco positum, certe Ælianeæ orationis exemplo defenditur nullo. Malim περίκειται δὲ ἄρα φ. τ. οὕτω καὶ πυκνήν. || 8. ἐσθίει] διεσθίει V. || 12. Adjeci [δὲ]. || 18. [καὶ] λίμναι] Delevi uncos. || 22. [τῶν] J. || 24. an πυρρούς? || 25. γαργαλεῖς] δυσγαργάλεις *Toupius*. || 27. Πραισίων] Πρασίων G. || 30. Πραισίοις] Πρασίοις id. || 31. καὶ ἰδεῖν δὲ] Abjeci καί. De δὲ non est quod dubites, v. XVII, 25: λέγει δὲ Κλείταρχος πιθήκων ἐν Ἰνδοῖς εἶναι γένη ποικίλα τὴν χρόαν, μεγέθει δὲ μέγιστα. || 35. καὶ τὸ μὲν ἄλλο πᾶν σῶμα πεφύκασι λευκοί] Pro extremo vocabulo ex V. edidi πάλλευκοι, quod nunc nollem factum. || 37. πυρροί? | σώφρονες δέ [εἰσι] καὶ φ. τ.? || 38. τὴν δίαιταν καὶ τὸ γένος] καὶ τὸ γένος delevi cum S. || 39. * ὀρέων] ὡραίων *Bernardus*. | τὸ-προάστειον] τὰ-προάστεια *Vat*. || 42. ἤδε acc. ex V.

Pag. 268, 1. [τὰ]*. || 3. ἐν addidi ex V. || 5. καί εἰσιν] καὶ εἶεν J. || 7. fort. τῶν Ἰνδῶν αἱ γυναῖκες. || 14. καὶ πρόσεισι uncis inclusi. || 21. [οἱ] adjeci cum J. || 25. ἀγαθὴ] ἀγαθὸν V. cf. XIV, 16: ἦν δὲ ἄρα ἀγαθὸν δορά τε καὶ κέρατα. || 28. [τὸ] inserui ex formula. || 30. πηχῶν] πήχεων* hic et v. 31. | Malim τοῦ βραχίονος ἑκατέρου. || 32. Post πορφύραι deesse videtur τοσοῦτοι vel simile quid. || 35. καὶ ἀμίαι καὶ χρυσόφρυες: hæc non bene cohærent cum præcedentibus: præferas καὶ ἀμιῶν καὶ χρυσοφρύων. || 37. καὶ ἐς] καὶ delevit G. || 38. καὶ κατὰ] καὶ om. V. || 42. καθειμένοις] καθημέ-

νοις *V*. ‖ 44. ἐννέαι] αἱ ἐννέαι *Vat*. αἱ νέαι [immo νέαι] *S*. ‖ 45. ἀπονέμουσι] corr. *S*. | πηχῶν] πήχεων*. | αἴρουσιν] αἰροῦσιν *V*.

Pag. 269, 3. τε καὶ] δὲ καὶ*. ‖ 6. αὐτῶν delendum videtur. ‖ 10. χελώνη δὲ ἐν Ἰνδοῖς ποταμία μεγίστη τε αὕτη, καὶ τὸ] Expunxi μεγίστη-καί. Proximis nescio quis adscripserat μεγίστη αὕτη. | χελώνειον] χελώνιον*. ‖ 25. Ἰνδοῖς ἐστιν] ἐστιν delevi cum *J*. ‖ 33. τούς γε αὐτοὺς] τούτους γε *V*. ‖ 36. Αἰγυπτίας *Gronovius* : Αἰγυπτίους codd. ‖ 41. ἐκλέγονται] ἐκλέγουσι*, media enim hujus vocabuli forma apud Nostrum inaudita. ‖ 47. περιλιμνάσῃ] περιλιμνάζηται*.

Pag. 270, 4. ὑπαμφιέννυται] ἐπαμφ*. ‖ 6. Malim κάτωθεν [τῷ] βρυώδει. ‖ 9. Ἀρειανοῖς] ἀριανοῖς *Vind*. 7. ‖ 12. προήκουσι] προήκουσαι *a*. ‖ 13. πῶς *J* : πως codd. | τῷ *J* : τῶ *Vat*. τω reliqui. ‖ 14. γοῦν] οὖν*. ‖ 15. κτήνη διάφορα, προβάτων] Jungenda erant κτήνη προβάτων. Cf. Thes. Didot. vol. IV. p. 2034, A. ‖ 17. Dele uncos. ‖ 19. κατὰ τὴν οἴκοθεν αὐτοῦ δύναμιν : αὐτοῦ vel potius αὑτοῦ glossæ instar ad οἴκοθεν adscriptum vel ex proximis male repetitum videtur. ‖ 20. τὸ ζῷον] τὴν τοῦ ζώου *V*. ‖ 23. ἀνύει] ἀνύτει *V*. cf. V, 33. ‖ 26. ἀφανὲς] ἀχανὲς *V*. | γοῦν] δ' οὖν* propter μέν, quod v. 24 antecessit. ‖ 29. παραβαλὼν] παραβάλλων *V*. ‖ 33. Malim τῶν προτέρων τινά. ‖ 41. ὅθεν] Scripsi ἔνθα. Reiskianum ὅθι ab Æliani usu remotum est. ‖ 45. πηχῶν] πήχεων*. | χελώνειον] χελώνιον *V*. ‖ 48. κρατερώτερον] Restitui καρτερώτερον, morem Nostri secutus.

Pag. 271, 3. χελώνειον] χελώνιον*. ‖ 4. [ἢ] καὶ ὑπάντρῳ mavult *J*. ‖ 11. οἶδε] οἶ *V*. ‖ 14. ἀντιπέραν] ἀντιπέρας*. ‖ 17. κωλίγγαις] καλίγγαις *c*. ‖ 19. an τὴν delendum? ‖ 24. τὰς ante τῶν κητῶν expunge. ‖ 25. Verba τὴν περιεργ. τὸν τῆς v. κύκλον glossema esse puto, derivatum illud ex v. 20. ‖ 27. ἐκτρέφειν] τρέφειν*. ‖ 28. ἄλλων] λύκων*, cf. XVII, 31 : λέοντας δὲ καὶ παρδάλεις καὶ λύκους. ‖ 33. ἐνταῦθα δεινοὺς] ἐνταῦθα om. *V*. ‖ 38. μὲν γὰρ οὖν] Hæc formula hic tantum apud Nostrum reperitur. πόαν οὖν μὲν γὰρ cod. *Vind*. 7. Videtur vulgata nata esse ex diversis lectt. μὲν οὖν et μὲν γάρ. Delevi οὖν. ‖ 40. δρυπετεῖ] δρυπεπεῖ *Vat*. ‖ 44. ἢ deleam. ‖ 46 ἑῴου sic nude pro ἑῴου ἀστέρος dici nequit : fortasse ἑωσφόρου. | ὑπολάμπειν αὐτὸ] Expunxi αὐτό. ‖ 49. τῶν μὲν ἀγρίων καὶ καρχάρων καὶ ἀφειδεστάτων-ἀνοίκτων] corr. *S*.

Pag. 272, 1. καὶ τροφὴν ἐμβαλεῖς, καὶ] κἂν τρ. ἐμβάλῃς *V*. ‖ 7. ἐπαφωμένῃ] ἐπαφωμένῳ *R*. Ita προσαψαμένῳ XI, 23. XIII, 5. XIV, 23. ‖ 8. εἴ τις προσάψεται] Scripsi προσάψαιτο. Ceterum αὐτοῦ ne desideres, vide mihi XIV, 12 : ἔχει δὲ καὶ φολίδας καὶ τῆς δορᾶς τῆς δρακοντείου οὐ πόρρω δοκοῦσιν, εἴ τις προσάψαιτο. ‖ 9. φρικὶ] φρίκη *Vindob*. 7. ‖ 13. δ'] δὲ id. ‖ 26. δὴ] δὲ*. | an τὰ ἐνδοτάτω? ‖ 33. οἱ τούτων συγγραφεῖς καὶ οἱ τῶν Ἰνδῶν λόγιοι] Delevi glossam, male enim Indorum λόγιοι a συγγραφεῦσι diversi esse dicuntur. ‖ 33. δὴ] δὲ *J*. ‖ 40. an πεφυκέναι? ‖ 41. fort. τὴν δὲ οὐρὰν [ἔχειν] συός.

Pag. 273, 3. [τοῦ] frustra addidi. | ἡττηθέντα] ἡττηθέντος *V*. unde scripsi [τοῦ] ἡττηθέντος. Similiter *Plutarch*. Conv. Qu. V, 2, p. 675, D : δέδια δ' εἰπεῖν ὅτι πάλαι καὶ μονομαχίας ἀγὼν περὶ Πίσαν ἤγετο μέχρι φόνου καὶ σφαγῆς τῶν ἡττωμένων. | ἐξάγουσαν] ἐξάγουσιν *V*. ‖ 12. Πραισίων] Πρασίων *G*. | ἀποδ.] ἐπιδ. *r*. ‖ 16.

τ

τ

ἐνδοτάτην] ἐνδο *Vat*. quod in hoc codice et vulgatam significare potest et ἐνδοτάτω. Hoc magis Ælianum videbatur. ‖ 18. κόρουδα] κόλουνδα *V*. | ἀλῶνται] ἀλᾶται*. ‖ 24. αὐτάς : αὐτῶν *S*. injuria, v. XIV, 16 : ἐν ταῖς ἀκρωρείαις αὐταῖς. | ἀμηχάνῳ] Scripsi ἀμάχῳ, v. XV, 18. Præterea τῷ suspectum est. ‖ 29. Πραισίους] Πρασίους *a*. ‖ 31. Delevi καὶ ante κύοντα. | κυοῦντα] κύοντα *V*. Legitur sine codicum discrepantia κύει I, 24. III, 25. IV, 34. κύουσι II, 46. κύειν IV, 31. 32. X, 2. κύουσα XVII, 17. κύουσαν XII, 34. XIV, 18. κύουσαι VI, 43. XII, 20. XIV, 11. Hinc ambiguæ formæ quales κυούσης IX, 17. XIII, 27. XVI, 20. κυούσαις I, 36. XII, 17. κυούσας IV, 11. et ipsæ ad κύω referendæ. Habet tamen Ælianus κυούμενα XII, 17. Aoristus ei, ut aliis prosæ orationis scriptoribus, est ἐκύησα VII, 12. XII, 14. 16. VII. V, 4. 18. 33. Σκιρτᾶται præferebat *Hemsterh*. ‖ 34. εἰσὶ μὲν] μὲν om. *a*. ‖ 35. Malim θλάσει. ‖ 43. [τὸ]*.

Pag. 274, 2. [οἱ] ἵπποι] Uncos delevi. ‖ 4. [ὅτε] ἐπολέμουν] ἐπολέμουν δὲ αὐτοῖς *V*. ‖ 9. [τῶν] cum *R* adjeci. ‖ 11. τῇ τε ἄλλῃ] Scripsi ταύτῃ. ‖ 14. νῦν] νῦν δὲ *V*. ‖ 21. αὐτοὺς] αὐτοῖς *R*. ‖ 24. ἐκεῖνα, οὕτω τοι καὶ αἱ ἵπποι] ἐκεῖνα transposuit *J*. ‖ 29. καὶ ἔτι καὶ] καὶ ἔτι *Vat*. ‖ 32. καὶ τὸ] καὶ om. *V*. ‖ 37. πάντως] πάντας *V*. ‖ 41. καὶ ὁ] ὁ om. *Vat*. ‖ 44. κατ' ἐκείνους φύσει] φύσει *G* : φύσαις, φῦναι, φυούσαις codd. Ego φύσει aliud agens expuli, cum potius scribere debuissem ἐνίαις-καὶ ἐκείναις φύσει. ‖ 45. ἁβρὰ χαιτάεσσ'] ἁβρὴ χαιτέεσσ' *Meinekius*. ‖ 46. ἄτην] δύην *Stob*. ‖ 48. ὄναρ εἶδεν] ἄρειεν *V*.

Pag. 275, 8. κωδωνοῦσιν] κωδωνίζουσιν *S*. ‖ 10. τῶν ξιφῶν τὸν] τὸν τῶν ξ. *Vat*. ‖ 14. μέντοι δυσωπούμενοι ἐν] δυσωπούμενοι alieno loco positum variæ lectionis aut glossæ speciem præbet ad δεδιότες olim adscriptæ. Hanc in vocis δεδιότες locum suffeci. Rectius tamen nisi fallor δυσωπούμενοι de medio sustulissem. ‖ 16. αὐτὰ] αὐτὸς *G*. ‖ 17. [οὓς] ἀκούομεν] οὓς delevit *J*. ‖ 22. ἐκπλήττωνται *G* : ἐκπλήττονται codd. | ἐμπλαττόμενοι] ἐμπαλαττόμενοι « cod. ms. » apud *G*. Sed dubito num ττ in hoc vocabulo unquam tralaticium fuerit. Quare scripsi ἐμπαλασσόμενοι. ‖ 32. καὶ προϊόντα] καὶ delendum vidit *J*. ‖ 33. καὶ ὑποπίμπλανται] καὶ om. plurimi codd. ‖ 38. διαφέρειν *G* : διαφέρει codd. ‖ 42. ὡς τοὺς] Expunxi ὡς. ‖ 43. [τὸ]*. ‖ 45. τι ἅμα καὶ] ἅμα om. *V*. | ἅμα τι καὶ] τι om. *m*. ‖ 46. ψαύσῃ ἢ σπάσῃ] ψαύσῃ ἢ delevi cum *J*. ‖ 47. Ante κάρωσιν addendum videtur [καὶ].

Pag. 276, 2. οἱ βάναυσοι χρυσουργοὶ] Expunxi χρυσουργοὶ ut glossam. Supra I, 57 : οἱονεὶ περὶ τὸν χρυσὸν τεχνίτης. ‖ 4. τῇ δεκάτῃ] τῷ δεκάτῳ *V*. quod vel sine codd. auctoritate propter sequens λόγων reponendum erat. Ita XVII, 3 : ἐν τῷ ἐννάτῳ τῶν περὶ Πτολεμαῖον λόγων. ‖ 10. τὴν πληγὴν ἢ τὸ δῆγμα] Alterutrum glossema esse apparet ; ἢ a librario ad copulanda hæc verba interpositum, ut paulo ante inter ψαύσῃ et σπάσῃ. Delevi ἢ τὸ δῆγμα, quod ex v. 6 mutuatum videtur. Ceterum malim πράως ἔτι ἀλγοῦντα, τῇ πληγῇ μόνον προσπτύσας.

|| 20. ἀπόχρη] ἀποχρῶν V. || 23. Λίβυες] Λιβύης O. Schneiderus Nicandr. p. 39. || 25. θινοτρόφος] Vocem aliunde incognitam J ex V. et Vindobb. recepit probante eodem Schneidero l. c. Ego cum a θηροτρόφος reduxi. || 36. σκιεροῖς] Scripsi θιμβροῖς, i. e. τρυφεροῖς, ἁπαλοῖς.

Pag. 277, 10. μὲν χρεῶν τὰ] χρεῶν τὰ μὲν V. || 19. Κίων] Κείων* || Κίον] Scripsi Κέων : sed præstat fortasse Κέω. || 24. τῶν ὀσπρίων] τῶν delevi. || 25. ποικίλα τε καὶ ποικίλον ἐκείνοις ἀγαθὰ εἶναι ταῦτα δεῖπνον] Scripsi ποικίλων abjectis τε καὶ ποικίλον. Reliqua copulâ præfixâ et ἀγαθὰ in ἀγαθὸν converso ad calcem commatis projeci. || 27. Κύνθιον] Κύθνιον Bochart. || 29. ἐννενήκοντα] ἐνενήκοντα m. || 47. Βουδιανοῖς] Βουδίνοις L Dindorf. in Thes. Didot. v. Σκαρίσκος.

Pag. 278, 3. τοῖς ἐπιχωρίοις] τοὺς ἐπιχωρίους S. || 4. fort. καὶ εἶναι ταῦτα [[αὐτοῖς]] σκέπην. || 7. δὲ ἄρα] ἄρα uncis inclusi. || 8. ἀποστρέφειν] quod correxi. || 10. διὰ τοῦ θέρους δὲ] διὰ δὲ τοῦ θ. Vat. || 12. τί δαὶ] τί δὲ Vat. || 13. [φησὶ] κώμην τόδε] φησὶ om. Vat. τὸ pro τόδε*. Similiter positum οὕτως XII, 22 : ἐν δὲ Κρήτῃ Ῥοκκαίας οὕτως Ἀρτέμιδος καλεῖται νεώς. || 19. [καὶ]*. | τὸ acc. ex V. || 21. ψυχρᾷ] ὑγρᾷ G. || 25. οὔτε οὖν? || 29. συνειδότες οὖν ἐκ τούτων] συνιδόντες οὖν ἐκ τούτου*. || 33. εἰσὶ γὰρ καὶ Λιβύων ἕτεροι glossam redolet ; Ælianus enim supra fuse de Psyllis Libycis narraverat. || 34. Adjeci [οἳ], quod ob præcedens ἕτεροι facile excidere potest.

Pag. 279, 11. ἢ, quod hic Bernhardy conjecit, ab Æliani usu alienum est : malim καί. | ἀπολώλασιν] ἀπολώλεσαν J. || 14. καὶ ἀνείργοντες deleverim. || 17. [ἀνάβασιν] cum G adjeci. Mox παιδὸς suspectum. || 18. Ἀποσεισάρης] ἀπαισάρης Vat. Ἀβισάρης Reinesius. || 19. 24. 26. πηχῶν] πήχεων J. || 27. an ἑνός? | γε καὶ τρέφεσθαι] καὶ τρέφεσθαί γε Vat. || 28. οἱ Αἰγύπτιοι] Αἰγύπτω Vat. omisso articulo, unde hunc ejeci. || 32. λέγουσι γοῦν] λέγουσιν οὖν*. || 40. τι καὶ] τε καὶ*. || 44. ἐρρίφθη] ἐρρίφη*. || 51. [τὴν] S.

Pag. 280, 15. ἀποστάξῃ] ἐπιστάξῃ Vat. || 29. δὲ] δὲ ἄρα V. || 37. καὶ ἀποπλῦναι] καὶ delevi.

LIBER XVII.

Pag. 281, 2. πηχῶν] πήχεων J. | μῆκος] τὸ μ. V. || 3. πλάτος δὲ καὶ πάχος κατὰ τὸ μῆκος δηλονότι καὶ γένος] δὲ om. Vat. Ejeci verba πλάτος-δηλονότι, v. Præf. || 4. καὶ χηλαὶ δὲ] καὶ expunxi. || 5. προείχοντο] προεῖχον c. | [ἐπηρτημένον] ἐπιβουλεύεσθαι] ἐπηρτημένον om. V. || 9. ἐν τῇ : aut libri numerus excidit aut corrigendum ἐν τοῖς. || 10. ὄφιν. lege ὄφεις cum V. | πηχῶν] πήχεων J. || 12. an τὸ μέγεθος? cf. XII, 29. XVII, 34. Dativo isti etiam propterea diffido, quod Ælianus Agatharchidæ verba apud Athen. XII, p. 539, διφθέραι σταδιαῖαι τοῖς μεγέθεσιν ita transcripsit VII. IX, 3 : διφθέραι σταδιαῖαι τὸ μέγεθος. Videtur igitur ille in talibus accusativo adhæsisse. || 15. [τῆς] addidi cum G. || 16. ἀργυρίῳ] ἀργύρῳ*. || 18. fort. λέγει ὁ αὐτός, vel potius ὁ αὐτὸς λέγει, qui solennis horum verborum apud Ælianum ordo esse videtur. || 19. Πτολεμαίων] Πτολεμαῖον a. || 20. [τῇ]*. || 22. πηχῶν] πήχεων J. || 23. χελώνειον] χελώνιον V. || 27. ἀγνώστους] ἀρρώστους*. || 28. Scrib. τῆς γνώμης. || 29. λειπότρ.] λιπότρ*. || 36. γίνεσθαι τὰς ἐκ τῆς τροφῆς πεπωλευμένας | τὰς om. Vat. Verba ἐκ τ. τρ. πεπ. post ἐκ ταύτης γ. τ. τιμ. ἡμ. ineptissime illata delevi. Originem traxerunt ex proximis τοῖς παιδίοις οὖν συντρεφομένας. || 26. καὶ καλ.] Expunxi καί. || 37. αὐτῶν] αὐταῖς V.

Pag. 282, 10. Malim ὑποσ. δὲ ἄρα αὐταῖς ὧδε ὁ φ. ἐξίστ. τε καὶ ἀναγ. || 11. καὶ ἐκεῖναι] Delevi καί. || 14. οὖν? || 18. 19. πηχῶν] πήχεων J. || 18. φησιν] φασιν Vat. || 20. περὶ] περὶ τὴν V. || 21. Dele τόν, v. ad p. 36, 14. || 25. χορδοστροφίας] Vox nihili, quam cum χορδοτονίας commutavi. || 26. αἱ τούτων νεῦραι δοκοῦσι λυσιτελέσταται] « Quid caussæ dicam esse nescio, cur eandem partem νεῦρα et mox eodem manente sensu νευρὰς vocarit. » Schneider. Scripsi τὰ τούτων νεῦρα δοκεῖ λυσιτελέστατα, nisi potius totum hoc comma glossatori reddendum est. || 32. πηχῶν] πή-
ῶ
χεων*. || 34. Γεδρωσίαν] γεδρ Vat. quo siglo et vulgata reconditur et Γεδρωσίων. Hoc reposui. || 37. τὸ μῆκος, πλάτος δὲ κατὰ λόγον τοῦ μήκους καὶ τοῦτο δηλονότι] Verba πλάτος-δηλονότι expunxi, v. Præf. || 43. ἐννέα [πλεῖστον, ἐπικίνδυνον δὲ τοσοῦτον πλῆθος]] πλεῖστον-πλῆθος om. V. || 44. ἑπτά, μὴ χιλὸν φύλλα καὶ κλάδους ἁπαλούς] Hoc loco quum non id agat Ælianus, ut quid elephanti comedere soleant enumeret, verum quam immania ciborum et potulentorum pondera, verba καὶ χιλὸν-ἁπαλοὺς aliunde huc transmigrasse apertum est. Conficit rem Æliani in hac narratione dux Aristoteles, qui arborum frondes turionesque alto silentio premit. Itaque verba ista ejicere non dubitavi. Princeps autem eorum forma fuerit σχίνου φύλλα καὶ κλάδους ἁπαλούς, v. p. 118, 19. 170, 44. || 45. Λακεδαιμονικοὺς] Μακεδονικοὺς V.

Pag. 283, 7. ἐπιταράξῃ] ἀνταράξει V. Scripsi ἀναταράξῃ, v. Anon. ap. Suid. v. Ταυτόν : τὸν βόρβορον ἀνταράξαντες. || 17. τὸν νῶτον] τὸ νῶτον*. || 20. αὐτῶν ex αὐτῷ natum videtur, ut fuerit glossa vocis οἷ. || 24. [πᾶσα]] Delevi uncos. || 25. an μορφῇ? || 28. ἠπίστησαν, ὡς λόγος] verba ὡς λόγος eliminavi. || 29. οἱ χειρουργοὶ περὶ πλαστικήν τε καὶ γραφικὴν] Hæc barbara sunt : peperit hanc glossam idem lector, qui XV, 2 verbo χειρουργίᾳ adscripsit γραφῇ καὶ πλάσματι. || 31. δὴ] δὲ*. || 32. πάντες μιᾷ] Delevi dittographiam. || 38. αὐτοῦ] αὐτὸ S. || 42. « Repetita τῶν στέρνων commemoratio ferri nequit, neque verisimile Ælianum bis posuisse καὶ ταῦτα ἀνθρωπικά. » Jacobs.

Pag. 284, 14. Δίνων] δείνων V. || 20. ταῦτα] τοσαῦτα*. || 21. ἐκεῖνα] ἐκείνων*. | πάντα πλείω] πάντα om. V. || 22. ἀνάπλεω καὶ μεστὰ] καὶ μεστὰ om. V. || 23. ἕπεσθαι addendum videtur; supra c. 4 : εἶτα ἕπεται πνιγμός. || 26. ἐνδείκνυται δὲ ἄρα ταῦτα καὶ ἀλγοῦντες, ὅσα εἶπον, ἕκαστος, τὰς χεῖρας ἐπιβάλλοντες αὐτῶν] Hæc sensu cassa sunt; scripsi ἐνδείκνυνται δὲ ἄρα αὐτὰ ὅσα εἶπον ἕκαστα [καὶ οἱ] τὰς χεῖρας ἐπιβάλλοντες αὐτοῖς. Præterea μόνον additum malim post χεῖρας, v. V, 2 : τὸ δὲ ἐπιψαῦσαν μόνον τῆς γῆς ἀπόλλυσθαι. IX, 11 : εἰ τοῦ φαλαγγίου μόνον ἐφάψαιτό τις. I, 54 : καὶ ἐκ μόνης τῆς ἀφῆς. || 32.
ά
πολλά] Scripsi πολλ i. e. πολλάκις, uti in b est. Vaticanus πολλὰ habet. || 39. ἄλλο πόμα τι] Male pronomen

indefinitum ab ἄλλο disjunctum, male etiam ὅνπερ ad singularem πόμα relatum. Hinc corrigendum erat ἄλλα πόματα. Proxima verba τὴν πονηρὰν ἀκριβοῦντες σοφίαν, quæ jure *Jacobsius* cum antecedentibus non bene vincta dicit, a glossatore invecta videntur. ‖ 44. θήραν] θῆρα *G*, v. VI, 24 : τήνδε τὴν θῆρα. ‖ 48. εἰδότα] ἰδόντα* cf. XVIII, 36 : καὶ μὴ θεασάμενος.

Pag. 285, 4. ἦν] εἰ*. ‖ 5. ἐνορῶν] ἐνορῴη *Apost*. ‖ 6. ἀντιθυμούμενος] Vocabulum nihili, in cujus locum substitui ἀντιφιλοτιμούμενος, v. VII. VII, 2. ‖ 7. ἀνάβλεψις] ἀντίβλεψις *Gronov*. | τοῦ προειρημένου πάθους τὸν ἄνθρωπον] τὸ προειρημένον πάθος τῷ ἀνθρώπῳ *V*. Similiter III, 31 : ὥσπερ οὖν τὸ τηλικοῦτον κακὸν ἀπαλλάξει αὐτοῖς. ‖ 14. νώτου] ἄνεμον *S*. ‖ 16. φύσει τινὶ ἀρρήτῳ] Scripsi ἀπορρήτῳ ex formula, v. I, 18. 35. II, 22. IV, 41. V, 33. X, 18. XVII, 36. ‖ 16. an ὑποπλέκει? ‖

κλ'

17. νεοττείαν] νεοττιὰν *Vat*. ‖ 19. Ἡράκλειτος] ἡρα *Vat*. i. e. ἡρακλείδης. ‖ 24. ὅταν περὶ τὸν ἄροτον τρίτον καὶ σπόρον ἡ ὥρα ᾖ] Pro extremis *Vat*. ᾖ ὥρα, quod recepi, v. VI, 1 : ὅταν τούτου ᾖ καιρός. XIII, 28 : ὅταν ᾖ ὥρα Ἀρκτούρῳ σύνδρομος. Cetera ex *Apost*. refinxi, qui hunc locum ita exhibet : ὅταν ἀρότου καὶ σπόρου ἡ ὥρα ᾖ. Περὶ τὸν et τρίτον ex antecedenti περὶ τὸν nata sunt. ‖ 25. [δ'] ἂν] δ' habet *Vat*. Adjecerat *S*. ‖ 26. βεβούλευται] βούλεται *Apost*. ‖ τῷ πλήθει τῶν ξένων] τῶν ξενίων τὸ πλῆθος id. τῶν ξένων τὸ πλῆθος *Vat*. ‖ 38. αὐτοὺς : an τοὺς ἄλλους? ‖ 39. [οὖν]*.

Pag. 286, 6. εἶναι, καὶ ἵππων] Verba extra justum ordinem posita καὶ ἵππων quum genuina esse videantur, ante καὶ κρείττονα collocavi. ‖ 7. ἐκεῖνα] ἐκεῖνο*. ‖ 9. ἀεννάων] ἀενάων*. ‖ 10. τούσδε] τοὺς δὲ*. | an καὶ μάλα [γε] ἀτρέπτως? ‖ 13. φησιν] σφισιν *Wyttenb*. Sed fortasse φησιν ex proximo versu male iteratum est. ‖ 18. ἀμυνόμενοι] ἀμυνούμενοι*. ‖ 21. ἀνασπῶσιν : an διασπῶσιν vel ἐναρπάζουσιν? ‖ 27. καὶ ὑποσαίνουσί γε οἱ Κάσπιοι καὶ ὑποκάλλουσι] Scripsi τε pro γε atque verba οἱ Κάσπιοι vel potius αἱ Κάσπιαι in marginem rejeci. ‖ 28. [δίκην] *Bernard*. ‖ 29. μῦς] μύας*. | ἐπίδημοι] ἐπίδημον *J*. ‖ 30. κακῶν] κακὸν *V*. ‖ 34. μῦς] μύες*. ‖ 35. δορὰς ἴσασιν] ἴσασιν om. *Vat*. | καὶ ἐς] καὶ om. *M. m*. ‖ 37. ἅμα suspectum. ‖ 38. καναυτᾶνες] κανδυτᾶνες *G Dindorf*. in Thes. vol. 4. p. 1383, A. ‖ 44. τῆς ἁλιάδος νεὼς] νεὼς emblema esse *R*. vidit. Fortasse et τῆς delendum.

Pag. 287, 1. ἐνεργότατός ἐστιν] ἐνεργότατά ἐστιν *b*. Scripsi ἐνεργότατα πρόσεισι : προσίων malebat *S*. | Scr. φρενιδόν τι. ‖ 5. τοὺς τῆς ἡώας] Ita *J* correxit. Restitui lectionem *Vaticani* τοὺς ἑώους. ‖ 6. fort. τοιαῦτα delendum ut dittographia. ‖ 8. οἵδε οἱ Γαλάται] Abjeci οἱ Γαλάται, præcedit enim αὐτῶν : sed præterea scribendum erat οἱ δέ. ‖ 10. ἔστιν ὡς καταπληκτικὰς] καταπληκτικὰς omissis ἔστιν ὡς *V*. ‖ 12. ἐὰν δὲ τούτων τις] τινα dedi cum *R* : rectius tamen corriges ἕνα vel τινας. ‖ 14. τύχη τινὸς] Expunxi τινός. ‖ 18. κεντήσῃ] ἐκκεντήσῃ *Valcken*. ‖ 20. ἐξομματοῦται] scripsi ἐξωμμάτωται. | καὶ τὰς κόρας λελάμπρυνται] λελάμπρυνται *G* : λελάμπρυται codd. Ipse ego verborum ordinem vulgatum præter necessitatem ex Aristophane mutavi. ‖ 26. Post καταγωγὰς fort. addendum ἐν πάγοις ἀποτόμοις. ‖ 27. οἷς] οἷσπερ *V*. ‖ 28. σφοδρᾷ ἰσχυρᾷς] Scripsi σφόδρα ἰσχυρᾷ, nisi alterum alterius glossa est. ‖ 29. κλάδων] καλιῶν *R*. | κατολισθαίνει] κατολισθάνει *V*. ‖ 34. φέρε δὲ καὶ γράψωμεν αὐτὸν τῷ λόγῳ] Scripsi διαγράψωμεν, v. VII. III, 1 : φέρε οὖν καὶ τὰ καλούμενα Τέμπη τὰ Θετταλικὰ διαγράψωμεν τῷ λόγῳ. XIII, 1 : φέρε δὲ καὶ τὸ εἶδος αὐτῆς διαγράψωμεν. Unde simul intelligitur, frustra *Jacobsium* conjecisse φέρε δή. ‖ 36. καλοῦσιν ἐρωδιὸν] καλουμένοις ἐρωδιοῖς *G*, de qua correctione dubitare non debebat *J*, v. V, 48 : τῷ καλουμένῳ κολοιῷ. ‖ 36. [ὁ] adjeci cum *Bernhardyo*. ‖ 40. οἷα δήπου μέλη ὑμνεῖται ταῦτα γλυκέα, καὶ πρὸς τὸν ᾀδόμενον ὑμέναιον βλέπει, θέλγοντα γονὴν ὕπνῳ τινὶ γαμικῷ, προσείοντα Σειρῆνας]. Ad *Ælianum* hæc sola redeunt : οἷα δήπου μέλη ὑμεναιοῦται γλυκέα καὶ προσείοντα σειρῆνας, reliqua ταῦτα πρὸς τὸν ᾀδόμενον ὑμέναιον βλέπει θέλγοντα γονὴν ὕμνῳ (ita recte *Toupius* pro ὕπνῳ) τινὶ γαμικῷ glossator ad vocem ὑμεναιοῦται adscripsit. Surripuit autem *Ælianus* hanc vocem *Æschylo*, quemadmodum XIV, 13 mutuatus est vocabulum *Æschyleum* σταθευτός. ‖ 42. Malim Κατρία τὸ ὄνομα, Ἰνδὸν τὸ γένος, v. VIII, 24 : ἀγρεὺς τὸ ὄνομα, τὴν φύσιν πτηνός, τὸ γένος κοσσύφων φράτωρ.

Pag. 288, 1. εἴη] εἴη ἂν *V*. | πρὸς] scripsi κατά. Vide, si exemplis opus est, III, 28, p. 48, 6. IV, 21, p. 59, 18. VIII, 27, p. 148, 2. XIV, 16, p. 240, 30; 24, p. 244, 43. XVI, 3, p. 265, 39; 10, p. 267, 31; 14, p. 269, 13; 31, p. 276, 45. XVII, 33, p. 291, 17. 26; 38, p. 293, 14. ‖ 2. ὁρῶν μὲν ἄλλους] Correxi ὁρῶντος (i. e. εἰ ὁρῴη) μὲν ἄλλοσε. ‖ 3. κιννάβαριν] κινναβάρινον*. ‖ 4. μήλῳ] μηλιάδι*. τῇ χρόᾳ] τὴν χρόαν *V*. ‖ 5. παρείκασται] προσείκασται*, v. XI, 40 : μόσχος τὴν χρόαν κηρῷ προσεικασμένος. XV, 1 : πτερὰ κηρῷ τὴν χρόαν προσεικασμένα. XV, 11 : κόρας δὲ ἔχει κυανοῦ χρόᾳ προσεικασμένας. ‖ 7. Adjeci [δέ]. ‖ 8. παρεικασμένας] προσεικασμένας*. ‖ 11. ἄρα καὶ : καὶ deleverim. ‖ 11. Ante εἶχον inserendum videtur ἀπόρρητον. Tum malim ἵνα καὶ ὁρῶντες omisso articulo. ‖ 15. καὶ ἄλλα μὴν ποικίλα καὶ οὐ πάντῃ τὸ εἶδος εὔρητα] ἄλλοι [γε] μὴν ποικίλοι καὶ οὐ πάνυ τι τὸ εἶδος εὔρητοι* : τι typothetæ incuria excidit. ‖ 16. τε] Correxi δὲ et mox ἄμαχοι pro ἄμαχα. ‖ 17. μή πῃ καὶ παχύτερον] Ita *Vaticanus* : εἰ adjecit *S*. de suo. Sed præterea flagitabatur τραχύτερον, v. *Jacobs*. vol. 2. p. 463. ‖ 19. καὶ] αἱ*. ‖ 20. κόραι, καὶ τοὺς πόδας ὄρνιθας ἐδόκουν] Verba καὶ τοὺς π. ὄ. ἐδόκουν cum superioribus parum eleganter vincta glossam sapiunt. Vide Præf. ‖ 23. ἀένναοι] ἀέναοι*. ‖ 25. πρὸς ῥώμην ἄλκιμοι] Scripsi εἰς ῥώμην ἄλκιμοι, quod decerpsit Noster ex *Herodoto* suo III, 110 : θηρία ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. Alius fortasse πρὸς delendum censeat, certe ἀλκιμώτερος τὴν ῥώμην legitur XVI, 18. ‖ 27. ἀμύνασθαι] ἀμύνεσθαι *Vat*. | γοῦν] οὖν *V*. ‖ 32. μέγεθος] πλῆθος *J*. ‖ 40. εἰδέναι expungendum videtur. ‖ 42. ὑπογράφοντα] Scripsi ὑπογράφοντος, unde non opus erat post καὶ cum *S*. inserere εἰ. ‖ 43. μίλτῳ] μέλος τι *Vat*. unde efficiendum erat μέλανι, cf. *Becker*. Chariel. vol. II, p. 235. ‖ 45. καὶ [βρόχους] καὶ delevi. ‖ 48. *] μέλλοντος *V*. Scripsi μέλανος. Proxima sic fere conformanda videntur : κατόπτροις δὲ χρησάμενοι οἱ Ἰνδοὶ δρώντων ἐκείνων οὐκέτι τὰ αὐτὰ κάτοπτρα, ἀλλὰ ἕτερα προτιθέασιν (ita *c*) εἶτα καὶ τούτοις ἕρματα ἰσχυρὰ ὑποπλέκουσιν. De reliquis sustineo sententiam.

Pag. 289, 3. [οὖν] *J*. | καὶ ἀγεννῶς ὁρῶσι κατὰ τὴν μίμησιν ἣν εἶδον] δρῶσι et ὧν *J*. Ego correxi γενναίως

et delevi articulum. || 8. Fort. [πολλὰ μὲν] καὶ ἄλλα, v. ad p. 329, 1. || 9. ἀσπούδαστον] ἀσπούδαστα *V*. || 12. ὅσα δὲ ἐντυχεῖν κατὰ πρόσωπόν εἰσιν οἷδε ἀγριώτατοι] ὅσα γε ἐ. κ. π. εἰσὶ δὲ ἀγρ. *V*. Transpositione hæc verba sanavit *J*. || 13. δέρη ἐκείνων λεόντων] Addidi [δὲ] de meo et [τῶν] cum *R*: sed non egemus articulo, si λεόντων ex margine irrepsit, id quod verisimillimum est. || 16. πραΰνονταί γε] Expunxi γε. || 17. καὶ ἡμεροῦνταί γε καὶ γίνονταί γε ῥᾷστα] γε καὶ particulæ sic ab Æliano jungi non solent: scripsi τε καὶ et alterum γε cum *V*. sustuli. | ὡς ἄγειν τε ἀπὸ ῥυτῆρος καὶ κατὰ κυναγωγοὺς] Verba κατὰ κυναγωγοὺς emblema esse in oculos incurrit. Pro τε correxi γε. || 23. ἠφανίσθη] ἠφανίσθησαν *. || 26. παγγενῆ] παγγενεὶ *a*. || 27. Uncos adjeci. || 30. παλαιτάτοις: ita *Vat*. | τοῦ χρόνου] χρόνοις *Apost*. | ἐρήμην, γενέσθαι τε] ἐρήμην γενέσθαι, φανῆναι γὰρ id. || 32. δὲ] γε *Meinekius*: δὲ μὴν apud Ælianum inauditum. || 33. ῥήγνυται] ῥηγνύναι *Vat*. || 42. [ὁ] βασιλεύς? | ἀνατρέπειν] ἀνατρέπουσι *V*. || 43. καὶ Κτησίας] καὶ delevi.

Pag. 290, 2. ἂν ἄρα] ἄρα ἂν *J*. | αὐτοῖς] αὐτοὺς *V*. | 4. [περὶ] Παιονίδα] περὶ om. *V*. Mox *R* malebat τινα pro τινας, sed v. XVI, 27: Ἀγαθαρχίδης φησὶν εἶναι γένος ἐν τῇ Λιβύῃ τινῶν ἀνθρώπων. || 16. κατολισθαίνειν] κατολισθάνειν *. || 19. οὐκ ἀηδεῖς] ἀειδεῖς *V*. | τι τούτων] Expunxi τι. || 23. ὑποδήσαντες] ἐπιδήσαντας *. || 24. κάτω ταῖς] Delevi κάτω. Sed profuerit fortasse corrigere ἐπιδήσ. τι κατὰ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος. || 25. ἐκσπάσαντες τὸν ἐκπτισσομένων ἀέρα] Corr. *J*. || 26. Scholiastæ tribuenda verba male græca τὴν ἐγειρομένην—ἀλφίτων. Ἢ particulam glossis in textum receptis præfixam fuisse supra non semel vidimus. || 28. θηριωτάτοις] θηριωδεστάτοις *G* ex Herodoto. || 29. ὧν γευσάμενα τὰ ζῷα ἀποθνήσκει, καὶ σῦκα δὲ παραμίγνυται τοῖς ἀλεύροις οὕτως ἔχουσιν] Apparet verba καὶ σῦκα δὲ—ἔχουσιν a præcedentibus κατασπείρουσιν αὐτὰ interjectis ὧν γευσ. τὰ ζῷα ἀποθνήσκει male divelli, immo hæc verba addenda fuisse post ἔχουσιν. Cujusmodi turbas in his libris sæpissime ab emblematis alieno loco in textum susceptis profecta esse in Præf. significavi, nec dubito equidem, quin exemplis ibi allatis et hic locus adjiciendus sit. Præterea παραμιγνύναι et ἔθος ἔχουσιν cum *V*. scribendum erat. Idem codex μὴν habet pro δέ, unde ejecto καὶ Æliano reddidi [γε] μήν. || 32. [οἱ] *. || 37. an ἐμπάττουσι? | κρεῶν] ἀλεύρων *; supra v. 39: ἀλεύροις. || 45. καὶ ὀξύρυγχοι καλοῦνται, κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ προσώπου δηλονότι] Glossam expuli. Cf. X, 46. p. 183, 6. || 46. καὶ προϊέναι μὲν] προϊέναι [γε] μὴν *. | πηχῶν] πήχεων *.

Pag. 291, 5. τοῦ μὲν ταρίχου] τοὺς μὲν ταρίχους *Oudendorp*. || 7. ἑψοῦσι] ἕψουσι *a*. || 14. χειροῦντας] χειρουργοῦντας *G*. || 18. Malim τὰ πτερά: nisi forte τοῖς πτεροῖς in marginem relegandum est. || 19. πέταται] πέτεται dedi ex usu Æliani. || 20. ἀνέχων αὐτὸν] ἀνέχον *V*. αὐτὸ ego. || 22. βαθεῖαν] βαθεῖ *. || 23. ἑαυτὸν] ἑαυτὸ *. || 29. τὸ δὲ ὑπὸ τῇ γαστρὶ] τὰ *: præterea scripserim ὑπὸ τὴν γαστέρα, v. XVII. 38 et intpp. ad *Long*. IV, 11. || 32. καὶ κεράτων] καὶ delevi. || 33. [καὶ] *. | σιμαὶ *G*: οἶμαι codd. || 35. fort. [καὶ] εὔτριχες ἄγαν. || 38. ἐσθῆτα] ἐσθῆτας *. || 41. Ῥαυκίων *Holstenius*: δραυκίων et ῥαικίων codd. || 42. καλοῦνται] ᾄδονται *. || 43. ἐγχρίπτουσα] ἐγχρίπτουσας *V*. || 44. οὗσπερ] ὧνπερ *V*. | δὲ τὴν] δὲ om. *V*.

P. 292, 1. Ῥᾶκον] Ῥαῦκον *G*. || 2. χωρίου] χώρου *V*. || 3. τελείως] τελέως *. || 4. Malim Ἀντήνωρ ἔτι νῦν κατά. || 6. πικράς] πικρά *. || 8. ἐσθίειν] ἐσθίων *Vat*. cf. I, 19: σαρκῶν ἀνθρωπείων ἐσθίων ὑπερήδεται. IV, 21: φιλήδεῖ δὲ μάλιστα ἀνθρώπους ἐσθίων—ὅτι δὲ κρεῶν ἀνθρωπείων ἐμπιπλάμενον τόδε τὸ ζῷον ὑπερήδεται, κατηγορεῖ καὶ τὸ ὄνομα. V, 18: ἐν τοῖς φωλεοῖς οἰκουρῶν χαίρει. Infinitivum habes XIV, 15: χαίρει δὲ καὶ ἐν λίμνῃ νήξασθαι. et XVII, 36: λέων ἥδεται καμήλου κρέας καὶ μὴ θεασάμενος φαγεῖν. Extremo loco Ælianus infinitivum propter antecedens participium prætulisse videtur. || 11. ὑποζύγια] ὑποζύγιον *V*. firmante *Herodoto* VII, 125. || 12. τροφὴν τήνδε καὶ τήνδε] καὶ τήνδε delevi cum *R*. Sed ante τροφὴν inserendum erat [τήν]. || 15. γ' ἅμα καὶ] τε ἅμα καὶ *edd*. ante *J*. || 17. ἐντύχῃ], ἐντύχοι *Vat*. ἐντύχοι *J*. || 18. καὶ πρῶτον] Expunxi καί, v. IV, 46: εἰ πρῶτον θεάσαιο αὐτά. XVI, 2: φαίη τις ἂν πρῶτον θεασάμενος σιττακὸν εἶναι. XVII, 12: τὸν οὐκ ἰδόντα ἀλλὰ ἐντυχόντα πρῶτον. || 18. εἰδότας] ἰδόντας *G*. || 20. τ ἀλοῶντες] ἀμῶντες *R*. || 26. περιπλακέντος] περιπλακέν *Vat*. i. e. περιπλακέντα. || 26. Inserui [καὶ]. || 28. οὐ μὴν κρείττων γενόμενος, οὐδὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἐγκρατὴς ἐγένετο] Locus interpolatione vitiatus; κρείττων glossa est vocis Ælianeæ ἐγκρατὴς et ab ipso scriptore hæc profecta: οὐ μὴν τῆς ἐπιβουλῆς ἐγκρατὴς ἐγένετο. || 30. ταῖς ἐκείνου σπείραις περιπεσὼν ἕρμασιν] σπείραις ut interpretamentum vocabuli ἕρμασι abjeci. || 31. εἰδὼς οὖν ὁ γεωργὸς ἢ ἀκούων] Etiam hæc verba pravo glossemate inquinata. Delendum enim est ἀκούων, quod nescio quis ad εἰδὼς adscripserat. In proximis γε μὴν idem prorsus atque δέ significat. || 40. ἔτυχε γὰρ ὑπηρέτης κατ' ἐκεῖνό πως τοῦ καιροῦ ἀλλ' οὐ συμπότης ὢν] Inter κατ' ἐκεῖνο et τοῦ καιροῦ nihil nisi που interjici poterat, quanquam neque sic hoc loco satis accurate scripsisset Ælianus, quum de tempore definito sermo sit. Transpositione opus, scribendum enim ἔτυχε γάρ πως ὑπηρέτης κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, v. VI, 15: καὶ πως ἔτυχεν ἡ τοῦ ζῴου ἄκανθα ἡ κατὰ τοῦ νώτου ὀρθὴ οὖσα. XV, 9: καὶ γάρ πως ἔτυχε τεθεῖσα ἐπὶ λίθου. || 44. κατὰ τύχην ἀγαθὴν ἐκείνου. Eundem genitivum habes VH. I, 30: κατά τινα δαίμονα τῶν ἀγομένων ἀγαθόν. || 47. σὺ μὲν] μὲν om. *Vat*. | γὰρ καὶ] καὶ om. *m*. || 49. ἔτι: an ἔστι?

Pag. 293, 1. θελήσει] θελήσειεν *Bernhardy*. || 5. ὡς συμβάλλειν] ὡς συμβαλεῖν *Vat*. || 6. μὲν] μὲν οὖν *Vat*. || 7. ἀμοιβὴν τῆς ἰσοτίμου σωτηρίας ἀπέδωκε τὸν μισθὸν] ἰσότιμος σωτηρία quid sit, interpretum nemo dixit; porro verborum ἀμοιβὴν et μισθὸν alterutrum superfluum. Scripsi ἰσότιμον τῆς σωτηρίας ἀπέδωκε τὸν μισθόν, omisso ἀμοιβήν, quod emblema esse censeo. Μισθὸς in talibus passim apud Nostrum, v. XIII, 21: ἀλλ' ἥ γε πεῖρα οὐ χρηστόν οἱ τὸν μισθὸν ἀπέδωκεν. || 9. εἰσφοιτήσαντι] ἐκφοιτήσαντι *G*. || 12. τῆς Κασπίας] τῇ Κασπίᾳ *R*. || 16. ὑπερέχοντα] ὑπερέχει *Vat*. Restant tamen, in quibus offendas. || 21. πηχῶν] πήχεων *. || 24 Πραξιακῇ] Πρασιακῇ *S*. || 26. δὲ καὶ] καὶ om. *Vat*. || 26. πηχῶν] πήχεων *. || 28. εἶναι πᾶν] πᾶν εἶναι *Vat*. Ex vulgata

efficias εἶναι παλλεύκους. ‖ 32. Ἀσταβόρραν] Ἀσταβόρραν *. ‖ 35, καὶ οἷά τινα] τινα delevi cum *J*. Mox verba τινα πολλὰ intelligi nequeunt. ‖ 36. fort. καὶ μέντοι καὶ κατὰ τὴν λίμνην vel καὶ κατὰ τὴν λίμνην μέντοι. ‖ 37. (Ἰνδῶν δὲ ἄρα καὶ αὕτη πλησίον ἐστὶ τοῦ προειρημένου ποταμοῦ) καὶ τοῦτο μὲν τὸ θηρίον] Inserui [δὲ] et ejeci καὶ ante τοῦτο. ‖ 46. ὀμβρων] ἀέρων *R*. | καί πως] καὶ τέως *J*. Idem τλημόνως ante καὶ φιλοπόνως transpositum mavult. Sed φιλοπόνως ex margine irrepserit.

Pag. 294, 2. διεφθείροντο ἡλικίαι πᾶσαι] δ. ἡλικία πᾶσα *V*. cf. Fragm. 150 : διεφθείροντο ἡ νεολαία. ‖ 4. ἐπιμελείας] ἐπιδημίας *J*. ‖ 5. τὴν φίλην corruptum videtur. ‖ 10. ἀπέφηναν, λυμαινόμενοι καὶ λήια καὶ φυτά, δίκην κρυμῶν ἢ αὐχμῶν ἢ τινος ἀκαιρίας ὡρῶν ἑτέρας, τὰ μὲν διακείροντες] In his plura sunt quæ lectorem offendere possint. Primum enim præter λήια inepte commemorantur φυτά, quum segetum a muribus vastatarum facta mentione nihil jam quo expleatur sententia videatur addendum esse. Augent loci perversitatem voculæ τὰ μέν, quibus in tali verborum copulatione nihil nisi τὰ δὲ opponi poterat; opponuntur autem *radices*. Præterea a se ipse recessit Ælianus, si διακείρειν dixit de muribus segetes depascentibus, in quam rem alibi utitur vocabulis κείρειν vel ὑποκείρειν. Denique displicent verba languidissima δίκην αὐχμῶν ἢ κρυμῶν ἢ τινος ἀκαιρίας ὡρῶν ἑτέρας ante λυμαινόμενα illata. Quid multa? Genuit has augustias scholiasta, cui reddenda verba λυμαινόμενοι καὶ λήια καὶ φυτά : reliqua bene Æliancа erunt, ubi pro διακείροντες una literula inserta scripseris ΛΗΙΑ κείροντες. ‖ 16. Αὐτωριάτας Ἰνδῶν] Αὐταριάτας *S*. Ἰνδῶν delevi cum *Casaubono*. ‖ 18. fort. ἐπιφοιτήσαντες αὐτοῖς λέοντες. ‖ 19. τούτους] αὐτοὺς *Vat*. ‖ 24. μὲν deleam. ‖ 30. δὲ additum ex *V*. ‖ 32. [τὰ] *, v. II, 4 : ἐκ τοῦ μέτρου τοῦ κατὰ τὸν βίον. ‖ 33. [καὶ] *. ‖ 35. Malim ταῖς γε μὴν πέτραις. ‖ 36. ὁμόσε ἰὼν delenda censuit *S*. ‖ 37. Præstat τἄλλα μὲν οὐκ—ὕπεισι δ' οὖν. ‖ 41. μακρὸν *G* : μικρὸν codd.

Pag. 295, 1. καὶ κατέχει] καὶ om. *V*. ‖ 7. καὶ καλούμενοι] καὶ om. *V*. [οἱ] cum *J* inserui. ‖ 8. τοῖς] τῶν *V*. ‖ 10. καὶ suspectum. ‖ 12. ἐγείρουσιν *Wesseling.* : σπαίρουσιν codd. | [αὐτοὺς] ἰσχυρῶς] αὐτοὺς om. *Vat*. Ceterum vereor ne non recte dicatur ἰσχυρῶς ἀναστῆσαι κέρατα ; paullo melius haberet καὶ ἀναστήσαντες εἶτα οὕτω μάχονται ἰσχυρῶς. ‖ 13. κλίνονται] κλίνεται *. ‖ 15. an σίδηρος [αὐτοὺς] οὐκ? ‖ 17. καὶ omittam. | ἀγέλαις καὶ ποίμναις καὶ θηρίων] καὶ ποίμναις emblema est. ‖ 19. τάφρους αὐταῖς] Expunxi αὐταῖς. ‖ 24. ῥώμην] ῥώμην δὲ *Vat*. ‖ 26. ἐν τῇ Εὐρώπῃ Διὸς] Διὸς glossa est ad Ἥρας θυγατέρα olim adscripta. Similiter de hoc loco statuit *C. Müllerus* Fragm. Hist. Gr. vol. III. p. 151; aliter *Meinekius* Vind. Strabon. p. 126. ‖ 31. ὄρνις] ὄρνεις *. ‖ 34. Ἥβης *G* : Ἥρας codd. ‖ 36. ἀεννάου] ἀενάου *. ‖ 38. ὑποθόρνυσθαι] ἐπιθόρνυσθαι *V*. cf. X, 2. ‖ 40. περὶ] παρὰ *Abresch*. ‖ 42. πρῶτα] πρῶτον [μὲν] *. ‖ 45. ὄρνις] ὄρνεις *. | κἀκείναις] κἀκείναις ἔργον *V*. Scribendum erat ἐκείναις ἔργον ἐστί.

EPILOGUS.

Pag. 296, 3. δὲ ἀνδρῶν] τε ἀνδρῶν *V*. ‖ 6. παραλείποντα] παραλείποντι *Vat*. | μὴ βλακεύοντα] μηδὲ βλακεύοντι *V*. ‖ 7. ἀτιμάσαντα] ἀτιμάσαντι *V*. ‖ 9. ἄρα, ὅτι] ὅτι ἄρα *. ‖ 12. καὶ εἰς] Expunxi καί. ‖ 13. ὀφρυοῦσθαι] ὠφρυῶσθαι *V*. ‖ 14. [τοῦ] πλούτου] τοῦ om. *V*. ‖ 17. φιλόσοφον : θυμόσοφον mavult *G*. ‖ 21. an ἐν? cf. IX, 38 : ἀριθμοῖτο δ' ἂν ἐν τούτοις καὶ ὁ ὄνος. XVI, 20 : ἐν δὲ τοῖς καὶ τοὺς βραχμᾶνας ἀριθμεῖν ἄξιον. ‖ 23. [τὰ] addidi cum *J*. præter necessitatem. ‖ 25. ἐκ] τῆς *S*. ‖ 33. μοι] μου *. ‖ 34. ἑκάστων] ἑκάστου *Vat*. ‖ 40. ὅπῃ] ὅποι *V*. ‖ 43. ἀνθοφόρων] ἀνθεσφόρων *Vat*. ‖ 44. Scr. ὑφῆναι. ‖ 48. [ἀλλ'] add. *G*.

Pag. 297, 1. ὀρείαις ἄγραις] ὄρεσιν ἀγρίοις *Vat*. ‖ 2. τῶν ἐν ὑδροθηρίων ᾔδει ὡς ἢ] τῶν ἐν ὑδροθηρία οἶδεν ὡς ἢ *Vat*. unde feci τῶν ἐν ὑδροθηρίαις δεινῶν. ‖ 9. ἐκδεικνύοι—ἄγοι] Indicativum suppeditavit *V*. ‖ 15. ἀσέβειαν *G*. εὐσέβειαν codd.

VARIA HISTORIA.

LIBER I.

Pag. 298, 1. εἰσὶν adjeci ex *v*. (Vaticano) et A (Parisino 1693). ‖ 2. πολλάκις οὖν Coraiana] Scripsi γοῦν, qua particula sententiæ generali exemplum subjungi solet, v. I, 14 : λέγει Ἀριστοτέλης τὸν κύκνον καλλίπαιδα εἶναι καὶ πολύπαιδα· ἔχειν γε μὴν καὶ θυμόν. Πολλάκις γοῦν εἰς ὀργὴν καὶ μάχην προελθόντες καὶ ἀλλήλους ἀπέκτειναν οἱ κύκνοι. Eandem particulam restitue XII, 23, p. 391, 16. ‖ 8. χροιὰν] χρόαν *. ‖ 13. καὶ δῶρα] καὶ expunxi cum *Bernhardyo* ad *Dionys. Per.* p. 62. Cf. *Eustath.* ad Od. K, p. 1653. ‖ 16. τὸ δὲ ἀράχνιον] Ita *Slothower* in Actis Soc. Rheno-Traject. III, p. 120. Ego codicum scripturam restitui lacunæ signo apposito. ‖ 18. ἐνέπεσεν] Ita *Davisius* : ἔπεσεν codd. ‖ 19. δ'] δὲ *vA*. ‖ 27. αὐτῷ τῷ] τῷ om. *vA*. ‖ 28. περιλαβεῖν] περιβαλεῖν *v*. χωρεῖ corruptum videtur. ‖ 31. σοφὸν *P*(erizonius) : τὸ σοφὸν *vA*.

Pag. 299, 4. [πάλιν] addidit nescio quis. ‖ 11. ἡ ἀλώπηξ glossatori tribuendum dixerim. | An ἀνασπάσαι? ‖ 12. ἥδε] ἡ δὲ *V*(at.). ‖ 13. δ' οὖν] οὖν *C*(oraës). Idem minus recte γοῦν proposuit. ‖ 16. θαλάσσιαι] θαλάττιαι *vA*. ‖ 18. ἐπιστρέψασαι] ὑποστρέψασαι *v*. ‖ 21. ἔγγονα] ἔκγονα *. γίνονται] γίνεται *v*. ‖ 24. [καὶ]

add. *Kühnius*. ‖ 25. αὐταῖς] αὐταῖς *v*. ‖ 26. ἰατρικῆς οὐκ ἀπαίδευτοι καὶ θεραπείας ἅμα] καὶ θεραπείας ἅμα καὶ
β α
ἰατρικῆς οὐκ ἀπαίδευτοι *v*. ἰατρικῆς οὐκ ἀπαίδευτοι καὶ θεραπείας ἅμα *A*. θεραπείας ἅμα καὶ ἰατρικῆς οὐκ ἀπαίδευτοι cod. *B*. Schefferi. Ἰατρικῆς ἅμα καὶ θεραπ. οὐκ ἀπ. VD. in Obs. Misc. vol. I. quem ego secutus sum. ‖ 29. οὕτως delendum videtur. ‖ 32. αὐτοῖς addidi ex *vA*. ‖ 35. διὰ ταχέων *C*: διὰ ταχέος *vA*.

Pag. 300, 1. διετάμου] διετάμνου *vA*. ‖ 2. ἐκείναις *Sloth*. : ἐκεῖνα *vA*. ‖ 4. δ'] δὲ*. ‖ 5. κατολισθαίνειν] κατολισθάνειν*. ‖ 12. ἀποταμιεώσασθαι] ἀποταμιεύσασθαι *C*. ‖ 14. κατ' ὄναρ] κατ' om. *vA*. ‖ 19. πάνυ σφοδρῶς] πάνυ σφόδρα* : prætervidit hunc locum *Lobeckius* Parall. p. 62. Eandem medicinam adhibui VII, 4. ‖ 21. ἀφέθη] ἀφείθη *A*. cf. NA. VII, 48 bis. X, 13. ‖ 25. καὶ ante οἱ κύκνοι transpositum malim. ‖ 26. ἀμύνεσθαι *C* : ἀμύνασθαι *vA*. ‖ 28. ἤδη καὶ] καὶ om. *v*. | τεθρύλληται] τεθρύληται*. ‖ 29. [δ'] *C*. ‖ 30. [κατ'] adjeci. ‖ 36. αὐτοῖς, ἀπελαύνων αὐτῶν τὸν φθόνον φασίν, ἵνα μὴ βασκανθῶσι δι' ἄρα τοῦτο] Recte *J* δρᾷ pro δι' ἄρα : sed nescivit locum turpiter interpolatum esse, v. *Athen*. IX, p. 394. Ejeci ἀπελ. αὐτ. τ. φθόνον, φασίν, δρᾷ τοῦτο. ‖ 42. ὁ inserui cum *V*. perperam ; vide ad p. 36, 14.

Pag. 301, 2. τιθασσὸν] τιθασὸν *A*. | εἶναι] γίνεσθαι *V*. ‖ 6. [δὲ]*. ‖ 10. αὐτοῖς] αὐταῖς *Faber*. ‖ 18. ἅγιος ἔνθα] Expunxi dittographiam. ‖ 20. ἀπὸ τῆς] ἐκ *v*. τότε οὖν ex *Athen*. adjeci ; typothetarum libidine καὶ post hæc verba irrepsit, quod pellendum. ‖ 24. νεῷ] νεῷ *vA*. ‖ 26. Φθίας : cf. *Eustath*. ad Il. α. p. 71. ‖ 33. περιβαλόμενον *C* : περιβαλλόμενον *A*. ‖ 35. προκεῖσθαι] προκείσεσθαι *G*. ‖ 36. [πρὸς] τὸν Σ. *Kühnius* mavult. ‖ 40. οὕτω] οὑτοσὶ*. | εἴγε αὐτό] Delevi αὐτό. ‖ 41. φιλοτησίαν καὶ τὸ τοῦ φαρμάκου πόμα] Expunxi glossam ; v. Præf. ‖ 41. ἔτι οὕτως] οὕτως aliunde illatum. ‖ 42. Malim ὀλίγῳ ὕστερον. ‖ 43. γ' ἐμὲ εἶναι] γε εἶναι ἐμὲ *V*. ‖ 45. τὰ μικρὰ] τὰ ejeci.

Pag. 302, 1. παλαιαὶ *Schefferus* : πολλαὶ *VA*. | τῶν idem *Scheff*. τῶν τότε *vA*. ‖ 4. ἀπεκρέμαντο] ἀπεκρέματο*. ‖ 16. Βακχιαδῶν *C* : βακχειαδῶν *vA*. ‖ 23. ὅδε] ὁ δὲ *v*. ‖ 26. αὐτὸ] αὐτοὺς*. | Τροιζηνίους] Τυρρηνίους *Scheff*., quod in Τυρρηνοὺς mutandum erat. ‖ 33. an πρὸς τὸν β.? ‖ 37. ξεῖνε] ξένε*. | πειράζων *Kœnius* : πειράζων *vA*.

Pag. 303, 3. Post verba τοὺς πόδας in codd. et edd. addebantur verba ὃν ἔτυχε φορῶν. Glossam verborum ordo arguit. ‖ 8. τι : an τινός? ‖ 12. ταλαντιαῖαι *C* : τάλαντα *vA*. ‖ 24. Γλαύκωνος] Καύκωνος *Scheff*. ‖ 25. Λεπρέας] Ex *Athen*. X. p. 412 restitui Λεπρεὺς hic et infra. ‖ 29. [δὲ]*. ‖ 30. Καύκωνος *Scheff*. : καύκωνας *vA*. ‖ 36. [δὲ]*.

Pag. 304, 1. ἔχῃ] ἔχοι *v*. ‖ 5. προσίεμενος] προσιέμενος *v*. ‖ 6. δὲ] δ' [ἂν]*, v. II, 23 : ὡς δ' ἂν μὴ δοκοίην. ‖ 10. Ἴμβριον *Scheff*. : ἱμεραῖον *vA*. ‖ 11. [καὶ Σπάρτωνα] ex *Plutarcho* adjecit idem. ‖ 19. ἀδδηφάγους] Scripsi ἀδηφάγους hic et infra. | Λιτυέρσαν *Scheff*. : πιτυρέα *V*. πιτύρεαν *A*. ‖ 20. Κάμβλητα] Κάμβλητα* | Θῦον] Θῦν*. ‖ 21. Χαρίλαν *P* : χαρίδαν codd. ‖ 23. Καλαμόδρυν *P* : καλαμόδρουν et similiter codd. ‖ 26. Αἴθων *Scheff*. : κλάδων, κάνθων codd. ‖ 32. ἀλλ'] ἀλλὰ *vA*.

‖ 38. εἴτε οὗτοι] Delevi οὗτοι : malim εἴτε δὲ ὀρθῶς ἐκεῖνοι τοῦτο εἴτε φλαύρως, ὑπερφρονῶ ἐξετάζειν. ‖ 41. Νικίππου] Νικίου *P*. ‖ 42. καὶ οὖν] καὶ οὖν καὶ *v*. | Νικίππῳ] Νικίᾳ *P*.

Pag. 305, 2. ἄρα τῷ. μ. γνώμη] ἄρα τούτου τοῦ μειρακίου ἡ γνώμη *V*. quæ ita adoptavi, ut genitivos in dativos converterem. ‖ 6. πολλοῖς δὲ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ *Schæfer*. ad *Lamb*. *B*. p. 188. ‖ 7. [οὖν]* : malim ὁ μὲν οὖν ποτε ἵππευε. ‖ 8. [τὴν] addidi cum *Fabro*. ‖ 10. ἵππῳ] ἵππων *P*. ‖ 14. ἔνθα] ἐσθλοὶ*, cf. *Hom*. Od. π, 263 : ἐ σ θ λ ώ τοι τούτω γ' ἐ π α μ ύ ν τ ο ρ ε. | κἀγαθοὶ *Boivinus* : καὶ ἀγαθοὶ codd. ‖ 22. προσκομίζει] προσκομίζουσιν*. | δὴ] δὲ *A*. ‖ 34. ἀποληφθέντα *C*, quod recipere debebam. ‖ 35. χρήσεται] χρήσαιτο *C*. ‖ 39. ἐστιν accessit ex *v*. ‖ 40. μάλιστα delendum videtur. ‖ 43. τὸ γοῦν ἐμὸν καὶ τὸ κατ' ἐμὲ] καὶ τὸ κατ' ἐμὲ cum *Fabro* expunxi.

Pag. 306, 1. An ὡς ἂν κράτιστα καὶ πολυτελέστατα χωρῇ? cf. v. 20 : ὡς ἤδη ἐχώρει. ‖ 2. [ἂν]*. ‖ 23. Ὠμίστης *Scheff*. : ὁμίστης *A*. ‖ 36. Uncos adjeci. ‖ 37. ἄλλους *Cuperus* : μάγους codd. ‖ 43. τετόλμηται] τετόλμητο *C*.

Pag. 307. 1. Scr. τοῖς σεαυτοῦ. ‖ 3. φυομένων abesse malim. ‖ 4. αὐτῶν ἡ θριδακίνη] ἡ θριδ. delevi. ‖ 6. ἀλλὰ] Ita *C* : ἅμα codd. ἀμέλει *Jacobs*. Additam. ad Athen. p. 13. Sed nescivit hoc adverbium Ælianus. Scripsi οὕτω cum *G*. ‖ 8. εἶπε θεωρῶν] εἶπε expunxi. ‖ 10. συνήσομαι *P*.

LIBER II.

Pag. 308, 5. an τὸ δ. ἐπειπὼν αὐτοῦ? ‖ 17. [τὰ]*. | μηλίδα] μηλιάδα *V*. ‖ 23. γλώσσης] γλώττης *vA*. Proxime antecedentia φύλαττε—ἐπαινουμένους labem contraxisse videntur. ‖ 27. τοῦ, nisi Bucephalus intelligatur, Coraës deletum mavult. ‖ 38. καὶ post ἐκείνου omiserim. Mox τὸν Μελάνιππον glossam redolet.

Pag. 309, 2. ὅδε] ὁ δὲ *vA*. ‖ 4. τῇ ἀνάγκῃ] Articulum expunxi hortante *Periz*. Ab Æliano esse videtur καὶ ἐκεῖνος μὲν παρὰ τὴν δίκην ἐκράτησεν ἀνάγκῃ, οἱ δὲ ἄρχοντες κτλ. Verba προστ. τοῦ Φαλ. ex antecedentibus προσέταξεν ὁ τύραννος derivata esse arbitror. ‖ 5. Typothetarum vitium : lege προστάξαντος. | καὶ οἱ] δέ οἱ *vA*. Scripsi οἱ δέ. ‖ 8. Addidi cancellos. ‖ 18. δὲ] δὴ *v*. ‖ 19. ὑπὲρ τούτων ἀκριβέστερον] Inverso ordine *v*. ‖ 22. βαλλόμενος codd. : corr. *C*. ‖ 24. καταφωραθείη *JBKœhlerus* : καταφωραθῇ *A*. καταφωραθεὶς *V*. ‖ 27. κατεφωράθη δὲ ad glossatorem refero : mox malim πάνυ σφόδρα ἀκριβῶς τῶν δορυφόρων τὰ τ. φυλαττόντων. ‖ 34. Χαρίτωνι τῆς βουλῆς] Extrema verba *C*. dittographiam esse intellexit.

Pag. 310, 7. ὑγίειαν] ὑγείαν *v*. ‖ 8. Cf. XIV, 8. ‖ 11. Uncos adjeci. | φασίν, καὶ] φασίν om. *vA*. ‖ 25. Malim καταψηφισαμένῳ. ‖ 30. ᾗ *G* : ἡ codd. ‖ 33. ἐννεν.] ἐνεν.* ‖ 39. Παλαμήδῃ] Παλαμήδει*.

Pag. 311, 4. Μιτυλ.] Μυτιλ.* ‖ 26. τὸν Τιμόθεον τὸν τοῦ Κόνωνος] Delevi τὸν Τιμόθεον, vide initium capitis. ‖ 29. ὅτι μὴ ἐν τῇ παρὰ τούτοις, ἀλλ' ἐν τῇ παρ' Ἀθηναίοις κτλ. *Reiskius* not. MS. ‖ 32. βαρύτατα τοὺς] βαθύτατα *HStephanus* : ego verborum ordinem inverti.

|| 40. δειπνοῦντες καὶ ἐσθίοντες] καὶ ἐσθίοντες expunxi. || 43. χορὸν *Holsten.* : χοῖρον codd.

Pag. 312, 1. ὑπήρχετό πως τοῦ σωφρονεῖν] ὑπήρξατο σωφρονεῖν *Suid.* v. Ὑπῆρξαν. Cf. Præf. || 6. ἐμοῦ *Casaub.* : ἐμοὶ codd. || 8. τοῦτ'] τοῦτο *vA.* || 9. Scr. φησὶν cum *A.* || 11. Verba καὶ δι' ἃς αἰτίας deleta malim itemque αὖ καὶ v. 29. || 30. ᾔδει] ᾔδεῖτο *Jacobs.* App. ad Pors. Adv. p. 330. || 36. Κλέωνα] Κλέωνος *Mediceus.* || 41. Locus sine meliorum codicum ope vix sanandus. Certum est, δὲ post εἶτα a Nostri consuetudine alienum esse neque anacoluthiam, qua hæc tota sententia impeditur, Æliani culpa admissam esse.

Pag. 313, 3. Uncos addidi. || 5. καὶ *C* : ἢ codd. || 13. Μελίτου] Μελήτου *. || 29. ἐπανίσταται] ἐπανίστατο *Mediceus.*

Pag. 314, 14. αὐτὸν] αὐτῷ *. || 31. πρῶτον] πρώτῳ *. || 40. Cf. *Athen.* X. p. 419.

Pag. 315, 3. διέβαλε] διέβαλλε *C.* || 23. αὐτὰ Kühnius : αὐτῷ codd. || 31. ἄνδρα τε] τε om. *A.* || 33. Κεραμέων *Meursius* : κεραμίων *V.* κεραμείων *A.* || 34. διατεθρύλληται] διατεθρύληται *. || 47. fort. διαφορότητος, cf. p. 316, 6. *Suid.* v. διαφορότης. *Pierson.* ad *Mœr.* p. 128.

Pag. 316, 12. Hoc caput cum sequenti in unum contrahendum erat. εὐνομωτάτους *Scheff.* cf. *Eustath.* ad Od. p. 689. ἐννομωτάτους codd. || 16. μικρὸν] μικρὰ *v.* || 32. ἑλεῖν] ἐξελεῖν *C.*

Pag. 317, 14. Πυθαγόραν *G* : πύθιον codd. || 17. [καὶ] inserui, v. IV, 17. || 18. Lacunam indicavi; καὶ ἐν Κρότωνι καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ δέ, ἔνθα ἐξανιστάμενος καὶ τῶν *C.* || 20. δὲ ὁ αὐτὸς καὶ *C* coll. I, 14 : δὲ καὶ ὁ αὐτὸς codd. || 21. τοῦ-ποταμοῦ *Menagius* : τὸν-ποταμὸν codd. | Κώσα] κόσα *V.* || 24. ἐπὶ *C* : ἐπὶ τῇ codd. || 29. κατ' αὐτῶν nescio quis : κατ' αὐτὸν codd. κατὰ [τῶν] αὐτῶν *C.* || 45. Scr. οὔτε μὴν-οὔτε-οὔτε-οὔτε. | προγονικῶν *Faber* : γονικῶν codd.

Pag. 318, 6. Μιτυλ.] Μυτιλ. * || 7. κλίμακα-ἐπιτήδειον] κλίμακας-ἐπιτηδείους *. || 8. ἀνάθημα] ἀναθήματα *Eustath.* || 11. cf. *Eustath.* ad Il. Σ. p. 1202. || 33. διδασκαλία] διδασκαλικὰ *. || 41. Ἡρακλῆν] Scripsi Ἡρακλῆ, uti mox in oraculo habet *A.* Eandem accusativi formam cuncti codices præbent I, 24 bis. XII, 15. unus *v.* XII, 27. Ἡρακλέα habetur III, 32. || 42. Ἡρακλῆν οὐ] Ita *C* ex *Gronovii* conjectura. Codd. ἡρακλείδην omisso οὐ. Ἀλκαῖον *Scheff.* coll. *Eustath.* in Il. ξ. p. 929, 42.

Pag. 319, 1. δὲ] τε * || 3. Ἡρακλῆν] ἡρακλῆ *A.* || 5. ῥύσιν] Ita *C* : φύσιν codd. || 10. καὶ τὴν] καὶ τὸν *Faber.* || 12. Κηφισσὸν] Κηφισὸν *. || 12. Ψωφίδιοι nescio quis : ψωφίλιοι codd. || 13. V. *Steph. Byz.* v. Χερρόνησος. || 15. Κηφισσὸν] Κηφισσὸν *. || 16. προτομῇ *C* : τιμῇ codd. || 18. Κυανῆν] κυάνην *V.* || 19. Κριμισσὸν] κρίμησον *v.* Scripsi Κριμισόν. | Τελμισσὸν] Τελμησσὸν *. || 34. πρεσβυτικοῦ *Oudendorp.* : πρεσβυτικίου codd. || 37. ὑπολισθαίνων] ὑπολισθάνων *. || 37. αὐτὸν post ἐπισχ. transponit *Wyttenb.* Anim. in Plut. vol. 2. p. 728. || 39. τί] ὅ τι *Stob.* Flor. 118, 23. | ἔφη] ἀπεκρίνατο id. || 40. τῷ δεῖ.] τάδ. id. || 42. ἔχει] ἔχοι *C.*

Pag. 320, 6. ὅδε] ὁ δὲ *v.* || 10. Uncos adjeci : sed secludenda potius ἀλλὰ τ. τ. Μ. γυν. || 13. ἢ] καὶ *vA.* || 15. ἀλόγως ob præcedens ἀλογίαν (v. 12) deletum malim. || 16. [ὁ] *. || 18. ἐφ' *C* : ἀφ' codd. || 27. σταφυλῆς] στεμφύλων *, v. *Athen.* X p. 429. || 35. Νυσαῖος *P* : νισαῖος codd. || 37. ἀνεψιὸς in codd. post Διονυσίου illatum delevit *P.* || 38. Ἀρκαδίων *Scheff.* : ἀρκάδων codd.

Pag. 321, 1. δὲ ex *V.* inserui : dele uncos. || 2. προστιθέασιν] περιτιθέασιν *. || 8. ἱππικῶν] ἱππικὸν *J. Gronov.* : scripsi ἵππων. || 15. ἐν Διονύσου] ἐκ Διονυσίου *Battier.* coll. *Athen.* X. p. 437. || 16. πλέον] πλεῖστον *. || 21. ἀνθινοὺς (ita corrige) *C* : ἀνθεινοὺς codd. || 22. ἀνέπαυε] Ita *C* : ἀνέπαυσε codd. || 23. ἀπέλειπε] Ita *C* : ἀπέλιπε codd. || 28. Βούτης] Βουτοῦς *Holsten.* || 33. ἐπεί τοι καὶ] εἴ τῳ *, cf. *Jacobs.* ad NA. vol. 2. p. 38. || 38. Ἀρισταῖος] Ἄριστος *Athen.* p. 438. || 41. ἔδεψα] ἔδεψη *VA.* || 42. [ἐν] *P* coll. *Athen.* p. 439. || 48. Γέντιος *Scheff.* : γενναῖος codd. | εἴθιστο *C* : ἑαυτῷ codd. || 49. Καππαδόκην] καππαδόκων *V.* | Lege Ὀροφέρνην cum *Casaub.* || 50. δράσομεν] ἐάσομεν *A Gronov.* | πίνειν] πιεῖν *vA.* || 52. μᾶλλον] πλέον *v.* || 53. δὲ] δ' *vA.* Κλειώ] Κλεὼ *Athen.* p. 440.

Pag. 322, 6. οὖν] οὖν καὶ *v.* || 15. πείσειν] πείσει *C.* || 19. Λυσιμάχου *Scheff.* : νικομάχου codd. || 20. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *VA.* | Πολυμνίδος *Faber* : πολυμάτιδος *vA.* || 33. σφαγὴν *Valck.* ad NT. p. 251. Sed v. Thes. Did. 2. p. 281, C. || 36. λόχος] λοχαγὸς *Faber.* || 40. τὴν accessit ex *v.* || 44. καὶ ante οἷον male expunxi. || 45. μελῳδούσῃ σάλπιγγι] μελῳδοῦσι σάλπιγγες Kühnius : μελῳδούσης σάλπιγγος *G.*

LIBER III.

Pag. 323, 7. ταῦτ'] ταῦτά *vA.* || 11. πλεῖον] μεῖζον *A.* || 21. μῖλαξ] σμῖλαξ *A.* | ἡ μὲν πρὸς] ἡ μὲν delevi. || 23. πᾶν suspectum. || 24. καθειμένοις] καθημένοις *A.* || 27. ψυχᾶσθαι] ψυχάσαι *C.*

Pag. 324, 3. ἔτι φυλάττ.] ἔτι transposui post Γῆς. || 10. ἔτους] διέτους *V.* unde scripsi δι' ἔτους. Dele uncos. | ἐννάτου] ἐνάτου *. || 15. οὖν *Royaard* : ἐροῦσι codd. || 16. ἔρχονται *G* : ἔρχεται codd. || 17. Πελασγίας *Ortelius* : πελαγονίας codd. || 18. τῆς ante Αἰν. accessit ex *V.* || 23. τοῖς ν. τ. στ.] τ. στ. τοῖς νικῶσι *v.* || 26. Cf. *Stob.* Flor. 108, 62. || 28. Uncos adjeci. || 31. Emendavi hoc caput ex *Stob.* Flor. 108, 63, *Arsen.* Viol. p. 377. Vide Præf.

Pag. 325, 11. ἄλλος *Menagius* : ἢ ἄλλος codd. || 19. οὐδὲ] οὔτε *. || 27. ἐνοπλίοις] ἐνόπλοις *v.* || 38. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν] γε pro μὲν *v.* cf. I, 28 : ἐν Ῥόδῳ φασὶ τὸν μὲν εἰς τοὺς ἰχθῦς ὁρῶντα καὶ ὄντα τῶν ἄλλων ὀψοφαγίστατον, ἀλλὰ τοῦτόν γε ὡς ἐλευθέριον ὑπὸ τῶν δημοτῶν ἐπαινεῖσθαι. II, 10 : Τιμόθεον ἀκούω—ἀλλὰ τοῦτόν γε Πλάτωνι τῷ Ἀρίστωνος περιτυχόντα κτλ. 15 : Κλαζομενίων τινὲς—τοὺς τῶν Ἐφόρων θρόνους—ἀλλὰ τούτους γε τοὺς θρόνους ἀσβόλῳ κατέχρισαν. || 41. Ἄρεως] Ἄρεος * hic et infra, cf. v. 36.

Pag. 326, 5. πολλὰ μὲν εἰπεῖν καὶ ἄλλα καλὰ ἔχω] πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα εἰπεῖν καλὰ ἔχω *V.* cf. XIV, 38 : Ἐπαμεινώνδου πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα καλὰ οἶδα. *Plat.* Euthyd. p. 303, C : πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα οἱ λόγοι ὑμῶν καλὰ ἔχουσιν. || 6. νῦν ἐρῶ ταῦτα] ταῦτα νῦν ἐρῶ *, v. I, 19 : ἃ δὲ οὐκ ἔστι τοῖς πολλοῖς γνώριμα, ταῦτα ἐγὼ ἐρῶ. || 8. προείλετο τοῦ] Ita *G* : εἵλετο τοῦ codd.

Scripsi προείλετο abjecto articulo. Εἵλετο πρὸ *Scheff.* ad Lamb. B. p. 462. ‖ 26. ἐξ ὧν τὰ ἐνύπνια breviatoris manum monstrant. ‖ 28. Λακεδαιμονίων] ἐν Λακεδαιμονία *V.* Scripsi ἐν Λακεδαίμονι. ‖ 35. καταμεῖναι] ἐγκαταμεῖναι *. Alii maluerunt ἐν τῇ Σπάρτῃ καταμ. ‖ 37. καὶ τοῦ] Delevi καί. ‖ 41. γὰρ accessit ex *V.* cf. XIV, 5 : οὐ μόνοις τοῖς ἀστοῖς ἐχρῶντο Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐπιτηδείοις, ἀλλὰ γὰρ καὶ ξένους προηροῦντο.

Pag. 327, 2. καὶ τῶν δωμάτων glossatoris esse puto: καὶ τῶν δωματίων *C.* ‖ 12. ἀλλοτριώτατα *Faber* : ἀλλοτριώτατοι codd. ‖ 23. ἐπίνομεν *Athen.* X. p. 442 : ἔπινε codd. Ceterum ab hoc capite proximum male divulsum. ‖ 32. [ἢ] ἂν] *C* : ἂν A : ἐὰν *V.* ‖ 36. ἔνεστι] ἔξεστι *. ‖ 42. ἢ] μηδ' *.

Pag. 328, 5. Μιτυλ.] Μυτιλ. * ‖ 14. τὴν add. ex *V.* ‖ 18. ἐπεψήφισεν *Kühnius* : ἐψήφισεν codd. ‖ 22. οὖν] γοῦν *V.* | δῆλον codd. corr. *Scheff.* ‖ 30. ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *V.* ‖ 34. καὶ ἐκεῖνοι] καὶ om. *C.* ‖ 35. αὐτοὶ codd : corr. *G.* ‖ 40. [ἂν] *C.* ‖ 43. Ἐπαμιν.] Ἐπαμειν. *VA.* ‖ 47. κἂν *C* : καὶ *VA.* ‖ 49. Σειλ.] σιλ. *VA.* hic et deinceps. ‖ 51. καὶ θανάτου ἦν] εἰ καὶ ἀθάνατος ἦν *V.* quod ei in ἐπεὶ converso recepi.

Pag. 329, 1. [δὲ] inserui, v. VII, 3 : πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πρὸς αὐτοὺς εἶπε λύπης ἀνασταλτικά, καὶ ταῦτα δὲ ἐν προοιμίοις. 14 : τὴν δὲ Ξενοφῶντος στρατείαν καὶ στρατηγίαν πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ᾄδουσι, καὶ αὐτὸς δὲ ὁμολογεῖ ἐν τοῖς περὶ Κύρου λόγοις. XII, 34 : ἔρωτες ἡμῖν τῶν ἀρχαίων πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι εἰς μνήμην ἐδόθησαν, καὶ οὗτος δὲ οὐχ ἥκιστα. NA. XVII, 25 : εἴρηται μὲν ὑπὲρ πιθήκων καὶ ἄλλα (an πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα), Ἰνδῶν τε καὶ οὐκ Ἰνδῶν, καὶ ταῦτα δὲ ἔχει τινὰ τῷ συνιέντι οὐκ ἀσπούδαστα. ‖ 20. μήτε] μηδὲ *. ‖ 32. ἔφη γε] ἔλεγε *VA.* ‖ 47. περὶ nescio quis : παρὰ codd. quod reducendum, cf. v. 45. 51. ‖ 48. ἔχοντας *Faber* : ἔχοντα codd. ‖ 49. δάκρυον] δακρύων *.

Pag. 330, 10. αὐτοῦ τῷ βίῳ] Inverso ordine *V.* ‖ 22. ποτε γενομένης] γενομένης ποτὲ *V.* ‖ 24. ὁ acc. ex *V.* ‖ 28. τι] τε *V.* Nunc malim καὶ ὁμοῦ τι διὰ τὴν ἡλικίαν. ‖ 29. ἐπελ.] ἐπιλ. *V.* ‖ 40. ὅποι] ὅπου *. ‖ 41. ὁ acc. ex *V.*

Pag. 331, 1. ὁ add. ex *V.* ‖ 2. καὶ] ἐν *V.* Scripsi [εἰς] ἕν, de quo nunc dubito, v. *Porphyr.* V. Pyth. 55 : ξυναγαγὼν οὖν τοὺς Ἐφεσίους. Philostr. V. Apoll. 148, p. 68, 9 Kays. Videtur simpliciter καὶ delendum esse. ‖ 5. προῆλθε *C* : περιῆλθε codd. ‖ 13. κατεσκεύασται] nescio quis : διεσκεύασται codd. Scripsi ἐσκεύασται. ‖ 14. δότε τοῖς Εἵλωσιν] τοῖς εἰδόσι δότε *AV.* unde verborum ordinem mutavi. ‖ 33. [τοῖς] *C.* ‖ 41. ἡρημένος] ἡττημένος *. ‖ 42. [τὰ] *C.*

Pag. 332, 5. δὲ] δ' *AV.* ‖ 8. παρ' Εὐμαίῳ] παρὰ Μηδίῳ *P.* ‖ 16. 24. [δὲ] [τε] *C.* ‖ 26. ἀποθνήσκοντι] Ita codd.: ἀποθνήσκοντα nescio quis. ‖ 32. ἂν εἶναι φαίην τὰ τοιαῦτα ἀνδρὸς] ἂν φαίην εἶναι ἀνδρὸς τὰ τοιαῦτα *V.* ‖ 43. φιλόπατρις *P* : φιλόπαις codd.

Pag. 333, 2. *Jensii* ὁ δ' οὐκ non sufficit. ‖ 5. συνεβούλευσεν] συνεβούλευεν *V.* Ita mox ὁ δὲ συνεβούλευε et V, 11 : συνεβούλευε μὴ στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ‖ 13. ἀσφάλειαν *Toup.* ad *Longin.* p. 320 : φυγὴν *A.* φ *V.* ‖ 29. Hoc caput ex *Stob.* Flor. 22, 33 emendavi. ‖ 40. Versus agnovit *J*, qui τὸν ante ἐφήμερον delevit, v. *Nauck.* fragm. Trag p. 671.

Pag. 334, 1. Ἀμοιβέας] Ἀμοιβεὺς *Scheff.* ‖ 3. post ὑποκριτὴς inserui ex NA. VI, 1 τὴν—πᾶσαν. ‖ 16. οὐκ] τῷ *. ‖ 17. μὴ ὢν ἀπαιδ. aliunde irrepsisse opinor. ‖ 18. Ἡρακλέα] Ἡρακλῆ *, v. ad p. 318, 41.

Pag. 335, 4. ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ] ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ *V.* ‖ 11. ξενία] ξένια *. ‖ 12. συνελθ. *C* : ἀνελθ. codd. ‖ 29. χαίρουσι Σάτυροι] posterius vocabulum *C* delendum vidit. ‖ 34. οἰνάδων] οἰναρίδων *. Post hanc vocem in codd. et edd. erat καὶ τὰ τῶν κλημάτων, manifestum glossema, quod expunxi. ‖ 36. ὅθεν] ἐντεῦθεν *V.* Utrumque epitomatorem redolet ; Ælianus enim dixisset ἔνθεν τοι καί. | Προτρύγην] Προτρύγαιον *Scheff.*

Pag. 336, 5. καὶ deletum malim. ‖ 8. ἔπεσι] ἐνίπεσι *Jensius.* ‖ 10. ἐνθεώτατοι] corr. *C.* ‖ 12. Μινυῶν] Μινύου *N. Heinsius.* ‖ 13. Ἀριστίππην] Ἀρσίππην *Verheyck.* ad Anton. L. p. 155. ‖ 13. Ælianeum foret τὸ δὲ αἴτιον ἐπόθουν κτλ. ‖ 26. μαινάδας *Cuperus* : μινυάδας codd. ‖ 34. ἐδόκει αἷμα] αἷμ. ἐδ. *V.* ‖ 35. ναῷ] νεῷ *. | ἀενάου] ἀενάου * ‖ 39. πουλὺς] πουλὺς *V.* ‖ 43. οὐδὲ παρ. *Faber* : οὐδ' ἀπαρ. codd. ‖ 46. ἐναντίον] ἐναντία *V.*

Pag. 337, 2. συμπεριτ.] περιτ. *A* atque ita constanter Ælianus, ut jam decompositum illud, quod ex hoc uno loco affertur, ex Thes. eliminandum sit. Ceterum oratio in hoc capite ab epitomatore misere truncata. ‖ 10. καὶ τῷ] καὶ cum *C* delevi ; præterea adjeci uncos. ‖ 16. ὑπορρεῖ] διαρρεῖ *. | οἱ—φασι] ὁ—φησι *. ‖ 20. τὴν καλ. Ἀ. περ. λ.] περ. λ. τὴν καλ. Ἀ. *V.* ‖ 35. Post ἐκαινούργει ejeci glossam καὶ ἐνόσει (leg. ἐνόει) Περσικά. ‖ 39. ἐν βραχεῖ] ἔμβραχυ *. | Ἀντιπάτρῳ : « immo Κασσάνδρῳ coll. *Plut.* Phoc. » *Coraës.*

LIBER IV.

Pag. 338, 1. δύναντος] δύντος *Scheff.* ‖ 3. εἶτα : an ὁ δὲ? ‖ 4. δοκεῖ] δοκεῖν *AGronov.* ‖ 7. λ. μόν.] μόν. λ. *V.* ‖ 10. οὐδὲ edd. vett. : οὔτε codd. ‖ 15. ὑπέργηρων nescio quis : ὑπέργηρον codd. ‖ 16. ἁμαρτάνοντος] Ita *C* : ἁμαρτάνοντα codd. | τοῦ ante διὰ ex *V.* accessit. ‖ 19. ὅθεν] ὁπόθεν *V.* ‖ 24. Βύβλ. *P* : βιβλ. codd. ‖ 25. εὕρημα edd. vett. : εὕρεμα codd.

Pag. 339, 4. [καὶ] *C.* ‖ 10. ζημίας προστίμημα ͵α δραχμῶν aut ζημίαν ͵α δραχμῶν *C* : pro δρᾶν *J.* conj. δ' μνῶν aut δέκα μνῶν. ‖ 19. Θήβαις] Θήβας *Sluisk.* ‖ 21. αὐτῷ V. D. in Obss. Misc. vol. 3. p. 90. ‖ 22. ἐξ ἀρχῆς *G* : ἐξάρχω mss. ‖ 26. πόλιν] Πύλον V. D. ap. Kühnium. | παῖδας αὐτοῦ] inverso ordine *V.* ‖ 34. τοὺς Μολιονίδας edd. vett. : τοῖς Μολιονίδαις codd. ‖ 36. Scr. Νεμεαίων. ‖ 38. πετεών *v* : an Πετεώ?

Pag. 340, 18. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *AV.* ‖ 27. παμπόλλους] παμπόλλας *.

Pag. 341, 12. ἐπισύστησον] σύστησον *. ‖ 23. ὁ add. ex *V.*

Pag. 342, 4. Emendavi hoc caput ex *Stob.* Flor. 17, 30. ‖ 5. ὁ αὐτὸς ἔλεγεν] ἔλεγε δ' *Stob.* Fortasse ὁ αὐτὸς δ' ἔλεγεν. ‖ 7. ταῦτ' οὖν] ταῦτα μὲν οὖν *V.* ‖ 12. καταίρουσιν] καταρρέει *J* : minus recte *Scheffferus* Æliano pluralem καταρρέουσιν imputavit. ‖ 37. γενόμ. vett. edd. : γινόμ. codd.

Pag. 343, 12. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *AV.* In proximis particulam καὶ ter deleverim. ‖ 19. ὤφθη in codd. et edd. post ἡμέρας lectum transposui post ὥραν, v. II,

26. | φησί] φασι *. || 24. κώσα] κόσα codd. || 27. ἔλεγεν] ἔλεγε δὲ V. Epitomatorem in hoc capite impudentissime grassatum esse patet. || 30. αὐγὴ G : ἡ γῆ codd. || 31. ἡλίου idem : νείλου codd. || 45. Uncos adjeci, cf. v. 44.

Pag. 344, 18. Ἀδδηρίτην edd. vett. : αὐδηρίτην codd. || 20. σφ. π.] π. σφ. * || 22. εἰς P : καὶ εἰς codd. || 40. τοῦ adjecit C., quo non opus.

Pag. 345, 3. τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν] ἐν τῇ κεφαλῇ delevi, quæ verba etiam apud *Athen.* XII. p. 512 omissa. || 7. Uncos addidi. || 15. ἀνέλυσαν] ἀπελύσαντο *. || 31. ἐπαύσατο τῆς νόσου οὕτως] ἔπαυσεν αὐτὸν τ. ν. οὗτος *. || 37. πρεσβευτὴς codd. : corr. *Casaub.* coll. *Athen.* XII. p. 513.

Pag. 346, 12. ἀλγεινότατον] ἀλγεινότατα C. || 13. τῶν suspectum. || 14. αἰσχρᾶς αὐτῷ] αὐτῷ αἰσχρᾶς V. || 30. ἔδει] ὁ δὲ V. || 31. [ἂν] C.

LIBER V.

Pag. 347, 2. ὑγιεινότατος] ὑγιεινότατα *. || 7. [ὁ] *. || 12. κατήλλαξεν] μετήλλαξεν V. || 15. δὲ καθῆρε] δ' ἐκάθηρε *, v. *Wyttenb.* ad *Julian.* Or. I. 144 Lips. | θάλασσαν] θάλατταν V. || 22. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. V. || 28. Καλάνου] καλανοῦ V. hic et infra. || 33. ἐνένηστο C : ἐγεγένητο codd.

Pag. 348, 1. θόου G : θρόου codd. || 8. ἱδρᾶτο] δέδρατο *. | [ὑπὸ] P. || 10. φασιν vett. edd. : φησιν codd. || 20. λάβωνται] λάβηται V. καταλέλυνται] καταλέλυται *. || 23. μὲν οὖν] οὖν om. V. || 39. Θρᾳκῶν] ὁ Θρᾳκῶν codd., v. NA. IV, 7 : ἀκούω τὸν Θρᾳκῶν βασιλέα (τὸ δὲ ὄνομα εἰδὼς ἐῶ· τί γάρ μοι καὶ λυσιτελές ἐστιν;) ἵππον σπουδαίαν ἔχειν πᾶσαν ἀρετήν.

Pag. 349, 2. Verba δῆλον—ἀνὴρ emblema esse in Præf. significavi. || 11. θνητὸν αὐτὸν] θνητὸν ἄνθρωπον A, unde apparet αὐτὸν ex ανον ortum esse. Ἄνθρωπον autem glossa est. Itaque αὐτὸν expuli. || 33. ἐπὶ *Pollux* : ἐν codd. || 35. γίνονται] ἐγίνοντο *. || 40. αὐτὸ] αὐτὸν codd.

Pag. 350, 4. ἀπέκτεινον C : ἀπέκτειναν codd. || 12. πρῶτον] πρότερον *.

LIBER VI.

Pag. 351, 4. Αιλάντου] Ἀηλάντῳ C. || 5. κατὰ Meursius : καὶ codd. || 31. [καὶ] P. || 35. ἁρμακτιδίου codd. : corr. C.

Pag. 352, 8. ὅδε] ὁ δὲ AV. || 9. καὶ οὐδὲ] καὶ expunxi. || 18. ᾖ C : ἦ codd. || 26. ἔτι γε μᾶλλον] ἔτι δὲ μᾶλλον AV. Scribendum aut cum C ἔτι μᾶλλον aut ἔτι καὶ μᾶλλον. Illud præoptavi. || 36. [οἱ] ἱκέται P : οἰκέται codd.

Pag. 353, 3. Glossam signavi. || 7. ἐκδειχν.] ἐνδειχν. V. || 25. Uncos adjeci. || 33. αὐτοῦ καὶ] καὶ expuli cum C. || 34. Verba τῆς Σικ. Ἥρας corrupta, v. *Gerhard.* Mythol. Gr. vol. 1. p. 192, 6. || 35. ναῷ] νεῷ *v.* || 39. περρ.] περιπερρ. *v.* || 40. ἐλάττονας] ἐλάττους *v.* Mox malim πεντήρεις καὶ ἑξήρεις, nisi potius cum *Scheff.* τετρήρεις καὶ πεντήρεις scribendum est.

Pag. 354, 5. κνημῖδας περιττὰς καὶ θώρακας καὶ καταπέλτας codd : corr. C. Mihi περιτταῖς delendum videtur. || 28. ἐξισχύων] Scripsi στερίσκον. || 30. Γέλωνος] Ἱέρωνος P. | λευκανίων *v.* λακωνίων A. Corr. *Scaliger.* || 35. τῶν ἐν] Expunxi articulum cum C. || 42. ἀφαλέσθαι] ἀφάλασθαι *Faber.*

LIBER VII.

Pag. 355, 3. ἀφικομένη et κλητῇ C, qua conjectura Æliani manus nondum restituta est. || 4. ὅδε] ὁ δὲ *vA.* || 6. λαβεῖν δῶρα] Posteriorem vocem expunxi. || 7. ἀπὸ] ὑπὸ * : malim ὑπ' αὐτῆς. || 8. καὶ οὐδὲ] καὶ delevi. || 20. γυναικῶν] γυναῖκες *. || 34. σφοδρῶς] σφόδρα *. || 36. διάφορα] διαφόρως *v.* Conjecerat C.

Pag. 356, 5. Delendum δ', v. *Hom.* Od. o, 321. || 6. πολλὰ κεάσαι] δανὰ κεάσσαι *Hom.* || 10. Malim τοῖς π. τ. Ἀ. ἀφικομένοις πρέσβεσιν. || 13. εἰ ῥιγοῖ in codd. et edd. post τινα lectum transposui. || 14. οὐ] οὗ *vA.* || 16. Hoc caput ex *Stob.* Flor. 29, 60 emendavi. Vide Præf. || 17. ἐκκλησίας Stob. : ἐκκλησία *Hirschig.* || 25. τοὺς πολεμικοὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ ἑαυτὸν] Scripsi τοὺς πλοκαμοὺς τοὺς ἑαυτοῦ, quo ducunt seqq. μέχρι μὲν οὖν τῆς κόμης τῆς ἑαυτοῦ. || 29. Verba καὶ τὸ τεῖχος αὐτ. ἀφαλ. glossatori debentur. || 32. Fort. καὶ τὰ [τοῦ ἤθους] κατὰ τὴν στολὴν ἤμειψε. || 41. ταραντινοῦ] ταραντίνου *vA.* Scripsi ταραντινιδίου, cf. fragm. 14.

Pag. 357, 1. ἐγκύκλου P : ἐγκυκλίου codd. || 9. αὐτὰ] ταὐτά *. || 14. γνώμην] κρίσιν A. || 17. ἀνυπόδετος] ἀνυπόδητος *. || 18. περιβαλόμενος *Faber.* || 28. Τανάγραν] τάναγραν *vA.* || 32. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *vA.* || 33. Ῥωμαίων] Θηβαίων *Faber.* || 36. εἴτε τις G : εἴ τις *v.* οὔτε εἴ τις A. || 38. Μιτυλ.] Μυτιλ. *

Pag. 358, 5. Ἄρεως] ἄρεος A. | Σερβίας] Σιλουίας *Scheff.* || 17. *Valcken.* in Mnemos. I. p. 330 : φιλοτ. δὲ αἱ γυναῖκες περὶ τούτου καὶ ἡ κλήρῳ λαχοῦσα συγκαίεται τῷ ἀνδρί : τοῦ ἀνδρὸς glossam putabat P. || 30. Exhibui hoc caput quemadmodum in *Stob.* Flor. 12, 20 habetur. Vide Præf.

LIBER VIII.

Pag. 360, 3. θεία P : ὁσία codd. || 4. συγκεκλ. *Wyttenb.* ad Moral. vol. 3. p. 227. et C : ἐγκεκλ. codd. | μοι ex *Platone* adjecit C. || 7. ὑπέρ του P : ὑπὲρ τούτου *v.* ὑπὲρ τῶν A. || 12. εἰ] ὅτι *. | στάδιον addidi ex *Plat.* || 13. ἀπαρχ.] ὑπαρχ. *. | ἢ ex *Plat.* accessit. || 15. εἰπὼν deleam. || 14. διεκώλυσεν] correxit *Faber* ex *Plat.* || 19. ἐκ. πρ.] πρ. ἐκ. *v.* || 32. Post ὄντι in mss. additur μαθητής, quod P expunxit.

Pag. 361, 7. στελλόμενος *Schefferus* : στελλομένοι codd. || 35. ἐννεν.] ἐνεν. *Athen.* XII. p. 538. || 40. μεγατίμου] μέγα τιμίας *. || 45. Uncos adjeci. || 46. πρὸς σάλπιγγα C ex *Athen.* : προσαλπιστὰ codd.

Pag. 362, 2. ἐσήμαινεν C : ἐσήμαινον codd. || 9. Κόνων] Κίμων *Scheff.* coll. *Plin.* H. N. XXXV, 8. || 18. Uncos adjeci. || 22. [ἂν] C. || 26. δὴ] δὰ *. || 35. θαυμάζωμεν] ita *Faber* : θαυμάζομεν codd. : θαυμάσομεν *.

Pag. 363, 1. [ἀλλ'] *Jensius.* || 2. Post Αἰσχ. in codd. addebatur δέ, quod *Faber* delevit. | Ἀτρομήτου ὁ Κοθ. *Schefferus* : ἀτρομίτου A. ἀπρομήτου *v.* ὁ καθ. *vA.* || 8. τὴν ἐξ αὐτοῦ C : ἐξ αὐτοῦ τὴν codd. || 9. ἐφολκὰ G : ἐφόλκια codd. || 19. μὴ] μήτε *. || 29. νίκη] ἡνίκα *Stob.* Flor. 21, 6. | ἐνίκησε] ἐνίκησεν ὁ *id.* || 30. ἐπαρθεὶς δὲ

δὲ om. *id.* | λογισμῷ] λογισμοῦ *v.A.* et *Stob.* || 36. Uncos adjeci. 37. Verba ἔλεγε—εἶ interpolatori tribuenda.

Pag. 364, 9. an ὅμως [δ'] οὖν? || 11. αὐτῷ] ita Faber: idem et αὐτοῦ conjecit, quod prætuli: αὐτὸν codd. || 13. ὀλίγῳ *A.* quod recipere debebam. || 19. ὁ Ἰνυκῖνος *Schefferus*: οἰνύκινος *A.* ὁ νύκινος *v.* Ζαγκλαίων *Scheff.*: ζαγκλίων *A.* ζακλέων *v.* | μόναρχος *A.* quod præstat vulgato. || 21. πάντ. δικ. ἀνδρ. εἶναι] Scripsi πάντων ἀνδ. δικ. εἶναι ex *Herodoto*. || 37. ἔρρευσεν] διέρρευσεν *. || 46. οἱ—οἱ *C*: ὁ—ὁ *v.*

LIBER IX.

Pag. 365, 4. φασιν αὐτὸν] αὐτὸν φασὶν *v.* || 16. νεοσσοὺς] νεοττοὺς *v.* || 24. βαδίζων εἱμάτων] εἱμάτων βαδ. *A.* et *Athen.* XII. p. 514. || 27. ὧν] αἷς *Ath.* || 36. ἐκτὸς *C*: ἐντὸς codd. quod nunc restitutum malim, cf. *Athen.* l. c. et *Polyæn.* IV, 3, 24. | εἱστήκεσαν *C*: εἱστήκεισαν codd. || 42. πάντοθεν] πανταχόθεν *v.* et *Athen.*

Pag. 366, 24. ὀλύμπια codd: corr. *Kühnius*. || 33. Correxi hoc caput ex *Stob.* Flor. 108, 77. || 38. Uncos adjeci. || 40. ἡ seclusi. | τοὺς οἴκους τῶν μεγίστων τῶν ἐν τῇ πόλει] Ex *Athen.* XII. p. 541. emendavi οἶκον τῶν ἐν τῇ πόλει τὸν μέγιστον.

Pag. 367, 3. ἀκολαστότερον] ἀκολαστότατος *A.* ἀκο-
τ'
λαστο *v.* i. e. ἀκολαστότατα, uti *Faber* conjecerat. || 15. δὲ suspectum. || 16. δὲ τὸν] δὲ om. *v.* || 19. χίλια μὲν] μὲν expunxi. || 23. αὐτῷ *C*: καὶ αὐτὸ *A*: καὶ αὐτῷ *v.* || 24. ἀνθῶν πάντα] πάντα *C*: ταῦτα mss. Ego hanc vocem delevi. || 32. [τῶν] *, cf. p. 368, 19. || 34. Particulam ἂν *Coraës* librariorum fortasse culpa πλεονάζειν arbitratur. Sed ita Ælianus etiam NA. I, 41: καὶ ὅσα οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἰχθὺς ἄλλος ἂν πάσαιτο. XV, 1: οὐδ' ἂν εἴποι τις ταῖς καλουμέναις ἀνθηδόσι τὴν μορφὴν εἰκότως ἂν ἀντικρίνεσθαι τοῦτο τὸ ζῷον. XVI, 18: ὧν τὰ εἴδη μηδ' ἂν τοὺς δεινοὺς γράφειν καὶ κράσεις σωμάτων συμπλέκειν ἐς τερατείαν ὄψεων ἀκριβῶσαί ποτε καὶ σοφίᾳ γραφικῇ παραστῆσαι δύνασθαι ἄν.

Pag. 368, 4. μηδὲ—μηδὲ] μήτε—μήτε *. || 14. ἀδδηφ.] ἀδηφ. *A.* || 15. αὐτὸν] ἑαυτὸν *v.* || 31. οὐδὲ] οὐ *v.* || 32. μέρη αὐτοῦ] αὐτοῦ μ. *v.* || 33. ὑπερέχον] ὑπερέχων *Athen.* XII. p. 549. | διαλέγηται] διαλέγοιτο *Ath.* || 34. ἀμπ.] περιαμπ. *v.* Idem vocabulum XIV, 41. NA. VI, 43.

Pag. 369, 1. ξενίᾳ] ξένια *. || 9. ἵππου] ἵππῳ *: idem genitivus semel præterea in codd. nonnullis NA. VIII, 1: ὁμοίους ἐκείνου κύνας. | καὶ αὐτὸ] καὶ expunxi. || 10. φράσιν pro φασιν *Scaliger* probante *Bastio* Comm. Pal. p. 748. Sed φράσις pro φωνὴ nunquam usurpavit Noster. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ab ἐν τῇ Ἑλλάδι non diversum est, v. *Jacobs.* ad NA. vol. 2. p. 406. || 14. ἀνεδίω *Faber*: ἰδίω codd. || 24. ἔννεν.] ἐνεν. * || 32. Correxi hoc caput ex *Stob.* Flor. vol. 1, p. 399 Gaisf. || 38. Malim ὁ αὐτὸς δὲ ἔλεγεν.

Pag. 370, 10. ποτὲ] τινὶ *v.* || 16. ἀναναγκασθεὶς] καταχριθεὶς *A.* καταγνωσθεὶς *Lobeck.* ad Phryn. p. 745.

Pag. 351, 6. Κιττιέα] κιτιέα *v.* || 8. τῷ *C*: αὐτῷ codd. || 11. αἰτήσας] [τῆς] αἰτήσεως *, cf. p. 355 8. || 24. οὖν? || 30. Veriorem hujus capitis contextum restitui ex *Stob.* Flor. 17, 17. || 37. ὅδε] ὁ δὲ *vA.* || 41. Post στρατοπ. in scriptis et editis addebatur dittographia εἰς τὸν σταθμόν, quam ejeci.

Pag. 372, 1. ἐκρίψας *Kühnius*: ἐγκρύψας codd. | ταῖς] τοῖς *Scheff.* || 7. ὧν ἐξέρριψε *Boivinus*: ἐξ ὧν ἔρριψε codd. || 7. δέδωκε] ἔδωκε *. || 8. καὶ σκεύη καὶ ἱμάτια ad interpolatorem refero, cf. v. 1: ὅσα εἶχε σκεύη. || 15. Dederat Æl. sine dubio ἀλλὰ τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκρατεστέρους. || 19. Auctius edidi hoc caput ex *Stob.* Flor. 79, 39. Vide Præf. || 20. ἔστ' ἂν καὶ *Stob.* Delevi καί. || 25. ὅδὶ *Stob.* Scripsi ὁ δέ. || 30. ἔφη, τῦφος] τῦφος, ἔφη *v.* || 36. τοῦ accessit ex *v.* || 38. ὅδε] ὁ δὲ *v.*

Pag. 373, 5. τρυβλίου ῥοφήματι] τρυβλίῳ *v.* ῥοφήματι *Scheffero* auctore delevi. || 11. an προσῇδεν? || 15. τὸν μ. ξέρξην *A.* τοὺς μ. ξέρξου *v.* Corr. *P.* || 24. περιβαλὼν *C* et *Heidelbergensis*: fuerat περιβάλλων. || 25. προσκλαύσας] προκλαύσας *Abresch.*

LIBER X.

Pag. 375, 8. Εὐβάταν] Εὐβώταν hic et infra *. || 13. διαφθείρας] διαφθεῖραι *C.* || 21. εἰσὶ] ἐστι *J* ad Æl. vol. 2. p. 138. || 29. Emendavi hoc caput ex *Stob.* Flor. 49, 24. v. Præf. || 34. Lege αὐτῇ.

Pag. 376, 2. Μέλιτος] Μέλητος *v.* Ceterum Ælianus dicere solet ὁ τῆς τραγ. ποιητής. || 3. πενταμέτρων *Ruhnk.* Ep. Cr. II. p. 296. || 5. ἐπὶ *C* ex *Polemone* ap. *Athen.* X. p. 552. *Eustath.* p. 1288. ed. Rom.: ὑπὸ codd. || 5. ἔχων εὑρέθη] Inverso ordine *v* et *Polemo.* || 8. Verba καὶ αἰσχρὸν interpolatoris esse videntur, cf. *Athen.* Priorem uncum poni oportebat post σῶμα. || 11. περιλιπῶσθαι codd.: corr. *Casaub.* || Λευκονοεὺς *Salmas.*: λάκων *A.* || 28. γε *C*: δὲ codd. || 32. αὐτὴν ex *v.* adjeci.

Pag. 375, 17, οὐδὲ] οὔτε *. || 21. αἴσχιστον] αἴσχιον *v.* || 28. χρηματισμὸν *G*: σχηματισμὸν codd. || 29. ἐργαστικωτέρους] ἐργαστικωτάτους *v.* || 43. οὐδὲν *C*: οὐδεὶς codd.

Pag. 378, 16. Κλέωνι *P.* || 26. πρῶτον *P*: πρώτῳ codd. || 30. αὐτῷ? || 38. πυγμῇ] πυγμὴν *v.* || 42. ἀπέστ.] ἀνταπέστ. *P.*

Pag. 379, 4. θύοντι δὲ τῷ Ἀρίστωνι] Scripsi θύοντος δὲ τοῦ Ἀρίστωνος et ejeci Ὑμηττίου μέλιτος, quæ verba post μελισσῶν addebantur. Sed vereor, ne epitomatorem potius, quam Ælianum correxerim. || 12. μονομ. καταμονομ. * || 16. Verba ὡς μισηθεὶς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου cum *P* glossam puto.

LIBER XI.

Pag. 380, 7. Μελίσανδρος] μελήσανδρος *A.* || 16. ὅδε] ὁ δὲ *vA.* || 17. τὸν ante μυρρ. a mss. additum delevit *C.*

Pag. 281, 2. καὶ οἱ ἕτεροι] ἑκάτεροι *G.* || 4. Παναθηναϊκοῖς] Παναθηναίοις *C.* || 6. ὡς μὴ ἀξίαν οὖσαν *C* coll. *Thuc.* VI, 56. || 13. οὔτε] οὐδὲ *. || 17. ἡγ. Ἀθ.] Ἀθ. ἡγ. *v.* || 20. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *vA.* || 21. 40. ὅδε] ὁ δὲ] *vA.*

Pag. 382, 2. δὲ] δ' ὁ *C.* || 10. ἐσπούδασι *Scheff.*:

ἔσπευδε v. ἔσπευσε A. ‖ 14. τὸ δῶρον mss : articulum C delevit. ‖ 22. ὀξὺ Kühnius : ὀξὺν codd. ‖ 25. ἀποδεῖξαι Faber : ἀποδεῖξειν codd.

LIBER XII.

Pag. 383, 2. Uncos adjeci. ‖ 4. αυ καὶ ἐγκρατῶς? ‖ 6. αὐτῇ] αὐτῆς v. ‖ 10. γοῦν] οὖν *. ‖ 14. [δ'] P. ‖ 17. ἡ περιστ. codd. : ἡ delevit C. ‖ 30. χροιᾷ] χρόα *. ‖ 45. οἷαι—ἀπήντησαν] οἷα Medic. ἀπήντησεν ego. ‖ 46. σκτραπῶν πολλάκις] Dittographiam expunxi.

Pag. 384, 10. οἱονεὶ πρὸς τὸν πότον ὡς πρὸς ἀντίπαλον] Scripsi ὡς πρὸς ἀντίπαλον τὸν πότον, v. NA. XIII, 17 : καὶ ὡς πρὸς ἀντίπαλον ἵσταται τὸν ἅλιέα. ‖ 11. προσάγονται? ‖ 22. [καὶ] Scheff. ‖ 33. [ὅτι] P. ‖ 39. αἰδουμένη in codd. et edd. post παντὸς lectum transposui. ‖ 42. οὐδὲν C : οὐδὲ mss. ‖ 44. αὐταῖς] αὐτῶν v.

Pag. 385, 1. ἔτι καὶ τοῦ τρόπου μᾶλλον] Scripsi καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ τρόπου, v. p. 386, 12. 54. NA. XVI, 24 : βούλονται ὡραῖαι φαίνεσθαι καὶ ἔτι μᾶλλον τοῖς ἑαυτῶν ἡνιόχοις. Non minus bene cum P conjeceris καὶ τοῦ τρόπου ἔτι μᾶλλον, v. NA. II, 24 : ἴως μὲν ὁ τῶν ἐρπετῶν δεινός ἐστι, καὶ ὅ γε τῆς ἀσπίδος ἔτι μᾶλλον. III, 33 : ταῖς ἑαυτῶν ἀγέλαις καὶ ταῖς γε στερίφαις ἔτι μᾶλλον. ‖ 2. [ἡ] Slothouverus. ‖ 23. ἀπέφηνε Faber : ὑπέφηνε codd. ‖ 39. δίδωμί σοι τοίνυν] τοίνυν, δίδωμί σοι v. cf. XIII, 37 : ἰδοὺ τοίνυν. Præterea φησιν transposui, quod in codd. et edd. ante αὐτὸν legitur.

Pag. 386, 3. τοῦ Κύρου] τοῦ om. vA. ‖ 7. εἰποῦσα] ἐπειποῦσα *. ‖ 9. εἶναι] εἶ σὺ *. ‖ 15. μετὰ καὶ : delendum καὶ ob sequentia καὶ αὐτή. ‖ 22. ἄκουσα] ἀλύουσα Bernhardy ad Suid. vol. 1, p. 250. ‖ 32. ὥσπερ] ὡς ὅτι μάλιστα *, cf. NA. IV, 27 : ὄνυχας καρτεροὺς ὡς ὅτι μάλιστα. ‖ 35. οὗτος ἄρα] ἄρα οὗτος v.

Pag. 387, 11-14. Uncos addidi. De hoc et proximis capitibus vide Præf. ‖ 15. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. vA. ‖ 18. ταχέος] ita C : ταχέων v. ‖ 27. μεγάλως] μέγα scripsi ex XIV, 36. ‖ 30. πρεσβυτέρου C : πρεσβύτου codd.

Pag 388, 3. ἐν σκεύει jam Scheffero suspectum uncis sepsi. ‖ 11. ἐκεῖνο αὐτὸν ἐξ. φασὶ] αὐτὸν ἐξ. ἐκεῖνό φασι v. ‖ 18. ἀπῆλθεν ἑκών] ἑκὼν ἀπῆλθεν v. ‖ 21. εὐφορίαν] εὐπορίαν *. | χρόνων] χρημάτων *. ‖ 25. ἐκόψαντο καὶ ἐξ codd. : corr. C. ‖ 31. καλός] μάχλος *. | εἰσεπράσσετο P : ἐπιπράσκετο mss. ‖ 35. τὴν ante Γνάθ. accessit ex vA. ‖ 37. πρὸς αὐτὸν ἔφατο supplevi ex v. ‖ 38. εἶτα οὐ σὺ] οὐ expunxi cum v. Mox cum eodem dele εἶπεν.

Pag. 389, 1. Post ἐστιν ex v. adde αὕτη. | ἥδε] ἡ δὲ vA. ‖ 3. ἐρασμιώτατον καὶ ὡραιότατόν φασιν] ὡραιότατον κ. ἐρασμιώτατον λέγονται v. Restitui nominativos. ‖ 4. Ἀλκιβιάδην] Ἀλκιβιάδης v. | Σκηπίωνα] Σκηπίων v. ‖ 8. ἀναπεφύρθαι] ita C, quem refellit Visconti, Iconogr. Gr. vol. 2. p. 39. ἀνασεσύρθαι vA. εὐθέσθαι i. e. εὐτεθεῖσθαι Medic. ‖ 10. Uncos adjeci. Interpolatorem etiam articulus arguit Homero præfixus, v. ad p. 36, 14. ‖ 24. Post ἐξαγορ. addebantur verba πρὸς τοὺς πατέρας, quæ Coraë auctore expunxi. ‖ 29. Paucis exceptis exhibui hoc caput quale ad calcem Vaticani legitur. ‖ 31. Scr. ἤχθετο. ‖ 34. Ἀττάλου] Ἀντιπάτρου P. ‖ 35. ὑφεωρᾶτο* : ὑφωρᾶτο v. ‖ 36. Malim Ταρρίου ex Plutarcho. ‖ 37. Leg. Πείθωνος.

Pag. 390, 1. φιλοφρόνως] φανερῶς *. | [ἂν] C. ‖ 4. ἀνθρ. ὄντα] ὄντα ἀνθρ. v. ‖ 6. ἀφίκετο] ἀφικνεῖται v. ‖ 8. [τῇ] *. ‖ 12. Μιτυλ.] Μυτιλ. * ‖ 15. σοφήν : καλὴν Plato Phædr. p. 235, C. ‖ 18. ἀμελεῖν] ἀμοιρεῖν Dukerus. ‖ 20. καὶ ταύτην δὲ ἀπολωλέναι] Scripsi καὶ ταύτην, ἀποβεβληκέναι δέ. ‖ 25. ἀλλ'] ἀλλὰ vA. ‖ 27. αἵδε] αἱ δὲ vA. ‖ 28. ἅμα C : ἄρα codd.

Pag. 391, 6. Uncos addidi, v. Præf. ‖ 12. Ἡρακλῆν] Ἡρακλῆ *. ‖ 13. ἐντεῦθεν τοι Faber [immo ἔνθεν τοι καὶ]. ‖ 16. Scr. γοῦν, v. ad p. 298, 2. ‖ 18. Aut καὶ delendum aut δέ. ‖ 22. κατολισθαιν.] κατολισθαν. A. ‖ 24. περιλ. Kühnius : παραλ. codd. ‖ 26. καὶ οἳ : οἳ καὶ C. ‖ 35. ὤναντο] ὤνηντο v. ‖ 37. Μενελάου] Ælianeum est Μενέλεω. ‖ 38. προσεῖχε edd.: προσεῖχον vA. ‖ 40. ὤναντο] ὤνηντο v. ‖ 42. εὐδαίμονες [εἰ ἐφιλοσόφουν]] Verba uncis inclusa delenda intellexit Schefferus. ‖ 45. δέ μοι καὶ codd. : μοι expunxit G.

Pag. 392, 1. μεμνήσωμαι] μεμνῶμαι *. ‖ 3. ὤνατο] ὤνητο vA. ‖ 7. μανθάνωμεν P : μανθάνομεν codd. ‖ 8. ὥσπερ] ὡς *. | Ξέναρχος Athen. X. p. 436, F. ‖ 13. Ἡρακλῆν] ἡρακλῆ v. ‖ 17. Verba καὶ-γενέσθαι Coraës glossatori tribuit. ‖ 22. Φρασιθέας Photius et Schol. Libanii. ‖ 23. Ἀθηναίων Medic. Restitue vulgatam Ἀθηνᾶς. ‖ 30. ἀεὶ] αὔριον v. ‖ 31. καὶ ὅτι] ὅτι καὶ v.

Pag. 393, 3. ἱερὸν-τοῦτο] ἱερὸς-οὗτος G. | Δημήτρας] Δήμητρος *, quo genitivo usus est Ælianus I, 27. NA. X, 33. XI, 4. ‖ 6. Πόλιος] Πόλλιος *. ‖ 11. ὑπερηγάζοντο] ὑπερησπάζοντο Gronov. cf. XIII, 17. XIV, 14. ‖ 12. Μυρρίνης] Μυρίνης *. ‖ 21. ἀποκτενεῖν C : ἀποκτείνειν vA. ‖ 24. καταγωνίζεσθαι C. ‖ 26. Scr. cum G ἐξέρηναν. ‖ 28. οὗτος] οὗτοι C. ‖ 29. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ v. ‖ 30. δὲ καὶ] καὶ om. v. ‖ 35. κυψέλλου] Κυψέλου *. ‖ 39. Ἐλεώνιος Scheff. ex Suida : ἕλλην codd.

Pag. 394, 3. [ἄρρενας] *. ‖ 8. ἐν C : ἐπ' codd. ‖ 15. συνιέντες G : συνιόντες codd.

Pag. 395, 6. τὸ μ. πρῶτον] τὰ μ. πρῶτα *. ‖ 7. ἐπιδὼν ἔφη] ita C pro librorum scriptura ἀπιδὼν ἔφη. Ego ἀπιδὼν ut dittographiam expunxi. ‖ 11. Μανδάνης Bongarsius : μανδάλης vA. ‖ 12. Αὔγης Leopardus : ἐγχυῆς codd. ‖ 17. [ὁ] C. ‖ 29. συνιεὶς] συνεὶς C. ‖ 33. τῆς ante Τιμ. accessit ex v. ‖ 39. [δούλοις] Casaub. ‖ 40. συνεξέπ. Scheff. : συνεισέπ. codd. Malim συνέπεμπον. | τοῖς υἱοῖς Scheff. : αὐτοῖς codd. ‖ 43. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. vA.

Pag. 396, 3. αὐταῖς Faber : αὐτῷ codd. ‖ 23. ὠλίσθανεν] ὤλισθεν *, cf. p. 132, 38. ‖ 26. ὑπεστρ.] ἐπέστρ. Faber. ‖ 32. Ἀρήτην P : Ἀριστομάχην codd. ‖ 34. Πολυκράτει] Τιμοκράτει P. ‖ 37. Ἀριστομ. P : Ἀρήτη codd. ‖ 38. Ἀρήτη C : Ἀριστομάχη codd. ‖ 42. Ἀρ. C : Ἀρήτη codd.

Pag. 397, 10. μνησικακήσειν codd. : corr. C ex Plut. Phoc. 36. ‖ 17. [καθαρτὰς] C coll. Æsch. Suppl. 278. Soph. El. 70. ‖ 19. Θαλήταν Simson. | Κύδαντα Καφυαῖον (C καφυέα) P coll. Schol. Aristoph. Pac. 1071. ‖ 20. Λυδὸς] ita P : αὐλῳδὴς mss. αὐλῳδὸς Scaliger. Ego non dubito, quin αὐλῳδὸς γὰρ ἦν a sciolo assuta fuerit. Adjeci uncos. ‖ 22. παιδείας] παιδείαν *. ‖ 23. [οὐδὲ] C ex Thuc. IV, 84. Post Λακεδαιμόνιος addeban-

tur verba οιον ὡς ἂν ἰδιώτης, quæ delevi. ‖ 26. ἀπέστ.] ἐπέστ. *Faber*. ‖ 30. τοῖς-τόποις] τοὺς τόπους *C*.

Pag. 398, 2. γὰρ ἐκείναις] ita *Scheff.* : γὰρ ἐκείνους codd. Expunxi pronomen. ‖ 3. Post βούλεσθαι excidisse videtur μὲν. ‖ 4. εὐτελῶς οὕτως αὐτοῦ περιφρονεῖν] εὐτελῶς οὕτω περιφρονεῖν omisso αὐτοῦ *vA*. ἐντελῶς οὕτω παραφρονεῖν *Koen.* ad *Greg.* p. 392. ‖ 16. [κατὰ] adjiciendum esse Kühnius vidit, cf. NA. XI, 27. ‖ 23. ἥσσους *Rutgersius* : ἴσους codd. ‖ 27. ὠφέλιμος] ὠφέλημα *v*. ‖ 31. ἡ delet *C*. ‖ 32. λέγει ex proximo λέγουσι natum videtur. ‖ 37. [ὅτι] V. D. in Misc. Obss. t. 3. p. 241.

Pag. 399, 7. ταύρου μυκήματι *Rutgersius* : τὰ ὁρμήματα codd. ‖ 8. Ἰσμηνόν] Ἰσμήνιον *Unger*. Par. Theb. p. 141. ‖ 12. ναῷ] νεῷ*. ‖ 14. Glossam indicavi. ‖ 25. χροιάς] χρόας*. ‖ 28. Post κατέγνω addebatur emblema χρυσοῦν κάτοπτρον Κορινθιουργὲς ἐπιπράσκετο, quod delevi. Sepserat Coraës.

Pag. 400, 9. Verba Παυσανίας-Μεγαλοπολῖται *Faber* ex mg. illata censet. ‖ 12. ἀπορρητοτέρων] ἀπορρήτων *Mediceus*. ‖ 32. κατελ.] καταλ. *vA*. ‖ 33. Τελμισσεύς] Τελμησσεύς*. ‖ 35. τὸν πάντων codd. τὸν expunxit *C*. ‖ 37. ἄρα] γάρ*.

Pag. 401, 2. ἐξέκλεψε *Freinshemius* : ἐξεκάλυψε codd.

LIBER XIII.

Pag. 402, 17. οἱ καὶ] ita *G* : καὶ οἱ codd. Delevi καὶ cum *Toupio* in Append. Nott. ad *Theocr.* I, 147. p. 6. ‖ 22. αὐτοῖς] ita *A*. ἐν αὐτοῖς *v*. Scripsi ὑπ' αὐτοῖς : cf. *Jacobs.* ad NA. vol. 2. p. 242. ‖ 23. ἐν ὀρείῳ] ἐν expunxi. ‖ 25. τὰς edd. vett. : τῆς codd. ‖ 26. τὰ ὑψηλότατα] τὸ ὑψηλότατον *A*. ‖ 28. πεῦκαι *AGronov.* : πνᾶ i. e. πνεῦμα codd. ‖ 31. ἐν : μέγα *C* ex *Hom.* Od. 5, 57. ‖ 33. οἱ κιττοὶ suspectum. | μαλακῶς [τοῖς] δένδροις *C*. ‖ 37. χροιά] χρόα*. ‖ 42. εὐθην.] εὐθεν. *A*. ‖ 45. εἰσρέοντα] ἀεὶ ῥέοντα *C*, cf. *Anna Comn.* II, 8. p 118, 1 : διειδὲς δὲ ὕδωρ καὶ πότιμον ἔχων καὶ ῥέον ἀεί.

Pag. 403, 5. ποτόν τε] π. δὲ *vA*. ‖ 7. ἀποδεῖν] ἀπᾴδειν *Valcken.* Diatr. p. 223, c. ‖ 8. παρθένον] παρθένος*. ‖ 11. [δ'] *Muretus*. ‖ 17. καλὴ *C* : κάλλει codd. κάλλει δὲ ἤνθει *J* coll. Misc. Obss. vol. 10. p. 202. ‖ 20. καὶ post μὲν deleam. ‖ 20. Post τροφῆς addebatur glossa ἐπεὶ καὶ θυμοειδὴς ἦν, quam ejeci. | [ἐκ] *P*. ‖ 21. Malim χορικὸν δὲ καὶ ῥ. ‖ 25. an περὶ τοιαῦτα τὰ γυμν.? ‖ 26. ἐκπονοῦσα *C* : ἐκτελοῦσα codd. ‖ 29. χροιά] χρόα*. ‖ 29. ἡλίων. cf. *Eustath.* ad *Dionys.* 40. ‖ 31. [ἂν] *C*. | ὥσπερ οὖν καλὸν ἦν] ἦν *C* : ἡ *A* : ἢ *v*. Delevi καλὸν ἦν. ‖ 37. ἡ αἴγλη] Expunxi articulum. ‖ 39. οὐδεὶς εἶδεν] οὐδεὶς eliminandum esse *Coraës* vidit. | ἐπέφηνε] ἐπεφάνη*. ‖ 40. ὥσπερ ἀστὴρ καὶ διᾴττουσα] καὶ a codd. abest; inseruit *C*. Jungenda ὥσπερ ἀστὴρ διᾴττουσα, v. *Suid.* v. διατρέχοντες : οἱ διᾴττοντες ἀστέρες, οἱ ἀποσπινθηρίζοντες. *Diog.* L. I, 3, 9 : τούς τε διᾴττοντας οἷον σπινθῆρας ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἀποπάλλεσθαι. Proxima verba ἐξ. ἀστρ. δίκ. ab aliquo sciolo addita existimo. Uncos adjeci. ‖ 43. ὅμορον καὶ γειτνιῶσαν] καὶ om. codd. γειτνιῶσαν emblema esse *Boivinus* perspexit. ‖ 45. ἐπεκ. *C* : ἐκ. codd. ‖ 52. λόγους διαπλέξαντες] Ita *C* : ἑαυτοὺς pro λόγους *A*. ἑαυτοῖς *v*. Mutavi verborum ordinem, ita : διαπλέξαντες ἑαυτοῖς, cf. *Heliod.* III, 1 : κέρας βοὸς ἀνθινοῖς στεφάνοις διάπλοκον.

Pag. 404, 2. οἴστρῳ *C* : ἄντρῳ codd. ‖ 10. ὀργὴν] ita *C* : ὁρμὴν codd., quod de impetu venereo accipiendum, v. *Joseph.* A. J. II, 4, 5 : τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο. ib. XV, 3, 5 : τὸ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν Ἀντωνίου περὶ τὴν ἄνθρωπον. ‖ 12. μὲν accessit ex *Medic.* ‖ 14. Μιτυλ.] Μυτιλ*. ‖ 15. οὗτος] οὕτως *Faber*, v. *Aristoph.* Pac. 857 : ὅσα γ' ὧδ' ἰδεῖν. ‖ 22. κατέθηκε] κατέθετο *v*. ‖ 39. ὀργῇ *Kühniana* : ὁρμῇ codd. ‖ 41. ἐγένοντο] ἐγένετο *J* Addit. in Athen. p. 228. ‖ 45. διὰ τιμῆς ἦλθε καὶ δημοσίᾳ ἐτάφη *C*.

Pag. 405, 11. δὲ ὀπίσω] ὀπίσω delevi. ‖ 14. κακῶς ἀπήλλαξεν : cf. XIII, 38 : κακῶς δὲ ἀπαλλάξας τῶν νεκρῶν μηδὲ ὀλίγον διαφέρειν. Hinc repudianda videbatur *Vaticani* lectio ἀπήλλαξεν ὡς ἀπήλλαξεν, cujus formulæ nullum apud Ælianum deprehendi vestigium. | αἴσχιστα : οἴκτιστα *Dukerus* probabiliter; minus recte Kühnius ἄλγιστα, Æliancum enim ἀλγεινότατα est. ‖ 38. κεραυνίαν codd. : corr. *P*. ‖ 39. an [εἰς τὸ] ἀμβλῶσαι?

Pag. 406, 7. Utrumque caput *Coraës* hortante *Fabro* in unum contraxit. ‖ 13. Ἀριστομάχην *P* : ἀριστανέτην codd. ‖ 14. ἑκατέραν] ἑκατέρᾳ nescio quis. ‖ 20. ἐν add. ex *A*. ‖ 23. [τῶν] *C*. | πατρῴων vett. edd. : πατρῷον codd. ‖ 26. ἤδη τῶν στρατευμάτων] Extrema verba expunxi cum *C*.

Pag. 407, 2. Δολωνίαν] Δολόνειαν*. ‖ 4. καὶ που Πατρ. codd. : που delevit *C*. ‖ 8. [καὶ]*. | Κυκλωπίαν] Κυκλώπειαν*. ‖ 9. φόνον *P* : φόνος codd. In proximis καὶ quater excidisse videtur. ‖ 10. Λαέρτου *Casaub.* : λαέρτη codd. ‖ 16. ἀδιακόνιστον. Hoc vocabulum *Blokius* in inauditam vocem ἀδιακόντιστον mutari voluit, quam aliud agens admisi : quippe Ælianus scripsisset δυσδιακόντιστον, v. NA. XVII, 44. Nunc credo verba τὸ δέρμα ἔχων ἀδιακόνιστον ab hoc loco alienissima esse; ex sequentibus enim patet, de Polydoro, si quo epitheto exornandus erat, non cutis duritiem, sed stultitiæ aliquod specimen prædicandum fuisse. Neque recte ista φασὶ-ποιηταὶ Πολύδωρόν τινα interjectis τὸ δ. ἔ. ἀδιακ. disjunguntur. Itaque uncos addere tutissimum visum est. ‖ 16. Πολύωρον *Eustath.* ad Od. κ. p. 1669, 54. ‖ 18. μανίας] ἀνοίας *Jacobs.* ad *Philostr.* p. 723. ‖ 24. ἄσφαλτος *C* ex *Aristot.* de Mir. Ausc. c. 127 : ἀσφάλτου *A* : ἀσφαλέστερος *v*. | πίσσα *C* : πιμπλᾶ codd. ‖ 27. ἐστι λόφος] τόπος ἐστί*, v. *Arist.* l. c. ‖ 30. πόα *Kühnius* : πολλὰ mss. ‖ 31. τεθηλυῖαν ὕλην] ὕλην *C* adjecit coll. *Hom.* Il. γ, 147. Idem et πόαν suppleri posse scripsit (v. *Hom.* Il. ξ, 347). Hoc præoptavi. ‖ 32. τὸ πῦρ uncis inclusi. | νύκτα] Scripsi νύκτωρ ex Nostri consuetudine.

Pag. 408, 5. [καὶ] *C* coll. II, 19. ‖ 10. ἀθυμουμένους « Parens » *Gronovii* : ἐνθυμούμενος codd. ‖ 17. [τὴν]*. | Φρύγιον] Φρυγίαν*. ‖ 20. Post ἐκάθισε *C* ἐν μέσῳ requirit. ‖ 31. [μὲν]*. ‖ 36. [ὁ] τάξας *Kühnius*, recte.

Pag. 409, 35. Uncos addidi.

Pag. 410, 6. ἀπέδρασεν] ἀπέδρα*, cf. v. 1. ‖ 17. καρχηδόνιος codd. : corr. *Scheff.* ‖ 27. ἀφῖκτο] ἀφίκετο*. ‖ 32. αὐτοὺς πάντας] πάντως *Kühnius* : ego πάντας ut dittographiam delevi. ‖ 35. Αἰγυπτίαν] Αἰγυπτίων λόγοι *v*.

Pag. 411, 2. Ψαμμητίχου *v.* ‖ 12. Scr. κλάων. | ἑαυτῷ *C* coll. XII, 1. p. 384, 29. ‖ 13. ὅτι ποτὲ] ita codicum lectionem ὅτι ὅτε correxit Kühnius : rectius idem ὅτε ex ὅτι natum arbitratur. Delevi ὅτε. ‖ 16. τὸν] τὴν *Scheff.* coll. NA. IX, 5. Mox scripsi δεομένην et ἐχομένην pro librorum δεόμενον et ἐχόμενον. ‖ 17. σίλτια] σίσελιν idem. ‖ 27. Uncos adjeci.

Pag. 412, 7. μὴ ἀποφυγεῖν codd. : negationem expunxit *Leopardus* coll. *Plut.* Apophth. Reg. p. 187, E. ‖ 9. μητρόθι] μητρὶ *Plutarch.* l. c. ‖ 13. δείξομεν] δείξωμεν id. ‖ 19. [ὧν] *Boivinus.* ‖ 25. τινος] *Medic.* 1. τινὰ *vA.* τὴν conj. *Scheff.* ‖ 29. [τῇ] *C.* ‖ 30. εὕρεμα] εὕρημα*. ‖ 37. [ὃς] *C*, quem epitomatoris lacinias exornasse suspicor. ‖ 40. ὀδυρομένων τῶν μετὰ codd. : corr. *C* coll. *Plut.* l. c. p. 189, A. ‖ 43. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *v.*

Pag. 413, 2. ἐκέλευεν *A* et *Plut.* ‖ 3. ἐκβιασθέντας ἄκοντας] ἄκοντας emblema est, v. *Plut.* ‖ 7. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *v.* ‖ 8. Μεσσήνην edd. vett. : μεσήνην *vA* ‖ 10. ταὐτὸν *Plut.* : αὐτὸν codd. ‖ 17. Historiolam de Timotheo Coraës ex c. 42 huc transmigrasse credebat; eidem sequens apophthegma Themistoclis ex c. 40 vel 44 huc translatum videbatur. | ἐπιστεύετο] πεπίστευτο *A.* cf. c. 26 : τὸ Σωκράτους πεπίστευτο κόσμιον. ‖ 18. ἔλεγον *Kühnius* : ἔλεγεν codd. | Τιμόθεον *G* : τιμόθεος codd. ‖ 20. Uncos adjeci : *Coraës* verba κωμ. ἐπὶ τ. σκηνῆς post οὐδενὸς transposuit. ‖ 24. ὅδε] ὁ δὲ *vA.* ‖ 30. περιέμεινεν] περιέμενεν*. ‖ 31. Typothetarum sphalma : scr. φιλονεικία. ‖ 37. αὐτοῖς V. D. in Misc. Obss. vol. 3. p. 246 : αὐταῖς codd. ‖ 41. ἀπελύθη] ἀπηλάθη *C. F. Hermann.* ad *Lucian.* de Conscr. II. p. 294.

LIBER XIV.

Pag. 415, 7. ἦν] εἴη *C*, cf. II, 13 : οὐκ ἂν δὲ θαυμάσαιμι. ‖ 9. ἢ] καὶ *Faber.* ‖ 16. Correxi hoc caput ex *Stob.* Flor. 13, 38. Vide Præf. ‖ 21. Ταρτησίας] sigma duplicavi. ‖ 28. [τοῖς] *C.* ‖ 31. κατεγίνωσκον id.

P. 416, 4. τοῖς ἀνθρώποις inserui ex *v.* ‖ 18. καὶ δὴ] καὶ expunxi. ‖ 24. Malim ἀλλ' ἐνταῦθά γε. ‖ 26. ἀπολείπεται *C* : ἀπολίπηται *v.* ἀπολείπηται *A.* ‖ 32. ἐκ τῆς ἐκκλησίας] εἰς τὴν ἐκκλησίαν *Scheff.* Cf. *Athen.* XII. p. 550. ‖ 33. προστίμησιν *G* : προτίμησιν codd. ‖ 44. ἐθαυμάζετο] ἐπηνεῖτο *v.*

Pag. 417, 6. φασὶν *P* : φησὶν codd. ‖ 8. ὅδε] ὁ δὲ *vA.* ‖ 12. Malim στρατηγόν. ‖ 16. ἧς *C* : εἰ mss. Ælianus indicativo post ἔστ' ἂν nonnisi ubi factum aliquod commemoratur uti solet, v. III, 17 : ἔστ' ἂν αὐτὸν ὁ συνήθης Ἀθηναίοις φθόνος ἐξέωσεν. IX, 13 : ἔστ' ἂν ὅλη διεῖρσεν ἡ βελόνη. 33 : ἔστ' ἂν ἐς ἄνδρας ἀφίκετο. XIII, 31 : ἔστ' ἂν ὁ διώκων ἀπῆλθεν. Recte contra conjunctivus habetur XII, 1 : ἔστ' ἂν ἀπομαρανθῇ. Errat *Schefferus* ad Lamb. B. p. 319. ‖ 19. Uncos addidi. Scribendum videtur ἀλλὰ μὴ ἔσο λοιμός, ἀλλὰ ὑγίεια· λέγων-εἶναι, τὸ δὲ εἰρήνης προνοεῖσθαι καὶ σωτηρίας τῶν ἀρχομένων ὑγιείας τ. α. ‖ 25. αἱ βασιλέως χεῖρες] αἱ χεῖρες αἱ βασιλικαὶ *v.* cf. NA. I, 59 : ταῖς χερσὶ ταῖς βασιλικαῖς. ‖ 29. Malim πολλοῖς πολλάκις. ‖ 34. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ *v.*

Pag. 418, 10. ἐκλαβόντα *C* : ἀκούσαντα *vA.* ‖ 11. τόνδε] τὸν δὲ *vA.* ‖ 14. ὁ χαλινδ. ἔστω σοι τρέχων] ὁ ante τρέχων transposui cum *P* et cum *Kühnio* ἔσται scripsi. ‖ 16. στρέψει] στρέψειεν*. ‖ 18. αὐτοὺς : αὐτοῦ τοὺς λόγους *G.* ‖ 29. καταγράψοι *C.* ‖ 30. σὺν πολλῇ σπουδῇ *v.* Scribe σὺν πολλῇ [τῇ] σπουδῇ, v. ad p. 247, 8. ‖ 38. θεώμενον edd. vett. : θεώμενος codd.

Pag. 419, 12. Σύαγρος] ΟΙΑΓΡΟΣ *König* : vide quæ de *Ptolemæo Chenno* scripsimus in Annal. Philol. Teubner. 1856, p. 280, not. 9. ‖ 16. Τρύζος : Τροιζήνιος *P.* ‖ 22. [βλέμμα] φαιδρὸν] βλέμμα expungendum intellexit V. D. in Misc. Obss. vol. 3. p. 248. ‖ 29. τούτων τις οὖν ἀχθόμενος τ. ἀ. κ. δυσφορῶν-διψῶν] Ita *C* de suo; τῶν τ. οὖν κτλ. codd. Reposui alteram Coraïs conjecturam. ‖ 31. θαλεροῖς *G* : θολεροῖς codd. ‖ 41. ἐρθησαν] ἔρθασαν *v.*

Pag. 420, 13. Μιτυλ.] Μυτιλ*. ‖ 16. ὤναντο] ὤνηντο *vA.* ‖ 25. ἐκβαλεῖν *C.* ‖ 38. φθείροντες] φθάνοντες *Faber;* mox uncos adjeci.

Pag. 421, 4. παρεβ. *C* : παρενεβ. codd. ‖ 14. προσεμ.] προσέμ. *v.* ‖ 19. τοι addidi ex *v.* ‖ 23. διαρρεῦσαι] διαρρεύσειν*. ‖ 31. ὅδε] ὁ δὲ *vA.* ‖ 32. ἀτρέστως] ἀτρέπτως *v.* ‖ 33. ἄρ'] ἂν *C.* ‖ 40. τούτων : τοῦ βίου *P* : τῶν ὄντων « Parens » *Gronovii.*

Pag. 422, 5. ἐκεῖσε ὅθεν *G* : ἐκεῖθεν codd.; cujus attractionis præterea apud Ælianum exemplum exstat nullum. Defensorem nacta est *Lobeckium* ad Phryn. p. 44. Cf. *Artemid.* ap. *Suid.* v. Φοῖνιξ : καὶ ἀφίκεσθαι εἰς Αἴγυπτον ἐκεῖθεν, ὅθεν ἦλθεν ὁ πρὸ αὐτοῦ φοῖνιξ. Ibi *Kusterus* : « Artemidorus recte ἐκεῖσε ». Cum *Gesnero* facit etiam *Kayser.* ad *Philostr.* p. 180. ‖ 6. ἐπάνοδον *C.* ‖ 12. [οἱ] *C.* ‖ 19. αὐτῆς *C* : αὐτῇ codd. ‖ 28. μηδὲ-μηδὲ] μήτε-μήτε*. ‖ 30. ταῖς χειρουργίαις] τῆς χειρουργίας *Faber.* ‖ 39. Ἐπαμιν.] ἐπαμειν. *A.*

Pag. 423, 1. ἀγορᾶς ἡμέρα] ἡμέρα delevi cum *Fabro.* ‖ 2. προσπορίσασθαι *C.* ‖ 12. ποιητοῦ : ὑποκριτοῦ *A. Nauck.* in Fragm. Tragg. Gr. p. 619. ‖ 12. Ἀερόπην] Μερόπην *Valck.* Diatr. p. 182, a. ‖ 13. ὅδε] ὁ δὲ *vA.* ‖ 16. [τῶν] *C.* ‖ 17. ἦν *C* : ἡ codd. ‖ 22. πόμα] ita *C*, qui et πῶμα proposuit, quod recepi : σῶμα codd. ‖ 29. ὁπόστος δὲ αὐτῶν] ὁπόστος δὲ [ἦν] οὗτος*, cf. NA. VIII, 4. ‖ 35. διαναγνωσθῆναι *Faber* : διαγνωσθῆναι codd. Οὐκέτι Coraës frustra in suspicionem vocavit, v. NA. I, 58 : οὐκ ἔστιν αὐτοῖς τὴν ὀπίσω οὐκέτι ἐκπτῆναι. ‖ 38. πτῶσιν τὴν] τὴν πτῶσιν *v.*

Pag. 424, 8. Scripsit Ælianus Πρωτεσίλεω. ‖ 9. Κεστιλίαν : Κλοιλίαν *P.* ‖ 24. Νικόστρατος] Νικόμαχος *P.* ‖ 30. Post hoc caput in edd. legebantur hæc : Ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος Πτολεμαίου τὸ δεξιὸν ὑφωρᾶτο, Ἀρρίου δὲ ἐδεδίει τὸ ἄτακτον, τό γε μὴν νεωτεροποιὸν Πύθωνος. Quæ verba, quoniam desiderantur in codd. quodque ea supra (XII, 16) auctiora exhibui, hic omittenda duxi. ‖ 33. διευτελίζων] Vox nihili ex Thesauro removenda; scribendum ἐξευτελίζων.

Pag. 425, 1. ὅδε] ὁ δὲ *v.* | ἀπεδύσατο *C* coll. XIII, 37 : ἀπελύσατο codd.

FRAGMENTA.

(ADDENDA ET CORRIGENDA.)

1. Hæc verba per errorem in Æliancorum numerum relata sunt.

12, 12. Malim καὶ νοσεῖ νόσον μακροτάτην.

13, 4. Scr. Πειραιοῖ cum *L. Dindorf.* in Thes. s. v.

25, 3. Typographi negligentia ante δαίμονα excidit ἐνστάτην.

26, 4. καλλίγων] καλίγων*. ‖ 5. Καλλιγόλαν-Καλλιγόλας] Καλιγόλαν-Καλιγόλας*.

47, 5. Scr. σεμνὸν δ' ὅμως.

54, 14. Scr. Ἐπεὶ-δυνατώτερον]

70. Huc pertinere videtur fragm. 283.

71, 1. Lege ἔνθεν τοι καὶ, v. ad p. 73, 19.

72, 13. Scr. *deceret* ὑπὸ δασίν.

95, 3. Typographi error; scr. *fortasse* ἐξῆκεν ἀνωτέρω καὶ πέρα τοῦ ἱστοῦ.

105. Initium hujus fragmenti ex v. Σκληροὶ ita redintegrandum erat : οἱ ἄνεμοι οἱ σκληροί τε καὶ ἐχθροὶ παραχρῆμα ἐκόπασαν.

111. Hæc in v. Κακοδαίμων auctius ita exhibentur : Ἀνὴρ Κόρρόνιος, κακοδαίμων ἀνήρ, καὶ ἔχαιρεν-ἄθεός τε καὶ ἀκόλαστος εἶναι.

115, *not.* lin. 7 a fin. scr. Ἐναύειν.

129, 1. Disputavit de hoc fragm. *B. Stark* in Gerhardi « Archäol. Zeitg. » 1851, n. 27, p. 316. sqq. ‖ 16, an θοσοῦντος ἐκείνου φάσμα?

130, 10. Scr. (ἐπι-) περιπλακείς. Ὡς δ. ε. οἱ θ. τ. ἄ.

147, 8, πράγματα] Scripsi προστάγματα cum *J. Bekkero*. Mox pro ἄγειν corrige ἀγαγεῖν. ‖ 27. δώρῳ : eamdem correctionem fecit *M. Schmidt.* in Annal. Philol. Teubn. LXXII. p. 798.

177, 2. Malim λωφῆσαι.

222, 6. Scr. Προνοίας.

234, 5. Codd. ὡς τοσοῦτον.

252, 3. Leg. ὑγιείας.

255, 10. ἀνεῖπεν] Scripsi ἀνεῖλεν.

263, 1. Cf. *Dirksen* in « Abhandl. d. Berl. Akad. d. Wiss. 1853. Philol.-histor. Kl. » p. 163-199. ‖ 8. ἐν ἐκείνῳ-θρυπτόμενον : repetuntur hæc v. Κυδρούμενον.

267, 1. Leg. Διδύμοις.

279, 17. μηνιεῖν] μηνίειν*.

283, 1. Cf. fragm. 70.

298. Hoc fragm. amplificari potest ex v. Πενία : Διὰ τὰς ἀδίκας πάθας τῇ πενίᾳ ἐνήθλει, quæ verba Æliano dudum adscripserat Toupius.

305. ἐλκῶν] Scripsi εὐλῶν, cf. fr. 343.

308, 2. Scr. Σαμοθράκων et in notis Σαμόθρακες.

370, 11. Lege : μὴ γὰρ-θεῶν] Hæc repetuntur in v. Ἐκπλεύσειν, ubi ποτὲ collocatum post ἐκπλεύσειν.

380, 27. δὲ post εἶτα apud Ælianum inauditum.

383, 1. δύω] Scripsi δύο.

384, 2. μηνιῶντος] μηνίοντος*.

389. Hoc fragm. nunc ad Jamblichum refero, v. Phot. Cod. 94, p. 746 ed. Bekk.

391. Male verba ὁ δὲ-Εὐτυχὴς et ἔρρει-οὐδενὸς in unum contraxi. Posterioribus enim verbis ex v. Ἀμοιβὴ hæc præfigenda erant : ἀμοιβὴν τοῦ θεοειδεστάτου τρόπου θαυμαστὴν ἐφέρετο.

399, 1. κίδαριν pro πάρδαλιν *M. Schmidtius* : idem versu proximo ἄνωθεν pro ἄνθρωπος.

402. Pertinent hæc ad historiolam, quam *Stobæus* narrat Flor. 28, 18.

444, 5. ὑποσπείρων : an προσείων? ‖ 17. συνεχῆ-ἀποδρᾶναι : Cf. v. Συνεχῆ.

445, 3. Scr. Κάλω] κάλου A. etc.

450. not. lin. 18. ab imo : scr. Λεοπρεποῦς.

457, 12. κνεφαῖος-ἐπελάβετο : Suidas v. Κνεφαῖος: Ὁ δὲ διαναστὰς (leg. ἐξαναστὰς) κνεφαῖος καὶ παραβολάξας τοῦ ζεύγους τῶν βοῶν ἐπελάβετο.

EPISTOLÆ.

Pag. 487, 5. ἄσμενος ἐλαβόμην : verba corrupta. ‖ 8. φελλέᾳ] φελλεῖ*. ‖ 9. χρηστῶς] ἰσχυρῶς*. ‖ 20. προσηλούμενον] προσειλούμενον *Lobeck.* ad Ajac. p. 159. ‖ 21. δυεῖν] δυοῖν*, cf. p. 489, 4. ‖ 24. συκιδίων] Scripsi συκίδων ex *Aristoph.* Acharn. 996, unde hæc sumpta sunt. Mox legebatur ἐλαίας, quod ex eodem Aristophane in ἐλᾶδας mutavi. Præterea καὶ ante ἐν κύκλῳ molestum est.

Pag. 488, 3. εἰς τοὺς] Expunxi εἰς. ‖ 6. ἀνθεστιων] ἀνθειστίων*. ‖ 11. περὶ αὐτά : an περίαυγα? ‖ 36. τά γε] τάτε*.

Pag. 489, 3. Scr. πρός με. ‖ 8. ταύτηπερ] ταύτῃ*. ‖ 21. βαρύτερον] βαρύτατον*.

Pag. 490, 23. Post γῆς substantivum excidit. ‖ 25. οὖν] γοῦν*. ‖ 37. σαυτὸν] αὐτὸν*.

Pag. 491, 1. φωνῶ] φονῶ*. ‖ 15. ἀποφανεῖς] ἀποφα-

νιις*. ‖ 20. ἡμέραν] ἥμερον *G*. ‖ 41. νοοῦντος εἰς ἀγαθόν] νοοῦντός σοι ἀγαθά*.

Pag. 492, 8. προσήεις] προσείεις*. ‖ 12. ἄλλεσθαι] ἀλέσθαι*. Nunc malim ἅλασθαι. ‖ 23. an [ὡς] ζηλοτυπεῖν? ‖ 41. κοιοῦντες] πονοῦντες*.

Pag. 493, 3. κατήγαγε μὲν καὶ αὐτὸς] Ineptum καὶ αὐτὸς ut ex proximis καὶ τοὺς natum delevi. ‖ 5. ἐπανάξων-ἐπανήγαγε] ἐπάξων-ἐπήγαγε*. ‖ 17. συναπολαμβάνῃ] συνεπιλαμβάνῃ*.

PORPHYRII DE ABSTINENTIA.

LIBER I.

Pag. 1, 4. τε *HL*. ‖ 10. ἀποδυραμένῳ] ἀποδυσαμένῳ *Sturz*. ‖ 16. συντ. *HL*. ‖ 20. μεταβάλλεσθαι] μεταβαλέσθαι *R*. ‖ 25. τὸ] τῷ*. ‖ 27. τὸν φόβον] τὸν expunxi. ‖ 30. φόβον] πόθον interpres Gallicus.

Pag. 2, 7. ἀντειρήκασιν in codd. post δεικνύντα lectum transposui cum *R*. ‖ 8. ἐκ] ἀπὸ*. ‖ 19. τείνωμεν] ἐκτείνωμεν*. ‖ 20. Uncos adjeci. ‖ 24. [τῆς]*. ‖ 29. cf. *Plutarch*. Mor. p. 964, A. sqq. ‖ 32. προέμ. *P*. ‖ 34. ἀριθμῷ *HL*. ‖ 35. ἀλλὰ ἡμῖν *P*. ‖ 38. [καὶ]*. ‖ 39. ἔργον ἐστὶν εἰπεῖν *P*. ‖ 40. οὖν id. | ἢ ex eodem accessit. ‖ 41. ἀναιρούσης ἀπορίας ἢ τὴν δικ. ἔχομεν] Horum verborum ordinem mutavi. ‖ 42. ᾧ *P*. ‖ 46. αὐτοῖς id.

Pag. 3, 18. τοιοῦτον ita *H*. τοιοῦτο *L*. ‖ 20. τῷ] τὸ *R*. ‖ 36. χρησαμ.] χρησομ.* ‖ 37. δουλεύσει] δουλώσει *R*. ‖ 44. ἀπὸ] ὑπὸ*.

Pag. 4, 15. αὐτοὺς] τοὺς *R*. ‖ 26. συνειδότες] συνιδόντες*. ‖ 32. τιθασσ.] τιθασ.* ‖ 33. διακον.] διακοσμ. *R*. ‖ 41. ἀπέσχ. *HL*. ‖ 48 τὸ-ἐξόρισμα] τὸν-ἐξορισμὸν *Valentinus*.

Pag. 5, 12. ἀθροισθήσει] ἀθροίσει *Rhoer*. ‖ 36. ὁμοίως μαρῶν *H*. ‖ 43. αἰτίαις] αἰτίας*. ‖ 45. νόμων] νόμῳ *R*.

Pag. 6, 18. κατασκευάσασθαι *H*. ‖ 32. προσεμ. *HL*. ‖ 53. ἔχεις *HL*. ‖ 54. τοῖς iidem.

Pag. 7, 22. χαμήλια] χαμήλεια *Rhoer*. ‖ 27. περιεῖναι ποιεῖται] περιποιεῖται *R*. ‖ 29. κρεηφαγία *H*. κρεοφαγία pr. *L*.

Pag. 8, 1. ὠφέληται] ὠφέλητο*. ‖ 13. νεότητος ἕνεκα] ἕνεκα cum *R*. expunxi. ‖ 41. κτείνοιμεν *HL*. ‖ 43. μελιτίῳ] μέλιτι *R*.

Pag. 9, 3. προύχοντες καὶ] καὶ om. *H*. ‖ 15. ἦν] ἦσαν *R*. | τοῦ *HL*. ‖ 17. ἡ iidem. ‖ 29. θεοὶ pr. *L*. ‖ 34. πολλέους *L*. ‖ 38. Μόγος] Βόγος nescio quis. ‖ 39. Μοθ.] Μεθ. *Valent*.

Pag. 10, 3. Μιθραδάτου *HL*. ‖ 8. ἠνέωξάν τε] τε expunxi. ‖ 23. [δὲ]*. ‖ 38. Typothetarum sphalma : lege οὐ ῥήτορσιν, οὐ τοῖς. ‖ 42. ἐξηλλαγμένα *HL*. ‖ 43. ὑποτιθεμένων] ὑποτιθεμένῳ *R*. ‖ 47. παρασκευασαμένῳ *HL*. ‖ 48. μὲν τὸν] μὲν delevi.

Pag. 11, 4. [δὲ] *R*. ‖ 14. ὕπνον ποιὸν] ὑπνοποιὸν *Fogeroll*. ‖ 20. χάσμης καθάπερ] καθάπερ delevi. ‖ 32. ἐκτὸς ὡς τὰ] ὡς τὰ cum *R*. expunxi. ‖ 42. συνάγοντας] συναγαγόντας *R*. ‖ 43. οὐ συμπλ.] Delevi οὐ. ‖ 50. ἑαυτὸν] αὐτὸν *R*. ‖ 51. αὐτὸν ὄντως] ὄντως αὐτὸν* | [ἢ]*.

Pag. 12, 1. ἐν λόγων *HL*. ‖ 13. ἢ ἐχοῦσιν *H*. Uncos adjeci. ‖ 19. εἴ] ὃ*. ‖ 23. Lege cum *R*. μέλλομεν. ‖ 31. ἐνταῦτα (sic) *L*. ‖ 40. αὐτὴν] αὐτῆς *Foger*. ‖ 50. [πρὸς] *R*.

Pag. 13, 4. ἐπὶ τὰ] ἐπὶ om. *R*. ‖ 6. καὶ οὐ οὐκ] καὶ et οὐκ delevi. | [ἂν]*. ‖ 10. ἐκκειμένων *Bodlej*. ‖ 28. ἐπεφύκεισαν *HL*. ‖ 34. τε καὶ *HL*. ‖ 51. ἐκκαομένης *HL*.

Pag. 14, 3. χρίσεις] χρήσεις *Abresch*. | δυσώδεις] εὐώδεις Gall. interpres. ‖ 25. ἐκ τῆς] ἐκ delevi. ‖ 28. πλήθει] πάθει *R*. ‖ 44. καταψευδομένης] καταψευδόμενος *R*. ‖ 52. πρὸς] ἢ πρὸς *Plato* Theæt. p. 173, c.

Pag. 15, 5. εἰς] εἴς τι id. et *Euseb*. Præp. E. XII, 29, 4. ‖ 17. προστήσεται] προσθήσεται *Wyttenb*. ad *Plut*. Mor. p. 681. ‖ 52. Cf. Plat. l. c. p. 127, A.

Pag. 17, 21. ἄν τε—ἄν τε μὴ *HL*. ‖ 53. ἐν ταῖς ἄλλαις *HL*.

Pag. 18, 17. τὰς ἀπ' *L*. ‖ 42. κρεηφαγία *HL*

Pag. 19, 16. περιαιρεθέντων] περιαιρεθέντος Gall. int. | κουφισθέντος idem : κουφισθέντων codd. ‖ 17. τε καὶ *HL*.

Pag. 20, 54. Lacunam indicavi : deest οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.

Pag. 22, 27. οὐδὲ *HL*. ‖ 40. γίγνεται *Meermannianus*.

Pag. 23, 23. μὴ] ἢ *R*. εἰ μὴ *Preller*. Hist. Philos. Gr. et Rom. p. 622. ‖ 24. ἐκ] τοῦ *R*. ‖ 34. αὐταρκέστατος] αὐταρκέστερος*. ‖ 44. τούτων *HL*.

LIBER II.

Pag. 24, 2. περὶ τῶν *H*. ‖ 49. μοχθηραὶ *Bodlej*.

Pag. 25, 3. Scr. διευκρινήσωμεν. ‖ 4 πῶς τε *L*. ‖ 5. πότε *HL*. ‖ 6. γίγνονται *HL*. ‖ 7. παρακ.] προκ. *R*. ‖ 11. Cf. *Euseb*. P. E. I, 9, 6. ‖ 16. ὕστερον παρελήφθη ταῦτα καὶ πλάνης καὶ μαστὴρ ὁ ἄνθρ. id. ‖ 20. Cf. *Theodoret*. Græc. Aff. Cur. p. 293, 25 Gaisf. ‖ 28. ἐφύλαττον *E*. | ὡς ὃν *E*. ‖ 29. ὁμοιότατον *E*. ‖ 31. τὸ θυσιάσαι *E*. ‖ 32. σημαίνοντα *E*. ‖ 35. ἐπεισαγόντων *E*. ‖ 37. νῦν post θυμιώμενα om. cum *E*. ‖ 40. τῆς] τὴν *R*. | πόας] πόαν *R*. ‖ 41. καὶ πρώτης] Delevi καί. ‖ 43. αὐτῆς *L*. ‖ 45. καρύων] καρπῶν *R*. ‖ 50. ἐρεξ.] ἐρειξ.*

Pag. 26, 19. ὀρθοστάταις] ὀρθοστάται *Rhoer*. ‖ 20. Cf. *Euseb*. l. c. I, 9, 9. IV, 14. *Theodoret*. l. c. p. 293,

40. || 21. προϊουσῶν *E.* || 23. πρόσθεν *E.* || 39. ἐξαίφνης nisi delendum est ante ἀνάρπαστοι ponendum videtur.

Pag. 27, 4. Cf. *Cyrill.* C. Julian. X. p. 348. || 16. ἐγγ.] ἔγγ. *R.*||21. ἐπιθύειν] ἔπι, θύειν *G.Wolff.* ad *Porphyr.* de Philos. ex Orac. haur. libr. rell. p. 39. || 22. Ἰκάρῳ] Ἰκαρίῳ *Meursius.* || 23. ἀπέθρεισεν] ἀπέθρισαν *Valent.* || 25. παρεσκευασμένων *HL.* || 35. ἀφορίζοι *L.* || 39. οὐκ ἐξ] οὐκ delevit *Rhoer.* || 49. Cf. *Euseb.* IV, 14, 2. Theodor. p. 108.

Pag. 28, 9. τιμιωτέρων] τιμιωτάτων *. || 13. Cf. *Euseb.* IV, 14, 3. || 16. εἰς χρῆσιν ὁ θεὸς *E.* || 17. οὖν γε *E.* || 18. θυτέον οὖν *E.* || 23. καρπῶν ὁ ἀψάμενος ἀλλοτρίων *E.* || 26. ἡ ψ. *E.* || 40. Cf. *Euseb.* IV, 14, 4. || Scr. εὐπόριστον. || 47. Cf. *Euseb.* IV, 14, 4. || 48. οὐ θυτέον *E.*

Pag. 29, 6. εὔπορον] εὐπόριστον *. || 10. τοὺς] τοῦ [τὰς] *R.*||12. κεχαρῆσθαι] κεχαρίσθαι *R.*|| 33. προσφιλεστάται] προσφιλέστατα *. || 37. ἐπιθυμῆσαι *H.* || 39. ἀφικομένου] ἀφικόμενον *. || 41. τοῦ μεγέθους] τὸ μέγεθος *.

Pag. 30, 4. καθαγιάζειν] καθαγίζειν *R.* || 20. Post δ' colon excidit. || 27. εὐσεβὲς *Athen.* || 29. ἐπιτέθεν id. || 30. κεραμίοις] κεραμέοις *. || 33. κεράμια] κεράμεα *. || 36. ἀδελφῶν] Δελφῶν *Fabr.* || 50. κἀμπέλου *HL.*

Pag. 31, 1. Cf. Cyrill. IX, p. 310. || 2. τὰς θυσίας *Cyrill.* || 15. δηλοῖ] δῆλον *R.* || 17. ἀρχ.] ἀπάρχ. *Valent.* || 21. [τῶν] *. | ἔτ' εἰπὼν] ἐπετείων *Rhoer.* || 22. καὶ τὰ] καὶ delevi. || 27. ὕστερον *L.* || 28. τῶν ἐν κύρβεων στηλῶν] ἐν delevi cum *G. Dindorf.* in Thes. v. κύρβεις. Male autem καὶ cum *Rhoerio* inserui, quum στηλῶν delere debuissem. || 30. τὰ] τινα *Ruhnk.* || 34. οὐδὲ *Athen.* || 38. δαιδαλεόδμοις id. || 39. ἀκρήτου id. || 40. Typothetæ error: scr. μελιτῶν. || 43. ἀκρίτοισι] ἀκρήτοισι *Scalig.* || 51. [τῆς] *R.*

Pag. 32, 14. οὕτω] ταῦτα *R.* || 22. τε μέντοι] τε expunxi. || 31. Cf. *Euseb.* IV, 14, 5. || 32. αὐτὰ ex proximo αὐτῶν natum videtur. || 35. φαινώμεθα *L.* || 36. δρᾶν; ἐν τῷ *E.* || 38. ἀδικεῖν *E.* | μὲν ἕνεκα οὐ *E.* || 39. οὐδὲν *E.* || 42. τινα *E.* || 44. ἢ κἂν *E.* || 49. τὰ *E.* || 52. μὲν τούτων *E.* || 53. οὐ θυτέον ἐστὶ τὰ ζῶα τὸ παράπαν τοῖς θεοῖς *E.*

Pag. 33, 5. κρείττω] ἢ καὶ τῶν *R.* || 27. Cf. *Euseb.* IX, 2, 1. || 28. ζωοθυτοῦντες *H.* || 29. ἡμᾶς τρόπον *E.* || 34. τούτων ἤ. κατὰ δὲ πάντα *E.* || 42. τε] τι *R.* || 46. [διὰ] *R.* || 54. Cf. *Euseb.* IV, 16, 6.

Pag. 34, 4. ἀεὶ *E.* || 5. θυσίας] ὁσίας *R.* || 6. ἀριθμείου] ἀνθρωπείου *Valent.* || 25. Cf. *Euseb.* IV, 14, 7. *Cyrill.* IX, p. 307, A. || 26. ἡ *E.* || 28. ἀκρίτοισι] ἀκρήτοισι *Victorius.* || 34. μόνως] μόνον *R.* || 53. θυλημάτων *HL.*

Pag. 35. 10. ἀνεῖπεν] ἀνεῖλεν *. || 13. σιάλῳ ὂν] θυσία, λῷον *Lobeck.* Aglaoph. p. 1093. || 21. καὶ κοινων.] καὶ delevi. || 31. ἀπογκ.] ὑπογκ. * || 32. αὐτόν] ταὐτόν *R.* || 40. Διοσπ.] Διιπ. *Victor.*

Pag. 36, 4. προσήκει *HL.* || 10. εὐθὺς λοιπόν] λοιπὸν delevi cum *R.* || 20. βίον *HL.* || 22. τῆς παρὰ *HL.*

Pag. 37, 1. δέ τ'] δὲ *R.* || 5. θύσομεν] θύσωμεν *. || 7. Cf. *Euseb.* IV, 11, 1. || 13. θρησκεύσωμεν *E.* || 15. προσάγειν *E.* || 17. τοῦδε τοῦ] τοῦδε ejeci. || 18. Cf. *Euseb.* IV, 12, 1. || 19. ἀπαρχὴ *E.* || 21. συνέχει τὴν οὐσίαν *E.* || 23. ἀπαρξώμεθα *E.* | ἐννοιῶν τῶν *LE.* || 29. δοξοποιοῦντες] δοξοκοποῦντες *Rhoer.* || 34. διοισόμεθα *HL.*

Pag. 38, 2. ὁ τῆς *Euseb.* IV, 15, 1. || 4. ἀλλ' ἤτοι *E.* | ἐστὶ *E.* || 7. παρατεθέντα *E.* || 15. τοῦ] τὸ *Valent.* || 19. δὲ *HL.* || 33. ταῖς] τοὺς *R.* || 42. ἀπερ.] ἐπερ. * || 49. αὖ τεχνῶν τε *HL.* || 53. αἰτίοις] αἰτίους *R.*

Pag. 39, 5. Cf. *Euseb.* IV, 22. || 6. κεκράτηνται *E.* || 12. τε καὶ *E.* || 24. οἱ *E.* || 25. ὅ τι *E.* || 29. [ἐξ] *R.* || 31. ἐπ'] ἀπ' *Valent.* || 49. τὸ λανθ. *HL.* || 51. cf. *Euseb.* IV, 22, 3. || 53. ἐφ' ἑαυτοὺς *E.*

Pag. 40, 3. διὰ τοῦ τὰς ἐπιθυμίας *E.* || 8. ἀναπείθουσιν *E.* || 10. τεταράχθαι *E.* | ἄνω καὶ κάτω *E.* || 17. σοφῶν *E.* | περὶ τῶν *E.* || 19. Cf. *Euseb.* IV, 22, 8. || 25. οὐδὲ ψυχρότητος τὸ θερμαίνειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου *E.* || 27. δικ. δήπου *E.* || 35. ἑαυτοὺς *HL.* || 36. ἐνηρτ.] ἐπηρτ. *Rhoer.* || 39. γιγνώσκοι (ita lege) *L.* || 42. Cf. *Euseb.* IV, 22, 6. *Cyrill.* p. 124, c. || 43. ἐπιτελεῖται *E.* || 46. εἰσι *E.* | φαντασίας καὶ *E.* || 54. καὶ σωματικὸν *E.*

Pag. 41, 1. ἀναθυμ. ποικίλ. *E.* || 3. Cf. *Euseb.* IV, 18. | εὐλαβηθήσεται *E.* || 9. πλοῦτος *E.* || 11. Cf. *Euseb.* IV, 19, 1. || 16. καὶ κατ' αὐτὰ *E.* || 19. θύσωμεν *L.* || 24. ὡς] καὶ *. || 26. μήγε] μή *. || 43. ἢ οἷς] ἢ delevit *R.*

Pag. 42, 6. μὲν ἐκ] ἐκ del. id. || 9. καὶ ἀνδρὸς ἱερουμένου] καὶ ἱερωμένου id. || 11. τοῦ *H.* || 14. Cf. *Cyrill.* IX, p. 310, *E.* || 16. 19. νεῷ *L.* || 22. αἰσθητοῦ] αἰσθητικοῦ *. || 32. ὃ καὶ *HL.* || 38. [τὴν] *. || 41. [ἣν] *Valent.* || 53. αὐτοὺς *HL.*

Pag. 43, 2. διὰ τοῦ] δι' *. || 21. αὐτὸς ante μιασμ. delevi. || 31. ἀνθρώπου] ἀνθρώπων *Abresch.* | σπλαγχνεύονται *HL.* || 35. ἢ ἡ *L.* ||41. Cf. *Euseb.* IV, 19, 1. || 50. ἐλέγομεν *E.*

Pag. 44, 2. τῷ ante οἰκ. omisi. || 3. προτρ.] προστρ. *R.* || 4. μηνύσοντες] μηνύοντες *R.* || 14. Cf. *Cyrill.* IV, p. 128, *D.* || 17. ἀνθρώπους *Cyr.* || 20. Cf. *Euseb.* IV, 16, 1. || 28. οἴνου *E.* || 29. κωρωνείᾳ e. || 35. σφαγιαζόμενος *HL.* || 38. νησθεῖσαν *E.* || 45. ὡς *E.* || 46. Cf. *Euseb.* de Laud. Const. c. XIII. || 48. καὶ οἱ σφρ. *E.* Expunxi articulum. || 50. ἔθυον *E.*

Pag. 45, 1. ἔθυον *E.* | ἐπιψηφίζ.] ἐπιφημίζ. *Lobeck.* ad Phryn. p. 597. || 2. γε ἡ Φοινικικὴ *E.* || 7. Cf. *Euseb.* l. c. c. XVI. || 14. Δουμαθηνοὶ *E.* || 15. τὸν id. || 30. Βάλκας] Βάρκας *Valent.* || 51. Cf. *Euseb.* IV, 15, 2. *Cyrill.* IX, p. 306, B. | οὐ *E.* || 52. προσῆγον *E.*

Pag. 46, 8. ἀνειμένως *Grotius*: erat ἀνειμένος. || 12. ἅπαντας] ἀπαρχαῖς *Porson.* || 14. τε μόνα] πόπανα *Meinek.* | Erat τούτων θέσομαι. || 16. [] *Meinek.* || 34. Cf. *Euseb.* IV, 14, 8. || 36. πάτ' *E.* || 44. ἀπαρχὴ *E.* || 48. ὑπαναστ. τ. κ. κατακλίσ. *E.* || 49. δόσεσιν *E.* || 51. πάλιν *H.* | τὴν γ. *HL.*

LIBER III.

Pag. 49, 6. ζώων *HL.* || 7. μέλλει *L.* || 11. τὰ φων. *H.* || 29. ἰδίως *HL.* || 45. ξυνῇ] συνίει *Abresch.* || 51. τινα in codd. post ὅπως lectum transposui cum *R.*

Pag. 50, 10. [τὴν] *. || 15. εἰ φαίνηται] εἰ cum *R.* delevi: φαίνεται typographi sphalma est. || 23. χοροκότταν *HL.* || 31. καὶ μηδὲ] καὶ expunxi. | εὐμαθῆ *L.* || 42. ἢ καλεῖν *L.* || 45. [τινα] *R.* || 53. ἐάν τε ἐπὶ *HL.*

Pag. 51, 10. εὐσυνέτου et γὰρ καὶ *HL.* || 12. τῷδε]

τῷ *R.* ‖ 15. συνέντες *L.* ‖ 16. ὧν Διὸς] ὧν del. *Rhoer.* ‖ 19. ὡς] καὶ *. | ἄλλο] ἄλλοι *Abresch.* ‖ 25. οἶδεν νῦν μὲν] νῦν μὲν del. *R.* ‖ 37. μὲν γὰρ *HL.*

Pag. 52, 26. τε *HL.* ‖ 28. αὐτῷ *HL.*

Pag. 53, 15. οἱ] εἰ *. | διελθεῖν] δεῖ ἐλθεῖν *R.* ‖ 27. ἢ *HL.* ‖ 30. ὡς ὑγιειν.] ὡς del. *R.*

Pag. 54, 1. καὶ τυφλ.] καὶ expunxi. ‖ 6. Scr. στρουθεί. ‖ 8. ὅσον τὸ συμφέρον *L.* ‖ 14. τῶν τέχνων τὰς οἰκήσεις ex *Aristot.* ‖ 49. σωφροσύνην] corr. *R.*

Pag. 55, 11. τούτων] τῶν *R.* ‖ 12. οἷς ante καθάπερ delevi cum *Valent.* ‖ 24. ἔσχον] ἔσχεν *. ‖ 29. διέδειξε *HL.* ‖ 41. ὡς ante δουλ. expunxi cum *R.* ‖ 52. ἢ] ὡς *Valent.*

Pag. 56, 11. ὧν εἴληχεν legebatur post ἐμφρονέστερα *. ‖ 28. φησὶ] φασὶ *R.* ‖ 32. εἰ] ἢ *Abresch.* ‖ 39. Σκύθαις φήσω] φήσω expunxi. ‖ 40. γὰρ *L.* ‖ 45. ἱεροῖς ante ἱκέταις ejeci. ‖ 46. ἱκέτας τοὺς στρουθοὺς αὐτοῦ] Transposui αὐτοῦ. ‖ 51. [ὁμοιοπρόσωπα] *R.* | ἐξ αὐτῶν] ἐξ del. *R.*

Pag. 57, 2. συνέθηκαν *H.* ‖ 7. ἄλλοις] ἀλόγοις *Wesseling.* ‖ 14. δίκαιον] Δίκης *L.* | ἐποιεῖτο *L.* ‖ 23. ὡς ὁ μὲν] Expunxi ὡς. ‖ 46. θνησείδια πλὴν τῶν ἰχθύων ἃ καὶ αὐτὰ βίᾳ ἀναιροῦμεν] πλὴν-ἀναιροῦμεν delenda vidit *Foger.* ‖ 54 ἀπολαύειν] corr. *R.*

Pag. 58, 13. πάντα *L.* ‖ 15. ἢ πατρ.] καὶ πατρ. * ‖ 24. συγγνώμων· ζῷα δὲ ὑπάγειν *Dübnerus* in *Plut.* vol. V, p. 57, quod mihi sero innotuit. μόχθους] corr. *R.* ‖ 29. ‖ 30. τ' ὀχεῖα *Plutarch.* Mor. p. 964, F. ‖ 32. ἂν δοῦλα] corr. *Valent.* ‖ 51. [δίκαιόν τι] *R.*

Pag. 59, 3. ἦν *Dübn.* ‖ 16. ὅτῳ δὲ ταῦτα id. ‖ 17. δοκεῖ τοῦ *L.* ‖ 21. [τὸ] *Abresch.* ‖ 30. τυγχάνουσιν; φαλαίνας] corr. *R.* ‖ 34. καὶ δι' ἡμᾶς *Dübn.* | πρὸς τῷ] πρὸς delevi. ‖ 38. τῇ *L.* ‖ 48. Cf. *Plut.* Mor. p. 959, F.

Pag. 60, 2. προαγαγεῖν *P.* ‖ 11. τοῖς *P.* ‖ 12. ἔτι *P.* ‖ 14. δέ τις *P.* ‖ 15. κολοβὸν εἶναι *P.* ‖ 16. τὸ μὲν—φύσιν ἔχειν *P.* ‖ 20. στερήσεις *P.* ‖ 23. αἰσθητικὸν *P.* ‖ 30. ὥσπερ *P.* ‖ 35. περιεῖναι *P.* | μαθόντι *P.* ‖ 37. ἢ *P.* ‖ 38. τῇ *P.* ‖ 41. καὶ μνημονεύειν *HP.* ‖ 47. ᾧ διακρούσεται *P.* ‖ 51. καὶ γὰρ *P.*

Pag. 61, 1. προϊεμένων *P.* ‖ 2. ὀργῇ et τἄλλα *P.* ‖ 11. τῷ ζώῳ *P.* ‖ 14. παρόντων *P.* ‖ 17. ἁλωσομένοις *P.* ‖ 18. καίτοιγε *P.* ‖ 25. τὰ *P.* | ἐναποκ. *P.* ‖ 27. κρίσεις *P.* ‖ 28. ὅτι *P.* | ἐν *P.* ‖ 39. ᾀδόντων *P.* ‖ 45. τὴν—χρήσονται *P.* ‖ 49. λεγ. παρὰ *P.*

Pag. 62, 5. ἔκγονα—μὲν *P.* ‖ 6. δὲ *P.* ‖ 12. ἐστι τοὺς *P.* ‖ 13. κακίᾳ *P.* 19. γὰρ *P.* ‖ 22. ὁ δ' ἀξιῶν *P.* ‖ 27. συνορᾷ *P.* ‖ 29. διὰ *P.* ‖ 35. εὑρομένης *P.* ‖ 39. ἀδελτερίας *H.* | ἔνεστιν *P.* ‖ 52. οἶδα *P.* ‖ 54. τὸ λογχούριον *P.*

Pag. 63, 40. ἐντετύχηκας *P.*

Pag. 64, 16. οἱ] ἢ *R.* ‖ 26. τούτου] τούτων *Valent.* ‖ 29. ταῖς *L.* ‖ 32. οὕτω post τὰς ψυχὰς lectum transposui cum *R.* ‖ 40. [] *R.* ‖ 48. κακοποιοί τε *L.*

Pag. 65, 1. [οὐκ] *Valent.* ‖ 17. ὁ *L.* ‖ 27. δικαιοσύνη.

Pag. 66, 28. γενόμεσθα *H.* ‖ 39. ἔχῃ *HL.* ‖ 45. κόρον] πόρον *R.*

Pag. 67, 2. αἱρετὸν] corr. *R.* ‖ 9. Cf. *Plut.* Mor. p. 160, B. | εἰ αἱ *P.* ‖ 14. ἀπειρίᾳ *P.*

LIBER IV.

Pag. 68, 1. μὲν ante ἀληθείᾳ accessit ex *H.* ‖ 6. δύο] δὲ *R.* ‖ 35. μήπω τὴν γεωργίαν] corr. *R.* ‖ 39. τι] τῇ *R.*

Pag. 69, 14. παλαιὰ *L.* ‖ 22. τε] γε *R.* ‖ 27. δ] διὸ *Abresch.* ‖ 32. διὸ] ὃ *R.* ‖ 35. Cf. *Plut.* Vit. Lyc. c. 8. ‖ 42. δεησομένοις *P.* ‖ 46. ἢ *P.* ‖ 52. ζεύγους ἄγοντος *P.*

Pag. 70, 2. κεκτῆσθαι *HP.* ‖ 19. ὁ *P.* ‖ 35. πεκινομένους *P.* ‖ 38. νοσηλείας καθημερινῆς *P.*

Pag. 71, 2. βραχεῖ *P.* ‖ 5. ἡμίμνεα] ἡμιμναῖα *. ‖ 6. τι κομ. *P.* ‖ 11. εἰθίζ. *P.* ‖ 46. ὑπειλῆφθαι *HL.*

Pag. 72, 5. ἀπείδ.] ἐπείδ. *R.* ‖ 19. καθαρεύουσιν *HL.*

Pag. 73, 2. Lunula post ἐμφερῆ ponenda est. ‖ 4. καὶ τῆς] καὶ del. *R.* ‖ 6. προάγουσα] corr. *R.* ‖ 19. ἀφροδισίων ὁμιλίας] ἀφρ. expunxi. ‖ 25. πλεονάζον] corr. *Rhoer.* ‖ 36. καθ' ἣν τετράκις *L.*

P. 74, 2. τοῖς *HL.* ‖ 8. Cf. *Euseb.* III, 4, 7. ‖ 13. που *E.* ‖ 14. ἀνθρώπους—ἀνθρώπων *E.* ‖ 15. τις παρ' αὐτοῖς μέχρι *E.* ‖ 25. Βουσιρίτην καὶ *E.* ‖ 28. σέβονται *E.* ‖ 33. ὁπηνίκα ἀνεστὼς] ὁπηνίκ' ἂν ἑστὼς *. ‖ 34. ἐγείρῃ *L.* | σέβονται *E.* ‖ 35. τὰ μέτοχα, καὶ μάλιστα πλειόνων τούτων] Expunxi τὰ μέτοχα et πλειόνων. | τὰ ὡς *E.* ‖ 37. ἐπεὶ *E.* | σέβουσιν] σέβονται *. ‖ 39. ὁ δὲ φάγοι ἂν τὰ ἴδια—παρεσκευασμένα *E.* ‖ 52. μὲν *Euseb.* III, 4, 11.

Pag. 75, 3. ἐκδ. σελην. *E.* ‖ 6. ὡς *E.* ‖ 29. Εὔφραντος] Ἔκφαντος *Fabricius.* ‖ 45. γιγνωσκ. *L.* ‖ 54. τοιοῦτον *HL.*

Pag. 76, 1. Cf. *Joseph.* B. J. II, 8. *Euseb.* IX, 3, 1. ‖ 9. τὸ μὴ τ. πάθεσιν ὑποπ. *E.* ‖ 23. δὲ *JE.* | ἀλιφῇ *J.* ‖ 26. οἱ *E.* | αἱρετοὶ *J.* ‖ 28. κατοικοῦσι *J.* ‖ 29. αἱρετισταῖς *J.* ‖ 30. αὐτοῖς *J.* | εἰσίασιν ὡς πρὸς *E.* ‖ 36. ἑαυτοῦ *J.* | καὶ χωρὶς *JE.* ‖ 38. παρ' ὧν] παρ' del. *Bekkerus.* | ἐθελήσωσι *J.* ‖ 43. ἀπιμ. ἀφίενται *JE.* ‖ 45. σκεπάσμασι *JE.* ‖ 54. τινα et ἀριστοποιησάμενος *JE.*

Pag. 77, 4. δειπνοῦσι *JE.* ‖ 5. αὐταῖς *JE.* ‖ 11. τῷ δὲ ζηλοῦντι *J.* ‖ 14. ἐν *J.* ‖ 15. μὲν *JE.* ‖ 19. δοκιμάζεται *JE.* ‖ 23. φυλάξειν *JE.* ‖ 25. συναγωνιεῖσθαι *JE.* ‖ 27. τινι *JE.* ‖ 28 ἀρχῇ—μηδὲ *JE.* ‖ 44. ἀνέλαβον *JE.* ‖ 45. τὴν *HL.* ‖ 50. δέ *E.* ‖ 51. ἡ et ἐν *E.* ‖ 52. εἰς ὕμνους *E.* ‖ 53. ἐκ *E*

Pag. 78, 2. ἵν' *E.* ‖ 3. τι *E* ‖ 16. δὴ *E.* ‖ 17. καὶ εὐσέβ. *Cyrill.* V, p. 180, B. ‖ 20. δέ, εἰ *E.* Lege ex *J.* δέ, εἴποτε. ‖ 25. ἀπηγορεύετο] ἀπηγόρευτο *. | μηδὲ *HL.* ‖ 52. τὸ *HL.*

Pag. 79, 10 ὅστις] ὅτι *. ‖ 14. οὐκ ἀποστ.] οὐκ del. *Valent.* ‖ 21. οἶδ. εἶτ' ἔλαβον σακκίον. εἶτ' εἰς τὴν ὁδὸν *HL.* οἶδ. ἔλαβον σακκίον, εἶτ' εἰς τὴν ὁδὸν *edd. Menandri.* ‖ 22. αὐτοὶ] αὐτοὺς *Toupius.* ‖ 23. ταπεινῶσαι] corr. *Heringa.* ‖ 24. μὴν *HL.* ‖ 31. Σύμβουλος] Εὔβουλος *Valent.* | ὁ περὶ τῆς τοῦ M. ἱστορίας *L.* ‖ 37. δόγμα πάντων] Expunxi πάντων. ‖ 42. ὑαίνας] λεαίνας *Felic.* ‖ 48. τοῦ *HL.*

Pag. 80, 12. οὐ στελέχους] τό τε λεχοῦς *Abresch. Cobet.* V. L. p. 227 conj. ὅ τε λεχοῦς ἁψάμενος καὶ ὁ θνησειδίων, unde assumsi καί. ‖ 29. γε] τε *. ‖ 41. Δαμάδαμιν] Δάνδαμιν nescio quis. ‖ 44. γένους αὐτῶν] αὐτοῦ γένους *.

Pag. 81, 14. ἐξίστανται] corr. *R.* | [καὶ] *. ‖ 31. τρέφοντες] τρέφουσι *. ‖ 32. τὸ λάγ.] τὸ expunxi.

Pag. 82, 2. διαμείναντας] διαμένοντας *. ‖ 22. τῶν χυδαίων] τῷ χυδαίῳ *Valent.* ‖ 26. μὲν ante μετιέναι delevi. ‖ 29. ἐπεὶδ'] ἐπεὶ *. ‖ 33. καπηλείοις *L.* ‖ 42. πίνων] πίνειν *. ‖ 53. Uncos adjecit Bothius. ‖ 54. Εὐρώπας *H.*

Pag. 83, 2. Post ἑκατ. colon excidit. ‖ 4. δορὸς] δοκὸς *Nauckius.* ‖ κρηθεῖσ'] κόλλῃ κρηθεῖσ' *Hermannus.* ‖ 10. βροντὰς *H.* ‖ 12. ὀρεία] ὀρείῳ *Nauck.* ‖ 19. [τὴν] *. ‖ 22. τῇ φύσει προσφέροντες] τῇ φύσει delevi. | τῆς *L.* ‖ 26. γενόμενον σῶμα] γενόμενον transposui post νεκρόν. ‖ 27. [τοῦ] *. ‖ 51. διάφορον] ἀδιάφθορον *R.*

Pag. 84, 2. ἐνσωμ.] ἐνσεσωμ. *R.* | μεμόλυνται *HL.* ‖ 3. τῆς π. τὰ σώματα] τῇ π. τὸ σῶμα *R.* ‖ 16. δὲ πάντων δ] corr. *R.* ‖ 19. τὸ ἐκτ.] τοῦ ἐκτ. *Gataker.* ‖ 31. ἀπὸ τῆς] ἀπὸ expunxi. ‖ 39. [τὸ] *R.*

Pag. 85, 2. ἵν' ἂν] ἵνα *Cobet.* V. L. p. 359. ‖ 25. Cf. *Euseb.* I, 4, 7.

Pag. 86, 23. [καὶ] *Meursius* | πελάνους ἐπιτείους] corr. id.

DE ANTRO NYMPHARUM.

Pag. 87, 1. Ὁμήρῳ αἰνίττεται] αἰνίττεται Ὁμήρῳ *M.* ‖ 3. ταννόφυλλος *M.* ‖ 5. ἱερὸν *M.* | ἔσω : ita *M.* ‖ 14. παρειληφὼς] εἰληφὼς *M.* ‖ 17. κρίνιος *M.* ‖ 20. [ἐν] addidi. ‖ 21. αὐτόθεν *M.* ‖ 23. ἄλλην om. *M.* | μὲν pro γὰρ *M.* ‖ 24. πλήρης κόσμος] κόσμος πλήρης *. ‖ 26. τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνάβασιν τῶν θεῶν : τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων *M.* ‖ 27. κρίνιος *M.* ‖ 32. Addidi [ἱερὸν]. ‖ 34. ἁπλῶς Νυμφῶν λέγεται ἱερόν] ἁπλῶς ἱερὸν λέγεται τῶν νυμφῶν *M.* ‖ 36. νάϊδες *M.* ‖ 38. αὐτῷ *M.* | παρειλημμένου *r* (ed. Romana). | ἐν αὐτῷ *M.* ‖ 41. ἄλλων ὅλων *M.* ‖ 43. τούτου *rM.* ‖ 46. σκοτεινοῖς ἄντροις *M.*

Pag. 88, 1. λέγοντος εἶναι] φάσκοντα εἶναι *M.* Delevi participium. ‖ 4. Addidi [θυρῶν] coll. p. 94, 7 sq. ‖ 7. αἰτίαν om. *M.* ‖ 9. Post δύσεως excidit ni fallor ὀνόματι. ‖ 10. ἱερῶν : μερῶν *M.* ut videtur. ‖ 11. δὲ om. *M.* | πρὸς δύσιν : εἰς δ. *M.* ‖ 13. τιμὰς] τὰς λιτὰς *M.* ‖ 19. νομίζειν *M.* ‖ 21. οὖν om. *M.* ‖ 23. εἶναι acc. ex *M.* ‖ 24. τούτοις *M.* ‖ 26. ἀντίδωρος *M.* | εἰς om. *M.* ‖ 28. Post ἀνατολὴν *M* addit ἀπέχουσι, quod una litera mutata recepi. ‖ 30. πάντε om. *M.* ‖ 32. ἐκεῖ] κἀκεῖ *. ‖ 37. ἀνιχνεύοντος] Scripsi ἀνιχνεύοντι : sed praeterea [τῷ] ante τὴν βούλησιν addendum est. ‖ 38. παλαιῶν : παντελῶς *M.* ‖ 42. πρὸς *M.* | καθιερωμάτων] καθιερωσάντων *. ‖ 46. περιστάσεως *M.* ‖ 46. ἐπιεικῶς om. *M.* ‖ 49. αὐτόθεν] αὐτόθι *. ‖ 50. [δὲ] *. | γινόμενον *M.*

Pag. 89, 2. λίθος καὶ πέτραν *M.* ‖ 3. ἑαυτῆς] ἑαυτοῦ *M.* Scripsi αὐτῆς. ‖ 11. ἐπέραστος] ἐπήρατος *. ‖ 14. ἠεροειδὴς *M.* ‖ 15. ἐπὶ πολὺ *M.* ‖ 16. τὰ δ' ἔσω] τὰ δ' ἔνδον *M.* ‖ 19. ἐπονομάσαντες : ita *M.* Mox malim [τὸν] τόπον. πρώτως μὲν οὖν *M.* | ὡς ἔφη] ὥς φησιν *M.* ‖ 22. ἀνιερώσαντο τοῦ πάντων θεοῦ ποιητοῦ *M.* ‖ 23. φέρον-

οὗ

τος αὐτῷ τοῦ : φεροντ τ̓ τ *M.* αὐτῷ delendum videtur. ‖ 26. τὸν Ζωροάστρην om. *M.* Rectius τοῦτον expunxeris. ‖ 36. ἤτοι γεννητοῦ αἰσθητοῦ] Delevi glossam. ‖ 38. τὸ acc. ex *M.* | ἐν συμβόλῳ] σύμβολον *M.* ‖ 40. [τὸ] *. ‖ 41. αὐτοῦ *M.* | κἀκκρύπτει *M.* ‖ 42. δὲ et ἐν addidi ex *M.* ‖ 45. ἀνετέθησαν *M.* ‖ 46. κἂν : καὶ *M.* ‖ 47. εἰσι ῥοαὶ : αἱ ῥοαὶ αἱ *M.* an ἀφ' ὧν νάουσι ῥοαί? ‖ 50. τέμον] τάμον *Barnes.* | γαίης : γύης *M.* ‖ 51. πνεύματος *M.*

Pag. 90, 1. τούτων *M.* ‖ 4. λέγουσιν om. *M.* ‖ 6. δὲ] τε *rM.* | Cf. *Plat.* Rep. VII, p. 514, A. ‖ 7. ἰδὲ γὰρ : ἰδοῦ omisso γὰρ *M.* | ἄντρῳ καὶ in Platonis codd. deest : uncis sepsi. ‖ 8. οἰκήματι *M.* | τὸ om. *M.* ‖ 10. Ἄτροπον : cf. *Plat.* l. c. p. 515, A. ‖ 11. ταύτην τοίνυν om. *M.* cf. *Plat.* l. c. p. 517, B. ‖ 12. ἅπασαν : πᾶσι *M.* ‖ 14. ἀφομοιοῦντα Platonis codd. : ἀφομοιοῦντας *rM.* | ἐν αὐτῇ om. *M.* ‖ 15. ἡλίου : ὅλου *M.* ‖ 19. καὶ οὐ τῶν αὐτῶν om. *M.* | ὁρμωμένων *M.* ‖ 26. ἐν ὕλῃ : ἐνύλων *M.* ‖ 29. ἐπενόουν *M.* 30. ὡς καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ δίθυρον om. *M.* ‖ 32. Fort. [τοῦ] ἄντρου. ‖ 34. φησὶν ὕδατα] Scripsi φύσει, sed rectius fortasse φησὶν delevissem. | ἀεννάοντα] ἀενάοντα *. ‖ 36. σύμβολα *M.* | ἱερὸν : ita *M.* ‖ 39. νηιάδας *M.* | παρεστώσας] προεστώσας *M.* ‖ 41. συνιζάνειν *M.* ‖ 46. πάντας dittographia est. ‖ 47. καὶ γὰρ ἁπλῶς *M.* ‖ 49. Ἡράκλειτος] ἡράκλειτον *M.* ‖ 51. καὶ ἀλλαχοῦ] καὶ om. *M.*

Pag. 91, 2. μὲν οὖν] τε γὰρ *M.* | καὶ ὁ] ὁ om. *M.* | φίλον *M.* ‖ 3. τρυφῇ *M.* ‖ 9. ἀπὸ τῆς ἐκ γῆς] ἐκ τῆς ἀπὸ [τῆς] γῆς *, cf. v. 7. ‖ 10. ἅμμα] ἄναμμα *M.* ‖ 11. τὴν σελήνην δὲ *M.* ‖ 16. ὑγρανθείσας : καὶ ὑγράνθαι *M.* ‖ 17. χολὴν καὶ αἵματα *M.* | ἐπιχύσει] ἐκχύσει *rM.* ‖ 18. γε : τε *M.* ‖ 21. δ'] δὲ *M.* | πλεονασμοῦ *M.* ‖ 22 γενέσθαι *M.* | αἳ συναντῶσι *M.* ‖ 24. [ὁ] *. ‖ 26. κἀντεῦθεν *M.* | πρὸς τὴν γένεσιν *rM.* ‖ 28. νεύσεως : γενέσεως *M.* ‖ 31. κατασχεῖν *M.* ‖ 32. ἀεννάων] ἀενάων *. ‖ 33. τελουμέναις *M.* ‖ 34. ἐπέραστος] ἐπήρατος *. ‖ 39. διατρίβουσαι *M.* ‖ 40. προστάττουσιν *M.* ‖ 41. ἀενγάοντα *M.* ‖ 43. μερικωτέραις ἐν] inverso ordine nescio quis. ‖ 44. τε post ναμάτων acc. ex *M.* ‖ 48. ὑδριάλων *M.* ‖ 49. καὶ οἱ : οἱ om. *M.* ‖ 50. μὲν γὰρ] μὲν om. *M.* | ἀλλ'] ἄτ'. | κεράματα *M.* ‖ 51. περὶ τοῦ *M.* ‖ 52. δωρεᾷ *r.* | ἀπὸ] ὑπὸ *.

Pag. 92, 1. οἰκειότητος *M.* ‖ 7. λίθοις *M.* ‖ 9. εἴη

π

r. ‖ 14. ἀποβλέπει] ἀποβλε *M.* ἀποβλέποις *Psellus.* | εἴτε πρὸς τὴν σύνδεσιν τοῦτο συνάγει τῆς ψυχῆς] εἴτε πρὸς τὴν πρὸς τοῦτο σύνδεσιν τῆς ψ. *M.* εἴτε πρὸς τὴν σύνδ. τ. ψ. τὴν πρὸς τοῦτο *Psellus.* ‖ 16. ἱστοροῦσα *M.* | παραδίδο-

ται] παραδίδοται *M.* ‖ 19. ἀμφιφορεῖς : ita *M.* ‖ 22. τροφή] π *M*, unde dubitanter feci πόσις. ‖ 23. δὴ] δὲ *M.* ‖ 24. ἐκ τῶν πολλῶν *M.* ‖ 25. ἐπὶ] ἐπεὶ καὶ *M.* ‖ 26. πολλὰ ex *Eustathio* adjeci p. 1735 ed. Rom. ‖ 28. ἀνθῶν] ἀνθέων *. | μελισσῶν] μελιττῶν *M.* ‖ 31. ἐκχέωσι *M.* ‖ 33. ὡς : an τῷ? ‖ 35. Scribe γλῶτταν ex *M.* ‖ 38. καρπῶν nescio quis : καρπὸν r. ‖ 41. τροφῆς *M.* ‖ 44. ἐπὶ τοῦ] τοῦ om. *M.* ‖ 45. παρὰ : περὶ *M.* ‖ 47. ἀπὸ] ὑπὸ *. ‖ 48. Πῦρος r*M.* Post πλήσθεῖς in *M* adduntur hæc : ἄγχοθι δ' αὐτῆς ἄντρον ἐπήρατον ἠεροειδὲς ἱερὸν νυμφάων, αἳ νηιάδες καλέονται. ‖ 50. δόλον : λόγον *M.* ‖ 51. εὗτ' *M.* ‖ 53. αὐτίκα μιν δῆσον *Barnes.*

Pag. 93. 3. εἰς : ἔστ' *M.* ‖ 4. Lege συνουσίας et Οὐρανόν. ‖ 5. Κρόνος : κόρος *M.* | ταὐτὸν] ταὐτὸ *M.* ‖ 7. γὰρ acc. ex *M.* ‖ 8. κάτεισι] κατίασι *. ‖ 13. ἐπὶ φυλακῆς τῆς σηπεδόνος καὶ ἐπὶ ἡδονῆς τῆς εἰς *Ruhnken.* | εἰς om. *M.* ‖ 14. κατάγω *M.* ‖ 18. ἀμφορεῦσι] ἀμφιφορεῦσι *M.* | τιθαιβώσσουσι *M.* ‖ 19. πηγῶν *M.* ‖ 21. ἀμφορέων] ἀμφιφορέων *. ‖ 26. ὁ om. *M.* ‖ 28. ἔρχεταί τ' ἄλλη] ἔρχεται ἄνω *M.* unde scripsi ἔρχεταί τ' ἄνω : τ' ἄλη *Barnes.* ‖ 31. σελήνης οὔσης καὶ γενέσεως *M.* ‖ 32. ταῦρον] ταῦρος *M.* Ante ἐπὶ excidisse videtur καί. ‖ 35. ἀκούων : an κωλύων? ‖ 36. Malim πεποίηνται δὲ ἤδη. ‖ 37. σπονδὴν] σποδὰς (sic) *M.* σπονδὰς *. ‖ 38. ζωοῖς *M.* ‖ 39. τὸν] τῆς *M* : τὸν τῆς *. ‖ 44. βιοτεύειν : βιώσειν *M.* ‖ 49. μόνον] μόνους *. ‖ 50. ἐγκοπτόμενον] ἐγκοπτομένους *. ‖ 51. φέρουν οὖν : fort. εἶεν ἂν οὖν.

Pag. 94, 4. ἐν om. *M.* ‖ 8. θειοτέρας expungam. ‖ 9. οὔτε r. | καταβάτας *M.* ‖ 10. ἐπεσημήνατο] ὑπεσημήνατο *M.* ‖ 12. εἰσέρχονται *M.* ‖ 13. fort. τί τὸ βούλημα. ‖ 14. ὥσπερ] εἴπερ *. | ἱστορεῖ] ἱστορίαν *M.* ‖ 15. εἴπερ αὐτῷ] εἴπερ αὐτοῦ *M.* ‖ 16. δὲ : ita *M.* ‖ 18. τῶν] τοῦ *. ‖ 21. αἰγόκερων *M.* ‖ 24. ἀνωτέρω *M.* ‖ 25. ἤγουν τῷ Κρόνῳ om. *M.* Uncos adjeci, sed delere debebam. ‖ 27. λέοντος *M.* ‖ 29. δὲ post σκορπίον add. ex *M.* ‖ 30. αἰγοκέρω : ita *M.* ‖ 33. καρκῖνον *M.* ‖ 34. στόμια : στ *M.* cf. Plat. Rep. X, p. 615, D E. | τοῦτον δὲ καρκῖνον *M.* ‖ 35. κατιᾶσιν] κατίασιν *M.* ‖ 36. ἀνιᾶσιν] ἀνίασιν *M.* | καρκῖνος *M.* ‖ 39. καὶ τοῦ] καὶ expunxi. πύλαι καὶ καταβαταὶ *M.* ‖ 41. δ' inserui ex *M.* ‖ 44. Παρμενίδην] Nominativum restitui. ‖ 45. φασι] om. *M.* Scripsi φησι. | γὰρ] μὲν γὰρ *M.* ‖ 47. ἐνδύματα] σχήματα *M.* ‖ 49. κατὰ τὴν ταύτην *M.* ‖ 52. αὐτογένεσιν : τὴν γένεσιν *M.* ‖ 53. καταβατὴ *M.*

Pag. 95, 1. ἰαννούαν *M.* | ἰαννουάριον *M.* ‖ 2. αἰγόκερων *M.* ‖ 3. ἐμὰν : ῥωμαίους *M.* ‖ 4. ὁ ὑδροχόος r. ‖ 6. ἄστρα *M.* ‖ 9. ἀνέθηκαν] ἀνέθηκεν *M.* ‖ 11. πύλαις r. ‖ 12. καθιέρωται *M.* ‖ 15. ἀρχίου *M.* ‖ 17. δὲ ante ὧν addit *M.* ‖ 18. δὲ om. *M.* ‖ 19. ἔχων om. *M.* ‖ 20. τετάγμένα *M.* | αὐτοῖς] αὐτοῦ *Holstenius.* | τὸν om. M. | fort. τοῦ κατὰ τοῦτον. ‖ 26. Βορέας μὲν ὁ] Βορρᾶς μὲν omisso ὁ *M.* | ταῖς εἰς *Psellus*, quod recipiendum erat.

‖ 27. βορέου πνοή] πνοιή *Psellus* bene; v. Homer. Il. 5, 697. Itaque et βορέαο eliciendum erat ex βορέου. ‖ 28. κεκαφηότα *M.* ‖ 30. τοῖς ψυχροῖς *M.* | διακρατοῦσα *M.* ‖ 33. ἀνήκει] ἀνάγκη *M.* | τὰς : τοὺς *M.* | κυομένους *M.* ‖ 35. μὲν om. *M.* | ἀναρχόμενον] εὐθὺς ἀρχόμενον *Psellus*, unde posteriorem vocem ascivi. ‖ 36. τοῦ δὲ νότου λήγοντος *M.* ‖ 37. ἀπὸ] ὑπὸ *Psellus.* ‖ 40. βορέου] βορείου *. ‖ 45. φησιν *M.* ‖ 48. περιπετάσματα] παραπετάσματα *M.* ‖ 50. ἡλίου] θεοῦ *M.* | ἀνθρώπους] ἀνθρώποις *. ‖ 52. οὖν καὶ] οὖν τὸ *M.* ‖ 53. τὴν θύραν *M.*

Pag. 96, 1. an οὔσης [τῆς] θύρας? | καὶ διὰ τοῦτο θ' οἱ *M.* ‖ 3. ἢ θύρας ἢ πύλας σεβομένους] ἢ πύλας ἢ θύρας σεβόμενοι *M.* ‖ 4. σιωπῇ] σιωπῆς *M.* | ἔχοντες *M.* ‖ 6. τὴν θύραν om. *M.* ‖ 7. κολλητὴν σανίδα] κολλητὰς σανίδας *M.* ‖ 9. τρόπων *M.* ‖ 13. κυκώμεναι *M.* | τῶν accessit ex *M.* ‖ 15. αὐτόματοι] αὐτόμαται *. ‖ 16. που om. *M.* | σημαίνει καρκῖνον *M.* ‖ 17. τούτου] τούτων *M.* γὰρ τούτων *Psellus.* | προϊοῦσιν] ποιοῦσιν *M.* πρόεισιν *Psellus.* | βορέου] βίου *M.* βορείου *Psell.* ‖ 18. τὸν νότον] τὰ νότια *M.* ‖ 24. εἰς γένεσιν om. *M.* | ᾧ] διό *. ‖ 35. τροφῆς *M.* ‖ 36. καὶ γενέσει om. *M.* ‖ 37. ὑποπεπτωκότι] ὑπόθεω *M.* ὑποπτώτῳ *Psell.* ‖ 37. ἀθανάτῳ] θειοτέρῳ *M. Psell.* ‖ 42. ἢ διὰ τῆς πεπλανημένης *M.* quod restituere neglexi.

Pag. 97, 1. νοουμένης] νενομισμένης *M. Psell.* | πλάτωνος *M.* cf. Gorg. p. 493, D. | καλοεργέτιδος : οὔσης εὐεργέτιδος *M.* Malim καλεργέτιδος et κακεργέτιδος. ‖ 4. ἦσαν] εἰσὶν *Psellus.* ‖ 8. τάξεως ὕλης *M.* ‖ 10. ἑαυτοῦ *M.* ‖ 11. φύσεως om. *M.* ‖ 14. δὲ] δὲ τοῖς *M.* ‖ 16. κρατῆρα *M.* | ἀμφορέων] ἀμφιφορέων *M.* ‖ 17. πίθον *M.* | στόματα] στόμια *, cf. p. 94, 34. 96, 48. ‖ 19. ἄντρον *M.* ‖ 20. καὶ ἀπογενέσεις om. *M.* ‖ 23. παραδεδειχθῆναι *M.* ‖ 25. τό : καὶ τὸ *Psell.* ‖ 30. αὐτοῦ *M.* ‖ 32. Malim ἀλλὰ καὶ αὐτή. Συνέχουσα vitiosum est. ‖ 33. ἀειθαλῆς : ita *M.* ‖ 48. ἀνανεύει : ἀνταυγεῖ *Ruhnken.* ‖ 49. λιτανίας] λιτανείας *M.* ‖ 52. ἡ ante ἐλαία acc. ex *M.*

Pag. 98, 1. αὐτοῦ *M.* ‖ 2. αὐτοῦ *M.* ‖ 5. δίδονται] δίδοται *. ‖ 8. ὁ omisi cum *M.* ‖ 9. γυμνωθέντος *M.* ‖ 13. ἐπίβουλα : ὕπουλα *Ruhnken.* | τιμῇ] πάθη *M.* | πάντα καὶ] καὶ om. *M.* ‖ 16. ὅμηρον *M.* ‖ 17. οὕτω *M.* ‖ 19. ἀφίκηαν *M.* ‖ 23. τοῦτ'] τοῦτο *M.* ‖ 25. ἁλίοιο γέροντος nescio quis : ἐναλίου θεοῦ r. *M.* ‖ 27. ὃν : οὗ *M.* | ὀφθαλμὸν *M.* ‖ 29. ἔνθα αὐτῷ ἡ ὑπὸ τῇ ἐλαίᾳ *M.* unde τῇ ἐλαίᾳ recipiendum erat. ‖ 30. τοῦ adjeci ex *M.* ‖ 34. ταῦτα : αὐτ' *M.* ‖ 36. πτωχῶν addidi ex *M.* qui habet πτω. ‖ 36. καρτερίᾳ] καρτερίας *M.* ‖ 41. ἐξάλης *M.* | ἔμψυχος ἀπείρων] Scripsi ἄπειρος abjecto ἔμψυχος. Pro hoc vocabulo *Ruhnkenius* malebat ἔμψολος. | ἡγεῖσθαι εἶναι *M.* ‖ 42. διὰ] διὰ τὴν *M.* ‖ 45. λογιζόμενοι] λογιζομένους * : λογιζόμε *M.* ‖ 51. ἀλλὰ καὶ περὶ *M.* | ταύτων *M.* | ὑπαλείσθω *M.*

PHILO.

Sero intellexi, hiatum a Philone studiosissime vitatum esse, quippe qui illum post punctum quidem aut virgulam aliquoties admiserit, sed nusquam præterea, ne post articulum quidem vel καὶ particulam. Hinc apparet, quam male de conjectura καὶ insertum sit p. 103, 13. 104, 35. Vocalium elisiones in Palatino accuratissime custoditæ, nisi quod τοῦθ' et δ' restituenda sunt p. 102, 39. 103, 3.

Pag. 101, 4. Ἠλείοις *Boessius* : καλοῖς *P.* ‖ 9. ζῆν *P.* ‖ 14. εἶδεν* : ἴδεν *P.* ‖ 20. ἑώρακεν *P.* Vide nostra in Schneidewini Philol. vol. VII. p. 279. ‖ 22. μόνα* : μόνον *P.* ‖ 25. δ' ἀνομοίως *P.* ‖ 27. δτ' ἂν *P.* ‖ 30. ὑπερ ἄνωθεν *P.* ‖ 31. ὑφεστήκασιν *P.* ‖ 33. παντάπασιν *P.* | ἀνὰ μέσον *P.* ‖ 37. ἀραιώμασιν *P.* ‖ 42. πρόσωπον *Allatius* : πρόσω *P.*

Pag. 102, 3. ἀρόσιμον *P.* ‖ 6. δροφώμασιν *P.* ‖ 7. ἐξυπερδεξίων *P.* ‖ 13. τηροῦσιν *P.* ‖ 14. ἐστιν *P.* ‖ 15. ἀκρέμοσιν *P.* ‖ 21. βασιλεικὸν τὸ φιλοτέχνημα *P.* ‖ 26. ἐπιδεδόμηται *P.* ‖ 27. ἀναγωγὴν* : ἀνάγκην *P.* ‖ 29.
καὶ
δὲ *P.* ‖ 31. ἑκάστου κατ' *P.* ‖ 33. ἐστὶν *P.* ‖ 37. πορφυραὶ *P.* Verba καὶ πορφυραῖ Orellius ut glossema delet. | ἐπιδεδόμηνται *P.* omicron in rasura. ‖ 38. τῇ *Allat.* : τὰ *P.* | μέν ἐστιν *P.* | μαρμαρῖτις *Orell.* : μαρμαρίτης *P.* ‖ 39. ταύτην *P.* ‖ 41. ὡς φασὶ *P.* ‖ 43. ὡς εἰ *P.* | μηλοβαφεῖς εἰσιν* : μηλοβαφές ἐστιν *P.* ‖ 45. ἐξομοιοῦται *Orell.* : ἐξομοιοῦνται *P.* quod restituere debebam. ‖ 50. καταθεωρούντωντης *P.* ‖ 51. βασιλικὸς πλοῦτος* : βασιλεικῷ πλούτῳ *P.*

Pag. 103, 1. παρύφαγκεν *P.* ‖ 7. ἐστιν *P.* ‖ 12. μὲν deleam. ‖ 13. Verba ἀγέλαις (ita *P*) ἐλεφάντων ἡ Λιβύη δαψιλεύσεται (ita *P.*) in *P* post ὕλην illata καὶ adjecto transposui : unde hiatum effeci in hoc libello venia indignum. Sed glossa me elusit alieno loco inserta. Scripserat autem glossator δαψιλεύεται, uti *Hemsterhusius* correxit. ‖ 15. χειρουργήσῃ *Orell.* : χορηγήσῃ *P.* Post hanc vocem *P* addit καὶ, quod expunxi. ‖ 18. ὅσιον *Boess.* : ὅμοιον *P.* ‖ 20. πλουτήσας* : καὶ πλουτήσας *P.* ‖ 21. ἐπλούτησεν *P.* ‖ 28. δ' *P.* | ἐστιν *P.* ‖ 33. συμβόλοις* : μόνοις *P.* ‖ 34. ἐδαπάνησεν *P.* ‖ 35. ἤμελλεν *P.* ‖ 42. κυκλώπιον *P.* ‖ 43. τῶν βλεπομένων μεῖζόν ἐστιν *P.* ‖ 44. θαυμαστός *P* : corr. *Allatius.*

Pag. 104, 2. ἤμελλε *P.* ‖ 4. ὑπερέκυπτεν *P.* ‖ 6. δὲ ἀεὶ *P* : corr. *Boessius.* ‖ 7. ἐφ' αὐτοῦ* : ἐπ' αὐτοῦ *P.* ‖ 12. ἐπιδεδώμηται *P* : corr. *Allat.* ‖ 19. συντελεσθεῖσιν *P.* ‖ 20. ἄπλατον *P.* posterius α in ras. ‖ 22. ἐπίπεδον *P* : corr. *Boess.* ‖ 26. ἀντέθηκεν *P.* ‖ 28. ἐς *P.* | βασιλικὴν *P* : iota posterius in ras. ‖ 29. ἀπέθανεν *P.* ‖ 30. ἐτείχισεν *P.* ‖ 31. βαλλομένη *P.* ‖ 32. κόπον* : κόσμον *P.* cf. p. 102, 48. ‖ 35. [καὶ] add. *Allatius* : sed corrigendum ὀπτῇ γὰρ πλίνθῳ δεδόμηται : ἀσφάλτῳ enim glossam esse et hiatus et asyndeton declarat. | δεδώμηται *P* : corr. *Allat.* ‖ 37. περιδρομίδων* : παραδρομίδων *P.* ‖ 39. πολύστατοι *P*, quod correxi. ‖ 41. ἐστὶν *P.* ‖ 44. ἡλίκην *Boessius* : τηλικαύτην *P.* | ἄλλοι idem : ἄλλην *P.* | γεωργοῦσιν *P.* ‖ 46. ἀποδημοῦσιν *P.*
ει γά

Pag. 105, 2. ἀπηρεῖσθαι *P.* ‖ 3. Vitium orationis hiatu indicatur. Inter εἰργάσαντο et ὄρεσι lacunæ signum ponendum. ‖ 12. κρηπῖδα *P.* ‖ 15. Extremis hujus fragmenti verbis in *P.* recens manus subscripsit

λείπει φύλλα τινά.

ΑΙΛΙΑΝΟΥ

ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ ΙΖ.

ÆLIANI

DE NATURA ANIMALIUM

LIBRI XVII.

ΑΙΛΙΑΝΟΥ

ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ ΙΖʹ.

ÆLIANI

DE NATURA ANIMALIUM

LIBRI XVII.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ἄνθρωπον μὲν εἶναι σοφὸν καὶ δίκαιον, καὶ τῶν οἰκείων παίδων προμηθέστατον, καὶ τῶν γειναμένων ποιεῖσθαι τὴν προσήκουσαν φροντίδα, καὶ τροφὴν ἑαυτῷ μαστεύειν, καὶ ἐπιβουλὰς φυλάττεσθαι, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα αὐτῷ σύνεστι δῶρα φύσεως, παράδοξον ἴσως οὐδέν. Καὶ γὰρ λόγου μετείληχεν ἄνθρωπος, τοῦ πάντων τιμιωτάτου, καὶ λογισμοῦ ἠξίωται, ὅσπερ οὖν ἐστι πολυαρκέστατός τε καὶ πολυωφελέστατος· ἀλλὰ καὶ θεοὺς αἰδεῖσθαι οἶδε καὶ σέβειν. Τὸ δὲ καὶ τοῖς ἀλόγοις μετεῖναί τινος ἀρετῆς κατὰ φύσιν, καὶ εἰ μὴ κατὰ τὴν οἰκείαν κρίσιν, καὶ πολλὰ τῶν ἀνθρωπίνων πλεονεκτημάτων καὶ θαυμαστὰ ἔχειν συγκεκληρωμένα, τοῦτο ἤδη μέγα. Καὶ εἰδέναι γε μὴ ῥαθύμως τὰ προσόντα αὐτῶν ἴδια ἑκάστῳ, καὶ ὅπως ἐσπουδάσθη οὐ μεῖον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῴων, εἴη ἂν τινος πεπαιδευμένης φρενὸς καὶ μαθούσης πολλά. Ὡς μὲν οὖν καὶ ἑτέροις ὑπὲρ τούτων ἐσπούδασται, καλῶς οἶδα· ἐγὼ δὲ ἐμαυτῷ ταῦτα ὅσα οἷόν τε ἦν ἀθροίσας, καὶ περιβαλὼν αὐτοῖς τὴν συνήθη λέξιν, κειμήλιον οὐκ ἀσπούδαστον ἐκπονῆσαι πεπίστευκα. Εἰ δέ τῳ καὶ ἄλλῳ φανεῖται ταῦτα λυσιτελῆ, χρήσθω αὐτοῖς· ὅτῳ δὲ οὐ φανεῖται, ἐάτω τῷ πατρὶ θάλπειν τε καὶ περιέπειν· οὐ γὰρ πάντα πᾶσι καλά, οὐδὲ ἄξια δοκεῖ σπουδάσαι πᾶσι πάντα. Εἰ δὲ ἐπὶ πολλοῖς τοῖς πρώτοις καὶ σοφοῖς γεγόναμεν, μὴ ἔστω ζημίωμα εἰς ἔπαινον ἡ τοῦ χρόνου λῆξις, εἴ τι καὶ αὐτοὶ σπουδῆς ἄξιον μάθημα παρεχοίμεθα καὶ τῇ εὑρέσει τῇ περιττοτέρᾳ καὶ τῇ φωνῇ.

PROOEMIUM.

Hominem sapientem et justum esse, liberisque suis prospicere, et parentum debitam curam gerere, sibique victum parare, insidias declinare, et reliqua in eo collocata naturæ dona, non admodum forsan aliquis admiretur. Est enim oratione, re pretiosissima, et ratiocinatione præditus, eaque plurimis in rebus ipsi prodest; insuper etiam deos reverentia et cultu prosequi novit. Quod vero brutis animalibus, quamvis non proprio arbitrio, virtutes quædam a natura insitæ sint, eademque multas et admirandas hominum proprietates possideant, id sane magni momenti est. Quibus autem singula eorum seorsum instructa sint, et quomodo brutis animalibus non minus quam hominibus prospectum sit, accurate nosse eruditæ et multisciæ mentis opus est. Quanquam igitur me non latet aliorum etiam in hoc genere lucubrationes exstare; tamen hoc quoque nostræ, quoad ejus fieri potuit, diligentiæ opus a me in proprium usum collectum, et stylo familiari expositum, thesaurum haud contemnendum me elaborasse credidi. Si igitur alius quispiam hæc sibi profutura censeat, iis fruatur; sin minus, suo parenti ea fovenda colendaque relinquat: neutiquam enim omnia omnibus placent, aut studio videntur digna omnibus omnia. Quamvis autem post multos, qui ante me vixerunt et sapientia excelluerunt, in hoc argumento versatus fuerim, temporis sorte laudem non imminutum iri spero, si et ipse scientiam cognitione dignam accuratiore investigatione et eloquio exornatam in lucem protulerim.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

LIBER PRIMUS.

I. De avibus Diomedeis.

Καλεῖταί τις Διομήδεια νῆσος, καὶ ἐρωδιοὺς ἔχει πολλούς. Οὗτοι, φασί, τοὺς βαρβάρους οὔτε ἀδικοῦσιν, οὔτε αὐτοῖς προσίασιν· ἐὰν δὲ Ἕλλην κατάρῃ ξένος, οἱ δὲ θείᾳ τινὶ δωρεᾷ προσίασι πτέρυγας ἁπλώσαντες, οἱονεὶ χεῖράς τινας εἰς δεξίωσίν τε καὶ περιπλοκάς· καὶ ἁπτομένων τῶν Ἑλλήνων οὐχ ὑποφεύγουσιν, ἀλλ' ἀτρεμοῦσι καὶ ἀνέχονται, καὶ καθημένων εἰς τοὺς κόλπους καταπέτονται, ὥσπερ οὖν ἐπὶ ξένια κληθέντες. Λέγονται οὖν οὗτοι Διομήδους ἑταῖροι εἶναι καὶ σὺν αὐτῷ τῶν ὅπλων τῶν ἐπὶ τὴν Ἴλιον μετεσχηκέναι, εἶτα τὴν προτέραν φύσιν εἰς τὸ τῶν ὀρνίθων μεταβαλόντες εἶδος, ὅμως ἔτι καὶ νῦν διαφυλάττειν τὸ εἶναι Ἕλληνές τε καὶ Φιλέλληνες.

Insula quædam nomine Diomedea multas ardeas alit; quæ, ut aiunt, barbaris neque quippiam nocent, neque eos adeunt: sin Græcus advena eo diverterit, divino quodam munere ab his avibus aditur alis explicatis, tanquam manibus ad prensationem et complexum; Græcos se pertractantes non refugientes, intrepide se palpari sustinent, et in accumbentium sinus advolant, velut ad mensas hospitales invitatæ. Vulgo socii Diomedis esse jactantur, qui una cum eo contra Ilium arma tulerunt; et prima eorum natura in avium speciem immutata, etiam nunc se esse Græcos et Græcorum studiosos approbant.

II. De scaris.

Ὁ σκάρος πόας μὲν θαλαττίας σιτεῖται καὶ βρύα· λαγνίστατος δὲ ἄρα ἰχθύων ἁπάντων ἦν, καὶ ἥ γε πρὸς τὸ θῆλυ ἀκόρεστος ἐπιθυμία αὐτῷ ἁλώσεως αἰτία γίνεται. Ταῦτα οὖν αὐτῷ συνεγνωκότες οἱ σοφοὶ τῶν

Scarus cum aliis herbis marinis, tum alga vescitur; omnium piscium ad venerem inflammatissimus est: causa, cur capiatur, est cupiditas inexplebilis in feminam. Ea non ignorantes rei piscatoriæ periti, hoc modo ei insidias

ἁλιέων, ἐπιτίθενταί οἱ τὸν τρόπον τοῦτον. Ὅταν θῆλυν συλλάβωσιν, ἔδησαν ὁρμιᾷ σπάρτου πεποιημένῃ λεπτῇ τοῦ στόματος ἄκρου, καὶ ἐπισύρουσι διὰ τῆς θαλάττης τὸν ἰχθὺν ζῶντα· ἴσασι δὲ εὐνάς τε αὐτῶν καὶ διατριβάς, καὶ ὅπου συναγελάζονται. Μόλιβδος δὲ αὐτοῖς πεποίηται βαρὺς τὴν ὁλκήν, περιφερὴς τὸ σχῆμα, καὶ ἔχει μῆκος τριῶν δακτύλων, καὶ διείληπται ἐξ ἄκρων σχοίνῳ, καὶ ἐπισύρεται τὸν τεθηραμένον. Καὶ κύρτον τις τῶν ἐν τῇ πορθμίδι παραρτήσας ἐπάγεται εὐρὺν τὸ στόμα, καὶ ἐς τὸν ἑαλωκότα τέτραπται σκάρον ὁ κύρτος· βαρεῖται δὲ ἡσυχῇ οὗτος λίθῳ μεμετρημένῳ. Οὐκοῦν οἱ ἄῤῥενες, ὥσπερ οὖν νύμφην ὡρικὴν νεανίαι θεασάμενοι, οἰστροῦνταί τε καὶ μεταθέουσιν, καὶ ἐπείγονται φθάσαι ἄλλος ἄλλον, καὶ γενέσθαι πλησίον, καὶ παραψαῦσαι, ὥσπερ οὖν δυσέρωτες ἄνθρωποι φίλημα ἢ κνίσμα θηρώμενοι, ἤ τι ἄλλο κλέμμα ἐρωτικόν. Ὁ τοίνυν ἄγων τὸν θῆλυν ἡσυχῇ καὶ πεφεισμένως, λοχῶν τε καὶ ἐπιβουλεύων, εὐθὺ τοῦ κύρτου σὺν τῇ ἐρωμένῃ, φαίης ἄν, τοὺς ἐραστὰς ἄγει. Γενομένων δὲ ὁμοῦ τῷ κύρτῳ, τὸν μὲν μόλιβδον μεθῆκεν ὁ θηρατὴς εἰς τὸ εἴσω· ὁ δὲ ἄρα ἐμπίπτων σὺν τῇ ὁρμιᾷ κατασπᾷ καὶ τὸν θῆλυν· οὐκοῦν συνεισρεύσαντες ἑαλώκασι, καὶ διδόασι δίκην ὁρμῆς ἀφροδισίου ταύτην οἱ σκάροι.

ponunt, ut comprehensæ feminæ summum os ad tenuem funiculum ex sparto confectum alligent, eamque vivam per mare trahant, ubi eorum sedes et cubilia esse, et in quem locum congregentur norunt. Conficiunt etiam grave plumbum figura rotundum, longitudine trium digitorum, quo ex chordis appenso, trahitur scarus femina captiva. Aliquis eorum nassæ in piscatorio navigio accommodatæ os late diducit, datque operam, ut nassa in scarum captum convertatur; eaque sensim demittitur, lapide ad certam mensuram facto. Mares vero, non aliter quam homines, ad conspectam maturam virginem libidinis furore feruntur, circumque eam concursantes, alius alium prævertere, eique appropinquare et contingere student; ut solent juvenes vehementer amantes, aut osculum, aut vellicationem, aut aliud quodpiam furtum amatorium captantes. Qui deducit feminam sensim et pedetentim, insidiis collocatis, recta ad nassam cum amata diceres ducere amantes. Quum proxime ad nassam hi accesserunt, plumbum in interiorem partem a piscatore traductum, et linea decidens, feminam in nassam detrahit; quo simul irruentes mares capiuntur, ac pœnam dant scari ejusmodi furentis libidinis.

III. De capitonibus.

Ὁ ἰχθὺς ὁ κέφαλος τῶν ἐν τοῖς ἕλεσι βιούντων ἐστί, καὶ πεπίστευται τῆς γαστρὸς κρατεῖν, καὶ διαιτᾶσθαι πάνυ σωφρόνως. Ζώῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐπιτίθεται, ἀλλὰ πρὸς πάντας τοὺς ἰχθῦς ἔνσπονδος εἶναι πέφυκεν· ὅτῳ δ' ἂν ἐντύχῃ κειμένῳ, τοῦτό οἱ δεῖπνόν ἐστιν. Οὐ πρότερον δὲ αὐτοῦ προσάπτεται, πρὶν ἢ τῇ οὐρᾷ κινῆσαι· καὶ ἀτρεμοῦντος μὲν ἔχει τὴν ἄγραν, κινηθέντος δὲ ἀνεχώρησεν.

Capito e piscium genere est, qui in paludibus degunt; et continentissimus ac in victu temperantissimus esse creditur. Etenim nullum animantem invadit, sed cum omnibus pacem servare solet. Si vero in quempiam jacentem inciderit, hunc in suum prandium convertit; non prius tamen eum attingit, quam cauda moverit: tum si immotus maneat, hunc prædam sibi facit; si vero moveatur, discedit.

IV. De anthia et scaro.

Τιμωροῦσιν ἀλλήλοις ὡς ἄνθρωποι πιστοὶ καὶ συστρατιῶται δίκαιοι οἱ ἰχθύες, οὕσπερ οὖν ἀνθίας οἱ τῆς θήρας ἐπιστήμονες τῆς θαλαττίας φιλοῦσιν ὀνομάζειν, ὄντας τὰ ἤθη πελαγίους. Τούτων γοῦν ἕκαστοι, ὅταν νοήσωσι τεθηρᾶσθαι τὸν σύννομον, προσνέουσιν ὤκιστα· εἶτα ἐς αὐτὸν τὰ νῶτα ἀπερείδουσιν, καὶ ἐμπίπτοντες καὶ ὠθούμενοι τῇ δυνάμει κωλύουσιν ἕλκεσθαι.

Καὶ οἱ σκάροι δὲ εἰς τὴν οἰκείαν ἀγέλην εἰσὶν ἀγαθοὶ τιμωροί· προΐασι γοῦν, καὶ τὴν ὁρμιὰν ἀποτραγεῖν σπεύδουσιν, ἵνα σώσωσι τὸν ᾑρημένον· καὶ πολλάκις μὲν ἀποκόψαντες ἔσωσαν καὶ ἀφῆκαν ἐλεύθερον, καὶ οὐκ αἰτοῦσι ζωάγρια· πολλάκις δὲ οὐκ ἔτυχον, ἀλλὰ ἥμαρτον μέν, τὸ δ' οὖν ἑαυτῶν πεποιήκασιν εὖ μάλα προθύμως. Ἤδη δὲ καὶ εἰς τὸν κύρτον τὸν σκάρον ἐμπεσεῖν φασιν, καὶ τὸ οὐραῖον μέρος ἐκβαλεῖν, τοὺς δὲ ἀθηράτους καὶ περινέοντας ἐνδακεῖν, καὶ ἐς τὸ ἔξω τὸν ἑταῖρον προαγαγεῖν. Εἰ δὲ ἐξίοι κατὰ τὸ στόμα, τῶν τις ἔξω τὴν οὐρὰν παρώρεξεν, ὁ δὲ περιχανὼν ἠκολούθησεν. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα δρῶσιν, ὦ ἄνθρωποι, φιλεῖν οὐ μαθόντες, ἀλλὰ πεφυκότες.

Ut homines fidi et commilitones veri, perinde pisces sibi invicem opem ferunt, quos anthias venationis maritimæ periti nominare solent; sunt autem pelagii. Ex his quilibet, quum noverit convictorem socium captum esse, celerrime adnare festinat, ac dorsi sui nixu ad eum inhæreseit, incursu impulsuque pro viribus prohibet captivum abduci.

Scari etiam gregales suos optime vindicant, ac adeuntes lineam dentibus conficere conantur, ut captum servent; et sæpe lineam concidentes eum liberaverunt, neque ob id petunt redemptionis præmia: sæpe vero non assequuntur socii liberationem, sed spe sua frustrantur; tametsi id, quod suum erat, promptissime præstiterunt. Jam vero in nassam quum inciderit scarus, dicunt eum posteriorem partem suam de nassa exserere; reliquos vero, qui non sunt capti, circumnatantes eum morsu corripere, et foras socium proferre. Si vero in caput exierit, ipsorum quispiam, qui foris est, caudam ei porrigit; ille comprehensa cauda sequitur. Hæc illi quidem faciunt more hominum, amicitiam non docti, sed ad eam colendam nati.

V. De trocta pisce.

Ὁ ἰχθὺς ὁ τρώκτης, τούτου μὲν κατηγορεῖ τὴν φύσιν καὶ τὸ ὄνομα, ἤδη δὲ καὶ τὸ στόμα· ὀδόντες δὲ αὐτῷ συνεχεῖς τε ἐμπεφύκασι καὶ πολλοί, καὶ πᾶν τὸ ἐμπεσὸν διατεμεῖν εὖ μάλα καρτεροί. Οὐκοῦν ἁλοὺς ἀγκίστρῳ μόνος ἰχθύων ἐς τὸ ἔμπαλιν ἑαυτὸν οὐκ ἐπανάγει, ἀλλὰ ὠθεῖται, τὴν ὁρμιὰν ἀποθερίσαι διψῶν. Οἱ δὲ ἁλιεῖς σοφίζονται τὰ ἐναντία· τὰς γάρ τοι τῶν ἀγκίστρων λαβὰς χαλκεύονται μακράς· ὁ δέ, καὶ γάρ πως ἐστὶ καὶ ἁλτικός, καὶ ὑπὲρ ταύτας ἀνέθορε πολλάκις, καὶ τὴν τρίχα τὴν ἄγουσαν τεμών, ἐς ἤθη τὰ τῶν ἰχθύων αὖθις ἀπονήχεται. Οὗτός τοι καὶ τὴν ἀγέλην τὴν σύννομον παραλαβών, σὺν αὐτοῖς ἐκείνοις χωρεῖ καὶ τοῖς δελφῖσιν ὁμόσε· καὶ ἕνα ἀποκριθέντα πως περιελθόντες, εἶτα ἐπιτίθενται τῷ θηρίῳ καρτερῶς· ἴσασι γὰρ ὅτι τῶν ἐξ αὐτῶν δηγμάτων οὐ ῥαθύμως ἐπαίει. Οἱ μὲν γὰρ ἔχονται αὐτοῦ καὶ μάλα ἐγκρατῶς, ὁ δὲ ἀναπηδᾷ, καὶ κυβιστῶν δῆλός ἐστι, καὶ ὡς ὑπὸ τῆς ὀδύνης στρεβλοῦται διελέγχεται· ἀπρὶξ γὰρ ἐμφύντες συνεξαίρονται πηδῶντος. Καὶ ὁ μὲν ἀποσείσασθαι καὶ ἀποκροῦσαι σπεύδει αὐτούς, οἱ δὲ οὐκ ἀνιᾶσιν, ἀλλὰ ἐσθίουσι ζῶντα. Εἶτα μέντοι ὅ τι ἂν ἕκαστος μέρος ἐκτράγῃ, τοῦτο ἔχων ἀπαλλάττεται· καὶ ὁ δελφὶς ἀσμένως ἀπονήχεται, δαιτυμόνας, ὡς ἂν εἴποις, ἀκλήτους ἑστιάσας σὺν τῇ ἑαυτοῦ ὀδύνῃ ἐκείνους.

Piscis trocta, cujus naturam nomen et os declarant, dentes habet frequentes et continentes, quibus quicquid inciderit perfringere potest. Hamo captus solus ex piscibus non se ab hamo retrahit, sed impellit sese in ferrum, chordam abrodere cupiens. Piscatores contra astu utuntur; longas enim hamorum ansas fabricantur: ille vero, quoniam quodam modo valet saltu, ansas sæpe transilit, ac linea qua agitur concisa, ad piscium domicilia revertitur. Hic etiam, sui generis grege coacto, delphinos invadit; et ii quidem, si quem segregatum circumvenire possint, fortiter invadunt: plane enim sciunt delphinum suis morsibus verberari aspere solere. Itaque troctæ ei acerrime instant; delphinus contra resilit, subsilit, atque indicat ut ex dolore torqueatur: idcirco tenaciter urgent, simulque ad saltum delphini tolluntur. Hic eos repellere conatur; illi vero nihil remittentes, vivum lacerant. Postea vero quam pro se quisque aliquam partem mordicus abripuerit, discedit; delphinus vero libenter enatat, quum convivas, ut ita dicam, non invitatos cum suo dolore excepit.

VI. De brutorum in homines amore.

Γλαύκης ἀκούω τῆς κιθαρῳδοῦ ἐρασθῆναι κύνα· οἱ δὲ οὐ κύνα, ἀλλὰ κριόν· ἄλλοι δέ, χῆνα. Καὶ ἐν Σόλοις δὲ τοῖς Κιλικίοις παιδός, ᾧ ὄνομα ἦν Ξενοφῶν, κύων ἠράσθη· καὶ ἄλλου δὲ ὡραίου μειρακίου ἐν Σπάρτῃ κολοιὸς ἐπὶ τῷ εἴδει ἐνόσησεν.

Glaucam citharœdam a cane amatam fuisse audio; alii dicunt, non a cane, sed ariete; alii ab ansere. Atque apud Solos Ciliciæ civitatem puerum, cui nomen erat Xenophon, canis amavit; aliumque adolescentem Spartæ ob speciem graculus deperibat.

VII. De thoe.

Λέγουσι τὸν θῶα τὸ ζῷον φιλανθρωπότατον εἶναι· καὶ ὅταν μέν που περιτύχῃ ἀνθρώπῳ, ἐκτρέπεται αὐτόν, οἷον αἰδούμενος, ὅταν δὲ ἀδικούμενον θεάσηται ὑπ' ἄλλου θηρίου, τὸ τηνικαῦτα ἐπαμύνει αὐτῷ.

Thoa dicunt esse animal homini amicissimum; et si forte in hominem inciderit, revereri ac velut observanter suscipere; quum vero ab alia fera ipsum infestari viderit, statim ei succurrere.

VIII. De canibus Niciæ.

Νικίας δέ τις τῶν κυνηγετούντων ἀπροόπτως φερόμενος εἰς ἀνθρακευτῶν κάμινον κατηνέχθη, οἱ δὲ κύνες οἱ σὺν αὐτῷ τοῦτο ἰδόντες οὐκ ἀπέστησαν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρῶτα κνυζώμενοι περὶ τὴν κάμινον καὶ ὠρυόμενοι διέτριβον, τὰ δὲ τελευταῖα μονονουχὶ τοὺς παριόντας ἠρέμα καὶ πεφεισμένως κατὰ τῶν ἱματίων δάκνοντες, εἶτα εἷλκον ἐπὶ τὸ πάθος, οἷον ἐπικούρους τῷ δεσπότῃ παρακαλοῦντες τοὺς ἀνθρώπους οἱ κύνες. Καὶ γοῦν εἷς ὁρῶν τὸ γιγνόμενον, ὑπώπτευσε τὸ συμβάν, καὶ ἠκολούθησε, καὶ εὗρε τὸν Νικίαν ἐν τῇ καμίνῳ καταφλεχθέντα, ἐκ τῶν λειψάνων συμβαλὼν τὸ γενόμενον.

Nicias quispiam ex venatoribus quum de improviso in carbonariam fornacem lapsus fuisset, canes, qui cum eo erant, hoc intuentes non illinc discesserunt; sed primo circa caminum ingemiscentes et ululantes commorabantur; tandem prætereuntes leviter et sensim morsu vestium attrahebant ad id quod accidisset, tanquam auxiliatores domino suo implorantes homines. Unus igitur videns hoc idem, suspicatus est id quod acciderat, et secutus est canes, invenitque Niciam in fornace deflagratum, rei conjectura ex reliquiis facta.

IX. De fuco.

Ὁ κηφὴν ὁ ἐν μελίτταις γεννώμενος μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τοῖς ἀνθρηνίοις κατακέκρυπται, νύκτωρ δέ,

Fucus, qui inter apes nascitur, de die in mellarias cellas abditus manet; nocte vero, quum apes dormire observare-

ἡνίκα ἂν παραφυλάξῃ καθευδούσας τὰς μελίττας, ἐπιφοιτᾷ τοῖς ἔργοις αὐτῶν καὶ λυμαίνεται τοῖς σίμβλοις. Τοῦτο ἐκεῖναι καταμαθοῦσαι, αἱ μὲν πλεῖσται τῶν μελισσῶν καθεύδουσιν ἅτε πεπονηκυῖαι, ὀλίγαι δὲ αὐτῶν ἐλλοχῶσιν. Εἶτα ὅταν ἕλωσι τὸν φῶρα, παίουσιν αὐτὸν πεφεισμένως καὶ ἐξωθοῦσι τοῖς πτεροῖς, καὶ ἐκβάλλουσι φυγάδα εἶναι. Ὁ δὲ οὐδ' οὕτω πεπαίδευται· πέφυκε γὰρ καὶ ἀργὸς καὶ λίχνος, δύο κακώ· ἔξω τοίνυν τῶν κηρίων ἑαυτὸν ἀποκρύπτει· εἶτα ὅταν ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξορμήσωσιν αἱ μέλιτται, ὁ δὲ ὠσάμενος ἔσω τὸ ἑαυτοῦ δρᾷ, ἐμφορούμενος καὶ κεραΐζων ἐκεῖνος τὸν θησαυρὸν τῶν μελιττῶν τὸν γλυκύν. Καὶ ἐκεῖναι ἐκ τῆς νομῆς ὑποστρέψασαι, ὅταν αὐτῷ περιτύχωσιν, ἐνταῦθα μὲν οὐκέτι πεφεισμένως αὐτὸν παίουσιν, οὐδ' ὅσον εἰς φυγὴν τρέψαι, ἀλλὰ εὖ μάλα τοῖς κέντροις βιαίως ἐμπεσοῦσαι διαλοῶσι τὸν λῃστήν· καὶ οὐ μεμπτὴν ὑπομείνας τὴν τιμωρίαν, ὑπὲρ τῆς γαστριμαργίας καὶ ἀδηφαγίας τῇ ψυχῇ ἔτισεν. Μελισσουργοὶ λέγουσι ταῦτα, καὶ ἐμὲ πείθουσιν.

rit, eorum opera invadit, vastatque alveos. Hoc illæ quum intelligant, plurimæ quidem earum dormiunt, nempe defessæ, paucæ vero excubant. Quum vero ceperint furem, verberant eum modice et leniter, expelluntque alis, et in exsilium projiciunt. Iste vero non ob id corrigitur, sua enim natura et piger et vorax est; quibus duobus malis præditus extra favos se abdit : ut vero ad pastionem apes profectæ sunt, ille rursus opus invadens, quod suum est, facit; confercit se melle, et depopulatur thesauros dulces apum. Eæ ex pastione redeuntes, quum in eum inciderint, non amplius leniter verberant, neque tanquam essent in exsilium eum ejecturæ, sed aspere aculeis invadentes, percutiunt latronem; qui jam non amplius mulctatur increpationibus, sed voracitatis et gulæ nimiæ pœnas vita persolvit. Apiarii hæc dicunt, ac mihi persuadent.

X. Apum munera.

Εἰσὶ δέ τινες καὶ ἐν ταῖς μελίτταις ἀργοὶ μέλιτται, οὐ μὴν κηφηνώδεις τὸν τρόπον· οὐ γὰρ λυμαίνονται τοῖς κηρίοις, οὐδ' ἐπιβουλεύουσι τῷ μέλιτι αὗται, ἀλλὰ τρέφονται μὲν ἐκ τῶν ἀνθέων καὶ αὗται πετόμεναι, καὶ σύννομοι ταῖς ἄλλαις οὖσαι. Εἰ δὲ καί εἰσιν ἄτεχνοι περὶ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν κομιδὴν τὴν τοῦ μέλιτος, ἀλλὰ γοῦν οὐκ εἰσὶν ἄπρακτοι πάντῃ. Αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ὕδωρ τῷ βασιλεῖ κομίζουσι καὶ ταῖς πρεσβυτέραις δέ· αἵπερ οὖν αἱ πρεσβύτεραι, καὶ αὗται τῷ βασιλεῖ παραμένουσι, καὶ ἐς τὴν δορυφορίαν ἀπεκρίθησαν τὴν αὐτοῦ· ἕτεραι δὲ αὐτῶν τῶν ἀτέχνων ἔχουσιν ἐκεῖνο ἔργον, τὰς ἀποθνησκούσας τῶν μελιττῶν ἔξω φέρουσι· δεῖ γὰρ αὐταῖς καθαρὰ εἶναι τὰ κηρία, καὶ οὐκ ἀνέχονται νεκρὰν εἴσω μέλιτταν· ἀλλὰ καὶ νύκτωρ φρουροῦσιν, ὥσπερ οὖν πόλιν μικρὰν φυλάττουσαι τὴν τῶν κηρίων οἰκοδομίαν ἐκεῖναί γε.

Ex apibus quædam sunt inertes, non tamen moribus fuci sunt : neque melli insidiantur; sed ex floribus aluntur etiam ipsæ, et cum aliis avolant et compascuntur. Quamvis autem mellis conficiendi et condendi industria careant, non tamen prorsus otiosæ sunt. Earum enim quædam aquam regi et apibus vetulis apportant; nam seniores apud regem, ad ejus stipationem selectæ, permanent. Aliæ vero hoc munere funguntur, ut mortuas ex alveo efferant; mundos enim et puros favos eis esse oportet : itaque mortuam apem intra alveos favorum esse non patiuntur. Aliæ vero ex his nocte excubant, et favorum substructiones non secus ac parvam urbem vigiliis asservant.

XI. Apum ætates et divinatio.

Μελιττῶν δὲ ἡλικίαν διαγνοίη τις ἂν τὸν τρόπον τοῦτον. Αἱ μὲν αὐτοετεῖς στιλπναί τέ εἰσιν, καὶ ἐοίκασιν ἐλαίῳ τὴν χροιάν· αἱ δὲ πρεσβύτεραι τραχεῖαι καὶ ἰδεῖν καὶ ἅψασθαι γίνονται, ῥυσαὶ δὲ ὁρῶνται διὰ τὸ γῆρας· ἐμπειρότεραι δέ εἰσιν αὗται καὶ τεχνικώτεραι, παιδεύσαντος αὐτὰς τὴν ἐπὶ τῷ μέλιτι σοφίαν τοῦ χρόνου. Ἔχουσι δὲ καὶ μαντικῶς, ὥστε καὶ ὑετῶν καὶ κρύους ἐπιδημίαν προμαθεῖν· καὶ ὅταν τούτων τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ἔσεσθαι συμβάλωσιν, οὐκ ἐπὶ μήκιστον ἐκτείνουσι τὴν πτῆσιν [ἐκ τῆς νομῆς], ἀλλὰ περιποτῶνται τοῖς σμήνεσι, καὶ οἱονεὶ περιθυροῦσιν. Ἐκ δὴ τούτων οἱ μελιττουργοὶ οἰωνισάμενοι προλέγουσι τοῖς γεωργοῖς τὴν μέλλουσαν ἐπιδημίαν τοῦ χειμῶνος. Δεδοίκασι δὲ ἄρα οὐ τοσοῦτον τὸ κρύος αἱ μέλιτται, ὅσον τὸν ὄμβρον τὸν πολὺν καὶ τὸν νιφετόν. Ἐναντίαι δὲ πολλάκις τοῦ πνεύματος πέτονται, καὶ βραχεῖαν λίθον ἐν τοῖς

Apum quispiam ætatem ad hunc modum dignoscere poterit. Quæ annum non excesserunt, nitescunt, oleique similitudinem et speciem gerunt. Vetulæ vero et adspectu et tactu horridulæ evadunt, atque ex ætate affecta rugis plenæ videntur; eæ tamen experientia et industria præcellentiores sunt, ex longitudine nimirum temporis ad mellis conficiendi scientiam eruditæ. Eædemque tanta divinitate præstant, ut et pluvias et frigora futura præsentiant; et quando horum alterum, vel utrumque impendere conjecturis assequuntur, non longissime ab alveo volatu procedunt, sed circum apiaria volantes veluti foribus incubant. Ex his rebus alveorum custodes futura augurati, agricolis turbulentæ tempestatis adventum prædicunt. Longe autem minus frigoris, quam nimiæ pluviæ aut nivis timentes sunt. Sæpe vero vento adversæ volant, lapillum

ποσὶ κομίζουσι, καὶ τοσαύτην ὅσην εὔφορον αὐταῖς πετομέναις εἶναι, καὶ τρόπον τινὰ τοῦτο ἕρμα ἑαυταῖς ἐπιτεχνῶνται πρὸς τὸν ἐμπίπτοντα ἄνεμον, τά τε ἄλλα, καὶ ἵνα μὴ παρατρέψῃ τῆς ὁδοῦ ἡ αὔρα αὐτάς.

pedibus portantes, quantulus inter volandum commode gestari possit; itaque in hunc modum contra ventorum incursiones et afflatus auræ, ne ex itinere deducantur, ejusmodi firmamentum ac robur machinantur.

XII. — De capitone oxyrhyncho.

Ἔρωτος δὲ ἰσχὺν καὶ ἰχθύων γένη πολλὰ ἔγνω, τοῦ τοσούτου θεοῦ μηδὲ τοὺς ἐν τῷ βυθῷ καὶ κάτω τῆς θαλάσσης ὑπεριδόντος καὶ ἀτιμάσαντος. Λατρεύει γοῦν τῷδε τῷ δαίμονι καὶ κέφαλος, ἀλλ' οὐ πᾶς, ἐκεῖνος δὲ ὅνπερ οὖν ἀπὸ τοῦ ὀξέος προσώπου καλοῦσιν οἱ γένη τε καὶ διαφορὰς ἰχθύων κατεγνωκότες. Ἁλίσκονται δέ, ὡς ἀκούω, περὶ τὸν κόλπον τὸν Ἀχαϊκὸν πολλοί. Καὶ τῆς μὲν κατ' αὐτοὺς ἁλώσεως διαφορότης ἐστί· μάλιστα δὲ αὐτῶν τὸ λυττῶδες τὸ ἐς τὰ ἀφροδίσια κατηγορεῖ ἥδε ἡ ἄγρα. Θηράσας ἀνὴρ ἁλιεὺς θῆλυν ἐκ τῶνδε κέφαλον, καὶ ἐκδήσας καλάμῳ μακρῷ ἢ σπάρτῳ, καὶ τούτῳ μακρῷ, κατὰ τῆς ἠόνος ἡσυχῇ βαδίζων, παρανηχόμενον τὸν ἰχθὺν καὶ σπαίροντα ἐπισύρει· κατ' ἴχνια δὲ αὐτοῦ τις ἕπεται φέρων δίκτυον, καὶ τὸ μέλλον ὅπῃ τε καὶ ὅπως ἀπαντήσεται φυλάττει φιλοπόνως ὁ δικτυεὺς οὗτος. Οὐκοῦν ἡ μὲν ἄγεται, ὁπόσοι δὲ ἂν ἴδωσι τῶν ἀῤῥένων, οἷα δήπου νεανίαι ἀκόλαστοι μείρακος παραθεούσης εὖ μάλα ὡρικῆς ἐποφθαλμιάσαντες, ἵενται κατὰ τὴν νῆξιν οἰστρούμενοι. Ὁ τοίνυν τὸ δίκτυον ἔχων ῥίπτει τὸν βόλον, καὶ πολλάκις ἰχθύων εὐερμίᾳ περιτυγχάνει τῇ τῆς ἐπιθυμίας ὁρμῇ προσερχομένων. Δεῖ δὲ τῷ πρώτῳ θηρατῇ τὴν αἱρεθεῖσαν ὡραίαν τε εἶναι καὶ εὖ ἥκουσαν σαρκῶν, ἵνα καὶ πλείους ἐπ' αὐτὴν ὁρμήσωσιν, τὸ τῆς ὥρας ἐφολκὸν δέλεαρ λαβόντες. Εἰ δὲ ἄσαρκος εἴη, οἱ πολλοὶ ὑπερφρονήσαντες ᾤχοντο ἀπιόντες. Ὅστις δὲ αὐτῶν ἐστι δύσερως, οὐκ ἀπαλλάττεται, οὐ τῇ ὥρᾳ, μὰ Δία, ἀλλὰ τῷ τῆς μίξεως πόθῳ δεδουλωμένος.

Vim et numen multa genera piscium noverunt Cupidinis, ne hos quidem, qui in summa maris altitudine degunt, contemnentis. Etenim capito divinum hujus numen colit atque veneratur; non tamen omnis capito, sed ille, quem a faciei acumine denominant qui piscium genera et differentias noverunt. In sinu Achaico multi, quantum audio, capiuntur, idque variis modis. Maxime vero eorum in re venerea libidinis furorem captura testatur hujusmodi. Cum ex capitonibus feminam piscator ceperit, alligaveritque aut longa arundine, aut fune etiam longo, in litore pedetentim ingrediens adnatantem piscem et salientem pertrahit. Per ejus vestigia alius subsequens retia fert, observans quam diligentissime, qua et quomodo sit eventura piscatio. Itaque agitur femina; mares vero, qui hoc viderint, veluti adolescentes libidinosi formosæ puellæ prætereunti cupidos oculos adjicientes, in eam feruntur, libidinis furore agitati. Ille autem, qui retia tenet, ea dejicit; et sæpe quidem piscium veneris appetitione accedentium magnam copiam nanciscitur. Incumbit autem priori piscatori hæc cura, ut femina captiva formosa sit et bene corpulenta, ut plures ad eam accedant pulchritudinis illecebra tanquam esca illecti. Nam si macilenta sit, multi ea spreta discedunt; quicunque tamen horum est vehementi amore ductus, non discedit, mehercle non formæ, sed coitus desiderio detentus.

XIII. — De castitate Ætnæi piscis.

Ἦσαν δὲ ἄρα καὶ σωφρονεῖν ἰχθύες ἀγαθοί. Ὁ γοῦν αἰτναῖος οὕτω λεγόμενος, ἐπὰν τῇ ἑαυτοῦ συννόμῳ οἱονεὶ γαμετῇ τινι συνδυασθεὶς κληρώσηται τὸ λέχος, ἄλλης οὐχ ἅπτεται, καὶ οὐ δεῖται συμβολαίων εἰς πίστιν, οὐ προικός, οὐδὲ μὴν δέδοικε κακώσεως δίκην ὁ αἰτναῖος, οὐδὲ αἰδεῖται Σόλωνα. Ὦ νόμοι γενναῖοι καὶ πολύσεμνοι, οἷς ἀκόλαστοι ἄνθρωποι οὐκ αἰδοῦνται μὴ πείθεσθαι!

Sunt et castitate præstantes pisces. Ætnæus enim appellatus, posteaquam cum pari suo tanquam cum uxore quadam conjunctus, eam sortitus est, aliam non attingit; neque ad fidem tuendam tabulis ullis ei opus est, nec dote; neque malæ tractationis pœnam timet, neque Solonem veretur. O nobiles leges et multum reverendæ, quibus libidinosi homines non parere nihil verentur!

XIV. — De merula marina.

Κοσσύφῳ δὲ τῷ θαλαττίῳ ἤθη τε καὶ διατριβαὶ αἱ πέτραι, καὶ αἱ σηραγγώδεις ὑποδρομαί. Γαμοῦσι δὲ οὗτοι ἕκαστος πολλάς, καὶ τῶν ὀπῶν οἱονεὶ θαλάμων νύμφαις ἀφίστανται. Καὶ τοῦτο μὲν τὸ τοῦ γάμου θρυπτικὸν καὶ τὸ εἰς πολλὰς ἔχειν τὴν ὁρμὴν νενεμημένην, φαίης ἂν εἶναι τρυφώντων εἰς εὐνὴν βαρβάρων, καί, ὡς ἂν εἴποις σὺν παιδιᾷ σπουδάσας, βίον Μηδικόν τε καὶ Περσικόν. Ἔστι δὲ ἰχθύων ζηλοτυπώτατος, καὶ ἄλλως μὲν οὖν, οὐχ ἥκιστα δὲ ὅταν αἱ νύμφαι

Merulæ marinæ domicilia et sedes sunt petræ et cavernosa receptacula. Mares autem singuli cum multis feminis complexu venereo junguntur, iique cavernis, quæ tanquam cubilia novarum nuptarum sunt, absistunt. Quod ego genus matrimonii, luxuriosum, multarumque esse studiosum, delicatorum ad rem veneream dicerem esse barbarorum, et, ut joco aliquis de re seria dixerit, Medicam aut Persicam vitam. Omnium autem piscium est maxime zelotypus in hoc genere mas cum semper alias, tum maxime cum ejus uxores pariunt. Liceat autem mihi

τίκτωσιν αὐτῷ. Εἰ δὲ λαμυρώτερον ταῦτα τῇ κράσει τῶν ὀνομάτων εἴρηται, δίδωσιν ἡμῖν τὰ ἐκ τῆς φύσεως πραττόμενα τὴν τῶν τοιούτων ἐξουσίαν. Αἱ μὲν γὰρ ὠδίνων ἤδη πειρώμεναι ἠρεμοῦσί τε καὶ ἔνδον μένουσιν, ὁ δὲ ἄῤῥην, οἷα δήπου γαμέτης, περιθυρῶν τὰς ἐπιβουλὰς φυλάττει τὰς ἔξωθεν, φόβῳ τῶν βρεφῶν. Ἔοικε γὰρ καὶ τὰ μήπω γενόμενα φιλεῖν, καὶ δέει πατρικῷ ἁλισκόμενος ἐντεῦθεν ὀῤῥωδεῖν ἤδη, καὶ διημερεύει μὲν ἐπὶ τῇ φρουρᾷ πάντων ἄγευστος, καὶ ἡ φροντὶς αὐτὸν τρέφει· δείλης δὲ ὀψίας γενομένης ἀφεῖται τῆς ἀνάγκης τῆσδε, καὶ μαστεύει τροφήν, καὶ οὐκ ἀτυχεῖ αὐτῆς. Καὶ ἑκάστη δὲ ἄρα εὑρίσκει τῶν ἔνδον, εἴτε ἐπ' ὠδῖσιν εἴη, εἴτε ἤδη λεχώ, φυκία πολλὰ τῶν ἐν ταῖς ὀπαῖς καὶ περὶ τὰς πέτρας, ἅ οἱ δεῖπνόν ἐστιν.

vocabulis uti hujusmodi, in quibus forte aliquis ceu temerarium me reprehendat, quæ ipsa videtur concessisse natura, cum rerum etiam ipsarum secundum illam exempla exstent. Cum igitur parturiendi doloribus eæ tenentur, domi quiescunt; mas autem, tanquam maritus, foribus incubans cavet, ne extrinsecus insidiæ inferantur, metu parvulorum. Videtur is nondum genitos amare, metuque paterno motus, his timere, et totos dies in eorum custodia permanet, nihil gustans, atque cura ipsum alit. Sub crepusculum vespertinum tandem intermittit hanc custodiendi necessitatem, cibumque exquirit, neque eo destituitur. Singulæ vero conjugum, quæ sunt intus, sive sint in partus doloribus, sive jam enixæ cubent, algas copiose in cavernis et circum petras provenientes, quibus vescuntur, reperiunt.

XV. Item de merula marina.

Ἐπιβουλεύων κοσσύφου θήρᾳ δεινὸς ἁλιεύς, ἐφαρμόσας ἀγκίστρῳ μόλιβδον βαρὺν καὶ ἐνείρας τῷ ἀγκίστρῳ καρίδα μεγάλην, καθίησι τὸ δέλεαρ· καὶ ὁ μὲν ὑποκινεῖ τὴν ὁρμιάν, ἐγείρων τε καὶ θήγων ἐς τὴν τροφὴν τὸ θήραμα, ἡ καρὶς δὲ κινουμένη, εἶτα μέντοι δόξαν τινὰ ἀποστέλλει μελλούσης εἰς τὰς ὀπὰς τὰς τοῦ κοσσύφου παριέναι. Τῷ δὲ ἄρα τοῦτο ἔχθιστον· καὶ διὰ ταῦτα αἰσθανόμενος, ὡς ἔχει τοῦ θυμοῦ, ἵεται νομίζων ἐχθράν· οὐ γάρ οἱ μέλει τῆς γαστρὸς τηνικαῦτα· καὶ συνθλάσας αὐτὴν ἀπαλλάττεται, προτιμότερον τροφῆς καὶ πρεσβύτερον τὸ μὴ κατακοιμίσαι τὴν φυλακὴν πεπιστευκὼς εἶναι. Τῶν δὲ ἄλλων ὅταν τι μέλλῃ τῶν προσπιπτόντων ἐσθίειν, ὑποθλάσας, εἶτα εἴασε κεῖσθαι· καὶ ἰδὼν τεθνηκὸς, ὅτε μὴ σπαίρει, ἐξ αὐτῶν τρώγει ἤδη. Οἱ δὲ θήλεις κόσσυφοι, ἕως μὲν ἄῤῥενα ὁρῶσι προασπίζοντα, ὡς ἂν εἴποις, μένουσιν ἔνδον, καὶ τὸ τῆς οἰκουρίας φυλάττουσι σχῆμα, ὅταν δὲ ἀφανισθῇ, ἀλύουσιν αἵδε, προάγει τε αὐτὰς καὶ ἐξάγει ἡ ἀθυμία, καὶ ἐνταῦθα ἑαλώκασι. Τί πρὸς ταῦτα οἱ ποιταὶ λέγουσιν οἱ τήν τε Εὐάδνην ἡμῖν τὴν Ἴφιδος καὶ τὴν Ἄλκηστιν τὴν Πελίου παῖδα ἐνδόξως θρηνοῦντες;

Peritus piscator, cum insidias merulæ pisci molitur, hamum plumbo degravatum et squilla magna implicatum dejicit; et mox submovet lineam, excitans et exacuens piscem in prædam. Squilla vero mota speciem quandam sui præbet ingressuræ in cavernas merulæ, quod quidem hæc maximopere odit. Quamobrem cum id fieri sentit, quanto cum impetu potest, invadit, existimans eam hostem esse (non enim tum cibus curæ illi est), cumque squillam dentibus compresserit, discedit, cibo præstabiliorem et antiquiorem curam vigilandi ducens. Cum porro quiddam ex aliis rebus obviis comesura est, primo tentat et premit, deinde jacere sinit; vidensque hoc idem non palpitare, et jam mortuum esse, comedit. Feminæ vero, quamdiu marem vident propugnantem, domi manent, et speciem tuendæ familiæ servant; cum vero ille periit, mœrent feminæ, easque ex sedibus suis producit tristitia; tumque capiuntur. Quid ad hæc poetæ dicunt, Evadnen Iphidis filiam et Alcestin Peliæ dudum nobis gloriose lugentes?

XVI. De glauco pisce.

Πατὴρ δὲ ἐν ἰχθύσιν ὁ γλαῦκος οἷός ἐστιν. Τὰ γεννώμενα ἐκ τῆς συννόμου παραφυλάττεται ἰσχυρῶς, ἵνα ἀνεπιβούλευτά τε καὶ ἀσινῆ ᾖ. Καὶ ἕως μὲν φαιδρὰ καὶ ἔξω δέους διανήχεται, ὁ δὲ τὴν φρουρὰν οὐκ ἀπολιμπάνει, ἀλλὰ πῇ μὲν οὐραγεῖ, πῇ δὲ οὔ, ταύτην δὲ παρανήχεται τὴν πλευρὰν ἢ ἐκείνην· ἐὰν δέ τι δείσῃ τῶν νηπίων, ὁ δὲ χανὼν εἰσεδέξατο τὸ βρέφος, καὶ συνεῖδε τὴν αἰτίαν· εἶτα, τοῦ φόβου παραδραμόντος, τὸν καταφυγόντα ἀνεμεῖ οἷον ἐδέξατο, καὶ ἐκεῖνος πάλιν νήχεται.

Glaucus piscis pater qualis est! E conjuge sua natos diligenter custodit, ne insidiis impetantur, neve pernicies ulla eis inferatur. Itaque donec læti ac sine timore natant, tamdiu ille custodire non intermittit, nunc a tergo cum eis natans, nunc vero non a tergo, sed adnatat modo ad unum eorum latus, modo ad alterum. Si quis vero ex parvulis timere cœperit, ille timore cognito, ore hiante parvulum excipit; deinde, timore prælerito, quem devoraverat, revomit qualem acceperat, isque rursus natat.

XVII. De cane marino.

Κύων δὲ θαλαττία τεκοῦσα ἔχει συννέοντα τὰ σκυλάκια ἤδη καὶ οὐκ εἰς ἀναβολάς· ἐὰν δὲ δείσῃ τι τού-

Canicula marina simul atque peperit, nulla mora interposita, suos catulos simul cum ea natantes habet. Si quis

των, εἰς τὴν μητέρα εἰσέδυ αὖθις κατὰ τὸ ἄρθρον· εἶτα, τοῦ δέους παραδραμόντος, τὸ δὲ πρόεισιν, ὥσπερ οὖν ἀνατικτόμενον αὖθις.

vero eorum timeat, ingreditur rursus per genitalia in ventrem matris; ubi timor abierit, is prodit tanquam rursus editus.

XVIII. De delphini amore erga catulos.

Θαυμάζουσιν ἄνθρωποι τὰς γυναῖκας ὡς ἄγαν φιλοτέκνους· ὁρῶ δὲ ὅτι καὶ τεθνεώτων υἱῶν ἢ θυγατέρων ἔζησαν μητέρες, καὶ τῷ χρόνῳ τοῦ πάθους εἰλήφασι λήθην, τῆς λύπης μεμαρασμένης. Δελφὶς δὲ ἄρα θῆλυς φιλοτεκνότατος ἐς τὰ ἔσχατα ζώων ἐστί. Τίκτει μὲν γὰρ δύο. Ὅταν δὲ ἁλιεὺς ἢ τρώσῃ τὸν παῖδα αὐτῆς τῇ τριαίνῃ, ἢ τῇ ἀκίδι βάλῃ — ἡ μὲν ἀκὶς τὰ ἄνω τέτρηται, καὶ ἐνῆπται σχοῖνος μακρὰ αὐτῇ, οἱ δὲ ὄγκοι εἰσδύντες ἔχονται τοῦ θηρός — καὶ ἕως μὲν ἀλγῶν ἔτι ῥώμης ὁ δελφὶς ὁ τραυματίας μετείληχεν, χαλᾷ ὁ θηρατὴς τὴν σχοῖνον, ἵνα μή ποτε ἄρα ὑπὸ τῆς βίας ἀποῤῥήξῃ αὐτήν, καὶ γένηταί οἱ δύο κακώ, ἔχων τε ἀπέλθῃ τὴν ἀκίδα ὁ δελφίς, καὶ ἀθηρίᾳ περιπέσῃ αὐτός· ὅταν δὲ αἴσθηται καμόντα, καί πως παρειμένον ἐκ τοῦ τραύματος, ἡσυχῇ παρ' αὐτὴν ἄγει τὴν ναῦν, καὶ ἔχει τὴν ἄγραν. Ἡ δὲ μήτηρ οὐκ ὀῤῥωδεῖ τὸ πραχθέν, οὐδὲ ἀναστέλλεται δείσασα, ἀλλ' ἀποῤῥήτῳ φύσει τῷ πόθῳ τοῦ παιδὸς ἕπεται· καὶ δείματα ὁπόσα ἐθέλεις εἰ ἐπάγοις, ἡ δὲ οὐκ ἐκπλήττεται, τὸν παῖδα οὐχ ὑπομένουσα ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς φόνοις ὄντα, ἀλλὰ καὶ ἐκ χειρὸς αὐτὴν πατάξαι πάρεστιν, οὕτως ὁμόσε χωρεῖ τοῖς βάλλουσιν, ὥσπερ οὖν ἀμυνομένη· καὶ ἐκ τούτων συναλίσκεται τῷ παιδί, σωθῆναι παρὸν καὶ ἀπελθεῖν αὐτήν. Εἰ δὲ ἄμφω τὰ ἔκγονα αὐτῇ παρείη, καὶ νοήσειε τετρῶσθαι τὸν ἕτερον καὶ ἄγεσθαι, ὡς προεῖπον, διώκει τὸν ὁλόκληρον καὶ ἀπελαύνει, τῇ τε οὐρᾷ ἐπισείουσα, καὶ δάκνουσα τῷ στόματι, καὶ φυσᾷ φύσημά τι, ἄσημον μέν, ᾗ δύναται, σύνθημα δὲ τῆς φυγῆς ἐνδιδοῦσα σωτήριον. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάττεται, μένει δὲ αὐτὴ ἔς τ' ἂν αἱρεθῇ, καὶ συναποθνήσκει τῷ ἑαλωκότι.

Mulierum in liberos studium magnam quidem hominum admirationem habet; verumtamen perspicio filiabus filiisve, qui e vita excesserunt, superesse matres, easque, tristitia mitigata, interjecto tempore in doloris oblivionem venire. Delphinus autem femina omnium maxime animalium eorum, quæ procreaverit, studio tenetur. Ex sese geminos parere solet. Cum autem piscator aut tridente ejus sobolem vulneravit, aut spiculo ferit (enimvero spicula ex parte superiori, ubi funis oblongus inseritur et alligatur, perforata sunt, cuspides autem uncinatæ defixæ in delphini corpore eum retinent), ille quamdiu dolens aliquod robur habet, piscator funem relaxat, ne vi abrumpatur, ejusque culpa cum ferro delphinus discedens ex captivitate evadat. Cum autem ex vulnere delphinum labori succumbere, atque aliquantum de contentione insultandi remittere piscator animadvertit, sensim ad navim subducit, prædaque potitur. Jam vero mater nec catuli sui casum perhorrescit, nec metu reprimitur, sed incredibili desiderio filium insequitur, et quod filium in media cæde versantem sibi deserendum non existimat, nullis terroribus ab insequendo deterretur, atque adeo eam cum filio venientem subsidio percutere facile est, ut collibuerit volenti cædere, adeo prope accedit; itaque una cum filio capitur, cui sese ex periculis servare et discedere integrum erat. Ac si adsint ei ambo catuli, intelligatque alterum læsum esse, atque, ut diximus, captivum abduci, integrum alterum caudæ verberatione persequitur, ac mordicus premens ablegat, atque adspirationem quandam occultam mittit, tanquam tesseram, ut fuga salutem adipiscatur. Cujus admonitu discedit ille, ipsa vero remanet, donec capiatur, atque simul cum filio capto moritur.

XIX. De bove marino.

Ὁ βοῦς ὁ θαλάττιος ἐν πηλῷ τίκτεται, καὶ ἔστιν ἐξ ὠδίνων βραχύτατος, γίνεται δὲ ἐκ τοῦ βραχίστου μέγιστος. Καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τὴν νηδὺν λευκός ἐστι, τὰ νῶτα δὲ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς πλευρὰς μέλας δεινῶς [καὶ ἄναλκίς ἐστι]· στόμα δὲ αὐτῷ ἐμπέφυκε σμικρόν, οἱ δὲ ὀδόντες, μεμυκότος οὐκ ἂν αὐτοὺς ἴδοις· ἔστι δὲ καὶ μήκιστος καὶ πλατύτατος. Σιτεῖται μὲν οὖν καὶ τῶν ἰχθύων πολλούς, μάλιστα δὲ σαρκῶν ἀνθρωπείων ἐσθίων ὑπερήδεται. Σύνοιδε δὲ αὐτῷ ὅτι ῥώμην ἥκιστός ἐστι, μόνῳ δὲ ἐπιθαῤῥεῖ τῷ μεγέθει. Καὶ διὰ τοῦτο ὅταν ἴδῃ τινὰ ἢ νηχόμενον ἢ πονούμενον ἐν ταῖς ὑδροθηρίαις, μετεωρίσας ἑαυτὸν καὶ ἐπικυρτώσας ἐπινήχεταί οἱ, καὶ ἐλλοχᾷ, βαρὺς ἄνω ἐγκείμενός τε καὶ πιέζων, καὶ ἐπαρτῶν δεῖμά τι, ὑπερπετάσας τὸ πᾶν σῶμα τῷ δειλαίῳ ὡς στέγην, ἀναδῦναί τε καὶ ἀναπνεῦσαι κωλύων αὐτόν. Οὐκοῦν ἐπισχεθέντος οἱ τοῦ πνεύματος, ὁ μέν, οἷα εἰκός, ἀποθνήσκει, ὁ δὲ ἐμπεσών, ἔχει τῆς παραμονῆς μισθὸν ὃ μάλιστα λιχνεύει δεῖπνον.

Bos marinus in limo gignitur; et licet minimus mox a partu, postea tamen maximus evadit. Partes supinæ albicant, dorso, facie, et lateribus admodum niger [et infirmus] est: os ei exiguum; dentes inclusi in conspectum non veniunt: longitudine et latitudine insignis est. In cibo cum piscibus multis vescitur, tum carnem humanam præcipue appetit. Porro cum virium suarum infirmitatis sibi sit conscius, sola corporis mole fretus est. Itaque si quem forte natantem, aut piscationi intentum viderit, adnans in altum se tollit, et incurvatus desuper se injicit, ac suo pondere deprimit terrorem immittens, et corpore toto gravis illi tecti instar superimminens, et membris omnibus suis ceu vinculis impediens, emergere hominem et respirare prohibet. Homo igitur spirandi facultate sibi erepta, ut rationi consentaneum est, moritur; bos vero, imminendi durationis mercede, prandio, quod maxime expetit, fruitur.

XX. — De cicadis.

Τὰ μὲν ἄλλα τῶν ᾠδικῶν ὀρνέων εὐστομεῖ, καὶ τῇ γλώττῃ φθέγγεται, δίκην ἀνθρώπου· οἱ δὲ τέττιγες κατὰ τὴν ἰξύν εἰσι λαλίστατοι. Καὶ σιτοῦνται μὲν τῆς δρόσου· τὰ δὲ ἐξ ἕω εἰς πλήθουσαν ἀγορὰν σιωπῶσιν· ἡλίου δὲ ὑπαρχομένου τῆς ἀκμῆς, τὸν ἐξ ἑαυτῶν μεθιᾶσι κέλαδον, φιλόπονοί τινες, ὡς ἂν εἴποις, χορευταί, ὑπὲρ κεφαλῆς καὶ τῶν παρανεμόντων καὶ τῶν ὁδῷ χρωμένων, καὶ τῶν ἀμώντων κατᾴδοντες. Καὶ τοῦτο μὲν τὸ φιλόμουσον ἔδωκε τοῖς ἄῤῥεσιν ἡ φύσις· τέττιξ δὲ θήλεια ἄφωνός ἐστι, καὶ ἔοικε σιωπᾶν δίκην νύμφης αἰδουμένης.

Ceteræ aves cantatrices ac ore valent ad cantum, moreque hominum lingua loquuntur: cicadæ non ita, sed membranulæ verberatione circa cinctum loquuntur. Rore vescuntur. A prima luce, donec impleantur hominum conventu fora, silent; vigore solis progrediente, cantare aggrediuntur; et tanquam laboriosi cantores supra caput messorum stantes, aures ipsorum, et pastorum, viatorumque demulcere student. Hoc autem cantandi studium solis maribus a natura tributum est. Cicada femina muta est, ac more sponsæ verecundæ silentium sibi convenire existimat.

XXI. De araneo.

Ὑφαντικὴν καὶ ταλασίαν τὴν θεὸν τὴν Ἐργάνην ἐπινοῆσαί φασιν ἄνθρωποι· τὴν δὲ ἀράχνην ἡ φύσις σοφὴν εἰς ἱστουργίαν ἐδημιούργησεν. Καὶ φιλοτεχνεῖ οὐ κατὰ μίμημα, οὐδὲ ἔξωθεν λαμβάνει νῆμα, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας νηδύος τοὺς μίτους ἐξάγουσα, εἶτα μέντοι τοῖς κούφοις τῶν πτηνῶν θήρατρα ἀποφαίνει, ὡς δίκτυα ἐκπεταννῦσα, καὶ δι' ὧν ἐξυφαίνει παρὰ τῆς γαστρὸς ἕλκουσα, διὰ τῶνδε ἐκείνην ἐκτρέφει· πάνυ φιλεργοῦσα, ὡς καὶ τῶν γυναικῶν τὰς μάλιστα εὐχείρας καὶ νῆμα ἀσκητὸν ἐκπονῆσαι δεινὰς μὴ ἀντιπαραβάλλεσθαι· νενίκηκε γὰρ τῇ λεπτότητι καὶ τὴν τρίχα.

Textrinam et lanificia deam nomine Erganen invenisse fama hominum celebratum est. Araneus vero ad textrinum opus sua sponte naturaque natus est. Non enim alterius exempli imitatione textili artificio studet, neque aliunde filum assumit; sed ex suo ventre stamina deducit, et irretiendis levissimis volucribus venabula contexit, atque in retis speciem diffundit, atque eodem, quem ad texendum de ventre suo detrahit, succo ventrem suum alit; perquam sedula, ut etiam mulieres, quæ maxime ad nendi artificium digitorum argutiis valent, et filum summa arte elaboratum conficere præclare sciunt, cum eo non sint comparandæ; hujus nimirum filum tenuitate pilum vincit.

XXII. De formicis.

Βαβυλωνίους τε καὶ Χαλδαίους σοφοὺς τὰ οὐράνια ᾄδουσιν οἱ συγγραφεῖς· μύρμηκες δὲ οὔτε εἰς οὐρανὸν ἀναβλέποντες, οὐδὲ τὰς τοῦ μηνὸς ἡμέρας ἐπὶ δακτύλων ἀριθμεῖν ἔχοντες, ὅμως δῶρον ἐκ φύσεως εἰλήχασι παράδοξον· τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τῇ νέᾳ εἴσω τῆς ἑαυτῶν στέγης οἰκουροῦσι, τὴν ὀπὴν οὐχ ὑπερβαίνοντες, ἀλλὰ ἀτρεμοῦντες.

Babylonios et Chaldæos cursus siderum peritissimos celebrant historici. Formicæ vero neque cœlum suspiciunt, neque digitis mensis dies numerare sciunt; admirabile tamen donum a natura nactæ sunt; primo enim mensis die intra tectum suum se continent, et e caverna non egrediuntur, sed immotæ manent.

XXIII. De sargis.

Οἰκία τῷ σαργῷ τῷ ἰχθύϊ πέτρα τε καὶ σήραγγες, ἔχουσαι μέντοι διασφάγας μακρὰν διεστώσας, ὡς αὐγὴν ἡλίου τε κατιέναι, καὶ φωτὸς ὑποπιμπλάναι τὰς διαστάσεις τάσδε. Χαίρουσι γὰρ οἱ σαργοὶ φωτὶ μὲν παντί, τῆς δὲ ἀκτῖνος τοῦ ἡλίου καὶ μᾶλλον διψῶσιν. Οἰκοῦσι δὲ ἐν ταὐτῷ πολλοί· δίαιται δὲ αὐτοῖς καὶ ἕλη καὶ τὰ τῆς θαλάσσης βράχη, καὶ τῇ γῇ γειτνιῶσι μάλα ἀσμένως. Φιλοῦσι δέ πως τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς. Ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάττῃ φανῇ, οἱ δὲ ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι, καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καίτοι οὐ πάνυ τι ὄντες ἁλτικοὶ τηνάλλως· νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν, καὶ ὑφ' ἡδονῆς προελθεῖν ἐπ' αὐτὰς σπεύδουσιν. Ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν ἐκ τούτων ἁλίσκονται. Ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορᾷ ἑαυτὸν περιαμπέχει, σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δα-

Sargis piscibus sedes saxa et cavernæ sunt, quæ magna intervalla et divortia habent, ut interstitia ista permeare solis splendor, earumque distantiam lumine implere possit. Cum enim omni luce sargi delectantur, tum vero solis maxime radios sitienter expetunt. In loco multi eodem habitant: apud paludes et brevia vitam agunt, vicinamque proximam continentem se habere gaudent. Ex brutis capras vehementissime amant. Namque cum caprarum proxime et secundum litus pascentium unius aut alterius umbra in mari apparuerit, protinus gaudio exsilientes summo studio adnatant, ac saltu non admodum ad saltandum idonei capras contingere frustra affectant; sensum caprini odoris percipiunt, etsi sub fluctibus natant, itaque voluptate gestientes ad eas accedere student. Quoniam vero circa amorem adeo infelices sunt, ex his idcirco capiuntur, quæ tantopere desiderant. Nam piscator caprinam pellem extractam cum cornibus induens insidias parat,

ρείσης αὐτῆς· λαμβάνει ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ, εἶτα καταπάττει τῆς θαλάττης, ὑφ' ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβραχέντα· ἑλκόμενοι δὲ οἱ σαργοὶ ὡς ὑπό τινος ἴυγγος τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης προσίασιν, καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγός. Αἱρεῖ δὲ αὐτῶν πολλοὺς ἀγκίστρῳ σκληρῷ, καὶ ὁρμιᾷ λίνου λευκοῦ· ἐξῆπται δὲ οὐχὶ καλάμου, ἀλλὰ ῥάβδου κρανείας. Δεῖ γὰρ τὸν ἐμπεσόντα ἀνασπάσαι ῥᾷστα, ἵνα μὴ τοὺς ἄλλους ἐκταράξῃ. Θηρῶνται δὲ καὶ ἀπὸ χειρός, ἐάν τις τὰς ἀκάνθας, ἃς ἐγείρουσιν εἰς τὸ ἑαυτοῖς ἀμύνειν, εἰς τὸ κάτω μέρος ἀπό γε τῆς κεφαλῆς ἡσυχῇ κατάγων εἶτα κλίνῃ, καὶ πιέσας τῶν πετρῶν ἐκσπάσῃ, εἰς ἃς ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν ὠθοῦσιν.

sole a tergo relicto; atque farinam caprino jure madefactam in eam maris partem spargit ac abjicit, ubi habitare solent sargi : quibus tanquam philtro quodam odoris supradicti allectati accedunt, farina vescuntur, pellis adsimulatæ capræ conspectu permulcentur. Ex his autem multos piscator hamo robusto capit, cujus linea alba non ex arundine appensa est, sed virga de cornu arbore. Simulac enim ad hamum adhæserit piscis, subtrahere expeditissime convenit, ne alios conturbet. Manu etiam capiuntur, si quis spinas, quas ad tuitionem sui excitant, a capite ad partem inferiorem sensim revocando et flectendo declinet, premendoque ex lapidibus, in quos ad latendum se compellunt, extrahat.

XXIV. Viperæ coitus.

Ὁ ἔχις περιπλακεὶς τῇ θηλείᾳ μίγνυται· ἡ δὲ ἀνέχεται τοῦ νυμφίου, καὶ λυπεῖ οὐδέν. Ὅταν δὲ πρὸς τῷ τέλει τῶν ἀφροδισίων ὦσι, πονηρὰν ὑπὲρ τῆς ὁμιλίας τὴν φιλοφροσύνην ἐκτίνει ἡ νύμφη τῷ γαμέτῃ· ἐμφῦσα γὰρ αὐτοῦ τῷ τραχήλῳ, διακόπτει αὐτὸν αὐτῇ τῇ κεφαλῇ· καὶ ὁ μὲν τέθνηκεν, ἡ δὲ ἔγκαρπον ἔχει τὴν μῖξιν καὶ κύει. Τίκτει δὲ οὐκ ὠά, ἀλλὰ βρέφη, καὶ ἔστιν ἐνεργὰ ἤδη τὴν αὐτῶν φύσιν τὴν κακίστην. Διεσθίει γοῦν τὴν μητρῴαν νηδύν, καὶ πρόεισι κατὰ ταὐτὰ τιμωροῦντα τῷ πατρί. Τί οὖν οἱ Ὀρέσται καὶ οἱ Ἀλκμαίωνες πρὸς ταῦτα, ὦ τραγῳδοὶ φίλοι;

Vipera suæ circumplicatus feminæ, cum ea coit: istaque sine molestia iniri se patitur. Postquam vero ad coeundi finem pervenerunt, uxor pro coitus consuetudine, mala significatione amoris maritum excipit; nam ei ad collum inhærens, morsu abscindit caput; itaque hic perit, illa vero prægnans efficitur. Non autem ova parit, sed animantes partus edit, jamjam idoneos ad perniciem inferendam; in ipso enim partu matris alvum distrahunt et lacerant, perque disruptum ventrem erumpunt, ulciscentes patrem eodem modo. Quid ad hæc Orestæ et Alcmæones, o boni tragœdi?

XXV. De hyæna.

Τὴν ὕαιναν τῆτες μὲν ἄῤῥενα εἰ θεάσαιο, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψει θῆλυν· εἰ δὲ θῆλυν νῦν, μετὰ ταῦτα ἄῤῥενα· κοινωνοῦσί τε ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμοῦσί τε καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἔτος πᾶν ἀμείβουσαι τὸ γένος. Οὐκοῦν τὸν Καινέα καὶ τὸν Τειρεσίαν ἀρχαίους ἀπέδειξε τὸ ζῷον τοῦτο, οὐ κόμποις, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις αὐτοῖς.

Hyænam si videas hoc quidem anno marem, insequenti videbis feminam; si vero nunc feminam, postea marem: utriusque enim sexus particeps est; eundem marem, cui ante nupserat, uxorem ducit; quotannis autem sexum immutat. Indignos igitur admiratione esse Cæneum et Tiresiam, non ostentatione verborum, sed rebus ipsis monstrat hoc animal.

XXVI. De canthara marino.

Μάχονται μὲν ὑπὲρ τῶν θηλειῶν, ὡς ὑπὲρ ὡραίων γυναικῶν, καὶ οἱ τράγοι πρὸς τράγους, καὶ οἱ ταῦροι πρὸς ταύρους, καὶ ὑπὲρ οἰῶν οἱ κριοὶ πρὸς τοὺς ἀντερῶντας. Ὀργῶσι δὲ ἐπὶ τὰς θηλείας καὶ οἱ θαλάττιοι κάνθαροι. Γίνονται δὲ ἐν τοῖς καλουμένοις λεπροῖς χωρίοις, καὶ εἰσὶ ζηλότυποι, καὶ ἴδοις ἂν μάχην ὑπὲρ τῶν θηλειῶν καρτεράν· καὶ ἔστιν ὁ ἀγὼν οὐχ ὑπὲρ πολλῶν, ὡς τοῖς σαργοῖς ὁ πόλεμος, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἰδίας συννόμου, ὡς ὑπὲρ γαμετῆς τῷ Μενέλεῳ πρὸς τὸν Πάριν.

Pugnant de feminis, juxta ac viri de pulchris mulieribus, hirci contra hircos, tauri contra tauros, de ovibus arietes depugnant cum procis. Turgent etiam amore in feminas canthari marini, qui in locis, quæ λεπρά nominant, gignuntur. Quod vero in amatores suarum conjugum odium acerbum habent, acerrimas pugnas edi videres; nec tamen illis more sargorum piscium de multis certamen instituitur, sed non aliter, quam Menelaus cum Paride, pro una uxore decertant.

XXVII. De polypo.

Ἑστιᾶται μὲν ἄλλαις καὶ ἄλλαις τροφαῖς ὁ πολύπους· ἔστι γὰρ καὶ φαγεῖν δεινός, καὶ ἐπιβουλεῦσαι σφόδρα πανοῦργος. Τὸ δὲ αἴτιον, παμβορώτατος θηρίων θαλαττίων ἐστί· καὶ ἀπόδειξις, εἴ τις αὐτῷ γένοιτο ἀθηρία, τῶν ἑαυτοῦ πλοκάμων παρέτραγεν, καὶ τὴν γαστέρα κορέσας τὴν

Polypus cum aliis cibis pascitur (est enim edacissimus, ad fraudemque et insidias callidissimus), tum vero sua ipse membra conficit. Nam si venatio eum deficiat, brachia sua devorat, ac ventre sic saturato, inopiam venationis

σπάνιν τῆς ἄγρας ἠκέσατο· εἶτα ἀναφύει τὸ ἐλλεῖπον, ὥσπερ οὖν τῆς φύσεως καὶ τοῦτό οἱ ἐν τῷ λιμῷ παρασκευαζούσης ἕτοιμον τὸ δεῖπνον.

levat; deinde renascitur ei, quod deest, hoc tanquam promptum prandium ad famem restinguendam comparante ipsi natura.

XXVIII. Vesparum generatio.

Ἵππος ἐῤῥιμμένος σφηκῶν γένεσίς ἐστιν. Ὁ μὲν γὰρ ὑποσήπεται, ἐκ δὲ τοῦ μυελοῦ ἐκπέτονται οἱ θῆρες οὗτοι, ὠκίστου ζώου πτηνὰ ἔκγονα, τοῦ ἵππου οἱ σφῆκες.

Equi cadaver projectum vespas gignit. Nam ex hujus putrescentis medulla evolant vespæ, nimirum volucris progenies ex equo animali velocissimo.

XXIX. De noctua.

Αἱμύλον ζῷον καὶ ἐοικὸς ταῖς φαρμακίσιν ἡ γλαύξ. Καὶ πρώτους μὲν αἱρεῖ τοὺς ὀρνιθοθήρας ᾑρημένη· περιάγουσιν οὖν αὐτὴν ὡς παιδικά, ἢ καὶ νὴ Δία περίαπτα, ἐπὶ τῶν ὤμων. Καὶ νύκτωρ μὲν αὐτοῖς ἀγρυπνεῖ, καὶ τῇ φωνῇ, οἱονεί τινι ἐπαοιδῇ, γοητείας ὑπεσπαρμένης αἱμύλου τε καὶ θελκτικῆς, τοὺς ὄρνιθας ἕλκει καὶ καθίζει πλησίον ἑαυτῆς. Ἤδη δὲ καὶ ἐν ἡμέρᾳ θήρατρα ἕτερα τοῖς ὄρνισι προσείει μωκωμένη, καὶ ἄλλοτε ἄλλην ἰδέαν προσώπου στρέφουσα, ὑφ᾽ ὧν αἱροῦνται καὶ παραμένουσιν ἐνεοὶ πάντες ὄρνιθες, ἠρημένοι δέει καὶ μάλα γε ἰσχυρῷ, ἐξ ὧν ἐκείνη μορφάζει.

Mulieribus veneficia et incantationes exercentibus similis est noctua, captiosum animal. Hæc enim capta, suos inprimis aucupes sic captionibus suis in se elicit, ut eam velut ludicrum quoddam aut amuletum in humeris circumgestent. Noctu quidem vigilat, et voce sua pariter atque incantatione præstigiarum illecebras dulcedinesque spargens, aves allicit, easque sibi adsidere facit. Interdiu vero alia aucupii inductione utitur, et avibus illudit, ridicule nimirum in aliam atque aliam speciem vultum convertens; quibus aves captæ et stupefactæ, manere apud eam perseverant, maximo eorum, in quæ se format, timore perculsæ.

XXX. De lupo marino.

Ὁ λάβραξ καρίδος ἥττηται· καὶ εἴη ἄν, εἰ καὶ πταίσας ἐρῶ, ἰχθύων ὀψοφαγίστατος. Οὐκοῦν ἕλειοι ὄντες τὰς ἑλείους ἐλλοχῶσιν. Εἰσὶ γὰρ τῷ γένει τριτταί· καὶ αἱ μὲν αὐτῶν, οἵας προεῖπον, αἱ δὲ ἐκ φυκίων, πετραῖαί γε μὴν αἱ τρίται. Ἀμύνεσθαι δὲ αὐτοὺς ἀδυνατοῦσαι, αἱροῦνται συναποθνήσκειν. Καὶ τό γε σόφισμα εἰπεῖν οὐκ ὀκνήσω αὐτῶν. Ὅταν γοῦν αἴσθωνται λαμβανόμεναι, τὸ ἐξέχον τῆς κεφαλῆς, ἔοικε δὲ τριήρους ἐμβόλῳ καὶ μάλα γε ὀξεῖ, καὶ ἄλλως ἐντομὰς ἔχει δίκην πριόνων, τοῦτο τοίνυν αἱ γενναῖαι σοφῶς ἐπιστρέψασαι, πηδῶσί τε καὶ ἀναθόρνυνται κοῦφα καὶ ἁλτικά. Κέχηνε δὲ ὁ λάβραξ καὶ μέγα, καὶ ἔστιν οἱ τὰ τῆς δέρης ἁπαλά. Οὐκοῦν ὁ μὲν συλλαβὼν τὴν καρίδα καμοῦσαν οἴεται δεῖπνον ἕξειν· ἡ δὲ ἐν ἐξουσίᾳ τε καὶ εὐρυχωρίᾳ σκιρτᾷ, τῆς φάρυγγος, ὡς ἂν εἴποις, καταχορεύουσα· εἶτα ἐμπήγνυται τῷ δειλαίῳ θηρατῇ τὰ κέντρα, καὶ ἑλκοῦταί οἱ τὰ ἔνδον, καὶ ἀνοιδήσαντα αἷμα ἐκβάλλει πολύ, καὶ ἀποπνίγει, καὶ καινότατα δήπου ἀποκτείνασα ἀνῄρηται.

Lupus piscis a squillis superatur; quanquam piscium (cum labendi periculo dicam) maxima vorago est. Lupi igitur cum circa paludes maris degant, squillis quoque palustribus insidiantur. Sunt enim illæ trium generum; aliæ, quales dixi, palustres, aliæ quæ algis victitant, et tertiæ saxatiles. Porro cum iis resistere squillæ non queunt, una perire cum lupis malunt. Neque earum astutiam narrare gravabor. Cum igitur se captas sentiunt, fastigium quod eminet a capite, quodque simile est acutissimo triremis rostro, atque incisuras habet instar serræ uncinatæ; hoc, inquam, animosæ illæ bestiolæ cum callide inverterint, leviter saltantes prosiliunt, easque tripudiis suis lupi faucibus illudere dicas. Lupus vero hiat vehementer, eique sunt partes colli teneræ ac molles. Cum igitur squillam ex lassitudine viribus defectam comprehendit, prandium fore arbitratur. Squilla primum in gutturis laxitate saltat, post aculeos in miserum venatorem defigit; huic interiora exulcerantur, tumescentiaque plurimum sanguinis mittunt; denique suffocatione lupum interficiens, interficitur.

XXXI. De hystrice.

Ὀνύχων ἀκμαῖς καὶ ὀδόντων διατομαῖς θαῤῥοῦσι καὶ ἄρκοι καὶ λύκοι καὶ πάρδοι καὶ λέοντες· τὴν δὲ ὕστριχα ἀκούω ταῦτα μὲν οὐκ ἔχειν, οὐ μὴν ὅπλων ὑπὸ τῆς φύσεως ἀμυντηρίων ἀπολελεῖφθαι ἐρήμην. Τοῖς γοῦν ἐπιοῦσιν ἐπὶ λύμῃ τὰς ἄνωθεν τρίχας οἱονεὶ βέλη ἐκπέμπει, καὶ εὐστόχως βάλλει πολλάκις, τὰ νῶτα φρίξασα· καὶ ἐκεῖναί γε πηδῶσιν, ὥσπερ οὖν ἔκ τινος ἀφειμέναι νευρᾶς.

Unguium robore et dentium ad dissecandum acie confidunt ursi, lupi, pardi, leones: quibus hystricem minime instructum esse audio, nec tamen a natura armis destitutum esse; in hostes enim, qui eum adoriuntur, superiores setas inhorrescente dorso, tanquam jacula, dextre sæpius emittit; illæque volant, tanquam nervo quopiam excussæ.

XXXII. De inimicitiis polypi, murænæ et locustæ.

Ἦ δεινὸν κακὸν καὶ νόσημα ἄγριον ἔχθρα καὶ μῖσος συμφυές, εἴπερ οὖν καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐντέτηκεν, καὶ

Malum profecto ingens et ferox morbus inimicitia et odium insitum, siquidem brutis etiam animalibus ingenita,

αὐτοῖς ἐστι δυσέκνιπτα. Μύραινα γοῦν πολύποδα μισεῖ, καὶ πολύπους καράβῳ πολέμιος, καὶ μυραίνῃ κάραβος ἔχθιστός ἐστι. Μύραινα μὲν γὰρ ταῖς ἀκμαῖς τῶν ὀδόντων τὰς πλεκτάνας τῷ πολύποδι διακόπτει, εἶτα μέντοι καὶ ἐς τὴν γαστέρα εἰσδῦσα αὐτῷ τὰ αὐτὰ δρᾷ, καὶ εἰκότως· ἡ μὲν γὰρ νηκτική, ὁ δὲ ἔοικεν ἕρποντι· εἰ δὲ καὶ τρέποιτο τὴν χρόαν κατὰ τὰς πέτρας, ἔοικεν αὐτῷ τὸ σόφισμα αἱρεῖν οὐδὲ ἓν τοῦτο· ἔστι γὰρ συνιδεῖν ἐκείνη δεινὴ τοῦ ζῴου τὸ παλάμημα. Τούς γε μὴν καράβους αὐτοὶ συλλαβόντες ἐς πνῖγμα, ὅταν νεκροὺς ἐργάσωνται, τὰ κρέα ἐκμυζῶσιν αὐτῶν. Κέρατα δὲ τὰ ἑαυτοῦ ὁ κάραβος ἀνεγείρας, καὶ θυμωθεὶς εἰς αὐτά, προκαλεῖται μύραιναν, καὶ * ὡς εἶναι κατὰ γυναῖκα ὠργισμένην· οὐκοῦν ἡ μὲν τοῦ ἀντιπάλου τὰ κέντρα, ὅσα οἱ προβέβληται, ταῦτα οὐκ ἐννοοῦσα καταδάκνει· ὁ δὲ τὰς χηλὰς οἱονεὶ χεῖρας προτείνας, τῆς δέρης παρ' ἑκάτερα ἐγκρατῶς ἐχόμενος, οὐ μεθίησιν· ἡ δὲ ἀσχάλλει, καὶ ἑαυτὴν ἑλίττει καὶ περιβάλλει τῶν ὀστράκων ταῖς ἀκμαῖς, ὧνπερ οὖν εἰς αὐτὴν πηγνυμένων μαλακίει τε καὶ ἀπαγορεύει, καὶ τελευτῶσα παρειμένη κεῖται· ὁ δὲ τὴν ἀντίπαλον ποιεῖται δεῖπνον.

iisdem quoque sunt inexpiabilia. Polypum odio habet muræna, polypus locustæ inimicus, murænæ locusta infestissima est. Muræna enim cirrhos polypi dentium robore abscindit, et postea ventrem ejus subiens, eadem ipsi merito machinatur; si quidem natare potest, polypus vero reptanti similis est; eique si in saxorum colorem se vertat, nihil ei astutiæ hæ fallaces prosunt; muræna enim solerter fraudem ejus advertit. Cum vero polypus locustam ceperit, eam suffocat, et mortuæ carnes exsugit. Porro locusta cornibus erectis iracundia furens, iratæ mulieri similis murænam lacessit: hæc igitur aculeos, quibus hostis præmunita est, imprudens mordicus tenet; illa vero forcipes acutos tanquam manus prætendens, utrimque cuti inhærere fortissime non intermittit; muræna indignatur, seseque huc et illuc versat, et acutis testis implicat, quibus confixa fatiscit et succumbit, denique effusa jacet: locusta ex hoste instituit prandium.

XXXIII. De muræna.

Τὴν μύραιναν τὸν ἰχθὺν τρέφει τὰ πελάγη. Ὅταν δὲ αὐτὴν τὸ δίκτυον περιβάλῃ, διανήχεται, καὶ ζητεῖ ἢ βρόχον ἀραιὸν ἢ ῥῆγμα τοῦ δικτύου πάνυ σοφῶς· καὶ ἐντυχοῦσα τοιούτων τινί, καὶ διεκδῦσα ἐλευθέρα νήχεται αὖθις· εἰ δὲ τύχοι μία τῆσδε τῆς εὐερμίας, καὶ αἱ λοιπαὶ ὅσαι τοῦ αὐτοῦ γένους συνεαλώκασι, κατὰ τὴν ἐκείνης φυγὴν ἐξίασιν, ὡς ὁδόν τινα λαβοῦσαι παρ' ἡγεμόνος.

Muræna piscis est pelagius. Qui cum se reti inclusum sensit, circumquaque natat, et qua evadat, ubi vel rariores laxioresve sunt maculæ, vel etiam disruptæ, callidissime quærit; quod si talem aliquem locum invenerit, e reti elapsa pristinam natandi libertatem recuperat. Ubi vero una quæpiam sic evaserit, reliquæ etiam ejusdem generis, si quæ pariter captæ fuerint, eadem elapsæ illam, ceu viæ ducem, sequuntur.

XXXIV. De sepia.

Τὴν σηπίαν ὅταν μέλλωσιν αἱρεῖν καὶ λαμβάνειν οἱ τούτων ἀγαθοὶ θηραταί, συνεῖσα ἐκείνη παρῆκε τὸ ἐξ ἑαυτῆς ὑπόσφαγμα, καὶ καταχεῖται ἑαυτῆς, καὶ περιλαμβάνει καὶ ἀφανίζει πᾶσαν, καὶ κλέπτεται τὴν ὄψιν ὁ ἁλιεύς· καὶ ἡ μὲν ἐν ὀφθαλμοῖς ἐστιν, ὁ δὲ οὐχ ὁρᾷ. Τοιοῦτόν τι καὶ τῷ Αἰνείᾳ νέφος περιβαλὼν ἠπάτησε τὸν Ἀχιλλέα ὁ Ποσειδῶν, ὡς Ὅμηρος λέγει.

Cum se a peritis piscatoribus captari cognoscit sepia, suum atramentum emittit, quo circumfusa, ab oculis piscantium removetur, eorumque perstringit oculos; piscatores vero, cum sit in eorum oculis, nihil tale vident. Sic Ænea tenebris circumsepto fefellit Achillem Neptunus, ut ait Homerus.

XXXV. Avium contra fascinationes remedia.

Βασκάνων ὀφθαλμοὺς καὶ γοήτων φυλάττεται καὶ τῶν ζῴων τὰ ἄλογα φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ καὶ θαυμαστῇ. Ἀκούω οὖν βασκανίας ἀμυντήριον τὰς φάττας δάφνης κλωνία ἀποτραγούσας λεπτά, εἶτα μέντοι ταῖς ἑαυτῶν καλιαῖς ἐντιθέναι, τῶν νεοττίων φειδοῖ· ἰκτῖνοι δὲ ῥάμνον, κίρκοι δὲ πικρίδα, αἵ γε μὴν τρυγόνες τὸν τῆς ἴρεως καρπόν, ἄγνον δὲ κόρακες, οἱ δὲ ἔποπες τὸ ἀδίαντον, ὅπερ οὖν καὶ καλλίτριχον καλοῦσί τινες, ἀριστερεῶνα δὲ κορώνη, καὶ κιττὸν ἅρπη, καρκίνον δὲ ἐρωδιός, πέρδιξ δὲ καλάμου κόμην, θαλλὸν δὲ αἱ κίχλαι μυῤῥίνης· προβάλλεται δὲ καὶ κόρυδος ἄγρωστιν, αἰετοὶ δὲ τὸν λίθον, ὅσπερ οὖν ἐξ αὐτῶν ἀετίτης

Fascinantium et præstigiatorum oculos etiam rationis expertes bestiæ natura quadam arcana et mirabili cavent. Nam palumbi, ut audio, fascinationis amuletum laurinos ramulos tenues avellunt, deinde in nidos imponunt. Milvi autem rhamnum, circi cichorium silvestre, turtures iridis fructum, corvi viticem, upupæ adianthum (quod et callitrichum aliqui vocant), cornix aristereona, harpe hederam, ardeolæ cancrum, perdices arundinis comam legunt; turdi ramo myrti, gramine alauda se tuetur, aquilæ gentili

κέκληται. Λέγεται δὲ οὗτος ὁ λίθος καὶ γυναιξὶ κυούσαις ἀγαθὸν εἶναι, ταῖς ἀμβλώσεσι πολέμιος ὤν.

suo lapide aetite, quem et mulieribus gravidis commodum esse, et abortibus adversari prædicant.

XXXVI. — torporem facientia.

Ὁ ἰχθὺς ἡ νάρκη ὅτου ἂν καὶ προσάψηται τὸ ἐξ αὑτῆς ὄνομα ἔδωκέ τε καὶ ναρκᾶν ἐποίησεν. Ἡ δὲ ἐχενηὶς ἐπέχει τὰς ναῦς, καὶ ἐξ οὗ ποιεῖ καλοῦμεν αὐτήν. Κυούσης δὲ ἀλκυόνος, ἵσταται μὲν τὰ πελάγη, εἰρήνην δὲ καὶ φιλίαν ἄγουσιν ἄνεμοι. Κύει δὲ ἄρα χειμῶνος μεσοῦντος, καὶ ὅμως ἡ τοῦ ἀέρος γαλήνη δίδωσιν εὐημερίαν, [καὶ] ἀλκυονίας τηνικάδε τῆς ὥρας ἄγομεν ἡμέρας. Ἴχνος δὲ λύκου πατεῖ κατὰ τύχην ἵππος, καὶ νάρκη περιείληφεν αὐτόν. Εἰ δὲ ὑποῤῥίψαις ἀστράγαλον λύκου τετρώρῳ θέοντι, τὸ δὲ ὡς πεπηγὸς ἐστήξεται, τῶν ἵππων τὸν ἀστράγαλον πατησάντων. Λέων δὲ φύλλοις πρίνου τὸ ἴχνος ἐπιβάλλει, καὶ ναρκᾷ πατῶν· * δὲ καὶ ὁ λύκος, εἰ καὶ μόνον προσπελάσειε πετήλοις σκίλλης· ταῦτά τοι καὶ αἱ ἀλώπεκες εἰς τὰς εὐνὰς τῶν λύκων ἐμβάλλουσιν, καὶ εἰκότως· διὰ γὰρ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπιβουλὴν νοοῦσιν ἔχθιστα αὐτοῖς.

Torpedo piscis sui nominis affectum, hoc est torporem, in quodvis ab ea contactum animal transfundit. Remoram similiter ex eo, quod facit, quoniam navigia retinet ac moratur, homines appellarunt. Porro cum parit halcyon, maria tranquilla sunt, et venti quiescunt. Et quamvis media hieme pariat, non deest tamen ad incolume puerperium ei tranquilla serenitas. Et eo quidem tempore dies halcyonios celebramus. Quodsi casu equus lupi vestigium conculcet, torpore comprehenditur. Item si lupi talum equi quadrigam trahentes calcaverint, sistentur, tanquam ii cum quadriga conglaciassent. Ilicis folia si leo pede attigerit, obtorpescit. Lupus itidem, si vel calcet, vel propius tantum accedat ad folia scillæ; quamobrem et vulpes cubilibus luporum ea injiciunt, nec immerito, tanquam infensissimæ illis, quorum insidiis petuntur.

XXXVII. — Remedia ab animalibus adhibita.

Οἱ πελαργοὶ λυμαινομένας αὐτῶν τὰ ᾠὰ τὰς νυκτερίδας ἀμύνονται πάνυ σοφῶς. Αἳ μὲν γὰρ προσαψάμεναι μόνον ἀνεμιαῖα ἐργάζονται καὶ ἄγονα αὐτά· οὐκοῦν τὸ ἐπὶ τούτοις φάρμακον ἐκεῖνό ἐστιν· πλατάνου φύλλα ἐπιφέρουσι ταῖς καλιαῖς· αἱ δὲ νυκτερίδες ὅταν αὐτοῖς γειτνιάσωσι, ναρκῶσι, καὶ γίνονται λυπεῖν ἀδύνατοι. Δῶρον δὲ ἄρα ἡ φύσις καὶ ταῖς χελιδόσιν ἔδωκεν οἷον. Αἱ σίλφαι καὶ τούτων τὰ ᾠὰ ἀδικοῦσιν· οὐκοῦν αἱ μητέρες σελίνου κόμην προβάλλονται τῶν βρεφῶν, καὶ ἐκείναις τὸ ἐντεῦθεν ἄβατά ἐστιν. Πολύποσι δὲ εἴ τις ἐπιβάλοι πήγανον, ἀκίνητοι μένουσιν, ὡς λέγει τις λόγος. Ὄφεως δὲ εἰ καθίκοιο καλάμῳ, μετὰ τὴν πρώτην πληγὴν ἀτρεμεῖ, καὶ [τῇ] νάρκῃ πεδηθεὶς ἡσυχάζει· εἰ δὲ ἐπάγοις δευτέραν ἢ τρίτην, ἀνέῤῥωσας αὐτόν. Καὶ μύραινα δὲ πληγεῖσα νάρθηκι εἰς ἅπαξ ἡσυχάζει· εἰ δὲ πλεονάκις, εἰς θυμὸν ἐξάπτεται. Λέγουσι δὲ ἁλιεῖς καὶ πολύποδας εἰς τὴν γῆν προϊέναι, ἐλαίας θαλλοῦ ἐπὶ τῆς ἠόνος κειμένου. Θηρίων δὲ ἀλεξιφάρμακον ἦν ἄρα πάντων πιμελὴ ἐλέφαντος, ἣν εἴ τις ἐπιχρίσαιτο, καὶ εἰ γυμνὸς ὁμόσε χωροίη τοῖς ἀγριωτάτοις, ἀσινὴς ἀπαλλάττεται.

Ciconiæ ovis suis perniciem molientes vespertiliones sapientissime vindicant. Cum hæ itaque solo suo contactu ova ipsa subventanea atque sterilia efficiant, hoc remedio utuntur ciconiæ : platani folia in nidos suos inferunt, ad quæ accedentes vespertiliones, torpore comprehensæ, perniciem afferre non queunt. Hirundinibus hoc idem natura largita est : nam cum blattæ earum ovis perniciosæ sint, matres apii folia ante pullos projiciunt, ob idque ab illis ad pullos accessus fieri nequit. In polypos si quis rutam injiciat, immobiles manere in sermonem hominum venit. Serpentem si arundine contingas, a prima plaga non se commovet, torporeque constricta quiescit ; sin iterum ac tertio plagam inflixeris, colligit ac confirmat sese. Muræna quoque bacillo semel percussa quiescit ; sin sæpius, funditus ira incenditur. Piscatores dicunt polypum in terram progredi ad olivæ germen in littore positum. Porro contra omnium ferarum venena remedium est elephanti adeps, quo si quis inungatur, licet nudus contra efferatissimas bestias procedat, illæsus discedet.

XXXVIII. — Elephantus.

Ὀῤῥωδεῖ ὁ ἐλέφας κεράστην κριὸν καὶ χοίρου βοήν. Οὕτω τοι, φασί, καὶ Ῥωμαῖοι τοὺς σὺν Πύῤῥῳ τῷ Ἠπειρώτῃ ἐτρέψαντο ἐλέφαντας, καὶ ἡ νίκη σὺν τοῖς Ῥωμαίοις λαμπρῶς ἐγένετο. Γυναικὸς ὡραίας τόδε τὸ ζῷον ἡττᾶται, καὶ παραλύεται δὲ τοῦ θυμοῦ ἐκκωφωθεὶς εἰς τὸ κάλλος. Καὶ ἀντήρα, φασίν, ἐν τῇ Αἰγυπτίᾳ Ἀλεξάνδρου πόλει γυναικὸς στεφάνους πλεκούσης Ἀριστοφάνει τῷ Βυζαντίῳ ἐλέφας. Ἀγαπᾷ δὲ ὁ

Ariete cornuto et suis grunnitu abhorret elephas. Sic Romanos Pyrrhi Epirotarum regis elephantos in fugam vertisse dicunt, victoriamque amplam ex eo bello retulisse. Mulieris forma hoc animal capitur, atque hebescens ad ejus pulchritudinem remittit furorem animi sui. Rivalem vero fuisse in Ægypti urbe Alexandria elephantum ferunt Aristophanis Byzantini de quadam muliere coronas texente.

αὐτὸς καὶ εὐωδίαν πᾶσαν, καὶ μύρων καὶ ἀνθέων κηλούμενος τῇ ὀσμῇ.

Omnia bene olentia amat, unguentorum et florum odore permulcetur.

Mirabilia quædam.

Ὅστις βούλεται κλὼψ ἢ λῃστὴς κύνας ἄγαν ἀγριωτάτους κατασιγάσαι καὶ θεῖναι φυγάδας, ἐκ πυρᾶς ἀνθρώπου δαλὸν λαβὼν ὁμόσε αὐτοῖς χωρεῖ, φασίν· οἱ δὲ ὀῤῥωδοῦσιν. Ἀκήκοα δὲ καὶ ἐκεῖνον τὸν λόγον· λυκοσπάδα ὂϊν πέξας [τις], καὶ ἐριουργήσας, καὶ χιτῶνα ἐργασάμενος, λυπεῖ τὸν ἠσθημένον· ὀδαξησμὸν γὰρ ἐργάζεται, ὡς λόγος. Ἔριν δὲ εἴ τις καὶ στάσιν ἐθέλοι ἐν τῷ συνδείπνῳ ἐργάσασθαι, δηχθέντα ὑπὸ κυνὸς λίθον ἐμβαλὼν τῷ οἴνῳ, λυπεῖ τοὺς συμπότας ἐκμαίνων. Κανθάροις δὲ κακόσμοις θηρίοις εἴ τις ἐπιῤῥάναι μύρου, οἱ δὲ τὴν εὐωδίαν οὐ φέρουσιν, ἀλλ' ἀποθνήσκουσιν. Οὕτω τοί φασι καὶ τοὺς βυρσοδέψας συντραφέντας ἀέρι κακῷ βδελύττεσθαι μύρον. Λέγουσι δὲ Αἰγύπτιοι καὶ τοὺς ὄφεις πάντας ἴβεων πτερὰ δεδιέναι.

Si quis fur aut prædo ferocissimorum canium linguam compescere, eosque fugare voluerit, titione e rogo hominis abrepto ad eos accedens perterrefaciet, ut quidam aiunt. Hoc etiam audivi, vestem factam e lana detonsa ovis, quam lupus laniavit, molestiam et pruritum excitare in corpore ejus, qui induerit. Si quis in convivio vino immittat lapidem a cane demorsum, furore convivarum excitato, lites et contentiones movebit. Scarabæi bestiolæ fœtidæ unguento odorato, si instilletur, intereunt. Sic etiam cerdones aiunt acri putido adsuefactos unguentis abhorrere. Serpentes quosvis ibidum pennas timere Ægyptii asserunt.

XXXIX. — Turturum captura.

Θηρῶσι τὰς τρυγόνας οἱ [καὶ] τούτων ἀκριβοῦντες τὰ θήρατρα, καὶ μάλιστα τῆς πείρας οὐ διαμαρτάνουσι τὸν τρόπον τοῦτον. Ἑστήκασιν ὀρχούμενοι καὶ ᾄδοντες εὖ μάλα μουσικῶς· αἱ δὲ καὶ τῇ ἀκοῇ θέλγονται, καὶ τῇ ὄψει τῆς ὀρχήσεως κηλοῦνται, καὶ προσίασιν ἐγγυτέρω. Οἱ δὲ ὑπαναχωροῦσιν ἡσυχῇ καὶ βάδην, ἔνθα δήπου καὶ ὁ δόλος ταῖς δειλαίαις πρόκειται, δίκτυα ἐκπεπετασμένα· εἶτα ἐμπίπτουσιν εἰς αὐτά, καὶ ἁλίσκονται, ὀρχήσει καὶ ᾠδῇ ᾑρημέναι πρῶτον.

Turtures capiunt qui eorum capturæ studiosi sunt, et desiderio non frustrantur in hunc modum. Saltant et canunt, quam possunt suavissime; illi vero tum auditu mulcentur, tum conspectu saltationis se oblectant, et propius accedunt. At aucupes sensim ac pedetentim recedunt ad eum locum, ubi doli in miseros structi, nempe retia expansa jacent; in quæ illi mox incidentes comprehenduntur saltatione et cantu prius capti.

XL. — Orcynus piscis.

Ὄρκυνος ὄνομα κητώδης ἰχθὺς οὐκ ἄσοφος ἐς τὰ αὑτοῦ λυσιτελέστατα, δῶρον λαχὼν φύσει τοῦτο, οὐ τέχνῃ. Ὅταν γοῦν περιπαρῇ τῷ ἀγκίστρῳ, καταδύει αὑτὸν εἰς βυθόν, καὶ ὠθεῖ καὶ προσαράττει τῷ δαπέδῳ, καὶ κρούει τὸ στόμα, ἐκβαλεῖν τὸ ἄγκιστρον ἐθέλων· εἰ δὲ ἀδύνατον τοῦτο εἴη, εὐρύνει τὸ τραῦμα, καὶ ἐκπτύεται τὸ λυποῦν αὐτόν, καὶ ἐξάλλεται· πολλάκις δὲ οὐκ ἔτυχε τῆς πείρας, καὶ ὁ θηρατὴς ἄκοντα ἀνασπάσας ἔχει τὴν ἄγραν.

Orcynus, cetaceus piscis, non ignarus est eorum, quæ sibi maxime conducant, donum hoc natura, non arte adeptus. Itaque cum hamo transfixus fuerit, in maris altitudinem seipsum impellens ac deprimens ad solum allidit, et hamum oris pulsatione expellere conatur: quodsi id minus fieri queat, ab hamo exceptum vulnus luculentius infert dilatatque; atque id, quod sibi molestiam exhibet, exspuit seque abripit. Sæpe vero id non assecutus, invitus ad piscatoris prædam subtrahitur.

XLI. — Melanurus piscis.

Δειλότατος ἰχθύων ὁ μελάνουρος, καὶ ἔχει τῆς δειλίας μάρτυρας τοὺς ἁλιεῖς· οὔτε οὖν κύρτῳ λαμβάνονται οὗτοι, οὔτε προσίασιν αὐτῷ· σαγήνη δὲ εἴ ποτε αὐτοὺς περιβάλοι, οἱ δὲ ἀγνοοῦντες ἑαλώκασι. Καὶ ὅταν μὲν ᾖ ὑπεύδια καὶ λεία ἡ θάλαττα, οἱ δὲ ἄρα κάτω που πρὸς ταῖς πέτραις ἢ τοῖς φυκίοις ἡσυχάζουσι, καὶ προβάλλονται πᾶν ὅ τι δύνανται, τὸ σῶμα ἀφανίζοντες. Ἐὰν δὲ ᾖ χειμέρια, τοὺς ἄλλους ὁρῶντες καταδύντας ἐκ τῆς τῶν κυμάτων προσβολῆς εἰς τὸν βυθόν, οἱ δὲ ἀναθαρσοῦσι, καὶ τῇ γῇ προσπελάζουσι, καὶ ταῖς πέ-

Timidissimi piscium melanuri suæ timiditatis testes habent piscatores; neque enim capiuntur nassa, neque ad eam accedunt; si quando vero sagena eos circumdederis, imprudentes comprehenduntur. Iidem, cum placidum et quietum est mare, ad imam maris sedem in petris aut algis quiescunt, tegumentoque proteguntur, quocumque corpus occultari potest. Contra, cum adversa tempestas est, et pisces alios in altum ex fluctuum impetu descendere vident, hi fiducia implentur, simul et ad littus appropinquant, et ad petras adnatant, atque spumam super se

τραις προσνέουσι, καὶ ἡγοῦνται σφίσι πρόβλημα ἱκανὸν εἶναι τὸν ὑπερνηχόμενον ἀφρόν, καλύπτοντά τε αὐτοὺς καὶ ἐπηλυγάζοντα. Συνιᾶσι δὲ εὖ μάλα ἀποῤῥήτως, ὅτι τοῖς ἁλιεῦσιν ἐν ἡμέρᾳ τοίᾳ ἢ νυκτὶ ἐς τὴν θάλαττάν ἐστιν ἄβατα, ἀγριαινούσης τῆς θαλάττης [καὶ] τῶν κυμάτων αἰρομένων μετεώρων τε καὶ φοβερῶν. Ἔχουσι δὲ καὶ τροφὴν ἐν χειμῶνι, τοῦ κλύδωνος τὰ μὲν ἀποσπῶντος ἐκ τῶν πετρῶν, τὰ δὲ ἐπισύροντος ἐκ τῆς γῆς· σιτοῦνται δὲ μελάνουροι τὰ ῥυπαρώτερα, καὶ ὅσα οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἰχθὺς ἄλλος ἂν πάσαιτο, εἰ μὴ πάνυ λιμῷ πιέζοιτο. Ἐν γαλήνῃ δὲ ἐπὶ τῆς ἄμμου μόνης σαλεύουσι, καὶ ἐκεῖθεν βόσκονται. Ὅπως δὲ ἁλίσκονται, ἐρεῖ ἄλλος.

fluctuantem, ipsosque cooperientem, satis esse ad se tuendum arbitrantur. Nescio quomodo enim pernoscunt tali die nocteve, cum ferilas maris et immanitas effervescit, tum a piscatoribus non adiri mare. Ac cum maris tempestates sunt, ex his vivunt cibis, quos unda æstuans e saxis partim eruit, partim e terra evellit; nec tamen nisi sordidis pascuntur et abjectis, quibus non facile alius piscis, nisi forte fame oppressus, vesceretur. Cum maris tranquillitas viget, in sabulo vitæ præsidium habent; hincque pascuntur. Ceterum quomodo capiantur, ex aliis audire poteris.

XLII. — Aquilæ visus.

Αἰετὸς δὲ ὀρνίθων ὀξυωπέστατος. Καὶ Ὅμηρος [δὲ] αὐτῷ σύνοιδε τοῦτο, καὶ μαρτυρεῖ ἐν τῇ Πατροκλείᾳ, εἰκάζων τὸν Μενέλεων τῷ ὄρνιθι, ὅτε ἀνεζήτει Ἀντίλοχον, ἵνα ἄγγελον ἀποστείλῃ τῷ Ἀχιλλεῖ, πικρὸν μέν, ἀναγκαῖον δέ, ὑπὲρ τοῦ πάθους τοῦ κατὰ τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ, ὃν ἐξέπεμψε μέν, οὐχ ὑπεδέξατο δέ, καί τοι ποθῶν ἐκεῖνος τοῦτο. Λέγεται δὲ μὴ ἑαυτῷ μόνῳ χρήσιμος, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων ὀφθαλμοῖς ὁ ἀετὸς ἀγαθὸν εἶναι. Εἰ γοῦν μέλιτί τις Ἀττικῷ τὴν χολὴν αὐτοῦ διαλαβὼν ὑπαλείψαιτο ἀμβλυνόμενος, ὄψεται, καὶ ὀξυτάτους γοῦν ἰδεῖν ἕξει τοὺς ὀφθαλμούς.

Ex avibus aquila maxime acres et acutos oculos habet. Hanc ejus virtutem et Homerus perspexit idque testatus est in Patroclea similem huic avi inducens Menelaum, cum requireret Antilochum, quem ad Achillem mitteret nuntium, tristem quidem, sed tamen necessarium, de morte ejus amici, quem a se missum ad pugnam non amplius, etsi summe desideratum, recepit Achilles. Ceterum aquila non solum sibi, sed hominum oculis utilis habetur. Nam fel ejus melle exceptum Attico et hebescentibus illitum oculis, visum quam acutissimum efficit.

XLIII. — Luscinia.

Ἀηδὼν ὀρνίθων λιγυρωτάτη τε καὶ εὐμουσοτάτη, καὶ κατᾴδει τῶν ἐρημαίων χωρίων εὐστομώτατα ὀρνίθων καὶ τορώτατα. Λέγουσι δὲ καὶ τὰ κρέα αὐτῆς εἰς ἀγρυπνίαν λυσιτελεῖν. Πονηροὶ μὲν οὖν οἱ τοιαύτης τροφῆς δαιτυμόνες καὶ ἀμαθεῖς δεινῶς· πονηρὸν δὲ τὸ ἐκ τῆς τροφῆς δῶρον, φυγὴ ὕπνου, τοῦ καὶ θεῶν καὶ ἀνθρώπων βασιλέως, ὡς Ὅμηρος λέγει.

Luscinia avium argutissima, et musicæ scientissima, suavissima et inprimis canora voce solitariis in locis cantillat. Ejus etiam carnes ad vigiliam facere aiunt. Mihi vero, qui cibo vescantur hujusmodi, homines nec boni nec sapientes videntur. Sed illius etiam deorum atque hominum regis, ut Homero placet, nempe somni, privatio, infelix infelicis cibi munus mihi videtur.

XLIV. — Grues.

Τῶν γεράνων αἱ κλαγγαὶ καλοῦσιν ὄμβρους, ὥς φασιν· ὁ δὲ ἐγκέφαλος γυναικῶν εἰς χάριν ἀφροδισίαν ἔχει τινὰς ἴυγγας, εἴ τῳ ἱκανοὶ τεκμηριῶσαι οἱ πρῶτοι φυλάξαντες ταῦτα.

Gruum clangores pluvias arcessere fama est, earundemque cerebrum quippiam amatorium habet, utile ad conciliandam mulierum gratiam; si modo bene animadverterunt, qui hæc primi observarunt.

XLV. — Vultur et picus.

Γυπῶν πτερὰ εἰ θυμιάσαι τις, ὡς ἀκούω, καὶ ἐκ φωλεῶν καὶ ἐξ εἰλυῶν τοὺς ὄφεις προάξει ῥᾷστα.

Ζῷον δὲ ὁ δρυοκολάπτης ἐξ οὗ δρᾷ καὶ κέκληται. Ἔχει μὲν γὰρ ῥάμφος ἐπίκυρτον, κολάπτει δὲ ἄρα τούτῳ τὰς δρῦς, καὶ ἐνταυθοῖ κοιλάνας τὸν τόπον, ὡς εἰς καλιὰν τοὺς νεοττοὺς ἐντίθησιν, οὐ δεηθεὶς καρφῶν καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν πλοκῆς καὶ οἰκοδομίας οὐδὲ ἕν. Οὐκοῦν εἴ τις λίθον ἐνθεὶς ἐπιφράξειε τῷ ὀρνέῳ τῷ προειρημένῳ τὴν εἴσδυσιν, ὁ δὲ συμβαλὼν τὴν ἐπιβουλὴν

Vulturum pennas si quis suffierit, facile serpentes e latibulis suis et cavis, ut audio, educet.

Dryocolaptes nomen apud Græcos sortitur ab eo quod facit; nam gibbo et eminente rostro arbores percutit, et excavato in eis loco, pullos suos tanquam in nidum imponit, ad nidi instructionem non festucis inter se connexis egens, neque ædificatiunculis. Si quis lapide immisso ei foramen obstruxerit, ille ex his conjectura assecutus insidias sibi paratas esse, herbam lapidi contrariam affert,

τὴν κατ' αὐτοῦ, κομίζει πόαν ἐχθρὰν τῷ λίθῳ, καὶ κατ' αὐτοῦ τίθησιν· ὁ δὲ οἷα βαρούμενος καὶ μὴ φέρων ἐξάλλεται, καὶ ἀνέῳγεν αὖθις τῷ προειρημένῳ ἡ φίλη ὑποδρομή.

eamque lapidi opponit; lapis velut offensus, et non facile ferens vim herbæ, exsilit, atque rursus suave receptaculum pico aperitur.

XLVI. — Dentix.

Οἱ συνόδοντες οὐκ εἰσὶ μονίαι, οὐδὲ τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἐρημίαν τε καὶ διαίρεσιν ἀνέχονται. Φιλοῦσι δὲ συναγελάζεσθαι καθ' ἡλικίαν· καὶ οἱ μὲν νεώτεροι κατὰ ἴλας νήχονται, οἱ δὲ ἐντελέστεροι πάλιν κοινῇ· καὶ τὸ τοῦ λόγου τοῦτο, ἧλιξ ἥλικα, * καὶ ἐκεῖνοι τέρπουσι παρόντες παροῦσιν, ὡς ἑταίροις καὶ φίλοις, ἐκ τῶν αὐτῶν ἐπιτηδευμάτων τε καὶ διατριβῶν. Τεχνάζονται δὲ πρὸς τοὺς θηρατὰς ὁποῖα; Ὅταν ἁλιεὺς ἀνὴρ τὸ εἰς αὐτοὺς δέλεαρ καθῇ, περιελθόντες πάντες, καὶ κυκλόσε γενόμενοι, εἰς ἀλλήλους ὁρῶσιν, οἱονεὶ σύνθημα ἕκαστος ἑκάστῳ διδόντες, μήτε πλησιάσαι, μήτε ἅψασθαι τοῦ καθειμένου δελεάσματος. Καὶ οἱ μὲν παρατεταγμένοι εἰς τοῦτο ἀτρεμοῦσιν· ἐκ δὲ ἀλλοτρίας ἀγέλης συνόδων ἀφίκετο, καὶ καταπίνει τὸ ἄγκιστρον, ἐρημίας λαχὼν μισθὸν τὴν ἅλωσιν· καὶ ὁ μὲν ἀνασπᾶται, οἱ δὲ ἤδη θαῤῥοῦσιν ὡς οὐχ ἁλωσόμενοι, καὶ καταφρονήσαντες οὕτω θηρῶνται.

Dentices non solitarii sunt, nec solitudinem et segregationem a se invicem ferunt. Solent autem juxta ætatum discrimina inter se congregari: ac nimirum peradolescentes turmatim natant, itemque ii, qui sunt confirmatiori ætate, in unum coeunt; ita ut congruant proverbio, *Æqualis æqualem delectat*; et præsentes præsentibus, tanquam iis quibuscum societas aut amicitiæ conjunctio ex consuetudine usuque frequenti coalescit, delectantur. Adversus piscatores autem sic machinantur; ut, cum piscator in eos cibum demiserit, congregati et in orbem consistentes inter se conspiciant, et quasi signo dato inter se admoneant, ne prope ad cibum accedant, neve demissum cibum attingant. Atque in hunc ordinem instructi permanent: sin autem solivagus ex alio grege accesserit, hamumque devoraverit, ac suæ solitudinis præmio accepto subtractus fuerit, confidentiores efficiuntur, ac si capi non possint; sicque præ nimia fiducia negligentiores facti capiuntur.

XLVII. — Corvi sitis.

Φρύγεται διὰ τοῦ θέρους ὁ κόραξ τῷ δίψει κολαζόμενος, καὶ βοᾷ, τὴν τιμωρίαν μαρτυρόμενος, ὥς φασι· καὶ τὴν αἰτίαν λέγουσιν ἐκείνην. Ὁ Ἀπόλλων αὐτὸν θεράποντα ὄντα ὑδρευσόμενον ἀποπέμπει· ὁ δὲ ἐντυγχάνει ληίῳ βαθεῖ μέν, ἔτι δὲ χλωρῷ, καὶ μένει ἔς τ' ἂν αὖον γένηται, τῶν πυρῶν παραχναῦσαι βουλόμενος, καὶ τοῦ προστάγματος ὠλιγώρησεν· καὶ ὑπὲρ τούτων ἐν τῇ μάλιστα αὐχμηροτάτῃ ὥρᾳ διψῶν δίκας ἐκτίνει. Τοῦτο ἔοικε μύθῳ μέν, εἰρήσθω δ' οὖν τῇ τοῦ θεοῦ αἰδοῖ.

Per æstatem corvus exarescit siti confectus, et clamore ultionem testatur, ut fama est: cujus rei hanc causam afferunt, quod cum ad aquationem eum famulum suum Apollo misisset, ille, magna segete inventa adhuc viridi, libare gestiens grana frumenti, et exspectans dum maturuisset, mandatum domini neglexit; quam ob rem siccissimo anni tempore siti affectus suæ moræ dat pœnas. Hoc licet fabulæ simile, ob Apollinis tamen reverentiam hic dictum esto.

XLVIII. — Corvi divinatio; ovorum vis.

Ὁ κόραξ, ὄρνιν αὐτόν φασιν ἱερόν, καὶ Ἀπόλλωνος ἀκόλουθον εἶναι λέγουσι, ταῦτά τοι καὶ μαντικοῖς συμβόλοις ἀγαθὸν ὁμολογοῦσι τὸν αὐτόν, καὶ ὀττεύονταί γε πρὸς τὴν ἐκείνου βοὴν οἱ συνιέντες ὀρνίθων καὶ ἕδρας καὶ κλαγγὰς καὶ πτήσεις αὐτῶν ἢ κατὰ λαιὰν χεῖρα ἢ κατὰ δεξιάν.

Προσακούω δὲ καὶ ὠὰ κόρακος μελαίνειν τρίχας. Καὶ χρὴ τὸν δολοῦντα τὴν ἑαυτοῦ κόμην ἔλαιον ἐν τῷ στόματι ἔχειν συμμύσαντα· εἰ δὲ μή, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῷ σὺν τῇ τριχὶ μελαίνονται, δυσέκπλυτοί τε καὶ δυσέκνιπτοι.

Corvum sacrum et Apollinis pedissequum esse dicunt; idcirco fatidicis symbolis eum valere fatentur, ex ejusque clamore vaticinantur, qui avium sedes, et clangores, et volatus ipsarum a dextra et sinistra cognoscunt.

Corvi ova audio nigros efficere pilos. Qui vero capillitium suum sic adulterat, oportet oleum in ore compressum habeat; nam nisi id fiat, simul cum pilis ei dentes nigri redduntur, vixque elui possunt.

XLIX. — Merops.

Ὁ μέροψ τὸ ὄρνεον ἔμπαλιν, φασί, τοῖς ἄλλοις ἅπασι πέτεται· τὰ μὲν γὰρ εἰς τοὔμπροσθεν ἵεται καὶ

Merops avis contra, ut fertur, volat atque ceteræ; aliæ enim omnes in anteriora oculos versus illa vero retro

κατ' ὀφθαλμούς, ὁ δὲ εἰς τοὐπίσω. Καὶ ἔπεισί μοι θαυμάζειν τὴν φύσιν τῆς ἐπισήμου καὶ παραδόξου καὶ ἀήθους φορᾶς, ἣν ἐκεῖνο ἄττει τὸ ζῷον.

caudam versus volat. Et profecto naturam volatus admiratione et insolentia pleni, quem facit hoc animal, summopere miror.

L. — Muræna et vipera.

Ἡ μύραινα ὅταν ὁρμῆς ἀφροδισίου ὑποπλησθῇ, πρόεισιν εἰς τὴν γῆν, καὶ ὁμιλίαν ποθεῖ νυμφίου καὶ μάλα πονηροῦ· πάρεισι γὰρ εἰς ἔχεως φωλεόν, καὶ ἄμφω συμπλέκονται. Ἤδη δέ, φασί, καὶ ὁ ἔχις οἰστρήσας καὶ ἐκεῖνος εἰς μίξιν ἀφικνεῖται πρὸς τὴν θάλατταν, καὶ οἷον εἰ κωμαστὴς σὺν τῷ αὐλῷ θυροκοπεῖ, οὕτω τοι καὶ ἐκεῖνος συρίσας τὴν ἐρωμένην παρακαλεῖ, καὶ αὐτὴ πρόεισι, τῆς φύσεως τὰ ἀλλήλων διῳκισμένα συναγούσης εἰς ἐπιθυμίαν τὴν ὁμοίαν καὶ κοῖτον τὸν αὐτόν.

Cum libidinis impetu plena est muræna, in aridum progreditur, et sponsi iniquissimi desiderio pernota latibulum viperæ maris intrat; ibique ambo inter se colligantur, atque coitu implicantur. Vipera quoque mas, aiunt, stimulis libidinis concitata ad mare accedit; et ut adolescens comessator cum tibia fores pulsat amicæ, sic vipera mas sibilo edito amatam evocat, eaque mari exit, natura diversorum locorum incolas in cupiditatem unam et cubile idem cogente.

LI. — Serpentium ortus.

Ῥάχις ἀνθρώπου νεκροῦ, φασίν, ὑποσηπόμενον τὸν μυελὸν ἤδη τρέπει εἰς ὄφιν· καὶ ἐκπίπτει τὸ θηρίον, καὶ ἕρπει ζῷον τὸ ἀγριώτατον ἐκ τοῦ ἡμερωτάτου· καὶ τῶν μὲν καλῶν καὶ ἀγαθῶν τὰ λείψανα ἀναπαύεται, καὶ ἔχει ἆθλον ἡσυχίαν, ὥσπερ οὖν καὶ ἡ ψυχὴ τῶν τοιούτων τὰ ᾀδόμενά τε καὶ ὑμνούμενα ἐκ τῶν σοφῶν· πονηρῶν δὲ ἀνθρώπων ῥάχεις τοιαῦτα τίκτουσι καὶ μετὰ τὸν βίον. Ἢ τοίνυν τὸ πᾶν μῦθός ἐστιν, ἤ, εἰ ταῦτα ὑγιῶς πεπίστευται, πονηροῦ νεκρός, ὡς κρίνειν ἐμέ, ὄφεως γενέσθαι πατὴρ τοῦ τρόπου μισθὸν ἠνέγκατο.

Hominis mortui spinam medullam putrescentem in serpentem convertere aiunt, exoririque feram, et serpere animal immanissimum ex mansuetissimo : et bonorum quidem proborumque reliquias quiescere et quietem pro præmio habere; quemadmodum etiam animæ ipsorum bona, quæ a sapientibus celebrantur : malorum vero hominum spinas post e vita excessum talia monstra parere. At id aut est totum fabulosum; aut, si adhibenda ei fides sit, præmium meo judicio dignum suis moribus malus retulerit, qui serpentis pater efficitur mortuus.

LII. — Hirundo.

Χελιδὼν δὲ ἄρα τῆς ὥρας τῆς ἀρίστης ὑποσημαίνει τὴν ἐπιδημίαν. Καὶ ἔστι φιλάνθρωπος, καὶ χαίρει τῷδε τῷ ζῴῳ ὁμωρόφιος οὖσα, καὶ ἄκλητος ἀφικνεῖται, καὶ ὅτε οἱ φίλον καὶ ἔχει καλῶς, ἀπαλλάττεται. Καὶ οἵ γε ἄνθρωποι ὑποδέχονται αὐτὴν κατὰ τὸν τῆς Ὁμηρικῆς ξενίας θεσμόν, ὃς κελεύει καὶ φιλεῖν τὸν παρόντα, καὶ ἰέναι βουλόμενον ἀποπέμπειν.

Hirundo significatione sua pulcherrimi temporis ostendit adventum. Eadem hominis studiosa est, cujus contubernalem se esse gaudet, et non vocata ad eum accedit; ac cum ei rursus bonum videtur, discedit. Ceterum homines Homeri lege hospitalitatis eam tecto recipiunt, quæ præcipit hospitem præsentem esse diligendum, discedere vero volentem dimittendum.

LIII. — Capræ respiratio.

Ἔχει τι πλεονέκτημα ἡ αἴξ, τὴν τοῦ πνεύματος εἰσροήν, ὡς οἱ νομευτικοὶ λόγοι καὶ ποιμενικοί φασιν. Ἀναπνεῖ γὰρ καὶ διὰ τῶν ὤτων καὶ διὰ τῶν μυκτήρων, καὶ αἰσθητικώτατον τῶν διχήλων ἐστί. Καὶ τὴν μὲν αἰτίαν εἰπεῖν οὐκ οἶδα, ὃ δὲ οἶδα τοῦτο εἶπον. Εἰ δὲ ποίημα Προμηθέως καὶ αἴξ, τί βουλόμενος τοῦτο εἰργάσατο, εἰδέναι καταλιμπάνω αὐτόν.

Peculiarem respirationis modum, et amplius aliquid præter ceteros animantes, capra habet. Pecuarii enim sermones et pastoritii eam auribus et naribus spirare testantur, sensuque ex omnibus bifidæ ungulæ animalibus acerrimo esse. Causam, quare id fiat, ignoro; quantum autem novi, jam dixi. Quodsi capra etiam Promethei opus est, quid sibi voluerit, ut talem fingeret, ipse sciverit.

LIV. — Aspidis morsus irremediabilis.

Καὶ ἔχεως δῆγμα καὶ ὄφεως ἄλλου φασὶν ἀντιπάλων μὴ διαμαρτάνειν φαρμάκων· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἀκούω πόματα εἶναι, τὰ δὲ χρίσματα· καὶ ἐπαοιδαὶ δὲ ἐπράυνάν τινων ἐγχρισθέντα ἰόν· ἀσπίδος δὲ ἀκούω μόνον δῆγμα ἀνίατον εἶναι καὶ ἐπικουρίας κρεῖττον. Καὶ

Viperæ et aliarum serpentium morsus non carent remediis; quorum alia propinari, alia inungi percipio. Incantationes etiam impactum nonnullis venenum mitigaverunt. Solum aspidis morsum insanabilem, omni medicina superiorem esse audio. Dignum sane hoc animal odio propter

μισεῖν ἄξιον τὸ ζῶον τῆς εὐκληρίας τῆς εἰς τὸ κακόν. Ἀλλὰ καὶ τούτου θηρίον μιαρώτερον καὶ ἀφυλακτότερον γυνὴ φαρμακίς, οἵαν ἀκούομεν καὶ τὴν Μήδειαν καὶ τὴν Κίρκην· τὰ μὲν γὰρ τῶν ἀσπίδων φάρμακα δήγματος ἔργα ἐστίν, τὰ δὲ ἐκείνων ἀναιρεῖν καὶ ἐκ μόνης τῆς ἁφῆς φασιν.

mali præsentiam. At fera scelestior, et quæ minus vitari possit, mulier venefica; qualem fuisse Medeam et Circen audimus: nam aspidum venena morsu duntaxat lædunt, illarum autem venena vel solo contactu necare feruntur.

LV. — Canis marini genera.

Κυνῶν θαλαττίων τρία γένη· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εἰσι μεγέθει μέγιστοι, καὶ κητῶν ἐν τοῖς ἀλκιμωτάτοις ἀριθμοῖντο ἄν· γένη δὲ δύο τὰ λοιπά, πηλαῖοι μὲν τὴν φύσιν, προήκουσι δὲ καὶ εἰς πῆχυν τὸ μέγεθος· καὶ τὸν μὲν αὐτοῖν γαλεόν, τὸν δὲ κεντρίνην φιλοῦσιν ὀνομάζειν· καὶ τούτων οἱ μὲν κατεστιγμένοι καλοῖντο ἂν γαλεοί, κεντρίνας δὲ ὀνομάζων τοὺς λοιποὺς οὐκ ἂν διαμαρτάνοις. Οἱ μὲν οὖν ποικίλοι καὶ τὴν δοράν εἰσι μαλακώτεροι, καὶ τὴν κεφαλὴν πλατύτεροι· οἱ δὲ ἕτεροι μικροί τε καὶ σκληροὶ τὴν δορὰν μέντοι ὄντες, καὶ τὴν κεφαλὴν δὲ ἀνήκουσαν εἰς ὀξὺ ἔχοντες, τὴν χρόαν εἰς τὸ λευκὸν ἀποκρίνονται. Κέντρα δὲ ἄρα αὐτοῖς συμπέφυκε, τὸ μὲν τῆς κεφαλῆς κατὰ τὴν λοφιάν, ὡς ἂν εἴποις, τὸ δὲ κατὰ τὴν οὐράν· σκληρὰ δὲ ἄρα τὰ κέντρα καὶ ἀπειθῆ ἐστι, καὶ ἰοῦ τι προσβάλλει. Ἁλίσκεται δὲ τῶν κυνῶν τῶν σμικρῶν τῶνδε ἑκάτερον ἐκ τῆς ἰλύος καὶ τοῦ πηλοῦ. Καὶ ἡ ἄγρα, εἰπεῖν αὐτὴν οὐ χεῖρόν ἐστι. Δέλεαρ αὐτῶν καθιᾶσιν ἰχθὺν λευκὸν ἐκτετμημένον τὴν ῥάχιν. Ὅταν τοίνυν εἷς ἁλῷ, καὶ τῷ ἀγκίστρῳ περιπέσῃ, πάντες οἱ θεασάμενοι συμπηδῶσιν αὐτῷ, καὶ κάτωθεν ἑλκομένῳ ἕπονται καὶ μέχρι τῆς νεὼς οὐκ ἀναστελλόμενοι· ὡς εἰκάσαι ζηλοτυπίᾳ δρᾶν ταῦτα αὐτούς, οἷα ἐκείνου τι τῶν εἰς τροφὴν ἑαυτῷ μόνῳ ποθὲν ἀποσυλήσαντος· καὶ εἰς τὴν ναῦν γε αὐτὴν εἰσεπήδησάν τινες πολλάκις, καὶ ἑκόντες ἑάλωσαν.

Canicularum marinarum tria sunt genera, quarum maximæ quædam inter cete robustissima numerari possunt: ex reliquis duobus generibus, quæ in cœno degunt et ad cubiti mensuram excrescunt, aliud galeos, aliud centrina appellari solet: quod colore varium est, galeos nominatur; reliquum genus qui centrinas appellarit, non errabit. Rursus varii et molliore pelle, et capite latiore sunt; centrinæ parvi et pelle dura sunt, et capite acutiore, et coloris albedine ab illis differunt. Eisdem innati sunt aculei duri, et adversus omnia resistentes quorum alter capitis in juba (pinna dorsi), ut ita dicam, alter in cauda, atque venenatum quiddam habent. Postrema duo genera parvarum canicularum in cœno et luto capiuntur. Piscandarum ratio hæc est: album piscem spina exsecta illecebram ad eas captandas demittunt; ex his si qua hamo adhærescat, ceteræ omnes hoc videntes circa captam assiliunt, ac eam dum hamo ex profundo extrahitur ad navem usque insequi non cessant. Invidia quadam hoc eas facere existimares; quasi illa, quæ capta est, sibi uni escam aliquam prædata alicunde esset: atque ex ipsis nonnullæ in navem insilientes sæpe sua sponte capiuntur.

LVI. — Pastinaca.

Τῆς τρυγόνος τῆς θαλαττίας τὸ κέντρον ἐστὶν ἀπρόσμαχον. Ἐκέντησε γὰρ καὶ ἀπέκτεινε παραχρῆμα, καὶ πεφρίκασιν αὐτῆς τόδε τὸ ὅπλον καὶ οἱ τῶν ἁλιέων δεινοὶ τὰ θαλάττια· οὔτε γὰρ ἄλλος ἰάσεται τὸ τραῦμα, οὔτε ἡ τρώσασα· μόνῃ γάρ, ὡς τὸ εἰκός, τῇ Πηλιώτιδι μελίῃ τοῦτο ἐδέδοτο.

Pastinacæ marinæ radius ab omni medicina invictus exsistit. Etenim primum ut pupugit, statim interficit; quod quidem ipsius telum vel rei maritimæ peritissimi perhorrent: neque enim alius quisquam, neque vulneratrix ipsa medicinam facere potest, hoc scilicet dono soli quondam a diis hastæ Pelei concesso.

LVII. — Cerastes serpens et Psylli.

Λευκὸν θηρίον ὁ κεράστης· ἔστι δὲ ὄφις, καὶ ὑπὲρ τοῦ μετώπου κέρατα ἔχει δύο, καὶ ἔοικε τοῖς τοῦ κοχλίου τὰ κέρατα, οὐ μὴν ἔστιν ὡς ἐκείνων ἁπαλά. Οὐκοῦν τοῖς μὲν ἄλλοις τῶν Λιβύων εἰσὶ πολέμιοι· ἔστι δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς καλουμένους Ψύλλους ἔνσπονδα, οἵπερ οὖν οὔτε αὐτοὶ δακόντων ἐπαΐουσι, καὶ τοὺς τῷ τοιούτῳ κακῷ περιπεσόντας ἰῶνται ῥᾷστα. Καὶ ὁ τρόπος· ἐὰν πρὶν ἢ πρησθῆναι τὸ πᾶν σῶμα ἀφίκηταί τις τῶν ἐκεῖθεν κλητὸς ἢ κατὰ τύχην, εἶτα τὸ μὲν στόμα ὕδατι ἐκκλύσηται, ἀπονίψῃ δὲ τὰς

Cerastes serpens colore albus, gemina supra frontem gerit cornua, cochleæ cornibus similia, non similiter tamen atque illius tenera. Longe vero alia ratione in ceteros Libycos homines, ac erga nuncupatos Psyllos, cerastæ afficiuntur; illis enim infesti sunt, cum his fœdere devinciuntur, pacemque servant. Enimvero Psyllorum gens ab eis si mordetur, non modo non sentit morsum, sed eos etiam, qui in id mali inciderint, facillime sanat; si priusquam totum veneno corpus imbutum sit, ex ipsis quispiam vel arcessitus, vel sua sponte veniens, os suum aqua col-

χεῖρας ἑτέρῳ, καὶ πιεῖν τῷ δηχθέντι δῷ ἑκάτερον, ἀνεῤῥώσθη τε ἐκεῖνος καὶ κακοῦ παντὸς ἐξάντης τὸ ἐντεῦθέν ἐστιν. Διαῤῥεῖ δὲ καὶ λόγος Λιβυκὸς ὁ λέγων, Ψύλλον ἄνδρα τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν ὑφορᾶσθαι, καὶ μισεῖν ὡς μεμοιχευμένην, καὶ μέντοι καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς βρέφος ὑποπτεύειν ὡς νόθον τε καὶ τῷ σφετέρῳ γένει κίβδηλον· πεῖραν οὖν καθεῖναι καὶ μάλα ἐλεγκτικήν φασιν αὐτόν· λάρνακα πληρώσας κεραστῶν ἐμβάλλει τὸ βρέφος, οἱονεὶ πυρὶ τὸν χρυσὸν τεχνίτης, τὸ παιδίον ἐξελέγχων ἐκεῖνος τῇ ἀποθέσει· καὶ οἱ μὲν παραχρῆμα ἐπανίσταντο, καὶ ἠγρίαινον, καὶ τὴν συμφυῆ κακίαν ἠπείλουν· ἐπεὶ δὲ τὸ παιδίον αὐτῶν προσέψαυσεν, οἱ δὲ ἐμαράνθησαν, καὶ ἐντεῦθεν ὁ Λίβυς ἔγνω οὐ νόθου, ἀλλὰ γόνου γνησίου πατὴρ ὤν. Λέγονται δὲ καὶ τῶν ἑτέρων δακέτων, καὶ φαλαγγίων δὲ ἀντίπαλοι τόδε τὸ γένος εἶναι. Καὶ ταῦτά γε εἰ τερατεύονται Λίβυες, οὐκ ἐμέ, ἀλλ' αὐτοὺς ἀπατῶντες ἴστωσαν.

luerit, et manus abluerit alteri, et utramque potionem propinaverit morso: sic enim is ex veneno statim tum convalescit, tum ab omni malo liberatur. Libyci item homines aiunt, Psyllum, cui sua uxor venerit in suspicionem adulterii, quique ex ea susceptos liberos adulterino sanguine natos suspicetur, experimenti causa in dolium cerastarum plenum infantem puerum conjicere; sicque injiciendo, tanquam artificem aurum igni, ingenuitatem puerull experiri: cerastas protinus insultare, acerbosque fieri, innatum malum puero minitantes; eos ut puer attigit contabescere, unde Libycus ille se legitimum patrem agnoscit. Quin et aliarum serpentium, et phalangiorum hostes Psylli habentur. Hæc vero si Afri comminiscuntur, non me, sed semetipsos fallunt.

LVIII. — Animalia apibus infesta; apes malos odores et unguenta aversantur.

Μελισσῶν δὲ ἐπίβουλοι καὶ ἐχθροὶ εἶεν ἂν ἐκεῖνοι· οἵ τε αἰγίθαλοι καλούμενοι καὶ τὰ τούτων νεόττια καὶ οἱ σφῆκες καὶ αἱ χελιδόνες καὶ οἱ ὄφεις καὶ αἱ φάλαγγες καὶ αἱ λύγγαι. Καὶ αἱ μὲν δεδίασι ταῦτα· οἱ δ' οὖν μελιττουργοὶ ἐλαύνουσιν αὐτὰ ἀπ' αὐτῶν ἢ κόνυζαν ἐπιθυμιάσαντες, ἢ χλωρὰν ἔτι μήκωνα πρὸ τῶν σίμβλων καταστήσαντες, ἢ καταστρώσαντες. Καὶ ταῦτα μὲν τοῖς ἄλλοις ἐχθρά ἐστι τοῖς προειρημένοις, σφηκῶν δὲ ἅλωσις ἐκείνη ἂν εἴη· κύρτον ἀπαρτῆσαι χρὴ πρὸ τῆς σφηκιᾶς, καὶ ἐνθεῖναι αὐτῷ λεπτὴν μεμβράδα ἢ μαινίδα ὀλίγην, καὶ σὺν τούτοις ἴωπα ἢ χαλκίδα· οἱ δὲ σφῆκες ὑπὸ τῆς ἐμφύτου γαστριμαργίας ἑλκόμενοι, καλοῦντος αὐτοὺς [τοῦ] δελεάσματος, εἰσπίπτουσιν ἀθρόοι, καὶ περιλαβόντος αὐτοὺς τοῦ κύρτου, οὐκ ἔστιν αὐτοῖς τὴν ὀπίσω οὐκέτι ἐκπτῆναι· καὶ ὕδωρ δ' ἂν αὐτῶν κατασκεδάσας ῥᾷον διαφθείραις ἂν αὐτούς, καὶ πῦρ ἐξάψας καταπρήσαις. Καὶ οἱ σαῦροι δὲ ἐπιβουλεύουσι ταῖς μελίτταις, καὶ οἱ κροκόδειλοι οἱ χερσαῖοι· ὄλεθρος δὲ καὶ τούτοις ἐπιτετέχνηται ἐκεῖνος· ἄλφιτα γὰρ ἐλλεβόρῳ δεύσαντες, ἢ τιθυμάλλου ὀπὸν ἐπιχέοντες ἢ μαλάχης χυλόν, διασπείρουσι πρὸ τῶν σίμβλων τὰ ἄλφιτα· ὅπερ οὖν ὄλεθρον φέρει τοῖς προειρημένοις ἀπογευσαμένοις αὐτῶν. Ἐμβαλὼν δὲ εἰς τὴν λίμνην φλόμου φύλλα ἢ κάρυα, ἀπώλεσε τοὺς γυρίνους ὁ τῶν μελιττῶν δεσπότης ῥᾷστα. Αἱ δὲ φάλαγγες ἀπόλλυνται νύκτωρ, ἐνακμάζοντος λύχνου τεθέντος πρὸ τῶν σμηνῶν, καὶ ἀγγείων ἐλαίου πεπληρωμένων τῷ λύχνῳ ὑποκειμένων· αἱ δὲ πρὸς τὴν αὐγὴν πετόμεναι ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ ἔλαιον, καὶ ἀπολώλασιν· ἑτέρως δὲ οὐκ ἂν αἱρεθεῖεν ῥᾷστα. Οἱ δὲ αἰγίθαλοι ἀλφίτων οἴνῳ διαβραχέντων ἀπογευσάμενοι καρηβαροῦσιν, εἶτα πίπτουσι, καὶ κείμενοι σπαίρουσι, καὶ εἰσὶν αἱρεθῆναι γελοῖοι, ἀναπτῆναι μὲν σπεύδοντες, ἀρχὴν δὲ ἀναστῆναι μὴ δυνάμενοι. Οἱ δὲ τὴν χελιδόνα αἰδοῖ τῆς μουσικῆς οὐκ ἀποκτείνουσιν, καί τοι ῥᾳδίως ἂν αὐτῇ

Apibus insidiantur atque inimica sunt hæc animalia: pari aviculæ cum suis pullis, vespæ, hirundines, serpentes, phalænæ. Illa quidem apes timent; apiarii vero eadem abigunt vel conyza suffita, vel papavere adhuc viridi ante alveos posito stratove. Et ea ceteris quidem prædictis animalibus adversantur; vesparum autem captura ejusmodi est: ante earum nidos nassam appendi oportet, eique imponi parvulam membrada, aut exiguam mænam cum iope vel chalcide; vespæ autem voracitate, quæ ipsis innata est, allectæ, atque esca eas invitante, frequentes in nassam incidunt, qua circumdatæ amplius retro volare nequeunt; facilius autem tolluntur, si aqua conspergantur, vel igne admoto crementur. Apibus insidiantur etiam lacertæ, et crocodili terrestres, quibus cædes hoc modo instruitur: farinam veratro subactam, aut tithymalli liquore vel malvæ succo suffusam spargunt ante alvearia: quam si isti, quos dixi, degustaverint, pereunt. Ranarum lutariarum sobolem facile tollit apiarius verbasci foliis, vel nucibus in earum lacum injectis. Phalænæ necantur noctu, accensa lucerna ante alvearia posita, et vasculis, quæ oleo repleta sunt, infra lucernam collocatis; ad lumen enim advolantes in oleum decidunt, et pereunt: sed alio modo non facile tolluntur. Pari cum farinam vino dilutam gustaverint, ebriæ factæ vertigine laborant, et jacentes palpitant, ac capientibus risum movent, atque sursum volare conantes surgere prorsus nequeunt. Hirundinem autem præ reverentia musicæ non occidunt apiarii, quamvis id ipsis ex

τοῦτο δράσαντες· ἀπόχρη δὲ αὐτοῖς κωλύειν τὴν χελιδόνα πλησίον τῶν σίμβλων καλιὰν ὑποπῆξαι.

Ἀπεχθάνονται δὲ ἄρα αἱ μέλιτται κακοσμίᾳ πάσῃ καὶ μύρῳ ὁμοίως, οὔτε τὸ δυσῶδες ὑπομένουσαι, οὔτε ἀσπαζόμεναι τῆς εὐωδίας τὸ τεθρυμμένον, οἷα δήπου κόραι ἀστεῖαί τε καὶ σώφρονες, τὸ μὲν βδελυττόμεναι, τῆς δὲ ὑπερφρονοῦσαι.

facili esset; iisdemque satis est hirundinem prohibere, ne nidum prope alveos struat.

Apes etiam oderunt quosvis fœdos odores, et pariter unguenta, nec graveolentia tolerant, neque suavis odoris delicias amant; quemadmodum puellæ urbanæ et modestæ tetrum odorem contemnunt, et unguenti suavitatem detestantur.

LIX. — Favorum structura apumque respublica.

Κῦρος μέν, ὥς φασιν, ὁ πρεσβύτερος μέγα ἐφρόνει ἐπὶ τοῖς βασιλείοις τοῖς ἐν Περσεπόλει, οἵσπερ οὖν αὐτὸς ᾠκοδομήσατο· Δαρεῖος δὲ ἐπὶ τῇ κατασκευῇ τῇ τῶν οἰκοδομημάτων τῶν Σουσείων· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐν Σούσοις τὰ ᾀδόμενα ἐκεῖνα εἰργάσατο. Κῦρος δὲ ὁ δεύτερος ἐν Λυδίᾳ παράδεισον αὐτὸς κατεφύτευσε ταῖς χερσὶ ταῖς βασιλικαῖς, ἐν τοῖς ἁβροῖς ἐκείνοις χιτῶσι καὶ τοῖς τερπνοῖς ἐκείνοις καὶ μέγα τιμίοις λίθοις, καὶ ἐπὶ τούτῳ γε ἐκαλλύνετο, πρὸς ἄλλους μὲν τῶν Ἑλλήνων, ἀτὰρ οὖν καὶ πρὸς Λύσανδρον τὸν Λακεδαιμόνιον, ὅτε ἦλθε πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Λύσανδρος εἰς τὴν Λυδίαν. Καὶ ὑπὲρ μὲν τούτων ᾄδουσιν οἱ συγγραφεῖς, τὰς δὲ τῶν μελιττῶν οἰκοδομὰς σοφωτέρας οὔσας κατὰ πολὺ καὶ τεχνηεστέρας, ἀλλὰ τούτων οὐδὲ ὀλίγην ἔθεντο ὤραν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ πολλοὺς λυπήσαντες εἰργάσαντο ὅσα εἰργάσαντο· οὐδὲν δὲ ἄρα ἦν μελιττῶν εὐχαριτώτερον, ἐπεὶ μηδὲ σοφώτερον ἦν. Πρώτους μὲν γὰρ ἐργάζονται τοὺς θαλάμους τοὺς τῶν βασιλέων, καὶ εὐρυχωρίαν ἔχουσιν οὗτοι, καὶ εἰσὶν ἀνώτεροι· καὶ ἕρκος δὲ περιβάλλουσι τούτοις, οἱονεὶ τεῖχος εἶναι καὶ περίβολον, ἀποσεμνύνουσαι καὶ ἐκ τούτου τὴν οἴκησιν τὴν βασίλειον. Διαιροῦσι δὲ αὑτὰς εἰς τρία, καὶ οὖν καὶ τὰς οἰκήσεις τὰς ἑαυτῶν εἰς τοσαῦτα. Αἱ μὲν γὰρ πρεσβύταται καὶ αἱ παλαιόταται γειτνιῶσι τῇ τῶν βασιλέων αὐλῇ [οἱονεὶ δορυφόροι καὶ φρουραὶ οὖσαι]· αἱ δὲ νεώταται καὶ αἱ αὐτοετεῖς μετὰ ταῦτα οἰκοῦσιν· αἱ δὲ ἐν ἥβῃ καὶ ἀκμῇ οὖσαι ἐξωτέρω ἐκείνων· ὡς εἶναι τὰς μὲν πρεσβυτάτας φρουροὺς τῶν βασιλέων, τὰς δὲ νεάνιδας ἕρκος τῶν νεωτάτων.

Seniorem Cyrum propter regiam, quam Persepoli ipse ædificaverat, superbiisse aiunt. Darius lautæ ædificationis substructione, quam Susis omnium sermone decantatam struxerat, efferebatur. Cyro minori ex hortis, quos purpuratus ipse, et gemmarum fulgore ornatus, in Lydia sua manu consevisset, gloria magna cum apud omnes Græcos, tum apud Lysandrum Lacedæmonium, cum is in Lydiam ad eum venisset, fuit. Sed hæc plus quam satis historici prædicarunt; apum non item domos, solertiori ratione ædificatas, scripserunt: cum illi tamen in regiis ædificandis permultos vexarint; apibus vero, ut nihil minus molestum, sic solertius nihil esse potest. Primum regum cellas eminentiore loco, magna laxitate amplas ædificant; easque sepimento tanquam muro quodam, ad majestatem regiam tuendam, circumvallant. Ac ut ætate et conditione triplices sunt, sic tripartito suas cellas dividunt. Quædam enim summa senectute affectæ regiæ aulæ vicinæ, tanquam satellites et custodes, sunt; post quas habitant natu minimæ, et quæ annum non excesserunt; adolescentiores vero, et ætate confirmatiori, extimæ manent: ita ut illæ exacta ætate custodes regum sint; eæ autem quæ ætatis firmitate robustiores exsistunt, tanquam murus quispiam, natu minimas sepiant.

LX. — Rex apum.

Λέγει μέν τις λόγος ἀκέντρους εἶναι τοὺς τούτων βασιλέας· λέγει δὲ καὶ ἕτερος καὶ πάνυ ἐῤῥωμένα τὰ κέντρα συμπεφυκέναι αὐτοῖς καὶ τεθηγμένα ἀνδρειότατα· οὔτε δὲ ἐπ' ἀνδρί ποτε χρῆσθαι αὐτοῖς, οὔτε ἐπὶ ταῖς μελίτταις, ἀλλὰ συμπεπλάσθαι φόβον ἄλλως· μὴ γὰρ θέμις εἶναι τὸν ἄρχοντα καὶ τὸν τοσούτων ἔφορον κακὸν ἐργάσασθαι. Καὶ τὰς μελίττας δὲ τὰς λοιπὰς ὁμολογοῦσιν οἱ τούτων ἐπιστήμονες ἐν ὄψει τῶν ἀρχόντων τῶν σφετέρων ὑποκλίνειν τὰ κέντρα, οἱονεὶ τῆς ἐξουσίας ἀφισταμένας καὶ παραχωρούσας. Ἑκάτερον δ' ἄν τις ἐκπλαγείη τὸ τῶν βασιλέων ἐκείνων· εἴτε γὰρ μὴ ἔχουσι πόθεν ἀδικήσουσι, μέγα τοῦτο· εἴτε καὶ παρὸν ἀδικῆσαι μὴ ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ τοῦτό γε μακρῷ κρεῖττόν ἐστιν.

Opinio una est, apum reges non aculeatos esse: est rursus altera, eos robore aculeorum peracutorum armatos esse; nunquam tamen eo neque contra hominem, neque contra apes uti, sed aculeos istos inanium terriculorum vices obire; quoniam non fas sit tantæ nationis imperatorem malum admittere. Reliquas autem apes harum rerum periti testantur in conspectu suorum imperatorum aculeos submittere, quasi fasces, veluti imperio potestateque his cedentes. Jam vero hoc utrumque in illis regibus quispiam admirari possit: sive enim aculeo, quo lædant, careant, hoc eximium; sive quo lædere possint, non lædant; hoc vero longe præstantius est.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

LIBER SECUNDUS.

I. — Gruum migrationes.

Ὅταν τὰ ἤθη τὰ τῶν Θρᾳκῶν καὶ τοὺς κρυμοὺς ἀπολείπωσι τοὺς Θρᾳκίους αἱ γέρανοι, ἀθροίζονται μὲν ἐς τὸν Ἕβρον, λίθον δὲ ἑκάστη καταπιοῦσα, ὡς ἔχειν καὶ δεῖπνον καὶ πρὸς τὰς ἐμβολὰς τῶν ἀνέμων ἕρμα, πειρῶνται τοῦ μετοικισμοῦ, καὶ τῆς ἐπὶ τὸν Νεῖλον ὁρμῆς, ἀλέας τε καὶ [τῆς] χειμερίου συντροφίας πόθῳ τῆς ἐκεῖθι. Μελλουσῶν δὲ αὐτῶν αἴρεσθαι καὶ τοῦ πρόσω ἔχεσθαι, ὁ παλαίτατος γέρανος περιελθὼν τὴν πᾶσαν ἀγέλην εἰς τρίς, εἶτα μέντοι πεσὼν ἀφίησι τὴν ψυχήν· ἐντεῦθεν οὖν οἱ λοιποὶ θάπτουσι μὲν τὸν νεκρόν, φέρονται δὲ εὐθὺ τῆς Αἰγύπτου, τὰ μήκιστα πελάγη περαιούμενοι τῷ ταρσῷ τῶν πτερῶν, καὶ οὔτε ὁρμίζονταί που, οὔτε ἀναπαύονται. Σπείροντας δὲ τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνουσιν, καὶ τράπεζαν, ὡς ἂν εἴποις, ἄφθονον τὴν ἐν ταῖς ἀρούραις εὑρόντες, εἶτα ἄκλητοι ξενίων μεταλαγχάνουσιν.

Cum grues Thracias sedes et Thracia frigora relicturæ sunt, frequentes congregantur ad Hebrum, et unaquæque earum lapillo devorato, quem prandii et saburræ loco habeat adversus ventorum impetus, migrationem aggreditur versus Nilum caloris et hiberni istic victus desiderio incensa. Cum vero proximum est, ut migrare et ultra progredi ingrediantur, grus ætate maxime provecta, ter universum gregem circumeundo emensa, humi lapsa moritur; eamque mortuam exinde sepultura reliquæ afficiunt, et dein recta in Ægyptum iter faciunt, atque immensa maria alarum remigio transmittentes, nec usquam appellunt, neque interquiescunt. Ægyptios autem sementem facientes offendunt, et in arvis, ut ita dicam, mensam cibis affluentem inveniunt, eaque hospitali, etsi non invitatæ, fruuntur.

II. — Pyrigona.

Τίκτεσθαι μὲν ἐν ὄρεσι ζῷα καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν θαλάττῃ, θαῦμα οὔπω μέγα· ὕλη γὰρ καὶ τροφὴ καὶ φύσις ἡ τούτων αἰτία· ἔκγονα δὲ πυρὸς πτηνὰ εἶναι τοὺς καλουμένους πυριγόνους, καὶ ἐν αὐτῷ βιοῦν καὶ τεθηλέναι, καὶ δεῦρο καὶ ἐκεῖσε περιποτᾶσθαι, τοῦτο ἐκπληκτικόν. Καὶ τὸ ἔτι θαῦμα, ὅταν ἔξω τοῦ πυρὸς τοῦ συντρόφου ἐκνεύσωσι, καὶ ἀέρος ψυχροῦ μεταλάβωσιν, ἐνταῦθα δὴ τεθνήκασιν. Καὶ ἥτις ἡ αἰτία τίκτεσθαι μὲν πυρί, ἀέρι δὲ ἀπόλλυσθαι, λεγέτωσαν ἄλλοι.

In montibus, terra, marique nasci animalia nihil mirum; nam materia et nutrimentum et natura horum causa est. Ex igne vero generatos volucres exsistere nuncupatos Pyrigonos, et in eo ipso igne vivere et ali, hucque et illuc volare, hoc admirandum est. Illud item admirationem excitat, cum ex igne nutricio egrediuntur, et aerem frigidum attingunt, statim exeunt e vita. Quæ autem causa sit, igne ut nascantur, contraque aere exstinguantur, aliis dicendum relinquo.

III. — Hirundinum coitus.

Οἱ μὲν ὄρνιθες οἱ ἕτεροι ἀναβαίνονται, ὡς λόγος, αἱ δὲ χελιδόνες οὔ, ἀλλὰ τούτων γε ἐναντία ἡ μίξις ἐστί. Καὶ τὸ αἴτιον οἶδεν ἡ φύσις. Λέγει δὲ ὁ πλείων λόγος, ὅτι πεφρίκασι τὸν Τηρέα, καὶ δεδοίκασι, μή ποτε ἄρα προσερπύσας λάθρα εἶτα ἐργάσηται τραγῳδίαν καινήν. Ἦν δὲ ἄρα καὶ τοῦτο χελιδόνι δῶρον ἐκ τῆς φύσεως, ὥς γε ἐμὲ κρίνειν, τὸ τιμιώτατον· πηρωθεῖσα τὴν ὄψιν περόναις ἐὰν τύχῃ, ὁρᾷ αὖθις. Τί οὖν ἔτι τὸν Τειρεσίαν ᾄδομεν, καί τοι μὴ ἐνταυθοῖ, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾅδου σοφώτατον ψυχῶν, ὡς Ὅμηρος λέγει;

Ceteræ aves in coitu a maribus conscenduntur, ut ferunt; hirundines non item, sed contrario quam reliquæ miscentur. Causa cur id faciant, retrusa est atque abdita. Multi tamen aiunt eas sic coire, quod Tereum regem horreant, et timeant, ne quando latenter irrepens, novam tragœdiam efficiat. Hirundinibus etiam a natura bonum meo judicio summum tributum est; quod etsi acu earum oculi excæcentur, visum recipiunt. Quid igitur Tiresiam celebramus, tametsi non hic, sed apud inferos etiam, Homeri testimonio, inter manes sapientissimum?

IV. — Ephemera.

Ζῷα ἐφήμερα οὕτω κέκληται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ μέτρου τοῦ κατὰ τὸν βίον· τίκτεται μὲν γὰρ ἐν τῷ οἴνῳ, καὶ ἀνοιχθέντος τοῦ σκεύους τὰ δὲ ἐξέπτη καὶ εἶδε τὸ φῶς καὶ τέθνηκεν. Οὐκοῦν παρελθεῖν μὲν αὐτοῖς ἡ φύσις ἔδωκεν εἰς τὸν βίον, τῶν δὲ ἐν αὐτῷ κακῶν

Animalia ephemera appellantur, utpote nomen ex vitæ mensura sortita; generantur autem in vino, et vase aperto evolant, et, simulac lucem adspexerint, moriuntur. Concessit itaque illis natura, ut in vitam progrederentur; sed

ἐῤῥύσατο τὴν ταχίστην, μήτε τι τῶν ἰδίων συμφορῶν ᾐσθημένοις, μήτε μὴν τινος τῶν ἀλλοτρίων μάρτυσι γεγενημένοις.

malis, quibus vita referta est, eos cito liberat, nec suas calamitates sentientes, neque aliorum calamitatis testes.

V. — Basiliscus.

Ἤδη μέντοι τις καὶ ἀσπίδος ἐν μακρῷ τῷ χρόνῳ πληγὴν ἰάσατο, ἢ τομὴν παραλαβών, ἢ πῦρ ὑπομείνας εὖ μάλα τλημόνως, ἢ ἀναγκαίοις φαρμάκοις τὸ κακόν, ἵνα μὴ πρόσω ἑρπύσῃ, στήσας ὁ δείλαιος· σπιθαμὴ δὲ βασιλίσκου τὸ μῆκός ἐστι, καὶ θεασάμενος ὁ τῶν ὄφεων μήκιστος αὐτὸν οὐκ εἰς ἀναβολάς, ἀλλὰ ἤδη ἐκ τῆς τοῦ φυσήματος προσβολῆς αὖός ἐστιν· εἰ δὲ ἄνθρωπος κατέχοι ῥάβδον, εἶτα ταύτην ἐκεῖνος δάκοι, τέθνηκεν ὁ κύριος τῆς λύγου.

Ex aspidis quidem vulnere longo tempore quispiam sanus fieri possit, vel exsectionem membri, vel exustionem ignis fortiter patiendo, vel necessariis medicamentis malum sistendo, ne serpat longius. Basiliscus vero etsi magnitudine palmi sit, tamen vel serpentum maxima illius adspectu non longo post intervallo, sed statim, exspirationis appulsu torrescit; et si baculum, quem quispiam teneat, momorderit, baculi dominus necatur.

VI. — Delphini pueros amantes.

Τὴν τῶν δελφίνων φιλομουσίαν καὶ τὸ τῶν αὐτῶν ἐρωτικόν, τὸ μὲν ᾄδουσι Κορίνθιοι, καὶ ὁμολογοῦσιν αὐτοῖς Λέσβιοι, τὸ δὲ Ἰῆται· τὰ μὲν Ἀρίονος τοῦ Μηθυμναίου ἐκεῖνοι, τά γε μὴν ἐν τῇ Ἴῳ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς τοῦ καλοῦ καὶ τῆς νήξεως αὐτοῦ καὶ τοῦ δελφῖνος οἱ ἕτεροι. Λέγει δὲ καὶ Βυζάντιος ἀνήρ, Λεωνίδης ὄνομα, ἰδεῖν αὐτὸς παρὰ τὴν Αἰολίδα πλέων ἐν τῇ καλουμένῃ Ποροσελήνῃ πόλει δελφῖνα ἠθάδα καὶ ἐν λιμένι τῷ ἐκείνων οἰκοῦντα καὶ ὥσπερ οὖν ἰδιοξένοις χρώμενον τοῖς ἐκεῖθι. Καὶ ἐπί γε τούτῳ ὁ αὐτὸς λέγει, πρεσβυτίν τινα καὶ γέροντα δὲ συνοικοῦντα αὐτῇ ἐκθρέψαι τόνδε τὸν τρόφιμον, δελέατά οἱ προτείνοντας καὶ μάλα γε ἐφολκά. Καὶ μέντοι καὶ ὁμότροφός οἱ ἦν ὁ τῶν πρεσβυτῶν υἱός, καὶ ἐτιθηνοῦντο ἄμφω τὸν δελφῖνα καὶ τὸν παῖδα τὸν σφέτερον, καί πως ἐκ τῆς συντροφίας ἐλαθέτην εἰς ἔρωτα ἀλλήλων ὑπελθόντε ὅ τε ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον, καί, τοῦτο δὴ τὸ ᾀδόμενον, μάλα ὑπέρσεμνος ἀντέρως ἐτιμᾶτο ἐν τοῖς προειρημένοις. Ὁ τοίνυν δελφὶς ὡς μὲν πατρίδα ἐφίλει τὴν Ποροσελήνην, ὡς δὲ ἴδιον οἶκον ἠγάπα τὸν λιμένα, καὶ δὴ καὶ τὰ τροφεῖα τοῖς θρεψαμένοις ἀπεδίδου· καὶ τούτων γε ἐκεῖνος ἦν ὁ τρόπος· τέλειος ὢν τῆς ἀπὸ χειρὸς τροφῆς ἐδεῖτο ἥκιστα, ἤδη γε μὴν καὶ περαιτέρω προνέων, καὶ περινηχόμενος, καὶ σκοπῶν ἄγρας ἐναλίους, τὰ μὲν ἑαυτῷ δεῖπνον εἶχεν, τὰ δὲ τοῖς οἰκείοις ἀπέφερεν· οἱ δὲ ᾔδεσαν τοῦτο, καὶ μέντοι καὶ ἀνέμενον τὸν ἐξ αὐτοῦ φόρον ἀσμένως. Καὶ μία μὲν ἦν ἥδε ἡ πρόσοδος, ἐκείνη δὲ ἄλλη. Ὄνομα καὶ τῷ δελφῖνι ὡς τῷ παιδὶ οἱ θρεψάμενοι ἔθεντο· καὶ ὁ παῖς τῇ συντροφίᾳ θαῤῥῶν, τοῦτο αὐτὸν ἐπί τινος προβλῆτος στὰς τόπου ἐκάλει, καὶ ἅμα τῇ κλήσει καὶ ἐκολάκευεν· ὁ δέ, εἴτε πρὸς εἰρεσίαν ἡμιλλᾶτό τινα, εἴτ' ἐκυβίστα τῶν ἄλλων ὅσοι περὶ τὸν χῶρον ἐπλανῶντο ἀγελαῖοι κατασκιρτῶν, εἴτ' ἐθήρα ἐπειγούσης τῆς γαστρὸς αὐτόν, ἐπανῄει, καὶ μάλα γε ὤκιστα, δίκην ἐλαυνομένης νεὼς πολλῷ τῷ ῥοθίῳ, καὶ πλησίον τῶν παιδικῶν γενόμενος, συμπαίστης τε ἦν καὶ συνεσκίρτα,

Delphinorum studium erga artem musicam eorundemque amatorium affectum, partim Corinthii, quibus assentiuntur Lesbii, partim Ietæ celebrant. Arionem Methymnæum quidem prædicant Lesbii : natatum vero pueri formosi cum delphino commemorant Ietæ. Leonides autem Byzantius refert, in urbe Poroselene nuncupata, se, cum Æolida navigando prætervehcretur, delphinum mansuetum in illius urbis portu habitantem, civibusque hujus tanquam hospitibus suis utentem vidisse. Idemque præterea ait hunc delphinum ab anicula ejusque marito educari, velut alumnum, solitum fuisse, refertosque irritamentis cibos illi ab eisdem suppeditatos. Simul vero cum eo educabatur seniorum filius; et alebant illi ambos, et delphinum et filium suum; ex quo convictu delphinus puerque sensim mutuum inter se amorem conciliarunt, et decantatus ille et valde celebratus amor mutuus ab utroque colebatur. Delphinus itaque Poroselenen veluti patriam suam diligebat, portumque tanquam domum suam amanter incolebat; et suis nutriciis gratiam educationis persolvebat hoc modo : Cum ætate grandis factus esset, deque manu educantium cibum capere non haberet necesse, jam longius natando progrediens et circumvagans, et prædas marinas observans, partim eas sibi ad prandium habebat, partim suis educatoribus afferebat; quod illi cum scirent, hoc ceu vectigal libentissime exspectabant. Hoc unum erat commodum, cui et alterum accedebat : nomen similiter delphino, ut puero, imposuerant : puer autem ex illa vivendi cum delphino consuetudine hanc collegerat fiduciam, ut in loco quodam eminenti stans illum appellaret nomine isto, eumque appellans voce etiam demulceret; ac sive ille cum alicujus navis remigatione contenderet, sive urinaretur, in alios gregatim errantes variis assultibus gestiens, sive fame pressus venaretur, ad puerum tamen tanta celeritate redibat, ut more navis vehementi undarum impetu impulsæ ferretur, atque appropinquans ad suum amasium, exsultim luderet,

καὶ πῇ μὲν τῷ παιδὶ παρενήχετο, πῇ δὲ ὁ δελφὶς οἷα προκαλούμενος, εἶτα μέντοι εἰς τὴν ἅμιλλαν τὴν εἰς αὐτὸν τὰ παιδικὰ ὑπῆγεν· καὶ τὸ ἔτι θαῦμα, ἀπέστη καὶ τῆς πρώτης ποτέ, καὶ δὴ καὶ ὑπενήξατο αὐτῷ, οἷα νικώμενος ἡδέως δήπου. Ταῦτα τοίνυν ἐκεκήρυκτο, καὶ τοῖς πλέουσιν ὅραμα ἐδόκει σὺν καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα ἡ πόλις ἀγαθὰ εἶχεν, καὶ τοῖς πρεσβύταις καὶ τῷ μειρακίῳ πρόσοδος ἦν.

nunc circum illum adnatans, nunc illum ipsum velut provocans, ad certamen secum amasium suum alliciebat: et, quod magis mireris, honore ei cedebat, seque ei natando submittebat, veluti lubenter ab eo victus. Hæc igitur celebrabantur, et navigantibus inter cetera urbis commoda spectaculum præbebant ac puero simul cum parentibus lucro erant.

VII. — Basiliscus.

Ἐν Λιβύῃ ἡμιόνους τινὰς ἢ τετρωμένους Ἀρχέλαος λέγει ἢ ἀπειπόντας ὑπὸ δίψους ἐρρίφθαι νεκροὺς πολλούς· πολλάκις δὲ ὄφεων ἐπιρρεῦσαν φῦλον πάμπολυ τῶν κρεῶν ἐσθίειν, ἐπὰν δὲ βασιλίσκου συρίγματος ἀκούσῃ, τὰ μὲν ὑπὸ τοῖς εἰλυοῖς καὶ τῇ ψάμμῳ ἀφανίζεσθαι τὴν ταχίστην, καὶ ἑαυτὰ ἀποκρύπτεσθαι, τὸν δὲ προσελθόντα κατὰ πολλὴν τὴν εἰρήνην δειπνεῖν· εἶτα αὖθις ὑποσυρίζειν καὶ ἀπαλλάττεσθαι, τοὺς δὲ ἡμιόνους καὶ τὸ δεῖπνον τὸ ἐξ αὐτῶν σημαίνεσθαι τὸ ἐντεῦθεν, τὸ τοῦ λόγου τοῦτο, ἄστροις.

In Africa mulos vel cæsos, vel siti penitus deficientes, Archelaus ait, plerosque mortuos humi jacere projectos, sæpeque magnam serpentium vim confluere ad eorum carnes depascendas, easque basilisci exaudito sibilo, se statim in cavernas et sub arena abdere; illum vero eo profectum tranquille prandere: postea vero quam pransus sit, sibilo repetito abire; et cadavera mulorum cœnamque ex ipsis quam longissime omnes fugere et detestari.

VIII. — Delphini piscationem adjuvantes.

Λόγοι φασὶν Εὐβοέων δεῦρο φοιτῶντες, τοὺς ἁλιέας τοὺς ἐκεῖσε τοῖς δελφῖσι τοῖς ἐκεῖθι ἰσομοιρίαν τῆς θήρας ἀπονέμειν· καὶ ἀκούω τὴν ἄγραν τοιαύτην. Γαλήνην εἶναι χρή, καὶ εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχει, τῆς πρῴρας τῶν ἀκατίων κοίλας τινὰς ἐξαρτῶσιν ἐσχαρίδας πυρὸς ἐνακμάζοντος· καὶ εἰσὶ διαφανεῖς, ὡς στέγειν καὶ τὸ πῦρ καὶ μὴ κρύπτειν τὸ φῶς· ἰπνοὺς καλοῦσιν αὐτάς. Οἱ τοίνυν ἰχθῦς δεδίασι τὴν αὐγήν, καὶ τὴν λαμπηδόνα δυσωποῦνται· καὶ οἱ μὲν οὐκ εἰδότες ὅ τι βούλεται τὸ ὁρώμενον, πλησιάζουσιν, μαθεῖν βουλόμενοι τοῦ φοβοῦντος σφᾶς τὴν αἰτίαν· εἶτα ἐκπλαγέντες, ἢ πρός τινι πέτρᾳ ἡσυχάζουσιν ἀθρόοι παλλόμενοι τῷ δέει, ἢ εἰς τὴν ἠόνα ἐκπίπτουσιν ὠθούμενοι, καὶ ἐοίκασι τοῖς ἐμβεβροντημένοις· οὕτω γε μὴν διακειμένους ῥᾷστόν ἐστιν ἤδη καὶ τριαίνῃ πατάξαι. Ἐπειδὰν οὖν θεάσωνται οἱ δελφῖνες τοὺς ἁλιέας τὸ πῦρ ἐξάψαντας, ἑαυτοὺς εὐτρεπίζουσιν· καὶ οἱ μὲν ἠρέμα ὑπερέττουσιν, οἱ δὲ δελφῖνες τοὺς ἐξωτέρω τῶν ἰχθύων φοβοῦντες ὠθοῦσιν, καὶ τοῦ διαδιδράσκειν ἀναστέλλουσιν. Οὐκοῦν ἐκεῖνοι πιεζόμενοι πανταχόθεν, καὶ τρόπον τινὰ κεκυκλωμένοι, ἔκ τε τῆς τούτων εἰρεσίας καὶ τῆς νήξεως τῆς ἐκείνων συνιᾶσιν ἄφυκτα εἶναί σφισιν, καὶ παραμένουσι, καὶ ἁλίσκονται πάμπολύ τι χρῆμα. Καὶ οἱ δελφῖνες προσίασιν, ὡς ἀπαιτοῦντες τοῦ κοινοῦ πόνου τὴν ἐπικαρπίαν τὴν ὀφειλομένην σφίσιν ἐκ τῆς νομῆς· καὶ οἵ γε ἁλιεῖς πιστῶς καὶ εὐγνωμόνως ἀφίστανται τοῖς συνθήροις τοῦ δικαίου μέρους, εἰ βούλονται καὶ πάλιν σφίσι συμμάχους ἀκλήτους παρεῖναι καὶ ἀπροφασίστους. Πιστεύουσι γὰρ οἱ ἐκεῖ θαλαττουργοί, ὅτι παραβάντες ἕξουσιν ἐχθροὺς οὓς εἶχον πρότερον φίλους.

Euboica historia huc perlata est, piscatores Euboicos æqualem portionem venatus piscium cum delphinis communicare: et piscationem ejusmodi esse audio. Tempore sereno opus est; quod si acciderit, de prora navicularum cavas quasdam laternas suspendunt, quæ etsi ardentem ignem intra se habent, sic tamen lucem transmittunt, ut ignis quidem obtegatur, lumen vero transluceat; easque ἰπνοὺς vocant. Pisces splendorem timent, ac lumen hæsitabunde intuentur: atque ignari quid sibi velit, quod vident, propius accedunt, ut causam tanti sui timoris intelligant: deinde perterriti, aut ad saxum aliquod frequentes manent præ metu palpitantes, aut ad litus impetuose exsiliunt; et de cœlo tactis similes esse videntur, facileque jam est eos tridente percutere. Delphini cum ignem a piscatoribus incendi animadvertunt, se ipsos ad subsidium iis ferendum comparant; et illi quidem sensim remigant, delphini vero formidine exteriores impellunt pisces, eorumque effugia reprimunt, ne qua elabi queant. Ex delphinorum igitur natatu, et piscatorum remigatione undique pressi, et quodammodo circumdati, sentiunt sibi nullum exitum patere, et istic permanent, ac magno numero capiuntur. Et delphini, velut repetentes communis laboris remunerationem sibi debitam ex illa piscatione, accedunt; quibus capturæ sociis bona fide et grato animo piscatores partem debitam præbent, si velint sibi denuo socios adesse et non vocatos et certos. Persuasum enim habent piscatores illi, si prædam cum delphinis non communicaverint, sibi hostes futuros, quos ante habuerant amicos.

IX. — Cervus serpentibus infestus.

Ἔλαφος ὄφιν νικᾷ, κατά τινα φύσεως δωρεὰν θαυμαστήν· καὶ οὐκ ἂν αὐτὸν διαλάθοι ἐν τῷ φωλεῷ ὢν ὁ ἔχθιστος, ἀλλὰ προσερείσας τῇ καταδρομῇ τοῦ δακέτου τοὺς ἑαυτοῦ μυκτῆρας, βιαιότατα εἰσπνεῖ, καὶ ἕλκει ὡς ἴυγγι τῷ πνεύματι, καὶ ἄκοντα προάγει, καὶ προκύπτοντα αὐτὸν ἐσθίειν ἄρχεται· καὶ μάλιστά γε διὰ χειμῶνος δρᾷ τοῦτο. Ἤδη μέντοι καὶ κέρας ἐλάφου τις ξέσας, εἶτα τὸ ξέσμα εἰς πῦρ ἐνέβαλεν, καὶ ὁ καπνὸς ἀνιὼν διώκει τοὺς ὄφεις πανταχόθεν, μηδὲ τὴν ὀσμὴν ὑπομένοντας.

Mirifico quodam munere naturæ cervus serpentem vincit; neque enim ipsum, tametsi hostis in latebram abditus, effugere potest. Etenim ille naribus suis in serpentis cavernam incumbens vehementissime inspirat, et spiritu suo quasi illecebra trahit, invitumque producit, ac proclinantem foras mandere aggreditur; idque hieme facere maxime solet. Si quis etiam cervi cornu in scobem atterat, posteaque in ignem conjiciat, fumus inde proveniens undique serpentes, illius nidorem minime tolerantes, fugat.

X. — Equarum et asinorum coitus.

Ἔστι μὲν καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ὁ ἵππος γαῦρον· καὶ γὰρ καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ τάχος αὐτὸν καὶ τοῦ αὐχένος τὸ ὑψηλὸν καὶ ἡ τῶν σκελῶν ὑγρότης καὶ ἡ τῶν ὁπλῶν κροῦσις, πάντα εἰς φρύαγμα καὶ τῦφον ἀνάγει· μάλιστα δὲ κομῶσα ἵππος ἁβρότατόν τέ ἐστι καὶ θρυπτικώτατον· ἀτιμάζει γοῦν ἀναβῆναι τοὺς ὄνους αὐτήν, ἵππῳ δὲ γαμουμένη ἥδεται, καὶ ἑαυτὴν ἀξιοῖ τῶν μεγίστων. Ὅπερ οὖν συνειδότες οἱ βουλόμενοι ἡμιόνους σφίσι γενέσθαι, ἀποθρίσαντες τῆς ἵππου τὴν χαίτην εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν, εἶτα μέντοι τοὺς ὄνους ἐπάγουσιν· ἡ δὲ ὑπομένει τὸν ἄδοξον ἤδη γαμέτην, πρῶτον αἰδουμένη. Καὶ Σοφοκλῆς δὲ ἔοικε μεμνῆσθαι τοῦ πάθους.

Etiam alias ob causas equus magno elatoque animo est. Enimvero magnitudo, et celeritas, cervicisque eminentia, et crurum facilis flexus, et ungularum sonitus eum ad fastum et superbiam inducunt; maxime vero comata equa mollis est, et insolentia diffluens superbit, eamque ob rem ab asinis se iniri indigne fert; at maximo gaudio completur, cum equo nuptiis sociatur, ob idque ipsum se plurimi esse arbitratur. Cujusmodi affectus gnari, qui sibi mulos gigni volunt, equæ jubam temere et sine artificio tondent, posteaque asinos admittunt : ea vero tum mariti ignobilitatem, cujus prius pudebat, patitur. Atque ejus rei Sophoclem quoque meminisse constat.

XI. — Elephantorum docilitas.

Περὶ μὲν τῆς τῶν ἐλεφάντων σοφίας εἶπον ἀλλαχόθι, καὶ μέντοι καὶ περὶ τῆς θήρας αὐτῶν καὶ ταύτης εἶπον, ὀλίγα ἐκ πολλῶν, ὧν ἔφασαν ἄλλοι. Τὸ δὲ νῦν ἔχον ἔοικα ἐρεῖν περί τε εὐμουσίας αὐτῶν καὶ εὐπειθείας καὶ τῆς ἐς τὰ μαθήματα εὐκολίας, χαλεπὰ ὅμως ὄντα καὶ ἀνθρώπῳ τυχεῖν αὐτῶν, μή τι γοῦν τοσούτῳ θηρίῳ, καὶ οὕτω τέως ἀγριωτάτῳ συγγενέσθαι. Χορείαν γὰρ καὶ ὀρχηστικὴν καὶ βαίνειν πρὸς ῥυθμὸν καὶ αὐλοῦ ἀσμένως ἀκούειν καὶ συνιέναι ἤχων διαφοράς, ἢ βραδύνειν ἐνδιδόντων, ἢ ταχύνειν παρορμώντων, μαθὼν οἶδεν ἐλέφας, καὶ ἀκριβοῖ, καὶ οὐ σφάλλεται. Οὕτως ἄρα ἡ φύσις μεγέθει μὲν αὐτὸν μέγιστον εἰργάσατο, μάθησις δὲ πραότατον ἀπέφηνε καὶ εὐάγωγον. Εἰ μὲν οὖν ἔμελλον τὴν ἐν Ἰνδοῖς αὐτῶν εὐπείθειαν καὶ εὐμάθειαν ἢ τὴν ἐν Αἰθιοπίᾳ ἢ τὴν ἐν Λιβύῃ γράφειν, ἴσως ἄν τῳ καὶ μῦθον ἐδόκουν τινὰ συμπλάσας κομπάζειν, εἶτα ἐπὶ φήμῃ τοῦ θηρίου τῆς φύσεως καταψεύδεσθαι· ὅπερ ἐχρῆν δρᾶν φιλοσοφοῦντα ἄνδρα ἥκιστα καὶ ἀληθείας ἐραστὴν διάπυρον. Ἃ δὲ αὐτὸς εἶδον, καὶ ἅτινα πρότερον ἐν τῇ Ῥώμῃ πραχθέντα ἀνέγραψαν ἄλλοι προειλόμην εἰπεῖν, ἐπιδραμὼν ὀλίγα ἐκ πολλῶν, οὐχ ἥκιστα καὶ ἐντεῦθεν ἀποδεικνὺς τὴν τοῦ ζώου ἰδιότητα. Ἡμερωθεὶς ἐλέφας πραότατόν

De elephantorum solertia, item de venatione ipsorum, pauca e multis, quæ alii protulere, dicta nobis sunt alibi. Nunc vero de studio, quo in musicam feruntur, disserere proposui, deque obedientia eorum et ingenii facilitate ad eas disciplinas assequendas, quæ ad discendum difficiles sunt vel homini ipsi, nedum tali belluæ ante adeo feræ. Choream enim saltatoriam, ad numerum incedere, tibia cantantibus libenter auscultare, sonorum differentias, vel tarditatem vel celeritatem hortantium agnoscere edoctus novit elephas, isque accuratum se præstat, neque aberrat. Sic vero natura non modo illum magnitudine eximium reddidit, sed et disciplina mansuetum atque tractabilem. Quodsi insignem illam, quam discendo obediendoque præstat hæc bellua, facilitatem apud Indos, Æthiopes, aut Afros describerem, forte alicui ore vaniloquo fabulam texere, et ad hujus bestiæ famam augendam mendacia proferre videri possem; id quod hominem philosophum ac veritatis ex animo studiosum neutiquam deceret. Quamobrem mea tantum spectacula, et quæ Romæ gesta prius alii quoque in literas retulerunt, exponam, pauca decerpens e multis, quæ tamen non exiguam animantis hujus naturæ commendationem afferunt. Elephanto ad morum mansuetu-

ἐστι, καὶ ἄγεται ῥᾷστα εἰς ὅ τις θέλει. Καὶ τά γε πρεσβύτατα, τιμῶν τὸν χρόνον, ἐρῶ πρῶτον. Θέας ἐπετέλει Ῥωμαίοις ὁ Γερμανικὸς ὁ Καῖσαρ· εἴη δ' ἂν ἀδελφιδοῦς Τιβερίου οὗτος· οὐκοῦν ἐγένοντο μὲν καὶ ἄῤῥενες ἐν τῇ Ῥώμῃ τέλειοι πλείους καὶ θήλειαι, εἶτα ἐξ αὐτῶν ἐτέχθησαν αὐθιγενεῖς· καὶ ὅτε τὰ κῶλα ὑπήρξαντο πήγνυσθαι, σοφὸς ἀνὴρ ὁμιλεῖν τοιούτοις θηρίοις ἐπώλευσεν αὐτούς, δαιμονίᾳ τινὶ καὶ ἐκπληκτικῇ διδασκαλίᾳ μεταχειρισάμενος. Προσῆγε δὲ αὐτοὺς ἄρα ἡσυχῇ τήν γε πρώτην καὶ πράως τοῖς διδάγμασι δελέατα ἄττα ἐπάγων καὶ τροφὰς ἡδίστας καὶ πεποικιλμένας εἰς τὸ ἀγωγόν τε καὶ ἐφολκόν, ὡς εἴ τι μὲν ἦν ἀγριότητος, τοῦτο ἐκβαλεῖν, ἐπαυτομολῆσαι δὲ πρὸς τὸ ἥμερον καὶ ἁμωσγέπως ἀνθρώπειον· καὶ ἦν γε τὰ μαθήματα αὐλῶν ἀκούοντας μὴ ἐκμαίνεσθαι, καὶ τυμπάνων ἀράβου κροτοῦντος μὴ ταράττεσθαι, καὶ κηλεῖσθαι σύριγγι, φέρειν δὲ καὶ ἤχους ἐκμελεῖς, καὶ ποδῶν ἐμβαινόντων ψόφον καὶ ᾠδὴν συμμιγῆ· ἐξεπονήθησαν δὲ καὶ ἀνθρώπων πλῆθος μὴ δεδιέναι. Ἦν δὲ καὶ ἐκεῖνα διδάγματα ἀνδρικά, πρὸς τὴν τῆς πληγῆς καταφορὰν μὴ θυμοῦσθαι, μηδὲ μὴν ἀναγκαζομένους λυγίζειν τι τῶν μελῶν καὶ κάμπτειν ὀρχηστικῶς τε καὶ χορικῶς εἶτα εἰς θυμὸν ἐξάπτεσθαι, καὶ ταῦτα ῥώμης τε καὶ ἀλκῆς εὖ ἥκοντας. Φύσει μὲν οὖν τοῦτο πλεονέκτημα ἤδη καὶ μάλα γεννικόν, μὴ ἔχειν ἀτάκτως μηδὲ ἀπειθῶς πρὸς παιδεύματα ἀνθρωπικά. Ἐπεὶ δὲ ἀπέφηνεν αὐτοὺς ὁ ὀρχηστοδιδάσκαλος καὶ μάλα γε σοφούς, καὶ ἠκρίβουν τὰ ἐκ τῆς παιδεύσεως, οὐκ ἐψεύσαντο τῆς διδασκαλίας τὸν πόνον, φασίν, ἔνθα ἐπιδείξασθαι τὰ παιδεύματα αὐτοὺς ἡ χρεία σὺν τῷ καιρῷ παρεκάλει. Δώδεκα μὲν γὰρ τὸν ἀριθμὸν ὅδε ὁ χορὸς ἦσαν· παρῆλθόν γε μὴν ἐντεῦθεν τοῦ θεάτρου καὶ ἐκεῖθεν νεμηθέντες, καὶ εἰσῄεσαν ἁβρὰ μὲν βαίνοντες, θρυπτικῶς δὲ τὸ σῶμα πᾶν διαχέοντες, καὶ ἠμπείχοντο χορευτικὰς στολὰς καὶ ἀνθινάς· καὶ τοῦ γε χορολέκτου τῇ φωνῇ μόνον ὑποσημήναντος, οἱ δὲ ἐπὶ στοῖχον ᾔεσαν, φασίν, εἰ τοῦτο ἐκέλευσεν ὁ διδάξας· εἶτα αὖ πάλιν περιήρχοντο εἰς κύκλον, ὑποσημήναντος ἰέναι ταύτῃ, καὶ εἰ ἐξελίττειν ἔδει, ἔπραττον αὐτό· καὶ ἄνθη μέντοι ῥιπτοῦντες ἐκόσμουν τὸ δάπεδον οἵδε, μετρίῳ καὶ φειδοῖ δρῶντες, καί τι καὶ ἐπεκτύπουν τοῖς ποσί, χόρειόν τε καὶ συμμελὲς ὁμοῤῥοθοῦντες οἱ αὐτοί. Δάμωνα μὲν οὖν καὶ Σπίνθαρον καὶ Ἀριστόξενον καὶ Φιλόξενον καὶ ἄλλους ἐπαΐειν μουσικῆς κάλλιστα, καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξετάζεσθαι τήνδε τὴν σοφίαν, θαυμαστὸν μέν, ἄπιστον δὲ καὶ παράλογον οὐδαμῶς· τὸ δὲ αἴτιον, ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι λογικὸν καὶ νοῦ καὶ λογισμοῦ χωρητικόν. Ζῶον δὲ ἄναρθρον συνιέναι καὶ ῥυθμοῦ καὶ μέλους καὶ φυλάττειν σχῆμα καὶ ἐμμέλειαν μὴ παρατρέπειν καὶ ἀποπληροῦν τῶν διδαχθέντων τὴν ἀπαίτησιν, φύσεως δῶρα ταῦτα ἅμα καὶ ἰδιότης καθ' ἕκαστον ἐκπληκτική. Τὰ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ ἐκμῆναι τὸν θεατὴν ἱκανά· χαμαιζήλων κλινῶν στιβάδες ἐν τῇ ψάμμῳ τοῦ θεάτρου τεθεῖσαι, εἶτα ἐδέ-

dinem et facilitatem erudito nihil mitius, nihil, ad id quod volumus, obtemperantius est. Sed primo ea, quæ tempore etiam (cui suus debetur honor) priore gesta sunt, referam. Cum Tiberii Cæsaris nepos, Germanicus, spectacula edidit, plures jam grandes utriusque sexus elephanti Romæ erant, e quibus deinde indigenæ generati exstiterunt; quorum artus interea dum confirmabantur, peritus vir ad pertractandos eorum sensus animosque, mirabili quodam disciplinæ genere eos erudiebat. Primum enim eos maxima lenitudine et mollitudine, cibos nimirum illecebris et varietate suavium invitamentorum refertos indulgens, ad disciplinam informabat, ut si quid esset agreste expelleret, ex feritate ad mansuetudinem et quasi ad humanitatem quandam transformaret: sicque eis moderabatur, ut neque tibiarum cantu exasperarentur neque tympanorum sono exterrerentur, ut fistulis oblectarentur ferrentque discrepantes sonitus; ut pedum ingredientium strepitum, cantumque miscellaneum sustinerent; eos præterea exercebat ad non formidandam hominum multitudinem. Illa vero virilis disciplina accedebat, non ad gravem plagarum ictum excandescere, coactos membrum aliquod concinne et ad saltandum flectere non iracunde, cum essent maximo robore præditi, incitari. Quis hoc non egregiæ et generosæ indolis argumentum dixerit, belluam hominis disciplinæ et imperio non adversam nec immorigeram se præbere? Cum igitur magister saltandi elephantorum spectaculum ederet, ii tempore suo specimen dederunt, se recte institutos esse, illumque in se ipsis erudiendis non operam perdidisse ostenderunt. Nam duodecim numero theatrum ingressi composito gradu incedebant, in diversas theatri partes divisi, ac molliter ingredientes toto corpore diffluebant, miro ornatu, nimirum stolis saltatoriis et floridis induti, solaque magistri significatione vocis ordinatim instructi, ut ferunt, gradiebantur; ac vero rursus, si is hoc præcepisset, in orbem saltabant; tum si circumagere se opus esset, statim id faciebant; at nunc flores pavimentum ornabant spargentes, idque parce et modeste, nunc pedibus terram pulsantes concinnam et moderatam saltationem una consensione obibant. Damonem igitur, et Spintharum, et Aristoxenum, et Philoxenum, ac alios pulcherrime musica eruditos, inter paucos hujus peritos existimatos fuisse, mirificum quidem, at non certe incredibile, neque a ratione alienum fuit, cum homines essent rationis participes, valuisse vi intelligendi ac ratiocinandi. At vero animal rationis expers numeros et cantum percipere, formam et ornatum tenere, non a saltandi moderata elegantia aberrare, quæ didicerit repetere posse; hoc naturæ donum est, simulque proprietas quædam admodum singularis. Illa vero vel ad insanitatem præ admiratione spectatorem adigere possint, in theatri arena humiles spectare lectos convivales semicirculatos, eosque

ξαντο τύλια καὶ ἐπὶ τούτοις στρωμνὴν ποικίλην, οἰκίας μέγα εὐδαίμονος καὶ παλαιοπλούτου σαφῆ μαρτύρια· καὶ κυλίκια ἦν πολυτελῆ παρακείμενα καὶ κρατῆρες χρυσοῖ καὶ ἀργύρεοι, καὶ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ πάμπολυ, τράπεζαί τε παρέκειντο θύου τε καὶ ἐλέφαντος εὖ μάλα σοβαραί, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῶν κρέα καὶ ἄρτοι, παμβορωτάτων ἐμπλῆσαι ζώων γαστέρας ἱκανὰ ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς παρασκευῆς ἔκπλεά τε καὶ ἀμφιλαφῆ ἦν, παρῆλθον οἱ δαιτυμόνες, ἓξ μὲν ἄῤῥενες, ἰσάριθμοι δὲ αἱ θήλειαι αὐτοῖς· καὶ οἱ μὲν ἀῤῥενωπὸν στολὴν εἶχον, αἱ δὲ θῆλυν, καὶ κατεκλίθησαν σὺν κόσμῳ συνδυασθέντες ἄῤῥεν τε καὶ θῆλυ· καὶ ὑποσημήναντος, τὰς προβοσκίδας ὡς χεῖρας κεκολασμένως προὔτεινον, καὶ ἐσιτοῦντο εὖ μάλα σωφρόνως· καὶ οὔτε τις αὐτῶν ἔδοξεν ἀδηφάγος, οὔτε μὴν προτένθης τις ἢ τῆς μοίρας τῆς μείζονος ἁρπακτικός, ὡς ὁ Πέρσης ὁ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι τῷ χρυσῷ. Ἐπεὶ δὲ πίνειν ἔδει, ἑκάστῳ κρατὴρ παρετέθη, καὶ ἀρυτόμενοι ταῖς προβοσκίσι τὸ ποτὸν ἔπινον κεκοσμημένως, εἶτα ἀπέῤῥαινον σὺν παιδιᾷ καὶ οὐχ ὕβρει. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀνέγραψαν τοιαῦτα τῆς ἰδιότητος τῶνδε τῶν ζώων σοφὰ καὶ ἐκπληκτικά. Ἐγὼ δὲ εἶδον καὶ γράμματα γράφοντα ἐπὶ πίνακος Ῥωμαῖα ἀστραβῶς τῇ προβοσκίδι καὶ ἀτρέπτως· πλὴν ἐπέκειτο [ἡ] χεὶρ τοῦ διδάξαντος, ἐς τὴν τῶν γραμμάτων παιδαγωγοῦσα περιγραφήν, ἔς τε ἀπογράψαι τὸ ζῷον· τὸ δὲ ἀτενὲς ἑώρα κάτω· πεπαιδευμένους εἶναι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ ζῴῳ καὶ γραμματικοὺς εἶπες ἄν.

vario stragulo textili et magnificis operibus picto opertos, copiosæ alicujus et vetustæ familiæ testimonium; lauta item pocula disposita, et argenteas crateras aureasque, permulta aqua repletas, mensasque magnificas e thyo et ebore perquam superbas, tanto pane et carnibus exstructas, ut vel edacissimorum animalium ventrem implere potuissent. Omnibus ita abunde apparatis, convivæ intromissi sunt elephanti, mares sex virili veste induti, totidemque feminæ stola muliebri ornatæ, ac decore epulis accubuere; tum signo percepto in mensam proboscides tanquam manus temperanter porrexerunt, summaque cum moderatione epulati sunt; neque ex ipsis quispiam visus est vorax, neque vel delicatioris vel majoris partis avidior, ut Persa ille apud aureum illum Xenophontem. Cum esset bibendum, unicuique cratera exhibebatur, et hi quidem proboscidibus potionem haurientes moderate bibebant; deinde circumstantes leviter et festive, sine contumelia, prospergebant. Multa alia ejusmodi de natura horum animalium solerti atque admiranda literis sunt mandata. Ego vero ipse elephantum in tabula literas Latinas proboscide recte atque ordine scribentem vidi; verumtamen docentis manus injecta erat ad literarum ductum et figuram eum instituens, donec bestia finem scribendi fecisset; dejectis autem et intentis oculis erat, cum scriberet: doctos et literarum gnaros illius bestiæ oculos esse dixisses.

XII. — Lepus.

Ἔχει μέντοι καὶ ὁ λαγωὸς συμφυεῖς ἰδιότητας. Ἐκπεπετασμένοις μὲν γὰρ τοῖς βλεφάροις καθεύδει, κατηγορεῖ δὲ αὐτοῦ τὰ ἔτη τρώγλας τινὰς ὑποφαίνων· φέρει δὲ καὶ ἐν τῇ νηδύϊ τὰ μὲν ἡμιτελῆ, τὰ δὲ ὠδίνει, τὰ δὲ ἤδη οἱ τέτεκται.

Quædam propria lepori a natura ingenerata sunt. Palpebris patentibus somnum capit; annos suos indicat, cavernas quasdam prodens: uno et eodem tempore alia in utero inchoata et imperfecta fert, alia parturit, alia modo peperit.

XIII. — Cetorum dux.

Τὰ κήτη τὰ μεγάλα ὀλίγου πάντα ἄνευ κυνῶν δεῖται τοῦ ἡγεμόνος, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐκείνου ἄγεται. Ἔστι δὲ ἰχθὺς μικρὸς καὶ λεπτός, τὴν κεφαλὴν προμήκης· στενὸν [δὲ] αὐτῷ τὸ οὐραῖον συμπέφυκεν, ὡς οἱ τούτων λέγουσι σοφοί. Εἴτε δὲ αὐτὸν ἐκεῖνον παρέδωκε τῷ κήτει ἡ φύσις ἑκάστῳ, εἴτε φιλίᾳ αὐτῷ ἑκὼν πρόσεισιν, οὐκ οἶδα· φύσεως δὲ ἀνάγκην εἶναι τὸ πραττόμενον μᾶλλον πεπίστευκα. Νήχεται γὰρ ὅδε ὁ ἰχθὺς οὐδεπώποτε ἑαυτῷ, πρόεισι δὲ τῆς τοῦ κήτους κεφαλῆς, καὶ ἡγεμών ἐστιν αὐτοῦ, καὶ ὡς εἰπεῖν οἴαξ. Προορᾷ γοῦν ἐκείνῳ τὰ πάντα καὶ προαισθάνεται τῷ αὐτῷ, καὶ προδιδάσκει ἕκαστα τῆς οὐρᾶς τῷ ἄκρῳ, καὶ παρέψαυσε τούτῳ, καὶ ἔδωκε σύνθημα, καὶ τῶν μὲν φοβερῶν ἀνέστειλεν, ἐπί γε μὴν τὰ θρέψοντα προάγει, καὶ τὴν ἐκ τῶν θηρατῶν ἐπιβουλὴν διδάσκει σημείῳ

Omne fere cetaceum genus præter canes duce ad sibi moderandum eget, illiusque oculis ducibus ad videndum utitur. Is autem dux est, quemadmodum harum rerum periti testantur, parvus piscis, colore albo, capite prælongo, angusta cauda. Huncne ducem unicuique cetaceo natura dederit, an amicitia quadam is adductus cetum ultro antegrediatur, haud scio plane; sed id tamen factum naturæ vi potius arbitrarer. Hic enim ipsi sibi nunquam natat, sed ante ceti caput antecedens, dux ejus exsistit, ac veluti clavus. Etenim cuncta illi et providet, et præsentit, caudæque extremo præmonstrat singula, eoque cetum contingit, et monet, et a formidolosis defendit, et ad cibaria ducit, insidiasque a piscatoribus positas signo quodam suo ostendit, atque quem locum

τινὶ ἀτεκμάρτῳ, καὶ τῶν τόπων ὧν οὐ χρὴ τοσοῦτον θηρίον ἐπιβῆναι, προμηνύει, ἵνα μή ποτε ἄρδην εἰς ἕρμα περισχεθὲν ἀπόληται. Ἡ τοίνυν τοῦ βίου ὑπόθεσις τῷ μεγίστῳ τὸ βράχιστόν ἐστιν. Ἔοικε δὲ καταπιανθὲν τὸ ζῶον μήτε ὁρᾶν ἔτι, μήτε ἀκούειν, εἶναι δὲ πρόβλημα καὶ τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν σαρκῶν τὸν ὄγκον. Οὐχ ὁρᾶται δὲ τοῦ κήτους ἔρημος, ἀλλὰ ἀνάγκη, τοῦ πάντων αὐτῷ τῶν προειρημένων αἰτίου προαπολωλότος, καὶ ἐκεῖνο ἀπολέσθαι.

ipsum, belluam tantam, adire non oporteat, præsignificat, ne quando latenti alicui allisus petræ aut infixus funditus pereat. Quod mirum videri debet, minimam bestiam maximo animali vitæ causam afferre. Videtur autem, cum bellua hujusmodi ad nimiam pinguitudinem pervenit, amplius nec videre nec audire posse, carnium mole et videndi et audiendi viam obstruente. Nunquam autem cetus sine hoc duce apparet; nam si is, quo ad necessaria omnia utitur, perierit, illi quoque pereundum est.

XIV. — Chamæleon.

Χαμαιλέων τὸ ζῶον εἰς [ἰδίαν] μίαν χρόαν οὐ πέφυκεν οὔτε ὁρᾶσθαι, οὔτε γνωρίζεσθαι, κλέπτει δὲ ἑαυτὸν πλανῶν τε ἅμα καὶ παρατρέπων τὴν τῶν ὁρώντων ὄψιν. Εἰ γὰρ περιτύχοις μέλανι τὸ εἶδος, ὁ δὲ ἐξέτρεψε τὸ μόρφωμα εἰς χλωρότητα, ὥσπερ οὖν μεταμφιασάμενος· εἶτα μέντοι ἀλλοῖος ἐφάνη γλαυκότητα ὑποδύς, καθάπερ προσωπεῖον ἕτερον ἢ στολὴν ὑποκριτὴς ἄλλην. Ἐπεὶ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, φαίη τις ἂν καὶ τὴν φύσιν, μὴ καθέψουσαν, μηδὲ ἐπιχρίουσαν φαρμάκοις, ὥσπερ οὖν ἢ Μήδειάν τινα ἢ Κίρκην, καὶ μέντοι καὶ ἐκείνην φαρμακίδα εἶναι.

Chamæleon animal non uno atque eodem colore proprio spectari aut cognosci solet; sed furtim se subducit, eludens simul et præstringens intuentium oculos. Si enim nigro colore eum offendas, ille in viridem se convertit, tanquam vestem mutans; deinde alius apparet, cæsium colorem induens, veluti histrio aliam personam vel vestem. Quæ cum ita sint, dixerit aliquis, naturam, etsi neminem recoquit, neque veneficiis instar Medeæ cujusdam vel Circes immutat, etiam ipsam tamen veneficam esse.

XV. — Pompilus piscis.

Πομπίλον πελάγιον καὶ βυθῷ φιληδοῦντα εἰδέναι χρὴ μάλιστα ἰχθύων ὧν ἴσμεν ἀκοῇ· μισεῖ δὲ ἢ αὐτὸς τὴν γῆν ἢ τὸν ἰχθὺν ἐκείνη. Τεμνούσας δὲ ἄρα μέσον τὸν πόρον τὰς ναῦς οἵδε οἱ πομπίλοι ὥσπερ οὖν ἐρωμένας προσνέοντες δορυφοροῦσι, καὶ δεῦρο καὶ ἐκεῖσε περιέρχονται χορεύοντες ἅμα καὶ πηδῶντες. Οἱ μὲν οὖν περίνεῳ ὁπόσον ἀφίστανται τῆς γῆς, οὐδὲ ἐν αὐτοῖς εἰδέναι πάρεστι δήπου· οἱ δὲ ναῦται, κλέπτεσθαι μέντοι καὶ αὐτοῖς τὸ ἀληθὲς εἴωθεν· οἵ γε μὴν πομπίλοι μακρόθεν ᾔσθοντο, δίκην εὐρίνου κυνὸς τὸ θήραμα ἑλούσης τάχιστα, καὶ οὐκέτι τοσοῦτος αὐτοὺς ἔρως νεὼς καταλαμβάνει, ὡς παραμένειν, ἀλλὰ οἷα ὑπὸ συνθήματι ἀθρόοι γενόμενοι πάντες [ᾤχοντο] ἀπιόντες. Καὶ ἴσασιν ἐντεῦθεν οἱ τῆς νεὼς ἄρχοντες, ὅτι ἄρα χρὴ περιβλέπειν γῆν, οὐ πυρσοῖς τεκμαιρομένους, ἀλλὰ τοῖς προειρημένοις πεπαιδευμένους.

Pompili pelagii pisces et maris profundo gaudentes vel omnium piscium maxime, quos auditione accepimus, cognoscendi sunt; sive ipsi terram male oderunt, sive hæc illorum odio tenetur. Hi autem sic circum naves altum secantes, tanquam amicas, concursant, easque satellitum instar huc illuc saltantes stipant. Et homines quidem, qui navi vehuntur, quantum a terra absint, prorsus ignorant; et ipsi etiam nautæ a vero aberrare solent. At pompili, tanquam sagacissimi canes, qui propinquam præsentiunt prædam, sic terram non longe abesse, ante multo sentiunt : idcirco non tanto amplius studio navium tenentur, ut longius eas comitari velint; sed quasi signo ad abeundum sublato, frequentes in altum redeunt. Unde nautæ continentem, tametsi non facibus eam assecuti, sed a pompilis eruditi, propinquam esse sentiunt.

XVI. — Tarandus.

Ἐρυθήματα εἴ ποτε ἐπανατέλλει καὶ ὠχρίασις, καὶ γενέσθαι πελιδνόν, καὶ ἀνθρώπῳ ταῦτα καὶ θηρίοις, ἀλλὰ ἐπὶ ψιλῆς τῆς δορᾶς καὶ τριχῶν γυμνῆς, [θαυμαστὸν οὐδέν]· ταρανδὸς δὲ τὸ ζῶον, ἀλλὰ αὐτός γε θριξὶν αὐταῖς τρέπει ἑαυτόν, καὶ πολύχροιαν ἐργάζεται μυρίαν, ὡς ἐκπλήττειν τὴν ὄψιν. Ἔστι δὲ Σκύθης, καὶ τὰ νῶτα παραπλήσιος ταύρῳ καὶ τὸ μέγεθος· τούτου τοι καὶ τὴν δορὰν ἀγαθὴν ἀντίπαλον αἰχμῇ ταῖς αὐτῶν ἀσπίσι περιτείναντες νοοῦσιν οἱ Σκύθαι.

Rubore, pallore, livore, homini et bestiarum cutem nudam, et minime villosam, tentari, nihil mirum; tarandus vero se ipsum cum villis suis vertit, et innumeras colorum species cum summo videntium stupore reddit. Scythicum id animal est, dorso et magnitudine tauro simile; ejus corium ne spiculo quidem penetrari potest, quamobrem eo Scythæ sua scuta inducunt.

XVII. — Remora.

Πελάγιος ἰχθὺς τὴν νῆξιν, τὴν ὄψιν μέλας, τὸ μῆκος κατὰ τὴν μεμετρημένην ἔγχελυν, λαχὼν ἐξ ὧν δρᾷ τὸ ὄνομα, θεούσῃ νηὶ καὶ μάλα γε ἐξ οὐρίας καὶ τῶν ἱστίων κεκολπωμένων προσφθαρείς, καὶ τῆς πρύμνης τὸ ἄκρον δακών, ὥσπερ οὖν ἵππον στομίῳ ἀπειθῆ καὶ τραχὺν χαλινῷ σκληρῷ βιαιότατα ἀνακρούσας, ἀναστέλλει τῆς ὁρμῆς καὶ πεδήσας ἔχει· καὶ μάτην μὲν τὰ ἱστία μέσα πίπρησται, εἰς οὐδὲν δὲ φυσῶσιν οἱ ἄνεμοι, ἄχος δ' ἔχει τοὺς πλέοντας. Συνιᾶσι δὲ οἱ ναῦται, καὶ τῆς νεὼς γνωρίζουσι τὸ πάθος· καὶ ἐντεῦθεν ἐκτήσατο τὸ ὄνομα· ἐχενηΐδα γὰρ καλοῦσιν οἱ πεπειραμένοι.

Remora pelagius piscis, aspectu niger, longitudine cum mediocri anguilla æquandus, nomen a rebus, quas agit, habet. Navis enim secundo vento et plenis velis propulsæ extremam puppim mordicus premens, tanquam indomitum atque effrenatum equum freno robusto inhibens, violentissime ab impetu reprimit, et constrictam tenet; frustraque vela media turgent, frustra venti spirant, quæ res vectores angit. Nautæ vero rei causam intelligunt. Hinc nomen impositum pisci, quem ejus vim experti echeneida (remoram) appellarunt.

XVIII. — Elephantus sui ipsius medicus.

Ἀναβαίνει μὲν ἡ τέχνη καὶ εἰς τριγονίαν διδασκαλίας παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἡ περὶ τῶν τετρωμένων τε καὶ φαρμάκου δεομένων. Παιδεύεται μὲν γὰρ ὁ Μενοιτίου Πάτροκλος ὑπ' Ἀχιλλέως ἰατρικήν, Ἀχιλλεὺς δὲ ὁ Πηλέως ὑπὸ Χείρωνος τοῦ Κρόνου. Καὶ ἐν ἥρωσί τε καὶ θεῶν παισὶν ἦν τὰ μαθήματα ὁποῖα; φύσιν εἰδέναι ῥιζῶν καὶ πόας διαφόρου χρῆσιν καὶ φαρμάκων κρᾶσιν καὶ ἐπαοιδὰς εἴς τε φλεγμονὴν ἀντιπάλους, καὶ ἀναστεῖλαι αἷμα, καὶ ὅσα ἄλλα ἐκεῖνοί γε ᾔδεσαν· καὶ μέντοι καὶ οἱ τοῦ χρόνου κάτω ἀνίχνευσάν τι. Ἀλλὰ τούτων γε τῶν σοφισμάτων ἡ φύσις οὐδὲν ἐδεῖτο· καὶ κατηγορεῖ ὁ ἐλέφας· ὅταν γοῦν εἰς αὐτὸν ἔλθῃ δόρατα καὶ βέλη πολλά, ἐλαίας σπάσας ἄνθος ἢ ἔλαιον αὐτό, εἶτα πᾶν τὸ ἐμπεσὸν ἀπεσείσατο, καὶ ἔστιν αὖθις ὁλόκληρος.

Ars et doctrina curandi et medicamentis sanandi vulnera apud Homerum per manus vel ad tertiam usque ætatem traditur. Patroclum Menœtii filium Achilles Pelei filius medicinam docet, Achillem vero Chiron Saturni filius erudit. Disciplinas nimirum heroes et deorum filii exercebant, hasce: et radicum naturam, varium herbarum usum, pharmacorum temperationem, cantiones tum inflammationibus tum reprimendo sanguini propitias, et alia quædam noverant. Nonnulla etiam his inferiores tempore invenerunt. Quibus artificiis natura quam parum egeat, elephantus docet; cum enim vel hastis vel sagittis multis ictus est, oleæ florem vel oleum ipsum gustans defixa tela expellit, atque hujusmodi ratione ad incolumitatem restituitur.

XIX. — Ursa catulos fingens.

Καὶ τόδε τὸ θαῦμα τοῦδε τοῦ ζώου ἴδιον. Τεκεῖν βρέφος οὐκ οἶδεν ἄρκτος, οὐδὲ ὁμολογήσει τις, ἐξ ὠδίνων ἰδὼν τὸ ἔκγονον, ζωογόνον εἶναι αὐτήν. Ἀλλὰ ἡ μὲν ἐλοχεύθη, τὸ δὲ εἰκῆ κρέας καὶ ἄσημόν τε καὶ ἀτύπωτον καὶ ἄμορφον· ἡ δὲ ἤδη φιλεῖ καὶ γνωρίζει [τὸ] τέκνον, καὶ ὑπὸ τοῖς μηροῖς θάλπει, καὶ λεαίνει τῇ γλώττῃ, καὶ ἐκτυποῖ εἰς ἄρθρα, καὶ μέντοι καὶ κατὰ μικρὰ ἐκμορφοῖ, καὶ ἰδὼν ἐρεῖς τοῦτο ἄρκτου σκυλάκιον.

Hæc etiam proprietas ursæ admiranda est. Perfectum parere nescit catulum, neque quisquam mox a partu videns fœtum, ursam edidisse vitalem fœtum judicaret. Quæ simulatque peperit, statim carnem illam informem, et nulla vitalis figuræ vestigia nullamque animalis effigiem retinentem, amore complectitur, catulum agnoscit suum, ac eum in sinu gremioque fovet, et lingua lingit sua, et paulatim figurat atque in artus efformat, ut adspicienti jam catulus ursæ esse videatur.

XX. — Boves Erythræi.

Κέρατα ἀκλινῆ καὶ ὀρθὰ ἕστηκε ταύροις ἅπασι, καὶ διὰ ταῦτα ὡς εἰς ὅπλον ὁ ἄνθρωπος, οὕτω τοι καὶ εἰς κέρας ὁ ταῦρος τεθύμωται. Βόες δὲ Ἐρυθραῖοι κινοῦσι τὰ κέρατα ὡς ὦτα.

Tauris omnibus rigida et minime flexibilia exsistunt cornua; eaque ob rem cornibus perinde armati furibunde appetunt, atque homines armis hostem feriunt. Erythræi autem boves mobilia similiter cornua ut aures habent.

XXI. — Dracones Æthiopici et Phrygii.

Γῆ μὲν Αἰθιοπίς — γείτων δὲ καὶ μάλα ἀγαθὸς καὶ ἀξιόζηλος τὸ τῶν θεῶν λουτρόν, ὃ Ὅμηρος ἡμῖν

Æthiopica terra vicinum bonum et egregium habet, deorum illud lavacrum, quod Homerus Oceani nomine ce-

ὠκεανὸν ᾄδει — οὐκοῦν ἥδε ἡ γῆ δρακόντων μήτηρ ἐστὶ μεγέθει μεγίστων· καὶ γάρ τοι καὶ εἰς τριάκοντα ὀργυιὰς προήκουσιν, καὶ τὸ ὄνομα μὲν τὸ ἀπὸ γενεᾶς οὐ καλοῦνται, φονέας δὲ ἐλεφάντων φασὶν αὐτούς, καὶ ἁμιλλῶνται πρὸς γῆρας τὸ μήκιστον οἵδε οἱ δράκοντες. Καὶ λόγοι μὲν Αἰθίοπες ἐνταῦθά μοι ἵστανται. Λέγουσι δὲ Φρύγιοι λόγοι, καὶ ἐν Φρυγίᾳ γίνεσθαι δράκοντας, καὶ προήκειν αὐτοὺς εἰς δέκα ὀργυιάς, καὶ μεσοῦντος θέρους ὁσημέραι μετὰ πλήθουσαν ἀγορὰν ἐξέρπειν τῶν φωλεῶν. Καὶ παρὰ τῷ ποταμῷ τῷ καλουμένῳ Ῥυνδάκῳ τὸ μέν τι τῆς σπείρας ἀπήρεισαν εἰς τὴν γῆν, τὸ λοιπὸν δὲ σῶμα ἀναστήσαντες πᾶν, ἀτρέμα καὶ ἡσυχῆ τὴν φάρυγγα ἀνατείναντες, καὶ μέντοι καὶ τὸ στόμα ἀνοίξαντες, εἶτα τὰ πτηνὰ ἕλκουσιν οἱονεὶ ἴυγγι τῷ ἄσθματι, τὰ δὲ εἰς τὰς ἐκείνων εἰσπίπτει γαστέρας ὑπὸ τῆς παρ' αὐτῶν ἐκπνοῆς συρόμενα αὐτοῖς πτεροῖς. Καὶ ταῦτα μὲν ἰδίᾳ ἐκείνοις δρᾶται εἰς ἡλίου δυσμάς· εἶτα ἑαυτοὺς οἱ δράκοντες ὑποκρύψαντες ἐλλοχῶσι τὰς ποίμνας, καὶ ἐκ τῆς νομῆς ἐπὶ τὰ αὔλια ἰούσας αἱροῦσιν, καὶ πολὺν φόνον ἐργασάμενοι καὶ [τοὺς] νομέας συνδιέφθειραν πολλάκις, καὶ ἔχουσι δεῖπνον ἄφθονόν τε καὶ ἀμφιλαφές.

lebrat. Eadem maximos dracones ad triginta passuum longitudinem progredientes generat, qui nomen proprium non habent, sed duntaxat elephantorum interfectores nominantur, et proveniunt ad summam senectutem. Hactenus Æthiopum sermones retulisse sufficiet. Phrygum historia quoque narrat, dracones in Phrygia ad magnitudinem decem passuum procedentes nasci, qui quotidie media æstate, post illas horas quibus forum hominum conventu plenum est, ex cavernis procedere soleant, et circa amnem Rhyndacum nomine parte voluminis ad terram adniti, reliquo erecto corpore, collo sensim extenso, et ore hiante volucres sua adspiratione tanquam amatoria illecebra ad se attrahere; eas autem ex horum spiritus ductibus detractas cum ipsis alis in illorum ventrem illabi : et hæc quidem illi ad occidentem usque solem peculiariter agunt; postea autem se ipsos occultantes greges ex pastione ad stabula redeuntes prehendunt, multamque cædem inferunt, ipsis etiam pastoribus sæpe occisis, atque inde prandium sibi abunde comparant.

XXII. — Apuæ.

Ταῖς ἀφύαις ὁ πηλὸς γένεσίς ἐστι· δι' ἀλλήλων δὲ οὐ τίκτουσιν, οὐδὲ ἐπιγίνονται· πηλὸς δὲ ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ πάνυ ἰλυώδης ὅταν συστῇ καὶ γένηται μέλας, ἀλεαίνεταί τε φύσει τινὶ ἀποῤῥήτῳ τε καὶ ζωογόνῳ, καὶ μεταβάλλεται, καὶ εἰς ζῷα τρέπεται πάμπολλα· καὶ αἵ γε ἀφύαι ταῦτά ἐστι, σκωλήκων δίκην ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ τοῖς μυσαροῖς τικτομένων ἐκείνων. Γενόμεναι δὲ αἱ ἀφύαι νηκτικώτατον χρῆμά ἐστι, καὶ δρῶσιν ὃ πεφύκασιν. Εἶτα ἄγονταί τινι αἰτίᾳ θαυμαστῇ ἐς τὰ σωτήρια, ἔνθα ἕξουσι σκέπην καὶ πρόβλημα, ᾗ μέλλει βιώσιμα αὐταῖς ἔσεσθαι. Εἴη δ' ἂν ἡ καταφυγὴ ἢ πέτρα ἀνεστῶσα ἐπὶ μέγα καὶ ὑψηλόν, ἢ οἱ καλούμενοι κρίβανοι ὑπὸ τῶν ἁλιέων· εἶεν δ' ἂν αἱ κολπώδεις πέτραι, βρωθεῖσαί τε ὑπὸ τῶν κυμάτων τῷ χρόνῳ καὶ κοῖλαι γεγενημέναι. Ταῦτα δὲ ἄρα αὐταῖς ἡ φύσις ἔδειξε κρησφύγετα, ὥστε ὑπὸ τοῦ σάλου μὴ παίεσθαι, μηδὲ ἀφανίζεσθαι· ἀσθενεῖς γάρ εἰσι, καὶ ἥκιστα πρὸς τὰς ἐκείνων ἐμπτώσεις ἀντίτυποι. Τροφῆς δὲ δέονται οὐδέν, ἀπόχρη γε μὴν ἀλλήλας περιλιχμήσασθαι. Ἄγρα δὲ αὐτῶν νήματα ἄγαν λεπτὰ καὶ ἐῤῥαφέντα τούτοις ἀραιῶν στημονίων τὰ ἱμάτια· καὶ τέχνημα μὲν εἴη [ἂν] τοῦτο, καὶ μάλα γε ἀρκοῦν μηχάνημα εἰς αἵρεσίν τε καὶ ἅλωσιν αὐτῶν, εἰς δὲ ἄλλων ἰχθύων θήραν ἥκιστα.

Apuæ pisces ex sese nec procreant nec procreantur, sed e limo enascuntur; cum enim cœnum in mari concreverit, valde et limosum et atrum efficitur, atque mirabili natura et genitali tepescit, atque in permulta animalia, nimirum apuas, immutatur atque convertitur. Eæ autem sic in putrido luto et sordibus, tanquam lumbrici, generatæ ad natandum maxime valent. Tumque mirabili causa quadam ad salutaria appelluntur, eo nimirum ubi ad degendam vitam perfugia, et ad tuendam propugnacula habeant. Hæc autem perfugia sunt scopuli magni et in sublime eminentes κρίβανοι a piscatoribus dicti, hoc est, petræ in multiplices sinus tremebundorum fluctuum et saxifragarum undarum verberatione multo tempore exesæ. Hæc ideo abdita eis perfugia natura indicavit, ne fluctibus convellerentur aut perirent; debiles enim sunt ad resistendum, et infirmæ contra fluctuum incursiones. Nullo cibo ad sese alendas egent; namque ad vitam eis satis est mutuo linctu se lambere. Capiuntur autem verriculis subtili filo contextis tenuium staminum, sufficientibus ad ipsorum capturam, inutilibus alioquin ob exilitatem ad aliorum piscium capturam.

XXIII. — De lacerto diviso et denuo concreto.

Τὸν σαῦρον εἰ παίσας εἴτε ἑκὼν εἴτε καὶ κατὰ τύχην ῥάβδῳ μέσον διατέμοις, οὐδέτερον αὐτῷ τῶν

Si quis seu fortuito lacertum, seu consulto percutiat, et virga medium discindat, hujus partium neutra moritur,

μερῶν ἀποτέθνηκεν, ἀλλὰ χωρὶς καὶ καθ' ἑαυτὸ πρόεισί τε καὶ ζῇ δύο ποσὶν ἐπισυρόμενον τὸ ἡμίτομον τοῦ ζώου καὶ ἐκεῖνο καὶ τοῦτο. Εἶτα ὅταν συνέλθῃ — σύνεισι γὰρ πρὸς τὸ λεῖπον τὸ ἕτερον πολλάκις — συνδυασθέντε συνηλθέτην ἐκ τῆς διαιρέσεως· καὶ ἑνωθεὶς ὁ σαῦρος, τοῦ μὲν πάθους τὸ ἴχνος αὐτῷ κατηγορεῖ ἡ οὐλή, περιθέων δὲ καὶ τὴν ἀρχαίαν βιοτὴν ἔχων, ἔοικε τῶν προειρημένων μὴ πεπειραμένῳ.

sed ab altera seorsum utraque pars dimidiata graditur, et duobus pedibus adrepens vivit. Deinde si coitio utriusque fiat, quod sæpe contingit, duæ separatæ partes naturali colligatione veluti conseruntur : atque ex separatis duabus partibus unus idemque efficitur lacertus, et tametsi loci prius affecti vestigium cicatrix indicat, circummeat tamen et vitam pristinam retinet, et ei cetera persimilis est, qui talia nunquam perpessus sit.

XXIV. — Aspidis venenum; hominis sputum.

Ἰὸς μὲν ὁ τῶν ἑρπετῶν δεινός ἐστι, καὶ ὅ γε τῆς ἀσπίδος ἔτι μᾶλλον· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀντίπαλα καὶ ἀμυντήρια ῥᾳδίως οὐκ ἂν εὕροι τις, εἰ καὶ σοφώτατος εἴη κηλεῖν τε ὀδύνας καὶ ἀφανίζειν πικράς.

Ἦν δὲ ἄρα καὶ ἐν ἀνθρώπῳ τις ἰὸς ἀπόῤῥητος, καὶ πεφώραται τὸν τρόπον ἐκεῖνον. Ἔχιν εἰ λάβοις, καὶ πάνυ εὐλαβῶς τε καὶ ἐγκρατῶς τοῦ τραχήλου κατάσχοις, καὶ διαστήσας τὸ στόμα εἶτα αὐτῷ προσπτύσειας, εἰς τὴν νηδὺν κατολισθάνει τὸ πτύαλον, καὶ γίνεταί οἱ τοσοῦτον κακὸν ὡς σήπειν τὸν ἔχιν. Ὅθεν τοι καὶ ἀνθρώπῳ δῆγμα ἀνθρώπου μιαρόν ἐστι καὶ κινδυνῶδες οὐδενὸς θηρίου μεῖον.

Serpentium venenum cum pestiferum est, tum multo aspidis pestilentius; contra quæ nemo salutaria præsidia facile inveniat, etiamsi ad dolores leniendos atque adeo ad liberandum ab illis ipsis sapientissimus sit.

Sed in homine quoque incredibiliter perniciosum inesse venenum hac ratione deprehenditur. Si viperæ collum caute et firmiter contineas, in osque illius diductum spuas, sputum in ejus ventrem delapsum tanta ei pernicie exsistit, ut vipera putrescat. Itaque hominis morsus vel homini ipsi est perniciosus, nulliusque animalis morsui de acerbitate concedit.

XXV. — Formicarum industria.

Ἐν ὥρᾳ θερείῳ, ἀμητοῦ κατειληφότος καὶ τῶν σταχύων τριβομένων ἐν τῷ δίνῳ, κατὰ ἴλας συνίασιν οἱ μύρμηκες περὶ τὰς ἅλως, καθ' ἕνα ἰόντες καὶ κατὰ δύο δέ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τρίτον στοῖχον ἔρχονται, τοὺς ἑαυτῶν οἴκους καὶ τὰς συνήθεις στέγας ἀπολείποντες· εἶτα ἐκλέγουσι τῶν πυρῶν καὶ τῶν κριθῶν, καὶ τὴν αὐτὴν χωροῦσιν ἀτραπόν. Καὶ οἱ μὲν ἀπίασιν ἐπὶ τὴν τῶν προειρημένων συλλογήν, οἱ δὲ κομίζουσι τὸν φόρτον, καὶ πάνυ αἰδεσίμως καὶ πεφεισμένως ἀλλήλοις ὑπαφίστανται τῆς ὁδοῦ, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀχθοφόροις οἱ κοῦφοι· κατελθόντες δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα τὰ σφέτερα οἱ γενναῖοι, καὶ πληρώσαντες τοὺς ἐν τῷ μυχῷ σφίσι σιροὺς πυρῶν τε καὶ κριθῶν, ἑκάστου σπέρματος διατρήσαντες τὸ μέσον, τὸ μὲν ἐκπεσὸν δεῖπνον γίνεται τῷ μύρμηκι ἐν τῷ τέως, τὸ δὲ λοιπὸν ἄγονόν ἐστι. Παλαμῶνται δὲ ἄρα οἱ γενναῖοι οἰκονόμοι καὶ φρουροὶ τοῦτο, ἵνα μὴ τῶν ὄμβρων περιῤῥευσάντων, εἶτα ἐκφυσιν ὁλόκληρα ἐκεῖνα ὄντα λάβῃ τινὰ καὶ ἀναθήλῃ, καὶ τούτων γενομένων ἀτροφίᾳ καὶ λιμῷ διὰ χειμῶνος περιπέσωσιν, καὶ αὐτοῖς ἐξαμβλώσῃ ἡ σπουδή. Φύσεως μὲν δὴ καὶ μύρμηκες λαβεῖν δῶρα εὐτύχησαν καὶ ταῦτα ὡς ἄλλα.

Tempore æstivo, cum messis collecta est, et spicæ in area triturantur, turmatim circa aream congregantur formicæ singulæ, binæ etiam atque ternæ accedentes, sedibus suis ac consuetis cavernis relictis, triticum et hordeum legunt, atque eadem semita vadunt; aliæ quidem ad colligenda grana eunt, aliæ onus portant, et summa cum reverentia et modestia sibi invicem de via cedunt, inprimis vero expeditæ onus gerentibus. Eximiæ autem illæ in cavernas suas reversæ scrobibus frumentum et hordeum condunt in abdito loco, singula semina in medio exterebrantes : quod excidit, formicis tum est pro prandio, reliquum sterile est. Ideoque strenuæ œconomæ et custodes illud machinantur, ne imbrium fluxu integra ista semina in fruges rursus exirent, et revirescerent; atque inde in cibi inopiam et famem hieme inciderent, et labor ipsis periret. Hæc igitur, sicut alia dona, formicis natura benigne largita est.

XXVI. — Aquila.

Οὐδέποτε αἰετὸς οὔτε πηγῆς δεῖται, οὔτε γλίχεται κονίστρας, ἀλλὰ καὶ δίψους ἀμείνων ἐστί, καὶ καμάτου φάρμακον οὐκ ἀναμένει πορισθὲν ἔξωθεν· ὑπερφρονῶν

Aquila fonte ad potionem nunquam eget, nec pulverulentas volutationes quærit, sed neque siti vincitur, neque adhibito exterius contra lassitudinem remedio utitur;

δὲ καὶ τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀναπαύσεως ἀέρα τέμνει πολύν, καὶ ὀξύτατα ὁρᾷ ἐκ πολλοῦ τοῦ αἰθέρος καὶ ὑψηλοῦ. Καὶ τόν γε τῶν πτερῶν αὐτοῦ ῥοῖζον καὶ τὸ τῶν θηρίων ἀτρεπτότατον ὅμως κατέπτηξεν, ὁ δράκων, ἀκούσας μόνον, καὶ παραχρῆμα κατέδυ, καὶ ἀσμένως ἠφανίσθη. Βάσανος δέ οἱ τῶν νεοττῶν τῶν γνησίων ἐκείνη ἐστίν. Ἀντίους τῇ αὐγῇ τοῦ ἡλίου ἵστησιν αὐτούς, ὑγροὺς ἔτι καὶ ἀπτῆνας, καὶ ἐὰν μὲν σκαρδαμύξῃ τις τὴν ἀκμὴν τῆς ἀκτῖνος δυσωπούμενος, ἐξεώσθη τῆς καλιᾶς, καὶ ἀπεκρίθη τῆσδε τῆς ἑστίας· ἐὰν δὲ ἀντιβλέψῃ καὶ μάλα ἀτρέπτως, ἀμείνων ἐστὶν ὑπονοίας, καὶ τοῖς γνησίοις ἐγγέγραπται, ἐπεὶ αὐτῷ πῦρ τὸ οὐράνιον ἡ τοῦ γένους ἀδέκαστός τε καὶ ἄπρατος ἀληθῶς ἐστιν ἐγγραφή.

aquas autem contemnens et quietem, sublime fertur, et e longinquo altoque æthere acutissime cernit. Aquilæ alarum crepitum simulac draco, ferarum intrepidissimus, auribus perceperit, statim se libenter abscondit, atque in latebras abdit. Pullorum autem ingenuitatem hoc indice experitur aquila : eos ex ætate adhuc infirmos et implumes solis fulgorem intueri adversum cogit; et si quis ad solares radios oculis nictetur, eum suspectum habens e nido expellit, focisque patriis exturbat; qui autem contra oculis immobilibus solem intuetur, citra suspicionem est, et legitimis adscribitur; quia cœlestis iste ignis generis incorrupta et integra ipsis assertio est.

XXVII. — Struthiocamelus.

Ἡ στρουθὸς ἡ μεγάλη λασίοις μὲν τοῖς πτεροῖς ἐπτέρωται, ἀρθῆναι δὲ καὶ εἰς βαθὺν ἀέρα μετεωρισθῆναι φύσιν οὐκ ἔχει· θεῖ δὲ ὤκιστα, καὶ τὰς παρὰ τὴν πλευρὰν ἑκατέραν πτέρυγας ἁπλοῖ, καὶ ἐμπῖπτον τὸ πνεῦμα κολποῖ δίκην ἱστίων αὐτάς· πτῆσιν δὲ οὐκ οἶδεν.

Struthiocamelus alis penna frequentibus instructus est, non tamen fert ejus natura ut in sublime tollatur; sed currit citissime, et ab utroque latere alas explicat, quas ventus, velorum instar, expandit; volare autem nescit.

XXVIII. — Otis equorum amans.

Τὴν ὠτίδα [τὸ] ζῷον ὀρνίθων εἶναι φιλιππότατον ἀκούω. Καὶ τούτου [τὸ] μαρτύριον· τῶν μὲν ἄλλων ζώων καὶ ἐν λειμῶσι καὶ ἐν αὐλῶσι νεμομένων καταφρονεῖ, ἵππον δὲ ὅταν θεάσηται, ἥδιστα προσπέτεται καὶ πλησιάζει, κατὰ τοὺς τῶν ἀνθρώπων ἱππεραστάς.

Otidem ex omnibus avem equorum studiosissimam esse audio. Cujus hoc testimonium est, quod cetera animalia sive in pratis, sive in angustis et humilioribus locis pascentia aspernatur; equum vero ut conspexerit, magno cum gaudio ad ipsum advolans appropinquat, more hominum equini generis amantissimorum.

XXIX. — Musca.

Μυῖα ἐμπεσοῦσα εἰς ὕδωρ, καὶ γὰρ εἰ ζώων ἐστὶ θρασυτάτη, ἀλλὰ γοῦν οὔτε ἀντέχει, οὔτε νηκτική ἐστι, καὶ διὰ ταῦτα ἀποπνίγεται. Εἰ δὲ αὐτῆς ἐξέλοις τὸν νεκρὸν καὶ τέφραν ἐμπάσαις, καὶ καταθείης ἐν ἡλίου αὐγῇ, ἀναβιώσῃ τὴν μυῖαν.

Musca, animal audacissimum, si quando in aquam decidat, nec aquæ resistere nec natare potest, ideoque submergitur. Si vero illam humore exanimatam extrahas, eique cinerem inspergas, atque in sole ponas, ad pristinam vitam revocabitur.

XXX. — De gallo gallinaceo.

Ἀλεκτρυόνα εἴτε πριάμενος εἴτε δῶρον λαβὼν εἰς τὴν ἀγέλην τὴν σεαυτοῦ καὶ τοὺς ὄρνιθας τοὺς ἠθάδας ἐθέλοις ἀριθμεῖν καὶ ἔχειν, οὐκ ἀπολύσεις οὐδὲ ἀφήσεις εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν αὐτόν· εἰ δὲ μή, φυγὰς παραχρῆμα οἰχήσεται εἰς τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς συννόμους, εἰ καὶ πάνυ πόῤῥωθεν εἴη οὗτος. Δεῖ δὲ ἄρα αὐτῷ φρουρὰν περιβαλεῖν καὶ δεσμὰ ἀφανῆ ὑπὲρ τὰ Ἡφαίστου τὰ Ὁμήρεια· καὶ ὅ γε λέγω τοιοῦτόν ἐστιν. Τράπεζαν ἐφ' ἧς ἐσθίεις εἰς μέσον καταθείς, καὶ τὸν ὄρνιθα λαβών, καὶ τρὶς αὐτὸν τὴν προειρημένην σκηνὴν περιαγαγών, μέθες τὸ ἐντεῦθεν ἄφετον ἀλᾶσθαι σὺν τοῖς ὄρνισι τοῖς οἰκέταις· ὁ δὲ οὐκ ἀπαλλάττεται, ὥσπερ οὖν πεπεδημένος.

Gallum sive emptum, sive dono acceptum, si in corte tua et in gallinaceo grege alere ac retinere volueris, non temere ac fortuito solutum dimittes; sin minus, fugitivus ad suos familiares et compascales se recipiet, etsi procul ab iis abfuerit. Quamobrem custodia eum munies, et vinculis occultioribus, quam quibus apud Homerum Vulcanus irretit, eum coercebis. Quod hunc in modum efficies : mensam, super qua cibum capere soles, in medium cortis siste, et gallum ter circa ipsam circumferto, atque ita cum ceteris avibus domesticis liberum dimittito; sic enim tanquam vinctus nusquam discedet.

XXXI. — Salamandra ignem exstinguens.

Ἡ σαλαμάνδρα τὸ ζῷον οὐκ ἔστι μὲν τῶν πυρὸς ἐκγόνων, οὐδὲ ἐξ αὐτοῦ τίκτεται, ὥσπερ οὖν οἱ καλούμενοι πυρίγονοι, θαῤῥεῖ δὲ αὐτὸ καὶ χωρεῖ τῇ φλογὶ ὁμόσε, καὶ ὡς ἀντίπαλόν τινα σπεύδει καταγωνίσασθαι. Καὶ τούτου τὸ μαρτύριον· παρὰ τοὺς βαναύσους καλινδεῖται καὶ τοὺς χειρώνακτας τοὺς ἐμπύρους. Εἰς ὅσον μὲν οὖν ἐνακμάζει τὸ πῦρ αὐτοῖς, καὶ συνεργὸν τῇ τέχνῃ ἔχουσιν αὐτὸ καὶ κοινωνὸν τῆς σοφίας, ὑπὲρ τοῦδε τοῦ ζῴου οὐδὲ ἓν φροντίζουσιν. Ὅταν δὲ τὸ μὲν ἀποσβεσθῇ καὶ μαρανθῇ, μάτην δὲ αἱ φῦσαι καταπνέωσιν, ἐνταῦθα ἤδη τὸ ζῷον τὸ εἰρημένον ἀντιπρᾶττόν σφισιν ἴσασι καλῶς. Ἀνιχνεύσαντες οὖν τὸ θηρίον καὶ τιμωρησάμενοι, τὸ πῦρ ἐντεῦθεν αὐτοῖς ἐξάπτεται, καὶ ἔστιν εὐπειθές, καὶ οὐ σβέννυται τῇ συνηθείᾳ τρεφόμενον.

Ex animalibus tametsi salamandra non est quæ ex igni nascuntur, quales sunt pyrigoni; contra tamen hunc ire audet, contraque illius flammam veniens, tanquam adversus hostem quendam, sic eam expugnare aggreditur. Cujus rei testimonium opifices, quorum opera atque artificium igne nititur, afferunt. Nam quamdiu ex flammæ splendore ignis flagrare, et artem fabrilem adjuvare videtur, hujusmodi animal ipsi negligunt. Cum autem ignis evanescit ac restinguitur, frustraque folles flant, hoc sibi tum animal adversari præclare intelligunt; quare hoc ipsum pervestigant, atque investigatum ulciscuntur; ignis autem postea iterum succensus fabrile opus, modo ut ante erat solitus alatur, juvare perseverat.

XXXII. — Cycni cantus.

Κύκνος δέ, ὅνπερ οὖν καὶ θεράποντα Ἀπόλλωνι ἔδοσαν ποιηταὶ καὶ λόγοι μέτρων ἀφειμένοι πολλοί, τὰ μὲν ἄλλα ὅπως μούσης τε καὶ ᾠδῆς ἔχει εἰπεῖν οὐκ οἶδα· πεπίστευται δὲ ὑπὸ τῶν ἄνω τοῦ χρόνου, ὅτι τὸ κύκνειον οὕτω καλούμενον ᾄσας εἶτα ἀποθνήσκει. Τιμᾷ δὲ ἄρα αὐτὸν ἡ φύσις καὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, καὶ εἰκότως· εἴ γε τούτους μὲν καὶ ἐπαινοῦσι καὶ θρηνοῦσιν ἄλλοι, ἐκεῖνοι δὲ εἴτε τοῦτο ἐθέλοις εἴτε ἐκεῖνο, ἑαυτοῖς νέμουσιν.

Cycnus, quem non solum poetæ, sed multi etiam solutæ orationis scriptores Apollinis ministrum faciunt, quid musica vel cantu possit, non habeo quod affirmem; veteres tamen persuasum sibi habuerunt, cycnea, ut appellant, modulatione decantata, mox eum exspirare. Quod si ita est, liberalior in hanc avem natura, quam in homines bonos et honestos, fuerit, et quidem merito: nempe his laudem ac luctum a morte tribuunt alii, cycni vero ipsi sese vel laude vel luctu moribundi prosequuntur.

XXXIII. — Crocodilus.

Κροκόδειλος μὲν ὅπως ἔχει μεγέθους καὶ ὁ τέλειος καὶ ὁ ἐκγλυφεὶς πρῶτον, καὶ μέντοι καὶ γλώττης ὅπως, καὶ εἰ κινεῖ τὴν γένυν, καὶ ποτέραν τῇ ἑτέρᾳ προσάγει, πολλοὶ λέγουσι. Κατέγνωσαν δὲ ἄρα τοῦ ζῴου τοῦδε ἤδη τινὲς ὅτι τίκτει μὲν τοσαῦτα ᾠὰ ὅσαις ἂν ἡμέραις ἐπῴαζεν εἶτα ἐκγλύψῃ τὰ νεόττια. Ἤδη δὲ ἔγωγε ἤκουσα, ὁ κροκόδειλος ὅταν ἀποθάνῃ, σκορπίον ἐξ αὐτοῦ τίκτεσθαι· κέντρον δὲ ἄρα οὐραῖον αὐτὸν ἔχειν λέγουσιν ἰοῦ πεπληρωμένον.

De crocodili tum adulti tum recens ab ovo exclusi magnitudine, item de ejus lingua et maxillæ motu, utram scilicet utri admoveat, non pauci tradunt. Hoc etiam aliqui in hoc animante observarunt, totidem ab eo pari ova, quot etiam diebus ovis soleat incubare, donec ea excluserit. Scorpium equidem ex crocodilo mortuo nasci audio; eumque caudæ aculeum habere veneno refertum perhibent.

XXXIV. — Cinnamomus avis.

Εἰ σαφῆ ταῦτα καὶ μὴ ἀμφίλογα, Ἰνδῶν λόγοι πειθέτωσαν· ἃ δὲ νῦν ἐρῶ, τῆς ἐκεῖθεν φήμης διακομιζούσης, ταῦτά ἐστιν. Ὁμώνυμον τῷ φυτῷ κιννάμωμον ὄρνιν ἔγωγε τοῦ παιδὸς τοῦ Νικομάχου λέγοντος ἤκουσα· καὶ τὸν μὲν ὄρνιν κομίζειν τὸ φερώνυμον τοῦτο δὴ φυτὸν εἰς Ἰνδούς, εἰδέναι δὲ ἄρα τοὺς ἀνθρώπους ὅπου τε καὶ ὅπως φύεται οὐδέν.

Eorum, quæ nunc afferentur, fides, sive merentur eam sive minus, penes Indos esto, quibus auctoribus hæc ad nos fama dimanavit. Quamquam et Nicomachi filius cinnamomi avis, suavissimo illi aromati cognominis, meminit, hanc Indi ad se eodem vocatum nomine cinnamomum aroma afferre aiunt; ubi vero, aut quomodo id proveniat, hominum nosse neminem.

XXXV. — Ibis clysterum auctor.

Αἰγύπτιοι κλύσματα καὶ κάθαρσιν γαστρὸς οὐκ ἔκ τινος ἐπινοίας ἀνθρωπίνης λέγουσι μαθεῖν, διδάσκαλον

Ægyptii non ex aliquo humano invento clysteres et alvi dejectionem se didicisse, sed Ibidem horum ad dejiciendas

δέ σφισι τοῦ ἰάματος τοῦδε τὴν ἶβιν ᾄδουσιν· καὶ ὅπως ἐξεπαίδευσε τοὺς πρώτους ἰδόντας, ἐρεῖ ἄλλος. Σελήνης δὲ αὔξησιν καὶ μείωσιν ὅτι οἶδεν, καὶ τοῦτο ἤκουσα· καὶ ὅτι τὴν τροφὴν ἑαυτῇ ὑφαιρεῖ καὶ προστίθησι κατὰ τὴν τῆς θεοῦ καὶ λῆξιν καὶ πρόσθεσιν, πυθέσθαι ποθὲν οὐκ εἰμὶ ἔξαρνος.

alvos usum eos docuisse prædicant; quomodo primum id conspicati edocti fuerint, ab alio discere poteris. Eandem, cum luna crescit atque decrescit, cognoscere audio; atque etiam victum sibi diminuere vel augere juxta deæ istius decrementum vel incrementum, aliunde me percepisse non infitior.

XXXVI. — Trygonis aculeus.

Κέντρον πικρότατον καὶ κίνδυνον φέρον ἁπάντων μᾶλλον ἡ τρυγὼν ἡ ἐκ τῆς θαλάσσης ἔχει. Καὶ τὸ μαρτύριον· εἰ μὲν εἰς δένδρον τεθηλὸς καὶ εὖ μάλα ἀναθέον ἐμπήξαις αὐτό, οὔτε εἰς ἀναβολάς, οὔτε χρόνῳ ὕστερον, ἀλλ' αὖον ἤδη τὸ δένδρον· εἰ δέ τι τῶν ζώων ἀμύξαις, ἀπέκτεινας.

Ex omnibus bestiis infestissimo ac periculosissimo aculeo pastinaca marina prædita est; cujus rei testimonio est: si eum in arborem virentem et florentem infixeris, non cunctanter, nec aliquanto tempore post, sed potius e vestigio exsiccatur; et si eo summam animalium cutem raseris, pereunt.

XXXVII. — Mus araneus.

Ἡ μυγαλῆ, καὶ γὰρ τοῦτο ποίημα ὕλης, εἰς ὅσον μὲν τηνάλλως πρόεισι, ζῆν ἔχει, καὶ ἐσπείσατο αὐτῇ ἡ φύσις, ἐὰν μὴ ἄλλῃ τινὶ τύχῃ καταληφθῇ καὶ ἀπόληται· ἐπὰν δὲ εἰς ἁρματοτροχίαν ἐμπέσῃ, οἱονεὶ πέδῃ κατείληπται καὶ μάλα ἀφανεῖ, καὶ τέθνηκεν. Δηχθέντι δὲ ὑπὸ μυγαλῆς φάρμακον ἐκεῖνο· ἐκ τῆς τῶν τροχῶν διαδρομῆς ἡ ψάμμος ἀρθεῖσα ἐπεπάσθη τῷ δήγματι, καὶ ἔσωσε παραχρῆμα.

Mus araneus, animal et ipse naturæ e materia opus, quomodocumque aliter oberret, vivere potest, et amicam se ei præbet natura, nisi alius quispiam casus supervenerit, quo intereat; at si in orbitam inciderit, veluti vinculo quodam cæco, tenetur, ac perit. Adversus morsum etiam ab eo inflictum remedio est arena ex rotarum transitu sumpta, quæ vulneri illita illico sanat.

XXXVIII. — Ibis Lunæ sacra ac serpentibus infesta.

Καὶ ταῦτα δὲ ὑπὲρ τῆς Αἰγυπτίας ἴβεως προσακήκοα. Ἱερὰ τῆς σελήνης ἡ ὄρνις ἐστί· τοσούτων γοῦν ἡμερῶν τὰ ᾠὰ ἐκγλύφει, ὅσων ἡ θεὸς αὔξει τε καὶ λήγει· τῆς δὲ Αἰγύπτου οὔποτε ἀποδημεῖ. Τὸ δὲ αἴτιον· νοτιωτάτη χωρῶν ἁπασῶν Αἴγυπτός ἐστι, καὶ ἡ σελήνη δὲ νοτιωτάτη τῶν πλανωμένων ἄστρων πεπίστευται. Ἑκοῦσα μὲν οὖν οὐκ ἂν ἀποδημήσαι ἡ ἶβις· εἰ δέ τις ἐπιθέμενος αὐτῇ κατὰ τὸ καρτερὸν ἐξαγάγοι, ἡ δὲ ἀμύνεται τὸν ἐπιβουλεύσαντα, εἰς οὐδὲν αὐτῷ τὴν σπουδὴν προαγαγοῦσα· ἑαυτὴν γὰρ ἀποκτείνει λιμῷ, καὶ ἀνόνητον τὴν προθυμίαν ἀποφαίνει τῷ προειρημένῳ. Βαδίζει δὲ ἡσυχῇ καὶ κορικῶς, καὶ οὐκ ἂν αὐτὴν θᾶττον ἢ βάδην προϊοῦσαν θεάσαιτό τις. Καὶ τούτων αἱ μέλαιναι τοὺς πτερωτοὺς ὄφεις ἐξ Ἀραβίας εἰς Αἴγυπτον παρελθεῖν οὐκ ἐπιτρέπουσι, τῆς γῆς τῆς φίλης προπολεμοῦσαι. Αἱ δὲ ἕτεραι τοὺς ἐξ Αἰθιοπίας κατὰ τὴν τοῦ Νείλου ἐπίκλυσιν ἀφικνουμένους ἀπαντῶσαι διαφθείρουσιν. Ἢ τί ἂν ἐκώλυσε διὰ τῆς ἐκείνων ἐπιδημίας τοὺς Αἰγυπτίους ἀπολωλέναι;

Hæc etiam de Ægyptia ibide audivi. Lunæ sacra est; totidem scilicet diebus ova excludit, quot illa et crescit et decrescit. Extra Ægyptum nunquam progreditur. Cujus rei causa est, quod Ægyptus omnium regionum, et luna errantium stellarum maxime humidæ esse creduntur. Ibis sponte ex Ægypto non discedit; et si quis vi atque impetu eam ex Ægypto abducat, illa quidem ex insidiatore ultionem capit, irritum ejusdem conatum reddens; mortem enim sibi inedia consciscens, inane id conantis studium esse ostendit. Graditur autem tardo gradu et instar virginis; nec eam ocyus quispiam ingredi videat, quam pedetentim. Ibides nigræ angues volucres ex Arabia Ægyptios fines ingredi prohibent, pro terra sibi amica propugnantes. Aliæ vero ibides ex Æthiopia Nili alluvionibus serpentes Ægyptum appetentes conficiunt, iis obviam euntes. Quid alioqui prohiberet Ægyptios ex adventu serpentium perire?

XXXIX. — Aquila tauros venatur; alienam prædam non appetit.

Ἀκούω δέ τι καὶ γένος αἰετῶν, καὶ ὄνομα αὐτῷ χρυσαίετον ἔθεντο, ἄλλοι δὲ ἀστερίαν τὸν αὐτὸν καλοῦσιν· ὁρᾶται δὲ οὐ πολλάκις. Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης αὐτὸν θηρᾶν καὶ νεβροὺς καὶ λαγὼς καὶ γεράνους καὶ χῆνας ἐξ αὐλῆς. Μέγιστος δὲ αἰετῶν εἶναι πεπίστευται,

Genus quoddam aquilarum ab aliis chrysaëton, ab aliis, stellarem vocari audio; raro autem apparet. Aristoteles ait ejus generis aquilam venari hinnulos, lepores, grues, atque anseres e corte. Maximam aquilarum eam esse credunt,

καὶ λέγουσί γε εἰς τοὺς Κρῆτας καὶ ταύροις ἐπιτίθεσθαι αὐτὸν κατὰ τὸ καρτερόν, καὶ περιηγοῦνται τὸ ἔργον τὸν τρόπον τοῦτον. Ὁ μὲν κεκυφὼς κάτω νέμεται ὁ ταῦρος· ὁ δὲ αἰετὸς ἐπὶ τῷ τένοντι τοῦ ζώου καθίσας ἑαυτὸν παίει τῷ στόματι συνεχέσι τε καὶ καρτεραῖς ταῖς πληγαῖς· ὁ δὲ ὥσπερ οἰστρηθεὶς ἐξάπτεται, καὶ ᾗ ποδῶν ἔχει φυγῆς ἄρχεται. Καὶ ἕως μέν ἐστιν εὐήλατα, ὁ αἰετὸς ἥσυχός ἐστι καὶ ἐπιποτᾶται παραφυλάττων· ὅταν δὲ τὸν ταῦρον θεάσηται πλησίον κρημνοῦ γεγενημένον, κυκλώσας τὰ πτερὰ καὶ ὑπερτείνας αὐτοῦ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐποίησε τὰ ἐν ποσὶ μὴ προειδόμενον κατενεχθῆναι βιαιότατα· εἶτα ἐμπεσὼν καὶ ἀναῤῥήξας τὴν γαστέρα, ῥᾳδίως χρῆται τῇ ἄγρᾳ, εἰς ὅσον ἐθέλει. Θήρας δὲ ἀλλοτρίας οὐχ ἅπτεται κειμένης, ἀλλὰ χαίρει τοῖς ἑαυτοῦ πόνοις, κοινωνίαν τε τὴν πρὸς ἄλλον ἥκιστα ἐνδέχεται· κορεσθεὶς δὲ εἶτα τοῦ λοιποῦ πονηρὸν ἆσθμα καὶ δυσωδέστατον καταπνεύσας, ἄβρωτα τοῖς ἄλλοις τὰ λείψανα ἐᾷ. Καὶ μέντοι καὶ ἀλλήλων ἀπῳκισμένας οἰκοῦσι καλιάς, ὑπὲρ τοῦ μὴ διαφέρεσθαι ὑπὲρ θήρας, καὶ λυπουμένους λυπεῖν πολλάκις.

aiuntque eam in Creta in tauros assidue impetum facere, quod hunc in modum enarrant. Cum taurus inclinato capite pascitur, aquila in collum ipsius involans, rostro ipsum crebris et atrocibus plagis lacerat, qui proinde tanquam œstro actus incenditur, quaque pedes ferunt, fugere occeptat. Et quamdiu quidem per plana fertur, aquila se quietam tenet, atque illum observans supervolat; cum autem taurum præcipitio proximum videt, alis in orbem actis, et ob oculos ejus expansis, conspectum eorum, quæ ante pedes sunt, illi eripit, et, ut summa vi in illa præceps agatur, efficit; deinde istum invadens, ventrem ejus disrumpit, et præda facile ad lubitum potitur. Alienam prædam humi stratam non tangit, sed suo labore partis oblectatur, neque socium sui laboris admittit; postquam vero exsaturata est, tetrum anhelitum et pessime olentem spirans, reliquias prædæ inutiles aliis relinquit. Aliæ etiam ab aliis semotæ nidificant, ne ob venationem contendere, et molestia affectæ sæpe invicem istam reponere cogerentur.

XL. — Aquila nutritorum et pullorum amantissima.

Ἦν ἄρα γένος αἰετῶν καὶ πρὸς τοὺς τρέφοντας φιλόστοργον, ὥσπερ οὖν καὶ ὁ τοῦ Πύῤῥου· τοῦτον τοί φασι καὶ ἐπαποθανεῖν τῷ δεσπότῃ τροφῆς ἀποστάντα. Ἤδη δὲ καὶ ἀνδρὸς ἰδιώτου αἰετὸς τρόφιμος, καιομένου τοῦ δεσπότου, ἑαυτὸν εἰς τὴν πυρὰν ἐνέβαλεν· οἱ δὲ οὐκ ἀνδρός, ἀλλὰ γυναικὸς τὸ θρέμμα εἶναί φασι. Καὶ ζηλοτυπώτατον δὲ ἦν ζώων αἰετὸς πρὸς τὰ νεόττια· ἐὰν γοῦν θεάσηταί τινα προσιόντα, ἀπελθεῖν ἀτιμώρητον οὐκ ἐπιτρέπει· παίει γὰρ τοῖς πτεροῖς αὐτὸν καὶ τοῖς ὄνυξι λυμαίνεται, καὶ ἐπιτίθησίν οἱ πεφεισμένως τὴν δίκην· οὐ γὰρ χρῆται τῷ στόματι.

Genus aquilarum etiam in nutritores suos admirabilem caritatem retinet; cujus rei exemplum est aquila Pyrrhi, quam ab omni cibo se prorsus abstinentem mortuo domino suo immortuam fuisse ferunt. Quod idem alumna viri privati fecisse dicitur, sese nimirum in medios rogos, cum dominus cremaretur, immisisse: sunt qui dicant non viri, sed mulieris, alumnam fuisse. Ex omnibus animalibus maximo studio in fœtus suos exsistit: si quem ad eos accedentem conspexerit, eum impunitum non dimittit, sed alis verberat, et unguibus lacerat modice pœnam ei infligens; nam rostro non laniat.

XLI. — Mulli voracitas.

Ἔστι δὲ θαλαττίων ζώων τρίγλη λιχνότατον, καὶ εἰς τὸ ἀπογεύσασθαι παντὸς τοῦ παρατυχόντος ἀναμφιλόγως ἀφειδέστατον. Καί τινες καλοῦνται λεπρώδεις αὐτῶν, σπάσασαι τὸ ὄνομα ἐκ τῶν χωρίων, ἅπερ οὖν πέτρας ἔχει λεπράς τε καὶ ἀραιάς, καὶ φυκία μέσα τούτων δασέα, καί που καὶ ὑποκάθηται πηλὸς ἢ ψάμμος. Φάγοι δ' ἂν τρίγλη καὶ ἀνθρώπου νεκροῦ καὶ ἰχθύος· φιληδοῦσι δὲ μᾶλλον τοῖς μεμιασμένοις καὶ κακόσμοις.

Mullus marinorum piscium voracissimus est, et in degustandis omnibus sibi obviis indubie immodicus. Horum nonnulli aspratiles vocantur, nomen trahentes a locis, quæ scabra et foraminosa saxa habent, et crebras inter hæc algas, atque ubi limus et arena subsidit. Mullus hominum et piscium cadaveribus vescitur, et sordidissimis ac male olentibus valde delectatur.

XLII. — Accipitres venationem adjuvantes; abstinentia præstantes.

Θηρᾶσαι καὶ μάλα γε ἱκανοί, καὶ οὐδέν τι μεῖον τῶν αἰετῶν, ἱέρακές εἰσιν, ἡμερώτατοι δὲ ὀρνίθων πεφύκασι καὶ φιλανθρωπότατοι, τὸ μέγεθος αἰετῶν οὐκ ὄντες ὀλιγώτεροι. Ἀκούω δὲ ὅτι ἐν τῇ Θρᾴκῃ καὶ ἀνθρώποις εἰσὶ σύνθηροι ἐν ταῖς ἑλείοις ἄγραις· καὶ ὁ τρόπος· οἱ μὲν ἄνθρωποι τὰ δίκτυα ἁπλώσαντες ἡσυχάζουσιν, οἱ δὲ ἱέρακες ὑπερπετόμενοι καὶ φοβοῦσι τοὺς ὄρνις καὶ

Accipitres non minus quam aquilæ ad aucupandum habiles, neque magnitudine aquilis inferiores, ex avibus longe hominum studiosissimi atque mansuetissimi habentur. Eos in Thracia auditione accepi ad hanc rationem cum hominibus per paludes societatem aucupandi coire: homines expansis retibus quiescere, accipitres autem supervolantes exterrere aves, ac intra retium ambitum compellere:

συνωθοῦσιν εἰς τὰς τῶν δικτύων περιβολάς. Τῶν οὖν ᾑρημένων οἱ Θρᾷκες μέρος ἀποκρίνουσι καὶ ἐκείνοις, καὶ ἔχουσιν αὐτοὺς [φίλους] πιστούς· μὴ δράσαντες δὲ τοῦτο ἑαυτοὺς τῶν συμμάχων ἐστέρησαν. Μάχεται δὲ ὁ τέλειος ἱέραξ καὶ πρὸς ἀλώπεκα καὶ πρὸς αἰετόν, καὶ γυπὶ μάχεται πολλάκις. Καρδίαν δὲ οὐκ ἂν φάγοι ποτὲ ἱέραξ, τελεστικὸν δήπου δρῶν καὶ μυστικὸν ἐκεῖνος τοῦτο. Νεκρὸν δὲ ἄνθρωπον ἰδὼν ἱέραξ, ὡς λόγος, πάντως ἐπιβάλλει γῆς τῷ ἀτάφῳ (καὶ τοῦτο μὲν αὐτῷ οὐ κελεύει Σόλων, ὡς Ἀθηναίους ἐπαίδευσε δρᾶν), οὐδὲ σώματος ἅψεται. Μένει ἄγευστος [δὲ] καὶ ποτοῦ, ἐὰν εἰς αὔλακα ἐποχετεύῃ εἷς ἄνθρωπος· πεπίστευκε γὰρ αὐτὸν πονούμενον ζημιοῦν, ὑφαιρούμενος ἐκ τῆς ἐκείνου χρείας ὕδωρ· εἰ δὲ πλείους ἐπάρδοιεν, ἀφθονίαν τοῦ ῥεύματος ὁρῶν, ὡς φιλοτησίας τινὸς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνει, καὶ πίνει ἡδέως.

Thraces si quas ceperint aves, cum accipitribus partiri, eosque tum ad aucupii societatem fidos habere; sin cum his earum partem, quas ceperint, avium non communicaverint, aucupii sociis privari. Justæ magnitudinis accipiter et integræ ætatis cum vulpibus pugnat, et sæpenumero contra aquilas et vultures. A cordibus tanquam sacro quodam initiatus abstinet accipiter : idem hominem mortuum videns, ut aiunt, semper in inhumatum terram injicit (idque cum Solon, sicut Athenienses, facere non instituit), neque corpus attingit. Idem neque si unus tantum homo aquam in sulcum derivat, aquam gustat; quod sane existimet illi unico homini incommodare, sua nimirum potione aquam ex illius usu auferens : sin plures homines irrigant, videns affluentis aquæ copiam, eam veluti potionem sibi ab ipsis oblatam libenter bibit.

XLIII. — Accipitrum amor conjugalis; medicina; migrationes.

Ἔστι φῦλον ἱεράκων, καὶ καλεῖται κεγχρηίς, καὶ ποτοῦ δέεται οὐδέν· ὀρείτης δὲ γένος ἄλλο αὐτῶν· καὶ ἕκαστός ἐστι δεινῶς φιλόθηλυς, καὶ ἕπεται κατὰ τοὺς δυσέρωτας, οὐδὲ ἀπολείπεται. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ ἀπέλθοι που παραλαθοῦσα, ὁ δὲ ὑπεραλγεῖ, καὶ βοᾷ, καὶ ἔοικε λυπουμένῳ ἐρωτικῶς εὖ μάλα. Κάμνοντες δὲ τὴν ὄψιν ἱέρακες, εὐθὺ τῶν αἱμασιῶν ἴασιν, καὶ τὴν ἀγρίαν θριδακίνην ἀνασπῶσι, καὶ τὸν ὀπὸν αὐτῆς πικρὸν ὄντα καὶ δριμὺν ὑπὲρ τῶν ὀφθαλμῶν αἰωροῦσι τῶν σφετέρων, καὶ λειβόμενον δέχονται, καὶ τοῦτο αὐτοῖς ὑγίειαν ἐργάζεται. Λέγουσι δὲ καὶ τοὺς ἰατροὺς χρῆσθαι τῷδε τῷ φαρμάκῳ ἐς τὴν χρείαν τῶν καμνόντων τὴν αὐγήν, καὶ ἐκ τῶν ὀρνίθων ἡ ἴασις κέκληται· καὶ οὐκ ἀρνοῦνται μαθηταὶ ἀκούοντες ὀρνίθων οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ὁμολογοῦσιν. Λέγεται δὲ καὶ θεοσύλην ἐν Δελφοῖς ἐλέγξαι ποτὲ ἱέραξ, ἐμπίπτων τε αὐτῷ καὶ παίων τὴν κεφαλήν. Πιστεύονται δὲ εἶναι ἱέρακες καὶ νόθοι, ἀνακριθέντες πρὸς τὰς τῶν αἰετῶν φυλάς. Ἦρος δὲ ἀρχομένου οἱ ἐν Αἰγύπτῳ τῶν ἁπάντων δύο προαιροῦνται, καὶ ἀποστέλλουσι κατασκεψομένους νήσους τινὰς ἐρήμους, αἵπερ οὖν τῆς Λιβύης πρόκεινται· εἶτα ὑποστρέφουσιν οὗτοι, καὶ ἡγοῦνται τῆς πτήσεως τοῖς ἄλλοις. Οἱ δὲ ἥκοντες ἑορτὴν ὑπὲρ τῆς ἐπιδημίας τοῖς ἐν τῇ Λιβύῃ παρέχουσι· σίνονται γὰρ οὐδέν. Παρελθόντες δὲ ἐς τὰς νήσους, ἃς οἱ πρῶτοι θεασάμενοι τῶν ἄλλων ἐπιτηδειοτέρας σφίσιν ἔκριναν, ἐνταῦθα κατὰ πολλὴν τὴν γαλήνην τε καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀποτίκτουσι καὶ ἐκγλύφουσι, καὶ θηρῶνται στρουθοὺς καὶ πελειάδας, καὶ τοὺς νεοττοὺς ἐν ἀφθόνοις ἐκτρέφουσιν· εἶτα ἤδη παγέντας καὶ ἐκπετησίμους γεγενημένους παραλαβόντες ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπάγουσιν, ὥσπερ οὖν ἐς τὰ οἰκεῖα [τὰ] πατρῷα, τὰς ἐν τοῖς συντρόφοις χωρίοις διατριβάς.

Accipitrum genus, quod nominatur cenchris, nulla eget potione; est et alterum genus, montanum cognominatum; utrumque ardenti in feminas amore inflammatur, moreque hominum perdite amantium ab eas sectando non desistit. Si quo clam femina abscesserit, ex eo maximum capit dolorem, et clangorem fundit, eique similis est, qui vehementi amoris œstro affligitur. Cum ex oculis laborant accipitres, illico ad sæpes volant, et silvaticam lactucam evellunt, ejusque acerbum et acrem succum expressum suis oculis instillant, et hoc pacto sanitati restituuntur. Hoc etiam remedio, quod ab avibus nomen traxit, medici uti adversus dolores oculorum dicuntur; neque homines discipulos avium audire recusant, sed id ipsum profitentur. Sacrilegum olim Delphis, cum in eum incurrisset accipiter, ejus caput convellens indicavit. Item nothi accipitres esse creduntur, si conferantur generi aquilarum. Ineunte vere Ægyptii accipitres deligunt ex omnibus duos ablegandos ad speculandas insulas quasdam desertas, quæ Libyæ adjacent; isti autem ubi reverterint, reliquos volando præeunt. Accipitres autem illi incolis adventu suo gaudium afferunt; neque enim eos lædunt. Cum ad eas insulas pervenerunt, quas illi duo speculati commodiores præ ceteris sibi judicarunt; hic in multa quiete et tranquillitate pariunt, et excludunt, passeresque et columbas venantur, pullosque large alunt; deindeque firmos ad volandum in Ægyptum abducunt, ad loca ubi nutriti fuerant tanquam ad patrias sedes.

XLIV. — Iulides pisces.

Αἱ ἰουλίδες ἰχθῦς εἰσι πέτραις ἔντροφοι, καὶ ἔχουσιν ἰοῦ τὸ στόμα ἔμπλεων, καὶ ὅτου ἂν ἰχθύος ἀπογεύσωνται, ἄβρωτον ἀπέφηναν αὐτόν. Ἤδη δὲ καὶ οἱ ἁλιεῖς ἡμιβρώτῳ καρίδι περιτυχόντες, καὶ ἑαυτοῖς ἀξιώσαντες τὸ θήραμα ἄπρατον ὄν, εἰ ἀπογεύσαιντο αὐτοῦ ὑπὸ πενίας, κλονοῦνται τὴν γαστέρα καὶ στρέφονται. Λυποῦσι δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ὑδροθηρίαις ὑποδυομένους τε καὶ νηχομένους, πολλαὶ καὶ δηκτικαὶ προσπίπτουσαι, ὡς αὐτόχρημα ἐπὶ τῆς γῆς αἱ μυῖαι· καὶ δεῖ σοβεῖν αὐτὰς ἢ κολάζεσθαι ἐσθιόμενον· σοβοῦντι δὲ ἐκ τῆς ἀσχολίας ἀπόλωλε τὸ ἔργον.

Iulides pisces saxatiles sunt, quibus os veneni refertum est; quemcumque piscem degustarunt, inhabilem ad edendum efficiunt. Piscatores cum squillam, quam media ex parte iulides exederant, cepissent, et reputantes capturam haud vendibilem fore, postquam eam inopia pressi degustaverant, alvorum cruciatibus et tormentis afficiebantur. In piscatu urinatores et natatores etiam offendunt, ac revera ut terrenæ muscæ frequentes eos invadunt, et morsu affligunt; hasque repellere necesse est, aut ab eis demorsus cruciabitur; in iis vero repulsandis totus urinandi et natandi labor perit.

XLV. — Lepus marinus.

Λαγὼς δὲ θαλάττιος βρωθεὶς καὶ θάνατον ἤνεγκε πολλάκις, πάντως δὲ τὴν γαστέρα ὠδύνησεν. Τίκτεται δὲ ἄρα ἐν πηλῷ, καὶ οὐκ ὀλιγάκις δὲ ταῖς ἀφύαις συναλίσκεται· εἴη δ' ἂν κατὰ τὸν κοχλίαν τὸν γυμνὸν τὸ εἶδος.

Lepus marinus comestus mortem sæpe infert; aut, si nihil aliud, ventrem acerrimis doloribus torquet. In cœno gignitur, et sæpe una cum apuis capitur: specie cochleæ tegmine carentis cernitur.

XLVI. — Vultures carnis humanæ appetentes; feminæ omnes; ægypii.

Γὺψ νεκρῷ πολέμιος· ἐσθίει γοῦν ἐμπεσὼν ὡς ἐχθρὸν καὶ φυλάσσει τεθνηξόμενον. Καὶ μέντοι καὶ ταῖς ἐκδήμοις στρατιαῖς ἕπονται γῦπες, καὶ μάλα γε μαντικῶς ὅτι εἰς πόλεμον χωροῦσιν εἰδότες, καὶ ὅτι μάχη πᾶσα ἐργάζεται νεκρούς, καὶ τοῦτο ἐγνωκότες. Γῦπα δὲ ἄρρενα οὔ φασι γίνεσθαί ποτε, ἀλλὰ θηλείας ἁπάσας· ὅπερ ἐπιστάμενα τὰ ζῷα, καὶ ἐρημίαν τέκνων δεδιότα, εἰς ἐπιγονὴν τοιαῦτα δρᾷ· ἀντίπρῳροι τῷ νότῳ πέτονται· εἰ δὲ μὴ εἴη νότος, τῷ εὔρῳ προσκεχήνασι, καὶ τὸ πνεῦμα εἰσρέον πληροῖ αὐτάς, καὶ κύουσι τριῶν ἐτῶν. Λέγουσι δὲ νεοττιὰν μὴ ὑποπλέκειν γῦπα. Τοὺς δὲ αἰγυπιούς, ἐν μεθορίῳ γυπῶν ὄντας καὶ αἰετῶν, εἶναι καὶ ἄρρενας, καὶ τὴν χρόαν πεφυκέναι μέλανας· καὶ τούτων μὲν ἀκούω καὶ νεοττιὰς δείκνυσθαι. Γῦπας δὲ μὴ ᾠὰ τίκτειν πέπυσμαι, νεοττοὺς δὲ ὠδίνειν· καὶ ὡς ἀπὸ γενεᾶς κατάπτεροί εἰσι, καὶ τοῦτο ἤκουσα.

Vultur humanum cadaver infestat, et tanquam in hostem incurrens vorat, atque hominem morti vicinum observat. Peregrinos etiam proficiscentes exercitus sequuntur vultures præsensione quadam, quippe qui noverint eos ad bellum proficisci et sciant, omne prælium stragem edere. Vulturem autem marem nunquam aiunt, verum omnes esse feminas; cujus rei hæ volucres non ignaræ, et pullorum inopiam timentes, ad gignendos pullos talia machinantur: adversæ austro volant; si vero auster non spirat, ad eurum oris hiatu se pandunt, et ventus eas fetas reddit et post tres annos pariunt. Vulturem quoque nidum contexere negant; ægypios vero, qui inter vultures et aquilas medii sunt, et mares esse, et colore nigros; quorum nidos reperiri audio. Vultures etiam ova non excludere intellexi, sed pullos parere, qui statim a partu sunt volucres; quod ipsum etiam audivi.

XLVII. — Milvus.

Ἰκτῖνος εἰς ἁρπαγὴν ἀφειδέστατος· οἷός, εἰ δέοι, τῶν μὲν ἐξ ἀγορᾶς ἐμποληθέντων κρεαδίων ἐὰν γένωνται κρείττους, ἥρπασαν προσπεσόντες, τῶν δὲ ἐκ τῆς τοῦ Διὸς ἱερουργίας οὐκ ἂν προσάψαιντο. Ἡ δὲ ὄρειος ἅρπη τῶν ὀρνίθων προσπεσοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφαρπάζει.

Milvi rapinis prorsus immodici sunt, et, si necessitas urgeat, frusta carnis macello empta, si ea auferre possint, invadentes rapiunt; ea vero, quæ Jovi sacrificata fuerint, nunquam attingunt. Harpa montana impetens avium oculos effodit.

XLVIII. — Corvi Ægyptii et Libyci sollertia.

Κόρακες Αἰγύπτιοι, ὅσοι τῷ Νείλῳ παραδιαιτῶνται, τῶν πλεόντων τὰ πρῶτα ἐοίκασιν ἱκέται εἶναι, λαβεῖν τι αἰτοῦντες· καὶ λαβόντες μέν, ἡσυχάζουσιν, ἀτυχή-

Ægyptii corvi, Nilum accolentes, navigantibus quasi supplices primum esse videntur, accipere quippiam flagitantes; quodsi quid eis detur, nihil molesti amplius sunt;

σαντες δὲ ὧν ᾔτουν, συμπέτονται, καὶ ἑαυτοὺς καθίσαντες ἐπὶ τὸ κέρας τῆς νεὼς τῶν σχοίνων ἐσθίουσί τε καὶ διατέμνουσι τὰ ἅμματα. Λίβυες δὲ κόρακες, ὅταν οἱ ἄνθρωποι φόβῳ δίψους ὑδρευσάμενοι πληρώσωσι τὰ ἀγγεῖα ὕδατος, καὶ κατὰ τῶν τεγῶν θέντες ἐάσωσι τῷ ἀέρι τὸ ὕδωρ φυλάττειν ἄσηπτον, ἐνταῦθα εἰς ὅσον μὲν αὐτοῖς τὰ ῥάμφη κάτεισιν ἐγκύπτοντες, χρῶνται τῷ ποτῷ· ὅταν δὲ ὑπολήξῃ, ψήφους κομίζουσι καὶ τῷ στόματι καὶ τοῖς ὄνυξι, καὶ ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν κέραμον· καὶ αἱ μὲν ἐκ τοῦ βάρους ὠθοῦνται, καὶ ὑφιζάνουσι, τό γε μὴν ὕδωρ θλιβόμενον ἀναπλεῖ· καὶ πίνουσιν εὖ μάλα εὐμηχάνως οἱ κόρακες, εἰδότες φύσει τινὶ ἀποῤῥήτῳ δύο σώματα μίαν χώραν μὴ δέχεσθαι.

sin autem horum, quæ postularint, nihil impetraverint, collecti in navis antenna insidentes funes arrodunt ac vincula conscindunt. Corvi Libyci, quando homines sitis metu de aqua sibi prospicientes vasa sua eâ complent, eaque in tectis posita aeri permittunt, quo aqua incorrupta conservetur; tum illi rostrum, quoad ejus possunt, in vasa immittentes potant; cum vero aqua defecit, calculos ore et unguibus apportant, atque in vas injiciunt; iique ob pondus suum in fundum detruduntur, et subsidunt, aqua autem compressa sursum fertur; et sic corvi commode bibunt, arcano naturæ instinctu edocti unum locum duo corpora capere non posse.

XLIX. — Corvi.

Λέγει Ἀριστοτέλης εἰδέναι τοὺς κόρακας διαφορὰν γῆς εὐδαίμονός τε καὶ λυπρᾶς, καὶ ἐν μὲν τῇ παμφόρῳ τε καὶ πολυφόρῳ κατά τε ἀγέλας καὶ πλήθη φέρεσθαι, ἐν δὲ τῇ ἀγόνῳ καὶ στερίφῃ κατὰ δύο. Τούς γε μὴν νεοττοὺς τοὺς ἐκτραφέντας διώκουσι, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἕκαστος καλιᾶς φυγάδας ἀποφαίνουσιν· ὑπὲρ ὅτου τροφὴν μαστεύουσι, καὶ τοὺς γειναμένους σφᾶς μὴ τρέφουσιν.

Aristoteles ait corvos discrimen terræ, quæ ferax, quæque sterilis sit, novisse, et in feracem gregatim et magno numero ferri, in sterilem autem et infœcundam binos. Pullos suos enutritos insectantur, eosque ex nido suo unusquisque expellit; quamobrem pulli escam quærunt, genitoresque suos minime alunt.

L. — Pisces venenati.

Ὑπονύξαντες ἰὸν ἀφιᾶσιν ἰχθύων κωβιὸς καὶ δράκων καὶ χελιδών, οὐ μὴν εἰς θάνατον, ἡ τρυγὼν δὲ ἀποκτείνει παραχρῆμα τῷ κέντρῳ. Καὶ λέγει γε Λεωνίδης ὁ Βυζάντιος, ἰχθύων φύσεώς τε καὶ κρίσεως ἄπειρον ἄνθρωπον ἁρπάσαντα ἐκ δικτύου τρυγόνα — ᾤετο δὲ ἄρα ὁ δυστυχὴς ψῆτταν εἶναι — φέροντα ὡς εἶχεν ἐπικόλπιον ἐμβαλεῖν καὶ βαδίζειν, ὥς τι ἀγαθὸν εὑρόντα, καὶ εἰς ἐμπολὴν κερδαλέον ἑαυτῷ ἔχειν ἅρπαγμα· ἡ δὲ ἄρα ἤλγησε πιεζομένη, καὶ παίει τῷ κέντρῳ πείρασα, καὶ ἐξέχεε τοῦ δυστυχοῦς κλέπτου τὰ σπλάγχνα· καὶ ἔκειτο παρὰ τῇ τρυγόνι νεκρὸς ὁ φώρ, ἐναργὴς ἔλεγχος ὧν οὐκ εἰδὼς ἔδρασεν.

Ex piscibus pungendo venenum emittunt, nec tamen mortem inferentes, gobius, draco, et hirundo; pastinaca vero radio illico occidit. Leonides Byzantius refert, hominem piscium naturæ et differentiæ ignarum, cum e reti pastinacam surripuisset, eamque infelix passerem esse opinaretur, in sinum conjecisse et abivisse, tanquam si rem pretiosam invenisset, et lucrosum sibi in venditionem furtum fecisset; illam autem compressam, præ dolore immisso aculeo, hominem rupisse, miserique furis viscera effudisse; et sic cum pastinaca istum mortuum jacuisse, manifestum indicem eorum, quæ ignarus perpetraverat.

LI. — Corvi audacia; corvi voces et morbus.

Ὁ κόραξ, οὐκ ἂν αὐτὸν εἰς τόλμαν ἀθυμότερον εἴποις τῶν αἰετῶν. Ὁμόσε γὰρ καὶ αὐτὸς τοῖς ζῴοις χωρεῖ, οὐ μέντοι τοῖς βραχυτάτοις, ἀλλ' ὄνῳ τε καὶ ταύρῳ· κάθηταί τε γὰρ κατὰ τῶν τενόντων καὶ κόπτει αὐτούς, πολλῶν δὲ καὶ ὀφθαλμοὺς ἐξέκοψεν ὁ κόραξ. Μάχεται δὲ καὶ ὄρνιθι ἰσχυρῷ, τῷ καλουμένῳ αἰσάλωνι· καὶ ὅταν θεάσηται ἀλώπεκι μαχόμενον τιμωρεῖται· πρὸς γὰρ ἐκείνην ἔχει τινὰ φιλίαν. Ἦν δὲ ἄρα ὀρνίθων πολυκλαγγότατός τε καὶ πολυφωνότατος· μαθὼν γὰρ καὶ ἀνθρωπίνην προΐησι φωνήν. Φθέγμα δὲ αὐτοῦ παίζοντος μὲν ἄλλο, σπουδάζοντος δὲ ἕτερον· εἰ δὲ ὑποκρίνοιτο τὰ ἐκ τῶν θεῶν, ἱερὸν ἐνταῦθα καὶ μαντικὸν φθέγγεται. Ἴσασι δὲ διὰ τοῦ θέρους ἐνοχλούμενοι

Corvum de audacia aquilis nihil concedere diceres. Iste enim non adversus pusilla animalia dimicat, verum adversus asinum et taurum, in quorum cervicibus considens, eosdem percutit, et multorum oculos effodit. Pugnat etiam cum æsalone, ave robusta; quam si viderit cum vulpe dimicare, hanc adjuvat, nam cum vulpe amicitiam colit. Maxime autem cunctarum avium multos clangores et varias voces fundit; nam institutus etiam humanam vocem emittit; vox autem ejus alia est ludentis, alia serio agentis; et si responsa deorum ferat, sanctam et fatidicam vocem fundit. Æstivo tempore alvi relaxatione se

ῥύσει γαστρός, καὶ διὰ ταῦτα ἑαυτοὺς ὑγρᾶς τροφῆς ἀγεύστους φυλάττουσιν.

laborare corvi non ignorant, atque idcirco ab humidis alimentis abstinent.

LII. — Animantium partus diversi.

Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης τῶν ζώων τὰ μὲν ζωοτόκα εἶναι, τὰ δὲ ᾠὰ τίκτειν, τὰ δὲ σκώληκας· καὶ ζῶα μὲν ἀνθρώπους γεννᾶν καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τριχῶν ἐστιν ἐπήβολα, καὶ τὰ κητώδη τῶν ἐνύδρων· τούτων δὲ τὰ μὲν αὐλόν, βράγχια δὲ οὐκ ἔχειν, οἷον δελφῖνα καὶ φάλαιναν.

Aristoteles scribit animalium alia vivos fœtus, alia ova, alia vermes parere: vivos quidem fœtus homines, et reliqua animalia, quæ pilis teguntur; et ex aquatilibus cetacea; quorum illa quidem fistulam habent, branchiis vero carent, ut delphinus, et balæna.

LIII. — Boves sine cornibus.

Μυσοῖς ἄγουσιν ἄχθη βόες, καὶ κεράτων ἄμοιροί εἰσιν. Λέγονται δὲ τὴν ἀγέλην ἀκέρων ὁρᾶν οὐκέτι διὰ κρύος, ἀλλὰ τῶν βοῶν τῶνδε ἰδίᾳ φύσει, καὶ τὸ μαρτύριον παρὰ πόδας· γίνονται γὰρ καὶ ἐν Σκύθαις κεράτων οὐκ ἀγέραστοι βόες. Ἐγὼ δὲ ἀκούω λέγοντός τινος ἐν τῇ συγγραφῇ, καὶ μελίττας Σκυθίδας εἶναι, ἐπαΐειν τε τοῦ κρύους οὐδέν· καὶ μέντοι καὶ πιπράσκειν εἰς Μυσοὺς κομίζοντας Σκύθας οὐκ ὀθνεῖόν σφισιν, ἀλλὰ αὐθιγενὲς μέλι καὶ κηρία ἐπιχώρια. Εἰ δὲ ἐναντία Ἡροδότῳ λέγω, μή μοι τις ἀχθέσθω· ὁ γὰρ τοιαῦτα εἰπών, ἱστορίαν ἀποδείκνυσθαι, ἀλλ' οὐκ ἀκοὴν ᾄδειν ἔφατο ἡμῖν ἀβασάνιστον.

In Mysia boves onera vehunt, et cornibus carent. Dicuntur autem eorum greges sine cornibus esse neutiquam propter frigus, verum ob eorum peculiarem naturam; atque argumentum in promptu est: etenim in Scythia quoque boves cornibus non carent. Ego vero audio quendam in historiam contulisse, quod apes in Scythia frigore non offendantur; et Scythæ mel non extraneum, sed vernaculum, et indigenas favos ad Mysos venum exportent. Ne quis tamen ægre ferat, me Herodoteis contraria scribere: nam qui hæc retulit, rem cognitione compertam declarare, non vero ea, quæ ex incerta fama acceperat, se narrare testabatur.

LIV. — Scarus ruminans.

Τῶν θαλαττίων πυνθάνομαι μόνον τὸν σκάρον τὴν τροφὴν ἀναπλέουσαν ἐπεσθίειν, ὥσπερ οὖν καὶ τὰ βληχητά, ἃ δὴ καὶ μαρυκᾶσθαι λέγουσιν.

Scarum solum ex marinis piscibus cibum ad os revocare audio; sicut balantia animalia, quæ ruminare dicuntur.

LV. — Galeus catulos in os recipiens.

Ὁ γαλεὸς ὠδίνει διὰ τοῦ στόματος ἐν τῇ θαλάττῃ, πάλιν τε εἰσδέχεται τὰ βρέφη, καὶ ἀνεμεῖ ταῖς αὐταῖς ὁδοῖς ζῶντα καὶ ἀπαθῆ.

Galeus in mari ore parit, et fœtus ore denuo recipit, eademque via vivos et incolumes rursus evomit.

LVI. — Muris jecur; mures post grandinem; ranæ post pluviam visæ dimidiæ.

Μυὸς ἧπαρ καὶ μάλα ἐκπληκτικῶς τε καὶ παραδόξως τῆς μὲν σελήνης αὐξανομένης λοβὸν ἑαυτῷ τινα ἐπιτίκτει ὁσημέραι μέχρι διχομήνου· εἶτα αὖ πάλιν ὑπολήγει μειουμένου τοῦ μηνὸς τὸν ἴσον λόγον ὑπαφανίζον, ἔστ' ἂν εἰς ἓν σῶμα κατολίσθῃ ἀνείδεον. Ἀκούω δὲ ἐν τῇ Θηβαΐδι χαλάζης πεσούσης ἐπὶ τῆς γῆς ὁρᾶσθαι μῦς, ὧν τὸ μὲν πηλός ἐστιν ἔτι, τὸ δὲ σὰρξ ἤδη. Ἐγὼ δὲ αὐτὸς ἐκ τῆς Ἰταλικῆς Νέας πόλεως ἐλαύνων εἰς Δικαιαρχίαν ὕσθην βατράχοις, καὶ τὸ μὲν μέρος αὐτῶν τὸ πρὸς τῇ κεφαλῇ εἷρπεν, καὶ δύο πόδες ἦγον αὐτό, τὸ δὲ ἐπεσύρετο ἔτι ἄπλαστον, καὶ ἐῴκει ἔκ τινος ὕλης ὑγρᾶς συνεστῶτι.

Muris jecur mirum atque incredibilem in modum, crescente luna, fibram quandam quotidie sibi progignit usque ad plenam lunam, deinde, luna decrescente, eadem ratione decrescit, donec in unum corpus vix conspicuum evanescat. In Thebaide quum grandine pluit, mures apparere audio, qui partim etiam nunc cœnum limosum, partim jam caro exsistunt. Cum ipse a Neapoli, Italiæ urbe, versus Dicæarchiam iter facerem, ranæ per pluviam in me delapsæ sunt, quarum anterior pars binis pedibus innixa repebat, posterior vero adhuc informis, et tanquam e materia humida coalita trahebatur.

LVII. — Boum utilitas : apes e bobus ortæ.

Τὸ τῶν βοῶν ἄρα πάγχρηστον ἦν γένος, καὶ ἀνθρώποις ζῷον λυσιτελέστατον καὶ εἰς γεωργίας κοινωνίαν καὶ εἰς ἀγωγὴν φόρτου διαφόρου, καὶ γαυλοὺς ἐμπλῆσαι βοῦς ἀγαθός ἐστι, καὶ βωμοὺς κοσμεῖ, καὶ ἀγάλλει πανηγύρεις, καὶ πανθοινίαν παρέχει. Καὶ ἀποθανὼν δὲ βοῦς γενναῖόν τι χρῆμα καὶ ἀξιέπαινον· μέλιτται γοῦν ἐκ τῶν ἐκείνου λειψάνων ἐκφύονται, ζῷον φιλεργότατον, καὶ τῶν καρπῶν τὸν ἄριστόν τε καὶ γλύκιστον ἐν ἀνθρώποις παρασκευάζον, τὸ μέλι.

Bubulum genus utilissimum est, et hominibus maxime prodest, cum ad societatem rei rusticæ, tum ad vecturam variorum onerum, lacte etiam mulctra implere valet, et aras exornat, ac publicos cœtus exhilarat, atque solemnes epulas præbet. Bos quoque mortuus res eximia est, et magni facienda; siquidem ex istius reliquiis nascuntur apes, animalia maxime sedula, et mel, quod ex fructibus optimum et dulcissimum est, hominibus parantia.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

LIBER TERTIUS.

I. — Leones Maurusii humani sermonis intelligentes.

Μαυρουσίῳ δὲ ἀνδρὶ ὁ λέων κοινωνεῖ καὶ ὁδοῦ καὶ πίνει τῆς αὐτῆς πηγῆς ὕδωρ. Ἀκούω δὲ ὅτι καὶ εἰς τὰς οἰκίας τῶν Μαυρουσίων οἱ λέοντες φοιτῶσιν, ὅταν αὐτοῖς ἀπαντήσῃ ἀθηρία, καὶ λιμὸς αὐτοὺς ἰσχυρὸς περιλάβῃ· καὶ ἐὰν μὲν παρῇ [ὁ] ἀνήρ, ἀνείργει τὸν λέοντα καὶ ἀναστέλλει, διώκων ἀνὰ κράτος· ἐὰν δὲ ὁ μὲν ἀπῇ, μόνη δὲ ἡ γυνὴ καταλειφθῇ, λόγοις αὐτὸν ἐντρεπτικοῖς ἴσχει τοῦ πρόσω, καὶ ῥυθμίζει, σωφρονίζουσα ἑαυτοῦ κρατεῖν, καὶ μὴ φλεγμαίνειν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. Ἐπαΐει δὲ ἄρα λέων φωνῆς Μαυρουσίας, καὶ ὁ νοῦς τῆς ἐπιπλήξεως τῇ γυναικὶ τῆς πρὸς τὸ θηρίον τοιόσδε ἐστίν, ὡς ἐκεῖναι λέγουσιν· Σὺ δὲ οὐκ αἰδῇ λέων ὤν, ὁ τῶν ζώων βασιλεύς, ἐπὶ τὴν ἐμὴν καλύβην ἰών, καὶ γυναικὸς δεόμενος ἵνα τραφῇς, καὶ δίκην ἀνθρώπου λελωβημένου τὸ σῶμα εἰς χεῖρας γυναικείας ἀποβλέπεις, ἵνα οἴκτῳ καὶ ἐλέῳ τύχῃς ὧν δέῃ; ὃν δέον εἰς ὀρείους ὁρμῆσαι διατριβὰς ἐπί τε ἐλάφους καὶ βουβαλίδας, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα λεόντων δεῖπνον ἔνδοξον· κυνιδίου δὲ ἀθλίου φύσει προσεοικὼς ἀγαπᾷς παρατραφῆναι. Καὶ ἡ μὲν ἐπᾴδει τοιαῦτα· ὁ δέ, ὥσπερ οὖν πληγεὶς τὴν ψυχὴν, καὶ ὑποπλησθεὶς αἰδοῦς, ἡσυχῇ καὶ κάτω βλέπων ἀπαλλάττεται, ἡττηθεὶς τῶν δικαίων. Εἰ δὲ ἵπποι καὶ κύνες διὰ τὴν συντροφίαν ἀπειλούντων ἀνθρώπων συνιᾶσι καὶ καταπτήσσουσι, καὶ Μαυρουσίους οὐκ ἂν θαυμάσαιμι λεόντων ὄντας συντρόφους καὶ ὁμοτρόφους αὐτοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἀκούεσθαι. Τοῖς γάρ τοι βρέφεσι τοῖς ἑαυτῶν μαρτυροῦσιν ὅτι τοὺς σκύμνους τῶν λεόντων τῆς ἴσης τε καὶ ὁμοίας διαίτης ἀξιοῦσι καὶ κοίτης μιᾶς καὶ στέγης· καὶ ἐκ τούτων καὶ φωνῆς τῆς προειρημένης ἀκούειν τοὺς θῆρας, οὐδὲν οὔτε ἄπιστον οὔτε παράδοξον.

Leo homini Mauro itineris socius est, et aquam de eodem fonte bibit. Audio etiam leones Maurorum domos adire, quando venatione frustrati magna fame premuntur; et si vir adsit, leonem arcet, et vi eum abigens repellit; si vero ille abfuerit, et sola uxor domi fuerit relicta, ea sermone pudorem commovet idoneo, illum, ne ulterius procedat, inhibet, atque in ordinem redigit increpans, ut se contineat, ne fame effervescat. Intelligit utique linguam Maurusiam leo. Sensum autem verborum, quibus mulier leonem increpat, hujusmodi esse ipsi narrant: Numquid te pudet, leo, cum sis rex animalium, meum tugurium ingredi, et mulieris opera indigere ad vitam sustentandam, atque instar hominis corpore male affecti ad muliebres manus respicere, ut misericordia et commiseratione ea, quibus indigeas, assequaris? quem oporteret ad montana loca contendere adversus cervos, bubalos, et reliqua animalia, quæ leonibus lautum prandium præbent; verum, infelicis caniculæ instar, ab aliis victum quæritare satis habes. Et mulier quidem talia fatur. Leo autem animo afflictus, et pudore repletus, placide et humi oculos demittens discedit, æquo jure victus. Cum vero equi et canes propter convictum comminantium hominum sermonem intelligant, et timeant; nequaquam mirum mihi videtur, Mauros qui simul cum leonibus degunt atque educantur, ab iisdem intelligi. Affirmant enim Mauri, se infantes suos æquali atque pari victus ratione atque leonum catulos alere, et uno eodemque cubili ac tecto; adeoque feras linguam, quam commemoravi, intelligere, nec incredibile, nec absurdum est.

II. — Equi et canes populorum, apud quos aluntur, mores referentes.

Ἵππου δὲ τῆς Λιβύσσης πέρι Λιβύων λεγόντων ἀκούω τοιαῦτα· ὠκιστοι μέν εἰσιν ἵππων, καμάτου δὲ ἢ τι αἴσθονται [ἢ] οὐδὲ ἕν· λεπτοὶ δὲ καὶ οὐκ εὔσαρκοι, ἐπιτήδειοί γε μὴν καὶ φέρειν ὀλιγωρίαν δεσπότου εἰσίν· οὔτε γοῦν αὐτοῖς κομιδὴν προσφέρουσιν οἱ δεσπόται, οὐ καταψῶντες, οὐ καλινδήθραν ἐργασάμενοι, οὐχ ὁπλὰς ἐκκαθαίροντες, οὐ κόμας κτενίζοντες, οὐ χαίτας ὑποπλέκοντες, οὐ λούοντες καμόντας· ἀλλὰ ἅμα τε διήνυσαν τὸν προκείμενον δρόμον, καὶ ἀποβάντες νέμεσθαι ἰᾶσι. Καὶ λεπτοὶ μὲν καὶ αὐχμώδεις οἱ Λίβυες, ἐπὶ τοιούτων δὲ καὶ ἵππων ὀχοῦνται. Σοβαροὶ δὲ Μῆδοι καὶ ἁβροί, καὶ μέντοι καὶ οἱ ἐκείνων τοιοῦτοι ἵπποι· φαίης ἂν αὐτοὺς τρυφᾶν σὺν τοῖς δεσπόταις καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος καὶ τῷ κάλλει· ἤδη δὲ

De equo Libyco Libyas talia narrare audio: eos quidem equorum velocissimos esse, laboris vero sensu fere nullo affici; graciles quoque nec corpulentos, et idoneos ad sustinendam negligentiam dominorum; qui nullam curam iis adhibent, neque eos strigile perfricant, nec eis volutabra conficiunt, nec ungulas purgant, nec jubam pectunt, nec capronas implicant, neque fessos lavant; sed simul atque constitutum iter confecerint, ex equis desilientes eosdem ad pastiones dimittunt. Ipsi Libyes etiam graciles sunt, et squalore sordidi hujuscemodi equis etiam vehuntur. Medi autem luxuriæ deditі sunt, atque hujuscemodi illorum equi; quos magnitudine, specie corporis, et ornatu, ac ex-

καὶ τῇ χλιδῇ, καὶ τῇ θεραπείᾳ τῇ ἔξωθεν, καὶ τῇ θρύψει ἐοίκασιν αἰσθανομένοις μεγέθους τε τοῦ σφετέρου καὶ κάλλους, καὶ ὅτι χλιδῶσι τῷ κόσμῳ. Ταῦτά τοι καὶ περὶ τῶν κυνῶν ἔπεισι νοεῖν μοι. Κύων Κρῆσσα κούφη καὶ ἁλτικὴ καὶ ὀρειβασίαις σύντροφος· καὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ Κρῆτες τοιούτους αὐτοὺς παραδεικνῦσι, καὶ ᾄδει ἡ φήμη. Θυμικώτατος δὲ κυνῶν Μολοσσός, ἐπεὶ θυμοειδέστατοι καὶ οἱ ἄνδρες. Ἀνὴρ δὲ Καρμάνιος καὶ κύων ἀμφότεροι ἀγριωτάτω καὶ μειλιχθῆναι ἀτέγκτω, φασίν.

teriore cultu atque deliciis una cum dominis delectari diceres; sentire videntur magnitudinem et pulchritudinem suam, itemque se magnifice esse exornatos. Eadem de canibus nunc etiam in mentem veniunt. Cretica canis levis atque agilis, et cursibus montanis adsueta est; ejuscemodi etiam Cretenses se præstant, et vulgo esse creduntur. Canum vero animosissimi sunt Molossi, quoniam ejusdem regionis incolæ ejuscemodi sunt. Vir autem Carmanius et canis natura adeo feri sunt et rigidi, ut mansuefieri nequeant.

III. — India non alit sues; ovium Indicarum caudæ.

Ἴδια δὲ ἄρα φύσεως ζώων καὶ ταῦτα ἦν· ὗν οὔτε ἄγριον οὔτε ἥμερον ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι λέγει Κτησίας, πρόβατα δὲ τὰ ἐκείνων οὐρὰς πήχεως ἔχειν τὸ πλάτος πού φησιν.

Naturæ animantium hæc etiam singularia sunt: suem neque ferum neque cicurem in India nasci Ctesias refert, atque oves Indicas caudas cubitum latas habere alicubi narrat.

IV. — Formicæ auri custodes.

Οἱ μύρμηκες οἱ Ἰνδοὶ [οἱ] τὸν χρυσὸν φυλάττοντες, οὐκ ἂν διέλθοιεν τὸν καλούμενον Καμπύλινον ποταμόν. Ἰσσηδόνες δὲ τούτοις συνοικοῦντες τοῖς μύρμηξι * καλοῦνταί τε καί εἰσιν.

Formicæ Indicæ, quæ aurum custodiunt, Campylinum fluvium nunquam transeunt. Issedones vero appellantur et sunt, qui eandem regionem cum illis incolunt.

V. — Origani vis contra venenum; columbæ castitas; perdicum libido.

Φαγοῦσα ὄφεως χελώνη καὶ ἐπιτραγοῦσα ὀριγάνου ἐξάντης γίνεται τοῦ κακοῦ, ὃ πάντως αὐτὴν ἐκ τῆς τροφῆς ἀνελεῖν ἔμελλεν.

Testudo terrena cum serpentem comedit, origano vescitur, et mali immunis redditur, quod comestum ipsam prorsus interimeret.

Περιστερὰν δὲ ὀρνίθων σωφρονεστάτην καὶ κεκολασμένην εἰς ἀφροδίτην μάλιστα ἀκούω λεγόντων· οὐ γάρ ποτε ἀλλήλων διασπῶνται, οὔτε ἡ θήλεια, ἐὰν μὴ ἀφαιρεθῇ τύχῃ τινὶ τοῦ συννόμου, οὔτε ὁ ἄῤῥην, ἢν μὴ χῆρος γένηται.

Columbam autem avium maxime pudicam atque in re venerea temperantem esse audio; nunquam enim a se invicem distrahuntur, neque femina a conjuge, nisi casu quodam, neque mas a femina, nisi viduus fiat.

Πέρδικες δὲ ἀκρατορές εἰσιν ἀφροδίτης· οὐκοῦν τὰ ᾠὰ τὰ γεννώμενα ἀφανίζουσιν, ἵνα μὴ ἄγωσιν αἱ θήλειαι παιδοτροφοῦσαι τῆς πρὸς αὐτοὺς ὁμιλίας ἀσχολίαν.

Perdices vero libidine intemperantes sunt, ideoque nata ova disperdunt, ne pullis educandis occupatæ feminæ rem veneream cum maribus negligant.

VI. — Luporum in fluminis transitu solertia.

Λύκοι ποταμὸν διανέοντες, ὑπὲρ τοῦ μὴ πρὸς βίαν ἐκ τῆς τοῦ ῥεύματος ἐμβολῆς ἀνατρέπεσθαι ἕρμα ἴδιον αὐτοῖς ἡ φύσις συμπλάσασα, ἐδιδάξατο σωτηρίαν ἐξ ἀπόρων καὶ μάλα εὔπορον· τὰς οὐρὰς τὰς ἀλλήλων ἐνδακόντες, εἶτα ἀντιπίπτουσι τῷ ῥεύματι, καὶ ἀλύπως διενήξαντο καὶ ἀσφαλῶς.

Lupis fluvios transnatantibus, ne vi atque impetu fluctuum evertantur, singulare fulcimentum natura excogitavit, eosque docuit, ex iis, quæ difficilia sunt, facillimum exitum; caudas invicem mordicus tenentes, contra fluctus tendunt adversi, et sine ulla difficultate ac tuto transnatant.

VII. — Peculiaria quædam de animalibus nonnullis.

Ὄνοις θηλείαις βρώμησιν ἡ φύσις οὐκ ἔνειμε, φασί. Κύνας δὲ ἀφώνους ἀποφαίνειν τὰς ὑαίνας, ὅταν αὐταῖς τὴν σκιὰν ἐπιβάλῃ, ἡ αὐτὴ παρέσχεν. Εὐωδία δὲ καὶ μύρον γυψὶν αἴτια θανάτου. Κύκνων δὲ κώνειον ὄλεθρος. Κάμηλον δὲ ὡς δέδοικεν ἵππος ἔγνω Κῦρός τε καὶ Κροῖσος, ὥς φασιν.

Asinabus rudendi vocem naturam negasse aiunt. Hyænas vero canes mutos reddere, cum umbram in ipsos conjecerint, eadem præbuit. Suavis odor et unguentum vulturibus mortem afferunt. Cycnis etiam cicuta letalis est. Camelum autem quantopere reformidet equus, Cyrum et Crœsum expertos fuisse aiunt.

VIII. — De equabus.

Τὰ βρέφη τὰ τῶν ἵππων ὅταν αἱ μητέρες καταλίπωσι πρὸ τῆς ἐκείνων ἐκθρέψεως οἷον ὀρφανά, ἐκτρέφουσι μετὰ τῶν οἰκείων παιδίων οἰκτείρουσαι αἱ ἄλλαι αὐτά.

Pullos equarum, quos nondum plene nutritos matres reliquerint, veluti pupillos, aliæ equæ miseratæ cum sua sobole educant.

IX. — Cornices.

Κορῶναι ἀλλήλαις εἰσὶ πιστόταται, καὶ ὅταν εἰς κοινωνίαν συνέλθωσι, πάνυ σφόδρα ἀγαπῶσι σφᾶς· καὶ οὐκ ἂν ἴδοι τις μιγνύμενα ταῦτα τὰ ζῶα ἀνέδην καὶ ὡς ἔτυχεν. Λέγουσι δὲ οἱ τὰ ὑπὲρ τούτων ἀκριβοῦντες, ὅτι κἂν ἀποθάνῃ τὸ ἕτερον, τὸ λοιπὸν χηρεύει. Ἀκούω δὲ τοὺς πάλαι καὶ ἐν τοῖς γάμοις μετὰ τὸν ὑμέναιον τὴν κορώνην καλεῖν, σύνθημα ὁμονοίας τοῦτο τοῖς συνιοῦσιν ἐπὶ τῇ παιδοποιίᾳ διδόντας. Οἵ τε ἕδρας ὀρνίθων καὶ πτήσεις παραφυλάττοντες, οὐκ εὐσύμβολον εἰς μαντείαν ὀττεύουσιν εἶναί φασιν ὑπακοῦσαι κορώνῃ μίᾳ. Ἐπεὶ δὲ ἡ γλαὺξ ἔστιν αὐτῇ πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ᾠοῖς τῆς κορώνης, ἡ δὲ μεθ' ἡμέραν ἐκείνῃ ταὐτὸ δρᾷ τοῦτο, εἰδυῖα ἔχειν τὴν ὄψιν τηνικαῦτα τὴν γλαῦκα ἀσθενῆ.

Cornices sibi invicem fidelissimæ sunt, et, postquam sibi sociatæ fuerunt, se mutuo vehementer amant; neque eas inverecunde aut fortuito misceri quispiam videat. Narrant autem harum rerum periti, si alterutra moriatur, alteram superstitem viduam permanere. Audio etiam veteres in nuptiis post hymenæum cornicem invocasse, hocque concordiæ signum illis, qui liberorum quærendorum causa convenissent, dedisse. Qui sedes avium et volatus observant, cornicem si sola apparuerit captantibus auguria inauspicatam esse dicunt. Quoniam vero cornici noctua infesta est, noctu illius ovis insidias molitur; cornix vero interdiu noctuæ ovis insidiatur, non ignorans oculos ejus tunc hebetes esse.

X. — Erinacei prudentia.

Ἐχῖνον τὸν χερσαῖον οὐκ ἄσοφον οὐδ' ἀμαθῆ ταμιείας τῆς ἐς τὴν χρείαν ἡ φύσις ἐποίησεν. Ἐπεὶ γὰρ δεῖται τροφῆς διετησίου, τὰ δὲ ὡραῖα οὐ πᾶσα ὥρα δίδωσιν, ἑαυτὸν ἐν ταῖς τρασιαῖς κυλίει, φασί, καὶ τῶν ἰσχάδων τὰς περιπαρείσας, αἳ πολλαὶ πήγνυνται ταῖς ἀκάνθαις, ἡσυχῇ κομίζει, καὶ ἀποθησαυρίσας φυλάττει, καὶ ἔχει λαβεῖν ἐκ τοῦ φωλεοῦ, ὅτε πορίσαι οὐχ οἷόν τε ἔξωθέν ἐστιν.

Erinaceum terrestrem nec imprudentem, nec imperitum parandorum in vitæ usum fructuum natura reddidit. Quandoquidem enim cibo, qui per annum duret, indiget, neque quodlibet anni tempus fruges producat, illum in locis, ubi ficus exsiccantur, se volutare aiunt, et transfixas ficus, quæ non paucæ spinis inhærent, facile portare, easque in caverna congestas servare, ut inde promere queat, cum extrinsecus fructus colligere non possit.

XI. — Crocodili et trochili concordia.

Ἤδη μὲν καὶ τῶν ζώων τὰ ἀγριώτατα πρὸς τὰ ὀνῆσαι δυνάμενα εἰρηναῖα καὶ ἔνσπονδά ἐστι, τῆς συμφυοῦς κακίας εἰς τὴν χρείαν παραλυθέντα. Ὁ γοῦν κροκόδειλος νήχεταί τε ἅμα καὶ κέχηνεν· ἐμπίπτουσιν οὖν αἱ βδέλλαι ἐς αὐτὸν καὶ λυποῦσιν· ὅπερ εἰδὼς ἰατροῦ δεῖται τοῦ τροχίλου. Πλήρης γὰρ αὐτῶν γενόμενος, ἐπὶ τὴν ὄχθην προελθὼν κατὰ τῆς ἀκτῖνος κέχηνεν. Ὁ τοίνυν τροχίλος ἐμβαλὼν τὸ ῥάμφος ἐξάγει τὰς προειρημένας· καρτερεῖ δὲ ὠφελούμενος ὁ κροκόδειλος καὶ ἀτρεμεῖ· καὶ ὁ μὲν ἔχει δεῖπνον τὰς βδέλλας, ὁ δὲ ὀνίναται, καὶ τὸ μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν τροχίλον λογίζεταί οἱ μισθόν.

Animalia etiam maxime fera cum iis, quæ opem sibi ferre queunt, pacem ac fœdus habent, et ab ingenita sibi malitia propter mutuum commodum remittunt. Crocodilus dum hians natat, sanguisugæ eum infestant et dolore afficiunt; quod sentiens ille trochilo medico indiget. Cum igitur sanguisugis os ejus refertum est, ad ripam prodiens adversus radios solis hiat. Trochilus autem rostrum in fauces illius inserens, sanguisugas extrahit; idque crocodilus patienter sustinet, opem sentiens, atque immotus manet; et trochilus quidem prandio potitur sanguisugis, crocodilus vero ope trochili fruitur, eique istam mercedem rependit, quod ipsum non lædat.

XII. — De monedulis.

Κολοιοὺς δὲ εὐεργέτας νομίζουσι καὶ Θετταλοὶ καὶ Ἰλλυριοὶ καὶ Λήμνιοι, καὶ δημοσίας γε αὐτοῖς τροφὰς ἐψηφίσαντο αἵδε αἱ πόλεις, ἐπεὶ τῶν ἀκρίδων αἳ ἐλυ-

Monedulas erga se beneficas existimant Thessali, Illyrii et Lemnii, iisque ut victus publice præberetur, civitates eorum decretum fecerunt; quoniam locustarum fruges

μήναντο τοὺς καρποὺς τοῖς προειρημένοις, τὰ ᾠὰ ἀφανίζουσί τε οἱ κολοιοὶ καὶ διαφθείρουσι τὴν ἐπιγονὴν αὐτοῖς· μειοῦται δὴ κατὰ πολὺ τὰ τῶν ἀκρίδων νέφη, καὶ τοῖς προειρημένοις μένει τὰ ὡραῖα ἀσινῆ.

eorum vastantium ova perdere, earumque sobolem perimere solent. Ea ratione profecto magna ex parte locustarum nubes minuuntur, eorumque quos commemoravi, fruges æstivæ manent incolumes.

XIII. — Gruum peregrinatio.

Αἱ γέρανοι γίνονται μὲν ἐν Θρᾴκῃ· ἡ δὲ χειμεριώτατον χωρίων ἐστὶ καὶ κρυμωδέστατον ὧν ἀκούω· οὐκοῦν φιλοῦσι τὴν χώραν ἐν ᾗ γεγόνασιν, φιλοῦσι δὲ καὶ ἑαυτάς, καὶ νέμουσι τὸ μέν τι τοῖς ἤθεσι τοῖς πατρῴοις, τὸ δέ τι τῇ σφῶν αὐτῶν σωτηρίᾳ. Τοῦ μὲν γὰρ θέρους κατὰ χώραν μένουσι, φθινοπώρου δὲ ἤδη μεσοῦντος εἰς Αἴγυπτόν τε καὶ Λιβύην ἀπαίρουσι καὶ Αἰθιοπίαν, ὥσπερ οὖν γῆς περίοδον εἰδυῖαι καὶ φύσεις ἀέρων καὶ ὡρῶν διαφοράς, καὶ χειμῶνα ἠρινὸν διαγαγοῦσαι, πάλιν ὅταν ὑπεύδια ἄρξηται, καὶ εἰρηναῖα τὰ τοῦ ἀέρος, ὑποστρέφουσιν ὀπίσω. Ποιοῦνται δὲ ἡγεμόνας τῆς πτήσεως τὰς ἤδη τῆς ὁδοῦ πεπειραμένας· εἶεν δ' ἂν ὡς τὸ εἰκὸς αἱ πρεσβύτεραι· καὶ οὐραγεῖν δὲ τὰς τηλικαύτας ἀποκρίνουσι· μέσαι δὲ αὐτῶν αἱ νέαι τετάχαται. Φυλάξασαι δὲ ἄνεμον οὖρον καὶ φίλον σφίσι καὶ κατόπιν ῥέοντα, χρώμεναί οἱ πομπῷ καὶ ἐπωθοῦντι ἐς τὸ πρόσω, εἶτα μέντοι τρίγωνον ὀξυγώνιον τὸ σχῆμα τῆς πτήσεως ἀποφήνασαι, ἵνα ἐμπίπτουσαι τῷ ἀέρι διακόπτωσιν αὐτὸν ῥᾷστα, τῆς πορείας ἔχονται. Οὕτω μὲν δὴ θερίζουσί τε καὶ χειμάζουσι γέρανοι· σοφίαν δὲ ἥγηνται ἄνθρωποι θαυμαστὴν τοῦ Περσῶν βασιλέως εἰς ἐπιστήμην ἀέρων κράσεως, Σοῦσα καὶ Ἐκβάτανα ᾄδοντες καὶ τὰς δεῦρο καὶ ἐκεῖσε τοῦ Πέρσου τεθρυλημένας μεταβάσεις. Ὅταν δὲ προσφερόμενον αἰετὸν αἱ γέρανοι θεάσωνται, γενόμεναι κυκλόσε καὶ κολπωσάμεναι, [καὶ] μηνοειδὲς τὸ μέσον ἀποφήνασαι, ἀπειλοῦσιν ὡς ἀντιταξόμεναι· ὁ δὲ ἀναχωρεῖ καὶ κρούεται τὸ πτερόν. Ἀλλήλων δὲ τοῖς πυγαίοις ἐπερείδουσαι τὰ ῥάμφη, εἶτα μέντοι τρόπον τινὰ τὴν πτῆσιν συνδέουσι, καὶ τὸν κάματον σφίσιν εὐκάματον ἀποφαίνουσι, πεφεισμένως ἀναπαυόμεναι εἰς ἀλλήλας αἱ αὐταί. Ἐν δὲ γῇ μηκίστῃ* πηγῆς ὅταν τύχωσιν, ἀναπαύονται νύκτωρ αἱ λοιπαὶ καὶ καθεύδουσιν, τρεῖς δὲ ἢ τέσσαρες προφυλάττουσι τῶν λοιπῶν, καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ κατακοιμίσαι τὴν φυλακὴν ἑστᾶσι μὲν ἀσκωλιάζουσαι, τῷ γε μὴν μετεώρῳ ποδὶ λίθον κατέχουσι τοῖς ὄνυξι μάλα ἐγκρατῶς τε καὶ εὐλαβῶς, ἵνα ἐάν ποτε λάθωσιν ἑαυτὰς εἰς ὕπνον ὑπολισθάνουσαι, πεσὼν καὶ ὑποκτυπήσας ὁ λίθος ἀποδαρθάνειν καταναγκάσῃ. Γέρανος δὲ λίθον ὅνπερ οὖν καταπίνει ὑπὲρ τοῦ ἔχειν ἕρμα πετομένη, χρυσοῦ βάσανός ἐστιν, ὅταν οἷον ὁρμισαμένη καὶ καταχθεῖσα ἔνθα ἥκει, εἶτα μέντοι ἀνεμέσῃ αὐτόν.

Grues in Thracia, quæ cunctarum regionum maxime frigida et tempestatibus obnoxia est, gignuntur : amant tamen regionem in qua natæ sunt, amant etiam se ipsæ, tribuentes aliquid sedibus patriis, tribuentes etiam aliquid suæ saluti. Nam per æstatem quidem ibidem manent ; medio vero autumno in Ægyptum et Libyam et Æthiopiam trajiciunt, tanquam terræ circuitum noverint, et aeris proprietatem, ac temporum diversitatem, et cum hiemem tepidiorem illic traduxerint, atque dies sereni et tranquilli illucescere cœperint, iterum redeunt unde venerant. Duces volatus, qui ejusdem itineris experientiam habent, constituunt, nempe, ut par est, seniores; ad agmen claudendum eosdem quoque deligunt; in medio autem juniores locantur. Observato autem vento secundo sibique favente atque a tergo adspirante, illo etiam itineris duce utentes, qui in partem anteriorem impellit; tum quidem figuram triangularem angulis acutis suo volatu designant, quo in aerem incumbentes eumque findentes, facillime iter suum conficiant. Hac ratione æstatem atque hiemem exigunt grues; homines vero mirantur prudentiam regis Persarum ad deprehendendam cœli commoditatem, Susas et Ecbatana celebrantes, atque ejusdem regis ultro citroque migrationes pervulgatas. Quando autem forte aquilam in se irruentem conspiciunt, in orbem coactæ seque condensantes mediumque lunatum efficientes, comminantur, tanquam in aciem adversus eam prodituræ; quo fit, ut percussis alis illa recedat ; hæ autem rostra tergis prævolantium fulcientes, volatum suum deinceps quodammodo colligant, laboremque sibi tolerabilem reddunt, modice sibi invicem incumbentes. Quando vero in remota regione quietem nactæ sunt, noctu reliquæ quiescunt et dormiunt ; tres autem vel quatuor reliquas custodiunt, et, ne custodes somno opprimantur, unico pede innituntur, et in altero, quem sublimem habent, lapillum unguibus firmissime et summa cautione tenent, ut, si quando somnus obrepserit, lapillus cadens strepitu eas excitet. Lapillus autem, quem grus volatura pro saburra devorat, est auri index ; eumque, quando velut ad portum appulsa, in locum, quem petebat, pervenit, jam rursus evomit.

XIV. — Grues venti indices.

Κυβερνήτης ἰδὼν ἐν πελάγει μέσῳ γεράνους ὑποστρεφούσας καὶ τὴν ἔμπαλιν πετομένας, συνεῖδεν ἐναντίου

Si gubernator navis alto in mari constitutus viderit grues inde quo volatum intenderant redeuntes, intelligit ex

προσβολῇ πνεύματος ἐκείνας ἀποστῆναι τοῦ πρόσω· καὶ τῶν ὀρνέων, ὡς ἂν εἴποις, μαθητὴς γενόμενος παλίμπλους ἦλθε, καὶ τὴν ναῦν περιέσωσεν. Καὶ τοῦτο πρῶτον γενόμενον μάθημά τε ὁμοῦ καὶ παίδευμα τῶνδε τῶν ὀρνίθων τὸ κυβερνητικὸν καὶ τοῖς ἀνθρώποις παρεδόθη.

adverso ventum imminere, et sic enim dixeris avium discipulus factus, ipse quoque navigationem reflectit, et navim servat. Gubernandi igitur ars et disciplina avibus istis primum percepta, deinde hominibus tradita est.

XV. — De columbis.

Περιστεραὶ δὲ ἐν μὲν ταῖς πόλεσι τοῖς ἀνθρώποις συναγελάζονται, καί εἰσι πραόταται, καὶ εἱλοῦνται παρὰ τοῖς ποσίν, ἐν δὲ τοῖς ἐρήμοις χωρίοις ἀποδιδράσκουσιν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους οὐχ ὑπομένουσι. Θαῤῥοῦσι μὲν γὰρ τοῖς πλήθεσιν, καὶ ὅτι μηδὲν πείσονται δυσχερὲς ἴσασι κάλλιστα· ὅπου δὲ ὀρνιθοθῆραι καὶ δίκτυα καὶ ἐπιβουλαὶ κατ' αὐτῶν, ἄτρεστα οἰκοῦσιν οὐκέτι, ἵνα εἴπω τὸ ἐπ' αὐτῶν ἐκείνων λεχθὲν Εὐριπίδῃ.

Columbæ in urbibus cum hominibus frequentes habitant, et valde mansuetæ sunt, et ante illorum pedes versantur: at in locis desertis eos aufugiunt, neque eorum conspectum patiuntur. Fidunt enim multitudini, seque nihil grave per illam passuras probe norunt; ubi vero aucupia, retia et insidiæ parantur, non amplius absque metu degunt, ut de eis dicam, quod olim dixit Euripides.

XVI. — Perdicis matris pullorum cura.

Ὅταν μέλλωσι πέρδικες πρὸς τῷ τίκτειν εἶναι, παρασκευάζουσιν ἑαυτοῖς ἔκ τινων καρφῶν τὴν καλουμένην ἅλω. Πλέγμα δέ ἐστι κοῖλον καὶ ἐγκαθίσαι μάλα ἐπιτήδειον· καὶ κόνιν ἐγχέαντες, καὶ μαλακήν τινα οἱονεὶ κοίτην ἐργασάμενοι, καὶ ἐνδύντες, εἶτα ἐπηλυγάσαντες ἑαυτοὺς ἄνωθεν κάρφεσιν ὑπὲρ τοῦ καὶ τοὺς ὄρνιθας λαθεῖν τοὺς ἁρπακτικοὺς καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς θηρευτάς, κατὰ πολλὴν τὴν εἰρήνην ἀποτίκτουσιν· εἶτα τὰ ᾠὰ οὐ πιστεύουσι τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ, ἀλλ' ἑτέρᾳ οἱονεὶ μετοικιζόμενοι, ἐκεῖνά τε ἐπάγονται· δεδοίκασι γάρ, μή ποτε ἄρα φωραθῶσιν ἐν ταὐτῷ διατρίβοντες. Νεοττεύοντες δὲ ἐν χώροις ἑτέροις, ἀπαίροντές τε αὖ τοὺς νεοττοὺς ὄντας ἁπαλοὺς ὑποθάλπουσι, καὶ τοῖς ἑαυτῶν πτεροῖς ἀλεαίνουσιν, οἱονεὶ σπαργάνοις τοῖς πτίλοις περιαμπέχοντες· οὐ λούουσι δὲ αὐτούς, ἀλλὰ κονίοντες ἐργάζονται φαιδροτέρους. Ἐὰν δὲ πέρδιξ ἴδῃ τινὰ προσιόντα καὶ ἐπιβουλεύοντα καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς βρέφεσιν, ἐνταῦθα αὐτὸς μὲν ἑαυτὸν πρὸ τῶν ποδῶν κυλίει τῶν τοῦ θηρατοῦ, καὶ ἐνδίδωσιν ἐλπίδα τοῦ δύνασθαι συλλαβεῖν εἱλούμενον· καὶ ὁ μὲν ἐπικύπτει εἰς τὴν ἄγραν, ὁ δὲ ἐξελίττει ἑαυτόν· καὶ διαδιδράσκει καὶ γίνεται πρὸ ὁδοῦ [τὰ βρέφη]· ὅπερ οὖν συννοήσας ὁ πέρδιξ, θαῤῥῶν ἤδη τῆς ἀσχολίας τῆς ματαίας ἀπαλλάττει τὸν ὀρνιθοθήραν ἀναπτάς, καὶ τοὺς νεοττοὺς καταλαβών, καὶ ἐάσας τὸν ἄνδρα κεχηνότα. Εἶτα ἐν ἀδείᾳ ἡ μήτηρ γενομένη, καὶ ἐν καλῷ στᾶσα, τὰ βρέφη καλεῖ· οἱ δὲ αὐτῇ προσπέτονται γνωρίσαντες τὸ φώνημα. Πέρδιξ δὲ ὠδῖνα ἀπολύειν μέλλων πειρᾶται λαθεῖν τὸν σύννομον, ἵνα μὴ τὰ ᾠὰ συντρίψῃ· λάγνος γὰρ ὢν οὐκ ἐᾷ τῇ παιδοτροφίᾳ σχολάζειν τὴν μητέρα. Οὕτω δέ ἐστιν ἀκόλαστον τὸ τῶν περδίκων γένος· ὅταν αὐτοὺς ἀπολιποῦσαι εἶτα ἐπῳάζωσιν αἱ θήλειαι, οἱ δὲ ἐπίτηδες εἰς ὀργὴν ἀλλήλους ἐξάπτουσι, καὶ παίουσί τε καὶ παίονται πικρότατα· καὶ ὅ γε ἡττηθεὶς ὀχεύεται ὡς ὄρνις, καὶ δρᾷ τοῦτο ἀνέδην [ὁ κρατήσας] ἔστ' ἂν ὑφ' ἑτέρου καὶ αὐτὸς ἡττηθεὶς εἶτα ἐς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐμπέσῃ.

Perdices cum partui vicinæ sunt, aream quam vocant e quibusdam festucis sibi componunt. Contextus autem cavus est, et ad incubandum accommodatus; eique pulverem infundentes molle quiddam velut cubile efficiunt, atque in id ipsum ingrediuntur: dein se desuper fruticibus occultantes, ut aves rapaces et aucupes evitent, summa quiete ova pariunt: tum eidem loco ova non committunt, verum in alium locum quasi migrantes ea important; timent enim ne deprehendantur, si in eodem loco commorentur. Aliis igitur locis pullos excludentes hos etiam nunc teneros avehunt et fovent, et suis alis tepefaciunt, pennisque tanquam fasciolis involvunt; pullos vero non lavant, sed pulvere respergentes nitidos efficiunt. Si perdix aliquem ad nidum accedentem, sibique et suis pullis insidias molientem conspexerit, tum ad pedes aucupis prostrata spem præbet se abjectam capi posse; et auceps quidem se inclinat versus prædam, perdix vero se convolvens commodum elabitur; itaque pulli se proripiunt hostemque instantem cursu superant; quo animadverso perdix jam fiducia plena aucupem vanæ occupationis exsolvit, ac sursum evolat, hiantem illum relinquens. Tum ab insidiis tuta pullos appellat, qui maternam vocem agnoscentes, eo advolant. Cum ex sese ova paritura est, occulte latens uspiam maritum fallere conatur, ne ejus ova frangat; quoniam is eo usque libidinis insania flagrat, ut matrem alendis liberis operam navare non permittat. Adeo perdicum genus libidine furit, ut cum feminæ incubituræ ipsos reliquerint, mares animo inflammato concupiscentes res venereas, vehementer inter se ira incendantur, mutuaque verberatione acerbissime affligantur; victusque feminarum vice venerem patiatur, donec victor et ipse turpiter se det ab alio victus.

XVII. — Animalium quorundam invidia.

Λέγει μὲν οὖν Εὐριπίδης δυσώνυμον ὄντα τὸν φθόνον· οὗτος δὲ ἄρα ἐνοικεῖ καὶ τῶν ζώων ἔστιν οἷς. Ὁ γοῦν γαλεώτης, ὥς φησι Θεόφραστος, ὅταν ἀποδύσηται τὸ γῆρας, ἐπιστραφεὶς εἶτα μέντοι καταπιὼν ἀφανίζει αὐτό· δοκεῖ δὲ ἐπιλήψεων εἶναι τὸ γῆρας τὸ τοῦδε τοῦ ζώου ἀντίπαλον. Οἶδε δὲ καὶ ἔλαφος τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων εἰς πολλὰ ἀγαθόν, καὶ μέντοι κατορύττει τε αὐτὸ καὶ ἀποκρύπτει φθόνῳ τοῦ τοσοῦτόν τινα ἀπολαῦσαι. Ἴυγγας δὲ ἐρωτικὰς τῷ πώλῳ συντίκτουσα ἵππος οἶδεν· ταῦτά τοι καὶ ἅμα τῷ τεχθῆναι τὸ βρέφος ἦδε τὸ ἐπὶ τῷ μετώπῳ σαρκίον ἀπέτραγεν· ἱππομανὲς ἄνθρωποι καλοῦσιν αὐτό. Καὶ οἱ γόητες τὰ τοιαῦτά φασιν ὁρμάς τινας ἑλκτικὰς εἰς μίξιν ἀκατάσχετον καὶ οἶστρον ἀφροδίσιον παρέχειν καὶ ἐξάπτειν· οὐκοῦν τὴν ἵππον ἐθέλειν ἀνθρώπους μεταλαγχάνειν τοῦ γοητεύματος τοῦδε, ὥσπερ οὖν ἀγαθοῦ μεγίστου φθονοῦσαν. Οὐ γάρ;

Invidiam rem exsecrandam esse dicit Euripides, eaque laborant etiam nonnulla animalia. Stellio, ut Theophrastus ait, simulatque senectutem exuerit, se convertens, eam deglutiens abolet; eadem autem comitiales morbos pellere existimatur. Cervum etiam non fugit dextrum suum cornu magnum usum hominibus præstare, idque ipsum, ne isto quispiam frueretur, præ invidia in terra confodit atque occultat. Equa etiam non ignorat se una cum pullo amoris veneficia parere; simulatque igitur pullus editus est, carunculam in pulli fronte innatam, quam hippomanes vocant, devorat. Eamque præstigiatores dicunt vim habere alliciendi ad insanam coitus cupidinem, atque œstrum venereum efficiendi et excitandi; idcirco equa hasce præstigias hominibus, qui eas ceu præcipuum aliquod remedium assequi conantur, invidet. Et quidni?

XVIII. — De physalo Rubri maris.

Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, κόλπῳ δὲ τῷ Ἀραβίῳ, ἰχθὺν Λεωνίδης ὁ Βυζάντιος γίνεσθαι φησίν, κωβιοῦ τοῦ τελείου μείονα οὐδὲ ἕν· ἔχειν δὲ οὔτε ὀφθαλμοὺς αὐτόν, οὔτε στόμα ἐν νόμῳ τῷ τῶν ἰχθύων· προσπέφυκε δέ οἱ βράγχια, καὶ σχῆμα κεφαλῆς, ὡς εἰκάσαι, οὐ μὴν ἐκμεμόρφωται εἶδος· κάτω δὲ ἄρα ὑπὸ τῇ γαστρὶ αὐτῷ ἐντέθλασται τύπος κολπώδης ἡσυχῇ, καὶ ἐκπέμπει σμαράγδου χρόαν· τοῦτον οὖν εἶναι καὶ ὀφθαλμόν οἱ φησι καὶ στόμα. Ὅστις δὲ αὐτοῦ γεύσεται, σὺν τῷ κακῷ τῷ ἑαυτοῦ ἐθήρασεν αὐτόν. Καὶ τῆς διαφθορᾶς ὁ τρόπος· ὁ γευσάμενος ᾤδησεν, εἶτα ἡ γαστὴρ κατέρραξεν, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπώλωλεν. Δίδωσι δὲ καὶ αὐτὸς ἁλοὺς δίκας· πρῶτον μὲν ἔξω τοῦ κύματος γενόμενος οἰδαίνει, καὶ εἴ τις αὐτοῦ ψαύσαι, ὁ δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον πίμπραται· καὶ εἴ τις ἐπιμείνειε ψαλάττων, γίνεται πᾶς ὑπὸ σήψεως διαυγέστατος, ὡς ὑδεριῶν· εἶτα τελευτῶν διεῤῥάγη. Εἰ δὲ αὐτὸν ἐθέλοι τις ἔτι ζῶντα εἰς τὴν θάλατταν μεθεῖναι, ὁ δὲ ἐπινήχεται δίκην κύστεως ἀρθείσης πνεύματι. Καί φησιν, ὅτι ἐκ τοῦ πάθους φύσαλον ἐκάλουν αὐτόν.

In mari Rubro, sinu Arabico, piscem gobio perfectæ ætatis non minorem nasci Leonides Byzantius ait; oculis vero atque ore carere citra morem piscium; branchias tamen habere et capitis formam, ut conjicere licet, eis, figura minus expressa; subtus vero in ventre formam quandam sinus leviter impressam apparere, quæ smaragdi colorem refert, eamque oculorum et oris loco ipsi esse idem ait. Quisquis autem hunc piscem gustaverit, se suo malo cum piscatum fuisse sentit. Vis autem mali ejusmodi est: qui gustaverit, intumescit, dein violenta ventris profusione moritur. Verum etiam ipse physalus captus pœnam luit: primum enim cum extra aquam est, inflatur; et si quis eum tetigerit, magis magisque intumescit: tumque si quis eum contrectare perseverat, præ putredine totus, tanquam aqua intercute laborans, perlucidus fit: denique moriens disrumpitur. Si quis autem eum vivum in mare rejiciat, more inflatæ vento vesicæ supernatat. Physalum autem ex hoc affectu appellatum fuisse idem ait.

XIX. — Phocæ invidia.

Φώκη δέ, ὡς ἀκούω, τὴν πυετίαν τὴν ἑαυτῆς ἐξεμεῖ, ἵνα μὴ τοῖς ἐπιλήπτοις ᾖ ἰᾶσθαι. Βάσκανον δὴ τὸ ζῷον ἡ φώκη, ναὶ μὰ τόν.

Vitulum marinum coagulum suum, ne comitiali morbo laborantes eo sanari possint, devorare audio. Invidum hercle animal est vitulus marinus.

XX. — De pelecanis et laris.

Οἱ πελεκᾶνες οἱ ἐν τοῖς ποταμοῖς τὰς κόγχας περιχαίνοντες εἶτα καταπίνουσιν, ἔνδον δὲ καὶ ἐν μυχῷ τῆς γαστρὸς ὑποθάλψαντες ἀνεμοῦσι, καὶ τὰ μὲν ὄστράκια

Pelecani conchas in fluminibus comprehensas deglutiunt, easque in imo stomacho calefactas rursus evomunt; et ex testis calore diductis, ut fieri solet, quando coctæ

ἐκ τῆς ἀλέας διέστη, ὥσπερ οὖν [τὰ] τῶν ἑφθῶν, οἱ δὲ ἐξορύττουσι τὰ κρέα, καὶ ἔχουσι δεῖπνον. Καὶ μέντοι καὶ οἱ λάροι, ὡς Εὔδημός φησι, τοὺς κοχλίας μετεωρίζοντες καὶ ὕψοῦ αἴροντες ταῖς πέτραις βιαιότατα προσαράττουσιν.

sunt, carnes in cibum eruunt. Lari aves etiam, ut Eudemus scribit, cochleas sublimes rapiunt, easque in altum sublatas magna vi ad saxa allidunt.

XXI. — Historia de urso et leone.

Λέγει Εὔδημος, ἐν Παγγαίῳ τῷ Θρᾳκίῳ κοίτῃ λέοντος ἐρήμῳ φυλακῆς ἐπιστᾶσαν ἄρκτον [τοὺς] σκύμνους τοῦ λέοντος διαφθεῖραι διὰ τὸ μικρούς τε εἶναι ἔτι καὶ ἀμῦναί σφισιν ἀδυνάτους. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ἔκ τινος ἄγρας ὅ τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, καὶ εἶδον τοὺς παῖδας ἐν ταῖς φοναῖς, οἷα εἰκὸς ἤλγουν, καὶ ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἵεντο· ἡ δὲ δείσασα εἴς τι δένδρον ᾗ ποδῶν εἶχεν ἀνέθει, καὶ καθῆστο τὴν ἐπιβουλὴν τὴν ἐξ ἐκείνων ἐκκλῖναι πειρωμένη. Ὡς δὲ ἐδόκουν τοῦ τιμωρήσασθαι τὴν λυμεῶνα ἥκειν δεῦρο, ἐνταῦθα ἡ μὲν λέαινα οὐ λείπει τὴν φυλακήν, ἀλλ' ὑπὸ τῷ πρέμνῳ καθῆστο ἐλλογῶσα, καὶ ὕφαιμον ἄνω βλέπουσα, ὁ δὲ λέων, οἷα ἀδημονῶν καὶ ἀλύων ὑπὸ τοῦ ἄχους, ὡς ἄνθρωπος, ἐν τοῖς ὄρεσιν ἠλᾶτο, καὶ ἀνδρὶ ὑλουργῷ περιτυγχάνει· ὁ δὲ ἔδεισεν, καὶ ἀφίησι τὸν πέλεκυν· τὸ δὲ θηρίον ὁ λέων ἔσαινέ τε καὶ ἑαυτὸν ἀνατείνας ἠσπάζετο, ὡς οἷός τε ἦν, καὶ τῇ γλώττῃ τὸ πρόσωπον ἐφαίδρυνεν αὐτῷ· καὶ ἐκεῖνος ὑπεθάρρησεν, ὅ τε λέων περιβαλών οἱ τὴν οὐρὰν ἦγεν αὐτόν, καὶ ἀφιέντα τὸν πέλεκυν οὐκ εἴα, ἀλλὰ ἐσήμαινε τῷ ποδὶ ἀνελέσθαι· ὡς δὲ οὐ συνίει, ὁ δὲ τῷ στόματι ἐλάβετο, καὶ ὤρεξέν οἱ, καὶ εἵπετο ἐκεῖνος, ἄγει τε αὐτὸν ἐπὶ τὸ αὔλιον· καὶ ἡ λέαινα [ὡς] εἶδεν, καὶ αὐτὴ προσελθοῦσα ὑπέσαινεν, καὶ ἑώρα οἰκτρόν, καὶ ἀνέβλεπε πρὸς τὴν ἄρκτον. Συνιδὼν οὖν ὁ ἄνθρωπος καὶ συμβαλὼν ἠδικῆσθαί τι τούτους ἐξ ἐκείνης, ὡς εἶχε ῥώμης τε καὶ χειρῶν, ἐξέκοπτε τὸ δένδρον· καὶ τὸ μὲν ἀνετράπη, ἡ δὲ κατηνέχθη· καὶ διεσπάσαντό γε οἱ θῆρες αὐτήν· τὸν δὲ ἄνθρωπον ὁ λέων ἀπαθῆ τε καὶ ἀσινῆ πάλιν ἐπανήγαγεν εἰς τὸν χῶρον, οὗ πρότερον ἐνέτυχεν αὐτῷ, καὶ ἀπέδωκε τῇ ἐξ ἀρχῆς ὑλοτομίᾳ.

Eudemus scribit ursam in Pangæo Thraciæ monte lustrum leonis custodibus vacuum invasisse, ejusdemque catulos, quia adhuc parvuli erant nec se tueri poterant, interemisse. Quum autem leo et leæna alicunde ex venatu revertissent et catulorum cædem factam vidissent, acerrimo, ut par erat, dolore affecti, ursam insequebantur; hæc vero metu perculsa quantum pedibus poterat, in arborem conscendit, ibique eorum insidias declinare contendens consedit. Quum autem illuc venissent eo consilio, ut liberorum suorum interfectricem ulciscerentur, leæna quidem custodiam non intermisit, sed insidias ursæ moliens, sursumque oculum sanguine suffusum defigens ad arboris truncum consedit; leo vero quasi inops consilii atque mœrore perturbatus, instar hominis angebatur, et in montibus vagans virum arbores secantem offendit, cui timore perculso securis e manu decidit; cumque leo adulabundus seseque attollens blande, quantum poterat, excepit, et lingua faciem ejus abstersit: quamobrem homo confidere cœpit; atque leo ipsum cauda amplexatus ducebat, neque ei, ut securim relinqueret, permittebat, sed, ut eam tolleret, pede suo indicabat: et quum ejus indicium homo non intelligeret, leo securim ore cepit, eamque illi porrexit, atque ipsum ad arborem perduxit: idque leæna videns, ipsa quoque accedens homini indicium fecit, et cladem miserabilem respiciens, oculos versus ursam attollebat. Quod homo considerans, leones ab ursa injuria affectos esse conjecit, et quantum viribus poterat arborem exscindit; eaque eversa fuit, ursam vero præcipitem in terram actam dilaniarunt leones, atque hominem illæsum et incolumem in locum, ubi prius eum obvium habuerat, reduxit leo, et materiæ, quam antea cædebat, reddidit.

XXII. — Ichneumonis cum aspide pugna.

Αἰγυπτίων μάχη θηρίων ἀσπίδος καὶ ἰχνεύμονος. Καὶ ὁ μὲν ἰχνεύμων οὐκ ἀβούλως οὐδὲ ἐκπλήκτως ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ἀφικνεῖται τὸν πρὸς τὸν ἀντίπαλον, ἀλλ' ὡς ἀνὴρ πανοπλίᾳ φραξάμενος, οὕτως ἐκεῖνος τῷ πηλῷ κυλίσας ἑαυτόν, καὶ ἀναπλήσας τοῦ περιπαγέντος, ἔοικεν ἔχειν ἀρκοῦν πρόβλημα καὶ στεγανόν. Εἰ δὲ ἀπορία εἴη πηλοῦ, λούσας ἑαυτὸν ὕδατι, καὶ εἰς ἄμμον βαθεῖαν ὑγρὸν ἔτι ἐμβαλών, ἐκ τῆσδε τῆς ἐπινοίας τὸ ἀμυντήριον ἐξ ἀπόρων σπάσας, ἐπὶ τὴν μάχην ἔρχεται· τῆς τε ῥινὸς τὸ ἄκρον, ἁπαλὸν ὂν καὶ ἐγχρίσει τῇ τῆς ἀσπίδος τρόπον τινὰ ἐκκείμενον, φρουρεῖ τὴν οὐρὰν ὑποκάμψας μᾶλλον καὶ ἀνακλάσας καὶ ἀπορρά-

Ægyptiarum ferarum, aspidis et ichneumonis, pugna hujusmodi est. Hic quidem non inconsulte nec temere adversus hostem in certamen descendit; sed tanquam vir omni armorum genere accinctus, in luto se volutans, eoque agglutinato se obducens, idoneum scutum et loricam habere videtur. Quodsi lutum ei non præsto sit, aqua se lavat, et madidum adhuc in profundum sabulum injiciens, ex improvisis rebus arma ad se defendendum ingeniose comparans, pugnam aggreditur; summas autem nares suas teneras, et aspidis morsui quodammodo opportunas, caudæ suæ flexu septus tuetur: hoc enim facere

ξας δι' αὐτῆς αὐτό· οὕτως γὰρ ποιεῖν εἴωθεν. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἀσπὶς τούτου τύχῃ, τὸν ἀνταγωνιστὴν καθεῖλεν· εἰ δὲ μή, μάτην τοὺς ὀδόντας τῷ πηλῷ πονεῖται· πάλιν τε ὁ ἰχνεύμων προσερπύσας ἀδοκήτως καὶ τοῦ τραχήλου λαβόμενος, ἀπέπνιξε τὴν ἀσπίδα. Νικᾷ δὲ ὁ πρῶτος φθάσας.

solet. Quodsi aspis eas assequi possit, hostem interimit; sin minus, frustra dentes contra lutum exercet : contra autem ichneumo illi ex inopinato antevertens aspidis fauces comprehendit, eamque strangulat. Qui vero prius morsu alterum præverterit, victor exsistit.

XXIII. — Ciconiæ.

Τρέφειν μὲν τοὺς πατέρας πελαργοὶ γεγηρακότας καὶ ἐθέλουσι καὶ ἐμελέτησαν· κελεύει δὲ αὐτοὺς νόμος ἀνθρωπικὸς οὐδὲ εἰς τοῦτο, ἀλλὰ αἰτία τούτων φύσις. Οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔκγονα φιλοῦσιν· καὶ τούτου [τὸ] μαρτύριον· ὅταν ὁ τέλειος ἐνδεὴς ᾖ τροφῆς ἀπτῆσιν ἔτι καὶ ἁπαλοῖς τοῖς νεοττοῖς ἐν τῇ καλιᾷ παραθεῖναι, γενομένης αὐτῷ κατὰ τύχην ἀπορίας, ὁ δὲ τὴν ἑαυτοῦ χθιζὴν ἀνεμέσας ἐκείνους τρέφει. Καὶ τοὺς ἐρωδιοὺς ἀκούω ποιεῖν ταὐτόν, καὶ τοὺς πελεκᾶνας μέντοι. Προσακούω δὲ τοὺς πελαργοὺς καὶ αὐταῖς συμφεύγειν ταῖς γεράνοις, καὶ συναποδιδράσκειν τὸν χειμῶνα· τῆς ὥρας δὲ τῆς κρυμώδους διελθούσης, ὅταν ὑποστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια καὶ οἵδε καὶ αἵδε, τὴν ἑαυτῶν ἕκαστος καλιὰν ἀναγνωρίζουσιν, ὡς τὴν οἰκίαν ἄνθρωποι. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιός φησιν, τῶν πελαργῶν τοὺς ἅμα βιώσαντας, ὅταν εἰς γῆρας ἀφίκωνται, παρελθόντας αὐτοὺς ὡς τὰς Ὠκεανίτιδας νήσους ἀμείβειν τὰ εἴδη εἰς ἀνθρώπου μορφήν, καὶ εὐσεβείας γε τῆς εἰς τοὺς γειναμένους ἆθλον τοῦτο ἴσχειν, ἄλλως τε, [εἴ τι] ἐγὼ νοῶ, καὶ ὑποθέσθαι τῶν θεῶν βουλομένων τοῦτο γοῦν τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐκεῖθι τὸ γένος εὐσεβὲς καὶ ὅσιον, ἐπεὶ οὐχ οἷόν τε ἦν ἐν τῇ ἄλλῃ τῇ ὑφ' ἡλίῳ τοιοῦτον διαβιοῦν. Καὶ οὔ μοι δοκεῖ μῦθος εἶναι. Ἢ τί καὶ βουλόμενος ὁ Ἀλέξανδρος τοῦτο ἂν ἐτερατεύσατο κερδαίνων μηδέν; Ἄλλως τε οὐδ' ἂν ἔπρεπεν ἀνδρὶ συνετῷ πρὸ τῆς ἀληθείας ποιήσασθαι τὸ ψεῦδος, οὐδὲ ἐπὶ κέρδει τῷ μεγίστῳ, μή τι γοῦν εἰς λαβὰς ἐμπεσουμένῳ τὰς ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀκερδεστάτας.

Ciconiæ parentes senio affectos sponte sua et magna cura alunt; etsi nulla hominum lex id illas jubeat, verum ad hoc istas impellit naturæ præstantia. Ipsæ quoque suos pullos amant, cujus rei argumentum hoc est : quum adulta indigeat nutrimento, quod involucribus adhuc et teneris pullis in nido apponat, nec illud forte aliunde comparare possit, hesternum cibum evomens eos nutrit. Quod ipsum ardeas et pelecanos facere audio. Ad hoc etiam audio ciconias et grues frigoris injuriam simul effugere, et hiberno tempore exacto, quum ad sedes suas remigraverint, cum illas, tum has nidos suos rursus cognoscere, sicut homines domum. Alexander Myndius ait, ciconias pie viventes, quum ad senectutem pervenerint, ad Oceanitidas insulas profectas ex avibus in homines converti, idque pietatis erga parentes præmium assequi. Fortasse et ego existimem, diis volentibus, illud genus hominum, qui istic degunt, pium et sanctum haberi; siquidem in aliis sub sole regionibus ejusmodi gens vivere non poterat. Neque istud figmentum esse putem. Quid enim hoc comminisci Alexandro profuisset? Hominem sapientem certe non decebat nec maximo quidem lucro proposito mendacium veritati anteponere, nedum incidere in reprehensionem, quæ prorsus nihil lucri ipsi afferret.

XXIV. — Hirundinis nidificatio.

Ἡ χελιδὼν ὅτε εὐποροίη πηλοῦ, τοῖς ὄνυξι φέρει καὶ συμπλάττει τὴν καλιάν· εἰ δὲ ἀπορία εἴη, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, ἑαυτὴν βρέχει, καὶ εἰς κόνιν φύρει τὰ πτερὰ ἐμπεσοῦσα, καὶ τοῦ πηλοῦ περιπαγέντος, ἐντεῦθεν ὑπαποψήχουσα τῷ ῥάμφει τὴν προκειμένην οἰκοδομίαν χειρουργεῖ· ἁπαλά τε ὄντα τὰ νεόττια καὶ τῶν πτίλων γυμνά, οἶδε καλῶς, ἐπὶ ψιλῶν καρφῶν εἰ ἀναπαύοιτο, ὅτι κολασθήσεται ἀλγοῦντα· οὐκοῦν ἐπὶ τὰ νῶτα τῶν προβάτων ἱζάνει, καὶ ἀποσπᾷ τοῦ μαλλοῦ, καὶ ἐντεῦθεν τοῖς ἑαυτῆς βρέφεσι τὸ λέχος μαλακὸν ἔστρωσεν.

Si luti facultas sit, id hirundo unguibus fert, nidumque ex eo fingit; sin minus luti facultas ei detur, teste Aristotele, aqua se conspergit, atque in pulverem se abjiciens pennas luto mergit; idque post eis agglutinatum rostro minutatim auferens propositum sibi nidum struit. Pulchre etiam intelligit quod, si teneros, ex pennisque nudos in duris fruticibus pullos requiescere sineret, dolore premerentur; quamobrem in ovium tergo considens floccos lanarum evellit, indeque suis pullis nidum quam mollissime substernit.

XXV. — Pullorum hirundinis nutritio.

Δικαίους ἡ μήτηρ ἡ χελιδὼν τοὺς ἑαυτῆς νεοττοὺς ἐργάζεται, τὸ ἰσότιμον αὐτοῖς διὰ τῆς τροφῆς τῆς ἴσης φυλάττουσα· μίαν δὲ ἄρα οὐ κομίζει πᾶσιν, ἐπεὶ μηδὲ δύναται· ἀλλὰ μικρὰ μὲν καὶ ὀλίγα ἐστὶν ὅσα ἄγει· τὸν πρῶτον δὲ τεχθέντα πρῶτον τρέφει, δεύτερον δὲ τὸν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ τρίτον σιτίζει τὸν τῆς τρίτης ὠδῖνος, καὶ μέχρι τοῦ πέμπτου πρόεισι τὸν τρόπον τοῦτον· οὔτε γὰρ κύει χελιδὼν πλείονας οὔτε τίκτει. Αὐτὴ δὲ τοσοῦτον κατασπᾷ τῆς τροφῆς, ὅσον ἂν ἐν τῇ καλιᾷ κερδᾶναι δυνηθῇ παραῤῥεῦσαν αὐτῇ. Βραδέως δὲ ἐκβλέπει καὶ τὰ ταύτης βρέφη, ὡς καὶ τὰ τῶν κυνῶν σκυλάκια· πόαν δὲ κομίζει καὶ προσάγει, τὰ δὲ ὑπαναβλέπει· εἶτα ἀτρεμήσαντα ὀλίγον ἐκπετήσιμα ὄντα πρόεισι τῆς καλιᾶς ἐπὶ τὴν νομήν. Ταύτης τῆς πόας ἄνθρωποι γενέσθαι ἐγκρατεῖς διψῶσι, καὶ οὐδέπω [εἰς] νῦν τῆς σπουδῆς κατέτυχον.

Æquos mater hirundo pullos suos reddit, æqualem portionem in esca ipsis distribuenda observans; neque enim unam eandemque, quæ omnibus nutriendis sufficiat, afferre potest; sed pusillum et pauxillum cibi adducit. Primum in lucem editum primum pascit, deinde ab illo secundum, tertium tertio loco partum alit, sicque deinceps usque ad quintum progreditur; neque enim plures quinque ferre in utero atque parere solet. Ipsa interim non amplius cibi capit, quam quem in nido prælerlapsum consequitur. Hujus pulli, similiter atque canum catuli, tardum visum accipiunt; verum mater iis herbam affert, qua admota visum sensim adipiscuntur; dein paulum quiete confirmati ad volandum habiles e nido ad pastum evolant. Hujus herbæ homines quamvis compotes fieri summo cupiant opere, nunquam tamen in hac parte eorum studio satisfactum est.

XXVI. — De upupa.

Οἱ ἔποπές εἰσιν ὀρνίθων ἀπηνέστατοι, καί μοι δοκοῦσι τῶν προτέρων τῶν ἀνθρωπικῶν ἐν μνήμῃ καὶ μέντοι καὶ μίσει τοῦ γένους τοῦ τῶν γυναικῶν ὑποπλέκειν τὰς καλιὰς ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ τοῖς πάγοις τοῖς ὑψηλοῖς· καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ προσιέναι τοὺς ἀνθρώπους αὐτῶν τοῖς βρέφεσιν, οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ πηλοῦ χρίουσι τὰς καλιάς, ἀποπάτημα ἀνθρώπου περιβαλόντες, τῇ δυσωδίᾳ τε καὶ κακοσμίᾳ ἀνείργοντες καὶ ἀναστέλλοντες τὸ ζῷον τὸ ἑαυτοῖς πολέμιον. Ἔτυχε δὲ καὶ ἐν τῷ τοῦ τείχους ἐρημοτέρῳ ὄντα ὁ ὄρνις παιδοποιησάμενος ἔν τινι ῥήγματι λίθου ὑπὸ τοῦ χρόνου διαστάντι. Οὐκοῦν ὁ τοῦ τείχους μελεδωνὸς ἰδὼν ἔνδον τὰ βρέφη κατήλειψε τὸν χηραμὸν τῷ πηλῷ, καὶ ὑποστρέψας ὁ ἔποψ, ὡς εἶδεν αὐτὸν ἀποκλεισθέντα, πόαν ἐκόμισε, καὶ προσήνεγκε τῷ πηλῷ· ὁ δὲ κατεῤῥύη, καὶ προσῆλθε πρὸς τὰ αὐτοῦ ἐκεῖνος τέκνα, εἶτα ἐπὶ [τὴν] νομὴν ἦξεν. Αὖθις οὖν ὁ αὐτὸς ἐπήλειψεν ἄνθρωπος, καὶ ὁ ὄρνις τῇ αὐτῇ πόᾳ ἀνέῳξε τὸν χηραμόν· καὶ τὸ τρίτον ἐπράχθη τὰ αὐτά. Ὁ τοίνυν τοῦ τείχους φύλαξ συνιδὼν τὸ πραττόμενον, τὴν πόαν ἀνελόμενος ἐχρῆτο οὐκ εἰς τὰ αὐτά, ἀλλ' ἀνοίγων μηδέν οἱ προσήκοντας θησαυρούς.

Upupæ ex avibus maxime feræ sunt, mihique videntur, propter memoriam eorum, quæ inter homines passæ sunt, atque odium feminei sexus, in desertis et celsis rupibus nidum construere; et, ne homines ad pullos suos accederent, luti vice humano stercore nidum illinunt, fœtore et graveolentia animal sibi infensum arcentes et repellentes. Quum in deserta parietis parte in lapidis rima vetustate acta hæc avis peperisset, et parietis curator, pullis intus observatis, luto rimam obduxisset, upupa post reditum videns murum obstructum, herbam attulit et luto admovit: quo statim dissoluto, illa ad pullos suos accessit, et inde ad pastum rediit. Et quum idem ille rursus parietem obduxisset, avis hac ipsa herba denuo eum reseravit; atque id tertio factum est. Itaque custos parietis re cognita abjectam herbam istinc auferebat, eamque adhibebat non ad hujusmodi rem, sed ad aperiendos thesauros nihil ad se pertinentes.

XXVII. — Peloponnesus leones non alit.

Ἡ Πελοπόννησος λεόντων ἄγονός ἐστι· καὶ οἷα εἰκός, Ὅμηρος πεπαιδευμένῃ φρενὶ συνιδὼν τοῦτο, τὴν Ἄρτεμιν ἐκεῖθι θηρῶσαν ᾄδων, εἶπεν, ὅτι ἄρα ἔπεισι τόν τε Ταΰγετον καὶ τὸν Ἐρύμανθον

Τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισιν·

ἐπεὶ δὲ ἔρημα λεόντων τάδε τὰ ὄρη, καὶ μάλα γε εἰκότως οὐκ ἐμνήσθη αὐτῶν.

Peloponnesus leones non gignit. Idque, ut par est, erudita mente animadvertens Homerus, Dianam istic venantem canens, dixit, eam incessisse per Taygetum et Erymanthum,

Oblectantem se apris et velocibus cervis.

Quoniam montes isti leonibus carent, eosdem non memorat, et summa quidem cum ratione.

XXVIII. — De Perseo pisce.

Γίνεται δὲ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ ἰχθύς, καὶ ὅσα γε εἰδέναι ἐμέ, ἔθεντο Περσέα [οἱ] ἐπιχώριοι ὄνομα αὐτῷ. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες αὐτὸν οὕτω, καλοῦσι δὲ καὶ Ἄραβες ὁμοίως τοῖς Ἕλλησι· Διὸς γὰρ υἱὸν καὶ ἐκεῖνοι ᾄδουσι τὸν Περσέα, καὶ ἀπ' αὐτοῦ γε τὸν ἰχθὺν ὑμνοῦσι λέγεσθαι. Μέγεθος μὲν οὖν ἐστι κατὰ τὸν ἀνθίαν τὸν μέγιστον, ἰδεῖν δὲ ὅμοιος λάβρακι· γρυπός γε μὴν ἡσυχῇ οὕτω, καὶ ζώναις πεποίκιλται χρυσῷ προσεικασμέναις· ἄρχονται δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐπικάρσιοι αἱ ζῶναι, καὶ εἰς τὴν γαστέρα καταλήγουσιν. Πέφρακται δὲ ὀδοῦσι μεγάλοις καὶ πυκνοῖς. Λέγεται δὲ ἰχθύων περιεῖναι ῥώμῃ τε σώματος καὶ βίᾳ· ἀλλὰ οὐδὲ τόλμης οἱ ἐνδεῖ. Θήραν δὲ αὐτοῦ καὶ ἄγραν εἶπον ἀλλαχόθι.

In mari Rubro piscis nascitur, cumque quantum norim Perseum accolæ vocant. Græci quoque illum eodem nomine appellant, atque Arabes perinde ut Græci; isti enim etiam Perseum Jovis filium celebrant, a quo hunc piscem nomen traxisse prædicant. Is pari magnitudine est cum anthia maximo; aspectu similis est lupo; rostrum habet leviter aduncum, et cingulis auro assimulatis distinctum, quæ a capite exorientia per transversum feruntur, et ad ventrem usque pertinent; frequentibus et permagnis dentibus munitus est. Omnes pisces vi et corporis robore antecellere dicitur, neque audacia ei deest. De piscatione ejus et captura alibi dixi.

XXIX. — De pinna et cancro.

Ἡ πίννη θαλάττιον ζῷον, καὶ ἔστι τῶν ὀστρείων. Κέχηνε δὲ τῇ διαστάσει τῶν περικειμένων ὀστράκων, καὶ προτείνει σαρκίον ἐξ ἑαυτῆς οἱονεὶ δέλεαρ τοῖς παρανηχομένοις τῶν ἰχθύων. Καρκίνος δὲ αὐτῇ παραμένει, σύντροφός τε καὶ σύννομος. Οὐκοῦν ὅταν τι τῶν ἰχθύων προσνέῃ, ὁ δὲ ὑπένυξεν ἡσυχῇ αὐτήν· καὶ ἡ πίννη μᾶλλον ἀνέῳξεν ἑαυτήν, καὶ ἐδέξατο ἔσω τοῦ ἐπιόντος ἰχθύος τὴν κεφαλήν — καθίησι γὰρ ὡς ἐπὶ τροφῇ — καὶ ἐσθίει αὐτήν.

Pinna marinum animal e genere concharum est. Hiat autem dissidentibus utrimque conchis, et carunculam ex se protendit, quæ escæ instar est piscibus adnatantibus. Illam comitatur cancer, qui una cum ipsa alitur et pascitur. Quum igitur piscis adnataverit, cancer eam levi morsu admonet; tumque pinna magis magisque conchas aperit, et adnatantis piscis caput intra eas recipit comprimitque; et piscem ita captum in cibo consumit.

XXX. — Cuculi dolus.

Ἦν δὲ ἄρα οἰκεῖα τῷ πεπαιδευμένῳ καὶ ταῦτα εἰδέναι. Σοφώτατος ὁ κόκκυξ, καὶ πλέκειν εὐπόρους ἐξ ἀπόρων μηχανὰς δεινότατος. Ἑαυτῷ μὲν γὰρ συνεπίσταται ἐπῳάζειν οὐ δυναμένῳ καὶ ἐκλέπειν, διὰ ψυχρότητα τῆς ἐν τῷ σώματι συγκράσεως, ὥς φασιν. Οὐκοῦν ὅταν τίκτῃ, οὔτε αὐτὸς νεοττιὰν ὑποπλέκει, οὔτε τιθηνεῖται τὰ βρέφη· φυλάττει δὲ ἄρα τοὺς τῶν νεοττιῶν δεσπότας ἀφεστῶτας καὶ πλανωμένους, καὶ παρελθὼν εἰς καταγωγὴν ὀθνείαν, ἐντίκτει. Οὐ πάντων δὲ ὀρνίθων καλιαῖς ἐπιπηδᾷ οὗτός γε, ἀλλὰ κορύδου καὶ φάττης καὶ χλωρίδος καὶ πάππου· τούτοις γὰρ συνεπίσταται ὅμοια αὐτῷ ᾠὰ τίκτουσι. Καὶ κενῶν μὲν αὐτῶν οὐσῶν, οὐκ ἂν παρέλθοι· ᾠῶν δὲ ἔνδον ὄντων, εἶτα μέντοι τὰ ἑαυτοῦ παρενέμιξεν. Ἐὰν δὲ ᾖ πολλὰ τὰ ἐκείνων, τὰ μὲν ἐκκυλίσας ἠφάνισεν, τὰ δὲ ἑαυτοῦ κατέλιπεν, διαγνωσθῆναί τε καὶ φωραθῆναι δι' ὁμοιότητα μὴ δυνάμενα. Καὶ οἱ μὲν ὄρνιθες οἱ προειρημένοι τὰ μηδὲν σφίσι προσήκοντα ἐκγλύφουσιν· ὑποπηγνύμενα δὲ ἐκεῖνα, ἑαυτοῖς συνεγνωκότα τὴν νοθείαν ἐκπέτεταί τε καὶ παρὰ τὸν γειναμενον στέλλεται· τῶν γὰρ πτερῶν αὐτοῖς περιχυθέντων, γνωρίζεται ἀλλότρια ὄντα, καὶ αἰκίζεται πικρότατα. Ὁρᾶται δὲ μίαν ὥραν τοῦ ἔτους τὴν ἀρίστην ὁ κόκκυξ·

Hominis eruditi hæc etiam nosse refert. Cuculus callidissimus est et ex difficillimis facillima texere bene novit. Etenim sibi conscius est se neque incubare ovis, neque ea excludere posse ob frigidam corporis constitutionem, ut aiunt. Quum igitur pariat, nec nidum construit, nec pullos alit; sed observat aves, quando a nidis suis absint et vagentur, atque alienam domum ingressus parit. Nec tamen quarumlibet avium nidos invadit, sed alaudæ, palumbis, chloridis, et pappi : novit enim illas ova suis similia parere. Neque eo divertit quum nidi earum vacui sunt; si vero ova intus sunt, iis sua admiscet. Quando autem multa illarum ova adsunt, ea ejecta perdit; suaque, quæ ob similitudinem dignosci nec deprehendi possunt, relinquit. Et aves quidem, quas dixi, aliena ova excludunt; pulli vero cuculi ad volandum firmi, sibi conscii se spurios fœtus esse, ad parentem evolantes accedunt; nam pennis succrescentibus alieni deprehenderentur, atque acerrime verberarentur. Optimo anni tempore solum apparet

ἦρος γὰρ ὑπαρχομένου καὶ αὐτὸς ἐμφανής ἐστιν εἰς ἀνατολὰς Σειρίου, εἶτα τῆς τῶν πολλῶν ὄψεως ἀνεχώρησεν.

cuculus, nempe ab ineunte vere usque ad caniculæ ortum; porro a conspectu hominum abhorret.

XXXI. — Leo et basiliscus gallum gallinaceum pavent.

Ἀλεκτρυόνα φοβεῖται λέων· καὶ βασιλίσκος δὲ τὸν αὐτὸν ὄρνιν, ὥς φασιν, ὀῤῥωδεῖ, καὶ κατιδὼν τρέμει, καὶ ἀκούων ᾄδοντος σπᾶταί τε καὶ ἀποθνήσκει. Ταῦτα ἄρα καὶ οἱ τὴν Λιβύην ὁδοιποροῦντες, τὴν τῶν τοιούτων τροφόν, δέει τοῦ προειρημένου βασιλίσκου, εἶτα μέντοι συνέμπορον καὶ κοινωνὸν τῆς ὁδοῦ τὸν ἀλεκτρυόνα ἐπάγονται, ὅσπερ οὖν τὸ τηλικοῦτον κακὸν ἀπαλλάξει αὐτοῖς.

Gallinaceus leoni terrorem incutit; eandemque avem timet basiliscus, ut fertur, atque ad conspectum ejus contremiscit, et canentem audiens convulsione affectus moritur. Quam rem non ignorantes, qui per Africam ejusmodi animalis altricem iter faciunt, metu basilisci gallum itineris comitem et socium sibi adjungunt, qui illud malum ab iis abiget.

XXXII. — Peculiaria quædam de animalibus nonnullis.

Ἡ Κρήτη καὶ τοῖς λύκοις καὶ τοῖς ἑρπετοῖς θηρίοις ἐχθίστη ἐστίν. Ἀκούω [δὲ] Θεοφράστου λέγοντος, καὶ ἐν τῷ Μακεδονικῷ Ὀλύμπῳ τοῖς λύκοις ἄβατα εἶναι. Αἶγες δὲ ἄρα αἱ Κεφαλληνίδες οὐ πίνουσι μηνῶν ἕξ. Ὄις δὲ Ἀβυδηνὰς οὐκ ὄψει λευκάς, ὥς φασιν, μελαίνας δὲ πάσας. Διαφορότης δὲ ἄρα τῶν ζώων καὶ ἰδιότης εἴη ἂν καὶ ταύτῃ· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστι δάκετα, καὶ ἐνίησιν ἀπὸ τοῦ ὀδόντος φάρμακον· βλητὰ δέ, ὅσα παίσαντα εἶτα μέντοι καὶ ἐκεῖνα τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐνίησιν.

Creta lupis et reptilibus animalibus infesta est. Audio etiam Theophrastum dicentem, loca esse in Olympo Macedoniæ monte, quæ a lupis adiri non soleant. Capræ Cephallenides sex mensibus non bibunt. Abydenas autem oves nullas videri albas, sed nigras omnes, ferunt. In hoc etiam differentia et proprietas quædam animantium est, quod ex venenatis alia morsu et dentibus venenum, alia idem ictu et aculeo immittunt.

XXXIII. — Aspidis Libycæ vis; de capris regionum nonnullarum.

Ἡ Λίβυσσα δ' ἀσπίς, ἀκούω, τὸν πρὸς τὸ φύσημα αὐτῆς ἀντιβλέψαντα, ὅταν πρησθῇ τὸν τράχηλον, τυφλοῖ τὴν ὄψιν· ἡ δὲ ἄλλη οὐ τυφλοῖ μέν, ἀποκτείνει δὲ ῥᾷστα.

Libycam aspidem suo halitu hominum defixis oculis ipsam, dum collum sufflaverit, intuentem visu orbare dicunt; alteram non excæcare quidem, sed tamen celeriter interficere.

Λέγονται δὲ βόες Ἠπειρωτικαὶ πλεῖστον ὅσον ἀμέλγεσθαι, καὶ αἶγες αἱ Σκύριαι γάλα ἀφθονώτατον παρέχειν, ὅσον οὐκ ἄλλαι αἶγες. Αἱ δὲ Αἰγύπτιαι, ἑκάστη πέντε ἀποτίκτει, καὶ αἱ πλεῖσται δίδυμα. Λέγεται δὲ αἴτιος ὁ Νεῖλος εἶναι, εὐτεκνότατον παρέχων ὕδωρ· ἔνθεν τοι καὶ τῶν νομέων τοὺς ἄγαν φιλοκάλους καὶ τῆς ποίμνης τῆς σφετέρας ἔχοντας πεφροντισμένως ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου ταῖς ἑαυτῶν ἀγέλαις ἄγειν μηχανῇ ὅσον δυνατόν ἐστι, καὶ ταῖς γε στερίφαις ἔτι καὶ μᾶλλον.

Vaccas Epiroticas ferunt copiosissime mulgeri, et capras Scyrias lac præbere uberrimum omnium; Ægyptias quintuplicem partum edere, plerasque geminum. Causam hujus rei esse Nilum aiunt, cujus aquæ fœcundissimæ sunt. Itaque pastores, qui munditiæ pecoris student, et gregis sui curam agunt, aquam ex Nilo pecudibus, et maxime infœcundis, machina quantum possunt haurire solent.

XXXIV. — De cornu raræ magnitudinis.

Πτολεμαίῳ τῷ δευτέρῳ, φασίν, ἐξ Ἰνδῶν κέρας ἐκομίσθη, καὶ τρεῖς ἀμφορέας ἐχώρησεν. Οἷος ἄρα βοῦς ἦν, ὡς ἐκπεφυκέναι οἱ τηλικοῦτον κέρας.

Ptolemæo secundo ex India cornu allatum ferunt, quod tres amphoras capiebat. Qualis itaque bos fuit, cui tale cornu excreverit.

XXXV. — De voce perdicum et aliorum animalium.

Περδίκων φθέγμα ἓν οὐδέποτ' ἂν ἀκούσαις ἁπάντων, ἀλλὰ ἔστι διάφορα. Καὶ Ἀθήνησί γε οἱ ἐπέκεινα τοῦ Κορυδαλλέων δήμου ἄλλο [γε] ἠχοῦσι, καὶ οἱ ἐπίταδε

Perdicum non eadem ubique vox est, sed varia. Athenis, aliam ultra Corydalensium pagum degentes, aliam citra istum pagum vocem fundunt. Harum variarum vo-

ἄλλο. Τίνα δέ ἐστι τοῖς φθέγμασι τὰ ὀνόματα, ἐρεῖ Θεόφραστος. Ἐν δὲ τῇ Βοιωτίᾳ, καὶ τῇ ἀντιπέρας Εὐβοίᾳ ὁμόφωνοί τέ εἰσι καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ὁμόγλωττοι. Ἄφωνα δέ ἐστι τὸ παράπαν ἐν Κυρήνῃ μὲν οἱ βάτραχοι, ἐν Μακεδονίᾳ δὲ ὗς· καὶ τεττίγων τι γένος, ἄφωνοι καὶ οὗτοι.

cum quæ sint nomina, Theophrastus explicat. In Bœotia, eique objacente Eubœa, idem sonant, et, ut ita dicam, ejusdem sunt linguæ. In Cyrene ranæ omnino mutæ sunt, et in Macedonia sues; et genus quoddam cicadarum et ipsum mutum.

XXXVI. — De phalangio.

Γένος φαλαγγίου φασὶν εἶναι, καλοῦσι δὲ ῥᾶγα τὸ φαλάγγιον, εἴτε ὅτι μέλαν ἐστὶ καὶ τῷ ὄντι προσέοικε σταφυλῆς ῥαγί, καί πως ὁρᾶται καὶ περιφερές, εἴτε δι' αἰτίαν ἑτέραν, καταγνῶναι ῥᾷον τοῦτο οὐκ ἔστι. Γίνεται δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ ἔχει πόδας μικρούς· στόμα δὲ εἴληχεν ἐν μέσῃ τῇ γαστρί, καὶ ἔστιν ἀποκτεῖναι τάχιστον.

Phalangii genus esse dicunt, quod rhax appellatur, sive quod nigrum sit, et revera simile acino uvæ tum colore tum figura etiam rotunda, sive aliam ob causam, scitu difficile est. Nascitur in Libya, pedibus brevissimis, ore in medio ventre, morsuque celerrime perimit.

XXXVII. — Ranæ Seriphiæ mutæ.

Ἐν Σερίφῳ βάτραχοι, τὸ παράπαν οὐκ ἂν αὐτῶν ἀκούσαις φθεγγομένων· εἰ δὲ αὐτοὺς κομίσαις ἀλλαχόθι, διάτορόν τε καὶ τραχύτατον ἠχοῦσιν. Ἐν Πιέρῳ δὲ τῆς Θετταλίας λίμνη ἐστίν, οὐκ ἀέναος, ἀλλὰ χειμῶνος ἐκ τῶν συῤῥεόντων εἰς αὐτὴν ὑδάτων τίκτεται· οὐκοῦν ἐὰν ἐμβάλῃ τις βατράχους εἰς αὐτήν, σιωπῶσιν, ἀλλαχοῦ φθεγγόμενοι. Ὑπὲρ δὲ τῶν Σεριφίων βατράχων κομπάζουσι Σερίφιοι, ἐλθεῖν ἐκ τοῦ κατὰ τῆς Γοργόνος ἄθλου τὸν Περσέα πολλὴν περιελθόντα γῆν, καὶ οἷα εἰκὸς καμόντα ἀναπαύσασθαι τῆς λίμνης πλησίον, καὶ κατακλινῆναι ὕπνου δεόμενον· τοὺς δὲ βατράχους βοᾶν καὶ ἐρεσχελεῖν τὸν ἥρωα, καὶ τὸν ὕπνον αὐτῷ διακόπτειν, καὶ λυπεῖν δηλονότι· τὸν Περσέα δὲ εὔξασθαι τῷ πατρὶ τοὺς βατράχους κατασιγάσαι· τὸν δὲ ὑπακοῦσαι, καὶ χαριζόμενον τῷ υἱεῖ τῶν ἐκεῖθι βατράχων αἰώνιον σιγὴν καταψηφίσασθαι. Λέγει δὲ Θεόφραστος ἐκβάλλων τὸν μῦθον καὶ Σεριφίους τῆς ἀλαζονείας παραλύων, τὴν τοῦ ὕδατος ψυχρότητα αἰτίαν εἶναι τῆς ἀφωνίας τῶν προειρημένων.

In Seripho ranæ nullam prorsus vocem edunt; si vero alio transferantur, acrem et asperum sonum edunt. In Piero Thessaliæ lacus est non perennis, sed hieme tantum exsistit ex aquis in eum confluentibus; in hunc ranas si quis injiciat, silent, alibi tamen vocales. Seriphii de suis ranis gloriantur, quum Perseus magno rediret ex certamine adversus Medusam, et magno itinere peracto, ut par erat, fessus requiesceret prope lacum, atque istic somnum capere vellet, ranas strepentes heroem interpellasse, et somnum interrupisse, atque idcirco ipsum molestia affecisse; itaque Perseum a patre Jove deprecatum fuisse, ut ranas clamare prohiberet : patrem vero ejus precationem exaudisse, ac filio suo gratificantem ranas illius loci perpetui silentii condemnasse. Theophrastus tamen hanc explodens fabulam, et Seriphiorum vanam gloriationem redarguens, aquæ frigiditatem affert causam esse, cur hæ mutæ sint.

XXXVIII. — Peculiaria quædam de animalibus nonnullis.

Ἐν τοῖς ὑγροῖς χωρίοις, καὶ ἔνθα νοτιώτατος ὁ ἀὴρ ὑπεράγαν, οἱ ἀλεκτρυόνες οὐκ ᾄδουσι, φησὶ Θεόφραστος. Ἡ δὲ ἐν Φενεῷ λίμνη ἰχθύων ἀγονός ἐστι. Ψυχροὶ δὲ ἄρα ὄντες τὴν σύγκρασιν οἱ τέττιγες εἶτα μέντοι πυρούμενοι τῷ ἡλίῳ ᾄδουσιν, ἐκεῖνος λέγει.

In regionibus humidis, et ubi aer valde pluvius est, gallinaceos canere negat Theophrastus. Lacus in Pheneo est, qui nullos alit pisces. Cicadas propter frigidam corporis temperiem tum demum, quum sole incaluerint, canere idem ait.

XXXIX. — Caprimulgi audacia.

Τολμηρότατος ἄρα ζῴων ὁ αἰγιθήλας ἦν· τῶν μὲν γὰρ ὀρνίθων ὑπερφρονεῖ τῶν μικρῶν, ἐπιτίθεται δὲ ταῖς αἰξὶ κατὰ τὸ καρτερόν, καὶ μέντοι [καὶ] τοῖς οὔθασιν αὐτῶν προσπετόμενος εἶτα ἐκμυζᾷ τοῦ γάλακτος, καὶ τὴν τιμωρίαν τὴν ἐκ τοῦ αἰπόλου οὐ δέδοικε, καίτοι πονηρότατον αὐταῖς μισθὸν ὑπὲρ τῆς πλησμονῆς ἀπο-

Caprimulgus animal est audacissimum; reliquas enim aviculas contemnit, insidiatur autem maxime capris, atque earum uberibus advolens lac inde exsugit; neque a pastore propterea pœnam timet, etsi improbam mercedem pro sa-

διδούς· τυφλοῖ γὰρ τὸν μαστὸν ὃν ἂν σπάσῃ, καὶ ἀποσβέννυσι τὴν ἐκεῖθεν ἐπιῤῥοήν.

turitate reponere soleat : obturat enim uber quod traxerit, atque inde lactis fluxum prohibet.

XL. — Luscinia pullorum magistra et libertatis amantissima.

Μητροδίδακτον μὲν τὸν τῆς Ἀρήτης υἱόν, τὸν τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἀριστίππου, ὑμνοῦσιν οἱ πολλοί· λέγει δὲ Ἀριστοτέλης ἰδεῖν αὐτὸς τὰ νεόττια τῆς ἀηδόνος ὑπὸ τῆς μητρὸς διδασκόμενα ᾄδειν. Ἦν δὲ ἄρα ὀρνίθων ἡ ἀηδὼν ἐλευθερίας ἐράστρια ἰσχυρῶς, καὶ διὰ ταῦτα ἡ ἐντελὴς τὴν ἡλικίαν ὅταν θηραθῇ καὶ καθειργμένη ἐν τῷ οἰκίσκῳ φυλάττηται, ᾠδῆς ἀπέχεται, καὶ ἀμύνεται τὸν ὀρνιθοθήραν ὑπὲρ τῆς δουλείας τῇ σιωπῇ. Οὗπερ οὖν οἱ ἄνθρωποι πεπειραμένοι, τὰς μὲν ἤδη πρεσβυτέρας ἁλούσας μεθιᾶσι, σπουδάζουσι δὲ θηρᾶν τὰ νεόττια.

Multi filium Aretes, quæ Aristippi soror fuit, a matre edoctum celebrant. Aristoteles ait se vidisse pullos lusciniæ, quæ a matre in cantum erudiebantur. Luscinia autem ex avibus libertatis amantissima est, ideoque si integra ætate capiatur, et in cavea conclusa asservetur, cantu abstinet, atque aucupem ob servitutem silentio ulciscitur. Quod quum homines experti fuerint, ætate jam grandes captas dimittunt, et pullos venari student.

XLI. — Cornuum unicornis vis contra venenum.

Ἵππους μονόκερως γῆ Ἰνδικὴ τίκτει, φασί, καὶ ὄνους μονόκερως ἡ αὐτὴ τρέφει. Καὶ γίνεταί γε ἐκ τῶν κεράτων τῶνδε ἐκπώματα, καὶ εἴ τις ἐς αὐτὰ ἐμβάλοι φάρμακον θανατηφόρον, ὁ πιών, οὐδὲν ἡ ἐπιβουλὴ λυπήσει αὐτόν· ἔοικε γὰρ ἀμυντήριον τοῦ κακοῦ τὸ κέρας καὶ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ὄνου εἶναι.

India equos et asinos uno cornu præditos procreat, ut ferunt. Horum ex cornibus pocula conficiuntur, in quæ venenum mortiferum conjectum si quis biberit, insidiæ illum non lædent; horum enim utriusque cornu ad vim veneni depellendam valere videtur.

XLII. — De porphyrione ave.

Ὁ πορφυρίων ὡραιότατός τε ἅμα καὶ φερωνυμώτατός ἐστι ζώων, καὶ χαίρει κονιόμενος, ἤδη δὲ καὶ λούεται τὸ τῶν περιστερῶν λουτρόν· οὐ πρότερον δὲ ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι ταῖς κονίστραις καὶ τοῖς λουτροῖς, πρὶν ἂν βαδίσῃ τινὰ ἀριθμὸν βαδίσεων ἀρκοῦντά οἱ· σιτούμενος δὲ ἐπὶ μαρτύρων ἄχθεται, καὶ διὰ ταῦτα ἀναχωρεῖ, καὶ ὑπολανθάνων ἐσθίει. Ζηλότυπος δέ ἐστιν ἰσχυρῶς, καὶ τὰς ὑπάνδρους τῶν γυναικῶν παραφυλάττει, καὶ ἐὰν καταγνῷ μοιχεύεσθαι τῆς οἰκίας τὴν δέσποιναν, ἀπάγχει ἑαυτόν. Οὐ πέτεται δὲ ὑψηλός. Χαίρουσί γε μὴν οἱ ἄνθρωποι αὐτῷ, καὶ τρέφουσι πεφεισμένως καὶ προμηθῶς αὐτόν. Καὶ ἔοικεν ἢ σοβαρᾶς οἰκίας καὶ μέγα πλουσίας ἄθυρμα εἶναι, ἢ ὑποδέχεται νεὼς αὐτόν, καὶ ἄφετος ἀλᾶται εἴσω περιβόλου. Τὸν ταὼν μὲν οὖν ὡραῖον ὄντα καὶ καταθύουσι καὶ σιτοῦνται οἱ ἄσωτοι· τοῦ γὰρ ὄρνιθος τὰ μὲν πτερὰ κόσμος ἐστί, τὸ δὲ σῶμα ἤ τι ἢ οὐδέν· πορφυρίωνα δὲ οὐκ οἶδα καταθύσαντα οὐδένα ἐπὶ δεῖπνῳ, οὐ Καλλίαν, οὐ Κτήσιππον τοὺς Ἀθηναίους, οὐ Λεύκολλον, οὐχ Ὁρτήσιον τοὺς Ῥωμαίους· εἶπον δὲ ὀλίγους ἐκ πολλῶν ἀσώτους καὶ ἀκρατεστάτους τῇ τε ἄλλῃ καὶ μέντοι καὶ περὶ γαστέρα.

Porphyrio animalibus excellit et formæ pulchritudine et nominis convenientia, ac pulverulentis volutationibus gaudet, atque in locis, ubi columbarum lavatio esse solet, lavatur; nec prius tamen se vel pulveri vel lavacris committit, quam certum passuum numerum sibi sufficientem confecerit. Et propalam ægre cibum capit, ideoque se subtrahit et secreto vescitur. Acerrima rivalitate laborat, et mulieres marito junctas observat; quod si cum matrefamilias stuprum fieri cognoverit, se strangulat. Volans non sublime fertur. Homines autem magnam voluptatem ex eo capiunt, ideo accurate et provide illum alunt. Porphyrio aut in sumptuosis splendidisque domibus ludicra delectatio est; aut intra claustra templi recipitur, atque istic solutus circumvagatur. Pavonem, ut formosus sit, luxuriose tamen viventes homines mactant et comedunt; hanc enim avem pennæ exornant, sed reliqui corporis nulla dignitas est : porphyrionem vero cibi gratia in cœnis apposuisse hominem scio neminem; non Calliam, non Ctesippum, Athenienses; nec Lucullum, neque Hortensium, Romanos : quos e multis cum vario luxui, tum gulæ inprimis deditos et lurcones paucos mihi commemorasse sat fuerit.

XLIII. — Corvus senex.

Ὁ κόραξ ὁ ἤδη γέρων ὅταν μὴ δύνηται τρέφειν τοὺς νεοττούς, ἑαυτὸν αὐτοῖς προτείνει τροφήν· οἱ δὲ ἐσθίουσι

Corvus jam ætate confectus, quum pullos alere non potest, se ipsum eis cibum præstat; hi autem comedunt pa-

τὸν πατέρα. Καὶ τὴν παροιμίαν ἐντεῦθέν φασι τὴν γένεσιν λαβεῖν, τὴν λέγουσαν· Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν.

rentem. Unde proverbium esse natum ferunt : *Mali corvi malum ovum.*

XLIV. — Palumbium et turturum conjugium.

Σωφρονέσταται ὀρνίθων αἱ φάτται ᾄδονται. Ὁ γοῦν ἄῤῥην καὶ ὁ θῆλυς συνδυασθέντες καὶ οἱονεὶ συμπνεύσαντες εἰς γάμον, ἀλλήλων ἔχονται καὶ σωφρονοῦσι, καὶ οὐκ ἂν ὀθνείου λέχους οὐθέτερος ἅψαιτο τῶν ὀρνίθων τῶνδε. Ἐὰν δὲ ἐποφθαλμιάσωσιν ἑτέροις, περιέρχονται αὐτοὺς οἱ λοιποί, καὶ τὸν μὲν ἄῤῥενα οἱ ὁμογενεῖς διασπῶσιν, αἱ θήλειαι δὲ τὸν θῆλυν. Οὗτος ἄρα ὁ τῆς σωφροσύνης νόμος καὶ ἐς τὰς τρυγόνας ἀφικνεῖται καὶ ἄτρεπτος μένει, πλὴν τοῦ θανατοῦσθαι ἑκάτερον τὸν ὄρνιν· ἐπεὶ τὸν μὲν ἄῤῥενα ἀναιροῦσι, τὸν δὲ θῆλυν ᾤκτειραν, καὶ εἴασαν ἀπαθῆ, καὶ περίεισι χῆρος.

Ex avibus castissimi celebrantur palumbes. Mas enim et femina conjugio alligati amoris conspiratione ac consensu sibi invicem adhærent, et caste vivunt, neque alienum cubile appetunt. Quodsi libidinosos oculos in alios conjiciant, illos reliqui circumdant, et marem quidem mares discerpunt, feminam vero feminæ. Hujusce etiam modi lex castitatis ad turtures pertinet, sanctaque et sincera permanet, præterquam quod non utramque occidunt : nam marem duntaxat perimunt, feminam vero, illius misericordia permoti, impunitam atque inultam in viduitate ætatem ducere permittunt.

XLV. — Columbarum partus.

Ἀριστοτέλης λέγει τῶν περιστερῶν καὶ τοὺς ἄῤῥενας ταῖς θηλείαις ταῖς τικτούσαις συνωδίνειν, καὶ ἀλωμένας τῆς καλιᾶς ἔξω συνωθεῖν τε καὶ συνελαύνειν, καὶ ὅταν τέκωσιν, ἐπῳάζειν ἐκβιάζεσθαι· θάλπειν δὲ καὶ τοὺς ἄῤῥενας τὰ νεόττια, καὶ συνεκτρέφειν ταῖς θηλείαις ὁ αὐτός φησι· καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ κακοσίτους εἶναι τοὺς νεοττούς, πρώτην τροφὴν ἐνδιδόναι τοῖς βρέφεσι τοὺς γειναμένους ἁλμυρίδα γῆν, ἧσπερ οὖν γευσάμενα εἶτα μέντοι καὶ τῶν λοιπῶν σιτεῖσθαι ἑτοίμως τὸ ἐντεῦθεν αὐτά. Δοκεῖ δέ πως ταῖς περιστεραῖς πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους ὄρνιθας τοὺς ἁρπακτικοὺς ἔνσπονδα εἶναι, τοὺς μέντοι ἁλιαέτους καὶ τοὺς κίρκους ὡς πεφρίκασι φασιν. Πρὸς δὲ τοὺς ἱέρακας οἷα παλαμῶνται, ἀκοῦσαι ἄξιον. Ὅταν μὲν αὐτὰς διώκῃ ὁ μετάρσιός τε καὶ εἰς ὕψος πεφυκὼς πέτεσθαι, αἱ δὲ ὑπολισθάνουσι καὶ κατωτέρω ἑαυτὰς καθέλκουσι, καὶ τὸ πτερὸν πειρῶνται πιέζειν· ὅταν δὲ ὁ κατωτέρω λαχὼν ἐκ τῆς φύσεως τὴν πτῆσιν, αἱ δὲ αἴρονταί τε καὶ μετεωροποροῦσι, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ πετόμεναι θαῤῥοῦσιν, ἀνωτέρω ᾆξαι μὴ δυναμένου.

Aristoteles dicit feminis columbarum parturientibus mares adesse, doloribus et ipsos affici, et feminam errantem et vagantem compellere ad nidum ; et quum pepererint ova, eas cogere, ut incubent : eosdemque pariter cum feminis pullos fovere, pariterque alere ; et primum nutrimentum, ne fastidientes a cibis abhorreant, parentes pullis terram salsuginosam in os indere ; quam ut gustaverint, inde libentissime reliquis cibis vescantur. Cum rapacibus ceteris avibus fœdere devinciuntur, pacemque gerunt ; aquilas marinas et circos horrent, inquiunt. Contra accipitres quo astu utantur, audire operæ pretium fuerit. Quum eas accipiter, qui natura sua in altum et sublime fertur, persequitur, ipsæ deorsum versus delabuntur et volatum deprimere conantur : contra ab illo vexatæ, cui inferiorem in aere sedem assignavit natura, in sublime feruntur, et supra accipitrem, in sublimi impetum facere non valentem, volantes fiducia implentur.

XLVI. — Historia de elephanto albo.

Ἐλέφαντος πωλίῳ περιτυγχάνει λευκῷ πωλευτὴς Ἰνδός, καὶ παραλαβὼν ἔτρεφεν ἔτι νεαρόν, καὶ κατὰ μικρὰ ἀπέφηνε χειροήθη, καὶ ἐπωχεῖτο αὐτῷ, καὶ ἤρα τοῦ κτήματος, καὶ ἀντηρᾶτο, ἀνθ' ὧν ἔθρεψε τὴν ἀμοιβὴν κομιζόμενος ἐκεῖνος. Ὁ τοίνυν βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν πυθόμενος, ᾔτει λαβεῖν τὸν ἐλέφαντα. Ὁ δὲ ὡς ἐρώμενος ζηλοτυπῶν καὶ μέντοι [καὶ] περιαλγῶν, εἰ ἔμελλε δεσπόσειν αὐτοῦ ἄλλος, οὐκ ἔφατο δώσειν, καὶ ᾤχετο ἀπιὼν ἐς τὴν ἔρημον, ἀναβὰς τὸν ἐλέφαντα. Ἀγανακτεῖ ὁ βασιλεύς, καὶ πέμπει κατ' αὐτοῦ τοὺς

Quum Indus quispiam elephantorum domitor elephanti album pullum offendisset, atque hunc etiam nunc tenerum aluisset, et paulatim mansuefecisset, eoque veheretur, et belluam amaret, et vicissim redamaretur ipse, ac simul suam elephantus educationem cum maximis amicitiæ officiis huic Indo compensaret ; Indorum rex id intelligens, sibi mitti elephantum poposcit. Indus, ut amore captus, vehementi rivalitate flagrans, et valde dolens, si hunc alius quam ipse esset habiturus, se daturum negavit, atque eo conscenso, in loca deserta abiit. Rex autem id ægre

ἀφαιρησομένους καὶ ἅμα καὶ τὸν Ἰνδὸν ἐπὶ τὴν δίκην ἄξοντας. Ἐπεὶ δὲ ἧκον, ἐπειρῶντο βίαν προσφέρειν· οὐκοῦν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔβαλλεν αὐτοὺς ἄνωθεν, καὶ τὸ θηρίον ὡς ἀδικούμενον συνημύνετο. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἦν τοιαῦτα· ἐπεὶ δὲ βληθεὶς ὁ Ἰνδὸς κατώλισθεν, περιβαίνει μὲν τὸν τροφέα ὁ ἐλέφας κατὰ τοὺς ὑπερασπίζοντας ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ τῶν ἐπιόντων πολλοὺς ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἄλλους ἐτρέψατο· περιβαλὼν δὲ τῷ τροφεῖ τὴν προβοσκίδα, αἴρει τε αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὰ αὔλια κομίζει, καὶ παρέμεινεν ὡς φίλῳ φίλος πιστός, καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπεδείκνυτο. Ὦ ἄνθρωποι πονηροί, καὶ περὶ τράπεζαν μὲν καὶ ταγήνου ψόφον ἀεί, ἐπ' ἄριστά τε χορεύοντες, ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις προδόται, καὶ μάτην καὶ εἰς οὐδὲν τὸ τῆς φιλίας ὄνομα χαίνοντες.

ferens, mittit qui Indo elephantum auferrent, atque eum in judicium adducerent. Quum ergo eo pervenissent, eique vim inferre inceptarent, homo illos de sublimi cædebat, atque elephantus veluti injuria affectum dominum ulciscebatur : et hæc quidem initio. Ubi autem percussus Indus ex eo delaberetur, elephas suum nutricium circuivit, ut solent, qui armis aliquem propugnant, atque ex invadentibus alios interfecit, alios in fugam vertit; denique proboscide altorem amplexus attollit, et ad stabulum defert, et cum illo permansit, tanquam amico fidelis amicus, eumque benevolentia prosequebatur. O sceleratos homines, qui mensas et sartaginum stridores sequuntur, et prandia quærunt; in periculis autem amicos deserunt, amicitiæ nomen temere et frustra in ore habentes.

XLVII. — Historia de camelis, matre et filio.

Δότε μοι τοὺς τραγῳδούς, πρὸς τοῦ πατρῴου Διός, καὶ πρό γε ἐκείνων τοὺς μυθοποιοὺς ἐρέσθαι, τί βουλόμενοι τοσαύτην ἄγνοιαν τοῦ παιδὸς τοῦ Λαΐου καταχέουσι τοῦ συνελθόντος τῇ μητρὶ τὴν δυστυχῆ σύνοδον, καὶ τοῦ Τηλέφου τοῦ μὴ πειραθέντος μὲν τῆς ὁμιλίας, συγκατακλινέντος δὲ τῇ γειναμένῃ, καὶ πράξαντος ἂν τὰ αὐτά, εἰ μὴ θείᾳ πομπῇ διεῖρξεν ὁ δράκων· εἴ γε ἡ φύσις τοῖς ἀλόγοις ζώοις τὴν τοιαύτην μῖξιν καὶ ἐκ τοῦ χρωτὸς προσαψαμένοις δίδωσι κατανοῆσαι, καὶ οὐ δεῖται γνωρισμάτων, οὐδὲ τοῦ ἐκθέντος εἰς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ὁ Οἰδίπους ὁ τοῦ Σοφοκλέους. Οὐκ ἂν γοῦν ποτε τῇ τεκούσῃ ὁμιλῆσαι κάμηλος. Ὁ δέ τοι νομεὺς τῆς ἀγέλης κατακαλύψας τὸν θῆλυν, ὡς οἷόν τε ἦν, καὶ ἀποκρύψας πάντα πλὴν τῶν ἄρθρων, τὸν παῖδα ἐπάγει τῇ μητρί, καὶ ἐκεῖνος λάθριος ὑπὸ ὁρμῆς τῆς πρὸς μῖξιν ἔδρασε τὸ ἔργον, καὶ συνῆκεν· καὶ τὸν μὲν αἴτιον τῆς ὁμιλίας οἱ τῆς ἐκθέσμου δάκνων καὶ πατῶν καὶ τοῖς γόνασι παίων ἀπέκτεινεν ἀλγεινότατα, ἑαυτὸν δὲ κατεκρήμνισεν. Ἀμαθῶς δὲ καὶ κατὰ τοῦτο Οἰδίπους, οὐκ ἀποκτείνας, ἀλλὰ πηρώσας τὴν ὄψιν, καὶ τὴν τῶν κακῶν λύσιν μὴ γνοὺς ἐξὸν ἀπηλλάχθαι, καὶ μὴ τῷ οἴκῳ καὶ τῷ γένει καταρώμενον εἶτα μέντοι κακῷ ἀνηκέστῳ ἰᾶσθαι κακὰ τὰ ἤδη παρελθόντα.

Date mihi facultatem, per Jovem patrium, interrogandi tragœdos, et, ante illos, fabularum scriptores, quid sibi velint, tantam ignorantiam filio Laii attribuendo, qui infeliciter cum matre congressus est, atque etiam Telepho, qui sane complexu venereo junctus non fuit, sed eodem lectulo cum ea concumbens, idem perpetrasset, nisi draco divino instinctu eos multotiens diremisset : siquidem animalibus rationis expertibus ejusmodi concubitus ex corporis contactu natura cognoscendos dedit, neque ea indiciis ullis egent, neque illius advento, qui recens natum in Cithærone exposuit, ut Œdipus Sophocleus. Camelus igitur cum matre nunquam coit. Quum enim pastor quispiam feminam, quoad ejus fieri poterat, exceptis genitalibus, obtexisset, deindeque filium matri admisisset; hic præ coitus appetitu cum matre imprudens rem habuit; quod ubi intellexit auctorem nefandi coitus mordicus premens, et ad terram abjectum genibus affligens, cum summis doloribus interfecit; atque se ipsum præcipitem deorsum egit. Œdipus sane in hoc etiam imperite fecit, qui, quum inferenda sibi manu calamitatem omnem effugere posset, oculos tantum excæcare suos voluerit, et suæ familiæ generique dira imprecari omnia, tanquam extremis hisce malis jam præteritæ calamitati ullum afferret remedium.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

LIBER QUARTUS.

I. — De perdicum libidine.

Ἀκολαστότατοι τῶν ὀρνίθων οἱ πέρδικές εἰσι. Ταῦτά τοι καὶ τῶν θηλειῶν ἐρῶσι δριμύτατα, καὶ τῆς λαγνείας ἡττώμενοι συνεχέστατά εἰσιν οἵδε. Οὐκοῦν οἱ τρέφοντες τοὺς ἀθλητὰς πέρδικας, ὅταν αὐτοὺς εἰς τὴν μάχην τὴν κατὰ ἀλλήλων ὑποθήγωσιν, τὴν θήλειαν παρεστάναι ποιοῦσιν ἑκάστῳ τὴν σύννομον, σόφισμα τοῦτο δειλίας καὶ κάκης τῆς κατὰ τὴν ἀγωνίαν ἀντίπαλον αὐτοῖς εὑρόντες. Οὐ γάρ τί που ἡττώμενος φανῆναι ἢ τῇ ἐρωμένῃ ἢ τῇ γαμετῇ ὁ πέρδιξ ὑπομένει· τεθνήξεται δὲ μᾶλλον παιόμενος, ἢ ὁμόσε χωροῦντος ἀποστραφεὶς ἰδεῖν τολμήσει ταύτην ἀσχημόνως, παρ' ᾗ βούλεται εὐδοκιμεῖν. Τοῦτό τοι καὶ Κρῆτες ὑπὲρ τῶν ἐρωμένων ἐνενόουν. Ἀκούω γὰρ Κρῆτα ἐραστήν, ἀγαθὸν τά τε ἄλλα καὶ τὰ πολέμια, ἔχειν μὲν παιδικὰ εὐγενὲς μειράκιον, ὥρᾳ διαπρεπές, καὶ τὴν ψυχὴν ἀνδρεῖον, καὶ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν μαθημάτων πεφυκὸς εὖ καὶ καλῶς, καλούμενον δὲ δι' ἡλικίαν εἰς ὅπλα μηδέπω (εἶπόν γε μὴν ἀλλαχόθι καὶ τοῦ ἐραστοῦ καὶ τοῦ καλοῦ τὸ ὄνομα)· ἀρετὰς μὲν οὖν ἐν τῇ μάχῃ τὸν νεανίαν ἀποδείξασθαί φασιν οἱ Κρῆτες, ἀθρόας δὲ εἰς αὐτὸν ὠθουμένης τῆς τῶν ἐχθρῶν φάλαγγος, προσπταῖσαι νεκρῷ κειμένῳ, καὶ περιτραπῆναι λέγουσιν αὐτόν. Τῶν οὖν τις πολεμίων, ὁ μάλιστα πλησίον, ἀνατεινάμενος, παίειν ἔμελλε κατὰ τῶν μεταφρένων τὸν ἄνδρα· ὁ δὲ ἐπιστραφείς, Μηδαμῶς, εἶπεν, αἰσχρὰν καὶ ἀναλκῆ πληγὴν ἐπαγάγῃς, ἀλλὰ κατὰ τῶν στέρνων ἀντίαν παῖσον, ἵνα μή μου δειλίαν ὁ ἐρώμενος καταψηφίσηται, καὶ φυλάξηται περιστεῖλαί με νεκρόν, καὶ μάλα γε ἀσχημονοῦντι προσελθεῖν οὐ τολμῶν. Αἰδεσθῆναι μὲν οὖν ἄνθρωπον ὄντα φανῆναι κακόν, οὔπω θαυμαστόν· πέρδικι δὲ μετεῖναι αἰδοῦς, ὑπέρσεμνον τοῦτο ἐκ τῆς φύσεως τὸ δῶρον. Ἀριστόδημος δὲ ὁ τρέσας καὶ Κλεώνυμος ὁ ῥίψας τὴν ἀσπίδα καὶ ὁ δειλὸς Πείσανδρος οὔτε τὰς πατρίδας ᾐδοῦντο, οὔτε τὰς γαμετάς, οὔτε τὰ παιδία.

Ex avibus perdices sunt salacissimi, ideoque feminas suas vehementissime amant, et continuo ad rem veneream proni sunt. Qui autem eos ad pugnam alunt, quando in mutuum certamen incitant, feminam suam singulis adstare curant, quod commentum ad timiditatem eorum atque ignaviam in certamine repellendam excogitarunt. Nunquam enim perdix victus in conspectum amatæ vel conjugis venire audet; quin potius rostri ictibus contusus morietur, quam ab adversario retrocedens illam indecore aspicere sustineat, cui se approbare cupit. Idem etiam de amasiis statuerunt Cretenses. Audio enim Cretensem amatorem, tum cetera bonum tum bello strenuum, adolescentem nobilem, forma excellentem, et animo magnum, atque ad optimas disciplinas bene factum, sed ætate nondum militiæ apta in deliciis habuisse : (utriusque nomen et amatoris et amasii alibi dixi;) strenua igitur facinora juvenem istum in pugna edidisse Cretenses aiunt, et tota hostili acie in ipsum irruente, in cadaver offendisse, et sic fuisse subversum perhibent. Quum vero ex hostibus quidam, qui proximus ei erat, gladium intentans tergum ejus esset trajecturus; ille conversus inquit, « Ne tu turpem et « imbellem plagam mihi inferas; sed potius pectus meum « feri, ne amasius me timiditatis condemnet, et a cadavere « meo componendo abstineat, ad me, ubi rem turpiter ges- « serim, accedere non sustinens. » Nec quidem mirum est, si quis, homo quum sit, ignavus videri erubescat; perdicem autem verecundiæ esse participem, peregregium hoc a natura donum est. Aristodemus autem, qui præ timore aufugit, et Cleonymus, qui clipeum abjecit, et pavidus Pisander, nec patriam, nec uxores, neque liberos sunt reveriti.

II. — De columbis Veneris Erycinæ.

Ἐν Ἔρυκι τῆς Σικελίας ἑορτή ἐστιν, ἣν καλοῦσιν Ἀναγώγια Ἐρυκῖνοί τε αὐτοὶ καὶ μέντοι καὶ ὅσοι ἐν τῇ Σικελίᾳ πάσῃ. Ἡ δὲ αἰτία τοῦ τῆς ἑορτῆς ὀνόματος· τὴν Ἀφροδίτην λέγουσιν ἐντεῦθεν εἰς Λιβύην ἀπαίρειν ἐν ταῖσδε ταῖς ἡμέραις. Δοξάζουσι δὲ ἄρα ταῦτα ταύτῃ ἐκεῖθεν τεκμαιρόμενοι· περιστερῶν πλῆθός ἐστιν ἐνταῦθα πάμπλειστον· οὐκοῦν αἱ μὲν οὐχ ὁρῶνται, λέγουσι δὲ Ἐρυκῖνοι τὴν θεὸν δορυφορούσας ἀπελθεῖν· ἀθύρματα γὰρ Ἀφροδίτης περιστερὰς εἶναι ᾄδουσί τε καὶ πεπιστεύκασι πάντες ἄνθρωποι. Διελθουσῶν δὲ ἡμερῶν ἐννέα, μίαν μὲν διαπρεπῆ τὴν ὥραν

In Eryce Siciliæ festum celebratur, quod Erycini et Siculi omnes Anagogia appellant. Cur autem sic appelletur, causam afferunt, quod eo tempore Venerem inde in Libyam proficisci dicunt. Hoc autem existimant, illinc conjecturam facientes : maximus columbarum in iis locis numerus esse solet, nulla autem tum temporis apparet; dicunt igitur Erycini ipsas deæ ministrantes peregre profectas esse : nam columbas Veneri sacras existimant ac celebrant omnes homines. Novem diebus autem elapsis, unam forma insignem ex pelago Libyco spectari revolantem, quæ non

ἔκ γε τοῦ πελάγους τοῦ κομίζοντος ἐκ τῆς Λιβύης ὁρᾶσθαι εἰσπετομένην, οὐχ οἵαν κατὰ τὰς ἀγελαίας πελειάδας τὰς λοιπὰς εἶναι, πορφυρᾶν δέ, ὥσπερ οὖν τὴν Ἀφροδίτην ὁ Τήϊος ἡμῖν Ἀνακρέων ᾄδει, πορφυρέην που λέγων· καὶ χρυσῷ δὲ εἰκασμένη φανείη ἄν, καὶ τοῦτό γε κατὰ τὴν Ὁμήρου θεὸν τὴν αὐτήν, ἣν ἐκεῖνος ἀναμέλπει χρυσῆν· ἕπεται δὲ αὐτῇ τῶν περιστερῶν τὰ νέφη τῶν λοιπῶν, καὶ ἑορτὴ πάλιν Ἐρυκίνοις τὰ Καταγώγια, ἐκ τοῦ ἔργου καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα.

sit quemadmodum reliquæ gregales columbæ, sed rubra; qualem nobis Anacreon Teius canit esse Venerem, eam quodam loco purpuream appellans; verum et auro columba ista similis est, imitatione nimirum ejusdem deæ, quam Homerus auream canit: hanc ceterarum columbarum nubes sequuntur; atque rursus festum Catagogia, quod nomen et ipsum ab re impositum est, celebrant Erycini.

III. — Leo et leæna separatim venantur.

Λύκω συννόμω καὶ ἵππω, λέοντε γε μὴν οὐκέτι· λέαινα γὰρ καὶ λέων οὐ τὴν αὐτὴν ἴασιν, οὔτε ἐπὶ θήρας, οὔτε πιόμενοι· τὸ δὲ αἴτιον· τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ θαῤῥοῦντες ἄμφω, εἶτα οὐ δεῖται θατέρου ὁ ἕτερος, ὥς φασιν οἱ πρεσβύτεροι.

Lupus et lupa, equus et equa, simul pascuntur; non item leo et leæna; isti enim eadem via nec venatum nec aquatum eunt: causa autem hæc est, quod uterque corporis viribus confidat, neque alter altero opus habeat, ut aiunt seniores.

IV. — De partu luparum difficili.

Οὐ ῥᾳδίως αἱ λύκοι τὴν ὠδῖνα ἀπολύουσιν, ἀλλὰ ἐν ἡμέραις δώδεκα καὶ νυξὶ τοσαύταις, ἐπεὶ τοσούτῳ χρόνῳ τὴν Λητὼ εἰς Δῆλον ἐξ Ὑπερβορέων ἐλθεῖν Δήλιοί φασιν.

Lupæ partu non facile solvuntur, sed diebus ac noctibus duodenis parturiunt continuis; quanto etiam tempore Latonam ex Hyperboreis in Delum pervenisse Delii aiunt.

V. — De quorundam animalium inimicitiis.

Ζῷα ἀλλήλοις πολέμια χελώνη τε καὶ πέρδιξ, καὶ πελαργὸς καὶ κρὲξ πρὸς αἴθυιαν [καὶ] ἅρπη καὶ ἐρωδιὸς πρὸς λάρον· κορυδαλλὸς δὲ ἀκανθυλλίδι νοεῖ πολέμια, τρυγόνι [δὲ] πρὸς πύῤῥαν διαφορά, ἰκτινός γε μὴν καὶ κόραξ ἐχθροί· σειρὴν [δὲ] πρὸς κίρκην, κίρκη δὲ πρὸς κίρκον οὐ τῷ γένει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει διαφέροντε πεφώρασθον.

Χάννη δὲ ἰχθὺς λαγνίστατος. Λευκοὺς δὲ μύρμηκας ἐν Φενεῷ τῆς Λακωνικῆς ἀκούειν πάρεστιν.

Inimicitias mutuas gerunt testudo et perdix; item ciconia et crex cum mergo, et cum laro harpa et ardea: alauda carduели infensa est, turtur pyrrhæ; milvus etiam et corvus hostili sunt animo: siren hostem habet circen, circe autem et circus tum genere tum natura dissident.

Channa piscis præ ceteris libidinosus est. Formicas in Pheneo Laconicæ albas esse ferunt.

VI. — De equis quædam.

Τοὺς ἵππους ἕλεσί τε καὶ λειμῶσι καὶ τοῖς κατηνέμοις χωρίοις ἥδεσθαι μᾶλλον, ἱπποτροφίας τε καὶ πωλοτροφικῆς ἄνθρωποι σοφισταὶ ὁμολογοῦσιν. Ἔνθεν τοι καὶ Ὅμηρος, ἐμοὶ δοκεῖν, δεινὸς ὢν καὶ τὰ τοιαῦτα συνιδεῖν, ἔφη που·

> Τῷ τρισχίλιαι ἵπποι ἕλος κατεβουκολέοντο.

Ἐξηνεμῶσθαι δὲ ἵππους πολλάκις ἱπποφορβοὶ τεκμηριοῦσιν, καὶ κατὰ τὸν νότον ἢ τὸν βοῤῥᾶν φεύγειν· εἰδότα οὖν τὸν αὐτὸν ποιητὴν εἰπεῖν·

> Τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο βοσκομενάων.

Καὶ Ἀριστοτέλης δέ, ὡς ἐμὲ νοεῖν, λαβὼν ἐντεῦθεν, εὐθὺ τῶν προειρημένων ἀνέμων οἰστρηθείσας ἀποδιδράσκειν ἔφατο αὐτάς.

Equos pratis et palustribus locis ventosisque maxime delectari, homines equorum nutritionis periti fatentur. Unde et Homerus in ejusmodi rebus considerandis excellens, ut mihi videtur, alicubi cecinit:

> Hujus ter mille equæ per palustria pascebantur.

Gaudere autem equas adspiratione ventorum, et austro et boreæ se exponere, norunt earum pastores; idque non ignorans idem poeta dixit:

> Harum aliquas et ipse Boreas adamavit pascentium.

Unde et Aristoteles mutuatus est, nisi fallor, quod scribit, equas aliquando furentes recta adversus hos ventos aufugere.

VII. — Historia de equi cum matre coitu.

Ἀκούω τὸν Σκυθῶν βασιλέα — τὸ δὲ ὄνομα εἰδὼς ἐῶ· τί γάρ μοι καὶ λυσιτελές ἐστιν; — ἵππον σπουδαίαν ἔχειν πᾶσαν ἀρετήν, ὅσην ἵπποι καὶ ἀπαιτοῦνται καὶ ἀποδείκνυνται, ἔχειν δὲ καὶ υἱὸν αὐτῆς ἐκείνης τῶν ἄλλων ἀρετῇ διαπρέποντα. Οὔκουν εὑρίσκοντα οὔτε ἐκείνην ἄλλῳ παραβαλεῖν ἀξίῳ, οὔτε ἐκεῖνον ἄλλῃ ἐπαγαγεῖν τὸ ἐξ αὐτοῦ λαβεῖν σπέρμα ἀγαθῇ, διὰ ταῦτα ἄμφω συναγαγεῖν εἰς τὸ ἔργον· τοὺς δὲ τὰ μὲν ἕτερα ἀσπάζεσθαι σφᾶς καὶ φιλοφρονεῖσθαι, οὐ μὴν ἐγχρίμπτεσθαι ἀλλήλοις. Οὐκοῦν ἐπεὶ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ Σκύθου σοφώτερα ἦν τὰ ζῷα, ἐπηλύγασεν ἱματίοις καὶ τὸν καὶ τήν, καὶ ἐξειργάσαντο τὸ ἔκνομόν τε καὶ ἔκδικον ἐκεῖνο ἔργον. Ὡς δὲ ἄμφω συνεῖδον τὸ πραχθέν, εἶτα μέντοι τὸ ἀσέβημα διελύσαντο θανάτῳ, πηδήσαντε κατὰ κρημνοῦ.

Scytharum regem, cujus nomen mihi notum silentio prætermitto (quid enim mea refert?) equam habuisse audio, præditam omni virtute, quæ ab equo requiri et præstari queat; tum hujus quoque habuisse pullum ceteris equis virtute præstantem. Quum igitur equum alium non reperiret dignum, cui hæc ipsa equa submitteretur, neque equam tam generosi pulli semen susciperet, ambos in eundem locum ad coitum coegisse; verumtamen eos ceteris quidem in rebus mutuo amore se invicem complexos fuisse, non tamen ad coitum pervenisse. Quum igitur hæc animalia conatum Scythæ irritum redderent, vestibus utrumque obtexit, eaque incestum stuprum admiserunt; quod quidem factum primum ut ambo intellexerunt, tam impium flagitium morte dissolverunt, seque de præcipitio dejecerunt.

VIII. — Historia de equisone equam amante.

Λέγει Εὔδημος ἵππου νέας καὶ τῶν νεμομένων τῆς ἀρίστης ἐρασθῆναι τὸν ἱπποκόμον, ὥσπερ οὖν καλῆς μείρακος, καὶ τῶν ἐν τῷ χωρίῳ ὡρικωτέρας πασῶν· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐγκαρτερεῖν, τελευτῶντα δὲ ἐπιτολμῆσαι τῷ λέχει τῷ ξένῳ, καὶ ὁμιλεῖν αὐτῇ. Τῇ δὲ εἶναι πῶλον καὶ τοῦτον καλόν, θεασάμενόν γε μὴν τὸ πραττόμενον ἀλγῆσαι, ὥσπερ οὖν τυραννουμένης τῆς μητρὸς ὑπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ ἐμπηδῆσαι, καὶ ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα· εἶτα μέντοι καὶ φυλάξαι ἔνθα ἐτάφη, καὶ φοιτῶντα ἀνορύττειν αὐτόν, καὶ ἐνυβρίζειν τῷ νεκρῷ καὶ λυμαίνεσθαι λύμην ποικίλην οὐκ αἰσθανομένῳ ἀλγοῦντα αὐτόν.

Equam Eudemus ait adolescentem ac armenti præstantissimam, tanquam pulchram puellam, et omnium puellarum istius loci formosissimam, ab equisone adamatam fuisse; primumque temperantem fuisse, deinde insolitum lectum ausum fuisse invadere et cum eadem rem habere. Ubi vero equæ pullus, et ipse formosus, id, quod factum erat, vidisset, ægre tulit matrem a domino tam violenter tractari, atque impetu facto eum occidit, atque quum observasset, ubi humaretur, eo profectus cadaver rursus effodit, et nulla non contumelia affecit, idque jam nullum sensum doloris percipiens fœde laceravit.

IX. — De piscium coitus tempore in Pontum secessione.

Τῶν ἰχθύων διὰ τοῦ ἦρος οἱ πλεῖστοι [εἰς] τὴν ἀφροδίτην πρόθυμοί εἰσι, καὶ ἀποκρίνουσί γε αὐτοὺς εἰς τὸν Πόντον μᾶλλον· ἔχει γάρ πως θαλάμας τε καὶ κοίτας φύσεως ταῦτα ὁ Πόντος τὰ δῶρα· ἀλλὰ καὶ θηρίων ἐλεύθερός ἐστιν ὅσα βόσκει θάλαττα. Δελφῖνες δὲ ἀλῶνται μόνοι, λεπτοί τε καὶ ἀσθενικοί· καὶ μὴν καὶ πολύπου χηρός ἐστι καὶ παγούρου ἄγονος, καὶ ἀστακὸν οὐ τρέφει· μικρῶν δὲ ἰχθύων οἵδε ὄλεθρός εἰσιν.

Ex piscibus plurimi in venerem magis verno tempore exardescunt, et in Pontum tunc præcipue secedunt, quod in eo cava et cubilia naturæ munere idonea sint; idemque a feris bestiis quas mare alit liber est. Soli delphini parti illic et infirmi errant; polypis, paguris, astacis caret, qui sane parvulis pisciculis perniciosi exsistunt.

X. — Elephanti lunam colentes.

Πυνθάνομαι σελήνης ὑποφαινομένης νέας τοὺς ἐλέφαντας κατά τινα φυσικὴν καὶ ἀπόρρητον ἔννοιαν ἐκ τῆς ὕλης ἐν ᾗ νέμονται νεοδρεπεῖς ἀφελόντας κλάδους, εἶτα μέντοι μετεώρους ἀνατείνειν, καὶ πρὸς τὴν θεὸν ἀναβλέπειν, καὶ ἡσυχῇ τοὺς κλάδους ὑποκινεῖν, οἷον ἱκετηρίαν τινὰ ταύτην τῇ θεῷ προτείνοντας, ὑπὲρ τοῦ ἵλεών τε καὶ εὐμενῆ τὴν θεόν γε εἶναι αὐτοῖς.

Luna nova nitescente, audio elephantos naturali quadam et ineffabili intelligentia e silva, ubi pascuntur, ramos recens decerptos auferre, eosque deinde in sublime tollere, et suspicere deam, et leviter ramos movere, tanquam supplicium quoddam deæ protendentes, ut ipsis propitia et benevola esse velit.

XI. — De equarum libidine.

Μόνας ἀκούω τῶν ζώων τὰς ἵππους καὶ κυούσας ὑπομένειν τὴν τῶν ἀῤῥένων μίξιν· εἶναι γὰρ λαγνιστάτας· διὰ ταῦτά τοι καὶ τῶν γυναικῶν τὰς ἀκολάστους ὑπὸ τῶν σεμνοτέρως αὐτὰς εὐθυνόντων καλεῖσθαι ἵππους.

Solas de bestiis equas, etiam si ventrem ferunt, se iniri sustinere audio; incendi enim eas libidine ex feminis maxime: itaque libidinosas mulieres equas vocari solere ab eis, qui gravius iis convicium facere student.

XII. — De perdicum pullis.

Οἱ πέρδικες ἐν τοῖς ᾠοῖς οἰκοῦντες ἔτι καὶ κατειλημμένοι τοῖς περιπεφυκόσι σφίσιν ὀστράκοις οὐκ ἀναμένουσι τὴν ἐκ τῶν γειναμένων ἐκγλυφήν, ἀλλ' αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν, ὥσπερ θυροκοποῦντες, ἐκκρούουσι τὰ ᾠά, καὶ ἐκκύψαντες εἶτα σφᾶς αὐτοὺς ἀνωθοῦσι, καὶ τὸ τοῦ ᾠοῦ λέμμα περιῤῥήξαντες ἤδη θέουσι, καὶ τὸ πρὸς τῷ οὐραίῳ ἡμίτομον, εἰ προσέχοιτο, διασεισάμενοι ἐκβάλλουσιν αὐτό, καὶ τροφὴν μαστεύουσι, καὶ πηδῶσιν ὤκιστα.

Perdicum fœtus, intra ovum etiam nunc circumplicatione testarum comprehensi, a parentibus sui exclusionem ex ovis minime exspectant; sed per se ipsi, tanquam fores pulsantes, ova elidunt, et jam foras eminentes se ipsos impulsu suo impellunt, ovique etiam nunc tegumento circumvestiti currunt, atque a dimidia testæ parte, si adhuc circa caudam adhæresecat, semet excutientes liberant, et velocissime ad cibi inquisitionem prosiliunt.

XIII. — De perdicibus.

Τῶν περδίκων οἱ τοροί τε καὶ ᾠδικοὶ τῇ σφετέρᾳ θαῤῥοῦσιν εὐγλωττίᾳ· καὶ οἱ μαχητικοὶ δὲ καὶ ἀγωνιστικοὶ καὶ ἐκεῖνοι πεπιστεύκασιν ὅτι μή εἰσιν ἄξιοι παρανάλωμα γενέσθαι τεθηραμένοι· καὶ διὰ ταῦτα ἁλισκόμενοι ἧττον πρὸς τοὺς θηρῶντας διαμάχονται ὑπὲρ τοῦ μὴ ἁλῶναι. Οἱ δὲ ἄλλοι, καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ Κιῤῥαῖοι, συνεγνωκότες ἑαυτοῖς οὔτε ἀλκὴν ἀγαθοῖς οὔτε ᾄδειν, καλῶς δὲ διεγνωκότες, ὅτι ἄρα ἁλόντες ἔσονται δεῖπνον τοῖς ᾑρηκόσι, παλαμῶνταί τινι σοφίᾳ φυσικῇ ἑαυτοὺς ἀβρώτους παρασκευάσαι· καὶ τῆς μὲν ἄλλης τροφῆς, ἥτις αὐτοὺς εὐφραίνει τε καὶ πιαίνει, ἀπέχονται, σκόροδα δὲ σιτοῦνται προθυμότατα. Οἱ τοίνυν ταῦτα προμαθόντες, ἐσπείσαντο πρὸς αὐτοὺς ἑκόντες ἀθηρίαν· ὅστις δὲ τῇ τούτων ἄγρᾳ οὐ προενέτυχεν, συλλαβὼν καὶ καθεψήσας ἀπώλεσε καὶ τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς σπουδήν, πονηροῦ κρέως πειραθείς.

Ex perdicibus, qui vocis contentione et cantu valent, et linguæ facultati confidunt, quique pugnaces et ad certamen habiles sunt, se minime dignos credunt, qui ad exstruendas mensas capiantur; unde fit, quod parum contra venatores de sua libertate depugnent, quominus comprehendantur. Reliqui autem perdices, et potissimum qui nuncupantur Cirrhæi, sibi conscii, quod nec ad certamina valent, neque pulchre cantare sciunt, et si capiantur, futuros se prandium his, qui ceperint, naturali quadam calliditate se esui ineptos reddere machinantur; et quum ab omni alia esca, quæ eos oblectare et ad pinguedinem perducere queat, abstinent, ut ne idonei sint ad hominum mensas, tum cupide alliis vescuntur. Quod qui jam prius resciverunt aucupes, libertatem iis sponte indulgent; cui vero antea tales capiendi facultas defuit, capiendis iis et decoquendis tempus et operam perdit, et illorum carnem insuavem experietur.

XIV. — Mustelæ et serpentis pugna.

Κακὸν θηρίον ἡ γαλῆ, κακὸν δὲ καὶ ὁ ὄφις. Οὐκοῦν ὅταν μέλλῃ γαλῆ ὄφει μάχεσθαι, πήγανον διατραγοῦσα πρότερον εἶτα μέντοι ἐπὶ τὴν μάχην θαῤῥοῦσα, ὥσπερ οὖν πεφραγμένη τε καὶ ὡπλισμένη παραγίνεται. Τὸ δὲ αἴτιον, τὸ πήγανον πρὸς ὄφιν ἐχθιστόν ἐστιν.

Mustela et serpens perniciosa animalia sunt. Quum igitur mustela cum serpente pugnatura est, primum quidem rutam edit, deinde fidenti animo ad pugnam tanquam armis tecta procedit. Causa est, ruta serpentibus infestissima.

XV. — Lupus ventre repleto mansuetus.

Ὁ λύκος ἐμπλησθεὶς εἰς κόρον οὐδ' ἂν τοῦ βραχίστου τὸ λοιπὸν ἀπογεύσαιτο· παρατείνεται μὲν γὰρ ἡ γαστὴρ τῷδε, οἰδαίνει δὲ ἡ γλῶττα, καὶ τὸ στόμα ἐμφράγνυ-

Lupus ad satietatem expletus ne minimum quidem deinceps degustat; undique enim ipsi venter turget, lingua intumescit, os obstruitur; atque instar agni occurrentibus

ται, πραότατος δὲ ἐντυχεῖν ἐστιν ἀμνοῦ δίκην, καὶ οὐκ ἂν ἐπιβουλεύσαι ἢ ἀνθρώπῳ ἢ θρέμματι, οὐδὲ εἰ τῆς ἀγέλης βαδίζοι μέσος. Μειοῦται δὲ ἡσυχῇ καὶ κατ' ὀλίγον ἡ γλῶττα αὐτῷ, εἶτα εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα ἐπάνεισι, καὶ λύκος γίνεται αὖθις.

mansuetus est, nec homini neque pecori insidias molitur, etiamsi per medium gregem ingrediatur. Paullatim autem ejus lingua detumescente et ad veterem habitum redeunte, iterum lupus exsistit.

XVI. — Gallinacei et perdices.

Ἀλεκτρυόνες ἐν ἀγέλῃ τὸν νέηλυν, οὔσης θηλειῶν εὐπορίας, ἀναβαίνουσι πάντες. Καὶ οἱ τιθασοὶ δὲ πέρδικες τὸν ἥκοντα πρῶτον καὶ οὔπω πεπραϋσμένον τὰ αὐτὰ δρῶσιν. Ἀμειβόμενοι δὲ οἱ πέρδικες τοὺς τρέφοντας καὶ αὐτοὶ παλεύουσι τοὺς ἀφέτους καὶ ἀγρίους, κατὰ τὰς περιστερὰς δρῶντες καὶ οὗτοι τοῦτο. Προσάγεται δὲ ἄρα ὁ πέρδιξ καὶ σειρῆνας εἰς τὸ ἐφολκὸν προτείνει τὸ τῶν ἄλλων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἕστηκεν ᾄδων ὁ πρᾶος καὶ ἔστιν οἱ τὸ μέλος προκλητικόν, εἰς μάχην ὑποθῆγον τὸν ἄγριον, ἕστηκε δὲ ἐλλοχῶν πρὸς τῇ πάγῃ· ὁ δὲ τῶν ἀγρίων κορυφαῖος ἀντᾴσας πρὸ τῆς ἀγέλης μαχούμενος ἔρχεται. Ὁ τοίνυν τιθασὸς ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖ, δεδιέναι σκηπτόμενος· ὁ δὲ ἔπεισι γαῦρος, οἷα δήπου κρατῶν ἤδη, καὶ ἑάλωκεν ἐνσχεθεὶς τῇ πάγῃ. Ἐὰν μὲν οὖν ᾖ ἄῤῥην ὁ τοῖς θηράτροις περιπεσών, πειρῶνται ἐπικουρεῖν οἱ σύννομοι τῷ ἑαλωκότι· ἐὰν δὲ ᾖ θῆλυς, παίουσι τὸν ἐνσχεθέντα ἄλλος ἀλλαχόθεν, ὡς διὰ τὴν λαγνείαν εἰς δουλείαν ἐμπεσόντα. Καὶ ἐκεῖνο δὲ οὐ παρήσω, ἐπεὶ καὶ ἄξιον ἀκοῦσαι αὐτό· ἐὰν ᾖ θῆλυς ὁ παλεύων, ἵνα μὴ ἐμπέσῃ ὁ ἄῤῥην, αἱ ἔξω θήλειαι μέλος ἀντῳδὸν ἠχοῦσι, καὶ ῥύονται τὸν ἐμπεσούμενον εἰς τὴν πάγην, ταῖς συννόμοις καὶ πλείοσιν ἀσμένως συμπαραμένοντα, ὡς ἂν ἴυγγί τινι ἑλχθέντα ναὶ μὰ Δί' ἐρωτικῇ.

Gallinacei, etiamsi feminis affluant, eum, qui recens in cortem venerit, omnes ineunt. Perdices etiam cicures recenti adventu novum et nondum cicurem eodem modo ineunt. Iidem suos altores remunerantur: feros enim et nondum captos, quemadmodum et columbæ facere solent, allectant. Utitur vero perdix venator illecebris ad illiciendos feros hisce: insidiose laqueo adstans cantum edit lacessentem illos ad pugnam. Silvestrium dux contra cantat, et pro grege dimicaturus obviam procedit. Cicur autem pedem refert, se timere simulans: alter vero spe atque animo inflatus, simul et sibi jam victoriam despondens, impetum facit; sed mox captivus compage tenetur. Quodsi perdix in laqueos inductus mas fuerit, ceteri gregales ei ipsi captivo opem ferre conantur; sin femina, captivam ipsam omnes feriunt, ut quæ libidine incensa in servitutem inciderit. Nec vero illud prætereundum, quandoquidem etiam auditu dignum est: si perdix allectatrix sit femina, ne mas incidat, feminæ, quæ sunt extra, occinunt illi recanuntque marem et ex casu in laqueum propinquo servant; nam ubi plures et sibi consuetas viderit feminas, ad illas quasi amatorio retractus cantu libenter revertitur.

XVII. — Erinacei et lyncis invidia.

Ἓν τῶν βασκάνων ζώων μέντοι καὶ ἐχῖνος ὁ χερσαῖος εἶναι πεπίστευται. Ὅταν γοῦν ἁλίσκηται, παραχρῆμα ἐνούρησε τῷ δέρματι, καὶ ἀχρεῖον ἀπέφηνεν αὐτό· δοκεῖ δὲ εἰς πολλὰ ἐπιτήδειον. Καὶ ἡ λὺγξ δὲ ἀποκρύπτει τὸ οὖρον· ὅταν γὰρ παγῇ, λίθος γίνεται, καὶ γλυφαῖς ἐπιτήδειός ἐστι, καὶ τοῖς γυναικείοις κόσμοις συμμάχεται, φασί, [διὰ τῆς γλυφῆς].

Terrestris erinaceus inter animalia invida censetur. Is statim ut capitur, urina tergus suum conspergit, cujus vi perfusum corrumpitur; et quod futurum erat ad multa utile, reddit inutile. Et lynx etiam urinam suam in terram occultat; quæ ubi concreverit ac congelarit, lapis efficitur, et ad sculpturam idoneus est, et ut aiunt, exornando muliebri mundo accommodatus.

XVIII. — De rebus animalibus nonnullis mortiferis.

Λεοντοφόνου φαγὼν ὁ λέων ἀποτέθνηκεν. Τὰ δὲ ἔντομα φθείρεται, εἰ ἐλαίῳ τις ἐγχρίσειεν αὐτά. Γυπῶν γε μὴν τὸ μύρον ὄλεθρός ἐστι. Κάνθαρον δὲ ἀπολεῖς, εἰ ἐπιβάλοις τῶν ῥόδων αὐτῷ.

Leonem ingestum leontophonum animal perimit. Insecta oleo si quis inungat, perdiderit. Vulturum pernicies unguentum est. Scarabæi rosis injectis pereunt.

XIX. — Canis Indici virtus.

Κύνες Ἰνδικοί, θηρία καὶ οἵδε εἰσὶν καὶ ἀλκὴν ἄλκιμα καὶ ψυχὴν θυμοειδέστατα, καὶ τῶν πανταχόθεν κυνῶν μέγιστοι. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ζώων ὑπερφρονοῦσι,

Canes Indicos feris adnumero; nam et viribus et animi ferocia præstant, et corpore omnium maximo. Cetera quidem animalia contemnit, cum leone vero contendit

λέοντι δὲ ὁμόσε χωρεῖ κύων Ἰνδικός, καὶ ἐγκείμενον ὑπομένει, καὶ βρυχωμένῳ ἀνθυλακτεῖ, καὶ ἀντιδάκνει δάκνοντα· καὶ πολλὰ αὐτὸν λυπήσας καὶ κατατρώσας, τελευτῶν ἡττᾶται ὁ κύων· εἴη δ' ἂν καὶ λέων ἡττηθεὶς ὑπὸ κυνὸς Ἰνδοῦ [καὶ διαφθαρείη δ' ἂν ἐν θήρᾳ]. Καὶ μέντοι καὶ δακὼν ὁ κύων ἔχεται, καὶ μάλα ἐγκρατῶς· κἂν προσελθὼν μαχαίρᾳ τὸ σκέλος ἀποκόπτῃς τοῦ κυνός, ὁ δὲ οὐκ ἄγει σχολὴν ἀλγήσας ἀνεῖναι τὸ δῆγμα, ἀλλὰ ἀπεκόπη μὲν πρότερον τὸ σκέλος, νεκρὸς δὲ ἀνῆκε τὸ στόμα, καὶ κεῖται βιασθεὶς ἀποστῆναι τῷ θανάτῳ. Ἃ δὲ προσήκουσα [ἑτέρως], ἐρῶ ἀλλαχόθι.

Indicus canis; quem et urgentem sustinet, et rugienti oblatrat, et mordentem remordet; denique multa in eum ausus, et vulneribus quoque inflictis, vincitur tandem canis: quanquam et ipse interdum vincit, ac in venatione leonem perdit. Morsu quidem si apprehenderit, pertinacissime premit; adeo ut si quis etiam gladio crus ei dissecuerit, in quantocumque dolore remittendi nullum ei tempus est, sed abscisso crure tum demum dentes relaxabit, ubi mortis supervenientis necessitas eum coegerit. Quæ vero præterea audivi, in alium locum differam.

XX. — Peculiaria quædam de animalibus nonnullis.

Ἀνθρώπου μόνου καὶ κυνὸς κορεσθέντων ἀναπλεῖ ἡ τροφή. Καὶ τοῦ μὲν ἀνθρώπου ἡ καρδία τῷ μαζῷ τῷ λαιῷ προσήρτηται, τοῖς γε μὴν ἄλλοις ζῴοις ἐν μέσῳ τῷ στήθει προσπέπλασται. Γαμψώνυχον δὲ ἄρα οὐδὲ ἓν οὔτε πίνει, οὔτε οὐρεῖ, οὔτε μὴν συναγελάζεται ἑτέροις.

Soli homini et cani exsaturatis cibus ructum movet. Hominis cor mamillæ sinistræ adnexum est, in ceteris animalium pectori medio adjunctum. Ex iis, quæ uncungues cognominantur aves, nulla vel bibit, vel meiit, vel gregatim cum aliis degit.

XXI. — De martichora Indico.

Θηρίον Ἰνδικὸν βίαιον τὴν ἀλκήν, μέγεθος κατὰ τὸν λέοντα τὸν μέγιστον, τὴν δὲ χρόαν ἐρυθρόν, ὡς κιννάβαριν εἶναι δοκεῖν, δασὺ δὲ ὡς κύνες, φωνῇ τῇ Ἰνδῶν μαρτιχόρας ὠνόμασται· τὸ πρόσωπον δὲ κέκτηται τοιοῦτον, ὡς δοκεῖν οὐ θηρίου τοῦτό γε, ἀλλὰ ἀνθρώπου ἔχειν· ὀδόντες μὲν τρίστοιχοι ἐμπεπήγασιν οἱ ἄνω αὐτῷ, τρίστοιχοι δὲ οἱ κάτω, τὴν ἀκμὴν ὀξύτατοι, τῶν κυνείων ἐκεῖνοι μείζους· τὰ δὲ ὦτα ἔοικεν ἀνθρώπῳ κατά γε τὴν αὐτῶν πλάσιν, μείζω δὲ καὶ δασέα· τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς γλαυκός ἐστι, καὶ ἐοίκασιν ἀνθρωπίνοις καὶ οὗτοι· πόδας δέ μοι νόει καὶ ὄνυχας οἵους εἶναι λέοντος· τῇ δὲ οὐρᾷ ἄκρᾳ προσήρτηται σκορπίου κέντρον, καὶ εἴη ἂν ὑπὲρ πῆχυν τοῦτο, καὶ παρ' ἑκάτερα αὐτῷ ἡ οὐρὰ κέντροις διείληπται· τὸ δὲ οὐραῖον τὸ ἄκρον εἰς θάνατον ἐκέντησε τὸν περιτυχόντα, καὶ διέφθειρε παραχρῆμα. Ἐὰν δέ τις αὐτὸν διώκῃ, ὁ δὲ ἀφίησι τὰ κέντρα πλάγια ὡς βέλη, καὶ ἔστι τὸ ζῷον ἑκηβόλον· καὶ εἰς τοὔμπροσθεν μὲν ὅταν ἀπολύῃ τὰ κέντρα, ἀνακλᾷ τὴν οὐράν, ἐὰν δὲ εἰς τοὐπίσω κατὰ τοὺς Σάκας, ὁ δὲ ἀποτάδην αὐτὴν ἐξαρτᾷ. Ὅτου δ' ἂν τὸ βληθὲν τύχῃ, ἀποκτείνει· ἐλέφαντα δὲ οὐκ ἀναιρεῖ μόνον· τὰ δὲ ἀκοντιζόμενα κέντρα ποδιαῖα τὸ μῆκός ἐστι, σχοίνου δὲ τὸ πάχος. Λέγει δὲ ἄρα Κτησίας, καί φησιν ὁμολογεῖν αὐτῷ τοὺς Ἰνδούς, ἐν ταῖς χώραις τῶν ἀπολυομένων ἐκείνων κέντρων ὑπαναφύεσθαι ἄλλα, ὡς εἶναι τοῦ κακοῦ τοῦδε ἐπιγονήν. Φιληδεῖ δέ, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει, μάλιστα ἀνθρώπους ἐσθίων, καὶ ἀναιρεῖ δὲ ἀνθρώπους πολλούς, καὶ οὐ καθ' ἕνα ἐλλοχᾷ, δύο δ' ἂν ἐπίθοιτο καὶ τρισίν, καὶ κρατεῖ τῶν τοσούτων μόνος. Καταγωνίζεται δὲ καὶ τῶν ζῴων τὰ λοιπά, λέοντα δὲ οὐκ ἂν καθέλοι ποτέ. Ὅτι δὲ κρεῶν ἀν-

Apud Indos nascitur violento robore præditum animal, cui Indorum lingua martichoras nomen est, magnitudine maximi leonis; colore rubrum, adeo ut cinnabarim referat; canis modo villosum; facie ea, quæ hominis, non feræ speciem gerat; dentium triplici utrimque ordine mucrone acutissimorum, caninis majorum; auribus hominis similibus, nisi quod hæ et grandiores et villosiores sunt; oculis cæsiis et his non dissimilibus hominis; pedes et ungues eosdem scito esse, qui leonis; summa cauda illi scorpionis modo aculeo plus quam cubitali armata: reliquum etiam caudæ utrimque aculeis cuspidatum est: summæ vero caudæ aculeus obvium letaliter pungit. Quodsi quis illum insequatur, aculeos oblique veluti sagittas emittit, idque e longinquo: et quum in anteriorem partem aculeos jaculatur, caudam intorquet; sin retroversus Sacarum more aculeos emittit, tum extentissime caudam porrigit. Aculei, quos jaculatur, pedali magnitudine, et junci crassitudine sunt; quibus icta omnia, præter solum elephantum, pereunt. Ctesias Indos sibi affirmasse ait, locis emissorum aculeorum alios succrescere, ut sit hujus pestis perpetua successio. Humanis, ut idem affert, carnibus maxime delectatur, quocirca complures homines interficit, nec duntaxat singulis hominibus insidiatur, sed duo vel tres invadit, hosque solus cunctos interimit. Reliqua item animalia vincere potest, excepto leone. Quod autem humanis carnibus sese complere ei

θρωπείων ἐμπιπλάμενον τόδε τὸ ζῷον ὑπερήδεται, κατηγορεῖ καὶ τὸ ὄνομα· νοεῖ γὰρ τῇ Ἑλλήνων φωνῇ ἡ Ἰνδῶν, ἀνθρωποφάγον αὐτὸ εἶναι· ἐκ δὲ τοῦ ἔργου καὶ κέκληται. Πέφυκε δὲ κατὰ τὴν ἔλαφον ὤκιστος. Τὰ βρέφη δὲ τῶνδε τῶν ζώων Ἰνδοὶ θηρῶσιν ἀκέντρους ἔτι τὰς οὐρὰς ἔχοντα, καὶ λίθῳ γε διαθλῶσιν αὐτάς, ἵνα ἀδυνατῶσι τὰ κέντρα ἀναφύειν. Φωνὴν δὲ σάλπιγγος ὡς ὅτι ἐγγυτάτω προΐεται. Λέγει δὲ καὶ ἑωρακέναι τόδε τὸ ζῷον ἐν Πέρσαις Κτησίας, ἐξ Ἰνδῶν κομισθὲν δῶρον τῷ Περσῶν βασιλεῖ· εἰ δή τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι ὑπὲρ τῶν τοιούτων Κτησίας. Ἀκούσας γε μὴν τὰ ἴδιά τις τοῦδε τοῦ ζώου εἶτα μέντοι τῷ συγγραφεῖ τῷ Κνιδίῳ προσεχέτω.

suave sit, ejus nomen ostendit: significat enim in sermone Græco Indorum hoc vocabulum, bestiam istam hominum voracissimam esse, atque ex rebus illa, quas agit, nomen traxit. Eadem est, qua pernicissimi cervi, corporis velocitate. Ejus pullos aculeatis nondum caudis armatos venantur, caudasque eorum ad saxum elidunt, atque crebris ictibus confringunt, ne aculeos postea producere queant. Vocem edit proxime accedentem ad sonum tubæ. Ctesias apud Persas hoc animal se vidisse testatur, ex India regi Persarum muneri missum, si modo Ctesias ad hæc testanda idoneus videatur. Verum intellecta hujus feræ proprietate, scriptori aliquis Cnidio fidem adhibeat.

XXII. — Sputi humani vis.

Σκολόπενδρα θαλαττία διαρρήγνυται, ὥς φασιν, ἀνθρώπου προσπτύσαντος αὐτῇ.

Scolopendram marinam rumpi aiunt, si hominis sputo madefiat.

XXIII. — Saligni seminis vis.

Καρπὸν δὲ ἰτέας εἴ τις θλιβέντα δοίη πιεῖν τοῖς ἀλόγοις, λυπεῖται ἐκεῖνα οὐδέν, μᾶλλον δὲ καὶ τρέφεται· πιὼν δὲ ἄνθρωπος, τὴν σπορὰν τὴν παιδοποιόν τε καὶ ἔγκαρπον ἀπώλεσε. Καί μοι δοκεῖ Ὅμηρος καὶ τὰ τῆς φύσεως ἀπόρρητα ἀνιχνεύσας εἶτα μέντοι καὶ *ἰτέαι ὠλεσίκαρποι* ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέτροις εἰπεῖν, τοῦτο αἰνιττόμενος. Κωνείου δὲ ἄνθρωπος πιὼν κατὰ τὴν τοῦ αἵματος πῆξίν τε καὶ ψύξιν ἀποθνήσκει, ὗς δὲ κωνείου ἐμπίπλαται καὶ ὑγιαίνει.

Si quis tritum salicis semen bestiis dederit bibere, eis non modo quippiam non nocet, sed etiam illas alit; sin homo id ipsum biberit, facultatem liberos gignendi ei adimit, et semen genitale perdit. Quare Homerus abstrusa naturæ perscrutatus, mihi, quum *salices frugiperdas* suis versibus dixit, earum vim adumbrate ostendisse videtur. Sic et cicutam homo si biberit, ei sanguis quasi conglaciat, et eatenus concretione spissus fit, ut inde moriatur; suillum vero pecus, licet ea ad saturitatem se compleverit, non læditur.

XXIV. — De elephantorum diversoriis et nutritione.

Οἱ Ἰνδοὶ τέλειον μὲν ἐλέφαντα συλλαβεῖν ῥᾳδίως ἀδυνατοῦσιν, εἰς δὲ τὰ ἕλη φοιτῶντες τὰ γειτνιῶντα τῷ ποταμῷ εἶτα μέντοι λαμβάνουσιν αὐτῶν τὰ βρέφη. Ἀσπάζεται γὰρ ὁ ἐλέφας τὰ ἔνδροσα χωρία καὶ μαλακά, καὶ φιλεῖ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἤθεσι διαιτᾶσθαι ἐθέλει, καί, ὡς ἂν εἴποις, ἑλειός ἐστιν. Λαβόντες οὖν ἁπαλὰ καὶ εὐπειθῆ τρέφουσι κολακείᾳ τε τῇ κατὰ γαστέρα, καὶ θεραπείᾳ τῇ περὶ τὸ σῶμα, καὶ φωνῇ θωπευτικῇ — συνιᾶσι γὰρ ἐλέφαντες καὶ γλώττης ἀνθρωπίνης τῆς ἐπιχωρίου — καὶ συνελόντι εἰπεῖν, ὡς παῖδας αὐτοὺς ἐκτρέφουσι, καὶ κομιδὴν προσάγουσιν αὐτοῖς καὶ παιδεύματα ποικίλα· οἱ δὲ πείθονται.

Indi homines elephantos jam ætate confirmatos facile comprehendere nequeunt, quare ad paludes Gangi proximas venatores profecti, eorum catulos tantum capiunt. Elephanti enim naturæ proprium est, roscida loca et mollia amare, et aquam desiderare, ubi versari maxime studet, ita ut animal palustre nominari possit. Quum igitur eorum catulos adhuc ætate infirmos et teneros inde ceperunt, ciborum blanditiis et assentationibus eos ad parendum informant ac instituunt, blandiloquentiaque mansuefaciunt. Hominum enim indigenarum linguam elephanti intelligunt. Breviter, perinde illos quasi infantes pueros alunt, partim omni cura cultuque eos prosequentes, partim disciplinas tradentes; quæ res efficit, ipsi ut ad obediendi facilitatem transferantur.

XXV. — De bobus in area circumactis.

Ὅταν ἀλοητὸς ᾖ, καὶ στρέφωνται περὶ τὸν δῖνον οἱ βόες, καὶ πεπληρωμένη τῶν δραγμάτων ἡ ἅλως ᾖ, ὑπὲρ τοῦ τοὺς βοῦς μὴ ἀπογεύσασθαι τῶν σταχύων βολίτῳ τὰς ῥῖνας ἐπιχρίουσιν αὐτῶν, σόφισμα ἐπινοήσαντες τοῦτο καὶ μάλα γε ἐπιτήδειον. Τοῦτο γὰρ τὸ ζῷον μυσαττόμενον τὴν προειρημένην χρίσιν, οὐκ ἄν τινος ἀπογεύσαιτο, οὐδ' εἰ τῷ βαρυτάτῳ λιμῷ πιέζοιτο.

Quum trituræ tempus est et boves in area circumaguntur, eademque manipulis referta est, ne boves spicas comedant, nares eorum fimo bubulo illinunt; quam machinationem valde idoneam excogitarunt. Hoc nimirum animal ab hujusmodi tetri odoris aspersione abhorrens, nihil, ne si fame quidem acerrima premeretur, unquam ederet.

XXVI. — De venatione per aves rapaces et corvos.

Τοὺς λαγὼς καὶ τὰς ἀλώπεκας θηρῶσιν οἱ Ἰνδοὶ τὸν τρόπον τοῦτον. Κυνῶν εἰς τὴν ἄγραν οὐ δέονται, ἀλλὰ νεοττοὺς συλλαβόντες ἀετῶν καὶ κοράκων καὶ ἰκτίνων προσέτι, τρέφουσι, καὶ ἐκπαιδεύουσι τὴν θήραν. Καὶ ἔστι τὸ μάθημα· πράῳ λαγῷ καὶ ἀλώπεκι τιθασῷ κρέας προσαρτῶσι, καὶ μεθιᾶσι θεῖν, καὶ τοὺς ὄρνιθας αὐτοῖς κατὰ πόδας ἐπιπέμψαντες, τὸ κρέας ἀφελέσθαι συγχωροῦσιν. Οἱ δὲ ἀνὰ κράτος διώκουσι, καὶ ἑλόντες ἢ τὸν ἢ τήν, ἔχουσιν ὑπὲρ τοῦ καταλαβεῖν ἆθλον τὸ κρέας καὶ τοῦτο μὲν αὐτοῖς δέλεάρ ἐστι καὶ μάλα ἐφολκόν. Οὐκοῦν ὅταν ἀκριβώσωσι τὴν σοφίαν τὴν θηρατικήν, ἐπὶ τοὺς ὀρείους λαγὼς μεθιᾶσιν αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τὰς ἀλώπεκας τὰς ἀγρίας. Οἱ δὲ ἐλπίδι τοῦ δείπνου τοῦ συνήθους, ὅταν τι τούτων φανῇ, μεταθέουσι, καὶ αἱροῦσιν ὤκιστα, καὶ τοῖς δεσπόταις ἀποφέρουσιν, ὡς λέγει Κτησίας. Καὶ ὅτι ὑπὲρ τοῦ τέως προσηρτημένου κρέως αὐτοῖς τὰ σπλάγχνα τῶν ᾑρημένων τὸ δεῖπνόν ἐστιν, ἐκεῖθεν καὶ τοῦτο ἴσμεν.

Lepores et vulpes Indi hoc modo venantur. Canibus ad venationem non egent, sed captos aquilarum, corvorum et insuper milvorum pullos alunt, et ad venatum instituunt. Nempe leporem mansuetum et vulpem cicurem, carne appensa, ad cursum dimittunt; et mox immittunt aves carnem eis, quam appetunt, adempturas. Illæ igitur, quanta possunt celeritate et impetu, vel hanc vel illum consequutæ, carnem sui laboris præmium et escam desideratam sibi auferunt. Sic institutas ad prædam aves deinceps in montanos lepores et vulpes feras immittunt; quos quum conspexerint illæ itidem spe solitæ escæ persequuntur, et mox captos dominis afferunt, ut prodit Ctesias. Loco autem carnis prius appensæ viscera captorum eis in cibum permitti ex eodem didici.

XXVII. — De gryphibus.

Τὸν γρῦπα ἀκούω τὸ ζῷον τὸ Ἰνδικὸν τετράπουν εἶναι κατὰ τοὺς λέοντας, καὶ ἔχειν ὄνυχας καρτεροὺς ὡς ὅτι μάλιστα, καὶ τούτους μέντοι τοῖς τῶν λεόντων παραπλησίους· κατάπτερον δὲ τὰ νῶτα εἶναι, καὶ τούτων τῶν πτερῶν τὴν χρόαν μέλαιναν ᾄδουσι, τὰ δὲ πρόσθια ἐρυθρά φασι, τάς γε μὴν πτέρυγας αὐτὰς οὐκέτι τοιαύτας, ἀλλὰ λευκάς. Τὴν δέρην δὲ αὐτῶν κυανοῖς διηνθίσθαι τοῖς πτεροῖς Κτησίας ἱστορεῖ, στόμα δὲ ἔχειν ἀετῶδες, καὶ τὴν κεφαλὴν ὁποίαν οἱ χειρουργοῦντες γράφουσί τε καὶ πλάττουσι· φλογώδεις δὲ τοὺς ὀφθαλμούς φησιν αὐτοῦ· νεοττιὰς δὲ ἐπὶ τῶν ὀρῶν ποιεῖται, καὶ τέλειον μὲν λαβεῖν ἀδύνατόν ἐστιν, νεοττοὺς δὲ αἱροῦσιν. Καὶ Βάκτριοι μὲν γειτνιῶντες Ἰνδοῖς λέγουσιν αὐτοὺς φύλακας εἶναι τοῦ χρυσοῦ [τοῦ] αὐτόθι, καὶ ὀρύττειν τε αὐτόν φασιν αὐτούς, καὶ ἐκ τούτου τὰς καλιὰς ὑποπλέκειν, τὸ δὲ ἀπορρέον Ἰνδοὺς λαμβάνειν. Ἰνδοὶ δὲ οὔ φασιν αὐτοὺς φρουροὺς εἶναι τοῦ προειρημένου, μηδὲ γὰρ δεῖσθαι χρυσίου γρῦπας (καὶ ταῦτα εἰ λέγουσι, πιστὰ ἔμοιγε δοκοῦσι λέγειν), ἀλλὰ αὐτοὺς μὲν ἐπὶ τὴν τοῦ χρυσίου ἄθροισιν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δὲ ὑπέρ τε τῶν σφετέρων βρεφῶν δεδιέναι καὶ τοῖς ἐπιοῦσι μάχεσθαι· καὶ διαγωνίζεσθαι μὲν πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα, καὶ κρατεῖν ῥᾷστα, λέοντι δὲ μὴ ἀνθίστασθαι, μηδὲ ἐλέφαντι. Δεδιότες δὲ ἄρα τὴν τῶνδε τῶν θηρίων ἀλκὴν οἱ ἐπιχώριοι, μεθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸν χρυσὸν οὐ στέλλονται, νύκτωρ δὲ ἔρχονται· ἐοίκασι γὰρ τηνικάδε τοῦ καιροῦ λανθάνειν μᾶλλον. Ὁ δὲ χῶρος οὗτος, ἔνθα οἵ τε γρῦπες διαιτῶνται καὶ τὰ χρυσεῖά ἐστιν, ἔρημος πέφυκε δεινῶς. Ἀφικνοῦνται δὲ οἱ τῆς ὕλης τῆς προειρημένης θηραταὶ κατὰ χιλίους τε καὶ δὶς

Gryphem, Indicum animal, audio similiter quadrupedem, ut leonem, esse; robustissimis item exsistere unguibus, et ipsis leonum similibus; tum dorsum ejus pennis indui nigris, anteriorem corporis partem rubris, alas vero candidis. Ctesias eos ait cervicem pennis cæruleis distinctam habere, aquilino ore esse et capite cujusmodi pictores fingunt; oculis autem igneis, nidosque in montibus facere, atque ætatis processu grandes non capi, ita eorum pullos comprehendi posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri quod istis gignitur custodes esse, aurumque effodere aiunt, et simul eo ipso nidos construere; quod vero auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri (quod vero quidem simile videtur) custodes esse negant; neque enim gryphes auri egere; sed quum ad colligendum aurum homines accesserint, hos de pullis suis majorem in modum timentes, cum obviam euntibus pugnare; atque cum aliis quidem animalibus concertare, eaque facillime vincere; contra autem leones et elephantos non stare. Indigenæ, quod ab hujusmodi animalium robore timeant, non interdiu, sed noctu ad collectionem auri proficiscuntur, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus ubi gryphes versantur, et ubi aurum effoditur, desertissimus est. Quocirca aurum venari studentes mille aut bis mille armati eo perve-

τοσούτους ὡπλισμένοι, καὶ ἅμας κομίζουσι σάκκους τε, καὶ ὀρύττουσιν, ἀσέληνον ἐπιτηροῦντες νύκτα. Ἐὰν μὲν οὖν λάθωσι τοὺς γρῦπας, ὤνηνται διπλῆν τὴν ὄνησιν· καὶ γὰρ σώζονται, καὶ μέντοι καὶ οἴκαδε τὸν φόρτον κομίζουσι· καὶ ἐκκαθάραντες οἱ μαθόντες χρυσοχοεῖν σοφίᾳ τινὶ σφετέρᾳ, πάμπολυν πλοῦτον ὑπὲρ τῶν κινδύνων ἔχουσι τῶν προειρημένων· ἐὰν δὲ κατάφωροι γένωνται, ἀπολώλασιν. Ἐπανέρχονται δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα, ὡς πυνθάνομαι, δι' ἔτους τρίτου καὶ τετάρτου.

niunt, simulque ligones et saccos afferunt, silentem lunam observantes. Quodsi gryphes fallant, duplicem commoditatem assequuntur: quod et eorum vita ab illorum atrocitate servatur, et simul aurum domum avehunt; ubi auro purgato ab iis qui hanc artem callent, ingentes sibi pro periculis opes comparant: sin in furto deprehendantur, pereunt. Domum autem non nisi triennii aut quadriennii intervallo, ut audio, revertuntur.

XXVIII. — De testudine marina ejusque oculis.

Χελώνης θαλαττίας ἀποτμηθεῖσα ἡ κεφαλὴ οὔποτε θνήσκει, ἀλλὰ βλέπει καὶ καταμύει τὴν χεῖρα προσάγοντος· ἤδη δ' ἂν καὶ δάκοι, εἰ περαιτέρω προσαγάγοις τὴν χεῖρα. Καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐκλάμποντας ἔχει τοὺς ὀφθαλμούς· αἱ γάρ τοι κόραι λευκόταταί τε καὶ περιφανέσταταί εἰσι, καὶ ἐξαιρεθεῖσαι χρυσίῳ καὶ ὅρμοις ἐντίθενται· ἔνθεν τοι καὶ δοκοῦσι ταῖς γυναιξὶ θαυμασταί. Γίνονται δέ, ὡς πυνθάνομαι, αἱ χελῶναι αἵδε ἐν τῇ θαλάττῃ, ἣν ᾄδουσιν ἐρυθράν.

Caput marinæ testudini abscissum non continuo moritur, sed et videt; et si ante oculos ei manus obversetur, illos claudit: et paulo etiam propius si manum admoveas, mordet. Longe lateque fulgorem ejus oculi jaculantur: quorum pupillæ candidissimæ ac prominentes quum exsistant, eruuntur, ut vel auro includantur, vel monilibus imponantur: quamobrem mulierum admiratione plurimi æstimantur. Nascuntur autem hæ testudines, ut audio, in mari Rubro.

XXIX. — De gallo gallinaceo.

Ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ, φασί, καὶ σκιρτᾷ. Ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι, ᾠδικώτερος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε. Πυνθάνομαι δέ, ὅτι ἄρα καὶ τῇ Λητοῖ φίλον ἐστὶν ὁ ἀλεκτρυὼν τὸ ὄρνεον· τὸ δὲ αἴτιον, παρέστη, φασίν, αὐτῇ τὴν διπλῆν τε καὶ μακαρίαν ὠδῖνα ὠδινούσῃ· ταῦτά τοι καὶ νῦν ταῖς τικτούσαις ἀλεκτρυὼν πάρεστι, καὶ δοκεῖ πως εὐώδινας ἀποφαίνειν. Τῆς δὲ ὄρνιθος ἀπολωλυίας, ἐπῳάζει αὐτός, καὶ ἐκλέπει τὰ ἐξ ἑαυτοῦ νεόττια σιωπῶν· οὐ γὰρ ᾄδει τότε θαυμαστῇ τινι καὶ ἀπορρήτῳ αἰτίᾳ, ναὶ μὰ τόν· δοκεῖ γάρ μοι συγγινώσκειν ἑαυτῷ θηλείας ἔργα καὶ οὐκ ἄρρενος δρῶντι τηνικάδε. Ἐν μάχῃ ἀλεκτρυὼν καὶ τῇ πρὸς ἄλλον ἡττηθεὶς ἀγωνίᾳ οὐκ ἂν ᾆσαι· τὸ γάρ τοι φρόνημα αὐτῷ κατέσταλται, καὶ καταδύεταί γε ὑπὸ τῆς αἰδοῦς. Κρατήσας δὲ γαῦρός ἐστι, καὶ ὑψαυχενεῖ, καὶ κυδρουμένῳ ἔοικεν. Θαυμάσαι δὲ τοῦ ζώου ὑπεράξιον καὶ ἐκεῖνο δήπου· θύραν γὰρ ὑπιὼν καὶ τὴν ἄγαν ὑψηλήν, ὁ δὲ ἐπικύπτει, ἀλαζονέστατα δρῶν ἐκεῖνος τοῦτο· φειδοῖ γὰρ τοῦ λόφου πράττειν ἔοικε τὸ εἰρημένον.

Gallinaceum exoriente luna quasi divino quodam spiritu afflatum bacchari atque exsultare ferunt. Oriens autem sol ipsum nunquam fallit, tum vehementissime vocem contendens semet magis magisque cantando vincere conatur. Latonæ in amore esse aiunt, et quod ei adfuerit gemellos felici partu enitenti, propterea etiam nunc parientibus gallus adest et faciles partus efficere putatur. Matrice gallina exstincta, is ipse incubat, et pullos ex ovis excludit; ac tum (res admiratione digna) silentio utitur, quod sane sibi conscius sit se muliebre munus obire, et parum viriliter facere. Quodsi cum altero pugnans vincatur, idcirco non canit, quod ex illa mala pugna spiritus fracti illi vocem supprimant; cujus offensionis verecundia confusus sese occultat. At si ex certamine victoriam reportarit, superbus est, et cervice erecta simul et cantus contentione insolenter effertur, et triumphanti similis est. Illud item in eo mirificum, quum limen intrat, tametsi superum altissimum exsistit, is tamen sese inclinat; quod quidem ipsum superbia inductus facere videtur, ne videlicet crista uspiam offendatur.

XXX. — De monedula singulari dolo capta.

Οἱ κολοιοὶ δεινῶς φιλοῦσι τὸ ὁμόφυλον· τοῦτό τοι καὶ διαφθείρει αὐτοὺς πολλάκις, καὶ τό γε δρώμενον τοιοῦτόν ἐστιν. Ὅτῳ μέλει θηρᾶσαι κολοιούς, τοιαῦτα παλαμᾶται. Ἔνθα οἶδεν αὐτῶν νομὰς καὶ τροφάς, καὶ ἀθροιζομένους ὁρᾷ κατ' ἀγέλας, ἐνταῦθα λεκανίδας ἐλαίου μεστὰς διατίθησιν· οὐκοῦν διειδὲς μὲν τὸ ἔλαιον, περίεργον δὲ τὸ ὀρνίθιον, καὶ ἀφικνεῖται,

Suæ nationis aves vehementer monedulæ amant; quod quidem eas sæpe in perniciem inducit; idque accidit hoc modo: quum enim quis monedulas venaturus est, talia machinatur, ut, eas ubi noverit cibaria inquirere, et in quem locum gregatim congregentur perspexerit, ibi pelves olei pellucidi plenas disponat: curiosa belle avicula eo profecta

καὶ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ σκεύους κάθηται, καὶ κύπτει κάτω, καὶ ὁρᾷ τὴν ἑαυτοῦ σκιάν, καὶ οἴεται κολοιὸν βλέπειν ἄλλον, καὶ κατελθεῖν πρὸς αὐτὸν σπεύδει· κάτεισί τε οὖν, καὶ πτερύσσεται, καὶ περιβάλλει τὸ ἔλαιον αὐτῷ, καὶ συνδεῖται, [καὶ] ἀναπτερυγίσαι ἥκιστός ἐστι· καὶ χωρὶς δικτύων καὶ πάγης καὶ ἀρπεδόνων τὸ ζῷον μένει, ὡς ἂν εἴποις, πεπεδημένον.

in vasis labro considet, et simul sese inclinans suam ipsius umbram despicit; et quod existimet aliam se monedulam videre, ad eam ipsam festinat descendere; eoque ut est delapsa, alas concutit; tum oleo circumfusa detinetur; neque ei sursum subvolare licet; atque ita sine retibus, sine tendiculis, sine laqueis constricta est.

XXXI. — De elephanti natura, partubus, ætate.

Ὁ ἐλέφας, οἱ μὲν αὐτοῦ προκύπτειν χαυλιόδοντάς φασιν, οἱ δὲ κέρατα. Ἔχει δὲ καὶ καθ' ἕκαστον πόδα δακτύλους πέντε, ὑποφαίνοντας μὲν τὰς ἐκφύσεις, οὐ μὴν διεστῶτας· ταῦτά τοι καὶ νηκτικός ἐστιν ἥκιστα· σκέλη δὲ τὰ κατόπιν τῶν προσθίων βραχύτερά ἐστι· μαζοὶ δὲ αὐτῷ πρὸς ταῖς μασχάλαις εἰσί· μυκτῆρα δὲ κέκτηται χειρὸς παγχρηστότερον, καὶ γλῶτταν βραχεῖαν· χολὴν δὲ αὐτὸν ἔχειν οὐ κατὰ τὸ ἧπαρ, ἀλλὰ πρὸς τῷ ἐντέρῳ φασί. Κύειν δὲ πυνθάνομαι δύο ἐτῶν τὸν ἐλέφαντα· οἱ δὲ οὐ τοσοῦτον χρόνον, ἀλλὰ ὀκτωκαίδεκα μηνῶν ὁμολογοῦσιν. Ἀποτίκτει δὲ ἰσήλικον τὸ μέγεθος μόσχῳ ἐνιαυσίῳ, σπᾷ δὲ τῆς θηλῆς τῷ στόματι. Ἐνθουσιῶν δὲ εἰς μίξιν οἴστρῳ τε φλεγόμενος, ἐμπίπτει τοίχῳ καὶ ἀνατρέπει, καὶ φοίνικας κλίνει, τὸ μέτωπον προσαράττων κατὰ τοὺς κριούς. Πίνει δὲ ὕδωρ οὐ διειδὲς οὐδὲ καθαρόν, ἀλλ' ὅταν ὑποθολώσῃ τε καὶ ὑποταράξῃ. Καθεύδει γε μὴν ὀρθοστάδην· κατακλινῆναι γὰρ καὶ ἐξαναστῆναι ἐργῶδες αὐτῷ. Ἀκμὴ δὲ ἐλέφαντος ἑξηκονταετῆ γεγονέναι. Κρυμῷ δὲ ὁμιλεῖν ἥκιστός ἐστιν. Διατείνει δὲ τὸν βίον καὶ εἰς διπλῆν ἑκατοντάδα.

Elephanto alii dicunt prominere dentes exsertos, alii cornua; singulis pedibus numero quinque digitos indivisos, leviterque discretos; ex quo fit ut animal sit minime ad natandum habile; et anteriora crura posterioribus longiora habet; huic sub armis papillæ exsistunt; at proboscide, tanquam manu, vel etiam commodius utitur; lingua etiam ei bene exigua est; fel autem non ad jecur, sed ad intestinum situm habere dicitur. Biennium gerere uterum audio; alii non tam diu, sed sesquiannum tantum ventrem ferre aiunt. Anniculo quidem vitulo æqualem magnitudine pullum edit, qui statim, ut natus est, ore sugit. Quum libidinis furore ardet, incursu parietes evertit, et palmas prosternit, similiter atque aries, frontis vi atque impressione. Aquam nitidam non bibit, sed postquam conturbarit, turbida potione delectatur. Somnum erecto corpore capit, quia ei esset operosum decumbere, simul et deinde a cubitu exsurgere grave. Ejus ætatis flos est sexagesimus annus. Hiemis et frigoris impatiens est. Ad ducentesimum annum vitam producit.

XXXII. — De capris et ovibus Indiæ.

Προβατεῖαι δὲ Ἰνδῶν ὁποῖαι, μαθεῖν ἄξιον. Τὰς αἶγας καὶ τὰς ὄις ὄνων τῶν μεγίστων μείζονας ἀκούω, καὶ ἀποκύειν τέτταρα ἑκάστην· μείω γε μὴν τῶν τριῶν οὔτ' αἲξ Ἰνδική, οὔτ' ἂν ὄις ποτὲ τέκοι. Καὶ τοῖς μὲν προβάτοις αἱ οὐραὶ πρὸς τὸν πόδα τέτανται, αἱ δὲ αἶγες μηκίστας ἔχουσιν, ὥστε ἐπιψαύειν γῆς ὀλίγου. Τῶν μὲν οὖν ὀίων τῶν τίκτειν ἀγαθῶν ἀποκόπτουσι τὰς οὐρὰς οἱ νομεῖς, ἵνα ἀναβαίνωνται, ἐκ δὲ τῆς πιμελῆς τῆς τούτων καὶ ἔλαιον ἀποθλίβουσι· τῶν δὲ ἀῤῥένων διατέμνουσι τὰς οὐράς, καὶ ἐξαιροῦσι τὸ στέαρ καὶ ἐπιῤῥάπτουσι, καὶ ἑνοῦται πάλιν ἡ τομή, καὶ ἀφανίζεται τὰ ἴχνη αὐτῆς.

Pecuariæ Indorum quales sint, operæ pretium est intelligere. Oves Indiæ et capras ad maximorum magnitudinem asinorum audio accedere: quatuor fœtus plerumque pariunt, tres vero quum minimum; nunquam enim ibi neque ovillum pecus, neque caprinum tribus minus edit. Caudæ ovillæ longitudo ad pedes usque pertinet; caprinæ vero in eam procedit longitudinem, ut terram prope contingat. Idcirco eas pastores ovibus, quæ ad pariendum idoneæ sunt, abscindunt, quod tum sic facilius ineantur, tum ex earum adipe oleum exprimatur. Arietum quoque dissecant caudas, atque adipem extrahunt, et iterum consuunt; eatenusque deinde sectio conjunctissime committitur, cicatricis ut ne tenue quidem vestigium appareat.

XXXIII. — Chamæleontis contra serpentes tutamenta.

Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος τὸν χαμαιλέοντα λυπεῖν τοὺς ὄφεις καὶ ἀσιτίᾳ περιβάλλειν τὸν τρόπον τοῦτόν φησιν. Κάρφος πλατὺ καὶ στερεὸν ἐνδακὼν ἑαυτὸν ἐπιστρέφει, καὶ ἀντιπρόσωπος ὁμόσε χωρεῖ τῷ πολεμίῳ· ὁ δὲ αὐτοῦ λαβέσθαι ἀδυνατεῖ, τοῦ κάρφους τὸ πλάτος οὐχ

Alexander Myndius dolore et molestia cibique inopia a chamæleonte ad hunc modum serpentem affici ait. Mordicus scilicet illum bene latam festucam et validam tenentem, adversa fronte conversum contra hostem serpentem venire; serpentem vero, quia festucæ latitudinem circumplecti hiando non possit, chamæleontem dentibus configere non

ἔχων περιχανεῖν· οὐκοῦν ἄδειπνος τό γε ἐπ' ἐκείνῳ μένει ὁ ὄφις· δάκνων γάρ τοι τὰ λοιπὰ τῶν μελῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἀνύτει· στερεὰν γὰρ τὴν φορίνην ἔχει, καὶ ἐπαΐει τῶν ἐκείνου ὀδόντων ὁ χαμαιλέων οὐδὲ ἕν.

posse, itaque hunc ab ipsa confici exedique nequire; membra enim ut illius reliqua serpens mordeat, nihil tamen proficit, quod tanta nimirum pellis firmitate et robore exsistit, ut serpentis morsus prorsus non sentiat.

XXXIV. — De natura leonis.

Ὁ αὐχὴν ὁ τοῦ λέοντος ἐξ ὀστέου [ἑνὸς] συνέστηκεν, οὐ μὴν ἐκ σφονδύλων πολλῶν. Εἰ δέ τις τὰ ὀστᾶ τοῦ λέοντος διακόπτοι, πῦρ αὐτῶν ἐξάλλεται· μυελοὺς δὲ οὐκ ἔχει· οὐδὲ γάρ ἐστι κοῖλα αὐλῶν δίκην. Μίξεως δὲ αὐτὸν οὐδεμία ἔτους ἀναστέλλει ὥρα. Κύει δὲ ἄρα μηνῶν δύο. Τίκτει δὲ πεντάκις, καὶ τῇ μὲν ὠδῖνι τῇ πρώτῃ πέντε, δευτέρᾳ δὲ τέτταρα, τρία τε ἐπὶ ταύτῃ, καὶ δύο ἐπ' ἐκείνῃ, καὶ ἓν ἐπὶ πάσαις. Οἱ δὲ σκύμνοι ἀρτιγενεῖς μικροί τέ εἰσι καὶ τυφλοὶ κατὰ τὰ σκυλάκια· βαδίσεως δὲ ὑπάρχονται, ὅταν δύο μῆνας ἀπὸ γενεᾶς διαβιώσωσιν. Ὁ λόγος δέ, ὅστις λέγει διαξαίνειν αὐτοὺς τὰς μήτρας, μῦθός ἐστι. Λιμώττων μὲν οὖν λέων ἐντυχεῖν χαλεπός ἐστι, κορεσθεὶς δὲ πραότατος· φασὶ δὲ καὶ φιλοπαίστην εἶναι τηνικάδε αὐτόν. [Καὶ] φύγοι δὲ οὐκ ἄν ποτε τὰ νῶτα τρέψας λέων, ἡσυχῇ δὲ ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖ βλέπων ἀντίος, καὶ ἐπιβραχύ. Τοῦ γήρως δὲ ὑπαρχόμενος καὶ ἐπὶ τὰ αὔλια ἔρχεται καὶ ἐπὶ τὰς καλύβας καὶ ἐπὶ τὰς οἰκήσεις τὰς τῶν νομέων τὰς ὑπάντρους· καὶ εἰκότως· ταῖς γὰρ ὀρείοις ἔτι θήραις ἐπιθαῤῥεῖν ἀδύνατός ἐστι. Πῦρ δὲ ὀῤῥωδεῖ. Ὅστις μὲν οὖν ἐστιν αὐτῶν γυρότερος καὶ συνεστραμμένος καὶ τὴν χαίτην λασιώτερος, ἀθυμότερός τε καὶ ἀτολμότερος δοκεῖ μᾶλλον· ὁ δὲ μήκους εὖ ἥκων, καὶ εὐθυτενὴς τὴν τρίχα, ἀνδρειότερος πεπίστευται καὶ θυμοειδέστερος. Ἀδηφάγος δὲ ὢν καὶ ὅλα, φασί, μέλη βρύχων ἂν καταπίοι. Τούτων οὖν πεπληρωμένος καὶ τριῶν ἡμερῶν οὐκ ἐσθίει πολλάκις, ἔστ' ἂν ὑπαναλωθῇ τὰ πρῶτά οἱ καὶ πεφθῇ· πίνει δὲ ὀλίγα.

Leonis cervix non multis vertebris, sed unius duntaxat rigida ossis perpetuitate constat. Si quis leonis ossa diffringat, ignis ex his elicitur, medullis autem carent; neque enim fistularum modo cava sunt. Nullo anni tempore a coitu abstinet. Uterum gerit per duos menses. Quinquies parit, primo catulos quinque edit, secundo partu quatuor, deinde tres, tum binos, postremo unum. Catuli a partu recentes exigui sunt et cæci similiter ut canum catuli; duobus vero post partum mensibus ingredi incipiunt. Jam quod in sermonem hominum venit, fabula est, eos vulvam dilacerare. Quum fame tenetur, summo cum periculo ei occurritur; postea vero quam cibo impletus est, mansuescit, et simul ludicris delectari fertur. Nunquam terga vertit in fugiendo, sed sensim pedetentimque se recipit, contra intuens. Ut vero ætate processit, ad stabula, tuguria et pastorum subterraneas casas proficiscitur, et quidem merito; nam ad montanas prædas persequendas jam infirmus est. Ignem exhorrescit. Ex his quicumque corpore contractior, et hispidiore juba est, ignavior et imbecillior est; qui vero procerior, piloque recto et simplici, generosior et majori robore animi præditus habetur. Porro leonum genus adeo avide cibos helluatur, ut solida membra deglutire feratur. Expletus vel triduo, vel quoad primi cibi sensim concocti sint, nihil sæpe edit; modica autem potione utitur.

XXXV. — De bove injuriæ ulciscendæ studioso.

Ὁ βοῦς ὁ πρᾶος τοῦ πλήττοντος καὶ κολάζοντος οὐκ ἄν ποτε λήθην λάβοι, ἀλλ' ἀπομνησθεὶς τιμωρεῖται καὶ διαστήματος ἐγγενομένου. Ὢν μὲν γὰρ ὑπὸ ζεύγλην καὶ τρόπον τινὰ καθειργμένος, ἔοικε δεσμώτῃ καὶ ἡσυχάζει· ὅταν δὲ ἀφεθῇ, πολλάκις [μὲν] τῷ σκέλει παίσας συνέτριψε μέρος τι τοῦ βουκόλου, πολλάκις δὲ καὶ θυμωθεὶς εἰς κέρας, εἶτα ἐμπεσὼν ἀπέκτεινεν αὐτόν· ἐντεῦθεν πρὸς τοὺς ἄλλους πρᾷός ἐστιν, καὶ πάρεισιν εἰς τὸ αὔλιον ἡσυχῇ· οὐ γάρ ἐστιν ἀνήμερος πρὸς οὓς οὐκ ἔχει τοῦ θυμοῦ τὴν ὑπόθεσιν.

Bovem licet mansuetum, non facile tamen illius, qui sibi stimulos admovet, oblivio capit; at injuriam memoria vel longissimo intervallo continens vindictam sumit. Nam quum est sub jugum missus, et quasi inclusus, similis est homini in vincula conjecto, et se quietum tenet: ut vero solutus est, alias pede suo feriens, aliquod bubulci membrum contrivit; alias in cornua incitatus, impetens illum interfecit: quum tamen in ceteros subito mansuetus exsistat, ac quietus in stabulum ingrediatur; neque enim ferus in eos exsistit, qui iram sibi non movent.

XXXVI. — De porphyro serpente, deque veneno inde ducto.

Ἡ τῶν Ἰνδῶν γῆ, φασὶν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς πολυφάρμακόν τε καὶ τῶν βλαστημάτων τῶνδε δεινῶς πο-

Indorum regionem historici permulta proferre venena et plantas perhibent, e quibus partim salutaria sunt con-

λύγονον εἶναι· καὶ τὰ μὲν σώζειν αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν κινδύνων ῥύεσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν δακέτων ὁμοῦ τῷ θανάτῳ ὄντας, πολλὰ δὲ ἐκεῖθι τοιαῦτα, τὰ δὲ ἀπολλύναι καὶ διαφθείρειν ὀξύτατα, ὧνπερ οὖν καὶ τὸ ἐκ τοῦ ὄφεως [τοῦ πορφύρου] γινόμενον εἴη ἄν. Ἔστι δὲ ἄρα οὗτος ὁ ὄφις κατὰ σπιθαμὴν τὸ μῆκος ὅσα ἰδεῖν· χρόαν δὲ ἔοικε πορφύρᾳ τῇ βαθυτάτῃ· λευκὴν δὲ κεφαλὴν καὶ οὐκέτι πορφυρᾶν περιηγοῦνται αὐτοῦ, λευκὴν δέ, οὐχ ὡς εἰπεῖν ἔπος, ἀλλὰ καὶ χιόνος ἐπέκεινα καὶ γάλακτος πλέον λευκήν. Ὀδόντων δὲ ἄγονός ἐστιν ὁ ὄφις οὗτος· εὑρίσκεται δ' ἐν τοῖς πυρωδεστάτοις τῆς Ἰνδικῆς χωρίοις· καὶ δάκνειν μὲν ἥκιστός ἐστι, καὶ κατά γε τοῦτο φαίης ἂν τιθασὸν αὐτὸν εἶναι καὶ πρᾶον, οὗ δ' ἂν κατεμέσῃ, ὡς ἀκούω, ἢ ἀνθρώπου τινὸς ἢ θηρίου, τοῦδε τὸ μέλος διασαπῆναι ἀνάγκη πᾶν. Οὐκοῦν θηραθέντα αὐτὸν ἐκ τοῦ οὐραίου μέρους ἐξαρτῶσιν, καὶ οἷα εἰκὸς κάτω τὴν κεφαλὴν ἔχει, καὶ εἰς γῆν ὁρᾷ· ὑπ' αὐτῷ δὲ τῷ στόματι τοῦ θηρὸς ἀγγεῖόν τι τιθέασι πεποιημένον χαλκοῦ· καὶ διὰ τοῦ στόματος σταγόνες ἐκείνῳ λείβονται ἐς τοῦτο, καὶ τὸ καταρρεῦσαν συνίσταταί τε καὶ πήγνυται, καὶ ἐρεῖς ἰδὼν ἀμυγδαλῆς δάκρυον εἶναι. Καὶ ὁ μὲν ἀποθνήσκει ὁ ὄφις, ὑφαιροῦσι δὲ τὸ σκεῦος, καὶ προστιθέασιν ἄλλο, χαλκοῦν καὶ ἐκεῖνο· νεκροῦ δὲ ἐκρεῖ πάλιν ὑγρὸς ἰχώρ, καὶ ἔοικεν ὕδατι· τριῶν δὲ ἡμερῶν ἐῶσι, καὶ συνίσταται μέντοι καὶ οὗτος· εἴη δ' ἂν ἀμφοῖν διαφορὰ κατὰ τὴν χρόαν· ἡ μὲν γὰρ δεινῶς ἐστι μέλαινα, ἡ δὲ ἠλέκτρῳ εἴκασται. Οὐκοῦν τούτου μὲν εἰ δοίης τινί, ὅσον σησάμου μέγεθος ἀφελὼν καὶ ἐμβαλὼν εἰς οἶνον ἢ εἰς σιτίον, πρῶτον μὲν αὐτὸν σπασμὸς περιλήψεται καὶ μάλα ἰσχυρός, εἶτα διαστρέφονταί οἱ τὼ ὀφθαλμώ, ὁ δὲ ἐγκέφαλος διὰ τῶν ῥινῶν κατολισθάνει λειβόμενος, καὶ ἀποθνήσκει καὶ μάλα οἴκτιστα· ἐὰν δὲ ἔλαττον λάβῃ τοῦ φαρμάκου, ἄφυκτα μὲν αὐτῷ τὸ ἐντεῦθέν ἐστι, χρόνῳ δὲ ἀπόλλυται. Ἐὰν δὲ τοῦ μέλανος ὀρέξῃς, ὅπερ οὖν κατέρρευσε τεθνεῶτος, ὅσον σησάμου καὶ τοῦτο μέγεθος, ὑπόπυος γίνεται, καὶ φθόη καταλαμβάνει τὸν λαβόντα, καὶ ἐνιαυτοῦ ἀναλίσκεται τηκεδόνι· πολλοὶ δὲ καὶ εἰς ἔτη δύο προῆλθον, κατὰ μικρὰ ἀποθνήσκοντες.

ltra morsus serpentum, partim mortifera. Cujusmodi est porphyrus serpens dodrantis magnitudine, colore accedente ad purpuræ saturatæ similitudinem; capite vero albo, non quod vulgo album dicunt, sed plus quam niveo, et lacte multo candidiore. Locis Indiæ calidissimis reperitur: ei mordendi idcirco potestas est nulla, quod dentium expers sit; ergo hac ex parte eum quasi mansuetum dicere possumus, non item ex omnibus partibus; nam ejus vomitio si quod vel hominis vel alterius animalis attigerit membrum, totum computrescat necesse est. Idcirco eum captum a cauda suspendunt, ut illi caput ad terram versus propendeat; tum sub ejus os vas subjiciunt æneum, in quod ex ejus ore guttæ redduntur, quæ primum ut deciderunt, continuo concrescunt et condensantur, adspicienti ut amygdalinæ lacrimæ speciem præbeant. Ab eo exstincto vas removetur, in cujus locum alterum etiam vas æneum supponitur, in quod saniosus liquor aquæ similitudinem speciemque gerens, ex jam mortui ore serpentis defluit, similiterque hic intra triduum concrescit; horum tamen uterque colore differt ab altero, hic nigerrimus est, illæ primæ guttæ electri similes sunt. Ex iis igitur si cui magnitudine sesami in cibo vinove detur, acerrima primum convulsione percellitur, deinde ei oculi pervertuntur, cerebrum per nares delabitur, sicque ille miserabiliter moritur; sin quis sesamo minus ex illis sumpserit, non continuo is quidem moritur, ex malo autem non evadit, sed cum mora exstinguitur. Quodsi ex eo ipso nigro, qui ex mortuo jam serpente defluit, sesami quoque magnitudine quis comederit, suppuratus extabescit, annique intervallo consumitur; plerique eorum in biennium processerunt, paulatim morientes.

XXXVII. — De struthiocameli ovis et volatu.

Ἡ στρουθὸς ἡ μεγάλη ᾠὰ μὲν ἀποτίκτει πολλά, οὐ πάντα δὲ ἐκγλύφει, ἀλλὰ ἀποκρίνει τὰ ἄγονα, τοῖς δὲ ἐγκάρποις ἐπῳάζει· καὶ ἐκ μὲν τούτων τοὺς νεοττοὺς ἐξέλεψεν, ἐκεῖνα δὲ τὰ ἐκφαυλισθέντα τούτοις τροφὴν παρατίθησιν. Εἰ δὲ αὐτὴν διώκοι τις, ἡ δὲ οὐκ ἐπιτολμᾷ τῇ πτήσει, θεῖ δὲ τὰς πτέρυγας ἁπλώσασα· εἰ δὲ ἁλίσκεσθαι μέλλοι, τοὺς παραπίπτοντας λίθους εἰς τοὐπίσω σφενδονᾷ τοῖς ποσίν.

Struthio magna etsi permulta ova parit, non tamen omnia excludit, sed fœcunda ab infœcundis secernit, tantumque frugiferis incubat; simul et ex iis pullos excludit, et sterilitate affecta eis ipsis editis pullis alimenta præbet. Quodsi quis eam insectetur, volando effugere non conatur, sed duntaxat, explicatis alis, gressu ipso effugere aggreditur: propior facta ut capiatur, obvios lapides sic pedibus retro versus tanquam funda jaculatur.

XXXVIII. — De nidis passerum.

Οἱ στρουθοὶ οἱ σμικροὶ συνειδότες ἑαυτοῖς ἀσθένειαν διὰ σμικρότητα τοῦ σώματος, ἐπὶ τοῖς ἀκρεμόσι τῶν

Conscientia vel suæ infirmitatis, vel sui corpusculi exiguitatis, passeres in ramorum cacuminibus, modo ab iis

κλάδων, τοῖς φέρειν αὐτοὺς δυναμένοις, τὰς νεοττιὰς συμπλάσαντες εἶτα μέντοι τὴν ἐκ τῶν θηρατῶν ἐπιβουλὴν ὡς τὰ πολλὰ διαφεύγουσιν, ἐπιβῆναι τῷ κλαδὶ μὴ δυναμένων· οὐ γὰρ αὐτοὺς φέρει διὰ λεπτότητα.

sustineri queant, nidos contexunt, sæpeque numero ea machinatione sibi factas a venatoribus insidias declinant; cum eo propter rami tenuitatem adscendere non queant.

XXXIX. — Quomodo vulpes vesparum nidos depopuletur.

Αἱ δὲ ἀλώπεκες εἰς ὑπερβολὴν προήκουσαι πανουργίας καὶ τρόπου δολεροῦ, ὅταν θεάσωνται σφηκιὰν εὐθηνουμένην, αὐταὶ μὲν ἀποστρέφονται τὸν χηραμὸν ἐκνεύουσαι καὶ τὰς ἐκ τῶν κέντρων τρώσεις φυλαττόμεναι· καθιᾶσι δὲ τὴν οὐρὰν δασυτάτην τε οὖσαν καὶ μηκίστην τὴν αὐτήν, καὶ διασείουσι τοὺς σφῆκας· οἱ δὲ προσέχονται τῷ τῶν τριχῶν δάσει. Ὅταν δὲ ἐμπαλαχθῶσιν αὐτῷ, προσαράττουσι τὴν οὐρὰν ἢ δένδρῳ ἢ τοίχῳ ἢ αἱμασιᾷ· παιόμενοι δὲ οἱ σφῆκες ἀποθνήσκουσιν· εἶτα ἦλθον ἐπὶ τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ τοὺς λοιποὺς προσαναλέξασαι καὶ ἀποκτείνασαι κατὰ τοὺς πρώτους, ὅταν ἐννοήσωσι λοιπὸν εἰρήνην εἶναι καὶ ἀπὸ τῶν κέντρων ἐλευθερίαν, καθῆκαν τὸ στόμα καὶ τὰ σφηκία ἐσθίουσιν, μήτε θορυβούμεναι, μήτε μὴν τὰ κέντρα ὑφορώμεναι.

Vulpes in exsuperantiam infinitæ tum malitiæ, tum fraudis progreditur. Cum vesparum domum vespis refertam viderit, ipsa quidem a caverna sese avertit, et aculeorum vulnera vitat; in eam vero immittit caudam valde hirsutam et prolixam, eaque vespas concutit, quæ ad pilorum densitatem accedunt: jam cum eas implicuerit caudæ, hanc vel ad arborem, vel ad parietem, ad maceriemve allidit; itaque multa caudæ attritione his exstinctis, in reliquas invadit, perindeque eas ut priores interimit: quando autem animadvertit sibi omnia tuta fore, seque ab aculeis liberam esse nullo jam murmure turbanda, nullos jam metuens aculeos, os in vesparum domum immittens, vorat.

XL. — De natura canis.

Κυνὸς κρανίον ῥαφὴν οὐκ ἔχει. Δραμὼν δὲ ἐπὶ πλέον λάγνης γίνεται, φασί, μᾶλλον. Κυνὸς δὲ γηρῶντος ἀμβλεῖς οἱ ὀδόντες καὶ μελαίνονται. Εὔρινος δέ ἐστιν οὕτως, ὡς μήποτ' ἂν ὀπτοῦ κυνείου κρέως, μηδ' ἂν καρυκείᾳ τῇ ποικιλωτάτῃ καὶ δολερωτάτῃ καταγοητευθέντος γεύσασθαι. Τρεῖς δὲ ἄρα νόσοι κυνὶ ἀποκεκλήρωνται, καὶ οὐ πλείους, κυνάγχη, λύττα, ποδάγρα· ἀνθρώποις γε μὴν μυρίαι. Πᾶν δὲ ὅ τι ἂν ὑπὸ κυνὸς λυττῶντος δηχθῇ, τοῦτο ἀποθνήσκει. Κύων δὲ ποδαγρήσας, σπανίως ἀναῤῥωσθέντα ὄψει αὐτόν. Κυνὶ δὲ βίος ὁ μήκιστος τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη. Ἄργος δὲ ὁ Ὀδυσσέως καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἱστορία ἔοικε παιδιὰ Ὁμήρου εἶναι.

Canis calva nulla ossea commissura constat, sed ossis perpetuitate continetur. Cum se plurimum currendo exercuit, multo effusiorem ad res venereas exsistere ferunt. Cumque multum ætate processit, ei dentes hebescunt, nigrique redduntur. Tanta narium exsistit sagacitate, ut numquam tostam caninam carnem, ne varietate quidem condimentorum fallacissima temperatam, gustet. Tribus nec pluribus morbis laborare solet, angina, rabie, podagra; cum homo interea sexcentis morbis sit opportunus. Quodcumque autem a rabioso cane morsum fuerit, perimitur. Postquam podagra tenetur, perraro ex ea convalescit. Ad decimum quartum annum vita ei producitur. Nam quæ de Argo Ulyssis traduntur, Homeri figmentum videntur.

XLI. — De avicula quadam Indica venenatisque ejus excrementis.

Γένος ὀρνίθων Ἰνδικῶν βραχυτάτων καὶ τοῦτο εἴη ἄν. Ἐν τοῖς πάγοις τοῖς ὑψηλοῖς νεοττεύει καὶ ταῖς πέτραις ταῖς καλουμέναις λισσαῖς· καὶ ἔστι τὸ μέγεθος τὰ ὀρνύφια ὅσονπερ ᾠὸν πέρδικος· σανδαρακίνην δέ μοι νόει τὴν χρόαν αὐτῶν. Καὶ Ἰνδοὶ μὲν αὐτὸ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ δίκαιρον φιλοῦσιν ὀνομάζειν, Ἕλληνες δέ, ὡς ἀκούω, δίκαιον. Τούτου τὸ ἀπόπατημα εἴ τις λάβοι ὅσον κέγχρου μέγεθος λυθὲν ἐν τῷ πόματι, ὁ δὲ εἰς ἑσπέραν ἀπέθανεν. Ἔοικε δὲ ὁ θάνατος ὕπνῳ καὶ μάλα γε ἡδεῖ καὶ ἀνωδύνῳ, καὶ οἷον οἱ ποιηταὶ τὸν λυσιμελῆ φιλοῦσιν ὀνομάζειν ἢ τὸν ἀβληχρόν· εἴη γὰρ ἂν καὶ οὗτος ἐλεύθερος ὀδύνης, καὶ τοῖς δεομένοις διὰ ταῦτα ἥδιστος. Σπουδὴν δὲ ἄρα τὴν ἀνωτάτω τίθενται Ἰνδοὶ εἰς τὴν κτῆσιν αὐ-

Parvularum quarumdam avium Indicarum natio in excelsis et præruptis montibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ovum perdicum; sandaracæ colore est. Indi sua lingua dicærum solent nominare: Græci, sicut audio, dicæum. Ejus stercus si quis milii magnitudine sumpserit in potionem dissolutum, ad vesperam morietur. Mors somno suavi similis est, et doloris expers, quem poetæ λυσιμελῆ, artus dissolventem, et ἀβληχρόν, mollem, nominare solent; talis enim a dolore libera, atque iis qui mori student, ideo suavissima est. Quamobrem summopere Indi id adsequi student; ipsum enim malorum oblivionem exi-

τοῦ· κακῶν γὰρ αὐτὸ ἐπίληθον ἡγοῦνται τῷ ὄντι· καὶ οὖν καὶ ἐν τοῖς δώροις τοῖς μέγα τιμίοις τῶν Περσῶν τῷ βασιλεῖ ὁ Ἰνδῶν πέμπει καὶ τοῦτο· ὁ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προτιμᾷ λαβών, καὶ ἀποθησαυρίζει, κακῶν ἀνιάτων ἀντίπαλόν τε καὶ ἀμυντήριον, εἰ ἀνάγκη καταλάβοι· οὔκουν οὐδὲ ἔχει τις ἐν Πέρσαις αὐτὸ ἄλλος, ὅτι μὴ βασιλεύς τε αὐτὸς καὶ μήτηρ ἡ βασιλέως. Καὶ διὰ ταῦτα ἀντικρίνοντες βασανίσωμεν, τῶν φαρμάκων τοῦ τε Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ Αἰγυπτίου ὁπότερον ἦν προτιμότερον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἐφ' ἡμέραν αὐτὴν ἀνεῖργέ τε καὶ ἀνέστελλε τὰ δάκρυα, τὸ Αἰγύπτιον, τὸ δὲ λήθην κακῶν παρεῖχεν αἰώνιον, τὸ Ἰνδικόν· καὶ τὸ μὲν γυναικὸς δῶρον ἦν, τὸ δὲ ὄρνιθος ἢ ἀπορρήτου φύσεως δεσμῶν τῶν ὄντως βαρυτάτων ἀπολυούσης δι' ὑπηρέτου τοῦ προειρημένου. Καὶ Ἰνδοὺς κτήσασθαί [φασιν] εὐτυχήσαντας αὐτό, ὡς τῆς ἐνταυθοῖ φρουρᾶς ἀπολυθῆναι ὅταν ἐθέλωσιν.

stimant inducere. Quod quidem ab Indorum rege muneri missum rex Persarum omnibus rebus antefert, et adservat insanabilium malorum remedium, si qua necessitas obveniat; neque apud Persas quisquam alius quam rex id habet, et regis mater. Conferamus igitur cum hoc Indico Ægyptium illud pharmacum, utrum utri sit præferendum: Ægyptium utique uno tantum eodemque die lacrimas arcere et compescere poterat; Indicum vero æterna oblivione delet mala: illud mulier donabat; hoc largitur avis, vel potius per hanc ministram natura, ut gravissimis vinculis hominem occulte solvat. Ac felices Indi prædicandi sunt ob hujus remedii possessionem, cum, quandocumque eis libuerit, hujus corporis veluti carcere liberari queant.

XLII. — De attagene et meleagride avibus.

Ὁ ὄρνις ὁ ἀτταγᾶς (μέμνηται δὲ καὶ Ἀριστοφάνης αὐτοῦ ἐν Ὄρνισι τῷ δράματι), οὗτός τοι τὸ ἴδιον ὄνομα ᾗ σθένει φωνῇ φθέγγεται καὶ ἀναμέλπει αὐτό. Λέγουσι δὲ καὶ τὰς καλουμένας μελεαγρίδας τὸ αὐτὸ δήπου δρᾶν τοῦτο, καὶ ὅτι Μελεάγρῳ τῷ Οἰνέως προσήκουσι κατὰ γένος μαρτυρεῖσθαι καὶ μάλα εὐστόμως. Λέγει δὲ ὁ μῦθος, ὅσαι ἦσαν οἰκεῖαι τῷ Οἰνείδῃ νεανίᾳ, ταύτας εἰς δάκρυά τε ἄσχετα καὶ πένθος ἄτλητον ἐκπεσεῖν καὶ θρηνεῖν, οὐδέν τι τῆς λύπης ἄκος προσιεμένας, οἴκτῳ δὲ ἄρα τῶν θεῶν εἰς ταῦτα τὰ ζῷα ἀμεῖψαι τὸ εἶδος· ταῖς δὲ ἰνδαλμά τε καὶ σπέρμα τοῦ τότε πένθους ἐντακῆναι, καὶ εἰς νῦν ἔτι Μελέαγρόν τε ἀναμέλπειν, καὶ ὡς αὐτῷ προσήκουσιν ᾄδειν καὶ τοῦτο μέντοι. Ὅσοι δὲ ἄρα αἰδοῦνται τὸ θεῖον, καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν Ἄρτεμιν, οὐκ ἄν ποτε τῶνδε τῶν ὀρνίθων ἐπὶ τροφῇ προσάψαιντο· καὶ ἥτις ἡ αἰτία ἴσασί τε οἱ τὴν νῆσον οἰκοῦντες τὴν Λέρον καὶ ἔνεστι μαθεῖν ἀλλαχόθεν.

Attagenæ avis meminit etiam Aristophanes comicus in suis Avibus. Loquitur hæc nomen suum, qua potest voce, et decantat. Idem meleagrides, quas vocant, facere aiunt; seque Meleagro (Enei filio genere conjunctas expresse testari. Fert enim fabula, quæcumque Meleagro juveni sanguine junctæ erant, cum propter illius casum lacrimis et intolerabili luctu se ipsas conficerent, nec ullam admitterent consolationem; eas, diis misertis, in hasce aves mutatas esse: atque in his avibus simulacra quædam et reliquias veteris casus superesse, unde etiamnum canent Meleagrum, et pariter illi se cognatas testentur. Quamobrem quicumque deos, præcipue vero Dianam venerantur, his avibus in cibo religiose abstinent; cujus rei causa cum aliunde, tum a Leri insulæ habitatoribus petenda est.

XLIII. — De formicarum sedulitate.

Πέπυσμαι δὲ ὑπὲρ τῶν μυρμήκων καὶ ταῦτα. Οὕτως ἄρα αὐτοῖς τὸ ἐθελουργὸν καὶ τὸ ἐθελόπονον πάρεστιν ἀπροφασίστως, καὶ ἄνευ τινὸς ὑποτιμήσεως ἐθελοκακούσης καὶ σκήψεως, εἰς ἣν ὑποικουρεῖ τὸ ῥᾴθυμον, ὡς κἂν ταῖς πανσελήνοις μηδὲ νύκτωρ βλακεύειν μηδὲ ἐλινύειν, ἀλλ' ἔχεσθαι τῆς σπουδῆς. Ὦ ἄνθρωποι, μυρίας προφάσεις τε καὶ σκήψεις ἐς τὸ ῥᾳστωνεύειν ἐπινοοῦντες. Καὶ τί δεῖ καταλέγειν τε καὶ ἐπαντλεῖν τὸν τοιοῦτον ὄχλον; κεκήρυκται γὰρ Διονύσια καὶ Λήναια καὶ Χύτροι καὶ Γεφυρισμοί, καὶ μετελθόντων ἐς τὴν Σπάρτην ἄλλα καὶ ἐς Θήβας ἄλλα καὶ κατὰ πόλιν μυρία ἑκάστην, τὰ μὲν βάρβαρον, τὰ δὲ Ἑλλάδα.

Hæc etiam de formicis audivi. Tanta sedulitate ad opus se conferunt, idque absque ulla excusatione et prætextu, quo uti solent ignavi, ut ne noctes quidem in suo opere cessent, cum sit plena luna, nec vero, quemadmodum homines, inertiæ fugæque laborandi excusationes prætendant. Quid enim inertium dierum multitudinem commemorem necesse est? Indicta enim sunt Dionysia, Lenæa, Chytri, Gephyrismi; in Spartam Thebasve si transmigraveris, alia reperies recepta; quin singulis etiam urbibus, mille dierum inertissimæ segnitiæ non apud barbaros solum, sed etiam apud Græcos indictæ sunt.

XLIV. — Quod feræ quoque beneficiorum sint memores.

Μαρτύριον δὲ τῆς τῶν ζώων φύσεως, ὅτι οὐ πάνυ τι δυσμεταχείριστός ἐστιν, ἀλλὰ εὖ παθόντα ἀπομνησθῆναι τῆς εὐεργεσίας ἐστὶν ἀγαθὰ [τὰ τῶν] ζώων ἀγριώτατα, ἐν τῇ Αἰγύπτῳ οἵ τε αἴλουροι καὶ οἱ ἰχνεύμονες καὶ οἱ κροκόδειλοι καὶ τὸ τῶν ἱεράκων ἔτι φῦλον. Ἁλίσκεται δὲ κολακείᾳ τῇ κατὰ γαστέρα, καὶ ἐντεῦθεν ἡμερωθέντα λοιπὸν πρᾳότατα μένει· καὶ οὐκ ἄν ποτε ἐπίθοιτο τοῖς εὐεργέταις τοῖς ἑαυτῶν, τοῦ θυμοῦ τοῦ συμφυοῦς τε καὶ συγγενοῦς ἅπαξ παραλυθέντα. Ἄνθρωπος δὲ καὶ λόγου μετειληχὸς ζῶον καὶ φρονήσεως ἀξιωθὲν καὶ αἰδεῖσθαι λαχὸν καὶ ἐρύθημα πιστευθὲν φίλου γίνεται βαρὺς πολέμιος, καὶ ὅσα ἀπόρρητα ἐπιστεύθη, ταῦτα δι' αἰτίαν βραχυτάτην καὶ τὴν παρατυχοῦσαν εἰς ἐπιβουλὴν ἐξέπτυσε τὴν τοῦ πεπιστευκότος.

Animantium naturam non omnino intractabilem esse, sed vel maxime feras beneficiorum, quibus afficiuntur, meminisse testantur in Ægypto feles, ichneumones, crocodili, accipitres. Capiuntur enim illæ blanditiis ciborum, et ita cicuratæ deinceps mansuetissimæ permanent; nec unquam mali aliquid in illos, quorum beneficia senserint, moliuntur, postquam semel naturæ ipsarum feritas remollita fuerit. At homo ratione et prudentia præditum animal, et verecundiæ ruborisque compos, non dubitat veteris amicitiæ jus violare, quem amabat odisse, et credita sibi arcana in perniciem ejus, qui crediderat, utcumque levem ob causam effutire.

XLV. — Historia de leone, urso et cane.

Θαυμάσαι λόγον ἄξιόν φησιν Εὔδημος, καὶ τῷ γε ἀνδρὶ τῷδε ὁ λόγος οὗτός ἐστι. Νεανίας θηρατικός, συμβιοῦν τοῖς τῶν ζώων ἀγριωτάτοις οἷός τε, ἐκ νέων μέντοι καὶ βρεφῶν πεπωλευμένους εἶχε συντρόφους τε καὶ συσσίτους ἑαυτοῖς γεγενημένους κύνα καὶ ἄρκτον καὶ λέοντα· καὶ ταῦτα μὲν χρόνου πρὸς ἄλληλα εἰρήνην ἄγειν καὶ φίλα νοεῖν σφισι λέγει ὁ Εὔδημος· μιᾶς δὲ τυχεῖν ἡμέρας τὸν κύνα προσπαίζοντα τὴν ἄρκτον καὶ ὑποκάλλοντα καὶ ἐρεσχελοῦντα, τὴν δὲ οὐκ εἰωθότως ἐκθηριωθῆναι, καὶ ἐμπεσεῖν τῷ κυνί, καὶ λαφύξαι τοῖς ὄνυξι τοῦ δειλαίου τὴν γαστέρα, καὶ διασπάσασθαι αὐτόν· ἀγανακτῆσαι δὲ τῷ συμβάντι, ὁ αὐτός φησι, τὸν λέοντα καὶ οἱονεὶ μισῆσαι τὸ ἄσπονδον τῆς ἄρκτου καὶ ἄφιλον, καὶ τὸν κύνα οἷα ἑταῖρον ποθῆσαι, καὶ εἰς δικαίαν προελθεῖν ὀργήν, καὶ ἐπιθεῖναι τῇ ἄρκτῳ τὴν δίκην, καὶ τὰ αὐτὰ δρᾶσαι αὐτήν, ἅπερ οὖν εἰργάσατο τὸν κύνα ἐκείνη. Ὅμηρος μὲν οὖν φησιν·

Ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοιο λιπέσθαι·

ἔοικε δὲ ἡ φύσις δεικνύναι, ὅτι καὶ φίλον ἑαυτῷ τιμωρὸν καταλιπεῖν, ὦ φίλε Ὅμηρε, κέρδος ἐστίν· οἷόν τι καὶ περὶ Ζήνωνος καὶ Κλεάνθους νοοῦμεν, εἴ τι ἀκούομεν.

Quod de leone Eudemus dicit, admiratione dignum est: hoc ipsum ejusmodi est. Juveni venationi dedito, quique cum animalibus maxime feris una vivere poterat cicuratos ab ætate tenera contubernales convictoresque fuisse, canem nimirum, ursam et leonem: eosque primum et pacem inter se servasse, et amicitiam recte coluisse, refert Eudemus. Deinde cum canis aliquando et ursa inter se colluderent, et ludicris morsiunculis conflictarentur, ursam repente ad feros mores revertisse, et canem simul invasisse, et ventrem misero unguibus indignissime distraxisse, eumque dilacerasse; cujus atrocitatem facti leonem indignatum, et canis tanquam socii desiderio motum, et perfidiæ ursinæ odio quod fœdus illa fregisset, et amicitiam institutam violasset, inflammatum, justa et merita iracundia contra ursam et exarsisse, et ab ea pares pœnas, quibus illa prius canem affecisset, repetiisse. Ita non solum, ut Homerus canit,

Profuit interdum prolem superesse parentis
Vindictæ:

sed quemvis amicum ultorem relinqui, lucrum videtur: quod vel in bestiis jam dictis natura monstravit; et tale quid etiam de Zenone et Cleanthe fertur.

XLVI. — De cantharis tincturæ adhibitis.

Ἐν Ἰνδοῖς γίνεται θηρία τὸ μέγεθος ὅσον γένοιντο ἂν οἱ κάνθαροι, καὶ ἔστιν ἐρυθρά· κινναβάρει δὲ εἰκάσαις ἄν, εἰ πρῶτον θεάσαιο αὐτά. Πόδας [δὲ] ἔχει ταῦτα μηκίστους, καὶ προσάψασθαι μαλακά ἐστιν. Φύεται δὲ ἄρα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν φερόντων τὸ ἤλεκτρον, καὶ σιτεῖται τὸν τῶν φυτῶν καρπὸν τῶνδε. Θηρῶσι δὲ αὐτὰ οἱ Ἰνδοί, καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν βάπτουσι τάς τε φοινικίδας καὶ τοὺς ὑπ' αὐταῖς χιτῶνας, καὶ πᾶν ὅ τι ἂν ἐθέλωσιν ἄλλο ἐς τήνδε τὴν χρόαν ἐκτρέψαι τε καὶ χρῶσαι. Κομίζεται δὲ ἄρα ἡ τοιάδε

Nascuntur in India animalia magnitudine qua canthari, colore rubro, cinnabari proximo, pedibus longissimis, tactu mollia. Ea in arboribus, quæ succino manant, gignuntur, et earumdem fructibus aluntur. Indi his captis expressisque puniceas vestes exteriores interioresque tingunt, et quicquid aliud eodem colore inficere libuerit. Hujusmodi vestis etiam Persarum regi mittitur. Mirantur

ἐσθῆς καὶ τῷ τῶν Περσῶν βασιλεῖ. Καὶ τό γε εὐειδὲς τῆς ἐσθῆτος δοκεῖ τοῖς Πέρσαις θαυμαστόν, ἀντικρινομένη δὲ ταῖς Περσῶν ἐπιχωρίοις κρατεῖ κατὰ πολὺ καὶ ἐκπλήττει, ὥς φησι Κτησίας· ἐπεὶ καὶ τῶν ᾀδομένων Σαρδιανικῶν ὀξυτέρα τέ ἐστι καὶ τηλαυγεστέρα.

enim eam Persæ, et suis vernaculis pulchritudine pretioque multum, anteponunt, in admirationeque habent auctore Ctesia : nam vel celebribus illi Sardianis floridior ac splendidior est.

XLVI. — De cynocephalis Indicis.

Γίνονται δὲ ἐνταῦθα τῆς Ἰνδικῆς, ἔνθα οἱ κάνθαροι, καὶ οἱ καλούμενοι κυνοκέφαλοι, οἷς τὸ ὄνομα ἔδωκεν ἡ τοῦ σώματος ὄψις τε καὶ φύσις· τὰ δὲ ἄλλα ἀνθρώπων ἔχουσι, καὶ ἠμφιεσμένοι βαδίζουσι δορὰς θηρίων. Καί εἰσι δίκαιοι, καὶ ἀνθρώπων λυποῦσιν οὐδένα, καὶ φθέγγονται μὲν οὐδέν, ὠρύονται δέ, τῆς γε μὴν Ἰνδῶν φωνῆς ἐπαΐουσιν. Τροφὴ δὲ αὐτοῖς τῶν ζώων τὰ ἄγρια· αἱροῦσι δὲ αὐτὰ ῥᾷστα, καὶ γάρ εἰσιν ὤκιστοι, καὶ ἀποκτείνουσι καταλαβόντες, καὶ ὀπτῶσιν οὐ πυρί, ἀλλὰ πρὸς τὴν εἵλην τὴν τοῦ ἡλίου, εἰς μοίρας διαξήναντες. Τρέφουσι δὲ καὶ αἶγας καὶ ὄις· καὶ σῖτον μὲν ποιοῦνται τὰ ἄγρια, πίνουσι δὲ τὸ ἐκ τῶν θρεμμάτων γάλα ὧν τρέφουσι. Μνήμην δὲ αὐτῶν ἐν τοῖς ἀλόγοις ἐποιησάμην, καὶ εἰκότως· ἔναρθρον γὰρ καὶ εὔσημον καὶ ἀνθρωπίνην φωνὴν οὐκ ἔχουσιν.

In eodem Indiæ tractu, ubi canthari jam dicti, cynocephali etiam nascuntur, quibus a facie et corporis specie nomen inditum; nam caput caninum, cetera fere humana habent, et vestiti pellibus ferarum ingrediuntur. Justi sunt, hominum nemini molesti aut injurii; non sermone, sed ululatu sonant, Indorum tamen linguam intelligunt. Venatione animalium ferorum vivunt, quæ, ut sunt celerrimi, facile consequuti interimunt, et frustatim divisa non ad ignem, sed ad solem assant. Capras etiam et oves alunt, ut ex lacte potu fruantur, sicuti ex feris cibo. Horum inter animantes rationis expertes non temere mentionem feci; articulato enim discretoque et humano sermone non utuntur.

XLVII. — De lutea s. chloride ave.

Χλωρὶς ὄνομα ὄρνιθος, ἥπερ οὖν οὐκ ἂν ἀλλαχόθεν ποιήσαιτο τὴν καλιὰν ἢ ἐκ τοῦ λεγομένου συμφύτου· ἔστι δὲ ῥίζα τὸ σύμφυτον εὑρεθῆναί τε καὶ ὀρύξαι χαλεπή· στρωμνὴν δὲ ὑποβάλλεται τρίχας καὶ ἔρια. Καὶ ὁ μὲν θῆλυς ὄρνις οὕτω κέκληται· ὁ δὲ ἄρρην, χλωρίωνα καλοῦσιν αὐτόν, καὶ ἔστι τὸν βίον μηχανικός, μαθεῖν τε πᾶν ὅ τι οὖν ἀγαθός, καὶ τλήμων ὑπομεῖναι τὴν ἐν τῷ μανθάνειν βάσανον, ὅταν ἁλῷ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ χειμῶνος ἄφετον καὶ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ἴδοι τις αὐτόν, ἠριναὶ δὲ ὅταν ὑπάρξωνται τροπαὶ τοῦ ἔτους, τηνικαῦτ' ἂν ἐπιφαίνοιτο· Ἀρκτούρου τε ἐπιτολαί, ὁ δὲ ἀναχωρεῖ εἰς τὰ οἰκεῖα, ὁπόθεν καὶ δεῦρο ἐστάλη.

Lutea, quod est avis nomen, nulla alia re quam herba, symphyto nuncupata, quæ radix magna difficultate et reperitur et effoditur, nidos construit, eosque villo et lana substernit. Et femina quidem ita vocatur; mas autem vireo, qui vitæ munerum sciens est, simul et aptus ad quidvis discendum, ideoque et laboris in discendo, cum captus fuerit, patiens. Hieme libere volans non conspicitur; æstivo autem solstitio apparet; et oriente Arcturo sidere eo unde huc venerat revertitur.

XLVIII. — Qua ratione taurus furens placari possit.

Ὑπὸ θυμοῦ τεθηγμένον ταῦρον καὶ ὑβρίζοντα εἰς κέρας καὶ σὺν ὁρμῇ ἀκατασχέτῳ φερόμενον οὐχ ὁ βουκόλος ἐπέχει, οὐ φόβος ἀναστέλλει, οὐκ ἄλλο τοιοῦτον· ἄνθρωπος δὲ ἵστησιν αὐτὸν καὶ παραλύει τῆς ὁρμῆς, τὸ δεξιὸν αὑτοῦ γόνυ διασφίγξας ταινίᾳ, καὶ ἐντυχὼν αὐτῷ.

Taurus animo incitatus eo impetu cornibus appetit, ea impotentis animi effrenatione fertur, nihil ut eum, neque bubulcus, neque metus ullus reprimere queat; atqui eum quidem ipsum homo sistit atque ab impetu continet, si dextro genu suo fascia deligato ad eum accesserit.

XLIX. — De natura pantheræ.

Ἡ πάρδαλις πέντε ἔχει δακτύλους ἐν τοῖς ποσὶ τοῖς προσθίοις, ἐν δὲ τοῖς κατόπιν τέτταρας. Ἡ δὲ θήλεια εὐρωστοτέρα τοῦ ἄρρενος. Ἐὰν δὲ γεύσηται ἀγνοοῦσα τοῦ καλουμένου παρδαλιάγχου (πόα δέ ἐστιν), ἀποπάτημα ἀνθρώπου ποθὲν ἀνιχνεύσασα, διασώζεται.

Pantheræ digiti in anterioribus pedibus quini, in posterioribus quaterni. Femina viribus mari præstat. Quodsi imprudens herbam venenatam, quam pardalianchum aconitum vocant, degustarit, remedium hominis excrementum sibi aliunde comparat, atque incolumis evadit.

L. — De equorum ciliis.

Οἱ ἵπποι, τὰς κάτω βλεφαρίδας οὔ φασιν αὐτοὺς ἔχειν· Ἀπελλῆν οὖν τὸν Ἐφέσιον αἰτίαν λέγουσιν ἔχειν, ἐπεί τινα ἵππον γράφων οὐ παρεφύλαξε τὸ ἴδιον τοῦ ζώου. Οἱ δὲ οὐκ Ἀπελλῆν φασι ταύτην τὴν αἰτίαν ἐνέγκασθαι, ἀλλὰ Μίκωνα, ἀγαθὸν μὲν ἄνδρα γράψαι τὸ ζῶον τοῦτο, σφαλέντα δ' οὖν ἐς μόνον τὸ εἰρημένον.

Pilis equi in gena inferiore carere dicuntur; propterea Apelli Ephesio hoc in equi pictura neglectum reprehensionem attulisse ferunt. Alii non Apelli hoc accidisse, sed Miconi aiunt, cum scientissime ceteras equi partes pinxisset, hoc unum objectum fuisse.

LI. — De asilo et tabano.

Τὸν οἶστρόν φασιν ὅμοιον εἶναι μυίᾳ μεγίστῃ, καὶ εἶναι στερεὸν καὶ εὐπαγῆ, καὶ ἔχειν κέντρον ἰσχυρὸν ἠρτημένον τοῦ σώματος, προΐεσθαι δὲ καὶ ἦχον βομβώδη. Τὸν μὲν οὖν μύωπα ὅμοιον φῦναι τῇ καλουμένῃ κυνομυίᾳ, βομβεῖν δὲ τοῦ οἴστρου μᾶλλον, ἔχειν δὲ ἔλαττον τὸ κέντρον

Asilum maximæ muscæ similem esse ferunt, robustum et bene compactum, habere quoque aculeum validum ex corpore appensum, sonumque bombi instar edere. Tabanum autem similem videri muscæ caninæ, bombumque asilo majorem edere, aculeum vero minorem possidere.

LII. — De feris Indiæ asinis eorumque cornibus.

Ὄνους ἀγρίους οὐκ ἐλάττονας ἵππων τὰ μεγέθη ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι πέπυσμαι· καὶ λευκοὺς μὲν τὸ ἄλλο εἶναι σῶμα, τήν γε μὴν κεφαλὴν ἔχειν πορφύρᾳ παραπλησίαν, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς ἀποστέλλειν κυανοῦ χρόαν. Κέρας δὲ ἔχειν ἐπὶ τῷ μετώπῳ, ὅσον πήχεως τὸ μέγεθος καὶ ἡμίσεος προσέτι, καὶ τὸ μὲν κάτω μέρος τοῦ κέρατος εἶναι λευκόν, τὸ δὲ ἄνω φοινικοῦν, τό γε μὴν μέσον μέλαν δεινῶς. Ἐκ δὴ τῶνδε τῶν ποικίλων κεράτων πίνειν Ἰνδοὺς ἀκούω, καὶ ταῦτα οὐ πάντας, ἀλλὰ τοὺς τῶν Ἰνδῶν κρατίστους, ἐκ διαστημάτων αὐτοῖς χρυσὸν περιχέαντας, οἱονεὶ ψελλίοις τισὶ κοσμήσαντας βραχίονα ὡραῖον ἀγάλματος. Καί φασι νόσων ἀφύκτων ἀμαθῆ καὶ ἄπειρον γίνεσθαι τὸν ἀπογευσάμενον ἐκ τοῦδε τοῦ κέρατος· μήτε γὰρ σπασμῷ ληφθῆναι ἂν αὐτόν, μήτε τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ, μήτε μὴν διαφθαρῆναι φαρμάκοις· ἐὰν δέ τι καὶ πρότερον ᾖ πεπωκὼς κακόν, ἀνεμεῖν τοῦτο, καὶ ὑγιᾶ γίνεσθαι αὐτόν. Πεπίστευται δὲ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ὄνους καὶ ἡμέρους καὶ ἀγρίους καὶ τὰ ἄλλα τὰ μώνυχα θηρία ἀστραγάλους οὐκ ἔχειν, οὐδὲ μὴν ἐπὶ τῷ ἥπατι χολήν, ὄνους δὲ τοὺς Ἰνδοὺς λέγει Κτησίας τοὺς ἔχοντας τὸ κέρας ἀστραγάλους φορεῖν, καὶ ἀχόλους μὴ εἶναι· λέγονται δὲ οἱ ἀστράγαλοι μέλανες εἶναι, καὶ εἴ τις αὐτοὺς συντρίψειεν, εἶναι τοιοῦτοι καὶ τὰ ἔνδον. Εἰσὶ δὲ καὶ ὤκιστοι οἵδε οὐ μόνον τῶν ὄνων, ἀλλὰ καὶ ἵππων καὶ ἐλάφων· καὶ ὑπάρχονται μὲν ἡσυχῇ τοῦ δρόμου, κατὰ μικρὰ δὲ ἐπιῤῥώννυνται, καὶ διώκειν ἐκείνους, τοῦτο δὴ τὸ ποιητικόν, μεταθεῖν τὰ ἀκίχητά ἐστιν. Ὅταν γε μὴν ὁ θῆλυς τέκῃ, καὶ περιάγηται τὰ ἀρτιγενῆ, σύννομοι αὐτοῖς οἱ πατέρες αὐτῶν παραφυλάττονται τὰ βρέφη. Διατριβαὶ δὲ τοῖς ὄνοις τῶν Ἰνδικῶν πεδίων τὰ ἐρημότατά ἐστι. Ἰόντων δὲ τῶν Ἰνδῶν ἐπὶ τὴν ἄγραν αὐτῶν, τὰ μὲν ἁπαλὰ

Silvestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepi; eosque reliquo corpore albos, capite vero purpureo, oculisque cyaneis esse; cornuque in fronte gerere sesquicubiti longitudine, cujus inferius album, superius autem puniceum, medium vero plane nigrum sit. Ex hisce variegatis cornibus Indos bibere audio, nec tamen omnes, sed potentiores, cum per interstitia auro ea circumfuderint, et veluti armillis quibusdam pulchrum simulacri brachium exornaverint. Ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus morbis tutum fieri, neque eum ipsum convulsionibus corripi, neque sacro morbo tentari, neque venenis ullis necari ferunt; quin etiam si quid prius pestilens biberit, tunc id evomere, tumque ad sanitatem redire. Cum autem ceteri asini, quibuscumque in terris sint, tam domestici, quam silvestres, tum cetera solipeda animalia, talos non habeant, neque fel in jecore, ut fertur: asinos Indicos cornigeros Ctesias inquit, talis primum, iisque nigris, præditos esse, eosdemque si quis confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse; neque felle eos carere; neque modo corporis velocitate longe multumque ceteros asinos superare, sed et velocitate eadem multo equis et elephantis præstare. Cum autem in viam se dederunt, tardius primo ingrediuntur; deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem juxta poetæ dictum ut adsequi nemo possit. Postea autem quam feminæ pepererunt, patres circum pullos a partu recentes summa custodia versantur; eorumque commorationes locis Indiæ desertissimis sunt. Cum a venatoribus Indis invaduntur pullos suos adhuc teneros et ætate infir-

καὶ ἔτι νεαρὰ ἑαυτῶν νέμεσθαι κατόπιν ἐῶσιν, αὐτοὶ δὲ ὑπερμαχοῦσι, καὶ ἴασι τοῖς ἱππεῦσιν ὁμόσε, καὶ τοῖς κέρασι παίουσι. Τοσαύτη δὲ ἄρα ἡ ἰσχὺς ἡ τῶνδέ ἐστιν· οὐδὲν ἀντέχει αὐτοῖς παιόμενον, ἀλλὰ εἴκει καὶ διακόπτεται καί, ἐὰν τύχῃ, κατατέθλασται καὶ ἀχρεῖόν ἐστιν. Ἤδη δὲ καὶ ἵππων πλευραῖς ἐμπεσόντες διέσχισαν, καὶ τὰ σπλάγχνα ἐξέχεαν· ἔνθεν τοι καὶ ὀῤῥωδοῦσιν αὐτοῖς πλησιάζειν οἱ ἱππεῖς· τὸ γάρ τοι τίμημα τοῦ γενέσθαι πλησίον θάνατός ἐστιν οἴκτιστος αὐτοῖς, καὶ ἀπόλλυνται καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι. Δεινοὶ δέ εἰσι καὶ λακτίσαι. Δήγματα δὲ ἄρα ἐς τοσοῦτον καθικνεῖται αὐτῶν, ὡς ἀποσπᾶν τὸ περιληφθὲν πᾶν. Ζῶντα μὲν οὖν τέλειον οὐκ ἂν λάβοις, βάλλονται δὲ ἀκοντίοις καὶ οἰστοῖς· καὶ τὰ κέρατα οὕτω τὰ ἐξ αὐτῶν Ἰνδοὶ νεκρῶν σκυλεύσαντες, ὡς εἶπον, περιέπουσιν. Ὄνων δὲ Ἰνδῶν ἄβρωτόν ἐστι [τὸ] κρέας· τὸ δὲ αἴτιον, πέφυκεν εἶναι πικρότατον.

mos a tergo suo pascentes habent, ipsi vero pro eis propugnant, et contra equites audent venire, eosque cornibus ferire. Tanto sane hi robore exsistunt, nihil eis ut obsistere queat, quin statim vel concedat, vel si non cesserit frangatur, aut aliter atteratur, et evadat inutile, et perdatur. Equorum etiam incursu latera discerpunt ac lacerant, ut viscera effundantur; ex quo fit, ut ad eos equites appropinquare valde metuant: appropinquatio enim capitalem ipsis pariter et equis mulctam miserabiliter infert. Pergraviter calcibus pugnant. Eorum morsus eatenus acerbiores exsistunt, ut quicquid comprehenderint, funditus diripiant. Ex his qui sunt confirmata ætate, vivos non ceperis, at jaculis et sagittis perimuntur; atque hoc pacto deprædati eorum cornua Indi, ut dixi, exornant. Carnes eorum, quod amarissimæ sint, haudquaquam esculentæ.

LIII. — De animalibus numerandi peritis.

Εἶναι δὲ ἄλογα μὲν ζῷα, φυσικὴν δὲ ἔχειν ἀριθμητικὴν μὴ διδαχθέντα Εὔδημός φησιν, καὶ ἐπάγει μαρτύριον ἐκεῖνο τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ ζώων· τὸ δὲ ὄνομα οὐ λέγει, ἃ δὲ λέγει, ταῦτά ἐστιν. Ὅ τι ἂν θηράσῃ, ποιεῖν μοίρας ἕνδεκα, καὶ τὰς μὲν δέκα σιτεῖσθαι, τὴν δὲ ἑνδεκάτην ἀπολείπειν (ὅτῳ δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ, καὶ ἐννοίᾳ τίνι, σκοπεῖν ἄξιον) ἀπαρχήν γε τινὰ ἢ δεκάτην, ὡς ἂν εἴποις. Οὔκουν ἐκπλαγῆναι δίκαιον τὴν αὐτοδίδακτον σοφίαν [τήνδε]; Τὴν γάρ τοι μονάδα καὶ δυάδα καὶ τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς ζῷον οἶδεν ἄλογον· ἀνθρώπῳ δὲ δεῖ πόσων μὲν τῶν μαθημάτων, πόσων δὲ τῶν πληγῶν, ἵνα ἢ μάθῃ ταῦτα εὖ καὶ καλῶς, ἢ πολλάκις μὴ μάθῃ;

Rationis expertia animalia naturæ dono numerorum rationem tenere, etsi eam non edocta, Eudemus affirmat; quod quidem ipsum Libyci cujusdam animalis testimonio, cujus nomen non explicavit, comprobat. Quæ autem dicit, hæc sunt: quod ceperit in undecim partes dividere, et decem quidem edere, undecimam autem cuicumque tandem relinquere: cui vero et qua de causa et quo consilio eam tanquam decumam relinquat, consideratione dignum est. Nonne igitur mirum videri debet bruta animalia sua sponte nullo docente numerandi scientiam percipere, et unitatem, binarium ac reliquos deinceps numeros suo ingenio scire; hominem autem rationis participem, non nisi vehementi cura, assiduo studio, multa verberatione ac nonnunquam ne sic quidem numerorum vim cognitionemque comprehendere posse?

LIV. — De aspide puerum amante.

Λέγουσιν Αἰγύπτιοι (καὶ ῥαθύμως αὐτῶν οὐκ ἀκούουσιν ἄνδρες φιλόσοφοι) ἔν τινι νομῷ τῶν Αἰγυπτίων, ὅνπερ οὖν ἐξ Ἡρακλέους τοῦ Διὸς ὀνομάζουσιν, παῖδα, ὡραῖον ὡς ἂν Αἰγύπτιον, χηνῶν ποιμένα, ἐράστριαν ἀσπίδα λαχεῖν, καὶ μέντοι [καὶ] παρ' αὐτῇ εἶναι θαυμαστόν, εἶτα φοιτῶσαν τῷ ἐρωμένῳ ὄναρ προλέγειν τὰς ἐπιβουλὰς τὰς εἰς αὐτὸν πανουργουμένας ἐκ θατέρου θηρίου, ὅπερ ἦν αὐτῇ σύννομον, ὡς ἂν εἴποι τις, ζηλοτυπίᾳ τῇ πρὸς τὸν παῖδα ὑπὲρ τῆς νύμφης [τῆς ἀσπίδος] ταῦτα πειρωμένου δρᾶν τοῦ ἄῤῥενος· τὸν δὲ ὑπακούοντα πείθεσθαι καὶ φυλάττεσθαι. Ὅμηρος μὲν οὖν ἔδωκεν ἵππῳ φωνήν, ἀσπίδι δὲ ἡ φύσις, ᾗ νόμων οὐδὲν μέλει, φησὶν Εὐριπίδης.

Quod Ægyptii de aspide dicunt, id libenter sapientiæ studiosi audiunt: in quadam Ægyptiorum præfectura, ab Hercule Jovis filio denominata, formosum puerum (ut Ægyptii formosi esse possunt) anserum custodem, ab aspide mirifice adamatum fuisse: quæ puerum dormientem præmonuerit de insidiis structis ab altera fera, quæ ei juncta erat, rivalitate, ut ita dicam, aliqua contra puerum propter conjugem aspidem; illasque dum maritus ejus moliebatur, puerum exporrectum aspidi fidem adhibuisse et insidias declinasse. Equo sermonem Homerus tribuit: aspidi natura, quam nullæ morantur leges, ut ait Euripides.

LV. — De camelorum ætate et exsectione.

Καμήλους ἔτη βιοῦν καὶ πεντήκοντα ἀκήκοα, τὰς δὲ ἐκ Βάκτρων πέπυσμαι προϊέναι καὶ εἰς δὶς τοσαῦτα. Καὶ οἵ γε ἄῤῥενες καὶ πολεμικοί, ἐκτέμνουσιν αὐτοὺς

Cum camelos quinquaginta annos vivere percepi, tum Bactrianos ad centesimum annum: tum mares ut ad belli usus habiles sint, a Bactriis populis castrari; neque tamen,

οἱ Βάκτριοι, τὴν ὕβριν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν ἀφαιροῦντες, τὴν δὲ ῥώμην αὐτοῖς φυλάττοντες· καίονται δὲ αἱ θήλειαι τὰ ἐξάπτοντα εἰς οἶστρον μέρη αὐτάς.

petulantia excisa, robore destituuntur : camelis etiam feminis partes illas, quæ ad furorem libidinis incitant, ferro aduri.

LVI. — De phocæ amore erga hominem.

Φώκην Εὔδημος λέγει ἐρασθῆναι ἀνδρὸς σπογγιὰς θηρεύειν συνειθισμένου, καὶ προϊοῦσαν τῆς θαλάττης, ἔνθα ἦν ὕπαντρος πέτρα ὁμιλεῖν αὐτῷ. Τῶν δὲ ὁμοτέχνων ἦν ἄρα οὗτος αἴσχιστος, ἀλλὰ ἐδόκει τῇ φώκῃ ὡραιότατος εἶναι· καὶ θαῦμα ἴσως οὐδέν, ἐπεὶ καὶ ἄνθρωποι πολλάκις τῶν ἧττον καλῶν ἠράσθησαν, ἐς τοὺς ὡραιοτάτους οὐ παθόντες οὐδέν, ἀλλ' ἀμελήσαντες αὐτῶν.

Vitulum marinum Eudemus ait in hominem spongias piscari solitum amore flagrasse; eoque, ubi subterranea petra erat, extra mare progressum cum spongiatore rem habuisse. Quod autem, cum is spongiatorum maxime deformis esset, vitulo formosissimus videretur, nihil forsitan mirum videri debet; cum sæpenumero homines in mulieres turpissimas, pulchrioribus neglectis, amore inflammentur.

LVII. — De hydri morsus effectu.

Ἀριστοτέλης λέγει τὸν ὑπὸ ὕδρου πληγέντα παραχρῆμα ὀσμὴν βαρυτάτην ἀπεργάζεσθαι, ὡς μὴ οἷόν τε εἶναι προσπελάσαι αὐτῷ τινα· λήθην τε καταχεῖσθαι τῷ πληγέντι ὁ αὐτὸς λέγει καὶ μέντοι καὶ ἀχλὺν κατὰ τῶν ὀμμάτων πολλὴν καὶ λύτταν ἐπιγίνεσθαι, καὶ τρόμον εὖ μάλα ἰσχυρόν, καὶ ἀπόλλυσθαι διὰ τρίτης αὐτόν.

Ab hydro percussum statim odorem teterrimum reddere narrat Aristoteles; ex eoque, quod tam male oleat, neminem ei appropinquare posse. Idem quoque ait eumdem percussum cum oblivione circumfundi, ejusque oculis multam caliginem offundi; tum rabiem et summum tremorem eidem exoriri, tertioque die perire.

LVIII. — De œnade ave.

Τὴν οἰνάδα ὄρνεον εἰδέναι χρὴ οὖσαν, οὐ μήν, ὥς τινες, ἄμπελον. Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης μεῖζον μὲν αὐτὸ εἶναι φάσσης, περιστερᾶς γε μὴν ἧττον. Καλοῦνται δέ, ὡς ἀκούω, καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ οἰναδοθῆραι τινές. Λέγοιτο δ' ἄν τι καὶ κίρκη διαλλάττειν τοῦ κίρκου οὐ μόνον τῷ γένει, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει.

Œnas avem significat, non, ut quidam putant, vitem. Hanc Aristoteles palumbo majorem, columba minorem facit. Hinc in Sparta etiam, ut audio, œnadotheræ quidam vocantur. Porro circen avem a circo tum genere, tum natura differre dixeris.

LIX. — De cyano ave.

Κύανος ὄνομα, ὄρνις τὴν φύσιν, ἀπάνθρωπος τὸν τρόπον, μισῶν μὲν τὰς ἀστικὰς διατριβὰς καὶ τὰς κατ' οἰκίαν αὐλίσεις, φεύγων δὲ καὶ τὰς ἐν ἀγροῖς διατριβὰς καὶ ὅπου καλύβαι τε καὶ ἀνθρώπων αὔλια, χαίρων δὲ ἐρημίαις καὶ ἡδόμενος ὀρείοις κορυφαῖς καὶ πάγοις ἀποτόμοις. Ἀλλ' οὐδὲ ἠπείροις φιληδεῖ, οὐδὲ νήσοις ἀγαθαῖς, Σκύρῳ δέ, καὶ εἴ τις τοιαύτη ἑτέρα ἄγαν λυπρὰ καὶ ἄγονος καὶ ἀνθρώπων χηρεύουσα ὡς τὰ πολλά.

Avis, cui cyanus nomen est, natura sua ab hominum consuetudine abhorret, urbanas commorationes et domos odio persequitur, locorum etiam agrestium ubi homines versari soleant insolens est; eis vero locis, in quibus est ab hominibus solitudo, et montium jugis, et præcipitiis delectatur. Non continentem, non insulas hominum frequentia habitabiles, in amore habet; Scyro, et si qua est ejusmodi alia sterilis et ab hominibus inops, delectatur.

LX. — De spino ave.

Σπίνοι δὲ ἄρα σοφώτεροι καὶ ἀνθρώπων τὸ μέλλον προεγνωκέναι. Ἴσασι γοῦν καὶ χειμῶνα μέλλοντα, καὶ χιόνα ἐσομένην προμηθέστατα ἐφυλάξαντο· καὶ τοῦ καταληφθῆναι δέει ἀποδιδράσκουσιν εἰς τὰ ἀλσώδη χωρία καὶ τὰ δασέα, καὶ αὐτοῖς τὰ δάση κρησφύγετα, ὡς ἂν εἴποις, ἐστίν.

Spini aves in posterum longissime providentes hominibus ad rerum futurarum conjecturam sapientiores sunt. Etenim hiemem futuram præsentiunt, et nivem prænoscunt, et multa cautione observant, ne iis opprimantur; itaque earum acerbitates metuentes, tanquam ad asyla, sic ad loca nemoribus frequentia confugiunt.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

LIBER QUINTUS.

I. — De avibus ad Memnonis tumulum quotannis pugnantibus.

Γῆν τὴν Παριανῶν καὶ τὴν γείτονα Κύζικον ὄρνιθας οἰκεῖν μέλανας ἰδεῖν φασιν, τὸ δὲ σχῆμα εἴποις ἱέρακας αὐτοὺς ἄν· ἄγευστοι δέ εἰσι σαρκῶν, καὶ σωφρονοῦσι περὶ τὴν γαστέρα, καὶ αὐτοῖς τὰ σπέρματα εἶναι δεῖπνον ἀπόχρη. Ὅταν δὲ ὑπάρξηται τὸ μετόπωρον, εἰς τὴν Ἰλιάδα γῆν ἀγέλη τῶνδε τῶν ὀρνίθων — καλοῦσι δὲ αὐτοὺς Μέμνονας — εὐθὺ τοῦ Μεμνονείου τάφου φοιτῶσι. Λέγουσι δὲ οἱ τὴν Τρωάδα ἔτι οἰκοῦντες ἠρίον εἶναί τι τῷ τῆς Ἠοῦς Μέμνονι εἰς τιμὴν ἄνετον· καὶ αὐτὸν μὲν τὸν νεκρὸν εἰς τὰ Σοῦσα, τὰ οὕτω Μεμνόνεια ὑμνούμενα, ὑπὸ τῆς μητρὸς κομισθέντα μετέωρον ἐκ τῶν φόνων, τυχεῖν κηδεύσεως τῆς προσηκούσης αὐτῷ, ὀνομάζεσθαι δέ οἱ τὴν στήλην τὴν ἐνταῦθα ἄλλως. Οὐκοῦν τοὺς ὄρνιθας τοὺς ἐπωνύμους τοῦ ἥρωος τοῦ προειρημένου ἀφικνεῖσθαι κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ διαιρεῖσθαί τε καὶ διασχίζεσθαι εἰς ἔχθραν καὶ διαφοράν, καὶ μάχεσθαι μάχην καρτεράν, καὶ ἐς τοσοῦτον ἔστ' ἂν οἱ μὲν αὐτῶν ἀποθάνωσιν οἱ ἡμίσεις, οἱ δὲ ἀπέλθωσιν οἱ κρατήσαντες ἔνθεν καὶ ἀφίκοντο. Ὅπως [μὲν] οὖν ταῦτα δρᾶται καὶ ὁπόθεν, οὔ μοι σχολὴ φιλοσοφεῖν νῦν, οὐδὲ μὴν τὰ τῆς φύσεως ἀπόρρητα ἀνιχνεύειν· εἰρήσεται δὲ ἐκεῖνο· ἐπιτάφιον τῷ παιδὶ τῷ τῆς Ἠοῦς καὶ Τιθωνοῦ τοῦτον ὅσα ἔτη τὸν ἀγῶνα ἀθλοῦσιν οἱ προειρημένοι ὄρνιθες· Πελίαν δὲ ἅπαξ ἐτίμησαν Ἕλληνες ἀγῶνι καὶ Ἀμαρυγκέα καὶ μέντοι καὶ Πάτροκλον καὶ τὸν ἀντίπαλον Μέμνονος τὸν Ἀχιλλέα.

Terram Parianorum et vicinam Cyzicum aves adspectu nigras incolere ferunt, quæ figura corporis et forma accipitribus similes esse videntur : eæ usu carnium cum se abstinent, tum in omni victus ratione se continent; eis enim ad cibum semina satis sunt. Cum autumnus esse cœpit, Ilium gregatim advolant. Eas autem idcirco Memnonidas vocant, quod recta ad Memnonis sepulchrum proficiscantur. Id enim etiam nunc a Troadis incolis in honorem Memnonis Auroræ filii conditum ibi fuisse dicitur; atque Memnonis quidem cadaver ex cæde a matre in sublime raptum, et in Susa illa Memnonia tantopere decantata exportatum fuisse, ut humatione afficeretur, eque dignitate illius exsequiarum justa ei persolverentur; illud vero cenotaphium esse. Aves igitur Memnonis gentiles quotannis eo proficisci, ibique primum in contrarias partes distrahi, deinde pugnam committere, eamque summa contentione tamdiu pugnare, dum ex his dimidia pars pereat, altera vero victrix redeat, unde discesserat. Quomodo autem et unde hæc accidant, philosophari, nec mihi libet, neque etiam vacuus sum ad scrutanda naturæ abstrusa atque abdita. Hoc quidem funebre certamen ab hisce avibus quotannis ad honorandum Memnonem, Auroræ et Tithoni filium, peragi dixerim; Græci vero semel duntaxat tali honore Peliam, Amaryncеum, Patroclum et Achillem Memnonis adversarium dignati sunt.

II. — Quod Creta neque noctuas neque noxias feras alat.

Ἐν τῇ Κρήτῃ γλαῦκα μὴ γίνεσθαί φασι τὸ παράπαν, ἀλλὰ καὶ εἰσκομισθεῖσαν ἔξωθεν ἀποθνήσκειν. Ἔοικε δὲ ὁ Εὐριπίδης ἀβασανίστως πεποιηκέναι τὸν Πολύειδον ὁρῶντα τήνδε τὴν ὄρνιν, καὶ ἐξ αὐτῆς τεκμηράμενον ὅτι εὑρήσει τὸν Γλαῦκον τὸν τεθνεῶτα τῷ Μίνωϊ υἱόν. Πυνθάνομαι δὲ ἔγωγε λόγους Κρῆτας ᾄδειν καὶ διδάσκειν ἐκεῖνα πρὸς τοῖς ἤδη διηνυσμένοις· δῶρον λαβεῖν τὴν γῆν τὴν Κρητικὴν ἐκ Διός, οἷα δήπου τροφὸν καὶ τὴν κρύψιν τὴν ὑμνουμένην ἀποκρύψασαν αὐτόν, ἐλευθέραν εἶναι θηρίου πονηροῦ καὶ ἐπὶ λύμῃ γεγενημένου παντός, καὶ μήτε αὐτὴν τίκτειν, μήτε ἔξωθεν κομισθὲν τρέφειν· καὶ τὴν μὲν ἀποδείκνυσθαι τοῦ δώρου τὴν ἰσχύν· τῶν γάρ τοι προειρημένων ἄγονον εἶναι, εἰ δὲ ἐπὶ πείρᾳ τις ἢ ἐλέγχῳ τῆς ἐκ Διὸς χάριτος τῶν ὀθνείων τι εἰσαγάγοι, τὸ δὲ ἐπιψαῦσαν μόνον τῆς γῆς ἀπόλλυσθαι. Οὐκοῦν τοὺς θηρῶντας τοὺς ὄφεις ἐν τῇ πλησίον Λιβύῃ τοιαῦτα παλαμᾶσθαι· ἡμερώσαντες ἄγουσιν εἰς θαῦμα οἵδε οἱ γόητες τῶν δακέτων θηρίων πολλά, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐπάγονται φόρτον γῆς τῆς Λι-

In Creta noctuam aiunt omnino non nasci, ac si extrinsecus importetur, mori. Itaque videtur Euripides temere fecisse hanc avem a Polyido visam, atque ex ea conjecisse Glaucum defunctum Minois filium se reperturum. Audio præterea Cretenses jactare, Creticæ terræ concessum hoc munus a Jove, nempe in ea et nutrito et occultato, ut ab omni malefica et noxia fera libera sit, ita ut nec ipsa ullam producat, nec aliunde invectam alat, et hujus muneris vim re ipsa declarari, cum nullum in ea maleficum animal reperiatur; quodsi quis, ut hanc Jovis gratiam experiatur, venenatum animal quodpiam foris adsumit, id primum ut hanc terram attigit, statim perit. Itaque circulatores, qui venantur in Africa Cretæ proxima serpentes, talia machinantur : ad admirationem hominum movendam spectaculis serpentes varias mansuefactas circumgestant, et simul ipsis terræ Africæ quantum satis sit ad earum usum

δύσσης σφίσι τὸ ἀρκοῦν εἰς τὴν χρείαν· προμηθείᾳ δὲ τῶν ὄφεων τοῦτο δρῶσιν, ἵνα μὴ ἀπόλωνται· καὶ διὰ ταῦτα εἰς τὴν νῆσον τὴν προειρημένην ὅταν ἀφίκωνται, οὐ πρότερον κατατίθενται τὰ ζῶα, πρὶν ἢ ὑποσπεῖραι τὴν ξένην γῆν, ἣν ἐπάγονται· καὶ ἐπὶ τούτοις ἀθροίζουσι τὰ πλήθη, καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἀνοήτους τε καὶ πολλοὺς ἐκπλήττουσιν. Ἕως μὲν οὖν ἕκαστον αὐτῶν κατὰ χώραν μένει συνεσπειραμένον τε καὶ ἱδρυμένον, καὶ ἐπανίσταται μέν, οὐ μὴν ὑπερβάλλει τὴν οἰκείαν κόνιν καὶ σύντροφον, ἐς τοσοῦτον ζῇ· ἐὰν δὲ ἐκφοιτήσῃ εἰς τὴν ὀθνείαν καὶ ἑαυτῷ ξένην γῆν, τὴν ἐχθραίνουσαν αὐτῷ, ἀποθνήσκει, καὶ εἰκότως. Εἰ γὰρ τὸ ἐκ τοῦ Διὸς νεῦμα ἀτελὲς οὔτε πρὸς τὴν Θέτιν ἐγένετο, οὔτε πρὸς ἄλλον τινὰ γένοιτο ἄν, σχολῇ δήπου πρὸς τὴν αὐτοῦ τροφὸν ἐκεῖνο φανεῖται ἄκυρον.

comportant; quod ipsum provident, ne serpentes pereant; ob eamque causam cum ad hanc insulam pervenerunt, non prius feras bestias exponunt, quam terram peregrinam, quam secum portant, substraverint: quo facto, multitudinem imperitam atque stupidam congregant, ac detinent; et quamdiu eæ in semet conglobatæ firma collocantur sede vel humo excitatæ ex domestico et vernaculo pulvere excedunt, non incolumes manent; sin in externum et hosticum solum egrediantur, e vita quoque exeunt, nec immerito. Nam si Jovis nutus neque in Thetidem, nec in alium quenquam fuit aut futurus est irritus unquam, multo minime in terram ei nutriciam vanus aut irritus fuerit.

III. — Ingentis in Indo fluvio vermis descriptio; ejus captura; olei inde destillantis vires.

Ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδὸς ἄθηρός ἐστι· μόνος δὲ ἐν αὐτῷ τίκτεται σκώληξ, φασί, καὶ τὸ μὲν εἶδος αὐτῷ ὁποῖον δήπου καὶ τοῖς ἐκ τῶν ξύλων γεννωμένοις τε καὶ τρεφομένοις, ἑπτὰ δὲ πηχῶν τὸ μῆκος προήκουσιν οἱ ἐκεῖθι, εὑρεθεῖεν δ' ἂν καὶ μείζους ἔτι καὶ ἐλάττους· τὸ πάχος δὲ αὐτῶν δεκαετὴς παῖς γεγονὼς μόλις ταῖς χερσὶ περιβάλλειν ἰσχύσει. Τούτοις δὴ ἄνω μὲν εἷς ὀδοὺς προσπέφυκεν, κάτω δὲ ἄλλος, τετράγωνοι δὲ ἄμφω, πυγόνος δὲ τὸ μῆκος. Τοσοῦτον δὲ ἄρα τῶν ὀδόντων αὐτοῖς τὸ κράτος ἐστίν· πᾶν ὅ τι ἂν ὑπ' αὐτοῖς λάβωσι συντρίβουσι ῥᾷστα, ἐάν τε λίθος ᾖ, ἐάν τε ἥμερον ζῶον ἢ ἄγριον. Καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν κάτω καὶ ἐν βυθῷ τοῦ ποταμοῦ διατρίβουσι, τῷ πηλῷ καὶ τῇ ἰλύϊ φιληδοῦντες, καὶ ἐντεῦθεν οὐκ εἰσὶν ἔκδηλοι· νύκτωρ δὲ προΐασιν εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅτῳ ἂν περιτύχωσιν, ἢ ἵππῳ ἢ βοῒ ἢ ὄνῳ, συντρίβουσιν αὐτόν, εἶτα σύρουσιν εἰς τὰ ἑαυτῶν ἤθη, καὶ ἐσθίουσιν ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ πάντα βρύκουσι τὰ μέλη, πλὴν τῆς τοῦ ζῴου κοιλίας. Εἰ δὲ αὐτοὺς καὶ ἐν ἡμέρᾳ πιέζοι λιμός, εἴτε κάμηλος πίνοι ἐπὶ τῆς ὄχθης εἴτε βοῦς, ὑπανερπύσαντες καὶ λαβόμενοι ἄκρων τῶν χειλέων μάλα εὐλαβῶς, ὁρμῇ βιαιοτάτῃ καὶ ἕλξει ἐγκρατεῖ εἰς τὸ ὕδωρ ἄγουσιν, καὶ δεῖπνον ἴσχουσιν. Δορὰ δὲ ἕκαστον περιαμπέχει τὸ πάχος καὶ δύο δακτύλων. Ἄγρα δὲ ἡ κατ' αὐτοὺς καὶ θήρα τὸν τρόπον τόνδε τετέχνασται. Ἄγκιστρον παχὺ καὶ ἰσχυρὸν ἁλύσει σιδηρᾷ προσηρτημένον καθιᾶσι, προσδήσαντες αὐτῷ λευκολίνου ταλαντιαῖον ὅπλον, ἐρίῳ κατειλήσαντες καὶ τὸ καὶ τό, ἵνα μὴ διατράγῃ ὁ σκώληξ αὐτά, ἀναπήξαντες δὲ εἰς τὸ ἄγκιστρον ἄρνα ἢ ἔριφον, εἶτα μέντοι εἰς τὸ τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ μεθιᾶσιν. Ἔχονται δὲ ἄνθρωποι τοῦ ὅπλου καὶ τριάκοντα, καὶ ἕκαστος ἀκόντιόν τε ἐνηγκύληται καὶ μάχαιραν παρήρτηται· καὶ παράκειται ξύλα εὐτρεπῆ, παίειν εἰ δέοι· κρανείας δέ ἐστι ταῦτα, ἰσχυρὰ ἄγαν· εἶτα περισχεθέντα τῷ ἀγκίστρῳ καὶ τὸ δέλεαρ καταπιόντα τὸν σκώληκα ἕλκουσιν· θηραθέντα δὲ ἀποκτεί-

Indus fluvius bestiarum ferarum expers est: solum in eo nasci vermem aiunt, speciemque eorum, qui ex ligno gignuntur et aluntur, gerere: ad septem cubitorum longitudinem et eo amplius procedere; ejus crassitudinem decem annos natus puer utroque brachio vix complecti queat. Ei in superiori oris sede unus dens inest, in inferiori alter, ambo quadranguli, cubiti fere longitudinem habent; tam validi, ut lapidem, vel quodcumque animal iis corripuerit, sive cicur sive ferum, facillime conterat. Interdiu ima in sede fluminis versatur, cœno gaudens et latitans, noctu vero ad terram procedit, et in quodcumque inciderit, vel equum, vel bovem, vel asinum, conficit, atque in suas sedes trahit, et in flumen abstrusus membra omnia, excepto ventre, vorat. De die etiam si fame premitur, sive camelus sive bos in ripa bibit, clam subrepens violentissimo impetu summa labra mordicus comprehendit, et robusto tractu in aquam abreptum edit. Ejus pellis duorum digitorum crassitudine est. Ejusmodi autem machinatione capitur: hamum robustum ad ferream catenam alligant, adjuncto etiam talentario fune ex albo lino; lanis autem et hamum et funem involvunt, ne a verme præmordeatur; tum agnum aut hœdum ad illecebram hamo affigunt, deinde in fluvium demittunt. Triginta viri, singuli cum jaculo amentato et ense accincti, ad funem adstant; adsunt et e corno sudes bene robustæ, si percutere sit necesse; deinde cum illecebras devoravit, hamo captum trahunt, et abstractum interficiunt, et tri-

νουσι, καὶ πρὸς τὴν εἵλην κρεμῶσι τριάκοντα ἡμερῶν· λείβεται δὲ ἐξ αὐτοῦ ἔλαιον παχὺ εἰς ἀγγεῖα κεράμου· ἀφίησι δὲ ἕκαστον ζῷον εἰς κοτύλας δέκα. Τοῦτο δὴ τὸ ἔλαιον [τῷ] βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν κομίζουσι, σημεῖα ἐπιβαλλόντες· ἔχειν γὰρ αὐτοῦ ἄλλον οὐδὲ ὅσον ῥανίδα ἐφεῖται. Ἀχρεῖον δέ ἐστι τὸ λοιπὸν τοῦ ζώου σκῆνος. Ἔχει δὲ ἄρα τὸ ἔλαιον ἰσχὺν ἐκείνην· ὅντινα ἂν ξύλων σωρὸν καταπρῆσαί τε καὶ εἰς ἀνθρακιὰν στορέσαι θελήσῃς, κοτύλην ἐπιχέας τοῦδε ἐξάψεις, μὴ πρότερον ὑποχέας πυρὸς σπέρμα· εἰ δὲ καταπρῆσαι ἄνθρωπον ἢ ζῷον, σὺ μὲν ἐπιχεῖς, τὸ δὲ παραχρῆμα ἐνεπρήσθη. Τούτῳ τοί φασι τὸν τῶν Ἰνδῶν βασιλέα καὶ τὰς πόλεις αἱρεῖν τὰς εἰς ἔχθραν προελθούσας οἱ, καὶ μήτε κριούς, μήτε χελώνας, μήτε τὰς ἄλλας ἑλεπόλεις ἀναμένειν, ἐπεὶ καταπιμπρὰς ᾕρηκεν· ἀγγεῖα γὰρ κεράμεα, ὅσον κοτύλην ἕκαστον χωροῦντα, ἐμπλήσας αὐτοῦ καὶ ἀποφράξας, ἄνωθεν εἰς τὰς πύλας σφενδονᾷ· ὅταν τε τύχῃ θυρίδων, τὰ μὲν ἀγγεῖα προσαράττεται καὶ ἀπεῤῥάγη, καὶ τὸ ἔλαιον κατώλισθε, καὶ τῶν θυρῶν πῦρ κατεχύθη, καὶ ἄσβεστόν ἐστι. Καὶ ὅπλα δὲ καίει καὶ ἀνθρώπους μαχομένους, καὶ ἄπλετόν ἐστι τὴν ἰσχύν. Κοιμίζεται δὲ καὶ ἀφανίζεται πολλῷ φορυτῷ καταχυθέντι. Λέγει ὁ Κνίδιος Κτησίας ταῦτα.

ginta dies appensum ad solem sinunt, atque ex eo in fictilia vasa crassum oleum stillat. Singuli vermes quinque olei sextarios reddunt, quod quidem ipsum regi Indorum apportant vasis obsignatis; neque enim alii cuiquam vel guttam illius possidere licet. Corpus reliquum inutile. Hujus ea est vis olei, ut sine ullo igne ejus infusa hemina quemcumque lignorum acervum comburat; ac si vel hominem velis vel aliud animal exurere, primum ut hoc infuderis, funditus statim deflagraverit. Eodem ipso Indorum regem aiunt capere hostium urbes, neque arietes, testudines, aliaque bellica tormenta ad eas capiendas opus esse; nam cum fictilia vasa unius heminæ capacia eo impleta, et obstructa, in portas jaculatur, vasa quidem ad portas allisa rumpuntur; at oleum delapsum ignem circumfundit, ut restingui non possit, et flamma insuperabilis comburit homines pugnantes pariter cum armis. Restinguitur autem multa inutili congerie, qualis per terram et vicos converritur, in eum injecta. Hæc Ctesias Cnidius narrat.

IV. — De phocæna.

Ἡ φώκαινα ὅμοιον δελφῖνι ζῷόν ἐστιν, ἔχει δὲ γάλα καὶ αὐτή· χρόαν δὲ οὐκ ἔστι μέλαινα, κυανῷ δὲ εἴκασται τῷ βαθυτάτῳ· ἀναπνεῖ δὲ οὐ βραγχίοις, ἀλλὰ φυσητῆρι· τοῦτο γὰρ καὶ καλοῦσίν οἱ τοῦ πνεύματος τὴν ὁδόν· διατριβὴ δὲ ὁ Πόντος αὐτῇ καὶ ἡ ἐκεῖ θάλαττα, πλανᾶται δὲ [τῶν] ἠθῶν ἐκείνων ἐξωτέρω ἡ φώκαινα ἥκιστα.

Phocæna delphino similis, etiam lac habet; colore non est nigro, sed cyaneo saturatissimo; non branchiis, se fistula (sic enim hujus respirandi viam appellant) spiritum ducit; sedes et commoratio huic est Pontus, et circa eum mare, nec extra hæc loca evagari solet.

V. — De gallina victrice.

Τὸν ἄῤῥενα ἡ θήλεια νικήσασα ὄρνιν ἐν τῇ μάχῃ, ἁβρύνεταί τε ὑφ' ἡδονῆς καὶ καθίησι κάλλαια, οὐκ ἐς τοσοῦτον μὲν εἰς ὅσον καὶ οἱ ἀλεκτρυόνες, καθίησι δ' οὖν, καὶ φρονήματος ὑποπίμπλαται, καὶ βαίνει μακρότερα.

Si ejus belli, quod cum mare committit, gallina victoriam reportet, voluptate inflatur, et paleas demittit, minus tamen quam gallinacei; tum majore spiritu impletur, et longo tibiarum tractu graditur.

VI. — De delphino ad Ænum Thraciæ capto.

Φιλοίκειον ὁ δελφὶς ζῷον πεπίστευται, καὶ τούτου τὸ μαρτύριον· Αἶνός ἐστι πόλις Θρῇσσα. Ἔτυχεν οὖν ἁλῶναι δελφῖνα καὶ τρωθῆναι μέν, οὐ μὴν εἰς θάνατον, ἀλλ' ἔτι βιώσιμα εἶναι τῷ ἑαλωκότι· οὐκοῦν ἐῤῥύη μὲν αἷμα, ᾔσθοντο δὲ οἱ ἀθήρατοι, καὶ ἀφίκοντο εἰς τὸν λιμένα ἀγέλῃ, καὶ κατεσκίρτων, καὶ ἦσάν τι δρασείοντες οὐκ ἀγαθόν· ἐν ἔθει δὲ ἦν*, ὡς τὸ εἰκός, καὶ αὐτοὺς νήχεσθαι καὶ παῖδας αὐτῶν. Οἱ τοίνυν Αἴνιοι ἔδεισαν, καὶ ἀφῆκαν τὸν ἑαλωκότα. Καὶ ἐκεῖνοι κομισάμενοι ὡς ἑταίρων ἕνα τὸν κήδιστον ᾤχοντο ἀπιόντες. Σπάνιον δὲ ἄνθρωπος ἢ οἰκείῳ δυστυχήσαντι ἢ οἰκείᾳ κοινωνὸς σπουδῆς καὶ φροντίδος.

Urbs Thraciæ, cui nomen est Ænos, præclarum dat testimonium delphini amoris, quem erga suam nationem habet. Cum forte evenisset, delphinus ut vulnere accepto, non mortifero quidem, sed tali, ut adhuc vivere posset, caperetur; reliqui non comprehensi, id ipsum ut senserunt, maximis saltibus ad portum gregatim profecti mali quidquam piscatoribus inferre studebant. Solebant autem illic Ænii, ut par est, ipsi cum pueris suis una natare. Ænii igitur pertimescentes captivum deseruerunt. Itaque delphini, tanquam ex sociis dilectissimum pergebant illum comitari, et magno studio sublevare; cum vel homines ipsi cum intimis et necessariis infelicibus suis studium et curam perraro communicare soleant.

VII. — De simia et felibus.

Ἐν Αἰγύπτῳ πίθηκος, ὥς φησιν Εὔδημος, ἐδιώκετο, αἴλουροι δὲ ἦσαν οἱ διώκοντες. Ἀνὰ κράτος οὖν ἀποδιδράσκων ὥρμησεν εὐθὺ δένδρου τινός, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἀνέθορον ὤκιστα· ἔχονται γὰρ τῶν φλοιῶν, καὶ ἔστι καὶ τούτοις εἰς δένδρα ἐπιβατά. Ὁ δὲ ὡς ἡλίσκετο εἷς ὤν, καὶ ταῦτα ὑπὸ πολλῶν, ἐκπηδᾷ τοῦ πρέμνου, καὶ κλάδου τινὸς ἐπηρτημένου καὶ μετεώρου λαμβάνεται ἄκρου ταῖς χερσί, καὶ ἐγκρατῶς εἴχετο οὐκ ἐπ' ὀλίγον· οἱ δὲ αἴλουροι, ὡς οὐκ ἦν ἐφικτὰ αὐτοῖς ἔτι, ἐπ' ἄλλην θήραν κατέδραμον. Ὁ δὲ κατὰ πολλὴν τὴν σπουδὴν διεσώζετο, ἑαυτῷ ὀφείλων, ὡς τὸ εἰκός, ζωάγρια.

Cum feles simiam in Ægypto, ut refert Eudemus, insequerentur, hæc autem omni nervorum contentione in fugam se impellens recta conscendisset in arborem, atque illæ ad eandem arborem adscendissent (ad corticem enim adhærescentes sursum reptare sciunt), hæc sane, ut sola a pluribus circumventa, exsiliens, rami sublimis ac desuper suspensi extrema parte manibus prehensa, diu multumque inde pependit; illæ vero, quod eo accedere non quirent, ad aliam descenderunt venationem. Hæc autem ipsa studiose et diligenter se ex periculo servavit; neque, ut par erat, cuipiam alii, quam sibimet ipsi, salutis præmium debuit.

VIII. — Animalium quorundam in regiones aliquas antipathiæ.

Ἀριστοτέλης ὄφεσιν ἐχθρὰν εἶναι τὴν Ἀστυπαλαιέων γῆν λέγει, καθάπερ καὶ τὴν Ῥήνειαν ταῖς γαλαῖς ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ ἡμῖν. Κορώνῃ δὲ εἰς τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν οὐκ [ἔστιν] ἐπιβατά. Ἡμιόνων δὲ Ἦλιν μητέρα οὐκ ἐρεῖς, ἢ τὸ λεχθὲν ψεῦδός ἐστιν.

Aristoteles auctor est terram circa Astypalæam serpentibus adversariam esse, et similiter Rheneam mustelis. Cornix in arcem Atheniensium nunquam conscenderit. Mulos in Eleo agro gigni ne quis contendat; mendacii enim coarguetur.

IX. — De cicadis Rheginensibus et Locrensibus.

Ῥηγίνοις καὶ Λοκροῖς ἐς τὴν γῆν τὴν ἀλλήλων παριέναι καὶ γεωργεῖν ἔνσπονδόν ἐστιν. Οὐ μὴν ὁμολογοῦσι τούτοις, οὐδὲ εἰς μίαν νοοῦσι καὶ τὴν αὐτὴν οἱ τέττιγες οἱ τῶνδε καὶ τῶνδε· ἐπεὶ τὸν μὲν Λοκρὸν ἐν Ῥηγίῳ σιγηλότατον ἕξεις, τὸν δὲ Ῥηγῖνον ἐν τοῖς Λοκροῖς ἀφωνότατον. Καὶ τίς ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης ἀμοιβηδὸν εἰς τὴν σιωπὴν ἀντιδόσεως ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἄλλος, εἰ μὴ μάτην θρασύνοιτο, οἶδε δέ, ὦ Ῥηγῖνοι καὶ Λοκροί, μόνη ἡ φύσις. Ποταμὸς γοῦν τῆς τε Ῥηγίνων καὶ τῆς Λοκρίδος ἐστὶ μέσος, καὶ εἴργονταί γε οὐδὲ πλεθριαίῳ διαστήματι μέσῳ αἱ ὄχθαι, καὶ ὅμως οὐθέτεροι διαπέτονται αὐτόν. Καὶ ἐν Κεφαληνίᾳ ποταμός ἐστιν, ὅσπερ οὖν τῆς τε εὐγονίας τῶν τεττίγων καὶ τῆς ἀγονίας αἴτιος.

Rheginis et Locris ad alterorum agros accedere, et agricolationem exercere liberum est. Utriusque tamen gentis cicadæ cum iis unum idemque non sentiunt; nam Locrenses in Rhegino agro silent, Rheginæque Locris mutæ sunt. Hujusce silentii vicissitudinis nec ipse causam, neque quisquam alius, nisi ad disserendum sit temere audax, intelligit: sola, o Rhegini et Locri, natura novit. Fluvii igitur etsi inter Rheginos et Locros medii ripæ non dimidio jugeris spatio distant, tamen neutræ transvolant cicadæ. In Cephalenia fluvius est, qui inter cicadarum sterilitatem et copiam medius interfluit.

X. — Apum erga regem suum amor.

Τὸν βασιλέα αὐτῶν αἱ μέλιτται, πρᾷον ὄντα καὶ ἥμερον καὶ ὁμοῦ τι καὶ ἄκεντρον, ὅταν αὐτὰς ἀπολίπῃ, μεταθέουσί τε καὶ διώκουσι φυγάδα τῆς ἀρχῆς ὄντα. Ῥινηλατοῦσι δὲ αὐτὸν ἀπορρήτως, καὶ ἐκ τῆς ὀσμῆς τῆς περὶ αὐτὸν αἱροῦσι, καὶ εἰς τὴν βασιλείαν ἐπανάγουσιν, ἑκοῦσαί τε καὶ βουλόμεναι καὶ τοῦ τρόπου ἀγάμεναι. Πεισίστρατον δὲ ἐξήλασαν Ἀθηναῖοι, καὶ Συρακούσιοι Διονύσιον, καὶ ἄλλοι ἄλλους, τυράννους τε καὶ παρανόμους ὄντας, καὶ τέχνην βασιλικὴν ἀποδείξασθαι μὴ δυναμένους, ἥπερ οὖν φιλανθρωπία τε καὶ τῶν ὑπηκόων ἐστὶ προστασία.

Apes regem suum, mitem et mansuetum, nulloque spiculo armatum, cum is defugiendo ipsas reliquit, arcessunt, et regno profugum insequuntur. Ipsum autem sagacissime odorantur: ac nimirum ex ejus odore deprehensum de fuga in regnum reducunt, sua sponte amantes et venerantes ipsius naturam. Athenienses autem de civitate Pisistratum expulerunt, Dionysium Syracusani regno ejecerunt, aliique alios, qui tyranni erant, et leges violabant, nec regnandi artem, quæ humanitas et civium patrocinium est, exercere poterant.

XI. — De rege apum earumque republica.

Μέλει τῷ βασιλεῖ τῶν μελιττῶν κεκοσμῆσθαι τὸ σμῆνος τὸν τρόπον τοῦτον. Τὰς μὲν προστάττει ὑδροφορεῖν, τὰς δὲ ἔνδον κηρία διαπλάττειν, τήν γε μὴν τρίτην μοῖραν ἐπὶ τὴν νομὴν προϊέναι· εἶτα μέντοι ἀμείβουσι τὰ ἔργα ἐκ περιόδου κάλλιστα δήπου ἀποκριθεῖσαι· φιλοῦσι [δὲ] οἰκουρεῖν αἱ πρεσβύταται. Αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεύς, ἀπόχρη οἱ τούτων πεφροντικέναι καὶ νομοθετεῖν, ὅσα προεῖπον, κατὰ τοὺς μεγάλους ἄρχοντας, οὓς οἱ φιλόσοφοι φιλοῦσιν ὀνομάζειν πολιτικούς τε καὶ βασιλικοὺς τοὺς αὐτούς· τὰ δὲ ἄλλα ἡσυχάζει, καὶ τοῦ αὐτουργεῖν ἀφεῖται. Ἐὰν δὲ ᾖ λῷον ταῖς μελίτταις μεταστῆναι, τηνικαῦτα καὶ ὁ ἄρχων ἀπαλλάττεται· καὶ ἐὰν μὲν ἔτι νέος ᾖ, ἡγεῖται, αἱ δὲ λοιπαὶ ἕπονται· ἐὰν δὲ πρεσβύτερος, φοράδην ἔρχεται, κομιζουσῶν αὐτὸν μελιττῶν ἄλλων. Αἱ μέλιτται δὲ ὑπὸ συνθήματι εἰς ὕπνον τρέπονται. Ὅταν δὲ δοκῇ καιρὸς εἶναι καθεύδειν, ὁ μὲν βασιλεὺς μιᾷ προστάττει ὑποσημῆναι καταδαρθάνειν· καὶ ἡ μὲν πεισθεῖσα τοῦτο ἐκήρυξεν, αἱ δὲ εἰς κοῖτον τρέπονται ἐντεῦθεν, τέως βομβοῦσαι. Ἕως [μὲν] οὖν περίεστιν ὁ βασιλεύς, εἰρήνῃ εὐθηνεῖται τὸ σμῆνος, καὶ ἀταξία πᾶσα ἠφανίσθη· καὶ οἱ μὲν κηφῆνες ἀγαπητῶς ἐν τοῖς ἑαυτῶν κυττάροις ἡσυχάζουσιν, αἱ δὲ πρεσβύτεραι διαιτῶνται ἰδίᾳ, καὶ αἱ νέαι ἰδίᾳ, καὶ καθ' ἑαυτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ αἱ σχαδόνες ἐφ' ἑαυτῶν εἰσιν· καὶ ἡ τροφὴ καὶ αἱ ἄφοδοι χωρίς. Ἐπειδὰν δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπόληται, ἀταξίας τε καὶ ἀναρχίας μεστὰ πάντα· οἵ τε γὰρ κηφῆνές τοῖς τῶν μελιττῶν κυττάροις ἐντίκτουσι, τά τε λοιπὰ ἐν ἀλλήλοις φυρόμενα εὐθηνεῖσθαι τῷ σμήνει τὸ λοιπὸν οὐκ ἐπιτρέπει· διαφθείρονται δὲ τελευτῶσαι ἐρημίᾳ ἄρχοντος. Βίον δὲ καθαρὸν ζῇ μέλιττα, καὶ ζώου οὐκ ἂν οὐδενὸς πάσαιτό ποτε· καὶ οὐ δεῖται Πυθαγόρου συμβούλου οὐδὲ ἕν, ἀπόχρη δὲ ἄρα σῖτον αὐτῇ εἶναι τὰ ἄνθη. Ἔστι δὲ καὶ σωφροσύνην ἀκροτάτη· χλιδὴν γοῦν καὶ θρύψιν μεμίσηκεν· καὶ τὸ μαρτύριον, τὸν χρισάμενον μύρῳ διώκει τε καὶ ἐλαύνει ὡς πολέμιον ἀνήκεστα δράσαντα· οἶδε δὲ καὶ τὸν ἐλθόντα ἐξ ἀκολασίας τε καὶ ὁμιλίας τῆς πρός τινα, καὶ διώκει καὶ ἐκεῖνον οἷα δήπου ἔχθιστον. Καὶ ἀνδρείας δὲ εὖ ἥκουσι, καὶ ἄτρεπτοί εἰσιν· οὐδὲ ἓν γοῦν ζῷον ἀποδιδράσκουσιν, οὐδὲ μὴν κάκῃ εἴκουσιν, χωροῦσι δὲ ὁμόσε. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς μὴ ἐνοχλοῦντας μηδὲ ἄρχοντας ἀδίκων, μηδὲ τῷ σμήνει προσιόντας κακούργως καὶ σὺν ἐπιβουλῇ εἰρηναῖα αὐταῖς καὶ ἔνσπονδά ἐστιν, πόλεμος δὲ ἀκήρυκτος, τὸ ᾀδόμενον τοῦτο, ἐπὶ τοὺς λυποῦντας ἐξάπτεται, καὶ ὅστις ἥκει κεραΐσων τὸ μέλι αὐταῖς, ἐς τοὺς ἐχθροὺς ἠρίθμηται οὗτος. Παίουσι δὲ καὶ τοὺς σφῆκας κακῶς. Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης, ὅτι καὶ ἱππεῖ ποτε ἐντυχοῦσαι πρὸς τῷ σμήνει ἀπέκτειναν αὐτὸν ἐπιθέμεναι κατὰ τὸ καρτερὸν αἱ μέλιτται αὐτῷ ἵππῳ. Ἤδη μέντοι καὶ πρὸς ἀλλήλας διαφέ-

Apum regi curæ est, ut alveare hoc modo expoliatur. Alias aquari, alias intus favos fingere, alias vero ad pastiones proficisci jubet. Tum mutationem operarum, et vicissitudinem munerum faciunt, optime dispertitæ; provecta vero ætate domo se tenent. Rex ipse satis habet illa curare, quæ ante dixi, et leges sancire, perinde ut summi principes, quos philosophi vel politicos vel regios nominare solent; ceterum quietem agit, et ab opere immunis est. Quodsi migratio magis conducat, tum rex pergit emigrare; ac si ab ætate firmus sit, agmen ducit, reliquæ ejus ductu sequuntur; sin ætate affectus sit, ceteris apibus ipsum portantibus vehitur. Signo dato, somnum capiunt. Cum tempus est ad quietem proficiscendi, una quæpiam a rege jubetur somni significationem dare; quæ dicto audiens simul ut illud denuntiaverit, reliquæ statim cubitum se recipiunt, antea strepentes. Quoad rex vivit, tamdiu alveare pace fruitur, omnique ordinum perturbatione caret; et fuci quidem suis cellis libenter se continent; ac seniores seorsum habitant, natu minores item seorsum, et rex separatim a reliquis habitat, soboles quoque apum separatim, cibus etiam et excrementa in locum separatum congeruntur. Rege exstincto, omnia perturbantur, et funditus pervertuntur; fuci in apum cellis pariunt, atque ita miscentur omnia, ut examen omnino deterius habeat; denique rege destitutæ pereunt. Pure et munde vivunt apes; nullius animalis carnes edunt; neque tamen ad hanc cautionem Pythagoræ admonitione iis opus est; satis habent floribus vesci. Et cum maxime frugales ac temperantes sint, libidinem et delicias odio persequuntur; cujus rei testimonio est, quod unguento delibutum insectantur, et tanquam hostem, qui nefarium quippiam admiserit, exagitant; a complexu venereo recentem cognoscunt, atque illum sicut hostem insequuntur. Fortissimæ quoque sunt, neque ab animalium ullo refugiunt, neque timiditate cedunt, quominus aggrediantur. Cum iis qui sibi molesti non interveniunt, quique nec malitiose nec doloso examen adeunt, pacem servant, fœdereque devinciuntur; contra vero inexpiabile bellum cum vexantibus gerunt, et quicumque mel ipsarum populatur, inter hostes ducunt. Vespas acerrime verberant. Eas aliquando equitem juxta alvearia Aristoteles affirmat fortissime invasisse et interemisse una cum equo. Atque inter se etiam nonnunquam contendunt,

ρονται, καὶ αἱ δυνατώτεραι κρατοῦσι τῶν ἡττόνων. Κρατοῦσι δέ, ὡς ἀκούω, αὐτῶν οἵ τε φρῦνοι καὶ οἱ ἐκ τῶν τελμάτων βάτραχοι, οἵ τε μέροπες καὶ αἱ χελιδόνες, πολλάκις γε μὴν καὶ οἱ σφῆκες. Ὅστις δὲ τούτων ἐκράτησε, Καδμείαν, ὥς γε εἰπεῖν, τὴν νίκην ἐνίκησεν· παιόμενοι γὰρ καὶ κεντούμενοι κακῶς ἀπαλλάττουσιν· εἰσὶ γὰρ οὐ μεῖον τῷ θυμῷ ἢ τοῖς κέντροις ὡπλισμέναι. Οὐκ ἀμοιροῦσι δὲ οὐδὲ τῆς εἰς τὸ προμηθὲς σοφίας, καὶ Ἀριστοτέλης τεκμηριοῖ ὃ λέγω· ἔστι δὲ τοιοῦτον. Ἐλθοῦσαι αἱ μέλιτται ἐπί τι σμῆνος οὐκ οἰκεῖον, ἀλλὰ ἕτερον, εἶτα τὸ μηδέν σφισι προσῆκον ἐκεράιζον μέλι· αἱ δέ, καί τοι συλώμεναι τὸν σφέτερον πόνον, ὅμως ἐνεκαρτέρουν ἡσυχῇ ἀτρεμοῦσαι, εἶτα μέντοι τὸ μέλλον ἐγκρατῶς ἐκαραδόκουν· ἐπεὶ δὲ ὁ μελιττουργὸς τὰς πολλὰς τῶν ἐχθρῶν ἀπέκτεινεν, αἱ ἔνδον καταγνοῦσαι ὅτι ἄρα δύνανται ἀξιόπιστοι εἶναι πρὸς τὴν μάχην τὴν ἰσοπαλῆ, προελθοῦσαι κᾆτ' ἠμύναντο, καὶ δίκας ἀπῄτησαν ὑπὲρ ὧν ἐσυλήθησαν οὐδαμῶς μεμπτάς.

et potentiores vincunt debiliores. Eas capiunt rubetæ, et ranæ lutariæ, meropes, hirundines, et sæpe etiam vespæ. Ex his vero animalibus quodcumque apes vicerit, Cadmeam, ut ita dicam, reportat victoriam; percussus enim et aculeis compunctus, misero discedit victor; non enim animi robore minus quam aculeis armatæ sunt. Sed neque providentiæ sunt expertes, quod vel ex hac Aristotelis narratione liquet : apes ait aliquando ad examen alienum profectas, mel inde populari cœpisse, et quanquam quæ id confecerant apes, suo privarentur labore, tamen immotas prorsus se continuisse, et futurum injuriæ eventum patienter exspectasse : postquam vero plurimas prædonum apiarius, qui supervenerat, interfecerat, eæ, quæ intus erant, cum jam se pugnæ et hostibus pares fore confiderent, progressæ ulcisci illas, et depopulationis pœnas ab eis exigere non iniquas cœperunt.

XII. — Apum sedulitas.

Καὶ τοῦτο δὲ τῆς φιλεργίας τῆς τῶν μελισσῶν τὸ μαρτύριον· ἐν γοῦν τοῖς χειμεριωτάτοις τῶν χωρίων μετὰ Πλειάδων δυσμὰς εἰς ἰσημερίαν ἠρινὴν διατελοῦσιν οἰκουροῦσαί τε καὶ ἔνδον ἀτρεμοῦσαι ἀλέας πόθῳ καὶ φυγῇ ῥίγους αἱ μέλιτται· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον τοῦ ἔτους πάντα ἀργίαν τε καὶ ἡσυχίαν μισοῦσι, καὶ καμεῖν εἰσιν ἀγαθαί· καὶ οὐκ ἄν ποτε ἴδοις βλακεύουσαν μέλιτταν τῆς ὥρας ἐκείνης ἔξω ἐν ᾗ μαλκίει τὰ μέλη.

Hoc quidem ipsum apum sedulitatis testimonio est, quod ab occasu Vergiliarum ad vernum æquinoctium in locis frigidissimis non se ab alveis commovent, sed teporis desiderio et frigoris fuga intus manent : reliquo anni tempore segnitiam et otium odio habentes, diligentissime operantur; nec quispiam eo anni tempore videat apem otiari, præterquam si frigore membra torpent.

XIII. — De apum arte, coloniis, divinatione et musicæ amore.

Γεωμετρίαν δὲ καὶ κάλλη σχημάτων καὶ ὡραίας πλάσεις αὐτῶν ἄνευ τέχνης τε καὶ κανόνων καὶ τοῦ καλουμένου ὑπὸ τῶν σοφῶν διαβήτου [τὸ κάλλιστον σχημάτων, ἑξάγωνόν τε καὶ ἑξάπλευρον καὶ ἰσογώνιον] ἀποδείκνυνται αἱ μέλιτται. Ὅταν δὲ ἐπιγονὴ ᾖ καὶ εὐθηνῇ ταῖς μελίτταις τὸ σμῆνος, εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπουσιν, ὥσπερ οὖν αἱ μέγισταί τε καὶ πολυανδρούμεναι τῶν πόλεων. Οἶδε δὲ ἄρα ἡ μέλιττα καὶ ὑετοῦ ἀπειλοῦντος ἐπιδημίαν καὶ σκληρὸν πνεῦμα ἐσόμενον. Εἰ δὲ αὐτῇ παρὰ δόξαν γένοιτο τὸ τοῦ πνεύματος, ὄψει φέρουσαν λίθον ἑκάστην ἄκροις τοῖς ποσίν, ἕρμα εἶναι τοῦ μὴ ἀνατρέπεσθαι. Ὅπερ δὲ ὁ θεῖος Πλάτων περὶ τῶν τεττίγων λέγει καὶ τῆς ἐκείνων φιλῳδίας τε καὶ φιλομουσίας, τοῦτ' ἂν καὶ περὶ τοῦ τῶν μελιττῶν χοροῦ εἴποι τις· ὅταν γοῦν σκιρτήσωσιν ἢ πλανηθῶσιν, ἐνταῦθα οἱ σμηνουργοὶ κροτοῦσι κρότον τινὰ ἐμμελῆ τε καὶ συμμελῆ· αἱ δὲ ὡς ὑπὸ Σειρῆνος ἕλκονται, καὶ μέντοι καὶ ὑποστρέφουσιν ἐς ἤθη τὰ οἰκεῖα αὖθις.

Geometriam, figurarum pulchritudinem, atque elegantes earum structuras, sine arte, sine regulis, sine circino, nempe venustissimas figuras sexangulas, et sex laterum et æqualium angulorum, apes conficiunt. Cum autem ex sobole alveus apibus redundat, tanquam maximæ urbes hominum multitudine redundantes, sic illæ colonias deducunt. Ingruentis pluviæ et vehementium ventorum adventum præsentiunt. Quodsi ventus eis præter opinionem ingruerit, videbis singulas summis pedibus lapillum ferre munimentum, ne vento abripi aut everti possint. Id quod divinus Plato de cicadis tradit atque earum cantu et musicæ studio, de choro apum etiam quis dixerit; cum enim lasciviunt et oberrant, tum apiarii sonum quendem canorum et harmonicum edunt : cæque tanquam a Sirene retrahuntur, et ad sedes suas revertuntur.

XIV. — De muribus ferum gustantibus.

Ἐν τῇ Γυάρῳ τῇ νήσῳ Ἀριστοτέλης λέγει μῦς εἶναι, καὶ μέντοι καὶ τὴν γῆν σιτεῖσθαι τὴν σιδηρῖτιν· Ἀμύντας δὲ καὶ τοὺς ἐν Τερηδόνι (γῆς δέ ἐστιν αὕτη τῆς Βαβυλωνίας) τὴν αὐτὴν προσφέρεσθαι λέγει.

In Gyro insula Aristoteles ait mures ferrum, ut e fodinis eruitur, exedere; et Amyntas in Babylonica Teredone mures eodem cibo uti ait.

Scorpii cives et peregrinos dignoscentes.

Ἐν Λάτμῳ δὲ τῆς Καρίας ἀκούω σκορπίους εἶναι, οἵπερ οὖν τοὺς μὲν πολίτας σφίσι παίουσιν εἰς θάνατον, τοὺς δὲ ξένους ἡσυχῇ καὶ ὅσον παρασχεῖν δδαξησμόν· ἐμοὶ δοκεῖν τοῦ Ξενίου Διὸς τοῖς ἀφικνουμένοις τὸ δῶρον τοῦτο ἀποκρίναντος.

In Cariæ Latmo dicuntur esse scorpii, qui indigenas mortifera percussione interimant, externos vero leniter mordeant ac tantum pruriginem efficiunt; quod quidem beneficium ipsos Jovi Hospitali debere conjecerim.

XV. — De rege vesparum ejusque clementia.

Βασιλεύονται δὲ ἄρα καὶ σφῆκες, ἀλλ' οὐ τυραννοῦνται ὡς ἄνθρωποι· καὶ τὸ μαρτύριον· ἄκεντροι καὶ οἵδε εἰσίν· καὶ οἱ μὲν ὑπήκοοι τὰ ἔργα πλάττειν αὐτοῖς νόμον ἔχουσιν, οἱ δὲ ἄρχοντές εἰσι διπλάσιοι μὲν τὸ μέγεθος, πρᾶοι δέ, καὶ οἷοι μήτε ἑκόντες λυπεῖν ἔχειν, μήτε ἄκοντες. Τίς οὖν οὐκ ἂν μισήσαι Διονυσίους τοὺς ἐν Σικελίᾳ, καὶ Κλέαρχον τὸν ἐν Ἡρακλείᾳ, καὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Κασανδρέων λευστῆρα, καὶ τὸν Λακεδαιμονίων λυμεῶνα τὸν Νάβιν, εἴ γε οἱ μὲν ἐθάῤῥουν τῷ ξίφει, τῷ δὲ ἀκέντρῳ καὶ τῇ πραότητι οἱ τῶν σφηκῶν βασιλεῖς;

Sub regnum et potestatem vespæ etiam subjiciuntur, non tamen sicut homines tyrannide tenentur: cujus rei testimonio est, quod sine spiculo sunt earum principes, quanquam duplo majore corpore inter ceteras, mansueti tamen sunt, et qui neque volentes, neque inviti molestiam exhibere possint; reliquæ vero imperata eorum exsequuntur, et in opere versantur. Quis igitur non oderit in Sicilia Dionysios, in Heraclea Clearchum, Apollodorum Casandrinorum prædonem, et Nabin Lacedæmoniorum perniciem? siquidem hi gladiorum confidentia regnarunt; reges vero vesparum sine aculeo mansuetudine nituntur.

XVI. — Vespæ aculeos veneno tingentes homines sagittas imbuere veneno docuerunt.

Λέγονται δὲ οἱ τῶν σφηκῶν κεκεντρωμένοι καὶ ἐκεῖνο δρᾶν. Ὅταν θεάσωνται νεκρὰν ἔχιδναν, οἱ δὲ ἐμπίπτουσι καὶ φαρμάττουσι τὸ κέντρον· ὅθεν μοι δοκοῦσι μαθεῖν καὶ οἱ ἄνθρωποι μάθημα, καὶ τοῦτο οὐκ ἀγαθόν. Καὶ μέντοι καὶ μαρτυρεῖ ἐν Ὀδυσσείᾳ Ὅμηρος λέγων,

> Φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἴη
> Ἰοὺς χρίεσθαι χαλκήρεας,

ἢ καὶ νὴ Δία, εἴ τι δεῖ τῷ περὶ Ἡρακλέους λόγῳ προσέχειν, [ὡς] ἐκεῖνος ἔβαψε τῷ τῆς ὕδρας ἰῷ τοὺς ὀϊστούς, οὕτω τοι καὶ ἐκεῖνοι τῇ βαφῇ τὰ κέντρα ὑπιθήγουσιν.

Aculeatæ vespæ hoc etiam facere dicuntur: in viperam, quam mortuam conspexerint, involantes veneno aculeum imbuunt; unde mihi homines disciplinam, non eam quidem bonam, veneno inficiendi sagittas hausisse videntur. Cujus in Odyssea Homerus meminit his verbis:

> Pharmaca mortiferas quærens ex ære sagittas
> Ut lineret.

Et profecto ut Hercules, si fides adhibenda est iis quæ de eo narrantur, Hydræ veneno jacula tinxit; sic vespæ viperina acerbitate aculeos inficiunt.

XVII. — De muscis tempore certaminum Olympiæ agrum relinquentibus.

Ἔστω δὲ καὶ τῇ μυίᾳ παρ' ἡμῶν γέρας, μὴ ἀμοιρῆσαι τῆς μνήμης τῆς ἐνταῦθα, καὶ εἰκότως· φύσεως γάρ τοι καὶ ἐκείνη πλάσμα ἐστίν. Αἱ μυῖαι αἱ Πισάτιδες κατὰ τὴν τῶν Ὀλυμπίων ἑορτήν, ὡς ἂν εἴποις, σπένδονται καὶ τοῖς ἀφικνουμένοις καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. Ἱερείων γοῦν καταθυομένων τοσούτων, καὶ αἵματος ἐκχεομένου, καὶ κρεμαμένων κρεῶν, αἱ δὲ ἀφανίζονται ἑκοῦσαι, καὶ τοῦ γε Ἀλφειοῦ περαιοῦνται ἐς τὴν ἀντιπέρας ὄχθην. Καὶ ἐοίκασι τῶν γυναικῶν

Musca etiam a nobis celebranda nec silentio prætereunda est, et quidem merito; opus enim naturæ et ipsa est. Muscæ Pisatides eo tempore, quo Olympia festum celebratur, veluti inducias cum incolis simul et peregrinis, ut ita dicam, paciscuntur. Mirum inter tot sacrificia et sanguinis passim fluentis copiam et carnes suspensas, illas abesse velle, ac sponte ultra Alpheum flumen discedere.

τῶν ἐπιχωρίων διαλλάττειν οὐδὲ ὀλίγον, εἰ μὴ ἄρα τι ἐγκρατέστεραι αἱ μυῖαι ἐκεῖναι τῶν γυναικῶν ὁμολογοῦνται τοῖς ἔργοις· τὰς μὲν γὰρ ὁ τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς κατ' αὐτὴν σωφροσύνης νόμος ἐλαύνει τὰς γυναῖκας, αἱ μυῖαι δὲ ἑκοῦσαι τοῖς ἱεροῖς ἀφίστανται· καὶ ἐν μὲν ταῖς ἱερουργίαις, καὶ παρὰ τὸν τῶν ἄθλων χρόνον τὸν νενομισμένον ἀπαλλάττονται· Λύτο δ' ἀγών, αἱ δὲ ἐπιδημοῦσιν, ὥσπερ οὖν καθόδου τυχοῦσαι ψηφίσματι φυγάδες, εἶτα ἐπιρρέουσιν ἐς τὴν Ἦλιν αἱ μυῖαι αὖθις, ὡς αἱ γυναῖκες.

Eæque a mulieribus inquilinis ne hilum differre videntur, nisi quod ipsæ mulieribus continentiores se exhibeant : istas enim abigit certaminis atque eo tempore pudicitiæ lex, muscæ vero sponte a sacris abstinent, et dum sacrificia peraguntur, ac certamina celebrantur, sponte discedunt. At soluto jam festo revertuntur, tanquam decreto aliquo exsules revocatæ : itaque cum mulieribus in Elidem et muscæ redeunt.

XVIII. — De orpho pisce.

Ὁ ὀρφὸς θαλάττιον ζῷόν ἐστι, καὶ εἰ ἕλοις καὶ ἀνατέμοις, οὐκ ἂν ἴδοις τεθνεῶτα παραχρῆμα αὐτόν, ἀλλὰ ἐπιλαμβάνει τῆς κινήσεως καὶ οὐκ ἐπ' ὀλίγον. Διὰ χειμῶνος δὲ ἐν τοῖς φωλεοῖς οἰκουρῶν χαίρει· διατριβαὶ δὲ ἄρα αἱ πρὸς τῇ γῇ μᾶλλον φίλαι αὐτῷ.

Orphum piscem marinum si, postquam ceperis, disseces, statim non moritur, sed motum non parum diu retinet. Hiberno tempore in speluncis latitare solet, et ad continentem libenter commoratur.

XIX. — De lupi pugna cum tauro.

Λύκος ὁμόσε ταύρῳ χωρεῖν καὶ ἰέναι οἱ κατὰ πρόσωπον ἥκιστός ἐστι, καὶ εἰκότως· δέδοικε γὰρ τὰ κέρατα καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐκνεύει. Καὶ ὡς ἐξ εὐθείας οἱ μαχούμενος ἀπειλεῖ, οὐ μὴν ὁρᾷ τοῦτο, ἀλλὰ ὥσ[περ οὖν] ἐπιθησόμενος ὑποφαίνει, εἶτα μέντοι προσπεσόντος, ὁ δὲ ἑαυτὸν ἐξελίξας ἐς τὰ νῶτα ἀνέθορεν, καὶ ἐγκρατῶς ἔχεται τοῦ θηρὸς ὁ θὴρ ὁ ἀντίπαλος, καὶ κατισχύει αὐτοῦ σοφίᾳ φυσικῇ τὸ ἐνδέον ἀνακούμενος ὁ λύκος.

Contra taurum lupus ire, et simul cum a fronte ideo adoriri non audet, quod et cornua extimescat, et eorum robur mucronatum declinare studeat. Quamobrem primum, quasi recta via contra taurum pugnaturus esset, præ se gerit minas, et tanquam eum invasurus illius oculis sese crebro inculcat; deinde cum taurus in ipsum irruit, se retorquens in dorsum insilit, et vero acerrime ad ejus perniciem incumbit, atque naturæ astutia suam infirmitatem compensans ipsum expugnat.

XX. — Asellus marinus cor in ventre gestans.

Ὄνος ὁ θαλάττιος ἐν τῇ γαστρὶ τὴν καρδίαν ἔλαχεν ἔχειν, ὡς οἱ δεινοὶ τὰ τοιαῦτα ὁμολογοῦσιν ἡμῖν καὶ διδάσκουσιν.

Asellum marinum cor in ventre habere his in rebus peritissimi tradunt.

XXI. — Pavonis decriptio.

Ὁ ταὼς οἶδεν ὀρνίθων ὡραιότατος ὤν, καὶ ἔνθα οἱ τὸ κάλλος κάθηται, καὶ τοῦτο οἶδε, καὶ ἐπ' αὐτῷ κομᾷ, καὶ σοβαρός ἐστι, καὶ θαρρεῖ τοῖς πτεροῖς, ἅπερ οὖν αὐτῷ καὶ κόσμον περιτίθησι, καὶ πρὸς τοὺς ἔξωθεν φόβον ἀποστέλλει· καὶ ἐν ὥρᾳ θερείῳ σκέπην οἴκοθεν, καὶ οὐκ ᾐτημένην οὐδὲ ὀθνείαν παρέχεται. Ἐὰν γοῦν θελήσῃ φοβῆσαί τινα, ἐγείρας τὰ οὐραῖα εἶτα διεσείσατο καὶ ἀπέστειλεν ἦχον, καὶ ἔδεισαν οἱ παρεστῶτες, ὡς ὁπλίτου τὸν ἐκ τῶν ὅπλων πεφοβημένοι δοῦπον. Ἀνατείνει δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπινεύει σοβαρώτατα, ὥσπερ οὖν ἐπισείων τριλοφίαν. Δεηθεὶς γε μὴν ψυχάσαι, τὰ πτερὰ ἐγείρει, καὶ εἰς τοὔμπροσθεν ἐπικλίνας συμφυᾶ σκιὰν ἀποδείκνυται τοῦ ἰδίου σώματος τὴν ἀκμὴν τὴν ἐκ τῆς ἀκτῖνος ἀποστέγων. Εἰ δὲ εἴη καὶ ἄνεμος κατόπιν, ἡσυχῇ διίστησι τὰ πτερά· καὶ τὸ πνεῦμα διαρρέον [καὶ] αὔρας οἱ μαλακὰς καὶ ἡδίστας ἐπιπνέον, ἀναψύχειν τὸν ὄρνιν δίδωσιν. Ἐπαινεθεὶς

Pavo non modo se non ignorat ex avibus formosissimum esse, verum etiam ubi formæ ipsius sita sit pulchritudo præclare tenet, atque ea elatus superbus est, et cerviculam jactat, et ex pennis, quæ ei non mediocre ornamentum afferunt, maximos spiritus sumit : his et spectatoribus metum injicit, et æstivo tempore nativum et non arcessitum habet tegmentum. Quodsi quem velit exterrere, caudæ pennas explicat, iisque, veluti armis suis miles quispiam, concrepat. Capite etiam elato superbe nutat, velut triplici crista ornatam quatiens galeam. Cum refrigeratio ei necessaria est, tum passis pennis, et in anteriorem partem reflexis, ex sese corpus suum opacans caloris vim frangit et propulsat. Si retro atque a tergo ventus flat, alas paulatim pandit; atque ventus interspirans auras et molles et suaves ei afflat, unde refrigeratur. Quodsi lauda-

δὲ αἰσθάνεται, καὶ ὥσπερ οὖν ἡ παῖς καλὸς ἢ γυνὴ ὡραία τὸ μάλιστα πλεονεκτοῦν τοῦ σώματος εἰς ὥραν ἐπιδείκνυσιν, οὕτω τοι καὶ ἐκεῖνος τὰ πτερὰ ἐν κόσμῳ καὶ κατὰ στοῖχον ὀρθοῖ, καὶ ἔοικεν ἀνθηρῷ λειμῶνι, ἢ γραφῇ πεποικιλμένῃ πολυχροίᾳ τῇ τῶν φαρμάκων, καὶ ἱδρὼς πρόκειται ζωγράφοις εἰκάσαι τῆς φύσεως τὸ ἴδιον. Καὶ ὅπως ἔχει τῆς εἰς τὴν ἐπίδειξιν ἀφθονίας παρίστησιν· ἐᾷ γὰρ ἐμπλησθῆναι τῆς θέας τοὺς παρεστῶτας, καὶ ἑαυτὸν περιάγει, δεικνὺς φιλοπόνως τὸ τῆς πτερώσεως πολύμορφον, ὑπὲρ τὴν τῶν Μήδων ἐσθῆτα καὶ τὰ Περσῶν ποικίλματα τὴν ἑαυτοῦ στολὴν ἀποδεικνύμενος ἐκεῖνός γε σοβαρώτατα. Λέγεται δὲ ἐκ βαρβάρων εἰς Ἕλληνας κομισθῆναι. Καὶ χρόνου πολλοῦ σπάνιος ὢν εἶτα ἐδείκνυτο τῶν ἀνθρώπων τοῖς φιλοκάλοις μισθοῦ, καὶ Ἀθήνησί γε ταῖς νουμηνίαις ἐδέχοντο καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἐπὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν, καὶ τὴν θέαν πρόσοδον εἶχον. Ἐτιμῶντο δὲ τὸν ἄρρενα καὶ τὸν θῆλυν δραχμῶν μυρίων, ὡς Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρὸς Ἐρασίστρατον λόγῳ φησί. Δεῖ δὲ καὶ διπλῆς οἰκίας τῇ τροφῇ αὐτῶν, καὶ φρουρῶν τε καὶ μελεδωνῶν. Ὁρτήσιος δὲ ὁ Ῥωμαῖος καταθύσας ἐπὶ δείπνῳ ταὼν πρῶτος ἐκρίθη. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μακεδὼν ἐν Ἰνδοῖς ἰδὼν τούσδε τοὺς ὄρνιθας ἐξεπλάγη, καὶ τοῦ κάλλους θαυμάσας ἠπείλησε τῷ καταθύσαντι ταὼν ἀπειλὰς βαρυτάτας.

tur, tanquam formosus puer, aut mulier pulchra, qua corporis parte excelluerit, illam ostentat; sic is ipse pennas ornate et ordine erigit, ut vel florido prato, vel pulcherrimæ picturæ colorum varietate distinctæ similis esse videatur, atque admodum difficile sit pictoribus proprietatem naturæ imitari. Et quanto sui ostentandi studio teneatur abunde demonstrat, dum spectatorem conspectu suo expleri facile patitur; et quaquaversus obvertitur, pennarum speciem multiformem studiose ostendens, et Medorum vestem, ornatusque Persarum variatos superantem suam stolam ambitiose ostentans. Ex barbaris ad Græcos exportatus esse dicitur. Primum autem longo temporis intervallo rarus, deinde studiosis elegantiæ et pulchritudinis pretio spectatus fuit Athenis, ubi singulis mensium calendis et viros et mulieres admittentes ad hujusmodi spectaculum ex eo quæstum fecerunt; atque ut in oratione contra Erasistratum Antiphon inquit, marem et feminam mille drachmis æstimarunt. Ut nutriantur, cella duplici opus est, et custodibus et curatoribus. Hortensius, homo Romanus, cibi gratia primus cum pavonem occidisset, accusatus est. Alexander Macedo ejusmodi aves apud Indos videns, earum admiratione commotus, in eos qui has occiderent, gravem pœnam constituit.

XXII. — Murium solertia.

Εἰς τοὺς ψυκτῆρας ὅταν οἱ μύες ἐμπέσωσιν, ἀνανεῦσαι καὶ ἀνελθεῖν οὐ δυνάμενοι, τὰς ἀλλήλων οὐρὰς ἐνδακόντες εἶτα ἐφέλκουσι τὸν δεύτερον ὁ πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος τὸν τρίτον. Οὕτω μὲν δὴ καὶ τούτους ἀλλήλοις συμμαχεῖν καὶ ἐπικουρεῖν ἡ σοφωτάτη φύσις ἐξεπαίδευσεν.

Cùm mures in aquatile vas delapsi adscendere non queunt, mutuas inter se caudas mordicus tenentes sese attrahunt, secundum quidem primus, tertium secundus. Sic enim eos mutuam opem sibi invicem ferre sapientissima natura docuit.

XXIII. — Crocodilorum dolus.

Ἐλλοχῶσιν οἱ κροκόδειλοι τοὺς ὑδρευομένους ἐκ τοῦ Νείλου τὸν τρόπον τοῦτον. Φρύγανα ἑαυτοῖς ἐπιβαλόντες καὶ δι' αὐτῶν ἐμβλέποντες εἶτα ὑπονέουσι τοῖς φρυγάνοις· οἱ δὲ ἀφικνοῦνται κεράμια ἢ κάλπεις ἢ πρόχους κομίζοντες· εἶτα ἀρυομένους αὐτοὺς ὑπεκδύντες τῶν φρυγάνων καὶ τῇ ὄχθῃ προσαναπηδήσαντες ἁρπαγῇ βιαιοτάτῃ συλλαβόντες ἔχουσι δεῖπνον. Κακίας δὴ καὶ πανουργίας κροκοδείλων συμφυοῦς εἴρηταί μοι τὰ νῦν ταῦτα.

Ad hanc rationem de Nilo aquam haurientibus crocodili insidias instruunt. Per virgulta, quibus sunt tecti, et intuentur, et subter ea ipsa natant; et sic operti aquatores, qui cum urnis aut aliis vasis advenerint, confestim ex virgultorum latebris erumpentes, et ad ripam prosilientes, aggrediuntur; eosque violento raptu interceptos devorant. De malitia atque innata astutia crocodilorum hæc quidem nunc a me dicta sunt.

XXIV. — Otis expavescens canem.

Λαγὼς δέδοικε κύνας καὶ μέντοι καὶ ἀλώπηξ, καί που σὺν ἐγείρουσιν ἐκ τῆς λόχμης αἱ αὐταὶ τῇ ὑλακῇ, καὶ λέοντα ἐπιστρέφουσι, καὶ ἔλαφον διώκουσιν· ὀρνίθων δὲ οὐδὲ εἰς ὥραν ποιεῖται κυνός, ἀλλ' αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς ἔνσπονδά ἐστιν. Μόνη δὲ ἡ ὠτὶς πέφρικε κύ-

Lepus et vulpes canum metu exhorrescunt, canes etiam latratu aprum e fruticetis excitant, et leonem in se convertunt; cervos item insequuntur : avis autem nulla canem timet, sed cum eo pacem colit. Unam otidem excipio, quæ propter corporis sui gravitatem et tarditatem,

νας· τὸ δὲ αἴτιον, βαρεῖαί τέ εἰσι καὶ σαρκῶν ὄγκον περιφέρουσιν. Οὔκουν αὐτὰς αἴρει τε καὶ ἐλαφρίζει τὰ πτερὰ ῥαδίως· καὶ διὰ τοῦτο ταπειναὶ πέτονται καὶ κάτω περὶ γῆν, βρίθοντος τοῦ ὄγκου αὐτάς· αἱροῦνται δὲ ὑπὸ τῶν κυνῶν πολλάκις. Ὅπερ ἑαυταῖς συνειδυῖαι, ὅταν ἀκούσωσιν ὑλακῆς, ἐς τοὺς θάμνους καὶ τὰ ἕλη καταθέουσι, προβαλλόμεναι ἑαυτῶν ταῦτα, καὶ ῥυόμεναι σφᾶς ἐκ τῶν παρόντων καὶ μάλα εὐπόρως.

canem perhorrescit. Eam enim ponderosa corporis mole constrictam alæ non facile allevant; idcircoque demisso atque humili volatu utitur, quia pondere deprimitur; ex quo fit, ut nonnunquam a canibus capiatur. Itaque, conscientia suæ humilitatis perculsa, simulac canes latrantes audiverit, in dumeta aut paludes excursione se impellit, quibus et protegatur, et pro re nata facillime servetur.

XXV. — De agnis.

Ὀψὲ τοὺς γειναμένους ἄνθρωπος γνωρίζειν ἄρχεται, διδασκόμενος καὶ οἱονεὶ καταναγκαζόμενος εἰς πατέρα ὁρᾶν καὶ μητέρα ἀσπάζεσθαι καὶ οἰκείοις προσμειδιᾶν· οἱ δὲ ἄρνες περὶ τὰς μητέρας πηδῶσιν ἀπὸ γενεᾶς, καὶ ἴσασι τό τε ὀθνεῖον καὶ τὸ οἰκεῖον, καὶ παρὰ τῶν νομέων μαθεῖν δέονται οὐδὲ ἕν.

Sero admodum suos parentes homo cognoscere incipit; cum tamen intueri in patrem, complecti matrem, arridere domesticis doceatur et quasi cogatur. Agni vero circum matres a partu statim saltu concursant, et domesticum ab alieno internoscunt; neque id a pastoribus discere ipsis opus est.

XXVI. — Simiæ in imitando solertia.

Μιμηλότατόν ἐστιν ὁ πίθηκος ζῷον, καὶ πᾶν ὅ τι ἂν ἐκδιδάξῃς τῶν διὰ τοῦ σώματος πραττομένων ὁ δὲ εἴσεται ἀκριβῶς, ἵνα μαθὼν ἐπιδείξηται αὐτό. Καὶ ὀρχεῖται γοῦν, ἐὰν μάθῃ, καὶ αὐλεῖ, ἐὰν ἐκδιδάξῃς. Ἐγὼ δὲ καὶ ἡνίας κατέχοντα εἶδον καὶ ἐπιβάλλοντα τὴν μάστιγα καὶ ἐλαύνοντα. Καὶ ἄλλο δ' ἄν τι μαθὼν καὶ ἄλλο οὐ διαψεύσαιτο τὸν διδάξαντα· οὕτως ἄρα ἡ φύσις ποικίλον τε καὶ εὐτράπελόν ἐστιν.

Simia actuosum animal et ad omnia imitanda habile, omne quod corpore agitur, si doceatur, præclare discit, et id ipsum actione repræsentat. Nam si saltare doceatur, saltationem assequitur; si ad tibiam canere, canit. Ego simiam vidi habenas moderantem et flagello simul utentem et jumenta agentem. Brevi, si quis ad alia quæpiam instituat, non fallit docentem; adeo varia natura est et multiplex, ut ad omnem actionem sese verset.

XXVII. — Peculiaria quædam de animalibus nonnullis.

Ἴδιαι δὲ καὶ διάφοροι τῶν ζῴων καὶ αἵδε αἱ φύσεις. Τοὺς ἐν τοῖς Βισάλταις λαγὼς διπλᾶ ἥπατα ἔχειν Θεόπομπος λέγει. Τὰς δ' ἐν Λέρῳ Μελεαγρίδας ὑπὸ μηδενὸς ἀδικεῖσθαι τῶν γαμψωνύχων ὀρνέων λέγει Ἴστρος. Τοὺς δὲ ἐν Νευροῖς βοῦς Ἀριστοτέλης φησὶν ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχειν τὰ κέρατα, Ἀγαθαρχίδης δὲ τὰς ἐν Αἰθιοπίᾳ ὗς κέρατα ἔχειν. Σώστρατος δὲ τοὺς ἐν τῇ Κυλλήνῃ κοσσύφους πάντας λέγει λευκούς. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος [τὰ] ἐν τῷ Πόντῳ πρόβατα πιαίνεσθαι ὑπὸ τοῦ πικροτάτου φησὶν ἀψινθίου· τὰς δὲ ἐν τῷ Μίμαντι γινομένας αἶγας ἓξ μηνῶν μὴ πίνειν, ὁρᾶν δὲ εἰς τὴν θάλατταν μόνον καὶ κεχηνέναι καὶ τὰς αὔρας τὰς ἐκεῖθεν δέχεσθαι ὁ αὐτὸς λέγει. Αἶγας δὲ Ἰλλυρίδας ὁπλὴν ἀκούω ἔχειν, ἀλλ' οὐ χηλήν. Θεόφραστος δὲ δαιμονιώτατα λέγει ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ γῇ τοὺς ἰχθῦς ἀνιόντας ἐκ τοῦ ποταμοῦ εἶτα μέντοι ἐν τῷ ξηρῷ τὰς νομὰς ποιεῖσθαι πολλάκις.

Hæ animalium naturæ peculiares quoque sunt ac diversæ. In Bisaltia duplex jecur lepores Theopompus ait habere. Meleagrides in Lero nullam avium rapacium lædere Ister prodit. Boves apud Neuros cornua in humeris habere Aristoteles auctor est. Sues in Æthiopia cornutas esse refert Agatharchides. Merulas in Cyllene omnes candidas esse narrat Sostratus. Oves in Ponto amarissimi absinthii pabulo pinguescere, et capras in Mimante natas sex mensibus potu abstinere; et ad mare solum hianti ore respicere, atque inde spirantes auras excipere, Alexander Myndius tradit. Capras Illyricas solipedes esse, non bisulcas, audio. Pisces in Babylonia, fluvio relicto, in aridis locis frequenter pasci ait Theophrastus, mira ille narrans.

XXVIII. — De porphyrionis erga gallum gallinaceum amore.

Ἴδιον δὲ ἄρα [ὁ] πορφυρίων πρὸς τῷ ζηλοτυπώτατος εἶναι καὶ ἐκεῖνο δήπου κέκτηται· φιλοίκειον αὐτὸν εἶναί φασιν καὶ τὴν συντροφίαν τῶν συννόμων ἀγαπᾶν. Ἐν οἰκίᾳ γοῦν τρέφεσθαι πορφυρίωνα καὶ ἀλεκ-

Porphyrio, præterquam quod zelotypus maxime est, ea sane etiam naturæ indole præditus est, ut eorum quibuscum usu conjunctus est, amantissimus esse dicatur. Eum ipsum et gallum in eodem versatos domicilio per-

τρυόνα ἥκουσα, καὶ σιτεῖσθαι μὲν τὰ αὐτά, βαδίζειν δὲ τὰς ἴσας βαδίσεις καὶ κοινῇ κονίεσθαι· οὐκοῦν ἐκ τούτων φιλίαν τινὰ θαυμαστὴν αὐτοῖς ἐγγενέσθαι. Καί ποτε ἑορτῆς ἐπιστάσης, ὁ δεσπότης ἀμφοῖν τὸν ἀλεκτρυόνα καταθύσας εἱστιάθη σὺν τοῖς οἰκείοις· ὁ δὲ πορφυρίων τὸν σύννομον οὐκ ἔχων καὶ τὴν ἐρημίαν μὴ φέρων, ἑαυτὸν ἀτροφίᾳ διέφθειρεν.

cepi, easdemque ambulationes et æqualia spatia conficere solitos, eisdemque vesci cibis, communiter pulverulentis uti volutationibus, mirificumque ex his rebus amorem inter se mutuo contraxisse. At enim cum utriusque dominus, festo quodam die cum sodalibus, ut epulare sacrificium faceret, gallum occidisset, porphyrio convictore privatus, solitudinem non ferens, sibi inedia mortem conscivit.

XXIX. — Anserum erga homines amor.

Ἐν Αἰγίῳ τῆς Ἀχαΐας ὡραίου παιδός, Ὠλενίου τὸ γένος, ὄνομα Ἀμφιλόχου, ἤρα χήν· Θεόφραστος λέγει τοῦτο. Σὺν τοῖς Ὠλενίων δὲ φυγάσιν ἐφρουρεῖτο ἐν Αἰγίῳ ὁ παῖς· οὐκοῦν ὁ χὴν αὐτῷ δῶρα ἔφερεν. Καὶ ἐν Χίῳ Γλαύκης τῆς κιθαρῳδοῦ ὡραιοτάτης οὔσης εἰ μὲν ἤρων ἄνθρωποι, τοῦτο μέγα οὐδέπω, ἠράσθησαν δὲ καὶ κριὸς καὶ χήν, ὡς ἀκούω, τῆς αὐτῆς.

In Ægio, Achaiæ urbe, præstantem forma puerum, genere Olenium, nomine Amphilochum, sicut Theophrastus refert, anser amavit. Nam cum in Ægiensi custodia is puer cum perfugis Oleniorum teneretur, ei anser dona afferebat. Porro nihil mirum in Chio Glaucen citharistriam homines, cum ea esset pulchritudine eximia, adamasse; siquidem ab ariete et ansere etiam eandem audio amatam fuissl.

Eorundem solertia.

Οἱ δὲ χῆνες διαμείβοντες τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος δεδοίκασι τοὺς αἰετούς, καὶ ἕκαστός γε αὐτῶν λίθον ἐνδακόντες, ἵνα μὴ κλάζωσιν, ὥσπερ οὖν ἐμβαλόντες σφίσι στόμιον, διαπέτονται σιωπῶντες, καὶ τοὺς αἰετοὺς τὰ πολλὰ ταύτῃ διαλανθάνουσι. Θερμότατος [δὲ] ὢν ἄρα καὶ διαπυρώτατος τὴν φύσιν ὁ χήν, φιλόλουτρός ἐστι, καὶ νήξεσι χαίρει καὶ τροφαῖς μάλιστα ταῖς ὑγροτάταις καὶ πόαις καὶ θριδακίναις καὶ τοῖς λοιποῖς, ὅσα αὐτοῖς ἔνδοθεν ψῦχος ἐργάζεται· εἰ δὲ καὶ ἐξαυαίνοιτο ὑπὸ [τοῦ] λιμοῦ, δάφνης φύλλον οὐκ ἂν φάγοι, οὐδ' ἂν πάσαιτο ῥοδοδάφνης, οὔτε ἑκὼν οὔτε ἄκων· οἶδε γὰρ ὅτι τεθνήξεται τούτων τινὸς ἐμφαγών. Ἄνθρωποι δὲ ὑπ' ἀσωτίας ἐπιβουλεύονται καὶ εἰς τροφὴν καὶ εἰς ποτόν. Μυρίοι γοῦν καὶ πίνοντές τι κακὸν κατέπιον, ὡς Ἀλέξανδρος, καὶ ἐσθίοντες, ὡς Κλαύδιος ὁ Ῥωμαῖος καὶ Βρεττανικὸς ὁ τούτου παῖς· καὶ κατακοιμηθέντες οὐκ ἐξανέστησαν χρήσει φαρμάκου, οἱ μὲν ἑκόντες τοῦτο σπάσαντες, οἱ δὲ ἐπιβουλευθέντες.

Anseres, Taurum montem transmittentes, aquilarum metu, singuli mordicus lapidem tenent, ut ne clangorem fundant; tanquam enim silentii frenos sibi injicientes montem transvolant, atque sic, suppressa omni clangoris significatione, persæpe aquilas fallunt. Quod autem natura calidissimi sunt, idcirco lavationum cupidissimi exsistunt; etenim natare gaudent: et quemadmodum cibariis summe humidis et herbis et lactucis, aliisque quibus interius refrigerentur, delectantur; sic nec lauri foliis, ne si quidem fame pereant, vescuntur; nec rhododaphnen sua sponte, nec adhibita vi, edunt: præclare enim intelligunt, si quid tale comederint, se vita privatum iri. Contra homines pro intemperantia sua alii in cibo, alii in potu, veneni insidiis patent. Nam innumeri partim venenata potione perierunt, ut Alexander, partim cibo, ut Claudius et Britannicus ejus filius, veneno vel sponte vel per insidias sumpto, cum semel ejus vi decubuissent, non surrexerunt.

XXX. — Vulpanser.

Ὁ δὲ χηναλώπηξ, πέπλεκταί οἱ τὸ ὄνομα καὶ εἰκότως ἐκ τῶν τοῦ ζῴου ἰδίων τε καὶ συμφυῶν. Ἔχει μὲν γὰρ τὸ εἶδος τὸ τοῦ χηνός, πανουργίαν δὲ δικαιότατα ἀντικρίνοιτο ἂν τῇ ἀλώπεκι· καὶ ἔστι μὲν χηνὸς βραχύτερος, ἀνδρειότερος δέ, καὶ χωρεῖν ὁμόσε δεινός. Ἀμύνεται γοῦν καὶ αἰετὸν καὶ αἴλουρον καὶ τὰ λοιπά, ὅσα αὐτοῦ ἀντίπαλά ἐστιν.

Recte vulpanseri nomen inditum est, quod ex peculiaribus et ingenitis naturæ suæ rebus trahit. Cum enim anseris speciem habet, tum probe cum vulpe callida improbitate comparari potest; atque etiamsi corpore quam anser inferior sit, animi tamen robore superior, et ad invadendum præstantior habetur. Tuetur igitur se et contra aquilam et felem, aliaque, quæ ei adversantur animalia.

XXXI. — De serpentibus quædam.

Ἴδια δὲ ὄφεως καὶ ἐκεῖνά ἐστι· τὴν καρδίαν κεκλήρωται ἐπὶ τῇ φάρυγγι, τὴν δὲ χολὴν ἐν τοῖς ἐντέροις, πρὸς δὲ τῇ οὐρᾷ τοὺς ὄρχεις ἔχει, τὰ δὲ ᾠὰ τίκτει μακρὰ καὶ μαλακά, τὸν δὲ ἰὸν ἐν τοῖς ὀδοῦσι φέρει.

Hæc etiam serpenti peculiaria sunt, cor juxta guttur, fel ad intestina, testiculos ad caudam habet; longa autem ova et mollia parit, et in dentibus venenum gerit.

XXXII. — De pavone nonnulla.

Ταῷ δὲ τῷ ὄρνιθι τῷ προειρημένῳ καὶ ἐκεῖνα συμφυᾶ καὶ ἴδια, ἅπερ ἐστὶ μαθεῖν ἄξια. Τρία ἔτη γενόμενος κυήσεως ἄρχεται καὶ ὠδῖνα ἀπολύει καὶ τῆς τῶν πτερῶν πολυχροίας τε καὶ ὥρας τότε ἄρχεται· ἐπῳάζει δὲ οὐ κατὰ τὸ ἑξῆς, ἀλλὰ παραλιπὼν δύο ἡμέρας· ἤδη δ' ἂν τέκοι καὶ ὑπηνέμια ὁ ταώς, ὡς καὶ ὄρνιθες ἕτεροι.

Id quoque pavonis, de quo supra diximus, proprium et notione dignum est, quod tres annos natus incipit ex sese parere, et varios colores fundere; ovis autem non continenter, sed duorum dierum intervallo incubat; idem interdum irrita et vana, quemadmodum ceteræ aves, ova parit.

XXXIII. — De anate.

Ἡ νῆττα ὅταν τέκῃ, τίκτει μέντοι ἐν ξηρῷ, πλησίον δὲ ἢ τῆς λίμνης ἢ τοῦ τενάγους ἢ ἄλλου τινὸς ὑδρηλοῦ χώρου καὶ ἐνδρόσου· τὸ δὲ νεόττιον φύσει τινὶ ἰδίᾳ καὶ ἀπορρήτῳ οἶδεν, ὅτι μήτε τῆς ἐν ἀέρι μετεώρου φορᾶς οἱ μέτεστι, μήτε μὴν τῆς ἐν τῇ χέρσῳ διατριβῆς· καὶ ἐκ τούτων ἐς τὸ ὕδωρ πηδᾷ καὶ ἐξ ὠδίνων ἐστὶ νηκτική, καὶ μαθεῖν οὐ δεῖται, ἀλλὰ καταδύεται καὶ ἀναδύεται πάνυ σοφῶς καὶ ὡς ἤδη χρόνου πεπαιδευμένη τοῦτο. Ἀετὸς δέ, ὃν καλοῦσι νηττοφόνον, ἐπιπηδᾷ τῇ νηχομένῃ, ὡς ἁρπασόμενος· ἡ δὲ καταδῦσα ἑαυτὴν ἠφάνισεν, εἶτα ὑπονηξαμένη ἀλλαχόθι ἐκκύπτει. Ὁ δὲ καὶ ἐκεῖ πάρεστι, καὶ αὖθις κατέδυ ἐκείνη, καὶ πάλιν ταὐτὸ καὶ πάλιν· καὶ δυοῖν θάτερον· ἢ γὰρ καταδῦσα ἀπεπνίγη, ἢ ὁ μὲν ἀπέστη ἐπ' ἄλλην ἄγραν, ἡ δὲ ἔχουσα τὸ ἀδεὲς ἐπινήχεται αὖθις.

Primum ut anas peperit (parit autem in terra extra aquam, prope aut stagnum, aut paludem, aliumve aquosum locum), statim ejus fœtus, recondita quadam natura et propria norunt se volatu in sublime ferri non posse, nec etiam in terra commorari; quocirca a partu statim natalites ad aquam assiliunt, neque tamen natare discere necesse habent, sed tanquam temporis longinquitate eruditæ sapienter et merguntur et emergunt. Nam cum aquila, quam anatariam appellant, in natantem anatem irruit, tanquam eam raptura, illa se intra aquam submersione abdit, atque infra aquam natando ex alio loco extra aquam eminet. Quodsi aquila illuc quoque incumbat et instet, ea iterum demergitur, atque tamdiu sursum deorsum commeat, dum aquila fuerit submersione suffocata, aut discesserit in aliam prædam; tum enim anas metu liberata, ad summam aquam elata rursus natat.

XXXIV. — De cycno cantui ante mortem vacante.

Πλέον ἔχει τῶν ἀνθρώπων ὁ κύκνος ἐν τοῖς μεγίστοις· οἶδέ τε γὰρ ὁπότε τοῦ βίου τὸ τέρμα ἀφικνεῖται αὐτῷ, καὶ μέντοι καὶ εὐθύμως φέρειν αὐτὸ προσιὸν ὑπὸ τῆς φύσεως λαβὼν ἔχει δῶρον τὸ κάλλιστον· πεπίστευκε γὰρ ὅτι μηδενὸς ἀλγεινοῦ μηδὲ λυπηροῦ μέτεστι θανάτῳ· ἄνθρωποι δὲ ὑπὲρ οὗ οὐχ ἴσασι δεδοίκασι, καὶ ἡγοῦνται μέγιστον εἶναι κακὸν αὐτό. Τοσοῦτον δὲ ἄρα τῷ κύκνῳ περίεστιν εὐθυμίας, ὡς καὶ ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τοῦ βίου τοῦ σφετέρου ᾄδειν καὶ ἀνακρούεσθαι οἷον ἐπικήδειόν τι ἑαυτῷ μέλος. Τοιοῦτόν τινα καὶ τὸν Βελλεροφόντην ἡρωϊκῶς καὶ μεγαλοψύχως εἰς θάνατον παρεσκευασμένον ὁ Εὐριπίδης ὑμνεῖ· πεποίηκε γοῦν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν λέγοντα αὐτόν·

Ἦσθ' εἰς θεοὺς μὲν εὐσεβής, ὅτ' ἦσθ', ἀεί·
Ξένοις τ' ἐπήρκεις, οὐδ' ἔκαμνες εἰς φίλους·

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Οὐκοῦν καὶ ὁ κύκνος μελῳδεῖ τινα ἐπικήδειον ἑαυτῷ μοῦσαν, ἐφόδια διδοὺς τῆς ἀποδημίας ἢ θεῶν ὕμνους ἢ ἔπαινον οἰκεῖόν τινα. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σωκράτης, ὅτι ᾄδει οὐ λυπούμενος, ἀλλὰ εὐθυμούμενος μᾶλλον. Μηδὲ γὰρ ἄγειν σχολήν ποτε ᾠδῇ καὶ μέλει τὸν κατὰ τῆς ψυχῆς ἔχοντά τι πρόσαντες καὶ ἀλγεινόν.

Hominibus cycnus longe præstat; novit enim quando mortem sit obiturus, et, ut eam appropinquantem placate ferat, pulcherrimum a natura donum consecutus est; in morte enim nullum acerbi doloris sensum inesse credit. Homines autem quod nesciunt, id et exhorrent, et summum malum existimant. At olori tanta animi est tranquillitas in extremo vitæ spiritu, ut sibi tanquam næniam canat. Talem etiam Bellerophontem heroico et excelso animo mortem subire paratum Euripides celebrat, apud quem hisce verbis ille se ipsum alloquitur:

Pius fuisti semper in deos, tuis
Non defuisti amicis unquam, non opem
Negasti externis,

et reliqua quæ sequuntur. Canit igitur cycnus funebre sibi carmen, quo sive suas ipse laudes, sive deorum hymnos decantat, itineris, quod ingressurus est, viaticum sibi offert. Quod autem præ lætitia potius quam tristitia canat, Socrates quoque attestatur. Dolorem enim et molestiam animo versans nunquam cantui vacat.

Aquila cycno infesta.

Ἔχει δὲ ἄρα ὁ κύκνος οὐ μόνον πρὸς τὸν θάνατον ἀνδρείως, ἤδη δὲ καὶ πρὸς μάχας· ἀδικῶν μὲν οὖν οὐχ ἄρχει, οἷα δήπου σώφρων καὶ πεπαιδευμένος ἀνήρ, τῷ δὲ ἄρχοντι καὶ ἐπιβουλεύοντι οὔτε ἀφίσταται οὔτε εἴκει. Οἱ μὲν οὖν ὄρνιθες οἱ λοιποί, εἰρηναῖα αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς καὶ ἔνσπονδά ἐστιν, ὁ δὲ ἀετὸς καὶ ἐπὶ τοῦτον ὥρμησε πολλάκις, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, καὶ οὐδεπώποτε ἐκράτησεν, ἡττήθη δὲ ἀεὶ μὴ μόνον σὺν τῇ ῥώμῃ τοῦ κύκνου μαχομένου, ἀλλὰ καὶ σὺν τῇ δίκῃ ἀμυνομένου.

Neque vero ad mortem modo, verum etiam ad pugnam cycnus fortis est; nec prior lacessit, tanquam sane moderatus et vir prudens, lacessenti vero et insidianti de animi robore nihil concedit. Ceteræ quidem aves cum eo pacem habent, et quasi fœdere devinciuntur, ab aquila vero sæpe hostiliter appetitur (ut Aristoteles refert), nunquam tamen vincitur, sed eam provocantem non solum animi robore, sed jure etiam optimo vincit.

XXXV. — Quomodo ardea vescatur ostreis.

Ὁ ἐρωδιὸς τὰ ὄστρεα ἐσθίειν δεινός ἐστι, καὶ μεμυκότα αὐτὰ καταπίνει, ὥσπερ οὖν οἱ πελεκᾶνες τὰς κόγχας· καὶ ἐν τῷ καλουμένῳ πρηγορεῶνι ὑποθερμαίνων ὁ ἐρωδιὸς φυλάττει τὰ ὄστρεα· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἀλέας διίσταται, καὶ ἐκεῖνος αἰσθανόμενος τὰ μὲν ὄστρακα ἀνεμεῖ, φυλάττει δὲ τὴν σάρκα, καὶ ἔχει τροφὴν ἀναλίσκων τῇ τῆς πέψεως δυνάμει τὸ εἴσω παρελθὸν ὁλόκληρον.

Ardea ostra maxime appetit, eaque, ut pelecani conchas, clausa devorat; et in gutturis sinu, quem ingluviem vocant, tamdiu condit, donec vi caloris dehiscant; quod cum jam factum senserit, testas evomit, pulpas retinet, iisque vi ventriculi percoctis alitur.

XXXVI. — De asteria ave conviciorum intelligente.

Ὄνομά ἐστιν ὄρνιθος ἀστερίας, καὶ τιθασεύεταί γε ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἀνθρώπου φωνῆς ἐπαΐει· εἰ δέ τις αὐτὸν ὀνειδίζων δοῦλον εἴποι, ὁ δὲ ὀργίζεται· καὶ εἴ τις ὄκνον καλέσειεν αὐτόν, ὁ δὲ βρενθύεται καὶ ἀγανακτεῖ, ὡς καὶ εἰς τὸ ἀγεννὲς σκωπτόμενος καὶ εἰς ἀργίαν εὐθυνόμενος.

Avis nomine asterias cicuratur in Ægypto, et eatenus humanam vocem intelligit, ut si quis ei convicium faciens appellaverit servam, irascatur; et si pigram vocaverit, succenseat atque indignetur, tanquam ignobilitate et segnitie sibi per irrisionem objecta.

XXXVII. — Singularia quædam de torpedine et dracone marino.

Εἰ κατέχοι τις ὀπὸν Κυρηναῖον, καὶ λάβοιτο τῆς νάρκης, ἐνταῦθα δήπου τὸ ἐξ αὐτῆς πάθος ἐκπέφευγεν. Δράκοντα δὲ θαλάττιον εἰ ἀνασπάσαι τῇ δεξιᾷ ἐθέλοις, ὁ δὲ οὐχ ἕψεται, ἀλλὰ μάχεται κατὰ κράτος· εἰ δὲ τῇ ἀριστερᾷ ἄγοις, εἴκει καὶ ἑάλωκεν.

Si quis liquorem Cyrenaicum teneat, et torpedinem apprehendat, nihil ab ea patietur. Draconem marinum si manu dextra attrahere coneris, non sequitur, sed violente renititur; sinistram vero si injicias, cedit et capitur.

XXXVIII. — Luscinia in cantu laudis studiosa.

Χάρμιδος ἀκούω τοῦ Μασσαλιώτου λέγοντος φιλόμουσον μὲν εἶναι τὴν ἀηδόνα, ἤδη δὲ καὶ φιλόδοξον· ἐν γοῦν ταῖς ἐρημίαις ὅταν ᾄδῃ πρὸς ἑαυτὴν ἁπλοῦν τὸ μέλος καὶ ἄνευ κατασκευῆς τὴν ὄρνιν ᾄδειν, ὅταν δὲ ἁλῷ, καὶ τῶν ἀκουόντων μὴ διαμαρτάνῃ, ποικίλα τε ἀναμέλπειν καὶ ταχερῶς ἑλίττειν τὸ μέλος. Καὶ Ὅμηρος δὲ τοῦτό μοι δοκεῖ ὑπαινίττεσθαι, λέγων·

Ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη, χλωρηῒς ἀηδών,
Καλὸν ἀείδῃσιν, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο,
Δένδρων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκινοῖσιν,
Ἥτε θαμὰ τρωπῶσα χέει πολυηχέα φωνήν·

ἤδη μέντοι τινὲς καὶ πολυδευκέα φωνὴν γράφουσιν, τὴν ποικίλως μεμιμημένην· ὡς τὴν ἀδευκέα, τὴν μηδ' ὅλως εἰς μίμησιν παρατραπεῖσαν.

Charmidem Massiliensem audio dicentem, non modo musicæ perstudiosam esse lusciniam, verum gloriæ etiam cupidam. Cum enim in deserta solitudine sibi tantum canit, tum simplicem cantum et minime elaboratum edit; cum autem captiva tenetur, et non caret auditoribus, cantum variat, cumque molliter inflectit. Quod et Homerus insinuasse mihi videtur his versibus:

Ut cum Pandarei proles, chloreis aëdon,
Principio veris meditatur carmina secum,
Vernantisque latens frondes sedet arboris inter,
Multiplici et varians suaves de gutture voces
Fundit.

In his πολυδευκέα scribunt nonnulli, et interpretantur *vocem varie imitantem*; ut ἀδευκέα contra, *quæ ad nullam prorsus imitationem sit composita*.

XXXIX. — De leonis vigilantia, fortitudine, aliaque de ejus natura.

Λέγει Δημόκριτος τῶν ζώων μόνον τὸν λέοντα ἐκπεπταμένοις τίκτεσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἤδη τρόπον τινὰ τεθυμωμένον καὶ ἐξ ὠδίνων δρασείοντά τι γεννικόν. Ἐφύλαξαν δὲ ἄλλοι καὶ καθεύδων ὅτι κινεῖ τὴν οὐράν, ἐνδεικνύμενος, ὡς τὸ εἰκός, ὅτι μὴ πάντη ἀτρεμεῖ, μηδὲ μὴν κυκλωσάμενος αὐτὸν καὶ περιελθὼν ὁ ὕπνος καθεῖλεν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ζώων τὰ λοιπά. Τοιοῦτόν τι φυλάξαντας Αἰγυπτίους ὑπὲρ αὐτοῦ κομπάζειν φασὶ λέγοντας, ὅτι κρείττων ὕπνου λέων ἐστίν, ἀγρυπνῶν αἰεί. Ταύτῃ τοι καὶ ἡλίῳ ἀποκρίνειν αὐτὸν αὐτοὺς πέπυσμαι, καὶ γάρ τοι καὶ τὸν ἥλιον θεῶν ὄντα φιλοπονώτατον ἢ ἄνω τῆς γῆς ὁρᾶσθαι ἢ τὴν κάτω πορείαν ἰέναι μὴ ἡσυχάζοντα· Ὅμηρόν τε μάρτυρα Αἰγύπτιοι ἐπάγονται λέγοντα Ἠέλιόν τ' ἀκάμαντα. Ἔστι δὲ πρὸς τῇ ῥώμῃ καὶ συνετὸς ὁ λέων· ταῖς γοῦν βουσὶν ἐπιβουλεύει νύκτωρ φοιτῶν ἐς τὰ αὔλια. Ὅμηρος δὲ ἄρα ᾔδει καὶ τοῦτο, λέγων

Βόες ὥς,
Ἄστε λέων ἐφόβησε μολὼν ἐν νυκτὸς ἀμολγῷ·

καὶ ἐκπλήττει μὲν ὑπὸ τῆς ἀλκῆς ἁπάσας, μίαν δὲ ἐξαρπάσας ἔδει· [ὁ αὐτὸς λέγει ποιητὴς ταῦτα]. Ὅταν δὲ εἰς κόρον ἐμπλησθῇ, βούλεται μὲν ταμιεύσασθαι καὶ ἐς αὖθις· αἰδὼς δὲ ἴσχει αὐτὸν φρουρεῖν παραμένοντα, ὡς τροφῆς χήτει λιμὸν δεδιότα. Οὐκοῦν περιχανὼν ἐμπνεῖ μὲν τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἄσθματος, καὶ τούτῳ τὴν φυλακὴν ἐπιτρέπει, ἀπαλλάττεταί γε μὴν αὐτός. Τὰ δὲ ἄλλα ζῶα ἥκοντα καὶ αἰσθανόμενα ὅτου λείψανόν ἐστι τὸ κείμενον, οὐ τολμᾷ προσάψασθαι, ἀλλὰ ἀπαλλάττεται, δεδιότα δοκεῖν συλᾶν καὶ περικόπτειν τι τοῦ σφετέρου βασιλέως. Τῷ δὲ ἄρα εἰ μὲν εὐθηρία γένοιτο ἑτέρου καὶ εὐαγρία, λήθην τοῦ πρώτου λαμβάνει καὶ ὡς ἕωλον ἀτιμάσας ἀπαλλάττεται· εἰ δὲ μή, ὡς ἐπ' οἰκεῖον θησαύρισμα παραγίνεται. Ὅταν δὲ ὑπερπλησθῇ, κενοῖ ἑαυτὸν ἡσυχίᾳ καὶ ἀσιτίᾳ, ἢ αὖ πάλιν πιθήκῳ περιτυχὼν καὶ τούτου φαγών, κενοῦται τὴν γαστέρα ταῖς ἐκείνου λαπάξας σαρξίν. Ἦν δὲ ἄρα δίκαιος ὁ λέων, καὶ οἷος

Ἄνδρ' ἐπαμύνασθαι, ὅτε τις πρότερον χαλεπήνῃ.

Τῷ γοῦν ἐπιόντι ἀνθίσταται, καὶ τὴν ἀλκαίαν ἐπισείων καὶ ἑλίττων κατὰ τῶν πλευρῶν εἶτα ἐγείρει ἑαυτὸν ὥσπερ οὖν ὑποθήγων μύωπι. Τόν γε μὴν βαλόντα μέν, οὐ τυχόντα δὲ τῇ ἴσῃ ἀμυνούμενος, φοβεῖ μέν, λυπεῖ δὲ οὐδὲ ἕν. Ἡμερωθείς γε μὴν ἐξέτι νεαροῦ πρᾳότατός ἐστι καὶ ἐντυχεῖν ἡδύς, καὶ ἔστι φιλόπαιστης, καὶ πᾶν ὅ τι οὖν ὑπομένει πρᾳόνως, τῷ τροφεῖ χαριζόμενος. Ἄννων γοῦν λέοντα εἶχε σκευαγωγόν· καὶ Βερενίκῃ λέων πρᾷος συνῆν, τῶν κομμωτῶν διαφέρων οὐδέν· ἐφαίδρυνε γοῦν τῇ γλώττῃ ἡσυχῇ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ τὰς ῥυτίδας ἐλέαινεν, καὶ ἦν ὁμοτράπεζος, πρᾴως τε καὶ εὐτάκτως ἐσθίων καὶ ἀνθρωπικῶς. [Καὶ] Ὀνόμαρχος δὲ ὁ Κατάνης τύραννος καὶ ὁ Κλεομένους υἱὸς συσσίτους εἶχον λέοντας.

De animalibus solum leonem nasci oculis apertis Democritus ait, tanquam statim a partu iracundum et strenuum aliquid meditantem. Alii observarunt eum, cum dormit, caudam movere, ut ostendat nimirum se non omnino dormire et somno undiquaque vinci ut cetera animalia. Quod ipsum Ægyptii se observasse gloriantur, dicentes, leonem a somno invictum esse, nempe qui semper vigilet. Idcirco hunc soli eos consecrare audio, quod sol laboriosissimus ad nullum temporis punctum intermittens superum meatum aut inferum ab instituto cursu nunquam conquiescit : cui rei Homerum testem afferunt, cum Solem inquit operum et laborum requietem nullam habere. Cum autem insidias bubus molitur, suo robore prudenter utitur; nam noctu proficiscens ad stabula (quod et Homerus novit :

Nocte sub alta
Ut fugiunt armenta boum tremefacta, fugavit
Omnes cum subito veniens leo),

fortitudine sua omnes quidem exterret, sed unum solum abreptum vorat. Ut vero exsaturatus est, in posterum quidem reliquias servare cupit; sed pudor certe eum prohibet in custodia reliquiarum permanere, tanquam ab inopia cibi famem metuentem. Itaque maxime hians gravi spiritu suo afflat, teterrimam adspirationem exhalans, sicque ejusmodi adspirationi tetræ custodia permissa discedit. Cetera autem animalia cum eo accedunt et sentiunt cujus illæ reliquiæ sint, non audent attingere, metuentia videri prædari, et deripere aliquid de rege suo voluisse. Quodsi ei feliciter ceciderit venatus, illum relicti primi cibi capit oblivio, huncque ut evanescentem et exoletum adspernatus relinquit; at si ex venatu nihil acciderit prædæ, ad primum tanquam penariam cellam regreditur. Cum supra quam ferre queat cibo se complevit, aut quiete et inedia se exhaurit; aut simiam nactus vorat, illiusque adesis carnibus ventrem mollitum extenuat. Jam porro justus est leo, et virum ipsum, prior qui se lacessiverit, ulciscendi modum tenet. Nam si quis invasurus accedat, illi se opponit caudam vibrans, et per latera contorquens se ipsum incitat, tanquam stimulis admotis exacuens. Et eum qui se appetiverit, sed ab ictu aberraverit, ut pariter ulciscatur, exterret quidem, at non lædit. A prima ætate cicur factus, cum mansuetissimus est, tum vero ejus occursatio facillima et jucunda, lusionibus delectatur, et quidvis, modo id suo altori gratum esse sentiat, libenter sustinet. Hanno Carthaginensis leonem, quo ad vectiones sarcinarum utebatur, habuit. Unaque cum Berenice mansuefactus leo vivebat, tanquam unus ex comptoribus, linguaque ejus faciem leniter abstergebat, ac complanans rugas demulcebat; cum eaque in mensa convivebat, humaniter et apte comedens. Onomarchus Catanæ tyrannus et Cleomenis filius et ipsi leones habuerunt convictores.

XL. — Panthera odoris suavitate prædam alliciens.

Εὐωδίας τινὸς θαυμαστῆς τὴν πάρδαλιν μετειληχέναι φασίν, ἡμῖν μὲν ἀπορρήτου, αὐτὴ δὲ οἶδε τὸ πλεονέκτημα τὸ οἰκεῖον· καὶ μέντοι καὶ τὰ ἄλλα ζῶα συνεπίσταται τοῦτο τῇ παρδάλει, καὶ ἁλίσκεται τὸν τρόπον τοῦτον. Ἡ πάρδαλις τροφῆς δεομένη ἑαυτὴν ὑποκρύπτει ἢ λόχμῃ πολλῇ ἢ φυλλάδι βαθείᾳ, καὶ ἐντυχεῖν ἐστιν ἀφανής, μόνον δὲ ἀναπνεῖ. Οὐκοῦν οἱ νεβροὶ καὶ [αἱ] δορκάδες καὶ οἱ αἶγες οἱ ἄγριοι καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων ὡς ὑπό τινος ἴυγγος τῆς εὐωδίας ἕλκεται, καὶ γίνεται πλησίον· ἡ δὲ ἐκπηδᾷ καὶ ἔχει τὸ θήραμα.

Admirabilem quandam et nobis occultam odoris suavitatem pantheram habere aiunt, ipsa autem prærogativam suam novit; et una cum panthera norunt etiam alia animalia, quæ capiuntur hoc modo : cum horum, quæ ad victum opus sunt, eget panthera, sese vel in loca fruticibus densis consita, vel foliis vestita, ita occultat, ut inventu difficilis, tantum respiret. Tum hinnuli, dorcades, capræ silvestres, atque alia ejusmodi animalia quadam suavis odoris illecebra attrahuntur, et proxime accedunt; illa autem de latebra exsilit et præda potitur.

XLI. — De ruminantium ventribus; de sepiarum et loliginum proboscide.

Πυνθάνομαι τῶν ζώων τὰ μηρυκίζοντα τρεῖς ἔχειν κοιλίας, καὶ ὀνόματα αὐτῶν ἀκούω κεκρύφαλον, ἐχῖνον, ἤνυστρον. Σηπίαι δὲ καὶ τευθίδες δύο νέμονται προβοσκίσιν· οὐ γάρ τοι χεῖρον οὕτως ὀνομάσαι καὶ ἐκ τῆς χρείας καὶ ἐκ τοῦ σχήματος ἐπαρθέντα. Καὶ ὅταν ᾖ χειμέρια καὶ κλύδων τεταραγμένος, αἱ δὲ τῶν πετρῶν λαμβάνονται ταῖς αὐταῖς προβολαῖς, καὶ ἔχονται ὡς ἀγκύραις πάνυ ἐγκρατῶς, καὶ ἄσειστοί τε καὶ ἄκλυστοι μένουσιν· εἶτα εἰ γένοιτο ὑπεύδια, ἀπολύουσί τε αὐτὰς καὶ ἐλευθεροῦσιν, καὶ νέουσι πάλιν, εἰδυῖαι μάθημα οὐκ εὐκαταφρόνητον, χειμῶνος φυγὴν καὶ ἐκ τῶν κινδύνων σωτηρίαν.

Animalium ruminantium tres ventres esse audio, quos nominant reticulum sive vittam, omasum vel proreticulum et abomasum, quod post reticulum est. Porro sepiæ et loligines binas, quibus pascuntur, proboscides (ut ita appellem, figura earum simul et usu adductus) prætendunt. His ipsis prominulis membris veluti anchoris, cum tempestas et fluctus mare agitant, petris firmissime adhærentes, adversus omnem concussionem ac fluctuationem tutæ exsistunt. Et rursus cum tranquillitas redierit, iis solutis libere natant, non inutili hac scientia, qua se contra hiemem et pericula muniunt, instructæ.

XLII. — De apum nominibus variisque mellis generibus.

Εἴ σοι βουλομένῳ μαθεῖν ἐστι μελιττῶν ὀνόματα, οὐκ ἂν βασκήναιμι εἰπεῖν ὅσα πέπυσμαι. Ἡγεμόνες καλοῦνταί τινες καὶ ἄλλαι σειρῆνες, καὶ ὑδροφόροι τινὲς καὶ ἕτεραι πλάστιδες. Νίκανδρος δὲ ὑδροφορεῖν τοὺς κηφῆνάς φησι. Περὶ δὲ τὴν τῶν Καππαδόκων γῆν ἄνευ κηρίων τὸ μέλι τὰς μελίττας ἐργάζεσθαί φασι, παχὺ δὲ εἶναι τοῦτο κατὰ τὸ ἔλαιον λόγος ἔχει. Ἐν Τραπεζοῦντι δὲ τῇ Ποντικῇ ἐκ τῆς πύξου γίνεσθαι μέλι πέπυσμαι, βαρὺ δὲ τὴν ὀσμὴν τοῦτο εἶναι· καὶ ποιεῖν μὲν τοὺς ὑγιαίνοντας ἔκφρονας, τοὺς δὲ ἐπιλήπτους εἰς ὑγίειαν ἐπανάγειν αὖθις. Ἐν Μηδίᾳ δὲ ἀποστάζειν τῶν δένδρων ἀκούω μέλι· ὡς ὁ Εὐριπίδης [ταῖς Βάκχαις] ἐν τῷ Κιθαιρῶνί φησιν ἐκ τῶν κλάδων γλυκείας σταγόνας ἀποῤῥεῖν. Γίνεσθαι δὲ καὶ ἐν Θρᾴκῃ μέλι ἐκ τῶν φυτῶν ἤκουσα. Ἐν δὲ Μυκόνῳ μέλισσα οὐ γίνεται, ἀλλὰ καὶ [ἔξωθεν] κομισθεῖσα ἀποθνήσκει.

Si cui apum nomenclaturas cognoscere libeat, candide impertiar, quæ audivi. Earum igitur quædam duces appellantur, quædam sirenes, aliæ aquatrices, aliæ figulæ. Nicander ait cephenas aquam afferre. In Cappadocia mel sine favis apes conficere ferunt, idque ut oleum perinde crassum esse. In Trapezunte Pontica ex buxo mel fieri accepi, hocque esse odoratu grave, et sanos dementes reddere, at comitiali morbo correptos ad sanitatem restituere. Itemque in Media mel ex arboribus stillare; quemadmodum ait Euripides Bacchis in Cithærone dulces ex ramis guttas manare. In Thracia quoque ex plantis mel fieri dicitur. In Mycono non gignitur apis, quin etiam importata moritur.

XLIII. — De monemero.

Περὶ τὸν Ὕπανιν ποταμὸν γίνεσθαι τὸ ζῶον τὸ μονήμερον οὕτω καλούμενον Ἀριστοτέλης φησίν, τικτόμενον μὲν ἅμα τῷ κνέφει, ἀποθνῆσκον δὲ ἐπὶ δυσμὰς ἡλίου τρεπομένου.

Aristoteles ait bestiolam apud Hypanim fluvium, unum diem viventem, sub lucem matutinam nasci, post autem ad solis occasum exstingui.

XLIV. — De sepiæ, osmyli et polypodis morsu.

Ἔχει δὲ δῆγμα ἡ σηπία ἰῶδες, καὶ τοὺς ὀδόντας ἰσχυρῶς ὑπολανθάνοντας. Ἦν δὲ ἄρα δηκτικὸν καὶ [ὁ] ὀσμύλος καὶ ὁ πολύπους· καὶ δάκοι μὲν ἂν οὗτος σηπίας βιαιότερον, τοῦ δὲ ἰοῦ μεθίησιν ἧττον.

Venenatus sepiæ morsus est, dentes autem ipsius vehementer latent. Morsu osmylus quoque et polypus lædunt: et hic quidem violentius quam sepia mordet, veneni vero minus emittit.

XLV. — De apris.

Τὸν σῦν τὸν ἄγριόν φασι μὴ πρότερον ἐπί τινα φέρεσθαι, πρὶν ἢ τοὺς χαυλιόδοντας ὑποθῆξαι· μαρτυρεῖ δὲ ἄρα καὶ Ὅμηρος τοῦτο λέγων

Θήξας λευκὸν ὀδόντα μετὰ γναμπτῇσι γένυσσιν.

Παχύνεσθαι δὲ τὸν σῦν ἀκούω μάλιστα μὴ λουόμενον, ἀλλὰ ἐν τῷ βορβόρῳ διατρίβοντά τε καὶ στρεφόμενον, καὶ πίνοντα ὕδωρ τεθολωμένον, καὶ ἡσυχίᾳ καὶ στέγῃ σκοτωδεστέρᾳ χαίροντα, καὶ τροφαῖς ὅσαι φυσωδέστεραί τέ εἰσι καὶ ὑποπλῆσαι δύνανται. Καὶ Ὅμηρος δὲ ἔοικε ὑποδηλοῦν ταῦτα· περὶ μὲν οὖν τοῦ καλινδεῖσθαι αὐτὸν καὶ φιληδεῖν τοῖς ῥυπαρωτέροις τέλμασι* λέγων σύες χαμαιευνάδες· ὅτι δὲ τῷ τεθολωμένῳ ὕδατι πιαίνονται, * φησί·

Μέλαν ὕδωρ
Πίνουσαι, τάθ' ὕεσσι τρέφει τεθαλυῖαν ἀλοιφήν·

ὅτι δὲ χαίρουσι τῷ σκότῳ διὰ τούτων ἐλέγχει

Πέτρῃ ὕπο γλαφυρῇ εὗδον βορέω ὑπ' ἰωγῇ.

Τὸ δὲ φυσῶδες αἰνίττεται τῆς τροφῆς, ὅταν λέγῃ βάλανον μενοεικέα ἐσθίειν αὐτάς. Εἰδὼς δὲ ἄρα Ὅμηρος, ὡς καὶ ἰσχναίνεται καὶ ἐπιτρίβει τὰ κρέα ὗς ὁρῶν τὸν θῆλυν, πεποίηκε τοὺς ἄῤῥενας ἰδίᾳ καθεύδοντας καὶ τὰς θηλείας ἰδίᾳ. Ἐν Σαλαμῖνι δὲ χλωροῦ σίτου καὶ ληίου κομῶντος ἐὰν σῦς ἐμπεσοῦσα ἀποκείρῃ, νόμος ἐστὶ Σαλαμινίων τοὺς ὀδόντας ἐκτρίβειν αὐτῆς· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ παρ' Ὁμήρῳ συὸς ληιβοτείρης, φασίν. Οἱ δὲ ἑτέρως νοοῦσι, καὶ λέγουσι χλωροῦ σίτου τὴν ὗν τὴν γευσαμένην ἀσθενεῖς ἔχειν τοὺς ὀδόντας.

Aprum, priusquam in aliquem invadit, exsertos dentes exacuere ferunt. Cui rei testimonio est Homerus, cum ait:

Album acuens dentem in maxillis curvis.

Atque etiam intelligo suillum pecus sese in luto volutans ac turbidam aquam bibens, delectari et pinguescere; item cibis, qui vehementer inflent et expleant, nec non quiete et suili tenebroso gaudere. Eaque videtur etiam Homerus insinuare: primo, quod in locis cœnosis volutari gaudeat, *Sues humicubas* cognominat. Deinde, aqua turbida pinguescere sues his perscripsit:

Nigram potat aquam, quæ porcos reddit obesos.

Tertio, quod tenebras ament, hoc versu demonstrat

Ad boream spectante cava sub rupe cubabant.

Quarto, quod alimentum flatuosum eis conveniat, *Glandibus eas dulcibus pasci* ait. Idem poeta non ignorans suem conspectu feminæ attenuari et imminui carnibus, separatim utrumque sexum cubare canit. In Salamine si sus segetem herbescentem fuerit depastus, ejus dentes lege Salaminensium exteruntur; atque hanc esse aiunt apud Homerum *Suem frugivoram*. Sunt qui aliter sentiant et suis viridem depastæ segetem dentes reddi infirmiores dicant.

XLVI. — De remediis quibusdam, quæ natura animalibus monstravit.

Ἔδωκε δὲ ἄρα ἡ φύσις ταῖς κυσὶ τραυμάτων ἀντίπαλον πόαν. Εἰ δὲ ἕλμινθες αὐτὰς λυποῖεν, τοῦ σίτου τὸ καλούμενον λήιον ἐσθίουσαι ἐκκρίνουσιν αὐτάς. Λέγονται δὲ καὶ ὅταν δέωνται τὴν γαστέρα ἑκατέραν κενῶσαι πόαν τινὰ ἐσθίειν, καὶ τὸ μέν τι τῆς τροφῆς τὸ ἐπιπολάζον ἀνεμεῖν, τὰ δὲ περιττὰ κάτωθεν ἐκκρίνεσθαι αὐταῖς φασιν. Ἐντεῦθεν καὶ τὸ συρμαΐζειν Αἰγύπτιοι λέγονται μαθεῖν. Πέρδικες δὲ καὶ πελαργοὶ τρωθέντες καὶ φάτται τὴν ὀρίγανον, ὡς λόγος, διατρώγουσιν εἶτα τοῖς τραύμασιν ἐντιθέντες ἀκοῦνται τὸ σῶμα καὶ μέντοι τῆς ἀνθρώπων ἰατρικῆς δέονται οὐδέν.

Canibus herbam natura ostendit, qua suis vulneribus medeantur. Iidem si lumbricis vexentur, segetem herbescentem depasti eos excernunt. Cum autem alterutrum ventrem exhaurire habent necesse, herbam dicuntur quandam comesse, cujus vi partim evomendo, partim dejicienda alvo, quicquid in eis redundat, ejiciunt. Unde Ægyptios etiam syrmaismum, quo ventrem expurgant, didicisse ferunt. Perdices quoque aiunt et ciconias, et palumbos, origanum herbam vulneribus, si quæ acceperint, mansam imponere et sanari, nec ullis humanis indigere remediis.

XLVII. — Historia de lacerto viridi excæcato, et arte quadam visum recuperante.

Οὐ δεήσομαι ἐνταῦθα μάρτυρος πρεσβυτέρου, ἃ δὲ αὐτὸς ἔγνων ἐρῶ. Σαῦρον τῶν χλωρῶν μὲν ὑπεράγαν, ἁδροτέρων δὲ τὴν ἕξιν συλλαβὼν ἀνήρ, καὶ κέντρῳ πεποιημένῳ χαλκοῦ πείρας, εἶτα τυφλώσας τὸν σαῦρον, καὶ χύτραν κεραμέαν τῶν νεωστὶ εἰργασμένων διατρήσας πάνυ λεπταῖς ὀπαῖς, ὡς μὴ εἴργειν μὲν τὸ πνεῦμα, οὐ μὴν ἐκείνῳ παρασχεῖν ἔκδυσιν, [καὶ] τὸ θηρίον ἐμβαλών, καὶ γῆν ἐπιχέας καὶ μάλα ἔνδροσον καὶ πόαν τινὰ ἧς οὐκ εἶπε τὸ ὄνομα καὶ δακτύλιον σιδήρου πεποιημένον καὶ ἔχοντα λίθον γαγάτην, ᾧπερ οὖν ἐνείργαστο γλύμμα σαῦρος, τὴν μὲν χύτραν ἐπηλύγασεν, ἐννέα ἐμπλάσας σημεῖα, ὧν ἀφῄρει σφραγῖδα ἐφ' ἡμέρας ἐννέα· καὶ τὴν ἐπὶ πάσαις τὴν ἐνάτην ἀφανίσας ἀνοίγει τὸ σκεῦος, καὶ ἔγωγε εἶδον τὸν σαῦρον ἐμβλέποντα, καὶ εὐωποτάτους τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς τέως πεπηρωμένους εἶχε. Καὶ τὸν μέν, ἔνθεν ᾑρέθη, ἐνταῦθα ἀπελύσαμεν, δακτύλιον δὲ ἐκεῖνον ὁ ἀνὴρ ὁ ταῦτα δράσας ὀφθαλμοῖς ἀγαθὸν ἔφασκεν εἶναι.

Non hic antiquorum testimonio mihi erit opus; quæ ipse vidi, explicabo. Cum vir quispiam lacertum ex illis, qui colore sunt admodum virides et ceteris majores, comprehendisset, atque æreo stylo excæcavisset, eundemque in fictilem ollam recentem eatenus exiguis foraminibus pertusam, ut neque spirare fera prohiberetur, neque tamen exitum haberet, injecisset, et simul terram roscidam, et herbam, cujus nomen non explicavit, imposuisset, simulque ferreum annulum, cui inesset gagates lapis, in quo lacertus scalptus erat; denique ollam novem signis impressam præligavit, et singulis quotidie deletis, ubi nono signo sublato ollam reclusisset, excæcatum adhuc lacertum vidi oculorum usu recuperato clarissime cernentem. Hunc igitur in pristinum ipsius locum dimisimus, annulum autem vir ille oculis salutarem esse prædicabat.

XLVIII. — De mutuo animalium quorundam et amore et odio.

Ἐμοὶ δὲ αἴσχιστον δοκεῖ, ὦ ἄνθρωποι, φιλίαν μὲν τοῖς ζώοις πρὸς ἄλληλα εἶναι, μὴ μόνοις τοῖς συννόμοις αὐτῶν, μηδὲ μὴν τοῖς ὁμογενέσιν, ἤδη δὲ καὶ τοῖς μηδὲν προσήκουσί σφισι κατὰ τὸ κοινὸν γένος. Ταῖς γοῦν αἰξὶν αἱ ὄϊς φίλιαι, περιστερᾷ δὲ πρὸς τρυγόνα φιλία, φίλα δὲ εἰς ἀλλήλους νοοῦσι φάτται τε καὶ πέρδικες, ἀλκυόνα δὲ καὶ κηρύλον ποθοῦντε ἀλλήλω πάλαι ἴσμεν, κορώνην τε ἐρωδιῷ φίλα νοεῖν καὶ λάρον τῷ καλουμένῳ κολοιῷ καὶ ἰκτίνῳ ἅρπην. Πολεμοῦσι δὲ αἰώνιον πόλεμον καὶ ἄσπονδον, ὡς εἰπεῖν, κορῶναί τε καὶ γλαῦκες· πολέμιοι δὲ ἄρα εἰσὶν ἰκτῖνός τε καὶ κόραξ, καὶ πυραλλὶς πρὸς τρυγόνα, καὶ βρένθος καὶ λάρος· πάλιν τε ὁ χλωρεὺς πρὸς τρυγόνα, καὶ αἰγυπιοὶ καὶ ἀετοί, καὶ κύκνοι καὶ δράκοντες, καὶ πρὸς βουβαλίδας καὶ ταύρους λέοντες· ἔχθιστον δὲ ἄρα ἐλέφας καὶ δράκων ἦν, καὶ πρὸς ἀσπίδα ὁ ἰχνεύμων, ὁ δὲ αἴγιθος τῷ ὄνῳ· ὁ μὲν γὰρ ὠγκήσατο, ῥήγνυται δὲ τῷ αἰγίθῳ τὰ ᾠά, καὶ οἱ νεοττοὶ ἐκπίπτουσιν ἀτελεῖς· ὁ δὲ τιμωρῶν τοῖς τέκνοις ἐπιπηδᾷ τῶν ὄνων τοῖς ἕλκεσιν, καὶ ἐσθίει αὐτά. Μισεῖ δὲ ἀλώπηξ κίρκον, καὶ ταῦρος κόρακα, καὶ ὁ ἄνθος τὸν ἵππον. Χρὴ δὲ εἰδέναι τὸν πεπαιδευμένον καὶ μηδὲν μάτην ἀκούοντα, ὅτι καὶ δελφὶς φαλαίνῃ διάφορος, λάβραξ γε μὴν κεστρεῦσι, μύραιναι δὲ γόγγροις, καὶ ἄλλα ἄλλοις.

Id summam mihi turpitudinem habere videtur, o homines, quod animalia amicitiam inter se colant, neque modo ea, quæ una pascuntur, et sunt ejusdem speciei, verum etiam quæ nihil sese genere attingunt. Cum capris enim oves amicitia conjunctæ sunt, cum turture amicitia columbæ intercedit, palumbes item et perdices bene inter se sentiunt, alcedo et carulus, ut dudum novimus, mutuo inter se amore tenentur, cornix et ardeola mutuam inter se amicitiam colunt, gravia cum monedula amoris conjunctionem habet, et cum harpa milvus. Contra cornices et noctuæ perpetuo et inexpiabili bello, ut ita dicam, dissident; hostes sunt milvus et corvus, itemque pyralis et turtur, brenthus et larus; ac rursus chloreus cum turture dissidet; vultures et aquilæ, cycni et dracones hostes inter se sunt; leones tauros et bubalidas infestant; elephas et draco inter se infensissimi sunt, aspidi inimicus ichneumon, ac ægithus asino; nam ob hujus rudentis vocem ægithi ova franguntur, et pulli abortivi excidunt; quamobrem avis hæc suam ulciscens sobolem, asinorum ulcera invadit et arrodit. Vulpes circum odit, taurus corvum, et equum anthus. Hoc etiam non prætcribit homo studiosus rerum naturæ, delphinum adversari balænæ, lupum mugilibus, murænas congris, et alia denique aliis.

XLIX. — De animalibus a cadaveribus abhorrentibus; elephantorum pietas.

Αἱ ἄρκτοι τῶν θηρατῶν τοὺς εἰς στόμα πεσόντας καὶ τὸ πνεῦμα εἰς ἑαυτοὺς ὤσαντας ὀσφρησάμεναι, ὡς νεκροὺς παραλιμπάνουσι· καὶ δοκεῖ τοῦτο τὸ ζῷον νεκρὸν βδελύττεσθαι. Μισοῦσι δὲ καὶ οἱ μύες τοὺς ἐν

Ursi posteaquam venatores, qui non humi modo se sternunt, sed et os ad terram adjiciunt, et spiritum continent, odorati fuerint, tanquam mortuos relinquunt; ejusmodi enim animalium genus existimatur mortuos ab-

ταῖς ἑαυτῶν διαίταις καὶ καταδρομαῖς ἀποθανόντας, καὶ μέντοι [καὶ] χελιδὼν ἐκβάλλει χελιδόνα νεκράν [καὶ μέλιτται]· μύρμηκες δέ, καὶ ἐκείνοις ἐκφορᾶς νεκρῶν μέλειν καὶ καθαίρειν τοὺς σφετέρους χηραμοὺς ἡ σοφωτάτη φύσις ἔδωκεν, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἴδιον τῶν ἀλόγων, τὰ ὁμογενῆ τε καὶ ὁμοφυᾶ τεθνεῶτα τῶν ὀφθαλμῶν ἀποφέρειν θᾶττον. Λέγουσι δὲ Αἰθιόπων λόγοι αἱμυλίας τε καὶ κόμπου Ἑλληνικοῦ ἄγευστοι, ὅτι ἄρα ἐλέφαντα θεασάμενος ἐλέφας νεκρόν, οὐκ ἂν παρέλθοι μὴ τῇ προβοσκίδι γῆν ἀρυσάμενος καὶ ἐπιβαλών, ὡς ὁσίαν τινὰ ἀπόῤῥητον ὑπὲρ τῆς φύσεως τῆς κοινῆς ἐκτελῶν, καὶ φεύγων ἄγος· εἶναι γὰρ τὸ μὴ δρᾶσαι τοῦτο ἐναγές. Ἀπόχρη δέ οἱ καὶ κλάδον ἐπιβαλεῖν, καὶ ἄπεισιν, τὸ κοινὸν ἁπάντων τέλος μὴ ἀτιμάσας. Ἀφῖκται δὲ λόγος εἰς ἡμᾶς καὶ ἐκεῖνος, ὅταν ἐλέφαντες ἀποθνήσκωσιν ἐκ τραυμάτων, ἢ βληθέντες ἐν πολέμῳ ἢ ἐν θήρᾳ παθόντες τοῦτο, τῆς πόας τῆς παρατυχούσης ἢ τῆς κόνεως τῆς ἐν ποσὶν ἀνελόμενοι, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπουσιν καὶ βάλλουσί τι τῶν προειρημένων, καὶ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ κινύρονταί τε καὶ ποτνιῶνται, ὥσπερ οὖν τοὺς θεοὺς μαρτυρόμενοι ἐφ' οἷς ἐκδίκως τε καὶ ἐκνόμως ὑπομένουσιν.

horrere. Mures etiam oderunt eos, qui in suis sedibus et cavernis moriuntur; itemque hirundines, et apes suas gregales exstinctas ejiciunt; formicis etiam natura tributum est, ut sui generis defunctas ex cavernis efferant, quo mundius habitent. Nam hoc brutis quoque insevit natura, ut gentiles et cognatas animantes exstinctas mox e conspectu amoveant. Æthiopum vero sermonibus, lepore et fastu Græcanico carentibus, pervagatum est, elephantum, cum alterum conspexerit mortuum, non præterire, quin humum proboscide haustam veluti sancta et mystica quadam cæremonia injiciat, propter communem naturam mortuo parentans, ne piaculum committat; nam hoc quidem ipsum non facere, exsecrabile ducit. Sufficit autem ei et ramum injicere, quo facto abit, communem omnium finem non adspernatus. Tum etiam ad nos is sermo permanavit, elephantos cum ex vulnere, sive id in bello, sive in venatione acceperint, vicini sunt ad moriendum, aut obviam herbam, aut proximum pedibus pulverem allevantes, in cælum suspicere, eumque pulverem herbamve jacere, et simul voce sua lamentari, et miserabiliter supplicare, tanquam deos ob ea, quæ injuste et indigne sustineut, obtestantes.

L. — De animalium confidentia et pavore.

Ἴδια δὲ ἄρα τῶν ζῴων καὶ ταῦτα δήπου καταγνῶναι πάρεστι. Τοὺς γοῦν ὄρνις τοὺς ἠθάδας καὶ τοὺς ἐν ποσὶ τρεφομένους τε καὶ ἐξεταζομένους ὁρῶμεν ἵππους καὶ ὄνους καὶ βοῦς καὶ καμήλους θαῤῥοῦντας· εἰ δὲ καὶ ἐλέφαντί που πράῳ καὶ ἡμέρῳ συντρέφοιντο, οἱ δὲ οὐκ ὀῤῥωδοῦσιν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν ἐκείνων ἔρχονται· ἤδη δὲ ἀλεκτρυόνες καὶ ἐπὶ τὰ νῶτα αὐτῶν ἀναπέτονται, τοσοῦτον αὐτοῖς τοῦ θάρσους περίεστι καὶ τοῦ ἀδεοῦς· πτοίαν δὲ αὐτοῖς ἐντίθησι καὶ δέος ἰσχυρὸν γαλῆ παραδραμοῦσα. Καὶ μυκήσεων μὲν καὶ ὀγκήσεων οὐ ποιοῦνται ὥραν, κρίξασαν δὲ ἄρα μόνον πεφρίκασι τὴν προειρημένην· χηνῶν δὲ καὶ κύκνων καὶ στρουθῶν τῶν μεγάλων ἤ τι ἢ οὐδὲν φροντίζουσιν, ἱέρακα δὲ βραχύτατον ὄντα ὀῤῥωδοῦσιν. Ὁ δὲ ἀλεκτρυὼν ᾄσας φοβεῖ μὲν λέοντα, ἀναιρεῖ δὲ βασιλίσκον· οὐ μὴν φέρει οὔτε αἰλούρους, οὔτε ἰκτίνους. Αἱ δὲ περιστεραὶ αἰετῶν μὲν κλαγγὴν καὶ γυπῶν θαῤῥοῦσι, κίρκων δὲ καὶ ἁλιαιέτων οὐκέτι.

Has etiam animalium proprietates cognoscere datur. Aves cicures et domesticas audacter contemnere equos, asinos, boves, et camelos; ac si cum mansuefactis elephantis aluntur, non modo eos non timere, verum per eos ipsos incedere videmus; gallinaceos etiam in dorsa eorum involare tanta ipsis audacia est atque fiducia: metum autem et timorem ingentem his injicit mustela præteriens, et qui vocem vel mugientium vel rudentium præclare contemnunt, hujus clamorem vehementer horrent; anseres item et canes et struthiocamelos nihil fere faciunt, contrà accipitrem multo minorem formidant. Gallorum cantus leones exterret, basiliscos exanimat; eundem præterea neque felis, neque milvus sustinet. Clangorem quidem aut aquilarum aut vulturum facile columbæ spernunt, non item circi et marinæ aquilæ.

Ἡ δὲ ποίμνη καὶ ὁ ἔριφος καὶ πώλιον πᾶν ἐπὶ τὰς μητρῴας θηλὰς ἔρχεται γεννηθέντα παραχρῆμα, καὶ μέντοι καὶ τῶν οὐθάτων σπῶντα ἐμπίπλαται· πολυπραγμονεῖ δὲ τὸ τεκὸν οὐδὲ ἕν, ἀλλὰ ἕστηκεν. Ὕπτια δὲ παραβάλλει τὰς θηλὰς τοῖς βρέφεσι τὰ σχιζόποδα πάντα, λύκοι καὶ κύνες καὶ λέαιναι καὶ παρδάλεις.

Ceterum agnus et hædus et quivis pullus, mox ut in lucem editus est, ad maternas mammas illico se applicat, et sugendis uberibus impletur; id quod mater facile et tranquilla patitur, et manet. Fidipeda omnia, ut lupæ, canes, leænæ, pantheræ, catulis suis papillas supino situ præbent.

LI. — Diversæ animalium voces.

Πολυφωνότατα δὲ τὰ ζῷα καὶ πολύφθογγα, ὡς ἂν εἴποις, ἡ φύσις ἀπέφηνεν, ὥσπερ οὖν καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ γοῦν Σκύθης ἄλλως φθέγγεται καὶ ὁ Ἰνδὸς ἄλλως, καὶ ὁ Αἰθίοψ ἔχει φωνὴν συμφυῆ καὶ οἱ Σάκαι, φωνὴ δὲ Ἑλλὰς ἄλλη, καὶ Ῥωμαία ἄλλη· οὕτω τοι καὶ τὰ ζῷα, ἄλλο ἄλλως προΐεται τὸν συγγενῆ τῆς γλώττης ἦχόν τε καὶ ψόφον. Τὸ μὲν γὰρ βρυχᾶται, μυκᾶται δὲ ἄλλο, καὶ χρεμέτισμα ἄλλου καὶ ὄγκησις ἄλλου βληχηθμός τε καὶ μηκασμός, καί τισι μὲν ὠρυγμός, τισὶ δὲ ὑλαγμὸς φίλον, καὶ ἄλλῳ ἀρράζειν· κλαγγαί τε καὶ ῥοῖζοι, καὶ κριγμοί, καὶ ᾠδαί, καὶ μελῳδίαι, καὶ τραυλισμοί, καὶ μυρία ἕτερα δῶρα τῆς φύσεως ἴδια τῶν ζώων ἄλλα ἄλλων.

Quemadmodum homines variis linguis loquuntur, sic animalibus rationis expertibus natura comparavit, ut diversum quiddam et varium sonent. Ut igitur ex hominibus aliter Scytha, aliter Indus loquitur, aliter Græcus, Romanus, Æthiops, Saca; ita etiam animalia, alia aliter, cognatum sibi linguæ sonum et strepitum fundunt; alia enim rugiunt, alia mugiunt, alia hinniunt, quædam rudunt, quædam balant vel mutiunt, vel ululant, aut latrant mussitantve, alia clangunt aut strident, alia suaviter cantant, sunt quæ balbutiant; et sexcenta naturæ dona, alia aliis animantibus propria, exsistunt.

LII. — De aspidibus aliisque feris ad Nilum degentibus.

Ἀνὰ τὴν χώραν τὴν Αἰγυπτίαν ἀσπίδες φωλεύουσι τοῦ Νείλου πλησίον ἐπὶ τῆς ὄχθης ἑκατέρας. Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον φιλοχωροῦσι καὶ ἀγαπῶσιν*, ὡς τὰς οἰκίας τὰς σφετέρας οἱ ἄνθρωποι· μέλλοντος δὲ τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν ὥραν τὴν θέρειον ἀναπλεῖν, ἀναχθεῖσαι καὶ ὠθούμεναι ὑπὸ τοῦ πλήθους [τοῦ] ὕδατος καὶ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, πρὸ τριάκοντά που ἡμερῶν αἱ προειρημέναι ἀσπίδες μετοικίζονται εἰς τὰ ἀπωτέρω τοῦ Νείλου χωρία, καὶ τοὺς ὄχθους τοὺς ὑπερέχοντας εἰσέρπουσι, καὶ μέντοι καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν ἔκγονα ἐπάγονται· δῶρον τοῦτο ἴδιον λαχοῦσαι παρὰ τῆς φύσεως εἰδέναι ποταμοῦ τοσούτου καὶ οὕτως ἐργατικοῦ τὴν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐπιδημίαν, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ κατάληψίν τε καὶ λύμην φυλάττεσθαι. Καὶ αἱ χελῶναι δὲ καὶ οἱ καρκίνοι καὶ οἱ κροκόδειλοι τὰ ᾠὰ κατὰ τὴν ὥραν τὴν αὐτὴν μετακομίζουσιν εἰς τὰ ἄβατα τῷ ποταμῷ καὶ ἀνέφικτα· καὶ ἐντεῦθεν ἤδη λογίζονται οἱ ἐντυγχάνοντες τοῖς τῶν προειρημένων ᾠοῖς, ὁ Νεῖλος ἀνελθὼν ἐς πόσον ἐπαρδεύσει σφίσι τὴν γῆν.

In utraque Nili ripa aspides latibulis se tegunt. Et tanquam ædes suas homines, sic hoc flumen omni alio tempore jucunde et suaviter accolunt; cum autem in agros Nilus per æstatem redundaturus est, tum triginta circiter ante diebus, aquarum copia et etesiis ventis impulsæ promotæque longius a fluvio in loca eminentiora una cum fœtibus suis demigrant : quod quidem munus a natura acceperunt, tanti ut fluminis tamque operosi quotannis accessionem non modo non ignorent, sed ab ejus etiam damno cavere sciant. Testudines etiam et cancri et crocodili in loca Nilo inaccessa id temporis ova transferunt; unde ii, qui ova eorum offendunt, quantum et quatenus Nili, rura irrigaturi, incrementum sit futurum, facile colligunt.

LIII. — De hippopotami pascendi ratione.

Οἱ ἵπποι οἱ ποτάμιοι τοῦ Νείλου μέν εἰσι τρόφιμοι, ὅταν δὲ τὰ λήια ἐνακμάζῃ καὶ ὦσιν οἱ στάχυες ξανθοί, οὐκ ἄρχονται παραχρῆμα αὐτῶν κείρειν καὶ ἐσθίειν, ἀλλὰ παραμείβοντες ἔξωθεν τὸ λήιον στοχάζονται, πόσον αὐτοὺς ἐμπλήσειε μέτρον, εἶτα λογισάμενοι τὸ ἀποχρῆσόν σφισιν ἐμπίπτουσι, καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπὶ πόδα ἐμπιπλάμενοι, τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ κατὰ νώτου λαβόντες. Πεφιλοσόφηται δὲ ἄρα τοῦτο αὐτοῖς, ἵνα εἴ τινες τῶν γεωργῶν ἐπίοιεν ἀμυνούμενοι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ ῥᾴστου εἰς τὸ ὕδωρ καταδραμεῖν ἔχοιεν, τοὺς πολεμίους ἀντιπροσώπους, ἀλλὰ οὐκ ὄπισθεν οἱ ἵπποι οὗτοι δοκεύοντες.

Fluviatiles equi, Nili alumni, segetum ut maturitas venit, et flavent spicæ, non eas continuo depasci ingrediuntur, sed extrinsecus prætergressis conjecturis assequuntur, quantum ad se explendos satis sit; post talem considerationem pascere in agrum ingrediuntur, et inter pascendum retro versus Nilum cedunt. Hoc enim ipsum eo pacto machinantur, ut agricolas, quos ante se, non a tergo adituros exspectant, longius videre, et in Nilum facilius se recipere possint

LIV. — De pantheræ in simias dolo.

Ἐν τῇ Μαυρουσίᾳ γῇ αἱ παρδάλεις τοῖς πιθήκοις οὐ κατὰ τὸ καρτερὸν οὐδὲ ὅπως ἂν ἔχωσιν ἀλκῆς τε καὶ ῥώμης [οὕτως] ἐπιτίθενται· τὸ δὲ αἴτιον, οὐ χωροῦσιν ὁμόσε, ἀλλὰ ἀποδιδράσκουσιν αὐτὰς καὶ ἐπὶ τὰ δένδρα ἀναθέουσι καὶ ἐκεῖ κάθηνται, τὴν ἐξ ἐκείνων ἐπιβουλὴν φυλαττόμενοι. Ἦν δὲ ἄρα ἡ πάρδαλις καὶ τοῦ πιθήκου δολερώτερον. Οἵας γοῦν ἐπ' αὐτοῖς παλαμᾶταί τε καὶ ῥάπτει τὰς πάγας. Ὅπου πλῆθος πιθήκων κάθηνται, ἐνταῦθα ἐλθοῦσα ἑαυτὴν ὑπέρριψε τῷ δένδρῳ, καὶ κεῖται κατὰ τοῦ δαπέδου ὑπτία, καὶ τὴν μὲν γαστέρα διώγκωσε, παρῆκε δὲ τὰ σκέλη, τὼ δὲ ὀφθαλμὼ κατέμυσε, πιέζει γε μὴν καὶ συνέχει τὸ ἆσθμα καὶ κεῖται νεκρὰ δή. Οἱ δὲ ἄνωθεν τὴν ἐχθίστην ἰδόντες τεθνάναι νομίζουσιν αὐτήν, καὶ ὃ μάλιστα βούλονται, τοῦτο καὶ οἴονται· οὐ μὴν θαῤῥοῦσιν ἤδη, ἀλλὰ πεῖραν καθιᾶσι, καὶ ἔστιν ἡ πεῖρα, ἕνα ἑαυτῶν τὸν δοκοῦντα ἀδεέστατον καταπέμπουσι, βασανίσοντα καὶ κατασκεψόμενον τὸ τῆς παρδάλεως πάθος. Ὁ δὲ κάτεισιν οὐ παντελῶς ἀδεής, ἀλλὰ ὀλίγον καταδραμὼν εἶτα ὑπέστρεψεν, τοῦ φόβου ἀναστείλαντος αὐτόν· καὶ κατῆλθε πάλιν, καὶ πλησίον γενόμενος ἀνεχώρησεν· καὶ ὑπέστρεψεν αὖθις, καὶ τὼ ὀφθαλμὼ κατεσκέψατο, καὶ τὸ πνεῦμά τε καὶ ἆσθμα εἰ μεθίησιν ἐξήτασεν. Ἡ δὲ ἀτρεμοῦσα καὶ μάλα ἐγκρατῶς ἐντίθησίν οἱ τὸ κατὰ μικρὰ ἀδεές. Προσελθόντος δὲ καὶ παραμένοντος ἀπαθοῦς, καὶ οἱ μετέωροι πίθηκοι θαρροῦσιν ἤδη, καὶ καταδραμόντες ἔκ τε ἐκείνου τοῦ δένδρου, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα πλησίον παραπέφυκεν, ἀθρόοι γενόμενοι περιέρχονταί τε καὶ περιχορεύουσιν αὐτήν· εἶτα ἐμπηδήσαντες αὐτῇ καὶ ἐπιβάντες κατεκυβίστησαν καὶ κατωρχήσαντο κέρτομόν τινα καὶ πιθήκοις πρέπουσαν ὀρχηστικήν, καὶ ποικίλως ἐνυβρίσαντες, ἣν ἔχουσιν ὡς ἐπὶ νεκρᾷ χαρὰν καὶ ἡδονὴν ἐμαρτύραντο. Ἡ δὲ ὑπέμεινε πάντα, εἶτα ὅταν ἐννοήσῃ κεκμηκέναι ὑπό τε τῆς χορείας αὐτοὺς καὶ τῆς ὕβρεως, ἀδοκήτως ἀναπηδήσασα καὶ εἰσθοροῦσα τοὺς μὲν τοῖς ὄνυξι διέξηνεν, τοὺς δὲ τοῖς ὀδοῦσι διεσπάσατο, καὶ τὴν ἐκ τῶν πολεμίων πανθοινίαν τε καὶ πανδαισίαν ἀφθονώτατα ἔχει. Τλημόνως δὲ ἔχειν καὶ καρτερῶς καὶ γεννικῶς ἡ φύσις κελεύει τὴν πάρδαλιν, ὑπὲρ τοῦ τῶν πολεμίων ἐνυβρισάντων περιγίνεσθαι καρτερικώτατα ἐναθλοῦσαν, καὶ μὴ δεομένην εἰπεῖν Τέτλαθι δὴ κραδίη. Ὅ γε μὴν τοῦ Λαέρτου ἑαυτὸν ἐξεκάλυψεν ὀλίγου πρὸ τοῦ καιροῦ, τὴν ἐκ τῶν παιδισκῶν ὕβριν μὴ φέρων.

In Mauritania pardalis cum robore et viribus præstet, non tamen iis simias aggreditur; causa est, quoniam simiæ non se opponunt ei, sed in fugam se conferentes in arbores altas adscendunt, et illius impetum declinantes illic consident. Verumtamen pardalis ad hanc rationem simia dolosior insidias molitur, et dolos nectit. Ubi enim simiarum multitudo manet, eo profecta ad terram se sub arbore abjicit, et in solo supina jacet, ac ventre inflato, cruribus resolutis, oculis clausis, et spiritu compresso, sese ab anhelando continet, denique mortua videtur. Illæ vero hostem ex alto despicientes mortuam suspicantur, et facillime credunt id quod vehementer optant; nondum tamen descendere audent, at experimenti causa unam ex ipsis, quam audacissimam putant, ad examinandum pardalis affectum præmittunt. Hæc quidem non omnino sibi præfidens descendit, sed timide et pedetentim primo decurrit, post metu repressa revertitur; tum vero iterum descendit; et cum proxime ad pardalim accessit, regreditur rursus; tum tertio descendit, et illius oculos speculatur, et spiritum ducat necne periclitatur. Illa autem immotam se fortissime præstans paulatim huic animos addit. Et jam, cum hanc permanere constanter sine damno circum illam sublimiores ex superiori loco simiæ speculantur, fiduciam et spiritum colligentes ex arboribus frequentissimæ decurrunt, et circum eam concursantes saltant; simul et supra ipsam gradientes exsultant, et in illius contumeliam saltationem simiis convenientem saltantes multifariam ei illudunt, et gaudium, quod de hac ipsa tanquam mortua conceperunt, testantur. Illa autem omnia sustinens, simul atque illas insultando et illudendo defatigatas esse intelligit, ex inopinato exsiliens eas partim unguibus lacerat, partim dentibus distrahit, atque opimum et sumptuosum ex hostibus prandium sibi abunde parat. Patienter et fortiter omnia sustinere ac tolerare pardalis a natura jubetur, ut egregia moderatione hostes contumeliosas superare possit: nec tali eget hortatione, quali se ipsum Ulysses animabat: *Pectore durato forti*. Laertis quidem filius impatiens contumeliarum, quibus ancillæ eum afficiebant, parum abfuit quin ante tempus se ipsum proderet.

LV. — De elephantis arbores extrahentibus.

Ἐν τοῖς Ἰνδοῖς οἱ ἐλέφαντες, ὅταν τι τῶν δένδρων αὐτόῤῥιζον ἀναγκάζωσιν αὐτοὺς οἱ Ἰνδοὶ ἐκσπάσαι, οὐ πρότερον ἐμπηδῶσιν οὐδὲ ἐπιχειροῦσι τῷ ἔργῳ, πρὶν ἢ διασεῖσαι αὐτὸ καὶ διασκέψασθαι, ἆρά γε ἀνατραπῆναι οἷόν τε ἐστίν, ἢ παντελῶς ἀδύνατον.

Cum ab Indis hominibus arborem elephanti radicitus extrahere coguntur, non prius eam exstirpandam aggrediuntur, quam quatefecerint ac tremefecerint arborem; sic periclitantes, evertine possit, an omnino invictam ab impetu sit se præstatura.

LVI. — De cervis Syriæ in Cyprum natando pergentibus.

Aἱ ἐν Σύροις ἔλαφοι γίνονται μὲν ἐν ὄρεσι μεγίστοις, Ἀμανῷ τε καὶ Λιβάνῳ καὶ Καρμήλῳ· ὅταν δὲ βουληθῶσι περαιώσασθαι τὴν θάλατταν, ἐπὶ τὰς ἠόνας ἀφικνοῦνται ἡ ἀγέλη, καὶ ἀναμένουσι τοῦ πνεύματος τὴν φθίσιν, καὶ ἡνίκα ἂν αἴσθωνται πρᾶον αὐτὸ καὶ ἥσυχον καταπνέον, τηνικαῦτα ἐπιθαῤῥοῦσι τῷ πελάγει· νέουσι δὲ κατὰ στοῖχον, καὶ ἀλλήλων ἔχονται, τὰ γένεια αἱ ἑπόμεναι τῶν προηγουμένων τῇ ὀσφύι ἐπερείδουσαι· ἡ τελευταία δὲ γενομένη [τῇ] πρόσθεν ἐπὶ πάσαις ἑαυτὴν ἐπαναπαύσασα, εἶτα οὐραγεῖ. Στέλλονται δὲ ἐπὶ τὴν Κύπρον πόθῳ τῆς πόας τῆς ἐκεῖ· λέγεται γὰρ εἶναι βαθεῖα καὶ νομὰς ἀγαθὰς ἔχειν. Καὶ λέγουσί γε Κύπριοι εὔγεων οἰκεῖν χῶρον, καὶ ταῖς Αἰγυπτίων ἀρούραις τολμῶσιν ἀντικρίνειν τὰς σφετέρας. Ἔλαφοι δὲ καὶ ἕτεραι τήνδε τὴν νῆξιν ἀποδείκνυνται. Αἱ γοῦν Ἠπειρώτιδες εἰς τὴν Κέρκυραν διανήχονται· ἀντίπορθμοι δὲ ἀλλήλαις αἵδε εἰσίν.

In Amano, Libano, et Carmelo, altissimis Syriæ montibus, cervi nascuntur; qui cum in Cyprum transmittere volunt, gregatim ad litora perveniunt, ibique venti decrementum præstolantur. Cum per placatissimam quietem belle sibi flare senserint; tum fidenti animo mare ingrediuntur et ordine natant; et in antecedentium tergo subsequentes capita reponunt; jam qui agmen duxit, ubi lassitudine affectum se intellexerit, retrocedit atque extremi cervi clunibus innixus cogit agmen. In Cyprum ideo transnant, quod pastionum, quæ illic amplissimæ esse dicuntur, desiderio tenentur. Et profecto adeo feracem Cyprii regionem se incolere testantur, de agrorum ut bonitate Ægyptiis non concedant. Eodem modo Epirotici cervi in Corcyram, quæ contra Epirum est, mare transeunt.

ΒΙΒΛΟΝ ΕΚΤΟΝ.

LIBER SEXTUS.

I. — De ferarum fortitudine, exhortationis non egente.

Δέονται μὲν ἄνθρωποι λόγου τοῦ προτρέψοντος καὶ ἀναπείσοντος ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τὴν μὲν δειλίαν διώξοντος, τὸ δὲ εὐθαρσὲς παρασκευάσοντος, ἀθληταὶ μὲν ἐς τὰ στάδια, στρατιῶται δὲ ἐς τὰ ὅπλα· τὰ δὲ ζῷα οὐ δεῖται τῆς ἔξωθεν ἐπιῤῥώσεως, ἑαυτοῖς δὲ παροξύνει τὴν ἀλκήν, καὶ ἑαυτὰ ἀνίστησι καὶ ἐγείρει. Ὁ γοῦν σῦς μέλλων εἰς μάχην ἰέναι πρὸς ταῖς λείαις πέτραις τοὺς ὀδόντας ὑποθήγει· τοῦτό τοι καὶ Ὅμηρος τῷ ζῴῳ μαρτυρῶν δῆλός ἐστι. Καὶ μέντοι καὶ ὁ λέων τῇ ἀλκαίᾳ ἑαυτὸν ἐπεγείρει μαστίζων, καὶ βλακεύειν καὶ ἐλινύειν οὐκ ἐπιτρέπει· καὶ τοῦτο δὲ ὁ ποιητὴς εἰδὼς ᾄδει περὶ τοῦ λέοντος. Οἱ δὲ ἐλέφαντες τῇ προβοσκίδι ἑαυτοὺς παίουσιν εἰς τὸν ἀγῶνα ἐξάπτοντες, ὅταν τούτου ᾖ καιρός, καὶ οὐ δέονται τοῦ προσᾴσοντος καὶ ἐροῦντος· Οὐχ ἕδρας ἔργον, οὐδ' ἀμβολᾶς· οὐδὲ μὴν τὰ Τυρταίου μέτρα ἀναμένουσι. Ταῦρος δὲ ἡγεμὼν τῆς ἀγέλης ὅταν ἡττηθῇ ἡγεμόνος ἄλλου, ἑαυτὸν ἀποκρίνει εἰς χῶρον ἕτερον, καὶ ἑαυτῷ γίνεται γυμναστής, καὶ ἀθλεῖ πᾶσαν ἄθλησιν κονιόμενος καὶ τοῖς δένδροις τὰ κέρατα προσανατρίβων καὶ τῇ τε ἄλλῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἀλκῆς ῥυθμίζων καὶ οὖν καὶ ἀφροδίτης ἀπεχόμενος καὶ σωφρονῶν ὡς Ἴκκος ὁ Ταραντῖνος, ὅνπερ οὖν ὑμνεῖ Πλάτων ὁ τοῦ Ἀρίστωνος παρὰ τὸν τῆς ἀθλήσεως χρόνον πάντη [πάντως] συνουσίας ἀμαθῆ καὶ ἄπειρον διαμεῖναι ἁπάσης. Καὶ Ἴκκῳ μὲν ὄντι ἀνθρώπῳ καὶ Ὀλυμπίων ἐρῶντι καὶ Πυθίων καὶ κλέους αἰσθανομένῳ καὶ δόξης γλιχομένῳ οὐδὲν μέγα ἦν κεκολασμένως καθεύδειν καὶ σωφρόνως· τὰ γὰρ ἆθλα οἱ κλεινὰ καὶ ἦν καὶ ἐδόκει, κότινος Ὀλυμπικὸς καὶ Ἰσθμικὴ πίτυς καὶ δάφνη Πυθικὴ καὶ ζῶντα μὲν περιβλέπεσθαι, ἀποθανόντα δὲ εὐφημεῖσθαι. Καὶ μέντοι καὶ τὸν κιθαρῳδὸν Ἀμοιβέα ἀκούω γῆμαι μὲν ὡραιοτάτην γυναῖκα, ἀποσχέσθαι δὲ αὐτῆς παρὰ πάντα τὸν χρόνον, παρ' ὃν ἀγωνιούμενος εἰς τὰ θέατρα ᾔει. Διογένης δὲ ὁ τῆς τραγῳδίας ὑποκριτὴς τὴν ἀκόλαστον κοίτην ἀπείπατο παντελῶς πᾶσαν. Κλειτόμαχος δὲ ὁ παγκρατιαστὴς καὶ κύνας εἴποτε εἶδε μιγνυμένους, ἀπεστρέφετο, καὶ ἐν συμποσίῳ δὲ εἰ λόγον ἀκόλαστον ἤκουσε καὶ ἀφροδίσιον, ἐξαναστὰς ἀπηλλάττετο. Ἀνθρώπους δὲ ὄντας ποιεῖν ταῦτα ἢ ὑπὲρ τοῦ κερδᾶναι χρήματα ἢ ὑπὲρ τοῦ φήμης καὶ κλέους μεταλαχεῖν, οὐ πάνυ τι θαυμαστόν· ταύρῳ δὲ νικῶντι ταῦρον ἀντίπαλον ποῖα μὲν κηρύγματα, ὦ παῖ Ἀρίστωνος, ἀποκηρύττουσι; ποῖα δὲ ἆθλα ἀποκρίνουσιν;

Homines, ut boni ac fortes viri sint, hortatione egent, et suasionis oratione plena, quæ et metum tollat, et addat animos; athletæ quidem ad stadia hortandi sunt, milites ad arma. Robore non item extrinsecus adsumpto bestiæ egent; at ex sese potius vires incitant et semet confirmant. Aper quidem pugnaturus ad lapides læves ac politos dentes exacuit : quod Homerus etiam non ignoravit. Leo, ne quid ignave faciat et torpescat, flagellans semetipsum cauda excitat, Homero itidem teste. Elephanti autem ad certamen ut incendantur, proboscide sese verberant; neque ad hoc ipsum cujusquam egent præceptis, non eo qui accinat : *Non jam sedere, non licet trahere moram* : neque Tyrtæi versibus, ut animentur, opus habent. Taurus gregis dux, cum ab altero fuerit duce superatus, se in quendam locum ab aliis segregat, et ipse sibi luctandi magister exsistit, atque omni contentione certat; cornua quidem in arbores infligit, pulverem sibi injicit, ceterisque exercitationibus sese accommodat : deinde vero etiam a venere abstinet, et libidini suæ moderatur; quemadmodum Iccus palæstrita Tarentinus, quem Plato toto certaminum tempore omnis coitus expertem permansisse affirmat. Sic Iccum ratione præditum, atque Olympiorum et Pythiorum cupidum, simul et gloriæ sensu affectum, nihil admodum mirum videri debet, emendate et summa corporis castimonia vixisse; nam ei præmia proposita videbantur illustria, pinus Isthmica, laurus Pythica, oleaster Olympicus; tum vero sperabat se, quoad viveret, circumspiciendum esse, et cum e vita excessisset, magnam laudem ex ea re adepturum. Amœbeum quoque citharœdum accepi uxorem duxisse formosissimam, omni tamen tempore, quo in certaminibus versaretur, ab ea se abstinuisse. Diogenes, tragœdiarum actor, universum omnino veneris usum abjecit. Clitomachus, pancratiastes, canes si quando complexu venereo junctos perspiceret, oculos ab eorum conspectu avertebat; et si quod in convivio verbum lascivum et libidinosum audisset, a consessu exsurgens discedebat. Atqui homines ratione valentes hæc vel ad quæstum, vel ad gloriam fecisse, non magnam admirationem habet; at tauro suum adversarium vincenti quæ præconia, o Plato, laborum deferuntur? aut quæ decernuntur præmia?

II. — Historia de panthera ab hædo ipsi projecto abstinente.

Τὰ ἄλογα καὶ τῶν συνήθων σφίσι γενομένων ἀπέχεσθαι φιλεῖ καὶ φείδεσθαι πολλάκις. Ἀκούω γοῦν τὸν λόγον ἐκεῖνον. Πάρδαλιν ἐκ νηπίου θηρατὴς ἀνὴρ ἡμερώσας εἶχεν, οἷα δήπου φίλην ἢ ἐρωμένην ἀγαπῶν καὶ περιέπων ἰσχυρῶς· οὐκοῦν ἔριφον αὐτῇ φέρων ζῶντα ἐδίδου, τροφὴν ἐν ταὐτῷ καὶ ἡδονήν τινα ἐπινοήσας τῷ θηρίῳ ἐν τῷ διασπᾶν τὸν ἔριφον, ἀλλὰ μὴ δοκεῖν ἐσθίειν κενέβριόν τε καὶ θνησείδιον. Καὶ δὴ κομισθέντος [τοῦ] ἐρίφου ἡ δὲ ἐγκρατῶς ἔσχεν, δεομένη ἀπόσιτος εἶναι διὰ πλησμονήν· ἔδρασε δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ τοῦτο, ἐδεῖτο γὰρ ἔτι ὡς φαρμάκου τοῦ λιμοῦ· τῆς δὲ τρίτης ἐπιστάσης ἡμέρας ἐπείνη μέν, καὶ συνήθως ἐπεδείκνυτο τοῦτο τῷ φθέγματι, οὐ μὴν τοῦ ἐρίφου γενομένου δύο ἡμερῶν ἑαυτῇ φίλου ἔτι προσήψατο, ἀλλὰ ἐκεῖνον μὲν εἴασεν, ἄλλον δὲ ἔλαβεν. Ἄνθρωποι δὲ καὶ ἀδελφοὺς προὔδοσαν καὶ τοὺς γειναμένους καὶ φίλους ἀρχαίους, καὶ πολλοὶ πολλάκις.

Ratione carentia ab his, quibuscum consuetudo eis quotidiana intercessit, magna amicitiæ religione abducta abstinere et parcere sæpe solent. Pardalim enim audio, cum eam a parvula cum hominibus venator versari adsuefecisset atque mansuefecisset, eamque sane tanquam amasiam adamaret, et magna cura aleret, ob eamque rem hædum huic edendum objecisset viventem, eam simul et alere et oblectare cibo recenti ab ipsaque laniando volens, laniare illum recusasse. Cum enim primo die is ad pastum objectus fuisset, ab eo ipso edendo se sustinuisse, quia propter cibi expletionem inedia uti necesse haberet; secundo iterum die ab eo similiter, quoniam adhuc fame non premeretur, se continuisse; tertio die, quamvis esuriret quidem, et solita voce cibum requireret, non hædum tamen suum contubernalem attingere voluisse, sed, illo relicto, alterum sumpsisse. Homines autem suos non modo intimos et pernecessarios produnt, sed sæpe etiam fratres et parentes.

III. — De urso per hiemem sub terra latente.

Ἡ ἄρκτος ὅτι τίκτει σάρκα ἄσημον εἶτα τῇ γλώττῃ διαρθροῖ αὐτὴν καὶ οἱονεὶ διαπλάττει, ἄνω που λέλεκται· ὃ δὲ οὐκ εἶπον ἤδη, τοῦτο εἰρήσεται νῦν, καὶ μάλα ἐν καλῷ. Χειμώνος μὲν ἀποτίκτει, καὶ φωλεύει τεκοῦσα, καὶ ὑφορωμένη τοὺς κρυμοὺς τὴν ἐπιδημίαν τοῦ ἦρος προσμένει, οὐδ' ἂν πρὶν ἢ πληρωθῆναι τρεῖς μῆνας ἐξαγάγοι ποτὲ τὰ βρέφη. Ὅταν δὲ αἴσθηται ἑαυτῆς πεπλησμένης, ὑφορωμένη τοῦτο ὡς νόσον, ζητεῖ φωλεόν· ἔνθεν τοι [καὶ] κέκληται τῇ ἄρκτῳ φωλεία τὸ πάθος· εἶτα εἰσέρχεται, οὐ βαδίζουσα, ἀλλὰ ὑπτία, ἀφανίζουσα τοῖς θηραταῖς τὰ ἴχνη· ἑαυτὴν γὰρ ἐπισύρει κατὰ τὰ νῶτα. Καὶ παρεισελθοῦσα ἡσυχάζει, καὶ τρόπον τινὰ τὴν ἕξιν ῥινᾷ, καὶ δρᾷ τετταράκοντα ἡμερῶν αὐτό. Καὶ λέγει μὲν Ἀριστοτέλης, ὅτι ἄρα δὶς ἑπτὰ ἡμερῶν ἀκίνητος μένει καὶ ἀτρεμεῖ, τῶν δὲ ἄλλων στρέφεται μόνον· ἄσιτος δὲ ἄρα διαμένει τῶν τετταράκοντα πασῶν καὶ ἄτροφος· ἀπόχρη δὲ αὐτῇ τὴν δεξιὰν περιλιχμᾶσθαι· ἐκ δὲ τῆς συντήξεως τῆς ἄγαν συνέπτυκται τὸ ἔντερον αὐτῇ καὶ συνῆλθεν· ὅπερ εἰδυῖα, ὅταν προέλθῃ, τοῦ καλουμένου ἄρου τοῦ ἀγρίου ἐσθίει· τὸ δὲ ἄρα φυσῶδες ὂν διίστησιν αὐτῇ τὸ ἔντερον, καὶ εὐρύνει αὐτό, καὶ ἀποφαίνει τροφῆς δεκτικόν. Ὅταν δὲ αὖ πάλιν ᾖ πεπληρωμένη, μυρμήκων ἐσθίει, καὶ κενοῦται ῥᾷστα. Κενώσεις μὲν δὴ φυσικαὶ τῶν ἄρκτων καὶ πληρώσεις εἰς δέον εἴρηνταί μοι, μήτε ἰατρῶν, μήτε συγκραμάτων, ὦ ἄνθρωποι, δεόμεναι.

Quod ursa primo carnem informem pariat, deinde lingua conformet, ante dixi; jam quod nondum narravi dicam, et valde opportune. Hiberno tempore parit, et, cum peperit, latibulis se tegit; nam frigoris vim reformidat, et veris adventum manet: nec ante tres menses exactos catulos in lucem educit. Cum autem se habitu corporis opimo sentit, hoc enim ipsum morbi loco ducit, φωλεὸν i. e. *latibulum*, expetit. Unde dicitur φωλεία affectus, quo tempore latendi tenetur. In antrum non recto motu sui corporis, sed supino ingreditur, et dorsi sui tractu repit, venatoribus ut vestigia sua obliteret. Ibique postquam est ingressa, se quieti dans, habitum corporis extenuat per quadraginta dies; e quibus quidem quatuordecim, Aristotele teste, immobilis manet, reliquis aliis movetur, cibo interea per totos quadraginta dies abstinens, tantum solo lingendo dextro pede se sustentat; eique nimia tabes causa est, ut intestinum adstringatur et quasi concrescat. Quod quidem ipsum ea sentiens, cum egressa sit, aron herbam agrestem edit, cujus natura ventosa intestinum diducit et dilatat, eidemque facultatem receptandi cibi affert. Cum autem cibis sese rursus impleverit, formicas edens facile exinanitur. De ursarum evacuatione naturali atque expletione commode a me dictum est, neque eædem, o homines, aut medicis aut libris indigent.

IV. — Draconis solertia.

Οἱ δράκοντες ὅταν ὀπώρας μέλλωσι γεύεσθαι, τῆς πικρίδος καλουμένης ῥοφοῦσι τὸν ὀπόν· ὀνίνησι δὲ ἄρα αὐτοὺς αὕτη πρὸς τὸ μὴ φύσης τινὸς ὑποπίμπλασθαι.

Cum poma dracones comesuri sunt, silvestris intybi succum idcirco exsorbent, quod hæc illis, ne inflatione impleantur, magnum adjumentum affert. Cum vero homini

Μέλλοντες δέ τινα ἐλλοχᾶν ἢ ἄνθρωπον ἢ θῆρα, τὰς θανατηφόρους ῥίζας ἐσθίουσι καὶ τὰς πόας μέντοι τὰς τοιαύτας. Οὐκ ἦν δὲ ἄρα οὐδὲ Ὅμηρος αὐτῶν τῆς τροφῆς ἀμαθής· λέγει γοῦν, ὅπως ἄνδρα μένει περὶ τὸν φωλεὸν εἰλούμενος, προεμπλησθεὶς σιτίων πολλῶν φαρμακωδῶν καὶ κακῶν.

aut feræ cuipiam insidias facturi sunt, mortiferas radices et herbas edunt; id quod Homerum quoque non latuit: meminit enim draconis, qui noxiis herbis voratis ante suum latibulum immorando seque volutando hominem exspectaverit.

V. — Cervi amissis cornibus latentes.

Οἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβαλόντες εἰσδύονται παρελθόντες εἰς τὰς λόχμας, τοὺς ἐπιόντας σφίσι φυλαττόμενοι, καὶ εἰκότως· ἔρημοι γὰρ τῶν ἀμυντηρίων ὄντες, ἀφῃρῆσθαι καὶ τὴν ἀλκὴν πεπιστεύκασιν ἐν τῷ τέως. Λέγονται δὲ καὶ φυλάττεσθαι μή ποτε ἄρα νεαροῖς οὖσιν αὐτῶν τοῖς στελέχεσιν εἶτα προσπίπτουσα ἡ ἀκτίς, πρὶν ἢ παγῆναι καὶ τοὺς καλουμένους χόνδρους λαβεῖν, ἡ δὲ τὴν σάρκα ὑποσήψῃ.

In latebras et condensa fruticum, amissis cornibus, sese cervi abdunt; hoc diligentius ab hostibus sibi caventes, quod e cornibus jam inopes cum a pristino robore, tum ab armis se nudos existiment. Cavere etiam dicuntur, ne quando in tenera et recentia cornua solis radius incumbens, priusquam obducantur et cartilago innascatur, carnem putrefaciat.

VI. — De equis.

Οἱ παριόντες εἰς πόλεμον ἵπποι ὑπόπτους ἔχουσι καὶ τάφρων πηδήσεις καὶ ἅλλεσθαι βόθρον καὶ διαβῆναι σταυροὺς καὶ σκόλοπας καὶ τὰ τοιαῦτα. Πάρεστι δὲ καὶ Ὁμήρου λέγοντος ἀκούειν ὑπὲρ τῶν τοιούτων·

Ὣς Ἕκτωρ ἀν' ὅμιλον ἰὼν εἰλίσσεθ', ἑταίρους
Τάφρον ἐποτρύνων διαβήμεναι· οὐδέ οἱ ἵπποι
Τόλμων ὠκύποδες· μάλα δὲ χρεμέτιζον, ἐπ' ἄκρῳ
Χείλει ἑσταότες· ἀπὸ γὰρ δειδίσσετο τάφρος
Εὐρεῖ'· οὐ γὰρ ὑπερθορέειν σχεδὸν, οὔτε περῆσαι
Ῥηιδίη.

Equi cum ad prælia itur, ad fossas tergiversantur, et foveas habent suspectas nec facile ingredi aut transilire sustinent, et a palis terræ infixis abhorrent. Quod Homerus etiam hisce carminibus asseruit:

Sic Hector passim socios hortatur, et orat,
Ut superent fossam; sed non est ullus equorum
Ausus se magnæ primus committere fossæ;
Hinnitus edunt stantes in margine tantum:
At qui transiliat, non est, aut ingrediatur.

VII. — De cornicis apud Ægyptios sepulcro.

Ἐν τῇ Αἰγύπτῳ περὶ τὴν λίμνην τὴν καλουμένην Μοίριδος, ὅπου κροκοδείλων πόλις, κορώνης τάφος δείκνυται· καὶ τὴν αἰτίαν ἐκείνην Αἰγύπτιοί φασι. Τῷ βασιλεῖ τῷ τῶν Αἰγυπτίων (Μάρης δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο) ἦν κορώνης θρέμμα πάνυ ἥμερον· καὶ τῶν ἐπιστολῶν ἃς ἐβούλετό οἱ κομισθῆναί ποι, θᾶττον ἐκόμιζεν αὕτη, καὶ ἦν ἀγγέλων ὠκίστη, καὶ ἀκούσασα ᾔδει ἔνθα ἰθύναι χρὴ τὸ πτερόν, καὶ τίνα χρὴ παραδραμεῖν χῶρον, καὶ ὅπου ἥκουσαν ἀναπαύσασθαι, ἀνθ' ὧν ἀποθανοῦσαν ὁ Μάρης ἐτίμησεν αὐτὴν καὶ στήλῃ καὶ τάφῳ.

Ad nuncupatum lacum Mœridis in Ægypto, ubi Crocodilorum oppidum est, cornicis sepulchrum ostenditur, cujus causam Ægyptii hanc afferunt: quod eorum rex, Mares nomine, cornicem valde cicurem habuerit; quæ postquam audisset, quo perferenda esset epistola, mox quo volatus dirigendus, et quænam regio transeunda, et ubi terrarum requiescendum esset, cognoverit; eoque regis literas ocyus, quam quivis nuncius, perferre solita sit; eam mortuam et sepulchri honore et cippi a rege affectam aiunt.

VIII. — Appellatio nutritionis quorundam animalium.

Ἴδιον δὲ καὶ ὄνομα τῆς κατὰ τροφὴν κομιδῆς ἕκαστα τῶν ζώων κέκτηται. Πωλοδαμνικὴ γοῦν κληθείη τις ἂν καὶ σκυλακοτροφικὴ καὶ ἐλεφαντοκομία καὶ λεοντοτροφία καὶ ὀρνιθοτροφία καὶ τὰ τοιαῦτα.

Curæ quas alendis instituendisque brutis homines impendunt, propriis nominibus appellantur. Est enim quædam disciplina equorum, qua pullos hippocomi instituunt, est et sua canum educatio, est ars elephantos curandi, et curandi leones et nutriendi aves, et aliæ quædam.

IX. — Ursi in fugiendo et impugnando solertia.

Σοφὰ δὲ ἄρκτου ἦν ἄρα ἐκεῖνα· ἐὰν διώκηται μετὰ τῶν αὐτῆς σκυλακίων, προωθεῖ αὐτὰ εἰς ὅσον δύναται·

Ursa hac calliditate pollet: si insequentibus urgetur, catenus suos, quoad potest, catulos propellit; cum autem

ὅταν δὲ συνίδῃ ὅτι ἀπεῖπε, τὸ μὲν κατὰ τοῦ νώτου φέρει, τὸ δὲ κατὰ τοῦ στόματος, καὶ δένδρου λαβομένη ἀναπηδᾷ· καὶ τὸ μὲν ἔχεται τοῦ νώτου τοῖς ὄνυξιν, τὸ δὲ ἐν τοῖς ὀδοῦσι φέρεται ἀναθεούσης αὐτῆς. Ταύρῳ δὲ λιμώττουσα ὅταν ἐντύχῃ, κατὰ μὲν τὸ καρτερὸν καὶ ἐξ εὐθείας οὐ μάχεται, προσπαλαίει δέ, καὶ τοῦ τένοντος λαβομένη κλίνει, καὶ ἅμα ἐσθίει. Ὁ δὲ πιέζεται, καὶ μέμυκεν, καὶ τελευτῶν ἀπεῖπεν, καὶ κεῖται· καὶ ἐκείνη ἐμπίπλαται.

eos jam intelligit lassitudine deficere, tum alterum dorso, alterum ore gestans, in arborem ascendit; eorum autem alter unguibus ad dorsum ursæ adhærescit, alter dentibus ejusdem retinetur. Ubi vero ex fame laborans taurum invadit, non omni robore, nec recta et aperto Marte pugnam committit, sed obliquo impetu cervicem appetens deprimit, ac mordet. Hic quidem oppressus mugit, et denique succumbit; illa autem devorando expletur.

X. — De cynocephalorum docilitate.

Μαθεῖν δὲ ἀγαθὰ ζῷα καὶ ταύτῃ κατέγνωμεν. Ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς κυνοκεφάλους καὶ γράμματα ἐδίδασκον καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ αὐλεῖν καὶ ψαλτικήν. Καὶ μισθὸν κυνοκέφαλος ἐπράττετο ὑπὲρ τούτων, καὶ τὸ διδόμενον εἰς φασκώλιον ἐμβαλὼν ἐξηρτημένον ἔφερεν, ὡς οἱ τῶν ἀγειρόντων δεινοί. Ὅτι δὲ Συβαρῖται καὶ ὄρχησιν ἵππους ἐπαίδευσαν, πάλαι κεκήρυκται. Ἐλεφάντων δὲ τὸ εὐπειθὲς εἰς τὰ μαθήματα καὶ τὸ ῥᾴδιον ἀνωτέρω εἶπον. Κύνες δὲ ἄρα καὶ τὰ οἴκοι ὑπηρετεῖν τοῖς ἐκπαιδεύσασιν αὐτοὺς ἱκανοί, καὶ ἀπόχρη πένητι δοῦλον κύνα ἔχειν. Ἦσαν δὲ ἄρα καὶ τῶν τοιούτων ἄδουλοι, ὥσπερ οὖν Ἀράβων μὲν οἱ Τρωγλοδύται, Λιβύων δὲ οἱ Νομάδες, καὶ τῶν Αἰθιόπων ὅσον λιμνόβιόν ἐστι, πέρα τῆς ἐκ τῶν ἰχθύων τροφῆς μεμαθηκὸς σιτεῖσθαι οὐδὲ ἕν.

Animalia disciplinæ idonea hoc quoque nomine esse percepi. Regnantibus Ptolemæis cynocephalos Ægyptii literas, et saltare, et tibiam inflare et pulsare citharam docebant. Tum vero unusquispiam cynocephalorum stipem, circulatoris instar, qui stipem petit, exigebat: et id quod dabatur in marsupium, quod ferebat appensum, congerebat. Sybaritas saltationem equos docuisse jampridem pervagatum est. Elephantorum ad disciplinas docilitatem ante dixi. Dominorum usui canes servire, et res domesticas his, qui eos instituerint, plane sciunt administrare; et pauperi satis ad famulatum est unum possidere canem. Sunt autem qui vel ejusmodi servis careant; ut Arabum Troglodytæ, Libyum Nomades, et Æthiopum quicumque circa paludes vivunt, solis vesci piscibus adsueti.

De animalium memoria.

Μέμνηται δὲ ὧν πάσχει τὰ ζῷα, καὶ δεῖταί γε τέχνης τῆς εἰς τὴν μνήμην οὐ Σιμωνίδου, οὐχ Ἱππίου, οὐ Θεοδέκτου, οὐκ ἄλλου τινὸς τῶν ἐς τόδε τὸ ἐπάγγελμα καὶ τήνδε τὴν σοφίαν κεκηρυγμένων. Ἔνθα γοῦν ἀφῃρέθη ἡ βοῦς τὸν μόσχον, ἐνταῦθα ἐλθοῦσα ὠδύρατο μυκηθμῷ συντρόφῳ τὸ πάθος. Καὶ βόες μέντοι ὑπὸ ζυγὸν ἰέναι μέλλοντες, οἱ μὲν μειδιῶσιν, οἱ δὲ ἐπὶ πόδα ἀναχωροῦσιν. Ἵππος δὲ ὅταν ἀκούσῃ ψαλίων κρότον καὶ χαλινοῦ κτύπον, καὶ προστερνίδιά τε καὶ προμετωπίδια θεάσηται, φριμάττεται ἐνταῦθα, καὶ τὰς ὁπλὰς σκιρτῶν ἐπικροτεῖ καὶ ἐνθουσιᾷ· ἥ τε τῶν ἱπποβοσκῶν βοὴ ἐγείρει αὐτόν, καὶ τὰ ὦτα ὤρθωσεν αὐτός, καὶ τοὺς μυκτῆρας διέστησε, μνήμῃ δρόμου καὶ συνηθείας ἴυγγι ἀμάχῳ.

Probe autem animalia eorum, quæ patiuntur, memoriam tenent; nec ad memoriam Simonidis arte, nec Hippiæ, nec Theodectis, nec alius cujuspiam de memoria præceptionibus egent. Nam vacca eo proficisci et mugitu dolorem testari novit, ubi ab ejus uberibus vitulus abstractus fuerit. Boum sub jugum mittendorum alii se lætos vultu ostendunt, alii pedem referunt. Equus autem cum collarium crepitum et freni strepitum audivit, et cetera ut frontis ac pectoris ornamenta vidit, tum fremit et exsultans ungularum supplosione obstrepit, et ex eorum conspectu quasi furoris afflatu ad iter incenditur; voce etiam equisonis excitatur, et aures erigit, et naribus inflatis celerem festinationem anhelat, quodam incredibili cursus studio ad currendi memoriam rediens.

XI. — Cervæ juxta vias parientes.

Τίκτει δὲ ἔλαφος παρὰ τὰς ὁδούς, καὶ ἔοικέ γε σοφίᾳ τὸ τοιοῦτο δρᾶν· δέδοικε γὰρ τὰ θηρία καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ἐπιβουλάς, τοὺς δὲ ἀνθρώπους θαρρεῖ, καὶ ἐκείνων μὲν πεπίστευκεν ἀσθενεστέρα οὖσα, τούτους δὲ ἀποδρᾶναι δύνασθαι οὐκ ἀμφιβάλλει. Καταπιανθεῖσα δὲ οὐκ ἂν ἔτι τέκοι παρὰ τὰς ὁδούς· οἶδε γὰρ ὅτι δραμεῖν ἐστι νωθεστέρα· τίκτει οὖν ἐν τοῖς ἄγκεσι καὶ ἐν τοῖς δρυμοῖς καὶ ἐν τοῖς αὐλῶσι.

Secundum vias cerva parere solet, quod quidem ipsum sapienter facere videtur; nam insidias a feris, quibus se imbecilliorem esse novit, timet; homines vero celeritatis fiducia contemnit, nec dubitat effugere posse. Postea autem quum se opimo corporis habitu affectam sentit, non amplius juxta vias partum edit, quod jam se minus accommodatam ad currendum intelligit; at enim vel in saltibus, vel convallibus vel faucibus parit.

XII. — Testudo origano se aut ruta contra viperam muniens.

Ἡ χερσαία χελώνη διατραγοῦσα ὀριγάνου παρ' οὐδὲν ποιεῖται τὸν ἔχιν. Ἐὰν δὲ ἀπορήσῃ τούτου, πηγάνου ἐμφαγοῦσα ὥπλισται πρὸς τὸν ἐχθρόν. Ἐὰν δὲ ἑκατέρου ἀτυχήσῃ, ἀνῄρηται.

Terrena testudo cum origanum comederit, viperam contemnit. Quodsi ejus facultatem non assequatur, comesa ruta contra hostem armatur. Jam si utriusque facultate caruerit, a serpente conficitur.

XIII — De cervorum continentia.

Ὁ ἔλαφος, ὡς ἀκούω, τὰ παρόντα ἀγαπᾷ, καὶ οὐκ ἐρᾷ πλειόνων, ἀλλὰ σωφρονεῖ περὶ τὴν γαστέρα τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον. Περὶ γοῦν τὸν Ἑλλήσποντόν ἐστι λόφος, καὶ νέμονται κατὰ τοῦδε ἔλαφοι, καὶ τῶν ὤτων αὐτοῖς τὸ ἕτερον διέσχισται, περαιτέρω δὲ οὐ χωροῦσι τοῦ λόφου, οὐδὲ νομῆς ἐρῶσι ξένης, οὐδὲ λειμῶνας ποθοῦσιν ἑτέρους, πόας χρείᾳ περιττοτέρας· ἀπόχρη δὲ ἄρα τὰ παρόντα αὐτοῖς δι' ἔτους ὅλου. Τί πρὸς ταῦτα, ὦ ἄνθρωποι, ὑμεῖς; οὓς οὐκ ἂν ἐμπλῆσαι ποτὲ ἕως θανάτου

οὐδ' ὅσα λάϊνος οὐδὸς Ἀφήτορος ἐντὸς ἐέργει.

Cervus, ut audio, ad vivendum præsentibus contentus est, nec plura desiderat, imo vero hominibus temperantius multo ventri moderatur. Nam in Hellesponto collis est, ubi cervi, quorum altera diffissa est auris, sic pascuntur, illius extra fines ut nunquam progrediantur, nec alias pastiones desiderent, nec prata alia bonitate præstantiora concupiscant; at satis habent omni anni tempore præsentibus frui. Quid ad hæc homines? quos sane usque ad mortem ne illæ quidem expleverint opes, quantas lapideum limen jaculatoris (*dei, Apollinis*) intus continet.

XIV. — De arcanis hyænæ viribus.

Ἡ ὕαινα, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἔχει δύναμιν ὑπνοποιόν, καὶ ἐνεργάζεται κάρον μόνον προσθιγοῦσα. Πάρεισι γοῦν ἐς τὰ αὔλια πολλάκις, καὶ ὅταν ἐντύχῃ τινὶ καθεύδοντι, προσελθοῦσα ἡσυχῇ τὴν ὑπνοποιόν, ὡς ἂν εἴποις, χεῖρα προσέθηκε τῇ ῥινί· ὁ δὲ ἕλκεταί τε καὶ πιέζεται [ἐπὶ] μᾶλλον, καὶ ἀναισθήτῳ ἔοικε· καὶ ἐκείνη μὲν ὑπορύττει τὴν γῆν τὴν ὑπὸ τῇ κεφαλῇ ἐς τοσοῦτον, ἐς ὅσον ἀνέκλασεν ἐς τὸν βόθρον, καὶ τὴν φάρυγγα ὑπτίαν ἀπέφηνε καὶ γυμνήν· ἐνταῦθα δὲ ἡ ὕαινα ἐνέφυ καὶ ἀπέπνιξεν καὶ ἐς τὸν φωλεὸν ἀπάγει. Καὶ τοῖς κυσὶ δὲ ἐπιτίθεται ἡ αὐτὴ τὸν τρόπον ἐκεῖνον· ὅταν ᾖ πλήρης ὁ τῆς σελήνης κύκλος, κατόπιν λαμβάνει τὴν αὐγήν, καὶ τὴν αὐτῆς σκιὰν ἐπιβάλλει τοῖς κυσί, καὶ παραχρῆμα αὐτοὺς κατεσίγασεν, καὶ καταγοητεύσασα, ὡς αἱ φαρμακίδες, εἶτα ἀπάγει σιωπῶντας, καὶ κέχρηται ὅ τι καὶ βούλεται τὸ ἐντεῦθεν αὐτοῖς.

Hyæna, ut Aristoteles tradit, læva in manu vim soporiferam habet, et solo tactu somnum conciliandi. Sæpenumero igitur in stabula ingressa, cum dormientem aliquem deprehenderit, et pedetentim ad illum progressa fuerit, soporiferam, ut ita dicam, manum ejus naribus admovet; cumque magis magisque opprimit, ut sine sensu esse videatur; ac tantum terræ capiti subtrahit, ut supinum illud recidat ac guttur retortum et nudum relinquatur, in quod incumbens hyæna somno oppressum suffocat, postcaque in latibulum abstrahit. Canibus eadem hoc modo insidiatur: cum lunæ orbis plenus est, retro posito lunæ fulgore, suam canibus umbram injicit, quos statim mutos reddit, et tanquam veneficio quodam magarum instar eorum sensus perstringit; deinde et elingues abducit, et optates fruitur.

XV. — Historia de delphini erga puerum amore.

Ἔρωτα δελφῖνος ἐν Ἰασῷ ἐς μειράκιον καλὸν πάλαι ᾀδόμενον ἄμοιρον μνήμης τῆς ἐξ ἐμοῦ ἀπολιπεῖν οὔ μοι δοκεῖ, καὶ διὰ ταῦτα εἰρήσεται [ὁ ἔρως]. Τὸ γυμνάσιον τὸ τῶν Ἰασέων ἐπίκειται τῇ θαλάσσῃ, καὶ οἵ γε ἔφηβοι μετὰ τοὺς δρόμους καὶ τὰς κονίστρας κατιόντες ἐνταῦθα ἀπολούονται κατά τι ἔθος ἀρχαῖον. Διανηχομένων οὖν αὐτῶν, ἑνὸς τοῦ τὴν ὥραν ἐκπρεποῦς ἐρᾷ δελφὶς ἔρωτα δριμύτατον· καὶ τὰ μὲν πρῶτα πλησίον γενόμενος ἐφόβησέ τε καὶ ἐξέπληξεν αὐτόν, εἶτα μέντοι τῇ συνηθείᾳ φιλίαν τινὰ καὶ εὔνοιαν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐκ τοῦ παιδὸς ἰσχυρὰν ἐπηγάγετο. Ἀθύρειν γοῦν μετ'

Celebris ille jam olim delphini in Iaso amor, quo formosum adolescentem prosecutus est, non est silentio mihi prætereundus. Iasensium igitur gymnasium mari imminet; illic ephebi post cursus et palæstras mare ingressi, antiquitus recepto more, se lavabant. Et cum aliquando natationi indulgerent, unum ex illis forma præstantissimum delphinus quidam vehementissime amare occœpit: ad quem cum adnasset initio, non mediocrem ei metum incussit: sed aucta paulatim familiaritate, ita puerum sibi conciliavit, ut plane amicum et benevolum haberet. Itaque lusitare inter se cœperunt, et natando invicem cer-

ἀλλήλοιν ὑπήρξαντο, καὶ πῇ μὲν ἡμιλλάσθην, παρανηχομένω τε καὶ ἐρίζοντε, πῇ δὲ ὁ παῖς ἀναβαίνων, ὡς πῶλον ἱππότης, ὑπονηχομένου τοῦ ἐραστοῦ, γαῦρος ἐφέρετο. Καὶ ἦν τοῖς Ἰασεῦσιν καὶ τοῖς ξένοις τὸ πραττόμενον ἀξιοζήλον. Προῄει μὲν γὰρ τὰ παιδικὰ ὁ δελφὶς φέρων ἐπὶ πλεῖστον τῆς θαλάσσης, καὶ εἰς ὅσον τῷ παιδὶ εἶχεν ὀχουμένῳ καλῶς, [εἰς τοσοῦτον]· εἶτα ὑπέστρεφεν καὶ ἦγε τοῦ αἰγιαλοῦ πλησίον· καὶ ἀλλήλων διαλυόμενοι, ὁ μὲν ἐς τὸ πέλαγος, ὁ δὲ ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπανῄεσαν. Ἀπήντα δὲ ὁ δελφὶς εἰς τὸν καιρὸν τῆς τῶν γυμνασίων ἀφέσεως, ὅ τε παῖς ἥδετο τῇ προσδοκίᾳ τῇ τοῦ φίλου καὶ τῇ σὺν αὐτῷ παιδιᾷ καὶ πρὸς τῷ κάλλει τῷ φυσικῷ περίβλεπτος ἦν, οἷα δήπου μὴ μόνον τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλόγοις δοκῶν ὡραιότατος. Οὐ μέντοι μετὰ μακρὸν καὶ οὗτος ὁ ἀντέρως ἡττήθη τοῦ φθόνου. Ἔτυχε γοῦν ὁ παῖς πλείω γυμνασάμενος, καὶ καμὼν ἑαυτὸν τῷ ὀχοῦντι κατὰ τὴν γαστέρα ἐπιβάλλει, καί πως ἔτυχεν ἡ τοῦ ζώου ἄκανθα ἡ κατὰ τοῦ νώτου ὀρθὴ οὖσα, καὶ τῷ ὡραίῳ τὸν ὀμφαλὸν κεντεῖ· εἶτά τινες φλέβες ὑπορρήγνυνται, καὶ αἵματος ἔπειτα ῥοὴ πολλή, καὶ ὁ παῖς ἐνταῦθα ἀποθνήσκει. Ὅπερ οὖν ὁ δελφὶς συναισθόμενος ἐκ τοῦ βάρους — ἐπέκειτο γὰρ οὐ συνήθως κοῦφος, ἅτε μὴ τῷ πνεύματι ἑαυτὸν ἐλαφρίζων — καὶ θεασάμενος πορφυροῦν ἐκ τοῦ αἵματος τὸ πέλαγος, τὸ πραχθὲν συνῆκεν, καὶ ἐπιβιῶναι τοῖς παιδικοῖς οὐκ ἐτόλμησεν. Πολλῇ τοίνυν τῇ ῥύμῃ χρησάμενος, ὥσπερ οὖν ῥόθιον σκάφος, εἶτα ἑαυτὸν εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς ἕλκων ἐξέβρασεν, καὶ τὸν νεκρὸν συνεξήνεγκεν, καὶ ἔκειντο ἄμφω, ὁ μὲν τεθνεώς, ὁ δὲ ψυχορραγῶν. Λάιος δὲ ἐπὶ Χρυσίππῳ, ὦ καλὲ Εὐριπίδη, τοῦτο οὐκ ἔδρασεν, καίτοι τοῦ τῶν ἀῤῥένων ἔρωτος, ὡς λέγεις αὐτὸς καὶ ἡ φήμη διδάσκει, Ἑλλήνων πρώτιστος ἄρξας. Ἀμειβόμενοι δὲ [καὶ] Ἰασεῖς τὴν φιλίαν ἐκείνων τὴν ἰσχυράν, ἀπέφηναν τάφον κοινὸν ὡραίου μειρακίου καὶ δελφῖνος ἐρωτικοῦ, καὶ στήλην ἐπέστησαν· καλὸς παῖς ἱππεύων ἐπὶ δελφῖνος ἦν· καὶ νόμισμα δὲ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ εἰργάσαντο, καὶ ἐνέθλασαν σημεῖον τὸ ἀμφοῖν πάθος, καὶ μνήμῃ παρέδοσαν ἔργον [τοῦ] τοσούτου θεοῦ τιμῶντες οἱ ἐκεῖθι. Πυνθάνομαι δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀλεξάνδρου πόλει κατὰ τὸν Πτολεμαῖον τὸν δεύτερον ἐρασθῆναι δελφῖνα ἔρωτα παραπλήσιον, καὶ ἐν Δικαιαρχίᾳ τῆς Ἰταλίας· ἅπερ οὖν εἰ Ἡρόδοτος ἔγνω, οὐκ ἄν, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐθαύμασε τῶν ἐπ' Ἀρίονι τῷ Μηθυμναίῳ ἧττον αὐτά.

tare: est quando puer insidens illi, ceu sessor equo, superbus vehebatur. Atque hoc spectaculum tum Iasenses, tum peregrini admirabantur. Pergebat enim suos amores vehens delphinus, et in mare tantum procedebat, quantum libebat puero; deinde revertebatur, et prope litus eum restituebat; ubi invicem digressi, hic domum suam, ille in pelagus redibat. Solebat autem apparere delphinus eo ipso tempore, quo dimittebatur gymnasium. Eo, quem exspectaverat, viso, puer gaudebat; cum delphino ludens delectabatur; ac præter naturalem pulchritudinem etiam hoc eum reddebat conspicuum, quod non hominibus modo, sed etiam ratione carentibus animalibus formosus videretur. At invidia mutuum illum amorem non multo post sustulit. Nimium enim exercitatus et fessus aliquando puer, cum toto ventre in vectorem suum delphinum temere se injecisset, non animadvertens aculeatam spinam dorsi erectam esse atque horrentem, ejus acuminibus umbilicum suum exulceravit; ex eoque factum est, ut et venæ quædam abrumperentur, et permultus sanguis efflueret, ibique puer extremum spiritum effunderet. Id delphinus partim ex pondere sentiens (non enim jam ut consueverat tam levis et expeditus insidebat, nempe qui spiritibus sese non sublevaret), partim sanguine imbutum mare cernens, id quod res erat ut intellexit, amasio suo superstes vivere noluit. Quamobrem violento cursu, quemadmodum navis undarum impetu propulsa, sic simul cum defuncto in litus se ejecit; amboque, hic jam mortuus, ille animi defectione exspirans, humi strati jacuerunt. Laius, o bone Euripides, non tale facinus propter Chrysippum conscivit, quamvis, sicut tu ipse ais, et fama docet, Græcorum primus pueros amare cœperit. Iasenses cives, ut illorum vehementem amorem cum honoris gloria compensarent, sepulchri monumentum commune amborum, et formosi pueri et delphini amatoris, constituerunt, et statuam quæ forma eximia puerum in delphini dorso sedentem haberet, excitarunt; atque etiam numismata ex argento atque ære fecerunt, et eorum imaginibus signaverunt, ad demonstrandum utriusque miserabilem casum; ac nimirum facinus memoriæ tradiderunt, ut tanti dei amicum honorarent. In urbe Alexandria Ptolemæo secundo regnante, simili amore delphinum flagrasse audio, item Puteolis Italiæ; quæ si Herodotus novisset, non minus, sicut mihi videtur, quam ea, quæ de Arione Methymnæo dicuntur, miratus fuisset.

XVI. — Animalia malorum ingruentium præsensionem habentia.

Λιμοῦ μέλλοντος ἐπιδημεῖν αἰσθητικῶς ἔχουσι κύνες καὶ βόες καὶ ὗς καὶ αἶγες καὶ ὄφεις καὶ ζῷα ἄλλα, καὶ λοιμοῦ δὲ ἀφιξομένου συνίησι πρώτιστα καὶ σεισμοῦ· προγινώσκει δὲ καὶ ὑγίειαν ἀέρων καὶ εὐφορίαν καρπῶν· καὶ λόγου μὲν οὐ μετείληχε, τοῦ καὶ σώζειν καὶ ἀποκτείνειν δυναμένου, τῶν γε μὴν προειρημένων οὐ διαμαρτάνει.

Canes, boves, sues, capræ, serpentes et bestiæ aliæ cum impendentem pestem et famem, ac terræ motum, tum etiam cœli salubritatem, et frugum fertilitatem præsentiunt: neque, tametsi ratione carent, quæ aut salutem, aut perniciem afferre potest, ab eorum, quæ dixi, intelligentia aberrant.

XVII. — Historia de dracone puellam amante.

Ἐν τῇ τῶν καλουμένων Ἰουδαίων γῇ ἢ Ἰδουμαίων ᾖδον οἱ ἐπιχώριοι καθ' Ἡρώδην τὸν βασιλέα ἐρασθῆναι μείρακος ὡρικῆς δράκοντα μεγέθει μέγιστον· ὅσπερ οὖν ἐπιφοιτῶν εἶτα μέντοι τῇ προειρημένῃ συνεκάθευδε σφόδρα ἐρωτικῶς. Οὐκοῦν ἡ μεῖραξ τὸν ἐραστὴν οὐκ ἐθάῤῥει, καί τοι προσέρποντα ὡς ἐνῆν πραότατά τε καὶ ἡμερώτατα· ὑπεξῆλθεν οὖν, καὶ διέτριψε μῆνα, οἷα δήπου λήθην τοῦ δράκοντος ἕξοντος κατὰ τὴν τῆς ἐρωμένης ἀποδημίαν. Τῷ δὲ ἄρα ἡ ἐρημία ἐπέτεινε τὸ πάθος, καὶ ἐφοίτα μὲν ὁσημέραι καὶ νύκτωρ· οὐ μὴν ἐντυγχάνων ᾗ ἠβούλετο, ὡς ἐραστὴς ἀτυχῶν ἐν τῷ πόθῳ καὶ ἐκεῖνος ἤλγει. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἄνθρωπος ὑπέστρεψεν αὖθις, ὁ δὲ ἀφικνεῖται, καὶ περιβαλὼν τῷ λοιπῷ σώματι, τῇ οὐρᾷ τὰς κνήμας τῆς ἐρωμένης πεφεισμένως ἔπαιεν, ὑπεροφθείς τε καὶ μηνίων δῆθεν. Οὔκουν ὁ καὶ τοῦ Διὸς ἄρχων αὐτοῦ καὶ τῶν θεῶν τῶν ἄλλων οὐδὲ τῶν ἀλόγων ὑπερορᾷ· ἀλλ' ὅπως ἔχει πρὸς αὐτὰ καὶ διὰ τούτων καὶ δι' ἄλλων ἀποδείκνυται.

In Judæa seu Idumæa, cum Herodes rerum potiretur, eximia magnitudine draconi perpulchram admodum adolescentem feminam in amore fuisse indigenæ prædicant; ad quam ille quidem ventitaret, et simul cum ea amanter dormiret. Hæc vero, etiamsi amator, quoad poterat, leniter et mansuete ad ipsam adreperet, ejus tamen metu perterrita sese subduxit, et ut ex amicæ absentia eum amoris oblivio caperet, menstruum spatium abfuit. At ei sane cum absentis desiderium augebatur, in diesque amatorius affectus catenus ingravescebat, ut noctes et dies ad eum locum, ubi cum adoloscentula versari solitus erat, frequens accederet; cum vero eam, quam amabat, non inveniret, tanquam amator, cui amor optatis non respondet, acerrimo dolore afflictabatur. Postea autem quum puella revertisset, confestim eam adivit, ac valde amatorie, tanquam spretus, ob eamque rem iratus scilicet, reliquum virgini corpus circumplicans, cauda ejus crura parce et molliter verberabat. Non ergo expertia rationis animalia Cupido ille Jovis ipsius deorumque aliorum dominus negligit, sed ex his et aliis, quemadmodum et erga ea affectus sit, et singula curet, ostenditur.

XVIII. — De natura serpentum et de acontia.

Οἱ ὄφεις ἑαυτοῖς συνεγνωκότες τὸν στόμαχον λεπτὸν καὶ μακρὸν ἔχουσιν, ὅμως ὄντες ἀδηφάγοι καὶ παμβορώτατοι, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, ἀνίστανται ὀρθοὶ καὶ ἐπ' ἄκρας τῆς οὐρᾶς ἑστᾶσι, καὶ ἡ τροφὴ κατολισθάνει αὐτοῖς, καὶ εἰς τὸν ὄγκον τοῦ σώματος ἀποχωρεῖ· ἄποδες δὲ ὄντες εἶτα ἕρπουσιν ὤκιστα. Ἤδη δὲ καὶ ἀκοντίων δίκην ἑαυτόν τις μεθίησι καὶ ἐπιφέρεται, καὶ τό γε ὄνομα ἐξ οὗ δρᾷ ἔχει· κέκληται γὰρ ἀκοντίας.

Cum voracissimi serpentes sint, et longum et exiguum stomachum se habere norint, ut Aristoteles ait, sese humo excitant, celsosque et erectos constituunt, extrema cauda nitentes, ut in alvum proclivior delabatur cibus; cumque pedibus careant, serpunt velocissime. Eorum quidam similiter atque jacula semetipsos jaculantur, ex eoque quod agunt nomen trahunt; nam *acontiæ* sive jaculi nominantur.

XIX. — De vocibus avium aliorumque animalium.

Τῶν ἐν ᾠδαῖς τε καὶ μούσαις ὀρνίθων οὐδεὶς διαλέληθεν, ἀλλ' ἴσμεν χελιδόνας καὶ κοσσύφους καὶ τὸ τεττίγων φῦλον, καὶ κίτταν λάλον καὶ βομβοῦσαν ἀκρίδα καὶ πάρνοπα ὑποκρίζοντα καὶ μὴ σιωπῶσαν τρωξαλλίδα, ἀλκυόνας τε ἐπὶ τούτοις καὶ ψιττακούς· τῶν δὲ ἐνύδρων ὀλολυγὼν οὐ σιωπᾷ. Φθέγγεται δὲ αὐτῶν τὰ μὲν γοερὰ καὶ θηλύφωνα, τὰ δὲ ὄρθια καὶ διάτορα· καὶ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν κλάδων ἐπὶ τοὺς κλάδους μεταθέοντα ᾄδει, ὥσπερ οὖν οἴκους ἐξ οἴκων ἀμείβοντα διὰ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν τοῦ βίου θρύψιν, τὰ δὲ ἐν τοῖς λειμῶσι κατᾴδει, οἱονεὶ πανηγυρίζοντα, καὶ βίον, ὡς ἂν εἴποις, ἀνθηρὸν καὶ ἁβρὸν διαιτώμενα τὴν ἦρος ἐπιδημίαν μελῳδίαις, ἔγωγ' ἂν φαίην, εὐφημεῖ. Κύκνων δὲ πέρι, καὶ ὅτου θεῶν θεράποντές εἰσιν, ἀνωτέρω εἶπον. Ἡ κίττα δ' οὖν καὶ τῶν ἄλλων φωνημάτων μιμηλότατόν ἐστι, τοῦ δὲ ἀνθρωπικοῦ πλέον. Ἰδιάζει δὲ ταῖς μιμήσεσι τῶν τοιούτων ὅ τε ἄνθος [ὁ] καλούμενος καὶ ἡ σάλπιγξ καὶ ἡ ἴυγξ καὶ ὁ κόραξ· καὶ ὁ μὲν ἄνθος ὑποκρίνεται χρεμέτισμα ἵππου, τὴν σάλ-

Avium, quæ cantu valent, nulla latet: at scimus hirundines, merulas et cicadarum nationem et picas loquaces esse, et bombis strepere locustas, et parnopem sono minuto obstrepere, neque silere troxallidem, nec non vocales alcedines et psittacos: tum etiam inter aquatilia ololygona minime silere: item avium alias flebili et muliebri, alias acri et contenta voce uti; alias migrantes ex ramo in ramum, tanquam ex domo in aliam, præ nimia luxuria nimioque voluptatis sensu occinere; alias in pratis cantantes tanquam festos dies agere, et vitam, ut ita dicam, floridam et mollem degentes, veris adventum canoris omnibus et lætis acclamationibus excipere. De cycnis, et cui deorum serviant, supra dixi. Pica cum alias voces, tum maxime humanam imitatur. In ejusmodi sonorum imitatione proprii aliquid monstrant florus, salpinx, torquilla, corvus: ac florus quidem equi hinnitum, salpinx

πιγγα δὲ ἡ ὁμώνυμος, καὶ τὸν πλάγιον ἡ ἴυγξ αὐλόν· βούλεται δὲ τῶν ὄμβρων μιμεῖσθαι τὰς σταγόνας ὁ κόραξ.

tubæ sonitum, et torquilla obliquam tibiam repræsentat; imbrium guttas corvus effingere conatur.

XX. — De scorpionum natura et generibus.

Σκορπίων μὲν ὁ ἄῤῥην ἐστὶ χαλεπώτατος, ὁ δὲ θῆλυς δοκεῖ πραότερος. Ἀκούω δὲ αὐτῶν γένη ἕνδεκα· λευκὸν εἶναι, καὶ αὖ πάλιν πυῤῥόν τινα, καπνοειδῆ ἄλλον, μέλανα ἐπὶ τούτοις, πέπυσμαι δὲ καὶ χλωρόν, καὶ γαστρώδη τινά, καὶ καρκινοειδῆ ἄλλον· τόν γε μὴν χαλεπώτατον φλογοειδῆ ᾄδουσιν· παρείληφα δὲ ἄρα φήμῃ καὶ πτερωτοὺς καὶ δικέντρους τινάς· καί που ἑπτὰ ἔχων σφονδύλους ὤφθη τις. Σκορπίος δὲ οὐκ ᾠά, ἀλλὰ ζῷα ἀποτίκτει. Χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι καί φασί τινες οὐκ ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας γίνεσθαι τὴν ἐπιγονὴν τοῖς ζῴοις τοῖσδε, ἀλλ' * εἰς τὰ καύματα ἄγαν τίκτειν σκορπίους. Ἐγχρίσας δὲ ἕκαστος αὐτῶν τὸ κέντρον ὁποῖα ἐργάζεται καὶ ἀναιρεῖ τίνα τρόπον, ἀλλαχόθεν εἴσεσθε.

Mares scorpii infestissimi habentur, feminæ multo remissiores; non enim tantum virus acerbitatis habent. Eorum undecim esse genera accepi, album, rufum, fumosum, nigrum, viride, ventricosum, aliud canceri simile; infestissimum omnium flammeum colorem referre narrant; aliud etiam ferunt alatum esse et duplici aculeo armatum, aliud quod septem habeat internodia. Non ova scorpii, sed fœtus animantes pariunt. Sunt qui eos non coitu, sed nimio cœli calore in ocimis procreari asserant. Ictus ab eis inflictus quo pacto afficiat, vel interimat, aliunde petendum.

XXI. — Quomodo dracones elephantos jugulent.

Ἐν Ἰνδοῖς, ὡς ἀκούω, ἐλέφας καὶ δράκων ἐστὶν ἔχθιστα. Οὐκοῦν οἱ μὲν ἐλέφαντες ἀποσπῶντες τῶν δένδρων τοὺς κλάδους, ἐκείνους νέμονται· ὅπερ οὖν εἰδότες οἱ δράκοντες, ἐπ' αὐτὰ μὲν ἀνέρπουσιν, τὸ δὲ ἥμισυ σφῶν αὐτῶν, τὸ οὐραῖον, τῶν δένδρων περιβάλλουσι τῇ κόμῃ, τὸ δὲ ἐς τὴν κεφαλὴν προϊὸν ἥμισυ μεθῆκαν καλωδίου δίκην ἀπηρτημένον. Καὶ ὁ μὲν προσῆλθεν ἀποδρέψασθαι τῶν ἀκρεμόνων ὁ ἐλέφας, ὁ δὲ δράκων ἐμπηδᾷ τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἐξορύττει· εἶτα τῷ τραχήλῳ περιερπύσας, τείνων τῷ οὐραίῳ μέρει καὶ σφίγγων θατέρῳ, ἀπάγχει τὸ θηρίον ἀήθει βρόχῳ καὶ καινῷ.

Apud Indos, sicut audio, graves inter se gerunt inimicitias draco et elephantus. Quare dracones, haud inscii imperitique ex arboribus elephantos ramos decerpere in pastus suos solere, in has ipsas arbores primo serpunt; postea eam sui corporis partem dimidiam, quæ ad caudam pertinet, arborum frondibus circumlegunt, alteram partem anteriorem funiculi instar appensam dimittunt. Eo cum accessit elephantus ad arboris surculos carpendos, draco in hujus ipsius oculos insiliens effodit; deinde anteriore parte collum ejus constringens, posteriore nexus intendens, insuitato et novo quodam laqueo strangulat.

XXII. — De naturali animalium in alia et in res quasdam odio.

Ἔχθιστα δὲ τῷ μὲν λέοντι πῦρ καὶ ἀλεκτρυών, ὕαινα δὲ τῇ παρδάλει, σκορπίῳ δὲ ἀσκαλαβώτης· νάρκη γοῦν τὸν σκορπίον καταλαμβάνει προσαχθέντος οἱ τοῦ ζῴου τοῦ προειρημένου· δράκοντα δὲ ἐλέφας ὀῤῥωδεῖ· ὑποζύγιον δὲ πᾶν τὴν μυγαλῆν οὐ θαῤῥεῖ· ἀστακὸς δὲ πολύποδα. Καὶ μέντοι [καὶ] προωθούμενοι ἐκ τῶν τεγῶν οἱ κύνες, οὐκ ἂν αὐτοὺς ῥίψαις· τοῦ γάρ τοι κινδύνου δεδοίκασι τὸ μέγεθος.

Gallinaceum ac ignem leo, pardalim hyæna, stellio scorpium hostiliter odit, et eo admoto torpore afficitur. Draconem elephantus perhorrescit. Omne jumentum murem araneum reformidat. Astacus polypum extimescit. Canem de tecto propellere et dejicere non possis; periculi enim magnitudinem veretur.

XXIII. — Dolus scorpionum quo dormientes petunt, describitur.

Οἷα δὲ ἄρα σοφίσματα καὶ τοῖς σκορπίοις ἡ φύσις ἔοικε δοῦναι καὶ τοῖσδε ἴδια. Οἱ Λίβυες τὸ πλῆθος αὐτῶν ὑφορώμενοι καὶ τὰ τεχνάσματα μηχανὰς αὐτοῖς μυρίας ἀντεπινοοῦσι [φυλαττόμενοι], κοῖλα ὑποδήματα φοροῦντες καὶ ὑψηλοὶ καὶ μετέωροι καθεύδοντες καὶ τῶν τοίχων ἀνastέλλοντες τὰς κειρίας καὶ

Quos vero peculiares dolos etiam scorpiis natura videatur dedisse, his accipe. Libyci, ab eorum multitudine et astutia metuentes, ad vitandos ipsos omnia machinamenta moliuntur: soccos ferunt et in lectis in excelsum collocatis eorumque fasciis longe a pariete remotis ac fulcrorum

τῶν κλινῶν τοὺς πόδας εἰς ὑδρίας ὕδατος πεπληρωμένας ἐντιθέντες, καὶ οἴονται τὸ λοιπὸν ἐν ἀδείᾳ τε καὶ εἰρήνῃ καθεύδειν πολλῇ. Οἱ δὲ ὁποῖα παλαμῶνται. Σκορπίος εἰ λάβοιτο ὁπόθεν ἑαυτὸν ἐξαρτήσει κατὰ τὸν ὄροφον, ἔχεται τούτου ταῖς χηλαῖς καὶ μάλα ἐγκρατῶς, καὶ καθῆκε τὸ κέντρον· οὐκοῦν ὁ δεύτερος κάτεισιν ἐκ τῆς στέγης καὶ διὰ τοῦ πρώτου καθέρπει καὶ τοῦ κέντρου τοῦ ἐκείνου ἔχεται καὶ αὐτὸς ταῖς χηλαῖς καὶ τό γε ἑαυτοῦ μετέωρον εἴασε κέντρον· καὶ ὁ τρίτος ἐκεῖθεν ἔχεται, καὶ ὁ τέταρτος ἐκ τοῦ τρίτου, καὶ ὁ πέμπτος κατὰ στοῖχον, καὶ οἱ ἐπ' ἐκείνοις διὰ τῶν πρώτων καθέρποντες. Εἶτα ὁ τελευταῖος ἔπαισε τὸν καθεύδοντα, καὶ διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀνέρπει, καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον, καὶ ὁ κάτωθεν τρίτος, καὶ οἱ λοιποί, ἔστ' ἂν ἅπαντες ἀλλήλων ἀπελύθησαν οἷα δήπου λύσαντες ἅλυσιν.

pedibus in hydrias aquæ plenas impositis sublimes somnos capiunt; qua machinationis molitione facta, sese quieto et tuto somno usuros arbitrantur. Atqui scorpius, si quid unde semet ipsum in tecto suspendat nanciscatur, ibi fortissime forcipibus inhærescit, simul et demittit aculeum; secundus igitur ex tecto descendens per primum serpit, atque suis itidem forcipibus ad illius aculeum adhærescit, et sublimem sinit suum aculeum; item a secundo tenetur tertius, a tertio quartus, quintus similem ordinem conservat, itemque ceteri omnes deinceps per primos decurrunt. Postremus dormientem ferit, et per superiores recurrit, similiter ab illo secundus, tum vero ab ultimo tertius reliquique sese subducunt, donec velut catenam solventes inter se omnes subtraxerunt.

XXIV. — Describuntur artes, quibus vulpes capiat erinaceos, otidas et pisciculos, et quomodo exploret glaciem.

Δολερὸν χρῆμα ἡ ἀλώπηξ· ἐπιβουλεύει γοῦν τοῖς χερσαίοις ἐχίνοις τὸν τρόπον τοῦτον· ὀρθοὺς αὐτοὺς καταγωνίσασθαι ἀδύνατός ἐστι· τὸ δὲ αἴτιον, αἱ ἄκανθαι ἀνείργουσιν αὐτήν· ἡ δὲ ἡσύχως καὶ πεφεισμένως [ἔχουσα] τοῦ ἑαυτῆς στόματος ἀνατρέπει αὐτοὺς καὶ κλίνει ὑπτίους, ἀνασχίσασά τε ἐσθίει ῥᾳδίως τοὺς τέως φοβερούς. Τὰς δὲ ὠτίδας ἐν τῷ Πόντῳ θηρεύουσιν οὕτως· ἀποστραφεῖσαι αὐταὶ καὶ εἰς γῆν κύψασαι τὴν κέρκον ἀνατείνουσιν ὥσπερ οὖν τράχηλον ὄρνιθος· αἱ δὲ ἀπατηθεῖσαι προσίασιν ὡς πρὸς ὄρνιν ὁμόφυλον, εἶτα πλησίον γενόμεναι τῆς ἀλώπεκος ἁλίσκονται ῥᾷστα, ἐπιστραφείσης [τῆς ἀλώπεκος] καὶ ἐπιθεμένης κατὰ τὸ καρτερόν. Τὰ σμικρὰ δὲ ἰχθύδια θηρῶσι πάνυ σοφῶς. Παρὰ τὴν ὄχθην τὴν τοῦ ποταμοῦ ἔρχονται καὶ τὴν οὐρὰν καθιᾶσιν εἰς τὸ ὕδωρ· τὰ δὲ προσνέοντα ἐνίσχεταί τε καὶ ἐμπαλάσσεται τῷ δάσει τῷ τῶν τριχῶν· αἱ δὲ αἰσθόμεναι τοῦ μὲν ὕδατος ἀναχωροῦσιν, ἐλθοῦσαι δὲ εἰς τὰ ξηρὰ χωρία διασείουσι τὰς οὐράς, καὶ ἐκπίπτει τὰ ἰχθύδια, καὶ ἐκεῖναι δεῖπνον ἁβρότατον ἔχουσιν. Οἱ δὲ Θρᾷκες τῆς τῶν ποταμῶν πήξεως τῆς οὐ σφαλερᾶς ποιοῦνται γνώμονα τήνδε τὴν θῆρα· καὶ ἐὰν διαδράμῃ τὸν κρύσταλλον μὴ ἐνδιδόντα μηδὲ εἴκοντα τοῖς ἐκείνης βήμασι, θαῤῥοῦσι καὶ ἕπονται. Πεῖραν δὲ αὐτὴ ποιεῖται τοῦ μὴ σφαλεροῦ πόρου τὸν τρόπον τοῦτον· παραβάλλει τὸ οὖς ἐπὶ τῷ κρυστάλλῳ, κἂν μὲν αἴσθηται μὴ ὑπηχοῦν κάτωθεν τὸ ῥεῦμα, μηδὲ ὑποψοφοῦν ἡσυχῇ εἰς βάθος, ἡ δὲ ὡς ἑστῶτι τῷ κρυστάλλῳ θαρσεῖ, διαθεῖ τε ἀτρέπτως· εἰ δὲ μή, οὐκ ἂν ἐπιβαίη.

Vulpes, fraudulentum animal, insidias hoc pacto in erinaceos terrenos molitur, ut cum eos rectos, quod a morsu vulpis impetum spinis prohibent, expugnare non queat, ipsos summa cautione oris leniter et caute primum subvertens, supinos constituat; deinde eos qui antea erant formidabiles facile laniet, et exedat. In Ponto sic otidas venatur, ut et sese avertens et caput in terram abjiciens tanquam avis collum, sic caudam extendat; eæ autem hac insidiarum instructione seductæ ad illam, tanquam ad suam gregalem, accedant; illa vero se vertens nullo negotio capiat. Tum vero secundum fluviorum ripas gradiens parvulos pisciculos callide exceptat: nam caudam in aquam dejicit, in quam ii innantes densis pilis irretiuntur atque implicantur; quod quidem ipsum vulpes sentiens caudam ex aqua removet, et repente se in aridum subducens eam excutit: pisciculi excidunt, atque ab ea devorantur. Thraces, quando conglaciati fluvii absque periculo transeuntur, vulpis indicio et periclitatione percipiunt; nam si glaciem resistentem et nihil cedentem transmiserit, ejus vestigia fidenter persequuntur. Vulpes autem, num transiri fluvius possit, experitur hoc pacto: ad glaciem aurem admovet, ac si fluxum subtus non resonare neque strepitum in fundo sentit, glaciei se tanquam solidæ credit ac transmittit; sin aliter, nequaquam transit.

XXV. — Exempla amoris a canibus dominis suis præstiti.

Οἱ ποιηταὶ μὲν τὴν παῖδα τὴν τοῦ Ἴφιδος σέβουσι, καὶ τά γε θέατρα ὑπ' αὐτῶν ἐμπέπλησται ὑμνούντων τὴν ἡρωίνην ἐκείνην, ἐπεὶ τὰς ἄλλας ὑπερεπήδησε τῇ σωφροσύνῃ, τὸν ἑαυτῆς γαμέτην προτιμήσασα τοῦ βίου. Τὰ δὲ ζῷα ὑπερβολῇ φιλοστοργίας οὐ προ-

Iphidis filiam poetæ ita decantant, ut eorum vocibus theatra personent heroinam illam laudantium, quod longe multumque alias mulieres castimonia superasset, et propriæ vitæ conjugem suum antetulisset. Verum bestiæ quoque non minus pio quodam et innato amore flagrant. Eri-

λέλοιπεν. Ὁ γοῦν Ἠριγόνης κύων ἐπαπέθανε τῇ δεσποίνῃ, καὶ ὁ Σιλανίωνος καὶ ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ δεσπότῃ, καὶ οὔτε πρὸς βίαν οὔτε σὺν κολακείᾳ ἀπέστη τοῦ τάφου. Δαρείῳ δὲ τῷ τελευταίῳ βασιλεῖ τῶν Περσῶν ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον μάχῃ βληθέντι ὑπὸ Βήσσου καὶ κειμένῳ, πάντων τὸν νεκρὸν ἀπολιπόντων, ὁ κύων ὁ ὑπ' αὐτοῦ τραφεὶς μόνος παρέμεινε πιστός, τὸν οὐκέτι τροφέα μὴ προδοὺς ὡς ἔτι ζῶντα. Τοιοῦτόν τι ὑπὲρ τῶν τοῦ Κύρου φίλων τοῦ νεωτέρου Ξενοφῶν ὁ τοῦ Γρύλλου νεανιευόμενος δῆλός ἐστι λέγων, τοὺς ὁμοτραπέζους μόνους οἱ [ὀκτὼ] συμπαραμεῖναι καὶ συναπολέσθαι, καὶ τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἦν οἱ σκηπτοῦχος τὴν τιμήν, ὄνομα δὲ Ἀρταπάτης, ἑαυτὸν ἐπαποκτεῖναι τῷ νεκρῷ, μετ' ἐκεῖνον ἀτιμάσαντα τὸν βίον ἐσόμενόν οἱ ἔρημον Κύρου. Καὶ Λυσιμάχῳ δὲ τῷ βασιλεῖ κύων κοινοῦ τοῦ τέλους ἑκὼν μετέλαξε, σωθῆναι δυνάμενος.

gonæ certe canis suæ dominæ sepultura affectæ immortuus est. Ille vero Silanionis non a sepulchro domini sui, nec vi, nec ullis blandimentis abscessit. Dario, qui postremus regnavit apud Persas, in ea pugna, quam contra Alexandrum suscepit et commisit, cum a Besso multis vulneribus confossus esset, et jaceret stratus, omnibus mortuum relinquentibus, canis ab eo educatus solus permansit fidelis, eumque, tametsi non amplius suum altorem, sicut tamen adhuc viventem servavit. Ita Xenophon ille Grylli filius cum Cyro juniore scribit florido quidem et phalerato sermone solos mensæ ipsius participes octo remansisse ac simul interiisse, et sceptrigerum ejus eunuchum, Artapaten nomine, super eo extincto se occidisse, vitam deinceps sine Cyro minime vitalem sibi futuram adspernatum. Lysimachi etiam regis canis, cum se servare quiret, non invitus eadem qua suus morte dominus defungi voluit.

XXVI. — De pithece insecto.

Ἡ πιθήκη ὑπό τινων ὀρειβάτης κέκληται, ὑπ' ἄλλων γε μήν, ὡς ἀκούω, ὑλοδρόμος· καὶ ἐν τοῖς δένδροις γίνεται, καὶ ἔχει τρίχας· κέκληται δὲ ὑπ' ἐνίων καὶ ψύλλα. Ἐντέτμηται μὲν οὖν τὴν γαστέρα ἡσυχῆ, ὡς εἰπεῖν ὅτι λίνῳ διακέκοπται. Δάκνει δὲ σφαλερώτατα δήγματα· καὶ παρέπεται τρόμος τῷ δηχθέντι, καὶ περὶ τὴν καρδίαν ἄλγημα ἰσχυρὸν ἐπιγίνεται, καὶ τὰ οὖρα ἐμφράττεται, καὶ ὁ ἕτερος πόρος γίνεται καὶ ἐκεῖνος ἄπορος. Ἔοικε δὲ τοῖς προειρημένοις ἀντίπαλος ὁ καρκίνος ὁ ποτάμιος εἶναι βρωθείς.

Pithece a quibusdam oribates vocatur, ab aliis hylodromus aut psylla; animal est pilosum, et in arboribus nascitur. Venter ei leviter incisus est, ut sectio notata filo videri possit. Morsum ab eo periculosissimum tremor et vehemens dolor cordis sequuntur; obstruitur etiam urina et alter meatus per quem stercus defertur. Adversus hæc remedium est cancer fluviatilis comestus.

XXVII. — De felium natura quadam.

Αἰλούρων ὁ μὲν ἄρρην ἐστὶ λαγνίστατος, ὁ δὲ θῆλυς φιλότεκνος· φεύγει δὲ τὴν πρὸς τὸν ἄρρενα ὁμιλίαν· ἀφίησι γὰρ τὸν θορὸν θερμότατόν τε καὶ προσεοικότα πυρί, καὶ καίει τῆς θηλείας τὸ ἄρθρον. Εἰδὼς οὖν ὁ ἄρρην τοῦτο τὰ κοινὰ βρέφη διαχρῆται· ἡ δὲ παίδων ἑτέρων πόθῳ ἑαυτὴν παρέχει συνελθεῖν γλιχομένῳ. Φασὶ δὲ τοὺς αἰλούρους πάντα ὅσα δυσώδη ἐστὶ μισεῖν τε καὶ βδελύττεσθαι· ταύτῃ τοι καὶ τὸ σφέτερον περίττευμα ἀφιέναι, πρότερον βόθρον ὀρύξαντας, ἵνα ἀφανίσωσιν αὐτό, τῆς γῆς ἐπιβαλόντες.

Quemadmodum ex felibus mas est libidinosissimus, sic amantissima catulorum femina; quæ veneream idcirco maris consuetudinem refugit, quod is calidissimum ignisque simile semen emittat, genitale ut feminæ comburat. Ejusce quidem rei mas non ignarus communes catulos suos intermit; hæc autem, novorum catulorum desiderio permota, ejus libidini morem gerit. Quod autem ab omni tetro odore feles abhorrere dicantur, eo excrementa sua, prius fossa facta, occultant et terram superingerunt.

XXVIII. — De polypodis libidine.

Ἀκολαστότατον τῶν ἰχθύων τὸν πολύποδα εἶναί φασι, καὶ ἐς τοσοῦτον λαγνεύειν, ἐς ὅσον αὐτῷ ἡ πᾶσα τοῦ σώματος ῥώμη ἐκρυεῖσα ἀσθενῆ ἀπέφηνεν καὶ νήξασθαι μὲν ἥκιστον, τροφὴν δὲ μαστεῦσαι ἀδύνατον. Καὶ διὰ ταῦτα ἄλλους τρέφει· τὰ γοῦν σμικρὰ τῶν ἰχθυδίων καὶ τὰς καλουμένας καρκινάδας καὶ τοὺς καρκίνους ἐπιφοιτᾷ τε ἅμα καὶ κατεσθίει αὐτόν. Λέγουσι δὲ ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ δύνασθαι πολύποδα ἐνιαυτοῦ βιῶναι χρόνον μακρότερον· καὶ θῆλυς δὲ ἄρα πολύπους ἀναλίσκεται ῥᾳδίως, τίκτων πολλάκις.

Ex piscibus libidinosissimum polypum calens flagranti veneris cupiditate incendi ferunt, dum et omnibus corporis viribus exhaustis debilitatus et ad natandum et cibaria inquirenda tantopere infirmus factus fuerit, ut postea aliis præda efficiatur. Cum enim parvuli pisciculi tum cancelli et canceri exedunt et conficiunt; quamobrem eum non amplius anno vivere dicunt, feminamque etiam propter crebros partus ocyus consumi.

XXIX. — Historia de aquila puerum amante

Φύλαρχος μέμνηται παῖδα ἰσχυρῶς φιλόρνιθα αἰετοῦ νεοττὸν λαβεῖν δῶρον, καὶ τρέφειν τροφῇ ποικίλῃ, καὶ κηδεμονίαν αὐτῷ προσφέρειν πᾶσαν. Οὐ γάρ τί που ὡς ἄθυρμα εἰς παιδιὰν ἔτρεφε τὸν ὄρνιν, ἀλλὰ ἐρωμένου δίκην ἢ ἀδελφοῦ νεωτέρου, οὕτως ἄρα ὁ παῖς τοῦ αἰετοῦ προμηθῶς εἶχεν. [Καὶ] προϊὼν δὲ χρόνος εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐξῆψεν ἀλλήλων ἰσχυράν. Συνηνέχθη δὲ καμεῖν τὸ σῶμα τὸν παῖδα, καὶ τὸν αἰετὸν παραμένειν καὶ νοσηλεύειν τὸν τροφέα· καὶ καθεύδοντος μὲν ἡσυχάζειν, ἐγρηγορότος δὲ παρεστάναι, ἀσιτοῦντος δὲ τροφὴν μὴ προσίεσθαι· ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν βίον ὁ παῖς κατέστρεψεν, ἠκολούθησε καὶ ὁ ἀετὸς μέχρι τοῦ μνήματος· καιομένου δὲ ἑαυτὸν εἰς τὴν πυρὰν ἐνέβαλεν.

Puerum avium studiosissimum, Phylarchus memoriæ prodidit, aquilæ pullum, quem dono accepisset, vario et multiplici cibo aluisse, et studiose diligenterque curasse. Nam cum ipsum non tanquam rem ludicram alebat; sed tanquam vel amores suos et delicias, vel natu minorem germanum fratrem, sic sane is aquilam magna cum cura et diligentia tuebatur. Cum autem progressu ætatis in mutuam inter se amicitiam vehementer exarsissent, atque accidisset ex morbo ut puer laboraret, tum ei aquila adsiduitate officii adsidebat : cum enim is quietem caperet, ipsa quoque quieti se dabat; cum vigilaret, eadem adsistebat; cum non ederet, ipsa pariter cibum non admittebat. Postea vero quam e vita excessisset atque efferretur ad monumentum sepulchri, cum prosecuta est; postque ubi cremaretur, in medios rogos se immisit.

XXX. — De asello pisce.

Ὁ ἰχθὺς ὁ ὄνος τὰ μὲν ἄλλα, ὅσα ἐντὸς προσπέφυκεν, οὐ πάνυ τι τῶν ἑτέρων διεστῶτα κέκτηται, μονότροπος δέ ἐστι, καὶ σὺν ἄλλοις βιοῦν οὐκ ἀνέχεται. Ἔχει δὲ ἄρα ἰχθύων μόνος οὗτος ἐν τῇ γαστρὶ τὴν καρδίαν καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ λίθους, οἵπερ οὖν ἐοίκασι μύλαις τὸ σχῆμα. Σειρίου δὲ ἐπιτολῇ φωλεύει μόνος, τῶν ἄλλων ἐν ταῖς κρυμωδεστάταις φωλεύειν εἰθισμένων.

Asellus piscis, ut ceteris quidem partibus interioribus non admodum cum aliis differt, sic certe suo proprio quodam more nihil non solitarium amat, neque se cum aliis sociari gaudet. Cor piscium solus in ventre habet, et in cerebro lapillos lapidibus molaribus similes. Reliqui quidem pisces tempestatibus perfrigidis occultantur, hic autem exortu caniculæ latet.

XXXI. — De paguris musica captis.

Οἱ θηρῶντες τοὺς παγούρους τὸν τρόπον τοῦτον αἱροῦσιν· ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐμηχανήσαντο τὴν μουσικὴν δέλεαρ· φωτιγγίῳ γοῦν (ὄνομα δὲ ὀργάνου τοῦτο) αἱροῦσιν αὐτούς. Οἱ μὲν οὖν ἐν τοῖς φωλεοῖς δεδύκασιν, οἱ δὲ ὑπάρχονται τοῦ μέλους· καὶ ἀκούσαντες οἱ πάγουροι πείθονται ὡς ὑπό τινος ἴυγγος προελθεῖν τῆς θαλάμης· εἶτα ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἑλκόμενοι προΐασι καὶ ἔξω τῆς θαλάττης· οἵ τε αὐλοῦντες ἐπὶ πόδα ἀναχωροῦσιν, καὶ ἐκεῖνοι ἕπονται καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἁλίσκονται.

Paguros musicæ illecebræ machinatione piscatores capiunt. His enim in latibula abditis, illo modulari incipiunt instrumento, quod photingium nominant; quod cum audiverint paguri, statim tanquam amatorio quodam ad exeundum non modo inducuntur e latebra, verum etiam voluptate allecti extra mare egrediuntur : hi quidem retro ad tibiam canentes cedunt, illi autem sequentes in arido comprehenduntur.

XXXII. — De thriis cantu et testarum crepitu captis.

Οἱ δὲ τῇ Μαρείᾳ λίμνῃ προσοικοῦντες τὰς θρίσσας θηρῶσι τὰς ἐκεῖθι ᾠδῆς μέλει τορωτάτῳ καὶ κρότῳ ὀστράκων ὁμορροθοῦντι πρὸς τὸ μέλος. Αἱ δὲ ὥσπερ ὀρχούμεναι ὑπὸ τῷ μέλει πηδῶσιν, καὶ ἐμπίπτουσι τοῖς θηράτροις, ἅπερ οὖν αὐτοῖς περιπέπταται, καὶ λαμβάνουσιν οἱ Αἰγύπτιοι θήραν εὔοψον σὺν χορείᾳ τε καὶ παιδιᾷ.

Qui Maream lacum accolunt, thrissas illinc acuto cantu et pulsibus testarum concrepantium consonantibus piscantur. Etenim eæ, tanquam saltatrices, saltantes in piscatoria ad se comprehendendas explicata instrumenta incidunt, atque cum saltatione et lusione Ægyptii splendidam prædam consequuntur.

XXXIII. — De magiæ vi in aves et serpentes.

Αἰγυπτίους ἐγὼ πυνθάνομαι μαγείᾳ τινὶ ἐπιχωρίῳ τοὺς ὄρνιθας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταφέρειν· τῶν δὲ φωλεῶν τοὺς ὄφεις ἐπαοιδαῖς τισι καταγοητεύσαντες εἶτα μέντοι προάγουσι ῥᾷστα.

Ægyptios sua propria quadam magica ratione accepi cum de cœlo aves deducere, tum serpentes primum incantare, deinde ex latibulis facillime extrahere.

XXXIV. — De castoris in effugiendis venatoribus solertia.

Ὁ κάστωρ ἀμφίβιόν ἐστι ζῷον, καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τοῖς ποταμοῖς καταδὺς διαιτᾶται, νύκτωρ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς ἀλᾶται, οἷς ἂν περιτύχῃ τούτοις τρεφόμενος. Οὐκοῦν ἐπίσταται τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐπ' αὐτὸν οἱ θηραταὶ σὺν προθυμίᾳ τε καὶ ὁρμῇ τῇ πάσῃ χωροῦσιν, καὶ ἐπικύψας καὶ δακὼν ἀπέκοψε τοὺς ἑαυτοῦ ὄρχεις, καὶ προσέρριψεν αὐτοῖς, ὡς ἀνὴρ φρόνιμος λῃσταῖς μὲν περιπεσών, καταθεὶς δὲ ὅσα ἐπήγετο ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, λύτρα δήπου ταῦτα ἀλλαττόμενος. Ἐὰν δὲ ᾖ πρότερον ἐκτεμὼν καὶ σωθείς, εἶτα πάλιν διώκηται, ὁ δὲ ἀναστήσας ἑαυτὸν καὶ ἐπιδείξας ὅτι τῆς αὐτῶν σπουδῆς οὐκ ἔχει τὴν ὑπόθεσιν, τοῦ περαιτέρω καμάτου παρέλυσε τοὺς θηρατάς· ἧττον γάρ τοι τῶν κρεῶν ἐκείνοις φροντίς ἐστι. Πολλάκις δὲ καὶ ἔνορχοι ὄντες, ὡς ὅτι πορρωτάτω [ἑαυτοὺς] ἀποσπάσαντες τῷ δρόμῳ, εἶτα ὑποστείλαντες τὸ σπουδαζόμενον μέρος, πάνυ σοφῶς καὶ πανούργως ἐξηπάτησαν, ὡς οὐκ ἔχοντες ἃ κρύψαντες ἔσχον.

Fiber in utraque sede vivit; nam die quidem in fluviis abditus ætatem agit, nocte in terra vagatur; casu et fortuito objectis vescitur. Quod autem causam, ab insequentibus venatoribus cur tam cupide petatur, non ignorat, idcirco mordicus premens usque incumbit ad elidendos testes, quoad eos absciderit, et sic illos eis objecerit, tanquam homo summa prudentia in latrones incurrens, quæcumque portat, ad se redimendum exponit. Quodsi postea quam exsectus et ex periculo servatus fuerit, ab insectantibus iterum urgeatur, hic sese erigens, atque, quamobrem insequi ulterius pergere non debeant causam ostendens, ad revertendum, quod jam ea parte quam expetunt careat, venatores inducit; nam carnes ejus non admodum illi curant. Persæpe etiamnum testiculis præditus, cum se a venatorum conspectu longissime cursu removerit, eam partem desideratam ita astute comprimit et occultat, ut insectatores fallat, tanquam iis careat, quæ occultavit.

XXXV. — De buprestide.

Βούπρηστις ζῷόν ἐστιν, ὅπερ οὖν ἐὰν βοῦς καταπίῃ, πίμπραται καὶ ῥηγνύμενος ἀπόλλυται οὐ μετὰ μακρόν.

Si buprestidem bestiolam bubulum pecus devoraverit, tantopere inflatur, ut et rumpatur, et non multo post efflet halitum extremum.

XXXVI. — De erucis.

Αἱ κάμπαι ἐπινέμονται τὰ λάχανα, τάχα δὲ καὶ διαφθείρουσιν αὐτά· ἀπόλλυνται δὲ αὗται, γυνὴ τὴν ἐπιμήνιον κάθαρσιν καθαιρομένη εἰ διέλθοι μέση τῶν λαχάνων.

Erucæ olera et exedunt et celeriter conficiunt. Eis mulier, si per media olera ambulaverit ex mensibus laborans, perniciem affert.

XXXVII. — De œstro et myope.

Εἶεν δ' ἂν βουσὶν ἔχθιστα οἶστρος καὶ μύωψ. Καὶ ὁ μὲν οἶστρος κατὰ τὰς μυίας τὰς μεγίστας ἐστίν, καὶ ἔχει στερεὸν καὶ μέγα κέντρον, καὶ ἦχόν τινα βομβώδη ἀφίησι καὶ τραχύν· ὁ δὲ μύωψ τῇ κυνομυίᾳ προσείκασται· βομβεῖ δὲ τοῦ οἴστρου μᾶλλον, ἔλαττον δὲ ἔχει τὸ κέντρον.

Inimicissimus bubus est œstrus et myops. Ille par est maximæ muscæ, aculeo firmo et magno armatus, sonum autem bombi instar et asperum edit. Myops vero muscæ caninæ similis, aculeum minorem quam œstrus habet, sed magis sonorus est.

XXXVIII. — Aspidis vis et natura.

Τῶν ὑπ' ἀσπίδος δηχθέντων οὐ μνημονεύεται οὐδεὶς ἐξάντης τοῦ κακοῦ γεγονέναι. Ἔνθεν τοι καὶ τοὺς βασιλεῖς ἀκούω τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ τῶν διαδημάτων φορεῖν πεποικιλμένας ἀσπίδας, τῆς ἀρχῆς αἰνιττομένους τὸ ἀνίκητον δὴ ἐκ τῆς τοῦ ζῴου μορφῆς τοῦ προειρημένου. Γίνονται δὲ καὶ πενταπήχεις ἀσπίδες· καὶ μέλαιναι μὲν αἱ πλεῖσται ἢ τεφραῖαι, ἴδοις δ' ἂν καὶ πυρρὰν ἀσπίδα. Οἱ δηχθέντες δὲ ὑπ' ἀσπίδος οὐ περαιτέρω βιοῦσι τετάρτης ὥρας· πνιγμὸς δὲ αὐτοὺς καὶ σπασμὸς διώκει καὶ λυγμός, ὥς φασιν. Ἀκούω δὲ τὸν

Nullus, qui ab aspide morsus fuit, ex malo incolumis evasisse memoratur. Hinc Ægyptiorum reges in diademate variegatas aspides gerere intellexi, per figuram istius animalis invictum imperii robur occulte significantes. Earum quædam ad longitudinem quinque cubitorum accedunt; nonnullæ rutilo, plurimæ nigro cinereove colore conspiciuntur. Ultra quartam horam, quos momorderint, vivere non queunt; eos suffocatio, convulsio, et singultus, ut aiunt, infestant. Ichneumonem autem aspi-

ἰχνεύμονα τῆς ἀσπίδος τὰ ᾠὰ ἀφανίζειν, οἱονεὶ τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὑπεξαίροντα τοὺς μέλλοντας ἀντιπάλους. Λίβυσσαν δὲ ἄρα ἀσπίδα καὶ ἀποφαίνειν τυφλοὺς τῷ φυσήματι λέγει τις λόγος.

dis ova disperdere audio, et tanquam catulis suis futuram hostilem perniciem summovere. Ceterum aspidem Libycam vel adspiratione sola excæcare quidam aiunt.

XXXIX. — De capreolis hinnulos ut libidinis æmulos occidentibus.

Εἶτα οὐ χρὴ θαυμάσαι τὴν φύσιν τῇ τε ἄλλῃ καὶ ἐνταῦθα μέντοι; τῶν ἀῤῥένων ** οἱ πατέρες τοὺς πλείστους νεβροὺς ἀναιροῦσιν, ἵνα μὴ πληθύωνται, εἶτα μέντοι καὶ τὰς μητέρας ἀναβαίνωσι· μίασμα γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις καὶ ἐναγὲς ἔργον δοκεῖ τοῦτο δήπου. Κύρῳ δὲ καὶ Παρυσάτιδι, ὦ Πέρσαι, καὶ καλὰ ταῦτα καὶ ἔνδικα ἐδόκει· καὶ ἐφίλει Κῦρος τὴν μητέρα κακῶς, καὶ ἐφιλεῖτο ὑπὸ τῆς μητρὸς φιλίαν ὁμοίαν. Καὶ ταῦτα μέντοι ** σωμένης, οἱ δὲ ἄνθρωποι πάντων μὲν ἐπιθυμοῦντες, μηδενὸς δὲ φειδόμενοι.

Nonne vim naturæ tum alibi, tum hic etiam mirari oportet? Hinnulos mares plerosque patres occidunt, ne numero aucti matres postea ineant; id quod vel inter brutas animantes magnum scelus et piaculum est. At Cyro et Parysatidi, o Persæ, decorum hoc facinus et justum videbatur; ille enim matrem incesto amore amabat, et hæc in filium simili amore ardebat. Talis brutorum natura est; at homines ut temeraria et effreni libidine omnia concupiscunt, ita cupiditatibus suis nusquam moderantur aut abstinent.

XL. — De muribus Heracleæ insulæ Herculem pie colentibus.

Νῆσος ἐν τῷ Πόντῳ Ἡρακλεῖ ἐπώνυμος ἐκτετίμηται. Οὐκοῦν ὅσον μυῶν ἐστιν ἐνταῦθα σέβει τὸν θεόν, καὶ πᾶν ὅσον ἀνεῖται αὐτῷ, τοῦτο πιστεύει τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἀνεῖσθαι καὶ οὐκ ἂν προσάψαιτο αὐτοῦ. Οὐκοῦν καὶ ἄμπελος τῷ θεῷ κομᾷ, καὶ τετίμηται ὡς ἀνάθημα αὐτῷ μόνῳ, καὶ φυλάττουσιν οἱ θεραπευτῆρες τοῦ δαίμονος ἐς τὰς θυσίας τοὺς βότρυς· ὅταν οὖν εἰς ἀκμὴν αἱ ῥᾶγες ἔρχωνται, οἱ δὲ ἀπολείπουσι τὴν νῆσον οἱ μύες, ἵνα μὴ μείναντες ἄκοντες γοῦν προσάψωνται ὧν θιγεῖν οὐκ ἄμεινον· εἶτα τῆς ὥρας διαδραμούσης οἱ δὲ εἰς ἤθη τὰ οἰκεῖα ὑποστρέφουσι. Καὶ μυῶν μὲν Ποντικῶν ἀγαθὰ ταῦτα. Ἵππων δὲ καὶ Διαγόρας καὶ Ἡρόστρατος καὶ ὁ λοιπὸς τῶν θεοῖς ἐχθρῶν κατάλογος, πῶς ἂν ἐφείσαντο τῶν βοτρύων ἢ ἀναθημάτων ἄλλων, οἱ καὶ τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα καὶ ἔργα ἀμωσγέπως συλᾶν προῃρημένοι;

Insula in Ponto, quæ ab Hercule nomen traxit, celebratur. Quantumcunque murium illic est, Herculem religiose colit; et quidquid deo dedicatum est, tanquam id ei sacrum gratumque esse intelligens et credens non attingit. Itaque cum vitis (quæ ibi deo frondescit, et sol eidem ad religionem consecrata est, cujusque racemos dei administri ad sacra servant) uvæ assecutæ fuerint maturitatem; tum de insula mures discedunt, ut ne, si remanerent, inviti contingant eas quas tangi fas non sit; post vero, ubi id anni tempus præterierit, ad domesticam sedem revertuntur. Atque hæc quidem Ponticorum murium est probitas. Contra Hippon, Diagoras, Herostratus, reliquique deorum hostes, quomodo vel a racemis, vel aliis rebus consecratis manus abstinuissent; qui ne ab ea quidem insania suam assensionem sustinuerint, quominus et nomina deorum et opera quomodocumque tollere conati fuerint?

XLI. — De murium in Ægypto abundantia, eorumque ex agris descendentium agminibus.

Ἔθος τοῦτο Αἰγύπτιον· ὅταν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ὕσῃ (ῥανίσι δὲ ὕει λεπταῖς), μύες παραχρῆμα τίκτονται. Οὐκοῦν κατὰ τὰς ἀρούρας πλανώμενοι οὗτοι λυμαίνονται τοῖς ληΐοις ὑποτέμνοντες τοὺς στάχυς καὶ ὑποκείροντες, ἤδη μέντοι καὶ τοὺς σωροὺς τῶν δραγμάτων κεραΐζοντες λυποῦσι τοὺς Αἰγυπτίους· καὶ διὰ ταῦτα πάγας τε αὐτοὺς ἐλλοχῶντες ἱστᾶσι καὶ θριγκοῖς ἀναστέλλουσι καὶ τάφροις ἀνείργουσι καὶ καίουσιν ἐν ταύταις πῦρ. Οἱ τοίνυν μύες οὐδὲ τὴν ἀρχὴν πρὸς [τὰς] πάγας προσφοιτῶσιν, ἐῶσι δὲ αὐτὰς ἑστάναι ἄλλως· τοῖς δὲ θριγκοῖς καίτοι λελειωμένοις ὑπὸ τῆς χρίσεως ἐπαναβαίνουσιν, [καὶ] ἁλτικώτατοί γε ὄντες εἶτα μέντοι ὑπερπηδῶσι τὰς τάφρους. Ὅταν οὖν ἀπαγορεύσαντες οἱ Αἰγύπτιοι τὰς μηχανὰς καὶ τὰς ἐπιβουλὰς ὡς ἀχρήστους ἀπολίπωσιν καὶ ἐκτραπέντες ἐπί τε δέησιν ἔλθω-

Primum ut in Ægypto pluit (perparvulis autem guttis pluit), mures nasci solent, qui longe lateque totis arvis vagantes maxima calamitate ex spicarum circumrosione et succisione segetes afficiunt, et manipulorum acervos vastantes magnum Ægyptiis negotium exhibent; eoque fit, ut ii insidias eis conentur muscipulis tendere et sepimentis repellere et fossis arcere, in quibus ignem accenderunt. Sed mures ut minime ad muscipulas accedunt, sic cum sint ad saliendum apti, et fossas transiliunt, et muros etiamsi sint læves et incrustati reptando superant. Ægyptii autem de spe et conatu depulsi omni machinatione insidiarum tanquam parum efficaci relicta, se ad suppliciter deprecandam a diis calamitatem vertunt:

σιν καὶ ἱκετείας τὰς πρὸς τοὺς θεούς, ἐνταῦθα δήπου τὴν ἐκ τῶν θεῶν μῆνιν ὀῤῥωδοῦσιν οἱ μύες, καὶ εἴς τι ὄρος ἀναχωροῦσι τάξιν πλαισίου φυλάττοντες. Οἱ μὲν οὖν νεώτατοι πρῶτοι, οὐραγοῦσι δὲ οἱ μέγιστοι, καὶ τοὺς ὑπολειπομένους ἐπιστραφέντες εἶτα μέντοι ἕπεσθαί σφισιν ἐκβιάζονται· ἐὰν δὲ οἱ νεώτατοι κάμνοντες ὑποστῶσι, καὶ τὸ ἑπόμενον ἵσταται πᾶν, ὡς ἐν δυνάμει στρατιωτικῇ πέφυκε γίνεσθαι· ὅταν δὲ ὑπάρξηται ἡ ἐκ τῶν πρώτων κίνησις, ἐνταῦθα καὶ οἱ λοιποὶ ἕπονται. Λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὸν Πόντον οἰκοῦντες τὰ αὐτὰ καὶ ἐκεῖθι τοὺς μῦς δρᾶν. Πεπίστευται δὲ καὶ ἐξ οἰκίας ἁπάσης, ἥτις μέλλει πεσεῖσθαι, ᾗ ποδῶν ἔχουσι μετοικίζεσθαι πάντας. Ἰδιότης δὲ ἄρα μυῶν καὶ ἐκείνη· ἐπειδὰν ἀκούσωσι γαλῆς τριζούσης ἢ συρίττοντος ἔχεως, ἐκ τῆς μυωπίας τῆς μιᾶς τὰ ἑαυτῶν βρέφη ἄλλο ἄλλῃ μετοικίζουσιν.

mures vero divinæ iræ metu in montem quempiam, aciei instructione ordinem quadrangulum conservantes, discedunt; horum omnium natu minimi primo in ordine consistunt; maximi vero extremum agmen ducunt, et eos qui lassitudine deficiunt, urgent ac se ipsos sequi cogunt; quodsi ex itinere minimi natu laborantes subsistant, omnes quoque consequentes, ut est in more belli institutoque positum, insistunt et interquiescunt; simulque se ut primi movere cœperunt, ceteri continuo omnes consequuntur. Hoc idem, qui Pontum incolunt, mures illic agere dicunt. Ex omni autem domo, cujus ruinæ impendeant, qua primum datur, omnes celeriter demigrare creduntur. Quin etiam murium proprietas hæc est: cum vocem felis aut viperæ sibilum exaudiverunt, e cavo suo musculos alios alio transferunt.

XLII. — Historia de capra a caprario amata.

Λόγον δὲ Ἰταλὸν τῇ Συβαριτῶν πόλει συνακμάσαντος ἔργου μνημονεύοντα καὶ φοιτήσαντα εἰς ἐμὲ εἰπεῖν οὐ χεῖρόν ἐστιν. Τὴν ἡλικίαν ἀντίπαις, αἰπόλος τὸ ἐπιτήδευμα, ὄνομα Κρᾶθις, εἰς ὁρμὴν ἀφροδίσιον ἐμπεσών, τῇ τῶν αἰγῶν ἰδεῖν ὡραιοτάτῃ μίγνυται, καὶ τῇ ὁμιλίᾳ ἥσθη, καὶ εἴ ποτε ἐδεῖτο ἀφροδίτης ὡς αὐτὴν ἐφοίτα, καὶ εἶχεν ἐρωμένην αὐτήν· καὶ μέντοι καὶ οἷα λαμβάνειν ἠδύνατο δῶρα, τοιαῦτα ὁ ἐραστὴς [αἰπόλος] τῇ ἐρωμένῃ τῇ προειρημένῃ προσέφερε, καὶ κυτίσου ποτὲ τοὺς ὡραιοτάτους ἀκρέμονας καὶ μίλακος πολλάκις καὶ σχίνου τραγεῖν παρέσχε, τὸ στόμα ἀποφαίνων αὐτῷ, εἰ δεηθείη φιλῆσαι, εὐῶδες αὐτῆς· ἀλλὰ καὶ στιβάδα ἐγκαθεύδειν ὡς νύμφῃ παρεσκεύασεν ἁβροτάτην τε καὶ μαλθακήν. Οὔκουν ἀμελῶς ταῦτα ἐθεάσατο ὁ τῆς ἀγέλης ἡγεμὼν τράγος, ἀλλὰ αὐτὸν εἴσεισι ζηλοτυπία, καὶ κατέκρυπτε μὲν τέως τὸν θυμόν, καθήμενον δὲ αὐτόν ποτε ἐλλοχᾷ καὶ καθεύδοντα· ἦν δὲ ἄρα ἐμβαλὼν τὸ πρόσωπον εἰς τὸν κόλπον· ὡς οὖν εἶχε δυνάμεως τὴν κεφαλὴν προσήραξε, καὶ διέθρυψέν οἱ τὸ βρέγμα. Διαῤῥεῖ τοίνυν εἰς τοὺς ἐπιχωρίους τὰ πραχθέντα, καὶ τῷ μὲν οὐκ ἀφανῆ τάφον ἀνέστησαν, ἐξ αὐτοῦ δὲ τὸν ποταμὸν Κρᾶθιν ὠνόμασαν. Γίνεται δὲ ἐκ τῆς ὁμιλίας τῆς πρὸς τὴν αἶγα παιδίον, καὶ ἦν αἲξ τὰ σκέλη, τὸ πρόσωπον ἄνθρωπος· τοῦτον καὶ ἐκθεωθῆναι λόγος ἔχει, καὶ θεὸν ὑλαῖόν τε καὶ ναπαῖον νομισθῆναι τὸν αὐτόν. Μετειληχέναι δὴ καὶ ζηλοτυπίας τὰ ζῷα ὁ τράγος διδάσκει.

Historiam Italicam facti, quod florente urbe Sybari accidit, quæque ad aures meas pervenit, referre non ab re erit. Adolescens, nomine Crathis, cujus opera in tuendi caprini pecoris munere versabatur, cum cupiditate libidinis flagraret, in eam amoris caprini consuetudinem cecidit, ut si quando venereis rebus uti haberet necesse, cum omnium caprarum formosissima venereo complexu jungeretur, eamque in amasiæ numero locoque ducebat, dona etiam non a capræ desiderio abhorrentia afferebat, citysi nimirum pulcherrimas frondes et smilacem et lentiscum sæpe edenda eidem objiciebat, os illi reddens ad osculationem suaveolentius, sed et molles et teneras, ut tanquam sponsa mollius dormiret, herbas substernebat. Quod quidem ipsum ut hircus gregis dux perspexit, rivalitate laborare, atque interea suum occultare animum cœpit, quoad aliquando tandem eum somnum capere deprehendisset; tum enim omnibus revocatis viribus, facto in eum impetu, cerebrum fregit. Cum autem ejusmodi factum ad indigenas permanasset, non modo ei tumulum non obscurum excitarunt, sed ex eo etiam fluvium Crathim nominarunt. Infantem autem puerum ex ejus cum capra consuetudine susceptum, caprina habentem crura et faciem humanam, in deos repositum, deorumque honore affectum fuisse, et silvanum quendam napæumque deum esse, in sermonem hominum venit. Animalia igitur etiam rivalitate laborare hircus docet.

XLIII. — De formicarum cavernis et œconomia.

Σύριγγας μὲν Αἰγυπτίας ᾄδουσιν οἱ συγγραφεῖς, ᾄδουσι δὲ καὶ λαβυρίνθους τινὰς Κρητικοὺς ἐκεῖνοί τε αὐτοὶ καὶ τὸ τῶν ποιητῶν φῦλον· μυρμήκων δὲ ἐν γεωρυχίᾳ ποικίλας τε ἀτραποὺς καὶ ἑλιγμοὺς καὶ περιόδους οὔπω ἴσασιν. Σοφίᾳ δὲ ἄρα τὴν ὑπόγειον οἰκονομίαν

Ægyptias fossas historici et Creticos labyrinthos iidem ac poetarum natio celebrant; verum fossionum, quas formicæ efficiunt, varia diverticula, flexiones, anfractus nondum sciunt. Enimvero eæ mirabili sapientia subterraneas ædificatiunculas tortuosissime construunt, ut vel diffi-

τήνδε ἀπεργάζονται σκολιωτάτην, τοῖς ἐπιβουλεύουσί σφισι τῶν θηρίων τὴν πάροδον δύσπορον ἢ καὶ παντελῶς ἄπορον ἀποφαίνοντες. Τὴν δὲ γῆν ἣν ἐξορύττουσιν, ἀλλὰ καὶ ταύτην ὑπὲρ τοῦ στομίου περιβαλόντες οἱονεὶ τείχη τινὰ καὶ προβλήματα ἐργάζονται, ὡς μὴ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξ οὐρανοῦ καταθέον εἶτα ῥᾳδίως αὐτοὺς ἐπικλύσαν ἢ ἀπολέσῃ πάντας ἢ τούς γε πλείστους. Αἱμασιάς δέ τινας μέσας διειργούσας ἀπ' ἀλλήλων τοὺς χηραμοὺς διατειχίζουσι καὶ μάλα ἐντέχνως, εἶεν δ' ἂν οἱ χῶροι τρεῖς, ὡς ἐν οἰκίᾳ σοβαρᾷ· καὶ τὸν μὲν ἀποφαίνουσιν [ὅσον] ἀνδρῶνα εἶναι, ἐν ᾧ διαιτῶνται οἱ ἄῤῥενες καὶ ὅσον σὺν αὐτοῖς θῆλυ· τὸν δὲ ἕτερον, ἔνθα ἀποτίκτουσι κύουσαι μύρμηκες, οἱονεὶ γυναικῶνα· τρίτον δ' ἕτερον θησαυρόν τε καὶ σιρὸν ἀποκρίνουσι τοῖς ἠθροισμένοις σπέρμασιν· καὶ οὔτε Ἰσχόμαχος ἐνταῦθα οὔτε Σωκράτης ὑπὲρ τῆς ἀξιοζήλου οἰκονομίας σπουδάζοντες διδάσκουσιν αὐτά. Οἱ δὲ μύρμηκες προϊόντες ὥσπερ οὖν ἐπισιτίσασθαι, τοῖς μεγίστοις ἕπονται, οἱ δὲ ἄγουσι στρατηγῶν δίκην· καὶ ἐς τὰ λήια ἐλθόντες, οἱ μὲν ἔτι νεαροὶ τὴν καλάμην ὑφεστᾶσιν, οἱ δὲ ἡγεμόνες ἀνέρπουσιν, καὶ τοὺς καλουμένους οὐραχοὺς τῶν καρπίμων διατραγόντες τῷ δήμῳ τῷ κάτω ῥίπτουσιν· οἱ δὲ περιελθόντες τοὺς μὲν ἀθέρας ἀποκόπτουσιν, ἐκλέπουσι δὲ τὰς τὸν πυρὸν στεγούσας τε καὶ περιαμπεχούσας θυλακίδας· καὶ μήτε ἀλοητοῦ δεόμενοι, μήτε ἀνδρῶν λικμῆσαι δυναμένων, μήτε μὴν ἐπειγομένων πνευμάτων ἀποκρῖναι καὶ διαστῆσαι τάς τε ἄχνας καὶ τὸν καρπόν, ἀνθρώπων ἀρούντων τε καὶ σπειρόντων τροφὰς ἔχουσι μύρμηκες. Σοφὸν δὲ καὶ ἐκεῖνο προσακήκοα, ὅτι ἄρα τοὺς τεθνεῶτας μύρμηκας οἱ προσήκοντες ἐν ταῖς τῶν πυρῶν κηδεύουσι θυλακίσιν, ὡς πατέρας ἢ πᾶν τὸ φίλιον ἐν ταῖς σοροῖς οἱ ἄνθρωποι.

cilem aditum, vel omnino invium animalibus insidias sibi molientibus efficiant. Terram vero, quam effodiunt, super cavernæ os aggerunt, et tanquam muros quosdam et propugnacula construunt, ne ex cœlo aqua pluvia defluens ipsas alluvione vel omnes vel quamplurimas perdat. Intermedia item sepimenta cavernas alias ab aliis secernentia solertissime machinantur, atque, ut in splendidis hominum ædibus fieri solet, domum suam triplici regione formaque circumscribunt: alterum enim in ea locum andronem, in quo mares et junctæ eis feminæ habitent, ædificant; alterum gynæceum nuncupatum, ubi feminæ pariant, moliuntur; tertium granorum acervis destinant: cum tamen ab Ischomacho et Socrate, laudabilis rei œconomicæ peritis, nihil tale didicerint. Cum autem tanquam ad pabulandum proficiscuntur, natu grandiores similiter eas atque exercitus duces ducunt; ut ad segetes pervenerunt, adolescentiores sub stipula stant, duces vero adscendunt, et spicas abscissas inferioribus dejiciunt; hæ vero circumstantes aristas distrahunt, simul et utriculis grana inclusa explicant; atque ita neque tritura egentes, neque ad ventilandum operis, neque ventis ad purganda a sordibus grana, ex frumentis, quæ homines exarant seruntque, cibos sibi conficiunt. Illud etiam cognitum habeo prudenter factum, eas humatione mortuas aliqua necessitudine sibi conjunctas afficere, atque in granorum folliculis condere, ut homines in urnis parentes suos, sive amicos.

XLIV. — Exempla amoris dominis ab equis præstiti.

Ἵππος εἰ τυγχάνοι κηδεμονίας, ἀμείβεται τὸν εὐεργέτην εὐνοίᾳ τε καὶ φιλίᾳ. Καὶ ὁποῖος μὲν ἦν ὁ Βουκεφάλας εἰς Ἀλέξανδρον, διαῤῥεῖ πανταχόσε ὁ λόγος, καὶ οὔ μοι λέγειν αὐτὸν ἥδιόν ἐστι. Καὶ τὸν Ἀντιόχου δὲ ἵππον τὸν τιμωρήσαντα τῷ δεσπότῃ καὶ ἀποκτείναντα τὸν Γαλάτην ὅσπερ οὖν ἀπέσφαξε τὸν Ἀντίοχον ἐν τῇ μάχῃ (ὄνομα δὲ τῷ Γαλάτῃ Κεντοαράτης ἦν) ἐῶ καὶ τοῦτον. Σωκλῆς δὲ ἄρα, οὐ γάρ τί που πολλοὶ τόνδε μοι δοκοῦσιν ἐγνωκέναι, Ἀθηναῖος μὲν ἦν, καλὸς δὲ καὶ ἐδόκει καὶ ἐπεφύκει· οὗτος οὖν ἐπρίατο ἵππον ὡραῖον μὲν καὶ αὐτόν, ἐρωτικὸν δὲ ἰσχυρῶς, καὶ οἷον σοφώτερον ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὁρᾶν ἵππους. Οὐκοῦν ἐρᾷ τοῦ δεσπότου δριμύτατα, καὶ προσιόντος ἐφριμάττετο, καὶ ἐπικροτοῦντος ἐφρυάττετο, καὶ ἀναβαίνοντος ἑαυτὸν παρεῖχεν εὐπειθῆ, καὶ παρεστῶτος κατὰ πρόσωπον ὁ δὲ ὑγρὸν ἑώρα. Καὶ ταῦτα μὲν ἐρωτικὰ ὄντα ἤδη, ὅμως τερπνὰ ἐδόκει· ἐπεὶ δὲ ἦν ὥς τι καὶ θρασείων εἰς τὸ μειράκιον προπετέστερος, καὶ διέῤῥει λόγος ὑπὲρ ἀμφοῖν ἀτοπώτερος, ὁ Σωκλῆς οὐκ ἐνεγκὼν

Si accurate et liberaliter tractetur equus, cum benevolentia erga eum, qui sibi benefecit, tum amicitia acceptum beneficium compensat. Jam quod longe lateque pervagatum est, qualis in Alexandrum Bucephalus fuerit, propterea nihil mihi jucunditatis ad narrandum habere videtur. Antiochi item equum prætereo, qui, ut dominum suum ulcisceretur, Gallo nomine Centoarati, qui Antiochum in pugna interfecerat, necem intulit. Socles formæ pulchritudine egregius Atheniensis, quem mihi permulti ignorare videntur, equum emit pulchrum, aliis equis sagaciorem, et tam vehementi in se amore incensum, ut cum accedere sentiret dominum vel cum palparetur, hinnitu aut fremitu suum testaretur gaudium; et cum ille ascendere pararet, se ad conscensum præstaret obedientem; cum ante oculos consisteret, ille suaviter et amatorie in eum intuebatur. Quæ omnia catenus amatoria et jucunda visa sunt, quoad petulantiam in adolescentem attentare visus est, simul et fama turpitudinis de ambobus dissipata exstitit; tum eam infamiam Socles sibi conflari

τὸ ἀπόφημον, ὡς ἐραστὴν ἀκόλαστον μισήσας, ἀπημπόλησε τὸν ἵππον. Ὁ δὲ οὐ φέρων τὴν ἐρημίαν τὴν ἀπὸ τοῦ καλοῦ, ἑαυτὸν τοῦ ζῆν ἀπήλλαξε λιμῷ βιαιοτάτῳ.

non passus, ut in amatorem flagitiosum et petulantem odio incensus, equum vendidit. Is non ferens ab adamato suo se distractum abesse, acerrima inedia sibi conscivit mortem.

XLV. — De mutuis avium quarundam inimicitiis.

Νοοῦσι δὲ ἄρα ἀτταγᾶς μὲν ἀλεκτρυόνι ἔχθιστα, ἀλεκτρυὼν δὲ αὖ πάλιν ἀτταγᾷ· καὶ κορώνῃ κίρκος, καὶ ἐκείνη ἐκείνῳ· καὶ πελαγίῳ ἱέρακι ὁ κόραξ, καὶ κόρακι ἐκεῖνος· τρυγόνι τε κόραξ καὶ κίρκος, καὶ μέντοι καὶ ἡ τρυγὼν ἑκατέρῳ. Πέπυσμαι δὲ καὶ πελαργὸν νυκτερίδα μισεῖν, καὶ ἐκείνην ἀντιμισεῖν ὡς πολέμιον. Πελεκᾶνα δὲ μὴ νοεῖν φίλα ὄρτυγι, καὶ ἀμοιβὴν τοῦ μίσους ἀκούω εἶναι.

Attagenes et gallinacei inter se inimici graviter sunt. Inimicitiæ intercedunt cornici cum circo. Mutuo uterque in alterum odio pelagius accipiter et corvus flagrant. Cum turture corvus et circus insitas inimicitias gerunt, et utrumque vicissim turtur odit. Ciconia et vespertilio inter se hostes sunt. Pelecanum quoque et coturnicem invicem infensos esse audio.

XLVI. — De rebus animalibus quibusdam mortiferis.

Ἀποκτίννυσι δὲ αἰετὸν μὲν τὸ καλούμενον σύμφυτον, τὴν δὲ ἶβιν ὑαίνης χολή, σκορόδου σπέρμα τὸν ψᾶρα, χαραδριὸν ἄσφαλτος, τὸν δὲ ἔχινον ὁ καλούμενος ποταμογείτων, ἐχῖνος δὲ αἰθυίας χολὴν οὐχ ὑπομένει. Κίρκος δὲ καὶ λάρος καὶ τρυγὼν καὶ κόσσυφος καὶ τὸ γυπῶν ἔθνος ῥοιᾶς σίδην κοπεῖσαν εἰ διατράγοιεν, ἀπολώλασι. Κέδρου τὸν καλαμοδύτην ἀπόλλυσι φύλλα, ἄνθος δὲ ἄγνου τὸν μελαγκόρυφον, κόρακα δὲ εὐζώμου σπέρμα. Μύρῳ κάνθαρος ἀποθνήσκει, στέατι δορκάδος ὁ ἔποψ. Κορώνη δὲ λυκοβρώτου κρέως λειψάνῳ περιτυχοῦσα ἀποθνήσκει. Κορυδαλὸς δὲ νάπυος σπέρματι, γέρανος ἀμπέλου δάκρυον σπάσασα διεφθάρη.

Symphyto interimitur aquila, ibis felle hyænæ, allii semine sturnus, charadrius bitumine, * * potamogitone, erinaceo fel mergi intolerabile est. Circus, larus, turtur, merula, et vulturum natio comesto malo punico trito pereunt. Cedri foliis calamodytes, viticis flore atricapilla, corvus erucæ semine occiditur. Unguentum scarabæum, feræ capræ adeps upupam interficit. Cornix vero quæ inciderit in comesæ a lupo reliquias carnis, moritur. Alaudam sinapis semen, et gruem hausta vitis lacrima conficit.

XLVII. — De lepore vestigia sua turbante.

Λαγὼ δὲ πέρι καὶ ἐνταῦθα ἔπεισιν εἰπεῖν τοιαῦτά μοι. Εἰς τὴν κοίτην τὴν συνήθη οὐ πάρεισιν ὁ λαγὼς πρὶν ἢ ταράξαι τὰ ἴχνη, πῇ μὲν εἰσιών, πῇ δὲ ἐξιών, ἵνα ἀφανίσῃ τὴν ἐκ τῶν θηρατῶν εἰς αὐτὸν ἐπιβουλήν, σοφίᾳ τινὶ φυσικῇ τὸ θηρίον τοὺς ἀνθρώπους αἱμυλώτατα ἀπατῆσαν.

De lepore mihi hæc in mentem hoc loco veniunt explicare. Non eum sane prius sub solitum cubile subire, quam modo ingrediens, modo egrediens, sua conturbarit vestigia, ut ne ea struentibus sibi insidias appareant, naturali quadam sagacitate homines astute decipiens.

XLVIII. — De equarum erga pullos amore. Historia de Dario.

Μήτηρ δὲ ἄρα καὶ ἡ θήλεια ἵππος ἀγαθὴ ἦν, καὶ τοῦ πώλου τοῦ ἐξ αὐτῆς μεμνῆσθαι δεινή· ὅπερ οὖν κατεγνωκὼς Δαρεῖος ὁ κάτω εἶτα μέντοι ἐπήγετο εἰς τὰς μάχας ἐξ ὠδίνων ἵππους, τὰ βρέφη καταλιπούσας οἴκοι. Τρέφονται δὲ καὶ ὀρφανοὶ μητέρων οἱ πῶλοι γάλακτι ξένῳ, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ ἄνθρωποι. Οὐκοῦν ὅτε ἡ τροπὴ τῆς μάχης τῆς κατὰ τὸν Ἰσσὸν τὰ Περσῶν πιέζειν ὑπήρξατο, καὶ ἐνικᾶτο Δαρεῖος, ἵππον ἀνέβη θῆλυν, φυγῆς δεόμενος καὶ σωτηρίας ὠκίστης· ἡ δὲ ἄρα τοῦ καταλειφθέντος μνήμῃ, ὡς εἶχεν ἐπιθυμίας καὶ ποδῶν, τὸν δεσπότην ὑμνεῖται τῆς ἀκμῆς τῶν ἐπικειμένων κινδύνων ἐξαρπάσαι.

Equa mater optima summa caritate et fide pullum suum amat. Cujus sane modi amoris Darius ætate inferior non imperitus, equas a partu recentes relictis domi pullis ad pugnas ducebat. Pulli vero sic alieno lacte a matribus orbi quemadmodum homines parentibus amissis aluntur. Itaque Darius, cum inclinata jam acie in eo prœlio, quod ad Issum commiserat, Persarum res premi cœpissent, cumque victus fuga salutem adipisci necesse haberet, in equam adscendit; quæ, quod relicti memoriam pulli recordaretur, quanto maximo potuit studio et celeritate eum ipsum prædicatur ex periculis eripuisse.

XLIX. — Historia de mulo vetulo Atheniensi.

Ἡμίονος γέρων Ἀθήνησιν ὑπό γε τοῦ δεσπότου τοῦ ἰδίου τῶν ἔργων ἀπολυθείς, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, τοῦ μὲν φιλοπόνου καὶ ἐθελουργοῦ καθ' ἡλικίαν ἑαυτὸν οὐκ ἀφῆκεν. Ἡνίκα γοῦν Ἀθηναῖοι κατεσκεύαζον τὸν Παρθενῶνα, οὔτε ἐπισύρων, οὔτε ἀχθοφορῶν, ὅμως τοῖς νέοις ὀρεῦσι προφορουμένοις τὴν ὁδὸν ἄκλητος καὶ ἑκὼν οἱονεὶ παράσειρος ᾔει· δορυφορῶν, ὡς ἂν εἴποις, καὶ παρορμῶν τὸ ἔργον τῇ βαδίσει τῇ κοινῇ, δίκην τεχνίτου παλαιοῦ, τοῦ μὲν αὐτουργεῖν ὑπὸ τοῦ γήρως ἀπολυθέντος, ἐμπειρίᾳ δὲ καὶ διδασκαλίᾳ ὑποθήγοντός τε ἅμα τοὺς νέους καὶ ἐπαίροντος. Ταῦτα οὖν μαθόντες ὁ δῆμος τῷ κήρυκι ἀνειπεῖν προσέταξαν, εἴτε ἀφίκοιτο ἐς τὰ ἄλφιτα, εἴτε εἰς τὰς κριθὰς παραβάλοι, μὴ ἀνείργειν, ἀλλ' ἐᾶν σιτεῖσθαι εἰς κόρον, καὶ τὸν δῆμον ἐκτίνειν ἐν Πρυτανείῳ τὸ ἀργύριον, τρόπον τινὰ ἀθλητῇ σιτήσεως δοθείσης ἤδη γέροντι.

Atheniensis mulus jam vetulus, quamvis immunitate vecturarum donatus esset, ut Aristoteles ait, non laborum tamen, qui per affectam ætatem obiri queunt, studio exsolutus esse voluit. Nam cum Minervæ templum Athenienses ædificarent, is nulla re onustus, sua sponte cum adolescentibus mulis ultro citroque euntibus haud aliter ac si ad jugum deligatus esset, ibat. Et quemadmodum quispiam senex artifex, per exactam ætatem quidem jam opere dimissus, verumtamen experientia et doctrina juvenes ad laborem exacuens; sic is ad opus juniores incitabat. Quod quidem ipsum ut Atheniensis populus intellexit, per præconem declarari jussit, ut ne a frumento aut hordeo prohiberetur; sed et expleri et satiari permitteretur, et pretium ex ærario peteretur, in Prytaneo sportula illi decreta, sicut athletæ jam ætate confecto.

L. — De formicarum solertia. Historia de Cleanthe.

Κλεάνθην τὸν Ἄσσιον κατηνάγκασε καὶ ἄκοντα εἶξαι καὶ ἀποστῆναι τοῖς ζώοις τοῦ καὶ ἐκεῖνα λογισμοῦ μὴ διαμαρτάνειν, ἀντιλέγοντα ἰσχυρῶς καὶ κατὰ κράτος, ἱστορία τοιαύτη, φασίν. Ἔτυχεν ὁ Κλεάνθης καθήμενος καὶ μέντοι καὶ σχολὴν ἄγων μακροτέραν ἄλλως· οὐκοῦν μύρμηκες παρὰ τοῖς ποσὶν ἦσαν αὐτῷ πολλοί· ὁ δὲ ἄρα ὁρᾷ ἐξ ἀτραποῦ τινος ἑτέρας νεκρὸν μύρμηκα μύρμηκας ἄλλους κομίζοντας εἰς οἶκον ἑτέρων, καὶ ἑαυτοῖς οὐ συντρόφων καὶ ἐπί γε τῷ χείλει τῆς μυρμηκιᾶς ἑστῶτας αὐτῷ νεκρῷ, καὶ ἀνιόντας κάτωθεν ἑτέρους καὶ συνόντας τοῖς ξένοις ὡς ἐπί τινι, εἶτα κατιόντας τοὺς αὐτούς, καὶ πλεονάκις τοῦτο· καὶ τελευτῶντας σκώληκα, οἱονεὶ λύτρα, κομίσαι· τοὺς δὲ ἐκεῖνον μὲν λαβεῖν, προέσθαι δὲ ὅνπερ οὖν ἐπήγοντο νεκρόν· καὶ ἐκείνους ὑποδέξασθαι ἀσμένως, ὡς υἱὸν κομιζομένους ἢ ἀδελφόν. Τί οὖν πρὸς ταῦτα Ἡσίοδος λέγει, λέγων ὅτι ἄρα ὁ Ζεὺς τὰς φύσεις ἀπέκρινεν, καὶ οὖν καὶ Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς ἔδωκεν ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶ μετ' αὐτοῖς, ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην. Ἀλλ' οὐκ ἐρεῖ ταῦτα ὁ Πρίαμος, εἴ γε καὶ ἐκεῖνος τὸν Ἕκτορα ἐλύσατο πολλῶν κειμηλίων καὶ θαυμαστῶν, παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἄνθρωπος, καὶ τοῦ ἥρωος καὶ τοῦ Διὸς ἐκγόνου, καὶ ἐκεῖνος ὢν ἔκγονος τοῦ Διός.

Cleanthem Assium hæc de formica historia coegit et invitum et fortissime contradicentem animalia concedere rationis non expertia esse. Nam cum aliquando otiosa sessione fruentem ferunt formicas, quæ complures ad ejus pedes essent, animo cœpisse vacuo et soluto contemplari; alteras nimirum vidisse alicunde mortuam in alienarum domicilium et suarum minime contubernalium portantes in formicariæ cavernæ faucibus consistere; atque inde continuo alteras perspexisse prodire, et cum externis velut quiddam contrahentes iterum et sæpius ultro citroque commeare; denique lumbricum, tanquam redemptionis pretium, attulisse; eumque alteras accepisse, et simul quam ferrent mortuam dimisisse; alteras cum gaudio et libenter, velut fratrem vel filium, recepisse. Quid ad hæc dicet Hesiodus, qui scripsit Jovem naturas distinxisse, ut

Pisces atque feræ, tum pennatæque cohortes,
Mutua sint sibi præda, agitant quia jure sine ullo:
Ast homini dedit esse æqui justique tenacem.

Atqui non hæc dicet Priamus, siquidem is ipse homo ab homine et heroe, et ex Jovis stirpe oriundo, ipse quoque Jovis progenies, multa Hectorem pecunia redemit.

LI. — De dipsadis natura et nominibus.

Κατηγορεῖ τῆς διψάδος τὸ ἔργον αὐτὸ ἡμῖν τὸ ὄνομα. Καὶ ἔχεως μέν ἐστιν ὀλιγωτέρα τὸ μέγεθος, ἀποκτεῖναι δὲ ὀξυτέρα. Οἱ γάρ τοι τῷ δήγματι προσπεσόντες ἐξάπτονταί τε εἰς δίψος καὶ πιεῖν ἀναφλέγονται καὶ ἀμυστὶ σπῶσι καὶ τάχιστα ῥήγνυνται. Καί φησι μὲν Σώστρατος λευκὴν εἶναι τὴν διψάδα, ἐπί γε μὴν

Dipsas, cujus vim et naturam ejus nomen nobis declarat, inferior quidem est magnitudine quam vipera, sed tamen in occidendo quam celerrime superior. Ejus enim morsu percussi, etsi assiduam potionem hauriunt, ad sitim tamen exardescunt, et ad bibendum eatenus inflammantur, quoad celerrime rumpuntur. Eam Sostratus cum

τῆς οὐρᾶς ἔχειν γραμμὰς μελαίνας δύο. Γίνονται δὲ ἄρα ἐν Λιβύῃ τε καὶ Ἀραβίᾳ μᾶλλον. Ἀκούω δὲ ὅτι καὶ πρηστῆρας αὐτὰς καλοῦσί τινες, καύσωνας δὲ ἄλλοι. Ὄχλον δὲ ἄρα ὀνομάτων ἐπαντλοῦσι τῷδε τῷ θηρίῳ καὶ ἄλλων· κέκληται δὲ καὶ μελάνουρος, ὥς φασι, καὶ ἀμμοβάτης ὑπ' ἄλλων· εἰ δὲ ἀκούσαις καὶ κεντρίδα, τὴν αὐτήν μοι λέγεσθαι νόει. Δεῖ δὲ καὶ μῦθον τῷδε τῷ ζώῳ ἐπᾷσαί με ὅνπερ οὖν ἀκούσας οἶδα· οὐ [γὰρ] σιωπήσομαι τοῦτον, ὡς ἂν μὴ δοκοίην ἀμαθῶς ἔχειν αὐτοῦ. Τὸν Προμηθέα κλέψαι τὸ πῦρ ἡ φήμη φησί, καὶ τὸν Δία ἀγανακτῆσαι ὁ μῦθος λέγει καὶ τοῖς καταμηνύσασι τὴν κλοπὴν δοῦναι φάρμακον γήρως ἀμυντήριον· τοῦτο οὖν ἐπὶ ὄνῳ θεῖναι τοὺς λαβόντας πέπυσμαι, καὶ τὸν μὲν προϊέναι τὸ ἄχθος φέροντα, εἶναι δὲ ὥραν θέρειον, καὶ διψῶντα τὸν ὄνον ἐπί τινα κρήνην κατὰ τὴν τοῦ ποτοῦ χρείαν ἐλθεῖν· τὸν οὖν ὄφιν τὸν φυλάττοντα ἀναστέλλειν αὐτὸν καὶ ἀπελαύνειν, καὶ ἐκεῖνον στρεβλούμενον μισθόν οἱ τῆς φιλοτησίας δοῦναι ὅπερ οὖν ἔτυχε φέρων φάρμακον· οὐκοῦν ἀντίδοσις γίνεται, καὶ ὁ μὲν πίνει, ὁ δὲ τὸ γῆρας ἀποδύεται, προσεπιλαβών, ὡς λόγος, τὸ τοῦ ὄνου δίψος. Τί οὖν; ἐγὼ τοῦ μύθου ποιητής; ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποιμι· ἐπεὶ καὶ πρὸ ἐμοῦ Σοφοκλῆς ὁ τῆς τραγῳδίας ποιητὴς καὶ Δεινόλοχος ὁ ἀνταγωνιστὴς Ἐπιχάρμου καὶ Ἴβυκος ὁ Ῥηγῖνος καὶ Ἀριστίας καὶ Ἀπολλοφάνης ποιηταὶ κωμῳδίας ᾄδουσιν αὐτόν.

albam esse ait, tum duas in cauda lineas nigras habere. Nascuntur autem præcipue in Africa et Arabia. Et sicut audio, quidam presterem vocant, alii causonem. Turbam vero aliorum nominum etiam huic feræ affundunt; melanurus enim a quibusdam, ab aliis ammobates dicitur; quodsi centrida nominari audiveris, eandem a me appellari putes. Sed fabulam quoque, quam de hac serpente audivi, ne ejus videar ignarus, attexam. Prometheum ignem a Vulcano furatum ajunt, quamobrem indignatum Jovem furti indicibus dedisse remedium senectuti prohibendæ efficax; hoc illos qui acceperant asino imposuisse audio, et cum ille sic oneratus æstivo tempore incederet, siti laborantem ferunt ad fontem venisse bibendi gratia, sed a serpente fontis custode repulsum; itaque asinum sitis impatientem id, quod gestabat, pharmacum ut admitteretur obtulisse; bibit igitur asinus, et una cum remedio adversus senectam, quam dipsas deinceps exuit, sitim quoque suam in illam transfudit. Ceterum hujus fabulæ auctor non ego sum, sed ante me Sophocles tragicus et Dinolochus adversarius Epicharmi, et Ibycus Rheginus, et Aristeas, et Apollophanes, poetæ comici.

LII. — Historia de elephanto curatoris sui fraudem vindicante.

Σοφὸν ἐλέφαντος ἔργον εἰ παραλίποιμι, φήσει μέ τις ἀγνοήσαντα οὐκ εἰπεῖν· ἔστι δὲ καὶ ἀκοῆς ἄξιον, καὶ διὰ ταῦτα ἀκούσωμεν αὐτοῦ. Ὁ τῆς τούτου κομιδῆς ἐγχειρισθεὶς τὴν φροντίδα τῶν μὲν κριθῶν ὑφῄρει, λίθους δὲ ὑποπάττων ἐκείνῳ μὲν ἄβρωτον τὸ πλεῖστον εἰργάζετο, ἀπέσωζε δὲ τὸν ὄγκον τοῦ μέτρου πρὸς τὸν ἐπισκοποῦντα ἀμφοῖν δεσπότην· καὶ τέως διελάνθανεν. Οὐκοῦν ὁ ἐλέφας ἀθάρην ἰδὼν ἕψοντα τὸν ἐπίβουλόν οἱ, τῆς ἄμμου τῆς ἐν ποσὶ τῇ προβοσκίδι χύδην ἀναλαβὼν ἐνέβαλεν εἰς τὴν χύτραν καὶ ἠμύνατο ἀνθ' ὧν ἔπαθε δι' ὧν ἐποίησεν εὐμηχάνως.

Si elephanti sapienter factum idque auditu dignum præterirem, me quis ignorantem forte præteriisse putet; quamobrem dicetur. Cum is, qui hordeum huic admetiendi procurationem habebat, hordei partem subtraxisset, illiusque in locum lapidibus suppositis, maximam cibi partem ad vescendum ineptam reddidisset, ipsis debitam tamen mensuram cumulate servasset, ut dominum utriusque, si quando vidisset, falleret; elephantus videns hunc, qui ipsum debito fraudabat, polentam coquere, primum proboscide sabulum collegit, deinde in ollam infudit, sicque solerter injuriis injurias sibi illatas ultus est.

LIII. — De canibus Ægyptiis inter currendum bibentibus.

Οἱ μὲν ἄλλοι κύνες καὶ ἑλεῖν καὶ ἀνιχνεῦσαι τὰ θηρία σοφοί, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φυγεῖν δεινότατοι. Τὰ γοῦν ἐν τῷ Νείλῳ δεδιότας ἄγει μὲν αὐτοὺς τὸ δίψος πιεῖν, ἡσυχῇ δὲ καὶ εἰς κόρον πιεῖν τὸ δέος οὐ συγχωρεῖ. Καὶ διὰ ταῦτα οὐ πίνουσιν ἐπικύψαντες, ὡς ἂν μή τι τῶν κάτωθεν ἀνερπύσαν εἶτα ἐξαρπάσαι αὐτούς· οὐκοῦν τὴν μὲν ὄχθην παραθέουσι, λάπτουσι δὲ τῇ γλώττῃ, ἁρπάζοντες, ὡς ἂν εἴποι τις, ἢ καὶ νὴ Δία κλέπτοντες τὸ πόμα.

Alii quidem canes feras tum investigare, tum etiam capere probe norunt; at vero Ægyptii fugacissimi sunt. Nam cum animalia, quæ in Nilo degunt, timeant, illuc sitis quidem ad bibendum eos attrahit, at metus quiete ipsos ad satietatem bibere non sinit. Ideoque non bibunt se inclinantes, ne qua e feris, quæ sub aqua sunt, emergat, atque ita eos abripiat, sed præter ripam cursitant linguaque lambunt, potum, ut ita dicam rapientes, vel hercle furantes.

LIV. — De erinacei terrestris solertia.

Ἐχῖνος, οὐχ ὁ θαλάσσιος, ἀλλ' ὁ χερσαῖος, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ὡς ἐστι πανοῦργος ἤδη μοι λέλεκται, ὃ δὲ οὐκ εἶπον αὐτοῦ δολερὸν ἔργον, τοῦτο εἰρήσεται τὰ νῦν. Μέλλων ἁλίσκεσθαι, ἑαυτὸν συνειλήσας ἄληπτον ἐργάζεται, εἶτα μέντοι καὶ πιέζει τὸ πνεῦμα καὶ ἀκίνητος ἀτρεμεῖ καὶ τὸν τεθνεῶτα ὑποκρίνεται.

Multa, quæ callide terrenus erinaceus facit, jam alibi dixi; nunc novam ejus veteratoriam explicabo. Cum enim is vicinus est ut capiatur, contortissime se ipsum concludit, et tantopere contrahit, ut comprehendi non queat, simul et animam continet, spiritumque comprimit, et ab omni motu conquiescens mortui speciem præ se fert.

LV. — De patellis saxis firmiter inhærentibus.

Αἱ λεπάδες, οὐκ ἂν αὐτὰς ἀποσπάσαις τῶν πετρῶν, οὐδὲ εἰ λάβοις δακτύλοις τοῦ Μίλωνος, ὅσπερ οὖν ἐγκρατέστατα καὶ εὐλαβέστατα τὴν ῥοιὰν κατεῖχεν, ὡς μὴ αὐτὴν ἀφελέσθαι τῶν ἀντιπάλων τινὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ. Ὅστις δὲ ἐπιχειρεῖ λεπάδα ἀποσπάσαι τῆς πέτρας, ᾗ προσέχεται, γελᾶται μογῶν καὶ παρέχει θυμηδίαν· ἀδυνατεῖ γοῦν ἐγκρατὴς οὗ σπεύδει γενέσθαι· ξυομένη δὲ σιδήρῳ σχίζεται ἀπὸ τῆς πέτρας ὀψέ.

Patellas non sane a saxis avellas, ne Milonis quidem digitis, qui Punicum malum cum apprehendisset, arcte adeo comprimebat, ut non adversariorum quisquam posset extorquere e manu. Eas autem quicumque de saxo, ad quod adhæserint, abstrahere aggreditur, incassum laborando risum atque hilaritatem movet spectantibus, verumtamen illarum compos fieri nequit: tandem aliquando ferro abrasæ abscinduntur a saxo.

LVI. — Le elephantorum in ordinanda acie solertia.

Στρατεύονται δὲ ἄρα οἱ Λίβυες οὐ μόνον ἐπὶ τοὺς γείτονας, ἵνα αὐτῶν πλέον ἔχωσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐλέφαντας· καὶ ἴσασί γε ἐκεῖνοι τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὑπόθεσιν οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ τοὺς ὀδόντας. Οἱ τοίνυν πηρωθέντες τὸν ἕτερον ἐπὶ μετώπου ἑστᾶσιν, τῶν λοιπῶν προβαλλομένων αὐτούς, ἵνα οἱ μὲν ὑποδέχωνται τὴν πρώτην ὁρμήν, οἱ δὲ ἀμύνωσιν ἀκεραίῳ τῇ τῶν ὀδόντων ῥώμῃ καὶ ἰσοπαλεῖ· ἴσως δὲ τῶν Λιβύων καὶ καταφιλοσοφοῦντες καὶ ἐπιδεικνύντες αὐτοῖς, ὅτι ἄρα οὐχ ὑπὲρ μεγάλου τοῦ ἄθλου κινδυνεύσοντες ἥκουσιν. Χρῶνται δὲ ἄρα τῷ μὲν τῶν ὀδόντων ὡς ὅπλῳ, καὶ τεθηγμένον αὐτὸν φυλάττουσι, τῷ δὲ ὡς σμινύῃ· καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ῥίζαν ὀρύττουσι καὶ δένδρα ἐκμοχλεύσαντες ὑποκλίνουσιν.

Libyci homines bellum non modo finitimis prædæ aut suo propagandi fines studio inferunt, sed cum elephantis etiam de horum dentibus assequendis suscipiunt. Hanc vero causam cur petantur elephanti prænoscentes, ex sese qui dente altero mutili sunt, ante ceteros reliquos in prima acie constituunt, ad primum hostium impetum excipiendum; reliqui, qui in subsidiis manent, dentium amborum robore integri auxilium fessis ferunt. Mutilos autem eam forte ob causam primo loco esse volunt, ut venatoribus ostendant non magnum adeo præmium et vix dignum periculo, cui se exponunt, ipsis exspectandum. Dentium autem altero, quem acutum ad propulsandas injurias servant, tanquam armis utuntur; altero tanquam ligone radices effodiunt et arbores exstirpant.

LVII. — De aranearum geometria.

Οὐ μόνον δὲ ἄρα ἦσαν ὑφαντικαὶ αἱ φάλαγγες καὶ εὔχειρες κατὰ τὴν Ἀθηνᾶν τὴν Ἐργάνην τε καὶ Πηνῖτιν θεάν, πεφύκασι δὲ καὶ γεωμετρίαν δειναί· τὸ γοῦν κέντρον φυλάττουσι καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ κύκλον καὶ τὴν περιφέρειαν ἀκριβοῦσιν ἰσχυρῶς, καὶ Εὐκλείδου δέονται οὐδέν. Κάθηνται γὰρ ἐν τῷ κέντρῳ μέσῳ ἐλλοχῶσαι τὴν ἑαυτῶν ἄγραν. Εἰσὶ δέ, ὡς εἰπεῖν, καὶ ὑφάντριαι γενναῖαι, καὶ ἀκεστικὴν εὐπάλαμοι· καὶ ὅ τι ἂν διαρρήξῃς ἐκείνων τῆς εὐπήνου τε καὶ εὐμίτου σοφίας, αἱ δὲ ἀνακοῦνται, καὶ ἀπαθὲς καὶ ὁλόκληρον αὖθις ἀποδείκνυνται.

Non modo texendi solertiam aranei præclare tenent, ac similiter ut Minerva, lanificii illa præses et solertissima dea, tereti manuum ministerio et tenui valent; sed et natura etiam sunt ad geometriam eruditi: nam et centrum servant circulumque ex eo procedentem et circumferentiam exacte conficiunt; neque interim Euclide egent. Ad medium autem centri sedentes insidias prædæ suæ tendunt. Neque modo ut ita dicam strenuæ textrices sunt, sed etiam sarciendi artificio excellunt; nam si ex eorum quippiam solerti opere ruperis, statim a ruptura resarciunt, integrumque præstant.

LVIII. — De phœnice ave computandi artis hominibus peritiore.

Ἄνευ δὲ λογιστικῆς οἱ φοίνικες συμβαλεῖν ἐτῶν πεντακοσίων ἴσασιν ἀριθμόν, μαθηταὶ φύσεως τῆς σοφωτάτης ὄντες, καὶ διὰ ταῦτά τοι μηδὲ δακτύλων δεδεημένοι ἢ ἄλλου τινὸς εἰς ἐπιστήμην ἀριθμητικῆς. Ὑπὲρ ὅτου δὲ ἴσασι τοῦτο καὶ εἰδέναι ἀνάγκη αὐτούς, δημώδης ἐστὶν ὁ λόγος. Τὸν δὲ τῶν πεντακοσίων ἐτῶν χρόνον πληρούμενον ἴσασιν Αἰγυπτίων ἢ τις ἢ οὐδείς, ὀλίγοι δὲ κομιδῇ καὶ οὗτοι τῶν ἱερέων· καὶ οὗτοι γοῦν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τούτων οὐ ῥᾳδίως συμβῆναι ἔχουσιν, ἀλλὰ οἱ μὲν ἐρεσχελοῦσι σφᾶς αὐτοὺς ἐρίζοντες, ὡς οὐ νῦν, ἀλλ' ἐς ὕστερον ὅδε ὁ θεῖος ὄρνις ἀφίξεται, ἢ ὡς ἐχρῆν ἥκειν· ὁ δέ, ἄλλως ἐκείνων ἐριζόντων, ἀποσημαίνεται δαιμονίως τὸν καιρὸν καὶ πάρεστιν. Οἱ δέ, θύειν ἀνάγκη αὐτοὺς καὶ ὁμολογεῖν, ὅτι τὸν μὲν ἥλιον ἐν ταῖς λέσχαις καταδύειν ἄγουσι σχολήν, οὐκ ἴσασι δὲ ὅσα ὄρνιθες. Ἐκεῖνα δέ, ὦ πρὸς τῶν θεῶν, οὐ σοφά, εἰδέναι ποῦ μὲν Αἴγυπτός ἐστι, ποῦ δὲ καὶ Ἡλίου πόλις, ἔνθα αὐτῷ πέπρωται ἥκειν, καὶ ὅποι ποτὲ τὸν πατέρα καταθέσθαι χρὴ καὶ ἐν θήκαις τίσι; Ταῦτα δὲ εἰ μὴ δοκεῖ θαυμαστά, ἆρά γε τὰ ἀγοραῖα καὶ τὰ ἐνόπλια καὶ τὰς ἄλλας τῶν ἀνθρώπων εἰς ἀλλήλους τε καὶ κατ' ἀλλήλων ἐπιβουλὰς ἐροῦμεν σοφά; Ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ὦ Σισύφων καὶ Κερκώπων καὶ Τελχίνων ζηλωταὶ ἄνθρωποι· λέγω δὲ πρὸς τοὺς ἀκριβοῦντας ταῦτα, πρός γε μὴν τοὺς ἀτελέστους τοῖς προειρημένοις κακοῖς οὐ λέγω.

Phœnices alites absque ulla calculandi arte numerum quingentorum annorum, veluti sapientissimæ naturæ discipuli, computare norunt; neque vel digitis vel alia re ad hanc cognitionem opus habent. Cujus autem rei gratia hunc numerum eos tenere oporteat, vulgatum est. Atqui ex ipsis Ægyptiis, qui spatium quingentorum annorum confectum intelligat, fere nullus est, sed perquam pauci, iique ex sacerdotibus; verum inter hos quoque non facile convenit; dumque inter se contendunt, et sacram hanc avem non nunc, sed justo tardius adventuram aiunt; phœnix, illis frustra altercantibus, divinitus percipit tempus, et adest. Itaque sacerdotes sacrificare necesse est, ac simul fateri se confabulationibus quomodo diem condant probe tenere, attamen avibus esse imperitiores. Nonne, hercle, hæc scire sapientia est : ubi sit Ægyptus sita, et ubi in ea Heliopolis, ad quam advolare ipsi fato constitutum est; et ubinam pater sit deponendus et quibus in thecis? Hæc si non admiranda sunt, negotiane forensia et militaria atque alia ad mutuas insidias comparata, solertia appellanda erunt? Mihi quidem non videtur, o æmulatores Sisyphorum, Telchinum et Cercopum; cum illis vero mihi sermo est, qui hæc probant et rimantur; non cum hominibus, qui hujusmodi malis artibus initiati et infecti non sunt.

LIX. — De canibus dialectica quodammodo utentibus.

Τὸ δέ [γε] ἐνθυμηματικὸν καὶ διαλεκτικὸν καὶ τὸ τοῦδε μᾶλλον ἢ τοῦδε αἱρετικὸν εἰ καὶ τὰ ζῷα οἶδεν, εἰκότως ἂν εἴποιμεν διδάσκαλον τῶν ὅλων τὴν φύσιν ἄμαχον. Ἐμοὶ γοῦν τις γευσάμενος διαλεκτικῆς καὶ κυνηγεσίων ἁμωσγέπως ἐχόμενος τοιαῦτα ἔλεγεν. Ἦν θηρατικὴ κύων, ἢ δ' ὅς· οὐκοῦν λαγὼ κατ' ἴχνια ᾔει, καὶ ὁ μὲν οὐχ ἑωρᾶτό πω, μεταθέουσα δὲ ἡ κύων ἐντυγχάνει που τάφρῳ, καὶ διαπορεῖ, ἆρά γε ἐπὶ δεξιὰ ἄμεινον ἢ ἐπὶ θάτερα διώκειν· ὡς δ' ἀποχρώντως ἐδόκει σταθμήσασθαι, εἶτα εὐθύωρον ὑπερεπήδησεν. Ὁ φάσκων οὖν διαλεκτικός τε εἶναι καὶ θηρατικὸς ταύτῃ πῃ συνάγειν τὴν ὑπὲρ τῶν λεχθέντων ἐπειρᾶτο ἀπόδειξιν· ἐπιστᾶσα ἡ κύων ἐσκοπεῖτο καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἔλεγεν, ἤτοι τῇδε ἢ τῇδε ἢ ἐκείνῃ ὁ λαγὼς ἐτράπετο· οὔτε μὴν τῇδε, οὔτε τῇδε· ἐκείνῃ ἄρα. Καὶ οὔ μοι ἐδόκει σοφίζεσθαι· τῶν γὰρ ἰχνῶν μὴ ὁρωμένων ἐπίταδε τῆς τάφρου, κατελείπετο ὑπερπηδῆσαι τὸν λαγὼν αὐτήν· εἰκότως οὖν ἐπήδησε καὶ αὐτὴ κατ' αὐτόν· ἰχνευτικὴ γὰρ καὶ εὔρινος ἐκείνη γε ἡ κύων ἦν.

Ratiocinationem et dialecticam et facultatem unum pro altero optandi si animalia sciant, merito dixerimus naturam esse magistram, quam alia nulla vincere potest. Mihi sane quispiam cum dialecticæ non ignarus, tum venandi studio deditus hujuscemodi quid dicebat. Venatica quædam canicula, aiebat ille, cum leporis, qui nusquam videbatur, vestigiis insisteret, cumque ea perscrutans pervenisset ad fossam, dubitabat utrum dextrum an lævum iter ad insequendum leporem susciperet; ut vero primum sibi visa est, tanquam disserendi perita, satis rem perpendisse, e vestigio fossam recta iter faciens transilivit. Is autem qui cum rationem disserendi, tum venandi artem profitebatur, sic colligens supra dicta demonstrare conabatur : Arguta canis, inquiebat ille, primum secum considerata reputabat, vel hac, vel istac, vel illac, lepus in fugam se conjecit : deinde ratiocinabatur, non profecto hac, nec istac; ergo illac fugit. Neque fallacibus conclusiunculis mihi errare videbatur; nam non perceptis citra fossam vestigiis, relinquebatur, leporem fossam transilivisse : recte igitur canis fossam transilivit; ea enim investigatrix diligens erat, et sagacissime odorabatur.

LX. — De camelorum in coitu verecundia.

Μασσαγέται μέν, ὡς Ἡρόδοτος λέγει, τὸν φαρετρεῶνα πρό γε ἑαυτῶν κρεμάσαντες, εἶτα μέντοι ὁμιλεῖ τῇ θηλείᾳ ὁ ἄῤῥην ἐμφανῶς, εἰ καὶ ὁρῷεν αὐτοὺς οἱ πάντες, πεφροντικότες οὐδὲν ἐκεῖνοί γε. Καμήλων δὲ ὁμιλία οὐκ ἄν ποτε ἐμφανὴς γένοιτο, οὐδὲ ὁρώντων οἱονεὶ μαρτύρων· ἀλλὰ εἴτε αἰδῶ φαμεν, εἴτε φύσεως δῶρον ἀπόῤῥητον, ταῦτα Δημοκρίτῳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις καταλείπωμεν ἐλέγχειν τε καὶ τὰς αἰτίας λέγειν ἱκανοῖς ὑπὲρ τῶν ἀτεκμάρτων τε καὶ οὐ συμβλητῶν. Ἤδη δὲ καὶ ὁ νομεὺς ἀπαλλάττεταί ποι, ὅταν αἴσθηται τῆς συμφοιτήσεως αὐτοῖς τῆς πρὸς ἀλλήλους τὴν ὁρμήν, ὥσπερ οὖν ἀφιστάμενος παριοῦσιν εἰς θάλαμον νύμφῃ τε καὶ νυμφίῳ.

Massagetæ, ut Herodotus inquit, suspensa aute ipsos pharetra, cum uxoribus in aperto et propatulo loco concumbunt; et concubitum licet omnes adspiciant, præclare contemnunt. At contra nunquam cameli coeunt palam: quod quidem ipsum factine verecundia, an admirabili naturæ munere faciant, Democrito aliisque, qui vel obscurissimarum rerum causas ingenio se posse consequi confidunt, disputandum relinquo. Cum autem inter eos conjunctionis appetitum pastor exoriri sentit, aliquo concedit et tanquam sponso decedit ingredienti thalamum cum sponsa.

LXI. — De elephantorum erga seniores reverentia.

Λυκοῦργος δὲ νομοθετεῖ νόμον φιλανθρωπότατον, ὡς ἐγῷμαι, θάκων τε καὶ ὁδῶν ἀφίστασθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, αἰδοῖ χρόνου εἰς ὃν εὔχονται πάντες ἀφικέσθαι, ἐάν περ οὖν αὐτοῖς πεπρωμένον τοῦτο δήπου ᾖ. Πῶς δὲ ὁ γενναῖος ὁ τοῦ Εὐνόμου δύναιτο ἂν τοῖς τῆς φύσεως νόμοις ἁμιλλᾶσθαί τε καὶ ἀντικρίνεσθαι; Ἐπαΐουσι γοῦν τὸ τῶν ἐλεφάντων γένος, ὦ Λυκοῦργοί τε καὶ Σόλωνες καὶ Ζάλευκοι καὶ Χαρῶνδαι, ὧνπερ οὖν ὑμεῖς νομοθετεῖτε οὐδὲ τὴν ἀρχήν, καὶ ὅμως δρῶσι τοιαῦτα· καὶ τροφῆς ἀφίστανται τοῖς πρεσβυτέροις οἱ νέοι, καὶ γήρᾳ παρειμένους θεραπεύουσιν αὐτούς, καὶ κινδύνων ῥύονται, καὶ εἰς ὀρύγματα ἐμπεσόντας οἵδε ἀνάγουσι, φρυγάνων τινὰς ἀγκαλίδας καὶ φακέλους ἐμβαλόντες, οἷσπερ οὖν ὡς ἀναβαθμοῖς χρώμενοι ἐκεῖνοι εἶτα ἀνίασι γήρᾳ βαρεῖς ὄντες. ποῦ δαὶ ἠλόησε πληγαῖς πατέρα ἐλέφας; ποῦ δαὶ ἀπεκήρυξεν ὁ πατὴρ ὁ ἐν τούτοις τὸν υἱόν; Ὑμῖν δὲ ἴσως, ὦ ἄνθρωποι, δοκῶ λέγειν μύθους τεχνίταις (εἰ τἀληθῆ λέγειν ἐθέλοιμεν) καὶ ποιηταῖς οὖσι τῶν μύθων τῶν ἀπιστουμένων.

Ex omnibus legibus humanissimam judico, qua Lycurgus præcipit, natu grandibus minores vel de sedibus, vel de via, decedere debere; reverentiâ adversus ætatem, quam ut assequantur non obstantibus fatis omnes expetunt. Sed quomodo iste legislator Eunomi filius cum naturæ legibus certare et conferri poterit? Elephantorum quidem genus hoc idem solo naturæ ductu, sine Lycurgi aut Solonis aut Zaleuci Charondæve præceptione, sanctissime observant; senioribus nimirum juniores de cibo cedunt, et senio debiles summa observantia colunt, et a periculis servant, atque in fossas delapsos injectis fruticum fascibus sursum trahunt, quibus tanquam scalis senectute graves ascendentes liberantur. Elephas parricida nunquam fuit; nunquam in hoc genere pater filium exhæredavit. Vobis autem, homines, fabularum, ut verum fatear, architectis, fortasse incredibilia narrasse videbor.

LXII. — Historia de cane Gelonis.

Φιλοδέσποτον μὲν οὖν ὡς ἐστιν ὁ κύων, τεκμήριοῖ καὶ τὰ ἤδη λεχθέντα, χρὴ δὲ ἄρα τάττειν [σὺν] αὐτοῖς καὶ ἐκεῖνό γε δήπου. Γέλων ὁ Συρακούσιος καθεύδων βαθύτατα ἐδόκει διόβλητος γεγονέναι. Καὶ τὸ μὲν φάσμα ὄνειρος ἦν, ἐβόα δὲ καίτοι καθεύδων αὐτός, καὶ μάλα γε ὀξείᾳ καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ. Κύων οὖν ὑπ' αὐτῷ τραφεὶς ἀκούσας φίλου καὶ συντρόφου φθέγματος, ὥς τι τοῦ Γέλωνος ἐξ ἐπιβουλῆς παθεῖν κινδυνεύοντος, ὡς εἶχεν ὁρμῆς ἀναθορὼν ἐπὶ τὴν στρωμνὴν καὶ περιβὰς τὸν τροφέα, ὑλάκτει σφοδρότατα, οἷα δὴ ἀμυνούμενος τὸν ἐπιόντα. Ἐξήγρετο τοίνυν ὁ Γέλων, καὶ ὑπὸ τοῦ δέους καὶ ὑπὸ τῆς ὑλακῆς ἐκβαλὼν τὸν ὕπνον καίτοι βαθύτατον ὄντα.

Amantes dominorum esse canes, cum illa, quæ ante dixi, argumento sunt; tum sane illud ipsum, quod attexam. Gelon Syracusanus cum arctissime dormiret, se fulmine ictum cogitabat. Hoc, quod ei videbatur, insomnium erat; et quanquam dormiebat, inter somnium tamen contentissima voce clamabat. Canis igitur, quem ipse alebat, simulatque altoris amici sui vocem audisset, tanquam quodpiam Geloni periculum crearetur insidiæque pararentur, et in lectum maximo impetu prosiluit, et circum dominum conversans, vehementissime latrabat, velut insidiatorem ulcisci cupiens. Gelon cum metu, tum canis clamore, somno, quamvis arctissimo teneretur, solutus est.

LXIII. Historia de adolescente a dracone servato.

Δράκων νήπιος νηπίῳ παιδί, τὸ γένος Ἀρκάδι, κἀκεῖνος ἐπιχώριος, γίνεται σύντροφος· οὐκοῦν συναυξόντε τὴν ἡλικίαν ὁ παῖς ἦν μειράκιον καὶ ὁ σύντροφος ὑπέρμεγας ἤδη ἦν. Καὶ ἀλλήλους μὲν ἐφίλουν, οἱ δὲ τῷ μειρακίῳ προσήκοντες ὠῤῥώδουν τοῦ θηρίου τὸ μέγεθος (τὸ γάρ τοι ζῶον τοῦτο, ὤκιστα μεγέθει μὲν μέγιστον ἴδοις ἂν αὐτό, ὄψει δὲ φοβερώτατον)· καθεύδοντα οὖν σὺν τῷ παιδὶ ἐπί γε τῆς κλίνης τῆς αὐτῆς ἀράμενοι ὡς ὅτι ποῤῥωτάτω κομίζουσι, καὶ ὁ μὲν ὑπανέστη ὁ παῖς, ὁ δὲ ἔμεινεν ὁ δράκων. Ὡς δὲ ὕλης ἐλάβετο καὶ τῶν ἐκεῖ φαρμάκων τῶν συμφυῶν, διέτριβεν ἐνταῦθα ταῖς τῶν δρακόντων τροφαῖς ἡδόμενος καὶ τὴν ἐρημίαν πρὸ τῶν ἀστικῶν διατριβῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς δωματίοις προαιρούμενος ἐκεῖνος. Διέρπων δὲ ὁ χρόνος τὸν μὲν ἀπέφηνε νεανίαν, τὸν δὲ εἰργάσατο δράκοντα ἤδη τέλειον· καί ποτε δι' ἐρημίας ἰὼν ὁ Ἀρκάς, ὁ τοῦ ζώου τοῦ προειρημένου ἐραστὴς καὶ ἐρώμενος, λῃσταῖς περιτυγχάνει, καὶ παιόμενος ξίφει, οἷα εἰκός, ἐβόα, τὰ μὲν ἀλγῶν, τὰ δὲ καὶ συμμάχους παρακαλῶν. Δράκων δὲ ἦν ἄρα ζώων καὶ ἰδεῖν ὀξυωπέστατος καὶ ὤκιστος ἀκοήν· οὐκοῦν ἐκεῖνος, ἅτε αὐτῷ συντραφείς, τοῦ φθέγματος ἀκούει, καὶ συρίσας ὀξύ, οἷον ὠργισμένος, ἐξέπληξέ τε ἐκείνους, τρόμος τε αὐτοὺς καταλαμβάνει, καὶ πᾶν ὅσον ἦν κακοῦργον διασπείρονται ἄλλος ἄλλῃ, καὶ μέντοι καὶ καταληφθέντας τινὰς οἰκτίστῳ διαφθείρει τῷ θανάτῳ· τοῦ γε μὴν παλαιοῦ τὰ τραύματα καθήρας φίλου, καὶ πᾶν ὅσον ἔνθηρον ἦν, τοῦτο παραπέμψας, ᾤχετο ἀπιὼν ἔνθα αὐτὸν ἐξέθεσαν, οὔτε μηνίσας ὑπὲρ τῆς ῥίψεως, οὔτε ὡς οἱ κακοὶ τῶν ἀνθρώπων περιϊδὼν ἐν κινδύνῳ ὄντα τὸν τέως φίλτατον.

Draconis catulus cum infante Arcade, et ipse in Arcadia natus, simul educatur; deinde etiam cum progressu ætatis et puer jam adolescens et draco jam grandior esset, mutuum servabant amorem. Adolescentis vero necessarii, cum feræ magnitudinem extimescerent (etenim brevissimo tempore hoc animal ut magnitudine evadere solet prægrande, ita aspectu immane), dormientem aliquando cum puero eodem in lecto in locum quam remotissimum deportarunt, eoque illic relicto, cum puero redierunt. Cum autem silvæ delicias degustasset draco congenitaque pharmaca, vitam ibi degit draconum cibis delectatus ac solitariam vitam urbanis domiciliis et habitationibus præferens. Postquam vero adjecto tempore et puer juventutem et draco ætatem perfectam attigit, idem hic Arcas juvenis, draconis illius amator et amasius, cum per desertam regionem aliquando iter faceret, in latrones incurrens stricto gladio appetitus fuit; et percussus quidem, sive quod doleret, sive quia opem imploraret, auxilium, ut par erat, exclamavit. Draco autem bestia et ad audiendum acerrima et ad videndum acutissima, postquam puerum, quicum educatus fuerat, exaudivit, edito sibilo, tanquam iræ suæ denuntiatione, formidinum terrorem illis injecit, cujus metu trepidantes scelerati alii alio disperguntur, quosdam deprehensos acerbissima morte affecit: deinde ut veteris amici vulnera purgavit, et per loca illa, in quibus serpentes erant, ipsum est comitatus, postea ad eum locum revertit, quo expositus fuerat; neque tamen ei ex eo iratior factus est, quod in solitudines abjectus fuisset, neque ut perversi homines antiquum amicum in periculo deseruit.

LXIV. — Quo dolo vulpes erinaceum circumveniat.

Ἡ ἀλώπηξ πονηρὸν ζῶόν ἐστιν, ἔνθεν τοι καὶ κερδαλέην οἱ ποιηταὶ καλεῖν φιλοῦσιν αὐτήν· πονηρὸν δὲ καὶ ὁ χερσαῖος ἐχῖνός ἐστιν. Καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν συνειλήσας κεῖται, θεασάμενος ἥκουσαν τὴν ἀλώπεκα, ἡ δὲ χανεῖν τε καὶ ἐνδακεῖν οὐ δυναμένη, κᾆτα οὔρησεν αὐτοῦ ἐς τὸ στόμα· ὁ δὲ ἀποπνίγεται, τοῦ πνεύματος ἔνδον ἐκ τῆς συνειλήσεως κατεσχημένου καὶ ἐπιῤῥέοντός οἱ τοῦ προειρημένου, καὶ μέντοι [καὶ] τὸν τρόπον τοῦτον κακὸν κακὴ περιελθοῦσα τὸν ἐχῖνον ἡ ἀλώπηξ, ᾕρηκεν αὐτόν. Ἀνωτέρω δὲ θήρα λέλεκται ἄλλη.

Vulpes est animal improbum, quamobrem callidam poetæ solent cognominare; sed erinaceus terrestris quoque improbus est. Is ut primum adventare vulpem viderit, in orbem contractus jacet; vulpes vero nullum ore apprehendendi aut mordendi locum inveniens, in ejus os urinam reddit; itaque suffocatur erinaceus, simul spiritu ei ob contractionem intercluso, simul et lotio influente. Sic improba improbum illum dolo circumveniens vulpes capit. Alio etiam modo capitur supra exposito.

LXV. — Luporum ad paludem Mæotim cum piscatoribus commercium.

Περὶ τὸ Κωνώπιον οὕτω καλούμενον — χῶρος δὲ ἄρα τῆς Μαιώτιδός ἐστι — τοῖς ἀσπαλιευταῖς τε καὶ θαλαττουργοῖς ἀνδράσιν οἱ λύκοι πιστῶς παραμένουσιν, καὶ εἰ θεάσαιο, οὐκ ἂν εἴποις αὐτοὺς κυνῶν οἰκουρούντων διαφέρειν. Ἐὰν μὲν οὖν ἀπολάχωσι τῆς ἄγρας τῆς θαλαττίου μοίρας οἵδε οἱ λύκοι, εἰρηναῖα αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἁλιέας καὶ ἔνσπονδά ἐστιν, εἰ δὲ μή, διαξαίνουσιν αὐτῶν τὰ δίκτυα καὶ ἀφανίζουσιν, καὶ ἔδοσαν ὑπὲρ τῆς σφετέρας ἀμοιρίας ζημίαν οἱ λύκοι αὐτοῖς.

Secundum Mæotidis paludis locum, Conopium nuncupatum, lupi, quos a domesticis canibus non differre dicas, cum piscatoribus fideliter versantur. Quodsi maritimæ prædæ partem fuerint assecuti, cum iis et pacem habent et tanquam fœdere devinciuntur; sin nihil consequuntur, eorum retia lacerant et distrahunt, et pro eo, quod nihil dederunt, damnum retribuunt.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

LIBER SEPTIMUS.

I. — De bobus Susianis.

Πέπυσμαι δὲ ἄρα καὶ ἀριθμητικῆς τὰς βοῦς οὐκ ἀμοίρους εἶναι τὰς Σουσίδας. Καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἄλλως κόμπος τὸ εἰρημένον, μάρτυς ὁ λόγος ὁ λέγων, ἐν Σούσοις τῷ βασιλεῖ βοῦς ἐς τοὺς παραδείσους πολλὰς ἐς τὰ ἧττον ἐπίῤῥυτα ἀντλεῖν ἑκάστην κάδους ἑκατόν. Οὐκοῦν ἢ τὸν ἐπινησθέντα αὐταῖς ἢ τὸν συντραφέντα ἐκ πολλοῦ μόχθον προθυμότατα ἐκτελοῦσιν, καὶ οὐκ ἂν βλακεύουσάν τινα θεάσαιο· εἰ δὲ πέρα τῆς προειρημένης ἑκατοντάδος ἕνα γοῦν προσλιπαρήσαις κάδον ἀνιμήσασθαι, οὐ πείσεις, οὐδὲ ἀναγκάσεις, οὔτε παίων οὔτε κολακεύων, λέγει Κτησίας.

Boves Susianos numerandi scientiæ haud imperitos esse intellexi. Atque id minime fabulosum esse testatur narratio, quæ ait, singulas earum Susis regi quotidie centum cados in hortos sicciores et minus riguos haurire. Quem quidem laborem, sive quod sit eis certus et constitutus, sive etiam quia diu multumque in eo se exercuerint, promptissime obeunt; nullam enim earum ad opus remollescere videas. Ad unum vero supra quam diximus cadum exhauriendum nec verberibus cogere, nec blanditiis inducere posses, ut ait Ctesias.

II. — De elephantis circa Atlantem montem.

Ὑπὸ τοῖς ποσὶ τοῦ Ἄτλαντος — ὄρος δὲ ἄρα τοῦτο ὑμνεῖται καὶ ὑπὸ τῶν συγγραφέων καὶ μέντοι καὶ ὑπὸ τῶν ποιητῶν — νομαί τέ εἰσι θαυμασταὶ καὶ ὕλαι βαθύταται, καὶ τό γε δάσος αὐτῶν ἔοικεν ἄλσεσι πάνυ σκιεροῖς καὶ συνηρεφέσιν. Ἐνταῦθα δήπου τοὺς ἤδη παλαιοὺς τῶν ἐλεφάντων φασὶν ἀφικνεῖσθαι, γήρᾳ βαρεῖς ὄντας· ἄγει δὲ αὐτοὺς ἄρα ἡ φύσις ὥσπερ οὖν εἰς ἀποικίαν, ἀναπαύουσα ἤδη καὶ οἷον ὅρμον τινὰ καὶ λιμένα ποθητὸν ἀποφήνασα αὐτοῖς, ὅπου τοῦ βίου τοῦ σφετέρου τὸ λοιπὸν καταζῶσιν. Ἀνεῖται δὲ αὐτοῖς καὶ πηγὴ ποτίμου τε ὕδατος καὶ καθαροῦ μάλα ἄφθονος, νομίζονταί τε ἱεροί, καὶ ἀφίενται ἄσυλοι, καὶ παρά γε τῶν βαρβάρων τῶν τῇδε εἰλήφασιν εἰς ἀθηρίαν σπονδάς, καὶ ᾄδονταί γε, ὡς ὑλαίοις τισὶ θεοῖς καὶ ναπαίοις τοῦ χώρου δεσπόταις πάνυ μέλονται. Διαῤῥεῖ δὲ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐκεῖνος ὁ λόγος, ὡς ἄρα τις τῶν βασιλέων τῶν ἐπιχωρίων ἐπόθησε διὰ τὸ κάλλος τῶν ὀδόντων καὶ τὸ μέγεθος ἀποκτεῖναί τινας αὐτῶν, ἵνα οἱ γένηται κτῆμα ἐξαίρετον· εἶναι γὰρ διά τε πολυετίαν καὶ πλῆθος χρόνου μέγιστον μέγιστα ἐκείνων τῶν ζώων ταῦτα τὰ ὅπλα. Ὡς δὲ εἰσῆλθεν ἥδε ἡ ἐπιθυμία αὐτόν, τριακοσίους λογάδας ἐξέπεμψε κατακοντιοῦντας τήνδε τὴν ἱερὰν ἀγέλην· καὶ οἱ μὲν ᾗ ποδῶν εἶχον διανύσαντες τὴν ὁδὸν ὡπλισμένοι, καὶ δὴ τῷ χωρίῳ προσεπέλαζον, λοιμὸς δὲ αὐτοὺς ἄφνω συλλαβὼν κατέστρωσε, καὶ πλὴν ἑνὸς οἱ πάντες ἀπολώλασιν, ὅσπερ οὖν ἐπανελθὼν τὸ πάθος διηγήσατο τῷ πέμψαντι καὶ μάλα γε οἴκτιστον. Οὕτω μὲν δὴ καὶ θεοφιλεῖς ἐφωράθησαν ὄντες ἐλέφαντες.

Sub pedibus Atlantis montis (quem et poetæ et historici celebrant) pascua sunt præstantissima et maximæ silvæ, eæque perquam densæ et opacæ. Ad has elephantos jam seniores et ætate graves pervenire aiunt; natura eos tanquam in coloniam ducente, ubi veluti in portu quodam exoptato reliquum suæ vitæ tranquillius exigant. Scaturit eis etiam fons dulcis et puræ aquæ copiosus, ipsique sacri habentur, ac liberi dimittuntur; et tanquam Silvanis Napæisque in eo tractu diis curæ sint, nemo illic barbarorum venando eis insidiatur. De iisdem hæc quoque fama increbuit: rex quidam ex indigenis propter dentium formam et magnitudinem, ut re tam pretiosa poliretur, eorum aliquos occidere voluit (hæc in his belluis arma propter longi temporis ævum prægrandia sunt): hac igitur cupiditate incensus lectos venatores trecentos in sacrum hunc gregem immisit, iique armati ad locum quam celerrime quidem accesserunt, sed omnes repentina peste prostrati perierunt, uno tantum excepto, qui reversus miserabilem casum regi exposuit. Atque hinc, quam cari diis sint elephantes, compertum est.

III. — De monope Pæonico.

Ζῷον ἔστι Παιονικόν, καὶ κέκληται μόνωψ, καὶ ἔοικε ταύρῳ λασίῳ τὸ μέγεθος. Οὗτος οὖν, ὃν μόνωπα καλοῦσιν οἱ Παίονες, ὅταν διώκηται, ταραττόμε-

Pæonicum animal, quod monopem Pæones nominant, piloso tauro magnitudine simile, cum ab insequentibus urgetur, præ vexatione acre et igneum reddit stercus;

νος αφίησι πυρῶδες καὶ δριμὺ ἀποπάτημα, ὡς ἀκούω, ὅπερ οὖν εἰ προσπέσοι τῳ τῶν θηρατῶν ἀπέκτεινεν αὐτόν.

quod quidem ipsum si in venatorum quempiam inciderit, mortem affert.

IV. — De boum docilitate.

Ἴδιον δὲ ἦν ἄρα ταύρου καὶ τὸ εὐπειθές, ἡμερωθέντος τε καὶ ἐς τὸ πρᾶον ἐκ τοῦ θηριώδους μεταβαλομένου. Μένουσι γοῦν καὶ ἐπὶ τῶν φερέτρων ἀκίνητοι, εἴτε ὑπτίους αὐτοὺς ἐθέλοις ἀτρεμεῖν, εἴτε ἐπὶ στόμα, ὀκλάσαντας τοὺς προσθίους, καὶ ἐπὶ τοῦ τένοντος φέροντας ἢ παῖδα ἢ κόρην. Ὄψει δὲ ἄρα ταῦρον καὶ ἐπὶ τοῖς νώτοις γυναῖκα ἄγοντα, καὶ μετέωρον ἑστῶτα ἐπὶ τῶν κατόπιν σκελῶν, καὶ τὸ πᾶν σῶμα ἐφ' ὅτου δὴ κούφως ἐρείσαντα. Εἶδον δὲ ἐπὶ ταύροις καὶ ὀρχουμένους καὶ ἀκινήτους ἐκείνους καὶ ἀτρέπτους ἑστῶτας.

E natura etiam tauri est, cum ex feritate ad mansuetudinem traductus est, ut ad parendum facilis sit. Quippe in feretro expositus quietus manet, sive velis eum supinum quiescere, sive in anteriorum crurum poplites se demittere, licet interim cervice puerum puellamve gestet. Quin et dorso mulierem vehit sublimis posticis cruribus insistens et totum corpus fulcro qualicumque sustentans. Equidem ipse vidi, qui in nihil se commoventibus tauris saltarent.

V. — De fera Libyca catobleps appellata.

Ἡ γῆ ἡ Λίβυσσα πολλῶν καὶ ποικίλων θηρίων γόνιμός ἐστι, καὶ μέντοι καὶ τὸ κατώβλεπον οὕτω καλούμενον καὶ αὐτὸ ἡ αὐτὴ ἔοικε τίκτειν. Καὶ ταύρῳ μέν ἐστι παραπλήσιον ὅσα ἰδεῖν, τὴν δὲ ὄψιν δοκεῖ βλοσυρώτερον. Ὑψηλαὶ μὲν γὰρ αἱ ὀφρύες αὐτῷ καὶ δασεῖαι, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ὑπόκεινται, οὐ μάλα τι κατὰ τοὺς τῶν βοῶν μεγάλοι, βραχύτεροι δὲ καὶ ὕφαιμοι· καὶ δρῶσιν οὐκ εὐθύωρον, ἀλλὰ ἐς τὴν γῆν, ἔνθεν τοι καὶ κέκληται κατώβλεπον. Λόφος δὲ ἄρα ἄνωθεν ἐκ τῆς κορυφῆς ἀρξάμενος αὐτῷ καὶ ἱππείᾳ τριχὶ παραπλήσιος διὰ τοῦ μετώπου κάτεισιν, καὶ τὸ πρόσωπόν οἱ καταλαμβάνει, καὶ ἐργάζεται φοβερώτερον τῷ ἐντυχόντι. Σιτεῖται δὲ ἄρα ῥίζας θανατηφόρους· ἐπειδὰν δὲ ὑποβλέψῃ ταυρηδόν, φρίττει μὲν παραχρῆμα καὶ ἐγείρει τὴν λοφιάν· ὑπανισταμένης δὲ ἄρα ταύτης καὶ ὀρθουμένης καὶ γυμνουμένων τῶν περὶ τὸ στόμα χειλέων, ἐκπέμπει διὰ τῆς φάρυγγος * ὀξειοβαρὲς καὶ βρωμῶδες, ὡς καταλαμβάνεσθαι μὲν τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς ἀέρα, τῶν δὲ ζώων τὰ πλησιάζοντα ἀναπνέοντα τοῦτον κακοῦσθαι σφόδρα, καὶ ἀφωνίαις τε καὶ σπασμοῖς θανατώδεσι περιπίπτειν. Συνίησί τε τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ὅδε ὁ θήρ· οἶδε δὲ αὐτὸν καὶ τὰ ζῷα, καὶ ὡς ὅτι ποῤῥωτάτω ἀποδιδράσκει.

Cum multiplices et varias Africa procreat bestias, tum catoblepontem sic nuncupatum parere existimatur. Is tauro similis spectatur, magis tamen truculentus terribilisque adspectu. Alta ei et densa sunt supercilia; oculi non perinde quidem magni ut bubuli subjiciuntur, sed magis exigui et sanguine suffusi; non directe, sed ad terram versus intuetur, unde et nomen sortitus est. A vertice incipiens juba equinæ similis per ejus frontem promittitur, et faciem occupans formidabiliorem eum reddit. Mortiferas depascitur herbas : ac simul ut taurino adspectu conspexit, statim horret et jubam erigit; ea autem in excelsum excitata atque apertis labris, per guttur halitum vehementer gravem et virosum emittit, ut aer supra caput obducatur et inficiatur; animalia autem appropinquantia, quæ hoc cœlum hauriant, graviter affligantur et vocis usum amittant, in letalesque convulsiones incidant. Hanc sui noxiam vim fera hæc in se agnoscit; et aliæ animantes norunt, eoque ab ea quam longissime refugiunt.

VI. — De elephantis venatores fugientibus.

Ἐλεφάντων θήρας ἐπιστήμονες ᾄδουσιν ἡμῖν, ὅταν διώκωνται οἵδε οἱ θῆρες, ᾄττειν αὐτοὺς καὶ φέρεσθαι ῥύμῃ ἀμηχάνῳ καὶ ὁρμῇ ἀκατασχέτῳ, καὶ ἀναστέλλεσθαι ὑπὸ μηδενός, καὶ μέντοι καὶ διὰ τῶν μεγίστων ἵεσθαι δένδρων οἷον διὰ λῃίων, ὥσπερ οὖν στάχυς τινὰς κατακλῶντας τὰ δένδρα· καὶ πῇ μὲν τὰ δένδρα αὐτῶν ὑπερέστηκεν καὶ τὰς κόμας ὑπερέχει, πῇ δὲ αὐτοὶ τῶν δένδρων εἰσὶν ὑψηλότεροι· θέουσι μὲν οὖν ἀνὰ κρά-

Qui venandi elephantos scientiam tenent, nobis testantur, hos insectatione venatorum pressos, cum festinatione immensa, tum impetu effrenato atque præcipiti et quem sustinere possit nemo, sic quidem per maximas arbores, tanquam per segetes excurrere, easque tanquam spicarum calamos, ubi cursum ramorum proceritas eis retardat, perfringere; et alibi ipsos arboribus humiliores esse, alibi procerliores eminere; omnique nervorum contentione cur-

τος, καὶ ὑποτέμνονται ταῖς ὁδοῖς τοὺς διώκοντας, καὶ εἰκότως· εἰσὶ γὰρ τῶν χωρίων ἠθάδες. Καὶ ὅταν πολὺ ἀποσπάσωσι, καὶ πόῤῥω τῆς ἵππου τῆς μετελθούσης αὐτοὺς γένωνται, καὶ ἀναθαῤῥήσωσιν ὡς ἐν σκέπῃ τοῦ κινδύνου καὶ ἐλευθερίᾳ γενόμενοι, ἑστᾶσί τε καὶ ἀναπαύονται, τὴν ἐκ τοῦ δέους φροντίδα καὶ μάλα ἀσμένως ἐκβάλλοντες. Ἐνταῦθά τοι τοῦ χρόνου καὶ μνήμη τροφῆς αὐτοὺς εἰσέρχεται· σιτοῦνται δέ, ἀκούω, τήν τε σχῖνον ἀμφιλαφῆ τοῖς δένδροις περιπεφυκυῖαν, καὶ κιττὸν ἄγριον τοῖς φυτοῖς ἐφέρποντα καὶ ὑπέρδασυν, καὶ φοινίκων μέντοι τὰς ἁπαλάς τε καὶ νεαρὰς κόμας, καὶ ἄλλων φυτῶν τοὺς ὅρπηκας καὶ τοὺς πτόρθους τοὺς ὑγροτέρους. Εἰ δὲ οἱ διώκοντες πάλιν προσπελάζοιεν, οἱ δὲ εἰς φυγὴν ἐκτρέπονται αὖθις, [καὶ πολὺ ἀποστάντες ἀναπαύονται]. Οἵ γε μὴν διώκοντες αὐλίζονται ἑσπέρας καταλαβούσης, καὶ ἐμπρήσαντες τὴν ὕλην, εἶτα μέντοι τρόπον τινὰ τὴν ὁδὸν τὴν ὀπίσω διατειχίσαντες αὐτοῖς, ἔστησαν. Δεδοίκασι δὲ πῦρ οὐ μεῖον τῶν λεόντων οἱ ἐλέφαντες.

rere, et viam insequentibus præcidere; nec mirum, locorum enim consuetudinem tenent. Cum autem se ex insectatorum suorum conspectu eripuerint, eosque maximis processibus itineris longe et retro positos senserint, tum ex fuga recipiunt animum simul, et tanquam periculo liberati insistunt: ibique dum metus sollicitudine expulsa, ex immenso labore requiescunt, his interea ad cibi cogitationem memoria excitatur; lentiscum et hederas per arbores erraticis implicationibus serpentes depascuntur, atque palmarum tenera cacumina, et aliarum plantarum adolescentiores surculos. Quodsi rursus insectatores ad eos proprius adsint, hi etiam iterum sese in fugam impellunt; cumque ab his multam viam absunt, sese ex fuga colligentes denuo requietem curarum ex itineris labore habent. Insequentes autem, præcipitante jam sole, ad cubilia se recepturi silvam incendunt, et viam ipsis obstruunt; quod ipsum sentientes elephanti sustinentur a recedendo. Ignem enim hi non minus quam leones extimescunt.

VII. — Cœli et tempestatum significationes ab avibus datæ.

Ἀριστοτέλους ἀκούω λέγοντος, ὅτι ἄρα γέρανοι ἐκ τοῦ πελάγους εἰς τὴν γῆν πετόμεναι χειμῶνος ἀπειλὴν ἰσχυροῦ ὑποσημαίνουσι τῷ συνιέντι· πετόμεναι δὲ ἄρα ἡσυχῇ αἱ αὐταὶ ὑπισχνοῦνται εὐημερίαν τινὰ καὶ εἰρήνην ἀέρος, καὶ σιωπῶσαι δέ, ὅτι ἔσται ὑπεύδια τοὺς οὐκ ἀπείρως ἔχοντας τῇ σιωπῇ ὑπομιμνήσκουσιν αἱ αὐταί· ἐὰν δὲ καταπέτωνται καὶ βοῶσιν καὶ ταράττωσί τε καὶ ταράττωνται, ἀπειλοῦσι κἀνταῦθα χειμῶνα ἰσχυρόν. Ἐρωδιὸς δὲ κνεφαῖος βοῶν τὰ αὐτὰ ἔοικεν ὑποδηλοῦν, ὡς [ὁ] αὐτὸς Ἀριστοτέλης φυλάξας λέγει· πετόμενος δὲ ἐρωδιὸς τῆς θαλάττης εὐθὺ ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ ῥαγήσεσθαι αἰνίττεται. Εἰ δὲ εἴη χειμέρια, ᾄσασα γλαὺξ εὐδίαν μαντεύεται καὶ ἡμέραν φαιδράν· ἐὰν δὲ εὐδία μὲν ᾖ, ἡ δὲ ὑποφθέγγηται, χειμῶνα δεῖ προσδέχεσθαι. Κόραξ δὲ ἐπιτρόχως φθεγγόμενος καὶ κρούων τὰς πτέρυγας καὶ κροτῶν αὐτάς, ὅτι χειμὼν ἔσται κατέγνω πρῶτος. Κόραξ δὲ αὖ καὶ κορώνη καὶ κολοιὸς δείλης ὀψίας εἰ φθέγγοιντο, χειμῶνος ἔσεσθαί τινα ἐπιδημίαν διδάσκουσι. Κολοιοὶ δὲ ἱερακίζοντες, ὡς ἐκεῖνος λέγει, καὶ πετόμενοι πῇ μὲν ἀνωτέρω, πῇ δὲ κατωτέρω, κρυμὸν καὶ ὑετὸν δηλοῦσιν. Κορώνη δὲ ἐπὶ δείπνου ὑποφθεγγομένη ἡσυχῇ, ἐς τὴν ὑστεραίαν εὐδίαν παρακαλεῖ. Φανέντες δὲ ὄρνιθες πολλοὶ μὲν τὸν ἀριθμόν, λευκοὶ δὲ τὴν χρόαν, χειμὼν ὅτι ἔσται πολὺς ἐκδιδάσκουσιν. Νῆτται δὲ καὶ αἴθυιαι πτερυγίζουσαι πνεῦμα δηλοῦσιν ἰσχυρόν. Ὄρνιθες δὲ ἐκ τοῦ πελάγους εἰς τὴν γῆν σὺν ὁρμῇ πετόμενοι μαρτύρονται χειμῶνα. Ἐρίθακος δὲ εἰς τὰ αὔλια καὶ τὰ οἰκούμενα παριὼν δῆλός ἐστι χειμῶνος ἐπιδημίαν ἀποδιδράσκων. Ἀλεκτρυόνες γε μὴν καὶ ὄρνιθες οἱ ἠθάδες πτερυσσόμενοι καὶ φρυαττόμενοι καὶ ὑποτρύζοντες, χειμῶνα δηλοῦσιν. Ἀπειλοῦσι δὲ [καὶ]

Aristotelem dicere audio, quod grues ex mari in mediterranea volantes, tempestatis atrocis minas intelligenti significant; eædem silentio et quiete volantes serenitatem et tranquillitatem promittunt; quodsi turbulente clamant, et ordine turbato volant, acerbam tempestatem denuntiant. Hoc idem sonans in crepusculo matutino ardea præsignificare existimatur, ut idem Aristoteles observavit, eademque ad mare recta proficiscens pluviam portendit. Si noctua pluvio tempore sit garrula, serenum et tranquillum cœlum prænuntiat; contra sereno canens tempestatem ostendit. Corvus volubili sono crocitans, et alarum plausu se concutiens, tempestates præmonstrat. Rursus, si corvus, cornix, graculus crepusculo vespertino vocales sint, tempestatis adventum prædicunt. Monedulæ volantes modo in sublime, modo deorsum versus, et voce referentes accipitrem, eodem Aristotele teste frigus et pluviam monstrant. Cornix, si vesperi leniter sonet, bonam cœli temperiem postridie futuram promittit. Cum autem aves albæ frequentes conveniunt, multam tempestatem demonstrant. Anates et mergi alarum gestu exsultantes vehementem ventum prædicunt. Aves ex mari in mediterranea cum impetu volantes tempestatem testantur. Rubecula avis ad stabula accedens, et habitata loca lustrans, ex adventu tempestatis se fugere declarat. Gallinacei ceteræque domesticæ aves alarum percussione concrepantes, et ferocientes, et submissa voce obstrepentes, tempestatem nuntiant. Aves lavatione utentes venti procellas et turbines

πνευμα λουόμεναί γε ὄρνιθες, καὶ ἀνέμων τινὰς ἐμβολὰς ὑποφαίνουσι. Χειμῶνος δὲ ὄντος, εἰς ἀλλήλους ὄρνιθες πετόμενοι καὶ δι' ἀλλήλων θέοντες σημαίνουσιν εὐδίαν. Ὄρνιθες δὲ ἀθροιζόμενοι περί τε λίμνας καὶ ποταμῶν ὄχθας χειμῶνα ἐσόμενον οὐκ ἀγνοοῦσι. Πάλιν τε ὄρνιθες οἱ μὲν θαλάττιοι καὶ οἱ λιμναῖοι ἐς τὴν γῆν ἰόντες, ὡς ἔσται χειμὼν πολὺς οὐκ ἀγνοοῦσιν, οἱ δὲ χερσαῖοι σπεύδοντες ἐς τὰ νοτερὰ εὐδίας ἄγγελοί εἰσιν, ἐὰν μέντοι σιωπῶσιν.

significant. Quodsi, cum est tempestas, aliæ in alias volent, et ultro citroque inter se commeent, serenitatem pollicentur. Circa stagna et fluviorum ripas congregantes se aves tempestatem impendere non ignorant. Contra marinæ et palustres in terram proficiscentes plurimam tempestatem prænuntiant. Terrestres vero, si modo silentes sint, ad humidiora loca contendentes serenitatem denuntiant.

VIII. — De oryge Sirii ortum significante, deque aliis animalibus cœli statum præsagientibus.

Αἰγυπτίων ἀκούω λεγόντων τὸν ὄρυγα συνιέναι τὴν τοῦ Σειρίου ἐπιτολὴν πρῶτον, καὶ μαρτύρεσθαι τῷ πταρμῷ αὐτήν. Νεανιεύονται δὲ καὶ οἱ Λίβυες ἀνὰ κράτος φάσκοντες καὶ τὰς αἶγας παρ' αὐτοῖς προειδέναι τὸ αὐτὸ δήπου τοῦτο. Αὗται μὲν καὶ μέλλοντα ὑετὸν προδηλοῦσιν. Ἐπειδὰν γὰρ προέλθωσι τῶν σηκῶν, δρόμῳ καὶ μάλα γε ὤκιστα ὁρμῶσιν ἐπὶ τὸν χιλόν· εἶτα ἐμπλησθεῖσαι αὑτὰς ἐπιστρέφουσιν ἐς τὰ οἰκεῖα, καὶ ὁρῶσαι ἐκεῖσε ἀτρεμοῦσι, τὸν ποιμένα ἀναμένουσαι ἵνα τὴν ταχίστην συνελάσῃ αὐτάς. Καὶ Ἵππαρχος μὲν ἐπὶ Ἱέρωνος τοῦ τυράννου καθήμενος ἐν θεάτρῳ καὶ φορῶν διφθέραν, ὅτι τὸν μέλλοντα χειμῶνα ἐκ τῆς παρούσης αἰθρίας προηπίστατο ἐξέπληξε· καὶ ἐθαύμαζεν Ἱέρων αὐτόν, καὶ Νικαεῦσι τοῖς Βιθυνοῖς συνήδετο, ὅτι Ἱππάρχου πολίτου ἔτυχον· ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ θεώμενον Ἀναξαγόραν ἐν διφθέρᾳ καὶ αὐτὸν τὰ Ὀλύμπια, ἐπιῤῥαγέντος ὑετοῦ, τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν ᾖδεν, καὶ θειότερα νοεῖν ἢ κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν ἐκόμπαζεν· ὅτι δὲ βοῦς, ἐὰν μέλλῃ ὕειν ὁ Ζεύς, ἐπὶ τὸ ἰσχίον τὸ δεξιὸν κατακλίνεται, ἐὰν δὲ εὐδία, πάλιν ἐπὶ τὸ λαιόν, θαυμάζει ἤ τις ἢ οὐδείς. Καὶ ἐκεῖνα δὲ προσακήκοα ἐκπλῆξαι ἱκανά· βοῦς ἐὰν βοᾷ καὶ ὀσφραίνηται, ὕειν ἀνάγκη· ἄδην δὲ βόες καὶ πέρα τοῦ ἔθους ἐσθίοντες δηλοῦσι χειμῶνα. Πρόβατα δὲ ὀρύττοντα ταῖς ὁπλαῖς τὴν γῆν ἔοικε σημαίνειν χειμῶνα, ἀναβαινόμενα δὲ τὰ αὐτὰ πρωΐ, [πρώϊον] χειμῶνα ὁμολογεῖ. Κοιμώμεναι δὲ ἀθρόαι αἱ αἶγες τὰ αὐτὰ ὁμολογοῦσιν. Ὕες δὲ ἐν τοῖς ἀρώμασι φαινόμεναι ὑετοῦ φυγὴν διδάσκουσιν. Ἄρνες δὲ ἄρα καὶ ἔριφοι ἀλλήλοις ἐμπηδῶντές τε καὶ ὑποσκιρτῶντες φαιδρὰν ἡμέραν ὁμολογοῦσιν. Γαλαῖ δὲ ὑποτρίζουσαι, καὶ μύες ἐκεῖναις δρῶντες τὰ αὐτά, χειμῶνα ἔσεσθαι συμβάλλονται ἰσχυρόν. Λύκοι δὲ φεύγοντες ἐρημίας καὶ εὐθὺ τῶν οἰκουμένων ἰόντες, χειμῶνος ἐμβολὴν μέλλοντος ὅτι πεφρίκασιν, μαρτυροῦσι δι' ὧν δρῶσι. Λέοντος δὲ ἐν τοῖς καρπίμοις χωρίοις ἐπιδημία αὐχμὸν δηλοῖ. Σκιρτῶντά [γε] μὴν τὰ ὑποζύγια καὶ βοῶντα τοῦ ἔθους μᾶλλον, νοτερὸν χειμῶνα ἐσόμενον δηλοῖ· εἰ δὲ καὶ ταῖς ὁπλαῖς κόνιν προσαναβάλλοι, ταὐτὰ ταῦτα δηλοῖ που. Λαγῳ δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς χωρίοις ὁρώμενοι πολλοὶ δηλοῦσιν εὐδίαν. Πάντων δὲ τούτων ἀπολείπονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἴσασιν αὐτὰ ὅταν γένηται.

Ægyptios dicere audio orygem caniculæ exortum primum cognoscere et sternutamento testari. Libyci autem suum caprinum pecus similiter ejusdem stellæ exortum præscire et pluvias præsentire jactitant. Nam ut extra caprile processerit, concitato cursu ad pastionem arcedit; deinde pabulo expletum se ad stabula sua convertit, eoque intuens tranquille in loco consistit, pastorem, ut se festinet cogere, exspectans. Hipparchus tempore Hieronis tyranni in theatro sedens, segestro indutus, quod sereno tempore futuram tempestatem præsensisset, spectantes obstupefecit; eumque Hiero admiratus, Bithyniæ Nicæensibus gratulatus est, quod Hipparchum civem haberent. Sic et Anaxagoram in penula Olympia spectantem, subsecuto imbre, omnis Græcorum multitudo celebravit, et divino quodam animi sensu præditum esse jactavit. Quod vero ingruente pluvia bos in dextrum latus sese inclinat, idemque, cum serenitas redit, in sinistrum decumbit latus, nemo est qui admiretur. Præterea hæc etiam ad admirationem movendam idonea audivi: si bos mugit, et captat auras, pluvia impendet; idem si supra quam consuevit pabulo vescitur, tempestatem futuram ostendit. Oves fodientes terram pedibus videntur tempestatem significare; eædem matutino die ubi ineuntur, maturam hiemem pronuntiant. Capræ dormientes frequentes eadem monstrant. Sues in arvis apparentes pluviam præsignificant. Agni et hœdi lascivientes, et inter se saltantes, serenos dies promittunt. Mustelæ et mures stridentes vehementem præsagiunt tempestatem. A desertis locis ad habitata refugientes lupi hiemis acerbitatem se horrere ostendunt. Leonis ad frugifera et fructuosa loca profectio siccitatem prænuntiat. Jumenta exsultantia et supra consuetudinem boantia humidiorem tempestatem præsciunt; hanc eandem, si ungulis pulverem spargunt, denuntiant. Lepores multi iisdem in locis conspecti bonam aeris temperiem significant. Homines vero per omnia inferiores sunt, nec prius tempestatis mutationem, quam ubi jam contigerit, noscunt.

IX. — De accipitrum apud Ægyptios nutritione.

Ἱεράκων πέρι καὶ ταῦτα προσακήκοα. Οἱ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν τῇ Αἰγύπτῳ θεραπευταὶ λέγουσι καλεῖσθαί τινας οὕτως ἱερακοβοσκούς, οἵπερ οὖν εἰσι τῶν τοῦ θεοῦ ἱεράκων τροφεῖς τε καὶ μελεδωνοὶ μέντοι οἱ αὐτοί. Πᾶν μὲν οὖν τὸ [τούτων] τῶν ὀρνίθων φῦλον ἀνεῖται τῷ θεῷ τῷδε, ἤδη δέ τινες ἐκεῖθι καὶ ἱεροὶ τρέφονται τροφῇ πεφροντισμένῃ, καὶ δοκοῦσι τῶν ἀναθημάτων διαφέρειν οὐδὲ ἕν. Οἱ τοίνυν τὴν τούτων ἐγκεχειρισμένοι κομιδὴν πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας λέγουσιν ἐν ταῖς νεοττιαῖς ἑκάστους (ἐν ἄλσει γὰρ ἱερῷ τρέφονται) τίκτειν· ὁμολογεῖσθαι δὲ τὴν ἄλλων μέν, ἐκ τούτων δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον. Τοῖς δὲ ἀρτιγενέσι προβάλλουσιν ὀρνίθων τεθηραμένων ἐξῃρημένους τοὺς ἐγκεφάλους, τροφὴν ἁπαλὴν νεοττοῖς ὑγροῖς· τοῖς γε μὴν τελείοις οὖσι παρατιθέασι σάρκας τε καὶ κρέα καὶ ἶνας, ὅσα ἰσχυρὰν τροφὴν ὄρνισιν ἁρπακτικοῖς ἐργάζεται· τοῖς δὲ ἐν μεθορίῳ τῶν ἀρτιγενῶν καὶ τῶν ἤδη τελείων καρδίαι κεῖνται, καὶ τούτων λείψανα ὁρᾶται. Καὶ ἥ γε διαφορότης ἡ προειρημένη τῆς τροφῆς ὁμολογεῖ, ὅτι τὸ ἁρμόττον ἡλικίᾳ ἑκάστῃ καὶ πρόσφορον ἴσασιν οἱ ἱέρακες, καὶ μάλα γε ἀκριβοῦσι τοῦτο, καὶ τῆς παρ' ἡλικίαν τροφῆς οὐκ ἂν ἅψαιντο. Καθ' ὥραν δὲ ἄρα καὶ ὀρτύγων αὐτοῖς ἐπιδημίαι γίνονται, καὶ τῶν ἄλλων ὀρνίθων ἐπιφοιτῶσιν ἀγέλαι, καὶ ἔχουσιν οἵ γε ἱεροὶ ἐκεῖνοι καὶ ἐντεῦθεν θοίνην.

De accipitribus hæc quoque audivi. Apollinis in Ægypto sacerdotes hieracoboscos quosdam vocari aiunt, et hos accipitrum dei nutricios et curatores esse. Porro cum omne hoc avium genus huic deo dicatum est, tum quædam etiam sacræ illic victu accurato aluntur, ita ut a consecratis deo muneribus nihil differre videantur. Harum igitur avium nutricii singularum nidos ostendunt ignaris, in quibus eas parere aiunt, nam in sacro loco aluntur; præ ceteris vero accipitres sibi curæ esse fatentur, quos hoc modo nutriunt. Nuper natis avium captarum cerebella objiciunt, teneris nempe cibum tenerum; jam adultis vero carnes, pulpas, et fibras, quæ scilicet aves rapaces solido et firmo nutrimento roborare possunt; mediis vero ætate inter utrosque corda objiciuntur, quorum etiam reliquiæ videntur. Pulchre autem norunt accipitres pro sua quisque ætate convenientem sibi cibum, nec alium attigerint. Accedunt et coturnicum et aliarum avium certo anni tempore greges, ex quibus sacri isti accipitres prandium habent.

X. — Exempla amoris a canibus dominis suis præstiti.

Κυνῶν ἐς τοὺς τρέφοντας αὐτοὺς ἄμαχον εὔνοιαν ὁμολογεῖ καὶ ἐκεῖνο δήπου. Ἔν τινι τῶν ἐμφύλων πολέμων ἐν τῇ Ῥώμῃ Κάλβου τοῦ Ῥωμαίου σφαγέντος, οὐδεὶς μέντοι τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀνδρὸς ἠδυνήθη τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, καίτοι μυρίων ἀγώνισμα τιθεμένων σφίσι καὶ καλλώπισμα τοῦτο, πρὶν ἢ τὸν παρεστῶτά οἱ κύνα ἀποκτεῖναι, ὑπ' αὐτοῦ τραφέντα καὶ μέντοι καὶ τὴν εὔνοιάν οἱ πιστότατα ἀποσώζοντα, καὶ ὑπερμαχοῦντα τοῦ κειμένου, ὥσπερ οὖν συστρατιώτην τε καὶ σύσκηνον ἀγαθὸν καὶ ἐς τὰ ἔσχατα φίλον. Οἷον δ' αὖ καὶ τόδ' ἔρρεξεν οὐκ ἀνὴρ μὰ Δία, ἀλλ' ἀγαθὸς κύων καὶ τὴν γνώμην καρτερός, μαθεῖν ἄξιον. Ὁ Ἠπειρώτης Πύρρος ὡδοιπόρει, εἶτα μέντοι περιτυγχάνει νεκρῷ πεφονευμένου, καὶ κυνὶ παρεστῶτι καὶ φρουροῦντι τὸν δεσπότην, ἵνα μὴ πρὸς τῷ φόνῳ καὶ τῷ νεκρῷ λυμήνηταί τις. Ἔτυχε δὲ ἄρα τρίτην ἔχων ὁ κύων ἀπόσιτος τὴν ἡμέραν ἐπὶ τῇ φιλοπόνῳ καὶ καρτερικωτάτῃ φρουρᾷ. Ὅπερ οὖν διδαχθεὶς ὁ Πύρρος τὸν μὲν ᾤκτειρε καὶ ταφῆς ἠξίωσε, τόν γε μὴν κύνα προσέταξε τυχεῖν κηδεμονίας, καὶ ἐδίδου ὅσα κυνὶ ὀρέγεται ἐκ χειρός, καὶ μάλα γε ἱκανὰ καὶ ἐφολκὰ εἰς τὴν ἑαυτοῦ φιλίαν τε καὶ εὔνοιαν, κατὰ μικρὰ ὑπάγων τὸν κύνα ὁ Πύρρος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Εἶτα μέντοι οὐ μετὰ μακρὸν ἐξέτασις ὁπλι-

Firmissimæ benevolentiæ, quam canes erga altores suos habent, illud certe magnam habet declarationem. Romæ bello quodam civili Calvus Romanus cum necatus esset, hujus viri caput ex hostibus nemo abscindere poterat, cum tamen summa contentione sexcenti certarent, et facinus istud consciscere pulchrum ducerent, priusquam canem, quem is aluisset, interfecissent, ei assistentem, et benevolentiam erga illum ipsum fidelissime servantem; et qui pro hero humi strato, jamque exstincto, sic propugnabat, tanquam vir commilito et contubernalis bonus et ad extremum amicitiæ observans. Jam fortiter et præclare factum, quod non vir, sed profecto canis, cum bonitate eximia, tum robore animi septus fecit, discere operæ pretium est. Pyrrhus Epirota, cum iter faceret, fortuito incidit in canem, cadaveri domini sui adstantem, et illud ipsum cum summa diligentia custodientem, ne quis post mortem violaret. Is autem jam triduum ferens inediam diligenti custodia assiduus illud servabat. Hoc simulatque Pyrrhus intellexisset, hunc quidem miseratus sepultura affici jussit; cani vero plenum cibum ad se amandum allicientem dedit, paulatimque illum allectans abduxit, atque adeo attraxit. Sed hæc quidem hactenus. Brevi autem post, cum exercitum lustraret Pyrrhus, militesque recenseret, et vero ca-

τῶν ἦν, καὶ ὁ βασιλεὺς ὃν προεῖπον ἐθεᾶτο, καί οἱ παρῆν ἐκεῖνος ὁ κύων, καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιγὴν εἶχε, καὶ πραότατος ἦν· ἐπεὶ δὲ ἄρα τοὺς τοῦ δεσπότου φονέας ἐν τῇ τῶν στρατιωτῶν εἶδεν ἐξετάσει, ὁ δὲ οὐκ ἐκαρτέρησεν ἐνταῦθα ἀτρεμεῖν, ἀλλὰ εἰς αὐτοὺς ἐπήδα καὶ ὑλάκτει, [καὶ] ἀμύσσων τοῖς ὄνυξι καὶ ἐς τὸν Πύῤῥον θάμα ἐπιστρεφόμενος ὡς οἷός τε ἦν ἐπήγετο μάρτυρα, ὅτι ἄρα τοὺς ἀνδροφόνους ἔχει. Οὐκοῦν ὑπόνοια εἰσέρχεται καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περιεστῶτας αὐτόν, καὶ ποιοῦνται ἐνθύμιον τὴν τοῦ κυνὸς ὑλακὴν τὴν ἐς τοὺς προειρημένους. Καὶ συλληφθέντες στρεβλοῦνται, καὶ κατεῖπον ὅσα ἐτόλμησαν. Καὶ δοκεῖ μὲν [ἴσως] μῦθος ταῦτα τοῖς ὅσοι Διὸς ἑταιρείου καὶ φιλίου τοῦ αὐτοῦ θεσμὸν πατήσαντες εἶτα μέντοι ζῶντας προύδοσαν τοὺς φίλους καὶ ἀποθανόντας. Ἐγὼ δὲ οὐ πείθομαι τοῖς νοοῦσι κακῶς τὰ τῆς φύσεως καλά, ἥπερ οὖν εἰ τοῖς ἀλόγοις μετέδωκεν εὐνοίας τε καὶ στοργῆς, πάντως που καὶ τῷδε τῷ ζῴῳ τῷ λογικῷ μετέδωκε μᾶλλον· ἀλλὰ οὐ χρῶνται τῷ δώρῳ. Καὶ τί δεῖ τὰ λοιπὰ ἐπιλέγειν ὁπόσα ἄνθρωποι ὑπὲρ τοῦ πονηροῦ κέρδους κακὰ τοὺς ἑαυτῶν φίλους εἰργάσαντο, ἐπιβουλὰς ῥάπτοντες καὶ προδιδόντες; ὡς ἐμέ γε ἀλγεῖν εἴπερ οὖν ἀνθρώπων πιστότερος καὶ εὐνούστερος ἐλήλεγκται καὶ κύων.

nis adesset, is non mansuetus solum, verum oppido quam tacitus erat. Ut vero in recensione militum interfectores domini animadvertisset, tum non se continuit, quin vasto latratu in eos irrumperet atque unguibus laniaret, et frequenter se ad Pyrrhum convertens, quoad poterat, testem in hanc rem citabat, quod homicidas teneret. Quod factum religioni habuit Pyrrhus, eique in suspicionem et circumstantibus hi venerunt. Itaque in equuleum conjecti ea, quorum accusarentur, confessi sunt. Hanc autem narrationem fortasse fabulosam esse existimabunt, qui Jovis sodalitii atque amicitiæ præsidis sanctione spreta, amicos suos, cum vivos, tum mortuos produnt. Ego vero obtemperare illis non possum, qui naturæ præstantiam male interpretantur, quæ si animantibus brutis benevolentiæ et amoris vim insevit, multo magis eadem ornavit homines ratione præditos; illi vero naturæ munus negligunt, nec eo utuntur. Quid nunc commemorem reliqua facinora, quæ contra amicos spe mali lucri admittant, quot insidias faciant, quas proditiones moliantur; ut profecto vehementer doleam, hominibus fideliorem et amantiorem canem inveniri?

XI. — De polypode aquilæ victore.

Πολύποδος εἰς οὖς ἐμὸν καὶ ἐκεῖνο ἧκεν· ἦν πέτρα προέχουσα μέν, οὐ μὴν ἄγαν ὑψηλή. Οὐκοῦν πολύπους ποτὲ ἀνερπύσας εἶτα ἥπλωσε τὰς πλεκτάνας, καὶ μάλα γε ἀσμένως ὑπεθάλπετο· καὶ γὰρ οὖν καὶ χειμέρια ἐδόκει πως· οὐ μὴν ἑαυτὸν εἰς τὴν χρόαν τῆς πέτρας ἐκτρέψας ἤδη ἦν· πεφύκασι δὲ ἄρα δρᾶν τοῦτο οἱ πολύποδες τὰς εἰς ἑαυτοὺς ἐπιβουλὰς φυλαττόμενοι καὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰχθῦς ἐλλοχῶντες. Ἰδὼν οὖν ὀξὺ μέν, ἑαυτῷ δὲ οὐκ ἀγαθὸν τὸ θήραμα ἀετός, ὡς ὁρμῆς τε ἅμα καὶ πτερῶν εἶχεν ἐμπηδᾷ τῷ πολύποδι, καὶ μέντοι καὶ δεῖπνον ἕξειν ἕτοιμον ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἑαυτοῦ κατέγραφεν. Πλόκαμοι δὲ ἄρα [τοῦ] ἰχθύος ἐκείνου περιβάλλουσι τῷ ἀετῷ σφᾶς αὐτούς, καὶ ἀπρὶξ ἐχόμενοι εἶτα ἕλκουσι κάτω τὸν ἔχθιστον· καὶ χανὼν λύκος, ὡς ἂν εἴποις, εἶτα μέντοι νεκρὸς ἐπενήχετο τῇ θαλάττῃ ὁ ἀετὸς ὑπὲρ τοῦ δείπνου. Μυρία μὲν δὴ τοιαῦτα πάσχουσιν ὄρνιθες, πλείω δὲ ἄνθρωποι· ἐν δὲ τοῖς ᾀδομένοις ὑφ' Ἡροδότου Μασσαγέταις ὁ Καμβύσου Κῦρος ὁ ἕτερος καὶ μέντοι καὶ Πολυκράτης εἰς Ὀροίτου σπεύσας ὡς τὸν χρυσὸν ἁρπασόμενος καὶ ἄλλος

Τεύχων ὡς ἑτέρῳ τις ἑῷ κακὸν ἥπατι τεύχει.

Καὶ ταῦτα μὲν οὐκ οἶδε τὰ ἄλογα, ἄνθρωποι δὲ οἱ εἰδότες οὐ φυλάττονται. Καὶ τί δεῖ γλώττης καὶ λόγων καὶ διδασκάλων καὶ πληγῶν, ὦ Κῦρε καὶ Πολύκρατες; τοὺς δὲ ἄλλους ἐῶ. Τί γάρ μοι κωφοῖς καὶ ἀνοήτοις συμβουλεύειν τὰ λυσιτελέστατα;

Hæc etiam de polypo auditione accepi. Cum in saxum non admodum e mari eminens polypus aliquando adrepens adscendisset, ibique explicatis brachiis summa cum voluptate, quia frigida tempestas esset, a tepore solis calesceret, neque sane se in saxi colorem vertisset, quod quidem ipsum cum ad declinandas, tum ad moliendas piscibus insidias facere solet, aquila acris et acuta in videndo prædam, non quidem sibi futuram bonam, paratum sibi pullisque suis prandium animo fingens, quanto potuit maximo alarum impetu in polypum insiluit. Ceterum piscis hic, circumplicantibus aquilam et pertinaciter adhærescentibus cirrhis, in profundum detraxit hostem capitalissimam, quæ quidem, lupus hians (ut est in proverbio) inani prandii spe illusa, deinde in mari mortua fluitabat. Sed aves innumera ejuscemodi perpetiuntur, at plura homines. Sic Cambysis filius Cyrus alter apud Massagetas ab Herodoto decantatos, et Polycrates ad diripiendum aurum magno studio et diligentia ad Orœtem provectus et alii haud pauci

Aliis mali mala fabricantes, sibi ipsi mala fabricantur.

At bestiæ ea pericula ignorant, homines vero non cavent, quin etiam scientes et prudentes in hæc ipsa incurrunt. Ad quid vobis profuere lingua, oratio, præceptores et castigatio, o Cyre et Polycrates? Alios omitto. Quid enim surdos et stolidos vel utilissimis consiliis juvarem?

XII. — Historia de cane, quæ inter venandum peperit.

Μέγα φρονείτωσαν αἱ Παιονίδες γυναῖκες, καὶ τὸ φρύαγμα αἱρέτωσαν, δρῶσαι τὰ ὑμνούμενα· ἔστι δὲ τοιαῦτα· τῇ μὲν κεφαλῇ φέρουσιν ὑδρίαν μεστὴν ὕδατος, καὶ τὸν αὐχένα ἀνέστησαν, ὥστε αὐταῖς βαδιζούσαις ἄτρεπτόν τε καὶ ἀκλινῆ διαμένειν τὴν ὑδρίαν, ἐξαρτήσασαι δὲ τοῦ κόλπου θηλάζουσι τὰ βρέφη, καὶ εἰς τὸν βραχίονα τὸν ῥυτῆρα ἐνάψασαι τὸν τοῦ γήμαντος ἵππον εἰς ἀρδείαν ἄγουσι, καὶ ταῖς χερσὶ νῶσι λίνον. Ταῦτά τοι καὶ Δαρεῖος ἐθαύμασεν, ὅτε Παίονες νεανίαι τὴν ἑαυτῶν ἀδελφὴν οὕτω σκευάσαντες, δικάζοντος αὐτοῦ, παρήγαγον αὐτήν, ἵνα εἰς ἔρωτα ἐμπεσὼν τῆς οὕτως ἀθρόας αὐτουργίας ἕλῃ Παίονας. Ἀλλὰ ἡ φύσις πόσῳ Παιόνων σοβαρωτέρα. Κύων θηράσασα (λαγὼς δὲ ἦν τὸ ἄγρευμα αὐτῇ, καὶ ἐκύει ἡ κύων,) ἐπεὶ τῆς σπουδῆς τῆς προκειμένης τετύχηκεν, τῷ μὲν δεσπότῃ τοῦ θηράματος ἀπέστη, ἀναχωρήσασα δὲ ἐννέα, φασί, σκύλακας ἀποκυήσασα, εἶτα ἐξέθρεψεν αὐτούς. Εἰ δὲ Λιγυστίνων αἱ γυναῖκες μέγα φρονοῦσιν, ὅτι κἀκεῖναι τὴν ὠδῖνα ἀπολύσασαι καὶ ἐξαναστᾶσαι τῶν ἔργων ἔχονται τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν, ἀκούσασαι τὸ τῆς κυνὸς ἔργον τῆς προειρημένης, τοῦ φυσήματος ἀποστᾶσαι πάντως ἐγκαλύψονται.

Elate ampleque sentiant Pæoniæ mulieres; illaque præclara facinora facientes magnos sibi spiritus sumant; quod uno tempore partim capite urnam aquæ plenam ferant, ita cervicem erigentes, ut ipsis ingredientibus immota urna permanens, nulla inclinatione propendeat; partim infantem puerum e sinu suo appensum lactent; simul et brachio in habenam inserto mariti equum ad aquam ducant, simul et manibus linum neant. Darius quidem magna admiratione affectus est, cum ei jus dicenti Pæones quidam juvenes sororem ipsorum, eo, quo dixi, modo exornatam adduxissent, ut ejus conspectu Darius sub jugum suum mittere Pæoniam aggrederetur, studio adductus tam operosæ nationis. Sed quanto Pæonibus præstantior est natura! Canis ventrem ferens leporem venabatur, quem captum ad dominum attulit, prædam ei cedens; et mox secedens novem catulos peperit, quos aluit postea. Quodsi Ligustini eo magnificentius sentiant, quod eorum uxores a partu statim e lecto surgunt ad obeunda domestica munia; ante dictæ canis factum audientes remittant spiritus inflatos, animique tumorem comprimant.

XIII. — Historia de cane sacrilegii indice.

Τὸ μὲν τοῦ ἡμιόνου τοῦ φιλοπόνου καὶ τῆς δημοσίᾳ αὐτῷ δοθείσης τροφῆς [ἐξ Ἀθηναίων ὑπὲρ τοῦ ἐθελουργοῦ καθ' ἡλικίαν] Ἀριστοτέλης εἶπεν καὶ ἡμεῖς ἄνω που [καλῶς δρῶντες], τὸ δὲ τοῦ κυνός, καὶ τοῦτο ἐν ταῖς Ἀθήναις γενόμενον, εἰπεῖν οὐδὲν ἄτοπον. Εἰς Ἀσκληπιοῦ παρῆλθε θεοσύλης, τό τε μεσαίτατον τῆς νυκτὸς παραφυλάξας, καὶ τῶν καθευδόντων τὸν βαθύτατον ὕπνον ἐπιτηρήσας, εἶτα ὑφείλετο τῶν ἀναθημάτων πολλά, καὶ ὥς γε ᾤετο ἐλελήθει. Ἦν δὲ ἄρα σκοπὸς ἀγαθὸς ἔνδον κύων, καὶ τῶν ζακόρων ἀμείνων εἰς ἀγρυπνίαν· ὅσπερ οὖν εἵπετό οἱ διώκων, καὶ ὑλακτῶν οὐκ ἀνίει, ᾗπερ οὖν ἔσθενε δυνάμει τὸ πραχθὲν μαρτυρόμενος. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἔβαλλεν αὐτὸν λίθοις αὐτός τε καὶ οἱ τῆς κακῆς ἐκείνης πράξεως κοινωνοί, τὰ δὲ τελευταῖα προσείων ἄρτους τε καὶ μάζας [ἐκολάκευεν]· ἐπήγετο δὲ ἄρα ταῦτα δέλεαρ κυνῶν προμηθῶς, ὥς γε ὑπελάμβανεν· ἐπεὶ δὲ καὶ παρελθόντος εἰς τὴν οἰκίαν οὗ κατήγετο ὑλάκτει καὶ πάλιν προϊόντος, ἐγνώσθη μὲν ὁ κύων ἔνθεν ἦν, τὰ λείποντα δὲ τῶν ἀναθημάτων ἐπόθουν αἵ γραφαί τε καὶ αἱ χῶραι ἔνθα ἀνέκειντο. Συνέβαλον οὖν τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ στρεβλώσαντες τὸ πᾶν κατέγνωσαν. Καὶ ὁ μὲν ἐδικαιώθη τὰ ἐκ τοῦ νόμου, ὁ δὲ κύων ἐτιμήθη δημοσίᾳ τροφῇ καὶ κηδεμονίᾳ, οἷα δήπου φύλαξ πιστὸς καὶ τῶν νεωκόρων οὐδενὸς μείων τὴν ἐπιμέλειαν.

De mulo laborioso, simul et de cibo publice ei ab Atheniensibus decreto, quod affecta ætate opus sponte subibat, cum Aristoteles meminit, tum vero nos opportuno loco supra meminimus; quod vero canis similiter Athenis fecit, id quoque non alienum ab instituto declarare. Sacrilegus primum, observato tempore intempesto, cum dormientes arctissimus somnus complecteretur, de multa nocte intra Æsculapii templum ingressus est; deinde, cum permulta donaria ex æde surripuisset, se latere arbitrabatur. At excubitor canis ad templi custodiam intus advigilans, æditimis, qui noctu ad sacras ædes vigilias agebant, multo vigilantior, expilatorem direptoremque insequebatur, quam maxime poterat commissum sacrilegium horribili fremitu suo prædicans. Fur primum et socii hujus sceleris saxis lapidatione facta, canem appetebant; deinde ubi is latrare non desisteret, illum demulcere conabatur, panes et offas, canum illecebras, objiciens: nam hæc quoque provide, ut ipse putabat, secum attulerat. Verum custos incorruptus canis, vel fur cum evasisset in domum, ubi habitabat, vel cum inde exiret, se illi implacabilem inexpiabilemque præbens, furem latrare non desinebat; tandemque intellectum est, unde canis esset, ac simul animadversum, quæ ornamenta deessent. Itaque ex hac canis vociferatione is esse, qui tale furtum fecisset, in Atheniensium suspicionem adductus est; atque cum tormentis in eum quæsivissent, totam rem cognoverunt. Denique ex lege hic capite damnatus extremum dedit supplicium; cani vero cibus publice præbitus, et publicæ curæ, ut fidus custos, habitus est, nempe qui æditimorum nulli inferior vigilantia fuisset.

XIV. — De capris suffusioni oculorum medentibus.

Ἀγαθὴ δὲ ἄρα ἦν αἲξ καὶ τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀχλύν, ἥνπερ οὖν παῖδες Ἀσκληπιαδῶν ὑπόχυσιν καλοῦσιν, ἀκέσασθαι, καὶ λέγονταί γε οἱ ἄνθρωποι παρ' ἐκείνης μαθεῖν τόδε τὸ ἴαμα. Τὸ δὲ ἄρα τοιοῦτόν ἐστιν· ὅταν αἲξ νοήσῃ τὸν ὀφθαλμὸν ἐπιθολωθέντα αὐτῇ, πρόσεισι βάτῳ, καὶ παραβάλλει τῇ ἀκάνθῃ τὸ ὄμμα, νύξαι αὐτό· καὶ ἡ μὲν ἐκέντησε, τὸ δὲ ὑγρὸν ἐξεχώρησεν, μένει δὲ ἀπαθὴς ἡ κόρη, καὶ ὁρᾷ αὖθις, καὶ δεῖται σοφίας καὶ χειρουργίας ἀνθρωπικῆς οὐδὲ ἕν.

Caliginem oculorum, quam suffusionem medici vocant, caprinum pecus probe curare scit; et ab ipsa remedium ejusdem homines quoque mutuati dicuntur, idque hujusmodi est. Cum conturbatum oculum sentit, eum ad rubi spinam et admovet et reserandum permittit; hæc ut pupugit, pituita statim evocatur; nullaque pupillæ læsione facta, videndi usum recuperat : neque sane hominum sapientia ad faciendam sibi medicinam eget.

XV. — De elephantorum circa pullos suos senioresque cura.

Ποταμὸν ἐλέφαντες διέρχονται οἱ μὲν ἔτι νέοι διανηχόμενοι, οἱ δὲ ἤδη τέλειοι, καὶ εἰ καλύπτοιντο ὑπὸ τοῦ ῥεύματος, ἀνέχουσι μέντοι τὰς προβοσκίδας ὑπὲρ τὸ ὕδωρ, τὰ δὲ ἀρτιγενῆ πώλια ἐπὶ τῶν ὀδόντων φέρουσιν αἱ μητέρες. Τῶν μὲν οὖν κινδύνων καὶ πόνων οἱ νέοι κατάρχονται, ποτοῦ δὲ ἄρα καὶ τροφῆς ἀφίστανται τοῖς πρεσβυτέροις αἰδῶ νέμοντες, καὶ τῶν Λυκούργου νόμων δέονται οἵδε οὐδὲ ἕν. Γήρᾳ δὲ παρειμένον ἐλέφαντα ἢ νόσῳ κατειλημμένον οὐκ ἄν ποτε οἱ συναγελαζόμενοι καταλίποιεν, ἀλλὰ πιστῶς παραμένουσι, καὶ ἀναῤῥῶσαι σπεύδουσι τῇ τε ἄλλῃ καὶ ἐὰν διώκωνται, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ μάχονται, καὶ τιτρώσκονται παραμένοντες, φυγεῖν δυνάμενοι. Καὶ τὰ βρέφη δὲ τὰ νεαρὰ οὐκ ἄν ποτε αἱ τεκοῦσαι προδοῖεν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνοις ἐκεῖναι πιστῶς παραμένουσι, καίτοι τῶν θηρώντων ἐγκειμένων. καὶ πρότερόν γε τὴν ψυχὴν ἀπολίποιεν ἂν ἢ τὰ τέκνα. Ἐγὼ δὲ ᾔδειν μειράκιον ὢν ἄνθρωπον πρεσβῦτιν, Λαινίλλαν ὄνομα, καὶ ἐδείκνυτο ὑπὸ πάντων, καὶ ἐπ' αὐτῇ μῦθος ἐλέγετο, καὶ ὅ γε μῦθος τοιόσδε ἦν· οἱ πρεσβύτεροι πρός με ἔφασκον ἐκείνην τὴν ἄνθρωπον ἐρασθεῖσαν οἰκέτου δριμέως αὐτῷ μὲν συγκαθεύδειν, κηλῖδα δὲ ἄρα παισὶ τοῖς ἑαυτῆς περιάπτειν· οἱ δὲ εὐγενεῖς ἦσαν, καὶ εἰς τὴν βουλὴν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐτέλουν ἐκ πατέρων τε καὶ τῶν ἄνω τοῦ γένους [ἀρξάμενοι]. Οἱ τοίνυν [παῖδες] αἰδούμενοι τῇ μητρὶ ἤχθοντο τοιαῦτα δρώσῃ, καὶ πράως ὑπενουθέτουν, καὶ τοῦ πραττομένου τὴν αἰσχύνην ἐπέλεγον ἡσυχῇ· ἡ δὲ κυμαίνουσα ἐκ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τὸν ἔρωτα ἐπίπροσθεν τῶν υἱέων ποιησαμένη, καταγορεύει αὐτῶν πρὸς τὸν ἄρχοντα, ὃς ἦν τότε, καὶ λέγει ὡς ἐπιβουλεύοιεν αὐτῷ. Ὁ δὲ ἔχων εἰς διαβολὰς τὸ οὖς ῥᾴδιον, καὶ ὑπόπτης ὢν καὶ δειλός (πάθη δὲ ταῦτα ἀγεννοῦς διανοίας), ἐπίστευσεν. Καὶ οἱ μὲν οὐδὲν ἀδικοῦντες ἀπέθνησκον, ἡ δὲ ἆθλον τοῦ κατειπεῖν ἠνέγκατο δούλῳ συγκαθεύδειν ἀνέδην. Ὦ πατρῷοι θεοί, καὶ Ἄρτεμι λοχεία, Εἰλείθυιαί τε θυγατέρες Ἥρας, τί οὖν ἂν ἔτι Μήδειαν εἴποιμεν τὴν Κόλχον ἢ Πρόκνην τὴν Ἀτθίδα, τῶν ἐναγχός τε καὶ καθ' ἡμᾶς παθῶν μνημονεύσαντες;

Cum flumen trajiciendum est elephantis, natu minores aquam ingressi natando trajiciunt; qui vero confirmata ætate jam grandes sunt, si fluctibus obteguntur, proboscides supra aquam attollunt; teneros vero pullos dentibus matres ferunt. Juniores sane labores et pericula primi suscipiunt; et majoribus ætate de cibo ac potione concedunt, observantia eosdem prosequentes; et dum senectutem venerantur, Lycurgi legibus non indigent. Nunquam enim neque ex senectute infirmum, neque eum, qui morbo teneatur, sui gregales deserunt, sed et fidissimi ei permanent, ejusque cum ceteris in rebus student incolumitati, tum vero cum insectatione urgentur, pro eo propugnant et vulnerari se potius defendendo quam eum deserere volunt, licet fugere eis integrum sit. Pullos suos adhuc a partu recentes nunquam deserunt matres; at sane in illis a periculo tuendis constantissime permanent, priusque animam amittunt, si urgeant venatores, quam suos pullos deserant. Ego vero puer novi vetulam, Lænillam nomine, quæ ab omnibus digito monstrabatur, et de qua fabula narrabatur talis : seniores mihi referebant, istam servum vehementer amantem cum eo concubuisse, et suorum flagitiorum maculis liberos suos affecisse; hi enim ex ordine senatorio erant, et jam inde a patre atque majoribus stirpem generis patritii trahebant. Itaque pudore et dolore impulsi, matrem cum leniter submonuissent, et clam facinoris turpitudinem ostendissent; hæc libidine flagrans, simul et ex ea tantum efferata, ut liberis propriis amorem suum anteferret, filiorum nomina apud principem, qui tunc regnabat, detulit, ab eis insidias ipsi factas dicens. Is autem suspiciosus et timidus et calumniis aures facile patefacere solitus, quæ degeneris animi indicia sunt, mulieri fidem adhibuit. Ita factum est, ut filii, qui nefarium facinus nullum admisissent, necarentur; mater vero hanc ex delatione mercedem assequeretur, ut cum servo effuse stuprum facere posset. Quid igitur, o patrii dii, o Diana Lucina, atque Ilithyiæ Junonis filiæ, aut Medeam Colchidem, aut Procnen Atthidem hic commemorem necesse est, cum memoriæ nostræ exempla immanitatis proferre queamus?

XVI. — Historia de morte Æschyli.

Τὰς χερσαίας χελώνας οἱ ἀετοὶ συλλαβόντες εἶτα ἄνωθεν προσήραξαν ταῖς πέτραις, καὶ τὸ χελώνιον συντρίψαντες οὕτως ἐξαιροῦσι τὴν σάρκα καὶ ἐσθίουσι. Ταύτῃ τοι καὶ Αἰσχύλον τὸν Ἐλευσίνιον, τὸν τῆς τραγῳδίας ποιητήν, τὸν βίον ἀκούω καταστρέψαι. Ὁ μὲν Αἰσχύλος ἐπί τινος πέτρας καθῆστο, τὰ εἰθισμένα δήπου φιλοσοφῶν καὶ γράφων· ἄθριξ δὲ ἦν τὴν κεφαλὴν καὶ ψιλός· οἰηθεὶς οὖν ἀετὸς πέτραν εἶναι τὴν κεφαλὴν εἶτα μέντοι κατ' αὐτῆς ἀφῆκεν ἣν κατεῖχε χελώνην, καὶ ἔτυχε τοῦ προειρημένου τὸ βέλος, καὶ ἀπέκτεινε τὸν ἄνδρα.

Terrenas testudines, a se comprehensas, ex alto dejicientes aquilæ ad saxa allidunt, et ita ex contritis earum testis extractam carnem exedunt. Sic Eleusinius Æschylus, tragicus poeta, de vita migrasse dicitur. Cum enim is in saxo sedens ex consuetudine institutoque suo, et philosopharetur nimirum et scriberet, ejus caput a pilis nudum aquila saxum esse arbitrata, testudinem, quam in sublime extulerat, in id ipsum dejecit, et sine aberratione ictum dirigens virum interfecit.

XVII. — De alcedinum circa cerylos cura.

Κηρύλος δὲ καὶ ἀλκυὼν ὁμόνομοι καὶ σύμβιοι. Καὶ γήρᾳ γε παρειμένους αὐτοὺς ἐπιθέμεναι αἱ ἀλκυόνες περιάγουσιν ἐπὶ τῶν καλουμένων μεσοπτερυγίων. Ἄνθρωποι δὲ καὶ τῶν ἀνδρῶν ὑπογηρώντων καταφρονοῦσι, καὶ πρὸς τὰ μειράκια ἀφορῶσιν· καὶ οἱ γήμαντες περὶ τὰς νέας ἠνέμωνται, τῶν ἀφηλικεστέρων γαμετῶν ὥραν μὴ τιθέμενοι, καὶ οὐκ αἰδοῦνται οἱ ἔμφρονες τῶν ἀλόγων ζώων βιοῦντες ἀλογώτερον.

Cerylus et alcedo aves simul vivere et compasci solent. Porro cerylos jam senectute affectos alcedines medio dorso gestantes circumferunt. Mulieres contra maritos ætate provectos contemnunt, et adolescentibus adjiciunt oculos; tum etiam mariti in feminas adolescentes veneris insania feruntur, et vetulas aspernantur, a ratione remotius bestiis ipsis viventes.

XVIII. — De corvis in Copto.

Λέγουσι δὲ οἱ [Αἰγύπτιοι] περὶ τὴν καλουμένην Κοπτὸν δύο μόνους ὁρᾶσθαι κόρακας. Ἀλλὰ καὶ τῶν Ῥωμαίων οἱ τὴν ὄρειον παραφυλάττοντες διὰ τὸ τῆς σμαράγδου μέταλλον, διισχυρίζονται καὶ οἵδε τοσούτους ὄρνιθας τοῦ γένους τοῦδε οἰκεῖν ἐκεῖθι. Νεὼς δὲ Ἀπόλλωνι τιμᾶται ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ, οὗπερ οὖν ἱεροὺς εἶναί φασιν αὐτούς.

Qui circa Coptum habitant Ægyptii, binos tantum corvos in eo tractu videri aiunt. Ex Romanis etiam, qui loca ibidem montana custodiunt propter metalla smaragdi, totidem illic hujus generis alites degere aiunt. Est et delubrum Apollinis eo in loco, cui corvos sacros esse perhibent.

XIX. — De diverso diversorum animalium ingenio.

Καὶ ταύτῃ δὲ τὰ ἴδια τῶν ζώων εἰπεῖν οὐ χεῖρόν ἐστι. Νωθέστερά πως δοκεῖ πρόβατον καὶ ὄνος· ἄτολμα δὲ νεβροὶ καὶ πρόκες καὶ ζόρκες τε καὶ πύγαργοι καὶ οἱ λαγῳ, οὓς δὴ καὶ πτῶκας οἱ ποιηταὶ καλοῦσιν, καὶ ἄλλα. Καὶ τῶν πετεινῶν ἐστιν ἄτολμα οἱ στρουθοί, καὶ τῶν ἐνύδρων οἱ κεστρεῖς. Ἀκόλαστα δὲ κυνοκέφαλοί τε καὶ τράγοι, καὶ μέντοι καὶ ὁμιλεῖν γυναιξί φασιν αὐτούς, καὶ ἔοικεν αὐτὸ θαυμάζειν Πίνδαρος. Καὶ κύνες δὲ γυναιξὶν ἐπιτολμᾶν ἐλέγχθησαν. Καὶ μέντοι καὶ κριθῆναι λέγεται γυνὴ ἐν τῇ Ῥώμῃ μοιχείας ὑπὸ τοῦ γήμαντος, καὶ ὁ [μὲν] μοιχὸς ἐν τῇ δίκῃ κύων εἶναι ἐλέγετο. Ἤκουσα δὲ κυνοκεφάλους καὶ παρθένοις ἐπιμανῆναι καὶ μέντοι καὶ βιάσασθαι, ὑπὲρ τὰ μικρὰ μειράκια τὰ τοῦ Μενάνδρου ἐν ταῖς παννυχίσιν ἀκόλαστα. Λαγνίστατον δὲ καὶ ὁ πέρδιξ καὶ μοιχικόν· λάθρα γοῦν ἐπὶ τὰς θηλείας καί πως ἀψοφητὶ λέγονται

Hanc etiam vim et naturam quorundam animalium non alienum est explanare. Ovis et asinus sunt ignavi. Timidi existimantur hinnuli, capreæ, damæ et pygargi, item lepores, quos Græci poetæ πτῶκας appellant; tum ex volucribus passeres; ex aquatilibus mugiles. Libidinosi vero cynocephali et hirci, quos vel cum mulieribus rem habere nonnulli aiunt : et hoc admirari Pindarus videtur. Canes etiam cum mulieribus veneris consuetudinem habere deprehensi sunt. Nam Romæ mulier adulterii accusata a marito fuisse dicitur : adulter in judicio canis esse prædicabatur. Audivi equidem cynocephalos aliquando virgines deperiisse, eisque vim intulisse, majori quam Menandri illi adolescentes in pervigiliis libidine incitatos. Est et perdix intemperans, et in adulteria pronus; itaque clam ad feminas, et minimo cum strepitu, accedere fertur. Porro inter

φοιτᾶν. Τροφῆς δὲ τὴν κοινωνίαν ἥκιστα ἐνδέχονται κύνες· πολλάκις γοῦν καὶ ὑπὲρ ὀστέου ἀλλήλους σπαράττουσιν, ὥσπερ οὖν ὁ Μενέλεως καὶ ὁ Πάρις ὑπὲρ τῆς Ἑλένης. Μόνους δὲ ἀκούω τοὺς Μεμφίτας κύνας εἰς μέσον τὰς ἁρπαγὰς κατατίθεσθαι καὶ ἐσθίειν κοινῇ. Ἄσπονδον δὲ καὶ ἔκδικον ὁ σῦς· ἀλλήλων γοῦν οὗτοι νεκρῶν ἐσθίουσιν· καὶ οἱ ἰχθῦς δὲ οἱ πλεῖστοι δρῶσιν αὐτό. Ἀσεβέστατον δὲ ὁ ποτάμιος ἵππος· γεύεται γὰρ καὶ τοῦ πατρός. Ἀναιδῆ δὲ καὶ μὴ ῥᾳδίως ὑποστελλόμενα μυῖαι καὶ κύνες.

canes cibi nulla est societas, ut persæpe de osse inter se sic lacerent et distrahant, quemadmodum de Helena Paris et Menelaus. Solos vero Memphiticos canes in medium auditione accepi rapinas proponere, et una cum aliis comedere. Porcus sane iniquum injustumque est animal, et ne cadaveribus quidem sui generis abstinet; ut neque piscium plerique. Impiissimum vero dixerim hippopotamum, qui patrem quoque suum exest et conficit. Impudentia sunt animalia, neque facile repelli queunt. et canes.

XX. — De lupis se invicem lacerantibus.

Ἀγριώτατον δὲ λύκοι· λέγουσι δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ὅτι καὶ ἀλλήλους ἐσθίουσι, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς ἐκεῖνόν φασιν. Εἰς κύκλον ἑαυτοὺς περιαγαγόντες εἶτα μέντοι θέουσιν· ὅταν δέ τις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν δρόμον ἰλίγγου σκοτοδινιάσῃ καὶ περιτραπῇ, οἱ λοιποὶ κειμένῳ προσπεσόντες σπαράττουσιν αὐτὸν καὶ ἐσθίουσιν. Δρῶσι δὲ ἄρα τοῦτο ἐπὰν ἀθηρίᾳ περιπέσωσιν. Πρὸς γὰρ τὸ μὴ πεινῆν πάντα λῆρον ἥγηνται, ὥσπερ οὖν οἱ τῶν ἀνθρώπων κακοὶ πρὸς τὸ ἀργύριον.

Lupi ferocissimi sunt; eosque se invicem devorare, et ad hunc modum mutuas sibi insidias moliri, ferunt Ægyptii. Primo in orbem circumaguntur, deinde excurrunt; et cum ex vertigine currendi et caligine eorum aliquis lapsus fuerit, in eum humi stratum ceteri omnes facto impetu, ipsum laniant et devorant. Hoc quidem facere solent, cum venationis facultate destituuntur. Ita enim præ fame omnia nugas putant, quemadmodum scelerati homines nihil non præ pecunia præclare contemnunt.

XXI. — Historia de simia.

Κακοηθέστατον δὲ ἄρα τῶν ζώων ὁ πίθηκος ἦν, καὶ ἔτι πλέον ἐν οἷς πειρᾶται μιμεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον. Αὐτίκα γοῦν ἰδὼν ἐξ ἀπόπτου τροφὸν λούουσαν παιδίον ἐν σκάφῃ, καὶ πρῶτον μὲν ὑπολύουσαν τὰ σπάργανα, εἶτα ἐκ τοῦ λουτροῦ κατειλοῦσαν αὐτό, παραφυλάξας ἔνθα ἀνέπαυσε τὸ βρέφος, ὡς εἶδεν ἐρημίαν, εἰσέθορε διά τινος ἀνεῳγμένης θυρίδος, ἐξ ἧς οἱ [καὶ] πάντα σύνοπτα ἦν, καὶ ἄρας ἐκ τῆς εὐνῆς τὸ παιδίον, καὶ γυμνώσας ὡς ἔτυχεν ἰδών, καὶ κομίσας ἐς μέσον τὴν σκάφην, ζέον ὕδωρ — καὶ γὰρ ἦν ἐπί τινων ἀνθράκων θερμαινόμενον — τοῦ δυστυχοῦς παιδίου κατέχεεν, καὶ μέντοι καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸ οἴκτιστα.

Cum ceteris in rebus omnium bestiarum simia maxime maligna est, tum malignior in iis, in quibus hominem imitari conatur. Cum enim nutricem ex eminenti loco perspexisset puerum infantem in pelvi lavare, et fascias primum solvere, deinde a balneo iisdem denuo involvere, atque quo reliquisset loco puerum observasset, simul et circa eum ipsum a custodibus magnam introspexisset solitudinem, fenestella, quæ tum pateret in domum, intravit ad puerum; quem, similiter ut factitari a nutrice viderat, ex lecto sublatum integumentis nudavit, et aquam succensis carbonibus calescentem in miserum infantem infudit, atque interfecit.

XXII. — De hyænæ et corocottæ malignitate.

Κακόηθες δὲ ἄρα καὶ ὕαινα ἦν, καὶ ὃν φασι κοροκότταν. Ἡ γοῦν ὕαινα πρὸς τὰ αὔλια νύκτωρ φοιτᾷ, καὶ μιμεῖται τοὺς ἐμοῦντας. Ἀκούοντες δὲ οἱ κύνες προσίασιν, ὡς ἐπ' ἄνθρωπον· ἡ δὲ αὐτοὺς συλλαμβάνει καὶ ἐσθίει. Πανουργίαν δὲ κοροκόττα, ἣν ἤκουσα καὶ αὐτός, ἔοικα λέξειν νῦν. Εἰς τοὺς δρυμοὺς ἑαυτὸν ἐγκρύψας εἶτα μέντοι τῶν ὑλουργούντων ἀκούει καλούντων ἀλλήλους ἐξ ὀνόματος, καὶ μέντοι [καὶ] λαλούντων ἄττα· εἶτα μέντοι μιμεῖται τὰς φωνάς, καὶ φθέγγεται, εἰ καὶ μυθῶδες τὸ εἰρημένον, ἀνθρωπίνῃ γοῦν φωνῇ, καὶ καλεῖ τὸ ὄνομα ὃ ἤκουσε· καὶ ὁ κληθεὶς πρόσεισιν· ὁ δὲ ἀναχωρεῖ, καὶ πάλιν καλεῖ· ὁ δὲ καὶ μᾶλλον κατὰ τὴν φωνὴν ἔρχεται· ὅταν δὲ αὐτὸν τῶν συμπονούντων ἀπαγάγῃ καὶ ἔρημον ἀπο-

Maligna sane animalia sunt hyæna et corocottas. Hyæna noctu ad stabula adit et vomentes imitatur. Canes, qui audierint, accedunt veluti ad hominem; quos illa correptos vorat. Ceterum corocottæ malignitas, quam audivi, hæc est. In silvis abscondita secantium ligna et operariorum sermones audit, et nomina, quibus se invicem appellant et quicquid præterea vociferantur, addiscit; tum ea imitatur, et eloquitur tanquam humana voce (nisi fabulosum sit, quod fertur) appellatque nominatim aliquem, cujus nomen audivit, isque vocatus accedit; corocottas vero recedit, et denuo vocat; sequitur ille vocem et appropinquat; abdu-

φήνῃ, συλλαβὼν ἀπέκτεινε, καὶ ποιεῖται τροφὴν τὸ ἐντεῦθεν, φωνῇ δελεάσας.

ctum vero tandem a sociis et solitarium rapit, ac devorat fera voce deceptum.

XXIII. — De leone injurias ipsi illatas ulto.

Ἀμύνεσθαι δὲ τὸν προαδικήσαντα ὁ λέων οἶδε· καὶ εἰ μὴ παραχρῆμα αὐτῷ τιμωρήσαι,

Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσσῃ,
Ἐν στήθεσσιν ἑοῖσιν.

Καὶ τούτου μαρτύριον Ἰόβας ὁ Μαυρούσιος, ὁ τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις ὁμηρεύσαντος πατήρ. Ἤλαυνέ ποτε διὰ τῆς ἐρήμης ἐπί τινα ἔθνη τῶν ἀποστάντων, καί τις αὐτῷ τῶν παραθεόντων μειρακίσκος εὐγενὴς μὲν καὶ ὡραῖος, ἤδη δὲ [καὶ] θηρατικός, λέοντά πως παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκφανέντα ἀκοντίῳ βάλλει, καὶ σκοποῦ μὲν ἔτυχε καὶ ἔτρωσεν, οὐ μὴν ἀπέκτεινεν. Κατὰ σπουδὴν δὲ τῆς ἐλάσεως οὔσης, τὸ μὲν θηρίον ἀνεχώρησεν, παρέδραμε δὲ καὶ ὁ τρώσας καὶ οἱ λοιποί. Ἐνιαυτοῦ γε μὴν διελθόντος ὁλοκλήρου, ὁ μὲν Ἰόβας κατορθώσας ἐφ' ἃ ἐστάλη, τὴν αὐτὴν ὑποστρέφων ἔρχεται κατὰ τὸν τόπον, ἔνθα ἔτυχεν ὁ λέων τρωθείς. Καὶ ὄντος πλήθους παμπόλλου, πρόσεισι τὸ θηρίον ἐκεῖνο, καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀπέχεται, συλλαμβάνει δὲ τὸν τρώσαντα πρὸ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὸν θυμόν, ὅνπερ οὖν παρὰ τὸν χρόνον τὸν προειρημένον ἐφύλαττεν, ἀθρόον ἐκχεῖ, καὶ διασπᾷ τὸ μειράκιον γνωρίσας· ἐτιμώρησε δὲ οὐδείς, φοβηθέντες ὀργὴν λέοντος ἰσχυρὰν καὶ δεινῶς ἐκπληκτικήν· ἄλλως τε καὶ ἡ πορεία ἤπειγεν.

Eum, a quo injuriam acceperit leo, probe novit ulcisci, et quamvis ex eo ipso non statim ultionem ceperit,

At certe et postea retinet simultatem, donec perfecerit,
Suo in pectore.

Huic rei testimonio est Juba Maurus, pater illius, qui Romam missus est obses. Is cum aliquando expeditionem per desertam regionem faceret adversus gentes, quæ ab se defecissent, e suo comitatu quispiam, cum præstanti nobilitate, tum egregia pulchritudine adolescens, rei venatoriæ peritus, leonem casu secundum viam animadversum sagitta appetens, non ab ictu directo aberravit, quin ei vulnus, non tamen mortem, intulit. Et cum expeditio accelerаretur, tum leo, vulnere excepto, statim se subduxit; tum ille, qui vulnus ei inflixerat, una cum celeris discessit. Anno vertente exacto, Juba rebus, ad quas cum exercitu profectus fuerat, præclare gestis, eadem via regressus est ad eum locum, ubi leo vulnus exceperat. Is sane, etsi maxima hominum multitudo erat, istuc accedens, ab invadendis tamen ceteris suum impetum sustentavit: illum duntaxat, qui se anno ante læsisset, corripuit, et furorem acerbissimum, quem tamdiu, quam dixi, servasset, in illum ipsum adolescentem, quem ab aliis internosset, effudit, atque eum dilaceravit, nec illum quispiam ab hac calamitate vindicare est ausus; sed gravissima et valde horrenda leonis ira perterrefacti, urgente etiam itineris ratione, omnes præterierunt.

XXIV. — De cancrorum generibus eorumque cursibus.

Καρκίνων γένη διάφορα καὶ φῦλα ποικίλα ἀκούω εἶναι. Καὶ γὰρ οὖν καὶ πετραῖοί εἰσιν· ἀλλὰ καὶ πηλοὶ τίκτουσι καρκίνους, καὶ φυκία καὶ ψάμμος· ἰδέαι τε αὐτῶν καὶ ἐπωνυμίαι πολλαί. Πλανῶνται δὲ δεῦρο καὶ ἐκεῖσε [οἱ] καλούμενοι δρομίαι (ὧδε γὰρ καλεῖν αὐτοὺς πρεπωδέστατον)· ἀτρεμεῖν γὰρ καὶ ἡσυχάζειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς χώρας οὔτε ἐθέλουσιν, οὔτε πεφύκασιν, ἀλλὰ περὶ τοὺς αἰγιαλοὺς ἀλῶνται, ὅθενπερ καὶ ἐξέφυσαν· ἤδη δὲ καὶ στέλλονται πορρωτέρω, ὥσπερ οὖν οἱ τῶν ἀνθρώπων φιλαπόδημοι. Ἡ δὲ πρόφασις τῆς πλάνης εἰς τὰ πετρώδη χωρία ἐλθεῖν καὶ ἐς τὰ πηλώδη πολλάκις· ὑπόθεσις δὲ αὐτοῖς τῆς τοσαύτης ἄλης τὸ ἐθέλειν πλείονός τινος ἀπολαῦσαι. Ἐν δὲ τῷ Θρακίῳ Βοσπόρῳ ἐπειδὰν τὸ ῥεῦμα βίαιον ἐκ τοῦ Πόντου καταφέρηται, βούλονται μὲν οἱ καρκίνοι πρὸς ἐναντίον ὠθούμενοι τὸν ῥοῦν βαδίζειν· ταῖς δὲ ἄκραις, ὡς τὸ εἰκός, βιαιότερον τὸ ῥεῦμα περιῤῥήγνυται· τοὺς οὖν καρκίνους ὠθήσει τε πάντως καὶ ἀνατρέψει, εἰ μέλλοιεν ἰέναι τῷ ῥῷ ὁμόσε. Οἱ δὲ ταῦτα προϊσασι, καὶ ἐπειδὰν ἀφίκωνται τῆς ἄκρας πλησίον, ἕκαστος ἔν τινι κολπώδει χωρίῳ ἐπέχει, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀναμένει· εἶτα ἀθροισθέντες ἐν ταὐτῷ, προσανέρπουσιν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀναῤῥιχῶνται ἐπὶ τοὺς κρη-

Cancrorum genera diversa esse audio. Sunt enim quidam saxatiles: alii in limo, algis aut arena gignuntur; quamobrem et formis et cognominibus differunt. Sunt qui cursores, quod longe lateque vagentur, merito appellantur. Plerumque enim circum littora errant, ubi et nati sunt; modo longius proficiscuntur, non aliter quam peregrinationum studiosi homines. Causa eis erroris est cupiditas in loca saxosa, vel cœnosa sæpe, perveniendi, dum amplius aliquid cibi perquirunt. Ceterum in Bosporo Thracio, cum vehementes aquarum fluctus a Ponto deferantur, cancri adversus eosdem nituntur; circa promontoria vero fluctuum vis major est scilicet, ita ut omnino repulsi aversique cancri impetum sequi undarum cogerentur. Hoc præscientes cancri, ubi jam prope ad promontorium appulerint, singuli in sinuoso aliquo loco se tenent, simul et reliquos exspectant; demum in eundem locum congregati, adrepentes per præcipites crepidines in siccum adscendunt, et fluctuum vim, qua parte violentior erat, evadunt, iter pedibus conficientes; cum autem hanc

μνους, καὶ τὸ μάλιστα ῥοῶδες καὶ βίαιον τοῦ πελάγους πεζοὶ διέρχονται· εἶτα ἔξω τῆς ἄκρας γενόμενοι καὶ παραμείψαντες αὐτήν, εἰς τὴν θάλατταν κατίασιν αὖθις. Φείδονται δὲ αὐτῶν οἱ ἁλιεῖς, ὅτι ἑκόντες ἐπὶ τὴν γῆν προσέρπουσι, σωθῆναι δεόμενοι ὁμοῦ αὐτοῖς· οὔκουν ὑπομένουσι τοῦ κλύδωνος ἀγριώτεροι δοκεῖν οἱ ἄνθρωποι.

violentiam pedibus prætergressi sunt, rursus per crepidines in mare recurrunt. Parcunt autem eis piscatores, cum declinandi communis periculi gratia sponte in terram exeunt; neque homines cum sint, ipso etiam maris impetu sæviores ipsis videri volunt.

XXV. — Historia de cane et mœcho.

Ζηλοτυπίαν ζώου φρονιμωτάτου καὶ μέντοι καὶ σωφρονεστάτου ἄνω που οἶδα εἰπών· πορφυρίων δὲ ἄρα τὸ ζῷον ἦν, εἴ τι παρ' ἡμῖν μνήμης ὑγιοῦς ἐστιν· ἤδη δὲ καὶ κυνίδιον μοιχοῖς πολέμιον καὶ ἔχθιστον τῷδε τῷ φύλῳ πέπυσμαι Σικελικόν. Ὁ μὲν μοιχὸς ἔνδον ὑπεκρύπτετο, τῆς γυναικὸς τῆς μάχλου πυθομένης ἥκειν τὸν ἄνδρα ἐξ ἀποδημίας, καί, ὥς γε ᾤετο, σκέπης ἐν καλῷ ἦν· οἱ γάρ τοι τῶν οἰκετῶν δεκασθέντες, ὅσοι γοῦν τῇ δεσποίνῃ τὸ κακὸν συναπέκρυπτον (ἦσαν δὲ ἄρα ὅσοι κατόπτρων καὶ μύρων ἐπιστάται (φησὶν Εὐριπίδης) καὶ οἱ θυρωροὶ δέ) εἶτα μέντοι θαῤῥεῖν ἐποίουν τὸν τῆς εὐνῆς κλῶπα. Οὐ μὴν ἀπήντησε ταύτῃ ταῦτα, ἐπεὶ καὶ πολλοῦ δεῖ. Τὸ γάρ τοι κυνίδιον, ἔνθα ὁ μοιχὸς ἦν, ὑλακτεῖ τε ἅμα, καὶ μέντοι καὶ ταῖς θύραις τοὺς πόδας προσαράττει, ὡς ἐκπλῆξαι τὸν δεσπότην, καὶ συμβαλεῖν ἐκ τοῦ δρωμένου κακὸν εἶναί τι ὑπολανθάνον. Καὶ οἷα εἰκὸς δείσας, τὰς θύρας ἐκβαλὼν τὸν μοιχὸν καταλαμβάνει· καὶ εἶχε ξίφος ἐκεῖνος, καὶ νύκτα ἀνέμενεν, ἵνα ἀποκτείνῃ τῆς οἰκίας τὸν δεσπότην καὶ τὴν προειρημένην ὑπογήμῃ γυναῖκα.

Quemadmodum adulteris obtrectet et invideat porphyrio, animal etiam prudentissimum, non modo moderatissimum, alibi, si bona memoria sum, me dixisse memini. Jam vero caniculam Siculam adulteris adversari atque infestissimam fuisse auditione accepi. Cum enim adultera mulier conjugem suum peregre redire audisset, illum, qui cum ea stupri consuetudinem haberet, in latebras bene penitus, ut ipsa putabat, occultavit. Verum etsi ex servis non lautissimi modo, sed et janitores pecunia corrupti cum dominam ad occultationem adulterii juvabant, tum adultero confidentiam ad inferendum stuprum afferebant; tantum tamen huic mulieri hæc astutia abfuit ad præcavendum, ut certe canicula partim locum illum, quo adulter abdebatur, allatraret, partim pedibus fores constupratoris receptatrices eousque convellere adoriretur, domino ut non mediocris terror injiceretur, ex eoque suspicaretur ibi malum aliquod latere. Quare fores effregit, adulterum comprehendit; qui eo animo cinctus gladio noctem exspectabat, ut dominum domus interficeret, et mulierem, quam ante dixi, uxorem duceret.

XXVI. — De salivæ hominis vi, capræque solertia.

Σοφὰ δὲ αἰγῶν ἐστι καὶ ἐκεῖνα· πτύελον ἀνθρώπου θανατηφόρον εἶναι ζῴῳ ἑτέρῳ καλῶς ἴσασιν καὶ φυλάττονται, ὥσπερ οὖν καὶ ἡμεῖς πειρώμεθα ἀποδιδράσκειν ὅσα ἀνθρώπῳ κακόν ἐστιν, εἴπερ οὖν ἀπογεύσαιτο αὐτῶν. Ἤδη μέντοι τις καὶ ἄνθρωπος ἀγνοῶν καὶ λαθὼν [τι κακὸν] κατέπιεν, αἱ δὲ αἶγες, οὐκ ἂν αὐτὰς λάθοι τὸ προειρημένον. Ἀποκτείνειν δὲ καὶ τὰς θαλαττίας σκολοπένδρας τὸ αὐτὸ δήπου πτύελον δεινότατόν ἐστιν. Μέλλουσα δὲ ἡ αἲξ ἀποσφάττεσθαι σαφῶς οἶδε· καὶ τὸ μαρτύριον, οὐκ ἂν ἔτι τροφῆς προσάψαιτο. Οὐκ ἀξιοῖ δὲ προβάτων οὐραγεῖν, ἀλλὰ ἡγεῖσθαι αὐτὴν δεῖν καὶ ἐκ τῆς βαδίσεως ὁμολογεῖ· προθεῖ γοῦν ἐκεῖνα καὶ μέντοι καὶ αὐτὰς τὰς αἶγας ὁ τράγος, τῷ γενείῳ θαῤῥῶν καὶ κατά τινα φύσιν θαυμαστὴν τοῦ θήλεος προκρίνων τὸ ἄῤῥεν.

Caprarum solertia etiam hæc est: salivam humanam perniciosam esse ceteris animantibus probe norunt, atque ab ea sibi cavent; quemadmodum nos quoque conamur, quæ homini, si gustaverit, sunt perniciosa effugere. Verumtamen sæpe imprudens sibi noxia homo haurit: at non item capras saliva hominis latet: quæ et marinas scolopendras interficere valet. Prænovit etiam capra cum proximum est ut juguletur; quod vel inde constat, quoniam non amplius cibum attingit. Eadem indignum putans se in extremo ovilli pecoris agmine incedere, gregem quidem præcurrens antegreditur; at ipsam hircus tum barbæ fiducia, tum naturæ quodam instinctu, genus masculum fem neo præferens antecedit.

XXVII. — De ovibus.

Εὐπειθέστατα δὲ ἄρα τῶν ζώων τὰ πρόβατα ἦν καὶ ἄρχεσθαι φύσει πεπαιδευμένα. Ὑπακούει γοῦν καὶ τῷ νομεῖ καὶ τοῖς κυσίν, καὶ μέντοι καὶ ἕπεται

Oves præ omnibus animalibus obedientes et ad parendum a natura edoctæ sunt. Obtemperant enim et pastori et canibus, et capras in via sequuntur. Eædem mutuo

ταῖς αἰξί. Φιλεῖ δὲ καὶ ἄλληλα ἰσχυρῶς, καὶ ὑπό γε τῶν λύκων ἐπιβουλεύεται ἧττον· οὐ γὰρ πλανᾶται ἰδίᾳ ἕκαστον, οὐδὲ μὴν ἀπὸ τοῦ συννόμου σχίζεται, ὥσπερ οὖν αἱ αἶγες. Λέγουσι δὲ Ἄραβες, ὅτι ἄρα τὰ παρ' αὐτοῖς ποίμνια πιαίνεται ὑπὸ μουσικῆς μᾶλλον ἢ ὑπὸ τοῦ χιλοῦ. Τῶν δὲ ἁλμυρῶν ἐσθίει ἥδιον· ποιεῖται γὰρ τὴν τοιαύτην τροφὴν ποτοῦ ὄψον. Τά γε μὴν πρόβατα κἀκεῖνο οἶδεν, ὅτι αὐτοῖς ὁ βοῤῥᾶς καὶ ὁ νότος συμμάχονται πρὸς τὸ τίκτειν, οὐ μεῖον τῶν ἀναβαινόντων αὐτὰ κριῶν· οἶδε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἄρα ὁ μὲν βοῤῥᾶς ἀῤῥενοποιός ἐστιν, ὁ δὲ νότος θηλυγόνος εἶναι πέφυκεν· καὶ ἐὰν δέηται τοῦδε τοῦ ἐκγόνου ἢ τοῦδε ὀχευομένη ἡ ὄις, πρὸς τὸν ἀπέβλεψεν ἢ πρὸς τόν. Ἀχιλλεὺς μὲν οὖν ἵνα ὁ φίλος αὐτῷ κείμενος ἐπὶ τῆς πυρᾶς καυθῇ, καὶ εὐχῆς ἐδεῖτο, καὶ ἡ Ἶρις παρεκάλει τοὺς ἀνέμους αὐτῷ, ὦ καλὲ Ὅμηρε, καὶ ὑπισχνεῖται ἥκουσιν ἱερουργίαν οἱονεὶ μισθόν· καὶ ὁ τοῦ Νεοκλέους δὲ Ἀθηναίους ἐδίδασκε θύειν τοῖς πνεύμασιν. Αἱ δὲ ὄις ἀπραγμόνως τοὺς ἀνέμους εἰς ὠδῖνα τὴν σφετέραν ὑπηρέτας ἑτοίμους καὶ ἀκλήτους ἔχουσιν. Σκοποὶ δὲ ἄρα τούτων εἰσὶ καὶ οἱ ποιμένες ἀγαθοί· ὅταν γοῦν ὁ νότος πνέῃ, τότε τοὺς κριοὺς ἐπὶ τὰς ὄις ἄγουσιν, ἵνα ἡ ἐπιγονὴ θηλύγονος ᾖ αὐτοῖς μᾶλλον.

inter se amore vehementi devinciuntur, ejusque gratia minus de luporum insidiis periclitantur; neque enim quævis seorsum oberrat, neque gregem temere ulla deseruerit, sicut capræ. Ceterum Arabes horum apud se pecorum greges musica magis, quam pascuis pinguescere aiunt. Salsis delectantur, quod salis sapor potum eis suaviorem reddat. Hoc etiam non ignorant oves, boream et austrum non minus, quam qui eas ineunt arietes, earum fœcunditatem promovere; et insuper sciunt boream ad masculæ sobolis generationem, austrum femineæ efficacem esse; quamobrem vel ad hunc, vel ad illum, pro alterutrius desiderio sexus, quæ initur ovis, sese obvertit. Achilles quidem, ut amicus ejus Patroclus rogo impositus cremaretur, supplicatione opus habebat, unde Iris, o bone Homere, ventos ei rogatos advocat, quibus illo afflantibus sacrificium tanquam mercedem promittit. Quin et Neoclis filius Athenienses ventis sacrificare edocuit. At oves facile, et absque ullis ceremoniis, ventos suorum ministros conceptuum sua sponte et non appellatos et promptos habent. Cujus rei periti observatores etiam pastores sunt: cum enim auster flat, tunc ut femineæ prolis numerus augeatur, ovibus arietes admittunt.

XXVIII. — Fabula de Icario et de Erigones cane.

Ὅτε τὸν Ἰκάριον ἀπέκτειναν οἱ προσήκοντες τοῖς πρῶτον πιοῦσιν οἶνον καὶ εἰς ὕπνον ἐμπεσοῦσιν, οὐκ εἰδότες πω μὴ θάνατον εἶναι τὸ πραχθέν, ἀλλὰ οἰνηρὸν κάρον, ἐνόσησαν οἱ κατὰ τὴν Ἀττικήν, ἐμοὶ δοκεῖν, τοῦ Διονύσου τιμωροῦντος τῷ πρώτῳ γεωργῷ τῶν ἑαυτοῦ φυτῶν καὶ πρεσβυτάτῳ. Ὁ γοῦν Πύθιος ἔχρησεν, εἰ βούλονται τυχεῖν σωτηρίας, Ἰκαρίῳ θύειν καὶ Ἠριγόνῃ, τῇ τούτου παιδί, καὶ τῷ κυνὶ τῷ ᾀδομένῳ, ὅτι ἄρα δι' ὑπερβολὴν εὐνοίας τῆς πρὸς τὴν δέσποιναν βιῶναι μετ' αὐτὴν οὐκ ἔγνω. Παίζει δὲ Εὐριπίδης λέγων·

Χρηστοῖσι δούλοις συμφορὰ τὰ δεσποτῶν
Κακῶς πίτνοντα, καὶ φρενῶν ἀνθάπτεται.

Ποῦ γὰρ ἄνθρωπος ἐπὶ τῷ δεσπότῃ τέθνηκεν, κυνὸς δούλου δράσαντος αὐτό;

Cum Icarium occidissent populares eorum, qui primi vino epoto temulentia et somno capti sunt, nescientes, vinum mortem non inferre, sed temulentum soporem, morbo laborarunt Atticæ incolæ, Baccho, ut mihi videtur, primum suæ vitis cultorem eumque senio gravem ulciscente. Itaque, consulto Pythii oraculo, responsum tulerunt, si salvi esse cupiant, oportere ipsos sacra facere Icario, et Erigonæ ejus filiæ, et cani ejusdem, quem fama celebrat ex eo, quod præ nimia in heram benevolentia a morte ejus superesse noluerit. Euripides certe jocari mihi videtur his versibus :

Si res herilis cedat infeliciter,
Ægre ferunt hoc et dolent servi boni.

Quis enim servum mihi propter dominum mortuum nominabit, cum id canis servus facere sustinuerit?

XXIX. — Historia de cane.

Ἰδίαν δὲ ἄρα τῶν κυνῶν εἰς τοὺς τρέφοντας εὔνοιαν καὶ ἐκεῖνο μαρτυρεῖ. Κολοφώνιος ἀνὴρ παραγίνεται εἰς τὴν Τέων, συνωνησόμενός τινα· καὶ γὰρ ἦν ἐμπορικός, καὶ τὴν ἐκ τῶν ὠνίων καπηλείαν τε καὶ μεταβολὴν πρόσοδον εἶχεν· ἀργύριον δὲ ἐπήγετο, καὶ οἰκέτην καὶ κύνα. Ἔφερε δὲ τὸ ἀργύριον ὁ δοῦλος· ἐπεὶ δὲ πρὸ ὁδοῦ ἦσαν, ὁ οἰκέτης ἐξετράπετο, ἤπειγε γάρ τι αὐτὸν τῶν κατὰ φύσιν, ἠκολούθησε δὲ καὶ ὁ

Canum benevolentiam propriam in altores suos illud de viro Colophonio testatur. Is ad mercatum Teon proficiscens, uti quædam ibi emeret (nam ejus in mercaturis faciendis versabatur industria), pecuniam, servum, et canem secum accepit. Ac quidem servus, qui eam ipsam pecuniam ferebat, cum viæ aliquantum processissent, ad dejiciendam alvum ex instituto itinere divertit, quem

κυων. Τὸ τοίνυν φασκώλιον ἀνέπαυσεν ὁ νεανίας, καὶ ἀνελέσθαι πάλιν οὐκ ἐνενόησεν, ἀλλὰ ᾤχετο ἀπιών· ὁ δὲ κύων ἑαυτὸν κατακλίνας ἐπὶ τῷ ἀργυρίῳ ἔμενεν ἥσυχος. Ἐλθόντες δὲ εἰς τὴν Τέων ὅ τε δεσπότης καὶ ὁ οἰκέτης εἶτα μέντοι ἄπρακτοι ἐπανῆλθον, ὅτου ὠνήσωνται οὐκ ἔχοντες· τὴν αὐτήν γε μὴν ἐκτρέπονται πάλιν, ἔνθα ὁ οἰκέτης ἀπέλιπε τὸ βαλάντιον, καὶ καταλαμβάνουσι τὸν σφέτερον κύνα ἐπικείμενον αὐτῷ, καὶ μόλις ἐμπνέοντα ὑπὸ τοῦ λιμοῦ· ὁ δὲ ὡς εἶδε τὸν δεσπότην καὶ τὸν ὁμόδουλον, ἑαυτὸν ἀποκλίνας τοῦ φασκωλίου, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τὴν φρουρὰν καὶ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. Οὔκουν οὐδὲ Ἄργος ὁ κύων μυθοποίημα ἦν, ὦ θεῖε Ὅμηρε, σόν, οὐδὲ κόμπος ποιητικός, εἴπερ οὖν καὶ τῷ Τηίῳ ταῦτα ἀπήντησεν, ὅσα προεῖπον.

secutus est canis. Servus igitur marsupium humi reposuit, idemque iterum e terra tollere oblitus discessit: at vero canis ibi remansit marsupio incubans. Deinde simul ut Teon herus et servus advenerant, re infecta, cum nummos ad emendum non haberent, reverterunt; atque eadem via retro iter legentes ad locum pervenerunt, ubi servus marsupium reliquerat, atque canem marsupio incubantem, præ fame vix spirantem offendunt; qui vixdum herum et conservum suum viderat, cum a marsupio se removens, uno et eodem tempore et custodia et vita excessit. Argum igitur canem, o divine Homere, non tuum esse figmentum neque pœticas nugas existimandum est; siquidem ea, quæ retuli, Teio evenerunt.

XXX. — De cancris alatis.

Γένος καρκίνων ἐστι, καὶ πηλαῖοι ὄνομα αὐτοῖς. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἰδεῖν εἰσι λευκότεροι, τίκτονται δὲ ἐν τῷ πηλῷ. Δείσαντες δὲ οὗτοι καὶ πέτονται· ἔχουσι γὰρ πτερύγια μικρά, ἅπερ οὖν αὐτοὺς ἡσυχῇ μετεωρίζει τε καὶ ἐλαφρίζει. Βαδίζοντες μὲν οὖν ἥκιστα τούτων δέονται, φοβηθέντες δὲ ἔχουσί τινα ἐπικουρίαν οὐ πάνυ τι καρτεράν· ἁλίσκονται γὰρ οὔτε ὑψηλοὶ πετόμενοι, οὔτε μὴν μετεωροπορεῖν οἷοί τε ὄντες. Τούτους τοι τοὺς καρκίνους ἐσθίουσί τινες· φασὶ δὲ καὶ ἰσχίου πόνῳ ἀγαθὸν εἶναι, εἴ τις φάγοι ἀλγῶν.

Cancrorum genus pelæorum nomine colore aliis albius spectatur, et in luto nascitur. Cum incessit eis timor, humo se excitant ad volatum et perparvis alis sublevantur, quibus quidem gradientes uti minime necesse habent; cum autem injectus eis est metus, nonnihil in his subsidii, non tamen admodum firmi habent: enimvero comprehenduntur, quod sursum altius sublevari non queunt. Quidam eos comedunt, et ischiadicis doloribus remedio esse ferunt.

XXXI. — De cancellis.

Αἱ δὲ καρκινάδες τίκτονται μὲν γυμναί, τὸ δὲ ὄστρακον ἑαυταῖς αἱροῦνται ὡς οἰκίαν οἰκῆσαι τὴν ἀρίστην. Ὑποδύονται δὲ καὶ πορφύρας ὄστρακον, κενῷ περιτυχοῦσαι, καὶ στρόμβου· καὶ εἰς ὅσον μὲν αὐτὴν στέγει, χαίρει τῇ καταγωγῇ, ἐὰν δὲ αὐξήσῃ τὴν σάρκα, εἰς ἄλλον μετοικίζεται οἶκον. Περιτυγχάνει δὲ τοῖς προειρημένοις πολλοῖς.

A conchis quidem inopes et nudi cancelli nascuntur, deinde eas tanquam optima domicilia ad habitandum deligunt. Cum enim vacuas offenderunt conchulas purpuræ aut strombi, intra eas ingrediuntur; et quamdiu quidem eos tegunt, delectantur habitaculo; si vero creverint carne, in aliam domum transmigrant. Offendunt autem supradictas conchas frequentissime.

XXXII. — De strombis eorumque rege.

Οἱ δὲ στρόμβοι καὶ βασιλέα ἔχουσι, καὶ μάλα γε εὐπειθῶς ἄρχονται. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς οὗτος μεγέθει μέν ἐστι μέγιστος, κάλλιστος δὲ κάλλος. Καὶ εἰ μὲν εἴη οἱ καταδῦναι λῷον, ἔδρασε τοῦτο πρώτιστος· εἰ δὲ ἀναδῦναι, καὶ τοῦδε ἄρχει· μετακινουμένῳ δὲ ἕπονται καὶ οἱ λοιποί. Ὅστις δ' ἂν ἕλῃ τόνδε τὸν βασιλέα, ὅτι ἄμεινον πράξει καλῶς οἶδεν· καὶ μέντοι καὶ εἴ τις ἴδοι θηρώμενον, εὐθυμότερος ἀπῆλθεν, ὥς τι χρηστὸν καὶ ἐκεῖνος ἕξων. Ἐν Βυζαντίῳ δὲ καὶ ἆθλον πρόκειται τῷ θηράσαντι τὸν προειρημένον· διδόασι δὲ οἱ συνθηραταὶ δραχμὴν Ἀττικὴν ἕκαστος τῷ ἑλόντι, καὶ τό γε ἆθλον τοῦτό ἐστιν

Strombi regem habent, cui se faciles ad obtemperandum præbent. Rex non modo magnitudine præstat, sed longe etiam pulchritudine ceteris omnibus antecellit. Quodsi commodum ei videatur demergi, hoc quidem ipsum primus facit; sin emergere idem incipit, itemque si commigrandum sit, ipse primus tentat, ceteri subsequuntur. Quicumque hunc regem ceperit, bene rem geret, omniaque ei commode cadent; sed is etiam qui alium capientem viderit, alacrior discedit, veluti re prospera fruiturus. In urbe Byzantio drachma Attica ei qui hunc comprehenderit, præmium proponitur, a singulis in piscatione sociis conferendum.

XXXIII. — De echino marino.

Τοὺς ἐχίνους ὁ κλύδων κυλίων ἐς τὰ ἔξω καὶ προσαράττων τῷ ξηρῷ τῆς θαλάττης βιαιότατα ἐκβάλλει. Τοῦτο τοίνυν ἐκεῖνοι δεδιότες, ὅταν αἴσθωνται φρίττον τὸ κῦμα καὶ μέλλον ἁδρότερον ὑπανίστασθαι, ταῖς ἀκάνθαις ἀναιροῦνται λιθίδια, ὅσα εὔκολά ἐστι φέρειν αὐτοῖς, καὶ ἔχουσιν ἕρμα, καὶ οὐ ῥᾳδίως κυλίονται, οὐδὲ πάσχουσιν ὃ δεδοίκασιν.

Fluctus et tempestas ad terram echinos devolvens e mari funditus in aridum expellit, et violenter allidit. Hi ejus periculi metuentes, cum sentiunt mare inhorrescere, et ventorum acerbitate procellas cieri, suis spinis lapillos ad gestandum faciles tollunt; ut libramentum ac firmamentum habeant, ne procellarum incursus ac suæ ejectionis periculum, a quo sibi timent, subeat.

XXXIV. — De purpuræ captura.

Ἡ πορφύρα λίχνον ἐστὶν ἰσχυρῶς, καὶ ἔχει γλῶτταν προμηκεστέραν, καὶ διείρει διὰ παντὸς οὗπερ ἂν καὶ δύνηται, καὶ διὰ ταύτης ἕλκει ὅσα ἐσθίει, καὶ διὰ ταύτης δὲ ἁλίσκεται. Καὶ ὁ τρόπος τῆς θήρας ἐκεῖνός ἐστι. Διαπλέκεται κυρτὶς μικρὰ μέν, πυκνὴ δέ· καὶ ἐντὸς ἔχει στρόμβον τῇ πορφύρᾳ τὸ δέλεαρ, καὶ ἐξήρτηται οὗτος ἐν τῇ κυρτίδι μέσῃ. Ἀγώνισμα οὖν τῇ πορφύρᾳ διατεῖναι τὴν γλῶττάν ἐστι καὶ ἐφικέσθαι αὐτοῦ· καὶ ἀνάγκη πᾶσαν αὐτὴν προβάλλειν, εἰ μέλλοι μὴ ἁμαρτήσεσθαι οὗ γλίχεται λαβεῖν· καὶ ἐμβαλοῦσα τὴν γλῶτταν ἐκμυζᾷ, εἶτα διῴδησεν αὐτῇ ἡ γλῶττα ὑπὸ πλησμονῆς, καὶ ἐξελκύσαι ἀδύνατός ἐστιν αὖθις· μένει τοίνυν ἁλοῦσα· καὶ ὁ πορφυρεὺς αἰσθόμενος ἐθήρασε δεύτερος τὴν ὑπὸ τῆς λιχνείας προῃρημένην.

Purpura vehementer gulosa est, et longam habet linguam, eaque penetrat quæcumque potest, et attrahit quæ comedit: eadem etiam capitur. Capiendi autem modus ejusmodi est: parva nassa denso contextu, exiguis maculis, contexitur: intus vero in media nassa strombus piscis, illecebra, appenditur ad eam alliciendam. Purpura igitur majorem in modum linguam distendere contendens eo pertinere, et strombum ipsum assequi conatur; et ne ab esca, quam ligurit, aberret, omnem eam necesse habet exserere; itaque, ipsa exserta, sugit escam, quoad plenitudine intumescentem iterum extrahere non possit; unde fit, ut eam piscator liguritione jam antea captam iterum comprehendat.

XXXV. — De scolopendra et urtica.

Σκολόπενδρα θαλάττιον θηρίον, καὶ τῷ χερσαίῳ ἰδεῖν ὁμοιότατόν ἐστιν· εἰ δὲ αὐτῆς προσάψαιτο ἀνθρωπεία σάρξ, ὀδαξᾶταί τε παραχρῆμα καὶ κνησιᾷ, καὶ πάσχει τοιαῦτα, ὁποῖα καὶ ὑπὸ τῆς βοτάνης, ἣν καλοῦσι κνίδην. Ποιοῦσι δὲ καὶ ἀκαλῆφαι κνησμονήν, ἀλλὰ οὔπω τοσοῦτον. Εἰσὶ δὲ ἐδώδιμοι μᾶλλον διελθούσης ἰσημερίας αἱ ἀκαλῆφαι.

Scolopendra marina terrestri perquam similis est; quam primum ubi homo contigerit, statim pruritu mordetur, et simili atque is, qui ab urtica terrestri pungitur, doloris sensu afficitur. Urticæ pruritum movent, et uredinem concitant; sed non tam acrem, quam centipeda. Post æquinoctium urticarum genus esculentius est.

XXXVI. — De elephantorum in fuga ordine.

Ὅταν ὑπὸ τῶν θηρατῶν ὡς ἐν πολέμῳ στρατιῶται τραπῶσιν οἱ ἐλέφαντες, καὶ εἰς φυγὴν ὁρμήσωσιν, οὐ φεύγουσι διῃρημένοι, οὐδὲ καθ' ἕνα, ἀλλὰ κοινῇ, καὶ πιέζουσιν ἀλλήλους τῶν συννόμων ἐχόμενοι. Καὶ κύκλῳ μὲν οἱ νέοι, ὡς εἰπεῖν, τὸ μαχιμώτατον· ἐν μέσῳ δὲ οἱ γεγηρακότες καὶ αἱ μητέρες, ὑπὸ ταύταις δὲ τὰ πῶλια, ἑκάστη τὸ ἴδιον ἀποκρύπτουσα· καὶ ὁρῶνταί γε οὗδε οἱ μικροὶ σπανιώτατα. Ἀθρόους δὲ αὐτοὺς ἐὰν θεάσωνται καὶ λέοντες, ἢ φεύγουσι προτροπάδην, ἢ ἄλλος ἄλλῃ κατέπτηξαν ὡς νεβροί, τοὺς ἐλέφαντας οἱ τέως φοβεροὶ καὶ ἐκπληκτικοὶ καταδείσαντες. Οὐκ ἀνθίσταται δὲ τοῖς διώκουσιν ἐλέφας, εἰ μή ποτε ἄρα ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ τῶν νοσούντων· ἐνταῦθα δὲ ἄμαχός ἐστιν.

Cum a venatoribus elephanti, tanquam milites in bello, funduntur et fugantur, non alii ab aliis separatim, sed omnes simul et communiter, in fugam se dant, ac simul inter se prementes ad gregales suos adhærescunt. Horum autem qui jam sunt firmata et integra ætate, reliquos sic circumcludunt, tanquam pugnacissimi propugnatores totum agmen circummuniunt; qui vero longius sunt ætate provecti, atque matres sub se quæque suos pullos ita occultantes, perraro hi parvuli ut videantur, medium obtinent locum. Quodsi hos ipsos frequentes coactos leones etiam perspiciant, vel omnes recta, vel alii alio, tanquam hinnuli, ab elephantis sibi timentes sese in fugam conjiciunt, et antea formidabiles horum adspectatione metu percelluntur. Nunquam vero elephas insequentibus se opponit, nisi aut pullorum suorum, aut ægrotantium causa; tum vero inexpugnabilis est.

XXXVII. — De elephanto Pori regis.

Πώρου τοῦ τῶν Ἰνδῶν βασιλέως ὁ ἐλέφας ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον μάχῃ τετρωμένου πολλά, ἡσυχῇ καὶ μετὰ φειδοῦς τῇ προβοσκίδι ἐξῄρει τὰ ἀκόντια, καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς τετρωμένος πολλὰ οὐ πρότερον εἶξε πρὶν ἢ συνεῖναι, ὅτι ἄρα ὁ δεσπότης αὐτῷ διὰ τὴν ῥοὴν τοῦ αἵματος τὴν πολλὴν παρεῖται καὶ ἐκθνήσκει. Οὐκοῦν ἑαυτὸν ὑπέκλινεν, καὶ ὀκλάσας ἔμεινεν, ἵνα μὴ ἄνωθεν πεσὼν ὁ Πῶρος εἶτα μέντοι κακωθῇ τὸ σῶμα ἐπὶ μᾶλλον.

Poro Indorum rege in prœlio, quod cum Alexandro commisit, vulnerato, elephantus, quo vehebatur, etsi multis etiam ipse vulneribus affectus, defixa tamen in corpore Pori tela leniter et caute proboscide extrahere non prius destitit, quam dominum intellexisset ex redundanti sanguinis profusione debilitari et evanescere. Itaque leniter et sensim se demisit, ac ita flexis genibus mansit, ut ne ex alto decidens Pori corpus gravi casu affligeretur.

XXXVIII. — De canibus.

Ὑρκανοῖς καὶ Μάγνησιν οἱ κύνες συνεστρατεύοντο, καὶ ἦν καὶ τοῦτο συμμαχικὸν ἀγαθὸν αὐτοῖς καὶ ἐπικουρικόν. Συστρατιώτην δέ τις Ἀθηναῖος ἐν τῇ μάχῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι ἐπήγετο κύνα, καὶ γραφῇ εἴκασται ἐν τῇ Ποικίλῃ ἑκάτερος, μὴ ἀτιμασθέντος τοῦ κυνός, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ κινδύνου μισθὸν εἰληφότος, ὁρᾶσθαι σὺν τοῖς ἀμφὶ τὸν Κυνέγειρον καὶ Ἐπίζηλόν τε καὶ Καλλίμαχον. Ἔστι δὲ καὶ οὗτοι καὶ ὁ κύων Μίκωνος γράμμα· οἱ δὲ οὐ τούτου, ἀλλὰ τοῦ Θασίου Πολυγνώτου φασίν.

Cum Hyrcanis et Magnesiis canes quasi societatem bellorum gerendorum inire solebant, hisque maximo ad bella inferenda adjumento erant. In pugna etiam ad Marathonem commissa Atheniensis quispiam sibi commilitonem canem adduxit, et uterque in Pœcile depictus est, nec canis contemptui habitus est, sed pro periculo hoc præmium consecutus est, ut cum Cynegiro, Epizelo, et Callimacho spectaretur. Picturæ hujus Micon, vel, ut alii putant, Polygnotus Thasius auctor fuit.

XXXIX. — De cervis feminis cornutis.

Ὅσοι λέγουσι θῆλυν ἔλαφον κέρατα οὐ φύειν, οὐκ αἰδοῦνται τοὺς τοῦ ἐναντίου μάρτυρας· Σοφοκλέα μὲν εἰπόντα,

Νομὰς δέ τις κεροῦσσ' ἀπ' ὀρθίων πάγων
Καθεῖρπεν ἔλαφος·

καὶ πάλιν·

Ἄρασα μύξας * καὶ κερασφόρους
Στόρθυγγας εἷρπ' ἔκηλος.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ τοῦ Σοφίλλου ἐν τοῖς Ἀλωάδαις· ὁ δὲ Εὐριπίδης ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ·

Ἔλαφον δ' Ἀχαιῶν χερσὶν ἐνθήσω φίλαις
Κεροῦσσαν, ἣν σφάζοντες αὐχήσουσι σὴν
Σφάζειν θυγατέρα.

Ἐν δὲ τοῖς Τημενίδαις τὸν Ἡράκλειον ἆθλον ἔλαφον κέρατα ἔχειν ὁ αὐτὸς Εὐριπίδης φησί, τὸν τρόπον τόνδε ᾄδων·

Ἦλθεν δ' ἐπὶ χρυσόκερων ἔλαφον,
Μεγάλων ἄθλων ἕνα δεινὸν ὑποστάς
Κατ' ἐναύλων * ὀρέων ἀβάτους, ἐπί τε
Λειμῶνας, ποίμνιά τ' ἄλση.

Ὁ δὲ Θηβαῖος μουσοποιὸς ἔν τινι τῶν ἐπινικίων ὕμνει λέγων·

Εὐρυσθέος ἔντυ' ἀνάγκα, πατρόθεν
Χρυσόκερων ἔλαφον θήλειαν ἄξονθ'.

Καὶ Ἀνακρέων ἐπὶ θηλείας φησίν·

Qui cervæ feminæ cornua deesse aiunt, illi contrariæ sententiæ assertores non verentur: Sophoclem quidem dicentem,

Cornuta ab altis cerva collibus venit,
Ad pascua prata:

et rursus:

Sublime tollens cornuum
Graditur suorum spicula.

Hæc Sophili filius in fabula, quam Aloadas inscripsit. Et Euripides in Iphigenia:

Objiciam Achivis cervam insignem cornibus,
Quam pro tua falsi mactabunt filia.

Idem in fabula, cui titulus Temenidæ, cervam cornutam Herculi propositum certaminis præmium ait, his verbis:

Accessit ad cervam aureis cornibus insignitam,
Dum subit ingens certamen montibus in asperis,
Et quærit illam pascuis,
Nemoribus et pratis.

Item Thebanus ille poeta in epinicio quodam carmine:

Eurysthei cogebat necessitas a patre profecta
Auricornem cervam feminam adducturum.

Denique Anacreon de cerva canit:

Οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα
Γαλαθηνόν, ὅστ' ἐν ὕλῃ κεροέσσης
Ὑπολειφθεὶς ὑπὸ μητρὸς ἐπτοήθη.

Πρὸς δὲ τοὺς μοιχῶντας τὸ λεχθὲν καὶ μέντοι καὶ φάσκοντας δεῖν ἐροέσσης γράφειν ἀντιλέγει κατὰ κράτος Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος, καὶ ἐμέ γε αἱρεῖ τῇ ἀντιλογίᾳ.

Ut hinnulum tenellum,
lactentem, qui in silva cornuta
Derelictus a matre peribat.

Illi vero, qui lectionem adulterant, et pro κερόεσσα, id est *cornuta*, ἐρόεσσα, id est *amabilis*, reponunt, ab Aristophane Byzantio egregie redarguuntur.

XL. — Exempla amoris canum erga dominos. Canis Æthiopum rex.

Ἴδια δὲ ἄρα κυνῶν καὶ ἐκεῖνα, εὐνοίας ὑπερβολὴν πᾶσαν ἐκνενικηκότα. Πώλῳ μὲν οὖν, τῷ τῆς τραγῳδίας ὑποκριτῇ, ὁ κύων ὁ τρόφιμος αὐτοῦ τεθνεῶτι καὶ καιομένῳ ἑαυτὸν συγκατέπρησε, τῇ πυρᾷ ἐμπηδήσας. Καιομένῳ δὲ καὶ Μέντορι σκύλακες Ἐρετρικαὶ ἑαυτὰς συγκατέπρησαν, ἑκοῦσαι κοινωνήσασαι τοῦ τέλους. Θεόδωρον δὲ ἄνδρα ψαλτικὴν ἀγαθόν, τὸν μὲν ἐς τὴν σορὸν ἐνέθεσαν οἱ προσήκοντες, κυνίδιον δὲ Μελιταῖον ἑαυτὸ ἐνέβαλεν εἰς τὴν θήκην τοῦ νεκροῦ καὶ συνετάφη. Πέπυσμαι δὲ καὶ Αἰθιόπων εἶναι ἔθνος, ἐν ᾧ βασιλεύει κύων, καὶ τῇ ἐκείνου ὁρμῇ πείθονται· κνυζωμένου τε ἴσασιν, ὅτι μὴ θυμοῦται, καὶ ὑλακτοῦντος τὴν ὀργὴν συνιᾶσι. Τοῦτο εἴ τῳ ἱκανὸς Ἕρμιππος τεκμηριῶσαι, μάρτυρά οἱ τοῦ λόγου ἐπαγόμενος Ἀριστοκρέωνα πειθέτω· ἐμὲ δὲ μὴ λαθὸν εἶτα ἐν καλῷ τῆς μνήμης ἀφίκετο.

Hoc sane admirabilis canum amoris exsuperantiam declarat. Cum Polus, cujus dum viveret munus erat tragœdias agere, animam egisset, et pro more cremaretur, canis ejus alumnus in medios ignes insiliens una cum altore suo exustus est. Rogo etiam eodem, in quem Mentor impositus fuisset, canes ejus Eretrici voluntariam mortem sibi consciverunt. Ut vero Theodorum psalten sui propinqui in sepulchrum imposuerant, ejus Melitensis catellus, ultro se ipsum in cadaveris thecam injiciens, pariter cum domino sepultus est. Nationem Æthiopum esse audivi, quæ canem habet regem suum, et illius etiam arbitrio paret : si suo quodam modo gannit vel murmurat, eum non iratum esse norunt ; si latrat, iram agnoscunt. Hoc, si cui testimonio sufficiens videatur Hermippus, testem sibi narrationis adducens Aristocreonem ille credat ; mihi vero non latens pulchre in memoriam venit.

XLI. — De ansere et elephanto homines amantibus.

Λακύδῃ τῷ περιπατητικῷ κτῆμα ἦν χηνός τι χρῆμα θαυμάσιον. Ἐφίλει γοῦν τὸν τροφέα ἰσχυρῶς, καὶ βαδίζοντι μὲν συνεβάδιζεν, καθημένου δὲ ἀνεπαύετο, οὐκ ἀπελείπετο δὲ αὐτοῦ ἐμβραχυ· ὅνπερ καὶ ἀποθανόντα ὁ Λακύδης ἔθαψε καὶ πάνυ φιλοτίμως, ὥσπερ οὖν ἢ υἱὸν ἢ ἀδελφὸν ἐκεῖνος θάπτων. Πύρρῳ δὲ τῷ Ἠπειρώτῃ ἦν ἐλέφας, ὅσπερ οὖν τὸν ἑαυτοῦ πωλευτὴν οὕτως ἠγάπησεν, ὡς ἀποθανόντος ἐν Ἄργει τοῦ Πύρρου, ἐκπεσόντος δὲ τοῦ ἐλαύνοντος, οὐ πρότερον ὑπέμεινεν ἀτρεμῆσαι καὶ ἡσυχάσαι πρὶν ἢ ἀνασώσασθαι τοῦτον αὐτὸν ἐκ τῶν πολεμίων καὶ ἐς τὸ φίλιον μεταγαγεῖν.

Lacyden peripateticum, altorem suum, anser tantopere amavit, ut et cum ipso simul ambularet, et cum ille sederet, hic quoque ab ambulando quiesceret, nec ipsum unquam relinqueret. Eum igitur Lacydes mortuum non minus ambitiose, quam aut filium aut fratrem, sepulturæ honore affecit. Cum Pyrrhus, Epirotarum rex, ad Argos occubuisset, in eo conflictu elephantus fuit, qui domitorem suum tantopere amavit, ut non prius, quamvis moderator jam excidisset, currere omiserit, quam suum nutricium ex hostibus et servasset, et intra fines amicos reportasset.

XLII. — Historia de muli vafritie.

Κακουργίαν δὲ ὀρέως Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἠμύνατο, καταφωράσας πάνυ ἀπορρήτως. Ἅλας ἡμίονος ἦγε φόρτον, καί ποτε διὰ ποταμοῦ ἰὼν κατὰ τύχην κατώλισθε καὶ περιετράπη. Βραχέντες οὖν οἱ ἅλες κατετάκησαν, καὶ κοῦφος ὁ ὀρεὺς γενόμενος ἥσθη· καὶ συνιδὼν ὁπόσον τὸ μεταξὺ ἦν τοῦ μόχθου καὶ τῆς ῥαστώνης, τοῦ λοιποῦ τὴν τύχην διδάσκαλον ποιησάμενος, ὃ πρότερον ἄκων ἔπαθεν, εἶτα μέντοι τοῦτο εἰργάζετο ἑκών. Ἄλλην δὲ τῷ ὀρεοκόμῳ ἐλαύνειν καὶ ἔξω τοῦ ποταμοῦ ἄπορον ἦν. Τοῦτό τοι διηγουμένου ὁ Θαλῆς ὡς ἐπύθετο, σοφίᾳ ἀμύνασθαι τῆς κακουρ-

Malitiose factum muli Thales Milesius manifesto deprehensum ingeniose admodum ultus est. Cum enim ille sale onustus fluvium aliquando transmitteret, forte evenit, ut et caderet, et sarcina everteretur, sal autem aqua perfusus liquefieret. Is ex eo, quod jam ab onere solutus esset, magnam lætitiam cepit; et simul ut, quantum inter laborem et otium interesset, cognoverat, in reliquum tempus fortunam sibi jam magistram statuens, quam primo labem et casum invitus fecisset, deinde prudens et sciens admittebat. Non poterat autem agaso alia, quam per fluvium, via iter facere. Hoc igitur Thales ubi in-

γιας τὸν ὀρέα ᾠήθη δεῖν, καὶ προστάττει ὑπὲρ τῶν ἁλῶν σπογγιαῖς καὶ ἐρίοις ἐπισάξαι αὐτόν. Ὁ δὲ τὴν ἐπιβουλὴν οὐκ εἰδὼς κατὰ τὸ σύνηθες ὤλισθε, καὶ ἀναπλήσας ὕδατος τὰ ἐπικείμενα, ᾔσθετο ὅπως οἱ τὸ σόφισμα ἐτράπη ἐπὶ κακόν, καὶ ἐξ ἐκείνου, ἡσυχῇ διερχόμενος καὶ κρατῶν τῶν σκελῶν, ἀπαθεῖς τοὺς ἅλας διεφύλαττεν.

tellexerat, sapientia ulciscendam illius malitiam arbitratus pro sale eum spongiis et lana onerari præcepit. Mulus instructarum sibi insidiarum ignarus ex consueto more cecidit. Cum autem aqua repletum onus esse gravius sensisset, atque astutiam in detrimentum sibi versam percepisset, ex eo tempore sine molestia flumina transiens ab omni lapsu tibias sustinebat, et salem ab eo incommodo integrum conservabat.

XLIII. — De elephanto mulierem amante.

Πυνθάνομαι δὲ ἐν τῇ Ἀντιόχου πόλει τῇ Σύρων πρᾶον γενέσθαι ἐλέφαντα· ἰόντα τε αὐτὸν ἐπὶ τὰς νομὰς στεφανόπωλιν γυναῖκα ὁρᾶν ἡδέως, καὶ προσεστάναι αὐτῇ, καὶ τῇ προβοσκίδι τὸ πρόσωπον τῆς ἀνθρώπου καθαίρειν· δέλεαρ δὲ ἄρα ἐκείνη καθίει τοῦ φίλτρου αὐτῷ στέφανον ἀεὶ τῶν ἐκ τῆς τέχνης καθ' ὥραν πλεκομένων· καὶ τῷ μὲν ὁσημέραι λαμβάνειν ἔργον ἦν, τῇ δὲ διδόναι. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἡ μὲν ἄνθρωπος τὸν βίον κατέστρεψεν, ὁ δὲ ἐλέφας τῆς συνηθείας διαμαρτάνων, καὶ οὐχ ὁρῶν ἣν ἐπόθει γυναῖκα, ὥσπερ οὖν ἐραστὴς ἐρωμένης ἀτυχῶν ἐξηγριώθη· καὶ ὁ τέως πρᾳότατος ὢν εἰς θυμὸν ἐξήρθη, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ ἄγαν ὑπὸ τῆς λύπης ἐπικλυσθέντες καὶ ἔκφρονες γεγενημένοι.

In Antiochia Syriæ urbe audio cicurem elephantum fuisse; huncque, dum ad pastiones iret, mulierem corollas vendentem quam suavissime adspexisse, et quam libentissime in illius conspectu acquievisse, atque hujus faciem proboscide tersisse; mulierem vicissim ex suo artificio illecebras amatorias, corollas videlicet, quas anni tempus permittebat nectere, elephanto obtulisse; et quotidie illum quidem accipere, hanc vero largiri consuevisse. Postea autem quam mulier excessit e vita, elephantus nec pristinæ consuetudinis compos, nec quam amaret amplius mulierem videns, tanquam amans, qui amasiam amisisset, efferabatur; et, qui ante mansuetus fuerat, feritatem induebat, instar hominum, qui tristitia ac mœrore vehementer laborantes mentis impotes fiunt.

XLIV. — Historia de elephantorum pietate diis cara.

Τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα προσκυνοῦσιν ἐλέφαντες, τὰς προβοσκίδας εὐθὺ τῆς ἀκτῖνος ὡς χεῖρας ἀνατείνοντες, ἔνθεν τοι καὶ τῷ θεῷ φιλοῦνται· μάρτυς ἀγαθὸς ὁ Φιλοπάτωρ ἡμῖν Πτολεμαῖος ἔστω. Ἡ μὲν κατὰ Ἀντιόχου νίκη σὺν αὐτῷ ἐγένετο, θύων δὲ ἐπινίκια καὶ ἱλεούμενος τὸν Ἥλιον ὁ Πτολεμαῖος τῇ τε ἄλλῃ μεγαλοπρεπῶς ἔθυσεν καὶ οὖν καὶ τέτταρας ἐλέφαντας μεγέθει μεγάλους παρέστησεν ἱερεῖα, ὥς γε ᾤετο, καὶ ταύτῃ τῇ θυσίᾳ γεραίρων ἐκεῖνος τὸ θεῖον. Ἐνύπνιον δὲ αὐτὸν διετάραξεν, ὡς ἀπειλοῦντος τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῇ ἀήθει τε καὶ ξένῃ θυσίᾳ, καὶ δείσας ἐκεῖνος, χαλκοῦς τέτταρας ποιησάμενος ἀνῆψε τῷ θεῷ ὑπὲρ τῶν ἀνῃρημένων· δεόμενός τε καὶ εὐμενιζόμενος αὐτόν. Ἐλέφαντες μὲν οὖν θεοὺς προσκυνοῦσιν, οἱ δὲ ἄνθρωποι, ἆρά γε εἰσὶ θεοί, καὶ ὄντες εἰ φροντίζουσιν ἡμῶν, διαποροῦσιν.

Exorientem solem elephanti adorant, proboscides, tanquam manus, adversus solis radios allevantes, unde etiam deo cari sunt; cujus rei Philopator Ptolemæus testis esto nobis locuples. In bello, quod cum Antiocho gessit, victoria penes illum fuit; cumque Soli sacra faceret, proque victoria ei gratias persolveret, tum quod ad reliqua magnifica sacrificavit, tum vero etiam quatuor elephantos maxima magnitudine, existimans se illo sacrificio deum religiose colere, primum immolavit. Deinde cum in somniis minis dei perculsus fuisset, ob inusitatam et alienam hostiam, religionis metu permotus, pro immolatis ex ære quatuor elephantes in honorem Solis excitavit, hoc ut supplici facto hunc sibi placatum efficeret. Ergo deos elephanti adorant; homines autem, num dii exsistant, et, si sint, num humanarum rerum curam gerant, dubitant.

XLV. — De ibidis potu.

Οἱ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἱερεῖς ἑαυτοὺς περιρραίνουσιν οὐ παντὶ ὕδατι, οὐ μὴν οὐδὲ τῷ παρατυχόντι, ἀλλὰ ἐκείνῳ ἐξ οὗ πεπιστεύκασιν ὅτι ἄρα ἶβις πέπωκεν. Ἴσασι γὰρ κάλλιστα, ὅτι μήποτ' ἂν πίοι ὕδατος ἐκείνη ῥυπαροῦ καὶ λελυμασμένου ἔκ τινων φαρμάκων· ἔχειν γάρ τι πιστεύουσιν ἐν ἑαυτῷ τὸ ζῷον καὶ μαντικῆς, ἅτε ἱερόν.

Sacerdotes in Ægypto non quavis aqua se lustrant, nec utcumque obvia, sed ex qua ibidem bibisse credant. Norunt enim optime hanc avem nunquam gustare aquam sordidam, aut ullis infectam venenis, ut quam divinandi quoque arte præditam, veluti avem sacram, existiment.

De elephantorum chirurgia.

Ἐλέφαντας δὲ ἀκούω τῶν τετρωμένων τοὺς ἀτρώτους πεφεισμένως ἐξαιρεῖν καὶ ξυστὰ καὶ ἀκόντια, ὥσπερ οὖν χειρουργίας ἐπιστήμονας καὶ μαθόντας τὴν ἐν τοῖσδε σοφίαν.

Cetcrum ex elephantis audio eos, qui integri nec vulnerati sunt, vulneratorum spicula et jacula leniter extrahere, veluti chirurgiæ peritos, atque hanc artem edoctos.

Cognomina ab animalibus ducta.

Οὕτω δὲ ἄρα ἦν διὰ σπουδῆς τοῖς ἄνω τοῦ χρόνου καὶ τὰ ἄλογα· ἔχαιρε μὲν ἀκούων Αἰετὸς ὁ Ἠπειρώτης Πύῤῥος, ὁ δὲ τὸ δὴ λεγόμενον Ἱέραξ ὁ Ἀντίοχος. Διάφορα μὲν δὴ ταῦτα καὶ ἀθρόα εἰρήσεται, τῷ συνιέντι μαθεῖν ἄξια.

Priscis animalia, vel quæ ratione carent, adeo curæ fuerunt, ut Pyrrho Epirotæ gratum fuerit Aquilæ cognomen; Antiocho autem, ut fertur, Accipitris. Hæc licet argumento diversa, a nobis conjunctim dicta sunt, hominibus studiosis cognitu non indigna.

XLVI. — De Mithridate rege.

Μιθριδάτης ὁ Ποντικὸς τὴν ἑαυτοῦ φρουρὰν καθεύδοντος ἐπίστευεν ἧττον καὶ τοῖς ὅπλοις καὶ τοῖς δορυφόροις· καὶ διὰ τοῦτο ἡμερωθέντας εἶχε φύλακας ταῦρον καὶ ἵππον καὶ ἔλαφον. Καθεύδοντα οὖν ἐφρούρουν αὐτὸν οἵδε οἱ θῆρες, εἴ τις προσίοι, τάχιστα ἐκ τῆς ἀναπνοῆς αἰσθανόμενοι· καὶ ὁ μὲν τῷ μυκήματι, ὁ δὲ τῷ χρεμετίσματι, ὁ δὲ τῇ μηκῇ διύπνιζον αὐτόν.

Mithridates Ponticus, cum somnum caperet, sui corporis custodiam non modo armis et satellitibus committebat, sed magis etiam tauro, equo, et cervo, quos mansuefactos custodes habebat. Hi enim ad custodiam ejus dormientis advigilantes, si quis accederet, illius sensum ex ipsa respiratione mox percipiebant; atque ille mugitu, alter hinnitu, alius sua propria voce, cum e somno excitabant.

XLVII. — De nominibus, quibus animalium pulli appellantur.

Τῶν ἀγρίων ζώων τὰ ἔκγονα τὰ νέα διαφόρως ὀνομάζεται· καὶ τά γε πλείω διπλῆν τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. Λεόντων γοῦν σκύμνοι καὶ λεοντιδεῖς ὀνομάζονται, ὡς Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος μαρτυρεῖ. Παρδάλεων δὲ σκύμνοι τε καὶ ἄρκηλοι· εἰσὶ δὲ οἵ φασι γένος ἕτερον τῶν παρδάλεων τοὺς ἀρκήλους εἶναι. Θώων δὲ μόνοι σκύμνοι φιλοῦσι καλεῖσθαι, καὶ τίγρεων ὁμοίως, καὶ μυρμήκων δέ, καὶ πανθήρων. Ἔοικε δὲ καὶ τὰ τῶν λυγκῶν ἔκγονα ὁμοίως ὀνομάζεσθαι· ἐν γοῦν τοῖς Λάσου λεγομένοις Διθυράμβοις οὕτως εὑρίσκεται εἰρημένον τὸ βρέφος τὸ τῆς λυγκός. Πιθήκων δὲ ἀκούομεν σκύμνους τε καὶ πιθηκιδεῖς τοὺς αὐτούς, βουβαλίδων δὲ πώλους· « εἰ δὲ καὶ ὀρύγων, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι » ὁ αὐτὸς Ἀριστοφάνης φησίν· « κυνῶν δὲ καὶ λύκων σκύλακες καλοῖντο ἄν, » ἦ δ' ὅς· ἤδη δὲ καὶ λυκιδεῖς καλοῦνται οἱ τῶν λύκων, ὁ δὲ τέλειος καὶ μέγιστος καλοῖτο ἂν μονόλυκος. Τῶν [γε] μὴν λαγῶν, λαγιδεῖς· ὁ δὲ τέλειος, πτῶκα αὐτὸν φιλοῦσιν ὀνομάζειν οἱ ποιηταί, ταχίναν δὲ Λακεδαιμόνιοι. Ἀλωπέκων δὲ τὰ ἔκγονα ἀλωπεκιδεῖς κέκληνται· αὐτὴ δὲ ἡ μήτηρ καὶ κερδὼ καὶ σκαφώρη καὶ σκινδαφός. Τῶν δὲ ἀγρίων ὑῶν τὰ τέκνα μολόβρια ὀνομάζουσιν· ἀκούσαις δ' ἂν τοῦ Ἱππώνακτος καὶ αὐτὸν τὸν ὗν μολοβρίτην που λέγοντος· καλοῦνται δὲ καὶ τῶν ὑῶν μονίαι τινές. Τάς γε μὴν δορκάδας, καὶ ζόρκας καὶ πρόκας εἰώθασιν ὀνομάζειν. Τῶν δὲ ὑστρίχων καὶ τῶν τοιούτων ἀγρίων τὰ ἔκγονα ὄβρια καλεῖται· καὶ μέμνηταί γε Εὐριπίδης

Teneri ferarum animantium fœtus nomina invenerunt diversa, plerique etiam gemina sortiuntur. Nam leonum σκύμνοι dicuntur et λεοντιδεῖς, Aristophane Byzantio teste. Pantherarum similiter vel σκύμνοι, vel ἄρκηλοι, sed aliqui ἀρκήλους genus a pantheris diversum faciunt. Porro thoum fœtus non alio quam σκύμνων nomine vocari solent; item tigridum et formicarum, et pantherarum. Lyncis etiam soboli non aliud inditum nomen puto; nam in Lasi Dithyrambis lyncis soboles σκύμνος appellatur. At simiarum ut σκύμνοι, ita πιθηκιδεῖς dicuntur. Bubalidum autem πώλους: « quodsi et orygum, non mirarer equidem » idem Aristophanes ait; idemque « canum » inquit « et luporum vocantur σκύλακες », et lupis etiam λυκιδεῖς dicuntur; ætate vero et magnitudine jam provecta eadem bestia μονόλυκος (solitarius) lupus dici solet. Leporum fœtura λαγιδεῖς sunt; ex iis adultum poetæ etiam πτῶκα (pavidum) nuncuparunt, Lacedæmonii vero ταχίναν. Vulpis fœtus ἀλωπεκιδεῖς dicuntur; ipsa quidem mater, κερδώ, σκαφώρη et σκινδαφὸς dicta. Aprorum porcellos μολόβρια vocitant; unde et sus ipse μολοβρίτης Hipponacti cognominatur; est et sus quidam μονίας (solitarius). Capreas autem ζόρκας et πρόκας vocare solent. Hystricum et hujusmodi ferarum proles ὄβρια dicuntur; cujus nominis mentio fit in Peliadibus Euripidis, et Æschyli Agamemnone

ἐν Πελιάσι τοῦ ὀνόματος καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμέμνονι καὶ Δικτυουλκοῖς· τὰ δὲ τῶν ὀρνίθων καὶ τὰ τῶν ὄφεων καὶ τὰ τῶν κροκοδείλων ἔνιοι καὶ ψακάλους καλοῦσιν, ὧν εἰσι καὶ Θετταλοί· τὰ δὲ πρόσφατα ὀρνύφια ὀρταλίχους, ἀλεκτρυόνων τε νεοττοὺς ἀλεκτοριδεῖς λέγουσι, καὶ αὖ πάλιν χηνιδεῖς καὶ χηναλωπεκιδεῖς καὶ τὰ τούτοις ὅμοια κατὰ τὰ αὐτὰ σχηματίζουσιν· Ἀχαιὸς δέ, ὁ τῆς τραγῳδίας ποιητής, τὸν νεοττὸν τῆς χελιδόνος μόσχον ὠνόμασεν.

ac Dictyulcis. Avium sobolem et serpentum et crocodilorum quidam ψακάλους vocant, inter quos et Thessali sunt. Aviculas recens natas ὀρταλίχους et gallinaceos pullos aliqui ἀλεκτοριδεῖς appellant; rursumque et χηνιδεῖς, et χηναλωπεκιδεῖς per eandem formam efferunt, et aliarum quoque avium pullos similiter; Achæus vero, tragœdiarum auctor, hirundinis pullum μόσχον dixit.

XLVIII. Historia de leone et Androcle.

Μνήμην δὲ παρακολουθεῖν καὶ τοῖς ζῴοις, καὶ ἴδιον αὐτῶν καὶ τοῦτο εἶναι χωρὶς τῆς εἰς αὐτὴν τέχνης τε καὶ σοφίας, ἣν τερατευόμενοί τινες ἐπινοῆσαι κομπάζουσι, τεκμήριοί καὶ ἐκεῖνα. Τὸν δεσπότην, ὄντα τῶν ἐκ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς, ἀπέδρα Ἀνδροκλῆς ὄνομα, οἰκέτης τὴν τύχην, ὅ τι κακουργήσας καὶ ἡλίκον οὐκ οἶδα εἰπεῖν· ἧκε δ' οὖν ἐς τὴν Λιβύην, καὶ τὰς μὲν πόλεις ἀπελίμπανεν, καί, τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, ἄστροις αὐτὰς ἐσημαίνετο, προῄει δὲ ἐς τὴν ἐρήμην· φρυγόμενος δὲ ὑπὸ πολλῆς [καὶ] διαπύρου τῆς ἀκτῖνος, ἀσμένως ὕπαντρόν τινα πέτραν ὑποδραμὼν ἡσύχαζεν· λέοντος δὲ ἄρα κοίτη ἦδε ἡ πέτρα ἦν. Ἐπάνεισι τοίνυν ἐκ θήρας ὁ λέων, σκόλοπι βιαίῳ περιπαρεὶς καὶ κολαζόμενος, καὶ ἐντυχὼν τῷ νεανίᾳ εἶδεν αὐτὸν πρᾴως, καὶ σαίνειν ἤρξατο, καὶ προύτεινε τὸν πόδα, καὶ ἐδεῖτο, ὡς ἠδύνατο, ἐξαιρεθῆναι τὸν σκόλοπα. Ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα, καίτοι θανάτου δεόμενος, κατέπτηξεν· ἐπεὶ δὲ πρᾶον τὸν θῆρα ἐθεάσατο, καὶ τὸ κατὰ τὸν πόδα συνεῖδε πάθος, ἐξεῖλε τὸ λυποῦν τοῦ ποδός, καὶ τῆς ὀδύνης ἀπήλλαξεν. Ἡσθεὶς οὖν τῇ θεραπείᾳ ὁ λέων, ἰατρεῖά οἱ ἐκτίνων ξένον τε ἐνόμιζε καὶ φίλον, καὶ ὧν ἐθήρα ἐκοινώνει. Καὶ ὁ μὲν ἐσιτεῖτο ὠμὰ ᾗ λεόντων νόμος, ὁ δὲ ἑαυτῷ ὤπτα· καὶ κοινῆς ἀπέλαυον τραπέζης, κατὰ φύσιν τὴν αὑτοῦ ἑκάτερος. Καὶ τριῶν μὲν ἐτῶν τὸν τρόπον τοῦτον διεβίωσεν ὁ Ἀνδροκλῆς· εἶτα ὑπεράγαν κουριῶν καὶ ὀδαξησμῷ βιαίῳ κατειλημμένος τὸν μὲν λέοντα ἀπολιμπάνει, ἑαυτὸν δὲ μεθίησι τῇ τύχῃ. Εἶτα ἁλώμενον αὐτὸν συλλαβόντες καὶ ὅτου εἴη πυθόμενοι ἐς τὴν Ῥώμην τῷ δεσπότῃ δήσαντες ἀποπέμπουσιν. Ὁ δὲ ἐφ' οἷς ἠδικήθη, εὐθύνει τὸν οἰκέτην καὶ κατεγνώσθη ἐκεῖνος θηρίοις βορὰ παραδοθῆναι. Ἐθηράθη δέ πως καὶ ὁ Λίβυς ἐκεῖνος λέων, καὶ ἀφείθη ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ ὁ νεανίας δὲ ὡς ἀπολούμενος, ὁ ποτὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ λέοντι σύνοικός τε καὶ σύσκηνος γεγενημένος. Καὶ ὁ μὲν ἄνθρωπος οὐκ ἐγνώρισε τὸν θῆρα, ἐκεῖνος δὲ παραχρῆμα ἀνέγνω τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἔσαινεν αὐτόν, καὶ ὑποκλίνας τὸ πᾶν σῶμα ἐρρίπτό οἱ παρὰ τοῖς ποσίν. Ὀψὲ δὲ καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς ἐγνώρισε τὸν ἑαυτοῦ ξένον, καὶ περιλαβὼν τὸν λέοντα ὡς ἥκοντα ἑταῖρον ἐξ ἀποδημίας κατησπάζετο. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει γόης, ἀφείθη οἱ καὶ πάρδαλις· ὁρμώσης δὲ αὐτῆς ἐπὶ τὸν Ἀνδροκλέα, ὁ λέων ἀμύνων τῷ

Memoriæ vim, quæ beneficium agnoscat, animalibus inesse sine ulla arte et doctrina, quam quidam ostentatores se excogitasse gloriantur, illa etiam argumento sunt. Cum a senatore Romano servus, cui nomen Androcles erat, aufugisset, quia facinus quodpiam nefarium (id vero quale fuerit ignoro) admisisset, et in Africam venisset, relictis urbibus, quarum situm ex astris (quod aiunt) conjiciebat, in desertissimam processit regionem; ibique, cum vehementi ardore solis torreretur, speluncam lubenter subiens ab æstu requiescebat: hæc autem spelunca leonis erat cubile. Postea autem quam ex venatu leo summo cum dolore, quo laborabat ex pede transfixo stipite ad summum præacuto, revertisset, atque in juvenem incidisset, ipsum leniter adspexit, ac blandiri cœpit, pedem porrexit, et, quoad poterat, sibi stipitem extrahi rogabat. Ille primo, etsi mortem appetens, ab eo pertimuit, deinde postquam mansuetam vidisset belluam, eamque ex pede laborare cognovisset, tum id quod pedem vexaret, evellit, tum vero illam dolore liberavit. Qua curatione leo delectatus, illum hospitaliter et amice tractando et quæ venaretur cum illo communicando præmium salutis persolvit. Is quidem incoctis, ut leonum mos fert, pascebatur; ille vero assis vescebatur; communique mensa secundum suam uterque vivendi rationem utebantur. Itaque totum triennium hoc modo Androcles vixit; et cum tandem corpus ei omnino incomptum illotumque prurigine nimia vexaretur, a leone discedens se fortunæ commisit. Cumque errantem eum comprehendissent, et cujusnam servus esset intellexissent, vinctum Romam ad dominum miserunt. Hunc dominus tum de his, quæ admisisset, facinoribus reum facit; factumque est, ut is sic capite damnaretur, ut distrahendus bestiis daretur. Tum vero ille Libycus leo forte captus fuit, et in theatrum immissus; simul et eo utpote periturus conjectus est juvenis, leonis aliquando hospes et convictor. Is primum quidem belluam non recognovit; leo contra statim hominem agnovit, suaviterque blanditus est, et totius corporis inclinatione ad pedes hominis se abjecit. Androcles tandem suum hospitem recognovit, et leonem tanquam peregre venientem amicum amplexatur. Quamobrem, cum artis magicæ peritus videretur Androcles, immissa est in ipsum etiam pardalis; quæ cum invadere eum aggrederetur, leo, com-

ποτε ἰασαμένῳ, καὶ κοινῆς τραπέζης μεμνημένος, διασπᾷ τὴν πάρδαλιν. Οἷα τοίνυν εἰκὸς οἱ θεώμενοι ἐκπλήττονται· καὶ ὁ διδοὺς τὰς θέας καλεῖ τὸν Ἀνδροκλέα, καὶ τὸ πᾶν μανθάνει. Καὶ θροῦς εἰς τὸ πλῆθος διαῤῥεῖ, καὶ τὸ σαφὲς ὁ δῆμος μαθόντες ἐλευθέρους ἐκβοῶσιν ἀφεῖσθαι καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν λέοντα. Ἴδιον δὴ τῶν ζώων καὶ ἡ μνήμη· καὶ συνῳδὸν τοῖς προειρημένοις καὶ ἐς τὸ αὐτὸ δέ ἐστιν εὔδοντος ἐν τῇ Σάμῳ, ἐπὶ τοῦ κεχηνότος Διονύσου νομίζοιτο ἂν καὶ τὸ φωλιὸν εἰδέναι. Καὶ τοῦτο ἀκουέτω Ἐρατοσθένους τε καὶ Εὐφορίωνος καὶ ἄλλων περιηγουμένων αὐτά.

munis mensæ memor, illum, qui videlicet ei aliquando salutem attulisset, ab hujus laniatu servavit, illamque laceravit. Spectatores, ut par erat, incredibili tenebantur admiratione; qui autem spectacula præbebat, Androclem accersivit, ab eoque totam rem cognovit. Inde primo rumor in multitudinem effluxit, deinde, re cognita, populus clamavit, homini ipsi et leoni esse largiendam libertatem. Constat igitur brutis quoque non deesse memoriam. His modo commemoratis similis est historia de leone in Samo in templo Bacchi cum hiatu cognominato, quam si quis scitu dignam existimet, ex Eratosthene, Euphorione, aliisque, qui eandem referunt nosse poterit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

LIBER OCTAVUS.

I. — De canibus Indicis ex tigride natis.

Ἰνδικοὶ λόγοι διδάσκουσιν ἡμᾶς καὶ ἐκεῖνα· τὰς κύνας ἄγουσιν ἐς τὰ ἔνθηρα χωρία οἱ θηρατικοὶ τὰς εὐγενεῖς τε καὶ ἴχνη καταγνῶναι θηρίων ἀγαθὰς καὶ ὠκίστας ἐς δρόμον, καὶ τοῖς δένδροις προσδήσαντες εἶτα μέντοι ἀπαλλάττονται, τοῦτο δήπου τὸ λεγόμενον ἀτεχνῶς κύβον ἀναῤῥίψαντες. Οἱ δὲ τίγρεις ἐντυχόντες αὐταῖς, ἀθηρίᾳ μὲν καὶ λιμῷ συμπεσόντες διασπῶσιν αὐτάς· ἐὰν δὲ ὀργῶντες ἀφίκωνται καὶ κεκορεσμένοι, συμπλέκονταί τε αὐταῖς καὶ τῆς ἀφροδίτης ἐν πλησμονῇ καὶ ἐκεῖνοι μέμνηνται. Ἐκ δὲ τῆς ὁμιλίας ταύτης οὐ κύων, φασίν, ἀλλὰ τίγρις τίκτεται· ἐκ δὲ τούτου καὶ κυνὸς θηλείας ἔτι τίγρις τεχθείη ἄν, ὁ δὲ ἐκ τούτου καὶ κυνὸς εἰς τὴν μητέρα ἀποκρίνεται, καὶ κατώλισθεν ἡ σπορὰ πρὸς τὸ χεῖρον, καὶ κύων τίκτεται. Πρὸς ταῦτα Ἀριστοτέλης οὐκ ἀντιφήσει. Οὗτοι δὲ ἄρα οἱ κύνες, οἷς πάρεστι πατέρα αὐχεῖν τὸν τίγριν, ἔλαφον μὲν θηρᾶσαι ἢ συὶ συμπεσεῖν ἀτιμάζουσιν, χαίρουσι δὲ ἐπὶ τοὺς λέοντας ᾄττοντες, τοὺς ἄνω τοῦ γένους ἀποδεικνύντες ἐντεῦθεν. Ἀλεξάνδρῳ γοῦν τῷ Φιλίππου πεῖραν ἔδοσαν οἱ Ἰνδοὶ τῆς τῶν κυνῶν τῶνδε ἀλκῆς τὸν τρόπον τοῦτον· ἀφῆκαν ἔλαφον, καὶ ὁ κύων ἡσύχαζεν· εἶτα σῦν, ὁ δὲ ἀτρεμῶν κατέμενεν· καὶ ἄρκτον ἐπὶ τούτοις, καὶ ἔκνιζεν αὐτὸν ἄρκτος οὐδέν· λέοντος δὲ ἀφεθέντος, ὁ δὲ ὡς εἶδ', ὦ ς μ ι ν μ ᾶ λ λ ο ν ἔ δ υ χ ό λ ο ς, καὶ οἷα δήπου θεασάμενος τὸν ὄντως ἀντίπαλον, οὔτε ἤμελλεν, οὔτε ἠτρέμει, ἀλλ' ᾄξας ἐπ' αὐτὸν εἶτα μέντοι καρτερᾷ τῇ λαβῇ εἴχετο, πιέζων καὶ ἄγχων. Ὁ τοίνυν Ἰνδός, ὁ τὴν θέαν τῷ βασιλεῖ τήνδε παρέχων, κάλλιστα εἰδὼς τοῦ κυνὸς τὸ καρτερικόν, προσέταξέν οἱ τὴν οὐρὰν ἀποκοπῆναι· καὶ ἡ μὲν ἀπεκόπτετο, ὁ δὲ οὐκ ἐφρόντιζε. Προσέταξεν οὖν ὁ Ἰνδὸς καὶ τῶν σκελῶν ἓν ἀποκόψαι, καὶ ἀπεκόπη· ὁ δὲ ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐνέφυ εἴχετο, καὶ οὐκ ἀνίει, ὥσπερ οὖν ἀλλοτρίου κοπτομένου σκέλους καὶ ὀθνείου· καὶ ἄλλο ἀπεκόπτετο, καὶ τὸ δῆγμα ὁ κύων οὐ κατελίμπανεν· καὶ τρίτον ἕτερον, ὁ δὲ εἴχετο· καὶ τὸ τέταρτον ἐπ' ἐκείνοις, καὶ ἦν ἐγκρατὴς τοῦ δήγματος ἔτι. Καὶ τελευτῶντες τῆς κεφαλῆς τὸ λοιπὸν σῶμα ἀφεῖλον· ὀδόντες δὲ ἐκείνῳ ἤρτηντο τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀντιλαβῆς, καὶ ἡ κεφαλὴ ἠωρεῖτο μετέωρος ἐκ τοῦ λέοντος, αὐτοῦ μέντοι τοῦ δακόντος οὐκέτι ὄντος. Ἀλέξανδρος οὖν ἐνταῦθα ἠνιᾶτο, τὸν κύνα ἐκπλαγείς, ὅτι ἄρα πεῖραν ἑαυτοῦ διδοὺς εἶτα ἀπολώλει, τὸ ἐναντίον τοῖς δειλοῖς παθών, θάνατον δὲ ὑπὲρ τῆς ἀνδρείας ἠλλάξατο. Ἰδὼν οὖν ὁ Ἰνδὸς αὐτὸν ἀνιώμενον, τέτταρας ὁμοίους ἐκείνῳ κύνας ἔδωκέν οἱ· ὁ δὲ ἥσθη λαβών, καὶ ἀντέδωκεν ὁποῖα ἦν εἰκός. Καὶ τῆς γε ἐπὶ τῷ πρώτῳ λύπης ἔλαβε λήθην ὁ τοῦ Φιλίππου παῖς λαβὼν τοὺς τέτταρας.

Ex Indicarum rerum scriptis ista etiam docemur: Canes feminas multo generosissimas, tum ad investiganda ferarum vestigia præstantissimas, tum vero ad cursum velocissimas, in loca feris abundantia, venationis periti, perductas ut primum ad arborem alligarunt, aleamque, ut vulgo dicitur, jecerunt, discedunt. In has autem tigres incurrentes, venationis inopia ex fame laborantes, lacerant; si autem libidine inflammati et cibo repleti sint, cum canibus complexu venereo junguntur; namque illi quoque cum sunt exsaturati, ad venerem proni sunt. Ex hac tigridis consuetudine cum cane non canis, sed tigris, ut ferunt, procreatur; et ex hoc et cane femina etiamnum tigris; qui vero deinceps ex hoc et cane concipitur, matri similis est, et seminis in deterius degeneratione canis nascitur. Neque hoc negaverit Aristoteles. Ii canes tigride patre nati, ut vel cervi vel apri venatum præclare spernunt, sic leones invadere, et sui generis nobilitatem ita testari gaudent. Horum igitur canum virtutis specimen Indi Alexandro Philippi filio exhibuerunt, hoc modo: primo cervum emiserunt, at canis se quietum tenuit; deinde aprum, at idem immotus permansit; tum vero ursum, at ursus eum nihil excitavit; ad extremum leonem protulerunt, quem ut vidit, vehementiori ira exarsit, et tanquam verum adversarium conspicatus, sine mora intrepidus invasit, atque acriter comprehensum tenens illius fauces premebat et suffocabat. Tum Indus, qui hoc spectaculum regi præbebat, quique probe sciebat ejus robur animi et constantiam, primum huic caudam abscindi jussit; at canis sibi caudam facile abscindi patiebatur. Deinde etiam crus unum suffringi imperavit; is vero æque ut a principio urgebat, et perinde nihil remittebat, quasi alienum crus et ad se nihil pertinens suffringeretur: post, alterum, unde etiam is de morsu nihil remisit: tum tertium incidi præcepit; is similiter ut ante leonem constrictum tenuit: tum etiam quartum crus abscindi jussit; is nihilo minus leonem mordicus tenere perseveravit. Denique etsi reliquum corpus a capite abscissum erat, illius tamen dentes ex illa leonis parte, in quam primum defixi fuissent, pendebant; et quamvis is, qui eos defixisset, jam mortuus esset, ejus tamen ipsius etiam nunc ex leone appensum caput sublime ferebatur. Hic Alexander non mediocri dolore afficiebatur, a cane obstupefactus, quod is, qui tale virtutis experimentum dedisset, e vita, quam ex robore animi, contra, quam timidi solent, cedere maluisset. Quare Indus videns Alexandrum ex hujus casu dolorem non mediocrem cepisse, quatuor canes huic simillimos illi donavit: ille vero lætus eos munere accepit, Indumque, qui dedisset, tanto pretio, quanto par esset, remuneratus est. Itaque horum quatuor dono Alexandrum doloris, quem ex primo suscepisset, oblivio cepit.

II. — De canibus venaticis.

Κύων ἀγρευτικὸς ἅπας αὐτὸς μὲν λαβὼν θηρίον ἥδεται, καὶ κέχρηται τῇ ἄγρᾳ ὡς ἄθλῳ, ἐὰν αὐτῷ συγχωρήσῃ ὁ δεσπότης· εἰ δὲ μή, φυλάττει ζῶντα ἔστ' ἂν ὁ θηρατὴς ἀφίκηται καὶ κρίνῃ γε ὑπὲρ τοῦ ληφθέντος ὅ τι καὶ θέλει. Νεκρῷ δὲ ἐντυχὼν ἢ λαγῷ τινι ἢ συὶ οὐκ ἂν ἅψαιτο, τοῖς ἀλλοτρίοις ἑαυτὸν πόνοις οὐκ ἐπιγράφων, οὐδὲ ἀξιῶν σφετερίσασθαι τὰ προσήκοντά οἱ ἥκιστα. Ἔοικε δὲ ἐκ τούτων ἔχειν τι καὶ φιλοτιμίας ἐν ἑαυτῷ φυσικῆς· μὴ γὰρ δεῖσθαι κρεῶν, ἀλλὰ νίκης ἐρᾶν. Ἀκοῦσαι δὲ ἄξιον ὅ τι καὶ δρᾷ παρὰ τὸν τῆς θήρας καιρὸν ὁ κύων ὁ θηρατικός. Προηγεῖται τοῦ κυνηγέτου ἱμάντι μακρῷ προσημμένος καὶ ῥινηλατεῖ, τῆς φωνῆς ἔχων ἐγκρατῶς· καὶ εἰς ὅσον μὲν ἀθηρία ἀπαντᾷ αὐτῷ καὶ οὐδενὶ ἐντυγχάνει, πρόεισιν ὅσα ἰδεῖν καὶ τεκμήρασθαι κατηφέστερος, καὶ μέντοι καὶ εἰς τὸ πρόσω ἰὼν ἐπάγεται τὸν θηρατὴν προθύμως τε καὶ καρτερικῶς εὖ μάλα ὁ κύων. Εἰ δὲ ἰχνεύσειε [τυχόν], καὶ ὀσμῇ τινι προσπέσοι που θηρίου, ἐνταῦθα ἕστηκεν· ὁ δὲ κυνηγέτης ἔρχεται πλησίον, καὶ ὁ κύων περιχαρὴς τῇ εὐερμίᾳ ὢν αἰκάλλει τὸν δεσπότην καὶ φιλεῖ τὼ πόδε· καὶ πάλιν τῆς ἐξ ἀρχῆς ἰχνεύσεως ἔχεται, καὶ πρόεισι βάδην ἔστ' ἂν ἀφίκηται πρὸς τὴν κοίτην, καὶ περαιτέρω οὐ πρόεισιν. Συνῆκεν οὖν ὁ θηρατὴς καὶ ὑποθωύξας σημαίνει τοῖς ἀρκυωροῖς· οἱ δὲ περιβάλλουσι τὰς ἄρκυς. Καὶ ἐνταῦθα τοῦ καιροῦ ὑλάκτησεν ὁ κύων· νοεῖ δὲ αὐτῷ τηνικαῦτα ἡ βοὴ εἰς ἀνάστασιν τὸν σῦν ὑποθῆξαι, ἵνα ἐμπέσῃ φεύγων, καὶ τοῖς δικτύοις καταληφθῇ. Ἁλόντος δὲ τοῦ θηρός, ὁ δὲ ἐπινίκιόν τινα οἱονεὶ παιᾶνα ἐκβοᾷ, καὶ γέγηθε καὶ σκιρτᾷ, ὥσπερ οὖν ἐχθροὺς ὁπλῖται νενικηκότες. Ταῦτα ἐπὶ συῶν καὶ ἐλάφων δρῶσιν οἱ κύνες.

Omnis canis venaticus ex eo, quod ceperit feram, non mediocri voluptate afficitur; et tanquam præmio, si dominus ei permittat, sic ea capta utitur : si vero non concedat, bestiam vivam servat, quoad venator adventarit, de totaque captura pro suo arbitratu statuerit. Quodsi mortuo vel apro vel lepori inciderit, non attingit quidem; nec enim alienis laboribus nomen suum inscribit, nec quæ ad se non pertineant, sibi adsumere dignatur. Ex quo apparet magnanimitatis natura eum non expertem esse; quippe qui non carnes quærat, sed victoriam amet. Nec jam alienum est explicare, quid usu venandi peritus canis agat, dum venatur. Longo vinculo alligatus antecedit, et silentio odoratur simul, et quamdiu nulla ei præda occurrit, nec in ullam incidit, ante venatorem præcurrit, ut ex adspectu conjeceris, tristior, et pergens ulterius venatorem impigre et fortiter attrahit et allicit. Si vero forte vestigia deprehenderit, et bestiam alicubi olfecerit, istic sistit pedem; et domino ad se proprius accedenti, quod venationis proventus prope sit, gaudio perfusus blanditur, ejusque pedes osculatur; ac simul ad institutam venationem incumbere perseverat, et pedetentim usque eo procedit, dum ad cubile pervenerit, nec ultra progreditur. Quo animadverso, venator propria venatorum significatione prædam adesse his, qui retia ferunt, denuntiat; hi autem retia circumjiciunt. Tum canis, intelligens voce opus esse ad excitandam feram, latrat, ut ex fuga in casses incidens comprehendatur; eaque capta, canis victoriæ suæ pæana concinit, et lætabundus exsultat, non aliter quam milites, qui hostes vicerint. Hæc circa apros et cervos agunt canes.

III. — Historia de delphinis gratiam referentibus

Χάριν δὲ ἄρα καὶ δελφῖνες ἀποδοῦναι τῶν ἀνθρώπων ἦσαν δικαιότεροι, καὶ τῷ νόμῳ τῶν Περσῶν, ὃν ἐπαινεῖ καὶ Ξενοφῶν, οὐκ ἐνέχονται· ὃ δὲ λέγω τοιοῦτόν ἐστι. Κοίρανος ὄνομα, τὸ γένος ἐκ Πάρου, δελφίνων τινῶν ἐν Βυζαντίῳ βόλῳ περιπεσόντων καὶ ἑαλωκότων, δοὺς ἀργύριον οἱονεὶ λύτρα τοῖς ἠγρευκόσιν ἀφῆκεν αὐτοὺς ἐλευθέρους, ἀνθ' ὧν τὴν χάριν ἀπείληφεν. Ἔπλει γοῦν πεντηκόντορον ἔχων, ὡς λόγος, Μιλησίους τινὰς ἄγουσαν ἄνδρας, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ [Νάξου καὶ] Πάρου πορθμῷ τῆς νεὼς ἀνατραπείσης καὶ τῶν ἄλλων διαφθαρέντων, τὸν Κοίρανον ἔσωσαν δελφῖνες, ὑπὲρ ἧς φθάσαντες εἶχον εὐεργεσίας τὴν ἴσην ἀντιδιδόντες· καὶ ἔνθα ἐξενήξαντο ὀχοῦντες αὐτὸν ἄκρα δείκνυται καὶ ὕπαντρος πέτρα, καὶ καλεῖται ὁ χῶρος Κοιράνειος. Χρόνῳ δὲ ὕστερον τεθνεῶτα τόνδε τὸν Κοίρανον θαλάττης πλησίον ἔκαιον· εἶτα μέντοι αἰσθόμενοί ποθεν οἱ δελφῖνες ἠθροίσθησαν, ὥσπερ οὖν ἐπὶ

Ad referendam gratiam delphini hominibus justiores sunt, cum tamen lege Persarum, quam laudibus tollit Xenophon, minime teneantur. Cœranus nomine, natione Parius, delphinos quosdam ad Byzantium captos a piscatoribus argento redemit, et liberos dimisit; pro quo hanc gratiam collegit, ut nave quinquaginta remorum (sicut in sermonem hominum venit) Milesiis vectoribus plena, in qua et ipse vehebatur, in freto Naxum inter et Parum submersa, et vectoribus naufragio perditis, illum ipsum delphini ex hoc periculo servarint, beneficio, quo prius ipsos affecerat, vicem ei reponentes : quod quidem ipsum promontorium nomine Cœranium, quo ipsum exposuerunt, ubi et spelunca in saxo visitur, facile ostendit. Itaque postea Cœranum mortuum secundum mare illud cognatione ei proximi sepultura affecerunt; quod quidem ipsum ut delphini senserunt, frequentes tanquam ad justa

τὸ κῆδος ἥκοντες, καὶ εἰς ὅσον ἡ πυρὰ ἤκμαζε καιομένη, παρέμειναν ὡς φίλῳ φίλος πιστός· εἶτα μέντοι κατασβεσθείσης, οἱ δὲ ἀπενήξαντο. Ἄνθρωποί γε μὴν ζῶντάς τε καὶ πλουτοῦντας καὶ εὖ πράττειν δοκοῦντας θεραπεύουσι, νεκροὺς δὲ ἀποστρέφονται ἢ καὶ δυστυχοῦντας, ἵνα μή τινα ἐκτίσωσιν εὖ παθόντες χάριν.

funeri persolvenda ad litus convenerunt, et quoad pyra arderet, tamdiu sicut amicis fidi amici permanserunt; deinde, exstincto rogo, discesserunt. Non item certe homines, sed potius vivos colunt, et eos quidem divites et fortunatos; contra vero mortuos vel aliquo infortunio pressos aversantur, ne gratiam pro beneficio, quo affecti fuerunt, persolvant.

IV. — De piscibus cicuribus, deque muraena Crassi.

Ἦσαν δὲ ἄρα καὶ ἰχθύες πρᾷοί τε ἅμα καὶ χειροήθεις καὶ οἷοι καλούμενοί τε ὑπακούειν, καὶ διδόντων τροφὰς ἑτοίμως δέχεσθαι, ὥσπερ οὖν ἡ ἐν Ἀρεθούσῃ ἱερὰ ἔγχελυς. Τὴν Κράσσου τε τοῦ Ῥωμαίου μύραιναν ᾄδουσιν, ἥπερ οὖν καὶ ἐνωτίοις καὶ ὁρμίσκοις διαλίθοις κεκόσμητο, οἷα δήπου ὡραία κόρη, καὶ καλοῦντος τοῦ Κράσσου τὸ φώνημα ἐγνώριζεν, καὶ ἀνενήχετο, καὶ ὀρέγοντος ὅ τι οὖν ἡ δὲ ἤσθιε προθύμως καὶ ἑτοίμως λαμβάνουσα. Ταύτην τοι καὶ ἔκλαυσεν ὁ Κράσσος, ὡς ἀκούω, τὸν βίον καταστρέψασαν, καὶ ἔθαψεν. Καί ποτε Δομετίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, Ὦ μωρέ, μύραιναν ἔκλαυσας τεθνεῶσαν· ὁ δὲ ὑπολαβών, Ἐγὼ θηρίον, ἔφατο, σὺ δὲ τρεῖς γυναῖκας θάψας οὐκ ἔκλαυσας.

Pisces quoque cicures et mansueti evadunt, et appellati intelligunt, et e manu largientium cibos capiunt : ut anguilla sacra in Arethusa. Muraenam etiam Crassi Romani celebrant; quæ sic inauribus et gemmis distincto monili, tanquam sane eximia formæ pulchritudine puella, ornabatur, et appellantis vocem Crassi agnoscebat, atque ad eum adnatabat; cumque quippiam ei porrigebat edendum, prompto et parato animo accipiebat. Hanc ille mortuam, ut audio, flevit atque honore sepulturæ affecit. Et cum aliquando Domitius in hunc dixisset : Stulte Crasse, muraenam flevisti mortuam; ad hæc respondens Crassus, Equidem, inquit, de bestiæ morte flevi; tu vero nullum ne ex tribus quidem uxoribus, quas ad sepulturam dedisti, luctum percepisti.

De crocodilis cicuribus.

Αἰγυπτίων δὲ ἀκούω λεγόντων τοὺς ἱεροὺς κροκοδείλους εἶναι πρᾴους, καὶ τῶν γε θεραπευτήρων ἐπιψαυόντων καὶ ἐπαφωμένων ὑπομένειν καὶ κούφως φέρειν, καὶ κεχηνέναι καθιέντων ἐκείνων [τὰς χεῖρας], καὶ τοὺς ὀδόντας σφίσι καθαιρόντων, καὶ τὰ εἰσδυόμενα τῶν σαρκίων ἐξαιρούντων. Ἤδη μέντοι καὶ μαντικῆς μετειληχέναι τοὺς προειρημένους κροκοδείλους Αἰγύπτιοί φασι, καὶ τὸ μαρτύριον ἐκεῖνο προάγονται. Πτολεμαίου, ὁπόστος δὲ ἦν οὗτος ἐκείνους ἔρεσθε, καλοῦντος τὸν πρᾳότατον τῶν κροκοδείλων, μὴ ὑπακοῦσαί φασι καὶ τροφὰς ὀρέγοντος μὴ προσίεσθαι· συνιέναι δὲ τοὺς ἱερέας, ὅτι τὸ τέλος τῷ Πτολεμαίῳ προσιὸν εἰδὼς ὁ κροκόδειλος εἶτα μέντοι τὴν ἐξ αὐτοῦ τροφὴν ἠτίμασε λαβεῖν.

De crocodilis quidem hanc auditionem ex Ægyptiis accepi, sacros esse mansuetos, et a ministris se facile contrectari sustinere, et sibi frusta esculenta in dentes insita extrahentibus patulum os præbere. Porro quos diximus crocodilos divinatione pollere Ægyptii ferunt, idque Ptolemæi (quotus autem is fuerit, ipsos interrogate) testimonio comprobant; qui cum ex crocodilis mansuetissimum appellaret, eum non exauditum fuisse aiunt, et cum cibaria ei comedenda objecisset, rejecisse : inde sacerdotes collegisse, ex Ptolemæo idcirco crocodilum, quod eum vicinum esse ad moriendum prænosceret, cibum capere noluisse.

V. — De divinatione per pisces apud Lycios.

Οἰωνοῖς μαντευομένους ἀκούω τινὰς καὶ ἐπ' ὄρνισι καθημένους ἐξετάζειν πτήσεις τε αὐτῶν καὶ ἕδρας· καὶ ᾄδονταί γε ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ Τειρεσίαι τε καὶ Πολυδάμαντες καὶ Πολύειδοι καὶ Θεοκλύμενοι καὶ ἄλλοι πολλοί. Σπλάγχνων δὲ ἄρα θέσεις [καὶ φύσεις] καταγνῶναι δεινοὶ ἦσαν καὶ Σιλανοὶ καὶ Μεγιστίαι καὶ Εὐκλεῖδαι, καὶ ἐπὶ τούτοις πολὺς κατάλογος. Ἀκούω μέντοι τινῶν λεγόντων, ὅτι καὶ ἀλφίτοις μαντεύονταί τινες καὶ κοσκίνοις καὶ τυρίσκοις. Πέπυσμαι δὲ καὶ κώμην τινὰ Λυκιακὴν μεταξὺ Μύρων καὶ Φελλοῦ,

Audio quosdam auspiciis divinare, et aves observantes, earum volatus et sedes explorare; et in hac arte celebres prædicantur Tiresias, Polydamas, et Polyidus, ac Theoclymenus, multique alii. Viscerum vero situs et naturam præclare intellexerunt Silanus, Megistias, et Euclides, et præter eos quamplures. Audivi etiam dicentes quod quidam per farinas, et cribra, ac caseos vaticinantur. Verum etiam intellexi in vico quodam Lyciæ, nomine Sura, inter Myra et Phellon, quosdam vaticinari pisces

Σοῦρα ονομα, εν ῃ μαντεύονταί τινες ἐπ' ἰχθύσι καθήμενοι, καὶ ἴσασιν ὅ τι καὶ νοεῖ ἥ τε ἄφιξις αὐτῶν κληθέντων καὶ ἡ ἀναχώρησις· καὶ ὅταν μὴ ὑπακούσωσι, τί δηλοῦσι, καὶ ὅταν ἔλθωσι πολλοί, τί σημαίνουσιν. Ἀκούσει δὲ τὰ μαντικὰ τῶν σοφῶν ταῦτα καὶ πηδήσαντος ἰχθύος καὶ ἀναπλεύσαντος ἐκ βυθοῦ καὶ τροφὴν προσεμένου καὶ αὖ πάλιν μὴ λαβόντος.

observantes, et scire, quid velit piscium evocatorum accessus et recessus; et quid ostendant, si non paruerint; et cum multi advenerint, quid significent. Atque audies harum rerum interpretationes ab hujus divinationis peritis, ubi exsilueril piscis, ubi ex profundo ad aquæ superficiem emerserit, ubi cibum sumserit, ubi recusaverit cibum.

VI. — De animalibus facile captis.

Ἦν δὲ ἄρα εὐχείρωτα καὶ αἱρεῖν ῥᾷστα ὄνοι μὲν τοῖς λύκοις, τοῖς μέροψι δὲ αἱ μέλιτται, ταῖς γε μὴν χελιδόσιν οἱ τέττιγες, τοῖς δὲ ἐλάφοις οἱ ὄφεις· ἡ πάρδαλις δὲ αἱρεῖ τῇ ὀσμῇ τὰ πλεῖστα, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸν πίθηκον.

Nullo negotio a lupis asini comprehenduntur, et facile e vita tolluntur, a meropibus apes, ab hirundinibus cicadæ, a cervis serpentes; pardalis odore cum alia pleraque animalia, tum vero maxime simias allectas capit.

VII. — De animalibus sine morsu interficientibus.

Μεγασθένους ἀκούω λέγοντος περὶ τὴν τῶν Ἰνδῶν θάλατταν γίνεσθαί τι ἰχθύδιον, καὶ τοῦτο μὲν ὅταν ζῇ ἀθέατον εἶναι, κάτω που νηχόμενον καὶ ἐν βυθῷ, ἀποθανὸν δὲ ἀναπλεῖν· οὗ τὸν ἀψάμενον λειποθυμεῖν καὶ ἐκθνήσκειν τὰ πρῶτα, εἶτα μέντοι καὶ ἀποθνήσκειν. Τὸν δὲ χέρσυδρον πατήσας τις, καὶ εἰ μὴ δηχθείη, ὡς Ἀπολλόδωρός φησιν ἐν τῷ Θηριακῷ λόγῳ, ἀποθνήσκει πάντως· ἔχειν γάρ τι σηπτικὸν καὶ τὴν μόνην τοῦ ζώου ἐπίψαυσιν λέγει· καὶ μέντοι καὶ τὸν πειρώμενον θεραπεύειν καὶ ἐπικουρεῖν ἀμωσγέπως τῷ ἀποθνήσκοντι φλυκταίνας ἴσχειν ἐν ταῖς χερσίν, ἐπεὶ μόνον τοῦ πατήσαντος προσέψαυσεν. Ἀριστόξενος δέ πού φησιν, ἄνδρα ταῖς χερσὶν ὄφιν τινὰ ἀποκτεῖναι, καὶ μὴ δηχθέντα ὅμως ἀποθανεῖν· καὶ τὴν ἐσθῆτα δὲ αὐτοῦ, ἣν ἔτυχε φορῶν ὅτε τὸν ὄφιν ἀνῄρει, καὶ ἐκείνην σαπῆναι οὐ μετὰ μακρόν.

Megasthenem audio dicentem in mari Indico quendam pisciculum nasci, eumque, quoad vivit, in profundo quidem natantem non apparere, mortuum vero ad summam aquam fluitare; qui cum contigerit, animi defectu laborare, et deinde obire mortem. In libro De venenatis animalibus Apollodorus ait, eum qui chersydrum conculcaverit, etsi morsus non fuerit, omnino mori; quod solus ejus tactus quiddam omnino tabificum habere dicatur: tum ei, qui curare et quoquo modo remedium afferre morienti tentaverit, ex solo ejus, qui conculcavit, contactu pustulas in manibus exoriri. Aristoxenus quodam loco dicit, virum, qui serpentem quandam manibus interfecisset, nullo morsu ab ea affectum, ex solo tactu vitam amisisse; illiusque vestem, quam eo tempore, cum serpentem interimebat, gestaret, non ita multo post putruisse.

VIII. — De amphisbæna.

Ἀμφισβαίνης δὲ τὴν δορὰν βακτηρίᾳ περικειμένην ἐλαύνειν λέγει Νίκανδρος τοὺς ὄφεις πάντας καὶ τὰ ἄλλα ζῷα, ὅσα μὴ δακόντα μέν, παίσαντα δὲ ἀναιρεῖ.

Nicander amphisbænæ pellem inquit bacillo circumjectam omnes serpentes pellere, et reliquas etiam animantes quæ non morsu, sed ictu venenato interimunt.

IX. — Qua ratione canes sibi medeantur in morbis.

Κύων ὑπὸ πλήθους ὀχλούμενος οἶδε πόαν ἐν ταῖς αἱμασιαῖς φυομένην, ἧσπερ οὖν γευσάμενος ἐμεῖ πᾶν τὸ λυποῦν μετὰ φλέγματος καὶ χολῆς, ὑποχωρεῖ δὲ αὐτῷ καὶ τῶν σκυβάλων πάμπολλα, καὶ πορίζει σωτηρίαν ἑαυτῷ, δεηθεὶς ἰατρῶν συμμάχων οὐδὲ ἕν. Καὶ μελαίνης μέντοι χολῆς ἐκκρίνει πλῆθος, ἥπερ οὖν μείνασα λύτταν ἐργάζεται κυσὶ νόσημα ἀργαλέον. Ἑλμίνθων δὲ πεπληρωμένοι τοῦ σίτου τοὺς ἀθέρας ἐσθίουσιν, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει. Τρωθέντες δὲ ἔχουσι τὴν γλῶτταν σύμμαχον, ἥπερ οὖν περιλιχμώμενοι τὸ

Cum redundantia canis vexatur, herbam in maceriis nascentem novit, qua comesa, omne id, quo affligitur, cum pituita et bile evomit, et alvo pariter plurimum siccioris excrementi reddit, et ipse sibi sine ullius medici opera salutem affert. Quin et atræ bilis copiam excernit, quæ retenta rabiem facit, periculosum canibus morbum. Lumbricis vexati frumenti aristas devorant, ut Aristoteles ait. Si vulnus acceperint, cum vulnerum obligationibus spleniisque tum pharmacorum temperationibus multam salutem

τριωθὲν μέρος εἰς ὑγίειαν ἐπανάγουσιν, ἐπίδεσμα καὶ σπληνία καὶ κράσεις φαρμάκων μακρὰν χαίρειν εἰπόντες. Κύνα δὲ καὶ ἐκεῖνο οὐ διαλέληθεν, ὅτι ἄρα τῆς μελίας ὁ καρπὸς τοὺς μὲν ὗς πιαίνει, αὐτῷ δὲ ἄλγημα ἰσχίου προξενεῖ· καὶ ὁρῶν ἐμφορουμένην τοῦ προειρημένου τὴν ὗν, ἀφίσταται αὐτῇ πάνυ ἐγκρατῶς καὶ τοῦ δοκοῦντος ἡδέος. Ἄνθρωποι δέ, τῶν πειθόντων ἄκοντας ἐσθίειν ἡττῶνται πολλάκις πάνυ ἀκρατῶς.

dicentes, lingua huic medicinam faciunt, qua vulneratam partem lingunt, et pristinæ integritati restituunt. Hoc quoque non ignorat canis, fraxini fructum, quo saginantur sues, dolorem coxendicis sibi inferre; et licet videat suillum pecus hoc fructu ceu dulci avidissime ingurgitari, eo tamen abstinet, ac sibimet imperat. Homines contra illecebris ciborum, quæ vel nolentes invitant, immoderate abutuntur.

X. — Elephantorum in periculis vitandis prudentia.

Οὐκ ἄν ποτε ῥᾳδίως τοὺς ἐλέφαντας ἐνέδρα λάθοι. Ὅταν οὖν γένωνται τῆς τάφρου πλησίον, ἣν εἰώθασιν ὑπορύττειν οἱ θηρῶντες αὐτούς, εἴτε ἐννοίᾳ τινὶ φυσικῇ, εἴτε μαντικῇ καὶ μὰ Δία ἀπορρήτῳ, τοῦ μὲν περαιτέρω χωρεῖν ἀναστέλλονται, ἑαυτοὺς δὲ ἐπιστρέψαντες, εἶτα μέντοι ὡς ἐν πολέμῳ ἀνθίστανται μάλα καρτερῶς, καὶ ἀνατρέψαι πειρῶνται τοὺς θηρατάς, καὶ δι' αὐτῶν ὠσάμενοι φυγῇ πορίσασθαι τὴν σωτηρίαν, κρείττους γενόμενοι τῶν ἀντιπάλων. Γίνεται τοίνυν ἐνταῦθα τοῦ καιροῦ μάχη καρτερὰ καὶ φόνος καὶ τῶν καὶ τῶν. Ὁ μέντοι τρόπος τῆσδε τῆς μάχης τοιοῦτός ἐστιν· οἱ μὲν ἄνθρωποι δόρατα ἰσχυρὰ ἀφιᾶσιν στοχαζόμενοι αὐτῶν, οἱ δὲ ἐλέφαντες τὸν παραπεσόντα ἁρπάζουσι, καὶ τῇ γῇ προσαράξαντες, πατοῦντές τε καὶ τοῖς κέρασι τιτρώσκοντες, οἰκτίστῳ περιβάλλουσι τῷ τέλει καὶ ἀλγεινοτάτῳ. Ἐπίασι δὲ οἱ θῆρες ὑπὸ τοῦ θυμοῦ τὰ ὦτα ἐκπεταννύντες ὡς ἱστία δίκην τῶν στρουθῶν τῶν μεγάλων, αἵπερ οὖν τὰς πτέρυγας ἁπλώσασαι ἢ φεύγουσιν ἢ ἐπίασιν· ἐπισιμώσαντες δὲ καὶ τὴν προβοσκίδα οἱ ἐλέφαντες, καὶ ὑπὸ τοῖς κέρασι πτύξαντες, ὥσπερ οὖν νεὼς ἔμβολον σὺν πολλῷ τῷ ῥοθίῳ φερομένης ἐμπεσόντες ῥύμῃ σφοδροτάτῃ, πολλοὺς ἀνατρέπουσι, βοῶντες διάτορόν τε καὶ ὀξὺ δίκην σάλπιγγος. Πατουμένων δὲ τῶν ἁλισκομένων καὶ ἀλοωμένων τοῖς γόνασιν, ἄραβος πολὺς τῶν ὀστέων συντριβομένων ἀκούεται καὶ πόῤῥωθεν· τὰ πρόσωπα δὲ ἐκθλιβομένων τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς ῥινὸς συνθλωμένης καὶ ῥηγνυμένου τοῦ μετώπου τὸ ἐναργὲς τοῦ εἴδους ἀπόλλυσι, καὶ ἀγνῶτες γίνονται πολλάκις καὶ τοῖς ἐγγυτάτω προσήκουσιν. Σώζονται δὲ παραδόξως ἄλλοι τὸν τρόπον τοῦτον· συνείληπται μὲν ὁ θηρατής, ὑφ' ὁρμῆς δὲ τὸ θηρίον ὑπερῆλθεν αὐτόν, καὶ τὰ γόνατα εἰς τὴν γῆν ἀπήρεισεν, καὶ προσκατέπηξε τὰ κέρατα εἰς θάμνον ἢ εἰς ῥίζαν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, καὶ ἔχεται, καὶ μόγις ἀνασπᾷ καὶ ἐξαιρεῖ, ἐν δὲ τῷ τέως διεκδὺς ὁ κυνηγέτης ἀπαλλάττεται. Οὐκοῦν ἐν τῇ τοιαύτῃ μάχῃ πολλάκις μὲν κρατοῦσιν οἱ ἐλέφαντες, πολλάκις δὲ καὶ ἡττῶνται δείματα ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ δέα ποικίλα ἐπαγόντων. Καὶ γὰρ σάλπιγγες ᾄδουσι, καὶ δοῦπόν τε καὶ κτύπον ἐργάζονται πρὸς τὰς ἀσπίδας ἀράττοντες τὰ δόρατα καὶ πῦρ τὸ μέν τι ἐπὶ τῆς γῆς ἐξάπτουσι, τὸ δὲ ὑψοῦ μετέωρον αἴρουσι, καὶ ἄλλο σφενδονῶσι, δαλοὺς διαπύρους ἀκοντίζοντες καὶ δᾷδας μακρὰς πυρὸς ἐνακμά-

Insidiæ elephantos non facile latent. Nam cum ad foveam, quam contra ipsos suffodere venatores solent, proximi accesserunt, seu naturali quadam intelligentia, seu retrusa et abdita præsensione et scientia rerum futurarum, a progrediendo ulterius se sustinent; ac quam mox, itinere converso, in venatores invadunt, vique et impressione sese in medios insidiatores incitant, simul et eos evertere conantur, fuga ut salutem contra insidias superiores facti adipiscantur. Id igitur temporis cum atrox pugna, tum vero et hominum et elephantorum cædes fit. Hujus pugnæ ratio talis est : homines quidem eminus hastas intorquentes ictu directo eos feriunt; contra elephanti, ex hominibus si quem cecidisse animadverterint, statim violenter illum et corripiunt, et ad terram a se abjectum proterunt et conculcant; simul et cornibus tamdiu profligant, quoad miserabili et referta acerrimis doloribus morte eum affecerint. Cum autem hujuscemodi animalia invadunt, tanquam vela ex animi incitatione aures pandunt more magnarum struthionum, quæ, vel dum fugiunt, vel dum invadunt, explicatis alis feruntur; itemque proboscidibus sub cornua contractis, quemadmodum rostra navium plenis velis propulsa, sic elephanti vehementi impressione irruentes, multos mortales funditus evertunt; et boantes vehementer et acute instar tubæ clamores vastissimos edunt. Humi porro prostratorum, et genibus contritorum, et ossium obtritorum tantus est strepitus, ut vel illinc longissime exaudiatur; nec non sæpe elisis oculis, naribus distractis, fronte disrupta, facieique forma amissa, non vel a proximis cognatione sibi noscuntur. Jam ex iis nonnulli ad hunc modum inopinato servantur : quamvis enim sane venatorem bellua cursus celeritate comprehenderit, præ tamen vehementi impetu hunc transcurrens, genibus in terram præcipitibus actis, cornua aut in radicem frutetumve aut in quippiam aliud tale compingit, ex quo retinetur, ac vix dum se retraxit, cum venator elapsus jam salutem fuga est consecutus. In hac igitur pugna elephanti sæpe vincunt, sæpe item, variis terroribus injectis, vincuntur. Tubæ enim sonant ipsique homines ingentem strepitum efficiunt, clypeos hastis contundentes, tum vero partim in terra ignem incendunt, partim in sublime tollunt, ac tanquam funda eum contorquentes ignitosque torres jaculantes atque etiam longas faces in ferarum

ζοντος τοῖς θηρίοις κατὰ προσώπου βιαίως ἐπισείοντες, ἅπερ οὖν τὰ θηρία δεδιότα καὶ δυσωπούμενα ὠθεῖται, [[καὶ]] ἔστιν ὅτε καὶ ἐκνικᾶται ἐμπεσεῖν ἐς τὴν τάφρον, ἣν τέως ἐφυλάττετο.

oculos magna vi quassantes, eis hæc omnia ægre infuentibus timorem afferunt, unde adeo impelluntur exterrenturque, ut interdum in foveam, quam ante declinabant, detrudantur.

XI. — Historia de Aleua et dracone.

Ἡγήμων ἐν τοῖς Δαρδανικοῖς μέτροις περὶ Ἀλεύα τοῦ Θετταλοῦ φησι καὶ ἄλλα μέν, ἐν δὲ τοῖς καὶ ὅτι ἠράσθη δράκων αὐτοῦ. Καὶ ὅτι μὲν εἶχε κόμην χρυσῆν ὅδε ὁ Ἀλεύας, λέγων τερατεύεται, ἐμοὶ δὲ ἔστω ξανθή. Καὶ βουκολεῖν μὲν αὐτὸν ἐν τῇ Ὄσσῃ φησίν, ὡς ἐν τῇ Ἴδῃ τὸν Ἀγχίσην, παρὰ δὲ τῇ κρήνῃ νέμειν τὰς βοῦς τῇ καλουμένῃ Αἱμονίᾳ· Θετταλὴ δ' ἂν καὶ ἡ κρήνη εἴη. Δράκοντα οὖν μεγέθει μέγιστον ἐρασθῆναι τοῦ Ἀλεύα, καὶ ἀνέρπειν ἐς αὐτόν, καὶ τὴν κόμην οἱ καταφιλεῖν, καὶ τῇ γλώττῃ περιλιχμώμενον τὸ πρόσωπον τοῦ ἐρωμένου καθαίρειν, καὶ δωροφορεῖν αὐτῷ θηρῶντα πάμπολλα. Εἰ δὲ Γλαύκης τῆς κιθαρῳδοῦ κριὸς ἥττητο, καὶ Πτολεμαίῳ γε τῷ Φιλαδέλφῳ ἀντήρα, καὶ ἐν Ἰασῷ δελφὶς ἐφήβου, τί κωλύει καὶ δράκοντα ἐρασθῆναι νομέως ὡραίου, τὸν ὀξυωπέστατον κάλλους διαπρεποῦς ἀγαθὸν κριτὴν γεγενημένον; Ἦν δὲ ἄρα ἴδιον ζῴων καὶ ἐρασθῆναι μὴ μόνον τοῦ συννόμου τε ἅμα καὶ συμφυοῦς, ἀλλὰ καὶ τοῦ προσήκοντος ἥκιστα ὡραίου μέντοι.

Hegemon in Dardanicis carminibus cum alia de Aleua Thessalo conscribit, tum ejus amore captum fuisse draconem. Erat Aleuæ coma, ut nugatur Hegemon, aurea, quam ego flavam dixerim. Et in Ossa, inquit ille, ad Thessalicum fontem, nomine Hæmonium, boves pascebat, ut in Ida olim Anchises. Ad hunc adamatum draco ingentis magnitudinis sensim adrepere solebat, ejusque comam deosculari, et lingua faciem lambendo detergere, et varia de venatu suo munera afferre. Quodsi Glaucæ citharistriæ amore incensus est Ptolemæi Philadelphi rivalis, aries, et in Iaso urbe puerum delphinus amavit; quid vetat draconem amore in forma præstantem pastorem flagrasse, et cum oculos valde acres atque acutos haberet, bonum eximiæ pulchritudinis judicem fuisse? E natura igitur bestiarum est, non modo sui generis, sed etiam alieni animalia, modo formosa, amare.

XII. — De serpente quodam non noxio.

Ὁ παρείας ἢ παρούας (οὕτω γὰρ Ἀπολλόδωρος ἐθέλει) πυῤῥὸς τὴν χρόαν, εὐωπὸς τὸ ὄμμα, πλατὺς τὸ στόμα, δακεῖν οὐ σφαλερός, ἀλλὰ πρᾶος· ἔνθεν τοι καὶ τῷ θεῶν φιλανθρωποτάτῳ ἱερὸν ἀφῆκαν αὐτόν, καὶ ἐπεφήμισαν Ἀσκληπιοῦ θεράποντα εἶναι οἱ πρῶτοι ταῦτα ἀνιχνεύσαντες

Parias seu Paruas (sic enim vult Apollodorus) igneo colore est, acerrimo oculorum sensu et largo ore; nihil mordendo nocet, sed mitis est; unde humanissimo deorum Æsculapio ipsum consecrarunt, et ejus ministrum esse prædicarunt qui ante primi investigarunt.

XIII. — De scorpionibus, hydris, typhlopibus et jaculis.

Ἐν Αἰθιοπίᾳ τοὺς καλουμένους Σιβρίτας σκορπίους (οὕτω δὲ αὐτοὺς ὡς εἰκὸς οἱ ἐπιχώριοι φιλοῦσιν ὀνομάζειν) ἀκούω σιτεῖσθαι καὶ σαύρους καὶ ἀσπίδας καὶ σφονδύλας καὶ τίφας καὶ πᾶν ἑρπετόν, τὸν δὲ ἐπιβάντα αὐτῶν τοῖς περιττώμασιν ἑλκοῦσθαι πέπυσμαι. Περὶ Κέρκυραν δὲ γίνονται αἱ καλούμεναι ὕδραι, αἵπερ οὖν τοὺς διώκοντας ἐπιστραφεῖσαι καὶ φυσήσασαι πνεῦμα ἄτοπον εἶτα ἀναστέλλουσι τῆς ὁρμῆς καὶ ἀποστρέφουσι. Τὸν τύφλωπα δέ, ὃν καὶ τυφλίνην καλοῦσιν καὶ κωφίαν δὲ προσέτι, κεφαλὴν μὲν παραπλησίαν ἔχειν μυραίνῃ λέγει τις λόγος, ὀφθαλμοὺς δὲ ἄγαν βραχίστους· καὶ θάτερον μὲν τοῖν ὀνομάτοιν ἐντεῦθεν εἴληφεν, τὸν [γε] μὴν κωφίαν, ἐπεὶ νωθής ἐστι τὴν ἀκοήν. Δορὰν δὲ ἰσχυρὰν ἔχει καὶ διακοπτομένην βραδύτατα. Τὸν δὲ ἀκοντίαν χέρσυδρον εἶναί φασι· χρόνου γὰρ ἐν ξηρῷ ποιεῖσθαι τὴν διατριβὴν πολλοῦ καὶ ἐλλοχᾶν ζῷον πᾶν. Ἡ δὲ σοφία τῆς ἐπιβουλῆς τῆς ἐξ

In Æthiopia scorpios Sibritas, quos ita nimirum indigenæ solent nominare, lacertis audio expleri, et aspidibus, et verticillis, tippulisque omnique serpentium genere; et eorum excrementa calcantes exulcerari. In Corcyra vero procreantur hydræ serpentes, quæ se retroversus retorquent, et spiritum malum anhelantes ab impetu suos insectatores reprimunt, ab seque avertunt. Typhlopa (cæciliam), quam etiam typhlinen nominant et cophiam, murænæ caput habere simile in sermonem hominum venit; tum perparvulis oculis esse, unde et alterum ex his duobus nominibus traxit; cophiæ vero nomen idcirco habet, quod hebetes eidem aures sint; adeo item dura est pelle, vix ut tandem secari queat. Porro jaculus, aiunt, idem est chersydro serpens; multo tempore in sicco degit, et omni animantium generi insidias molitur. Hujus solertia in faciendis insidiis ejusmodi est, ut secundum vias publicas abdite lateat, persæpe

αὐτοῦ τοιάδε ἐστίν· ἐν ταῖς λεωφόροις που λαθὼν ὑποκρύπτεται, πολλάκις δὲ καὶ ἐπί τι δένδρον ἀνερπύσας, εἶτα ἑαυτὸν συνειλήσας, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐν τῇ σπείρᾳ ὑποκρύψας, τοὺς παριόντας ἡσυχῇ καὶ λανθάνων ὑποβλέπει· εἶτα ἑαυτὸν ἀφίησιν εἰς τὸ παριόν, εἴτε ἄλογον εἴη ζῷον, εἴτε ἄνθρωπος. Ἔστι δὲ ἁλτικὸν θηρίον, καὶ διαπηδῆσαι καὶ εἴκοσιν, εἰ δέοι, πήχεις οἷόν τε, ἁλλόμενόν τε παραχρῆμα ἐνέφυ.

etiam repens in arborem adscendat, ibique sese contorte concludens, et in orbem coarctans, caputque in spiram occultans, ut prætereuntes tacitus ex occulto perspexerit, in id ipsum, quod præterit, sive fuerit bestia, sive homo, se jaculetur. Nam saltu valet, et, si opus sit, viginti cubitorum spatium transilire potest, protinusque ad ea, quæ saltu appetit, inhærescit.

XIV. — De luporum in bobus captandis solertia.

Λύκοι βοὶ εἰς τέλμα βαθὺ ἐμπεσόντι ἐάν πως περιτύχωσι, ταράττουσι μὲν αὐτὸν ἔξωθεν καὶ φοβοῦσι, διανήξασθαι καὶ ἐπιβῆναι τῆς γῆς οὐκ ἐπιτρέποντες, ἀναγκάζουσι δὲ τῷ χρόνῳ στρεβλούμενον καὶ ἰλυσπώμενον ἀποπνιγῆναι. Εἶτα εἷς αὐτῶν ὁ τελεώτατος ἐμπηδήσας τῷ ὕδατι καὶ προσνεύσας, ἐλάβετο [τῷ στόματι] τῆς οὐρᾶς τοῦ βοὸς καὶ ἕλκει εἰς τὸ ἔξω. Καὶ ἕτερος τῆς ἐκείνου λαβόμενος αὐτὸν ἕλκει, καὶ τὸν δεύτερον ὁ τρίτος, καὶ τοῦτον ὁ τέταρτος, καὶ δρᾶται τὸ εἰρημένον μέχρι τοῦ τελευταίου, ὅσπερ οὖν ἔξω τοῦ ὕδατος ἕστηκεν. Καὶ τὸν τρόπον τοῦτον ἐξαγαγόντες τὸν βοῦν ποιοῦνται δεῖπνον. Βοὸς δὲ μόσχον πεπλανημένον ἐλλοχήσαντες εἶτα αὐτῷ προσπηδῶσι, καὶ τοῦ μυκτῆρος λαβόμενοι ἕλκουσιν· ὁ δὲ ἀντισπᾷ, καὶ ἅμιλλα ὑπὲρ τούτου πολλή, τῶν μὲν ἐκβιάσασθαι πειρωμένων, τοῦ δὲ μὴ εἶξαι ἀγώνισμα ποιουμένου. Ὅταν δὲ αὐτὸν οὕτως θεάσωνται σφόδρα ἀντιτείνοντα, μεθῆκαν, καὶ ἐκεῖνος ὑπὸ τῆς εἰς τοὐπίσω βίας ἀνατέτραπται, καὶ οἱ λύκοι ἐμπεσόντες ἀνέῤῥηξαν τὴν νηδὺν καὶ ἐσθίουσιν αὐτόν.

Si bovi, qui in profundam paludem delapsus sit, inciderint lupi, extrinsecus eum terrefaciunt et perturbant, neque transnare et in terram adscendere permittunt; sed diu multumque se contorquentem et huc illuc versantem suffocari cogunt. Tum qui ex iis robore plurimum valet in aquam prosiliens adnatat, et bovem cauda mordicus arreptum extrahit. Lupum autem primum secundus similiter cauda apprehensum trahit, secundum tertius, hunc quartus, et ita deinceps ad postremum usque, qui extra aquam est. Et hoc modo extractum bovem epulantur. Quodsi vitulus bovis alicubi aberrarit, insidiantes lupi eum invadunt, et naribus correptum trahunt; renititur autem ille, atque ita summis utrimque viribus certatur, dum hi attrahendo vincere, ille reluctando effugere conatur. Tandem vero lupi tantopere renitentem subito remittunt; unde fit, ut præ nimio in contrarium nisu vitulus evertatur; quem mox invadentes lupi, ventre laniato, vorant.

XV. — De elephantorum per fossas transitu.

Ὅταν ὑπερβῆναι τάφρον οἱ ἐλέφαντες μὴ δύνωνται, εἷς ὁ μέγιστος ἑαυτὸν εἰς αὐτὴν ἐμβάλλει, καὶ πλάγιος ἵσταται, καὶ γεφυροῖ τὸ κενόν, καὶ κατ' αὐτοῦ βαίνοντες εἰς τὸ ἀντιπέρας ἴασι καὶ ἀποδιδράσκουσι, πρότερον μέντοι καὶ ἐκεῖνον ἀνασώσαντες. Ὁ δὲ τῆς σωτηρίας τρόπος οὗτός ἐστιν· ἄνωθέν τις τὸν πόδα προτείνει, καὶ ἐκείνῳ παρέχει τὴν προβοσκίδα περιπλέξαι· οἱ δὲ ἄλλοι φρύγανα ἐμβάλλουσι καὶ ξύλα ὤκιστα, ὧν ἐπιβαίνων, εἰλημμένος [τε] τοῦ ποδὸς μάλα ἐγκρατῶς τε καὶ εὐλαβῶς, ἀνασπᾶται ῥᾷστα.

Cum elephanti fossam transilire non queunt, de his unus, qui magnitudine præstat, in hanc sese demittit, et transversus fossæ stans, spatium inane occupans pontis se vicarium præstat, ceteri supra hunc gradientes transmittunt, et evadunt; simul et eum, qui pontis loco erat, hoc modo ex fossa conservant. Superiore enim ex loco quispiam porrigit pedem, quem is, qui infra est, proboscide circumplicat; reliqui autem virgultorum fasces et ligna celeriter dejiciunt, quæ ille conscendens, et ad pedem demissum fortiter cauteque inhærens, facile subtrahitur.

De regione Phalacra ab elephantis vitata.

Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἰνδοῖς ἄρουρα, καὶ κέκληται Φαλάκρα· τὸ δὲ αἴτιον τοῦ ὀνόματος· ὁ γευσάμενος τῆς ἐνταῦθα γενομένης πόας καὶ τὰς τρίχας ἀποβάλλει καὶ τὰ κέρατα. Οὐκοῦν οἱ ἐλέφαντες ἑκόντες εἶναι οὐ προσίασι τῇδε τῇ ἀρούρᾳ, ἀλλ' ἀποστρέφονται πλησίον γενόμενοι, πᾶν τὸ βλάπτον φεύγοντες ὡς ἄνθρωποι φρόνιμοι οἱ ἐλέφαντες

Apud Indos tractus est, cui nomen Phalacra (calvities), cujus nominis ratio est, quod, qui herbam ibi nascentem gustaverit, et pilos et cornua amittit. Itaque elephanti, nisi cogantur, non accedunt ad locum illum; imo vero prope cum accesserint, quidquid noxii fugientes perinde atque homines prudentissimi, pedem referunt.

XVI. — De spongia ejusque comite.

Τὴν σπογγιὰν ἰθύνει βραχὺ ζῷον, οὐ καρκίνῳ τὴν ἰδέαν παραπλήσιον, ἀλλὰ ἀράχνῃ μᾶλλον. Οὐ γὰρ ἄψυχον οὐδὲ αἵματος ἄμοιρον ἡ σπογγιὰ κύημά ἐστι θαλάττης, ἀλλὰ ταῖς πέτραις προσφύεται, ὥσπερ οὖν καὶ ἕτερα, ἔχει δέ τινα κίνησιν ἰδίαν, δεῖται δέ, ὡς ἂν εἴποις, τοῦ ὑπομνήσοντος αὐτὴν ὅτι ἔμψυχός ἐστιν. Ἀτρεμοῦσα γὰρ ὑπό τινος συμφυοῦς μανότητος καὶ ἡσυχάζουσα, τοῖς τρήμασιν αὐτῆς ὅταν προσπέσῃ τι, ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἀραχνώδους ζῴου νύττεται, καὶ συλλαμβάνει τὸ ἐμπεσόν, καὶ τροφὴν ἴσχει. Ὅταν δὲ ἄνθρωπος προσίῃ ἐπ' ἐκτομῇ αὐτῆς, κεντουμένη ὑπὸ τοῦ ζῴου τοῦ συντρόφου φρίττει, καὶ ἑαυτὴν συστρέφει, καὶ αἰτία πόνου τε καὶ καμάτου γίνεται τῷ θηρατῇ ναὶ μὰ Δία πολλοῦ.

Spongiam dirigit pusilla bestia, specie quidem non cancro, sed magis araneo similis; neque enim inanima, nec sanguinis expers spongia est, sed partus maris animans saxis innascitur, quemadmodum et alia quædam animalia. Habet et ipsa suum quendam motum; veruntamen animalculo ad se sensu afficiendam, atque illud admonendam, quod sit animata, eget. Nam, propter quandam raritatem ingenitam et mollitudinem obtusam immota manet; sed cum quippiam in sua foramina inciderit, ab ea bestiola, quam dixi araneo similem, excitata, id comprehendit et exedit. Cum autem ad evellendam eam e saxis homo accedit, ab eodem animali convictore suo stimulata inhorrescit, et contorquens se arctissime contrahit; quæ causa hercule est, cur piscatori plurimum negotii facessatur.

XVII. — De elephantorum castitate aliisque eorum virtutibus.

Εἴρηται μὲν οὖν ἡμῖν περὶ ἐλεφάντων ἰδίᾳ, τὰ δὲ καὶ εἰρήσεται οὑτωσί. Κρατοῦσι μὲν βίου, σωφροσύνης δὲ ὅπως μετειλήχασιν, εἰπεῖν πρεπωδέστατον. Οὐ γὰρ ὡς ὑβρίζοντες, οὐδὲ ὡς λάγνοι ἐπὶ τὴν ὁμιλίαν τὴν πρὸς τὴν θήλειαν ἔρχονται, ἀλλ' ὥσπερ οὖν οἱ γένους διαδοχῆς δεόμενοι καὶ παιδοσποροῦντες, ἵνα μὴ αὐτοὺς ἐπιλίπῃ ἡ ἐπιγονὴ ἡ ἐξ ἀλλήλων, ἐάσωσι δὲ σπέρμα. Ἅπαξ γοῦν ἐν τῷ βίῳ τῷ σφετέρῳ μνημονεύουσιν ἀφροδίτης, ὅταν ἡ θήλεια ὑπομένῃ καὶ αὐτή· εἶτα ἐμπλήσας ἕκαστος τὴν σύννομον, τὸ ἐντεῦθεν ἐπὶ τούτοις οὐκ οἶδεν αὐτήν. Συμπλέκονται δὲ οὐκ ἀνέδην, οὐδὲ ἐν τῇ τῶν ἄλλων ὄψει, ἀλλ' ἀναχωρήσαντες· καὶ ἑαυτῶν προβάλλονται ἢ δένδρα δασέα ἢ ὕλην τινὰ συμφυῆ ἢ χῶρον κοῖλον καὶ βαθύν, τοῦ λαθεῖν αὐτοῖς παρέχοντα ἀφθονίαν. Ὡς μὲν οὖν εἰσι δίκαιοι ἄνω εἶπον, καὶ τὸ ἀνδρεῖον αὐτῶν καὶ τοῦτο ἤδη λέλεκται· καὶ τὸ σῶφρον δὲ ἀποδέδεικται τὰ νῦν ταῦτα. Ἀλλὰ καὶ τὸ μισοπόνηρον ὅτῳ σχολὴ μανθάνειν, οὗτος ὑπέχων τὰ ὦτα ἀκουέτω. Ἐλέφαντι ἡμέρῳ πωλευτὴς ἦν, καὶ εἶχε γυναῖκα ἀφηλικεστέραν μέν, πλουσίαν δέ. Οὐκοῦν ἑτέρας ἐρῶν, καὶ τὰ τῆς συνοικούσης σπεύδων ἐκείνης γενέσθαι, ταύτην μὲν ἀποπνίγει, καὶ τῆς τοῦ ἐλέφαντος φάτνης κατορύττει πλησίον ὁ θερμόβουλος ἄνθρωπος, ἄγεται δὲ τὴν ἄλλην. Ἐνταῦθα οὖν ὁ ἐλέφας τῇ προβοσκίδι λαβόμενος τὴν νεωστὶ ἀφιγμένην ἄγει τῆς νεκροῦ πλησίον, καὶ τοῖς κέρασιν ἀνορύξας καὶ γυμνώσας τὸ σῶμα, ἃ εἰπεῖν οὐκ ἠδύνατο, ταῦτα ἐπεδείκνυε δι' αὐτῶν τῶν ἔργων, τὴν γυναῖκα τὸν τρόπον τοῦ γήμαντος αὐτὴν ἐκδιδάσκων ὁ μισοπόνηρος ἐλέφας.

De elephantis quidem alia supra dixi, alia vero nunc dicenda restant. Ac nunc quidem quomodo pudicitiam colant, explicare convenit. Non enim ut libidinosi, neque ut lascivi, cum femina coeunt; sed tanquam generis successione carentes liberis procreandis dant operam, ne stirps sua deficiat, verum ut sobolem relinquant. Neque sane plus quam semel in vita coeunt, et eo duntaxat tempore, cum se iniri feminæ patiuntur; ut autem eorum quisque uxorem impleverit, non eam amplius attingit. Aperte porro ac palam in aliorum conspectu non coeunt, sed secedentes, aut sese in arbores densas et frequentem silvam occultant, aut in concavum locum et profundum, ad occultandos eos idoneum, se abdunt. Hæc de elephantorum temperantia; de quorum etiam justitia, et fortitudine, alibi dictum est supra. Jam quemadmodum sceleratos detestentur, si cui est otium, attendat animum ad ea quæ consequuntur. Cum vir quidam, cicuris elephanti moderator, conjugem ætate provectam, sed sane divitem, haberet, amore alterius captus, eamque uxorem ducere studens, priorem strangulavit, ac prope ab elephanti præsepi homo præcipiti consilio defodit, et alteram in matrimonium duxit. Elephantus autem, suapte natura a malis abhorrens, novam uxorem proboscide cinctam eo perduxit, ubi humata altera jacebat, et cadavere cornibus refosso et denudato, quæ dicere nequibat, ipso opere mulieri ostendere conabatur, eam edocens, quibus esset moribus præditus is, cui ipsa nupserat

XVIII. — De engraulibus.

Ἐγγραύλεις, οἱ δὲ ἐγκρασιχόλους καλοῦσιν αὐτάς, προσακήκοά γε μὴν καὶ τρίτον ὄνομα αὐτῶν, εἰσὶ γὰρ οἳ καὶ λυκοστόμους αὐτὰς ὀνομάζουσιν· ἔστι δὲ μικρὰ

Engraules pisces, quos alii encrasicholos, alii tertio nomine lycostomos appellant, parvuli pisciculi sunt, natura fœcundi, et specie albissimi. Et quod a piscibus, qui gre-

ἰχθύδια, και πολυγονα φύσει, λευκότατα ἰδεῖν. Ἐσθίουσί γε μὴν μάλιστα οἱ ἀγελαῖοι τῶν ἰχθύων αὐτά· δείσαντα οὖν συνθεῖ πρὸς ἄλληλα, καὶ ἐχόμενον τοῦ πλησίον ἕκαστον τῇ σφίγξει τὸ ῥᾳδίως ἐπιβουλεύεσθαι διαπέφευγεν. Τοσαύτη δὲ ἄρα αὐτῶν ἡ ἕνωσις γίνεται συνδραμόντων, ὡς καὶ πορθμίδας ἐπιθεούσας μὴ διασχίζειν αὐτά, καὶ μέντοι καὶ κώπην ἢ κοντὸν εἴ τις αὐτῶν διεῖναι θελήσειεν, τὰ δὲ οὐ διαξαίνεται, ἀλλὰ ἔχεται ἀλλήλων ὡς συνυφασμένα. Καθεὶς δὲ τὴν χεῖρα ὡς ἐκ σωροῦ πυρῶν ἢ κυάμων λάβοις ἂν βιαίως ἀποσπάσας, ὡς καὶ διασπᾶσθαι πολλάκις, καὶ τὰ μὲν ἡμίτομα τῶν ἰχθυδίων λαμβάνεσθαι, τὰ δὲ ὑπολείπεσθαι. Καὶ γὰρ τὸ μὲν οὐραῖον καθέξεις, μένει δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις ἡ κεφαλή· ἢ κεφαλὴν κομιεῖς οἴκαδε, μένει δὲ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸ λοιπόν. Καλεῖται δὲ αὐτῶν ἡ πυκνή τε καὶ συνεχὴς νῆξις βόλος, καὶ πεντήκοντα ἁλιάδας πολλάκις ἐπλήρωσεν εἷς βόλος, ὥς φησιν ὁ θαλαττουργός.

gatim natant, exedi et confici metuant, idcirco ad insidias, quibus sunt opportuni, vitandas eatenus confertis turmis densi natant et eorum quisque ad vicinum proximum adhærescit, ut ne scaphæ quidem incurrentes eos dissocient, nec si quis per illas remum aut contum trajicere conetur, eorum societatem dirimere possit. Ita vero inter se restricte et pertinaciter quasi contexti contrahuntur, ut tanquam ex acervo frumentorum aut fabarum, si quis in eos immiserit manum, accipere queat : non tamen sine vi abstrahuntur, quin persæpe distrahuntur, ut et eorum alteram partem abruptam capias, et alteram relinquas; nam tu quidem caudam retinebis, at cum ceteris caput remanebit; aut caput domum asportabis, alteram vero partem in mari reliquam facies. Eorum conferta et continens natatio βόλος appellatur, quorum unus quinquaginta piscatorias naves sæpe implet, ut testatur rei piscatoriæ peritus.

XIX. — Historia de suibus a prædonibus abactis.

Ἡ ὗς γνωρίζει τοῦ συβώτου τὴν φωνήν, καὶ ὑπακούει καλοῦντος, κἂν ᾖ πλανηθεῖσα· πλησίον δὲ τούτου τὸ μαρτύριον. Τῇ γῇ τῇ Τυῤῥηνίδι κακοῦργοι ναῦν λῄστειραν προσέσχον, καὶ προσελθόντες αὐλίῳ περιτυγχάνουσι, καὶ ἦν συβωτῶν τὸ αὔλιον, καὶ εἶχε πολλὰς ὗς· ταύτας οὖν συλλαβόντες εἰς τὴν ναῦν ἐνέβαλον, καὶ ἀπολύσαντες τὰ πείσματα εἴχοντο τοῦ πλοῦ. Οἱ τοίνυν συβῶται παρόντων μὲν τῶν λῃστῶν ἡσύχαζον, ἐπεὶ δὲ ἔτυχον τῆς γῆς ἀποσαλεύσαντες, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας, ἐνταῦθά τοι τὰς σῦς τῇ συνήθει βοῇ ὀπίσω [καὶ παρὰ σφᾶς] ἀπεκάλουν οἱ συβῶται. Αἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ θάτερα τοῦ πλοίου ἑαυτὰς συνώσασαι ἀνέτρεψαν αὐτό. Καὶ οἱ μὲν κακοῦργοι παραχρῆμα διεφθάρησαν, αἱ δὲ ὗς παρὰ τοὺς ἑαυτῶν δεσπότας ἀπενήξαντο.

Porculatoris vocem suillum pecus sic agnoscit, ut etiamsi ab eo procul seductum fuerit, appellanti obediat; cui quidem rei testimonio est id, quod proxime sequitur. Cum maris prædones ad Tyrrhenam terram piraticam navem appulissent, ex hara permultos sues furto abactos imposuerunt in navim, et funibus, quibus religata erat, solutis, ad navigandum incubuerunt. Subulci, præsentibus piratis, silentium tenebant, quoad ex portu latrones se eripuissent, et a terra tantum abessent spatii, quanto adhuc vox clamantis audiri poterat; tum consueta voce suarii clamantes, eos retro versus ad se revocabant. Porci primum ut sublatum clamorem exaudierunt, statim se in alterum navis latus compellentes eam everterunt. Ita malefici piratæ naufragio mox funditus perierunt, sues vero ad suos enatarunt.

XX. — Historia de mœcha per ciconiam punita.

Ζηλότυπον δὲ εἶναι καὶ τὸν πελαργόν φασιν. Ἐν γοῦν Κραννῶνι τῆς Θετταλίας Ἀλκινόην ὄνομα γυναῖκα ὡραίαν ὁ γήμας ἀπολιπὼν οἴκοι εἴς τινα ἐστείλατο ἀποδημίαν. Ἡ τοίνυν Ἀλκινόη ὡμίλει τῶν θεραπόντων τινί· τοῦτο συνιδὼν ὁ πελαργὸς ὁ οἰκέτης οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλὰ ἐτιμώρησε τῷ δεσπότῃ· προσπηδῶν γοῦν ἐπήρωσε τῆς ἀνθρώπου τὴν ὄψιν. Ἀνωτέρω μὲν ἐμνήσθην πορφυρίωνος ζηλοτυπίας, εἶτα κυνὸς τοιούτου, νῦν γε μὴν πελαργοῦ τὰ ἴσα ἐκείνοις εἰς νοσοῦντα γάμον.

Ciconia rivali invidia laborare fertur. Nam cum in Crannone Thessaliæ formosa mulier, cui nomen esset Alcinoe, a conjuge peregre profecto domi relicta, stupri consuetudinem cum servo quodam habuisset, hoc quidem ipsum ciconia domestica intelligens non tulit, sed herum ulta fuit, atque impetu in mulierem facto, eam oculis privavit. Porphyrionis quidem zelotypiæ atque canis in superioribus mentio a me facta est, nunc vero ciconiæ similes affectus erga nuptias adulterio laborantes.

XXI. — De aquis ovium colorem mutantibus.

Μεταβάλλει δὲ τὰς χρόας τὰ πρόβατα ἐκ τῆς περὶ τὸ πόμα ἀλλαγῆς, κατὰ τὴν τῶν ποταμῶν ἰδιότητα· ἡ δὲ ὥρα τοῦ ἔτους, καθ' ἣν ἀπαντᾷ τοῦτο αὐτοῖς, ὁ

Pro differentia potus colorem mutant oves juxta naturam fluviorum; anni autem tempus, quo id ipsis usu venit, est, cum ineuntur. Itaque ex albis commutantur in ni-

τῆς μίξεως καιρός ἐστιν. Γίνεται οὖν καὶ ἐκ λευκῶν μέλανα, καὶ ἔμπαλιν τρέπει τὴν χρόαν. Φιλεῖ δέ πως ταῦτα γίνεσθαι περί τε τὸν ἐν Ἀντανδρίᾳ ποταμὸν καὶ τὸν ἐν Θρᾴκῃ, οὗ τὸ ὄνομα ἐροῦσιν οἱ πάροικοι Θρᾷκες· ὁ δὲ ἐν Τροίᾳ Σκάμανδρος, ἐπεὶ ξανθὰς ἀποφαίνει πινούσας τὰς ὄις, πρὸς τῷ Σκαμάνδρῳ τῷ ἐξ ἀρχῆς ἄλλο ὄνομα ἡ τῶν προβάτων ἐπίκτητος χρόα ἔθετο αὐτῷ τὸ Ξάνθου.

gras, contraque ex nigris in albas convertuntur. Hæc autem cum ad Antandriæ amnem accidunt, tum ad Thraciæ fluvium, cujus nomen Thraces accolæ tibi dicent; tum vero ad Trojam Scamander ex aqua sua potantes oves fulvas efficit; unde factum est, ut huic, qui initio Scamander nominaretur, deinde aliud nomen adventitius ovium color Xanthum imposuerit.

XXII. — Historia de ciconia et muliere Tarentina.

Χάριτος δὲ ἀπομνησθῆναι τὰ ζῷα καὶ κατὰ τοῦτο ἀγαθά. Ἐν Τάραντι γίνεται γυνὴ τά τε ἄλλα σπουδῆς ἀξία, καὶ οὖν καὶ σώφρων πρὸς τὸν ἄνδρα· Ἡρακληῒς ὄνομα αὐτῇ· περιεῖπε μὲν οὖν ζῶντα τὸν γεγαμηκότα εὖ μάλα κηδεμονικῶς, ἐπεὶ δὲ τὸν βίον οὗτος κατέστρεψεν, τὰς ἀστικὰς ἡ προειρημένη γυνὴ μισεῖ διατριβὰς καὶ τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ τὸν ἄνδρα νεκρὸν ἐθεάσατο, καὶ ὡς εἶχε λύπης εἰς τοὺς τάφους μετοικίζεται· καὶ τοῖς ἠρίοις τοῦ ποτε ἀνδρὸς τλημόνως παρέμεινε, πιστὴν ἑαυτὴν καὶ σώφρονα τῷ κατὰ γῆς ὄντι ἀποφαίνουσα. Καί ποτε ἦν ὥρα θέρειος, καὶ πελαργῶν ἔτι νεοττῶν πρόπειραν τῆς ἑαυτῶν πτήσεως λαμβανόντων εἷς ὁ μάλιστα νεαρός, ἀκρατὴς ὢν ἔτι τῶν ταρσῶν κατώλισθεν, καὶ τοῖν σκελοῖν συντρίβει τὸ ἕτερον. Ἡ τοίνυν Ἡρακληῒς θεασαμένη τὸ πτῶμα καὶ τοῦ ποδὸς τὸ πάθος καταμαθοῦσα, οἰκτείρει τὸν νεοττόν, καὶ ἀναλαβοῦσα σὺν πολλῇ τῇ φειδοῖ κατειλεῖ τὴν πληγήν, καὶ θεραπεύει καταιονήμασι καὶ ἐπιπλάσμασι, καὶ τροφὴν προσέφερεν, καὶ ποτὸν ὤρεγεν, χρόνῳ δὲ τῷ εἰκότι ῥωσθέντα καὶ φύσαντα τὰ ὠκύπτερα ἐλεύθερον εἶναι μεθῆκεν. Ὁ δὲ εἰδὼς ἐννοίᾳ τινὶ φυσικῇ καὶ θαυμαστῇ ὀφείλων ζωάγρια, ᾤχετο ἀπιών. Εἶτα ἐνιαυτοῦ διελθόντος ἡ μὲν ἔτυχεν ἦρος ὑπολάμποντος ἐν ἡλίῳ θερομένη, ὁ δὲ πελαργὸς ὁ ἰαθεὶς ὑπ' αὐτῆς ἰδὼν τὴν εὐεργέτιν ὑφῆκε τῆς τῶν πτερῶν ὁρμῆς, καὶ ἑαυτὸν χθαμαλωτέρᾳ τῇ πτήσει κατάγων πλησίον γίνεται, καὶ χανὼν ἀνεμεῖ λίθον εἰς τὸν τῆς Ἡρακληΐδος κόλπον, καὶ ἀναπετασθεὶς ἐπὶ τοῦ τέγους ἑαυτὸν ἐκάθισεν. Ἡ δὲ τὰ πρῶτα ὡς εἰκὸς ἐθαύμασέ τε καὶ ἐκταραχθεῖσα ἠπόρει, τί εἴη τὸ πραχθὲν συμβαλεῖν οὐκ ἔχουσα· τὴν δ' οὖν λίθον ἔνδον ποι κατέθετο, εἶτα νύκτωρ διυπνισθεῖσα ὁρᾷ αὐγήν τινα καὶ αἴγλην ἀφιεῖσαν, καὶ κατελάμπετο ὁ οἶκος, ὡς εἰσκομισθείσης δᾳδός· τοσοῦτον ἄρα ἐκ τῆς βώλου τὸ σέλας ἀνῄει τε καὶ ἐτίκτετο, καὶ ἦν μέγα τίμιος· συλλαβοῦσα δὲ τὸν πελαργὸν καὶ ἐπαφωμένη, κατενόησε τὴν ἐκ τῆς πληγῆς οὐλήν, καὶ ἐγνώρισε τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν ὑπ' αὐτῆς οἴκτου τε καὶ θεραπείας τετυχηκότα.

Gratiam accepti beneficii memoria ipsæ etiam bestiæ retinent. Tarentina mulier, nomine Heracleis, et ceteris in rebus laude digna fuit, et ab omni stupro integram castamque se marito conservavit; quippe quæ ut viventem eum studiose et diligenter coluerat, sic posteaquam e vita excesserat, urbanas commorationes, et domum, in qua mortuum vidisset maritum, adeo odit, ut præ mœrore in sepulchra habitatum se conferret; tristis itaque in tumulo defuncti conjugis commorata fuit, se fidam castamque sepulto conjugi exhibens. Hæc vero femina, cum æstivo anni tempore, e ciconiarum pullis suum volatum experientibus, unus et maxime tenera ætate et alarum debilitate delapsus alterum crus fregisset, ejusmodi casum intuita, se, cognito morbo, misericordem pullo præbuit; nam eum attollens vulnus blande cauteque obligavit, et medicamentis sanavit, eique cibum et potum præbuit, atque jam ad volatum confirmatum e manibus dimisit. Hic admirabili quadam et naturali intelligentia non ignorans se conservatæ vitæ præmium mulieri debere, avolavit; dein anno post cum ad vernum solem forte apricantem eam, quæ sibi benigne fecerat, perspexisset, a qua sanatus fuerat, demisso atque humili volatu proxime ad ipsam profecta, in ejus sinum lapidem evomuit; deinde, ut rationi consentaneum est, in tecto subsedit. Cujus facti admiratione commota Heracleis dubitabat, quid istuc esset. Cum igitur lapidem intus alicubi deposuisset, nocte insequenti somno soluta eum fulgere, et radiatam domum tanquam immissis facibus ex eo splendere perspexit: tantus fulgor ex lapidis massa exibat et gignebatur, eratque valde pretiosus; ubi vero ciconiam comprehendisset, et vulneris cicatricem percepisset, hanc agnovit eam esse, quam miseratione commota sanavisset.

XXIII. — De astaco.

Ἀστακὸν εἰ λάβοις καὶ πορρωτάτω κομίσαις, σημεῖον καταλιπὼν ἔνθεν αὐτὸν τεθήρακας, εὑρήσεις τὸν

Si quem astacum comprehendens, eum longissime exportaveris, relicto ibi signo unde ipsum cepisti, eodem

αὐτὸν ἐνταῦθα, ὅθεν καὶ συνείληπται· λέγω δέ, εἰ παρὰ τὴν θάλατταν κομίσας εἶτα καταθείο αὐτόν που πλησίον, ὡς ἑρπύσαι δυνηθῆναι ἐς τὴν θάλατταν.

eum ipsum, unde comprehensus fuerit, arrepsisse reperies; si, inquam, modo ita ex mari exportaveris deinde sic prope deposueris, ut in mare adrepere queat.

XXIV. — De ave quadam canora et rapaci.

Ἀγρεὺς τὸ ὄνομα, τὴν φύσιν πτηνός, τὸ γένος κοσσύφων φράτωρ καὶ συγγενής, μέλας τὴν χρόαν, μουσικὸς τὴν γλῶτταν. Κέκληται δὲ ἀγρεὺς καὶ δικαίως· τῷ γάρ τοι μέλει τῶν ἄλλων ὀρνέων αἱρεῖ τὰ ἁπαλὰ προσπετόμενα τῇ τῆς εὐμουσίας θέλξει. Εἰδὼς οὖν τὸ συμφυὲς αὐτῷ πλεονέκτημα, ἔοικε χρῆσθαι τῷ παρὰ τῆς φύσεως δώρῳ εἰς ἡδονὴν ἅμα καὶ τροφήν· ἀκούων μὲν γὰρ ἑαυτοῦ εὐφραίνεται, θηρῶν δὲ τὰ προσιόντα ἐμπίπλαται. Τοῦτον εἴ τίς ποτε ἐθήρασε καὶ ἐν οἰκίσκῳ καθεῖρξεν, οὐδὲν αὐτῷ πλέον τὸ τῆς σπουδῆς· ἔχει γὰρ ἄφωνον ὄρνιν, ὥσπερ οὖν τὸν θηράσαντα ὑπὲρ τῆς δουλείας ἀμυνόμενον τῇ σιωπῇ.

Merulis affinis genere est venatrix (ἀγρεύς), natura volucris, colore atro, lingua canora. Venatrix autem merito appellatur: cantus enim ac modulationis illecebris tenellas volucres advolantes ad se allicit. Cujus ingenitæ sibi facultatis hæc avis non ignara, eo naturæ munere ad se voluptate et cibo explendam uti videtur; nam sui cantus auditione oblectatur, et aucupio et venatione proxime ad se accedentium avicularum exsaturatur. Quodsi quando quisquam hanc captam concluserit in caveam, operam et oleum perdidit; mutam enim avem ac pro servitute a venatore pœnas silentio sumentem possidet.

XXV. — De trochili cum crocodilo familiaritate.

Ἀνωτέρω εἶπον ἣν οἱ τροχίλοι κατατίθενται εἰς τοὺς κροκοδείλους εὐεργεσίαν, ἧσπερ ἐν τοῖς Αἰγυπτίοις μέμνηται καὶ Ἡρόδοτος λόγοις· ὃ δὲ οὐκ εἶπον εἰδὼς [τοῦτο] εἰρήσεται νῦν, ἵνα καὶ ἄλλος μάθῃ. Ὁ μὲν τροχίλος ὄρνις ἐστὶ τῶν ἑλείων εἷς, καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἀλᾶται καὶ ὅ τι ἂν τύχῃ παρεκλέγων βόσκεται, τρέφει δὲ αὐτὸν καὶ ὁ κροκόδειλος ὡς εἶπον· καὶ ἐκεῖνος αὐτὸν ἀμείβεται καθεύδοντος προμηθῶς ἔχων, καὶ ὑπεραγρυπνῶν αὐτοῦ. Κειμένῳ μὲν γὰρ καὶ ὑπνώττοντι ἐπιβουλεύει ὁ ἰχνεύμων, καὶ ἐμφὺς τῇ δέρῃ πολλάκις ἀπέπνιξεν αὐτόν· ἀλλ' ὅ γε τροχίλος βοᾷ, καὶ παίει κατὰ τῆς ῥινὸς αὐτόν, καὶ ἀνίστησι, καὶ πρὸς τὸν ἐχθρὸν ὑποθήγει. Εἰ μὲν οὖν χρὴ τὸν ὄρνιν ἐπαινεῖν οὕτως ἔχοντα φροντιστικῶς ζῴου παμβόρου καὶ ἀδηφάγου, ἐάσομεν, τὸ δ' οὖν ἴδιον τῶνδε τῶν ζῴων εἶπον.

Quo beneficio trochili crocodilos promereantur, ut Herodotus in suis de Ægypto sermonibus tradit, jam superius retuli; ubi quæ omissa sunt, in præsentia addam, quo ea in aliorum quoque notitiam perveniant. Trochilus avis est palustris, et circa Nili ripas vagatur, ubi escis quibusque obviis fruitur, et a crocodilo quoque, ut dixi, alitur; quamobrem et gratus illi est, ejusque dormientis curam suscipit, proque ipso vigilat. Jacenti enim illi ac stertenti insidiatur ichneumon, et sæpe jugulo apprehenso strangulat; quo conspecto, trochilus exclamat, et crocodilum, cui nasum ferit, excitat, et adversus hostem instigat. Hæc quidem trochili natura est, haud scio an laudanda, cum voracissimæ noxiæque belluæ tam providam curam gerat.

XXVI. — De pastinacæ aculeo.

Ἡ τρυγών (οὔ φημι νῦν τὴν ὑπαέριον, ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ θαλάττῃ) ὅτε βούλεται, νήχεται, καὶ αὖ πάλιν ἀρθεῖσα πέτεται. Ἔχει δὲ κέντρον οὗ καὶ ἀνωτέρω μνήμην ἐποιησάμην θανατηφόρον. Τὸ μὲν οὖν κεντεῖν καὶ ζῷα ἄλογα καὶ ἀνθρώπους καὶ παραχρῆμα ἀπολλύναι, οὔπω παράδοξόν ἐστιν· ὃ δὲ ἄξιον ἐκπεπλῆχθαι, τοῦτο εἰρήσεται. Δένδρῳ τῷ μεγίστῳ καὶ πάνυ εὐθαλεῖ καὶ εὐερνεῖ καὶ λίαν τεθηλότι τὴν χλόην εἰ προσαγάγοις τὸ κέντρον, καὶ νύξαις τὸ δένδρον, οὐ μετὰ μακρὸν ἐκβάλλει τὰ φύλλα· καὶ ἐκείνων καταρρεόντων εἰς τὴν γῆν τὸ πᾶν πρέμνον αὐαίνεται, καὶ ἔοικεν ἡλιοβλήτῳ ὑπ' αὐχμοῦ βιαίου ξηρῷ γεγενημένῳ.

Pastinaca (marinam dico, non aeriam) cum natandi est cupiditate affecta, natare potest; cum rursus volandi studio tenetur, sursum versus sublimis volat. Aculeum autem, cujus etiam ante mentionem feci, mortiferum habet. Quod igitur non modo homines, sed etiam animalia alia pungere, et hoc pacto celeriter interficere queat, neutiquam mirum est; quod vero maxime admirandum videtur, hoc est: Si ad maximam arborem, et vegetam, et summe virentem, aculeum admoveas et defigas, non multo post amittit folia, quæ postquam in terram defluxerunt, totus truncus exsiccatur, et similis est arboribus solis ardoribus exsiccatis æstate, cum est maxima siccitas.

XXVII. — Nonnulla de elephantis.

Τίκτεται ἐλέφας κατὰ τὴν κεφαλὴν ἐκπηδῶν, τὸ δὲ μέγεθός ἐστι τοῦ τικτομένου κατὰ δέλφακα τὴν μεγίστην. Μιᾷ δὲ μητρὶ πλείω ἐλεφαντίσκια ἕπεται, φασίν. Εἰ δὲ βούλοιο τῶν βρεφῶν νεογόνων ὄντων προσάψασθαι, αἱ μητέρες οὐδὲν ἀγανακτοῦσιν, ἀλλὰ ἐῶσι. Συνιᾶσι γὰρ ὅτι μήτε ἐπὶ λύμῃ τις ἐπιψαύει αὐτοῖν, μήτε ἐπὶ κολάσει, ἀλλὰ φιλοφρονούμενοι πάντες καὶ κολακεύοντες· ἐπεὶ τίς ἂν τὸ τηλικοῦτον βλάψειεν; Ὅταν δὲ θηρώμενοι ἐμπέσωσιν ἐς τὴν τάφρον, καὶ ἴδωσιν ὅτι λοιπὸν ἄφυκτα αὐτοῖς ἐστι, τοῦ μὲν τέως θυμοῦ τοῦ σὺν τῇ ἐλευθερίᾳ λήθην λαμβάνουσι, καὶ ὀρεγόντων σιτία ἑτοίμως προσίενται, καὶ ὕδωρ προτεινόντων πίνουσι, καὶ οἶνον ἐγχεόντων ἐς τὰς προβοσκίδας, οἱ δὲ τὴν φιλοτησίαν οὐκ ἀναίνονται.

Elephanti partus in caput procedit ad lucem, partus vero magnitudo est instar integræ ætatis et justæ magnitudinis porci. Matrem unam fœtus plures sequi aiunt. Nec vero, si quis hos a partu recentes contigerit, matres indignantur, sed id permittunt. Plane enim noscunt, non animo quidem lædendi, vel malo afficiendi, sed ad ludicram delectationem et blanditias eos contrectari, esseque hominis naturam ea excelsitate animi, suo ut partui adhuc tantillo nocere nollet. Postea autem quam in foveam inciderunt, capti in venatione, animadvertentes exitus locum nullum eis relictum esse, cum eos pristini animi, tum libertatis capit oblivio; tum vero facile cibos a largientibus sumunt; tum, si quis aquam præbeat, libenter bibunt, atque vinum in proboscides effusum sine recusatione admittunt.

XXVIII. — De pisce sacro.

Τὸν ἰχθὺν τὸν ἔλλοπα ἱερὸν ἰχθὺν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κληθῆναι νομίζουσι. Λέγει δέ τις λόγος σπάνιον μὲν αὐτὸν εἶναι, ἐν δὲ τῷ κατὰ Παμφυλίαν πελάγει θηρᾶσθαι, γλίσχρως δὲ καὶ ἐκεῖθι. Ἐὰν δὲ ἁλῷ, στεφάνοις μὲν αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς εὐερμίας ἀγλαΐζουσι, στεφανοῦσι δὲ καὶ τὰς ἁλιάδας, καταίρουσί τε κρότῳ καὶ αὐλοῖς τὸ θήραμα μαρτυρόμενοι. Οἱ δὲ οὐ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν ἀνθίαν νομίζουσιν ἱερόν· τὸ δὲ αἴτιον, ἔνθα ἂν ὅδε φανῇ τῆς θαλάττης, ἀνάγκη δήπου τὸν χῶρον ἄθηρον εἶναι, σπονδάς τε ἰχθύσι πρὸς πᾶν ὅσον ὑδροθηρικόν, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἰχθύες θαῤῥοῦντες ἀποτίκτουσι. Φύσεως δὲ ἀπόῤῥητα ἐλέγχειν οὐκ ἐμόν, καὶ εἰκότως· ἐπεὶ καὶ ἀλεκτρυόνα δέδοικε λέων, καὶ τὸν αὐτὸν βασιλίσκος, καὶ μέντοι καὶ ὗν ἐλέφας· τὰς δὲ αἰτίας ὅσοι σχολὴν ἄγουσι πολλὴν ζητοῦντες τοῦ μὲν χρόνου καταφρονήσουσιν, οὐ μὴν εἰς τέλος ἀφίξονται τῆς σπουδῆς.

Ellopem sacrum piscem a poeta vocari existimant. Eum raro reperiri fama fert; in mari autem Pamphylio capitur, sed neque tamen inde nisi admodum raro. Quodsi capiatur, coronis ob secundam piscationem sese non modo piscatores ornant, sed et piscatoria navigia sertis rediminut, et plausu et tibiarum sono prædam testantes ad terram applicant. Alii propterea non hunc, sed anthiam sacrum existimant, quia locus, quem anthias incolit, et belluarum expers, et urinatoribus tutus est, et cum piscibus pacem servat, cujus fiducia pisces confirmati ibidem pariunt. Naturæ causam penitus retrusam et abditam non meum est explicare, non magis quam exponere causas, cur gallinaceum leo et basiliscus timeant, cur suillum pecus elephantus horreat; in quibus exquirendis etsi qui multo abundant otio, plurimum temporis consumant, non tamen optatum assequuntur.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

LIBER NONUS.

I. — De leonum erga parentes senes pietate.

Ὁ λέων ἤδη προήκων τὴν ἡλικίαν, καὶ γήρᾳ βαρὺς γεγενημένος, θηρᾶν μὲν ἥκιστός ἐστιν, ἀσμένως δὲ ἀναπαύεται ἐν ταῖς ὑπάντροις ἢ λοχμώδεσι καταδρομαῖς, καὶ τῶν θηρίων οὐδὲ τοῖς ἀσθενεστάτοις ἐπιθαῤῥεῖ, τόν τε αὑτοῦ χρόνον ὑφορώμενος, καὶ τὸ τοῦ σώματος ἐννοῶν ἀσθενές. Οἱ δὲ ἐξ αὐτοῦ γεγενημένοι θαῤῥοῦντες τῇ τῆς ἡλικίας ἀκμῇ καὶ τῇ ῥώμῃ τῇ συμφυεῖ, προΐασι μὲν ἐπὶ θήραν, ἐπάγονται δὲ καὶ τὸν ἤδη γέροντα, ὠθοῦντες αὐτόν· εἶτα ἐπὶ μέσης τῆς ὁδοῦ ἧς ἐλθεῖν δεῖ καταλιπόντες, ἔχονται τῆς ἄγρας αὐτοί, καὶ τυχόντες τοσούτων ὅσα ἀποχρήσει καὶ αὐτοῖς καὶ τῷ γεγεννηκότι σφᾶς, βρυχησάμενοι γενναῖόν τε καὶ διάτορον καλοῦσι τὸν πατέρα, ὡς δαιτυμόνα ἑστιάτορες, ἐπὶ θοίνην οἱ νέοι τὸν γεγηρακότα, τὸν πατέρα οἱ παῖδες. Ὁ δὲ ἡσυχῇ καὶ βάδην καὶ οἷον ἕρπων ἔρχεται, καὶ περιβαλὼν τοὺς παῖδας, καὶ τῇ γλώττῃ μικρὰ ὑποσήνας, ὥσπερ οὖν ἐπαινῶν τῆς εὐθηρίας, ἔχεται τοῦ δείπνου, καὶ σὺν τοῖς υἱέσιν ἑστιᾶται. Καὶ Σόλων μὲν τοῖς λέουσι οὐ κελεύει ταῦτα, νομοθετῶν τρέφειν τοὺς πατέρας ἐπάναγκες, διδάσκει δὲ ἡ φύσις, ᾗ νόμων ἀνθρωπικῶν οὐδὲν μέλει, γίνεται δὲ ἄτρεπτος αὕτη νόμος.

Leo cum ætate provectus et jam gravis factus fuerit, tum ad venandum infirmus, aut in specubus aut nemorosis tractibus libenter requiescit; neque tum vel cum infirmissimis animalibus, ætatis suæ infirmitati diffidens, versari fidenter audet, considerans senectam et corporis sui imbecillitatem. Ex hoc vero procreati et robustæ et vigentis ætatis fiducia nitentes longe procedunt ad venandum, ac patrem jam senem secum adducunt, eum impellentes; deinde in media via, quam ingressi fuerint, illum relinquentes toto animo ipsi in prædæ curam incumbunt, ac tantundem prædæ consecuti, quantum et sibi et genitori satis ad prandium sit, generoso quodam et contentissimo rugitu edito, parentem suum, secum ut convivium ineat, tanquam convictores ad prandium convivam, invitant. Senex tum sensim et pedetentim velut reptans, eo accedens, primo filios amplexatur, deinde lingua eis suaviter, velut horum laudans felicem venationem, blanditur; post et prandio dat operam, et cum filiis epulatur. Tametsi Solon, qui lege sancivit filiis parentes alendos esse, hæc eos facere non jussit; sed natura humanis legibus nihil egens, ipsa immobilis lex, hoc officii munus docuit.

II. — De aquilæ pennis.

Τὸν αἰετὸν τὸν τῶν ὀρνίθων βασιλέα οὐ μόνον περιόντα καὶ ζῶντα δέδοικε τὰ ὄρνεα καὶ καταπτήσσει φανέντος, ἀλλὰ καὶ τὰ πτερὰ ἐκείνου ἐάν τις τοῖς τῶν ἄλλων συναναμίξῃ, τὰ μὲν τοῦ ἀετοῦ μένει ὁλόκληρα καὶ ἀνεπιβούλευτα, τὰ δὲ ἕτερα κατασήπεται, τὴν πρὸς ἐκεῖνα κοινωνίαν οὐ φέροντα.

Non modo viventem et spirantem reginam avium aquilam ceteræ volucres extimescunt, atque ejus conspectum exhorrent, sed et pennæ ejusdem, si quis eas cum aliarum pennis commiscuerit, incorruptæ atque integræ manent, aliæ vero illarum commercium non ferentes putrescunt.

III. — De murium fœcunditate. De crocodilis prolis suæ ingenuitatem explorantibus.

Οἱ μύες εἰσὶ μὲν καὶ ἄλλως πολύγονον ζῷον, καὶ ἀθρόᾳ τῇ ὠδῖνι πολλὰ τίκτουσιν· εἰ δέ πως καὶ ἁλὸς γευσάμενοι τύχοιεν, ἐνταῦθα δήπου καὶ πάμπολλα ἀποκυΐσκουσιν, καὶ πλείω τῆς συνηθείας πολλῷ. Οἱ δὲ κροκόδειλοι, ὅταν τέκωσι, τὸ γνήσιον καὶ τὸ νόθον τόνδε τὸν τρόπον ἐλέγχουσιν· ἐάν τι παραχρῆμα ἐκγλυφεὶς ἁρπάσῃ, τελεῖ τὸ λοιπὸν εἰς τὸ γένος, καὶ φιλεῖται τοῖς γειναμένοις, καὶ πεπίστευται κροκοδείλων εἷς εἶναι, καὶ ἠρίθμηται· ἐὰν δὲ ἐλινύσῃ καὶ βλακεύσῃ καὶ μὴ λάβῃ ποθὲν ἢ μυῖαν ἢ σέρφον ἢ ἔντερον γῆς ἢ σαῦρον τῶν νεαρῶν, διέσπασεν ὁ πατὴρ αὐτὸν ὡς ἀδόκιμόν τε καὶ κίβδηλον καὶ προσήκοντά οἱ οὐδὲ ἕν. Καὶ δοκοῦσιν, ὡς οἵδε οἱ θῆρες, καὶ οἱ ἀετοὶ βασανίζοντες καὶ ἐκεῖνοι τὰ γνήσια τῇ ἀκτῖνι τοῦ ἡλίου, κρίσει φιλεῖν τὰ ἔκγονα καὶ οὐ πάθει.

Mures alioqui fœcunda sunt animalia, multosque uno partu fœtus edunt; tum vero si salem gustare iis contingat, multo plures quam solent, enituntur. Crocodili cum ex sese pepererunt, hoc experimento legitimum a spurio internoscunt, ut si quid catulus, simul atque exclusus est, rapuerit, in reliquum tempus in crocodilini generis numero locoque a parentibus ducatur, et ab iisdem ametur; sin ignavus fuerit, et tardus ad comprehendendam alicunde aut muscam, aut lumbricum, aliamve bestiolam, aut lacertulam, eum parens tanquam a se degenerantem, nihilque ad se pertinentem lacerat. Atque videntur ad solis radios aquilæ suorum ingenuitatem experientes, sicut crocodili, fœtus suos non temerario affectu, sed ratione amare.

IV. — De aspidis dentibus deque scorpionis aculeo.

Ἀκούω δὲ τοὺς ὀδόντας τῆς ἀσπίδος, οὓς ἂν ἰοφόρους τις εἴποι καλῶν ὀρθῶς, ἔχειν οἱονεὶ χιτῶνας περικειμένους ἄγαν λεπτοὺς καὶ ὑμέσι παραπλησίους, ὑφ' ὧν περιαμπέχονται· ὅταν οὖν ἐμφύσῃ τινὶ τὸ στόμα ἡ ἀσπίς, διαστέλλεσθαι μέν φασι τὰ ὑμένια, ἐκχεῖσθαι δὲ τὸν ἰόν, καὶ πάλιν συντρέχειν ἐκεῖνα καὶ ἑνοῦσθαι. Τοῦ γε μὴν σκορπίου τὸ κέντρον ἔχειν τινὰ κολπώδη διπλόην, ὑπὸ τῆς ἄγαν λεπτότητος οὐ πάνυ τι σύνοπτον· καὶ εἶναι μὲν τὸ φάρμακον καὶ τίκτεσθαι λέγουσιν ἐνταῦθα, ἅμα δὲ τῇ κρούσει προϊέναι διὰ τοῦ κέντρου καὶ ἐκρεῖν· ὀπὴν δὲ εἶναι δι' ἧς ἔξεισιν οὐδὲ ταύτην ὄψει θεωρητήν· ἀνθρώπου δὲ σιάλῳ καταπτύοντος ἀμβλύνεσθαι τὸ κέντρον καὶ μαλκίειν καὶ ἐς τὴν πληγὴν ἀδύνατον γίνεσθαι.

Aspidis dentes, quos merito letiferos dixeris, tenuissimis quibusdam veluti tunicis aut membranis indui et vestiri audio; et cum aspis aliquem mordicus invadit, membranulis distentis humorem venenosum effundi, tum illas rursus ad pristinum locum redire et uniri. Item in scorpii aculeo meatum quendam sinuosum esse aiunt adeo tenuem, ut visu non percipiatur; in eo venenum gigni contineri-que, quod cum ille ferit, mox per aculeum emanat; foramen autem, quo venenum exit, oculorum aciem quoque fugere. Addunt vim aculei ejus retundi hominis sputo, ita ut obtorpescat, et ad infligendum ictum reddatur impotens.

V — De catulis.

Ἡ κύων εἰ καὶ πολλὰ τίκτει σκυλάκια, ἀλλὰ γοῦν τὸ πρῶτον τῆς μητρὸς προελθὸν καὶ τῆς ὠδῖνος πρεσβύτατον ὂν κατηγορεῖ τὸν πατέρα· ἐκείνῳ γοῦν ὁμοιότατον τίκτεται πάντως· τὰ δὲ ἄλλα, ὡς ἂν τύχῃ. Ἔοικε δὲ φιλοσοφεῖν ἐν τῷδε ἡ φύσις, προτιμῶσα τοῦ ὑποδεχομένου τὸ σπεῖρον.

Canis etsi permultos ex sese parit catulos, horum tamen e numero primus prodiens in lucem patrem refert, omninoque similitudinem speciemque illius gerit; ceteri ut casus tulerit, nascuntur. Quod studio et providentia naturæ fieri videtur, matri scilicet anteferentis patrem.

VI. — De testaceis et de jumentis lunam decrescentem sentientibus.

Τῶν ὀστρακονώτων τε καὶ ὀστρακοδέρμων καὶ τοῦτο ἴδιον· κενώτερά πως ταῦτα καὶ κουφότερα ὑποληγούσης τῆς σελήνης φιλεῖ γίνεσθαι· καὶ τῶν μὲν ὀστρακονώτων ἐλέγχουσιν, ὃ λέγω, πορφύραι καὶ κήρυκες καὶ σφόνδυλοι καὶ τὰ τούτοις ὁμοφυῆ· τῶν δὲ ἑτέρων πάγουροί τε καὶ κάραβοι καὶ ἀστακοὶ καὶ καρκίνοι, καὶ εἴ τι τούτων συγγενές. Λέγεται δὲ καὶ τῶν ὑποζυγίων τὰ τικτόμενα ληγούσης τῆς σελήνης ἀδυνατώτερα τῶν ἄλλων εἶναι καὶ ἀσθενέστερα· καὶ μέντοι καὶ συμβουλεύουσιν οἱ τούτων ἐπιστήμονες τὰ ἐν τούτῳ τῷ μέρει τοῦ μηνὸς γεννώμενα μὴ τρέφειν· μὴ γὰρ εἶναι σπουδαῖα αὐτά. Κατὰ τὴν νουμηνίαν δὲ τὰ ζῷα, ὡς πυνθάνομαι, ἢ φθέγγεταί τι τῇ συντρόφῳ φωνῇ ἢ πίπτει· λέων δὲ ἄρα μόνος, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, οὐθέτερον αὐτοῖν δρᾷ.

Testa crustave opertorum hoc etiam proprium est, ut decrescente luna inaniora et exiliora fieri soleant: quod quidem ipsum declarant testacei generis purpuræ, buccinæ, spondyli et his affines; itemque crustacei generis paguri, locustæ, astaci, cancri et id genus. Itemque imbecilliora infirmioraque decrescente luna jumenta nasci dicuntur; eamque ob causam harum rerum prudentes in hac mensis parte genita, quod minus præstabilia sint, consulunt non alenda esse. Celerum in novilunio animantes audio vel voce ipsis naturali aliquid sonare, vel cadere; leonem tantum Aristoteles excipit, cui quidem neutrum horum contingat.

VII. — De piscium auditu, deque lapillo in eorum capite.

Ἀκοὴν ἀγαθὸν καὶ ὀξύτατον τὸν λάβρακα Ἀριστοτέλης εἶναί φησι, καὶ μέντοι καὶ τὸν χρόμιν καὶ τὴν σάλπην καὶ τὸν κεστρέα. Πυνθάνομαί τε τὸν λάβρακα σαφῶς εἰδέναι, ὅτι ἄρα ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ λιθίδιόν ἐστι· καὶ χειμῶνος τοῦτο ψυχρότατον γίνεται, καὶ λυπεῖ αὐτὸν ἰσχυρῶς· ταύτῃ τοι καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ἀλεαίνειν αὐτόν, καὶ ἐπινοεῖν τῇ ψύξει τῇ ἐκ τοῦ λίθου φάρμακον τοῦτο καὶ μάλα γε

Sensu audiendi acerrimo esse lupum, chromin, salpam, mugilem, Aristoteles ait. Lupum præterea audio præclare intelligere, se in capite possidere lapidem hiberno tempore perfrigidum, sibique infestissimum; itaque illo ipso anni tempore apricari eum, haudquaquam inscium id contra lapidis frigus remedium esse efficacissimum. Similem etiam

ἀντίπαλον. Καὶ χρόμιν δὲ τὸ αὐτὸ ποιεῖν καὶ φάγρον καὶ σκίαιναν πέπυσμαι· ἔχειν γάρ τοι ὅμοιον λίθον καὶ ταῦτα.

lapidem chromin, pagrum, umbram habere; eandemque vitandi frigoris, quam lupum, sequi rationem intellexi.

De parasitis inter pisces.

Παράσιτοι δὲ ἄρα καὶ ἐν ἰχθύων γένει ἦσαν. Ὁ γοῦν φθεὶρ οὕτω λεγόμενος παρατρώγει τῶν τοῦ δελφῖνος θηραμάτων· ὁ δὲ ἥδεται αὐτῷ, καὶ ἑκὼν μεταδίδωσιν. Ἔνθεν τοι καὶ πιότατός ἐστιν, ὥσπερ οὖν ἐκ πλουσίας καὶ ἀμφιλαφοῦς ἑστιάσεως ἐμπιπλάμενος. Καὶ ὁ μὲν τοῦ Μενάνδρου Θήρων μέγα φρονεῖ, ὅτι ῥινῶν ἀνθρώπους φάτνην αὐτοὺς ἐκείνους εἶχεν. Κλείσοφος δὲ ὁ Φιλίππου [παράσιτος] καὶ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν ἕτερον δεσμῷ κατελάμβανε, Φιλίππῳ χαριζόμενος ἐν τῇ τῆς Μεθώνης πολιορκίᾳ τὸν ἕτερον ἐκκοπέντι. Φιλία δέ, ἐμοὶ δοκεῖν, καὶ συντροφία τῷ φθειρὶ πρὸς τὸν δελφῖνά ἐστι· κολακεύειν μὲν γὰρ ὡς καὶ ἄλλα κακὰ ἄνθρωπος οἶδεν, τὰ δὲ ἄλογα οὐκ οἶδεν.

Sunt et in piscium genere parasiti: ut pediculus appellatus, qui ea, quæ delphinus ceperit, arrodit: quo delphinus tantopere delectatur, ut cum ipso libenter, quæ comprehenderit, communicet. Hinc tanquam ex opulenta et locupleti mensa, refertus pinguescit. Theron quidem parasitus apud Menandrum gloriatur, quod homines naribus trahens, iis utebatur, tanquam præsepi. Est et ille Philippi celebris parasitus, nomine Clisophus, qui in Philippi gratiam, in obsidione Methonæ oculo privati altero, ipse etiam alterum de suis oculum deligare voluit. Atqui inter pediculum et delphinum benevolentiam amicitiæ ego potius et familiaritati adscripserim; cum adulationem, ut et alia mala, homines tantum calleant, bruta ignorent.

VIII. — De elephantorum erga pullos amore.

Ἐλέφαντος δὲ ἄρα ἐς τὰ τέκνα καὶ ἐκεῖνο φίλτρον ἰσχυρόν. Οἱ τούτων θηραταὶ τάφρους ὀρύττουσιν, εἰς ἃς ἐμπίπτουσι τὰ ζῷα ταῦτα, καὶ τὰ μὲν ἁλίσκεται, τὰ δὲ ἀναιρεῖται. Καὶ τίς ὁ τρόπος τῆς τοιᾶσδε ταφρεύσεως, καὶ τὸ σχῆμα ὁποῖον, καὶ ὁπόσον τὸ βάθος, καὶ εἴσοδοι ποταπαί, ἀλλαχόθεν εἴσεσθε· ἐκκαλύψων δὲ ἔγωγε καὶ ἐλέγξων τὴν στοργὴν ἔρχομαι. Ἡ μήτηρ θεασαμένη τὸ ἑαυτῆς βρέφος εἰς μίαν τῶν τάφρων ἐμπεσόν, οὔτε ἐμέλλησεν, οὔτε βλακεύουσα διέτριψεν, ἀλλὰ ὡς εἶχεν ὁρμῆς ἐκθύμως καὶ περιπαθῶς ἐπιδραμοῦσα, κατὰ τοῦ παιδὸς αὑτὴν ἔωσεν εἰς κεφαλήν, καὶ ἄμφω κατὰ ταὐτὸν τὸ τέλος εἰχέτην· ὁ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ μητρῴου βάρους πιεσθεὶς συνετρίβη, ἡ δὲ [κατὰ] τὴν κεφαλὴν ἄξασα. Γελοῖοι τοίνυν εἰσὶν οἱ διαποροῦντες, εἰ φυσικὴ πρὸς τὰ ἔκγονα στοργή ἐστιν.

Elephantorum vehementis amoris affectum erga sobolem hæc etiam declarant. Horum venatores scrobes fodiunt, in quas cum hæc animalia incidunt, partim capiuntur, partim occiduntur. Hujus vero fossæ faciendæ quæ sit ratio, quæ figura, quæ altitudo, quique introitus aliunde scietis; nunc pergo explicare, quam in genere elephantorum matres caros pullos suos habeant. Cum enim in foveam pullum suum incidisse mater perspexisset, ne minimam quidem moram interposuit, nec ejus cursum ulla ad pullum consequendum segnitia tardavit, quin vehementi dolore affecta, quanto maxime posset incitato incursu, in delapsum pullum præceps ageretur, amboque eodem casu morte occumberent; cum hic quidem materno pondere pressus, illa vero præcipitata in caput contereretur. Risu digni sunt, qui, utrum naturalis sit amor parentum in filios, dubitant.

IX. — De vitulis marinis eorumque catulis.

Αἱ δὲ φῶκαι τίκτουσι μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ μικρὰ δὲ ὑπάγουσιν ἑαυτῶν τὰ σκυλάκια εἰς τὸ νοτερόν, καὶ ἀπογεύουσι τῆς θαλάττης, εἶτα ἐπανάγουσιν εἰς τὸν τῆς ὠδῖνος τόπον τὸν ἐξ ἀρχῆς, καὶ αὖ πάλιν κατάγουσιν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ ταχέως ἐξάγουσιν· καὶ ὅταν πολλάκις τοῦτο δράσωσι, τελευτῶσαι νηκτικώτατα ἀπέφηναν αὐτά. Ῥᾳδίως δὲ εἰς τὸν θαλάττιον βίον ὑπολισθάνει, τῆς διδασκαλίας μὲν προαγούσης αὐτά, βιαζομένης δὲ τῆς φύσεως τῶν μητρῴων καὶ ἠθῶν καὶ ἐθῶν ἐρᾶν.

Vituli marini primum in arido fœtus suos pariunt, deinde in lucem editos paulatim cum in humidiora loca subducunt, ut mare degustent, tum in aridum natalem locum reducunt; inde rursum in mare deducunt, et quam mox educunt: et cum id sæpe fecerunt, aptos tandem ad natandum efficiunt. Facile autem ad vitam in mari degendam adsuescunt, partim doctrina instituti, partim natura ad mores et sedes maternas amandas impulsi

X. — De victu aquilarum.

Ἀετὸς ζῷον πλεονεκτικόν, καὶ δι' ἁρπαγῶν ποιοῦνται τροφάς, καὶ σαρκῶν ἐσθίουσι· καὶ γὰρ λαγὼς ἁρπάζουσι καὶ νεβρὸν καὶ χῆνα ἐξ αὐλῆς καὶ ἄλλα. Μόνος δὲ ἄρα ἐν αὐτοῖς, ὅσπερ οὖν καὶ Διὸς κέκληται, κρεῶν οὐχ ἅπτεται, ἀλλὰ ἀπόχρη οἱ πόα· καὶ Πυθαγόρου τοῦ Σαμίου διακούσας οὐδέν, ὅμως ἐμψύχων ἀπέχεται.

Aquila violentum et avarum animal raptu vivit, et carnes appetit; nam lepores, hinnulos, anseres ex corte, atque alia pleraque rapit. Una tantum ex aquilarum genere, quæ Jovis appellatur, carnes non attingit; sed ad victum ei herba satis est; et quamvis Pythagoram Samium non audivit, nullam tamen animantem edit.

XI. — De morsu phalangii et aspidis.

Εἰ τοῦ φαλαγγίου καὶ μόνον ἐφάψαιτό τις, ἀπέκτεινεν αὐτόν, μηδὲ ὀδυνηθέντα, φασίν, ἰσχυρῶς. Ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἀσπίδος δῆγμα πραότατον εἶναι ἤλεγξε Κλεοπάτρα, ὅτε τοῦ Σεβαστοῦ προσιόντος ἀνώδυνον θάνατον ἐν τοῖς συμποσίοις ἐβασάνιζε, καὶ τὸν μὲν διὰ τοῦ ξίφους εὕρισκεν ἀλγεινόν, τῶν τιτρωσκομένων τοῦτο ὁμολογούντων, τὸν δὲ διὰ τῶν φαρμάκων λυπηρόν· σπασμὸν γάρ τινα ἐμποιεῖν, καὶ καρδιώττειν ἀναγκάζειν· τὸν δὲ ἐκ τοῦ δήγματος τῆς ἀσπίδος πρᾶον εἶναι καί, ἵνα Ὁμηρείως εἴπω, ἀβληχρόν. Ἔστι δὲ ἃ καὶ μόνον ἀψαμένους ἀπέκτεινε καὶ προσερυγόντα δέ, ὥσπερ οὖν ὁ κεντρίνης καὶ ἡ φρύνη.

Phalangium vel solo contactu, et sine magno dolore, ut audio, interimit. Aspidis quoque morsum lenissimum esse Cleopatra experta est, cum, adventante Augusto, quænam sine acerbo doloris sensu mors esset, in convivio de circumstantibus exquirens, eam quæ gladio inferretur, doloribus refertam esse, ex iis qui aliquod vulnus accepissent, reperiebat; acerbam autem ex venenis et laboriosam; convulsionem enim facere, et stomacho et cordi dolorem inurere; eam vero, quæ aspidis morsu afferretur, lenem, et, ut juxta Homerum dicam, ἀβληχρόν, *imbecillem*, esse. Sed vel solo tactu interdum interimit, et afflatu quoque, ut et centrines, et rubet.

XII. — De vulpis marinæ solertia.

Σὺ μέν μοι λέγεις πανοῦργον εἶναι ζῷον ἀλώπεκα, ταύτην δὴ τὴν ἐκ τῆς γῆς τρεφομένην· ἄκουε δὲ καὶ [τὰς] τῆς θαλαττίας μηχανάς, καὶ ὁποῖα δρᾷ καὶ ἐκείνη πυνθάνου. Ἡ γὰρ οὐ πρόσεισι τῷ ἀγκίστρῳ τὴν ἀρχήν, ἢ καταπιοῦσα παραχρῆμα ἑαυτῆς τὸ ἐντὸς μετεκδῦσα ἔστρεψεν ἔξω, ὥσπερ οὖν χιτῶνα τὸ σῶμα ἀνελίξασα, καὶ τοῦτον δήπου τὸν τρόπον ἐξεώσατο τὸ ἄγκιστρον.

Vulpem terrenam animal fraudulentum esse existimas, at marinæ vulpis machinationes atque solertiam ad declinandas insidias etiam audi. Etenim ad hamum omnino non accedit: aut si hunc devorarit, statim se tanquam vestem invertens, interiora sua educit, et ad hunc modum ferrum expellit.

XIII. — De ranarum coitu vocibusque.

Ἴυγγας ἐρωτικὰς ἄνθρωποί φασιν εἶναί τινας, μίξεως δὲ ἀφροδισίου σύνθημα ὁ βάτραχος ἀφίησι πρὸς τὴν θήλειαν βοήν τινα, ὡς ἐραστὴς ᾠδήν τινα κωμαστικήν, καὶ κέκληται ἥδε ἡ βοὴ ὀλολυγών, ὥς φασιν. Ὅταν δὲ τὴν θήλειαν προσαγάγηται, μένουσιν ἄμφω τὴν νύκτα· ἐν μὲν γὰρ τῷ ὕδατι συνελθεῖν οὐ δύνανται· μεθ' ἡμέραν δὲ ἐπὶ γῆς συμπλακῆναι ὀρρωδοῦσι, νυκτὸς δὲ ἐπιστάσης κατὰ πολλὴν τὴν ἄδειαν προελθόντες ἀλλήλων ἀπολαύουσιν.

Ὅταν δὲ βάτραχοι γεγωνότερον φθέγγωνται καὶ τῆς συνηθείας λαμπρότερον, ἐπιδημίαν δηλοῦσιν ὑετοῦ.

Ut hominum illecebræ quædam amoris esse dicuntur, sic ranæ amatorium quiddam in voce usurpant; etenim, quemadmodum homo amans lascivam cantiunculam cantitare solet, sic suæ cujusdam emissione vocis, quam ololyginem vocant, coitus significationem mas feminæ dat. Cum eam autem allexerit, ambo noctem, quod in aqua non queant coire, exspectant; interdiu vero in terra venereo complexu implicari horrent, at noctu in magna securitate veneri dant operam.

Cum ranæ vocalius quiddam, quam sint solitæ, sonant, pluviæ adventum denuntiant.

XIV. — De torpedine.

Εἴ τις προσάψαιτο τῆς νάρκης, ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ὀνόματος πάθος τὴν χεῖρα αὐτοῦ καταλαμβάνει, τοῦτο καὶ παιδάριον ὢν ἤκουσα τῆς μητρὸς λεγούσης πολλάκις. Σοφῶν δὲ ἀνδρῶν ἐπυθόμην, ὅτι καὶ τοῦ δικτύου, ἐν ᾧ τεθήραται, εἴ τις προσάψαιτο, ναρκᾷ πάντως. Εἰ δέ τις εἰς σκεῦος αὐτὴν ἐμβάλοι ζῶσαν, καὶ ἐπιχέοι θαλαττίου ὕδατος, ἐὰν ἐγκύμων ᾖ καὶ ὁ καιρὸς τῆς ὠδῖνος ἀφίκηται, τίκτει· καὶ τὸ ἐν τῷ σκεύει ὕδωρ εἴ τις καταχέοι χειρὶ ἀνθρώπου ἢ ποδί, ναρκᾶν τὴν χεῖρα ἢ τὸν πόδα ἀνάγκη.

Si quis torpedinem attigerit, manum tangentis affectu, quem nomen ejus declarat, torpore affici, jam pridem puer a matre frequenter audivi. Præterea a viris peritis accepi, illum, qui rete, in quo fuerit capta, attigerit, omnino passurum torporem. Item si quis eam vivam in vas imposuerit, et marinam aquam infuderit, siquidem gravida fuerit, pariet suo tempore; eam deinde aquam, si ex vaso in hominis aut manum aut pedem infuderit, membra hæc non dubitanter obtorpescunt.

XV. — De diversa diversis temporibus morsus animalium vi.

Τὰ ζῶα οὔτε ἐν ταῖς πληγαῖς οὔτε ἐν τοῖς δήγμασιν ἀεὶ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἴσχει, ἀλλ' ἐπιτείνεται πολλάκις ἔκ τινος αἰτίας. Ὁ γοῦν σφὴξ γευσάμενος ὄφεως χαλεπώτερός ἐστι τὴν πληγήν· καὶ ἡ μυῖα τοιούτῳ τινὶ προσελθοῦσα πικροτέρα δακεῖν ἐστι, καὶ ὀδύνας ἔδωκε. Καὶ μέντοι καὶ τῆς ἀσπίδος τὸ δῆγμα γίνεται παντελῶς ἀνήκεστον, ἐὰν βατράχου φάγῃ. Ὁ δὲ κύων ὑγιαίνων μὲν ἐὰν δάκῃ, τραῦμα εἰργάσατο καὶ ἀλγηδόνα ἐξῆψεν· ἐὰν δὲ λυττῶν, διέφθειρεν· ὕδωρ τε δεδιέναι κατηνάγκασε πρῶτον, καὶ ὁ μετριάσαι δοκῶν πάλιν ἐξάπτεται εἰς λύτταν, καὶ ὑλακτήσας ἀπέθανεν. Ἀκέστρια δὲ ἀκουμένη χιτώνιον ῥαγὲν ὑπὸ λυττῶντος κυνός, δακοῦσά πως τῷ στόματι τὸ χιτώνιον, ἵνα ἀποτείνῃ αὐτό, ἐλύττησε καὶ ἀπέθανεν. Ἀνθρώπου δὲ ἀσίτου δῆγμα χαλεπὸν καὶ δυσίατον. Λέγονται δὲ οἱ Σκύθαι πρὸς τῷ τοξικῷ, ᾧ τοὺς ὀιστοὺς ἐπιχρίουσι, καὶ ἀνθρώπειον ἰχῶρα ἀναμιγνύναι φαρμάσσοντες, ἐπιπολάζοντά πως αἵματι, * ὅνπερ ἴσασιν ἀπόκριμα αὐτοῖς. Τεκμηριῶσαι τοῦτο καὶ Θεόφραστος ἱκανός.

Non eandem vim ad plagas et morsus semper habent animalia; sed sæpe propter causas quasdam morsus acerbitas intenditur. Nam, gustata vipera, vespa longe morsu infestior est. Musca item cum ejusmodi quippiam attigerit, acriores morsus infert, et dolorem majorem facit. Aspidis morsus, si ranam comederit, insanabilis omnino fit. Canis si incolumis momorderit, vulnus quidem infert et dolorem inurit; sin rabiosus plagam inflixerit, perniciem molitur : primo enim aquæ metum injicit; et si quis etiam satis bene et mediocriter se habere videatur, rursus tamen in rabiem incenditur, et latrat, denique moritur. Cum vestem, quam rabidus canis lacerasset, sarcinatrix mordicus, ut eam extenderet, tenuisset, in rabiem acta periit. Jejuni hominis morsus acerbior est, atque ad sanandum difficilior. Scythæ dicuntur Scythico, quo sagittas oblinunt, humanam saniem, innantem scilicet sanguini admiscere : cujus rei testis locuples est Theophrastus.

XVI. — De remediis a serpente oculis adhibitis.

Ὅταν ἀποδύσηται τὸ γῆρας ὁ ὄφις (ὑπαρχομένου δὲ τοῦ ἦρος δρᾷ τοῦτο), ἐνταῦθά τοι καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀχλὺν καὶ τὸ ἀμβλὺ τῆς ὄψεως ῥύπτεται καὶ ἐκεῖνο ὡς γῆρας ὀφθαλμῶν· τῷ δὲ μαράθῳ ὑποθήγων τε καὶ παραψήχων τὸ ὄμμα ἑκάτερον, εἶτα ἐξάντης τοῦδε τοῦ πάθους γίνεται· ἀμβλυώττει δὲ ἄρα διὰ τοῦ χειμῶνος φωλεύσας ἐν μυχῷ καὶ σκότῳ. Οὐκοῦν μαλκίουσαν ἐκ τῶν κρυμῶν τῶν ζώων τὴν ὄψιν ὑποθερμαῖνον τὸ μάραθον καθαίρει, καὶ ὀξυωπέστερον ἀποφαίνει.

Ineunte vere, cum senectutem serpens exuerit, tum etiam oculorum caliginem, et visus hebetudinem, tanquam oculorum senectutem, abjicit; fœniculo enim oculos acuens et fricans, eo morbo liberatur : hieme vero cæcutit, latitans in occulto et tenebris. Præstrictum igitur frigore serpentium visum calefaciens fœniculum purgat, atque acutiorem efficit.

XVII. — De nido alcyonis.

Ἡ ἀλκυὼν ὅταν αἴσθηται ἑαυτῆς κυούσης, τηνικαῦτα μέντοι εἰς τὴν τῶν νεοττῶν ὑποδοχὴν καλιὰν ἐργάζεται, οὔτε πηλοῦ καὶ ὀρόφου, ὡς ἡ χελιδών, δεομένη καὶ οἴκων, καὶ ἄκλητος εἰσιοῦσα ξένη, καὶ λυποῦσα τὰ

Alcyones se gravidas sentientes nidum ad excipiendos pullos machinantur, ad quem non lutum ei opus est, non tectum, et domus, ut hirundini; quæ cum hospes non vocata adventat, tum matutino tempore cantu molesta im-

ἑωθινὰ [ἐν] τῷ λάλῳ, και μεντοι και διακόπτουσα τῶν ὕπνων τὸν ἥδιστον· οὔτε πάλιν τῷ σώματι * μόνῳ ἐν ἐλευθέροις χωρίοις ἔχεται τοῦ προειρημένου, συμπλέκουσα δὲ καὶ ἀθροίζουσα τὰς τῆς βελόνης ἀκάνθας, δεσμῷ τινι ἀποῤῥήτῳ τῆς εὐθημοσύνης περιλαμβάνει τὸ ποίημα. Τὰς μὲν γὰρ εἰς τὸ ἰθὺ κατέδησεν αὐτῶν, τὰς δὲ ἐπικαρσίας· ὑφαντικῆς ἐπιστήμονα γυναῖκα εἴποις ἂν αὐτὴν τῷ στήμονι τὴν κρόκην ἐπιπλέκειν· στρογγύλον δὲ ἡσυχῆ τὸ ἔργον ἀποφαίνει, καί τι καὶ κολπῶδες οἱονεὶ πλέγμα κύρτου δημιουργοῦσα. Καὶ ὅταν ἐξυφήνῃ τὸ εἰρημένον, κομίζει πρὸς τὴν θάλατταν, ἔνθα τοῦ κύματος ἐπιπολάζοντος ἡσυχῆ τὸ κλύσμα ἐπιὸν ἐλέγχει τῇ ἀλκυόνι τὸ ἔργον· τὸ γάρ τοι μὴ στεγανὸν μέρος τὸ ὕδωρ τὸ ἐμπίπτον ἀκεῖται αὖθις. Τὰ δὲ ἡρμοσμένα * [ἐξ] καλῶς συνυφασμένα καὶ] εἴ γε παίοις λίθῳ, οὐκ ἂν διατρήσαις αὐτά· εἰ δὲ καὶ διακόψαι σιδήρῳ ἐθέλοις, τὰ δὲ οὐκ ἂν εἶξαι, καλῶς τε καὶ εὖ διυφασμένα, τοῦ θώρακος τοῦ λινοῦ οὐ μεῖον, ὅνπερ οὖν ἀναθεῖναι τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Λινδίᾳ Ἄμασιν ᾄδουσιν. Τὸ στόμα δὲ τοῦ κύρτου τοῦδε ἄλλῳ μὲν οὔτε εἰσβατόν, οὔτε πάνυ τι σύνοπτον, δέχεται δὲ ἐκείνην μόνην· οὐκ ἂν δὲ εἰσρεύσαι δι' αὐτοῦ οὐδὲ τῆς θαλάσσης εἴσω οὐδέν, οὕτω τοι στεγανόν ἐστιν. Ἐνταῦθά τοι τοὺς νεοττοὺς τρέφει κατὰ τῶν κυμάτων ἡ ἀλκυὼν φερομένη, ὥς φασιν.

portuno suavissimum somnum interrumpit. At neque multis corporis partibus alcyon utitur, ut apes, sed unum ei instrumentum est, os scilicet; atque ita ad nidi structuram legendis contexendisque acus spinis incumbit, et ineffabili etiam vi ingenii solertiæque propositum perficit. Spinas enim partim rectas, partim obliquas, ut mulieres ad textrinam eruditæ subtegmini stamen intertexunt; et leviter rotundum opus et oblongum et sinuosum, instar nassæ cujusdam, efficiunt. Perfectum in mare deferunt, ubi fluitans ab incursantibus undis earum opus probatur; tum partes, quas aqua incidens ostendit non firmas esse, resarciant. Cetera, quæ recte connexa junctaque sunt, neque si percutias, saxo rumpi, neque ferro discindi possunt, non magis quam lineus ille thorax, quem Minervæ Lindiæ consecrasse Amasis dicitur. Os vero nidi non plane conspicuum, et aliis omnibus inaccessum, solam illam suscipere potest; neque per id ipsum quicquam ex mari intro influit, adeo subtiliter constructum est. Ibidem undis circumlata alcyon, ut ferunt, pullos nutrit.

XVIII. — De herba lycoctono.

Τοῦ Νείλου πλησίον πόα γίνεται, καὶ καλεῖται λυκοκτόνος· καὶ οὐκ ἔστι ψευδώνυμος, καὶ εἰκότως· ὅταν γὰρ αὐτῆς ἐπιβαίνῃ λύκος, σπώμενος ἀποθνήσκει. Ἔνθεν τοι καὶ οἱ σέβοντες Αἰγυπτίων τοῦτο τὸ ζῶον εἰς τὴν ἑαυτῶν χώραν κωλύουσι ταύτην τὴν πόαν κομίζεσθαι.

Proxime Nilum herba nascitur, quæ non sine causa λυκοκτόνος appellatur, quod eam lupus calcans convulsionibus moritur. Propterea Ægyptiorum illi, qui hoc animal venerantur, in terras suas ejusmodi herbam importari prohibent.

XIX. — De gallina et stellione fluidis suffocatis.

Τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ὄρνις ἐὰν εἰς οἶνον ἐμπέσῃ καὶ ἀποπνιγῇ, οὐδὲν λυμαίνεται οὔτε τοῦ οἴνου, φασίν, οὔτε τῶν ἔνδον· ἐὰν δὲ εἰς ὕδωρ κατενεχθῇ, δυσῶδες ἀπέφηνε τὸ ὕδωρ, καὶ κακοσμίαν περὶ τὸν ἀέρα ἐργάζεται. Γαλεώτης δὲ ἐὰν εἰς οἶνον κατολισθὼν εἶτα ἀποπνιγῇ, λυπεῖ οὐδὲ ἕν· ἐὰν δὲ εἰς ἔλαιον ἐμπέσῃ καὶ ἀποθάνῃ, δυσῶδες τὸ ἔλαιον ἀποφαίνει, καὶ ὁ γευσάμενος αὐτοῦ φθειρσὶν ἐξέζεσεν.

Si quæ gallinacei generis ales in vinum illapsa et suffocata fuerit, nullum ex ea vitium vino contrahitur, neque aliquid mali in domo exoritur; in aquam vero delapsa, tum ipsam reddit fœtidam tum aerem putido replet odore. At stellio si in vinum delapsus suffocetur, nihil officit. Oleum vero, si in id illabatur, et in eo exstinguatur, gravi odore inficit; et qui de illo gustarit, pediculis scatebit.

XX. — De lapide quodam, cujus suffitu serpentes fugantur.

Τὸ τοῦ ἐλάφου κέρας θυμιώμενον ὅτι τοὺς ὄφεις διώκει, δῆλόν ἐστιν. Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης, ὅτι καὶ λίθος ὁ γινόμενος ἐν τῷ Πόντῳ ποταμῷ (ἔστι δὲ οὗτος ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Σιντικῇ τε καὶ Μαιδικῇ) ἐπιθυμιώμενος διώκει τοὺς αὐτούς, καὶ μέντοι καὶ φύσιν τοῦ λίθου περιηγεῖται τοιάνδε. Ὕδατος μὲν εἴ τις αὐτοῦ καταχέοι, ἐξάπτεται, καιόμενον δὲ ὑπερεξάψαι ῥιπίδι εἰ θελήσαις,

Cervini cornu suffimento serpentes fugari manifestum est. Est et fluvius, nomine Pontus, in Sintica et Mædica regione, ut Aristoteles ait, in quo lapis invenitur, cujus suffitu serpentes pelluntur, atque hujusmodi vim lapidis prodit. Si quis aqua perfuderit, incendio conflagrat; sin ardentem flabello incendere velis, restinguitur; atque ejus

ὁ δὲ κατασβέννυται· θυμιώμενον δὲ αὐτὸν ὀσμὴν ἀφιέναι ἀσφάλτου βαρυτέραν φασί. Τούτοις ὁμολογεῖ καὶ Νίκανδρος.

suffimentum odorem bitumine tetriorem emittit. His autem de ipso proditis etiam Nicander consentit.

XXI. — Historia de Helena, deque serpentium e Pharo insula fuga.

Ἡ Φάρος ἡ νῆσος πάλαι (λέγουσι δὲ Αἰγύπτιοι οἷα μέλλω λέγειν) πεπλήρωτο ὄφεων πολλῶν τε καὶ διαφόρων. Ἐπεὶ δὲ Θῶνις, ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, λαβὼν παρακαταθήκην τὴν Διὸς Ἑλένην (ἔοικε δὲ αὐτὴν ἄρα ἄνω καὶ περὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλανώμενος ὁ Μενέλεως), εἶτα ἠράσθη αὐτῆς ὁ Θῶνις, καὶ βίαν αὐτοῦ προσφέροντος τῇ Ἑλένῃ εἰς ὁμιλίαν ἀφροδίσιον, φησὶν ὁ λόγος δείσασαν τὴν Διὸς αὐτὰ εἰπεῖν ἕκαστα πρὸς τὴν τοῦ Θώνιδος γαμετήν — Πολύδαμνα ἐκαλεῖτο — τὴν δὲ δείσασαν μή ποτε ἄρα ὑπερβάληται ἡ ξένη τῷ κάλλει αὐτήν, ἅμα δὲ καὶ οἰκτείρασαν, ὑπεκθέσθαι τὴν Ἑλένην εἰς Φάρον, πόαν δὲ τῶν ὄφεων τῶν ἐκεῖθι ἐχθρὰν δοῦναι, ἧσπερ οὖν αἴσθησιν λαβόντας τοὺς ὄφεις εἶτα καταδῦναι· τὴν δὲ αὐτὴν καταφυτεῦσαι, καὶ χρόνῳ ἀναθῆλαι, καὶ ἀφιέναι σπέρμα ἐχθρὸν ὄφεσι, καὶ μέντοι καὶ ἐν τῇ Φάρῳ θηρίον τοιόνδε οὐ γενέσθαι, κληθῆναι δὲ τὴν πόαν ἑλένιον λέγουσιν οἱ ταῦτα εἰδέναι δεινοί.

Pharus insula olim (ut testantur Ægyptii) multis diversisque serpentibus plena erat. At cum Thonis Ægyptiorum rex custodiendam accepisset Helenam Jovis filiam a Menelao per superiora Africæ circa Ægyptum et Æthiopiam oberrante, inque ejus amorem incidisset, et vim illi inferre conaretur; fama est illam metu perculsam uxori Thonidis Polydamnæ rem omnem aperuisse: Polydamnam vero et metuentem ne propter formam sibi aliquando præferretur Helena, et simul miserantem, in Pharum eam exposuisse, et donavisse herbam serpentibus illic abundantibus adversariam; cujus sensus, ut ferunt, quam primum perceptus est a serpentibus, illi passim in terram se abdiderunt; Helena vero herbam plantavit, quæ cum comprehendisset, suo tempore semen serpentibus inimicum protulit, et helenium, ut harum rerum periti asserunt, appellata est, et in Pharo provenit.

XXII. — De stellarum marinarum solertia.

Θαλάττιον ζῷον οἱ ἀστέρες, καὶ εἰσὶ καὶ οὗτοι μαλακόστρακοι, ἐχθροὶ δὲ τοῖς ὀστρέοις· δειπνοῦσι γὰρ αὐτά. Καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατ' αὐτῶν ἐκεῖνός ἐστι. Τὰ μὲν κέχηνε πολλάκις ψύχους δεόμενα, καὶ ἄλλως εἴ τί σφισιν ἐμπέσοι τούτῳ τραφησόμενα· οἱ τοίνυν ἀστέρες μέσον τῶν ὀστράκων διείρουσιν ἓν κῶλον τῶν σφετέρων ἕκαστος, καὶ ἐμπίπλανται τῶν σαρκῶν, διειργομένων συνελθεῖν τῶν ὀστράκων αὖθις. Ἴδιον μὲν δὴ καὶ ἀστέρων θαλαττίων εἰρήσθω ἡμῖν τοῦτο.

Stellæ marinæ molli crusta intectæ, et ostreis tam crudeliter inimicæ sunt, ut hæc ipsa exedant et conficiant. Ratio insidiarum, quas eis moliuntur, ejusmodi est: testacea suas patefaciunt conchas, cum vel refrigeratione egent, vel ut aliquid pertinens ad victum incidat; illæ vero uno de suis sive cruribus sive radiis, intra testas ostrei biantes insito, eas claudi prohibentes carne explentur. Et de stellarum quidem marinarum proprietate hoc dictum nobis sit.

XXIII. — De amphisbæna.

Τὴν μὲν ὕδραν τὴν Λερναίαν, τὸν ἆθλον τὸν Ἡράκλειον, ᾀδέτωσαν ποιηταὶ καὶ μύθων ἀρχαίων συνθέται, ὧνπερ οὖν καὶ Ἑκαταῖος ὁ λογοποιός ἐστιν· ᾀδέτω δὲ καὶ Ὅμηρος χιμαίρας φύσιν, κεφαλὰς ἐχούσης τρεῖς· τέρας τοῦτο Λύκιον Ἀμισωδάρου τοῦ Λυκίων βασιλέως, ἐπὶ λύπῃ πολλῶν θρέμμα ποικίλον τε καὶ ἀπρόσμαχον, ναὶ μὰ Δία. Καὶ ταῦτα μὲν ἔοικεν ἐς τοὺς μύθους ἀποκεκρίσθαι· ἡ δὲ ἀμφίσβαινα ὄφις δικέφαλός ἐστι, καὶ τὰ ἄνω καὶ ὅσα ἐς τὸ οὐραῖον· προϊοῦσα δέ, ὅπως ἂν εἰς τὴν ὁρμὴν ἐπαγάγῃ τῆς προόδου ἡ χρεία αὐτήν, τὴν μὲν ἀπέλιπεν οὐρὰν εἶναι, τὴν δὲ ἀπέφηνε κεφαλήν· καὶ μέντοι καὶ πάλιν εἰ δεηθείη τὴν ὀπίσω ἰέναι, κέχρηται ταῖς κεφαλαῖς εἰς τοὐναντίον ἢ τὸ πρόσθεν ἐχρήσατο.

Hydram Lernæam, Herculis certamen, decantent poetæ, et veterum fabularum auctores, quorum e numero est Hecatæus historicus. Chimæræ naturam tricipitis canat Homerus; quod monstrum Lyciorum rex Amisodarus, varium et invictum, ad perniciem multorum aluisse dicitur. Has profecto fabulis adnumerandas duxerim. Amphisbæna autem serpens duo habet capita, alterum in anteriori parte, alterum in posteriori; cum enim aliquo necesse habet progredi, caudæ loco alterum ponit, altero pro capite utitur; tum rursus si ei retro sit opus cedere, capitibus contra quam prius utitur.

XXIV. — De rana piscatrice.

Ἦν δὲ ἄρα τι βατράχου γένος, καὶ καλεῖται τοῦτο ἁλιεύς, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα ἐξ ὧν δρᾷ. Δελέατα ἐκεῖνος ὑπεράνω τῶν ὀφθαλμῶν ἔχει προμήκεις ὡς ἂν εἴποις τινὰς βλεφαρίδας, εἶτα ἑκάστῃ βραχὺ σφαιρίον προσπέφυκεν. Σύνοιδεν οὖν ἑαυτῷ τούτοις ἐφολκοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως εἰς τοὺς ἄλλους ἰχθῦς παρεσκευασμένῳ τε καὶ τεθηγμένῳ προσέτι· οὐκοῦν ὑποκρύψας ἑαυτὸν ἐν τοῖς θολερωτέροις τε καὶ ἰλύος μᾶλλον πεπληρωμένοις ἡσυχάζει, προτείνων τὰς τρίχας τὰς προειρημένας. Τὰ τοίνυν βράχιστα τῶν ἰχθύων προσνεῖ ταῖσδε ταῖς βλεφαρίσι, τὰς ἐπ' ἄκρου σφαιροειδεῖς περιφορὰς οἰόμενα δέλεαρ εἶναι· ὁ δὲ ἐλλοχῶν ἀτρεμεῖ· πλησίον δὲ ἐκείνων γεγενημένων, ὑπάγει τὰς τρίχας ἐς ἑαυτόν (αἱ δὲ εἰσάγονται κρυπταῖς τισιν ὁδοῖς καὶ ἀφανέσι), γειτνιάσαντά τε ὑπὸ λαιμαργίας τὰ ἰχθύδια δεῖπνόν ἐστι [τῷ] βατράχῳ τῷ προειρημένῳ.

E genere ranarum quædam piscatrix appellatur, nomen ex rebus quas molitur trahens. Hæc ante oculos quasdam pisculorum capiendorum illecebras habet, longula quasi cilia, sive appendices quasdam, quorum extrema minutis globulis præpilantur. Hos sibi conscia a natura comparatos esse, dandæ ansæ ad illiciendos in escam pisces, sese in turbidissima et referta limo loca abdit, atque illic ibidem silentio delitescens porrigit pilos et prætendit. Parvuli igitur pisciculi ad eos adnatant, et extremum, quod præpilatum est, escam esse putant; ea vero in abstrusis insidiis manens, ubi illos propius accessisse perceperit, pilos ad se subducit (subducuntur enim occultis et abditis quibusdam viis), pisciculi autem, qui helluatione et liguritione allecti proxime accesserint, comprehenduntur, et ei esca fiunt.

XXV. — De locusta ejusque cum polypode pugna.

Κάραβος πολύποδι ἐχθρός· τὸ δὲ αἴτιον, ὅταν αὐτῷ τὰς πλεκτάνας περιβάλῃ, τῶν μὲν ἐπὶ τοῦ νώτου ἐκπεφυκότων αὐτῷ κέντρων ποιεῖται οὐδεμίαν ὤραν, ἑαυτὸν δὲ περιχέας αὐτῷ ἐς πνῖγμα ἄγχει· ταῦτα ὁ κάραβος σαφῶς οἶδεν, καὶ ἀποδιδράσκει αὐτόν. Καράβου δὲ ἡ φύσις· ὅταν ἀδεὴς ᾖ, πορεύεται ὅδε ὁ ἰχθὺς πρόσω, πλαγιάσας δεῦρο καὶ ἐκεῖσε τὰ κέρατα, ἵνα μὴ πρὸς ἐναντίαν τὴν νῆξιν τὸ ὕδωρ ἰὸν εἶτα ἀναστέλληταί οἱ τὰ κέρατα, καὶ ἐμποδίζηται πρόσω χωρεῖν· εἰ δὲ φεύγοι, τὴν ὀπίσω ἰὼν παρῆκεν αὐτὰ τελέως· τὸ δὲ αἴτιον, ὡς κώπαις ἐρέττων καὶ ὑποκινῶν δίκην πορθμίδος πολὺ ἀποσπᾷ. Εἰ δὲ γένοιτο μάχη καράβων πρὸς ἀλλήλους, τὰ κέρατα ἐγείροντες, εἶτα ὡς κριοὶ ἐμπίπτοντες, προσαράττουσι τὰ μέτωπα. Ἀγῶνα δὲ μυραίνης καὶ καράβου ἀνωτέρω εἶπον.

Locusta ideo inimicitias cum polypo graves habet, quod hic, cum illius brachia circumplexus fuerit, aculeis, quos in dorso insitos habet, contemptis, illam ipsam circumplicans suffocat; cujus sane rei haud inscia locusta a polypo refugit. Locusta autem cum nullius rei metu afficitur, tum anteversus progreditur, obliquatis in latera cornibus, ut ne aqua contra natationem veniens reprimat cornua, et inde ultra progredi prohibeatur; sin fugit et retrocedit, tum penitus demittit sua cornua, idque ideo ut, tanquam remis navigans et propellens sese navigii instar, multum provehatur. Quodsi locustæ inter se pugnant, erectis cornibus, veluti arietes, insurgentes frontes conserunt. De pugna vero inter locustam et murænam in superioribus egi.

XXVI. — De herbis serpentes fugantibus.

Ἐλαύνει δὲ ἰσχυρῶς [τῇ φυγῇ] τοὺς ὄφεις ἡ ἔνδροσός τε καὶ νοτερὰ καλαμίνθη, φασί, καὶ ὁ ἄγνος. Τοῦτόν τοι καὶ ἐν Θεσμοφορίοις ἐν ταῖς στιβάσι τὰ γύναια τὰ Ἀττικὰ ὑποστόρνυνται· καὶ δοκεῖ μὲν καὶ ἐχθρὸς εἶναι τοῖς δακετοῖς ὁ ἄγνος· ἤδη δὲ καὶ ὁρμῆς ἀφροδισίου κώλυμά ἐστιν, καὶ ἔοικε τό γε ὄνομα λαβεῖν ἐντεῦθεν. Δέδοικε δὲ ἄρα τὰ αὐτὰ δάκετα καὶ τὴν καλουμένην λιβανωτίδα πόαν.

Serpentes valide abigit nepeta irriguis gaudens locis et agnos. In Atheniensium thesmophoriis Atticæ mulieres agni foliis cubilia substernunt; quæ et serpentibus sit infesta, et simul existimetur ab appetitione veneris prohibere, unde nomen traxisse videtur. Herbam etiam libanotida nuncupatam serpentes extimescunt.

XXVII. — De thelyphoni herbæ viribus.

Θεοφράστου δὲ ἔγωγε ἀκούω καὶ ἐκεῖνα. Πόαν τινὰ ἱστορεῖ ὅδε ὁ ἀνήρ, καὶ ὄνομα θηλυφόνον καλεῖ αὐτήν, ἥνπερ οὖν εἴ τις σκορπίῳ κατὰ νώτου θεὶς ἐάσειεν, ὁ δὲ παραχρῆμα αὖός ἐστιν· ὁ δὲ αὐτὸς λέγει τὸν αὐτὸν ἀνα-

Thelyphonum herbam Theophrastus narrat, si eam scorpii dorso imponas, hunc statim perire. Idemque affert eundem ad integritatem valetudinis restitui, si eum candido

στήσεσθαι, εἴπερ οὖν λευκοῦ ἐλλεβόρου καταπάσαις αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ἐπαινῶ μὲν τὸ θηλυφόνον, τὸν δὲ λευκὸν ἐλλέβορον ἥκιστα· τὸ δὲ αἴτιον, μισῶ μὲν σκορπίους, φιλῶ δὲ ἀνθρώπους. Καλλίμαχος δὲ ἄρα ἐν τῇ γῇ τῇ Τραχινίᾳ ᾄδει δένδρον τι φύεσθαι καὶ καλεῖσθαι σμῖλον, ᾧ τὰ ἑρπετὰ γειτνιάσαντα καὶ παραψαύσαντα ἀρχὴν εἶτα ἀποθνήσκει.

elleboro conspergas: atque equidem thelyphonum probo, non item elleborum; quod sane homines diligam, at scorpios oderim. Callimachus etiam canit in terra Trachinia arborem nomine smilum nasci, ad quam appropinquantia et eam modo contingentia reptilia pereant.

XXVIII. — De suibus et salamandra.

Τὴν ὗν κρέα ἔχειν τῶν ἄλλων κρεῶν ἡδίω ἐκ πολλοῦ πεπίστευται. Καὶ ἐκεῖνο δὲ ἡ πεῖρα διδάσκει καὶ μάλα γε ἐναργῶς· ὅταν ποτὲ σαλαμάνδραν φάγῃ, αὐτὴ μέν ἐστιν ἀπαθής· τούς γε μὴν αὐτῆς γευσαμένους ἀποκτείνει.

Suis carnem suavitate inter ceteras præstare vetus persuasió est. Hoc quidem experientia non obscure constat, si quando sus salamandram comederit, ipsum extra periculum esse; eos autem, qui suis illius carnibus vescantur, perire.

XXIX. — De serpentibus Euphratis.

Εὐφράτης, ὅσπερ οὖν Πάρθων καὶ Σύρων ῥεῖ μέσος, ὅ τι μὲν καὶ ἕτερον τῶν ἄλλων ἔχει ποταμῶν περιττὸν ἐρῶ ἄλλοτε, ὃ δὲ αὐτῷ συνίσασι Πάρθοι τε καὶ Σύροι καὶ ἔστι συμμελὲς τοῖς λόγοις τοῖσδε, τοῦτο εἰρήσεται. Πρὸς ταῖς πρώταις ἀνατολαῖς τοῦδε τοῦ ποταμοῦ φύονταί τινες ὄφεις, καὶ μάλα γε ἀνθρώπων ἐχθροί· ἀλλ' οὐ τῶν ἐπιχωρίων καὶ συντρόφων, τῶν δὲ ξένων καὶ προσηκόντων οὐδέν· καὶ τιμῶνταί γε τὴν ἐπιδημίαν θανάτου αὐτοῖς.

Euphrates, qui inter Parthos et Syros intermedius fluit, qua in re longe ceteris fluminibus præstet alias dicam; jam nunc de eo ipso, quod Parthi et Syri non ignorant, quodque ab hoc instituto sermone non abhorret, agam. Ad primos ortus hujus fluminis quædam serpentes nascuntur, hominibus externis, non item indigenis, inimicissimæ; atque usque eo infestæ, ut eos advenientes morte mulctent.

XXX. — De leonis incessu.

Λέων ὅταν βαδίζῃ, οὐκ εὐθύωρον πρόεισιν, οὐδὲ ἐᾷ τῶν ἰχνῶν ἑαυτοῦ ἁπλᾶ εἶναι τὰ ἰνδάλματα, ἀλλὰ πῇ μὲν πρόεισιν, πῇ δὲ ἐπάνεισι· καὶ αὖ πάλιν τοῦ πρόσω ἔχεται, καὶ μέντοι καὶ ἵεται [εἰς] τοὔμπαλιν· εἶτα προφορεῖται τὴν ὁδόν, καὶ ἀφανίζει τοῖς θηραταῖς ἰέναι κατὰ στίβον τὸν ἑαυτοῦ καὶ ῥᾳδίως τὴν κοίτην ἔνθα ἀναπαύεται καὶ οἰκεῖ σὺν τοῖς σκύμνοις εὑρίσκειν· καὶ ταῦτα μὲν λεόντων ἐστὶν ἴδια δῶρα φύσεως [ἄνωθεν αὐτοῖς δοθέντα].

Cum leo ingreditur, nec recta iter facit, nec simplex ponit vestigium, sed varium imprimit et multiplex; modo enim progreditur, modo regreditur; tum protinus pergit, idemque vicissim retro commeat; ac rursus ultro citroque procedit, et sic viam oblitterat, ut ne venatores ejus vestigia sequi, et lustrum, ubi cum suis catulis habitat, facile reperire possint: id quod divino munere proprium naturæ leonum donatum est.

XXXI. — De herba singultui pecudum contraria.

Ποιμένα μοι νόει νομευτικὴν ἀγαθόν· οὐκοῦν ὁ νομεὺς φιλεῖ μὲν τὰς ὄις, φιλεῖ δὲ καὶ τὰς αἶγας, μισεῖ δὲ λύγγα. Νόσημα τοῦτο ἀνθρώποις πολλάκις ἐμπίπτον, ἄγει δὲ ἡ πλησμονὴ καὶ ταῖσδε τὴν λύγγα. Οὐκοῦν πόαν τινὰ ἐχθρὰν τῷ πάθει τῷδε τοῖς τῶν προειρημένων σηκοῖς οἱ νομεῖς παραφυτεύουσι, καὶ ἥδε ἡ πόα ἀνείργει τὸ κακὸν αὐταῖς. Λέγουσι δὲ οἱ πεπειραμένοι, ὅτι ἄρα καὶ ἀνθρώποις ἐς τὸ αὐτὸ πάθος ἐστὶν ἀγαθὸν ἡ πόα αὕτη.

Bonus et peritus pastor, ut oves et capras amat, sic odit singultum. Is quidem et homini frequens est, et pecori ex repletione accidit. Itaque contrariam huic affectui herbam circa stabula pastores serunt, hoc malum amolientem. Ejus vim experti hominibus quoque candem adversus singultum salutarem esse ferunt.

XXXII. — De hyoscyamo et laserpitio.

Ὑοσκύαμον καὶ ὀπὸν ὅσοις ἔργον τρυγᾶν, οὗτοι περισκάπτουσι μὲν γύρους, καὶ ὑποκινοῦσι τὰς ῥίζας,

Hyoscyamum et laserpitium collecturi circumfodiunt ita ut commoveant luxentque radices, non suis tamen ipsi

οὐ μὴν διὰ χειρῶν τῶν σφετέρων ἀνασπῶσιν, ἀλλὰ τῶν ζώων πτηνὸν ὅ τι οὖν θηράσαντες ἢ πριάμενοι τοῖν ποδοῖν τὸν ἕτερον προσέδησαν τῇ πόᾳ· τὸ δὲ ἑλυσπώμενον εἶτα μέντοι ἀνασπᾷ αὐτήν. Καὶ ἔστι λυσιτελῆ ἑκάτερα εἰς ἃ δέονται ἄνθρωποι· εἰ δὲ μὴ ταύτῃ τις ἀνασπάσειεν, ἔχει ἄλλως ὅπερ οὖν οἴεται καλῶς καὶ εἰς δέον θησαύρισμα εἰληφέναι.

manibus evellunt; sed volucrem aliquam captam vel emptam altero crure alligant herbæ, quam illa deinde irrequieto motu suo evellit. Utraque autem utilis est ad remedia hominibus. Nisi autem aliquis ita extraxerit, frustra habet, quod se boni et utilissimi thesauri instar accepisse putat.

XXXIII. — De abrotoni viribus. Historia de muliere lumbrico intestino laborante.

Τὸ ἀβρότονον ὅσα ἀγαθὰ δρᾷ, καὶ ὅπως ὁδοὺς πνεύματι δίδωσι καὶ μέντοι καὶ πνεύμονός ἐστι καταρτήριον, οὐ νῦν λέγειν καιρός· ζώῳ δ' οὖν πονηρῷ πολέμιόν ἐστι, καὶ ἀναιρεῖ τὴν ἕλμινθα, ἥπερ οὖν ἐπὶ πλέον ἰοῦσα [καὶ αὐξανομένη] θηρίον γίνεται σπλάγχνοις μὲν ἐντικτόμενον, ἀνθρωπείαις δὲ νόσοις ἐναριθμούμενον, καὶ ταῦτα ταῖς ἄγαν ἀνιάτοις τε καὶ ὑπὸ χειρὸς θνητῆς εἰς ἄκεσιν ἥκειν ἀδυνάτοις· τεκμηριῶσαι τοῦτο καὶ Ἵππυς ἱκανός. Ὃ δὲ λέγει ὁ συγγραφεὺς ὁ Ῥηγῖνος, τοιοῦτόν ἐστιν· γυνὴ εἶχεν ἕλμινθα, καὶ ἰάσασθαι αὐτὴν ἀπεῖπον οἱ τῶν ἰατρῶν δεινοί· οὐκοῦν εἰς Ἐπίδαυρον ἦλθεν, καὶ ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ ἐξάντης γενέσθαι τοῦ συνοίκου πάθους. Οὐ παρῆν ὁ θεός· οἱ μέντοι ζάκοροι κατακλίνουσι τὴν ἄνθρωπον ἔνθα ἰᾶσθαι ὁ θεὸς εἰώθει τοὺς δεομένους. Καὶ ἡ μὲν ἄνθρωπος ἡσύχαζε προσταχθεῖσα, οἵ γε μὴν ὑποδρῶντες τῷ θεῷ τὰ ἐς τὴν ἴασιν αὐτῆς ἐποίουν· καὶ τὴν κεφαλὴν μὲν ἀπὸ τῆς δέρης ἀφαιροῦσι, καθίησι δὲ τὴν χεῖρα ὁ ἕτερος, καὶ ἐξαιρεῖ τὴν ἕλμινθα, θηρίου μέγα τι χρῆμα· συναρμόσαι δὲ καὶ ἀποδοῦναι τὴν κεφαλὴν ἐς τὴν ἀρχαίαν ἁρμονίαν οὐκ ἐδύναντο οὐκέτι. Ὁ τοίνυν θεὸς ἀφικνεῖται, καὶ τοῖς μὲν ἐχαλέπηνεν, ὅτι ἄρα ἐπέθεντο ἔργῳ δυνατωτέρῳ τῆς ἑαυτῶν σοφίας· αὐτὸς δὲ ἀμάχῳ τινὶ καὶ θείᾳ δυνάμει ἀπέδωκε τῷ σκήνει τὴν κεφαλήν, καὶ τὴν ξένην ἀνέστησεν. Καὶ οὔ τι που, ὦ βασιλεῦ καὶ θεῶν φιλανθρωπότατε Ἀσκληπιέ, ἀβρότονον ἔγωγε ἀντικρίνω τῇ σοφίᾳ τῇ σῇ· μὴ μανείην ἐς τοσοῦτον· ἀλλὰ ἐπελθὸν ἐμνήσθην εὐεργεσίας τε σῆς καὶ ἰάσεως ἐκπληκτικῆς· ὡς δὲ καὶ ἥδε ἡ πόα σὸν δῶρόν ἐστιν οὐδὲ ἀμφιβάλλειν χρή.

Abrotoni remedia cum alia, tum ad expurgandum pulmonem, et facilem reddendam spirationem, non est hujus loci explicare. Idem adversatur lumbrico, noxio animali, cumque interimit: qui amplius auctus feræ speciem induit et innascitur interaneis, et inter hominis morbos numeratur, eosque gravissimos et ope mortali incurabiles; ad quod persuadendum vel Hippys Rheginus scriptor idoneus fuerit. Mulier quædam, inquit ille, ex lumbrico laborans, cum de ejus curatione peritissimi etiam medici desperassent, Epidaurum profecta, Æsculapio, ab hoc malo ut liberaretur, supplicabat. Et cum deus abesset, sacerdotes eam eo in loco, ubi deus mederi supplicibus solebat, quiescere primum jusserunt; et dum mulier quiesceret, illi quidem subministrantes deo ea, quæ sanationem allatura videbantur, fecerunt; tunc, capite ejus resecto, unus eorum, manu immissa in ventrem, lumbricum, feram sane ingentem, exemit; caput vero in suum locum et pristinam harmoniam reponere conantes, id præstare non possunt. Interim deus revertitur, illisque increpatis, quod rem supra artem et vim humanam aggressi fuissent, ipse vi divina et ineffabili et caput suo corpori, et mulierem vitæ restituit. Tantum, o rex et amantissime inter omnes deos humani generis Æsculapi, tua sapientia pollet, cui ego, si abrotonum comparare ausim, insaniam: volui autem hoc beneficentiæ tuæ et mirificæ medendi artis testimonium prædicare, facultatis abrotoni herbæ occasione invitatus, quam similiter tuum esse munus non est dubitandum.

XXXIV. — De nautili solertia.

Ὁ δὲ ναυτίλος πολύπους ἐστὶ καὶ αὐτὸς καὶ κόγχην μίαν ἔχει. Ἀναπλεῖ μὲν οὖν ἐκ τῆς θαλάττης τὴν κόγχην στρέψας περὶ τὰ κάτω, ἵνα μὴ τῆς ἅλμης ἀρύσηται, καὶ ὠθήσῃ αὖθις αὐτόν· γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς κύμασιν, ὅταν μὲν ᾖ γαλήνη καὶ εἰρήνη πνευμάτων, στρέφει τὴν κόγχην ὑπτίαν — ἡ δὲ ἐπιπλεῖ δίκην πορθμίδος — καὶ παρεὶς δύο πλεκτάνας ἐντεῦθέν τε καὶ ἐκεῖθεν, καὶ ὑποκινῶν ἡσυχῇ, ἐρέττει τε καὶ προωθεῖ τὴν συμφυῆ ναῦν· εἰ δὲ εἴη πνεῦμα, τοὺς ἐρετμοὺς μὲν τοὺς τέως προτείνας μακροτέρους οἴακας ἐργάζεται, ἄλλας δὲ ἀνατείνας πλεκτάνας, ὧν μέσος

Nautilus e genere polyporum concha una præditus est. Is cum ex ima maris sede ad summam aquam effertur, invertit concham deorsum versus, ut ne hausta aqua rursus demergatur; ubi vero ad summum æquoris pervenit, et mare ab adversa tempestate conquiescit, supinam concham vertit. Hac enim tanquam scapha navigatione fertur; et duo brachia in utrumque latus demissa sensim atque moderate movens remigat, domesticamque et nativam navem propellit: quodsi ventus flat, brachia, quæ tanquam remos prius longe lateque porrigebat, gubernacula constituit; aliaque erigit brachia, inter quæ media est mem-

χιτὼν ἐστι λεπτότατος, τουτον διαστήσας ἱστίον αὐτὸν ἀποφαίνει. Πλεῖ μὲν δὴ τὸν τρόπον τοῦτον ἀδεὴς ὤν· ἐὰν μέντοι φοβηθῇ τι τῶν ἁδροτέρων, βυθίσας τὴν κόγχην ἐπλήρωσε, καὶ κατώλισθεν ἐκ τοῦ βάρους, καὶ ἑαυτὸν ἀφανίσας τὸν ἐχθρὸν ἀπέδρα· εἶτα ἐν εἰρήνῃ γενόμενος, ἀνέθορέ τε καὶ πλεῖ πάλιν· καὶ ἐκ τούτων ἔχει τὸ ὄνομα.

branula pertennis; ea passa et intenta pro velo utitur, et hoc pacto sine metu navigat. Sin quippiam a valentioribus belluis metuit, se demergens concham aqua complet, et simul ex pondere in profundum delabens sese occultat, atque ita hostem effugit; post ubi a belluis incolumis evasit, de imo maris gurgite se extollens rursus per summum mare navigat: unde nomen habet.

XXXV. — De maris fundo incognito.

Εἰς τριακοσίας ὀργυιάς φασιν ἀνθρώποις κάτοπτα εἶναι τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, περαιτέρω γε μὴν οὐκέτι. Εἴτε δὲ ὑπονέουσιν ἰχθύες ἔτι, εἴτε καὶ θηρία, ἢ εἰ καὶ τούτοις μὲν ἄβατά ἐστι, θεοὶ δὲ θαλάττιοι καὶ ἐνάλιοι δαίμονες εἰλήχασι τὸν χῶρον καὶ μέντοι καὶ ὁ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας δεσπότης, οὔτε ἐγὼ πολυπραγμονῶ οὔτε ἄλλος λέγει.

Ad orgyias trecentas hominibus aiunt exploratam esse maris altitudinem, nec ultra. An vero in profunditate reliqua et inferiore pisces adhuc aut belluæ tantum degant, vel neutrum ex his animalibus, sed dæmones tantum marini, et fluidæ rerum naturæ dominus incolant; neque alius dixit, neque ego id scire satago.

XXXVI. — De adonide sive exocœto pisce.

Ἦν δὲ ἄρα πέτραις ἠθὰς καὶ ἐν ταύταις νεμόμενος γένος κεστρέως ἰχθύς, καὶ ἰδεῖν ξανθός ἐστιν. Διαρῤῥεῖ δὲ ἄρα ὑπὲρ αὐτοῦ διπλοῦν τὸ ὄνομα· οἱ μὲν γὰρ ἄδωνιν καλοῦσιν, οἱ δὲ ἐξώκοιτον αὐτόν. Ὅταν γάρ τοι τὸ κῦμα ἐν τοῖς ὑπευδίοις καὶ γαληνοῖς πραϋνθῇ, τηνικαῦτα ἑαυτὸν ἐξοκέλλει, τοῦ κύματος ἐποχούμενος τῇ ὁρμῇ, καὶ κατὰ τῶν πετρῶν ἁπλοῖ, καὶ καθεύδει βαθὺν καὶ εἰρηναῖον εὖ μάλα τὸν ὕπνον. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἄλλων ἁπάντων ἔνσπονδα ὡς ἐστίν οἱ καλῶς οἶδεν, πέφρικε δὲ τοὺς ὄρνιθας, ὅσοι θαλάττης ἔντροφοι καί εἰσι καὶ νομίζονται· ἐὰν οὖν ἐκείνων ἐπιφανῇ τις, ὁ δὲ ἀναπάλλεται καὶ πηδᾷ χορείᾳ τινὶ φυσικῇ καὶ ὀρχηστικῇ, ὡς ἂν εἴποις, μάλα ἀποῤῥήτῳ, ἔστ' ἂν ἀπὸ τῆς πέτρας ἐξαλλόμενος, εἶτα ἐμπεσὼν τοῖς κύμασι σωθῇ. Ἄδωνιν δὲ θέλουσι λέγειν αὐτόν, ἐπεὶ καὶ γῆν καὶ θάλατταν ἔχει φίλην, τῶν πρώτων, ἐμοὶ δοκεῖν, θεμένων τὸ ὄνομα αἰνιξαμένων εἰς τὸν τοῦ Κινύρου παιδὸς βίον τὸν διῃρημένον δύο δαίμοσι, τῆς μὲν ὑπὸ γῆς, τῆς δὲ ἄνω γῆς ἐρώσης αὐτοῦ.

Piscis aspectu flavus, e genere mugilum, saxa incolere et simul in iis victitare solet. Ejus sane duo in vulgus nomina minime ignota sunt: alii eum adonin nominant, alii exocoetum, quod extra mare in arido cubet. Cum enim est tranquilla et temperata tempestas, is tum in siccum undarum impetu pervectus ad saxa sese exponit, ibidemque libenter et quiete altum somnum capit. Cum aliis autem omnibus animalibus pacem se habere novit, aves vero marinas perhorret: quare si earum quæpiam comparuerit, sese versat, et tamdiu naturali et saltatorio quodam tripudio saltat dum de saxo in undam desiliens salutem adeptus fuerit. Cum autem mare et terram amicam habeat, ipsum idcirco adonin, quemadmodum mea fert opinio, ii appellarunt, qui hujuscemodi nomen ei imposuerunt, quod Adonidis, qui Cinyræ regis filius fuit, vitam inspexerunt, quem duabus in amore deabus fuisse, alteri inferæ, alteri superæ fabulantur.

XXXVII. — De frondibus alienis in arboribus succrescentibus.

Φυτοῦ ἑτέρου κλάδος ἐπιφύεται πρέμνῳ, προσήκων οἱ μηδὲ ἓν πολλάκις. Τὸ δὲ αἴτιον Θεόφραστος λέγει φυσικώτατα ἀνιχνεύσας· ὅτι τὰ ὀρνύφια τὴν ἄνθην τῶν δένδρων σιτούμενα, εἶτα ἐπὶ τοῖς φυτοῖς καθήμενα τὰ περιττὰ ἀποκρίνει· οὐκοῦν τὸ σπέρμα ἐν ταῖς κοιλάσι καὶ ταῖς ὀπαῖς αὐτῶν καὶ τοῖς σηραγγώδεσιν ἐμπίπτον καὶ ἐπαρδόμενον τοῖς ὄμβροις τοῖς ἐξ οὐρανοῦ, εἶτα ἀναφύει ἐκεῖνα ἐξ ὧν ἐβλάστησεν. Οὕτω τοι καὶ ἐν ἐλαίᾳ συκῆν κατανοήσεις, καὶ ἐν ἄλλῳ ἄλλο.

Alius plantæ ramus sæpe innascitur et succrescit alienæ arbori. Causam, cur id fiat, Theophrastus abstrusas rerum naturas perscrutatus affert: aves enim arborum fructum comedentes posteaque in arboribus considentes, excrementa egerere, semenque in cava et fissuras ligni cavernosas delapsum ac pluvia irrigatum enasci et pullulare: itaque in oliva ficum, in aliisque alias ingenerari deprehendes.

XXXVIII. — De piscibus nonnullis in latibulis abditis.

Φωλεύει δὲ ἐν τοῖς μυχοῖς τῆς θαλάττης τὸ πρόβατον, καὶ οἱ καλούμενοι ἥπατοι, καὶ οὕσπερ οὖν φιλοῦσιν ἁλιεῖς ὀνομάζειν πρέποντας. Καὶ μέγιστοι μέν εἰσιν ἰδεῖν τὴν φύσιν, νωθεῖς δὲ τὴν νῆξιν, καὶ εἰλοῦνται περὶ τοῖς φωλεοῖς, ἔνθεν τοι οὐδὲ ἀπολείπουσι τὴν σφετέραν ὑποδρομήν· λοχῶσι δὲ τῶν ἰχθύων τῶν ἀσθενεστέρων τοὺς παρανέοντας. Ἀριθμοῖτο δ' ἂν ἐν τούτοις καὶ ὁ ὄνος· δέδοικε δὲ μάλιστα ἰχθύων τὴν τοῦ Σειρίου ἐπιτολὴν οὗτος [ὁ ὄνος].

In latebris maris abditæ latent oves et hepati, et qui a piscatoribus prepontes nominari solent. Ii quidem quanquam natura maximi videantur, tamen ad natandum segnes sunt; non enim a suis latibulis longe aberrant, sed circum ea semper volutantur; infirmioribus vero piscibus adnatantibus insidias faciunt. Asellus quoque inter eos numerari potest, qui omnium maxime exortum caniculæ extimescit.

XXXIX. — De bestiolis nonnullis in plantis nascentibus.

Τίκτεται δὲ ἄρα ἐν τοῖς τῶν πυρῶν ληΐοις καὶ ταῖς αἰγείροις καὶ ταῖς συκαῖς προσέτι τὸ τῶν κανθαρίδων φῦλον, ὥσπερ οὖν Ἀριστοτέλης λέγει· ἐν [γε] μὴν τοῖς ἐρεβίνθοις τὸ τῶν καμπῶν· ἐν δὲ [τῷ] ὀρόβῳ γεννᾶται φαλάγγια ἄττα, ἐν δὲ τοῖς πράσοις ἡ καλουμένη πρασοκουρίς. Τίκτεται δὲ καὶ ἐν τῇ κράμβῃ σκωλήκων γένος, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἐκ τῶν ἠθῶν, ἐν οἷς διαιτᾶται· καλεῖται γοῦν κραμβίς. Τίκτει [δέ] τι καὶ ἡ μηλέα καὶ διαφθείρει μὲν τοῦτο πολλάκις τὸν καρπὸν τοῦ φυτοῦ τοῦδε· ταῖς δὲ ἔτι τοῦ τίκτειν ἐχούσαις ὥραν γένοιτο ἂν καὶ ἐς κύησιν ἀγαθόν· καὶ τὸν τρόπον ἐρεῖ ἄλλος.

Cantharides, ut prodit Aristoteles, inter tritici segetes, inque populis arboribus et ficis procreantur. In cicere nascuntur erucæ, in ervo phalangia quædam; in porro prasocuris dicta. Est et suus brassicæ vermis, qui ex sede, in qua commoratur, crambis nominatur. Item malo est, qui sæpe hujus arboris fructum perdit : in iis tamen, quæ ad generationem adhuc validæ sunt, necdum effœtæ, iidem vermes ad fructitandum contulerint : id quo modo fiat, alius explicabit.

XL. — De armis animalium.

Οἶδε δὲ ἄρα τῶν ζώων ἕκαστον ἐν ᾧ μέρει κέκτηται τὴν ἀλκήν, καὶ τούτῳ θαῤῥεῖ, καὶ ἐπιβουλεῦον μὲν χρῆται ὡς ὅπλῳ, κινδυνεῦον δὲ ὡς ἀμυντηρίῳ. Ὁ γοῦν ξιφίας ἀμύνεται τῷ ῥύγχει ὡς ξίφει, ἔνθεν τοι καὶ κέκληται, ἡ δὲ τρυγὼν τῷ κέντρῳ, ἡ δὲ μύραινα τοῖς ὀδοῦσι, καὶ μάλα γε εἰκότως· ἔχουσι γὰρ αὐτῶν διστοιχίαν.

In qua parte insitam vim habeat, præclare novit quodque animal; cujus et cum insidias facit, et cum se defendit, fiducia nititur. Sic gladius piscis mandibula tanquam gladio, unde nomen traxit, utitur. Pastinaca aculeo se tuetur. Muræna dentibus eo commodius se defendit, quod eorum prædita sit duplici ordine.

XLI. — De muribus terrestribus et marinis.

Οἱ μὲν ουν μῦς οἱ κατὰ τὴν οἰκίαν δειλὸν καὶ ἀσθενὲς ζῷόν εἰσι, καὶ φοβοῦνται κτύπον, καὶ τὴν γαλῆν πεφρίκασι κρίξασαν· δειλοὶ δὲ καὶ οἱ ἀρουραῖοι· τῶν γε μὴν οἰκετῶν θρασύτεροι οἱ θαλάττιοι. Μικρὸν μὲν αὐτῶν τὸ σῶμα, τόλμα δὲ ἄμαχος· καὶ θαῤῥοῦσι δύο ὅπλοις, δορᾷ τε εὐτόνῳ καὶ ὀδόντων κράτει· μάχονται δὲ καὶ τοῖς ἰχθύσι τοῖς ἁδροτέροις, καὶ τῶν ἁλιέων τοῖς μάλιστα θηρατικοῖς.

Incolæ domorum mures timidi et imbecilli habentur; strepitum extimescunt, et mustelæ stridentis vocem perhorrent. Timidi etiam agrestes. Sed domesticis audaciores sunt marini; qui etsi non magno sunt corpore, inexpugnabili tamen sunt audacia præditi; quippe qui ad propugnandum duplici confidunt armaturæ, prædurae nimirum pelli, et dentium robori. Pugnant autem cum grandioribus piscibus et rei piscatoriæ peritissimis hominibus.

XLII. — De thynnorum itineribus.

Τῆς τῶν ὡρῶν μεταβολῆς ἔχουσιν αἰσθητικῶς οἱ θύννοι, καὶ ἴσασι τροπὰς ἡλίου ὀξύτατα, καὶ δέονται τῶν τὰ οὐράνια εἰδέναι δεινῶν οὐδὲ ἕν. Ὅπου γὰρ ἂν αὐτοὺς χειμῶνος ἀρχὴ καταλάβῃ, ἐνταῦθα ἡσυχάζουσί τε καὶ ἀτρεμοῦσιν ἀγαπητῶς, καὶ καταμένουσιν

Temporum commutationem thynni sentiunt, solstitia præclare noscunt, nihilque iis ad hanc rem cœlestium rerum peritis opus est. Ubi enim eos hiemis initium deprehende rit, ibi libenter commorantur, et quiete ad vernum

εἰς τὴν ἐπιδημίαν τῆς ἰσημερίας· καὶ τεκμηριοῖ Ἀριστοτέλης τοῦτο. Ὅτι δὲ τῷ ἑτέρῳ τῶν ὀφθαλμῶν ὁρῶσιν, τῷ δὲ ἄλλῳ οὐκέτι, καὶ Αἰσχύλος ὁμολογεῖ λέγων·

Τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην.

Παρίασί τε εἰς τὸν Πόντον, καὶ κατὰ τὴν δεξιὰν ἑαυτῶν πλευρὰν τὴν γῆν λαμβάνουσι, καθ' ἣν καὶ βλέπουσιν· ἐξιόντες τε αὖ κατὰ τὴν ἀντιπέρας νέουσι τῆς γῆς ἐχόμενοι, τὴν φρουρὰν τὴν τοῦ σώματος κατὰ τὸν ὁρῶντα τῶν ὀφθαλμῶν λαμβάνοντες προμηθέστατα.

æquinoctium permanent : ut Aristoteles tradidit. Eosdem altero tantum oculo videre consentit Æschylus, cum inquit :

Sinistrum oculum thynni more applicans.

Pontum ingredientes ad dextrum latus, unde acrius vident, terram habent ; egredientes vero ad contrarium litus se accommodant, et terram secundum eum oculum, quo clarius vident, habentes natant, atque ita suæ incolumitati prospiciunt.

XLIII. — De paguris.

Τοῖς παγούροις τὸ πρῶτον ἔλυτρον ῥήγνυται, καὶ ὥσπερ οἱ ὄφεις τὸ γῆρας, οὕτω δήπου καὶ οὗτοι τὸ ὄστρακον ἀποδύονται. Ὅταν δὲ αἴσθωνται ἀφιστάμενον τῆς σαρκὸς αὐτό, πανταχοῦ φοιτῶσιν οἰστρούμενοι καὶ μαστεύοντες τροφὴν πλείονα, ἵνα ὄγκου προσγενομένου αὐτοῖς, ὑποπρησθέντες ἀποῤῥήξωσιν ἑαυτῶν τὸ ἔλυτρον· ὅταν δὲ διολίσθωσιν ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐλεύθεροι γένωνται, κεῖνται παρειμένοι κατὰ τῆς ψάμμου, νεκροῖς εἰκασμένοι. Δεδοίκασι δὲ ὑπὲρ τῆς φυομένης αὐτοῖς δορᾶς, ὑγροτέρας τε οὔσης καὶ ἔτι ἁπαλῆς. Κατὰ μικρὰ δὲ ἑαυτοὺς ἀθροίσαντες καὶ ἀναβιωσκόμενοι τρόπον τινά, πρώτης μὲν ἀπογεύονται τῆς ψάμμου. Ἐς τοσοῦτον δὲ ἄτολμοί εἰσι καὶ ἥκιστα θαῤῥαλέοι, εἰς ὅσον αὐτοῖς ὑμὴν περίκειται τὸ στέγασμα ἔξωθεν· ὅταν δὲ ἄρξηται πήγνυσθαι καὶ εἰς ὀστράκου φύσιν μεταχωρεῖν, ἀπέῤῥιψαν ἐνταῦθα τὴν δειλίαν, ὡς ὅπλῳ θαῤῥοῦντες τῇ τῆς περιβολῆς σκέπῃ τε ἅμα καὶ ἐς τὸν βίον, ὡς ἂν εἴποις, πανοπλίᾳ.

Paguri crussta rumpitur, et senectutem quemadmodum serpens, sic integumento se ipsi exuunt. Id, cum primum a carne abscedere sentiunt, tum huc et illuc tanquam œstro incitati feruntur, pleniorem victum inquirentes, ut tumoris accessione et corporis mole inflati, involucrum suum rumpere possint ; ex quo ubi elapsæ sunt, atque se explicaverunt, in sabulo jacent, mortuorum similitudinem speciemque gerentes. De nascente autem pelle etiamnum molli et tenera, maximo afficiuntur timore. Deinde postquam ex dissolutione se paulatim collegerunt, et quodammodo revixerunt, primum sane gustant sabulum. Tamdiu autem timidi sunt, et viribus suis diffidentes, quoad tegumento circumvestiantur ; id simul ut cœptum fuerit conglutinari et solidescere, continuo tegmini tanquam armaturæ confidentes, adsunt animis et omittunt timorem.

XLIV. — De serpentibus apud Troglodytas.

Τρωγλοδύται γένος ἀνθρώπων ὑμνεῖται, καὶ τό γε ὄνομα εἴληφεν ἐκ τῆς διαίτης. Φοβοῦνται δὲ αὐτοὺς οἱ ὄφεις· τὸ δὲ αἴτιον, ἐσθίουσιν αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι. Μιγνύμενοι δὲ ἀλλήλοις οἱ ὄφεις βαρυτάτην ὀσμὴν ἀφιᾶσιν.

Troglodytæ natio hominum in subterraneis degit cavernis, atque inde hoc nomen sibi vindicavit. Timentur autem a serpentibus, quoniam eos in cibo consumere solent. Cum inter se coeunt serpentes, odorem exhalant gravissimum.

XLV. — De polypis et osmylis.

Ἀγροῦ γειτνιῶντος θαλάττῃ καὶ φυτῶν παρεστώτων ἐγκάρπων, γεωργοὶ πολλάκις καταλαμβάνουσιν ἐν ὥρᾳ θερείῳ πολύποδάς τε καὶ ὀσμύλους, ἐκ τῶν κυμάτων προελθόντας, καὶ διὰ τῶν πρέμνων ἀνερπύσαντας, καὶ τοῖς κλάδοις περιπεσόντας καὶ ὀπωρίζοντας, καὶ τὴν δίκην ἐπέθεσαν τοῖς φωρσὶ συλλαβόντες αὐτούς· ἀνθ' ὧν δὲ ἐτρύγησαν οἱ προειρημένοι, ὑπὲρ τούτων ἀνθεστιῶσι δι' ἑαυτῶν τοὺς δεσπότας τῶν σεσυλημένων καρπῶν.

Polypos et osmylos in siccum egressos æstivo tempore ex agro mari vicino, et arboribus frugiferis fructus subripientes (scandunt enim per truncos, et ramis se implicant) sæpe agricolæ et deprehendunt, et pro direptis fructibus pœnas ex comprehensis sumunt ; pro commisso enim ab eis furto fructuum dominis ipsos ad epulas afferunt.

XLVI. — De piscibus quibusdam gregatim natantibus.

Ῥυάδες ὄνομα θαλαττίου ζώου, σοφοῦ διαγνῶναι τὴν τῶν ὡρῶν διάβασιν· ὑπαρχομένου γοῦν τοῦ χειμῶνος ἡσυχάζουσι τοὺς κρυμοὺς ἀποδιδράσκουσαι, καὶ ἀσμένως ἑαυτὰς τῇ καταμονῇ θάλπουσαι ἰσομοιρίᾳ ἀδελφικῇ· εἶτα ἦρος νεῖν ὑπάρχονται ἐκεῖναί γε καὶ πορείας τῆς μακροτέρας, καὶ νέμονται τροφὴν οὐ μόνον τὴν προσπεσοῦσαν, ἀλλὰ καὶ ἣν ἂν μαστεύσασαι εἶτα ἀνιχνεύσωσιν.

Rhyades pisces marini sapientes sunt ad diligenter penitusque cognoscendam temporum mutationem; nam ineunte hieme ad vitandam frigorum vim ex natatione conquiescunt, et consistentes ipsa commoratione et quiete æquabiliter et fraterne sese tepefaciunt; postea verno tempore ingrediuntur longiora itinera facere, neque modo obviis, sed iis etiam, quos inquisierint et investigarint, cibis pascuntur.

XLVII. — De echinis marinis.

Τοὺς ἐχίνους ἔτι ζῶντας καὶ ἐν τοῖς ὀστράκοις ὄντας καὶ προβεβλημένους τὰ κέντρα εἴ τις συντρίψας καὶ διαῤῥίψας ἐς τὴν θάλασσαν ἄλλο ἄλλῃ τρύφος καταλίποι, τὰ δὲ ἄρα συνέρχεται αὖθις καὶ ἑνοῦται καὶ τὸ συγγενὲς θρύμμα ἀνέγνω, καὶ προσπλακέντα συνέφυ, καὶ ὁλόκληροι γίνονται φύσει τινὶ θαυμαστῇ καὶ ἰδίᾳ αὖθις.

Echinos marinos viventes obductos testa atque aculeis communitos si quis contriverit, et alia separatim ab aliis frusta in mare abjecerit, hæc tamen coitionem iterum inter se faciunt ac connectuntur, et affinem partem recognoscunt, et applicata cohærescunt, et admiranda quadam atque peculiari naturæ vi rursus integrantur.

XLVIII. — Quomodo pastores pecudes ad coitum irritent.

Ὑπὲρ τοῦ πλείονα τὴν ἐπιγονὴν τῶν ζώων σφίσι γίνεσθαι οἱ τούτων μελεδωνοὶ καὶ νομεῖς τὰ ἄρθρα τῶν θηλειῶν καὶ οἰῶν καὶ αἰγῶν καὶ ἵππων ἀνατρίβουσι κατὰ τὸν τῆς ὀχείας καιρόν, ἁλῶν καὶ λίτρου τὰς χεῖρας ἀναπλήσαντες· ἐκ τούτων ὄρεξις αὐτοῖς γίνεται περὶ τὴν ἀφροδίτην μᾶλλον. Ἕτεροι δὲ πεπέριδι καὶ μέλιτι τὰ αὐτὰ χρίουσι, λίτρῳ δὲ ἄλλοι καὶ κνίδης καρπῷ· σμυρνίῳ δὲ ἤδη τινὲς ἔχρισαν καὶ λίτρῳ. Ἐκ δὴ τοῦδε τοῦ ὀδαξησμοῦ ἀκράτορες ἑαυτῶν γίνονται αἱ θήλειαι ποῖμναι, καὶ ἐπιμαίνονται τοῖς ἄῤῥεσιν.

Ex animalibus sibi quo plus prolis nascatur, harum rerum curatores et pastores ovium, caprarum et equarum genitalia tempore coitus, repletis multo sale et nitro manibus, perfricant; unde iis vehementior coitus appetitio exoritur. Alii ea pipere et melle, alii nitro perungunt et urticae fructu; sunt etiam qui smyrnio et nitro eadem illinant. Ex ea sane fricatione feminæ et libidinosiores evadunt, et ad mares cupidissime accedunt.

XLIX. — De cetis maximis.

Τῶν κητῶν τῶν μεγίστων αἰγιαλοῖς καὶ ἠόσι καὶ τοῖς λεπροῖς καλουμένοις καὶ βραχέσι χωρίοις προσπελάζει οὐδέν, οἰκεῖ δὲ τὰ πελάγη. Καὶ ἔστι μέγιστα ὅ τε λέων καὶ ἡ ζύγαινα καὶ ἡ πάρδαλις καὶ οἱ φύσαλοι καὶ ἡ πρῆστις καὶ ἡ καλουμένη μάλθη· δυσανταγώνιστον δὲ ἄρα [τὸ] θηρίον τοῦτο καὶ ἄμαχον· καὶ ὁ κριὸς ἰδεῖν ἐχθρὸν ζῷον καὶ κίνδυνον φέρον, εἰ καὶ πόῤῥωθεν φανείη, τῇ τῆς θαλάττης ταράξει καὶ τῷ κλύδωνι, ὃν αὐτὸς ἐργάζεται· καὶ ἡ ὕαινα, οὐκ αἴσιον ὅραμα τοῖς ναυτιλλομένοις αὕτη γε. Κυνῶν δὲ περὶ διαφορᾶς καὶ ἀλκῆς ἀνωτέρω εἶπον.

Ad litora et minime profunda saxosaque loca et brevia ex cetaceo genere nullum appropinquat, sed in alto et profundo versatur. Eximia autem magnitudine existimantur leo, libella, pardalis, physalus, prestis, maltha bellua inexpugnabilis: aries vel ipso adspectu infestissimus et periculosissimus; procul enim licet compareat, maris procellas et tempestates ciet et agitat: hyæna et ipsa adspectu infelix est navigantibus. De canum differentia et robore superius dixi.

L. — De castoride marina, de balænis et phocis.

Αἱ καστορίδες ζῷόν εἰσι θαλάττιον, καὶ ἐπὶ ταῖς ἀκταῖς καὶ ταῖς πέτραις ταῖς προβεβλημέναις ἀπόφημόν τινα κωκυτὸν μεθιᾶσιν, καὶ ὠρύονται βαρύτατα· τούτου τοίνυν τοῦ ἤχου ὅστις ἂν ἀκούσῃ, ἄψυχτά οἱ ἐστί, καὶ οὐ μετὰ μακρὸν ἀποθνήσκει. Καὶ ἡ φάλαινα δὲ τῆς

Castorides marinæ ad litora et saxa eminentia ululatum diritatis plenum edunt, et gravissime rugiunt; earum sonitum quicumque audierit, non effugiet, quin paulo post excedat e vita. Balæna etiam e mari egressa ad solem se

θαλάττης πρόεισι καὶ ἀλεαίνεται τῇ ἀκτῖνι. Κνεφαῖαι δὲ αἱ φῶκαι ἐξίασι μᾶλλον· ἤδη μέντοι καὶ μεσημβρίας οὔσης καθεύδουσι τῆς θαλάττης ἔξω. Τοῦτό τοι καὶ Ὅμηρος ᾔδει, καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ τὸν Μενέλεων πεποίηκε τῷ Τηλεμάχῳ καὶ τῷ Πεισιστράτῳ περιηγούμενον τὴν κοίτην αὐτῶν τήνδε, ὅτε τὰ ἐν Φάρῳ καὶ περὶ Πρωτέως τοῦ θαλαττίου δαίμονος αὐτοῖς ὁ Μενέλεως διεξήει καὶ τῆς μαντείας, ἣν ἐμαντεύσατό οἱ ὁ Πρωτεὺς ὃν εἶπον.

calefacit. Phocæ circa vesperam magis exeunt, aliquando tamen etiam meridie extra mare somnum capiunt. Hoc et Homerus noverat, qui in Odyssea Menelaum inducit hoc earum cubile Telemacho et Pisistrato narrantem, cum de iis, quæ in Pharo acciderant, et marino dæmone Proteo ejusque vaticinio verba faceret.

LI. — De mullo pisce.

Τρίγλης πέρι ἀνωτέρω εἶπον· ὃ δὲ οὐκ εἶπον, νῦν ἐρῶ. Ἐν Ἐλευσῖνι τιμὰς ἔχει ἐκ τῶν μυουμένων, καὶ διπλοῦς ὁ λόγος τῆς τιμῆς τῆσδε· οἱ μέν φασιν, ἐπεὶ τρὶς τοῦ ἔτους τίκτει· οἱ δέ, ἐπεὶ τὸν λαγὼν ἐσθίει, ὅσπερ οὖν ἐστιν ἀνθρώπῳ θανατηφόρος. Ἴσως δὲ ἐρῶ τι περὶ τῆς τρίγλης καὶ πάλιν.

De mullo nonnihil supra dixi, hic aliud addam. Eleusine sacris initiati huic pisci honores habent, cujus rei duplex ratio affertur; vel quod is ter anno parit, vel quia mortiferum homini leporem comedit. Sed de eodem pisce forte etiam denuo dicemus.

LII. — De piscibus volantibus.

Πέτονται δὲ ὅταν δείσωσι καὶ ἐξάλλονται τῆς θαλάσσης αἵ τε τευθίδες καὶ οἱ ἱέρακες οἱ θαλάττιοι καὶ ἡ χελιδὼν ἡ πελαγία. Καὶ αἱ μὲν τευθίδες ἐπὶ μήκιστον ᾄττουσι τοῖς πτερυγίοις, καὶ ἐλαφρίζουσί γε ἑαυτὰς ὑψοῦ, καὶ κατὰ ἀγέλας ὀρνίθων δίκην φέρονται κοινῇ· αἱ δὲ χελιδόνες χθαμαλωτέραν ποιοῦνται τὴν πτῆσιν· οἵ γε μὴν ἱέρακες ὑπὲρ τὴν ἅλμην φέρονται ὀλίγον, ὡς μόλις, ὅτι μὴ νήχονται ἀλλὰ πέτονται, καταννῶναι.

Loligines, accipitres marini, hirundo pelagia, cum quippiam metuunt, ex si mari exsilire dicuntur; ac loligines quidem pinnis suis longissimo et sublimi tractu gregatim avium efferuntur; hirundines vero humilius volant; accipitres denique paullulum supra summam aquam maris tolli solent, ut ad judicandum sit difficile, natentne illi, an volitent.

LIII. — De varia piscium natatione.

Ἀλῶνται δὲ ἄρα ἰχθῦς καὶ πλανῶνται οἱ μὲν ἀθρόοι, ὥσπερ οὖν ἀγέλαι θρεμμάτων ἢ τάξεις ὁπλιτῶν ἰοῦσαι κατὰ ἴλας καὶ φάλαγγας· οἱ δὲ ἐν κόσμῳ κατὰ στοῖχον ἔρχονται· οἱ δέ, φαίης ἂν αὐτοὺς εἶναι λόχους· ἠρίθμηνται δὲ εἰς δεκάδας ἄλλοι, καὶ ταύτῃ συννέουσιν· ἤδη δὲ νήχονται καὶ κατὰ ζεῦγός τινες· ἄλλοι δὲ οἰκουροῦσιν ἐν τοῖς φωλεοῖς καὶ ἐνταυθοῖ καταζῶσιν.

Vagantur pisces atque errant, alii quidem frequentes, similiter atque greges pecorum, vel ordines militum turmatim euntium, alii, ordinibus a fronte ad tergum sigillatim explicatis, compositi et instructi proficiscuntur; alii manipulorum similitudinem speciemque gerunt; nonnulli velut decuriati; alii instructis ab uno cornu ad alterum ordinibus natant; sunt qui in cavernis se tenent, ibidemque ævum agitant.

LIV. — Varia de re pecuaria.

Πυνθάνομαι δὲ ὅτι ἄρα οἱ νομευτικὴν δεινοί, ἔταν ἐθέλωσιν ἐπὶ πιμελὴν τὰ ζῷα ἐπιδοῦναι, ἀφαιροῦσιν αὐτῶν τὰ κέρατα· καὶ τοὺς τράγους ὅταν ἐθέλωσιν εἰς μῖξιν προθυμοτέρους ἐργάσασθαι, μύρῳ χρίουσιν αὐτῶν τὰς ῥῖνας, καὶ τὰ γένεια μέντοι καὶ ἐκεῖνα χρίουσι τῶν αὐτῶν· πάλιν τε τῆς ἄγαν ὀρέξεως ἀναστέλλουσιν, ἐάν τις αὐτῶν μέσας τὰς οὐρὰς ἀποδήσῃ λίνῳ. Ἀριστοτέλης δέ φησι τὰς ἵππους ἐκβάλλειν τὰ ἔμβρυα, ἐὰν ἐπὶ πλέον ὀσφρήσωνται θρυαλλίδος λύχνου ἐσβεσμένης. Ἀκούω δέ, ὅτι πρὸς τοὺς κύνας τοὺς οἰκουροὺς ἵνα μὴ ἀποδιδράσκωσι τετέχνασται ἐκεῖνο· τὴν οὐρὰν αὐτῶν καλάμῳ μετρήσαντες χρίουσι τὸν

Rei pastoritiæ peritos audio, cum ad pinguitudinem volunt animalia perducere, cornua eis adimere; ad coitum vero procliviores hircos cum efficere student, horum nares et mentum odorato unguento perungere; contraque eosdem, mediis caudis lino alligatis, a vehementi coitus appetitione reprimere. Aristoteles autem dicit, abortum equam facere, si paulo vehementius fumantis funiculi odorem exstinctæ lucernæ senserit. Ut ne canes domestici aufugiant, audio hac machinatione ac solertia retineri: eorum caudam primum arundine, quæ butyro sit oblita dimetiuntur,

κάλαμον βουτύρῳ, εἶτα μέντοι διδόασιν αὐτοῖς περιλιχμήσασθαι αὐτόν· καὶ καταμένουσι, φασίν, ὥσπερ οὖν δεδεμένοι.

deinde nunc eis ad lambendum concedunt; eo fit, ut postea tanquam ligati permaneant.

LV. — De remediis silentii canibus et asino adhibitis.

Ἴδια δὲ καὶ ἐκεῖνα κυνός· οὐχ ὑλακτοῦσιν, εἴ τις ἔχων οὐρὰν γαλῆς σὺν ἑαυτῷ εἶτα πρόσεισι, γαλῆς δ' ἣν ἐθήρασε μέν, ἀποκόψας δὲ τὴν προειρημένην οὐρὰν εἶτα ἀφῆκε ζῶσαν αὐτήν. Ὄνος δὲ οὐ βρωμήσεται, ἐὰν αὐτοῦ τῆς οὐρᾶς λίθον ἀπαρτήσῃς, ὥς φασιν.

Peculiaris hæc etiam in cane natura est, quod non allatrat illum, qui caudam mustelae secum habens ad eum accedit: oportet autem mustelam, cujus captæ absciderit caudam, dimitti vivam. Asinum autem negant rudere, lapide ab ejus cauda suspenso.

LVI. — De elephantis nonnulla.

Ἐν ὥρᾳ θερείῳ, πολλοῦ πάνυ σφόδρα τοῦ ἡλίου ἐνακμάζοντος, οἱ ἐλέφαντες ἀλλήλους χρίουσιν ἰλύϊ παχείᾳ, καὶ αὐτοῖς αὕτη ψῦχος τε παρέχει καὶ οἰκίας ὑπάντρου τινὸς ἢ δένδροις καὶ κλάδοις ἀμφιλαφοῦς ἡδίων ἐστὶ τοῖς ζώοις τοῖς προειρημένοις. Οὗτοι ῥινηλατοῦσιν ἰσχυρῶς, καὶ αἴσθησιν ὀξυτάτην ἔχουσιν. Προΐασι γοῦν ἀλλήλων ὁδοποιοῦντες, καὶ ὅ γε πρῶτος — ἴασι γὰρ κατὰ στοῖχον — τῆς ἐν ποσὶ πόας αἰσθόμενος, καὶ ὅτι διῆλθον ἄνθρωποι ἐκ τῆς παραψαύσεως συνεὶς αὐτῶν, ἀνασπᾷ τὴν πόαν καὶ δίδωσι τῷ κατόπιν ὀσφραίνεσθαι, καὶ ἐκεῖνος τῷ μετ' αὐτόν· καὶ ἥδε ἡ ἀντίδοσις, ὡς ἂν εἴποις, διὰ πάντων ἔρχεται καὶ μέντοι [καὶ] ἐς τὸν οὐραγοῦντα ὅταν ἀφίκηται, ὁ δὲ μέγα ἐπήχησεν. Οἱ δὲ ὥσπερ οὖν σύνθημα στρατιῶται λαβόντες εἶτα μέντοι ἐκτρέπονται εἰς τὰ τῶν ὀρῶν ἄγκη καὶ δάση ἢ τῶν ἑλῶν τὰ κοιλότερα καὶ μέντοι καὶ τῶν πεδίων ὅσα κομᾷ τοῖς θάμνοις· πάντως δὲ ἣν καταστείβουσιν ἄνθρωποι, ταύτην ἀποδιδράσκουσιν· ὑφορῶνται γὰρ τοῦτο τὸ ζῶον ὡς ἔχθιστον. Ὅταν δὲ αὐτοὺς αἱ νομαὶ ἐπιλίπωσιν, οἱ μὲν τὰς ῥίζας ἐξορύττουσιν καὶ σιτοῦνται καὶ ταύτας, οἱ δὲ ἀπίασι ζητοῦντες χιλόν· καὶ ὅ γε ἐντυχὼν τῷ θηράματι πρῶτος αὐτῶν, ὑποστρέψας καλεῖ τοὺς συννόμους, καὶ ἐπί γε τὸ ἕρμαιον αὐτοὺς ἄγει.

Æstivo tempore, cum calor a sole intenditur et æstus ingravescit, tum elephanti ad calorem frangendum inter se crasso perfunduntur cœno, quo vim caloris depellant, et hæc refrigeratio ipsis gratior est vel umbrosis speluncis, vel arboribus, quæ ramorum frequentia eos opacare possent. Iidem sagacissime odorantur, et acerrimis sensibus exsistunt. Nam cum ex his partim antegredientes, partim subsequentes ordinatim eunt, horum primus narium sagacitate herbam ante pedes suos positam sentiens humanis vestigiis esse transitam, eam evellit, et ei, qui a tergo proximus est, odorandam tradit; is rursus alteri, qui eum sequitur; ac deinceps per omnium quasi manus sagaciter contrectatur, quoad ad illum ipsum, qui extremum agmen ducit, perventum fuerit; is simulac olfecerit, barritum vastum edens quasi signum ad fugam dat. Hi tunc in convalles profundas, aut in loca concava et palustria, vel, si minus id concedatur, in nemorosa campestria, ab eo loco iter avertunt; prorsusque se totos avertunt ab his locis, quacumque frequentes homines iter facere solent, quod ab hominibus, ut animalibus sibi infestissimis, timeant. Cum autem eos cetera pabula defecerint, alii radices effodiunt, quibus pascuntur; alii interim herbas aut frondes quærunt; ex his primus, qui aliquid repererit, regreditur, ut et suos gregales advocet, et in prædæ communionem deducat.

LVII. — De piscibus per hiemem latitantibus.

Ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τῷ βιαιοτάτῳ, κυμαινούσης μὲν τῆς θαλάττης, σκληρόν γε μὴν τῶν ἀνέμων καὶ βίαιον καταπνεόντων, φρίττουσι τὴν σύντροφόν τε ἅμα καὶ φίλην οἱ ἰχθύες θάλατταν. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν τοῖς πτερυγίοις ἐπαμῶνται τὴν ψάμμον, καὶ ἑαυτοὺς ἐπηλυγάσαντες ὑποθάλπουσιν, οἱ δὲ ὑποδύονταί τινα πέτραν, ἐν σκέπῃ τε τοῦ κρύους καὶ μάλα γε ἀσμένως ἡσυχάζουσιν· οἱ δὲ ἐς τοὺς μυχοὺς τοῦ πελάγους καταθέοντες, εἶτα τὴν ἄνωθεν φρίκην ἐξέκλιναν κάτω καὶ ἐν βυθῷ· οὐχ οὕτως γάρ φασιν, ὥσπερ οὖν ἄνω, διοιδάνειν τε καὶ τύπτειν τὸ κῦμα ἀγριαῖνον. Ὑπαρχομένου δὲ τοῦ ἦρος, καὶ τοῦ μὲν ἀέρος φαιδροῦ γενομένου, τῶν δὲ φυτῶν θάλλειν ἀρχομένων καὶ τῶν λει-

Hieme acerrima, cum mare maxima undarum ventorumque tempestate furit, tum a grato et familiari ipsis æquore pisces abhorrentes fundum petunt. Itaque ex ipsis sunt, qui arenas pinnis exaggerent, et his tecti se ipsi tepefaciant; alii intra saxorum angustias recepti, ibi in protectione a frigore libenter quiescant; alii in pelagi cavernas abditi atque abstrusi, summam maris inhorrentem vitant; neque enim in mari imo tam alunt furentes et inflatas, quam in summo tempestates cieri et agitari. Ineunte vere, cum cœlum serenum est, et dies læti illucent, et herbæ prata convestiunt, et plantæ virere incipiunt; tum pisces, maris tranquillitatem et temperiem sentientes, ad ex-

μώνων τὰ σύντροφα κομώντων, γαληνά τε τὰ τοῦ πελάγους καὶ ὑπεύδια αἰσθόμενοι οἱ ἰχθύες, ἀναθέουσι καὶ πηδῶσιν, καὶ πλησίον τῆς γῆς νήχονται, ὥσπερ οὖν ἥκοντες ἐξ ἀποδημίας.

timum ac summum mare efferuntur, vagosque et saltatorios agunt motus, et tanquam peregre redeuntes, prope a continenti natant.

LVIII. — De elephantorum longævitate.

Τρία δὲ ἄρα ταῦτα ἐκ βραχίστων μέγιστα ζῶα γίνεται· τῶν μὲν ἐνύδρων ὁ κροκόδειλος, τῶν δὲ ὑποπτέρων ἡ στρουθὸς ἡ μεγάλη, τῶν γε μὴν τετραπόδων ὁ ἐλέφας. Λέγει δὲ ὁ Ἰόβας γενέσθαι μὲν αὐτοῦ τῷ πατρὶ πολυετῆ Λίβυν ἐλέφαντα, κατιόντα ἐκ τῶν ἄνω τοῦ γένους· καὶ Πτολεμαίῳ δὲ τῷ Φιλαδέλφῳ Αἰθίοπα καὶ ἐκεῖνον ἐκ πολλοῦ βιώσαντα γενέσθαι πρᾳότατον καὶ ἡμερώτατον τὰ μὲν ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συντροφίας, τὰ δὲ πωλευθέντα· Σελεύκου τε τοῦ Νικάτορος κτῆμα ᾄδει Ἰνδὸν ἐλέφαντα, καὶ μέντοι καὶ διαβιῶναι τοῦτον μέχρι τῆς τῶν Ἀντιόχων ἐπικρατείας φησίν.

Hæc tria ex minimis evadunt maxima animalia: ex aquatilibus crocodilus, ex volucribus magna struthio, ex quadrupedibus elephantus. Juba rex elephantum Libycum scribit patri suo fuisse, qui multa secula vixisset, nempe qui et per manus traditus fuisset usque ab hujus alta stirpe. Et Ptolemæo Philadelpho Æthiopem elephantum fuisse qui ad multas ætates vixisset, ex hominum consuetudine simul et institutione mansuetissimum. Idem celebrat Indicum elephantum Seleuci, cognomine Nicatoris, qui usque ad Antiochorum imperium vixerit.

LIX. — De piscibus marinis in amnes partus causa secedentibus.

Ἰχθύες ὅσοι ποταμὸν γείτονα τῇ θαλάττῃ τῇ συντρόφῳ κέκτηνται ἢ καὶ λίμνην τινά, ὅταν μέλλωσι τίκτειν, ἐκνήχονται τῆς ἅλμης, τῶν κυμάτων τὸ ἄκλυστον ὕδωρ προαιρούμενοι καὶ ταραττόμενον ὑπὸ τῶν πνευμάτων καὶ τυπτόμενον ἥκιστα. Ἀγαθὴ γὰρ αὐτοῖς ἡ τῶν ὑδάτων εἰρήνη [τὴν] λοχείαν ὑποδέξασθαι καὶ φυλάξαι ἀσινῆ τε καὶ ἀνεπιβούλευτα τὰ βρέφη τῇ τε ἄλλῃ καὶ μέντοι καὶ διὰ τὴν τῶν θηρῶν ἐρημίαν καὶ σπάνιν. Φιλοῦσι δέ πως τήνδε τὴν ἐλευθερίαν ἔχειν αἵ τε λίμναι καὶ οἱ ποταμοί· ἔνθεν τοι καὶ πολλοῖς ἰχθύσιν εὐθενεῖται ὁ Εὔξεινος Πόντος· θηρία γὰρ τρέφειν οὐκ ἔμαθεν· φώκην δὲ εἴ που τρέφει καὶ δελφῖνας βραχίστους, τῶν δὲ ἄλλων ἁπάντων οἱ τῇδε ἰχθῦς ἐν σκέπῃ εἰσίν.

Pisces, qui in mari degere solent prope fluvium aliquem aut lacum, cum vicini ad pariendum fuerint, e mari in illos subeunt, aquam scilicet a ventis et fluctibus quietam cupide amplexantes. Tranquillitas enim probe affecta est ad excipiendos piscium partus, eosque damni expertes conservandos: cum alias, tum quod nihil aut parum periculi in his aquis metuendum sit a belluis. Hanc enim libertatem et immunitatem flumina et lacus habere solent: atque ideo Euxinus pontus plurimis piscibus abundat, quod non solitus sit belluas procreare: sicubi autem vitulos marinos profert, et delphinos, minime grandes evadunt; a ceteris quidem omnibus belluis maleficis pisces ibidem tuti sunt.

LX. — De acu marina.

Αἱ θαλάττιαι βελόναι λεπταὶ οὖσαι [καὶ] κολπώδη καὶ χωρητικὴν ἐμβρύων μήτραν οὐκ ἔχουσαι τὴν αὔξην τῶν ἔνδον βρεφῶν οὐ φέρουσιν, ἀλλὰ ῥήγνυνται· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον οὐ τίκτουσιν, ἀλλὰ ἐκβάλλουσι τὰ τέκνα.

Marinæ acus, quæ pertenues sunt, et minime sinuosum uterum fœtuumque capacem habent, idcirco catulorum suorum non sustinentes incrementum disrumpuntur; non igitur pariunt catulos, sed expellunt atque ejiciunt.

LXI. — De morsu aspidis.

Λέγεται δὲ τὰ ἴχνη καὶ τὰ γνωρίσματα τῶν τῆς ἀσπίδος δηγμάτων μὴ πάνυ τι εἶναι δῆλα καὶ εὐσύνοπτα. Καὶ τὸ αἴτιον ἐκεῖνο εἶναι πυνθάνομαι· ὀξύτατόν ἐστι τὸ ἐξ αὐτῆς φάρμακον καὶ διαδραμεῖν ὤκιστον. Οὐκοῦν ᾗ μὲν ἐνέφυ, τὸ δὲ οὐκ ἐπιπολεύει, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἔσω πόρους κατολισθάνει, καὶ τῆς μὲν ἐπιφανείας καὶ τοῦ χρωτὸς τοῦ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἀφανίζεται, ὠθεῖται δὲ ἔνδον. Ἔνθεν τοι καὶ τῆς Κλεοπάτρας ὁ θάνατος

Morsuum vestigia tam perparum apparentia aspis imprimit, ut indicia vix acri oculorum acie deprehendantur. Cur vero sint tam obscura ignotaque, causam hanc esse audio: ipsius venenum ad transmittendum est peracutum, mirabilique celeritate ad intima transitionem facit. Cum enim hæc ipsa morsum effecit, venenum non eminet circa superficiem; sed sub cutem subiens intra meatus bene penitus subit, atque sic ad intima delabitur, ut nihil exstet at-

τοῖς ἀμφὶ τὸν Σεβαστὸν οὐ πάνυ τι ῥᾳδίως ἐγνώσθη, ἀλλὰ ὀψέ, δύο κεντημάτων καὶ μάλα γε δυσθεάτων καὶ δυσθηράτων ὀφθέντων, δι' ὧν ἐφωράθη τὸ τοῦ θανάτου αἴνιγμα· ἄλλως τε καὶ ἴχνη τοῦ τῆς ἀσπίδος σύρματος ἐφάνη, πρόδηλα τοῖς ἔχουσι τῆς τούτων κινήσεως τῶν ζώων τὴν ἱστορίαν ὄντα.

que emineat. Quare ab Octavianis Cleopatræ mors non facile oculis comprehensa est; nisi tandem sero admodum ex duobus punctis difficilibus ad videndum animadversis, mortis obscura significatio deprehensa est; et insuper vestigia aspidis ipsius corporis tractus iis, qui hujusmodi animalium motionis discrimina tenent, manifesta apparuerunt.

LXII. — Historia de circulatore quodam aspidis morsu interempto.

Πομπηίου Ῥούφου Ῥωμαίοις ἀγορανομοῦντος ἐν Παναθηναίοις, φαρμακοτρίβης ἀνὴρ καὶ τῶν τοὺς ὄφεις ἐς τὰ θαύματα τρεφόντων, ἑτέρων ὁμοτέχνων παρεστώτων πολλῶν, ἀσπίδα κατὰ τοῦ βραχίονος προσάγει εἰς ἔλεγχον αὐτοῦ τῆς σοφίας, καὶ ἐδήχθη. Εἶτα τῷ στόματι ἐξεμύζησε τὸ κακόν. Ὕδωρ δὲ οὐκ ἐπιῤῥοφήσας, οὐ γὰρ παρῆν, καίτοι παρεσκευασμένον οἱ — ἀνετέτραπτο δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς τὸ σκεῦος — οἷα μὴ ἐκκλύσας τὸν ἰόν, μηδὲ ἀποῤῥυψάμενος, τὸν βίον κατέστρεψε μετὰ ἡμέραν, οἶμαι, δευτέραν, οὐκ ἀλγῶν οὐδὲ ἕν, τοῦ μέντοι κακοῦ ἡσυχῇ διασήψαντος αὐτοῦ τὰ οὖλα καὶ τὸ στόμα.

Cum Pompeius Rufus ædilitium munus obiret quinquatriis, circulator, ex iis qui serpentes spectatorum causa nutriunt, multis qui eandem artem profitebantur circumstantibus, ad suam ipsius ostentandam sapientiam, aspidem ad brachium admovit, et ex impresso morsu malum ore exsuxit. Cum postea aquam, quam sibi præparaverat, non exsorbuisset, quod ea esset subducta (ex insidiis nimirum vas fuerat eversum), veneno non exhausto neque absterso, secundo post die sine doloris sensu, sensim et pedetentim pernicie veneni illapsa, postquam ejus os et gingivæ extabuissent, vita privatus est.

LXIII. — De piscium coitu, partu et convictu.

Τοῦ ἦρος ἐνακμάζοντος καὶ τῆς γῆς ἐξανθούσης οἴστρου τε ἀφροδισίου τὰ ζῷα ὑποπίμπλαται καὶ μνημονεύει γάμων, καὶ ἀλλήλοις συμπλέκεσθαι ὀργᾷ τά τε ὄρεια καὶ ὅσα ἐνθαλαττεύει καὶ μετεωροπορεῖ ὅσα. Τῶν δὲ ἰχθύων οἱ μὲν ταῖς ψάμμοις προσαποτρίβουσι τὰ ᾠὰ πυκνὰ ὄντα καὶ ἀλλήλων ἐχόμενα· οἱ δὲ νηχόμενοι εἶτα ἐκβάλλουσι πάμπολύ τι τῶν ᾠῶν τὸ χρῆμα, καὶ οἱ κατόπιν νέοντες τὰ πολλὰ καταπίνουσιν. Ἤδη μέντοι καὶ οἱ ἄῤῥενες προηγοῦνται καὶ τοῦ θοροῦ ἀποῤῥαίνουσιν· αἱ δὲ θήλειαι ἑπόμεναι καὶ πάνυ γε ἀπλήστως περιχανοῦσαι ἐμπίπλανται· καὶ ἥδε ἐστὶν ἡ μίξις αὐτῶν. Ὅτι δὲ ἰχθύων τινὲς καὶ συνοικοῦσιν ὡς γαμεταῖς, καὶ φυλάττουσιν αὐτάς, καὶ ζηλοτυπία τις καὶ ἐν ἰχθύων γένεσιν ἐξάπτεται, ἀνωτέρω εἶπον.

Vigente verno tempore, et efflorescente terra, libidinis ardore bestiæ terrenæ, aquatiles, et volatiles flagrant. Ex piscibus alii frequentia ova, atque alia ex aliis nexa, arenis atterunt; alii interea cum natant, infinitatem quandam ovorum expellunt atque ejiciunt, quorum non pauca a tergo nantes exsorbent. Nec minus mares antecedunt, et semen spargunt; feminæ vero sequentes insaturabiliter hiantes; neque aliter pisces inter se coeunt. Jam quod piscium quidam sic cum feminis versantur, tanquam cum uxoribus, easque custodiunt, quod etiam ex piscium genere aliqui rivalitate laborant atque obtrectatione, antea dixi.

LXIV. — Quod pisces dulci tantum aqua nutriuntur.

Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης, καὶ Δημόκριτος πρὸ ἐκείνου, Θεόφραστός τε ἐκ τρίτων καὶ αὐτός φησι, μὴ τῷ ἁλμυρῷ ὕδατι τρέφεσθαι τοὺς ἰχθῦς, ἀλλὰ τῷ παραμεμιγμένῳ τῇ θαλάττῃ γλυκεῖ ὕδατι. Καὶ ἐπεὶ δοκεῖ πως ἄπιστον, δι' αὐτῶν τῶν ἔργων βεβαιῶσαι βουληθεὶς τὸ λεχθὲν ὁ τοῦ Νικομάχου λέγει εἶναί τι πότιμον ὕδωρ ἐν πάσῃ θαλάττῃ, καὶ ἐλέγχεσθαι ταύτῃ· εἴ τις ἀγγεῖον ἐκ κηροῦ ποιήσας κοῖλον καὶ λεπτὸν καθείη κενὸν εἰς τὴν θάλατταν, ἐξάψας ποθὲν ὥστε ἀνιμήσασθαι δύνασθαι, νυκτὸς διελθούσης καὶ ἡμέρας, ἀρύεται πεπλησμένον γλυκέος τε καὶ ποτίμου ὕδατος αὐτό. Καὶ Ἐμπεδοκλῆς δὲ ὁ Ἀκραγαντῖνος λέγει τι εἶναι γλυκὺ ἐν τῇ θαλάττῃ ὕδωρ οὐ πᾶσι δῆλον, τρόφιμον

Aristoteles, et ante hunc Democritus, et tertius Theophrastus dicit, non aqua salsa, sed dulci (quæ intra salsam continetur) pisces, qui mare incolunt, ali. Idemque, quod propemodum incredibile videtur, ex ipsis operibus confirmare volens Aristoteles, potabilem in omni mari aquam esse, hoc experimento docet: si quis concavum, inquit, e cera vas tenui opere finxerit, atque in mare demiserit inane, alicunde appensum, ut iterum educere queat, die ac nocte una dulciculo et potabili humore completur. Empedocles Agrigentinus aliquam etiam ait dulcem, non omnibus notam, in mari aquam esse, qua

δὲ τῶν ἰχθύων· καὶ τὴν αἰτίαν τοῦδε τοῦ ἐν τῇ ἅλμῃ γλυκαινομένου λέγει φυσικήν, ἣν ἐκεῖθεν εἴσεσθε.

pisces nutriantur, causamque affert, cur in salso dulcis sit, quam ex ejus scriptis cognosces.

LXV. — Cur initiati a mustelo et mullo abstineant.

Οἱ μυούμενοι τοῖν Θεοῖν οὐκ ἂν πάσαιντο γαλεοῦ, φασίν· οὐ γὰρ αὐτὸν εἶναι καθαρὸν ὄψον, ἐπεὶ τῷ στόματι τίκτει. Οὐ τίκτειν δὲ αὐτὸν ἔνιοι λέγουσιν, ἀλλὰ δείσαντά τι τῶν ἐπιβουλευόντων τὰ σκυλάκια καταπίνειν καὶ ἀποκρύπτειν, εἶτα τοῦ φοβήσαντος παραδραμόντος ζῶντα αὖθις ἀνεμεῖν. Τῆς δὲ τρίγλης οὐκ ἂν γεύσαιντο οἱ αὐτοὶ μύσται, οὐδὲ μὴν ἡ τῆς Ἥρας τῆς ἐν Ἄργει ἱέρεια· καὶ τάς γε αἰτίας ἄνω που εἰπὼν οἶδα.

Mustelum piscem aiunt nunquam Cereris et Proserpinæ sacris initiatos edere : non enim, quoniam ore parit, mundum cibum esse. Quidam ipsum non ore parere ferunt, sed insidiarum timore perculsum, ut occultet catulos suos, devorare; deinde cum nihil amplius ab insidiis timet, vivos evomere. Itemque mullum nunquam attingunt nec iidem initiati, nec femina Argolicæ Junonis sacerdos; cujus rei causas quodam loco ante me dixisse memini.

LXVI. — De viperæ et murænæ congressu.

Ἔχεως μὲν καὶ μυραίνης γάμους καὶ ὅπως ἀλλήλοις ὁμιλοῦσιν, ἡ μὲν προϊοῦσα [ἐκ] τῆς θαλάττης, ὁ δὲ ἐξέρπων τοῦ φωλεοῦ, ἐν τοῖς πρόσθεν εἰπὼν οὐκ ἐπιλέλησμαι· ὃ δὲ οὐκ εἶπον νῦν ἂν εἴποιμι. Μέλλων ὁ ἔχις ὁμιλεῖν αὐτῇ, ἵνα δόξῃ πρᾶος ὡς πρέπει νυμφίῳ, τὸν ἰὸν ἀπεμεῖ καὶ ἐκβάλλει, καὶ οὕτως ὑποσυρίσας τὴν νύμφην παρακαλεῖ, οἱονεὶ προγάμιόν τινα ὑμέναιον ἀναμέλψας· ὅταν δὲ τὰ τῆς ἀφροδισίου σπουδῆς τελέσωσι μετ' ἀλλήλων ὄργια, ἡ μὲν ἐπί τε τὰ κύματα καὶ τὴν θάλατταν ὥρμησεν, ὁ δὲ ἀναῤῥοφήσας τὸν ἰόν, αὖθις ἐς τὰ ἤθη τὰ οἰκεῖα ἐπάνεισιν.

Quomodo vipera mas et muræna coeant, hæc mari egrediens, ille ex aliquo prorepens latibulo, supra me exposuisse memini; nunc quod superest dicendum. Cum proximum est ut vipera complexu venereo jungatur cum muræna, veneno cum vomitione ejicit atque expellit, ut blandus decorusque sponsus videatur; postea edito sibilo, tanquam hymenæo quodam ante nuptias misso, sponsam appellat : atque ubi mutuam veneris libidinem inter se expleverunt, hæc quidem ad mare regreditur; ille vero, resorpto veneno et recollecto, ad domesticam sedem revertitur.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER DECIMUS.

I. — Historia de elephanti zelotypia.

Σπανίως ἐλέφας ἐρᾷ, φασίν· ἔστι γὰρ σώφρων, ὡς ἄνω μοι λέλεκται. Ἀκούω δ' οὖν ἐλεφάντων πάθος ἐρωτικόν, καὶ ἄξιον θαυμάσαι αὐτό· ὃ δὲ πέπυσμαι, ἐκεῖνό ἐστιν. Ἀνὴρ τῆς τούτων ἄγρας οὐκ ἄπειρος δύναμιν λαβὼν ἐκ βασιλέως τοῦ Ῥωμαίων πάλαι, Ἀλέξανδρος ὄνομα, καὶ σταλεὶς ἐπὶ τὴν θήραν κατά τι ἔθος τοῖς Μαυρουσίοις ἐπιχώριον, φησὶν ἐν συγγραφῇ, νέαν μόσχον ἐλέφαντος, ὡραίαν ὡς ἐκείνοις ἰδεῖν, συνελθεῖν ἐλέφαντι νέῳ καὶ καλῷ· πρεσβύτερον δὲ ἄλλον, εἴτε ἀνὴρ ἦν εἴτε ἐραστὴς τῆς προειρημένης, ὥσπερ οὖν ἀτιμασθέντα ἀγανακτῆσαι· θυμῷ γὰρ βιαίῳ ἐξαφθεὶς ὥρμησε μέν, καὶ ὀλίγου πάντας διέφθειρεν, ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὸν νέον καὶ καλὸν καὶ συμπεσὼν εἶτα ἐμάχετο, ὡς ὑπέρ τινος ἢ νύμφης ἢ ἐρωμένης ἀλγῶν· καὶ ἐς τοσοῦτον ἄρα ἀλλήλοις συνήραξαν, ὡς ἀμφοτέροις ζημιωθῆναι τὰ κέρατα· ἐνίκησε δὲ οὐθέτερος, ἀλλὰ ἀπέστρεψαν ἀπ' ἀλλήλων οἱ θηραταὶ βάλλοντες, ἐπεὶ καὶ ἀχρεῖοι συμβαλεῖν τὸ λοιπὸν ἦσαν τῶν ὅπλων ἀφῃρημένοι. Ἐρωτικὴ μὲν δὴ μάχη ἐραστῶν ἐλεφάντων ἰσότιμος μέχρι τοῦ τέλους ἐνταῦθα ἀνεπαύσατο. Εἵλκετο δὲ ὁ Πάρις ὑπὸ τοῦ Μενέλεω καὶ ἤγχετο, τοῦ ἱμάντος αὐτὸν πιέζοντος τοῦ ὑπὸ τῷ κράνει·

Καί νύ κεν εἴρυσσέν τε καὶ ἄσπετον ἤρατο κῦδος;

ὁ τοῦ Ἀτρέως, εἰ μὴ ἐῤῥάγη μὲν ὁ ἱμάς, αὐτὸν δὲ ἐξήρπασεν ἡ Διὸς καὶ Διώνης αἴσχιστην μάχην καὶ ἄνανδρον μεμαχημένον, καὶ ἀπελθὼν ὁ δειλὸς ἐκάθευδε μετὰ τῆς μεμοιχευμένης.

Elephantum raro amare ferunt; quoniam, ut ante dictum est, a libidine temperans sit. Audivi sane elephantorum affectum amatorium admiratione dignum; quemque audivi, hicce est. Virum venandi elephantos haud imperitum, Alexandrum nomine, cum ab imperatore Romano cum potestate in Mauritaniam ad venandum elephantos ablegatus esset, ex elephantino genere adolescentem formosam, ut elephanti formosi esse possunt, vidisse coeuntem cum elephanto similiter et adolescente et pulchro; alterum vero seniorem, quia hujus sive amator sive maritus esset, ut se spretum vidit, ignominiæ loco hoc tulisse: quare acri animo incitatum impetum fecisse, ut nihil proprius factum fuerit, quam ut omnes perderet; sicque incurrisse in illum formosum rivalem suum, pugnamque edidisse, tanquam eum, qui de amica sibi erepta doloribus acerrimis premitur: adeoque infestis animis utrumque cum altero pugnam commisisse, ut ex impetu cornibus ambo mutilarentur; neutrum vero vicisse, quod multis jaculis eos venatores distraxerint; jam enim cornibus mutilos tanquam inutiles capere non dignabantur. Hic igitur amatorum elephantorum pugnæ æquis semper utrimque viribus decertatæ finis est impositus. At Paridem apud Homerum trahit Menelaus, et loro sub galea constrictum tantum non suffocat,

Et sane vicisset, et præclaram laudem sibi comparasset

Atrei filius, nisi et lorum fuisset ruptum, et istum turpiter atque ignaviter dimicantem Jovis et Diones filia eripuisset, a qua liberatus ille mox cum adultera concubuit.

II. — De tempore coitus piscium.

Ἰχθύες δὲ ἄρα οὐ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰς ἀφροδίτην πρόθυμοι, ἀλλὰ οἱ μὲν ἦρος ἐπιθόρνυνται, οἱ δὲ θέρειον εἰλήχασι τὴν ὁρμὴν τήνδε, ἐν τῇ ὀπώρᾳ ἄλλοι, καὶ διὰ τοῦ χειμῶνος ὑπεξάπτονταί τινες ἐς τὴν προειρημένην σπουδήν. Καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τοῦ ἔτους ἅπαξ ὠδίναντες εἶτα παύονται· λάβρακα δὲ ἀκούω καὶ ἐπιτίκτειν, τρίγλην δὲ καὶ τρὶς κύειν κατηγορεῖ, φασί, καὶ τὸ ὄνομα.

Non uno eodemque tempore pisces ad coitum proni sunt; verum alii verno tempore se ad venerem rumpunt, alii æstivo ad coitum impelluntur, alii autumno amoris flamma conflagrant, complures hieme venereum complexum expetunt. Plurimi ut semel peperere, deinde toto anno a pariendo conquiescunt; lupum autem unius anni spatio binos partus edere audio, mullum vero ter singulis annis ventrem ferre, ejus nomine græco significari aiunt.

III. — De camelis.

Ἡρόδοτος λέγει τὰς καμήλους ἐν τοῖς ὄπισθεν σκέλεσιν ἔχειν τέτταρας μηρούς, καὶ μέντοι καὶ γόνατα τοσαῦτα, τὰ δὲ ἄρθρα διὰ τῶν σκελῶν τῶν κατόπιν πρὸς τὴν οὐρὰν τετράφθαι αὐταῖς.

Herodotus scribit camelum in posterioribus gerere quatuor femora, et totidem genua, et veretrum inter posteriora crura caudam versus spectare

IV. — De caudis ovium Arabiæ.

Τὰς δις τὰς Ἀραβίων ἔχειν οὐρὰς ἀήθεις ὡς πρὸς τὰς ἄλλας, Ἡρόδοτος λέγει· γένη δὲ αὐτῶν εἶναι διπλᾶ ὁ αὐτὸς δήπου διδάσκει, καὶ μέντοι καὶ λέγει τὰς μὲν αὐτῶν ἔχειν οὐρὰς μηκίστας, ὡς εἶναι μετρήσαντι καὶ τριῶν πήχεων οὐκ ἐλάττους· ἅσπερ οὖν εἰ ἐῴη τις ἐπισύρειν, ἑλκοῦσθαι ἂν αὐτὰς πάντως παρατριβομένας πρὸς τὸ δάπεδον· τοὺς νομέας δὲ εἶναι ἀγαθοὺς χειρουργεῖν οὐ πέρα τῶν ἁμαξίδων, αἳ ὑπερείδουσι τὰς οὐρὰς τῶνδε τῶν κτηνῶν, ὥστε ἀποστέγειν τὴν ἕλκωσιν αὐταῖς. Τὰς δὲ δις τὰς ἑτέρας φησὶ πλατείας φορεῖν, πλατύνεσθαι δὲ καὶ ἐς πῆχυν αὐτάς.

Præditas esse oves Arabiæ caudis insolitis, si cum aliis comparentur, Herodotus scribit. Earum autem duo genera ponit : unum dicit caudas longissimas habere, ut dimetienti non tribus breviores sint cubitis; quæ si trahantur, omnino ad terram atteruntur, et exulcerantur : at pastores fabrilis artis adhuc periti sunt, ut plaustella fabricentur, quibus impositæ caudæ sustinentur, quo fit ut a vulneratione defendantur. Alterum genus dicit caudas latas habere, easque ad cubitalem latitudinem extendi.

V. — De cochlearum solertia.

Οἱ κοχλίαι ἴσασιν εἶναί σφισι πολεμίους τοὺς πέρδικας καὶ τοὺς ἐρωδιούς, καὶ αὐτοὺς ἀποδιδράσκουσιν· οὐδ' ἂν ἴδοις ἔνθα οὗτοι νέμονται κοχλίας διέρποντας. Οἱ δὲ καλούμενοι τῶν κοχλιῶν ἀρείονες, οὗτοι μὲν καὶ ἀπατῶσι καὶ περιέρχονταί τινι φυσικῇ σοφίᾳ τοὺς προειρημένους. Τῶν γὰρ συμφυῶν ὀστράκων προελθόντες αὐτοὶ μὲν νέμονται κατὰ πολλὴν τὴν ἄδειαν, οἱ δὲ ὄρνιθες, οὓς εἶπον, ἐπὶ τὰ κενὰ τῶν ὀστράκων ὡς ἐπ' αὐτοὺς ἐκείνους καταπέτονται, οὐδὲν δὲ εὑρόντες ἀπέῤῥιψαν ὡς ἀχρεῖά σφισι καὶ ἀνεχώρησαν· οἱ δὲ ἐπανελθόντες εἶτα ἕκαστος εἰς ἰδίαν οἰκίαν παρῆλθε, κεκορεσμένος μὲν ἐκ τῆς νομῆς, σωθεὶς δὲ ἐξ ἧς ἠπάτησε πλάνης.

Perdices et ardeas hostes suos cochleæ agnoscunt, et fuga sibi cavent; itaque ubi aves illæ pascuntur, nusquam repantes videris cochleas. At qui e cochlearum genere ariones vocantur, naturali quadam calliditate jam dictas aves decipiunt et eludunt. Egressi enim e testis suis absque metu pascuntur; aves vero ad testas vacuas frustra advolant; et cum inanes viderint, tanquam inutiles abjiciunt et se recipiunt alio; redeunt illi ad suam quisque domum, et cibo jam satur, et vagatione, qua hiantes delusit aves, incolumis.

VI. — De coliis Ponticis.

Ποντικοὶ δὲ ἄρα κολίαι τὸν [τῶν] Περσῶν βασιλέα μεμίμηνται, χειμάζοντα μὲν ἐν Σούσοις, θερίζοντα δὲ ἐν Ἐκβατάνοις. Καὶ γὰρ οὗτοι ἐν μὲν τῇ καλουμένῃ Προποντίδι χειμάζουσιν· ἀλεεινὴ γὰρ ἥδε ἡ γῆ· θέρους δὲ πρὸς τῷ Αἰγιαλῷ διαιτῶνται· παρέχει γὰρ αὐτοῖς αὔρας μαλακὰς ἡ θάλαττα ἡ προειρημένη.

Persarum regem coliæ Pontici imitantur; hibernos dies Susis agentem, æstivos vero Ecbatanis : etenim ad nuncupatam Propontidem, utpote calidam regionem, hiemant; æstivum autem tempus ad Ægialum agitant, propter molles auras, quas hoc mare eis adflat.

VII. — De mullis.

Πυνθάνομαι τῶν μαγείρων τοὺς τὴν τέχνην ἀκριβοῦντας, ὅταν βούλωνται τῶν τριγλῶν τὰς κοιλίας ὀπτωμένων μὴ ῥήγνυσθαι, καταφιλεῖν αὐτῶν τὰ στόματα· οὗπερ οὖν γεγενημένου ὁλόκληροι διαμένουσιν, ὥς φασιν.

Coquos peritiores audio, ne mullorum ventres inter assandum rumpantur, ora eorum deosculari solere; atque ita illos permanere integros aiunt.

VIII. — De agmine delphinorum.

Ὁ δελφὶς ὁ θῆλυς μαζοὺς ἔχει κατὰ τὰς γυναῖκας, καὶ θηλάζει τὰ βρέφη πάνυ ἀφθόνῳ καὶ πολλῷ τῷ γάλακτι· νήχονται δὲ κοινῇ μέν, καθ' ἡλικίαν δὲ διακριθέντες· καὶ τῆς μὲν πρώτης τετάχαται οἱ νέοι καὶ ἁπαλοί, ἕπονται δὲ αὐτῶν τῇ νήξει οἱ τέλειοι. Φιλότεκνον γὰρ καὶ φιλόστοργον ὁ δελφὶς ζῷον, καὶ ὑπὲρ

Delphinus femina, similiter atque mulier, mammas habet, simul et uberrimo lacte catulos suos lactat. Ex ætatum ratione dispositi gregatim natant; etenim perparvuli etiamnum ex ætate infirmi in primo ordine locantur : hos natantes proximi sequuntur, qui sunt confirmata ætate. Nam delphinus cum catulorum suorum amantissimum

τῶν βρεφῶν ὀῤῥωδεῖ· καὶ φυλακῆς χάριν, ὡς ἐν φάλαγγι στρατιωτικῇ, οἱ μὲν τῆς πρώτης εἰσίν, οἱ δὲ τῆς δευτέρας, οἱ δὲ τῆς τρίτης· καὶ προνήχονται μὲν οἱ νέοι, ἐπινήχονται δὲ αἱ θήλειαι, καὶ οἱ ἄῤῥενες οὐραγοῦσιν, ἐφορῶντές τε καὶ παραφυλάττοντες τὴν τῶν ἐκγόνων τε καὶ τῶν γαμετῶν νῆξιν. Τί πρὸς ταῦτα ὁ Νέστωρ, ὦ καλὲ Ὅμηρε; ὅνπερ οὖν φὴς τακτικώτατον τῶν ἡρώων τῶν καθ' ἑαυτὸν γεγονέναι.

animal est, tum de iis vehementer metuit; et custodiæ causa tanquam in militari cuneo alii in prima acie, alii secunda, alii tertia constituuntur. Natu minimi ante prænatant, post vero hos feminæ sequuntur, deinde mares extremum agmen ducentes filiorum et uxorum natationem inspiciunt atque observant. Quid ad hos Nestor, bone Homere? quem ais ad instruendas acies principum suæ ætatis præstantissimum fuisse.

IX. — De discrimine inter echin et echidnam.

Ἔχιν ἐχίδνης οἱ μὲν τῷ γένει διαφέρειν, οὐ μέντοι τῇ φύσει φασίν· τὸν μὲν γὰρ εἶναι ἄῤῥενα, τὴν δὲ θήλειαν· οἱ δὲ καὶ τῇ φύσει διαφέρειν οἴονται, ἀλλοῖον μὲν γὰρ τοῦτο εἶναι ζῷον, ἀλλοῖον δὲ ἐκεῖνο. Ἀκούω δέ τινων λεγόντων τοὺς μὲν ὑπὸ τοῦ ἔχεως δηχθέντας σπᾶσθαι, οὐ μὴν τοὺς ὑπὸ τῆς ἐχίδνης. Ἕτεροι δέ φασι τὸ μὲν τῆς ἐχίδνης δῆγμα εἶναι λευκόν, τὸ δὲ τοῦ ἔχεως οὐ τοιοῦτον, πελιδνὸν δέ. Νίκανδρος δέ φησιν ἐκ μὲν τοῦ δήγματος, ὅπερ οὖν ὁ ἔχις ἐμφύει, δύο ὀδόντων ἴχνη φαίνεσθαι· πλειόνων δέ, εἰ δάκοι ἡ ἔχιδνα.

Echin ab echidna sexu, non natura, nonnulli differre aiunt; illum enim marem esse, hanc feminam; alii tamen etiam natura differre existimant. Et sunt quidem, qui dicant convulsione illum affici, quem echis percusserit; non item, quem echidna. Alii dicunt hujus album morsum esse, illius vero lividum. Cum morsum infixit echis, inquit Nicander, duorum dentium vestigia apparent; cum echidna, plurium.

X. — Quomodo elephanti mansuefiant.

Εὐθηρίας γενομένης ἐλεφάντων οἷα δρῶσιν εἰς τὸ πραΰναι τε αὐτοὺς καὶ ἡμερῶσαι, εἰπεῖν ἄξιον. Πρῶτον μὲν εἰς ὕλην τινὰ ὀλίγον ἀφεστῶσαν τῆς τάφρου, ἐν ᾗ ἐθήρασαν, ἄγουσιν αὐτοὺς δεδεμένους, πολὺ διαλαβόντες ταῖς σχοίνοις, καὶ μήτε προθεῖν ἐπιτρέποντες, μήτε αὖ πάλιν ἀφίστασθαι καὶ ἀποσπᾶν εἰς τοὐπίσω· εἶτα ἕκαστον ἐξάψαντες μεγίστου δένδρου μεμετρημένῳ διαστήματι, ὡς μήτε εἰς τοὔμπροσθεν ἐπιπηδᾶν ἔχειν, μήτε ἐπὶ πολὺ πάλιν ἀναχωρεῖν τοῦ σκιρτᾶν καὶ ὑβρίζειν ἐξουσίᾳ, ἀτροφίᾳ τε καὶ λιμῷ τὴν ἄγαν ἰσχὺν καὶ ῥώμην καθαιροῦσι, καὶ μέντοι καὶ τὸν θυμὸν αὐτῶν καὶ τῆς ψυχῆς τὸ ἄτρεπτον ἡσυχῇ καταμαραίνουσιν, ὡς ἐκείνους λήθην μὲν ἴσχειν τῆς τέως ἀμάχου ἀγριότητος, παραλύεσθαι δὲ τοῦ πρόσθεν θυμοῦ, προσιέναι τε τοὺς τῶν τοιούτων πωλευτὰς καὶ ἐκ χειρὸς ὀρέγειν τροφήν· τοὺς δὲ ὑπὸ τῆς χρείας ἀναγκαζομένους λαμβάνειν καὶ μὴ κακουργεῖν, βλέπειν τε ἤδη πρᾶόν τε καὶ κεκμηκός. Οἱ δὲ ἄγαν αὐτῶν ἰσχυροὶ καὶ τέλειοι ἀποῤῥήξαντες τὰ δεσμά, καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν κεράτων καὶ ταῖς προβοσκίσι ἀνασπῶντες τὰ δένδρα, τὰ δὲ καὶ κατάξαντες ὑπὸ ῥύμης καὶ ἐμπεσόντες εἰς αὐτά, μόγις καὶ ὀψὲ τοῦ χρόνου τὰ μὲν λιμῷ, τὰ δὲ γλυκείᾳ τροφῇ, τὰ δὲ κέντροις ἡμερώθησαν. Τροφὴ δὲ ἡμερουμένοις τοῖσδε τοῖς ζῴοις ἄρτοι τε οἱ μέγιστοι καὶ κριθαὶ καὶ ἰσχάδες καὶ ἀσταφίδες καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα καὶ μέλι χύδην, σχίνου τε καὶ φοίνικος καὶ κιττοῦ φάκελοι, καὶ πᾶν ὅσον ἐδωδίμου ὕλης καὶ ἐκείνοις συντρόφου καὶ ἐκ τούτου τοι καὶ φίλης.

Cum venatio elephantorum feliciter processerit, quidnam ad eos mitigandos, postquam capti fuerint, moliantur, exponere operæ pretium est. Primo in silvam non ita longo intervallo ab ea fossa, ubi comprehensi fuerint, distantem sic eos stricte constrictos funibus trahunt, ut ne permittant quidem, neve hi præcurrant, neve rursus retrahantur; deinde certo et dimenso spatio horum quemque ad maximam arborem alligantes, ita ut neu in anteriorem partem insilire, neu rursus admodum in posteriorem resilire, nec inferre injuriam, queant, victus tenuitate et fame horum immodicas vires et robur frangunt; postea vero quam eorum domitores iram et duritiam animi tamdiu paulatim molliverunt, quoad pristinæ inexpugnabilis feritatis eos ceperit oblivio, de manu cibum sumendum dant. Hi necessitate pressi, cum non malitiose jam, tum vero oculis mansuetioribus, quam essent soliti, et tanquam se lassos confitentes intuentur. Horum autem, qui sunt ætate robustissimi, vinculis ruptis, cum dentium robore, tum vero proboscide arbores revellunt, aut cum impetu irruentes frangunt, vixque sero admodum partim fame, partim ciborum illecebris, partim stimulis mansuefiunt. Dum vero cicurantur, panibus maximis, hordeo, caricis, uvis passis, cepis, alliis, et melle copiose, item lentisco, palma, hederarum fascibus, et aliis, quibus adsueti fuerint gaudentque, esculentis eos pascunt.

XI. — De piscibus vocalibus.

Φύσεως δὲ ἰχθύων εἰσὶν ἀμαθεῖς ὅσοιπερ οὖν τελέως ἁπάντων καταψηφίζονται σιωπὴν αὐτῶν· ἐπεὶ καὶ συρίττουσί τινες καὶ γρυλλίζουσι. Λύρα μὲν γρυλλίζει καὶ χρόμις καὶ κάπρος, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν· χαλκεὺς δὲ συρίττει· κόκκυξ δὲ ἄρα τὸν ὁμώνυμον ὄρνιν τῇ φωνῇ μεμιμημένος φθέγγεται παραπλήσια

Qui omnes pisces silentii condemnant, eos mutos affirmantes, ii in eorum natura indocti sunt et rudes; nam ex iis nonnulli, editis sibilis, strident et grunniunt. Lyra enim, chromis, et aper, Aristotele teste, grunniunt; faber sibilat; coccyx similiter atque avis ei gentilis, unde nomen traxit, vocem emittit.

XII. — De elephanti adipe partibusque esui aptis.

Ἐλέφας μέν ἐστιν σαρκῶν ὄγκος ἰδεῖν καὶ πάνυ μέγιστος· ἐδώδιμα δὲ αὐτοῦ τὰ κρέα οὐκ ἔστιν, ὅτι μὴ ἡ προβοσκὶς καὶ τὰ χείλη τοῦ στόματος καὶ τῶν κεράτων ὁ μυελός. Στέαρ δὲ ἐλέφαντος ἦν ἄρα τοῖς ἰοβόλοις ἔχθιστον· εἰ γάρ τις χρίσαιτο ἢ ἐπιθυμιάσαι αὐτοῦ, τὰ δὲ ἀποδιδράσκει πορρωτάτω.

Elephas tametsi maxima corporis moles esse videtur, ex eo tamen nihil esculentum est, nisi proboscis et labra et cornuum medulla. Ejus animalis adeps contra venenata valet; nam si quis eo inungatur, ejusve odore fumificetur, hæc ab illo aufugiunt longissime.

XIII. — De Arabicis animalibus colorum splendore insignibus: de ostreis et margaritis maris Rubri.

Τῶν δὲ Ἀραβίων ζώων ἡ πολύχροιά τε καὶ τὸ πολύμορφον πάντα γραφικὸν ἐλέγξαι δεινά, καὶ ταῦτα οὐ μόνον τά τε ἄλκιμα καὶ γενναῖα, ἤδη δὲ καὶ τὰ ἀδοξότερα, αἵ τε ἀκρίδες καὶ οἱ ὄφεις· χρυσοειδῆ οὖν ἰνδάλματα καὶ ἐπ' αὐτῶν κατέστικται, οἱ δὲ ἰχθῦς ἔτι καὶ πλέον τῆς πολυκόσμου χρόας μετειληχότες εἶτα ἰδεῖν ἐκπληκτικοί εἰσιν· καὶ τὰ ὄστρεα δὲ τὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τῆς αὐτῆς ἀγλαΐας ἄμοιρα οὐκ ἔστι· ζῶναί τε γὰρ περιέρχονται φλογώδεις αὐτά, καὶ φαίης ἂν θεασάμενος τὴν ἶριν αὐτὰ μιμεῖσθαι τῇ κράσει τῶν ποικίλων χρωμάτων, γραμμαῖς παραλλήλοις ὑπὸ τῆς φύσεως καταγραφέντα. Ὁ ᾀδόμενος δὲ παρὰ τοῖς ἀνοήτοις καὶ ἐν ταῖς γυναιξὶ θαυμαστὸς μαργαρίτης θρέμμα μέντοι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης καὶ οὗτός ἐστι, καὶ τίκτεσθαί γε αὐτὸν τερατολογοῦσιν ὅταν ταῖς κόγχαις ἀνεῳγμέναις ἐπιλάμψωσιν αἱ ἀστραπαί. Θηρῶνται δὲ ἄρα αἵδε αἱ κόγχαι, αἱ τῶν προειρημένων μητέρες, εὐημερίας τε οὔσης καὶ τῆς θαλάττης λείας· οἱ δὲ θηραταὶ συλλαβόντες εἶτα ἐξεῖλον τοῦτον δὴ τὸν θέλγοντα τὰς τῶν μάχλων ψυχάς. Εὑρεθείη δ' ἂν καὶ ἐν κόγχῃ μεγίστῃ μικρός, καὶ ἐν μικρᾷ μέγας· καὶ ἡ μὲν οὐδένα ἔχει, ἡ δὲ οὐ πέρα τοῦ ἑνός, πολλαὶ δὲ καὶ πολλούς, εἰσὶ δὲ οἳ λέγουσι καὶ εἴκοσι προσπεφυκέναι μιᾷ κόγχῃ. Καὶ ἡ μὲν κόγχη τὸ κρέας ἐστίν, ἐπιπέφυκε δὲ ἄρα ὡς σκόλοψ ταῦτα. Πρὸ καιροῦ δὲ καὶ τῆς ὠδῖνος τῆς ἐντελοῦς εἴπερ οὖν ἀνοῖξαι τις τὰς κόγχας, κρέας μὲν ἂν εὕροι, τῆς δὲ θήρας τὸ ἀγώνισμα οὐχ ἕξει. Λίθῳ δὲ ἄρα ὁ μαργαρίτης ἔοικε πεπωρωμένῳ, καὶ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ καὶ στέγειν ὑγρὸν οὐ πέφυκεν οὐδὲ ὀλίγον. Δοκοῦσι δὲ ἄρα τοῖς τούτων καπήλοις καὶ τοῖς ὠνουμένοις οἱ ἄγαν λευκοὶ καὶ οἱ μεγάλοι κάλλιστοι καὶ τιμαλφέστατοι, ὥστε ἐκείνους ἐκκρίνειν αὐτούς· καὶ πλούσιοί γε ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο οὐ μὰ Δία ὀλίγοι οἷς ἐστιν ἐντεῦθεν ὁ βίος. Οὐχ

Arabiorum animalium varius color et forma multiplex omnem picturam longe multumque superat; neque modo magna animalia et generosa, sed etiam ignobilia, ut locustæ et serpentes, quæ aurei coloris similitudinem speciemque gerunt; tum pisces etiam magis vario insignes et ornati colore admirabiles sunt spectatu; tum maris Rubri ostrea hujus splendoris expertia haudquaquam sunt, imo vero flammeis illustrata zonis, ea ut diceres varii coloris mixtura ad iridis similitudinem accedere, adeo lineis perpetuo ductu æque inter se distantibus distinguuntur atque describuntur. Insanorum hominum sermone celebris est atque illustris margarita, et simul mulierum admirationem habet; maris Rubri fœtura etiam hæc est, et ad partum deduci nugantur, cum in apertas conchas fulgura adfulserint. Bona tempestate et tranquillo mari conchæ, hujus genitrices, capiuntur; quas postquam piscatores comprehenderunt, ab illis margaritam, animorum libidinosorum illecebram, eximunt. In maxima concha parvam invenire est, contra in parva magnam; alia inanis est; alia non plus quam unam habet; aliæ multos uniones possident, ut sint qui dicant in una concha viginti procreatos fuisse. Ac concha quidem carnis vice fungitur, margarita vero assulæ instar ei inhæret. Quodsi quis ante legitimum pariendi tempus conchas aperuerit, carnem reperiet, hujus autem palmam piscationis non assequetur. Poro lapidi similis est margarita et humoris ne minimum quidem in se continet. Jam vero qui vendunt, aut emunt, earum pulchritudinem et pretium ex candore et magnitudine æstimant, ut maximas seligere soleant; et sane hanc artem factitantes plurimi ex eis locupletati fuerunt. Non etiam

ἀγνοῶ δὲ οὐδὲ ἐκεῖνο, ὅτι ἄρα ἐξαιρεθέντων τῶν λίθων τῶνδε ἀφείθησαν αὖθις αἱ κόγχαι, οἱονεὶ λύτρα δοῦσαι τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας τὸ σπούδασμα τὸ προειρημένον, εἶτα ὑπανέφυσαν αὖθις αὐτά. Ἐὰν δὲ τὸ ζῷον τὸ τρέφον αὐτὸν πρὶν ἢ ἐξαιρεθῆναι τὸν μαργαρίτην ἀποθάνῃ, ὥς που λέγει τις λόγος, τῇ σαρκὶ μέντοι συσσήπεται καὶ ἐκεῖνος καὶ ἀπόλλυται. Φύσει δὲ ἔχει τῆς περιφερείας τὸ λεῖον καὶ εὐπερίγραφον. Εἰ δὲ ἐθέλοι τις τῶν πεφυκότων ἑτέρως τινὰ σοφίας τέχνῃ περιγράψαι τε καὶ λεῖον ἀποφῆναι τὸν λίθον, ὁ δὲ ἐλέγχει τὴν ἐπιβουλήν· οὐ γὰρ πείθεται, τραχύτητας δὲ ὑπαναφύει, καὶ ὅτι ἄρα ἐπιβεβούλευται ἐς κάλλος κατηγορεῖ ταύτῃ.

illud me fugit, avulsis his lapidibus, quasi redemptionis præmio persoluto, conchas liberas dimitti, iterumque uniones gignere. Quodsi, priusquam margarita eximitur, hujus altrix bestia moriatur, una cum carne putrescere et perire dicitur. Suapte natura rotundus et lævis est, probeque circumscriptus. Si quem ex eis velis affabre, aliter quam natus est, circumscribere vel expolire, is artificium prodit; non enim cedit; sed asper fit, et se fraudibus atque insidiis ad speciem indicat attentari.

XIV. — De accipitre.

Αἰγύπτιοι τὸν ἱέρακα Ἀπόλλωνι τιμᾶν ἐοίκασιν, καὶ τὸν μὲν θεὸν Ὧρον καλοῦσι τῇ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ, τοὺς δὲ ὄρνιθας ἄγουσι θαυμαστούς, καὶ προσήκειν τῷ θεῷ τῷ προειρημένῳ φασὶν ὀρθῶς· οἱ γὰρ ἱέρακες ὀρνίθων μόνοι ἀεὶ ἐν ταῖς ἀκτῖσι τοῦ ἡλίου ῥᾳδίως καὶ ἀβασανίστως βλέποντες καὶ δυσωπούμενοι ἥκιστα πορείαν τε τὴν ἀνωτάτω ἴασι καὶ αὐτοὺς ἡ θεία φλὸξ λυπεῖ οὐδὲ ἕν. Καὶ ἀνάπαλιν μέντοι πέτεσθαι τὸν ἱέρακα οἱ ἰδόντες φασίν, ὡς ἐξ ὑπτίας νέοντα· ἔνθεν τοι καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ὁρᾷ καὶ πρὸς τὸν πάντ' ἐφορῶντα [Ἥλιον] μάλα ἐλευθέρως καὶ ἀτρέπτως ὁ αὐτός. Ὄφεων τε καὶ δακέτων θηρίων [ὁ αὐτός] ἐστιν ἔχθιστος· οὐκ ἂν γοῦν αὐτὸν διαλάθοι οὔτε ὄφις, οὔτε σκορπίος, οὔτε μὴν πονηρᾶς ὕλης ἄλλο τι ἔκτοκον. Ἀκροδρύων μὲν οὖν καὶ σπερμάτων ἄγευστος, σαρκῶν δὲ ἥδεται βορᾷ, καὶ πίνει αἷμα, καὶ τὰ νεόττια ἐκτρέφει τοῖς αὐτοῖς, καὶ [εἰς] λαγνείαν ἐστὶ δριμύτατος. Τὸ δὲ αὐτοῦ τῆς κνήμης ὀστέον εἰ χρυσίῳ παρατεθείη, ἕλκει τε αὐτό, καὶ ἴυγγι ἀπορρήτῳ τινὶ πρὸς ἑαυτὸ ἄγει, καὶ ἕπεσθαι θέλγει, ὥσπερ οὖν ᾄδουσι τὸν Ἡρακλεώτην λίθον καταγοητεύειν πως τὸν σίδηρον. Λέγουσι δὲ Αἰγύπτιοι καὶ εἰς πεντακόσια ἔτη βίου προήκειν τὸν ἱέρακα, καὶ οὔπω με πείθουσιν, ἃ δ' οὖν ἀκούω, λέγω. Ἔοικε δέ, φασί, καὶ Ὅμηρος ὅτι τῷ Διὸς καὶ Λητοῦς ἐστι φίλος ὑπαινίττεσθαί πως, λέγων·

Βῆ δὲ κατ' Ἰδαίων ὀρέων, ἴρηκι ἐοικὼς
Ὠκέϊ, φασσοφόνῳ,

[ὁ Ἀπόλλων αὐτός].

Accipitrem Apollini consecrant Ægyptii, et Horum sua lingua deum hunc appellant; has vero aves venerantur, quas cum Apolline convenientiam habere jure aiunt, quod de avibus soli accipitres semper nullo negotio adversos solis radios intuentur, neque intentis oculis sursum versus iter suscipere gravantur, nec divina flamma offenduntur. Contra etiam quam ceteræ aves supino interdum volatu ferri accipitres quidam observarunt; quo quidem corporis gestu cœlum intuentur, ac solem rerum inspectorem omnium libere intrepideque adspectant. Iidem ipsi serpentibus, et venenatis bestiis inimicissimi sunt; nec enim ipsos serpens aut scorpius, ullave alia mala bestia, latere potest. Nullas fruges, nec ulla semina, exedunt; sed carnes vorant, et sanguinem exsorbent, iisdemque suos alunt pullos, et ad libidinem sunt inflammatissimi. Os tibiæ illorum si ad aurum admoveatur, sic ipsum illecebra quadam mirabili ad se allicit; quemadmodum Heracleoten lapidem sua vi prædicant quasi præstigiis ferrum ad se attrahere. Hujus alitis vitam Ægyptii dicunt ad annos usque quingentos pertingere, quibus ego non facile crediderim; ea autem, quæ audivi, refero. Homerus accipitrem Apollini et Latonæ gratum esse insinuare videtur, ubi de Apolline canit:

Ille per Idæos montes descendere pergit,
Accipitri similis celeri, solitoque palumbos

Infestare.

XV. — De scarabæis.

Ὁ κάνθαρος ἄθηλυ ζῷόν ἐστι, σπείρει δὲ εἰς τὴν σφαῖραν ἣν κυλίει· ὀκτὼ δὲ καὶ εἴκοσιν ἡμερῶν τοῦτο δράσας καὶ θάλψας αὐτήν, εἶτα μέντοι τῇ ἐπὶ ταύταις προάγει τὸν νεοττόν. Αἰγυπτίων δὲ οἱ μάχιμοι ἐπὶ τῶν δακτυλίων εἶχον ἐγγεγλυμμένον κάνθαρον, αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου, δεῖν ἄῤῥενας εἶναι πάντως πάντῃ τοὺς μαχομένους ὑπὲρ τῆς χώρας, ἐπεὶ καὶ ὁ κάνθαρος θηλείας φύσεως οὐ μετείληχεν.

In suo genere scarabæorum natio feminei sexus quod sit expers, ideo in fimi pilam semen emittit; quam octo et viginti dierum spatio et volutat et concalefacit, deinde sequenti die fœtum producit. Ægyptiorum porro bellatores scarabæum in annulis insculptum habere solebant, ex eo adumbrante nimirum legislatore, solos omnino mares pro patria bellum gerere oportere, quod sane scarabæus caret femina.

XVI. — De suibus apud Ægyptios odio habitis.

Ἡ ὗς καὶ τῶν ἰδίων τέκνων ὑπὸ τῆς λαιμαργίας ἀφειδῶς ἔχει, καὶ μέντοι καὶ ἀνθρώπου σώματι ἐντυχοῦσα οὐκ ἀπέχεται, ἀλλ' ἐσθίει. Ταύτῃ τοι καὶ ἐμίσησαν Αἰγύπτιοι τὸ ζῷον ὡς μυσαρὸν καὶ πάμβορον. Φιλοῦσι δὲ οἱ φρόνιμοι καὶ τῶν ἀλόγων τὰ πραότερα καὶ φειδοῦς ἅμα καὶ εὐσεβείας μετειληχότα προτιμᾶν. Αἰγύπτιοι γοῦν τοὺς πελαργοὺς καὶ προσκυνοῦσιν, ἐπεὶ τοὺς πατέρας γηροκομοῦσιν καὶ ἄγουσι διὰ τιμῆς. Οἱ αὐτοὶ δὲ Αἰγύπτιοι καὶ χηναλώπεκας καὶ ἔποπας τιμῶσιν, ἐπεὶ οἱ μὲν φιλότεκνοι αὐτῶν, οἱ δὲ πρὸς τοὺς γειναμένους εὐσεβεῖς. Ἀκούω δὲ καὶ Μανέθωνα τὸν Αἰγύπτιον, σοφίας εἰς ἄκρον ἐληλακότα ἄνδρα, εἰπεῖν, ὅτι γάλακτος ὑείου ὁ γευσάμενος ἀλφῶν ὑποπίμπλαται καὶ λέπρας· μισοῦσι δὲ ἄρα οἱ Ἀσιανοὶ πάντες τάδε τὰ πάθη. Πεπιστεύκασι δὲ Αἰγύπτιοι τὴν ὗν καὶ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ ἐχθίστην εἶναι· ὅταν οὖν πανηγυρίζωσι τῇ σελήνῃ, θύουσιν αὐτῇ ἅπαξ τοῦ ἔτους ὗς, ἄλλοτε δὲ οὔτε ἐκείνῃ οὔτε ἄλλῳ τῳ τῶν θεῶν τόδε τὸ ζῷον ἐθέλουσι θύειν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τοῖς μυστηρίοις καταθύουσι τὰς ὗς, καὶ μάλα δικαίως· λυμαίνονται γὰρ [τὰ] λήια, καὶ εἰσπηδήσασαι πολλάκις τοὺς μὲν νέους τῶν ἀσταχύων καὶ οὐδέπω ὡραίους κατακλῶσι, τοὺς δὲ ἐξορύττουσιν. Εὔδοξος δέ φησι φειδομένους τοὺς Αἰγυπτίους τῶν ὑῶν μὴ θύειν αὐτάς, ἐπεὶ τοῦ σίτου σπαρέντος ἐπάγουσι τὰς ἀγέλας αὐτῶν· αἱ δὲ πατοῦσι τὸν πυρὸν καὶ εἰς ὑγρὰν τὴν γῆν ὠθοῦσιν, ἵνα μείνῃ ἔμβιος καὶ μὴ ὑπὸ τῶν ὀρνίθων ἀναλωθῇ.

Suillum pecus tantopere explendo abdomini deditum est, ut ne propriis quidem suis fœtibus parcat, neque ab humano corpore abstineat. Quæ causa est, cur hujusmodi animal ut impurum et voracissimum apud Ægyptios in summo odio habeatur. Contra autem mitiores bestiæ, naturæ et misericordis et piæ participes, præcipuo quodam honore a prudentibus viris solitæ sunt affici. Ciconias quidem Ægyptii venerantur, quia senectute affectos parentes alunt atque honorant. Iidemque ipsi idcirco vulpanseribus et upupis honorem habent, quia illi quidem pullos suos amant, hæ autem adversus parentes piæ sunt. Manethonem porro Ægyptium, summa sapientia virum, accepi dicere, eum, qui suillo lacte vescatur, vitiliginibus et lepra oppletum iri; quos quidem morbos Asiani omne, pessime oderunt. Ægyptii vero, quibus persuasissimum est sues soli et lunæ inimicissimos esse, semel tantum in annos cum lunæ festos dies agitant, alias vero nunquam, nec huic ipsi, nec cuipiam alii deorum sues sacrificant. Tum Athenienses in mysteriis jure optimo sues immolant propter perniciem, quam segetibus moliuntur; nam ex spicis sæpe illas, quæ nondum ad maturitatem pervenerunt, confringunt, alias effodiunt. Eudoxus vero inquit Ægyptios ab iis immolandis ideo abstinere, quod, posteaquam sementem fecerunt, eorum greges ad proterendam et conculcandam frumentorum sationem atque depellendam in altiorem terram et humidiorem inducere soleant, ut hac quasi occasion terra obducatur, nec ab avibus semina consumantur.

XVII. — De elephantorum in terram natalem amore.

Ἀποσπώμενοι τῆς συνήθους γῆς οἱ ἐλέφαντες, καὶ ἐὰν ἡμερωθῶσι τὰ μὲν πρῶτα τοῖς δεσμοῖς καὶ τῷ λιμῷ, τὰ δὲ ἐπὶ τούτοις ταῖς τροφαῖς καὶ τῷ ποικίλῳ αὐτῶν, ὅμως τὸ φίλτρον τῆς θρεψαμένης χώρας οὐκ ἂν αὐτοῖς ποτε ἐξίτηλον γένοιτο. Οἱ πλεῖστοι γοῦν ὑπὸ τῆς λύπης διαφθείρονται, ἤδη δέ τινες καὶ κλαίοντες ἀστακτὶ καὶ θαλεροῖς τοῖς δακρύοις ἐπηρώθησαν τὴν ὄψιν. Εἰσάγονται δὲ εἰς τὰς ναῦς διὰ γεφύρας, παρ' ἑκάτερα αὐτῆς κλάδων τεθηλότων καὶ κομώντων πηγνυμένων, καὶ ἄλλης ὕλης χλωρᾶς διατεινομένης εἰς ἀπάτην τῶν θηρίων· εἰ γὰρ ταῦτα ὁρῷεν οἱ ἐλέφαντες, ἔτι καὶ τότε διὰ τῆς γῆς ἰέναι σφᾶς αὐτοὺς δοκοῦσιν, οὐδὲ ἐπιτρέπει ταῦτα ὁρᾶσθαι τὴν θάλατταν. Βραχέα δέ ἐστι καὶ οὐκ ἀγχιβαθῆ τὰ πρὸ τῆς χώρας, ἐξ ἧς ἀνάγκη πλεῖν αὐτούς· καὶ αἱ ναῦς ἀφεστᾶσιν αἱ φορτίδες, καὶ διὰ ταῦτα τῆς γεφύρας δεῖ καὶ τῆς μηχανῆς τε καὶ ἐπιβουλῆς τῆς διὰ τῶν κλάδων καὶ τῆς ὕλης τῆς προειρημένης.

Abstracti elephanti a sedibus consuetis, quamvis vinculis primum et fame, deinde variis cibariorum blandimentis mansuefacti sint, tanta tamen naturalis soli illecebra tenentur, ut ejus memoria illis evanescere nequeat. Quare cum horum plerique gravissimo mœrore suscepto conficiuntur, tum vero quidam ex his uberrime flentes tantam lacrimarum vim profundunt, ut oculorum sensibus capiantur. In naves autem immittuntur, ponte utrimque ramis frondescentibus adumbrato, ad fallenda hujuscemodi animalia; hoc enim ipsum cum vident, se per terram, quia eis hæc mare videndi facultatem adimant, etiam nunc iter facere arbitrantur. Sunt autem loca maris brevia et vadosa circa litus regionis, unde eis solvendum est: ita ut per pontem, quo diximus modo obumbratum, belluas in naves onerarias aliquatenus distantes traduci opus sit.

XVIII — De ariete.

Ἀκούω τὸν κριὸν τὸ ζῷον ἓξ μηνῶν τῶν χειμεριωτάτων κατὰ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς κεῖσθαι καὶ καθεύδειν, ὅταν αὐτὸν αἱρῇ καὶ περιλαμβάνῃ ὕπνος, ἀπὸ δὲ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἔμπαλιν ἀναπαύεσθαι, καὶ κατὰ τῆς δεξιᾶς κεῖσθαι. Οὐκοῦν καθ' ἑκατέραν ἰσημερίαν τὴν κατάκλισιν ἀμείβει ὁ κριός.

Aries sex hibernos menses, ut audio, in lævum latus jacens somno fruitur; contraque ab æquinoctio verno in dextrum incumbens somnum capit. Ad utrumque igitur æquinoctium ipsam aries mutat cubandi rationem.

XIX — De phagro et mæota piscibus.

Τοὺς ἰχθῦς τοὺς φάγρους Συηνῖται μὲν ἱεροὺς νομίζουσιν, οἱ δὲ οἰκοῦντες τὴν καλουμένην Ἐλεφαντίνην τοὺς μαιώτας· φῦλον δὲ ἄρα καὶ τοῦτο ἰχθύων. Ἡ δὲ εἰς ἑκάτερον τὸ γένος ἐξ ἀμφοτέρων τιμὴ τὴν γένεσιν εἴληφεν ἐντεῦθεν· ἀνιέναι τε καὶ ἀναπλεῖν τοῦ Νείλου μέλλοντος, οἱ δὲ προθέουσί τε καὶ νήχονται, οἱονεὶ τοῦ νέου ὕδατος ἄγγελοι, καὶ τὰς τῶν Αἰγυπτίων ἀνηρτημένας γνώμας προευφραίνουσι καλαῖς ἐλπίσι, τὴν ἐπιδημίαν τοῦ ῥεύματος πρῶτοι συνιέντες καὶ θαυμαστῇ τινι φύσει προμαντευόμενοι ἐκεῖνοί γε. Ἤδη δὲ καὶ τοῦτο ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτοὺς τιμῆς φιλοῦσι προστιθέναι οἱ προειρημένοι, λέγοντες αὐτοὺς διαμένειν ἀλλήλων ἀγεύστους.

Syenitæ sacros pisces pagros ducunt, atque Elephantinen sic nuncupatam incolentes mæotas pisces. Causa vero cur hujusmodi piscium genus hanc apud eos populos venerationem habet, et magnam religionem possideat, ex eo profecta est, quod adventantem Nilum hi præcurrentes futuram aquam prænuntiant, et mirifica quadam vi ejus accessionem præsentientes ex sua antecessione suspensas Ægyptiorum mentes optima spe recreant. Idcirco etiam eo honore illos afficiunt, quia aiunt eos nullum sui generis piscem comedere.

XX. — De conchis maris Rubri

Γίνονται δὲ ἄρα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κόγχαι καὶ ἕτεραι, οὐ λεῖαι τὰ ὄστρακα, ἀλλὰ ἔχουσαί τινας ἐντομὰς καὶ κοιλάδας· ὀξεῖαι δὲ αὗται τὰ χείλη εἰσί, καὶ συνιοῦσαι εἰς ἀλλήλας ἐμπίπτουσι, παραλλὰξ ἐντιθεῖσαι τὰς ἐξοχάς, ὡς δοκεῖν δύο πριόνων τοὺς κυνόδοντας εἰς ἀλλήλους συνέρχεσθαι. Οὐκοῦν τῶν ἁλιέων ὅτου ἂν νηχομένου λάβωνται καὶ δάκωσιν ὅ τι οὖν μέρος, ἀποκόπτουσιν, εἰ καὶ ὀστέον ὑπείη τῷ μέρει τῷ δηχθέντι, καὶ κατὰ ἄρθρου μέντοι δακοῦσαι καὶ τοῦτο ἀπέκοψαν, καὶ εἰκότως· τομώτατον γάρ ἐστι τὸ δῆγμα.

In mari Rubro aliæ etiam conchæ nascuntur, quæ testas non læves, sed concavas et secturis distinctas habent; item labra sunt acuta, quæ cum coeunt, inter se sic alterno incursu conjunguntur, ut tanquam duarum serrarum dentes videantur inter se convenire. Unde fit ut, si piscatoris natantis quamcunque partem, etiamsi sub eam os subest, mordicus apprehenderint, amputent, et similiter si articuli locum comprehenderint; neque id mirum; cum tanta sit marginum acies.

XXI. — De diverso Ombitarum et Apollonopolitarum erga crocodilos affectu.

Τοὺς κροκοδείλους Αἰγυπτίων οἱ μὲν σέβουσιν, ὡς Ὀμβῖται· καὶ οἷα ἡμεῖς τοὺς θεοὺς τοὺς Ὀλυμπίους ἄγομεν θαυμαστούς, τοιαῦτα καὶ ἐκείνους ἐκεῖνοι. Καὶ τῶν τέκνων γε αὐτοῖς ἐξαρπαζομένων πολλάκις, οἱ δὲ ὑπερήδονται, καὶ αἵ γε μητέρες τῶν δειλαίων γάννυνται καὶ σεμναὶ περιίασιν, οἷα δήπου τεκοῦσαι θεῷ βορὰν καὶ δεῖπνον. Ἀπολλωνοπολῖται δέ, Τεντυριτῶν μοῖρα, σαγηνεύουσι μὲν τοὺς κροκοδείλους, καὶ τῶν περσειῶν (φυτὰ δέ ἐστιν ἐπιχώρια) ἐξαρτήσαντες μετεώρους μαστιγοῦσί τε πολλάς, καὶ τὰς ἐξ ἀνθρώπων ξαίνουσι κνυζωμένους καὶ δακρύοντας· εἶτα μέντοι κατακόπτουσιν αὐτοὺς καὶ σιτοῦνται. Κύει δὲ ἄρα τὸ ζῷον τοῦτο ἐν ἑξήκοντα ἡμέραις, καὶ τίκτει ᾠὰ ἑξή-

Crocodilorum colentes Ombitæ, Ægypti populus, sic hos venerantur, quemadmodum nos deos Olympios colimus. A crocodilis suos liberos rapi, quod sæpe contingit, gaudent, et matres miserorum infantum ex eo magnam lætitiam voluptatemque capiunt, et simul magnifice et ample de se sentiunt, quæ nimirum deo cibaria pepererint. Contra Apollonopolitæ, pars Tentyritarum, sagenis captos a perseis (quæ arbores indigenæ sunt) sublimes suspendunt; atque eos primum flebiliter gementes permultis verberibus affligunt, deinde iis concisis vescuntur. Sexaginta dies (ut narrant Ægyptii) ventrem ferunt, et ova totidem ex sese

κοντα, καὶ τοσαύταις ἡμέραις θάλπει αὐτά· σφονδύλους τε ἔχει ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοσούτους, νεύροις τε αὐτὸν τοσούτοις φασὶ διεζῶσθαι, λοχεία τε αὐτῷ ἐς τοσοῦτον πρόεισιν ἀριθμόν, καὶ ἔτη βιοῖ ἑξήκοντα (λέγοι δὲ ταῦτα Αἰγυπτίους φήμας τε καὶ πίστεις), πάρεστι δὲ καὶ ὀδόντας ἑξήκοντα τοῦδε τοῦ ζώου ἀριθμεῖν, φωλεῦον δὲ ἄρα καθ' ἕκαστον ἔτος ἑξήκοντα ἡμερῶν ἀτρεμεῖ τε καὶ ἀτροφεῖ. Τοῖς δὲ Ὀμβίταις καὶ συνήθεις εἰσί, καὶ μέντοι καὶ ὑπακούουσι καλούντων αὐτῶν οἱ τρεφόμενοι ἐν ταῖς λίμναις ταῖς ὑπ' αὐτῶν πεποιημέναις· κομίζουσι δὲ ἄρα αὐτοῖς κεφαλὰς τῶν ζώων τῶν θυομένων, (αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἂν γεύσαιντο τοῦδε τοῦ μέρους,) καὶ ἐμβάλλουσιν αὐτάς, οἱ δὲ περὶ ταύταις πηδῶσιν. Οἵ γε μὴν Ἀπολλωνοπολῖται μισοῦσι κροκόδειλον, λέγοντες τὸν Τυφῶνα ὑποδῦναι τὴν τούτου μορφήν· οἱ δὲ οὐ ταύτην φασὶ τὴν αἰτίαν, Ψαμμύντου δὲ βασιλέως ἀγαθοῦ καὶ δικαίου ἐς τὰ ἔσχατα ἁρπάσαι θυγατέρα κροκόδειλον, εἶτα μέντοι μνήμῃ τοῦ τότε πάθους μισεῖν τὸ φῦλον αὐτῶν πᾶν καὶ τοὺς κάτω τοῦ χρόνου γεγενημένους.

pariunt, totidemque dies hæc fovent. Sexaginta vertebras in spina habent, et totidem nervis præcincti esse feruntur. Curatio partus ab eisdem sexaginta diebus peragitur; annos vivunt sexaginta (siquidem Ægyptiis hæc narrantibus fides habenda est), totidem dentes possident, totidem quotannis dies sine ullo cibo in latibulis quiescunt. Cum Ombitis vero familiariter degunt crocodili, iisque vocantibus parent, et nutriuntur in lacubus ab Ombitis idcirco factis; iidemque ipsis hostiarum capita (a quibus gustandis Ombitæ abstinent) comedenda objiciunt, crocodili vero circum ea saltant. Apollonopolitæ vero ejusmodi bestiam oderunt, quod dicant Typhonem ejus formam induisse; alii non ob eam causam, sed quod Psammynthi regis, justissimi viri, filiam crocodilus rapuerit, ejus cladis recordatione etiam posteros universam eorum nationem odisse.

XXII. — De honore vulturibus habito.

Βακκαῖοι (γένος δὲ τοῦτο Ἑσπέριον) τῶν ἀποθνησκόντων νόσῳ τοὺς νεκροὺς ὑβρίζοντες ὡς ἀνάνδρους καὶ μαλακῶς τεθνεώτων θάπτουσι πυρί· τοὺς δὲ ἐν πολέμῳ τὸν βίον καταστρέψαντας ὡς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ ἀρετῆς μετειληχότας γυψὶ προβάλλουσιν, ἱερὸν τὸ ζῶον εἶναι πεπιστευκότες. Ῥωμύλος δὲ ἄρα ἐν τῷ Παλλαντίῳ λόφῳ δώδεκα γυψὶν οἰωνισάμενος, ὡς ἀγαθῆς τῆς μαντείας ἔτυχεν, μιμούμενος τῶν ὀρνίθων τὸν ἀριθμόν, τῶν Ῥωμαίων ἀρχόντων ἰσαρίθμους τοῖς τότε ὀφθεῖσιν ὄρνισι προπομπεύειν ῥάβδους ἐνομοθέτησεν. Αἰγύπτιοι δὲ Ἥρας μὲν ἱερὸν ὄρνιν εἶναι πεπιστεύκασι τὸν γῦπα, κοσμοῦσι δὲ τὴν τῆς Ἴσιδος κεφαλὴν γυπὸς πτεροῖς, καὶ τοῖς τῶν προπυλαίων ὀρόφοις ἐνετόρευσαν γυπῶν πτέρυγας. Εἶπον δὲ καὶ ἀνωτέρω ὑπὲρ τοῦδε τοῦ ζώου πολλά, ἕτερα μέντοι.

Baccæi, gens Hesperia, ex aliquo morbo mortuos, ut muliebriter et ignaviter defunctos, ad notandam mortis ignominiam igni cremant; eos vero, qui in bello morte occubuerunt, ut viros bonos et fortes et eximia virtute ornatos, vulturibus devorandos objiciunt, quod eas aves sacras existiment. Romulus in Palatino colle cum a duodecim vulturibus visis optima auguria consecutus esset, ad rei memoriam principibus Romanis totidem ministros, quot aves perspexisset, virgas præferre jussit. Ejusmodi volucres Junoni sacras Ægyptii ducunt; atque earum pennis Isidis caput, et vestibulorum fastigia ornant. Sed de hac alite plura etiam superius dixi, alia vero.

XXIII. — De Coptitarum religionibus.

Ἐν τῇ Κοπτῷ τῇ Αἰγυπτίᾳ τὴν Ἶσιν σέβουσιν Αἰγύπτιοι ταῖς τε ἄλλαις ἱερουργίαις καὶ μέντοι καὶ τῇ παρὰ τῶν πενθουσῶν ἢ τοὺς ἄνδρας τοὺς σφετέρους ἢ τοὺς παῖδας ἢ τοὺς ἀδελφοὺς λατρείᾳ τε καὶ θεραπείᾳ. Ὄντων δὲ σκορπίων ἐνταῦθα μεγέθει μὲν μεγίστων, πληγῇ δὲ ὀξυτάτων, πείρᾳ γε μὴν σφαλερωτάτων (παίσαντες γὰρ ἀναιροῦσι παραχρῆμα) καὶ μηχανὰς μυρίας εἰς τὴν ἐξ αὐτῶν φυλακὴν μηχανωμένων τῶν Αἰγυπτίων, ἀλλὰ αἵ γε πενθοῦσαι παρὰ τῇ θεῷ καὶ χαμαὶ καθεύδουσαι καὶ ἀνυπόδητοι βαδίζουσαι καὶ μόνον οὐ πατοῦσαι τοὺς προειρημένους σκορπίους εἶτα μέντοι ἀπαθεῖς διαμένουσι. Σέβουσι δὲ ἄρα οἱ αὐτοὶ Κοπτῖται καὶ θηλείας δορκάδας καὶ ἐκθεοῦσιν αὐτάς,

In Copto, Ægyptia urbe, et magna conficiendorum aliorum sacrorum religione Isim Ægyptii colunt, et vero eo cultu hanc ipsam venerantur, quo aut conjuges, aut liberi, aut fratres a lugentibus afficiuntur. Ubi Isis hanc religionem possidet, ibi acerrimi ad pestiferum vulnus inferendum scorpii maximi versantur, qui ut percusserunt, statim interficiunt; ad quorum vitationem omne cautionis genus Ægyptii adhibent, sexcentaque machinamenta moliuntur: verumtamen lugentes ad Isidis fanum mulieres humi cubantes, pedibus incedentes nudis, et tantum non calcantes scorpios, illæsæ incolumesque permanent. Porro iidem Coptitæ capras feras feminas consecrant, et religiose

τοὺς δὲ ἄῤῥενας καταθύουσιν· ἄθυρμα δὲ εἶναι τὰς θηλείας τῆς Ἴσιδός φασιν.

colunt, easdemque Isidi in amore et deliciis esse existimant; mares autem immolant.

XXIV. — De crocodilo et accipitre, qui ab aliis cultu, ab aliis odio habentur.

Ὁ κροκόδειλος — καὶ μέντοι καὶ ταῦτα πρὸς τοῖς ἤδη διηνυσμένοις ὑπὲρ τοῦ ζώου ἀκήκοα — φύσει δειλός ἐστι, καὶ κακοήθης δὲ καὶ πανοῦργος δεινῶς, καὶ ἁρπάζει μὲν καὶ ἐπιβουλεύει μάλα ὀξέως, πέφρικε δὲ τοὺς κτύπους πάντας, δέδοικε δὲ καὶ ἀνθρώπου βιαιοτέραν βοήν, καὶ μέντοι καὶ τοὺς εὐθαρσέστερον ἐπιόντας ὀῤῥωδεῖ ἰσχυρῶς. Οἱ τοίνυν καλούμενοι κατὰ τὴν Αἴγυπτον Τεντυρῖται ἴσασι καὶ ὅθεν εὐχείρωτόν ἐστι τὸ θηρίον· μάλιστα δ' ἂν τρωθείη εἰς δέον, ὀφθαλμοὺς βληθεὶς ἢ μασχάλας καὶ μέντοι καὶ τὴν νηδύν· [τὰ] νῶτα δὲ πέφυκε καὶ τὴν οὐρὰν ἄῤῥηκτος, λεπίσι τε γὰρ καὶ φολίσι πέφρακται, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ὥπλισται, καὶ ἐοίκασιν ὀστράκοις καρτεροῖς ἢ κόγχαις. Οἱ τοίνυν προειρημένοι οὕτως εἰσὶ φιλόπονοι πρὸς τὴν κατ' αὐτοὺς θηράν, ὡς τὸν ἐκεῖθι ποταμὸν εἰρήνην ἄγειν αὐτῶν βαθυτάτην. Ἐνταῦθά τοι καὶ θαῤῥοῦντες νήχονται, καὶ ἀθύρουσιν ἐν τῇ νήξει· ἐν Ὀμβίταις δὲ ἢ Κοπτίταις ἢ Ἀρσενοΐταις οὐδ' ἀπονίψασθαι πόδας ῥᾴδιον, οὐδὲ ἀρύσασθαι ὕδωρ εὔκολον· ἀλλ' οὐδὲ ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ ἔστιν ἐμβαδίσαι ἐλευθέρως καὶ ἀφυλάκτως. Σέβουσι δὲ οἱ Τεντυρῖται ἱέρακας· οὐκοῦν οἱ Κοπτὸν οἰκοῦντες, ὡς κροκοδείλων πολεμίους λυπεῖν προῃρημένοι, πολλάκις ἀνασταυροῦσιν ἱέρακας. Εἰκάζουσι δὲ τὸν μὲν κροκόδειλον ἐκεῖνοι ὕδατι, ἔνθεν τοι καὶ σέβουσιν· οἱ δὲ τὸν ἱέρακα πυρί, ταύτῃ τοι καὶ προσκυνοῦσι· μαρτύριόν τε ἐπάγουσιν ἀπότομον, αὐτῶν εἶναι λέγοντες πῦρ καὶ ὕδωρ ἀμιγές· ταῦτα οὖν τερατολογοῦντες Αἰγύπτιοί φασιν.

Crocodilus (ut hæc etiam reliquis supra de eodem dictis, quæ insuper audivi, addam) natura timidus, improbus, malitiosus, fallax, cum ad rapinas faciendas, tum ad comparandas insidias acerrimus et promptissimus exsistit; omnem vero strepitum perhorrescit, humanam vocem contentiorem extimescit, atque eos, a quibus paulo confidentius invaditur, reformidat. Tentyritæ igitur, sic nuncupati Ægyptii, qua ex parte comprehensibilis atque expugnabilis sit, intelligunt: maxime autem vulneratur oculos, vel axillas, vel etiam ventrem ictus; contra vero tergum et cauda ab omni ictu invicta ideo exsistuut, quod tecta sint, et quasi armata corticis squamarumque robore, testis validis aut conchis haud dissimilium. Ii igitur quos modo dixi, populi tam studiose in eorum venationem incumbunt, ut illic fluvius a crocodilis tantopere conquiescat et liber sit, ut fidenter ibidem natatio, et inter natandum lusus, exerceri possit. Non item in Ombitis, vel Coptitis, vel Arsenoitis tutum est aut pedes lavare, aut aquam haurire; sed neque in ripis inambulare, nisi summa cautione, liberum est. Accipitres Tentyritæ sanctissime colunt; eosdem aves Coptitæ, ut Tentyritas crocodilorum hostes dolore afficiant, sæpe in crucem agunt. Porro hi ob similitudinem, quam cum aqua crocodilis esse affirmant, hos divino honore afficiunt; alii autem accipitrum genus adorant, propter comparationem, quam cum igne iis esse affirmant, atque hujus rei testimonium afferunt, quod similiter atque ignis hi veloces et violenti sint, tum etiam aquam simul cum igne exsistere non posse aiunt. Atque hæc Ægyptii nugantes narrant.

XXV. — De cynoprosopis.

Ὄασιν τὴν Αἰγυπτίαν διελθόντι ἀπαντᾷ ἑπτὰ ἡμερῶν ὅλων ἐρημία βαθυτάτη· μετὰ δὲ ταύτην Κυνοπρόσωποι νέμονται ἄνθρωποι, κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Αἰθιοπίαν ἄγουσαν. Ζῶσι δὲ ἄρα οὗτοι θηρῶντες δορκάδας τε καὶ βουβαλίδας. Ἰδεῖν γε μὴν μέλανές εἰσι, κυνὸς δὲ ἔχουσι τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὀδόντας· ἐπεὶ δὲ ἐοίκασι τῷδε τῷ ζώῳ, καὶ μάλα γε εἰκότως αὐτῶν ἐνταυθοῖ τὴν μνήμην ἐποιησάμην. Φωνῆς γὰρ ἀμοιροῦσι, τρίζουσι δὲ ὀξύ, κάτεισι δὲ ὑπὸ τὴν ὑπήνην αὐτοῖς γένειον, ὡς εἰκάσαι τοῖς τῶν δρακόντων αὐτό, αἱ δὲ χεῖρες αὐτῶν ὄνυξιν ἰσχυροῖς καὶ ὀξυτάτοις εἰσὶ τεθηγμέναι, τὸ δὲ πᾶν σῶμα δασεῖς πεφύκασι, κατὰ τοὺς κύνας καὶ τοῦτο. Ὤκιστοι δέ εἰσι, καὶ ἴσασι τὰ ἐν τοῖς τόποις δύσβατα· ἐντεῦθέν τοι καὶ δυσάλωτοι δοκοῦσιν.

Ultra Oasin Ægypti solitudo maxima ad septem dierum extenditur. Eam excipit regio, quam Cynoprosopi homines incolunt, in via Æthiopiam versus. Vivunt illi caprearum et bubalidum venatu. Adspectu eis niger, caput et dentes canis; quod animal cum referant, non absurda eorum hoc in loco existimanda est mentio. Nam et sermonis usu carent, et acuto quodam stridore sonant, barbam infra supraque os gerunt draconum quadam similitudine, manus eorum validis et acutissimis unguibus armantur, corpusque omne hirsutum est instar canum. Sunt autem pernicissimi, et regiones aditu haud faciles norunt atque eam ob causam difficiles captu.

XXVI. — De lupo ejusque ad Apollinem ratione.

Τῷ λύκῳ ὁ τράχηλος εἰς βραχὺ συνῆκται· οὔκουν οἷός τέ ἐστιν ἐπιστραφῆναι, ὁρᾷ δὲ εἰς τὸ πρόσω ἀεί· εἰ δὲ βούλοιτό ποτε εἰς τοὐπίσω θεάσασθαι, πᾶς ἐπιστρέφεται. Ὀξυωπέστατον δέ ἐστι ζώων, καὶ μέντοι καὶ νύκτωρ καὶ σελήνης οὐκ οὔσης, ὁ δὲ ὁρᾷ· καὶ ὅτε πᾶσίν ἐστι σκότος, ἐκεῖνος βλέπει. Ἔνθεν τοι καὶ λυκόφως κέκληται ὁ καιρὸς οὗτος τῆς νυκτός, ἐν ᾧ μόνος ἐκεῖνος τὸ φῶς ὑπὸ τῆς φύσεως λαβὼν ἔχει. Δοκεῖ δέ μοι καὶ Ὅμηρος λέγειν ἀμφιλύκην νύκτα, καθ' ἣν δὴ βλέποντες λύκοι βαδίζουσι. Λέγουσι δὲ φίλον Ἡλίῳ εἶναι αὐτόν· καὶ διὰ ταῦτα εἰς τιμὴν τὴν τοῦ ζώου κεκλῆσθαι καὶ τὸν ἐνιαυτὸν λυκάβαντα εἰσὶν οἱ λέγουσιν. Χαίρειν δὲ αὐτῷ καὶ τὸν Ἀπόλλω λόγος, καὶ ἡ αἰτία διαῤῥέουσα καὶ εἰς ἐμὲ ἀφίκετο· τὸν γάρ τοι θεὸν τοῦτον τεχθῆναί φασι τῆς Λητοῦς μεταβαλούσης τὸ εἶδος εἰς λύκαιναν· ταύτῃ τοι λέγει καὶ Ὅμηρος [εἰπὼν] λυκηγενεῖ κλυτοτόξῳ· ταύτῃ τοι καὶ ἐν Δελφοῖς ἀνακεῖσθαι λύκον πέπυσμαι χαλκοῦν, τὴν τῆς Λητοῦς ὠδῖνα αἰνιττόμενον. Οἱ δὲ οὐ διὰ τοῦτό φασιν, ἀλλὰ ἐπεὶ κλαπέντα ἀναθήματα ἐκ τοῦ νεὼ καὶ κατορυχθέντα ὑπὸ τῶν ἱεροσύλων λύκος τὸ ζῷον κατεμήνυσε, παρελθὼν εἰς τὸν νεὼν καὶ τῶν προφητῶν τινα τῆς ἐσθῆτος τῆς ἱερᾶς ἑλκύσας τῷ στόματι, καὶ προσαγαγὼν μέχρι τοῦ τόπου, ἐν ᾧ τὰ ἀναθήματα ἐκέκρυπτο, εἶτα τοῖς προσθίοις ὤρυττεν αὐτόν.

Lupi collum in eas brevitatis angustias compressum est, ut contorqueri retroque versari non queat; et si retro velit aspicere, totum se retorqueat necesse est. Acutissimo præditus est visu, quippe etiam noctu, vel luna ipsa silente, videt; et tametsi omnibus tenebræ offunduntur, non huic tamen lux eripitur. Hinc λυκόφως, sive *diluculum*, id temporis appellatur, cum lucem is solus naturæ munere oculis perceptam habet. Et vero Homerus mihi vocare videtur id tempus, cum jam tunc cernens lupus se in viam dat, ἀμφιλύκην νύκτα, sive *crepusculum*. Jam porro lycabanta idcirco annum nominari existimant, quod erga lupum Sol amorem habeat. Tum eo Apollinem delectari aiunt, quia hic ex Latona in lupæ speciem similitudinemque conversa editus in lucem fuisse feratur; cujus sane rei Homerus meminit, cum Apollinem nominat Lycogenem; eamque ob rem lupi simulacrum in Delphico templo, ad designandum partum Latonæ, ex ære excitatum esse audivi. Alii id non propterea ibidem positum esse dicunt: sed donaria ex templo cum expilata direptaque fuissent, eademque a sacrilegis defossa, lupus indicavit, cum intra templum ingressus prophetarum quempiam, sacram illius vestem mordicus comprehendens, traxit ad locum usque, in quem donaria occultata fuissent; deinde anterioribus pedibus eum ipsum locum effodit.

XXVII. — De bobus feminis Veneri consecratis.

Κώμη Αἰγυπτία Χουσαὶ τὸ ὄνομα — τελεῖ δὲ ἐς τὸν Ἑρμουπολίτην νομόν, καὶ μικρὰ μὲν δοκεῖ, χαρίεσσά [γε] μήν — ἐν ταύτῃ σέβουσιν Ἀφροδίτην, Οὐρανίαν αὐτὴν καλοῦντες. Τιμῶσι δὲ καὶ θήλειαν βοῦν, καὶ τὴν αἰτίαν ἐκείνην λέγουσι· πεπιστεύκασιν αὐτὰς προσήκειν τῇδε τῇ δαίμονι. Ποίαν γὰρ εἰς ἀφροδίσια ἰσχυρὰν ἔχει βοῦς θῆλυς, καὶ ὀργᾷ τοῦ ἄῤῥενος μᾶλλον· ἀκούσασα γοῦν τοῦ μυκήματος εἰς τὴν μίξιν θερμότατα ἐξηνέμωται καὶ ἐκπέφλεκται· καὶ οἱ ταῦτά γε συνιδεῖν δεινοὶ καὶ ἀπὸ τριάκοντα σταδίων ἀκούειν ταύρου βοῦν ἐρωτικὸν σύνθημα καὶ ἀφροδίσιον μυκωμένου φασί. Καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Ἶσιν Αἰγύπτιοι βούκερων καὶ πλάττουσι καὶ γράφουσιν.

In Ægypti vico, Chusis nuncupato, non magno quidem, sed certe eleganti, qui in Hermopolitanam præfecturam censetur, Venerem colunt, quam Uraniam appellant. Atque vaccam etiam ideo venerantur, quia affinitatem et convenientiam cum dea ipsa habere existimetur. Etenim hujuscemodi bestia tantopere ad Venerem incitata est, et appetit eam, magis quam mas; ut cum maris mugitum audit, coitus appetitu vehementissimo commoveatur et exardescat; atque adeo, sicut harum rerum experientes confirmant, taurum a triginta stadiis ipso mugitu amatoriam significationem, quasi tesseram Veneris dantem, exaudiat. Itemque Isim bubulis cornibus Ægyptii et fingunt et pingunt.

XXVIII. — De odio, quo Ægyptii asinos et orygas persequuntur.

Σάλπιγγος ἦχον βδελύττονται Βουσιρῖται, καὶ Ἄβυδος ἡ Αἰγυπτία καὶ Λύκων πόλις· καὶ λέγουσι τὴν αἰτίαν, ἐπεί πως ἔοικεν ὄνῳ βρωμωμένῳ· ἀλλὰ καὶ ὅσοι περὶ τὴν θρησκείαν ἔχουσι τὴν τοῦ Σαράπιδος, μισοῦσι τὸν ὄνον· τοῦτό τοι καὶ Ὦχος ὁ Πέρσης εἰδὼς ἀπέκτεινε μὲν τὸν Ἆπιν, ἐξεθέωσε δὲ τὸν ὄνον, ἐς τὰ ἔσχατα λυπῆσαι θέλων τοὺς Αἰγυπτίους. Ἔδωκε δὲ ἄρα καὶ αὐτὸς δίκας τῷ ἱερῷ βοὶ οὐ μεμπτάς, οὐδὲ

Busiritæ, Æydus Ægyptia et Lycopolis idcirco tubæ sonitum detestantur, quod ab asino rudente ejus clangor dissimilitudinem non habet. Et simul eis, qui Serapidis religionem observant, odio est asinus; cujus rei non ignarus Ochus Perses Apim quidem interfecit, asinum autem et consecravit, et coli jussit, Ægyptios ut summo dolore afficeret. Sed is sane tanti sceleris sacro bovi persolvit pœnas, nec injustas, neque minus graves, quam Camby-

ἥττονας Καμβύσου, τοῦ πρώτου τὴν θεοσυλίαν ταύτην τετολμηκότος. Μισοῦσι δὲ οἱ αὐτοὶ θεραπευταὶ τοῦ Διὸς τοῦ προειρημένου καὶ τὸν ὄρυγα· τὸ δὲ αἴτιον, ἀποστραφεὶς πρὸς τὴν ἀνατολὴν τὴν τοῦ ἡλίου τὰ περιττὰ τῆς ἑαυτοῦ τροφῆς ἐκθλίβει, φασὶν Αἰγύπτιοι. Λέγουσι δὲ οἱ Πυθαγόρειοι, ὡς λόγος, ὑπὲρ τοῦ ὄνου καὶ ἐκεῖνα· μόνον τοῦτον τῶν ζώων μὴ γεγονέναι κατὰ ἁρμονίαν· ταύτῃ τοι καὶ πρὸς τὸν ἦχον τὸν τῆς λύρας εἶναι κωφότατον. Ἤδη δὲ αὐτόν τινες καὶ τῷ Τυφῶνι προσφιλῆ γενέσθαι φασί. Λέγουσι δὲ καὶ ἐκείνην αἰτίαν τῷ ὄνῳ προσάπτειν πρὸς τοῖς προειρημένοις· πᾶν τὸ γόνιμον τετίμηται, ἐναντίως δὲ ἄρα πρὸς ταῦτα πέφυκε τὸ ζῶον τοῦτο· δίδυμα γοῦν ὄνον τεκοῦσαν οὐ ῥᾳδίως μέμνηταί τις λόγος.

ses dedisset, qui primus ejusmodi sacrilegium commiserat. Et vero etiam quos modo commemoravi Serapidis colentes ex eo orygem male oderunt, quod ad solis exortum conversus, sicut Ægyptii ferunt, alvum dejiciat. Et Pythagorei de animalibus solum asinum afferunt ad harmoniam non factum esse, proinde absurdam bestiam nullo sensu ad lyræ sonum affici. Insuper vero quidam Typhoni gratum fuisse dicunt hoc jumentum. Equidem et hanc odii, quod sustinet, causam accedere puto, quod cum populi prædicti omnes fœcundas animantes colant, asinus minime fœcundus nullo in honore merito sit: certe geminos asinam ex sese peperisse, non facile quenquam meminisse ferunt.

XXIX. — De ibide nonnulla.

Ἴδιον δὲ ἐν Αἰγυπτίοις λόγοις ἴβεως καὶ ἐκεῖνο προσακήκοα· ὅταν ὑποκρύψηται τὴν δέρην καὶ τὴν κεφαλὴν τοῖς ὑπὸ τῷ στέρνῳ πτεροῖς, τὸ τῆς καρδίας σχῆμα ἀπεμάξατο. Ἄλλως τε καὶ ὅτι εἰσὶ τοῖς ἐπὶ λύμῃ καὶ ἀνθρώπων καὶ καρπῶν ζώοις γεγενημένοις ἔχθισται, ἤδη που καὶ ἀνωτέρω εἶπον. Μίγνυνται δὲ τοῖς στόμασι, καὶ παιδοποιοῦνται τὸν τρόπον τοῦτον. Λέγουσι δὲ Αἰγύπτιοι — καὶ ἐμέ γε οὐ ῥᾳδίως ἔχουσι πειθόμενον — λέγουσι δ' οὖν τοὺς ταῖς ταριχείαις τῶν ζώων ἐφεστῶτας καὶ δεινοὺς τήνδε τὴν σοφίαν ὁμολογεῖν τὸ τῆς ἴβεως ἔντερον ἓξ εἶναι πήχεων καὶ ἐνενήκοντα· διαβαίνειν δὲ κατὰ πῆχυν αὐτὴν προσακήκοα βαδίζουσαν· σελήνης δὲ ἐκλιπούσης καταμύει, ἔστ' ἂν ἡ θεὸς αὖθις ἀναλάμψῃ. Καὶ τῷ Ἑρμῇ δέ, φασί, τῷ πατρὶ τῶν λόγων φιλεῖται, ἐπεὶ ἔοικε τὸ εἶδος τῇ φύσει τοῦ λόγου· τὰ μὲν γὰρ μέλανα ὠκύπτερα τῷ τε σιγωμένῳ καὶ ἔνδον ἐπιστρεφομένῳ λόγῳ παραβάλλοιτο ἄν, τὰ δὲ λευκὰ τῷ προφερομένῳ τε καὶ ἀκουομένῳ ἤδη καὶ ὑπηρέτῃ τοῦ ἔνδον καὶ ἀγγέλῳ, ὡς ἂν εἴποις. Ὡς μὲν οὖν μακροβιώτατόν ἐστι τὸ ζῶον, καὶ δὴ εἶπον· λέγει δὲ Ἀπίων, καὶ ἐπάγεται τοὺς ἐν Ἑρμοῦ πόλει ἱερέας μάρτυρας, δεικνύντας οἱ ἶβιν ἀθάνατον· τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐκείνῳ δοκεῖ τῆς ἀληθείας ἀφεστάναι πάμπολυ, καὶ ἐμοὶ δὲ πάντως ἂν καταφαίνοιτο ψευδές, εἰ καὶ ἐκείνῳ δοκεῖ. Ἔστι δὲ τὴν φύσιν θερμότατον ἡ ἶβις, πολυβορώτατον γοῦν ὂν καὶ κακοβορώτατον, εἴγε ὄφεις σιτεῖται καὶ σκορπίους· ἀλλὰ τὰ μὲν πέττει ῥᾳδίως, τὰ δὲ εὐκολώτατα ἀποκρίνει. Ἴδοι δ' ἄν τις νοσοῦσαν ἶβιν σπανιώτατα· πανταχοῦ δὲ καθιεῖσα [ἶβις] τὸ ῥάμφος καὶ τῶν ῥυπαρῶν καταφρονοῦσα καὶ ἐμβαίνουσα αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ καὶ ἐκεῖθέν τι ἀνιχνεῦσαι, ὅμως δ' οὖν εἰς κοῖτον τρεπομένη λούει τε πρότερον αὑτὴν καὶ ἐκκαθαίρει. Νεοττεύει δὲ ἐπὶ τῶν φοινίκων τοὺς αἰλούρους ἀποδιδράσκουσα· οὐ γάρ τί που ῥᾳδίως ἐκεῖνο τὸ ζῶον ἀναῤῥιχᾶται καὶ ἀνέρπει κατὰ τοῦ φοίνικος, ἐκ τῶν ἐξοχῶν τῶν ἐπὶ τοῦ πρέμνου πολλάκις ἀντικρουόμενόν τε καὶ ἐκβαλλόμενον.

Illam ibidis etiam vim in Ægyptiorum libris accepi; eam nimirum, cum in pennas, quæ sub pectus exsistunt, collum et caput abdiderit, cordis figuram exprimere. Quod vero animalibus omnibus, quæ homini et fructibus sunt perniciosa, infestissimæ sint hæ aves, jam supra commemoravi. Eandem Ægyptii ferunt ore coire, et parere itidem. Dicunt præterea, quod mihi non facile persuadent, eos, qui condiendis bestiarum cadaveribus præsunt, ibidis intestinum sex et nonaginta cubitorum esse affirmare. Cruribus ad cubiti spatium distentis eam incedere aiunt: ipsam autem in lunæ defectione connivere, donec aucto rursus splendore fulgeat; et Mercurio sermonis parenti idcirco amori esse, quod orationis speciem similitudinemque gerat: namque pennæ in ejus alis nigræ cum tacito adhuc et nondum emisso sermone comparari queunt; prolatæ vero orationi, quæ jam auditur, intimorum sensuum enunciatrici et interpreti, candidæ possunt conferri. Dixi etiam eam longissimæ esse vitæ, ut refert Apion; in quam rem Hermopolis sacerdotes testes citat, qui immortalem ipsi ibin ostenderint; sed hoc et Apion procul a vero abesse judicat, et ego similiter ab omni ratione abhorrere existimo, ille si ita judicat. Est autem calidissima natura, utpote quæ et plurima et pessima, serpentes nempe et scorpios, devorat; atque ex his partim facile et calore, quo permulto abundat, exterit et concoquit, partim nullo negotio excrementa excernit atque expellit. Ægritudine perraro afficitur. In quidlibet vel sordidissimum quamvis immittit rostrum, ut quippiam illic inquirat; et tamen, cum se quieti tradit, se lavat et purgat. In palmis ad evitandas feles nidificat; non enim facile in palma, ob eminentem et cultellatum trunci corticem eæ sæpe repulsæ et rejectæ, sursum correpere possunt.

XXX. — De cynocephalis.

Καὶ ἐκεῖνα δὲ κυνοκεφάλων εἰπεῖν ἐπὶ στόμα μοι νῦν ἀφίκετο. Εἰ λάβοι κυνοκέφαλος τρωκτὰ σὺν τοῖς ὀστράκοις, ἀμυγδάλας φημὶ καὶ τὰς τῶν δρυῶν βαλάνους καὶ κάρυα, ἐκλέπει τε καὶ καθαίρει, καταγνὺς πρότερον πάνυ συνετῶς, καὶ οἶδεν, ὅτι ἄρα τὸ μὲν ἔνδον ἐδώδιμόν ἐστι, τὰ δὲ ἔξω ἐκβάλλειν χρή. Πίνει δὲ οἴνου, καὶ παραθέντων ἑφθὰ κρέα καὶ ὀπτά, ἐμπίπλαται, καὶ τοῖς μὲν ἡδυσμένοις χαίρει, τοῖς δὲ ἀσπουδάστως ἑφθοῖς πάνυ ἄχθεται. Φείδεται δὲ καὶ ἐσθῆτος, ἐνδὺς αὐτήν· καὶ τὰ ἄλλα δρᾷ, ὅσα ἀνωτέρω εἶπον. Θηλῇ δὲ γυναικὸς εἰ προσαγάγοις ἔτι νήπιον, σπάσει τοῦ γάλακτος ὡς παιδίον.

De cynocephalis mihi etiam illa veniunt in mentem explicare. Si esculenta testaceis involucris circumvestita reperiant, cujusmodi sunt amygdala, glandes, nuces, frangere et nucleos eximere solent; præclare intelligentes intima quidem esculenta esse, extima vero rejici oportere. Vini item potione uti non recusant: atque etiam carnibus vel elixis vel assis exsaturantur, et his quidem suaviter apparatis magna delectatione afficiuntur; contra ex non accurate elixis valde offenduntur. Veste induti, parcunt ei; et reliqua, quæ supra exposui, faciunt. Quodsi eorum catulos etiamnum perparvulos ad mulieris ubera admoveas, tanquam pueruli lac exsugunt.

XXXI. — De aspide, cui thermuthis nomen.

Τὴν δὲ θέρμουθιν ἀσπίδα, ᾗ ὄνομα ἔθεντο Αἰγύπτιοι τοῦτο, ἱερὰν εἶναί φασι, καὶ σέβουσιν αὐτὴν οἱ ἐκεῖθι, καὶ τῆς Ἴσιδος τὰ ἀγάλματα ἀναδοῦσι ταύτῃ, ὥς τινι διαδήματι βασιλείῳ. Λέγουσι δὲ αὐτὴν ἐπὶ δηλήσει τῶν ἀνθρώπων καὶ βλάβῃ μὴ φῦναι· ἐκεῖνο δὲ τερατεύονται, φείδεσθαι μὲν αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν, τοὺς δὲ ἀσεβοῦντας ἀποκτιννύναι. Εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, τοῦ παντὸς ἂν ἡ Δίκη τιμήσαιτο τήνδε τὴν ἀσπίδα, τιμωροῦσαν αὐτῇ καὶ ὁρῶσαν ὀξύτατον. Οἱ δὲ ἐπιλέγουσιν, ὅτι ἡ Ἶσις τοῖς τὰ μέγιστα πλημμελήσασιν ἐπιπέμπει αὐτήν. Λέγουσι δὲ αὐτὴν Αἰγύπτιοι μόνην ἀσπίδων ἀθάνατον εἶναι, ἑκκαίδεκα γένη καὶ διαφορότητας τοῦδε τοῦ ζῴου καταλέγοντες. Ἔν τε τοῖς ἱεροῖς, ὡς [οἱ] αὐτοί φασι, καθ' ἑκάστην γωνίαν θαλάμας τινὰς καὶ σηκώδεις ὑποδρομὰς ἐξοικοδομοῦντες εἶτα μέντοι θερμούθεις εἰσῴκιζον, στέαρ μόσχειον βορὰν παρατιθέντες ἐκ διαστημάτων.

Aspidis genus thermuthin Ægyptii nominant, quam sacram esse aiunt, et summa religione colunt; itaque eâ Isidis simulacra, tanquam regio quodam diademate, coronant. Eandem in perniciem hominum natam esse negant; enimvero comminiscuntur eam probis parcere, contra vero impiis necem afferre. Quod si ita est, Justitiam dixeris hanc feram præ omnibus honorare, ut quæ acrimonia intellectus bonum a malo discernat, et tanquam illius ministra ac vindex in malos animadvertat. Addunt alii Isidem sceleratissimis hominum eam immittere. Hanc quoque solam in hoc genere immortalem esse Ægyptii referunt, qui aspidum genus in sedecim species varias dividunt. In sacris igitur ædibus ad unumquemque angulum subterranea sacella exædificant, ubi thermuthes collocant, et bubulum adipem edendum intervallis quibusdam eis objiciunt.

XXXII. — De acantho ave.

Ἄκανθον τὸν ὄρνιν ἐκ τῶν τρεφουσῶν ἀκανθῶν λαβεῖν τὸ ὄνομα οἱ σοφοὶ τὰ ὀρνίθων φασί. Φθέγγεται δὲ ἄρα ἐμμελὲς καὶ εὔμουσον δεινῶς. Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης, ἐὰν τοῦδε τοῦ ἀκάνθου καὶ μέντοι [καὶ] τοῦ καλουμένου αἰγίθου τὸ αἷμα ἐς ταὐτὸν ἀγγεῖόν τις ἀναμίξῃ καὶ κεράσαι θελήσῃ, τὰ δὲ μὴ συνιέναι, μηδ' ἑνοῦσθαι εἰς μίαν κρᾶσιν. Ἱερόν τε εἶναι τὸν ἄκανθον τῶν δαιμόνων τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν πομπευόντων καὶ ἀγόντων τοὺς ἀνθρώπους, φασί.

Ad notionem avium periti spinum avem dicunt ex spinis, unde vivit, nomen traxisse. Hæc cum non sit a Musis aversa, splendide canora est. Quodsi, sicut Aristoteles ait, spini et ægithi sanguinem in eodem vase permisceas, et simul temperes, non coire nec commisceri possunt. Spinum sacrum esse aiunt geniis, qui præsunt hominibus itinera ingredientibus.

XXXIII. — De turture ave.

Ὅτι σώφρων ἐστὶν ἡ τρυγών, καὶ πλὴν τοῦ συννόμου, ὅτῳ καὶ συνῆλθεν ἐξ ἀρχῆς, μὴ ἄν ποτε ὁμιλῆσαι ἀσπαζομένη λέχος ὀθνεῖόν τε καὶ ἀλλότριον, ἄνω μοι λέλεκται. Ἀκούω δὲ τῶν ἀκριβούντων τὴν ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἱστορίαν, καὶ λευκὰς τρυγόνας φανῆναι πολ-

Turturem avem esse castam, externique et alieni conjugii minime avidam, sed cum sua tantum misceri, quacum societatem primum inierit conjuge, superius dixi. Ceterum audio ab iis qui hujusmodi rerum cognitionem scrutantur, turtures etiam albas non raro apparere

λάκις· λέγουσι δὲ αὐτὰς ἱερὰς εἶναι Ἀφροδίτης τε καὶ Δήμητρος, καὶ Μοιρῶν καὶ Ἐρινύων τὰς ἄλλας.

easdemque Veneri et Cereri, reliquas vero Parcis et Furiis sacras esse.

XXXIV. — De hirundinibus futura præsagientibus.

Ὤφθησάν ποτε καὶ χελιδόνες λευκαί, ὡς Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιός φησιν. Ἐν δὲ τῇ Ἀλεξάνδρου τοῦ Πύῤῥου παιδὸς σκηνῇ χελιδὼν νεοττεύουσα εἶτα μέντοι ἀτελῆ τὴν πρᾶξιν αὐτῷ ἐφ' ἥνπερ οὖν ὥρμᾶτο ὑπεσήμηνεν, οὐ πάνυ τι οὖσαν ἀγαθήν. Καὶ Ἀντιόχῳ δὲ *νεοττεύουσα ἐν* αὐτοῦ τὰ μέλλοντά οἱ ἀπαντήσεσθαι ὑπηνίξατο· ἀνελθὼν γὰρ εἰς τοὺς Μήδους εἶτα μέντοι οὐκ ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς Σύρους, ἀλλ' ἑαυτὸν κατά τινος ἔωσε κρημνοῦ· ὥρμητο δὲ ἄρα ἐπὶ πρᾶξιν οὐ χρηστὴν καὶ οὗτος. Ἡνίκα δὲ ἐξέλιπε τὴν ἀκρόπολιν τὸ πρότερον Διονύσιος, συνανήχθησάν οἱ καὶ αἱ νεοττεύουσαι χελιδόνες ἐκεῖθι, καὶ ἐμαντεύοντο τὴν ἐπάνοδον. Τιμᾶται δὲ ἡ χελιδὼν θεοῖς μυχίοις καὶ Ἀφροδίτῃ, μυχίᾳ μέντοι καὶ ταύτῃ.

Apparent aliquando, sicut dicit Alexander Myndius, albæ hirundines. Ceterum in Alexandri filii Pyrrhi tabernaculo nidificans hirundo rerum actionem, quam susciperet, parum laudabilem non feliciter eventuram esse significavit. Et item Antiocho altera nidum in ejus tentorio construens, quæ ei male casura essent, pronunciavit; contra enim Medos profectus, non revertit ad Syros, sed de præcipitio se dejecit; quippe qui rem minime laudabilem et ipse agressus esset. Dionysio primum arcem relinquenti hirundines, quæ in ea nidificarant, simul avolantes reditum præmonstrarunt. Hirundinum genus diis penatibus, et Veneri, quæ ipsa quoque e numero penatium est, carum esse dicitur.

XXXV. — De perdicum partu duplicique corde.

Οἱ πέρδικες ὅταν ἐπωάζωσι, προβάλλονταί τινας θάμνους καὶ δάση ἕτερα, ἀποκρύπτουσαι, ὑπὲρ τοῦ καὶ δρόσους καὶ ὄμβρους καὶ πᾶν ὅ τι ἂν εἴη νοτερὸν ἀποστέγειν αὐτῶν. Εἰ γὰρ διάβροχά πως γένοιτο, ἐὰν μὴ πάλιν ἡ τεκοῦσα ὑποθάλψῃ αὐτὰ ἐπελθοῦσα ταχέως, γίνεται ἄγονα. Ἀθρόα δὲ καὶ πεντεκαίδεκα ᾠὰ ἀποτίκτει. Παφλαγόνων δὲ ἄρα περδίκων διπλῆν ὁρᾶσθαι καρδίαν Θεόφραστός πού φησιν. Ἄθυρμα δὲ ὁ πέρδιξ τῆς Διὸς καὶ Λητοῦς ὥς ἐστι, ἄλλοι λέγουσιν.

Perdices ad incubandum loca fruticibus et aliter densa quærunt, ubi ova occultant, ut rorem, imbrem et omnem ab eis humiditatem avertant. Nam si forte humectentur, nisi mater statim incubitu suo ea denuo concalefaciat, infœcunda redduntur. Parit autem uno tempore ad quindecim ova. Paphlagoniæ perdicum cor geminum reperiri Theophrastus alicubi prodidit. Jovis et Latonæ filiam hac ave delectari alii etiam referunt.

XXXVI. — De cycni cantu et sedibus.

Εἶπον μὲν καὶ ἀνωτέρω περὶ τῶν κύκνων, εἰρήσεται δὲ ἄρα καὶ νῦν ὅσα οὐ πρότερον εἶπον. Ἀριστοτέλης λέγει ἐν τῇ θαλάττῃ τῇ Λιβύων φανῆναί ποτε κύκνων ἀγέλην, καὶ ἀκουσθῆναί τι μέλος αὐτῶν ὡς ἐκ χοροῦ τινος ὁμοφώνου, πάνυ μὲν ἡδύ, γοερόν γε μήν, καὶ οἷον εἰς οἶκτον ἐπικλάσαι τοὺς ἀκούοντας· καί τινας ἐπὶ τῷ μέλει φησὶ φανῆναι τεθνεῶτας αὐτῶν. Φίλος δὲ ἄρα ἦν ὁ κύκνος πηγαῖς τε καὶ τενάγεσι καὶ λίμναις καὶ ταῖς ὅσαι πεφύκασιν ὑδάτων ἐπίῤῥοιαί τε καὶ ἀφθονίαι· ἐνταῦθα γοῦν καὶ τὰς ἑαυτοῦ μούσας αὐτὸν φιλοσοφεῖν οἱ σοφοὶ τούτων φασί.

De cygnis supra etiam dictum est, et quæ illic omissa sunt, nunc adjicientur. In mari Africo Aristoteles ait olorum gregem interdum apparere; et cantum, tanquam ex choro quodam consonanti, suavem quidem, at lugubrem, et velut ad misericordiam inclinantem, a prænavigantibus exaudiri; et ab illa modulatione nonnullos visos extinctos. Fontes, lacus, paludes, aliave loca aquis redundantia incolere solent, ubi earum rerum periti dicunt eos musicas rationes exercere.

XXXVII. — De noctuæ præsagio.

Ἡ γλαῦξ ἐπί τινα σπουδὴν ὡρμημένῳ ἀνδρὶ συνοῦσα καὶ ἐπιστᾶσα, οὐκ ἀγαθὸν σύμβολον, φασί. Μαρτύριον δὲ [ἄρα] καὶ ἐκεῖνο ἦν· ὁ Ἠπειρώτης Πύῤῥος νύκτωρ εὐθὺ τοῦ Ἄργους ᾔει, καὶ αὐτῷ ἐντυγχάνει ἥδε ἡ ὄρνις, καθημένῳ μὲν ἐπὶ τοῦ ἵππου, φέροντί [γε] μὴν τὸ δόρυ ὀρθόν· εἶτα ἐπὶ τούτου ἑαυτὴν ἐκάθισεν,

Accedenti ad aliquam actionem homini occurrentem noctuam inauspicatam significationem dare aiunt. Cui quidem rei testimonio est Pyrrhus Epirotarum rex, in cujus noctu recta Argos proficiscentis hasta, quam erectam insidens equo ferebat, hæc avis se collocavit, neque

οὐδὲ ἀπέστη, δορυφοροῦσα οὐ χρηστὴν τὴν δορυφορίαν ἡ ὄρνις ἡ προειρημένη τήνδε· παρῆλθε γοῦν ὁ Πύῤῥος εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἀκλεέστατα ἀνθρώπων ἀπέθανεν. Ἔνθεν μοι δοκεῖ καὶ Ὅμηρος, εἰδὼς καλῶς τῆς ὄρνιθος τὸ οὐδαμῆ εὐσύμβολον, ἐρωδιὸν μὲν τὸν ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνεῖναι τοῖς ἀμφὶ τὸν Διομήδην τὴν Ἀθηνᾶν φάναι, ὅτε ἀπῄεσαν κατασκεψόμενοι τὰ τῶν Τρώων, μὴ μέντοι τὴν γλαῦκα, εἰ καὶ δοκεῖ φίλη εἶναι αὐτῇ. Ὅτι δὲ ἡ Ἰλιὰς γῆ ἔνδροσός τε καὶ κατάῤῥυτός ἐστιν, Ὅμηρος τεκμηριῶσαι ἱκανὸς ἐν τοῖς πρὸ τῆς τειχομαχίας.

ab ea discessit, infaustum ei satellitium præstans; nam Argos ingressus valde ingloria atque ignobili morte occubuit. Quare mihi Homerus quoque præclare intellexisse videtur, avem hanc mali auspicii esse, cum Diomedi, ad castra Trojanorum exploranda proficiscenti, Minervam facit auspicato mittentem ardeam e flumine egressam, non autem noctuam, quamvis gratam sibi avem. Quod autem Iliaca regio sit irrigua, vel Homerus fuerit idoneus testis iis verbis quæ apud eum pugnæ ad muros Ilii urbis descriptionem præcedunt.

XXXVIII. — De polypo, locusta et flumine Lusia.

Φοβερός ἐστιν ἰσχυρῶς τῷ καράβῳ [ὁ] πολύπους; ἐὰν γοῦν ἁλῶσί ποτε δικτύῳ ἑνί, οἱ κάραβοι τεθνήκασι παραχρῆμα. Λουσίας δὲ ποταμὸς ἐν Θουρίοις ὀνομάζεται, ὅσπερ οὖν ἔχει μὲν λευκότατον ὑδάτων αὐτὸς καὶ ῥεῖ διειδέστατα, τίκτει δὲ ἰχθῦς μέλανας ἰσχυρῶς.

Tam vehementer polypum locusta extimescit, ut si quando uno et eodem reti ambo comprehendantur, hæc continuo moriatur. In Thuriis fluvius Lusias appellatur, qui tametsi perlucidos liquores habet, nigerrimos pisces tamen procreat.

XXXIX. — De panthera ampelo.

Ἄμπελον, ὁμώνυμον τῷ φυτῷ, πάρδαλίν τινα οὕτω καλεῖσθαί φασι, φύσεως ἰδίας παρὰ τὰς λοιπὰς μετειληχυῖαν, καὶ οὐρὰν οὐκ ἔχειν ἀκούω αὐτήν, ἥπερ οὖν εἰ ὀφθείη γυναιξίν, εἰς νόσον ἐμβάλλει ἀδόκητον αὐτάς.

Pantheræ genus quoddam ampelon, hoc est vitem, eodem cum frutice vinifero nomine vocari aiunt, peculiaris præter celeras naturæ, absque cauda videlicet, et mulieribus solo conspectu morbi inopinati causam afferens.

XL. — De asinorum Scythicorum cornibus, deque Stygis aqua.

Ἐν τῇ Σκυθίᾳ γῇ γίνονται ὄνοι κερασφόροι, καὶ στέγει τὰ κέρατα ἐκεῖνα τὸ ὕδωρ τὸ Ἀρκαδικὸν τὸ καλούμενον τῆς Στυγός, τὰ δὲ ἄλλα ἀγγεῖα διακόπτει πάντα, κἂν ᾖ σιδήρου πεποιημένα. Τούτων τοι τῶν κεράτων [ἓν] ὑπὸ Σωπάτρου κομισθῆναί φασιν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι, καὶ ἐκεῖνον πυνθάνομαι θαυμάσαντα εἰς Δελφοὺς ἀνάθημα ἀναθεῖναι τῷ Πυθίῳ τὸ κέρας, καὶ ὑπογράψαι ταῦτα·

Σοὶ τόδ' Ἀλέξανδρος Μακεδὼν κέρας ἄνθετο, Παιάν,
Κάνθωνος Σκυθικοῦ, χρῆμά τι δαιμόνιον,
Ὃ Στυγὸς ἀχράντῳ Λουσηΐδος οὐκ ἐδαμάσθη
Ῥεύματι, βάσταξεν δ' ὕδατος ἠνορέην.

Δημήτηρ δὲ ἄρα τὸ ὕδωρ ἀνῆκε τοῦτο πλησίον Φενεοῦ, τὴν δὲ αἰτίαν εἶπον ἀλλαχόθι.

In Scythia asini cornibus præditi nascuntur, quorum cornua Arcadici fluminis Stygis aquam continent; quæ transmittit vasa omnia, etiamsi sint ex ferro fabrefacta. Horum cornuum unum a Sopatro apportatum fuisse aiunt Alexandro Macedoni, et illum admiratum misisse Delphos, ut dedicaretur Pythio cum hac inscriptione :

Hoc tibi Alexander Macedo mirabile cornu
Dedicat, o Pæan, ex asino Scythico,
Illæsum quod aquam Stygis est pote claudere solum,
Invictique alias vincere vim laticis.

Porro Stygis aquam Ceres prope Pheneum emisisse dicitur, cujus rei causa alibi nobis exposita est.

XLI. — De Eupolidis cane.

Εὐπόλιδι τῷ τῆς κωμῳδίας ποιητῇ δίδωσι δῶρον Αὐγέας ὁ Ἐλευσίνιος σκύλακα, ἰδεῖν ὡραῖον, Μολοττὸν τὸ γένος, καὶ καλεῖ τοῦτον ὁ Εὔπολις ὁμωνύμως τῷ δωρησαμένῳ αὐτόν. Κολακευθεὶς οὖν ταῖς τροφαῖς, καὶ ἐκ τῆς συνηθείας ὑπαχθεὶς τῆς μακροτέρας, ἐφίλει τὸν δεσπότην ὁ Αὐγέας ὁ κύων. Καί ποτε ὁμόδουλος αὐτῷ νεανίας, ὄνομα Ἐφιάλτης, ὑφαιρεῖται δράματά τινα τοῦ Εὐπόλιδος, καὶ οὐκ ἔλαθε κλέπτων, ἀλλὰ εἶδεν αὐτὸν ὁ κύων, καὶ ἐμπεσὼν ἀφειδέστατα δάκνων ἀπέ-

Eupolidi poetæ comico Augeas Eleusinius munere donavit canem, non modo genere Molossum, sed etiam forma præstantem; quem eodem nomine Eupolis, quo Augeas erat, appellavit. Canis jam nomine Augeas, cum longa consuetudine, tum vero ciborum illecebris adlectus et blanditiis, diligebat dominum. Cum juvenis igitur conservus ejus nomine Ephialtes dramata quædam Eupolidis surriperet, non latuit canem furax servus, qui acerrimo impetu crudelique incurrit in hunc direptorem, mordicus-

κτεινεν. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐν Αἰγίνῃ τὸν βίον ὁ Εὔπολις κατέστρεψεν, καὶ ἐτάφη ἐνταῦθα· ὁ δὲ κύων ὠρυόμενός τε καὶ θρηνῶν τὸν τῶν κυνῶν θρῆνον, εἶτα μέντοι λύπῃ καὶ λιμῷ ἑαυτὸν ἐκτήξας ἀπέθανεν ἐπὶ τῷ τροφεῖ καὶ δεσπότῃ, μισήσας τὸν βίον ὁ κύων. Καὶ ὅ γε τόπος καλεῖται μνήμῃ τοῦ τότε πάθους Κυνὸς Θρῆνος.

que comprehendens interfecit. Post autem aliquanto in Ægina Eupolis excessit e vita, ibique ejus corpus ad sepulturam datum fuit; canis vero morti illius ingemiscens non tantum ululatu primum illius excessum e vita luxit, sed deinde mœrore inediaque extabuit, et in odium vitæ adductus ex altoris sui morte exstinctus est. Ex eo locus hic ad hujus casus memoriam conservandam, Canis Luctus appellatur.

XLII. — De laertis.

Μύρμηκος εἶδος θανατηφόρου φασὶν εἶναί τι, καὶ λαέρτην ὄνομα ἔχειν τόνδε τὸν μύρμηκα· καὶ σφῆκας δέ τινας ἐκάλουν λαέρτας. Λέγει ταῦτα Τήλεφος ὁ κριτικός, ὁ ἐκ τοῦ Μυσίου Περγάμου.

Mortiferum genus quoddam formicarum esse dicitur, quæ laertæ nuncupantur; eodemque nomine vespas quasdam appellarunt. Hæc ait Telephus criticus, ex Mysio Pergamo oriundus.

XLIII. — De piscibus in limo Nili.

Διὰ τοῦ θέρους τοῦ πυρωδεστάτου τὰ τῶν Αἰγυπτίων πεδία ὁ Νεῖλος ἐπικλύσας ὄψιν μὲν αὐτοῖς θαλάττης ἡπλωμένης καὶ λείας δίδωσι, καὶ ἁλιεύουσι κατὰ τῆς τέως ἀρουμένης Αἰγύπτιοι, καὶ πλέουσι σκάφαις, ἐς ταύτην τὴν ὥραν καὶ τήνδε τὴν ἐπιδημίαν τοῦ ποταμοῦ πεποιημέναις· εἶτα ὁ μὲν ὑπονοστεῖ καὶ ἐς τὰ ἑαυτοῦ μέτρα ὑποστρέφει τὰ ἐκ τῆς φύσεώς οἱ νενομισμένα, ἰχθῦς δὲ χῆροι τοῦ πατρὸς καὶ ἔρημοι τοῦ ἀναπλεύσαντος ὕδατος ὑπολείπονται ἐν ἰλύϊ βραχείᾳ, τρεφόμενοι γεωργοῖς δεῖπνον· καὶ βιαιότερον μὲν εἰρήσεται, ἄμητος δ' οὖν ἰχθύων οὗτός ἐστιν Αἰγύπτιος.

Maximis æstatis caloribus cum in Ægyptiorum agros Nilus redundat, atque explicati lævisque marini æquoris speciem similitudinemque gerit, tum Ægyptii ibi piscantur, ubi antea arationes fuerant, et navibus ad fluvii accessionem accommodatis navigant. Postea vero quam Nilus redit ad se atque ad pristinam modi rationem a natura sibi attributam, pisces a parentis fluvii decessu deserti et aqua destituti, in brevibus limosis ad prædam agricolis relinquuntur : atque hæc piscium Ægyptiis (ut ita dicam) ceu messis quædam est.

XLIV. — De cicadarum nominibus.

Γένη δὲ ἄρα καὶ τεττίγων οὐκ ὀλίγα ἦν· καὶ αὐτὰ οἱ δεινοὶ [ταῦτα] εἰδέναι ἀριθμοῦσι, καὶ ὀνόματα ᾄδουσιν αὐτῶν· ὁ μὲν γὰρ τεφρὰς ἐκ τῆς χρόας ὀνομάζεται· ὁ δὲ ἄρα μέμβραξ ὁπόθεν, οὐκ οἶδα· καὶ λαχέτας δὲ ἦν ἄρα τέττιγος ὄνομα· καὶ κερκώπην ἀκοῇ παρεδεξάμην, καὶ ἀχέταν τινὰ καὶ ἀκανθίαν. Ἐγὼ μὲν [οὖν] τοσαῦτα τεττίγων ἀκούσας γένη μέμνημαι· ὅτῳ δὲ καὶ πλείω τῶν προειρημένων εἰς γνῶσιν ἀφίκετο, λεγέτω ἐκεῖνος.

Cicadarum genera varia a peritis harum rerum et numerata et nominata sunt. Unum appellatur ex colore Cinereum : alterum Membrax, quod quidem nomen nescio cur huic generi impositum sit : aliud Λαχέταν, aliud Cercopen, aliud Achetam, aliud Acanthiam nuncupant. Tot cicadarum genera me audivisse memini : cui plura cognita fuerint, explicet.

XLV. — De canis partu et apud Ægyptios cultu.

Καὶ ταῦτα μέντοι κυνῶν προσακήκοα· τὰ σκυλάκια τυφλὰ τίκτεται, καὶ οὐχ ὁρᾷ τῆς μητρῴας ὠδῖνος προελθόντα· καὶ τρισκαίδεκα ἡμερῶν τῶν πρώτων κατείληπται τῷ πάθει τῷδε, ὅσων καὶ ἡ σελήνη οὐ φαίνει νύκτωρ, εἶτα μέντοι ζῴων ὀξυωπέστατος γίνεται ὁ κύων. Τιμῶσι δὲ αὐτὸν Αἰγύπτιοι, καὶ νομόν τινα ἐκάλεσαν ἐξ αὐτοῦ. Καὶ τῆς γε τιμῆς διπλῆν εἶναι τὴν αἰτίαν φασί· τὴν [μὲν] λέγουσαν, ὅτι ἄρα τῆς Ἴσιδος ζητούσης πανταχόσε τὸν Ὄσιριν, κύνες προηγούμενοι τὰ μὲν ἐπειρῶντο συνανιχνεύειν αὐτῇ τὸν παῖδα, τὰ δὲ ἀναστέλλειν τὰ θηρία· ἡ δὲ ἑτέρα, ὅτι ἄρα ἤδη

Hæc etiam de natura canum accepi : catulos nasci cæcos, a partuque materno tredecim primis diebus ita oculis affectos esse, quot etiam luna diebus non lucet noctu, reliquo vero tempore visu acutissimus animalium canis est. Eum ipsum Ægyptii venerantur, ex eoque regionem quampiam vocitarunt : cur id faciant, duplicem causam afferunt : alteram, quod cum Isis usquequaque Osirim quæreret, canes præcurrentes, partim una cum ipsa puerum investigare conarentur, partim feras reprimerent :

μὲν ἀνατέλλει τὸ ἄστρον ὁ κύων, ὃν Ὠρίωνος ἡ φήμη γενέσθαι λέγει, συνανίσχει δὲ αὐτῷ τρόπον τινὰ καὶ ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἐς τὴν ἀρδείαν τῆς γῆς τῆς Αἰγυπτίας, καὶ ἀναχεῖται περὶ τὰς ἀρούρας· ὡς οὖν ἄγοντα τόδε τὸ γόνιμον ὕδωρ καὶ παρακαλοῦντα τιμῶσιν Αἰγύπτιοι.

alteram, quod cum stella canis (quem Orionis fuisse fama celebratum est) exoritur, tum cum ipso pariter Nilus sese attollens irrigationem in terram Ægyptum invehit, in agrosque redundat. Quamobrem canem, ut fertilis aquæ conciliatorem, Ægyptii venerantur.

XLVI. — De oxyryncho pisce.

Ὀξύρυγχος οὕτως ἰχθὺς κέκληται, καὶ ἔοικεν ἐκ τοῦ προσώπου λαβεῖν τὸ ὄνομα καὶ τοῦ σχήματος τοῦ κατ' αὐτό. Τρέφει δὲ ἄρα τὸν προειρημένον ὁ Νεῖλος, καὶ μέντοι καὶ ἐξ αὐτοῦ κέκληται νομὸς ἔνθα δήπου καὶ τιμὰς ὁ ἰχθὺς ἔχει ὁ αὐτός. Ἀγκίστρῳ δὲ θηραθέντα ἰχθὺν οὐκ ἄν ποτε φάγοιεν οἵδε οἱ ἄνδρες, δεδιότες μή ποτε ἄρα αὐτῷ περιπαρεὶς ἔτυχεν ὁ παρὰ σφίσιν ἱερὸς καὶ θαυμαστὸς ἰχθὺς ὃν εἶπον. Ἐὰν δὲ καὶ δικτύοις ἁλῶσί ποτε ἰχθύες, ἀνιχνεύουσι ταῦτα, μὴ παραλαθὼν ἐνέπεσεν ἐκεῖνος, καὶ προτιμῶσιν ἀθηρίαν ἢ ἁλόντος ἐκείνου τὴν μάλιστα εὐθηρίαν. Λέγουσι δὲ αὐτὸν οἱ περίχωροι ἐκ τῶν Ὀσίριδος τραυμάτων γεγονέναι· νοοῦσι δὲ τὸν Ὄσιριν ἄρα τὸν αὐτὸν τῷ Νείλῳ εἶναι.

Oxyrynchus, Nili alumnus, ex rostro et forma ejus nomen traxisse videtur, et ab eo etiam præfectura in Ægypto ubi idem piscis colitur, appellatur. Hamo vero captum piscem haud facile comederint homines illi, metuentes ne quando is piscis apud eos sacer et venerandus eodem fuerit hamo trajectus. Atque cum pisces retibus comprehenduntur, diligenter etiam atque etiam perscrutantur, an forte imprudens in ea piscis ille inciderit; malunt enim nihil piscium capere, quam, hoc retento, maximum piscium numerum assequi. Eum accolæ dicunt ex Osiridis vulneribus esse prognatum, Osirin autem sentiunt eundem cum Nilo esse.

XLVII. — De ichneumone utriusque sexus participe, aspidi et crocodilo infesto.

Ὁ δὲ ἰχνεύμων ὁ αὐτὸς ἄρα καὶ ἄῤῥην καὶ θῆλυς ἦν, μετειληχὼς καὶ τῆσδε τῆς φύσεως καὶ τῆσδε, καὶ σπείρειν τε καὶ τίκτειν τοῖς αὐτοῖς ἡ φύσις δέδωκεν. Ἀποκρίνονται δὲ εἰς τὸ ἀτιμότερον γένος οἱ ἡττηθέντες μετὰ τὴν μάχην· οἱ γὰρ κρατήσαντες ἀναβαίνουσι τοὺς ἡττημένους, καὶ εἰς αὐτοὺς σπείρουσιν· οἱ δὲ ἆθλον τῆς ἥττης φέρονται ὠδῖνάς τε ὑπομεῖναι καὶ ὑπὲρ τῶν τέως πατέρων γενέσθαι μητέρες. Τοῖς γε μὴν πολεμιωτάτοις ἀνθρώπῳ ζώοις, ἀσπίδι καὶ κροκοδείλῳ, ἔχθιστον ὁ ἰχνεύμων· καὶ τόν γε πόλεμον αὐτῶν ἀνωτέρω εἶπον. Λέγονται δὲ οἱ ἰχνεύμονες ἱεροὶ εἶναι Λητοῦς καὶ Εἰλειθυιῶν· σέβουσι δὲ αὐτοὺς Ἡρακλεοπολῖται, ὥς φασιν.

Ichneumoni utriusque sexus participi a natura tributum est, ut et suo semine graviditatem et partum aliis afferat, et ipse quoque ventrem ferat, et ex sese pariat. Qui autem eorum victi fuerint, post certamen deteriori generi accensentur; nam victores victos subigunt, et semine implent: eo cladis præmio afficiuntur, ut et partus dolores sufferant, et ex patribus, qui jam ante fuissent, matres reddantur. Cum homini infestissimis bestiis, aspide et crocodilo, inimicitias gerunt; de prœlio autem eorum superius dixi. Latonæ et Lucinæ sacri esse existimantur: et apud Heracleopolitas venerationem et religionem possidere feruntur.

XLVIII. — Historia de dracone et Pindo.

Λυκάονι τῷ βασιλεῖ τῆς Ἠμαθίας γίνεται παῖς, ὄνομα Μακεδών, ἐξ οὗ καὶ ἡ χώρα κέκληται μετὰ ταῦτα, τὸ ἀρχαῖον ὄνομα οὐκέτι φυλάξασα. Τούτῳ δὲ ἄρα παῖς ἀνδρεῖος ἦν καὶ κάλλει διαπρεπής, Πίνδος ὄνομα· ἦσαν δέ οἱ καὶ ἄλλοι παῖδες, ἀνόητοι δὲ οὗτοι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα οὐ ῥωμαλέοι, οἵπερ οὖν χρόνῳ ὕστερον βασκήναντες τἀδελφῷ τῆς τε ἀρετῆς καὶ τῆς ἄλλης εὐδαιμονίας, ἐκεῖνον μὲν διέφθειραν, ἑαυτοὺς δὲ ἐπαπώλεσαν διδόντες δίκην κατὰ τὴν Δίκην. Αἰσθόμενος γὰρ ὅδε ὁ Πίνδος τὴν ἐκ τῶν ἀδελφῶν εἰς ἑαυτὸν ἐπιβουλήν, τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἀπέλιπεν, ᾤκει δὲ ἐν χώρῳ, καὶ ἦν τῇ τε ἄλλῃ ῥωμαλέος, καὶ οὖν καὶ κυνηγετικὸς ἦν. Καί ποτε ἐθήρα νεβρούς· καὶ οἱ μὲν ἔθεον ᾗ ποδῶν εἶχον, ὁ δὲ μεταδιώκων εἶτα μέντοι τὸν

Lycaoni Emathiæ regi filius fuit nomine Macedo, ex quo postea, antiquo nomine obsoleto, nominata regio est. Macedonis autem filius, Pindus nomine, cum robore animi atque virtutis indole præditus fuit, tum forma etiam excellens; ceteri vero ex Lycaone liberi nati, improbo animo affecti, et corpore minus strenui erant. Hi igitur cum Pindo et virtutem et ceteras illius dotes inviderent, illum oppresserunt, ipsi vero pœnas tanti maleficii pendentes funditus perierunt. Pindus enim sentiens a fratribus insidias sibi parari, regno quod a patre acceperat, relicto, cum robustus esset, et ad venandi studium propensus, ruri habitavit. Cum aliquando hinnulos insequeretur, et summa vi-

ἵππον ἀνὰ κράτος ἤλαυνεν, καὶ τῶν μὲν συνθηρατῶν ἀποσπᾷ πολύ, οἱ νεβροὶ δὲ εἰς φάραγγα κοίλην τε καὶ βαθυτάτην εἰσδύντες καὶ ἑαυτοὺς σώσαντες ἀπὸ τῆς ὄψεως τοῦ διώκοντος ἠφανίσθησαν· οὐκοῦν ἀποπηδήσας τοῦ ἵππου ὁ Πίνδος ἐκεῖνον μὲν τοῦ ῥυμοῦ πρός τι τῶν παρεστώτων ἐξῆψε δένδρων, αὐτὸς δὲ οἷος ἦν τὴν φάραγγα διερευνᾶν καὶ μαστεύειν τοὺς προειρημένους· εἶτα ἀκούει φωνῆς, καὶ ἔλεγεν αὕτη· τῶν νεβρῶν μὴ ἅψαι. Οὐκοῦν ἐπεὶ πολλὰ περιβλέψας οὐδὲν ἐθεάσατο, ἔδεισε τὸ φώνημα ὡς ἔκ τινος αἰτίας κρείττονος προσπεσόν. Καὶ τότε μὲν ᾤχετο ἀπιὼν καὶ τὸν ἵππον ἀπάγων, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μόνος ἀφικνεῖται, καὶ πάρεισι μὲν εἰς τὴν φάραγγα οὐδαμῶς μνήμῃ τε τῆς φωνῆς τῆς προσπεσούσης αὐτοῦ ταῖς ἀκοαῖς καὶ δέει. Στρέφοντι δ' ἐν ἑαυτῷ βουλὴν καὶ διαποροῦντι, τίς ἦν ἄρα ὁ τῇ προτεραίᾳ ἀναστείλας αὐτὸν τῆς ἐπὶ τὴν ἄγραν ὁρμῆς, καὶ περιβλέποντι, οἷα εἰκός, ἢ νομέας ὀρείους ἢ αὔλιον ἢ θηρατὰς ἑτέρους, μέγα τι χρῆμα δρᾶται δράκων, τὸ μὲν πλεῖστον τοῦ σώματος ἐπισύρων, ὀλίγην δὲ ἀνατείνας ὡς πρὸς αὐτὸ τὴν δέρην (καὶ ἦν ἡ δέρη σὺν τῇ κεφαλῇ ὑπὲρ τέλειον ἄνδρα τὸ μέγεθος), εἶτα ὀφθεὶς ἐξέπληξεν. Οὐ μὴν εἰς φυγὴν ὁ Πίνδος ἐξώρμησεν, ἀλλ' ἀθροίσας ἑαυτὸν σοφίᾳ περιέρχεται τὸν θῆρα· τῶν γὰρ ὀρνίθων ὧν θηράσας ἔτυχε προσήγαγεν, καὶ προὔτεινέν οἱ ξένια ταῦτα καὶ ἑαυτοῦ ζωάγρια. Ὁ δέ, οἷα δήπου τοῖς δώροις μειλιχθεὶς καὶ καταγοητευθείς, ὡς ἂν εἴποις, ᾤχετο ἀπιών. Ταῦτα τὸν νεανίαν ἦσεν, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἀπέφερε τῷ δράκοντι μισθὸν σωτηρίας, ὡς ἄνθρωπος ἀγαθός, ὧν εἶχε θηραμάτων ἀπαρχὰς κεχαρισμένας, ἢ τῆς ἄγρας τῆς ὀρείου ἢ τῆς πτηνῆς. Καὶ τῷ μὲν τὰ τῆς προειρημένης δωροφορίας ἐνεργότατα ἦν, ὑπήρχετο δὲ καὶ τὰ ἐκ τοῦ δαίμονος εὐθενεῖσθαι τῷ Πίνδῳ, καὶ ὁσημέραι χωρεῖν εἰς τὸ σοβαρώτερον· θηρῶντι μὲν γὰρ ἀπήντων εὐθηρίαι, ὅσαι τε τῶν ἐν ταῖς ὕλαις ζώων, τῶν τε ὀρνίθων ὅσαι. Ἦν οὖν αὐτῷ καὶ περιβολή, καὶ διεῖρπε μέντοι καὶ κλέος ὡς ὁμόσε τοῖς θηρίοις ἰόντος καὶ ἀτρέπτως αἱροῦντος αὐτά. Ἦν δὲ καὶ ἰδεῖν μέγας, καὶ οἷος ἐκπλῆξαι τῷ τε ὄγκῳ τοῦ σώματος καὶ τῇ εὐεξίᾳ προσέτι· τῇ δὲ ὥρᾳ τὸ θῆλυ πᾶν ἀναφλέγων καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐξάπτων ἦν δῆλος, καὶ ἐφοίτων ἐπὶ θύρας τὰς ἐκείνου οἷα δήπου βεβακχευμέναι ὅσον μὲν τῶν γυναικῶν ἦν χῆρον· αἵ γε μὴν συνοικοῦσαι τοῖς γεγαμηκόσι, φρουρούμεναι μὲν τῷ νόμῳ, τῷ κλέει δὲ τοῦ κάλλους τοῦ κατὰ τὸν Πίνδον δεδουλωμέναι, προὐτίμων συνοικεῖν ἐκείνῳ ἢ θεαὶ γεγονέναι· καὶ τεθήπεσάν γε αὐτὸν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐφίλουν, ἐχθροὶ δὲ οἱ ἀδελφοὶ μόνοι ἦσαν. Καί ποτε θηρῶντα ἐλλοχῶσι μόνον, καὶ ποταμοῦ γε ἦν ἡ θήρα πλησίον, εἶτα ἐρήμῳ συμμάχων οἱ τρεῖς ἐπιστάντες ἔπαιον τοῖς ξίφεσιν αὐτόν, ὁ δὲ ἐβόα· ἀκούει ταῦτα ὁ ἑταῖρος αὐτοῦ δράκων· ὀξυήκοον δὲ καὶ ὀξυωπέστατον τὸ ζῷόν ἐστιν· οὐκοῦν πρόεισι τῆς ἑαυτοῦ κοίτης, καὶ τοῖς ἀνοσίοις περιπλακεὶς ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐς πνῖγμα ἄγχων·

rium contentione equum incitasset, ab eis, qui secum venabantur, se longissime abduxit; hinnuli vero altissimam cavernam subeuntes ex insectantis conspectu se eripuerunt, atque ex periculo se servarunt: is ex equo desiliens, cum hunc ad proximam arborem alligasset, cumque, ut diligentissime potuit, latebram illam perscrutans hinnulos exquireret, sibi denuntiantem vocem exaudivit, ne hinnulos tangeret; quare ubi diu multumque circumspexisset, nec quidquam videret, vocem ut ex majore quadam causa redditam extimuit, et simul in equum adscendens ex eo loco dicessit. Postero autem die ad eundem locum revertit; non eo tamen, quo illi se abdidissent, ingreditur, vocis memoria, quam auribus acceperat, deterritus. Cum igitur dubitaret quinam pridie se ab insectenda præda avertisset, ac, ut par erat, circumspectaret montanos pastores, aut venatores, aut aliquod tugurium; interea ei inusitata magnitudine draco apparet, ex magna parte corporis adrepens, collumque, si cum corpore contuleris, parvulum attollens; collum autem cum capite erat ea proceritate, ut vel cum procerissimo homine exæquari potuisset. Verum ut ejus conspectu Pindum exterruerit, certe non in fugam impulit; at enim is sese ex maximo terrore colligens, sapienter bestiam mitigavit: nam ex avibus, quas venando nactus erat, ei cibum edendum objecit, et tanquam hospitalem mensam et redemptionis suæ præmium apposuit. Is sane velut donis delinitus et illecebris, ut ita dicam, præstrictus, ex eo loco excessit. Hoc ita jucundum Pindo fuit, ut ea, quæ vel ex venationibus montanis, vel ex aucupio capere posset, draconi tanquam vir bonus et gratus adeptæ salutis mercedem afferret. Neque vero sine fructu has ei donationes ex præda constituit; nam fortuna ei subinde prosperior adspirabat; omnium enim quæ venaretur, secunda venatione fungebatur, sive terrena sive volucria persequeretur. Quare gloria magna apud omnes erat, quod contra feras congrederetur, et eas expedite caperet. Jam vero ea erat proceritate, eaque corporis mole ac firma constitutione, ut spectantium stuporem excitaret: tam pulchro etiam erat oris habitu, ut feminas ad se amandum vehementer inflammaret, et sane cœlibes omnes quasi furentes, atque bacchantes, ad ejus fores proficiscerentur; et nuptiis alligatæ, a maritorum custodiis adservatæ, mallent cum illo degere, quam in numerum dearum referri; plerique etiam viri eum, quod ipsius virtus et forma admirationem omnium excitaret, diligebant: soli fratres infenso atque inimico animo in illum erant. Quamobrem cum ipsum aliquando solum venantem ex insidiis aggrediuntur, atque in propinqui fluminis angustias compulsum, auxilioque destitutum, strictis gladiis appetunt, atque adeo trucidant. Hunc exclamantem cum draco ipsius amicus exaudisset (etenim est animal sensu audiendi cum acerrimo, tum videndi acutissimo), suo ex cubili prodiit, et simul impios circumplicans suffocavit; et vero cæsum sum-

αὐτὸς δὲ οὐ κατέλυσε τὴν φυλακήν, ἔστ' ἂν οἱ προσήκοντες τῷ νεανίᾳ ποθοῦντες αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἐνέτυχον κειμένῳ· καὶ ὠλοφύροντο μέν, προσελθεῖν δὲ ἐπὶ κηδεύσει τοῦ νεκροῦ οὐκ ἐτόλμων, δέει τοῦ φρουροῦ. Ὁ δὲ συνεὶς φύσει τινὶ ἀποῤῥήτῳ, ὅτι ἀναστέλλει αὐτούς, ᾤχετο ἀπιὼν κατὰ πολλὴν τὴν σχολήν, ἀπολιπὼν ἐκεῖνον τῆς τελευταίας ἐκ τῶν προσηκόντων χάριτος τυχεῖν. Οὐκοῦν καὶ ἐτάφη μεγαλοπρεπῶς, καὶ ὁ γείτων τῷ φόνῳ ποταμὸς ἐκλήθη Πίνδος ἐκ τοῦ νεκροῦ καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν τάφου. Ἴδιον μὲν δὴ τῶν ζῴων ἐκτίνειν χάριτας τοῖς εὐεργέταις, ἧπερ οὖν καὶ ἄνω λέλεκται, καὶ νῦν δὲ οὐχ ἥκιστα.

ma diligentia tamdiu custodire non destitit, dum cognatione defuncto juveni proximi, desiderio ejus permoti, ad illum humi jacentem venissent: at propius facti, lamentabantur quidem, accedere tamen, et justis exsequiarum interfectum custodis metu afficere prohibebantur. Tum hic recondita quadam ac mirabili natura intelligens se illos arcere, de præsidio stationeque cadaveris tranquille discessit, quo commodius nulla interpellatione supremam gratiam a propinquis assequeretur. Magnifice igitur sepultus est, atque etiam fluvius factæ cædi proximus ex mortuo ejusque sepulchro nomen traxit. Bestiis igitur peculiare est, eis, a quibus beneficium acceperint, gratiam referre; quod et alibi supra, et hic non spernenda historia sumus testati.

XLIX. — De templo Apollinis Clarii noxiis animalibus non adeundo.

Ἰδίᾳ δὲ καὶ ἐν τῇ Κλάρῳ τὸν Διὸς καὶ Λητοῦς τιμῶσιν οἱ Κλάριοι καὶ πᾶν τὸ Ἑλληνικόν. Οὐκοῦν ὁ ἐνταῦθα χῶρος τοῖς ἰοβόλοις θηρίοις ἀστιβής τε ἅμα καὶ ἔχθιστός ἐστι, τοῦτο μὲν καὶ τῇ τοῦ δαίμονος βουλῇ, πάντως δὲ καὶ πεφρικότων τῶν θηρίων αὐτόν, ἅτε καὶ σώζειν θεὸν εἰδότα, καὶ μέντοι καὶ τὸν σωτῆρα καὶ νόσων ἀντίπαλον τὸν Ἀσκληπιὸν φύσαντα. Ἀλλά γε καὶ Νίκανδρος οἷς λέγω μάρτυς· λέγει δὲ Νίκανδρος·

Οὐκ ἔχις, οὐδὲ φάλαγγες ἀπεχθέες, οὐδὲ βαθυπλὴξ
Ἄλσεσιν εὔζωος σκορπίος ἐν Κλαρίοις,
Φοῖβος ἐπεί ῥ' αὐλῶνα βαθὺν μελίῃσι καλύψας
Ποιηρὸν δάπεδον θῆκεν ἑκὰς δακέτων.

Jovis et Latonæ filium incolæ Clari, et Græci omnes, peculiariter colunt. Est vero locus in Claro deo sacer, venenatis animalium omnino infensus et invius, Apollinis scilicet voluntate; quem salutis auctorem, et Æsculapii morborum depulsoris parentem, si noxiæ homini feræ metuant, nihil mirum. Iis quæ dico Nicander etiam consentit, his versibus:

In Clario luco non lædit scorpius ictu,
Vipera non morsu, sed neque dira phalanx:
Qua sibi fraxinea delegit Phœbus opacum,
Reptilibusque procul, fronde comante locum.

L. — De templo Veneris Erycinæ a prædonibus tuto, de ara in eo, et de ratione sacrificandi.

Ἀκούω λεγόντων, ἐν Ἔρυκι, ἔνθα δήπου καὶ ὁ τῆς Ἀφροδίτης ὑμνούμενος νεώς ἐστιν, οὗπερ οὖν καὶ ἀνωτέρω τὴν μνήμην ἐποιησάμην τῶν ἐκεῖθι περιστερῶν εἰπὼν τὰ ἴδια, εἶναι μὲν καὶ χρυσὸν πολὺν καὶ ἄργυρον πάμπλειστον, καὶ ὅρμους καὶ δακτυλίους μέγα τιμίους, ἄσυλα δὲ εἶναι καὶ ἄψαυστα ταῦτα τῷ τῆς θεοῦ δέει, καὶ ἀεὶ τοὺς ἄνω τοῦ χρόνου δι' αἰδοῦς ἄγειν θαυμαστῆς καὶ τὴν δαίμονα τὴν προειρημένην καὶ τὰ κειμήλια ἐκείνης. Ἀμίλκαν δὲ πυνθάνομαι τὸν Λίβυν συλήσαντα αὐτὰ καὶ ἐργασάμενον χρυσίον καὶ ἀργύριον εἶτα μέντοι διανεῖμαι τῇ στρατιᾷ πονηρὰν νομήν· καὶ ὑπὲρ τούτων αὐτὸν ἀλγεινότατα καὶ βαρύτατα αἰκισθέντα ἅμα καὶ κολασθέντα κρεμασθῆναι, πᾶν δὲ ὅσον αὐτῷ τῆς πράξεως καὶ τῆς ἐκδίκου θεοσυλίας ἐγένετο μέτοχον, βιαίοις τε καὶ δεινοῖς χρήσασθαι θανάτοις, ἥ τε πατρὶς αὐτοῦ εὐδαιμονιζομένη τέως καὶ ζηλωτὴ δοκοῦσα ἐν ὀλίγαις, τῶν ἱερῶν χρημάτων εἰσκομισθέντων, ἡ δὲ δούλη ἦν. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὴν παροῦσάν μοι χρείαν σεμνὰ ὄντα ὅμως οὐχ ὁρᾷ πω, τὸ δὲ τοῖς λόγοις συγγενὲς τοῦτο εἰρήσεται. Ἀνὰ πᾶν ἔτος καὶ ἡμέραν πᾶσαν θύουσι τῇ θεῷ καὶ οἱ ἐπιχώριοι καὶ οἱ ξένοι. Καὶ ὁ μὲν βωμὸς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὁ μέγιστός ἐστι, πολλῶν δὲ ἐπ' αὐτοῦ καθαγιζομένων θυμάτων, ὁ δὲ πανημέριος καὶ εἰς νύκτα ἐξάπτεται.

Audivi qui dicerent in Eryce, ubi scilicet celeberrimum illud Veneris templum est (cujus supra etiam mentionem feci, cum naturam, quæ illic sunt, columbarum exponerem), auri argentique vim magnam esse, et monilia et annulos pretiosissimos; atque hunc thesaurum deæ metu tutum intactumque permanere; et cum deam ipsam, tum res illas in ejus æde pretiosas, magno semper in honore ac veneratione multis retro temporibus fuisse. Ceterum Amilcarem Afrum fama est, cum hoc templo spoliato, conflatum inde aurum et argentum militibus distribuisset, gravissimis postea pœnis affectum, denique suspensum esse; ac similiter omnes ei hujus sceleris et sacrilegii patrandi participes, violentas dirasque mortes sustinuisse; patria quoque ejus, cujus antea status felix beatusque inter paucas civitates videbatur, posteaquam sacra hæc pecunia in eam invecta esset, in servitutem redacta est. Hæc quanquam majestatem quandam præ se ferunt, nihil tamen ad propositum nostrum faciunt, de quo nunc dicetur. Singulis per totum annum diebus tum incolæ, tum peregrini, sacrificant. Ara maxima sub dio est, quæ cum multa subinde sacrificia recipiat, die toto usque ad noctem accenditur. Illucc-

Ἕως δὲ ὑπολάμπει, καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἀνθρακιάν, οὐ σποδόν, οὐχ ἡμικαύτων τρύφη δαλῶν ὑποφαίνει, δρόσου δὲ ἀνάπλεώς ἐστι καὶ πόας νεαρᾶς, ἥπερ οὖν ἀναφύεται ὅσαι νύκτες. Τά γε μὴν ἱερεῖα ἑκάστης ἀγέλης αὐτόματα φοιτᾷ καὶ τῷ βωμῷ παρέστηκεν. Ἄγει δὲ ἄρα αὐτὰ πρώτη μὲν ἡ θεός, εἶτα ἡ δύναμίς τε καὶ ἡ τοῦ θύοντος βούλησις. Εἰ γοῦν ἐθέλοις θῦσαι ὄιν, ἰδού σοι τῷ βωμῷ παρέστηκεν ὄις, καὶ δεῖ χέρνιβος καὶ κατάρξασθαι· εἴτε αἶγα, εἴτε ἔριφον. Εἰ δὲ εἴης τῶν ἁδροτέρων, καὶ ἐθέλοις βοῦν θήλειαν ἢ καὶ ἔτι πλείους, εἶτα ὑπὲρ τῆς τιμῆς οὔτε ὁ νομεὺς ἐπιτιμῶν ζημιώσει, οὔτε σὺ λυπήσεις ἐκεῖνον. Τὸ γὰρ δίκαιον τῆς πράσεως ἡ θεὸς ἐφορᾷ, καὶ εὖ καταθεὶς ἵλεων ἕξεις αὐτήν· εἰ δὲ ἐθέλοις τοῦ δέοντος πρίασθαι λυσιτελέστερον, σὺ μὲν κατέθηκας τὸ ἀργύριον ἄλλως, τὸ δὲ ζῷον ἀπέρχεται, καὶ θῦσαι οὐκ ἔχεις. Ἴδιον μὲν δὴ καὶ Ἐρυκίνων ζῴων εἰρήσθω καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ἄνω.

scente vero jam aurora non amplius prunam, non cinerem, non ullos titiones semicrematos ostendit; sed rore est plena et recentibus herbis, quæ subinde singulis noctibus in ea renascuntur. Porro victimæ de pecorum gregibus sua sponte accedunt, et ad aram adstant. Ducit autem illas primum deæ vis, deinde voluntas sacrificantis. Nam si ovem sacrificare libuerit, en tibi ovis ad aram adstat, et gutturnium ad sacrificandi usum; si capram, si hœdum, similiter. Quodsi copiosior fueris, et vaccam aut etiam plures ferire volueris, neque pastores, nimio ejus pretio indicato, tibi molesti erunt vendendo, neque tu ipsis licitando. Intuetur enim dea contractus justitiam; quam si servaris, et justum solveris pretium, propitiam eam experieris; at si minoris, quam par est, emere volueris, frustra a te deponetur pecunia; victima enim recedet, nec erit quod sacrifices. Hoc igitur Erycinis animalibus proprium iis, quæ supra dixi, hic addiderim.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER UNDECIMUS.

I. — De cycnis Apollinem cantu colentibus.

Ἀνθρώπων Ὑπερβορέων γένος καὶ τιμὰς Ἀπόλλωνος τὰς ἐκεῖθι ᾄδουσι μὲν καὶ ποιηταί, ὑμνοῦσι δὲ καὶ συγγραφεῖς, ἐν δὲ τοῖς καὶ Ἑκαταῖος, οὐχ ὁ Μιλήσιος, ἀλλ' ὁ Ἀβδηρίτης. Ἃ δὲ λέγει πολλά τε καὶ σεμνὰ ἕτερα, οὔ μοι νῦν ἡ χρεία παρακαλεῖν δοκεῖ αὐτά· καὶ οὖν καὶ εἰς ἄλλον ὑπερθήσομαι χρόνον ἕκαστα εἰπεῖν, ἡνίκα ἐμοί τε ἥδιον καὶ τοῖς ἀκούουσι λώιον ἔσται· ἃ δέ μοι μόνα ἥδε ἡ συγγραφὴ παρακαλεῖ ἐστὶ ταῦτα. Ἱερεῖς εἰσι τῷδε τῷ δαίμονι Βορέου καὶ Χιόνης υἱέες, τρεῖς τὸν ἀριθμόν, ἀδελφοὶ τὴν φύσιν, ἑξαπήχεις τὸ μῆκος. Ὅταν οὖν οὗτοι τὴν νενομισμένην ἱερουργίαν κατὰ τὸν συνήθη καιρὸν τῷ προειρημένῳ ἐπιτελῶσιν, ἐκ τῶν Ῥιπαίων οὕτω καλουμένων παρ' αὐτοῖς ὀρῶν καταπέτεται κύκνων ἄμαχα τῷ πλήθει νέφη, καὶ περιελθόντες τὸν νεὼν καὶ οἱονεὶ καθήραντες αὐτὸν τῇ πτήσει, εἶτα μέντοι κατίασιν εἰς τὸν τοῦ νεὼ περίβολον, μέγιστόν τε τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ὡραιότατον ὄντα. Ὅταν οὖν οἵ τε ᾠδοὶ τῇ σφετέρᾳ μούσῃ τῷ θεῷ προσᾴδωσι καὶ μέντοι καὶ οἱ κιθαρισταὶ συγκρέκωσι τῷ χορῷ παναρμόνιον μέλος, ἐνταῦθά τοι καὶ οἱ κύκνοι συναναμέλπουσιν ὁμορροθοῦντες καὶ οὐδαμῶς οὐδαμῇ ἀπηχὲς καὶ ἀπῳδὸν ἐκεῖνοι μελῳδοῦντες, ἀλλὰ ὥσπερ οὖν ἐκ τοῦ χορολέκτου τὸ ἐνδόσιμον λαβόντες καὶ τοῖς σοφισταῖς τῶν ἱερῶν μελῶν τοῖς ἐπιχωρίοις συνᾴσαντες. Εἶτα τοῦ ὕμνου τελεσθέντος, οἱ δὲ ἀναχωροῦσι τῇ πρὸς τὸν δαίμονα τιμῇ τὰ εἰθισμένα λατρεύσαντες καὶ τὸν θεὸν ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν οἱ προειρημένοι, ὡς εἰπεῖν, χορευταὶ πτηνοὶ μέλψαντές τε ἅμα καὶ ᾄσαντες.

Hyperboreorum gentem et Apollinis apud eos honores non modo poetæ, sed alii etiam scriptores celebrant, et inter hos Hecatæus, non Milesius ille, sed Abderita. Is cum et alia quædam, nec pauca nec vilia, referat, quæ in præsentia recitari nihil attinet; ea in aliud tempus differentur, quo et mihi narrare jucundius, et aliis forsan audire sit commodius: quæ vero præsentis sunt instituti, ea nunc solum exponam. Apollini igitur sacri sunt Boreæ et Chiones filii, tres numero fratres, sex cubitorum proceritate. Hi cum solenne sacrificium stato tempore Apollini peragunt, innumera cycnorum examina e Rhipæis quos dicunt montibus advolant; qui ubi templum volando circumvecti fuerint, et veluti lustrarint, in septum templi descendunt, quod et spatio amplissimum est, et specie pulcherrimum. Cum autem cantores vernaculo musicæ genere deum celebrant, et simul citharistæ suavissimam melodiam cantantium choro adsonant: cycni et ipsi illis concinne accinunt, nec usquam absona aut inepta voce aberrant; sed tanquam incitamentum et auspicium cantus a chorodidascalo editum secuti, peritissimis carminum sacrorum decantatoribus concinunt. Hymno jam perfecto, chorus ut ita dicam volucris ille recedit, postquam solito sibi dei celebrandi munere est defunctus, ac divinos honores numini per totum diem carminibus cantilenisque tribuit.

II. — De draconibus Apollini sacris.

Θύουσι δὲ καὶ ἄλλως οἱ Ἠπειρῶται τῷ Ἀπόλλωνι καὶ αὐτοὶ καὶ πᾶν ὅσον τῶν ξένων ἐπίδημόν ἐστι, καὶ τούτῳ ἤδη τὴν μεγίστην ἑορτὴν ἄγουσι μιᾶς ἡμέρας τοῦ ἔτους σεμνήν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ. Ἔστι δὲ ἄνετον τῷ θεῷ ἄλσος, καὶ ἔχει κύκλῳ περίβολον, καὶ ἔνδον εἰσὶ δράκοντες, καὶ τοῦ θεοῦ ἄθυρμα οὗτοί γε. Ἡ τοίνυν ἱέρεια, γυνὴ παρθένος, πάρεισι μόνη, καὶ τροφὴν τοῖς δράκουσι κομίζει. Λέγονται δὲ ἄρα ὑπὸ τῶν Ἠπειρωτῶν ἔκγονοι τοῦ ἐν Δελφοῖς Πύθωνος εἶναι. Ἐὰν μὲν οὖν οὗτοι παρελθοῦσαν τὴν ἱέρειαν προσηνῶς θεάσωνται, καὶ τὰς τροφὰς προθύμως λάβωσιν, εὐθενίαν τε ὑποδηλοῦν ὁμολογοῦνται καὶ ἔτος ἄνοσον· ἐὰν δὲ ἐκπλήξωσι μὲν αὐτήν, μὴ λάβωσι δὲ ὅσα ὀρέγει μειλίγματα, τἀναντία τῶν προειρημένων οἱ μὲν μαντεύονται, οἱ δὲ ἐλπίζουσιν.

Epirotæ etiam tum ipsi, tum peregrini quotquot adsunt, Apollini sacrificant, et unum quotannis diem festum in ejus honorem perquam magnifice agitant. Lucus apud eos deo sacer est, et muro septus, intra quem dracones sunt, deo grati. Huc virgo sacerdos accedit sola, et victum draconibus porrigit. Eos Epirotæ a Pythone Delphico prognatos aiunt. Quodsi virginem accedentem illi placide adspexerint, atque alimenta prompte susceperint, annum fertilem et salubrem significare creduntur; sin et terribiles erga illam fuerint, et porrecta a sacerdote cibaria non acceperint, contrarium anni futurum statum alii divinant, alii timent.

III. — De canibus templum Vulcani in Ætna custodientibus.

Ἐν Αἴτνῃ δὲ ἄρα τῇ Σικελικῇ Ἡφαίστου τιμᾶται νεώς, καὶ ἔστι περίβολος καὶ δένδρα ἱερὰ καὶ πῦρ ἄσβεστόν τε καὶ ἀκοίμητον. Εἰσὶ δὲ κύνες περί τε τὸν νεὼν καὶ τὸ ἄλσος ἱεροί, καὶ τοὺς μὲν σωφρόνως καὶ ὡς πρέπει τε ἅμα καὶ χρὴ παριόντας εἰς τὸν νεὼν καὶ τὸ ἄλσος οἵδε σαίνουσι καὶ αἰκάλλουσιν, οἷα φιλοφρονούμενοί τε καὶ γνωρίζοντες δήπου· ἐὰν δέ τις ᾖ χεῖρας ἐναγής, τοῦτον μὲν καὶ δάκνουσι καὶ ἀμύσσουσι, τοὺς δὲ ἄλλως ἔκ τινος ὁμιλίας ἥκοντας ἀκολάστου μόνον διώκουσιν.

In Ætna Siciliæ sacra est Vulcani ædes, et circa eam muri et arbores sacræ; ibidem ignis perpetuus et inexstinctus adservatur. Sunt et canes in templo lucoque sacri, qui modeste ac decenter in templum et lucum accedentes blande et adulantes excipiunt, et, tanquam familiaribus, illis se benignos ostendunt; at si quis sceleratus aut manibus impurus adeat, illum et mordent et laniant; illos vero qui libidine aliqua turpi se contaminarint, fugant solum et persequuntur.

IV. — De festo Cereris apud Hermionenses.

Τὴν Δήμητρα Ἑρμιονεῖς σέβουσι, καὶ θύουσιν αὐτῇ μεγαλοπρεπῶς τε καὶ σοβαρῶς· καὶ τὴν ἑορτὴν Χθόνια καλοῦσιν. Μεγίστας οὖν ἀκούω βοῦς ὑπὸ τῆς ἱερείας τῆς Δήμητρος ἄγεσθαί τε πρὸς τὸν βωμὸν ἐκ τῆς ἀγέλης καὶ θύειν ἑαυτὰς παρέχειν. Καὶ οἷς λέγω μάρτυς Ἀριστοκλῆς, ὅς που φησί·

Δάματερ πολύκαρπε, σὺ κὴν Σικελοῖσιν ἐναργής,
  Καὶ παρ' Ἐρεχθείδαις· ἐν δέ τι [τοῦτο] μέγα
Κρίνετ' ἐν Ἑρμιονεῦσι, τὸν ἐξ ἀγέλης γὰρ ἀφειδῆ
  Ταῦρον, ὃν οὐχ αἱροῦσ' ἀνέρες οὐδὲ δέκα,
Τοῦτον γραῦς στείχουσα μόνα μόνον οὔατος ἕλκει
  Τόνδ' ἐπὶ βωμόν· ὃ δ' ὡς ματέρι παῖς ἕπεται.
Σὸν τόδε, Δάματερ, σὸν τὸ σθένος· ἵλαος εἴης,
  Καὶ πάντων θάλλοι κλῆρος ἐν Ἑρμιόνῃ.

Cererem Hermionenses colunt, et splendida et magnificaque sacra faciunt : festum id Chthonia appellant. Audio sane maximas boves a muliere, Cereris sacerdote, ad aram e grege se abduci atque mactari permittere. Hæc autem testimonio comprobat Aristocles, qui canit :

O fœcunda Ceres, Siculas veneranda per oras,
  Cecropiosque agros! hoc ego præcipue
Miror, in Hermione quod magno robore taurum,
  Quemque viri possent vix domuisse decem,
E grege deductum sola aure adducit ad aram
  Sancta tibi mulier; qui puer ut sequitur.
Hæc tua vis, Ceres, est; tu nobis esto benigna,
  Per teque Hermione læta beata fuat.

V. — De canibus Græcos a Barbaris distinguentibus.

Ἐν [τῇ] γῇ τῇ Δαυνίᾳ νεὼν μὲν εἶναι τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος ᾄδουσι· τοὺς δὲ ἐνταυθοῖ κύνας τρεφομένους ὑμνοῦσι τῶν μὲν Ἑλλήνων τοὺς ἀφικνουμένους σαίνειν, ὑλακτεῖν δὲ τοὺς βαρβάρους.

In Daunia regione celebre est Iliadis Minervæ templum; ejus loci canes Græcis adventantibus adulari, barbaros allatrare prædicant.

VI. — De Panis in Arcadia sacello, quod lupi non intrant.

Ἐν Ἀρκαδίᾳ δὲ χώρα ἐστὶν ἱερὸν Πανός· Αὐλὴ τῷ χώρῳ τὸ ὄνομα. Οὐκοῦν ὅσα ἂν ἐνταυθοῖ τῶν ζῴων καταφύγῃ ὥσπερ οὖν ἱκέτας ὁ θεὸς δι' αἰδοῦς ἄγων [τὰ ζῷα] εἶτα μέντοι σώζει τὴν μεγίστην σωτηρίαν αὐτά. Οἱ γάρ τοι λύκοι οἱ διώκοντες παρελθεῖν εἴσω πεφρίκασιν καὶ ἀναστέλλονται μόνον θεασάμενοι οἷ κατέφυγεν. Ἴδια δὴ καὶ τούτων τῶν ζῴων ἔοικε πρὸς σωτηρίαν ἀγαθά.

In Arcadia locus est, Aula nomine, et in eo delubrum Panis. Ad id quæcumque animantes confugerint, deus veluti supplices miseratus suscipit, et incolumem earum vitam tuetur. Itaque lupi etiam, si quæ animalia eo usque forte fuerint persequuti, intrare non audent, et solo loci, in quem illæ confugerunt, adspectu territi recedunt. Etiam his igitur animalibus peculiare est salutis beneficium.

VII. — De Apollinis templo cervos a canibus tuente.

Ἐν Κουρίῳ αἱ ἔλαφοι — πλῆθος δὲ ἄρα τούτων τῶν θηρίων ἐνταῦθά ἐστι, καὶ πολλοὶ θηραταὶ περὶ τὴν ἄγραν αὐτῶν ἠνέμωνται — ὅταν καταφύγωσιν ἐς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν τὸ ἐνταυθοῖ (ἔστι δὲ ἄλσος μέγιστον), ὑλακτοῦσι μὲν οἱ κύνες, πλησίον δὲ ἐλθεῖν οὐχ ὑπομένουσιν· αἱ δὲ ἐνστᾶσαι νέμονται ἄτρεπτον

In Curio magna cervorum copia est, de quibus capiendis multi venatores spem sibi faciunt inanem. Hi cum in lucum, qui ingens illic Apollini sacer est, confugerint, latrant quidem canes, sed propius accedere non audent; cervi vero quieti, et sui custodiam deo curæ fu-

καὶ ἀδεῆ τὴν νομήν, ἀποῤῥήτῳ τινὶ φύσει τὴν ὑπὲρ ἑαυτῶν σωτηρίαν τῷ θεῷ πιστεύουσαι αἱ ἔλαφοι.

turam ineffabili quadam naturæ vi certo persuasi, pascuis sine metu libere fruuntur.

VIII. — De muscis in festo Apollinis Actii.

Ἄνω που λέλεκταί μοι τὰς μυίας τὰς ἐν Ὀλυμπίᾳ τῇ τῆς πανηγύρεως ἐπιδημίᾳ ἑκούσας ἀφίστασθαι, καί, ὡς ἂν εἴποι τις, μετὰ τῶν γυναικῶν ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ ἀπιέναι. Ἐν δὲ τῇ Λευκάδι ἄκρα μέν ἐστιν ὑψηλή, νεὼς δὲ Ἀπόλλωνι ἵδρυται, καὶ Ἄκτιόν γε αὐτὸν οἱ τιμῶντες ὀνομάζουσιν. Οὐκοῦν τῆς πανηγύρεως ἐπιδημεῖν μελλούσης, καθ' ἣν καὶ τὸ πήδημα πηδῶσι τῷ θεῷ, θύουσι βοῦν ταῖς μυίαις· αἱ δὲ ἐμπλησθεῖσαι τοῦ αἵματος ἀφανίζονται. Δεκασθεῖσαι μὲν οὖν ἀπαλλάττονται αὗται, αἱ δὲ Πισαῖαι ἀδέκαστοι· κρείττους ἄρα ἐκεῖναι, αἰδοῖ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ μὴ μισθοῦ τὰ δέοντα πράττουσαι.

Muscas in Olympia tempore festo sua sponte discedere et ut ita dicam una cum mulieribus in ulteriorem Alphei ripam trajicere, jam supra memoravi. Ceterum in Leucade insula promontorium est excelsum, in quo templum Apollinis, quem Actium venerantes cognominant, constructum est. Cum igitur tempus festum instat, in quo saltationem deo peragunt, bovem muscis immolant : cujus illæ sanguine saturatæ recedunt, veluti munere ad id faciendum persuasæ. Pisææ vero muscæ, quod non mercede, sed dei reverentia motæ, quod ab eis requiritur, faciant, laude mihi digniores videntur.

IX. — De Dianæ templo in Icaro, maris Rubri insula.

Ἴκαρός ἐστι νῆσος, καὶ τῇ γε Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ ἔγκειται· ἐνταῦθα τοίνυν νεώς ἐστιν Ἀρτέμιδος, καὶ πλήθη αἰγῶν τε ἀγρίων καὶ δορκάδων εὖ μάλα εὐτραφῶν καὶ λαγῶν μέντοι. Τούτων οὖν ἐάν τις αἰτήσας λαβεῖν παρὰ τῆς θεοῦ εἶτα ἐπιχειρήσῃ θηρᾶν ὅσα ἂν ἔχῃ καλῶς, οὐ διαμαρτάνει τῆς σπουδῆς, ἀλλὰ καὶ λαμβάνει, καὶ τῷ δώρῳ χαίρει· ἐὰν δὲ μὴ αἰτήσῃ, οὔτε αἱρεῖ, καὶ δίδωσι δίκας, ἃς ἄλλοι λέγουσιν.

Icarus insula maris Rubri est, in qua templum Dianæ et caprarum silvestrium dorcadumque optimæ habitudinis et leporum quoque magnus numerus est. Ex illis si quis venari aliquas desideret, venia a deo impetrata, non frustrabitur, sed capiet, captisque gaudebit; at si non petierit, præter id quod frustra venabitur, pœnas etiam luet, quarum alii meminerunt.

X. — De Apidis tauri ortu, signis, nutritione, vaticiniis.

Εἶτα κύκνων μὲν τῶν Ῥιπαίων τῶν ἐν τοῖς Ὑπερβορέοις, ἐπεὶ λατρεύουσι τῷ Διὸς καὶ Λητοῦς ὁσημέραι φιλοπόνως, ἐποιησάμην μνήμην, ταύρου δὲ ἱεροῦ, ὅνπερ οὖν ἐκθεοῦσιν Αἰγύπτιοι, οὐκ ἐροῦμεν τὰ ἴδια; Καὶ πῶς ἡμᾶς οὐκ ἂν μέμψαιτο καὶ ἡ συγγραφὴ καὶ ἡ φύσις, ἧς καὶ τοῦτο ἔργον τε καὶ δῶρον; ἀλλὰ * μήσιός γε οὐδὲ ταύτῃ ῥᾴθυμον, καὶ εἰκότως εἰρήσεται καὶ ἡ θεολογία ἥδε. Θεὸς Αἰγυπτίοις ἐναργέστατος ὁ Ἆπις εἶναι πιστεύεται· γίνεται δὲ ἐκ βοὸς εἰς ἣν οὐράνιον σέλας ἐμπεσὸν σπορᾶς αἴτιόν ἐστι τῷ προειρημένῳ. Ἕλληνες αὐτὸν καλοῦσιν Ἔπαφον, καὶ γενεαλογοῦσίν οἱ μητέρα Ἰὼ τὴν Ἀργείαν τὴν Ἰνάχου· Αἰγύπτιοι δὲ ἐκβάλλουσι τὸν λόγον ὡς ψευδῆ, καὶ χρῶνται τῷ χρόνῳ μάρτυρι. Φασὶ γὰρ Ἔπαφον μὲν ὀψὲ καὶ κάτω γενέσθαι, τὸν δὲ Ἆπιν τὸν πρῶτον μυριάδας ἐτῶν παμπόλλας τὴν εἰς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν προειληφέναι. Σημεῖα δὲ αὐτοῦ καὶ γνωρίσματα λέγει μὲν καὶ Ἡρόδοτος καὶ Ἀρισταγόρας· οὐχ ὁμολογοῦσι δὲ αὐτοῖς Αἰγύπτιοι· ἐννέα καὶ εἴκοσι γὰρ αὐτὰ εἶναί φασι καὶ ἐμπρέπειν τῷδε τῷ ἱερῷ βοΐ. Τίνα δὲ ταῦτά ἐστι, καὶ ὅπως διέσπαρται κατὰ τοῦ σώματος τοῦ ζῴου, καὶ ὄντινα τρόπον οἱονεὶ διήνθισται αὐτοῖς, ἀλλαχόθεν εἴσεσθε· ὅτου δὲ τῶν ἀστέρων ἕκαστον σημεῖον διὰ συμβόλων αἰνίττεται τὴν φύσιν, Αἰγύπτιοι

Cum cycnos Rhipæos, quod Jovis et Latonæ filio apud Hyperboreos quotidie studiose inserviant, supra commemorarim, taurine proprietates Ægyptiis sacri prætermittam? Atqui hoc si facerem, tum hoc quod suscepi munus scribendi, tum ipsa natura, quæ huncce bovem mortalibus et procreat et donat, incusare me possent. Exponam igitur, ut par est, hanc quoque theologiam non oscitanter. Apis apud Ægyptios efficacissimus deus creditur; ex vacca autem, quæ fulgure afflata conceperit, nascitur. Epaphum Græci vocant, atque hujus generis antiquam stirpem repetentes, Io Argivam Inachi filiam illius matrem fuisse testantur. Sed hunc sermonem Ægyptii ut mendacem rejiciunt, temporis longinquitatem testem citantes. Epaphum enim multis post seculis exstitisse ferunt, primum vero Apim permultis annorum myriadibus ante illum ad homines accessisse. Insignes ejus notas Herodotus atque Aristagoras explicant; quibus Ægyptii non assentiuntur; novem enim et viginti eas huic sacro bovi aptas et consentaneas esse dicunt. Quænam sint, tum quemadmodum per corpus sparsæ, tum ut ipsis quasi floribus insignitus sit, aliunde intelligendum; cujusnam autem ex sideribus naturam unumquodque insigne per notas designet, Ægyptii

τεκμηριωσαι ἱκανοί. Καὶ γάρ τοι καὶ τὴν ἄνοδον τὴν τοῦ Νείλου ὑποδηλοῦν σημεῖόν φασι καὶ τὸ τοῦ κόσμου σχῆμα [ἄλλο]· ἀλλ' ὄψει τι καὶ σύμβολον, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ὅπερ οὖν αἰνίττεται τοῦ φωτὸς εἶναι τὸ σκότος πρεσβύτερον· καὶ τὸ μηνοειδὲς τῆς σελήνης κατηγορεῖ σχῆμα [τῷ] συνιέντι σημεῖον ἄλλο· καὶ ἄλλα δὲ ἐπὶ τούτοις ἄλλων αἰνίγματα βεβήλοις τε καὶ ἀμαθέσιν ἱστορίας θεοπρεποῦς οὐκ εὐσύμβολα ταῦτα ὀφθαλμοῖς ὄντα. Ὅταν δὲ διαῤῥεύσῃ ἡ φήμη τὸν θεὸν Αἰγυπτίοις τετέχθαι λέγουσα, τῶν γραμματέων τῶν ἱερῶν τινες, οἷσπερ οὖν μάθημα παιδὶ ἐκ πατρὸς παραδοθὲν ἀκριβοῦν τὸν ὑπὲρ τῶν σημείων ἔλεγχον, ἥκουσιν ἐνταῦθα, οὗ τῆς θεοφιλοῦς βοὸς τὸ βρέφος ἐτέχθη· καὶ κατά γε τὴν ὑφήγησιν τὴν Ἑρμοῦ τὴν πρεσβυτάτην οἰκίαν ἐγείρουσιν, ἔνθα δήπου καὶ διαιτήσεται τήν γε πρώτην, εἰς ἡλίου μὲν ἀνατολὰς ὁρῶσαν, τροφὰς δὲ τὰς τοῦ βρέφους ὑποδέξασθαι καὶ μάλα γε ἱκανήν· τεττάρων γὰρ δεῖ μηνῶν ἐν γάλαξι τόνδε εἶναι τὸν μόσχον. Ἐπὰν δὲ γένηται ἐκτραφεὶς, ἐνταῦθά τοι ὑπανισχούσης σελήνης νέας ἀπαντῶσι γραμματεῖς ἱεροὶ καὶ προφῆται· καὶ μέντοι καὶ ναῦν ἀνὰ ἔτος ἐς τοῦτο τῷδε τῷ δαίμονι ἱερὰν κοσμοῦσι, καὶ ταύτῃ πορθμεύουσιν αὐτὸν ἐς Μέμφιν, ἔνθα φίλτατα ἤθη αὐτῷ καὶ διατριβαὶ κεχαρισμέναι καὶ ἐνηβητήρια καὶ δρόμοι καὶ κονίστραι καὶ γυμνάσια καὶ θηλειῶν βοῶν ὡραίων οἶκοι, οἱονεὶ θάλαμοι, [ὅτε ἐθέλοι καὶ ἣν ἐρᾷ θυμὸς ἀναβαίνειν αὐτόν,] καὶ φρέαρ, καὶ κρήνη ποτίμου νάματος· οὐ γάρ οἵ φασιν οἱ θεραπευταί τε καὶ ἱερεῖς λυσιτελεῖν ἀεὶ Νειλῷου πίνειν· καὶ γὰρ πιαίνεσθαι γλυκέος τούτου τοῦ ῥεύματος καὶ εἰς ὄγκον σαρκῶν ὄντος ἀγαθοῦ. Πομπὰς δὲ ἃς πέμπουσι, καὶ ἱερουργίας [ἃς] ἐπιτελοῦσι τοῦ νέου δαίμονος τὰ θεοφάνια θύοντες Αἰγύπτιοι, καὶ χορείας [ἃς] χορεύουσι, καὶ θαλίας καὶ πανηγύρεις ἃς ἐπιτελοῦσι, καὶ ὅπως αὐτοῖς καὶ πόλις ἅπασα καὶ κώμη δι' εὐφροσύνης ἔρχεται, μακρὰ ἂν εἴη λέγειν. Ἐκεῖνος δέ, ἐν ὅτου τῇ ἀγέλῃ τόδε τὸ θεῖον ἐγένετο ζῶον, δοκεῖ τε εὐδαίμων καὶ ἔστιν, ἄγουσί τε Αἰγύπτιοι θαυμαστόν γε αὐτόν. Μάντις δὲ ἦν ἄρα ἀγαθὸς ὁ Ἆπις, οὐ καθίζων μὰ Δία κόρας ἢ πρεσβυτέρας γυναῖκας ἐπί τινων τριπόδων, οὐδὲ μὴν πόματος ἱεροῦ ἐμπιπλάς, ἀλλ' ὁ μέν τις εὔχεται τῷ θεῷ τῷδε, [καὶ μαθεῖν ἐθέλει αὐτοῦ,] παῖδες δὲ ἀθύροντες ἔξω καὶ πρὸς αὐλοὺς σκιρτῶντες, ἐπίπνοοι γενόμενοι σὺν τῷ ῥυθμῷ αὐτὰ ἕκαστα προλέγουσιν, ὡς εἶναι [ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ] Σάγρᾳ τὰ λεχθέντα. Εἰκάζουσι δὲ ἄρα καὶ τῷ Ὥρῳ αὐτὸν Αἰγύπτιοι, ὅνπερ οὖν πεπιστεύκασι φορᾶς καρπῶν καὶ εὐετηρίας αἰτιώτατον ἁπάσης. Ἔνθεν τοι καὶ ὑπὲρ τῆς πολυχροίας αὐτοῦ φιλοσοφοῦσι, τὸ ποικίλον τῶν καρπῶν ὑπαινιττόμενοι διὰ συμβόλων. Λέγει δέ τις τῶν προφητῶν λόγος οὐ πᾶσιν ἔκπυστος, ὅτι ἄρα [Μῆνις] ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς ἐπενόησε ζῷον ὥστε σέβειν ἔμψυχον, εἶτα μέντοι προείλετο ταῦρον, ἁπάντων ὡραιότατον εἶναι αὐτὸν πεπιστευκώς, καὶ

satis superque declarant. Etenim Nili adscensum unum insigne significare aiunt, aliud mundi, aliud quo tenebras ante lucem fuisse insinuatur, aliud corniculatam lunæ figuram referre, aliaque insignia aliarum rerum significationes esse, haud profecto profanis et divinæ historiæ ignaris intellectu facilia. Cum autem fama emanavit, Ægyptiorum deum exortum sese, ex sacris scribis quidam, qui documentum filio a patre traditum, insignium notarum indicium, accurate callent, eo, ubi divina vacca partum ex sese ediderit, accedunt; atque ibidem domum ad orientem solem, ex vetustissimo Mercurii præscripto, ubi commode alant quatuor menses, quibus ipsum lacte nutriri oportet, excitant. Postea autem quam ibi enutritus est, exoriente nova luna, scribæ sacri et prophetæ eodem proficiscuntur: et simul navem huic sacram quotannis instruunt, eaque ipsum Memphim transportant, ubi sedes huic sunt et commorationes suaves et loca ad voluptatem comparata curricula, pulverationes, exercitationes; et vaccarum formæ præstantia insignium ædes, tanquam thalami; in quos ingreditur, quum quam amat supervenire appetit: itemque est puteus et fons aquæ potabilis; neque enim ei conducere ministri et sacerdotes aiunt continuam Nili potionem; Apin enim propter dulcedinem aquæ in immensam molem pinguescere. Jam vero quas pompas, quæ sacrificia Ægyptii conficiant, novi dei exortum celebrantes, quas etiam saltationes tum agant, quæ convivia agitent, quos conventus habeant, tum quemadmodum omnes urbes et vici immortaliter gaudeant, longum esset explicare. Is autem, ex cujus armento hæc divina bestia exorta fuerit, beatus et habetur et est, summamque Ægyptiorum admirationem habet. Is bos præsensione valet: nec sane vel puellas, vel aniculas ad tripodem sessitantes habet, neque sacra potione implet; sed quicumque futura explorare cupit, venerabundus deo rem suam declarat, ac pueri divino afflatu concitati extra ludentes, atque ad tibiarum cantum tripudiantes, consulentibus futura metrice prædicunt, quæ vel iis, quæ apud Sagram contigerunt, veriora habeantur. Apin sane Ægyptii etiam Horo comparant, quem frugum proventus et totius anni fertilitatis præcipuum esse auctorem existimant. Hinc est quod de multifario ejus colore disserunt, fructuum varietatem hoc symbolo innuentes. Exstat et propheticus quidam sermo, non passim notus, Ægyptiorum regem Menin nomine cum inquireret quodnam potissimum animal esset colendum ceteris omnibus, taurum prætulisse, quod illum omnium esse

τῆς γε Ὁμήρου κρίσεως τῆς ὑπὲρ τούτων κατ' ἴχνια ἰὼν ὁ Μῆνις, φασίν. Εἰπεῖν γὰρ καὶ Ὅμηρον ἐν Ἰλιάδι·

Ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων
Ταῦρος· ὁ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγρομένῃσι.

Οἷα δὲ εἰς μυθολογίαν ὑπὲρ τοῦδε τοῦ ζώου ἐκτρέπουσιν Αἰγύπτιοι τῇδε τῇ περὶ τῶν ζώων ἀληθείᾳ καὶ ἰδιότητι, οἱ τὰ περὶ τῶν ζώων γράψαντες, οὔ μοι δοκεῖ φίλα εἶναι.

formosissimum judicaret, Homeri quidem hac in re, ut ferunt, vestigia secutus. Sic enim in Iliade Homerus canit :

Taurus in armento præcellit ut omnibus unus,
Dux gregis et princeps.

Cetera, quæ Ægyptii animalium naturæ scriptores de hac animante fabulantur, rerum veritate perversa, repetere mihi non libet.

XI. — De Mnevide bove, Soli sacro, deque Bocchoridis impio facinore.

Ἀλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι, φαίη ἂν ὁ λόγος, καὶ οὐχ ἵππον μὰ Δία, οὐδὲ μὴν τὸν ἐν αὐτῷ λόχον ᾆδε, ἀλλὰ Μνεῦιν βοῦν· καὶ τοῦτον Αἰγύπτιοι Ἡλίου φασὶν ἱερόν, ἐπεὶ τόν γε Ἆπιν ἀνάθημα εἶναι Σελήνῃ λέγουσιν. Ἴδιον δὲ ἄρα καὶ τούτῳ γνώρισμα εἰς τὸ εἶναι μήτε κίβδηλον, μήτε μὴν νόθον, ἀλλὰ φίλον τῷ θεῷ τῷ προειρημένῳ, φασὶν Αἰγύπτιοι. Καὶ ὑπὲρ τούτων μὲν ἐρεῖ ἄλλος, ὃν δὲ ἤκουσα λόγον Αἰγύπτιον ἐς βάσανον τοῦδε τοῦ ταύρου καὶ ἔλεγχον, εἴτε σπορᾶς ἐστι κρείττονος, εἴτε μή, τοῦτον εἰπεῖν ἐθέλω. Βόκχορις, ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, κατὰ κλέος ψευδές, καὶ φήμην οὐδὲν λέγουσαν ὑγιὲς οὐκ οἶδα ὅπως ἁρπάσας, δίκαιός τε ἐν ταῖς κρίσεσιν ἐδόκει καὶ πρὸς τὸ ὅσιον τὴν ψυχὴν κεκοσμημένος, ἦν δὲ ἄρα ἔμπαλιν πεφυκὼς ἐκεῖνος. Καὶ τὰ μὲν πλείω ἐῶ νῦν, τὸν δὲ Μνεῦιν, λυπῆσαι θέλων Αἰγυπτίους, οἷα ἐργάζεται γοῦν αὐτόν. Ταῦρον ἄγριον ἐπάγει οἱ ἀντίπαλον· οὐκοῦν μυκᾶται μὲν ὁ Μνεῦις, ἀντεμυκήσατο δὲ ὁ ἔπηλυς· εἶτα ὑπὸ [τοῦ] θυμοῦ φέρεται μὲν ἐμπεσεῖν τῷ ταύρῳ τῷ θεοφιλεῖ ὁ ξένος ἐθέλων, καὶ σφάλλεται, καὶ εἰς περσέας ἐμπεσὼν πρέμνον ἐπεσχέθη τὸ κέρας· ὁ δὲ κατὰ [τῆς] πλευρᾶς [ὁ Μνεῦις] τιτρώσκων ἀπέκτεινεν αὐτόν. Αἰδεῖται Βόκχορις, καὶ μισοῦσιν αὐτὸν Αἰγύπτιοι. Εἰ δέ τις ἔχθιστος οἴεται ἐκ τῶν φυσικῶν λόγων εἰς μύθους ἐμπεσεῖν, μωρός ἐστι. Λέγω γὰρ ὅσα τε δρᾶται ἐπὶ τοῖσδε τοῖς ταύροις, καὶ ὅσα ἐπράχθη, καὶ ἀκούω λεγόντων Αἰγυπτίων· οὐκ ἦν δὲ ἄρα· οὕτω τὸ ψεῦδος ἐκείνοις ἔχθιστόν ἐστι.

Nunc age jam transi, inquit poeta, non quidem ad Durium illum equum, et in eo conditos milites decantandum; sed nostri ut sermonis institutum postulat ad Mnevim bovem, quem Soli sacrum Ægyptii faciunt, ut Apin Lunæ. Iidem hunc quoque suo quodam insigni, quo genuinus et verus et Soli acceptus dignoscatur, esse aiunt conspicuum : quod, qui desiderat, aliunde petat : sed nec ipse dissimulabo, quem accepi Ægyptiorum sermonem super hujus tauri procreatione, utrum procreatio ejus ita, ut par est, excellat, necne. Bocchoris Ægyptiorum rex, nescio quomodo falsam hanc gloriam et fictitiam famam adeptus, justus in judiciis et causis decernendis existimabatur, et animo moderato ac probe composito, cum ingenio prorsus contrario esset; nam ut aliud nihil dicam, adversus Mnevin, ut injurius ac molestus Ægyptiis esset, hæc est molitus. Taurum ferum ei adversarium adduxit, qui Mnevidem mugientem vicissim primum edito mugitu excepit; dein impetu in sacrum illum taurum irruens aberravit et cornibus in perseæ caudicem defixis inhæsit; tum Mnevis cum per latera sauciatum interemit. Hujus facti et pudore ductus est Bocchoris, et in odium Ægyptiorum incurrit. Quodsi quis parum nobis benignus me iis, quæ ritu naturæ fiunt, relictis ad fabulas divertisse putat, fallitur. Refero enim ea, quæ et nostro tempore circa hos tauros fieri solent, et facta sunt olim, quæque ipsos narrantes audivi Ægyptios, ejus quidem auctoritatis viros, quos mentiri voluisse minime credas.

XII. — De delphinorum solertia.

Οἱ δελφῖνες, τὸ μὲν φιλόμουσον αὐτῶν καὶ περὶ τὴν ᾠδὴν σπουδαῖόν τε καὶ φιλόπονον κεκήρυκταί τε καὶ εἰς πολλοὺς ἐξεφοίτησε, καὶ ὡς εἰσι φιλάνθρωποι ἄλλοι τε εἶπον καὶ ἡμεῖς ἄνω που διεξήλθομεν τῷ λόγῳ, ἐνταυθοῖ δὲ εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς συνέσεως αὐτῶν οὐ χεῖρόν ἐστιν. Ὅταν γοῦν δικτύῳ περιπέσῃ δελφίς, τὰ μὲν πρῶτα ἡσυχάζει καὶ φυγῆς οὐδέν τι μέμνηται, εὐωχεῖται δὲ τῶν συνεαλωκότων ἰχθύων, καὶ ὥσπερ ἐπὶ δαῖτα ἥκων κλητὸς εἶτα ἐμφορεῖται αὐτῶν· ὅταν δὲ αἴσθηται ἐπισυρόμενος ὅτι γίνεται τῆς γῆς πλησίον, ἐνταῦθά τοι τὸ δίκτυον διατραγὼν ἀπαλλάττεται καὶ ἔστιν ἐλεύθερος. Ἐὰν δέ ποτε ἁλῷ, οἱ χαριέστεροι

Quam vehementi delphini musicæ amore teneantur, quamque admirabili vocis canoræ studio concitentur, sermone et literis multorum longe lateque pervagatum est; quam item hominum amantes sint, cum alii plerique scripserunt, tum nos ante explicavimus : nunc de intellectu eorum dicere non alienum est. Simul enim ut in retia delphinus incidit, statim primo quidem quiete et libere manet, neque omnino fugere meminit; sed et epulatur, et alios secum captos depascitur, et tanquam ad convivium vocatus iis exsaturatur : deinde cum se extrahi atque ad litus appropinquare intelligit, dentibus lacerato reti, e servitute liberatur. Jam si quando piscatores, posteaquam captivi delphini nares holoschœno junco traje-

τῶν ἁλιέων ὁλόσχοινον αὐτοῦ διείραντες τῶν ῥινῶν ἀφῆκαν αὐτόν· ὁ δέ, οἷα τὸν ἔλεγχον αἰδούμενος, οὐκέτι πλησιάζει σαγήνῃ τὸ ἐντεῦθεν. Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης, ὅτι κἂν ἁλῷ καὶ δεθῇ καὶ ἐν τῇ σκάφῃ ᾖ, πολλοὶ περινήχονται δελφῖνες τὴν ἁλιάδα, καὶ ἐς τοσοῦτον πηδῶσί τε καὶ σκιρτῶσι δίκην ἱκετῶν, ἔστε παθεῖν τι τοὺς ἁλιέας, καὶ οἰκτεῖραι μὲν τὸν δεσμώτην, εἶξαι δὲ τοῖς δεομένοις, καὶ ἀπολῦσαι αὐτοῖς τὸν ᾑρημένον.

cerint, eum ex potestate dimittant; is vero velut indicium et notam pristinæ captivitatis veritus, non amplius ad sagenam appropinquat. Si delphinus quispiam comprehensus in piscatoriam navim, ut narrat Aristoteles, subtrahatur, alii tum permulti naviculam hanc circumnatantes, tamdiu se ibi crebris saltibus versant, et tanquam piscatoribus pro hujus salute supplicantes provolvunt, dum piscatores captivi misericordia ducti, eisque ita suppliciter quasi petentibus cedentes, comprehensum dimittant.

XIII. — De canibus Daphnidis.

Δάφνιδος τοῦ βουκόλου τοῦ Συρακουσίου παθόντος ὑπὸ τῆς νύμφης ταῦτα δήπου τὰ ὑμνούμενα, πέντε τροφίμους κύνας, τὸν Σάννον καὶ τὸν Πόδαργον καὶ τὴν Λαμπάδα καὶ τὸν Ἄλκιμον καὶ τὸν Θέοντα θεασαμένους τοῦ δεσπότου τὰς πάθας, ἐπ' αὐτῷ θάνατον ἑλέσθαι φασί, καὶ πολλὰ μὲν ὀδύρασθαι πρότερον, κλαῦσαι δὲ πάμπολλα.

Daphnidis Syracusani bubulci, celebri illa calamitate a nympha quadam affecti, canes quinque ab ipso nutritos, Sannum, Podargum, Lampadem, Alcimum, et Theontem, cum miserabilem domini casum vidissent, propter illum mori voluisse aiunt, luctu prius et ululatu plurimo eum prosequutos.

XIV. — Historia de elephanto, diligenti infantis ipsi traditi curatore.

Διάφορα μὲν καὶ ποικίλα τῆς τῶν ἐλεφάντων ἰδιότητος ἄνω μοι λέλεκται· νῦν δὲ εἰρήσεται, ὅτι καὶ μνήμην ἀγαθόν ἐστι τὸ ζῷον τοῦτο, καὶ ἐντολὰς φυλάξαι οἶδε, καὶ μὴ ψεύσασθαι τὴν τῶν παρακαταθεμένων ὁτιοῦν αὐτῷ προσδοκίαν τε καὶ ἐλπίδα. Ὅτε γοῦν Ἀντίγονος ἐπολιόρκει Μεγαρέας, ἑνὶ τῶν ἐλεφάντων τῶν πολεμικῶν συνετρέφετο καὶ θῆλυς, ὄνομα Νίκαια. Ταύτῃ τοίνυν ἡ τοῦ τρέφοντος αὐτὸν γυνὴ παιδίον, [ὃ] ἔτυχε τεκοῦσα πρὸ ἡμερῶν τριάκοντα, παρακατέθετο φωνῇ τῇ Ἰνδῶν, ἧς ἀκούουσιν ἐλέφαντες. Ὁ δὲ καὶ ἐφίλει τὸ παιδίον καὶ ἐφύλαττε, καὶ κειμένου πλησίον ἥδετο, καὶ κνυζωμένου παρέβλεπε, καὶ καθεύδοντος τῇ προβοσκίδι τὰς μυίας ἀπεσόβει καλάμου κλαδὶ τοῦ παραβαλλομένου εἰς τροφήν· εἰ δὲ μὴ παρῆν τὸ βρέφος, τότε καὶ τροφὴν ἀνεστέλλετο. Οὐκοῦν ἔδει τὴν τρέφουσαν αὐτὸ ἐμπλῆσαι μὲν τοῦ γάλακτος, παραθεῖναι δὲ τῷ κηδεμόνι· ἢ πάντως ἀγανακτῶν ἡ Νίκαια ἦν δῆλος καὶ τεθυμωμένος καί τι καὶ δρασείων τῶν δεινῶν. Πολλάκις δὲ καὶ ἀνακλαύσαντος αὐτοῦ εἶτα τὴν σκάφην ᾗ ἐνέκειτο διέσεισε, παραμυθούμενος τῷ σεισμῷ τὸ βρέφος, οἷα δήπου φιλοῦσι καὶ αἱ τροφοὶ καὶ αἱ τίτθαι δρᾶν, ποιῶν, ὦ ἄνθρωποι, ὁ ἐλέφας.

Varia et multiplicia de elephantorum natura ante dixi: nunc quam memoria sint bona, quamque diligenter præceptum officii adversus præcipientes teneant, quámque simul eorum, qui quippiam eis committunt, vel exspectationem vel fidem non fallant, explicandum est. Cum Antigonus Megarensem urbem obsideret, femina simul elephas, Nicæa nomine, cum uno de elephantis bellatoribus versabatur. Et cum illius, qui elephantum aleret, uxor infantem puerum ante mensem peperisset, eundem Nicææ elephanto, lingua utens Indica, quam elephanti intelligunt, commendavit. Is autem puerulum diligebat et custodiebat, ex eoque proxime adjacente magnam voluptatem capiebat; cum ploraret, oculos tum avertebat, tum vero ab eo dormiente muscas abigebat, proboscide ventilans arundinis ramum ex illis, qui pro pabulo ei objiciebantur: omnem vero cibum, nisi puer adesset, rejiciebat. Nutrix igitur necesse habebat, postea quam eum lacte complevisset, elephanto curatori apponere; vel omnino elephantus non parum iracundia incitabatur, ac nonnunquam ita, ut etiam mali aliquid minari et moliri videretur. Sæpe etiam cum vagiret infans, cunas, in quibus jaceret, movebat; sicque eidem ipsi ex hoc motu oblectamenta et solatia, sicut nutrix, afferre studebat.

XV. — Historia de elephantis duobus, adulterii ultoribus.

Ζηλοτυπίαν ζῴων ἐνεργοτάτην διαφόρων ἐν καιρῷ οἶδα εἰπών, πορφυρίωνος καὶ κυνὸς καὶ μέντοι καὶ πελαργοῦ νὴ Δία ἐκ τρίτου· νῦν δὲ ἔοικα λέξειν ἐλέφαντος ὀργὴν εἰς γάμον ἀδικούμενον. Μοιχευομένην γὰρ τὴν τοῦ πωλεύσαντος αὐτὸν καὶ τρέφοντος γυναῖκα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταλαβών, δι' ἀμφοτέρων θάτε-

Zelotypiam vehementem diversorum animalium, porphyrionis, canis et ciconiæ diximus suis locis; nunc mihi exponendum videtur elephanti odium in eos, qui cum alienis uxoribus stuprum faciant. Nam cum uxorem sui domitoris et altoris stuprari manifesto deprehendisset, ambos, et eum qui stuprum inferebat, et eam quacum id

ρον δισὶς τοῖν κεράτοιν, ἀπέκτεινε καὶ τὸν μοιχὸν καὶ τὴν μοιχευομένην, καὶ εἴασε κεῖσθαι κατὰ τῶν στρωμάτων ὑβρισμένων καὶ τῆς εὐνῆς τῆς πεπατημένης, ὡς ἐλθόντα τὸν πωλευτὴν καταγνῶναι καὶ τὸ ἀδίκημα, καὶ τὸν τιμωρήσαντα αὐτῷ γνωρίσαι. Καὶ τοῦτο μὲν Ἰνδικὸν τὸ ἔργον, ἐκεῖθεν δὲ ἐξεφοίτησε δεῦρο. Ἀκούω δὲ καὶ ἐπὶ Τίτου [Ῥωμαίων βασιλεύοντος], ἀνδρὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ ταὐτὸν γεγονέναι· προστιθέασι δέ, ὅτι ἄρα ὁ ἐνθάδε ἐλέφας ἀπέκτεινεν ἀμφοτέρους, καὶ ἐν ἱματίῳ κατεκάλυψεν, καὶ ἐλθόντι τῷ τροφεῖ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον κειμένους ἀλλήλων πλησίον ἀπέδειξε, καὶ τὸ κέρας δέ, ᾧπερ οὖν διέπειρεν αὐτούς, καὶ τοῦτο ᾑμαγμένον ἐωρᾶτο.

faciebat, cornibus transfigens interfecit, ac in stragulis constupratis et lecto adulterato jacentes reliquit; ut cum primum suus rector venisset, et manifesto nefarium facinus, et se hujus vindicem cognosceret. Hoc quidem factum ab India huc ad nos manavit. At Romæ aliud simile evenisse audio sub optimo imperatore Tito : præterquam quod addunt, ibi elephantum non utrumque modo occidisse, sed et stragula veste eos texisse, et nutritio advenienti stragula rejecisse, et retexisse, et proximæ inter se jacentes demonstrasse; quin et cornu, quo ipsos confixisset, cruentum porrexisse.

XVI. — De dracone Lavinino castitatis teste.

Ἴδιον δὲ ἦν ἄρα τῶν δρακόντων καὶ ἡ μαντική. Ἐν γοῦν Λαουινίῳ τῷ πολίσματι, ὅπερ τῆς Λατίνων χώρας ἐστί (κέκληται δὲ ἀπὸ τῆς Λατίνου θυγατρὸς Λαουινίας, ἡνίκα Λατῖνος Αἰνείᾳ συνεμάχησε κατὰ τῶν καλουμένων Ῥουτουλῶν, εἶτα ἐνίκησεν αὐτούς· ᾤκισε δὲ Αἰνείας ὁ Ἀγχίσου ὁ Τρὼς τὴν πόλιν τὴν προειρημένην, εἴη δ' ἂν τῆς Ῥώμης μητρομήτωρ, ὡς ἂν εἴποι τις· ἐντεῦθεν γὰρ ὁρμηθεὶς Ἀσκάνιος ὁ Αἰνείου καὶ Κρεούσης τῆς Τρωάδος ᾤκισε τὴν Ἄλβαν, Ἀλβανῶν δὲ ἡ Ῥώμη ἄποικος)· οὐκοῦν ἐν τῷ Λαουινίῳ ἄλσος τιμᾶται μέγα καὶ δασύ, καὶ ἔχει πλησίον νεὼν Ἥρας Ἀργολίδος. Ἐν δὲ τῷ ἄλσει φωλεός ἐστι μέγας καὶ βαθύς, καὶ ἔστι κοίτη δράκοντος. Παρθένοι τε ἱεραὶ νενομισμέναις ἡμέραις παρίασιν ἐς τὸ ἄλσος ἐν τοῖν χεροῖν φέρουσαι μᾶζαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ταινίαις κατειλημέναι· ἄγει δὲ αὐτὰς εὐθύωρον ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ δράκοντος πνεῦμα θεῖον, καὶ ἀπταίστως προΐασι βάδην καὶ ἡσυχῇ, ὥσπερ οὖν ἀκαλύπτοις ὁρῶσαι τοῖς ὀφθαλμοῖς. Καὶ ἐὰν μὲν παρθένοι ὦσιν, προσίεται τὰς τροφὰς [ἅτε] ἁγνὰς ὁ δράκων καὶ πρεπούσας ζῴῳ θεοφιλεῖ· εἰ δὲ μή, ἄψαυστοι μένουσι, προειδότος αὐτοῦ τὴν φθορὰν καὶ μεμαντευμένου. Μύρμηκες δὲ τὴν μᾶζαν τὴν τῆς διακορηθείσης εἰς μικρὰ καταθρύψαντες, ὡς ἂν εὔφορα αὐτοῖς εἴη, εἶτα ἐκφέρουσιν ἔξω τοῦ ἄλσους, καθαίροντες τὸν τόπον. Γνωρίζεταί τε ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων τὸ πραχθέν, καὶ αἱ παρελθοῦσαι ἐλέγχονται, καὶ ἥ γε τὴν παρθενίαν αἰσχύνασα ταῖς ἐκ τοῦ νόμου κολάζεται τιμωρίαις. Μαντικὴν μὲν δὴ δρακόντων ἂν ἀποφήναιμι τὸν τρόπον τοῦτον.

Est et peculiaris draconum divinatio. Nam et in Lavinio, oppido Latinorum (quod a Lavinia Latini filia nomen accepit, quo tempore Latinus, Æneæ adversus Rutulos auxiliatus, eos devicit, et Æneas Trojanus Anchisæ filius urbem prædictam condidit; quæ quidem Romæ veluti avia nominari posset : ex hac enim profectus Ascanius Æneæ et Creusæ Trojanæ filius Albam condidit, cujus colonia est Roma) prope Lavinium igitur est lucus magnus et opacus, inque ipso ædes Junonis Argolidis. In luco autem latibulum est amplum ac profundum, draconis cubile. In hunc lucum sanctæ virgines statis diebus ingrediuntur, quæ mazam gestant manibus, oculos fasciis devinctæ; ea recta ad latibulum divinus quidam spiritus deducit, sensimque ac pedetentim progrediuntur sine offensione, ac si detectis oculis viderent. Quodsi virgines fuerint, cibos tanquam puros et deo gratæ animanti convenientes admittit draco; sin minus, non attingit, corruptas esse intelligens et divinans. Formicæ vero hanc mazam a vitiata relictam minutatim confractam, quo facilius ferant, e luco exportant, expurgandi gratia loci. Jam in ea quæ facta sunt, ab indigenis inquiritur, et quæ ingressæ fuerant inspiciuntur, examinanturque; et cujus pudicitiam esse violatam constiterit, pœna legibus constituta plectitur. Dracones igitur non expertes esse vaticinationis hoc modo demonstrarim.

XVII. — Historia de dracone sacro, quem videre nefas fuit.

Λέγει μὲν οὖν Ὅμηρος·

Χαλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς.

Οὐκοῦν ἔχει τι καὶ δράκων ὁ ἐν ταῖς ἁγιωτάταις τιμαῖς θειότερον, καὶ ἰδεῖν οὐ λυσιτελὲς αὐτόν. Καὶ

Non temere canit Homerus:

Terribiles dii, cum apparent manifesti.

Nam et draco sacer ac venerandus divinius in se aliquid habet ejusque conspectus parum salutaris. Nempe in Meteli

ὅ γε λέγω, τοιοῦτόν ἐστιν. Ἐν Μετήλει τῆς Αἰγύπτου δράκων ἐστὶν ἱερὸς ἐν πύργῳ, καὶ τετίμηται, καὶ ἔχει θεραπευτὰς καὶ ὑπηρέτας· καὶ κεῖταί οἱ τράπεζα καὶ κρατήρ. Εἰς τοῦτον οὖν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἄλφιτα ἀναδεύσαντες μελικράτῳ εἶτα ἀπίασι, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ὑποστρέψαντες κενὸν τὸν κρατῆρα εὑρίσκουσιν. Οὐκοῦν ὁ πρεσβύτατος τῶνδε τῶν ὑπηρετῶν ἵμερον δριμύτατον ἔσχε θεάσασθαι τὸν δράκοντα, καὶ παρελθὼν μόνος καὶ ποιήσας τὰ εἰθισμένα, ἀπέστη· ὁ δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὁ δράκων εἱστιᾶτο· καὶ τὰς θύρας ὁ πολυπράγμων ἀνοίξας, ἔτυχε γὰρ κατὰ τὰ εἰθισμένα ἐπικλείσας, ψόφον εἰργάσατο ἰσχυρόν. Ὁ δράκων δὲ ἠγανάκτησε καὶ ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ ἰδὼν ὃν ἐπόθει σὺν τῷ ἑαυτοῦ κακῷ, γίνεται μὲν ἔκφρων, εἰπὼν δὲ ὅσα εἶδε, καὶ ὡς ἠσέβησεν ὁμολογήσας, ἦν ἄφωνος, εἶτα οὐ μετὰ μακρὸν πεσὼν ἀπέθανεν.

Ægyptia draco divinis honoribus afficitur in turri quadam; adsunt ei sacerdotes et ministri, mensa et crater ponuntur; crateri quotidie immittunt libum ex farina subacta melicrato, et recedunt; postridie vero reversi craterem inveniunt vacuum. Horum cum maximus natu summo videndi draconis desiderio teneretur, solus ingressus, et libo proposito, recessit; et mox dracone mensa conscensa epulante, ille subito magno cum strepitu fores, quas pro more clauserat, aperuit. Draco indignatus abiit: at ille, viso quem volueral, suo quidem malo, mente captus, et suum confessus crimen, mox obmutuit; et paulo post collapsus interiit.

XVIII. — Quædam de pavone et equo.

Ἴδια δὲ ἄρα τῶν ζώων καὶ ταῦτά ἐστιν. Ὁ ταὼς ὑπὲρ τοῦ μὴ βασκανθῆναι λίνου ῥίζαν οἱονεὶ περίαπτόν τι φυσικὸν ἀναζητήσας, ὑπὸ τῇ ἑτέρᾳ πτέρυγι βύσας περιφέρει. Λέγεται δὲ καὶ ἵππος τὰ οὖρα εἰ ἐπισχεθείη, παρθένος λύσασα ἣν φορεῖ ζώνην ἐὰν αὐτὸν παίσῃ κατὰ τοῦ προσώπου τῇ ζώνῃ, παραχρῆμα ἐξουρεῖν ἀθρόως καὶ τῆς ὀδύνης παύεσθαι. Θήλειαν δὲ ἵππον εἰς ἀφροδίσια λυττήσασαν πάνυ σφόδρα παῦσαι ῥᾳδίως ἐστίν, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, εἴ τις αὐτῆς ἀποκείρειε τὰς κατὰ τοῦ τένοντος τρίχας· αἰδεῖται γάρ, καὶ οὐκ ἀτακτεῖ, καὶ παύεται τῆς ὕβρεως καὶ τοῦ σκιρτήματος τοῦ πολλοῦ, κατηφήσασα ἐπὶ τῇ αἰσχύνῃ. Τοῦτό τοι καὶ Σοφοκλῆς αἰνίττεται ἐν τῇ Τυροῖ [τῷ δράματι]· πεποίηται δέ οἱ αὕτη λέγουσα, καὶ ἃ λέγει ταῦτά ἐστιν·

Κόμης δὲ πένθος λαγχάνω πώλου δίκην
Ἥτις συναρπασθεῖσα βουκόλων ὕπο
Μάνδραισιν ἱππείαισιν ἀγρίᾳ χερὶ
Θέρος θερισθῇ ξανθὸν αὐχένων ἄπο·
Πλαθεῖσα δ' ἐν λειμῶνι ποταμίων ποτῶν
Ἴδῃ σκιᾶς εἴδωλον αὐγασθεῖσ', ὑπὸ
Κουραῖς ἀτίμως διατετιλμένης φόβης.
Φεῦ κἂν ἀνοικτίρμων τις οἰκτείρειέ νιν
Πτήσσουσαν αἰσχύνῃσιν, οἷα μαίνεται
Πενθοῦσα καὶ κλαίουσα τὴν πάρος φόβην.

Hæc etiam animalibus peculiaria sunt. Pavo fascini veluti naturale amuletum lini radicem inquirit, et sub alarum altera retrusam gestat. Retentam in equo urinam laxari aiunt, et statim copiose reddi, sedarique dolorem, si virgo zona, qua amicitur, soluta faciem ejus feriat. Equæ in venerem furor nimius, Aristotele auctore, sedabitur facile, juba cervicis ejus detonsa; sic enim veluti pudore ducta furorem, motumque libidinis, et concitationem nimiam præ verecundia remittet. Quod ipsum etiam Sophocles innuit in fabula, cui titulus Tyro, quæ ita loquitur:

Luctum capillus arguit tonsus gravem.
Lascivientis sic equæ jubam solent
Fluxam comantem tondere a cervicibus
Equisones. Hæc inde moesta in fontibus
Et amnibus contemplatur se pristino
Jubæ decore spoliatam, luget, dolet
Adeo, movere possit ut viros quoque
Ad condolendum miseratos vicem ipsius.

XIX. — De muribus urbis Helices ruinam præsagientibus.

Μελλούσης δὲ οἰκίας καταφέρεσθαι αἰσθητικῶς ἔχουσιν οἵ τε ἐν αὐτῇ μύες, καὶ μέντοι καὶ [αἱ] γαλαῖ, καὶ φθάνουσι τὴν καταφορὰν καὶ ἐξοικίζονται. Τοῦτό τοι φασὶ καὶ ἐν Ἑλίκῃ γενέσθαι. Ἐπειδὴ γὰρ ἠσέβησαν ἐς τοὺς Ἴωνας τοὺς ἀφικομένους οἱ Ἑλικήσιοι, καὶ ἐπὶ βωμοῦ ἀπέσφαξαν αὐτούς, ἐνταῦθα δήπου, τὸ Ὁμηρικὸν τοῦτο, Τοῖσιν δὲ θεοὶ τέραα προὔφαινον· πρὸ πέντε γὰρ ἡμερῶν τοῦ ἀφανισθῆναι τὴν Ἑλίκην, ὅσοι μύες ἐν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαῖ καὶ ὄφεις καὶ σκολόπενδραι καὶ σφονδύλαι καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν τοιαῦτα,

Domum ruituram, qui in ea sunt, mures et mustelæ etiam præsentiunt, et mature excedunt. Hoc et in Helice contigisse aiunt. Nam cum Helicenses in Iones advenas impii fuissent, eosque ad aram mactassent, juxta Homericum illud, *Prodigia iis dii ostenderunt*; quinque enim diebus priusquam pessum iret Helice, omnes in ea mures, mustelæ, serpentes, scolopendræ, verticilli, et alia hujusmodi animalia, magnis copiis exibant per viam, quæ ducit

ἀθρόα ὑπεξῄει τῇ ὁδῷ τῇ εἰς Κερύνειαν ἐκφερούσῃ. Οἱ δὲ Ἑλικήσιοι ὁρῶντες τὰ πραττόμενα ἐθαύμαζον μέν, οὐκ εἶχον δὲ τὴν αἰτίαν συμβαλεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησε τὰ προειρημένα ζῷα, νύκτωρ γίνεται σεισμός, καὶ συνιζάνει ἡ πόλις, καὶ ἐπικλύσαντος πολλοῦ κύματος ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη· καὶ κατὰ τύχην Λακεδαιμονίων ὑφορμοῦσαι δέκα νῆες συναπώλοντο τῇ προειρημένῃ θαλάσσης ἐπικλύσει πολλῇ. Χρῆται δὲ ἅμα εἰς τιμωρίαν τῶν ἀσεβῶν ἀνδρῶν ὑπηρέταις τοῖς ζώοις ἡ Δίκη. Καὶ τοῦδε [τὸ] μαρτύριον· Πανταλῆς ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστείλας διὰ τῆς Σπάρτης ἐλθεῖν τοὺς ἐς Κύθηρα ἀπιόντας τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν, εἶτα καθήμενος ἐν τῷ ἐφορείῳ ὑπὸ κυνῶν διεσπάσθη.

Ceryneam. Hæc Helicenses cum fieri viderent, admirabantur; neque tamen de rei causa facere conjecturam poterant. Proxima autem ab illorum animalium egressu nocte terræ motu concussa civitas subsedit, et inundantibus aquis abolita est; et pariter cum urbe Lacedæmoniorum naves decem, quæ tum forte ad portum appulerant, eadem maris exundatione perierunt. Est quando animalium etiam ad capiendam ab hominibus impiis ultionem ministerio Justitia utitur: argumento est Pantacles Lacedæmonius, qui cum artifices Dionysi proficiscentes Cythera per Spartam transire prohibuisset, postea in ephororum curia sedens a canibus laceratus est.

XX. — De canibus sacris in templo Adrani herois.

Ἐν Σικελίᾳ Ἀδρανός ἐστι πόλις, ὥς λέγει Νυμφόδωρος, καὶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ἀδρανοῦ νεώς, ἐπιχωρίου δαίμονος· πάνυ δὲ ἐναργῆ φησιν εἶναι τοῦτον. Καὶ τἄλλα μὲν ὅσα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγει, καὶ ὅπως ἐμφανής ἐστι καὶ ἐς τοὺς δεομένους πρόχειρος [καὶ] εὐμενής τε ἅμα καὶ ἵλεως, [ἄλλοτε] εἰσόμεθα· νῦν δὲ ἐκεῖνα εἰρήσεται. Κύνες εἰσὶν ἱεροί, καὶ οἵδε θεραπευτῆρές αὐτοῦ καὶ λατρεύοντές οἱ, ὑπεραίροντες τὸ κάλλος τοὺς Μολοττοὺς κύνας καὶ σὺν τούτῳ καὶ τὸ μέγεθος, χιλίων οὐ μείους τὸν ἀριθμόν. Οὐκοῦν οὗτοι μεθ᾽ ἡμέραν μὲν αἰκάλλουσί τε καὶ σαίνουσι τοὺς ἐς τὸν νεὼν καὶ τὸ ἄλσος παριόντας, εἴτε εἶεν ξένοι, εἴτε ἐπιχώριοι· νύκτωρ δὲ τοὺς μεθύοντας ἤδη καὶ σφαλλομένους κατὰ τὴν ὁδὸν οἵδε πομπῶν δίκην καὶ ἡγεμόνων μάλα εὐμενῶς ἄγουσι, προηγούμενοι ἐς τὰ οἰκεῖα ἑκάστῳ. Καὶ τῶν μὲν παροινούντων τιμωρίαν ἀρκοῦσαν εἰσπράττονται· ἐμπηδῶσι γὰρ καὶ τὴν ἐσθῆτα αὐτοῖς καταῤῥηγνύουσι, καὶ σωφρονίζουσιν ἐς τοσοῦτον αὐτούς· τούς γε μὴν πειρωμένους λωποδυτεῖν διασπῶσι πικρότατα.

In Sicilia Adranus est civitas, ut ait Nymphodorus; et in ea Adrani dæmonis vernaculi templum, quem omnino præsentissimum esse ait. Sed quæ de hoc deo refert cetera, quamque sit clarus, et in supplices prompte facilis ac propitius, alias dicam; nunc aliud explicabo. Canes ei sacri sunt, qui et ipsi colunt eum atque inserviunt, Molossis canibus tum forma tum magnitudine superiores, numero non pauciores quam mille. Hi interdiu blande et adulantes tum peregrinos, tum indigenas, qui templum lucumque ingrediuntur, excipiunt. Nocte vero jam ebrios et titubantes, tanquam viæ duces et comites, benigne deducunt, ad suam usque domum quemque antecedentes. Ceterum contumeliosos, ut par est, puniunt; insiliunt enim, et vestes eorum lacerant, et catenus castigant: eos vero, qui furari prædarive moliuntur, crudelissime dilaniant.

XXI. — De cochlea quadam pulcherrima maris Rubri.

Κοχλίας δὲ ἄρα θαλάττιος ὁ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ γινόμενος ὡραιότατος ἰδεῖν ἦν καὶ μέγιστος. Ἔστι μὲν γὰρ φοῖνιξ τὸ ἔλυτρον, ἔχει δὲ καὶ ἕλικα διηθισμένην καὶ πεποικιλμένην ὑπὸ τῆς φύσεως. Στέφανον ἂν εἴποις ὁρᾶν, ἔκ τινος πολυχροίας ἀνθῶν ποικίλως διαπλακέντα πρασίνων τε καὶ χρυσοειδῶν καὶ κινναβαρίνων, ἐναλλὰξ τῶν χρωμάτων κατεσπαρμένων διαστήμασιν ἴσοις.

In Rubro mari cochlea marina tum specie pulcherrima, tum maxima nascitur. Testa ei purpurea, et spira, sive voluta, mira colorum varietate et veluti floribus nativis distincta; sertum diceres summo artificio et ornatu contextum, e floribus multijugis, viridibus, aureis, rubicundis, per æqua digestis intervalla.

XXII. — De perpetuo delphini motu.

Τὸν δελφῖνα ἡ φύσις ἀεικίνητον εἰργάσατο, ὥς φασι, καὶ πέρας τούτῳ τῆς κινήσεως τὸ καὶ τοῦ βίου τέλος. Ὕπνου γοῦν δεόμενος μετεωρίσας τὸ σῶμα καὶ αναπλεύσας ἐπ᾽ ἄκρον τὸ ὕδωρ, ὡς ὁρᾶσθαι πᾶς, καταδαρθάνει τηνικάδε· ἄυπνος δὲ καὶ ἄμοιρος τοῦδε τοῦ

Delphinum perpetuo motu præditum esse ferunt, adeo quidem ut motus finis ei terminus vitæ sit. Cum enim somno indiget, ex alto ad summam aquam elatus, ut totus videatur, dormit; neque enim insomnis est aut dei illius expers. Quando autem dormit, in profundum tamdiu

θεοῦ οὐδὲ οὗτός ἐστιν. Ὅτε γοῦν καθεύδει, ὠθεῖται εἰς βυθόν, ἕως [ἂν] ψαύσῃ τῆς κάτω γῆς· ὅταν δὲ προσπελασθῇ αὐτῇ, διυπνίζεται κρουσθεὶς πρὸς τὸ δάπεδον, εἶτα ἀναδύνει· καὶ πάλιν εἰς ὕπνον ὑπαχθεὶς καὶ νικώμενος τοῦ θεοῦ κατολισθάνει, καὶ αὖθις ἀφυπνισθεὶς τῇ αὐτῇ κρούσει ἀναπλεῖ πάλιν· καὶ πολλάκις δρᾷ τοῦτο, μεταξὺ ἡσυχίας καὶ ἐνεργείας ὤν, οὐ μὴν εἰς ἀκινησίαν ἐκπίπτων παντελῆ ποτε.

depellitur, quoad imam sedem maris contingat; ad quam postquam funditus delapsus est, in solum impulsus e somno excitatur, et rursum emergit : deinde iterum in somnum actus, et a deo illo victus, fundum petit, et simili impulsu excitatus, rursus natat super aquam : et hoc ipsum sæpe facit, eamque ob causam inter quietem et actionem medius nunquam omnino a motu quiescit.

XXIII. — Citharœdi piscis descriptio

Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ γίνεται ἰχθὺς πλατὺς τὸ σχῆμα κατὰ τὴν βούγλωττον, ὥς φασιν. Καὶ φολίδας μὲν οὐ σφόδρα τραχύς ἐστι προσαψαμένῳ, τὴν χρόαν δὲ ὑπόχρυσός ἐστι, μελαίναις τε γραμμαῖς ἐς τὸ οὐραῖον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄκρας καταγέγραπται· εἴποι τις ἂν αὐτὰς εἶναι χορδὰς ἐντεταμένας, ἔνθεν τοι καὶ [ὁ] ἰχθὺς αὐτὸς κιθαρῳδὸς κέκληται. Τὸ στόμα δὲ αὐτῷ συνίζει καὶ ἔστι μέλαν ἰσχυρῶς, ζώνῃ γε μὴν κροκοειδεῖ κατείληπται· πεποίκιλται δέ οἱ ἡ κορυφὴ διαφόρως τῇ τε χρυσοειδεῖ αὐγῇ καὶ μέντοι καὶ μελαίναις τισὶ περιγραφαῖς· καὶ πτερύγια χρυσοειδῆ ἔχει, μέλαινα δὲ αὐτῷ ἡ οὐρὰ πλὴν τῶν ἄκρων· ταῦτα δὲ λευκὰ ἰσχυρῶς. Καὶ ἄλλοι δὲ ᾄδονται κιθαρῳδοὶ τίκτεσθαι· καί εἰσι πορφυροῖ μὲν τὸ πᾶν σῶμα, γραμμὰς ἐκ διαστημάτων ἔχοντες χρυσᾶς· ζώνας δ' ἔχουσιν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἴοις τοῖς ἄνθεσι παραπλησίας, τὴν μὲν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μέχρι τῶν βραγχίων καθέρπουσαν, τὴν δὲ μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐς τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς προχωροῦσαν· τὴν δὲ περιθέουσαν κατὰ τῆς δέρης ὡς ὅρμον.

In mari Rubro piscis procreatur, cujus corpus ita figuratum est, ut similitudinem lingulacæ ejus latitudo gerere feratur. Ejus squamæ tangenti non valde asperæ sunt; subaureo est colore; tum lineis a summo capitis vertice ad extremam caudam nigris sic distinguitur, ut eas citharæ fidiculas contentas esse dicas, unde is citharœdus appellatur; os ei pessum it et subsidet, idemque nigerrimum est cinguloque croceo circumligatur; vertex varietate distinguitur, fulgore aureo, et nigris quibusdam lineis; pinnas aureas habet; cauda vero nigra est, præter extrema, quæ candidissimo colore adsperguntur. Alii item citharœdi nasci dicuntur, toto corpore purpurei, certis intervallis aureolas lineas possidentes; eorum vero caput cingulis violaceis illustratur, uno ante oculos ad branchias pertinente, altero secundum oculos usque ad medium caput excurrente, alio autem tanquam monili sic collum circumplicante.

XXIV. — De pardali pisce et oxyrhyncho in mari Rubro.

Πάρδαλις δὲ ἰχθὺς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ φύεται θαλάττῃ, ὡς οἱ θεασάμενοι λέγουσιν, καὶ ἔοικε τὴν χρόαν καὶ τὰ στίγματα τὰ περιφερῆ τῇ ὀρείῳ παρδάλει. Ὁ δὲ ὀξύρυγχος ὁ ἐνταῦθα γινόμενος, ἔχει μὲν πρόμηκες τὸ στόμα, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς χρυσοειδεῖς, τὰ δὲ βλέφαρα αὐτῷ λευκά· τῷ δὲ νώτῳ οἱ σημεῖά τε ἐπέστικται ὠχρά, καὶ πτέρυγες αὐτῷ αἱ μὲν παρ' ἑκάτερα μέλαιναι, αἱ δὲ νωτιαῖαι λευκαί· καὶ ἡ οὐρὰ προμήκης τὸ σχῆμα, τὴν δὲ χρόαν πράσινός ἐστι, μέσην δὲ αὐτὴν διείληφε χρυσοειδὴς γραμμή.

Pardalis piscis, ut ii, qui ipsum viderunt, dicunt, in mari Rubro nascitur; coloris et maculis orbiculatis similis est montanæ pardali. Oxyrynchus, quem idem mare alit, ore est prælongo, oculis auri instar fulgentibus, palpebris albis; ejus dorso puncta pallore insignita sunt, pinnæ priores ei nigræ exsistunt, eæ vero quæ sunt in dorso albæ; cauda forma oblonga et colore viridis est, quam mediam aureola linea intersecat.

XXV. — De elephanto Ptolemæi.

Τῷ Πτολεμαίῳ τῷ δευτέρῳ, ὃν καὶ Φιλάδελφον καλοῦσι, βρέφος ἐλέφαντος δῶρον ἐδόθη, καὶ τῇ φωνῇ ἐνετράφη τῇ Ἑλλάδι, καὶ λαλούντων συνίει· ἐπεπίστευτο δὲ πρὸ τοῦδε τοῦ ζώου τῆς Ἰνδῶν μόνης φωνῆς ἐπαΐειν τοὺς ἐλέφαντας.

Ptolemæo secundo, quem et Philadelphum cognominant, pullus elephanti dono datus est, qui sermoni Græcanico innutritus loquentes intelligebat; cum ante visum et auditum hoc animal solam Indorum linguam elephanti intelligere crederentur.

XXVI. — Quod natura sexum masculum altero magis ornaverit.

Ἔοικε δὲ ἄρα καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις ὑπὸ τῆς φύσεως προτιμᾶσθαι τὸ ἄρρεν. Ἔχει γοῦν ὁ μὲν δράκων ὁ ἄρρην τὸν λόφον καὶ τὴν ὑπήνην [δασεῖαν]· ὁ δὲ ἀλεκ-

Sexus masculus etiam inter bruta videtur a natura præferri. Siquidem draco mas insignis est crista, et barba hirsutus; gallinaceus et ipse cristatus, paleas insuper ve-

τρυών, καὶ οὗτος [τὸν] λόφον καὶ τὰ κάλλαια· ὁ δὲ ἔλαφος τὰ κέρατα, [τὴν] χαίτην ὁ λέων, ὁ τέττιξ τὴν φωνήν.

luti barbam gerit; cervus cornutus, leo jubatus, cicada mas canorus est.

XXVII. — De magnis bellis per exiguas causas concitatis.

Ὑπόθεσις μὲν τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς Τρωσὶ τοῦ πολέμου ἡ Διὸς Ἑλένη, φασί· καὶ Πέρσαις πρὸς τοὺς Ἕλληνας Ἄτοσσα ἡ Δαρείου γυνή, ποθήσασα θεραπαίνας κτήσασθαι Ἀττικάς· καὶ τοῦ μακροῦ πολέμου τοῖς Ἕλλησι τὸ πινάκιον τὸ κατὰ τῶν Μεγαρέων. Μάγνητας δὲ καὶ Ἐφεσίους εἰς πόλεμον ἀκρὶς ἐξῆψε, περιστερὰ δὲ Χάονας καὶ Ἰλλυριούς. Θηβαῖοι δ' οἱ ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς Ῥωμαίους ὑπὲρ κυνὸς πολεμῆσαι λέγονται.

Græcis et Trojanis belli causam Helena, ut aiunt, dedit. Darii uxor Atossa, quod ancillas Atticas habere desideraret, Persis ad bellum Græcis inferendum argumentum dedit. Tabella contra Megarenses proposita causam attulit Græcis diuturni belli. Magnetes atque Ephesios locusta ad bellum excitavit, atque inflammavit. Columba Chaonas et Illyricos in bellum commisit. Thebani in Ægypto propter canem contra Romanos pugnasse dicuntur.

XXVIII. — Alia exempla de rebus exiguis, quæ magna pepererunt.

Λέγει τις λόγος Πυθοχάρην τὸν αὐλητὴν ἀναστεῖλαι λύκων ὁρμήν, αὐλήσαντα σύντονον καὶ γενναῖον αὔλημα. Μυιῶν δὲ πλῆθος ἀνέστησε Μεγαρέας, Φασηλίτας δὲ σφῆκες, σκολόπενδραι δὲ Ῥοιτιεῖς.

Pythocharen tibicinem fama est concitato et vehementi tibiæ sono luporum impetum cohibuisse. Culicum multitudo Megarenses sedibus pepulit, Phaselitas vespæ fugarunt, Rhœtienses scolopendræ.

XXIX. — De ovibus felle carentibus, aliisque fel duplex habentibus.

Πρόβατα ἄχολα ἐν τῷ Πόντῳ φασίν, ἐν δὲ τῇ Νάξῳ τῇ νήσῳ καὶ δίχολα.

Oves in Ponto sine felle nasci aiunt; in .axo vero insula etiam duplici.

XXX. — De meropis pietate erga parentes.

Ὁ μέροψ [ὁ] ὄρνις ταύτῃ τοι δοκεῖ δικαιότερος εἶναι τῶν πελαργῶν· οὐ γὰρ ἀναμένει γηράσαντας τρέφειν τοὺς πατέρας, ἀλλ' ἅμα τῷ φῦσαι τὰ ὠκύπτερα τοῦτο ἐργάζεται. Καὶ ἔστι δικαιότερος καὶ εὐσεβέστερος ὀρνίθων ἁπάντων.

Merops avis hoc nomine ciconiis etiam justior est, quod parentes non senectute demum affectos alit; sed ut primum majores alarum pennæ ei natæ fuerint, id facit. Itaque inter aves justissima et piissima omnium habetur.

XXXI. — Historia de equo, cui oculus Sarapidis cura restitutus.

Ἴδιον δὲ ἄρα τῶν ζώων καὶ ἐκεῖνο ἀγαθόν· πρόνοιαν αὐτῶν οἱ θεοὶ ποιοῦνται, καὶ οὔτε αὐτῶν καταφρονοῦσιν, οὔτε μὴν ὀλιγώρως ἔχουσιν. Εἰ γὰρ καὶ ἀμοιρεῖ λόγου, ἀλλὰ γοῦν συνέσεως καὶ τῆς καθ' ἑαυτὰ σοφίας οὐκ ἀτυχεῖ. Ὅπως οὖν καὶ αὐτὰ φιλεῖται θεοῖς ἐρῶ, καὶ εἰ μὴ πολλὰ ἐκ πολλῶν, ὅσα δ' οὖν ἀποχρήσει [τοσαῦτα]. Ἀνὴρ ἱππεύς, Ληναῖος τὸ ὄνομα, ἵππον εἶχεν ἰδεῖν μὲν ὡραῖον, δραμεῖν δὲ ὤκιστον, τὸν δὲ θυμὸν ἀνδρειότατον· καὶ ἀγαθὸν μὲν ἐν ταῖς ἐπιδείξεσι τὴν ἱππείαν περιδραμεῖν τὴν δεδιδαγμένην, καρτερικὸν δὲ ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ, καὶ διῶξαι ἔνθα ἦν καιρός, καὶ ἀναχωρῆσαι ὅπου αὐτὸν [ἡ] χρεία παρεκάλει πάνυ γεννικόν. Οὐκοῦν ἐκ τούτων ἁπάντων ὁ μὲν κτῆμα ἦν ἀγαθόν, ὁ δὲ εὐκλεέστατος ἐν τοῖς ὁμοτέχνοις ἱππεῦσιν ἐδόκει. Ὁ τοίνυν ἵππος, ὁ τοιοῦτος τὴν ἱππικὴν ἀρετήν, θατέρῳ τοῖν ὀφθαλμοῖν τῷ δεξιῷ ὑπό τινος πληγῆς προσπεσούσης ὁρᾶν ἀδύνατος ἦν. Οὐκοῦν ὁ Ληναῖος ὁρῶν ἑαυτοῦ σαλεύουσαν τὴν πᾶσαν ἐλπίδα ἐν τῷ τοῦ ἵππου τοῦ εὐγενοῦς ἐκείνου πάθει, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀσπὶς ἡ ἱππικὴ τὸν λαιὸν ὀφθαλμόν οἱ ἔσκεπε τὸν μόνον ὁρῶντα, εἰς τοῦ Σαράπιδος

Hoc peculiare bonum quoque animalibus contigit; quod diis curæ sint, neque vel contemnantur ab eis, vel negligantur. Nam ut ratione careant, suo tamen intellectu, et conveniente eis sapientia non destituuntur. Quomodo autem a diis amentur, dicam, si non multa e multis, tantum tamen, quantum satis fore videbitur. Vir quidam, Lenæus nomine, equum possidebat et forma speciosum, et cursu celerrimum, et animo intrepidum; quique in spectaculis cursum, ad quem institutus erat, egregie decurrebat, et in bello fortitudinem tolerantiamque suam cum alias declarabat, tum persequendo si opus esset, tum retrocedendo tempestive. Propter hæc igitur omnia commendabilis equus dominum suum inter ceteros equites quam celeberrimum reddebat. Hic equus adeo eximius ictu quodam dextro oculo læsus, eoque captus est. Et cum Lenæus spem suam omnem ex hoc equi casu pendere videret (nam lævo ejus oculo, soli adhuc integro scutum equestre tenebras offundebat) Serapidis templum

ἔρχεται, θεράπευμα ἀνάγων καὶ μάλα ἀηθες τὸν ἵππον, καὶ δεῖται τοῦ θεοῦ ὡς ὑπὲρ ἀδελφοῦ τινος ἢ υἱοῦ ὁ Ληναῖος τοῦ ἵππου οἰκτεῖραι τὸν ἱκέτην, καὶ ταῦτα ἀδικήσαντα οὐδὲ ἕν. Εἶναι γάρ τοι ἀνθρώπους σφίσι κακῶν αἰτίους ἢ δράσαντάς τι ἀσεβὲς ἢ εἰπόντας τι ἀπόφημον· ἵππου δέ, ἔλεγε, ποία μὲν θεοσυλία, φόνος δὲ τίς, βλασφημία δὲ πῶς ἢ πόθεν; Ἐμαρτύρατο δὲ τὸν θεὸν καὶ αὐτός, ὡς οὐδεπώποτε οὐδένα οὐδὲν ἀδικήσας· καὶ διὰ ταῦτα τὸν συστρατιώτην οἱ καὶ φίλον ἐδεῖτο τῆς ὀφθαλμίας ἀπαλλάξαι. Ὁ δὲ οὐχ ὑπεροπᾷ οὐδὲ ἐξεφαύλισε τὸν ἄλογόν τε καὶ ἄφωνον ἰάσασθαι, ὢν τοσοῦτος θεός· καὶ διὰ ταῦτα οἰκτείρει καὶ τὸν νοσοῦντα καὶ τὸν δεόμενον ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ δίδωσιν ἴασιν, μὴ καταιονεῖν μὲν τὸν ὀφθαλμόν, πυριάσεσι δὲ αὐτὸν ἀλεαίνειν μεσούσης ἡμέρας ἐν τῷ τοῦ νεὼ περιβόλῳ. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο, ἐῤῥώσθη δὲ τῷ ἵππῳ τὸ ὄμμα. Καὶ ὁ μὲν Ληναῖος χαριστήριά τε καὶ ζωάγρια ἀπέθυεν, ὁ δὲ ἵππος ἐσκίρτα τε καὶ ἐφριμάττετο, καὶ ἐδόκει μείζων τε καὶ ὡραιότερος, καὶ ἦν φαιδρός, καὶ τῷ βωμῷ προσθέων ἐκυδροῦτο, καὶ μέντοι καὶ πρὸς τοῖς ἀναβαθμοῖς καλινδούμενος ἑωρᾶτο τῷ θεῷ τῷ σωτῆρι χαριστήρια ἐκτίνων, ᾗπερ οὖν ἔσθενεν.

adit, præter morem adducto secum equo qui sanaretur; et pro eodem deum precatur, ceu fratre aut filio; et ut supplicem insontem misereatur orat; homines quidem malorum sibi auctores esse facto nefario, sive pravo dicto. Equus vero quonam pacto, dicebat, vel sacrilegium, vel cædem, vel blasphemiam committeret? Per suam quoque innocentiam, ut qui nemini unquam injurius fuisset, deum obtestabatur; et propterea, ut commilitonis ac amici sui oculum restitueret, rogabat. Tum deus utcumque magnus non neglexit, neque contempsit brutum mutumque animal; et pariter ipsius et supplicantis misertus, remedium dictat: jubetque oculum equi non quidem perfundi liquido ullo remedio, sed fomentis per meridiem in ambitu templi calefieri. His peractis, equi oculus redintegratus est; et Lenæus quidem deo sacrificia, quibus grates et præmia recuperatæ valetudinis equi deo persolveret, peregit. Equus vero saltabat, et hinniebat: jamque grandior et formosior videbatur, seque veluti ostentans ad aram usque non sine ambitione accurrebat; denique circa gradus se volutans deo servatori, quo posset modo, gratias se agere præ se ferebat.

XXXII. — Historia de agricola ob serpentem forte necatum insaniente et a Sarapide sanato.

Ἐν ἀμπελῶνι δὲ γεωργὸς εἰργάζετο τάφρον, ἵνα ἐμφυτεύσῃ κλῆμά τι εὐγενές· εἶτα τὴν σμινύην καταφέρων ὑποικουροῦσαν ἀσπίδα ἱερὰν καὶ ἀνθρώπων ἥκιστα ἐχθρὰν λαθὼν διέκοψε μέσην. Καὶ τὴν γῆν διαξαίνων τὸ μὲν οὐραῖον βλέπων τῇ ψάμμῳ κατειλημμένον, τὸ δὲ ἡμίτομον τὸ ἐκ τῆς γαστρὸς εἰς τὴν δέρην ἀνιὸν ἔτι ἕρπον καὶ τοῦ λύθρου τοῦ διὰ τὴν τομὴν πεπληρωμένον, ἐκπλήττεται, καὶ ἔκφρων γενόμενος εἰς γοργὴν μανίαν καὶ ὡς τὰ μάλιστα ἰσχυρὰν ἐκφοιτᾷ. Καὶ μεθ' ἡμέραν ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ λογισμοῦ ἦν ἀκράτωρ, καὶ μέντοι καὶ νύκτωρ ἦν παράφορος, καὶ ἐκ τοῦ λέχους ἀνεθόρνυτο, καὶ ἔλεγε τὴν ἀσπίδα διώκειν, καὶ ὥσπερ οὖν ὁμοῦ τι τῷ δήγματι ὢν ἐκπληκτικώτατα ἐβόα, καὶ ἐκάλει συμμάχους, καὶ μέντοι καὶ τῆς ἀνῃρημένης ὑπ' αὐτοῦ τὸ εἴδωλον ἔλεγεν ὁρᾶν βριμούμενόν τε καὶ ἀπειλοῦν, καὶ ὡμολόγει ποτὲ καὶ δεδῆχθαι, καὶ ὡς ὠδυνᾶτο ἐξ ὧν ᾤμωξεν ἦν δῆλος. Ἐπεὶ μέντοι ἡ νόσος πόῤῥω τοῦ χρόνου ἦν, οἱ προσήκοντές οἱ τὸν ἄνδρα ἐς τοῦ Σαράπιδος ἄγουσιν ἱκέτην, καὶ ἐδέοντο ἀναστεῖλαι καὶ ἀφανίσαι τῆς προειρημένης τὸ φάσμα. Οἰκτείρει μὲν οὖν τὸν ἄνδρα ὁ θεὸς καὶ ἰᾶται· ὡς δὲ ἀτιμώρητος οὐκ ἔμεινεν ἡ ἀσπὶς εἴρηται καὶ πάνυ γε ἀποχρώντως.

Vinitor dum scrobem fodit generosam vitem plantaturus, ligonis ictu aspidem sacram et minime infestam hominibus, quæ forte illic latebat, imprudens mediam dissecuit. Deinde cum terram dimoveret, posteriorem ejus partem, quæ caudam continet, arena obductam reperit; anteriorem vero, quæ a ventre ad cervicem tendit, adhuc reptantem et ex discissione cruentam. Quamobrem obstupefactus et mentis impos, ad insaniam torva tuentem, eamque vehementem redactus est. Et cum interdiu non apud se, nec rationis compos erat, tum noctu etiam delirans e lecto exsiliebat, et aspidem se persequi dictitabat, et veluti morsu læsus terribili clamore vociferabatur, et auxilium implorabat, et interemptæ ab ipso aspidis simulacrum se videre aiebat, idque frendens et minans, et aliquando morsu se impetitum ejulatu quidem dolere se arguebat. Cum autem jam aliquamdiu durasset morbus, cognati ejus supplicem ipsum in ædem Serapidis ducunt, deumque, ut spectrum illud aspidis amoliri et cohibere dignetur, orant. Misertus ille, virum curat. Quemadmodum inulta non manserit aspis, dictum, et quidem sufficienter prorsus.

XXXIII. — Historia de pavone Jovi dicato.

Ταὼν δὲ Ἰνδικὸν δῶρον λαβὼν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, ταώνων ἰδεῖν μέγιστόν τε καὶ ὡραιότατον, οὐκ ἠξίου σὺν τοῖς ἀγελαίοις τρέφειν, ὡς οἰκίας ἄθυρμα

Ægyptiorum rex cum Indicum pavonem maximum pulcherrimumque dono accepisset, noluit cum gregariis ceteris eum alere, vel cibi gratia, vel familiæ oblectamenti; ita-

αὐτὸν εἶναι ἢ γαστρὸς χάριν, ἀλλὰ ἀνάπτει τῷ Πολιεῖ Διΐ, κρίνας ἀνάθημα ἐπάξιον τῷ θεῷ τὸν ὄρνιν τὸν προειρημένον. Ἐρᾷ τοῦτον συλλαβεῖν ἄσωτος νεανίας καὶ πάνυ γε πλούσιος καὶ ποιήσασθαι δεῖπνον· ἀεὶ γὰρ τῇ γαστρὶ ἐχαρίζετο καὶ ἐξ ἁπάσης αἰτίας ὁ ἄσωτος οὗτος, τὸ ποικίλον τῆς τροφῆς καὶ τὸ σὺν κινδύνῳ πορισθὲν καὶ τὸ ἐωνημένον πολλῶν πόνων λαιμαργίας καὶ βδελυρίας ὑπερβολῇ κέρδος ἡγούμενος εἰς ἡδονήν. Μισθὸν οὖν τῆς θεοσυλίας ἁδρὸν προτείνει τινὶ τῶν τοῦ θεοῦ θεραπευτήρων, καὶ ὑπισχνεῖται καὶ ἄλλον. Ὁ δὲ ἐλπίδι κουφισθεὶς ματαίᾳ, ἔνθα ᾔδει τὸν ὄρνιν αὐλιζόμενον ἐλθών, ἐπεχείρει συλλαβεῖν καὶ τῷ πλουσίῳ κομίσαι· καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐχ ὁρᾷ, μεγίστην δὲ ἀσπίδα ὀρθὴν εἶδε καὶ ἐπ' αὐτὸν τεθυμωμένην. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἔδεισεν καὶ ἀπῆλθεν· ἐγκειμένου δὲ τοῦ ἀσώτου καὶ παρορμῶντος, ὁ [μὲν] ὑπηρέτης ἐπὶ τὸν ταὼν ἦλθεν, ὁ δὲ ἀνωτέρω ᾄξας, καὶ ἑαυτὸν τοῖς πτεροῖς μετεωρίσας καὶ ἀρθεὶς κοῦφος οὔτε ἐπί τι τῶν ἱερῶν δένδρων ἐκάθισεν οὔτε ἐπ' ἄλλον μετέωρόν τε καὶ ὑψηλὸν χῶρον, ἀλλὰ ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ νεώ, καὶ εἰς αὐτοὺς ἀτρέπτως ἑώρα, οἷον ὑποφαίνων ὅτι ἄρα τῆς ἐπιβουλῆς τῆς ἐκείνων κρείττων πέφυκε, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἑλεῖν αὐτόν. Οὐκοῦν ἐπεὶ μηδὲν ἤνυστο, ὅπερ ἦν προδοὺς ἀργύριον ὁ ἄσωτος ἀπῄτει λαβεῖν, ὁ δὲ οὐκ ἀπεδίδου, λέγων ποιῆσαι μὲν τὰ ἑαυτοῦ πάντα, ἀδύνατος δὲ εἶναι θεῶν κτῆμα ὑφελέσθαι. Οἷα οὖν εἰκὸς ἦν ἔρις ὑπὲρ τούτων καὶ βοὴ ἤδη, καὶ ἤκουον πολλοί· εἶτα ἄνεισιν ὁ ἐπὶ πᾶσιν ἱερεύς, καὶ ἐρωτᾷ τῆς ἐν τῷ νεῷ φιλονεικίας τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ ἐλέγχουσιν ἀλλήλους· καὶ ὁ μὲν πλούσιος ἀπειλαῖς καὶ βλασφημίαις καὶ λοιδορίαις αἰκισθεὶς ἀπαλλάττεται, καὶ ὄρνιθος ἄλλου καταπιὼν ὀστέον καὶ ὀδυνώμενος τὸν βίον κατέστρεψεν ἀλγεινότατα, τὸν δὲ ὑπηρέτην τὸν κακὸν οἷα δήπου ἱερόσυλον ὁ τῆς πόλεως ἁρμοστὴς ἐκόλασεν. Τὸν δὲ ὄρνιν οὔτε ζῶντα οὔτε νεκρὸν ἐθεάσαντο, ἀλλὰ ἑκατόν, ὡς λόγος, ἔτη διαβιώσας εἶτα ἠφανίσθη.

que Jovi, urbis custodi, eum consecravit, dignum hoc deo munus hujusmodi alitem judicans. Hujus deinde capiendæ desiderio ventri ac luxui deditus juvenis quidam locuples, ut splendide epularetur, captus est; solebat enim semper indulgere gulæ, et varias quærebat dapes, etiam cum periculo, quovis labore, quovis pretio, lucrum existimans omnia, quibus suam delectaret improbitatem, et satiaret ingluviem. Mercedem igitur hujus sacrilegii amplam uni ex ministris dei largitur, et insuper aliam promittit. Is vero spe vana inductus eum accessit ad locum, ubi morari alitem norat, et capere juveni afferendam aggressus est; sed non apparuit pavo, et loco illius aspis visa est, erecta, et adversus ipsum irata. Quare territus retrocessit; cum vero gulosus ille urgeret et instigaret, minister ad pavonem venit; qui mox in aerem elevatus, neque in sacra aliqua arbore consedit, neque in alio sublimi et excelso loco, sed in medio templo, unde intrepide illos adspectans præ se ferre hoc videbatur, se illorum insidiis superiorem esse, neque capi ab eis posse. Itaque re infecta luxuriosus ille pecuniam expensam repetit. Negat ille se redditurum, quod quantum in se esset, nihil non fecisset, rem vero sacram deo auferre nequiret. Hinc, ut verisimile est, ortam contentionem et clamores multi audiverunt; et tandem summus quoque sacerdos superveniens litis in æde causam sciscitatur. Illi se invicem accusant: et juvenis ille dives minis, conviciis et maledictis affectus discedit, et alterius cujusdam avis osse deglutito, magno cum dolore e vita migravit, ministrum vero improbum illum, utpote sacrilegum, civitatis princeps punivit. Avis neque viva, neque mortua, visa est; sed, cum annis centum, ut ferunt, vixisset, evanuit.

XXXIV. — Historia de juvene, qui, comesis serpentis ovis, Sarapidis ope servatus est.

Καὶ ἐκεῖνο δὲ ἔοικε τούτῳ καὶ ὁμολογεῖ. Κίσσος ὄνομα θεραπεύων τὸν Σάραπιν ἰσχυρῶς, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῆς πρότερον μὲν ἐρωμένης, ὕστερον δὲ γαμετῆς, καὶ ᾠὰ ὄφεως φαγών, ὠδυνᾶτο, καὶ ἑαυτοῦ κακῶς εἶχε, καὶ ἐπίδοξος τεθνήξεσθαι ἦν. Δεῖται δὲ τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ προσέταξε πρίασθαι μύραιναν ζῶσαν, καθεῖναι δὲ τὴν χεῖρα ἐς τὸ ζωγρεῖον. Καὶ ὁ Κίσσος πείθεται καὶ καθίησιν· ἡ δὲ ἐμφῦσα εἴχετο, ἀποσπωμένη δὲ καὶ τὴν νόσον τὴν ἐν τῷ νεανίᾳ συναπέσπασεν. Ὑπηρέτις μὲν δὴ θεοῦ θεραπείας ἡ μύραινα αὕτη γενομένη καὶ εἰς ἀκοὴν τὴν ἡμετέραν ἀφίκετο.

Huc et illud pertinet. Vir quidam, Cissus nomine, Serapidis cultui deditissimus, petitus insidiis mulieris, quam prius amatam, deinde uxorem duxerat, cum ova serpentis devorasset, dolore angebatur et misere affligebatur, ita ut a morte parum abesse videretur. Rogatus autem ab eo deus murænam vivam præcepit emendam, et manum vivario seu vasi, in quo servaretur, immittendam. Paret ille, et manum immittit; cui muræna mordicus inhæret, et cum avelleretur, morbum juvenis illius in se attraxit simul. Sic murænæ hujus, divinæ Serapidis curationis ministræ, ad nos quoque fama pervenit.

XXXV. — Alia exempla opis a Sarapide ægrotis præstitæ.

Χρύσερμον δὲ ἐπὶ Νέρωνος αἷμα ἀνεμοῦντα καὶ τηκόμενον ἤδη, αἷμα ταύρου πιόντα ἰάσατο ὁ αὐτὸς

Idem hic deus, imperante Nerone, Chrysermum, qui revomebat sanguinem, et contabescebat, epoto tauri san-

οὗτος θεός. Ἐγὼ δὲ λέγω ταῦτα, ὅτι ἐς τοσοῦτον ἄρα τὰ ζῷα θεοφιλῆ ἐστιν, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν σώζεσθαι, καὶ σώζειν ἐκείνων βουλομένων ἑτέρους. Ἀτὰρ οὖν καὶ Βάσιλιν τὸν Κρῆτα, ἐς νόσον φθίσεως ἐμπεσόντα, ἐξάντη τοῦ τοσούτου κακοῦ ὅδε ὁ θεὸς εἰργάσατο ὀνείων κρεῶν γευσάμενον· καὶ προσέπεσε γενέσθαι αὐτῷ κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ ζῴου· ἔφατο γὰρ ὀνησιφόρον οἱ ταύτην ἔσεσθαι τὴν θεραπείαν καὶ ἴασιν. Καὶ ὑπὲρ μὲν τούτων ἀπόχρη καὶ ταῦτα.

guine, curavit. Hæc eo proposito mihi referuntur, ut significem animalia tam grata esse diis, ut et ab iis serventur, et ipsa quoque alios eorum voluntate servent. Idem hic deus Basilin Cretensem tabe periclitantem ab hoc gravissimo malo, asininæ carnis imperato esu, restituit; atque accidit, ut res evenerit ei juxta nomen animalis, dixerat enim deus ὀνησιφόρον (salutarem) futuram hanc curationem et medelam. Et de illis hæc dicta sufficiunt.

XXXVI. — De equis nonnulla.

Ἴδια δὲ ἄρα τῶν ζῴων καὶ ἐκεῖνα λέγεται. Αἱ ἵπποι εἰς ἁρματηλασίαν ἐπιτηδειότεραι εἶναι πιστεύονται. Πυνθάνομαι δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς πωλευτικοὺς λέγειν, ὅτι ἄρα χαίρουσιν οἱ ἵπποι λουτρῷ τε καὶ ἀλοιφῇ. Ὅτι δὲ καὶ μύρῳ ἐχρίοντο ἵπποι, Σιμωνίδης ἐν τοῖς Ἰάμβοις λέγει. Πέρσαι δὲ μετὰ τὴν Κύρου μάχην τὴν ἐν Λυδίᾳ καμήλους τοῖς ἵπποις συντρέφουσι, τὸ δέος τῶν ἵππων τὸ ἐκ τῶν καμήλων εἰς αὐτοὺς ἐξαπτόμενον ἐκβάλλειν πειρώμενοι τῇ συντροφίᾳ.

De animalium natura hæc quoque feruntur. Equæ ad vectionem curulem aptiores esse creduntur. Viros rei equestris peritos affirmare audio, equos lavatione et unctione gaudere. Solitos quidem unguentis liniri equos Simonides in Iambis testatur. Persæ post Cyri pugnam in Lydia camelos simul cum equis alunt, equorum metum ex camelis convictu conantes expellere.

XXXVII. — De diversis animalium generibus, eorumque nominibus.

Καλεῖται δὲ σελάχια, ὅσα οὐκ ἔχει λεπίδας· εἴη δ' ἂν μύραινα, γόγγρος, νάρκη, τρυγών, βοῦς, γαλεός· δελφίς, φάλαινα, φώκη· ταῦτα δὲ ἄρα μόνα τῶν ἐνύδρων ζωοτοκεῖ. Μαλάκια δὲ καλεῖται, ὅσα τῶν ἐνύδρων ἀνόστεά ἐστι, καὶ εἴη ἂν πολύπους, σηπία, τευθίς, ἀκαλήφη· ταῦτά τοι καὶ αἵματος ἄμοιρα καὶ σπλάγχνων ἐστί. Μαλακόστρακα δὲ, ἀστακοί, καρίδες, καρκίνοι, πάγουροι· ἀποδύεται δὲ καὶ τὸ γῆρας ταῦτα. Ὀστρακόδερμα δὲ ὄστρεα, πορφύραι, κήρυκες, στρόμβοι, ἐχῖνοι, κάραβοι. Καρχαρόδοντα δὲ λύκος, κύων, λέων, πάρδαλις· ταῦτά τοι καὶ σαρκῶν ἐσθίει. Ἀμφόδοντα δὲ ἄνθρωπος, ἵππος, ὄνος, ἅπερ οὖν πιμελὴν ἔχει. Συνόδοντα δὲ βοῦς, πρόβατον, αἴξ. Χαυλιόδοντα δὲ ὗς ὁ ἄγριος, σπάλαξ· τὸν γὰρ ἐλέφαντα οὔ φημι ὀδόντας ἔχειν, ἀλλὰ κέρατα. Ἔντομα δὲ σφήξ, μέλισσα· λέγουσι δὲ μηδὲ πνεύμονας ἔχειν ταῦτα Ἀμφίβια δὲ ἵππος ποτάμιος, ἔνυδρος, κάστωρ, κροκόδειλος. Φολιδωτὰ δὲ σαῦρος, σαλαμάνδρα, χελώνη, κροκόδειλος, ὄφις· ταῦτα δὲ καὶ τὸ γῆρας ἀποδύεται, πλὴν κροκοδείλου καὶ χελώνης. Μώνυχα δὲ ἵππος, ὄνος· δίχηλα δέ, βοῦς, ἔλαφος, αἴξ, οἶς, χοῖρος. Πολυσχιδῆ δέ, ἄνθρωπος, κύων. Στεγανόποδα καὶ πλατυώνυχα κύκνος, χήν. Γαμψώνυχα δὲ οἷς καὶ τὸ ῥάμφος ἐπικαμπές, ἱέρακες, ἀετοί. Τὴν δὲ τῶν ἄλλων ζῴων ἰδιότητα ἀλλαχοῦ εἶπον.

Cartilaginea vocantur, quæ squamis carent; ut muræna, conger, torpedo, pastinaca, bos, mustellus; delphinus vero et balæna cete sunt: et hæc quidem de aquatilibus sola vivipara. Mollia appellantur ex aquatilibus ossium expertia; ut polypus, sepia, loligo, urtica: quæ etiam sanguine et visceribus carent. Crustis tenuibus tecta: astaci, squillæ, canceri, paguri: hæc senectutem exuunt. Siliceis testis operta: conchæ, murices, buccinæ, strombi, echini, locustæ. Dentibus serratis prædita esse dicuntur lupus, canis, leo, panthera: hæc eadem sunt carnivora. Utrimque dentati, homo, equus, asinus; adipem etiam habent. Dentes continuos habent bos, ovis, capra. Dentes exsertos habent, aper, talpa; nam elephanti, potius quam dentes, cornua appellanda sunt. Insecta: ut vespæ, apes: hæc etiam pulmonibus carere dicuntur. Ambigentia: equus fluviatilis, lutra, castor, crocodilus. Cortice teguntur lacertus, salamandra, testudo, crocodilus, serpens: hæc etiam senectutem exuunt, præter crocodilum et testudinem. Solipeda: equus, asinus. Bisulca: bos, cervus, capra, ovis, sus. Multifida: homo, canis. Planipeda et latis unguibus prædita: cycnus, anser. Uncinatis unguibus sunt, quibus incurvum est rostrum; ut accipitres, aquilæ. Aliorum animalium naturam alibi dixi.

XXXVIII. — De vulpanseris solertia.

Φιλότεκνον δὲ ἄρα ζῷον ἦν καὶ ὁ χηναλώπηξ, καὶ ταὐτὰ τοῖς πέρδιξι δρᾷ. Καὶ γὰρ οὗτος πρὸ τῶν

Vulpanser pullos suos vehementer amat, eandemque operam, quam perdix, in eis tuendis ponit. Nam ante

νεοττῶν ἑαυτὸν κυλίει, καὶ ἐνδίδωσιν ἐλπίδα ὡς θηράσοντι αὐτὸν τῷ ἐπιόντι· οἱ δὲ ἀποδιδράσκουσιν, οἱ νεοττοί, ἐν τῷ τέως· ὅταν δὲ πρὸ ὁδοῦ γένωνται, καὶ ἐκεῖνος ἑαυτὸν τοῖς πτεροῖς ἐλαφρίσας ἀπαλλάττεται.

suos fetus sese provolvens, aucupi spem sui capiendi præbet; hi vero interea elabuntur; quibus fuga elapsis, is sese alis allevans discedit.

XXXIX. — De accipitre, divinorum somniorum auctore.

Λέγουσι δὲ Αἰγύπτιοι τὸν ἱέρακα ζῶντα μὲν καὶ ἔτι περιόντα θεοφιλῆ ὄρνιν εἶναι, τοῦ βίου δὲ ἀπελθόντα καὶ μαντεύεσθαι καὶ ὀνείρατα ἐπιπέμπειν, ἀποδυσάμενον τὸ σῶμα καὶ ψυχὴν γεγενημένον γυμνήν. Λέγουσι δὲ οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τρίποδα ἱέρακα παρ' αὐτοῖς φανῆναί ποτε, καὶ ὑγιῆ δοκοῦσι λέγειν τοῖς πεπιστευκόσιν.

Accipiter, quoad vivit, ab Ægyptiis carus deo esse fertur; tum post excessum e vita, cum corpore exutus est et anima et spiritus factus, futura ostendere, et somnia immittere. Eidem Ægyptii ternis aliquando pedibus accipitrem apud se visum aiunt, et nonnullis persuadent.

XL. — De animalibus partes quasdam habentibus duplices

Πέρδικες οἱ Παφλαγόνες δικάρδιοί εἰσιν, ὥσπερ οὖν Θεόφραστος λέγει. Καὶ Θεόπομπος λέγει τοὺς ἐν Βισαλτίᾳ λαγὼς διπλᾶ ἥπατα ἔχειν ἕκαστον. Λέγει δὲ Ἀπίων, εἰ μὴ τερατεύεται, καὶ ἐλάφους νεφροὺς τέτταρας ἔχειν κατά τινας τόπους. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ κατ' Ἀτώθιδα τὸν Μήνιδος [βασιλεύοντα] δικέφαλον γέρανον φανῆναι, καὶ εὐθενῆσαι τὴν Αἴγυπτον· καὶ ἐπ' ἄλλου βασιλέως τετρακέφαλον ὄρνιν, καὶ πλημμυρῆσαι τὸν Νεῖλον ὡς οὔποτε, καὶ καρπῶν ἀφθονίαν γενέσθαι καὶ εὐποτμίαν λῃίων θαυμαστήν. Τετράκερων δὲ ἔλαφον Νικοκρέων ὁ Κύπριος ἔσχεν, καὶ ἀνέθηκε Πυθοῖ, καὶ ὑπέγραψε·

Σῆς ἕνεκεν, Λητοῦς τοξαλκέτα κοῦρ', ἐπινοίας
Τήνδ' ἕλε Νικοκρέων τετράκερων ἔλαφον.

Καὶ μέντοι καὶ τετράκερω πρόβατα ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Πολιέως ἦν καὶ τρίκερω. Ἐγὼ δὲ καὶ πεντάποδα βοῦν ἱερὸν ἐθεασάμην, ἀνάθημα τῷ θεῷ τῷδε ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀλεξανδρέων τῇ μεγάλῃ, ἐν τῷ ᾀδομένῳ τοῦ θεοῦ ἄλσει, ἔνθα περσέαι σύμφυτοι σκιὰν περικαλλῆ καὶ ψῦξιν ἀπεδείκνυντο. Καὶ ἦν μόσχος ἐνταῦθα τὴν χρόαν κηρῷ προσεικασμένος, καὶ ἐπὶ τοῦ ὤμου πόδα ἀπηρτημένον εἶχεν, συνεργὸν μὲν [οὔ,] ὅσα ἐπιβῆναι, τέλειον δὲ ὅσα εἰς πλάσιν. Καὶ ταῦτα μὲν δοκεῖ τῇ φύσει ὁμολογεῖν οὐ πάνυ τι, ἐγὼ δὲ ὅσα εἰς ἐμὴν ὄψιν τε καὶ ἀκοὴν ἀφίκετο εἶπον.

Perdices in Paphlagonia, ut scribit Theophrastus, cor geminum habent. In Bisaltia lepores Theopompus ait singulos duplex habere jecur. Apion, nisi nugatur, alicubi cervis quatuor esse renes prodidit. Et, cum Atothis Menidis filius regnaret in Ægypto, gruem bicipitem esse visam, et feracitatem regionis secutam, idem auctor est; item sub alio rege quadricipitem avem, et alluvione Nili secuta copiosiore quam alias unquam, fructuum et segetum admirabilem fertilitatem extitisse. Quadricornem cervum Nicocreon Cyprius habuit, et Delphis consecravit cum hac inscriptione:

Quattuor insignem quod cervum cornibus altis
Nicocreon cepit, munus, Apollo, tuum est.

Oves etiam tum quadricornes, tum tricornes, fuerunt in templo Jovis custodis urbis in Ægypto. Ego etiam quinque pedes bovis miratus sum, quem vidi sacrum eidem deo in magna urbe Alexandria, in luco dei, ubi consitæ perseæ egregiam umbram et frigus præbebant. Ibidem vitulus colore cereo pedem ab humero dependentem ferebat, absolutum quidem illum, sed ad gressum inutilem. Hæc etsi consuetam naturæ rationem non omnino sequi videantur; ea tamen, ut vel ipse vidi, vel fama accepi, referre libuit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER DUODECIMUS.

I. — De sacris apud Myrenses piscibus, eorumque præsagiis.

Μυρέων τῶν ἐν Λυκίᾳ κόλπος ἐστί, καὶ ἔχει πηγήν, καὶ ἐνταῦθα νεὼς Ἀπόλλωνός ἐστι, καὶ ὁ τοῦδε τοῦ θεοῦ ἱερεὺς κρέα μόσχεια διασπείρει τῶν τῷ θεῷ τεθυμένων, ὀρφῶ τε οἱ ἰχθύες ἀθρόοι προσνέουσι, καὶ τῶν κρεῶν ἐσθίουσιν, οἷα δήπου καλούμενοι δαιτυμόνες. Καὶ χαίρουσιν οἱ θύσαντες, καὶ τὴν τούτων δαῖτα πιστεύουσιν εἶναί σφισιν ὅτταν ἀγαθήν, καὶ λέγουσιν ἵλεων εἶναι τὸν θεόν, διότι οἱ ἰχθύες ἐνεπλήσθησαν τῶν κρεῶν. Εἰ δὲ ταῖς οὐραῖς αὐτὰ εἰς τὴν γῆν ἐκβάλοιεν, ὥσπερ οὖν ἀτιμάσαντες καὶ μυσαρὰ κρίναντες, τοῦτο δὴ τοῦ θεοῦ μῆνις εἶναι πεπίστευται. Γνωρίζουσι δὲ καὶ τὴν τοῦ ἱερέως φωνὴν οἱ ἰχθύες, καὶ ὑπακούσαντες μὲν εὐφραίνουσι τούτους, δι' οὓς κέκληνται, τοὐναντίον δὲ δράσαντες λυποῦσιν.

In Myrensi Lyciæ sinu fons est et Apollinis templum, ad cujus sacerdotem vitulinas carunculas ex oblatis sacrificiis dispergentem orphi gregatim adnatant, et tanquam sane convivæ ad epulas invitati carnes comedunt. Et vero immolantes ex eo magna voluptate afficiuntur, quod pisces sua sacrificatione pascantur; quod quidem ipsum res suas bene et feliciter casuras esse significare sibi persuadent, idcircoque propitium esse sibi deum dicunt, quod cibis pisces expleantur. Quodsi caudis carnes in terram ejiciant, tanquam sordidas a se detestantes, exinde sibi iram dei portendi arbitrantur. Itemque hujuscemodi piscium genus sacerdotis vocem et agnoscit, et si ad eos, a quibus appellatur, accesserit, sic incredibilem ipsis lætitiam affert; at, si contra fecerit, magnum dolorem eisdem inurit.

II. — De piscibus Hierapolitanis.

Κατὰ τὴν πάλαι Βαμβύκην (καλεῖται δὲ νῦν Ἱεράπολις, Σελεύκου ὀνομάσαντος τοῦτο αὐτήν) ἰχθύες εἰσὶν ἱεροί, καὶ κατ' ἴλας νήχονται, καὶ ἔχουσιν ἡγεμόνας, καὶ τῶν ἐμβαλλομένων αὐτοῖς τροφῶν προεσθίουσιν οὗτοί γε· φυλάττουσι δὲ καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλίαν μάλιστα ἰχθύων, καὶ ἔστιν ἀεὶ ἔνσπονδα αὐτοῖς, ἤτοι τῆς θεοῦ τὴν ὁμόνοιαν καταπνεούσης, ἢ διότι τῶν ἐμβαλλομένων τροφῶν ἐμπιπλάμενοι οὕτως τῆς ἀλλήλων βορᾶς ἄγευστοί τε καὶ ἀμαθεῖς εἰκότως διαμένουσιν.

Ad Bambycem olim sic appellatam, nunc vero Hierapolim a Seleuco nuncupatam, pisces et sacri habentur, et confertis turmis natant. Duces item habent, qui cibos eis objectos primi degustant; maximeque ex omnibus piscibus amicitiam inter se servant, perpetuaque pace devinciuntur; sive quod dea hunc animorum consensum iis afflat, sive quod objectis escis cum abunde expleantur, necesse non habent se invicem invadere et vorare.

III. — De agni monstro.

Λέγουσιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμὲ μὲν ἥκιστα πείθουσι, λέγουσι δ' οὖν ἄρνα καὶ ὀκτάπουν καὶ δίκερκον κατὰ τὸν Βόκχοριν τὸν ᾀδόμενον ἐκεῖνον γενέσθαι, καὶ ῥῆξαι φωνήν· καὶ δύο κεφαλὰς ᾄδουσι τῆς ἀρνός, καὶ τετράκερω γενέσθαι φασὶ τὴν αὐτήν. Ὁμήρῳ μὲν οὖν φωνὴν Ξάνθῳ τῷ ἵππῳ δόντι συγγνώμην νέμειν ἄξιον· ποιητὴς γάρ· καὶ Ἀλκμὰν δὲ μιμούμενος ἐν τοῖς τοιούτοις Ὅμηρον οὐκ ἂν φέροιτο αἰτίαν· ἔχει γὰρ ἀξιόχρεων εἰς αἰδῶ τὴν πρωτίστην τόλμαν· Αἰγυπτίοις δὲ [τὰ] τοιαῦτα κομπάζουσι προσέχειν πῶς οἷόν τε; Εἴρηται δ' οὖν, εἰ καὶ μυθώδη, τὰ τῆσδε τῆς ἀρνὸς ἴδια.

Ægyptii ferunt (quod mihi quidem non persuaserint) quo tempore decantatus ille Bocchoris regnavit, agnum pedibus octonis et cauda gemina esse natum; ac eundem fuisse bicipitem, et quadricornem, et humano sermone locutum. Veniam merentur poetæ, ut Homerus, qui Xantho equo sermonem attribuit; et imitatus illum hac in re Alcman, cum id post tantum auctorem, qui primus id fingere fuit ausus, Homerum fecerit, non est accusandus. Ægyptiis vero talia jactantibus quis credat? Volui tamen hæc de agno, licet fabulosa, non præterire.

IV. — De accipitre.

Καὶ ἐκεῖνο δὲ ὑπὲρ τῶν ἱεράκων ἀκούσας οἶδα· πρὸ τοῦ τὸν Νεῖλον ἐπιπολάζειν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐς τὰς ἀρούρας ἀνέρχεσθαι, ἀφιᾶσι τῶν πτερῶν τὰ ἤδη γηρῶντα ὥσπερ οὖν τῶν φυτῶν οἱ κλάδοι [τὰ] φύλλα τὰ ξηρά, καὶ ἀναφύουσι πτίλα νεαρὰ καὶ ὡραῖα οἱ ἱέρακες, ὡς τὴν ἄνθην τὰ δένδρα. Γένη δὲ ἱεράκων πλείονα ἄρα

De accipitribus audire memini, solere eos, antequam Nilus inundet, et agros operiat, ex pennis illas, quæ jam consenuerint, dimittere, ut rami fruticum jam arida folia; et alias novellas et elegantes producere, similiter ut arbores comam. Sunt autem accipitrum genera plura, quod Ari-

ἦν, καὶ ἔοικεν ὑπαινίττεσθαι καὶ Ἀριστοφάνης τοῦτο· φησὶ γοῦν·

Ἀλλ' ἐπέμψαμεν
Τρισχιλίους ἱέρακας, ἱπποτοξότας.
Χωρεῖ δὲ πᾶς τις ὄνυχας ἠγκυλωμένος·
Κερχνὴς, τριόρχης, γὺψ, κύμινδις, αἰετός.

Νενέμηνται δὲ καὶ ἀπεκρίθησαν θεοῖς πολλοῖς· ὁ μὲν περδικοθήρας καὶ ὠκύπτερος Ἀπόλλωνός ἐστι θεράπων, φασί· φήνην δὲ καὶ ἅρπην Ἀθηνᾷ προσνέμουσιν· Ἑρμοῦ δὲ τὸν φασσοφόντην ἄθυρμα εἶναί φασιν, Ἥρας δὲ τὸν τανυσίπτερον, καὶ τὸν τριόρχην οὕτω καλούμενον Ἀρτέμιδος· Μητρὶ δὲ θεῶν τὸν μέρμνον*, καὶ ἄλλον ἄλλῳ θεῷ. Γένη δὴ ἱεράκων ἐστὶ πάμπολλα.

stophanes etiam insinuare videtur, quippe qui dicit :

Atqui misimus
Termille accipitres, sagittarios equites.
Jamque quilibet procedit unguibus amentatis,
Cenchris, buteo, vultur, cymindis, aquila.

Distributi sunt autem et consecrati variis diis : perdicarius et ocypteros Apollinis minister est, ut ferunt ; ossifraga et harpe sacræ sunt Minervæ ; palumbario Mercurium delectari aiunt ; Junoni dedicatur tanysipteros, Dianæ buteo, Matri deûm mermnus, alii denique aliis diis. Genera autem accipitrum permulta sunt.

V. — De mustela apud Thebanos in honore habita, et de Apolline Sminthio.

Αἰγύπτιοι μὲν οὖν σέβοντές τε καὶ ἐκθεοῦντες γένη ζώων διάφορα, γέλωτα ὀφλισκάνουσι παρά γε τοῖς πολλοῖς· καὶ Θηβαῖοι δὲ σέβουσιν, Ἕλληνες ὄντες, ὡς ἀκούω, γαλῆν, καὶ λέγουσί γε Ἡρακλέους αὐτὴν γενέσθαι τροφόν· ἢ τροφὸν μὲν οὐδαμῶς, καθημένης δὲ ἐπ' ὠδῖσι τῆς Ἀλκμήνης καὶ τεκεῖν οὐ δυναμένης, τὴν δὲ παραδραμεῖν καὶ τοὺς τῶν ὠδίνων λῦσαι δεσμούς, καὶ προελθεῖν τὸν Ἡρακλέα καὶ ἕρπειν ἤδη. Καὶ οἱ τὴν Ἀμαξιτὸν δὲ τῆς Τρῳάδος κατοικοῦντες μῦν σέβουσιν· ἔνθεν τοι καὶ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν παρ' αὐτοῖς τιμώμενον Σμίνθιον καλοῦσι, φασίν. Ἔτι γὰρ καὶ τοὺς Αἰολέας καὶ τοὺς Τρῶας τὸν μῦν προσαγορεύειν σμίνθον, ὥσπερ οὖν καὶ Αἰσχύλος ἐν τῷ Σισύφῳ·

Ἀλλ' ἀρουραῖός τις ἐστὶ σμίνθος ὧδ' ὑπερφυής.

Καὶ τρέφονται μὲν ἐν τῷ Σμινθείῳ μύες τιθασοί, δημοσίας τροφὰς λαμβάνοντες, ὑπὸ δὲ τῷ βωμῷ φωλεύουσι λευκοί, καὶ παρὰ τῷ τρίποδι τοῦ Ἀπόλλωνος ἕστηκε μῦς. Μυθολόγημα δὲ ὑπὲρ τῆσδε τῆς θρησκείας καὶ ἐκεῖνο προσακήκοα. Τῶν Αἰολέων καὶ τῶν Τρώων τὰ λήια πολλὰς μυῶν μυριάδας ἐπελθούσας ἄωρα ὑποκείρειν, καὶ ἀτελῆ τὰ θέρη τοῖς σπείρασιν ἀποφαίνειν· οὐκοῦν τὸν ἐν Δελφοῖς θεὸν πυνθανομένων εἰπεῖν, ὅτι δεῖ θύειν Ἀπόλλωνι Σμινθεῖ· τοὺς δὲ πεισθέντας ἀπαλλαγῆναι τῆς ἐκ τῶν μυῶν ἐπιβουλῆς, καὶ τὸν πυρὸν αὐτοῖς ἐς τὸν νενομισμένον ἄμητον ἀφικνεῖσθαι. Ἐπιλέγουσι δὲ ἄρα τούτοις καὶ ἐκεῖνα· Εἰς ἀποικίαν Κρητῶν οἱ σταλέντες οἴκοθεν ἔκ τινος τύχης καταλαβούσης αὐτοὺς ἐδεήθησαν τοῦ Πυθίου φῆναί τινα αὐτοῖς χῶρον ἀγαθὸν καὶ ἐς τὸν συνοικισμὸν λυσιτελῆ· ἐκπίπτει δὴ λόγιον, ἔνθα ἂν αὐτοῖς οἱ γηγενεῖς πολεμήσωσιν, ἐνταῦθα καταμεῖναι καὶ ἀναστῆσαι πόλιν· οὐκοῦν ἥκουσι μὲν εἰς τὴν Ἀμαξιτὸν τήνδε, καὶ στρατοπεδεύουσιν ὥστε ἀναπαύσασθαι· μυῶν δὲ ἄφατόν τι πλῆθος ἐφερπύσαν τά τε ὄχανα αὐτοῖς τῶν ἀσπίδων διέτραγε, καὶ τὰς τῶν τόξων νευρὰς διέφαγεν· οἱ δὲ ἄρα συνέβαλον τούτους ἐκείνους εἶναι τοὺς γηγενεῖς, καὶ μέντοι καὶ εἰς ἀπορίαν ἥκοντες τῶν ἀμυντηρίων

Ægyptii quod diversa animalium genera in deos referant, et diversimode colant, multiplex risus eos consequitur. At Thebani, natione quidem Græci, risu obruendi, qui mustelam, ut audio, religiose venerentur, et dicant Herculis hanc nutricem fuisse ; vel non fuisse quidem nutricem, sed cum Herculem Alcmena parturiret, et parere non posset, hanc prætercurrentem partus vincula dissolvisse ; coque esse factum, in lucem ut Hercules exiret, et jamjam natus reptaret. Porro mures adorant ii qui Troadis Hamaxitum incolunt ; unde Apollinem, qui apud eos maxima religione est, Sminthium appellant. Murem enim Sminthum Æoles et Trojani nominant, sicut Æschylus in Sisypho testatur, cum ait :

Sed est agrestis maximusque sminthus.

Tum vero in æde Sminthii cicures aluntur mures, eisque victus publice præbetur ; atque infra altare, ubi degant, mures albi latibula habent ; apud tripodem Apollinis muris est effigies. Ceterum de hujus religionis origine hanc accepi fabellam : Permulta murium millia cum Æolum et Trojanorum segetes invasissent, atque immaturas succidissent, et eis, qui sementem fecissent, messem infructuosam reddidissent ; cumque Delphicus deus de hac re consultus esset, respondisse : oportere sacrificare Sminthio Apollini : eos, quibus datum esset oraculum, responsum secutos ab hoc murium impetu liberatos fuisse, et frumentum eis ad solitas messes pervenisse. His etiam addunt : Cretenses ad coloniam domo missos propter calamitatem, quæ ipsis acciderat, Pythium rogasse, quempiam sibi locum ad habitandum appositum ostenderet ; illum oraculum edidisse, ubi terra geniti bellum eis inferrent, ibi considendum, atque urbem excitandam esse : ita eos profectos ad Hamaxitum castra posuisse, ut illic quiescerent ; murium vero immensam vim erupisse, et clypeorum lora derosisse, et arcuum nervos exedisse ; ex quo conjecturam duxerunt illos esse terrigenas, proinde ad armorum etiam inopiam

τόνδε τὸν χῶρον οἰκίζουσι, καὶ Ἀπόλλωνος ἱδρύονται νεὼν Σμινθίου. Ἡ μὲν οὖν τῶν μυῶν μνήμη προήγαγεν ἡμᾶς εἰς θεολογίαν τινά· χείρους δὲ αὐτῶν οὐ γεγόναμεν καὶ τοιαῦτα προσακούσαντες.

redactos hunc locum incoluisse, atque Sminthio Apollini templum excitasse. Ad hanc theologiam murium nos mentio promovit, et hæc quoque obiter cognovisse detrimento nobis non fuerit.

VI. — Delphinorum circa defunctos cura.

Ἦσαν δὲ ἄρα δελφῖνες καὶ νεκρῶν μνήμονες, καὶ τῶν συννόμων ἀπελθόντων τοῦ βίου οὐδαμῶς προδόται. Τὸν γοῦν ἑαυτῶν τεθνεῶτα ὑποδύντες εἶτα μέντοι κομίζουσι φοράδην ἐς τὴν γῆν, τοῖς ἀνθρώποις πιστεύοντες θάψαι, καὶ Ἀριστοτέλης μαρτυρεῖ τούτῳ· ἕπεται δὲ πλῆθος ἕτερον οἱονεὶ τιμῶντες ἢ καὶ νὴ Δία ὑπερμαχοῦντες, μή ποτε ἄλλο κῆτος ἐπιδράμῃ καὶ τὸν νεκρὸν ἁρπάσαν εἶτα καταδαίσηται. Ὅσοι μὲν οὖν εἰσιν ἔνδικοι καὶ τῆς μουσικῆς ἐπαΐοντες, τῆς τῶν δελφίνων φιλομουσίας αἰδοῖ θάπτουσιν αὐτούς· οἱ δὲ ἄπο τε Μουσῶν (φασίν) ἄπο τε Χαρίτων ἀκηδῶς αὐτῶν ἔχουσι. Καὶ δότε γε συγγνώμην, ὦ δελφῖνες φίλοι, τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀγριότητι, εἴγε καὶ Ἀθηναῖοι Φωκίωνα τὸν χρηστὸν ἔῤῥιψαν ἄταφον· καὶ Ὀλυμπιὰς δὲ ἔκειτο γυμνή, ἡ τεκοῦσα τὸν τοῦ Διός, ὡς ἐκόμπαζέ τε αὐτὴ καὶ ἐκεῖνος ἔλεγε· καὶ τὸν Ῥωμαῖον Πομπήιον τὸν Μέγαν ἐπίκλην ἀποκτείναντες Αἰγύπτιοι, τοσαῦτα ἐργασάμενον, καὶ νίκας νικήσαντα ἄγαν σεμνάς, καὶ θριαμβεύσαντα τρίς, καὶ τὸν τοῦ φονέως πατέρα σώσαντα, καὶ εἰς τὴν Αἰγυπτίων βασιλείαν ἐπαναγαγόντα, εἴασαν ἐῤῥιμμένον, ἄμοιρον τῆς κεφαλῆς, πλησίον τῆς θαλάττης καὶ ἐκεῖνον, ὡς ὑμᾶς πολλάκις ἐῶσιν. Τὸ γάρ τοι ζῶον τὸ πάμβορον τοῦτο οὐδὲ ὑμῶν φείδεται, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ταρίχους ἐργάσασθαι τολμῶσι, καὶ σφᾶς αὐτοὺς λελήθασι ταῖς Μούσαις, ταῖς Διὸς θυγατράσι, ταῦτα ἄπο θυμοῦ δρῶντες.

Delphini etiam mortuorum memoriam non abjiciunt, et eos, quibuscum consuetudinem vivis habuerant, exstinctos quoque non deserunt. Itaque sui generis cadavera subeuntes, ad continentem elata, hominibus sepelienda tradunt Aristotele teste; post vero sequitur magna delphinorum multitudo, tanquam in exstinctos honorem conferentium, aut certe eos ab impetu aliarum belluarum ne abrepti devorentur defendentium. Itaque homines justi, et rei musicæ intelligentes, reverentia studii in delphinorum musicam adducti humatione eos afficiunt; illi vero, qui a Musis ipsisque Gratiis (quod aiunt) alieni sunt, eos inhumatos relinquunt. At truci horum animo, o delphini, veniam concedatis oportet: quandoquidem vel ipsi Athenienses Phocionem, probum virum, inhumatum projecere: tum Olympias, quæ filium Jovis peperisset, ut ipsa gloriabatur, et ille profitebatur, insepulta jacuit: Pompeius item Romanus, cognomine Magnus, cum tot tantasque res præclaras gessisset, ac summis victoriis partis, ter triumphasset, et interfectoris sui patrem servasset, et in regnum restituisset, Ægyptii non modo interfecerunt, sed capite truncatum, projectum ad litus reliquerunt; quemadmodum erga vos sepulturæ officium sæpe negligunt. Omnivorum enim istud animal neque vobis, o delphini, parcit, sed vos sale inveterare et devorare audet; nec animadvertit se rem perpetrare Musis, Jovis filiabus, invisam.

VII. — De leonum apud Ægyptios cultu; de sphinge.

Λέοντας μὲν ἐν Αἰγύπτῳ σέβουσιν, καὶ ἐξ αὐτῶν κέκληται πόλις· καὶ τὰ ἴδιά γε τῶν ἐκεῖ λεόντων εἰπεῖν ἄξιον. Ἔχουσι νεὼς καὶ διατριβὰς εὖ μάλα ἀφθόνους· καὶ κρέα βοῶν αὐτοῖς ἐστιν ὁσημέραι, καὶ διασπαρακτὰ κεῖται γυμνὰ ὀστέων καὶ ἰνῶν, καὶ ἐσθιόντων ἐπᾴδουσιν Αἰγυπτίᾳ φωνῇ. Ἡ δὲ ὑπόθεσις τῆς ᾠδῆς· μὴ βασκήνητέ τινα τῶν ὁρώντων, καὶ ἔοικεν, ὡς ἂν εἴποις, ἀντὶ περιάπτων τὸ ᾆσμα. Ἐκθεοῦνται δὲ ἄρα παρ' αὐτοῖς πολλοί, καὶ ἀντιπρόσωποί γε δίαιται ἀνειμέναι αὐτοῖς εἰσι· καὶ αἱ μὲν πρὸς τὴν ἕω θυρίδες, αἱ δὲ πρὸς τὴν ἑσπέραν ἀνεῳγμέναι κεχαρισμενωτέραν αὐτοῖς τὴν δίαιταν ἀποφαίνουσιν. Ἔστι δὲ αὐτοῖς καὶ γυμνάσια ὑγιείας χάριν, καὶ πλησίον παλαῖστραι, ὁ δὲ ἀντίπαλος μόσχος τῶν εὐτραφῶν· καὶ πρὸς τοῦτον γυμνασάμενος, ἣν αὐτὸν καθέλῃ, δρᾷ δὲ βραδέως ὑπ' ἀργίας αὐτὸ καὶ ἀθηρίας, ἐμφορεῖταί τε καὶ ὑποστρέφει εἰς τὸ αὔλιον τὸ ἴδιον. Διάπυρον δέ ἐστι τὸ ζῶον ἰσχυρῶς, καὶ ἐντεῦθεν καὶ Ἡφαίστῳ ἀνῆψαν αὐτὸ Αἰγύπτιοι· τὸ δὲ ἔξωθεν πῦρ δυσωπεῖται καὶ φεύγει

Leonibus in Ægypto religiosus cultus non modo tribuitur, sed etiam ex iis urbs nomen trahit; quorum sane vim ac naturam exponere non alienum videtur. Templa habent sibi consecrata, et sedes ad commorandum amplas; tum eis bubulæ carnes quotidie præbentur, quas distractas atque ab ossibus et fibris nudas dum exedunt, Ægyptii iis accinunt Ægyptia voce. Cantionis argumentum est, ne ex adspicientibus quemquam fascinent, eamque, ut ita dicam, amuleti vice usurpare videntur. Neque vero eorum modo permulti apud ipsos consecrantur, verum etiam sedes eis dedicatæ e regione contrarios adversosque adspectus habent; quarum fenestræ, tam quæ ad solis exortum pertinent, tam etiam quæ ad occasum spectant, apertæ suaviorem vivendi rationem eis, et jucundius habitandi domicilium efficiunt. Tum eis etiam sunt exercitationum loca ad tuendam valetudinem, tum propinquæ palæstræ. Exhibetur autem cuique, quocum certet, adversarius ei vitulus aliquis bene habitus, quem cum certando prostraverit (quod quidem tardius facit, utpote otio et exercitii venandique penuria segnior), inde satiatur, et ad suum redit stabulum. Eos ideo Vulcano Ægyptii consecrarunt, quod sint natura vehementer ignita; atque adeo exteriorem ignem

πλήθει τοῦ ἔνδοθεν, φασίν. Ἐπειδὴ δὲ ἄγαν πυρώδές ἐστι, οἶκον Ἡλίου φασὶν εἶναι· καὶ ὅταν γε ᾖ ἑαυτοῦ θερμότατος καὶ θερειότατος ὁ ἥλιος, λέοντι αὐτὸν πελάζειν [τῷ οὐρανίῳ] φασί. Προσέτι γε μὴν καὶ οἱ τὴν μεγάλην οἰκοῦντες Ἡλίου πόλιν ἐν τοῖς τοῦ θεοῦ προπυλαίοις τούσδε τρέφουσι τοὺς λέοντας, θειοτέρας τινὸς μοίρας, ὡς Αἰγύπτιοί φασιν, μετειληχότας. Καὶ γάρ τοι καὶ ὄναρ οἷσπερ οὖν ὁ θεός ἐστιν ἵλεως ἐπιστάντες προθεσπίζουσί τινα· καὶ τοὺς ἐπίορκον ὀμόσαντας οὐκ εἰς ἀναβολάς, ἀλλὰ ἤδη δικαιοῦσι, τοῦ θεοῦ τὴν ὀργὴν τὴν δικαίαν αὐτοῖς καταπνέοντος. Λέγει δὲ καὶ Ἐμπεδοκλῆς τὴν ἀρίστην εἶναι μετοίκησιν τὴν τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὲν εἰς ζῷον ἡ λῆξις αὐτὸν μεταγάγοι, λέοντα γίνεσθαι· εἰ δὲ εἰς φυτόν, δάφνην. Ἃ δὲ Ἐμπεδοκλῆς λέγει, ταῦτά ἐστιν·

Ἐν θήρεσσι λέοντες ὀρειλεχέες χαμαιεῦναι
Γίνονται, δάφναι δ' ἐνὶ δένδρεσιν ἠυκόμοισιν.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων σοφίας, εἰς φύσιν ἐκτρεπόντων καὶ τὰ τοιαῦτα, ὤραν τίθεσθαι (δεῖ δέ), τὰ μὲν πρόσθια τοῦδε τοῦ ζώου πυρὶ ἀποκρίνουσιν, ὕδατί [γε] μὴν τὰ κατόπιν. Καὶ τὴν σφίγγα μέντοι τὴν διφυῆ Αἰγύπτιοί τε χειρουργοὶ γλύφοντες καὶ Θηβαῖοι μῦθοι κομπάζοντες δίμορφον ἡμῖν πειρῶνται δεικνύναι, σεμνύνοντες τῇ τε τοῦ παρθενωποῦ καὶ τῇ τοῦ λεοντοειδοῦς σώματος κράσει αὐτήν. Τοῦτό τοι καὶ Εὐριπίδης ὑπαινίττεται λέγων·

Οὐρὰν δ' ὑπίλλασ' ὑπὸ λεοντόπουν βάσιν
Καθίζετο.

Καὶ μέντοι καὶ τὸν Νεμεαῖον λέοντα τῆς σελήνης ἐκπεσεῖν φασι. Λέγει γοῦν καὶ τὰ Ἐπιμενίδου ἔπη·

Καὶ γὰρ ἐγὼ γένος εἰμὶ σελήνης ἠυκόμοιο,
Ἣ δεινὸν φρίξασ' ἀπεσείσατο θῆρα λέοντα
Ἐν Νεμέᾳ, ἀνάγουσ' αὐτὸν διὰ πότνιαν Ἥραν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοὺς μύθους ἀποκρίνομεν, τά γε μὴν λεόντων ἴδια καὶ ἀνωτέρω καὶ νῦν [δὲ] ἀποχρώντως εἴρηται.

ob copiam interioris ægerrime intuentur, et fugiunt. Tum idcirco solis domicilium leonem constituunt, quod igneus sit: simul et solem, cum est æstivo tempore calidissimus ac fervidissimus, accedere ad Leonem cœlestem dicunt. Ii quidem, qui magnam Heliopolim incolunt, in dei vestibulis eos divinæ cujusdam sortis, ut Ægyptii dicunt, participes alunt. Nam iis, quibus propitius est deus, somniorum significationibus secundum quietem, futura non solum ostendunt; sed etiam a perjuris non longo intervallo atque adeo e vestigio, deo eis justam iracundiam afflante, pœnas illorum fraudi debitas repetunt. Empedocles inquit, si post excessum e vita homo de semetipso in bestiæ alicujus naturam demigrare debeat, multo præstantissimam conversionem esse, quæ fit ex homine in leonem; si in plantam commutari, optimam esse demigrationem in laurum. Versus quidem ipsius hi sunt:

Utque feras inter præstat leo montivagus trux,
Sic aliis fruticum lætissima laurea cunctis.

Quodsi sapientiæ Ægyptiorum, qui animantes earumque partes physice interpretantur, ratio habenda est (est vero); illi attribuunt igni hujus animalis anteriora, aquæ vero posteriora. Sphingem quoque duplici natura præditam Ægyptii sculpturis et Thebanæ fabulæ verbis magni sonantibus biformem nobis conantur repræsentare, ipsam ex corpore virginis et leonis compositam celebrantes. Quod et Euripides insinuat, cum inquit:

Caudam revolvens sub leoninos pedes
Sedebat.

Porro Nemeæum leonem e luna decidisse aiunt. Unde et Epimenides in suis carminibus cecinit:

Nam genus e luna nostrum, cœlestis origo est,
Terribili quæ me quondam concussa rigore
In Nemeam silvam, Junoni scilicet almæ
Ut gratum faceret, dejecit.

Sed hæc in fabellas rejicienda; nos propriam leonum vim et supra et in præsentia satis explicavimus.

VIII. — De pyrausta insecto.

Ζῷόν ἐστιν ὁ πυραύστης, ὅπερ οὖν χαίρει μὲν τῇ λαμπηδόνι τοῦ πυρός, καὶ προσπέτεται τοῖς λύχνοις ἐνακμάζουσιν· ἐμπεσὼν δὲ ὑπὸ ῥύμης εἶτα μέντοι καταπέφλεκται. Μέμνηται δὲ αὐτοῦ καὶ Αἰσχύλος ὁ τῆς τραγῳδίας ποιητὴς λέγων·

Δέδοικα μωρὸν κάρτα πυραύστου μόρον.

Pyrausta animal est, quod ignis fulgore gaudet; et ad lucernas advolat, cum flamma maxime viget, magno autem impetu in eam illapsus comburitur. Meminit vero ejus etiam Æschylus tragœdiarum scriptor, canens:

Magnopere imprudentem metuo pyraustæ necem.

IX. — De cinclo ave sive motacilla.

Ὁ δὲ κίγκλος ζῷόν ἐστι πτηνὸν ἀσθενὲς τὰ κατόπιν· καὶ διὰ τοῦτό φασι μὴ ἰδίᾳ μηδὲ καθ' ἑαυτὸν δυνάμενον αὐτὸν νεοττιὰν συμπλέξαι, ἐν ταῖς ἄλλων

Cinclus volucre animal est, posteriore sui parte debile: ideo suapte natura et per se dicunt non posse nidum construere, sed in alienis parere; eamque ob rem pauperes

δὲ τίκτειν· ἔνθεν [τοι] καὶ τοὺς πτωχοὺς κίγκλους ἐκάλουν αἱ τῶν ἀγροίκων παροιμίαι. Κινεῖ δὲ τὰ οὐραῖα πτερά, ὥσπερ οὖν ὁ παρὰ τῷ Ἀρχιλόχῳ κηρύλος. Μέμνηται δὲ καὶ τοῦ ὄρνιθος τοῦδε Ἀριστοφάνης ἐν τῷ Ἀμφιαράῳ λέγων·

Ὀσφὺν δ' ἐξ ἄκρων διακίγκλισον ἠΰτε κίγκλος
Ἀνδρὸς πρεσβύτου· τελέει δ' ἀγαθὴν ἐπαοιδήν.

Καὶ ἐν τῷ Γήρᾳ·

Λορδοῦ κιγκλοβάταν ῥυθμόν.

Καὶ Αὐτοκράτης ἐν Τυμπανισταῖς·

Οἷα παίζουσιν φίλαι
Παρθένοι Λυδῶν κόραι
Κοῦφα πηδῶσαι κόμαν,
Κἀνακρούουσαι χεροῖν,
Ἐφεσίαν παρ' Ἄρτεμιν
Καλλίσταν, καὶ τοῖν ἰσχίοιν
Τὸ μὲν κάτω, τὸ δ' αὖ
Εἰς ἄνω ἐξαίρουσα,
Οἷα κίγκλος ἅλλεται.

rusticorum proverbio cinclos appellari solere. Hæc etiam semper caudam movet, ut apud Archilochum cerulus. Mentionem hujus avis Aristophanes etiam in Amphiarao facit his versibus :

Et lumbis ceveto tuis, ceu debilis illa
Cinclus parte senex : hoc incantatio quædam
Creditur esse potens.

Idem in Senectute *lordu cinclobaten rhythmum* dixit. Et Autocrates in Tympanistis :

Ludere ut solent blandæ
Virgines sono quondam
Tibiæ delectatæ,
Jatare palmis, comis,
Vibrare leviter pedes,
Ephesiæ Dianæ in festo
Motitare lascive
Sursum deorsum lumbos
Cincli more salientis.

X. — Parœmiæ de muribus et turture; de murium salacitate.

Οἱ μύες ἀποθνήσκοντες καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἐκ μηδεμιᾶς ἐπιβουλῆς, ἀποῤῥεόντων αὐτοῖς τῶν μελῶν, κατὰ μικρὰ ἀπέρχονται τοῦ βίου· ἔνθεν καὶ ἡ παροιμία λέγει, Κατὰ μυὸς ὄλεθρον· μέμνηται δὲ αὐτῆς Μένανδρος ἐν τῇ Θαΐδι. Τρυγόνος δὲ λαλίστερον ἔλεγον· ἡ γάρ τοι τρυγὼν καὶ διὰ τοῦ στόματος μὲν ἀπαύστως φθέγγεται, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῶν κατόπιν μερῶν, ὥς φασι, πάμπλειστα. Μέμνηται δὲ καὶ ταύτης τῆς παροιμίας ἐν τῷ Πλοκίῳ ὁ αὐτός· καὶ Δημήτριος ἐν τῇ Σικελίᾳ [τῷ δράματι] μέμνηται, ὅτι καὶ τῇ πυγῇ λαλοῦσιν αἱ τρυγόνες.

Λέγουσι δὲ τοὺς μύας λαγνιστάτους εἶναι, καὶ μάρτυρά γε Κρατῖνον ἐπάγονται, εἰπόντα ἐν ταῖς Δραπετίσι·

Φέρε νῦν σοι
Ἐξ αἰθρίας καταπυγοσύνην μυὸς ἀστράψω Ξενοφῶντος.

Καὶ ἔτι μᾶλλον τὸν θῆλυν ἔλεγον εἰς τὰ ἀφροδίσια εἶναι λυττητικόν· καὶ πάλιν παρὰ Ἐπικράτει ἐν τῷ Χορῷ, [δρᾶμα δέ ἐστι τῷ Ἐπικράτει τοῦτο·]

Τελέως δέ μ' ὑπῆλθεν ἡ κατάρατος μαστροπὸς
Ἐπομνύουσα τὰν Κόραν, τὰν Ἄρτεμιν,
Τὰν Φερσέφατταν, ὡς δάμαλις, ὡς παρθένος,
Ὡς πῶλος ἄδμης· ἡ δ' ἄρ' ἦν μυωνία.

Εἰς ὑπερβολὴν δὲ λαγνιστάτην αὐτὴν εἰπεῖν ἠθέλησε, μυωνίαν ὅλην ὀνομάσας. Καὶ Φιλήμων·

Μῦς λευκὸς ὅταν αὐτήν τις — ἀλλ' αἰσχύνομαι
Λέγειν — κέκραγε τηλικοῦτον εὐθὺς ἡ
Κατάρατος ὥστ' οὐκ ἔστι πολλάκις λαθεῖν.

Mures, qui non ex insidiis, sed sua sponte moriuntur, defluentibus membris, e vita paulatim excedunt; unde profectum id, quod est in proverbio, *Juxta muris interitum* : cujus Menander meminit in Thaide. Quin et *turture loquaciorem* hominem dicebant : siquidem turtur et ore semper garrula est, et postica etiam parte plurimum, ut ferunt, obstrepit. Et hanc quidem parœmiam idem poeta usurpat in Monili, et Demetrius Sicilia fabula *turtures podice* etiam *loqui* ait.

Porro mures flagranti libidine dicunt esse, testemque Cratinum afferunt dicentem in Fugitivis :

Age nunc tibi
De sereno adversus mollitiem muris fulgurabo Xenophontis.

Et feminam quidem murem majore veneris rabie flagrare dicunt; et rursus Epicratem citant in dramate, quod inscribitur Chorus :

Postremo subiit lena detestabilis,
Per Phersephattam, per Dianam dejerans,
Esse hanc puellam, virginemque, et integram
Pullus ut indomitus : at cavus erat murium.

Voluit autem extreme libidinosam dicere *cavum* totum *murinum* eam appellando. Et Philemon :

Mus albus, illam si quis (at fari pudet)
Clamavit adeo lena mox turpissima :
Latere nusquam licuit.

XI. — De Onuphi tauro.

Σέβουσι δὲ Αἰγύπτιοι καὶ μέλανα ταῦρον, καὶ καλοῦσιν Ὄνουφιν αὐτόν. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ χώρου, ἔνθα τρέφεται, Αἰγύπτιοι λεγέτωσαν ἡμῖν λόγοι· τραχὺ

Colunt et nigrum taurum Ægyptii, quem Onuphin vocitant. Loci nomen, ubi nutritur, ipsi referant; ego pro-

γάρ. Ἀντίαι [δὲ] αὐτῷ τρίχες ἤπερ οὖν τοῖς ἄλλοις εἰσίν· ἴδια γάρ τοι καὶ τοῦδε ταῦτα. Μέγιστος δὲ ἦν ἄρα βοῶν οὗτος καὶ ὑπὲρ τοὺς Χάονας, οὕσπερ οὖν καὶ λαρινοὺς καλοῦσι Θεσπρωτοί τε καὶ Ἠπειρῶται, τῆς σπορᾶς τῆς τῶν Γηρυόνου βοῶν γενεαλογοῦντες αὐτούς. Καὶ σιτεῖταί γε Ὄνουφις πόαν Μηδικὴν οὗτος.

pter asperitatem omitto. Pili in eo, contra quam aliis, vertuntur; atque hoc ei proprium est. Inter boves magnitudine excellit, ita ut Chaonas etiam, quos Thesproti et Epirotæ larinos nuncupant, et e Geryonis bobus prognatos dicunt, exsuperet. Pascitur autem Medica herba.

XII. — De Delphine.

Ὀξύτατος δὲ ἦν ἄρα καὶ ἁλτικώτατος ἰχθύων ὁ δελφίς, ἀλλὰ καὶ τῶν χερσαίων ἁπάντων. Ὑπερπηδᾷ γοῦν καὶ ναῦν, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, καὶ τήν γε αἰτίαν πειρᾶται προστιθέναι. Καί ἐστιν αὕτη· συνέχει τὸ πνεῦμα, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ ὕφυδροι κολυμβηταί· καὶ γάρ τοι καὶ ἐκεῖνοι καὶ οὗτοι συντείναντες ἔνδον τὸ πνεῦμα, ὥσπερ οὖν νευράν, εἶτα τὸ σῶμα ὡς βέλος ἀφιᾶσιν· τὸ δὲ θλιβόμενον, φησίν, ἔνδον ὠθεῖ τε καὶ ἐξακοντίζει αὐτούς.

Non modo aquatilium bestiarum, sed etiam terrenarum, omnium delphinus velocissimus, et ad saliendum præstantissimus est. Navem enim, sicut Aristoteles ait, transilit, et causam conatur afferre ejusmodi: quemadmodum urinatores animam continent, sic ille primo spiritum comprimit; deinde corpus, sicut sagittam nervo expulsam, jaculatur; nam spiritus intus compressus, ut ait, et illum et urinatores compellit ac jaculatur.

XIII. — De physa pisce.

Ἡ δὲ φῦσα ἐστὶν ἰχθὺς Αἰγύπτιος, θαυμάσαι ἄξιος. Οἶδε γάρ, ὥς φασιν, ὁπότε ἡ σελήνη λήγει, οἶδε δὲ αὐτῆς καὶ τὴν αὔξησιν· καὶ οὖν καὶ τὸ ἧπαρ αὐτοῦ συναύξεται τῇ θεῷ ἢ συμφθίνει· καὶ πῇ μὲν εὐτραφές ἐστι, πῇ δὲ λεπτότερον.

Physa Ægyptius piscis admirabili natura præditus est. Nam eum notionem habere ferunt, quando luna augeatur et diminuatur; ejusque jecur cum luna pariter decrescere, pariterque recrescere; corporisque habitu modo esse opimo, modo gracili et tenui.

XIV. — De glanide pisce.

Ὁ δὲ γλάνις ἐστὶ μὲν περὶ τὸν Μαίανδρον καὶ τὸν Λύκον τοὺς Ἀσιανοὺς ποταμούς, τῆς δὲ Εὐρώπης περὶ τὸν Στρυμόνα, καὶ σιλούρῳ μὲν τὸ εἶδος ὅμοιός ἐστιν. Πέφυκε δὲ φιλοτεκνότατος ἰχθύων οὗτος· ὅταν γοῦν ἡ θήλεια ἀποκυήσῃ, ἡ μὲν ἀφεῖται τῆς ὑπὲρ τῶν τέκνων φροντίδος, οἷα δήπου λεχώ, ὁ δὲ ἄρρην τῇ φρουρᾷ τῇ τῶν βρεφῶν ἑαυτὸν ἐπιτάξας παραμένει, πᾶν ἀναστέλλων τὸ ἐπιβουλεῦον. Ἱκανὸς δέ ἐστι καὶ ἄγκιστρον καταπιεῖν, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν.

Glanis piscis, incola Mæandri et Lyci Asianorum fluminum, et Europæi Strymonis, speciem siluri similitudinemque gerit. Ex piscibus suorum fœtuum amantissimus est: nam simul ut femina peperit, cura quidem illa de partu suo liberatur, veluti puerpera; at vero assiduum se præstans mas custodem ad conservationem ejus, quam procreavit, sobolis, eam tuetur, et insidiantes pisces omnes arcet. Potest quidem et hamum devorare, Aristotele teste.

XV. — De ranis et hydro, de crocodilo et trochilo.

Βάτραχος ὕδρον μισεῖ καὶ δέδοικεν ἰσχυρῶς· οὐκοῦν τῇ βοῇ τῇ πολλῇ πειρᾶται ἀντεκπλήττειν αὐτὸν καὶ ἀντιφοβεῖν. Κροκοδείλου δὲ κακουργία εἰς ἀνθρώπου τε θήραν καὶ ζῴου ἑτέρου· τὴν ἀτραπὸν δι' ἧς οἶδε κατιόντας ἐς ποταμὸν ἢ ἐφ' ὑδρείαν ἢ ἵππου τινὸς ἀρδείαν ἢ καμήλου ἢ καὶ νὴ Δία ὥστε ἐπιβῆναι πλοίου, ταύτην τοι νύκτωρ πολλῷ τῷ ὕδατι καταῤῥαίνει, καὶ ἐμπλήσας τὸ στόμα, ἐγχεῖ κατὰ τῆς ἀτραποῦ πολλάκις, ὀλισθηρὰν αὐτὴν ἐργάσασθαι θέλων, καὶ εὐκολωτέραν ἑαυτῷ τὴν ἄγραν ἀποφαίνων· τὰ γάρ τοι κατολισθάνοντα οὐ κρατεῖ τῆς ἐπιβάθρας, ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν κατηνέχθη, ὁ δὲ ὑπεπήδησεν ὑπολαβὼν καὶ δειπνεῖ. Ὀλίγα δὲ κροκοδείλων πέρι ἐρῶ καὶ νῦν. Οὐ πρὸς πᾶν τὸ τῶν τροχίλων γένος ἐστὶ τῷδε τῷ θηρίῳ ἔνσπονδα — πολλὰ δὲ αὐτῶν γένη καὶ ὀνόματα, τραχέα δὲ καὶ ἀκοῦσαι ἀντίτυπα, καὶ διὰ τοῦτο ἐῶ

Hydrum valde et metuit et odit rana, quamobrem multo clamore illum vicissim terrere ac perturbare conatur. Contra crocodoli malignum ingenium, homini quoque et aliis animantibus insidiantis, hisce conspicitur technis. In via, qua novit ad fluvios descensum esse, vel aquandi gratia vel potandi equum camelumve, vel certe ingrediendi navim, aquam noctu, quam plenis buccis hauserit, effundit, idque sæpius, ut locum reddat lubricum, ut facilius quodcumque in eo collapsum fuerit animal prædetur; labentia enim sustinere se nequeunt, et mox ab illo insiliente, ut jacent, corripiuntur ac devorantur. Addam et aliud nonnihil de hac fera. Cum non pauca sint trochilorum genera, et nomina (quæ sane quidem, quoniam auditu dura sunt et aspera, prætereo) haudquaquam sane cum iis omnibus

αὐτά — μόνον δὲ τὸν καλούμενον κλαδαρόρυγχον ἑταῖρον καὶ φίλον ἔχει· δύναται γὰρ οὗτος ἀλύπως ἐκλέγειν αὐτῷ τὰς βδέλλας.

fœdere devincitur crocodilus; sed cum solo nuncupato cladarorynco societatem atque amicitiam colit; nulla enim hic offensione hirudines ei legere potest.

XVI. — De causa fœcunditatis quorundam animalium; de mulis, asino et equa.

Λέγει Δημόκριτος πολύγονα εἶναι ὗν καὶ κύνα, καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησι λέγων, ὅτι πολλὰς ἔχει τὰς μήτρας καὶ τοὺς τόπους τοὺς δεκτικοὺς τοῦ σπέρματος· ὁ τοίνυν θορὸς οὐκ ἐκ μιᾶς ὁρμῆς ἁπάσας αὐτὰς ἐκπληροῖ, ἀλλὰ δίς τε καὶ τρὶς ταῦτα τὰ ζῷα ἐπιθόρνυται, ἵνα ἡ συνέχεια πληρώσῃ τὰ τοῦ γόνου δεκτικά. Ἡμιόνους δὲ λέγει μὴ τίκτειν· μὴ γὰρ ἔχειν ὁμοίας μήτρας τοῖς ἄλλοις ζῴοις, ἑτερομόρφους δέ, ἥκιστα δυναμένας γονὴν δέξασθαι· μὴ γὰρ εἶναι φύσεως ποίημα τὴν ἡμίονον, ἀλλὰ ἐπινοίας ἀνθρωπίνης καὶ τόλμης, ὡς ἂν εἴποις, μοιχιδίου ἐπιτέχνημα τοῦτο καὶ κλέμμα. Δοκεῖ δέ μοι, ἦ δ' ὅς, ὄνος ἵππον βιάσασθαι κατὰ τύχην, μαθητὰς δὲ ἀνθρώπους τῆς βίας ταύτης γεγενημένους εἶτα μέντοι προελθεῖν ἐπὶ τὴν τῆς γονῆς αὐτῶν συνήθειαν. Καὶ μάλιστά γε τοὺς τῶν Λιβύων ὄνους μεγίστους ὄντας ἐπιβαίνειν ταῖς ἵπποις, οὐ κομώσαις, ἀλλὰ κεκαρμέναις· ἔχουσα γὰρ τὴν ἑαυτῆς ἀγλαΐαν τὴν διὰ τῆς κόμης οὐκ ἂν ὑπομείνειε τὸν τοιόνδε γαμέτην, οἱ σοφοὶ τοὺς τούτων γάμους φασίν.

Cur sus et canis sint multiparæ, Democritus causam affert, quod multas vulvas, et loca semini concipiendo apta multa habeant: ea omnia semen non uno initu explet; sed iterum et sæpius ea animalia ineuntur, ut coitus frequentia seminis receptacula impleantur. Mulas idem non parere ait; nec enim similes aliis vulvas animalibus habere, sed forma diversas, nec genitali semini recipiendo idoneas; mulas enim non naturæ opus esse, sed humanæ solertiæ audaciæque, ut ita dicam, adulterinum inventum et furtum. Videri autem sibi ait asinum vim equæ intulisse, ac homines postea hujus violentiæ discipulos factos in consuetudinem procreandi hæc jumenta adduxisse. Libycorum asini maximi non equas comatas superveniunt, sed duntaxat tonsas; nec enim has comæ ornamento superbientes, harum rerum periti aiunt, ejusmodi maritos pati.

XVII. — De tempore, quo abortus accidere solent.

Ἐν τοῖς νοτίοις μᾶλλον ἐκπίπτειν τὰ ἔμβρυα Δημόκριτος λέγει ἢ ἐν τοῖς βορείοις· καὶ εἰκότως. Χαυνοῦσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ νότου τὰ σώματα ταῖς κυούσαις καὶ διΐστασθαι· ἅτε τοίνυν τοῦ σκήνους διακεχυμένου καὶ οὐχ ἡρμοσμένου, ἀλεαίνεσθαι καὶ τὰ κυούμενα, καὶ θερμαινόμενα δεῦρο καὶ ἐκεῖσε διολισθάνειν, καὶ ἐκπίπτειν ῥᾷον· εἰ δὲ εἴη πάγος, καὶ βορρᾶς καταπνέοι, συμπέπηγε μὲν τὸ ἔμβρυον, δυσκίνητον δέ ἐστι καὶ οὐ ταράττεται ὡς ὑπὸ κλύδωνος· ἅτε δὲ ἄκλυστον καὶ ἐν γαλήνῃ ὄν, ἔῤῥωταί τε καὶ ἔστι σύντονον καὶ διαρκεῖ πρὸς τὸν κατὰ φύσιν χρόνον τῆς ζωογονίας. Οὐκοῦν ἐν κρυμῷ μέν, φησὶν ὁ Ἀβδηρίτης, συμμένει, ἐν ἀλέᾳ δὲ ὡς τὰ πολλὰ ἐκπτύεται· ἀνάγκην δὲ εἶναι λέγει, τῆς θέρμης πλεοναζούσης διΐστασθαι καὶ τὰς φλέβας καὶ τὰ ἄρθρα.

In australibus fœtus utero magis excidere Democritus ait, quam in septentrionalibus: idque rationi consentaneum est. Quia ventrem ferentibus corpora austro laxentur et dissolvantur; idcirco receptaculo dilatato et longe lateque diffuso, et male compacto, partus calefieri, eosdemque calefactos huc et illuc dilabi et diffluere, ac jam locis disclusis et remissis facilius excidere: contra si tempestas sit frigida, et septentriones venti spirent, locorum adstrictione fœtus contrahi et comprimi, ut de locis dimoveri ac depelli non queant, nec sane dissolutione et laxitate quasi tempestate quati; præsertim cum ab perturbatione conquiescant, et firmissima sede distringantur, ita ut facile ad pariendi tempus durare possint. Quamobrem frigida constitutione, inquit Abderita, fœtus manent, calore vero utplurimum excidunt; hoc enim superante, fieri posse negat, quin nervi et artus laxentur et fatiscant.

XVIII. — De cervorum cornibus.

Αἰτίαν δὲ ὁ αὐτὸς λέγει τοῖς ἐλάφοις τῆς τῶν κεράτων ἀναφύσεως ἐκείνην εἶναι. Ἡ γαστὴρ αὐτοῖς ὡς ἔστι θερμοτάτη ὁμολογεῖ, καὶ τὰς φλέβας δὲ αὐτῶν τὰς διὰ τοῦ σώματος πεφυκυίας παντὸς ἀραιοτάτας λέγει· καὶ τὸ ὀστέον τὸ κατειληφὸς τὸν ἐγκέφαλον λεπτότατον εἶναι καὶ ὑμενῶδες καὶ ἀραιόν, φλέβας τε ἐντεῦθεν καὶ ἐς ἄκραν τὴν κεφαλὴν ὑπανίσχειν παχυτάτας· τὴν γοῦν τροφὴν καὶ ταύτης γε τὸ γονιμώτατον ὤκιστα ἀναδίδοσθαι· καὶ ἡ μὲν πιμελὴ αὐτοῖς ἔξωθεν, φησί, περιχεῖται, ἡ δὲ ἰσχὺς τῆς τροφῆς εἰς τὴν κεφαλὴν διὰ

Causam cervis cur cornua renascuntur, idem Democritus eam dicit: ventrem iis calidissimum esse; et eorum venas per universum corpus pertinentes esse rarissimas; et os, quod cerebrum amplectitur, membranæ instar tenuissimum et perrarum esse, indeque ad summum capitis verticem crassissimas venas exoriri; itaque fieri, ut cibus et quidem cibi pars utilior, celeriter per corpus digeratur: ex eo autem quod pinguius est, extrinsecus ipsis circumfundi, ait; quod solidius, per venas in caput retor-

τῶν φλεβῶν ἀναθόρνυται· ἔνθεν οὖν τὰ κέρατα ἐκφύεσθαι διὰ πολλῆς ἐπαρδόμενα τῆς ἰκμάδος. Συνεχὴς οὖν οὖσα ἐπιῤῥέουσά τε ἐξωθεῖ τὰ πρότερα· καὶ τὸ μὲν ὑπερίσχον ὑγρὸν ἔξω τοῦ σώματος σκληρὸν γίνεται, πηγνύντος αὐτὸ καὶ κερατοῦντος τοῦ ἀέρος· τὸ δὲ ἔνδον ἔτι μεμυκὸς ἁπαλόν ἐστι· καὶ τὸ μὲν σκληρύνεται ὑπὸ τῆς ἔξωθεν ψύξεως, τὸ δὲ ἁπαλὸν μένει ὑπὸ τῆς ἔνδον ἀλέας. Οὐκοῦν ἡ ἐπίφυσις τοῦ νέου κέρατος τὸ πρεσβύτερον ὡς ἀλλότριον ἐξωθεῖ, θλίβοντος τοῦ ἔνδοθεν καὶ ἀνωθεῖν τοῦτο ἐθέλοντος καὶ οἰδάναντος καὶ σφύζοντος, ὥσπερ οὖν ἐπειγομένου τεχθῆναι καὶ προελθεῖν. Ἡ γάρ τοι ἰκμὰς πηγνυμένη καὶ ὑπανατέλλουσα ἀτρεμεῖν ἀδύνατός ἐστι· γίνεται δὲ καὶ αὐτὴ σκληρὰ καὶ ἐπωθεῖται τοῖς προτέροις. Καὶ τὰ μὲν πλείω ἐκθλίβεται ὑπὸ τῆς ἰσχύος τῆς ἔνδον· ἤδη δέ τινα καὶ κλάδοις περισχεθέντα καὶ ἐμποδίζοντα εἰς τὸν ὠκὺν δρόμον ὑπὸ ῥύμης τὸ θηρίον ὠθούμενον ἀπήραξε· καὶ τὰ μὲν ἐξώλισθεν, τὰ δὲ ἕτοιμα ἐκκύπτειν ἡ φύσις προάγει.

queri et reflecti, ac inde cornua permulto humore irrigat enasci. Hic influxus cum continenter fiat, quod ex eo coaluerit, promovetur et truditur foras, et subinde succrescit aliud atque aliud; quicquid igitur ejus extra corpus eminet, durescit ab aere eum ipsum consolidante, et in corneam duritatem confirmante; id autem, quod etiam nunc intra cutem subest, molle et tenerum est. Quocirca recens cornu subnascens, et intrinsecus premens, vetus tanquam alienum expellit, dum veluti parturiens turget, et in lucem emergere gliscit, moræ interioris impatiens. Humor enim scaturiens quiescere non valet, durescit et ipse ac superioribus impellitur. Itaque vetera cornua pleraque interno robore expelluntur; nonnulla arborum ramis circumplicata, et feram ad cursum incitatam vi impedientia, abrumpuntur; et sic veteribus elisis, recentia ad erumpendum parata naturæ munere proferuntur.

XIX. — De cornibus in tauris exsectis et integris.

Οἱ τομίαι βόες, Δημόκριτος λέγει, σκολιὰ καὶ λεπτὰ καὶ μακρὰ φύεται τὰ κέρατα αὐτοῖς, τοῖς δὲ ἐνόρχοις παχέα τὰ πρὸς τῇ ῥίζῃ καὶ ὀρθὰ καὶ εἰς μῆκος προήκοντα ἧττον· καὶ πλατυμετώπους εἶναι λέγει τούτους τῶν ἑτέρων πολλῷ μᾶλλον· τῶν γὰρ φλεβῶν πολλῶν ἐνταῦθα οὐσῶν, εὐρύνεσθαι τὰ ὀστέα ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἡ ἔκφυσις δὲ τῶν κεράτων παχυτέρα οὖσα, ἐς πλάτος τὸ αὐτὸ τῷ ζώῳ μέρος προάγει καὶ ἐκείνη· οἱ δὲ τομίαι, μικρὸν ἔχοντες τὸν κύκλον τῆς ἕδρας τῆς τῶν κεράτων, πλατύνονται ἧττον, φησίν.

Bubulo pecori castrato Democritus ait tortuosa, gracilia, longa nasci cornua; contra testibus prædito enasci secundum radicem crassa, recta, minusque prolixa; eosdemque latiori, quam alteros, fronte esse. Nam hic ibidem cum multæ venæ sunt, ab iis ossa dilatantur; simul et cornuum eruptio, quoniam crassior exsistat, frontis latitudinem promovet: castratis vero, quod sedes cornuum et initium enascendi perparvum habeat circulum, minus ut ait hæc pars dilatatur

XX. — De tauris cornu carentibus.

Οἱ δὲ ἄκερῳ ταῦροι τὸ τενθρηνιῶδες (οὕτω δὲ ὀνομάζει Δημόκριτος) ἐπὶ τοῦ βρέγματος οὐκ ἔχοντες — εἴη δ' ἂν τὸ σηραγγῶδες λέγων — ἀντιτύπου τοῦ παντὸς ὄντος ὀστέου καὶ τὰς συῤῥοίας τῶν χυμῶν οὐ δεχομένου, γυμνοί τε καὶ ἄμοιροι γίνονται τῶν ἀμυντηρίων. Καὶ αἱ φλέβες δὲ αἱ κατὰ τοῦ ὀστέου τοῦδε ἀτροφώτεραι οὖσαι, λεπτότεραί τε καὶ ἀσθενέστεραι γίνονται. Ἀνάγκη δὲ καὶ ξηρότερον τὸν αὐχένα τῶν ἀκεράτων εἶναι· λεπτότεραι γὰρ καὶ αἱ τούτου φλέβες ταύτῃ τοι, καὶ ἐῤῥωμέναι ἧττον. Ὅσαι δὲ Ἀράβιοι βόες θήλειαι μέν εἰσι τὸ γένος, εὐφυεῖς δὲ εἰς τὰ κέρατα, ταύταις ἥ γε πολλὴ ἐπίῤῥοια τῶν χυμῶν, φησί, τροφὴ τῆς εὐγενοῦς βλάστης τοῖς κέρασίν ἐστιν. Ἀκερῳ δὲ καὶ αὗται ὅσαι τὸ δεκτικὸν τῆς ἰκμάδος ὀστέον στερεώτερόν τε ἔχουσι καὶ δέχεσθαι τοὺς χυμοὺς ἥκιστον. Καὶ συνελόντι εἰπεῖν, αὔξης ἡ ἐπιῤῥοὴ αἰτία τοῖς κέρασι, ταύτην δὲ ἄρα ἐποχετεύουσι φλέβες πλεῖσταί τε καὶ παχύταται, καὶ ὑγρὸν χέουσαι ὅσον καὶ δύνανται στέγειν.

Porro mutili boves, foraminulentam ut Democritus vocat cranii partem, et poris seu meatibus plenam, non habent; sed os universum solidum, quod cum affluxum humorum non admittat, ut cornibus nudi ac mutili sint, in causa est. Venæ etiam circa idem os cum pertenues et infirmæ sint, minus alimenti continent. Sed cervix quoque mutilorum boum necessario siccior est; cum in ea similiter graciliores habeantur venæ, et idcirco minus validæ. Ceterum Arabicis vaccis egregia nascuntur cornua; quod ad ea scilicet, inquit, ille humor copiosus, unde generosa illa germina nutriuntur, confluat. Ex iisdem quæ cornibus carent, os humorem capere solitum solidius habent, et haudquaquam hunc ipsum sibi humorem recipere idoneum. In summa igitur, incrementi causa cornibus exsistit influentia, quam sane plurimæ et crassissimæ venæ humore, quantum ferre possunt, gravidatæ infundunt.

XXI. — Historia de aquila pueri projecti servatricis.

Ἴδιον δὲ τῶν ζώων καὶ ἡ φιλανθρωπία. Αἰετὸς γοῦν ἔθρεψε βρέφος. Καὶ εἰπεῖν τὸν πάντα λόγον ἐθέλω, ὡς ἂν γένοιτο μάρτυς ὧν προεθέμην. Βαβυλωνίων βασιλεύοντος Σευηχόρου, Χαλδαῖοι λέγουσι τὸν γενόμενον ἐκ τῆς ἐκείνου θυγατρὸς τὴν βασιλείαν ἀφαιρήσεσθαι τὸν πάππον. Τοῦτο ἐκεῖνος πέφρικε, καί, ἵνα εἴπω τι καὶ ὑποπαίσας, Ἀκρίσιος γίνεται εἰς τὴν παῖδα· ἐφρούρει γὰρ πικρότατα. Λάθρα δὲ ἡ παῖς, ἦν γὰρ τοῦ Βαβυλωνίου σοφώτερον τὸ χρεών, τίκτει ὑποπλησθεῖσα ἔκ τινος ἀνδρὸς ἀφανοῦς. Τοῦτο οὖν οἱ φυλάσσοντες δέει τοῦ βασιλέως ἔῤῥιψαν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως· ἦν γὰρ ἐνταῦθα ἀφειργμένη ἡ προειρημένη. Οὐκοῦν ἀετὸς τὴν ἔτι τοῦ παιδὸς καταφορὰν ὀξύτατα ἰδών, πρὶν ἢ τῇ γῇ προσαραχθῆναι τὸ βρέφος, ὑπῆλθεν αὐτὸ καὶ τὰ νῶτα ὑπέβαλεν, καὶ κομίζει ἔς κῆπόν τινα, καὶ τίθησι πεφεισμένως εὖ μάλα. Ὁ τοίνυν τοῦ χώρου μελεδωνὸς καλὸν παιδίον θεασάμενος, ἐρᾷ αὐτοῦ καὶ τρέφει· καὶ καλεῖται Γίλγαμος, καὶ βασιλεύει Βαβυλωνίων. Εἰ δέ τῳ δοκεῖ μῦθος τοῦτο, σύμφημι πειρώμενος εἰς ἰσχὺν κατεγνωκέναι αὐτόν· Ἀχαιμένη [γε] μὴν τὸν Πέρσην, ἀφ' οὗ καὶ κάτεισιν ἡ τῶν Περσῶν εὐγένεια, αἰετοῦ τρόφιμον ἀκούω γενέσθαι.

Est et amor et benignitas erga homines animalibus propria. Nam aquila olim infantem servavit. Sed operæ pretium est historiam integram explicare, amplum sententiæ nostræ testimonium futuram. Sacchoræ Babyloniorum regis nasciturum e filia nepotem, et regnum avo ademptorum, Chaldæi prædixerunt. Hoc ille metuens, ut aliquid joco dicam, Acrisius erga filiam suam redditur; arctissima enim custodia eam asservari jussit. At filia (nam Babylonii regis sapientiam superabat fatum) ex obscuro homine fœtu concepto peperit. Natum autem ex ea infantem custodes regis metu ex arce civitatis, ubi filia inclusa erat, præcipitarunt. Aquila vero acutissimis oculis infantem dejici videns, priusquam terræ allideretur, volando subiens cum dorso excepit, et in hortum quendam deportatum leniter deposuit. Ille autem, qui horti curam agebat, pulchro puerulo conspecto, eum dilexit, atque educavit; idemque Gilgamus appellatus Babyloniorum rex fuit. Hoc si cui fabula videtur, me quoque non approbare illi fatebor. Audio tamen Achæmenen Persam quoque, a quo nobilis Persarum prosapia descendit, aquilæ alumnum fuisse.

XXII. — De rabie canum Cretensium.

Ἐν δὲ Κρήτῃ Ῥοκκαίας οὕτως Ἀρτέμιδος καλεῖται νεώς· ἐνταῦθα οἱ κύνες λυττῶσιν ἰσχυρῶς. Ἐς ταύτην οὖν ὅταν τὴν νόσον ἐμπέσωσιν, εἶτα μέντοι ἑαυτοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὠθοῦσιν εἰς τὴν θάλατταν.

In Creta Dianæ Roccææ templum est, circa quod cum rabie corripiuntur canes, vehementer ex ea laborant: adeo quidem, ut ex promontorio in mare se præcipites dent.

XXIII. — De leonibus Elymææ.

Ἐν τῇ Ἐλυμαίᾳ χώρᾳ νεώς ἐστιν Ἀναΐτιδος, καί εἰσιν ἐνταυθοῖ τιθασοὶ λέοντες, καὶ τοὺς ἐς τὸν νεὼν παριόντας ἀσπάζονταί τε καὶ σαίνουσι. Καὶ εἰ καλοίης ἐσθίων, οἱ δὲ ὡς κλητοὶ δαιτυμόνες ἔρχονται, καὶ ὅσα ἂν ὀρέξῃς λαβόντες εἶτα ἀπίασι σωφρόνως τε καὶ κεκοσμημένως.

In Elymæa regione Anaitidis templum est, et in eo mansueti leones, qui homines templum ingredientes, tanquam salutatos, adulando excipiunt. Eos si ad cibum advoces, tanquam invitati convivæ accedunt; et quicquid porrexeris, postquam acceperint, modeste et decenter abeunt.

XXIV. — De phœnice pisce.

Ἐν τῇ θαλάττῃ τῇ Ἐρυθρᾷ ἰχθὺς γίνεται, φασί, καὶ ὄνομα αὐτῷ ὑγρὸς φοῖνιξ, καὶ γραμμὰς ἔχει μελαίνας, καὶ μεταξὺ τούτων κυανέαις σταγόσι κατέστικται.

Piscem in mari Rubro nasci ferunt, cui nomen hygros (hoc est, humidus vel aquaticus) phœnix; is nigris lineis, quas cæruleæ variant maculæ, distinguitur.

XXV. — De piscibus nonnullis maris Rubri.

Τῷ δὲ σαύρῳ τῷ ἐκεῖθι τὸ μὲν μῆκος τῷ κατὰ τὴν ἡμετέραν γινομένῳ θάλασσαν ἴσον ἐστί, ῥάβδοι δὲ αὐτὸν περιέρχονται χρυσῷ προσεικασμέναι ἀπὸ τῶν βραγχίων ἐς τὴν οὐρὰν καθήκουσαι, μέση δὲ αὐτὰς διατέμνει ἀργύρῳ προσεικασμένη· τὸ στόμα δὲ αὐτῷ κέχηνε, καὶ ἡ κάτω γένυς ἐς τὴν ἄνω νεύειν πέφυκε·

Ejusdem maris lacertus est, cujus magnitudo ei, qui nascitur apud nos, æqualis est; sed virgatus spectatur, lineis nimirum aureolis circumdatur a branchiis ad caudam pertinentibus, quas media argentea distinguit; ore est hianti, maxilla inferior coinet in superiorem; virides oculos

πρασίνους δὲ ἔχει τοὺς ὀφθαλμούς· βλέφαρα δὲ αὐτοὺς περιέρχεται χρυσοειδῆ. Ἔστι δὲ καὶ ὁ χάραξ καλούμενος τῆς αὐτῆς θαλάττης θρέμμα· ἔχει δὲ πτερύγια, καὶ χρυσῷ προσείκασται ὅσα γε ἰδεῖν τὰ παρ' ἑκάτερα, καὶ νωτιαῖα ὅσα καὶ ταῦτα ἔχει χρυσοειδῆ· κατωτέρω δὲ ἄρα εἰσὶ πορφυραῖ ζῶναι τὴν χρόαν· χρυσοειδὲς δὲ καὶ τὸ οὐραῖόν μοι νόει τοῦ αὐτοῦ, πορφυραῖ δὲ ἄρα στιγμαὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῷ μέσους εἰς κάλλος γράφουσιν. Ὁ δὲ τοξότης, ἐν τῇ αὐτῇ θαλάττῃ γινόμενος, ἐχίνῳ ὅμοιός ἐστι τὸ εἶδος· κέντρα δὲ ἔχει στερεὰ καὶ μακρά.

habet, quos aureo fulgore palpebræ ambiunt. Ejus item maris fetura est charax nuncupatus piscis; is pinnas habet et utrimque et in tergo auricolores, inferiores partes purpureis cingulis illustrantur, similiter ejusdem cauda auri colorem gerit, purpurea puncta medios oculos pulchre adumbrant. Sagittarius in eodem mari procreatur, echini speciem et similitudinem habens; ac firmis et longis armatur aculeis.

XXVI. — De hystrice Libyca.

Αἱ δὲ ὕστριχες αἱ Λιβυκαὶ κεντοῦσί τε τοὺς ἁπτομένους πικρῶς καὶ μέντοι καὶ ὀδύνας ἐνεργάζονται χαλεπάς· καὶ τεθνεώτων δὲ πονηρὰ τὰ ἐκ τῶν ἀκανθῶν νύγματα ἀπαντᾷ, ὥς φασιν.

Hystrices Libycæ eos, a quibus attinguntur, acerbe pungunt, et aculei earum non leves dolores inferunt; quin etiam si mortuæ sint, aculeorum puncturas noxias esse aiunt.

XXVII. — De simia maris Rubri.

Ἔστι δὲ ἐν τῇ θαλάττῃ τῇ Ἐρυθρᾷ καὶ πίθηκος, οὐκ ἰχθύς, ἀλλὰ σελαχῶδες ζῷον, οὐ μέγα δὲ οὐδὲ τοῦτο. Ἔοικέ γε μὴν τῷ χερσαίῳ ὁ θαλάττιος τὴν χρόαν, καὶ τὸ πρόσωπον δὲ πιθηκῶδές οἱ ἐστί· προβέβληται δὲ τοῦ λοιποῦ σώματος ἔλυτρον, οὐκ ἰχθυῶδες, ἀλλὰ ὥς γε τὸ τῆς χελώνης εἶναι. Ὑπόσιμος δὲ καὶ οὗτος, οἷα δήπου καὶ ὁ χερσαῖος· τὸ δ' ἄλλο σῶμα πλατὺς κατὰ σχῆμα τὸ τῆς νάρκης, ὡς εἰπεῖν ὄρνιν εἶναι τὰς πτέρυγας ἁπλώσαντα· καὶ νηχόμενός γε ἔοικε πετομένῳ. Παραλλάττει δὲ τοῦ χερσαίου καὶ ταύτῃ· κατάστικτός ἐστι· πυῤῥοὶ δέ εἰσιν οἱ κατὰ τοῦ ἰνίου πλατεῖς, ὡς βράγχια. Τὸ δὲ στόμα ἐπ' ἄκρῳ τῷ προσώπῳ ἔχει μακρόν, συμφυῶς τῇ τοῦ χερσαίου πλάσει καὶ κατὰ τοῦτο ὁ ἰχθὺς εἰκασμένος.

Est etiam in mari Rubro simia, non piscis quidem hæc, sed bestia cartilaginea, nec ipsa magna. Colore est terrestri similis, tum facie speciem similitudinemque ejusdem gerit. Non pisceo tegmine reliquum corpus, sed illiusmodi circumvestitur, cujusmodi testudinis involucrum est. Eadem, similiter atque terrestris, leviter sima est; reliquum corpus instar torpedinis latum est, ut dicas avem esse alas explicantem; et cum natat, volare videtur. In hoc vero a terrestri differt, quod varie distinguitur; et rufa est cervice, ut branchiis quoque. Os vero in summa facie longum ei prominet, hac etiam parte simiam terrestrem repræsentat sibi cognatam.

XXVIII. — De animalibus colorem vocemque mutantibus.

Ἡ ἀηδὼν διὰ τοῦ θέρους καὶ τὴν χρόαν ἐκτρέπει εἰς εἶδος ἕτερον, καὶ μεταβάλλει τὸ φώνημα· οὐ γὰρ ᾄδει πολυήχως καὶ ποικίλως, ἑτέρως δὲ ἤπερ οὖν διὰ τοῦ ἦρος. Κόσσυφος δὲ θέρους μὲν ᾄδει, χειμῶνος δὲ παταγεῖ καὶ τεταραγμένον φθέγγεται· καὶ τὴν χρόαν ὡς στολὴν μεταμφιασάμενος ἀπὸ τοῦ πρόσθεν μέλανος ὑπόξανθός ἐστιν. Ἥ γε μὴν κίχλη χειμῶνός ἐστι ψαροτέρα ἰδεῖν, θέρους δὲ τὸν αὐχένα ποικίλον ἐπιδείκνυσι. Καὶ ἰχθῦς δὲ τὴν χρόαν μεταβλητικοὶ οἵδε· κίχλαι τε καὶ κόσσυφοι καὶ φυκίδες τε καὶ μαινίδες. Οἱ δὲ θῶες, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, διὰ μὲν τοῦ θέρους εἰσὶ ψιλοί, δασεῖς δὲ διὰ τοῦ χειμῶνος.

Luscinia colorem et vocem per æstatem in aliam speciem immutat; neque enim sic cantum variat, distinguit, inflectit, acuit, quemadmodum verno tempore. Merula æstate quidem canit: at hieme strepit, et inconditam vocem edit; et, quasi vestis mutatione facta, ex nigro colore in rufum convertitur. Turdus vero hieme conspicitur magis murino colore, æstate varietate circa collum coloris distinguitur. Et vero pisces ex alio colore in alium mutabiles sunt, ut turdi, merulæ, fucæ, mænides. Lupi item cervarii, ut Aristoteles refert, æstivo tempore a pilis nudi hiberno contra hirti efficiuntur.

XXIX. — De siluro pisce.

Ἐν Βουβάστῳ δὲ τῇ Αἰγυπτίᾳ λίμνη ἐστί, καὶ τρέφει σιλούρων πάμπολυ πλῆθος, καὶ χειροήθεις εἰσὶν οὗτοί γε καὶ ἰχθύων πρᾳότατοι· καὶ ἐμβάλλουσιν αὐτοῖς ἄρτων τρύφη οἱ δὲ ἀνασκιρτῶσι, καὶ πηδῶντες ἄλλος

In Bubasto Ægyptia stagnum est, quod cicures permultos siluros, eosque piscium mansuetissimos alit; quibus frusta panis objiciunt, ad quæ certatim ii assilientes pa-

πρὸ ἄλλου τὰς ἐμβαλλομένας τροφὰς ἐκλέγουσι. Γίνεται δὲ ἄρα ὁ ἰχθὺς ὅδε καὶ ἐν ποταμοῖς, ὥσπερ οὖν ἐν τῷ Κύδνῳ τῷ Κιλικίῳ· βραχὺς δὲ οὗτός ἐστι τὸ μέγεθος· τὸ δὲ αἴτιον· οὐ τρέφει τοῦτον ἀφθόνως διειδὲς νᾶμα καὶ καθαρὸν καὶ προσέτι καὶ ψυχρόν (τοιοῦτος δὲ ὁ Κύδνος ἐστί), τεθολωμένῳ δὲ καὶ ἰλύος μεστῷ φιληδεῖ μᾶλλον καὶ ἐνταῦθα πιαίνεται. Πύραμος δὲ καὶ Σάρος τρέφουσι τούτων ἁδροτέρους· καὶ οὗτοι δὲ Κιλικές εἰσιν· εἶεν δ' ἂν οἱ αὐτοὶ τρόφιμοι καὶ Ὀρόντου τοῦ Σύρων· καὶ μέντοι καὶ Πτολεμαίων ποταμὸς μεγίστους τρέφει, καὶ λίμνη δὲ ἡ Ἀπαμεῖτις.

scuntur. Iidem etiam in fluminibus procreantur, ut in Cydno Ciliciæ fluvio : sed ii quidem idcirco minuti proveniunt, quod ejus confluens nitidissimus et frigidus sit; quo non ipsi delectantur, sed turbido potius, ac plane limoso, eoque pinguescunt. Pyramus quidem atque Sarus, Ciliciæ fluvii, eos longe pleniores ferunt; tum Orontes Syrorum fluvius eos progignit; Ptolemæorum item fluvius, et Apamiense stagnum, maximos generant.

XXX. — De piscibus cicuribus.

Χειροήθεις δὲ ἰχθῦς καὶ ὑπακούοντες τῇ κλήσει καὶ τροφὰς ἀσμένως δεχόμενοι πολλαχόθι καὶ εἰσὶ καὶ τρέφονται· ὥσπερ οὖν καὶ ἐν Ἠπείρῳ * ἐν ἑστῶτι μὲν τῇ πόλει, ἣν ἐκάλουν πάλαι Στεφανήπολιν, ἐν τῷ νεῷ τῆς Τύχης, ἐν ταῖς παρ' ἑκάτερα ἀνιόντων δεξαμεναῖς· καὶ ἐν Ἑλώρῳ δὲ τῆς Σικελίας, ὅπερ ἦν πάλαι Συρακουσίων φρούριον· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ δὲ τοῦ Λαβρανδέως Διὸς ἐν κρήνῃ διειδοῦς νάματος, καὶ ἔχουσιν ὁρμίσκους χρυσοῦς καὶ ἐλλόβια, χρυσᾶ μέντοι καὶ ταῦτα. Ἀφέστηκε δὲ ὁ νεὼς τοῦ Διὸς τοῦδε τῆς Μυλασέων πόλεως σταδίους ἑβδομήκοντα. Εἰς τὸ ἄγαλμα δὲ ξίφος παρήρτηται· καὶ τιμᾶται καλούμενος Κάριός τε καὶ Στράτιος· πρῶτοι γὰρ οἱ Κᾶρες ἀγορὰν πολέμου ἐπενόησαν, καὶ ἐστρατεύσαντο ἀργυρίου, ὄχανά τε ταῖς ἀσπίσι προσήρτησαν, καὶ λόφους ἐνέπηξαν τοῖς κράνεσιν. Ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ Καρός, τοῦ Κρήτης καὶ Διός· Ζεὺς δὲ Λαβρανδεὺς ὕσας λάβρῳ καὶ πολλῷ τὴν ἐπωνυμίαν τήνδε ἠνέγκατο ἔχειν. Καὶ ἐν Χίῳ δέ, ἐν τῷ καλουμένῳ Γερόντων λιμένι, τιθασῶν ἰχθύων πλῆθός ἐστιν, οὕσπερ οὖν εἰς παραμυθίαν τοῦ γήρως τοῖς πρεσβυτάτοις οἱ Χῖοι τρέφουσι. Καὶ ἐν τῇ γῇ δὲ τῇ τῶν ποταμῶν τοῦ τε Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος μέσῃ πηγὴ ὑμνεῖται, καὶ εἰς βυθὸν [κάτω] διειδὴς εἶναι, καὶ ἐκβάλλειν ὕδωρ ἰδεῖν λευκόν, καὶ γίνεται ποταμὸς τὸ ἐκπῖπτον ὄνομα Ἀβόρρας· ἐπᾴδουσί τε τῷ ὀνόματι οἱ ἐπιχώριοι καὶ λόγον ἱερόν, καὶ ἔστιν ὁ λόγος· ἡ Ἥρα μετὰ τοὺς γάμους τοῦ Διὸς ἐνταῦθα ἀπελούσατο, ὥς φασιν οἱ Σύροι, καὶ εἰς νῦν ὁ χῶρος εὐωδίαν ἀναπνεῖ, καὶ πᾶς ὁ ἀὴρ κύκλῳ ταύτῃ κίρναται· καὶ ἐνταῦθα σκιρτῶσιν ἰχθύων πράων ἀγέλαι.

Permultis quidem locis mansuefacti pisces, et se appellantibus obtemperantes, et cibos objectos libenter excipientes, aluntur : ut in Epiroticæ urbis, olim nuncupatæ Stephanepoleos, templo Fortunæ, in vivariis (sive canalibus) utrimque juxta adscensum; atque in Eloro Siciliæ, olim Syracusiorum propugnaculo. In templo etiam Jovis Labrandei fons nitidus mansuetos pisces habet, monilibus et aureolis inauribus ornatos; quod quidem templum septuaginta stadia ab urbe Mylasiorum distat. Ex hujus Jovis statua gladius est appensus, et colitur deus Carii Stratiique cognomine; quod Cares primi stipendia meruerunt, et pecunia militarunt, loris clypeos appenderunt, cristas galeis accommodarunt. Cares autem sunt appellati a Care Jovis et Cretæ filio; at Jupiter Labrandeus nominatus est, quod multo et impetuoso imbre pluisset. In Chio ad portum nuncupatum Γερόντων (Senum) cicurum magnus est piscium numerus, quos Chii ad solatium senectutis exacta ætate affectis alunt. Inter Euphratem et Tigridem regione media fons interesse prædicatur, cujus aqua usque ad imam sedem perlucida est, et aquam limpidissimam emittit, unde fluvius emanat Burrhas, ubi piscium mansuetorum greges exsultantes errant; prædicant autem incolæ fabulam quandam sacram, nempe Junonem, celebratis cum Jove nuptiis, in hac aqua se abluisse, quod et Syri aiunt, unde locus etiamnum suavem odorem spiret, qui in vicinum etiam aerem circumquaque distribuitur.

XXXI. — Historia de oraculo filiorum Aristomachi.

Τὰ δὲ ἴδια τῶν ζώων εἰδέναι οὐδὲ θεοὶ ὑπερορῶσιν. Ἀκούω γοῦν Εὐρυσθένην καὶ Προκλέα τοὺς [Ἀριστοδήμου τοῦ] Ἀριστομάχου τοῦ Κλεόδα τοῦ Ὕλλου τοῦ Ἡρακλέους παῖδας βουλομένους ἄγεσθαι γυναῖκας, ἐλθόντας εἰς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐρέσθαι, τίνι ἂν κηδεύσαντες Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων εἶτα μέντοι καλῶς καὶ εὐβούλως γῆμαι δόξαιεν· τὸν δὲ θεὸν αὐτοῖς ἀποκρίνασθαι, ἐπανιέναι μὲν εἰς Λακεδαίμονα, ὑποστρέφειν δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην, καθ' ἣν καὶ ἀφίκοντο· ἐν

Animalium vim et naturam nosse ne dii quidem adspernantur. Siquidem Eurysthenem et Proclem Aristodemi, Aristomachi filios, cui pater fuit Cleodæus, Hyllus avus, proavus Hercules, audio, cum in matrimonium feminas ducere constitutum haberent, profectos ad Delphicum oraculum deum consuluisse, quorum Græcorum Barbarorumve affinitate devincti pulchre et prudenter nuptiis alligati viderentur : iis deum respondisse, ut eadem via qua venissent, in Lacedæmonem reverterentur; ubicum-

ᾗ δ' ἂν αὐτοῖς χώρᾳ τὸ ἀγριώτατον ἀπαντήσῃ ζῷον, φέρον τὸ πρᾳότατον, ἐνταῦθά τοι ἁρμόσασθαι γάμους· οὕτω γὰρ αὐτοῖς ἔσεσθαι λῷον. Καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο, γίνονται δὲ κατὰ τὴν Κλεωναίων χώραν· ἐντυγχάνει δὲ αὐτοῖς λύκος φέρων ἄρνα, ἔκ τινος ποίμνης αὐτὸν συνηρπακώς· συνέβαλον οὖν ἐκεῖνοι λέγειν ταῦτα τὰ ζῷα τὸν χρησμόν, καὶ ἡρμόσαντο τὰς Θερσάνδρου τοῦ Κλεωνύμου θυγατέρας, δοκίμου ἀνδρός. Εἰ δὲ οἱ θεοὶ ἴσασι τὸ ἡμερώτατον ζῷον καὶ τὸ ἀγριώτατον, οὐδὲ ἡμῖν ἐκμελὲς τὰς φύσεις αὐτῶν εἰδέναι.

que porro terrarum summe ferum animal ferens mitissimum eis occurreret, inde ducendas uxores esse, sic enim feliciter ipsis et prospere processurum esse. Cui oraculo obtemperantes, cum in Cleonæorum regionem venissent, ipsis occurrit lupus agnum, quem ex aliquo grege diripuerat, portans; ex eo illi conjecerunt Apollinem de iis animalibus oraculo significationem dedisse, proinde ipsos Thersandri, filii Cleonymi, probi viri, filias uxores duxisse. Ergo si probe dii tenent, quodnam animal sit mansuetissimum, quodque immanitate efferatissimum; neque nobis negligendum naturas eorum nosse.

XXXII. — De serpentibus Indicis.

Ἡ Ἰνδῶν γῆ φέρει [μὲν] πολλὰ καὶ ποικίλα· καὶ τὰ μὲν εὐδαίμονός ἐστι καὶ θαυμαστῆς μαρτύρια φορᾶς, τὰ δὲ οὐκ ἀξιοζήλα, οὐδὲ οἷα ἐπαινεῖν ἢ ποθεῖν ἄξια. Καὶ ὑπὲρ μὲν τῶν λυσιτελῶν ἢ ἁβρῶν τε καὶ πολυτελῶν τὰ μὲν εἶπον, τὰ δὲ εἰρήσεται σὺν τοῖς θεοῖς· τὸ δὲ νῦν ἔχον ὅπως ὠδῖνα ὄφεων ἡ γῆ ἐπιδείκνυται, εἰπεῖν ὥρμημαι. Πολλοὺς τίκτει καὶ διαφόρους, καὶ τὸ λειφθὲν τοῖς ἀπείροις ἄπειρον. Οὗτοι οὖν [ἄρα] οἱ ὄφεις καὶ ἀνθρώπους καὶ τὰ ἄλλα ζῷα ἀδικοῦσι. Τίκτει δὲ ἡ αὐτὴ γῆ καὶ πόας τῶν δηγμάτων ἀμυντηρίους, ἔχουσί τε αὐτῶν τὴν ἐμπειρίαν τε καὶ σοφίαν οἱ ἐπιχώριοι, καὶ ποῖον φάρμακον ὄφεως τίνος ἀντίπαλόν ἐστι κατεγνώκασι· καὶ ἀμύνουσιν ὡς ὅτι τάχιστα ἀλλήλοις, ἐπιτεμέσθαι πειρώμενοι τὴν τοῦ ἰοῦ κατὰ τοῦ σώματος ἐπινομὴν ὀξυτάτην τε οὖσαν καὶ ὠκίστην. Καὶ ταῦτα μὲν αὐτοῖς εἰς ἐπικουρίαν τὴν ἀναγκαίαν καὶ μάλα εὐπόρως ἀνίησιν ἡ χώρα καὶ ἀφθόνως. Ὄφις δὲ ὃς ἂν ἀποκτείνῃ ἄνθρωπον, ὡς Ἰνδοὶ λέγουσιν (καὶ μάρτυρας ἐπάγονται Λιβύων πολλοὺς καὶ τοὺς περὶ Θήβας οἰκοῦντας Αἰγυπτίων), οὐκέτι καταδῦναι καὶ εἰσερπύσαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἔχει, τῆς γῆς αὐτὸν μὴ δεχομένης, ἀλλ' ἐκβαλλούσης τῶν οἰκείων, ὡς ἂν εἴποις, φυγάδα κόλπων· ἀλήτης δ' ἐντεῦθεν καὶ πλάνης περιέρχεται, καὶ ταλαιπωρεῖται ὑπαίθριος καὶ διὰ τοῦ θέρους καὶ διὰ τοῦ χειμῶνος, καὶ οὔτε ἔτι σύννομος αὐτῷ πρόσεισιν, οὔτε οἱ ἐξ αὐτοῦ γεννώμενοι γνωρίζουσι πατέρα. Τιμωρία μὲν δὴ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐπ' ἀνδροφονίᾳ παρὰ τῆς φύσεως τοιάδε ἐδείχθη, προνοίᾳ τοῦ θείου, κατά γε τὴν ἐμὴν μνείαν τὴν ἐμήν· εἴρηται δὲ εἰς παίδευσιν τῷ συνιέντι.

Res multas et varias producit India; quarum aliæ felicem sane illam, et admirandam esse parentem testantur; aliæ contra neque ulli sunt expetendæ neque dignæ, quæ laudentur, vel desiderentur. Sed de aliis, quæ vel usum aliquem sui afferunt, vel ad luxum et ostentationem faciunt, partim jam dixi, partim dicturus sum postea, faventibus diis; in præsentia de serpentibus tantum regionis illius verba facere statui. Has illa multas variasque educat, quarum species omnes persequi velle infinitum foret. Non solum autem hominibus, verum etiam aliis animantibus perniciosa sunt. Eademque regio herbas defendentes a venenatorum morsuum pernicie producit, ad quarum usum et scientiam tantopere periti sunt indigenæ, ut quodnam medicamentum cuique serpentium adversetur, probe teneant; simul et ne acerrima veneni vis celerrime per corpus manet, neve id ipsum conficiat, præsens sibi mutuo ferunt auxilium, quod necessarium regio ipsa abunde subministrat. Jam porro serpentem, qui hominem interfecerit, Indi permultis in hanc rem testibus Libycis, et Ægyptiis Thebarum incolis, utentes dicunt, idcirco subterraneam latebram ingredi nequire, quia terra suis ipsa sedibus eam non amplius recipiat, et quasi gremio suo in exilium ejiciat; atque hinc postea errare, vagari, et pluribus jactatam miseriis, æstivo et hiberno sub dio ærumnosum omne ætatis tempus degere, neque amplius a conjugibus adiri, neque ab iis, quos ex se procreavit, parentem agnosci. Pœna igitur homicidii ipsis rationis expertibus a natura inflicta est, dei providentia, prout ipse intelligo; dictum est vero, ut inde discat prudens.

XXXIII. — De anserum vigilantia.

Φυλάττειν δὲ ἄρα κύνες χηνῶν ἀχρειότεροι, καὶ τοῦτο κατεφώρασαν Ῥωμαῖοι. Ἐπολέμουν γοῦν αὐτοῖς οἱ Κελτοί, καὶ πάνυ καρτερῶς ὠσάμενοι αὐτοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἦσαν, καὶ ᾕρητό γε ὑπ' αὐτῶν ἡ Ῥώμη πλὴν τοῦ λόφου τοῦ Καπετωλίνου· ἦν γὰρ αὐτοῖς οὐκ ἐπιβατὸς ἐκ τοῦ ῥᾴστου. Τὰ μὲν οὖν δοκοῦντα δέξασθαι οἷά τε χωρία τοὺς ἐπιόντας σὺν ἐπιβουλῇ, πέφρακτο μέντοι ταῦτα. Ἦν δὲ ὁ χρόνος, καθ' ὃν Μάρκος Μάλλιος ὑπατεύων τὸν λόφον τὸν προειρημένον

Anseres ad custodiam præferendi sunt canibus, quod Romanorum periclitatione constat; quo tempore acerrime a Gallis impugnati sunt, qui eis repulsis jam in urbem invaserant, jamque universam occupabant, Capitolio tantum excepto, quod superare non facile poterant. Hujus igitur loca, quæ insidiantes admissura et minus tuta videbantur, custodibus committebant. Consulatum gerebat tum temporis M. Manlius consul, et commissum sibi Capitolium custodiebat. Hic est, qui filium propter fortitudinem et

ἐγχειρισθέντα οἱ διεφύλαττεν. Οὗτός τοι καὶ τὸν υἱὸν ἀριστεύσαντα μὲν ἀνέδησε στεφάνῳ, ὅτι δὲ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ μετῆλθε τάξεως, ἀπέκτεινεν. Ἐπεὶ δὲ οἱ Κελτοὶ πανταχόθεν ἄβατα ἐθεώρουν εἶναί σφισι, τῆς νυκτὸς τὸ ἄκρατον ἔκριναν ἐλλοχήσαντες εἶτα ἐπιθέσθαι καθεύδουσι βαθύτατα· ἔσεσθαι δὲ ἐπιβατὰ ἑαυτοῖς ἤλπισαν κατά γε τὸ ἀφύλακτον καὶ ἔνθα ἠρεμία ἦν, τῶν Ῥωμαίων πεπιστευκότων μὴ ἂν ἐντεῦθεν ἐπιθέσθαι τοὺς Γαλάτας. Καὶ μέντοι ἐκ καὶ τούτων ἀκλεέστατα ἐλήφθη ἂν καὶ [ὁ] λόφος καὶ ἡ ἄκρα τοῦ Διός, εἰ μὴ χῆνες παρόντες ἔτυχον· οἱ μὲν γὰρ κύνες πρὸς τὴν ῥιφεῖσαν τροφὴν κατεσιώπησαν, ἴδιον δὲ ἄρα χηνῶν πρὸς τὰ ῥιπτούμενα εἰς ἐδωδήν σφισι βοᾶν καὶ μὴ ἀτρεμεῖν· οὐκοῦν ἀνέστησάν τε τὸν Μάλλιον ἀνακλάγξαντες καὶ τὴν περικειμένην φυλακήν. Ταῦτά τοι τίνουσι δίκας οἱ κύνες παρὰ Ῥωμαίοις καὶ νῦν ἀνὰ πᾶν ἔτος προδοσίας ἀρχαίας μνήμῃ, τιμᾶται δὲ χὴν τεταγμέναις ἡμέραις, καὶ ἐν φορείῳ πρόεισιν εὖ μάλα πομπικῶς.

rem bene gestam coronavit; sed, quod extra ordinis sui locum progressus esset, morte affecit. Postquam vero Galli collem sibi undequaque inaccessum animadverterunt, cæca nocte per insidias adoriri somno profundiore detentos statuerunt; conscensuros autem se sperabant per illam partem quæ tanquam natura satis munita custodibus erat vacua, quod inde insidiaturos Gallos Romani minime credidissent. Atqui ex eo etiam loco collis cum Jovis arce turpiter occupatus fuisset, nisi forte affuissent anseres; canes enim ad cibum eis objectum silebant, anserum vero proprium est, ad esculenta, quæ eis objiciuntur, non quiescere, sed exclamare; suo igitur clangore Manlium et custodes excitarunt. Quamobrem nunc etiam canes apud Romanos pœnas luunt quotannis, ad veteris perfidiæ memoriam; anseri vero certis diebus suus decernitur honor, et magna cum pompa in foro incedit.

XXXIV. — De diversorum animalium apud diversos populos usu.

Καὶ ταῦτα μέντοι ὑπὲρ ζώων εἰπεῖν οὐκ ἔστιν ἄπο μούσης. Σκύθαι ξύλων ἀπορίᾳ ἅτινα ἂν καταθύσωσι τοῖς αὐτῶν ὀστέοις ἕψουσι. Φρύγες δὲ ἐὰν παρ' αὐτοῖς τις ἀροτῆρα ἀποκτείνῃ βοῦν, ἡ ζημία θάνατος αὐτῷ. Σαγαραῖοι δὲ τῇ Ἀθηνᾷ καμήλων ἀγῶνα ὅσα ἔτη σὺν αἰδοῖ τῇ τῆς θεοῦ ἐπιτελοῦσι, γίνονται δὲ ἄρα παρ' αὐτοῖς αὗται δρομικώταταί τε ἅμα καὶ ὤκισται. Σαρακόροι δὲ οὔτε ἀχθοφόρους οὔτε ἀλοῦντας ἔχουσι τοὺς ὄνους, ἀλλὰ πολεμιστάς, κα. ἐπ' αὐτῶν γε τοὺς ἐνοπλίους κινδύνους ὑπομένουσιν, ὥσπερ οὖν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῶν ἵππων. Ὅστις δὲ ἄρα παρ' αὐτοῖς ὄνων ὀγκωδέστερος εἶναι δοκεῖ, τοῦτον τῷ Ἄρει προσάγουσιν ἱερόν. Λέγει δὲ Κλέαρχος ὁ ἐκ τοῦ περιπάτου, μόνους Πελοποννησίων Ἀργείους ὄφιν μὴ ἀποκτείνειν· ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις, ἃς καλοῦσιν Ἀρνηΐδας οἱ αὐτοί, ἐὰν κύων ἐς τὴν ἀγορὰν παραβάλῃ, ἀναιροῦσιν αὐτόν. Ἐν Θετταλίᾳ δὲ ὁ μέλλων γαμεῖν θύων τὰ γαμοδαίσια ἵππον εἰσάγει πολεμιστὴν τὸν χαλινὸν περικείμενον καὶ τὴν ἐνόπλιον σκευὴν καὶ ἐκείνην πᾶσαν· εἶτα ὅταν ἀπὸ τῆς ἱερουργίας γένηται καὶ σπείσῃ, τῇ νύμφῃ τὸν ἵππον ἀπὸ τοῦ ῥυτῆρος ἀγαγὼν παραδίδωσι. Τί δὲ νοεῖ τοῦτο Θετταλοὶ λεγέτωσαν. Τενέδιοι δὲ τῷ πάλαι ἀνθρωποῤῥαίστῃ Διονύσῳ τρέφουσι κύουσαν βοῦν, τεκοῦσαν δὲ ἄρα αὐτὴν οἷα δήπου λεχὼ θεραπεύουσι· τὸ δὲ ἀρτιγενὲς βρέφος καταθύουσιν, ὑποδήσαντες κοθόρνους· ὅ γε μὴν πατάξας αὐτὸ τῷ πελέκει λίθοις βάλλεται τῇ ὁσίᾳ, καὶ ἔστε ἐπὶ τὴν θάλατταν φεύγει. Ἐρετριεῖς δὲ τῇ ἐν Ἀμαρύνθῳ Ἀρτέμιδι κολοβὰ θύουσιν.

Hæc etiam non a cognitione scientiaque animalium abhorrent. Scythæ ligni inopia, quæ diis immolant, eorum ossibus succensis coquunt. Apud Phryges, si quis aratorem bovem occiderit, morte mulctatur. Saragenses quotannis summa adversus Minervam observantia ei celebrant camelorum certamen; ad cursum enim aptissimi et velocissimi apud eos procreantur. Saracori asinis neque ad ferenda onera utuntur, neque ad molas, sed bellatores habent; et quemadmodum equis Græci insidentes, sic asinis hi bellica pericula sustinent. Quodsi quis asinorum apud eos corpulentior esse videatur, illum Marti sacrificant. Clearchus peripateticus dicit, solos de Peloponnensibus Argivos serpentem non interimere; et si canis in forum ingrediatur certis quibusdam diebus, quos illi sacros agunt, et Arneidas vocant, eum interficere. In Thessalia vero is, qui uxorem ducturus est, pro nuptiis sacrificans, equum bellatorem inducit frenatum, et omnibus armis instructum; deinde postquam sacrificium peractum sit, et pactum cum virgine fecerit, equum uxori habenis ducendum tradit. Jam porro id quam significationem habeat, Thessalis explicandum relinquo. Tenedii olim præstantissimam gravidam vaccam Baccho Homicidæ alebant, et, cum peperit, tanquam sane puerperæ inserviunt; vitulum autem recens natum cothurnis indutum immolant; sed qui eum securi percussit, dicis gratia lapidibus petitur, atque in mare fugit. Eretrienses Amarynthiæ Dianæ pecudes mutilas immolant.

XXXV. — De canibus Xanthippi.

Πέπυσμαι δὲ πρὸς τοῖς ἤδη μοι προειρημένοις κύνας γενέσθαι φιλοδεσπότους Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος. Μετοικιζομένων γὰρ τῶν Ἀθηναίων ἐς τὰς ναῦς, ἡνίκα

Præter ea, quæ supra dixi, Xanthippi, cui pater fuit Ariphron, canes domini perstudiosos fuisse audio. Eo enim tempore, cum ingenti bello Persarum in Græciam exarde-

τοῦ χρόνου ὁ Πέρσης τὸν μέγαν πόλεμον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐξῆψε, καὶ ἔλεγον οἱ χρησμοὶ λῷον εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις τὴν μὲν πατρίδα ἀπολιπεῖν, ἐπιβῆναι δὲ τῶν τριηρῶν, οὐδὲ οἱ κύνες τοῦ προειρημένου ἀπελείφθησαν, ἀλλὰ συμμετῳκίσαντο τῷ Ξανθίππῳ, καὶ διανηξάμενοι ἐς τὴν Σαλαμῖνα ἀπέθανον. Λέγετον δὲ ἄρα ταῦτα Ἀριστοτέλης καὶ Φιλόχορος.

scente, Athenienses oraculi jussu, relicta patria, in classem demigrarunt; tum hujusce, quem modo nominavi, canes una cum domino transmittente ipsi ex Attica in Salamina natando trajecerunt et exstincti sunt. Hæc referunt Aristoteles et Philochorus.

XXXVI. — De aqua Crathidis et de bobus Euboicis.

Τὸ ὕδωρ ὁ Κρᾶθις λευκῆς χρόας ποιητικὸν μεθίησι ποταμὸς ὤν. Τὰ γοῦν πρόβατα πιόντα αὐτοῦ, καὶ οἱ βόες καὶ πᾶσα ἡ τετράπους ἀγέλη, καθά φησι Θεόφραστος, λευκὰ ἐκ μελάνων γίνεται ἢ πυῤῥῶν. Καὶ ἐν Εὐβοίᾳ δὲ οἱ βόες λευκοὶ τίκτονται σχεδὸν πάντες, ἔνθεν τοι καὶ ἀργίβοιον ἐκάλουν οἱ ποιηταὶ τὴν Εὔβοιαν.

Confluentem candidi coloris efficientem Crathis fluvius emittit. Nam ovillum et bubulum pecus, et omnis grex quadrupes, sicut Theophrastus ait, ex eo bibens de nigro rufove albus fit. Boves quoque in Eubœa fere omnes albi nascuntur, quare et ἀργίβοιον (albis bobus gaudentem) poetæ Eubœam cognominant.

XXXVII. — De gallo et graculo; de apibus.

Οἰνοχόου βασιλικοῦ (καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς Νικομήδης ὁ Βιθυνῶν) ἀλεκτρυὼν ἠράσθη, Κένταυρος ὄνομα· καὶ λέγει Φίλων τοῦτο. Ἠράσθη δὲ ἄρα καὶ κολοιὸς ὡραίου παιδός· καὶ μελίττας δέ τινας ἐρωτικὰς εἶναι πέπυσμαι, εἰ καὶ αἱ πλείους σωφρονοῦσιν.

Philo dicit eum, qui Nicomedi Bithyniæ regi pocula administraret, a gallinaceo, Centauro nomine, adamatum fuisse. Tum graculo formosus puer in amore fuit; tum etiam apes amatorio affectu flagrare audio, quamvis earum plurimæ a libidine sint alienæ.

XXXVIII. — De sue alato.

Τὴν σφίγγα ὑπόπτερον γράφουσί τε καὶ πλάττουσι πᾶν ὅσον περὶ χειρουργίαν σπουδαῖον καὶ πεπονημένον. Ἀκούω δὲ καὶ ἐν Κλαζομεναῖς σῦν γενέσθαι πτηνόν, ὅπερ οὖν ἐλυμαίνετο τὴν χώραν τὴν Κλαζομενίαν· καὶ λέγει τοῦτο Ἀρτέμων ἐν τοῖς Ὅροις τοῖς Κλαζομενίων· ἔνθεν τοι καὶ χῶρος ἐκεῖ κέκληται, ὑὸς πτερωτῆς ὀνομαζόμενός τε καὶ ᾀδόμενος. Τοῦτο δὲ εἴ τῳ δοκεῖ μῦθος εἶναι, δοκείτω, ἐμὲ δ' οὖν περὶ ζῴου λεχθὲν καὶ μὴ λαθὸν οὐκ ἐλύπησεν εἰρημένον.

Sphingem, quicumque vel picturæ vel plasticæ operam dant, fingere alatam solent. Ceterum apud Clazomenios suem alatum exortum fuisse audio, qui Clazomenios agros vastaret; quod quidem ipsum in libro De Clazomeniorum finibus Artemon confirmavit, unde illic locus decantatus *Sus alatus* nominatur. Id si cuipiam fabula videatur, non prohibeo: ego quod de animali dictum ab aliis non ignorabam, non invitus retuli

XXXIX. — De Ophiogenûm origine.

Ἀλίᾳ τῇ Συβάρεως παριούσῃ εἰς ἄλσος Ἀρτέμιδος (ἦν δὲ ἐν Φρυγίᾳ τὸ ἄλσος) δράκων ἐπεφάνη θεῖος, μέγιστος τὴν ὄψιν, καὶ ὡμίλησεν αὐτῇ· καὶ ἐντεῦθεν οἱ καλούμενοι Ὀφιογενεῖς τῆς σπορᾶς τῆς πρώτης ὑπῆρξαν.

Haliæ Sybaridis filiæ, cum in Phrygia lucum Dianæ ingressa esset, draco quidam sacer conspectu prægrandis apparuit, et cum ea coivit; unde Ophiogenæ dicti primam sui generis originem trahunt.

XL. — De honore animalibus nonnullis habito.

Τιμῶσι δὲ ἄρα Δελφοὶ μὲν λύκον, Σάμιοι δὲ πρόβατον, Ἀμπρακιῶταί γε μὴν τὸ ζῷον τὴν λέαιναν· τὰ δὲ αἴτια τῆς ἑκάστου τιμῆς εἰπεῖν οὐκ ἔστιν ἔξω τῆσδε τῆς σπουδῆς. Δελφοῖς μὲν χρυσίον ἱερὸν σεσυλημένον καὶ ἐν τῷ Παρνασσῷ κατορωρυγμένον ἀνίχνευσεν [ὁ] λύκος· Σαμίοις δὲ καὶ αὐτοῖς τοιοῦτο χρυσίον κλαπὲν πρόβατον ἀνεῦρε, καὶ ἐντεῦθεν Μανδρόβουλος ὁ Σάμιος τῇ Ἥρᾳ πρόβατον ἀνάθημα ἀνῆψεν· καὶ τὸ μὲν Πολέμων λέγει τὸ πρότερον, τὸ δὲ Ἀριστοτέλης τὸ δεύτερον. Ἀμπρακιῶται δέ, ἐπεὶ τὸν τύραννον αὐτῶν

Lupum Delphi colunt, Samii ovem venerantur, leænam Ampraciotæ; causas autem, quamobrem hujusmodi bestias divini cultus honore prosequantur, non alienum est explicare. Delphis aurum sacrum furto direptum, et in Parnasso defossum, sicut dicit Polemon, investigavit lupus; Samiis item aurum furto sublatum ovis invenit; quare Mandrobulus Samius Junoni ovem consecravit, ut Aristoteles tradit. Ampraciotæ leænam, quod tyrannum ipso-

Φαῦλον διεσπάσατο λέαινα, τιμῶσι τὸ ζῷον αἴτιον αὐτοῖς ἐλευθερίας γεγενημένον. Μιλτιάδης δὲ τὰς ἵππους τὰς τρὶς Ὀλύμπια ἀνελομένας ἔθαψεν ἐν Κεραμεικῷ. Καὶ Εὐαγόρας δὲ ὁ Λάκων καὶ ἐκεῖνος Ὀλυμπιονίκας ἵππους ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς.

rum Phaylum dilacerasset, idcirco ut suæ libertatis vindicem summa religione colunt. Miltiades equas ter Olympiæ victrices, sepulturæ honore in Ceramico affecit. Evagoras Lacon itidem Olympionicas equos ad sepulturam magnifice dedit.

XLI. — De Gange fluvio deque testudinibus et crocodilis in eo.

Ὁ Γάγγης ο παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς ῥέων, ὑπαρχόμενος μὲν ἐκ τῶν πηγῶν βαθύς ἐστιν εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, πλατὺς δὲ εἰς ὀγδοήκοντα σταδίους· ἔτι γὰρ αὐθιγενεῖ τῷ ὕδατι πρόεισι καὶ ἀμιγεῖ πρὸς ἕτερον· προϊὼν δέ, τῶν ἄλλων εἰς αὐτὸν ἐμπιπτόντων καὶ ἀνακοινουμένων οἱ τὸ ὕδωρ, εἰς βάθος μὲν ἥκει καὶ ἑξήκοντα ὀργυιῶν, πλατύνεται δὲ καὶ ὑπερεχεῖται εἰς σταδίους τετρακοσίους. Καὶ ἔχει νήσους Λέσβου τε καὶ Κύρνου μείζονας, καὶ τρέφει κήτη, καὶ ἐκ τῆς τούτων πιμελῆς ἄλειφα ἐργάζονται. Εἰσὶ δὲ ἐν αὐτῷ καὶ χελῶναι, καὶ αὐταῖς τὸ χελώνιον πιθάκνης καὶ εἴκοσιν ἀμφορέας δεχομένης οὐ μεῖόν ἐστιν. Κροκοδείλων δὲ παιδεύει διπλᾶ γένη· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἥκιστα βλάπτει, τὰ δὲ παμβορώτατα σαρκῶν ἐσθίει καὶ ἀφειδέστατα· καὶ ἔχουσιν ἐπ' ἄκρου τοῦ ῥύγχους ἐξοχήν, ὡς κέρας. Τούτοις τοι καὶ πρὸς τὰς τῶν κακούργων τιμωρίας ὑπηρέταις χρῶνται· τοὺς γὰρ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις τῶν ἀδικημάτων ἑαλωκότας ῥίπτουσιν αὐτοῖς, καὶ δημίου δέονται ἥκιστα.

Ganges Indiæ fluvius, initium ducens a fontibus, cum per se fluit, et nondum ad alios admistus est, altitudine est viginti passuum, latitudine vero octoginta stadiorum; cum vero jam alii in eum influxerint, altus sexagenos passus profluit, dilatatur autem et diffunditur in quadringenta stadia. Insulas Lesbo Cyrnove majores efficit; et cete procreat, quorum adeps unguentorum usum præstat. In eo etiam testudines nascuntur, quarum testa non minori magnitudine sit, quam dolium capax viginti amphorarum. Idem crocodilorum genera duo educat; quorum alteri nihil nocent, alteri inexorabili atque immisericordi in quidlibet voragine carnivori sunt; in eorum summo rostro quasi cornu quoddam eminet. His administris ad maleficos puniendos Indi utuntur; nam eosdem criminum gravissimorum damnatos illis objiciunt, neque carnifice egent.

XLII. — De escis nonnullis ad pisces capiendos adhibitis.

Δέλεαρ δὲ καθιᾶσιν οἱ σοφοὶ τὰ θαλάττια τοῖς μὲν σκάροις, ὡς Λεωνίδης φησί, κορίαννα καὶ καρτά, καὶ ἔστιν εὔθηρα ταῦτα καὶ ἑλεῖν ῥᾷστα· προσανεῖ γὰρ αὐτοῖς ὁ σκάρος γοητευόμενος, ὥσπερ ἡδύσμασι. Φύλλα δὲ τευτλίων αἱρεῖ τὰς τρίγλας· χαίρει γὰρ τῷδε τῷ λαχάνῳ τὸ ζῷον, καὶ δι' αὐτοῦ ἁλίσκεταί τε καὶ δουλοῦται ῥᾷστα.

Piscationis marinæ periti, ut auctor est Leonides, scari escam demittunt coriandrum et carton, hæc enim illis in venatione adjumento sunt; scarus enim his condimentis, ceu præstigiis quibusdam, allicitur. At betarum foliis mulli capiuntur; nam hoc olere gaudet hic piscis, eoque facile inescatus capitur.

XLIII — De diversis piscandi rationibus.

Ἐνύδρου δὲ θήρας διαφοραὶ τέσσαρες, φασί· δικτυεία [καὶ] κόντωσις καὶ κυρτεία καὶ ἀγκιστρεία προσέτι. Καὶ ἡ μὲν δικτυεία πλουτοφόρος, καὶ ἔοικεν ἁλισκομένῳ στρατοπέδῳ καὶ αἱρουμένοις αἰχμαλώτοις τισί. Καὶ δεῖται χορηγίας ποικίλης· οἷον σπάρτου καὶ λίνου λευκοῦ καὶ μέλανος ἄλλου καὶ κυπείρου καὶ φελλῶν μολίβου τε καὶ πίτυος καὶ ἱμάντων καὶ ῥοῦ καὶ λίθου καὶ βύβλου καὶ κεράτων καὶ νεὼς ἑξήρους ἄξονός τε καὶ σκυταλίδων καὶ κοττάνης καὶ τυμπάνου καὶ σιδήρου καὶ ξύλων καὶ πίττης· ἐμπίπτει δὲ γένη τε ἰχθύων διάφορα καὶ ἀγέλαι ποικίλαι τε καὶ πολλαί. Ἡ δὲ ἀκόντωσίς ἐστι μὲν τῶν ἄλλων ἀνδρειοτάτη, καὶ δεῖται θηρατοῦ ῥωμαλεωτάτου. Παρεῖναι δὲ χρὴ κάμακα ὀρθὴν ἐλαίας καὶ σχοινία σπάρτινα πυρεῖά τε πεύκης τῆς λιπαρωτάτης· [δεῖται δὲ καὶ] νεὼς μικρᾶς [καὶ] ἐρετῶν συντόνων καὶ βραχίονας ἀγαθῶν. Ἡ δὲ κυρτεία δολερωτάτη θήρα καὶ ἐπιβουλοτάτη δει-

Piscationis modi quatuor traduntur; fit enim vel reti, vel conto, vel nassa, vel hamo. Ea quæ retibus utitur, præcipue ditare piscatores potest propter copiosam capturam, qua pisces pariter plurimi, ut occupatis hostium castris captivi, in eorum potestatem veniunt. Supellectilem vero requirit variam; ut sunt funes, fila alba et nigra, cyperus, suber, plumbum, picea, lora, rhus, lapis, byblus sive papyrus, cornua, navis sex remorum, axis, scytalides (sive bacilli teretes), cottana, tympanum, ferrum, ligna, pix. Incidunt autem in ea diversa genera piscium, et varii multique eorum greges. Quæ vero per contum piscatio fit, inter ceteras strenuissima est, et piscatore opus habet robustissimo. Ad eam requiruntur pertica recta oleagina, et funes e sparto contexti, et tædæ vel faces de pinu perquam resinosa, item navis parva, et remiges assidui validique brachiis. At nassarum usus, præ ceteris insidiosus atque dolosus, ingenuos homines minime decere videtur. Adhi-

νῶς ἐστι, καὶ ἐλευθέροις πρέπειν δοκεῖ ἥκιστα. Δεῖται δὲ ὁλοσχοίνων τε ἀβρόχων καὶ λύγου καὶ χερμάδος καὶ εὐναίων καὶ λίθου καὶ φύκους θαλαττίου σχοίνων τε καὶ κυπαρίττου κόμης καὶ φελλῶν καὶ ξύλων καὶ δελέατος καὶ νεὼς μικρᾶς. Ἡ δὲ ἀγκιστρεία σοφωτάτη ἐστὶ καὶ τοῖς ἐλευθέροις πρεπωδεστάτη. Δεῖται δὲ ἄρα ἱππείων τριχῶν, τὰς χρόας καὶ λευκὰς καὶ μελαίνας καὶ πυῤῥὰς καὶ μεσαιπολίους· τῶν δὲ βαπτομένων ἐγκρίνουσι τὰς λευκὰς ἢ τὰς ἁλιπορφύρους· αἱ γὰρ ἄλλαι πᾶσαι πονηραί, φασίν· χρῶνται δὲ καὶ τῶν ἀγρίων συῶν ταῖς θριξὶ ταῖς ὀρθαῖς καὶ τερμίνθῳ δέ, καὶ χαλκῷ πλείστῳ καὶ μολίβδῳ καὶ σπαρτίναις καὶ πτεροῖς, μάλιστα μὲν λευκοῖς ἢ μέλασι καὶ ποικίλοις. Χρῶνταί γε μὴν οἱ ἁλιεῖς καὶ φοινικοῖς ἐρίοις καὶ ἁλουργέσι καὶ φελλοῖς καὶ ξύλοις· καὶ σιδήρου καὶ ἄλλων δέονται, ἐν δὲ τοῖς καὶ καλάμων εὐφυῶν καὶ ἀβρόχων καὶ ὁλοσχοίνων βεβρεγμένων καὶ νάρθηκος ἐξεσμένου καὶ ῥάβδου κρανείας καὶ χιμαίρας κεράτων καὶ δέρματος. Ἄλλος δὲ ἄλλῳ τούτων ἰχθὺς αἱρεῖται, καὶ τάς γε θήρας ἤδη εἶπον αὐτῶν.

bentur holoschœni juncorum generis non madidi, vimen, lapis manualis aliusque ancoralis, alga marina, funes, coma cupressi, suber, ligna, esca, et navis parva. Porro ea quæ hamis fit piscatio, ut callidissima est, ita liberis hominibus inprimis decora. Opus autem habet pilis equinis, albis, nigris, rufis, et ad canum colorem vergentibus, ceteris qui tinguntur inserunt albos vel purpureos, reliquos omnes improbant; aprorum etiam setis rigidis utuntur; et terminthо, et ære multo, plumboque, et e sparto funiculis, et pennis, præcipue albis aut nigris et variis. Sunt ex piscatoribus, qui etiam lanis utantur puniceis vel purpureis, et suberibus, et lignis; ferroque, et aliis rebus indigeant, et inter illas arundinibus rectis procerisque, nec madidis, holoschœnis vero madefactis, et ferula rasa, et virga de corno arbore, et capræ cornibus, et corio. Alii enim pisces aliis istorum capiuntur, ut jam supra explicatum est.

XLIV. — De elephantis Indicis equisque Libycis cantu et musica delinitis.

Λογω οε ἄρα τώδε Ἰνδὸς καὶ Λίβυς τὸ γένος διαφόρω· ἐρεῖ δὲ ὁ μὲν Ἰνδὸς τὰ ἐπιχώρια, ὁ δὲ Λίβυς ὅσα οἶδε καὶ ἐκεῖνος· ἃ δ' οὖν ᾄδετον ἄμφω τὼ λόγω ἐστὶν ἐκεῖνα. Ἐν Ἰνδοῖς ἂν ἁλῷ τέλειος ἐλέφας, ἡμερωθῆναι χαλεπός ἐστι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ποθῶν φονᾷ· ἐὰν δὲ αὐτὸν καὶ δεσμοῖς διαλάβῃς, ἔτι καὶ μᾶλλον ἐς θυμὸν ἐξάπτεται, καὶ δοῦλος εἶναι καὶ δεσμώτης οὐχ ὑπομένει. Ἀλλ' οἱ Ἰνδοὶ καὶ ταῖς τροφαῖς κολακεύουσιν αὐτόν, καὶ ποικίλοις καὶ ἐφολκοῖς δελέασι πραΰνειν πειρῶνται, παρατιθέντες ὅσα πληροῖ τὴν γαστέρα καὶ θέλγει τὸν θυμόν· ὁ δὲ ἄχθεται αὐτοῖς καὶ ὑπεροράᾳ. Τί οὖν ἐκεῖνοι κατασοφίζονται [καὶ δρῶσι]; Μοῦσαν αὐτοῖς προσάγουσιν ἐπιχώριον, καὶ κατᾴδουσιν αὐτοὺς ὀργάνῳ τινὶ καὶ τούτῳ συνήθει· καλεῖται δὲ σκινδαψὸς τὸ ὄργανον· ὁ δὲ ὑπέχει τὰ ὦτα καὶ θέλγεται, καὶ ἡ μὲν ὀργὴ πραΰνεται, ὁ δὲ θυμὸς ὑποστέλλεταί τε καὶ στόρνυται, κατὰ μικρὰ δὲ καὶ ἐς τὴν τροφὴν ὁρᾷ· εἶτα ἀφεῖται μὲν τῶν δεσμῶν, μένει δὲ τῇ μούσῃ δεδεμένος, καὶ δειπνεῖ προθύμως ἁβρὸς δαιτυμὼν [καταδεδεμένος]· πόθῳ γὰρ τοῦ μέλους οὐκ ἂν ἔτι ἀποσταίη. Λιβύων δὲ ἵπποι — δεῖ γὰρ ἀκοῦσαι καὶ τὸν λόγον τὸν ἕτερον — ἐς τοσοῦτον αὐτὰς αἱρεῖ ἡ αὔλησις· πραΰνονταί τε καὶ ἡμεροῦνται, καὶ ὑπολήγουσι μὲν τοῦ ὑβρίζειν τε καὶ σκιρτᾶν· ἕπονται δὲ τῷ νομεῖ, ὅποι ἂν αὐτὰς τὸ μέλος ἀπάγῃ· ἐπιστάντος δέ, καὶ ἐκεῖναι ἐφίστανται· ἐὰν δὲ ἐπανατείνῃ τὸ αὔλημα, λείβεται δάκρυα ὑφ' ἡδονῆς αὐταῖς. Οἱ μὲν οὖν βουκόλοι τῶν ἵππων ῥοδοδάφνης κλάδον κοιλάναντες, καὶ αὐλὸν ἐργασάμενοι, καὶ εἰς αὐτὸν ἐμπνέοντες, εἶτα οὕτω [τῶν] προειρημένων καταυλοῦσιν. Λέγει δὲ Εὐριπίδης καὶ ποιμνίτας τινὰς ὑμεναίους· ἔστι δὲ ἄρα τοῦτο αὔλημα, ὅπερ οὖν τὰς μὲν ἵππους τὰς θη-

Duæ hæ narrationes, quarum una Indica est, altera Libyca, generatim utique inter se differunt; illa autem, quæ regioni suæ peculiaria esse utraque perhibet, hæc sunt. Si Indicus elephantus robore ætatis confirmatus capiatur, ex feritate ægre traducitur ad mansuetudinem, et quod desiderio libertatis teneatur, ideo cædes molitur; ac si vinculis devinciatur et constringatur, magis incitatur animo, neque ullam servitutem perpetitur. At enim Indi variis et multiplicibus cibariorum illecebris ventrem implere, eumque delinire student; ille tamen nihil de acerbitate sua remittens, nihilque ab iis blanditiis mitescens, iis præclare contemptis, pergit iisdem infestus esse. Quid igitur ii comminiscuntur et machinantur? Instrumento quodam musico, quod scindapsum vocant, vernaculam cantiunculam ei canunt; is animum attendit, auremque ad audiendum erigit, et suavitate illius demulcetur, animi incitatio comprimitur, ac paulatim in objectum cibum respicit; et quamvis omnibus vinculis exsolvitur, tamen cantu devictus non amplius ad pristinos mores a mansuetudine deficit et cibo libenter veluti conviva fruitur. Tibiæ cantu (nam et alteram narrationem audire oportet) usque eo capiuntur Libycæ equæ, ut hujus blandimentis ad homines mansuescant ac mitigentur, et insultare ac lædere desinant; et quocunque eas cantiuncularum blanditiæ invitaverint, eo pastorem consequuntur; cum ille insistit, hæ etiam a progrediendo se sustinent; ac si cantum contentiorem ad tibiam canat, ex eo tanta voluptate afficiuntur, ut lacrimas tenere non possint. Harum igitur pastores ex rhododaphnes arboris ramo excavato pastoritiam fistulam conficiunt, cujus sonoro inflatu armentum antedictum demulcent.

λείας εἰς ἔρωτα ἐμβάλλει καὶ οἶστρον ἀφροδίσιον, τοὺς δὲ ἄῤῥενας μίγνυσθαι αὐταῖς ἐκμαίνει. Τελοῦνται μὲν [δὴ] ἱππικοὶ γάμοι τὸν τρόπον τοῦτον, καὶ ἔοικεν ὑμέναιον ᾄδειν τὸ αὔλημα.

Euripides dicit, pastores hymenæos ad tibiam cantantes ad venerem equas incitare, atque etiam equos ad ineundas feminas incendere. Ad hunc igitur modum equinæ nuptiæ initiantur, ut nuptiale carmen tibia præcinat.

XLV. — Delphinorum musicæ amor hymno Arionis celebratus.

Τὸ τῶν δελφίνων φῦλον ὥς εἰσι φιλῳδοί τε καὶ φίλαυλοι, τεκμηριῶσαι ἱκανὸς καὶ Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος ἔκ τε τοῦ ἀγάλματος τοῦ ἐπὶ Ταινάρῳ καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῷ γραφέντος ἐπιγράμματος· ἔστι δὲ τὸ ἐπίγραμμα·

Ἀθανάτων πομπαῖσιν Ἀρίονα, Κυκλέος υἱόν,
Ἐκ Σικελοῦ πελάγους σῶσεν ὄχημα τόδε.

Delphinorum genus quantopere cantu et tibiis delectetur, luculentum Arionis Methymnæi historia nobis testimonium fuerit; quam et statua ejus in Tænaro, et subscriptum epigramma repræsentant, hoc videlicet distichon:

Hoc vectus Cyclei proles evasit Arion
Ex maris insidiis, dis ducibus, Siculi.

Ὕμνον δὲ χαριστήριον τῷ Ποσειδῶνι, μάρτυρα τῆς τῶν δελφίνων φιλομουσίας, οἱονεὶ καὶ τούτοις ζωάγρια ἐκτίνων, ὁ Ἀρίων ἔγραψε· καὶ ἔστιν ὁ ὕμνος οὗτος·

Ὕψιστε θεῶν,
Πόντιε, χρυσοτρίαινε Πόσειδον,
Γαιήοχ', ἐγκύμον' ἀν' ἅλμαν·
Βραγχίοις περὶ δὲ σὲ πλωτοὶ
Θῆρες χορεύουσι κύκλῳ, κούφοισι ποδῶν
Ῥίμμασιν ἐλάφρ' ἀναπαλλόμενοι, σιμοί, φριξαύχενες [ὠκυδρόμοι
Σκύλακες, φιλόμουσοι
Δελφῖνες, ἔναλα θρέμματα κουρᾶν
Νηρεΐδων θεᾶν,
Ἃς ἐγείνατ' Ἀμφιτρίτα· οἵ μ' εἰς Πέλοπος γᾶν ἐπὶ Ται- [ναρίαν
Ἀκτὰν ἐπορεύσατε πλαζόμενον Σικελῷ ἐνὶ πόντῳ,
Κυρτοῖσι νώτοις ὀχέοντες,
Ἄλοκα Νηρεΐας πλακὸς τέμνοντες, ἀστιβῆ πόρον,
Φῶτες δόλιοι
Ὥς μ' ἀφ' ἁλιπλόου γλαφυρᾶς νεὼς
Εἰς οἶδμ' ἁλιπόρφυρον λίμνας ἔριψαν.

Ceterum hymnus, quo se Arion gratum Neptuno declarare, et simul delphinorum in musicam studium testari voluit, tanquam et illis mercedem pro se servato et superstite exsolvens, ab eo conditus ejusmodi est:

Neptune deum maxime,
Qui rex maris profundi
Tridente clarus aureo
Complecteris undique terram:
Te branchiis et pinnis
Insigne piscium genus
Mutæ colunt natantes:
Præ ceteris te pandi
Circumnatant delphines
Canes marini, et errant
Juxta, levesque saliunt;
Quandoque et instar jaculi
Vibrant seipsos eminus
Pernicitate mira,
Cervice rigidi recta;
Oblectat hosce musica;
Amant eos Nereides
Suum pecus puellæ,
Quas Amphitrite peperit.
Vos me vagantem Siculo
In æquore ad Tænarium
Litus tulistis equitem,
Vectumque dorsis vestris,
Vester chorus me placide,
Non pervium mortalibus,
Longe salum lateque
Sulcans natando eduxit;
In quod viri me nautæ
Dejecerant e navi
Curva, marina, perfidi.

Ἴδιον μὲν δήπου δελφίνων πρὸς τοις ανω λεχθεῖσι καὶ τὸ φιλόμουσον.

Ergo etiam alia, quæ prædiximus, et musicæ studium in delphinis laudari convenit.

XLVI. — De musica feris capiendis adhibita.

Λόγος που διαῤῥεῖ Τυῤῥηνὸς ὁ λέγων, τοὺς ὗς τοὺς ἀγρίους καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς ἐλάφους ὑπὸ δικτύων μὲν καὶ κυνῶν ἁλίσκεσθαι, ᾗπερ οὖν θήρας νόμος, συναγωνιζομένης δὲ αὐτοῖς τῆς μουσικῆς καὶ μᾶλλον· πῶς δέ, ἤδη ἐρῶ. Τὰ μὲν δίκτυα περιβάλλουσι καὶ τὰ λοιπὰ θήρατρα, ὅσα ἐλλοχᾷ τὰ ζῶα· ἕστηκε δὲ ἀνὴρ αὐλῶν τεχνίτης, καὶ ὡς ὅ τι μάλιστα πειρᾶται τοῦ μέλους ὑποχαλᾶν, καὶ ὅ τι ποτέ ἐστι τῆς μούσης σύντονον ἐᾷ, πᾶν δὲ ὅ τι γλύκιστον αὐλῳδίας τοῦτο ᾄδει· [καὶ] ἡσυχία τε καὶ ἠρεμία ῥᾳδίως διαπορθμεύει, καὶ εἰς τὰς ἄκρας καὶ εἰς τοὺς αὐλῶνας καὶ εἰς τὰ δάση καὶ εἰς ἁπάσας συνελόντι εἰπεῖν τὰς τῶν θηρίων κοίτας καὶ εὐνὰς τὸ μέλος εἰσρεῖ. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα παριόντος εἰς τὰ ὦτα αὐτοῖς τοῦ ἤχου ἐκπέπληγεν

Tyrrhenorum sermone pervagatum est apros et cervos apud eos, cum retibus et canibus, ut venandi sane usus ferre solet, tum multo maxime musicæ adjumento capi; quod quidem ipsum quemadmodum fiat, jam porro dicam. Circumjectis retibus, et ceteris instrumentis idoneis ad faciendas bestiis insidias collocatis, homo tibia canendi bene peritus, quoad ejus fieri potest, omnem cantus contentionem remittit et relaxat, et quidlibet ad canendum suave præclare usurpat; et quies et solitudo quoquoversus illud carmen transmittunt, et in montium vertices et convalles, et densa frutetis loca, atque, ut brevi explicem, in omnia lustra ferarum et cubilia, tibiæ cantus influit. Ac nimirum primo in eorum aures influente sono obstupescunt

καί που καὶ δείματος ὑποπίμπλαται, εἶτα ἀκρατῶς καὶ ἀμάχως αὐτὰ [ἡ] ἡδονὴ τῆς μούσης περιλαμβάνει, καὶ κηλούμενα λήθην ἔχει καὶ ἐκγόνων καὶ οἰκιῶν καὶ χώρων· καίτοι φιλεῖ τὰ θηρία μὴ ἀπὸ τῶν συντρόφων χωρίων πλανᾶσθαι. Τὰ δ' ουν Τυῤῥηνὰ κατ' ὀλίγον ὥσπερ ὑπό τινος ἴυγγος ἀναπειθούσης ἕλκεται, καὶ καταγοητεύοντος τοῦ μέλους ἀφικνεῖται καὶ ἐμπίπτει ταῖς πάγαις τῇ μούσῃ κεχειρωμένα.

adeoque exterrentur; deinde cum impotenti voluptate aures tenentur, tum nullo negotio comprehenduntur, cantusque suavitate permulsi et deliniti, in eorum quæ procreaverint, et domesticarum sedium oblivionem veniunt; etiamsi feræ bestiæ non a locis ubi versari assueverunt, aberrare solent. Sic igitur Tyrrhenæ bestiæ paulatim tanquam suadæ illecebra ducuntur, et quasi cantu præstrictæ in laqueos sese inserunt; quibus illaqueatæ comprehenduntur.

XLVII. — De anthiis piscibus eorumque captura.

Ἀνθίαι δὲ βαλλόμενοι ὅταν ἁλῶσιν οἰκτιστόν εἰσι θεαμάτων, καὶ ἀποθνήσκοντες ἑαυτοὺς ἐοίκασι θρηνεῖν καὶ τρόπον τινὰ ἱκετεύειν, ὥσπερ οὖν ἄνθρωποι λῃσταῖς ἐντυχόντες ἀνοικτίστοις τε καὶ φονικωτάτοις. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀποδιδράσκειν πειρώμενοι εἶτα τοῖς δικτύοις ἐμπαλάσσονται, ὑπεράλλεσθαι δὲ αὐτοὺς πειρωμένους τὸν λόχον εἶτα μέντοι καταλαμβάνει αἰχμή· οἱ δὲ ἀποδιδράσκοντες τόνδε τὸν θάνατον ἐς τὴν τέως πολεμίαν ἰχθύσι γῆν ἐξεπήδησαν, τὸ τέλος τοῦ βίου τὸ χωρὶς τοῦ ξίφους προῃρημένοι καὶ μάλα ἀσμένως.

Anthiæ cum sunt capti, miserabile præbent spectaculum, mortemque suam lugere et quodammodo supplicare videntur, sicut homines, qui in latrones immisericordes et cædis avidos incurrerunt. Nonnulli autem eorum, dum aufugere nituntur, ac retibus insultantes insidias transilire conantur, trucidantur ferro; qui vero mortem evadunt, in terram antehac eis inimicam exsiliunt, atque ibidem mortem obire malunt, quam gladio perire.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER DECIMUS TERTIUS.

I. — Historia de aquila, quæ Midæ regnum portendit; alia de lupo Gelonem servante.

Ἀετὸν ἀκούω Γορδίῳ τὴν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Μίδου βασιλείαν ὑποσημῆναι, ἡνίκα ἀροῦντι τῷ Γορδίῳ ἐπιπτάς, εἶτα μέντοι κατὰ τοῦ ζυγοῦ καθίσας συνδιημέρευσεν, οὐδὲ προαπέστη, πρὶν ἢ γενομένης ἑσπέρας καὶ ἐκεῖνος κατέλυσε τὴν ἄροσιν, ἐπιστάντος τοῦ βουλυτοῦ. Γέλωνος δὲ τοῦ Συρακουσίου παιδὸς ὄντος λύκος μέγιστος εἰσπηδήσας εἰς τὸ διδασκαλεῖον ἐξήρπασε τῶν χειρῶν τοῖς ὀδοῦσι τὴν δέλτον, καὶ ὁ Γέλων ἐξαναστὰς τοῦ θάκου ἐδίωκεν αὐτόν, τὸ μὲν θηρίον μὴ καταπτήξας, περιεχόμενος δὲ τῆς δέλτου ἰσχυρῶς. Ἐπεὶ δὲ ἔξω τοῦ διδασκαλείου ἐγένετο, τὸ μὲν κατηνέχθη καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ διδασκάλῳ κατέβαλεν, θείᾳ δὲ προμηθείᾳ ὁ Γέλων περιῆν μόνος· καὶ τό γε παράδοξον, οὐκ ἀπέκτεινεν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἔσωσε λύκος, οὐκ ἀτιμασάντων τῶν θεῶν οὐδὲ διὰ τῶν ἀλόγων τῷ μὲν τὴν βασιλείαν προδηλῶσαι, τὸν δὲ τοῦ μέλλοντος κινδύνου σῶσαι. Ἴδιον δὴ τῶν ζώων καὶ τὸ θεοφιλές.

Gordio filium suum Midam regem fore aquilam præsignificasse audio, cum ea supra hujus caput arantis primo volasset, deinde totum diem in jugo sessitare non prius destitisset, quam is, vespera accedente, arationem dimisisset. Lupus item maxima magnitudine cum in ludum invasisset, et de manibus Gelonis Syracusani pueri tabellam rapuisset, Gelon de sede surgens, non quidem feram timore perterrebat, sed acerrimo tabellæ suæ desiderio eam insequebatur. Postea autem quam hic extra tabernam ludi literarii fuisset, hæc quidem repentina ruina corruens pueros una cum præceptore confecit et oppressit, ac Gelon solus divinæ providentiæ munere sodalibus suis superfuit; quod ipsum, non cum a lupo occisum, sed potius servatum fuisse, magnam profecto admirationem habet. Non igitur rationis expertia deus negligit, imo vero cara habet, cum per illa Gordio regnum præsignificarit, Gelonem vero ex impendente periculo servaverit. Ergo bestiæ etiam in amore sunt divino numini.

II. — De piscatione sargorum.

Οἱ Κᾶρες αἱροῦσι τοὺς σαργοὺς τὸν τρόπον τοῦτον. Νότου καταπνέοντος ἡσυχῇ καὶ προσβάλλοντος αὔρας μαλακωτέρας, καὶ τοῦ κύματος στορεσθέντος καὶ πράως ταῖς ψάμμοις ἐπηχοῦντος, τηνικαῦτα ὁ θηρατὴς καλάμου μὲν οὐ δεῖται οὐδὲ ἕν, λαβὼν δὲ ἀρκεύθου ῥάβδον πάνυ σφόδρα ἐῤῥωμένης, ἀπ' ἄκρας αὐτῆς ἐξάπτει σειράν, καὶ περιπείρει τῷ ἀγκίστρῳ λυκόστομον ὄντα ἡμιτάριχον, καὶ καθίησιν εἰς τὴν θάλατταν· καὶ κάθηται μὲν ἐπὶ τῇ πρύμνῃ τῆς πορθμίδος καὶ τὸν δόλον ὑποκινεῖ, ὑπερέττει δέ οἱ παῖς ἡσυχῇ, προμαθὼν τῆς ἐλάσεως τὸ σχολαῖον ἐπίτηδες, καὶ ὡς ἐπὶ τὴν γῆν προάγει τὸ σκάφος. Πολλοὶ δὲ οἱ σαργοὶ περισκιρτῶσιν ἐκ τῶν συντρόφων φωλεῶν ἀναθορόντες, ἀθροίζονται δὲ ἐπὶ τὸ ἄγκιστρον· ἄγει γὰρ αὐτοὺς οἱονεὶ ἴυγγι ὁ πάλαι μὲν τεθνηκώς, εἰς τὸ ἑλεῖν δὲ σκευασθεὶς ἰχθύς· εἶτα πλησίον τῆς γῆς γενόμενοι ῥᾳδίως ἁλίσκονται, τῇ λιχνείᾳ τῆς γαστρὸς δεδεμένοι.

Sargos Cares hoc modo capiunt. Cum auster placide et mollibus auris spirat, et undæ tranquillæ leni ad litus murmure offendunt, tum piscator non indigens arundine, juniperi alicujus vegetissimæ virgam accipit, et extremitati ejus lineam alligat, hamoque lycostomum neque recentem neque plene salsum, ac in mare demittit; in piscatorii autem navigii puppe sedens, insidias in mare demissas leviter movet, simulque ei quiete remigando inservit puer, qui probe tenens ut sensim pedetentimque navis impellenda sit, ad terram versus remigat. Tum sargi permulti exsultantes ex suis latibulis prosiliunt, et ad hamum congregantur; piscis enim jampridem occisus, et ad capiendum divulsus, eos veluti illecebra allectat: cumque propius a terra sunt, cibi aviditate irretiti facile comprehenduntur

III. — De variis piscium sedibus, deque plantis marinis.

Διατριβαὶ δὲ ἰχθύων πολλαί, καὶ γίνονται οἱ μὲν ἐν ταῖς πέτραις, οἱ δὲ ἐν ταῖς ψάμμοις, ἄλλοι δὲ ἐν ταῖς πόαις. Καὶ γάρ τοι καὶ πόαι θαλάττιαί εἰσι, καὶ αἱ μὲν αὐτῶν καλοῦνται βρύα, αἱ δὲ ἄμπελοι, καὶ σταφυλαί τινες, καὶ φυκία ἄλλα· ἦν δὲ ἄρα θαλαττίας πόας καὶ κράμβη ὄνομα, καὶ μνία καλεῖταί τινα ἐν αὐταῖς καὶ τρίχες. Τροφὴ δὲ ἄρα τούτων ἄλλῳ ἄλλη ἦν, καὶ οὐκ ἂν πάσαιτο ἑτέρας ὁ εἰθισμένος τῇ συντρόφῳ καὶ ὁμοεθνεῖ, ὡς ἂν εἴποι τις.

Pisces alii alia loca amant et incolunt; alii inter saxa morantur, in arenis alii, quidam inter herbas. Sunt enim in mari etiam herbæ, ut brya, et vites, et uvæ dictæ, et uci vel algæ; est et brassica quædam marina, sunt mnia, et triches. Ex his pisces alii aliam degustant, familiarem sibi, et cui sit assuetus quisque; nec aliam attigerit.

IV. — De callionymo pisce.

Ἀκούσαις δ' ἂν ἁλιέων καὶ ἰχθύων τινὰ καλλιώνυμον οὕτω λεγόντων· καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι ἄρα ἐπὶ τοῦ λοβοῦ τοῦ δεξιοῦ καθημένην ἔχει χολὴν πολλήν, τὸ δὲ ἧπαρ αὐτῷ κατὰ τὴν λαιὰν φορεῖται πλευράν. Καὶ μαρτυρεῖ τούτοις καὶ ὁ Μένανδρος, ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ, οἶμαι, λέγων·

Τίθημ' ἔχειν χολήν σε καλλιωνύμου
Πλείω.

Καὶ Ἀνάξιππος ἐν Ἐπιδικαζομένῳ·

Ἐάν με κινῇς, καὶ ποιήσῃς τὴν χολὴν
Ἅπασαν ὥσπερ καλλιωνύμου ζέσαι,
Ὄψει διαφέροντ' οὐδὲ ἓν ξιφίου κυνός.

Εἰσὶ μὲν οὖν οἳ καί φασιν αὐτὸν ἐδώδιμον, οἱ δὲ πλείους ἀντιλέγουσιν αὐτοῖς. Οὐ ῥαδίως δὲ αὐτοῦ μνημονεύουσιν ἐν ταῖς ὑπὲρ τῶν ἰχθύων πανθοινίαις, ὧν τι καὶ ὄφελός ἐστι, ποιητῶν θεμένων σπουδὴν εἰς μνήμην ἔνθεσμον· Ἐπίχαρμος μὲν ἐν Ἥβας Γάμῳ καὶ Γᾷ καὶ Θαλάσσᾳ καὶ προσέτι Μώσαις· Μνησίμαχος δὲ ἐν τῷ Ἰσθμιονίκῃ.

De rei piscatoriæ bene peritis audire potes, ex piscibus quendam esse nomine callionymum. Huic Aristoteles ait in dextra jecoris fibra copiosum fel situm esse, jecur autem ad lævum latus collocatum esse. Cui quidem rei testimonio est Menander in Messenia inquiens :

Facio te habere fel callionymo copiosius

Anaxippus item in Epidicazomeno :

Me si moveas, et sicut callionymi
Fervere efficias omne fel mihi, nihil
Videbis a xiphia me diversum cane

Sunt qui eum dicant edulem, alii plerique negant. Poetæ quidem ubi convivia et epulas describunt, non facile ejus meminerunt, cum alioqui plerosque, quorum usus est, suis versibus nominarunt : ut Epicharmus in Nuptiis Junonis, et Terra Marique, et insuper Musis; et Mnesimachus in Isthmionice.

V. — De rana marina.

Βάτραχος δὲ θαλάττιος τίκτει κατὰ τοὺς ὄρνιθας ᾠὸν καὶ οὗτος· οὐ ζωογονεῖ γὰρ ἐν αὑτῷ· κεφαλὴν γὰρ ἔχει καὶ τὰ ἀρτιγενῆ μεγάλην τε ἅμα καὶ τραχεῖαν· καὶ διὰ ταῦτα ὑποδέξασθαι τὰ βρέφη δείσαντα ἥκιστός ἐστιν· ἑλκοῖ γὰρ αὐτὸν καὶ κακοῖ, εἰσπίπτοντα τὴν αὖθις· ἀλλὰ καὶ τικτόμενα ἂν καὶ ἐξιόντα εἰργάζετο παραπλήσια. Οὔτε οὖν εὐώδινες εἰς ζώων γένεσίν εἰσιν, οὔτε μὴν κρησφύγετα τοῖς ἐκγόνοις ἀγαθά. Ὠοῦ δὲ τὴν φύσιν ἢ ἰδιότητα οὐχ ὁμολογεῖ τὸ τῶν βατράχων, τραχὺ δέ ἐστι καὶ ἐκεῖνο, καὶ ἔχει φολίδας, καὶ προσαψαμένῳ φανεῖταί σοι ἀντίτυπον.

Non animatos partus edit, sed similiter ut aves ex sese rana marina ovum parit : cujus quidem fœtus vel a partu recentes capite præditi sunt tum magno tum aspero; eamque ob rem cum quippiam metuunt, ipsa intra se recipere minime est idonea, nam illam etiam rursus subeuntes exulcerant; et similiter si vivos in lucem proferret, exeundo læderent. Non ergo vivos parit, nec fœtibus bona perfugia præstat. Hujus ovum non naturæ ovalæ speciem similitudinemque proprie gerit, cum sit squamosum, asperum et ad tactum resistens et durum.

VI. — De polypo raræ magnitudinis inter vasa salsamentaria capto.

Οἱ πολύποδες καὶ αὐτοὶ χρόνῳ γίνονται μέγιστοι, καὶ εἰς κήτη προχωροῦσι, καὶ ἐναριθμοῦνται ἐν αὐτοῖς καὶ οὗτοι. Ἀκούω γοῦν ἐν Δικαιαρχίᾳ τῇ Ἰταλικῇ πολύπουν εἰς ὄγκον σώματος ὑπερήφανον προελθόντα τὴν μὲν ἐν τῇ θαλάττῃ τροφὴν καὶ τὰς ἐκεῖθεν νομὰς ἀτιμάσαι καὶ ὑπερφρονῆσαι αὐτῶν. Προῄει δὲ ἄρα οὗτος καὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐλῄζετο καὶ τῶν χερσαίων ἔστιν ἅ· οὐκοῦν διά τινος ὑπονόμου κρυπτοῦ ἐκβάλλοντος εἰς τὴν θάλατταν τὰ ἐκ τῆς πόλεως τῆς προειρημένης ῥυπαρὰ εἰσνέων καὶ ἀνιὼν εἰς οἶκόν τινα πάραλον, ἔνθα ἦν ἐμπόρων Ἰβηρικῶν φόρτος καὶ ταρίχη τὰ ἐκεῖθεν ἐν σκεύεσιν ἁδροῖς, εἶτα τὰς πλεκτάνας περιχέων καὶ σφίγγων τὸν κέραμον ἔῤῥηγνυ τὰ ἀγγεῖα καὶ κατεδαίνυτο τὰ ταρίχη. Οἱ δὲ εἰσιόντες ὡς ἑώρων τὰ ὄστρακα, πολὺν δὲ τοῦ φόρτου ἀριθμὸν ἀφανῆ κατελάμβανον, ἐξεπλήττοντο· καὶ τίς ἦν ὁ κεραΐζων αὐτοὺς συμβαλεῖν οὐκ εἶχον, τῶν μὲν

Temporis longinquitate polypi adeo magni evadunt, ut ad ceti magnitudinem accedant, cetaceique generis numerum obtineant. Puteolis oppido Italiæ auditum est polypum, cum ad inusitatam corporis molem excrevisset, spreto et neglecto maritimo victu, in continentem processisse, et terrena quædam deprædatum esse; et cum per subterraneum specum, Puteolanas sordes in mare transmittentem, natando in maritimam domum ascendisset, ubi mercatorum ex Iberia res salsamentaque in magnis vasis essent, brachiorum circumplexione vasa primo stricte comprimentem confregisse, deinde salsamenta depopulatum fuisse. Mercatores vero ingressos, ubi dolia disrupta inspexissent, et permagnum earum rerum, quas navi advexissent, numerum exhaustum deprehendissent, stupuisse; ac nimirum cum ab insidiis fores integras, tecta ab omni irruptione intacta, parietes non perfossos intuerentur, quisnam populator fuisset, nulla conjectura assequi potuisse; at

θυρῶν ἀνεπιβουλεύτων βλεπομένων, τοῦ δὲ ὀρόφου ὄντος ἀσινοῦς, καὶ τῶν τοίχων μὴ διεσκαμμένων· ἑωρᾶτο δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τῶν ταρίχων λείψανα ἀπολειφθέντα ὑπὸ τοῦ ἀκλήτου δαιτυμόνος· ἔκριναν δή τινα τῶν οἰκείων τὸν μάλιστα εὐτολμότατον ἔνδον ὡπλισμένον καταλιπεῖν ἐλλοχῶντα. Νύκτωρ οὖν ἐπὶ τὴν συνήθη δαῖτα ὁ πολύπους ἀνέρπει, καὶ περιχυθεὶς τοῖς σκεύεσιν, ὥσπερ εἰς πνῖγμα ἀθλητὴς συλλαβὼν τὸν ἀντίπαλον ἐγκρατῶς τε καὶ μάλα εὐλαβῶς, εἶτα συνέτριβε τὸν κέραμον λῃστής, ὡς εἰπεῖν, ὁ πολύπους ῥᾷστα. Ἦν δὲ διχόμηνος, καὶ κατελάμπετο ὁ οἶκος, καὶ πάντα ἦν εὐσύνοπτα· ὁ δὲ οὐκ ἐπεχείρει μόνος, δείσας τὸν θῆρα, καὶ γὰρ μόνου μείζων ὁ ἐχθρὸς ἦν, περιηγεῖται δὲ ἕωθεν τοῖς ἐμπόροις τὰ πεπραγμένα· ἀκούοντες δὲ ἠπίστουν. Εἶτα οἱ μὲν τῆς ζημίας τῆς τοσαύτης μνήμῃ τὸν κίνδυνον ἀνεῤῥίπτουν, καὶ συνελθεῖν τῷ ἐχθρῷ ἔσπευδον· οἱ δὲ τῆς καινῆς καὶ ἀπίστου θέας διψῶντες συναπεκλείοντο αὐθαίρετοι σύμμαχοι. Εἶτα ἑσπέρας ὁ φὼρ ἐπιφοιτᾷ, καὶ ὁρμᾷ ἐπὶ τὴν συνήθη τράπεζαν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἀπέφραττον τὸν ὀχετόν, οἱ δὲ ὡπλίζοντο ἐπὶ τὸν πολέμιον, καὶ κοπίσι καὶ ξυροῖς τεθηγμένοις αὐτοῦ διέκοπτον τὰς πλεκτάνας, ὡς δρυὸς κλάδους ἁδροτάτους ἀμπελουργοί τε καὶ δρυοτόμοι· καὶ τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ περικόψαντες, καθεῖλον ὀψὲ καὶ μόγις οὐκ ὀλίγα πονήσαντες· καὶ τὸ καινότατον, ἐν τῇ γῇ τὸν ἰχθὺν ἐθηράσαντο ἔμποροι. Τὸ κακοῦργον δὴ τοῦδε τοῦ ζώου καὶ τὸ δολερὸν ἀναπέφηνεν ἡμῖν ἴδιον ὄν.

enim cum reliquias conditorum piscium a non vocato conviva relictas animadverterent, eos constituisse ex domesticis audacissimum armatum intus in insidiis ponendum esse. Polypum vero noctu ad assuetas epulas adrepentem revertisse; et tanquam athleta adversarium strictissime correptum suffocat, sic flagellis vasa circumplicantem facillime perfregisse prædonem, ut ita dicam, polypum. Eum porro, qui insidias moliretur, etiamsi lunæ fulgore domus illustraretur, omniaque conspicua essent, non tamen, quoniam solus esset, bestiæ tantæ metu perterritum, hanc aggressum fuisse, sed mane mercatoribus totam rem explicasse; quod quidem ipsum ii audientes ei fidem non habebant. Deinde tum negotiatores ob tantum acceptum detrimentum, audacter in discrimen se objecerunt, et congredi cum hoste properarunt; tum alii inusitati et incredibilis spectaculi studio sua sponte sese auxiliatores una in domo illa concluserunt. Postea vero quam sub vesperam in solita dolia fur invasisset, ex eis partim cloacam obstruebant, partim armis tecti in hostem irruentes dolabris et cultris acutissimis ejus brachia abscindebant; cumque, quemadmodum vinitores et putatores arborum robustissimos ramos secant, sic ii ipsius membra circumcidissent, tandem vix non parvo labore cum ipsum confecerunt; et, quod quidem admirationem habet, in terra piscem mercatores fuerunt expiscati, hujusque belluæ propriam astutiam nobis ostenderunt.

VII. — De remediis, quæ Indi elephantis ægrotis adhibent.

Τῶν τεθηραμένων ἐλεφάντων ἰῶνται τὰ τραύματα οἱ Ἰνδοὶ τὸν τρόπον τοῦτον. Καταιονοῦσι μὲν αὐτὰ ὕδατι χλιαρῷ, ὥσπερ οὖν τὸ τοῦ Εὐρυπύλου παρὰ τῷ καλῷ Ὁμήρῳ ὁ Πάτροκλος· εἶτα μέντοι διαχρίουσι βουτύρῳ αὐτά· ἐὰν δὲ ᾖ βαθέα, τὴν φλεγμονὴν πραΰνουσιν ὕεια κρέα θερμὰ μέν, ἔναιμα δὲ ἔτι προσφέροντες καὶ ἐντιθέντες. Τὰς δὲ ὀφθαλμίας θεραπεύουσιν αὐτῶν βόειον γάλα ἀλεαίνοντες εἶτα αὐτοῖς ἐγχέοντες· οἱ δὲ ἀνοίγουσι τὰ βλέφαρα, καὶ ὠφελούμενοι ἥδονταί τε καὶ αἰσθάνονται, ὥσπερ ἄνθρωποι· καὶ εἰς τοσοῦτον ἐπικλύζουσιν, εἰς ὅσον ἂν ἀποπαύσωνται λημῶντες· μαρτύριον δὲ τοῦ παύσασθαι τὴν ὀφθαλμίαν τοῦτό ἐστι. Τὰ δὲ νοσήματα ὅσα αὐτοῖς προσπίπτει ἄλλως, ὁ μέλας οἶνός ἐστιν αὐτοῖς ἄκος· εἰ δὲ μὴ γένοιτο ἐξάντης τοῦ κακοῦ τῷ φαρμάκῳ τῷδε, ἄσωστά οἱ ἐστίν.

Eorum, quos ceperint Indi, elephantorum vulneribus ad hunc modum medicinam afferunt. Aqua primum tepida hæc perfundunt, ut Eurypyli Patroclus apud præstantissimum Homerum; deinde butyro ungunt; postea, si profundiora fuerint, inflammationem leniunt, suillam carnem recenti sanguine suo madentem et calidam adhuc admoventes. Oculorum vero morbos sanant, bubulum lac tepefactum iis infundentes; quo hi remedio oculos aperiunt, et magno cum voluptatis sensu, sicut homines, vim medicinæ agnoscunt; tamdiu vero utuntur ac repetunt hoc remedium, donec lippitudo cesset. Ceteris, quibus affliguntur, morbis vinum nigrum medetur; quodsi hac medicina ex morbo non liberantur, insanabiles sunt.

VIII. — De elephantorum potu florumque colligendorum studio.

Ἐλέφαντι ἀγελαίῳ μέν, τετιθασευμένῳ γε μήν, ὕδωρ πόμα ἐστί, τῷ δὲ εἰς πόλεμον ἀθλοῦντι οἶνος μέν, οὐ μὴν ὁ τῶν ἀμπέλων· ἐπεὶ τὸν μὲν ἐξ ὀρύζης χειρουργοῦσι, τὸν δὲ ἐκ καλάμου. Προΐασι δὲ καὶ ἄνθη σφίσιν ἀθροίσοντες· εἰσὶ γὰρ ἐρασταὶ εὐωδίας, καὶ ἄγονταί γε ἐπὶ τοὺς λειμῶνας, ὀσμῇ πωλευθησόμενοι

Elephantus quidem gregarius mansuefactus aquæ utitur potione; ei vero, qui in bello certat, vini, non quidem ex vitibus confecti, sed ex oryza vel calamis factitii usus indulgetur. Simul et flores capturi sibi prodeunt, et in prata, quia suavitatem odorum amplexentur et mansuetiores evadant, aguntur; ipso enim odoratu flores

τῇ ἡδίστῃ· καὶ ὁ μὲν ἐκλέγει κρίνας τῇ ὀσφρήσει τὸ ἄνθος, τάλαρον δὲ ἔχων ὁ πωλευτὴς τρυγῶντος καὶ ἐμβάλλοντος ὑπέχει. Εἶτα ὅταν ἐμπλήσῃ τοῦτον, ὥσπερ οὖν ὀπώραν δρεπόμενος λοῦται, καὶ ἥδεται τῷ λουτρῷ κατὰ τοὺς τῶν ἀνθρώπων ἁβροτέρους. Εἶτα ἐπανελθὼν τὰ ἄνθη ποθεῖ, καὶ βοᾷ βραδύνοντος, καὶ οὐχ αἱρεῖται τροφὴν πρὶν ἢ κομίσῃ τίς οἱ ὅσα ἐτρύγησεν· εἶτα μέντοι τῇ προβοσκίδι ἀναιρούμενος ἐκ τοῦ ταλάρου τῆς φάτνης καταπάττει τὰ χείλη, ἥδυσμα τοῦτό γε τῇ τροφῇ διὰ τῆς εὐοσμίας ἐπινοῶν, ὡς εἰπεῖν· κατασπείρει δὲ καὶ τοῦ χώρου ἔνθα αὐλίζεται τῶν ἀνθέων πολλά, ἡδυσμένον αἱρεῖσθαι γλιχόμενος ὕπνον. Ἰνδοὶ δὲ ἐλέφαντες ἦσαν ἄρα πήχεων ἐννέα τὸ ὕψος, πέντε δὲ τὸ εὖρος. Μέγιστοι δὲ ἄρα τῶν ἐκεῖθι ἐλεφάντων οἱ καλούμενοι Πράσιοι, δεύτεροι δ' ἂν τῶνδε τάττοιντο οἱ Ταξίλαι.

internoscentes colligunt, atque etiam hos electos in calathum inferunt, quem eorum rector sustinet. Postquam hunc floribus compleverint, tanquam vindemia facta, lavatione similiter atque homines lauti delectantur. Ut vero ea usi reverterint, flores suos expetunt; quodsi rector afferre tardaverit, barritum edunt, neque prius cibum sumunt, quam eis quispiam, quos collegerint, flores attulerit; eos allatos de quasillo tollentes sui præsepis labra ornant, hanc nimirum cibo suavitatem ex his bene olentibus, ut ita dicam, excogitantes: stabulum etiam, ubi diversantur, floribus permultis sternunt, ut suavius dormiant. Ceterum Indici elephanti novem cubitorum altitudine, latitudine vero quinque, habentur; maximi illic, qui Prasii appellantur; his magnitudine proximi existimantur Taxilæ nuncupati.

IX. — De equorum Indicorum gubernatione et de elephantis bellatoribus.

Ἵππον δὲ ἄρα Ἰνδὸν κατασχεῖν καὶ ἀνακροῦσαι προπηδῶντα καὶ ἐκθέοντα οὐ παντὸς ἦν, ἀλλὰ τῶν ἐκ παιδὸς ἱππείαν πεπαιδευμένων. Οὐ γὰρ αὐτοῖς ἔστιν ἐν ἔθει χαλινῷ ἄρχειν αὐτῶν καὶ ῥυθμίζειν αὐτοὺς καὶ ἰθύνειν, κημοῖς δὲ ἄρα κεντρωτοῖς ἀκόλαστόν τε ἔχοντας τὴν γλῶτταν καὶ τὴν ὑπερῴαν ἀβασάνιστον· ἀναγκάζουσι δὲ αὐτοὺς ὅμως οἵδε οἱ τὴν ἱππείαν σοφισταὶ περικυκλεῖν καὶ περιδινεῖσθαι εἰς ταὐτὸν στρεφομένους, καὶ ἧπερ εἶδον ἀστόμους. Δεῖ δὲ ἄρα τῷ τοῦτο δράσοντι καὶ ῥώμης χειρῶν καὶ ἐπιστήμης εὖ μάλα ἱππικῆς. Πειρῶνται δὲ οἱ προήκοντες εἰς ἄκρον τῆσδε τῆς σοφίας καὶ ἅρμα οὕτως περικυκλεῖν καὶ περιάγειν· εἴη δ' ἂν ἆθλος οὐκ εὐκαταφρόνητος ἀδηφάγων ἵππων τέτρωρον περιστρέφειν ῥᾳδίως· φέρει δὲ τὸ ἅρμα παραβάτας δύο. Ὁ δὲ στρατιώτης ἐλέφας ἐπὶ τοῦ καλουμένου θωρακίου ἢ καὶ νὴ Δία τοῦ νώτου γυμνοῦ καὶ ἐλευθέρου, πολεμιστὰς μὲν τρεῖς, παρ' ἑκάτερα βάλλοντας, καὶ τὸν τρίτον κατόπιν· τέταρτον δὲ τὸν τὴν ἅρπην κατέχοντα διὰ χειρῶν καὶ ἐκείνῃ τὸν θῆρα ἰθύνοντα, ὡς οἴακι ναῦν κυβερνητικὸν ἄνδρα καὶ ἐπιστάτην τῆς νεώς.

Indicum equum exsultantem, et immoderatius excurrentem continere, et habenis adductis coercere, non est cujusvis, sed hominum, qui a prima ætate ad rerum equestrium scientiam instituti sint. Hi freno ipsos sustinere, regere et moderari minime adsueverunt; et quanquam nullis lupatis, sive frenis aculeatis, os et palatum ipsorum urgeant, cogunt tamen eos, utcumque effrenes, equinæ tractationis bene periti in gyrum circumagi, ut ipse vidi. Veruntamen ad hunc gyrum agendum, atque ad conficiendum orbem, manuum robore opus est, et summa rei equestris scientia. Qui hujus disciplinæ sunt experientissimi et callidissimi agitatores, currum etiam sive quadrigas versare in orbem plane norunt, quod certamen non est contemnendum; currus vero duos milites pugnantes fert. Ceterum militaris elephantus thoracio, ut vocant, aut etiam nudo dorso suo, tres bellatores fert, alterum dextra, alterum sinistra pugnantem, tertium retro versus; ac simul quartum securim manibus tenentem, sicque illa belluam dirigentem, tanquam navem clavo navicularium, reique nauticæ peritum.

X. — De pantherarum apud Mauros venatione.

Θήρα δὲ παρδάλεων Μαυρουσία εἴη ἄν, καὶ ἔστιν αὐτοῖς οἰκοδομία λίθων πεποιημένη, καὶ ἔοικε ζωγρείῳ τινί, καὶ ἔστι μὲν ὁ λόγος ὅδε ὁ πρῶτος· ὅ γε μὴν δεύτερος, ἐνδοτέρω σαπροῦ κρέως καὶ ὀδωδότος μοῖραν μηρίνθου τινὸς μακροτέρας ἐξαρτῶσι, θύραν δὲ ἐκ ῥιπίδων καί τινων καλάμων ἀραιὰν ἐπέστησαν, καὶ μέντοι καὶ δι' αὐτῶν ἐκπνεῖται ἡ τοῦ κρέως τοῦ προειρημένου ὀσμὴ διαρρέουσα. Αἰσθάνονται δὲ αἱ θῆρες, καὶ γάρ πως τοῖς κακόσμοις φιληδοῦσιν· προσβάλλει γὰρ αὐταῖς ὁ τῶν προειρημένων ἀήρ, ἐάν τε ἐν ἄκροις τοῖς ὄρεσιν, ἐάν τε ἐν φάραγγι, καὶ μέντοι καὶ ἐν αὐλῶνι· εἶτα ἀνεφλέχθη τῇ ὀσμῇ ἐντυχοῦσα, καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν

Pardales cum Mauri venantur, ut vivas capiant, ejusmodi insidias collocant, ut intra ædificatiunculam, lapidibus quam primo struxerint, putrescentis jam carnis frustum ex longiore funiculo appendant; deinde e virgis et arundinibus januam rara structura imponant, per eas ut fœtidæ carnis odor emanet, et longe lateque vagetur. Hunc inclusum fœtorem feræ bestiæ sentiunt; nam quodammodo tetris odoribus delectantur: eum igitur percipiunt, sive in desertis montibus, sive in valle profunda, sive alio tractu silvestri fuerint: et quæ primum hunc odorem hauserit cibi desiderio incitata, quanto potest impetu, ad di-

ὁρμῆς ἐς τὴν θοίνην τὴν φίλην ἄττει φερομένη· ἕλκεται δὲ ὑπ' αὐτῆς ὡς ὑπό τινος ἴυγγος· εἶτα ἐμπίπτει τῇ θύρᾳ καὶ ἀνατρέπει αὐτὴν καὶ ἔχεται τοῦ δυστυχοῦς δείπνου. Τῇ γάρ τοι μηρίνθῳ τῇ προειρημένῃ συνυφάνθη πάγη καὶ μάλα σοφή, ἥπερ οὖν ἐσθιομένου τοῦ κρέως κινεῖται, καὶ περιλαμβάνει τὴν λίχνον πάρδαλιν· καὶ ἑάλω, γαστρὸς ἀδηφάγου καὶ μυσαρᾶς ἑστιάσεως δίκας ἐκτίνουσα ἡ δυστυχής.

lectas dapes festinat et salit, tanquam quadam amatoria illecebra attracta; et incidit in januam, eamque subvertit et infelici esca constricta tenetur. Nam cum funiculo prædicto contextus est laqueus, perquam callide, qui, dum esca movetur, comprehendit gulosam feram; quæ subito misere illaqueata pœnas dat liguritionis et belluationis importunæ.

XI. — Describitur ratio, qua vulpes utuntur in venandis leporibus.

Αἱροῦνται δὲ οἱ λαγῳ ὑπὸ ἀλωπέκων οὐχ ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τέχνῃ· σοφὸν γὰρ ἀπατᾶν ἀλώπηξ, καὶ δόλους οἶδεν. Ὅταν γοῦν νύκτωρ εἰς ἴχνος ἐμπέσῃ τοῦ λαγὼ καὶ αἴσθηται τοῦ θηρίου, σιγῇ τε ἐπιβαίνει καὶ ποδὶ ἀψόφῳ, καὶ ἀναστέλλει τὸ ἆσθμα, καὶ καταλαβοῦσα ἐν τῇ κοίτῃ πειρᾶται αἱρεῖν ὡς ἀδεᾶ καὶ ἄφροντιν. Ὁ δὲ οὐ τρυφῶν οὐδὲ ῥαθύμως καθεύδει, ἀλλ' ἅμα τε ᾔσθετο τοῦ ζώου τοῦ προσιόντος, καὶ τῆς εὐνῆς ἐξεπήδησε καὶ θεῖ· καὶ ὁ μὲν ἀνύει τὸν δρόμον καὶ μάλα ὠκέως, ἡ δὲ ἀλώπηξ καὶ αὐτὴ κατ' ἴχνος ἵεται καὶ τοῦ δρόμου ἔχεται. Καὶ ὁ μὲν πολλὴν ὁδὸν διανύσας, ὡς ἤδη κρείττων καὶ οὐκ ἂν ἁλούς, ἐμπεσὼν εἰς λόχμην ἀσμένως ἀναπαύεται· ἡ δὲ ἀλώπηξ ἐφίσταται, καὶ ἀτρεμεῖν οὐκ ἐπιτρέπει, πάλιν τε αὐτὸν ἐγείρει, καὶ εἰς δρόμον ἐξηνέμωσεν ἕτερον. Εἶτα οὐχ ἥττων τῆς προτέρας ὁδὸς καὶ δὴ διηνύσθη, καὶ ὁ μὲν ἀναπαύσασθαι διψᾷ πάλιν, ἡ δὲ ἐφίσταται, καὶ σείουσα τὸν θάμνον ἀγρυπνίαν ἐνεργάζεται αὐτῷ. Ὁ δὲ πάλιν ἐκθεῖ, καὶ ἡ ἀλώπηξ οὐχ ὑστερεῖ. Συνεχέστερον δὲ ὅταν αὐτὸν δρόμος ἐκ δρόμου διαλάβῃ, καὶ ἀγρυπνία διαδέξηται, ὁ μὲν ἀπεῖπε καὶ μένει, ἡ δὲ ἐπελθοῦσα κατέσχεν αὐτόν, οὐ μὰ Δία δρόμῳ, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ καὶ τῷ δόλῳ καθελοῦσα. Ταῦτα μὲν οὖν ἄλλως προσαχθέων ὁ λόγος ὑπὲρ τοῦ δρόμου τοῦ λαγὼ ἀναβέβληται, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν τοῖς ἑπομένοις λέγειν ἐγκαιρότερον· ὅθεν δὲ ἐξετραπόμην καὶ δὴ ἐπάνειμι αὖθις. Ἦν δὲ ἄρα τοῦ διασπείρειν τὰ ἔγγονα καὶ ἄλλο ἄλλῃ τρέφειν αἰτία ἥδε. Ἔστι μὲν ὁ λαγὼς φιλότεκνον δεινῶς, δέδοικε δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν θηριώντων ἐπιβουλὰς καὶ τὰς ἐκ τῶν ἀλωπέκων ἐπιδρομάς· πέφρικέ γε μὴν καὶ τὰς ἐκ τῶν ὀρνίθων οὐχ ἧττον, φωνὴν δὲ κοράκων καὶ ἀετῶν μᾶλλον· πρὸς γὰρ δὴ ταῦτα τῶν πτηνῶν οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἔνσπονδα· ὑποκρύπτει δὲ ἑαυτὸν ἢ θάμνῳ κομῶντι, ἢ ληίῳ βαθεῖ, ἤ τινα ἄλλην ἑαυτοῦ προβάλλεται ἀναγκαίαν καὶ ἄμαχον σκέπην.

Lepores interdum a vulpibus quam maxime arte comprehenduntur; captiose enim circumvenire et inducere vulpes probe novit. Cum igitur noctu in leporis vestigium inciderit, et feram olfecerit, tacite et sine strepitu ingrediens, spiritum comprimit, eumque in ipso cubili deprehendens, tanquam de insidiis, securum animi et insperantem capere aggreditur. At enim lepus non dissoluto et ignaviter remisso animo somnum capit; et simulac primum vulpem adventantem sensu comprehenderit, de cubili exsilit, properans fugam capere, et cursum ad summam celeritatem facit; vulpes item vestigiis eum insequens ingreditur currere. Verum longam viam ubi hic confecerit, ut qui jam longinquo abscessu contra vulpem superior factus sit, sub dumeta aliave fruteta densiora subiens, ex longo cursu, libenti animo se quieti dat; at vulpes e vestigio insequens ei non concedit, ex fuga ut consistat, et laboris requietem habeat, sed ad alterum cursum ex quiete eum excitat et agitat. Postea vero quam incitato cursu is non minorem viam quam prius exegerit, rursus vehementer quietem cupit capere; illa vero cito adventans, et frutetum concutiens, leporem somnum capere non sinit. Itaque is iterum excurrit, et illa non tardius insequitur. Cum autem continenter ex alio alius cursus hunc vigiliis diu multumque fatigatum exceperit, currendo fessus et laboribus succumbit, et longius procedere desistit; ipsa vero consecuta eum ipsum non sane cursu, sed longinquitate temporis, et captiosa investigatione comprehendit. Hæc de leporis cursu alibi alio festinans dicenda distuleram; nunc aliud etiam de hoc animali opportune addam, ut ne ab instituto discedam. Fœtus suos cum in plures locos lepus dispergit, hoc pacto arbitratur a rapinis tutiores esse; nam summo in eos amore flagrat, neque a venaticis modo insidiis de illis timet, verum etiam vulpium incursiones perhorrescit: nec minus quidem avium impetus extimescit, inprimis vero corvorum et aquilarum vocem metuit; cum his enim avibus nulla pace conjungitur, sed sese abstrudit in dumeta, aut in spissam segetem, aut cum necessitate urgetur, in quodvis aliud latibulum se occultat.

XII. — An mares quoque lepores pariant.

Θηρατοῦ δὲ ἀνδρὸς καὶ τὰ ἕτερα ἀγαθοῦ, οἵου μὴ ἂν ψεύσασθαι, λόγον ἤκουσα, καὶ αὐτῷ πεπίστευκα· καὶ δὴ καὶ διὰ ταῦτα εἰρήσεται. Τίκτειν γὰρ δὴ καὶ ἄῤῥενας λαγὼς ἔλεγε, καὶ παιδοποιεῖσθαί τε ἅμα καὶ ὠδίνειν, καὶ τῆς φύσεως μὴ ἀμοιρεῖν ἑκατέρας· καὶ ὡς ἐκτρέφει τεκὼν ἔλεγε. Καὶ ὡς ἀποτίκτει καὶ δύο που

De viro rei venatoriæ bene perito, et cetera quam bono, et a mendaciis alieno, sermonem accepi, cui fidem habeo, ideoque dicetur. Dixit igitur mares lepores parere, et uno eodemque tempore tum alios implere, tum ex sese parere, tum nutrire, quippe qu[illegible]nt utriusque sexus participes. Idemque testabatur aliquando duos, aliquando

καὶ τρία, καὶ τοῦτο ἐμαρτύρει, καὶ δὴ καὶ τὸν κολοφῶνα ἐπῆγε τῷδε τῷ λόγῳ παντὶ ἐκεῖνο. Θηραθῆναι γὰρ λαγὼν ἄῤῥενα ἡμιθνῆτα, ἐξωγκῶσθαι δὲ αὐτοῦ τὴν γαστέρα ἅτε ἔγκαρπον· ἀνατμηθῆναί τε οὖν αὐτὸν ὡμολόγει, καὶ μήτραν πεφωρᾶσθαι καὶ τρεῖς λαγιδεῖς· τούτους οὖν ἀκινήτους τέως εἶναι ἐξαιρεθέντας, καὶ κεῖσθαι οἱονεὶ κρέα ἄλλως· ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀλεαινόμενοι καὶ δὴ κατὰ μικρὰ ὑποθαλπόμενοι διέτριψαν, ἀναφέροντες ἑαυτοὺς ἀνεβιώσκοντο· καί πού τις αὐτῶν καὶ ἐκινήθη, καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέβλεψε, τάχα δὲ καὶ γλῶτταν ἐπὶ τούτοις προὔβαλε, καὶ στόμα ἀνέῳξε τροφῆς πόθῳ· προσενεχθῆναι οὖν αὐτοῖς οἷα εἰκὸς τοῖς τηλικούτοις γάλα, καὶ κατ' ὀλίγον ἐκτραφῆναι αὐτούς, δεῖγμα, ἐμοὶ δοκεῖν, εἰς θαῦμα τοῦ τεκόντος τούτους. Μὴ πιστεύειν οὖν τῷ λόγῳ πεῖσαι ἐμαυτὸν οὐ δύναμαι· τὸ δὲ αἴτιον, ἡ τοῦ ἀνδρὸς γλῶττα οὔτε ψεῦδος οὔτε κόμπον ἠπίστατο.

tres parere. Huc etiam addebat, marem semimortuum captum fuisse, ipsum autem ventrem intumuisse, utpote prægnantem, atque in dissecti utero matricem et tres lepusculos repertos fuisse : eos primum extractos immobiles fuisse, et veluti offas quasdam carnis sine motu jacuisse, deinde a sole intepescentes, seque colligentes revixisse; et eorum quendam postea se movere cœpisse, et suspexisse, confestim etiam linguam porrexisse, et cibi desiderio os aperuisse; lac igitur iis admotum, et paulatim alitos fuisse, verisimile est, ad ostentandum parentem. Non possum equidem mihi, ut huic narrationi non credam, persuadere; quod viri illius sermo ab omni mendacio et ostentatione alienus fuerit.

XIII. — De leporis in eligendo servandoque cubili studio, nocturnisque ejus cursibus.

Ἦν δὲ ἄρα ὁ λαγὼς καὶ ἀνέμων τε καὶ ὡρῶν ἐπιστήμων· σοφὸν γάρ τι χρῆμα αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ εὔχαρι ὄν. Χειμῶνος οὖν κοῖτον ἐν τοῖς προσηλίοις τίθεται· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι θάλπεται μὲν ἀσμένως, κρύει δὲ ἐχθρῶς ἔχει· θέρους δὲ πρὸς ἄρκτον ἀποκλίνει πόθῳ ψύχους. Τῆς δὲ τῶν ὡρῶν διαφορᾶς αἱ ῥῖνες αὐτῷ γνώμων. Οὐ μὴν ἐπιμύει καθεύδων ὁ λαγώς, καὶ τοῦτο αὐτῷ ζώων μόνῳ περίεστιν, οὐδὲ νικᾶται τῷ ὕπνῳ τὰ βλέφαρα· φασὶ δὲ αὐτὸν καθεύδειν μὲν τῷ σώματι, τοῖς δὲ ὀφθαλμοῖς τηνικάδε ὁρᾶν. Γράφω δὲ ἅπερ οὖν οἱ σοφοὶ τῶν θηρατῶν λέγουσιν. Εἰσὶ δὲ αὐτῶν νύκτωρ αἱ νομαί, τοῦτο μὲν καὶ τροφῆς ξένης ἐπιθυμίᾳ ἴσως, ἐγὼ δ' ἂν φαίην ὅτι γυμνασίας ἕνεκα, ἵνα καὶ τηνικάδε ἐπὰν ἀπὸ τοῦ ὕπνου καρτερῇ ἐνεργὸς ὢν κρατύνηται τὸ τάχος. Τῆς δὲ ὁδοῦ τῆς ὀπίσω ἐρᾷ δεινῶς, καὶ συντρόφου παντὸς χωρίου ἡττᾶται· ἔνθεν τοι καὶ ἁλίσκεται τὰ πολλά, [τὰ] ἤθη τὰ οἰκεῖα ἐκλιπεῖν οὐχ ὑπομένων.

Rationem tum ventorum tum temporum lepus plane scit, animal callidius quam blandius. Hieme apricis locis cubilia idcirco sternit, quod apricationem vehementem appetit, frigus hostilem in modum declinat; æstate vero alsioris sedis studio captus ad aquilonem cubitat. Temporum commutationes nares ei indicant. Non oculos claudit, cum somnum capit, solus animalium, nec somno ejus palpebræ cedunt; imo vero cum reliqua membra somnum accipiunt, interea tamen oculi vident. Dico autem ea, quæ a viris rei venatoriæ peritis intellexi. In pastionibus tum nocturnis tum longinquis pabulum inquirit, sive quod forte peregrini cibi desiderio tenetur, sive etiam, quantum equidem intelligo, ut se exerceat, et pedum celeritatem etiam noctu dum abstinet somno firmet. Viam retroversus pertinentem cupide amplexatur, et consuetam sedem omnibus locis antefert; eoque non parum sæpe capitur, quod assuetum cubile relinquere non possit.

XIV. — De cursibus leporum montanorum et campestrium.

Θεῖ δὲ ὁ λαγὼς ὑπό τε κυνῶν καὶ ἱππέων διωκόμενος, εἰ μὲν ἐκ πεδιάδος γῆς εἴη, ὠκύτερον τῶν ὀρείων λαγῶν, ἅτε μικρὸς τὸ σῶμα καὶ λεπτός· ἔνθεν τοι καὶ κοῦφον αὐτὸν εἶναι οὐκ ἀπεικός. Σκιρτᾷ γοῦν τὰ πρῶτα ἀπὸ τῆς γῆς καὶ πηδᾷ· διαδύεται δὲ καὶ διὰ θάμνων ὀλισθηρῶς καὶ εὐκόλως καὶ διὰ παντὸς ἐλώδους τόπου· καὶ εἴ που πόαι βαθεῖαι, καὶ διὰ τούτων διεκπίπτει ῥᾳδίως. Καὶ ὅπερ τοῖς λέουσί φασι τὴν ἀλκαίαν δύνασθαι πρὸς τὸ ἐγείρειν αὐτοὺς καὶ ἐποτρύνειν, τοῦτό τοι καὶ ἐκείνῳ τὰ ὦτά ἐστι, ῥύμης συνθήματα καὶ ἐγερτήρια δρόμου. Ἀνακλίνει γοῦν κατὰ τῶν νώτων αὐτά· κέχρηται δὲ αὐτοῖς πρὸς τὸ μὴ ἐλινύειν μηδὲ ὀκνεῖν οἷον μύωψι. Δρόμον δὲ ἕνα καὶ εὐθὺν οὐ θεῖ, δεῦρο δὲ καὶ ἐκεῖσε παρακλίνει, καὶ ἐξελίττει τῇ καὶ τῇ, ἐκπλήττων τοὺς κύνας καὶ ἀπατῶν.

Lepus, quem canes et equi insectantur, si campestris sit, celeriore et concitatiore cursu, quam montanus, viam conficit, propter corporis exiguitatem et tenuitatem; cum enim gracili habitu sit, ipsum levitate et celeritate præstare vero proximum est. Primum igitur ex terra exsiliens saltu fertur, et per dumeta aliave densiora virgulta et rigua loca expeditus perlabitur; tum vero sicubi herbæ sint altæ et frequentes, ex eis facile sese explicat atque elabitur. Ac quod leoni caudam ad excitandas et instigandas eorum vires magno adjumento esse dicunt; sic lepori aures roboris quasi vexilla, et cursui incitamenta præstant. Fugiens enim ad tergum eas retorquet; stimulis etiam utitur, ne a currendo quiescat et retardetur. Jam porro cursum nec unum nec recta tenet, sed huc illuc se versat, et de recto cursu deflectit, ut perturbet ac decipiat canes. Ad

Ὅποι ποτὲ δ' ἂν ὁρμήσῃ καὶ ἀπονεῦσαι θελήσῃ, κατ' ἐκείνην τὴν ἐκτροπὴν κλίνει τῶν ὤτων τὸ ἕτερον, οἷον ἰθύνων ἑαυτῷ διὰ τούτου τὸν δρόμον. Οὐ μὴν ἀναλίσκει τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀταμιεύτως, τηρεῖ δὲ τοῦ διώκοντος τὴν ὁρμήν, καὶ ἐὰν μὲν ᾖ νωθής, οὐ πᾶν ἀνῆκε τὸ ἑαυτοῦ τάχος, ἀλλά τι καὶ ἀνέστειλεν, ὡς προεκθεῖν μὲν κυνός, οὐ μὴν ἀπαγορεῦσαι ὑπὸ τοῦ συντόνου τοῦ δρόμου αὐτός. Οἶδε γὰρ ἀμείνων ὤν, καὶ ὁρᾷ εἰς τὸ μὴ ὑπερπονεῖσθαί οἱ τὸν καιρὸν ὄντα. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ κύων ᾖ ὤκιστος, τηνικαῦτα ὁ λαγὼς φέρεται θέων ᾗ ποδῶν ἔχει. Ἤδη γοῦν καὶ πολὺ τῆς ὁδοῦ προλαβών, καὶ ἀπολιπὼν ἐκ πολλοῦ θηρατὰς καὶ κύνας καὶ ἵππους, ἐπί τινα λόφον ὑψηλὸν ἀναθορὼν καὶ ἑαυτὸν ἀναστήσας ἐπὶ τῶν κατόπιν ποδῶν, οἷον ἀπὸ σκοπιᾶς ὁρᾷ τὴν τῶν διωκόντων ἅμιλλαν, καί μοι δοκεῖ ὡς ἀσθενεστέρων καταγελᾶν αὐτῶν. Εἶτα ἐκ τούτου θαρσήσας ὡς πλέον ἔχων, οἷον εἰρήνης καὶ γαλήνης λαβόμενος, ἀσμένως ἡσυχάζει καὶ κεῖται καθεύδων. Λαγὼς δὲ ὄρειος οὐχ οὕτω ταχύς, ὥσπερ οὖν οἱ τοῖς πεδίοις ἐνοικοῦντες, εἰ μή ποτε ἄρα κἀκεῖνοι πεδίον ἔχοιεν ὑποκείμενον, ἐν ᾧ κατιόντες διαθέουσι· καὶ τὸ μὲν ὄρος κατοικοῦσι, γυμνάζονται δὲ ἐνταῦθα, συνθέοντες τοῖς ἐκ τῶν πεδίων πολλάκις· φιλεῖ γοῦν ἐν μὲν τοῖς πεδίοις αὐτοὺς διώκεσθαι, καὶ τὰ μὲν ὑποκινεῖν, τὰ δὲ ὑπολανθάνειν, εἶτα ἐκ τῆς συνήθους διώξεως ἀνισταμένους ὑπεκφυγεῖν οὐδείς. Ἐπὰν δὲ ὦσιν ὁμοῦ τῷ ἁλίσκεσθαι, τῆς πεδιάδος ὁδοῦ βραχὺ ἀποκλίναντες εἰς τὰ ἀνάντη καὶ τὰ ὄρεια ἀνέθορον, ἅτε εἰς οἰκεῖα ἤθη καὶ ἔννομά σφισι σπεύδοντες· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπιόντες οἴχονται, ἀδοκήτου σωτηρίας τυχόντες· ὀρειβασίαι γὰρ καὶ ἵπποις καὶ κυσὶν ἐχθραὶ πεφύκασιν, ἀπαγορευόντων αὐτοῖς τῶν ποδῶν καὶ ἐκτριβομένων ῥᾷστα· κυνῶν δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον ἅπτεται τὸ πάθος· σαρκώδεις γὰρ αὐτῶν εἰσιν οἱ πόδες, καὶ ἔχουσιν οὐδὲν πρὸς τὴν πέτραν ἀντίτυπον, ὡς ἵπποι τὴν ὁπλήν· ὁ δὲ λαγὼς τοὐναντίον, πέφυκε γὰρ δασὺς τοὺς πόδας, καὶ δὴ καὶ τῶν τραχέων ἀνέχεται. Ὅτῳ δέ εἰσι λαγῷ ἐν τοῖς δάσεσι καὶ ἐν τοῖς θάμνοις διατριβαί, νωθεῖς μὲν οὗτοι εἰς τὸν δρόμον, βραδεῖς δὲ εἰς τὴν φυγήν· πεπιασμένοι γὰρ οἱ τοιοίδε εἰσὶ καὶ ὑπὸ τῆς ἀργίας οὐχὶ ἠθάδες τοῦ δρόμου, ἥκιστοί τε ὡς ὅτι πορρωτάτω τῶν θάμνων ἀποφοιτᾶν. Θῆραι δὲ τούτων τοιαίδε· τὰ μὲν πρῶτα διαδύονται διὰ τῶν θάμνων τῶν μικρῶν, ὅσοις μὴ συνεχὴς ἡ λόχμη· τούς γε μὴν δασυτέρους αὐτῶν, ἅτε μὴ οἷοί τε ὄντες ὑπελθεῖν, εἰκότως ὑπερπηδῶσι. Πεφύκασι δὲ ἄλλοι συνεχεῖς καὶ δι' ἀλλήλων [συνυφασμένοι]· ὅπου οὖν τοιοῦτοι, ἅτε πολλάκις ἀναγκαζόμενος τοῦτο δρᾶν ὁ λαγώς, καὶ διὰ τὴν βαρύτητα τὴν τοῦ σώματος οὐχ ὢν ἁλτικός, κάμνει ῥᾷστα καὶ ἀπαγορεύει. Αἵ γε μὴν κύνες τὰ πρῶτα σφάλλονταί τε αὐτοῦ καὶ ἁμαρτάνουσιν· οὐ γὰρ ὁρῶσιν αὐτὸν διὰ τὴν τῆς ὕλης πυκνότητα, πηδῶσι δὲ καὶ αὗται κατὰ τῶν θάμνων ὑπὸ τῆς ὀσμῆς ἀνύμεναι· τελευτῶσαί γε μὴν εἶδον καὶ διώ-

id quidem diverticulum, quo vult iter convertere, de auribus alterutram inflectit, eaque quasi moderatrice cursum dirigit. Neque vero improvide omnes suarum virium nervulos prodigit, sed impetum insequentis observat: qui si ad insequendum tardus et segnis sit, non omnem suam celeritatem profundit; sed duntaxat canes antegredi maturans sese a currendo reprimit, ne ex incitato cursu viribus deficiat. Penitus enim cognoscit se cursu præstare, et videt impensius laborare non esse necesse. Quodsi pedum celeritate canis ad conficiendum iter pollet, tum omnibus revocatis viribus lepus, quanto maximo potest cursu, fertur. Cum autem longe multumque canibus anteverterit, et longo sane intervallo venatores atque equos reliquerit, tum in aliquem tumulum adscendit, et in posteriores pedes sese erigens, tanquam ex specula, insectantium certamen prospicit, et, quantum equidem existimo, eos ut debiliores ridet. Et ita hoc veluti lucro confidentior, veluti pacem tranquillitatemque adeptus, jucunde et grate dormit. Montium incolæ non tam veloces, quam qui in plantitie versantur, nisi quando sub montem subjectos habent tractus in planitiem explicatos, quo ex montibus decurrant; unde fit ut, tametsi montes incolant, tamen in campis se exerceant cum campestribus leporibus una currentes, unde sæpe campani homines eos excitant atque insequuntur. Cum autem proximi sunt ut capiantur, a campestri via parum declinantes in alteriores locos et montanos se convertunt, in suas nimirum sedes festinantes, idcircoque evadunt, et insperatam salutem assequuntur; quod canibus et equis montium itinera infesta atque inimica pedes obterunt et debilitant; sed eo acerbius canes vexantur, quod carneos pedes saxis minime resistentes, nec quemadmodum equi ungulas habent; contra lepus convestitos pilis pedes habet, et duritatis et asperitatis patientes. Jam ex leporibus, qui in crebris dumetorum frequentia locis commorantur, laboris inertia segnes ad cursum velocitate non valent, ex pedum tarditate ad fugiendum laborantes; nam hujuscemodi opimo habitu et cessatione torpentes, cursui non adsueti sunt, et ad proficiscendum longissime a suis frutetis inhabiles. Ipsorum ratio venandorum talis est: Primum per frutices perparvulos et minime continenti crebritate densos permeant; densiores vero, qui subiri non possunt, transiliunt; at ubi fruticetum aliud ex alio nexum latissime continuatur, ibi hoc ipsum crebro facere coacti cum sint, corporis gravitate ad saltum parum valentes, sane quam cito laborant, et succumbunt. Canes vero ab eis ipsis primum aberrant, quod propter minutarum arbuscularum frequentiam eos non vident, quare et ipsi per frutices saliunt odoris sensu illecti; deinde tandem aliquando visos insequuntur, de contentione currendi nil remittentes: illi

κουσι καὶ ἐνδιδόασιν οὐδὲ ἕν· ὁ δὲ ἐκ τῆς τοῦ πηδᾶν συνεχείας κάμνει τε καὶ ἀπαγορεύει, καὶ ἐντεῦθεν ἑάλωκε. Τὰ δὲ ἀνάντη μὲν καὶ ὑψηλὰ οἱ λαγῷ ἀναθέουσι ῥᾷστα· τὰ γάρ τοι κατόπιν κῶλα μακρότερα ἔχουσι τῶν ἔμπροσθεν· καταθέουσι δ' οὐχ ὁμοίως· λυπεῖ γὰρ αὐτοὺς τῶν ποδῶν τὸ ἐναντίον.

autem ipsi ex continuatione saliendi ad capiendam fugam longiorem remollescunt, et viribus defecti comprehenduntur. Porro ut facile sursum versus cursu feruntur lepores, quia posteriora crura longiora habent; sic sane deorsum versus ægre ideo decurrunt, quia anteriora, cum sint breviora, eos affligent.

XV. — De cuniculis in Iberia.

Πέφυκε δὲ καὶ λαγὼς ἕτερος μικρὸς τὴν φύσιν, οὐδὲ αὔξεταί ποτε· κόνικλος ὄνομα αὐτῷ· οὐκ εἰμὶ δὲ ποιητὴς ὀνομάτων, ὅθεν καὶ ἐν [τῇδε] τῇ συγγραφῇ φυλάττω τὴν ἐπωνυμίαν τὴν ἐξ ἀρχῆς, ἥνπερ οὖν Ἴβηρες οἱ Ἑσπέριοι ἔθεντό οἱ, παρ' οἷς καὶ γίνεταί τε καὶ ἔστι πάμπολυς. Τούτῳ τοίνυν ἡ μὲν χρόα παρὰ τοὺς ἑτέρους μέλαινα, καὶ ὀλίγην ἔχει τὴν οὐράν, τά γε μὴν λοιπὰ τοῖς προειρημένοις ἰδεῖν ἐμφερής ἐστι· διαλλάττει δὲ ἔτι καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς μέγεθος· λεπτοτέρα γὰρ ἡ τούτου καὶ δεινῶς ἄσαρκος καὶ βραχυτέρα· λευκότερος δὲ τῶν λοιπῶν· λασαρὰ διετησίους φύσει, ὑφ' ὧν οἰστρεῖταί τε καὶ ἐκμαίνεται, ὅταν ἐπὶ τὰς θηλείας ᾄττῃ. Ἔστι δὲ ὀστέον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ὅπερ οὖν τίνος ἀγαθὸν εἰδέναι μελήσει ἄλλῳ.

Aliud est etiam genus leporum natura perparvum, nec tamen augetur unquam, cui cuniculus nomen est : quod quidem ipsum novatum a me non est, sed Iberico utor, quod a principio Hispani ei imposuerunt, apud quos nascitur et abundat. Color ei quam ceteris nigrior : et caudam ceteris breviorem habet, cetera reliquis leporibus consimilis est; præterquam quod magnitudo capitis quippiam differt, quia exilius sit, et minima carne præditum ac brevius; est etiam candidiore reliquis colore.** Reperitur et in cervi corde ossiculum, cujus usum referant alii.

XVI. — De instrumentis piscatus thynnorum.

Τὴν τῶν θύννων θήραν Ἰταλοί τε καὶ Σικελοὶ κητείαν φιλοῦσιν ὀνομάζειν· τά τε χωρία, ἔνθα αὐτοῖς εἴωθε θησαυρίζεσθαι τά τε δίκτυα τὰ μεγάλα καὶ ἡ λοιπὴ παρασκευὴ ἡ θηρατική, καλεῖται μέντοι κητοθηρεῖα, τοῦ θύννου τὸ μέγεθος ἐς τὰ κήτη βουλομένων τὸ λοιπὸν ἀποκρίνειν. Ἀκούω δὲ Κελτοὺς καὶ Μασσαλιώτας καὶ τὸ Λιγυστικὸν πᾶν ἀγκίστροις τοὺς θύννους θηρᾶν· εἴη δ' ἂν ταῦτα ἐκ σιδήρου μὲν πεποιημένα, μέγιστα δὲ καὶ παχέα ἰδεῖν. Καὶ τά γε ὑπὲρ τῶν θύννων νῦν πρὸς τοῖς ἤδη προειρημένοις τοσαῦτα ἔστω μοι.

Thynnorum piscationem Itali et Siculi cetiam appellare solent : tum loca, quo magna retia reponere soliti sunt, ceterumque instrumentum, quo captari assueverunt, cetotheria ideo nominant, quod magnos thynnos in numerum reliquorum cetaceorum referre velint. Celtas audio, et Massilienses, atque omnes Ligures, maximis et firmissimis hamis ex ferro confectis thynnos comprehendere solere. Hæc de thynnis, præter ea quæ alias retuli, hic addiderim.

XVII. — De aulopia pisce, ejusque captura.

Περὶ τὰς καλουμένας νήσους Τυῤῥηνικὰς θηρῶσιν οἱ κατὰ τὴν ἁλιείαν ἔχοντες τὸν ἐκεῖθι κητώδη ἰχθύν, καὶ καλοῦσιν αὐτὸν αὐλωπίαν, καὶ περιηγήσασθαί γε τούτου τὰ ἴδια οὐ χεῖρόν ἐστι. Μέγεθος μὲν ἡττᾶται τῶν μεγίστων θύννων ὁ μέγιστος αὐλωπίας, ῥώμῃ δὲ καὶ ἀλκῇ τὰ πρῶτα φέροιτο ἂν πρὸς ἐκείνους ἀντικρινόμενος. Ἄλκιμον μὲν γὰρ ἰχθύων φῦλόν ἐστι καὶ οἱ θύννοι, ἀλλὰ τῷ παραταξαμένῳ καὶ προθύμως ἀνταγωνισαμένῳ μετὰ τὴν πρώτην ὁρμὴν ἀφίσταται τοῦ κράτους, τοῦ αἵματος αὐτῷ πηγνυμένου, [καὶ] παρειμένος ὤκιστα εἶτα ἑάλω· διακαρτερεῖ γε μὴν ὁ αὐλωπίας ἐπὶ μακρόν, ὅταν ἐπίθηταί οἱ κατὰ τὸ καρτερόν, καὶ ὡς πρὸς ἀντίπαλον ἵσταται τὸν ἁλιέα, καὶ κρατεῖ τὰ πλεῖστα, ἐπὶ μᾶλλον ἑαυτὸν πιέσας, καὶ κάτω νεύσας τὴν κεφαλὴν καὶ ὠθήσας κατὰ τοῦ

Qui circum insulas Tyrrhenicas nuncupatas piscium capturæ operam dant, cetaceum quempiam piscem aulopiam appellant, cujus naturam explicare non alienum est. Aulopiam maximi thynni superant, at robore aulopias cum illis collatus primas fert. Quamvis enim thynnorum natio fortissima est, adversarii tamen aulopiæ prompte repugnantis ne primum quidem impetum sustinet; sed sanguine ei refrigerato cedit, unde resolutus mox vincitur. Aulopias vero, cum omni conatu ei resistit, perdiu pugnam tolerat; ac nimirum contra piscatores quoque decertat, et sæpissime victoriam reportat, sese premens, et capite deorsum nutans, idque in profundum impellens; ore enim ac cervice

βυθοῦ· πέφυκέ τε τὴν γένυν ἰσχυρὸς καὶ τὸν αὐχένα καρτερός, καὶ ῥώμης ἔχει κάλλιστα. Ὅταν δὲ αἱρεθῇ, ἰδεῖν ὡραιότατός ἐστι· τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς ἔχων ἀνεῳγότας καὶ περιφερεῖς καὶ μεγάλους, οἵους Ὅμηρος τοὺς τῶν βοῶν ᾄδει· ἡ δὲ γένυς, ὥσπερ οὖν εἶπον, καρτερὰ οὖσα, ὅμως καὶ ἐς ὥραν οἱ συμμάχεται· καὶ τὰ μὲν νῶτα αὐτῷ κυανοῦ μεμίμηται χρόαν τοῦ βαθυτάτου· ὑπέζωσταί [γε] μὴν λευκὴν τὴν νηδύν· ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτῷ γραμμὴ χρυσῖτις τὴν χρόαν, κατιοῦσα δὲ εἰς τὸ οὐραῖον μέρος ἀπολήγει εἰς κύκλον. Εἰπεῖν δὲ καὶ τὴν δολερὰν ἐπ' αὐτοῖς θήραν, ἥνπερ οὖν ἀκούσας οἶδα, ἐθέλω. Προελόμενοι χώρους ἐκ πολλοῦ, εἰς οὓς ἀθροίζεσθαι τοὺς αὐλωπίας ὑπολαμβάνουσιν, εἶτα μέντοι κορακίνους ταῖς ὑποχαῖς πολλοὺς συλλαβόντες, τὴν ἑαυτῶν ἄκατον ἐπ' ἀγκυρῶν ὁρμίσαντες, καὶ συνεχῶς κτύπον τινὰ ὑποδρῶντες, διατείνουσι τοὺς κορακίνους ἅμμασι σφηκοῦντες. Οἱ δὲ ἀκούοντες τοῦ κτύπου καὶ τὸ δέλεαρ ὁρῶντες, ἄλλος ἀλλαχόθεν ἀνανέουσι καὶ ἀθροίζονταί τε καὶ περιέρχονται τὴν ἁλιάδα· πραΰνονταί τε ἐς τοσοῦτον τῷ κρότῳ καὶ τῷ πλήθει τῆς τροφῆς, ὡς καὶ προτεινόντων τὰς χεῖρας παραμένειν, ἀνέχονται δὲ καὶ ἀνθρωπίνης ἐπιψαύσεως, ὡς μὲν κρίνειν ἐμέ, τῇ βορᾷ δεδουλωμένοι, ἤδη δέ, ὡς οἱ θηρατικοί φασι, καὶ τῇ ἀλκῇ [θαῤῥοῦντες]. Εἰσὶ δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ χειροήθεις, οὕσπερ οὖν οἱ ἁλιεῖς ὡς εὐεργέτας καὶ ἑταίρους γνωρίζουσιν, εἶτα μέντοι τὰ πρὸς αὐτοὺς ἔχουσιν ἔνσπονδα. Ἕπονται δὲ τούτοις οἷον ἡγεμόσι καὶ ἄλλοι ξένοι, καὶ τούτους μέν, ὡς ἂν εἴποι τις, ἐπήλυδας καὶ θηρῶσι καὶ ἀποκτείνουσι· πρός γε μὴν τοὺς τιθασούς, οἵπερ οὖν ἐοίκασι ταῖς παλευτρίαις πελειάσιν, ἀθηρία τε αὐτοῖς ἐστι καὶ ἐκεχειρία, οὐδ' ἂν ἁλιέα σοφὸν τοσαύτη ποτὲ καταλάβοι ἀπορία, ὡς ἐξ ἐπιβουλῆς ἑλεῖν αὐλωπίαν ἥμερον· ἐκ γάρ τινων αἰτιῶν αἱρεθεὶς κατὰ τύχην καὶ λυπεῖ. Ἁλίσκεται δὲ ἢ τῷ ἀγκίστρῳ περιπαρεὶς ἢ τρωθεὶς εἰς θάνατον. Ὁρῶμεν δὲ καὶ τοὺς ὀρνιθοθήρας μὴ ἂν τῶν ἐλλοχώντων ὀρνίθων ἀποκτείναντάς τινας ἢ ἐπὶ πράσει ἢ ἐπὶ δείπνῳ. Καὶ ἄλλαι δὲ θῆραι τῶνδε τῶν ἰχθύων εἰσίν.

valida, veluti que superbiente, et robore plurimum valet. Cum est captus, eximia forma spectatur; oculis est patulis, rotundis, magnis, cujusmodi Homerus bubulos canit; maxillæ non solum robustæ, ut dixi, sed etiam pulchritudinem ei conciliant; dorso est cæruleo, coloris saturati; ventre est candido; a capite ad caudam pertinens aurea quædam linea in orbem desinit. Jam quam insidiosis captionibus comprehendatur, mihi, sicut auditione accepi, exponere lubet. Piscatores loca, ubi domesticas sedes et commorationes arbitrantur aulopias tenere, ex speculatione præcipiunt et præsumunt; deinde postquam permagnum piscium coracinorum numerum retibus ceperunt, et navem suam ancoris firmaverunt, strepitum quendam faciunt, et coracinos ad illiciendos laqueis suspensos prætendunt. Ubi vero ii strepitum exaudierunt, et esculentam illecebram animadverterunt, alii aliunde emergunt, et gregatim circum navim piscatoriam errant; atque eatenus et plausu et cibi abundantia ad piscatores mansuescunt, sive meo judicio escæ cupiditate capti, sive, quemadmodum piscatores inquiunt, suo permulto robore nitentes, ut non ab hominum contactu refugiant. Nonnulli ex eis cicures sunt, quos sane piscatores ut beneficos et amicos ab aliis internoscunt, fœdereque cum iis devinciuntur, pacemque servant. Hos tanquam duces sectantur alii peregrini aulopiæ, quos piscatores, ut ita dicam, advenas et capiunt et occidunt, et a mansuetiorum, quos columbis allectatricibus contulerim, captura se abstinent, quasi fœdus quoddam cum iis sancitum habentes. Nec vero piscator bene peritus, quantalibet inopia prematur, mansuetum aulopiam prudens et sciens comprehendit; quinimo si eum ipsum forte ceperit, non mediocri dolore afficitur. Capitur aut hamo transfixus, aut mortifero vulnere ictus. Videmus etiam aucupes nullas aves, quæ alias per insidias allectant, occidere, ut eas vel vendant, vel edant. Sed et aliis modis hi pisces capiuntur.

XVIII. — De psittacis aliisque Indiæ avibus in paradisis regum.

Ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τοῖς Ἰνδικοῖς, ἔνθα ὁ μέγιστος τῶν βασιλέων διαιτᾶται τῶν ἐκεῖθι, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἐστὶ θαυμάσαι ἄξια, ὡς μὴ αὐτοῖς ἀντικρίνειν μήτε τὰ Μεμνόνια Σοῦσα καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς πολυτέλειαν, μήτε τὴν ἐν τοῖς Ἐκβατάνοις μεγαλουργίαν· ἔοικε γὰρ κόμπος εἶναι Περσικὸς ἐκεῖνα, εἰ πρὸς ταῦτα ἐξετάζοιτο· καὶ τὰ λοιπὰ μὲν περιελθεῖν τῷ λόγῳ οὐ τῆσδε τῆς συγγραφῆς ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς παραδείσοις τρέφονται μὲν καὶ ταὼς ἥμεροι καὶ χειροήθεις φασιανοί, ἔχουσι δὲ ἐν τοῖς φυτοῖς τοῖς ἠσκημένοις, ἅπερ οὖν οἱ μελεδωνοὶ οἱ βασίλειοι τῆς δεούσης ἀξιοῦσι κομιδῆς. Καὶ γάρ εἰσιν ἄλση σκιερὰ καὶ νομὴ σύμφυτος, καὶ κλάδοι δι' ἀλλήλων συνυφασμένοι σοφίᾳ τινὶ

In regiis ædibus Indiæ, ubi regum maximus illic regnantium ætatem degit, cum alia permulta et magnam hominum admirationem, et nullam comparationem habent, quibuscum sane nec Memnonia Susa, totaque eorum sumptuositas conferri possunt, neque Ecbatanorum magnificentia (etenim illa Persici fastus vanitas, si cum iis comparentur, videri possint), tum porro in hortis pavones et phasiani mansueti aluntur, et plantæ quidem summa regiorum procuratorum cura elaboratæ sunt. Enimvero umbrosa sunt nemora, et pastiones arboribus consitæ, et rami sapienti quadam frondatorum colligatione conserti et contexti; et,

δενδροκομικῇ. Καὶ τὸ σεμνότερον τῆς ὥρας τῆς ἐκεῖθι, τὰ δένδρα αὐτὰ τῶν ἀειθαλῶν ἐστι, καὶ οὔποτε γηρᾷ καὶ ἀποῤῥεῖ τὰ φύλλα· καὶ τὰ μὲν ἐπιχώριά ἐστι, τὰ δὲ ἀλλαχόθεν σὺν πολλῇ κομισθέντα τῇ φροντίδι, ἅπερ οὖν κοσμεῖ τὸν χῶρον καὶ ἀγλαΐαν δίδωσι, πλὴν ἐλαίας· οὐ γὰρ αὐτὴν ἡ Ἰνδῶν φέρει, οὔτε αὐτή, οὔτε ἥκουσαν ἀλλαχόθεν τρέφει. Ὄρνιθες οὖν καὶ ἕτεροι ἐλεύθεροι καὶ ἀδούλωτοι, καὶ ἐλθόντες αὐτομάτως ἔχουσι κατ' αὐτῶν κοίτας καὶ εὐνάς· ἐνταῦθά τοι καὶ οἱ ψιττακοὶ τρέφονται καὶ εἱλοῦνται περὶ τῷ βασιλεῖ. Σιτεῖται δὲ Ἰνδῶν οὐδὲ εἷς ψιττακόν, καίτοι παμπόλλων ὄντων τὸ πλῆθος· τὸ [δὲ] αἴτιον ἱεροὺς αὐτοὺς εἶναι πεπιστεύκασιν οἱ Βραχμᾶνες, καὶ μέντοι καὶ τῶν ὀρνίθων ἁπάντων προτιμῶσι. Καὶ ἐπιλέγουσι δρᾶν τοῦτο εἰκότως· μόνον γὰρ τὸν ψιττακὸν ἀνθρώπου στόμα εὐστομώτατα ὑποκρίνεσθαι. Εἰσὶ δὲ ἄρα ἐν τοῖσδε τοῖς βασιλείοις καὶ λίμναι χειροποίητοι ὡραῖαι, καὶ ἰχθύας ἔχουσι μεγέθει μεγίστους καὶ πραεῖς· καὶ θηρᾷ αὐτοὺς οὐδεὶς ὅτι μὴ οἱ τοῦ βασιλέως υἱεῖς παῖδες ἔτι ὄντες, ἐν ἀκλύστῳ καὶ ἥκιστα ἐπικινδύνῳ τῷ ὕδατι ἁλιεύοντές τε καὶ παίζοντες καὶ ἅμα καὶ πλεῖν μανθάνοντες.

quod præcipue ad cœli illius commendationem facit, arbores semper virentes nulla senectute folia amittunt, ex eisque partim sunt indigenæ, partim ex aliis locis Indiæ magno studio importatæ, quæ regionem ornant; olivam tamen terra India non gignit, neque aliunde importatam fert. Sunt item aliæ aves ab nexu liberæ, nullaque servitutis conditione adstrictæ, quæ sua sponte eo ventitantes nidos construunt; ibi etiam psittaci aluntur, et sursum deorsum, ultro citroque, circum regem versantur. Nec psittacum idcirco Indorum quisquam, etsi eorum magna illic multitudo sit, edit; quia eos sacros putent, et Brachmanes quidem ex avibus plurimi hunc æstiment. Quod quidem ipsum non abs re se facere profitentur, quod solus psittacus humanam verborum appellationem explanata oris expressione, et vocis confirmatione, imitando consequatur. Atque etiam in iis hortis perbella stagna sunt manu facta, ubi maxima magnitudine pisces cicures degunt; nec eos quisquam alius piscatur, quam regis liberi, qui nondum ex pueris excessere; ii enim in aqua tranquilla, et non periculosa, ludentes et captant pisces, et vero navigare discunt.

XIX. — De capitonibus maris Ionii.

Ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει κατὰ τὸν Λευκάτην καὶ τὴν πρὸς τῷ Ἀκτίῳ θάλατταν, ἔνθα τοι καὶ τὸν χῶρον καλοῦσιν Ἤπειρον, κεφάλων εἰσὶ κατὰ ἴλας, ὡς ἂν εἴποι τις, ἄφθονοι νήξεις καὶ πλήθη πάμπολλα. Οὐκοῦν θηρῶνται καὶ μάλα ἐκπληκτικῶς· ὁ δὲ τρόπος τῆς θήρας οὗτός ἐστι. Νύκτα ἀσέληνον οἱ ἐκεῖθι ἁλιεῖς παραφυλάξαντες, ἀπὸ δείπνου γενόμενοι κατὰ δύο ἀπῆραν σκάφος, οὐκ ὄντος κύματος, ἀλλὰ ἀκλύστου καὶ γαληναίας τῆς θαλάττης, εἶτα ἡσυχῇ καὶ κατὰ μικρὰ προερέττουσι· καὶ ὁ μὲν αὐτὴν ὑποκινεῖ τῷ κωπίῳ, προάγων τὴν πορθμίδα βάδην, ὡς ἂν εἴποις· ἅτερος δὲ κατακλινεὶς ἐπ' ἀγκῶνος τὸ καθ' ἑαυτὸν μέρος ἐπιβρίθει τῆς πορθμίδος, καὶ εἰς τοσοῦτον ἐπικλίνει, εἰς ὅσον τὸ χεῖλος αὐτῆς προσπελάζει τῷ ὕδατι. Οἱ κέφαλοι δὲ καὶ οἱ τούτοις ὁμοειδεῖς κεστρέες, ἤτοι τῇ νυκτὶ τερπόμενοι ἢ χαίροντες τῇ γαλήνῃ, τοὺς μὲν χηραμοὺς τοὺς ἑαυτῶν καὶ τοὺς φωλεοὺς ἀπολείπουσιν, ἀνανέουσι δέ, καὶ τὰ ἄκρα γε τοῦ προσώπου ὑπὲρ τὸ ὕδωρ φαίνουσι, καὶ τοσοῦτον ἐς τὸ ἄνω τῆς νήξεως ἐπιλαμβάνουσι, καὶ γίνονται τῆς ἠόνος πλησίον. Θεασάμενοι δὲ οἱ θηραταὶ πλέουσι, καὶ τὸ ῥόθιόν γε τῆς πορθμίδος ἡσυχῇ πως ὑποκυμαίνειν ἄρχεται. Φεύγοντες οὖν τὴν γῆν καὶ ὑποστρέφοντες, εἰς τὸ ἐπικλινὲς τῆς ἀκάτου σφᾶς αὐτοὺς ὑπὸ πλήθους ὠθοῦσι, καὶ εἴσω παρελθόντες ἑαλώκασιν.

In mari Ionio ad Leucaten et Actium, Epirotica promontoria, capitones velut confertis turmis frequentes natant. Ipsorum captura, quæ ad hanc rationem fit, mirifica est. Piscatores bini, observato tempore, cum luna silet, navem cœnati conscendunt, et a terra solventes, modo mare a tempestate conquiescat, silentio et moderate remigant; simul et eorum alteruter sensim ac leniter remo navem impellit; alter in cubitum recubans suam navis partem usque eo deprimit, quoad ejus labrum proxime ad aquam accesserit. Capitones, horumque speciem similitudinemque gerentes mugiles, sive quod ex nocte lætitiam et voluptatem percipiunt, sive etiam quia tranquillitate maris delectantur, latebras suas et cavernas relinquentes, sic ad summam aquam efferuntur, ut ex aqua summo rostro emineant, et natare usque eo pergant, donec ad litus propius accesserint. Quod quidem ipsum piscatores postquam perspexerunt, sedata remigatione et pedetentim navigant; ubi vero ex naviculæ piscatoriæ motione fluctus cieri ac agitari cœpti sunt, a terra statim pisces refugiunt, et frequentes in partem navis deorsum vergentem innatant, et sine retibus sub potestatem piscantium cadunt.

XX. — De cetis, rota inprimis.

Τῶν δὲ κητῶν τὰ ὑπέρογκα ἄγαν καὶ τὸ μέγεθος ὑπερήφανα νήχεται μὲν ἐν τοῖς πελάγεσι μέσοις, ἤδη γε μὴν καὶ σκηπτοῖς βάλλεται. Πρὸς

Cete immensa corporis mole exaggerata in altitudine maris versantur, et fulminibus quandoque feriuntur. Præter has belluas et aliæ reperiuntur juxta litus degentes, quæ

τούτοις μὲν οὖν, καὶ ὅσα ἕτερα σπάνια τοιαῦτα, καὶ ὄνομα τροχὸς αὐτοῖς. Καὶ νεῖ κατ' ἀγέλας ταῦτα, μάλιστα μὲν ἐν δεξιᾷ τοῦ Ἄθω τοῦ Θρᾳκίου, ἔν γε τοῖς κόλποις τοῦ ἀπὸ Σιγείου πλέοντα, ἐντυχεῖν δέ ἐστιν αὐτοῖς καὶ κατὰ τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον παρά τε τὸν Ἀρταχαίου καλούμενον τάφον καὶ τὸν Ἀκάνθιον ἰσθμόν, ἔνθα τοι καὶ ἡ τοῦ Πέρσου φαίνεται διατομή, ᾗ διέτεμε τὸν Ἄθω. Τὰ κήτη δὲ ταῦτα, ἃ καλοῦσι τροχούς, ἄλκιμα μὲν οὔ φασιν εἶναι, λοφιὰν δὲ ὑποφαίνει καὶ ἀκάνθας ὑπερμήκεις, ὡς καὶ πολλάκις ὁρᾶσθαι ἐξάλους αὐτάς. Ἀκούσαντα δὲ εἰρεσίας κτύπου περιστρέφεταί τε καὶ κατειλεῖται, ὡς ὅτι κατωτάτω ἑαυτὰ ὠθοῦντα· ἔνθεν τοι καὶ τοῦδε τοῦ ὀνόματος μετείληχεν· ἀναπλεῖ δὲ ἀνελιχθέντα καὶ κυλιόμενα ἔμπαλιν.

rotæ appellantur. Hæ gregatim natant, et maxime prope Athon Thraciæ montem ad dextram, in sinibus e regione Sigei Troadis promontorii, et juxta dictum Artachæi tumulum, et Acanthium isthmum, ubi et Xerxis scissura illa, qua montem Athon discidit, spectatur. Eas quidem fortes esse negant. Cervices earum apparent, et adeo longis sunt hirsutæ spinis, ut hæc extra mare sæpe emineant. Cum remigationis strepitum percepere, tum circumversantur et circumvolvuntur, ut quam altissime sese in profundum detrudant; rursusque ex imo gurgite ad summum volutantes sese ac revolventes remeant, unde et nomen traxerunt.

XXI. — Historia de Tritone Tanagræo.

Τριτώνων πέρι σαφῆ μὲν λόγον καὶ ἀπόδειξιν ἰσχυρὰν οὐ μάλα τί φασιν εἰπεῖν ἔχειν τοὺς ἁλιέας· λέγει δ' οὖν φήμη διαῤῥέουσα, ναὶ μὰ Δία, [εἰς τοὺς] πολλούς, γίνεσθαί τινα ἐν τῇ θαλάττῃ κήτη ἀνθρωπόμορφα τὰ ἀπὸ κεφαλῆς ὅσα εἰς ἰξὺν λήγει. Λέγει δὲ Δημόστρατος ἐν Λόγοις ἁλιευτικοῖς ἐν Τανάγρᾳ θεάσασθαι τάριχον Τρίτωνα· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἦν, φησί, καὶ τοῖς πλαττομένοις ὅμοιος καὶ τοῖς γραφομένοις· τὴν δέ οἱ κεφαλὴν ὑπὸ χρόνου διεφθαρμένην οὐ πάνυ τι σαφῆ ἑωρᾶτο εἶναι, οὐδὲ οἵαν ἐντυχεῖν τε καὶ γνωρίσαι ῥᾷστα· προσαψαμένου δέ μου, φολίδες ἀπέπιπτον τραχεῖαι καὶ μέντοι καὶ ἀντίτυποι εὖ μάλα. Τῶν δέ τις ἐκ τῆς βουλῆς ἁρμοζόντων κλήρῳ τὴν Ἑλλάδα καὶ πεπιστευμένων τὴν ἀρχὴν ἑνὸς ἔτους, οἷα δὴ βασανίζων καὶ ἐλέγχων τοῦ βλεπομένου τὴν φύσιν, εἶτα τοῦ δέρματος παρελὼν ὀλίγον καθήγισεν ἐπὶ πυρός, καὶ ὀσμὴ μὲν βαρεῖα καιομένου τοῦ ἐμβληθέντος προσέβαλε τῶν παρόντων τὰς ῥῖνας· οὐ μὴν συμβαλεῖν, φησίν, εἴτε χερσαῖον τὸ ζῷον εἴτε θαλάσσιον εἴη τὴν φύσιν, εἴχομεν. Ἀλλ' ἥ γε πεῖρα οὐ χρηστόν οἱ τὸν μισθὸν ἀπέδωκεν. Οὐ γὰρ μετὰ μακρὸν τὸν βίον κατέστρεψε, περαιούμενος ὀλίγον καὶ στενὸν πορθμὸν ἐξήρει πορθμείῳ καὶ βραχεῖ· καὶ ἔλεγόν γε, ὡς ἐκεῖνος λέγει, Ταναγραῖοι παθεῖν αὐτὸν ταῦτα ἀνθ' ὧν εἰς τὸν Τρίτωνα ἠσέβησε, τεκμηριοῦντες ὅτι ἀποψύχων μὲν ἐξῃρέθη τῆς θαλάττης, ἰχῶρα δὲ ἠφίει παραπλήσιον τὴν ὀσμὴν τῇ τοῦ Τρίτωνος δορᾷ, ὅτε αὐτὴν ἐκεῖνος ἔκαιε καὶ ἐνεπίμπρα. Ὁπόθεν δὲ ἄρα ὁ Τρίτων οὗτος ἐπλανήθη, καὶ ὅπως δεῦρο ἐξεβράσθη, Ταναγραῖοί τε λεγέτωσαν καὶ Δημόστρατος. Ἐπὶ τούτοις δὲ αἰδοῦμαι τὸν θεόν, καὶ ἄξιον πείθεσθαι τῷ μάρτυρι τῷ τοσῷδε· εἴη δ' ἂν ὁ ἐν Διδύμοις Ἀπόλλων τεκμηριῶσαι ἱκανὸς παντί, ὅσῳ νοῦς τε ὑγιαίνει καὶ ἔῤῥωται ἡ φρήν· Τρίτωνα γοῦν θρέμμα θαλάττιόν φησιν εἶναι, καὶ ἃ λέγει ταῦτά ἐστι·

Θρέμμα Ποσειδάωνος, ὑγρὸν τέρας, ἠπύτα Τρίτων,
Νηχόμενος γλαφυρᾶς ὁρμήμασι συντυχε νηός.

Etsi non admodum explicatam rationem ad demonstrandam tritonum formam piscatores afferre posse dicuntur, magna tamen fama est in sermone hominum sane multorum, cete quædam a capite ad medium corporis humanam speciem similitudinemque gerentia in mari nasci. Demostratus, in libris quos de piscatu conscripsit, inveteratum tritonem in oppido Tanagra spectatum fuisse dicit, cetera quidem fictis et pictis similem; ejus vero caput, quod vetustate obscuratum esset et evanuisset, non facile intelligentia comprehendi et percipi potuisse; sed cum solum attigissem, inquit, squamæ asperæ et prædura dilabebantur. Cum vero quispiam senatorii ordinis, ex iis qui sortito Achaiam administrant, et annuum magistratum gerunt, ejus naturam exquirere experirique vellet, paulum quiddam de corio detraxit, atque in succensum ignem injecit, idque ambustum in circumstantium nares teterrimum odorem immisit; neque vero, inquit, terrenumne an marinum esset animal, conjectura assequi poteramus. Sed male et hæc curiositas cessit. Paulo post enim diem extremum clausit, cum e parva navicula exiguum et angustum fretum trajiciens in mare incidisset; quod ei accidisse Tanagræi interpretabantur propter impietatis crimen adversus Tritonem, conjectura inde sumpta, quod defuncti cadaver e mari rejectum sanie stillasset ejusdem odoris, qualem adustum ab ipso tritonis corium emiserat. Ceterum unde hic triton aberrarit, et quomodo hunc in locum ejectus sit, Tanagræi et Demostratus dicant. Ego ut tritones esse credam, dei veracissimi testis reverentia moveor; is est Apollo Didymæus apud nullum non sanæ mentis hominem fide dignus, qui tritonem marinam pecudem cognominat, ubi cecinit:

Dum vocale maris monstrum natat æquore triton,
Neptuni pecus, in funes forte incidit extra
Demissos navium.

Εἰ τοίνυν ὁ πάντα εἰδὼς καὶ Τρίτωνας εἶναί φησιν, ἡμᾶς ὑπὲρ τούτου διαπορεῖν οὐ χρή.

Ergo si omniscius ille tritonas esse pronuntiat, nos de illis dubitare non oportet.

XXII. — De elephantis Indicis regum custodibus.

Τὸν Ἰνδῶν βασιλέα προϊόντα ἐπὶ δίκαις προσκυνεῖ ὁ ἐλέφας πρῶτος, δεδιδαγμένος τοῦτο, καὶ μάλα γε δρῶν μνημόνως τε καὶ εὐπειθῶς αὐτό. Παρέστηκε δὲ καὶ ἐκεῖνος, ὅσπερ οὖν ἐνδίδωσίν οἱ τοῦ παιδεύματος τὴν ὑπόμνησιν τῇ ἐκ τῆς ἅρπης κρούσει καὶ φωνῇ τινι ἐπιχωρίῳ, ἥσπερ οὖν ἐλέφαντες ἐπαΐειν εἰλήχασι φύσει τινὶ ἀποῤῥήτῳ καὶ μάλα γε ἰδίᾳ τοῦ ζώου τοῦδε· καὶ μέντοι καὶ κίνησίν τινα ὑποκινεῖται πολεμικήν, οἷον ἐνδεικνύμενος, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ μάθημα ἀποσώζει. Τέσσαρες δὲ καὶ εἴκοσι τῷ βασιλεῖ φρουροὶ παραμένουσιν ἐλέφαντες ἐκ διαδοχῆς, ὥσπερ οὖν οἱ φύλακες οἱ λοιποί, καὶ αὐτοῖς παίδευμα τὴν φρουρὰν [ἔχειν] οὐ κατανυστάζουσι· διδάσκονται γάρ τοι σοφίᾳ τινὶ Ἰνδικῇ καὶ τοῦτο. Καὶ λέγει μὲν Ἑκαταῖος ὁ Μιλήσιος Ἀμφιάρεων τὸν Οἰκλέους κατακοιμίσαι τὴν φυλακήν, καὶ ὀλίγου παθεῖν ὅσα λέγει. Οὗτοι δὲ ἄρα ἄγρυπνοι καὶ ὕπνου μὴ ἡττώμενοι, πιστότατοι τῶν ἐκεῖθι φυλάκων μετά γε τοὺς ἀνθρώπους εἰσίν.

Elephantus Indorum regem ad forum euntem primus adorat, id quidem facere edoctus, nec hoc officium vel recusat, vel obliviscitur. Huic adest rector, qui illum hujus instituti commonefacit, ipsique memoriam disciplinæ falcis, qua illum moderatur, pulsu et voce quadam vernacula renovat, cujus natura quadam ineffabili et peculiari elephanti intelligentes sunt; tum etiam motus quosdam bellicos edit, velut ostendens, quod hanc etiam disciplinam servat. Viginti quatuor elephanti huic regi permanent custodes alternis vigiliis, alii aliis in stationem succedentes, tanquam ceteri custodes; et sapientia quadam Indica ad vigiliarum disciplinam erudiuntur, ne inter custodias somnum capiant. Hecatæus quidem Milesius Amphiaraum Oiclis filium scribit somno oppressum neglexisse custodiam, et tantum non ea passum esse, quæ dicit. At elephanti ad vigilias agendas præstantissimi excubitores, et a somno invictissimi, et secundum homines fidissimi illic sunt.

XXIII. — De scolopendra marina maxima.

Ἐγὼ δὲ ἄρα, ὡς εἶχον ὁρμῆς, ἐπὶ μακρότατον ταῦτά τε καὶ τὰ ὑπὲρ τούτων ἀνασκοπούμενός τε καὶ ἀνιχνεύων, πέπυσμαι καὶ σκολόπενδραν εἶναί τι θαλάττιον κῆτος, μέγιστον κητῶν καὶ τοῦτο, καὶ ἐκβρασθεῖσαν μὲν θεάσασθαι οὐκ ἄν τις θρασύνοιτο. Λέγουσι δὲ οἱ ἀκριβοῦντες ἄνθρωποι τὰ θαλάττια ὁρᾶσθαι αὐτὰς πλωτάς· καὶ πᾶν μὲν ὅσον ἐστὶ κεφαλή, τοῦτο ὑπερτείνειν ἔξαλον, καὶ μέντοι καὶ μυκτήρων τρίχας ἐξεχούσας καὶ μάλα γε ὑψηλὰς ἐπιδεικνύναι, πλατεῖαν δὲ τὴν οὐρὰν καὶ οἵαν δοκεῖν καράβου· ἤδη δὲ ἄρα αὐτῆς καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα ἐπιπολάζον τοῖς κύμασιν ὁρᾶται, ὅσον ἀντικρῖναι τριήρους τελείας αὐτὸ μεγέθει· νήχονται δὲ ἄρα πολλοῖς τοῖς ποσὶ καὶ κατὰ στοῖχον ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν οἱονεὶ σκαλμοῖς παρηρτημένοις (εἰ καὶ τραχύτερον ἀκοῦσαι) ἑαυτὰς ἐρέττουσαι. Λέγουσιν οὖν οἱ δεινοὶ ταῦτα καὶ ὑπηχεῖν τὸ ῥόθιον ἡσυχῇ, καὶ πείθουσι λέγοντες.

Scolopendræ vim et naturam, quanto quidem maximo potui studio cum multum ac diu perscrutatus essem, quendam maximum cetum marinum hanc quoque esse audivi, quam de mari tempestatibus in litus expulsam, nemo foret tam audax, quin adspicere horreret. Ii vero, qui res maritimas percallent, eas inquiunt spectari toto capite eminentes e mari; et narium pilos magna excelsitate apparere; et ejus caudam, similiter atque locustæ, latam perspici; reliquum etiam corpus aliquando in superficie æquoris spectari, idque conferri posse cum triremi justæ magnitudinis; atque permultis pedibus utrimque ordine tanquam è scalmis appensis, ut ita dicam, remigando se propellere. Addunt harum rerum periti, ac fide digni, ipsos etiam fluctus, ea natante, leviter subsonare.

XXIV. — De canum venaticorum exercitatione.

Ξενοφῶν δὲ ὑπὲρ κυνῶν λέγει καὶ ταῦτα· δεῖν εἰς τὰ ὄρη πολλάκις ἄγειν αὐτάς, τὰ δὲ ἔργα ἧττον· τοὺς γάρ τοι τριμμοὺς ἐκ τῶν ἐνεργῶν χωρίων λυπεῖν τε αὐτὰς καὶ σφάλλειν. Λῷον δὲ εἶναι ὁ αὐτός φησιν εἰς τὰ τραχέα ἄγειν, καὶ κέρδος γε ἐκεῖνο πρὸς τούτῳ διδάσκει, εὔποδάς τε αὐτὰς γίνεσθαι καὶ ἀλτικωτέρας, ἐκπονούσας τὸ σῶμα· ἴχνη δὲ ἄρα λαγὼ τοῦ μὲν χειμῶνος μακρὰ ὁρᾶσθαι λέγει διὰ τὸ μῆκος τῶν νυκτῶν· τοῦ δὲ θέρους οὐκέτι διὰ τοὐναντίον. Καὶ σαφὲς ἐκ τοῦ προειρημένου τί βούλεται τὸ ἐναντίον.

Xenophon de canibus hæc ait: Per montes eos agitari oportere, per arva rarius; tramites enim cultorum locorum eis negotium exhibere, et in errorem inducere. Multo sane idem præstare ait, per aspera canes agitari, robustioribus enim fieri pedibus, et ad cursum præstantiores, corpora exercentes: itemque leporis vestigia multum hiemis tempore procedere, propter longiores noctes: contra autem æstate. Atque ex prædictis apparet, quid significet τὸ ἐναντίον (contra).

XXV. — De cura elephantis aliisque animalibus ab Indis præstita.

Ἵππους καὶ ἐλέφαντας ἅτε ζῷα καὶ ἐν ὅπλοις λυσιτελῆ τιμῶσιν Ἰνδοί, καὶ μάλα γε ἰσχυρῶς. Τῷ γοῦν βασιλεῖ κομίζουσι καὶ κώμυθας, ἃς ἐμβάλλουσι ταῖς φάτναις, καὶ χιλόν, καὶ ἐπιδεικνύουσι νεαρόν τε καὶ ἀσινῆ· καὶ ἐὰν μὲν ᾖ τοιοῦτος, ἐπαινεῖ ὁ βασιλεύς· εἰ δὲ μή, κολάζει τούς τε τῶν ἐλεφάντων μελεδωνοὺς καὶ τοὺς ἱπποκόμους πικρότατα. Οὐκ ἀτιμάζει δὲ οὐδὲ τὰ ἄλλα τὰ μικρότατα ζῷα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα προσίεται, δῶρά οἱ κομιζόμενα. Ἰνδοὶ γὰρ οὐκ ἐκφαυλίζουσι ζῷον οὔτε ἥμερον, οὐδὲ μὴν ἄγριον οὐδέν. Αὐτίκα γοῦν δωροφοροῦσι τῶν ὑπηκόων οἱ διὰ τιμῆς ἰόντες γεράνους τε καὶ χῆνας, ἀλεκτορίδας τε καὶ νήττας, καὶ τρυγόνας τε καὶ ἀτταγᾶς προσέτι, πέρδικάς τε καὶ σπινδάλους (ἔστι δὲ ἐμφερὲς τῷ ἀτταγᾷ τοῦτό γε), καὶ ἐπὶ τούτοις τῶν προειρημένων βραχύτερα, βωκκαλίδας τε καὶ συκαλίδας, καὶ τὰς καλουμένας κεγχρῆδας. Ἐπιδεικνύουσι δὲ αὐτὰ ἀναπτύξαντες, τὸν εἰς βάθος αὐτῶν ἐλέγχοντες πιασμόν. Καὶ πλοῦτον πεπιασμένων ἐλάφων τε καὶ βουβαλίδων καὶ δορκάδων καὶ ὀρύγων καὶ τῶν ὄνων τῶν ἐχόντων ἓν κέρας, ὧν καὶ ἀνωτέρω που τὴν μνήμην ἐποιησάμην, καὶ ἰχθύων δὲ γένη διάφορα, κομίζουσι καὶ ταῦτα.

Circa equos et elephantos, quod eorum in armis ac bellis usus sit, Indi perquam studiosi sunt. Itaque regi suo fœni manipulos afferunt, quos in præsepia injiciunt; et viridia, quæ recentia atque integra ostentant: quodsi talia fuerint, laudantur a rege; sin minus, acerbe tum elephantorum curatores, tum equisones ab eo castigantur. Sed ne alias quidem utcumque minimas animantes contemnit; et cum dono ei offeruntur, admittit libenter. Siquidem Indi animal nullum, sive cicur sive ferum, aspernantur. Quamobrem subditi, qui in aliqua dignitate sunt, munera ferunt grues, anseres, gallinas, anates, turtures, attagenas, perdices et spindalos (aves attagenum similes), et prædictis minores quasdam, ut boccalides, ficedulas, et miliarias. Has apertas ostendunt, ut interior earum pinguitudo appareat. Afferunt et infinitum numerum cervorum obesorum, et bubalidum, et caprearum, et orygum, et asinorum unicornium (quorum supra mentionem feci), denique piscium genera diversa.

XXVI. — De cicada marina.

Ἔστι δὲ ἄρα καὶ τέττιξ ἐνάλιος. Καὶ ὁ μὲν μέγιστος αὐτῶν ἔοικε καράβῳ σμικρῷ, κέρατα δὲ οὐκ ἔχει μεγάλα κατ' ἐκείνους, οὐδὲ κέντρα· ἰδεῖν δέ ἐστι τοῦ καράβου ὁ τέττιξ ζοφωδέστερος, καὶ ἐπὰν αἱρεθῇ, προσέοικε τετριγότι· πτέρυγες δὲ ὀλίγαι τὸ μέγεθος ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐκπεφύκασι, καὶ εἶεν ἂν κατὰ τὰς τῶν χερσαίων καὶ αὗται. Οὐ σιτοῦνται δὲ αὐτὸν οἱ πολλοί, νομίζοντες ἱερόν. Σεριφίους δὲ ἀκούω καὶ θάπτειν νεκρὸν ἑαλωκότα· ζῶντα δὲ εἰς δίκτυον ἐμπεσόντα οὐ κατέχουσιν, ἀλλὰ ἀποδιδόασι τῇ θαλάττῃ αὖθις· θρηνοῦσι δὲ ἄρα τοὺς ἀποθανόντας, καὶ λέγουσι Περσέως τοῦ Διὸς ἄθυρμα αὐτοὺς εἶναι.

Est etiam cicadarum genus marinum. Harum maxima parvo carabo similis est, cornua vero non similiter atque illa magna, nec aculeos habet; adspectu etiam nigrior est, et, cum captus est, stridorem quendam edere videtur; pinnæ exiguæ sub oculis enascuntur, terrenarum alis similes. Hominum plerique ab ea comedenda ideirco abstinent, quod sacram existiment. Seriphios autem, cum mortuam ceperint, eam sepelire audio; et vivam in retia delapsam non retinere, sed mari reddere; mortuas vero etiam deflent, aiuntque eas Perseo, Jovis filio, in deliciis esse.

XXVII. — Peculiaria nonnulla de piscibus.

Ὕαινα ἰχθὺς ὁμώνυμος τῇ χερσαίᾳ ὑαίνῃ ἐστί. Ταύτης οὖν τὴν δεξιὰν πτέρυγα εἰ ὑποθείης ἀνθρώπῳ καθεύδοντι, εὖ μάλα ἐκταράξεις αὐτόν· δέα γάρ τινα καὶ ἰνδάλματα καὶ φάσματα ὄψεται, καὶ ἐνύπνια ἕτερα οὐδαμῶς εὐμενῆ καὶ φίλα. Τραχούρου γε μὴν ζῶντος ἐὰν ἀποκόψῃς τὴν οὐράν, καὶ τὸν τράχουρον αὖθις ἐλεύθερον ἀπολύσῃς ἐς τὴν θάλατταν, τήν γε μὴν προειρημένην οὐρὰν ἐξαρτήσῃς ἵππου κυούσης, οὐ μετὰ μακρὸν ἐκπεσεῖται τὸ ἔμβρυον, καὶ ἐξαμβλώσει ἡ ἵππος. Μειρακίου γε μὴν δεομένου ἐπὶ μήκιστον τριχῶν ἀπορίας τῶν ἐπὶ τοῦ γενείου, αἷμα ἐπιχρισθὲν θύννου ἀωρόλειον τὸ μειράκιον ἀπεργάζεται. Δρᾷ δὲ ἄρα καὶ νάρκη καὶ πνεύμων τὸ αὐτό· ἐν

Si piscis hyænæ nuncupati, eodem quo terrestris nomine, pinnam dextram ad hominem somno consopitum admoveas, sane quam eum ipsum perturbabis; etenim formidolosa secundum quietem spectra et simulacra videbit, acerbaque insomnia perpetietur. Item, si posteaquam trachuri caudam abscideris, ipsumque in mare liberum remiseris, eam equæ ventrem ferenti appendas, non multo certe post abortum pariet. Jam vero si quis, qui nondum excesserit ex extrema pueritia, thynni sanguine illinatur, non pubescet. Hoc idem torpedo et marinus pulmo effi-

ὄξει γὰρ διασαπεῖσαι αἱ τούτων σάρκες καὶ ἐπιχρισθεῖσαι τοῖς γενείοις φυγὴν τριχῶν ἐνεργάζονται, φασί. Τί πρὸς ταῦτα Ταραντῖνοί τε καὶ Τυῤῥηνοὶ σοφισταὶ κακῶν, δαίδαλον ἐκεῖνό γε ἀνιχνεύσαντές τε καὶ πειράσαντες, τὴν πίτταν, ὡς ἐξ ἀνδρῶν εἰς γυναῖκας ἀποκρίνειν;

ciunt; nam in aceto putrefactæ eorum carnes, et mento adspersæ, fugam pilorum facere dicuntur. Quid ad hæc Tarentini et Tyrrheni sophistæ et mangones variorum malorum, qui picis usu psilothrum ostenderunt, ut pro viris redderent mulieres?

XXVIII. — De chrysophrye pisce.

Ὁ [δὲ] χρύσοφρυς ἄρα ἰχθύων ἁπάντων δειλότατος ἦν. Ἐν δὴ ταῖς παλιῤῥοίαις τῆς θαλάττης, ὅταν ᾖ ὥρα Ἀρκτούρῳ σύνδρομος, ὑπονοστεῖ μὲν ἡ θάλαττα περὶ τὸ ἄκτιον, ψιλὴ δὲ ἡ ψάμμος ὑπολείπεται, καὶ αἱ ναῦς πολλάκις ἐπὶ τῆς γῆς ἑστήκασιν ὕδατος χῆραι· οὐκοῦν οἱ ἐπιχώριοι ὅρπηκας αἰγείρων χλωροὺς καὶ κομῶντας ὀξύναντες δίκην σκολόπων, καὶ ἐμπήξαντες τῇ ψάμμῳ, ὑπαναχωροῦσιν· εἶτα ὑποστρέψαν τὸ κῦμα ἐπισύρει ἰχθύων τῶν προειρημένων πλῆθος ἄμαχον· ὑπονοστεῖ [δὲ] αὖθις, καὶ ὑπολείπονται πολλοὶ χρυσόφρυες ἐν ὀλίγῳ ὕδατι, ἔνθα [ἂν] καθήμενα εὑρεθῇ καὶ κοῖλα, εἶτα ὑπὸ τοῖς κλάδοις πτήξαντες ἡσυχάζουσι· διασειομένους γὰρ αὐτοὺς καὶ διακινουμένους ὑπὸ τοῦ προσπίπτοντος πνεύματος ὀῤῥωδοῦσι, καὶ οὔτε σπαίρουσιν, οὔτε ἀναπάλλονται. Πάρεστι δὴ συλλαβεῖν ὡς αἰχμαλώτους, καὶ παίειν παντὶ τῷ προσπεσόντι δειλῶν ἰχθύων δῆμον, εἴποι τις ἄν· αἱροῦσι γοῦν αὐτοὺς οὐ τεχνῖται μόνοι, ἀλλὰ κἂν ἰδιώτης παρατυχὼν ᾖ, καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες.

Aurata omnium piscium timidissima est. Nam sub Arcturi tempus, cûm maris accessus et recessus maxime fiunt, mare a litore recedit arenamque nudam relinquit, ut naves sæpe ab omnibus aquis desertæ in terra remaneant; tum piscatores, postquam populorum arborum ramos frondibus convestitos, paxillorum modo in mucronem acutos, in arenam defixere, discedunt; post autem rursus accedens mare secum imbellem auratarum multitudinem attrahit, quæ, ubi æstus reciprocavit et recessit, in exigua aqua concavis locis retentæ relinquuntur, et vero ramorum metu quiescunt; adeo enim ramos vento agitatos exhorrent, ut ne loco quidem se commovere audeant. Quamobrem primo cuique magnum meticulosorum piscium numerum capere et ferire licet; neque modo ab usu piscandi instructi, sed etiam omnis piscationis rudes, atque adeo pueri et feminæ capere possunt.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΔ.

LIBER DECIMUS QUARTUS.

I. — De scombris cicuribus.

Ἐν δὲ τῷ Ἰονίῳ πελάγει πλησίον Ἐπιδάμνου, ὅπου καὶ Ταυλάντιοι παροικοῦσι, νῆσός ἐστι, καὶ Ἀθηνᾶς κέκληται, καὶ οἰκοῦσιν ἐνταῦθα ἁλιεῖς· ἔστι δὲ καὶ λίμνη αὐτόθι, καὶ σκόμβρων ἠθάδων καὶ ἡμέρων ἀγέλαι τρέφονται. Καὶ τούτοις μὲν τροφὰς ἐμβάλλουσιν οἱ ἁλιεῖς, καὶ ἔστιν αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς ἔνσπονδα, καί εἰσιν ἐλεύθεροι, καὶ ἀθηρίαν εἰλήχασι, καὶ προΐασιν εἰς χρόνου πλῆθος, καὶ ζῶσιν αὐτόθι σκόμβροι καὶ γέροντες. Οὐ μὴν ἀργοὶ σιτοῦνται, οὐδὲ ὑπὲρ ὧν τρέφονταί εἰσιν ἀχάριστοι· λαβόντες δὲ ἐκ τῶν ἁλιέων τροφὰς τὰς ἑωθινὰς εἶτα μέντοι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν θήραν ἴασιν, ὥσπερ οὖν τροφεῖα ἐκτίνοντες. Καὶ τοῦ λιμένος προελθόντες ἐπὶ τοὺς ξένους στέλλονται σκόμβρους, καὶ ἐντυχόντες ὡς ἴλῃ τινὶ ἢ φάλαγγι, ἅτε ὁμοφύλοις καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως οὖσι προσνέουσι, καὶ οὔτε τούτους ἐκεῖνοι φεύγουσιν, οὔτε οὗτοι ἐκκλίνουσιν αὐτούς, ἀλλὰ συνίασιν· εἶτα οἱ τιθασοὶ τοὺς ἐπήλυδας περιελθόντες καὶ κυκλόσε γενόμενοι καὶ ἑαυτοὺς συμφράξαντες, ἀπειλήφασι μέσους πολύ τι πλῆθος, καὶ οὐκ ἐῶσι διαδιδράσκειν, ἀναμένουσι δὲ τοὺς τροφέας, καὶ ἀνθ' ὧν ἐκορέσθησαν ἀνθεστιῶσι τοὺς ἁλιέας· ἐπελθόντες γὰρ αἱροῦσιν αὐτοὺς καὶ πολὺν ἐργάζονται φόνον. Οἱ δὲ τιθασοὶ ἐπανίασι σπεύδοντες εἰς τὸν λιμένα, καὶ τοὺς ἑαυτῶν χηραμοὺς ὑπελθόντες ἀναμένουσι τὸ δειλινὸν δεῖπνον· οἱ δὲ ἥκουσι κομίζοντες, εἰ βούλονται συνθήρους ἔχειν καὶ φίλους πιστούς. Ὁσημέραι μέντοι πράττεται ταῦτα.

In mari Ionio prope Epidamnum, ubi et Taulantii habitant, insula est, quæ Minervæ appellatur, eamque piscatores incolunt; et istic lacus est ubi scombrorum, qui ad piscatorum consuetudinem assueverunt, et mansuefacti sunt, greges aluntur. Iis cibaria objiciunt piscatores, cum quibus iidem fœdere et pace devinciuntur; et captura liberi sunt, atque eatenus ætate procedunt, ut vivant ibidem ad summam senectutem. Nec sane ignaviter victitant, neque in suos altores ingrati sunt; at enim de piscatoribus pastum cum mane acceperint, piscationem mox capessunt, ut se nutricantibus præmium pro nutrimento persolvant. Quare ex portu solventes ad feros scombros natare contendunt, ac, simul ut ad eos pervenerunt, cum ipsis ita continuo tanquam cum aliqua turma aut phalange suorum popularium errant; et nimirum cum ejusdem generis et naturæ sint, non inter se fugiunt, sed simul natant; post autem cicures circum feros concursantes in orbem consistunt, et suorum corporum obstructione eos fuga exituque intercludentes, suorum nutritiorum, ut pro iis quibus expleti cibis fuerint, illos remunerentur, adventum acerrime tamdiu exspectant dum piscatores eo profecti captorum permultas cædes effecerint. Cicures vero mature properantes ad portum regrediuntur, atque ibidem intra cavernas abditi a piscatoribus cœnam exspectant; quam quidem ipsi eis largiuntur, si ipsos ad piscatum adjutores atque amicos fidus habere velint. Hæc autem quotidie fieri aiunt.

II. — De scaro.

Σκάρου τὴν χολὴν ἐὰν δῷς ἐμφαγεῖν ἀνθρώπῳ νοσοῦντι τὸ ἧπαρ καὶ ἴκτερον ἔχοντι, σωθήσεται, ὡς οἱ σοφοὶ τῶν ἁλιέων διδάσκουσιν.

Scari bilem si comedendam dederis homini jecore ægrotanti, et arcuato morbo laboranti, ad sanitatem redibit, ut periti piscatores docent.

III. — De piscatu in locis vadosis.

Ἁλίσκεται δὲ ἄρα ἰχθὺς καὶ ἄνευ κύρτων καὶ ἀγκίστρων καὶ δικτύων τὸν τρόπον τοῦτον. Κόλποι θαλάττιοι πολλοὶ τελευτῶσιν ἐς τενάγη τινά, καὶ ἔστι ταῦτα ἐπιβατά. Ὅταν οὖν ᾖ γαλήνη καὶ εἰρήνη πνευμάτων, οἱ τεχνῖται τῶν ἁλιέων ἄγουσι πολλοὺς ἐνταῦθα, εἶτα αὐτοὺς προστάττουσι βαδίζειν καὶ πατεῖν τὴν ψάμμον, ὡς ὅτι μάλιστα ἀπερείδοντας τὸ πέλμα ἰσχυρῶς· εἶτα ἴχνη καταλείπεται βαθέα, ἅπερ οὖν ἐὰν φυλαχθῇ, καὶ μή που συμπεσοῦσα ἡ ψάμμος συγχέῃ αὐτά, μηδὲ ἐκταραχθῇ ὑπὸ πνεύματος τὸ ὕδωρ, ὀλίγον διαλείπουσιν οἱ ἁλιεῖς, καὶ ἐμβάντες καταλαμβάνουσιν ἐν τοῖς κοιλώμασι τῶν βημάτων καὶ τοῖς ἴχνεσι τοὺς ἰχθῦς τοὺς πλατεῖς εὐναζομένους, ψήττας τε καὶ ῥόμβους καὶ στρουθοὺς καὶ νάρκας καὶ τὰ τοιαῦτα.

Capiuntur pisces etiam sine nassis, hamis, et retibus hoc modo. Sinus maris multi desinunt in paludes quasdam, quæ quidem vadosæ sunt. Ad hæc loca periti piscatores, cum aer serenus est, et tempestates conquiescunt, multos homines adducunt, eosque jubent inambulare, et arenam eatenus proterere et conculcare, quoad ex vehementi pedum impressione bene alta vestigia faciant; quæ si permaneant, nec ipsa considens arena confundat, neque a ventorum perturbatione aqua concitetur, non longo intervallo eo ingressi in vestigiis impressis planos pisces consopitos, psettas, rhombos, passeres, torpedines, et alios ejusmodi capiunt.

IV. — De echino et marino et terrestri.

Ἐχίνου θαλαττίου πέρι εἶπον [καὶ] ἀνωτέρω, καὶ νῦν δὲ εἰρήσεται ὅσα προσακήκοα. Ἔστι γὰρ καὶ στομάχῳ ἀγαθόν· τὸν τέως γὰρ κακόσιτον ὄντα καὶ πᾶν ὁτιοῦν βδελυττόμενον ὅδε ἀναῤῥώννυσιν· ἔστι δὲ καὶ κύστεως κενωτικός, ὡς οἱ τούτων λέγουσι σοφοί. Εἰ δὲ αὐτοῦ ἐπιχρίσαις σώματι ψωριῶντι, ὁ δὲ σῶν ἐργάζεται τὸν τέως νοσοῦντα τὴν νόσον τὴν προειρημένην· καυθεὶς δὲ ἄρα ὀστράκοις αὐτοῖς ἐκκαθαίρει τὰ ῥυπῶντα τῶν τραυμάτων. Χερσαίου δὲ ἐχίνου καυθέντος ἡ σποδιὰ πίττῃ προσανακραθεῖσα εἶτα μέντοι καταχρίεται τῶν λειψοτρίχων μερῶν, καὶ αἱ τέως φυγάδες, ἵνα τι καὶ παίξω, ὑπαναφύονται· πινομένη δὲ οἴνῳ νεφροῖς ἀγαθόν ἐστι, σώζει δὲ ἄρα καὶ ὑδεριῶντας πυθεῖσα, ὥσπερ δὴ καὶ προεῖπον· τὸ δὲ ἧπαρ ἄρα τοῦ ἐχίνου τούτου ἰᾶται ὑφ' ἡλίου γενόμενον αὖον τοὺς τῇ νόσῳ τῇ τοῦ καλουμένου ἐλέφαντος κατειλημμένους.

De echino marino et supra dixi, et nunc denuo dicam, quæ insuper accepi. Ad stomachum hebescentem non parum proficit echinus marinus; etenim vel omnium ciborum fastidio laborantem in pristinæ valetudinis statum restituit; atque ad vesicam, quemadmodum harum rerum beno periti affirmant, exonerandam utilis est; et si corpus scabie infectum eo perungatur, ad sanitatem redit; item vulnerum sordes cum testis crematus extergit. Cinis terreni herinacii cremati ad picem admistus, et locis a pilo nudis illitus, pilum, ut sic joco dicam, a suis sedibus fugitivum reducit; in vini autem potione sumptus remedium ad dolores renum adhibetur, et aqua intercute laborantes sanat, ut antea dixi; ejusdemque jecore ad assum solem exsiccato elephantiasi laborantes sanantur.

V. — De cornibus (dentibus) elephantorum defossis.

Ἐλέφας ὁ θῆλυς, τιμιώτερα εἶναι τὰ τούτου κέρατα οἱ σοφοὶ ταῦτα ὑμνοῦσι, καὶ ἐκεῖνά γε ἡμᾶς διδάσκουσιν. Ἐν τῇ Μαυρουσίᾳ γῇ οἱ ἐλέφαντες, δεκάτῳ ἔτει πάντως αὐτοῖς τὰ κέρατα ἐκπεσεῖν φιλεῖ, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἐλάφων, ἀλλὰ τούτων ἀνὰ πᾶν ἔτος. Οἱ τοίνυν ἐλέφαντες οἶδε γῆν πεδιάδα καὶ ἔνδροσον προαιροῦνται τῆς ἄλλης, καὶ ἀπερείδουσιν εἰς αὐτὴν * ὀκλὰξ ἐπικύψαντες, ἐκδῦναι αὐτὰ δεινῶς σφριγῶντες· τοσοῦτον δὲ ἄρα ἐπωθοῦσιν, ὡς καὶ τελέως αὐτὰ ἀποκρύψαι, εἶτα μέντοι ὑποψήσαντες τοῖς ποσὶ λεῖον τὸν χῶρον ἀπέφηναν τὸν φρουροῦντα τὸ θησαύρισμα αὐτοῖς. Γονιμωτάτη δὲ ἄρα ἡ γῆ οὖσα εἶτα ὤκιστα πόαν ἀναφύει, καὶ ἀφανίζει τὴν ὄψιν τοῦ γεγενημένου τοῖς ὁδῷ χρωμένοις. Οἱ δὲ ταῦτα ἀνιχνεύοντες τὰ φώρια καί τινα σοφίαν τῆς ἐκείνων ἐπιβουλῆς ἔχοντες, ἐν ἀσκοῖς αἰγείοις ὕδωρ κομίζουσιν· εἶτα αὐτοὺς διασπείρουσι πεπληρωμένους ἄλλους ἀλλαχόσε, καὶ αὐτοὶ καταμένουσι· καὶ καθεύδει τις, καὶ ἄλλος ὑποπίνει, καί πού τις καὶ μεταξὺ ἐπιῤῥοφῶν τῆς κύλικος ὑπαναμέλπει, καὶ μέμνηται διὰ τοῦ μέλους ἧς ἐρᾷ· εἰ δὲ καὶ νέον ὡρικὸν ὑποπειρᾷ παρόντα τις καὶ αὐτὸν τῆς ἰχνεύσεως κοινωνόν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι· εἰσὶ γὰρ Μαυρούσιοι καὶ καλοὶ καὶ μεγάλοι, καὶ ἀνδρικὸν δρῶσι, καὶ ἔργων ἔχονται θηρατικῶν, καὶ μέντοι καὶ πολλοὺς ἀναφλέγουσι, μειράκια ἔτι καὶ τηλικοίδε ὄντες. Οὐκοῦν εἰ τὰ κέρατα εἴη κατορωρυγμένα πλησίον ἐκεῖνα, τὰ δὲ ἴυγγί τινι ἀποῤῥήτῳ καὶ θαυμαστῇ τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο ἐκ τῶν ἀσκῶν ἕλκει, καὶ ἀποδείκνυσι κενοὺς αὐτούς. Ἐνταῦθα τοίνυν σμινύαις τε καὶ μακέλλαις διασκάπτουσι τὸν χῶρον, καὶ ἔχουσι τὸ θήραμα ῥινηλατήσαντες ἄνευ κυνῶν· ἐὰν δὲ ἔμπλεῳ μείνωσιν οἱ ἀσκοί, οὔπερ οὖν καὶ κατέθεσαν αὐτοὺς οἱ τῶν κεράτων τῶνδε θηραταί, οἱ δὲ ἀπίασιν ἐπ' ἄλλην θήραν, καὶ μέντοι καὶ

Ex elephantino genere cornua feminæ majus pretium quam maris habere, hujuscemodi rerum scientia instructi et prædicant, et illa nos docent; nimirum in Mauritania, quemadmodum quotannis cervis, sic decimo quoque anno cornua elephantis excidere solere. Itaque hi in genua incumbentes usque adeo cornua impellunt et defigunt in terram expositam in planitiem et riguam, quam alteri præferunt, quoad illa ipsa occultaverint, quibus se exonerare tantopere cupiunt; deinde locum, in quem abstruserunt et reposuerunt ejusmodi thesaurum, pedibus exæquant et complanant. Terra autem, quod sit feracissima, post paulum herbam proferens, abditorum cornuum adspectum viatoribus adimit. Eorum vero pervestigatores, qui sane ad illorum insidias et astus prudentes sunt, in eum locum, in quem cornua defossa suspicantur, utribus caprinis aquam deportant; dein alios alio ex utribus repletis dispertiunt atque ibidem commorantur, et alius quidem dormiens, alius potans, alius inter pocula cantiunculam canens suos amores meditatur: et si quis formosum juvenem istic præsentem et venationis comitem de amore interpellet, haud mirum mihi videtur; sunt enim Maurusii pulchri et proceri, adspectuque virili, et rei venatoriæ studiosi, iidemque, quamvis ætate provecta, multos juvenes in amorem sui concitant. Quodsi cornua sint alicubi prope defossa, quadam mirabili illecebra ex utribus sic aquam eliciunt, ut vasa exsiccent et exinaniant. Ii autem, qui cornua exquirunt, statim sine canibus sagacissime prædam odorati locum illum bidentibus et ligonibus

ἀσκοὺς καὶ ὕδωρ ἐπάγονται πάλιν, τὰ θήρατρα τῆς ἄγρας τῆς προειρημένης.

perfodiunt, et optatum consequuntur; si vero utres permanserint pleni, eos inde transferentes alio se conferunt.

VI. — De duplici elephanti corde, et de lyncibus.

Λέγεται δὲ καὶ ἐλέφας διπλῆν ἔχειν καρδίαν καὶ διπλᾶ νοεῖν, καὶ τῇ μὲν θυμοῦσθαι, πραΰνεσθαί γε μὴν τῇ ἑτέρᾳ· Μαυρουσίοις δὲ ἄρα ἕπομαι λόγοις, λέγων ταῦτα. Ἐπεί τοι καὶ ἐκεῖνα οἱ αὐτοὶ ὑμνοῦσι, λύγκας εἶναι· φασὶ δὲ αὐτὰς παρδάλεως μὲν ἔτι καὶ πλέον σιμάς, ἄκρα [γε] μὴν τὰ ὦτα λασίους. Θηρίον [δὲ] τοῦτο ἁλτικὸν δεινῶς, καὶ κατασχεῖν βιαιότατά τε καὶ ἐγκρατέστατα καρτερόν. Ἔοικε δὲ ἄρα τῷ θηρίῳ τούτῳ μαρτυρεῖν καὶ Εὐριπίδης τὸ ἀπρόσωπον, ὅταν που λέγῃ·

Ἥκει δ' ἐπ' ὤμοις ἢ συὸς φέρων βάρος,
Ἢ τὴν ἄμορφον λύγκα, δύστοκον δάκος.

Ὑπὲρ ὅτου δὲ λέγει δύστοκον τοὺς κριτικοὺς ἐρέσθαι λῷον.

Duplici tum corde tum sensu animi elephantus esse dicitur, et altero quidem ira incendi, altero mitigari et leniri, Maurorum sermonibus pervagatum est. Iidem de lynce tradunt, magis esse simam quam pardalim, et summis hirsutam auriculis; feram hanc maxime saltu valere; et ad retinendum quod corripuerit pertinacissime validissimam esse. Videtur et Euripides hujus tanquam informis bestiæ meminisse, cum ait :

Accedit ille vel humeris aprum ferens,
Lyncemve deformem malamque bestiam.

Cur autem δύστοκον (difficulter parientem) eam dicat, a criticis quærendum.

VII. — De struthiocamelo, ejus nido et capiendi ratione.

Περὶ στρουθοῦ δὲ τῆς μεγάλης εἴποι τις ἂν καὶ ἐκεῖνα. Ἡ γαστὴρ αὐτῆς ἀνῃρημένης εὑρίσκεται καθαιρομένη λίθους ἔχουσα, οὕσπερ οὖν καταπιοῦσα ἡ στρουθὸς ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πέττει τῷ χρόνῳ· εἶεν δ' ἂν οὗτοι καὶ ἀνθρώπων πέψεως ἀγαθόν· νεῦρα δὲ τὰ ταύτης καὶ λίπος ἀνθρωπείων νεύρων ἀγαθά ἐστιν. Ἁλίσκεται μὲν οὖν αὕτη ὑπὸ ἵππων ἀπειποῦσα τῷ δρόμῳ· θεῖ μὲν γὰρ εἰς κύκλον, ἀλλ' ἐξωτέρω περιθέουσα· οἱ δὲ ἱππεῖς τῷ ἐνδοτέρω ὑποτέμνονται κύκλῳ, καὶ ἔλαττον περιιόντες ἀγρεύουσιν αὐτὴν χρόνῳ. Λαμβάνεται δὲ καὶ τοῦτον τὸν τρόπον. Καλιὰν ἐργάζεται ταπεινὴν ἐν τῷ δαπέδῳ, τὴν ψάμμον διαγλύψασα τοῖς ποσί, καὶ τὸ μὲν μεσαίτατον αὐτῆς κοῖλόν ἐστι, τὰ χείλη δὲ τὰ κύκλῳ ὑψηλὰ ἐργάζεται, ἀποτειχίζουσα τρόπον τινά, ἵνα τὸ ἐκ Διὸς ὕδωρ ἀποστέγῃ τὰ χείλη, καὶ μὴ εἰσρέῃ τῇ καλιᾷ, καὶ ἐπικλύζῃ τῆς στρουθοῦ τοὺς νεοττοὺς ὄντας ἁπαλούς. Τίκτει δὲ καὶ ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα, οὐ μὴν ἀθρόα ἐκγλύφει, οὐδὲ ἐν ταὐτῷ χρόνῳ πάρεισιν ἐς τὸ φῶς πάντα, ἀλλὰ τὰ μὲν ἤδη τέτεκται, ἄλλα δὲ ἔτι ἐν τοῖς ᾠοῖς ὑποπήγνυται, τὰ δὲ ὑποθάλπεται. Ὅταν οὖν ἐν τούτοις ᾖ ἐκείνη, θεασάμενος ἀνήρ τις, οὐκ ἄφρων, ἀλλὰ τῆς τοιαύτης θήρας πεπειραμένος, αἰχμὰς περὶ τὴν καλιὰν πήγνυσι τεθηγμένας, ὀρθὰς δὲ ἄρα κατὰ τοῦ σαυρωτῆρος πήγνυσι, καὶ ὁ σίδηρος ἐκλάμπει, καὶ ἀναχωρήσας ἐλλοχᾷ τὸ πραττόμενον. Ἐπάνεισιν οὖν ἐκ τῆς νομῆς ἡ στρουθὸς ἐρῶσα τῶν νεοττῶν ἰσχυρῶς, καὶ διψῶσα αὐτῶν τῆς συνουσίας· καὶ τὰ μὲν πρῶτα περιβλέπει δεῦρο καὶ ἐκεῖσε, καὶ ἑλίττει τὸ ὄμμα, δεδοικυῖα μή τις αὐτὴν θεάσηται· εἶτα μέντοι νικωμένη ὑπὸ τοῦ ἱμέρου καὶ οἰστρουμένη, τὰς πτέρυγας ἁπλώσασα, ὡς ἱστίον, δρόμῳ φερομένη συντόνῳ

De magna struthione hæc etiam quis dixerit. In ejus ventre a sordibus expurgato lapides inveniuntur, quos hæc posteaquam devoravit, in omaso prope reticulum diu asservatos concoquit; ii sane ad efficiendam digestionis medicinam salutares sunt : atque illius adeps et nervi auxilium et salutem nervis hominum afferunt. Eadem in cursu deficiens lassitudine comprehenditur ab equitibus; etenim in orbem currit exterius, verum equites interiore et breviore orbe circumacti currendo tandem defessam assequuntur. Ad hunc etiam modum capitur: Pedibus sane nidum ex sabulo architectans in solo humilem construit, cujus medium cavum est, labra ambientia alte exaggerat, ac tanquam muro circummunit, ne per labra defluens aqua pluvia in nidum influat, et pullos etiamnum teneros alluat. Amplius quidem octoginta ova ex sese parit, non tamen uno eodemque tempore ex ovis pullos excludit, sed ex his partim jam in lucem proferuntur, partim intra ova informantur, partim etiam foventur. Cum autem ipsam sic incubantem vir hujus venationis bene peritus animadverterit, peracuta hastilia mucronibus e ferro sursum erectis et resplendentibus circa nidum defigit; et alicubi prope in occulto latens ex insidiis rei eventum avide exspectat. Struthio vero pullos suos vehementer amans, et eorum consortii quam maxime avida, a pastu revertitur; ac nimirum priusquam in nidum introeat, huc illuc versans oculos circumspectat, quod metuat ne quis ipsam speculetur; deinde ardentissimo pullorum studio victa, et tanquam œstro percita, etsi ferrum splendescit, ita tamen

καὶ ῥοίζῳ εἰσήλατο εἰς τὴν ἑαυτῆς καλιὰν καὶ οἴκτιστα ταῖς αἰχμαῖς ἐμπαλαχθεῖσα καὶ περιπαρεῖσα ἀποθνήσκει. Ἐφίσταται οὖν ὁ θηρατὴς καὶ ᾕρηκε σὺν τῇ μητρὶ τοὺς ἐκγόνους.

alis, tanquam velis expansis, continuo cursu et cum stridore fertur, et intra nidum se recipit, et miserrime quidem; nam cuspidato ferro implicata et transfixa moritur. Venator vero, id animadvertens, simul cum matre pullos capit.

VIII. — Quomodo anguillæ in fluvio Eretæno capiantur.

Πόλις ἐστὶν ἐν τοῖς ὑπὸ τὴν ἑσπέραν χωρίοις Ἰταλική· ὄνομα αὐτῇ Πατάβιον· Ἀντήνορος ἔργον εἶναι λέγουσι τοῦ Τρωὸς τὴν πόλιν· ταύτην δὲ ᾤκισεν ἄρα οἴκοθεν σωθείς, ὅτε ἀπηλλάγη τῆς πατρίδος ἁλούσης τῆς Ἰλίου, αὐτὸν αἰδεσθέντων τῶν Ἑλλήνων, ἐπεὶ πρεσβεύοντα τὸν Μενέλεων σὺν τῷ Ὀδυσσεῖ ὑπὲρ τῆς Ἑλένης ἔσωσεν, Ἀντιμάχου συμβουλεύσαντος ἀποκτεῖναι αὐτούς· ἔλεγε δὲ ἄρα οὗτος ταῦτα,

> Χρυσὸν Ἀλεξάνδροιο δεδεγμένος, ἀγλαὰ δῶρα,

ὡς Ὅμηρός φησιν. Οὐκοῦν τῷδε τῷ Παταβίῳ πόλις γειτνιᾷ ἑτέρα, καὶ Οὐικετίαν καλοῦσιν αὐτήν, καὶ παραῤῥεῖ ποταμὸς αὐτῇ Ἠρέταινος ὄνομα, καὶ παραμείβεται οὗτος γῆν οὐκ ὀλίγην, εἶτα εἰς τὸν Ἠριδανὸν ἐμβάλλει, καὶ ἀνακοινοῦταί [οἱ] τὸ ὕδωρ. Ἐν δὴ τῷ Ἠρεταίνῳ ἐγχέλεις γίνονται μέγισταί τε καὶ τῶν ἀλλαχόθεν πιότεραι μακρῷ· ἁλίσκονται δὲ ἄρα τὸν τρόπον τοῦτον. Ἐπὶ πέτρας προβλῆτος κάθηται ὁ θηρατὴς ἔν τινι κολποειδεῖ χωρίῳ, ὅπου καὶ πλατύνεται τὸ ῥεῦμα ἐπὶ μᾶλλον, ἢ καὶ ἐπί τινος δένδρου κάθηται προῤῥίζου πλησίον τῆς ὄχθης ῥιφέντος ὑπὸ πνεύματος σκληροῦ, ὅπερ οὖν ὑποσήπεται μέν, ἀχρεῖον δέ ἐστι κατακοπῆναί τε καὶ ἐκκαῦσαι αὐτό· οὐκοῦν ἑαυτὸν ἐγκαθίσας ὁ τῶν ἐγχέλεων ἁλιεὺς τῶνδε, καὶ λαβὼν ἔντερον νεοσφαγοῦς ἀρνὸς τριῶν μὲν ἢ τεττάρων πήχεων, πεπιασμένον δὲ ἰσχυρῶς, τὴν μὲν ἀρχὴν αὐτοῦ καθίησιν ἐς τὸ ὕδωρ, καὶ εἰλεῖται ἐν ταῖς δίναις στρεφόμενον, τό γε μὴν τέλος διὰ χειρῶν ἔχει, ἐμβέβληται δὲ εἰς αὐτὸ καλάμου τρύφος, ὅσον κώπην εἶναι τὸ μῆκος ξίφους. Οὐ μὴν λανθάνει τὰς ἐγχέλεις ἡ τροφή· χαίρουσι γὰρ τῷδε τῷ ἐντέρῳ καὶ ἥ γε πρώτη προσελθοῦσα, οἰστρουμένη ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ περιχανοῦσα, ἐμφύει τοὺς ὀδόντας γυρούς τε καὶ ἀγκιστρώδεις καὶ δυσεξελίκτους ὄντας, καὶ συνεχῶς ἐπισκαίρει τε καὶ πειρᾶται καθέλκειν τὸ δέλεαρ. Ὁ δὲ κραδαινομένου τοῦ ἐντέρου συνεὶς ἔχεσθαι τὴν ἔγχελυν, τὸν κάλαμον, ᾧ τὸ ἔντερον προσήρτηται, ἐνθεὶς τῷ ἑαυτοῦ στόματι, καὶ ὅσον σθένει καταπνέων, φυσᾷ τὸ ἔντερον καὶ μάλα γε ἰσχυρῶς, τὸ δὲ ἐκ τοῦ καταῤῥέοντος πνεύματος πίμπραται καὶ οἰδάνει· ὁ τοίνυν ἄνεμος κατολισθάνει εἰς τὴν ἔγχελυν, καὶ πληροῖ μὲν τοῦ πνεύματος αὐτῆς τὴν κεφαλήν, πληροῖ δὲ τὴν φάρυγγα, καὶ ἐμφράττει τῷ θηρίῳ τὸ ἆσθμα· καὶ ἀναπνεῦσαι μὴ δυναμένη, μηδὲ μὴν ἐξελεῖν τοῦ σπλάγχνου τοὺς ἐμπεφυκότας ὀδόντας, ἀποπνίγεται, καὶ ἀνασπᾶται ἁλοῦσα ὑπὸ τοῦ ἐντέρου καὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ καλάμου τρίτου. Καθ' ἑκάστην μὲν οὖν δρᾶται τοῦτο, ἁλίσκονται δὲ ὑπὸ πολλῶν

In Italiæ occidentem versus regionibus civitas est, Patavium nomine, quam ab Antenore Trojano conditam ferunt, cum Ilio patria capto in hanc terram venisset superstes, et dimissus a Græcis, eo quod Menelaum et Ulyssem propter Helenam legatione fungentes ipse servasset, quos Antimachus occidendos suaserat,

> Amplis muneribus Paridis corruptus et auro,

ut canit Homerus. Non procul hac urbe Patavio distat alia, nomine Vicentia, quam fluvius Eretænus alluit, et terram non modicam prætcrlapsus tandem in Eridanum influit. Ceterum in Eretæno anguillæ maximæ et omnium pinguissimæ nascuntur; capiunturque hoc modo: Piscator ad sinuosum locum, ubi latius confluens dilatatur, vel in saxo ex aqua eminente, vel in arbore radicitus ventorum turbinibus exstirpata, et jam putrescenti et ad fissionem et ignem inutili, sedens perpinguis intestini ovilli recentis tria aut quatuor cubita patentis alterum caput in aquam dejicit, quod aquæ vorticibus agitatum volutatur; idemque illius alterum extremum manibus tenet, in quod quidem ipsum arundinis frustum perinde longum, atque gladii capulus, insertum est. Neque vero diu anguillas esca latet, gaudent enim hoc intestino; et continuo earum prima quæque, fame stimulata, hiante ore atque imminenti hamatos ac uncinatos dentes suos in id ipsum intestinum defigit, atque hoc idem crebra insultatione detrahere conatur. At piscator anguillam intelligens ex fluctuatione intestino inhærescere, arundinem ad quam alligatum est intestinum, ori suo admovet, et quoad potest intestinum vehementer inflat, quod quidem ipsum defluente hominis adspiratione et impletur et intumescit; et ventus in anguillam illapsus illius caput et fauces flatu opplet, atque anhelitum ea tenus obstruit ut ea non queat neque respirare, neque intestino infixos dentes detrahere; quare suffocatur, et a tribus velut adversariis calamo, spiritu, et intestino capta subtrahitur. Hoc

πολλαί. Ἔστω δή μοι καὶ ταῦτα τῶνδε τῶν ἰχθύων λεχθέντα ἴδια.

cum quotidie fiat, multæ a multis capiuntur. Has autem istorum piscium proprietates etiam referre mihi visum fuit.

IX. — De leone marino.

Λέοντα θαλάττιον ἐοικέναι καράβῳ ἀμηγέπη καὶ ἡμεῖς ἴσμεν· λεπτότερον δὲ τὴν ἕξιν τοῦ σώματος ὁρῶμεν αὐτόν, καὶ ὑπό τι καὶ κυανοῦ μέρη τῶν ὀστράκων προσβάλλοντα, νωθῆ δὲ καὶ ἔχοντα χηλὰς μεγίστας καὶ ταῖς τῶν καρκίνων προσεοικυίας κατὰ σχῆμα. Λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν σοφωτέρων ἁλιέων ἔχειν τινὰς ὑμένας προσηρτημένους τοῖς ὀστράκοις, ὑφ' οἷς ὑμέσιν εἶναι σαρκία ἁπαλά, καὶ καλεῖσθαι ἐκείνου τοῦ λέοντος στέαρ ταῦτα. Ὀνίνασθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐξ αὐτῶν ἐκεῖνα· προσώπου καθαίρει χρῶτα θολερόν, καὶ ἐλαίῳ ῥόδοις ἀνακραθέντι ἐμβληθέντα καὶ γενόμενα χρίσμα εἰς ὥραν καὶ ἀγλαΐαν συμμάχεται. Προσακήκοα δὲ καὶ ἐκεῖνο· τὸν ἐπὶ τῆς γῆς λέοντα δεδιέναι ἰσχυρῶς τοῦ θαλαττίου τῆς ὄψεως τὸ ἐκτράπελον, καὶ μὴ φέρειν αὐτοῦ τὴν ὀσμήν· ὡς δέδοικε δὲ καὶ ἀλεκτρυόνα ὁ αὐτός, ἀνωτέρω μοι λέλεκται. Λέγουσι δὲ καὶ συντριβέντων αὐτοῦ τῶν ὀστράκων καὶ ἐμβληθείσης τῆς κόνεως εἰς ὕδωρ, πιόντα τὸν χερσαῖον λέοντα ἐξάντη γίνεσθαι νόσου λυπούσης αὐτοῦ τὴν κοιλίαν. Εἰρήσθω δή μοι καὶ ταῦτα τοῦ θαλαττίου λέοντος ἴδια.

Marinum leonem locustæ ferme similem esse scio; præterquam quod corpore tenuior et gracilior apparet, et ex aliqua crustarum suarum parte cæruleus, item quod ignavus est; et forcipes illius maximæ cancrorum forcipibus figura similes sunt. A piscatoribus bene peritis membranas quasdam habere dicitur appensas ex testis et colligatas, sub quas subjectæ sint molles carunculæ et teneræ, quæ leonis adeps appellentur. Is ad hoc ipsum, aiunt, homines adjuvat, ut squalidam et infuscatam faciem ad nitorem adducat; et cum rosaceo in unguentum conformatus formæ pulchritudinem conciliat, et venustum splendorem enitere facit. Id etiam auditione accepi, terrenum leonem summe timere marini adspectum, absurdum scilicet ac formidabilem; sed neque odorem ejus ferre. Quantopere gallinaceus quidem ab eodem timeatur, supra dixi. Illum ipsum leonem terrestrem dicunt marini contritarum crustarum pulverem ex aqua bibentem a ventris morbo liberatum iri. Hæc de marini leonis natura peculiari mihi dicta sunto.

X. — De asinis Mauritanis, eorumque venatione.

Ὄνοι δὲ Μαυρούσιοι, ὤκιστοι δραμεῖν, παρά γε τὴν πρώτην ὁρμὴν εἰσιν ὀξύτατοι, ὡς αὔρας τινὸς ἐμβολὴν [δοκεῖν] εἶναι, ἢ καὶ νὴ Δία πτερὸν αὐτόχρημα ὄρνιθος· ταχέως δὲ κάμνουσι, καὶ αὐτοῖς οἱ πόδες ἀπαγορεύουσι, καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιλείπει, καὶ τῆς τε ὠκύτητος εἰλήφασι λήθην καὶ ἑστᾶσι νωθεῖς [ὡς] πεπεδημένοι, καὶ ἀφιᾶσι δάκρυα θαλερά, οὔ μοι δοκεῖν ἐπὶ τῷ μέλλοντι θανάτῳ τοσοῦτον, ὅσον ἐπὶ τῇ τῶν ποδῶν ἀσθενείᾳ. Τῶν μὲν οὖν ἵππων ἀποπηδήσαντες εἶτα μέντοι περιβάλλουσιν αὐτοῖς βρόχους περὶ τὴν δέρην, καὶ τῷ ἵππῳ προσαρτήσας ἕκαστος ἄγει ὡς αἰχμάλωτον [τὸν] ἑαλωκότα. Ὅτι δὲ μικροὶ μὲν ἰδεῖν εἰσιν οἱ Λίβυες ἵπποι, δραμεῖν δὲ ὤκιστοι, ἀνωτέρω εἶπον.

Maurusii asini cursu celerrimi, primum ut se in viam dederunt, velocissimi sunt, ut vento quodam aut avis alis ferri videantur; at cito delassantur, et ipsorum pedes fatiscunt, ac spiritus deficit, atque velocitatis suæ obliviscuntur tarditateque constricti insistunt, et acerrimas profundunt lacrimas, non tantopere, meo judicio, ob futuram mortem, quam ob pedum infirmitatem. Quare ab equis desilientes Mauritani illorum collo funem injiciunt, et sic alligatos ad suum quisque equum trahunt tanquam captivos. Ceterum equos Libycos corporibus esse exiguis, cursu vero pernicissimos, superius dixi.

XI. — De bobus Libycis.

Βοῶν δὲ Λιβύων πλῆθος ἦν ἄρα καὶ πλέον ἀριθμοῦ, καί εἰσιν ὤκιστοι οἱ ἄγριοί τε καὶ ἐλεύθεροι. Καὶ οἵ γε θηραταὶ πολλάκις σφάλλονται ἕνα διώκοντες, καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς ἑτέρους ἀκμῆτας· καὶ ὁ μὲν εἰσδὺς εἰς θάμνον ἢ νάπην ἠφανίσθη, ἕτεροι δὲ ἀναφαίνονται ὅμοιοι, καὶ ἀπατῶσι τὴν ὄψιν. Καὶ εἴ γέ τις ὑπάρξαιτο τούτων διώκειν τινά, προαπερεῖ αὐτῷ ἵππῳ· τὸν μὲν γὰρ ἤδη καμόντα αἱρήσει τῷ χρόνῳ, τοὺς δὲ αὐτῶν ἀρχομένους δρόμου, προπονήσαντός οἱ τοῦ ἵππου, οὐχ αἱρήσει. Ἁλίσκονται δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσιν· ἥ γε μὴν ἐπιγονὴ αὐτῶν δια-

Libycorum boum, qui feri solutique errant, multitudo innumera est, et tanta celeritas, ut unum insequentes venatores interdum fallantur; quod nimirum in alios feros incidant, et ille interim sub dumeta saltusve subiens se subducat; alii autem similes exoriantur, et venatorum oculos fallant. Horum quempiam si quis ingrediatur insequi, ipse prius cum equo defatigabitur. Fessum quidem aliquem tandem ceperis; qui vero cursum primum instituunt, eos, defatigato jam equo, non assequeris. Quamvis vero multi quotannis capiantur et mactentur, sobolis tamen eorum successio perfœcunda est. Cum vitulis etiam tauri

δέχεται καὶ μάλα ἀφθόνως. Ἁλῶνται δὲ σὺν τοῖς μόσχοις καὶ οἱ ταῦροι κοινῇ καὶ αἱ θήλειαι, αἱ μὲν κύουσαι, αἱ δὲ ἀρτιτόκοι. Εἰ δὲ ἕλοι τις μόσχον ἔτι νεαρόν, καὶ μὴ παραχρῆμα ἀποκτείνειε, διπλοῦν κέρδος ἕξει· συνήρηκε γὰρ καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτόν, δράσας γε ἐκεῖνα, ἅπερ εἰπεῖν οὐκ ἔστιν ἄτοπον. Τὸν μὲν καταδήσας σχοίνῳ ἀπολέλοιπε, καὶ ἀναχωρεῖ αὐτός· ἡ δὲ τῷ πόθῳ τοῦ τέκνου τείρεται, καὶ φλεγομένη οἰστρεῖται, καὶ βουλομένη λύσασα ἀπάγειν, ἐμβάλλει τὰ κέρατα, ἵνα διαξήνῃ τε καὶ διαστήσῃ τὰ δεσμά· ὅ τι δ' ἂν τῶν κεράτοιν ἐς τὴν τῆς σχοίνου συμπλοκὴν διείρῃ, κατέχεται, καὶ πεδηθεῖσα σὺν τῷ μόσχῳ καταμένει, ἐκεῖνον μὲν οὐκ ἀπολύσασα, ἑαυτήν γε μὴν ἀφύκτῳ τῷ δεσμῷ περιβαλοῦσα. Ταύτης οὖν ὁ θηρατὴς ἐξελὼν τὸ ἧπαρ αὐτῷ, καὶ τὰ οὔθατα σφριγῶντα ἔτι ἐκτεμών, καὶ τὴν δορὰν δείρας, τὰ κρέα ἀφῆκεν ὄρνισι καὶ θηρίοις δαῖτα· τὸν δὲ μόσχον οἴκαδε κομίζει πάντα· ἔστι γὰρ καὶ ἐδωδὴν ἥδιστος, καὶ πῆξαι γάλα παρέξει ὀπὸν δούς.

oberrant et vaccæ una, aliæ fœtæ, aliæ a partu recentes. Quodsi quis vitulum adhuc tenerum ceperit, et non statim occiderit, ex eo duplici commodo afficietur; nam cum vitulo simul matrem comprehendit, si ea fecerit, quæ hic referre opportunum est : Postquam venator vitulum fune alligavit, ab eo secedit : illa filii desiderio inflammata, tanquam asilo stimulata fuerit, et cupiens dissoluta reste eum abducere, cornua impingit, ut vinculum laxet et distrahat; at enim alterutro cornu in funis complicationem inserto, una cum vitulo constricta tenetur, sobolem suam non liberans, et ipsa insuper vinculo indissolubili se implicans. Hujus venator cum suum in usum jecur extraxit, et ubera turgentia lacte excidit, et pellem exemit, carnes devorandas relinquit avibus et feris; vitulum vero integrum domum fert, qui et in cibo suavissimus est, et lacti densando coagulum præbet.

XII. — De dracone marino.

Ὁ δράκων [ὁ] θαλάσσιός ἐστι μὲν παραπλήσιος τοῖς ἰχθύσι τοῖς ἄλλοις ὅσα ἐς τὸ λοιπὸν σῶμα, τήν γε μὴν κεφαλὴν ἔοικε τῷ χερσαίῳ δράκοντι καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ μέγεθος· εἰσὶ γὰρ μεγάλοι καὶ τούτῳ. Καὶ μέντοι καὶ αἱ γένυς τοῖς χερσαίοις προσβάλλουσι τὴν ἑαυτῶν ἁμωσγέπως μορφήν, ἔχει δὲ καὶ φολίδας, καὶ τραχεῖαί εἰσιν, καὶ τῆς δορᾶς τῆς δρακοντείου οὐ πόρρω δοκοῦσιν, εἴ τις προσάψαιτο· ἐκπέφυκε δὲ καὶ κέντρα χαλεπὰ αὐτοῦ, καὶ ἰὸν φέρει τὰ κέντρα, καὶ ἔστι τῷ θιγόντι οὐ χρηστά.

Marinus draco aliis piscibus reliquo corpore similis est, caput vero et oculorum magnitudo terreni draconis speciem similitudinemque gerunt, magni enim sunt : maxillæ etiam similitudinem quandam habent cum terrestribus; et ejus pellis non procul abesse a terrenis draconis pelle palpanti videtur, squamarum scilicet asperitate; quin et infestis ac venenatis armatur aculeis, tactu noxiis.

XIII. — De secundis mensis regis Indorum.

Ζώων δ' ἂν εἴη με εἰπεῖν καὶ τὸ ἴδιον αὐτῶν. Ὁ τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς ἐπιδόρπια σιτεῖται ταῦτα, οἷα δήπου οἱ Ἕλληνες ἐντραγεῖν αἰτοῦσι, φοινίκων τῶν χαμαιζήλων· ἐκεῖνος σκώληκά τινα ἐν τῷ φυτῷ τικτόμενον σταθευτὸν ἐπιδειπνεῖ γλύκιστον, ὡς Ἰνδῶν λέγουσι λόγοι, καί φασιν οἱ τὴν ἡδονὴν τὴν τοσαύτην ἐκ τοῦ σιτεῖσθαι * καὶ ἐμέ γε αἱροῦσι λέγοντες. Ἔπαιχλα δέ οἱ καὶ ἐκεῖνά ἐστι· κύκνων τε ᾠὰ καὶ τὰ τῶν χερσαίων στρουθῶν καὶ χηνῶν. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐ μέμφομαι αὐτῷ· κύκνων γε μὴν Ἀπόλλωνι μὲν λατρευόντων, ᾠδικωτάτων δέ, ὡς ἡ φήμη διαρρέουσα λέγει, ἐπιβουλεύειν ἐκγόνοις καὶ διαφθείρειν τὰ ᾠά, ὦ Ἰνδοὶ φίλοι, * οὐκέτι.

Inter cetera animalium naturæ propria hoc quoque non omiserim. Indorum rex secundis mensis et bellariis non iisdem delectatur quibus Græci, qui palmarum pumilarum fructus expetunt; at ille vermem quendam in planta nascentem secundis mensis igne tostum adhibet, suavissimum quidem illum, ut Indi aiunt, et eorum, qui gustaverunt, nonnulli asserunt, quibus ego fidem habuerim. Eidem tragematum loco sunt olorum, struthionum, et anserum ova. Propter hæc ut ipsum non reprehendo, ita displicet mihi, carissimi Indi, quod ille cycnorum quippe Apollini sacrarum et canorarum avium suboli insidiatur, eorumque ova perdit.

XIV. — De dorcadibus Libycis.

Λιβυστίνων γε μὴν περὶ δορκάδων καὶ κεμάδων τῶν ἐκεῖθι εἰπεῖν αἱρεῖ με θυμὸς τὰ νῦν ταῦτα. Ὤκισται μέν εἰσιν αἱ δορκάδες, καὶ ὅμως τοὺς ἵππους τοὺς Λίβυας οὐ διαδιδράσκουσι. Λαμβάνονται δὲ καὶ ἄρκυσι. Φαιαὶ δ' εἰσὶ τὴν γαστέρα, καὶ αὐταῖς ἥδε ἡ χρόα ἐς τὰς λαπάρας ἄνεισι· παρ' ἑκάτερα δὲ τῆς

De Libycis dorcadibus et cemadibus animus est mihi nunc dicere. Dorcades quanquam velocitate sunt mirabili, tamen cursu inferiores sunt equis Libycis. Capiuntur et retibus. Ventre sunt fusco, qui color eis ad laparas usque adscendit; ad ventrem vero utrimque latera ni-

νηδύος μέλαιναι ταινίαι καθέρπουσιν αὐταῖς· ξανθαί γε μὴν τὸ λοιπὸν σῶμά εἰσι, μακραὶ τοὺς πόδας, μέλαιναι τὸ ὄμμα, τὴν κεφαλὴν κέρασι κεκοσμημέναι, τὰ [δὲ] ὦτα αὐταῖς ἐστι μήκιστα. Ἡ γε μὴν καλουμένη ὑπὸ τῶν ποιητῶν κεμὰς δραμεῖν μὲν ὠκίστη θυέλλης δίκην· ἰδεῖν δὲ ἄρα πυῤῥόθριξ καὶ λασιωτάτη, τὴν δὲ οὐρὰν λευκὴν ἔχει· εἴκασται δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς κυανοῦ βαφῇ· τὰ δὲ ὦτα τριχῶν ἀνάπλεω δασυτάτων· τὰ κέρατά τε αὐτῆς ἀντία καὶ ὡραῖα, ὡς ἐπιέναι μὲν τὴν θήραν, ἐν ταὐτῷ δὲ καὶ φοβεῖν ἅμα καὶ βλάπτεσθαι καλήν. Αὕτη δὲ ἄρα ἡ κεμὰς οὐκ ἐπὶ γῆς μόνης τὴν τῶν ποδῶν ὠκύτητα ἐπιδείκνυται, ἀλλὰ ἐμπεσοῦσα καὶ εἰς ῥεῦμα ποταμοῦ ταῖς χηλαῖς τῶν ποδῶν, ὡς εἰπεῖν, ἐρέττουσα εἶτα μέντοι διακόπτει τὸ ῥεῦμα· χαίρει δὲ καὶ ἐν λίμνῃ νήξασθαι, καὶ ἐνταῦθά τοι καὶ τροφὴν ἴσχει, τεθηλός τε ἀεὶ θρύον καὶ κύπειρον δειπνεῖ· οὐκοῦν καὶ τὴν γαστέρα ἦρος ἀρχομένου πεπληρωμένην ὑπολαπάττει, καὶ τὰ οὔθατα καθῆκε καὶ μέντοι καὶ ἐξέθρεψε τὰ ἑαυτῆς βρέφη ἡ κεμάς.

gris vittis distinguuntur; reliqui corporis color rufus aut flavus est; et pedes quidem eis longi sunt, oculi nigri, cornibus caput ornatur, et longissimas aures habent. Porro κεμάς a poetis etiam nuncupata, turbinis instar, celerrime fertur; pilis est rufis et perquam hirsuta, cauda vero albicat; ejus oculi cyaneo colore tincti videntur, ac aures densissimis pilis refertæ; cornua antrorsum speciosa tendunt, quibus venatores invadit, simul ad iis metum incutiendum, et ad nocendum idonea. Neque modo in terra pedum celeritatem ostendit; sed etiam cum in fluvii confluentem inciderit, bisulcis pedum, ut ita dicam, remigans ungulis fluctus perrumpit: et vero in lacubus natare gaudet, unde sibi pastum comparat, semperque viridia thrya et cyperum depascitur; venter ei initio veris evacuatur; tum etiam ubera ejus lacte distenduntur et ille suos fœtus enutrit.

XV. — De myro pisce

Μῦρος δὲ ἄρα ἰχθὺς πυνθάνομαί ἐστιν· ἐξ ὅτου μὲν οὖν ἐσπάσατο τὴν ἐπωνυμίαν ἐκείνην, εἰπεῖν οὐκ οἶδα· κέκληται δ' οὖν ταύτῃ. Λέγουσι δὲ αὐτὸν εἶναι θαλάττιον ὄφιν. Ὀφθαλμὸς δὲ ἄρα ὁ τούτου ὁπότερος οὖν ἐξαιρεθεὶς καὶ περίαπτον γενόμενος, ἀπαλλάττει ξηρᾶς ἄνθρωπον ὀφθαλμίας· τῷ δὲ ἄρα μύρῳ τῷδε ἀναφύεται, φασίν, ὀφθαλμὸς ἕτερος. Δεῖ δὲ αὐτὸν ἀπολῦσαι τὸν ἰχθὺν ζῶντα, ἢ μάτην τὸν ὀφθαλμὸν ἔχων φυλάττεις.

Piscem esse accepi nomine myrum; unde nomen duxerit, haud equidem scio. Eum ipsum esse dicunt marinum serpentem. Si illius utercumque oculus erutus tanquam amuletum gestetur, oculum improbe affectum ex lippitudine sicca curabit; et simul huic alterum renasci loco eruti aiunt. Oportet autem vivum dimittere, vel frustra illius oculum geris amuletum.

XVI. — De feris capris Libyæ.

Αἶγες ἄγριοι [οἱ] τὰς Λιβύων ἄκρας ἐπιστείβοντες εἰσὶ κατὰ τοὺς βοῦς τὸ μέγεθος ἰδεῖν, τούς γε μὴν μηροὺς καὶ τὰ στέρνα καὶ τοὺς τραχήλους κομῶσι θριξὶ δασυτάταις, καὶ σὺν τούτοις καὶ τὴν γένυν. Τὰ μέτωπα μὲν ἀγκύλοι καὶ περιφερεῖς, καὶ τὰ ὄμματα χαροποί, σκέλη δὲ αὐτοῖς ἐστι κολοβά· κέρατα μετὰ τὴν πρώτην σύμφυσιν ἀλλήλων ἀπηρτημένα καὶ πλάγια· οὐ γάρ τί που κατὰ τοὺς ὀρειβάτας αἶγας τοὺς ἄλλους ὀρθά ἐστι, κάτεισι δὲ ἐγκάρσια καὶ εἰς τοὺς ὤμους προήκοντα· οὕτως ἄρα μήκιστά ἐστιν. Ἐκ δὲ τῶν λόφων τῶν ὑπεράκρων, οὓς παιπάλους οἵ τε νομευτικοὶ φιλοῦσιν ὀνομάζειν καὶ ποιητῶν παῖδες, ῥᾳδίως εἰς ἕτερον πάγον πηδῶσιν· ἀλτικώτατοι γὰρ αἰγῶν ἁπάντων οἵδε εἰσίν. Εἴ γε μὴν καὶ πέσοι τις, ποῤῥωτέρω τοῦ ὑποδεξομένου ὄντος αὐτὸν ἢ ὡς ἐκείνου ἐφικέσθαι, τῷ δὲ ἄρα μελῶν περίεστι τοσοῦτον κράτος, ὡς ἀσινῆ μένειν κατενεχθέντα αὐτόν· θραύει γοῦν οὐδὲ ἕν, εἰ καὶ πέσοι κατὰ ῥωγάδος, οὐ κέρας, οὐ βρέγμα· ἔστι δὲ καρτερὰ καὶ προσόμοια τῇ τῆς πέτρας ἀντιτυπίᾳ. Οἱ πλεῖστοι μὲν οὖν τούτων ἐν ταῖς ἀκρωρείαις αὐταῖς ἄρκυσι καὶ ἀκοντίοις καὶ ποδάγραις αἱροῦνται, σο-

Capræ feræ in summis Libycorum montium verticibus commorantes ad boum magnitudinem accedunt. Ipsarum femora, pectus, cervix et maxillæ densissimis pilis diffluunt; frons rotunda protuberat, tibiis brevibus, oculis ravis sunt; cornibus post primum exortum a se invicem aversis, et aberrantibus, et ad latera incurvis; non enim similiter atque aliarum caprarum montanarum recta exsistunt, sed catenus retorquentur transversa, ut ad armos pertingant, adeo sunt procera. Ex capris longe maxima ad saliendum habilitate sunt; nam ex summis montium cacuminibus, quæ pastores et poetæ παίπαλα appellare solent, facile in aliud cacumen transiliunt. Quodsi vero earum quæpiam dum ex uno vertice in alterum saltare contendit, ob nimiam intervallorum distantiam per prærupta saxa præceps agitur, nihil tamen læditur, sic est adversus saxorum duritiem membrorum resistenti firmitate, nec cornua frangat, nec caput diminuat; est enim durities ipsorum ingens, et ipsarum æmula rupium. In summis montibus plurimas vel jaculis, vel retibus, vel la-

φίᾳ δὲ ἄρα τῇ τε ἄλλῃ [ἐν] κυνηγέταις ἀνδράσι, καὶ οὖν καὶ αἰγοθηρικῇ· θηρῶνται δὲ καὶ ἐν πεδίοις, καὶ φυγεῖν ἐνταῦθα ἀσθενεῖς εἰσιν· αἱρήσει οὖν αὐτοὺς καὶ ὅστις ἐστὶ βραδὺς τοὺς πόδας. Ἦν δὲ ἄρα ἀγαθὸν δορά τε καὶ κέρατα· ἡ μὲν [γὰρ] δορὰ ἐν χειμῶσι τοῖς σφοδροτάτοις τὸν κρυμὸν πελάζειν οὐκ ἐᾷ νομευτικοῖς καὶ ὑλουργοῖς ἀνδράσι· κέρατα δὲ ἐκεῖνα ἀρύσασθαι καὶ πιεῖν ἐκ ποταμοῦ παραῤῥέοντος ἢ πηγῆς τινος ἀνατελλούσης ἐν ὥρᾳ θερείῳ χρηστά, καὶ δίψος ἀκέσασθαι λυσιτελῆ· παρέχει γὰρ ἀμυστὶ πιεῖν τῶν ἁδρῶν κυλίκων μεῖον οὐδὲ ἕν, ἕως ἂν ψύξῃς τὸ ἄσθμα, καὶ σβέσῃς τὸ ὑπεκκαῖόν τε πᾶν καὶ [τὸ] ἀναφλέγον. Οὐκοῦν εἰ τὰ ἔνδον καθαρθείη ὑπό τινος ξέειν κέρατα δεινοῦ, καὶ τρία μέτρα ῥᾳδίως αὐτοῖν δέξαιτο τὸ ἕτερον ἄν.

queis, homines a doctrina artis venaticæ, inprimis ejus quæ caprarum capturam docet, instructi comprehendunt. Jam in patentium camporum æquoribus quilibet vel tardus pedibus eas, quod ibidem non valent ad fugiendum, capere queat. Earum pelles et cornua aliquot commoditates habent: nam in frigidis tempestatibus ad vim frigorum atque hiemem excipiendam, pastoribus et fabris materiariis pelles mirifice prosunt; cornua ad hauriendam de præterfluentium rivorum confluentibus, aut e fontibus, potionem æstivo tempore, ad depellendam sitim non minori usui habentur, quam calices etiam ampli; tanta enim capacitate sunt, ut ex calore anhelationem æstumque omnem extinguant. Ab homine expoliendi bene perito cornu intrinsecus politum tres mensuras facile capere potest.

XVII. — De testudinibus Libycis.

Εἰσὶ δὲ ἄρα καὶ χελῶναι θρέμμα Λιβύης, οὐλόταται ὅσα ἰδεῖν, ὄρειοι δὲ αὗται, καὶ ἔχουσι τὸ χελώνιον εἰς βάρβιτα ἀγαθόν.

Sunt et testudines in Libya, æque montanæ, et adspectu crispissimæ, quarum testa barbitis est accommodata.

XVIII. — De hippomane ejusque viribus.

Ἵππος ὅταν τέκῃ, τοῦ βρέφους ἐκπεφυκυῖαν σάρκα οὐ πολλήν, ἀλλὰ ὀλίγην ἀπηρτῆσθαι οἱ μὲν κατὰ τοῦ μετώπου φασίν, οἱ δὲ κατὰ τῆς ὀσφύος, ἄλλοι γε μὴν κατὰ τοῦ αἰδοίου· ταύτην οὖν ἀποτραγοῦσα ἀφανίζει· καλεῖται δὲ τὸ σαρκίον τοῦτο ἱππομανές. Οἴκτῳ δὲ ἄρα τῆς φύσεως καὶ ἐλέῳ ἐς τοὺς ἵππους δρᾶται τοῦτο· εἰ γὰρ ἀεί, φασίν, καὶ διὰ τέλους προσήρτητο ἐκεῖνο, εἰς οἶστρον ἂν ἀκατασχέτου μίξεως ἐξήπτοντο οἵ τε ἄῤῥενες καὶ αἱ θήλειαι αὐτῶν. Ἔστω δέ, εἰ δοκεῖ, Ἱππείου Ποσειδῶνος ἢ Ἀθηνᾶς Ἱππείας τοῦτο δῶρον ἵπποις δοθέν, ἵνα αὐτοῖς τὸ γένος διαμένῃ, μηδὲ ἀφροδισίων λύττῃ διαφθείρηται. Ἴσασι δὲ ἄρα ἱπποφορβοὶ τοῦτο εὖ καὶ καλῶς, καὶ ἐάν ποτε δεηθῶσι τοῦ προειρημένου σαρκίου εἰς ἐπιβουλήν τινος, ὡς ἐξάψαι οἱ ἔρωτα, τὴν ἵππον κύουσαν παραφυλάττουσι, καὶ ὅταν τέκῃ παραχρῆμα ἁρπάζουσι τὸ πωλίον, καὶ ἀποκόπτουσι τὴν προειρημένην σάρκα, καὶ εἰς ὁπλὴν ἐμβάλλουσιν ἵππου θηλείας, ἐνταυθοῖ γὰρ καὶ μόνως ἂν φυλαχθείη καλῶς καὶ ἀποθησαυρισθείη, τὸν δὲ πῶλον ἀνίσχοντι τῷ ἡλίῳ καταθύουσιν· οὐ γὰρ ἔτι θηλάζει ἡ μήτηρ αὐτὸν τὸ γνώρισμά ἀφῃρημένον, καὶ τῆς εὐνοίας οὐκ ἔχοντα τὴν ὑπόθεσιν· ἐκ γάρ τοι τοῦ κατατραγεῖν τὴν σάρκα φιλεῖν τὸ βρέφος ἡ μήτηρ ἰσχυρῶς ἄρχεται. Ὅστις δ' ἂν κατά τινα ἐπιβουλὴν ἀνὴρ ἐκείνου γεύσηται τοῦ σαρκίου ἔρωτι καὶ μάλα γε ἀκρατεῖ συνέχεται καὶ ἐκφρύγεται καὶ βοᾷ, καὶ ἀκατασχέτως ὁρμᾷ καὶ ἐπὶ παιδικὰ αἴσχιστα καὶ ἐπὶ γυναῖκα ἀφήλικα καὶ ἀπρόσωπον, καὶ μαρτύρεται τὴν νόσον, καὶ τοῖς ἐντυχοῦσιν ὅπως ἐξοιστρεῖται λέγει· καὶ λείβεται μὲν τὸ σῶμα καὶ φθίνει, ἐλαύνεται δὲ τὴν ψυχὴν ἐρωτικῇ μανίᾳ. Ἀκούω τοίνυν καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν ἵππον τὴν χαλκῆν, ἧς ἐρῶσιν ἵπποι καὶ ἐπιμαίνονται καὶ ἐγ-

Cum equa peperit, carunculam una cum pullo enatam, alii in fronte insitam esse, alii ad lumbos, alii ad genitalia adhærescere aiunt; quam sane hippomanes nuncupatam equa continuo devorat. Id autem fit naturæ quadam benignitate misericordi in equinam stirpem; ne si, ut ferunt, id ipsum usque ad extremum vitæ diem pullus semper insitum in se perseveraret habere, insana veneris cupidine, tam mas quam femina accenderetur. Et forsan Equestris sive Neptuni sive Minervæ munus hoc fuerit, ad conservandam equini generis successionem, ne libidinis rabie funditus periret. Quod quidem ipsum penitus cognitum pastores habent, ac si quando ad moliendas alicui amatorias insidias egeant, ut ipsum ad cupidinem veneris inflamment, diligenter observant, quando equa ventrem ferens pariat, atque statim a partu carnem illam a pullo abscindunt, et in equæ ungulam injiciunt (nam in hanc solum abditum et conditum optime servatur), simul et pullum, quod ipsum postea non lactaret mater illo insigni et propria benevolentiæ nota carentem, exorienti soli immolant; nam ideo pullum mater vehementer amare ingreditur, quod illam devoravit carunculam. Jam quicumque per insidias carnem illam gustaverit, insana libidine constrictus tenetur, ardet et vociferatur; atque effrenatus ad amasios etiam deformes, et quantumvis tetram annosamque mulierem, cupiditatis adjicit oculos, ac morbum testans obviis omnibus, quemadmodum conflagret amoris flamma, exponit; tum ex eo illius corpus diffluit et extabescit, ac veneris insania animus exagitatur. Equam Olympiæ ex ære excitatam esse accepi, ad cujus conspectum equi li-

χρίμπτεσθαι ἐθέλουσι καὶ χρεμετίζουσι θεασάμενοι χρεμέτισμα ἐρωτικόν, ἔχειν τὴν ἐκ τοῦδε τοῦ ἱππομανοῦς ἐπιβουλὴν ἐν τῷ χαλκῷ γεγοητευμένῳ λανθάνουσαν, καὶ κρυφίῳ τινὶ μηχανῇ τοῦ τεχνίτου ἐπιβουλεύειν τὸν χαλκὸν τοῖς ζῶσιν· μὴ γὰρ εἶναι τοσαύτην ἀκρίβειαν, ὡς οὕτως ἐξ αὐτῆς ἀπατᾶσθαί τε καὶ ἐξοιστρεῖσθαι τοὺς ἵππους τοὺς ὁρῶντας. Καὶ ἴσως μὲν λέγουσί τι οἱ λέγοντες, ἴσως δὲ οὐδὲν λέγουσιν· ἃ δ' οὖν ἤκουσα καὶ ὑπὲρ τούτων εἶπον.

bidinose adhinniant, ac amoris furore incitati cum ea gestiant venereo complexu implicari, quod abstrusa quadam artificis machinatione hippomanes reconditum intra æream statuam equos alliciat; neque enim esse tam diligentem fabricam, ut ex ea equi catenus falli et induci possint, ut tantopere ad illius conspectum in venerem stimulari deberent. Quod sive verum sive falsum est, ita ut accepi, literis mandavi.

XIX. — De lacu ferventis aquæ, pisces alente.

Λέγεται δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ λίμνη εἶναι ζέοντος ὕδατος, καὶ ἐν τῷδε τῷ ὕδατί φασιν ἰχθύας ζῆν καὶ νήχεσθαι, καὶ τροφῆς ἐμβληθείσης ἀναπάλλεσθαι πρὸς τὴν τροφήν· εἰ δέ τις αὐτοὺς εἰς ὕδωρ ἐμβάλοι ψυχρόν, ὅτι ἀποθνήσκουσι, καὶ τοῦτο προσακήκοα.

In Africa ferventis aquæ lacus esse dicitur, in quo pisces et vivere et natare, et ad objectum cibum adsilire aiunt; ac si quis in frigidam eos injecerit, auditione accepi ipsos interire.

XX. — De viribus ventris hippocampi.

Λέγουσι δὲ ἄρα ἄνδρες ἁλιείας ἐπιστήμονες, τὴν τοῦ ἱπποκάμπου γαστέρα εἴ τις ἐν οἴνῳ κατατήξειεν ἕψων, καὶ τοῦτον δοίη τινὶ πιεῖν, φάρμακον εἶναι τὸν οἶνον ἀήθες ὡς πρὸς τὰ ἄλλα φάρμακα ἀντικρινόμενον· τὸν γάρ τοι πιόντα αὐτοῦ πρῶτον μὲν καταλαμβάνεσθαι λυγγὶ σφοδροτάτῃ, εἶτα βήττειν ξηρὰν βῆχα, καὶ στρεβλοῦσθαι μέν, ἀναπλεῖν δὲ αὐτῷ οὐδὲ ἕν, διογκοῦσθαι δὲ καὶ διοιδάνειν τὴν ἄνω γαστέρα, θερμά τε τῇ κεφαλῇ ἐπιπολάζειν ῥεύματα, καὶ διὰ τῆς ῥινὸς κατιέναι φλέγμα καὶ ἰχθυηρᾶς ὀσμῆς προσβάλλειν· τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς ὑφαίμους αὐτῷ γίνεσθαι καὶ πυρώδεις, τὰ βλέφαρα δὲ διογκοῦσθαι· ἐμέτων δὲ ἐπιθυμίαι ἐξάπτονται, φασίν, ἀναπλεῖ δὲ οὐδὲ ἕν. Εἰ δὲ ἐκνικήσειεν ἡ φύσις, τὸν μὲν τὸ εἰς θάνατον σφαλερὸν παριέναι, εἰς λήθην δὲ ὑπολισθάνειν καὶ παράνοιαν· ἐὰν δὲ εἰς τὴν κάτω γαστέρα διολίσθῃ, μηδὲν ἔτι εἶναι, πάντως δὲ ἀποθνήσκειν τὸν ἑαλωκότα. Οἱ δὲ περιγενόμενοι, εἰς παράνοιαν ἐξοκείλαντες ὕδατος ἱμέρῳ πολλῷ καταλαμβάνονται, καὶ ὁρᾶν διψῶσιν ὕδωρ, καὶ ἀκούειν λειβομένου· καὶ τοῦτό γε αὐτοὺς καταβαυκαλᾷ καὶ κατανυστάζουσι. Καὶ διατρίβειν φιλοῦσιν ἢ παρὰ τοῖς ἀενάοις ποταμοῖς, ἢ αἰγιαλῶν πλησίον, ἢ παρὰ κρήναις ἢ λίμναις τισί· καὶ πιεῖν μὲν οὐ πάνυ γλίχονται, ἐρῶσι δὲ νήχεσθαι καὶ τέγγειν τὼ πόδε ἢ ἀπονίπτειν τὼ χεῖρε. Οἱ δὲ οὐκ αὐτὴν τοῦ ἱπποκάμπου γαστέρα τούτων αἰτίαν εἶναί φασιν, ἀλλὰ νέμεσθαί τι φυκίον τὸ ζῷον πικρὸν δεινῶς, ἐξ οὗ τὴν ποιότητα εἰς ἐκείνην μεταχωρεῖν. Εὑρέθη δὲ ἄρα καὶ εἰς σωτηρίαν ἱππόκαμπος ἐπιτήδειος ἀγχινοίᾳ παλαιοῦ μὲν ἁλιέως, σοφοῦ δὲ τὰ θαλάττια. Ἦν Κρὴς ἁλιεὺς γέρων, καὶ παῖδας νεανίας εἶχε καὶ τούτους ἁλιέας. Οὐκοῦν συνηνέχθη τὸν μὲν πρεσβύτην ἱπποκάμπους θηρᾶσαι μετὰ καὶ ἄλλων ἰχθύων, τοὺς δὲ νεανίας δηχθῆναι ὑπὸ κυνὸς λυττώσης, τῷ πρώτῳ δηχθέντι τῶν ἄλλων ἀμυνάντων καὶ τῷ αὐτῷ

Rei piscatoriæ bene periti homines dicunt, hippocampi ventrem in vino decoctum si quis dederit cuipiam bibere, eum multo aliter et insolentius quam ex aliis venenis affici; primo ex ea potione acerrimo singultu laborare, deinde tussire, et sicca quidem tussi vehementer torqueri, nihil interim excreare; sed et superiorem ei ventrem intumescere, et calidas fluxiones in summum caput efferri, et vero per nares rursus pituitam defluere, ac pisculentum odorem reddere; simul et oculos ejus sanguine suffusos igneo colore flagrantes videri, et eorundem oculorum genas inflari, et vomendi quidem cupiditate ardere, verum nihil emittere ferunt. Quod si natura etiam evicerit, hominem mortis quidem periculum prætervectum esse, sed mox in oblivionem et dementiam incurrere: sin in ventrem inferiorem delapsum fuerit, actum esse de illo et omnino eum e vita excedere. Ex morte porro qui evadunt, mente capti aquam summo studio persequuntur; hanc enim ipsam idcirco expetunt aspicere, tum stillantem audire, quod sane eis ægritudinis levationem afferat, et somnum conciliet. Itaque ad perennes fluvios, aut ad litora, aut juges fontes, aut lacus commorationes eis gratæ sunt et jucundæ; cum tamen non magnopere desiderent bibere, sed natare, et pedes aqua madefacere, et abluere manus, eis plurimum jucunditatis affert. Sunt qui non hæc mala dicant hujus bestiæ ventrem creare; sed hippocampum algam peramaram, ex qua ita afficiatur, depasci. Verumtamen solertia veterani piscatoris, et ad res maritimas bene prudentis, salutaris etiam repertus est hippocampus; is et Cretensis erat, et filios adolescentes piscatores etiam habebat. Accidit autem, ut hic piscator hippocampos simul cum aliis piscibus caperet, et adolescentes a rabida canicula morderentur; unus ex

πάθει περιπεσόντων. Οἱ μὲν οὖν ἔκειντο Ῥιθύμνης τῆς Κρητικῆς πρὸς ταῖς ἠόσιν — ἔστι δὲ αὕτη κώμη, ὥς φασιν — οἱ δὲ θεώμενοι συνήλγουν τῷ πάθει, καὶ τὴν κύνα ἀποκτεῖναι προσέταττον καὶ τὸ ἧπαρ δοῦναι τοῖς νεανίαις ὡς φάρμακον τοῦ κακοῦ καταφαγεῖν· οἱ δὲ ἐς τῆς Ῥοκκαίας οὕτω καλουμένης Ἀρτέμιδος ἄγειν καὶ αἰτεῖν ἴασιν παρὰ τῆς θεοῦ· ὁ δὲ γέρων καὶ μάλα ἀδεῶς τε καὶ ἀτρέπτως ταῦτα μὲν ἐπαινῶν τοὺς συμβουλεύσαντας εἶα, τῶν δὲ ἱπποκάμπων γαστέρας ἐκκαθάρας τῶν σκυβάλων, τὰς μὲν ὤπτησε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς προσενέγκασθαι, τὰς δὲ συντρίψας εἰς ὄξος καὶ μέλι, καὶ τὰ ἕλκη περιπλάσας τούτοις τὰ τοῦ δήγματος, εἶτα τῆς τῶν νεανιῶν ἐκράτησε λύττης τῷ πόθῳ τοῦ ὕδατος, ὅνπερ οὖν οἱ ἱππόκαμποι αὐτοῖς ὑπεξῆπτον· καὶ τόνδε τὸν τρόπον τοὺς παῖδας ἰάσατο, ὀψὲ μέντοι.

eis primum, deinde etiam celeri, dum fratri adesse et opem ferre conantur. Cum vero eorum in Rithymna Cretica, quem vicum esse aiunt, ad litus jacentium vicem dolentes spectatores interficiendam caniculam censerent, et illius jecur medicamentum ad rabiem edendum juvenibus dandum esse; alii consulerent a Diana Rhoccæa salutem petendam esse: senex piscator eos de consiliis, quæ afferrent, laudatos dimisit, et hippocamporum quum ventriculos sordibus purgasset, horum alios assos eis comedendos dedit; alios cum aceto et melle contrivit, eoque cataplasmate morsus ulcera obligavit; atque filiorum adolescentium, excitato in ipsis per hippocampos aquæ desiderio, rabiem vicit, eosque ad incolumitatem quamvis sero restituit.

XXI. — De utilitate ex cane fluviatili capienda.

Ὑπὲρ θαλαττίων μὲν κυνῶν εἴρηται ἡμῖν καὶ πολλά. Κύνες δὲ οἱ ποτάμιοι ἰδεῖν μέν εἰσι κατὰ τοὺς κύνας τοὺς χερσαίους τοὺς μικρούς, λάσιοι δέ εἰσι καὶ τὴν οὐράν. Λέγονται δὲ τῷ μὲν αἵματι νεῦρα ἀνθρώπων οἰδαίνοντα πραΰνειν, εἰ ὀγχέοις ὕδατι καὶ ὄξει ἀναμιχθέντι· ἡ δορὰ δὲ ὑποδήματα δίδωσιν ἀγαθά, καὶ ταῦτα νεύρων χρηστά, ὥς φασιν.

De canibus marinis non pauca in præcedentibus attuli. Fluviatiles vero caniculæ (lutræ) specie referunt terrestres parvos, et caudam quoque hirsutam habent. Sanguis earum cum posca mistus intumescentes hominum nervos mitigare dicitur. Ex pelle calcei fiunt commodi, et ipsi utiles nervis, ut aiunt.

XXII. — De thymallo pisce.

Θύμαλλον δὲ ἰχθὺν οὕτω καλούμενον τρέφει Τέκηνος (ποταμοῦ δὲ ὄνομα τοῦτο Ἰταλοῦ), καὶ μέγεθος μὲν ὅσον καὶ ἐπὶ πῆχυν προήκει, ἰδεῖν δὲ μεταξὺ λάβρακός ἐστι καὶ κεφάλου. Ἄξιον δὲ αὐτοῦ ἑαλωκότος θαυμάσαι τὴν ὀσμήν· οὐ γάρ τί που προσβάλλει ἰχθυηρὸν ἀέρα κατὰ τοὺς λοιπούς, ἀλλὰ εἴποις ἂν διὰ χειρῶν κατέχειν θύμαλλον νεωστὶ τῆς γῆς τρυγηθέντα. Καὶ οὖν καὶ εὔοσμός ἐστι, καί τις, οὐκ ἰδὼν τὸ ζῷον, οἰήσεται πόαν ἔνδον εἶναι τὴν μάλιστα μελιττῶν τροφόν, ἔνθεν τοι καὶ κέκληται. Λίνῳ μὲν οὖν αἱρεθείη ἂν ῥᾷστα, δελέατι δὲ καὶ ἀγκίστρῳ οὐχ αἱρήσεις αὐτόν, οὐχ ὑὸς πιμελῇ, οὐ σέρφῳ, οὐ χήμῃ, οὐκ ἰχθύος ἑτέρου ἐντέρῳ, οὐ στρόμβου τένοντι, κώνωπι δὲ αἱρεῖται μόνῳ, πονηρῷ μὲν ζῴῳ καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἀνθρώποις ἐχθρῷ καὶ δακεῖν καὶ βοῆσαι, αἱρεῖ δὲ τὸν θύμαλλον τὸν προειρημένον· φιληδεῖ γὰρ αὐτῷ μόνῳ.

Piscem thymallum, sic nuncupatum, Ticinus fluvius Italiæ procreat; is ad cubiti magnitudinem accedit, et lupi et mugilis mediam speciem similitudinemque gerit. Ejus capti odor dignam admirationem habet; non enim ut ceteri pisces pisculentum quendam mittit odorem, existimes vero te ejus gentilem herbam recentem ex terra lectam manibus tenere. Tanta sane odoris suavitate fragat, ut qui eum ipsum non videt, gratissimam apibus herbam, unde nomen duxit, intus latere putet. Retibus facillime capitur; non item hamatis escarum illecebris: non adipe suis, non serpho, non chama, non alterius piscis intestino, non denique strombi collo; sed solo culice, improba sane bestiola, et noctes diesque homini tum morsu tum strepitu suo molesta, quod hac sola delectetur esca, comprehenditur.

XXIII. — De Istro piscibusque in eo.

Ὑπὸ τῷ ποδὶ δὲ τῶν Ἀλπέων ὀρῶν πρὸς ἄνεμον βορρᾶν ὑπὸ τῇ ἄρκτῳ * οὕτω κέκληνται· γένος δὲ τοιοῦτον ἱππικοὶ ἄνδρες· ἐντεῦθέν τοι [καὶ] πρόεισιν ὁ τῶν Εὐρωπαίων ποταμῶν μέγιστος Ἴστρος, ἐκ πηγῶν μὲν οὐ πολλῶν, ταῖς δὲ τοῦ ἡλίου προσβολαῖς ταῖς πρώταις ἀντίος· εἶτα οἱονεὶ δορυφοροῦντες αὐτόν, ἅτε τῶν ἐπιχωρίων ῥευμάτων βασιλέα, συνανίσχουσίν οἱ πολλοί,

Initium Europæorum fluminum maximi Istri, ad septentriones ventos sub Alpium radices subjectum contra solis exortum, a non magno fonte nascitur, ubi gens rei equestris perita habitat; deinde simul permulti, tanquam stipantes indigenarum fluviorum regem exoriuntur, et eorum confluens continuatus et perennis est, quorum singulorum nomina eorundem accolæ sciunt; ii postquam in Istrum

καὶ ἀέναον τὸ ῥεῦμα αὐτῶν ἐστι, καὶ ἴσασι μὲν ἑκάστου τὸ ὄνομα οἱ περιοικοῦντες αὐτούς· ὅταν δὲ εἰς τὸν Ἴστρον ἐμβάλωσι, τοῖς μὲν ἡ ἀπὸ γενεᾶς ἐπωνυμία πέπαυται, ἀφίστανταί γε μὴν ἐκείνῳ τοῦ ὀνόματος, καὶ ἐξ αὐτοῦ καλοῦνται πάντες, καὶ συνεκβάλλουσιν εἰς τὸν Εὔξεινον. Γίνεται δὲ ἐνταῦθα ἰχθύων γένη διάφορα, κορακῖνοί τε καὶ μύλλοι καὶ ἀνταχαῖοι καὶ κυπρῖνοι, μέλανες οὗτοι, καὶ χοῖροί τε καὶ κόσσυφοι ἰδεῖν λευκοί, πέρκαι τε ἐπὶ τούτοις καὶ ξιφίαι· πρέπουσι δὲ τῷ ὀνόματι οἱ ἰχθύες οἵδε, καὶ τὸ μαρτύριον· τὸ μὲν ἄλλο πᾶν σῶμα ἁπαλοί τε εἰσὶ καὶ ἄλυποι προσαπτομένῳ· καὶ ὀδόντές οἱ οὐ πάνυ τι σκολιοί, οὐδὲ ἀπηνεῖς ἰδεῖν· οὐκ ἄκανθα ἐπὶ τῷ νώτῳ ὀρθή, τὸ τῶν δελφίνων, ἐκπέφυκεν, οὐ κατὰ τὸ οὐραῖον· ὃ δέ ἐστι θαῦμα καὶ ἀκούσαντι καὶ ἰδόντι, ὑπ' αὐτὴν τὴν ῥῖνα, ἐξ ἧς καὶ ἀναπνεῖ καὶ τὸ ῥεῦμα αὐτῷ διαῤῥεῖ ἐς τὰ βράγχια καὶ ἐκπίπτει, εἰς ὀξύ οἱ προήκει ἡ γένυς, καὶ εὐθεῖά ἐστι, καὶ αὐξάνεται κατ' ὀλίγον εἰς μῆκός τε καὶ πάχος· καὶ κητουμένῳ τῷ ἰχθύϊ συναύξεται καὶ ἐκείνη, καὶ ἔοικε τριήρους ἐμβόλῳ. Καὶ * διὰ πορείας ἐμπίπτων ὁ ξιφίας ἰχθύσι καὶ ἀποκτείνας, εἶτα θοινᾶται, καὶ ἀμύνεται δὲ τῷ αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν κητῶν· καὶ ἀχάλκευτόν γε τοῦτο τὸ ὅπλον προσπέφυκέν οἱ, καὶ τέθηκται φύσει· οὐκοῦν οἵδε οἱ ξιφίαι εἰς μέγεθος προήκοντες ἔρχονται καὶ νεὼς ἀντίοι. Καὶ νεανιεύονταί γέ τινες λέγοντες ναῦν Βιθυνίδα ἰδεῖν ἀνασπωμένην, ἵνα αὐτῇ πονήσασα ὑπὸ γήρως ἡ τρόπις τύχῃ τῆς δεούσης κομιδῆς· οὐκοῦν προσηλωμένην θεάσασθαι ξιφίου κεφαλὴν αὐτῇ. Τοῦ θηρὸς [γὰρ] ἐμπήξαντος μὲν τῷ σκάφει τὴν αἰχμὴν τὴν συμφυῆ, ἀποσπάσαι δὲ αὐτὸν πειρωμένου, ὑπὸ τῆς ῥύμης τῆς πολλῆς σχισθῆναι μὲν ἀπὸ τοῦ τένοντος τὸ πᾶν σῶμα, τὴν δὲ ἐναπομεῖναι πεπηγμένην, ὡς ἐνέπεσεν ἐξ ἀρχῆς. Θηρᾶται δὲ οὗτος ἄρα καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ ἐν τῷ Ἴστρῳ, χαίρει δὲ καὶ πικρῷ ὕδατι καὶ γλυκεῖ ῥεύματι.

confluxerunt, primogenio nomine appellari desistentes Europæ fluminum regi de suo nomine decedunt, atque ex eo nominati simul in Euxinum defluunt. In hoc flumine permulti et diversi pisces nascuntur, coracini, mulli, antacæi, et nigri colore cyprini, item porci, merulæ albæ, percæ, et gladii, qui convenientissimum nomen habent: cum enim omni reliquo corpore teneri sunt, et tactu mites; tum dentes eorum nec admodum curvi, neque immanes spectantur; neque sic horret spina in dorso, quemadmodum delphinorum, nec in cauda: sed quod magnam vel audientium vel videntium admirationem moveat, sub ipsis naribus, qua respirant, et aqua ad branchias eis influit ac refluit, in mucronem rostrum procedit, et in rectum porrigitur, sensimque et leniter in longitudinem et crassitudinem augetur; et dum ad cetaceam magnitudinem piscis excrescit, illius etiam mucro una crescit ac triremis rostro comparari potest. Neque modo cum cibi inopia urgetur, mucronali rostri incursu pisces interficit atque exest; sed etiam maxima cete propellit et ulciscitur, non quidem armis ex ferro confectis, sed natura comparatis; ut ii qui magnitudine processerunt, contra navem, mucronem in eam defigentes, venire audeant. Quidam gloriantur se spectavisse navem Bithynicam in litus extractam, ut carina ejus jam vetustate fatiscens resarciretur, atque in ea gladii caput affixum inspexisse, cujus cum in navem mucronem suum defixisset, et nullis viribus ipsum retrahere quivisset, corpus quidem reliquum a cervice avulsum fuerit, rostrum vero infixum, ut a principio inhæserat, remanserit. Capitur in mari et Istro: nam et salsa et dulci aqua delectatur.

XXIV. — De algæ marinæ genere quodam noctu lucente.

Θέρους ἐνακμάζοντος τοῦ σφοδροτάτου, οἱ θαλάττιοι κύνες καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, οἷσπερ οὖν ἐστι συμφυὴς ἡ τόλμα, ἔς τε τοὺς αἰγιαλοὺς παραβάλλει καὶ εὐθὺ τῶν κρημνῶν ἔρχεται, καὶ τὰς ῥοώδεις ἄκρας ὑποτρέχει, καὶ ἐς τοὺς στενοὺς καὶ βαθεῖς εἰσνήχεται πορθμούς· φεύγουσι δὲ τὰ πελάγια ἤθη, καὶ τῆς ἐκεῖ νομῆς τηνικάδε τῆς ὥρας ὑπερορῶσι. Γίνεται δὲ ἄρα τι φῦκος ἐν τοῖς ἕρμασι τοῖς βαθέσι, καὶ τὸ μέγεθος αὐτῷ κατὰ τὴν μυρίκην ἐστί, φέρει δὲ καρπὸν τῇ μήκωνι προσεμφερῆ. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὡρῶν τοῦ ἔτους μέμυκε, καὶ ἔστιν ἀντίτυπος καὶ στερεὸς φύσει ὀστρέου· ἁπλοῦταί γε μὴν μετὰ τὰς τροπὰς τὰς θερινάς, ὥσπερ οὖν αἱ ἐν ῥοδωνιαῖς κάλυκες. Καὶ τὸ μὲν περικείμενον ἔλυτρον φρουρεῖ τὸ ἔνδον, καὶ δίκην ἕρκους ὂν περιέρχεται, ἰδεῖν γε μὴν ξανθότατόν ἐστι· τὸ δὲ ὑπὸ τούτῳ τῷ χιτῶνι κυάνεόν ἐστι χρόᾳ καὶ χαῦνον, ὥσπερ

Caniculæ et alia maris alumna animalia, quibus audaciam natura insevit, cum summus per æstatem calor viget, ad litora se recipiunt, et versus præcipitia natant, et exposita fluctibus promontoria subeunt, et angustis profundisque fretis sese insinuant; refugiunt enim pelagus et, quæ in eo sunt pascua, eo tempore negligunt. Nascitur autem genus quoddam algæ seu fuci in petris profundis, quæ magnitudine myricam, fructu papaver refert. Fructus reliquo anni tempore occlusus, solidusque, et ostrei instar durus est; hiscit autem ab æstivo solstitio, ut calices rosarum. Exterior pars fructus, nempe crusta quædam sive membrana, visu quam maxime flava, interiorem, cui color cœruleus, substantia mollis, et tanquam vesicæ inflatæ pellucida,

οὖν πεπρημένη κύστις, καὶ διαυγὲς ἄγαν· λείβεταί τε ἐξ αὐτοῦ πονηρὸν φάρμακον. Καὶ νύκτωρ μὲν ἐκπέμπει τοῦτο αὐγὴν πυρὶ ἐοικυῖαν, καί τινας ἀφίησι μαρμαρυγάς· ὑπανατέλλοντος δὲ τοῦ σειρίου ἔτι καὶ μᾶλλον κατισχύει ἡ τοῦ φαρμάκου κακία. Καὶ ἐντεῦθεν ὅσον ἐστὶν ὑδροθηρικὸν παγκύνιόν οἱ ὄνομα θέμενοι, εἶτα οἴονται τὴν τοῦ ἄστρου ἐπιτολὴν τίκτειν αὐτό. Οἱ θαλάττιοι οὖν κύνες πρὸς τὴν νύκτωρ τοῦ ἄνθους φαντασίαν τὴν φλογώδη ἐμπεσόντες, ὥσπερ οὖν εἰς ἕρμα, τὴν ἔναλον μυρίκην τήνδε, τοῦ φαρμάκου τοῦ μὲν καταδεύσαντος αὐτούς, τοῦ δὲ καταποθέντος, καὶ ἑτέρου διὰ τῶν βραγχίων αὐτοῖς εἰσθορόντος, εἶτα μέντοι τεθνήκασι καὶ παραχρῆμα ἀναπλέουσιν. Οἱ τοίνυν δεινοὶ τὰ τοιαῦτα ἀνιχνεύειν τοῦδε τοῦ φαρμάκου ἐκ τῶν κητῶν τῶν προειρημένων τὸ μὲν ἐκ τῶν μελῶν τῶν λοιπῶν, τὸ δὲ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρὸς ἀθροίζουσι· καὶ δεύτερον τὸ κακὸν τοῦτο τῆς καλουμένης χερσαίας ἀγλαοφώτιδος· ὄνομα δὲ αὐτῇ ἄρα ἔθεντο καὶ κυνόσπαστον· καὶ τίς ἡ αἰτία, ἐὰν ὑπομνησθῶ εἰπεῖν, εἴσεσθε αὐτήν.

valli modo ambit ac munit; et ex hac interiore parte noxium stillat venenum. Emittit autem noctu igneum quendam et veluti scintillantem splendorem; et, oriente jam Sirio, veneni vehementia crescit. Quamobrem piscatorum natio omnis, quæ pancynium hanc stirpem appellat, a Canis ortu venenum hoc gigni arbitrantur. Porro canes marini ad igneum istum in hac marina myrica floris splendorem, tanquam inopinati alicujus lucri spe allecti, veneno partim adspersi, partim devorato, et branchiis etiam hausto, exstincti fluitant. Unde his in rebus exercitati homines venenum secundarium ex piscium istorum tum ore, tum partibus ceteris, colligunt; idque si vim ejus spectas, uni cedi terrestri aglaophotidi, quam etiam cynospastum appellarunt: quare autem hæc herba ita dicta sit, si exponere meminerim, intelligetis.

XXV. — De Mysorum ad Istrum piscatione.

Μυσοὶ δέ, οὐχ οἱ τοῦ Τηλέφου τὸ Πέργαμον κατοικοῦντες [Μυσοί], ἀλλὰ ἐκείνους τοὺς πρὸς τῷ Πόντῳ μοι νόει τοὺς κάτω, εἴπερ οὖν καὶ τῇ γῇ τῇ Σκυθίδι προσοικοῦσι τὰς ἐκείνων ἐπιδρομὰς ἀνείργοντες καὶ τῇ Ῥώμῃ τὸν χῶρον τὸν προειρημένον φρουροῦντες πάντα· [τοὺς] Ἡρακλείας πλησίον φημί, καὶ τῶν Ἀξίου ῥευμάτων, [τοῦ καλουμένου Τομέως πλησίον·] ἐνταῦθά τοι καὶ τὴν Αἰήτου Μήδειαν οἱ ἐπιχώριοι ὑμνοῦσι τὸ ἔργον ἐκεῖνο τὸ εἰς τὸν Ἄψυρτον τὸν ἀδελφὸν χερσὶ κακαῖς τολμῆσαι, καὶ μὰ Δία δυστυχῆ φήμην ἐπὶ τῇ Κόλχῳ φαρμακίδι πρὸς ταῖς ἄλλαις ταῖς [ἐν] Ἕλλησι τήνδε ᾄδοντες οἱ Μυσοί· ἀλλὰ οὗτοί γε θήραν ἰχθύων ἐκείνην θηρῶσιν. Ἀνὴρ Ἰστριανὸς γένος, τὴν τέχνην ἁλιεύς, τῆς τοῦ Ἴστρου ὄχθης πλησίον ἐλαύνει βοῶν ζεῦγος, οὔ τι που δεόμενος ἀροῦν οὗτος· ὥσπερ γάρ φησιν ὁ λόγος, μηδὲν εἶναι βοῒ κοινὸν ἅμα καὶ δελφῖνι, οὕτω τοι φιλία χερσὶν ἁλιέων καὶ ἀρότρῳ πόθεν ἂν γένοιτο; Εἰ γοῦν οἱ καὶ ἵππων παρείη ζεῦγος, τοῖς ἵπποις χρῆται. Καὶ τὸν μὲν ζυγὸν ὁ ἀνὴρ φέρει κατὰ τῶν ὤμων, ἔρχεται δὲ ἔνθα οἱ δοκεῖ καλῶς ἔχειν ἑαυτὸν καθίσαι καὶ ἐν καλῷ τῆς ἄγρας εἶναι πεπίστευκε· τῆς οὖν μηρίνθου στερεᾶς οὔσης καὶ ἄγαν ἑλκτικῆς τὴν μὲν ἀρχὴν ἐξῆψε μέσου [τῶν ζώων] τοῦ ζυγοῦ, ἄδην δὲ τροφῆς παρατίθησιν ἢ τοῖς βουσὶν ἢ τοῖς ἵπποις, οἱ δὲ ἐμπίπλανται· καὶ ἐκεῖνος τῇ μηρίνθῳ κατὰ θάτερα προσῆψεν ἄγκιστρον ἰσχυρὸν καὶ μέντοι καὶ τεθηγμένον δεινῶς, περιπείρας δὲ ἄρα αὐτῷ πνεύμονα ταύρου, μεθῆκε τροφὴν Ἰστριανῷ σιλούρῳ καὶ μάλα γε ἡδίστην, ὑπὲρ τοῦ συνδέοντος τὸ ἄγκιστρον λίνου ἐξάψας τὸν ἀρκοῦντα μόλιβον, οἷον ἐς τὴν ἕλξιν εἶναι ἕρμα αὐτόν. Ὁ τοίνυν ἰχθὺς ὁπόταν αἴσθηται τῆς ταυρείου βορᾶς, παραχρῆμα κατὰ τὴν ἄγραν ὁρμᾷ·

Mysi, non ii qui Telephi Pergamum incolunt, sed inferiores, qui ad Pontum, quique vicinorum Scytharum incursiones propulsant, et Romanorum causa prædictam regionem defendunt, proxime Heracleæ et circa Axium flumen prope Tomin civitatem; eodem in loco Medeam, Æetæ filiam, impium illud adversus Absyrtum fratrem facinus perpetrasse, nefarium sane Colchidis veneficæ præter alia Græcis vulgata crimen, incolæ Mysi commemorant: hi, inquam, piscandi rationem observant hujusmodi. Istrianus natione piscator ad Istri ripam boum par impellit, non ad arandum iis opus habens. Nam quemadmodum, ut in sermonem hominum venit, nulla bovi communitas cum delphino intercedit; sic piscatoris manibus unde amicitia cum aratro? Quodsi equorum par adsit, iisdem utitur; et jugum ipse humeris gerens istic accedit, ubi commodam sibi et sedem et piscationem fore arbitratur; atque ad ripam jumentis pabulum apponit, unde interea hæc complentur, dum ipse funis bene firmi, et ad trahendum idonei, alterum caput ad medium jugum alligat; ex altero capite hamum appendit validissimum illum acutissimumque, quem asso tauri pulmone instructum ad illiciendum Istrianum silurum suavissimam ei escam dejicit: postquam ex linea, ad quam hamus alligatus est, quantum satis sit plumbi, ad moderandum tractum appendit. Ubi silurus bubulæ escæ sensum percepit, statim

εἶτα ὧν ἱμείρει τούτοις ἐντυχὼν ἀθρόως, καὶ περιχανὼν ἄδην καὶ ἀταμιεύτως τὴν ἐμπεσοῦσάν οἱ κακὴν δαῖτα εἰς ἑαυτὸν σπᾷ· εἶτα ὑφ' ἡδονῆς ἑλιττόμενος ὅδε ὁ γάστρις ἑαυτὸν διαλέληθε τῷ προειρημένῳ περιπαρεὶς ἀγκίστρῳ, καὶ ἀποδρᾶναι τὸ ἐμπεσὸν κακὸν διψῶν τὴν μήρινθον, ὡς ἔχει δυνάμεως, ὑποταράττει τε καὶ κινεῖ. Συνίησιν οὖν ὁ θηρατὴς καὶ ἡδονῆς ὑπερεμπίπλαται, εἶτα τῆς ἕδρας ἀνέθορε, καὶ μεθῆκεν ἑαυτὸν ποταμίων τε ἔργων καὶ κυνηγεσίων ἐνύδρων, ὥσπερ δὲ ἐν δράματι ὑποκριτὴς ἀμείψας προσωπεῖον, ὁ δὲ τὼ βόε ἐλαύνει ἢ τὼ ἵππω, ἀλκὴ δὲ ἄρα καὶ ἡ τοῦ κήτους καὶ ἡ τῶν ὑποζυγίων ἀντίπαλός ἐστιν. Ὁ μὲν γὰρ θὴρ ὁ τοῦ Ἴστρου τρόφιμος ἕλκει κάτω ὅσον ποτὲ ἄρα τῆς ἐν αὐτῷ ῥώμης ἔχει, τὸ μέντοι ζεῦγος τὸ ἀνθέλκον ἐκτείνει τὴν μήρινθον. Ἀλλά οἱ πλέον οὐδὲ ἕν· τῆς γοῦν ἐπ' ἀμφοῖν ἕλξεως ὁ ἰχθὺς ἡττᾶται, καὶ ἀπειπὼν ἕλκεται κατὰ τῆς ἠόνος. Εἴποι ἂν Ὁμηρίδης δρυῶν στελέχη ἕλκειν ἡμιόνους τινάς, ὡς ἐπὶ τῇ Πατρόκλου ταφῇ Ὅμηρος ᾄδει ταῦτα δήπου τὰ ὑμνούμενα.

escam appetens, eaque, quæ desiderabat, abunde nactus, hamum incaute totis faucibus devorat; et nimia gulæ aviditate transfixus imprudens, dum ex eo evadere cupit, omnibus viribus funem exagitat. Quod quidem ipsum animadvertens piscator, cum summo gaudio quam mox a sessione exsurgit, et boves equosve admotis stimulis incitat, tanquam arator jam ex piscatore factus (ut qui in fabulis subito personam mutant), ac jumentis cum cetaceo pisce bene robusto luctatio est. Nam hic Istri alumnus omni virium contentione in altitudinem se deprimit, illa contra funem retrahunt; piscis igitur vincitur ex duplici tractu, atque in ripam confectus extrahitur. Diceret sane aliquis Homeri studiosus mulos quernos avehere truncos, id quod Homerus in Patrocli funere accidisse refert.

XXVI. — De piscatione in sinu Istri per hiemem.

Ἔστι δὲ ἄρα τῷ Ἴστρῳ καὶ κόλπος οἷος βαθύτατος, καὶ ἔοικε τῇ θαλάττῃ τὴν πολλὴν περίοδον· καὶ μέντοι [καὶ] βάθους [ὅτι] εὖ ἥκει δᾶε ὁ κόλπος καὶ ἐκεῖνο τεκμηριῶσαι ἱκανόν· αἱ ναῦς αἱ φορτίδες αἱ τὴν θάλασσαν περῶσαι καὶ ἐνταῦθα κατακολπίζουσι, πεφρίκασι δὲ καὶ τοῦτον, ὡς θάλατταν, ὅταν ἀγριαίνηται ὑπὸ τῶν καταπνεόντων ἀνέμων εἰς κύματα ἐξαπτόντων τε αὐτὸν καὶ ἐκμαινόντων. Πεφύκασι δὲ ἄρα ἐν αὐτῷ καὶ νῆσοι καί τινες μέντοι καὶ τῆς ὄχθης ὑποδρομαὶ εἰς ἃς ἔστι καταφυγεῖν· ἀλλὰ καὶ ἀκταὶ καὶ ἄκραι προήκουσιν, καὶ προσρήγνυται αὐταῖς καὶ περισχίζεται κλύδων ἄγριος, ἡνίκα ἂν ἑαυτοῦ μάλιστα ὑποπλησθεὶς εἶτα εἰς τὴν θάλασσαν οἱονεὶ στενοχωρούμενος ὠθῆται· φιλεῖ δὲ ἄρα δρᾶν τοῦτο ἤδη ὥρας φθινοπωρινῆς παραδραμούσης, ὑπαρχομένης δὲ τῆς χειμερίου, καὶ ἀκμάσας αὐτὸς πρόεισι πλημμυρῶν· πληθύοντα δὲ ἄρα βορρᾶς ἐπωθεῖ αὐτόν, καὶ ἐξάπτει κατιέναι ἄγριον· καὶ ὁ μὲν καταφέρει ὡς εἰς πλοῦν ἀγώγιμον τὸν καθ' ἑαυτοῦ κρύσταλλον, ὁ δὲ ἀντιπίπτει ὁ βορρᾶς αὐτῷ καταπνέων σκληρὸν καὶ μάλα γε κρυμῶδες· οὔκουν αὐτῷ ἐκβάλλειν ἐς τὸ πέλαγος [τὴν] ὠδῖνα, ὡς ἂν εἴποις, ἐπιτρέπει, ἀλλ' ἀνακωχεύων καὶ ἀνωθούμενος ἵστησιν. Ὁ κρύσταλλος οὖν ἀνειργόμενός τε καὶ ἀναστελλόμενος ἐς βάθος χωρεῖ, καὶ ἁδρύνεται ἐς πολύ, καὶ ἐντεῦθεν ὑποῤῥεῖ μὲν τοῦ Ἴστρου τὸ γνήσιον ὕδωρ ὁδοῖς, ὡς ἂν εἴποις, κρυπταῖς, τὸ δὲ ἐπίκτητόν οἱ καὶ νόθον ἐπίκειται πεδίου δίκην· καὶ κατὰ τούτου τηνικάδε τῆς ὥρας ὁδοιποροῦσιν οἱ τῇδε ἄνθρωποι κατὰ ζεύγη καὶ μόνιπποι. Ὅπως μὲν οὖν ἐλέγχει τε καὶ βασανίζει τὴν πῆξιν τοῦ ποταμοῦ τοῦδε καὶ τοῦ Θρακίου Στρυμόνος τὸ πονηρόν τε καὶ δολερὸν θηρίον ἡ

Est etiam in Istro sinus admodum profundus et latus, et spatioso ambitu mari similis esse videtur; profundissimum autem esse ex eo demonstratur, quod onerariæ naves mare transmittentes in illum deflectunt. Itaque tempestatibus cum is quatitur, quemadmodum mare inhorrescit. Sunt etiam in eo insulæ et recessus quidam riparum, in quos refugere licet; et crepidines et colles longe eminentes, quibus, cum æstus reciprocatur, fluctus vehementes refringuntur; atque eodem velut in angustias compulsi, in mare redundantes aguntur. Hoc ipsum exeunte autumno fieri solet; ineunte hieme hunc augescentem boreas impellit et concitat: hic adeo duram glaciem ut onus mercatorium devehit; contra acerrimus boreas flans huic resistit, et, ut ita dicam, fœtus in mare exonerare festinantem non sinit, et repulsum cedere cogit. Sic fit ut glacies in altitudinem deprimatur, ut bene penitus congeletur aqua, ejusve confluens viis occultis infra delabatur; glacies vero campus esse videatur, ac per eam homines accolæ vel equis insidentes, vel jugata jumenta agentes, tunc iter faciant. De vulpe, quomodo improba et dolosa hæc bestia hujus et Thracii Strymonis glaciem ejusque firmitatem exploret, supra dixi. Jam

ἀλώπηξ, ἀνωτέρω εἶπον· ὁ δ' οὖν κρύσταλλος ὁ ἐν τῷ Ἴστρῳ καὶ νηῒ φορτηγῷ κατὰ ῥοῦν φερομένῃ περιτραφεὶς εἶτα ἐπέδησεν αὐτήν, καὶ οὔτε ἱστίων ἡπλωμένων ἔτι δεῖ, οὔτε πρωράτης τὰ πρόσω βλέπει, οὔτε ὁ τῆς νεὼς ἄρχων ἐπιστρέφει τοὺς οἴακας· πεπήγασι γάρ, ἐπεὶ καὶ τὸ πᾶν σκάφος τῷ περικειμένῳ κατείληπται δεσμῷ, καὶ ἔοικεν οὐ μὰ Δία νηΐ, οὐ γὰρ ἔτι τοῖς κύμασι τύπτεται, ἀλλὰ ἐν πολλῷ [τῷ] πεδίῳ λόφῳ τινὶ ἀνεστῶτι, ἢ καὶ νὴ Δία σκοπιᾷ ἢ ἄκρᾳ. Ἐνταῦθά τοι καὶ οἱ περίνεῳ καὶ οἱ ναῦται ἐκπηδῶσι καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ θέουσι, καὶ ἁμάξας ἄγουσι, καὶ τὸν φόρτον μετῆραν ἐπὶ τοῦ τέως ὕδατος· καὶ πάλιν μετὰ τὴν χειμέριον ὥραν τοῦ αὐτοῦ φερομένου σφοδρῶς, παραφέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ ἄχθη· μένει δὲ ἡ ναῦς ἔστ' ἂν ὑπανῇ μὲν τὰ τοῦ κρυμοῦ, τακῇ δὲ ὁ κρύσταλλος καὶ λυθῇ, ἐλευθέρα δὲ τοῦ παραδόξου πείσματος ἡ ὁλκὰς ἀπολυθῇ. Ἐνταῦθά τοι τοῦ καιροῦ καὶ οἱ ἁλιεῖς μακέλλας λαβόντες, ἔνθα αὐτοὺς ἄγει θυμὸς διακόπτουσι τὴν πῆξιν τοῦ ὕδατος, καὶ τάφρον κυκλοτερῆ ἐργάζονται κατιοῦσαν ἐς τὸ ὕδωρ· εἴποις ἂν ἢ φρέατος εἶναι στόμα, ἢ μεγίστου πίθου καὶ πάνυ γάστριδος. Οὐκοῦν ἰχθύες πολλοὶ τὸν κρύσταλλον διαδρᾶναι θέλοντες οἱονεὶ στέγην ἐπικείμενον, καὶ ποθοῦντες τὸ φῶς, ἀσμένοις εἰς τὸ ἀνεῳγμένον στόμιον εἰσνέουσιν, καὶ γίνονται πλῆθος ἄμαχοι, καὶ ἐπωθοῦνται ἀλλήλοις, αἱροῦνται δὲ ἅτε ἐν βόθρῳ στενῷ ῥᾳδίως· καὶ πάρεστι λαβεῖν κυπρίνους τε καὶ κορακίνους ἅδην, καὶ πέρκας καὶ ξιφίαν, ἀλλ' οὔπω μέγαν καὶ ἔτι τοῦ κέντρου τοῦ προμετωπιδίου ἄμοιρον· καὶ ἀντακαῖον, καὶ τοῦτον ἁπαλόν, ἐπεὶ οἵ γε μεγάλοι καὶ προήκοντες τὴν ἡλικίαν γένοιντο ἂν καὶ κατὰ τὸν θύννον τὸν μέγιστον. Οὗτός τοι καὶ πιότατός ἐστι τὰς λαπάρας καὶ τὴν γαστέρα, καὶ φαίης ἂν ὑὸς οὔθατα εἶναι θηλαζούσης βρέφη· δορὰν δὲ ἔχει τραχεῖαν, καὶ μέντοι καὶ τὰ δόρατα λεαίνουσι ταύτῃ δορυξόοι· ὑπὸ δὲ τῷ μυελῷ τοῦδε τοῦ ζῴου ἀρξάμενος ἐκ μέσης τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς οὐρᾶς καθήκων ὑμὴν ὑγρὸς καὶ στενὸς ἔρχεται· τοῦτον οὖν πρὸς τὴν εἵλην αὖον ἐργασάμενος ἕξεις, εἰ θέλεις, καὶ μάστιγα ὡς ἐλαύνειν ζεῦγος ἵππων, σκύτους γὰρ ἤ τινι ἢ οὐδὲν διαφέρει. Ἐς μέγεθος δὲ ἤδη προήκων, οὐκ ἂν αὐτὸν θεάσαιτό τις ὑπεκδυόμενον τοῦ κρυστάλλου καὶ ἐμπίπτοντα εἰς τὸν βόθρον· ἀλλ' ἢ πέτραν ὑπελθὼν ἢ ἐν ἄμμῳ βαθείᾳ ἑαυτὸν ἐγκρύψας εἶτα ὑποθάλπει, καὶ μάλα ἀγαπητῶς. Δεῖται δὲ οὔτε πόας τηνικάδε, οὔτε ἰχθύος εἰς βορὰν ἑτέρου· κρυμοῦ δὲ ὄντος, ἀργὸς εἶναι ἐθέλει, καὶ τέρπεται τῇ σχολῇ, καὶ τὴν ἑαυτοῦ πιμελὴν ἐσθίει, καὶ ὥσπερ οὖν οἱ πολύποδες ἐν ἀθηρίᾳ τῶν πλεκτανῶν τῶν ἰδίων παρατραγόντες ἑαυτοὺς καὶ ἐκεῖνοι βόσκουσι. Χειμῶνος δὲ λήγοντος καὶ ὑπαρχομένου ἦρος καὶ ἐλευθέρου τοῦ Ἴστρου ῥέοντος, μισεῖ τὴν ἀργίαν, καὶ ἀναπλεύσας ἐμφορεῖται τοῦ κατὰ τὸ ὕδωρ ἀφροῦ· πολὺς δὲ οὗτός ἐστι μορμύροντος τοῦ ῥεύματος καὶ ὠθουμένου σφοδρότατα. Ἐνταῦθά τοι καὶ ἁλι-

Istri glacies etiam navem onerariam, inter navigandum ei adnascens, et in ipso confluente versantem tantopere circumligat, ut nec passa vela opus sint, nec proreta spectet antrorsum, nec gubernator navis gubernacula regat; omnia enim et instrumenta et navis ipsa glacie constricta tenentur, nec sane navis esse videtur; non enim amplius fluctibus verberatur; sed in magna planitie tumuli, aut hercle cujusdam speculæ vel promontorii similitudinem speciemque gerit. Tum vectores et nautæ exsiliunt in flumine excurrentes, plaustrisque onera supra glaciem transvehunt; donec rursus, exacta hieme, et flumine ad pristinum reverso fluendi impetum, onera navi reddant; quæ interim in loco manet, cessatque, donec soluta fuerit glacies et mirabile gelu adstringentis vinculum laxatum. Eo tempore piscatores glaciem in orbem ligonibus perfodientes, ubicumque libuerit puteum excavant, ut vel putei vel maximi dolii os esse videatur. Permulti vero pisces lucis desiderio ex glacie tanquam ex tecto incumbente, effugere cupientes in apertum os innatant, eodemque frequentes congregantur, ut inter se trudant; ubi ut in stricta scrobe cum permulti alii pisces facile capiuntur, tum plurimi cyprini et coracini et percæ et xiphiæ, qui needum confirmata ætate, nec mucronato rostro exsistunt; et antacæi, et ipsi quidem teneri, nam qui ætate processerunt, ad maximi thynni magnitudinem accedunt. Is sane pinguissimo est abdomine, ut ejus ventrem lactantis scrophæ suos fœtus ubera dicas; sicque aspero corio tegitur, ut eo perpoliantur hastæ; ab illius capitis medio sub medulla cerebro ipsius ad caudam mollis et stricta membrana pertinet, quam ad assum solem exsiccatam flagellum ad concitanda jumenta efficere possis, nihil enim fere a corio differt. Cum est justa magnitudine, nunquam ad cavum seu puteum glaciei pervenit; sed aut sub saxa subjicitur, aut in imam arenam ad vitandum frigus abditur. Nam id temporis cum gelidum est flumen, et perfrigida tempestas, nullis nec herbis, nec piscibus vesci necesse habet; tantum inertia laboris gaudet, et alitur ex pingui suo succo: et quemadmodum polypi, cum præda destituuntur, brachia sua circumrodunt; sic is suam pinguedinem exedens vivit. Ineunte rursus vere, jamque libere fluente Istro, odit ignaviam, itaque sese ex latibulis ad summam aquam incitans, aquæ spuma abundante expletur, dum magno murmure rapidus fertur. Ibi a piscatoribus ad hunc mo-

σκεται ῥᾳδίως, ἐλλοχώντων αὐτὸν τῶν ἁλιέων καὶ τὸ ἄγκιστρον εἰς τὸν ἀφρὸν καθιέντων σὺν τῇ ὁρμιᾷ· καὶ τὸ μὲν κρύπτεται ὑπὸ τῇ λευκότητι, καὶ [ἡ] αἴγλη τοῦ χαλκοῦ εὐσύνοπτος οὐκ ἔστι· καὶ διὰ ταῦτά τοι περιχανὼν καὶ λάβρως σπῶν τοῦ προειρημένου σιτίου, καταπίνει τὸν δόλον, καὶ ἀπώλωλεν ἐντεῦθεν, ὅθεν τὰ πρῶτα ἐτρέφετο.

dum insidias ei molientibus facile capitur, ut hamus cum linea in spumam demissus sub alborem occultetur, et ferri splendor minime perspicuus sit; is tum ore hiante atque imminente liguriens insidiosam escam devorat, ex coque perit, unde prius alebatu.

XXVII. — De cynospasto sive aglaophotide herba.

Ὄνομα φυτοῦ κυνόσπαστος (καλεῖται δὲ ἄρα καὶ ἀγλαόφωτις ἡ αὐτή· βούλομαι γὰρ ἐκτῖσαι χρέος ὑπομνησθείς) ὃ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τοῖς ἄλλοις διαλέληθεν, καὶ οὐκ ἔστι πάνυ σύνοπτον, νύκτωρ δὲ ἐκφαίνεται καὶ διαπρέπει, ὡς ἀστήρ· φλογώδης γάρ ἐστι καὶ ἔοικε πυρί. Οὐκοῦν σημεῖόν τι ταῖς ῥίζαις παραπήξαντες αὐτῆς ἀπαλλάττονται, οὔτε τὴν χρόαν ἔχοντες μεθ' ἡμέραν, εἰ μὴ τοῦτο δράσαιεν, μνημονεῦσαι, οὔτε μὴν τὸ εἶδος. Παρελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἥκουσι, καὶ θεασάμενοι τὸ σημεῖον, ὅπερ οὖν κατέλιπον, καὶ γνωρίσαντες, ἔχουσι συμβαλεῖν, ὅτι ἄρα τοῦτο ἐκεῖνό ἐστιν, οὗ καὶ δέονται, ἐπεί τοι τελέως ὅμοιόν ἐστι τοῖς παρεστῶσι, καὶ οὐδὲ ὀλίγον διαλλάττει αὐτῶν· οὐκ ἀνασπῶσι δὲ αὐτοὶ τὸ φυτὸν τόδε, ἢ οὐ χαιρήσουσι πάντως· οὔκουν οὔτε περισκάπτει τις, οὔτε ἀνασπᾷ· ἐπεὶ καί, φασί, τὸν πρώτιστον ὑπ' ἀπειρίας τῆς κατ' αὐτὸ φύσεως προσαψάμενον οὐκ εἰς μακρὰν ἀπώλεσεν. Ἄγουσιν οὖν κύνα νεανίαν ἡμερῶν ἀτροφήσαντα καὶ λιμώττοντα ἰσχυρῶς, καὶ τούτου σπάρτον ἐξάψαντες εὖ μάλα στερεόν, καὶ τῆς ἀγλαοφώτιδος τῷ κάτω στελέχει βρόχον τινὰ δύσλυτον προσαρτήσαντες ὡς οἷοί τέ εἰσι μακρόθεν, εἶτα τῷ κυνὶ προτιθέασι κρέα πάμπολλα ὀπτά, κνίσσης προσβάλλοντα· ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ φλεγόμενος καὶ στρεβλούμενος ὑπὸ τῆς κνίσσης ἐπὶ τὰ προκείμενα ἵεται κρέα, καὶ ὑπὸ ῥύμης αὐτόρριζον ἀνασπᾷ τὸ φυτόν· ἐπὰν δὲ ὁ ἥλιος ἴδῃ τὰς ῥίζας, ὁ κύων ἀποθνήσκει παραχρῆμα. Θάπτουσι δὲ ἐν αὐτῷ τῷ χωρίῳ αὐτόν, καί τινας δράσαντες ἀπορρήτους ἱερουργίας καὶ τιμήσαντες τοῦ κυνὸς τὸν νεκρὸν ὡς ὑπὲρ αὐτῶν τεθνεῶτος, εἶτα μέντοι προσάψασθαι τολμῶσι τοῦ φυτοῦ τοῦ προειρημένου, καὶ κομίζουσιν οἴκαδε. Καὶ καταχρῶνται, φασίν, εἰς πολλὰ καὶ λυσιτελῆ· ἐν δὲ τοῖς καὶ τὴν ἐκ τῆς σελήνης νόσον ἐνσκήπτειν τοῖς ἀνθρώποις λεγομένην ἰᾶσθαί φασιν αὐτήν, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ πάθος, ὅπερ οὖν ὑγροῦ ἐπικλύσαντος καὶ παγέντος ἀφαιρεῖ τὴν ὄψιν αὐτούς.

Cynospastus herba alio nomine aglaophotis dicitur (recordatus enim fidem liberare volo), hæc per diem inter ceteras herbas, a quibus ne minimum quidem differt, delitescit, nec ullo modo agnoscitur; nocte vero stellæ instar lucens, et igneo splendore coruscans, facile in conspectum venit. Itaque signo ad radices ejus defixo discedunt, absque eo neque colorem ejus interdiu, neque speciem cogituri. Nocte jam exacta adventant, et herbam ex signo agnoscunt, nam circumstantibus herbis prorsus similis est ab iisque ne tantillum quidem differt; evellere vero, aut circumfodere tantum, cavent: primum enim, qui ejus naturæ imperitus eam attigit, periisse ferunt. Canem igitur juvenem adducunt diei spatio famelicum, et funiculum validum arctissime ad inferiorem herbæ stipitem vinctum cani etiam alligant, et carnes assas multas ei objiciunt, quam longissime interim possunt recedentes: canis nidore motus, in carnes irruit, et impetu suo herbam radicitus eruit; cujus radices si sol viderit, canis mox exspirat, et secretis quibusdam cæremoniis, utpote in ipsorum gratiam exstinctus, ilico sepelitur. Tum demum herbam contingere et secum domum ferre audent. Usus ejus ad multa celebratur: et inter cetera, ad comitialem morbum remedium ex ea homini commendant; item ad oculorum vitium, quod, delato in eos humore nimio et indurato, videndi facultatem adimit.

XXVIII. — De Nerite cochlea, et unde orta sit.

Κόχλος ἐστὶ θαλάττιος, μικρὸς μὲν τὸ μέγεθος, ἰδεῖν δὲ ὡραιότατος· καὶ ἐν θαλάττῃ τίκτεται τῇ καθαρωτάτῃ, καὶ ἐν ταῖς ὑφάλοις πέτραις, καὶ ἐν ταῖς καλουμέναις χοιράσιν. Ὄνομα δὲ νηρίτης ἐστὶν αὐτῷ, καὶ διαρρεῖ λόγος διπλοῦς ὑπὲρ τοῦδε τοῦ ζῴου, καὶ εἰς ἐμέ γε ἀφικέσθην ἄμφω τὼ λόγω· καὶ μέντοι καὶ διαμυθο-

Cochlea marina magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia spectatur; eo maris, ubi sordium vacuitas est, et tranquillitas viget, et in saxis tum tectis mari, tum eminentibus modice, quæ chœradas vocant, nascitur. Hæc nerites appellatur, et duplex super ea narratur fabula, quas, ut accepi, referam; nam in longo opere mo-

λογῆσαι μικρὰ ἄττα ἐν μακρᾷ τῇ συγγραφῇ οὐδὲν ἀλλ' ἢ διαναπαῦσαί τε τὴν ἀκοὴν καὶ ἐφηδῦναι τὸν λόγον. Τῷ Νηρεῖ τῷ θαλαττίῳ, ὅνπερ οὖν ἀληθῆ τε καὶ ἀψευδῆ ἀκούομεν δεῦρο ἀεί, πεντήκοντα μὲν θυγατέρας τὴν Ὠκεανοῦ Δωρίδα Ἡσίοδος ᾄδει τεκεῖν· μέμνηται δὲ αὐτῶν καὶ Ὅμηρος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέτροις. Ἕνα δέ οἱ γενέσθαι παῖδα ἐπὶ ταῖς τοσαύταις θυγατράσιν ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὔ φασιν, λόγοι δὲ θαλάττιοι ὑμνοῦσι· καὶ Νηρίτην αὐτὸν κληθῆναι λέγουσι, καὶ ὡραιότατον γενέσθαι καὶ ἀνθρώπων καὶ θεῶν· Ἀφροδίτην δὲ συνδιαιτωμένην ἐν τῇ θαλάττῃ ἡσθῆναί τε τῷ Νηρίτῃ τῷδε καὶ ἔχειν αὐτὸν φίλον. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο χρόνος εἱμαρμένος [καὶ] ἔδει τοῖς Ὀλυμπίοις ἐγγραφῆναι καὶ τήνδε τὴν δαίμονα τοῦ πατρὸς παρακαλοῦντος, ἀνιοῦσαν αὐτὴν ἀκούω καὶ τὸν ἑταῖρόν τε καὶ συμπαίστην τὸν αὐτὸν ἐθέλειν ἄγειν· τὸν δὲ οὐχ ὑπακοῦσαι λόγος ἔχει, τοῦ Ὀλύμπου προτιμῶντα τὴν σὺν ταῖς ἀδελφαῖς καὶ τοῖς γειναμένοις διατριβήν. Παρῆν δὲ ἄρα αὐτῷ καὶ ἀναφῦσαι πτερά, καὶ τοῦτο ἐγῷμαι δῶρον τῆς Ἀφροδίτης δωρουμένης· ὁ δὲ καὶ ταύτην παρ' οὐδὲν ποιεῖται τὴν χάριν. Ὀργίζεται τοίνυν ἡ Διὸς παῖς, καὶ ἐκείνῳ μὲν εἰς τὸν κόχλον τόνδε ἐκτρέπει τὴν μορφήν· αὐτὴ δὲ αἱρεῖται ὀπαδόν τε καὶ θεράποντα ἀντ' ἐκείνου τὸν Ἔρωτα, νέον καὶ τοῦτον καὶ καλόν, καί οἱ τὰ πτερὰ τὰ ἐκείνου δίδωσιν. Ὁ δὲ ἄλλος λόγος ἐρασθῆναι βοᾷ Νηρίτου Ποσειδῶνα, ἀντερᾶν δὲ τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ τοῦ γε ὑμνουμένου Ἀντέρωτος ἐντεῦθεν τὴν γένεσιν ὑπάρξασθαι. Συνδιατρίβειν οὖν τά τε ἄλλα τῷ ἐραστῇ τὸν ἐρώμενον ἀκούω, καὶ μέντοι καὶ αὐτοῦ ἐλαύνοντος κατὰ τῶν κυμάτων τὸ ἅρμα, τὰ μὲν κήτη τὰ ἄλλα καὶ τοὺς δελφῖνας καὶ προσέτι καὶ τοὺς Τρίτωνας ἀναπηδᾶν ἐκ τῶν μυχῶν, καὶ περισκιρτᾶν τὸ ἅρμα καὶ περιχορεύειν, ἀπολείπεσθαι δ' οὖν τοῦ τάχους τῶν ἵππων πάντα πάντῃ· μόνα δὲ ἄρα τὰ παιδικά οἱ παρομαρτεῖν καὶ μάλα πλησίον, στόρνυσθαι δὲ [ἄρα] αὐτοῖς καὶ τὸ κῦμα, καὶ διίστασθαι τὴν θάλασσαν αἰδοῖ Ποσειδῶνος· βούλεσθαι γὰρ τῇ τε ἄλλῃ τὸν θεὸν εὐδοκιμεῖν τὸν καλὸν [ἐρώμενον], καὶ οὖν καὶ τὴν νῆξιν διαπρέπειν. Τὸν δὲ Ἥλιον νεμεσῆσαι τῷ τάχει τοῦ παιδὸς ὁ μῦθος λέγει, καὶ ἀμεῖψαί οἱ τὸ σῶμα εἰς τὸν κόχλον τὸν νῦν, οὐκ οἶδα εἰπεῖν ὁπόθεν ἀγριάναντα· οὐδὲ γὰρ ὁ μῦθος λέγει· εἰ δέ τι χρὴ συμβαλεῖν ὑπὲρ τῶν ἀτεκμάρτων, λέγοιντ' ἂν ἀντερᾶν Ποσειδῶν καὶ Ἥλιος· καὶ ἠγανάκτει μὲν ἴσως ὁ Ἥλιος ὡς ἐν θαλάττῃ φερομένῳ, ἐβούλετο δὲ αὐτὸν οὐκ ἐν τοῖς κήτεσιν ἀριθμεῖσθαι, ἀλλ' ἐν ἄστροις φέρεσθαι. Καὶ τὼ μὲν μύθω ἐς τοσοῦτον ἐληξάτην. Ἐμοὶ δὲ τὰ ἐκ τῶν θεῶν ἵλεα ἔστω, καὶ τά γε παρ' ἐμοῦ ἔστω πρὸς αὐτοὺς εὔστομα· εἰ δέ τι θρασύτερον εἴρηται τοῖς μύθοις, ἐκείνων τὸ ἔγκλημα.

dice ad fabulas deflectere, tum animi recreandi, tum condiendi edulcandique sermonis gratia, nihil prohibet. Nereo dæmoni marino, quem veracem et minime fallacem esse hactenus omnes prædicant, Doris Oceani filia, ut canit Hesiodus, filias peperit quinquaginta, quarum Homerus quoque in versibus suis meminit : post tot vero filias etiam filium unicum ei natum esse, non illi quidem auctores sunt, sed vulgus piscatorum prædicat, cui nomen fuerit Nerites, hominum simul atque deorum formosissimo : quocum Venus etiam in mari se oblectarit, magno illum amore prosecuta. Cum vero jam tempus fatale advenisset, et Venerem diis cœlestibus jussu patris inscribi oporteret, audio eam de mari exeuntem Neriten quoque, delicias suas, secum abducere voluisse; illum vero recusasse, quod inter parentes ac sorores vivere, quam cœlo potiri mallet. Et cum alas etiam, quandocumque libuisset, ad volandum sibi producere posset, hoc quoque munus a Venere, ni fallor, acceptum adspernatus neglexit. Quamobrem indignata Jovis filia illum in cochleam ejusdem nominis convertit; comitem vero et ministrum illius loco Cupidinem, ipsum quoque juvenem et formosum, sibi delegit; et alis, quas Nerites habuerat, eundem induit. Altera vero fabula Neptunum ait amasse Neriten, et pariter ab eodem redamatum esse, unde nomen et celebritas Anterotis, h. e. amoris mutui, inter homines exorta sint. Et hunc Neptuni amasium tum alias familiariter cum ipso vivere solitum esse audio, tum currum ejus et equos, si quando per æquora veheretur, quam proxime semper secutum, marinis bestiis omnibus sua celeritate superatis : nam pisces cetacei, delphini, tritones etiam, aliique e penetralibus maris excitati, circumsiliendo currum, et tripudiando omnes mox fessi desistebant, et relinquebantur a tergo; puer vero proxime eum comitabatur semper, fluctibus etiam ei ob reverentiam Neptuni se submittentibus, et locum aquarum divortio cedente mari; quod Neptunus voluisset tam præstantis formæ puerum, tum ceteris in rebus excellere, tum corporis habitu et viribus præ cunctis florere. Solem igitur, inquit fabula, pueri celeritate commotum succensuisse, et in cochleam quæ hodie habetur corpus ejus vertisse. Quam vero ob causam Sol iratus hoc fecerit, ignoro, nec exprimit fabula; verisimile est, si quid conjicere licet in rebus obscuris, hos deos fuisse rivales : et Solem ægre tulisse, quod tam formosus puer in mari degeret, quem ipse digniorem inter sidera, quam inter belluas maris, numerari judicaret. Hic fabulam utramque finierim. Precor autem deos mihi propitios esse, et quæ narravi in meliorem partem accipere; et si quid peccatum est, id omne fabulis vulgi adscribere.

XXIX. — De piscatu in Eridano.

Ἔνθα ὁ Τάναρος ποταμὸς καὶ ὁ Ἠριδανὸς συμβάλλετον — οὗτος μὲν καὶ διὰ δόξης ἰὼν καὶ κλέους, ἐκεῖνος

Ubi insignis Eridanus et parum nobilis Tanarus coitionem faciunt, ibi peculiaria hercle piscandi genera accolæ

δὲ οὐ πανυ γνώριμος — ἐνταῦθά τοι θῆραι ναὶ μὰ Δία ἰχθύων ἴδιαι καὶ εἰς ἐμὲ ἧκουσαι μέτροις Μιτυληναίου ἀνδρός, ὃν ᾔδειν καὶ αὐτός, μηδὲ ἐξ ἡμῶν ἀγέραστοι γενέσθωσαν τῷ λόγῳ τῷδε. Πεπεδημένων αὐτοῖς ὑπὸ κρυστάλλου τῶν ῥευμάτων, ὅσοι περιοικοῦσιν αὐτοὺς τῇ μὲν ὥρᾳ τῇ χειμερίῳ ἀροῦσί τε καὶ σπείρουσι· καὶ γάρ πως καὶ εὔγεων χῶρον κεκλήρωνται· εἶτα ὑπαρχομένου τοῦ ἦρος, τῶν ῥευμάτων τῶν προειρημένων δι' ἣν αἰτίαν εἶπον ἔτι ἑστώτων, κολπώδη τινὰ τόπον προαιροῦνται οἱ γεωργοὶ τέως, νῦν δὲ ἁλιεῖς, καὶ περιτέμνουσι τοῦτον εὖ μάλα τεθηγμένοις πελέκεσι, καὶ τὸ ὕδωρ ἀναφαίνεται περιφερὲς κατὰ τέλμα· οὐ μὴν πλησίον ἔτι τῆς ὄχθης κόπτουσιν, ἀλλὰ ἐῶσι τὸν κρύσταλλον ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐνετράφη· περιβάλλουσιν οὖν τῷ χώρῳ τῷ γεγυμνωμένῳ πλατὺ δίκτυον, καὶ μέντοι καὶ περιβάλλουσιν αὐτῷ κάλων ἁδρότερον. Καὶ τοῦτό γε τὸ δίκτυον ἐπισπῶσιν ἄνδρες ἐπὶ τῆς ὄχθης ἑστῶτες, καὶ ἁλιεῖς καὶ ἄλλοι· καὶ μέντοι [καὶ] τὴν τῶν ἰχθύων ἅλωσιν θεῶνται πολλοί, τῆς τέχνης οὐκ ἐπαΐοντες, ψυχαγωγία δέ τις ὕπεισιν αὐτούς. Ὅταν γε μὴν ἀγόμενοι τῆς ὄχθης πλησίον ἀφίκωνται, τηνικαῦτα καὶ τὸν ἐνταῦθα τέμνουσι κρύσταλλον οἱ ἔξωθεν ὑδροθῆραι· τῇ γάρ τοι θήρᾳ ἐνέχονται, καὶ ἀναστέλλουσι τοῖς ἰχθύσι τὸν ἔξω πόρον. Τούτου δὲ οὕτω γενομένου, πλῆρες ἰχθύων τὸ δίκτυον ἐκεῖνο τὴν περιτμηθεῖσαν ἐπωθεῖ τοῦ κρυστάλλου πέτραν καὶ συνεπάγει, καὶ οἵ γε ἐφεστῶτες ἁλιεῖς αὐτῇ ἐοίκασιν ἐπὶ νήσου φέρεσθαι πλωτῆς. Ἴδια μὲν δὴ καὶ ταῦτα ἰχθύων τῶν ἐκεῖσε καὶ θήραις ἑτέραις οὐκ ἂν εἰκασμένα. Δώσει δὲ Ὅμηρος εἰπεῖν μοι, ὅτι καὶ διπλοῦν αἱροῦνται μισθὸν οἵδε οἱ ἄνδρες, τὸν μὲν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, τὸν δὲ ἐκ τῆς γῆς, ὡς τοὺς αὐτοὺς εἶναι καὶ ναύτας καὶ γεωργούς.

exercent; quæ ex Mitylenei cujusdam viri, mihi etiam noti, carminibus didici, non indigna referri. Hiberno quidem tempore, dum glacies adstringit aquam, arationi et sationi operam dant; fertilem enim regionem colunt. Deinde, ineunte vere, nondum confluente frigoribus conglaciare desinente, qui antea agricolæ essent, nunc piscatores facti, sinuosum locum deligunt; quem peracutis securibus circumcidunt, ut figuræ rotunditate quiddam lacui vel paludi simile efficiant: non tamen glaciem prope ripam secant, sed in suo statu consistere sinunt; atque locum a glacie nudatum circumdant amplo verriculo, quod fune valido ambitur. Tum rete piscatores aliique in ripa consistentes trahunt; ac nimirum permulti, etiam piscatoriæ artis imperiti, piscium captionem animi oblectandi causa spectant. Cum autem ii, qui adducunt, prope ripam venerunt, tum piscatores alii extrinsecus glaciem ripæ continentem frangunt; detinetur enim rete in lacu, quem diximus, et promoveri ultra non potest. Ita igitur circumcidunt glaciem, ut pars ejus in medio jam libera absolutaque, et insulæ fluitantis instar, cui insistunt, qui rete trahunt, ab reti piscibus pleno, dum trahitur, versus ripam agatur ac impellatur. Hoc quidem illo loco piscandi genus, usitatis piscationibus aliis longe dissimile, hujusmodi est. De piscatoribus vero illis Homerice dixerim, eos duplicem fructum percipere, alterum ex terra, alterum ex flumine, ut iidem et nautæ et agricolæ censendi sint.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER DECIMUS QUINTUS.

I. — De peculiari quadam piscandi ratione in Macedonia.

Θήραν ἰχθύων Μακέτιν ἀκούσας οἶδα, καὶ ἥδε ἡ θήρα ἐστί. Βεροίας τε καὶ Θεσσαλονίκης μέσος ῥεῖ ποταμὸς ὄνομα Ἀστραῖος· εἰσὶν οὖν ἐνταῦθα ἰχθύες τὴν χρόαν κατάστικτοι· τίνας [δὲ] αὐτοὺς οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι, Μακεδόνας ἐρέσθαι λῷόν ἐστιν. Οὐκοῦν οὗτοι ποιοῦνται τροφὴν μυίας ἐπιχωρίους ἐν τῷ ποταμῷ πετομένας, οὐδέν τι ταῖς ἀλλαχόθι μυίαις προσεικασμένας, οὐδὲ μὴν σφηκῶν ὄψει παραπλησίας, οὐδ' ἂν εἴποι τις ταῖς καλουμέναις ἀνθηδόσι τὴν μορφὴν εἰκότως ἂν ἀντικρίνεσθαι τοῦτο τὸ ζῷον, οὐδὲ ταῖς μελίσσαις αὐταῖς· ἔχουσι δέ τινα τῶν προειρημένων ἑκάστου μοῖραν ἰδίαν. Ἐοίκασιν οὖν τὸ μὲν θράσος μυίαις, τὸ δὲ μέγεθος εἴποις ἂν ἀνθηδόνα, σφηκὸς δὲ τὴν χρόαν ἀπεμάξατο, βομβεῖ δὲ ὡς αἱ μέλιτται. Καλοῦσι δὲ ἵππουρον αὐτὴν πᾶν ὅσον ἐστὶν ἐπιχώριον. Ἐκζητοῦσιν οὖν ἐπικείμενοι τῷ ῥεύματι τροφὴν τὴν ἑαυτοῖς φίλην, οὐ μὴν δύνανται τοὺς ὑπονηχομένους λαθεῖν ἰχθύας. Ὅταν γοῦν αὐτῶν ἐπιπολάζουσαν τὴν μυῖαν θεάσηταί τις, ἡσυχῇ καὶ ὕφυδρος νέων ἔρχεται, κινῆσαι τὸ ἄνω δεδοικὼς ὕδωρ, ἵνα μὴ σοβήσῃ τὸ θήραμα· εἶτα ἐλθὼν πλησίον κατὰ τὴν σκιὰν αὐτῆς, ὑποχανὼν κατέπιε τὴν μυῖαν, ὡς οἶν ἐξ ἀγέλης λύκος ἁρπάσας, ἢ χῆνα ἐξ αὐλῆς ἀετός· καὶ τοῦτο δράσας ὑπεισῆλθε τὴν φρίκην. Ἴσασιν οὖν οἱ ἁλιεῖς τὰ πραττόμενα, καὶ ταῖσδε μὲν ταῖς μυίαις εἰς δέλεαρ τῶν ἰχθύων χρῶνται οὐδὲ ἕν· ἐὰν γὰρ αὐτῶν προσάψηται χεὶρ ἀνθρωπίνη, ἀφῄρηνται μὲν τὴν χρόαν τὴν συμφυῆ, μαραίνεται δὲ αὐταῖς τὰ πτερά, καὶ ἄβρωτοι γίνονται τοῖς ἰχθύσι, καὶ διὰ ταῦτα οὐ προσίασιν αὐταῖς, ἀποῤῥήτῳ φύσει τὰς ᾑρημένας μεμισηκότες· σοφίᾳ δ' οὖν περιέρχονται τοὺς ἰχθῦς ὑδροθηρικῇ, δόλον αὐτοῖς ἐπινοήσαντες οἷον. Τῷ ἀγκίστρῳ περιβάλλουσιν ἔριον φοινικοῦν, ἥρμοσταί τε τῷ ἐρίῳ δύο πτερὰ ἀλεκτρυόνος ὑπὸ τοῖς καλλαίοις πεφυκότα, καὶ κηρῷ τὴν χρόαν προσεικασμένα· ὀργυιᾶς δὲ ὁ καλαμός ἐστιν, καὶ ἡ ὁρμιὰ δὲ τοσοῦτον ἔχει τὸ μῆκος. Καθιᾶσιν οὖν τὸν δόλον· ἑλκόμενος δὲ ὑπὸ τῆς χρόας ὁ ἰχθὺς καὶ οἰστρούμενος ἀντίος ἔρχεται, καὶ θοίνην ὑπολαμβάνων ἐκ τοῦ κάλλους τῆς ὄψεως ἕξειν θαυμαστήν, εἶτα μέντοι περιχανὼν ἐμπαλάσσεται τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ πικρᾶς τῆς ἑστιάσεως ἀπολέλαυκεν ᾑρημένος.

Hujuscemodi Macedonicam piscandi rationem auditione accepi. In fluvio, nomine Astræo, qui inter Berœam et Thessalonicen medius fluit, distincti variis coloribus pisces gignuntur; quorum nomen ab incolis Macedonibus melius interroges. Hi autem indigenis muscis in fluvio volitantibus pastum sibi comparant, quæ nec simile de specie quicquam aliarum muscarum habent, nec ad apum similitudinem accedunt, nec vesparum, nec denique anthedonum (crabronum) speciem gerunt; harum tamen aliquam cujusque propriam particulam referunt. Nam in audacia quiddam simile ceterarum muscarum habent, tum magnitudine anthedoni similes sunt, tum vesparum colorem reddunt, similiter quidem atque apes bombo strepunt. Eas hippuros appellant indigenæ. Ad summam autem aquam versantes sui gratia alimenti pisces subnatantes non latent. Ut ex his igitur quispiam earum aliquam per summa apparentem conspexit, silentio subaquaneus annatat, metuens ne prædam aquæ agitatione loco moveat; et proxime ad illius umbram accedens, quemadmodum vel de grege ovem lupus, vel anserem ex corte aquila rapit; sic is ore hianti atque imminenti eam devorat, et mox sub aquæ superficiem denuo mergitur. Quod quidem ipsum etsi piscatores haudquaquam ignorant, non iis tamen muscis ad inescandos pisces utuntur; simul enim ac hominis manu continguntur, et nativum colorem perdunt, et pennæ evanescunt, et inepti ad escam piscium omnino redduntur. Quæ causa est, cur earum odio incensi pisces ipsas detestentur. Verumtamen qui piscandi scientiam cognitionemque præclare tenent, captiosa quadam machinatione atque solertia ejusmodi pisces circumveniunt. Purpurascente enim lana hamum circumvestiunt, et ad eandem lanam gallinacei pennas duas e barba seu paleis, cerei coloris speciem similitudinemque gerentes, accommodant; quaternûm cubitorum est arundo, et ejusdem longitudinis linea. Has ergo abstrusas insidias in flumen demittunt; pisces vero colore illecti cupide pergunt obviam venire, ac nimirum lautum cibum se habituros ex pulchro adspectu arbitrantes, ore hiantes hamatis escis confinguntur, iisdemque acerbis captivi fruuntur.

II. — De ariete marino.

Οἱ θαλάττιοι κριοί, ὧνπερ οὖν ὄνομα μὲν ἐς τοὺς πολλοὺς διαῤῥεῖ, ἱστορία δὲ οὐ πάνυ τι σαφής, εἰ [μὴ] ὅσον χειρουργίᾳ δείκνυται, χειμάζουσι μὲν περὶ τὸν Κύρνειόν τε καὶ Σαρδῷον πορθμόν, καὶ φαίνονταί γε καὶ ἔξαλοι· περινήχονται δὲ ἄρα αὐτοὺς καὶ δελ-

Marini arietes, quorum quidem nomen apud multos pervagatum est, sed non tamen historia omnino explicata, nisi quatenus a pictoribus et fictoribus ostenditur, circa Corsicum et Sardoum fretum hibernant, atque ex summa aqua eminentes spectantur, et maximi delphini circum eos

ψῖνες μεγέθει μέγιστοι. Ὁ τοίνυν ἄῤῥην κριὸς λευκὴν τὸ μέτωπον ταινίαν ἔχει περιθέουσαν· εἴποις ἂν Λυσιμάχου τοῦτο διάδημα ἢ Ἀντιγόνου ἤ τινος τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλέων ἄλλου· κριὸς δὲ θῆλυς, ὡς οἱ ἀλεκτρυόνες τὰ κάλλαια, οὕτω τοι καὶ οὗτος ὑπὸ τῇ δέρῃ ἠρτημένους πλοκάμους ἔχει. Ἁρπάζει δὲ ἄρα τοῖνδε τοῖν κριοῖν ἑκάτερος νεκρὰ σώματα, καὶ ποιεῖται τροφὴν αὐτά· ἀλλὰ καὶ ζῶντας ἁρπάζει, καὶ τῷ τῆς νήξεως κλύδωνι, πολὺς ὢν καὶ ὑπέρογκος, καὶ ναῦς περιτρέπει, χειμῶνα αὐταῖς ἐξ ἑαυτοῦ τοσοῦτον ἐργασάμενος· ἁρπάζει δὲ καὶ ἀπὸ γῆς ἑστῶτας τῆς πλησίον. Λέγουσι δὲ οἱ τὴν Κύρνον κατοικοῦντες, νεὼς διεφθαρμένης ἐν χειμῶνι, ἄνδρα εὖ μάλα νηκτικόν, πολλὴν θάλατταν διανύσαντα, λαβέσθαι τινὸς ἄκρας σφίσιν ἐπιχωρίου, καὶ ἀνελθόντα ἑστάναι καὶ μάλα ἀδεῶς, [ὡς] ἤδη κινδύνων ἁπάντων ἐλεύθερον γενόμενον καὶ ἐν ἀδείᾳ τοῦ ζῆν καὶ ἐξουσίᾳ ὄντα· κριὸν οὖν παρανηχόμενον θεάσασθαι τὸν ἑστῶτα, καὶ ἀναφλεχθέντα ὑπὸ τοῦ λιμοῦ ἑλίξαι τε ἑαυτὸν καὶ κυρτῶσαι καὶ τῷ οὐραίῳ μέρει πολλὴν ἐλάσαι θάλατταν, εἶτα ἑαυτὸν μετεωρίσαι ἀρθέντα ὑπὸ τοῦ οἰδήσαντος κύματος, καὶ ἐπὶ τὴν ἄκραν φθάσαι ἀναταθέντα, καὶ δίκην καταιγίδος ἢ στροβίλου ἁρπάσαι τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τὸ μὲν Κύρνειον ἅρπαγμά τε καὶ θήραμα τοῦ κριοῦ ἐς τοσοῦτον. Μυθοποιοῦσι δὲ οἱ τὸν ὠκεανὸν περιοικοῦντες, τοὺς πάλαι τῆς Ἀτλαντίδος βασιλέας, τοὺς ἐκ τῆς Ποσειδῶνος σπορᾶς, φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὰς τῶν κριῶν τῶν ἀῤῥένων ταινίας, γνώρισμα τῆς ἀρχῆς τοῦτο· καὶ τὰς ἐκείνων γαμετὰς τὰς βασιλίδας τοὺς πλοκάμους τῶν ἑτέρων καὶ ἐκείνας φορεῖν τῆς ἀρχῆς ἔλεγχον. Ἔστι δὲ ἄρα τοὺς μυκτῆρας τὸ ζῷον τοῦτο καρτερὸν δεινῶς, καὶ πολὺ πνεῦμα εἰσπνεῖ, καὶ ἕλκει ἀέρα ἐφ' ἑαυτὸν πάμπολυν, θηρᾷ δὲ καὶ τὰς φώκας τὸν τρόπον τοῦτον. Αἱ μὲν συνεῖσαι πλησίον που κριὸν εἶναι καὶ φέρειν σφίσιν ὄλεθρον, ὡς ὅτι τάχιστα ἐκνήχονται, καὶ παρελθοῦσαι εἰς τὴν γῆν καὶ τὰς ὑπάντρους πέτρας ὑπελθοῦσαι καταδύονται, οἱ δὲ αἰσθόμενοι τὴν φυγὴν μεταθέουσιν, καὶ ἀντίοι στάντες τοῦ ἄντρου κατὰ τὴν τοῦ χρωτὸς ὀσμὴν ἔνδον εἶναί σφισι τὴν ἄγραν συνιᾶσιν, καὶ ὡς ἴυγγί τινι βιαιοτάτῃ ἕλκουσι ταῖς ῥισὶ τὸν μεταξὺ ἑαυτῶν καὶ τῆς φώκης ἀέρα· ἡ δὲ ὡς βέλος ἢ δόρατος αἰχμὴν ἐκκλίνει τὴν τοῦ πνεύματος προσβολήν, καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὑπαναχωρεῖ, τελευτῶσα δὲ ὑπὸ τῆς βιαιοτάτης ἕλξεως ἐκσπᾶται τοῦ ἄντρου, καὶ ἄκουσα ἀκολουθεῖ, ὥσπερ οὖν ἱμᾶσί τισιν ἢ σχοίνοις κατατεινομένη, καὶ τέτριγε, καὶ γίνεται τῷ κριῷ δεῖπνον. Τάς γε μὴν ἐκπεφυκυίας τῶν μυκτήρων τοῦ κριοῦ τρίχας οἱ ταῦτα ἐξετάζειν δεινοὶ λέγουσιν εἰς πολλὰ ἀγαθάς.

natant. Mas aries frontem alba vitta redimitam habet, ut hanc vel Lysimachi, vel Antigoni, vel alterius cujuspiam regum Macedoniæ diadema dicas. Aries vero femina, quemadmodum barbæ appendiculas gallinacei quasdam possident, sic ipsa cirrhos ex imo collo pendentes habet. Neque modo eorum uterque cadavera cibum sibi facit, sed et viva corpora corripit. In natando magnos fluctus faciens tempestate, quam ex sua agitatione ciet, naves funditus evertit; ac eos, qui secundum mare versantur, rapit. Qui Corsicam incolunt, dicunt virum, qui ex tempestate naufragium fecisset, natandi bene peritum, ubi permultum maris natando transmisisset, circa Corsicam crepidinem quandam assecutum adscendisse, ibique constitisse, tanquam periculo jam omni exemptum atque securum; post vero quam aries famelicus eum oculis comprehendisset, convolutum agitatumque posteriore sui parte plurimum mare concitasse; deinde ab intumescente æstu sursum elatum inque crepidinem illam erectum, instar procellæ et turbinis, hominem corripuisse. Hæc de ariete circa Corsicam. Ceterum oceani accolæ fabulantur veteres Atlantidis reges, qui genus ad Neptunum referunt, in capitibus suis arietum marium tænias gestasse, imperii insigne; et reginas similiter cirrhos feminarum. Tanto narium robore prædita est hujusmodi bellua, ut permultum aera respiratione ad se attrahat, atque ea adspiratione marinos vitulos ad hanc rationem comprehendat: cum arietem illi noverunt vicinum esse ad moliendas ipsis insidias, in terram celerrime enatantes in specus saxorum conduntur; is cognita fuga insequitur, et contra antrum stans ex corporis odore prædam intus esse percipit, et narium illecebra quadam acri inter se et vitulos aerem intermedium attrahit: hi, tanquam vel sagittam vel spiculum, sic sane spirationis illius appulsum declinant et refugiunt; tandem tamen violentissimo anhelitus ductu inviti, et tanquam loris quibusdam aut funibus constricti, ex latebra extrahuntur, et strident et ab ariete devorantur. Ex earum naribus enatos pilos harum rerum periti magnos usus afferre testantur.

III. — De thynnorum agminibus.

Ἐν δὲ τῷ ῥίῳ τῷ Οὐιδωνικῷ θύννων ἔθνη μυρία. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν κατὰ τοὺς σῦς εἰσι μονίαι καὶ καθ' ἑαυτοὺς νήχονται μέγιστοι ὄντες, οἱ δὲ συνδυασθέντες, καί εἰσιν κατὰ τοὺς λύκους συννόμοι· ἄλλοι δέ κατ'

Ad promontorium Vibonicum innumeri thynnorum greges versantur. Eorum maximi, similiter ut sues, solitarii sunt, et separatim natant; alii, more luporum, bini pabulantur; alii gregatim, quemadmodum capræ, in latis pa-

ἀγέλας, ὥσπερ συν τὰ αἰπόλια, πλατείας νομὰς νενεμημένοι. Ἐπιτέλλοντος δὲ τοῦ Σειρίου καὶ τῆς ἀκτῖνος ἐνακμαζούσης ὀξύτατα, ἐπὶ τὸν Εὔξεινον στέλλονται· καὶ τοῦ κύματος αὐτοῖς ἐμπύρου δοκοῦντος, ἀλλήλοις συνυφασμένοι νήχονται, καὶ τῇ τῶν σωμάτων συναφῇ σκιᾶς τινος ἀμωσγέπως μεταλαγχάνουσιν.

stionibus pascuntur. Exoriente canicula, et ingravescente æstivo calore, in Euxinum natare contendunt; et marinis fluctibus e fervide radiato sole calescentibus, inter se velut conserti contextique confertis turmis natant, et corporum conjunctione umbra quodammodo perfruuntur.

IV. — De selene pisce.

Λέγει δὲ Δημόστρατος, ἀνὴρ ἁλιευτικῆς σοφίας ἐπιστήμων ναὶ μὰ Δία καὶ ἑρμηνεῦσαι χρηστός, εἶναί τινα ἰχθὺν ὡραῖον τὸ εἶδος, καὶ καλεῖσθαι σελήνην τοῦτον, τὸ μέγεθος βραχύν, κυανοῦν τὸ εἶδος, πλατὺν τὸ σχῆμα· τὰ νῶτα δέ οἱ λοφιὰς ἔχειν καὶ τάσδε ἀνατείνειν, ὁ αὐτός φησι, μαλακὰς δὲ εἶναι αὐτάς, καὶ οὔτε ἀντιτύπους οὔτε τραχείας· ταύτας οὖν, ὅταν ὁ ἰχθὺς οὗτος ὑπονήχηται, διαιρεῖσθαι καὶ ἀποδεικνύναι κύκλου ἡμίτομον, καὶ εἶναι σελήνης ὅσα ἰδεῖν τῆς διῃρημένης σχῆμα. [Καὶ ταῦτα μὲν Κύπριοι δὴ ἁλιεῖς φασιν·] Δημοστράτου δὲ καὶ οὗτος ὁ λόγος· πληρουμένης μὲν τῆς σελήνης τὸν ἰχθὺν τόνδε ᾐρημένον πεπληρῶσθαί τε αὐτὸν καὶ πληροῦν καὶ τὰ δένδρα, ἐὰν τούτοις προσαρτήσῃς φέρων αὐτόν· ληγούσης δὲ ἄρα ὑποτετῆχθαι καὶ ἐκλείπειν, καὶ φυτοῖς προσαχθέντα αὐαίνειν αὐτά· ὀρυττομένων τε φρεάτων, ἐὰν μὲν τοῦ μηνὸς ὑποφαινομένου εἰς τὸ εὑρεθὲν ὕδωρ ἐμβάλῃ τις τὸν ἰχθὺν τοῦτον, ἀέναον ἔσται τὸ ὕδωρ, καὶ οὐκ ἐπιλείψει ποτέ· εἰ δὲ ὑπολήγοντος, λήξει τὸ ὕδωρ· καὶ μέντοι καὶ εἰς πηγὴν ὑπανατέλλουσαν εἰ τὸν αὐτόν γε ἐμβάλοις ἰχθύν, ἕξεις ἢ πεπληρωμένην αὐτὴν ἢ κενὸν τὸν χῶρον τὸ ἐντεῦθεν.

Demostratus vir rei piscatoriæ peritissimus, simul et disertus, piscem quendam esse affirmat specie perpulchrum, et appellari lunam, exigua magnitudine, lata figura; idemque ait, cyanei coloris speciem similitudinemque gerere, et in dorso pinnas habere molles ac læves; easdemque in natando explicare, et ad similitudinem lunæ semicirculum efficere: atque hæc quidem Cyprii piscatores referunt. Demostratus vero addit, cum est plena luna, tum impleri hunc piscem, tum arbores implere, si ex his illum appenderis; decrescente vero luna exsiccari atque interire, ac si ad plantas admoveris, eas marcescere et evanescere: item si jam plena vel crescente luna in id aquæ, quod in perfossis puteis reperitur, quis hunc piscem injecerit, aquam jugem et perennem fore; sin extrema aut decrescente luna, aquam exarescere: quodsi hunc eundem in fontem scaturientem conjeceris, quomodo dixi de puteo, is ad rationem lunæ vel evanescet vel implebitur.

V. — De thynnorum captura in Ponto.

Ὅπως μεν εἰσνέουσί τε εἰς τὴν Προποντίδα, καὶ ὅπως ἐκνέουσιν ἄρα οἱ θύννοι, οἶδα εἰπὼν ἄνω που τῶν λόγων τῶνδε· νοείτω δέ μοί τις ἐνταῦθα Ἡράκλειαν καὶ Τῖον καὶ Ἄμαστριν, πόλεις Ποντικάς· οὐκοῦν οἱ τόνδε τὸν χῶρον πάντα οἰκοῦντες τὴν τῶν θύννων ἐπιδημίαν ἴσασι κάλλιστα, καὶ μέντοι καὶ ἀφικνοῦνται τηνικάδε τοῦ ἔτους, καὶ ὅπλα κατ' αὐτῶν εὐτρέπισται πολλά, ναῦς καὶ δίκτυα καὶ σκοπιὰ ὑψηλή. Σκοπιὰ δὲ ἄρα αὕτη ἐπί τινος αἰγιαλοῦ παγεῖσα ἀνέστηκεν ἐν περιωπῇ σφόδρα ἐλευθέρα· καὶ αὐτῆς τὸ ποίημα περιηγήσασθαι ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔστι μόχθος, σοὶ δὲ τῷ ἀκούοντι τῆς τῶν ὤτων τρυφῆς τ ἔκειν *. Δύο πρέμνα ἐλάτης ὑψηλὰ δοκίσι πλατείαις διειλημμένα ἕστηκε, πυκναῖς ταύταις διυφασμέναις [καὶ] ἀνελθεῖν τῷ σκοπῷ καὶ ἐπιβῆναι μάλα ἀγαθαῖς· αἱ δὲ ναῦς ἐρέτας ἑκάστη ἓξ ἔχει παρ' ἑκάτερα νεανίας εὖ μάλα ἐρέττοντας· δίκτυα δὲ προμήκη, οὐ κοῦφα λίαν καὶ ἀνεχόμενα τοῖς φελλοῖς, μολίβῳ γε μὴν βριθόμενα μᾶλλον· ἀθρόαι δὲ ἄρα αἱ τῶνδε τῶν ἰχθύων ἀγέλαι εἰσνέουσιν. Ἦρος δὲ ὑπολάμποντος καὶ τῶν ἀνέμων εἰρηναῖον ἤδη καταπνεόντων καὶ τοῦ ἀέρος φαιδροῦ τε ὄντος καὶ οἱονεὶ μειδιῶντος καὶ τοῦ κύματος κειμένου καὶ λείας οὔσης τῆς θαλάττης

Quemadmodum in Propontidem thynni innatant et enatant, supra scripsi: jam porro qui Heracleam, Tion, Amastriam, Ponticas urbes, incolunt, plane sciunt, quo anni tempore ejusmodi pisces eo accedant. Quare tum ad mare se conferunt habentque permulta contra eos instrumenta parata, naves, retia, speculam in excelsum excitatam, quam in litoris eminenti loco, et circumspectum facilem habenti, defigunt; cujus conficiendi rationem molestum mihi non erit explicare, nec tibi audire injucundum. Tigna bina procerissima abiegna excitant intercepta et juncta inter se, trabibus latis et crebris immissis, et facilem ascensum speculatori præstantibus: singulæ naves utrimque sex remos ac juvenes expedite remigantes habent: retia bene longa sunt, non admodum levia, et quæ magis deprimantur plumbo, quam sursum attollantur suberibus; copiosi autem istorum piscium greges in ea feruntur. Itaque verno sole illucente, ventis placide et tranquille flantibus, cœlo læto et quasi ridente, conquiescente a tempestatibus mari, jam pro-

ὁ σκοπὸς ἰδὼν σοφίᾳ τινὶ ἀποῤῥήτῳ καὶ φύσει ὄψεως ὀξυωπεστάτῃ λέγει μὲν τοῖς θηραταῖς, ὁπόθεν ἀφικνοῦνται· εἰ δέοι γε μὴν πρὸς τὴν ἀκτὴν παρατεῖναι τὰ δίκτυα, καὶ τοῦτο ἐκδιδάσκει· εἰ δὲ ἐνδοτέρω, δίδωσιν ὥσπερ οὖν στρατηγὸς τὸ σύνθημα, ἢ χορολέκτης τὸ ἐνδόσιμον· ἐρεῖ γε μὴν πολλάκις καὶ τὸν πάντα ἀριθμόν, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεται τοῦ σκοποῦ. Ἐκεῖνα δὲ ὁποῖα· ὅταν ἑαυτοὺς ὠθήσωσιν εἰς τὸ πέλαγος ἡ τῶν θύννων ἴλη, ὁ τὴν σκοπιὰν φυλάττων καὶ ἀκριβῶν τὴν τῶν προειρημένων ἱστορίαν, καὶ μάλα ὀξὺ ἐκβοήσας, λέγει διώκειν ἐκεῖθι καὶ τοῦ πελάγους ἐρέττειν εὐθύ. Οἱ δὲ ἐξαρτήσαντες ἐλάτης τῶν τὸν σκοπὸν ἀνεχουσῶν τῆς ἑτέρας σχοῖνον εὖ μάλα μακρὰν τῶν δικτύων ἐχομένην, εἶτα ἐπαλλήλοις ταῖς ναυσὶν ἐρέττουσι κατὰ στοῖχον, ἔχονταί τε ἀλλήλων, ἐπεί τοι καὶ τὸ δίκτυον ἐφ' ἑκάστῃ διῄρηται, καὶ ἥ γε πρώτη τὴν ἑαυτῆς ἐκβαλοῦσα μοῖραν τοῦ δικτύου ἀναχωρεῖ, εἶτα ἡ δευτέρα δρᾷ τοῦτο, καὶ ἡ τρίτη, καὶ δεῖ καθεῖναι τὴν τετάρτην, οἱ δὲ τὴν πέμπτην ἐρέττοντες ἔτι μέλλουσι, τοὺς δὲ ἐπὶ ταύτῃ οὐ χρὴ καθεῖναί πω· εἶτα ἐρέττουσιν ἄλλοι ἄλλῃ, καὶ ἄγουσι τοῦ δικτύου τὴν μοῖραν, εἶτα ἡσυχάζουσι. Νωθεῖς δὲ ἄρα ὄντες οἱ θύννοι, καὶ ἔργον τι τόλμης ἐχόμενον ἀδυνατοῦντες δρᾶσαι, πεπιεσμένοι μένουσί τε καὶ ἀτρεμοῦσιν· οἱ δὲ ἐρέται, ὡς ἁλούσης πόλεως, αἱροῦσιν ἰχθύων, ποιητὴς ἂν εἴποι, δῆμον. Οὐκοῦν, ὦ φίλοι Ἕλληνες, καὶ Ἐρετριεῖς ἴσασι ταῦτα καὶ Νάξιοι κατὰ κλέος, τῆς θήρας τῆς τοιαύτης μαθόντες ὅσα Ἡρόδοτός τε καὶ ἄλλοι λέγουσι. Τὰ δὲ ἔτι λοιπὰ τῆς θήρας ἀκούσεσθε ἄλλων.

pinquare thynnos simul ut ex specula prudenter et acute speculator prospexit, piscatoribus unde veniant, denunciat. Si juxta litora tendere oportet retia, significat hoc voce; sin vero in interiori mari, sicut dux exercitus, vel choro præfectus, hoc ipsum signo dato edocet; itaque sæpe totum gregis numerum declarat, et non aberrat a scopo. Cum vero thynnorum cohortes in altum sese incitaverint, is qui ex specula acerrima oculorum acie horum actiones observat, contenta voce exclamat recta ad altum remigationem contendendam, illucque insequendos esse. Hi porro, alligato ad alterum tignum, quod speculam sustinet, perlongo retium fune, naves ordine remis propellunt, ita ut invicem non separentur (nam et rete in singulas distributum est naves) et prima navis, ubi suam retis partem ejecit, discedit; hoc idem facit deinceps secunda, et tertia, et quarta; qui quintam remis impellunt, interim se parant, ut mox ejecturi videantur; reliqui vero nondum laxare debent: deinde alii alio remigant, et pro se quisque retis partem trahit, postea quiescunt. Thynni vero circumvallati per ignaviam et timiditatem non se loco movent, itaque conferti comprehenduntur, et remiges, tanquam civitate aliqua in potestatem redacta, totum piscium, ut poeta diceret, populum capiunt. Itaque fando norunt hæc, o amici Græci, tum Eretrienses, tum Naxii, qui hujus piscationis ea tantum quæ Herodotus et alii referunt edocti sunt. Ejus autem reliqua audietis ab aliis.

VI. — Piscatores thynnorum cur Neptuno preces faciant.

Θύννων δὲ ἄρα ᾑρημένων τῇ θήρᾳ τῇ Ποντικῇ (ἐγὼ δ' ἂν φαίην ὅτι καὶ Σικελικῇ· ἢ τί καὶ βουλόμενος ἂν τὸν ἡδὺν Θυννοθήραν ὁ Σώφρων ἔγραψε; πάντως δὲ καὶ ἀλλαχόθι ἄγραι τῶνδε τῶν θύννων εἰσί) τῷ [οὖν] δικτύῳ ἤδη περιπλακέντων αὐτῶν, Ποσειδῶνι πάντες εὔχονται ἀλεξικάκῳ τηνικάδε. Καὶ ὁπόθεν καὶ τοῦδε τοῦ δαίμονος ἀξιῶ τὸ ὄνομα εἰπεῖν, ἐμαυτὸν καὶ μάλα γε ἀπαιτῶν τε καὶ βουλόμενος ἐπευφήμησα τοῦτό οἱ, δέονται τοῦ Διὸς ἀδελφοῦ τοῦ θαλάττης κρατοῦντος, μήτε τὸν ἰχθὺν τὸν ξιφίαν τῇδε τῇ ἴλῃ συνέμπορον ἀφικέσθαι, μήτε μὴν δελφῖνα. Ὁ γοῦν γενναῖος ξιφίας πολλάκις τὸ δίκτυον διέκειρε, καὶ ἀφῆκεν ἐλεύθερον διεκπαῖσαι τὴν ἀγέλην· καὶ δελφὶς δὲ ἐπίβουλον δικτύῳ ζῶον· διατραγεῖν γάρ τοι δεινός ἐστιν.

Non vero in Ponto tantum capiuntur thynni, sed in Sicilia etiam, ut mihi videtur (cur enim Sophron suavem Thynnorum Piscatorem scripsisset?) imo et alibi quoque piscatum eorum esse constat. Cum jam circumretiti tenentur, Neptuno malorum depulsori omnes omnino vota faciunt. Cujus rei causam dum mecum studiose inquiro, invenio illos hoc dæmone maris domino opus habere, ne vel gladius piscis, vel delphinus, huic thynnorum agmini captivo accedat. Nam sæpe strenuus aliquis gladius, lacerato reti, thynnorum gregi irretito ad se exuendum ex laqueis facultatem dedit; delphinus etiam, ad moliendas retibus insidias acerrimus, dentibus ea conficere novit.

VII. — De rore mellito in India.

Ὕεται ἡ Ἰνδῶν γῆ διὰ τοῦ ἦρος μέλιτι ὑγρῷ, καὶ ἔτι πλέον ἡ Πρασίων χώρα, ὅπερ οὖν ἐμπίπτον ταῖς πόαις καὶ ταῖς τῶν ἑλείων καλάμων κόμαις, νομὰς τοῖς βουσὶ καὶ τοῖς προβάτοις παρέχει θαυμαστάς, καὶ τὰ μὲν ζῶα ἑστιᾶται τήνδε τὴν ἡδίστην (μάλιστα γὰρ ἐνταῦθα οἱ νομεῖς ἄγουσιν αὐτά, ἔνθα καὶ μᾶλλον ἡ δρόσος ἡ γλυκεῖα κάθηται πεσοῦσα), ἀνθεστιᾷ δὲ καὶ

In India, et maxime in Prasiorum regione, liquido melle pluit, quod in herbas ac palustrium arundinum comas decidens mirificas pastiones ovillo et bubulo pecori præstat; quod quidem ipsum a pastoribus eo, ubi dulcis plus roris de cœlo delapsum est, agitur; et sic illis pastionibus tanquam epulis jucunde recipitur, pastoresque vicissim

τὰ ζῷα τοὺς νομέας· ἀμέλγουσι γὰρ περιγλύκιστον γάλα, καὶ οὐ δέονται ἀναμίξαι αὐτῷ μέλι, ὅπερ οὖν δρῶσιν Ἕλληνες.

suavi epulo compensat; nam ex pecore illi suavissimum lac exprimunt, nec ei, sicut Græci faciunt, mel miscere habent necesse.

VIII. — De margaritis Indicis.

Ὁ δὲ Ἰνδὸς μάργαρος (ἄνω γὰρ εἶπον περὶ τοῦ Ἐρυθραίου) λαμβάνεται τρόπῳ τοιῷδε. Πόλις ἐστὶν ἧς ἦρχε Σώρας ὄνομα, ἀνὴρ γένους βασιλικοῦ, ὅτε καὶ Βάκτρων ἦρχεν Εὐκρατίδης· ὄνομα δὲ τῇ πόλει Περίμουλα· κατοικοῦσι δὲ αὐτὴν ἄνδρες Ἰχθυοφάγοι· ὅθεν ὁρμωμένους σὺν τοῖς δικτύοις φασὶ τοὺς προειρημένους περιλαμβάνειν ἀγκῶσι μεγάλοις αἰγιαλοῦ κύκλον εὐμεγέθη· γίνεσθαι δὲ τὸν προειρημένον λίθον ἐκ κόγχης στόμβῳ ἐμφεροῦς μεγάλῳ, νήχεσθαί τε κατὰ ἀγέλας τοὺς μαργάρους, καὶ ἔχειν ἡγεμόνας, ὡς ἐν τοῖς σμήνεσιν αἱ μέλιτται τοὺς καλουμένους βασιλέας· ἀκούω δὲ εἶναι καὶ τοῦτον διαπρεπῆ καὶ τὴν χρόαν καὶ τὸ μέγεθος. Ἀγώνισμα δὲ ἄρα ποιοῦνται συλλαβεῖν αὐτὸν οἱ κολυμβηταὶ οἱ ὕφυδροι· τούτου γὰρ ᾑρημένου καὶ τὴν ἀγέλην αἱροῦσι πᾶσαν ἐρήμην, ὡς ἂν εἴποι τις, καὶ ἀπροστάτευτον οὖσαν· ἀτρεμεῖ γὰρ καὶ οὐκέτι πρόεισιν, οἷα δήπου ποίμνη τὸν νομέα ἀφῃρημένη κατά τινα τύχην ἐχθράν· ὁ δὲ διαφεύγει καὶ μάλα γε σοφῶς ἐξελίττει, καὶ προηγεῖται καὶ σώζει τὸ ὑπήκοον. Τοὺς δὲ ληφθέντας ἐν πιθάκναις λέγονται ταριχεύειν· ὅταν δὲ ἡ σὰρξ μυδήσῃ καὶ περιρρυῇ, καταλείπεται ἡ ψῆφος. Ἄριστος δὲ ἄρα ὁ Ἰνδικὸς γίνεται καὶ ὁ τῆς θαλάττης τῆς Ἐρυθρᾶς. Γίνεται δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἑσπέριον ὠκεανὸν ἔνθα ἡ Βρεττανικὴ νῆσός ἐστι· δοκεῖ δέ πως χρυσωπότερος ἰδεῖν εἶναι, τάς τε αὐγὰς ἀμβλυτέρας ἔχειν καὶ σκοτωδεστέρας. Γίνεσθαι δέ φησιν Ἰόβας καὶ ἐν τῷ κατὰ Βόσπορον πορθμῷ, καὶ τοῦ Βρεττανικοῦ ἡττᾶσθαι αὐτόν, τῷ δὲ Ἰνδῷ καὶ τῷ Ἐρυθραίῳ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἀντικρίνεσθαι. Ὁ δὲ ἐν Ἰνδίᾳ χερσαῖος οὐ λέγεται φύσιν ἔχειν ἰδίαν, ἀλλὰ ἀπογέννημα εἶναι κρυστάλλου, οὐ τοῦ ἐκ τῶν παγετῶν συνισταμένου, ἀλλὰ τοῦ ὀρυκτοῦ.

Indica margarita (de Erythræa enim supra dixi) hoc modo capitur. Urbs est nomine Perimula, cui eo tempore, cum in Bactris Eucratides regnaret, Soras ex generis regii stirpe natus imperavit. Hanc quidem ipsam Ichthyophagi incolentes margaritas, retibus in orbem circa litus amplissimum extensis, comprehendunt. Margaritiferæ conchæ magnorum stromborum similitudinem gerentes gregatim natant; et quemadmodum apum examina reges, sic eæ habent, tum coloris pulchritudine, tum magnitudine præstantes. Summa autem contentione urinatores ideo certant ad capiendum gregis ducem, quod eo capto cunctum gregem rectione orbatum, nec loco se moventem, assequuntur; quamdiu vero rex fugiendo elabi potest, sapienter eas regit et conservat. Jam porro captas in parvulis doliis sale condiunt, ubi cum contabuerit caro et defluxerit, unio solus relinquitur. Optimus Indicus et in mari Rubro procreatus existimatur. Item in Occiduo oceano ubi insula Britannia est, nascitur; sed is magis fulvi coloris est, minusque splendidus. Juba in Bosporo etiam freto nasci scribit, qui et Britannicis inferiores sint, et cum Indicis ac Erythræis nullo modo comparandi. Indicus terrenus dicitur naturam habere non propriam, sed fœtura esse crystalli, non gelu concrescentis, sed fossitii.

IX. — De grue pisce.

Γεράνων μὲν οὖν πέρι τῶν πτηνῶν ἐν τοῖς προτέροις λόγοις εἰπεῖν ἐμαυτὸν καλῶς οἶδα, θαλάττιον δὲ γέρανον, ἰχθὺν Κορινθίῳ πελάγει ἔντροφον, ἀκοῦσαί φημι. Ἐπικλίνει δὲ ἄρα τοῦτο τὸ πέλαγος, ἔνθα ὁ γέρανος ἀνιχνεύθη οὗτος, τῷ πρὸς τὰς Ἀθήνας πελάγει, τοῦ ἰσθμοῦ κατὰ τὴν πλευρὰν τὴν εἰς αὐτὰς ὁρῶσαν. Μῆκος μὲν οὖν ἦν προήκων εἰς πεντεκαίδεκά που πόδας μεμετρημένους δικαίῳ μέτρῳ, ἐγχέλεως δὲ εἶχεν, ὡς ἀκούω, οὐ μέντοι τῆς μεγίστης [τὸ] πάχος. Κεφαλὴ δὲ ἄρα ἐκείνῳ καὶ στόμα γεράνου ἐστὶ τῆς πτηνῆς, λεπίδες δὲ αὐτῷ, γεράνου πτερὰ καὶ ταύτας εἴποις ἄν. Ἔρχεται δὲ οὐχ ἑλικτὴν τὴν νῆξιν, ὥσπερ οὖν οἱ τῶν ἰχθύων κατὰ τὰς ἐγχέλεις στενοὶ καὶ μακροί· ἔχει δὲ ῥώμην καὶ μάλα ἁλτικήν· πηδᾷ γοῦν ὥσπερ ἀπὸ νευρᾶς οἰστὸς ἀφεθείς. Λέγουσιν οὖν οἱ

De gruibus volucribus jam prius me verba fecisse probe novi; sed gruem quoque piscem marinum, Corinthiaci pelagi alumnum, esse audivi. Declinabat autem ea pars Corinthiaci maris, qua grus piscis captus est, Atticam versus, juxta latus isthmi, quod Athenas respicit. Procedebat hic piscis ad quindecim justæ mensuræ pedum longitudinem; crassitudine anguillam, non tamen maximam, ut audio, æquabat. Ejus et caput et os alitis gruis speciem similitudinemque gerit; pinnæ pennis gentilis avis ei similes sunt. Natat autem non convoluto in spiras corpore, ut alii pisces anguillarum instar angusti et oblongi; tanto vero robore saliendi est, ut tanquam emissum a contento nervo

λόγοι οἱ μὲν Ἐπιδαύριοι τοῦτο τὸ ζῷον οὐδενὸς ἰχθύος ἔκγονον· ἀλλὰ τὰς πτηνὰς γεράνους φευγούσας τὸν Θρᾴκιον κρυμὸν καὶ τὸν ἑσπέριον τὸν ἄλλον, ἐμπίπτειν μὲν τῷ πνεύματι, τάς γε μὴν θηλείας εἰς μῖξιν οἰστρεῖσθαι, τοὺς δὲ ἄῤῥενας αὐταῖς ἐπιφλέγεσθαι, καὶ μέντοι καὶ ἐς τὴν πρὸς αὐτὰς ὁμιλίαν κυμαίνειν, καὶ διὰ ταῦτά τοι καὶ ἀναβαίνειν αὐτὰς ἐθέλειν, τὰς δὲ οὐχ ὑπομένειν· μὴ γὰρ οἵας τε εἶναι μετέωρον μῖξιν φέρειν· τοὺς δὲ ἐγκρατεῖς οὐκ ἔχοντας γενέσθαι τοῦ πόθου, ἐκβάλλειν τὴν γονήν· καὶ εἰ μὲν τύχοιεν ὑπὲρ γῆς φερόμενοι, τὴν δὲ ἐκπίπτειν εἰς οὐδὲ ἕν, ἀλλ' ἀπόλλυσθαι ἄλλως· εἰ δὲ ὑπὲρ τοῦ πελάγους πέτοιντο, ἐνταῦθά τοι τὴν θάλατταν, ὥσπερ οὖν θησαύρισμα παραλαβοῦσαν, φυλάττειν ἔμβρυον, καὶ γεννᾶν τὸ ζῷον τοῦτο, ἀλλ' οὐ διαφθείρειν ὥσπερ εἴς τινα ἄγονον καὶ στερίφην γαστέρα ἐμπεσόν. Καὶ τούτων μὲν τῶν λόγων ἅτερος καὶ δὴ διηνύσθη ὁ Ἐπιδαύριος. Λέγει δὲ ἄλλος, οὗ τὸ γένος οὐκ οἶδα, ἑτέραν ὁδὸν τραπόμενος, εἶτα μέντοι οὐ ταὐτὰ ὁμολογεῖ, ὡς δ' ἂν μὴ δοκοίην ἀμαθὴς εἶναι αὐτοῦ, λελέξεται μέντοι καὶ ἐκεῖνος. Δημόστρατος, οὗπερ οὖν καὶ ἀνωτέρω μνήμην ἐποιησάμην, εἶδον τὸν ἰχθύν, ἦ δ' ὅς, καί μ' εἰσῆλθεν αὐτοῦ θαῦμα, καὶ ἐβουλήθην αὐτὸν ποιῆσαι τάριχον, ἵνα εἴη καὶ ἄλλῳ βλέπειν· οὐκοῦν ἐνεργῶν ὄντων καὶ ἀνοιγνύντων τῶν μαγείρων αὐτόν, [καὶ τεμνόντων τὴν γαστέρα,] ἐπεσκόπουν τὰ σπλάγχνα αὐτός· ἀκάνθας τε εἶδον ἐξ ἑκατέρας τῆς πλευρᾶς συνιούσας τε καὶ ἐγκλινούσας τὰ πέρατα εἰς ἀλλήλας, τρίγωνοι δέ, φησίν, ἦσαν ὥσπερ οὖν καὶ αἱ κύρβεις· ἧπάρ τε ἐνέκειτό οἱ προῆκον εἰς μῆκος, ὑπέκειτο δὲ αὐτῷ καὶ χολὴ μακρὰν ἔχουσα τὴν φῦσαν κατὰ τὰ φασκώλια, εἶπες δ' ἂν ἰδὼν τὴν χολὴν κύαμον ὑγρὸν εἶναι· ἐξαιρεθέντα οὖν ἄμφω, καὶ ἡ χολὴ καὶ τὸ ἧπαρ, τὸ μὲν ἕτερον διῳγκώθη, καὶ ἐῴκει ἰχθύος ἥπατι μεγίστου· διατήξασα δ' ἡ χολὴ τὸν λίθον, καὶ γάρ πως ἔτυχε τεθεῖσα ἐπὶ λίθου, εἶτα ἠφανίσθη. Ἄμφω δὲ τὼ λόγω ἐνταῦθα ὁρίζομεν.

telum feratur. In sermonem Epidauriorum venit hoc animal ex nullo pisce generari : sed dum volucres grues Thracium frigus et Zephyrum fugiunt, obvio vento tum feminas ad coitum exardescentes, tum mares veneris libidine conflagrantes, inter se complexu venereo jungi cupere; feminas vero suspensum coitum sustinere non posse; idcircoque mares semen temere emittere, quod voti compotes fieri non possunt : ac si supra terram volent, id ipsum ad nihilum recidere et perire; sin supra mare id delapsum, tanquam thesaurum per manus traditum, sic a mari hunc fœtum asservari, animantemque effici, neque velut in alvum sterilem illapsum perire. Hæc Epidaurii. Verum et altera de hoc pisce memoria eaque obscuræ originis prodita fuit; quæ quanquam priorem illam haud confirmat, tamen a me non videbatur prætermittenda esse, ne illam ignorasse viderer. Demostratus, cujus antea mentionem feci, Hunc, inquit, piscem vidi, et magnopere consideravi, cumque, ut aliis ostendere possem, exsiccare vellem, atque coquis ipsum secantibus viscera inspicerem, tum ex utroque latere spinas exortas rursum inferius inter se suis extremis coire, et similiter atque tabulas legum triangulas esse vidi; tum ejus jecur in longitudinem procedens conspexi, et jecori subjectum fel longum, instar manticæ aut bulgæ, ut faba recens videretur : ubi vero primum jecur et fel exempta fuissent, illud statim intumuisse, ut instar jecoris maximi piscis videretur; fel vero lapidem, super quem forte positum fuerat, liquefecisse. Hic et Epidauriorum et Demostrati sermones finierim.

X. — De captura pelamydum.

Θήραν δὲ πηλαμύδων εἰπεῖν, μὴ πάνυ τι συνειθισμένην, οὐκ ἔστιν ἔξω τῆσδε τῆς σπουδῆς. Δέκα νεανίαι τὸ ἀκμαιότατον ἀνθοῦντες ἀναβαίνουσι ναῦν ἐλαφράν, καὶ διὰ ταῦτά τοι καὶ ταχυτάτην· διανέμοντες δὲ ἑαυτοὺς εἰς ἑκατέραν ἴσους τὴν πλευράν, καὶ κορεσθέντες εὖ μάλα τροφῆς, εἶτα μέντοι τοῖς ἐρετμοῖς ἕκαστος ἐπιχειροῦσι, πλανώμενοι δεῦρο καὶ ἐκεῖσε. Κάθηται δὲ εἷς ἐπὶ τῆς πρύμνης, καὶ ἐντεῦθέν τε καὶ ἐκεῖθεν παρασείρους καθίησιν ὁρμιάς· ἤρτηνται δὲ τούτων καὶ ἄλλαι, καὶ συνῆπται πάσαις τὰ ἄγκιστρα, καὶ ἕκαστον ἄγκιστρον δέλεαρ φέρει Λακαίνης πορφύρας μαλλῷ κατειλημένον, καὶ πτερὸν μέντοι λάρου ἑκάστῳ ἀγκίστρῳ προσήρτηται, ὥστε ἡσυχῇ διασείεσθαι ὑπὸ τοῦ προσπίπτοντος ὕδατος. Τούτων οὖν ἱμέρῳ προσνέουσιν αἱ πηλαμύδες· μία δὲ ἡ προτένθης

Rationem piscandi pelamydes haud sane pervulgatam, non alienum ab hac scriptione est explicare. Decem juvenes, ad summum ætatis vigorem florescentes, expeditam navem et celerem conscendunt; et simul ac se cibo expleverint, pariter continuo æqualiterque in utrumque navis latus distributi remigare contendunt, atque huc illuc errant. Eorum unus aliquis ad puppim sedens, armatas hamis lineas binas, quibus et aliæ adnectuntur, ad utramque navis partem demittit; tum ad singulos hamos escam ex purpura Lacæna confectam et lana involutam, tum lari pennam ad hamum quemque alligat; ut ab occurrente aqua sensim et leviter agitetur. Pelamydes autem escæ sic instructæ illecebra delinitæ in hamos innatant; et cum ex iis aliqua liguritione apprime stimulata os in escam impe-

ὅταν τὸ στόμα ἐναπερείσῃ, προσίασι καὶ αἱ λοιπαί, καὶ δονεῖται τὰ ἄγκιστρα ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν περιπαρέντα τοῖς ἰχθύσιν. Οἱ ἄνδρες οὖν τοῦ μὲν ἐρέττειν ἔτι ἀπέστησαν, παρῆκαν δὲ τὰς κώπας, ἐξαναστάντες δὲ ἀνασπῶσι τὰς μηρίνθους εὐαγρούσας καὶ μέντοι καὶ βριθομένας τοῖς ἰχθύσιν· ὅταν δὲ εἰς τὴν ναῦν ἐμπέσωσι, διαφαίνεται τῆς εὐθηρίας τὸ μαρτύριον ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων τῶν ἑαλωκότων.

gerit, tum reliquæ consequentes hamis configuntur, ut hami ob multitudinem uno eodemque tempore transfixorum piscium vexentur. Juvenes vero remigare desistentes, de transtris surgunt ad subtrahendas lineas multitudine piscium onustas : quos posteaquam in navem subduxerunt, secundissima piscatio ex permagno piscium numero aperte ostenditur.

XI. — De mustela terrestri et marina.

Ἡ χερσαία γαλῆ ὅτι ἦν ἄνθρωπος ἤκουσα· καὶ ὅτι τοῦτο ἐκαλεῖτο, καὶ ὅτι ἦν γόης καὶ φαρμακίς, καὶ ὅτι δεινῶς ἀκόλαστος ἦν καὶ ἀφροδίτην παράνομον ἐνόσει, καὶ ταῦτα εἰς ἀκοὴν τὴν ἐμὴν ἀφίκετο· καὶ ὡς εἰς τοῦτο τὸ ζῷον τὸ κακὸν ἔτρεψεν αὐτὴν Ἑκάτης τῆς θεοῦ μῆνις οὐδὲ τοῦτό με λέληθεν. Ἡ μὲν οὖν θεὸς ἵλεως ἔστω· μύθους δὲ ἐῶ καὶ μυθολογίαν ἄλλοις. Ὅτι δέ ἐστι θηρίον ἐπιβουλότατον, καὶ νεκροῖς ἀνθρώποις ἐπιτίθενται γαλαῖ, καὶ μὴ φυλαττομένοις ἐπιπηδῶσι, καὶ συλῶσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐκροφῶσι, δῆλόν ἐστι. Φασὶ δὲ καὶ ὄρχεις γαλῆς γυναικὶ κατ' ἐπιβουλὴν ἢ ἑκούσῃ περιαφθέντας ἐπίσχειν τοῦ ἔτι μητέρα γίνεσθαι, καὶ ἀναστέλλειν μίξεως. Σπλάγχνα δὲ γαλῆς, σκευασίαν τινὰ προσλαβόντα, ἣν ἴστωσαν οἱ σοφοὶ ταῦτα, καὶ εἰς οἶνον ἐμβληθέντα κατ' ἐπιβουλήν, φιλίαν, ὡς λόγος, διίστησι, καὶ ἡνωμένην τέως εὔνοιαν διακόπτει. Καὶ ὑπὲρ μὲν τούτων τοὺς γόητάς τε καὶ φαρμακέας Ἄρει φίλῳ κολάζειν καὶ δικαιοῦν καταλείπωμεν. Εἴη δ' ἂν καὶ ἰχθὺς γαλῆ, σμικρὸς οὗτος, καὶ οὐδέν τι κοινὸν πρὸς τοὺς καλουμένους γαλεοὺς ἔχων. Οἱ μὲν γάρ εἰσι σελάχη καὶ πελάγιοι, καὶ [εἰς] μέγεθος προήκοντες εἶτα μέντοι κυνὶ ἐοίκασιν· ἡ γαλῆ δέ, φαίης ἂν αὐτὴν εἶναι τὸν καλούμενον ἥπατον· ἰχθὺς δὲ ἐστιν αὕτη βραχύς, καὶ τὼ ὀφθαλμὼ ἐπιμέμυκεν· κόρας δὲ ἔχει κυανοῦ χρόᾳ προσεικασμένας· καὶ τὸ μὲν γένειον ἔχει τοῦ ἡπάτου μεῖζον, ἡττᾶται δὲ αὖ πάλιν τοῦ χρέμητος κατά γε τοῦτο· πετραίαν δὲ οὖσαν τὴν γαλῆν καὶ νεμομένην φυκία ἀκούω πάντων σωμάτων οἷς ἂν νεκροῖς ἐντύχῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ταύτην ὡς τὴν χερσαίαν ἐσθίειν. Χρῶνται δὲ αὐτῇ ἐς τὰ ὅμοια ἁλιεῖς ὅσοι κατὰ τοὺς Ἠπειρώτας φαρμακεύουσι, πονηροὶ καὶ οὗτοι σοφισταὶ κακῶν. Ἐπεὶ δὲ ὠμοβόρον ἐστὶ τὸ τῶν ἰχθύων [τῶνδε] φῦλον, πᾶν τὸ ταῖς ὑδροθηρίαις γένος συμβιοῦν καὶ τὰς ὑποδύσεις τὰς κατωτάτω μετιὸν μελαίνουσι τὰς ἑαυτῶν βάσεις καὶ τὰ κοῖλα τῶν χειρῶν, ἀφανίζειν πειρώμενοι τὴν ἐξ αὐτῶν αὐγήν· τὰ γάρ τοι τῶν ἀνθρώπων μέλη, ὡς ὅτι μάλιστα ἐκλάμποντα ἐν τῷ ὕδατι, ἐφολκὰ τῶν ἰχθύων τούτων ἐστίν.

Mustelam terrestrem aliquando mulierem fuisse audivi, eodemque nomine vocatam, quo nunc a Græcis quadrupes vocatur gale, incantationum ac veneficiorum peritam, immodice protervam, et incesta libidine laborantem; nec illud me latet, quod ab Hecate irata in hanc feram conversa dicitur. Sed hæc dea mihi benigna sit, ego hujusmodi fabulas aliis relinquo. Hanc bestiam insidiosissimam esse constat, inque defunctos homines invadere, et, nisi custodiantur, eorum oculos diripere et exsorbere. Testiculos ejus mulieri, sive dolo sive sponte appensos, omnes conceptus et coeundi libidinem abolere dicunt. Ejusdem viscera, nescio quo modo præparata harum rerum artificibus cognito, et insidiose immissa vino, amicitiam dirimunt, et benevolentiam prius coalitam dissolvunt, ut quidam aiunt. Verum hæc magis et veneficis, quibus Martem suum inimicitiæ principem colant, cedamus. Est et parvus piscis, mustela nomine, qui nullam cum mustelo dicto pisce communitatem habet. Hic enim cartilagineus est, et pelagius, et magnitudine præstans, simul et caniculæ piscis speciem similitudinemque gerit : mustelam vero diceres esse hepatum; nam piscis est parvus, et oculis conniventibus, pupillæ oculorum ad cyaneum colorem accedunt; ejus barba quam hepati major est, et minor quam chremetis; algas depascitur, et saxatilis est, atque similiter ut terrena omnium cadaverum, in quæ incurrit, oculos exest et conficit, ut audio. Qui Epirum incolunt piscatores quidam veneficiis dediti ad eadem hac marina mustela utuntur, ad quæ alii terrena. Porro cum plerique pisces carnivori sint, homines urinatores, qui maris interiora scrutantur, manuum volas et pedum vestigia denigrant, ut partium istarum splendor obscuretur; partes enim humani corporis maxime in aqua resplendere, et pisces ad se allicere solent.

XII. — De chamis.

Χῆμαι δὲ θαλάττιαι ζῷόν εἰσι καὶ αὗται διάφορον· αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν τραχεῖαι πεφύκασιν, αἱ δὲ λεῖαι πάνυ· καὶ τὰς μὲν τοῖς δακτύλοις πιέσας συνθλάσεις, τὰς δὲ συντρίψεις λίθῳ [ὀψὲ] καὶ μόλις· καὶ αἱ μὲν αὐτῶν

Chamæ marinæ et variæ et multiplices sunt : aliæ asperæ, aliæ læves; quædam digitorum compressu confringuntur; aliæ vel saxo ægre conteruntur; et hæ quidem nigerrimæ sunt, nonnullæ argentei coloris similitudinem

μελάνταται τὴν χρόαν εἰσίν, αἱ δέ, ἀργύρῳ φαίης ἂν αὐτὰς προσεοικέναι, αἱ δὲ ἀνακραθείσας περίκεινται τὰς χρόας τὰς προειρημένας. Γένη δὲ αὐτῶν διάφορα καὶ εὐναὶ πάνυ ποικίλαι· αἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς ψάμμοις κεῖνται διεσπαρμέναι ταῖς τῶν αἰγιαλῶν, διαναπαύονταί τε κατὰ τῆς ἰλύος, αἱ δὲ ὑπόκεινται τῷ βρύῳ, αἱ δὲ εἰλημμέναι τῶν σπιλάδων εἶτα αὐταῖς προσέχονται μάλα ἐγκρατῶς. Ἐν δὲ τῇ καλουμένῃ Ἰστριάδι θαλάττῃ αἵδε αἱ χῆμαι κατὰ τὴν ὥραν τὴν θέρειον, ὑπαρχομένου τοῦ ἀμήτου, δίκην ἀγέλης ἀλλήλαις συμφέρονται, καὶ ἀναπλέουσι κούφως, τά γε πρῶτα βαρεῖαί τε καὶ ἐπαχθεῖς οὖσαι καὶ οὐκ ἀναπλεύσασαι, ἀλλὰ τηνικάδε οὐκέτι τοιαῦται. Ἀποδιδράσκουσι δὲ τὸν νότον, καὶ φεύγουσι τὸν βορρᾶν, καὶ οὐδὲ τὸν εὖρον ἀνέχονται. Χαίρουσι δὲ ἀκύμονι θαλάττῃ, καὶ ζεφύρου καταπνεούσαις αὔραις ἡδείαις τε καὶ μαλακαῖς· ὑπὸ ταύταις οὖν τοὺς ἑαυτῶν εἰλυοὺς ἐκλιποῦσαι, μεμυκυῖαί τε καὶ κατάκλειστοι ἔτι, ἀνίασιν ἐκ τῶν μυχῶν, καὶ ἀκύμονος οὔσης τῆς θαλάττης νέουσι· καὶ τότε ἀνοίξασαι τὰς ἑαυτῶν στέγας ἐκκύπτουσιν, ὡς ἐκ τῶν ἰδίων θαλάμων αἱ νύμφαι ἢ τὰ ῥόδα πρὸς τὴν εἵλην ὑπαλεανθέντα καὶ ἐκκύψαντα τῶν καλύκων· οὐκοῦν κατὰ μικρὰ ὑποθαρσοῦσαι, [καὶ] μάλα γε ἀσμένως ἡσυχάζουσι καὶ ἀτρεμοῦσι τὸν ἑταῖρον ἄνεμον προσδεχόμεναι, καὶ τὸν μὲν ὑπεστόρεσαν χιτῶνα, τὸν δὲ ὤρθωσαν, καὶ πλέουσι τῷ μὲν ἱστίῳ αἱ χῆμαι, τῷ δὲ σκάφει χρώμεναι· καὶ προΐασι μὲν τὸν τρόπον τοῦτον, ἡσυχίας οὔσης καὶ εὐδίας (οὐδὲν φαίης ἂν μακρόθεν ἰδὼν ἢ νηίτην στόλον εἶναι)· ἐὰν δὲ αἴσθωνται νεὼς ἐπίπλουν ἢ ἔφοδον θηρίου ἢ νῆξιν ἰχθύος ἁδροῦ, ἑαυτὰς ὑφ' ἑνὶ κρότῳ τῶν ὀστράκων πτύξασαι, κατώλισθόν τε ἀθρόαι καὶ ἠφανίσθησαν.

gerere videntur, illæ utroque colore mixto insignes. Ac quemadmodum earum est varium et multiplex genus, sic multas et diversas sedes habent; quædam enim in litoribus dispersæ jacent in arena, vel in limo quiescunt, nonnullæ sub algam subjiciuntur, aliæ in limo commorantur, aliæ saxis tanquam mordicus adhærent. Æstivo tempore, cum incipit messis, in Istrico mari gregatim supernatant, et leviter feruntur: cum ante id tempus sua sibi mole graves efferri non possent. Euri, boreæ et austri idcirco fugientes sunt, quod eos ventos ferre non possint. Contra ex tranquillo mari mirifica voluptate afficiuntur, et favonii mollibus auris afflari gaudent; eamque ob rem in latebras abditæ, et suis conniventes testis cum a tempestatibus mare sentiunt conquiescere, et favonium flare, tum, relictis sedibus, ad summam maris aquam natant, et ex apertis testis eminent, quemadmodum vel sponsæ e thalamis prodeunt, vel rosæ ad solis radios exporrectæ ex involucris seu calycibus suis erumpunt; quiescentes igitur ventum exspectant placidum ac secundum; qui si contigerit, alteram concham substernentes, alteram erigentes, hac pro velo, illa pro navi ad navigandum utuntur, ut si eas procul videas sic per tranquillum mare natantes, classem navium existimes. Quodsi navem ad se accedere sentiunt, aut belluæ impetum, aut valentioris piscis natationem, metu percussæ, contractis uno impetu testis, frequentes delabuntur et occultantur.

XIII. — De hæmorrhoo vipera; historia de Canobo et Helena.

Ὁ δὲ αἱμόρρους (εἴη δ' ἂν γένος ἔχεως οὗτος) μάλιστα ἐν τοῖς πετρώδεσι χηραμοῖς ἤθη τε ἔχει καὶ διατριβάς· μῆκός τε σώματος εἴληχε πόδα, πλάτος δὲ ἐξ εὐρείας τῆς κεφαλῆς μείουρος κάτεισιν ἔστε ἐπὶ τὴν οὐράν· καὶ πῇ μὲν φλογώδης ἰδεῖν ἐστι, πῇ δὲ δεινῶς μέλας· φρίττει δὲ τὴν κεφαλὴν οἱονεὶ κέρασί τισιν. Ἕρπει δὲ ἥσυχος ἐπιθλίβων τὰς τῆς νηδύος φολίδας, λοξὸν δὲ οἶμον πρόεισιν· ἠρέμα οὖν ὑπηχεῖ, ὡς καταγνῶναι νωθείαν αὐτοῦ καὶ οὐδένειαν. Δακὼν δὲ νύγμα ἐργάζεται, καὶ τοῦτό γε ἰδεῖν ἐστι παραχρῆμα κυανοῦν· καρδιώττει γε μὴν ὁ πληγεὶς μάλα οἴκτιστα· ἐκκρίνει δὲ ἡ γαστὴρ ὀχετούς· νὺξ δὲ ἀφίκετο ἡ πρώτη, καὶ αἷμα ἐκρεῖ διά τε ῥινῶν καὶ αὐχένος καὶ μέντοι καὶ δι' ὤτων σὺν ἰῷ χολώδει· οὖρα δὲ ἀφίησιν ὕφαιμα ἡ κύστις· εἰ δὲ καὶ ὠτειλαί εἰσί τινες παλαιαὶ περὶ τὸ σῶμα, ῥήγνυνται καὶ αὗται. Εἰ δὲ θῆλυς αἱμόρρους κρούσει τινὶ μεθίησιν ἐκ τῶν ὀνύχων ἄκρων, καὶ εἰς τὰ οὖλα ὁ ἰὸς ἀναθεῖ, καὶ αἷμα ἐκχεῖται πάμπολυ, καὶ ἐκθλίβονται τῶν οὔλων οἱ ὀδόντες. Τούτῳ φασὶ τῷ θηρίῳ περιπεσεῖν ἐν Αἰγύπτῳ τὸν τοῦ Μενέλεω κυβερ-

Hæmorrhous e genere viperarum in saxorum cavernis domesticam sedem habet; pedem unum tum longus est, tum a capite in tenuitatem ejus corporis habitus procedit; colore est partim flammeo, partim nigro; ejus caput tanquam cornibus quibusdam inhorrescit. Lente serpit, et ventris squamis terram premens, tortuosa via progreditur; gradiendo etiam leniter substrepit, unde ejus segnities et infirmitas ostenditur. Primum ut momordit, statim punctus cyanei coloris exoritur; percussus stomachi doloribus affligitur; venter copiose fluit et exhauritur; et prima statim nocte sanguis per nares, fauces, et aures, cum biliosa sanie emittitur; vesica quoque sanguineam urinam reddit; cicatrices vero, si quæ sint in percussi corpore, etiam si consenuerunt, tamen recrudescunt et rumpuntur. At si hæmorrhois femina morsum alicui infixerit, sanguis etiam per summos ungues emanat, et gingivæ quoque veneno inficiuntur, et sanguis ab eis fluit copiosus, et elidontur dentes. In hanc feram incidisse aiunt Canobum, Menelai guber-

νήτην Κάνωβον, Θώνιδος βασιλεύοντος, καὶ συνεῖσαν τὴν Ἑλένην τοῦ δακέτου τὴν ἰσχύν, κατάξαι μὲν αὐτοῦ τὴν ῥάχιν, ἐξελεῖν δὲ τὸ φάρμακον· ἐς τίνα δὲ ἄρα χρείαν ἔσπευσε λαβεῖν τὸ θησαύρισμα τοῦτο, οὐκ οἶδα.

natorum in Ægypto, Thonide regnante; et Helenam, cum vim veneni intellexisset, serpentis spinam confregisse, et pharmacum exemisse; in quem vero usum hoc eximere et reservare voluerit, ignoro.

XIV. — De animalibus regi Indorum dono datis.

Κομίζουσι δὲ ἄρα τῷ σφετέρῳ βασιλεῖ οἱ Ἰνδοὶ τίγρεις πεπωλευμένους καὶ τιθασοὺς πάνθηρας καὶ ὄρυγας τετράκερως, βοῶν δὲ γένη δύο, δρομικούς τε καὶ ἄλλους ἀγρίους δεινῶς· ἐκ τούτων γε τῶν βοῶν καὶ τὰς μυιοσόβας ποιοῦνται, καὶ τὸ μὲν [ἄλλο] σῶμα παμμέλανές εἰσιν οἵδε, τὰς δὲ οὐρὰς ἔχουσι λευκὰς ἰσχυρῶς. Καὶ περιστερὰς ὠχρὰς κομίζουσιν, ἅσπερ οὖν καὶ λέγουσι μήτε ἡμεροῦσθαι, μήτε ποτὲ πραΰνεσθαι, καὶ ὄρνιθας δέ, οὓς κερκορώνους φιλοῦσιν ὀνομάζειν, καὶ κύνας γενναίους, ὑπὲρ ὧν ἄνω μοι λέλεκται, καὶ πιθήκους λευκοὺς καὶ μελαντάτους ἄλλους [καὶ τούτους πιθήκους]· τοὺς γάρ τοι πυῤῥοὺς ὡς γυναιμανεῖς εἰς τὰς πόλεις οὐκ ἄγουσιν, ἀλλὰ καί ποθεν ἐπιπηδήσαντες ἀναιροῦσιν, ὡς μοιχοὺς μεμισηκότες.

Afferunt regi suo Indi animantes diversas, ut tigrides cicures, pardos mansuetos, oryges quadricornes: item boum genera duo, quorum alii ad cursum velocissimi sunt, alii perquam feri: et ex caudis horum boum, qui corpore omnino nigri sunt, caudas vero egregie albas habent, muscaria faciunt. Columbas quoque luteas afferunt, quas unquam mansuefieri aut cicurari negant; et aves, quas cerciones nominant; et canes generosos, de quibus supra dixi: et simias albas, et alias nigerrimas; rufas enim, tanquam nimium libidinosas et incontinentes erga mulieres, non ferunt in civitates, verum alicunde in eos irruentes tanquam adulteros exosi occidunt.

XV. — De cornigeris animalibus apud Indos.

Ἰνδῶν δὲ ὁ μέγας βασιλεὺς μιᾶς ἡμέρας ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀγωνίας προτίθησιν τοῖς τε ἄλλοις, ὅσοις εἶπον ἑτέρωθι, ἐν δὲ τοῖς καὶ ζώοις ἀλόγοις, ἀλλὰ ἐκείνοις ὧν ἐκπέφυκε κέρατα· κυρίττει δὲ ταῦτα ἄλληλα, καὶ φύσει τινὶ θαυμαστῇ μέχρι νίκης ἁμιλλᾶται, ὥσπερ οὖν ἀθληταὶ ἢ ὑπὲρ ἄθλων μεγίστων ἰσχυριζόμενοι, ἢ ὑπὲρ κλέους σεμνοῦ καὶ φήμης τινὸς ἀγαθῆς. Εἰσὶ δὲ οἱ ἀγωνισταὶ οἵδε οἱ ἄλογοι ταῦροί τε ἄγριοι καὶ κριοὶ ἥμεροι καὶ οἱ καλούμενοι * μέσοι καὶ ὄνοι μονόκερῳ * καὶ ὕαιναι· φασὶ δὲ εἶναι τοῦτο τὸ ζῷον δορκάδος μὲν ἧττον, ἐλάφου δὲ πολλῷ θρασύτερον καὶ θυμούμενον εἰς κέρας· εἶτα ἐπὶ πᾶσιν οἱ ἐλέφαντες ἀγωνισταὶ παρίασιν· προχωροῦσι δὲ οὗτοι καὶ μέχρι θανάτου τιτρώσκοντες ἀλλήλους τοῖς κέρασιν, καὶ πολλάκις μὲν ὁ ἕτερος κρατεῖ καὶ ἀποκτείνει τὸν ἀντίπαλον, πολλάκις δὲ καὶ συναποθνήσκουσιν.

Magnus Indorum rex quotannis uno die certamen non modo hominibus proponit, ut alibi dixi, sed etiam bestiis cornutis, quæ sane inter se cornibus appetentes, mirabili natura quadam catenus strenue decertant, quoad adversarium funditus vicerint; sicque omni nervorum contentione, quemadmodum athletæ, ut aut maximo afficiantur præmio, aut gloriam capiant certaminis luculentam, nituntur. Rationis quidem expertes sunt luctatores isti tauri feri, arietes mansueti, et qui vocantur μέσοι, et asini uno armali cornu, denique hyænæ; quod animal capreis minus esse aiunt, sed cervis animosius multo et cornibus ferociens: postremi in certamen veniunt elephanti, qui inter se vulnerant, et alter sæpe alterum vincit atque adeo interimit, sæpe etiam uterque vulneribus confectus simul decumbit.

XVI. — De viperarum partu.

Θεόφραστος οὔ φησι τοῦ ἔχεως τὰ βρέφη διεσθίειν τῆς μητρὸς τὴν γαστέρα, ὥσπερ οὖν θυροκοποῦντα, ἵνα τι καὶ παίσω, καὶ ἐξαράττοντα πεφραγμένην ἔξοδον, ἀλλὰ τοῦ θήλεος θλιβομένου καὶ τῆς γαστρός οἱ στεινομένης, Ὁμηρείως δὲ εἶπον, τὴν δὲ οὐκ ἀντέχειν, ἀλλὰ διαῤῥήγνυσθαι. Καί με πείθει λέγων· ἐπεί τοι καὶ θαλάττιαι βελόναι ἄκολποί τε οὖσαι καὶ λεπταί, ὅτι τὰ αὐτὰ πάσχουσιν ὑπὸ τῶν σφετέρων βρεφῶν καὶ ἐκεῖναι, ἄνω που τῶν λόγων εἶπον. Ἡρόδοτον δ' ἀξιῶ μή μοι μηνίειν, εἰ μύθοις ἐγγράφω ὅσα ὑπὲρ τῆς τῶν ἐχεων ὠδῖνος ᾄδει.

Viperæ catulos Theophrastus scribit parentis uterum non exedere atque conficere; neque sane, ut quiddam ludens dicam, foribus effractis, obstructum exitum perrumpere; at enim feminæ uterum angustiis compulsum non amplius reniti posse, ut Homerice dicam, sed disrumpi. Cujus sententia ita rem habere mihi ad veritatem plane persuadet, siquidem et marinæ acus, quia tenues sunt, et haudquaquam sinuosam et capacem alvum habeant, idcirco similiter a suis fœtibus afficiuntur, ut jam ante scripsi. Interim vero Herodotum rogo, ne mihi succenseat, si ea, quæ super viperarum partu ipse affert, ego fabulosa censeam.

XVII. — De affinitate quadam leonis et delphini.

Φυσικὴ δὲ ἄρα ἦν τις κοινωνία καὶ συγγένεια λέοντι καὶ δελφῖνι ἀπόρρητος· οὐ γὰρ ὅτι βασιλεύουσιν ὁ μὲν τῶν χερσαίων, ὁ δὲ τῶν ἐναλίων, τοῦτο ἀπόχρη· ἀλλὰ γάρ τοι κἂν τήκωνται προϊόντες εἰς γῆρας [ἢ] καὶ ἄλλως νοσήσωσιν, ὁ μὲν τὸν χερσαῖον πίθηκον, ὁ δὲ ἀναζητεῖ τὸν συμφυῆ. Ὡς γάρ ἐστι καὶ ἐν θαλάττῃ πίθηκος, εἶπόν που· καὶ ἔστι καὶ τῷδε οὗτος ἀγαθόν, ὡς ἐκείνῳ ἐκεῖνος.

Naturalis quædam communitas et occulta affinitas leoni est cum delphino, non ex ea parte solum, quod uterque imperat, ille quidem terrenis bestiis, hic vero æquoreis; sed etiam quod quum senectute ambo tabescant aut alio morbo laborent, illi terrestris simia medetur, huic marina quoque simia remedio est. Simiam enim in mari quoque esse alias dixi, quæ similiter huic, ut illi terrena, medicinam morbi affert.

XVIII. — De sepedone serpente.

Ἔστι δὲ ἄρα ἐν τοῖς ἀδιηγήτοις καὶ ἀριθμοῦ περιττοτέροις καὶ σηπεδών, κακὸν ἑρπετόν· ὁμόχρουν τε εἶναι τῷ αἱμόῤῥῳ καὶ τήνδε φησὶ Νίκανδρος καὶ ἀδελφὴν κατὰ σχῆμα, καὶ τοῦτο ἐκεῖνος λέγει· ὠκυτέρα τε εἶναι δοκεῖ, παρίστησι δὲ καί τινα σμικρότητος φαντασίαν· γυρὸν γὰρ καὶ ἑλικτὸν πρόεισι τὸν οἶμον, καὶ μάλιστα ἐν τούτῳ διαψεύδεται τοὺς ὁρῶντας ὅση τὸ μέγεθός ἐστιν. Δεινὸν δὲ ἄρα τὸ ἐξ αὐτῆς τραῦμα· πρόεισι γοῦν καὶ ὑποσήπει, καὶ τήν γε θῆρα τὴν προειρημένην ἀποδείκνυσι φερώνυμον. Ὁ γοῦν ἰὸς ἐπὶ πᾶν ὠθεῖται τὸ σῶμα τάχει ἀμάχῳ, καὶ μέντοι καὶ ἡ θρὶξ καὶ ἐκείνη μυδῶσα ἀφανίζεται, λείβονται δὲ αἱ ὀφρῦς καὶ αἱ βλεφαρῖδες, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀχλὺς κατέχει, καὶ ἔφηλοι γίνονται.

Inter feras, quæ propter ingentem illarum numerum non descripsimus, sepedon est, perniciosus serpens: quem tum figura hæmorrhoo cognatum, tum colore similem esse, Nicander cecinit: sed celerior esse videtur, et quoniam per gyros et flexiones graditur, parva apparet; quod quidem causa est, quamobrem inspectantes nesciant de ejus magnitudine judicare. Vulnus, quod infert, acerbitatis plurimum habet, et bene penitus intrat, et putrefacit; qua ex vi nomen traxit. Inexpiabili celeritate ipsius venenum in universum corpus transitionem facit; capillus enim funditus interit, tum superciliorum et palpebrarum pili defluunt, oculi offusi tenebris obscurantur; et corpori maculæ, tanquam adusta a sole cute, superveniunt.

XIX. — De testudinum terrestrium coitu.

Χερσαία χελώνη ζῷον λαγνίστατον, ἀλλὰ ὅ γε ἄῤῥην· ὁμιλεῖ δὲ ἡ θήλεια ἄκουσα. Καὶ λέγει Δημόστρατος, ἀνήρ, ὡς λέγω καὶ τοῦτο, τῶν ἐκ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς γενόμενος (καὶ οὔ τί που διὰ τοῦτο ἤδη τεκμηριῶσαι ἱκανός, δοκεῖ δέ μοι ἐπιστήμης τῆς ἁλιευτικῆς ἐς ἄκρον ἐλάσαι καὶ ὅσα ἔγνω εἰπεῖν κάλλιστα· εἰ δέ τί οἱ καὶ ἄλλο ἐσπούδασται τοῦδε σοβαρώτερον, καὶ σοφίας τῆς περὶ τὴν ψυχὴν προσέψαυσεν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι αὐτοῦ) λέγει δὲ ὅδε ὁ ἀνήρ, ὑπὲρ ὅτου μὲν ἑτέρου τὴν ὁμιλίαν ἀναίνεται ἡ θήλεια οὐκ ἔχειν σαφῶς εἰδέναι, τεκμαίρεσθαι δὲ ἐκεῖνό φησιν· ἡ θήλεια οὐκ ἄλλως ὁμιλεῖ ἢ πρὸς τὸν ἄῤῥενα ὁρῶσα· καὶ ὁ μὲν ἐξέπλησε τὴν ἐπιθυμίαν κᾆτα ἀπηλλάγη, ἡ δὲ ἑαυτὴν ἐπιστρέψαι ἥκιστη ἐστὶ τῷ τε ὄγκῳ τοῦ χελωνίου καὶ ἐρεισθεῖσα εἰς τὴν γῆν· δεῖπνον οὖν ἕτοιμον ὑπὸ τοῦ γαμέτου καταλέλειπται τοῖς τε ἄλλοις ζῴοις καὶ οὖν καὶ τοῖς ἀετοῖς. Αἱ μὲν οὖν ταῦτα ὀῤῥωδοῦσιν, ὡς ἐκεῖνος λέγει, οἵ γε μὴν ἄῤῥενες σωφρονούσας αὐτὰς καὶ τιθεμένας πρὸ τοῦ ἡδέος τὸ σωτήριον οὐκ ἔχουσιν ἀναπεῖσαι. Οἱ δὲ φύσει τινὶ ἀποῤῥήτῳ ἴυγγα προσείουσιν ἐρωτικὴν καὶ δέους ἐπίληθον ἅπαντος· ἦσαν δὲ ἄρα ἐρωτικῶς ἐχούσης χελώνης ἴυγγες οὐκ ᾠδαὶ μὰ Δία, ὁποίας Θεόκριτος ὁ τῶν νομευτικῶν παιγνίων συνθέτης ληρεῖ, ἀλλ' ἀπόῤῥητος πόα, ἥσπερ οὖν οὔτε ἐκεῖνος ὄνομα εἰδέναι φησίν, οὔτε

Terrestris testudo animal est libidinosissimum, sed mas; femina enim non nisi invita coit. Cujus rei causam inquirit Demostratus, senator Romanus, nec ideo tamen hac in re fide dignior, nisi pariter rei etiam piscatoriæ exquisitam notitiam sibi comparasset, et quæcumque cognovit, dictione etiam venusta ornasset; qui si forte et alios quosdam argumenti gravioris libros adeo de Anima opus conscripsit, non equidem mirabo. Hic, inquam, scribit, si quid aliud in causa sit, cur femina maris coitum aversetur, non satis sibi exploratum esse; hanc vero suam esse conjecturam: Feminam, dum coit, humi stratam, ait, supinam jacere; deinde, expleto coitu, propter testæ magnitudinem, et corporis in terram nisum, cum se convertere non queat, escam paratam a marito relinqui cum aliis animalibus, tum aquilæ; unde fit, ut mares eas ad coitum ideo illicere non possint, quod feminæ magna moderatione libidines contineant, et salutem voluptati anteponant. At enim mares mirabili quadam natura insuperabilem illecebram amatoriam, et omnis metus oblivionam afferentem, feminis injiciunt; neque tamen hujuscemodi illecebræ sunt cantiunculæ, quales Theocritus pastoritiæ lusionis compositor nugatur; sed occulta herba, cujus neque ille nomen se scire

ἄλλον ἐγνωκέναι ὁμολογεῖ· ἐοίκασι δὲ τῇ πόᾳ καλλωπίζεσθαι καί τινας ἀποῤῥήτους * παλιώρας. Εἰ γοῦν ἐκείνην διὰ στόματος ἔχοιεν, τὰ ἔμπαλιν γίνεται τῶν προειρημένων· θρύπτεται μὲν γὰρ ὁ ἄῤῥην ἐρῶν ὡς οὐκ ἐρῶν, μεταθεῖ δὲ ἡ θήλεια ἡ τέως φεύγουσα νῦν φλεγομένη, καὶ ἐξοιστρεῖται καὶ ἱμείρει τῆς συνόδου· δέος δὲ ἐκείναις φροῦδόν ἐστι, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν ὀῤῥωδοῦσιν ἥκιστα.

dicit, neque alium cognoscere confitetur. Hanc si illi ore contineant, contrarium fit eorum quæ narravimus; mares enim ad libidinem proni amorem dissimulant: feminæ vero, quæ hactenus fugiebant, nunc exardescunt ad coitum, et securæ de se nullo amplius timore afficiuntur.

XX. — De gallinaceis Nibæ.

Θεσσαλονίκῃ τῇ Μακεδονίτιδι χῶρός ἐστι γειτνιῶν καὶ καλεῖται Νίβας· οὐκοῦν οἱ ἐνταῦθα ἀλεκτρυόνες ᾠδῆς τῆς συμφυοῦς ἀμοιροῦσι καὶ σιωπῶσι πάντα πάντη. Καὶ διαῤῥεῖ λόγος παροιμιώδης ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων, ὅς λέγει, Τότε ἂν ἔχοιτε τόδε τι, ὅταν Νίβας κοκκύσῃ.

Nibas locus est vicinus Thessalonicæ civitati Macedoniæ, in quo gallinacei familiari sibi cantu destituuntur, atque omnino muti sunt. Inde profluxit proverbium, de re impossibili, quo dicitur, *Tunc illud habebitis, cum Nibas cucurrerit.*

XXI. — De dracone Indico.

Ὅτε Ἀλέξανδρος τὰ μὲν ἐδόνει τῆς Ἰνδῶν γῆς, τὰ δὲ ᾕρει, πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις ζώοις ἐνέτυχεν, ἐν δὲ τοῖς καὶ δράκοντι, ὅνπερ οὖν ἐν ἄντρῳ τινὶ νομίζοντες ἱερὸν Ἰνδοὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ θειασμοῦ προσετρέποντο. Οὐκοῦν παντοῖοι ἐγένοντο οἱ Ἰνδοὶ δεόμενοι τοῦ Ἀλεξάνδρου μηδένα ἐπιθέσθαι τῷ ζώῳ· ὁ δὲ κατένευσε. Παριούσης οὖν τὸ ἄντρον τῆς στρατιᾶς, καὶ κτύπου γενομένου εἶτα ὁ δράκων ᾔσθετο· ὀξυηκοώτατον δὲ ἄρα ζώων ἐστὶ καὶ ὀξυωπέστατον. Συριγμὸν μὲν οὖν ἀφῆκε μέγιστον καὶ φύσημα, ὡς ἐκπλῆξαί τε πάντας καὶ ἐκταράξαι, ἐλέγετο δὲ ἄρα πήχεων ἑβδομήκοντα εἶναι· ἐφάνη [γε] μὴν οὐ πᾶς, μόνην γὰρ ἐξέκυψε τὴν κεφαλήν· καὶ οἵ γε ὀφθαλμοὶ ᾄδονται αὐτοῦ τὸ μέγεθος ἔχειν Μακεδονικῆς [περιφεροῦς] μεγάλης ἀσπίδος.

Alexander dum Indiæ loca alia oppugnat aut vastat, alia etiam capit, cum alia pleraque animalia invenit, tum draconem, quem, quia sacrum in antro quodam Indi existimarent, et summa religione colerent, idcirco summis precibus Alexandrum obsecrarunt, ne quis illum invaderet; quod quidem ipsum ille annuit. At enim draco cum prætereuntis exercitus strepitum sensit (quod sit animal tum audiendi tum videndi acerrimo sensu præditum), maximo sibilo et ingenti afflatu edito, omnes exterruit et perturbavit. Septuaginta cubita longus esse dicebatur; non tamen eis totus apparuit, sed illius solum caput ex antro eminuit; oculi vero ejus ad magni et rotundi clypei Macedonici magnitudinem accessisse dicuntur.

XXII. — De aquila et cornice.

Ταῖς κορώναις ἔργον τοὺς ἀετοὺς ἐρεσχελεῖν ἐστιν. Οἱ δὲ ὑπερφρονοῦσιν αὐτῶν, καὶ ἐκείναις μὲν ἀπολείπουσι τὴν κάτω φέρεσθαι πτῆσιν, αὐτοὶ δὲ τὸν αἰθέρα ὑψηλότερον ὄντα ὠκίστοις τέμνουσιν πτεροῖς· οὐ δήπου δεδιότες, (πῶς γὰρ ἂν τοῦτο εἴποι τις, τὴν τῶν ἀετῶν ἀλκὴν καλῶς ἐπιστάμενος;) ἀλλὰ ἰδίᾳ τινὶ μεγαλονοίᾳ ἐῶσιν ἔῤῥειν ἐκείνας κάτω.

Cornicibus studium est irritare aquilas; hæ vero illas præclare contemnunt, et deorsum ferri sinunt; ipsæ sursum subvolantes æthereum locum celeri alarum remigio secant: quod quidem ipsum non cornicum timore aiunt fieri, (quisnam hoc dicat, qui plane sciat aquilarum vim?) sed propria quadam animi magnitudine earum infra se volantium lapsus facile patiuntur.

XXIII. — Fabula de Pompilo ex homine in piscem mutato.

Τὸν ἰχθὺν τὸν πομπίλον οὐ μόνον Ποσειδῶνος λέγουσιν ἱερὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Σαμοθρᾴκῃ θεῶν φίλον· ἁλιέα γοῦν τινα ἐν τοῖς ἄνω τοῦ χρόνου τιμωρίαν ὑποσχεῖν τῷδε τῷ ἰχθύι. Καὶ τὸ μὲν ὄνομα ἦν, ὡς λόγος, τοῦ ἁλιέως Ἐπωπεύς, ἦν δὲ ἐξ Ἰκάρου τῆς νήσου, καὶ υἱὸς αὐτῷ ἦν· ἀθηρίας οὖν ποτε γενομένης ἰχθύων, ἀνήγαγε τὸν βόλον, μόνους θηράσαντα πομπίλους, οὕσπερ οὖν καὶ δεῖπνον σὺν τῷ παιδὶ ὁ Ἐπωπεὺς ἔθετο. Οὐκ εἰς μακρὰν δὲ δίκη τιμωρὸς μετῆλθεν αὐτόν· τῇ γὰρ ἁλιάδι αὐτοῦ κῆτος ἐπελθὸν

Pompilum piscem dicunt non modo Neptuno, sed etiam diis in Samothracia sacrum et carum esse. Ob eamque causam piscatorem olim nomine, sicut dicitur, Epopeum, in Icaro insula natum, cui filius erat, quod aliquando cum nihil aliud piscium præter pompilos cepisset, eosdem cum filio comedisset, protinus huic pisci meritas pœnas persolvisse; etenim cetacea bellua, facto in ejus piscatoriam impetu, ipsum in conspectu filii devoravit.

ἐν ὄψει τοῦ παιδὸς τὸν Ἐπωπέα κατέπιε. Λέγουσι δὲ καὶ τοὺς δελφῖνας πολεμίους τῷ πομπίλῳ εἶναι, οὐ μὴν οὐδὲ ἐκείνους καλῶς ἀπαλλάττειν ὅταν αὐτοῦ γεύσωνται· σφαδάζουσι γὰρ παραχρῆμα καὶ ἐκμαίνονται, καὶ ἀτρεμεῖν ἀδυνατοῦντες ἐπὶ τοὺς αἰγιαλοὺς ἐκφέρονται, καὶ ἅπαξ ἐκβρασθέντες ὑπὸ τοῦ κύματος κορώναις τε εἰναλίαις καὶ λάροις δεῖπνόν εἰσιν. Λέγει δὲ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἢ Ναυκρατίτης, ὅτι καὶ ἄνθρωπός ποτε οὗτος ἦν, καὶ ἐπόρθμευεν· ὁ δὲ Ἀπόλλων ἠράσθη κόρης, καὶ ἐπειρᾶτο αὐτῇ ὁμιλῆσαι· ἡ δὲ ἀποδιδράσκουσα ἦλθεν εἰς Μίλητον καὶ ἐδεήθη Πομπίλου τινὸς θαλαττουργοῦ, ἵνα αὐτὴν διαγάγῃ τὸν πορθμόν· ὁ δὲ ὑπήκουσεν· ἐπιφανεὶς δὲ ὁ Ἀπόλλων τὴν μὲν κόρην ἁρπάζει, τὴν δὲ ναῦν λίθον ἐργάζεται, τὸν δὲ Πομπίλον εἰς τὸν ἰχθὺν τοῦτον μετέβαλεν.

Pompilum hostili odio delphinos persequi aiunt, neque eos tamen hoc impune facere; cum enim hunc gustaverunt, discruciantur et convelluntur continuo; et quod furore inflammati consistere non queunt, idcirco in litora expelluntur, atque fluctu ejecti a cornicibus maritimis gaviisque exeduntur et conficiuntur. Apollonius Rhodius, sive Naucratites, dicit hunc aliquando hominem fuisse portitorem: et cum puellæ, inquit, Apollo amore teneretur, quacum etiam complexu venereo jungi conaretur, hæc effugiens Miletum venit, et Pompilum quendam precibus obsecravit, ut se trajiceret: is quidem paruit; at vero Apollo sese ostendens hanc quidem rapuit, navem autem in lapidem, Pompilum in piscem convertit.

XXIV. — De bobus Indicis cursu certantibus.

Ἰνδοὶ δὲ ἄρα καὶ περὶ τοὺς βοῦς τοὺς δρομικοὺς τίθενται σπουδήν· καὶ ὑπὲρ τῆς ὠκύτητος τῆς ἐκείνων ἁμιλλῶνται βασιλεύς τε αὐτὸς καὶ τῶν ἀρίστων πολλοί, καὶ ποιοῦνται ῥήτρας ἐπὶ χρυσίῳ παμπόλλῳ καὶ ἀργυρίῳ, καὶ οὐχ ἡγοῦνται αἰσχρὸν εἶναι ἐρίζεσθαι ὑπὲρ τῶνδε τῶν ζώων· συνωρίζουσι δὲ αὐτοὺς ἄρα, καὶ ὑπὲρ τῆς νίκης κυβεύουσιν. Οἱ μὲν οὖν ἵπποι ζύγιοι θέουσιν, οἱ δὲ βοῦς παράσειροι, καὶ ἐγχρίπτει τῇ νύσσῃ ὁ ἕτερος, καὶ δεῖ δραμεῖν σταδίους τριάκοντα. Ἴσοι δὲ τοῖς ἵπποις οἱ βόες συνθέουσι, καὶ οὐκ ἂν ἀποκρίναις τὸν ὠκύτερον οὔτε βοῦν οὔτε ἵππον. Ἐὰν δέ ποτε ὁ βασιλεὺς πρός τινα ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ βοῶν σύνθηται, ἐς τοσαύτην προχωρεῖ φιλονεικίαν, ὡς αὐτὸς ἐφ' ἅρματος ἕπεσθαι, καὶ παρορμᾶν τὸν ἡνίοχον. Ὁ δὲ ἄρα τοὺς μὲν ἵππους ἐξαιμάττει τῷ κέντρῳ, τῶν δὲ βοῶν τὴν χεῖρα ἀνέχει· ἀκέντητοι γὰρ θέουσι. Τοσαύτη δέ ἐστι περὶ τὴν βοεικὴν ἅμιλλαν ἡ φιλοτιμία, ὡς μὴ μόνους τοὺς πλουσίους ὑπὲρ αὐτῶν ἐπὶ πολλῷ φιλονεικεῖν μηδὲ τοὺς δεσπότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς θεωμένους, οἷα δήπου καὶ ὁ Ἰδομενεὺς ὁ Κρὴς καὶ ὁ Λοκρὸς Αἴας παρὰ τῷ Ὁμήρῳ φιλονεικοῦντε ἀποδείκνυσθον. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι παρ' αὐτοῖς βόες, ἰδεῖν κατὰ τοὺς μεγίστους τράγους· αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς ζεύγνυνται, καὶ τρέχουσιν ὤκιστα, καὶ τῶν ἵππων γε τῶν Γετικῶν οὐκ εἰσὶ νωθέστεροι.

In bubulo pecore, quod incitato cursu valet, curam Indi ponunt; et simul de eorum velocitate rex et permulti principes decertant, neque turpe ducunt pro hujuscemodi animalium genere auro argentove sponsionem facere; adjungunt autem ipsos bigis, et fortunæ aleam super victoria periclitantur. Equi igitur in medio jugati currunt, at boves utrimque loris annexi; boum qui a sinistra parte currit perstringit metam, eisque triginta stadia emetienda sunt. Æquales sane ac pares boves equis currunt, neque velocitate alteros ab alteris internoscas. Quodsi quando rex de suis bobus cum quopiam sponsionem fecerit, in tantum contentionis studium procedit, ut is ipse in curru sequatur, atque aurigam incitet. Is sane quidem equos stimulis cruentat, a bubus vero manus abstinet, siquidem ii nullis admotis stimulis incitato cursu sponte feruntur. Ac nimirum tam ambitiosa est bubuli certaminis contentio, ut non divites modo et domini magno pretio deposito inter se certent; sed etiam spectatores, ut apud Homerum Idomeneus Cretensis, et Ajax Locrus, inter se certantes repræsentantur. Sunt item apud Indos alii boves, maximorum hircorum magnitudine; ii quoque per se conjugati velocis, sime currunt, nec minus strenue quam Getici equi cursum conficiunt.

XXV. — Varia de equis.

Λόγος ἔχει τοὺς ἵππους τοὺς πίνοντας ἐκ τοῦ Κοσσινίτου ποταμοῦ (ἔστι δὲ οὗτος ἐν Θρᾴκῃ) δεινῶς ἐκθηριοῦσθαι· ἐκδίδωσι δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος ἐς τὴν Ἀβδηριτῶν, καὶ ἀναλίσκεται εἰς τὴν Βιστονικὴν λίμνην· ἐνταῦθά τοι καὶ τὰ βασίλεια γενέσθαι ποτὲ Διομήδους τοῦ Θρακός, ᾧ καὶ αἱ ἀνήμεροι ἐκεῖναι ἵπποι κτῆμα ἦσαν ὁ Ἡράκλειος ἆθλος. Τὸ δὲ αὐτό φασι πάσχειν καὶ τοὺς ἵππους τοὺς ἐκ τῆς Ποτνιάδος κρήνης πίνοντας· αἱ δὲ Ποτνιαὶ τὸ χωρίον ἔνθα ἡ κρήνη, οὐ μακρὰν ἀπὸ

Equos efferari et tanquam rabie inflammari ferunt, bibentes ex Cossinito flumine Thraciæ, qui defluit in Abderitarum regionem, et in Bistonicum stagnum influit; ubi Diomedis Thracis, qui immanes illos equos habebat, quos Hercules expugnavit, regia olim fuit. Ex eodem morbo laborare dicunt equos bibentes de fonte Potnio; is est in loco, quem Potnias vocant, non longe ab urbe Thebis.

Θηβῶν ἐστιν. Ὠρείτας δὲ λέγουσι καὶ Γεδρωσίους ἰχθῦς παραβάλλειν τοῖς ἵπποις χόρτον. Κελτοὺς δὲ ἀκούω καὶ τοῖς βουσὶ καὶ τοῖς ἵπποις ἰχθῦς διδόναι δεῖπνον. Ἐνταῦθά τοι λέγουσι καὶ τοὺς ἵππους τὴν ἀποπνοὴν τὴν ἐκ τῶν ἀνθρώπων φεύγοντας εἰς τὰ νοτιώτερα τῆς Εὐρώπης φέρεσθαι, μάλιστα ὅταν οἱ νότοι καταπνέωσι. Καὶ Μακεδόνας δὲ καὶ Λυδοὺς ὁμολογοῦσί τινες καὶ αὐτοὺς ἰχθύσι τοὺς ἑαυτῶν ἵππους τρέφειν, καὶ τὰ πρόβατα δὲ τὰ Λύδια καὶ τὰ Μακεδονικὰ ἐκ τῶν αὐτῶν πιαίνεσθαι λέγουσιν. Ἐν Μυσοῖς δὲ τῶν θηλειῶν ἵππων ἀναβαινομένων ἐπηύλουν τινές, οἷον ὑμέναιόν τινα τοῦτον τοῖς τῶν ἵππων γάμοις ἐπᾴδοντες· τάς τε ἵππους ὑπὸ τοῦ μέλους θελγομένας τάχιστα ἐγκύμονας γίνεσθαι, καὶ οὖν καὶ καλοὺς τοὺς πώλους ἀποτίκτειν. Καὶ ἐκεῖνο δὲ περὶ ἵππων ἤκουσα· τοὺς πρεσβυτέρους ἤδη φασὶ καὶ προήκοντας τὴν ἡλικίαν ἀσθενῆ γεννᾶν τὰ ἐξ αὐτῶν ἔκγονα, τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τοὺς πόδας ἀγεννεῖς ἔχειν. Βίον δὲ ἵππων καὶ χρόνον ἀριθμοῦσιν εἰς τοσάδε ἔτη· τῶν μὲν γὰρ ἀῤῥένων εἰς πέντε καὶ τριάκοντα· Ἀριστοτέλης δ' ὁ Νικομάχου λέγει πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη διαβιῶναι ἵππον.

Item Oritas et Gedrosios fama est tanquam fœnum pisces equis edendos objicere. Celtas quoque audio boves et equos piscibus alere. Apud eosdem aiunt equos odore hominum offensos ad meridianas Europæ regiones perfugere, præsertim austro flante. Nonnulli quoque testantur Macedones et Lydos piscibus equos suos pascere, quin et oves Lydiæ et Macedonicæ ex eisdem pinguescere dicuntur. Apud Mysos cum equinum genus coit, quidam velut hymenæum quendam nuptiis præcinunt: unde cantus suavitate permulsæ equæ mox gravidæ fiunt, et formæ pulchritudine eximios pullos ex sese pariunt. Istud vero etiam audivi, equos ætate affectos pullos cum ceteris in rebus debiles, tum pedibus infirmos, procreare solere. Quod ad ætatem et vitam equorum attinet, mares aiunt ad annos triginta quinque vivere. Aristoteles vero, Nicomachi filius, equum septuaginta quinque annos vivere scribit.

XXVI. — De scorpionum in parte quadam Asiæ multitudine et de muribus bipedibus.

Ἐκ Σούσων τῶν Περσικῶν εἰς Μήδειαν ἀπιόντι ἐν τῷ δευτέρῳ σταθμῷ πάμπολύ τι λέγεται σκορπίων πλῆθος γίνεσθαι· ὥστε τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, ὁπότε δίεισι, πρὸ τριῶν ἡμερῶν προστάττειν πᾶσι θηρεύειν αὐτούς, καὶ τῷ πλείστους θηράσαντι δῶρα διδόναι· εἰ γὰρ τοῦτο μὴ γένοιτο, ὁ χῶρος ἄβατός ἐστιν· *ὑπὸ παντὶ γὰρ λίθῳ καὶ βώλῳ πάσῃ σκορπίος* ἐστί. Λέγουσι δὲ καὶ ὑπὸ σκολοπενδρῶν ἐξαναστῆναι Ῥοιτιεῖς· τοσοῦτο πλῆθος αὐτοῖς ἐπεφοίτησε τούτων. Φασὶ δὲ καὶ ἐν Κυρήνῃ μυῶν διάφορα γίνεσθαι γένη οὐ μόνον ταῖς χρόαις, ἀλλὰ καὶ ταῖς μορφαῖς· ἐνίους γὰρ αὐτῶν πλατυπροσώπους εἶναι καθάπερ τὰς γαλᾶς, καὶ αὖ πάλιν ἄλλους ἐχινώδεις, ουσπερ οὖν καὶ οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσιν ἐχινέας. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ἀκούω δίποδας εἶναι μῦς, καὶ μεγίστους μεγέθει φύεσθαι, τοῖς γε μὴν ἐμπροσθίοις ποσὶν ὡς χερσὶ χρῆσθαι· εἶναι γὰρ αὐτοὺς τῶν ὄπισθεν βραχυτέρους. Βαδίζουσι δὲ ὀρθοὶ ἐπὶ τοῖν δυοῖν ποδοῖν, ὅταν δὲ διώκωνται, πηδῶσι. Θεόφραστος λέγει ταῦτα.

In secunda mansione eorum, qui a Persicis Susis in Mediam proficiscuntur, permagna scorpiorum multitudo nasci dicitur; idcirco Persarum rex, quum eo suscepit iter, triduo ante omnibus imperat ut eos venentur, et ei, qui plurimos confecerit, donat munera: nisi enim hoc fit, locus transiri non potest; nam subter omnem lapidem et cespitem abditus scorpius manet. Rhœtienses aiunt a scolopendris pulsos esse, cum infinita earum vis in illos ingruisset. In Cyrene diversa tum colore, tum forma, murium genera nasci tradunt; ac quosdam ipsorum, quemadmodum mustelæ, ita lata facie esse; alios echini speciem similitudinemque gerentes acutas spinas habere, quos indigenæ echinatos appellant. In Ægypto audio bipedes mures maxima magnitudine esse, et prioribus pedibus tanquam manibus uti; eos enim breviores esse posterioribus. Recti duobus pedibus nitentes gradiuntur, cum autem ab insequentibus urgentur, saliunt. Hæc Theophrastus prodit.

XXVII. — De attagene ave.

Λέγει τις λόγος τοὺς ὄρνιθας τοὺς ἀτταγᾶς μετακομισθέντας εἰς Αἴγυπτον ἐκ Λυδίας καὶ ἀφεθέντας εἰς τὰς ὕλας, τὰ μὲν πρῶτα ὄρτυγος φωνὴν ἀφιέναι· χρόνῳ δὲ ὕστερον τοῦ ποταμοῦ κοίλου ῥυέντος λιμὸς ἐγένετο, καὶ πολλοὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν ἀπώλλυντο· οὐ διέλιπον οὖν οἱ ὄρνιθες οὗτοι πολλῷ σαφέστερον καὶ ἐναρθρότερον παιδίου φθέγμα ἀφιέντες καὶ λέγοντες·

Attagenes aves ferunt ex Lydia in Ægyptum transportatas, et in silvam demissas, primo coturnicis vocem edidisse; post cum fluvio ex ripis suis excedente cœlum pestilens factum esset, quo multi passim mortales perierunt, ejusmodi aves non intermisisse longe clarius et articulatius, quam quemvis explanatissimæ linguæ puerum,

Τρὶς τοῖς κακοῖς τὰ κακά. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι συλληφθέντες καὶ ἀγρευθέντες οὐ μόνον οὐ τιθασεύονται, ἀλλὰ οὐδὲ φωνὴν ἔτι ἀφιᾶσιν ἣν πρότερον ἠφίεσαν· ἡ δουλεία γὰρ αὐτῶν καταψηφίζεται σιωπήν. Ἐὰν δὲ ἀφεθῶσι καὶ ἐλεύθερον ἁπλώσωσι τὸ πτερόν, καὶ εἰς ἤθη τὰ ἑαυτῶν ἀφίκωνται πάλιν γίνονται ἔμφωνοι, ὁμοῦ καὶ τὸ φθέγμα καὶ τὴν παῤῥησίαν ἀναλαβόντες.

loqui, et dicere, Τρὶς τοῖς κακοῖς τὰ κακὰ, id est, *Ter mala malis*. Iidemque aiunt eas captas non solum non mansuescere, sed neque idcirco amplius pristinam vocem edere, quia arctior custodia ipsis silentium infert. Quodsi in libertatem volandi dimittantur, et in suas sedes perveniant, rursum vocales fieri, pariterque cum libertate vocem recipere.

XXVIII. — De scope ave.

Λέγουσι δὲ καὶ τοὺς σκῶπας (ὧν καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ μέμνηται λέγων πολλοὺς αὐτοὺς περὶ τὸ ἄντρον τὸ τῆς Καλυψοῦς εὐνάζεσθαι) καὶ ἐκείνους ἁλίσκεσθαι ὀρχήσει. Ἄνδρες [δὲ] ὀρχηστικοί φασι καὶ ὀρχήσεως εἶδός τι ἐξ αὐτῶν κεκλῆσθαι, καὶ εἴ γε αὐτοῖς χρὴ πιστεύειν, ἡ ὄρχησις αὕτη σκὼψ κέκληται. Καὶ τὸ μιμεῖσθαι δέ τινα ἐπὶ τὸ γελοιότερον καὶ διαπαίζειν ἥδιστον δοκεῖ τοῖσδε τοῖς ὄρνισιν· ἔνθεν [τοι] ἐτράπη ὁ λόγος, καὶ ἡμεῖς τὸ σκώπτειν οὕτω καλοῦμεν. Λέγεται δὲ ὁ σκὼψ οὗτος μικρότερος εἶναι γλαυκὸς καὶ τὴν χρόαν ἔχειν μολίβδῳ προσεοικυῖαν [τῷ] βαθυτάτῳ· ἔχειν δὲ τὰ πτερὰ αὐτοῦ φασι στίγματα ὑπόλευκα· ἀναφαίνει τε δύο ἀπὸ τῶν ὀφρύων παρ' ἑκάτερον τὸν κρόταφον πτερά. Καλλίμαχος δὲ δύο φησὶν εἶναι γένη σκωπῶν· καὶ τοὺς μὲν φθέγγεσθαι, τοὺς δὲ συγκεκληρῶσθαι σιωπῇ· καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν λέγεσθαι σκῶπας, τοὺς δὲ ἀείσκωπας. Λέγει δὲ Ἀριστοτέλης τοὺς παρ' Ὁμήρῳ διὰ τοῦ σίγμα μὴ λέγεσθαι, ἀλλὰ ἁπλῶς ὀνομάζεσθαι κῶπας· τοὺς οὖν τιθέντας τὸ σίγμα ἁμαρτάνειν τῆς κατὰ τὸ ὄνομα ἀληθείας καὶ τῆς Ὁμήρου περὶ τὸν ὄρνιν κρίσεώς τε καὶ γνώσεως· καὶ ταῖς μὲν ἄλλαις ὥραις τοῦ ἔτους μὴ ἐσθίεσθαι αὐτούς, ἐν δὲ τῷ μετοπώρῳ δύο ἡμέραις ἢ μιᾷ τοὺς θηρωμένους, ἀλλὰ τούτους γε ἐδωδίμους εἶναι. Τῶν δὲ ἀεισκώπων διαφέρουσιν οἱ σκῶπες τῷ πάχει, παραπλήσιοι δέ εἰσι τὴν ἰδέαν τρυγόνι τε καὶ φάττῃ.

Scopes aves (quarum Homerus in Odyssea mentionem facit, cum earum multas circum Calypsus antrum versari scribit) saltatione etiam comprehendi dicunt. Viri saltandi periti adeo saltationis quoddam genus ex illis nomen traxisse ferunt, quæ, si adhibenda illis fides sit, σκὼψ appellatur. Nam quod iis avibus jucundissimum sit aliquem ridicule imitari et illudere, ex eo profectum est verbum σκώπτειν, id est, effingere, et non aberrare ab eis imitandis, quos ludicra assimulatione imitantur. Minor est hæc avis quam noctua; plumbei coloris saturati similitudinem ejus pennæ gerunt, et albicantibus maculis distinguuntur; a superciliis secundum utraque tempora duæ plumæ exsistunt. Callimachus duo genera ponit, σκῶπας et ἀείσκωπας; quorum alterum vocale sit, alterum mutum. Aristoteles dicit apud Homerum non σκῶπας per sigma, sed κῶπας legi oportere; et peccare illos adversus Homeri de hac ave sententiam, qui sigma præfixerint; et aliis quidem anni temporibus non comeduntur, autumno vero uno alterove die capti comedi possunt. Differunt autem scopes a perennibus illis corpulentia, et turturi et palumbis similes sunt.

XXIX. — Fabula de Gerana Pygmæorum regina.

Ἀλλά τό γε τῶν Πυγμαίων ἔθνος ἀκούω καὶ ἐκεῖνο καθ' ἑαυτὸ βασιλεύεσθαι, καὶ οὖν καὶ γενέσθαι παρ' αὐτοῖς ἐκλείποντος ἄῤῥενος βασιλέως βασιλίδα τινά, καὶ κρατῆσαι τῶν Πυγμαίων, Γεράναν ὄνομα· ἥνπερ οὖν ἐκθεοῦντες οἱ Πυγμαῖοι σεμνοτέραις ἢ κατ' ἄνθρωπον ἐτίμων ταῖς τιμαῖς· ἐκ τούτων οὖν ἐκείνη, φασί, τὴν διάνοιαν ἐξηνεμώθη, καὶ τὰς θεὰς παρ' οὐδὲν ἐτίθετο· μάλιστα δὲ τὴν Ἥραν καὶ τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὴν Ἄρτεμιν καὶ τὴν Ἀφροδίτην οὐδὲ ἴκταρ ἔλεγε βάλλειν πρὸς τὸ αὐτῆς κάλλος. Οὔκουν ἔμελλεν ἁμαρτήσεσθαι κακοῦ νοσοῦσα τοιαῦτα· κατὰ γὰρ τὸν τῆς Ἥρας χόλον εἰς ὄρνιν αἰσχίστην τὸ εἶδος τὸ ἐξ ἀρχῆς ἤμειψε, καὶ ἔστιν ἡ νῦν γέρανος, καὶ πολεμεῖ τοῖς Πυγμαίοις, ὅτι αὐτὴν ἐξέμηναν τῇ πέρα τιμῇ καὶ ἀπώλεσαν.

Pygmæorum gentis proprium et peculiare regnum esse audio, et cum masculum genus regium aliquando defecisset, mulierem, Geranam nomine, ipsis imperitasse; quæ, cum a Pygmæis, supra quam deceret, divinis prope honoribus afficeretur, inde animo inflata ipsas etiam deas contemnebat; maxime vero Junonem, Minervam, Dianam et Venerem, ne tantillum quidem cum forma sua comparandas esse dictitabat. At hunc suæ jactantiæ morbum non impune tulit; nam a Junone irata ex homine in avem adspectu turpem protinus conversa est, quæ nunc geranos (grus) nominatur, et Pygmæis infesta est eam ob causam, quod illi, immodicis honoribus ei delatis, ad insaniam et exitium eam adegerint.

BIBΛΙΟΝ ΙϚ.

LIBER DECIMUS SEXTUS.

I. — De purpuræ interfectione.

Ἀνὴρ πορφυρεὺς ὅταν θηράσῃ πορφύραν, οὐκ εἰς ἀνθρώπων τροφήν, ἀλλ' εἰς ἐρίων βαφήν, εἰ μέλλοι μένειν ἡ ἐκ τοῦ ζῴου χρόα δευσοποιὸς καὶ δυσέκνιπτος καὶ οἵα τὴν βαφὴν ἐργάσασθαι γνησίαν, ἀλλ' οὐ δεδολωμένην, μιᾷ λίθου καταφορᾷ διαφθείρει τὴν πορφύραν αὐτοῖς ὀστράκοις. Ἐὰν δὲ κουφοτέρα ἡ πληγὴ γένηται, καταλειφθῇ δὲ τὸ ζῷον ἔτι ἔμπνουν, ἀχρεῖός ἐστιν εἰς τὴν βαφὴν ἡ δεύτερον βληθεῖσα τῷ λίθῳ πορφύρα· ὑπὸ γὰρ τῆς ὀδύνης ἐξανάλωσε τὴν βαφήν, ἀναποθεῖσαν εἰς τὸν τῆς σαρκὸς ὄγκον ἢ ἄλλως ἐκρυεῖσαν. Τοῦτό τοι καὶ Ὅμηρος οἶδε, φασί· καὶ τοὺς ἀποθνήσκοντας ἀθρόως [μιᾷ πληγῇ] τῷ τῆς πορφύρας θανάτῳ καταλαμβάνεσθαί φησι, τὸ ᾀδόμενον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέτροις ἀναμέλπων ἐκεῖνος·

Ἔλλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή.

Purpurarius piscator si, postquam purpuram non in hominum cibum, sed ad tingendas lanas comprehenderit, inexhaustum, constantem et genuinum velit fieri colorem, et perfecte tinctum, uno saxi ictu purpuram una cum testa interimit. Quodsi levior plaga inferatur, et etiam nunc spirans relinquatur, atque iterum lapide percutiatur, ad tincturam fit inutilis; nam ex eo dolore tincturam amittit, sive illa per ejus corpus dispersa imbibatur, sive aliter effluat. Quod quidem ipsum præclare Homerum intellexisse dicunt; idcircoque uno ictu celeriter morientes purpurea morte affici ait, pervulgatum suis versibus illud canens:

Purpurea illum mors, violentaque Parca peremit.

II. — De nonnullis Indiæ avibus.

Ἐν Ἰνδοῖς μανθάνω σιττακοὺς ὄρνεις γίνεσθαι, ὧνπερ οὖν καὶ ἀνωτέρω μνήμην ἐποιησάμην· ἃ δὲ πρότερον ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ εἶπον, ταῦτά μοι λεχθῆναι νῦν δοκεῖ πρεπωδέστατα. Γένη τρία αὐτῶν ἀκούω· οἱ πάντες δὲ οὗτοι, μαθόντες ὡς παῖδες, οὕτως καὶ αὐτοὶ γίνονται λάλοι καὶ φθέγγονται φθέγμα ἀνθρωπικόν. Ἐν δὲ ταῖς ὕλαις ὀρνίθων μὲν ἀφιᾶσιν ἦχον, φωνὴν δὲ εὔσημόν τε καὶ εὔστομον οὐ προΐενται, ἀλλ' εἰσὶν ἀμαθεῖς καὶ οὔπω λάλοι. Γίνονται δὲ καὶ ταῶς ἐν Ἰνδοῖς τῶν ἁπανταχόθεν μέγιστοι, καὶ πελειάδες χλωρόπτιλοι· φαίη τις ἂν πρῶτον θεασάμενος καὶ οὐκ ἔχων ἐπιστήμην ὀρνιθογνώμονα, σιττακὸν εἶναι, καὶ οὐ πελειάδα· χείλη δὲ ἔχουσι καὶ σκέλη τοῖς ἐν Ἕλλησι πέρδιξι τὴν χρόαν προσεοικότα. Ἀλεκτρυόνες δὲ γίνονται μεγέθει μέγιστοι, καὶ ἔχουσι λόφον οὐκ ἐρυθρὸν κατά γε τοὺς ἡμεδαπούς, ἀλλὰ ποικίλον κατὰ τοὺς ἀνθινοὺς στεφάνους· τὰ δὲ πτερὰ τὰ πυγαῖα ἔχουσιν οὐ κυρτὰ οὐδὲ εἰς ἕλικα ἐπικαμφθέντα, ἀλλὰ πλατέα, καὶ ἐπισύρουσιν αὐτά, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ ταῶς, ὅταν μὴ ὀρθώσωσί τε καὶ ἀναστήσωσιν αὐτά· χρόαν δὲ ἔχει τὰ πτερὰ τῶν Ἰνδῶν ἀλεκτρυόνων χρυσωπόν τε καὶ κυαναυγῆ κατὰ τὴν σμάραγδον λίθον.

Apud Indos intelligo psittacos aves nasci, quorum supra etiam mentio a nobis facta est; ea vero, quæ ante prætermisi, nunc commode addam. Tria eorum genera esse audio: hi omnes verba, quæ didicerint, tanquam pueri, reddunt, et sermonis imitatione humani loquaces evadunt. At in silvis avibus proprium edunt sonum; nullum vero articulatum et significantem exprimunt, indocti adhuc et nondum loquaces. Sunt et pavones in India maximi omnium, et palumbi quidam parvi (quibus a livido colore apud Græcos factum est nomen) virides pennas habentes; ut is primo adspectu, qui sit rudis in scientia avium, psittacum, non palumbum dicat; earum labra et crura colore rubro Græcis perdicibus sunt similia. Nascuntur et gallinacei maximi; nec rubram habent cristam, ut nostri, sed ita variam et floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam; pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem revolutas, sed latas, quas cum non erigunt, ut pavones trahunt; eorum pennæ partim auri, partim cæruleum velut smaragdi colorem gerunt.

III. — De cercione ave Indica.

Γίνεται δὲ ἐν Ἰνδοῖς καὶ ἄλλο ὄρνεον, καὶ ἔχει τὸ μέγεθος κατὰ τοὺς ψᾶρας, καὶ ἔστι ποικίλον, καὶ μουσωθὲν ἀνθρώπου φωνὴν εἶτα μέντοι τῶν σιττακῶν ἐστι λαλίστερόν τε καὶ θυμοσοφώτερον· οὐ μὴν τὴν ἐξ ἀνθρώπων τροφὴν ἡδέως ὑπομένει, ἀλλὰ ἐλευθερίας πόθῳ καὶ παρρησίας τῆς κατὰ τὴν συντροφίαν ἐπιθυμίᾳ ἀσπάζεται λιμὸν μᾶλλον ἢ δουλείαν μετὰ τρυ-

Nascitur in India etiam alia avis ad sturni magnitudinem accedens, variis coloribus picta, quæ humanam vocem edocta psittacis vocalior et majore est docilitate ac ingenio; non tamen ab hominibus ali libenter sustinet, sed libertatis aliarumque avium, cum quibus una pasci consuevit, desiderio famem potius, quam servitutem deliciis ci-

φῆς. Καλοῦσι δὲ αὐτὸ οἱ Μακεδόνων Ἰνδοῖς ἐποικήσαντες ἔν τε Βουκεφάλοις πόλει καὶ τῇ περὶ ταύτην καὶ τῇ καλουμένῃ Κύρου πόλει καὶ ἄλλαις, ἃς ἀνέστησεν Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου, κερκίωνα· ἔσχε δὲ ἄρα τὸ ὄνομα τήνδε τὴν γένεσιν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ διασείει τὸν ὄρρον, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ κίγκλοι.

borum refertam, amplectitur. Urbium, quas Alexander Philippi filius in India excitavit, et Macedonibus incolendas dedit, ut Bucephalorum et adjacentis agri et Cyropolis aliarumque incolæ, ideo cercionem appellant, quod similiter caudam atque cinclus movet.

IV. — De cela ave Indica.

Γίνεσθαι δὲ ἐν Ἰνδοῖς καὶ κήλαν ἀκούω ὄρνιν, καὶ τὸ μέγεθος τριπλασίων ὠτίδος ἐστίν, καὶ τὸ στόμα ἔχει γενναῖον δεινῶς, καὶ μακρὰ τὰ σκέλη· φέρει δὲ καὶ πρηγορεῶνα καὶ ἐκεῖνον μέγιστον προσεμφερῆ κωρύκῳ, φθέγμα δὲ ἔχει καὶ μάλα ἀπηχές, καὶ τὴν μὲν ἄλλην πτίλωσίν ἐστι τεφρός, τὰς δὲ πτέρυγας ἄκρας ὠχρός ἐστιν.

Celam avem præterea in India nasci accepi, magnitudine triplo majorem otide, ore permagno, et longis cruribus, ingluvie etiam maxima, peræ similitudinem habente; vocem ejus absonum quiddam sonare, ejusque summas alas pallidas, ceteras vero pennas cinericias esse.

V. — De upupa Indica, ejusque origine.

Ἀκούω δὲ ἔγωγε καὶ Ἰνδὸν ἔποπα, διπλασίονα τοῦ παρ' ἡμῖν καὶ ὡραιότερον ἰδεῖν. Καὶ Ὅμηρος μὲν λέγει βασιλεῖ κεῖσθαι ἄγαλμα Ἕλληνι χαλινὸν καὶ κόσμον ἵππου, ὁ δὲ ἔποψ οὗτος Ἰνδῶν βασιλεῖ ἄθυρμά ἐστι, καὶ διὰ χειρῶν αὐτὸν φέρει, καὶ ἥδεται αὐτῷ, καὶ συνεχὲς ἐνορᾷ τὴν ἀγλαΐαν τεθηπὼς τοῦ ὄρνιθος καὶ τὸ κάλλος τὸ αὐτοφυές. Ἐπᾴδουσι δὲ ἄρα τῷδε τῷ ὀρνέῳ καὶ μῦθον Βραχμᾶνες, καὶ ὅ γε μῦθος ὁ ᾀδόμενος οὗτός ἐστιν· παῖς ἐγένετο Ἰνδῶν βασιλεῖ, καὶ ἀδελφοὺς εἶχεν, οἵπερ οὖν ἀνδρωθέντες ἐκδικώτατοί τε γίνονται καὶ λεωργότατοι· καὶ τούτου μὲν ὡς νεωτάτου καταφρονοῦσιν, τὸν δὲ πατέρα ἐκερτόμουν καὶ τὴν μητέρα, τὸ γῆρας αὐτῶν ἐκφαυλίσαντες· ἀναίνονται οὖν ἐκεῖνοι τὴν σὺν τούτοις διατριβήν, καὶ ᾤχοντο φεύγοντες ὅ τε παῖς καὶ οἱ γέροντες. Συντόνου δὲ ἄρα αὐτοὺς πορείας διαδεξαμένης, οἱ μὲν ἀπεῖπον καὶ ἀποθνήσκουσιν, ὁ δὲ παῖς οὐκ ὠλιγώρησεν αὐτῶν, ἀλλ' ἔθαψεν αὐτοὺς ἐν ἑαυτῷ, ξίφει τὴν κεφαλὴν διατεμών. Ἀγασθέντα δὲ τὸν πάντ' ἐφορῶντα Ἥλιον οἱ αὐτοί φασι τῆς εὐσεβείας τὴν ὑπερβολήν, ὄρνιν αὐτὸν ἀποφῆναι, κάλλιστον μὲν ὄψει, μακραίωνα δὲ τὸν βίον· ὑπανέστηκε δέ οἱ καὶ λόφος ἐκ τῆς κορυφῆς, οἱονεὶ μνημεῖον τοῦτο τῶν πεπραγμένων ὅτε ἔφευγεν. Τοιαῦτα ἄττα καὶ Ἀθηναῖοι ὑπὲρ τοῦ κορύδου τερατευόμενοι προσεῖχον μύθῳ τινί, ᾧπερ οὖν ἀκολουθῆσαί μοι δοκεῖ καὶ Ἀριστοφάνης [ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητὴς] ἐν Ὄρνισι λέγων·

Ἀμαθὴς γὰρ ἔφυς, κοὐ πολυπράγμων, οὐδ' Αἴσωπον πεπάτηκας·
Ὃς ἔφασκε λέγων κορυδὸν πάντων πρώτην ὄρνιθα γενέσθαι
Προτέραν τῆς γῆς· κἄπειτα νόσῳ τὸν πατέρ' αὐτῆς ἀποθνήσκειν·
Γῆν δ' οὐκ εἶναι· τὸν δὲ προκεῖσθαι πεμπταῖον, τὴν δ' ἀποροῦσαν
Ὑπ' ἀμηχανίας τὸν πατέρ' αὐτῆς ἐν τῇ κεφαλῇ κατορύξαι.

Indicam upupam duplo majorem nostra, et adspectu formosiorem esse audio. Et quemadmodum Homerus regum Græcorum decus et oblectamentum esse scribit frenum et reliquum ornatum equi; ita Indorum rex amores et delicias suas upupam habet, manibus illam gestat, ea se oblectat et nativam ejus venustatem summa admiratione frequenter intuens magnam inde lætitiam voluptatemque capit. Brachmanes vero fabulam hujusmodi de ea narrant: Regi Indorum, inquiunt, olim filius fuit minimus natu, quem fratres ceteri majores, cum plane improbi et iniqui essent, propter ætatem contempserunt; cum vero parentes quoque jam senectute graves contumeliose ab eis tractarentur, ut improbitatem eorum declinarent, assumpto filio minimo, discedunt ac fugiunt. Et illi quidem magnis laboribus in itinere consumpti moriuntur; defunctos vero filius minime neglexit, sed in capite suo, quod ense dissecuerat, sepelivit. Insigni hac ejus pietate motus Sol omnia lustrans puerum in avem formosam admodum, et vita longævam, convertit, crista in capitis vertice erecta, veluti rei gestæ, cum fugeret, monumento. Talia quædam de alauda etiam fabulantur Athenienses, ut in Avibus Aristophanis comici poetæ apparet ita scribentis:

Indoctus nimirum natus es, et minime curiosus, neque Æsopum trivisti;
Qui dicit alaudam avem omnium primam fuisse,
Ante terram natam: et deinde patrem ejus morbo interiisse,
Cum terra hactenus esset nulla: illum autem ad quintum diem insepultum jacuisse, hanc vero consilii expertem
Præ rei difficultate patrem suum in capite contumulasse.

Ἔοικεν οὖν ἐξ Ἰνδῶν τὸ μυθολόγημα ἐπ' ἄλλου μὲν ὄρνιθος, ἐπιρρεῦσαι δ' οὖν καὶ τοῖς Ἕλλησιν. Ὠγύγιον γάρ τι μῆκος χρόνου λέγουσι Βραχμᾶνες, ἐξ οὗ

Hanc de upupa Indorum fabulam cum audivissent Græci, ad aliam avem ab eis translatam verisimile est. Ante multa quidem sæcula Brachmanes ab epope Indo, homine

ταῦτα τῷ ἔποπι τῷ Ἰνδῷ ἔτι ἀνθρώπῳ ὄντι καὶ παιδὶ τήν γε ἡλικίαν ἐς τοὺς γειναμένους πέπρακται.

adhuc, et ætate puero, hanc in parentes pietatem declaratam aiunt.

VI. — De phattage, bestia Indica.

Ἐν Ἰνδοῖς γίνεται ζῷον, κροκοδείλῳ χερσαίῳ παραπλήσιον ἰδεῖν· μέγεθος δὲ αὐτῷ κυνιδίου Μελιταίου εἴη ἄν· περίκειται δὲ φολίδα τραχεῖαν ἄρα οὕτω καὶ πυκνήν, ὥστε ὅταν δαρῇ ῥίνης αὐτοῖς ἔργα παρέχει· διατέμνει δὲ καὶ χαλκόν, καὶ τὸν σίδηρον διεσθίει· καλοῦσι δὲ φαττάγην αὐτό.

In India nascitur bestia, quæ crocodili terreni speciem similitudinemque gerit; magnitudine est Melitensis catelli; pellis adeo aspero densoque cortice munitur, ut detracta limæ usum præbeat, et vel æs dissecet ac ferrum exedat et conficiat: eam Indi Phattagen vocant.

VII. — De syroperdice ave.

Συροπέρδιξ γίνεται περὶ τὴν Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίας, καὶ σιτεῖται καὶ λίθους· μικρότερος δέ ἐστι τοῦ πέρδικος καὶ μέλας τὴν χρόαν, πυῤῥὸς [δὲ] τὸ ῥάμφος· οὐχ ἡμεροῦται δὲ κατὰ τὸν ἄλλον, οὐδὲ γίνεται τιθασός, ἀλλ' ἄγριος εἰς τὸ ἀεὶ διαμένει· ἔστι δὲ οὐ μέγας, βρωθῆναί τε ἡδίων τοῦ ἑτέρου, καὶ τὴν σάρκα πως δοκεῖ πυκνότερος.

Syroperdix circa Antiochiam Pisidiæ nascitur, et lapides comedit; perdice minor est, et niger, excepto rostro, quod rufum spectatur; non mansuescit neque cicuratur, ut alius perdix, sed semper perseverat ferus esse; ejus carnes et densiores sunt quam ceterorum, et suaviorem cibi usum præstant.

VIII. — De hydris et serpentibus marinis Indicis.

Ἡ δὲ Ἰνδῶν θάλαττα ὕδρους θαλαττίους τίκτει πλατεῖς τὰς οὐράς· τίκτουσι δὲ καὶ λίμναι μεγίστους ὕδρους· οἱ δὲ θαλάττιοι ὄφεις οἶδε καρχαρον ἐοίκασι μᾶλλον ἔχειν τὸ δῆγμα, ἤπερ οὖν ἰῶδες.

Indicum mare hydros gignit marinos caudis latis, lacus etiam hydros maximos producunt; ceterum marini isti serpentes asperum potius serratis dentibus, quam venenosum os videntur habere.

IX. — De feris mulis Indicis.

Ἐν Ἰνδοῖς ἵππων τε ἀγρίων καὶ ὄνων τοιούτων εἰσὶν ἀγέλαι· οὐκοῦν ἀναβαινόντων [τῶν] ὄνων τὰς ἵππους, ὑπομένειν ἐκείνας λέγουσιν, καὶ ἥδεσθαι τῇ μίξει, καὶ τίκτειν ἡμιόνους πυρσοὺς τὴν χρόαν, καὶ ἄγαν δρομικούς, δυσλόφους δὲ καὶ δυσγαργάλεις ἄλλως. Ποδάγραις δὲ τούτους αἱροῦσιν εἶτα ἀνάγεσθαι τῷ τῶν Πρασίων βασιλεῖ φασι· καὶ διετεῖς μὲν ἑαλωκότας μὴ ἀναίνεσθαι τὴν πώλευσιν, πρεσβυτέρους δὲ μὴ διαφέρειν τῶν καρχάρων θηρίων καὶ σαρκοφάγων μηδὲ ἕν.

In India equorum ferorum et asinorum similiter greges sunt; et asinos equæ facillime admittunt, et coitu eorum delectantur et rufos mulos pariunt ad currendum præstantissimos, sed contrectationis impatientes, quos compedibus captos ad Prasiorum regem adducunt. Ex iis qui bimi comprehenduntur domari possunt, contra vetuli ab immanibus et carnivoris feris nihil differunt.

X. — De simiis quibusdam Indicis.

Ἐν Πρασίοις δὲ τοῖς Ἰνδικοῖς εἶναι γένος πιθήκων φασὶν ἀνθρωπόνουν, ἰδεῖν δέ εἰσι κατὰ τοὺς Ὑρκανοὺς κύνας τὸ μέγεθος, προκομία τε αὐτῶν ὁρᾶται συμφυής, εἴποι δ' ἂν ὁ μὴ τὸ ἀληθὲς εἰδὼς ἀσκητὰς εἶναι αὐτάς· γένειον δὲ αὐτοῖς ὑποπέφυκε σατυρῶδες, ἡ δὲ οὐρὰ κατὰ τὴν τῶν λεόντων ἀλκαίαν ἐστί· καὶ τὸ μὲν ἄλλο πᾶν σῶμα πεφύκασι πάλλευκοι, τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὴν οὐρὰν ἄκραν εἰσὶ πυρσοί· σώφρονες δὲ καὶ φύσει τιθασοί· εἰσὶ δὲ ὑλαῖοι τὴν δίαιταν, καὶ σιτοῦνται τῶν ὡραίων τὰ ἄγρια. Φοιτῶσι δὲ ἀθρόοι εἰς τὰ τῆς Λατάγης προάστεια (πόλις δέ ἐστιν Ἰνδῶν ἡ Λατάγη), καὶ τὴν προτεθειμένην αὐτοῖς ἐκ βασιλέως ἑφθὴν ὄρυζαν σιτοῦνται· ἀνὰ πᾶσαν δὲ ἡμέραν ἥδε ἡ δαὶς αὐτοῖς εὐτρεπὴς πρόκειται· ἐμφορηθέντας δὲ ἄρα αὐτοὺς ἀνα-

In Prasiis Indicis simiarum genus esse ferunt humanis sensibus, et magnitudine Hyrcanorum canum; tum earum comam etsi naturalem, artificio tamen homini veritatis imperito elaboratam videri; tum barbam ipsarum speciem satyricæ similitudinemque gerere, caudamque leoninæ similem spectari; reliquo corpore albas, capite et extrema cauda flavas esse: neque vero quod vivendi ratione et genere ipso silvestres sint (fructibus enim agrestibus pascuntur) propterea feras esse; imo natura cicures et moderatas Ad suburbia Latages, Indicæ urbis, frequentes proficiscuntur, quibus coctam oryzam rex comedendam objicit, ac quotidie cibaria eis projiciuntur; expletæ ad silvestres

χωρεῖν αὖθις ἐς [τὰ] ἤθη τὰ ὑλαῖά φασι σὺν κόσμῳ, καὶ σίνεσθαι τῶν ἐν ποσὶν οὐδὲ ἕν.

sedes decenter redire, neque obvium quicquam lædere dicuntur.

XI. — De poëphago animali Indico.

Ποηφάγον ἐν Ἰνδοῖς ζῶόν ἐστι, καὶ πέφυκέ γε διπλάσιον ἵππου τὸ μέγεθος· οὐρὰν δὲ ἔχει δασυτάτην καὶ μελαίνης ἀκράτως χρόας· καὶ εἶεν αὗται αἱ τρίχες καὶ τῶν ἀνθρωπείων λεπτότεραι ἄν, καὶ ἐν μεγάλῳ τίθενται ταύτας ἔχειν Ἰνδῶν αἱ γυναῖκες· καὶ γάρ τοι παραπλέκονται ἐξ αὐτῶν καὶ κοσμοῦνται μάλα ὡραίως, ταῖς πλοκαμῖσι ταῖς συμφύτοις καὶ ταύτας ὑποδέουσαι. Προήκει δὲ καὶ εἰς δύο πήχεις ἑκάστης τὸ μῆκος τριχός, ἐκ μιᾶς δὲ ῥίζης ὁμοῦ τι καὶ τριάκοντα θυσανηδὸν ἐκπεφύκασιν. Ζώων δὲ ἄρα ἁπάντων τοῦτο δειλότατον ἦν· ἐὰν γὰρ ὑπό τινος ὀφθῇ καὶ αἴσθηται βλεπόμενον, ᾗ ποδῶν ἔχει φεύγει [καὶ πρόεισι], καὶ κέχρηται προθυμίᾳ μᾶλλον ἢ σκελῶν ὠκύτητι. Καὶ διώκεται μὲν ὑπὸ ἱππέων καὶ κυνῶν ἀγαθῶν δραμεῖν· ἐὰν μέντοι συνίδῃ ὅτι ἄρα ἁλίσκεσθαι μέλλει, τὴν οὐρὰν ἀπέκρυψεν ἔν τινι δάσει, αὐτὸ δὲ ἀντιπρόσωπον ἕστηκε, καὶ δοκεύει τοὺς θηρατάς, καὶ ὑποθαρρεῖ πως, καὶ οἴεται μηκέτι φανεῖσθαι περισπούδαστον, τῆς οὐρᾶς μὴ βλεπομένης· ἐκείνην γὰρ οἶδέν [οἱ] εἶναι τὸ κάλλος. Κενὴν δὲ ἄρα ἴσχει τὴν ὑπὲρ τοῦδε φαντασίαν· βάλλει γάρ τις αὐτὸ βέλει πεφαρμαγμένῳ, καὶ ἀποκτείνας ἀποκόψει τὴν οὐράν, τὸ ἆθλον τῆς ἄγρας· καὶ δείρας τὸ πᾶν σῶμα (ἀγαθὸν γὰρ καὶ ἡ δορά) ἀφῆκε τὸν νεκρόν· σαρκῶν γὰρ τῶν ἐκείνου δέονται Ἰνδοὶ οὐδὲ ἕν.

Indicum animal herba vescens, duplo quam equus major, spississimam caudam et nigerrimam habet; humani pili subtilitatem ejus setæ vincunt, quas permagni idcirco Indicæ mulieres æstimant, quod eis ipsis crines suos pulcherrime implicent et devinciant. Ad bina cubita singulæ ipsius setæ longitudine procedunt, et ex una radice circiter triginta simul fimbriarum instar exoriuntur. Omnium animalium timidissimus est; nam si a quopiam animalium videatur, seque conspectum sentiat, e vestigio, quanta potest maxima celeritate, sese in fugam properat conjicere; in quam majori animi alacritate, quam velocitate se impellit. Ac si, cum insequentibus equitibus et canibus ad cursum promptissimis urgetur, intelligat se captum iri; prius occultata cauda in aliquo fruteto frontem obvertens stat, et venatores exspectat, ex timore colligens se, et quadam fiducia nitens; neque enim jam, cauda abdita, se ullius pretii putat amplius visum iri, quod præclare scit in ea pulchritudinem suam sitam esse. Verum tali imaginatione se deludit; nam quispiam venenato telo illum ferit, et ab occiso caudam præmium prædæ abscindit; et pelle, quæ utilis est, ex toto corpore detracta, cadaver abjicit; quod ejusmodi carnium usum nullum Indi habent.

XII. — De magnitudine cetorum aliarumque belluarum Indiæ.

Κήτη δὲ ἦν ἄρα ἐν τῇ τῶν Ἰνδῶν θαλάττῃ πενταπλασίονα [τὸ] μέγεθος ἐλέφαντος τοῦ μεγίστου· πλευρὰ γοῦν μία κήτους καὶ εἰς τοὺς εἴκοσι πήχεις πρόεισι, χελύνην δὲ πήχεων πεντεκαίδεκα ἔχει, τὸ δὲ πτέρωμα βραγχίου ἑκατέρου πήχεων τὸ εὖρος καὶ ἑπτά· κήρυκες δὲ καὶ πορφύραι, ὡς καὶ χοῦν ῥᾷστα δέξασθαι, καὶ μέντοι καὶ τῶν ἐχίνων τὰ χελώνια δύναιτο ἂν τοσοῦτον στέγειν. Μεγέθη δ' ἰχθύων ἄπειρα, λαβράκων μάλιστα, καὶ ἀμίαι καὶ χρυσόφρυες. Ἀκούω δὲ τούτους κατὰ τὴν ὥραν, ὅταν ἐπιῤῥέωσιν οἱ ποταμοὶ καὶ λάβροι κατιόντες ἐκ τῆς πλημμύρας ἐς τὴν γῆν ἀναχέωνται, καὶ αὐτοὺς ὑπερχεῖσθαι κατὰ τὰς ἀρούρας καὶ ἐν ὕδατι λεπτῷ φέρεσθαί τε καὶ ἀλᾶσθαι· παυσαμένων δὲ τῶν ὑπερπιμπλάντων τοὺς ποταμοὺς ὑετῶν καὶ ἀναχωρούντων ὀπίσω τῶν ῥευμάτων καὶ ἐς τὰς ὁδοὺς τὰς κατὰ φύσιν ὑποστρεφόντων, ἐν τοῖς καθημένοις χωρίοις καὶ τοῖς τεναγώδεσι καὶ ἀπέδοις, ἔνθα δήπου φιλοῦσι καὶ αἱ νεαὶ καλούμεναι κόλπους τινὰς ἔχειν, ἰχθῦς ὑπομένουσι καὶ ὀκτὼ πήχεων· καὶ αἱροῦσιν οἱ γεωργοῦντες αὐτούς, ἀσθενεῖ τῇ νήξει χρωμένους, ἅτε μὴ ἐν βυθῷ φερομένους, ἀλλὰ ἐπιπολῆς, καὶ ἐκ τοῦ ὀλίγου ὕδατος ἀγαπητῶς καὶ μόλις ἀποζῶντας.

Cete in mari Indico quintupla ad elephantum vel maximum magnitudine degunt; nam una etiam costa ceti ad viginti cubita accedit, maxillam habet quindecim cubitorum, pinnam ad utramque branchiam septem cubitos longam. Purpuræ etiam et buccinæ hujus maris tantæ sunt, ut facile congium capiant; quemadmodum et echinorum testæ sive crustæ. Sunt et pisces magnitudine immensa, præsertim lupi, amiæ et auratæ. Fertur autem, quo tempore fluvii augentur, et majore jam profluentes impetu in agros exundant, hos pisces etiam simul abreptos inundationem sequi, et per agros in pauca et tenui aqua ferri et oberrare; postquam vero imbres, ex quibus augentur fluvii, cessarint, et confluentes ad suos redierint alveos, in humilibus, planis, palustribus, atque ubi novalia sic dicta sinus efficere solent, pisces vel octo cubitorum relicti et quominus natando effugiant impediti, quippe qui non in profundo maris, sed in superficie feruntur, et vitam utcumque sustinentes ab agricolis capiuntur.

XIII. — De rajis et squillis Indicis.

Ἰνδῶν δὲ ἰχθύων ἴδια καὶ ἐκεῖνα. Βατίδες γίνονται παρ' αὐτοῖς οὐδέν τι μείους Ἀργολικῆς ἀσπίδος ἑκάστη, καρίδες δὲ καὶ μείζους καράβων αἱ Ἰνδῶν εἰσίν· αἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθέουσαι διὰ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Γάγγου χηλὰς μεγίστας ἔχουσι καὶ τραχείας θιγεῖν αὐτῶν· τάς γε μὴν ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς ἐκπιπτούσας εἰς τὸν Ἰνδὸν λείας ἔχειν πέπυσμαι τὰς ἀκάνθας, προμήκεις γε μὴν καὶ βοστρυχώδεις τὰς ἀπηρτημένας ἕλικας· χηλὰς δὲ οὐκ ἔχειν ταύτας.

Indicis piscibus hæc etiam peculiaria sunt. Non minores Argolico clypeo rajæ gignuntur in India, itemque squillæ locustis majores Indicæ sunt. Harum quæ ex mari veniunt in Gangem, forcipes maximas et tangentibus asperas habent; quæ vero ex mari Rubro in Indum excidunt, læves audio habere spinas, sed oblongos et implicatos ab eis dependentes cirros, et forcipibus carere.

XIV. — De testudine Indica.

Χελώνη δὲ ἐν Ἰνδοῖς ποταμία τὸ χελώνιον ἔχει σκάφης οὐ μεῖον τελείας· χωρεῖ γοῦν ἕκαστον μεδίμνους δέκα ὀσπρίων. Γίνονται δὲ καὶ χερσαῖαι χελῶναι, καὶ εἶεν ἂν τὸ μέγεθος κατὰ τὰς βώλους τὰς μεγίστας, αἵπερ οὖν ἐπανίστανται ἐν τοῖς βαθέσιν ἀρώμασιν, εὐπειθοῦς μὲν οὔσης τῆς γῆς, εἰς πολὺ δὲ κατιόντος τοῦ ἀρότρου καὶ τὴν αὔλακα σχίζοντος ῥᾷστα καὶ ἐγείροντος τὰς βώλους ὑψοῦ. Ταύτας δὲ καὶ ἀποδύεσθαι τὸ ἔλυτρόν φασιν. Οἱ τοίνυν ἀρόται καὶ πᾶν τὸ περὶ τοὺς ἀγροὺς ἐργατικὸν ταῖς μακέλλαις ἀνασπῶσιν αὐτάς, καὶ ἐξαιροῦσιν ὥσπερ οὖν ἐκ τῶν θριπηδέστων φυτῶν τὰς εὐλάς· εἰσὶ δὲ γλυκεῖαι τὴν σάρκα καὶ πίονες, οὐ μὴν κατὰ τὰς θαλαττίας πικραὶ καὶ αὗται.

Testudo Indica fluviatilis testam habet non minorem scapha justæ magnitudinis; decem enim leguminum medimnos capit. At illic quoque terrenæ testudines gignuntur, magnitudine maximarum glebarum, quæ in altis arationibus terræ non difficilis excitantur, bene penitus intrante aratro, et sulcum facillime proscindente, et glebas in excelsum excitante. Ejusmodi testudinum genus aiunt testas exuere; ac sane easdem ab agricolis sic ligonibus abstrahi, quemadmodum vermes ex verminosis plantis; eædemque non amaræ, ut marinæ sunt; sed et suaves et pingues habentur earum carnes.

XV. — De Indicorum animalium solertia, præcipue de formicis.

Θυμόσοφα δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ζῷά ἐστιν, οὐ μὴν ὅσα ἐν Ἰνδοῖς ἀλλὰ ὀλίγα. Ἐκεῖ δὲ ὅ τε ἐλέφας τοιοῦτός ἐστι καὶ ὁ σιττακὸς καὶ αἱ σφίγγες καὶ οἱ καλούμενοι σάτυροι· σοφὸν δὲ ἄρα ἦν καὶ ὁ μύρμηξ ὁ Ἰνδός. Οἱ μὲν οὖν ἡμεδαποὶ τὰς ἑαυτῶν χειὰς καὶ ὑποδρομὰς ὑπὸ τὴν γῆν ὀρύττουσιν, καὶ φωλεούς τινας κρυπτοὺς ἀποφαίνουσι γεωρυχοῦντες, καὶ μεταλλείαις ὡς εἰπεῖν τισὶν ἀποῤῥήτοις καὶ λανθανούσαις καταξαίνονται· ἀλλὰ οἵ γε Ἰνδοὶ μύρμηκες οἰκίσκους τινὰς συμφορητοὺς ἐργάζονται, καὶ τούτους γε οὐκ ἐν χωρίοις ὑπτίοις καὶ λείοις καὶ ἐπικλυζομένοις ῥᾷστα, ἀλλὰ μετεώροις καὶ ὑψηλοῖς. Ἐν αὐτοῖς δὲ περιόδους τινὰς καὶ ὡς εἰπεῖν σύριγγας Αἰγυπτίας ἢ λαβυρίνθους Κρητικοὺς σοφίᾳ τινὶ ἀποῤῥήτῳ διατρήσαντες οἰκεῖα ἑαυτοῖς ἀπέφηναν, οὐκ εὐθυτενῆ καὶ ῥᾴδια παρελθεῖν ἢ εἰσρεῦσαί τι, ἀλλ' ἑλιγμοῖς καὶ διατρήσεσι λοξά· καὶ ἀπολείπουσί γε ἐπιπολῆς μίαν ὀπήν, δι' ἧς εἰσίασί τε αὐτοὶ καὶ τὰ σπέρματα ὅσα ἐκλέγουσιν, εἶτα ἐς τοὺς ἑαυτῶν θησαυροὺς εἰσκομίζουσι. Παλαμῶνται δὲ ἄρα τὰς ἐν ὕψει φωλεύσεις, ὑπὲρ τοῦ τὰς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀναχύσεις τε καὶ ἐπικλύσεις διαδιδράσκειν. Καὶ αὐτοῖς ὑπὲρ τῆσδε τῆς σοφίας περιγίνεται ὥσπερ ἐν σκοπιαῖς τισιν ἢ νήσοις κατοικεῖν, ὅταν τῶν λοφιδίων ἐκείνων τὰ κύκλῳ περιλιμνάζηται. Τὰ δ' οὖν

Naturali quodam ingenio et prudentia valent etiam apud nos animalia, non totidem tamen quot sunt in India. Illic enim ejusmodi sunt elephantus, psittacus, sphinges et nuncupati satyri; sed et Indica formica etiam solers. Nostrates quidem formicæ cavernas et latibula quædam effodiunt, sub terra habitantes, et veluti in fodinis metallicis cuniculisque eruendis sese exercent; at Indicæ domunculas congestas in excelsis locis construunt, non in devexis et planis, qui facile inundari queant. In eis ambitus, et, ut ita dicam, fossas Ægyptias, vel Creticos labyrinthos, ineffabili sapientia effodientes domesticas sedes constituunt, non rectas quidem et pervias, aut in quas quippiam influere possit, sed sinuosis foraminibus obliquas; in quarum superficie foramen unum relinquunt, per quod quidem ipsum ingrediantur ipsæ, et semina, quæ colligunt, in suos thesauros inferant. In excelsis quidem locis latibula machinantur, ut fluminum eluvies et inundationes effugiant. Itaque hac sua industria veluti in speculis habitare possunt, aut etiam insulis, cum scilicet adjuncta colliculis illis humiliora loca circumquaque stagnant. Ipso-

χώματα ἐκεῖνα καίτοι συμπεφορημένα, τοσοῦτον ἀποδεῖ τοῦ λύεσθαί τε καὶ διαξαίνεσθαι ὑπὸ τῆς περικλύσεως, ὡς καὶ κρατύνεσθαι αὐτά, πρῶτον μὲν ὑπὸ τῆς ἑῴας δρόσου· ἐπαμφιέννυται γάρ, ὡς εἰπεῖν, ἐκ ταύτης πάγου τινὰ χιτῶνα ὑπόλεπτον, πλὴν καρτερόν· εἶτα μέντοι δεσμεύεται κάτω βρυώδει τῆς ποταμίας ἰλύος φλοιῷ. Καὶ μυρμήκων μὲν Ἰνδῶν πέρι Ἰόβᾳ πάλαι, ἐμοὶ δὲ νῦν ἐς τοσοῦτον λελέχθω.

rum vero aggeres quanquam congesti, tantum abest alluente aqua ut solvantur, ut confirmentur magis; primum enim ex matutino rore admixto pulveri tunica quadam vestiuntur, ut ita dicam, tenui, sed valida; deinde parte inferiori de fluviatili cœno cortex muscosus adnascens aggerem adstringit. Ac de formicis Indicis hæc olim quidem ab Juba, a me vero in præsentia dicta sufficiant.

XVI. — De antro Plutonis in India.

Παρὰ τοῖς Ἀριανοῖς τοῖς Ἰνδικοῖς χάσμα Πλούτωνός ἐστιν, καὶ κάτω τινὲς ἀπόῤῥητοι σύριγγες καὶ ὁδοὶ κρυπταὶ καὶ διαδρομαὶ ἀνθρώποις ἀθέατοι· βαθεῖαι δ' οὖν, καὶ ἐπὶ μήκιστον προήκουσαι· γενόμεναι δὲ πῶς, καὶ ὀρωρυγμέναι τρόπῳ τῷ, οὔτε Ἰνδοὶ λέγουσιν, οὔτε ἐγὼ μαθεῖν πολυπραγμονῶ. Ἄγουσιν οὖν Ἰνδοὶ καὶ ὑπὲρ τὰ τρισμύρια ἐνταῦθα κτήνη διάφορα προβάτων τε καὶ αἰγῶν καὶ βοῶν καὶ ἵππων· καὶ ἕκαστος τῶν ἢ [δεισάντων] ἐνύπνιον ἢ ὄτταν τινὰ ἢ φήμην ἢ ὄρνιν οὐκ εὔεδρον ὑφορωμένων ἀντὶ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἐμβάλλει κατὰ τὴν οἴκοθεν αὐτοῦ δύναμιν, ἑαυτὸν λυτρούμενος καὶ διδοὺς ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὴν τοῦ ζώου. Τὰ δὲ ἄγεται οὔτε δεσμοῖς ἐπαγόμενα, οὔτε ἐλαυνόμενα ἄλλως, ἑκόντα δὲ τὴν ὁδὸν τήνδε ἀνύτει, ἕλξει τινὶ καὶ ἴυγγι ἀποῤῥήτῳ· εἶτα ἐπιστάντα τῷ στομίῳ ἑκόντα ἐμπηδᾷ, καὶ ὄψει μὲν ἀνθρωπίνῃ οὐκ ἔστιν οὐκέτι σύνοπτα, εἰς γῆς χάσμα ἀπόῤῥητόν τε καὶ ἀχανὲς ἐμπεσόντα· ἀκούονται δ' οὖν ἄνω βοῶν μὲν μυκηθμοί, τῶν δὲ οἰῶν βληχή, χρεμετισμὸς δὲ τῶν ἵππων καὶ μηκὴ τῶν αἰγῶν· καὶ εἴ τις ἐπιπολῆς βαδίζοι, καὶ προσχωροῖ τὸ οὖς παραβάλλων, ἀκούσεται ἐπὶ μήκιστον τῶν προειρημένων· οὐδὲ ἐκλείπει ποτὲ ὁ συμμιγὴς ἦχος, ἐπιπεμπόντων ὁσημέραι τὰ ὑπὲρ ἑαυτῶν ζῷα. Εἰ μὲν οὖν τὰ πρόσφατα ἐξακούεται μόνα ἢ καὶ τῶν πρώτων τινά, οὐκ οἶδα· ἀκούεται δ' οὖν. Καὶ εἴρηταί μοι ζώων τῶν ἐκεῖ καὶ τοῦτο ἴδιον.

Apud Arianos Indos hiatus Plutonis est, in cujus profundo occultæ cavernæ, et viæ absconditæ, et hominibus incognitæ ac profundæ, et in immensum spatium porrectæ; quemadmodum autem sint in tantam altitudinem depressæ, neque Indi explicant, neque id ego cognoscere admodum laboro. Amplius triginta millia diversorum animalium, ovium, caprarum, boum, et equorum, eo agunt Indi; ac quisquis vel somnio, vel voce divina, aut ostento perculsus fuerit, malive auspicii avem inspexerit, is pro facultatibus suis se suamque salutem redimens, dejici curat animal. Ista autem nec constricta vinculis, nec alio modo adacta, sed sua sponte viam conficiunt, tanquam secretis illecebris quibusdam allecta; postea vero quam ad barathri fauces accesserunt, non invita desiliunt, neque sane postquam in hiatum immensum et cæcum inciderunt, amplius hominibus comparent. Boum tamen mugitus, ovium balatus, hinnitus equorum, et caprarum vox supra exaudiuntur; ac si quis superne incesserit, et aures illius faucibus admoverit, diutissime ejusmodi voces audiet; neque enim sane promiscuus ille sonus cessat resonare, quod eo quotidie ad salutem suam redimendam præcipites bestias agunt Ariani. Anne vero solæ recentes dejectæ exaudiantur, an etiam ex primis quædam, haud equidem scio; exaudiuntur vero. Et hoc singulare animalium, quæ illic sunt, dictum est mihi.

XVII. — De insula Taprobane, deque testudinibus maris Magni.

Ἐν δὲ τῇ καλουμένῃ Μεγάλῃ θαλάττῃ καὶ νῆσον ᾄδουσι μεγίστην, καὶ ὄνομα αὐτῆς ἀκούω Ταπροβάνην· πάνυ δὲ δολιχὴν πυνθάνομαι καὶ ὑψηλὴν τὴν νῆσον εἶναι, καὶ μῆκος μὲν ἔχειν σταδίων ἑπτακισχιλίων, πλάτος δὲ πεντακισχιλίων, καὶ ἔχειν οὐ πόλεις, ἀλλὰ κώμας πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίας· στέγας δὲ ἔχουσιν, ἔνθα κατάγονται οἱ ἐπιχώριοι, ἐκ ξύλων πεποιημένας, ἤδη δὲ καὶ δονάκων. Τίκτονται δὲ ἄρα ἐν ταύτῃ τῇ θαλάττῃ καὶ χελῶναι μέγισται, ὧνπερ οὖν τὰ ἔλυτρα ὄροφοι γίνονται· καὶ γάρ ἐστι καὶ πεντεκαίδεκα πήχεων ἓν χελώνιον, ὡς ὑποικεῖν οὐκ ὀλίγους· καὶ ἡλίους πυρωδεστάτους ἀποστέγει, καὶ σκιὰν ἀσμένοις παρέχει· πρός γε μὴν τῶν ὄμβρων τὰς καταφορὰς ἀντίτυπόν ἐστι, καὶ κεράμου παντὸς καρτερώτερον, τάς τε ἐμβολὰς τῶν ὑετῶν ἀποσείεται, καὶ κροτούμε-

In nuncupato mari Magno insulam esse maximam, nomine Taprobanam, pervagatum est, eandemque longissimam atque excelsam; longitudine septem millium stadiorum, latitudine vero quinque millium; urbes autem non habere, sed quinquaginta et septingentos vicos; domos, in quibus incolæ degunt, e ligno factas esse, aut arundinibus. Maximæ testudines in eo mari procreantur, quarum superficies integrum tectum præstare potest; nam singulæ testæ ad quindecim cubitorum magnitudinem procedunt, ut sub eis non pauci habitare queant; ac nimirum vehementissimos solis ardores defendant, et prolixam umbram efficiant; sicque ad perferendos imbres resistunt, ut melius quam ullæ tegulæ pluviarum vim repellant; nec aliter illisa

νον ἀκούουσιν οἱ ὑποικοῦντες, ὡς εἴς τι τέγος ἐμπιπτόντων τῶν ὑδάτων. Οὐ δέονταί γε μὴν ὡς κέραμον ῥαγέντα ἀμεῖψαι· σκληρὸν γὰρ τὸ χελώνιον, καὶ ἔοικεν ὑπορωρυγμένῃ πέτρᾳ καὶ ὑπάντρῳ τε καὶ αὐτορόφῳ στέγῃ.

eis aqua cœlestis perstrepit, quam si in tegulas illaberetur. Neque vero sic eas habitatores, quemadmodum tegulas fractas, relinquere habent necesse; nam totum tectum ex solida testa constat, ut suffosso saxo et cavernoso, et nativum tectum efficienti, similis esse videatur.

XVIII. — De elephantis et aliis animalibus ejusdem insulæ.

Ἡ τοίνυν νῆσος ἡ ἐν τῇ Μεγάλῃ θαλάττῃ, ἣν καλοῦσι Ταπροβάνην, ἔχει φοινικῶνας μὲν θαυμαστῶς πεφυτευμένους εἰς στοῖχον, ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς ἁβροῖς τῶν παραδείσων οἱ τούτων μελεδωνοὶ φυτεύουσι τὰ δένδρα τὰ σκιαδηφόρα. Ἔχει δὲ καὶ νομὰς ἐλεφάντων πολλῶν καὶ μεγίστων. Καὶ οἵ γε νησιῶται ἐλέφαντες τῶν ἠπειρωτῶν ἀλκιμώτεροί τε τὴν ῥώμην καὶ μείζους ἰδεῖν εἰσι, καὶ θυμοσοφώτεροι δὲ πάντα πάντῃ κρίνοιντο ἄν. Κομίζουσί τε οὖν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον ναῦς μεγάλας τεκτηνάμενοι· ἔχει γὰρ δήπου καὶ δάση ἡ νῆσος· πιπράσκουσί τε διαπλεύσαντες τῷ βασιλεῖ τῷ ἐν Καλίγγαις. Διὰ μέγεθος δὲ ἄρα τῆς νήσου οὐδὲ ἴσασιν οἱ τὰ μέσα αὐτῆς οἰκοῦντες τὴν θάλατταν, ἀλλὰ ἠπειρώτην μὲν βίον τρίβουσι, τὴν περιερχομένην δὲ αὐτοὺς καὶ κυκλουμένην πυνθάνονται θάλατταν. Οἱ δὲ τῇ θαλάττῃ πρόσοικοι τῆς μὲν ἄγρας τῆς τῶν ἐλεφάντων ἀμαθῶς ἔχουσιν, ἀκοῇ δὲ αὐτὴν ἴσασι μόνῃ· περί γε μὴν τὰς τῶν ἰχθύων καὶ τὰς τῶν κητῶν ἄγρας τίθενται τὴν σπουδήν. Τὴν γάρ τοι θάλατταν τὴν περιερχομένην τὸν τῆς νήσου κύκλον, ἄμαχόν τι πλῆθος καὶ ἰχθύων καὶ κητῶν τρέφειν φασί· καὶ ταῦτα μέντοι καὶ λεόντων ἔχειν κεφαλὰς καὶ παρδάλεων καὶ λύκων, καὶ κριῶν δέ, καὶ τὸ ἔτι θαῦμα, σατύρων μορφὰς κήτη ἐστὶν ἃ περιφέρει. Καὶ γυναικῶν ὄψιν ἔχουσιν, αἷσπερ ἀντὶ πλοκάμων ἄκανθαι προσήρτηνται. Ἔχειν δὲ καὶ ἄλλας τινὰς ὑμνοῦσιν ἐκτόπους μορφάς, ὧν τὰ εἴδη μηδ' ἂν τοὺς δεινοὺς γράφειν καὶ κράσεις σωμάτων συμπλέκειν ἐς τερατείαν ὄψεων ἀκριβῶσαί ποτε καὶ σοφίᾳ γραφικῇ παραστῆσαι δύνασθαι ἄν· προμήκη δὲ ἔχει τὰ οὐραῖα καὶ ἑλικτά, πόδας γε μὴν χηλὰς ἢ πτερύγια. Πυνθάνομαι δὲ αὐτὰ καὶ ἀμφίβια εἶναι, καὶ νύκτωρ μὲν ἐπινέμεσθαι τὰς ἀρούρας· πόαν μὲν γὰρ ἐσθίειν τῶν ἀγελαίων τε καὶ σπερμολόγων δίκην, χαίρειν δὲ καὶ τῷ φοίνικι τῷ δρυπεπεῖ, διασείειν τε ἐκ τούτου τὰ δένδρα ταῖς σπείραις, περιβάλλοντα αὐτὰς ὑγρὰς οὔσας καὶ οἵας περιπλέκεσθαι· τοῦτον οὖν τὸν φοίνικα ἐκ τοῦ σεισμοῦ τοῦ βιαίου καταῤῥέοντα ἐπινέμεσθαι· ὑπολήγει δὲ ἄρα ἡ νύξ, καὶ σαφὴς οὔπω ἡμέρα, καὶ ἐκεῖνα ἠφανίσθη καταδύντα ἔς τι πέλαγος, ἕῳου μέλλοντος ὑπολάμπειν. Εἶναι δὲ καὶ φαλαίνας φασὶ πολλάς, οὐ μὴν εἰς τὴν γῆν προϊέναι αὐτάς, τοὺς θύννους ἐλλοχώσας. Καὶ δελφίνων δὲ γένη δύο φασὶν εἶναι· τὸ μὲν ἄγριον καὶ κάρχαρον καὶ ἀφειδέστατον εἰς τοὺς ἁλιέας καὶ σφόδρα ἄνοικτον, τὸ δὲ πρᾷόν τε καὶ τιθασὸν φύσει· περισκιρτᾷ γοῦν καὶ περινήχεται, καὶ ἔοικε κυνιδίῳ αἰκάλλοντι,

In magni Maris insula Taprobane palmeta in quincuncem sic mirifice plantantur, quemadmodum in elaboratis hortis a peritis artificibus opacantes arbores seruntur. Itemque permultorum et valde grandium elephantorum pastiones in ea insula vigent. Ac nimirum hi insulani elephanti animi robore, et ingenii indole, et corporis magnitudine, eis, qui in continenti degunt, præstantiores omnino existimantur. Hos magnis navibus (nam et silvas insula habet) in continentem transportantes Calingarum regi vendunt. Insulæ quidem magnitudo ea est, ut mediterranei ejus incolæ mare incognitum habeant; et tanquam in continenti viventes mare, quod eos circumcingit atque ambit, solum auditione accipiant. Maritimi autem elephantorum venationis ignari sint, nisi fama eandem cognorint; omne igitur studium atque operam ad piscium et cetorum capturam conferunt. Id mare magnum eam insulam ambiens, immensam multitudinem piscium et cetorum procreare ferunt: et eorum quædam habere capita leonum, pantherarum, luporum et arietum aliorumque animalium; et, quod magnam admirationem habet, satyrorum speciem similitudinemque cete nonnulla gerunt. Alia exsistunt muliebri facie, eisque pro crinibus spinæ dependent. Addunt et alia reperiri absurda, quorum genera tam monstrosa exacte explicari ac repræsentari ne a peritissimis quidem et in corporum diversorum mistione versatissimis pictoribus possent; caudæ eis oblongæ et involutæ, pro pedibus forfices aut pinnæ. Ac in eodem mari belluas in utraque sede viventes audio, et noctu segetes et herbas depasci instar gregalium et seminibus victitantium animalium, quodque palmarum fructu jam maturo gaudeant, idcirco eas arbores amplexu suo molli flexilique concutere, et excussas violento impetu palmulas comedere; easdemque crepusculo matutino, cum jam incipit dilucescere, in mare redire abdique mersas. Tum etiam multas balænas ibidem esse aiunt, quæ thynnis insidientur, nec exeant in terram. Tum duo delphinorum genera illic nasci: alterum ferum, dentibus serratis et inexpiabili immanitate piscatoribus infestum; alterum natura mansuetum, circum homines

καὶ ψηλαφήσεις, ὁ δὲ ὑπομένει· κἂν τροφὴν ἐμβάλῃς, ἀσμένως λήψεται.

natare, et more catelli blandiri, et se contrectari sustinere, atque objectum cibum libenter sumere.

XIX. — De lepore maris Indici.

Λαγὼς θαλάττιος τῆς μέντοι Μεγάλης (τὸν γὰρ ἕτερον εἶπον τὸν ἐκ τῆς ἑτέρας) ἀλλ' οὗτός γε ἔοικε τῷ χερσαίῳ πάντα πάντη, πλὴν τῶν τριχῶν. Τοῦ μὲν γὰρ ἠπειρώτου ἡ λάχνη ἔοικεν ἁπαλή τε εἶναι καὶ ἐπαφωμένῳ μὴ ἀντίτυπος· ἔχει δὲ οὗτος ἀκανθώδεις τὰς τρίχας καὶ ὀρθάς, καὶ εἴ τις προσάψαιτο, ἀμύσσεται. Φασὶ δὲ αὐτὸν ἐπ' ἄκρᾳ τῇ φρίκῃ τῆς θαλάττης νήχεσθαι καὶ μὴ καταδύνειν εἰς βάθος, ὤκιστον δὲ εἶναι τὴν νῆξιν· ζῶν δὲ οὐκ ἂν ἁλοίη ῥᾳδίως· τὸ δὲ αἴτιον, οὐκ ἐμπίπτει ποτὲ εἰς δίκτυον, οὐ μὴν οὐδὲ καλάμου πρόσεισιν ὁρμιᾷ καὶ δελέατι. Ὅταν δὲ ἄρα νοσήσας ὅδε ὁ λαγὼς εἶτα ἥκιστος ὢν νήχεσθαι ἐκβρασθῇ, πᾶς ὅστις ἂν αὐτοῦ προσάψηται τῇ χειρὶ ἀπόλλυται ἀμεληθείς· ἀλλὰ καὶ τῇ βακτηρίᾳ ἐὰν θίγῃ τοῦ λαγὼ τοῦδε, καὶ δι' αὐτῆς πάσχει τὸ αὐτό, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ τοῦ βασιλίσκου προσαψάμενοι. Ῥίζαν δὲ ἐν τῇ νήσῳ τῇ κατὰ τὴν Μεγάλην θάλατταν φύεσθαί φασι καὶ εἶναι πᾶσιν εὔγνωστον, ἥπερ οὖν τῇ λειποθυμίᾳ ἀντίπαλός ἐστιν· προσενεχθεῖσα γοῦν τῇ τοῦ λειποψυχοῦντος ῥινὶ ἀναβιώσκεται τὸν ἄνθρωπον. Ἐὰν δὲ ἀμεληθῇ, καὶ μέχρι θανάτου πρόεισι τῷ ἀνθρώπῳ τὸ πάθος· τοσαύτην ἄρα ἐς τὸ κακὸν ὅδε ὁ λαγὼς ἔχει τὴν ἰσχύν.

Magni maris lepus (nam alterum, qui in alio mari nascitur, ante dixi) ex omni parte ad terreni similitudinem accedit præter pilos. Nam terrestris pili et molles sunt, et ad tactum haudquaquam resistentes; contra illius spinosi et erecti, et qui contigerit, læditur. Hunc in summa aqua maris natare, non in profundum demergi dicunt; celeri autem et concitata natatione uti; et vivum eo difficillimum ad capiendum esse, quod neque in rete incidit, neque ad lineæ escam accedit. Cum ægritudine afficitur, ita ut natare nequeat, et in litus ejiciatur; quisquis manu eum tetigerit, nisi medicina adhibetur, perit: ac si hunc bacillo tetigerit, hoc idem periculum ei procreatur, quod basilisci contactus affert. Radicem in Magni mari insula nasci ferunt, haudquaquam in vulgus ignotam, quæ animi defectionibus illius, qui sic affectus fuerit, medetur; ea enim animo deficientis naribus admota, facit ut is reviviscat, et recreetur. Sin negligitur, tam sane robusta pernicie hic lepus præditus est, ut ad mortem usque homini morbus procedat.

XX. — De animalibus interioris Indiæ.

Ἐν τοῖς χωρίοις τοῖς ἐν Ἰνδίᾳ (λέγω δὲ τοῖς ἐνδοτάτω) ὄρη φασὶν εἶναι δύσβατά τε καὶ ἔνθηρα· καὶ ἔχειν ζῷα ὅσα καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς τρέφει γῆ, ἄγρια δέ· καὶ γάρ τοι καὶ τὰς οἶς τὰς ἐκεῖ φασιν εἶναι καὶ ταύτας θηρία, καὶ κύνας καὶ αἶγας καὶ βοῦς, αὐτόνομά τε ἀλᾶσθαι καὶ ἐλεύθερα, ἀφειμένα νομευτικῆς ἀρχῆς. Πλήθη δὲ αὐτῶν καὶ ἀριθμοῦ πλείω φασὶν οἱ τῶν Ἰνδῶν λόγιοι· ἐν δὲ τοῖς καὶ τοὺς Βραχμᾶνας ἀριθμεῖν ἄξιον, καὶ γάρ τοι καὶ ἐκεῖνοι ὑπὲρ τῶνδε ὁμολογοῦσι τὰ αὐτά. Λέγεται δὲ καὶ ζῷον ἐν τούτοις εἶναι μονόκερων, καὶ ὑπ' αὐτῶν ὀνομάζεσθαι καρτάζωνον· καὶ μέγεθος μὲν ἔχειν ἵππου τοῦ τελείου καὶ λόφον, καὶ λάχνην ἔχειν ξανθήν, ποδῶν δὲ ἄριστα εἰληχέναι, καὶ εἶναι ὤκιστον, καὶ τοὺς μὲν πόδας ἀδιαρθρώτους τε καὶ ἐμφερεῖς ἐλέφαντι συμπεφυκέναι, τὴν δὲ οὐρὰν συός· μέσον δὲ τῶν ὀφρύων ἔχειν ἐκπεφυκὸς κέρας, οὐ λεῖον, ἀλλὰ ἑλιγμοὺς ἔχον τινὰς καὶ μάλα αὐτοφυεῖς, καὶ εἶναι μέλαν τὴν χρόαν· λέγεται δὲ καὶ ὀξύτατον εἶναι τὸ κέρας ἐκεῖνο· φωνὴν δὲ ἔχειν τὸ θηρίον ἀκούω τοῦτο πάντων ἀπηχεστάτην τε καὶ γεγωνοτάτην· καὶ τῶν μὲν ἄλλων αὐτῷ ζῴων προσιόντων φέρειν καὶ πρᾶον εἶναι, λέγουσι δὲ ἄρα πρὸς τὸ ὁμόφυλον δύσεριν εἶναί πως. Καὶ οὐ μόνον φασὶ τοῖς ἄῤῥεσιν εἶναί τινα συμφυῆ κύριξίν τε πρὸς

Montes esse dicunt in intimis regionibus Indiæ, inaccessos hominibus, et feris refertos, ubi, quæ apud nos bestiæ domesticæ sunt, feras aiunt esse, ut oves, canes, capras, boves, et per se et sua sponte errare, ab omni cura pastoritia exsolutas. Earum quidem ferarum multitudinem innumeram, historici Indorum testantur, inter quos Brachmanes etiam numerandi, qui hoc idem sentiunt. In iis unicornem, quem vocant cartazonon, numerant, eumque magnitudine ad confirmatæ ætatis equum accedere dicunt, jubaque præditum et pilis fulvis esse, pedum bonitate et totius corporis celeritate excellere, atque similiter ut elephantos pedibus inarticulatis esse, apri caudam habere; inter supercilia cornu unum, idemque nigrum exsistere, non læve quidem, sed versuras quasdam naturales habens, atque in acutissimum mucronem desinens, omnium maxime animalium absonam vocem et contentam mittere, et ad alias quidem bestias ad se accedentes mansuescere, cum suis vero gregalibus pugnare. Neque modo mares inter se

ἀλλήλους καὶ μάχην, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς θηλείας ἔχουσι θυμὸν τὸν αὐτόν, καὶ προάγοντες τὴν φιλονεικίαν καὶ μέχρι [τοῦ] θανάτου [τοῦ] ἡττηθέντος ἐξάγουσιν· ἔστι μὲν οὖν καὶ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ῥωμαλέον, ἀλκὴ δέ οἱ τοῦ κέρατος ἄμαχός ἐστι. Νομὰς δὲ ἐρήμους ἀσπάζεται, καὶ πλανᾶται μόνον· ὥρᾳ δὲ ἀφροδίτης τῆς σφετέρας συνδυασθεὶς πρὸς τὴν θήλειαν πεπράυνται, καὶ μέντοι καὶ συννόμω ἐστόν· εἶτα ταύτης παραδραμούσης καὶ τῆς θηλείας κυούσης, ἐκθηριοῦται αὖθις, καὶ μονίας ἐστὶν ὅδε ὁ Ἰνδὸς καρτάζωνος. Τούτων οὖν πώλους πάνυ νεαροὺς κομίζεσθαί φασι τῷ τῶν Πρασίων βασιλεῖ, καὶ τὴν ἀλκὴν ἐν ἀλλήλοις ἐπιδείκνυσθαι κατὰ τὰς θέας τὰς πανηγυρικάς· τέλειον δὲ ἁλῶναί ποτε οὐδεὶς μέμνηται.

naturali quadam contentione dissidere, sed contra etiam feminas certare, pugnamque usque ad mortem victi ingravescere; nam et reliqui corporis maximo robore præditus est, et cornu inprimis inexpugnabili armatur. Desertissimas regiones persequitur, simul et solitarius errat. Coitus tempore ad feminam suam mansuete adsuescit, et pariter pascuntur; cum hoc tempus transierit, et ventrem femina ferre cœperit, rursus efferatur, et solus vagatur. Ad Prasiorum regem illius pullos etiamnum teneros aiunt deportari, eosdemque festis et panegyricis diebus ad pugnam committi ad robur ostendendum; nam integræ ætatis et perfectæ nullum unquam quisquam meminit captum fuisse.

XXI. — De fera quadam Indiæ, satyris simili.

Ὑπερελθόντι τὰ ὄρη τὰ γειτνιῶντα τοῖς Ἰνδοῖς κατὰ τὴν ἐνδοτάτω πλευρὰν φανοῦνται, φασίν, αὐλῶνες δασύτατοι, καὶ καλεῖταί γε ὑπ' Ἰνδῶν ὁ χῶρος Κολουνδα· ἀλᾶται δὲ ἄρα, φασίν, ἐν τοῖσδε τοῖς αὐλῶσι ζῷα Σατύροις ἐμφερῆ τὰς μορφάς, τὸ πᾶν σῶμα λάσια, καὶ ἔχει κατὰ τῆς ἰξύος ἵππουριν. Καὶ καθ' ἑαυτὰ μὲν μὴ ἐνοχλούμενα διατρίβειν ἐν τοῖς δρυμοῖς ὑλοτραγοῦντα, ὅταν δὲ αἴσθωνται κυνηγετῶν κτύπου, καὶ ἀκούσωσι κυνῶν ὑλακῆς, ἀναθέουσιν εἰς τὰς ἀκρωρείας αὐτὰς ἀμάχῳ τῷ τάχει· καὶ γάρ εἰσι ταῖς ὀρειβασίαις ἐντριβεῖς. Καὶ ἀπομάχονται πέτρας τινὰς κυλινδοῦντες κατὰ τῶν ἐπιόντων, καὶ καταλαμβανόμενοί γε πολλοὶ διαφθείρονται. Καὶ ἐκ τούτων εἰσὶν ἐκεῖνοι δυσάλωτοι· καὶ μόλις ποτὲ καὶ διὰ μακροῦ τινὰς αὐτῶν εἰς Πρασίους κομίζεσθαι λέγουσι· καὶ τούτων μέντοι ἢ τὰ νοσοῦντα ἐκομίσθη ἢ θήλεά τινα κύοντα· καὶ συνέβη γε θηραθῆναι τοῖς μὲν διὰ τὴν νωθείαν, ταῖς δὲ διὰ τὸν τῆς γαστρὸς ὄγκον.

Finitimos Indiæ montes transmittenti, ad intimum latus densissimas convalles videri aiunt, et Colunda locum nominari, ubi bestiæ Satyrorum similitudinem formamque gerentes et toto corpore hirsutæ versantur, atque equina cauda præditæ dicuntur. Eæ cum non a venatoribus agitantur, in opacis et spissis silvis solent ex frondibus et fructibus vivere; cum autem venantium strepitum sentiunt, et canum latratus exaudiunt, in montium vertices incredibili celeritate recurrunt: nam per montes iter conficere assuetæ sunt. Contra eos qui se insequuntur pugnant, de summis montibus saxa devolventes, quorum impetu sæpe multi deprehensi pereunt. Itaque difficillime capiuntur; et ex iis nonnullæ, sed ægerrime tandem, aut ægrotantes nimirum, aut gravidæ comprehenduntur; illæ quidem propter morbum, hæ vero ob graviditatem. Captæ autem ad Prasios deferuntur.

XXII. — De serpentibus apud Sciratas.

Ἔστι δὲ καὶ Σκιρᾶται πέραν Ἰνδῶν ἔθνος καὶ τοῦτο, καὶ εἰσὶ σιμοὶ τὰς ῥῖνας, εἴτε οὕτως ἐκ βρεφῶν ἁπαλῶν ἐνθλάσει τῇ τῆς ῥινὸς διαμείναντες, εἴτε καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τίκτονται. Γίνονται δὲ ὄφεις παρ' αὐτοῖς μεγέθει μέγιστοι, ὧν οἱ μὲν ἁρπάζουσι τὰς ποίμνας καὶ σιτοῦνται, οἱ δὲ ἐκθηλάζουσι τὸ αἷμα, ὥσπερ οὖν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν οἱ αἰγιθῆλαι, ὧνπερ οὖν καὶ ἀνωτέρω οἶδα ποιησάμενος μνήμην εὐκαιροτάτην.

Sunt et Sciratæ gens ultra Indiam, simi naribus, sive ita nati, sive ita teneris infantibus infracto naso. Apud hos serpentes maximi nascuntur; quorum alii greges pecorum rapiunt et vorant; alii sanguinem tantum exsugunt, quemadmodum lac aves caprimulgi a Græcis dictæ, quarum suo loco mentio a nobis facta est.

XXIII. — De Sybaritarum equis.

Ἵππου δὲ ἄρα καὶ τὸ εὐμαθὲς ἴδιον ἦν, καὶ τούτου [τὸ] μαρτύριον ἐκεῖνο. Συβαρίτας τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ τρυφῆς ἀκούω ποιήσασθαι φροντίδα ὑπερβάλλουσαν, καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἔργων τε καὶ σπουδασμάτων ἀμαθῶς ἔχειν, πάντα δὲ τὸν ἑαυτῶν βίον διάγειν ῥαστωνεύοντας ἐν ἀργίᾳ καὶ πολυτελείᾳ. Περιηγεῖσθαι μὲν οὖν ἕκαστα τῶν ἐν Συβάρει μακρὸν ἂν εἴη νῦν, ἐκεῖνο

Docilitatem equo peculiarem esse istud etiam argumento est. Sybaritas in Italia luxuriæ nimium addictos fuisse, et reliquarum rerum studium negligentes ignorasse, et vitam in otio et sumptuoso luxu transegisse audio. Sed referre singula prolixum foret, istud vero unum supremum

δ' οὖν ὁμολογεῖ τρυφὴν ἄμαχον. Δεδιδαγμένοι ἦσαν αὐτοῖς οἱ ἵπποι παρὰ τὸν τῆς εὐωχίας καιρὸν ὀρχεῖσθαι πρὸς αὐλὸν τῷ ῥυθμῷ. Τοῦτο οὖν εἰδότες οἱ Κροτωνιᾶται (ἐπολέμουν δὲ αὐτοῖς) σάλπιγγα μὲν καὶ ἦχον σύντονον καὶ παρακλητικὸν εἰς ὅπλα κατεσίγασαν, αὐλοὺς δὲ καὶ αὐλητὰς παραλαβόντες, ἐπεὶ ὁμοῦ ἦσαν καὶ τόξευμα ἐξικνεῖτο ἤδη, ἐνέδοσαν ἐκεῖνοι τὸ μέλος τὸ ὀρχηστικόν· ὅπερ οὖν ἀκούσαντες οἱ τῶν Συβαριτῶν ἵπποι, κατὰ τὴν [τῶν] οἴκοι μνήμην, ὡς ἐν μέσοις ὄντες τοῖς συμποσίοις, ἀπεσείσαντο μὲν τοὺς ἀναβάτας, ἐσκίρτων δὲ καὶ ἐχόρευον· καὶ ταύτῃ τὴν τάξιν συνέχεαν, καὶ τὸν πόλεμον ἐξωρχήσαντο.

eorum luxum testatur. Equi eis instituti erant, ut inter epulas ad tibiarum numeros saltarent. Quod cum scirent Crotoniatæ, et bellum adversus eos gererent, tubam et omnem vehementiorem et adhortatorium ad arma sonum silere jusserunt: tibiam vero et tibicines secum in acies adductos, cum jam intra sagittæ ictum ab hoste abessent, numeros saltationi aptos canere præceperunt; quibus auditis, Sybaritarum equi, saltationis domesticæ memoria, tanquam in mediis versarentur conviviis, excussis sessoribus, saltare et tripudiare cœperunt, et confuso Sybaritarum ordine, stragis et cladis causa suis fuerunt dominis.

XXIV. — De equis lycospadibus.

Ὑπὲρ τῶν ἵππων τῶν καλουμένων λυκοσπάδων εἶπον καὶ ἀνωτέρω, καὶ νῦν δὲ εἰρήσεται ὅσα προσακήκοα ἴδια. Τὴν ὄψιν ἔχουσι συνεστραμμένην καὶ βραχεῖαν, ἔτι δὲ σιμήν. Λέγουσι δὲ αὐτὰς εἶναι καὶ φιλέλληνας, καὶ ἔχειν τοῦ γένους τοῦδε σύνεσίν τινα ἀπόῤῥητον, καὶ συμφυῆ πρὸς αὐτοὺς ἀποσώζειν φιλίαν· καὶ προσιόντων τε καὶ ἐπαφωμένων καὶ κοίλῃ τῇ χειρί πως ἐπικροτούντων μὴ ἄχθεσθαι μηδὲ ἀποσκιρτᾶν· καὶ συνδιημερεύειν μὲν αὐτοῖς, ὥσπερ οὖν δεδεμένους, καθευδόντων δὲ καθεύδειν πλησίον. Ἐὰν δὲ προσέλθῃ βάρβαρος, ὥσπερ οὖν αἱ ῥινηλατοῦσαι κύνες ἐκ τῶν ἰχνῶν συνιᾶσι τὰ θηρία, οὕτω τοι καὶ αἱ ἵπποι ἐκεῖναι γινώσκουσι τὸ γένος, καὶ χρεμετίζουσιν, καὶ φεύγουσιν οἷα δήπου δεδοικυῖαι θηρίον. Τοῖς μὲν οὖν συνήθεσι καὶ χιλὸν ἐμβάλλουσι καὶ τὴν ἄλλην κομιδὴν προσφέρουσι πάνυ ἥδονται, καὶ βούλονται ὡραῖαι φαίνεσθαι, καὶ ἔτι μᾶλλον τοῖς ἑαυτῶν ἡνιόχοις· καὶ τὸ μαρτύριον, ὅταν νήχωνται, ἐνδοτέρω προχωροῦσιν ἢ τῆς λίμνης ἢ τῆς θαλάττης ἢ τῆς κρήνης, τὸ πρόσωπον φαιδρύνειν βουλόμεναι, ἵνα μή τι ἄμορφον ἢ ἀκαλλὲς ἐκ τῆς φάτνης ἢ ἐκ τῆς ὁδοῦ προσπεσὸν εἶτα ἐπιθολώσῃ τὸ κάλλος. Λυκοσπάδι δὲ ἄρα ἵππῳ καὶ ἀλοιφαὶ εὐώδεις ὡς νύμφῃ φίλαι καὶ μύρων ὀσμή· καὶ Ὅμηρος δὲ τὸ φιληδεῖν ἵππους χρίσμασι φύσει πάντας ὁμολογεῖ λέγων·

Τοίου γὰρ σθένος ἐσθλὸν ἀπώλεσαν ἡνιόχοιο
Ἠπίου· ὅς σφῶιν μάλα πολλάκις ὑγρὸν ἔλαιον
Χαιτάων κατέχευε, λοέσσας ὕδατι λευκῷ.

Καὶ Σιμωνίδης δέ, ἐκ παντοδαπῶν θηρίων λέγων τὰς γυναῖκας γενέσθαι τε καὶ διαπλασθῆναι, φησὶν ἐνίαις ἐκ τῶν ἵππων τό τε φιλόκοσμον καὶ φιλόμυρον συντεχθῆναι κατ' ἐκείνους· ἃ δὲ λέγει, ταῦτά ἐστιν·

Τὴν δ' ἵππος ἁβρὴ χαιτέεσσ' ἐγείνατο,
Ἣ δούλι' ἔργα καὶ δύην περιτρέπει·
Κοὔτ' ἂν μύλης ψαύσειεν, οὔτε κόσκινον
Ἄρειεν, οὔτε κόπρον ἐξ οἴκου βάλοι,
Οὔτε πρὸς ἰπνὸν ἀσβόλην ἀλευμένη
Ἵζοιτ'· ἀνάγκῃ δ' ἄνδρα ποιεῖται φίλον·
Λοῦται δὲ πάσης ἡμέρας ἄπο ῥύπον
Δίς, ἄλλοτε τρίς, καὶ μύροις ἀλείφεται.
Ἀεὶ δὲ χαίτην ἐκτενισμένην φορεῖ

De equis illis, quos lycospades nominant, supra etiam dixi; et nunc, quæ insuper audivi, addam. Rostrum habent breve, bene compactum, et simum. Quin et Græcorum hominum cum studiosi esse dicuntur, tum de hujuscemodi hominum genere mirificam notionem habere, ut naturali quodam sensu ad eos amandos afficiantur; neque enim accedentibus, et palpantibus, aut cava manu applaudentibus se offenduntur, neque resiliunt; sed, tanquam constricti tenerentur, totum diem cum iis traducunt, atque somnum prope eosdem capiunt. Sin ad ipsos barbarus accedit, quemadmodum ex vestigiis sagaciter odorantes canes feras percipiunt, sic eum equi illi cognoscunt, et clamorem tollunt, et tanquam sane feram bestiam extimescentes dant se in fugam. Jam porro iis, ad quos adsueverunt, et pabulum objicientibus mirifice oblectantur, maxime vero aurigis formosi videri student: quod quidem ipsum, cum natant, ostendunt; tum enim in aquam lacus maris, aut fontis bene penitus procedunt, ut et nitidum os efficiant, et ne sordidum quippiam ex præsepi aut de via illitum deformet nitorem. Quin et odorati unguenti suavitatem, sicut puella, in amore et deliciis habere existimatur hoc genus; quanquam Homerus equos omnes natura unguentis delectari testatur, cum canit:

Auriga egregio privati, sæpius illis
Qui solitus liquido fuerat perfundere olivo
Cervicem atque jubas ablutis flumine puro.

Quin et Simonides, canens ex diversis bestiis natas et conformatas esse mulieres, nonnullis earum ornatus et unguentorum studium ex equorum natura innatum esse scribit his versibus:

At delicatus mulier quam genuit equus,
Labore abhorret, operibus servilibus;
Nec attigisse vellet aut cribrum, aut molam,
Non expurgare et verrere scopis domum,
Non juxta furnum, ne trahat fuliginis
Quidquam, sedere; sponte non sua virum,
Coacta sed amat; corpus in die suum
Bis terve lavat, et ungitur, pectit comas,

Βαθεῖαν, ἀνθέμοισιν ἐσκιασμένην.
Καλὸν μὲν οὖν θέημα τοιαύτη γυνὴ
Ἄλλοισι, τῷ δ' ἔχοντι γίγνεται κακόν·
Ἢν μή τις ἢ τύραννος ἢ σκηπτοῦχος ᾖ,
Ὅστις τοιούτοις θυμὸν ἀγλαΐζεται.

Alitque, et ornat se superba floribus.
Talis quidem uxor præbet se spectaculum
Aliis jucundum, sed viro nocet suo;
Nisi ille fuerit aut rex, aut vir præpotens,
Hujusmodi uxor oblectare quem queat.

XXV. — De equorum apud Persas disciplina.

Ἴδια δὲ ἵππων καὶ ἐκεῖνα δήπου. Οἱ Πέρσαι, ἵνα μὴ ὦσιν αὐτοῖς οἱ ἵπποι καταπλῆγες, ψόφοις αὐτοὺς καὶ ἤχοις χαλκοῖς προσεθίζουσιν, καὶ κωδωνίζουσιν, ὡς μή ποτε ἐν τῷ πολέμῳ δείσωσι τοὺς τῶν πανοπλιῶν ἀραγμοὺς καὶ τὸν τῶν ξιφῶν πρὸς τὰς ἀσπίδας δοῦπον· εἴδωλά τε νεκρῶν δὴ σεσαγμένα ἀχύροις ὑποβάλλουσιν αὐτοῖς, ἵνα προσεθισθῶσι νεκροὺς ἐν τῷ πολέμῳ πατεῖν, καὶ μὴ δυσωπούμενοι ὥς τι ἐκπληκτικὸν εἶτα μέντοι ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς ὁπλιτικοῖς ἀχρεῖοι ὦσιν. Οὐκ ἐλελήθει δὲ Ὅμηρον οὐδὲ τοῦτο, ὡς αὐτὸς δείκνυσιν. Ὅτι γοῦν ἀνῃρέθη μὲν ὁ Θρᾷξ Ῥῆσος, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ οἱ ἑταῖροι, ἀκούομεν ἐν Ἰλιάδι ἐκ παίδων· ἃ δὲ ἀκούομεν, ταῦτά ἐστιν· ἀποσφάττει μὲν ὁ τοῦ Τυδέως τοὺς Θρᾷκας, ὁ δὲ τοῦ Λαέρτου τοὺς ἀνῃρημένους ὑπάγει τῶν ποδῶν, ἵνα μή ποτε ἄρα νήλυδες ὄντες οἱ Θρᾷκες ἵπποι εἶτα μέντοι ἐκπλήττωνται τοῖς νεκροῖς ἐμπαλασσόμενοι, καὶ ἀήθως κατ' αὐτῶν ὥς τινων φοβερῶν βαίνοντες, ἀποσκιρτῶσιν. Οἱ δὲ ἅπαξ μαθόντες, οὐκ ἂν αὐτοὺς λάθοι τοῦ μαθήματος λήθη· οὕτως εἰσὶν ἀγαθοὶ μαθεῖν ὅ τι οὖν τῶν λυσιτελῶν οἱ ἵπποι. Φιλεῖν δὲ οἷοί ποτέ εἰσι καὶ εἰς ὅσον, ἐμοὶ μὲν εἴρηται ἐν λόγοις τοῖς ἄνω.

Hæc etiam equorum propria sunt. Eos ad aeris sonitum et strepitum adsuefaciunt tintinnabulique sono eos explorant Persæ, ne armorum in bello fremitum, et gladiorum ad clypeos resonantium crepitum extimescant; armataque cadaverum simulachra paleis farta eis subjiciunt, ut cæsorum calcationem in bello ferre consuescant, et ne rerum terribilium metu affecti ad rem militarem, cum necessitas postulat, inutiles sint. Non latuit vero Homerum neque hoc, ut ipse ostendit. Quod igitur occisus sit Rhesus Thrax, et cum eo socii, audivimus in Iliade a pueris; quæ vero audivimus, hæc sunt: Diomedes quidem Thraces jugulat; Ulysses vero interfectos pedibus subtrahit, ne in cadavera incurrentes Thraces equi, qui nuper advenerant, formidine perterrerentur, atque ad hæc ipsa insueti, ut per formidolosa quædam ingredientes, præcipiti effrenatione efferrentur. Equi autem artem, quam didicerunt, nunquam oblivioni dant; adeo ad discendum dociles sunt res utiles quasvis. Iidem quomodo, et quantopere homines ament, in præcedentibus explicavi.

XXVI. — De ovibus felle carentibus.

Ἐν τοῖς κρυμώδεσι τόποις τὰ πρόβατα, τῆς χιόνος ἐπιῤῥεούσης καὶ τοῦ κρύους ἐνακμάζοντος, ἄχολά ἐστιν (καθειργμένα δὲ ἄρα καὶ τοῦ χιλοῦ τοῦ νέου μὴ μεταλαμβάνοντα εἶτα μέντοι τοιαῦτα εὑρίσκεται)· ὑπαρχομένου δὲ τοῦ ἦρος προϊόντα ἐπὶ τὰς νομάς, τῆς χολῆς ὑποπίμπλαται. Τοῦτο δὲ ἄρα ἔτι καὶ μᾶλλον φιλεῖ παρακολουθεῖν τοῖς Σκυθικοῖς προβάτοις, φασί.

In regionibus perfrigidis, cum nive et hieme vehementi anni tempus infestum est, fellis expers est ovillum pecus; intra enim ovilia compulsum novo pabulo non utitur; deinde, ineunte vere, cum ad pastiones proficiscitur, felle impletur. Hoc autem Scythicis ovibus usu maxime evenire solere aiunt.

XXVII. — De Psyllis.

Ἀγαθαρχίδης φησὶν εἶναι γένος ἐν τῇ Λιβύῃ τινῶν ἀνθρώπων, καὶ μέντοι καὶ καλεῖσθαι αὐτοὺς Ψύλλους· καὶ ὅσα μὲν κατὰ τὸν ἄλλον βίον τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων διαφέρειν οὐδὲ ἕν, τὸ δὲ σῶμα ἔχειν ξένον τε καὶ παράδοξον ὡς πρὸς τοὺς ἑτεροφύλους ἀντικρινόμενον· τὰ γάρ τοι ζῷα τὰ δάκετα καὶ τὰ ἐγχρίπτοντα πάμπολλα ὄντα μηδὲν αὐτοὺς μόνους ἀδικεῖν· οὔτε γοῦν ὄφεως δακόντος ἐπαΐουσιν, οὔτε φαλαγγίου νύξαντος τοὺς ἄλλους εἰς θάνατον, οὔτε μὴν σκορπίου [τὸ] κέντρον ἀπερείσαντος. Ἐπὰν δὲ ἄρα τούτων προσπελάσῃ τι καὶ παραψαύσῃ τοῦ σώματος, καὶ ἅμα καὶ τῆς ὀσμῆς τῆς ἐκείνων σπάσῃ, ὥσπερ οὖν φαρμάκου γευσάμενον ὑπνοποιοῦ, κάρωσίν τινα ἑλκτικὴν εἰς ἀναισθησίαν ἐμποιοῦντος, ἐξασθενεῖ καὶ παρεῖται, ἔστ' ἂν παραδράμῃ ὁ ἄνθρωπος. Ὅπως δὲ ἐλέγχουσι τὰ ἑαυ-

Agatharchides dicit in Africa nationem esse, Psyllos nuncupatam; et nihil quidem quoad vivendi rationem a reliquis hominibus differre, veruntamen cum aliis nationibus peregrinum eorum corpus comparatum admirationem habere: non enim venenatas bestias, quæ vel ictu vel morsu venenum relinquunt, eis quippiam nocere posse; neque aut serpentis morsu, aut phalangiorum mortiferis vulneribus, ut ceteros homines, affici; neque scorpiorum aculeis lædi solere. Cum enim venenatum quiddam ad eos accesserit, et vel eorum corpus attigerit, vel aliquem odorem exhauserit, veluti soporiferam bibisset potionem, stupore affectum ac sensu privatum sopitur; et tamdiu debilitatur, quoad ab eo Psyllus recesserit. Porro natos sibi infantes

τῶν βρέφη, εἴτε ἐστὶ γνήσια, εἴτε καὶ νόθα, ἐν τοῖς ἑρπετοῖς βασανίζοντες, ὡς ἐν τῷ πυρὶ τὸν χρυσὸν οἱ βάναυσοι, ἀνωτέρω εἶπον.

quomodo, germani an spurii sint, experiantur, serpentibus admotis, ut auri puritatem igne explorant aurifabri, supra narravi.

XXVIII. — Alia de Psyllis.

Καλλίας ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν περὶ τὸν Συρακούσιον Ἀγαθοκλέα λόγων φησὶ τοὺς κεράστας ὄφεις δεινοὺς εἶναι τὸ δῆγμα· ἀναιρεῖν γὰρ καὶ ζῷα ἄλογα καὶ ἀνθρώπους, εἰ μὴ παρείη Λίβυς ἀνήρ, Ψύλλος ὢν τὸ γένος. Οὗτος γοῦν ἐάν τε κλητὸς ἀφίκηται, ἐάν τε καὶ παρῇ κατὰ τύχην, καὶ θεάσηται πράως ἔτι ἀλγοῦντα τὴν πληγήν, μόνον προσπτύσας εἶτα μέντοι τὴν ὀδύνην ἐπράυνε, καὶ κατεγοήτευσε τὸ δεινὸν τῷ σιάλῳ. Ἐὰν δὲ εὕρῃ δυσανασχετοῦντα καὶ ἀτλήτως φέροντα, ὕδωρ ἀθρόον σπάσας εἴσω τῶν ὀδόντων, καὶ χρησάμενος αὐτῷ τοῦ στόματος κλύσματι, εἶτα τοῦτο εἰς κύλικα ἐμβαλὼν δίδωσι ῥοφῆσαι τῷ τρωθέντι. Ἐὰν δὲ περαιτέρω καὶ τοῦδε τοῦ φαρμάκου κατισχύῃ τὸ κακόν, ὁ δὲ τῷ νοσοῦντι παρακλίνεται γυμνῷ γυμνός, καὶ τοῦ χρωτός οἱ τοῦ ἰδίου προσανατρίψας τὴν ἰσχὺν τὴν συμφυῆ, εἶτα μέντοι τοῦ κακοῦ πεποίηκε τὸν ἄνθρωπον ἐξάντην. Ἀποχρῶν δὲ ἄρα ὑπὲρ τούτου εἴη ἂν μάρτυς καὶ Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος λέγων·

Ἔκλυον ὡς Λιβύης Ψύλλων γένος οὔτε τι θηρῶν
  Αὐτοὶ κάμνουσιν μυδαλέαισι τυπαῖς,
Οὓς Σύρτις βοσκεῖ θηροτρόφος· εὖ δὲ καὶ ἄλλοις
  Ἀνδράσιν ἤμυναν τύμμασιν ἀχθομένοις,
Οὐ ῥίζαις ἔρδοντες, ἑῶν δ' ἀπὸ σύγχροα γυίων —

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις.

Callias libro decimo historiæ, quam conscripsit De Syracusano Agathocle, cerastas inquit pestiferum morsum infligere solere, et bestias ratione carentes, et homines interficere; nisi Libycus vir, natione Psyllus, ad curandum accesserit. Hic sane sive evocatus, sive fortuito advenerit, et plagam adhuc tolerabiliter dolentem viderit, solam salivam ictui morsuive inspuens dolorem mitigat et perstringit. Sin percussum offenderit ægerrime dolentem, intra dentes permultam aquam haurit, et os suum primo ex ea colluit, post vero eam in poculum injectam vulnerato exsorbendam tradit. Quodsi veneni acerbitas acrius invalescit, hic ægrotanti nudo nudus accumbit, et proprio suo corpore morbi vim frangit, et malo hominem liberat. Hoc autem ita se habere idoneus testis etiam Nicander Colophonius fuerit, cujus versus adscribam:

Audivi Libycos Psyllos, quos aspera Syrtis
  Serpentumque ferax patria alit populos,
Non ictu inflictum diro, morsuve venenum
  Lædere; quin læsis ferre et opem reliquis,
Non vi radicum, proprio sed corpore juncto,

et quæ sequuntur.

XXIX. — De animalibus biformibus.

Ἐμπεδοκλῆς ὁ φυσικός φησι, περὶ ζώων ἰδιότητος λέγων καὶ ἐκεῖνος δήπου, γίνεσθαί τινα συμφυῆ καὶ κράσει μορφῆς μὲν διάφορα, ἑνώσει δὲ σώματος συμπλακέντα. Ἃ δὲ λέγει, ταῦτά ἐστιν·

Πολλὰ μὲν ἀμφιπρόσωπα, καὶ ἀμφίστερνα φύεσθαι,
Βουγενῆ, ἀνδρόπρῳρα, τὰ δ' ἔμπαλιν ἐξανατέλλειν
Ἀνδροφυῆ βούκρανα μεμιγμένα τῇ μὲν ἀπ' ἀνδρῶν,
Τῇ δὲ γυναικοφυῆ θιμβροῖς ἠσκημένα γυίοις.

Empedocles physicus, de animalium proprietate et ipse scribens, auctor est nasci quædam bigenera, in unum scilicet corpus natura duplici coalita. Ea autem, quæ canit, hæc sunt:

Multa genus duplex referunt animalia membris,
Pectore vel capite, aut alio; sic ut videatur
Ante viri retroque bovis forma, aut vice versa:
In pecore humanæ quondam vestigia formæ
Insunt, et pecoris humano in corpore contra.

XXX. — De capris Lyciis.

Ἐν Λυκίᾳ λέγει Καλλισθένης ὁ Ὀλύνθιος κείρεσθαι καὶ τὰς αἶγας, ὥσπερ οὖν πανταχῆ τὰ πρόβατα· γίνεσθαι γὰρ δασυτάτας καὶ εὔτριχας δεινῶς τὰς αἶγας, ὡς εἰπεῖν βοστρύχους ἢ τινας ἕλικας κόμης ἐξηρτῆσθαι αὐτῶν· καὶ μέντοι καὶ τοὺς τεχνίτας τῆς τῶν νεῶν ἐργασίας καταχρῆσθαι αὐταῖς τὰς σειρὰς συμπλέκοντας, ὡς καὶ τοὺς κάλως ἄλλοι.

Callisthenes Olynthius capras scribit in Lycia tonderi, ut ubique locorum oves; sunt enim densissimo et prolixissimo hirsutæ pilo, ut ab iis cincinni et capillorum quasi capreoli, implexi ab eis dependere videantur; ex eisdemque navium fabri funes contexunt, ut alii rudentes.

XXXI. — De Cynamolgis eorumque canibus.

Λέγει δὲ ἄρα Κτησίας ἐν λόγοις Ἰνδικοῖς τοὺς καλουμένους Κυναμολγοὺς τρέφειν κύνας πολλοὺς κατὰ τοὺς Ὑρκανοὺς τὸ μέγεθος, καὶ εἶναί γε ἰσχυρῶς

In libris, quos Cnidius Ctesias De rebus Indicis conscripsit, Cynamolgorum gentem ait canes permultos, magnitudine Hyrcanis canibus pares, alere solere. Quamobrem

κυνοτρόφους. Καὶ τὰς αἰτίας ὁ Κνίδιος ἐκείνας λέγει. Ἀπὸ τῶν θερινῶν τροπῶν εἰς μεσοῦντα χειμῶνα ἐπιφοιτῶσιν αὐτοῖς ἀγέλαι βοῶν, οἱονεὶ μελιττῶν σμῆνος ἢ σφηκιὰ κεκινημένη, πλῆθος ἀριθμοῦ κρείττους οἱ βόες· εἰσὶ δὲ ἄγριοι καὶ ὑβρισταί, καὶ εἰς κέρας θυμοῦνται δεινῶς· οὔκουν ἔχοντες αὐτοὺς ἀναστέλλειν ἑτέρως οἴδε, τοὺς τροφίμους αὐτῶν κύνας ἐπ' αὐτοὺς ἀφιᾶσιν, ἐς τοῦτο ἀεὶ τρεφομένους, οἵπερ οὖν καταγωνίζονταί τε καὶ διαφθείρουσιν αὐτοὺς ῥᾷστα. Εἶτα τῶν κρεῶν τὰ μὲν δοκοῦντά σφισιν εἰς ἐδωδὴν ἐπιτήδεια ἐξαιροῦσιν, τὰ δὲ λοιπὰ τοῖς κυσὶν ἀποκρίνουσιν, καὶ μάλα γε ἀσμένως κοινωνοῦντες αὐτοῖς, ὥσπερ οὖν εὐεργέταις ἀπαρχόμενοι. Κατὰ τὴν ὥραν δὲ καθ' ἣν οὐκέτι φοιτῶσιν οἱ βόες, συνθήρους αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ζώοις τοῖς ἄλλοις ἔχουσιν. Καὶ τῶν θηλειῶν ἀμέλγουσι τὸ γάλα, καὶ ἐκ τούτου κέκληνται· πίνουσι γὰρ αὐτό, ὥσπερ οὖν ἡμεῖς τὸ τῶν οἰῶν τε καὶ τῶν αἰγῶν.

vero sit hæc natio tam canum studiosa, causam idem affert. Cum ab æstivo solstitio ad mediam hiemem, tanquam apum examina, aut concitata vesparum vis, sic armenta numero ampliora boum ferorum eos cornibus vehementer incitata appetant; hi non aliter hæc retundere valentes, canes, quos magna cura aluerunt, in ipsos immittunt, qui facile boves debellant et interimunt. Deinde ante commemorati homines, quas esculentas carnes existimant, sibi auferunt; reliquas canibus impertiunt, libenterque communicant, tanquam pro accepto beneficio grati. Reliquo anni tempore, cum non amplius eo boves accedunt, ad venandas alias feras secum ducunt. Idcircoque Cynamolgi appellantur, quod a canibus lac exprimunt mulctra; tum vero sic id ipsum, quemadmodum nos vel ovillum vel caprinum, bibunt.

XXXII. — De ovibus in Cio.

Αἰσχυλίδης ἐν τοῖς Περὶ γεωργίας κατὰ τὴν Κείων γῆν πρόβατα γίνεσθαι ὀλίγα ἑκάστῳ τῶν γεωργῶν φησι· τὸ δὲ αἴτιον, λεπτόγεών τε εἶναι τὴν Κέων ἰσχυρῶς καὶ νομὰς οὐκ ἔχειν· κύτισον δὲ καὶ θρία ἐμβάλλειν, καὶ τῆς ἐλαίας τὰ ῥεύσαντα φύλλα, καὶ μέντοι καὶ ὀσπρίων ἄχυρα ποικίλων, παρασπείρειν δὲ καὶ ἀκάνθας, καὶ ἐκείνοις ἀγαθὸν εἶναι ταῦτα δεῖπνον. Γίνεσθαι δὲ ἐξ αὐτῶν γάλα, καὶ τοῦτο τρεφόμενον τυρὸν ἐργάζεσθαι κάλλιστον, καλεῖσθαι δὲ αὐτὸν Κύθνιον ὁ αὐτὸς λέγει· καὶ μέντοι καὶ τὸ τάλαντον αὐτοῦ πιπράσκεσθαι δραχμῶν καὶ ἐννενήκοντα. Γίνεσθαι δὲ καὶ ἄρνας τὴν ὥραν διαπρεπεῖς, καὶ πιπράσκεσθαι οὐ κατὰ τοὺς ἑτέρους, ἀλλὰ καὶ σοβαρωτέρᾳ τῇ τιμῇ.

Æschylides in libris De re rustica in Cio insula prodit agricolas singulos oves possidere paucas, eo quod solum perquam macrum sit, et pascua non habeat; itaque eos ovibus cytisum, folia fici et oleæ decidua objicere, et paleas leguminum variorum, sed spinas etiam quasdam ab eis admisceri ait, quibus illæ in pabulo acquiescant. Ex ovibus quod emanarit lac coagulari, et in optimum caseum converti, quem Cythnium nominant; ejusque talentum venire drachmis nonaginta. Addit et agnos hujus insulæ egregios haberi, et majore quam ceteros pretio vendi.

XXXIII. — De bobus diversarum regionum.

Φοίνικες λέγουσι λόγοι τὰς βοῦς τὰς ἐπιχωρίους τοσαύτας εἶναι τὸ μέγεθος, ὡς ἑστάναι τοὺς ἀμέλγοντας ὄντας μεγίστους, ἢ δεῖσθαι θρανίου, ἵνα ἀναβάντες ἐφίκωνται τῶν μαζῶν. Λιβύων δὲ ἄρα τῶν γειτνιώντων Ἰνδοῖς ὀπισθονόμων βοῶν ἀγέλας εἶναί τινας ἀκούω. Τὸ δὲ αἴτιον· ἡ φύσις ὡς ἐξήμαρτε τὸ πρῶτον ἢ ὠλιγώρησεν, ἐπεὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῖς ἐστι τὰ κέρατα, καὶ ὁρᾶν οὐκ ἐᾷ τὰ πρὸ ποδῶν, ἡ δὲ ἐς οὐρὰν ἐπανάγει τὴν βάδισιν αὐτοῖς, εἶτα ἐπικύπτοντες κείρουσι τὴν πόαν. Ἀριστοτέλης γε μὴν φησι τῶν βοῶν τῶν ἐν Λεύκτροις ἐκπεφυκέναι τὰ κέρατα καὶ τὰ ὦτα ἔκφυσιν τὴν αὐτήν, καὶ εἶναι συνυφασμένα. Ὁ δὲ αὐτὸς ἐν χώρῳ τινὶ Λιβύων τὰς αἶγας τοῦ στήθους φησὶ τοὺς μαζοὺς ἔχειν ἀπηρτημένους. Εἴη δ' ἂν τοῦ παιδὸς τοῦ Νικομάχου καὶ ταῦτα· ἐν τοῖς περὶ τὸν Καρίσκον Βουδίνοις οἰκοῦσιν οὐ γίνεσθαί φησι πρόβατον λευκόν, ἀλλὰ μέλανα πάντα.

Phœnicum libri testantur indigenas vaccas ea esse magnitudine, ut vel procerissimi pastores, cum mulgent, stare, aut etiam in scabellum adscendere habeant necesse, ubera ut possint pertingere. In Libya Indis finitima retroversus pascentium boum esse armenta auditione accepi; cujus rei causa est, quod non rite collocata a natura ante oculos cornua habent, et quæ ante pedes sunt, videre non queant; ex quo fit, ut ingressionem ad caudam retorquentes herbam depascantur. Aristoteles ait, Leuctricorum boum cornua atque aures ex una stirpe cognata et simul contexta esse. Idem auctor est, in loco quodam Libyæ caprarum ubera a pectore dependere; et apud Budinos Carisci accolas albam ovem nullam nasci, sed nigras omnes esse.

XXXIV. — De capris Sardiniæ.

Νυμφόδωρος λέγει τὴν Σαρδὼ εἶναι θρεμμάτων μητέρα ἀγαθήν. Θαυμάσαι δὲ ἄξιον τίκτει ζῷον τὰς αἶγας αὕτη· τὰς γάρ τοι δορὰς τοὺς ἐπιχωρίους ἠσθῆσθαι, καὶ εἶναι ταῦτα σκέπην· καὶ διὰ χειμῶνος μὲν ἀλεαίνειν, ψύχειν δὲ ἐν τῷ θέρει φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ· συμπεφυκέναι δὲ ἄρα ταῖς δοραῖς καὶ πήχεως τὴν τρίχα· τοῦ φορήματος δὲ [ἄρα] τούτου ἔοικε χρῆναι διὰ μὲν τοῦ κρυμοῦ τὰς τρίχας ἐς τὸν χρῶτα ἐπιστρέφειν, διὰ δὲ τοῦ θέρους ἔξω, εἰ μέλλοι ὁ ἠσθημένος διὰ μὲν τοῦ κρυμοῦ θάλπεσθαι, διὰ δὲ τοῦ θέρους μὴ ἀποπνίγεσθαι.

Sardiniam pecudum optimam esse parentem Nymphodorus scribit, caprasque procreare, quarum pellibus pro vestimentis indigenæ utantur; tamque mirifica naturæ vi esse, ut hiberno tempore calefaciant, æstivo refrigerent; simulque in iis ipsis pellibus cubiti magnitudine pilos innasci : atque ei, qui iis indutus fuerit, si commodum videatur, cum est frigida tempestas, pilos ad corpus convertit, ut ab iis calescat; cum autem est æstas, invertit, ne calore vexetur.

XXXV. — De capris piscibus nutritis.

Τί δὲ Ὀρθαγόραν μνήμης ἄμοιρον ἐάσομεν; ὅσπερ οὖν ἐν Ἰνδοῖς λόγοις φησί, Κώυθα μὲν οὕτως εἶναι κώμην τὸ ὄνομα λαχοῦσαν, ταῖς δὲ αἰξὶ ταῖς ἐπιχωρίοις ἔνδον ἐν τοῖς σηκοῖς παραβάλλειν τοὺς νομέας ἰχθῦς ξηροὺς χιλόν.

Cur silentio præterirem Orthagoram? Is in libris, quos conscripsit De rebus Indicis, inquit in Coytha, vico sic nuncupato ab indigenis, pisces aridos capris in stabulis comedendos objici.

XXXVI. — De suibus et elephantis.

Ὅτι δέδοικεν ὗν ἐλέφας ἀνωτέρω εἶπον· τὸ δὲ ἐν Μεγάροις γενόμενον, Μεγαρέων ὑπ' Ἀντιπάτρου πολιορκουμένων, ἐθέλω εἰπεῖν, καὶ μέντοι [καὶ] τὸ εἰρησόμενον τοῦτό ἐστι. Τῶν Μακεδόνων βιαίως ἐγκειμένων, ὗς πίττῃ χρίσαντες ὑγρᾷ καὶ ὑποπρήσαντες αὐτάς, ἀφῆκαν ἐς τοὺς πολεμίους. Ἐμπεσοῦσαι δὲ ἄρα ἐκεῖναι οἰστρημέναι ταῖς τῶν ἐλεφάντων ἴλαις καὶ βοῶσαι, ἅτε ἐμπιπράμεναι, ἐξέμαινον τοὺς θῆρας καὶ ἐτάραττον δεινῶς. Οὔτε γοῦν ἔμενον ἐν τάξει, οὔτε ἦσαν ἔτι πρᾶοι, καίτοι καὶ ἐκ νηπίων πεπωλευμένοι, εἴτε φύσει τινὶ οἱ ἐλέφαντες ἰδίᾳ μισοῦντες τὰς ὗς καὶ μυσαττόμενοι, εἴτε καὶ τῆς φωνῆς αὐτῶν τὸ ὀξὺ καὶ ἀπηχὲς πεφρικότες ἐκεῖνοι. Συνιδόντες οὖν ἐκ τούτου οἱ πωλοτρόφοι τῶν ἐλεφάντων ὗς παρατρέφουσιν αὐτοῖς, ὥς φασιν, ἵνα γε ἐκ τῆς συνηθείας ἧττον ὀρρωδῶσιν αὐτάς.

Elephantum a suillo timere pecore jam dixi : nunc explicare placet, quod ad Megaram accidit. Cum ab Antipatro Megarenses circumsederentur, acerrimeque Macedones incumberent, primo in sues pice liquida oblitos incendium Megarei excitarunt, deinde sic incensos in hostes immiserunt. Ii itaque furore inflammati, cum in elephantorum agmina incurrerunt, tum clamantes, nempe igni flagrantes, quasi quibusdam furiis elephantos incitarunt, et graviter perturbarunt. Itaque nullum neque ordinem tenebant, neque amplius, quamvis a primo ætatis tempore domiti fuissent, mansuefacti erant; sive quod sua quadam natura a suibus abhorreant, sive etiam quia horum absonum vocis acumen perhorreant. Cujus rei non ignari educatores generis elephantini una cum suibus pullos alunt, ex consuetudine eos ut minus horreant.

XXXVII. — De animalibus apud Psyllos.

Παρά γε τοῖς Ψύλλοις καλουμένοις τῶν Ἰνδῶν (εἰσὶ γὰρ καὶ Λιβύων ἕτεροι) [[οἱ]] ἵπποι γίνονται τῶν κριῶν οὐ μείζους, καὶ τὰ πρόβατα ἰδεῖν μικρὰ κατὰ τοὺς ἄρνας, καὶ οἱ ὄνοι δὲ τοσοῦτοι γίνονται τὸ μέγεθος καὶ οἱ ἡμίονοι καὶ οἱ βοῦς καὶ πᾶν κτῆνος ἕτερον ὁτιοῦν. Ὗν δὲ ἐν Ἰνδοῖς οὔ φασι γίνεσθαι οὔτε ἥμερον οὔτε ἄγριον· μυσάττονται δὲ καὶ ἐσθίειν τοῦδε τοῦ ζῴου Ἰνδοί, καὶ οὐκ ἂν γεύσαιντό ποτε ὑείων, ὥσπερ οὖν οὐδὲ ἀνθρωπείων οἱ αὐτοί.

Apud Indos Psyllos (nam sunt etiam alteri Africi) arietibus non majores equi gignuntur; itemque oves, quæ magnitudine agnos non superant; asini quoque tales nascuntur, et similiter muli, boves, et quod illic cunque bestiarum, perparvulum est. Porro apud Indos nullum suem, neque ferum neque cicurem, nasci aiunt; et suilli generis usum Indos detestari, et tantopere ab eo vescendo, quam ab humanis carnibus abhorrere.

XXXVIII. — De serpentibus et cancris in agro Ephesiaco.

Ἐν Μητροπόλει ἀκούω τῇ Ἐφεσίᾳ λίμνην εἶναι, καὶ πρὸς αὐτῇ σπήλαιον· ἔχει δὲ ἄρα τὸ ἄντρον ὄφεων

Ad paludem, quæ juxta Ephesiam Metropolim est, aiunt cavernam esse serpentium plenam maximarum, quæ

πλῆθος ἄμαχον, καὶ εἶναι τούτους μεγίστους φασὶ καὶ δεινοὺς τὸ δῆγμα. Προϊέναι μὲν οὖν αὐτοὺς τοῦ ἄντρου λόγος ἔχει, ὅσον ἐς τὴν λίμνην ἐξερπύσαι τὴν παρακειμένην, καὶ νήχεσθαι, πειρωμένους δὲ περαιτέρω τοῦ ὕδατος προελθεῖν, οὐ δύνασθαι· μέλλοντας γὰρ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς ἐλλοχᾶν καρκίνους μεγάλους, οἵπερ οὖν ἀνατείναντες τὰς χηλὰς συλλαμβάνουσιν ἐς πνῖγμα αὐτοὺς καὶ ἀναιροῦσιν. Δεδοικότες οὖν οἱ ὄφεις τοὺς ἐχθροὺς ἡσυχάζουσιν, καὶ ἐς τὴν γῆν αὐτοῖς ἄβατά ἐστι· πεφρίκασι γὰρ τὴν ἐκ τῶν καρκίνων φρουρὰν καὶ κόλασιν· ἢ πάντως ἂν ἀπολώλεσαν οἱ περὶ τὸν χῶρον ἐκ πολλοῦ, εἰ μὴ φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ περιειληφότες οἱ προειρημένοι καρκίνοι τῆς λίμνης τὰ χείλη καὶ ἀνείργοντες, εἶτα εἰρηναῖα ἀπέφαινον τὰ ἐν τῷ τόπῳ πάντα.

magnum acerbitatis virus habent in mordendo. Hæc tametsi ex caverna prodeuntes usque ad proximam paludem serpunt; natando tamen trajicere, ut in oppositam ripam exeant, cancrorum, qui eas extensis forcipibus comprehensas interficiunt, metu non audent. Conquiescunt igitur, atque a transmittendo se sustinent, cancrorum custodias formidantes, et pœnarum metum exhorrescentes: ac nisi mirabili naturæ dono paludis ripas cancri incolerent, et tuta illic omnia præstarent; dudum pestiferis serpentium morsibus incolæ periissent.

XXXIX. — De draconibus et aspidibus diversarum regionum.

Ὀνησίκριτος ὁ Ἀστυπαλαιεὺς λέγει ἐν Ἰνδοῖς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς Φιλίππου [ἀνάβασιν] γενέσθαι δράκοντας δύο, οὓς Ἀβισάρης ὁ Ἰνδὸς ἔτρεφεν, ὧν ὁ μὲν ἦν πήχεων τετταράκοντα καὶ ἑκατόν, ὁ δὲ ὀγδοήκοντα, καί φησιν ἐπιθυμῆσαι δεινῶς Ἀλέξανδρον θεάσασθαι αὐτούς. Λέγουσι δὲ Αἰγυπτίων λόγοι καὶ ἐπὶ τοῦ Φιλαδέλφου ἐξ Αἰθιοπίας εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου πόλιν κομισθῆναι δράκοντας δύο ζῶντας, καὶ τὸν μὲν αὐτῶν πήχεων δεκατεσσάρων, τὸν δὲ δεκατριῶν· ἐπί γε μὴν τοῦ Εὐεργέτου τρεῖς κομισθῆναι, καὶ τὸν μὲν εἶναι πήχεων ἐννέα, τὸν δὲ ἑπτά, τὸν δὲ τρίτον ἑνὶ ἀπολείπεσθαι, καὶ τρέφεσθαί γε ἐν Ἀσκληπιοῦ σὺν πολλῇ τῇ κομιδῇ αὐτοὺς Αἰγύπτιοί φασι. Καὶ ἀσπίδας δὲ τετραπήχεις γίνεσθαι πολλάκις οἱ αὐτοὶ λέγουσιν. Μνήμην δὲ ἄρα τούτων ἐποιησάμην, τὸ ἴδιον τῶν ζώων ἐπεξελθών, καὶ εἰς ὅσον πέφυκε μῆκος προϊέναι δεῖξαι βουληθείς. Λέγουσιν οὖν καὶ οἱ τὰς ὑπὲρ τῆς Χίου συγγράψαντες ἱστορίας γενέσθαι ἐν τῇ νήσῳ παρὰ τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Πελινναῖον ἐν αὐλῶνί τινι δασεῖ καὶ δένδρων ὑψηλῶν πεπληρωμένῳ δράκοντα μεγέθει μέγιστον, οὗπερ οὖν καὶ τὸν συριγμὸν ἐπεφρίκεσαν οἱ τὴν Χίον κατοικοῦντες. Οὔκουν οὐδὲ ἐτόλμων τινὲς ἢ τῶν γεωργούντων ἢ τῶν νεμόντων πλησίον γενόμενοι καταγνῶναι τὸ μέγεθος, ἀλλὰ ἐκ μόνης τῆς σύριγγος πελώριόν τε καὶ ἐκπληκτικὸν τὸ θηρίον εἶναι ἐπίστευον· ἐγνώσθη δ' οὖν ὅσος ποτὲ τὸ μέγεθος ἦν δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θαυμαστῇ μηχανῇ, ναὶ μὰ Δία. Σφοδροῦ γὰρ ἀνέμου καὶ σκληροῦ προσπεσόντος, ἐῤῥίφη πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῷ αὐλῶνι δένδρα, καὶ οἱ κλάδοι βιαίως ἀραττόμενοι τίκτουσι πῦρ, καὶ αἴρεται μεγίστη φλόξ, καὶ περιλαμβάνει τὸν πάντα χῶρον, καὶ κυκλοῦται τὸν θῆρα· ὁ δὲ ἀποληφθεὶς καὶ ἐξερπύσαι μὴ δυνάμενος καταπίμπραται. Οὐκοῦν γυμνωθέντος τοῦ τόπου γίνεται κάτοπτα πάντα· καὶ οἱ Χῖοι ἐλευθερωθέντες τοῦ δέους ἧκον ἐπὶ θέαν, καὶ καταλαμβάνουσι τὰ ὀστᾶ μεγέθει μέγιστα, καὶ [τὴν] κεφα-

Onesicritus Astypalensis eo tempore quo Alexander Philippi filius Asiam exercitu peteret, duos in India scribit dracones fuisse, quos Abisares Indus nutriverit alterum sex et quadraginta, alterum octoginta cubitorum; eosdemque Alexandrum ardenter videre expetivisse. Regnante Philadelpho, duos item ex Æthiopia dracones in Alexandriam deportatos fuisse vivos Ægyptiorum libri testantur, alterum magnitudine quatuordecim, alterum tredecim cubitorum. Euergetis regis temporibus tres etiam advectos fuisse, unum novem, alterum septem, tertium sex cubitorum, atque hunc magna cura in Æsculapii templo nutritum fuisse aiunt Ægyptii. Atque etiam aspides quatuor cubitorum magnitudine nasci iidem referunt. Hæc super horum animalium peculiari natura, et incrementi eorum magnitudine, afferre volui. Jam qui de Chiorum rebus historiam conscripserunt, ad quandam in ea insula Pelinnæi montis vallem, proceris arboribus frequentem atque opacam, maxima magnitudine draconem inquiunt procreatum fuisse, cujus sibilum Chii vehementer perhorrescerent. Magnitudinem autem cum nulli neque agricolæ, neque pastores, accedendo propius considerare auderent, sed ex solo sibilo ingentem quandam et formidolosam feram bestiam esse suspicarentur, moles ejus tandem mirabili quadam machinatione atque solertia cognita fuit. Vento enim vehementissimo vallis arbores concussæ, et violenter collisi rami ignem conceperunt, et simul inde ingens incendium excitatum locum omnem comprehendit, feramque circumdedit; quæ cum intercepta elabi non posset, ardore flammæ conflagravit. Itaque nudato loco, omnia conspicua facta fuere; et vero Chii metu liberati cum spectatum venissent, inusitata magnitudine ossa, et immane

λὴν ἐκπληκτικήν, ὡς ἐκ τούτων ἔχειν συμβαλεῖν, ὅσος τε ἐκεῖνος ἦν καὶ ὁποῖος ἔτι περιών.

caput offenderunt; ut ex iis, qualis quantusve vivus ille fuisset, conjici posset.

XL. — De serpente seps vocato.

Ὄφεως ὄνομα σήψ, καὶ ἔχει θαυμάσαι ἄξιον ἐκεῖνο· τὴν χρόαν ἐκτρέπει τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ἔοικε τοῖς τόποις καθ' οὓς ἔρχεται. Ὀδόντας δὲ ἄρα τέτταρας τοὺς κάτω φέρει κοίλους, ἐφ' ὧν ὑμενώδεις ἐπίκεινται χιτῶνες, καλύπτοντες τὰ κοιλώματα· ἐκ τούτων οὖν πατάξαν τὸ θηρίον εἶτα ἀφίησι τὸν ἰόν· σήπει δὲ παραχρῆμα καὶ ἀναιρεῖ τάχιστα.

Seps e genere serpentum ex eo magnam admirationem excitat, quod colorem in eorum, quæ contingit, similitudinem immutat. Ejus imi quatuor dentes cavi sunt, et tuniculis quibusdam occultantur; ex iis, quum pupugerit, venenum emittens, celeriter putrefacit, et interimit.

XLI. — De alatis Indiæ scorpiis et serpentibus. Item de lacertis.

Μεγασθένης φησὶ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν σκορπίους γίνεσθαι πτερωτοὺς μεγέθει μεγίστους, τὸ κέντρον δὲ ἐγχρίπτειν τοῖς Εὐρωπαίοις παραπλησίως· γίνεσθαι δὲ καὶ ὄφεις αὐτόθι καὶ τούτους πτηνούς· ἐπιφοιτᾶν δὲ οὐ μεθ' ἡμέραν, ἀλλὰ νύκτωρ, καὶ ἀφιέναι ἐξ αὐτῶν οὖρον, ὅπερ οὖν ἐὰν κατά τινος ἐπιστάξῃ σώματος, σῆψιν ἐργάζεται παραχρῆμα. Καὶ τὰ μὲν τοῦ Μεγασθένους ταῦτα. Πολύκλειτός γε μὴν φησιν ἐν τῇ αὐτῇ γῇ σαύρους γίνεσθαι μεγίστους καὶ πολυχρόους, καὶ βαφαῖς τισιν εὐανθέσι τὰς δορὰς πεποικίλθαι δεινῶς, εἶναι δὲ καὶ ἅψασθαι ταύτας ἁπαλωτάτας. Σαύρους δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν Ἀράβων γῇ τίκτεσθαί φησι, καὶ δύο πήχεις ἔχειν αὐτούς.

Megasthenes in India scorpios dicit alatos eosdemque maximos procreari, et similiter aculeis atque Europæos pungere; et ibidem serpentes gigni volucres, non die sed noctu infestas, quæ urinam quoque reddant, cujus contactu animalium partes illico putrescant. Hæc Megasthenes. Ceterum Polycletus maximos ait lacertos in eadem regione, tum valde vario colore nasci; ut pellis floridis quibusdam picturis maxime distincta, et ad tactum mollis, et tenera sit. In Arabia quidem lacertos nasci, et ad duorum cubitorum magnitudinem accedere, scribit Aristoteles.

XLII. — Iterum de alatis scorpiis, et de serpentibus.

Παμμένης ἐν τῷ Περὶ θηρίων σκορπίους λέγει γίνεσθαι πτερωτοὺς καὶ δικέντρους ἐν Αἰγύπτῳ (καὶ οὔ φησιν ἀκοὴν λέγειν, ἀλλὰ ἑαυτοῦ τήνδε τὴν ἱστορίαν ὁμολογεῖ) καὶ ὄφεις δικεφάλους, καὶ ἔχειν δύο πόδας κατὰ τὸ οὐραῖον τούτους. Κτησίας γε μὴν ὁ Κνίδιός φησι περὶ τὴν Περσικὴν Σιττάκην ποταμὸν εἶναι, Ἀργάδην ὄνομα· ὄφεις δὲ ἄρα ἐν αὐτῷ γίνεσθαι πολλούς, μέλανας τὸ σῶμα, πλήν γε τῆς κεφαλῆς· εἶναι δὲ αὐτοῖς λευκὴν ταύτην, προϊέναι δὲ εἰς ὀργυιὰν τὸ μῆκος τοὺς ὄφεις τούσδε. Τοὺς οὖν ὑπὸ τούτων δηχθέντας ἀποθνήσκειν. Καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν μὴ ὁρᾶσθαι, ὑφύδρους δὲ νήχεσθαι, νύκτωρ δὲ ἢ τοὺς ὑδρευομένους ἢ τοὺς τὴν ἐσθῆτα φαιδρύνοντας διαφθείρειν· πολλοὺς δὲ ἄρα πάσχειν τοῦτο ἢ χρείᾳ ὕδατος ἐπιλείποντος ἢ μεθ' ἡμέραν ἀσχοληθέντας ἀποπλῦναι τὴν ἐσθῆτα μὴ δεδυνημένους.

Pammenes in eo opere, quod De feris venenatis scripsit, alatos tradit scorpios in Ægypto nasci, duplici aculeo armatos: et id quidem ipsum ait se non auditione accepisse, sed ex sese hanc historiam profiteri: item bicipites serpentes binis pedibus ad caudam præditas esse. Porro Ctesias Cnidius refert in flumine, cui nomen Argades, quod ad Persicam Sittacen est, serpentes abunde gigni, capite albas, reliquo corpore nigras; quatuor cubitorum longitudinem habere, et quos morsu percusserint interimere; interdiu eas haudquaquam videri solere, sub aqua natantes; noctu vero vel aquantibus, vel lintea lavantibus, quod non pauci faciunt vel propter aquæ deficientis necessitatem, vel quod impediti negotiis interdiu vestes non abluerint, perniciem inferre.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

I. — De maris Rubri serpentibus et cancris.

Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περίπλῳ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης λέγει οὕτως· ὄφεις ἑωρακέναι τετταράκοντα πήχεων τὸ μῆκος, καὶ γένος καρκίνων, οἷς τὸ μὲν ὄστρακον τὴν περιφέρειαν εἶχε πανταχόθεν πόδα, χηλαὶ δὲ ἠρτημέναι μέγισται προεῖχον, ἐπιβουλεύεσθαι δὲ ὑπ᾽ οὐδενὸς αὐτούς· τὸ δὲ αἴτιον, ἱεροὶ λέγονται Ποσειδῶνος, καὶ ἀφιέρωνται τῷ θεῷ, οἷον ἀναθήματα εἶναι ἐκείνου ἀσινῆ τε καὶ ἀνεπιβούλευτα οἱ καρκίνοι.

In navigatione maris Rubri Alexander dicit se serpentes vidisse longitudine quadraginta cubitorum : item genus cancrorum, quorum testæ circumferentia undique pedis mensuram implebat, et chelæ maximæ prominebant; neminem vero iis insidiari, quia sacri habentur Neptuno, et deo consecrati sunt, ut quasi donaria sint ejus ab omni noxa et omnibus insidiis tuta.

II. — De serpentibus Indicis.

Κλείταρχος ἐν τῇ περὶ τὴν Ἰνδικήν φησι γίνεσθαι ὄφιν πήχεων ἑκκαίδεκα. Γίνεσθαι δὲ καὶ ἄλλο τι γένος ὄφεων ὑμνεῖ, οὐ κατὰ τοὺς ἑτέρους τὸ εἶδος· βραχυτέρους μὲν γὰρ εἶναι τῷ μεγέθει πολλῷ, ποικίλους γε μὴν τὴν χρόαν ὁρᾶσθαι, ὥσπερ οὖν φαρμάκοις καταγραφέντας· τοὺς μὲν γὰρ χαλκοειδεῖς ταινίας ἔχειν ἀπὸ [τῆς] κεφαλῆς ἐς τὴν οὐρὰν καθερπούσας, τοὺς δὲ ἀργύρῳ προσεικασμένας, πεφοινιγμένας ἄλλους, καὶ μέντοι καὶ χρυσοφανεῖς τινας· δακεῖν δὲ ἄρα καὶ ἀποκτεῖναι ὤκιστα δεινοὺς αὐτοὺς λέγει οὗτος.

Clitarchus ait circa Indiam serpentem sedecim cubitorum gigni. Atque etiam aliud serpentium genus non speciem similitudinemque aliorum gerere, sed magnitudine multo inferiores esse, et tanquam pigmentis distinctos, sic versicolores spectari; vittas enim a capite ad caudam pertinentes habere, alias æreí, alias argentei, nonnullas rubri, alias aurei coloris; eosdemque morsu celerrime interimere posse idem refert.

III. — De viperis et testudinibus in Troglodytide.

Ἐν τῷ ἐννάτῳ τῶν περὶ Πτολεμαῖον λόγων λέγει Νύμφις ἐν [τῇ] γῇ τῇ Τρωγλοδύτιδι γίνεσθαι ἔχεις ἄμαχόν τι μέγεθος, εἰ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔχεις ἀντικρίνοιντο· εἶναι γὰρ πήχεων καὶ πεντεκαίδεκα· τάς γε μὴν χελώνας εἶναι τοσαύτας τὸ χελώνιον, ὡς χωρεῖν μεδίμνους Ἀττικοὺς καὶ ἓξ αὐτό.

Nymphis libro De Ptolemæis nono ait viperas in Troglodytide, si cum aliis conferantur, ingenti nasci magnitudine, ad cubita quindecim quandoque; porro testudinum tegmenta reperiri tanta, ut singula senos medimnos Atticos capiant.

IV. — De serpente prestere.

Ἔστι δὲ καὶ πρηστὴρ ὄφεων γένος, ὅσπερ οὖν, εἰ δάκοι, τὰ μὲν πρῶτα νωθεῖς ἀπεργάζεται καὶ ἥκιστα κινητικούς, εἶτα μέντοι κατ᾽ ὀλίγον ἀῤῥώστους καὶ ἀναπνεῖν ἀδυνάτους· καὶ μέντοι καὶ λήθην καταχεῖ τῇ γνώμῃ τὸ δῆγμα, καὶ τὴν κύστιν ἐπέχει, καὶ λιπότριχας ἀποφαίνει, εἶτα ἕπεται πνιγμός, καὶ σπᾶσθαι ποιεῖ, καὶ τὸ τέλος τοῦ βίου ἀλγεινότατον.

Primum ut morsu prester, e genere serpentium, affecit, statim ignavos et immobiles reddit; paulo post sensim debiles et asthmatici fiunt, morsuque menti oblivio et tenebræ offunduntur, neque meiere queunt; simul et percussos a pilis jam nudatos suffocatio sequitur, cum convulsionibus et morte acerrimis doloribus referta.

V. — De viperis Ægypticis domesticis.

Φύλαρχος ἐν τῇ δωδεκάτῃ ὑπὲρ τῶν Αἰγυπτίων ἀσπίδων ᾄδει τοιαῦτα· τιμᾶσθαί φησιν αὐτὰς ἰσχυρῶς, καὶ ἐκ ταύτης γε τῆς τιμῆς ἡμερωτάτας τε καὶ χειροήθεις γίνεσθαι· τοῖς παιδίοις οὖν συντρεφομένας μηδὲν ἀδικεῖν, καλουμένας δὲ ἐξέρπειν τῶν φωλεῶν καὶ ἀφικνεῖσθαι· κλῆσις δὲ αὐταῖς ὁ τῶν δακτύλων ἐστὶ κρότος. Προτείνουσι δὲ ἄρα οἱ Αἰγύπτιοι καὶ ξένια αὐταῖς. Ἐπὰν γὰρ ἀπὸ δείπνου γένωνται, ἄλφιτα

Phylarchus libro duodecimo in vulgus edidit, aspides ab Ægyptiis vehementer coli; easdemque ex eo cultu prorsus mansuescere; neque simul cum pueris infantibus viventes eis quippiam nocere, et vero appellatas ex cavis prodire, atque ad appellantem accedere; digitorum autem crepitu vocantur. Ægyptii in aspidum nationem hospitalissimi : primum enim ut pransi sunt,

οἴνῳ καὶ μέλιτι ἀναδεύσαντες κατὰ τῆς τραπέζης τιθέασιν, ἐφ' ἧς ἔτυχον δεδειπνηκότες· εἶτα μέντοι κροτήσαντες οἱονεὶ δαιτυμόνας καλοῦσι· καὶ ἐκεῖναι ὥσπερ οὖν ὑπὸ συνθήματι παραγίνονται, καὶ ἄλλη ἀλλαχόθεν ἐξέρπει· καὶ περιστᾶσαι τὴν τράπεζαν, τὴν μὲν λοιπὴν σπεῖραν ἐῶσι κατὰ τοῦ δαπέδου, ἄρασαι δὲ τὴν κεφαλὴν περιλιχμῶνται, καὶ ἡσυχῇ καὶ κατ' ὀλίγον ἐμπίπλανται τῶν ἀλφίτων, καὶ καταναλίσκουσιν αὐτά. Νύκτωρ δὲ ἐὰν ἐπείγῃ τι τοὺς Αἰγυπτίους, κροτοῦσι πάλιν· ὑποσημαίνει δὲ ἄρα ὅδε ὁ ψόφος ἐξίστασθαί τε αὐτὰς καὶ ἀναχωρεῖν· οὐκοῦν συνιᾶσιν ἐκεῖναι τὴν τοῦ κτύπου διαφορὰν καὶ ἐφ' ὅτῳ τοῦτο δρᾶται, καὶ παραχρῆμα ἀναστέλλονται καὶ ἀφανίζονται, εἰς τοὺς χηραμούς τε καὶ φωλεοὺς ἕρπουσαι· ὁ γοῦν ἀνιστάμενος οὔτε ἐμβαίνει τινὶ αὐτῶν, οὔτε περιπίπτει.

statim temperatas vino et melle farinas in mensam, in qua pransi sunt, exponunt; postea crepitu digitorum eas tanquam convivas ad prandium vocant: illæ vero velut ad condictam cœnam invitatæ, aliæ aliunde prorepentes, accedunt, et mensam circumstant; ac reliqua omni spira humi relicta, caput allevantes circumlambunt, sensimque atque moderate farina explentur, eamque consumunt. Cum autem Ægyptios de nocte surgere cogit naturalis quædam necessitas, ne ipsas in tenebris conculcent, iterum percussione digitorum utuntur, eis, ut de via decedant, signum dantes; illæ sane sonitus discrimen et cur fiat intelligentes confestim se subducunt, et in latibula abstruduntur; itaque is, qui de lecto surgit, postea in nullas ipsarum incurrit.

VI. — De animalibus nonnullis eximiæ magnitudinis.

Ὁ κροκόδειλος γίνεται μήκιστος πολλάκις· ἐπὶ γοῦν Ψαμμιτίχου τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων κροκόδειλον φανῆναί φασιν· ἐπὶ δὲ Ἀμάσιδος παλαιστῶν τεττάρων καὶ πήχεων ἓξ καὶ εἴκοσι. Κήτη δὲ περὶ τὴν Λάκαιναν θάλατταν ἀκούω γίνεσθαι μεγέθει μέγιστα, καὶ τινές γε τῶν κριτικῶν τὸν Ὅμηρον ἐντεῦθέν φασιν εἰπεῖν Λακεδαίμονα κητώεσσαν. Περὶ τὰ Κύθηρα δὲ ἔτι καὶ μείζω τὰ κήτη ὑμνοῦσι γίνεσθαι· ἔοικε δὲ αὐτῶν καὶ τὰ νεῦρα λυσιτελῆ εἶναι εἰς τὰς τῶν ψαλτηρίων καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων χορδοτονίας καὶ μέντοι καὶ ἐς τὰ πολεμικὰ ὄργανα τὰ τούτων νεῦρα δοκεῖ λυσιτελέστατα. Ἐν δὲ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ πρὸς τοῖς ἤδη προειρημένοις γίνονται καὶ σκορπίοι καὶ κωβιοὶ δύο πήχεων, καὶ μέντοι καὶ τριῶν. Ἀμώμητος δέ φησιν ἐν τῇ Λιβύῃ πόλιν εἶναί τινα, ἐν ᾗ τοὺς ἱερέας ἔκ τινος λίμνης ἐπαοιδαῖς καταγοητεύοντας εὖ μάλα ἑλκτικαῖς ἐξάγειν κροκοδείλους πήχεων ἑκκαίδεκα. Θεοκλῆς δὲ ἐν τῇ τετάρτῃ περὶ τὴν Σύρτιν λέγει γίνεσθαι κήτη τριήρων μείζονα. Περὶ δὲ τὴν Γεδρωσίων χώραν (ἔστι δὲ μοῖρα τῆς γῆς τῆς Ἰνδικῆς οὐκ ἄδοξος) Ὀνησίκριτος λέγει καὶ Ὀρθαγόρας γίνεσθαι κήτη ἥμισυ ἔχοντα σταδίου τὸ μῆκος· τοσαύτην δέ φασιν ἔχειν δύναμιν αὐτά, ὡς πολλάκις, ὅταν ἀναφυσήσῃ τοῖς μυκτῆρσιν, ἐς τοσοῦτον ἀναρρίπτειν τῆς θαλάττης τὸ κλυδώνιον, ὡς δοκεῖν τοῖς ἀμαθέσι καὶ ἀπείροις πρηστῆρας εἶναι ταῦτα.

In tantam sæpe magnitudinem excrescit crocodilus, ut Psammitichi Ægyptiorum regis tempore viginti quinque cubitorum dicant visum fuisse; regnante vero Amaside, palmorum quatuor supra sex et viginti cubita. In Laconico mari accepi ingentia cete nasci, eamque ob causam criticorum quidam Homerum dicunt *Lacedæmonem cetosam* appellasse. Circa Cythera insulam cete prædicant majori granditate generari, eorumque nervos accommodatos esse ad conficiendas non solum psalteriorum et musicorum aliorum organorum fidiculas, sed ad bellica etiam instrumenta ex his confectæ chordæ censentur optimæ. Ceterum in Rubro mari, præter jam dictos, gignuntur etiam scorpii et gobii, partim duûm, partim trium cubitorum. Amometus in quadam Libyca urbe dicit sacerdotes ex lacu quodam cantionum illecebris præstrictos crocodilos sedecim cubitorum educere. Theocles libro quarto in Syrti ait cete procreari triremibus majora. Circa Gedrosiam, Indiæ regionem non ignobilem, Onesicritus atque Orthagoras scripserunt, cete longitudine dimidiati stadii, et latitudine pro rata longitudinis portione nasci, tantoque robore septa esse, ut sæpe cum fistulis respirarint, tantopere in sublime marinos fluctus jactent, ut hæc imperitis maximæ maris tempestates ac turbines esse videantur.

VII. — De elephantis victu; de camelo.

Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ὀγδόῳ Περὶ ζώων φησί, τοὺς ἐλέφαντας ἐσθίειν κριθῶν μεδίμνους Μακεδονικοὺς ἐννέα· ἀλφίτων δὲ ἐπὶ τούτοις ἕξ, εἰ δὲ δοίης, καὶ ἑπτά· πίνειν δὲ αὐτοὺς ὁ αὐτὸς λέγει μετρητὰς Μακεδονικοὺς τετταρεσκαίδεκα, καὶ πάλιν τῆς δείλης ἐπιπίνειν ὀκτώ. Βιοῦν

Aristoteles libro octavo De animalibus ait, elephantos comedere novem hordei medimnos Macedonicos et insuper polentæ quinos, aut etiam septenos, si dederis. Metretas vero, inquit idem, Macedonicas quatuordecim bibere pos-

δὲ ἐλέφαντας ἔτη διακόσιά φησι, προϊέναι δὲ ἔστιν οὓς καὶ εἰς τρεῖς ἑκατοντάδας.

Διειδὲς δὲ ὕδωρ καὶ ἀκραιφνὲς καμήλῳ πιεῖν ἔχθιστόν ἐστι, τεθολωμένον δὲ καὶ ῥυπαρὸν ἥδιστον πομάτων ἡγεῖται· καὶ μέντοι καὶ ἐς ποταμὸν ἐὰν ἀφίκηται ἢ λίμνην, οὐ πρότερον ἐπικύπτει πιεῖν, πρὶν ἢ τοῖς ποσὶν ἀνταράξῃ τὴν ἰλὺν καὶ ἀφανίσῃ τὸ κάλλος τοῦ ὕδατος. Ἄποτος δὲ ἐὰν μείνῃ, διακαρτερεῖ καὶ ὀκτὼ ἡμέρας.

sunt, et rursus ad ejusdem diei vesperam octo. Eodem auctore, ducentos annos vivunt, nonnulli etiam trecentos.

Claræ aquæ potio camelo inimicissima est, turbulentam et sordidam suavissimam ducit: ac si ad flumen aut ad lacum accesserit, non prius, quam cœnum pedibus perturbarit, et pulchritudinem aquæ difformarit, ad hauriendam aquam se inclinat. Sine potione vel octo dies fert.

VIII. — De animali quodam cepus vocato.

Πυθαγόρας ἐν τοῖς Περὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης λέγει ζῷόν τι γίνεσθαι χερσαῖον περὶ τὸ πέλαγος ἐκεῖνο, τὸ καλούμενον κῆπον· φερώνυμον δὲ εἶναι καὶ εἰκότως· ἔχειν γὰρ χρόας πολλάς· καὶ μέγεθος μὲν εἰληχέναι τὸν τέλειον κατὰ τοὺς κύνας τοὺς Ἐρετρικούς. Περιελθεῖν δὲ αὐτοῦ τὸ ποικίλον ἐθέλω καὶ δεῖξαι τῷ λόγῳ, ὡς ἐκεῖνος γράφει. Τὰ μὲν δὴ περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ καὶ τὸ νῶτον καὶ τὴν ῥάχιν ἐς τὴν οὐρὰν τελευτῶντα ἀκράτως πυρσά ἐστι, θεάσαιο δ' ἂν καὶ τρίχας χρυσοειδεῖς τινας διεσπαρμένας· λευκὸν δὲ τὸ πρόσωπόν οἱ μέχρι τῶν παρειῶν αὐτῶν, ἐντεῦθέν γε μὴν ταινίαι χρυσοειδεῖς κατίασιν εἰς τὴν δέρην· ταύτης δὲ τὰ κάτω μέχρι τῶν στέρνων, καὶ οἱ πόδες δὲ οἱ πρόσθιοι λευκανθίζει πάντα· μαζοὶ δὲ χειροπληθεῖς δύο κυανοῖ, γαστὴρ δὲ λευκὴ πᾶσα, πόδες δὲ οἱ κατόπιν μέλανές εἰσιν· προσώπου δὲ μορφὴν ἐκείνου, κυνοκεφάλῳ παραβαλὼν αὐτὴν ἀληθεύσεις, εὖ ἴσθι.

Terrestre quoddam animal Pythagoras scribit in libro De mari Rubro circa idem mare procreari, et cepum (h. e. hortum) apposite idcirco nominari, quod tanquam hortus variis coloribus distinguatur; et cum ætate est confirmata, pari magnitudine est cum Eretriensibus canibus. Jam porro hujus colorum varietatem, sicut ille scribit, animus nobis est explicare. Ejus caput, et dorsum, et spina, ad caudam usque prorsus valde igneo colore sunt, tum aurei quidam pili disseminati spectantur; facies alba ad genas usque, inde ad collum auro similes vittæ pertinent; colli inferiores partes usque ad pectus, et anteriores pedes omnino albi coloris sunt; mammæ duæ manum implentes cæruleo colore visuntur, venter candidus, pedes posteriores nigri sunt; rostri formam si cynocephalo comparaveris, non aberrabis a vero.

IX. — De onocentaura.

Ὀνοκενταύραν καλοῦσι ζῷόν τι, καὶ ταύτην ὅς τις εἶδεν, οὐκ ἂν ἠπίστησεν, ὅτι καὶ Κενταύρων φῦλα ἦν· καὶ οὐ κατεψεύσαντο οἱ χειρουργοὶ τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ἤνεγκεν ὁ χρόνος κράσει σωμάτων οὐχ ὁμοίων ἑνωθέντας. Καταλείπωμεν δὲ αὐτούς, εἴτε ἐγένοντο ὄντως ἐπιδημίᾳ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ, εἴτε ἡ φήμη, κηροῦ παντὸς οὖσα εὐπλαστοτέρα τε καὶ εὐπειθεστέρα, διέπλασεν αὐτούς, καὶ ἀνέμιξεν ἵππου καὶ ἀνθρώπου δαιμονίᾳ τινὶ συναφῇ ἡμίτομα, καὶ ἔδωκε μίαν ψυχήν. Αὕτη δὲ ὑπὲρ ἧς ὥρμηται λέγειν ὅδε ὁ λόγος, εἰς ἀκοὴν τὴν ἐμὴν τοιάδε ἀφίκετο. Ἀνθρώπῳ τὸ πρόσωπον εἴκασται· περιέρχονται δὲ αὐτὸ βαθεῖαι τρίχες, τράχηλός τε ὑπὸ τῷ προσώπῳ καὶ στέρνα, καὶ ταῦτα ἀνθρωπικά· μαζοὶ δὲ ἠρμένοι καὶ κατὰ τοῦ στήθους ἐφεστῶτες, ὦμοι δὲ καὶ βραχίονες καὶ πήχεις, ἔτι δὲ χεῖρες καὶ * στέρνα εἰς ἰξύν, καὶ ταῦτα ἀνθρωπικά· ῥάχις δὲ καὶ πλευραὶ καὶ γαστὴρ καὶ πόδες οἱ κατόπιν ὄνῳ καὶ μάλα ἐμφερῆ, καὶ τεφρώδης κατ' ἐκείνους ἡ χρόα, τὰ δὲ ὑπὸ ταῖς λαπάραις ἡσυχῇ λευκανθίζει· αἱ χεῖρες δὲ τῷδε τῷ ζῴῳ διπλῆν παρέχουσι χρείαν· ἔνθα μὲν γὰρ τάχους δεῖ, προθέουσι τῶν ὀπίσω σκελῶν, καὶ τῶν λοιπῶν τετραπόδων οὐχ ἧττᾶται τὸν δρόμον· δεῖ δὲ πάλιν τροφῆς ἢ ἀφελεῖν τι ἢ καταθέ-

Animal quoddam onocentauram vocant, eamque quisquis vidit, non incredibile ducet, Centaurorum nationes fuisse, neque fictores atque pictores in eorum descriptione mendaces fuisse; sed eos quoque a tempore productos, et gemina diversæ naturæ corpora in unum coaluisse, non negabit. Verum sive revera fuerint, sive omni cera flexibilior, et ad fingendum habilior, fama illos finxerit, tanquam dimidiato hominis et altero equi corporibus permixtis, et una conciliatis anima, prætereo. De onocentaura quidem mihi nunc est animus explicare, quæ auditione et fama accepi: Eam ipsam scilicet homini ore similem esse; et pilis prolixis faciem ejus ambiri; collum et pectus humanam speciem similitudinemque gerere; mammas quoque turgidas in pectore; humeros, brachia, cubitos, manusque, ac pectus usque ad lumbum humanam figuram habere; dorsum, latera, ventrem, posteriores pedes, asininis persimiles esse, et quemadmodum asinum cinereo colore esse, at imum ventrem (ad latera) leviter exalbescere: duplicem usum ei manus præstare; nam celeritate ubi sit opus, eæ præcurrunt ante posteriores pedes, ex quo fit, ut ceterorum quadrupedum cursu non superetur; ac rursus ubi habet necesse vel cibum capere, vel

σθαι ἢ συλλαβεῖν καὶ σφίγξαι, καὶ οἱ πόδες οἱ τέως χεῖρες ἐγένοντο, καὶ οὐ βαδίζει, κάθηται δέ. Βαρύθυμον δὲ ἰσχυρῶς τὸ ζῶόν ἐστιν· ἐὰν γοῦν ἁλῷ, δουλείαν μὴ φέρον καὶ τῆς τέως ἐλευθερίας γλιχόμενον τροφὴν ἀπέστραπται πᾶσαν, καὶ ἀποθνήσκει λιμῷ. Πυθαγόρας λέγει καὶ ταῦτα, ὥσπερ οὖν τεκμηριοῖ Κράτης ὁ ἐκ τοῦ Μυσίου Περγάμου.

quicquam tollere, ponere, apprehendere, aut constringere, qui antea pedes essent, manus efficiuntur, tumque non graditur, sed sedet. Animal est gravi animi acerbitate; nam si capiatur, non ferens servitutem, libertatis desiderio ab omni cibo abhorret, et fame sibi mortem consciscit. Hæc de onocentaura Pythagoram narrare testatur Crates ex Mysio Pergamo.

X. — Peculiaria nonnulla de animalibus.

Ἡ Βοιωτῶν γῆ ἀσπαλάκων ἀφεῖται καὶ αὐτὴν οὐ διορύττει τὸ ζῶον τοῦτο κατὰ Λεβάδειαν· ἐὰν δέ πως καὶ ἀλλαχόθεν εἰσκομισθῶσιν, ἀποθνήσκουσι· περὶ μὲν οὖν τὴν Ὀρχομενίων γίνονται καὶ πολλοί. Ἐν δὲ Λιβύῃ συῶν ἀγρίων ἀπορία ἐστὶ καὶ ἐλάφων. Ἐν δὲ τῷ Πόντῳ οὔτε μαλάκια οὔτε ὀστρακόδερμα γίνεται, εἰ μὴ σπανίως καὶ ὀλίγα. Λέγει δὲ Δείνων ἐν Αἰθιοπίᾳ γίνεσθαι τοὺς ὄρνιθας τοὺς μονόκερως, καὶ ὗς τετράκερως, καὶ πρόβατα ἐρίων μὲν ψιλά, τρίχας δὲ καμήλων ἔχοντα.

Bœotiæ terræ solum talpis caret agro Lebadico; ac si importentur aliunde, non fodiunt, sed moriuntur: ad ejus vicinam vero Orchomenum permultæ procreantur. In Africa nulli sunt neque apri, neque cervi. In Ponto neque mollia neque testacea, nisi raro et perpauca, gignuntur. Unicornes aves in Æthiopia nasci, et sues quadricornes, itemque ovillum pecus a lana quidem inops, verumtamen pilis camelorum hirsutum, auctor est Dinon.

XI. — De phalangiis Zacynthi.

Ἐν Ζακύνθῳ λέγουσιν οἱ δεινοὶ τὰ τοιαῦτα βασανίσαι τε καὶ ἀνιχνεῦσαι, τοῖς ὑπὸ τῶν φαλαγγίων δακνομένοις μὴ μόνον τοσαῦτα ἀπαντᾶν, ὅσα καὶ τοῖς ἀλλαχόθι δηχθεῖσιν, ἀλλὰ ἐκείνων πλείω. Ὅλα γὰρ αὐτοῖς τὰ σώματα γίνεται νάρκης ἀνάπλεω καί πως ὑπότρομα καὶ ψυχρὰ ἰσχυρῶς, καὶ ἔμετοι* σπασμὸν ἀναφύοντες, καὶ ὀρθοῦται τὸ σκεῦος αὐτοῖς· ἀλγοῦσι δὲ καὶ τὰ ὦτα ἰσχυρῶς, καὶ τοῦ ποδὸς ἑκατέρου τὸ θέναρ, καὶ τοῦτο ὀδυνῶνται. Ἐνδείκνυνται δὲ ἄρα αὐτὰ ὅσα εἶπον ἕκαστα [καὶ] οἱ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλοντες αὐτοῖς. Ὃ δέ ἐστι καὶ ἀκοῦσαι ἐκπληκτικόν, καὶ μέντοι καὶ θαυμασιώτερον ἰδεῖν, ὅταν τινὲς τῶν ἀδήκτων ἢ ἐμβῶσι τοῖς ἀπολουτρίοις τῶν δηχθέντων, ἢ καὶ νὴ Δία ἀπονίψωνται τοὺς πόδας — οἷα δήπου γίνεσθαι φιλεῖ πολλάκις· ἤδη δὲ ἄρα ἀπαντᾷ τὰ τοιαῦτα καὶ κατά τινας ἐπιβουλὰς ἐχθρῶν — πάντα καὶ ἐκείνοις γίνεται τὰ ἀλγήματα, ὅσα καὶ τοῖς δηχθεῖσι δήπου.

In Zacyntho phalangiorum morsu percussis, bene periti harum rerum homines dicunt, non ea modo accidere, quæ alibi ictis usu evenire solent, sed eadem ipsa etiam omnia acerbiora fieri. Primum enim ut quis morsus sit, totum ejus corpus obtorpescere, et tremore affici, et frigidissimum esse, et vomitum cum convulsione subsequi, et membrum genitale eis intendi; dolent et auribus vehementer, et ex utriusque pedis vola. Singulas istas ægrotationes ostendunt vel qui manus suas illis imponunt. Jam porro quod audientibus magnum stuporem injicit, et videntibus majorem admirationem movet, exponam: Cum ab eorum morsu quidam integri atque intacti balneas, quarum lavatione phalangio vulnerati fuissent usi, subiissent, aut hercle pedes abluissent, ut sæpe fieri solet, vel fortuito, vel ex inimicorum insidiis, omnibus doloribus, quibus torquentur morsi, affecti fuerunt.

XII. — De rubeta.

Γένος τι φρύνης ἀκούω καὶ πιεῖν δεινὸν καὶ πικρὸν ἰδεῖν. Πιεῖν μέν· εἴ τις αὐτὴν συντρίψας εἶτα μέντοι τὸ αἷμα δοίη τῳ πιεῖν, κατ᾽ ἐπιβουλὴν ἐμβαλὼν εἴτε εἰς οἶνον εἴτε εἰς ἄλλα πόματα, ὧνπερ οἱ τούτων κατάρατοι σοφισταὶ τὴν πονηρὰν ἀκριβοῦντες σοφίαν ἐπιτήδειον ἥγηνται τὴν πρὸς ἐκεῖνο τὸ αἷμα κρᾶσιν· καὶ ποθὲν ἀπέκτεινεν οὐκ εἰς ἀναβολάς, ἀλλὰ παραχρῆμα. Ἰδεῖν δὲ ἡ φρύνη κακόν ἐστι τοιοῦτον· ἐάν τις θεάσηται τὴν θῆρα, εἶτα αὐτῇ ἀντίος ὁρῶν προσβλέψῃ δριμύ, καὶ ἐκείνη κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν ἰταμὸν ἀντιβλέψῃ, καί τι καὶ φύσημα ἐμπνεύσῃ ἑαυτῇ μὲν συμφυές, χρωτὶ δὲ ἐχθρὸν ἀνθρωπίνῳ, ὠχρὸν ἐργάζεται, ὡς εἰπεῖν τὸν οὐκ ἰδόντα, ἀλλὰ ἐντυχόντα

Rubetarum genus esse audio, cujus non modo potus est perniciosus, sed illius etiam adspectus adspicientibus infestissimus exsistit. Nam si quis ex iis, qui malas artes ingeniose factitare sciunt, eam primo contriverit, deinde ejus sanguinem sive ad vinum, sive ad aliam potionem, quam homines venefici idoneam existimarint, admistum cuipiam per insidias bibendum dederit, is sane sine mora perit. Ejus vero adspectus hanc improbitatem habet, ut eam adversam si quis acriter intueatur, et illa contra improbo obtutu suo respiciat, ac suam adspirationem sibi familiarem, sed humano corpori hostilem, anhelans emittat, pallore inficiat, unde aliquis rei ignarus, vel primum

πρῶτον, ὅτι νοσήσαντα εἶδεν ἄνθρωπον· μένει τε ἡ ὠχρότης ἡμερῶν οὐ πολλῶν, εἶτα ἀφανίζεται.

superveniens hominem ex colore ægrotum esse conjiceret; qui tamen ad dies non multos durat, deinde evanescit.

XIII. — De charadrio ave.

Χαραδριοῦ δὲ ἦν ἄρα δῶρον τοῦτο, ὃ οὐ μὰ Δία ἀτιμάζειν ἄξιον. Εἰ γοῦν ὑπαναπλησθεὶς τὸ σῶμα ἰκτέρου τις εἶτά οἱ δριμὺ ἐνορῴη, ὁ δὲ ἀντιβλέπει καὶ μάλα γε ἀτρέπτως, ὥσπερ οὖν ἀντιφιλοτιμούμενος, καὶ ἡ τοιάδε ἀντίβλεψις ἰᾶται τὸ προειρημένον πάθος τῷ ἀνθρώπῳ.

Charadrii avis hoc beneficium est, minime hercle contemnendum; nam si quis ictericus eum acerrime intueatur, ille contra oculis fixis tanquam concertans cum illo, respiciat; ejusmodi mutuus adspectus hominem morbo, quem dixi, liberat.

XIV. — De magnis quibusdam avibus.

Ἐγὼ μὲν οὐ πεπίστευκα, εἰ δὲ ἕτερος Εὐδόξῳ πείθεται, πιστευέτω ὅ φησιν Εὔδοξος, ὑπερβαλὼν τὰς Ἡρακλείους στήλας ἐν λίμναις ἑωρακέναι ὄρνιθάς τινας καὶ μείζους βοῶν. Καὶ ὅτι μὲν οὐ πείθει με ὁ λέγων, ἤδη εἶπον· ἃ δ᾽ οὖν ἤκουσα, οὐκ ἐσίγησα.

Eudoxus ait (cui ego hac in re fidem non habeo, alios non prohibeo) se, cum Herculis columnas superasset, aves quasdam in stagnis seu lacubus vidisse, bubus majores. Hoc etsi mihi, ut dixi, non verisimile est; quod audivi, tamen omittere nolui.

XV. — De perdicibus et rubeta.

Ἀριστοτέλης λέγει πέρδικα θῆλυν, ὅταν κατὰ ἄνεμον γένηται τοῦ ἄῤῥενος, ἐγκύμονα γίνεσθαι φύσει τινὶ ἀποῤῥήτῳ. Διαπλέκει δὲ ἄρα ὁ ὄρνις οὗτος ἐν ἡμέραις τὴν νεοττιὰν ἑπτά, καὶ ἐν ἑπτὰ μέντοι τίκτει, ἐν δὲ ταῖς τοσαύταις καὶ ἐκτρέφει τὰ νεόττια.

Τίμαιος δὲ καὶ Ἡρακλείδης καὶ Νεοκλῆς ὁ ἰατρὸς λέγουσι τοὺς φρύνους δύο ἥπατα ἔχειν, καὶ τὸ μὲν ἀποκτείνειν, τὸ δὲ ἐκείνου πεφυκέναι ἀντίπαλον· σώζειν γάρ.

Aristoteles scribit perdicem feminam, si contra marem steterit, aura ab eo flante, mirabili quadam naturæ vi concipere. Septem diebus perdix nidum contexit, septem consumit in pariendo, septenis deinde pullos nutricatur.

Timæus, Heraclides et Neocles medicus rubetas dicunt duo jecora habere; quorum alterum occidat, alterum illi adversans salutem afferat.

XVI. — De monedulis apud Venetos.

Θεόπομπος λέγει τοὺς περὶ τὸν Ἀδρίαν οἰκοῦντας Ενετούς, ὅταν ἀρότου καὶ σπόρου ᾖ ὥρα, τοῖς κολοιοῖς ἀποστέλλειν δῶρα· εἴη δ᾽ ἂν τὰ δῶρα ψαιστά ἄττα καὶ μεμαγμέναι μᾶζαι καλῶς τε καὶ εὖ. Βούλεται δὲ ἄρα ἡ τῶνδε τῶν δώρων πρόθεσις μειλίγματα τοῖς κολοιοῖς εἶναι καὶ σπονδῶν ὁμολογίαι, ὡς ἐκείνους τὸν καρπὸν τὸν Δημήτριον μὴ ἀνορύττειν καταβληθέντα ἐς τὴν γῆν, μηδὲ παρεκλέγειν. Λύκος δὲ ἄρα καὶ ταῦτα μὲν ὁμολογεῖ, καὶ ἐκεῖνα δὲ ἐπὶ τούτοις προστίθησι, " καὶ φοινικοῦς ἱμάντας τὴν χρόαν, καὶ τοὺς μέν, προθέντας ταῦτα, εἶτα ἀναχωρεῖν. Καὶ τὰ μὲν τῶν κολοιῶν νέφη τῶν ὅρων ἔξω καταμένειν, δύο δὲ ἄρα ἢ τρεῖς προῃρημένους κατὰ τοὺς πρέσβεις τοὺς ἐκ τῶν πόλεων πέμπεσθαι, κατασκεψομένους τῶν ξενίων τὸ πλῆθος· οἵπερ οὖν ἐπανίασι θεασάμενοι, καὶ καλοῦσιν αὐτούς, ᾗ πεφύκασιν οἱ μὲν καλεῖν, οἱ δὲ ὑπακούειν. Ἔρχονται μὲν [οὖν] κατὰ νέφη, ἐὰν δὲ γεύσωνται τῶν προειρημένων, ἴσασιν οἱ Ἑνετοὶ ὅτι ἄρα αὐτοῖς πρὸς τοὺς ὄρνιθας τοὺς προειρημένους ἔνσπονδά ἐστιν, ἐὰν δὲ ὑπερίδωσι καὶ ἀτιμάσαντες ὡς εὐτελῆ μὴ γεύσωνται, πεπιστεύκασιν οἱ ἐπιχώριοι, ὅτι τῆς ἐκείνων ὑπεροψίας ἐστὶν αὐτοῖς λιμὸς τὸ τίμημα. Ἄγευστοι γὰρ ὄντες οἱ προειρημένοι καὶ ἀδέκαστοί γε, ὡς εἰπεῖν, ἐπι-

Theopompus Venetos inquit Adriam accolentes, cum arationis et sementis faciendæ tempus adest, monedulis placentas quasdam, sive mazas, ex farina cum oleo et melle temperata muneri mittere; qui quidem idcirco proponunt, ut velut placamenta monedulis sint, et induciæ cum iis pactæ, ne Cereris fructum terræ commissum refodiant, aut sublegant. Lycus cum hæc vera esse fatetur, tum eosdem addit loros etiam rubros eis proponere, et his propositis discedere; monedularum vero greges extra fines manere: ac nimirum duos aut tres, tanquam legatos ex urbibus, ab iis mitti solere, exploraturos munerum multitudinem; qui ut eam perspexerunt, revertuntur, et invitant eo modo, quo hi quidem vocare, illi intelligere solent. Eæ autem invitatæ gregatim, instar nubium, accedunt, ac si offas objectas comederint, se cum iis pacem et fœdus habere Veneti intelligunt; sin contempserint, et tanquam vilia non dignentur comedere, indigenæ sibi persuasum habent illorum contemptum famem minari. Nam veluti homines muneribus incorrupti, sic illæ nihil ex objectis

πέτονταί τε ταῖς ἀρούραις και τό γε πλεῖστον τῶν κατεσπαρμένων συλῶσι πικρότατά γε ἐκεῖνοι, σὺν τῷ θυμῷ καὶ ἀνορύττοντες καὶ ἀνιχνεύοντες.

escis gustantes in arationes involant, et maximam satorum partem acerbissime prædantur, animo irato effodientes et investigantes.

XVII. — De animalium quorundam apud Caspios multitudine.

Ἀμύντας ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις οὕτως ὑπ' αὐτοῦ Σταθμοῖς, κατὰ τὴν γῆν τὴν Κασπίαν καὶ βοῶν ἀγέλας λέγει πολλὰς καὶ ἵππων, καὶ κρείττονας ἀριθμοῦ εἶναι· ἐπιλέγει δὲ ἄρα καὶ ἐκεῖνο, ἐν ὡρῶν τισὶ περιτροπαῖς μυῶν ἐπιδημίας γίνεσθαι πλῆθος ἄμαχον. Καὶ τὸ μαρτύριον ἐπάγει, λέγων, τῶν ποταμῶν τῶν ἀενάων σὺν πολλῷ τῷ ῥοίζῳ φερομένων, τοὺς δὲ καὶ μάλα ἀτρέπτως ἐπινήχεσθαί τε αὐτοῖς καὶ τὰς οὐρὰς ἀλλήλων ἐνδακόντας ἕρμα τοῦτο ἴσχειν, καὶ τοῦ διαβάλλειν τὸν πόρον σύνδεσμόν σφισιν ἰσχυρότατον ἀποφαίνειν τόνδε. Ἐς τὰς ἀρούρας δὲ ἀπονηξάμενοι, φησί, καὶ τὰ λήια ὑποκείρουσιν, καὶ διὰ τῶν δένδρων ἀνέρπουσιν, καὶ τὰ ὡραῖα δεῖπνον ἔχουσιν· καὶ τοὺς κλάδους δὲ διακόπτουσιν, οὐδὲ ἐκείνους κατατραγεῖν ἀδυνατοῦντες. Οὐκοῦν ἀμυνούμενοι οἱ Κάσπιοι τὴν ἐκ τῶν μυῶν ἐπιδρομήν τε ἅμα καὶ λύμην, φείδονται τῶν γαμψωνύχων· οἵπερ οὖν καὶ αὐτοὶ κατὰ νέφη πετόμενοι εἶτα αὐτοὺς ἀνασπῶσιν, καὶ ἰδίᾳ τινὶ φύσει τοῖς Κασπίοις ἀναστέλλουσι τὸν λιμόν.

Amyntas in Mansionibus, quas sic inscripsit, in terra Caspia tradit boum et equorum greges esse innumerabiles; et certis temporibus infinitam murium multitudinem accedere. Ejusque rei testimonium affert, inquiens in perennibus fluviis rapide præcipitantibus intrepide eos innatare, et caudas inter se mordicus tenentes hoc firmamento uti, eoque ceu validissimo vinculo fluvios transmittere. Cum autem in arationes transierint, segetes succidunt, et in arbores adscendentes fructus edunt; et, quos vorare nequeunt, ramos frangunt. Quibus Caspii ubi resistere non queunt, hoc modo infestas eorum incursiones moliuntur ulcisci, ut habentibus uncinatos ungues avibus non quicquam noceant; quæ quidem ipsæ tantis gregibus, ut nubes esse videantur, eo advolantes mures correptos auferunt, et suo proprio quodam naturæ munere a Caspiis famem depellunt.

Ἀλώπεκες δὲ αἱ Κάσπιαι, τὸ πλῆθος αὐτῶν τοσοῦτόν ἐστιν, ὡς καὶ ἐπιφοιτᾶν οὐ μόνον τοῖς αὐλίοις τοῖς κατὰ τοὺς ἀγρούς, ἤδη γε μὴν καὶ ἐς τὰς πόλεις παριέναι· καὶ ἐν οἰκίᾳ ἀλώπηξ φανεῖται, οὐ μὰ Δία ἐπὶ λύμῃ οὐδὲ ἁρπαγῇ, ἀλλὰ οἷα τιθασός· καὶ ὑποσαίνουσί τε καὶ ὑπαικάλλουσι [δίκην] τῶν παρ' ἡμῖν κυνιδίων. Οἱ δὲ μύες οἱ τοῖς Κασπίοις ἐπίδημον ὄντες κακόν, μέγεθος αὐτῶν ὅσον κατά γε τοὺς Αἰγυπτίων ἰχνεύμονας ὁρᾶσθαι, ἄγριοι δὲ καὶ δεινοί, καὶ καρτεροὶ τοὺς ὀδόντας, καὶ διακόψαι τε καὶ διατραγεῖν οἷοί τε εἰσὶ καὶ σίδηρον. Τοιοῦτοι δὲ ἄρα καὶ οἱ μύες οἱ ἐν τῇ Τερηδόνι τῆς Βαβυλωνίας εἰσίν, ὧνπερ οὖν καὶ τὰς δορὰς οἱ τούτων κάπηλοι εἰς Πέρσας ἄγουσι φόρτον· εἰσὶ δὲ ἁπαλαί, καὶ συνερραμμέναι χιτῶνές τε ἅμα γίνονται καὶ ἀλεαίνουσιν αὐτούς· καλοῦνται δὲ ἄρα οὗτοι κανδυτᾶνες, ὡς ἐκείνοις φίλον. Θαυμάσαι δὲ τῶν μυῶν τῶνδε ἄξιον ἄρα καὶ τοῦτο· ἐὰν ἁλῷ μῦς κύουσα, κᾆτα ἐξαιρεθῇ τὸ ἔμβρυον, αὐτῆς δὲ διατμηθείσης ἐκείνης εἶτα μέντοι καὶ αὐτὸ διανοιχθῇ, καὶ ἐκεῖνο ἔχει βρέφος.

Porro vulpium Caspiarum ea est multitudo, ut non modo agrestia stabula adeant, sed urbes quoque ac domos ingrediantur; nihil tamen hercle nocentes, neque rapientes, sed ita cicures Caspiis tanquam caniculæ adulantur. Mures autem Caspiis infesti neque magnitudine inferiores, quam Ægyptii ichneumones, itemque feri sunt et acerbi, et robore dentium non aliter ferrum dissecare ac devorare possunt, quam mures in Teredone Babyloniæ; quorum pelles molles institores ad Persas vehunt, quibus vestes consuuntur, et corpus optime fovetur; hosque suo sermone candytanas appellant. Hoc etiam in muribus admiratione dignum est: si mus prægnans capta dissecetur, et eximatur fœtus, in eo quoque dissecto fœtus reperietur alter.

XVIII. — De pastinaca.

Τῆς θαλαττίας τρυγόνος ἴδιον καὶ τοῦτο προσακήκοα. Ἐπὶ τῆς ἁλιάδος ὀρχεῖταί τις, ὅταν αὐτὴν ὑπονέουσαν θεάσηται, καὶ μέντοι καὶ ἀπέσκωψέ τι κέρτομον· καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις, ἐάν περ αὐλητικὸς ᾖ, καὶ τὸν αὐλὸν ὡς δέλεαρ φέρει καὶ ὑπαυλεῖ· ἡ δὲ ὑπερήδεται — καὶ γάρ τοι καὶ ὦτα ἔχει μουσικῆς ἐπαΐοντα, ὥς φασι, καὶ ὄμματα συνιέντα ὀρχηστικῆς — εἶτα κηλουμένη ἡσυχῇ πως ἀναπλεῖ. Καὶ ὁ μὲν τὰς ἴυγγας

De pastinacæ marinæ natura hoc etiam cognovi. Pastinacam natantem piscator intuitus in piscatoria navicula saltat, et dicteria aut convicia aliqua jactat; et insuper tibia, si norit, quam tanquam illecebram fert, canere incipit: hæc ex ea re magnam voluptatem capit (etenim, sicut ferunt, tum aures habent musicæ, tum saltationis oculos intelligentes), atque hac permulsione illecta sensim ad summam aquam natat. Interea vero, dum hic cantu

τὰς προειρημένας ἐνεργότατα προσείει, ἔθηκε δὲ τὸ φέρνιον τις ἕτερος, καὶ τὸν ἰχθὺν ἀνάγει· καί, τοῦτο δήπου τὸ καινότατον, κηλουμένη εἶτα ἑαυτὴν διαλέληθεν ᾑρημένη.

et saltatione illecebras egregie machinatur, alter quispiam sporta inprudentem subducit; itaque præter omnem spem, dum voluptate tota mulcetur, et nihil metuit, capitur.

XIX. — De locustis apud Galatas.

Γαλάτας Εὔδοξος τοὺς ἑῴους λέγει δρᾶν τοιαῦτα καὶ εἰ φανεῖταί τῳ πιστά, πιστευέτω, εἰ δὲ ἧττον τοιαῦτα, μὴ προσιέσθω. Ὅταν αὐτῶν τῇ γῇ νέφη παρνόπων ἐπιφοιτήσαντα εἶτα λυπήσῃ τοὺς καρπούς, οἵδε εὐχάς τινας εὔχονται, καὶ ἱερουργίας καταθύουσιν ὀρνίθων κατακηλητικάς· οἱ δὲ ὑπακούουσι, καὶ ἔρχονται στόλῳ κοινῷ, καὶ τοὺς πάρνοπας ἀφανίζουσιν. Ἐὰν δὲ τούτων τινὰ θηράσηται Γαλάτης, τίμημά οἱ ἐκ τῶν νόμων τῶν ἐπιχωρίων θάνατός ἐστιν. Ἐὰν δὲ συγγνώμης τύχῃ καὶ ἀφεθῇ, εἰς μῆνιν ἐμβάλλει τοὺς ὄρνιθας, καὶ τιμωροῦντες τῷ ἑαλωκότι οὐκ ἀξιοῦσιν ὑπακοῦσαι, ἐάν γε καλῶνται αὖθις.

Eudoxus ait Galatas, qui ad orientem solem pertinent, ejusmodi facere, quæ si cui credibilia videntur, fidem adhibeat; sin minus, rejiciat. Cum locustarum greges, ut nubes esse videantur, in Galatiæ agros involantes fruges infestant, tum Galatæ quibusdam precibus et obsecrationibus utuntur, simul et sacra conficiunt, quibus aves quasdam implorant; eæ autem illorum precibus obsequentes frequentes veniunt, et locustas perdunt. Ac si quis e Galatis earum aliquam comprehenderit, hoc supplicium in eum ex legibus illius gentis constitutum est, ut morte mulctetur. Ac si huic, qui eas ceperit, ignotum fuerit, aves tantopere offenduntur, ut iterum invocatæ, propter impunitatem illius, ipsorum precationibus non obtemperent.

XX. — De hirundinibus Samiis.

Ἀριστοτέλης λέγει γίνεσθαι ἐν Σάμῳ λευκὴν χελιδόνα· ταύτης γε μὴν ἐάν τις ἐκκεντήσῃ τοὺς ὀφθαλμούς, γίνεσθαι μὲν αὐτὴν παραχρῆμα τυφλήν, μετὰ ταῦτα δὲ ἐξομμάτωται καὶ λελάμπρυνται κόρας, καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ὁρᾷ, ὡς ἐκεῖνός φησι.

Aristoteles in Samo ait albam nasci hirundinem, cujus oculos si quis pupugerit, statim quidem excæcatur; post vero visum recipit; et, sicut ille dicit, sic acute quemadmodum a principio videt.

XXI. — De cinnamomo ave.

Τὸν κιννάμωμον ὄρνιν ἀκούω εἶναι, καὶ μέντοι καὶ κομίζειν κάρφη φυτοῦ τοῦ ὁμωνύμου ἐκ τῶν τῆς γῆς τερμάτων, καὶ καλιὰς ὑποπλέκειν ἔνθα Ἡρόδοτοί τε ᾄδουσι καὶ ἄλλοι· φιλοῦσι δέ πως οἵδε οἱ ὄρνιθες τὰς ἑαυτῶν εὐνάς τε καὶ καταγωγὰς ὑφαίνειν. Οὐκοῦν οἷσπερ μέλει τῶνδε τῶν καρφῶν, οἰστοὺς βαρεῖς ῥοίζῳ βιαιοτάτῳ καὶ νευρᾶς ἐντάσει σφόδρα ἰσχυρᾷ κατὰ τῶν καλιῶν ἀφιᾶσιν· αἱ δὲ ῥήγνυνται, καὶ κατολισθάνει τὰ κάρφη, καὶ μέντοι καὶ τὸ ᾀδόμενον δήπου κιννάμωμον ταῦτά ἐστιν.

Cinnamomum avem auditione accepi ex plantæ cognominis surculis, e terræ finibus collectis, iis in locis, ubi Herodotus et alii scribunt nidos inter se contexere. Solent enim aves istæ sedes suas ac receptacula in excelsis rupibus construere. Qui ejusmodi igitur ramulos ambiunt, sagittas graves, robusto et contentissimo nervo expulsas, magno impetu contra nidos mittunt; itaque rumpuntur, et festucæ decidunt, quæ vulgo cinnamomi nomine celebrantur.

XXII. — De orione, ave Indica.

Καὶ Κλειτάρχῳ χῶρον δῶμεν. Λέγει δὲ Κλείταρχος ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι ὄρνιν, καὶ εἶναι σφόδρα ἐρωτικόν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ λέγει ὠρίωνα εἶναι. Φέρε δὲ καὶ διαγράψωμεν αὐτὸν τῷ λόγῳ, ὡς ἐκεῖνος διδάσκει· τοῖς μὲν καλουμένοις ἐρωδίοις ὅμοιος τὸ μέγεθος ὅδε [ὁ] ὠρίων ἐστίν· ἔστι δὲ καὶ τὰ σκέλη ὡς ἐκεῖνοι φοῖνιξ· ὀφθαλμοὺς δὲ κυανοῦς ἔχει· τοῦτο μὲν οὐχ ὡς ἐκεῖνοι· μέλος δὲ μουσουργεῖν ὑπὸ τῆς φύσεως πεπαίδευται, οἷα δήπου μέλη ὑμεναιοῦται γλυκέα καὶ προσείοντα σειρῆνας.

Clitarchum etiam audiamus. Hic in India scribit volucrem amatorio affectu flagrantem, nomine orionem, si bene memini nasci. Jam vero verbis eam depingamus, prouti ille nobis tradidit. Eam magnitudine parem ardeæ esse dicit, rubris similiter cruribus, oculis aliter quam illæ cæruleis; cantilenam autem ejusmodi a natura edocta est, quales in nuptiis canuntur suavissimæ et quasi Sirenarum voce in amorem pellicientes.

XXIII. — De catreo aliisque avibus Indicis.

Κατρέα ὄνομα, Ἰνδὸν γένος, τῇ φύσει ὄρνιν, λέγει Κλείταρχος εἶναί τι κάλλος ὑπερήφανον· τὸ μέγεθος γὰρ

Avem Indicam Catreum nuncupatam, cum eximia formæ pulchritudine Clitarchus ait, tum pavonis magnitudine

εἴη ἂν κατὰ τὸν ταών, τὰ δὲ ἄκρα τῶν πτερῶν ἔοικε σμαράγδῳ. Καὶ ὁρῶντος μὲν ἄλλοσε οὐκ οἶδας, οἵους ὀφθαλμοὺς ἔχει, εἰ δὲ εἰς σὲ ἀπίδοι, ἐρεῖς κινναβάρινον εἶναι τὸ ὄμμα πλὴν τῆς κόρης· ἐκείνη δὲ μηλιάδι τὴν χρόαν προσείκασται καὶ βλέπει ὀξύ· τό γε μὴν τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς λευκόν, ἀλλὰ τοῖς τοῦ κατρέως τοῦδε ὠχρόν ἐστι· τὰ [δὲ] τῆς κεφαλῆς πτίλα γλαυκωπά, καὶ ἔχει ῥανίδας οἱονεὶ κρόκῳ προσεικασμένας εἶτα ἄλλην ἄλλῃ διεσπαρμένας· πόδες δὲ αὐτῷ σανδαράκινοι· ἔχει δὲ καὶ φώνημα εὔμουσον καὶ κατὰ τὴν ἀηδόνα τορόν. Ἰνδοὶ δὲ ἄρα καὶ τὴν ἐξ ὀρνίθων τροφὴν * εἶχον, ἵνα καὶ οἱ ὁρῶντες ἑστιᾶν τὴν ὄψιν δύνωνται. Ἰδεῖν γοῦν αὐτοῖς πάρεστι καὶ ὅλους πορφυροῦς, καὶ τῇ καθαρωτάτῃ φλογὶ προσεοικότας· καὶ τούτων αἱ πτήσεις κατὰ πλῆθός εἰσιν, ὡς νομίζειν νέφη· ἄλλοι [γε] μὴν ποικίλοι καὶ οὐ πάνυ τὸ εἶδος εὔρητοι, μελῳδίαν δὲ καὶ εὐστομίαν καὶ εὐγλωττίαν ἄμαχοι, ὡς εἶναι, [εἰ] μή πη καὶ τραχύτερόν ἐστιν εἰπεῖν, Σειρῆνάς τινας, ἢ καὶ τοῦτό γε ἐγγύθεν. Κατάπτεροι γὰρ ὡς ἦσαν αἱ τοῦ μύθου κόραι, καὶ τοὺς πόδας ὄρνιθες ἐδόκουν, ποιηταί τε ᾄδουσιν καὶ ζωγράφοι δεικνύουσιν.

esse, tum pennarum ejus extremitates smaragdi similitudinem gerere. Quodsi quid aliud intueatur, ejus oculi nescias quo colore sint; sin te adspiciat, cinnabarin te videre in ejus oculis diceres, excepta pupilla, cui color melinus, et acies acuta: quod in aliorum oculis album, in illis pallidum est: capitis plumæ cærulescentes guttis quibusdam croceis sparsis distinctæ sunt: pedibus color sandaracæ: vox canora, sicut lusciniæ, et acuta. Indi sane avibus vesci nefas habent, ut earum adspectu oculos pascere possint. Sunt inter ceteras quædam undiquaque purpureæ, et purissimæ flammæ adsimiles; quæ gregatim tantopere volant, ut nubes esse videantur. Sunt et alia avium genera varia, quarum species non satis describi potest, cantandi suavitate et oris expressione tanta, ut comparatio nulla reperiatur, nisi Sirenes quasdam eas dixeris. Nam has quoque virgines alatas, et pedibus aves fuisse, poetarum fabulæ canunt, et pictores ostendunt.

XXIV. — De cycnis.

Κύκνου δὲ ἤθη καὶ διατριβαὶ λίμναι τε καὶ ἕλη καὶ τενάγη καὶ ἀέναοι ποταμοὶ πράως καὶ ἡσυχῇ ῥέοντες. Εἰρηναῖοι δέ εἰσι καὶ εἰς γῆρας προΐασιν ἑαυτοῖς κοῦφον. Εἰσὶ δὲ καὶ εἰς ῥώμην ἄλκιμοι, καὶ θαῤῥοῦσιν αὐτῇ, οὐ μὴν ὥστε ἄρχειν ἀδίκων, ἀλλ' ἀμύνεσθαι τὸν ἄρξαντα· ῥᾳδίως οὖν καὶ τῶν ἀετῶν περιγίνονται, ὅταν ἐκεῖνοι τολμήσωσιν ἐπιθέσθαι αὐτοῖς. Καὶ εἶπον ἀνωτέρω τῆς μάχης τὸν τρόπον.

Cycnis sedes et commorationes sunt in lacubus, paludibus, stagnis, et perennibus fluviis, quorum confluens moderate et sedate fertur. Suapte natura pacati sunt, ad senectutemque perveniunt non sibi gravem. Robore, quo magno præditi sunt, confidentiores exsistunt, non ut injuriam ipsi inferant priores, sed ut lacessiti eam propulsent; itaque facile aquilas etiam provocati vincunt. De pugna autem supra dixi.

XXV. — De simiis Indicis, et quomodo capiantur.

Λέγει δὲ Κλείταρχος πιθήκων ἐν Ἰνδοῖς εἶναι γένη ποικίλα τὴν χρόαν, μεγέθει δὲ μέγιστα· ἐν δὲ τοῖς χωρίοις τοῖς ὀρείοις τοσοῦτον αὐτῶν τὸ πλῆθος εἶναι, ὡς Ἀλέξανδρον, φησί, τὸν Φιλίππου καὶ πάνυ καταπλαγῆναι σὺν καὶ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, οἰόμενον ἀθρόους ἰδόντα στρατιὰν ὁρᾶν συνειλεγμένην καὶ ἐλλοχῶσαν αὐτόν. Ὀρθοὶ δὲ ἄρα ἦσαν οἱ πίθηκοι κατὰ τύχην ἡνίκα ἐφάνησαν. Θηρῶνται δὲ οὗτοι οὔτε δικτύοις, οὔτε κυνῶν ῥινηλατούντων σοφίᾳ καὶ μάλα ἀγρευτικῇ. Ἔστι δὲ τὸ ζῷον ὀρχηστικόν, εἰ θεῷτο ὀρχούμενον, καὶ θέλει γε αὐλεῖν, εἰ καταπνεῖν μάθοι εἰδέναι. Πρὸς τούτοις εἰ θεάσαιτό τινα ὑποδήματα τοῖς ποσὶ περιτιθέντα, μιμεῖται τὴν ὑπόδεσιν· καὶ ὑπογράφοντος τὼ ὀφθαλμὼ μέλανι, καὶ τοῦτο δρᾶσαι θέλει. Οὐκοῦν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων μολίβου πεποιημένα κοῖλα καὶ βαρέα ὑποδήματα προτιθέασι, βρόχους αὐτοῖς ὑποβαλόντες, ὡς εἰσβαλεῖν μὲν τὼ πόδε, ἔχεσθαι δὲ τῇ πάγῃ καὶ μάλα ἀφύκτῳ. Δέλεαρ δὲ αὐτοῖς ὀφθαλμῶν πρόκειται ὑπὲρ τοῦ μέλανος ἰξός. Κατόπτρῳ δὲ χρησάμενος ὁ Ἰνδὸς ὁρώντων ἐκείνων, οὐκ εἰσὶ δ'

Clitarchus tradit in India esse simiarum genera colore varia, et magnitudine præstantia oriri: tantamque earum in montibus multitudinem esse, ut Alexandrum Philippi filium magnis copiis septum eæ frequentes perterrefecerint, quod arbitraretur se collectum et sibi insidiantem exercitum videre. Nam cum Alexandro se ostenderunt casu, excelso et recto corpore erant. Non capiuntur retibus, neque sagacium canum venandi solertia, sed cum sit animal saltationis avidum, si saltantem viderit, saltare cupit; et tibia canere meditatur, si vim et numeros inflandi assequi possit. Si item quempiam viderit calceos induentem, imitatur; et si quem viderit oculos colore nigro pingentem, hoc idem facere studet. Itaque pro his ex plumbo factos graves calceos proponunt, et laqueos subjiciunt, ut pes quidem inseri possit, sed interim firmo vinculo retineatur. Itemque illis in vicem nigri coloris tanquam oculorum illecebræ viscus præbetur. Speculo etiam Indus venator

ἔτι τὰ κάτοπτρα, ἀλλὰ ἕτερα προστιθέντες· εἶτα καὶ τούτοις ἕρματα ἰσχυρὰ ὑποπλέκουσιν· καὶ μέντοι καὶ τοιαῦτά ἐστιν. Οἱ μὲν [οὖν] ἔρχονται, καὶ γενναίως δρῶσι κατὰ τὴν μίμησιν ὧν εἶδον· ἐκπηδᾷ δὲ ἰσχύς τις κολλητικὴ βλεφάρων ἐκ τῆς πρὸς τὴν αὐγὴν ἀντιτυπίας, ὅταν ἴδωσιν ἀτενές· εἶτα οὐχ ὁρῶντες αἱροῦνται ῥᾷστα· φυγεῖν γὰρ ἔτι εἰσὶν ἥκιστοι. Εἴρηται μὲν ὑπὲρ πιθήκων καὶ ἄλλα, Ἰνδῶν τε καὶ οὐκ Ἰνδῶν· καὶ ταῦτα δὲ ἔχει τινὰ τῷ συνιέντι οὐκ ἀσπούδαστα, οὐ μὰ Δία.

in simiarum conspectu utitur; cujus loco discedens aliud relinquit, et laqueum subtus addit validum. Simia vero accedens probe imitatur quæcumque vidit, sed visco ex speculo palpebris adhærente ita occæcatur, ut facillime capiatur, quippe quæ fuga sibi consulere jam nequeat. Hæc et alia de simiis tum Indicis, tum non Indicis, nobis commemorata, digna profecto ingenii liberalis cognitione esse videntur.

XXVI. — De leonibus Indicis.

Λέοντας ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι μεγίστους οὐ διαπορῶ· τὸ δὲ αἴτιον, τῶν ζώων τῶν ἑτέρων ἥδε ἡ γῆ μήτηρ ἐστὶν ἀγαθή. Εἰσὶ δὲ ὅσα γε ἐντυχεῖν κατὰ πρόσωπον ἀγριώτατοι καὶ θηριωδέστατοι· δέρη [δὲ] ἐκείνων [τῶν] λεόντων μέλαινά τε ἰδεῖν, καὶ φρίξασα ὀρθή τε ἀνίσταται καὶ συνεκπέμπει δέος οἷον ἐκπληκτικόν. Εἰ δὲ ἁλῶναι δυνηθεῖεν, πραΰνονται, ἀλλ' οὐχ οἱ μέγιστοι· καὶ ἡμεροῦνταί τε καὶ γίνονται ῥᾷστα τιθασοί, ὡς ἄγειν γε ἀπὸ ῥυτῆρος ἐπὶ θήραν κεμάδων καὶ ἐλάφων καὶ συῶν καὶ ταύρων καὶ ἀγρίων ὄνων· εἰσὶ γὰρ καὶ ῥινηλατῆσαι, ὡς ἀκούω, δεινοί.

Leones in India nasci maximos, ne tenuissima quidem mihi dubitatio est; terra enim India mater optima aliorum quoque animalium est. Hi erga obvios immanissimi dicuntur; eorum colla nigra sunt, et pilis horrida, et adspectu formidolosa. Si capiantur, mansuescunt quidem, modo ne maximi sint : tum vero adeo adsuefiunt loro, ut facile ad venandos hinnulos, cervos, apros, tauros, et asinos silvestres duci queant : sagacissime enim, sicut audio, odorantur.

XXVII. — De populo Libyæ leonum invasione exstincto.

Ἐν τῇ Λιβύων χώρᾳ ἔθνος ἦν, φασί, τὸ καλούμενον Νόμαιον· καὶ τὰ μὲν ἄλλα διευτυχοῦντες εὐνόμου μάλα καὶ εὐδαίμονος ναὶ μὰ Δία λήξεως, εἶτα ἠφανίσθησαν τελέως, λεόντων αὐτοῖς ἐπελθόντων πλήθει τε παμπόλλων καὶ μεγέθει μεγίστων καὶ τὴν τόλμαν ἀμάχων, ὑφ' ὧν πανδημεί τε καὶ παγγενεὶ διαφθαρέντες εἶτα ἐς τὸ παντελὲς ἀπώλοντο [τὸ ἔθνος]. Λεόντων γὰρ ἀθρόων ἐπιδημία χρῆμα ἀπρόσμαχον.

In Africa gens fuit, ut fertur, Nomæa id est, pastoralis dicta, et regionem sortita pascuis abundantem, et fortunatam; sed tandem cum leones plurimi et maximi et audacia invicti supervenissent, penitus est exstincta, ita ut nihil ejus reliquum sit factum. Leones enim confertim advenientes expugnari nequeunt.

XXVIII. — De animalibus Neades appellatis.

Εὐφορίων δὲ ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι λέγει τὴν Σάμον ἐν τοῖς παλαιτάτοις χρόνοις ἐρήμην γενέσθαι, φανῆναι γὰρ ἐν αὐτῇ θηρία μεγέθει μὲν μέγιστα, ἄγρια δέ, καὶ προσπελάσαι τῳ δεινά, καλεῖσθαί γε μὴν νηάδας, ἅπερ οὖν καὶ μόνῃ τῇ βοῇ ῥηγνύναι τὴν γῆν· παροιμίαν οὖν ἐν τῇ Σάμῳ διαῤῥεῖν τὴν λέγουσαν· Μεῖζον βοᾷ τῶν νηάδων. Ὀστᾶ δὲ ἔτι καὶ νῦν αὐτῶν δείκνυσθαι μεγάλα ὁ αὐτός φησι.

Euphorion in Commentariis scriptum reliquit, Samum cum olim desertissimam fuisse, tum in ea bestias feras et infestas obviis maxima magnitudine, nomine Neades fuisse, quarum sola voce terra discederet; indeque profectum esse id proverbium, quod vulgo Samii dicunt : *Magis clamat quam Neades.* Idemque affert earum ossa maxima vel sua ætate exstitisse.

XXIX. — De elephantorum robore.

Τοῦ Ἰνδῶν βασιλέως ἐλαύνοντος ἐπὶ τοὺς πολεμίους, δέκα μυριάδες ἐλεφάντων προηγοῦνται μαχίμων· ἑτέρους δὲ ἀκούω τρισχιλίους τοὺς μεγίστους τε καὶ ἰσχυροτάτους ἕπεσθαι, εἴπερ οὖν εἰσι πεπαιδευμένοι τὰ τείχη τῶν πολεμίων ἀνατρέπειν, ἐμπεσόντες ὅταν κελεύσῃ βασιλεύς· ἀνατρέπουσι δὲ τοῖς στήθεσιν. Καὶ λέγει μὲν ταῦτα Κτησίας, ἀκοῦσαι γράφων. Ἰδεῖν δὲ ἐν Βαβυλῶνι ὁ αὐτὸς λέγει τοὺς φοίνικας αὐτοῤῥίζους ἀνατρεπομένους ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων τὸν αὐτὸν τρόπον,

Indorum regem hostibus bellum inferentem bellatorum centum mille elephantorum antecedunt; tum vero aliorum maximorum et fortissimorum ter mille subsequuntur, ad hostiles muros ipso incursu evertendos institutorum, cum rex jubet, evertunt autem pectorum suorum vi et impetu. Hoc se audivisse Ctesias scribit. Idemque Babylone se vidisse dicit palmas ab his eodem modo impetu violen-

ἐμπιπτόντων τῶν θηρίων αὐτοῖς βιαιότατα· δρῶσι δὲ ἄρα, ἂν ὁ Ἰνδὸς ὁ πωλεύων αὐτοὺς κελεύσῃ δρᾶσαι τοῦτο αὐτοῖς.

tissimo exstirpatas; idque facere solent, cum domitor illud jusserit.

XXX. — De piscibus bolus ad victum projectis.

Ζηνόθεμις λέγει Παιονίδα λίμνην τινὰς φέρειν ἰχθῦς, οὕσπερ οὖν εἰ παραβάλοι τις ἀσπαίροντας τοῖς βουσίν, οἱ δὲ ἐμφοροῦνται αὐτῶν μάλα ἀσμένως, ὡς οἱ λοιποὶ τοῦ χόρτου· νεκρῶν δὲ τῶν ἰχθύων οὐκ ἂν πάσαιντο ἔτι οἱ βόες, ἐκεῖνος λέγει.

Zenothemis scribit in Pæonide palude quosdam pisces procreari, quibus adhuc palpitantibus, si eos bubulo pecori edendos objicias, expletur non minus libenter, quam ceteri boves fœno; contra ab eorundem mortuorum usu, sicut idem ait, tantopere abhorret, ut non attingat.

XXXI. — De piscibus venenatis Armeniæ.

Παρὰ Ἀρμενίοις ἀκούω πέτραν εἶναι ὑψηλήν, εἶτα ταύτην ὕδωρ ἐκβάλλειν πάμπολυ· ὑποκεῖσθαι δὲ τῇ πέτρᾳ πυνθάνομαι κρήνην τετράγωνον πάντῃ, καὶ ἑκάστην πλευρὰν σταδίου ἥμισυ ἔχειν, βάθος δὲ τριῶν ὀργυιῶν εἶναι· συνεκπίπτειν δὲ τῷ ὕδατι προσακούω τῷ προειρημένῳ καὶ ἰχθύας πολλάκις ἔχοντας τὸ μῆκος καὶ πήχεως καὶ ἔτι μείζους, καὶ μέντοι καὶ ἐλάττονας, ἀλλ' οὐ κατὰ πολύ· καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν κατολισθάνειν ἡμιθνῆτας, τοὺς δὲ ἀσπαίροντας καὶ μάλα γε ἰσχυρῶς ἀποθνήσκειν. Εἶναι δὲ αὐτοὺς ἡ φήμη λέγει πάνυ σφόδρα μέλανας καὶ ἰδεῖν ἀειδεῖς. Ἂν δὲ τούτων γεύσηται ἢ ἄνθρωπος ἢ θηρίον, παραχρῆμα ἀπόλλυται. Τοὺς μὲν οὖν Ἀρμενίους διὰ τὸ ἔνθηρον αὐτοῖς εἶναι καὶ πολύθηρον τὴν γῆν ἀθροίζειν αὐτοὺς καὶ αὐαίνειν ὑπὸ τῇ εἵλῃ τοῦ ἡλίου, εἶτα κόπτειν ἐπιδήσαντάς τι ταῖς ῥισὶ καὶ τῷ στόματι, ἵνα μὴ τῷ ἄσθματι σπάσαντες τὸν ἐκ [τῶν] πτισσομένων ἀέρα ἢ τὴν ἐγειρομένην ἐκ λεπτῶν τινων κόνιν ἀλφίτων εἶτα ἀποθάνωσιν· ποιήσαντες οὖν ἄλευρα τοὺς ἰχθῦς ἐν τοῖς μάλιστα θηριωδεστάτοις χωρίοις κατασπείρουσιν αὐτά, σῦκά [γε] μὴν παραμιγνύναι τοῖς ἀλεύροις ἔθος ἔχουσιν. Οὕτω μὲν οὖν διαφθείρονται οἵ τε σῦς οἱ ἄγριοι καὶ αἱ δορκάδες καὶ οἱ ἔλαφοι καὶ οἱ ἄρκτοι καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι καὶ [οἱ] αἶγες, ἄγριοι μέντοι καὶ οὗτοι· συκοτράγα γὰρ ταῦτα καὶ ἀλφιτοφάγα τὰ ζῷά ἐστιν· λέοντας δὲ καὶ παρδάλεις καὶ λύκους, σαρκοφάγα ὄντα ἑτέρως ἀναιροῦσιν. Τῶν γὰρ οἰῶν τῶν ἡμέρων καὶ τῶν αἰγῶν παρασχίσαντες τὴν πλευράν, εἰς ὅσον καθεῖναι τὴν χεῖρα, ἐμπλάττουσι τῶν αὐτῶν ἀλεύρων, προκεῖσθαι κακὸν ναὶ μὰ Δία δέλεαρ τοῖς προειρημένοις· ὅταν οὖν ἢ λέων ἢ πάρδαλις ἢ λύκος ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐντύχῃ καὶ γεύσηται, τέθνηκε παραχρῆμα. Καὶ πᾶσα μὲν οὖν ἡ Ἀρμενία θηρίων ἀγρίων τροφός τε ἅμα καὶ μήτηρ ἐστίν· ἡ δὲ πεδιὰς ἔτι καὶ μᾶλλον ἡ πρὸς τῷ ποταμῷ.

In Armenia excelsum saxum auditione accepi permultam aquam emittere, atque sub ipsum subjici fontem undiquaque quadratum tres passus profundum, singulaque ejus latera stadii dimidium occupare; et simul cum aqua pisces frequentes excidere, cubiti magnitudine, tum majores, tum non multo minores; et ex iis partim delabi semimortuos, partim adhuc palpitantes emori. Et pervagatum est eos colore esse nigerrimos, et adspectu insuaves. Verumtamen si quid eorum vel homo vel fera bestia gustarit, statim mori. Propterea vero Armenios, quod illorum regio ferarum multitudine redundet, primum eos collectos ad solis radios exsiccare; deinde ne hausta piscium adspiratione gravi et pestilenti, aut excitato inde pulvere hausto pereant, ore et naribus obturatis hoc piscium genus contundere, et in farinam redigere; tum ad ficus admistam in ea loca, quæ maxime abundant feris, disseminare. Bestiæ primum ut eas attigerunt, statim moriuntur; atque sic apri, dorcades, cervi, ursi, asini silvestres, feræque capræ necantur; nam ejusmodi animalia ficuum et farinarum avidissima sunt. Jam vero alio modo tollunt leones, pardales, lupos, quippe qui carnivori sunt. Nam in domesticarum ovium et caprarum discisso latere, quatenus manus inseri queat, earum carnibus farinam infarciunt, et infelicem hercle escam prædictis feris objiciunt; cum enim ejusmodi quippiam pardalis, leo, lupus gustarint, continuo moriuntur. Est autem cum omnis Armenia mater et nutrix ferarum, tum præcipue campestris circa fluvium.

XXXII. — De oxyrhyncho pisce.

Ἐν τῇ Κασπίᾳ γῇ λίμνην ἀκούω μεγίστην εἶναι, καὶ ἰχθῦς ἐν αὐτῇ γίνεσθαι μεγάλους, καὶ ὀξύρυγχοι καλοῦνται· προϊέναι [γε] μῆνές μῆκος καὶ ὀκτὼ πήχεων.

In Caspia regione audio ingentem lacum esse, et in eo maximos pisces nasci, qui oxyrynchi vocantur; eosque ad magnitudinem octo cubitorum excrescere. Eos Caspii

Οὐκοῦν οἱ Κάσπιοι θηρῶσιν αὐτούς, καὶ διαπάσαντες ἁλσὶ καὶ ταρίχους ἐργασάμενοί τε καὶ ἀποφήναντες αὔους, ἐπισάξαντες καμήλοις κομίζουσιν εἰς Ἐκβάτανα. Καὶ ποιοῦσιν ἄλειφα ἐκ τῶνδε τῶν ἰχθύων ἀφελόντες τὴν πιμελήν· καὶ τοὺς μὲν ταρίχους πιπράσκουσιν, τῷ δὲ ἰχθυΐνῳ ἐλαίῳ χρίονται λιπαρῷ σφόδρα καὶ οὐ δυσώδει. Τὰ δὲ ἔντερα ἐξέλκουσιν αὐτῶν, καὶ ἕψουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν ποιοῦσι κόλλαν καὶ μάλα γε ἐν χρείᾳ γίνεσθαι δυναμένην· συνέχει γὰρ πάντα ἐγκρατῶς, καὶ προσέχεται οἷς ἂν προσπλακῇ, καὶ ἰδεῖν ἐστι λαμπροτάτη· οὕτω δὲ συνέχει πᾶν ὅ τι ἂν συνδήσῃ τε καὶ συνάψῃ, ὡς καὶ δέκα ἡμερῶν αὐτὴν βρεχομένην μήτε λύεσθαι, μήτε μὴν ἀφίστασθαι· ἀλλὰ καὶ τοὺς τὸν ἐλέφαντα χειρουργοῦντας χρῆσθαί τε αὐτῇ καὶ τὰ ἔργα ἐκπονεῖν κάλλιστα.

captos sale spargunt, et ex illis salsamenta conficiunt, eosdemque exsiccatos camelis dossuariis Ecbatana vehunt. Idem adipe detracto, farinas ex iis conficiunt, et hujusmodi salsamenta quidem vendunt, oleo vero pinguissimo et non graveolenti unguntur. Atque etiam exempta ex iis viscera excoquunt, unde ad permultos usus accommodatum fit glutinum: nam non modo ad quæcumque applicatum fuerit, adhæerescit, visu perlucidum; sed et firmissime retinet, ut et decem diebus madefactum non tamen dissolvatur, neque remittat: itaque etiam artifices, qui circa ebur laborant, eo utuntur, et opera conficiunt pulcherrima.

XXXIII. — De avibus quibusdam Caspiis et Indicis.

Λέγει τις λόγος ἐν Κασπίοις ὄρνεον γίνεσθαι, τὸ μὲν μέγεθος κατὰ τοὺς ἀλεκτρυόνας τοὺς μεγίστους, ποικίλον γε μὴν τοῖς πτεροῖς καὶ πολυχροίᾳ διηνθισμένον· καὶ πέτεταί γε ὕπτιον, ὡς ἀκούω, ὑποτεῖναν τῷ τραχήλῳ τὰ σκέλη, καὶ οἷον ἀνέχον αὐτοῖς αὐτό· κλαγγὴν δὲ προΐεσθαι σκυλακίου· ποιεῖσθαι δὲ τὴν πτῆσιν οὐκ ἐν ἀέρι βαθεῖ, ἀλλὰ περὶ τὴν γῆν, ἐλαφρίζειν εἰς ὕψος ἑαυτὸ μὴ δυνάμενον.

Κάσπιος δὲ ἄρα καὶ οὗτος ὄρνις, ἢ Ἰνδὸς μᾶλλον — λέγεται γὰρ καὶ ἐκείνῃ τὸ γένος οἱ καὶ ταύτῃ — καὶ εἴη τὸ μέγεθος κατὰ χῆνα ἄν· καὶ ἔχει κεφαλὴν πλατεῖαν μέν, λεπτὴν δέ, καὶ τὰ σκέλη οἱ μακρά· καὶ κεκραμένη χρόα οἱ καὶ μικτή· τὸ μὲν γὰρ νῶτον αὐτῷ πορφυροῖς ἠγλάϊσται, τὰ δὲ ὑπὸ τῇ γαστρὶ κόκκῳ γνησιωτάτῳ καὶ καλλίστῳ προσείκασται, κεφαλὴ δὲ καὶ δέρη λευκὰ ἄμφω· φθέγγεται δὲ κατὰ τὴν αἶγα.

Fama quædam venit in sermonem hominum apud Caspios avem procreari magnitudine maximi gallinacei, versicolore varietate florentem; atque auditione accepi eam supinam volare, et sub collum extensis cruribus se veluti sublevare; tum catelli vocem mittere, neque in sublime, sed circum terram idcirco volare, quod in altum non queat sese attollere.

Est et altera avis Caspia, vel potius Indica (nam in utraque terra nasci dicitur) anseris magnitudine: lato quidem sed tenui capite, cruribus longis est: vario colore distinguitur nam ejus dorsum purpureum est, venter maxime coccineus, caput et collum exalbescunt: vocem caprinam mittit.

XXXIV. — De capris et camelis Caspiis.

Αἶγες δὲ Κάσπιαι γίνονται λευκαὶ ἰσχυρῶς, κεράτων δὲ ἄγονοι, [καὶ] μικραὶ τὸ μέγεθος καὶ σιμαί. Κάμηλοι δ' ἀριθμοῦ πλείους, αἱ μέγισται κατὰ τοὺς ἵππους τοὺς μεγίστους, εὔτριχες ἄγαν. Ἁπαλαὶ γάρ εἰσι σφόδρα αἱ τούτων τρίχες, ὡς καὶ τοῖς Μιλησίοις ἐρίοις ἀντικρίνεσθαι τὴν μαλακότητα· οὐκοῦν ἐκ τούτων οἱ ἱερεῖς ἐσθῆτας ἀμφιέννυνται καὶ οἱ τῶν Κασπίων πλουτιώτατοί τε καὶ δυνατώτατοι.

Caspiæ capræ et albissimæ sunt, et cornibus mutilæ, corpore parvæ ac simæ. Cameli quoque Caspiis abundant, quorum maximi ad equorum maximorum accedunt magnitudinem. Eorum villi adeo sunt molles, cum Milesiis lanis ut mollitudine comparari possint; ex iisque sacerdotes et Caspiorum ditissimi præcipuique vestes conficiunt.

XXXV. — De apibus quibusdam Cretæ.

Ἐν λόγοις Κρητικοῖς Ἀντήνωρ λέγει τῇ τῶν καλουμένων Ῥαυκίων πόλει ἔκ τινος δαιμονίου προσβολῆς ἐπιφοιτῆσαι μελιττῶν σμῆνος, αἵπερ οὖν ᾄδονται χαλκοειδεῖς, ἐγχριπτούσας δὲ ἄρα αὐτοῖς τὰ κέντρα εἶτα μέντοι πικρότατα λυπεῖν· ὧνπερ οὖν ἐκείνους τὴν προσβολὴν οὐ φέροντας ἀναστῆναι τῆς πατρίδος καὶ μέντοι καὶ εἰς χῶρον ἐλθεῖν ἄλλον, καὶ οἰκίσαι φιλίᾳ

Antenor in libris Rerum Creticarum in Rhauciorum urbem ait divino quodam impulsu apum, quæ vocantur Chalcoides (æreæ), examen accessisse, et defixis aculeis obvios vehementer vexasse: illos earum impetum non sustinentes e patria migrasse, et in alium pervenisse locum, ibique condidisse oppidum, quod similiter patriæ

τῆς μητρίδος, ἵνα Κρητικῶς εἴπω, Ῥαῦκον ἐν αὐτῇ τῇ Κρήτῃ, εἰ καὶ τοῦ χώρου ὁ δαίμων ἤλαυνεν αὐτούς, ἀλλὰ γοῦν τελέως ἀποσπασθῆναι τοῦ ὀνόματος οὐχ ὑπομείναντες. Λέγει δὲ ὁ Ἀντήνωρ καὶ ἔτι κατὰ τὴν Ἴδην τὴν Κρῆσσαν ἐκείνου τοῦ γένους τῶν μελιττῶν εἶναι ἰνδάλματα, οὐ πολλὰ μέν, εἶναι δ' οὖν, καὶ πικρὰ ἐντυχεῖν, ὡς ἐκεῖναι ἦσαν.

amore Rhaucum in ipsa Creta nominarunt; ut quamvis patria vi fatali essent depulsi, nomen tamen illius retinerent. Ait autem Antenor in Ida monte Cretæ etiamnum harum apum paucas quasdam esse reliquias, quæ similiter, ut illæ, obvios acriter pungant.

XXXVI. — De leonibus camelos appetentibus.

Καμήλου κρέας ἥδεται λέων ἐσθίων· καὶ τὸ μαρτύριον· Ἡρόδοτος λέγει, ταῖς Ξέρξου καμήλοις ταῖς τὸν σῖτον φερούσαις ἐπιθέσθαι λέοντας· τὰ δὲ ἄλλα οὐκ ἐσίνοντο, οὐχ ὑποζύγιον, οὐκ ἄνθρωπον, ἦ δ' ὅς. Ὀλίγα δὲ Ἡρόδοτος ᾔδει, ἐξετάζων [τὴν] τροφὴν τήνδε κατὰ τὴν ἡδονὴν λεόντων Θρᾳκίων· ἴσασι δὲ καὶ Ἄραβες ταῦτα, καὶ ὅσοι λεόντων καὶ καμήλων μητέρα τε ἅμα καὶ τροφὸν γῆν ἔχουσιν. Οὐκ ἂν γοῦν θαυμάσαιμι, εἰ φύσει τινὶ ἀπορρήτῳ λέων ἥδεται καμήλου κρέας καὶ μὴ θεασάμενος φαγεῖν, εἴ ποτε ἐντύχοι πρῶτον. Ἡ γὰρ φυσικὴ ἐπιθυμία καὶ τοὺς οὐκ ἰδόντας εἰς τὴν τῆς τροφῆς ἐπιθυμίαν ἀναφλέγει.

Cameli carnes a leonibus comedi solere testimonio est Herodotus: cum in Xerxis camelos, qui commeatum portarent, dicit leones invasisse, et ex aliis animalibus nulla, neque jumenta, neque homines attigisse. At mihi Herodotus paucarum in natura rerum peritus videtur, qui leones Thracios miratur voluptatem in cibo unam alteri præposuisse; nam camelos quantopere appetant, Arabes sciunt, et quicumque regionem leonum simul et camelorum parentem atque nutricem habitant. Itaque non admiror, si leo vi quadam naturali et occulta cameli carnem expetit, et in hoc animal etiam nunquam prius visum sui satiandi causa irruit. Appetitus enim naturalis eos, etiam cum primum vident, ut suavissimum inde sibi futurum parent alimentum, incitat.

XXXVII. — Historia de aquila et messore.

Ἀμῶντες ἄνθρωποι τοῦ ἡλίου καταφλέγοντος δίψῃ πιεζόμενοι, τὸν ἀριθμὸν ἑκκαίδεκα, ἕνα ἑαυτῶν ἀπέστειλαν ἐκ πηγῆς γειτνιώσης κομίσαι ὕδωρ. Οὐκοῦν ὁ ἀπιὼν τὸ μὲν δρέπανον τὸ ἀμητικὸν διὰ χειρὸς εἶχε, τὸ δὲ ἀρυστικὸν ἀγγεῖον κατὰ τοῦ ὤμου ἔφερεν· ἐλθὼν δὲ καταλαμβάνει ἀετὸν ὑπό τινος ὄφεως ἐγκρατῶς τε καὶ εὐλαβῶς περιπλακέντα [καὶ] ἀποπνιγόμενον ἤδη. Ἔτυχε δὲ ἄρα καταπτὰς μὲν ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀετός, οὐ μὴν τῆς ἐπιβουλῆς ἐγκρατὴς ἐγένετο, οὐδέ, τοῦτο δὴ τὸ Ὁμηρικόν, τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις τὴν δαῖτα ἐκόμισεν· ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου περιπεσὼν ἕρμασιν ἔμελλεν οὐ μὰ Δί' ἀπολεῖν, ἀλλ' ἀπολεῖσθαι. Εἰδὼς οὖν ὁ γεωργός, τὸν μὲν εἶναι Διὸς ἄγγελον καὶ ὑπηρέτην, εἰδώς γε μὴν κακὸν θηρίον τὸν ὄφιν, τῷ δρεπάνῳ τῷ προειρημένῳ διακόπτει τὸν θῆρα καὶ μέντοι καὶ τῶν ἀφύκτων ἐκείνων εἱργμῶν τε καὶ δεσμῶν τὸν ἀετὸν ἀπολύει. Ὁδοῦ μέντοι πάρεργον τῷ ἀνδρὶ ταῦτα καὶ δὴ διεπέπρακτο, ἀρυσάμενος δὲ τὸ ὕδωρ ἧκε, καὶ πρὸς τὸν οἶνον κεράσας ὤρεξε πᾶσιν· οἱ δὲ ἄρα ἐξέπιον καὶ ἀμυστὶ καὶ πολλὰς ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ· ἔμελλε δὲ καὶ αὐτὸς ἐπ' ἐκείνοις πίεσθαι· ἔτυχε γάρ πως ὑπηρέτης κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, ἀλλ' οὐ συμπότης ὤν. Ἐπεὶ δὲ τοῖς χείλεσι τὴν κύλικα προσῆγεν, ὁ σωθεὶς ἀετὸς ζωάγρια ἐκτίνων οἱ καὶ κατὰ τύχην ἀγαθὴν ἐκείνου ἔτι διατρίβων περὶ τὸν χῶρον, ἐμπίπτει τῇ κύλικι, καὶ ἐκταράττει αὐτήν, καὶ ἐκχεῖ τὸ ποτόν. Ὁ δὲ ἠγανάκτησεν (καὶ γὰρ ἔτυχε διψῶν), καὶ λέγει· Εἶτα μέντοι σὺ ἐκεῖνος ὤν — καὶ γὰρ τὸν ὄρνιν ἐγνώρισεν — τοιαύτας ἀποδίδως τοῖς σωτῆρσι τὰς χάριτας; ἀλλὰ πῶς ἔτι ταῦτα καλά; πῶς δ' ἂν καὶ

Decem et sex viri messem facientes, et in maximis solis ardoribus siti pressi, unum ex suis, ut aquam de proximo hauriret fonte, miserunt. Is abiens messoriam falcem manu tenebat, et in humeris situlam gestabat; ubi vero ad fontem venit, offendit aquilam quam strictissime cauteque serpente circumplicatam, jamjamque suffocandam. In eam enim aquila involaverat, verum non compos voti neque insidias evadere, neque pullis, juxta Homericum illud, epulas afferre poterat; sed spiris illius, ceu laqueis circumventa vicina erat ad pereundum, non perdendum. Agricola, quod non ignoraret, aquilam Jovis nunciam et ministram esse, et quod nosset feram et improbam bestiam esse serpentem, falce eam dissecuit; et vinculis aquilam, unde effugere non poterat, exsolvit. Cumque his obiter gestis revertisset, atque hausta aqua vinum temperatum omnibus ministrasset; ii quidem avidissime copioseque in prandio bibere ingrediuntur; is autem qui aquam hausisset, jam post illos bibiturus erat; nam hactenus pocillator, non compotor erat. Ad labra igitur poculum cum admovisset, servata ab eo aquila circum locum illum etiam nunc felici ejus fortuna versans, ut hanc mercedem obtentæ salutis persolveret, sic in poculum involavit, ut potio effunderetur. Ille quia sitiebat, indignatus ait: Hanccine tu gratiam (nam avem recognoscebat) tuo conservatori refers? Hoccine decet? Quis porro studium suum in alterum

ἄλλος σπουδὴν καταθέσθαι θελήσειεν εἴς τινα αἰδοῖ Διὸς χαρίτων ἐφόρου τε καὶ ἐπόπτου; Καὶ τῷ μὲν ταῦτα εἴρητο, καὶ ἐφρύγετο· ὁρᾷ δὲ ἐπιστραφεὶς τοὺς πιόντας, ἀσπαίροντάς τε καὶ ἀποθνήσκοντας. Ἦν δὲ ἄρα, ὡς συμβαλεῖν, ἐμημεκὼς ἐς τὴν πηγὴν ὁ ὄφις, καὶ κεράσας αὐτὴν τῷ ἰῷ. Ὁ μὲν οὖν ἀετὸς τῷ σώσαντι ἰσότιμον τῆς σωτηρίας ἀπέδωκε τὸν μισθόν. Λέγει δὲ Κράτης ὁ Περγαμηνὸς ὑπὲρ τούτων καὶ τὸν Στησίχορον ᾄδειν ἔν τινι ποιήματι οὐκ ἐκφοιτήσαντί που εἰς πολλούς, σεμνόν τε καὶ ἀρχαῖον, ὥς γε κρίνειν ἐμέ, τὸν μάρτυρα εἰσάγων.

conferet ob Jovis gratiarum præsidis atque inspectoris reverentiam? Cum hæc eloqueretur sitiens, et se ad alios converteret, videt ex venenata potione palpitantes extremum spiritum efflare. Serpens enim, ut conjicere licebat, suo veneno fontem imbuerat. Itaque redemptionis præmium ei, qui se conservasset, aquila cum pari salute compensavit. Crates Pergamenus tradit Stesichorum etiam in quodam poemate, haudquaquam pervulgato, hujus rei mentionem facere, gravem sane illum meo judicio et antiquum testem citans.

XXXVIII. — De ave quadam maris Caspii.

Ἐν θαλάττῃ τῇ Κασπίᾳ εἰσὶ νῆσοι, φασί, καὶ γίνονται ἐν αὐταῖς ὄρνιθες διάφοροι μὲν καὶ ἄλλοι, εἷς δὲ εἰληχὼς τοιαύτην ἰδιότητα· εἶναι μὲν γὰρ κατὰ τοὺς χῆνάς τὸ μέγεθος φασιν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὸν εὐγενῆ χῆνα καὶ τοὺς ἄλλους ἰδεῖν ὑπερέχει, πόδας δὲ ἔχει ἐμφερεῖς γεράνῳ· καὶ τὰ μὲν νῶτα κοκκοβαφῆ καὶ σφόδρα ἀκράτως, τὰ δὲ ὑπὸ τὴν γαστέρα πράσινα· τὴν δέρην δὲ λευκὸν εἶναι, καί τινας καὶ ῥανίδας οἱονεὶ διασπαρείσας κροκοειδεῖς ἔχειν, μῆκος δὲ εἰληχέναι οὐ μεῖον πήχεων δύο, κεφαλὴν δὲ ἄρα λεπτήν τε ἅμα καὶ μακράν, τὸ ῥάμφος μέλαν, φωνήν τε ἀφιέναι ἐμφερῆ τοῖς βατράχοις.

In maris Caspii insulis cum alias aves peculiares nasci ferunt, tum maxime unam ea vi et natura affectam, ut magnitudine quidem anseribus eam similem esse dicant, imo vero specie generosum anserem superet; pedes vero habeat grui persimiles; dorso sit vehementer rubro, ventre viridi, collo albo, et disseminatis maculis croceis distincto, non minus quam duo cubita longo; capite item tenui et longo, rostro nigro; atque vocem ranis similem mittat.

XXXIX. — De simiis Indicis.

Ἐν τῇ Πρασιακῇ χώρᾳ, (Ἰνδῶν δὲ αὕτη ἐστίν) Μεγασθένης φησὶ πιθήκους εἶναι τῶν μεγίστων κυνῶν οὐ μείους, ἔχειν δὲ οὐρὰς πήχεων πέντε· προσπεφυκέναι δὲ ἄρα αὐτοῖς καὶ προκόμια, καὶ πώγωνας καθειμένους καὶ βαθεῖς· καὶ τὸ μὲν πρόσωπον πᾶν εἶναι λευκούς, τὸ σῶμα δὲ μέλανας ἰδεῖν, ἡμέρους δὲ καὶ φιλανθρωποτάτους, καὶ τὸ τοῖς ἀλλαχόθι πιθήκοις συμφυὲς οὐκ ἔχειν τὸ κακόηθες.

In Prasiana Indorum regione Megasthenes simias scribit maximis canibus non inferiores esse magnitudine; quinque cubitorum caudam habere; tum ex earum fronte comas propendere, easdemque barbam promittere; tum facie alba esse, corpore vero nigro; neque malitia ceteris simiis ingenita, sed mansuetudine et humanitate imbutas esse.

XL. — De culicibus Indiæ, deque scorpionibus et phalangiis.

Ἐν Ἰνδοῖς ἐστι χώρα περὶ τὸν Ἀσταβόῤῥαν ποταμὸν ἐν τοῖς καλουμένοις Ῥιζοφάγοις. Κατὰ τὴν τοῦ Σειρίου τοίνυν ἐπιτολὴν κωνώπων νέφη τινὰ ἐκπληκτικὰ καὶ οἷα τὸν ἀέρα καταλαβεῖν ἐπιφανέντα εἶτα μέντοι ἐλύπησέ τινα πολλά. Κατὰ μέντοι τὴν λίμνην τὴν καλουμένην Ἀοῤῥατίαν — Ἰνδῶν δὲ ἄρα καὶ αὕτη· πλησίον [δέ] ἐστι τοῦ προειρημένου ποταμοῦ — τοῦτο μὲν τὸ θηρίον τὸν κώνωπα ἐπιπολάζειν· ἔρημον δὲ καὶ εἶναι τὸν χῶρον καὶ καλεῖσθαι. Τὴν δὲ αἰτίαν ἐκείνην Ἰνδοί φασιν οἱ κύκλῳ περιοικοῦντες, τὸν χῶρον τὸν προειρημένον οὐκ ἄνωθεν οὐδὲ ἐξ ἀρχῆς ἄγονον ἀνθρώπων γενέσθαι, σκορπίους δὲ ἐπιπολάσαι πλῆθος ἄμαχον, καὶ φαλαγγίων τινὰ ἐπιφοιτῆσαι φοράν, φαλαγγίων δὲ ἃ καλοῦσι τετράγναθα. Τεκεῖν δὲ ἄρα τὰ κακὰ ταῦτά φασιν ἀέρων πονηρίαν· καὶ τέως μὲν ἐγκαρτερεῖν τοὺς ἐκεῖθι τλημόνως τοῦ κακοῦ τὴν προσβολὴν

Indica regio est circa Astaborrham fluvium, ubi Rhizophagi habitant. Illic, oriente Sirio, culicum nubes quædam terribiles, magna vi occupare aerem visæ, subito superventu civitatem quandam infestarunt. Circa lacum etiam Aorrhatian (qui et ipse in India est prope fluvium jam dictum) feros istos culices abundare aiunt, ubi locus desertus et est, et appellatur. Eum accolæ et finitimi circumquaque negant ab initio et perpetuo habitatoribus caruisse; sed scorpiorum copias infestas supervenisse, et nimium phalangiorum exstitisse proventum illorum, quæ Tetragnatha nominant. Hanc bestiolarum diritatem ex corrupta aqua pluvia generatam aiunt; et incolas primum hujus mali impetum aliquamdiu magna patientia tolerasse;

καὶ φιλοπόνως ὑπομείναντας, ἐπεὶ δὲ ἦν παντελῶς ἄμαχον, καὶ διεφθείροντο ἡλικία πᾶσα, εἶτα μέντοι τελευτῶντες ὑπ' ἀπορίας τοῦ ἀμύνασθαι τὴν καταβολὴν τῆς ἐπιδημίας τῆς προειρημένης ἐξέλιπον τὴν χώραν, καὶ ἐρήμην εἴασαν τὴν φίλην πρότερον καὶ πατρίδα ἀρίστην· οὐχ ἁμαρτήσομαι δὲ ἴσως οὐδὲ μητρίδα εἰπὼν τὴν αὐτήν.

sed cum illud jam inexpugnabile esset, et passim omnis ætatis homines interirent, tandem consilii inopia, cum nulla ratione adversus tantam luem tueri se possent, deserta regione, gratam prius et optimam patriam reliquerunt solitariam.

XLI. — De populis nonnullis per animalia ex sedibus suis pulsis.

Μυῶν ἀρουραίων ἐπιφοίτησις καὶ στόλος οὐ μὰ τοὺς θεοὺς χρηστὸς τῶν ἐν Ἰταλίᾳ τινὰς ἐξήλασαν τῆς πατρῴας γῆς, καὶ φυγάδας ἀπέφηναν δίκην αὐχμῶν ἢ κρυμῶν ἤ τινος ἀκαιρίας ὡρῶν ἑτέρας τὰ μὲν λήια κείροντες, διακόπτοντες δὲ τὰς ῥίζας. Τῇ Μηδικῇ δὲ ἐπιφοιτήσαντες στρουθῶν φορά, ἐξήλασαν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς κατοικοῦντας, διαφθείροντες τὰ σπέρματα καὶ ἀφανίζοντες αὐτά. Βάτραχοι δὲ ἡμιτελεῖ πεσόντες ἐξ ἀέρος πολλοὶ Αὐταριάτας μετῴκισαν εἰς χῶρον ἕτερον. Καὶ γένος μέντοι Λιβυστινόν, οὗ καὶ ἀνωτέρω μνήμην ἐποιησάμην, ἐπιφοιτησάντων αὐτοῖς λεόντων, εἶτα αὐτοὺς ἀναστῆναι τῆς πατρῴας γῆς ἐξενίκησαν.

De patriis sedibus quosdam Italiæ populos incursio murium agrestium perniciosa expulit, atque in fugam compulit; quod sane sic segetes, tanquam summa siccitas, aut teterrimum frigus, aliave intempestiva tempestas vastarent, non modo seminibus in superficie arrosis, sed radicibus quoque succisis. Et passeres cum Medicam regionem invasissent, perditis et vastatis frugibus, incolas ad emigrationem adegerunt. Autariatas plurimæ ranæ et imperfectæ de cœlo lapsæ in alium locum demigrare coegerunt. Et quandam nationem Libycam, cujus et supra memini, leones de patria terra depulerunt.

XLII. — De formicis Babylonicis

Ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ γῇ γίνονται μύρμηκες, καὶ ἔχουσι τὸ παιδοποιὸν σῶμα ἐς τοὐπίσω μετεστραμμένον, ἀντίως τοῖς ἄλλοις καὶ ἔμπαλιν.

In Babyloniorum terra formicæ (formicaleones) nascuntur, quarum genitale membrum retro aversum est, contrario quam in aliis modo.

XLIII. — De pantheris.

Πάρδαλις Καρικὴ καὶ Λυκιακὴ οὐκ ἔστι μὲν θυμική, οὐδὲ οἵα σφόδρα ἁλτικὴ εἶναι, τὸ σῶμα δὲ μακρά· τιτρωσκομένη δὲ καὶ δόρασι καὶ αἰχμαῖς ἀντίτυπός ἐστιν, καὶ οὐ ῥᾳδίως τῷ σιδήρῳ εἴκει, τοῦτο δὴ τὸ Ὁμηρικὸν δρῶσα·

Ἡ ῥά τε καὶ περὶ δουρὶ πεπαρμένη οὐκ ἀπολήγει.

Panthera in Caria et Lycia non est iracunda, neque saltu admodum valet; corpus ei oblongum, et quanquam hastilibus et lanceis vulneretur, resistit tamen, nec facile concedit ferro, juxta illud Homeri :

Quæ, quamvis ferro fuerit transfixa, repugnat.

XLIV. — De rhinocerotis et elephanti pugna.

Ῥινοκέρωτος δὲ εἶδος γράφειν περιττὸν ἐστιν· ἴσασι γὰρ καὶ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ Ῥωμαίων οἱ τεθεαμένοι· τὰ δὲ ἴδια αὐτοῦ [τὰ] κατὰ τὸν βίον εἰπεῖν οὐ χεῖρόν ἐστιν. Ἐπ' ἄκρας τῆς ῥινὸς τὸ κέρας φέρει, ἔνθεν τοι [καὶ] κέκληται· καὶ ἔστι μὲν ὀξύτατον ἐπ' ἄκρου, σιδήρῳ δὲ τὸ καρτερὸν αὐτοῦ προσείκασται. Ταῖς πέτραις γε μὴν αὐτὸ παρατρίβων εἶτα ἐπιθήσει ἐλέφαντι ὁμόσε ἰών, τὰ δὲ ἄλλα οὐκ ὢν ἀξιόμαχος, διά τε τὸ ἐκείνου ὕψος καὶ τὴν ῥώμην τὴν τοῦ θηρὸς τὴν τοσαύτην. Ὕπεισιν οὖν αὐτοῦ τὰ σκέλη, καὶ τὴν νηδὺν ὑποτέμνει τε καὶ ὑποσχίζει τῷ κέρατι· ὁ δὲ οὐ μετὰ μακρὸν ἐκρυέντος οἱ τοῦ αἵματος κατολισθάνει. Μάχη δὲ ῥινοκέρωτος πρὸς ἐλέφαντα ὑπὲρ τῆς νομῆς ἐστιν, καὶ πολλοῖς γε, φασίν, ἐντυχεῖν ἔστι τεθνεῶσι τὸν τρόπον τοῦτον. Ἐὰν δὲ μὴ φθάσῃ ὁ ῥινόκερως δράσας τοῦτο, ἀλλὰ ὑποτρέχων πως ὑποπεσόντος πιεσθῇ, πε-

Rhinocerotis figuram nimis frivolum esset describere, quum permulti ex Græcis et Romanis, qui illum viderunt, ejus formam plane sciant; at enim vim illius et naturam actionum non alienum est exponere. Quod in summa nare cornu gerit, cujus mucro acutus exsistit, ex eo nomen traxit; neque ipsum illud de robore concedit ferro. Quod quidem ipsum, cum est contra elephantum pugnaturus, saxis exacuit et limat : cetera non ei paria cum elephanto, utpote qui procerissimus est et fortissimus; cornu igitur cuspidato elephanti crura subiens alvum discerpit, et lacerat; isque, effuso sanguine, decumbit. Pugna autem eorum est de pastionibus, multosque elephantos ita periisse evenit. At si alvum non præoccuparit rhinoceros, sed inter hunc conatum ab elephanto præve-

ριβαλλόμενος τὴν προβοσκίδα κατέχει καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἕλκει, ἐμπίπτων δὲ τοῖς κέρασι κατακόπτει ὡς πελέκεσιν. Εἰ γὰρ καὶ φορίνην ὁ ῥινόκερως ἔχει στερεὰν καὶ δυσδιακόντιστον, ἀλλ' ἡ βία τοῦ ἐμπίπτοντος μάλα καρτερά.

niatur, illius proboscide apprehensus attrahitur, ac retinetur, et dentibus ceu securibus conscinditur. Tametsi enim ejus pellis ea exsistat firmitate, ut ægre jaculo penetrari queat; tamen tam violentus est elephanti impetus, ut eam trajiciat.

XLV. — De tauris Æthiopicis eorumque captura.

Ἀγριώτατον δὲ ἄρα ἦσαν τῶν ζώων οἱ τῶν Αἰθιόπων ταῦροι, [οἱ] καλούμενοι σαρκοφάγοι· καί εἰσι μὲν τὸ μέγεθος τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι διπλασίους· ὤκιστοι δὲ τὸ τάχος εἰσί, πυρρότριχες, γλαυκοὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὑπὲρ τοὺς λέοντας οὗτοι. Τὰ κέρατα δὲ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κινοῦσιν, ὡς καὶ τὰ ὦτα, ἐν δὲ ταῖς μάχαις ἐγείρουσιν αὐτὰ καὶ ἀναστήσαντες ἰσχυρῶς, εἶτα οὕτω μάχονται· τὰ δὲ οὐ κλίνεται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ ἀνεστῶτα, φύσει ναὶ μὰ Δία θαυμαστῇ. Ἄτρωτοι δέ εἰσι καὶ λόγχαις καὶ βέλει παντί· ὁ γάρ τοι σίδηρος οὐκ εἰσδύεται· φρίξας γὰρ ὁ ταῦρος ἐκβάλλει αὐτὸν μάτην προσπεσόντα. Ἐπιτίθεται δὲ καὶ ἵππων ἀγέλαις καὶ θηρίων ἄλλων. Οἱ τοίνυν νομεῖς ἐπαρκεῖν ταῖς ἑαυτῶν ἀγέλαις βουλόμενοι, τάφρους κρυπτὰς ἐργάζονται βαθείας, καὶ ταύταις αὐτοὺς ἐλλοχῶσιν. Οἱ δὲ ὅταν ἐμπέσωσιν, ὑπὸ τοῦ θυμοῦ ἀποπνίγονται. Κέκριται δὲ παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις τοῦτο τὸ ζῷον δικαίως ἄριστον· ἔχει μὲν γὰρ λέοντος τὴν ἀλκήν, τὴν δὲ ὠκύτητα ἵππου, ῥώμην δὲ ταύρου, σιδήρου δὲ κρεῖττόν ἐστι.

Tauri Æthiopici, qui carnivori nominantur, animalium ferocissimi sunt; et si cum Græcorum bobus conferantur, duplam habent magnitudinem, ac velocitate corporis excellunt: tum rufis pilis vestiuntur, tum cæsiis sunt oculis, idque magis quam leones. Et alias, quemadmodum aures, sic cornua mobilia habent; at in pugna ea ita exserunt, ut, postquam præ ira erecta sunt, flecti nequeant. Ejus etiam tergora tanto robore sunt, ut nullis neque spiculis, neque telis penetrari possint; inhorrescens enim taurus cutis rigore ferrum elidit. In equorum et boum armenta, et pecorum greges, et feras omnes invadunt. Itaque pastores, ad tuendum suum pecus occultas foveas in magnam altitudinem depressas machinantes, moliuntur eis insidias. Hi cum inciderunt, atroci animi excandescentia suffocantur. Judicatur autem apud Troglodytas jure præstantissimum hoc animal; ut quod viribus præditum sit leonis, velocitate equi, robore tauri, et ferro sit impenetrabile.

XLVI. — De gallinis et gallinaceis circa fanum Herculis et Hebes nutritis.

Λέγει Μνασέας ἐν τῇ Εὐρώπῃ Ἡρακλέους ἱερὸν εἶναι καὶ τῆς τούτου γαμετῆς, ἣν ᾄδουσιν οἱ ποιηταὶ τῆς Ἥρας θυγατέρα. Οὐκοῦν ἐν τῷ τοῦ νεὼ περιβόλῳ τιθασοὺς ὄρνιθας τρέφεσθαι πολλούς φησι, καὶ τοῦτο δέ, εἶναι ἀλεκτρυόνας τε καὶ ἀλεκτορίδας τούσδε τοὺς ὄρνεις. Νέμονται δὲ καὶ συναγελάζονταί σφισι κατὰ γένος, καὶ δημοσίας ἔχουσι τροφάς, καὶ τῶν θεῶν ἀναθήματά εἰσι τῶν προειρημένων. Αἱ μὲν οὖν ἀλεκτορίδες ἐν τῷ τῆς Ἥβης νέμονται νεῴ, οἱ δὲ ἐν Ἡρακλέους οἱ τῶνδε γαμέται. Ὀχετὸς δὲ ἄρα ἀενάου τε καὶ καθαροῦ ὕδατος διαῤῥεῖ μέσος. Θῆλυς μὲν οὖν οὐδὲ εἷς εἰς Ἡρακλέους πάρεισιν, οἱ δὲ ἄῤῥενες, ὅταν ᾖ καιρὸς ἐπιθόρνυσθαι, ὑπερπέτονται τὸν ὀχετόν· εἶτα ὁμιλήσαντες ταῖς θηλείαις ἐπανίασιν εἰς τὰ σφέτερα αὖθις παρὰ τὸν θεὸν ᾧ λατρεύουσιν, καθηράμενοι τῷ διείργοντι τὰ γένη τῶν ὀρνίθων ὕδατι. Τίκτεται οὖν, οἷα εἰκός, πρῶτον [μὲν] ἐκ τῆς ὁμιλίας ᾠά· εἶτα ὅταν αὐτὰ θάλψωσι καὶ ἐκλέψωσι τοὺς νεοττοὺς αἱ μητέρες, τοὺς υἱεῖς οἱ ἄῤῥενες παρ' ἑαυτοὺς ἄγουσι καὶ ἐκτρέφουσιν, αἱ δὲ ὄρνεις, ἐκείναις ἔργον ἐστὶ τρέφειν τὰς θυγατέρας.

Mnaseas in libro De Europa scribit esse templum quoddam Herculis et uxoris ejus, quam ceu Junonis filiam poetæ celebrant. In hujus templi consepto cicures aves multas nutriri ait, nempe gallos et gallinas. Compascuntur autem, et gregatim pro sui generis sexu degunt, et sumptu aluntur publico, quos diximus, consecrati. Gallinæ in æde Hebes, gallinacei in Herculis pascuntur. Fluit autem in medio rivus perennis et limpidæ aquæ. Gallinarum igitur nulla ad Herculis templum accedit; at suo tempore mares stimulati libidine rivum transvolant, et postquam impleverint feminas, ad deum suum et suas redeunt sedes, lustrati purgatique interfluente rivo, quo sexus uterque dispescitur. Natis igitur, ut consentaneum est, ovis gallinæ incubant, pullosque excludunt; ac mares genitoribus, feminæ novellæ matribus accedunt et aluntur.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Ὅσα μὲν οὖν σπουδή τε ἐμὴ καὶ φροντὶς καὶ πόνος καὶ ἐς τὸ πλεῖον μαθεῖν καὶ ἐν τοῖσδε ἡ γνώμη προχωροῦσα ἀνίχνευσέ τε καὶ ἀνεῦρε, δοκίμων τε ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων ἀγώνισμα θεμένων τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐμπειρίαν, καὶ δὴ λέλεκταί μοι, ὡς οἷόν τε ἦν εἰπεῖν, μὴ παραλείποντι ἅπερ ἔγνων, μηδὲ βλακεύοντι, ὡς ἀλόγου τε καὶ ἀφώνου ἀγέλης ὑπεριδόντι καὶ ἀτιμάσαντι· ἀλλὰ κἀνταῦθα ἔρως με σοφίας ὁ σύνοικός τε καὶ ὁ συμφυὴς ἐξέκαυσεν. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι ἄρα καὶ τῶν εἰς χρήματα δρώντων ὀξὺ καὶ τεθηγμένων ἐς τιμάς τε καὶ δυνάμεις τινὲς καὶ πᾶν τὸ φιλόδοξον δι' αἰτίας ἕξουσιν, εἰ τὴν ἐμαυτοῦ σχολὴν κατεθέμην εἰς ταῦτα· ἐξὸν καὶ ὠφρυῶσθαι καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς ἐξετάζεσθαι καὶ ἐπὶ μέγα προήκειν πλούτου. Ἐγὼ δὲ ὑπέρ τε ἀλωπέκων καὶ σαυρῶν καὶ κανθάρων καὶ ὄφεων καὶ λεόντων καὶ τί δρᾷ πάρδαλις καὶ ὅπως πελαργὸς φιλόστοργον, καὶ ὅτι ἀηδὼν εὔστομον, καὶ πῶς φιλόσοφον ἐλέφας, καὶ εἴδη ἰχθύων καὶ γεράνων ἀποδημίας καὶ δρακόντων φύσεις καὶ τὰ λοιπά, ὅσα ἥδε ἡ συγγραφὴ πεπονημένως ἔχει καὶ φυλάττει, περιέρχομαι· ἀλλὰ οὔ μοι φίλον σὺν τοῖσδε τοῖς πλουσίοις ἀριθμεῖσθαι καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξετάζεσθαι. Εἰ δὲ ὧν καὶ ποιηταὶ σοφοὶ καὶ ἄνδρες [τὰ] φύσεως ἀπόρρητα ἰδεῖν τε ἅμα καὶ κατασκέψασθαι δεινοὶ καὶ συγγραφεῖς τῆς πείρας εἰς τὸ μήκιστον προελθόντες ἑαυτοὺς ἠξίωσαν, τούτων τοι καὶ ἐμαυτὸν ἁμωσγέπως ἕνα πειρῶμαι ἀριθμεῖν καὶ ἐθέλω, δῆλον ὡς ἀμείνων ἐμαυτῷ σύμβουλός εἰμι τῆς ἐξ ἐκείνων κρίσεως. Βουλοίμην γὰρ ἂν μάθημα ἓν γοῦν πεπαιδευμένον περιγενέσθαι μοι, ἢ τὰ ᾀδόμενα τῶν πάνυ πλουσίων χρήματά τε ἅμα καὶ κτήματα. Καὶ ὑπὲρ μὲν τούτων ἱκανὰ νῦν. Οἶδα δὲ ὅτι καὶ ἐκεῖνα οὐκ ἐπαινέσονταί τινες, εἰ μὴ καθ' ἕκαστον τῶν ζῴων ἀπέκρινά μου τὸν λόγον, μηδὲ ἰδίᾳ τὰ ἑκάστου εἶπον ἀθρόα, ἀνέμιξα δὲ καὶ τὰ ποικίλα ποικίλως, καὶ ὑπὲρ πολλῶν διεξῆλθον, καὶ πῇ μὲν ἀπέλιπον τὸν περὶ τῶνδε λόγον τῶν ζῴων, πῇ δὲ ὑπέστρεψα ὑπὲρ τῆς αὐτῶν φύσεως ἕτερα εἴρων. Ἐγὼ δὲ πρῶτον μὲν τὸ ἐμὸν ἴδιον οὐκ εἰμὶ τῆς ἄλλου κρίσεώς τε καὶ βουλήσεως δοῦλος, οὐδέ φημι δεῖν ἕπεσθαι ἑτέρῳ, ὅποι μ' ἂν ἀπάγῃ· δεύτερον δὲ τῷ ποικίλῳ τῆς ἀναγνώσεως τὸ ἐφολκὸν θηρῶν, καὶ τὴν ἐκ τῶν ὁμοίων βδελυγμίαν ἀποδιδράσκων, οἱονεὶ λειμῶνά τινα ἢ στέφανον ὡραῖον ἐκ τῆς πολυχροίας, ὡς ἀνθεσφόρων τῶν ζῴων τῶν πολλῶν, ᾠήθην δεῖν τήνδε ὑφᾶναί τε καὶ διαπλέξαι τὴν συγγραφήν. Εἰ δὲ τοῖς θηρατικοῖς καὶ ἓν ζῷον εὑρεῖν δοκεῖ πως εὑρμία, ἀλλὰ τό γε τῶν τοσούτων οὐ τὰ ἴχνη, οὐδὲ τὰ μέλη συλλαβεῖν ἐγώ φημι γενναῖον, [ἀλλ'] ὁπόσα ἡ φύσις ἔδωκέ τε αὐτοῖς καὶ ὅσων ἠξίωσεν ἀνιχνεῦσαι. Τί πρὸς ταῦτα Κέ-

EPILOGUS.

Dixi hactenus, quantumcunque studio, cura, labore, ingenio, et æmulatione quadam honestorum et eruditorum hominum, qui ante me hoc argumentum veluti certatim excoluerunt, diligentiam superandi, indagare ac invenire potui; et ne quid eorum, quæ assecutus eram, omitterem, operam dedi: nam sapientiæ amor, quo nihil ingenio hominis liberalis cognatum aut familiare magis est, omni pigritia excussa, animantium etiam brutarum mutarumque contemplationem ne aut contemnerem, aut negligerem, me excitavit. Non equidem ignoro homines tum avaros et pecuniæ mancipatos, tum ambitiosos et gloriæ potentiæque cupidos omnes hoc mihi vitio daturos, quod in hujusmodi rebus tempus et otium meum occupare voluerim; cum ad multo majora adspirare, gravitatem auctoritatemque apud hominum vulgus mihi comparare ac inter potentes in aulis principum viros censeri, denique magnas divitias mihi conquirere licuisset. Ego vero ingenium vulpis, naturam ac vim lacerti, scarabæi, serpentis, et leonis, quid agat panthera, quæ pietas commendet ciconiam, quam suaviter arguteque suos meditetur et edat cantus luscinia, quam ingeniosus sit elephas, item piscium genera, et gruum migrationes, et draconum naturas, et reliqua, quæ hoc volumine comprehensa observavi, indagare malui; copiosis et locupletibus hominum adnumerari, et ex illorum ordine censeri, non libet. Quodsi de numero hominum naturæ studiosorum, inter quos et poetæ sunt eruditi, et philosophi ingeniosi, et alii scriptores rerum naturalium experientia clari, etiam ipse unus esse cupio et enitor; multo sane honestiore loco et dignitate majori, quam pro illorum judicio, futurum me confido. Ita enim sentio, ut vel unam alicujus egregiæ disciplinæ portiunculam potius, quam celeberrimas ditissimorum quorumvis opes atque possessiones, mihi accedere optarim. Hæc de studiis meis et animi instituto hactenus. Jam porro reprehensum hoc iri a nonnullis non dubito, quod non de singulis animalium, quæ dici poterant, omnia unum in locum collecta conjunxerim, neque separatim singulorum proprietates in unum locum congesserim; sed mixta narratione varias variorum animalium proprietates enarraverim, de multis etiam per singulas partes disserens; ita ut alicubi ab hoc vel illo animante digressus, rursus alibi ad idem redierim, et alia quædam super ejus natura attulerim. His respondeo, primum quod ad me privatum attinet, me hominem esse meæ spontis, nec ab alieno arbitrio aut consilio pendere. Deinde, voluisse me varietate argumenti lectorem allicere, et tædium, quod ex earundem aut similium rerum narratione oboritur, evitare; atque ideo e diversis animantibus per intervalla digestis veluti floribus hoc volumen, ceu sertum quoddam aut corollam elegantem et multicolorem, concinnandum mihi contexendumque proposuisse. Quodsi venationis studiosi homines, vel una quapiam fera deprehensa sibi gratulantur, et lucrum existimant: multo magis tantæ animalium multitudinis non vestigia invenisse, non corpora cepisse; sed facultates illas, quibus natura eas dignata est, investigasse, rem longe pulcherrimam et præ-

φαλοί τε καὶ Ἱππόλυτοι καὶ εἴ τις ἐν ὄρεσιν ἀγρίοις θηρία μετελθεῖν δεινὸς ἕτερος, ἢ αὖ πάλιν τῶν ἐν ὑδροθηρίαις δεινῶν Μητρόδωρος ὁ Βυζάντιος ἢ Λεωνίδης ὁ τούτου παῖς ἢ Δημόστρατος ἢ ἄλλοι τινὲς θηραταὶ ἰχθύων οἱ δεινότατοι, πολλοὶ ναὶ μὰ Δία; Καὶ γραφικοὶ δὲ ἄνδρες, μέγα αὐτοὺς φρονεῖν ἀνέπειθεν ἢ ἵππος γραφεὶς κάλλιστα, ὡς Ἀγλαοφῶντα, ἢ νεβρός, ὡς Ἀπελλῆν, ἢ τὸ πλασθὲν βοίδιον, ὡς Μύρωνα, ἢ ἄλλο τι· εἰ δὲ εἷς τὰ τῶν τοσούτων ἐκδεικνύει καὶ ὑπ' αὐγὰς ἄγει καὶ ἤθη καὶ πλάσεις καὶ σοφίαν καὶ ἀγχίνοιαν καὶ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν καὶ στοργὴν καὶ εὐσέβειαν θηράσας, πῶς οὐχ ἤδη καὶ θαυμάσαι ἄξιος; Ἥκων δὲ ἐνταυθοῖ τοῦ λόγου καὶ πάνυ ἄχθομαι, εἰ ζώων μὲν εὐσέβειαν ἀλόγων ᾄδομεν, ἀνθρώπων δὲ ἀσέβειαν ἐλέγχομεν. Καὶ τοῦτο μὲν οὐχ ἐνταῦθα ἀποδείξομεν, ἐκεῖνο δὲ προσέτι εἰπεῖν δικαιότατον, οὗπερ οὖν καὶ ἐναρχόμενος τῶνδε τῶν λόγων μνήμην ἐποιησάμην, εἰ ταῦτα εἶπον, ὅσα πάντες, ἢ οἵ γε πλεῖστοι, οὔπω δίκαιον αἰτιᾶσθαι· ζῷα γὰρ αὐτὸς ἄλλα πλάσαι οὐκ ἠδυνάμην, ὅτι δὲ ἔγνων πολλὰ ἐπεδειξάμην. Ἤδη μέντοι καὶ εἶπόν τινα, ὧν οὐκ ἄλλος εἶπε διά γε τῆς πείρας τῆσδε αὐτὸς ἐλθών· φίλη δὲ ἡ ἀλήθειά μοι τῇ τε ἄλλῃ καὶ ἐνταῦθα οὐχ ἥκιστα. Ὅπως δὲ αὐτὰ εἶπον καὶ σὺν ὅσῳ πόνῳ, τό τε εὐγενὲς τῆς λέξεως ὁποῖον καὶ τῆς συνθήκης, τῶν τε ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων τὸ κάλλος, ὁπόσοις ἂν μὴ χρήσωμαι πονηροῖς κριταῖς, ἐκεῖνοι εἴσονται.

claram esse dixerim. Nihil huc fecerint Cephali, et Hippolyti, aut si qui alii ferarum in montibus venationes egregie exercuerunt. Nihil rei piscatoriæ etiam peritissimi, ut Metrodorus Byzantius, aut filius ejus Leonides, aut Demostratus, aut alii piscatores, quales profecto non pauci fuerunt. Nihil eximii pictores, etsi quidam illorum magnam sibi sua arte gloriam pepererunt; nam artificiosa equi pictura Aglaophontem nobilitavit, et Apellem hinnulus, Myronem vero statuarium vacca ceu bucula ex ære facta, et alios alia opera. Nam si unus aliquis non unius, non paucorum, sed majoris, quæ natura produxit, partis animalium mores, formam, ingenium, industriam, justitiam, temperantiam, fortitudinem, affectum et amorem innatum erga suos, ac pietatem, veluti venando indagandoque deprehenderit; maxima medius fidius admiratione dignus fuerit. Hic vero res ipsa et institutum sermonis me admonet, ut ægre feram et indolescam brutorum animalium pietatem commendari, in hominibus vero taxari impietatem. Sed hac de re in præsentia non dicam plura; hoc tantum, ut par est, monebo lectorem, cujus ab initio quoque hujus scripti mentionem feci, non mereri me reprehensionem, si eadem fere, quæ omnes vel plerique rescripserim: nova enim animalia creare non potui; eorum vero, quæ natura produxit, permulta mihi cognita esse describendo ostendi. Inter cetera autem peculiaria quædam, aliis hactenus in eadem historia versatis indicta, protuli; et cum in aliis, tum in his quoque, veritatem me maximi facere declaravi. Ceterum de diligentia mea, et cura styli, hoc est elocutione, compositione, et vocabulorum totiusque dictionis proprietate ac honestate, judicium penes illos esto, quos judices ac censores minime iniquos nactus fuero.

VARIÆ HISTORIÆ

LIBER I.

I. — De polypode.

Δεινοὶ κατὰ κοιλίαν εἰσὶν οἱ πολύποδες, καὶ πᾶν ὁτιοῦν φαγεῖν ἄμαχοι. Πολλάκις γοῦν οὐδὲ ἀλλήλων ἀπέχονται· ἀλλὰ τῷ μείζονι ὁ βραχύτερος ἁλοὺς καὶ ἐμπεσὼν τοῖς ἀνδρειοτέροις θηράτροις τοῖς καλουμένοις τοῦ ἰχθύος πλοκάμοις, εἶτα αὐτῷ γίνεται δεῖπνον. Ἐλλοχῶσι δὲ οἱ πολύποδες καὶ τοὺς ἰχθῦς τὸν τρόπον τοῦτον. Ὑπὸ ταῖς πέτραις κάθηνται, καὶ ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἐκείνων μεταμορφοῦσι χρόαν, καὶ τοῦτο εἶναι δοκοῦσιν, ὅπερ οὖν καὶ πεφύκασιν αἱ πέτραι. Οἱ τοίνυν ἰχθῦς προσνέουσιν οἱονεὶ τῇ πέτρᾳ τοῖς πολύποσιν, οἱ δὲ ἀφυλάκτους ὄντας αὐτοὺς περιβάλλουσι ταῖς ἐξ ἑαυτῶν ἄρκυσι ταῖς πλεκτάναις.

Firmo admodum et robusto ventre sunt polypodes : proinde, quicquid edant, insuperabiles. Sæpe igitur, ne a sese quidem invicem abstinent : sed minor a majore captus, quando videlicet incidit in validiora venabula (polypodis crines vocant), fit ei esca. Insidias faciunt etiam piscibus hoc pacto. Sub scopulis latitantes sedent, et eorum colorem induunt, sic ut idem cum scopulis esse videantur. Quum igitur pisces tanquam ad scopulos, ita ad polypodes adnatant, illi suis retibus, nempe cirrhis, imprudentes implicant.

II. — De phalangiis sive araneis.

Ὑφαντικὴν καὶ ὑφαίνειν, δῶρα Ἐργάνης δαίμονος, οὔτε ἴσασιν αἱ φάλαγγες, οὔτε εἰδέναι βούλονται. Ἢ τί ποτ' ἂν καὶ χρήσαιτο τῷ τοιῷδε ἐσθήματι τὸ τοιοῦτον θηρίον; Τὸ δὲ ἄρα * πάγη καὶ οἱονεὶ κύρτος ἐστὶ τοῖς ἐμπίπτουσι. Καὶ ἡ μὲν ἀρκυωρεῖ πάνυ σφόδρα ἀτρεμοῦσα, καὶ ἔοικεν ἀκινήτῳ. Καὶ τὸ μὲν ἐνέπεσεν, ὅ τί ποτέ ἐστι τὸ ἐμπεσόν, ἡ δὲ ἔχει δαῖτα. Τοσοῦτον δ' ἐμπίπτει, ὅσον καὶ τὸ ὕφασμα κατέχειν δυνατόν ἐστι καὶ ἐκείνῃ δειπνεῖν ἀπόχρη.

Textoriam artem atque texere, et Erganæ deæ munera neque norunt phalanges, neque nosse volunt. Quam enim ad rem uteretur ejusmodi vestimento talis bestia ? sed tela hæc rete et quasi nassa ponitur iis, quæ incidunt : ipsa quidem stans immota penitus, et rei similis immobili, excubias agit. Quodsi quid incidit, quicquid illud sit, ex eo cœnam parat. Incidit autem tantum, quantum et tela retinere potest, et illi ad explendam famem satis est.

III. — De ranis Ægyptiis.

Σοφόν τι ἄρα χρῆμα ἦν γένος βατράχων Αἰγυπτίων, καὶ οὖν καὶ τῶν ἄλλων ὑπερφέρουσι κατὰ πολύ. Ἐὰν γὰρ ὕδρῳ περιπέσῃ, Νείλου θρέμματι, βάτραχος, καλάμου τρύφος ἐνδακών, πλάγιον φέρει, καὶ ἀπρὶξ ἔχεται, καὶ οὐκ ἀνίησι κατὰ τὸ καρτερόν. Ὁ δὲ ἀμηχανεῖ καταπιεῖν αὐτὸν αὐτῷ καλάμῳ· οὐ γὰρ οἱ χωρεῖ περιβαλεῖν τοσοῦτον τὸ στόμα, ὅσον ὁ κάλαμος διείργει. Καὶ ἐκ τούτου περιγίνονται τῆς ῥώμης τῶν ὕδρων οἱ βάτραχοι τῇ σοφίᾳ.

Peculiari quadam sapientia præditum est genus ranarum Ægyptiarum, et reliquis maxime præcellit. Si enim in hydrum Nili alumnum incidat rana, subito demordet frustum arundinis, et id obliquum gerens, fortiterque tenens, non remittit pro virili parte. Ille vero ranam cum ipsa arundine simul deglutire non potest. Non enim tantam amplitudinem os habet, quantum arundo extenditur. Atque ita ranæ prudentia vincunt et superant hydrorum robur.

IV. — De cane Ægyptio.

Καὶ ἐκεῖνο δὲ κυνὸς Αἰγυπτίου σοφόν. Οὐχ ἀθρόως οὐδὲ ἀνέδην οὐδὲ ἐλευθέρως ἐκ τοῦ ποταμοῦ πίνουσιν

Etiam hoc singularem quamdam prudentiam in Ægyptio cane monstrat, quod neque continue, neque ad satieta-

ἐπικύπτοντες ἅμα καὶ ὅσον διψῶσι λάπτοντες· ὑφορῶνται γὰρ τὰ ἐν αὐτῷ θηρία· παραθέουσι δὲ τὴν ὄχθην, καὶ παρακλέπτοντες πίνουσιν ὅσον ἁρπάσαι, [πάλιν] καὶ πάλιν. Εἶτα οὕτως ἐκ διαλειμμάτων ἐκορέσθησαν, οὐ μὴν ἀπώλοντο, καὶ οὖν καὶ ἠκέσαντο τὸ δίψος.

tem, neque libere bibunt ex fluvio, ita ut inclinare se et sitim suam lambendo satiare ausint. Metuunt enim sibi, et suspectas habent latitantes in eo bestias. Prætercurrunt igitur ripam, et furtim raptimque bibunt, quantum est rapere, iterum atque iterum. Ita deinde saturati ex interstitiis non perierunt, et sitim nihilominus restinxerunt.

V. — De vulpe marina.

Ἡ ἀλώπηξ, οὐ μόνον τὸ χερσαῖον θηρίον δολερόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἡ θαλαττία πανοῦργός ἐστι. Τὸ μὲν γὰρ δέλεαρ οὐχ ὑφορᾶται, οὐδὲ μὴν φυλάττεται διὰ τὴν ἀκρασίαν τοῦτο· τοῦ δὲ ἀγκίστρου καταφρόνει καὶ πάνυ ἡ ἀλώπηξ. Πρὶν ἢ γὰρ τὸν ἀσπαλιέα σπάσαι τὸν κάλαμον ἡ δὲ ἀνέθορε, καὶ ἀπέκειρε τὴν ὁρμιὰν καὶ νήχεται αὖθις. Πολλάκις οὖν καὶ δύο καὶ τρία κατέπιεν ἄγκιστρα· ὁ δ' ἁλιεὺς ἐκείνην οὐκ ἐδείπνησε προϊοῦσαν τῆς θαλάσσης.

Vulpes, non solum illa terrestris bestia calliditate pollet, sed etiam marina versutiis plena est. Nam escam quidem non suspectam habet, nec sibi ab ea cavet propter intemperantiam; sed hamum prorsus etiam contemnit vulpes. Prius enim quam hamiota arundinem trahat, illa prosilit, et funiculum abradit, ac rursus natat. Sæpe igitur duos aut tres hamos devorat: nec tamen piscator eam comedit e mari prodeuntem.

VI. — De testudinibus marinis.

Αἱ χελῶναι αἱ θαλάττιαι ἐν τῇ γῇ τίκτουσι. Τεκοῦσαι δὲ παραχρῆμα κατέχωσαν ἐν τῇ γῇ τὰ ᾠά· εἶτα ὑποστρέψασαι ὀπίσω εἰς ἤθη τὰ ἑαυτῶν νήχονται. Εἰσὶ δὲ εἰς τοσοῦτον λογιστικαί, ὡς ἐφ' ἑαυτῶν ἐκλογίζεσθαι τὰς ἡμέρας τὰς τεσσαράκοντα, ἐν αἷς τὰ ἔκγονα αὐταῖς, τῶν ᾠῶν συμπαγέντων ζῷα γίνεται. Ὑποστρέψασαι οὖν αὖθις εἰς τὸν χῶρον, ἐν ᾧ κατέθεντο κρύψασαι τὰ ἑαυτῶν βρέφη, ἀνώρυξαν τὴν γῆν, ἣν ἐπέβαλον, καὶ κινουμένους ἤδη τοὺς νεοττοὺς [καὶ] ἕπεσθαι δυναμένους αὐταῖς ἀπάγουσιν.

Testudines marinæ partum in terra edunt. Enixæ vero, continuo defossis intra terram ovis, revertuntur ad loca consueta, natantque. Tantum autem numerandi peritæ sunt ut quadraginta dies numerare possint, intra quas fœtus, concretis ovis, animalia evadunt. Tunc redeuntes ad eundem locum, ubi reposuerant et absconderant suam sobolem, effodiunt terram quam injecerant, et istam jam se moventem et sequi valentem secum abducunt.

VII. — De suibus agrestibus.

Ἦσαν ἄρα οἱ σῦς οἱ ἄγριοι ἰατρικῆς ἅμα καὶ θεραπείας οὐκ ἀπαίδευτοι. Οὗτοι γοῦν, ὅταν αὐτοὺς λαθόντες ὑοσκυάμου φάγωσι, τὰ ἐξόπισθεν ἐφέλκουσι, παρειμένως ἔχοντες οὕτως ἑαυτῶν. Εἶτα σπώμενοι ὅμως ἐπὶ τὰ ὕδατα παραγίνονται, καὶ ἐνταῦθα τῶν καρκίνων ἀναλέγουσι, καὶ ἐσθίουσι προθυμότατα. Γίνονται δὲ αὐτοῖς οὗτοι τοῦ πάθους φάρμακον, καὶ ἐργάζονται ὑγιεῖς αὐτοὺς αὖθις.

Sues agrestes non omnino sunt medicinæ et curationis imperiti. Itaque, quum per imprudentiam hyoscyamum comederunt, statim attrahunt posteriora, resolutione et paralysi affecta. Deinde, licet contracti, tamen ad aquas perveniunt, et ibi collectos cancros epulantur promptissime, qui morbi remedium præstant, et eis pristinam valetudinem restituunt.

VIII. — De phalangio.

Φαλάγγιον ἐλάφοις τοσοῦτόν ἐστι κακόν, ὅσον καὶ ἀνθρώποις· καὶ κινδυνεύουσιν ἀπολέσθαι διὰ ταχέων. Ἐὰν μέντοι κιττοῦ γεύσωνται, ἐλύπησεν αὐτοὺς τὸ δῆγμα οὐδέν· δεῖ δὲ εἶναι τὸν κιττὸν ἄγριον.

Phalangium cervis tam est noxium, quam hominibus, ac periculum est, ne brevi moriantur. At si gustant hederam, morsus nihil affert detrimenti. Hederam vero silvestrem esse oportet.

IX. — De leone ægrotante.

Λέοντα δὲ νοσοῦντα τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ὀνίνησι· φάρμακον δέ ἐστιν αὐτῷ τῆς νόσου βρωθεὶς πίθηκος.

Ægrotanti leoni nulla potest alia medicina adhiberi, quam si comedat simiam; id ei morbi remedium exsistit.

X. — Quomodo Creticæ capræ sagittarum jactum in se ipsis curent.

Οἱ Κρῆτές εἰσι τοξεύειν ἀγαθοί, καὶ οὖν καὶ τὰς αἶγας βάλλουσιν ἐπ' ἄκροις νεμομένας τοῖς ὄρεσιν. Αἱ

Cretenses sagittandi periti sunt. Quare jaculis petunt capras, quæ in montium cacuminibus pascuntur. Illæ

δὲ βληθεῖσαι παραχρῆμα τῆς δικτάμνου βοτάνης διέτραγον, καὶ ἅμα τῷ γεύσασθαι ὅλα ἐκείναις τὰ βέλη ἐκπίπτει.

vero percussæ, repente comedunt herbam dictamnum, et simulac gustarunt, jacula tota excidunt.

XI. — Quod futurorum præscii mures.

Ἦσαν δὲ ἄρα μαντικώτατοι τῶν ζώων καὶ μῦες. Γηρώσης γὰρ οἰκίας ἤδη καὶ μελλούσης κατολισθάνειν αἰσθάνονται πρῶτοι, καὶ ἀπολιπόντες τὰς μυωπίας τὰς αὐτῶν καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς διατριβάς, ᾗ ποδῶν ἔχουσιν, ἀποδιδράσκουσι καὶ μετοικίζονται.

Sunt vero etiam mures inter animalia vaticinandi maxime perita censendi. Nam quum domus aliqua consenuit, et ruinam jam minatur, primi sentiunt, et relictis suis foraminibus et pristinis habitationibus, quantum contendere pedibus valent, fugiunt, aliudque domicilium quærunt.

XII. — De formicis.

Ἔχουσι δὲ καὶ οἱ μύρμηκες, ὡς ἀκούω, μαντικῆς τινα αἴσθησιν. Ὅταν γὰρ μέλλῃ λιμὸς ἔσεσθαι, δεινῶς εἰσι φιλόπονοι πρὸς τὸ θησαυρίσαι καὶ ἑαυτοῖς ἀποταμιεύσασθαι τοὺς πυροὺς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν σπερμάτων, ὅσα μυρμήκων δεῖπνόν ἐστιν.

Formicæ etiam, sicut accipio, quendam futurorum sensum habent. Nam, imminente fame, mirum in modum sunt laboriosæ ad comportandum victum, et reponendum sibi frumentum, ac reliquos fructus, quibus vescuntur formicæ.

XIII. — De Gelone.

Ὁ Συρακούσιος Γέλων ὄναρ ἐβέβλητο κεραυνῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἐβόα οὐκ ἀμυδρὸν οὐδ᾽ ἀσθενές, ὡς ἐν ὀνείρῳ, ἀλλ᾽ ἀνδρικῶς, ἅτε δεινῶς ἐκπλαγεὶς ὑπὸ τοῦ δέους. Ὁ δὲ κύων, ὅσπερ οὖν αὐτῷ παρεκάθευδεν, ἐκ τῆς βοῆς διεταράχθη, καὶ περιβὰς αὐτὸν ὑλάκτει πάνυ σφόδρα ἀπειλητικὸν καὶ σύντονον. Καὶ ἐκ τούτων ὁ Γέλων ἅμα τε ἀφυπνίσθη καὶ τοῦ δέους ἀφείθη.

Gelon Syracusanus, per quietem fulmine tangi sibi visus, exclamavit non submissa neque infirma voce, ut solet in somno fieri, sed strenue, tanquam gravissimo metu perculsus. At canis, qui prope eum dormiebat, vociferatione excitatus, et circumiens ipsum, vehementer et terribiliter latrabat. Hoc modo Gelon somno simul solutus et metu liberatus est.

XIV. — De cygno.

Λέγει Ἀριστοτέλης τὸν κύκνον καλλίπαιδα εἶναι καὶ πολύπαιδα· ἔχειν γε μὴν καὶ θυμόν. Πολλάκις γοῦν εἰς ὀργὴν καὶ μάχην προελθόντες καὶ ἀλλήλους ἀπέκτειναν οἱ κύκνοι. Λέγει δὲ ὁ αὐτός, καὶ μάχεσθαι τοὺς κύκνους τοῖς ἀετοῖς· ἀμύνεσθαί γε μὴν αὐτούς, ἀλλ᾽ οὐκ ἄρχειν ἀδίκων. Ὅτι δέ εἰσι φιλῳδοί, τοῦτο μὲν ἤδη τεθρύληται. Ἐγὼ δὲ ᾄδοντος κύκνου οὐκ ἤκουσα, ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλος· πεπίστευται ⟦δ᾽⟧ οὖν, ὅτι ᾄδει. Καὶ λέγουσί γε αὐτὸν μάλιστα κατ᾽ ἐκεῖνον εἶναι τὸν χρόνον εὐφωνότατόν τε καὶ ᾠδικώτατον, ὅταν ᾖ περὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ βίου. Διαβαίνουσι δὲ καὶ πέλαγος, καὶ πέτονται καὶ κατὰ θαλάσσης, καὶ αὐτοῖς οὐ κάμνει τὸ πτερόν.

Aristoteles inquit, cygnum pulchram multamque sobolem progignere. Sed et iracundiæ esse obnoxium. Sæpe igitur fieri, ut ira commoti cygni, pugnaque commissa se mutuo perimant. Idem ille affirmat, cygnos cum aquilis bellum gerere, verum ita, ut injuriam a se pulsent, non inferant priores. Cantandi studiosos esse, jam communi sermone pervulgatum est. Ego vero cygnum nunquam audivi canere, fortasse neque alius. Creditur tamen canere: et tunc potissimum aiunt eorum cantum suavissimum et jucundissimum esse, quando ad vitæ finem devenit. Trajiciunt autem pelagus et per mare volant indefesso alarum remigio.

XV. — De columbis

Ἐκ διαδοχῆς φασιν ἐπῳάζειν τὰς περιστεράς. Εἶτα τῶν νεοττῶν γενομένων ὁ ἄῤῥην ἐμπτύει αὐτοῖς, ἵνα μὴ βασκανθῶσι. Τίκτει δὲ ᾠὰ δύο ἡ θήλεια, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἄῤῥεν ποιεῖ πάντως, τὸ δὲ δεύτερον θῆλυ. Τίκτουσι δὲ αἱ περιστεραὶ κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους· ἔνθεν τοι καὶ δεκάκις τοῦ ἔτους ὠδίνουσι. Λόγος δέ τις περίεισιν Αἰγύπτιος, λέγων δωδεκάκις τὰς ἐν Αἰγύπτῳ τίκτειν. Λέγει δὲ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ διάφορον εἶναι τῆς περιστερᾶς τὴν πελειάδα· τὴν μὲν γὰρ περι-

Columbas per vices perhibent ovis incubare: deinde pullis exclusis, masculus sputo eos aspergit, ne fascinationi sint obnoxii. Parit femina duo ova, quorum semper primum marem producit, alterum feminam. Pariunt omnibus anni partibus, unde per annum decies fœtum edunt. De Ægypto ferunt, in ea regione columbas duodecies parere. Aristoteles vero peliadas, diversas esse a columbis asseverat, quod columbæ sint majores, peliades vero minores item quod

στερὰν εἶναι μείζονα, τὴν δὲ πελειάδα βραχυτέραν. Καὶ τὴν μὲν περιστερὰν τιθασὸν γίνεσθαι, τὴν δὲ οὔ. Λέγει δὲ ὁ αὐτός, μὴ πρότερον ἐπιβαίνειν τὸν ἄρρενα τῇ θηλείᾳ, πρὶν ἢ φιλήσῃ αὐτήν· μὴ γὰρ ἀνέχεσθαι τὰς θηλείας τὴν τῶν ἀῤῥένων ὁμιλίαν τοῦ φιλήματος ἔρημον. Προστίθησι [δὲ] τούτοις καὶ ἐκεῖνα, ὅτι καὶ αἱ θήλειαι ἀλλήλας ἀναβαίνουσιν, ὅταν τῆς πρὸς ἄῤῥενα μίξεως ἀτυχήσωσι· καὶ οὐδὲν μὲν εἰς ἀλλήλας προΐενται, τίκτουσι δὲ ᾠά, ἐξ ὧν νεοττοὶ οὐ γίνονται αὐταῖς. Εἰ δέ τι Καλλιμάχῳ χρὴ προσέχειν, φάσσαν καὶ πυραλλίδα καὶ περιστερὰν καὶ τρυγόνα φησὶ μηδὲν ἀλλήλαις ἐοικέναι. Ἰνδοὶ δέ φασι λόγοι, περιστερὰς ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι μηλίνας τὴν χρόαν. Χάρων δὲ ὁ Λαμψακηνὸς περὶ τὸν Ἄθω φανῆναι περιστερὰς λευκὰς λέγει, ὅτε ἐνταῦθα ἀπώλοντο αἱ τῶν Περσῶν τριήρεις, περικάμπτουσαι τὸν Ἄθω. Ἐν Ἔρυκι δὲ τῆς Σικελίας, ἔνθα ἐστὶν ὁ τῆς Ἀφροδίτης νεὼς σεμνός τε καὶ ἅγιος, κατά τινα καιρὸν θύουσιν οἱ Ἐρυκινοὶ τὰ Ἀναγώγια, καὶ λέγουσι τὴν Ἀφροδίτην εἰς Λιβύην ἐκ Σικελίας ἀνάγεσθαι· τότε οὖν καὶ ἀφανεῖς ἐκ τοῦ χώρου αἱ περιστεραὶ γίνονται, ὥσπερ οὖν τῇ θεῷ συναποδημοῦσαι. Κατά γε μὴν τὸν λοιπὸν χρόνον πάμπολύ τι πλῆθος τῶνδε τῶν ὀρνίθων ἐπιπολάζειν τῷ νεῷ τῆς θεοῦ ὡμολόγηται. Ἀχαϊκοὶ δὲ αὖ πάλιν λέγουσι λόγοι, καὶ τὸν Δία αὐτὸν μεταβαλεῖν τὴν μορφὴν εἰς περιστεράν, ἐρασθέντα παρθένου Φθίας ὄνομα. Ἐν Αἰγίῳ δὲ ᾤκει ἡ Φθία αὕτη.

columbæ fiant cicures, peliades non item. Idem ille tradit, masculum non prius feminam inire, quam osculum illi dederit; non enim admittere feminas marium commercium, si vacuum sit osculo. Addit ad hæc etiam illa, quod feminæ, destitutæ masculorum coitu, se ipsas mutuo conscendant, neque quicquam in se invicem emittant, gignant tamen ova, e quibus non efficiuntur pulli. Quodsi Callimacho fides est adhibenda, φάσσα, Palumbus, πύραλλις, Pyrallis, περιστερά, Columba, τρυγών, Turtur, nihil habent inter se similitudinis. Indicæ historiæ tradunt, nasci in India columbas colore luteas. Charon vero Lampsacenus affirmat, circa Athon visas esse columbas candidas, quum ibi triremes Persarum, quæ prætertegebant Athon, perirent. In Eryce vero Siciliæ, templum Veneris est venerandum et sanctum : cujus festum, Anagogia dictum, quando Erycini celebrant, quod Venerem tunc e Sicilia solvere in Libyam affirmant, evanescunt ex eo loco columbæ, quasi cum dea simul discedentes. Reliquo vero tempore, ingentem earundem avium copiam circa deæ templum abundare constat. Item Achivi commemorant, Jovem ipsum in figuram columbæ versum esse, quum amaret Phthiam virginem, habitantem in Ægio.

XVI. — De Socrate, quum cicutam biberet.

Ὅτι ἧκεν ἡ ναῦς ἡ ἐκ Δήλου, καὶ ἔδει Σωκράτην ἀποθνήσκειν, ἀφίκετο εἰς τὸ δεσμωτήριον Ἀπολλόδωρος ὁ τοῦ Σωκράτους ἑταῖρος, χιτῶνά τε αὐτῷ φέρων ἐρίων πολυτελῆ καὶ εὐήτριον καὶ ἱμάτιον τοιοῦτο. Καὶ ἠξίου ἐνδύντα αὐτὸν τὸν χιτῶνα καὶ θοιμάτιον περιβαλόμενον, εἶτα οὕτω πιεῖν τὸ φάρμακον. Ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, καλῶν ἐνταφίων μὴ ἀμοιρήσειν, εἰ ἐν αὐτοῖς ἀποθάνοι· καὶ γὰρ οὖν καὶ προκείσεσθαι σὺν τῷ κόσμῳ τὸν νεκρὸν οὐ πάνυ τι ἀδόξως. Ταῦτα τὸν Σωκράτην ὁ Ἀπολλόδωρος. Ὁ δὲ οὐχ ἠνέσχετο, ἀλλ' ἔφη πρὸς τοὺς ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα καὶ Σιμμίαν καὶ Φαίδωνα, Καὶ πῶς ὑπὲρ ἡμῶν καλῶς Ἀπολλόδωρος οὑτοσὶ δοξάζει, εἴ γε πεπίστευκεν, ὅτι μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηναίων φιλοτησίαν ἔτι ὄψεται Σωκράτην; Εἰ γὰρ οἴεται τὸν ὀλίγον ὕστερον ἐῤῥιμμένον ἐν ποσὶ καὶ κεισόμενόν γε εἶναι ἐμέ, δῆλός ἐστί με οὐκ εἰδώς.

Quum rediisset Delia navis, jamque Socrati moriendum esset, accedens in carcerem Apollodorus Socratis amicus, tulit ei tunicam ex pretiosa lana pulchreque textam, simile item pallium, et rogavit, ut indutus tunica amictusque pallio, sic demum venenum biberet. Dicebat enim, eum funebrium ornamentorum non expertem fore, si in iis mortem obiret : sic enim non indecore cum ornatu mortuum appariturum. Hæc ad Socratem Apollodorus. At ille non passus est, sed dixit ad Critonem, Simmiam et Phædonem : Quam vero præclaram opinionem de nobis habet Apollodorus, si speravit, post propinationem ab Atheniensibus factam se adhuc visurum esse Socratem. Nam si putat eum, qui paulo post ad pedes stratus jacebit, esse Socratem, certum est, me ab ipso non cognosci.

XVII. — De minutissimis quadrigis et elegeio.

Ταῦτα ἄρα ἐστὶ τὰ θαυμαζόμενα Μυρμηκίδου τοῦ Μιλησίου καὶ Καλλικράτους τοῦ Λακεδαιμονίου μικρὰ ἔργα. Τέθριππα μὲν ἐποίησαν ὑπὸ μυίας καλυπτόμενα, καὶ ἐν σησάμῳ δίστιχον ἐλεγεῖον χρυσοῖς γράμμασιν ἐπέγραψαν. Ὧν, ἐμοὶ δοκεῖν, ὁ σπουδαῖος οὐδέτερον ἐπαινέσεται· τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ ταῦτα, ἢ χρόνου παρανάλωμα;

Hæc sunt opera Myrmecidæ Milesii et Callicratis Lacedæmonii, quæ propter nimiam exilitatem in admiratione habentur : quadrigas fecerunt, quæ sub musca possent abscondi, et in sesamo distichon elegeium literis aureis inscripserunt. Quorum sane neutrum, mea sententia, laudaverit sapiens. Quid enim hæc aliud sunt, quam vana temporis jactura?

XVIII. — De mulieribus luxuriosis.

Πῶς δὲ οὐ διέῤῥεον ὑπὸ τρυφῆς αἱ παλαιαὶ τῶν γυναικῶν; Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς στεφάνην ἐπετίθεντο ὑψηλήν, τοὺς δὲ πόδας σανδάλοις ὑπεδοῦντο, ἐκ δὲ τῶν ὤτων αὐταῖς ἐνώτια μακρὰ ἀπεκρέματο· τῶν δὲ χιτώνων τὰ περὶ τοὺς ὤμους ἄχρι τῶν χειρῶν οὐ συνέῤῥαπτον, ἀλλὰ περόναις χρυσαῖς καὶ ἀργυραῖς συνεχέσι κατελάμβανον. Καὶ ταῦτα αἱ πάνυ παλαιαί· τῶν δὲ Ἀττικῶν γυναικῶν τὴν τρυφὴν Ἀριστοφάνης λεγέτω.

Nonne antiquæ mulieres luxu diffluebant? quæ corollam sublimem capiti imponebant, pedes vero sandaliis induebant, ex auribus longas inaures dependentes habebant. Tunicarum vero eam partem, quæ est ab humeris usque ad manus, non consuebant, sed continuis fibulis, aureis et argenteis, constrinxere. Atque hæc antiquissimæ mulieres faciebant. Atticarum vero mulierum delicias Aristophanes recenseat.

XIX. — De Sybaritarum, Colophoniorum et Corinthiorum luxu.

Ὁ μὲν δημώδης λόγος καὶ εἰς πάντας ἐκφοιτήσας λέγει, Συβαρίταις καὶ αὐτῇ τῇ Συβάρει αἰτίαν τῆς ἀπωλείας γενέσθαι τὴν πολλὴν τρυφήν. Ἃ δὲ οὐκ ἔστι τοῖς πολλοῖς γνώριμα, ταῦτα ἐγὼ ἐρῶ. Κολοφωνίους φασὶ καὶ αὐτοὺς διὰ τὴν πάνυ τρυφὴν ἀπολέσθαι· καὶ γάρ τοι καὶ οὗτοι ἐσθῆτι πολυτελεῖ ἐθρύπτοντο, καὶ τραπέζης ἀσωτίᾳ καὶ ὑπὲρ τὴν χρείαν χρώμενοι ὕβριζον. Καὶ ἡ τῶν Βακχιαδῶν δὲ τῶν ἐν Κορίνθῳ ἀρχή, ἐπὶ μέγα δυνάμεως προελθοῦσα, ὅμως διὰ τὴν τρυφὴν τὴν ἔξω τοῦ μέτρου καὶ αὐτὴ κατελύθη.

Dictum vulgare et in omnes homines evulgatum ait, Sybaritis et ipsi Sybari nimium luxum exitialem fuisse. Ego vero ea in medium proferam, quæ vulgo cognita non sunt. Colophoniis et ipsis ferunt summam luxuriam perniciem et interitum attulisse. Etenim etiam illi splendidis vestibus superbiebant : et intemperantia mensæ supra modum abutentes, ad injurias contumeliasque proclives erant. Verum et Bacchiadarum regnum apud Corinthios, quum ad summum potentiæ gradum pervenisset, tamen per immoderatam luxuriam dissolutum est.

XX. — De Dionysio sacrilegia patrante.

Διονύσιος ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Συρακούσαις ἱερῶν ἐσύλησε τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ ἀγάλματος τοῦ Διὸς περιεῖλε τὴν ἐσθῆτα καὶ τὸν κόσμον, ὃς ἦν, φασί, χρυσίου πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ταλάντων. Ὀκνούντων δὲ τῶν δημιουργῶν ἅψασθαι, ὁ δὲ πρῶτος ἔκρουσε τὸ ἄγαλμα. Καὶ τὸ ἄγαλμα δὲ τοῦ Ἀπόλλωνος περιεσύλησεν, ἔχον καὶ αὐτὸ χρυσοῦς βοστρύχους, κελεύσας ἀποκεῖραί τινα αὐτούς. Πλεύσας δὲ εἰς Τυῤῥηνίους, τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Λευκοθέας ἅπαντα ἐσύλησε χρήματα, τὴν παρακειμένην ἀργυρᾶν τῷ Ἀπόλλωνι τράπεζαν κελεύσας ἀφελεῖν, Ἀγαθοῦ Δαίμονος τῷ θεῷ διδόντας πρόποσιν.

Dionysius ex omnibus Syracusarum templis per sacrilegium divitias abstulit. Statuam Jovis vestitu et omnibus ornamentis spoliavit, quæ octoginta quinque auri talentis æstimabantur. Et quum statuam operariis publicis attingere religiosum esset, ipse primus manum injecit. Deprædatus est etiam simulacrum Apollinis, aureis cincinnis præditum, quos abradere aliquem jussit. Inde navigans in Trœzeniam, universa Apollinis et Leucotheæ vasa nefario scelere abripuit. Mensam etiam argenteam astantem Apollini jussit auferre propinantes deo poculum boni Dæmonis.

XXI. — Ismenias sine turpitudine Persarum regem adoravit.

Ἰσμηνίου τοῦ Θηβαίου σοφὸν ἅμα καὶ Ἑλληνικὸν οὐκ ἂν ἀποκρυψαίμην ἔργον. Πρεσβεύων οὗτος ὑπὲρ τῆς πατρίδος πρὸς βασιλέα τῶν Περσῶν, ἀφίκετο μέν, ἐβούλετο δὲ αὐτὸς ὑπὲρ ὧν ἧκεν ἐντυχεῖν τῷ Πέρσῃ. Ἔφατο οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ χιλίαρχος ὁ καὶ τὰς ἀγγελίας εἰσκομίζων τῷ βασιλεῖ καὶ τοὺς δεομένους εἰσάγων, Ἀλλ', ὦ ξένε Θηβαῖε (ἔλεγε δὲ ταῦτα περσίζων δι' ἑρμηνέως, Τιθραύστης δὲ ἦν ὄνομα τῷ χιλιάρχῳ), νόμος ἐστὶν ἐπιχώριος Πέρσαις, τὸν εἰς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντα τοῦ βασιλέως μὴ πρότερον λόγου μεταλαγχάνειν, πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτόν. Εἰ τοίνυν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ συγγενέσθαι θέλεις αὐτῷ, ὥρα σοι, τὰ ἐκ τοῦ νόμου δρᾷν· εἰ δὲ μή, τὸ αὐτό σοι τοῦτο καὶ δι' ἡμῶν ἀνυσθήσεται καὶ μὴ προσκυνήσαντι. Ὁ τοίνυν Ἰσμη-

Ismeniæ Thebani sapientissimum et plane græcum factum silentio præterire nullo modo possum. Is patriæ causa legatione ad regem Persarum suscepta venit, et voluit ipse de suo negotio regem convenire. Tribunus itaque militum, cujus officium erat res nuntiatas ad regem deferre, et admittendos ad eum introducere, Verum, Thebane hospes, dicebat, (hæc autem persice loquebatur per interpretem ; nomen erat tribuno Tithraustes) lex est apud Persas recepta, ut is, qui in conspectum regis venit, non ante sermonem cum eo conserat, quam eum adoraverit. Quodsi igitur vis ipse eum adire, necesse est ut, quod lex jubet, peragas. Sin minus, idem illud tibi per nos præstabitur, quamvis tu non adoraveris. Ismenias vero, Deduc me,

νίας, Ἄγε με, εἶπε· καὶ προσελθὼν καὶ ἐμφανὴς τῷ βασιλεῖ γενόμενος, περιελόμενος τὸν δακτύλιον, ἔρριψεν ἀδήλως παρὰ τοὺς πόδας, καὶ ταχέως ἐπικύψας, ὡς δὴ προσκυνῶν, πάλιν ἀνείλετο αὐτόν· καὶ δόξαν μὲν ἀπέστειλε τῷ Πέρσῃ προσκυνήσεως, οὐ μὴν ἔδρασεν οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς Ἕλλησιν αἰσχύνην φερόντων. Πάντα οὖν, ὅσα ἠβουλήθη, κατεπράξατο, οὐδὲ ἠτύχησέ τι ἐκ τοῦ Πέρσου.

ait. Quum autem accessisset, et in faciem regis ventum esset, annulum, quem gestabat, e digito detractum clam abjecit ad pedes, confestimque procumbens, tanquam adoraret, sustulit eum iterum, et opinionem quidem adorationis Persarum regi præstitit: nihil tamen commisit, quod ignominiosum aut indecorum foret Græcis. Quicquid igitur petiit, impetravit, neque quicquam a Persa ei denegatum est.

XXII. — Munera quæ Persarum reges legatis soliti sunt largiri.

Δῶρα τὰ ἐκ βασιλέως διδόμενα τοῖς παρ' αὐτὸν ἥκουσι πρεσβευταῖς, εἴτε παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀφίκοιντο, εἴτε ἑτέρωθεν, ταῦτ' ἦν. Τάλαντον μὲν ἑκάστῳ Βαβυλώνιον ἐπισήμου ἀργυρίου, ταλαντιαῖαι δὲ φιάλαι δύο ἀργυραῖ. Δύναται δὲ τὸ τάλαντον τὸ Βαβυλώνιον δύο καὶ ἑβδομήκοντα μνᾶς Ἀττικάς. Ψέλλιά τε καὶ ἀκινάκην ἐδίδου καὶ στρεπτόν, χιλίων δαρεικῶν ἄξια ταῦτα, καὶ στολὴν ἐπ' αὐτοῖς Μηδικήν· ὄνομα δὲ τῇ στολῇ δωροφορική.

Munera, quæ rex dono dabat venientibus ad se legatis, sive ii ex Græcia, sive aliunde advenissent, hæc erant. Unicuique talentum Babylonicum argenti signati, talentum vero pendentes duas argenteas phialas. Conficit autem talentum Babylonicum septuaginta duas minas Atticas. Item armillas et acinacen dabat, et torquem: universa hæc mille Daricis æstimata. Ad hæc stolam Medicam, quam Doryphoricam appellant.

XXIII. — De Gorgia et Protagora.

Ἐν τοῖς Ἕλλησι τοῖς πάλαι μακρᾷ τῇ δόξῃ διέπρεπε Γοργίας ὁ Λεοντῖνος Φιλολάου καὶ Πρωταγόρας Δημοκρίτου· τῇ δὲ σοφίᾳ τοσοῦτον ἐλείποντο, ὅσον ἀνδρῶν παῖδες. Ἔοικε γάρ πως ἡ δόξα μὴ πάνυ τι ἀκριβὲς μήτε ὁρᾶν, μήτε ἀκούειν· ἔνθεν τοι καὶ πολλὰ σφάλλεται, καὶ τὰ μὲν καταχαρίζεται, τὰ δὲ ψεύδεται.

Veterum Græcorum ætate summa gloria floruerunt Gorgias Leontinus supra Philolaum et Protagoras supra Democritum. Sapientia vero tantum ab illis superabantur, quantum a viris pueri. Videtur enim hominum opinio non nimis acute aut cernere, aut audire. Quam ob causam sæpenumero fallitur, et tum ad gratiam blanditur, tum etiam mendacia spargit.

XXIV. — De contentione Herculis et Leprei.

Καύκωνος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀστυδαμείας τῆς Φόρβαντος γίνεται παῖς Λεπρεύς, ὅσπερ οὖν συνεβούλευσε τῷ Αὐγέᾳ δῆσαι τὸν Ἡρακλῆ, ὅτε αὐτὸν ἀπῄτει τὸν ὑπὲρ τοῦ ἄθλου μισθὸν Ἡρακλῆς. Ἦν οὖν, οἷα εἰκός, πολέμιος τῷ Ἡρακλεῖ ὁ Λεπρεὺς ἐκ τῆς τοιαύτης συμβουλῆς. Χρόνῳ [δὲ] ὕστερον ὁ μὲν τοῦ Διὸς παῖς εἰς Καύκωνος ἀφίκετο· δεηθείσης δὲ τῆς Ἀστυδαμείας, διαλύεται τὴν πρὸς τὸν Λεπρέα ὁ Ἡρακλῆς ἔχθραν. Φιλονεικία δ' οὖν αὐτοῖς ἐμπίπτει νεανική, καὶ ἐρίζουσιν ἀλλήλοις περὶ δίσκου καὶ ὕδατος ἀντλήσεως καὶ τίς καταδειπνήσει ταῦρον πρότερος· καὶ ἐν πᾶσι τούτοις ἡττᾶται Λεπρεύς. Καὶ ὑπὲρ πολυποσίας [δὲ] ἀγὼν αὐτοῖς ἐγένετο, καὶ ἐνταῦθα πάλιν ὁ Ἡρακλῆς ἐκράτει. Διανιώμενος δὲ ὁ Λεπρεύς, λαβὼν ὅπλα, εἰς μονομαχίαν προκαλεῖται τὸν Ἡρακλῆ. Καὶ οὖν καὶ ἔτισε δίκας ὑπὲρ τῶν παρ' Αὐγέᾳ· μαχόμενος γὰρ ἀποθνήσκει.

Glaucon, filius Neptuni, ex Astydamia filia Phorbantis genuit filium nomine Lepreum: qui Augeæ consilium dedit de vinciendo Hercule, quum is certaminis et laborum suorum mercedem ab eo repeteret. Proinde, ut verisimile est, exosus Herculi Lepreus propter hoc consilium. Interjecto deinde tempore, Jovis filius ad Caucones proficiscitur. Intercedente autem per obtestationes Astydamia, Hercules simultates, quas cum Leprea exercebat, dissolvit. Juvenilis igitur quædam æmulatio inter hos accidit, ut disco mutuo contenderent et aquarum exhaustione, et uter prior taurum comedere posset. In quibus omnibus superatur Lepreus. Et inde certamen aliud ortum inter eos est, uter bibendo plus posset: e quo rursum inferior discessit Lepreus. Tandem ira et indignatione commotus, sumptis armis ad solitariam pugnam Herculem provocat. Persolvit igitur pœnas eorum, quæ cum Augea tractaverat; pugnando enim interfectus est.

XXV. — De magnificentia Alexandri in Phocionem, et contra Phocionis in Alexandrum.

Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου (εἰ δέ τῳ δοκεῖ, ὁ τοῦ Διός, ἐμοὶ γὰρ οὐδὲν διαφέρει) Φωκίωνι μόνῳ, φασί, τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ γράφων, προσετίθει τὸ χαίρειν· οὕτως ἄρα ᾑρήκει τὸν Μακεδόνα ὁ Φωκίων. Ἀλλὰ καὶ τάλαντα αὐτῷ ἀργυρίου ἔπεμψεν ἑκατόν, καὶ πόλεις τέσσαρας ὠνόμασεν, ὧν ἠξίου μίαν, ἣν βούλε-

Alexander Philippi filius (aut si quis mavult, Jovis, id enim mea nihil refert) soli Phocioni, ut aiunt, Atheniensium duci, quum scriberet, Χαίρειν, id est Salutem, apposuit: adeo Phocion Macedonis animum sibi devinxerat. Insuper etiam centum argenti talenta misit ei, et quatuor urbes nominavit, quarum quamcunque libitum esset

ται, προελέσθαι αὐτόν, ἵνα ἔχοι καρποῦσθαι τὰς ἐκεῖθεν προσόδους. Ἦσαν δὲ αἱ πόλεις αἵδε Κίος, Ἐλαία, Μύλασα, Πάταρα. Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος μεγαλοφρόνως ταῦτα καὶ μεγαλοπρεπῶς· ἔτι γε μὴν μεγαλοφρονέστερον ὁ Φωκίων, μήτε τὸ ἀργύριον προσιέμενος, μήτε τὴν πόλιν. Ὡς δ' [ἂν] μὴ δοκοίη πάντη ὑπερφρονεῖν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐτίμησεν αὐτὸν κατὰ τοῦτο· τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἐν Σάρδεσι δεδεμένους ἄνδρας ἠξίωσεν αὐτὸς ἀφεῖναι ἐλευθέρους αὐτῷ, Ἐχεκρατίδην τὸν σοφιστὴν καὶ Ἀθηνόδωρον τὸν Ἴμβριον καὶ Δημάρατον καὶ [Σπάρτωνα]· ἀδελφὼ δὲ ἄρα ἤστην οὗτοι Ῥοδίω.

deligere jussit, ut ejus reditus in suam et propriam utilitatem converteret. Erant autem hæ urbes : Cius, Elæa, Mylasa, Patara. Atque hæc Alexander liberaliter et magnifice. Verum magnificentius longe Phocion, qui quum neque argentum neque civitatem accipere vellet; tamen, ne plane promissa Alexandri nihili facere et contemnere videretur, hac re eum honoravit : eos qui in arce Sardium captivi tenebantur, liberos sibi dimitti rogavit, Echecratiden sophistam, Athenodorum Imbrium, et Demaratum et Spartonem, qui duo fratres erant Rhodii.

XXVI. — De Aglaide multivora.

Γυναῖκα ἀκούω σαλπίσαι, καὶ τοῦτο ἔργον ἔχειν ἅμα καὶ τέχνην, Ἀγλαΐδα ὄνομα, τὴν Μεγακλέους παῖδα. Περίθετον δὲ εἶχε κόμην καὶ λόφον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Καὶ ὁμολογεῖ Ποσείδιππος ταῦτα. Δεῖπνον δὲ ἦν ἄρα αὐτῇ κρεῶν μὲν μναῖ δώδεκα, ἄρτων δὲ χοίνικες τέσσαρες, ἔπινε δὲ οἴνου χόα.

Feminam audio tuba cantasse, ejusque hoc institutum vitæ atque artem fuisse, nomine Aglaidem, filiam Megaclis. Comam habebat apposititiam, et cristam in capite, ut testatur Posidippus. Consumebat hæc in una cœna duodecim libras carnium, et quatuor chœnices panum, bibebat congium vini.

XXVII. — De voracitate multorum.

Ἀδηφάγους λέγουσιν ἀνθρώπους γεγονέναι Λιτυέρσαν τὸν Φρύγα καὶ Κάμβλητα τὸν Λυδὸν καὶ Θῦν τὸν Παφλαγόνα καὶ Χαρίλαν καὶ Κλεώνυμον καὶ Πείσανδρον καὶ Χάριππον καὶ Μιθριδάτην τὸν Ποντικὸν καὶ Καλαμόδρυν τὸν Κυζικηνὸν καὶ Τιμοκρέοντα τὸν Ῥόδιον, τὸν ἀθλητὴν ἅμα καὶ ποιητήν, καὶ Καντίβαριν τὸν Πέρσην καὶ Ἐρυσίχθονα τὸν Μυρμιδόνος· ἔνθεν τοι καὶ Αἴθων ἐκλήθη οὗτος. Λέγεται δὲ ἐν Σικελίᾳ Ἀδηφαγίας ἱερὸν εἶναι καὶ Σιτοῦς ἄγαλμα Δήμητρος. Ὁμολογεῖ δὲ καὶ Ἀλκμὰν ὁ ποιητὴς ἑαυτὸν πολυβορώτατον γεγονέναι. Καὶ Κτησίαν δέ φησί τινα Ἀναξίλας, ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητής, πολλὰ ἐσθίειν.

Voraces supra modum referunt fuisse Lityersam Phrygem, Cambletem Lydum, Thyn Paphlagonem, Charilam, Cleonymum, Pisandrum, Charippum, Mithridatem Ponticum, Calamodryn Cyzicenum, Timocreontem Rhodium, pugilem simul et poetam, Cantibarim Persam, Erysichthonem Myrmidonis filium, qui ob eam causam etiam Æthon est appellatus. Dicitur autem in Sicilia templum exsistere Voracitati sacrum, et Cereris Frumentariæ simulacrum. Testatur etiam Alcman poeta, se fuisse voracissimum. Et Anaxilas comicus dicit, Ctesiam quendam immodicæ voracitatis fuisse.

XXVIII. — De obsoniis, quæ apud Rhodios sunt in pretio.

Ἀλλὰ ἔγωγε ὑμῖν ἐθέλω εἰπεῖν Ῥόδιον δόξαν. Ἐν Ῥόδῳ φασὶ τὸν μὲν εἰς τοὺς ἰχθῦς ὁρῶντα καὶ θαυμάζοντα αὐτοὺς καὶ ὄντα τῶν ἄλλων ὀψοφαγίστατον, ἀλλὰ τοῦτόν γε ὡς ἐλευθέριον ὑπὸ τῶν δημοτῶν ἐπαινεῖσθαι· τόν γε μὴν πρὸς τὰ κρέα ἀπονεύοντα ὡς φορτικὸν καὶ γάστριν διαβάλλουσι Ῥόδιοι. Εἴτε δὲ ἐκεῖνοι ὀρθῶς, εἴτε φλαύρως, ὑπερφρονῶ τοῦτο ἐξετάζειν.

Ego vero Rhodiam opinionem vobis commemorabo. In Rhodo, aiunt, si quis pisces intueatur, eorumque admiratione ducatur, sitque supra omnes alios piscium amans, eum populares quasi liberalem laudant. Quibus vero magis arridet carnium esus, ii agrestes et ventres calumniæ causa apud Rhodios audiunt. Verum rectene illi an inepte faciant, id vero inquirere parum curo.

XXIX. — Quod ovis leonem fuerit enixa.

Λέγουσι Κῴων παῖδες ἐν Κῷ τεκεῖν ἔν τινι ποίμνῃ Νικίου τοῦ τυράννου, οἶν· τεκεῖν δὲ οὐκ ἄρνα, ἀλλὰ λέοντα· καὶ οὖν καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο τῷ Νικίᾳ τὴν τυραννίδα τὴν μέλλουσαν αὐτῷ μαντεύσασθαι, ἰδιώτῃ ἔτι ὄντι.

Coi dicunt, in Co insula in grege quodam Niciæ tyranni ovem peperisse; peperisse vero non agnum, sed leonem. Atque id Niciæ, qui tum privatam adhuc vitam agebat, futuram tyrannidem portendisse.

XXX. — Galeten non ob formam magis quam prudentiam a Ptolemæo fuisse adamatum.

Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς ἐρώμενον εἶχε Γαλέτην ὄνομα, ἰδεῖν κάλλιστον. Ἀμείνων δὲ ἦν ἄρα τούτῳ τῷ μειρακίῳ ἡ γνώμη τῆς μορφῆς. Πολλάκις γοῦν αὐτῷ καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἐμαρτύρει, καὶ ἔλεγεν, Ὦ ἀγαθὴ κεφαλή, κακοῦ μὲν οὐδεπώποτε οὐδενὶ γέγονας αἴτιος, πολλοῖς δὲ καὶ πολλὰ ἀγαθὰ προὐξένησας. Ὁ μὲν [οὖν] ἵππευε σὺν τῷ βασιλεῖ, τὸ μειράκιον. Ἰδὼν δὲ πόῤῥωθεν ἀγομένους τινὰς [τὴν] ἐπὶ θανάτῳ, οὐ ῥαθύμως εἶδεν, ἀλλ' ἔφη πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ κατά τινα δαίμονα τῶν ἀγομένων ἀγαθὸν ἐπὶ ἵππων ἐτύχομεν ὄντες, φέρε, εἴ σοι δοκεῖ, τὴν ἔλασιν ἐπιτείναντες καὶ συντονώτερον ἐπιδιώξαντες, Διόσκουροι τοῖς δειλαίοις γενώμεθα

Σωτῆρες ἐσθλοὶ κἀγαθοὶ παραστάται,

τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον ἐπὶ τῶν θεῶν τούτων. Ὁ δὲ ὑπερησθεὶς αὐτοῦ τῇ χρηστότητι, καὶ τὸ φιλοίκτιρμον ὑπερφιλήσας, καὶ ἐκείνους ἔσωσε, καὶ ἐπὶ πλέον προσέθηκε τῷ φίλτρῳ τοῦ κατ' αὐτὸν ἔρωτος.

Ptolemæus rex amasium habebat Galeten, pulcherrima forma præditum. Animus vero juvenis longe formam superabat. Persæpe igitur etiam Ptolemæus testimonium ei perhibebat, inquiens : O benignum caput! nulli tu unquam ullius auctor incommodi fuisti, sed contra multis multa bona procurasti. Hic aliquando cum rege adolescens equitabat. Quum vero procul aliquos ad supplicium trahi videret, non oscitanter hoc vidit, sed, O rex, inquit ad Ptolemæum, quandoquidem prospera quadam sontium istorum fortuna in equis nunc sumus, age, si tibi gratum est, cursum intendentes et velocius persequentes appareamus miseris quasi Dioscuri salvatores et opiferi præstites, id quod communi proverbio de his diis vulgatum est. Ille vero maximam voluptatem capiens ex ejus bonitate, et propensum ad misericordiam animum deamans, tum illos servavit, tum amoris vim, quo eum deperibat, confirmavit et auxit.

XXXI. — Lex Persarum de ferendis regi muneribus.

Νόμος οὗτος Περσικὸς ἐν τοῖς μάλιστα ὑπ' αὐτῶν φυλαττόμενος. Ὅταν εἰς Πέρσας ἐλαύνῃ βασιλεύς, πάντες αὐτῷ Πέρσαι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἕκαστος προσκομίζουσιν. Ἅτε δὲ ὄντες ἐν γεωργίᾳ καὶ περὶ γῆν πονούμενοι καὶ αὐτουργοὶ πεφυκότες, οὐδὲν τῶν ὑβρισμένων οὐδὲ τῶν ἄγαν πολυτελῶν προσφέρουσιν, ἀλλ' ἢ βοῦς ἢ οἶς, οἱ δὲ σῖτον, καὶ οἶνον ἄλλοι. Παρεξιόντι δ' αὐτῷ καὶ παρελαύνοντι ταῦτα ὑπὸ ἑκάστου πρόκειται, καὶ ὀνομάζεται δῶρα καὶ δοκεῖ τούτῳ. Οἱ δὲ ἔτι τούτων ἐνδεέστεροι τὸν βίον καὶ γάλα καὶ φοίνικας αὐτῷ καὶ τυρὸν προσφέρουσι καὶ τρωκτὰ ὡραῖα καὶ τὰς ἄλλας ἀπαρχὰς τῶν ἐπιχωρίων.

Legem habent Persæ, quæ una ex omnibus observantissime ab illis colitur. Quum rex in Persidem equitat, omnes ei Persæ singuli pro suis facultatibus munera offerunt : qui agriculturæ dediti sunt, et terræ colendæ operam navant, et qui sua manu laborant opifices, neque nimis vilia, neque nimis pretiosa et magnifica donant, sed aut boves aut oves : nonnulli etiam frumentum aliique vinum. Prætereequitanti autem ipsi hæc a singulis apponuntur, et munerum nomine vocantur, qua appellatione etiam ipse recipit. Qui vero sunt his pauperiores, lac, dactylos et caseum ferunt, maturaque bellaria, et alias primitias fructuum, qui in regione nascuntur.

XXXII. — De aqua regi Persarum dono data.

Λόγος οὖν καὶ οὗτος Περσικός. Φασὶν ἄνδρα Πέρσην, ᾧ ὄνομα ἦν Σιναίτης, πόῤῥω τῆς ἐπαύλεως τῆς ἑαυτοῦ ἐντυχεῖν Ἀρταξέρξῃ τῷ ἐπικαλουμένῳ Μνήμονι. Ἀπολειφθέντα οὖν θορυβηθῆναι δέει τοῦ νόμου καὶ αἰδοῖ τοῦ βασιλέως. Οὐκ ἔχων δὲ ὅ τι χρήσαιτο τῷ παρόντι, ἡττηθῆναι τῶν ἄλλων Περσῶν μὴ φέρων, μηδὲ ἄτιμος δόξαι τῷ μὴ δωροφορῆσαι βασιλέα, ἀλλ' οὗτός γε πρὸς τὸν ποταμὸν τὸν πλησίον παραῤῥέοντα, ᾧ Κῦρός ἐστιν ὄνομα, ἐλθὼν σὺν σπουδῇ καὶ ᾗ ποδῶν εἶχε μάλιστα ἐπικύψας, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ἀρυσάμενος τοῦ ὕδατος, Βασιλεῦ, φησίν, Ἀρταξέρξη, δι' αἰῶνος βασιλεύοις· νῦν μὲν οὖν σε ὅπῃ τε καὶ ὅπως ἔχω τιμῶ, ὡς ἂν μὴ ἀγέραστος τὸ γοῦν ἐμὸν παρέλθῃς. Τιμῶ δέ σε Κύρου ποταμοῦ ὕδατι· ὅταν δὲ ἐπὶ τὸν σταθμὸν τὸν σὸν παραγένῃ, οἴκοθεν, ὡς

Hæc etiam historia Persica est. Ferunt hominem Persam, nomine Sinætam, procul a suo tugurio, factum obviam Artaxerxi, qui Mnemon cognominabatur, et interceptum, metu legis seipsum cruciasse atque verecundia regis. Quum vero, quid in præsentia faceret, non haberet, seque ab aliis Persis officio superari non ferret, neque ipse solus donis non ferendis infamis videri vellet, ad præterfluentem proxime fluvium, nomine Cyrum, summa celeritate accurrit et e vestigio procumbens, aquam utraque vola hausta, et sic regem alloquutus est : O rex, inquit, Artaxerxe, regnes in æternum! Nunc ego prout possum et quomodo possum, te munere dono, ut ne indonatus, quantum in me est, prætereas. Honoro autem te Cyri aquis. Quodsi ad stationem tuam veneris, ego domo mea, quantum meæ facultates patientur, pretiosis-

ἂν μάλιστα ἑαυτοῦ κράτιστα καὶ πολυτελέστατα χωρήσαιμι, οὕτω τιμήσω σε, καὶ δὴ οὐδὲν [ἂν] ἐλάττων γενοίμην τινὸς τῶν ἄλλων τῶν ἤδη σε δεξιωσαμένων τοῖς δώροις. Ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀρταξέρξης ἥσθη καί, Δέχομαι ἡδέως, φησίν, ἄνθρωπε, τὸ δῶρον, καὶ τιμῶ γε αὐτὸ τῶν πάνυ πολυτελῶν, καὶ ἰσοστάσιον ἐκείνοις λέγω· πρῶτον μέν, ὅτι ὕδωρ ἐστὶ τὸ πάντων ἄριστον, δεύτερον δέ, ὅτι Κύρου ὄνομα ἐν ἑαυτῷ φέρει. Καὶ σὺ δέ μοι καταλύοντι ἐν τῷ σταθμῷ πάντως ἐπιφάνηθι. Ταῦτα εἰπὼν προσέταξε τοὺς εὐνούχους λαβεῖν τὸ ἐξ αὐτοῦ δῶρον. Οἱ δὲ τὴν ταχίστην προσδραμόντες, εἰς χρυσῆν φιάλην ἐδέξαντο ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὸ ὕδωρ. Ἐλθὼν δέ, ἔνθα κατέλυεν, ὁ βασιλεύς, ἔπεμψε τῷ ἀνδρὶ τῷ Πέρσῃ στολὴν Περσικὴν καὶ φιάλην χρυσῆν καὶ χιλίους δαρεικούς· καὶ προσέταξε τὸν κομίζοντα αὐτὰ εἰπεῖν τῷ λαμβάνοντι, Κελεύει σε βασιλεὺς ἐκ μὲν τούτου τοῦ χρυσίου εὐφραίνειν τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἐπεὶ καὶ σὺ τὴν ἐκείνου εὔφρανας, μὴ αὐτὸν ἀγέραστον μηδὲ ἄτιμον ἐάσας, ἀλλ', ὡς ἤδη ἐχώρει, ταύτῃ τιμήσας· βούλεται δέ σε καὶ τῇ φιάλῃ ταύτῃ ἀρυόμενον πίνειν ἐξ ἐκείνου τοῦ ὕδατος.

sima et optima ferens, te honorabo: et forsitan haud cedam cuiquam ceterorum, qui te muneribus suis nunc exceperunt. Artaxerxes hac re delectatus, Ego vero, inquit, o homo, grato animo munus tuum accipio, et in pretiosissimis numero, et illis æquale ac par esse dico: primum quoniam aqua rerum omnium est optima; deinde quoniam Cyri nomen præ se fert. Tu vero fac mihi diverteuti in statione appareas. Hæc loquutus mandavit eunuchis, ut munus ejus reciperent: qui sine mora accurrentes, in auream phialam de manibus ejus aquam exceperunt. Rex vero, quum ad diversorium suum pervenisset, misit homini Persæ stolam Persicam, et phialam auream, atque mille Daricos. Simulque ferentem ea dicere jussit accipienti: Jubet te Rex animum tuum isto auro oblectare, quoniam ipsius quoque mentem voluptate affecisti, qui non indonatum neque inhonoratum præterire passus sis: sed quemadmodum necessitas patiebatur, ita sis veneratus. Vult autem, ut hac phiala aquam ex illo fluvio haustam bibas.

XXXIII. — De insigni malo punico eidem regi donato.

Ῥοιὰν ἐπὶ λίκνου μεγίστην Ὠμίσης Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ ἐλαύνοντι τὴν Περσίδα προσεκόμισε. Τὸ μέγεθος οὖν αὐτῆς ὑπερεκπλαγεὶς ὁ βασιλεύς, Ἐκ ποίου παραδείσου, φησί, λαβὼν φέρεις μοι τὸ δῶρον τοῦτο; Τοῦ δὲ εἰπόντος, ὅτι οἴκοθεν καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ γεωργίας, ὑπερήσθη· καὶ δῶρα μὲν αὐτῷ βασιλικὰ ἔπεμψε, καὶ ἐπεῖπε, Νὴ τὸν Μίθραν, ἀνὴρ οὗτος ἐκ τῆς ἐπιμελείας ταύτης δυνήσεται καὶ πόλιν, κατά γε τὴν ἐμὴν κρίσιν, ἐκ μικρᾶς μεγάλην ποιῆσαι. Ἔοικε δὲ ὁ λόγος ὁμολογεῖν οὗτος, ὅτι πάντα ἐκ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς διαρκοῦς φροντίδος καὶ τῆς σπουδῆς τῆς ἀνελλιποῦς καὶ τῶν κατὰ φύσιν δύναιτο ἂν κρείττονα γενέσθαι.

Omises Artaxerxi per Persidem equitanti malum punicum maximum obtulit in vanno. Rex magnitudinem ejus admiratus, interrogavit: E quonam paradiso depromptum hoc donum mihi affers? Illo vero respondente, domo sua et ex suis agris: gavisus rex supra modum, missis regiis muneribus, virum ornavit et, Per Solem, inquit, iste homo tali cura et diligentia poterit etiam civitatem, meo quidem judicio, ex parva amplam reddere. Videtur autem hic sermo testari, omnes res cura et continua sollicitudine et indefesso labore meliores et præstantiores, quam natura producat, effici posse.

XXXIV. — De patre filium capitis reum postulante.

Ἀνὴρ γένει Μάρδος, ὄνομα Ῥακώκης, παῖδας εἶχεν ἑπτά. [Ἀλλὰ] τούτων ὁ νεώτατος ἐκαλεῖτο Καρτώμης· κακὰ δὲ πολλὰ τοὺς ἄλλους εἰργάζετο. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐπειρᾶτο αὐτὸν ὁ πατὴρ παιδεύειν καὶ ῥυθμίζειν λόγῳ· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθετο, τῶν δικαστῶν τῶν περιχώρων ἀφικομένων ἔνθα ᾤκει ὁ τοῦ νεανίσκου πατήρ, ἀλλ' ἐκεῖνός γε συλλαβὼν τὸ παιδίον καὶ τὼ χεῖρε ὀπίσω περιαγαγὼν αὐτοῦ, πρὸς τοὺς δικαστὰς ἤγαγε, καὶ ὅσα αὐτῷ τετόλμητο, πάντα ἀκριβῶς κατηγόρησε, καὶ ᾔτει παρὰ τῶν δικαστῶν ἀποκτεῖναι τὸν νεανίσκον. Οἱ δὲ ἐξεπλάγησαν, καὶ αὐτοὶ μὲν ἐφ' ἑαυτῶν οὐκ ἔκριναν τὴν καταδικάζουσαν ἀγαγεῖν ψῆφον· ἀμφοτέρους δὲ ἐπὶ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν τὸν Ἀρταξέρξην ἤγαγον. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγοντος τοῦ Μάρδου, ὑπολαβὼν ὁ βασιλεὺς ἔφη, Εἶτα τολμήσεις τοῖς

Homo quidam genere Mardus, nomine Rhacoces, septem habebat liberos. Ex his omnium minimus natu, nomine Cartomes, fratres suos multis damnis affligebat. Primum igitur eum pater instituere, et verbis componere ejus mores tentabat. Verum quum ille non pareret, et quodam tempore illius tractus judices eo venissent, ubi sedes habebat adolescentis pater, tum vero ille comprehensum filium, manibus in tergum revinctis, ad judices abduxit. Ibi accurate eorum omnium filium accusat, quæ ab illo audacius erant patrata: et a judicibus postulavit, ut adolescentem ad mortem raperent. At illi stupefacti, suis sententiis eum condemnandum non censuerunt, sed utrumque ad regem Persarum Artaxerxem adduxerunt. Mardo vero eadem contendente, excipiens rex ait: Ergone tu oculis tuis filium morientem videre

ὀφθαλμοῖς τοῖς ἑαυτοῦ τὸν υἱὸν ἀποθνήσκοντα ὑπομεῖναι; Ὁ δὲ ἔφη, Πάντων μάλιστα· ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ κήπῳ ὅταν τῶν φυομένων θριδακινῶν τὰς ἐκφύσεις τὰς πικρὰς ἀποκλῶ καὶ ἀφαιρῶ, οὐδὲν ἡ μήτηρ αὐτῶν λυπεῖται, ἀλλὰ θάλλει μᾶλλον, καὶ μείζων καὶ γλυκίων γίνεται. Οὕτω καὶ ἐγώ, ὦ βασιλεῦ, τὸν βλάπτοντα τὴν ἐμὴν οἰκίαν καὶ τὸν τῶν ἀδελφῶν βίον θεωρῶν ἀπολλύμενον καὶ τῆς κακουργίας τῆς εἰς αὐτοὺς παυόμενον καὶ αὐτὸς αὐξηθήσομαι, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς κατὰ γένος συνέσομαι τὰ αὐτὰ ἐμοὶ εὖ πάσχουσιν. Ὧν ἀκούσας Ἀρταξέρξης ἐπῄνεσε μὲν τὸν Ῥακώκην, καὶ τῶν βασιλικῶν δικαστῶν ἐποίησεν ἕνα, εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας, ὅτι ὁ περὶ τῶν ἰδίων παίδων οὕτω δικαίως ἀποφαινόμενος πάντως καὶ ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἀκριβὴς ἔσται δικαστὴς καὶ ἀδέκαστος· ἀφῆκε δὲ καὶ τὸν νεανίαν τῆς παρούσης τιμωρίας, ἀπειλῶν αὐτῷ θανάτου τρόπον βαρύτατον, ἐὰν ἐπὶ τοῖς φθάσασιν ἀδικῶν φωραθῇ ἕτερα.

sustinebis? Qui respondit, Maxime: quoniam in horto etiam, quum nascentium lactucarum surculos amaros defringo et amputo, tantum abest ut dolorem ex eo mater ipsorum lactuca patiatur, ut etiam magis efflorescat, item magnitudine et dulcedine plus augeatur. Ad eundem modum ego, o rex, quum videro eum, qui meam familiam lædit et victum fratrum dilapidat, vitam amittere et a suis in ipsos injuriis prohiberi, et ipse amplificabor, et cum reliquis mei generis similiter una mecum prospere agentibus vivam. Quibus auditis, Artaxerxes Rhacocen collaudavit et in collegium regiorum judicum cooptavit, his verbis præsentes alloquutus: Qui tam severiter et juste de propriis liberis sententiam audet pronunciare, omnino etiam erga extrarios incorruptum et sincerum judicem se præstabit. Adolescentem vero præsenti poena liberavit, gravissimam mortem ei interminatus, si præter antecedentia peccata in posterum simili in crimine deprehensus fuisset.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

LIBER SECUNDUS.

I. — Quemadmodum Socrates animum Alcibiadi adolescenti fecerit, ut ne plus æquo metueret populum.

Καὶ ταῦτα Σωκράτους πρὸς Ἀλκιβιάδην. Ὁ μὲν ἠγωνία, καὶ ἐδεδίει πάνυ σφόδρα εἰς τὸν δῆμον παρελθεῖν, τὸ μειράκιον· ἐπιθαρσύνων δὲ αὐτὸν καὶ ἐγείρων ὁ Σωκράτης, Οὐ καταφρονεῖς, εἶπεν, ἐκείνου τοῦ σκυτοτόμου; τὸ ὄνομα εἰπὼν αὐτοῦ. Φήσαντος δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου ὑπολαβὼν πάλιν ὁ Σωκράτης, Ἔτι δὲ ἐκείνου τοῦ ἐν τοῖς κύκλοις κηρύττοντος ἢ ἐκείνου τοῦ σκηνοῤῥάφου; Ὁμολογοῦντος δὲ τοῦ Κλεινίου μειρακίου, Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐκ τοιούτων ἤθροισται· καὶ εἰ τῶν καθ' ἕνα καταφρονεῖς, καταφρονητέον ἄρα καὶ τῶν ἠθροισμένων. Μεγαλοφρόνως ταῦτα ὁ τοῦ Σωφρονίσκου καὶ τῆς Φαιναρέτης τὸν τοῦ Κλεινίου καὶ τῆς Δεινομάχης διδάσκων.

Et hæc Socratis ad Alcibiadem verba referemus: quem, quum adolescens admodum angeretur, et vehementer timeret in populi concionem prodire, Socrates confidentiorem reddere et excitare volens, An non, inquit, sutorem illum (adjecto nomine) nihili pendis? Annuente Alcibiade, rursum excipiens Socrates, Quid, inquit, an non etiam illum, qui in circulis præconia exercet, aut etiam tentoriorum sutorem illum? Fatente Cliniæ filio, Nonne, inquit, hi sunt, ex quibus conflatus est populus Atheniensis? Quare si singulos contemnis, contemnendi tibi sunt etiam si una sint congregati. Hæc prudentissime filius Sophronisci et Phænaretæ, filium Cliniæ et Dinomaches docebat.

II. — De perperam laudatis picturis.

Μεγαβύζου ποτὲ ἐπαινοῦντος γραφὰς εὐτελεῖς καὶ ἀτέχνους, ἑτέρας δὲ σπουδαίως ἐκπεπονημένας διαψέγοντος, τὰ παιδάρια τὰ τοῦ Ζεύξιδος [τὰ] τὴν μηλιάδα τρίβοντα κατεγέλα. Ὁ τοίνυν Ζεῦξις ἔφατο, Ὅταν μὲν σιωπᾷς, ὦ Μεγάβυζε, θαυμάζει σε τὰ παιδάρια ταῦτα· ὁρᾷ γάρ σου τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν θεραπείαν τὴν περί σε· ὅταν γε μὴν τεχνικόν τι θέλῃς εἰπεῖν, καταφρονεῖ σου. Φύλαττε τοίνυν σεαυτὸν εἰς τοὺς ἐπαινουμένους, κρατῶν τῆς γλώττης καὶ ὑπὲρ μηδενὸς τῶν μηδέν σοι προσηκόντων φιλοτεχνῶν.

Quum Megabyzus aliquando picturas viles et rudiler confectas laudibus extolleret, alias vero cum summa industria elaboratas reprehenderet, pueri Zeuxidis melinam terram terentes, eum deridebant. Zeuxis itaque, Quum taces, inquit, Megabyze, mirantur te isti pueri. Vident enim vestem et comitatum tuum. Simulac vero quid, quod ad artem pertineat, vis dicere, te contemnunt. Tu igitur, ut inter laudatos censearis, linguam compesce; neque quæ nihil ad te attinent opera vel artem dijudices.

III. — De Alexandro, qui Apellæ picturam non, ut par erat, laudaverat.

Ἀλέξανδρος θεασάμενος τὴν ἐν Ἐφέσῳ εἰκόνα ἑαυτοῦ τὴν ὑπὸ Ἀπελλοῦ γραφεῖσαν, οὐκ ἐπῄνεσε κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ γράμματος. Εἰσαχθέντος δὲ τοῦ ἵππου καὶ χρεμετίσαντος πρὸς τὸν ἵππον τὸν ἐν τῇ εἰκόνι ὡς πρὸς ἀληθινὸν καὶ ἐκεῖνον, Ὦ βασιλεῦ, εἶπεν ὁ Ἀπελλῆς, ἀλλ' ὅ γε ἵππος ἔοικέ σου γραφικώτερος εἶναι κατὰ πολύ.

Alexander Ephesi suam ipsius imaginem, quam Apelles pinxerat, contemplatus, non laudavit pro dignitate picturæ. Quum autem introductus equus adhinniret equo picto, tanquam si verus et ipse, O rex, inquit Apelles, hic sane equus artis pingendi peritior, quam tu, esse videtur.

IV. — De amore Charitonis et Melanippi, et tyranni erga ipsos miseratione.

Φαλάριδος ὑμῖν ἔργον οὐ μάλα ἐκείνῳ σύνηθες εἰπεῖν ἐθέλω. Τὸ δὲ ἔργον φιλανθρωπίαν ἄμαχον ὁμολογεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἀλλότριον ἐκείνου δοκεῖ. Χαρίτων ἦν Ἀκραγαντῖνος φιλόκαλος ἄνθρωπος καὶ περὶ τὴν ὥραν τὴν τῶν νέων ἐσπουδακὼς δαιμονίως. Διαπύρως δὲ ἠράσθη μάλιστα Μελανίππου Ἀκραγαντίνου καὶ ἐκείνου καὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθοῦ καὶ τὸ κάλλος διαφέροντος. Τοῦτον ἐλύπησέ τι Φάλαρις τὸν Μελάνιππον. Δικαζομένῳ γὰρ αὐτῷ πρός τινα τῶν ἑταίρων

Phalaridis factum recensebo vobis, alienum id quidem ab ejus moribus. Nam humanitatem quandam præ se fert singularem, et idcirco ei non convenire videtur. Chariton erat quidam Agrigentinus, pulchritudinis amator, et nimius in adolescentium amore. Hic ardenti desiderio Melanippum amabat, qui etiam ipse Agrigentinus erat, animum gerens honestum, et elegantia formæ præstans. Hunc Melanippum læserat quadam re Phalaris. Quum

αὐτοῦ τοῦ Φαλάριδος, προσέταξεν ὁ τύραννος τὴν γραφὴν καταθέσθαι. Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ὁ δὲ ἠπείλησε τὰ ἔσχατα δράσειν αὐτὸν μὴ ὑπακούσαντα. Καὶ ἐκεῖνος μὲν παρὰ τὴν δίκην ἐκράτησεν ἀνάγκῃ προτάξαντος τοῦ Φαλάριδος, οἱ δὲ ἄρχοντες τὴν γραφὴν τοῦ ἀγῶνος ἠφάνισαν. Βαρέως δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ νεανίσκος ἤνεγκεν ὑβρίσθαι λέγων, καὶ ὡμολόγει τὴν ὀργὴν τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τὸν ἐραστὴν [ὁ Μελάνιππος], καὶ ἠξίου κοινωνὸν αὐτὸν γενέσθαι τῆς ἐπιθέσεως τῆς κατ' αὐτοῦ· καὶ ἄλλους δὲ ἔσπευδε προσλαβεῖν τῶν νεανίσκων, οὓς μάλιστα ᾔδει περὶ τὴν τοιαύτην πρᾶξιν θερμοτάτους. Ὁρῶν δὲ αὐτὸν ὁ Χαρίτων ἐνθουσιῶντα καὶ ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἀναφλεγόμενον, καὶ γινώσκων, ὅτι τῶν πολιτῶν οὐδεὶς αὐτοῖς συλλήψεται δέει τῷ ἐκ τοῦ τυράννου, καὶ αὐτὸς ἔφη πάλαι τοῦτο ἐπιθυμεῖν καὶ σπεύδειν ἐκ παντὸς τὴν πατρίδα ῥύσασθαι τῆς δουλείας τῆς καταλαβούσης· ἀσφαλὲς δὲ μὴ εἶναι πρὸς πολλοὺς τὰ τοιαῦτα ἐκφέρειν. Ἠξίου δὴ τὸν Μελάνιππόν οἱ συγχωρῆσαι ἀκριβέστερον ὑπὲρ τούτων διασκέψασθαι καὶ ἐᾶσαι παραφυλάξαι τὸν χρόνον τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὴν πρᾶξιν. Συνεχώρησε τὸ μειράκιον. Ἐφ' ἑαυτοῦ τοίνυν ὁ Χαρίτων βαλόμενος τὸ πᾶν τόλμημα, καὶ κοινωνὸν αὐτοῦ μὴ θελήσας παραλαβεῖν τὸν ἐρώμενον, ἵν', εἰ καταφωραθείη, αὐτὸς ὑπέχοι τὴν δίκην, ἀλλὰ μὴ καὶ ἐκεῖνον εἰς ταὐτὰ ἐμβάλοι, ἡνίκα οἱ ἐδόκει καλῶς ἔχειν, ἐγχειρίδιον λαβὼν ὡρμᾶτο ἐπὶ τὸν τύραννον. Οὐ μὴν ἔλαθε· κατεφωράθη δέ, πάνυ σφόδρα τῶν δορυφόρων ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα φυλαττόντων. Ἐμβληθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Φαλάριδος εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ στρεβλούμενος, ἵν' εἴπῃ τοὺς συνεγνωκότας, ὁ δὲ ἐνεκαρτέρει καὶ ἐνήθλει ταῖς βασάνοις. Ἐπεὶ δὲ μακρὸν τοῦτο ἦν, ὁ Μελάνιππος ἧκεν ἐπὶ τὸν Φάλαριν, καὶ ὡμολόγησεν οὐ μόνον κοινωνὸς εἶναι τῷ Χαρίτωνι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἄρξαι τῆς ἐπιβουλῆς. Τοῦ δὲ πυνθανομένου τὴν αἰτίαν, εἶπε τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον καὶ τὴν τῆς γραφῆς ἄρσιν, καὶ ἐπὶ τούτοις ὡμολόγει περιαλγῆσαι. Θαυμάσας οὖν ἀμφοτέρους ἀφῆκε τῆς τιμωρίας, προστάξας αὐθημερὸν ἀπελθεῖν μὴ μόνον τῆς Ἀκραγαντίνων πόλεως, ἀλλὰ καὶ τῆς Σικελίας· συνεχώρησε δὲ αὐτοῖς τὰ ἴδια δίκαια καρποῦσθαι. Τούτους ὕστερον ἡ Πυθία καὶ τὴν φιλίαν αὐτῶν ὕμνησε διὰ τούτων τῶν ἐπῶν·

Θείας ἡγητῆρες ἐφημερίοις φιλότητος,
Εὐδαίμων Χαρίτων καὶ Μελάνιππος ἔφυ,

τοῦ θεοῦ τὸν ἔρωτα αὐτῶν θείαν ὀνομάσαντος φιλίαν.

enim judicio cum amico Phalaridis contenderet, tyrannus mandavit ut accusatione desisteret. Qui quum non obediret, extremum periculum ei minitatus est, nisi morem gereret. Itaque vi coactus lite abstinuit. Magistratus autem, qui sub Phalaride, actionem litis sustulerunt. Quod adolescens ægro ferens, injuriam sibi fieri dixit, et ei, a quo amabatur, suam iram prodidit atque confessus est Melanippus, rogavitque ut sibi adjumento esset ad insidias in tyrannum intendendas. Alios etiam adolescentes in societatem adsciscere cogitavit, quos ad ejusmodi facinus commodissimos paratissimosque esse sciret. Chariton, quum insaniam ejus ac furorem cerneret, et ab ira incensum rapi, atque sciret neminem civium in hanc rem conspiraturum esse metu tyranni, se quoque dudum aiebat hoc agitasse, et omni modo studere, ut patriam a servitute præsenti in libertatem vindicaret; sed tutum non esse hæc multis enuntiari et communicari. Quamobrem orabat Menalippum, ut sibi de his rebus penitius considerandi curam permitteret, et tempus idoneum ab obeundum facinus capere sineret. Concessit adolescens. Proinde Chariton, omnem hujus ausi conatum in sese assumens, amasium in societatem sceleris assumere nolebat: ut, si deprehenderetur, et manifestum fieret negotium, ipse solus pœnas dependeret, non etiam amasium periculi faceret participem. Sumpta igitur sica, quum opportunum videbatur, in tyrannum irruebat. Nec vero clam esse potuit, sed deprehensus est a satellitibus, qui in ejusmodi res summo studio intenti erant. Conjectus autem a Phalaride in carcerem et quæstionibus examinatus ad prodendos conjuratos, fortiter toleravit et passus est tormentorum sævitiam atque vim. Postquam vero longum id fuit, Melanippus ad Phalarim accessit, et se non tantum socium, sed etiam auctorem insidiarum Charitoni fuisse confessus est. Percontante rege, qua causa impulsus hoc fecisset, narravit rem omnem a principio, et litis inhibitionem atque hæc sibi molesta et indigna visa esse fassus est. Miratus igitur tyrannus, utrumque liberum dimisit, sed ea lege atque conditione, ut eodem die non solum ex Agrigentinorum urbe, verum etiam e Sicilia excederent. Nihilominus tamen eis permittebat, ut ex suis possessionibus et facultatibus debitum fructum caperent. Hos postmodum et eorum amicitiam Pythia celebravit his carminibus:

Humanæ genti auctores cœlestis amoris,
Et Chariton felix, et Melanippus erat:

oraculo horum amorem divinam amicitiam appellante.

V. — De temporis parsimonia, et quod apud Lacedæmonios non concedebatur deambulatio.

Λακεδαιμόνιοι δεινὴν ἐποιοῦντο τοῦ χρόνου τὴν φειδώ, ταμιευόμενοι πανταχόθεν αὐτὸν εἰς τὰ ἐπειγόμενα, καὶ μηδενὶ τῶν πολιτῶν ἐπιτρέποντες μήτε ῥαστωνεύειν μήτε ῥαθυμεῖν εἰς αὐτόν, ὡς ἂν μὴ πρὸς τὰ ἔξω τῆς ἀρετῆς ἀναλισκόμενος εἶτα μάτην διαφθεί-

Lacedæmonii temporis parsimoniam magnopere putaverunt habendam, impendentes ipsum sedulo ad seria, neque cuiquam civium permittentes ut vel in otio vel in ludicris illud consumeret: ut ne, rebus extra virtutem positis tributum, frustra perderetur. Hujus testimonium

ροιτο. Μαρτύριον τούτου πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο. Ἀκούσαντες οἱ Ἔφοροι Λακεδαιμονίων τοὺς Δεκέλειαν καταλαβόντας περιπάτῳ χρῆσθαι δειλινῷ, ἐπέστειλαν αὐτοῖς, Μὴ περιπατεῖτε· ὡς τρυφώντων αὐτῶν μᾶλλον ἢ τὸ σῶμα ἐκπονούντων. Δεῖν γὰρ Λακεδαιμονίους οὐ διὰ τοῦ περιπάτου, ἀλλὰ διὰ τῶν γυμνασίων τὴν ὑγίειαν πορίζεσθαι.

cum ceteris etiam illud est : Quum nuntiatum esset ephoris Lacedæmoniorum, eos qui Deceliam insidebant, deambulationibus uti pomeridianis, mandatum dederunt ad eos : Ne deambuletis : tanquam voluptatem sectarentur illi potius, quam corpus exercerent. Nam oportere Lacedæmonios non deambulationibus, sed exercitiis bonam valetudinem parare et tueri.

VI. — Exemplum, quod non oporteat vulgo hominum placere.

Ἱππόμαχος, φασίν, ὁ γυμναστὴς ἐπεὶ πάλαισμά τι ὁ ἀθλητὴς ὁ ὑπ' αὐτῷ γυμναζόμενος ἐπάλαισεν, εἶτα ὁ πᾶς ὄχλος ὁ περιεστὼς ἐξεβόησε, καθίκετο αὐτοῦ τῇ ῥάβδῳ [ὁ Ἱππόμαχος] καὶ εἶπεν, Ἀλλὰ σύ γε κακῶς καὶ οὐχ ὡς ἐχρῆν ἐποίησας, ὅπερ ἐχρῆν ἄμεινον γενέσθαι· οὐ γὰρ ἂν ἐπῄνεσαν οὗτοι τεχνικόν σε δράσαντά τι. Αἰνιττόμενος, ὅτι τοὺς εὖ καὶ καλῶς ἕκαστα δρῶντας οὐ τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ τοῖς ἔχουσιν νοῦν θεωρητικὸν τῶν δρωμένων ἀρέσκειν δεῖ. Ἔοικε δὲ καὶ Σωκράτης τὴν τῶν πολλῶν ἐκφαυλίζειν κρίσιν ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ πρὸς Κρίτωνα, ὅτε ἀφίκετο ὁ Κρίτων εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ δὴ ἔπειθεν αὐτὸν ἀποδρᾶναι καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων τὴν κατ' αὐτοῦ κρίσιν διαφθεῖραι.

Hippomachus, ut fama est, pugillandi magister, cum athleta quidam ex ejus discipulis specimen exhiberet artis, et circumstans multitudo universa plausum tolleret, percussit eum virga Hippomachus, inquiens : Tu vero perperam, neque sicut oportebat fecisti, quod melius fieri debebat. Nam si quid artificiosum præstitisses, non hi te collaudarent : innuens, qui unumquodque rite gerunt et administrant, non multitudini, sed his tantum, qui rei spectandæ scientiam habent, placere oportere. Videtur etiam Socrates populi judicium repudiare et pro nihilo ducere, in colloquio cum Critone : cum Crito, veniens ad eum in carcerem, suaderet ei ut effugeret, et Atheniensium contra se judicium eluderet.

VII. — Quod Thebani non exponant infantes.

Νόμος οὗτος Θηβαϊκὸς ὀρθῶς ἅμα καὶ φιλανθρώπως κείμενος ἐν τοῖς μάλιστα, Ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἀνδρὶ Θηβαίῳ ἐκθεῖναι παιδίον οὐδὲ εἰς ἐρημίαν αὐτὸ ῥίψαι, θάνατον αὐτοῦ καταψηφισάμενος. Ἀλλ' ἐὰν ᾖ πένης εἰς τὰ ἔσχατα ὁ τοῦ παιδὸς πατήρ, εἴτε ἄῤῥεν τοῦτο εἴτε θῆλύ ἐστιν, ἐπὶ τὰς ἀρχὰς κομίζειν ἐξ ὠδίνων τῶν μητρῴων σὺν τοῖς σπαργάνοις αὐτό. Αἱ δὲ παραλαβοῦσαι ἀποδίδονται τὸ βρέφος τῷ τιμὴν ἐλαχίστην δόντι· ῥήτρα τε πρὸς αὐτὸν καὶ ὁμολογία γίνεται, ἦ μὴν τρέφειν τὸ βρέφος καὶ αὐξηθὲν ἔχειν δοῦλον ἢ δούλην, θρεπτήρια αὐτοῦ τὴν ὑπηρεσίαν λαμβάνοντα.

Lex hæc Thebanorum rectissime et humanissime posita est : Ne cui Thebano liceat infantem exponere, neque in solitudinem abjicere, capitis supplicio constituto. Verum si extrema mendicitate pater laboret, sive mas sit, sive femina infans, jubet lex, cum statim a materno partu ad magistratum cum ipsis fasciis afferre : qui acceptum alicui tradit minimum pro eo pretium danti, cum quo pactum et conditiones intercedunt, bona fide infantem alat, et adultum servi vel servæ loco habeat, sic ut pro educationis mercede operas ejus accipiat.

VIII. — De Xenocle et Euripide in Olympiis certantibus.

Κατὰ τὴν πρώτην καὶ ἐνενηκοστὴν Ὀλυμπιάδα, καθ' ἣν ἐνίκα Ἐξαίνετος ὁ Ἀκραγαντῖνος στάδιον, ἀντηγωνίσαντο ἀλλήλοις Ξενοκλῆς καὶ Εὐριπίδης. Καὶ πρῶτός γε ἦν Ξενοκλῆς, ὅστις ποτε οὗτός ἐστιν, Οἰδίποδι καὶ Λυκάονι καὶ Βάκχαις καὶ Ἀθάμαντι Σατυρικῷ. Τούτου δεύτερος Εὐριπίδης ἦν Ἀλεξάνδρῳ καὶ Παλαμήδει καὶ Τρωσὶ καὶ Σισύφῳ Σατυρικῷ. Γελοῖον δὲ (οὐ γάρ;) Ξενοκλέα μὲν νικᾶν, Εὐριπίδην δὲ ἡττᾶσθαι, καὶ ταῦτα τοιούτοις δράμασι. Τῶν δύο τοίνυν τὸ ἕτερον· ἢ ἀνόητοι ἦσαν οἱ τῆς ψήφου κύριοι καὶ ἀμαθεῖς καὶ πόῤῥω κρίσεως ὀρθῆς, ἢ ἐδεκάσθησαν. Ἄτοπον δὲ ἑκάτερον καὶ Ἀθηναίων ἥκιστα ἄξιον.

Olympiade prima et nonagesima, qua Exænetus Agrigentinus vicit stadio, contenderunt invicem Xenocles et Euripides. Et primam palmam consecutus est Xenocles, quisquis is tandem est, Œdipode, Lycaone, Bacchis, et Athamante Satyrico. Hocce inferior erat Euripides Alexandro, Palamede, Trojanis, et Sisypho Satyrico. Ridiculum autem est, præsertim quum ejusmodi dramata fuerint, Xenoclem non victum et Euripidem non superiorem discessisse. Unum itaque ex his duobus in causa fuerit necesse est : aut suffragiorum domini nihil viderunt, proculque a sano judicio discesserunt; aut pecuniis corrupti fuerunt. Ignominiosum vero utrumque est, et Atheniensibus indignum.

IX. — De quibusdam defectoribus Atheniensium decreta.

Οἷα ἐψηφίσαντο Ἀθηναῖοι, καὶ ταῦτα ἐν δημοκρατίᾳ; Αἰγινητῶν μὲν ἑκάστου τὸν μέγαν ἀποκόψαι τῆς χειρὸς δάκτυλον τῆς δεξιᾶς, ἵνα δόρυ μὲν βαστάζειν μὴ δύνωνται, κώπην δὲ ἐλαύνειν δύνωνται· Μυτιληναίους δὲ ἡβηδὸν ἀποσφάξαι· καὶ τοῦτο ἐψηφίσαντο εἰσηγησαμένου Κλέωνος τοῦ Κλεαινέτου. Τούς γε μὴν ἁλισκομένους αἰχμαλώτους Σαμίων στίζειν κατὰ τοῦ προσώπου καὶ εἶναι τὸ στίγμα γλαῦκα· καὶ τοῦτο Ἀττικὸν ψήφισμα. Οὐκ ἐβουλόμην δὲ αὐτὰ οὔτε Ἀθήνησι κεκυρῶσθαι, οὔτε ὑπὲρ Ἀθηναίων λέγεσθαι, ὦ Πολιὰς Ἀθηνᾶ καὶ Ἐλευθέριε Ζεῦ καὶ οἱ Ἑλλήνων θεοὶ πάντες.

Quæ vero, dii boni! decreverunt Athenienses, idque in democratia? Æginetarum unicuique pollicem e manu dextra rescindi, ut hastam ferre non possent, remos vero adhuc agere possent. Mytilenensium vero omnem juventutem occidi : quod decretum factum est auctore Cleone, filio Clecæneti. Captivos vero Samiorum notis in facie notari, et inuri, quæ noctuam referrent : quod ipsum etiam Atticum erat decretum. Hæc vero, o Urbana Minerva, et Jupiter Eleutherie, et omnes Græcorum dii, utinam neque Athenis statuta essent, neque de Atheniensibus dicerentur!

X. — Timotheus, postquam Platonem disserentem audivisset, minus se beatum putavit.

Τιμόθεον ἀκούω τὸν Κόνωνος, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν, ὅτε ἐν ἀκμῇ τῆς εὐτυχίας ἦν, καὶ ᾕρει τὰς πόλεις ῥᾷστα, καὶ οὐκ εἶχον Ἀθηναῖοι ὅποι ποτὲ αὐτὸν κατάθωνται ὑπὸ θαύματος τοῦ περὶ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ τοῦτόν γε Πλάτωνι τῷ Ἀρίστωνος περιτυχόντα βαδίζοντι ἔξω τοῦ τείχους μετά τινων γνωρίμων καὶ ἰδόντα σεμνὸν μὲν ἰδεῖν τὸ πλάτος, ἵλεων δὲ τῷ προσώπῳ, διαλεγόμενον δὲ οὐχὶ περὶ εἰσφορᾶς χρημάτων, οὐδὲ ὑπὲρ τριηρῶν, οὐδὲ ὑπὲρ ναυτικῶν χρειῶν, οὐδὲ ὑπὲρ πληρωμάτων, οὐδὲ ὑπὲρ τοῦ δεῖν βοηθεῖν, οὐδὲ ὑπὲρ φόρου τοῦ τῶν συμμάχων, οὐδὲ ὑπὲρ τῶν νησιωτῶν, ἢ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς τοιούτου φληνάφου· ὑπὲρ ἐκείνων δὲ, ὧν ἔλεγε Πλάτων, καὶ ὑπὲρ ὧν εἰθιστο σπουδάζειν, ἐπιστάντα τὸν τοῦ Κόνωνος εἰπεῖν, Ὢ τοῦ βίου καὶ τῆς ὄντως εὐδαιμονίας. Ἐκ τούτων οὖν δῆλον, ὡς ἑαυτὸν οὐ πάνυ τι εὐδαίμονα ἀπέφαινεν ὁ Τιμόθεος, ὅτι μὴ ἐν τούτοις, ἀλλ' ἐν τῇ παρ' Ἀθηναίων δόξῃ καὶ τιμῇ ἦν.

Timotheum audio filium Cononis, ducem Atheniensium, quum in summo prosperitatis fastigio versaretur, et facillime urbes caperet, neque satis scirent Athenienses quo cum honore potissimum dignarentur, ob summam viri admirationem : illum, inquam, incidisse in Platonem Aristonis filium, qui extra mœnia cum quibusdam discipulis ambulabat : quumque videret eum venerabilem aspectu ob illam formæ amplitudinem, at vultu benignum; disserentem vero non de pecuniarum collatione, neque de triremibus, neque de nauticis usibus, neque de classiariis, neque de auxilio ferendo, neque de tributo sociorum, neque de insulanis, aut aliis quibusdam ejus generis ineptiis; sed de illis, quæ loquebatur Plato, et de quibus serio agere solebat : adstantem ergo illum Timotheum Cononis filium dixisse, O vitam, et veram felicitatem! Ex his igitur manifestum, quod se ipsum non omnino beatum judicarit Timotheus, quoniam non in istis, sed in gloria et honore Atheniensium versaretur.

XI. — Quæ Socrates dixerit de iis, qui a Triginta Tyrannis fuerant trucidati.

Σωκράτης ἰδὼν κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν Τριάκοντα τοὺς ἐνδόξους ἀναιρουμένους, καὶ τοὺς βαθύτατα πλουτοῦντας ὑπὸ τῶν τυράννων ἐπιβουλευομένους, Ἀντισθένει φασὶ περιτυχόντα εἰπεῖν, Μή τί σοι μεταμέλει, ὅτι μέγα καὶ σεμνὸν οὐδὲν ἐγενόμεθα ἐν τῷ βίῳ καὶ τοιοῦτοι, οἵους ἐν τῇ τραγῳδίᾳ τοὺς μονάρχας ὁρῶμεν, Ἀτρέας τε ἐκείνους καὶ Θυέστας καὶ Ἀγαμέμνονας καὶ Αἰγίσθους; Οὗτοι μὲν γὰρ ἀποσφαττόμενοι καὶ ἐκτραγῳδούμενοι καὶ πονηρὰ δεῖπνα δειπνοῦντες ἑκάστοτε ἐκκαλύπτονται· οὐδεὶς δὲ οὕτως ἐγένετο τολμηρὸς οὐδὲ ἀναίσχυντος τραγῳδίας ποιητὴς, ὥστε εἰσαγαγεῖν εἰς δρᾶμα ἀποσφαττόμενον χορόν.

Socratem, quum videret in imperio Triginta Tyrannorum, summæ existimationis viros interfici, et locupletes maxime insidiis peti, dixisse ferunt ad Antisthenem, in quem inciderat, Numquid te pœnitet, quod in vita nihil magnum neque spectabile exstitimus, neque tales, quales videmus in tragœdia monarchas, et Atreas illos, et Thyestas, et Agamemnones et Ægisthos? nam illi obtruncati et in tragœdiis decantati, mala fercula cœnasse atque comedisse ubique produntur. Nemo vero poetarum tragicorum eo progressus est audaciæ et impudentiæ, ut chorum mactatum in drama inducat.

XII. — De Themistocle, quum renuntiasset prodigalitati.

Θεμιστοκλέους τοῦ Νεοκλέους οὐκ οἶδα εἰ ἐπαινεῖν χρὴ τοῦτο. Ἐπεὶ γὰρ τῆς ἀσωτίας ἐπαύσατο Θεμι-

Themistoclis, filii Neoclis, illud an laudare oporteat, nescio. Postquam enim abdicatus a patre, ab intempe-

στοκλῆς ἀποκηρυχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός, καὶ ὑπήρξατο σωφρονεῖν, καὶ τῶν μὲν ἑταιρῶν ἀπέστη, ἦρα δὲ ἔρωτα ἕτερον τὸν τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων, καὶ θερμότατα ἐπεχείρει ταῖς ἀρχαῖς, καὶ ἑαυτὸν ἔσπευδεν εἶναι πρῶτον, ἔλεγε, φασί, πρὸς τοὺς γνωρίμους, Τί δ᾽ ἂν ἐμοῦ δοίητε, ὃς οὔπω φθονοῦμαι; Ὅστις δὲ ἐρᾷ φθονεῖσθαι, τοῦτο δή που τὸ τοῦ Εὐριπίδου, Περιβλέπεσθαι σπεύδει. Ὅτι δὲ τοῦτο ἔστι κενόν, ὁ αὐτὸς Εὐριπίδης φησί.

rantia desisteret, et inciperet quodammodo frugaliter agere, atque abstineret a scortis, alio autem captus esset amore, nimirum reipublicæ Atheniensium, jamque ad magistratus gerendos obnixe contenderet, et ipse primus esse studeret, dicebat tum, ut aiunt, ad familiares : Quid vero mihi dederitis, cui nondum invidetur? At qui delectatur invidia, illud ipsum Euripidis, τὸ περιβλέπεσθαι, hoc est, suspici et observari desiderat, id vero vanum esse, ipse ait Euripides.

XIII. — De Socrate in comœdia taxato ab Aristophane.

Ἐπετίθεντο τῷ Σωκράτει καὶ ἐπεβούλευον οἱ ἀμφὶ τὸν Ἄνυτον ὧν χάριν καὶ δι᾽ ἃς αἰτίας, λέλεκται πάλαι. Ὑφορώμενοι δὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ δεδιότες, ὅπως ποτὲ ἕξουσι πρὸς τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀνδρός (πολὺ γὰρ ἦν τὸ τοῦ Σωκράτους ὄνομα διά τε τὰ ἄλλα καὶ ὅτι τοὺς Σοφιστὰς ἤλεγχεν οὐδὲν ὑγιὲς ὄντας οὐδέ τι σπουδαῖον ἢ εἰδότας ἢ λέγοντας)· ἐκ τούτων οὖν ἐβουλήθησαν πεῖραν καθεῖναι ὑπὲρ τῆς κατ᾽ αὐτοῦ διαβολῆς. Τὸ μὲν γὰρ ἄντικρυς ἀπενέγκασθαι γραφὴν κατ᾽ αὐτοῦ παραχρῆμα οὐκ ἐδοκίμαζον, δι᾽ ἃ προεῖπον, καὶ δι᾽ ἐκεῖνα δέ, μή ποτε ἄρα ἀγριάναντες οἱ φίλοι οἱ τοῦ Σωκράτους ἐξάψωσι κατ᾽ αὐτῶν τοὺς δικαστάς, εἶτά τι πάθωσι κακὸν ἀνήκεστον, ἅτε συκοφαντοῦντες ἄνδρα οὐ μόνον οὐδενὸς αἴτιον κακοῦ τῇ πόλει, ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων καὶ κόσμον ταῖς Ἀθήναις ὄντα. Τί οὖν ἐπινοοῦσιν; Ἀριστοφάνην τὸν τῆς κωμῳδίας ποιητήν, βωμολόχον ἄνδρα καὶ γελοῖον ὄντα καὶ εἶναι σπεύδοντα, ἀναπείθουσι κωμῳδῆσαι τὸν Σωκράτη, ταῦτα δήπου τὰ περιφερόμενα, Ὡς ἦν ἀδολέσχης, λέγων τε αὖ καὶ τὸν ἥττω λόγον ἀπέφαινε κρείττονα, καὶ ἐσῆγε ξένους δαίμονας, καὶ οὐκ ᾔδειτο θεοὺς οὐδ᾽ ἐτίμα, τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα καὶ τοὺς προσιόντας αὐτῷ ἐδίδασκέ τε καὶ εἰδέναι ἀνέπειθεν. Ὁ δὲ Ἀριστοφάνης λαβόμενος ὑποθέσεως εὖ μάλα ἀνδρικῆς, ὑποσπείρας γέλωτα καὶ τὸ ἐκ τῶν μέτρων αἱμύλον καὶ τὸν ἄριστον τῶν Ἑλλήνων λαβὼν ὑπόθεσιν· οὐ γὰρ οἱ κατὰ Κλέωνος ἦν τὸ δρᾶμα, οὐδὲ ἐκωμῴδει Λακεδαιμονίους ἢ Θηβαίους ἢ Περικλέα αὐτόν· ἀλλ᾽ ἄνδρα τοῖς τε ἄλλοις θεοῖς φίλον καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῷ Ἀπόλλωνι· ἅτε οὖν ἀήθες πρᾶγμα καὶ δρᾶμα παράδοξον ἐν σκηνῇ καὶ κωμῳδίᾳ Σωκράτης, πρῶτον μὲν ἐξέπληξεν ἡ κωμῳδία τῷ ἀδοκήτῳ τοὺς Ἀθηναίους· εἶτα δὲ καὶ φύσει φθονεροὺς ὄντας καὶ τοῖς ἀρίστοις βασκαίνειν προῃρημένους οὐ μόνον τοῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ᾽ ἔτι καὶ πλέον τοῖς εὐδοκιμοῦσιν ἢ ἐν λόγοις ἀγαθοῖς ἢ ἐν βίου σεμνότητι, ἄκουσμα ἔδοξεν ἥδιστον αἵδε αἱ Νεφέλαι, καὶ ἐκρότουν τὸν ποιητὴν ὡς οὔ ποτε ἄλλοτε, καὶ ἐβόων νικᾶν, καὶ προσέταττον τοῖς κριταῖς ἄνωθεν Ἀριστοφάνην, ἀλλὰ μὴ ἄλλον γράφειν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ δράματος τοιαῦτα. Ὁ δὲ Σωκράτης σπάνιον μὲν ἐπεφοίτα τοῖς θεάτροις, εἴ ποτε δὲ Εὐριπίδης ὁ τῆς τραγῳδίας ποιητὴς ἠγωνίζετο καινοῖς τρα-

Socratem petebant, eique insidias struebant Anytus cum sociis, quarum rerum gratia, et quas ob causas, dictum est jam olim : quum vero suspectos haberent Athenienses, timerentque, dubitantes ecquo animo viri accusationem essent laturi (nam magnum erat Socratis nomen, cum propter alia, tum propterea, quod Sophistas arguebat, ut qui nulla præditi sapientia, neque boni quicquam aut scirent aut dicerent) : propter hæc igitur voluerunt periculum facere suæ in illum calumniæ. Nam aperte contra eum deferre statim accusationem, non arbitrabantur esse consultum, partim ob ea quæ exposui, partim propter hæc, ne Socratis amici exasperatos contra se judicum animos incenderent, et sic ipsi aliquod insanabile malum paterentur, ut calumniati hominem, non solum nullius mali reipublicæ auctorem, verum ex diverso etiam Athenarum ornamentum. Quid ergo excogitant? Aristophanem poetam comicum, impium hominem, qui et ridiculus erat, et esse studebat, incitant et persuadent, ut in comœdia Socratem us, quæ vulgo ferebantur de eo, incesseret : Esse loquacem, et dicendo efficere, ut etiam mala causa videatur bona, introducere etiam novos dæmonas, at neque nosse, neque reverenter habere deos : atque hæc ipsa quoque eos, qui eum adirent, docere, et, ut scire velint, persuadere. Aristophanes autem, nactus argumentum admodum virile, risu interposito et metrorum festivitate, ejus materiam fecit optimum Græcorum. Non enim scribenda illi erat comœdia contra Cleonem, neque sugillabat Lacedæmonios, aut Thebanos, aut ipsum Periclem : sed virum diis omnibus, et vel maxime Apollini carum. Proinde tanquam res insolita et inusitatum in scena et comœdia spectaculum quum esset Socrates, primum omnes Athenienses facto tam necopino comœdia hæc perculit. Deinde, quoniam natura invidi erant Athenienses, et optimis quibusque obtrectare malebant, non solum illis qui in administratione erant reipublicæ et magistratibus; verum insuper, et magis etiam, iis qui vel bonis artibus, vel vitæ gravitate dignitatem et laudem sibi comparant; hæ itaque *Nebulæ* visæ illis acroama suavissimum, et poetam plausu tanto prosequebantur, quanto nunquam antea, victoremque clamabant, mandabantque judicibus, ut Aristophanis nomen, non alterius, supremum scriberent. Atque ejusmodi fuere, quæ ad ipsum drama pertinent. Socrates vero raro veniebat in theatra, sed, si quando Euripides tragicus poeta cum novis tragœdiis certaret, tum sane

γῳδοῖς, τότε γε ἀφικνεῖτο. Καὶ Πειραιοῖ δὲ ἀγωνιζομένου τοῦ Εὐριπίδου καὶ ἐκεῖ κατῄει· ἔχαιρε γὰρ τῷ ἀνδρὶ [δηλονότι] διά τε τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐν τοῖς μέτροις ἀρετήν. Ἤδη δέ ποτε αὐτὸν ἐρεσχελῶν Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου καὶ Κριτίας ὁ Καλλαίσχρου καὶ κωμῳδῶν ἀκοῦσαι παρελθόντα εἰς τὸ θέατρον ἐξεβιάσαντο. Ὁ δὲ αὐτοῖς οὐκ ἠρέσκετο, ἀλλὰ δεινῶς κατεφρόνει (ἅτε ἀνὴρ σώφρων, καὶ δίκαιος καὶ ἀγαθός καὶ ἐπὶ τούτοις σοφός) ἀνδρῶν κερτόμων καὶ ὑβριστῶν καὶ ὑγιὲς λεγόντων οὐδέν· ἅπερ ἐλύπει δεινῶς αὐτούς. Καὶ ταῦτα οὖν τῆς κωμῳδίας ἦν αὐτῷ τὰ σπέρματα, ἀλλ' οὐ μόνον ἃ παρὰ τοῦ Ἀνύτου καὶ Μελήτου ὡμολόγηται. Εἰκὸς δὲ καὶ χρηματίσασθαι ὑπὲρ τούτων Ἀριστοφάνην. Καὶ γὰρ βουλομένων, μᾶλλον δὲ ἐκ παντὸς συκοφαντῆσαι τὸν Σωκράτη σπευδόντων ἐκείνων, καὶ αὐτὸν δὲ πένητα ἅμα καὶ κατάρατον ὄντα, τί παράδοξον ἦν, ἀργύριον λαβεῖν ἐπ' οὐδενὶ ὑγιεῖ; Καὶ ὑπὲρ μὲν τούτων αὐτὸς οἶδεν. Εὐδοκίμει δ' οὖν αὐτῷ τὸ δρᾶμα. Καὶ γάρ τοι καὶ τὸ τοῦ Κρατίνου τοῦτο συνέβη εἴ ποτε ἄλλοτε καὶ τότε, τῷ θεάτρῳ νοσῆσαι τὰς φρένας. Καὶ ἅτε ὄντων Διονυσίων, πάμπολύ τι χρῆμα τῶν Ἑλλήνων σπουδῇ τῆς θέας ἀφίκετο. Περιφερομένου τοίνυν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Σωκράτους καὶ ὀνομαζομένου πολλάκις, οὐκ ἂν δὲ θαυμάσαιμι, εἰ καὶ βλεπομένου ἐν τοῖς ὑποκριταῖς (δῆλα γὰρ δὴ ὅτι καὶ οἱ σκευοποιοὶ ἔπλασαν αὐτὸν ὡς ὅτι μάλιστα ἐξεικάσαντες), ἀλλ' οἵ γε ξένοι (τὸν γὰρ κωμῳδούμενον ἠγνόουν) θροῦς παρ' αὐτῶν ἐπανίστατο, καὶ ἐζήτουν, ὅστις ποτὲ οὗτος ὁ Σωκράτης ἐστίν. Ὅπερ οὖν ἐκεῖνος αἰσθόμενος (καὶ γάρ τοι καὶ παρῆν οὐκ ἄλλως οὐδὲ ἐκ τύχης, εἰδὼς δέ, ὅτε κωμῳδοῦσιν αὐτόν· καὶ δὴ καὶ ἐν καλῷ τοῦ θεάτρου ἐκάθητο) ἵνα οὖν λύσῃ τὴν τῶν ξένων ἀπορίαν, ἐξαναστάς, παρ' ὅλον τὸ δρᾶμα ἀγωνιζομένων τῶν ὑποκριτῶν ἑστὼς ἐβλέπετο. Τοσοῦτον ἄρα περιῆν τῷ Σωκράτει τοῦ κωμῳδίας καὶ Ἀθηναίων καταφρονεῖν.

accedere solebat. Sed et in Piræeo quum Euripides certaret, et eo descendebat. Nam delectabatur viro scilicet, tum propter sapientiam ejus, tum carminum virtutem. Aliquando tamen ipsum cavillis urgens Alcibiades filius Cliniæ, et Critias filius Callæschri, ut comœdos etiam in theatrum progrediens audiret, adegerunt. Verum ille non probabat eos, sed vehementer contemnebat (utpote vir frugi, justus, probus, et præter hæc sapiens) homines mordaces, contumeliosos, et sani nihil dicentes : quod ipsos prorsus male habebat. Atque hæ erant igitur Socrati causæ istius, quam passus est, exagitationis comicæ, neque enim illæ tantum, quas ab Anyto et Meleto profectas constat. Haud etiam vero dissimile est, Aristophanem pecuniam propter ea ipsa accepisse. Nam quum illi vellent, imo vero omni modo studerent Socratem calumniis proscindere, ipse vero pauper et scelerosus esset, quid absurdi in eo, argentum ob rem inhonestam ipsum cepisse? Sed de his ipse scit Aristophanes. Consecutus est igitur ex hac fabula magnam gloriam. Etenim illud Cratini tum, si unquam alias, evenit, theatrum male sanam mentem habere. Et, quippe quum essent Dionysia, magna multitudo Græcorum spectandi cupiditate confluxerat. Quum ergo jactaretur in scena Socrates, et crebro nominaretur : neque vero mirer, si etiam visus sit in histrionum personis (nam artifices larvarum etiam effinxisse eum quam maxime assimulantes, constat) : peregrini ergo illum, qui in comœdia traducebatur, ignorantes murmur excitabant, atque, quisnam esset iste Socrates, sciscitabantur. Quod quum animadvertisset ille (etenim non temere, nec forte fortuna aderat, sed sciens se in comœdia jactatum iri, sedebatque insuper in conspicuo loco theatri) : ad tollendam itaque dubitationem peregrinorum surrexit, et per totum drama, certantibus histrionibus, stans cernebatur. Tantum in Socrate erat constantiæ ad contemnendam et comicam exagitationem, et Athenienses ipsos.

XIV. — De platano a Xerxe amata.

Γελοῖος ἐκεῖνος ὁ Ξέρξης ἦν, εἴ γε θαλάσσης μὲν καὶ γῆς κατεφρόνει τῆς Διὸς τέχνης, ἑαυτῷ δὲ εἰργάζετο καινὰς ὁδοὺς καὶ πλοῦν ἀήθη, δεδούλωτο δὲ πλατάνῳ καὶ ἐθαύμαζε τὸ δένδρον. Ἐν Λυδίᾳ γοῦν, φασίν, ἰδὼν φυτὸν εὐμέγεθες πλατάνου, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατέμεινεν οὐδέν τι δεόμενος, καὶ ἐχρήσατο σταθμῷ τῇ ἐρημίᾳ τῇ περὶ τὴν πλάτανον. Ἀλλὰ καὶ ἐξῆψεν αὐτῆς κόσμον πολυτελῆ, στρεπτοῖς καὶ ψελλίοις τιμῶν τοὺς κλάδους, καὶ μελεδωνὸν αὐτῇ κατέλιπεν, ὥσπερ ἐρωμένῃ φύλακα καὶ φρουρόν. Ἐκ δὲ τούτων τί τῷ δένδρῳ καλὸν ἀπήντησεν; Ὁ μὲν γὰρ κόσμος ὁ ἐπίκτητος καὶ μηδὲν αὐτῷ προσήκων ἄλλως ἐκρέματο, καὶ συνεμάχετο εἰς ὥραν οὐδέν· ἐπεὶ τοῦ φυτοῦ κάλλος ἐκεῖνό ἐστιν, εὐγενεῖς οἱ κλάδοι καὶ ἡ

Ridiculus profecto Xerxes ille erat, quod quum mari terraque, Jovis operibus, spretis, nova itinera et insolitam navigationem sibi parasset; sed etiam servivit platano, et arborem coluit. In Lydia igitur, ut fertur, quum vidisset proceram platanum, et integrum diem ibi commoratus est, nulla postulante necessitate, et castra posuit in solitudine circa platanum : sed et pretiosum ex ea ornatum suspendit, torquibus armillisque ramos honorans, et curatorem ei reliquit, quasi custodem et satellitem amasiæ. Sed quid tandem ex his ad arborem ornamenti rediit? Nam ornatus ille adscitus et nihil ad ipsam pertinens frustra pependit, neque ullum momentum ad ejus pulchritudinem attulit : siquidem arbori hæc demum est

κόμη πολλὴ καὶ στερεὸν τὸ πρέμνον καὶ αἱ ῥίζαι ἐν βάθει καὶ διασείοντες οἱ ἄνεμοι καὶ ἀμφιλαφὴς ἡ ἐξ αὐτοῦ σκιὰ καὶ ἀναστρέφουσαι αἱ ὧραι καὶ ὕδωρ τὸ μὲν διὰ τῶν ὀχετῶν ἐκτρέφον, τὸ δὲ ἐξ οὐρανοῦ ἐπάρδον· χλαμύδες δὲ αἱ Ξέρξου καὶ χρυσὸς ὁ τοῦ βαρβάρου καὶ τὰ ἄλλα δῶρα οὔτε πρὸς τὴν πλάτανον, οὔτε πρὸς ἄλλο δένδρον εὐγενὲς ἦν.

pulchritudo, generosi rami, coma densa, stipes firmus, radices in profundum actæ, perflantes venti, umbræ ex ea amplitudo, redeuntes justo tempore anni partes, aqua partim per canales enutriens, partim de cœlo irrigans. At chlamydes Xerxis et aurum Barbari reliquaque munera neque platani, neque ullius alius arboris ad præstantiam quicquam faciunt.

XV. — De iis qui Ephororum subsellia fuligine infecerunt.

Κλαζομενίων τινὲς εἰς τὴν Σπάρτην ἀφικόμενοι καὶ ὕβρει καὶ ἀλαζονείᾳ χρώμενοι, τοὺς τῶν ἐφόρων θρόνους, ἔνθα εἰώθασι καθήμενοι χρηματίζειν καὶ τῶν πολιτικῶν ἕκαστα διατάττειν, ἀλλὰ τούτους γε τοὺς θρόνους ἀσβόλῳ κατέχρισαν. Μαθόντες δὲ οἱ ἔφοροι οὐκ ἠγανάκτησαν, ἀλλὰ τὸν δημόσιον κήρυκα καλέσαντες, προσέταξαν αὐτῷ δημοσίᾳ κηρύξαι τοῦτο δὴ τὸ θαυμαζόμενον, Ἐξέστω Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν.

Clazomenii quidam Spartam venientes, et petulantia ac insolentia usi, thronos Ephororum, in quibus sedentes jus dicere et, quæ ad rempublicam pertinerent, constituere consueverant, hos, inquam, thronos fuligine inunxerunt. Ephori re cognita, non moleste tulerunt, sed vocato præcone publico, mandarunt, ut publice proclamaret hoc mirandum sane : Liceat Clazomeniis indecore se gerere.

XVI. — De Phocione.

Φωκίωνος δὲ τοῦ Φώκου καὶ τοῦτο ἔγωγε ἔγνων καλόν· παρελθὼν γὰρ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐκκλησίας οὔσης, ἐπεί τι αὐτοῖς ἐμέμφετο ἀγνωμονοῦσι, πάνυ σφόδρα πεπαιδευμένως καὶ πληκτικῶς εἶπε, Βούλομαι μᾶλλόν τι ὑφ' ὑμῶν παθεῖν κακὸν αὐτός, ἢ αὐτός τι ὑμᾶς κακῶς δρᾶσαι.

Phocionis, filii Phoci, etiam hoc ego pulchrum duco : quum enim ad Athenienses prodiisset, pro concione, reprehendens quadam in re ipsos ut ingratos, sapientissime simul et gravissime dixit : Malo a vobis accipere malum, quam ipse vobis malum dare.

XVII. — De sapientia Magorum Persicorum et Ocho.

Ἡ τῶν ἐν Πέρσαις Μάγων σοφία τά τε ἄλλα οἶδεν, ὁπόσα αὐτοῖς εἰδέναι θέμις, καὶ οὖν καὶ μαντεύεσθαι. Οἵπερ οὖν καὶ προεῖπον τὴν τοῦ Ὤχου περὶ τοὺς ὑπηκόους ἀγριότητα καὶ τὸ φονικὸν αὐτοῦ, διά τινων ἀπορρήτων συμβόλων καταγνόντες τοῦτο. Ὅτε γὰρ Ἀρταξέρξου, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τελευτήσαντος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Περσῶν ὁ Ὦχος παρῆλθεν, οἱ Μάγοι προσέταξαν τῶν εὐνούχων τινὶ τῶν πλησίον παρεστώτων φυλάξαι τὸν Ὦχον, τῆς τραπέζης παρατεθείσης, τίνι πρώτῳ τῶν παρακειμένων ἐπιχειρεῖ. Καὶ ὁ μὲν εἱστήκει τηρῶν τοῦτο· ὁ δὲ Ὦχος τὰς χεῖρας ἐκτείνας τῇ μὲν δεξιᾷ τῶν μαχαιρίων τῶν παρακειμένων ἓν ἔλαβε, τῇ δὲ ἑτέρᾳ τὸν μέγιστον τῶν ἄρτων προσειλκύσατο, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τῶν κρεῶν, εἶτα τέμνων ἤσθιεν ἀφειδῶς. Ἅπερ ἀκούσαντες οἱ Μάγοι δύο ταῦτα ἐμαντεύσαντο, εὐετηρίαν τὴν ἐξ ὡρῶν καὶ εὐφορίαν τὴν παρὰ τὸν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνον καὶ πολλοὺς φόνους· καὶ οὐ διεψεύσαντο.

Persicorum Magorum sapientia tum alia novit, quæ ipsis scire concessum est, tum etiam vaticinari. Hi ergo prædixerunt etiam Ochi sævitiam adversus subditos, et ejus ingenium cædis avidum, ex arcanis quibusdam signis id cognoscentes. Nam quum, Artaxerxe patre ejus vita defuncto, regnum Persarum Ochus adiret, Magi cuidam ex Eunuchis circumadstantibus præceperunt, ut posita mensa Ochum observaret, cui rei ex appositis primum manum injiceret. Et hic quidem id observans stabat, Ochus autem utraque manu protensa, dextra unum ex adjacentibus cultris arripuit, altera maximum panem attraxit, in quem carnes quum imposuisset, et eas discidisset, alacriter comedit. Quibus auditis, Magi hæc duo vaticinati sunt, copiosum ex anni partibus proventum, et fertilitatem per imperii illius tempus, atque cædes simul multas. Neque falsi fuerunt.

XVIII. — De opiparis cœnis.

Τιμόθεος ὁ Κόνωνος, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀποστάς ποτε τῶν δείπνων τῶν πολυτελῶν καὶ τῶν ἑστιάσεων τῶν στρατηγικῶν ἐκείνων, παραληφθεὶς ὑπὸ Πλάτωνος εἰς τὸ ἐν Ἀκαδημίᾳ συμπόσιον, καὶ ἑστιαθεὶς ἀφελῶς ἅμα καὶ μουσικῶς, ἔφη πρὸς τοὺς οἰκείους

Timotheus Cononis filius, dux Atheniensium, relictis quondam opiparis cœnis et epulationibus illis imperatoriis, assumptus a Platone ad convivium in Academia, et frugaliter simul eruditeque exceptus, reversus ad suos dixit :

ἐπανελθών, Ὅτι ἄρα οἱ παρὰ Πλάτωνι δειπνοῦντες καὶ τῇ ὑστεραίᾳ καλῶς διάγουσιν. Ἐκ δὴ τούτου διέβαλλε Τιμόθεος τὰ πολυτελῆ δεῖπνα καὶ φορτικὰ ὡς πάντως εἰς τὴν ὑστεραίαν οὐκ εὐφραίνοντα. Λόγος δὲ καὶ ἐκεῖνος ἀδελφὸς τῷ προειρημένῳ καὶ ταὐτὸν νοῶν, οὐ μὴν τὰ αὐτὰ λέγων περίεισιν, ὅτι ἄρα τῇ ὑστεραίᾳ ὁ Τιμόθεος περιτυχὼν τῷ Πλάτωνι εἶπεν, Ὑμεῖς, ὦ Πλάτων, εὖ δειπνεῖτε μᾶλλον εἰς τὴν ὑστεραίαν ἢ εἰς τὴν παροῦσαν.

Qui cum Platone cœnant, etiam postero die bene habent. Hoc ipso sane vituperavit Timotheus cœnas splendidas et graves, ut quæ sequenti die nullam omnino voluptatem afferant. Etiam ille sermo, prædicto affinis et idem sentiens, neque tamen eadem plane dicens, circumfertur, Timotheum postridie quum incidisset in Platonem, dixisse ei: Vos, o Plato, melius cœnatis sequentem in diem, quam præsentem.

XIX. — De Alexandro, qui se deum appellari volebat.

Ἀλέξανδρος, ὅτε ἐνίκησε Δαρεῖον καὶ τὴν Περσῶν ἀρχὴν κατεκτήσατο, μέγα ἐφ' ἑαυτῷ φρονῶν καὶ ὑπὸ τῆς εὐτυχίας τῆς περιλαβούσης αὐτὸν τότε ἐκθεούμενος, ἐπέστειλε τοῖς Ἕλλησι, θεὸν αὐτὸν ψηφίσασθαι. Γελοίως γε· οὐ γὰρ ἅπερ οὖν ἐκ τῆς φύσεως οὐκ εἶχε, ταῦτα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αἰτῶν ἐκεῖνος ἐκέρδαινεν. Ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλα ἐψηφίσαντο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐκεῖνα, Ἐπειδὴ Ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι, ἔστω θεός· Λακωνικῶς τε ἅμα καὶ κατὰ τὸν ἐπιχώριον σφίσι τρόπον ἐλέγξαντες τὴν ἔμπληξιν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Alexander, superato Dario, et occupato Persarum regno, magna apud se sentiens, et ob prosperam fortunam, qua tum utebatur, divinitatem sibi arrogans, Græcis scripsit, ut se deum decernerent. Satis equidem ridicule. Neque enim, quæ ab natura non habebat, hæc ab hominibus petendo consequi poterat. Itaque aliis alia decernentibus, Lacedæmonii decretum ejusmodi fecerunt: Quoniam Alexander deus esse vult, esto deus: Laconice simul et patrio sibi more redarguentibus Lacedæmoniis vecordiam Alexandri.

XX. — De Antigoni regis mansuetudine.

Ἀντίγονόν φασι τὸν βασιλέα δημοτικὸν καὶ πρᾷον γενέσθαι. Καὶ ὅτῳ μὲν σχολὴ τὰ κατ' αὐτὸν εἰδέναι καὶ αὐτὰ ἕκαστα ἐξετάζειν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός, εἴσεται ἑτέρωθεν· εἰρήσεται δ' οὖν αὐτοῦ καὶ πάνυ πρᾷον καὶ ἄτυφον, ὃ μέλλω λέγειν. Ὁ Ἀντίγονος οὗτος ὁρῶν τὸν υἱὸν τοῖς ὑπηκόοις χρώμενον βιαιότερόν τε καὶ θρασύτερον, Οὐκ οἶσθα, εἶπεν, ὦ παῖ, τὴν βασιλείαν ἡμῶν ἔνδοξον εἶναι δουλείαν; Καὶ τὰ μὲν τοῦ Ἀντιγόνου πρὸς τὸν παῖδα πάνυ ἡμέρως ἔχει καὶ φιλανθρώπως. Ὅτῳ δὲ οὐ δοκεῖ ταύτῃ, ἀλλ' ἐκεῖνός γε οὐ δοκεῖ μοι βασιλικὸν ἄνδρα εἰδέναι οὐδὲ πολιτικόν, τυραννικῷ δὲ συμβιῶσαι μᾶλλον.

Antigonum regem aiunt popularem et mansuetum fuisse. Et cui quidem vacat pernoscere res ejus et sibi singula viri exquirere, sciet aliunde. Dicetur igitur hocce ejus, quod jam dicam, etiam plane mansuetum et ab omni fastu alienum. Hic Antigonus, quum cerneret filium suum violentius se et insolentius gerere erga subditos: An non, inquit, novisti, fili, nostrum regnum nobilem esse servitutem? Atque hæc Antigoni verba ad filium maximæ sunt mansuetudinis et humanitatis. Cui ita non videtur, is vero mihi videtur neque regium, neque civilem nosse virum, sed cum tyrannico potius convixisse.

XXI. — De Pausania, Agathonem poetam amante.

Ἀγάθωνος ἤρα τοῦ ποιητοῦ Παυσανίας ὁ ἐκ Κεραμέων. Καὶ τοῦτο μὲν διατεθρύληται· ὃ δὲ μὴ εἰς πάντας πεφοίτηκεν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρῶ. Εἰς Ἀρχελάου ποτὲ ἀφίκοντο ὅ τε ἐραστὴς καὶ ὁ ἐρώμενος οὗτοι. Ἦν δὲ ἄρα ὁ Ἀρχέλαος ἐρωτικὸς οὐχ ἧττον ἢ καὶ φιλόμουσος. Ἐπεὶ τοίνυν ἑώρα διαφερομένους πρὸς ἀλλήλους τόν τε Παυσανίαν καὶ τὸν Ἀγάθωνα πολλάκις, οἰόμενος τὸν ἐραστὴν ὑπὸ τῶν παιδικῶν παρορᾶσθαι, ἤρετο ἄρα τὸν Ἀγάθωνα ὁ Ἀρχέλαος, τί βουλόμενος οὕτω πυκνὰ ἀπεχθάνεται τῷ πάντων μάλιστα φιλοῦντι αὐτόν; Ὁ δέ, Ἐγώ σοι, ἔφη, φράσω, βασιλεῦ. Οὔτε γάρ εἰμι πρὸς αὐτὸν δύσερις, οὔτε ἀγροικίᾳ πράττω τοῦτο· εἰ δέ τι καὶ ἐγὼ ἠθῶν ἐπαΐω τῇ τε ἄλλῃ καὶ ἐκ ποιητικῆς, ἥδιστον εὑρίσκω εἶναι τοῖς ἐρῶσι πρὸς τὰ παιδικὰ ἐκ διαφορᾶς καταλλάσσεσθαι,

Agathonem poetam amabat Pausanias in Ceramico habitans. Et hoc quidem pervulgatum est. Quod vero non pervenit ad omnes, id ego exponam. Aliquando venerunt ad Archelaum ambo, cum amator, tum amatus. Archelaus vero amori non minus quam literis erat deditus. Quum igitur videret crebro altercantes inter se Pausaniam et Agathonem, arbitratus amatorem ab amasio sperni, interrogavit Agathonem Archelaus, Quid sibi vellet, quod ita frequenter jurgaretur cum eo, a quo omnium maxime amaretur? At ille: Ego tibi, inquit, o rex, id exponam. Neque enim sum morosior adversus ipsum, neque rusticitate quadam id facio. Sed si quid et ego de moribus intelligo, tum aliunde, tum ex arte poetica, jucundissimum amantibus esse reperio, si ex jurgio cum amasiis in gra-

καὶ πεπίστευκα, οὐδὲν αὐτοῖς οὕτως ἀπαντᾶν τερπνόν. Τούτου γοῦν τοῦ ἡδέος πολλάκις αὐτῷ μεταδίδωμι, ἐρίζων πρὸς αὐτὸν πλεονάκις. Εὐφραίνεται γὰρ καταλυομένου μου τὴν πρὸς αὐτὸν ἔριν συνεχῶς. Ὁμαλῶς δὲ καὶ συνήθως προσιόντος, οὐκ εἴσεται τὴν διαφορότητα. Ἐπῄνεσε ταῦτα ὁ Ἀρχέλαος, ὡς λόγος. Ἤρα δέ, φασί, τοῦ αὐτοῦ Ἀγάθωνος τούτου καὶ Εὐριπίδης ὁ ποιητής, καὶ τὸν Χρύσιππον τὸ δρᾶμα αὐτῷ χαριζόμενος λέγεται διαφροντίσαι. Καὶ εἰ μὲν σαφὲς τοῦτο, ἀποφήνασθαι οὐκ οἶδα, λεγόμενον δ' οὖν αὐτὸ οἶδα ἐν τοῖς μάλιστα.

tiam redeant. Et ita mihi persuasi, nihil illis adeo delectabile accidere. Hujus ergo voluptatis persæpe eum participem facio, frequenter cum eo contendens. Gaudium enim capit continuo, quoties contentionem cum eo dimitto. Si vero æqualiter et consueto more cum eo semper agerem, nesciret diversitatem. Laudavit hæc Archelaus, ut ferunt. Amavit eundem hunc Agathonem etiam Euripides poeta, et drama Chrysippum in ejus gratiam elaborasse dicitur. Id vero an certum sit, non possum affirmare, hoc autem scio, frequentissime dici.

XXII. — Quod justissimi Mantinenses.

Εὐνομωτάτους γενέσθαι καὶ Μαντινέας ἀκούω οὐδὲν ἧττον Λοκρῶν, οὐδὲ Κρητῶν, οὐδὲ Λακεδαιμονίων αὐτῶν, οὐδ' Ἀθηναίων. Σεμνὸν γάρ τι χρῆμα καὶ τὸ Σόλωνος ἐγένετο, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι κατὰ μικρὰ τῶν νόμων τινὰς τῶν ἐξ αὐτοῦ γραφέντων αὐτοῖς διέφθειραν.

Justissimis legibus usos etiam Mantinenses audio, non minus quam Locros, et Cretenses, et Lacedæmonios ipsos atque Athenienses. Nam venerabile quid fuit etiam ille Solon, quanquam postea Athenienses sensim legum, quæ ab illo sibi scriptæ fuerant, quasdam sustulerunt.

XXIII. — Quod Nicodorus pugil factus est legislator.

Νικόδωρος δὲ ὁ πύκτης ἐν τοῖς εὐδοκιμωτάτοις Μαντινέων γενόμενος, ἀλλὰ ὀψὲ τῆς ἡλικίας καὶ μετὰ τὴν ἄθλησιν νομοθέτης αὐτοῖς ἐγένετο, μακρῷ τοῦτο ἄμεινον πολιτευσάμενος τῇ πατρίδι τῶν κηρυγμάτων τῶν ἐν τοῖς σταδίοις. Φασὶ δὲ αὐτῷ Διαγόραν τὸν Μήλιον συνθεῖναι τοὺς νόμους ἐραστὴν γενόμενον. Εἶχόν τι καὶ περαιτέρω ὑπὲρ Νικοδώρου εἰπεῖν· ὡς δ' ἂν μὴ δοκοίην καὶ τὸν ἔπαινον τὸν τοῦ Διαγόρου προσπαραλαμβάνειν, εἰς τοσοῦτον διηνύσθω τὰ τοῦ λόγου. Θεοῖς γὰρ ἐχθρὸς Διαγόρας, καὶ οὔ μοι ἥδιον ἐπὶ πλεῖστον μεμνῆσθαι αὐτοῦ.

Nicodorus autem pugil inter laudatissimos Mantinensium exsistens, extremo ætatis suæ tempore, et exacta pugilatione, etiam legislator eis exstitit, longe utiliorem se patriæ hac in re præstans, quam eo, quod publice victor in stadiis antea renuntiabatur. Aiunt tamen Diagoram Melium, a quo amabatur, ei composuisse leges. Haberem aliquid amplius de Nicodoro dicere : sed ne videar simul laudare Diagoram, hucusque tantum oratio sit producta. Nam diis erat infestus Diagoras, nec mihi jucundum est, amplius mentionem illius facere.

XXIV. — Quod Milo corpore quidem erat robustus, animo vero non fortis.

Ἤδη τινὲς τὴν Μίλωνος τοῦ Κροτωνιάτου περιφερομένην ῥώμην ἐξέβαλον, τοιαῦτα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντες· Μίλωνος τούτου τὴν ῥοιάν, ἣν ἐν τῇ χειρὶ κατεῖχεν, οὐδεὶς τῶν ἀντιπάλων ἐξελεῖν ἐδύνατο· ἡ δὲ ἐρωμένη αὐτοῦ ῥᾷστα αὐτὴν ἐξῄρει, φιλονεικοῦσα πρὸς αὐτὸν πολλάκις. Ἐκ δὴ τούτου νοεῖν ἔσται, ὅτι ὁ Μίλων ἰσχυρὸς μὲν τὸ σῶμα ἦν, ἀνδρεῖος δὲ τὴν ψυχὴν οὐκ ἦν.

Aliqui robur Milonis Crotoniatæ, multorum sermonibus celebratum, exploserunt, talia de eo prædicantes. Miloni nemo adversariorum malum Punicum, quod manu tenebat, eripere potuit. At amica ejus nullo negotio eximebat, sæpe cum eo contendens. Ex quo sane intelligere licet, Milonem corpore quidem robustum, animo tamen effeminatum exstitisse.

XXV. — Quod sexta Thargelionis Græcis fuerit auspicata.

Τὴν ἕκτην τοῦ μηνὸς τοῦ Θαργηλιῶνος πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἰτίαν γενέσθαι λέγουσιν οὐ μόνον τοῖς Ἀθηναίοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις πολλοῖς. Αὐτίκα γοῦν Σωκράτης ἐν ταύτῃ ἐγένετο· καὶ Πέρσαι δὲ ἡττήθησαν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ· καὶ Ἀθηναῖοι δὲ τῇ Ἀγροτέρᾳ ἀποθύουσι τὰς χιμαίρας τὰς τριακοσίας, κατὰ τὴν εὐχὴν τοῦ Μιλτιάδου δρῶντες τοῦτο. Τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς

Sextam diem mensis Thargelionis multa et bona, non solum Atheniensibus, verum etiam multis aliis attulisse ferunt. Ne longe abeam, ea die Socrates in lucem prodiit : Persæ hoc die victi sunt : et Athenienses Agroteræ trecentas illas capellas immolant, facientes id ex voto Miltiadis. Et sexta die ineuntis ejusdem mensis aiunt etiam illud ad

ἕκτῃ ἱσταμένου καὶ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην φασὶ γενέσθαι καὶ νικῆσαι τοὺς Ἕλληνας· τὴν γὰρ προτέραν ἧτταν αὐτῶν, ἧς ἐμνήσθην, ἐπ' Ἀρτεμισίῳ γεγονέναι. Καὶ τὴν ἐν Μυκάλῃ δὲ τῶν Ἑλλήνων νίκην οὐκ ἄλλης ὡμολόγηται δῶρον ἡμέρας γενέσθαι ἢ ταύτης, εἴ γε κατὰ τὴν αὐτὴν ἐνίκων καὶ ἐν Πλαταιαῖς καὶ ἐν Μυκάλῃ. Καὶ Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Μακεδόνα, τὸν Φιλίππου παῖδα, τὰς πολλὰς μυριάδας τὰς τῶν βαρβάρων φθεῖραι καὶ αὐτὸν λέγουσιν ἕκτῃ ἱσταμένου, ὅτε καὶ Δαρεῖον καθεῖλεν Ἀλέξανδρος. Καὶ ὁμολογοῦσι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς πάντα. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ γενέσθαι καὶ ἀπελθεῖν τοῦ βίου τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ πεπίστευται.

Platæas prælium commissum esse, Græcosque vicisse. Nam priorem ab hisce (*Græcis*) victorum cladem, cujus memini, fuisse illam ad Artemisium: neque vero partam ad Mycalen Græcis victoriam alterius, quam hujus, diei munus fuisse constat, siquidem eodem die vicerunt et ad Platæas et ad Mycalen. Item Alexandrum Macedonem, Philippi filium, etiam hunc complures illas Barbarorum myriadas fudisse dicunt sexta ineuntis mensis, quando etiam Darium debellavit Alexander. Et tradunt pariter, omnia hæc hujus esse mensis. Ipsum etiam Alexandrum eodem die et genitum et e vita exiisse, receptum est.

XXVI. — De Hyperboreo Apolline et quibusdam Pythagoræ mirabilibus.

Ἀριστοτέλης λέγει ὑπὸ τῶν Κροτωνιατῶν τὸν Πυθαγόραν Ἀπόλλωνα Ὑπερβόρειον προσαγορεύεσθαι. Κἀκεῖνα δὲ προσεπιλέγει ὁ τοῦ Νικομάχου, ὅτι τῆς αὐτῆς ἡμέρας ποτὲ [καὶ] κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ ἐν Μεταποντίῳ ὤφθη ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐν Κρότωνι ** τῷ ἀγῶνι ἐξανιστάμενος, ἔνθα καὶ τῶν μηρῶν ὁ Πυθαγόρας παρέφηνε τὸν ἕτερον χρυσοῦν. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ὅτι ὑπὸ τοῦ Κόσα ποταμοῦ διαβαίνων προσερρήθη· καὶ πολλούς φησιν ἀκηκοέναι τὴν πρόσρησιν ταύτην.

Aristoteles dicit, a Crotoniatis Pythagoram Apollinem Hyperboreum cognominari. Sed et hæc addit ille Nicomachides: Quod aliquando eodem die et eadem hora visus sit a multis et Metaponti et Crotone, ** ludis surgens: ubi etiam alterum Pythagoras femur ostendit aureum. Dicit idem ille, quod Cosam fluvium transiens appellatus sit. Et multos ait hanc appellationem audivisse.

XXVII. — Quod Anniceris eques bonus: et quod qui parvis rebus nimiam operam tribuit, negligit majora.

Ἀννίκερις ὁ Κυρηναῖος ἐπὶ ἱππείᾳ μέγα ἐφρόνει καὶ ἁρμάτων ἐλάσει. Καὶ οὖν ποτε καὶ ἐβουλήθη Πλάτωνι ἐπιδείξασθαι τὴν τέχνην. Ζεύξας οὖν τὸ ἅρμα, περιήλασεν ἐν Ἀκαδημίᾳ δρόμους παμπόλλους, οὕτως ἀκριβῶς φυλάττων τοῦ δρόμου τὸν στοῖχον, ὡς μὴ παραβαίνειν τὰς ἁρματοτροχίας, ἀλλ' ἀεὶ κατ' αὐτῶν ἰέναι. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ὥσπερ εἰκὸς ἐξεπλάγησαν· ὁ δὲ Πλάτων τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ σπουδὴν διέβαλεν εἰπών, Ἀδύνατόν ἐστι, τὸν εἰς μικρὰ οὕτω καὶ οὐδενὸς ἄξια τοσαύτην φροντίδα κατατιθέμενον ὑπὲρ μεγάλων τινῶν σπουδάσαι. Πᾶσαν γὰρ αὐτῷ τὴν διάνοιαν εἰς ἐκεῖνα ἀποτεθεῖσαν ἀνάγκη ὀλιγωρεῖν τῶν ὄντως θαυμάζεσθαι δικαίων.

Anniceris Cyrenæus ob artem equitandi et curruum regendorum peritiam magnifice de se sentiebat. Voluit igitur quodam tempore specimen artis Platoni exhibere. Juncto itaque curru in Academia multos cursus circumegit, adeo exacte cursus meatum servans, ut non transiret orbitas, sed semper in iisdem incederet. Ceteri igitur omnes, ut par est, obstupuerunt. At Plato nimiam ejus industriam reprehendit, dicens, fieri non posse, ut, qui rebus tam exilibus et nullius pretii operam impenderet adeo diligentem, possit præclaris negotiis ullis attendere. Quum enim omnis cogitatio in ista conferatur, necesse esse, ut ea negligat, quæ revera sunt admiratione digna.

XXVIII. — Unde certamen gallorum gallinaceorum initium traxerit.

Μετὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν νίκην Ἀθηναῖοι νόμον ἔθεντο ἀλεκτρυόνας ἀγωνίζεσθαι δημοσίᾳ ἐν τῷ θεάτρῳ μιᾶς ἡμέρας τοῦ ἔτους. Πόθεν δὲ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὅδε ὁ νόμος, ἐρῶ. Ὅτε Θεμιστοκλῆς ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐξῆγε τὴν πολιτικὴν δύναμιν, ἀλεκτρυόνας ἐθεάσατο μαχομένους· οὐδὲ ἀργῶς αὐτοὺς εἶδεν· ἐπέστησε δὲ τὴν στρατιάν, καὶ ἔφη πρὸς αὐτούς, Ἀλλ' οὗτοι μὲν οὔτε ὑπὲρ πατρίδος, οὔτε ὑπὲρ πατρῴων θεῶν, οὐδὲ μὴν ὑπὲρ προγονικῶν ἠρίων κακοπαθοῦσιν, οὐδὲ ὑπὲρ δόξης, οὐδὲ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδὲ ὑπὲρ

Post devictos Persas, Athenienses legem posuerunt, ut galli gallinacei quotannis uno die publice in theatro certarent. Unde vero traxerit originem hæc lex, planum faciam. Quum Themistocles civicum exercitum adversus Barbaros educeret, gallos gallinaceos conspexit pugnantes: neque ille oscitanter eos vidit: sed totum exercitum adstare jussit, et dixit ad ipsos: At hi neque pro patria, neque pro diis patriis, neque vero pro avitis monumentis mala subeunt, neque pro gloria, neque pro libertate,

παίδων, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μὴ ἡττηθῆναι ἑκάτερος, μηδὲ εἶξαι θατέρῳ τὸν ἕτερον. Ἅπερ οὖν εἰπὼν ἐπέῤῥωσε τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ τοίνυν γενόμενον αὐτοῖς σύνθημα τότε εἰς ἀρετὴν ἐβουλήθη διαφυλάττειν καὶ εἰς τὰ ὅμοια ἔργα ὑπόμνησιν.

neque pro liberis : sed ea gratia uterque, ne superetur, neve alter alteri cedat. Quibus dictis Atheniensium animos confirmavit. Quod ergo tunc eis incitamentum ad virtutem exstitit, voluit ad edenda similia monumentum servare.

XXIX. — Quemadmodum fortunam significarit Pittacus.

Πιττακὸς ἐν Μυτιλήνῃ κατεσκεύασε ἐν τοῖς ἱεροῖς κλίμακας εἰς οὐδεμίαν μὲν χρῆσιν ἐπιτηδείους, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἀναθήματα εἶναι· αἰνιττόμενος τὴν ἐκ τῆς τύχης ἄνω καὶ κάτω μετάπτωσιν, τρόπον τινὰ τῶν μὲν εὐτυχούντων ἀνιόντων, κατιόντων δὲ τῶν δυστυχούντων.

Pittacus Mytilenis in templis scalas fecit, ad nullum quidem usum idoneas, sed ad hoc solum eas fecit, ut esset dicatum sacris donum; adumbrans fortunæ mutationem sursum deorsum fieri solitam, ascendentibus his, quibus fortuna aspirat, descendentibus vero, qui miseriis premuntur.

XXX. — De Platone.

Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος τὰ πρῶτα ἐπὶ ποιητικὴν ὥρμησε, καὶ ἡρωϊκὰ ἔγραφε μέτρα· εἶτα αὐτὰ κατέπρησεν ὑπεριδὼν αὐτῶν, ἐπεὶ τοῖς Ὁμήρου αὐτὰ ἀντικρίνων ἑώρα κατὰ πολὺ ἡττώμενα. Ἐπέθετο οὖν τραγῳδίᾳ, καὶ δὴ καὶ τετραλογίαν εἰργάσατο, καὶ ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι, δοὺς ἤδη τοῖς ὑποκριταῖς τὰ ποιήματα. Πρὸ τῶν Διονυσίων δὲ παρελθὼν, ἤκουσε Σωκράτους, καὶ ἅπαξ αἱρεθεὶς ὑπὸ τῆς ἐκείνου σειρῆνος, τοῦ ἀγωνίσματος οὐ μόνον ἀπέστη τότε, ἀλλὰ καὶ τελέως τὸ γράφειν τραγῳδίαν ἀπέῤῥιψε, καὶ ἀπεδύσατο ἐπὶ φιλοσοφίαν.

Plato, filius Aristonis, primum ad artem poeticam animum adjecit, et heroica carmina condidit. Postea combussit ea nihili faciens, quum ad Homeri versus ea comparans, longe esse inferiora vidisset. Proinde ad tragœdias animum applicuit, et elaboraverat jam tetralogiam, ac in eo erat ut certamen subiret, quum jam dedisset histrionibus poemata. Verum ante Dionysia audivit Socratem, et prorsus captus illius Sirene, non solum a certando tunc destitit, sed in totum etiam scribendarum tragœdiarum studium abjecit, et philosophiæ se devovit.

XXXI. — Quod nemo Barbarorum impius est.

Καὶ τίς οὐκ ἂν ἐπῄνεσε τὴν τῶν βαρβάρων σοφίαν; εἴ γε μηδεὶς αὐτῶν εἰς ἀθεότητα ἐξέπεσε, μηδὲ ἀμφιβάλλουσι περὶ θεῶν, ἆρά γέ εἰσιν ἢ οὐκ εἰσιν, καὶ ἆρά γε ἡμῶν φροντίζουσιν ἢ οὔ. Οὐδεὶς γοῦν ἔννοιαν ἔλαβε τοιαύτην, οἵαν Εὐήμερος ὁ Μεσσήνιος ἢ Διογένης ὁ Φρὺξ ἢ Ἵππων ἢ Διαγόρας ἢ Σωσίας ἢ Ἐπίκουρος οὔτε Ἰνδός, οὔτε Κελτός, οὔτε Αἰγύπτιος. Λέγουσι δὲ τῶν βαρβάρων οἱ προειρημένοι καὶ εἶναι θεοὺς καὶ προνοεῖν ἡμῶν καὶ προσημαίνειν τὰ μέλλοντα καὶ διὰ ὀρνίθων καὶ διὰ συμβόλων καὶ διὰ σπλάγχνων καὶ δι' ἄλλων τινῶν μαθημάτων τε καὶ διδαγμάτων· ἅπερ οὖν ἐστι τοῖς ἀνθρώποις διδασκαλικὰ ἐκ τῆς παρὰ τῶν θεῶν εἰς αὐτοὺς προνοίας. Καὶ δι' ὀνείρων δὲ λέγουσι καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἀστέρων πολλὰ προδηλοῦσθαι. Καὶ ὑπὲρ τούτων ἰσχυρὰν ἔχοντες τὴν πίστιν, θύουσί τε καθαρῶς καὶ ἁγνεύουσιν ὁσίως, καὶ τελετὰς τελοῦσι, καὶ ὀργίων φυλάττουσι νόμον, καὶ τὰ ἄλλα πράττουσιν, ἐξ ὧν ὅτι τοὺς θεοὺς ἰσχυρῶς καὶ σέβουσι καὶ τιμῶσιν ὡμολόγηται.

Et quis non Barbarorum sapientiam laudibus extollat? siquidem nemo eorum ad atheismum prolapsus est, neque in dubium vocant, sintne dii, an non sint, et curentne res nostras, an non? Nemo igitur, neque Indus, neque Celta, neque Ægyptius, talem cogitationem in animum induxit, qualem Euemerus Messenius, vel Diogenes Phryx, vel Hippon, vel Diagoras, vel Sosias, vel denique Epicurus. Sed Barbari hi, quos dixi, contendunt et esse deos, et nostri curam gerere, et præsignificare futura per aves, per signa, per viscera, et per alias quasdam disciplinas et præcepta, quæ sunt hominibus doctorum instar ex illa a diis in ipsos profecta providentia. Sed et per insomnia, et ipsas etiam stellas, multa aiunt significari. Et hæc immota fide tenentes, pure rem divinam faciunt, et rite castimonia utuntur, et mysteria obeunt, et orgiorum legem servant, et alia faciunt, ex quibus certum est, quod deos enixe et colant et venerentur.

XXXII. — De Herculis nomine mutato, et oraculo Apollinis de ipso.

Λέγουσί τινες λόγοι Πυθικοὶ τὸν Ἡρακλῆ τὸν Διὸς καὶ Ἀλκμήνης παῖδα ἀπὸ γενεᾶς Ἀλκαῖον κεκλῆσθαι, χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς διά τινα αἰτίαν δεόμενον χρησμοῦ μήτε ὧν ἧκε χάριν ἀμοι-

Aiunt quidam sermones Delphici, Herculem, Jovis et Alcmenes filium, a nativitate vocatum esse Alcæum : interjecto deinde tempore, quum venisset Delphos quadam de causa ut oraculum consuleret, et compotem factum,

ῥῆσαι, προσακοῦσαί τε ἐκείνοις καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῦ θεοῦ ταῦτα·

Ἡρακλῆ δέ σε Φοῖβος ἐπώνυμον ἐξονομάζει·
Ἦρα γὰρ ἀνθρώποισι φέρων κλέος ἄφθιτον ἕξεις.

quorum gratia venerat, et præterea seorsim etiam hæc audivisse a deo :

Heraclem te alio Phœbus jam nomine dicit :
Grata etenim præstans, decus immortale tenebis.

XXXIII. — De imaginibus fluviorum.

Τὴν τῶν ποταμῶν φύσιν καὶ τὰ ῥεῖθρα αὐτῶν ὁρῶμεν· ὅμως δὲ οἱ τιμῶντες αὐτοὺς καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἐργαζόμενοι, οἱ μὲν ἀνθρωπομόρφους αὐτοὺς ἱδρύσαντο, οἱ δὲ βοῶν εἶδος αὐτοῖς περιέθηκαν. Βουσὶ μὲν οὖν εἰκάζουσιν οἱ Στυμφάλιοι μὲν τὸν Ἐρασῖνον καὶ τὸν Μετώπην· Λακεδαιμόνιοι δὲ τὸν Εὐρώταν· Σικυώνιοι δὲ καὶ Φλιάσιοι τὸν Ἀσωπόν· Ἀργεῖοι δὲ τὸν Κηφισόν. Ἐν εἴδει δὲ ἀνδρῶν Ψωφίδιοι τὸν Ἐρύμανθον, τὸν δὲ Ἀλφειὸν Ἡραιεῖς· Χεῤῥονήσιοι δὲ οἱ ἀπὸ Κνίδου καὶ αὐτοὶ τὸν αὐτὸν ποταμὸν ὁμοίως. Ἀθηναῖοι δὲ τὸν Κηφισὸν ἄνδρα μὲν δεικνύουσιν ἐν προτομῇ, κέρατα δὲ ὑποφαίνοντα. Καὶ ἐν Σικελίᾳ δὲ Συρακούσιοι μὲν τὸν Ἄναπον ἀνδρὶ εἴκασαν, τὴν δὲ Κυάνην πηγὴν γυναικὸς εἰκόνι ἐτίμησαν· Αἰγεσταῖοι δὲ τὸν Πόρπακα καὶ τὸν Κριμισὸν καὶ τὸν Τελμησσὸν ἀνδρῶν εἴδει τιμῶσιν· Ἀκραγαντῖνοι δὲ τὸν ἐπώνυμον τῆς πόλεως ποταμὸν παιδὶ ὡραίῳ εἰκάσαντες θύουσιν. Οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ ἐν Δελφοῖς ἀνέθεσαν ἐλέφαντος διαγλύψαντες ἄγαλμα, καὶ ἐπέγραψαν τὸ τοῦ ποταμοῦ ὄνομα· καὶ παιδός ἐστι τὸ ἄγαλμα.

Fluviorum naturam et fluenta eorum oculis cernimus. Nihilominus tamen, qui colunt eos, et imagines eorum fabricantur, partim humana forma eos consecrarunt, partim boum figuram eis affinxerunt. Bubus quidem assimulant Stymphalii Erasinum et Metopam, Lacedæmonii vero Eurotam, Sicyonii et Phliasii Asopum, Argivi Cephisum. Virorum vero figura Psophidii Erymanthum, Alpheum Heræenses; Chersonesii vero ex Cnido etiam illi eundem fluvium similiter fingunt. Athenienses autem Cephisum virum quidem ostentant in sacris honoribus, sed cornua exserentem. Porro in Sicilia Syracusii Anapum viro assimulant : at Cyanen fontem feminæ effigie honorant. Ægestani Porpacem, Crimisum, et Telmessum, virorum specie colunt. Agrigentini vero fluvium, a quo urbs nomen accepit, speciosi pueri forma effingentes, illi sacrificant. Iidem vero etiam Delphis dedicaverunt eum, ex ebore statuam exsculpentes, et fluvii nomen inscripserunt : statua autem est pueri.

XXXIV. — De senectute

Ἐπίχαρμόν φασι πάνυ σφόδρα πρεσβύτην ὄντα, μετά τινων ἡλικιωτῶν ἐν λέσχῃ καθήμενον, ἐπεὶ ἕκαστος τῶν παρόντων ἔλεγεν, ὁ μέν τις, Ἐμοὶ πέντε ἔτη ἀπόχρη βιῶναι· ἄλλος δέ, Ἐμοὶ τρία, τρίτου δὲ εἰπόντος, Ἐμοί γε τέσσαρα, ὑπολαβὼν ὁ Ἐπίχαρμος, Ὦ βέλτιστοι, εἶπε, τί στασιάζετε καὶ διαφέρεσθε ὑπὲρ ὀλίγων ἡμερῶν; πάντες γὰρ οἱ συνελθόντες κατά τινα δαίμονα ἐπὶ δυσμαῖς ἐσμέν· ὥστε ὥρα πᾶσιν ἡμῖν τὴν ταχίστην ἀνάγεσθαι, πρὸ τοῦ τινος καὶ ἀπολαῦσαι κακοῦ πρεσβυτικοῦ.

Epicharmum aiunt, quum omnino esset ætate provecta, cum quibusdam æqualibus sedentem in confabulatione, quum singuli præsentium dicerent : alius, Mihi satis est quinque etiam annos vivere : alius, Mihi tres : tertius, Mihi quatuor : respondentem Epicharmum, O optimi, dixisse, quid litigatis, et in diversa abitis de paucis diebus? omnes enim, qui convenimus quodam fato, venimus ad occasum. Itaque tempus est nobis omnibus quantocyus decedendi, antequam aliquod senile malum experiamur.

XXXV. — Quod somnus mortis frater sit, et de obitu Gorgiæ.

Γοργίας ὁ Λεοντῖνος ἐπὶ τέρματι ὢν τοῦ βίου καὶ γεγηρακὼς εὖ μάλα ὑπό τινος ἀσθενείας καταληφθείς, κατ' ὀλίγον εἰς ὕπνον ὑπολισθάνων ἔκειτο. Ἐπεὶ δέ τις αὐτὸν παρῆλθε τῶν ἐπιτηδείων ἐπισκοπούμενος καὶ ἤρετο, ὅ τι πράττοι, ὁ Γοργίας ἀπεκρίνατο, Ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τἀδελφῷ.

Gorgias Leontinus in extremo vitæ positus et bene senio confectus, adversa valetudine correptus, paulatim in somnum prolabens jacebat. Quum vero quidam e necessariis accederet ad eum invisendi causa, et, quomodo se haberet? quæreret, Jam, inquit, me somnus incipit suo fratri tradere.

XXXVI. — De Socrate sene et aegroto.

Σωκράτης δὲ καὶ αὐτὸς βαθύτατα γηρῶν, εἶτα νόσῳ περιπεσών, ἐπεί τις αὐτὸν ἠρώτησε, πῶς ἔχοι; Καλῶς, εἶπε, πρὸς ἀμφότερα· ἐὰν μὲν γὰρ ζῶ, ζηλωτὰς ἕξω πλείονας· ἐὰν δὲ ἀποθάνω, ἐπαινέτας πλείονας.

Socrates etiam ipse decrepitam jam ætatem agens, et tunc in morbum incidens, quum quidam eum interrogaret, quomodo sese haberet? Recte, inquit, in utramque partem. Nam si fuero superstes, complures habebo æmulos : sin vita excessero, complures laudatores.

XXXVII. — De lege, quæ ægrotantibus abstinentiam a vino præcipit.

Ζαλεύκου τοῦ Λοκροῦ πολλοὶ μέν εἰσι καὶ ἄλλοι νόμοι κάλλιστα καὶ εἰς δέον κείμενοι, καὶ οὗτος δὲ οὐχ ἥκιστα. Εἴ τις Λοκρῶν τῶν Ἐπιζεφυρίων νοσῶν ἔπιεν οἶνον ἄκρατον, μὴ προστάξαντος τοῦ θεραπεύοντος, εἰ καὶ περιεσώθη, θάνατος ἡ ζημία ἦν αὐτῷ, ὅτι μὴ προσταχθὲν αὐτῷ ὁ δὲ ἔπιεν.

Zaleuci Locrensis cum multæ leges exstant aliæ egregie utiliterque positæ, tum illa non in postremis. Si quis Locrensium Epizephyriorum ægrotans vinum merum bibisset, non jubente medico, etiamsi convaluisset, mortis ei supplicium erat constitutum, quoniam non præscriptum sibi biberat.

XXXVIII. — Romanorum et aliorum quorundam lex, neque omnibus neque omni ætati vinum concedens.

Νόμος καὶ οὗτος Μασσαλιωτικός, γυναῖκας μὴ ὁμιλεῖν οἴνῳ, ἀλλ' ὑδροποτεῖν πᾶσαν γυναικῶν ἡλικίαν. Λέγει δὲ Θεόφραστος καὶ παρὰ Μιλησίοις τὸν νόμον τοῦτον ἰσχύειν, καὶ πείθεσθαι αὐτῷ [τὰς Ἰάδας, ἀλλὰ] τὰς Μιλησίων γυναῖκας. Τί δὲ οὐκ ἂν εἴποιμι καὶ τὸν Ῥωμαίων νόμον; καὶ πῶς οὐκ ὀφλήσω δικαίως ἀλογίαν, εἰ τὰ μὲν Λοκρῶν καὶ Μασσαλιωτῶν καὶ τὰ Μιλησίων διὰ μνήμης ἐθέμην, τὰ δὲ τῆς ἐμαυτοῦ πατρίδος ἀλόγως ἐάσω; Οὐκοῦν καὶ Ῥωμαίοις ἦν ἐν τοῖς μάλιστα [ὁ] νόμος ὅδε ἐῤῥωμένος. Οὔτε ἐλευθέρα γυνὴ ἔπιεν ἂν οἶνον οὔτε οἰκέτις, οὔτε μὴν τῶν εὖ γεγονότων οἱ ἐφ' ἥβης μέχρι πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν.

Lex etiam hæc Massiliensium fuit, mulieres ne uterentur vino, sed omnis feminarum ætas aquam biberet. Affirmat Theophrastus, etiam apud Milesios hanc legem valere, et Milesiorum uxores ei parere. Quare autem Romanorum quoque legem non referrem? Et quomodo non jure damnarer absurdi? si, quum res Locrensium et Massiliensium et res Milesiorum memoriæ prodiderim, meæ patriæ res silentio inficete prætermittam. Apud Romanos igitur maxime valebat hæc lex. Neque sane libera mulier, neque serva biberet vinum, neque vero claro genere natorum hominum quisquam a pubertate usque ad trigesimum quintum annum.

XXXIX. — Lex Cretensium de disciplinis.

Κρῆτες δὲ τοὺς παῖδας τοὺς ἐλευθέρους μανθάνειν ἐκέλευον τοὺς νόμους μετά τινος μελῳδίας, ἵνα ἐκ τῆς μουσικῆς ψυχαγωγῶνται, καὶ εὐκολώτερον αὐτοὺς τῇ μνήμῃ διαλαμβάνωσι, καὶ ἵνα μή τι τῶν κεκωλυμένων πράξαντες ἀγνοίᾳ πεποιηκέναι ἀπολογίαν ἔχωσι. Δεύτερον δὲ μάθημα ἔταξαν τοὺς τῶν θεῶν ὕμνους μανθάνειν· τρίτον τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐγκώμια.

Cretenses jusserunt liberos suos cum quodam concentu leges perdiscere, ut ex musica oblectarentur, et ita facilius eas memoria complecterentur; et ne, si quid vetiti admisissent, per ignorantiam se fecisse possent excusare. Secundum, quod eis discendum proponebant, erat, ut hymnos deorum discerent. Tertium, fortium virorum encomia.

XL. — Animalia bruta a vino abhorrentia, et aliter inebriari solita.

Πᾶν μέν, ὅσον ἄλογόν ἐστιν, ἀλλοτρίως πρὸς οἶνον πέφυκε, μάλιστα δὲ τῶν ζώων ἐκεῖνα, ὅσα στεμφύλων ἢ γιγάρτων ὑπερπλησθέντα μεθύει. Καὶ οἱ κόρακες δὲ τὴν καλουμένην οἰνοῦτταν βοτάνην ὅταν φάγωσι, καὶ οἱ κύνες δὲ καὶ αὐτοὶ βακχεύονται. Πίθηκος δὲ καὶ ἐλέφας, ἐὰν οἴνου πίωσιν, ὁ μὲν τῆς ἀλκῆς ἐπιλανθάνεται, ὁ ἐλέφας, ὁ δὲ τῆς πανουργίας· καί εἰσιν αἱρεθῆναι πάνυ ἀσθενεῖς.

Omne brutum a vino naturaliter abhorret, maxime vero ex animalibus illa, quæ flocibus acinisve nimis impleta inebriantur. Et corvi si comedant herbam, quæ vocatur Œnutta, et canes et ipsi lasciviunt ebrietate. At simius et elephas, si vinum biberint, hic quidem sui roboris obliviscitur, ille vero versutiæ : et sunt omnino faciles captu.

XLI. — De quibusdam, qui et libenter et multum bibebant.

Φιλοπόται δὲ λέγονται γενέσθαι Διονύσιος ὁ Σικελίας τύραννος καὶ Νυσαῖος καὶ οὗτος τύραννος, καὶ Ἀπολλοκράτης ὁ Διονυσίου τοῦ τυράννου υἱὸς καὶ Ἱππαρῖνος Διονυσίου καὶ οὗτος, καὶ Τιμόλαος ὁ Θηβαῖος καὶ Χαρίδημος ὁ Ὠρείτης καὶ Ἀρκαδίων καὶ Ἐρασίξενος καὶ Ἀλκέτας ὁ Μακεδὼν καὶ Διότιμος ὁ Ἀθηναῖος. Οὗτός τοι καὶ χώνη ἐπεκαλεῖτο· ἐντιθέμενος γὰρ τῷ στόματι χώνην ἀδιαλείπτως ἐχώρει τὸν εἰσχεόμενον

Potandi amantes fuisse traduntur Dionysius Siciliæ tyrannus, et Nysæus et ipse tyrannus, Apollocrates Dionysii tyranni filius, Hipparinus filius Dionysii et ipse, Timolaus Thebanus, Charidemus Orites, Arcadio, Erasixenus, Alcetas Macedo, et Diotimus Atheniensis : hic etiam dictus est infundibulum. Nam infundibulo in os imposito, sine intermissione vinum infusum absorbebat.

οἶνον. Κλεομένης [δὲ] ὁ Λακεδαιμόνιος οὐ μόνον φασὶν ὅτι πολυπότης ἦν, ἀλλὰ γὰρ περιτιθέασιν αὐτῷ καὶ τοῦτο δήπου τὸ Σκυθικὸν κακόν, ὅτι ἀκρατοπότης ἐγένετο. Καὶ Ἴωνα δὲ τὸν Χῖον τὸν ποιητὴν καὶ αὐτόν φασι περὶ τὸν οἶνον ἀκρατῶς ἔχειν Καὶ Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μακεδὼν ἐπὶ Καλανῷ τῷ Βραχμᾶνι, τῷ Ἰνδῶν σοφιστῇ, ὅτε ἑαυτὸν ἐκεῖνος κατέπρησεν, ἀγῶνα μουσικῆς καὶ ἱππέων καὶ ἀθλητῶν διέθηκε. Χαριζόμενος δὲ τοῖς Ἰνδοῖς καί τι ἐπιχώριον αὐτῶν ἀγώνισμα εἰς τιμὴν τοῦ Καλανοῦ συγκατηρίθμησε τοῖς ἄθλοις προειρημένοις. Οἰνοποσίας γοῦν ἀγωνίαν προὔθηκε, καὶ ἦν τῷ μὲν τὰ πρῶτα φερομένῳ τάλαντον τὸ γέρας· τῷ δὲ δευτέρῳ τριάκοντα μναῖ· τῷ γε μὴν τρίτῳ δέκα. Ὁ δὲ τὰ νικητήρια ἀναδησάμενος ἐν αὐτοῖς ἦν Πρόμαχος. Καὶ ἐκ Διονυσίου δὲ τῇ τῶν Χοῶν ἑορτῇ προὔκειτο ἆθλον τῷ πιόντι πλεῖστον στέφανος χρυσοῦς. Καὶ ἐνίκησε Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος, καὶ τὸν στέφανον λαβών, ὅτε ἐπανῄει μετὰ τὸ δεῖπνον, τῷ Ἑρμῇ τῷ πρὸ τῶν θυρῶν ἑστῶτι ἐπέθηκεν αὐτὸν κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἔμπροσθεν ἡμερῶν· καὶ γὰρ καὶ τοὺς ἀνθίνους, καὶ τοὺς ἐκ τῆς μυῤῥίνης καὶ τὸν ἐκ τοῦ κιττοῦ καὶ τὸν ἐκ τῆς δάφνης ἐνταῦθα ἀνέπαυσε καὶ ἀπέλιπε. Καὶ Ἀνάχαρσις δὲ πάμπολυ, φασίν, ἔπιε παρὰ Περιάνδρῳ, τοῦτο μὲν καὶ οἴκοθεν ἑαυτῷ ἐπαγόμενος τὸ ἐφόδιον· Σκυθῶν γὰρ ἴδιον τὸ πίνειν ἄκρατον. Καὶ Λακύδης δὲ καὶ Τίμων οἱ φιλόσοφοι καὶ τούτους φασὶ πάμπολυ πιεῖν. Καὶ Μυκερῖνος δὲ ὁ Αἰγύπτιος, ὅτε αὐτῷ τὸ ἐκ Βουτοῦς μαντεῖον ἀφίκετο, προλέγον τὴν τοῦ βίου στενοχωρίαν, εἶτα ἐβουλήθη σοφίσασθαι τὸ λόγιον ἐκεῖνος, διπλασιάζων τὸν χρόνον καὶ ταῖς ἡμέραις προστιθεὶς τὰς νύκτας, διετέλει καὶ αὐτὸς ἀγρυπνῶν καὶ πίνων ἅμα. Τίθει μετὰ τούτων καὶ Ἄμασιν τὸν Αἰγύπτιον, εἴ τῳ Ἡρόδοτος ἱκανὸς τεκμηριῶσαι. Καὶ Νικοτέλην δὲ τὸν Κορίνθιον οὐ χρὴ ἄπο τούτων τάττειν, καὶ Σκόπαν τὸν Κρέοντος υἱόν. Καὶ Ἀντίοχον τὸν βασιλέα φασὶν οἰνεραστὴν γενέσθαι· διὰ ταῦτά τοι καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ διῴκουν Ἀριστός τε καὶ Θεμίσων, οἱ Κύπριοι, αὐτὸς δὲ διὰ τὴν πολυποσίαν ἐπεγέγραπτο τῇ ἀρχῇ ἄλλως. Καὶ ὁ Ἐπιφανὴς δὲ κληθεὶς Ἀντίοχος ὁ Ῥωμαίοις δοθεὶς ὅμηρος καὶ οὗτος ἀκρατῶς ἐδίψη οἴνου πίνειν. Καὶ ὁ ὁμώνυμος δὲ τούτου Ἀντίοχος, ὁ [ἐν] Μήδοις πρὸς Ἀρσάκην πολεμήσας, καὶ οὗτος ἦν τοῦ πίνειν δοῦλος. Καὶ ὁ Μέγας δὲ καλούμενος Ἀντίοχος καὶ οὗτος σὺν τούτοις τετάχθω. Καὶ Ἄγρωνα δὲ τὸν Ἰλλυριῶν βασιλέα ἀπέκτεινεν ἡ πρὸς τὸν οἶνον ἄδικος ὁρμή, καὶ αὐτῷ πλευρῖτιν ἐνειργάσατο. Καὶ ἕτερος Ἰλλυριῶν βασιλεὺς Γέντιος πίνειν καὶ οὗτος εἴθιστο ἀκρατῶς. Τόν γε μὴν Καππαδόκων βασιλέα Ὀροφέρνην τί τοῦτον ἐάσομεν, καὶ ἐκεῖνον πιεῖν γενόμενον δεινόν; Εἰ δὲ χρὴ καὶ γυναικῶν μνημονεῦσαι, ἄτοπον μὲν γυνὴ φιλοπότις, καὶ πολυπότις ἔτι πλέον, εἰρήσθω δ' οὖν καὶ περὶ τούτων. Κλεώ, φασίν, εἰς ἅμιλλαν ἰοῦσα οὐ γυναιξὶ μόναις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀν-

Cleomenem Lacedæmonium non solum multum bibisse perhibent, verum adscribunt illi etiam hoc Scythicum malum, vinum merum bibisse. Et Ionem Chium, poetam, et ipsum fama est, intemperanter vino usum. Alexander etiam rex Macedonum, quum in honorem Calani Brachmanis, Indici sophistæ, quando seipsum ille combussit, certamen musicum, equitum et pugilum constituisset, volens gratificari Indis, usitatum etiam ipsis certamen in honorem Calani superioribus adjecit. Potandi itaque certamen proposuit, atque primas obtinenti præmium constituit talentum, proximo triginta minas, tertio decem. Inter hos victoriam adeptus est Promachus. In festo autem quod *Choas* vocant, a Dionysio præmium propositum est ei, qui plurimum bibisset, aurea corona: et vicit Xenocrates Chalcedonius, sumptaque corona, quum a cœna reverteretur, Mercurio, qui stabat ante fores, eam imposuit juxta superiorum dierum consuetudinem. Nam et floridas, et myrtinas, et hederaceam, et lauream solebat istic reponere et relinquere. Etiam Anacharsim aiunt plurimum bibisse apud Periandrum, hunc scilicet morem domo secum circumferentem. Scytharum enim est proprium, merum bibere. Lacyden etiam et Timonem, philosophos, plurimum bibisse ferunt. Præterea Mycerinus Ægyptius, quum ei vaticinium e Buto afferretur, prædicens vitæ brevitatem, et ille eludere vellet oraculum, tempus duplicans, noctesque adjiciens diebus, perseveravit ita vigilare simul et bibere. His etiam Amasim Ægyptium adde, si cui Herodotus idoneus est ad testandum. Et Nicotelem Corinthium ab his sejungere non oportet, neque Scopam Creontis filium. Antiochum quoque regem perhibent vini amatorem exstitisse: quam ob causam regnum ei gubernabant Aristæus et Themiso, Cyprii, ipse vero ob bibacitatem titulum regni inanem usurpabat. Sed et *Epiphanes* dictus Antiochus, qui Romanis obses fuit datus, et ipse vinum immoderate sitiebat. Et huic cognominis Antiochus, qui in Medis adversus Arsacem bellum gessit, et ipse potationibus serviebat. Cum his etiam compositus sit Antiochus cognominatus *Magnus*. Sed et Agronem Illyriorum regem immoderatus in vinum impetus occidit, et pleuritidem ipsi conciliavit. Item alius Illyriorum rex Gentius intemperans erat in bibendo et ipse. Quid vero Cappadociæ regem Orophernem omittimus, qui et ipse potator fuit vehemens? Quodsi mulieres etiam memorare oportet, (absurdum enim vero feminam potandi studiosam esse, et longe magis, multum eam potare,) dicatur igitur etiam de his. Cleo, ut perhibent, non solum cum feminis, verum etiam cum

δράσι τοῖς συμπόταις, δεινοτάτη πιεῖν ἦν, καὶ ἐκράτει πάντων, αἴσχιστόν γε τοῦτο φερομένη τὸ νικητήριον, ὥς γε ἐμοὶ κριτῇ.

viris potando certare ausa valentissima fuit bibendo, et omnes superavit, turpisimam istam quidem, me judice, consecuta victoriam.

XLII. — De Platonis gloria et de æquabilitate.

Ἡ Πλάτωνος δόξα καὶ ὁ τῆς κατ' αὐτὸν ἀρετῆς λόγος καὶ εἰς Ἀρκάδας ἀφίκετο καὶ Θηβαίους, καὶ οὖν καὶ ἐδεήθησαν αὐτοῦ πρέσβεις ἀποστείλαντες σὺν τῇ ἀνωτάτω σπουδῇ ἀφικέσθαι σφίσι τὸν ἄνδρα οὐχ ἐπὶ μόνῃ τῇ τῶν νέων προστασίᾳ, οὐδ' ἵνα αὐτοῖς συγγένηται ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν, ἀλλὰ γὰρ καί, τὸ ἔτι τούτων μεῖζον, νομοθέτην αὐτὸν ἐκάλουν. Οὔκουν ἔμελλον ἀτυχήσειν τοῦ ἀνδρός· καὶ γὰρ ἥσθη ὁ τοῦ Ἀρίστωνος τῇ κλήσει, καὶ δὴ καὶ ἔμελλεν ὑπακούσεσθαι. Ἤρετο μέντοι τοὺς ἥκοντας, Πῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἴσον ἔχειν ἅπαντες; Ἐπεὶ δὲ ἔμαθε παρ' αὐτῶν, ὅτι καὶ πάνυ ἀλλοτρίως, οὐδὲ πείσει αὐτοὺς τιμᾶν τὴν ἰσονομίαν, ἀπείπατο τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπιδημίαν.

Platonis gloria, et virtutis, quæ in ipso, fama etiam usque ad Arcadas et Thebanos permanavit. Atque adeo missis legatis summo studio rogarunt virum, ut ad se veniret, non solum ad gubernandos adolescentes, neque ut secum ageret disserlationum philosophicarum causa; verum etiam, quod his majus erat, ut sibi leges scriberet, eum vocarunt. Non erant igitur repulsam a viro laturi. Magnam enim ille Aristonis filius ex hac vocatione lætitiam capiebat, et erat ei obtemperaturus. Verum interrogavit legatos, quemadmodum ad id, ut omnes omnia haberent æqualia, essent affecti. Ut vero ex iis comperit, illos prorsus ab eo esse alienos, neque ipsum iis persuasurum, ut colerent illam æquabilitatem, profectionem ad eos instituere recusavit.

XLIII. — Quinam Græcorum optimi fuerint pauperrimi.

Πενέστατοι ἐγένοντο οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου καὶ Φωκίων ὁ Φώκου καὶ Ἐπαμεινώνδας ὁ Πολύμνιδος καὶ Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος καὶ Λάμαχος ὁ Ἀθηναῖος καὶ Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου καὶ Ἐφιάλτης δὲ ὁ Σοφωνίδου καὶ ἐκεῖνος.

Pauperrimi fuerunt optimi Græcorum, Aristides Nicomachi, Phocion Phoci filius, Epaminondas Polymnide natus, Pelopidas Thebanus, Lamachus Atheniensis, Socrates filius Sophronisci et Ephialtes Sophonidæ.

XLIV. — Imaginis Theonis pictoris explicatio.

Θέωνος τοῦ ζωγράφου πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ὁμολογεῖ τὴν χειρουργίαν ἀγαθὴν οὖσαν, ἀτὰρ οὖν καὶ τόδε τὸ γράμμα. Ὁπλίτης ἐστὶν ἐκβοηθῶν, ἄφνω τῶν πολεμίων εἰσβαλλόντων καὶ δῃούντων ἅμα καὶ κειρόντων τὴν γῆν, ἐναργῶς δὲ καὶ πάνυ ἐκθύμως ὁ νεανίας ἔοικεν ὁρμῶντι εἰς τὴν μάχην. Καὶ εἶπες ἂν αὐτὸν ἐνθουσιᾶν, ὥσπερ ἐξ Ἄρεος μανέντα. Γοργὸν μὲν αὐτῷ βλέπουσιν οἱ ὀφθαλμοί· τὰ δὲ ὅπλα ἁρπάσας ἔοικεν ᾗ ποδῶν ἔχει ἐπὶ τοὺς πολεμίους ᾄττειν. Προβάλλεται δὲ ἐντεῦθεν ἤδη τὴν ἀσπίδα, καὶ γυμνὸν ἐπισείει τὸ ξίφος φονῶντι ἐοικώς, καὶ σφάττειν βλέπων καὶ ἀπειλῶν δι' ὅλου τοῦ σχήματος, ὅτι μηδενὸς φείσεται. Καὶ πλέον οὐδὲν περιείργασται τῷ Θέωνι, οὐ λοχίτης, οὐ ταξίαρχος, οὐ λοχαγός, οὐχ ἱππεύς, οὐ τοξότης· ἀλλ' ἀπέχρησέν οἱ καὶ ὁ εἷς ὁπλίτης οὗτος πληρῶσαι τὴν τῆς εἰκόνος ἀπαίτησιν. Οὐ πρότερόν γε μὴν ὁ τεχνίτης ἐξεκάλυψε τὴν γραφὴν οὐδὲ ἔδειξε τοῖς ἐπὶ τὴν θέαν συνειλεγμένοις, πρὶν ἢ σαλπιγκτὴν παρεστήσατο, καὶ προσέταξεν αὐτῷ τὸ παρορμητικὸν ἐμπνεῦσαι μέλος διάτορόν τε καὶ γεγωνὸς ὅτι μάλιστα καὶ οἷον εἰς τὴν μάχην ἐγερτήριον. Ἅμα τε οὖν τὸ μέλος ἠκούετο τραχὺ καὶ φοβερόν, οἷον εἰς ὁπλιτῶν ἔξοδον ταχέως ἐκβοηθούντων μελῳδοῦσι σάλπιγγες, καὶ ἐδείκνυτο ἡ γραφή, καὶ ὁ στρατιώτης ἐβλέπετο, τοῦ μέλους ἐναργεστέραν τὴν φαντασίαν τοῦ ἐκβοηθοῦντος ἔτι καὶ μᾶλλον παραστήσαντος.

Theonis pictoris cum alia multa artem declarant præstantem, tum vero hæc quoque pictura. Vir est armatus, qui ad ferendum auxilium erumpit, hostibus subito invadentibus et inflammantibus simul ac vastantibus agrum. Manifesto autem et prorsus animose videtur adolescens in pugnam ruere. Et diceres sane eum furore percitum, quasi ex Marte furentem. Torvum enim cernunt oculi: armis porro sumptis videtur, quantum pedibus potest, in hostes prosilire. Scutum vero jam inde protendit, et strictum vibrat gladium, cædem spiranti similis, oculis occidendi studium præferens, et minitabundus toto habitu, se nemini parsurum. Neque amplius quidquam in ea tabula pictum est a Theone, non gregarius miles, non tribunus, non centurio, non eques, non sagittarius: sed vel unus hic armatus ei ad explendam imaginis perfectionem satis fuit. Verum artifex non prius proposuit picturam, neque congregatis ad spectandum ostendit, quam tubicinem juxta collocasset, cumque jussisset canticum inflare, incitandis militibus usitatum, penetrans et quam maxime sonorum, et ad pugnam erigere idoneum. Simul igitur audiebatur carmen asperum et horridum et quale tuba ad armatorum exitum celeriter excurrentium in auxilium sonare solet, et ostendebatur pictura, et miles conspiciebatur, cantico illo clariorem excurrentis imaginem menti etiam magis repræsentante.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

LIBER TERTIUS.

I. — Describuntur Tempe Thessalica.

Φέρε οὖν καὶ τὰ καλούμενα Τέμπη τὰ Θετταλικὰ διαγράψωμεν τῷ λόγῳ καὶ διαπλάσωμεν. Ὡμολόγηται γὰρ καὶ ὁ λόγος, ἐὰν ἔχῃ δύναμιν φραστικὴν, μηδὲν ἀσθενέστερον, ὅσα βούλεται, δεικνύναι τῶν ἀνδρῶν τῶν κατὰ χειρουργίαν δεινῶν. Ἔστι δὴ χῶρος μεταξὺ κείμενος τοῦ τε Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὄσσης. Ὄρη δὲ ταῦτά ἐστιν ὑπερύψηλα καὶ οἷον ὑπό τινος θείας φροντίδος διεσχισμένα, καὶ μέσον δέχεται χωρίον, οὗ τὸ μὲν μῆκος ἐπὶ τεσσαράκοντα διήκει σταδίους, τό γε μὴν πλάτος τῇ μέν ἐστι πλέθρου, τῇ δὲ καὶ μεῖζον ὀλίγῳ. Διαῤῥεῖ δὲ μέσου αὐτοῦ ὁ καλούμενος Πηνειός· εἰς τοῦτον δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ποταμοὶ συῤῥέουσι, καὶ ἀνακοινοῦνται τὸ ὕδωρ αὐτῷ, καὶ ἐργάζονται τὸν Πηνειὸν ἐκεῖνοι μέγαν. Διατριβὰς δ' ἔχει ποικίλας καὶ παντοδαπὰς ὁ τόπος οὗτος, οὐκ ἀνθρωπίνης χειρὸς ἔργα, ἀλλὰ φύσεως αὐτόματα εἰς κάλλος τότε φιλοτιμησαμένης, ὅτε ἐλάμβανε γένεσιν ὁ χῶρος. Κιττὸς μὲν γὰρ πολὺς καὶ εὖ μάλα λάσιος ἐνακμάζει καὶ τέθηλε καὶ δίκην τῶν εὐγενῶν ἀμπέλων κατὰ τῶν ὑψηλῶν δένδρων ἀνέρπει καὶ συμπέφυκεν αὐτοῖς· πολλὴ δὲ σμίλαξ πρὸς αὐτὸν τὸν πάγον ἀνατρέχει καὶ ἐπισκιάζει τὴν πέτραν, καὶ ἐκείνη μὲν ὑπολανθάνει, ὁρᾶται δὲ τὸ χλοάζον πᾶν, καὶ ἔστιν ὀφθαλμῶν πανήγυρις. Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς λείοις καὶ καθημένοις ἄλση τέ ἐστι ποικίλα καὶ ὑποδρομαὶ συνεχεῖς, ἐν ὥρᾳ θέρους καταφυγεῖν ὁδοιπόροις ἥδιστα καταγώγια, ἃ καὶ δίδωσιν ἀσμένως ψυχάσαι. Διαῤῥέουσι δὲ καὶ κρῆναι συχναί, καὶ ἐπιῤῥεῖ νάματα ὑδάτων ψυχρῶν καὶ πιεῖν ἡδίστων. Λέγεται δὲ τὰ ὕδατα ταῦτα καὶ τοῖς λουσαμένοις ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς ὑγίειαν αὐτοῖς συμβάλλεσθαι. Καтάδουσι δὲ καὶ ὄρνιθες ἄλλος ἄλλῃ διεσπαρμένοι, καὶ μάλιστα οἱ μουσικοί, καὶ ἑστιῶσιν εὖ μάλα τὰς ἀκοάς, καὶ παραπέμπουσιν ἀπόνως καὶ σὺν ἡδονῇ, διὰ τοῦ μέλους τὸν κάματον τῶν παριόντων ἀφανίσαντες. Παρ' ἑκάτερα δὲ τοῦ ποταμοῦ αἱ διατριβαί εἰσιν αἱ προειρημέναι καὶ αἱ ἀνάπαυλαι. Διὰ μέσων δὲ τῶν Τεμπῶν ὁ Πηνειὸς ποταμὸς ἔρχεται, σχολῇ καὶ πράως προϊὼν ἐλαίου δίκην. Πολλὴ δὲ κατ' αὐτοῦ ἡ σκιὰ ἐκ τῶν παραπεφυκότων δένδρων καὶ τῶν ἐξηρτημένων κλάδων τίκτεται, ὡς ἐπὶ πλεῖστον τῆς ἡμέρας αὐτὴν προήκουσαν ἀποστέγειν τὴν ἀκτῖνα, καὶ παρέχειν τοῖς πλέουσι πλεῖν κατὰ ψῦχος. Πᾶς δὲ ὁ περίοικος λεὼς συνίασιν ἄλλοι σὺν ἄλλοις, καὶ θύουσι, καὶ συνουσίας ποιοῦνται, καὶ συμπίνουσιν. Ἅτε οὖν πολλῶν ὄντων τῶν θυόντων καὶ τῶν καθαγιζόντων συνεχῶς, εἰκότως καὶ τοῖς βαδίζουσι καὶ τοῖς πλέουσιν ὀσμαὶ συμπαρομαρτοῦσιν ἥδισται. Οὕτως ἄρα ἡ τιμὴ ἡ διαρκὴς ἡ περὶ τὸ κρεῖττον ἐκθεοῖ τὸν τόπον. Ἐνταῦθά τοί

Age sane, etiam illa, quæ vocantur Tempe Thessalica, oratione depingamus atque effingamus. Nam in confesso est, orationem, si explicandi vim habeat, nihilo minus quæ velit ponere ob oculos posse, quam viros manuum artificio præstantes. Est vero locus inter Olympum et Ossam situs. Sunt autem hi montes altitudine immensa præditi, et quasi divina quadam cura divisi, atque in medio locum complectuntur, cujus longitudo in quadraginta stadia porrigitur : latitudo vero alibi est plethri, alibi paulo etiam amplior. Per hunc medium labitur, qui Peneus appellatur : in eum vero et reliqui fluvii confluunt, et aquam ei impertiuntur, Peneumque illi magnum efficiunt. Habet autem hic locus varios et omnis generis amœnos recessus, non manus humanæ opera, sed spontanea naturæ, quæ tunc omnia ad pulchritudinem ei conferre studuit, quando locus primum est ortus. Nam hedera in eo copiosa et admodum hirsuta viget germinatque, et, instar generosarum vitium, in proceras arbores adscendendo serpit, atque ipsis adnascitur : sed et multa smilax in collem ipsum exsurgit et rupem inumbrat; et ea quidem latet, cernitur vero nihil præter viridantem herbam, estque illa oculorum quædam oblectatio. In ipsa vero planitie et convalle varia sunt nemora et receptacula continua, æstivo tempore suavissima ad confugiendum viatoribus diversoria, quæ etiam suaviter refrigerandi dant copiam. Perfluunt etiam fontes crebri, et scaturigines eo fluunt aquarum frigidarum et ad bibendum suavissimarum. Has vero aquas perhibent prodesse etiam lavantibus, et ad sanitatem multum conferre. Occinunt etiam aves hinc inde dispersæ, et maxime canoræ, eæque auribus magnam voluptatem afferunt, et minime fatigatos ac cum voluptate transmittunt, cantu illo transeuntium laborem diminuentes. Ad utrumque latus fluminis amœni sunt recessus, de quibus antea dixi, et quieti apta loca : per media vero Tempe fluvius Peneus labitur otiose et leniter procedens in modum olei : multa autem in eo umbra ex adsitis arboribus et dependentibus inde ramis exsistit, ut in maximam diei partem illa progressos arceat solares radios, et navigantibus per frigus navigandi copiam præbeat. Omnis autem vicinus populus, alii cum aliis, conveniunt, et sacra faciunt, et cœtus ac convivia instituunt. Quum igitur multi sint qui sacra faciunt, et hostias continuo adolent, consequens est ut et ingredientes istac et navigantes comitentur odores suavissimi. Ita vero assidua Numinis veneratio locum efficit sanctum. Hic ergo aiunt Thes-

φασι παῖδες Θετταλῶν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν Πύθιον καθήρασθαι κατὰ πρόσταγμα τοῦ Διός, ὅτε τὸν Πύθωνα τὸν δράκοντα κατετόξευσεν φυλάττοντα τοὺς Δελφούς, τῆς Γῆς ἔτι ἐχούσης τὸ μαντεῖον. Στεφανωσάμενον οὖν ἐκ ταύτης τῆς δάφνης τῆς Τεμπικῆς, καὶ λαβόντα κλάδον εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐκ τῆς αὐτῆς δάφνης, ἐλθεῖν εἰς Δελφούς, καὶ παραλαβεῖν τὸ μαντεῖον τὸν Διὸς καὶ Λητοῦς παῖδα. Ἔστι δὲ καὶ βωμὸς ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ καὶ ἐστεφανώσατο καὶ τὸν κλάδον ἀφεῖλε. Καὶ ἔτι καὶ νῦν [δι'] ἔτους ἐνάτου οἱ Δελφοὶ παῖδας εὐγενεῖς πέμπουσι καὶ ἀρχιθέωρον ἕνα σφῶν αὐτῶν. Οἱ δὲ παραγενόμενοι καὶ μεγαλοπρεπῶς θύσαντες ἐν τοῖς Τέμπεσιν, ἀπίασι πάλιν στεφάνους ἀπὸ τῆς αὐτῆς δάφνης διαπλέξαντες, ἀφ' ἧσπερ οὖν καὶ τότε ὁ θεὸς ἐστεφανώσατο. Καὶ τὴν ὁδὸν ἐκείνην ἔρχονται, ἣ καλεῖται μὲν Πυθιάς, φέρει δὲ διὰ Θετταλίας καὶ Πελασγίας καὶ τῆς Οἴτης καὶ τῆς Αἰνιάνων χώρας καὶ τῆς Μηλιέων καὶ Δωριέων καὶ Λοκρῶν τῶν Ἑσπερίων. Οὗτοι δὲ καὶ παραπέμπουσιν αὐτοὺς σὺν αἰδοῖ καὶ τιμῇ οὐδὲν ἧττον, ἤπερ οὖν ἐκεῖνοι, οἱ τοὺς ἐξ Ὑπερβορέων τὰ ἱερὰ κομίζοντας τῷ αὐτῷ θεῷ τούτῳ τιμῶσι. Καὶ μὴν καὶ τοῖς Πυθίοις ἐκ ταύτης τῆς δάφνης τοὺς στεφάνους τοῖς νικῶσι διδόασιν. Ὑπὲρ μὲν οὖν τῶν ἐν Θετταλίᾳ Τεμπῶν καὶ ἐμοὶ νῦν τοσαῦτα εἰρήσθω.

sali, etiam Apollinem Pythium ex mandato Jovis expiatum, quum Pythonem serpentem, custodientem adhuc Delphos, Terra oraculum tenente, sagitta interemisset: coronatum igitur ex hac lauro Tempica, et ramo in dextram manum sumpto, venisse Delphos, et oraculum occupasse Jovis et Latonæ filium. Est etiam ara in eo ipso loco, ubi coronatus est, et ramum abstulit. Proinde etiamnum nono quoque anno Delphi nobiles pueros mittunt et architheorum unum ex iis ipsis. Hi vero postquam advenerunt, et magnifice rem divinam fecerunt intra Tempe, rursus abeunt nectentes serta ex ea lauro, ex qua deus etiam tunc temporis coronatus est: eaque via eunt, quæ dicitur Pythias, et ducit per Thessaliam, Pelagoniam, Œtam, Ænianum regionem, et Meliensium, et Doriensium, et Locrensium Hesperiorum. Illi vero etiam deducunt eos cum veneratione et honore, nihilo minus, quam ii, qui ex Hyperboreis sacra eidem isti deo ferentes, venerantur. Sed et in Pythiorum ludis, victoribus ex hac lauro coronæ dari solent. De Tempibus igitur Thessalicis etiam mihi commemorata hæc hucusque sunto.

II. — De Anaxagora fortiter liberorum mortem ferente.

Ἀναξαγόρᾳ τις τῷ Κλαζομενίῳ σπουδάζοντι πρὸς τοὺς ἑταίρους προσελθὼν ἔφη τεθνηκέναι οἱ τοὺς δύο παῖδας οὕσπερ οὖν [καὶ] εἶχε μόνους ὁ Ἀναξαγόρας. Ὁ δὲ μηδὲν διαταραχθεὶς εἶπεν, Ἤδειν θνητοὺς γεγεννηκώς.

Cum quidam Anaxagoræ Clazomenio, cum discipulis seria tractanti, adveniens nuntiasset, duos ejus filios mortuos esse, quos solos habebat: ille vero nihil perturbatus, respondit: Sciebam eos me mortales genuisse.

III. — De Xenophonte filii obitum fortiter tolerante.

Ξενοφῶντι θύοντι ἧκέ τις ἐκ Μαντινείας ἄγγελος, λέγων τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Γρύλλον τεθνάναι. Κἀκεῖνος ἀπέθετο μὲν τὸν στέφανον, διετέλει δὲ θύων. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἄγγελος προσέθηκε τῷ πρότερον λόγῳ καὶ ἐκεῖνον τὸν λέγοντα, ὅτι νικῶν μέντοι τέθνηκε, πάλιν ὁ Ξενοφῶν ἐπέθηκε τῇ κεφαλῇ τὸν στέφανον. Ταῦτα μὲν οὖν δημώδη, καὶ ἐς πολλοὺς ἐκπεφοίτηκεν.

Xenophonti rem divinam facienti nuntius quidam ex Mantinea venit significans, filium ejus Gryllum mortem oppetiisse. Et ille deposuit quidem coronam, sed in sacrificando perstitit. Quum vero nuntius etiam illud adjiceret, eum victorem obiisse, denuo coronam sibi imposuit Xenophon. Hæc vero vulgaria quidem sunt, et in vulgus exierunt.

IV. — Quod Dion ob filii mortem non perturbatus sit.

Δίων δὲ ὁ Ἱππαρίνου μὲν παῖς, Πλάτωνος δὲ ὁμιλητὴς ἔτυχε μὲν χρηματίζων ὑπέρ τινων δημοσίων καὶ κοινῶν πραγμάτων· ὁ δὲ παῖς αὐτῷ ἐκ τοῦ τέγους κατενεχθεὶς εἰς τὴν αὐλὴν τὸν βίον κατέστρεψεν. Οὐδὲν οὖν ἐπὶ τούτοις μετεβάλετο ὁ Δίων, ἀλλ' ὅπερ οὖν ἐξ ἀρχῆς ἔπραττε, τοῦτο καὶ δρῶν διετέλεσεν.

At Dion, Hipparini filius, Platonis discipulus, quum publica quædam et communia negotia tractaret, filius ejus e tecto delapsus in atrium, vitam cum morte commutavit: nihil igitur hisce turbatus fuit Dion, sed quod inceperat antea, id agere perseveravit.

V. — Antigonus filium suum mortuum videns, nihil perturbatus fit.

Ἀντίγονόν γε μὴν φασι τὸν δεύτερον ἐπεί τινες τὸν υἱὸν αὐτῷ ἐκ τῆς παρατάξεως ἐκόμισαν νεκρόν, ἰδεῖ

Antigonum vero Secundum aiunt, quum quidam filium ei ex acie mortuum reportarent vidisse quidem ipsum,

μὲν αὐτόν, οὐδὲν δὲ τρέψας τοῦ χρωτός, οὐδὲ μὴν ἐπιδακρύσας, ἐπαινέσας δὲ ὡς ἀγαθὸν στρατιώτην, θάπτειν προσέταξεν.

sed colorem non mutasse, neque vero illacrimasse, sed collaudantem eum, ut fortem militem, sepulchro mandari jussisse.

VI. — De animi Cratetis celsitudin.

Κράτης ὁ Θηβαῖος τά τε ἄλλα μεγαλόφρων ὢν πεφώραται καὶ καταφρονητικὸς τῶν ὑπὸ τοῦ πλήθους θαυμαζομένων, ἀτὰρ οὖν καὶ χρημάτων καὶ πατρίδος. Ὅτι μὲν οὖν τῆς οὐσίας ἀπέστη τοῖς Θηβαίοις, τοῦτο μὲν καὶ εἰς πάντας ἐξεφοίτησε· τὸ δὲ ἕτερον αὐτοῦ οὐ πᾶσι γνώριμον. Ἔστι δὲ ἐκεῖνο· ἀπαλλαττόμενος τῶν Θηβῶν οἰκισθεισῶν πάλιν ἔφη, Οὐ δέομαι πόλεως, ἣν Ἀλέξανδρος κατασκάψει ἄλλος.

Crates Thebanus compertus est et aliis in rebus magno fuisse animo, et contemptor eorum, quæ vulgus admirari solet, atque adeo etiam pecuniarum ac patriæ. Quod igitur suas facultates Thebanis cesserit, id quidem etiam in omnes emanavit. Ast illud alterum ejus non omnibus notum. Hoc autem est. Abiens Thebis jam denuo exædificatis, Non opus est, inquit, mihi urbe, quam Alexander alius subvertet.

VII. — De calumnia populi.

Δημοχάρης ὁ τοῦ Δημοσθένους ἀδελφιδοῦς ἐπιδεῖξαι βουλόμενος, ὅτι τῆς ἐκ τῶν πολλῶν κακοφημίας ὑπερφρονεῖ, θεασάμενός τινας καθεζομένους ἐν ἰατρείῳ ψογεροὺς καὶ κακῶς ἀγορεύειν ἐκ παντὸς τρόπου διψῶντας, Τί φατε ὑμεῖς (εἶπε) Δυσμενίδαι; τὸ ἦθος αὐτῶν ἅμα ἐκκαλύψας διὰ τούτου τοῦ ὀνόματος.

Demochares, sorore Demosthenis natus, ostendere volens, se nihili pendere obtrectationes vulgi, quum videret quosdam sedentes in medici officina, reprehendendi promptos, et male loquendi omnino cupidos: Quid loquimini, inquit, vos Dysmenidæ? ingenium ipsorum hoc nomine simul declarans.

VIII. — Quod Phrynichus propter poema quoddam prætor electus est.

Φρύνιχον Ἀθηναῖοι στρατηγὸν εἵλοντο οὔτε κατὰ σπουδὰς οὔτε κατὰ τὴν τοῦ γένους ἀξίαν οὔτε μὴν ὅτι ἦν πλούσιος. Πολλάκις γὰρ καὶ ἐκ τούτων ἐθαυμάζοντο ἐν ταῖς Ἀθήναις, καὶ τῶν ἄλλων προηροῦντο. Ἀλλ' ἐπεὶ τοῖς πυῤῥιχισταῖς ἔν τινι τραγῳδίᾳ ἐπιτήδεια μέλη καὶ πολεμικὰ ἐξεπόνησεν, οὕτως ἄρα κατεκτήσατο τὸ θέατρον καὶ ἐκράτησε τῶν παρόντων, ὥστε παραχρῆμα αὐτὸν εἵλοντο στρατηγεῖν, πιστεύσαντες, ὅτι τῶν πολεμικῶν ἔργων ἡγήσεται καλῶς καὶ εἰς δέον, ὅπου μὴ ἀπᾴδοντα τοῖς ἐνόπλοις ἀνδράσιν εἰργάσατο τὰ ἐν τῷ δράματι μέλη τε καὶ ποιήματα.

Phrynichum Athenienses belli ducem creaverunt, neque fallaciis, neque propter generis dignitatem, neque vero quod dives esset. Sæpe enim etiam propter ista homines colebantur Athenis, aliisque præferebantur. Sed quum Pyrrichistis in quadam tragœdia convenientes fecisset et bellicos modulos, adeo occupavit theatrum, et præsentium animos cepit, ut continuo eum ducem eligerent, arbitrantes, eum bellicis rebus pulchre et utiliter præfuturum, quandoquidem a viris armatis non abhorrentia cantica et poemata dramatis illius fecerat.

IX. — De Amore.

Ἐρῶντι ἀνδρί τις οὐκ ἐρῶν ὅπλοις, ἐπειγούσης τῆς μάχης καὶ συνάγοντος τοῦ πολέμου, οὐκ ἂν συμμίξειεν. Ὁ γὰρ ἀνέραστος φεύγει καὶ ἀποδιδράσκει τὸν ἐρωτικόν, ἅτε βέβηλος καὶ ἀτέλεστος τῷ θεῷ, καὶ τοσοῦτον ἀνδρεῖος, ὅσον αὐτῷ καὶ ἡ ψυχὴ χωρεῖ καὶ τὸ σῶμα ῥώμης ἔχει. Δέδοικε δὲ τὸν ἕτερον, ἅτε ἐκ θεοῦ κατόχως ἐνθουσιῶντα, καὶ οὐ μὰ Δία τοῦτο τὸ κοινόν, ἐξ Ἄρεος, ἀλλ' ἐξ Ἔρωτος μανέντα. Οἱ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν θεῶν κατειλημμένοι, ὧν ἕνα φησὶν Ὅμηρος ὅμοια τῷ Ἄρει μαίνεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνοί γε ἐξ ἑνὸς περιειλημμένοι δαίμονος εὖ καὶ καλῶς ἀγωνίζονται τοσοῦτον, ὅσον ἐνθουσιᾶν αὐτοὺς ἅπαξ. Οἱ δὲ Ἔρωτος βάκχοι πολεμοῦντες καὶ ὑπὸ τῆς Ἄρεος ὁρμῆς καὶ ὑπὸ τῆς Ἔρωτος ἐκκαύσεως διπλῆν τὴν λατρείαν ὑπομένοντες, εἰκότως, κατὰ τὴν Κρητῶν

Cum amatore haud facile quis, qui ipse non amet, quum pugna urget, et prœlium committitur, armis congredietur. Nam expers amoris fugit amatorem, et se subducit, tanquam profanus, nec initiatus deo, tantumque fortis, quantum ei et animus patet, et corpus roboris habet. Metuit autem illum alterum, quasi percitum furore, ut solent deo pleni, et non, per Jovem, secundum commune illud dictum, *ex Marte*, verum ex Amore, furentem. Nam qui solum ab altero horum deorum sunt capti, quorum unum perinde ac Martem Homerus dicit insanire, illi vero ab uno occupati deo, recte beneque pugnant tantum, quanti est eos ab uno agitari numine. Amoris vero mystæ pugnantes, et Martis impetu et Amoris ardore duplicem sustinentes cultum, non mirum, ex sententia Cretensium, si dupliciter quoque bene rem

ἔννοιαν, καὶ κατορθοῦσι διπλᾶ. Οὔκουν τῷ ἐξ Ἄρεος καὶ Ἔρωτος φονῶντι αἰτιάσαιτο ἄν τις, εἰ μὴ ὑπομένοι ὁπλίτης ἀνταγωνίσασθαι ὑφ' ἑνὶ τεταγμένος θεῷ, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τοῖς δύο.

gerant. Non igitur quisquam reprehendet, si armatus aliquis sub uno militans deo, non autem sub duobus, cum illo, qui a Marte simul et Amore actus cædem spirat, congredi non audeat.

X. — De Lacedæmoniorum amatoribus et amatis.

Περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι Ἐφόρων πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα εἰπεῖν καλὰ ἔχω, ἃ δ' οὖν προῄρημαι, ταῦτα νῦν ἐρῶ. Ὅτε τις τῶν παρ' αὐτοῖς καλῶν πλούσιον ἐραστὴν προείλετο χρηστοῦ πένητος, ἐπέβαλον αὐτῷ χρήματα, κολάζοντες, ὡς ἔοικε, τὴν φιλοχρηματίαν τῇ τῶν χρημάτων ζημίᾳ. Ἄλλον δέ τινα ἄνδρα καλὸν κἀγαθὸν οὐδενὸς ἐρῶντα τῶν καλῶς πεφυκότων καὶ τοῦτον ἐζημίωσαν, ὅτι χρηστὸς ὢν οὐδενὸς ἤρα· δῆλον γάρ, ὡς ὅμοιον ἂν ἑαυτῷ κἀκεῖνον ἀπέφηνεν, ἴσως δ' ἂν καὶ ἄλλον. Δεινὴ γὰρ ἡ τῶν ἐραστῶν πρὸς τὰ παιδικὰ εὔνοια ἀρετὰς ἐνεργάσασθαι, ὅταν αὐτοὶ σεμνοὶ ὦσιν. Ἐπεί τοι Λακωνικὸς καὶ οὗτος νόμος· ὅταν ἁμάρτῃ μειράκιον, τῇ μὲν ἀφελείᾳ τοῦ τρόπου καὶ τῷ νεαρῷ τῆς ἡλικίας συγγινώσκουσι· τὸν δὲ ἐραστὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κολάζουσιν, ἐπιγνώμονας αὐτοὺς καὶ ἐξεταστὰς ὧν ἐκεῖνοι πράττουσι κελεύοντες εἶναι.

De Lacedæmoniorum Ephoris multa quidem et alia habeo præclara, quæ dicam, nunc vero ea dicam tantum, quæ proposueram. Quum quidam apud eos forma præstans, amatori honesto, sed pauperi, divitem prætulisset, irrogarunt illi pecuniariam mulctam, plectentes, ut apparet, pecuniarum cupiditatem pecuniæ damno. Alium vero quendam honestum ac bonum virum, qui neminem amabat ex iis qui bono ingenio præditi essent, etiam illum mulctarunt : quod quum bonus esset, neminem amaret. Certum quippe, quod similem sui esset illum quoque redditurus, forsitan etiam alium. Nam amatorum benevolentia erga pueros plurimum valet ad virtutem in iis excitandam, si modo ipsi sint venerabiles. Est deinde vero et hæc Laconica lex : si quis adolescens peccasset, ignoscebant morum simplicitati et ætati teneræ; amatorem vero pro eo puniebant, jubentes, arbitros esse eos et inspectores omnium, quæ isti facerent.

XI. — De anima.

Οἱ Περιπατητικοί φασι μεθ' ἡμέραν θητεύουσαν τὴν ψυχὴν τῷ σώματι περιπλέκεσθαι, καὶ μὴ δύνασθαι καθαρῶς τὴν ἀλήθειαν θεωρεῖν· νύκτωρ δὲ διαλυθεῖσαν τῆς περὶ τοῦτο λειτουργίας καὶ σφαιρωθεῖσαν ἐν τῷ περὶ τὸν θώρακα τόπῳ μαντικωτέραν γίνεσθαι, ἐξ ὧν τὰ ἐνύπνια.

Peripatetici dicunt, animam interdiu servientem corpori quaquaversus implicari, neque pure veritatem perspicere posse : noctu vero liberatam ab illius ministerio, et veluti in globum, in loco, qui est circa thoracem, collectam, magis ad prævidenda futura idoneam esse, unde existant insomnia.

XII. — De amoris ratione apud Lacedæmonios.

Οὐκ εἰσὶ θρυπτικοὶ πρὸς τοὺς ἐραστὰς οἱ ἐν Λακεδαίμονι καλοὶ οὐδὲ ἀλαζόνες· ἐπεὶ τοὐναντίον ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὡραίοις τὰ ἐκ τούτων καταμαθεῖν ἔστιν. Αὐτοὶ γοῦν δέονται τῶν ἐραστῶν εἰσπνεῖν αὐτοῖς· Λακεδαιμονίων δέ ἐστιν αὕτη ἡ φωνή, ἐρᾶν δεῖν λέγουσα. Σπαρτιάτης δὲ ἔρως αἰσχρὸν οὐκ οἶδεν. Εἴτε γὰρ μειράκιον ἐτόλμησεν ὕβριν ὑπομεῖναι, εἴτε ἐραστὴς ὑβρίσαι, ἀλλ' οὐδετέροις ἐλυσιτέλησε τῇ Σπάρτῃ ἐγκαταμεῖναι· ἢ γὰρ τῆς πατρίδος ἀπηλλάγησαν, ἢ καί, τὸ ἔτι θερμότερον, τοῦ βίου αὐτοῦ.

Lacedæmoniorum pulchri non gerunt se fastidiose erga amatores, neque arroganter. Siquidem res et facta illorum contra habere se ac apud alios pulchros, cognoscere licet. Ipsi ergo rogant amatores εἰσπνεῖν αὐτοῖς. Lacedæmoniorum ea vox est, velle, ut se ames, significans. Spartanus autem amor nihil turpe novit. Sive enim adolescens ausus sit stuprum pati, sive amator inferre, neutri enimvero consultum fuerit Spartæ manere. Aut enim e patria, aut, quod gravius est, vita decedant oportet.

XIII. — De vinolentia Tapyrorum.

Ὅτι φιλοινότατον ἔθνος τὸ τῶν Ταπύρων τοσοῦτον, ὥστε ζῆν αὐτοὺς ἐν οἴνῳ, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ βίου ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ καταναλίσκειν. Καὶ οὐ μόνον εἰς πόμα καταχρῶνται αὐτῷ, ἀλλὰ γὰρ καὶ χρίσμα ἐστὶν αὐτοῖς ὁ οἶνος, ὥσπερ ἄλλοις τὸ ἔλαιον.

Adeo dedita vino gens Tapyrorum, ut in vino vivat, et plurimum vitæ tempus in ejus usu transigat. Neque solum eo ad potandum abutuntur, verum etiam unguentum ipsis est vinum, quemadmodum aliis est oleum.

XIV. — De vinolentia Byzantiorum.

Βυζαντίους δὲ δεινῶς οἰνόφλυγας ὄντας ἐνοικεῖν τοῖς καπηλείοις λόγος ἔχει, τῶν οἰκιῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν δωμάτων ἐξοικισθέντας, καὶ τοῖς ξένοις τοῖς ἐνεπιδημοῦσι τῇ πόλει ἀπομισθώσαντας αὐτά, καὶ οὐ μόνον ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ τῶν γυναικῶν αὐτοῖς ἀποστάντας, ὡς ἐν ταὐτῷ τοὺς Βυζαντίους διπλῆν αἰτίαν φέρεσθαι καὶ οἰνοφλυγίας καὶ προαγωγείας. Ἅτε δὲ ὑπὸ τῆς μέθης καὶ τοῦ οἴνου διαῤῥέοντες, αὐλοῦ μὲν ἀκούοντες χαίρουσι, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῖς αὐλεῖσθαί ἐστι· σάλπιγγα δὲ οὐδὲ ἀρχὴν ὑπομένουσι. Καὶ ἐκ τούτων ἔξεστι νοεῖν, ὅτι καὶ πρὸς ὅπλα καὶ πρὸς πολέμους ἀλλοτριώτατα διάκεινται Βυζάντιοι. Διὰ ταῦτά τοι καὶ Λεωνίδης ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐν πολιορκίᾳ ἰσχυρᾷ, ἐπεὶ τῶν πολεμίων τοῖς τείχεσι προσβαλόντων ἐκεῖνοί γε τὰς φρουρὰς ἐκλιπόντες διημέρευον ἐν ταῖς συνήθεσι διατριβαῖς, προσέταξε τὰ καπηλεῖα ἐπὶ τῶν τειχῶν διασκηνωθῆναι αὐτοῖς. Καὶ τοῦτο τὸ σόφισμα ἀνέπεισεν αὐτοὺς ὀψὲ καὶ βραδέως τὴν τάξιν μὴ καταλιπεῖν, ἅτε τῆς προφάσεως αὐτοῖς περιῃρημένης. Λέγει δὲ ταῦτα ὑπὲρ αὐτῶν Δάμων. Ὁμολογεῖν δὲ τούτοις ἔοικε καὶ ὁ Μένανδρος, ὅταν λέγῃ

. . . . . . Μεθύσους τοὺς ἐμπόρους
Ποιεῖ τὸ Βυζάντιον· ὅλην ἐπίνομεν
Τὴν νύκτα. . . . .

Byzantios vero valde vino deditos, fama fert, in cauponis habitare, suis ædibus et domibus demigrantes, easque peregrinis, qui in ea urbe morabantur, mercede locantes : neque solum hæc, sed etiam uxores suas illis cedentes. Itaque duplicem eodem facto sustinent culpam Byzantii, et temulentiæ et prostitutionis. Ut vero ebrietate vinoque diffluunt, ita tibiam quidem audientes delectantur, et quotidianum illis est tibicines audire : at tubam ne primo quidem auditu sustinent. Et ex his intelligere licet, etiam ab armis belloque alienissimos esse Byzantios. Propter hanc igitur causam etiam Leonides dux ipsorum in acerrima urbis oppugnatione, quum, hostibus mœnia invadentibus, illi relictis excubiis totos dies in consuetis agerent diversoriis, mandavit, ut cauponæ ipsis per mœnia statuerentur. Hoc sophisma sero tandem ac difficulter eis persuasit, ut stationem ne desererent, quippe quum prætextus et causa ipsis esset præcisa. Tradit hæc de ipsis Damon. His adstipulari videtur etiam Menander, quum dicit : Vinolentos negotiatores facit Byzantium : totam noctem perpotabamus.

XV. — De Argivorum, Tirynthiorum, Thracum, Illyriorum vinositate.

Καὶ Ἀργεῖοι δὲ καὶ Τιρύνθιοι κεκωμῴδηνται καὶ οὗτοι ἀκρατέστερον τῷ οἴνῳ προσιόντες. Τό γε μὴν ὑπὲρ τῶν Θρᾳκῶν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ διαβεβόηται ἤδη καὶ διατεθρύληται, ὡς εἰσὶ πιεῖν δεινότατοι. Οὐ διαπεφεύγασι δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν οὐδὲ Ἰλλυριοί· ἀλλ' ἐκεῖνοί γε προσειλήφασι κἀκεῖνο τὸ ἐπίκλημα, ὅτι ἐφεῖται τοῖς ἐν τῷ συνδείπνῳ παροῦσι ξένοις προπίνειν ταῖς γυναιξίν, ἑκάστον ᾗ ἂν βούληται, κἂν μηδὲν προσήκῃ ἡ γυνὴ αὐτῷ.

Argivi quoque et Tirynthii in comœdiis taxati sunt et ipsi, quod vino se dedant intemperantius. De Thracibus vero jam confirmatum id pervulgatamque est, plurimum eos bibendo valere. Neque Illyrii hoc tempore effugiunt hanc accusationem, quin illi vero hoc etiam opprobrium insuper sustinent, quod præsentibus in convivio hospitibus permissum sit unicuique, mulieribus propinare, si libeat, etiamsi mulier nihil ad ipsum pertineat.

XVI. — Comparatio Demetrii et Timothei ducum.

Εἶτα τίς ἀμείνων ἦν στρατηγεῖν, Δημήτριος ὁ πολιορκητὴς ἢ Τιμόθεος ὁ Ἀθηναῖος; Ἐγὼ μὲν ἐρῶ τὸν τῶν ἀμφοτέρων τρόπον· ἔξεστι δ' ὑμῖν προτιμῆσαι τὸν ἕτερον. Δημήτριος μὲν βίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ καὶ λυπῶν τὰ μέγιστα καὶ ἀδικῶν ᾕρει τὰς πόλεις μηχανὰς προσάγων καὶ κατασείων καὶ ὑπορύττων τὰ τείχη· Τιμόθεος δὲ πείθων καὶ διδάσκων λόγῳ, ὅτι λυσιτελέστερόν ἐστι τῶν Ἀθηναίων ἀκούειν.

Uter vero præstantior dux fuit, Demetrius Poliorcetes, an Timotheus Atheniensis? Ego indolem et ingenium utriusque explicabo : vobis autem præferre alterutrum licet. Demetrius per vim et fraudem, et improbum plus habendi studium et maxima damna ac injuriam inferens civitates capiebat admotis machinis et concussis ac suffossis mœnibus : Timotheus vero suadens, et docens oratione, utilius esse, ut Atheniensium dicto audientes essent.

XVII. — Quod philosophia ab administranda republica non sit aliena, et quod ex philosophis quidam rempublicam gubernarint.

Ἐπολιτεύσαντο οὖν καὶ φιλόσοφοι, μηδ' αὐτὸ τοῦτο μόνον, τὴν διάνοιαν ἀγαθοὶ γενόμενοι, ἐφ' ἡσυχίας κατεβίωσαν. Ἐπηνώρθωσαν γὰρ τὰ κοινὰ Ζάλευκος

Rempublicam administraverunt etiam philosophi, vel, hoc solo contenti, quod animo boni et idonei exsisterent, in quiete vitam exegerunt. Correxerunt respublicas Za-

μὲν τὰ ἐν Λοκροῖς, Χαρώνδας δὲ τὰ ἐν Κατάνῃ καὶ τὰ ἐν Ῥηγίῳ, ὅτε ἐκ Κατάνης ἔφευγε. Ταραντίνοις δὲ ἐγένετο ἀγαθὸν Ἀρχύτας, Σόλων δὲ Ἀθηναίοις, Βίας δὲ καὶ Θαλῆς τὴν Ἰωνίαν πολλὰ ὤνησαν, Χίλων δὲ Λακεδαιμονίους, Μυτιληναίους γε μὴν Πιττακός, Κλεόβουλος δὲ Ῥοδίους. Καὶ Ἀναξίμανδρος δὲ ἡγήσατο τῆς εἰς Ἀπολλωνίαν ἐκ Μιλήτου ἀποικίας. Ἀλλὰ καὶ Ξενοφῶν στρατιώτης ἀγαθὸς ἦν καὶ ἀμείνων στρατηγός, ὅτε Κύρῳ συνανέβη· καὶ Κῦρος μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀπέθανον, καλούσης δὲ τῆς χρείας τὸ δυνησόμενον σῶσαι τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀγαγεῖν τὴν ὀπίσω εἰς τὰ οἰκεῖα, οὗτος ἐκεῖνος ἦν. Πλάτων δὲ ὁ Ἀρίστωνος Δίωνα κατήγαγεν εἰς Σικελίαν, καὶ δι' ὧν αὐτῷ συνεβούλευε καὶ ἐδίδασκε, διὰ τούτων τὴν τυραννίδα τὴν Διονυσίου κατέλυσε. Σωκράτης δὲ τῇ μὲν Ἀθηναίων πολιτείᾳ οὐκ ἠρέσκετο· τυραννικὴν γὰρ καὶ μοναρχικὴν ἑώρα τὴν δημοκρατίαν οὖσαν· καὶ διὰ ταῦτα οὔτε ἐπεψήφισεν Ἀθηναίοις τὸν τῶν δέκα στρατηγῶν θάνατον, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς Τριάκοντα ἐκοινώνει τῶν ἀσεβημάτων. Ἔνθα δὲ ἐχρῆν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγωνίζεσθαι, ἀλλ' ἐνταῦθά γε ἀπροφάσιστος ἐκεῖνος στρατιώτης ἦν. Ἐστρατεύσατο γοῦν ἐπὶ Δήλιον, καὶ εἰς Ἀμφίπολιν καὶ εἰς Ποτίδαιαν. Ἀριστοτέλης δὲ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα οὐ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο εἰς γόνυ πεσοῦσαν, ἀλλ' ἐπὶ στόμα ἀνέστησεν αὖθις. Δημήτριος δὲ ὁ Φαληρεὺς καὶ Ἀθήνησιν ἐπιφανέστατα ἐπολιτεύσατο, ἔστ' ἂν αὐτὸν ὁ συνήθης Ἀθηναίοις φθόνος ἐξέωσε· καὶ ἐν Αἰγύπτῳ δὲ συνὼν τῷ Πτολεμαίῳ νομοθεσίας ἦρξε. Τίς δὲ ἀντιφήσει καὶ Περικλέα τὸν Ξανθίππου φιλόσοφον γενέσθαι καὶ Ἐπαμεινώνδαν τὸν Πολύμνιδος καὶ Φωκίωνα τὸν Φώκου καὶ Ἀριστείδην τὸν Λυσιμάχου καὶ Ἐφιάλτην τὸν Σοφωνίδου; Καὶ ἔτι κάτω τοῦ χρόνου Καρνεάδην καὶ Κριτόλαον; εἴ γε εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκοντο ἐκεῖνοι ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων πρεσβεύοντες, καὶ αὐτοῖς σωτηρίαν εὕραντο. Οἵπερ οὖν εἰς τοσοῦτον ἐνέτρεψαν τὴν σύγκλητον βουλήν, ὡς εἰπεῖν αὐτούς, Ἔπεμψαν Ἀθηναῖοι πρεσβεύοντας, οὐ τοὺς πείσοντας, ἀλλὰ γὰρ τοὺς βιασομένους ἡμᾶς δρᾶσαι, ὅσα θέλουσιν. Ἐγὼ δὲ πολιτείαν φαίην [ἂν] καὶ τὸ Περσαίου, εἴ γε Ἀντίγονον ἐπαίδευσε, καὶ τὸ Ἀριστοτέλους, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Φιλίππου νέῳ ὄντι φιλοσοφῶν ἦν δῆλος. Καὶ Λύσις δὲ ὁ γνώριμος ὁ Πυθαγόρου καὶ αὐτὸς Ἐπαμεινώνδαν ἐξεπαίδευσεν. Εἴ τις οὖν ἀπράκτους λέγει τοὺς φιλοσόφους, ἀλλὰ εὐήθη γε αὐτοῦ καὶ ἀνόητα ταῦτα. Ἐγὼ μὲν γὰρ τὴν σὺν αὐτοῖς ἀπραγμοσύνην καὶ τὸν τῆς ἡσυχίας ἔρωτα κἂν ἁρπάσαιμι ἐπιδραμών.

leucus quidem Locrensium, Charondas vero Cataneusium, item Rheginorum, quum in exsilium ejectus esset e Catana. Tarentinis profuit Archytas, Solon Atheniensibus, Bias et Thales Ioniæ in multis fuerunt utiles, Chilon Lacedæmoniis, Mytilenæis porro Pittacus, Rhodiis Cleobulus. Anaximander vero coloniæ Mileto Apolloniam missæ dux fuit. Sed et Xenophon miles erat bonus et melior dux, quando cum Cyro expeditionem obiit, et Cyrus quidem, et qui cum ipso erant, occubuerunt, quum vero necessitas postularet hominem, qui posset servare Græcos et domum reducere, hic ille fuit. Plato Aristonis filius Dionem reduxit in Siciliam, et per ea, quæ suasit ac docuit eum, tyrannidem Dionysii subvertit. At Socrati neutiquam placebat Atheniensium respublica : videbat enim democratiam tyrannicam esse et monarchicam. Et ideo neque cum Atheniensibus suffragio suo decem duces morti adjudicavit, neque cum Triginta Tyrannis quicquam scelerum commune habuit. Quando autem pro patria decertare oportebat, tunc utique sine ulla exceptione militem agebat. Gessit itaque arma apud Delium, Amphipolim et Potidæam. Aristoteles vero patriam suam, non illud quod dicitur, in genua prolapsam, sed in os, erexit denuo. Demetrius autem Phalereus et Athenis summa cum gloria rempublicam rexit, usque dum solita Atheniensibus invidia eum expulit : et in Ægypto apud Ptolemæum scribendis legibus præfuit. Quis vero infitias iverit, etiam Periclem Xanthippi filium philosophum fuisse, et Epaminondam Polymnidis, et Phocionem Phoci, et Aristidem Lysimachi, et Ephialten Sophronidæ filios et seriori quoque tempore Carneadem et Critolaum : siquidem et illi Romam perrexerunt pro Atheniensibus legationem obeuntes, salutemque ii impetraverunt. Qui in tantam negandi verecundiam senatum adegerunt, ut dicerent senatores : Miserunt Athenienses legatos, non qui persuaderent, sed qui cogerent nos facere, quæcumque illi volunt. Ego vero administationem reipublicæ dixerim etiam illud Persæi, quod Antigonum docuit, et illud Aristotelis, siquidem et ipse apud adolescentem adhuc Alexandrum Philippi manifeste philosophum egit. Sed et Lysis, Pythagoræ discipulus, Epaminondam erudivit. Si quis igitur nihil rerum agere philosophos dicit, ille vero stulta dicit et inepta. Certe ego quidem hanc cum ipsis inertiam et tranquillitatis studium accurrens raperem.

XVIII. — De colloquio Midæ Phrygis et Sileni, et de iis quæ incredibiliter ab hoc dicta sunt.

Περιηγεῖταί τινα Θεόπομπος συνουσίαν Μίδου τοῦ Φρυγὸς, καὶ Σιληνοῦ. Νύμφης δὲ παῖς ὁ Σιληνὸς οὗτος, θεοῦ μὲν ἀφανέστερος τὴν φύσιν, ἀνθρώπου δὲ κρείττων, ἐπεὶ καὶ ἀθάνατος ἦν. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ

Narrat Theopompus, colloquium quoddam inter Midam Phrygem et Silenum intercessisse. Hic Silenus erat Nymphæ filius, et deo quidem inferior natura, at homine superior, quippe immortalis. Multa vero alia sunt inter se col-

ἄλλα ἀλλήλοις διελέχθησαν, καὶ ὑπὲρ τούτων [δὲ] ὁ Σιληνὸς ἔλεγε πρὸς τὸν Μίδαν· τὴν μὲν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Λιβύην νήσους εἶναι, ἃς περιῤῥεῖν κύκλῳ τὸν Ὠκεανόν, ἤπειρον δὲ εἶναι μόνην ἐκείνην τὴν ἔξω τούτου τοῦ κόσμου. Καὶ τὸ μὲν μέγεθος αὐτῆς ἄπειρον διηγεῖτο. Τρέφειν δὲ τὰ ἄλλα ζῶα μεγάλα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ τῶν ἐνταυθοῖ διπλασίονας τὸ μέγεθος, καὶ χρόνον ζῆν αὐτοὺς οὐχ ὅσον ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον διπλοῦν. Καὶ πολλὰς μὲν εἶναι καὶ μεγάλας πόλεις καὶ βίων ἰδιότητας, καὶ νόμους αὐτοῖς τετάχθαι ἐναντίως κειμένους τοῖς παρ' ἡμῖν νομιζομένοις. Δύο δὲ εἶναι πόλεις ἔλεγε μεγέθει μεγίστας, οὐδὲν δὲ ἀλλήλαις ἐοικέναι· καὶ τὴν μὲν ὀνομάζεσθαι Μάχιμον, τὴν δὲ Εὐσεβῆ. Τοὺς μὲν οὖν Εὐσεβεῖς ἐν εἰρήνῃ τε διάγειν καὶ πλούτῳ βαθεῖ, καὶ λαμβάνειν τοὺς καρποὺς ἐκ τῆς γῆς χωρὶς ἀρότρων καὶ βοῶν, γεωργεῖν δὲ καὶ σπείρειν οὐδὲν αὐτοῖς ἔργον εἶναι. Καὶ διατελοῦσιν (ἦ δ' ὅς) ὑγιεῖς καὶ ἄνοσοι, καὶ καταστρέφουσι τὸν ἑαυτῶν βίον γελῶντες εὖ μάλα καὶ ἡδόμενοι. Οὕτω δὲ ἀναμφιλόγως εἰσὶ δίκαιοι, ὡς μηδὲ τοὺς θεοὺς πολλάκις ἀπαξιοῦν ἐπιφοιτᾶν αὐτοῖς. Οἱ δὲ τῆς Μαχίμου πόλεως μαχιμώτατοί τέ εἰσι καὶ αὐτοὶ καὶ γίνονται μεθ' ὅπλων, καὶ ἀεὶ πολεμοῦσι, καὶ καταστρέφονται τοὺς ὁμόρους, καὶ παμπόλλων ἐθνῶν μία πόλις κρατεῖ αὕτη. Εἰσὶ δὲ οἱ οἰκήτορες οὐκ ἐλάττους διακοσίων μυριάδων. Ἀποθνήσκουσι δὲ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον νοσήσαντες· σπάνιον δὲ τοῦτο, ἐπεὶ τά γε πολλὰ ἐν τοῖς πολέμοις ἢ λίθοις ἢ ξύλοις παιόμενοι· ἄτρωτοι γάρ εἰσι σιδήρῳ. Χρυσοῦ δὲ ἔχουσι καὶ ἀργύρου ἀφθονίαν, ὡς ἀτιμότερον εἶναι παρ' αὐτοῖς τὸν χρυσὸν τοῦ παρ' ἡμῖν σιδήρου. Ἐπιχειρῆσαι δέ ποτε καὶ διαβῆναι τούτους εἰς τάσδε τὰς ἡμεδαπὰς νήσους ἔλεγε, καὶ διαπλεύσαντάς γε τὸν Ὠκεανὸν μυριάσι χιλίαις ἀνθρώπων, ἕως Ὑπερβορέων ἀφικέσθαι. Καὶ πυθομένους τῶν παρ' ἡμῖν τούτους εἶναι τοὺς εὐδαιμονεστάτους, καταφρονῆσαι ὡς φαύλως καὶ ταπεινῶς πράττοντας, καὶ διὰ ταῦτα ἀτιμάσαι προελθεῖν περαιτέρω. Τὸ δὲ ἔτι θαυμασιώτερον προσετίθει. Μέροπάς τινας οὕτω καλουμένους ἀνθρώπους οἰκεῖν παρ' αὐτοῖς ἔφη πόλεις πολλὰς καὶ μεγάλας, ἐπ' ἐσχάτῳ δὲ τῆς χώρας αὐτῶν τόπον εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι Ἄνοστον, ἐοικέναι δὲ χάσματι, κατειλῆφθαι δὲ οὔτε ὑπὸ σκότους, οὔτε ὑπὸ φωτός, ἀέρα δὲ ἐπικεῖσθαι ἐρυθήματι μεμιγμένον θολερῷ. Δύο δὲ ποταμοὺς περὶ τοῦτον τὸν τόπον ῥεῖν, καὶ τὸν μὲν Ἡδονῆς καλεῖσθαι, τὸν δὲ Λύπης· καὶ παρ' ἑκάτερον τούτων ἑστηκέναι δένδρα τὸ μέγεθος πλατάνου μεγάλης. Φέρειν δὲ καρποὺς τὰ μὲν περὶ τὸν τῆς Λύπης ποταμὸν τοιαύτην ἔχοντας τὴν φύσιν· ἐάν τις αὐτῶν ἀπογεύσηται, τοσοῦτον ἐκβάλλει δακρύων, ὥστε κατατήκεσθαι πάντα τὸν ἑαυτοῦ βίον τὸν λοιπὸν θρηνοῦντα, καὶ οὕτω τελευτᾶν. Τὰ δὲ ἕτερα τὰ παραπεφυκότα τῷ τῆς Ἡδονῆς ποταμῷ, ἀντίπαλον ἐκφέρειν καρπόν. Ὃς γὰρ ἂν γεύσηται τούτων, τῶν μὲν ἄλλων τῶν πρότερον ἐπιθυμιῶν παύεται· ἀλλὰ καὶ εἴ του ἤρα

locuti, tum hæc Silenus aliquando Midæ retulit: Europam, Asiam, et Libyam insulas esse, quas undique Oceanus circumfluat. Continentem vero unicam esse illam, quæ extra hunc mundum exsistit. Et magnitudinem ipsius immensam esse narrabat: alere autem reliqua animalia grandia, et homines duplo majores iis, qui hanc habitant: et vivere eos non tantum temporis, quantum nos, sed etiam illud duplum. Et multas quidem esse magnasque civitates, ac vitæ peculiares rationes, et leges apud eos plane nostris contrarias esse constitutas. Duas vero urbes esse magnitudine maximas dixit, nihil vero sibi invicem similes: et alteram quidem nominari *Bellicosam*, alteram *Piam*. *Pios* igitur in pace vitam agere et amplissimis divitiis, fructumque ex terra capere sine aratris et bubus, neque solere eos agrum colere, neque serere. Et semper sunt (aiebat ille) etiam a morbis immunes, ac vitam cum morte commutant ridentes prorsus ac lætantes. Adeo vero sine controversia justi sunt, ut neque dii dedignentur sæpe ad eos accedere. Qui vero *Bellicosam* urbem incolunt, bellicosissimi quoque sunt, et nascuntur cum armis, ac bella semper gerunt, finitimosque in suam potestatem redigunt, atque in plurimas gentes hæc una civitas imperium tenet. Incolæ vero ejus sunt non pauciores ducentis myriadibus. Moriuntur autem alias quidem ægrotantes, sed tamen raro id accidit, siquidem in bellis plerumque moriuntur, lapidibus aut fustibus percussi: nam ferro vulnerari nequeunt. Auri argentique maximam possident copiam, ita ut minoris apud ipsos æstimetur aurum, quam apud nos ferrum. Eos vero dicebat quondam etiam in hasce nostras insulas transire conatos, et trajecto Oceano cum mille myriadibus hominum ad Hyperboreos pervenisse: qumque audivissent hos populos inter nostrates esse beatissimos, contempsisse eos tanquam viles humilique fortuna agentes: et idcirco indignum duxisse progredi ulterius. Quod vero etiam mirabilius, adjecit: *Meropas*, homines quosdam ita vocatos, habitare apud eos dixit multas magnasque urbes: in extremo autem regionis illorum locum esse, et nominari *Irremeabilem*, similem voragini, neque vero tenebris illum, neque lumine circumdari, sed aerem ei incumbere spisso vel obscuro rubore mixtum. Circa eum vero locum duos labi fluvios, et quidem alterum *Voluptatis* vocari, alterum *Tristitiæ*: et ad utrumque arbores sitas esse magnitudine platani magnæ: quæ autem ad flumen Tristitiæ sunt, ferre fructus tali indole præditos: si quis eos gustet, tantum emittit lacrimarum, ut contabescat ejulans per universum vitæ suæ reliquum tempus, et sic moriatur. Alteras vero, fluvio Voluptatis adsitas, contrarium ferre fructum: qui enim hunc gustat, ab reliquis

καὶ αὐτοῦ λαμβάνει λήθην, καὶ γίνεται κατὰ βραχὺ νεώτερος, καὶ τὰς φθανούσας ἡλικίας καὶ τὰς ἤδη διελθούσας ἀναλαμβάνει ὀπίσω. Τὸ μὲν γὰρ γῆρας ἀποῤῥίψας ἐπὶ τὴν ἀκμὴν ὑποστρέφει, εἶτα ἐπὶ τὴν τῶν μειρακίων ἡλικίαν ἀναχωρεῖ, εἶτα παῖς γίνεται, εἶτα βρέφος, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐξαναλώθη. Καὶ ταῦτα εἴ τῳ πιστὸς ὁ Χῖος λέγων, πεπιστεύσθω, ἐμοὶ δὲ δεινὸς εἶναι δοκεῖ μυθολόγος καὶ ἐν τούτοις καὶ ἐν ἄλλοις δέ.

pristinis cupiditatibus absistit: sed et si quid amavit, ejus quoque oblivionem capit, paulatimque fit junior, ac superiores ætates, et jam transactas, recipit rursus. Abjecta enim senectute in robur ipsum revertitur, deinde in adolescentium ætatem redit; tum puer, dein infans evadit, et postea exstinguitur. Et hæc, si cui fide dignus videtur ea narrans Chius ille, credantur. Mihi vero egregius esse fabulator tum in his, tum in aliis, videtur.

XIX. — De dissidio Aristotelis a Platone.

Λέγεται τὴν διαφορὰν Ἀριστοτέλους πρὸς Πλάτωνα τὴν πρώτην ἐκ τούτων γενέσθαι. Οὐκ ἠρέσκετο τῷ βίῳ αὐτοῦ ὁ Πλάτων, οὐδὲ τῇ κατασκευῇ τῇ περὶ τὸ σῶμα. Καὶ γὰρ ἐσθῆτι ἐχρῆτο περιέργῳ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὑποδέσει· καὶ κουρὰν δὲ ἐκείρετο καὶ ταύτην ἀήθη Πλάτωνι· καὶ δακτυλίους δὲ πολλοὺς φορῶν ἐκαλλύνετο ἐπὶ τούτῳ. Καὶ μωκία δέ τις ἦν αὐτοῦ περὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἄκαιρος στωμυλία λαλοῦντος κατηγόρει καὶ αὕτη τὸν τρόπον αὐτοῦ. Πάντα δὲ ταῦτα ὡς ἔστιν ἀλλότρια φιλοσόφου, δῆλον. Ἅπερ οὖν ὁρῶν ὁ Πλάτων οὐ προσίετο τὸν ἄνδρα· προετίμα δὲ αὐτοῦ Ξενοκράτην καὶ Σπεύσιππον καὶ Ἀμύκλαν καὶ ἄλλους, τῇ τε λοιπῇ δεξιούμενος αὐτοὺς τιμῇ καὶ οὖν καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῶν λόγων. Ἀποδημίας δὲ γενομένης ποτὲ τῷ Ξενοκράτει εἰς τὴν πατρίδα, ἐπέθετο τῷ Πλάτωνι ὁ Ἀριστοτέλης, χορόν τινα τῶν ὁμιλητῶν τῶν ἑαυτοῦ περιστησάμενος, ὧν ἦν Μνάσων τε ὁ Φωκεὺς καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι. Ἐνόσει δὲ τότε ὁ Σπεύσιππος, καὶ διὰ ταῦτα ἀδύνατος ἦν συμβαδίζειν τῷ Πλάτωνι. Ὁ δὲ Πλάτων ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐγεγόνει, ὁμοῦ τε καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν ἐπιλελοίπει τὰ τῆς μνήμης αὐτόν. Ἐπιθέμενος οὖν αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύων ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ φιλοτίμως πάνυ τὰς ἐρωτήσεις ποιούμενος καὶ τρόπον τινὰ καὶ ἐλεγκτικῶς, ἀδικῶν ἅμα καὶ ἀγνωμονῶν ἦν δῆλος. Καὶ διὰ ταῦτα ἀποστὰς ὁ Πλάτων τοῦ ἔξω περιπάτου, ἔνδον ἐβάδιζε σὺν τοῖς ἑταίροις. Τριῶν δὲ μηνῶν διαγενομένων, ὁ Ξενοκράτης ἀφίκετο ἐκ τῆς ἀποδημίας, καὶ καταλαμβάνει τὸν Ἀριστοτέλη βαδίζοντα, οὗ κατέλιπε τὸν Πλάτωνα. Ὁρῶν δὲ αὐτὸν μετὰ τῶν γνωρίμων οὐ πρὸς Πλάτωνα ἀναχωροῦντα ἐκ τοῦ περιπάτου, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν ἀπιόντα εἰς τὴν πόλιν, ἤρετό τινα τῶν ἐν τῷ περιπάτῳ, ὅπου ποτὲ εἴη ὁ Πλάτων· ὑπώπτευε γὰρ αὐτὸν μαλακίζεσθαι. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ἐκεῖνος μὲν οὐ νοσεῖ, ἐνοχλῶν δὲ αὐτὸν Ἀριστοτέλης παραχωρῆσαι πεποίηκε τοῦ περιπάτου, καὶ ἀναχωρήσας ἐν τῷ κήπῳ τῷ ἑαυτοῦ φιλοσοφεῖ. Ὁ δὲ Ξενοκράτης ἀκούσας παραχρῆμα ἧκε πρὸς Πλάτωνα, καὶ κατέλαβε διαλεγόμενον τοῖς σὺν ἑαυτῷ· ἦσαν δὲ μάλα συχνοὶ καὶ ἄξιοι λόγου καὶ οἱ μάλιστα δοκοῦντες τῶν νέων ἐπιφανεῖς. Ἐπεὶ δὲ ἐπαύσατο τῆς ὁμιλίας, ἠσπάσατό τε ὡς τὸ εἰκὸς τὸν Ξενοκράτην φιλανθρώπως καὶ αὖ πάλιν ὁ Ξενοκράτης ἐκεῖνον ὁμοίως. Διαλυθείσης δὲ τῆς συνουσίας, οὐδὲν οὔτε

Dissidium Aristotelis adversus Platonem ex his fertur initium cepisse. Non probabat ejus vitam Plato, neque corporis ornatum. Nam Aristoteles et calceamentis nimii ac supervacui ornatus utebatur. Tonsura etiam tondebatur et ipsa Platoni insolita. Annulos quoque complures gestans eo ipso se efferebat. Sed et in vultu ejus inerat quædam aliorum irrisio: et intempestiva garrulitas loquentis, etiam illa ingenium ejus arguebat. Hæc autem omnia quam sint philosopho indigna, manifestum est. Quæ videns Plato, non probabat virum: sed præferebat ei Xenocratem, Speusippum, Amyclam et alios, quos tum reliquis honoribus excipiebat, tum dissertationum suarum communione. Xenocrate vero quondam in patriam profecto aggressus est Platonem Aristoteles, circumdans eum suorum discipulorum caterva, inter quos erat Mnason Phocensis, et alii ejusdem indolis. Laborabat tunc ex morbo Speusippus; et ideo Platonem comitari non poterat. Plato autem octoginta annos erat natus, simul etiam propter ætatem eum defecerat aliquantum memoria. Intendens igitur in eum, et meditans insidias Aristoteles, magnaque cum ambitione quæstiones proponens, et quodammodo etiam reprehendens eum, injurium simul et ingratum sese declarabat. Proinde abstinens deambulatione extra ædes suas Plato, domi cum familiaribus ambulabat. Exactis vero tribus mensibus, Xenocrates a peregrinatione reversus, invenit Aristotelem deambulantem, ubi reliquerat Platonem. Videns autem eum cum familiaribus non ad Platonem redire ex illa ambulatione, sed in urbem seorsum abire, interrogabat quendam ex iis qui erant in Peripato, ubinam esset Plato; existimabat enim eum infirma uti valetudine. At ille respondit: Non male habet, sed Aristoteles ei molestiam facessens effecit, ut Peripato decesserit, et ita secedens in horto suo philosophiam docet. His auditis Xenocrates confestim se ad Platonem contulit, et offendit eum disserentem ad eos, qui ipsi aderant. Erant autem frequentissimi, et memorabiles, et maxime illustres habiti inter adolescentes. Ille vero quum disserendi finem fecisset, humaniter, ut credibile est, Xenocratem salutavit, rursumque illum similiter Xenocrates. Soluto autem congressu nihil hac

εἰπὼν πρὸς τὸν Πλάτωνα ὁ Ξενοκράτης οὔτε ἀκούσας, συναγαγὼν τοὺς ἑταίρους [εἰς] ἕν, τῷ Σπευσίππῳ πάνυ ἰσχυρῶς ἐπέπληξε παραχωρήσαντι τοῦ περιπάτου Ἀριστοτέλει, αὐτός τε ἐπέθετο τῷ Σταγειρίτῃ κατὰ τὸ καρτερόν, καὶ εἰς τοσοῦτον προῆλθε φιλοτιμίας, ὡς ἐξελάσαι αὐτόν, καὶ ἀποδοῦναι τὸ σύνηθες χωρίον τῷ Πλάτωνι.

de re cum Platone locutus, neque ex eo audiens, collectis suis commilitonibus, et prorsus vehementer objurgavit Speusippum, quod Aristoteli cessisset Peripato, et ipse, quam potuit maximis viribus, Stagiritam aggressus est, et eo usque contentionis pervenit, ut eum ejiceret, et consuetum locum Platoni restitueret.

XX. — De Lysandro, et allatis ei muneribus.

Λυσάνδρῳ τῷ Σπαρτιάτῃ εἰς Ἰωνίαν ἀφικομένῳ οἱ κατὰ τὴν Ἰωνίαν ξένοι πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀπέπεμψαν, ἀτὰρ οὖν καὶ βοῦν καὶ πλακοῦντα. Ὁ δὲ ἀπιδὼν εἰς τὸν πλακοῦντα, ἤρετο, Τί βούλεται τὸ πέμμα ἐκεῖνο εἶναι; ὁ δὲ κομίζων ἀπεκρίνατο, ὅτι ἐκ μέλιτος καὶ τυροῦ καὶ ἄλλων τινῶν ἐσκεύασται. Ὁ δὲ Λύσανδρος, Ἀλλὰ τοῦτο μέν, εἶπε, τοῖς Εἵλωσι δότε· ἐλευθέρου γὰρ οὐκ ἔστι βρῶμα. Τὸν δὲ βοῦν προσέταξε κατὰ τὰ πάτρια σκευασθῆναι, καὶ ἐδείπνησεν ἡδέως.

Lysandro Spartiatæ, quum in Ioniam venisset, hospites per Ioniam multa quidem etiam alia, sed et bovem et placentam dono miserunt. Ille vero placentam intuitus, illud rogabat, quidnam cupediarum esset? Cui quum is, qui attulerat, responderet, ex melle, caseo et aliis quibusdam confectum esse : At illud quidem, inquit Lysander, date Helotibus : non enim est liberi hominis cibus. Bovem vero patriis moribus apparari mandavit, et ex eo cum voluptate comedit.

XXI. — De magnanimitate Themistoclis.

Ἐπανῄει ποτὲ ἐκ διδασκαλείου παῖς ἔτι ὢν Θεμιστοκλῆς. Εἶτα προσιόντος Πεισιστράτου, ὁ παιδαγωγὸς ἔφη τῷ Θεμιστοκλεῖ μικρὸν ἐκχωρῆσαι τῆς ὁδοῦ προσάγοντος τοῦ τυράννου. Ὁ δὲ καὶ πάνυ ἐλευθερίως ἀπεκρίνατο· Αὕτη γὰρ (εἶπεν) αὐτῷ οὐχ ἱκανὴ ὁδός; Οὕτως ἄρα εὐγενές τι καὶ μεγαλόφρον ἐνεφαίνετο τῷ Θεμιστοκλεῖ καὶ ἐξ ἐκείνου.

Puer adhuc Themistocles quodam tempore e ludo litterario redibat : ita tunc obvio Pisistrato, pædagogus dixit Themistocli, de via decederet paululum, tyranno accedente. At ille prorsus libere respondit : Nunquid enim, ait, hæc ei via non sufficit ? Adeo generosum quiddam et magnanimum in Themistocle refulsit jam ex illo tempore.

XXII. — De pietate Æneæ, et Græcorum misericordia in Trojanos.

Ὅτε ἑάλω τὸ Ἴλιον, οἰκτείραντες οἱ Ἀχαιοὶ τὰς τῶν ἁλισκομένων τύχας, καὶ πάνυ Ἑλληνικῶς τοῦτο ἐκήρυξαν, ἕκαστον τῶν ἐλευθέρων ἓν ὅ τι καὶ βούλεται τῶν οἰκείων ἀποφέρειν ἀράμενον. Ὁ οὖν Αἰνείας τοὺς πατρῴους θεοὺς βαστάσας ἔφερεν, ὑπεριδὼν τῶν ἄλλων. Ἡσθέντες οὖν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς εὐσεβείᾳ οἱ Ἕλληνες καὶ δεύτερον αὐτῷ κτῆμα συνεχώρησαν λαβεῖν. Ὁ δὲ τὸν πατέρα πάνυ σφόδρα γεγηρακότα ἀναθέμενος [τοῖς] ὤμοις ἔφερεν. Ὑπερεκπλαγέντες οὖν καὶ ἐπὶ τούτῳ οὐχ ἥκιστα, πάντων αὐτῷ τῶν οἰκείων κτημάτων ἀπέστησαν, ὁμολογοῦντες, ὅτι πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς γειναμένους δι' αἰδοῦς ἄγοντας καὶ οἱ φύσει πολέμιοι ἥμεροι γίνονται.

Quum captum est Ilium, Achivi, captivorum fortunas miserati, hoc Græcis vel maxime dignum per præconem pronuntiarunt, ut singuli ex liberis civibus, quod vellent, unum aliquod rerum suarum in humeros sublatum secum auferrent. Æneas igitur, cetera negligens, deos patrios humeris portans ferebat. Græci pietate viri oblectati, permiserunt ipsi etiam alteram rem sumere. Ille vero patrem prorsus senio confectum humeris impositum ferebat. Obstupescentes igitur etiam hoc facto non minimum, ei omnibus suis bonis cesserunt : declarantes ita, erga pios homines, qui deos et parentes reverenter colunt, etiam natura inimicos fieri mites.

XXIII. — De Alexandro.

Καλὰ μὲν οὖν Ἀλεξάνδρου τὰ ἐπὶ Γρανίκῳ καὶ τὰ ἐπὶ Ἰσσῷ καὶ ἡ πρὸς Ἀρβήλοις μάχη καὶ Δαρεῖος ἡττημένος καὶ Πέρσαι δουλεύοντες Μακεδόσι, καλὰ δὲ καὶ τὰ τῆς ἄλλης ἁπάσης Ἀσίας νενικημένης, καὶ Ἰνδοὶ δὲ καὶ οὗτοι Ἀλεξάνδρῳ πειθόμενοι. Καλὸν καὶ

Præclara vero sunt Alexandri illa ad Granicum, et illa ad Issum gesta, et pugna ad Arbela, et Darius debellatus, et Persæ servientes Macedonibus. Præclara vero etiam reliqua Asia omni devicta, Indi quoque et ipsi Alexandro parentes. Præclarum etiam, quod ad Tyrum

τὸ πρὸς τῇ Τύρῳ καὶ τὰ ἐν Ὀξυδράκαις καὶ τὰ ἄλλα αὐτοῦ. Τί γὰρ δεῖ νῦν στενοχωρίᾳ λόγου περιλαμβάνειν τοσαύτην ἀνδρὸς εἰς ὅπλα ἀρετήν; Ἔστω δὲ καὶ τῆς Τύχης Ἀλεξάνδρου ἀγαπώσης τὰ πλεῖστα, εἴ τις εἴη δύσερις. Καλὸς δ' οὖν Ἀλέξανδρος μὴ ἡττώμενος τῆς Τύχης, μηδὲ πρὸς τὴν ἐξ αὐτῆς εἰς αὐτὸν προθυμίαν ἀπαγορεύων. Ἐκεῖνα δὲ οὐκέτι καλὰ Ἀλεξάνδρου. Δίου μηνός, φασί, πέμπτῃ ἔπινε παρὰ Μηδίῳ· εἶτα ἕκτῃ ἐκάθευδεν ἐκ τοῦ πότου, καὶ τοσοῦτον ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἔζησεν, ὅσον ἀναστὰς χρηματίσαι τοῖς ἡγεμόσιν ὑπὲρ τῆς αὔριον πορείας, λέγων, ὅτι ἔσται πρωΐ. Καὶ ἑβδόμῃ εἱστιᾶτο παρὰ Περδίκκᾳ, καὶ ἔπινε πάλιν, καὶ ὀγδόῃ ἐκάθευδε. Πέμπτῃ δὲ ἐπὶ δέκα τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ταύτῃ ἔπινε, καὶ τῇ ἑπομένῃ τὰ εἰθισμένα ἔδρα τὰ ἐκ τοῦ πότου. Παρὰ Βαγώᾳ δὲ ἐδείπνησε τετράδι μετὰ εἰκάδα (ἀπεῖχε [δὲ] τῶν βασιλείων ὁ Βαγώα οἶκος δέκα σταδίους)· εἶτα τῇ τρίτῃ ἐκάθευδε. Δυοῖν οὖν θάτερον, ἢ Ἀλέξανδρος κακῶς τοσαύτας τοῦ μηνὸς ἡμέρας ἑαυτὸν ζημιοῖ διὰ τὸν οἶνον, ἢ οἱ ταῦτα ἀναγράψαντες ψεύδονται. Ἔξεστι δὲ ἐκ τούτων ἐννοεῖν καὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου τὰ ὅμοια αὐτοὺς λέγοντας, ὧν καὶ Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς καὶ ἐκεῖνός ἐστι.

est gestum, et quæ in Oxydracis, et reliqua ejus. Quid enim opus est verborum angustia complecti nunc tam late patentem viri in armis virtutem? Immo sint sane etiam pleraque illa Fortunæ opera, quæ Alexandrum dilexerit, si quis litigiosus ita velit. Præclarus tamen est Alexander, non victus a Fortuna, neque ad ejus erga se studium defetiscens. Verum illa Alexandri non sunt amplius laudanda. Dii mensis quinta die, ut ferunt, perpotavit apud Medium, deinde sexta crapulam edormivit, neque plus illo die vixit, quam ut surgens cum ducibus de crastina profectione ageret, dicens, eam summo mane futuram. Septima deinde die convivio acceptus est apud Perdiccam, seque rursus vino ingurgitavit, et octava dormivit. Decimo quinto autem die ejusdem mensis, etiam tunc potavit, ac sequenti fecit, quæ potationem sequi solebant. Vigesimo septimo cœnavit apud Bagoam. Distabat a regia Bagoæ domus stadiis decem: dein vigesimo octavo dormivit. Ex duobus igitur alterum sit oportet: aut Alexander male tot diebus istius mensis se ipse mulctavit per vinolentiam, aut, qui tradiderunt, mentiuntur. Ex illis autem colligere licet, eos etiam de reliquo tempore similia dicere, in quibus Eumenes Cardianus ipse est.

XXIV. — De Xenophontis pulchritudinis amore.

Ξενοφῶντι ἔμελε τῶν [τε] ἄλλων σπουδαίων, καὶ οὖν καὶ ὅπλα καλὰ ἔχειν. Νικῶντι γὰρ ἔλεγε τοὺς πολεμίους τὴν καλλίστην στολὴν ἁρμόττειν· καὶ ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι καλῶς ἐν καλῇ τῇ πανοπλίᾳ. Τῷ γὰρ ἀνδρὶ τῷ γενναίῳ ταῦτα εἶναι τὰ ἐντάφια τὰ ὡς ἀληθῶς κοσμοῦντα αὐτόν. Λέγεται οὖν ὁ τοῦ Γρύλλου τὴν μὲν ἀσπίδα Ἀργολικὴν ἔχειν, τὸν δὲ θώρακα Ἀττικόν, τὸ δὲ κράνος Βοιωτουργές, τὸν δὲ ἵππον Ἐπιδαύριον. Φιλοκάλου δὲ ἔγωγε ἂν φαίην εἶναι ἀνδρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ ἀξιοῦντος ἑαυτὸν τῶν καλῶν.

Xenophonti cum alia honesta curæ fuerunt, tum ut haberet arma pulchra. Aiebat enim, si vicisset hostes, elegantissimum se decere ornatum: et si vitam amitteret in prælio, jacere se decore in armatura splendida. Nam hæc esse strenuo viro ornamenta funebria, quæ vere ipsum ornent. Dicitur igitur hic Grylli filius habuisse clypeum quidem Argolicum, loricam vero Atticam, galeam autem Bœotici operis, equum porro Epidaurium. Talia vero, ego dixerim, viri esse elegantiæ studiosi, seque dignum his, quæ pulchra sunt, judicantis.

XXV. — De Leonida et trecentis illis, qui ultro pro salute Græciæ se morti obtulerunt.

Ὁ Λεωνίδης ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τριακόσιοι τὸν μαντευόμενον αὐτοῖς θάνατον εἵλοντο ἐν Πύλαις· καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος εὖ καὶ καλῶς ἀγωνισάμενοι τέλους ἔτυχον εὐκλεοῦς, καὶ δόξαν ἑαυτοῖς ἀθάνατον ἀπέλιπον καὶ φήμην ἀγαθὴν δι' αἰῶνος.

Leonidas Lacedæmonius, et qui cum eo erant trecenti, ad Pylas mortem vaticinio sibi denuntiatam sponte subierunt, et pro Græcia bene et pulchre pugnantes illustrem sortiti sunt finem, ac perpetuam sibi gloriam et nomen optimum in sempiternum reliquerunt.

XXVI. — De Pindaro tyranno.

Πίνδαρος ὁ Μέλανος υἱός, Ἀλυάττου δὲ θυγατριδοῦς τοῦ Λυδοῦ διαδεξάμενος τὴν Ἐφεσίων τυραννίδα πρὸς μὲν τὰς τιμωρίας πικρὸς ἦν καὶ ἀπαραίτητος, τά γε μὴν ἄλλα ἐδόκει φιλόπατρις εἶναι καὶ σώφρων, καὶ τοῦ μὴ δουλεῦσαι τὴν πατρίδα τοῖς βαρβάροις πολλὴν πρόνοιαν ἔθετο. Ἔδειξε ταῦτα οὕτως ἔχειν ἐκεῖνα δήπου. Ἐπεὶ γὰρ Κροῖσος ὁ πρὸς μητρὸς αὐτοῦ θεῖος καταστρεφόμενος τὴν Ἰωνίαν καὶ πρὸς τὸν Πίνδαρον

Pindarus Melanis filius, Alyattæ vero Lydi ex filia nepos, suscepta Ephesiorum tyrannide, in suppliciis quidem sumendis asper et inexorabilis erat, in reliquis vero rebus patriæ amans et moderatus esse videbatur, magnamque curam adhibuit, ne Barbaris serviret patria. Hæc ita se habere, illa utique declarant. Quum enim Crœsus, ipsius avunculus, Ioniam occupans, legationem etiam ad Pindarum mitteret, Ephesios sibi subjici postulans: ille vero

πρεσβείαν ἀπέστειλεν, ἀξιῶν Ἐφεσίους ὑπ' αὐτῷ γενέσθαι, ὡς** δ' οὐκ ἐπείσθη, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν Κροῖσος. Ἐπεὶ δέ τις τῶν πύργων ἀνετράπη ὁ κληθεὶς ὕστερον προδότης, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἑωρᾶτο τὸ δεινόν, συνεβούλευεν ὁ Πίνδαρος Ἐφεσίοις, ἐκδήσαντας ἐκ τῶν πυλῶν καὶ τῶν τειχῶν θώμιγγας συνάψαι τοῖς κίοσι τοῦ τῆς Ἀρτέμιδος νεώ, οἱονεὶ τὴν πόλιν ἀνάθημα ἐῶντας εἶναι τῇ Ἀρτέμιδι, ἀσυλίαν διὰ τούτων ἐπινοῶν τῇ Ἐφέσῳ· ὁ δὲ συνεβούλευε προσελθόντας δεῖσθαι τοῦ Λυδοῦ. Προβαλλομένων δὲ τὴν ἱκετηρίαν τῶν Ἐφεσίων, γελάσαντά φασι τὸν Κροῖσον καὶ δεξάμενον πράως τὸ στρατηγηθὲν τοῖς μὲν Ἐφεσίοις συγχωρῆσαι τὴν μετ' ἐλευθερίας ἀσφάλειαν· τῷ δὲ Πινδάρῳ προστάξαι τῆς πόλεως ἀπαλλάττεσθαι. Ὁ δὲ οὐκ ἀντεῖπε· τῶν φίλων δὲ τοὺς συναπαίρειν αὐτῷ βουληθέντας παραλαβών, τὸν υἱὸν καὶ τῆς οὐσίας τὸ πλεῖστον τῇ πόλει παρακαταθέμενος καὶ ἕνα τῶν συνήθων Πασικλέα ἀποδείξας ἐπίτροπον καὶ τοῦ παιδὸς καὶ τῶν χρημάτων, ἀπῆρεν εἰς Πελοπόννησον, τυραννικοῦ βίου φυγὴν αὐθαίρετον ἀλλαξάμενος, ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιῆσαι τὴν πατρίδα ὑποχείριον Λυδοῖς.

quum non pareret, Crœsus obsedit urbem. Quum autem turrium quædam subversa concidisset, quæ postea Proditrix appellata est, et præ oculis discrimen cerneret, consilium dedit Ephesiis Pindarus, ut ex portis et mœnibus funes ad columnas templi Dianæ alligarent, quasi urbem sinerent Dianæ esse anathema, per hæc id Epheso, ne spoliaretur, commentus. Tum vero suasit, ut ipsi Lydum adirent ac supplicarent. Præferentibus igitur supplicum insignia Ephesiis, risisse Crœsum aiunt, et clementer hoc commentum accepisse, et Ephesiis quidem concessisse cum libertate fugam; Pindaro autem imperavisse, ut civitate excederet. Qui nihil contradixit : sed amicis, qui secum discedere vellent, assumptis, filium et maximam rerum suarum partem civitati concredidit; unoque ex familiaribus Pasicle, tum filii, tum bonorum constituto curatore, decessit in Peloponnesum, regiam vitam cum exsilio voluntario commutans, tantum ne patriam sub jugum Lydorum mitteret.

XXVII. — De Platonis paupertate, et quomodo ad philosophiæ studium accesserit.

Πέπυσμαι καὶ τοῦτον τὸν λόγον, εἰ δὲ ἀληθής ἐστιν, οὐκ οἶδα· ὃ δ' οὖν πέπυσμαι, ἐκεῖνό ἐστι. Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος ὑπὸ πενίας, φασί, καταπονούμενος, ἔμελλεν ἐπὶ στρατείαν ἀποδημῆσαι· καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ Σωκράτους ὠνούμενος ὅπλα ὁ Πλάτων, ἀνεστάλη τὴν ὁρμήν, διαλεχθέντος αὐτῷ τοῦ Σωκράτους ἃ εἰκὸς ἦν, καὶ πείσαντος φιλοσοφίας ἐπιθυμῆσαι.

Hoc etiam audivi, sed an verum sit, nescio : quod vero audivi, illud est. Plato filius Aristonis, afflictus paupertate, ut aiunt, profecturus erat in militiam. At deprehensus a Socrate, dum arma emit, retractus est ab illo impetu, disserente apud ipsum Socrate, quæ oportebat, et suadente, ut philosophiæ studeret.

XXVIII. — Quomodo Socrates fastum Alcibiadis retuderit.

Ὁρῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ, καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ καὶ ἔτι πλέον ἐπὶ τοῖς ἀγροῖς, ἤγαγεν αὐτὸν εἴς τινα τῆς πόλεως τόπον, ἔνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον, καὶ προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ' ἀναζητεῖν. Ὡς δ' εὗρε, προσέταξεν αὐτῷ τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους διαθρῆσαι. Τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἀλλ' οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσίν, Ἐπὶ τούτοις οὖν, εἶπε, μέγα φρονεῖς, οἵπερ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσίν;

Socrates quum videret Alcibiadem ob divitias inflatum, et ob agros superbientem, abduxit eum in quendam urbis locum, in quo tabula quædam, ambitum terræ complexa, erat reposita, et jussit Atticam ibi requirere. Quam quum invenisset, suos fundos eum jussit oculis indagare. Quum vero responderet ille, At nusquam picti sunt; Iis ergo, inquit, te effers, qui nulla pars sunt terræ?

XXIX. — De Diogenis mendicitate et fastu.

Διογένης ὁ Σινωπεὺς συνεχῶς ἐπέλεγεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὅτι τὰς ἐκ τῆς τραγῳδίας ἀρὰς αὐτὸς ἐκπληροῖ καὶ ὑπομένει· εἶναι γὰρ Πλάνης, ἄοικος, πατρίδος ἐστερημένος, Πτωχός, δυσείμων, βίον ἔχων ἐφήμερον. Καὶ ὅμως ἐπὶ τούτοις μέγα ἐφρόνει οὐδὲν ἧττον ἢ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῇ τῆς οἰκουμένης ἀρχῇ, ὅτε καὶ Ἰνδοὺς ἑλὼν εἰς Βαβυλῶνα ὑπέστρεψεν.

Diogenes Sinopensis continuo dicebat de se ipso, explere se et sustinere usitatas tragœdiæ exsecrationes. Nam erronem se esse, domo et patria carentem, pauperem, male vestitum, et in diem vivere. Et tamen in his nihilo sibi minus placebat, quam Alexander in terrarum orbis imperio, quando subactis etiam Indis Babylonem erat reversus.

XXX. — De quibusdam continentibus.

Ἀμοιβεὺς ὁ κιθαρῳδὸς σωφρονέστατος ἐλέγετο καὶ γυναῖκα ὡραιοτάτην ἔχων μὴ ὁμιλεῖν αὐτῇ, καὶ Διογένης ὁ τῆς τραγῳδίας ὑποκριτὴς τὴν ἀκόλαστον κοίτην ἀπείπατο παντελῶς πᾶσαν· Κλειτόμαχος δὲ ὁ παγκρατιαστὴς εἴ ποτε καὶ κύνας εἶδε συμπλεκομένους, ἀπεστρέφετο, καὶ ἐν συμποσίῳ εἴ τις ἀφροδίσιος λόγος παρεῤῥύη, ἀναστὰς ἀπηλλάττετο.

Amœbeus citharœdus maxima continentia præditus fuisse dicitur, quumque venustissimam uxorem haberet, non coivisse cum ea. Item Diogenes tragicus histrio universum omnino veneris usum abjecit. Clitomachus vero pancratiastes, si quando etiam canes videbat coeuntes, sese avertebat. Et in convivio, si quis de rebus venereis sermo incidisset, surgens discedebat.

XXXI. — De Niciæ diligentia, quam in artem suam contulit.

Νικίας ὁ ζωγράφος τοσαύτην περὶ τὸ γράφειν σπουδὴν εἶχεν, ὡς ἐπιλαθέσθαι πολλάκις αὐτὸν τροφὴν προσενέγκασθαι προστετηκότα τῇ τέχνῃ.

Nicias pictor tanto tenebatur pingendi studio, ut sæpenumero cibum capere oblivisceretur, arti intabescens.

XXXII. — De Alexandro et Hercule citharam pulsare discentibus.

Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου, παῖς ὢν οὔπω πρόσηβος, ἐμάνθανε κιθαρίζειν. Τοῦ δὲ διδάσκοντος κροῦσαι κελεύσαντος χορδήν τινα σὺν μέλει καὶ ἣν ἀπῄτει τὰ κιθαρίσματα, Καὶ τί διοίσει, ἔφη, ἐὰν ταύτην κρούσω; ἑτέραν δείξας. Ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη διαφέρειν τῷ μέλλοντι βασιλεύσειν, ἀλλὰ τῷ ἐπὶ τέχνῃ κιθαρίζειν μέλλοντι. Ἔδεισε δὲ ἄρα οὗτος, μὴ ὢν ἀπαίδευτος, τὸ τοῦ Λίνου πάθος. Τὸν γὰρ Ἡρακλῆ ὁ Λῖνος ἔτι παῖδα ὄντα κιθαρίζειν ἐπαίδευεν· ἀμουσότερον δὲ ἁπτομένου τοῦ ὀργάνου, ἐχαλέπηνε πρὸς αὐτὸν ὁ Λῖνος. Ὁ δὲ ἀγανακτήσας ὁ Ἡρακλῆς, τῷ πλήκτρῳ τοῦ Λίνου καθίκετο, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.

Alexander Philippi filius, puer necdum pubertatem attingens, cithara discebat psallere. Magistro autem jubente chordam quandam pulsare modulis convenientem, et quam postulabant cantica: Et quid intererit, inquit, si hanc pulsavero? aliam ostendens. Ille vero nihil interesse dixit regnaturi, sed non eodem modo nihil interesse ejus, qui ex arte psallere velit. Timuit nimirum hic, quum non indoctus esset homo, ne sibi eveniret, quod Lino evenit. Nam Herculem puerum adhuc Linus fidibus canere docuit. Verum quum imperitius ille instrumentum tractaret, objurgavit eum Linus: at Hercules incensus ira, plectro Linum percussit et interfecit.

XXXIII. — De Satyro tibicine.

Σάτυρος ὁ αὐλητὴς Ἀρίστωνος τοῦ φιλοσόφου πολλάκις ἠκροᾶτο, καὶ κηλούμενος ἐκ τῶν λεγομένων, ἐπέλεγεν,

Εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φαεινῷ ἐν πυρὶ θείην,

τοὺς αὐλοὺς αἰνιττόμενος, καὶ τρόπον τινὰ τὴν τέχνην ἐκφαυλίζων παραβολῇ τῇ πρὸς φιλοσοφίαν.

Satyrus tibicen sæpe Aristonis philosophi erat auditor, et his, quæ ab eo dicebantur, mirifice affectus, aiebat:

Cur ego non igni trado hoc nihil utile telum?

significans tibias, et quodammodo suam artem ad philosophiæ studium comparatam extenuans.

XXXXIV. — Lex Romanis et Lacedæmoniis communis.

Ὅτι Λάκωσι καὶ Ῥωμαίοις νόμος ἦν, μὴ ἐξεῖναί τινι ὀψωνεῖν μήτε ἃ βούλεται, μήτε ὅσα βούλεται· προσέταττον γὰρ διά τε τῶν ἄλλων σωφρονεῖν τοὺς πολίτας καὶ διὰ τῆς τραπέζης οὐχ ἥκιστα.

Lacedæmoniis et Romanis lex erat, ne cui licitum esset obsonare, quicquid vel quantum ipsi liberet. Nam civibus quum in aliis rebus temperantiam præceperunt, tum non minime in mensa.

XXXV. — Quod in Academia ridere non licebat.

Λόγος δέ τις διαῤῥεῖ καὶ οὗτος Ἀττικὸς, ὅς λέγει, πρότερον ἐν Ἀκαδημίᾳ μηδὲ γελάσαι ἐξουσίαν εἶναι· ὕβρει γὰρ καὶ ῥαθυμίᾳ ἐπειρῶντο τὸ χωρίον ἄβατον φυλάττειν.

Fama etiam percrebuit, et ea quidem Attica, quæ refert, ne ridendi quidem potestatem in Academia olim fuisse. Nam lasciviæ et ignaviæ inaccessum hunc locum servare conabantur.

XXXVI. — Cur Aristoteles reliquerit Athenas

Ἀριστοτέλης ὅτε ἀπέλιπε τὰς Ἀθήνας δέει τῆς κρίσεως, πρὸς τὸν ἐρόμενον αὐτόν, Τίς ἐστιν ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις; ἔφη· Παγκάλη· ἀλλ' ἐν αὐτῇ

Ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ,

τοὺς συκοφάντας λέγων. Καὶ πρὸς τὸν ἐρόμενον, διὰ τί ἀπέλιπε τὰς Ἀθήνας; ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐ βούλεται Ἀθηναίους δὶς ἐξαμαρτεῖν εἰς φιλοσοφίαν, τὸ περὶ Σωκράτην πάθος αἰνιττόμενος καὶ τὸν καθ' ἑαυτὸν κίνδυνον.

Aristoteles quum judicii metu Athenas reliquisset, interroganti ipsum, qualis esset civitas Atheniensium? respondit, Pulcherrima : sed in ea

Ut pyra quæque pyris, sic ficus ficubus ipsæ
Succedunt,

Sycophantas intelligens. Et interroganti, cur reliquisset Athenas? respondit : nolle se committere, ut Athenienses bis peccarent in philosophiam : id quod Socrati accidit innuens, et suum ipsius periculum.

XXXVII. — Lex Ceorum de senibus.

Νόμος ἐστὶ Κείων· οἱ πάνυ παρ' αὐτοῖς γεγηρακότες, ὥσπερ ἐπὶ ξένια παρακαλοῦντες ἑαυτοὺς ἢ ἐπί τινα ἑορταστικὴν θυσίαν, συνελθόντες καὶ στεφανωσάμενοι πίνουσι κώνειον, ὅταν ἑαυτοῖς συνειδῶσιν, ὅτι πρὸς τὰ ἔργα τὰ τῇ πατρίδι λυσιτελοῦντα ἄχρηστοί εἰσιν, ὑποληρούσης ἤδη τι αὐτοῖς καὶ τῆς γνώμης διὰ τὸν χρόνον.

Lex est apud Ceos, ut ii, qui senio plane confecti sunt, tanquam ad hospitalem mensam se invitantes, aut ad quoddam solenne sacrificium adscendentes, et coronati, cicutam bibant, quando sibi ipsis conscii sunt, se ad curanda patriæ commoda inutiles esse, animo jam ob ætatem aliquantulum delirante.

XXXVIII. — Quædam Athenis primum inventa.

Ὅτι ἐν Ἀθήναις εὑρεθῆναι λέγουσι πρῶτον τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν συκῆν, ἃ καὶ πρῶτον ἡ γῆ ἀνέδωκε. Δίκας τε δοῦναι καὶ λαβεῖν εὗρον Ἀθηναῖοι πρῶτοι. Καὶ ἀγῶνα τὸν διὰ τῶν σωμάτων πρῶτοι ἐπενόησαν, καὶ ἀπεδύσαντο καὶ ἠλείψαντο. Καὶ ἵππους ἔζευξε πρῶτος Ἐριχθόνιος.

Athenis aiunt primum repertam esse olivam et ficum, quæ etiam primum ea terra protulit. Item jus suum alteri dare et accipere, primi Athenienses invenerunt. Et certamen, quod fit corporibus, primi excogitaverunt, et exuerunt se, unxeruntque : et equos primus Erichthonius junxit.

XXXIX. — Quid olim quidam comederint.

Ὅτι βαλάνους Ἀρκάδες, Ἀργεῖοι δ' ἀπίους, Ἀθηναῖοι δὲ σῦκα, Τιρύνθιοι δὲ ἀχράδας δεῖπνον εἶχον, Ἰνδοὶ καλάμους, Καρμανοὶ φοίνικας, κέγχρον δὲ Μαιῶται καὶ Σαυρομάται, τέρμινθον δὲ καὶ κάρδαμον Πέρσαι.

Arcades glandes, Argivi pyra, Athenienses ficus, Tirynthii vero pyra agrestia comederunt, Indi arundines, Carmani palmas, Mæotæ et Sauromatæ milium, Persæ terebinthum et nasturtium.

XL. — De Satyris, Tityris et Silenis.

Ὅτι οἱ συγχορευταὶ Διονύσου Σάτυροι ἦσαν οἱ ὑπ' ἐνίων Τίτυροι ὀνομαζόμενοι. Ἔσχον δὲ τὸ ὄνομα ἐκ τῶν τερετισμάτων, οἷς χαίρουσι. Σάτυροι δὲ ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι. Σιληνοὶ δὲ ἀπὸ τοῦ σιλλαίνειν· τὸν δὲ σίλλον ψόγον λέγουσι μετὰ παιδιᾶς δυσαρέστου. Ἐσθὴς δ' ἦν τοῖς Σιληνοῖς ἀμφίμαλλοι χιτῶνες. Αἰνίττεται δὲ ἡ στολὴ τὴν ἐκ τοῦ Διονύσου φυτείαν καὶ τὰ τῶν οἰναρίδων δάση.

Comites Bacchi fuerunt Satyri, quos nonnulli Tityros appellant. Hoc autem nomen habuerunt ab inconditis et solutis plane canticis, quibus gaudent Satyri. Satyri vero dicti sunt ab oris rictu. Sileni vero a σιλλαίνειν. Σιλλὸν autem dicunt reprehensionem cum ingrato plane lusu. Vestitus vero erat Silenis tunicæ utrimque villosæ. Designat autem is vestitus Bacchi plantationem et vinearum pal mitumque hirsutam densitatem.

XLI. — Multa Bacchi cognomina.

Ὅτι τὸ πολυκαρπεῖν οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον Φλύειν. Ἐντεῦθεν τὸν Διόνυσον Φλεῶνα ἐκάλουν καὶ Προ-

Veteres abundare fructibus nominarunt φλύειν : unde Bacchum Phleonem appellarunt et Protrygaum et Sta-

τρύγαιον καὶ Σταφυλίτην καὶ Ὀμφακίτην καὶ ἑτέρως πως διαφόρως.

phylitam et Omphacitam et aliis quibusdam diversis vocabulis.

XLII. — De quibusdam amentibus feminis.

Ἐλέγη καὶ Κελαινὴ Προίτου θυγατέρες· μάχλους δὲ αὐτὰς ἡ τῆς Κύπρου βασιλὶς εἰργάσατο. Ἐπὶ μέρους δὲ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔδραμον, φασί, γυμναὶ μαινόμεναι· ἐξεφοίτησαν δὲ καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Ἑλλάδος, παράφοροι οὖσαι ὑπὸ τῆς νόσου. Ἀκούω δὲ ὅτι καὶ ταῖς Λακεδαιμονίων γυναιξὶν ἐνέπεσέ τις οἶστρος βακχικὸς καὶ ταῖς τῶν Χίων. Καὶ αἱ τῶν Βοιωτῶν δὲ ὡς ἐνθεώτατα ἐμάνησαν καὶ ἡ τραγῳδία βοᾷ. Μόνας δὲ ἀρνηνιάσαι τῆς χορείας ταύτης λέγουσι τοῦ Διονύσου τὰς Μινύου θυγατέρας Λευκίππην καὶ Ἀρσίππην καὶ Ἀλκιθόην. Αἴτιον δέ, ὅτι ἐπόθουν τοὺς γαμέτας, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐγένοντο τῷ θεῷ μαινάδες. Ὁ δὲ ὀργίζεται. Καὶ αἱ μὲν περὶ τοὺς ἱστοὺς εἶχον, καὶ ἐπονοῦντο περὶ τὴν Ἐργάνην εὖ μάλα φιλοτίμως· ἄφνω δὲ κιττοί τε καὶ ἄμπελοι τοὺς ἱστοὺς περιεῖρπον, καὶ τοῖς ταλάροις ἐνεφώλευον δράκοντες· ἐκ δὲ τῶν ὀρόφων ἔσταζον οἴνου καὶ γάλακτος σταγόνες. Τὰς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἀνέπειθεν ἐλθεῖν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ δαίμονος. Ἐνταῦθά τοι καὶ πάθος εἰργάσαντο ἔξω Κιθαιρῶνος, οὐ μεῖον τοῦ ἐν Κιθαιρῶνι. Τὸν γὰρ τῆς Λευκίππης παῖδα ἔτι ἁπαλὸν ὄντα καὶ νεαρὸν διεσπάσαντο οἷα νεβρὸν τῆς μανίας ἀρξάμεναι αἱ Μινυάδες, εἶτα ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ᾖξαν μαινάδας· αἱ δὲ ἐδίωκον αὐτὰς διὰ τὸ ἄγος. Ἐκ δὴ τούτων ἐγένοντο ὄρνιθες, καὶ ἡ μὲν ἤμειψε τὸ εἶδος εἰς κορώνην,· ἡ δὲ εἰς νυκτερίδα, ἡ δὲ εἰς γλαῦκα.

Elega et Celæna filiæ erant Prœti : eas regina Cypri reddidit plane lascivas. In quibusdam ergo, ut fertur, Peloponnesi locis cucurrerunt nudæ furentesque : eruperunt vero etiam in alias regiones Græciæ, percitæ isto morbo. Audio etiam Lacedæmoniorum feminis œstrum obvenisse Bacchicum, et Chiorum. Sed et Bœotorum mulieres ut deo hoc maxime plenæ insanierint, etiam tragœdia clamat. Solas vero Minyadas, Leucippen, et Arsippen et Alcithoen, aiunt, hanc Bacchi choream detrectasse : causa erat, quod maritos amarent, et idcirco bacchari in honorem dei noluerunt. Ille vero excanduit : at hæ quidem telis inhærebant, atque operam Minervæ summo studio dabant : subito vero hederæ vitesque circum telas serpebant, et in calathis dracones nidulabantur, et de laquearibus vini lactisque stillæ decidebant. Illas vero ne hæc quidem, ut accederent ad cultum dei, adducere poterant. Tunc ergo patraverunt facinus extra Cithæronem, non levius eo, quod in Cithærone perpetratum est. Nam Leucippæ filium tenerum adhuc, et juvenculum, quasi hinnulum discerpserunt Minyades, incipientes jam furore illo jactari, atque inde ad eas, quæ jam ab initio fuerunt, Mœnadas se proripuerunt. Hæ vero illas ob admissum scelus persequebantur. Propterea factæ sunt aves : et una mutavit formam in cornicem, altera in vespertilionem, tertia in noctuam.

XLIII. — De citharœdo a Sybaritis occiso.

Ἐν Συβάρει κιθαρῳδοῦ ᾄδοντος ἐν τῇ ἀγωνίᾳ, ἣν ἐπετέλουν τῇ Ἥρᾳ, στασιασάντων ὑπὲρ αὐτοῦ τῶν Συβαριτῶν, καὶ τὰ ὅπλα λαβόντων ἐπ' ἀλλήλους, φοβηθεὶς ὁ κιθαρῳδὸς σὺν αὐτῇ στολῇ κατέφυγεν εἰς τὸν τῆς Ἥρας βωμόν. Οἱ δὲ οὐδὲ ἐνταῦθα ἐφείσαντο τοῦ κιθαρῳδοῦ. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον αἷμα ἐδόκει ἐν τῷ τῆς Ἥρας νεῷ ἀναβρύειν οὐδὲν ἔλαττον πηγῆς ἀενάου. Συβαρῖται δὲ ἔπεμψαν εἰς Δελφούς. Ἡ δὲ Πυθία ἀπεκρίνατο·

> Βαῖν' ἀπ' ἐμῶν τριπόδων, ἔτι τοι φόνος ἀμφὶ χέρεσσι
> Πουλὺς ἀποστάζων ἀπὸ λαίνου οὐδοῦ ἐρύκει.
> Οὔ σε θεμιστεύσω. Μουσῶν θεράποντα κατέκτας
> Ἥρης πρὸς βωμοῖσι, θεῶν τίσιν οὐκ ἀλεείνας.
> Τοῖς δὲ κακῶς ῥέξασι δίκης τέλος οὐχὶ χρονιστόν,
> Οὐδὲ παραιτητόν, οὐδ' εἰ Διὸς ἔγγονοι εἶεν·
> Ἀλλ' αὐτῶν κεφαλῇσι καὶ ἐν σφετέροισι τέκεσσιν
> Εἰλεῖται, καὶ πῆμα δόμοις ἐπὶ πήματι βαίνει.

Ἡ δὲ δίκη οὐκ ἐβράδυνε. Κροτωνιάταις γὰρ ἐναντία ὅπλα θέμενοι ἀνάστατοι ὑπ' ἐκείνων ἐγένοντο, καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἠφανίσθη.

Quum Sybare citharœdus caneret in certamine, quod in honorem Junonis celebrabant, et Sybaritæ propter eum in seditionem secederent, atque adversus se invicem arma caperent, citharœdus ille cum ipso ornatu confugit in aram Junonis. At ne isto quidem loco manus a citharœdo abstinuerunt. Paulo vero post sanguis videbatur in Junonis templo scaturire, non secus quam perennis solet fons. Sybaritæ vero Delphos consultum miserunt : Pythia autem respondit :

> Cede meis adytis, manibus namque undique multus
> Destillans sanguis saxo te liminis arcet :
> Non tibi fata canam : stravisti quippe ministrum
> Musarum, ipsius cæsum Junonis ad aras,
> Vindictam minime veritus vitansve deorum.
> At meritis male non longa est dilatio pœnæ,
> Nec veniæ spes est, non, si ipso sint Jove nati :
> Sed capiti ipsorum incumbet, capitique nepotum
> Et generi eveniet post cladem mox nova clades.

Neque vero tarda fuit pœna. Quum enim adversum Crotoniatas arma cepissent, eversi sunt ab illis, et civitas eorum deleta est.

XLIV. — De quodam, qui poterat quidem sociis auxilium ferre, non tamen ferebat : et alio, qui volebat quidem succurrere, sed cui infeliciter cesserat.

Νεανίσκοι τρεῖς εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενοι θεωροὶ συμπολῖται κακούργοις περιτυγχάνουσιν. Ὁ οὖν εἷς ἀπέδρα τοὺς λῃστάς· ὁ δὲ δεύτερος αὐτῶν συνεπλάκη τῷ λοιπῷ τῶν κακούργων, τῶν ἄλλων προαναλωθέντων, καὶ τοῦ μὲν λῃστοῦ ἥμαρτεν, ὦσε δὲ τὸ ξίφος κατὰ τοῦ φίλου. Τῷ ἀποδράντι οὖν ἡ Πυθία ἀνεῖλε τάδε·

Ἀνδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρὼν πέλας οὐκ ἐβοήθεις.
Οὔ σε θεμιστεύσω· περικαλλέος ἔξιθι νηοῦ·

τῷ ἑτέρῳ δὲ [ἀνεῖλε τάδε, ἐρομένῳ τὴν Πυθίαν,]

Ἔκτεινας τὸν ἑταῖρον ἀμύνων· οὔ σ' ἐμίανεν
Αἷμα, πέλεις δὲ χέρας καθαρώτερος, ἢ πάρος ἦσθα.

Tres adolescentes ejusdem civitatis, iter Delphos ad consulendum oraculum facientes, in maleficos pariter incidunt. Unus igitur se subducens fugit latrones : secundus vero congressus est, reliquis jam interfectis, cum superstite sceleratorum, et a latrone quidem aberravit, in amicum vero ensem impulit. Ei igitur, qui fugerat, talia respondit Pythia :

Occidi socium præsens es passus amicum.
Non tibi vaticinor : pulchro te proripe templo.

At alteri Pythiam consulenti respondit ea :

Adjutans socium perimis; nil polluit ista
Te cædes, manibus mage purus, atque ante solebas.

XLV. — Oraculum Philippo redditum.

Φιλίππῳ φασὶ χρηστήριον ἐκπεσεῖν ἐν Βοιωτοῖς ἐν Τροφωνίου, φυλάττεσθαι δεῖν τὸ ἅρμα. Ἐκεῖνον οὖν δέει τοῦ χρησμοῦ λόγος ἔχει μηδέποτε ἀναβῆναι ἅρμα. Διπλοῦς οὖν ἐπὶ τούτοις διαῤῥεῖ λόγος. Ὁ μὲν γάρ φησι τὸ τοῦ Παυσανίου ξίφος, ᾧ τὸν Φίλιππον διεχρήσατο, ἅρμα ἔχειν ἐπὶ τῆς λαβῆς διαγεγλυμμένον ἐλεφάντινον· ὁ δὲ ἕτερος, τὴν Θηβαϊκὴν περιελθόντα λίμνην τὴν καλουμένην Ἅρμα ἀποσφαγῆναι. Ὁ μὲν πρῶτος λόγος δημώδης, ὁ δὲ οὐκ εἰς πάντας ἐξεφοίτησεν.

Philippo ferunt in templo Trophonii in Bœotia oraculum datum, oportere, ut caveat currum. Illum igitur, metu oraculi, nunquam ascendisse currum, tradit fama. Super his jam duplex fama fertur. Nam alii dicunt, Pausaniæ gladium, quo Philippum peremit, in capulo currum ex ebore sculptum babuisse : alii vero, quum circuiret Thebaicam paludem, cui Currus nomen erat, trucidatum esse. Prior quidem historia vulgaris est : ista vero non exiit ad omnes.

XLVI. — Lex Stagiritarum.

Σταγειριτῶν νόμος οὗτος καὶ πάντῃ Ἑλληνικός· Ὃ μὴ κατέθου, φησί, μὴ λάμβανε.

Stagiritarum hæc est lex, plane ejusmodi, ut Græcam agnoscere possis : Quod non deposuisti, inquit, ne tollas.

XLVII. — De Timotheo, et aliis, quibus sua virtus non profuit.

Τιμόθεον τὰ μὲν πρῶτα ἐπῄνουν Ἀθηναῖοι. Ἐπεὶ δὲ ἔδοξεν ἁμαρτεῖν, ἃ ἔδοξεν, ἡ φθάνουσα αὐτὸν ἀνδραγαθία ἀλλ' οὐδὲ ὀλίγον ἔσωσεν οὐδὲ μὴν αἱ τῶν προγόνων ἀρεταί. Θεμιστοκλῆς δὲ οὐδὲν ὤνητο οὔτε ἐκ τῆς ναυμαχίας τῆς περὶ Σαλαμῖνα, οὔτε ἐκ τῆς πρεσβείας τῆς εἰς Σπάρτην· λέγω δὲ ἣν ἐπρέσβευσε κλέπτων τὴν τῶν Ἀθηναίων τείχισιν. Ἔφυγε γὰρ κἀκεῖνος οὐ τὰς Ἀθήνας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν. Καὶ Παυσανίαν δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον οὐδὲν ὤνησεν ἡ ἐν Πλαταιαῖς νίκη· ὑπὲρ δὲ ὧν ἐν Βυζαντίῳ ἐκαινούργει, ὑπὲρ τούτων διέφθειρε καὶ τὴν χάριν τὴν ἐπὶ τοῖς πρώτοις. Φωκίωνα δὲ ἡ εὐφημία ἡ καλοῦσα αὐτὸν Χρηστὸν οὐδὲν ὠφέλησεν, οὐδὲ τὰ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἅπερ οὖν διεβίωσεν, οὐδὲν ἀδικήσας τοὺς Ἀθηναίους ἐμβραχυ· ἐπεὶ δὲ ἔδοξεν Ἀντιπάτρῳ τὸν Πειραιᾶ προδιδόναι, Ἀθηναῖοι κατέγνωσαν αὐτοῦ θάνατον.

Timotheum primum quidem laudibus Athenienses extulerunt : postquam vero peccavisse visus est, quæcumque visus fuerit, nihil eum, ne parum quidem, juvit pristina fortitudo, sed neque majorum virtutes. Themistocles vero nihil habuit præsidii, neque ex navali pugna ad Salamina, neque ex legatione in Spartam : dico eam, quam obiit, quum Atheniensium munitionem Spartanis elusis perfici curaret. Exsulavit enim et ille non solum ex Atheniensium urbe, verum etiam e tota Græcia. Et Pausaniæ Lacedæmonio nihil profuit victoria ad Platæas : eo enim, quod Byzantii novas res moliebatur et Persis studebat, illam quoque gratiam, quam ex ante actis sibi conciliarat, corrupit. Phocionem vero fama, quæ illum appellabat Bonum, non eripuit, neque vero septuaginta illi et quinque anni, quos vixerat ita, ut nulla Athenienses affecisset injuria, ne minima quidem in re : simul ac vero visus est Antipatro Piræeum velle prodere mortem ipsius decreverunt Athenienses.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

LIBER QUARTUS.

I. — Gentium et populorum diversi mores.

Λέγει τις νόμος Λευκανῶν· ἐὰν ἡλίου δύντος ἀφίκηται ξένος καὶ παρελθεῖν ἐθελήσῃ εἰς στέγην τινός, εἶτα μὴ δέξηται τὸν ἄνδρα, ζημιοῦσθαι αὐτὸν καὶ ὑπέχειν δίκας τῆς κακοξενίας, ἐμοὶ δοκεῖν, καὶ τῷ ἀφικομένῳ καὶ τῷ Ξενίῳ Διί.

Ὅτι Δαρδανεῖς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰλλυρίδος ἀκούω τρὶς μόνον λούεσθαι παρὰ πάντα τὸν ἑαυτῶν βίον, ἐξ ὠδίνων καὶ γαμοῦντας καὶ ἀποθανόντας.

Ἰνδοὶ οὔτε δανείζουσιν, οὔτε ἴσασι δανείζεσθαι. Ἀλλ' οὐδὲ θέμις, ἄνδρα Ἰνδὸν οὔτε ἀδικῆσαι οὔτε ἀδικηθῆναι. Διὸ οὐδὲ ποιοῦνται συγγραφὴν ἢ παρακαταθήκην.

Νόμος ἐστὶ Σαρδῷος· τοὺς ἤδη γεγηρακότας τῶν πατέρων οἱ παῖδες ῥοπάλοις τύπτοντες ἀνῄρουν καὶ ἔθαπτον, αἰσχρὸν ἡγούμενοι τὸν λίαν ὑπέργηρων ὄντα ζῆν ἔτι, ὡς πολλὰ ἁμαρτάνοντος τοῦ σώματος τοῦ διὰ τὸ γῆρας πεπονηκότος. Τῶν δὲ αὐτῶν ἐστι νόμος τοιοῦτος· ἀργίας ἦσαν δίκαι, καὶ τὸν εἰκῇ ζῶντα ἔδει κρίνεσθαι καὶ διδόναι τὰς εὐθύνας ἀποδεικνύντα, ὁπόθεν ζῇ.

Ἀσσύριοι τὰς ὡραίας γάμου παρθένους ἀθροίσαντες εἴς τινα πόλιν ἀγορὰν αὐτῶν προκηρύττουσι· καὶ ἕκαστος, ἣν ἂν πρίηται, ἀπάγει νύμφην.

Βύβλιος ἀνὴρ ἐν ὁδῷ περιτυχὼν οὐδέν, ὧν μὴ κατέθετο, ἀναιρεῖται· οὐ γὰρ ἡγεῖται τὸ τοιοῦτον εὕρημα, ἀλλὰ ἀδίκημα.

Δερβίκκαι τοὺς ὑπὲρ ἑβδομήκοντα ἔτη βεβιωκότας ἀποκτείνουσι, τοὺς μὲν ἄνδρας καταθύοντες, ἀπάγχοντες δὲ τὰς γυναῖκας.

Κόλχοι δὲ τοὺς νεκροὺς ἐν βύρσαις θάπτουσι, καὶ καταῤῥάψαντες ἐκ τῶν δένδρων ἐξαρτῶσι.

Λυδοῖς ἦν ἔθος, πρὸ τοῦ συνοικεῖν τὰς γυναῖκας ἀνδράσιν ἑταιρεῖν· ἅπαξ δὲ καταζευχθείσας σωφρονεῖν. Τὴν δὲ ἁμαρτάνουσαν εἰς ἕτερον, συγγνώμης τυχεῖν ἀδύνατον ἦν.

Lucanorum quædam lex sancit : si occidente jam sole venerit peregrinus, volueritque sub tectum alicujus devertere, is vero hominem non receperit, ut mulctetur, et pœnas luat inhospitalitatis, ut mihi quidem videtur, et illi, qui advenit, et Jovi Hospitali.

Dardanenses ex Illyrico ter solum per universam eorum vitam audio lavari, post partum, quum nuptias faciunt, et quum mortem obierunt.

Indi pecuniam fœnori non locant, neque accipiunt. Sed neque fas est, hominem Indum injuriam aut inferre, aut pati. Proinde neque syngrapham faciunt, aut depositum.

Lex est Sardoa : filii patres jam senio confectos clavis cæsos interimebant, et sepeliebant, absurdum arbitrantes, decrepitum senem amplius vivere, quippe quum sæpius delinquat corpus, quod senectute laborat. Eorundem lex erat hujusmodi : propter ignaviam in jus vocabantur, et qui otiose viveret, eum in judicio rationes reddere oportebat, unde viveret, declarantem.

Assyrii virgines conjugio maturas in urbem aliquam conducunt, earumque mercatum palam denuntiant : et quam quisque emerit, sponsam abducit.

Byblius homo in via, si incidit in aliquid, nihil tollit eorum, quæ non posuerat : non enim hoc inventum, sed injuriam arbitratur.

Derbiccæ omnes, qui supra septuaginta annos vixerunt, interficiunt, viros mactando, mulieres vero strangulando.

Colchi mortuos suos in pellibus sepeliunt, et insutos ex arboribus suspendunt.

Lydis moris erat, ut mulieres, antequam maritis jungerentur, corpus prostituerent : semel autem copulatæ, continentes essent. Quæ vero postea cum alio rem habuisset, hæc veniam consequi nulla ratione poterat.

II. — De Nicostrati lite cum Laodoco citharœdo.

Νικόστρατον τὸν κιθαριστὴν λόγος τις περίεισι λέγων Λαοδόκῳ τῷ κιθαρῳδῷ διαφερόμενον ὑπὲρ μουσικῆς εἰπεῖν, ὅτι ἄρα ἐκεῖνος μέν ἐστιν ἐν μεγάλῃ τῇ τέχνῃ μικρός, αὐτὸς δὲ ἐν μικρᾷ μέγας. Οὐ μόνον δὲ ἄρα ἐστὶ σεμνὸν οἰκίαν αὐξῆσαι, καὶ πλοῦτον, ἀλλὰ γὰρ καὶ τέχνην, εἴ γέ τι δεῖ προσέχειν Νικοστράτῳ, εὖ καὶ καλῶς τοῦτο εἰπόντι.

Historia quædam circumfertur, tradens, Nicostratum citharistam, quum de arte musica litigaret cum Laodoco citharœdo, dixisse, illum in magna arte exiguum esse, se vero in exigua magnum. Non ergo solum laudabile est, familiam et opes amplificare, sed etiam artem, si Nicostratum recte et bene hoc dicentem audire oportet.

III. — De Polygnoto et Dionysio pictoribus.

Πολύγνωτος ὁ Θάσιος καὶ Διονύσιος ὁ Κολοφώνιος γραφέε ἤστην. Καὶ ὁ μὲν Πολύγνωτος ἔγραφε τὰ

Polygnotus Thasius et Dionysius Colophonius pictores erant. Et Polygnotus quidem magna pingebat, et ex sin-

μεγάλα, καὶ ἐν τοῖς τελείοις εἰργάζετο τὰ ἆθλα· τὰ δὲ τοῦ Διονυσίου πλὴν τοῦ μεγέθους τὴν τοῦ Πολυγνώτου τέχνην ἐμιμεῖτο εἰς τὴν ἀκρίβειαν, πάθος καὶ ἦθος καὶ σχημάτων χρῆσιν [καὶ] ἱματίων λεπτότητας καὶ τὰ λοιπά.

gulis justa statura pictis conficiebat sibi certaminis præmia : Dionysii vero picturæ, excepta magnitudine, Polygnoti artem imitabantur accuratissime, affectus, et indolem, et formas corporis, prout obveniunt, et vestium subtilitates, et reliqua.

IV. — Lex Thebana de artificibus.

Ἀκούω κεῖσθαι νόμον Θήβησι προστάττοντα τοῖς τεχνίταις καὶ τοῖς γραφικοῖς καὶ τοῖς πλαστικοῖς εἰς τὸ κρεῖττον τὰς εἰκόνας μιμεῖσθαι. Ἀπειλεῖ δὲ ὁ νόμος τοῖς εἰς τὸ χεῖρόν ποτε ἢ πλάσασιν ἢ γράψασι ζημίαν τὸ τίμημα δρᾶν.

Audio legem esse Thebis præcipientem artificibus tum pingendi tum fingendi peritis, ut rerum formas honestiore modo exprimerent. Iis autem qui eas in deterius finxissent aut pinxissent, minatur lex mulctam se picturæ ipsius pretium irrogaturam.

V. — Qui beneficiorum memores fuerint.

Εὐεργεσιῶν ἀπεμνήσθησαν καὶ χάριτας ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέδοσαν Θησεὺς μὲν Ἡρακλεῖ. Ἀϊδωνέως γὰρ αὐτὸν τοῦ Μολοττῶν βασιλέως δήσαντος, ὅτε ἐπὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἦλθε μετὰ Πειρίθου ἁρπασόμενος αὐτὴν ὁ Θησεύς (οὐχ ἑαυτῷ σπουδάζων τὸν γάμον, ἀλλὰ γὰρ τῇ τοῦ Πειρίθου χάριτι τοῦτο δράσας) Ἡρακλῆς εἰς τοὺς Μολοττοὺς ἀφικόμενος ἐρρύσατο τὸν Θησέα, καὶ διὰ ταῦτα ἐκεῖνος αὐτῷ βωμὸν ἀνέστησε. Καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας Πρώνακτι καὶ ἐκεῖνοι χάριτας ἀπέδοσαν· διὰ γὰρ αὐτοὺς ἀπολομένου τοῦ Πρώνακτος τὸν ἀγῶνα ἔθεσαν ἐπ' αὐτῷ, ὃν οἱ πολλοὶ οἴονται ἐπ' Ἀρχεμόρῳ τεθῆναι ἐξ ἀρχῆς. Καὶ Ἡρακλῆς δὲ ἀπέδωκε χάριτας Νέστορι. Νηλέως γὰρ αὐτὸν οὐ βουλομένου καθῆραι, οἱ μὲν ἄλλοι παῖδες σύμψηφοι ἦσαν τῷ Νηλεῖ, ὁ δὲ Νέστωρ οὐχί· καὶ διὰ ταῦτα ἑλὼν τὴν Πύλον Ἡρακλῆς, τὸν μὲν Νηλέα καὶ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας ἀπέκτεινεν, οὐ μόνον δὲ ἐφείσατο Νέστορος, ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν τὴν πατρῴαν ἔχειν ἔδωκε. Καὶ Ἀθηναῖοι δὲ πανδημεὶ τοῖς Ἡρακλέους ἀπογόνοις ἀπέτισαν χάριτας· ἐπεὶ γὰρ καὶ ἐκείνων ὁ προπάτωρ εὐεργέτης ἐγένετο τοῦ Θησέως, οἱ Ἀθηναῖοι διὰ ταῦτα κατήγαγον αὐτοὺς εἰς Πελοπόννησον. Καὶ Ἡρακλῆς δὲ ἀπέδωκε χάριτας τοῖς ἐκ Κλεωνῶν τριακοσίοις καὶ ἑξήκοντα· τούτοις γὰρ ἐπὶ τοὺς Μολιονίδας συστρατεύσασιν αὐτῷ καὶ ἀποθανοῦσιν εὖ καὶ καλῶς ἀπέστη τῶν ἐν Νεμέᾳ τιμῶν, ἃς ἔλαβε παρὰ τῶν Νεμέων, ὅτε τὸν ἐπιχωριάζοντα αὐτοῖς καὶ λυμαινόμενον αὐτῶν τὰ ἔργα ἐχειρώσατο λέοντα. Καὶ Μενεσθεὺς δὲ ὁ Πετεῶο περὶ τοὺς Τυνδαρίδας οὐκ ἐγένετο ἀχάριστος· ἐκβαλόντες γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς Θησέως υἱοὺς καὶ τὴν μητέρα τὴν Θησέως Αἴθραν αἰχμάλωτον λαβόντες, ἔδωκαν τὴν βασιλείαν τῷ Μενεσθεῖ. Διὰ ταῦτα πρῶτος ὁ Μενεσθεὺς Ἄνακτάς τε καὶ Σωτῆρας ὠνόμασε. Καὶ Δαρεῖος δὲ ὁ Ὑστάσπου παρὰ Συλοσῶντος λαβὼν ἱμάτιον ἔτι ἰδιώτης ὤν, ὅτε ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς βασιλείας, ἔδωκεν αὐτῷ τῆς πατρίδος τὴν ἀρχὴν τῆς Σάμου· Χρύσεα χαλκείων, φαίη τις ἄν.

Beneficiorum memores fuerunt, et gratias pro iis retulerunt, Theseus Herculi : quum enim Aidoneus rex Molossorum ipsum in vincula conjecisset, quando venerat cum Pirithoo Theseus ad rapiendam ejus conjugem, non sibi has nuptias parans, sed in gratiam Pirithoi illud faciens : Hercules, quum venisset in Molossorum terram, liberavit Thesea, eamque ob causam hic aram illi erexit. Et Septem illi duces, qui adversus Thebas sunt profecti, Pronacti gratiam quoque reposuerunt. Quum enim ipsorum causa periisset Pronax, in honorem illius ludos instituerunt, quos plerique putant in honorem Archemori primum institutos. Et Hercules gratias rependit Nestori. Quum enim Neleus eum expiare nollet, ceteri quidem filii Neleo assentiebantur, Nestor vero nequaquam. Quamobrem etiam capta Pylo Hercules Neleum et reliquos ejus filios interemit : Nestori vero non solum pepercit, verum etiam paternum ei regnum dedit habendum. Athenienses etiam publice gratias posteris Herculis persolverunt. Quoniam enim progenitor illorum de Theseo bene meritus fuerat, idcirco deduxerunt eos Athenienses in Peloponnesum. Hercules etiam Cleonensibus illis trecentis et sexaginta gratiam reddidit. Illis enim, quum adversus Molionidas una cum ipso profecti essent, et fortiter honesteque cecidissent, honores Nemeæ cessit, quos a Nemeensibus acceperat, quum leonem in illorum regione versantem, et arva eorum disperdentem, occidisset.

Item Menestheus Petei filius non ingratus fuit adversus Tyndaridas. Quum enim illi Thesei liberos expulissent, matremque ejus, Æthram, captivam abduxissent, regnum tradiderunt Menestheo. Quamobrem primus eos Menestheus Reges et Servatores salutavit. Darius etiam Hystaspis filius, quum adhuc privatus amiculum a Sylosonte accepisset, postquam regni compos factus est, dedit ei imperium in patriam, Samum : Aurea æreis, dixerit aliquis.

VI. — Oraculum pro Atheniensibus.

Ὅτι, ἡνίκα ἐβούλοντο Λακεδαιμόνιοι τὴν Ἀθηναίων ἀφανίσαι πόλιν, ἠρώτησαν τὸν θεόν· καὶ ἀπεκρίνατο, τὴν κοινὴν ἑστίαν τῆς Ἑλλάδος μὴ κινεῖν.

Quum Lacedæmonii vellent civitatem Atheniensium funditus delere, consulerunt deum, et is respondit, Communem aram Græciæ ne moverent.

VII. — Quod aliquando ne in morte quidem requiem impetrent mali, et de Pausania.

Οὐκ ἦν ἄρα τοῖς κακοῖς οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος, ἐπεὶ μηδὲ τότε ἀναπαύονται· ἀλλ' ἢ παντελῶς ἀμοιροῦσι ταφῆς, ἢ καί, ἐὰν φθάσωσι ταφέντες, ὅμως καὶ ἐκ τῆς τελευταίας τιμῆς καὶ τοῦ κοινοῦ πάντων σωμάτων ὅρμου καὶ ἐκεῖθεν ἐκπίπτουσι. Λακεδαιμόνιοι γοῦν Παυσανίαν μηδίσαντα οὐ μόνον λιμῷ ἀπέκτειναν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν νεκρὸν ἐξέβαλον αὐτοῦ ἐκτὸς τῶν ὅρων, φησὶν Ἐπιτιμίδης.

Malis sane ne mors quidem prodest, quoniam neque tunc quiescunt: sed aut prorsus carent sepultura, aut quamvis jam antea sepulti fuerint, tamen etiam sic supremum honorem et communem omnium corporum portum iterum amittunt. Pausaniam igitur Lacedæmonii, quum ad Medorum partes animum adjecisset, non solum fame sustulerunt, sed insuper etiam cadaver ejus extra fines ejecerunt, ut refert Epitimides.

VIII. — De fortunæ vicissitudine.

Εἶτα τίς οὐκ οἶδε τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς ὀξυρρόπους καὶ ταχείας; Λακεδαιμόνιοι γοῦν Θηβαίων ἄρξαντες αὐτοὶ πάλιν ὑπ' ἐκείνων οὕτως ἐχειρώθησαν, ὡς τοὺς Θηβαίους μὴ μόνον εἰς Πελοπόννησον ἀφικέσθαι, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν Εὐρώταν διελθεῖν καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων τεμεῖν χώραν· καὶ ὀλίγου καὶ τὴν πόλιν κατέλαβον, εἰ μὴ Ἐπαμεινώνδας ἔδεισε, μὴ Πελοποννήσιοι πάντες συμπνεύσωσι καὶ ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀγωνίσωνται.

Quis vero faciles et celeres fortunæ commutationes ignorat? Certe Lacedæmonii quidem, quum Thebanos habuissent in sua potestate, ipsi adeo ab illis vicissim fuerunt victi, ut Thebani non solum in Peloponnesum pervenerint, verum etiam Eurotam transierint, et Lacedæmoniorum terram vastarint, et propemodum urbem etiam ipsam cepissent, nisi veritus esset Epaminondas, ne universi Peloponnesii conspirarent et pro Sparta dimicarent.

Διονύσιος ὁ τύραννος καταστὰς ὑπὸ Καρχηδονίων εἰς πολιορκίαν, οὐδεμιᾶς αὐτῷ σωτηρίας ὑποφαινομένης, αὐτὸς μὲν ἄθυμος ἦν καὶ ὑπενενόει δρασμόν. Τῶν δὲ ἑταίρων αὐτῷ τις, Ἐλλοπίδης ὄνομα, προσελθὼν ἔφατο, Ὦ Διονύσιε, καλὸν ἐντάφιον ἡ τυραννίς. Αἰδεσθεὶς οὖν ἐπὶ τούτῳ ἀνερρώσθη τὴν γνώμην, καὶ σὺν ὀλίγοις παμπόλλας μυριάδας κατηγωνίσατο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν μείζω ἐποίησε.

Dionysius tyrannus a Carthaginiensibus in obsidionem redactus, quum nulla ipsi salus affulgeret, ipse quidem animum jam desponderat, et fugam meditabatur. Verum ex familiaribus quidam, nomine Ellopidas, accedens ad eum dixit: O Dionysi, pulchrum est tyrannis sepulturæ ornamentum. Pudore igitur suffusus animum firmavit, et cum paucis multas plane myriades superavit, sed et imperium fecit majus.

Καὶ Ἀμύντας δὲ ὁ Μακεδὼν ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν προσοίκων βαρβάρων καὶ ἀποβαλὼν τὴν ἀρχὴν γνώμην μὲν εἶχεν ὡς καὶ ἀπολείψων τὴν χώραν τελέως· ἠγάπα γὰρ εἰ δυνηθείη διασῶσαι αὐτὸν γοῦν μόνον. Ἐπεὶ δὲ ἐν τούτοις ἦν, ἔφατό τις πρὸς αὐτὸν τὴν Ἐλλοπίδου φωνήν. Καὶ μικρὸν χῶρον καταλαβὼν καὶ ἀθροίσας ὀλίγους στρατιώτας ἀνεκτήσατο τὴν ἀρχήν.

Amyntas etiam Macedo, quum a finitimis Barbaris victus regnum perdidisset, consilium ceperat regionem etiam prorsus relinquendi: satis enim habebat, si posset ipsum se solum conservare. Quum vero in eo jam esset, quidam ad ipsum dictum Ellopidæ elocutus est. Itaque occupato parvo loco, collectisque militibus paucis, recuperavit imperium.

Ὅτι τὸν Ὦχον οἱ Αἰγύπτιοι τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ Ὄνον ἐκάλουν, τὸ νωθὲς αὐτοῦ τῆς γνώμης ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ ζώου διαβάλλοντες. Ἀνθ' ὧν ἐκεῖνος τὸν Ἆπιν πρὸς βίαν κατέθυσεν Ὄνῳ.

Ochum Ægyptii vernacula lingua Asinum appellabant, inertem ejus animum per ignaviam animalis traducentes. Quamobrem ipse Apin per vim vicissim immolavit Asino.

Δίων ὁ Ἱππαρίνου, φυγὰς ὢν ὑπὸ Διονυσίου, μετὰ δισχιλίων στρατιωτῶν αὖθις κατεπολέμησε καὶ ὃ πρότερον αὐτὸς ἦν, τοῦτο ἐκεῖνον εἰργάσατο, φυγάδα.

Dion Hipparini filius, in exsilium pulsus a Dionysio, cum bis mille militibus eum rursus expugnavit, et quod ipse prius erat, id eum fecit, exsulem.

Συρακούσιοι δὲ ἐννέα τριήρεσι πρὸς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τὰς τῶν Καρχηδονίων παραταξάμενοι, κατὰ πολὺ ἐκράτησαν.

Syracusani novem triremibus contra centum et quinquaginta triremes Carthaginiensium oppositi, longe superiores exstiterunt.

IX. — De Platonis modestia, et Aristotelis ingrato animo.

Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος ἐν Ὀλυμπίᾳ συνεσκήνωσεν ἀγνῶσιν ἀνθρώποις, καὶ αὐτὸς ὢν αὐτοῖς ἀγνώς. Οὕτως δὲ αὐτοὺς ἐχειρώσατο καὶ ἀνεδήσατο τῇ συνουσίᾳ, συνεστιώμενός τε αὐτοῖς ἀφελῶς καὶ συνδιημερεύων ἐν πᾶσιν, ὡς ὑπερησθῆναι τοὺς ξένους τῇ τοῦ ἀνδρὸς συντυχίᾳ. Οὔτε δὲ Ἀκαδημίας ἐμέμνητο οὔτε Σωκράτους· αὐτό γε μὴν τοῦτο ἐνεφάνισεν αὐτοῖς, ὅτι καλεῖται Πλάτων. Ἐπεὶ δὲ ἦλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ὑπεδέξατο αὐτοὺς εὖ μάλα φιλοφρόνως. Καὶ οἱ ξένοι, Ἄγε, εἶπον, ὦ Πλάτων, ἐπίδειξον ἡμῖν καὶ τὸν ὁμώνυμόν σου, τὸν Σωκράτους ὁμιλητήν, καὶ ἐπὶ τὴν Ἀκαδημίαν ἥγησαι τὴν ἐκείνου, καὶ σύστησον τῷ ἀνδρί, ἵνα τι καὶ αὐτοῦ ἀπολαύσωμεν. Ὁ δὲ ἠρέμα ὑπομειδιάσας, ὥσπερ οὖν καὶ εἰώθει, Ἀλλ' ἐγώ, φησίν, αὐτὸς ἐκεῖνός εἰμι. Οἱ δὲ ἐξεπλάγησαν, εἰ τὸν ἄνδρα ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν τοσοῦτον ἠγνόησαν, ἀτύφως αὐτοῦ συγγενομένου καὶ ἀνεπιτηδεύτως αὐτοῖς καὶ δείξαντος, ὅτι δύναται καὶ ἄνευ τῶν συνήθων λόγων χειροῦσθαι τοὺς συνόντας.

Ὅτι Πλάτων τὸν Ἀριστοτέλη ἐκάλει Πῶλον. Τί δὲ ἐβούλετο αὐτῷ τὸ ὄνομα ἐκεῖνο; Δηλονότι ὡμολόγηται, τὸν πῶλον, ὅταν κορεσθῇ τοῦ μητρῴου γάλακτος, λακτίζειν τὴν μητέρα. Ἠνίττετο οὖν καὶ ὁ Πλάτων ἀχαριστίαν τινὰ τοῦ Ἀριστοτέλους. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος μέγιστα εἰς φιλοσοφίαν παρὰ Πλάτωνος λαβὼν σπέρματα καὶ ἐφόδια, εἶτα ὑποπλησθεὶς τῶν ἀρίστων καὶ ἀφηνιάσας, ἀντῳκοδόμησεν αὐτῷ διατριβὴν καὶ ἀντιπαρεξήγαγεν ἐν τῷ περιπάτῳ ἑταίρους ἔχων καὶ ὁμιλητάς, καὶ ἐγλίχετο ἀντίπαλος εἶναι Πλάτωνι.

Plato filius Aristonis Olympiæ cum ignotis hominibus, ignotus iis et ipse, contubernium iniit. Ita vero eos cepit et sibi devinxit convictu illo, cibum cum iis sumens simpliciter, et totos dies in omnibus rebus simul exigens, ut peregrini majorem in modum gauderent fortuito viri illius contubernio. Neque vero Academiæ, neque Socratis mentionem ullam fecit : hoc tamen solum iis declaravit, se Platonem appellari. Quum vero Athenas venissent, perhumaniter eos excepit. Tum hospites, Age, inquiunt, o Plato, monstra nobis etiam illum tibi cognominem, Socratis discipulum, et duc nos in Academiam ejus, et commenda viro, ut aliquem ex eo quoque fructum percipiamus. At ille leniter subridens, quemadmodum solebat, Ego vero, inquit, ille ipse sum. Illi vero obstupuerunt, quod penes se tantum virum habentes ignorarint, quum ipse sine affectatione ulla cum iis egisset, et specimen dedisset, posse se etiam absque consuetis illis sermonibus conciliare animos eorum, qui sibi adessent.

Plato vocabat Aristotelem Pullum. Quid vero ipsi nomen hoc significare voluit? Nempe constat, pullum, quum saturatus est lacte materno, calcibus petere matrem. Significabat igitur tacite etiam Plato ingratum quodammodo Aristotelis animum. Etenim et ille, quum maxima philosophiæ semina et adminicula a Platone accepisset, mox exsaturatus jam optimis quibusque, subducens se Platoni, scholam contra eum aperuit, et in Peripato contra eum discipulos et auditores, quos habebat, eduxit, et ita Platoni adversarius esse studebat.

X. — Quo animo fuerit erga populum Atheniensem Pericles.

Εἶτα οὐκ ἦν τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων θεραπευτικὸς ὁ Ξανθίππου Περικλῆς; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ. Ὁσάκις γοῦν ἔμελλεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν παριέναι, ηὔχετο μηδὲν αὐτῷ ῥῆμα ἐπιπολάσαι τοιοῦτον, ὅπερ οὖν ἔμελλεν ἐκτραχύνειν τὸν δῆμον, πρόσαντες αὐτῷ γενόμενον καὶ ἀβούλητον δόξαν.

Quid vero? an non populum Atheniensem colere norat Pericles, Xanthippi filius? Mihi quidem ita videtur. Quotiescumque ergo in concionem erat proditurus, optabat, ut sibi nullum ejusmodi verbum occurreret, quod populum exasperare posset, adversum illi exsistens, et quod ingratum videretur.

XI. — De Socratis ornatus studio.

Διογένης ἔλεγε καὶ τὸν Σωκράτην αὐτὸν τρυφῆσαι· περιειργάσθαι γὰρ καὶ τῷ οἰκιδίῳ καὶ τῷ σκιμποδίῳ καὶ ταῖς βλαύταις δὲ αἷσπερ οὖν ἐχρῆτο Σωκράτης ἔστιν ὅτε.

Diogenes Socratem et ipsum deliciis usum aiebat. Nimii enim ornatus fuisse studiosum in parvula domo, et lectulo, sed et sandaliis, quibus aliquando solebat uti.

XII. — De imagine Helenæ a Zeuxide picta.

Ὁ Ζεῦξις ὁ Ἡρακλεώτης, ὅτε τὴν Ἑλένην ἔγραψε, πολλὰ ἐχρηματίσατο ἐκ τούτου τοῦ γράμματος· οὐ γὰρ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε τοὺς βουλομένους ἀνέδην εἴα ὁρᾶν αὐτήν, ἀλλ' ἔδει ῥητὸν ἀργύριον καταβαλεῖν, εἶτα

Zeuxis Heracleotes quum pinxisset Helenam, magnum ex ea pictura quæstum fecit. Non enim gratis, neque quemvis obvium, qui vellet, libere contemplari eam sinebat, sed oportebat præfinitam pecuniam dependere, et ita

οὕτω θεάσασθαι. Ὡς οὖν μίσθωμα τοῦ Ἡρακλεώτου λαμβάνοντος ὑπὲρ τῆς γραφῆς, ἐκάλουν οἱ τότε Ἕλληνες ἐκείνην τὴν Ἑλένην Ἑταίραν.

demum eam spectare. Quum igitur capturam ex hac pictura faceret Heracleotes ille, Græci, qui tunc vivebant, Helenam istam vocabant Meretricem.

XIII. — Epicuri sententia et felicitas.

Ἐπίκουρος ὁ Γαργήττιος ἐκεκράγει λέγων, Ὧ ὀλίγον οὐχ ἱκανόν, ἀλλὰ τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν. Ἔλεγε δὲ ἑτοίμως ἔχειν καὶ τῷ Διὶ ὑπὲρ εὐδαιμονίας διαγωνίζεσθαι, μάζαν ἔχων καὶ ὕδωρ. Ταῦτα μὲν οὖν ἐννοῶν ὁ Ἐπίκουρος τί βουλόμενος ἐπῄνει τὴν ἡδονήν, εἰσόμεθα ἄλλοτε.

Epicurus Gargettius dicebat : Cui parum non est satis, ei vero nihil satis est. Idem dicebat se cum Jove etiam paratum esse de felicitate certare, modo aquam habeat et offam. Quum hæc igitur sentiret Epicurus, quid voluerit voluptatem laudans, alias sciemus.

XIV. — De pecuniarum parsimonia et custodia.

Πολλάκις τὰ κατ' ὀβολὸν μετὰ πολλῶν πόνων συναχθέντα χρήματα κατὰ τὸν Ἀρχίλοχον εἰς πόρνης γυναικὸς ἔντερον καταῤῥέει. Ὥσπερ γὰρ ἐχῖνον λαβεῖν μὲν ῥᾴδιον, συνέχειν δὲ χαλεπόν, οὕτω καὶ τὰ χρήματα. Καὶ Ἀναξαγόρας ἐν τῷ Περὶ βασιλείας φησὶ Χαλεπὸν χρήματα συναγείρασθαι, χαλεπώτερον δὲ φυλακὴν τούτοις περιθεῖναι.

Sæpe pecuniæ, multo cum labore per singulos conquisitæ obolos, secundum Archilochum, in scorti intestinum effunduntur. Quemadmodum enim echinum capere quidem est facile, retinere vero difficile, sic et pecunias. Et Anaxagoras in libro de Regno ait : Difficile est pecunias cogere, sed difficilius custodiam eis circumdare.

XV. — De quibusdam qui in morbo musicam et alia didicerunt, deque iis, qui in eo robur auxerunt.

Ἱέρωνά φασι τὸν Σικελίας τύραννον τὰ πρῶτα ἰδιώτην εἶναι καὶ ἀνθρώπων ἀμουσότατον, καὶ τὴν ἀγροικίαν ἀλλὰ μηδὲ κατ' ὀλίγον τοῦ ἀδελφοῦ διαφέρειν τοῦ Γέλωνος· ἐπεὶ δὲ αὐτῷ συνηνέχθη νοσῆσαι, μουσικώτατος ἀνθρώπων ἐγένετο, τὴν σχολὴν τὴν ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας εἰς ἀκούσματα πεπαιδευμένα καταθέμενος. Ῥωσθεὶς οὖν Ἱέρων συνῆν Σιμωνίδῃ τῷ Κείῳ καὶ Πινδάρῳ τῷ Θηβαίῳ καὶ Βακχυλίδῃ τῷ Ἰουλιήτῃ. Ὁ δὲ Γέλων ἄνθρωπος ἄμουσος.

Μουσικώτατον δὲ λέγουσι καὶ Πτολεμαῖον γενέσθαι τὸν δεύτερον καὶ αὐτὸν νοσήσαντα. Λέγει δὲ καὶ Πλάτων τὸν Θεάγην φιλοσοφῆσαι δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ διὰ τὴν νοσοτροφίαν· εἴργουσα γὰρ αὐτὸν ἐκείνη τῶν πολιτικῶν συνήλασεν εἰς τὸν τῆς σοφίας ἔρωτα. Τίς δὲ οὐκ ἂν νοῦν ἔχων συνηύξατο καὶ Ἀλκιβιάδῃ νόσον καὶ Κριτίᾳ καὶ Παυσανίᾳ τῷ Λακεδαιμονίῳ καὶ ἄλλοις; Ἀλκιβιάδῃ μὲν καὶ Κριτίᾳ, ἵνα μὴ ἀποδράντες Σωκράτους ὁ μὲν ὑβριστὴς γένηται καὶ ποτὲ μὲν φιλολάκων, ποτὲ δὲ βοιωτιάζῃ τὸν τρόπον καὶ αὖ πάλιν θετταλίζῃ καὶ τοῖς Μήδων καὶ Περσῶν ἀρέσκηται ἐν Φαρναβάζου γενόμενος· τυραννικώτατος δὲ καὶ φονικώτατος ὁ Κριτίας γενόμενος καὶ τὴν πατρίδα ἐλύπησε πολλὰ καὶ αὐτὸς μισούμενος τὸν βίον κατέστρεψε.

Καὶ Στράτων δὲ ὁ Κοῤῥάγου εἰς δέον ἔοικε νοσῆσαι· εὖ γὰρ γένους ἥκων, εὖ δὲ καὶ πλούτου, οὐκ ἐγυμνάζετο. Καμὼν δὲ τὸν σπλῆνα, καὶ θεραπείας δεηθεὶς τῆς ἐκ τῶν γυμνασίων, τὰ μὲν πρῶτα, ὅσον ἐς τὸ ὑγιᾶναι, ἐχρῆτο αὐτοῖς· χωρῶν δὲ ἐς τὸ πρόσω τῆς τέχνης καὶ ἐν ἔργῳ τιθέμενος αὐτήν, Ὀλυμπίασι μὲν ἐνίκησεν ἡμέρᾳ μιᾷ πάλην καὶ παγκράτιον, καὶ τῇ

Hiero Siciliæ tyrannus primum fuisse rudis dicitur, et hominum imperitissimus, ac inscitia ne pauxillum quidem a fratre Gelone differens. Verum quum ipsi evenisset ut morbo laboraret, factus est hominum literatissimus, quum otium, quod ei corporis imbecillitas imponebat, doctis sermonibus audiendis impenderet. Confirmatus igitur vivebat cum Simonide Ceo, et Pindaro Thebano, et Bacchylide Julieta. At Gelo indoctus fuit homo.

Doctissimum etiam Ptolemæum secundum aiunt evasisse, dum ægrotabat et ipse. Plato quoque affirmat, Theagem nulla alia de causa philosophiæ operam dedisse, quam morbi diuturnitate. Nam quum is eum a civilibus rebus arceret, compulit ad sapientiæ studium. Quis vero vir prudens non optasset etiam morbum Alcibiadi, et Critiæ, et Pausaniæ Lacedæmonio, et aliis? Alcibiadi quidem, et Critiæ, ne aufugientes a Socrate, ille quidem insolens evaderet, et nunc Spartanis faveret, nunc Bœotiorum mores exprimeret, et iterum Thessalorum, denique etiam Medorum et Persarum moribus delectaretur, apud Pharnabazum agens : Critias vero quum tyrannidis studiosissimus evasisset, et in cædes maxime proclivis, cum multa intulit patriæ mala, tum et ipse omnium odiis expositus vitam cum morte commutavit.

Straton etiam filius Corrhagi utiliter ægrotasse videtur. Nam quum esset ex illustri familia oriundus, et divitiis abundaret, nullam dabat operam gymnasio : sed ex splene laborans, et remedii indigens in exercitiis siti, primum quidem, quantum ad recuperandam valetudinem, iis usus est : quum vero in arte illa multum proficeret, et eam diligenter exerceret, in Olympiis quidem una die vicit

ἑξῆς Ὀλυμπιάδι, καὶ ἐν Νεμέᾳ δέ, καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ.

Δημοκράτης ὁ παλαιστὴς καὶ αὐτὸς νοσήσας τοὺς πόδας, παριὼν εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ στὰς ἐν τῷ σταδίῳ, περιγράφων ἑαυτῷ κύκλον, προσέταττε τοῖς ἀντιπαλαισταῖς ἔξω τῆς γραμμῆς αὐτὸν προέλκειν· οἱ δὲ ἡττῶντο ἀδυνατοῦντες· ὁ δὲ εὖ διαβὰς ἐν τῇ στάσει καὶ ἐγκρατῶς, στεφανούμενος ἀπῄει.

luctam et pancratium, et sequenti Olympiade, et in Nemea et in Pythiis et Isthmiis similiter vicit.

Democrates luctator et ipse, quum laborasset ex pedibus, in certamina prodiit, et consistens in stadio, circumscripto sibi circulo, jubebat adversarios se extrahere extra lineam. At illi quum id nequirent, victi sunt: et ipse quum bene et firmiter in statione sua perstitisset, coronatus abiit.

XVI. — Veterum quorundam mores peculiares.

Ἐὰν προσέχῃ τις Καλλίᾳ, φιλοπότην αὐτὸν ἐργάσεται ὁ Καλλίας· ἐὰν Ἰσμηνίᾳ, αὐλητήν· ἀλαζόνα, ἐὰν Ἀλκιβιάδῃ· ὀψοποιόν, ἐὰν Κρωβύλῳ· δεινὸν εἰπεῖν, ἐὰν Δημοσθένει· στρατηγικόν, ἐὰν Ἐπαμεινώνδᾳ· μεγαλόφρονα, ἐὰν Ἀγησιλάῳ· καὶ χρηστόν, ἐὰν Φωκίωνι· καὶ δίκαιον, ἐὰν Ἀριστείδῃ· καὶ σοφόν, ἐὰν Σωκράτει.

Si quis animum præbeat et auscultet Calliæ, statim reddet eum temulentum Callias: si Ismeniæ, tibicinem: si Alcibiadi, jactatorem et superbum: si Crobylo, coquum: si Demostheni, eloquentia præstabilem: si Epaminondæ, ducendi exercitus militaris peritum: si Agesilao, magnanimum: si Phocioni, probum: si Aristidi, justum; si Socrati, sapientem.

XVII. — De quibusdam Pythagoræ mirabilibus et opinionibus.

Ἐδίδασκε Πυθαγόρας τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι κρειττόνων γεγένηται σπερμάτων ἢ κατὰ τὴν φύσιν τὴν θνητήν· τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμέρας καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ὤφθη ἐν Μεταποντίῳ, φασί, καὶ ἐν Κρότωνι. Καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ παρέφηνε χρυσοῦν τὸν ἕτερον τῶν μηρῶν. Καὶ Μυλλίαν δὲ τὸν Κροτωνιάτην ὑπέμνησεν, ὅτι Μίδας ὁ Γορδίου ἐστὶν ὁ Φρύξ. Καὶ τὸν ἀετὸν δὲ τὸν λευκὸν κατέψησεν ὑπομείναντα αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Κόσα τοῦ ποταμοῦ διαβαίνων προσερρήθη, τοῦ ποταμοῦ εἰπόντος αὐτῷ, Χαῖρε, Πυθαγόρα.

Ἔλεγε δὲ ἱερώτατον εἶναι τὸ τῆς μαλάχης φύλλον. Ἔλεγε δὲ ὅτι πάντων σοφώτατον ὁ Ἀριθμός· δεύτερος δὲ ὁ τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα θέμενος. Καὶ τὸν σεισμὸν ἐγενεαλόγει οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ σύνοδον τῶν τεθνεώτων. Ἡ δὲ Ἶρις, ἔφασκεν, ὡς αὐγὴ τοῦ ἡλίου ἐστί. Καὶ ὁ πολλάκις ἐμπίπτων τοῖς ὠσὶν ἦχος φωνὴ τῶν κρειττόνων. Οὐχ οἷόν τε δὲ ἦν διαπορῆσαι ὑπέρ τινος αὐτῷ ἢ τοῖς λεχθεῖσί τι προσερωτῆσαι, ἀλλ', ὡς χρησμῷ θείῳ, οὕτως οἱ τότε προσεῖχον τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ. Ἐπιστρεφομένου δὲ τὰς πόλεις αὐτοῦ, διέρρει λόγος, ὅτι Πυθαγόρας ἀφίκετο οὐ διδάξων, ἀλλ' ἰατρεύσων.

Προσέταττε δὲ ὁ αὐτὸς Πυθαγόρας καρδίας ἀπέχεσθαι καὶ ἀλεκτρυόνος λευκοῦ καὶ τῶν θνησειδίων παντὸς μᾶλλον, καὶ μὴ χρῆσθαι βαλανείῳ, μηδὲ βαδίζειν τὰς λεωφόρους· ἄδηλον γὰρ εἰ καθαρεύουσι καὶ αὐτὰ ἐκεῖνα.

Pythagoras homines docuit, se præstantiori semine natum, quam mortalis est natura. Nam eodem die et eadem hora visus fuit Metaponti, ut ait, et Crotone. Sed et Olympiæ alterum femur aureum ostendit. Myllian vero Crotoniaten admonuit, esse eum Midam, filium Gordii, Phrygem. Aquilam quoque albam, quæ se ei submittebat, contrectavit. Transiens etiam fluvium Cosam, appellatus est ab eo, dicente, *Salve, Pythagora.*

Dicebat etiam, sanctissimum esse folium malvæ. Dicebat, Numerum esse omnium sapientissimum: secundum vero eum, qui nomina rebus imposuerit. Terræ motus nullam aliam originem esse dicebat, quam cœtum mortuorum. Et Irin dicebat a sole resplendente fieri. Et sonus, qui sæpe accidit auribus, vox est dæmonum. Non licebat autem controversiam illi facere de quoquam, neque ultra ea, quæ dicta essent, quicquam interrogare: sed tanquam oraculo divino, ita ejus dictis ii, qui tunc erant, acquiescebant. Quumque circuibat civitates, fama spargebatur, Pythagoram venire, non docendi, sed medendi causa.

Jubebat etiam idem Pythagoras a corde abstinere, et albo gallo, et ante omnia ab animalibus morticinis, et non uti balineo, neque per vias publicas ingredi: incertum enim esse, an hæc ipsa sint pura.

XVIII. — De reverentia et honore, quem Dionysius Platoni exhibuit.

Ὅτε κατῆλθε Πλάτων ἐν Σικελίᾳ κλητός, πολλὰ ἐπὶ πολλοῖς ἐπιστείλαντος τοῦ Διονυσίου, καὶ ἀνήγαγεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα ὁ [νέος] Διονύσιος, αὐτὸς μὲν ἡνιοχῶν, παραιβάτην δὲ ποιησάμενος τὸν Ἀρίστωνος,

Quum Plato in Siciliam veniret vocatus a Dionysio, qui crebras epistolas ad eum miserat, et Dionysius ille junior in currum eum imposuisset, ipse aurigam agens, Aristonis vero filium sessorem faciens: tunc aiunt Syracusa-

τότε δή φασι Συρακούσιον ἄνδρα χαρίεντα καὶ τῶν Ὁμήρου μὴ ἀπαίδευτον, ἡσθέντα τῇ ὄψει ταύτῃ, ἐπειπεῖν τὰ ἐξ Ἰλιάδος ἐκεῖνα, παρατρέψαντα ὀλίγον·

. . . . Μέγα δ' ἔβραχε φήγινος ἄξων
Βριθοσύνῃ· δεινὸν γὰρ ἄγεν βροτὸν ἄνδρα τ' ἄριστον.

Ὅτι ὑπόπτης ὢν εἰς πάντας ὁ Διονύσιος, ὅμως εἰς Πλάτωνα τοσαύτην ἔσχεν αἰδῶ, ὡς ἐκεῖνον μόνον εἰσιέναι πρὸς αὐτὸν μὴ ἐρευνώμενον, καίτοι Δίωνος αὐτὸν ἐπιστάμενος ἑταῖρον εἰς τὰ ἔσχατα εἶναι.

num virum, elegantem, Homerique poematum non imperitum, delectatum illo spectaculo, hæc ex Iliade paululum immutata dixisse eam in rem :

Immensum stridet sub pondere faginus axis :
Namque gravem vehit ille hominem, primumque virorum.

Dionysius vero quum in omnes suspicax exsisteret, tamen reverentiam habuit tantam erga Platonem, ut ille solus sine scrutatione ad eum accederet, tametsi sciret, illum intimum Dionis amicum esse.

XIX. — Quod doctrinam coluerit Philippus, et de Aristotele.

Φίλιππος ὁ Μακεδὼν οὐ μόνον ἐλέγετο τὰ πολέμια εἶναι ἀγαθὸς καὶ εἰπεῖν δεινός, ἀλλὰ καὶ παιδείαν ἀνδρειότατα ἐτίμα. Ἀριστοτέλει γοῦν χορηγήσας πλοῦτον ἀνενδεῆ, αἴτιος γέγονε πολλῆς καὶ ἄλλης πολυπειρίας, ἀτὰρ οὖν καὶ τῆς γνώσεως τῆς κατὰ τὰ ζῶα· καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν ὁ τοῦ Νικομάχου διὰ τὴν ἐκ Φιλίππου περιουσίαν ἐκαρπώσατο. Καὶ Πλάτωνα δὲ ἐτίμησε καὶ Θεόφραστον.

Philippus Macedo non solum bello magnus et dicendi peritus ferebatur, sed et doctrinam maximi faciebat. Aristoteli igitur copiosas præbens divitias, causa fuit cum multæ et alius eruditionis, tum etiam ejus scientiæ, quæ versatur circa animalia : et horum Historiam Nicomachi filius per divitias Philippi consecutus est. Sed et Platonem ac Theophrastum honoravit.

XX. — De Democrito, et Theophrasti, Hippocratis, aliorumque de ipso existimatione.

Δημόκριτον τὸν Ἀβδηρίτην λόγος ἔχει τά τε ἄλλα γενέσθαι σοφὸν καὶ δὴ καὶ ἐπιθυμῆσαι λαθεῖν, καὶ ἐν ἔργῳ θέσθαι πάνυ σφόδρα τοῦτο· διὰ ταῦτά τοι καὶ πολλὴν ἐπῄει γῆν. Ἧκεν οὖν καὶ πρὸς τοὺς Χαλδαίους εἰς Βαβυλῶνα καὶ πρὸς τοὺς μάγους καὶ τοὺς σοφιστὰς τῶν Ἰνδῶν. Τὴν παρὰ τοῦ Δαμασίππου τοῦ πατρὸς οὐσίαν εἰς τρία μέρη νεμηθεῖσαν τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς τρισί, τἀργύριον μόνον λαβὼν ἐφόδιον τῆς ὁδοῦ, τὰ λοιπὰ τοῖς ἀδελφοῖς εἴασε. Διὰ ταῦτά τοι καὶ Θεόφραστος αὐτὸν ἐπῄνει, ὅτι περιῄει κρείττονα ἀγερμὸν ἀγείρων Μενέλεω καὶ Ὀδυσσέως. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἠλῶντο, αὐτόχρημα Φοινίκων ἐμπόρων μηδὲν διαφέροντες· χρήματα γὰρ ἤθροιζον, καὶ τῆς περιόδου καὶ τοῦ περίπλου ταύτην εἶχον τὴν πρόφασιν.

Ὅτι οἱ Ἀβδηρῖται ἐκάλουν τὸν Δημόκριτον Φιλοσοφίαν, τὸν δὲ Πρωταγόραν Λόγον. Κατεγέλα δὲ πάντων ὁ Δημόκριτος, καὶ ἔλεγεν αὐτοὺς μαίνεσθαι· ὅθεν καὶ Γελασῖνον αὐτὸν ἐκάλουν οἱ πολῖται. Λέγουσι δὲ οἱ αὐτοὶ τὸν Ἱπποκράτην περὶ τὴν πρώτην ἔντευξιν ὑπὲρ τοῦ Δημοκρίτου δόξαν λαβεῖν ὡς μαινομένου· προϊούσης δὲ αὐτοῖς τῆς συνουσίας, εἰς ὑπερβολὴν θαυμάσαι τὸν ἄνδρα. Λέγουσι δὲ Δωριέα ὄντα τὸν Ἱπποκράτην, ἀλλ' οὖν τὴν τοῦ Δημοκρίτου χάριν τῇ Ἰάδι φωνῇ συγγράψαι τὰ συγγράμματα.

Democritum Abderitam fama fert tum in aliis rebus fuisse sapientem, tum vero etiam latere desiderasse, atque id diligenter prorsus curasse. Quapropter etiam multas obivit terras. Venit ergo et ad Chaldæos Babylonem et ad Magos et ad Sophistas Indorum. Bona a patre Damasippo divisa in tres portiones tribus fratribus, ipse solum argentum in viaticum accepit, reliqua fratribus reliquit. Propterea sane laudavit eum etiam Theophrastus, quod circumierit meliorem faciens collectionem, quam Menelaus et Ulysses. Nam illi circumerrabant re ipsa nihil discrepantes a mercatoribus Phœnicibus : pecunias enim colligebant, eamque habuerunt causam tum terrestris, tum maritimæ peregrinationis.

Abderitæ Democritum nominabant Philosophiam, Protagoram vero Sermonem. Deridebat autem omnes Democritus, et aiebat eos insanire, unde etiam Gelasinum, id est *Risorem*, eum cives sui appellarunt. Dicunt iidem, in primo congressu Hippocratem de Democrito opinionem concepisse tanquam de stulto : postquam vero longius ipsorum sermo processisset, mirum in modum admiratum esse hominem. Dicunt præterea, Hippocratem fuisse Doriensem; sed in gratiam Democriti Ionica lingua suos libros conscripsisse.

XXI. — Amasii Socratis et Platonis.

Ὅτι παιδικὰ ἐγένετο Σωκράτους μὲν Ἀλκιβιάδης, Πλάτωνος δὲ Δίων. Ὁ μέντοι Δίων καὶ ἀπώνητό τι τοῦ ἐραστοῦ.

Socratis amor fuit Alcibiades, Platonis vero Dion : at Dion fructum etiam aliquem ab amatore percepit.

XXII. — De Atheniensium deliciis.

Οἱ πάλαι Ἀθηναῖοι ἁλουργῆ μὲν ἠμπείχοντο ἱμάτια, ποικίλους δὲ ἐνέδυνον χιτῶνας· κορύμβους δὲ ἀναδούμενοι τῶν τριχῶν, χρυσοῦς ἐνείροντες αὐταῖς τέττιγας, καὶ κόσμον ἄλλον πρόσθετον περιαπτόμενοι χρυσοῦ, προῄεσαν. Καὶ ὀκλαδίας αὐτοῖς δίφρους οἱ παῖδες ὑπέφερον, ἵνα μὴ καθίζωσιν ἑαυτοὺς εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε. [Δῆλον δέ, ὅτι καὶ ἡ τράπεζα ἦν αὐτοῖς καὶ ἡ λοιπὴ δίαιτα ἁβροτέρα.] Τοιοῦτοι δὲ ὄντες τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην ἐνίκησαν.

Veteres Athenienses purpurea sibi circumdabant pallia, pictas vero induebant tunicas; corymbos etiam colligantes ex crinibus, iisque aureas cicadas inserentes, aliaque ornamenta ex auro adscita sibi circumligantes prodibant in publicum. Sed et sequebantur eos pueri cum sellis plicatilibus, ne temere, et ut casus tulerit, in quovis loco considerent. Manifestum est autem, mensam etiam et reliquam vitæ rationem ipsis fuisse delicatiorem. Et tamen ejusmodi quum essent, vicerunt pugna Marathonia.

XXIII. — De quibusdam prodigis.

Ὅτι Περικλέα καὶ Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου καὶ Νικίαν τὸν Περγασῆθεν τὸ ἀσωτεύεσθαι καὶ ὁ πρὸς ἡδονὴν βίος εἰς ἀπορίαν περιέστησεν· ἐπεὶ γὰρ ἐπέλιπε τὰ χρήματα αὐτούς, οἱ τρεῖς κώνειον τελευταίαν πρόποσιν ἀλλήλοις προπιόντες, ὥσπερ οὖν ἐκ συμποσίου ἀπελύσαντο.

Periclem, et Calliam filium Hipponici, et Niciam Pergaseum intemperantia et vita voluptaria ad paupertatem redegerunt. Postquam enim defecit eos pecunia, tres illi cicutam sibi invicem propinantes, extremam propinationem, quasi e convivio discesserunt.

XXIV. — Qua ratione maxime conservatur amicitia.

Λεωπρέπης ὁ Κεῖος, ὁ τοῦ Σιμωνίδου πατήρ, ἔτυχέ ποτε ἐν παλαίστρᾳ καθήμενος· εἶτα μειράκια πρὸς ἀλλήλους οἰκείως διακείμενα ἤρετο τὸν ἄνδρα, πῶς ἂν αὐτοῖς ἡ φιλία διαμένοι μάλιστα. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐὰν ταῖς ἀλλήλων ὀργαῖς ἐξίστασθε καὶ μὴ ὁμόσε χωροῦντες τῷ θυμῷ, εἶτα παροξύνητε ἀλλήλους κατ' ἀλλήλων.

Leoprepes Ceus, pater Simonidis, sedebat aliquando in palæstra; tum adolescentes inter se amici, quomodo duratura maxime ipsis esset amicitia, interrogabant virum. Ille vero respondit: Si alter alterius iræ cesseritis, neque affectui obviam euntes, vos invicem irritetis.

XXV. — De admirabili dementia Thrasylli.

Θράσυλλος ὁ Αἰξωνεὺς παράδοξον καὶ καινὴν ἐνόσησε μανίαν. Ἀπολιπὼν γὰρ τὸ ἄστυ καὶ κατελθὼν εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐνταῦθα οἰκῶν τὰ πλοῖα τὰ καταίροντα ἐν αὐτῷ πάντα ἑαυτοῦ ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ ἀπεγράφετο αὐτὰ καὶ αὖ πάλιν ἐξέπεμπε καὶ τοῖς περισωζομένοις καὶ εἰσιοῦσιν εἰς τὸν λιμένα ὑπερέχαιρε· χρόνους δὲ διετέλεσε πολλοὺς συνοικῶν τῷ ἀῤῥωστήματι τούτῳ. Ἐκ Σικελίας δὲ ἀναχθεὶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν ἰατρῷ ἰάσασθαι· καὶ ἔπαυσεν αὐτὸν τῆς νόσου οὗτος. Ἐμέμνητο δὲ πολλάκις τῆς ἐν μανίᾳ διατριβῆς, καὶ ἔλεγε μηδέποτε ἡσθῆναι τοσοῦτον, ὅσον τότε ἥδετο ἐπὶ ταῖς μηδὲν αὐτῷ προσηκούσαις ναυσὶν ἀποσωζομέναις.

Thrasyllus Æxoneus inaudito quodam ac novo dementiæ morbo laboravit. Nam, urbe relicta, migrabat in Piræeum, atque ibi habitans, omnes naves, in eum appulsas, suas esse putabat, et in rationes suas referebat, iterumque emittebat eas, et iis, quæ salvæ in portum ingrederentur, supra modum gaudebat. Multos autem annos perseveravit huic morbo implicitus. Ceterum frater ejus reversus e Sicilia, tradidit eum medico, ut sanaretur, atque ita liberatus est a morbo. Sæpissime igitur actæ in amentia vitæ recordabatur, et se nunquam gaudium percepisse tantum dicebat, quantum tunc percipiebat ex navibus illis, quæ ad se nihil pertinerent, servatis.

XXVI. — De Electra.

Ξάνθος ὁ ποιητὴς τῶν μελῶν (ἐγένετο δὲ οὗτος πρεσβύτερος Στησιχόρου τοῦ Ἱμεραίου) λέγει τὴν Ἠλέκτραν τοῦ Ἀγαμέμνονος οὐ τοῦτο ἔχειν τοὔνομα πρῶτον, ἀλλὰ Λαοδίκην. Ἐπεὶ δὲ Ἀγαμέμνων ἀνῃρέθη, τὴν δὲ Κλυταιμνήστραν ὁ Αἴγισθος ἔγημε καὶ ἐβασίλευσεν, ἄλεκτρον οὖσαν καὶ καταγηρῶσαν παρ-

Xanthus, poeta melicus, qui fuit antiquior Stesichoro Himeræo, dicit Electram Agamemnonis filiam, non appellatam fuisse ab initio hoc nomine, sed Laodicen. Postquam vero de medio sublatus est Agamemnon, et Ægisthus uxorem duxit Clytæmnestram, regnavitque, tunc ipsam carentem conjugali lecto, et virginem jam

θένον Ἀργεῖοι Ἠλέκτραν ἐκάλεσαν διὰ τὸ ἀμοιρεῖν ἀνδρὸς καὶ μὴ πεπειρᾶσθαι λέκτρου.

consenescentem, Electram nominarunt Argivi, quod expers mariti esset, et lectum conjugalem non cognovisset.

XXVII. — De Pamphais dono et Diotimi.

Ὅτι Παμφάης ὁ Πριηνεὺς Κροίσῳ τῷ Λυδῷ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ περιόντος, τριάκοντα μνᾶς ἐδωρήσατο. Παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν μεστὴν ἅμαξαν ἀργυρίου ἀπέπεμψεν αὐτῷ.

Ὅτι Διογένης λαβὼν παρὰ Διοτίμου τοῦ Καρυστίου νόμισμα ὀλίγον ἔφη·

Σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν ὅσα φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς,
Ἄνδρα τε καὶ οἶκον.

Ἐδόκει δέ πως ὁ Διότιμος μαλθακώτερος εἶναι.

Pamphaes Prienensis Crœso Lydo, superstite adhuc ipsius patre, triginta minas dono dedit. Qui quum imperium accepisset, currum argento plenum ei remisit.

Diogenes, accepto exiguo nummo a Diotimo Carystio, dixit:

Dii tibi dent, quæ mente optas et quanta, virumque
Atque domum.

Videbatur autem aliquo modo mollior aut effeminatior esse Diotimus.

XXVIII. — Quod Pherecydes in phthiriasin inciderit propter impietatem in deos.

Φερεκύδης ὁ Σύριος τὸν βίον ἀλγεινότατα ἀνθρώπων κατέστρεψε, τοῦ παντὸς αὐτῷ σώματος ὑπὸ τῶν φθειρῶν ἀναλωθέντος· καὶ γενομένης αὐτῷ αἰσχρᾶς τῆς ὄψεως, τὴν ἐκ τῶν συνήθων ἐξέκλινε συνουσίαν. Ὁπότε δέ τις προσελθὼν ἐπυνθάνετο, ὅπως διάγοι, διὰ τῆς ὀπῆς τῆς κατὰ τὴν θύραν διείρας τὸν δάκτυλον ψιλὸν γεγονότα τῆς σαρκός, ἐπέλεγεν, οὕτω διακεῖσθαι καὶ τὸ πᾶν αὐτοῦ σῶμα. Λέγουσι δὲ Δηλίων παῖδες τὸν θεὸν τὸν ἐν Δήλῳ μηνίσαντα αὐτῷ τοῦτο ποιῆσαι. Καθήμενον γὰρ ἐν Δήλῳ μετὰ τῶν μαθητῶν ἄλλα τε πολλά φασι περὶ τῆς ἑαυτοῦ σοφίας εἰπεῖν καὶ δὴ καὶ τοῦτο, μηδενὶ τῶν θεῶν θῦσαι, καὶ ὅμως οὐδὲν ἧττον ἡδέως βεβιωκέναι καὶ ἀλύπως, οὐ μεῖον τῶν ἑκατόμβας καταθυόντων. Ὑπὲρ ταύτης οὖν τῆς κουφολογίας βαρυτάτην ζημίαν ἐξέτισεν.

Pherecydes Syrius miserrimam omnium hominum vitam exegit, toto ejus corpore a pediculis consumpto, et quum fœda ejus facies evasisset, colloquia familiarium vitavit. Quum vero quis accedens interrogaret, quomodo se haberet? per foramen januæ digitum, qui prorsus emacruerat, protendens addebat, ita totum se corpus suum habere. Dicunt autem Delii, deum qui in Delo colitur, succensentem ei hoc malum intulisse. Sedentem enim in Delo cum discipulis, cum alia multa ferunt de sua dixisse sapientia, tum vero et illud, nulli deorum se sacra fecisse, et tamen nihilominus se suaviter vixisse et jucunde, haud minus quam qui hecatombas sacrificarent. Hujus igitur vani sermonis gravissimam exsolvit pœnam.

XXIX. — De Alexandro ridiculum quiddam.

Οὐ γὰρ δὴ δύναμαι πείθειν ἐμαυτὸν μὴ γελᾶν ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ Φιλίππου· εἴ γε ἀπείρους ἀκούων εἶναί τινας κόσμους λέγοντος Δημοκρίτου ἐν τοῖς συγγράμμασιν, ὁ δὲ ἠνιᾶτο μηδὲ τοῦ ἑνὸς καὶ κοινοῦ κρατῶν. Πόσον δὲ ἐπ' αὐτῷ Δημόκριτος ἐγέλασεν [ἂν] αὐτός, τί δεῖ καὶ λέγειν, ᾧ ἔργον τοῦτο ἦν;

Non possum mihi ipsi persuadere, quo minus rideam Alexandrum Philippi filium: siquidem quum audiret innumerabiles esse quosdam mundos, tradente id Democrito suis in scriptis, ille vero indoluit, quod necdum unius et communis poliretur. Quantum vero derisurus eum fuisset ipse Democritus, quid opus est referre, quum id maxime solebat?

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

LIBER QUINTUS.

I. — Quod Tachos per lautiorem victum vitam finierit.

Ταχὼς ὁ Αἰγύπτιος ἕως μὲν ἐχρῆτο τῇ ἐπιχωρίῳ διαίτῃ καὶ εὐτελῶς διεβίω, ὑγιεινότατα ἀνθρώπων διῆγεν· ἐπεὶ δὲ εἰς Πέρσας ἀφίκετο, καὶ εἰς τὴν ἐκείνων τρυφὴν ἐξέπεσε, τὸ ἄηθες τῶν σιτίων οὐκ ἐνεγκών, ὑπὸ δυσεντερίας τὸν βίον κατέστρεψε, τῆς τρυφῆς ἀλλαξάμενος θάνατον.

Tachos Ægyptius, donec usus est patrio victu, et frugaliter vixit, maxime omnium hominum fuit sanus. Postquam vero ad Persas venit, et in illorum luxum prolapsus est, quum non posset ferre insolentiam ciborum, vitam dysenteria finivit, et luxuriam cum morte commutavit.

II. — Quomodo mortuus sit Pherecydes.

Ὅτι Φερεκύδης [ὁ] Πυθαγόρου διδάσκαλος ἐμπεσὼν εἰς τὴν ἀῤῥωστίαν πρῶτον μὲν ἱδρου ἱδρῶτα θερμόν, ἰξώδη, ὅμοιον ὡς μύξαις, ὕστερον δὲ θηριώδη, μετὰ δὲ ἐφθειρίασε. Καὶ διαλυομένων τῶν σαρκῶν εἰς τοὺς φθεῖρας ἐπεγένετο τῆξις, καὶ οὕτω τὸν βίον μετήλλαξεν.

Pherecydes præceptor Pythagoræ, quum incidisset in languorem, primum quidem sudabat sudorem calidum, viscosum, et mucori ferme similem, postea vero pedicularem; deinde phthiriasi laboravit. Quumque carnes in pediculos abirent, supervenit tabes, et ita vitam amisit.

III. — De Columnis Herculis.

Ἀριστοτέλης τὰς νῦν Ἡρακλείους στήλας καλουμένας, πρὶν ἢ κληθῆναι τοῦτο, φησὶ Βριάρεω καλεῖσθαι αὐτάς· ἐπεὶ δ' ἐκάθηρε γῆν καὶ θάλατταν Ἡρακλῆς καὶ ἀναμφιλόγως εὐεργέτης ἐγένετο τῶν ἀνθρώπων, τιμῶντες αὐτόν, τὴν μὲν Βριάρεω μνήμην παρ' οὐδὲν ἐποιήσαντο, Ἡρακλείους δὲ προσηγόρευσαν.

Aristoteles affirmat Columnas, quæ nunc Herculis appellantur, antequam ita vocarentur, Briarei dictas esse. Postquam vero Hercules terram mareque purgasset, et sine dubio bene meritus esset de hominibus, hi ipsum honorantes, Briarei quidem memoriam rejecerunt, et Herculis columnas cognominarunt.

IV. — De arboribus quibusdam nascentibus in Delo.

Ὅτι ἀναθῆλαι λόγος ἐστὶ Δήλιος φυτὰ ἐν Δήλῳ ἐλαίαν καὶ φοίνικα, ὧν ἀψαμένην τὴν Λητὼ εὐθὺς ἀποκυῆσαι, τέως οὐ δυναμένην τοῦτο δρᾶσαι.

Delii ferunt, in Delo prodiisse arbores, olivam et palmam, quibus apprehensis Latonam confestim partum edidisse, quum ante id facere non potuisset.

V. — De Epaminondæ inopia et animi magnitudine.

Ἐπαμεινώνδας ἕνα εἶχε τρίβωνα, καὶ αὐτὸν ῥυπῶντα· εἴ ποτε δὲ αὐτὸν ἔδωκεν εἰς γναφεῖον, αὐτὸς ὑπέμενεν οἴκοι δι' ἀπορίαν ἑτέρου. Ἐν δὴ τούτοις τῆς περιουσίας ὤν, τοῦ Περσῶν βασιλέως πέμψαντος αὐτῷ πολὺ χρυσίον, οὐ προσήκατο· καὶ εἴ τι ἐγὼ νοῶ, μεγαλοφρονέστερος ἦν τοῦ διδόντος ὁ μὴ λαβών.

Epaminondas unum habebat pallium, idque sordidum: si quando vero illud dedisset in fullonis officinam, ipse se domi continebat ob inopiam alterius. In ea igitur copia positus, quum ei Persarum rex multum auri misisset, non accepit: et, si quid ego intelligo, majore animò fuit is, qui non accepit, quam qui donavit.

VI. — De ultronea morte Calani.

Ἄξιον δὲ καὶ τὸ Καλανοῦ τοῦ Ἰνδοῦ τέλος ἐπαινέσαι· ἄλλος δ' ἂν εἶπεν ὅτι καὶ ἀγασθῆναι. Ἐγένετο δὲ τοιοῦτον. Καλανὸς ὁ Ἰνδῶν σοφιστής, μακρὰ χαίρειν φράσας Ἀλεξάνδρῳ καὶ Μακεδόσι καὶ τῷ βίῳ, ὅτε ἐβουλήθη ἀπολῦσαι αὐτὸν ἐκ τῶν τοῦ σώματος δεσμῶν, ἐνένηστο μὲν ἡ πυρὰ ἐν τῷ καλλίστῳ προαστείῳ τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἦν τὰ ξύλα αὖα καὶ πρὸς

Est et Calani Indi finis dignus, quem laudemus, alius forte dixisset, quem etiam admiremur. Fuit autem ejusmodi. Calanus sophista Indorum, quum longum vale dixisset Alexandro et Macedonibus et vitæ, quando se ipsum corporis vinculis liberare voluit, exstructa tum quidem est pyra in pulcherrimo suburbio Babylonis: et ligna erant arida et ad bene olendum selectissima, cedri,

εὐωδίαν εὖ μάλα ἐπίλεκτα κέδρου καὶ θύου καὶ κυπαρίττου καὶ μυρσίνης καὶ δάφνης. Αὐτὸς δὲ γυμνασάμενος γυμνάσιον τὸ εἰωθός (ἦν δὲ αὐτὸ δρόμος), ἀνελθὼν ἐπὶ μέσης τῆς πυρᾶς ἔστη ἐστεφανωμένος καλάμου κόμῃ. Καὶ ὁ μὲν Ἥλιος αὐτὸν προσέβαλλεν· ὁ δὲ αὐτὸν προσεκύνει, καὶ τοῦτο ἦν τὸ σύνθημα εἰς τὸ ἐξάπτειν τὴν πυρὰν τοῖς Μακεδόσι. Καὶ τὸ μὲν δέδρατο, ὁ δὲ περιληφθεὶς [ὑπὸ] τῆς φλογός, ἀτρέπτως εἱστήκει, καὶ οὐ πρότερον ἀνετράπη, πρὶν ἢ διελύθη. Ἐνταῦθά φασιν ἐκπλαγῆναι καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ εἰπεῖν, ὅτι μείζονας ἀντιπάλους αὐτοῦ Καλανὸς κατηγωνίσατο· ὁ μὲν γὰρ πρὸς Πῶρον καὶ Ταξίλην καὶ Δαρεῖον διήθλησεν, ὁ δὲ Καλανὸς πρὸς τὸν πόνον καὶ τὸν θάνατον.

et thyæ, et cupressi, et myrti, et lauri; ille vero solitum exercitium quum obiisset (erat autem id cursus), ascendens in media strue constitit coronatus lanugine arundinum. Et Sol quidem affulgebat ipsi : ille vero eum adorabat : atque hoc erat signum Macedonibus, ut pyram incenderent. Et hoc quidem ita fiebat; at ille circumdatus flammis intrepide constitit : neque ante est subversus, quam exspirasset. Tunc aiunt etiam Alexandrum stupore quodam perculsum dixisse, Calanum potentiores adversarios debellasse, quam ipsum. Nam Alexander cum Poro, Taxila et Dario pugnaverat; Calanus vero cum dolore et morte.

VII. — De Anacharsi.

Οἱ μὲν Σκύθαι περὶ τὴν ἑαυτῶν πλανῶνται· Ἀνάχαρσις δέ, ἅτε ἀνὴρ σοφός, καὶ περαιτέρω προήγαγε τὴν πλάνην. Ἧκε γοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Σόλων ἐθαύμασεν αὐτόν.

Scythæ in sua tantum regione oberrant. Anacharsis vero, tanquam vir sapiens, etiam ulterius errorem produxit. Venit enim in Græciam, et Solon admiratus est eum.

VIII. — Quomodo aliqui tulerint scommata.

Τὰ σκώμματα καὶ αἱ λοιδορίαι οὐδέν μοι δοκεῖ δύνασθαι. Ἐὰν γὰρ στερεᾶς γνώμης λάβηται, καταλέλυται· ἐὰν δὲ ἀγεννοῦς καὶ ταπεινῆς, ἴσχυσε καὶ οὐ μόνον ἐλύπησε πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ἀπέκτεινε. Τούτων ἀπόδειξις ἐκεῖνα ἔστω· Σωκράτης μὲν κωμῳδούμενος ἐγέλα, Πολίαγρος δὲ ἀπήγξατο.

Scommata et convicia nihil mihi videntur posse. Nam si in firmum incidant animum, dissolvuntur, seu pereunt : at si in degenerem et abjectum, valent, et sæpe non solum molestia afficiunt, verum etiam ad mortem adigunt. Argumento hisce sint illa : Socrates, quum in comœdia proscinderetur, ridebat; Poliager vero se ipsum strangulavit.

IX. — De Aristotele.

Ἀριστοτέλης ἀσωτευσάμενος τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς χρήματα ὥρμησεν ἐπὶ στρατείαν· εἶτα ἀπαλλάττων κακῶς ἐν τούτῳ φαρμακοπώλης ἀνεφάνη. Παρεισρυεὶς δὲ εἰς τὸν Περίπατον καὶ παρακούων τῶν λόγων, ἀμείνων πεφυκὼς πολλῶν, εἶτα ἕξιν περιεβάλετο, ἣν μετὰ ταῦτα ἐκτήσατο.

Aristoteles quum paterna abliguriisset bona, in militiam abiit. Deinde quum male hoc ei procederet, pharmacopola evasit. Furtim vero irrepens in Peripatum, et obiter audiens sermones illos, quum indole esset multis præstantiore, habitum mentis sibi comparavit, quam deinde possedit.

X. — Navium aliquarum et armatorum numerus, quos amiserunt Athenienses.

Νηΐτην στόλον Ἀθηναῖοι εἰργάζοντο ἑαυτοῖς ἀεὶ φιλοπόνως. Κατὰ χρόνους δὲ τὰ μὲν κατορθοῦντες, τὰ δὲ ἡττώμενοι ἀπώλεσαν τριήρεις μὲν ἐν Αἰγύπτῳ διακοσίας, σὺν τοῖς πληρώμασι· περὶ Κύπρον δὲ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐν Σικελίᾳ τεσσαράκοντα καὶ διακοσίας· ἐν δὲ Ἑλλησπόντῳ διακοσίας. Ὁπλῖται δὲ ἀπώλοντο αὐτοῖς ἐν Σικελίᾳ μυριάδες τέσσαρες, χίλιοι δὲ ἐν Χαιρωνείᾳ.

Athenienses semper summo studio navium classem sibi compararunt : variis vero temporibus nunc bene rem gerentes, nunc victi, amiserunt triremes in Ægypto quidem ducentas, una cum classiariis; ad Cyprum vero centum et quinquaginta; in Sicilia quadraginta et ducentas; in Hellesponto ducentas. Armaturæ gravis milites eis perierunt in Sicilia quadraginta millia, at in Chæronea mille.

XI. — De crudelitate regis Thracum erga liberos.

Ὁ Θρακῶν βασιλεὺς (τὸ δὲ ὄνομα λεγέτω ἄλλος), ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν, εἰς Ῥοδό-

Rex Thracum (nomen vero alius dicat), quum Xerxes Græciam bello peteret, aufugit in montem Rhodopen.

πην τὸ ὄρος ἀπέδρα· τοῖς δὲ ἓξ παισὶν αὐτοῦ συνεβούλευε μὴ στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Δῆλον δὲ ὅτι φιλέλλην ἦν ὁ ἀνήρ. Οἱ δὲ οὐκ ἐπείσθησαν· ὑποστρέψαντας δὲ αὐτοὺς πάντας ἐξετύφλωσε, μὴ ποιήσας Ἑλληνικά.

Sex vero suis filiis suadebat, ut ne contra Græciam militarent. Ex quo manifestum est, eum Græcis fuisse amicum. Illi vero patri morem non gesserunt : reversis itaque omnibus oculos eruit, faciens minime Græca.

XII. — Demades mulctatus, quod decretum fecerat, ut Alexander in deorum numero haberetur.

Οὐ δύναμαι δὲ Ἀθηναίων μὴ οὐ φιλεῖν ταῦτα. Ἐκκλησίας οὔσης Ἀθηναίοις, παρελθὼν ὁ Δημάδης ἐψηφίσατο θεὸν τὸν Ἀλέξανδρον τρισκαιδέκατον. Τῆς δὲ ἀσεβείας ὁ δῆμος τὸ ὑπερβάλλον μὴ ἐνεγκὼν, ζημίαν ἐτιμήσαντο τῷ Δημάδῃ ταλάντων ἑκατόν, ὅτι θνητὸν δὴ τὸν Ἀλέξανδρον ὄντα ἐνέγραψε τοῖς Ὀλυμπίοις.

Non possum non illa Atheniensium exosculari. Pro concione Atheniensium Demades progressus, suffragio suo scivit Alexandrum deum tertiumdecimum. At populus, nimiam illius impietatem non ferens, Demadi irrogavit mulctam centum talentorum, quod Alexandrum, qui mortalis utique erat, inscripsisset Olympiis.

XIII. — Quod Athenienses ad novas res proclives fuerint.

Ἦσαν δὲ ἄρα Ἀθηναῖοι δεινῶς εἰς τὰς πολιτείας εὐτράπελοι καὶ ἐπιτήδειοι πρὸς τὰς μεταβολὰς παντὸς μᾶλλον. Βασιλείαν μὲν γὰρ ἤνεγκαν σωφρόνως ἐπὶ Κέκροπος καὶ Ἐρεχθέως καὶ Θησέως καὶ τῶν Κοδριδῶν κάτω. Τυραννίδος ἐπειράθησαν ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν· ἀριστοκρατίᾳ δὲ ἐχρήσαντο μέχρι τῶν τετρακοσίων. Εἶτα ὕστερον δέκα τῶν πολιτῶν καθ' ἕκαστον ἔτος ἦρχον τῆς πόλεως· τελευταῖον δὲ ἐγένετο ἀναρχία περὶ τὴν τῶν Τριάκοντα κατάστασιν. Ταύτην δὲ τὴν οὕτως ἀγχίστροφον μεταβολὴν τοῦ τρόπου εἰ ἐπαινεῖν χρή, ἀλλὰ ἔγωγε τοῦτο οὐκ οἶδα.

Athenienses omnino in varias reipublicæ formas erant mobiles, et ante omnia aptissimi ad faciendas mutationes. Nam Regnum quidem sub Cecrope, Erechtheo, Theseo, et Codridis deinceps moderate tulerunt; Tyrannidem experti sunt sub Pisistratidis : Aristocratia usi sunt usque ad Quadringentos. Deinde in singulos annos Decem ex civibus Rempublicam gesserunt : postremo Anarchia fuit, quum Triginta Tyranni essent constituti. Hanc tam proclivem sententiæ commutationem an laudare oporteat, id ego sane ignoro.

XIV. — Lex Attica de corporum sepultura, et boum mactatione.

Νόμος καὶ οὗτος Ἀττικός. Ὃς ἂν ἀτάφῳ περιτύχῃ σώματι ἀνθρώπου, πάντως ἐπιβάλλειν αὐτῷ γῆν· θάπτειν δὲ πρὸς δυσμὰς βλέποντας. Καὶ τοῦτο δὲ ἦν φυλαττόμενον παρ' αὐτοῖς. Βοῦν ἀρότην καὶ ὑπὸ ζυγὸν πονήσαντα σὺν ἀρότρῳ ἢ καὶ σὺν τῇ ἁμάξῃ, μηδὲ τοῦτον θύειν· ὅτι καὶ οὗτος εἴη ἂν γεωργὸς καὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις καμάτων κοινωνός.

Lex etiam hæc est Attica : si quis in insepultum cadaver hominis incidat, ut omnino ei terram injiciat : sepeliat vero mortuos ita, ut ad occasum spectent. Sed et hoc servabatur apud ipsos : bovem aratorem, et qui sub jugo laborabat cum aratro, vel etiam cum plaustro, ne mactent, quoniam etiam ille est agricola et humani generis laborum socius.

XV. — Loca ubi judicia Athenis exercebantur in homicidas.

Ὅτι δικαστήρια ἦν Ἀττικὰ περὶ μὲν τῶν ἐκ προνοίας ἀποκτεινάντων ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, περὶ δὲ τῶν ἀκουσίως ἐπὶ Παλλαδίῳ, περὶ δὲ τῶν κτεῖναι μὲν ὁμολογούντων, ἀμφισβητούντων δὲ ὅτι δικαίως, ἐπὶ Δελφινίῳ ἐγίνοντο αἱ εὐθύναι.

Judicia erant Atheniensibus de iis qui consulto aliquem occiderant, in Areopago : qui vero præter voluntatem suam, in Palladio : at qui cædem quidem se fecisse confitebantur, jure vero fecisse contendebant, de iis in Delphinio jus dicebatur.

XVI. — Puer sacrilegii nomine capitis damnatus est.

Ὅτι ἐκ τοῦ τῆς Ἀρτέμιδος στεφάνου πέταλον χρυσοῦν ἐκπεσὸν ἀνείλετο παιδίον, οὐ μὴν ἔλαθεν. Οἱ οὖν δικασταὶ παίγνια καὶ ἀστραγάλους προὔθηκαν τῷ παιδὶ καὶ τὸ πέταλον· ὁ δὲ καὶ αὖθις ἐπὶ τὸν χρυσὸν κατηνέχθη. Καὶ διὰ ταῦτα ἀπέκτειναν αὐτὸν ὡς θεο-

Puer aureum folium, quod ex Dianæ corona deciderat, sustulit, nec vero latuit. Judices igitur crepundia et talos proposuerunt puero, et folium illud aureum. Ille vero iterum delatus est ad aurum : et propterea occide-

σύλην, οὐ δόντες συγγνώμην τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τιμωρησάμενοι διὰ τὴν πρᾶξιν.

runt eum tanquam sacrilegum, ætati veniam non dantes, sed punientes eum propter id quod fecerat.

XVII. — De Atheniensium superstitione.

Ὅτι τοσοῦτον ἦν Ἀθηναίοις δεισιδαιμονίας· εἴ τις πρινίδιον ἐξέκοψεν ἐξ ἡρώου, ἀπέκτεινον αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ Ἀτάρβην, ὅτι τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸν ἱερὸν στρουθὸν ἀπέκτεινε πατάξας, οὐκ ἀργῶς τοῦτο Ἀθηναῖοι παρεῖδον, ἀλλ' ἀπέκτειναν Ἀτάρβην, καὶ οὐκ ἔδοσαν οὔτε ἀγνοίας συγγνώμην οὔτε μανίας, πρεσβύτερα τούτων ἀμφοτέρων τὰ τοῦ θεοῦ ποιησάμενοι. Ἐλέγετο γὰρ ἀκουσίως, οἱ δὲ μεμηνὼς τοῦτο δρᾶσαι.

Tantum superstitionis inerat Atheniensibus : si quis vel parvam ilicem excidisset e luco Herois, eum morte mulctabant : sed et Atarben, quod Æsculapii sacrum passerem occidisset feriendo, non segniter id neglexerunt Athenienses, sed morti adjudicarunt Atarben, neque dederunt veniam ignorantiæ, neque insaniæ, utrisque his antiquiora ducentes ea, quæ erant dei. Dicebatur enim haud consulto, ab aliis vero per furorem id fecisse.

XVIII. — De muliere prægnante, quæ capitis damnata est.

Ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴ ἐπεί τινα φαρμακίδα συνέλαβον καὶ ἔμελλον θανατώσειν, οὐ πρότερον αὐτὴν ἀπέκτειναν, πρὶν ἢ ἀπεκύησεν· ὅτε γὰρ συνελήφθη, ἐκυε. Τὸ ἀναίτιον οὖν βρέφος ἀναλύοντες τῆς καταδίκης, τὴν αἰτίαν μόνην ἐδικαίωσαν τῷ θανάτῳ.

Senatores Areopagi, quum veneficam quandam prehendissent, et eam morti tradere vellent, non prius ipsam interemerunt, quam partum edidisset. Nam quum prehenderetur, prægnans erat. Innoxium itaque infantem absolventes a damnatione, eam, quæ culpam admiserat, solam morte mulctarunt.

XIX. — Æschylus impietatis nomine condemnatus quomodo evaserit.

Αἰσχύλος ὁ τραγῳδὸς ἐκρίνετο ἀσεβείας ἐπί τινι δράματι. Ἑτοίμων οὖν ὄντων Ἀθηναίων βάλλειν αὐτὸν λίθοις, Ἀμεινίας ὁ νεώτερος ἀδελφός, διακαλυψάμενος τὸ ἱμάτιον, ἔδειξε τὸν πῆχυν ἔρημον τῆς χειρός. Ἔτυχε δὲ ἀριστεύων ἐν Σαλαμῖνι ὁ Ἀμεινίας ἀποβεβληκὼς τὴν χεῖρα, καὶ πρῶτος Ἀθηναίων τῶν ἀριστείων ἔτυχεν. Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ δικασταὶ τοῦ ἀνδρὸς τὸ πάθος, ὑπεμνήσθησαν τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἀφῆκαν τὸν Αἰσχύλον.

Æschylus tragœdus ob quoddam drama impietatis damnabatur. Quumque Athenienses jam parati essent eum lapidibus obruere, Aminias junior frater, quum aperuisset pallium, cubitum ostendit manu carentem. Fortissime autem pugnarat Aminias in Salamine, ubi manum amisit, et primus Atheniensium fortitudinis præmium consequutus est. Ubi vero judices viderunt viri cladem, quam erat passus, redierunt in facinorum ejus memoriam, Æschylumque absolverunt.

XX. — De Tarentinorum jejunio et Rheginorum.

Ταραντίνων πολιορκουμένων ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ μελλόντων ἁλῶναι λιμῷ, οἱ Ῥηγῖνοι ἐψηφίσαντο μίαν ἡμέραν ἐν ταῖς δέκα νηστεύειν καὶ ἐκείνης τὰς τροφὰς ἐκχωρῆσαι Ταραντίνοις. Ἀποστάντων οὖν αὐτῶν, ἐσώθησαν, καὶ μεμνημένοι τοῦ πάθους, ἑορτὴν ἄγουσι τὴν καλουμένην Νηστείαν οἱ Ταραντῖνοι.

Quum Tarentini ab Atheniensibus obsiderentur, periculumque esset ne fame vincerentur, Rhegini diem unum ex decem jejunare decreverunt, et ejus alimenta concedere Tarentinis. Ita vero decedentibus illis servati sunt, et memores calamitatis festum agunt Tarentini, quod Jejunium appellabant.

XXI. — Quod Medea proprios liberos non occiderit.

Λέγει τις λόγος, τὴν φήμην τὴν κατὰ τῆς Μηδείας ψευδῆ εἶναι· μὴ γὰρ αὐτὴν ἀποκτεῖναι τὰ τέκνα, ἀλλὰ Κορινθίους. Τὸ δὲ μυθολόγημα τοῦτο ὑπὲρ τῆς Κολχίδος καὶ τὸ δρᾶμα Εὐριπίδην φασὶ διαπλάσαι, δεηθέντων Κορινθίων, καὶ ἐπικρατῆσαι τοῦ ἀληθοῦς τὸ ψεῦδος διὰ τὴν τοῦ ποιητοῦ ἀρετήν. Ὑπὲρ δὲ τοῦ τολμήματος, φασί, τῶν παίδων μέχρι τοῦ νῦν ἐναγίζουσι τοῖς παισὶ Κορίνθιοι οἱονεὶ δασμὸν τούτοις ἀποδιδόντες.

Historia quædam tradit, famam de Medea falsam esse. Non enim illam liberis suis mortem intulisse, sed Corinthios. Fabulam vero de Colchide et tragœdiam Euripidem aiunt confinxisse, rogantibus Corinthiis : et mendacium supra veritatem valuisse propter poetæ præstantiam. Pro scelere vero in pueros etiam nunc, ut fertur, Corinthii inferias faciunt pueris, quasi tributum iis reddentes.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

LIBER SEXTUS.

I. — De quorundam in alios ira, inhumanitate, contumelia, injuria, arrogantia.

Ἀθηναῖοι, κρατήσαντες Χαλκιδέων, κατεκληρούχησαν αὐτῶν τὴν γῆν εἰς δισχιλίους κλήρους, τὴν Ἱππόβοτον καλουμένην χώραν· τεμένη δὲ ἀνῆκαν τῇ Ἀθηνᾷ ἐν τῷ Ληλάντῳ ὀνομαζομένῳ τόπῳ· τὴν δὲ λοιπὴν ἐμίσθωσαν κατὰ τὰς στήλας τὰς πρὸς τῇ βασιλείῳ στοᾷ ἑστηκυίας, αἵπερ οὖν τὰ τῶν μισθώσεων ὑπομνήματα εἶχον. Τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἔδησαν, καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἔσβεσαν τὸν κατὰ Χαλκιδέων θυμόν.

Λακεδαιμόνιοι, Μεσσηνίων κρατήσαντες, τῶν μὲν γινομένων ἁπάντων ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ τὰ ἡμίση ἐλάμβανον αὐτοί, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἐλευθέρας εἰς τὰ πένθη βαδίζειν ἠνάγκαζον, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους καὶ μηδὲν σφίσι προσήκοντας νεκροὺς κλαίειν· τοὺς δὲ τῶν ἀνδρῶν ἀπέλιπον γεωργεῖν, οὓς δὲ ἀπέδοντο, οὓς δὲ ἀπέκτειναν.

Ἀθηναῖοι δὲ ὕβρισαν καὶ ἐκείνην τὴν ὕβριν· εὐτυχίας γὰρ λαβόμενοι τὴν εὐπραγίαν σωφρόνως οὐκ ἤνεγκαν. Τὰς γοῦν παρθένους τῶν μετοίκων σκιαδηφορεῖν ἐν ταῖς πομπαῖς ἠνάγκαζον ταῖς ἑαυτῶν κόραις, τὰς δὲ γυναῖκας ταῖς γυναιξί, τοὺς δὲ ἄνδρας σκαφηφορεῖν.

Σικυώνιοι δὲ Πελλήνην ἑλόντες τάς τε γυναῖκας τῶν Πελληνέων καὶ τὰς θυγατέρας ἐπ' οἰκήματος ἔστησαν· ἀγριώτατα ταῦτα, ὦ θεοὶ Ἑλλήνιοι, καὶ οὐδὲ ἐν βαρβάροις καλά, κατά γε τὴν ἐμὴν μνείαν.

Ἐπεὶ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος, ἐπὶ τῷ πραχθέντι αὐτός τε ἦρτο καὶ οἱ Μακεδόνες πάντες. Οἱ δὲ Ἕλληνες δεινῶς αὐτὸν κατέπτηξαν, καὶ ἑαυτοὺς κατὰ πόλεις ἐνεχείρισαν αὐτῷ φέροντες. Καὶ τοῦτό γε ἔδρασαν Θηβαῖοι καὶ Μεγαρεῖς καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Ἠλεῖοι καὶ Εὐβοεῖς [καὶ] οἱ ἐν τῇ Ἀκτῇ πάντες. Οὐ μὴν ἐφύλαξε τὰς πρὸς αὐτοὺς ὁμολογίας ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ἐδουλώσατο πάντας, ἔκδικα καὶ παράνομα δρῶν.

Athenienses, devictis Chalcidensibus, terram eorum, quæ Hippobotos dicebatur, in duo millia sortium divisam colonis assignarunt. Templa vero Minervæ dederunt in loco, quem Lelantum vocant : reliquam terram pretio elocarunt, secundum columnas, ad Regiam porticum collocatas, quæ monimenta continebant elocationum. Captivos vero in vincula dederunt, et ne his quidem factis iram adversus Chalcidenses exstinxerunt.

Lacedæmonii, Messeniis superatis, omnium, quæcumque Messenia ferret, dimidiatam partem sibimet ipsi ceperunt, et mulieres liberas in funera prodire coegerunt, et alienos neque quicquam ad se pertinentes mortuos deflere. Ex viris vero aliquos reliquerunt colendo ruri, nonnullos vendiderunt, nonnullos etiam interfecerunt.

Athenienses vero etiam hanc exercuerunt insolentiam. Nacti enim meliorem fortunam, non tulerunt modeste illam felicitatem. Inquilinorum itaque puellas adigebant, ut umbellas suis puellis in pompis sacris præferrent, et mulieres mulieribus, viri vero alveolos iis gestarent.

Sicyonii quum cepissent Pellenam, uxores et filias Pellenensium in lupanari prostituerunt. Immanissima illa sunt, o dii Græci, et ne in barbaris quidem decora, ut mea fert memoria.

Quum vicisset Chæronensem pugnam Philippus, elatus erat animo cum ipse, tum Macedones omnes, propter rem gestam. Græci vero magno metu eum metuebant, seque oppidatim ei offerentes ultro tradebant : idque fecere Thebani, et Megarenses, et Corinthii, et Achivi, et Elienses, et Eubœi, qui in Acte habitabant omnes. At non stetit Philippus iis, quæ cum illis pepigerat, sed omnes in servitutem redegit, iniqua faciens et injusta.

II. — De fortitudine filii Harmatidæ.

Ὁ Ἁρματίδου τοῦ Θεσπιέως παῖς, παραγενόμενος σύμμαχος Ἀθηναίοις μετὰ καὶ ἄλλων πολιτῶν, τὰ μὲν πρῶτα ἐμάχετο εὖ καὶ καλῶς· καταναλωθέντων δὲ αὐτοῦ τῶν ὅπλων, ψιλαῖς ταῖς χερσὶ πρὸς καθωπλισμένους ἀγωνιζόμενος, εὐκλεῶς τὸν βίον ἐτελεύτα. Πατρόθεν οὖν τὸν νεανίαν προσεῖπον, κυδαίνων αὐτὸν Ὁμηρικῶς. Τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ εἴ τῳ ἐπιμελὲς εἰδέναι, ἀλλαχόθεν εἴσεται.

Harmatidæ Thespiensis filius, qui cum aliis civibus auxilio venerat Atheniensibus, primum quidem bene ac strenue pugnavit : deinde vero absumptis ejus armis, nudis manibus adversus armatos dimicans, vitam gloriose finivit. Paterno itaque nomine juvenem appellavi, Homerice cum celebrans. Ipsius vero nomen si cui curæ est cognoscere, aliunde sciet.

III. — De Isada puero.

Ὅτι Λακεδαιμόνιοι Ἰσάδαν ἔτι παῖδα ὄντα καὶ μήπω τοῦ νόμου καλοῦντος αὐτὸν εἰς ὅπλα, ὅτι ἐκ τοῦ

Lacedæmonii Isadam puerum adhuc, necdum lege eum ad pugnam vocante, quoniam exsiliens gymnasio rem bene

γυμνασίου ἐκπηδήσας ἠρίστευσεν, ἐστεφάνωσαν μέν, ὅτι δὲ πρὸ τῆς ἀπαιτουμένης ἡλικίας καὶ μὴ τὰ ἐπιχώρια ἔχων ὅπλα ὥρμησεν εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἐζημίωσαν.

gesserat, corona donaverunt: quoniam vero ante requisitam ætatem, nec cum receptis patriæ armis in hostes irruerat, mulcta affecerunt.

IV. — De eo qui Lysandri filiam sibi desponderat.

Ὁ μὲν Λύσανδρος ἐτεθνήκει· ὁ δὲ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἔτι ζῶντος ἐγγυησάμενος, ἐπεὶ καὶ ἡ παῖς ἐρήμη πατρὸς ἀπελείπετο, καὶ ὁ Λύσανδρος μετὰ τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ἀνεφάνη πένης ὤν, ὁ δὲ ἀνεδύετο ὁ ἐγγυησάμενος, οὐδὲ ἔφασκεν ἄξεσθαι γυναῖκα. Ἐπὶ τούτοις οἱ Ἔφοροι τὸν ἄνδρα ἐζημίωσαν· οὔτε γὰρ Λακωνικὰ ἐφρόνει οὔτε ἄλλως Ἑλληνικά, φίλου τε ἀποθανόντος ἀμνημονῶν καὶ τῶν συνθηκῶν τὸν πλοῦτον προτιμῶν.

Lysandro vita defuncto, ille, qui superstitis adhuc filiam sibi desponderat, quum et puella orba parente relinqueretur, et Lysander post obitum pauper reperiretur, tergiversabatur iste sponsus, et se nolle eam ducere uxorem dixit. Ob eam causam punierunt eum Ephori. Neque enim Lacedæmonio, neque etiam Græco homine digna sentiebat, simul mortuo amico nullam præstans memoriam, et pactis divitias potiores ducens.

V. — De legatis Atheniensium.

Ὅτι Ἀθηναῖοι τοὺς εἰς Ἀρκαδίαν ἀποσταλέντας πρεσβευτάς, ἐπεὶ ἑτέραν ὁδὸν ἦλθον καὶ οὐ τὴν προστεταγμένην, καίτοι κατορθώσαντας, ὅμως ἀπέκτειναν.

Athenienses missos in Arcadiam legatos, quoniam alia via profecti fuerant, non ea, quæ præscripta erat, tametsi rem bene gessissent, tamen morte mulctarunt.

VI. — Laconicæ leges.

Ἦ γὰρ οὐ καὶ ταῦτα Λακωνικά; Νόμος ἐστὶ τοῖς Σπαρτιάταις, τὸν παρασχόμενον υἱοὺς τρεῖς, ἀτέλειαν ἔχειν φρουρᾶς, τὸν δὲ πέντε, πασῶν τῶν λειτουργιῶν ἀφεῖσθαι. Γαμεῖν δὲ ἀπροίκους ἔτι. Βάναυσον δὲ εἰδέναι τέχνην ἄνδρα Λακεδαιμόνιον οὐκ ἐξῆν. Φοινικίδα δὲ ἀμπέχεσθαι κατὰ τὰς μάχας ἀνάγκη ἦν· ἔχειν δὲ τὴν χρόαν καὶ σεμνότητός τι· πρὸς ταύτῃ γε μὴν καὶ τὴν ῥύσιν τοῦ ἐπιγενομένου αἵματος ἐκ τῶν τραυμάτων ἔτι μᾶλλον ἐκπλήττειν τοὺς ἀντιπάλους, βαθυτέρας τῆς ὄψεως γινομένης καὶ φοβερωτέρας μᾶλλον.

Ὅτι οὐκ ἐξῆν ἀνδρὶ Λάκωνι οὐδὲ σκυλεῦσαι τὸν πολέμιον. Οἱ δὲ καλῶς ἀγωνισάμενοι καὶ ἀποθανόντες θαλλοῖς ἀνεδοῦντο καὶ κλάδοις ἑτέροις, καὶ δι' ἐπαίνων ἤγοντο· οἱ δὲ τελέως ἀριστεύσαντες καὶ φοινικίδος αὐτοῖς ἐπιβληθείσης ἐνδόξως ἐθάπτοντο.

Nonne vero hæc quoque digna sunt Laconibus? Lex est Spartanis, ut qui tres filios exhiberet reipublicæ, is ab excubiis haberet immunitatem; qui vero quinque, ab omnibus publicis muneribus liberaretur. Item ut ducant indotatas plane. Artem illiberalem nosse, nulli viro Lacedæmonio licebat. In prœliis indutum esse punicea veste, necesse erat; colorem enim illum habere etiam aliquid majestatis: præterea vero fluxum sanguinis supervenientis de vulneribus etiam magis terrere hostes, aspectu magis saturo et magis formidabili.

Lacedæmonio ne spoliare quidem occisum hostem licebat. Qui vero strenue pugnassent, et occubuissent, oliva et aliis ramis redimiti, laudibus ferebantur: qui vero omnibus numeris absolutam virtutem præstitissent, ii etiam, injecta illis veste punicea, gloriose sepeliebantur.

VII. — De terræ motu qui Spartæ contigit.

Ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἐκ Ταινάρου ἱκέτας παρασπονδήσαντες ἀνέστησαν καὶ ἀπέκτειναν (ἦσαν δὲ [οἱ] ἱκέται τῶν Εἱλώτων), κατὰ μῆνιν τοῦ Ποσειδῶνος σεισμὸς ἐπιπεσὼν τῇ Σπάρτῃ τὴν πόλιν ἀνδρειότατα κατέσεισεν, ὡς πέντε μόνας ἀπολειφθῆναι οἰκίας ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως.

Quando Lacedæmonii supplices ex Tænari templo contra fidem datam surgere jusserunt, et occiderunt (erant autem hi servi ex Helotarum genere), per iram Neptuni terræ motus Spartæ accidens, vehementissime concussit urbem, ut ex universa illa urbe quinque solum ædificia relinquerentur.

VIII. — De occisione Artaxerxis.

Ἀρταξέρξην τὸν καὶ Ὦχον ἐπικληθέντα, ὅτε ἐπεβούλευσεν αὐτῷ Βαγώας ὁ εὐνοῦχος, ὃς ἦν Αἰγύπτιος,

Aiunt Artaxerxem, qui etiam Ochus cognominatus est, quum ei insidias Bagoas eunuchus, qui erat Ægyptius,

φασὶν ἀναιρεθέντα καὶ κατακοπέντα τοῖς αἰλούροις παραβληθῆναι· ἐτάφη δέ τις ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἀπεδόθη ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. [Θεοσυλίαι μὴν τοῦ Ὤχου καὶ ἄλλαι μὲν λέγονται, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν Αἴγυπτον.] Τῷ δὲ Βαγώᾳ οὐκ ἀπέχρησε τὸ ἀποκτεῖναι τὸν Ὦχον· ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ λαβὰς μαχαιρῶν ἐποίησε, τὸ φονικὸν αὐτοῦ ἐνδεικνύμενος διὰ τούτων. Ἐμίσησε δὲ αὐτόν, ἐπεὶ τὸν Ἆπιν ἐν Αἰγύπτῳ γενόμενος ἀπέκτεινε καὶ οὗτος, ὡς ὁ Καμβύσης πρότερον..

struxisset, interemptum et in frusta concisum, felibus projectum fuisse. Sepultus autem est ejus loco alius, et regiis conditoriis traditus. [Sacrilegia vero Ochi cum alia feruntur, tum maxime, quæ in Ægypto commisit.] At Bagoæ non satis fuit occidisse Ochum; sed etiam ex ejus femoribus gladiorum manubria fecit, per ea ipsius animum ad cædes propensum declarans. Odio autem eum habuit, quod Apin, in Ægypto quum esset, trucidarat et ipse, sicut Cambyses antea.

IX. — De thesauro quæsito a Delphis in templo Apollinis.

Ἐπεὶ καὶ ἐκ τῶν Ὁμήρου ποιημάτων ἧκεν εἰς Δελφοὺς λέγουσα δόξα, παλαιόπλουτον εἶναι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος χωρίον, ἐν τοῖς ἔπεσιν ἐκείνοις,

Οὐδ' ὅσα λάινος οὐδὸς ἀφήτορος ἐντὸς ἐέργει
Φοίβου Ἀπόλλωνος Πυθοῖ ἐνὶ πετρηέσσῃ,

τοὺς Δελφοὺς ἐπιχειρῆσαι διασκάπτειν λόγος ἔχει τὰ περὶ τὴν ἑστίαν καὶ τὸν τρίποδα· γενομένων δὲ σεισμῶν περὶ τὸ μαντεῖον ἀνδρικῶν, παύσασθαι σωφρονήσαντας.

Quoniam ex Homeri quoque carminibus fama ad Delphos pervenerat, tradens Apollinis sedem ditissimam antiquitus esse his versibus :

Nec quas divitias Phœbi, qui oracula reddit,
Saxea saxosa in Pytho complectitur ædes;

Delphos aiunt, terram circa aram et tripodem effodere aggressos : sed quum terræ motus vehementes fierent circa oraculum, ab incœpto destitisse sapientiores factos.

X. — Lex de civibus a Pericle lata.

Περικλῆς στρατηγῶν Ἀθηναίοις νόμον ἔγραψεν, Ἐὰν μὴ τύχῃ τις ἐξ ἀμφοῖν ὑπάρχων ἀστῶν, τούτῳ μὴ μετεῖναι τῆς πολιτείας. Μετῆλθε δὲ ἄρα αὐτὸν ἡ ἐκ τοῦ νόμου νέμεσις. Οἱ γὰρ δύο παῖδες, οἵπερ οὖν ἤστην αὐτῷ, Πάραλός τε καὶ Ξάνθιππος, ἀλλὰ οὗτοι μὲν κατὰ τὴν νόσον τὴν δημοσίαν [τοῦ λοιμοῦ] ἀπέθανον· κατελείφθη δὲ ὁ Περικλῆς ἐπὶ τοῖς νόθοις, οἵπερ οὖν οὐ μετέσχον τῆς πολιτείας κατὰ τὸν πατρῷον νόμον.

Pericles, quum prætor esset, Atheniensibus legem scripsit, ut gerendæ reipublicæ non esset particeps, nisi qui utroque parente cive natus esset. Tetigit autem ipsum legis istius divina ultio. Nam duo filii, qui erant ipsi, Paralus et Xanthippus, communi illo pestilentiæ morbo obierunt. Relictus autem superstes est Pericles cum nothis, qui exclusi erant ab administranda republica per legem paternam.

XI. — De Gelone volente subditis imperium reddere.

Γέλων ἐν Ἱμέρᾳ νικήσας Καρχηδονίους, πᾶσαν ὑφ' ἑαυτὸν τὴν Σικελίαν ἐποιήσατο. Εἶτα ἐλθὼν εἰς τὴν ἀγορὰν γυμνός, ἔφατο ἀποδιδόναι τοῖς πολίταις τὴν ἀρχήν· οἱ δὲ οὐκ ἤθελον, δηλονότι πεπειραμένοι αὐτοῦ δημοτικωτέρου ἢ κατὰ τὴν τῶν μονάρχων ἐξουσίαν. Διὰ ταῦτά τοι καὶ ἐν τῷ τῆς Σικελίας Ἥρας νεῷ ἕστηκεν αὐτοῦ εἰκών, γυμνὸν αὐτὸν δεικνῦσα, καὶ ὡμολόγει τὴν πρᾶξιν τοῦ Γέλωνος τὸ γράμμα.

Gelo, quum ad Himeram vicisset Carthaginienses, universam Siciliam in potestatem suam redegit. Postea nudus in forum progressus, dixit reddere se civibus imperium. Illi vero noluerunt recipere, experti videlicet illum etiam magis popularem, quam solent, qui potestatem monarchæ tenent. Propter hanc igitur causam etiam simulacrum ipsius in delubro Junonis, quod in Sicilia est, nudum stetit, et factum Gelonis declarabat inscriptio.

XII. — De Dionysii felicitate, et qualem ejus exitum sortitus sit.

Διονύσιος δὲ ὁ δεύτερος τὴν ἀρχὴν εἶχεν εὖ μάλα περιπεφραγμένην τοῦτον τὸν τρόπον. Ναῦς μὲν ἐκέκτητο οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακοσίων, ἑξήρεις καὶ πεντήρεις· πεζῶν δὲ δύναμιν εἰς δέκα μυριάδας, ἱππεῖς δὲ ἐννεακισχιλίους. Ἡ δὲ πόλις τῶν Συρακουσίων

Dionysius junior imperium habebat optime munitum hoc modo. Naves possidebat non pauciores quadringentis, hexeres et quinqueremes : peditum copias usque ad centum millia, equitum novem millia. Urbs vero Syracusanorum maximis erat ornata portubus, et murus ei

λιμέσιν ἐκεκόσμητο μεγίστοις, καὶ τεῖχος αὐτῇ περιεβέβλητο ὑψηλότατον· σκεύη δὲ εἶχεν ἕτοιμα ναυσὶν ἄλλαις πεντακοσίαις· τεθησαύριστο δὲ αὐτῇ καὶ σῖτος εἰς ἑκατὸν μεδίμνων μυριάδας. Καὶ ὁπλοθήκη νενησμένη ἀσπίσι καὶ μαχαίραις καὶ δόρασι καὶ κνημῖσι περιτταῖς καὶ θώραξι καὶ καταπέλταις· ὁ δὲ καταπέλτης εὕρημα ἦν αὐτοῦ Διονυσίου. Εἶχε δὲ καὶ συμμάχους παμπόλλους. Καὶ τούτοις ἐπιθαῤῥῶν ὁ Διονύσιος ἀδάμαντι δεδεμένην ᾤετο τὴν ἀρχὴν κεκτῆσθαι. Ἀλλ' οὗτός γε πρώτους μὲν ἀπέκτεινε τοὺς ἀδελφούς· εἶδε δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς βιαίως ἀποσφαγέντας καὶ τὰς θυγατέρας καταισχυνθείσας, εἶτα ἀποσφαγείσας γυμνάς. Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ταφῆς τῆς νομιζομένης ἔτυχεν· οἱ μὲν γὰρ ζῶντες κατεκαύθησαν, οἱ δὲ κατατμηθέντες εἰς τὸ πέλαγος ἐξεῤῥίφησαν. Τοῦτο δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, Δίωνος τοῦ Ἱππαρίνου ἐπιθεμένου τῇ ἀρχῇ. Αὐτὸς δὲ ἐν πενίᾳ μυρίᾳ διάγων κατέστρεψε τὸν βίον γηραιός. Λέγει δὲ Θεόπομπος, ὑπὸ τῆς ἀκρατοποσίας τῆς ἄγαν αὐτὸν διαφθαρῆναι τὰς ὄψεις, ὡς ἀμυδρὸν βλέπειν· ἀποκαθῆσθαι δὲ ἐν τοῖς κουρείοις καὶ γελωτοποιεῖν. Καὶ ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς Ἑλλάδος ἀσχημονῶν διετέλει, βίον διαντλῶν ἀλγεινότατον. Καὶ ἦν δεῖγμα οὐ τὸ τυχὸν τοῖς ἀνθρώποις εἰς σωφροσύνην καὶ τρόπου κόσμον ἡ τοῦ Διονυσίου ἐκ τῶν τηλικούτων εἰς οὕτω ταπεινὰ μεταβολή.

altissimus circumdatus. Instrumenta vero parata continebat aliis navibus quingentis. Reconditum etiam in ea erat frumentum usque ad centum medimnorum myriades; et armamentarium erat refertum scutis, et gladiis, et hastis, et ocreis quamplurimis, et thoracibus, et catapultis. Catapulta autem inventum fuit ipsius Dionysii. Præterea socios habebat quamplurimos. Et his rebus confidens Dionysius, adamante firmatum obtinere se putabat imperium. At ille primum fratres suos morte affecit: vidit porro etiam filios per vim trucidatos, et filias stupratas, ac deinde nudas occisas. Nemo vero ab eo genitus sepulturam justam adeptus est. Nam alii vivi combusti sunt, alii concisi et in mare projecti. Id adeo evenit ei, quum Dion, filius Hipparini, imperium invasisset. Ipse vero in extrema paupertate agens, senex vitam finivit. Theopompus autem dicit nimio meri potu oculos ejus corruptos, ita ut cæcutiret: sedisse vero in tonstrinis, risumque aliis fecisse. Atque in medio plane Græciæ turpiter agens perseveravit, vitam sustinens miserrimam. Et erat documentum non vulgare mortalibus ad amplectendam temperantiam et morum honestatem illa fortunarum Dionysii ex tantis in tam abjectas mutatio.

XIII. — De tyrannidibus, quæ usque ad posteros in Græcia perdurarunt.

Καλῶς τὸ δαιμόνιον ἐπὶ τριγονίαν τυραννίδας μὴ ἄγον, ἀλλὰ ἢ παραχρῆμα ἐκτρῖβον τοὺς τυράννους πίτυος δίκην, ἢ παίδων στερίσκον. Μνημονεύονται δὲ ὑφ' Ἑλλήνων ἐξ αἰῶνος καὶ εἰς ἐγγόνους διαρκέσαι αἵδε, ἥ τε Ἱέρωνος ἐν Σικελίᾳ καὶ ἡ τῶν Λευκωνιδῶν περὶ Βόσπορον καὶ ἡ τῶν Κυψελιδῶν ἐν Κορίνθῳ.

Recte Deus tyrannides ad tertiam generationem non producit, sed aut confestim tyrannos tanquam piceas exstirpat, aut liberis eos orbat. Memorantur autem Græcis intra hominum memoriam hæ solum tyrannides etiam ad posteros permansisse, Gelonis illa in Sicilia, et Leuconiorum in Bosporo, et Cypselidarum Corinthi.

XIV. — De Dario insidiis petito.

Ἡμερώτατον δὲ Δαρείου τοῦτο τὸ ἔργον ἀκούω τοῦ παιδὸς τοῦ Ὑστάσπου. Ἀρίβαζος ὁ Ὑρκανὸς ἐπεβούλευσεν αὐτῷ μετὰ καὶ ἄλλων ἀνδρῶν οὐκ ἀφανῶν ἐν Πέρσαις· ἦν δὲ ἡ ἐπιβουλὴ ἐκ κυνηγεσίου. Ἅπερ προμαθὼν ὁ Δαρεῖος οὐκ ἔπτηξεν, ἀλλὰ προστάξας αὐτοῖς λαβεῖν τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἵππους, ἐκέλευσεν αὐτοὺς διατείνασθαι τὰ παλτά, καὶ δριμὺ ἐνιδών, Τί οὖν οὐ δρᾶτε τοῦτο, εἶπεν, ἐφ' ὃ καὶ ὡρμήσατε; Οἱ δὲ ἰδόντες ἄτρεπτον ἀνδρὸς βλέμμα, ἀνεστάλησαν τὴν ὁρμήν. Τὸ δέος δὲ αὐτοὺς κατέσχεν οὕτως, ὡς καὶ ἐκβαλεῖν τὰς αἰχμάς, καὶ ἀφάλασθαι τῶν ἵππων, καὶ προσκυνῆσαι Δαρεῖον, καὶ ἑαυτοὺς παραδοῦναι, ὅ τι καὶ βούλοιτο πράττειν. Ὁ δὲ διέστησεν ἄλλους ἄλλῃ, καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ τῆς Ἰνδικῆς ὅρια ἀπέπεμψε, τοὺς δὲ ἐπὶ τὰ Σκυθικά. Καὶ ἐκεῖνοι ἔμειναν αὐτῷ πιστοί, διὰ μνήμης ἔχοντες τὴν εὐεργεσίαν.

Mansuetissimum vero Darii, qui filius fuit Hystaspis, hocce factum audio. Aribazus Hyrcanus insidias illi struxerat, una cum aliis non obscuris in Perside viris. Struebantur autem hæ insidiæ inter venandum. Quod quum rescisset Darius, nihil territus est, sed quum jussisset eos arma sumere et equos, mandavit iis, ut intentarent jacula, torvumque aspiciens, Quid igitur non facitis, inquit, id quod decrevistis? At illi quum intrepidum viri vultum viderent, studium et consilium remiserunt: metus autem ita eos cepit, ut hastas abjicerent, et desilientes ab equis Darium adorarent, seque dederent illi, ut quicquid etiam vellet, de se faceret. Ille vero segregavit eos, alios in aliam partem, et hos quidem ad Indiæ confinia dimisit, illos vero ad Scythica. Atque illi fideles ipsi manserunt memores istius beneficii.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

LIBER SEPTIMUS.

I. — De Semiramide, et quomodo regnum Assyriorum sibi vindicaverit.

Σεμίραμιν τὴν Ἀσσυρίαν ἄλλοι μὲν ἄλλως ᾄδουσιν· ὡραιοτάτη δὲ ἐγένετο γυναικῶν, εἰ καὶ ἀφελέστερον ἐχρῆτο τῷ κάλλει. Ἀφικομένη δὲ πρὸς τὸν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα κλητὴ κατὰ κλέος τῆς ὥρας, ὁ δὲ ἐντυχὼν τῇ ἀνθρώπῳ, ἠράσθη αὐτῆς. Ἡ δὲ ᾔτησε ἐκ τοῦ βασιλέως τὴν βασίλειον στολὴν λαβεῖν καὶ πέντε ἡμερῶν τῆς Ἀσίας ἄρξαι, καὶ τὰ ὑπὸ ταύτης προσταττόμενα δρᾶσαι· οὐδὲ τῆς αἰτήσεως ἠτύχησεν. Ἐπεὶ δὲ ἐκάθισεν αὐτὴν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἔγνω διὰ χειρὸς καὶ γνώμης ἔχουσα πάντα, προσέταξε τοῖς δορυφόροις αὐτὸν τὸν βασιλέα κτεῖναι· καὶ οὕτω τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀρχὴν κατέσχε. Λέγει δὲ ταῦτα Δείνων.

Semiramin Assyriam alii aliter quidem celebrant: sed tamen fuit illa inter feminas speciosissima, tametsi negligentius formam curaret. Quum vero venisset ad regem Assyriorum, vocata propter famam pulchritudinis, ille ubi vidit feminam, statim ejus amore est captus. At illa petiit ab rege, ut stolam regiam muneri acciperet, Asiæque imperaret quinque dies, et ille quæ ab ipsa jubeantur, faceret: neque ejus, quod petiit, tulit repulsam. Quum vero collocasset eam rex super thronum, ipsaque jam cognosceret, in sua se manu et voluntate habere cuncta, mandavit satellitibus, ipsum ut regem interficerent: atque ita Assyriorum imperium obtinuit. Refert autem illa Dinon.

II. — De Stratonis et Nicoclis luxu.

Στράτων ὁ Σιδώνιος λέγεται τρυφῇ καὶ πολυτελείᾳ ὑπερβαλέσθαι σπεῦσαι ἀνθρώπους πάντας. Καὶ Θεόπομπος ὁ Χῖος παραβάλλει αὐτοῦ τὸν βίον τῇ τῶν Φαιάκων διαίτῃ, ἥνπερ καὶ Ὅμηρος κατὰ τὴν ἑαυτοῦ μεγαλόνοιαν, ὥσπερ εἴθιστο, ἐξετραγῴδησεν. Τούτῳ γε μὴν οὐχ εἷς παρῆν ᾠδός, κατᾴδων αὐτοῦ τὸ δεῖπνον καὶ καταθέλγων αὐτόν· ἀλλὰ πολλαὶ μὲν παρῆσαν γυναῖκες μουσουργοὶ καὶ αὐλητρίδες καὶ ἑταῖραι κάλλει διαπρέπουσαι καὶ ὀρχηστρίδες. Διεφιλοτιμεῖτο δὲ ἰσχυρῶς καὶ πρὸς Νικοκλέα τὸν Κύπριον, ἐπεὶ καὶ ἐκεῖνος πρὸς αὐτόν. Ἦν δὲ ἡ ἅμιλλα ὑπὲρ οὐδενὸς σπουδαίου, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν προειρημένων. Καὶ πυνθανόμενοι παρὰ τῶν ἀφικνουμένων τὰ παρ' ἀλλήλοις, εἶτα ἀντεφιλοτιμοῦντο ἑκάτερος ὑπερβαλέσθαι τὸν ἕτερον. Οὐ μὴν εἰς τὸ παντελὲς ἐν τούτοις διεγένοντο· ἀμφότεροι γὰρ βιαίου θανάτου ἔργον ἐγένοντο.

Strato Sidonius dicitur omnes homines luxu et magnificentia superare studuisse. Et Theopompus Chius comparat ejus vitam Phæacum comessationibus, quas Homerus pro grandi suæ mentis spiritu, ut solebat, magnifice decantavit. Huic vero non unus præsto erat cantor, qui ad cœnam ipsius cantaret, et ipsum oblectaret: sed multæ aderant mulieres cantrices, tum tibicinæ, tum meretrices forma excellentes, et saltatrices. Ambitiose vero certabat etiam cum Nicocle Cyprio, quoniam et hic cum illo. Erat autem illa contentio de nulla re seria, sed de iis, quæ jam dicta sunt. Et sciscitantes uterque ex iis, qui adventabant, quæ apud alterum fierent, ita uterque alterum vicissim superare contendebat. Neque tamen in perpetuum in illis perstiterunt: uterque enim violenta morte interiit.

III. — Sermo Aristippi quidam, ad sedandum dolorem idoneus.

Ὅτι Ἀρίστιππος ἑταίρων αὐτῷ τινων ὀδυρομένων βαρύτατα, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πρὸς αὐτοὺς εἶπε λύπης ἀνασταλτικά, καὶ ταῦτα δὲ ἐν προοιμίοις· Ἀλλ' ἔγωγε ἥκω παρ' ὑμᾶς, οὐχ ὡς συλλυπούμενος, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπουμένους.

Aristippus, quum quidam ex necessariis ejus gravissime lamentarentur, cum alia multa ad cohibendum luctum idonea illis dixit, tum vero et hæc in exordio: At ego non venio ad vos, ut una lamenter, sed ut vos a luctu abducam.

IV. — De laude molæ.

Ὅτι Πιττακὸς πάνυ σφόδρα ἐπῄνει τὴν μύλην, τὸ ἐγκώμιον αὐτῆς ἐκεῖνο ἐπιλέγων, ὅτι ἐν μικρῷ τόπῳ διαφόρως ἔστι γυμνάσασθαι. Ἦν δέ τι ᾆσμα ἐπιμύλιον οὕτω καλούμενον.

Pittacus vehementer prorsus laudabat molam, id ejus encomium addens, quod in exiguo loco variis modis daretur sese exercere. Exstabat autem cantilena quædam, quæ ad molam cantabatur, *epimylios* dicta.

V. — De manuario in multis rebus Ulyssis et Achillis labore.

Καὶ Λαέρτης δὲ αὐτουργῶν ὑπὸ τοῦ παιδὸς πεφώραται καὶ φυτὸν ξύων, καίτοι γηράσκων βαθύτατα. Ὁμολογεῖ δὲ καὶ Ὀδυσσεὺς αὐτὸς πολλὰ εἰδέναι καὶ τεχνίτης αὐτῶν εἶναι·

> Δρηστοσύνῃ δ' οὐκ ἄν μοι ἐρίσειεν βροτὸς ἄλλος,
> Πῦρ τ' εὖ νηῆσαι, διά τε ξύλα δανὰ κεάσσαι.

Καὶ τὴν σχεδίαν δὲ οὐ δεηθεὶς ναυπηγῶν, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ τὴν ταχίστην εἰργάσατο. Καὶ Ἀχιλλεὺς δέ, τρίτος ὢν ἀπὸ τοῦ Διός, αὐτὸς διακόπτει τὰ κρέα, δεῖπνον τοῖς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεσιν ἀφικομένοις εὐτρεπίσαι σπεύδων.

Laertes etiam ipse sibi ministrans deprehensus est a filio et purgans arborem, quamvis jam esset extremæ senectutis. Fatetur etiam Ulysses, se et multa scire, et ea suis facere manibus :

> Nemo alius mecum quævis contendat agendo,
> Sive struendo ignem bene, seu bene ligna secando.

Sed et ratem, nihil opus habens fabris, per se quam celerrime confecit. Item Achilles, quum esset tertius a Jove, ipse carnes dissecat, legatis, qui ab Achivis venerant, cœnam parare studens.

VI. — Scythæ cujusdam responsum de frigore.

Χιόνος ποτὲ πιπτούσης, ἤρετο ὁ βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν τινα γυμνὸν διακαρτεροῦντα, εἰ ῥιγοῖ. Ὁ δὲ αὐτὸν ἀντήρετο, εἰ τὸ μέτωπον ῥιγοῖ. Τοῦ δὲ οὐ φήσαντος, Οὐκοῦν, εἶπεν, οὐδὲ ἐγώ, πᾶς γὰρ μέτωπόν εἰμι.

Quum aliquando nix caderet, interrogabat rex Scytharum quendam, qui nudus esse perseverabat : an frigeret? Ille vero vicissim ipsum interrogabat : frigeatne ipsi frons? Quod quum is negasset, Ergo, ait, ne ego quidem frigeo, qui, quantus quantus sum, frons sum.

VII. — De vigiliis Demosthenis.

Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους, εἰ ἔμελλε τῆς ὑστεραίας ἔσεσθαι ἐκκλησία, ἀλλὰ ἐκεῖνός γε διὰ τῆς νυκτὸς ἠγρύπνει πάσης, διαφροντίζων δηλονότι καὶ ἐκμανθάνων ταῦτα, ἃ ἔμελλεν ἐρεῖν. Ὁ τοίνυν Πυθέας ἐκ τούτων ἐμοὶ δοκεῖν ἐπέσκωπτεν εἰς αὐτόν, ἐπιλέγων, αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα ἐλλυχνίων ὄζειν.

Demosthenes Demosthenis filius, cum postero die ipsi in concionem prodeundum erat, totam ille noctem vigilabat, meditans scilicet, et memoriæ mandans, quæ dicturus erat. Inde Pytheas dicteria jecit in illum, dicens ejus enthymemata lucernam olere.

VIII. — De luctu Alexandri, quem ex Hephæstionis morte cepit.

Ὅτε Ἡφαιστίων ἀπέθανεν, Ἀλέξανδρος ὅπλα αὐτῷ εἰς τὴν πυρὰν ἐνέβαλε, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον τῷ νεκρῷ συνέτηξε καὶ ἐσθῆτα τὴν μέγα τιμίαν ἐν Πέρσαις. Ἀπέκειρε δὲ καὶ τοὺς πλοκαμοὺς τοὺς ἑαυτοῦ, Ὁμηρικὸν πάθος δρῶν, καὶ μιμούμενος τὸν Ἀχιλλέα τὸν ἐκείνου. Βιαιότερον δὲ καὶ θερμότερον ἐκείνου ἔδρασεν οὗτος, τὴν τῶν Ἐκβατάνων ἀκρόπολιν περικείρας, καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς ἀφελόμενος. Μέχρι μὲν οὖν τῆς κόμης τῆς ἑαυτοῦ Ἑλληνικὰ ἐδόκει μοι δρᾶν· ἐπιχειρήσας δὲ τοῖς τείχεσιν, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐπένθει βαρβαρικῶς Ἀλέξανδρος ἤδη, καὶ τὰ κατὰ τὴν στολὴν ἤμειψε, θυμῷ καὶ ἔρωτι ἐπιτρέπων πάντα καὶ δακρύοις.

Ὅτι Ἡφαιστίων εἰς Ἐκβάτανα ἀπέθανε. Διαρρεῖ δὲ λόγος, Ἡφαιστίωνι μὲν ταῦτα εὐτρεπισθῆναι νεκρῷ, Ἀλέξανδρον δὲ αὐτοῖς ἀποθανόντα χρήσασθαι· μὴ γὰρ φθάσαι τὸ ἐπὶ τῷ μειρακίῳ τελεσθὲν πένθος, ἐπιλαβεῖν δὲ τὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου θάνατον.

Quum Hephæstio diem suum obiisset, Alexander injecit ipsi in pyram arma, et aurum atque argentum simul cum cadavere consumpsit, itemque vestem illam valde pretiosam apud Persas. Rasit etiam capillos suos, rem faciens Homericam, et imitans illius Achillem. Sed hic illo violentius et vehementius egit, dum circum abrasit arcem Ecbatanorum, et murum ejus sustulit. Usque ad suos igitur capillos, videtur mihi Græca fecisse : at quum muris manus admoveret, tum vero barbarico jam more lugebat Alexander : sed uti stolam, ita animum permutavit, iræ, amori et lacrimis omnia permittens.

Hephæstio autem mortuus est Ecbatanis. Fama autem dimanavit, facta fuisse illa in honorem quidem Hephæstionis mortui, sed Alexandrum vita defunctum iis usum. Nondum enim luctum ob juvenem hunc præteriisse jam absolutum, et consecutam confestim Alexandri mortem.

IX. — De moderata femina.

Εἶτα οὐκ ἔστι σωφροσύνη μεγάλη (ἐμοὶ μὲν δοκεῖ), εἴ γε καὶ ἡ Φωκίωνος γυνὴ τὸ Φωκίωνος ἱμάτιον ἐφόρει, καὶ οὐδὲν ἐδεῖτο οὐ κροκωτοῦ, οὐ ταραντινιδίου,

An non magna erat modestia (ita mihi certe videtur), quod etiam uxor Phocionis vestem Phocionis gestabat, neque opus habebat non crocota, non Tarentina veste,

οὐκ ἀναβολῆς, οὐκ ἐγκύκλου, οὐ κεκρυφάλου, οὐ καλύπτρας, οὐ βαπτῶν χιτωνίσκων; ἠμπείχετο δὲ πρώτη μὲν τῇ σωφροσύνῃ, δευτέροις γε μὴν τοῖς παροῦσιν.

non amiculo, non encyclo, non reticulo, non flammeo, non tinctis tunicis? Vestiebatur autem primum quidem temperantia, deinde vero iis quæ suppeterent.

X. — De Socratis uxore.

Τῇ Ξανθίππῃ δὲ ὁ Σωκράτης, ἐπεὶ οὐκ ἠβούλετο τὸ ἐκείνου ἱμάτιον ἐνδύσασθαι καὶ οὕτως ἐπὶ τὴν θέαν τῆς πομπῆς βαδίζειν, ἔφη, Ὁρᾷς, ὡς οὐ θεωρήσουσα, θεωρησομένη δὲ μᾶλλον βαδίζεις;

Xanthippæ vero Socrates, quia nolebat illa ejus vestem induere, et sic ad spectandam pompam prodire, dixit, Viden, quam non spectandi causa, sed potius ut specteris, prodeas?

XI. — De calceamentis Romanarum mulierum.

Ῥωμαίων δὲ αἱ πολλαὶ γυναῖκες καὶ τὰ ὑποδήματα ταὐτὰ φορεῖν τοῖς ἀνδράσιν εἰθισμέναι εἰσίν.

Romanorum pleræque feminæ eosdem, quales viri, calceos gestare assuetæ sunt.

XII. — Lysandri vel Philippi apophthegma de perjurio.

Δεῖ τοὺς παῖδας τοῖς ἀστραγάλοις ἐξαπατᾶν, τοὺς δὲ ἄνδρας τοῖς ὅρκοις. Οἱ μὲν Λυσάνδρου εἶναι λέγουσι τὸν λόγον, οἱ δὲ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος. Ὁποτέρου δ' ἂν ᾖ, οὐκ ὀρθῶς λέγεται κατά γε τὴν ἐμὴν κρίσιν. Καὶ ἴσως οὐ παράδοξον, εἰ μὴ τὰ αὐτὰ ἀρέσκει ἐμοὶ καὶ Λυσάνδρῳ. Ὁ μὲν γὰρ ἐτυράννει, ἐγὼ δὲ ὡς φρονῶ, δῆλον ἐξ ὧν μὴ τὸ λεχθὲν ἀρέσκει με.

Pueros talis, viros jurejurando oportet circumvenire: quidam hoc dictum Lysandri esse aiunt, alii vero Philippi Macedonis. Utrius tandem sit, mea certe sententia non recte id dicitur. Et forsan haud accidet cuiquam necopinum, si non eadem placeant mihi, quæ Lysandro. Nam ille tyrannico erat ingenio: ego vero quo animo sim, inde manifestum est, quod minime mihi hoc dictum placeat.

XIII. — De patientia Agesilai.

Ἀγησίλαος ὁ Λακεδαιμόνιος γέρων ἤδη ὢν ἀνυπόδητος πολλάκις καὶ ἀχίτων προῄει, τὸν τρίβωνα περιβαλλόμενος αὐτόν, καὶ ταῦτα ἑωθινὸς ἐν ὥρᾳ χειμερίῳ. Ἠτιάσατο δέ τις αὐτόν, ὡς νεανικώτερα τῆς ἡλικίας ἐπιχειροῦντα· ὁ δέ, Ἀλλ' οἵ γε νέοι, φησί, τῶν πολιτῶν ὥσπερ πῶλοι πρὸς τὸν τέλειον ἀποβλέπουσιν ἐμέ.

Agesilaus Lacedæmonius, jam senex, sæpe sine calceis et tunica prodibat in publicum, solo amictus pallio attrito, idque mane, tempore hiemis: quidam vero eum objurgabat, tanquam qui juvenilia ageret, plusquam ætatem illam deceret: at ille, Atqui, inquit, juniores civium, quasi pulli in adultum, oculos in me injiciunt.

XIV. — De philosophis, qui militarunt et respublicas gesserunt.

Τί δέ; οὐκ ἦσαν καὶ οἱ φιλόσοφοι τὰ πολέμια ἀγαθοί; Ἐμοὶ μὲν δοκοῦσιν· εἴ γε Ἀρχύταν μὲν εἵλοντο ἑξάκις στρατηγὸν Ταραντῖνοι, Μέλισσος δὲ ἐναυάρχησε, Σωκράτης δὲ ἐστρατεύσατο τρίς, Πλάτων δὲ καὶ αὐτὸς εἰς Τάναγραν καὶ εἰς Κόρινθον. Τὴν δὲ Ξενοφῶντος στρατείαν καὶ στρατηγίαν πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ᾄδουσι καὶ αὐτὸς δὲ ὁμολογεῖ ἐν τοῖς περὶ Κύρου λόγοις. Δίων δὲ ὁ Ἱππαρίνου τὴν Διονυσίου τυραννίδα κατέλυσε. Καὶ Ἐπαμεινώνδας βοιωταρχῶν ἐν Λεύκτροις ἐνίκησε Λακεδαιμονίους, καὶ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Ἑλλήνων πρῶτος ἐγένετο. Πολλὰ δὲ καὶ Ζήνων ὑπὲρ Ἀθηναίων ἐπολιτεύσατο πρὸς Ἀντίγονον. Οὐδὲν γὰρ διοίσει, εἴτε τις διὰ γνώμης ὤνησέ τινας εἴτε δι' ὅπλων.

Quid vero? an non erant et philosophi rerum bellicarum periti? Mihi sane videntur: siquidem Archytam sexies ducem sumpserunt Tarentini. Melissus classi fuit præfectus. Socrates ter militavit. Plato et ipse expeditioni in Tanagram et Corinthum interfuit. Xenophontis autem militiam et imperatorium munus quum multi alii celebrant, tum etiam ipse profitetur in libris de Cyro. Dion item Hipparini filius Dionysii tyrannidem evertit. Et Epaminondas Bœotarcha ad Leuctra superavit Lacedæmonios, et Thebanorum ac Græcorum primus fuit. Multum etiam Atheniensium reipublicæ consuluit Zenon apud Antigonum. Nihil enim interest, sive quis ingenio, sive armis alios juvet.

XV. — Quomodo Mytilenensium socii defectionis pœnas dederunt.

Ἡνίκα τῆς θαλάσσης ἦρξαν Μυτιληναῖοι, τοῖς ἀφισταμένοις τῶν συμμάχων τιμωρίαν ἐκείνην ἐπήρτησαν, γράμματα μὴ μανθάνειν τοὺς παῖδας αὐτῶν, μηδὲ

Quum maris imperium tenerent Mytilenenses, sociis, qui desciverant, hanc pœnam constituerunt: ut liberi ipsorum non discerent literas, neque imbuerentur musicis:

μουσικὴν διδάσκεσθαι· πασῶν κολάσεων ἡγησάμενοι βαρυτάτην εἶναι ταύτην, ἐν ἀμουσίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ καταβιῶναι.

omnium pœnarum hanc gravissimam judicantes, in inscitia literarum et musices vitam transigere.

XVI. — De Roma, Remo, Romulo et Silvia.

Ὅτι Ῥώμη ὑπὸ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου ἐκτίσθη, τῶν Ἄρεος καὶ Σιλουίας παίδων. Ἦν δὲ αὕτη μία τῶν Αἰνείου ἀπογόνων.

Roma condita est ab Remo et Romulo, filiis Martis et Silviæ. Ea vero una erat ex posteris Æneæ.

XVII. — De Eudoxi adventu in Siciliam.

Ὅτε εἰς Σικελίαν ἧκεν Εὔδοξος, χάριν αὐτῷ πολλὴν ὁ Διονύσιος τῆς ἀφίξεως ᾔδει. Ὁ δὲ οὐδέν τι πρὸς ταῦτα θωπεύσας οὐδὲ ὑποδραμών, Ἀφικόμην, εἶπεν, ὥσπερανεὶ πρὸς πανδοχέα ἀγαθόν, παρ' ᾧ κατήγετο Πλάτων· ὁμολογήσας, ὅτι μὴ δι' ἐκεῖνον, ἀλλὰ διὰ τοῦτον ἀφίκετο.

Quum Eudoxus in Siciliam venisset, multas Dionysius ei gratias egit ob adventum. At ille nihil adulatus, nec blandiendo arrepens: Veni, inquit, quasi ad bonum cauponem, apud quem Plato diverteret: confessus ita, se non illius, sed hujus causa venisse.

XVIII. — Quod Ægyptii patientes sint tormentorum, et de mulieribus Indicis.

Αἰγυπτίους φασὶ δεινῶς ἐγκαρτερεῖν ταῖς βασάνοις, καὶ ὅτι θᾶττον τεθνήξεται ἀνὴρ Αἰγύπτιος στρεβλούμενος ἢ τἀληθὲς ὁμολογήσει. Παρὰ Ἰνδοῖς δὲ αἱ γυναῖκες τὸ αὐτὸ πῦρ ἀποθανοῦσι τοῖς ἀνδράσιν ὑπομένουσι. Φιλοτιμοῦνται δὲ περὶ τούτου αἱ γυναῖκες τοῦ ἀνδρός· καὶ ἡ κλήρῳ λαχοῦσα συγκαίεται.

Ægyptios aiunt patientissimos esse in tormentis: et citius moriturum hominem Ægyptium, dum torquetur, quam ut verum fateatur. Apud Indos vero eundem ignem cum mortuis viris uxores sustinent. Contendunt autem ambitiose de eo defuncti uxores: et cui id sorte obtigit, ea simul comburitur.

XIX. — De strategemate Solonis contra Megarenses, et quomodo deinde argumentis eos vicerit.

Σόλων εἰς τὴν ὑπὲρ Σαλαμῖνος μάχην ἐστρατήγησε, καὶ δύο νεῶν Μεγαρίδων κρατήσας, μετεβίβασε στρατηγοὺς Ἀττικοὺς εἰς αὐτάς, καὶ τὰ τῶν πολεμίων ὅπλα τοῖς οἰκείοις περιθείς, καὶ μεθορμισθεὶς δι' ἀπάτης, πολλοὺς τῶν Μεγαρέων κατέκοψεν ἀνόπλους. Ἐκράτησε δὲ καὶ τοῖς λόγοις αὐτῶν, οὐ λόγων δεινότητι, ἀλλὰ δι' αὐτῶν τῶν ἐλέγχων τὸ πλέον ἐνεγκάμενος. Ἀρχαίας γὰρ θήκας ἀνοίξας, ἀπέδειξε πάντας Ἀθηναίους πρὸς δύσιν κειμένους κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος· τοὺς δὲ Μεγαρεῖς εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε τεθαμμένους. Ἔκριναν δὲ τὴν δίκην Λακεδαιμόνιοι.

Solon in bello de Salamine suscepto, ducem egit: et captis duabus navibus Megaricis, duces Atticos in eas imposuit, atque hostium arma suis quum circumdedisset, et in eorum stationem trajecisset per insidias, multos Megarensium inermes trucidavit. Vicit autem eos etiam rationibus, non vi eloquentiæ, sed argumentis ipsis superior discedens. Reseratis enim antiquis monimentis, ostendit omnes Athenienses versus occasum patrio ipsis more jacere: Megarenses vero temere, et ut fors tulerat, sepultos esse. Judicarunt vero causam hanc Lacedæmonii.

XX. — De sene Chio, qui capillos tinxerat.

Ἀνὴρ εἰς Λακεδαίμονα ἀφίκετο Χῖος, γέρων ἤδη ὤν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζών, ᾐδεῖτο δὲ ἐπὶ τῷ γήρᾳ, καὶ τὴν τρίχα πολιὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῇ ἀφανίζειν. Παρελθὼν οὖν εἶπεν ἐκεῖνα ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο. Ἀναστὰς οὖν ὁ Ἀρχίδαμος, Τί ἄν, ἔφη, οὗτος ὑγιὲς εἴποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει; Καὶ ἐξέωσε τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντα, διαβάλλων τοῦ Χίου τὸν τρόπον, ἐξ ὧν ἑωρᾶτο.

Chius quidam venit Lacedæmonem, jam senex, cetera quidem ostentator, sed pudebat eum senectutis, et ideo crines, qui cani erant, dissimulare conabatur tinctura. Itaque quum in concionem Lacedæmoniorum prodiisset, exposuit ea, quorum gratia venerat. Consurgens itaque Archidamus, rex Lacedæmoniorum, Quid, inquit, hic sani diceret, qui non animo tantum, sed etiam capite, circumfert mendacium? explositque ejus dicta, ingenium Chii redarguens ex iis, in quibus videndo cognosci poterat.

XXI. — De Cæsaris et Pompeii cura perdiscendi ea, quæ ad recte gerendas respublicas pertinerent.

Οὐκ ἀπηξίου Καῖσαρ ἐπὶ τὰς Ἀρίστωνος θύρας φοιτᾶν, Πομπήιος δὲ ἐπὶ τὰς Κρατίππου. Οὐ γὰρ ἐπεὶ μέγα ἐδύναντο, ὑπερεφρόνουν τῶν τὰ μέγιστα αὐτοὺς ὀνῆσαι δυναμένων· ἀλλ' ἐδέοντο αὐτῶν, καίτοι τοσοῦτοι ὄντες τὴν ἀξίωσιν. Οὐ γὰρ ἄρχειν, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καλῶς ἄρχειν ἐβούλοντο.

Non dedignatus est Cæsar Aristonis januam frequentare, neque Pompeius Cratippi. Non enim, quia potentes valde erant, ideo contemnebant eos qui in rebus maximis juvare se poterant : sed rogabant ipsi ut ad eos admitterentur, quamvis in tanta essent dignitate. Non enim imperare, ut apparet, sed recte imperare volebant.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

LIBER OCTAVUS.

I. — De Socratis Genio.

Ἔλεγε δήπου Σωκράτης περὶ τοῦ δαιμονίου τοῦ συνόντος αὐτῷ πρὸς Θεάγην καὶ Δημόδοκον καὶ πρὸς ἄλλους πολλούς. Φωνὴν πολλάκις ἔφασκε θείᾳ πομπῇ συγκεκληρωμένην αὐτῷ, ἥπερ ὅταν γένηται, ἀεί μοι, φησί, σημαίνει, ὃ μέλλω πράττειν, τούτου ἀποτροπήν, προτρέπει δὲ οὐδέποτε. Καὶ αὖ πάλιν, ἐάν τίς μοι, φησί, τῶν φίλων ἀνακοινῶται ὑπέρ του, καὶ ἐπιγένηται ἡ φωνὴ ἐκείνη, πάλιν ἀποτρέπει. Καὶ ἐμοὶ μὲν αὕτη συμβουλεύει τοῦτο, ἐγὼ δὲ τῷ συμβουλευομένῳ μοι, καὶ οὐκ ἐῶ πράττειν, ἑπόμενος τῇ θείᾳ προρρήσει. Παρείχετο δὲ μάρτυρα Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος· ἀνεκοινώσατο γὰρ αὐτῷ, ὅτι μέλλοι ἀσκήσειν στάδιον εἰς Νεμέαν, καὶ εὐθύς, ὑπαρχομένου λέγειν, ἡ φωνὴ ἐπεγένετο. Καὶ ὁ Σωκράτης τὸν Χαρμίδην διεκώλυεν ἔχεσθαι, ὧν εἴχετο, εἰπών, ὁ δ' οὐκ ἐπείσθη. Οὐ μὴν εἰς δέον ἀπήντησεν αὐτῷ ἡ σπουδή.

Loquebatur enimvero Socrates de genio, qui sibi adesset, ad Theagen et Demodocum, aliosque multos : vocem persæpe dicebat divini missus sibi sorte quadam datam. Quæ (inquit) si mihi obtingat, semper ejus, quod facturus sum, dehortationem significat : adhortatur autem nunquam. Atque iterum ait, si quis amicorum me de aliqua re consulat, et illa vox superveniat, iterum a proposito revocat : atque illa mihi quidem hoc suadet, ego vero illi, qui me consulit, nec permitto ut id agat, secutus divinam allocutionem. Testem proferebat Charmidem Glauconis filium : is enim aliquando consuluerat ipsum, an exerceret sese ad Nemeæ ludos, et statim, incipiente eo loqui, supervenit illa vox. Et Socrates, id significans, vetuit Charmidem aggredi, quæ destinaverat. Ille vero non paruit, sed neque utiliter ei hoc studium cessit.

II. — De Hipparchi sapientia et studio erga doctos et Homericis carminibus.

Ἵππαρχος ὁ Πεισιστράτου παῖς πρεσβύτατος ὢν τῶν Πεισιστράτου καὶ σοφώτατος ἦν Ἀθηναίων. Οὗτος καὶ τὰ Ὁμήρου ἔπη πρῶτος ἐκόμισεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἠνάγκασε τοὺς ῥαψῳδοὺς τοῖς Παναθηναίοις αὐτὰ ᾄδειν. Καὶ ἐπ' Ἀνακρέοντα δὲ τὸν Τήιον πεντηκόντορον ἔστειλεν, ἵνα αὐτὸν πορεύσῃ ὡς αὐτόν. Σιμωνίδην δὲ τὸν Κεῖον διὰ σπουδῆς ἄγων ἀεὶ περὶ αὑτὸν εἶχε, μεγάλοις δώροις, ὡς τὸ εἰκός, πείθων καὶ μισθοῖς· καὶ γὰρ ὡς ἦν φιλοχρήματος ὁ Σιμωνίδης, οὐδεὶς ἀντιφήσει. Ἔργον δὲ ἦν ἄρα τούτῳ τῷ Ἱππάρχῳ ἡ περὶ τοὺς πεπαιδευμένους σπουδή. Καὶ ἐβούλετο ὑπὸ προσχήματι τῷ ἑαυτοῦ Ἀθηναίους παιδεύεσθαι, καὶ βελτιόνων αὐτῶν ὄντων ἄρχειν ἔσπευδεν· οὐκ ᾤετο γὰρ δεῖν οὐδενὶ φθονεῖν σοφίας, ἅτε ὢν καλὸς καὶ ἀγαθός. Λέγει δὲ Πλάτων ταῦτα, εἰ δὴ ὁ Ἵππαρχος Πλάτωνός ἐστι τῷ ὄντι.

Hipparchus Pisistrati filius, quum esset maximus natu inter filios Pisistrati, etiam Atheniensium erat sapientissimus. Ille vero et Homeri carmina primus attulit Athenas, coegitque rhapsodos ea in communi Atheniensium festo canere. Misit etiam ad Anacreontem Teium quinquaginta remorum navim, ut eum ad se transveheret. Simonidem vero Ceum æstimans semper secum habuit, magnis muneribus et mercede (ut verisimile est) persuasum : etenim Simonidem pecuniæ fuisse cupidum, nemo negabit. Erat ergo huic Hipparcho assiduum opus, favere eruditis : et voluit suo exemplo Athenienses erudiri, et ita melioribus ipsis imperare studebat. Nemini enim sapientiam invideri, par esse censebat : quippe quum esset vir honestus et bonus. Hæc commemorat Plato, si quidem Platonis revera dialogus est Hipparchus.

III. — De bovis mactatione apud Athenienses et festis Diipoliorum Buphoniorumque.

Ὅτι Ἀττικὸν τοῦτο τὸ ἔθος, ὅταν ὁ βοῦς ἀποσφαγῇ, τῶν μὲν ἄλλων ἀποψηφίζονται, κρίνοντες ἕκαστον ἐν τῷ μέρει φόνου· καταγινώσκουσι δὲ τῆς μαχαίρας, καὶ λέγουσι ταύτην ἀποκτεῖναι αὐτόν. Καὶ ἐν ᾗ ταῦτα ἡμέρᾳ δρῶσι, Διιπόλια τὴν ἑορτὴν καλοῦσι καὶ Βουφόνια.

Atticus hic mos est : occiso bove, reliquos absolvunt, judicantes cædis singulos separatim : gladium vero condemnant, et dicunt illum occidisse bovem. Et quo die hæc faciunt, ferias ejus vocant Diipolia et Buphonia.

IV. — De Poliarchi luxuria.

Πολίαρχόν φασι τὸν Ἀθηναῖον εἰς τοσοῦτον προελθεῖν τρυφῆς, ὥστε καὶ κύνας καὶ ἀλεκτρυόνας ἐκεί-

Poliarchum Atheniensem aiunt eo luxuriæ progressum, ut canes etiam et gallos, quibus delectatus fuerat, mor-

νους, οἷς ἔχαιρεν, ἐκκομίζειν ἀποθανόντας δημοσίᾳ. Καὶ ἐπὶ τὴν ἐκφορὰν αὐτῶν παρεκάλει τοὺς φίλους, καὶ ἔθαπτεν αὐτοὺς πολυτελῶς καὶ ἐπιστήματα αὐτοῖς ἀναστήσας, ἐπιγράμματα κατ' αὐτῶν ἐνεκόλαπτεν.

tuos efferret publice : et amicos vocabat ad exsequias eorum, splendideque eos sepeliebat, atque erigens illis sepulchrales columnas, inscriptiones in iis incidebat.

V. — De Neleo, Medonte, et duodecim Ioniæ civitatibus.

Ὅτι Νηλεὺς ὁ Κόδρου, τῆς βασιλείας ἀμοιρήσας, ἀπέλιπε τὰς Ἀθήνας, διὰ τὸ τὴν Πυθίαν Μέδοντι τὴν ἀρχὴν περιάψαι εἰς ἀποικίαν στελλόμενος. Τῇ Νάξῳ δὲ προσωρμίσθη οὐχ ἑκών, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος βιασθείς· ἀπᾶραι δὲ βουλόμενον καταπνέοντες ἐναντίοι ἄνεμοι διεκώλυον. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων, οἱ μάντεις ἔφασαν δεῖν καθαρθῆναι τὸ στρατόπεδον, ὡς συμπλεόντων πολλῶν οὐ καθαρῶν τὰς χεῖρας. Προσεποιήσατο δὴ καὶ αὐτὸς ἀποκτεῖναί τινα παῖδα, καὶ δεῖσθαι καθαρμοῦ· καὶ αὐτὸς ἀνεχώρησε, καὶ τοὺς ἄλλους ἔπεισε τοὺς συνειδότας ἑαυτοῖς. Οὗ γενομένου καὶ γνωσθέντων ἐκείνων, αὐτοὺς μὲν ἀπέλιπεν, οἱ δὲ ᾤκισαν τὴν Νάξον. Νηλεὺς δὲ εἰς τὴν Ἰωνίαν ἀφίκετο, καὶ πρῶτον μὲν ᾤκισε Μίλητον, Κᾶρας ἐξελάσας καὶ Μυγδόνας καὶ Λέλεγας καὶ ἄλλους βαρβάρους, ἀφ' ὧν αἱ δώδεκα πόλεις ἐκλήθησαν ἐν Ἰωνίᾳ. Εἰσὶ δὲ αἵδε· Μίλητος, Ἔφεσος, Ἐρυθραί, Κλαζομεναί, Πριήνη, Λέβεδος, Τέως, Κολοφών, Μυοῦς, Φώκαια, Σάμος καὶ Χίος. Καὶ ἄλλας δὲ πολλὰς ὕστερον ᾤκισε πόλεις ἐν τῇ ἠπείρῳ.

Neleus filius Codri, quum regnum non obtinuisset, Athenas reliquit : propterea quod Pythia Medonti imperium destinarat, profectus in coloniam. Ad Naxum vero non voluntate, sed tempestate coactus appulit; solvere vero inde volentem contrarii venti perflantes prohibebant. Qui quum propter ea, quæ tunc eveniebant, consilii esset incertus, vates responderunt, oportere expiari exercitum, tanquam multi simul navigarent, qui non puris essent manibus. Itaque simulavit et ipse puerum se quendam trucidasse, et purgationis indigere. Et ita ipse e medio secessit, atque ut idem facerent, aliis, qui sibi conscii erant, persuasit. Quod quum factum, et jam cogniti essent illi, reliquit eos, illi vero Naxum inhabitarunt. Neleus autem pervenit in Ioniam, et primum condidit Miletum, ejectis Caribus, et Mygdonibus, et Lelegibus, aliisque barbaris, a quibus duodecim Ioniæ civitates appellatæ sunt. Sunt autem hæ : Miletus, Ephesus, Erythræ, Clazomenæ, Priena, Lebedus, Teus, Colophon, Myûs, Phocæa, Samus et Chius. Alias etiam postea multas in continente urbes condidit.

VI. — De Barbarorum inscitia literarum et disciplinæ.

Τῶν ἀρχαίων φασὶ Θρᾳκῶν μηδένα ἐπίστασθαι γράμματα· ἀλλὰ καὶ ἐνόμιζον αἴσχιστον εἶναι πάντες οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες βάρβαροι χρῆσθαι γράμμασιν. Οἱ δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὡς λόγος, ἐχρῶντο αὐτοῖς μᾶλλον. Ἔνθεν τοι καὶ τολμῶσι λέγειν μηδὲ τὸν Ὀρφέα σοφὸν γεγονέναι, Θρᾷκα ὄντα, ἀλλ' ἄλλως τοὺς μύθους αὐτοῦ καταψεύσασθαι. Ταῦτα Ἀνδροτίων λέγει, εἴ τῳ πιστὸς ὑπὲρ τῆς ἀγραμματίας καὶ ἀπαιδευσίας Θρᾳκῶν τεκμηριῶσαι.

Ex veteribus Thracibus neminem aiunt litteras novisse. Immo turpissimum esse putarunt omnes Europam inhabitantes barbari, litteris uti. Asiatici vero, ut traditur, magis sunt iis usi. Unde affirmare etiam audent, ne Orphea quidem eruditum fuisse, quippe Thracem, sed temere fabulas de eo esse mentitas. Hæc Androtion tradit, si cui fide est dignus ad declarandam Thracum imperitiam litterarum et inscitiam.

VII. — De celebratis nuptiis ab Alexandro post victum Darium.

Ἀλέξανδρος, ὅτε Δαρεῖον εἷλε, γάμους εἱστία καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν φίλων. Ἐνενήκοντα δὲ ἦσαν οἱ γαμοῦντες καὶ ἰσάριθμοι τούτοις οἱ θάλαμοι. Ἦν δὲ ὁ ἀνδρὼν ὁ ὑποδεχόμενος καὶ ἑστιῶν αὐτοὺς ἑκατοντάκλινος· καὶ ἑκάστη κλίνη ἀργυρόπους ἦν, ἡ δὲ αὐτοῦ χρυσόπους. Καὶ κεκόσμηντο πᾶσαι ἁλουργοῖς καὶ ποικίλοις ἱματίοις ὑφῆς βαρβαρικῆς μέγα τιμίας. Συμπαρέλαβε δὲ εἰς τὸ συμπόσιον καὶ τοὺς ἰδιοξένους, καὶ κατέκλινεν ἀντιπροσώπους ἑαυτῷ. Ἐν δὲ τῇ αὐλῇ εἱστιῶντο αἵ τε ἄλλαι δυνάμεις, αἱ πεζαὶ καὶ αἱ ναυτικαὶ καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ αἱ πρεσβεῖαι δὲ [εἱστιῶντο] καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες Ἕλληνες. Καὶ ἐγένετο τὰ δεῖπνα πρὸς σάλπιγγα, τὸ μὲν

Alexander quum Darium vicisset, nuptias et sibi et amicis fecit : erant autem, qui uxores ducerent, nonaginta, et eodem illis numero thalami. Locus vero convivii, quo recipiebantur et accumbebant, centum habebat lectos, et erat unusquisque argenteis pedibus, ipsius vero, aureis : omnesque purpureis erant et pictis stragulis ornati texturæ barbaricæ pretiosissimæ. Recepit etiam in convivium peculiares hospites suos, quos sibi e regione accumbere jussit. In aula vero, seu vestibulo, excipiebantur reliquæ copiæ, pedestres et navales, et equites : legati quoque excipiebantur, et peregrinantes apud eum Græci. In conviviis autem hisce signum dabatur tubis : cantabant modulos convocandæ concionis, quando ad

συγκλητικὸν μέλος ᾀδούσης, ὅτε αὐτοὺς ἐχρῆν παριέναι ἐπὶ τὴν δαῖτα, τὸ δὲ ἀνακλητικόν, ὅτε ἐσήμαινεν ἀπαλλάσσεσθαι. Πέντε δὲ ἡμέρας καθεξῆς τοὺς γάμους ἔθυεν. Ἀφίκοντο δὲ καὶ μουσουργοὶ καὶ ὑποκριταί, οἱ μὲν κωμῳδίας, οἱ δὲ τραγῳδίας, πάμπολλοι. Ἦσαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς θαυματοποιοὶ διαπρέποντες, καὶ ἔδοξαν δὲ αὐτοὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων τῶν ἀλλαχόθεν.

mensam eos venire oportebat : id vero quo receptui canitur, quando discedendum esse significabant. Quinque autem dies continuos nuptialia sacra celebravit. Advenerunt vero etiam musici et histriones, tam comœdiæ, quam tragœdiæ, permulti. Aderant insuper etiam circulatores excellentes ex India, et visi sunt illi reliquis aliarum nationum præstare.

VIII. — De pingendi arte.

Κίμων ὁ Κλεωναῖος ἐξειργάσατο, φασί, τὴν τέχνην τὴν γραφικὴν ὑποφυομένην ἔτι καὶ ἀτέχνως ὑπὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ ἀπείρως ἐκτελουμένην καὶ τρόπον τινὰ ἐν σπαργάνοις καὶ γάλαξιν οὖσαν. Διὰ ταῦτά τοι καὶ μισθοὺς τῶν πρὸ αὐτοῦ πρῶτος ἔλαβεν ἁδροτέρους.

Conon Cleonæus artem pingendi pullulantem jam, et ruditer ac imperite ab iis, qui ante ipsum fuerant, exercitam, ac quodammodo in fasciis lacteque jacentem, consummavit. Quare uberiorem etiam mercedem, quam superiores, primus accepit.

IX. — De tyranno, qui a suo amasio est interfectus.

Ἀρχέλαον τὸν Μακεδόνων τύραννον (οὕτω γὰρ καὶ Πλάτων αὐτὸν ὀνομάζει, καὶ οὐ βασιλέα) τὰ παιδικὰ αὐτοῦ Κρατεύας ἐρασθεὶς τῆς τυραννίδος οὐδὲν ἧττον ἤπερ ἐκεῖνος τῶν παιδικῶν ἠράσθη, ἀπέκτεινε τὸν ἐραστήν, [ὁ Κρατεύας Ἀρχέλαον,] ὡς τύραννός τε καὶ εὐδαίμων ἀνὴρ ἐσόμενος. Τρεῖς δὲ ἢ τέσσαρας ἡμέρας τὴν τυραννίδα κατασχών, τὸ μειράκιον, πάλιν αὐτὸς ἐπιβουλευθεὶς ὑφ' ἑτέρων ἐτελεύτησεν. Εἴη δ' [ἂν] πρεπωδέστατον ἐπειπεῖν τῷδε τῷ Μακεδονικῷ δράματι τὸ ἔπος ἐκεῖνο·

Τεύχων ὡς ἑτέρῳ τις ἑῷ κακὸν ἥπατι τεύχει.

Ὅτι διεψεύσατο αὐτῷ, φασίν, Ἀρχέλαος τῶν θυγατέρων μίαν δώσειν· ὅτε δὲ ἄλλῳ συνῴκισε τὴν παῖδα, ὑπεραγανακτήσας διέφθειρε τὸν Ἀρχέλαον.

Archelaum Macedonum tyrannum (sic enim cum et Plato nominat, non regem) deliciæ ipsius Crateuas, qui non minus desiderabat tyrannidem, quam ille amabat delicias, interfecit amatorem, ac si ita tyrannus esset et beatus homo futurus. Atqui quum vix tres aut quatuor dies tyrannidem tenuisset, adolescens ipse rursus ab aliis per insidias occisus, vitam finiit. Convenientissimum sane fuerit Macedonicæ huic tragœdiæ accinere hoc carmen,

Qui struit insidias alii, sibi damna dat ipsi.

Perhibent Archelaum ei mala fide promisisse unam ex filiabus se daturum : quum vero alii puellam elocasset, Crateuas, indignissime id ferens, Archelaum occidit.

X. — De Solone et ejus Draconisque legibus.

Σόλωνα αἱρετὸν Ἀθηναῖοι προείλοντο ἄρχειν αὐτοῖς, οὐ γὰρ κληρωτὸν τοῦτον. Ἐπεὶ δὲ ἡρέθη, τά τε ἄλλα ἐκόσμησε τὴν πόλιν, καὶ δὴ καὶ τοὺς νόμους τοὺς νῦν ἔτι φυλαττομένους συνέγραψεν αὐτοῖς. Καὶ τότε ἐπαύσαντο Ἀθηναῖοι χρώμενοι τοῖς Δράκοντος· ἐκαλοῦντο δὲ ἐκεῖνοι Θεσμοί. Μόνους δὲ ἐφύλαξαν τοὺς φονικοὺς αὐτοῦ.

Solonem Athenienses ad gerendum sibi magistratum elegerunt, suffragiis, non sorte, captum. Postquam autem electus est, cum aliis rebus ornavit civitatem, tum etiam leges, quæ usque in hodiernum diem observantur, eis conscripsit. Et tunc desierunt Athenienses uti Draconis legibus : dicebantur autem illæ Thesmi. Solas vero ejus, quæ de homicidio latæ erant, retinuerunt.

XI. — De rerum diminutione, et interitu etiam ipsius mundi.

Οὐδὲν ἔτι θαυμάσομεν, εἰ ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις θνητὴ οὖσα καὶ ἐφήμερος φθείρεσθαι αὐτοὺς ἀναγκάζει, ὅπου καὶ τοὺς ποταμοὺς ὁρῶμεν ἐπιλείποντας, καὶ τῶν ὀρῶν δὲ τὰ ὑψηλότατα ἀκούομεν μειούμενα καὶ ἐκεῖνα. Τὴν γοῦν Αἴτνην φασὶν οἱ πλέοντες ἐξ ἐλάσσονος ὁρᾶν ἢ πρότου ἐβλέπετο· τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸν Παρνασσὸν παθεῖν καὶ τὸν Ὄλυμπον τὸν Πιερικόν. Οἱ δὲ ἔτι μᾶλλον δοκοῦντες τὴν τῶν ὅλων φύσιν κατεσκέφθαι λέγουσι καὶ κόσμον διαφθείρεσθαι αὐτόν.

Nihil amplius miramur, si hominum natura, mortalis quum sit et fluxa, cogit eos sensim interire : siquidem et flumina deficere cernimus, atque altissimos montes etiam ipsos imminutos audimus. Ætnam itaque, aiunt ii qui mare navigant, ex breviori spatio se jam videre, quam antea conspiciebatur : id ipsum vero etiam Parnasso accidere, et Olympo Pierico. Qui vero se totius universi naturam putant etiam diligentius considerasse, aiunt ipsum quoque mundum sensim interire.

XII. — De Demosthene, Æschine, Theophrasto, et Demochare.

Παράδοξόν γε, οὐ γάρ; [ἀλλ'] ἀληθές. Ἐκπεσόντος Δημοσθένους ἐν Μακεδονίᾳ, Αἰσχίνης ὁ Ἀτρομήτου ὁ Κοθωκίδης καὶ ἐνευδοκίμει τοῖς Μακεδόσι καὶ πάμπολυ περιῆν τῶν πρέσβεων τῷ φρονήματι. Αἰτία δὲ ἦν ἄρα τούτου τῷ Αἰσχίνῃ ἥ τε πρὸς Φίλιππον φιλία καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ δῶρα καὶ ὅτι πράως καὶ ἡδέως ἤκουεν αὐτοῦ ὁ Φίλιππος, μειλιχίῳ τῷ βλέμματι προσβλέπων καὶ ὑποφαίνων τὴν ἐξ αὐτοῦ εὔνοιαν. Ἅπερ οὖν πάντα ἐφολκὰ ἦν εἰς τὴν παῤῥησίαν τῷ Αἰσχίνῃ καὶ τὴν τῶν λόγων εὔροιαν. Οὐ μόνος δὲ τοῦτο ἔπαθε Δημοσθένης ἐν Μακεδονίᾳ, καίτοι δεινότατος ὢν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ Θεόφραστος ὁ Ἐρέσιος. Ἐξέπεσε γὰρ καὶ οὗτος ἐπὶ τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς λέγων· καὶ ταύτην ἀπολογίαν προεφέρετο, ὅτι κατεπλάγη τὸ ἀξίωμα τοῦ συνεδρίου. Πικρότατα οὖν ἀπήντησε καὶ ἑτοιμότατα πρὸς τοῦτον αὐτοῦ τὸν λόγον ὁ Δημοχάρης εἰπών, Ὦ Θεόφραστε, Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀλλ' οὐχ οἱ δώδεκα θεοὶ οἱ δικάζοντες.

Res mira est : nonne? at vera. Quum Demosthenes obmutuisset in Macedonia, Æschines Atrometi filius, Cothocides, e contrario gloria florebat apud Macedonas, multumque reliquos legatos animi præsentia superabat. Causa vero ejus rei erat Æschini Philippi amicitia et ejus munera, et quod Philippus placide et cum voluptate eum audiebat, benigno aspiciens vultu, et suam prodens benevolentiam. Quæ universa fuerunt Æschini quasi incitamenta ad dicendi audaciam et sermonis facilitatem. Non soli autem hoc accidit Demostheni, quamvis summo oratori, in Macedonia, verum etiam Theophrasto Eresio. Nam ille quum apud Areopagi senatum verba faceret, defecit : et hanc excusationem prætendit, se perterritum fuisse splendore consessus. Amarissime vero et promptissime huic ejus sermoni occurrit Demochares, dicens : O Theophraste, Athenienses erant, at non duodecim dii, qui judicio præerant.

XIII. — Qui non riserint.

Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιόν φασι μήτε γελῶντά ποτε ὀφθῆναι, μήτε μειδιῶντα τὴν ἀρχήν. Λέγουσι δὲ καὶ Ἀριστόξενον τῷ γέλωτι ἀνὰ κράτος πολέμιον γενέσθαι· Ἡράκλειτόν τε, ὅτι πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ ἔκλαεν.

Anaxagoram Clazomenium aiunt nunquam ridere visum esse, neque subridere omnino. Dicunt etiam Aristoxenum risui valde fuisse adversarium : et Heraclitum omnia in communi vita deplorasse.

XIV. — De morte Diogenis.

Διογένης ὁ Σινωπεὺς ὅτε λοιπὸν ἐνόσει ἐπὶ θανάτῳ, ἑαυτὸν φέρων μόνον ἔῤῥιψε κατά τινος γεφυρίου πρὸς γυμνασίῳ ὄντος, καὶ προσέταξε τῷ παλαιστροφύλακι, ἐπειδὰν αἴσθηται ἀποπεπνευκότα αὐτόν, ῥίψαι εἰς τὸν Ἰλισσόν. Οὕτως ἄρα ὀλίγον ἔμελε Διογένει καὶ θανάτου καὶ ταφῆς.

Diogenes Sinopensis, quum ad extremum letali morbo decumberet, se ipsum dejecit in pontem quendam, qui prope gymnasium erat, mandavitque custodi palæstræ, ut simulac sentiret se exspirasse, abjiceret in Ilissum. Adeo parum curabat mortem et sepulturam Diogenes.

XV. — De Philippi in victoria continentia, et cujus sibi memoriam refricari identidem voluerit.

Ἐν Χαιρωνείᾳ τοὺς Ἀθηναίους ἡνίκα ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος, ἐπαρθεὶς τῇ εὐπραγίᾳ, ὅμως λογισμοῦ ἐκράτησε, καὶ οὐχ ὕβρισε, καὶ διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν αὐτὸν ὑπομιμνήσκεσθαι ὑπό τινος τῶν παίδων ἕωθεν, ὅτι ἄνθρωπός ἐστι, καὶ προσέταξε τῷ παιδὶ τοῦτο ἔχειν ἔργον. Καὶ οὐ πρότερον, φασίν, οὔτε αὐτὸς προῄει, οὔτε τις τῶν δεομένων αὐτοῦ παρ' αὐτὸν εἰσῄει, πρὶν τοῦτο αὐτῷ τὸν παῖδα [ἑκάστης ἡμέρας] ἐκβοῆσαι τρίς· ἔλεγε δὲ αὐτῷ, Φίλιππε, ἄνθρωπος εἶ.

Philippus ad Chæroneam cum fudisset Athenienses, elatus ista victoria, animum tamen in sua potestate habuit, neque intemperanter aliquid fecit : atque ideo consultum esse putabat a quodam ex servis quotidie hoc sibi mane in memoriam revocari, quod esset homo : et præcepit famulo, quotidie hoc agere. Neque ipse, ut aiunt, prodibat, neque quisquam, qui eum convenire vellet, ad eum intrabat priusquam famulus ter ei singulis diebus id acclamasset : dicebat autem ei : Philippe, homo es!

XVI. — De Solone et Pisistrato.

Σόλων ὁ Ἐξηκεστίδου γέρων ἤδη ὢν ὑπώπτευε Πεισίστρατον τυραννίδι ἐπιθήσεσθαι, ἡνίκα παρῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ ᾔτει φρουρὰν ὁ Πεισίστρατος. Ὁρῶν δὲ τοὺς Ἀθηναίους τῶν μὲν αὐτοῦ λόγων ῥαθύμως ἀκούοντας, προσέχοντας δὲ τῷ Πεισιστράτῳ, ἔφη, ὅτι τῶν μέν ἐστι σοφώτερος, τῶν

Solon Execestidæ filius, jam ætate grandior, suspicabatur Pisistratum tyrannidem esse invasurum, quum progrederetur Pisistratus in concionem Atheniensium et peteret corporis custodes. Videns autem Athenienses negligentius sermones suos audire, Pisistrato vero auscultare, dixit, se hisce sapientiorem, at illis fortiorem esse.

δὲ ἀνδρειότερος. Ὁπόσοι μὲν μὴ γινώσκουσιν, ὅτι φυλακὴν λαβὼν περὶ τὸ σῶμα τύραννος ἔσται, ἀλλὰ τούτων μέν ἐστι σοφώτερος· ὁπόσοι δὲ γινώσκοντες ὑποσιωπῶσι, τούτων ἀνδρειότερός ἐστιν. Ὁ δὲ λαβὼν τὴν δύναμιν τύραννος ἦν. Καθεζόμενος δὲ Σόλων πρὸ τῆς οἰκίας, τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ παραθέμενος ἔλεγεν, ὅτι ἐξώπλισται, καὶ βοηθεῖ τῇ πατρίδι, ᾗ δύναται, στρατηγὸς μὲν διὰ τὴν ἡλικίαν οὐκέτι ὤν, εὔνους δὲ διὰ τὴν γνώμην. Ὅμως οὖν Πεισίστρατος, εἴτε αἰδοῖ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, εἴτε καὶ μνήμῃ τῶν ἐφ' ἡλικίας (λέγεται γὰρ αὐτοῦ παιδικὰ γενέσθαι), οὐδέν γε ἔδρασε κακὸν Σόλωνα. Ὁ δ' οὖν Σόλων ὀλίγον ὕστερον, ὑπέργηρως ὤν, τὸν βίον ἐτελεύτησεν, ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀνδρείᾳ μεγάλην ἀπολιπὼν δόξαν. Καὶ ἀνέστησαν αὐτῷ χαλκῆν εἰκόνα ἐν τῇ ἀγορᾷ· ἀλλὰ καὶ ἔθαψαν αὐτὸν δημοσίᾳ παρὰ τὰς πύλας πρὸς τῷ τείχει ἐν δεξιᾷ εἰσιόντων, καὶ περιῳκοδόμητο αὐτῷ ὁ τάφος.

Quicunque enim non intelligerent, ipsum, si accepisset corporis custodiam, tyrannide quoque potiturum, his se esse sapientiorem : qui vero id intelligerent, et tamen reticerent, istis se esse fortiorem. At ille, quum impetrasset satellitium, tyrannus exstitit. Solon vero ante domum suam sedens, quum apposuisset sibi scutum et hastam, dixit armatum se esse, et juvare patriam, qua posset, dux quidem haud amplius per ætatem, animo tamen bene illi volens. Nihilominus tamen Pisistratus, seu reverentia tanti viri et sapientiæ ejus, seu recordatione adolescentiæ (dicitur enim illius fuisse amasius), nihil mali fecit Soloni. Solon vero paulo post, decrepitæ jam senectutis, vitam cum morte commutavit, magnam sapientiæ et fortitudinis laudem sibi relinquens. Atque æneam illi statuam in foro posuerunt, sed et publice sepeliverunt juxta portas ad murum ad dextram introeuntium : et monumentum ejus maceria conseptum est.

XVII. — De Scytha, Zanclæorum monarcha.

Ὅτι Σκύθης ὁ Ἰνυκῖνος, ὁ τῶν Ζαγκλαίων μονάρχης, ἀνέβη εἰς Ἀσίαν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. Καὶ αὐτὸν ἐνόμισε πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' αὐτὸν ἀνέβησαν, ὅτι παραιτησάμενος βασιλέα ἀφίκετο εἰς Σικελίαν καὶ πάλιν ἐκ Σικελίας παρὰ βασιλέα ὀπίσω. Τοῦτο δὲ Δημοκήδης ὁ Κροτωνιάτης οὐκ ἐποίησε· καὶ διὰ τοῦτο Δαρεῖος ὑπὲρ αὐτοῦ φλαύρως ἔλεγεν, ἀπατεῶνα λέγων καὶ ἄνθρωπον κάκιστον. Ὁ οὖν Σκύθης ἐν Πέρσαις, μέγα ὄλβιος ὤν, γήρᾳ κατέστρεψε τὸν βίον.

Scythes Inycinus, Zanclæorum regulus, ad regem Darium profectus est in Asiam : et is eum omnium hominum, quotquot ex Græcia ad se venerant, existimavit esse justissimum : quoniam rege exorato in Siciliam, et iterum e Sicilia rursus ad regem venit. Id vero Democedes Crotoniata non fecit : et ob hanc causam Darius male de eo loquebatur, fraudulentum et pessimum hominem appellans. Scythes igitur in Persis, opibus abundans, vitam finiit senecta.

XVIII. — De Euthymo et Temesæo heroe et proverbio.

Εὔθυμος ὁ Λοκρὸς τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πύκτης ἀγαθὸς ἦν, ῥώμῃ τε σώματος πεπίστευται θαυμασιώτατος γενέσθαι. Λίθον γὰρ μεγέθει μέγιστον δεικνύουσι Λοκροί, ὃν ἐκόμισε, καὶ ἔθηκε πρὸ τῶν θυρῶν. Καὶ τὸν ἐν Τεμέσῃ ἥρωα φόρους πραττόμενον παρὰ τῶν προσοίκων ἔπαυσεν. Ἀφικόμενος γὰρ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ, ὅπερ ἄβατον ἦν τοῖς πολλοῖς, διηγωνίσατο πρὸς αὐτόν, καὶ ἠνάγκασεν, ὧνπερ ἐσύλησεν, ἀποτῖσαι πλείω. Ἐντεῦθέν τοι καὶ διέῤῥευσεν ἡ παροιμία ἡ λέγουσα, ἐπὶ τῶν ἀλυσιτελῶς τι κερδαινόντων, ὅτι αὐτοῖς ἀφίξεται ὁ ἐν Τεμέσῃ ἥρως. Λέγουσι δὲ τὸν αὐτὸν Εὔθυμον, καταβάντα ἐπὶ τὸν Καικῖνον ποταμόν, ὅς ἐστι πρὸ τῆς τῶν Λοκρῶν πόλεως, ἀφανισθῆναι.

Euthymus Locris Italiæ ortus, pugil fuit egregius et corporis robore maxime admirabilis fuisse creditur. Locri lapidem ostendunt prorsus maximum, quem portavit, et ante fores posuit. Idem Temesæum heroem, qui tributa ab accolis exigebat, quiescere coegit. Veniens enim in delubrum ejus, quod vulgo inaccessum erat, cum ipso certamen inivit, coegitque plura, quam prædatus fuerat, rependere. Unde proverbium manavit, quod de iis, qui inutiliter sibi quid lucrantur, dicit, obventurum illis Temesæum heroa. Dicunt vero eundem Euthymum, quum descendisset ad flumen Cæcinum, quod præterlabitur urbem Locrorum, e conspectu ablatum esse.

XIX. — Epitaphium sepulchro Anaxagoræ inscriptum, et ejusdem ara.

Ὅτι τοῦτο ἐπιγέγραπται Ἀναξαγόρᾳ·

Ἐνθάδ' ὁ πλεῖστον ἀληθείας ἐπὶ τέρμα περήσας
Οὐρανίου κόσμου, κεῖται Ἀναξαγόρας.

Ὅτι καὶ βωμὸς αὐτῷ ἵσταται, καὶ ἐπιγέγραπται, οἱ μέν, Νοῦ, οἱ δέ, Ἀληθείας.

Hoc Epitaphium Anaxagoræ tumulo inscriptum fuit :

Hic jacet ille, modum veri qui attingere summum
Cælesti in mundo scivit, Anaxagoras.

Aræ etiam ei positæ sunt, et inscriptæ, ut nonnulli tradunt, Mentis, ut alii, Veritatis.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

LIBER NONUS.

I. — Quod Hiero doctrinam complexus et singulari in omnes liberalitate peculiarique in fratres amore fuerit.

Ἱέρωνά φασι τὸν Συρακούσιον φιλέλληνα γενέσθαι καὶ τιμῆσαι παιδείαν ἀνδρειότατα. Καὶ ὡς ἦν προχειρότατος εἰς τὰς εὐεργεσίας λέγουσι· προθυμότερον γὰρ αὐτόν φασιν χαρίζεσθαι ἢ τοὺς αἰτοῦντας λαμβάνειν. Ἦν δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἀνδρειότατος. Ἀβασανίστως δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς συνεβίωσε τρισὶν οὖσι, πάνυ σφόδρα ἀγαπήσας αὐτοὺς καὶ ὑπ' αὐτῶν φιληθεὶς ἐν τῷ μέρει. Τούτῳ, φασί, καὶ Σιμωνίδης συνεβίωσε καὶ Πίνδαρος. Καὶ οὐκ ὤκνησέ γε Σιμωνίδης, βαρὺς ὢν ὑπὸ γήρως, πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. Ἦν μὲν γὰρ καὶ φύσει φιλάργυρος ὁ Κεῖος· προὔτρεπε δὲ αὐτὸν καὶ πλέον ἡ τοῦ Ἱέρωνος φιλοδωρία, φασίν.

Hieronem Syracusanum aiunt Græcorum fuisse perstudiosum, et plurimi doctrinam fecisse. Tradunt etiam ad beneficia propensissimum fuisse : promptiorem enim aiunt ad dandum, quam petentes ad accipiendum : erat vero etiam constantissimus animo, et sine simultate ulla cum fratribus, tribus numero, vixit, mirumque in modum tum ipsos amavit, tum ab iisdem vicissim amatus est. Cum eo, aiunt, etiam Simonides vixit et Pindarus : neque vero cunctatus est Simonides, senecta jam gravis, ad eum venire. Erat enim Ceus ille etiam a natura avidus pecuniæ : incitabat vero ipsum etiam magis illud Hieronis studium largiendi, ut fama est.

II. — De Taurosthenis victoria.

Ὅτι ἐν Αἰγίνῃ ἐξ Ὀλυμπίας αὐθημερὸν διηγγέλη ἡ νίκη τοῦ Ταυροσθένους τῷ πατρὶ αὐτοῦ ὑπὸ φάσματος, φασίν. Ἄλλοι δέ φασι, περιστερὰν τὸν Ταυροσθένην ἐπάγεσθαι, ἀπολιποῦσαν τοὺς ἑαυτῆς νεοττούς, ὑγροὺς ἔτι καὶ ἀπτῆνας. Νικήσαντα δὲ ἀφεῖναι τὴν πελειάδα, προσάψαντα πορφύραν αὐτῇ· τὴν δὲ ἐπειγομένην πρὸς τοὺς νεοττοὺς ἀπαυθημερίσαι ἐκ Πίσης εἰς Αἴγιναν.

Uno eodemque die victoria Taurosthenis ex Olympia Æginam nuntiata est ipsius patri, ut aiunt, per spectrum. Alii vero dicunt, Taurosthenem columbam, pullos suos madentes adhuc et implumes relinquentem, apportasse : quumque vicisset, columbam, purpura ei alligata, dimisisse : eamque ad pullos properantem, eodem die ex Pisa in Æginam advolasse.

III. — De quorundam et Alexandri deliciis atque superbia.

Ὅτι διέθρυπτε τοὺς ἑταίρους Ἀλέξανδρος, τρυφᾶν ἐπιχωρῶν αὐτοῖς· εἴ γε καὶ Ἅγνων χρυσοῦς ἥλους ἐν ταῖς κρηπῖσιν ἐφόρει. Κλεῖτος δὲ εἴποτε μέλλοι τισὶ χρηματίζειν, ἐπὶ πορφυρῶν εἱμάτων βαδίζων τοὺς δεομένους προσίετο. Περδίκκᾳ δὲ καὶ Κρατερῷ φιλογυμναστοῦσιν ἠκολούθουν διφθέραι σταδιαῖαι τὸ μέγεθος, ὑφ' αἷς περιλαμβάνοντες τόπον εὐμεγέθη ἐν ταῖς καταστρατοπεδείαις ἐγυμνάζοντο. Εἵπετο δὲ αὐτοῖς καὶ πολλὴ κόνις δι' ὑποζυγίων εἰς τὰ γυμνάσια λυσιτελὴς οὖσα. Λεοννάτῳ δὲ καὶ Μενελάῳ φιλοθηροῦσιν αὐλαῖαι σταδίων ἑκατὸν ἠκολούθουν. Αὐτῷ δὲ Ἀλεξάνδρῳ ἡ μὲν σκηνὴ ἦν κλινῶν ἑκατόν· χρυσοῖ δὲ κίονες πεντήκοντα διειλήφεσαν αὐτὴν καὶ τὸν ὄροφον αὐτῆς ἀνεῖχον· αὐτὸς δὲ ὁ ὄροφος διάχρυσος ἦν, καὶ ἐκπεπόνητο ποικίλμασι πολυτελέσι. Καὶ πρῶτοι μὲν Πέρσαι πεντακόσιοι, οἱ καλούμενοι μηλοφόροι, περὶ αὐτὴν ἐκτὸς εἱστήκεσαν, πορφυρᾶς καὶ μηλίνας ἠσθημένοι στολάς· ἐπ' αὐτοῖς δὲ τοξόται χίλιοι, φλόγινα ἐνδεδυκότες καὶ ὑσγινοβαφῆ· πρὸ δὲ τούτων οἱ ἀργυράσπιδες πεντακόσιοι Μακεδόνες. Ἐν μέσῃ δὲ τῇ σκηνῇ χρυσοῦς ἐτίθετο δίφρος, καὶ ἐπ' αὐτῷ καθήμενος Ἀλέξανδρος ἐχρημάτιζε, περιεστώτων αὐτῷ πανταχόθεν τῶν σωματοφυλάκων. Περιῄει δὲ τὴν σκηνὴν περίβολος, ἔνθα

Alexander suos familiares, luxuriam illis permittens, prorsus luxuria corrupit. Nam et Agnon aureos clavos in crepidis gestabat. Clitus vero, si quando auditurus quosdam erat, inambulans purpureis stragulis, desiderantes admittebat. Perdiccam vero et Craterum deditos gymnicis exercitiis sequebantur pelles stadii magnitudine, quibus amplissimum locum circumsepientes in castris se exercebant : sequebatur vero eos etiam multus pulvis, jumentorum opera, qui ad exercitia erat utilis. Leonnatum et Menelaum venandi studio deditos aulæa centum stadiorum sequebantur. Ipsius vero Alexandri tabernaculum erat centum lectorum : quinquaginta autem columnæ aureæ distinguebant illud et lacunar ejus sustinebant. Ipsum vero lacunar erat aureum et pretiosa varietate elaboratum. Et primi quidem stabant circa ipsum exterius Persæ, qui dicebantur Melophori, purpureis melinisque stolis vestiti : post eos sagittarii mille, flammei atque hysgini coloris vestibus induti : ante hos quingenti Macedones cum scutis argenteis. In medio tabernaculi aurea sella ponebatur, et in ea sedens Alexander causas cognoscebat, circumstantibus ipsum undiquaque custodibus corporis. Ambibat autem tabernaculum circuitus, in quo erant

ἦσαν Μακεδόνες χίλιοι καὶ Πέρσαι μύριοι. Καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα ῥᾳδίως προσελθεῖν αὐτῷ· πολὺ γὰρ ἦν τὸ ἐξ αὐτοῦ δέος ἀρθέντος ὑπὸ φρονήματος καὶ τύχης εἰς τυραννίδα.

mille Macedones et Persarum decem millia. Neque audebat quisquam facile ad eum accedere: magnopere enim eum timebant, elatum spiritu et fortuna in tyrannidem.

IV. — De studio Polycratis in Anacreontem, et zelotypia.

Πολυκράτης ὁ Σάμιος ἐν Μούσαις ἦν, καὶ Ἀνακρέοντα ἐτίμα τὸν Τήιον καὶ διὰ σπουδῆς ἦγε, καὶ ἔχαιρεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκείνου μέλεσιν. Οὐκ ἐπαινῶ δὲ αὐτοῦ τὴν τρυφήν. Ἀνακρέων ἐπῄνεσε Σμερδίην θερμότερον, τὰ παιδικὰ Πολυκράτους. Εἶτα ἥσθη τὸ μειράκιον τῷ ἐπαίνῳ, καὶ τὸν Ἀνακρέοντα ἠσπάζετο σεμνῶς εὖ μάλα, ἐρῶντα τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὐ τοῦ σώματος. Μὴ γάρ τις ἡμῖν διαβαλλέτω, πρὸς θεῶν, τὸν ποιητὴν τὸν Τήιον, μηδ' ἀκόλαστον εἶναι λεγέτω. Ἐζηλοτύπησε δὲ Πολυκράτης, ὅτι τὸν Σμερδίην ἐτίμησε, καὶ ἑώρα τὸν ποιητὴν ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀντιφιλούμενον· καὶ ἀπέκειρε τὸν παῖδα ὁ Πολυκράτης, ἐκεῖνον μὲν αἰσχύνων, οἰόμενος δὲ λυπεῖν Ἀνακρέοντα. Ὁ δὲ οὐ προσεποιήσατο αἰτιᾶσθαι τὸν Πολυκράτην σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς· μετήγαγε δὲ τὸ ἔγκλημα ἐπὶ τὸ μειράκιον, ἐν οἷς ἐπεκάλει τόλμαν αὐτῷ καὶ ἀμαθίαν, ὁπλισαμένῳ κατὰ τῶν ἑαυτοῦ τριχῶν. Τὸ δὲ ᾆσμα τὸ ἐπὶ τῷ πάθει τῆς κόμης Ἀνακρέων ᾀδέτω· ἐμοῦ γὰρ αὐτὸς ἄμεινον ᾄσεται.

Polycrates Samius frequentem operam Musis navavit: et Anacreontem Teium habuit in pretio amavitque, et delectatus est tum ipso, tum ejus carminibus. Non tamen laudo ejus insolentiam. Anacreon Smerdien, Polycratis puerum, studiosius laudavit: adolescentulus vero delectatus est ista laude, et ideo salutabat Anacreontem honorifice, qui amabat valde illius indolem, non vero corpus. Neque enim calumnietur mihi quispiam, per deos, Teium poetam, neque eum intemperantem dicat. Polycrates vero zelotypia agitatus est, quod Smerdien ille honorasset, et poetam a puero redamari videret. Et ideo adolescentem abrasit, illum quidem deturpans, Anacreonti vero dolorem facere se putans. At iste non præ se tulit, quasi accusaret Polycratem, idque prudenter et moderate: transtulit vero crimen in adolescentulum, eo quod objecit illi audaciam et inscitiam, contra suos ipsius crines se armanti. Verum carmen illud de capillorum hoc damno cantet Anacreon; nam me id melius ipse canet.

V. — De Hierone et Themistocle.

Θεμιστοκλῆς Ἱέρωνα ἥκοντα εἰς Ὀλυμπίαν, Ὀλυμπίων ἀγομένων, ἵππους ἄγοντα εἶρξε τῆς ἀγωνίας εἰπών, τὸν μὴ μεταλαβόντα τοῦ μεγίστου τῶν κινδύνων τῶν πανηγύρεων μεταλαμβάνειν μὴ δεῖν· καὶ ἐπῃνέθη Θεμιστοκλῆς.

Themistocles Hieronem venientem ad ludos Olympicos, quum hi ludi agerentur, equos ducentem, prohibuit certamine, dicens, Eum qui maximi periculi se socium non præbuisset, non oportere communium ludorum participem esse: et laudatus est Themistocles.

VI. — De Pericle et filiis ejus pestilentia mortuis.

Ὅτι Περικλῆς, ἐν τῷ λοιμῷ τοὺς παῖδας ἀποβαλών, ἀνδρειότατα τὸν θάνατον αὐτῶν ἤνεγκε, καὶ πάντας Ἀθηναίους εὐθυμότερον ἔπεισε τοὺς τῶν φιλτάτων θανάτους φέρειν.

Pericles, quum grassante pestilentia liberos amisisset, fortissime tulit eorum mortem, auctorque fuit Atheniensibus omnibus, ut æquiore animo ferrent amicissimorum obitus.

VII. — De Socratis in omnibus rebus animi tranquillitate.

Ἡ Ξανθίππη ἔφη μυρίων μεταβολῶν τὴν πόλιν καὶ αὐτοὺς κατασχουσῶν, ἐν πάσαις ὅμοιον τὸ Σωκράτους πρόσωπον καὶ προϊόντος ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἐπανιόντος θεάσασθαι· ἥρμοστο γὰρ πρὸς πάντα ἐπιεικῶς, καὶ ἦν ἵλεως ἀεὶ τὴν διάνοιαν καὶ λύπης ὑπεράνω πάσης, καὶ φόβου κρείττων παντὸς [ὤν.]

Xanthippe dicebat, infinitis rerum commutationibus rempublicam obtinentibus, in omnibus tamen licuisse eundem Socratis vultum, sive domo egrederetur, sive rediret, semper videre. Nam ad omnia æquo se habebat modo, et animo semper erat hilaris, simul quippe supra omnem tristitiam positus, et omni metu superior.

VIII. — Quod Dionysius in mulieres intemperans fuerit.

Ὁ νέος Διονύσιος, εἰς τὴν τῶν Λοκρῶν πόλιν παριὼν (εἴ γε [ἡ] Δωρὶς ἡ μήτηρ αὐτοῦ Λοκρὶς ἦν) οἶκον τῶν ἐν τῇ πόλει τὸν μέγιστον καταλαμβάνων, ῥόδοις

Dionysius junior, in Locrensium urbem quum venisset, (Doris enim, ipsius mater, Locrensis erat,) potentissimorum civium domos occupans, easque rosis, serpyllis, aliis-

καὶ ἑρπύλλοις καὶ ἄλλοις ἄνθεσι καταστρωννύς, τὰς τῶν Λοκρῶν θυγατέρας μετεπέμπετο, καὶ συνῆν αὐταῖς ἀκολαστότατα. Ὑπὲρ δὴ τούτου ἔτισε δίκην· ἐπειδὴ γὰρ αὐτοῦ ἡ τυραννὶς κατελύθη ὑπὸ Δίωνος, ἐνταῦθα οἱ Λοκροὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Διονυσίου καὶ τὰς θυγατέρας κατεπόρνευσαν, καὶ ἀνέδην αὐταῖς ἐνύβριζον πάντες, μάλιστα οἱ προσήκοντες ταῖς παρθένοις ταῖς ὑπὸ Διονυσίου διεφθαρμέναις. Ἡνίκα δὲ διακορεῖς ἐγένοντο ὑβρίζοντες, κεντοῦντες αὐτὰς ὑπὸ τοῖς ὄνυξι τοῖς τῶν χειρῶν βελόναις ἀπέκτειναν. Τὰ δὲ ὀστᾶ κατέκοψαν ἐν ὅλμοις, καὶ τὰ κρέα τῶν ὀστῶν ἀφελόντες ἐπηράσαντο τοῖς μὴ γευσαμένοις αὐτῶν· εἰ δέ τι περιελείφθη ἐξ αὐτῶν, κατεπόντωσαν. Ὁ δὲ ἐν Κορίνθῳ, πολλαῖς καὶ ποικίλαις χρησάμενος βίου μεταβολαῖς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀπορίαν, τελευταῖον δὲ μητραγυρτῶν καὶ κρούων τύμπανα καὶ καταυλούμενος τὸν βίον κατέστρεψεν.

que floribus consternens, filias Locrensium arcessebat, cumque iis versabatur intemperantissime. Luit vero Dionysius flagitii hujus pœnas. Postquam enim tyrannis ipsius per Dionem fuit sublata, tum vero Locrenses uxorem Dionysii una cum filiabus prostituerunt, et libere omnes illuserunt eis, præsertim necessarii virginum, quas Dionysius corruperat. Quum vero exsaturati jam essent stuprando, compungentes eas intra digitorum ungues acubus interemerunt; ossa vero in mortariis contuderunt, et carnes ab ossibus abscissas qui non gustassent, eos diris devoverunt : si quid vero reliquum ex iis supererat, in mari demerserunt. Ille vero Corinthi, multas variasque vitæ vicissitudines expertus, propter immodicam paupertatem tandem metragyrtam agens stipem cogendo, tympanaque pulsans, et ad tibiæ cantus se movens vitam exegit.

IX. — Quod et Demetrius incontinens fuerit.

Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς ᾕρει τὰς πόλεις, καὶ τῇ ἑαυτοῦ τρυφῇ καταχρώμενος, χίλια καὶ διακόσια τάλαντα πρόσοδον ἑαυτῷ περιεποιήσατο καθ' ἕκαστον ἔτος, καὶ ἐκ τούτων ὀλίγα μὲν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐδαπάνα, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὴν ἀκολασίαν τὴν ἑαυτοῦ. Μύροις τε ἐρραίνετο αὐτῷ τὸ δάπεδον καὶ καθ' ἑκάστην ἔτους ὥραν τὰ ἐνακμάζοντα τῶν ἀνθῶν ὑπεσπείρετο αὐτῷ, ἵνα κατ' αὐτῶν βαδίζῃ. Ἦν δὲ καὶ πρὸς γυναῖκα ἀκόλαστος, καὶ νεανικοῖς ἔρωσιν ἐπεχείρει. Ἔμελε δὲ αὐτῷ καὶ καλῷ εἶναι εὐθετίζοντι τὴν τρίχα καὶ ξανθιζομένῳ καὶ ὑπαλειφομένῳ τὸ πρόσωπον παιδέρωτι. Καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐχρίετο ἀλείμμασι, προσφιλοτιμούμενος τῇ ῥᾳθυμίᾳ.

Demetrius Poliorcetes capiebat urbes, et iis, impotentia sibi solita, abusus, mille et ducenta talenta proventum in singulos annos sibi comparavit, atque ex iis pauca quidem in exercitum insumebat, reliqua vero in suam intemperantiam. Unguentis etiam ipsum pavimentum ejus conspergebatur : et singulis anni tempestatibus flores, qui tunc nascuntur, ei substernebantur, ut in ipsis ambularet. Erat vero etiam intemperans erga mulieres, et adolescentium se amoribus dedebat. Curæ etiam illi erat, ut pulcher esset, capillos bene componenti, eosque flavos reddenti, faciemque pæderote inungenti : sed et aliis utebatur unguentis, strenue indulgens luxuriæ.

X. — De Platonis vitæ contemptu.

Ὁ Πλάτων, νοσεροῦ χωρίου λεγομένου εἶναι τῆς Ἀκαδημίας, καὶ συμβουλευόντων αὐτῷ [τῶν] ἰατρῶν εἰς τὸ Λύκειον μετοικῆσαι, οὐχ ἠξίωσεν, εἰπών, Ἀλλ' ἔγωγε οὐκ ἂν οὐδὲ εἰς τὰ τοῦ Ἄθω μετῴκησα ἂν ὑπὲρ τοῦ μακροβιώτερος γενέσθαι.

Plato, quum Academia diceretur locus esse morbosus, et medici suaderent ei, ut in Lycæum demigraret, facere id noluit, dicens : Ego vero, ne in Atho quidem arcem demigrare velim, ut omnium evadam maxime longævus.

XI. — De Parrhasio pictore.

Παρράσιος ὁ ζωγράφος ὅτι μὲν πορφυρίδα ἐφόρει καὶ χρυσοῦν στέφανον περιέκειτο, μαρτυροῦσι καὶ ἄλλοι καὶ τὰ ἐπιγράμματα δὲ ἐπὶ πολλῶν εἰκόνων αὐτοῦ. Ἠγωνίσατο δέ ποτε ἐν Σάμῳ, συνέτυχε δὲ ἀντιπάλῳ οὐ κατὰ πολὺ ἐνδεεστέρῳ αὐτοῦ, εἶτα ἡττήθη. Τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἦν αὐτῷ, ὁ Αἴας ὑπὲρ τῶν ὅπλων τῶν Ἀχιλλέως ἀγωνισάμενος πρὸς τὸν Ὀδυσσέα. Ἡττηθεὶς δὲ εὖ μάλα ἀστείως ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν συναχθόμενον αὐτῷ τῶν ἑταίρων ὁ Παρράσιος· ἔφη γὰρ αὐτὸς μὲν ὑπὲρ τῆς ἥττης ὀλίγον φροντίζειν, συνάχθεσθαι δὲ τῷ παιδὶ τοῦ Τελαμῶνος δεύτερον τοῦτο ὑπὲρ

Parrhasius pictor, quod quidem purpuream gestarit vestem, et aurea fuerit corona redimitus, cum alii testantur, tum vero epigrammata multarum ejus imaginum. Certavit autem quodam tempore in Samo, inciditque in adversarium non multo se inferiorem, atque superatus est. Argumentum illi erat, Ajax litigans cum Ulysse de Achillis armis. Victus vero Parrhasius urbane prorsus cuidam ex familiaribus, suum illi dolorem testanti, respondit : dixit enim se quidem parum id curare, quod victus esset; dolere autem filium Telamonis, qui de iisdem armis jam secundum illud esset victus. Gestabat vero scipionem

τῶν αὐτῶν ἡττηθέντι. Κατεῖχε δὲ καὶ σκίπωνα χρυσᾶς ἕλικας ἔχοντα περιερπούσας, χρυσοῖς τε ἀνασπάστοις ἐπέσφιγγε τοὺς ἀναγωγέας τῶν βλαυτῶν. Φασὶ δὲ αὐτὸν μήτε ἄκοντα, μήτε ἐπιπόνως τὰ ἐν τῇ τέχνῃ χειρουργεῖν, πάνυ δὲ εὐθύμως καὶ ῥᾳδίως· καὶ γὰρ καὶ ᾖδε, καὶ ὑποκινυρόμενος τὸν κάματον τὸν ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἐπειρᾶτο ἐπελαφρύνειν. Λέγει δὲ ταῦτα Θεόφραστος.

aureis ornatum capreolis circum repentibus, et aureis corrigiis calceamentorum ligulas constringebat. Aiunt vero eum neque reluctantem, neque magno cum labore, quæ erant artis istius, fecisse, sed prorsus alacriter et facile. Nam et cantillabat, et leniter susurrans laborem artis illius levare tentabat. Refert hæc Theophrastus.

XII. — De Epicureis expulsis ab Romanis et Messeniis.

Ὅτι Ῥωμαῖοι Ἀλκαῖον καὶ Φιλίσκον, τοὺς Ἐπικουρείους, ἐξέβαλον τῆς πόλεως, ὅτι πολλῶν καὶ ἀτόπων ἡδονῶν εἰσηγηταὶ τοῖς νέοις ἐγένοντο. Καὶ Μεσσήνιοι δὲ ἐξέωσαν τοὺς Ἐπικουρείους.

Romani Alcæum et Philiscum Epicureos ex urbe ejecerunt, quia multarum flagitiosarumque libidinum auctores essent adolescentibus. Messenii etiam Epicureos expulerunt.

XIII. — De Dionysii Heracleotæ voracitate et pinguedine.

Διονύσιον τὸν Ἡρακλεώτην, Κλεάρχου τοῦ τυράννου υἱόν, ἀκούω ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν ἀδηφαγίας καὶ τρυφῆς λαθεῖν ἑαυτὸν ὑπερσαρκήσαντα καὶ καταπιανθέντα. Τὰ ἐπίχειρα γοῦν τοῦ κατὰ τὸ σῶμα μεγέθους καὶ τοῦ περὶ τὰς σάρκας ὄγκου ἐκαρπώσατο δύσπνοιαν. Φάρμακον οὖν αὐτῷ τοῦδε τοῦ πάθους συνέταξαν οἱ ἰατροί, φασί, βελόνας λεπτὰς κατασκευάσαι μηκίστας, εἶτα ταύτας διὰ τῶν πλευρῶν καὶ τῆς κοιλίας διωθεῖν, ὅταν εἰς ὕπνον τύχῃ βαθύτερον ἐμπεσών. Ἦν δὲ ἄρα τοῦτο ἐπιμελὲς ἐκείνοις δρᾶν, ἔστ' ἂν ὅλη διὰ τῆς πεπωρωμένης καὶ τρόπον τινὰ ἀλλοτρίας αὐτοῦ σαρκὸς διεῖρπεν ἡ βελόνη· ἀλλ' ἐκεῖνός γε ἔκειτο λίθου διαφέρων οὐδέν. Εἰ δὲ ἀφίκετο τὸ βέλος ἔνθα λοιπὸν ἦν αὐτῷ τὸ σῶμα ἐρρωμένον καὶ ἴδιον, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἄγαν πιμελῆς ἀλλότριον, τηνικαῦτα καὶ ἐκεῖνος ᾐσθάνετο, καὶ ἠγείρετο ἐκ τοῦ ὕπνου. Τοὺς δὲ χρηματισμοὺς ἐποιεῖτο τοῖς βουλομένοις αὐτῷ προσιέναι, κιβωτὸν τοῦ σώματος προβαλλόμενος. Οἱ δὲ οὐ κιβωτόν φασιν, ἀλλὰ πυργίσκον, ἵνα τὰ μὲν λοιπὰ αὐτοῦ μέρη ἀποκρύπτοιτο, τὸ δὲ πρόσωπον μόνον ὑπερέχων διαλέγοιτο· πονηράν, ὦ θεοί, ταύτην ἐκεῖνος τὴν στολὴν περιαμπεχόμενος, καὶ θηρίου φρουρὰν μᾶλλον ἢ ἀνθρώπου ἐσθῆτα.

Dionysium Heracleotam, filium Clearchi tyranni, audio ex quotidiana voracitate luxuque paulatim nimiam carnem ac pinguedinem contraxisse. Fructum vero ex illa corporis magnitudine, et carnis mole, hunc habuit, ut difficulter respiraret. Medici ergo, ut fertur, hoc ei remedium illius mali imperarunt, tenues scilicet ei acus longissimas parare, deinde eas per latera et ventrem adigere, quando in somnum altiorem incidisset. Iisdem vero curæ erat id facere, donec tota acus per carnem callosam et quodammodo alienam ipsi transiret, ille vero jacebat interim a lapide nihil differens. Quum vero acus venisset eo, ubi jam tandem validum erat et suum ipsius corpus, neque vero ex nimia pinguedine alienum, tum demum et ipse sentiebat, et e somno excitabatur. Colloquebatur autem et responsa dabat illis, qui ad eum admitti desiderabant, arcam corpori obtendens : quidam vero ne arcam quidem, sed turriculam affirmant fuisse, ut ita reliqua ejus membra absconderentur, sola autem facies supereminens loqueretur. Miseram, o dii, hanc ille stolam erat indutus, magisque belluæ caveam, quam hominis vestitum.

XIV. — De Philetæ corporis macie.

Φιλητᾶν λέγουσι τὸν Κῷον λεπτότατον γενέσθαι τὸ σῶμα. Ἐπεὶ τοίνυν ἀνατραπῆναι ῥᾴδιος ἦν ἐκ πάσης προφάσεως, μολίβδου, φασί, πεποιημένα εἶχεν ἐν τοῖς ὑποδήμασι πέλματα, ἵνα μὴ ἀνατρέπηται ὑπὸ τῶν ἀνέμων, εἴ ποτε σκληροὶ κατέπνεον. Εἰ δὲ ἦν οὕτως ἀδύνατος, ὥστε μὴ ἀντέχειν πνεύματι, πῶς οἷός τε ἦν τοσοῦτον φορτίον ἐπάγεσθαι; Ἐμὲ μὲν οὖν τὸ λεχθὲν οὐ πείθει· ὃ δὲ ἔγνων ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός, τοῦτο εἶπον.

Philetam Coum aiunt tenuissimo corpore fuisse. Quoniam igitur quavis ex causa facile subverti poterat, habebat, ut ferunt, factas ex plumbo soleas in calceis, ne a ventis prosterneretur, si quando vehementes flarent. At si ita invalidus erat ut vento non resisteret, quomodo tandem onus trahere tantum poterat? Mihi itaque id, quod dictum est, non persuadetur : sed tamen, quod de illo viro cognovi, id in medium attuli.

XV. — De Homero.

Ὅτι ποιητικῆς ἁπάσης Ἀργεῖοι τὰ πρῶτα Ὁμήρῳ ἔδωκαν, δευτέρους δὲ αὐτοῦ ἔταττον πάντας. Ποιοῦν-

Argivi poeticæ totius primas Homero tribuebant, secundos ab eo rel quos omnes ponebant. Rem divinam vero

τες δὲ θυσίαν, ἐπὶ ξένια ἐκάλουν τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ὅμηρον. Λέγεται δὲ κἀκεῖνο πρὸς τούτοις, ὅτι ἄρα ἀπορῶν ἐκδοῦναι τὴν θυγατέρα, ἔδωκεν αὐτῇ προῖκα ἔχειν τὰ ἔπη τὰ Κύπρια. Καὶ ὁμολογεῖ τοῦτο Πίνδαρος.

facientes ad hospitalem mensam vocabant Apollinem et Homerum. Fertur præter hæc etiam illud, quum propter inopiam elocare filiam non posset, dotem ei Cypria carmina dedisse: et testis ejus rei est Pindarus.

XVI. — De Italia et Mare qui fuit ex equo et homine mixtus.

Τὴν Ἰταλίαν ᾤκησαν πρῶτοι Αὔσονες αὐτόχθονες. Πρεσβύτατον δὲ γενέσθαι Μάρην τινὰ καλούμενον, οὗ τὰ μὲν ἔμπροσθεν λέγουσιν ἀνθρώπῳ ὅμοια, τὰ κατόπισθεν δὲ ἵππῳ· αὐτὸ δὲ τοὔνομα εἰς τὴν Ἑλλάδα, φασίν, ἱππομιγὴς δύναται. Δοκεῖ δέ μοι πρῶτος ἵππον ἀναβῆναι, καὶ ἐμβαλεῖν αὐτῷ χαλινόν, εἶτα ἐκ τούτου διφυὴς πιστευθῆναι. Μυθολογοῦσι δὲ αὐτὸν καὶ βιῶναι ἔτη τρία καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ὅτι τρὶς ἀποθανὼν ἀνεβίω τρίς. Ἐμοὶ δὲ οὐ πιστὰ δοκοῦσιν. Ὅτι τὴν Ἰταλίαν φασὶν οἰκῆσαι ἔθνη πάμπολλα καὶ ὅσα οὐκ ἄλλην γῆν. Τὸ δὲ αἴτιον, διὰ τὴν τῶν ὡρῶν εὐκρασίαν καὶ τὴν τῆς χώρας ἀρετὴν καὶ τὸ ἔνυδρον αὐτῆς καὶ τὸ πάμφορον καὶ τὸ εὔβοτον καὶ ὅτι ποταμοῖς ἐστι κατάῤῥυτος καὶ ὅτι θάλασσα ἀγαθὴ παράκειται αὐτῇ ὅρμοις πανταχόθεν διειλημμένη καὶ καταγωγαῖς ἀφθόνοις καὶ κατάρσεσιν. Ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν οἰκητόρων ἥμερον καὶ πρᾶον ἐπῆρε πολλοὺς εἰς τὴν μετοίκησιν. Καὶ ὅτι πόλεις ᾤκησαν τὴν Ἰταλίαν πάλαι ἑπτὰ καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς ταῖς χιλίαις.

Italiam primi Ausones inhabitarunt, indigenæ. Antiquissimum vero aiunt fuisse quendam dictum Maren, cujus anteriora homini, posteriora equo similia fuisse; et ipsum illud nomen significare dicunt Græce *ex equo compositus*. Videtur autem mihi primus ascendisse equum, et frenum illi injecisse, atque ideo biformis creditus. Fabulantur autem, eum etiam centum et tres ac viginti annos vixisse, et ter mortuum ter revixisse: ea vero mihi quidem fide digna non videntur. Italiam permultos aiunt populos inhabitasse, et quot haud aliam terram. Causa ejus ex omnium anni partium temperie et regionis bonitate, et quod aquis irrigua est, fertilisque omnium fructuum, ac bene pascua, itemque quod fluviis perfluit, quodque opportunum mare ei adjacet, portubus ex omni parte distinctum, et stationibus multis, ac locis ad appellendum idoneis. Sed et incolarum mansuetum et mite ingenium impulit multos, ut in eam demigrarent. Et incoluerunt olim Italiam septem et nonaginta ac centum supra mille civitates.

XVII. — De superbia ac levitate Demosthenis.

Κουφότητα ἔοικε κατηγορεῖν οὗτος ὁ λόγος, ὁ λέγων περὶ Δημοσθένους, ὅτι ἄρα τύφου αὐτὸν ὑπεπλήρουν καὶ οἱ ὑδροφοροῦντες, εἴ ποτε παριόντος αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ τι ψιθυρίσαιεν. Ὃς γὰρ καὶ ὑπ' ἐκείνων ἐκουφίζετο, καὶ ἐπαιρόμενος ἦν δῆλος, τίς ἦν, εἴ ποτε ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκροτήθη.

Levitatem arguere videtur fama, quæ de Demosthene tradit, etiam aquam ferentes fastu eum implevisse, si quando, ipso prætereunte, aliquid de eo susurrarent. Nam qui etiam ab illis inflabatur in superbiam, et elati erat animi manifestus, qualem fuisse oportet, si quando a concione plausu exciperetur!

XVIII. — De Themistocle.

Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους ἑαυτὸν εἴκαζε ταῖς δρυσί, λέγων, ὅτι καὶ ἐκείνας ὑπέρχονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ δέονται αὐτῶν, εἰ ὕοι, στέγην τὴν ἐκ τῶν κλάδων ποθοῦντες· ὅταν δὲ οὔσης εὐδίας παρίωσι, τίλλουσιν αὐτάς, καὶ περικλῶσιν. Καὶ αὐτὸς οὖν ἔλεγεν ὑπὸ τοῦ δήμου τὰ αὐτὰ πάσχειν.

Ὁ δὲ αὐτὸς ἔλεγεν, εἴ μοί τις ὁδοὺς δύο δείξειε, τὴν μὲν εἰς ᾅδου φέρουσαν, τὴν δὲ ἐπὶ τὸ βῆμα, ἥδιον ἂν τὴν ἑτέραν ἦλθον τὴν εὐθὺ τοῦ ᾅδου.

Themistocles Neoclis filius se ipsum quercubus comparabat, dicens subire illas homines, et indigere earum, quum pluat, tegimen ab ramis expetentes: quum vero prætereant sereno aere, vellicare eas, et undiquaque infringere. Hæc sibi populo auctore perpetienda esse.

Idem dicebat: Si mihi quis duas vias monstraret, hanc quidem ad inferos ducentem, illam vero ad tribunal, libentius sane ingrederer alteram, quæ recta ad inferos duceret.

XIX. — Quod Demosthenes, vocante Diogene, in cauponam introire recusarit.

Ἠρίστα ποτὲ Διογένης ἐν καπηλείῳ, εἶτα παριόντα Δημοσθένη ἐκάλει. Τοῦ δὲ μὴ ὑπακούσαντος, Αἰσχύνῃ, ἔφη, Δημόσθενες, παρελθεῖν εἰς καπηλεῖον; καὶ μὴν ὁ

Diogenes quodam tempore prandium in caupona sumebat: deinde prætereuntem Demosthenem vocabat. At ille quum renueret, Vereris, inquit, o Demosthenes, cauponam

κύριός σου καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐνθάδε εἴσεισι, τοὺς δημότας λέγων καὶ τοὺς καθ' ἕνα· δηλῶν, ὅτι οἱ δημηγόροι καὶ οἱ ῥήτορες δοῦλοι τοῦ πλήθους εἰσί.

ingredi? Atqui dominus tuus singulis diebus huc intrat, populum dicens et de plebe singulos: declarans ita, concionatores et oratores multitudinis servos esse.

XX. — De Aristippo.

Πλέων Ἀρίστιππος, χειμῶνος ἐπιγενομένου, πάνυ σφόδρα ἐταράττετο. Ἔφη δέ τις τῶν συμπλεόντων, Ὦ Ἀρίστιππε, καὶ σὺ δέδοικας, ὡς οἱ πολλοί; Ὁ δέ, Καὶ μάλα γε εἰκότως· ὑμῖν μὲν γὰρ περὶ κακοδαίμονός ἐστι βίου ἡ σπουδὴ καὶ ὁ νῦν κίνδυνος, ἐμοὶ δὲ περὶ εὐδαίμονος.

Aristippus navi vectus, oborta tempestate, supra modum perturbabatur. Quidam vero ex iis, qui simul navigabant, O Aristippe, inquit, etiam tu times, quemadmodum vulgus? At ille, Et summo, ait, jure: vobis enim de vita infelici hocce est studium et præsens periculum; mihi vero de vita felici.

XXI. — De Theramene.

Θηραμένης ἔτυχεν ἐν οἰκίᾳ τινὶ διατρίβων, εἶτα, ἐπεὶ προῆλθεν αὐτῆς, παραχρῆμα ἐκείνη κατηνέχθη. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ἄλλοι ἀλλαχόθεν αὐτῷ περιφύντες, συνήδοντο ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῇ παραδόξῳ. Ὁ δὲ παρὰ τὴν πάντων ἐλπίδα ἀπεκρίνατο, Ὦ Ζεῦ, ἐς τίνα με καιρὸν φυλάττεις; καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἀνῃρέθη, πιεῖν κώνειον καταχριθείς.

Theramenes in quadam fuerat domo versatus, deinde quum prodisset ex ea, confestim illa corruit. Athenienses igitur alii aliunde circumfusi gratulabantur ei de salute mirabili. At ille præter omnium exspectationem respondit: O Jupiter, in quod me tempus reservas? Nec multo post a triginta tyrannis de medio sublatus est, coactus cicutam bibere.

XXII. — Quinam in arte medendi studium posuerint.

Λέγουσι τοὺς Πυθαγορείους πάνυ σφόδρα περὶ τὴν ἰατρικὴν σπουδάσαι τέχνην. Καὶ Πλάτων δὲ φροντίδα εἰς αὐτὴν ἔσχε πλείστην καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Νικομάχου καὶ ἄλλοι πολλοί.

Ferunt Pythagoreos summo studio operam medicæ arti navasse. Sed et Plato plurimum curæ in eam contulit, et Aristoteles Nicomachi filius, aliique multi.

XXIII. — De Aristotele ægrotante.

Ἀριστοτέλης ἐνόσει ποτέ. Προσέταξε δὲ αὐτῷ ὁ ἰατρὸς πρόσταγμά τι· καὶ ἐκεῖνος, Μήτε ὡς βοηλάτην με, ἔφη, θεράπευε, μήτε ὡς σκαπανέα, ἀλλὰ διδάξας πρότερον τὴν αἰτίαν, οὕτως ἕξεις ἕτοιμον πρὸς τὸ πείθεσθαι· διδάσκων ἐκ τούτων, μηδὲν χωρὶς αἰτίας προσφέρειν.

Aristoteles morbo laborabat: medicus autem ei præceptum quoddam dabat: et ille, Ne, inquit, me cures ut bubulcum, neque ut fossorem, sed ita ut prius causam edisseras: sic habebis me promptum ad parendum tibi: docens per ea, ut nihil sine causa admoveret.

XXIV. — De Smindyridæ luxu.

Σμινδυρίδης ὁ Συβαρίτης ἐς τοσοῦτον τρυφῆς ἐξώκειλε (καὶ γάρ τοι Συβαρίταις πᾶσιν ἔργον ἦν τρυφᾶν καὶ τῷ βίῳ διαῤῥεῖν· ὁ δὲ Σμινδυρίδης καὶ πλέον)· φύλλοις ῥόδων γοῦν ἐπαναπεσὼν καὶ κοιμηθεὶς ἐπ' αὐτῶν, ἐξανέστη, λέγων, φλυκταίνας ἐκ τῆς εὐνῆς ἔχειν. Σχολῇ γ' ἂν οὗτος ἐπὶ χαμεύνης κατεκλίθη, ἢ στιβάδος ἢ πόας ἐν προσάντει πεφυκυίας ἢ ταύρου δορᾶς, ὡς ὁ Διομήδης, πρεπούσης στρατιώτῃ σκληρῷ καὶ γενναίῳ.

.... Ὑπὸ δ' ἔστρωτο ῥινὸν βοὸς ἀγραύλοιο.

Smindyrides Sybarita eo usque in luxuriam prolapsus est (etenim omnibus Sybaritis quotidianum erat opus deliciis vacare, vitaque diffluere: Smindyrides vero etiam magis diffluebat): in rosarum foliis quum recubuisset, somnumque in iis cepisset, surrexit, dicens, se tumores ex lecti duritie habere. Nullo sane modo vel humi ille, vel in culcita, vel in gramine ad clivum nato procumberet, vel in pelle tauri, ut Diomedes, quæ decet militem strenuum et gnavum:

Substratam pellem bovis ille agrestis habebat.

XXV. — Quomodo se Pisistratus erga suos cives gesserit.

Πεισίστρατος, ὅτε τῆς ἀρχῆς ἐγκρατὴς ἐγένετο, μετεπέμπετο τοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἀποσχολάζοντας,

Pisistratus, quum summæ potestatis compos esset factus, arcessebat ad se eos, qui in foro otiabantur: et interroga-

καὶ ἐπυνθάνετο, τί δή ποτε εἴη τὸ αἴτιον τοῦ ἀλύειν αὐτούς. Καὶ ἐπέλεγεν, Εἰ μέν σοι τέθνηκε ζεῦγος, παρ' ἐμοῦ λαβὼν ἄπιθι καὶ ἐργάζου· εἰ δὲ ἀπορεῖς σπερμάτων, παρ' ἐμοῦ σοι γενέσθω· δεδιώς, μὴ ἡ σχολὴ τούτων ἐπιβουλὴν τέκῃ.

bat unumquemque, quænam causa esset, quod ita otiosus oberraret: et addebat, Si tibi boum par mortuum est, a me accipiens alios abi, et cole terram: sin eges seminum, de meo dentur tibi: veritus ne horum otium insidias pareret.

XXVI. — De Zenone et Antigono.

Ζήνωνα τὸν Κιτιέα δι' αἰδοῦς ἄγαν καὶ σπουδῆς ἦγεν Ἀντίγονος ὁ βασιλεύς. Καί ποτε οὖν ὑπερπλησθεὶς οἴνου ἐπεκώμασε τῷ Ζήνωνι, καὶ φιλῶν αὐτὸν καὶ περιβάλλων, ἅτε ἔξοινος ὤν, ἠξίου τι αὐτὸν προστάξαι, ὀμνὺς καὶ νεανιευόμενος σὺν ὅρκῳ μὴ ἀτυχήσειν [τῆς] αἰτήσεως. Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, Πορευθεὶς ἔμεσον· σεμνῶς ἅμα καὶ μεγαλοφρόνως τὴν μέθην ἐλέγξας καὶ φεισάμενος αὐτοῦ, μήποτε διαῤῥαγῇ ὑπὸ πλησμονῆς.

Zenonem Citticnsem in summa reverentia et amore habebat rex Antigonus. Atque ita aliquando, supra modum vino impletus, ad ipsum Zenonem commessabundus venit, eumque exosculatus atque amplexus, utpote temulentus, rogavit, ut sibi ille quid imperaret, jurans et juveniliter repetens cum jurejurando, non laturum repulsam, si quid postularet. Ille vero dixit ei: Abi et evome: graviter simul et magno animo temulentiam ejus redarguens, et cavens illi, ne nimia saturitate dirumperetur.

XXVII. — Ingenuitas morum et ingenii.

Ἀνδρὶ Λακωνικῷ μέν, χωριτικῷ δὲ ἐπέπληξέ τις πενθοῦντι πάνυ σφόδρα ἐκθύμως. Ὁ δὲ ἀπλάστως ἀπεκρίνατο· Τί πάθω; φησίν· οὐ γὰρ ἐγὼ αἴτιος τούτου, ἁ φύσις δέ μου ῥεῖ.

Objurgavit quispiam virum Laconicum illum quidem, sed rusticum, prorsus impotenter lamentantem. At ille simpliciter respondit: Quid, inquit, faciam? Non enim ego ejus rei causa sum, sed natura mea fluit.

XXVIII. — De Diogene.

Ἐπῄνει Σπαρτιάτης τὸ ἔπος Ἡσιόδου τὸ λέγον,

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη,

ἀκούοντος Διογένους. Ὁ δὲ εἶπε, Καὶ μὴν Μεσσήνιοι καὶ οἱ βόες αὐτῶν ἀπολώλασι, καὶ ὑμεῖς αὐτῶν ἐστε οἱ γείτονες.

Spartanus quidam hoc Hesiodi carmen laudabat, quod dicit:

Non vel bos pereat, nisi vicinus malus adsit:

audiente Diogene. Ille vero, Atqui, inquit, Messenii, et boves eorum, perierunt, et vos illorum estis vicini.

XXIX. — Quod Socrates timorem abjecerit, et dona villpenderit.

Τῆς νυκτὸς ἤδη προηκούσης ἐπάνεισί ποτε ἀπὸ δείπνου Σωκράτης. Νεανίσκοι γοῦν ἀκόλαστοι προμαθόντες ἐνελόχησαν ἐπανιόντα, δᾷδας ἔχοντες ἡμμένας καὶ Ἐριννύων πρόσωπα. Ἔθος δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ἄλλοις προσπαίζειν διὰ τὴν σχολὴν τὴν ἐπὶ τὰ χείρω. Οὓς ἰδὼν ὁ Σωκράτης οὐ διεταράχθη, ἀλλ' ἐπιστὰς ἠρώτα, οἷα καὶ τοὺς ἄλλους ἢ ἐν Λυκείῳ ἢ ἐν Ἀκαδημίᾳ.

Ἑορτῆς οὔσης παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφιλοτιμήσατο Ἀλκιβιάδης δῶρα πολλὰ πέμψαι τῷ Σωκράτει. Τῆς οὖν Ξανθίππης καταπλαγείσης καὶ τὸν Σωκράτην λαβεῖν αὐτὰ ἀξιούσης, ὁ δὲ ἔφη, Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τῇ φιλοτιμίᾳ τῇ τοῦ Ἀλκιβιάδου παραταξώμεθα, μὴ λαβεῖν τὰ πεμφθέντα ἀντιφιλοτιμησάμενοι. Ἐπεὶ δέ τις ἔφη πρὸς αὐτόν, ὅτι μέγα ἐστίν, ὧν ἐπιθυμεῖ τις, τούτων τυχεῖν, ὁ δέ, Ἀλλὰ μεῖζόν ἐστι τὸ μηδὲ ἐπιθυμεῖν τὴν ἀρχήν.

Socrates aliquando, nocte jam provecta, revertebatur a cœna. Adolescentes igitur nequam, quum id cognovissent, redeuntem ex insidiis sunt aggressi cum accensis facibus et Furiarum larvis. Moris autem erat eis, etiam alios ludificari, quia otio abundabant ad res pravas: Socrates vero eos videns nihil perturbatus est, sed adstitit, et interrogavit, quæ alios in Lyceo vel Academia solebat.

Quum diem festum agerent Athenienses, Alcibiades complura Socrati munera dono mittere enixe studebat. Quæ quum Xanthippe admiraretur vehementer et Socratem cuperet ea accipere, dixit: Quin et nos certemus cum liberalitate illa Alcibiadis, quæ missa sunt, non accipere vicissim contendentes. Quum vero quis illi diceret: Magnum est, compotem eorum fieri quæ quis cuperet, respondit ille, Sed majus est, ne cupere quidem quicquam omnino.

XXX. — De providentia Anaxarchi.

Ἀνάξαρχος, ὅτε σὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐστρατεύετο, χειμῶνος ἐπιγενομένου, προμαθὼν ὅτι μέλλει ὁ Ἀλέξανδρος ἐν ἀξύλῳ ποιεῖσθαι χωρίῳ τὴν στρατοπεδείαν,

Anaxarchus quando cum Alexandro erat in expeditione, superveniente hieme, quum cognovisset Alexandrum in loco lignis vacuo castra metaturum esse, omni

ὅσα εἶχε σκεύη, ταῦτα ἐκρίψας, τοῖς σκευοφόροις ἐπέθηκε ξύλα. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν σταθμὸν ἀφίκοντο, καὶ ἐνέδει ξύλων, Ἀλεξάνδρου μὲν αἱ κλῖναι κατεκαίοντο, ἵνα ἑαυτὸν ἀλεᾶναι δυνηθῇ. Ἐπεὶ δέ τις παρὰ Ἀναξάρχῳ πῦρ εἶναι ἤγγειλεν, ἀφίκετο παρ' αὐτὸν, καὶ ἠλείψατο ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἀναξάρχου· καὶ πυθόμενος τὴν προμήθειαν ὑπερεπήνεσε, καὶ ὧν ἐξέρριψε διπλάσιον ἔδωκε, καὶ σκεύη καὶ ἱμάτια, ὑπὲρ τῆς τοῦ πυρὸς χρείας.

supellectile, quam habebat, abjecta, jumentis onerariis ligna imposuit. Quum vero ad stativorum locum pervenissent, et ligna deficerent, Alexandri quidem lecti comburebantur, ut sese calefacere posset. Quum autem nuntiasset aliquis, apud Anaxarchum ignem esse, contulit se ad ipsum, et in Anaxarchi tentorio ungebatur: audiensque ejus providentiam, majorem in modum eam collaudavit, et eorum, quæ abjecerat, duplum restituit, et vasa et vestes, pro ignis usu.

XXXI. — De athleta, qui quum vicisset, antequam coronam acciperet, exspiravit.

Ἀθλητὴς Κροτωνιάτης Ὀλυμπιονίκης, ἀπιὼν πρὸς τοὺς Ἑλλανοδίκας, ἵνα λάβῃ τὸν στέφανον, ἐπίληπτος γενόμενος ἀπέθανε, κατενεχθεὶς μετὰ πτώματος.

Athleta Crotoniates, quum vicisset Olympia, jamque iret ad Hellanodicas, ut coronam acciperet, comitiali morbo correptus, mortuus est, procumbens cum præcipite lapsu.

XXXII. — De Phrynæ meretricis et Cimonis equorum imaginibus.

Φρύνην τὴν ἑταίραν ἐν Δελφοῖς ἀνέστησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ κίονος εὖ μάλα ὑψηλοῦ. Οὐκ ἐρῶ δὲ ἁπλῶς τοὺς Ἕλληνας, ὡς ἂν μὴ δοκοίην δι' αἰτίας ἄγειν πάντας, οὓς φιλῶ πάντων μάλιστα, ἀλλ' οἱ τῶν Ἑλλήνων ἀκρατέστεροι. Τὸ δὲ ἄγαλμα χρυσοῦν ἦν. Καὶ αἱ Κίμωνος δὲ ἵπποι χαλκαῖ καὶ αὗται Ἀθήνησιν εἰκασμέναι ὅτι μάλιστα ταῖς Κίμωνος ἵπποις εἱστήκεσαν.

Phrynæ meretricis imaginem Delphis in sublimi valde columna erexerunt Græci: non autem simpliciter dico Græcos, ne videar omnes illos in crimen vocare, quos omnium maxime amo: sed qui erant ex Græcis intemperantiores. Statua vero erat aurea. Item Cimonis æneі equi, prorsus ad equarum ejus imaginem effecti, steterunt Athenis.

XXXIII. — Adolescentuli responsio, quum interrogaretur a patre quid disceret?

Μειράκιον Ἐρετρικὸν προσεφοίτησε Ζήνωνι πλείονος χρόνου, ἔστ' ἂν ἐς ἄνδρας ἀφίκετο. Ὕστερον οὖν εἰς τὴν Ἐρετρίαν ἐπανῆλθε, καὶ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἤρετο, ὅ τι ἄρα μάθοι σοφὸν ἐν τῇ τοσαύτῃ διατριβῇ τοῦ χρόνου. Ὁ δὲ δείξειν ἔφη, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἔδρασε τοῦτο. Χαλεπήναντος γὰρ αὐτῷ τοῦ πατρὸς, καὶ τέλος πληγὰς ἐντείναντος, ὁ δὲ τὴν ἡσυχίαν ἀγαγὼν καὶ ἐγκαρτερήσας, τοῦτο ἔφη μεμαθηκέναι, φέρειν ὀργὴν πατέρων καὶ μὴ ἀγανακτεῖν.

Adolescentulus quidam Eretricus Zenonem longo tempore, donec in viris esset, frequentaverat. Reversum vero pater interrogavit, quid tandem sapientiæ in tanta temporis mora didicisset. Ille vero, re ipsa ostensurum se dixit, et mox fecit. Indignante autem patre, et verbera ipsi intentante, ille quietem agens, patienterque ferens, hoc ipsum ait se didicisse, iram parentum ferre neque indignari.

XXXIV. — De splendide vestitis.

Διογένης εἰς Ὀλυμπίαν ἐλθὼν καὶ θεασάμενος ἐν τῇ πανηγύρει Ῥοδιακούς τινας νεανίσκους πολυτελῶς ἠσθημένους, γελάσας, Τῦφος, ἔφη, τοῦτό ἐστι. Εἶτα περιτυχὼν Λακεδαιμονίοις ἐν ἐξωμίσι φαύλαις καὶ ῥυπώσαις, Ἄλλος, εἶπεν, οὗτος τῦφος.

Diogenes quum venisset Olympiam et in illa festi celebritate Rhodiacos quosdam adolescentes vidisset pretiose vestitos, ridens dixit: Fastus ille est. Deinde quum incidisset in Lacedæmonios vilibus et sordidis tunicis, quas exomides vocant, indutos: Hic, inquit, alius est fastus.

XXXV. — De Antisthenis ob lacerum pallium arrogantia.

Ὁ δὲ Σωκράτης, ἰδὼν τὸν Ἀντισθένη τὸ διερρωγὸς τοῦ ἱματίου μέρος ἀεὶ ποιοῦντα φανερόν, Οὐ παύσῃ, ἔφη, ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν;

Socrates quum videret Antisthenem attritam pallii partem semper in propatulum vertere: Non desinis, inquit, apud nos te ipsum ostentare?

XXXVI. — De Antigono et citharista.

Ψάλτης Ἀντιγόνῳ ἐπεδείκνυτο. Τοῦ δὲ πολλάκις λέγοντος, Τὴν νήτην ἐπίσφιγξον, εἶτα πάλιν, Τὴν μέσην, ὁ δὲ ἀγανακτήσας ἔφη, Μὴ γένοιτό σοι οὕτω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐμοῦ ταῦτα ἀκριβοῦν μᾶλλον.

Citharista quidam apud Antigonum artis suæ specimen edebat: quum vero sæpius hic diceret, Adstringe infimam chordam, et rursus, Adstringe mediam: indignatus ille dixit: Ne tibi, o rex, eveniat ita male, ut exquisitius illa noris, quam ego.

XXXVII. — Quomodo Anaxarchus riserit Alexandrum, qui se in deorum numerum referre volebat.

Ἀνάξαρχος ὁ ἐπικληθεὶς Εὐδαιμονικὸς, κατεγέλα Ἀλεξάνδρου ἑαυτὸν ἐκθεοῦντος. Ἐπεὶ δὲ ἐνόσησέ ποτε Ἀλέξανδρος, εἶτα προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἰατρὸς ῥόφημα σκευασθῆναι, γελάσας ὁ Ἀνάξαρχος, Τοῦ μέντοι θεοῦ ἡμῶν, εἶπεν, ἐν τρυβλίῳ αἱ ἐλπίδες κεῖνται.

Anaxarchus, cognominatus Eudæmonicus, ridebat Alexandrum, quod se ipse in deorum numerum referret. Quum vero ægrotaret aliquando Alexander, et ideo medicus ei sorbitionem præciperet parari, ridens Anaxarchus, At nostri Dei, inquit, in patella spes sitæ sunt.

XXXVIII. — De Alexandro et lyra Paridis.

Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἴλιον ἦλθεν. Ἀνασκοποῦντι δὲ αὐτῷ φιλοπόνως τῶν τις Τρώων προσελθὼν τὴν λύραν ἐδείκνυεν Ἀλεξάνδρου. Ὁ δὲ ἔφη, Προτιμησαίμην ἂν μᾶλλον ἰδεῖν τὴν Ἀχιλλέως. Ὑπέρευγε τοῦτο Ἀλέξανδρος· ἐπόθει γὰρ κτῆμα ἀγαθοῦ στρατιώτου, ᾧ συνῇδεν ἐκεῖνος τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν κλέα. Τοῦ δὲ Πάριδος τί ἄρα ᾖσεν ἡ λύρα, εἰ μὴ μέλη μοιχικὰ καὶ οἷα αἱρεῖν γυναῖκας καὶ θέλγειν;

Alexander venit Ilium: perlustranti autem omnia istic studiose, Troum quispiam accedens monstravit ei lyram Alexandri. At ille, Pluris, inquit, facerem videre lyram Achillis. Pulcherrime hoc Alexander. Desiderabat enim strenui militis instrumentum videre, quocum ille fortium virorum laudes cecinerat. Paridis vero lyra quid tandem cecinit, nisi adulteriorum carmina, et feminis pelliciendis demulcendisque idonea?

XXXIX. — De ridiculis et absurdis amoribus.

Πῶς δὲ οὐκ ἂν φαίη τις γελοίους ἅμα καὶ παραδόξους τούσδε τοὺς ἔρωτας; Τὸν μὲν Ξέρξου, ὅτι πλατάνου ἠράσθη. Νεανίσκος δὲ Ἀθήνησι τῶν εὖ γεγονότων πρὸς τῷ πρυτανείῳ ἀνδριάντος ἑστῶτος τῆς Ἀγαθῆς Τύχης θερμότατα ἠράσθη. Κατεφίλει γοῦν τὸν ἀνδριάντα περιβάλλων, εἶτα ἐκμανεὶς καὶ οἰστρηθεὶς ὑπὸ τοῦ πόθου, παρελθὼν εἰς τὴν βουλὴν καὶ λιτανεύσας, ἕτοιμος ἦν πλείστων χρημάτων τὸ ἄγαλμα πρίασθαι. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθεν, ἀναδήσας πολλαῖς ταινίαις καὶ στεφανώσας τὸ ἄγαλμα, καὶ θύσας καὶ κόσμον αὐτῷ περιβαλὼν πολυτελῆ, εἶτα ἑαυτὸν ἀπέκτεινε, μυρία προκλαύσας. Γλαύκης δὲ τῆς κιθαρῳδοῦ οἱ μέν φασιν ἐρασθῆναι κύνα, οἱ δὲ κριόν, οἱ δὲ χῆνα. Καὶ ἐν Σόλοις δὲ τῆς Κιλικίας παιδός, Ξενοφῶντος, ἠράσθη κύων. Ἄλλου δὲ ὡραίου μειρακίου ἐν Σπάρτῃ κολοιός.

Quomodo vero neget quis hosce amores ridiculos simul esse et absurdos? Illum quidem Xerxis, quod platani amore captus fuit. Adolescens vero Athenis honesto loco natus statuam Bonæ Fortunæ, ad Prytaneum stantem, vehementissime amabat. Complexus igitur statuam osculabatur, deinde raptus in furorem, œstroque percitus præ desiderio in senatum venit, eumque enixe rogitans, paratus erat statuam illam emere nummis quamplurimis. Quum vero non persuaderet senatui, multis redimita tæniis et coronata statua ac sacrificiis honorata pretiosoque circumdata ornatu, ita denique ipse sibi mortem conscivit, lacrimis quamplurimis antea profusis.

Glauces citharœdæ amore captum alii ferunt canem, alii arietem, alii anserem. Solis etiam, quæ Ciliciæ urbs est, Xenophontem puerum canis amavit: alium vero formosum puerum Spartæ graculus.

XL. — De gubernatoribus navium Carthaginiensium.

Ὅτι Καρχηδόνιοι δύο κυβερνήτας εἰσῆγον εἰς τὴν ναῦν, ἄτοπον λέγοντες εἶναι, δύο μὲν πηδάλια ἔχειν, τὸν δὲ λυσιτελέστατον τοῖς ἐμπλέουσι καὶ τὴν ἀρχὴν ἔχοντα τῆς νεὼς ἔρημον εἶναι καὶ μόνον διαδόχου καὶ κοινωνοῦ.

Carthaginienses duos gubernatores navi dederunt, absurdum esse dicentes, duo quidem gubernacula habere, eum vero qui navigantibus utilissimus esset, et imperium navis teneret, solum et absque successore ac socio esse.

XLI. — De Pausania et Simonide.

Ἔν τινι, φασί, συνδείπνῳ παρῆν Σιμωνίδης ὁ Κεῖος καὶ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος. Προσέταξεν οὖν ὁ Παυσανίας τῷ Σιμωνίδῃ σοφόν τι εἰπεῖν· ὁ δὲ γελάσας ὁ Κεῖος, Μέμνησο, εἶπεν, ἄνθρωπος ὤν. Τοῦτο παραχρῆμα μὲν ἐξεφαύλισε Παυσανίας καὶ παρ' οὐδὲν

In convivio quodam, ut aiunt, præsens erat Simonides Ceus et Pausanias Lacedæmonius. Imperabat itaque Pausanias Simonidi, ut sapiens aliquid diceret. Ceus vero ille ridens dixit, Memento te hominem esse. Id Pausanias tunc temporis quidem sprevit, et nihili fecit, accensus jam

ἔθετο, ὑποτυφόμενος ἤδη εἰς τὸν τοῦ Μηδίζειν ἔρωτα, καὶ μεγαλοφρονῶν ἐπὶ τῇ πρὸς Βασιλέα ξενίᾳ, ἴσως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ οἴνου παραφερόμενος. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τῇ Χαλκιοίκῳ, καὶ διεπάλαιε τῷ λιμῷ, καὶ ἔμελλεν ἀποθνήσκειν ἀνθρώπων ἀλγεινότατα, ἀλλὰ τηνικαῦτα ἐμνήσθη τοῦ Σιμωνίδου, καὶ ἐξεβόησεν εἰς τρίς, Ὦ ξένε Κεῖε, μέγα τι ἄρα χρῆμα ἦν ὁ λόγος σου, ἐγὼ δὲ ὑπ' ἀνοίας οὐδὲν αὐτὸν ᾤμην εἶναι.

tacite in studium Medorum, et inflatus hospitii jure cum rege, forsitan etiam vino abreptus in transversum. Quum vero jam esset in Minervæ Chalciœci æde, et cum fame luctaretur, jamque miserrime omnium hominum moriturus esset, tum vero in mentem ei venit Simonidis, et ter exclamavit : O Cee hospes, magnum sane quiddam tuus erat sermo, at ego ex amentia eum nihili putabam.

XLII. — De Artaxerxe et Dario.

Ἀρταξέρξου ἀποκτείναντος τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Δαρεῖον ἐπιβουλεύοντα, ὁ δεύτερος, ἀξιοῦντος τοῦ πατρὸς σπασάμενος τὸν ἀκινάκην, ἑαυτὸν πρὸ τῶν βασιλείων ἀπέκτεινεν.

Quum Artaxerxes interfecisset maximum natu filium, Darium, insidias sibi struentem, secundus ab illo, jubente patre, stricto acinace, se ipse ante regiam neci dedit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER DECIMUS.

I. — De Pherenice, quæ Olympia spectavit.

Φερενίκη τὸν υἱὸν ἦγεν εἰς Ὀλύμπια ἀθλεῖν. Κωλυόντων δὲ αὐτὴν τῶν Ἑλλανοδικῶν τὸν ἀγῶνα θεάσασθαι, παρελθοῦσα ἐδικαιολογήσατο, πατέρα μὲν Ὀλυμπιονίκην ἔχειν καὶ τρεῖς ἀδελφοὺς καὶ αὐτὴ παῖδα Ὀλυμπίων ἀγωνιστήν· καὶ ἐξενίκησε τὸν δῆμον καὶ τὸν εἴργοντα νόμον τῆς θέας τὰς γυναῖκας, καὶ ἐθεάσατο Ὀλύμπια.

Pherenice filium ad Olympia, ut in iis certaret, deduxit. Quum vero Hellanodicæ prohiberent eam spectare certamen, progessa in medium, rationem hanc in judicio allegavit, patrem se habere victorem Olympiorum, atque tres fratres, sed et ipsam filium habere Olympiorum athletam, et ita populum et legem evicit, quæ feminas a spectaculo arcebat, et spectavit Olympia.

II. — De continentia Eubotæ.

Εὐβώταν τὸν Κυρηναῖον ἰδοῦσα Λαῒς ἠράσθη αὐτοῦ θερμότατα, καὶ περὶ γάμου λόγους προσήνεγκεν. Ὁ δὲ φοβηθεὶς τὴν ἐξ αὐτῆς ἐπιβουλὴν ὑπέσχετο ταῦτα δράσειν· οὐ μὴν ὡμίλησεν αὐτῇ ὁ Εὐβώτας, σωφρόνως διαβιώσας. Ἡ δὲ ὑπόσχεσις αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀγωνίαν ἦν. Νικήσας οὖν, ἵνα μὴ δόξῃ διαφθεῖραι τὰς ὁμολογίας τὰς πρὸς τὴν ἄνθρωπον, εἰκόνα γραψάμενος τῆς Λαΐδος, εἰς τὴν Κυρήνην ἐκόμισε, λέγων ἄγειν Λαΐδα, καὶ μὴ παραβῆναι τὰς συνθήκας. Ἀνθ' ὧν ἡ γυνὴ ἡ νόμῳ γημαμένη αὐτῷ παμμέγιστον ἀνδριάντα ἐν Κυρήνῃ ἀνέστησεν, αὐτὸν ἀμειβομένη τῆς σωφροσύνης.

Lais quum Eubotam Cyrenensem vidisset, ardentissimo ejus amore capta fuit, et de nuptiis verba fecit. At ille metuens ejus insidias, recepit sese id facturum. Neque tamen rem cum illa habuit Eubotas, constanti temperantia vitam agens : promissio vero illius spectabat tempus post certamen. Quum igitur vicisset, ne conventorum cum femina fidem fefellisse videretur, depictam Laidis imaginem deportavit secum Cyrenam, dicens, se Laidem ducere, et pacta non fregisse. Quam ob causam mulier, quæ ipsi lege nupserat, maximam ei statuam Cyrenæ ponendam curavit, hunc honorem rependens illi propter istam temperantiam.

III. — De quorumdam animalium propria natura.

Τὰ τῶν περδίκων νεόττια ἐπειδὰν τάχιστα τοὺς πόδας ἔξω ποιήσῃ τοῦ λέμματος, ἐντεῦθεν ἤδη δρομικώτατά ἐστι. Τὰ δὲ τῶν νηττῶν νεόττια, ὅταν ἴδῃ φῶς, παραχρῆμα ἐξ ὠδίνων νήχεται. Καὶ οἱ τῶν λεόντων δὲ σκύμνοι καταγράφουσι τοῖς ὄνυξι τὰς μήτρας τῶν μητέρων, πρὸς φῶς ἐπειγόμενοι.

Perdicum pulli, simulac primum pedes exseruerunt extra corticem ovi, jam ex eo currere valent quam maxime. Anatum vero pulli, quum aspexerunt lucem, statim post partum natant. Leonum quoque catuli matrum uteros scalpunt unguibus, ad lucem festinantes.

IV. — De Alexandri in rebus conficiendis celeritate.

Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου τρὶς τετρακόσια στάδια ἐφεξῆς μεθ' ὅπλων ὁδοιπορήσας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν.

Alexander, Philippi filius, quum quadringentorum stadiorum tribus vicibus continuis iter armatus fecisset, concurrens cum hostibus, antequam quietem daret exercitui, vicit inimicos.

V. — De tyrannis ex Æsopi scriptis.

Φρύγιος οὗτος ὁ λόγος· ἔστι γὰρ Αἰσώπου τοῦ Φρυγός. Ὁ δὲ λόγος φησὶ τὴν ὗν ἐὰν αὐτῆς τις ἅψηται, βοᾶν, καὶ μάλα γε εἰκότως. Οὔτε γὰρ ἔρια ἔχει ὗς οὔτε γάλα οὔτε ἄλλο τι πλὴν τῶν κρεῶν· παραχρῆμα οὖν ὀνειροπολεῖν τὸν θάνατον, εἰδυῖαν εἰς ὅ τι τοῖς χρησομένοις αὐτὴ πέφυκε λυσιτελὴς εἶναι. Ἐοίκασι δὲ τῇ ὑὶ τῇ Αἰσώπου οἱ τύραννοι ὑποπτεύοντες καὶ δεδοικότες πάντα· ἴσασι γάρ, ὅτι ὥσπερ οὖν αἱ ὗς ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσιν.

Phrygia est hæc narratio : est enim Phrygis Æsopi : Suem, si quis eam apprehendat, vociferari, idque non temere. Etenim neque lanam habet, neque lac neque quidquam aliud præter carnes : et statim ideo mortem suspicatur, non ignorans quousque usui sit utentibus. Similes autem sunt Sui Æsopicæ Tyranni, suspicantes et metuentes omnia. Sciunt enim, sicut sues, ita etiam se vitam debere omnibus.

VI. — De viris exilibus et macris.

Ἐκωμῳδοῦντο εἰς λεπτότητα Σαννυρίων ὁ κωμῳδίας ποιητὴς καὶ Μέλητος ὁ τραγῳδίας ποιητὴς καὶ Κινησίας κυκλίων χορῶν, καὶ Φιλητᾶς ποιητὴς ἑξαμέτρων. Ἀρχέστρατος δὲ ὁ μάντις ὑπὸ πολεμίων ἁλοὺς καὶ ἐπὶ ζυγὸν ἀναβληθεὶς ὀβολοῦ ὁλκὴν εὑρέθη ἔχων, ὥς φασι. Καὶ Πανάρετος δὲ λεπτότατος ἦν· διετέλεσε μέντοι ἄνοσος. Λέγουσι δὲ καὶ Ἱππώνακτα τὸν ποιητὴν οὐ μόνον γενέσθαι μικρὸν τὸ σῶμα [καὶ αἰσχρόν,] ἀλλὰ καὶ λεπτόν. Ἀλλὰ καὶ Φιλιππίδης, καθ' οὗ λόγος ἐστὶν Ὑπερίδῃ, λεπτότατος ἦν. Ὅθεν καὶ τὸ πάνυ κατισχνῶσθαι τὸ σῶμα πεφιλιππιδῶσθαι, φασίν, ἔλεγον. Μάρτυς Ἄλεξις.

Irridebantur in comœdia propter gracilitatem Sannyrio comicus poeta, Meletus tragicus, Cinesias circularium saltationum poeta, et Philetas hexametrorum. Archestratus vero vates captus ab hostibus, et sub lancem missus, inventus est habere pondus oboli, ut aiunt. Et Panaretus tenuissimo erat corpore : vixit tamen sine morbis. Dicunt etiam Hipponactem poetam non solum corpore parvum fuisse, et deformem, sed etiam tenuem. Sed et Philippides, adversus quem exstat Hyperidis oratio, tenuissimus fuit : unde et omnino attenuatum esse corpore, πεφιλιππιδῶσθαι dicebant. Testis est Alexis.

VII. — De quibusdam astrologis, et anno magno.

Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ἀστρολόγος ἀνέθηκεν ἐν Ὀλυμπίοις τὸ χαλκοῦν γραμματεῖον, ἐγγράψας ἐν αὐτῷ τὴν ἀστρολογίαν τῶν ἑνὸς δεόντων ἑξήκοντα ἐτῶν, φήσας τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν εἶναι τοῦτον.

Ὅτι Μέτων ὁ Λευκονοιεὺς ἀστρολόγος ἀνέστησε στήλας, καὶ τὰς τοῦ ἡλίου τροπὰς κατεγράψατο, καὶ τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν ὡς ἔλεγεν εὗρεν, καὶ ἔφατο αὐτὸν ἑνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐτῶν.

Œnopides Chius, astrologiæ peritus, dedicavit in Olympiis æream tabulam, in qua inscripserat astrologiam sexaginta annorum, minus uno, affirmans, hunc esse magnum annum.

Meto Leuconœensis, astrologus, columnas statuit, et in eis solstitia annotavit, atque Magnum Annum (ut ipse dicebat) adinvenit, cumque dicebat undeviginti esse annorum.

VIII — De beneficiis.

Ἀριστοτέλης ὁ Κυρηναῖος ἔλεγε μὴ δεῖν εὐεργεσίαν παρά τινος προσίεσθαι· ἢ γὰρ ἀποδιδόναι πειρώμενον πράγματα ἂν ἔχειν, ἢ μὴ ἀποδιδόντα ἀχάριστον φαίνεσθαι.

Aristoteles Cyrenensis dicebat, non oportere beneficium a quoquam recipere : aut enim rependere tentantem molestias habiturum, aut si non referat, ingratum videri.

IX. — Quod helluo fuerit Philoxenus.

Φιλόξενος λίχνος ἦν καὶ γαστρὸς ἥττων. Λοπάδος οὖν ποτε ἑψομένης ἐν καπηλείῳ, τέως μὲν εὐφραίνετο καὶ ἑαυτὸν εἱστία τῇ ὀσμῇ. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐπετείνετο ἡ ὄρεξις καὶ ἡττᾶτο τῆς φύσεως (κακῆς γε οὔσης, ὦ θεοί), τηνικαῦτα οὐκ ἐνεγκών, προσέταξε τὸν παῖδα πρίασθαι τὴν λοπάδα. Ἐπεὶ δὲ ἔφατο πωλεῖν αὐτὴν τὸν κάπηλον πολλοῦ, Ταύτῃ μᾶλλον ἡδίων ἔσται, φησίν, εἰ πλείονος αὐτὴν ὠνήσομαι. Χρὴ δὲ καὶ τῶν τοιούτων μνημονεύειν, οὐκ εἰς ζῆλον αὐτῶν, ἀλλ' ὥστε φεύγειν αὐτά.

Philoxenus gulosus erat, et ventri serviebat. Quum igitur olla quondam coqueretur in caupona, primum quidem delectabatur, et se ipsum nidore pascebat. Quum vero magis magisque ei appetitus intenderetur, et ipse a natura superaretur nequissima sane, o Dii, tum vero non amplius eam ferens, jussit puerum ollam emere. Qui quum diceret, cauponem eam magno pretio vendere, Hoc suavior, inquit, erit, si pluris eam emero. Oportet autem etiam talia memorare, non ad imitationem eorum, sed ut ea fugiamus.

X. — De vetustis pictoribus

Ὅτε ὑπήρχετο ἡ γραφικὴ τέχνη καὶ ἦν τρόπον τινὰ ἐν γάλαξι καὶ σπαργάνοις, οὕτως ἄρα ἀτέχνως εἴκαζον τὰ ζῷα, ὥστε ἐπιγράφειν αὐτοῖς τοὺς γραφέας· τοῦτο Βοῦς, ἐκεῖνο Ἵππος, τοῦτο Δένδρον.

Quum ars pingendi inciperet, et quodammodo in lacte fasciisque versaretur, adeo rudiler simulabant animantia, ut inscriberent iis pictores, Hoc est Bos, illud Equus, hoc Arbor.

XI. — De Diogene laborante ex humero.

Ἤλγει τὸν ὦμον Διογένης ἢ τρωθείς, οἶμαι, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει σφόδρα ἀλγεῖν,

Dolorem sentiebat Diogenes in humero, vulneratus, puto, vel alia quadam causa. Quum igitur vehementi

τῶν τις ἀχθομένων αὐτῷ κατεκερτόμει λέγων· Τί οὖν οὐκ ἀποθνήσκεις, ὦ Διόγενες, καὶ σαυτὸν ἀπαλλάττεις κακῶν; Ὁ δὲ εἶπε, Τοὺς εἰδότας, ἃ δεῖ πράττειν ἐν τῷ βίῳ καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τούτους γε ζῆν προσήκει, ὧν καὶ αὐτὸς ὡμολόγει εἶναι. Σοὶ μὲν οὖν, ἔφη, οὐκ εἰδότι τά τε λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα ἀποθανεῖν ἐν καλῷ ἐστιν· ἐμὲ δὲ τὸν ἐπιστήμονα ἐκείνων πρέπει ζῆν.

dolore videretur affici, quidam inimicorum ejus illudebat ei, dicens : Quare igitur mortem non obis, o Diogenes, et teipsum malis liberas? At ille respondit : Eos qui sciunt quæ in vita facere quæque dicere deceat, vivere æquum est, inter quos et sese profitebatur. Itaque tibi, inquit, qui neque quæ dicenda, neque quæ agenda sint, nosti, bonum est mori : me vero, qui scio illa, par est in vivis agere.

XII. — Archytæ apophthegma de hominibus.

Ἀρχύτας ἔλεγεν, Ὥσπερ ἔργον ἐστὶν εὑρεῖν ἰχθὺν ἄκανθαν μὴ ἔχοντα, οὕτω καὶ ἄνθρωπον μὴ κεκτημένον τι δολερὸν καὶ ἀκανθῶδες.

Archytas dicebat : Quemadmodum difficile est piscem spinas non habentem invenire, sic et hominem, qui non dolosum et malignum quid habeat.

XIII. — Quod Archilochus se ipsum redarguerit.

Αἰτιᾶται Κριτίας Ἀρχίλοχον, ὅτι κάκιστα ἑαυτὸν εἶπεν. Εἰ γὰρ μή, φησίν, ἐκεῖνος τοιαύτην δόξαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξήνεγκεν, οὐκ ἂν ἐπυθόμεθα ἡμεῖς οὔτε ὅτι Ἐνιποῦς υἱὸς ἦν τῆς δούλης, οὔθ' ὅτι καταλιπὼν Πάρον διὰ πενίαν καὶ ἀπορίαν ἦλθεν εἰς Θάσον, οὔθ' ὅτι ἐλθὼν τοῖς ἐνταῦθα ἐχθρὸς ἐγένετο, οὔτε μὴν ὅτι ὁμοίως τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς ἔλεγε. Πρὸς δὲ τούτοις, ἦ δ' ὅς, οὔτε ὅτι μοιχὸς ἦν ᾔδειμεν ἂν εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ μαθόντες, οὔτε ὅτι λάγνος καὶ ὑβριστής, καὶ τὸ ἔτι τούτων αἴσχιον, ὅτι τὴν ἀσπίδα ἀπέβαλεν. Οὐκ ἀγαθὸς ἄρα ἦν ὁ Ἀρχίλοχος μάρτυς ἑαυτῷ, τοιοῦτον κλέος ἀπολιπὼν καὶ τοιαύτην ἑαυτῷ φήμην. Ταῦτα οὐκ ἐγὼ Ἀρχίλοχον αἰτιῶμαι, ἀλλὰ Κριτίας.

Critias reprehensit Archilochum, quod ipse de se pessime sit loquutus. Nisi enim, inquit, ipse de se talem famam in Græcos extulisset, nunquam utique nos scivissemus, neque eum Enipûs servæ filium fuisse : neque, relicta Paro propter paupertatem rerumque penuriam, in Thasum venisse : neque etiam quod, eo quum venisset, hominum istius loci inimicus evaserit : neque vero quod æqualiter tam amicis quam inimicis male dixerit. Ad hæc, dicebat ille, neque eum adulterum fuisse scivissemus, nisi ab eo didicissemus : neque libidinosum, neque lascivum : neque (quod est etiam illorum omnium turpissimum) scutum abjecisse eum. Nequaquam igitur bonus sibi ipsi testis exstitit Archilochus, qui tale decus talemque famam sibi reliquit. Hoc nomine non ego Archilochum accuso, sed Critias.

XIV. — De otio.

Σωκράτης ἔλεγεν, ὅτι ἡ Ἀργία ἀδελφὴ τῆς Ἐλευθερίας ἐστί. Καὶ μαρτύριον ἔλεγεν, ἀνδρειοτάτους καὶ ἐλευθεριωτάτους Ἰνδοὺς καὶ Πέρσας, ἀμφοτέρους δὲ πρὸς χρηματισμὸν ἀργοτάτους εἶναι· Φρύγας δὲ καὶ Λυδοὺς ἐργαστικωτάτους, δουλεύειν δέ.

Socrates dicebat, sororem Libertatis esse Otium, et argumentum hujus rei dicebat, fortissimos esse et libertatis studiosissimos Indos et Persas, qui utrique ad negotia publica facessenda segnissimi essent; Phryges vero et Lydos ad opus faciendum aptissimos esse, sed servire.

XV. — De iis qui Aristidis et Lysandri filias sibi desponderant.

Τὰς Ἀριστείδου θυγατέρας, ἔτι αὐτοῦ περιόντος, ἐμνηστεύοντο οἱ τῶν Ἑλλήνων δοκοῦντες διαφέρειν. Ἔβλεπον δὲ ἄρα οὐκ εἰς τὸν βίον Ἀριστείδου, οὐδὲ ἐθαύμαζον αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην· ἐπεὶ τούτων γε εἰ ἦσαν ζηλωταί, κἂν μετὰ ταῦτα ἐπέμειναν τῇ μνηστείᾳ. Νῦν δὲ ὁ μὲν ἀπέθανεν, οἱ δὲ οὐδὲν ἡγήσαντο εἶναι πρᾶγμα κοινὸν πρὸς τὰς κόρας. Ἀποθανὼν γὰρ ἐγνώσθη ὁ παῖς Λυσιμάχου ὅτι πένης ἦν· ὅπερ καὶ ἀνέστειλεν ἐκείνους τοὺς κακοδαίμονας ἐνδόξου τε ἅμα καὶ σεμνοτάτου γάμου, παρ' ἐμοὶ κριτῇ. Παραπλήσιον δὲ καὶ ἐπὶ Λυσάνδρου· μαθόντες γὰρ αὐτὸν εἶναι πένητα, τὸν γάμον ἀπέδρασαν.

Aristidis filias, ipso adhuc superstite, sibi desponderant qui inter Græcos videbantur excellere. Neque vero spectabant illi vitam Aristidis, neque justitiam ejus admirabantur : quoniam horum si æmuli exstitissent, postea etiam in sponsione mansissent. Jam vero ille quidem excessit e vita, at hi nihil sibi cum illis puellis conventum esse putarunt. Posteaquam enim vita defunctus esset filius ille Lysimachi, pauper fuisse cognitus est; quæ res etiam infelices illos a splendidis et amplissimis, me judice, nuptiis retraxit. Simile traditur etiam de Lysandro. Quumenim inopem esse eum quoque rescivissent, nuptias recusaverunt.

XVI. — De Antisthene et Diogene.

Ἐπεὶ ὁ Ἀντισθένης πολλοὺς προὔτρεπεν ἐπὶ φιλοσοφίαν, οἱ δὲ οὐδὲν αὐτῷ προσεῖχον, τέλος ἀγανακτή-

Quum Antisthenes multos ad philosophiæ studium cohortaretur, illorum vero nullus ei auscultaret, tandem in-

σας οὐδένα προσίετο. Καὶ Διογένην οὖν ἤλαυνεν ἀπὸ τῆς συνουσίας αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἦν λιπαρέστερος ὁ Διογένης καὶ ἐνέκειτο, ἐνταῦθα ἤδη καὶ τῇ βακτηρίᾳ καθίξεσθαι αὐτοῦ ἠπείλει· καί ποτε καὶ ἔπαισε κατὰ τῆς κεφαλῆς. Ὁ δὲ οὐκ ἀπηλλάττετο, ἀλλ᾽ ἔτι μᾶλλον ἐνέκειτο φιλοπόνως, ἀκούειν αὐτοῦ διψῶν, καὶ ἔλεγε, Σὺ μὲν παῖε, εἰ βούλει, ἐγὼ δὲ ὑποθήσω τὴν κεφαλήν· καὶ οὐχ ἂν οὕτως ἐξεύροις βακτηρίαν σκληράν, ὥστε με ἀπελάσαι τῶν διατριβῶν τῶν σῶν. Ὁ δὲ ὑπερησπάσατο αὐτόν.

dignatus, neminem ad se admisit. Quare et Diogenem a suo convictu repulit. Quum vero magis assiduus adesset ei Diogenes, et inhæreret, tum vero minatus etiam est, se baculo eum percussurum : et aliquando etiam percussit in caput. At ille non recessit, sed etiam magis institit studiose, audire eum desiderans, et dixit, Tu percute modo, si vis, at ego caput sibi præbebo, neque vero tam durum inveneris fustem, ut me a tuis dissertationibus abigas. Ille vero tunc maxime eum amavit.

XVII. — De iis, qui ex reipublicæ gubernatione suam rem auxerunt.

Λέγει Κριτίας Θεμιστοκλέα τὸν Νεοκλέους πρὶν ἢ ἄρξασθαι πολιτεύεσθαι, τρία τάλαντα ἔχειν τὴν οὐσίαν τὴν πατρῴαν· ἐπεὶ δὲ τῶν κοινῶν προέστη, εἶτα ἔφυγε, καὶ ἐδημεύθη αὐτοῦ ἡ οὐσία, κατεφωράθη ἑκατὸν ταλάντων πλείω οὐσίαν ἔχων. Ὁμοίως δὲ καὶ Κλέωνα πρὸ τοῦ παρελθεῖν ἐπὶ τὰ κοινὰ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐλεύθερον εἶναι· μετὰ δὲ πεντήκοντα ταλάντων τὸν οἶκον ἀπέλιπε.

Critias affirmat, Themistoclem, Neoclis filium, antequam rempublicam administrare cœpisset, trium solum talentorum rem, hæreditatem paternam, habuisse. Postquam vero reipublicæ præfuisset, et deiu exsularet, ac bona ejus publicarentur, repertus fuit amplius centum talentorum facultates habere. Similiter etiam de Cleone, antequam ad rempublicam accederet, nihil rerum ejus familiarium fuisse liberum : post vero, quinquaginta talentorum rem reliquit.

XVIII. — De Syracusio Daphnide, et bucolicis carminibus.

Δάφνιν τὸν βουκόλον λέγουσιν οἱ μὲν ἐρώμενον Ἑρμοῦ, ἄλλοι δὲ υἱόν· τὸ δὲ ὄνομα ἐκ τοῦ συμβάντος σχεῖν· γενέσθαι μὲν αὐτὸν ἐκ Νύμφης, τεχθέντα δὲ ἐκτεθῆναι ἐν δάφνῃ. Τὰς δ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦ βουκολουμένας βοῦς φασιν ἀδελφὰς γεγονέναι τῶν Ἡλίου, ὧν Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ μέμνηται. Βουκολῶν δὲ κατὰ τὴν Σικελίαν ὁ Δάφνις, ἠράσθη αὐτοῦ Νύμφη μία, καὶ ὡμίλησε καλῷ ὄντι καὶ νέῳ καὶ πρῶτον ὑπηνήτῃ, ἔνθα τοῦ χρόνου ἡ χαριεστάτη ἐστὶν ἥβη τῶν καλῶν μειρακίων, ὥς πού φησι καὶ Ὅμηρος. Συνθήκας δὲ ἐποίησε, μηδεμιᾷ ἄλλῃ πλησιάσαι αὐτόν, καὶ ἐπηπείλησεν, ὅτι πεπρωμένον ἐστὶν αὐτὸν στερηθῆναι τῆς ὄψεως, ἐὰν παραβῇ· καὶ εἶχον ὑπὲρ τούτων ῥήτραν πρὸς ἀλλήλους. Χρόνῳ δὲ ὕστερον, βασιλέως θυγατρὸς ἐρασθείσης αὐτοῦ, οἰνωθεὶς ἔλυσε τὴν ὁμολογίαν, καὶ ἐπλησίασε τῇ κόρῃ. Ἐκ δὲ τούτου τὰ βουκολικὰ μέλη πρῶτον ᾔσθη, καὶ εἶχεν ὑπόθεσιν τὸ πάθος τὸ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Καὶ Στησίχορόν γε τὸν Ἱμεραῖον τῆς τοιαύτης μελοποιίας ὑπάρξασθαι.

Daphnin bubulcum alii perhibent in deliciis Mercurio fuisse, alii filium : nomen vero ex eventu habuisse. Dicitur enim natus quidem ex Nympha, sed postquam in lucem esset editus, in lauro fuisse expositus. Boves vero, quæ ab eo pascebantur, aiunt sorores fuisse boum Solis, quarum in Odyssea mentionem facit Homerus. Quum autem in Sicilia eas pasceret Daphnis, una ex Nymphis eum amare cœpit, et cum ipso rem habuit, quum venustus esset, et adolescens, ac primæ lanuginis, quo tempore pulchrorum adolescentium pubertas est venustissima, ut alicubi dicit etiam Homerus. Pacta autem est, ut ad nullam aliam accederet, et minata insuper, in fatis esse, ut oculis orbaretur, si pactum fuisset transgressus. Atque adeo de his sibi invicem fidem dederunt. Aliquanto autem tempore post, quum regis filia deperiret eum, vino inebriatus, solvit fidem, et cum puella congressus est. Ex eo Bucolica primum carmina cantata sunt, et hoc oculorum illius damnum materiam habuerunt. Et Stesichorus Himeræus istam poesin incepisse traditur.

XIX. — De eo qui proprios dentes deglutivit.

Εὐρυδάμας ὁ Κυρηναῖος πυγμὴν ἐνίκησεν, ἐκκρουσθεὶς μὲν ὑπὸ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ τοὺς ὀδόντας, καταπιὼν δὲ αὐτούς, ἵνα μὴ αἴσθηται ὁ ἀντίπαλος.

Eurydamas Cyrenæus pugilatu victoriam adeptus est, excussis quidem ei ab adversario dentibus, sed deglutitis, ne qui contra luctabatur id animadverteret.

XX. — De Agesilao.

Ὅτι ὁ Πέρσης ἐπέστειλε πρὸς Ἀγησίλαον, φίλον αὐτὸν ἔχειν. Ἀντεπέστειλε δὲ Ἀγησίλαος, ὅτι οὐ δυνατὸν φίλον αὐτὸν Ἀγησιλάου ἰδίᾳ εἶναι· εἰ δὲ εἴη Λα-

Rex Persarum litteras ad Agesilaum misit, ut se haberet amicum. Respondit Agesilaus, fieri non posse, ut privatim Agesilai sit amicus : sin Lacedæmoniis communiter ami-

κεδαιμονίοις κοινῇ φίλος, δῆλον ὅτι καὶ αὐτοῦ ἔσται. Ἐφ' ἅπασι γὰρ καὶ ἐκεῖνον ἀριθμεῖσθαι.

cus fieret, suum quoque amicum fore : inter omnes enim et se numerari.

XXI. — De Platone.

Ὅτι τὸν Πλάτωνα ἡ Περικτιόνη ἔφερεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις· θύοντος δὲ τοῦ Ἀρίστωνος ἐν Ὑμηττῷ ταῖς Μούσαις ἢ ταῖς Νύμφαις, οἱ μὲν πρὸς τὴν ἱερουργίαν ἦσαν, ἡ δὲ κατέκλινε Πλάτωνα ἐν ταῖς πλησίον μυρρίναις δασείαις οὔσαις καὶ πυκναῖς. Καθεύδοντι δὲ ἑσμὸς μελισσῶν ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ καθίσασαι ὑπῇδον, τὴν τοῦ Πλάτωνος εὐγλωττίαν μαντευόμεναι ἐντεῦθεν.

Platonem in ulnis ferebat Perictione. Quum vero Ariston sacra faceret in Hymetto Musis aut Nymphis, hi quidem rei divinæ dabant operam, Platonem vero illa in proximis myrtis, hirsutis et densis, reposuit. Dormienti autem examen apum, in labiis ejus quum consedissent, leniter accinebant, vaticinantes ea re Platonis facundiam.

XXII. — De Dioxippo.

Ὅτι Διώξιππος παρόντος Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδόνων ῥόπαλον λαβών, Κόρραγον τὸν Μακεδόνα ὁπλίτην καταμονομαχήσας, καὶ ἐκκρούσας αὐτοῦ τὸ ξυστόν, καὶ ἁρπάσας τὸν ἄνδρα σὺν τῇ πανοπλίᾳ, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν αὐχένα αὐτοῦ κειμένου, τὴν μάχαιραν, ἣν ὑπέζωστο, ὑφαρπάσας, ἀπέκτεινε τὸν ὁπλίτην. Ἐμισήθη δὲ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου. Ὁ δὲ ἀπογνούς, ὡς μισηθεὶς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀθυμήσας ἀπέθανεν.

Dioxippus, Alexandro Macedonibusque præsentibus, sumpta clava, cum Corrago, Macedone gravioris armaturæ, singulari certamine pugnavit, et hastam ei excussit, ac dejecit hominem cum omni armatura, et super cervicem jacentis pedem imponens, ereptoque gladio, quo accinctus ille erat, armatum hunc interemit. Alexander vero illum idcirco odio habuit : at ille desperans, tanquam invisus Alexandro, atque animum despondens, mortem oppetiit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER UNDECIMUS.

I. — De Oricadmo et arte luctandi.

Ὅτι Ὀρίκαδμος πάλης ἐγένετο νομοθέτης, καθ' ἑαυτὸν ἐπινοήσας τὸν Σικελὸν τρόπον καλούμενον παλαίειν.

Oricadmus luctæ fuit legislator, per se morem luctandi, qui Siculus vocatur, excogitans.

II. — De Orœbantii carminibus et Daretis et Melesandri.

Ὅτι ἦν Ὀροιβαντίου Τροιζηνίου ἔπη πρὸ Ὁμήρου, ὥς φασιν οἱ Τροιζήνιοι λόγοι. Καὶ τὸν Φρύγα δὲ Δάρητα, οὗ Φρυγίαν Ἰλιάδα ἔτι καὶ νῦν ἀποσωζομένην οἶδα, πρὸ Ὁμήρου καὶ τοῦτον γενέσθαι λέγουσι. Μελήσανδρος ὁ Μιλήσιος Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων μάχην ἔγραψεν.

Orœbantii Trœzenii poemata ante Homerum exstiterunt, ut ferunt Trœzeniæ Historiæ. Et Daretem Phryga, cujus Phrygiam Iliadem etiam nunc servari adhuc scio, ante Homerum quoque exstitisse aiunt. Melesander Milesius Lapitharum et Centaurorum pugnam literis prodidit.

III. — De Icco et lucta.

Ὅτι Ἴκκος ὁ Ταραντῖνος πάλης ὑπήρξατο, σωφρονέστερον τὸν τῆς ἀθλήσεως χρόνον διαζήσας, καὶ κεκολασμένῃ τροφῇ διαβιώσας, καὶ Ἀφροδίτης ἀμαθὴς διατελέσας.

Iccus Tarentinus luctari cœpit, temperantius per universum certaminis exercendi tempus vivens, et castigato vescens cibo, et veneris expers agens.

IV. — De calvitie Agathoclis.

Ἀγαθοκλέα φασὶ τὸν Σικελίας τύραννον γελοιότατα τὴν κεφαλὴν ἀσχημονεῖν. Ψιλουμένης γὰρ αὐτῆς, κατὰ μικρὰ ὑποῤῥεουσῶν αὐτῷ τῶν τριχῶν, ὁ δὲ αἰδούμενος προκάλυμμα κόμης ἐποιήσατο μυῤῥίνης στέφανον· καὶ ἦν πρόβλημα τῆς ψιλώσεως. Ἤδεσαν μέντοι τὸ φαλάκρωμα Συρακούσιοι, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν τῶν τριχῶν ἐπιβουλὴν οὐκ ἠγνόουν, ἐσιώπων δὲ διὰ τὸ τῶν τολμημάτων αὐτοῦ καὶ ἀσεβημάτων ἐμμανές.

Agathoclem Siciliæ tyrannum aiunt perquam ridicule indecorum capiti habitum dedisse. Quum enim illud, paulatim defluentibus ipsi capillis, denudaretur, pudore ductus ad velandam comam adhibuit myrteam coronam: atque erat illa veluti vallum calvitiei. Norant quidem hanc calvitiem Syracusani, nec ignorabant istam crinium contra eum conspirationem : silebant tamen propter facinorum ejus et scelerum furorem.

V. — De quibusdam injuste sacrilegii nomine condemnatis.

Ἔθυόν τινες ἐν Δελφοῖς. Τούτοις ἐπιβουλεύοντες Δελφοὶ εἰς τὰ κανᾶ, ἔνθα ἦν αὐτοῖς ὅ τε λιβανωτὸς καὶ τὰ πόπανα, ἐνέβαλον τῶν ἱερῶν χρημάτων λάθρα. Λαβόντες οὖν αὐτοὺς ὡς θεοσύλας, ἀπήγαγον ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ κατεκρήμνισαν κατὰ τὸν Δελφικὸν νόμον.

Rem divinam faciebant quidam Delphis : illis vero Delphici malum machinantes in canistra, in quibus ipsi habebant thus et placentas, clam injecerunt quædam ex rebus sacris. Comprehensos itaque eos, tanquam sacrilegos, abduxerunt in petram, et secundum legem Delphicam præcipites dederunt.

VI. — De mœcho.

Συνέβη τινὰ μοιχὸν ἁλῶναι ἐν Θεσπιαῖς· εἶτα ἤγετο διὰ τῆς ἀγορᾶς δεδεμένος. Ἀφείλοντο οὖν αὐτὸν οἱ ἑταῖροι. Ἐξήφθη οὖν στάσις, καὶ συνέπεσε γενέσθαι φόνους πολλούς.

Accidit ut Thespiis adulter quispiam esset damnatus, atque mox per forum vinctus ducebatur. Eripuerunt ergo eum amici : quapropter accensa est seditio, et multæ cædes factæ sunt.

VII. — De Lysandro et Alcibiade.

Ἔλεγεν Ἐτεοκλῆς ὁ Λάκων δύο Λυσάνδρους τὴν Σπάρτην μὴ ἂν ὑπομεῖναι. Καὶ Ἀρχέστρατος ὁ

Eteocles Lacedæmonius dicebat, duos Lysandros Spartam ferre non posse : et Archestratus Atheniensis dicebat,

Ἀθηναῖος ἔλεγε δύο Ἀλκιβιάδας τὴν τῶν Ἀθηναίων. Οὕτως ἄρα αὐτῶν ἑκάτεροι ἦσαν ἀφόρητοι.

duos Alcibiades civitatem Atheniensium ferre non posse. Adeo intolerabiles erant illorum alterutri.

VIII. — De Hipparchi morte.

Ἵππαρχος ἀνῃρέθη ὑπὸ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, ὅτι ἐν τοῖς Παναθηναίοις κομίσαι κανοῦν τῇ θεῷ κατὰ τὸν νόμον τὸν ἐπιχώριον οὐκ εἴασε τὴν ἀδελφὴν τὴν Ἁρμοδίου, καὶ ἴσως ἀξίαν οὖσαν.

Hipparchus ab Harmodio et Aristogitone interfectus est, eo quod sororem Harmodii, deæ canistrum, more patrio, ferre in Panathenæis non permiserat, eo honore fortasse dignam.

IX. — De quibusdam præstantissimis viris pauperibus, qui dona recipere noluerunt.

Οἱ τῶν Ἑλλήνων ἄριστοι πενίᾳ διέζων παρὰ πάντα τὸν βίον. Ἐπαινείτωσαν οὖν πλοῦτόν τινες ἔτι μετὰ τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀρίστους, οἷς ἡ πενία παρὰ πάντα τὸν βίον συνεκληρώθη. Εἰσὶ δὲ οὗτοι, οἷον Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ πολλὰ μὲν ἐν πολέμῳ κατορθώσας, καὶ τοὺς φόρους δὲ τοῖς Ἕλλησι τάξας. Ἀλλ' οὗτός γε ὁ τοιοῦτος οὐδὲ ἐντάφια ἑαυτῷ κατέλιπεν ἱκανά.

Καὶ Φωκίων δὲ πένης ἦν. Ἀλεξάνδρου δὲ πέμψαντος αὐτῷ τάλαντα ἑκατόν, ἠρώτα, Διὰ τίνα αἰτίαν μοι δίδωσιν; Ὡς δ' εἶπον, ὅτι μόνον αὐτὸν Ἀθηναίων ἡγεῖται καλὸν καὶ ἀγαθόν, Οὐκοῦν, ἔφη, ἐασάτω με τοιοῦτον εἶναι.

Καὶ Ἐπαμεινώνδας δὲ ὁ Πολύμνιδος πένης ἦν. Ἰάσονος δὲ αὐτῷ πέμψαντος πεντήκοντα χρυσοῦς, ὁ δέ, Ἀδίκων, ἔφη, ἄρχεις χειρῶν. Δανεισάμενος δὲ παρά τινος τῶν πολιτῶν πεντήκοντα δραχμὰς ἐφόδιον, εἰς Πελοπόννησον ἐνέβαλε. Πυθόμενος δὲ τὸν ὑπασπιστὴν αὐτοῦ χρήματα εἰληφέναι παρά τινος τῶν αἰχμαλώτων, Ἐμοὶ μέν, εἶπεν, ἀπόδος τὴν ἀσπίδα, σεαυτῷ δὲ πρίω καπηλεῖον, ἐν ᾧ καταζήσεις· οὐ γὰρ ἔτι κινδυνεύειν ἐθελήσεις, πλούσιος γενόμενος.

Πελοπίδας δέ, ἐπιτιμώντων αὐτῷ τῶν φίλων, ὅτι χρημάτων ἀμελεῖ, πράγματος εἰς τὸν βίον λυσιτελοῦς, Νὴ τὸν Δία, εἶπε, λυσιτελές, ἀλλὰ Νικομήδει τούτῳ, δείξας χωλόν τινα καὶ ἀνάπηρον.

Ὅτι Σκηπίων, τέσσαρα καὶ πεντήκοντα ἔτη βιώσας, οὐδὲν οὔτε ἐπρίατο, οὔτε ἀπέδοτο· οὕτως ἄρα ὀλίγων ἐδεῖτο. Ἀσπίδα δὲ αὐτῷ τινος ἐπιδείξαντος εὖ κεκοσμημένην, εἶπεν, Ἀλλὰ τόν γε Ῥωμαῖον ἄνδρα προσήκει ἐν τῇ δεξιᾷ τὰς ἐλπίδας ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ ἀριστερᾷ.

Ὅτι Ἐφιάλτης ὁ Σοφωνίδου πενέστατος ἦν· δέκα δὲ τάλαντα διδόντων αὐτῷ τῶν ἑταίρων, ὁ δὲ οὐ προσήκατο, εἰπών, Ταῦτά με ἀναγκάσει αἰδούμενον ὑμᾶς καταχαρίσασθαί τι τῶν δικαίων, μὴ αἰδούμενον δὲ μηδὲ χαριζόμενον ὑμῖν, ἀχάριστον δόξαι.

Græcorum præstantissimi per omnem vitam in perpetua egerunt paupertate. Laudent igitur divitias etiamnum quidam homines, post Græcorum præstantissimos, quibus sorte quadam paupertas per universam eorum vitam contigit. Sunt autem illi, velut Aristides filius Lysimachi, vir qui multa militiæ præclare gessit, sed et Græcis tributa ordinavit : at ille talis vir non satis reliquit sibi ad funeris sumptus.

Phocion etiam egenus erat : quum vero Alxander mitteret ei centum talenta, interrogavit legatos : Quam ob causam hæc mihi donat? Ut vero responderunt illi, quoniam ipsum solum ex omnibus Atheniensibus bonum honestumque virum judicet : Sinat igitur, inquit, me talem esse.

Etiam Epaminondas Polymnidis filius pauper erat : quum autem Iason ei quinquaginta aureos nummos misisset, ille, Injuriam, inquit, facere incipis. Et quum quinquaginta drachmas a cive quodam mutuas sumpsisset in viaticum, irruit in Peloponnesum. Quum vero rescivisset, armigerum suum pecunias a captivo quodam accepisse, Mihi, inquit, redde scutum. Tibi vero tabernam eme, in qua vives. Non enim ulterius pericula subire voles, quum dives sis factus.

Pelopidas, quum objurgarent eum amici, quod pecuniæ, rei ad vitam tuendam utilis, nullam curam gereret, Per Jovem, inquit, utilis est, verum huic Nicomedi, ostendens hominem quendam claudum et cæcum.

Scipio quinquaginta quatuor annos quum vixisset, neque emit, neque vendidit quicquam. Adeo paucis indigebat. Quum autem quidam ei scutum eleganter ornatum ostendisset, dixit : Atqui Romanum civem decet in dextra spem repositam habere, non in sinistra.

Ephialtes Sophonidæ filius pauperrimus fuit. Quum vero amici decem talenta ipsi darent, ipse ea non accepit, dicens : Hæc me cogerent, reverentem vos, aliquid præter jus concedere : minus vero vos reverentem nec gratificantem vobis quidquam, ingratum videri.

X. — De Zoilo.

Ζωΐλος ὁ Ἀμφιπολίτης, ὁ καὶ εἰς Ὅμηρον γράψας καὶ εἰς Πλάτωνα καὶ εἰς ἄλλους, Πολυκράτους μὲν

Zoilus Amphipolitanus, qui et in Homerum, et in Platonem, aliosque calamum strinxit, Polycratis fuit auditor.

ἀκουστὴς ἐγένετο· οὗτος δὲ ὁ Πολυκράτης καὶ τὴν κατηγορίαν ἔγραψε τὴν κατὰ Σωκράτους. Ἐκαλεῖτο δ' ὁ Ζωΐλος οὗτος Κύων ῥητορικός. Ἦν δὲ τοιοῦτος· τὸ μὲν γένειον αὐτῷ καθεῖτο, κέκαρτο δὲ ἐν χρῷ τὴν κεφαλήν, καὶ θοἰμάτιον ὑπὲρ τὸ γόνυ ἦν. Ἤρα δὲ ἀγορεύειν κακῶς, καὶ ἀπεχθάνεσθαι πολλοῖς σχολὴν εἶχε, καὶ ψογερὸς ἦν ὁ κακοδαίμων. Ἤρετο οὖν αὐτόν τις τῶν πεπαιδευμένων, διὰ τί κακῶς λέγει πάντας· ὁ δέ, Ποιῆσαι γὰρ κακῶς βουλόμενος, οὐ δύναμαι.

Hic vero Polycrates etiam accusationem scripsit contra Socratem. Zoilus autem ille Canis rhetoricus vocabatur. Erat autem habito talis : barba ipsi promissa erat, caput vero usque ad cutem rasum, et pallium supra genu desinebat. Studiosus autem erat male loquendi, ac inimicitiis exercendis cum multis hominibus vacabat, et obtrectator erat ille infelix. Rogabat ergo eum quidam ex eruditis, quamobrem de omnibus male loqueretur? At ille, Quia male facere, quum velim, non possum.

XI. — De Dionysio Siculo.

Ὅτι Διονύσιος ὁ Σικελὸς περὶ τὴν ἰατρικὴν ἐσπούδασε καὶ αὐτός, καὶ ἰᾶτο καὶ ἔτεμνε καὶ ἔκαε καὶ τὰ λοιπά.

Dionysius Siculus medicinæ navabat operam, et sanabat, et secabat, et urebat, et reliqua faciebat.

XII. — De placenta Socrati ab Alcibiade missa.

Πλακοῦντα ὁ Ἀλκιβιάδης μέγαν καὶ ἐσκευασμένον κάλλιστα διέπεμψε Σωκράτει. Ὡς οὖν ὑπὸ ἐρωμένου ἐραστῇ πεμφθὲν δῶρον ἐκκαυστικὸν τὸν πλακοῦντα διαγανακτήσασα κατὰ τὸν αὐτῆς τρόπον ἡ Ξανθίππη ῥίψασα ἐκ τοῦ κανοῦ κατεπάτησε. Γελάσας δὲ ὁ Σωκράτης, Οὐκοῦν, ἔφη, οὐδὲ σὺ μεθέξεις αὐτοῦ. Εἰ δέ τις οἴεται περὶ μικρῶν με λέγειν λέγοντα ταῦτα, οὐκ οἶδεν, ὅτι καὶ ἐκ τούτων ὁ σπουδαῖος δοκιμάζεται ὑπερφρονῶν αὐτῶν, ἅπερ οὖν οἱ πολλοὶ λέγουσιν εἶναι κόσμον τραπέζης καὶ δαιτὸς ἀναθήματα.

Placentam magnam, pulcherrimeque confectam, Socrati misit Alcibiades. Tanquam igitur ab amasio placentam hanc munus amatori missam, ut ejus amorem accenderet, graviter suo more ferens Xanthippe, eam de canistro ejectam conculcavit pedibus. Ridens vero Socrates, Non ergo, inquit, neque tu quicquam ex ea habebis. Quod si quis putat de rebus exilibus me loqui, quando illa narro, is sane non novit, ex his etiam virum strenuum probari et agnosci, si ea nihili pendat, quæ vulgus ornamenta dicit esse mensæ, et convivii donaria.

XIII. — De viro in Sicilia acutis oculis prædito.

Ἄνδρα φασὶ Σικελιώτην οὕτω βλέπειν ὀξὺ γενέσθαι ἐν Σικελίᾳ, ὥστε αὐτὸν ἐκ τοῦ Λιλυβαίου εἰς Καρχηδόνα τείναντα τὸν ὀφθαλμὸν μηδὲν τὰς ὄψεις σφάλλεσθαι. Καὶ ἀποδεῖξαι λέγουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν νεῶν τῶν ἀναγομένων ἐκ Καρχηδόνος· καὶ οὐκ ἐψεύσατο οὐδεμίαν.

Hominem quendam Siculum ferunt adeo acutum videre potuisse in Sicilia, ut e Lilybæo usque ad Carthaginem oculos intenderet, nihil visu falleretur : et numerum navium, quæ Carthagine solvebant, indicasse eum tradunt; neque vel in una falsus fuit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER DUODECIMUS.

I. — De Aspasia.

Ἀσπασία ἡ Ἑρμοτίμου θυγάτηρ, ἡ Φωκαΐς, ἐτράφη [μὲν] ἐν ὀρφανίᾳ, τῆς μητρὸς αὐτῆς ἀποθανούσης ἐν ὠδῖσιν. Ἐκ δὴ τούτων ἐν πενίᾳ μὲν ἐτράφη ἡ Ἀσπασία; σωφρόνως μέντοι καὶ καρτερῶς. Ὄνειρος δὲ αὐτῇ συνεχῶς ἐπεφοίτα, καὶ ἐμαντεύετο αὐτῇ χρηστόν, τὴν μέλλουσαν αὐτῆς τύχην ὑπαινιττόμενος, ὅτι καλῷ καὶ ἀγαθῷ συνέσται ἀνδρί. Παῖς δ' ἔτι οὖσα, γίνεται αὐτῇ κατὰ τοῦ προσώπου φῦμα ὑπ' αὐτὸ τὸ γένειον, καὶ ἦν ἰδεῖν μοχθηρὸν καὶ ἐλύπει τόν τε πατέρα καὶ τὴν παῖδα. Δείκνυσιν οὖν αὐτὴν ὁ πατὴρ ἰατρῷ· ὁ δὲ ὑπέσχετο ἰάσασθαι, εἰ λάβοι τρεῖς στατῆρας. Ὁ δὲ ἔφατο μὴ ἔχειν· ὁ δὲ ἰατρὸς μηδὲ αὐτὸς εὐπορεῖν φαρμάκου φησίν. Καὶ ἠνιᾶτο, ὥσπερ εἰκὸς, ἐπὶ τούτοις ἡ Ἀσπασία καὶ ἀπελθοῦσα ἔξω ἔκλαεν· ἔχουσα [δ'] ἐν τοῖς γόνασι κάτοπτρον καὶ ὁρῶσα ἑαυτὴν ἐν αὐτῷ, σφόδρα ἤλγει. Ἀδείπνῳ δὲ οὔσῃ ὑπὸ τῆς ἀνίας ἀφίκετό οἱ εὖ μάλα εὔκαιρος ὕπνος, καὶ ἅμα τῷ ὕπνῳ περιστερὰ παραγίνεται, καὶ γενομένη γυνή, Θάῤῥει, εἶπε, καὶ μακρὰ χαίρειν εἰποῦσα ἰατροῖς τε αὐτοῖς καὶ φαρμάκοις, σὺ δὲ τῶν τῆς Ἀφροδίτης στεφάνων τῶν ῥοδίνων, ὅσοι ἂν ὦσιν ἤδη αὖοι, τρίβουσα, ἐπίπαττε τῷ φύματι. Ταῦτα ἀκούσασα ἡ παῖς καὶ δράσασα, τὸ φῦμα ἠφανίσθη· καὶ ἡ Ἀσπασία καλλίστη τῶν συμπαρθένων ἦν αὖθις, παρὰ τῆς καλλίστης τῶν θεῶν τὴν ὥραν ἀπολαβοῦσα. Καὶ χαρίτων μὲν ἀφθονίαν εἶχεν, ὡς οὐκ ἄλλη παρθένος τῶν τότε. Ἦν δὲ καὶ τὴν κόμην ξανθὴ καὶ οὔλη τὰς τρίχας ἠρέμα· ὀφθαλμοὺς δὲ εἶχε μεγίστους, ὀλίγον δὲ ἦν καὶ ἐπίγρυπος, τὰ δὲ ὦτα εἶχε βραχύτατα. Ἦν δὲ αὐτῇ καὶ δέρμα ἁπαλόν. Ἐῴκει δὲ ἡ χρόα ἡ κατὰ τοῦ προσώπου ῥόδοις. Διά ταῦτά τοι οἱ Φωκαεῖς ἔτι παιδίον οὖσαν ἐκάλουν Μιλτώ. Ὑπέφαινε δὲ καὶ τὰ χείλη ἐρυθρά, καὶ οἱ ὀδόντες λευκότεροι χιόνος ἦσαν. Ἦν δὲ καὶ τὰ σφυρὰ ἀγαθὴ καὶ οἵας Ὅμηρος λέγει τὰς ὡραιοτάτας γυναῖκας κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φωνήν, καλλισφύρους ὀνομάζων. Φώνημα δὲ εἶχεν ἡδὺ καὶ ἁπαλόν· εἶπεν ἄν τις λαλούσης αὐτῆς ἀκούειν Σειρῆνος. Πολυπραγμοσύνης δὲ ἁπάσης γυναικείας καὶ περιεργίας ἀπήλλακτο. Ὁ μὲν γὰρ πλοῦτος φιλεῖ χορηγεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα· πενομένη δὲ ἐκείνη καὶ τρεφομένη ὑπὸ πατρὶ καὶ αὐτῷ πένητι, περίεργον μὲν οὐδὲν οὐδὲ περιττὸν εἰς τὸ εἶδος ἠράνιζεν. Ἀφίκετο δέ ποτε παρὰ Κῦρον τὸν Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος ἡ Ἀσπασία τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξου, οὐχ ἑκοῦσα, οὐδὲ ἑκόντος αὐτὴν τοῦ πατρὸς ἀποπέμψαντος, ἀλλὰ γὰρ πρὸς βίαν, οἷα πολλάκις ἀπήντησεν ἢ πόλεων ἁλουσῶν ἢ τυράννων βιασαμένων ἢ σατραπῶν. Εἷς οὖν τῶν Κύρου σατραπῶν μετὰ καὶ ἄλλων παρθένων ἀνήγαγεν αὐτὴν πρὸς Κῦρον. Καὶ τάχιστα τῶν

Aspasia Hermotimi filia, Phocæensis, in orbitate matris suæ, in partu mortuæ, est educata : atque ideo laboriose educata est, pudice tamen et severe. Insomnium vero ipsi assidue superveniebat, et bona illi augurabatur, subindicans futuram ejus fortunam, quod cum viro egregio bonoque victura esset. Cum vero puella etiamdum esset, natus est ei tumor in vultu, sub ipso mento, et erat adspectu fœdus, ac tum patri, tum puellæ, magnum dolorem afferebat. Pater igitur eam medico ostendit; qui se curaturum recepit, si tres acciperet stateres. At ille non habere se dixit : tum vero medicus, neque sibi medicamenti copiam esse, aiebat. Et mœsta erat, ut verisimile est, hisce rebus Aspasia, et foras egressa, flevit : ac speculum in genibus habens, seseque in ipso contemplata, vehementer doluit. Quum igitur præ dolore non cœnasset, plane opportunus ei somnus obvenit, et simul cum somno columba accessit, et in mulierem versa, Bonum animum, inquit, habe, et medicos ipsos simul et medicamenta longum valere jubens, tu vero rosea serta Veneris, quæ jam aruerint, contrita, tuberi impone. Hæc ubi audisset puella et fecisset, tuber evanuit : rursusque Aspasia æqualium puellarum erat formosissima, a pulcherrima dearum pristina pulchritudine recepta : et venustatibus quidem affluebat, ut nulla alia illius seculi puella : coma vero erat illi flava, capillique paululum crispi : oculos habebat maximos, et aquilinum modice nasum, at aures habebat brevissimas : erat vero ipsi et tenera cutis. Vultus autem color similis erat rosis : ob quam causam Phocæenses eam, quum adhuc infans esset, Milto nuncuparunt. Præferebat vero etiam labra rubicunda, at dentes erant ei nive candidiores : plantis etiam pedum decora erat, et talis, quemadmodum Homerus pulcherrimas dicit feminas, suo eas vocabulo nominans καλλισφύρους : vocem porro habebat suavem et teneram. Diceret quispiam, ipsa loquente, Sirenem se audire. Ab omni porro curioso aut vario et nimio ornatu muliebri procul erat. Opes enim solent talia quoque præstare : ipsa vero inops, et ab inope etiam patre educata, nihil nimii, neque superflui, ad formæ speciem conferebat. Pervenit autem quondam ad Cyrum, filium Darii et Parysatidis, Aspasia, fratrem Artaxerxis, non volens, neque libenter ipsam dimittente patre, sed vi sane coacta, sicuti sæpe contingit, aut captis urbibus, aut cogentibus tyrannis, vel etiam satrapis. Unus igitur ex satrapis Cyri cum aliis etiam puellis eam ad Cyrum perduxit : et brevissime reliquis illa con-

ἄλλων παλλακίδων προετιμήθη διά τε ἤθους ἀφέλειαν καὶ τοῦ τρόπου τὸ αἰδῆμον καὶ ὅτι ἀπεριέργως καλὴ ἦν. Συνεμάχετο δὲ πρὸς τὸ ὑπερφιλεῖσθαι καὶ ὅτι σύνεσιν εἶχε· πολλάκις γοῦν καὶ ὑπὲρ τῶν ἐπειγόντων ἐχρήσατο αὐτῇ συμβούλῳ Κῦρος, καὶ πεισθεὶς οὐ μετέγνω. Ὡς δὲ ἦλθε τὸ πρῶτον πρὸς Κῦρον ἡ Ἀσπασία, ἔτυχε μὲν ἀπὸ δείπνου ὤν, καὶ πίνειν ἔμελλε κατὰ τὸν τρόπον τὸν Περσικόν· μετὰ γὰρ τὸ ἐμπλησθῆναι τροφῆς οἱ Πέρσαι τῷ τε οἴνῳ καὶ ταῖς προπόσεσιν εὖ μάλα ἀποσχολάζουσιν, ὡς πρὸς ἀντίπαλον τὸν πότον ἀποδυόμενοι. Μεσοῦντος οὖν τοῦ πότου, τέσσαρες παρθένοι παράγονται τῷ Κύρῳ Ἑλληνικαί, ἐν δὲ ταῖς καὶ ἡ Φωκαῒς Ἀσπασία ἦν. Ἦσαν δὲ κάλλιστα διεσκευασμέναι. Αἱ μὲν γὰρ τρεῖς ὑπὸ τῶν οἰκείων γυναικῶν, αἳ ἔτυχον αὐταῖς συνανελθοῦσαι, διαπεπλεγμέναι τε ἦσαν τὰς κόμας καὶ διαπεποικιλμέναι τὰ πρόσωπα ἐντρίψεσι καὶ φαρμάκοις. Ἦσαν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν τροφέων δεδιδαγμέναι, ὅπως τε ὑποδραμεῖν χρὴ τὸν Κῦρον καὶ τίνα τρόπον θωπεῦσαι, καὶ προσιόντα μὴ ἀποστραφῆναι καὶ ἁπτομένου μὴ δυσχερᾶναι καὶ φιλοῦντος ὑπομεῖναι· ἑταιρικὰ εὖ μάλα μαθήματα καὶ διδάγματα [καὶ] γυναικῶν καπηλικῶς τῷ κάλλει χρωμένων ἔργα. Ἔσπευδον οὖν ἄλλη ἄλλην ὑπερβαλέσθαι τῷ κάλλει. Ἡ δὲ Ἀσπασία οὔτε ἐνδῦναι πολυτελῆ χιτῶνα ἐβούλετο, οὔτε περίβλημα περιβαλέσθαι ποικίλον ἠξίου, οὔτε λούσασθαι ὑπέμενεν, ἀνευφημήσασα δὲ θεοὺς πάντας ἐκάλει Ἑλληνίους καὶ Ἐλευθερίους τοὺς αὐτούς, καὶ τὸ τοῦ πατρὸς ὄνομα ἐβόα, καὶ κατηρᾶτο ἑαυτῇ καὶ τῷ πατρί, δουλείαν σαφῆ καὶ ὡμολογημένην ὑπομένειν πιστεύουσα τὴν ἔξω τῆς συνηθείας περὶ τὸ σῶμα στολήν τε ἅμα καὶ περίεργον κατασκευήν. Ῥαπισθεῖσα δὲ πρὸς ἀνάγκην ἐνέδυ, καὶ εἶκε τοῖς ἐπιτάγμασιν, ἀλγοῦσα ὅμως, [ὅτι] οὐ παρθενικά, ἀλλ' ἑταιρικὰ πράττειν ἐβιάζετο. Αἱ μὲν οὖν ἄλλαι παρελθοῦσαι ἀντέβλεπον τῷ Κύρῳ, καὶ ὑπεμειδίων, καὶ φαιδρότητα προσεποιοῦντο. Ἥ γε μὴν Ἀσπασία ἑώρα κάτω, καὶ ἐρυθημάτων εὖ μάλα φλογωδῶν ἐνεπίμπλατο αὐτῆς τὸ πρόσωπον, καὶ πεπλήρωντο οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύων, καὶ ἐκ παντὸς τοῦ τρόπου δήλη ἦν αἰδουμένη. Ἐπεὶ δὲ ἐκέλευσε πλησίον αὐτοῦ τὰς ἀνθρώπους καθίσαι, αἱ μὲν ἐπείσθησαν καὶ πάνυ εὐκόλως· ἡ δὲ Φωκαῒς τῷ προστάγματι οὐδὲν προσεῖχεν, ἕως αὐτὴν ὁ ἀγαγὼν σατράπης πρὸς βίαν ἐκάθισεν. Ἁπτομένου δὲ τοῦ Κύρου, καὶ διασκοποῦντος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ τὰς παρειὰς καὶ τοὺς δακτύλους, αἱ μὲν ἠνείχοντο, ἡ δὲ οὐχ ὑπέμενεν. Ἄκρᾳ γὰρ τῇ χειρὶ μόνον τοῦ Κύρου προσαψαμένου, ἐξεβόησέ τε καὶ ἔφατο αὐτὸν οἰμώξεσθαι, τοιαῦτα δρῶντα. Ὑπερήσθη τούτοις ὁ Κῦρος. Ἐπανισταμένης τε αὐτῆς καὶ πειρωμένης φεύγειν, ἐπεὶ καὶ τῶν μαζῶν προσήψατο, ἀλλὰ ἐνταῦθα μὲν ὑπερηγάσθη τὴν εὐγένειαν οὐ Περσικῶς ὁ τοῦ Δαρείου. Ἀλλὰ καὶ ἀποβλέψας πρὸς τὸν ἀγοραστήν, Ταύτην μόνην, ἔφη, ἐλευθέραν καὶ ἀδιάφθορον ἤγαγες· αἱ δὲ λοιπαὶ καπηλικῶς ἔχουσι καὶ τοῦ εἴδους

cubinis prælata est, propter indolis simplicitatem, et morum verecundiam, et quod absque ornatu illo nimio pulchra erat. Etiam hoc eam adjuvit, ut valde amaretur, quod ingenio valebat. Sæpe igitur Cyrus eam etiam de rebus gravioribus in consilium adhibuit: nec pœnituit eum illi auscultavisse. Quum autem primum ad Cyrum venit Aspasia, erat ille cœna jam usus, ac more Persico bibiturus. Etenim Persæ, postquam cibo saturati sunt, vino se et propinationibus plane dedunt, in compotationem, tanquam in adversarium, se quasi accingentes. In media igitur compotatione quatuor virgines Græcæ ad Cyrum adducuntur, in quibus etiam Phocæensis Aspasia erat: erant autem pulcherrime ornatæ. Nam tres quidem a domesticis mulieribus, quæ una cum ipsis ascenderant, in crines plicatam habebant comam, et faciem coloribus ac medicamentis pictam. Erant vero etiam a curatoribus suis edoctæ, quemadmodum Cyro assentari deberent, et quomodo adblandiri, nec aversari ad se accedentem, neque si tangeret, moleste ferre, sed et osculantem pati: meretriciæ prorsus artes ac præcepta, et facta mulierum, quibus sua venalis est forma. Alia itaque aliam pulchritudine superare contendebant: Aspasia vero neque pretiosam tunicam induere volebat, neque amiculo dignabatur picto amiciri, neque lavari sustinebat: sed lamentata omnes deos implorabat Græcorum præsides, eosdemque Eleutherios, patris quoque nomen inclamabat, sibique ipsi et patri mortem precabatur, servitutem certam et confessam pati se credens, in stola ista circa corpus sibi insuslata, et ornatu nimio. Verberibus igitur cæsa, necessario eam induit, ac cessit jussis eorum, dolens tamen, quod cogebatur, quæ non virginem, sed quæ scortum decerent, facere. Reliquæ igitur quum venissent ad Cyrum, vicissim eum aspiciebant, et subridebant, et hilaritatem præferebant. Aspasia vero oculos in humum dejectos habebat, et rubore multiplici prorsus in modum flammæ facies ejus erat perfusa, atque oculi lacrimis turgebant, omni denique modo manifestum erat verecundis eam esse moribus. Ubi vero Cyrus jusserat puellas prope se considere, illæ quidem obtemperabant, et prorsus facile: at Phocæensis ista jusso neutiquam parebat: donec qui eam deduxerat satrapa, vi adhibita considere cogeret. Quum autem Cyrus contrectaret eas, et contemplaretur earum oculos, genas, atque digitos, illæ quidem id patiebantur, hæc vero non ferebat. Si enim extrema tantum manu Cyrus eam attingeret, exclamabat, dicebatque eum pœnas daturum, si talia faceret. Hisce delectatus est Cyrus supra modum: et quum, simulac attrectaret etiam mamillas, illa surgeret, et tentaret fugere, tum vero contra Persarum consuetudinem ille Darii filius ingenuam ejus indolem maxime admiratus est, sed et respiciens ad emptorem, Hanc, inquit, solam ingenuam et incorruptam adduxisti: reliquæ vero tum specie, tum magis etiam moribus, mere-

καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ τρόπου. Ἐκ δὴ τούτων ὁ Κῦρος πλέον ταύτην ἠγάπησεν [ἢ] αἷς ὡμίλησέ ποτε ἀνθρώποις. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὑπερηράσθη μὲν ταύτης ὁ Κῦρος, ἀντηρᾶτο δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνης· καὶ ἐς τοσοῦτον ἀμφοῖν ἡ φιλία προῆλθεν, ὡς ἐγγὺς ἰσοτιμίας εἶναι καὶ μὴ ἀπᾴδειν Ἑλληνικοῦ γάμου ὁμονοίας τε καὶ σωφροσύνης. Ἀφίκετο οὖν τοῦ εἰς Ἀσπασίαν ἔρωτος καὶ εἰς Ἰωνίαν τὸ κλέος καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν. Πεπλήρωτο δὲ καὶ ἡ Πελοπόννησος τῶν ὑπὲρ Κύρου τε καὶ ἐκείνης λόγων. Ἀλλὰ καὶ εἰς βασιλέα τὸν μέγαν ἧκεν ἡ δόξα. Πεπίστευτο γὰρ δή, ὅτι γυναικὸς ἄλλης μετ' αὐτὴν οὐκ ἠξίου πειραθῆναι Κῦρος. Ἐκ δὴ τούτων εἰσῄει τὴν Ἀσπασίαν μνήμη τῶν ἀρχαίων φασμάτων, περιστερᾶς τε ἐκείνης καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς λόγων καὶ ὅσα προεῖπεν ἡ θεός· καὶ ἐπίστευεν αὐτὴν ἐξ ἀρχῆς μελεδωνὸν αὐτῆς γεγονέναι, καὶ ἔθυε τῇ Ἀφροδίτῃ τελεστήρια καὶ χαριστήρια. Πρῶτον μὲν οὖν εἴδωλον χρυσοῦν ἀρκούντως μεγέθους ἔχον αὐτῇ κατεσκεύασεν. Ἐνενοεῖτο δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦτο Ἀφροδίτης εἶναι, καὶ πελειάδα αὐτῇ παρέστησε λιθοκόλλητον· καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν θυσίαις τε ἱλεοῦτο καὶ εὐφημίαις. Ἀπέπεμψε δὲ καὶ Ἑρμοτίμῳ τῷ πατρὶ δῶρα πολλὰ καὶ καλά, καὶ πλούσιον αὐτὸν ἀπέφηνε. Σωφροσύνῃ τε διέζη, ὡς αἱ Ἑλληνίδες γυναῖκες λέγουσι καὶ αἱ Περσίδες. Ὅρμος ἐκομίσθη ποτὲ Κύρῳ ἐκ Θετταλίας, πέμψαντος τὸν ὅρμον Σκόπα τοῦ νεωτέρου· τῷ δὲ Σκόπᾳ κεκόμιστο ἐκ Σικελίας τὸ δῶρον. Ἐδόκει δὲ ὁ ὅρμος θαυμαστῇ τινι τέχνῃ καὶ ποικιλίᾳ ἐξειργάσθαι. Πάντων οὖν, οἷς ἔδειξεν αὐτὸν ὁ Κῦρος, θαυμαζόντων, ὑπερησθεὶς τῷ κειμηλίῳ, παραχρῆμα εἰς Ἀσπασίας ἀφίκετο, μεσούσης ἡμέρας, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν καθεύδουσαν, ὑποδὺς ὑπὸ θοἰμάτιον, καὶ παρακλιθεὶς ἠρέμα, ἀψοφητὶ ἔμενεν αὐτὸς μὲν ἀτρεμῶν· ἐκείνη δὲ ἐκάθευδεν. Ἐπεὶ δὲ διυπνίσθη καὶ ἐθεάσατο τὸν Κῦρον, περιπλακεῖσα αὐτῷ κατὰ τὸν συνήθη τρόπον ἐφιλοφρονεῖτο αὐτόν. Ὁ δὲ ἐξελὼν ἐκ τοῦ κιβωτίου τὸν ὅρμον, ἔδειξεν, ἐπειπών, ὅτι ἄξιός ἐστιν οὗτος ἢ θυγατρὸς βασιλέως ἢ μητρός. Τῆς δὲ ὁμολογούσης, Ἰδοὺ τοίνυν, φησίν, δίδωμί σοι αὐτὸν ἔχειν κτῆμα· καί μοι, ὡς ἔχεις, περιθεμένη, δεῖξον τὸν τράχηλον. Ἡ δὲ οὐχ ἡττήθη τοῦ δώρου, ἀλλ' εὖ μάλα σοφῶς καὶ πεπαιδευμένως ἀπεκρίνατο· Καὶ πῶς, ἔφη, τολμήσω Παρυσάτιδος δῶρον ἄξιον τῆς τεκούσης σε περιθέσθαι αὐτή; ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἀπόπεμψον ἐκείνῃ, Κῦρε, ἐγὼ δέ σοι καὶ ἄνευ τούτου παρέξω καλὸν τὸν τράχηλον. Ἀσπασία μὲν οὖν μεγαλοφρόνως καὶ ὑπὲρ τὰς γυναῖκας βασιλικῶς τὰ ἐναντία ἔδρασεν, ἧπερ εἰώθασι γυναῖκες δρᾶν· φιλόκοσμοι γάρ εἰσι δεινῶς. Ὁ δὲ Κῦρος ἡσθεὶς τῇ ἀποκρίσει τὴν μὲν Ἀσπασίαν κατεφίλησεν, αὐτὰ δὲ ἕκαστα καὶ τῶν πραχθέντων καὶ τῶν λεχθέντων εἰς ἐπιστολὴν ἐγγράψας, ἀπέπεμψε πρὸς τὴν μητέρα σὺν τῷ ὅρμῳ. Καὶ ἡ Παρύσατις, λαβοῦσα τὸ δῶρον, οὐδὲν ἔλαττον ἥσθη τοῖς ἐπεσταλμένοις ἢ τῷ χρυσῷ· καὶ ὑπὲρ τούτων ἠμείψατο τὴν Ἀσπασίαν μεγάλοις δώροις

triciæ sunt. Quamobrem Cyrus plus eam amavit omnibus, cum quibus unquam consuetudinem habuit. Aliquanto autem tempore post majorem quidem in modum amavit eam Cyrus, sed et ab ea vicissim amatus est: et usque adeo increvit utriusque amor, ut propemodum pari pretio se invicem æstimaverint, neque abhorreret ille a Græcorum conjugiorum concordia ac fide, et castimonia. Proinde amoris illius in Aspasiam fama pervasit et in Ioniam, et in universam Græciam. Ipsa etiam Peloponnesus plena fuit sermonibus de Cyro deque illa. Sed et ad Regem Magnum hæc fama pervenit. Creditum enim fuit, post ipsam cum nulla alia muliere rem habere Cyrum voluisse. Ex his omnibus in mentem venit Aspasiæ veterum somniorum, et columbæ illius, verborumque ejus, et quæcumque dea prædixit. Et credidit, ipsam ab initio curam sui gessisse, et ideo Veneri solennia et gratiarum actionis sacrificia peregit. Primum igitur statuam ex auro satis magnitudinis habentem ei fecit. Volebat autem statuam hanc esse Veneris, et ideo columbam gemmis ornatam juxta statuit: atque singulis diebus, sacrificiis eam et supplicationibus propitiavit. Patri vero Hermotimo multa etiam et pulchra dona misit, atque locupletem eum reddidit. Temperantia autem perpetua egit, ut testantur tam Græcorum, quam Persarum feminæ. Monile aliquando ex Thessalia Cyro apportatum erat, mittente id Scopa juniore: Scopæ autem e Sicilia donum hoc allatum fuerat. Videbatur autem monile illud mirabili quadam arte varietateque esse confectum. Omnibus itaque, quibus id ostenderat Cyrus, mirantibus, gavisus majorem in modum thesauro, confestim ipso meridie ad Aspasiæ cubiculum se contulit, quumque eam reperisset dormientem, subter vestem stragulam se insinuans, et sensim acclinans illi, sine strepitu istic mansit ipse immotus: illa autem dormiebat. Postquam vero evigilavit, et Cyrum vidit, complexa eum solito more blanditiis permulsit. At ille extractum de cista monile monstravit ei, addens: Vel filia, vel matre regis dignum esse. Quumque annuisset illa: En, inquit, id tibi possidendum dono; tu vero collum, prout eris, eo circumdato ornata, mihi ostende. At ipsa non capta fuit dono, sed prorsus sapienter ac perite respondit. Et quomodo, inquit, ausim mihi circumdare, quod Parysatide, quæ te genuit, dignum est donum? Illi igitur id quidem mittito, Cyre, ego vero vel sine eo collum tibi venustum præstabo. Aspasia itaque animo magno, et supra feminarum indolem vere regio, contraria fecit, quam mulieres facere solent. Vehementer enim illæ ornatum amant. Cyrus vero, hoc responso delectatus, Aspasiam quidem deosculatus est, singula vero illa cum facta, tum dicta, in epistolam quum retulisset, ad matrem una cum monili misit. Et Parysatis, accepto munere, lætata est non minus iis quæ erant per epistolam nuncita, quam auro, et propter illa maximis regiisque

καὶ βασιλικοῖς. Ηὔφρανε γὰρ αὐτὴν μάλιστα ἐκεῖνο, ὅτι, καίτοι πάνυ σφόδρα εὐδοκιμοῦσα παρὰ τῷ παιδὶ αὐτῆς ἡ Ἀσπασία, ὅμως ἐν τῷ φιλεῖσθαι ὑπὸ Κύρου ἐβούλετο τῆς Κῦρον τεκούσης ἡττᾶσθαι. Ἐπῄνεσε μὲν οὖν Ἀσπασία τὰ δῶρα, οὐ μὴν ἔφατο αὐτῶν δεῖσθαι, ἐπεὶ καὶ χρήματα ἧκεν αὐτῇ μετὰ τῶν δώρων πάμπολλα· ἀπέστειλε δὲ Κύρῳ, ἐπειποῦσα, Πολλοὺς ἀνθρώπων τρέφοντί σοι γένοιτο ἂν ταῦτα λυσιτελῆ· ἐμοὶ δὲ σὺ ἀρκεῖς φιλούμενος, καὶ κόσμος μοι εἶ σύ. Καὶ ἐκ τούτων οὖν, ὥσπερ εἰκός, τὸν Κῦρον ἐξέπληξε, καὶ ἀναμφιλόγως ἐθαυμάζετο ἥδε ἡ γυνὴ καὶ διὰ τὸ κάλλος τὸ τοῦ σώματος καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς. Ὅτε δὲ ἀνῃρέθη Κῦρος ἐν τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μάχῃ, καὶ ἑάλω τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου, μετὰ καὶ τῶν ἄλλων λαφύρων καὶ αὐτὴ ἑάλω, οὐκ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐμπεσοῦσα εἰς τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ἀνεζήτησεν αὐτὴν σὺν πολλῇ τῇ φροντίδι ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης· ᾔδει γὰρ αὐτῆς τὸ κλέος καὶ τὴν ἀρετήν. Ἐπεὶ δὲ αὐτὴν ἤγαγον δεδεμένην, ἠγανάκτει· καὶ τοὺς μὲν τοῦτο δράσαντας εἰς δεσμωτήριον ἐνέβαλε, προσέταξε δὲ αὐτῇ δοθῆναι κόσμον πολυτελῆ. Ἡ δὲ ἀλύουσα καὶ ποτνιωμένη καὶ δακρύουσα ἐπὶ πολλοῖς ἐβιάσθη τὴν ἐκ βασιλέως στολὴν ἐνδῦναι· ἐθρήνει γὰρ ἰσχυρῶς τὸν Κῦρον. Ἐνδῦσα δὲ ἐφάνη καλλίστη γυναικῶν· καὶ παραχρῆμα ὁ Ἀρταξέρξης ἐφλέγετο καὶ κατετήκετο, καὶ πρώτην γε τῶν γυναικῶν ἦγε, καὶ εἰς ὑπερβολὴν ἐτίμα δι' ὧν ἔσπευδεν αὐτῇ χαρίζεσθαι, θαῤῥῶν, ὅτι Κύρου μὲν ἀναπείσει ἐπιλαθέσθαι αὐτήν, διδάξει δ' αὐτὸν φιλεῖν οὐδὲν ἐκείνου ἧττον. Καὶ ἔτυχε μὲν τῆς ἐλπίδος, ὀψὲ δὲ καὶ βραδέως. Δεινὴ γὰρ ἡ εἰς Κῦρον εὔνοια ἐντακεῖσα τῇ Ἀσπασίᾳ δυσέκνιπτον ὡς ὅτι μάλιστα τὸ φίλτρον ἐνείργαστο αὐτῇ. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Τηριδάτης ὁ εὐνοῦχος ἀποθνήσκει, κάλλιστος τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ὡραιότατος γενόμενος. Κατέστρεψε δὲ ἄρα οὗτος τὸν βίον μειρακιούμενος καὶ ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀνατρέχων. Ἐλέγετο δὲ αὐτοῦ ἐρᾶν ὁ βασιλεὺς ἀνδρειότατα. Ἐκ δὴ τούτων ἐπένθει βαρύτατα καὶ δριμύτατα ἤλγει, καὶ δημοσίᾳ κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν πένθος ἦν, χαριζομένων ἁπάντων βασιλεῖ τοῦτο. Ἐτόλμα τε οὐδεὶς αὐτῷ προσελθεῖν οὐδὲ παραμυθήσασθαι· καὶ γὰρ ἐπίστευον ἀνιάτως αὐτὸν ἔχειν ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι πάθει. Τριῶν δὲ ἡμερῶν διελθουσῶν, στολὴν αναλαβοῦσα ἡ Ἀσπασία πενθικήν, ἀπιόντος τοῦ βασιλέως ἐπὶ λουτρόν, ἔστη δακρύουσα καὶ ὁρῶσα εἰς γῆν. Ὁ δὲ ἰδὼν αὐτὴν ἐξεπλάγη, καὶ ἤρετο τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως. Καὶ ἐκείνη φησί, Λυπούμενόν σε, βασιλεῦ, καὶ ἀλγοῦντα ἀφῖγμαι παραμυθήσασθαι, εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν· εἰ δὲ χαλεπαίνεις, ἀπαλλάττομαι ὀπίσω. Ὑπερήσθη τῇ κηδεμονίᾳ ὁ Πέρσης, καὶ προσέταξεν εἰς τὸν θάλαμον ἀνελθοῦσαν ἀναμεῖναι αὐτόν· ἡ δὲ ἔδρασε ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ ἐπανῆλθε, τὴν τοῦ εὐνούχου στολὴν ἐπὶ τῇ μελαίνῃ περιῆψε τῇ Ἀσπασίᾳ· καί πως ἔπρεψεν αὐτῇ καὶ τὰ τοῦ μειρακίου, καὶ ἔτι μᾶλλον

muneribus Aspasiam remunerata est: hoc enim summam ei lætitiam afferebat, quod, tametsi vel maxima apud filium ejus in existimatione esset Aspasia, tamen in amore Cyri se vellet superari a genitrice ipsius. Aspasia igitur munera quidem collaudavit, sed non indigere se illis dixit; quia vero et pecunia plurima cum muneribus ad eam pervenerat, omnia misit ad Cyrum, Tibi (inquiens) hæc sane usui esse possint, qui multos homines alis: mihi vero tu sufficis, si te amari a me patiaris, ut ornamento mihi sis. Atque his Cyrum, uti par erat, in stuporem dedit mulier ista, et sine controversia, tum corporis pulchritudine, tum etiam magis nobilitate animi, admirationi fuit. Quando vero Cyrus in prœlio contra fratrem periit, et castra ejus fuerunt capta, illa etiam cum reliqua præda capta est, non fortuito tamen, neque ut incideret in hostes, sed requisivit eam multa cum cura rex Artaxerxes: famam enim ejus et virtutem norat. Quum vero vinctam eam ducerent, excanduit, et eos, qui fecerant, in vincula conjecit, jussit autem ipsi pretiosum ornatum dari. Atque illa deos hominesque implorans, et lacrimans, post multa tamen induere stolam a rege donatam coacta est: lugebat enim Cyrum vehementer. Quum vero induisset eam, formosissima mulierum visa est, statimque Artaxerxes ardebat eam, et contabescebat, et primam feminarum ducebat, ac summopere colebat, per ea, quibus gratiam ab illa inire studuit, confidens fore ut ei persuaderet Cyri quidem oblivisci, doceret autem se nihil illo minus amare. Et spei quidem potitus est, sed sero ac tarde. Ingens namque amor in Cyrum, penitus Aspasiæ infixus, amicitiam in ea excitaverat, quæ elui quam difficillime posset. Aliquanto tempore post Teridates eunuchus moritur, formosissimus omnium in Asia, atque pulcherrimus. Vitam autem ille cum morte commutavit adolescentulus ferme, et ex puerili ætate egrediens. Rex autem eum amare vehementissime dicebatur. Propter ea gravissime lugebat, et acerbissimo dolore angebatur, ac publice per universam Asiam luctus erat, omnibus hoc regi gratificantibus. Et audebat nemo ad regem accedere, vel eum consolari: existimabant enim nulla eum consolatione juvari posse in eo, quod evenerat, malo. Tribus vero diebus elapsis, Aspasia, quum sumpsisset lugubrem stolam, abeunte rege ad balneum, stetit lacrimans, oculisque in terram defixis. Quam quum ille conspexisset, consternatus est, et causam quamobrem advenisset, rogavit. Et illa: Te, Rex, inquit, lugentem mœrentemque consolatum veni, si tibi sic visum fuerit: sin ægre fers, retro regrediar. Delectatus est Persa majorem in modum hac sui cura, jussitque ut in thalamum adscendens exspectaret se: quod illa fecit. Postquam vero rediit, vestem eunuchi, supra pullam, Aspasiæ circumdedit: et quodam-

τὰ τῆς ὥρας αὐτῇ πρὸς τὸν ἐραστὴν ἐξέλαμψεν. Ἐπεὶ δὲ ἅπαξ ἐχειρώθη τούτοις ἐκεῖνος, ἠξίωσεν αὐτὴν ἔστ' ἂν ἀπομαρανθῇ τοῦ πένθους αὐτῷ ἡ ἀκμὴ οὕτως ἐσταλμένην ὡς αὐτὸν παριέναι αὐτήν. Καὶ ἐκείνη χαριζομένη ἐπείσθη αὐτῷ· καὶ μόνη τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν οὐ γυναικῶν μόνον, φασίν, ἀλλὰ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως υἱῶν καὶ τῶν συγγενῶν παρεμυθήσατο Ἀρταξέρξην, καὶ τὸ ἐκ τῆς λύπης ἰάσατο πάθος, εἴξαντος τοῦ βασιλέως τῇ κηδεμονίᾳ καὶ τῇ παραμυθίᾳ πειθέντος συνετῶς.

modo ornabant eam ornamenta adolescentis, magisque etiam venustas ipsius effulgebat amatori. Quumque semel ille his captus esset, rogavit eam, ut sic amicta semper ad se accederet, donec luctus fervor sibi exstinctus esset. Atque illa gratificans ei morem gessit, et sola ex omnibus Asiæ, ut aiunt, non feminis modo, sed etiam filiis cognatisque regis, consolata est Artaxerxem, et tristitiæ affectum sanavit, cedente rege sollicitudini ipsius pro se, et consolationi prudenter auscultante.

II. — De Musis.

[Οὐδεὶς οὔτε πλάστης οὔτε γραφεὺς τῶν Διὸς θυγατέρων τὰ εἴδη παρέστησεν ἡμῖν ὡπλισμένα. Ὁμολογεῖ δὲ τοῦτο, ὅτι δεῖ τὸν ἐν Μούσαις βίον εἰρηνικόν τε ἅμα καὶ πρᾶον εἶναι.]

Nemo vel figulus, vel pictor, filiarum Jovis imagines armatas nobis exhibuit. Declarat autem illud, vitam, quæ inter Musas agitur, pacatam simul et mansuetam esse oportere.

III. — De Epaminonda, Daïphanto et Iolaida.

Ἐπαμεινώνδας ὅτε ἐτρώθη ἐν Μαντινείᾳ καιρίαν, εἰς τὴν σκηνὴν κομισθεὶς ἔτι ἔμπνους Δαΐφαντον ἐκάλει, ἵνα ἀποδείξῃ στρατηγόν· οἱ δὲ ἔφασαν τεθνάναι τὸν ἄνδρα. Εἶτα Ἰολαΐδαν καλεῖν διὰ ταχέων ἠξίου. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἐλέχθη τεθνάναι, συνεβούλευσε διαλύσασθαι πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ φιλίαν θέσθαι, ὡς μηκέτι στρατηγοῦ καταλελειμμένου ἐν Θήβαις.

Epaminondas quum letali vulnere ad Mantineam percussus esset, delatus in tentorium vivus adhuc Daiphantum arcessebat, ut ipsum ducem declararet. At occubuisse virum dixerunt. Deinde rogabat ut Iolaiden cito vocarent: quum vero etiam ille mortuus diceretur, suasit suis ut bellum componerent cum hostibus, et amicitiam facerent, tanquam nullo amplius duce Thebis relicto.

IV. — De Sesostride.

Φασὶν Αἰγύπτιοι Σέσωστριν παρ' Ἑρμοῦ τὰ νόμιμα ἐκμουσωθῆναι.

Ægyptii dicunt Sesostrin a Mercurio jura edoctum.

V. — De Laide.

Ὅτι Λαῒς ἡ ἑταίρα, ὥς φησιν Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος, καὶ Ἀξίνη ἐκαλεῖτο. Ἤλεγχε δὲ αὐτῆς τὸ ἐπώνυμον τοῦτο τὴν τοῦ ἤθους ἀγριότητα.

Lais meretrix, ut refert Aristophanes Byzantinus, etiam Securis dicta fuit. Hoc autem ejus cognomentum, ingenii feritatem et sævitiam redarguebat.

VI. — De Marii et Catonis parentibus.

Ὅτι γελᾶν ἔξεστιν ἐπὶ τοῖς μέγα φρονοῦσι διὰ τοὺς πατέρας, εἴ γε ἐν Ῥωμαίοις μὲν Μαρίου τὸν πατέρα οὐκ ἴσμεν, αὐτὸν δὲ θαυμάζομεν διὰ τὰ ἔργα· Κάτωνος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ αὐτοῦ τὸν πατέρα ἀναζητεῖν χρή.

Ridere par est eos qui propter majores suos superbiunt, siquidem inter Romanos, Marii quidem patrem ignoramus, ipsum vero propter res gestas admiramur: Catonis vero senioris etiam ipsius patrem, si quis nosse velit, multo studio requirat, necesse est.

VII. — De Alexandro et Hephæstione.

Ὅτι Ἀλέξανδρος τὸν Ἀχιλλέως τάφον ἐστεφάνωσε καὶ Ἡφαιστίων τὸν τοῦ Πατρόκλου, αἰνιττόμενος, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἐρώμενος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥσπερ Ἀχιλλέως ὁ Πάτροκλος.

Alexander Achillis sepulchrum coronavit, et Hephæstion Patrocli, significans, ita etiam se amari ab Alexandro, ut Patroclus fuerat ab Achille.

VIII. — De Cleomenis dolo contra Archoniden.

Κλεομένης ὁ Λάκων, τῶν ἑταίρων τῶν αὐτοῦ παραλαβὼν Ἀρχωνίδην, κοινωνὸν ἐποιεῖτο τῶν πραγμάτων. Ἐπώμνυεν οὖν, εἰ κατάσχοι, πάντα σὺν τῇ

Cleomenes Lacon, assumpto ex familiaribus suis Archonida, participem fecit rerum suarum: juravit igitur ei, si rerum potiretur, se omnia cum ipsius capite acturum.

αὐτοῦ κεφαλῇ πράττειν. Κατασχὼν οὖν τὴν ἀρχήν, ἀποκτείνας τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ καὶ ἀποκρίνας τὴν κεφαλὴν καὶ μέλιτι [ἐν σκεύει] ἐμβαλών, ὁπότε μέλλοι τι πράττειν, τῷ ἀγγείῳ προσκύψας, ἔλεγεν ὅσα ἔπραττε· λέγων, μὴ παρασπονδεῖν μηδὲ ἐπιορκεῖν, βουλεύεσθαι δὲ μετὰ τῆς Ἀρχωνίδου κεφαλῆς.

Quum itaque imperium jam teneret, occiso sodali suo, et capite ejus a corpore separato, et vasi mellis injecto, quotiescumque aliquid agere volebat, vasi se adclinans, exponebat, quæcumque ageret : dicens, se pactum non violare, neque jusjurandum fallere, deliberare autem cum Archonidæ capite.

IX. — Quomodo sponte discesserit e patria Timesias.

Τιμησίας ὁ Κλαζομένιος καλῶς ἐξηγήσατο τῶν Κλαζομενίων· ἦν γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. Ὅς γε μὴν εἴωθε κατισχύειν τῶν τοιούτων φθόνος, καὶ τοῦ Τιμησίου κατεκράτει. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὀλίγον ἔμελε φθονουμένῳ αὐτῷ· τῆς δὲ πατρίδος αὐτὸν ἐξελάσαι ἐκεῖνό φασι. Παρῄει διὰ διδασκαλείου· οἱ δὲ παῖδες ἀφεθέντες ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἔπαιζον. Γίνεται δὲ δύο παίδων ὑπὲρ γραμμῆς φιλοτιμία· καὶ ὁ εἷς ἐπώμοσεν, Οὕτω ἐγὼ Τιμησίου τὸν ἐγκέφαλον ἐξαράξαιμι. Τοῦτο ἐκεῖνος ἀκούσας, καὶ ὑπολαβὼν ἀκρατῶς ἔχειν φθόνου καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν μεμισῆσθαι, εἴ γε καὶ οἱ παῖδες αὐτὸν μισοῦσι, μήτι γοῦν οἱ ἄνδρες, ἑκὼν ἀπῆλθεν τῆς πατρίδος.

Timesias Clazomenius pulchre Clazomeniis præerat : erat enim ex bonis viris. Invidia vero, quæ in ejusmodi viros invalescere consuevit, etiam Timesiam dejecit. Et primum quidem parum ei curæ erat invidia se premi. Verum patria hoc demum expulisse eum aiunt. Transibat per scholam, pueri vero, dimissi a præceptore, ludebant. Duobus autem pueris de linea incidit contentio : et jurabat alter : Sic ego Timesiæ cerebrum excusserim (*ut scilicet vera sunt, quæ dico*). Hoc quum audivisset ille, et ex eo suspicatus, immodice se laborare invidia, ac vehementer suis civibus odio esse, siquidem et pueri eum odissent, nedum viri, ultro e patria abiit.

X. — De potentia Æginetarum, et quod primi percusserint nummum.

Αἰγινῆταί ποτε ἐδυνήθησαν τὰ μέγιστα ἐν τοῖς Ἕλλησιν, εὐπορίαν τινὰ χρημάτων καὶ εὐκαιρίαν λαχόντες· δύναμιν γὰρ ναυτικὴν ἔσχον, καὶ ἦσαν μέγιστοι. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Περσικοῖς ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ διὰ ταῦτα καὶ τῶν ἀριστείων ἠξιώθησαν. Καὶ πρῶτοι νόμισμα ἔκοψαν τὸ καὶ ἐξ αὐτῶν κληθὲν νόμισμα Αἰγιναῖον.

Æginetæ quondam plurimum inter Græcos valebant potentia, rerum abundantiam quandam et opportunitatem nacti. Copias enim navales possidebant, et erant in iis potentissimi, sed et in Persicis bellis egregii exstiterunt, et idcirco etiam præmiis fortitudinis sunt honorati : primi etiam numisma percusserunt, et ex ipsis Æginense numisma vocatum est.

XI. — De Palatio colle et Febris templo atque ara.

Ὅτι Ῥωμαῖοι ὑπὸ τῷ λόφῳ τῷ Παλλαντίῳ Πυρετοῦ καὶ νεὼν καὶ βωμὸν ἱδρύσαντο.

Romani sub Palatio colle, Febris et templum et aram ædificaverunt.

XII. — De adultero in Creta comprehenso.

Ὅτι ἐν Κρήτῃ ἐν Γορτύνῃ μοιχὸς ἁλοὺς ἤγετο ἐπὶ τὰς ἀρχάς, καὶ ἐστεφανοῦτο ἐρίῳ ἐλεγχθείς. Τὸ δὲ στεφάνωμα κατηγόρει αὐτοῦ, ὅτι ἄνανδρός ἐστι καὶ γύννις καὶ εἰς γυναῖκας μάχλος. Καὶ εἰσεπράσσετο δημοσίᾳ εἰς στατῆρας πεντήκοντα, καὶ ἀτιμότατος ἦν, καὶ οὐδενός οἱ μετῆν τῶν κοινῶν.

Adulter Gortynæ, in *insula* Creta, deprehensus, ducebatur ad magistratus, criminisque convictus, lana coronabatur : hæc vero coronatio redarguebat eum esse hominem mollem, effeminatum, et in mulieres lascivientem. Et æstimabatur ei publice causa ad quinquaginta stateres, et infamis plane erat, neque ullius publicæ rei particeps.

XIII. — Quomodo Gnathæna meretrix ad silentium redegit loquacem.

Ἀφίκετο ἐξ Ἑλλησπόντου παρὰ τὴν ἑταίραν τὴν Ἀττικὴν τὴν Γνάθαιναν ἐραστὴς ἀνὴρ κατὰ κλέος αὐτῆς. Παρὰ πότον οὖν πολὺς ἦν λαλῶν, καὶ ἐδόκει φορτικός. Ὑπολαβοῦσα οὖν ἡ Γνάθαινα πρὸς αὐτὸν ἔφατο· Εἶτα σὺ μέντοι λέγεις, εἶπεν, ἥκειν ἐξ Ἑλλησπόντου; Τοῦ δὲ ὁμολογήσαντος, Καὶ πῶς, εἶπεν, οὐκ ἔγνως τῶν ἐκεῖ πόλεων τὴν πρώτην; Τοῦ δὲ εἰπόν-

Venerat ex Hellesponto ad meretricem Atticam, Gnathænam, amator quidam propter ejus celebritatem. Inter pocula igitur ille plurima garriebat, et molestus videbatur : quapropter excipiens ejus sermones Gnathæna, Tu vero nonne, inquit, ex Hellesponto venire te dicis? quumque annuisset, Et qui fit igitur, inquit, ut primam istic urbium ignores? Quum vero ille diceret : Et quæ tandem est

τος, Καὶ τίς ἐστιν; ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, Σίγειον· καὶ ἐμμελῶς διὰ τοῦ ὀνόματος κατεσίγασεν ἄρα αὐτόν.

ea? Sigeum, respondit illa: et ita eleganter eum isto nomine ad silentium redegit.

XIV. — De quibusdam venustate corporis excellentibus.

Ὡραιότατοι καὶ ἐρασμιώτατοι λέγονται γενέσθαι Ἑλλήνων μὲν Ἀλκιβιάδης, Ῥωμαίων δὲ Σκηπίων. Λέγουσι δὲ Δημήτριον τὸν Πολιορκητὴν ὥρας ἀμφισϐητῆσαι. Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Φιλίππου ἀπραγμόνως ὡραῖον γενέσθαι λέγουσι. Τὴν μὲν γὰρ κόμην ἀνασεσῦρθαι αὐτῷ, ξανθὴν δὲ εἶναι· ὑπαναφύεσθαι δέ τι ἐκ τοῦ εἴδους φοϐερὸν τῷ Ἀλεξάνδρῳ λέγουσιν. [Ὁ δὲ Ὅμηρος ὅταν τοὺς καλοὺς θέλῃ ἐλέγξαι, δένδροις αὐτοὺς παραϐάλλει·

. . . . . . Ὁ δ' ἀνέδραμεν ἔρνεϊ ἶσος.]

Amabilem simul et formosum supra omnes Græcos fuisse aiunt Alcibiadem, supra Romanos vero Scipionem. Demetrium quoque Poliorcetam ferunt certasse cum aliis de venustate. Alexandrum vero Philippi filium sine cura formosum fuisse perhibent: capillos enim ei sursum retortos, et flavos quidem fuisse: ferunt vero etiam formidabile quiddam ex facie Alexandri suboriri visum. Homerus vero quando vult significare formosos, arboribus eos comparat; veluti: *Ille vero adolescebat surculi instar.*

XV. — De præstantissimis quibusdam viris, qui cum pueris luserunt.

Τὸν Ἡρακλῆ λέγουσι τὰς ἐν τοῖς ἄθλοις σπουδὰς διαναπαύειν ταῖς παιδιαῖς. Ἔπαιζε δὲ ἄρα ὁ Διὸς καὶ Ἀλκμήνης μετὰ παιδίων πάνυ σφόδρα. Τοῦτό τοι καὶ ὁ Εὐριπίδης ἡμῖν ὑπαινίττεται, ποιήσας τὸν αὐτὸν τοῦτον θεὸν λέγοντα·

Παίζω· μεταϐολὰς γὰρ πόνων ἀεὶ φιλῶ.

Λέγει δὲ τοῦτο παιδίον κατέχων. Καὶ Σωκράτης δὲ κατελήφθη ποτὲ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου παίζων μετὰ Λαμπροκλέους ἔτι νηπίου. Ἀγησίλαος δὲ κάλαμον περιϐὰς ἵππευε μετὰ τοῦ υἱοῦ παιδὸς ὄντος· καὶ πρὸς τὸν γελάσαντα εἶπε, Νῦν μὲν σιώπα, ὅταν δὲ γένῃ πατὴρ αὐτός, τότε ἐξαγορεύσεις. Ἀλλὰ καὶ Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος, πολιτικός τε καὶ φιλόσοφος ἀνὴρ γενόμενος, πολλοὺς ἔχων οἰκέτας, τοῖς αὐτῶν παιδίοις πάνυ σφόδρα ἐτέρπετο μετὰ τῶν οἰκοτρίϐων παίζων· μάλιστα δὲ ἐφίλει τέρπεσθαι αὐτοῖς ἐν τοῖς συμποσίοις.

Herculem aiunt labores, quos in certaminibus subibat, ludicris distinctos allevasse. Ludebat autem ille Jovis et Alcmenæ filius cum pueris admodum. Hoc ipsum et Euripides nobis quodam modo declarat, ipsum hunc deum inducens dicentem:

Ludo, nam amo semper vicissitudines
Laborum.

Dicit autem hoc, puerulum tenens. Socrates etiam aliquando deprehensus est ab Alcibiade, ludens cum Lamprocle adhuc infante. Agesilaus vero arundini insidens, equitabat cum filio puero, et quum quidam eum derisisset, Nunc, inquit, tace: quum vero et ipse pater evaseris, tunc rem narrabis patribus. Sed et Archytas Tarentinus, vir rei publicæ simul et philosophiæ deditus, quum multos haberet servos, eorum puerulis valde delectabatur, cum vernulis ludens: maxime autem inter convivia illis se oblectare solebat.

XVI. — Quorum virtuti Alexander infensus fuerit.

Λέγεται Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ζηλοτυπώτατα πρὸς τοὺς ἑταίρους διατεθῆναι καὶ βασκαίνειν μὲν πᾶσιν, οὐ μὴν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. Ἀπήχθετο γὰρ Περδίκκᾳ μέν, ὅτι ἦν πολεμικός· Λυσιμάχῳ δέ, ἐπεὶ στρατηγεῖν ἀγαθὸς ἐδόκει· Σελεύκῳ δέ, ἐπεὶ ἀνδρεῖος ἦν· Ἀντιγόνου δὲ αὐτὸν ἐλύπει τὸ φιλότιμον· Ἀντιπάτρου δὲ ἤχθετο τῷ ἡγεμονικῷ· Πτολεμαίου δὲ τὸ δεξιὸν ὑφεωρᾶτο· Ἀῤῥίου δὲ ἐδεδίει τὸ ἄτακτον, τό γε μὴν νεωτεροποιὸν Πύθωνος.

Alexander Philippi filius dicitur in maximam æmulationem adversus amicos animo fuisse compositus, et invidisse omnibus, neque tamen ob easdem causas. Nam Perdiccam quidem aversabatur Alexander, quod esset bellandi peritus: Lysimachum, quod ad exercitum ducendum idoneus: Seleucum, quod fortis esset. Antigoni autem ambitio eum offendebat. Antipatri vero imperandi peritiam, et Ptolemæi solertiam moleste ferebat. Arriæ vero intemperantiam timebat, et Pythonis novarum rerum studium.

XVII. — De Demetrio in ædes scorti commeante.

Ὅτι Δημήτριος, τοσούτων ἐθνῶν ἡγεμονεύων, ἐφοίτα εἰς Λαμίας τῆς ἑταίρας σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ φορῶν τὸ διάδημα. Αἴσχιστον μὲν οὖν ἦν αὐτῷ καὶ οἴκαδε μεταπέμψασθαι τὴν ἄνθρωπον· ὁ δὲ παρ' ἐκείνην

Demetrius, tot tantasque gentes imperio regens, Lamiæ meretricis ædes cum armis, et diadema gestans frequentabat. Turpissimum sane quidem ei erat, si tantum eam in suam domum arcesseret: at ille in conspectu omnium

ἐφοίτα φανερῶς. Ἀλλ' ἔγωγε Θεόδωρον [ἂν] τὸν αὐλητὴν προτιμήσαιμι τοῦ Δημητρίου· ἐπεὶ τὸν Θεόδωρον μετεπέμπετο ἡ Λάμια, ὁ δὲ ὑπερεῖδε τὴν κλῆσιν.

ad eam itabat. Ego vero Theodorum prætulerim tibicinem Demetrio : quoniam Theodorum quidem invitavit Lamia, ille vero sprevit hanc invitationem.

XVIII. — Quod Phaon formosus fuerit.

Τὸν Φάωνα, κάλλιστον ὄντα ἀνθρώπων, ἡ Ἀφροδίτη ἐν θριδακίναις ἔκρυψε. Λόγος δὲ ἕτερος, ὅτι ἦν πορθμεύς, καὶ εἶχε τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα. Ἀφικνεῖται δέ ποτε ἡ Ἀφροδίτη διαπλεῦσαι βουλομένη· ὁ δὲ ἀσμένως ἐδέξατο, οὐκ εἰδὼς ὅστις ἦν, καὶ σὺν πολλῇ [τῇ] φροντίδι ἤγαγεν, ὅποι ποτὲ ἐβούλετο. Ἀνθ' ὧν ἡ θεὸς ἔδωκεν ἀλάβαστρον αὐτῷ, καὶ εἶχεν αὐτὴ μύρον, ᾧ χριόμενος ὁ Φάων ἐγένετο ἀνθρώπων κάλλιστος· καὶ ἤρων γε αἱ γυναῖκες αὐτοῦ αἱ Μυτιληναίων. Τά γε μὴν τελευταῖα ἀπεσφάγη μοιχεύων ἁλούς.

Phaonem, omnium hominum formosissimum, Venus in lactucis abscondit. Alii dicunt, eum portitorem fuisse, et habuisse hoc vitæ genus. Veniebat autem aliquando Venus, trajicere volens; ille vero, nesciens quænam esset, libenter recepit, magnaque cura, quoquo voluerat, eam vexit. Pro quibus atque dea alabastrum ei donavit, erat in eo unguentum, quo unctus Phaon speciosissimus hominum evasit; atque adeo amarunt eum Mytilenensium feminæ. Tandem vero deprehensus in adulterio, trucidatus est.

XIX. — De Sappho.

Τὴν ποιήτριαν Σαπφώ, τὴν Σκαμανδρωνύμου θυγατέρα, ταύτην καὶ Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος σοφὴν ἀναγράφει. Πυνθάνομαι δὲ ὅτι καὶ ἑτέρα ἐν τῇ Λέσβῳ ἐγένετο Σαπφώ, ἑταίρα, οὐ ποιήτρια.

Poetriam Sappho, filiam Scamandronymi, eam et Plato filius Aristonis in sapientibus numerat. Fuisse etiam aliam in Lesbo Sappho, meretricem, non poetriam, comperior.

XX. — De luscinia et hirundine.

Λέγει Ἡσίοδος, τὴν ἀηδόνα μόνην ὀρνίθων ἀμοιρεῖν ὕπνου καὶ διὰ τέλους ἀγρυπνεῖν. Τὴν δὲ χελιδόνα οὐκ εἰς τὸ παντελὲς ἀγρυπνεῖν καὶ ταύτην, ἀποβεβληκέναι δὲ τοῦ ὕπνου τὸ ἥμισυ. Τιμωρίαν δὲ ἄρα ταύτην ἐκτίνουσι διὰ τὸ πάθος τὸ ἐν Θράκῃ κατατολμηθέν, τὸ εἰς τὸ δεῖπνον ἐκεῖνο τὸ ἄθεσμον.

Hesiodus testatur, lusciniam solam ex avibus somnum negligere, et semper vigilare. Hirundinem vero non in perpetuum ipsam quidem vigilare, sed dimidium tantum somni amisisse. Has autem pœnas luunt propter facinus in Thracia perpetratum, in cœnam illam impiam.

XXI. — De Lacedæmoniorum feminis.

Αἱ Λακεδαιμονίων μητέρες, ὅσαι ἐπυνθάνοντο τοὺς παῖδας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι, ἀλλὰ αὐταί γε ἀφικόμεναι τὰ τραύματα αὐτῶν ἐπεσκόπουν τά τε ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὄπισθεν. Καὶ εἰ ἦν πλείω τὰ ἐναντία, αἱ δὲ γαυρούμεναι καὶ σεμνὸν ἅμα καὶ βλοσυρὸν ὁρῶσαι, τοὺς παῖδας εἰς τὰς πατρῴας ἔφερον ταφάς· εἰ δὲ ἑτέρως εἶχον τῶν τραυμάτων, ἐνταῦθα αἰδούμεναι καὶ θρηνοῦσαι καὶ ὡς ἔνι μάλιστα λαθεῖν σπεύδουσαι ἀπηλλάττοντο, καταλιποῦσαι τοὺς νεκροὺς ἐν τῷ πολυανδρίῳ θάψαι, ἢ λάθρᾳ εἰς τὰ οἰκεῖα ἠρία ἐκόμιζον αὐτούς.

Lacedæmoniorum matres, quotquot audiverant suos filios in pugna cecidisse, ipsæ etiam accedentes inspiciebant vulnera eorum, tam adversa, quam aversa : et si plura adversa essent, tum vero illæ cum fastu incedentes, vultumque gravem et magnificum præ se ferentes, in paterna monumenta filios deferebant : sin alio loco vulnera haberent, tunc pudore ductæ, lugentesque, et, quam maxime poterant, latere studentes, discedebant, relictis mortuis, ut in communi sepulchro humarentur, aut furtim in domestica eos sepulchra deportabant.

XXII. — De Titormi et Milonis robore et de quodam proverbio.

Τιτόρμῳ φασὶ τῷ βουκόλῳ περιτυχεῖν τὸν Κροτωνιάτην Μίλωνα, μεγαλοφρονοῦντα διὰ τὴν ῥώμην τοῦ σώματος. Θεασάμενος οὖν μέγαν τὸν Τίτορμον τὸ σῶμα ἰδεῖν, ἐβούλετο λαβεῖν αὐτοῦ ἰσχύος πεῖραν. Ὁ δὲ Τίτορμος ἔλεγε μηδὲν μέγα ἰσχύειν. Καταβὰς δὲ εἰς τὸν Εὔηνον καὶ θοἰμάτιον ἀποδύς, λίθον

Milonem aiunt, elatum animo ob corporis robur, in Titormum bubulcum incidisse. Quum vidisset magnum esse Titormum, adspiciendo corpus, voluit virium ejus experimentum capere. Titormus vero se non adeo multum valere dicebat. Descendens autem in Euenum, et exuens vestem, maximæ molis lapidem sumit, eumque

λαμβάνει μέγιστον, καὶ πρῶτον μὲν ἕλκει αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν, εἶτα ἀπωθεῖ, καὶ δὶς καὶ τρὶς τοῦτο ἐποίησε, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὸν ἦρεν ἕως εἰς τὰ γόνατα, καὶ τέλος ἀράμενος ἐπὶ τῶν ὤμων ἔφερεν ὅσον ἐπ' ὀργυιὰς ὀκτὼ καὶ ἔῤῥιψεν. Ὁ δὲ Κροτωνιάτης Μίλων μόλις τὸν λίθον ἐκίνησεν. Εἶτα [δεύτερος ἆθλος τοῦ Τιτόρμου] ἐπὶ τὴν ἀγέλην ἦλθε, καὶ στὰς ἐν μέσῳ, τὸν μέγιστον ταῦρον ἄγριον ὄντα λαμβάνει τοῦ ποδός· καὶ ὁ μὲν ἀποδρᾶναι ἔσπευδεν, οὐ μὴν ἐδύνατο. Παριόντα δὲ ἕτερον τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ συναρπάσας τοῦ ποδὸς ὁμοίως εἶχε. Θεασάμενος δὲ ὁ Μίλων, εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας τείνας ἔφατο, Ὦ Ζεῦ, μὴ τοῦτον Ἡρακλῆ ἡμῖν ἕτερον ἔσπειρας; Ἐντεῦθεν ῥηθῆναι λέγουσι τὴν παροιμίαν, Ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς.

primum quidem ad se trahit, deinde repellit : et hoc bis vel ter fecit, et postea eum ad genua sustulit, ac postremo sublatum in humeros, ad octo circiter passus portavit, et tum projecit. Milo vero Crotoniata vix mȏvere lapidem potuit. Secundum deinde Titormi certamen hoc erat. Ad gregem abiit, et stans in medio, maximum, qui ferus erat, taurum pede prehendit : et ille quidem effugere studuit, sed non valuit. Alium quoque accedentem altera manu arripiens, itidem pede similiter tenuit. Quum videret id Milo, palmas ad cœlum tendens, O Jupiter, dixit, num hunc alterum Herculem nobis dedisti? Tunc dici cœptum aiunt proverbium : Hic est alter Hercules.

XXIII. — De Celtarum audacia.

Ἀνθρώπων ἐγὼ ἀκούω φιλοκινδυνοτάτους εἶναι τοὺς Κελτούς. Τῶν ᾀσμάτων οὖν ὑποθέσεις ποιοῦνται τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀποθανόντας ἐν τῷ πολέμῳ καλῶς. Καὶ μάχονται δὲ ἐστεφανωμένοι, ἀλλὰ καὶ τρόπαια ἐγείρουσιν, ἅμα τε ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις σεμνυνόμενοι καὶ ὑπομνήματα αὐτῶν τῆς ἀρετῆς ἀπολείποντες Ἑλληνικῶς. Οὕτως δὲ αἰσχρὸν νομίζουσι τὸ φεύγειν, ὡς μηδὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν κατολισθανουσῶν καὶ ἐμπιπτουσῶν πολλάκις ἀποδιδράσκειν, ἀλλὰ μηδὲ πιμπραμένων αὐτῶν περιλαμβανομένους ὑπὸ τοῦ πυρός. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐπικλύζουσαν τὴν θάλασσαν ὑπομένουσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ οἳ ὅπλα λαμβάνοντες ἐμπίπτουσι τοῖς κύμασι, καὶ τὴν φορὰν αὐτῶν εἰσδέχονται, γυμνὰ τὰ ξίφη καὶ τὰ δόρατα προσείοντες, ὥσπερ οὖν ἢ φοβῆσαι δυνάμενοι ἢ τρῶσαι.

Omnium hominum ad subeunda pericula promptissimos esse Celtas audio. Proinde canticorum materiam faciunt homines, qui in bello pulchra morte occubuerunt. Et coronati pugnas ineunt, sed et tropæa erigunt, simul gloriantes rebus gestis, simul Græcorum more monimenta suæ virtutis posteritati relinquentes. Adeo vero turpe ducunt fugere, ut sæpe ne e corruentibus quidem et incidentibus ædibus effugiant, sed neque ex iis ardentibus, quando ipsi jam igni comprehenduntur. Multi vero etiam inundans mare sustinent. Sunt etiam qui arma capientes in fluctus irruant, et eorum impetum excipiant, nudos gladios et hastas intentantes, perinde ac si vel terrere eos, vel vulnerare possent.

XXIV. — De Smindyridæ deliciis in cibo, et voracitate.

Σμινδυρίδην τὸν Συβαρίτην λέγουσιν ἐπὶ τοσοῦτον τρυφῆς ἐξοκεῖλαι, ὡς εἰς Σικυῶνα αὐτὸν ἀφικέσθαι μνηστῆρα Ἀγαρίστης τῆς Κλεισθένους, καὶ ἐπάγεσθαι χιλίους μὲν μαγείρους, τοσούτους δὲ ὀρνιθευτὰς καὶ ἁλιεῖς χιλίους.

Smindyriden Sybaritam usque adeo in luxuriam erupisse perhibent, ut, procus Agaristæ, Clisthenis filiæ, Sicyonem veniret, et mille coquos, totidemque aucupes, atque mille piscatores adduceret.

XXV. — A quibus multi clarissimi viri adjuti, fructum aliquem ceperint.

Ὤνηντο ἄρα καὶ Ὀδυσσεὺς Ἀλκίνου καὶ Ἀχιλλεὺς Χείρωνος καὶ Πάτροκλος Ἀχιλλέως καὶ Ἀγαμέμνων Νέστορος καὶ Τηλέμαχος Μενέλεω καὶ Ἕκτωρ Πολυδάμαντος, ἐν οἷς αὐτῷ προσεῖχε, καὶ οἱ Τρῶες Ἀντήνορος. Καὶ οἱ Πυθαγόρειοι μὲν ὁμιληταὶ Πυθαγόρου ὤνηντο· οἱ Δημοκρίτειοι δὲ συγγενόμενοι Δημοκρίτῳ πολλῶν ἀπήλαυσαν. Σωκράτει δὲ εἰ προσεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, πάντα ἂν ἐγένοντο εὐδαίμονες. Καὶ Ἱέρων δὲ ὁ Δεινομένους Σιμωνίδου τοῦ Κείου ἀπήλαυσε καὶ Πολυκράτης Ἀνακρέοντος καὶ Ξενοφῶντος Πρόξενος καὶ Ἀντίγονος Ζήνωνος. Ἵνα δὲ καὶ τῶν ἐμοὶ προσηκόντων οὐδὲν ἧττον ἤπερ καὶ οἱ Ἕλληνες

Utilitatem quandam perceperunt et Ulysses ex Alcinoo, et Achilles Chirone, et Patroclus Achille, et Agamemnon Nestore, et Telemachus Menelao, et Hector Polydamante, in quibus ei paruit, et Troes Antenore. Et Pythagorici quidem comites a Pythagora sunt adjuti; Democritei vero, multum ex eo, quod cum Democrito vixerunt, perceperunt fructum. Quodsi Socratem Athenienses audivissent, omni ex parte beati fuissent, ac sapientiæ operam dedissent. Sed et Hiero Dinomenis filius usus est utiliter sibi Simonide Ceo, et Polycrates Anacreonte, et Xenophonte Proxenus, et Antigonus Zenone. Ut vero eos quoque commemorem, qui non minus ad me perti-

προσήκουσι, μεμνῶμαι (διαφέρει δέ μοι καὶ τούτων, εἴ γε Ῥωμαῖός εἰμι), καὶ Λεύκολλος Ἀντιόχου τι ὤνητο τοῦ Ἀσκαλωνίτου καὶ Μαικήνας Ἀρείου καὶ Κικέρων Ἀπολλωνίου καὶ ὁ Σεβαστὸς Ἀθηνοδώρου. Πλάτων δέ, ἐμοῦ καίτοι σοφώτερος ὤν, λέγει ὅτι καὶ Ζεὺς εἶχε σύμβουλον· τίνα δὲ καὶ ὅπως, παρ' ἐκείνου μανθάνωμεν.

nent, quam faciunt Græci : mea vero interest etiam res illorum, quippe sim Romanus. Etiam Lucullo profuit aliquantum Antiochus Ascalonita, et Mæcenati Arius, et Ciceroni Apollonius, et Augusto Athenodorus. Plato vero, qui me est sapientior, Jovem etiam habuisse aliquem a a consiliis dicit : quem vero, et quomodo, ab ipso discamus.

XXVI. — De quibusdam ebriosis.

Ποτίστατοι γεγόνασιν ἄνθρωποι, ὥς φασι, Ξεναγόρας ὁ Ῥόδιος, ὃν ἐκάλουν Ἀμφορέα, καὶ Ἡρακλείδης ὁ πύκτης καὶ Πρωτέας ὁ Λανίκης μὲν υἱός, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ βασιλέως σύντροφος. Καὶ αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος λέγεται πλεῖστον πιεῖν ἀνθρώπων.

Bibacissimi fuerunt homines, ut tradunt vulgo, Xenagoras Rhodius, quem Amphoram vocabant, et Heraclides pugil, et Proteas Lanicæ quidem filius, cum Alexandro autem rege simul educatus; sed et Alexander ipse plurimum hominum bibisse dicitur.

XXVII. — Quod Hercules mitem sese erga hostes suos præbuerit.

Ἡμερώτατά φασι τὸν Ἡρακλῆ προσενεχθῆναι τοῖς ἑαυτοῦ πολεμίοις· πρῶτον γὰρ τῶν ἐξ αἰῶνος νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀποδοῦναι ταφησομένους, εἰωθότων τῶν τότε ὀλιγωρεῖν τῶν ἀνῃρημένων καὶ ἀπολείπειν αὐτοὺς κυνῶν δεῖπνον εἶναι. Καὶ Ὅμηρος,

. . . . Ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν·

καὶ

. . . . Κυσὶν μέλπηθρα γενέσθαι.

Maxima mansuetudine ferunt Herculem in hostes suos affectum fuisse. Primum enim hominum, qui unquam exstiterunt, cadavera per pactionem suis ad sepeliendum reddidisse, quum ejus temporis homines parum occisos curare solerent, et canibus eos ad vescendum relinquere. Et ideo Homerus :

Atque illos canibus laniandam præbuit escam;

et

Canibus fieri jucunda voluptas.

XXVIII. — De Leocorio Atheniensium.

Λεωκόριον Ἀθήνησιν ἐκαλεῖτο τὸ τέμενος τῶν Λεὼ θυγατέρων, Πραξιθέας καὶ Θεόπης καὶ Εὐβούλης. Ταύτας δὲ ὑπὲρ τῆς πόλεως τῆς Ἀθηναίων ἀναιρεθῆναι λόγος ἔχει, ἐπιδόντος αὐτὰς τοῦ Λεὼ εἰς τὸν χρησμὸν τὸν Δελφικόν. Ἔλεγε γὰρ μὴ ἂν ἄλλως σωθῆναι τὴν πόλιν, εἰ μὴ ἐκεῖναι σφαγιασθεῖεν.

Leocorium Athenis vocabatur sacellum filiarum cujusdam Leo, Praxitheæ, et Theopæ, et Eubulæ. Has pro civitate Minervæ occisas esse, fama fert, quum Leos pater eas tradidisset ad oraculum Delphicum. Dicebat enim illud, aliter non posse servari urbem, nisi illæ mactarentur.

XXIX. — Quid dixerit Plato de Agrigentinorum nimiis sumptibus.

Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος ἰδὼν Ἀκραγαντίνους, καὶ οἰκοδομοῦντας πολυτελῶς καὶ ὁμοίως δειπνοῦντας, εἶπεν, ὅτι ἄρα οἱ Ἀκραγαντῖνοι οἰκοδομοῦσι μὲν ὡς ἀεὶ βιωσόμενοι, δειπνοῦσι δὲ ὡς αὔριον τεθνηξόμενοι. Λέγει δὲ Τίμαιος ὅτι καὶ ἀργυραῖς ληκύθοις καὶ στλεγγίσιν ἐχρῶντο καὶ ἐλεφαντίνας κλίνας εἶχον ὅλας.

Plato filius Aristonis, quum videret Agrigentinos et magnis impensis ædificare, et eodem modo cœnare, Agrigentini, inquit, ædificant quasi semper victuri, et cœnant, quasi cras morituri. Dicit autem Timæus, eos etiam lecythis et strigilibus argenteis usos esse, et lectos habuisse totos eburneos.

XXX. — De Tarentinorum temulentia et Cyrenensium luxu.

Ταραντίνοις ἐν ἔθει ἦν πίνειν μὲν ἐξ ἑωθινοῦ, μεθύειν δὲ περὶ πλήθουσαν ἀγοράν. Εἰς τοσοῦτον δὲ ἄρα Κυρηναῖοι τρυφῆς ἐξώκειλαν, ὥστε Πλάτωνα παρεκάλουν, ἵνα αὐτοῖς γένηται νομοθέτης. Τὸν δὲ ἀπαξιῶσαί φασι διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ῥᾳθυμίαν αὐτῶν. Ὁμολογεῖ δὲ καὶ Εὔπολις ἐν τῷ Μαρικᾷ, ὅστις αὐτῶν εὐτελέστατος, σφραγῖδας εἶχε δέκα μνῶν. Παρῆν δὲ θαυμάζεσθαι καὶ τοὺς διαγλύφοντας τοὺς δακτυλίους.

Tarentinis a summo mane poculis indulgere mos erat, et eo tempore, quo jam incipit frequens esse hominibus forum, et ebrios esse. Cyrenenses vero usque adeo in luxum eruperunt, ut Platonem rogaverint, ut sibi leges conderet : ipsum autem recusasse id aiunt propter eorum jam inde ab initio socordiam. Testatur etiam Eupolis in Marica, quisquis eorum parcissimus, decem tamen minarum sigilla habuisse. Oportebat autem mirari etiam eos, qui sculpebant annulos.

XXXI. — De variis Græcorum vinis.

Φέρε οἴνων Ἑλληνικῶν διὰ σπουδῆς ἰόντων ἐν τοῖς πάλαι ὀνόματα καταλέξω ὑμῖν. Πράμνειόν τινα ἐκάλουν· ἱερὸς δὲ ἦν ἄρα οὗτος τῆς Δήμητρος· καὶ Χῖος οἶνος ἐκ τῆς νήσου, καὶ Θάσιος ἄλλος, καὶ Λέσβιος· καὶ ἐπὶ τούτοις Γλυκύς τις ἐκαλεῖτο, πρέπων τῷ ὀνόματι τὴν γεῦσιν· καὶ Κρὴς ἄλλος. Καὶ ἐν Συρακούσαις Πόλλιος· ἐκλήθη δὲ ἀπό τινος ἐγχωρίου βασιλέως. Ἔπινον δὲ καὶ Κῷον οἶνον, καὶ οὕτως αὐτὸν ἐκάλουν· καὶ Ῥόδιον, κατὰ τὰ αὐτὰ ὀνομάζοντες. Τί δέ; οὐκ ἐκεῖνα τοῖς Ἕλλησι τρυφῆς ἀπόδειξις; μύρῳ γὰρ οἶνον μιγνύντες οὕτως ἔπινον, καὶ ὑπερησπάζοντο τὴν τοιαύτην κρᾶσιν· καὶ ἐκαλεῖτο ὁ οἶνος Μυρίνης. Μέμνηται δὲ αὐτοῦ Φιλιππίδης ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητής.

Age, recensebo vobis Græcorum vinorum nomina, quæ fuerunt apud veteres desideratissima. Pramnium quoddam appellabant, quod erat sacrum Cereri : et Chium vinum, illa ex insula, et aliud Thasium, et Lesbium : et præter hæc quoddam vinum Dulce vocabatur, sapore conveniens suo nomini : et aliud Creticum, et Syracusis Pollium, quod sic nuncupatum est a quodam istius loci rege. Bibebant etiam Coum vinum, et sic illud appellabant, et Rhodium, eodem modo et hoc nominantes. Quid vero? nonne hæc sunt luxus Græcorum demonstratio? vinum enim unguento miscebant, atque ita bibebant, et maxime amabant hanc mixtionem : vocabatur autem vinum illud Myrines. Meminit vero ejus Philippides comicus poeta.

XXXII. — De Pythagoræ, Empedoclis, Hippiæ et Gorgiæ vestimentis et calceamentis.

Πυθαγόρας ὁ Σάμιος λευκὴν ἐσθῆτα ἠσθῆτο, καὶ ἐφόρει στέφανον χρυσοῦν καὶ ἀναξυρίδας. Ἐμπεδοκλῆς δὲ ὁ Ἀκραγαντῖνος ἁλουργεῖ ἐχρήσατο καὶ ὑποδήμασι χαλκοῖς. Ἱππίαν δὲ καὶ Γοργίαν ἐν πορφυραῖς ἐσθῆσι προϊέναι διαῤῥεῖ λόγος.

Pythagoras Samius alba veste amiciebatur et gestabat coronam auream atque anaxyrides. Empedocles vero Agrigentinus purpura utebatur, et calceis æneis. Hippiam vero et Gorgiam, purpureis vestibus amictos, in publico progredi solitos, fama fert.

XXXIII. — Quod Romani medici contra Pyrrhum insidias non admiserint.

Κινέας ὁ Πύῤῥου ἰατρός, φασί, πρὸς τὴν βουλὴν τῶν Ῥωμαίων ἔγραψε δι' ἀποῤῥήτων, καὶ ᾔτει χρήματα, καὶ ὑπισχνεῖτο ἀποκτενεῖν φαρμάκοις τὸν Πύῤῥον. Οἱ δὲ οὐ προσήκαντο τὴν ὑπόσχεσιν· δι' ἀρετῆς γὰρ ἴσασι Ῥωμαῖοι ἀγαθοὶ εἶναι, οὐ μὴν διὰ τέχνης καὶ πανουργίας καὶ ἐπιβουλῆς καταγωνίσασθαι τοὺς ἐχθρούς. Ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ Πύῤῥῳ τὴν γνώμην τοῦ Κινέου ἐξέφαναν.

Cineas medicus Pyrrhi, ut perhibent, ad senatum Romanum arcanas litteras scripserat, quibus pecunias petebat, et pollicebatur se Pyrrhum veneno interempturum : at illi promissionem hanc non admiserunt. Etenim Romani virtute fortes esse didicerunt, non vero technis et calliditate et insidiis hostem vincere. Sed et Cineæ consilium ipsi Pyrrho aperuerunt.

XXXIV. — De Pausaniæ et Apellis amoribus.

Ἔρωτες ἡμῖν τῶν ἀρχαίων πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι εἰς μνήμην ἐδόθησαν, καὶ οὗτοι δὲ οὐχ ἥκιστα. Παυσανίας μὲν γὰρ ἤρα τῆς ἑαυτοῦ γυναικός, Ἀπελλῆς δὲ τῆς Ἀλεξάνδρου παλλακῆς, ἧπερ ὄνομα ἦν Παγκάστη, τὸ δὲ γένος Λαρισσαία ἦν. Ταύτῃ καὶ πρώτῃ, φασίν, ὁ Ἀλέξανδρος ὡμίλησεν.

Multi veterum amores memoriæ proditi sunt et alii, et isti non postremo loco. Pausanias quidem uxorem suam amavit : Apelles vero concubinam Alexandri nomine Pancastam, genere Larissæam. Cum qua etiam primum Alexander rem habuisse dicitur.

XXXV. — De Periandris, Miltiadis, Sibyllis, et Bacidibus.

Ὅτι δύο Περίανδροι, ὁ μὲν σοφὸς ἦν, ὁ δὲ τύραννος. Καὶ Μιλτιάδαι τρεῖς, ὁ τὴν Χεῤῥόννησον κτίσας καὶ ὁ Κυψέλου καὶ ὁ Κίμωνος. Σίβυλλαι τέσσαρες, ἡ Ἐρυθραία, ἡ Σαμία, ἡ Αἰγυπτία, ἡ Σαρδιανή. Οἱ δέ φασι καὶ ἑτέρας ἕξ, ὡς εἶναι τὰς πάσας δέκα, ὧν εἶναι καὶ τὴν Κυμαίαν καὶ τὴν Ἰουδαίαν. Βάκιδες τρεῖς, ὁ μὲν Ἐλεώνιος, ὁ δὲ Ἀθηναῖος, ὁ δὲ Ἀρκάς.

Duo fuerunt Periandri, philosophus alter, alter tyrannus : et Miltiadæ tres, ille, qui Chersonesum condidit, et Cypseli filius, et Cimonis filius. Sibyllæ quatuor, Erythræa, Samia, Ægyptia, Sardiana. Quidam dicunt, etiam alias sex fuisse, ut universæ sint decem, in quibus fuerit et Cumana et Judæa. Bacides tres, primus Eleonius, alter Atheniensis tertius Arcas.

XXXVI. — De numero filiorum Niobes.

Ἐοίκασιν οἱ ἀρχαῖοι ὑπὲρ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τῆς Νιόβης παίδων μὴ συνᾴδειν ἀλλήλοις. Ὅμηρος μὲν ἓξ λέγει [ἄῤῥενας] καὶ τοσαύτας κόρας, Λάσος δὲ δὶς ἑπτὰ λέγει. Ἡσίοδος δὲ ἐννέα καὶ δέκα, εἰ μὴ ἄρα οὐκ εἰσιν Ἡσιόδου τὰ ἔπη, ἀλλ', ὡς πολλὰ καὶ ἄλλα, κατέψευσται αὐτοῦ. Ἀλκμὰν δέκα φησί· Μίμνερμος εἴκοσι· καὶ Πίνδαρος τοσούτους.

Veteres scriptores de numero liberum Niobes non videntur secum invicem consentire. Homerus quidem sex numerat masculos, et totidem filias. Lasus vero bis septem dicit. Hesiodus autem undeviginti, nisi tamen non sint Hesiodi illa carmina, sed, sicut multa quoque alia, falso ipsi tribuantur. Alcman decem ponit; Mimnermus viginti, et Pindarus totidem.

XXXVII. — De Alexandro in egestate ciborum constituto, et quomodo aliqui vici per fumum capti sint.

Ἀλέξανδρος, ὅτε Βῆσσον ἐδίωκεν, ἐν ἀπορίᾳ γενόμενος τροφῶν, αὐτός τε ἥψατο τῶν καμήλων καὶ ὑποζυγίων ἄλλων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Τῶν τε ξύλων αὐτοὺς ἐπιλιπόντων, ὠμὰ τὰ κρέα ἤσθιον. Ἐπεκούρει δὲ αὐτοῖς τὸ σίλφιον πολὺ ὄν, ὥστε τὰς σάρκας συνεκπέττειν.

Ἐν δὲ τῇ Βακτριανῇ οἱ στρατιῶται τὰς κώμας κατελάμβανον, ὅτι οἰκοῦνται ἐκ τοῦ καπνοῦ συνιέντες, καὶ τὴν χιόνα ἀφαιροῦντες τῶν θυρῶν.

Alexander, quum Bessum persequeretur, constitutus in ciborum penuria, de camelis et aliis jumentis, tam ipse, quam socii, comedere cœperunt : quumque eos ligna deficerent, crudas carnes vorabant. Silphium tamen, quod ibi copiosum erat, opem ferebat iis, adeo ut carnes illas simul concoqueret.

In regione vero Bactrianorum milites ipsos vicos deprehenderunt, ex fumo inhabitari eos intelligentes, et nivem a foribus auferentes.

XXXVIII. — De equis, moribusque quibusdam Sacarum.

Οἱ Σακῶν ἵπποι, ἐὰν ἀποβάλῃ τις τὸν δεσπότην, ἐς τὸ ἀναβῆναι αὐτὸν παρέστηκεν. Ἐὰν δέ τις γῆμαι βούληται παρθένον, μονομαχεῖ τῇ παιδί. Καὶ κρατήσασα μὲν αἰχμάλωτον ἄγεται καὶ κρατεῖ αὐτοῦ καὶ ἄρχει· ἐὰν δὲ νικηθῇ, ἄρχεται. Μονομαχοῦσι δὲ ἄχρι νίκης, οὐ μέχρι θανάτου. Πενθοῦντες δὲ οἱ Σάκαι εἰς οἴκους τινὰς ὑπάντρους καὶ κατασκίους ἀποκρύπτονται.

Sacarum equi, si quis dominum excusserit, consistunt, ut rursum ascendat. Quodsi quis virginem ducere uxorem cupit, pugnam cum puella suscipit : et si illa superior sit, captivum abducit, et habet eum in sua potestate, ac imperium in eum tenet : sin inferior, regitur ab ipso. Certant autem usque ad victoriam, non usque ad mortem. Quum vero in luctu versantur Sacæ, in conclavia quædam subterranea sese abscondunt.

XXXIX. — De Perdiccæ audacia, et leæna.

Περδίκκας ὁ Μακεδών, ὁ συστρατευσάμενος Ἀλεξάνδρῳ, οὕτως ἄρα ἦν εὔτολμος, ὥς ποτε εἰς σπήλαιον παρελθεῖν, ἔνθα εἶχεν εὐνὴν λέαινα, μόνος· καὶ τὴν μὲν λέαιναν οὐ κατέλαβε, τούς γε μὴν σκύμνους αὐτῆς κομίζων προῆλθε, καὶ ἔδοξεν ἐπὶ τούτῳ θαυμάζεσθαι ὁ Περδίκκας. Πεπίστευται δὲ οὐ μόνον παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀλκιμώτατόν τε καὶ δυσμαχώτατον εἶναι θηρίον ἡ λέαινα, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις. Φασὶ γοῦν καὶ Σεμίραμιν τὴν Ἀσσυρίαν οὐκ, εἴ ποτε εἷλε λέοντα ἢ πάρδαλιν κατέκτανεν ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἰ λεαίνης ἐγκρατὴς ἐγένετο, μέγα ἐφρόνει.

Perdiccas Macedo, qui in bellum cum Alexandro abiit, usque adeo fuit audax, ut aliquando in speluncam, ubi leæna cubile habebat, introiret solus : verum leænam ipsam non deprehendit, sed catulos ejus secum exportans prodiit, et visus est Perdiccas hoc facto in admiratione apud homines esse. Etenim non solum apud Græcos robustissimum et oppugnatu difficillimum animal leænam esse creditum est, verum etiam apud Barbaros. Proinde dicunt etiam de Semiramide Assyria, non, si quando leonem cepisset, aut pardalim interfecisset, aut aliam quandam talium ferarum, sed si leænam superasset, animum extulisse.

XL. — De commeatu, qui sequebatur Xerxem.

Τά τε ἄλλα ἐφόδια εἵπετο τῷ Ξέρξῃ πολυτελείας καὶ ἀλαζονείας πεπληρωμένα, καὶ οὖν καὶ ὕδωρ ἠκολούθει τὸ ἐκ τοῦ Χοάσπου. Ἐπεὶ δ' ἔν τινι ἐρήμῳ τόπῳ ἐδίψησεν, οὐδέπω τῆς θεραπείας ἡκούσης, ἐκηρύχθη τῷ στρατοπέδῳ, εἴ τις ἔχει ὕδωρ ἐκ τοῦ Χοάσπου, ἵνα δῷ βασιλεῖ πιεῖν. Καὶ εὑρέθη τις βραχὺ καὶ σεσηπὸς

Xerxem sequebantur cum alii commeatus magnificentia et ostentatione pleni, tum vero etiam aqua ex Choaspe simul vehebatur. Quum vero in loco deserto sitiret, neque dum veniret famulitium cum impedimentis, denuntiatum est exercitui, si quis aquam ex Choaspe haberet, ut regi eam bibendam daret. Et inventus est quidam,

ἔχων. Ἔπιεν οὖν τοῦτο ὁ Ξέρξης, καὶ εὐεργέτην τὸν δόντα ἐνόμισεν, ὅτι ἂν ἀπώλετο τῇ δίψῃ, εἰ μὴ ἐκεῖνος εὑρέθη.

qui pauxillum haberet, et putre. Bibit igitur illam Xerxes, et eum, qui dederat, benefactoris loco habuit, quoniam, nisi illa fuisset inventa, periisset siti.

XLI. — De Protogene pictore.

Πρωτογένης ὁ ζωγράφος τὸν Ἰάλυσον, φασίν, ἑπτὰ ἔτεσι διαζωγραφῶν ἐξετέλεσεν· ὃν Ἀπελλῆς ἰδών, τὰ μὲν πρῶτα ἔστη ἄφωνος, ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῇ παραδόξῳ θέᾳ· εἶτα ἔφη, Καὶ ὁ πόνος μέγας καὶ ὁ τεχνίτης· ἀπολείπεταί γε μὴν τῆς χειρουργίας ἡ χάρις, ἧς ὁ ἀνὴρ εἰ τύχοι, ὁ πόνος αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει.

Protogenes pictor Ialysum, ut aiunt, septem annis continuis pingens absolvit: quem quum cerneret Apelles, primum quidem stetit mutus, stupefactus inopinato spectaculo: deinde, Et labor, inquit, magnus, et artifex, verum gratia abest ab opere, quam si homo consequatur, labor ejus cœlum attinget.

XLII. — De quibusdam hominibus a feris enutritis et educatis.

Κῦρον τὸν Μανδάνης ἔθρεψε, φασί, κύων, Τήλεφον δὲ τὸν Αὔγης καὶ Ἡρακλέους ἔλαφος, Πελίαν δὲ τὸν Ποσειδῶνος καὶ Τυροῦς ἵππος· ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀλόπης. Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου ὑπὸ ἄρκτου φασὶ τραφῆναι, Αἴγισθον δὲ τὸν Θυέστου καὶ Πελοπίας ὑπὸ αἰγός.

Cyrum Mandanæ filium canis nutrivit, ut ferunt; Telephum vero Auges et Herculis filium, cerva: at Peliam Neptuni et Tyrus filium equa: sed et Alopes filium. Priami filium Alexandrum ferunt ab ursa educatum: Ægisthum vero Thyestæ et Pelopiæ filium, a capra.

XLIII. — Qui ex obscuris clari nobilesque evaserint.

Δαρεῖον ἀκούω τὸν Ὑστάσπου φαρετροφόρον Κύρου γενέσθαι. Ὁ δὲ τελευταῖος Δαρεῖος, [ὁ] ὑπὸ Ἀλεξάνδρου νικηθείς, δοῦλος ἦν. Ἀρχέλαος δέ, ὁ Μακεδόνων βασιλεύς, δούλης υἱὸς ἦν τῆς Σιμίχης. Μενέλαος, ὁ Φιλίππου πάππος, εἰς τοὺς νόθους ἐτέλει. Ὁ δὲ τούτου υἱὸς Ἀμύντας ὑπηρέτης Ἀερόπου καὶ δοῦλος ἐπεπίστευτο. Περσεὺς δέ, ὃν καθεῖλε Παῦλος ὁ Ῥωμαῖος, Ἀργεῖος μὲν γένος ἦν, ἀδόξου δέ τινος υἱός. Εὐμένης δὲ πατρὸς ἀπόρου καὶ τυμβαύλου πεπίστευται γενέσθαι. Ἀντίγονος ὁ Φιλίππου, ὁ καὶ ἑτερόφθαλμος καὶ ἐκ τούτου Κύκλωψ προσαγορευθείς, αὐτουργὸς ἦν. Πολυσπέρχων δὲ ἐλῄστευε. Θεμιστοκλῆς δέ, ὁ τοὺς βαρβάρους καταναυμαχήσας καὶ μόνος συνεὶς τὰς τῶν θεῶν ἐν τοῖς χρησμοῖς φωνάς, Θράττης υἱὸς ἦν, καὶ ἐκαλεῖτο ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἀβρότονον. Φωκίων δέ, ὁ Χρηστὸς ἐπικληθείς, πατρὸς μὲν δοίδυκας ἐργαζομένου ἦν. Δημήτριον δὲ τὸν Φαληρέα οἰκότριβα γενέσθαι λέγουσιν ἐκ τῆς οἰκίας τῆς Τιμοθέου καὶ Κόνωνος. Ὑπερβόλου δὲ καὶ Κλεοφῶντος καὶ Δημάδου, καίτοι προστατῶν γενομένων τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ῥᾳδίως τοὺς πατέρας. Καλλικρατίδας γε μὴν καὶ Γύλιππος καὶ Λύσανδρος ἐν Λακεδαίμονι Μόθακες ἐκαλοῦντο. Ὄνομα δὲ ἦν ἄρα τοῦτο τοῖς τῶν εὐπόρων [δούλοις], οὓς συνεξέπεμπον τοῖς υἱοῖς οἱ πατέρες συναγωνιουμένους ἐν τοῖς γυμνασίοις. Ὁ δὲ συγχωρήσας τοῦτο Λυκοῦργος τοῖς ἐμμείνασι τῇ τῶν παίδων ἀγωγῇ πολιτείας Λακωνικῆς μεταλαγχάνει. Καὶ Ἐπαμεινώνδας δὲ πατρὸς ἦν ἀφανοῦς. Κλέων δέ, ὁ Σικυωνίων τύραννος, καταποντιστὴς ἦν.

Darium Hystaspis filium audio Cyri pharetrophorum fuisse. Ultimus vero Darius, qui victus est ab Alexandro, servus fuerat. Archelaus autem Macedonum rex serva Simicha progenitus erat. Menelaus Philippi avus in nothis numerabatur: ejus vero filius, Amyntas, minister Aëropi, et servus esse creditus fuit. Perseus, quem Paulus Romanus debellavit, natione quidem Argivus erat, filius vero ignobilis cujusdam. Eumenes vero patre inope et silicine natus creditur. Antigonus, Philippi filius, qui et unoculus erat, et ex eo Cyclops appellatus, et agricola fuit: at Polysperchon latrocinia exercuit. Themistocles vero, qui Barbaros navali prœlio fudit, solusque deorum voces in oraculis intellexit, Thressæ cujusdam filius erat, et appellabatur mater ejus Abrotonum. Phocion cognominatus Bonus, patrem habuit artificem cochlearium. Demetrium Phalereum, e familia Timothei et Cononis vernam fuisse ferunt. Hyperboli vero, Cleophontis et Demadæ, tametsi præfecti populi Atheniensium exstiterint, parentes haud facile quis dixerit. Callicratidas autem, Gylippus, et Lysander Mothaces in Lacedæmoni vocabantur. Nomen hoc imponebatur famulis locupletiorum iis, quos patres in gymnasia exercitatum simul cum filiis mittebant. Qui vero id concessit Lycurgus, eos qui in puerorum comitatu permanerent, reipublicæ Lacedæmoniæ participes facit. Sed et Epaminondas patrem habuit ignobilem. Cleon vero Sicyoniorum tyrannus pirata fuerat.

XLIV. — De quibusdam longo tempore versatis in Siciliæ lapicidinis.

Αἱ ἐν Σικελίᾳ λιθοτομίαι περὶ τὰς Ἐπιπολὰς ἦσαν, σταδίου μῆκος, τὸ εὖρος δύο πλέθρων. Ἦσαν δὲ ἐν αὐταῖς τοῦ χρόνου τοσοῦτον διατρίψαντες ἄνθρωποι, ὡς καὶ γεγαμηκέναι ἐκεῖ καὶ παιδοποιῆσαι. Καί τινες τῶν παίδων ἐκείνων μηδεπώποτε πόλιν ἰδόντες, ὅτε εἰς Συρακούσας ἦλθον, καὶ εἶδον ἵππους ὑπεζευγμένους καὶ βόας ἐλαυνομένους, ἔφευγον βοῶντες· οὕτως ἄρα ἐξεπλάγησαν. Τὸ δὲ κάλλιστον τῶν ἐκεῖ σπηλαίων ἐπώνυμον ἦν Φιλοξένου τοῦ ποιητοῦ, ἐν ᾧ, φασί, διατρίβων τὸν Κύκλωπα εἰργάσατο τῶν ἑαυτοῦ μελῶν τὸ κάλλιστον, παρ' οὐδὲν θέμενος τὴν ἐκ Διονυσίου τιμωρίαν καὶ καταδίκην, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ συμφορᾷ μουσουργῶν ὁ Φιλόξενος.

In Sicilia lapicidinæ juxta Epipolas erant, longitudine unius stadii, latitudine duorum plethrorum. Erant autem homines, qui in eo loco tantum temporis egerant, ut ibi etiam matrimonia contraxerint, et liberos genuerint. Et quidam ex illis liberis, quum urbem nunquam vidissent, quando venerunt Syracusas, et equos jugo junctos, et boves agitatos viderunt, fugiebant cum clamore : adeo exterriti erant. Pulcherrima autem earum, quæ istic erant, spelunca Philoxeni poetæ cognomentum habebat, in qua quum versaretur, Cyclopem (ut ferunt), suorum poematum præstantissimum, elaboravit, parvi pendens illud a Dionysio irrogatum supplicium et condemnationem, verum etiam in ipsa illa calamitate musicam artem exercens Philoxenus.

XLV. — De Mida, Platone, et Pindaro infantibus.

Φρύγιοι καὶ ταῦτα ᾄδουσι λόγοι. Μίδου τοῦ Φρυγὸς ἔτι νηπίου καθεύδοντος μύρμηκας εἰσέρπειν εἰς τὸ στόμα, καὶ πάνυ φιλοπόνως καὶ φιλέργως εἰσφέρειν τοὺς πυρούς. Πλάτωνος δὲ μελίττας εἰς τὸ στόμα κηρίον ἐργάζεσθαι. Καὶ Πινδάρῳ τῆς πατρῴας οἰκίας ἐκτεθέντι μέλιτται τροφοὶ ἐγένοντο, ὑπὲρ τοῦ γάλακτος παρατιθεῖσαι μέλι.

Phrygiæ fabulæ etiam hæc tradunt : infante adhuc Mida Phryge dormiente, formicas in os ejus irrepsisse, magnoque studio et sedulitate triticum ingessisse. Platonis vero in ore apes favum effecisse. Pindaro etiam extra paternam domum exposito, apes fuerunt nutrices, pro lacte mel præbentes.

XLVI. — De prodigio Dionysio monarchiam portendente.

Διονύσιον δὲ τὸν Ἑρμοκράτους λέγουσι ποταμὸν διαβαίνειν· ἔφερε δὲ αὐτὸν ἵππος. Καὶ ὁ μὲν ἵππος κατὰ τοῦ τέλματος ὤλισθεν· ὁ δὲ ἀποπηδήσας τῆς ὄχθης ἐλάβετο καὶ ἀπῄει, ὡς οὐκέτι τὸν ἵππον ὄντα αὐτοῦ ἀπολιπών. Ὁ δὲ ἠκολούθησε καὶ χρεμετίσας ἐπέστρεψεν αὐτόν. Καὶ ἐκεῖνος ἐλάβετο αὐτοῦ τῆς χαίτης καὶ ἔμελλεν ἀναβαίνειν· καὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ περιπίπτει μελιττῶν πλῆθος. Ἔφασαν οὖν οἱ Γαλεῶται πρὸς τὸν Διονύσιον ἐρόμενον ὑπὲρ τούτων, ὅτι ταῦτα μοναρχίαν δηλοῖ.

Dionysium, Hermocratis filium, aiunt flumen trajecisse. Ferebat autem eum equus, et equus quidem iste in luto est collapsus : ille vero desiliens, ripam attigit, atque abiit, equo, tanquam extincto, istic relicto. Equus autem sequutus est, et hinniens, reverti eum fecit : et ille apprehendit ejus jubas; et adscensurus erat, tum vero manum ejus circumdat apum multitudo. Itaque de his consulenti Dionysio responderunt Galeotæ, monarchiam hæc significare.

XLVII. — De Aristomache, Dionis uxore.

Διονύσιος ἐλαύνει τῆς Σικελίας Δίωνα, τὴν δὲ γυναῖκα αὐτοῦ Ἀρήτην καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ παῖδα ἐφύλαττεν. Ὕστερον δὲ τὴν γυναῖκα ἄκουσαν δορυφόρῳ αὐτοῦ πάντων μάλιστα θεραπευτῇ, Τιμοκράτει, γυναῖκα δίδωσι· Συρακούσιος δὲ τὸ γένος ἦν. Δίων δὲ παραλαβὼν Συρακούσας, ἀποδράντος εἰς Λοκροὺς Διονυσίου, ἐνταῦθα ἡ μὲν Ἀριστομάχη, ἡ τοῦ Δίωνος ἀδελφή, προσεῖπεν αὐτόν. Ἡ δὲ Ἀρήτη εἵπετο δι' αἰδοῦς ἐγκαλυπτομένη καὶ οὐ τολμῶσα προσειπεῖν ὡς ἄνδρα, ἐπεὶ βιασθεῖσα τὸν θεσμὸν τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνῆς οὐ διεφύλαξεν. Ἐπεὶ δὲ ὑπὲρ αὐτῆς ἀπελογήσατο ἡ Ἀριστομάχη, τὴν ἐκ τοῦ Διονυσίου ἀνάγκην καταλέξασα, ὁ Δίων προσηγάγετο τὴν γυναῖκα καὶ τὸν παῖδα καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ἔπεμψεν.

Dionysius e Sicilia Dionem expulit, uxorem vero ejus Areten et ipsius filium custodivit. Postea vero uxorem ejus repugnantem satelliti suo, qui omnium maxime ipsum colebat, Timocrati, conjugem dedit : erat vero genere is Syracusanus. Dion autem quum, fugiente Locros Dionysio, Syracusas cepisset, tum vero Aristomache, soror Dionis, eum allocuta est. Arete vero sequebatur, præ verecundia faciem suam velans, neque, tanquam maritum, audens eum alloqui : quoniam vi coacta connubii cum ipso legem non servarat. Postquam autem pro ea caussam dixisset Aristomache, necessitatem illam a Dionysio exponens, Dion amplexus est uxorem et filium, misitque eos in domum suam.

XLVIII. — De poematibus Homeri.

Ὅτι Ἰνδοὶ τῇ παρὰ σφίσιν ἐπιχωρίῳ φωνῇ τὰ Ὁμήρου μεταγράψαντες ᾄδουσιν οὐ μόνοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Περσῶν βασιλεῖς· εἴ τι χρὴ πιστεύειν τοῖς ὑπὲρ τούτων ἱστοροῦσι.

Indi vernacula sibi lingua descripta Homeri poemata cantant, non tamen soli, sed et Persarum reges : si quid credere oportet illis, qui de his scribunt.

XLIX. — Quod Phocion haud fuerit vindictæ studiosus.

Φωκίων ὁ τοῦ Φώκου, πολλάκις στρατηγήσας, κατεγνώσθη θανάτῳ, καὶ ἦν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ ἔμελλε πιεῖσθαι τὸ κώνειον. Ἐπεὶ δὲ ὤρεξεν ὁ δήμιος τὴν κύλικα, οἱ προσήκοντες ἤροντο, εἴ τι λέγοι πρὸς τὸν υἱόν. Ὁ δέ, Ἐπισκήπτω αὐτῷ μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακεῖν ὑπὲρ τῆς παρ' αὐτῶν φιλοτησίας, ἣν νῦν πίνω. Ὅστις δὲ οὐκ ἐπαινεῖ καὶ ὑπερθαυμάζει τὸν ἄνδρα, δοκεῖ μοι μέγα ὁ τοιοῦτος ἐννοεῖν οὐδέν.

Phocion Phoci filius quum sæpe prætor fuisset, morti adjudicatus est, eratque in carcere, idque jam agebatur, ut cicutam biberet. Quum vero porrigeret jam calicem lictor, necessarii ejus rogarunt, num quid mandaret ad filium. Ille vero : Præcipio ei, ne infestus aut vindictæ cupidus sit in Athenienses propter hanc ab ipsis propinationem, quam nunc bibo. Quicunque vero virum in hisce non laudat et majorem in modum admiratur, is mihi nihil egregium intelligere videtur.

L. — De Lacedæmoniis nullam operam liberalibus disciplinis impendentibus.

Λακεδαιμόνιοι μουσικῆς ἀπείρως εἶχον· ἔμελε γὰρ αὐτοῖς γυμνασίων καὶ ὅπλων. Εἰ δέ ποτε ἐδεήθησαν τῆς ἐκ Μουσῶν ἐπικουρίας ἢ νοσήσαντες ἢ παραφρονήσαντες ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον δημοσίᾳ παθόντες, μετεπέμποντο ξένους ἄνδρας οἷον ἰατροὺς ἢ [καθαρτὰς] κατὰ πυθόχρηστον. Μετεπέμψαντό γε μὴν Τέρπανδρον καὶ Θάλητα καὶ Τυρταῖον καὶ τὸν Κυδωνιάτην Νυμφαῖον καὶ Ἀλκμᾶνα [αὐλῳδὸς γὰρ ἦν]. Καὶ Θουκυδίδης δὲ ὁμολογεῖ, ὅτι μὴ ἐσπουδασμένως περὶ παιδείαν εἶχον, ἐν οἷς λέγει περὶ Βρασίδου. Λέγει γοῦν, ὅτι ἦν [οὐδὲ] ἀδύνατος εἰπεῖν, ὡς Λακεδαιμόνιος.

Lacedæmonii musicæ imperiti erant. Ipsis enim curæ erant gymnasia et arma. Si quando autem Musarum auxilio, vel morbo laborantes, vel mente capti, aut aliud quid simile publice passi, indigerent, arcessebant homines peregrinos, tanquam malorum istorum medicos, idque ex oraculo Apollinis. Arcessiverunt autem Terpandrum, Thaleta, Tyrtæum, Cydoniatam Nymphæum et Alcmanem, tibicen enim erat. Et Thucydides testatur, doctrinas non diligenter eos curasse, in iis, ubi loquitur de Brasida. Ait ergo, eum dicendi non imperitum fuisse, utpote Lacedæmonium.

LI. — De ostentatione Menecratis, et quomodo Philippus eum deriserit.

Μενεκράτης ὁ ἰατρὸς εἰς τοσοῦτον προῆλθε τύφου, ὥστε ἑαυτὸν ὀνομάζειν Δία. Ἐπέστειλε δέ ποτε ἐπιστολὴν Φιλίππῳ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ τοιαύτην· Φιλίππῳ Μενεκράτης ὁ Ζεὺς εὖ πράττειν. Ἀντέγραψε δὲ καὶ ὁ Φίλιππος· Φίλιππος Μενεκράτει ὑγιαίνειν. Συμβουλεύω σοι προσάγειν σεαυτὸν ἐπὶ τοὺς κατὰ Ἀντίκυραν τόπους. Ἠνίττετο δὲ ἄρα διὰ τούτων, ὅτι παραφρονεῖ ὁ ἀνήρ. Εἱστία ποτὲ μεγαλοπρεπῶς ὁ Φίλιππος, καὶ δὴ καὶ τοῦτον ἐπὶ θοίνην ἐκάλεσε, καὶ ἰδίᾳ κλίνην αὐτῷ ἐκέλευσε παρεσκευάσθαι, καὶ κατακλιθέντι θυμιατήριον παρέθηκε, καὶ ἐθυμιᾶτο αὐτῷ· οἱ δὲ λοιποὶ εἱστιῶντο, καὶ ἦν μεγαλοπρεπὲς τὸ δεῖπνον. Ὁ τοίνυν Μενεκράτης τὰ μὲν πρῶτα ἐνεκαρτέρει, καὶ ἔχαιρε τῇ τιμῇ· ἐπεὶ δὲ κατὰ μικρὸν ὁ λιμὸς περιῆλθεν αὐτόν, καὶ ἠλέγχετο, ὅτι ἦν ἄνθρωπος, καὶ ταῦτα εὐήθης, ἐξαναστὰς ἀπιὼν ᾤχετο, καὶ ἔλεγεν ὑβρίσθαι, ἐμμελῶς πάνυ τοῦ Φιλίππου τὴν ἄνοιαν αὐτοῦ ἐκκαλύψαντος.

Menecrates medicus eo superbiæ elatus fuit, ut se ipsum Jovem appellaret : misit autem tales aliquando litteras ad Philippum Macedonum regem : Philippo Menecrates Jupiter felicitatem. Ad ea rescripsit Philippus : Philippus Menecrati sanitatem. Suadeo tibi, ut ad loca Anticyræ te conferas. Significabat autem per ista, hominem non esse sanæ mentis.

Lautissimum aliquando convivium instruxerat Philippus, atque adeo et illum ad epulas vocavit, seorsimque lectum ei jussit apparari, et accumbenti apposuit acerram. Et ita suffitus ei fiebat : reliqui vero epulabantur, eratque magnificum illud convivium. Menecrates itaque primum ferebat illa, gaudebatque honore : postquam vero paulatim fames ei obrepebat, et homo esse convincebatur isque stolidus, consurgens discedebat, seque injuria affectum dicebat, festivissime Philippo ita stultitiam ejus detegente.

LII. — Quibus similes dixerit Athenas Isocrates.

Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ ἔλεγεν ὑπὲρ τῆς Ἀθηναίων πόλεως, ὁμοίαν εἶναι ταῖς ἑταίραις. Καὶ γὰρ τοὺς ἁλισκομένους ὑπὸ τῆς ὥρας αὐτῶν βούλεσθαι συνεῖναι αὐταῖς, ὅμως δὲ μηδένα ἐντελῶς οὕτω παραφρονεῖν, ὡς ὑπομεῖναι ἂν συνοικῆσαί τινι αὐτῶν. Καὶ οὖν καὶ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐνεπιδημῆσαι μὲν εἶναι ἡδίστην, καὶ κατά γε τοῦτο πασῶν τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα διαφέρειν· ἐνοικῆσαι δὲ ἀσφαλῆ μηκέτι εἶναι. Ἠνίττετο δὲ διὰ τούτων τοὺς ἐπιχωριάζοντας αὐτῇ συκοφάντας καὶ τὰς ἐκ τῶν δημαγωγούντων ἐπιβουλάς.

Isocrates rhetor de Atheniensium civitate dicere solebat, eam meretricibus similem esse. Etenim qui illarum venustate capiuntur, velle rem cum ipsis habere: neminem tamen adeo insanire, ut matrimonium cum illarum quapiam inire sustineat. Atque ita et Atheniensium civitatem ad peregrinandum quidem in ea jucundissimam esse, omnibusque totius Græciæ civitatibus in ea re præstare: ad inhabitandum vero neutiquam tutam esse: innuebat autem his verbis, habitantes in ea sycophantas atque eorum, qui populum dicendo regunt, insidias.

LIII. — De maximorum bellorum causis.

Ἐμὲ δὲ οὐ λέληθεν, ὅτι τῶν μεγίστων πολέμων αἱ ἀρχαὶ δοκοῦσί πως εὐκαταφρόνητοι γεγονέναι. Τὸν μὲν γὰρ Περσικὸν ἐκ τῆς Μαιανδρίου τοῦ Σαμίου πρὸς Ἀθηναίους διαφορᾶς τὴν ἀρχὴν λαβεῖν φασι. Τόν γε μὴν Πελοποννήσιον διὰ τὸ [κατὰ] Μεγαρέων πινάκιον. Τὸν δὲ Ἱερὸν καλούμενον ἐκ τῆς εἰσπράξεως τῶν δικῶν τῶν Ἀμφικτυόνων. Τὸν δὲ κατὰ Χαιρώνειαν, φιλονεικησάντων Ἀθηναίων πρὸς Φίλιππον καὶ λαβεῖν οὐ θελησάντων.

Me vero non latet, maximorum etiam bellorum contemnendas quodam modo videri fuisse origines. Persicum enim ex Mæandrii Samii cum Atheniensibus simultate ortum duxisse perhibent: Peloponnesium vero propter plebisciti in Megarenses tabellam: Sacrum vero quod vocabatur ab exactione mulctarum ex sententia Amphictyonum: Chæronense, Atheniensibus cum Philippo litigantibus, nec accipere volentibus *Halonesum, sed recipere, ut suam.*

LIV. — Quomodo Aristoteles Alexandrum iratum ad mansuetudinem revocare conatus sit.

Ἀλέξανδρον Ἀριστοτέλης ὀργιζόμενον πραῦναι βουλόμενος καὶ παῦσαι χαλεπαίνοντα πολλοῖς, ταυτὶ πρὸς αὐτὸν γέγραφεν· Ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ οὐ πρὸς ἥσσους, ἀλλὰ πρὸς τοὺς κρείττονας γίνεται· σοὶ δὲ οὐδεὶς ἴσος.

Ἀριστοτέλης τὰ δέοντα συμβουλεύων Ἀλεξάνδρῳ πολλοῖς ὠφέλημα γέγονεν, ἐξ ὧν καὶ τὴν πατρίδα κατῴκισε κατεσκαμμένην ὑπὸ τοῦ Φιλίππου.

Aristoteles Alexandrum irascentem mitigare volens et tollere vitium animi, quo pleraque indigne ferebat, hoc modo ad eum scripsit: Indignatio et ira non in pares, sed in superiores exsistere solet: tibi vero nemo par est.

Aristoteles suadens Alexandro, quæ fieri deceret, multis exstitit utilis, in quibus et patriam a Philippo dirutam exædificari denuo et incoli fecit.

LV. — De iis qui apud Libyes ab elephantis occiduntur, vel inter venandum pugnandumve intereunt.

Τοὺς ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων ἢ ἐν ταῖς θήραις ἢ ἐν ταῖς μάχαις ἀποθανόντας οἱ Λίβυες θάπτουσι διαπρεπῶς, καὶ ὕμνους τινὰς ᾄδουσιν. Ἔστι δὲ τοῖς ὕμνοις ἡ ὑποθήκη ἐκείνη· ἀγαθοὺς ἄνδρας εἶναι λέγει τοὺς ἀντιπάλους γενομένους θηρίῳ τοσούτῳ. Λέγουσι γὰρ καὶ τὸ ἐνδόξως ἀποθανεῖν ἐντάφιον εἶναι τῷ θαπτομένῳ.

Libyes eos, qui ab elephantis vel in venationibus, vel in prœliis interfecti sunt, magnifico sepeliunt, et hymnos quosdam canunt. Est autem hoc argumentum hymnorum, fortes fuisse viros dicens eos, qui tantæ bestiæ obviam ierint. Dicit vero etiam, glorioso mori maximum esse funeris ornamentum ei qui sepelitur.

LVI. — Quod Diogenes de Megarensibus pronuntiarit.

Διογένης ὁ Σινωπεὺς ἔλεγε πολλά, τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ἀπαιδευσίαν τῶν Μεγαρέων διαβάλλων, καὶ [ὅτι] ἐβούλετο Μεγαρέως ἀνδρὸς κριὸς εἶναι μᾶλλον ἢ υἱός. Ἠνίττετο δέ, ὅτι τῶν θρεμμάτων ποιοῦνται πρόνοιαν οἱ Μεγαρεῖς, τῶν παίδων δὲ οὐχί.

Diogenes Sinopensis multa dicebat, inertiam et inscitiam Megarensium exagitans, volebatque Megarensis alicujus aries potius esse, quam filius: quo significabat, Megarenses pecorum curam gerere, liberorum vero neutiquam.

LVII. — De prodigiis quæ Thebanis apparuerunt, Alexandro copias adversus eos ducente.

Ἡνίκα Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἐπὶ τὰς Θήβας ἦγε τὴν δύναμιν, οἱ μὲν θεοὶ σημεῖα αὐτοῖς καὶ τέρατα ἀπέστελλον, προσημαίνοντες τὰς περὶ αὐτῶν ὅσον οὐδέπω τύχας· οἱ δὲ ὡς ᾤοντο ἐν Ἰλλυριοῖς Ἀλέξανδρον τεθνάναι, πολλὰ καὶ βλάσφημα εἰς αὐτὸν ἀπεῤῥίπτουν. Ἡ μὲν γὰρ ἐν Ὀγχηστῷ λίμνη φοβερὸν ἦχον ἀνέδωκε καὶ συνεχῆ καὶ ταύρου μυκήματι ἐῴκει. Ἡ δὲ περὶ τὸν Ἰσμήνιον καὶ αὐτὰ τὰ τείχη ῥέουσα κρήνη, καλουμένη Δίρκη, καθαρῷ καὶ ἡδεῖ ῥέουσα ὕδατι παρὰ πάντα τὸν πρόσθεν χρόνον, ἄφνω καὶ παρ' ἐλπίδα αἵματος ἀνεπλήσθη. Μακεδόσι δὲ ἐπίστευον Θηβαῖοι ἀπειλεῖν τὸ δαιμόνιον. Ἐν δὲ τῷ κατὰ πόλιν νεῷ τῆς Δήμητρος ἀράχνη κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ ἀγάλματος ἐξύφαινε τὴν ἑαυτῆς τέχνην [καὶ τὸν ἱστὸν ὃν εἴωθεν ἐργάζεσθαι]. Τὸ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς καλουμένης Ἀλαλκομενηΐδος ἄγαλμα αὐτομάτως κατεφλέχθη, πυρὸς μὴ προσαχθέντος, καὶ ἄλλα πολλά.

Quum Alexander Philippi filius exercitum contra Thebas duceret, signa prodigiaque dii quidem ipsis miserunt, prænuntiantes imminentem eis tam prope, quam nunquam alias, fortunam : illi vero, ut Alexandrum apud Illyrios defunctum putabant, multa et acerba in eum convicia conjiciebant. Nam lacus quidem apud Onchestum sonitum horribilem continuumque edidit, et similis is erat taurino mugitui. Fons vero qui circa Ismenium ipsaque mœnia fluit, Dirce dictus, quum superiore omni tempore pura suavique lympha fluxisset, repente et præter spem sanguine repletus est. Thebani autem deum Macedonibus minitari credebant. Tum in urbe, in delubro Cereris, aranea in vultu statuæ suum opus pertexuit, telamque, quam facere solet. Simulacrum etiam Minervæ, Alalcomeneidis cognominatæ, sponte inflammatum est, nullo igni admoto, atque alia multa *ejusmodi contigerunt.*

LVIII. — De Dioxippo.

Διώξιππος Ὀλυμπιονίκης ἀθλητής, ὁ Ἀθηναῖος, εἰσήλαυνεν εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν νόμον τῶν ἀθλητῶν. Συνέῤῥει τοίνυν τὰ πλήθη, καὶ ἄλλος ἀλλαχόθεν ἐκκρεμαννύμενος ἐθεῶντο αὐτόν· ἐν δὲ τοῖς καὶ γυνὴ κάλλει διαπρέπουσα ἀπήντησε τῇ θέᾳ. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Διώξιππος, παραχρῆμα ἡττήθη τοῦ κάλλους, καὶ διετέλεσεν ἀποβλέπων τὴν ἄνθρωπον καὶ ἐπιστρεφόμενος καὶ εἰς πολλὰς τὸ πρόσωπον ἀλλάττων χρόας. Ἐκ δὴ τούτων πολλοῖς ἐγένετο κατάφωρος μὴ ἀργῶς ἰδὼν τὴν ἄνθρωπον. Μάλιστα δὲ αὐτοῦ τὸ πάθος κατέγνω Διογένης ὁ Σινωπεύς, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον, Ὁρᾶτε, εἶπε, τὸν ἀθλητὴν ὑμῶν τὸν μέγαν ὑπὸ παιδίσκης ἐκτραχηλιζόμενον.

Dioxippus Olympionices athleta, Atheniensis, more athletarum Athenas intrabat quadrigis. Confluebat itaque multitudo, atque alius aliunde suspensi avide spectabant eum : in iis vero et femina, forma excellens, occurrit ad spectaculum pompæ. Videns eam autem Dioxippus confestim pulchritudine illa est victus, et perseverabat acriter intueri mulierem, conversusque respicere, et vultum in multos colores mutare. Ex his vero a multis cognitus est, non oscitanter feminam intuitus. Maxime vero hunc ejus affectum cognovit Diogenes Sinopensis, ac dixit ad proximos : Videte magno vestro athletæ collum a puella obtortum.

LIX. — De veritate et beneficentia.

Πυθαγόρας ἔλεγε δύο ταῦτα ἐκ τῶν θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδόσθαι κάλλιστα, τό τε ἀληθεύειν καὶ τὸ εὐεργετεῖν· καὶ προσετίθει, ὅτι καὶ ἔοικε τοῖς θεῶν ἔργοις ἑκάτερον.

Pythagoras dicebat, hæc duo divinitus hominibus data esse pulcherrima, veritatem amplecti, et aliis bene facere : et addebat, utrumque cum deorum operibus comparari posse.

LX. — De Dionysio et Philippo.

Συνουσία ποτὲ ἐγένετο Διονυσίῳ τῷ δευτέρῳ καὶ Φιλίππῳ τῷ Ἀμύντου. Πολλοὶ μὲν οὖν, ὡς εἰκός, καὶ ἄλλοι λόγοι ἐπέῤῥευσαν, ἐν δὲ τοῖς καὶ ἐκεῖνο ἤρετο ὁ Φίλιππος τὸν Διονύσιον, πῶς τοσαύτην παρὰ τοῦ πατρὸς λαβὼν ἀρχὴν εἶτα οὐ διεσώσατο αὐτήν; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο οὐκ ἔξω μέλους, Ὅτι τὰ μὲν ἄλλα μοι κατέλιπεν ὁ πατήρ, τὴν δὲ τύχην, ᾗ ταῦτα ἐκτήσατο καὶ διεφύλαξεν, οὐκέτι.

Fuerunt aliquando una Dionysius junior et Philippus Amyntæ filius. Multi itaque, ut verisimile, et alii oborti sunt sermones, in illis vero etiam iste. Philippus Dionysium rogabat, quomodo, quum tantum imperium accepisset a patre, illud non conservasset? At ille respondit non inepte : Quoniam reliqua mihi quidem pater reliquit, fortunam vero, qua ea paraverat et servaverat, non item.

LXI. — De Boreæ venti honore.

Θουρίοις ἐπέπλει Διονύσιος, καὶ τριακοσίας ἦγεν ἐπ' αὐτοὺς ναῦς ὁπλιτῶν πεπληρωμένας. Βορρᾶς δὲ ἀντιπνεύσας τὰ σκάφη συνέτριψε, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ τὴν ναυτικὴν ἠφάνισεν. Ἐκ δὴ τούτων οἱ Θούριοι τῷ Βορρᾷ ἔθυσαν, καὶ ἐψηφίσαντο εἶναι τὸν ἄνεμον πολίτην, καὶ οἰκίαν αὐτῷ καὶ κλῆρον ἀπεκλήρωσαν, καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπετέλουν αὐτῷ. Οὔκουν Ἀθηναῖοι μόνοι κηδεστὴν αὐτὸν ἐνόμιζον, ἀλλὰ καὶ Θούριοι εὐεργέτην αὐτὸν ἐπέγραψαν. Παυσανίας δέ φησιν, ὅτι καὶ Μεγαλοπολῖται.

Adversus Thurios navigabat Dionysius, contraque ipsos trecentas naves militibus gravis armaturæ onustas ducebat. Boreas vero ex adverso spirans navigia confregit, et navales copias exstinxit. Propterea vero rem divinam Boreæ fecerunt Thurii, et decreverunt ut Ventus ille suus sit civis, domumque ei et agrum assignaverunt, singulisque annis rem sacram ei fecerunt. Non igitur Athenienses soli ipsum Affinem declararunt, sed etiam Thurii Beneficum eum cognominarunt. Pausanias vero etiam Megalopolitas id fecisse tradit.

LXII. — Lex Persica de iis qui Regi quid suadent.

Νόμος καὶ οὗτος Περσικός. Ἐάν τις μέλλῃ τι τῶν ἀπορρήτων καὶ τῶν ἀμφιλόγων συμβουλεύειν βασιλεῖ, ἐπὶ πλίνθου χρυσῆς ἕστηκε. Καὶ ἐὰν δόξῃ παραινεῖν τὰ δέοντα, τὴν πλίνθον λαβὼν ὑπὲρ τῆς συμβουλῆς μισθὸν ἀπέρχεται· μαστιγοῦται δὲ ὅμως, ὅτι ἀντεῖπε βασιλεῖ. Ἀνδρὶ δὲ ἐλευθέρῳ, κατά γε τὴν ἐμὴν κρίσιν, οὐκ ἀνταξίαν ἀντικρίνειν δεῖ ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ τὴν ὕβριν.

Etiam illa Persarum lex erat. Si quis de rebus jam vetitis ambiguisque consilium regi dare vellet, super aureo ille stabat latere : ac, si utilia suadere videretur, latere in consilii præmium accepto abibat ; nihilominus tamen flagris cædebatur, quod regi contradixisset. At hominem liberum non decet, meo judicio, minime æquabilem hanc contumeliam præmio anteponere.

LXIII. — De Archedice meretrice.

Ἀρχεδίκης τις ἠράσθη τῆς ἐν Ναυκράτει ἑταίρας. Ἡ δὲ ἦν ὑπερήφανος καὶ δεινῶς φορτικὴ καὶ ἁδροὺς ᾔτει μισθούς, καὶ λαβοῦσα πρὸς ὀλίγον ἂν ὡμίλησε τῷ δόντι, εἶτα ἀπέκλινεν. Ἐρασθεὶς οὖν ὁ νεανίσκος αὐτῆς, καὶ τυχεῖν μὴ δυνάμενος, ἐπεὶ μὴ πάνυ ἦν πλούσιος, ὄναρ αὐτῇ συνεγένετο, καὶ παραχρῆμα ἐπαύσατο τῆς ἐπιθυμίας.

Archedicen quidam deperibat meretricem Naucratidem. At illa arrogans erat, et valde aspera, et largam poscebat mercedem, quumque accepisset, paulisper sane commercio ejus, qui dederat, indulgebat, deinde subtrahebat se. Quum igitur deperiret eam adolescens, nec potiri posset, quandoquidem non admodum erat opulentus, per somnum cum illa rem habuit, et confestim libidine illa liberatus est.

LXIV. — De Alexandro mortuo.

Ὁ μὲν Φιλίππου καὶ Ὀλυμπιάδος Ἀλέξανδρος ἐν Βαβυλῶνι τὸν βίον καταστρέψας, νεκρὸς ἔκειτο, ὁ τοῦ Διὸς εἶναι λέγων. Καὶ στασιαζόντων περὶ τῆς βασιλείας τῶν περὶ αὐτὸν, ταφῆς ἄμοιρος ἦν, ἧς μεταλαγχάνουσι καὶ οἱ σφόδρα πένητες, τῆς φύσεως τῆς κοινῆς ἀπαιτούσης τὸν μηκέτι ζῶντα καταχρύψαι. Ἀλλ' οὗτός γε τριάκοντα ἡμέρας καταλέλειπτο ἀκηδής, ἕως Ἀρίστανδρος ὁ Τελμησσεύς, θεόληπτος γενόμενος, ἢ ἔκ τινος ἄλλης συντυχίας κατασχεθείς, ἦλθεν εἰς μέσους τοὺς Μακεδόνας, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πάντων τῶν ἐξ αἰῶνος βασιλέων εὐδαιμονέστατον Ἀλέξανδρον γεγονέναι, καὶ ζῶντα καὶ ἀποθανόντα· λέγειν γὰρ τοὺς θεοὺς πρὸς αὐτόν, ὅτι ἄρα ἡ ὑποδεξαμένη γῆ τὸ σῶμα, ἐν ᾧ τὸ πρότερον ᾤκησεν ἡ ἐκείνου ψυχή, πανευδαίμων τε ἔσται καὶ ἀπόρθητος δι' αἰῶνος. Ταῦτα μαθόντες πολλὴν εἰσεφέροντο φιλονεικίαν, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ βασιλείαν τὸ ἀγώγιμον τοῦτο ἄγειν ἐπιθυμῶν, ἵνα κειμήλιον ἔχῃ, βασιλείας ἀσφαλοῦς καὶ ἀκλινοῦς ὅ-

Alexander, Philippi et Olympiadis filius, quum Babylone animam egisset, mortuus jacebat, qui se Jovis filium dictitarat : dumque illi, qui circa eum erant, de regno inter se contendebant, sepulturæ expers erat, cujus etiam pauperrimi, natura communi postulante, ut eum, qui non amplius vivit, abscondamus, compotes fiunt. Verum ille triginta diebus inhumatus relictus est, donec Aristander Telmessensis, divino numine afflatus, seu alio quodam casu percitus, in medios Macedones progressus est, et ad eos, omnium, ait, ab omni tempore regum felicissimum fuisse Alexandrum, et vivum, et mortuum : deos enim de illo pronuntiare, terram, quæ corpus exciperet, in quo primum ipsius anima habitavit, felicissimam fore, et nullis in perpetuum vastationibus obnoxiam. Hæc quum audivissent, multam in medium intulerunt contentionem, pro se quisque in suum regnum abducere onus hoc cupiens, ut thesaurum possideat, certi et stabilis regni

μηρον. Πτολεμαῖος δέ, εἴ τι χρὴ πιστεύειν, τὸ σῶμα ἐξέκλεψε, καὶ μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου πόλιν τὴν κατ' Αἴγυπτον ἐκόμισε. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Μακεδόνες τὴν ἡσυχίαν ἦγον, Περδίκκας δὲ αὐτὸν διώκειν ἐπεχείρησεν. Οὐ τοσοῦτον δὲ ἔμελε τούτῳ τῆς εἰς Ἀλέξανδρον πολυωρίας καὶ τῆς εἰς τὸν νεκρὸν ὁσίας, ὅσον τὰ προλεχθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀριστάνδρου ἀνέφλεγεν αὐτὸν καὶ ἐξῆπτεν. Ἐπεὶ δὲ κατέλαβε τὸν Πτολεμαῖον, ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ μάχη καρτερὰ πάνυ σφόδρα ἐγένετο, ἀδελφὴ τρόπον τινὰ τῆς ὑπὲρ τοῦ εἰδώλου τοῦ ἐν Τροίᾳ, ὅπερ Ὅμηρος ᾄδει, λέγων ὑπὲρ Αἰνείου τὸν Ἀπόλλωνα εἰς μέσους ἐμβαλεῖν τοὺς ἥρωας. Ἀνέστειλε δὲ τὴν ὁρμὴν τοῦ Περδίκκα ὁ Πτολεμαῖος. Εἴδωλον γὰρ ποιησάμενος ὅμοιον Ἀλεξάνδρῳ, κατεκόσμησεν ἐσθῆτι βασιλικῇ καὶ ἐνταφίοις ἀξιοζήλοις. Εἶτα τοῦτο ἀναπαύσας ἐπὶ μίαν τῶν Περσικῶν ἁμαξῶν, τὸ ἐπ' αὐτῆς κατεσκεύασε φέρετρον μεγαλοπρεπῶς ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ καὶ ἐλέφαντι· καὶ τὸ μὲν ὄντως Ἀλεξάνδρου σῶμα λιτῶς καὶ ὡς ἔτυχε προὔπεμψε κρυπταῖς ὁδοῖς καὶ ἀτρίπτοις. Ὁ δὲ Περδίκκας καταλαβὼν τὸ τοῦ νεκροῦ φάσμα καὶ τὴν διασκευασθεῖσαν ἁρμάμαξαν, ἀνεστάλη τοῦ δρόμου, οἰόμενος ἔχειν τὸ ἆθλον· ὀψὲ δὲ ἔμαθεν ἀπατηθείς, ἡνίκα διώκειν οὐκ εἶχε.

pignus. Ptolemæus vero, si credere par est, corpus requisivit, et studiose in urbem Alexandri, quæ in Ægypto est, deportavit. Et reliqui quidem Macedones quietem egerunt, Perdiccas vero persequi ipsum cœpit, nec tam curæ ipsi erat observantia in Alexandrum, aut pietas in cadaver ejus, quam prædicta ab Aristandro eum inflammabant et incendebant. Postquam vero assecutus est Ptolemæum, acerrima prorsus pugna de cadavere orta est, similis quodammodo ei, quæ de simulacro Æneæ ad Trojam pugnata est, quod canit Homerus, dicens, pro Ænea Apollinem illud in medios heroas immisisse. At repressit impetum Perdiccæ Ptolemæus. Nam imaginem quum fecisset Alexandri similem, veste regia eam exornavit et pretiosissimis stragulis funebribus. Deinde ea in unum Persicorum plaustrorum imposita, feretrum in eo magnifice et argento et auro et ebore instruxit: et verum quidem Alexandri corpus apparatu tenui et obvio præmisit per vias occultas et invias. Perdiccas vero, quum in suam redegisset potestatem simulacrum illud cadaveris instructumque plaustrum, remisit persequendi impetum, ratus se jam habere id, de quo certabatur: at sero rescivit se deceptum, quum jam persequi id nequiret.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

LIBER DECIMUS TERTIUS.

I. — De Atalanta.

Λόγος οὗτος Ἀρκαδικὸς ὑπὲρ τῆς Ἰασίωνος Ἀταλάντης. Ταύτην ὁ πατὴρ γενομένην ἐξέθηκεν· ἔλεγε γὰρ οὐ θυγατέρων, ἀλλ' ἀῤῥένων δεῖσθαι. Ὁ δὲ ἐκθεῖναι λαβὼν οὐκ ἀπέκτεινεν, ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὸ Παρθένιον ὄρος, ἔθηκε πηγῆς πλησίον· καὶ ἦν ἐνταῦθα ὕπαντρος πέτρα, καὶ ἐπέκειτο συνηρεφὴς δρυμών. Καὶ τοῦ μὲν βρέφους κατεψήφιστο θάνατος· οὐ μὴν ὑπὸ τῆς τύχης προὐδόθη. Ὀλίγῳ γὰρ ὕστερον ὑπὸ κυνηγετῶν ἀφῃρημένη τὰ ἑαυτῆς βρέφη ἄρκτος ἧκε, σφριγώντων αὐτῇ τῶν μαζῶν καὶ βαρυνομένων ὑπὸ τοῦ γάλακτος. Εἶτα κατά τινα θείαν πομπὴν ἡσθεῖσα τῷ βρέφει ἐθήλασεν αὐτό· καὶ ἅμα τὸ θηρίον ἐκουφίσθη τῆς ὀδύνης, καὶ ὤρεξε τροφὴν τῷ βρέφει. Καὶ οὖν καὶ αὖθις ἐπαντλοῦσα τοῦ γάλακτος καὶ ἐποχετεύουσα, ἐπεὶ τῶν ἑαυτῆς μήτηρ οὐκ ἔμεινε, τῆς μηδέν οἱ προσηκούσης τροφὸς ἐγένετο. Ταύτην οἱ κυνηγέται παρεφύλαττον οἱ ἐξ ἀρχῆς ἐπιβουλεύσαντες τῷ θηρίῳ εἰς τὰ ἔκγονα αὐτῆς. Καὶ αὐτὰ ἕκαστα τῶν δρωμένων κατασκεψάμενοι, ἀπελθούσης κατὰ συνήθειαν κατά τε ἄγραν καὶ νομὴν τῆς ἄρκτου, τὴν Ἀταλάντην ὑφείλοντο, καλουμένην τοῦτο οὐδέπω· αὐτοὶ γὰρ ἔθεντο αὐτῇ τὸ ὄνομα. Καὶ ἐτρέφετο [ὑπ'] αὐτοῖς ὀρείῳ τῇ τροφῇ. Κατὰ μικρὸν δὲ αὐτῇ τὰ τοῦ σώματος μετὰ τῆς ἡλικίας ἀνέτρεχε· καὶ ἤρα παρθενίας, καὶ τὰς τῶν ἀνδρῶν ὁμιλίας ἔφευγε, καὶ ἐρημίαν ἐπόθει, καταλαβοῦσα τῶν ὀρῶν τῶν Ἀρκαδικῶν τὸ ὑψηλότατον, ἔνθα ἦν καὶ αὐλὼν κατάῤῥυτος καὶ μεγάλαι δρῦς, ἔτι δὲ καὶ πεῦκαι καὶ βαθεῖα ἡ ἐκ τούτων σκιά. Τί γὰρ ἡμᾶς λυπεῖ καὶ ἄντρον Ἀταλάντης ἀκοῦσαι, ὡς τὸ τῆς Καλυψοῦς τὸ ἐν Ὁμήρῳ; Καὶ ἦν ἐν κοίλῃ τῇ φάραγγι σπήλαιον ἓν καὶ βαθὺ πάνυ, κατὰ πρόσωπον δὲ βαθεῖ κρημνῷ ὠχύρωτο. Κιττοὶ δὲ αὐτὸ περιεῖρπον καὶ ἐνεπλέκοντο οἱ κιττοὶ μαλακοῖς δένδροις, καὶ δι' αὐτῶν ἀνεῖρπον. Κρόκοι τε ἦσαν περὶ τὸν τόπον ἐν μαλακῇ φυόμενοι καὶ βαθείᾳ τῇ πόᾳ. Συνανέτελλε δὲ αὐτοῖς καὶ ὑάκινθος καὶ ἄλλη πολλὴ χρόα ἀνθέων οὐ μόνον εἰς ἑορτὴν ὄψεως συντελεῖν δυναμένων, ἀλλὰ καὶ ὀσμαὶ ἐξ αὐτῶν τὸν ἀέρα τὸν κύκλῳ κατελάμβανον· καὶ παρῆν τῇ τε ἄλλῃ πανηγυρίζειν καὶ κατὰ τὴν εὐωδίαν ἑστιᾶσθαι. Δάφναι τε ἦσαν πολλαί, φυτοῦ διὰ τέλους ἀκμάζοντος ἡδεῖαι προσιδεῖν κόμαι· καὶ ἄμπελοι δὲ πάνυ σφόδρα εὐθενούντων βοτρύων πρὸ τοῦ ἄντρου τεθηλυῖαι τὸ φιλεργὸν τῆς Ἀταλάντης ἐπεδείκνυντο. Ὕδατά τε διατελῆ καὶ ἀεὶ ῥέοντα καὶ καθαρὰ ἰδεῖν καὶ ψυχρά, ὅσον τε ἀψαμένῳ τεκμήρασθαι καὶ καταγνῶναι πιόντι, χύδην καὶ ἀφθόνως ἐπέῤῥει· τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα καὶ εἰς ἀρδείαν τοῖς δένδροις τοῖς προειρημένοις ἦν ἐπιτήδεια, συνε-

Historia hæc est Arcadica de Iasionis filia Atalanta. Eam, quum esset nata, pater exposuit, non enim se filiabus, sed maribus opus habere dicebat. Is vero, qui exponendam accepit, non interfecit eam, sed abiens in montem Parthenium, prope fontem deposuit: et erat istic rupes antrum habens, cui imminebat opaca silva. Atque ita infans morti quidem erat damnata: neque tamen a fortuna fuit destituta. Paulo enim post ursa, suis catulis per venatores spoliata, venit, turgentibus illi uberibus et lacte gravibus: ac dein, divina quadam providentia, infante delectata, lactavit eam: et sic simul fera dolore levata est et alimentum infanti præbuit: atque ideo etiam denuo sui lactis aliquid illi infundens, et immulgens, quoniam suorum mater non manserat, penitus nihil ad se pertinentis, nutrix facta est. Eam venatores observabant, qui ante quoque insidias feræ struxerant, ut catulos ejus haberent. Quumque singula silvarum prius explorassent, et ursa ex more venatum pastumque abiisset, Atalantam surripuerunt, nondum hoc nomine appellatam: nam illi nomen hoc ei imposuerunt. Et educabatur inter ipsos agrestibus alimentis: paulatim vero cum annis corpus ipsi surgebat, atque amabat ipsa virginitatem, commerciaque virorum devitabat, solitudinem expetebat, occupans ad incolendum Arcadicorum montium altissimum, ubi erant et canalis aqua refertus, et vastæ quercus, insuper etiam pini, et densa ex his umbra. Quid enim molestiæ parit, Atalantæ etiam speluncam audire, quemadmodum antrum Calypsus, quod est in Homero? In valle itaque cava specus erat unum, et plane profundum, et in aditu munitum longo præcipitio. Id vero hederæ circumrepebant, et teneris arboribus implicabantur, perque eas ascendebant: croci etiam in eo loco erant, in molli nascentes densaque herba: cum iis vero una surgebat hyacinthus, atque alius multiplex florum color, qui non solum ad pascendos oculos juvare poterant, sed et odores ex iis aerem, qui circa erat, replebant, atque adeo dabatur istic cum alia re se oblectare, tum jucundo odore frui. Lauri porro frequentes erant, arboris semper vigentis amœnæ visu frondes: vites etiam valde abundantibus uvis, ante speluncam vigentes, laboriosam Atalantæ indolem declarabant. Illæ aquæ perennes, et pellucidæ visu et gelidæ, quantum et tangenti sentire, et bibenti cognoscere licet, effuse copioseque affluebant: eæ vero ipsæ cum ad irrigandum dictis arboribus utiles erant, dum continuo affluebant, tum ad

χῶς ἐπιῤῥέοντα καὶ εἰς τὸ ἔμβιον αὐτοῖς συμμαχόμενα. Ἦν οὖν τὸ χωρίον χαρίτων ἀνάμεστον, καὶ σεμνότατόν τε ἅμα καὶ σώφρονα παρθενῶνα ἐδείκνυεν. Ἦν δὲ ἄρα τῇ Ἀταλάντῃ στρωμνὴ μὲν αἱ δοραὶ τῶν τεθηραμένων, τροφὴ δὲ τὰ τούτων κρέα, ποτὸν δὲ τὸ ὕδωρ. Στολὴν δὲ ἤσθητο ἀπράγμονα καὶ τοιαύτην, οἵαν μὴ ἀπᾴδειν τῆς Ἀρτέμιδος· ἔλεγε γὰρ ζηλοῦν αὐτὴν καὶ ἐν τούτῳ καὶ ἐν τῷ παρθένος εἶναι διὰ τέλους ἐθέλειν. Ἐπεφύκει δὲ ὠκίστη τοὺς πόδας, καὶ οὐκ ἂν αὐτὴν διέφυγεν οὔτε θηρίον οὔτε ἐπιβουλεύων αὐτῇ ἄνθρωπος· φυγεῖν [δ'] ἐθέλουσαν, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἄν τις αὐτὴν κατέλαβεν. Ἤρων δὲ αὐτῆς οὐχ ὅσοι μόνον αὐτὴν εἶδον, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐκ φήμης ἠρᾶτο. Φέρε δὲ καὶ τὸ εἶδος αὐτῆς, εἴ τι μὴ λυπεῖ, διαγράψωμεν· λυπεῖ δὲ οὐδέν, ἐπεὶ καὶ ἐκ τούτων προσγένοιτ' ἂν λόγων τε ἐμπειρία καὶ τέχνη. Μέγεθος μὲν γὰρ ἔτι παῖς οὖσα ὑπὲρ τὰς τελείας ἦν γυναῖκας, καλὴ δὲ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλη τῶν ἐν Πελοποννήσῳ παρθένων τῶν τότε. Ἀῤῥενωπὸν δὲ καὶ γοργὸν ἔβλεπεν, τοῦτο μὲν καὶ ἐκ τῆς θηρείου τροφῆς, ἤδη δὲ καὶ [ἐκ] τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι γυμνασίων. Κορικόν τε καὶ ῥαδινὸν οὐδὲν εἶχεν· οὐ γὰρ ἐκ θαλάμου προῄει, οὐδὲ ἦν τῶν ὑπὸ μητράσι καὶ τίτθαις τρεφομένων. Τὸ δὲ ὑπέρογκον τοῦ σώματος οὐδὲ τοῦτο εἶχε καὶ μάλα γε εἰκότως, ἅτε ἐν τοῖς κυνηγεσίοις καὶ περὶ αὐτὰ τὰ γυμνάσια τὸ πᾶν σῶμα ἐκπονοῦσα. Ξανθὴ δὲ ἦν αὐτῆς ἡ κόμη οὔ τι που πολυπραγμοσύνῃ γυναικείᾳ καὶ βαφαῖς ἅμα καὶ φαρμάκοις, ἀλλ' ἦν φύσεως ἔργον ἡ χρόα. Πεφοίνικτο δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἡλίων αὐτῇ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐρυθήματι ἐῴκει ἄντικρυς. Τί δὲ οὕτως ὡραῖον [ἂν] γένοιτο ἄνθος, ὥσπερ οὖν τὸ πρόσωπον αἰδεῖσθαι πεπαιδευμένης παρθένου; Δύο δὲ εἶχεν ἐκπληκτικά, κάλλος ἄμαχον, καὶ σὺν τούτῳ καὶ φοβεῖν ἐδύνατο. Οὐδεὶς ἂν ἰδὼν αὐτὴν ἠράσθη ῥᾴθυμος ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἐτόλμησεν ἀντιβλέπειν τὴν ἀρχήν· τοσαύτη μετὰ τῆς ὥρας κατέλαμπεν αἴγλη τοὺς ὁρῶντας. Δεινὴ δὲ ἦν ἐντυχεῖν τά τε ἄλλα καὶ τῷ σπανίῳ. Οὐ γὰρ ἂν αὐτήν τις εὐκόλως εἶδεν· ἀλλ' ἀδοκήτως καὶ ἀπροόπτως ἐπεφάνη διώκουσα θηρίον ἢ ἀμυνομένη τινά, ὥσπερ ἀστὴρ διάττουσα [ἐξέλαμπεν ἀστραπῆς δίκην]· εἶτα ἀπέκρυπτεν αὐτὴν διαθέουσα ἢ δρυμὸν ἢ λόχμην ἤ τι ἄλλο τῶν ἐν ὄρει δάσος. Καὶ οἵ ποτε οἱ τὴν ὅμορον [γειτνιῶσαν] οἰκοῦντες, μεσούσης τῆς νυκτός, ἐρασταὶ θρασεῖς καὶ κωμασταὶ βαρύτατοι, ἐπεκώμασαν δύο τῶν Κενταύρων, Ὑλαῖός τε καὶ Ῥοῖκος. Ἦν δὲ ἄρα ὁ κῶμος αὐτῶν οὔτε αὐλητρίδες οὔτε αὐτὰ δήπου τὰ τῶν μειρακίων τῶν κατὰ πόλιν, ἀλλὰ πεῦκαι μὲν ἦσαν, καὶ ταύτας ἐξάψαντες καὶ ἀναφλέξαντες ἐκ τῆς πρώτης τοῦ πυρὸς φαντασίας ἐξέπληξαν ἂν καὶ δῆμον, μήτι γοῦν μίαν παρθένον. Κλάδους δὲ πιτύων νεοδρεπεῖς ἀποκλάσαντες, εἶτα τούτους διαπλέξαντες ἑαυτοῖς εἰργάζοντο στεφάνους. Συνεχῶς δὲ καὶ θαμινὰ ἐπικροτοῦντες τοῖς ὅπλοις διὰ τῶν ὀρῶν, συνεκκαίοντες

id, ut diu viverent, eas juvabant. Erat itaque locus iste venustate plenus, et simul venerabilem maxime castamque virginis habitationem præferebat. Stratum autem Atalantæ erant pelles ferarum venatione captarum, cibus vero earum carnes, et potus aqua. Vestitu autem non multæ operæ et ejusmodi, qui non erat absimilis Dianae, amiciebatur. Dicebat enim se illam tum in hoc imitari, tum in eo, quod velit in perpetuum manere virgo. Erat autem velocissima pedibus, neque vero effugit eam unquam neque fera, neque homo illi inimicus: quodsi fugere vellet, tum vero etiam nemo eam potuit assequi. Amabant porro eam non solum quiqui ipsam vidissent, verum etiam ex fama amabatur. Age vero, formam etiam ejus, si non molestum est, describamus: molestum autem esse nequit, quia ex his etiam orationis peritia et ars quædam obvenire nobis possit. Etenim magnitudine quidem, quum adhuc puella esset, adultas superabat feminas: forma vero ea erat, qua ex Peloponnesiacis puellis tunc temporis nulla erat alia. Vultum autem habebat virilem ac severum: id quidem tum ex ferino victu, tum vero etiam ex exercitiis montanis: puellare quidem aut molle nihil habuit: neque enim de thalamo prodierat, neque erat ex earum genere, quæ a matribus et nutricibus educantur. Nimiam vero corporis molem non habebat, idque merito, quippe quæ venationibus perque ipsas exercitiorum artes totum corpus corroborabat. Flava erat ipsius coma, non cura muliebri, et tinctionibus simul, ac medicamentis, sed naturæ opus erat ille color. Facies vero illi etiam radiis solaribus punicea erat facta, et penitus colori rubicundo similis. Quis vero flos tam speciosus exsistat, quam pulcher esse debeat vultus virginis verecundiam edoctæ? Duo autem habebat, quæ ad percellendum alios erant idonea, maximam venustatem, et quod præterea etiam terrorem injicere videntibus poterat. Nemo sane ignavus homo, eam videns, amaret, immo ne obtueri quidem omnino auderet. Tantus fulgor una cum forma intuentium oculos perstringebat. Terribilis vero erat in occurrendo, cum propter alia, tum quod raro conspiciebatur. Non enim facile quisquam vidit illam, sed necopinato et de improviso apparebat aliis, feram persequens, aut alicui repugnans, quasi stella quædam: prosiliens vero effulgebat tantum instar fulguris, dein ipsam occulebat vel quercetum vel densior silva, vel aliud quid in monte spissum, decurrentem in ea.

Et aliquando finitimam viciniam incolentes, media nocte, amatores feroces et comissatores molestissimi, duo ex Centaurris, Hylæus et Rhœcus: erat autem comissatio ipsorum, non tibicinæ, neque vero illa, quibus adolescentes urbani utuntur in comissando, sed tædæ erant: easque accendentes et inflammantes primo illo ignis aspectu exterruissent vel populum, nedum unam puellam. Ramos vero recentes de pinubus detrahendo, iisque redimiendo se ipsos, fecerunt coronas. Continuum

καὶ τὰ δένδρα, ἐπὶ τὴν παῖδα ἔσπευδον, κακοὶ μνηστῆρες, σὺν ὕβρει καὶ οἴστρῳ τὰ ἕδνα τῶν γάμων προεκτελοῦντες. Τὴν δὲ οὐκ ἔλαθεν ἡ ἐπιβουλή. Ἰδοῦσα δὲ ἐκ τοῦ ἄντρου τὸ πῦρ, καὶ γνωρίσασα, οἵτινές ποτε ἄρα ἦσαν οἱ κωμασταί, μηδὲν διατραπεῖσα, μηδὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως καταπτήξασα, τὸ μὲν τόξον ἐκύκλωσεν, ἀφῆκε δὲ τὸ βέλος, καὶ ἔτυχε τοῦ πρώτου μάλα εὐκαίρως. Καὶ ὁ μὲν ἔκειτο· ἐπῄει δὲ ὁ δεύτερος οὐκέτι κωμαστικῶς, ἀλλ' ἤδη πολεμικῶς, ἐκείνῳ μὲν ἐπαμῦναι θέλων, ἑαυτοῦ δὲ ἐμπλῆσαι τὴν ὁρμήν. Ἀπήντησε δὲ ἄρα καὶ τούτῳ τιμωρὸς ὁ τῆς κόρης οἰστὸς ὁ ἕτερος. Καὶ ὑπὲρ μὲν τῆς Ἰασίωνος Ἀταλάντης τοσαῦτα.

autem ac vehementem strepitum cientes armis per montes, incendentes simul etiam arbores, ad puellam contendebant, nequam proci, cum insolentia et œstro sua munera ante nuptias afferentes : illam vero non latuerunt insidiæ. Sed quum vidisset ignem e specu, et cognovisset quinam essent lascivientes isti, nihil commota, neque illo aspectu territa, arcum intendit, telumque in eos misit, et letali prorsus vulnere priorem tetigit. Atque ille quidem jacebat. Alter vero, non amplius comissantium more, sed jam hostili modo in eam irruebat, illum quidem ulcisci, suam vero libidinem explere cupiens. At obviam venit etiam huic alterum virginis telum, quod ipsum puniret. Et de Iasionis filia Atalanta tantum est.

II. — Quomodo Macareus ob crudelitatem suam a diis punitus sit.

Μυτιληναῖος ἀνήρ, Μακαρεὺς ὄνομα, ἱερεὺς τοῦ Διονύσου, ὅσα μὲν οὕτως ἰδεῖν, πρᾶος ἦν καὶ ἐπιεικής, ἀνοσιώτατος δὲ ἀνθρώπων τὰ μάλιστα. Ξένου δὲ ἥκοντος παρ' αὐτὸν καὶ δόντος αὐτῷ παρακαταθήκην χρυσίου πλῆθος, ἐν τῷ μυχῷ τοῦ ἀνακτόρου τὴν γῆν διασκάψας ὁ Μακαρεὺς κατώρυξε τὸ χρυσίον. Χρόνῳ δὲ ἀφικόμενος ὁ ξένος τὸ χρυσίον ἀπῄτει. Ὁ δὲ εἰσαγαγὼν ἔνδον, ὡς ἀποδώσων, κατέσφαξε, καὶ τὸ χρυσίον ἀνώρυξεν, ἀντ' αὐτοῦ δὲ τὸν ξένον κατέθετο· καὶ ᾤετο, ὥσπερ τοὺς ἀνθρώπους, λανθάνειν οὕτω καὶ τὸν θεόν. Πλὴν οὐκ ἀπήντησε ταῦτα ταύτῃ· πόθεν; Χρόνου δὲ ὀλίγου διεληλυθότος, αἱ μὲν τοῦ θεοῦ τριετηρίδες ἀφίκοντο, ὁ δὲ ἔθυε μεγαλοπρεπῶς. Καὶ ὁ μὲν περὶ τὴν βακχείαν εἶχεν, οἱ δὲ παῖδες αὐτοῦ, δύο ὄντες, ἔνδον ἀπελείφθησαν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ μιμούμενοι τὴν τοῦ πατρὸς ἱερουργίαν, τῷ βωμῷ τῷ πατρῴῳ προσῆλθον, ἔτι καιομένων τῶν ἐμπύρων· καὶ ὁ μὲν νεώτερος παρέσχε τὸν τράχηλον, ὁ δὲ πρεσβύτερος, ἠμελημένην εὑρὼν σφαγίδα, τὸν ἀδελφὸν ἀπέκτεινεν ὡς ἱερεῖον. Οἱ δὲ κατὰ τὴν οἰκίαν ἰδόντες ἀνεβόησαν. Ἀκούσασα δὲ ἡ μήτηρ τῆς βοῆς ἐξεπήδησε, καὶ θεασαμένη τὸν μὲν νεκρόν, τὸν δὲ κατέχοντα ἔτι τὴν σφαγίδα ᾑμαγμένην, σχίζαν ἁρπάσασα τῶν ἐκ τοῦ βωμοῦ ἡμίκαυτον, ταύτῃ τὸν παῖδα ἀπέκτεινεν. Ἧκε δὲ ἀγγελία πρὸς τὸν Μακαρέα, καὶ ἀπολιπὼν τὴν τελετήν, ὡς εἶχε, σὺν ὀργῇ καὶ θυμῷ εἰσεπήδησεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τῷ θύρσῳ, ᾧ κατεῖχε, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔκτεινεν. Ἔκπυστα οὖν ἐγένετο τὰ τολμηθέντα εἰς πάντας, καὶ συλληφθεὶς ὁ Μακαρεύς, καὶ στρεβλούμενος ὡμολόγησεν ὅσα ἐν τῷ ἀνακτόρῳ ἔδρασεν· ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς κολάσεσι τὴν ψυχὴν ἀπέρρηξεν. Ὁ δὲ παρανόμως σφαγεὶς διὰ τιμῆς ἦλθε δημοσίᾳ, καὶ ἐτάφη, τοῦ θεοῦ προστάξαντος. Ἔτισεν οὖν ὁ Μακαρεὺς οὐ μεμπτὴν τὴν δίκην, τοῦτο δὴ τὸ ποιητικόν, σὺν τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ καὶ τῇ τῆς γυναικὸς καὶ οὖν καὶ τῇ τῶν παίδων προσέτι.

Mytilenæus vir, nomine Macareus, sacrificulus Bacchi, de facie quidem ille mansuetus erat et mitis, at reipsa vel maxime hominum impiissimus. Quum itaque hospes quidam ad eum veniret, et ipsi depositum multum auri daret, Macareus in recessu templi, eruta terra, aurum defodit. Interjecto tempore reversus hospes aurum resposcebat. Ille vero eum quum tanquam restituturus intus in templum duxisset, occidit, atque effosso auro, hospitem in ejus locum reposuit : ac quemadmodum homines, sic etiam deum latere arbitrabatur. Sed non evenerunt hæc ita; nequaquam : verum exiguo tempore præterito, festum dei trietericum aderat : ipse vero magnifice sacra faciebat : atque ille quidem bacchationi operam jam dabat, filii vero ejus, qui duo erant, intus domi fuerunt relicti, patrisque immolationem imitantes, accesserunt ad aram paternam, ardentibus adhuc sacris : et junior quidem collum præbebat, adultior vero, quum invenisset temere relictam istic securim, fratrem ceu victimam mactavit. Qui autem domi erant, quum id vidissent, exclamarunt. Mater audito clamore prosiluit, vidensque trucidatum alterum, alterum adhuc securim sanguine oblitam manu tenentem, arrepto ex altari torre semiusto, filium eo occidit. Pervenit autem rei nuntius ad Macareum, qui, relictis sacris, quantum potuit, cum impetu et ira in ædes insiluit, atque thyrso, quem tenebat, uxorem interemit. Palam itaque omnibus facta sunt hæc facinora; et comprehensus Macareus ac tortus, confessus est, quæcumque in templo quondam perpetrarat : in ipsis vero quæstionibus animam efflavit. At ille, qui nefarie obtruncatus erat, honoratus est publice, et sepultus, jussu dei. Macareus igitur non iniquam pependit pœnam, juxta poeticum illud, suo ipsius, uxorisque, sed et liberorum capitibus insuper.

III. — De monumento Beli, atque infortunato ex hoc ostento Xerxi exhibito.

Ξέρξης ὁ Δαρείου παῖς, τοῦ Βήλου τοῦ ἀρχαίου διασκάψας τὸ μνῆμα, πύελον ὑελίνην εὗρεν, ἔνθα ἦν κείμενος ὁ νεκρὸς ἐν ἐλαίῳ. Οὐ μὴν πεπλήρωτο ἡ πύελος, ἐνέδει δὲ ἀπὸ τοῦ χείλους εἰς παλαιστὴν ἴσως. Παρέκειτο δὲ τῇ πυέλῳ καὶ στήλη βραχεῖα, ἔνθα ἐγέγραπτο, Τῷ ἀνοίξαντι τὸ μνῆμα, καὶ μὴ ἀναπληρώσαντι τὴν πύελον, οὐκ ἔστιν ἄμεινον. Ἀναγνοὺς δὲ ὁ Ξέρξης ἔδεισε, καὶ προσέταξεν ἐπιχέαι ἔλαιον τὴν ταχίστην· οὐ μὴν πεπλήρωτο. Ὁ δὲ πάλιν προσέταξεν ἐπιχέαι· αὔξησιν δὲ οὐκ ἐλάμβανεν, ἕως ἀπεῖπε μάτην ἀναλίσκων τὸ ἐπιχεόμενον. Κατακλείσας δὲ τὸν τάφον, ἀπηλλάγη ἀδημονῶν. Οὐ διεψεύσατο δὲ ἡ στήλη ὅσα προεῖπεν· ἀθροίσας γὰρ ἑβδομήκοντα μυριάδας ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, κακῶς ἀπήλλαξεν· εἶτα ἐπανελθὼν αἴσχιστα ἀνθρώπων ἀπέθανεν, ἀποσφαγεὶς νύκτωρ ἐν τῇ εὐνῇ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ.

Xerxes Darii filius, perfosso vetusti illius Beli monumento, vitreum solium reperit, ubi jacebat in oleo cadaver. Neque vero plenus fuit loculus, sed deerat a labro circiter palmi spatium. Adstabat autem solio etiam columna exigua, in qua scriptum erat: Ei, qui sepulchrum aperuerit, neque repleverit solium, res non est meliore loco. Xerxes vero, quum id legisset, expavit, et oleum celerrime jussit infundi: nec tamen impletum erat: ille vero iterum infundi jussit: sed nullum aliud cepit incrementum; usque dum animum desponderet, frustra insumens illud, quod infundebatur. Occludens vero rursus sepulcrum, abiit mœstus. Neque vero fefellit in iis, quæ prædixit, columna. Nam quum septingenta millia hominum adversus Græcos congregasset Xerxes, infelix fuit: dein reversus turpissime omnium hominum interiit, noctu in cubili a filio peremptus.

IV. — De Euripide in convivio inebriato.

Ἀρχέλαος ὁ βασιλεὺς ἑστίασιν παρεσκεύασε πολυτελῆ τοῖς ἑταίροις. Προϊόντος δὲ τοῦ πότου, ζωρότερον πιὼν Εὐριπίδης ὑπήχθη πως κατ' ὀλίγον εἰς μέθην· εἶτα συγκλιθέντα αὐτῷ Ἀγάθωνα, τὸν τῆς τραγῳδίας ποιητήν, περιλαβὼν κατεφίλει, τεσσαράκοντα ἐτῶν που γεγονότα. Τοῦ δὲ Ἀρχελάου πυθομένου, εἰ καὶ νῦν ἔτι ἐρώμενος αὐτῷ δοκεῖ εἶναι, ἀπεκρίνατο· Ναὶ μὰ Δία· οὐ γὰρ μόνον τὸ ἔαρ τῶν καλῶν κάλλιστον, ἀλλὰ καὶ τὸ μετόπωρον.

Archelaus rex sumptuosum convivium amicis apparavit: increbrescente autem compotatione, quum meracius biberet Euripides, sensim in ebrietatem est delapsus. Deinde accumbentem sibi Agathonem, tragicum poetam, complectens exosculatus est, annos circiter quadraginta natum. Archelao autem interrogante, an etiamnum ipsi in deliciis habendus videretur? respondit, Per Jovem, omnino: non enim ver solum formosorum est pulcherrimum, verum etiam autumnus.

V. — Quis primus adamarit formosos pueros.

Ἐρασθῆναι πρῶτον γενναίων παιδικῶν λέγουσι Λάιον, ἁρπάσαντα Χρύσιππον τὸν Πέλοπος. Καὶ ἐκ τούτου τοῖς Θηβαίοις ἓν τῶν καλῶν ἐδόκει τὸ τῶν ὡραίων ἐρᾶν.

Primum aiunt Laium formosos pueros amavisse, et Chrysippum, filium Pelopis, rapuisse. Et ex eo inter honesta apud Thebanos habebatur pulchros pueros amare.

VI. — De Arcadici, Thasiorum et Achivi vinorum proprietatibus.

Ἐν Ἡραίᾳ τῆς Ἀρκαδίας ἀκούω πεφυκέναι ἀμπέλους, ἐξ ὧν γίνεται οἶνος, ὃς τοῦ λογισμοῦ παράγει καὶ ἔκφρονας τοὺς Ἀρκάδας ποιεῖ, τὰς δὲ γυναῖκας τεκνοποιοὺς τίθησιν.

Ὅτι ἐν Θάσῳ δύο γένη φασὶν οἴνων γίνεσθαι, καὶ τὸν μὲν ἕτερον πινόμενον εἰς ὕπνον κατάγειν εὖ μάλα βαθὺν καὶ διὰ ταῦτα ἡδύν, τὸν δὲ ἕτερον ἀντίπαλον εἶναι τοῦ βίου καὶ ἀγρυπνίαν ἐμποιεῖν καὶ ἀνιᾶσθαι παρέχειν.

Ἐν δὲ Ἀχαΐᾳ περὶ Κερυνίαν οἶνος γίνεται, ὃς ταῖς βουλομέναις γυναιξὶν ἀμβλῶσαι συμμάχεται.

In Heræa Arcadiæ vites audio natas, unde provenit vinum quod ratiocinio abducit et mentis impotes reddit Arcadas, at mulieres fœcundas ad pariendum efficit.

Apud Thasios duo vinorum genera fieri perhibent, et eorum alterum, quum bibitur, in somnum admodum profundum et idcirco suavem demittere homines, alterum inimicum esse vitæ, vigiliasque inducere, et tristitiam præbere.

In Achaia vero juxta Ceryniam vinum crescit, quod mulier fœtum abigere volentes juvat.

VII. — De Thebis ab Alexandro captis, et de Pindaro.

Ὅτε εἷλε τὴν Θηβαίων πόλιν Ἀλέξανδρος, ἀπέδοτο τοὺς ἐλευθέρους πάντας πλὴν ἱερέων. Ἀφῆκε δὲ τῆς

Quum cepisset urbem Thebanorum Alexander, omnes liberos homines, exceptis sacerdotibus, vendidit. Libe-

πράσεως καὶ τοὺς τοῦ πατρὸς ξένους (ὡμήρευσε γὰρ παρ' αὐτοῖς ὁ Φίλιππος ἔτι παῖς ὤν), καὶ τοὺς συγγενεῖς δὲ τούτων ἀφῆκεν. Ἐτίμησε δὲ καὶ τοὺς ἐγγόνους τοὺς τοῦ Πινδάρου, καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ μόνην εἴασεν ἑστάναι. Ἐφόνευσε δὲ τῶν Θηβαίων εἰς ἑξακισχιλίους, αἰχμάλωτοι δὲ ἐλήφθησαν τρισμύριοι.

ravit vero a venditione etiam patris sui hospites: (etenim pater ipsius Philippus, quum puer adhuc esset, apud eos obsidem egerat), sed et cognatos eorum liberavit. Etiam Pindari posteros honoravit, ejusque domum solam incolumem stare sivit. Occidit autem Thebanorum ad sex millia, at triginta millia in captivitatem redacta sunt.

VIII. IX. — De Lysandro.

Λύσανδρον τὸν Λακεδαιμόνιον ἐν τῇ Ἰωνίᾳ διατρίβοντα τὰ Λυκούργου φασὶ νόμιμα ῥίψαντα, ἐπίπονα ὄντα, διατεθρύφθαι τὸν βίον. Λάμια γοῦν ἡ Ἀττικὴ ἑταίρα εἶπεν· Οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος λέοντες ἐν Ἐφέσῳ γεγόνασιν ἀλώπεκες.

Lysandrum Lacedæmonium aiunt, quum ageret in Ionia, Lycurgi leges, quia molestæ et graves erant, rejicientem, vitæ cultu in luxuriam degenerasse. Lamia igitur scortum Atticum dixit: Leones Græciæ, Ephesi redduntur vulpes.

X. — De Dionysio uno die duas uxores ducente.

Ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δύο γυναῖκας ἠγάγετο Διονύσιος, Δωρίδα τὴν Λοκρίδα καὶ Ἀριστομάχην τὴν Ἱππαρίνου, Δίωνος δὲ ἀδελφήν· καὶ παρ' ἑκατέρᾳ ἀνεπαύετο ἐν τῷ μέρει. Καὶ ἡ μὲν ἠκολούθει στρατευομένῳ, ἡ δὲ ἐπανιόντα ὑπεδέχετο.

Uno die duas uxores duxit Dionysius, Doridem Locrensem, et Aristomachen Hipparini filiam, sororem vero Dionis: et cum alterutra vicissim cubabat: atque altera quidem sequebatur eum in expeditionem abeuntem, altera reversum excipiebat.

XI. — De subjugatione Persarum, et Isocrate.

Λόγος τις εἰς ἐμὲ ἀφίκετο, λέγων αἴτιον Ἰσοκράτην γενέσθαι τὸν ῥήτορα τοῖς Πέρσαις καταδουλώσεως, ἧς ἐδουλώσαντο αὐτοὺς Μακεδόνες. Τοῦ γὰρ πανηγυρικοῦ λόγου, ὃν Ἰσοκράτης ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἐπεδείξατο, εἰς Μακεδονίαν ἐλθοῦσα ἡ φήμη, πρῶτον μὲν Φίλιππον ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἀνέστησεν· ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου, Ἀλέξανδρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, [τῶν] πατρῴων κληρονόμον, τὴν ὁρμὴν τὴν τοῦ Φιλίππου διαδέξασθαι παρεσκεύασε.

Sermo quispiam ad me pervenit, qui tradit Isocratem rhetorem causam fuisse Persis istius servitutis, in quam redegerunt eos Macedones. Etenim Panegyricæ orationis, quam Isocrates Græcis recitavit, fama in Macedoniam quum pervenisset, primum quidem Philippum adversus Asiam excitavit. Illo vero mortuo, Alexandrum filium ejus hæredem paternum, ad impetum Philippi suscipiendum instruxit.

XII. — Quomodo Meto se ipsum ab expeditione liberaverit, et de insania Ulyssis.

Μέτων ὁ ἀστρονόμος, μελλόντων ἐπὶ τὴν Σικελίαν πλεῖν τῶν Ἀθηναίων ἤδη καὶ αὐτὸς εἷς ἦν τοῦ καταλόγου. Σαφῶς δὲ ἐπιστάμενος τὰς μελλούσας τύχας τὸν πλοῦν ἐφυλάττετο δεδιὼς καὶ σπεύδων τῆς ἐξόδου ἑαυτὸν ῥύσασθαι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἔπραττεν, ὑπεκρίνατο μανίαν· καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἔδρασε, πιστώσασθαι τὴν τῆς νόσου δόξαν βουλόμενος, ἐν δὲ τοῖς καὶ τὴν συνοικίαν τὴν αὐτοῦ κατέπρησεν· ἐγειτνία δὲ αὕτη τῇ Ποικίλῃ. Καὶ ἐκ τούτου ἀφῆκαν αὐτὸν οἱ Ἄρχοντες. Καί μοι δοκεῖ ὁ Μέτων ἄμεινον ὑποκρίνασθαι τὴν μανίαν τοῦ Ὀδυσσέως τοῦ Ἰθακησίου· ἐκεῖνον μὲν γὰρ ὁ Παλαμήδης κατεφώρασε, τοῦτον δὲ Ἀθηναίων οὐδείς.

Meto astronomus, quum Atheniensium copiæ jam navigationem in Siciliam facturæ essent, ipse quoque relatus erat in catalogum. Certo autem sciens futuros casus, navigationem vitabat metuens sibi, et ideo studens ex expeditione se ipsum liberare. Postquam vero nihil proficiebat, simulavit insaniam, ac multa quidem et alia fecit, fidem addere volens opinioni de hoc morbo: inter illa vero etiam ædes suas incendit, quæ vicinæ erant Pœcilæ. Et ideo Archontes eum dimiserunt. Atque adeo videtur mihi melius simulavisse insaniam Meto, quam Ulysses Ithacensis. Hunc enim Palamedes deprehendit, illum vero nemo Atheniensium.

XIII. — De Ptolemæi munificentia.

Πτολεμαῖόν φασι τὸν Λάγου καταπλουτίζοντα τοὺς φίλους αὐτοῦ ὑπερχαίρειν. Ἔλεγε δὲ ἄμεινον εἶναι πλουτίζειν ἢ πλουτεῖν.

Ptolemæum filium Lagi aiunt, amicos suos locupletantem, majorem in modum lætari solitum. Dicebat enim, Melius est locupletare, quam locupletem esse.

XIV. — De Homeri carminibus et poesi.

Ὅτι τὰ Ὁμήρου ἔπη πρότερον διῃρημένα ᾖδον οἱ παλαιοί. Οἷον ἔλεγον Τὴν ἐπὶ ναυσὶ μάχην καὶ Δολώνειάν τινα, καὶ Ἀριστείαν Ἀγαμέμνονος καὶ Νεῶν κατάλογον καὶ Πατρόκλειαν καὶ Λύτρα καὶ Ἐπὶ Πατρόκλῳ ἆθλα καὶ Ὁρκίων ἀφάνισιν. Ταῦτα ὑπὲρ τῆς Ἰλιάδος. Ὑπὲρ δὲ τῆς ἑτέρας· Τὰ ἐν Πύλῳ καὶ Τὰ ἐν Λακεδαίμονι καὶ Καλυψοῦς ἄντρον καὶ Τὰ περὶ τὴν σχεδίαν καὶ Ἀλκίνου ἀπολόγους [καὶ] Κυκλώπειαν καὶ Νέκυιαν καὶ Τὰ τῆς Κίρκης, Νίπτρα, Μνηστήρων φόνον, Τὰ ἐν ἀγρῷ, Τὰ ἐν Λαέρτου. Ὀψὲ δὲ Λυκοῦργος ὁ Λακεδαιμόνιος ἀθρόαν πρῶτος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκόμισε τὴν Ὁμήρου ποίησιν. Τὸ δὲ ἀγώγιμον τοῦτο ἐξ Ἰωνίας, ἡνίκα ἀπεδήμησεν, ἤγαγεν. Ὕστερον δὲ Πεισίστρατος συναγαγὼν, ἀπέφηνε τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν.

Veteres Homeri carmina in certas partes prius distributa cecinerunt. Quemadmodum dicebant, Pugnam juxta Naves, et Doloniam quandam (*vel* Dolonis cædem), et Virtutem Agamemnonis, et Navium catalogum, et Patrocleam, et Redemptionem *Hectoris*, et Certamina in honorem Patrocli, et Pactorum violationem. Atque hæc de Iliade: de altera vero: Res in Pylo gestas, et Res in Lacedæmone, et Calypsus Specum, et Quæ ad ratem pertinent, Alcinoi apologos, Cyclopiam, et Necyiam (*i. e.* De Mortuis), et Res Circes, Lavationem Ulyssis, Procorum cædem; De iis, quæ in agro; De iis, quæ apud Laertem. Sero autem Lycurgus Lacedæmonius universam Homeri poesin primus in Græciam importavit. Eam autem mercem secum ex Ionia, quum peregrinaretur, retulit. Postmodum vero Pisistratus, collectis omnibus, Iliadem et Odysseam confecit.

XV. — De quibusdam supra modum fatuis.

Φασὶ παχύτατον γενέσθαι τὴν διάνοιαν οἱ τῆς κωμῳδίας ποιηταὶ [τὸ δέρμα ἔχοντα ἀδιακόντιστον] Πολύδωρόν τινα, καὶ ἄλλον, Κοικυλίωνα ὄνομα, ὅσπερ τὰ κύματα ἠρίθμει ὑπὸ τῆς ἄγαν ἀνοίας. Λόγος δέ τις, καὶ Σαννυρίωνα τοιοῦτον γενέσθαι, ὃς ἐν τῇ ληκύθῳ τὴν κλίμακα ἐζήτει. Καὶ Κόροιβον δὲ καὶ Μελιτίδην καὶ ἐκείνους ἀνοήτους φασίν.

Comici poetæ Polydorum quendam stupidissimum mente fuisse aiunt, cutemque durissimam, quæ vulnerari non posset, habuisse; item alium quendam, Cœcylionem nomine, qui fluctus præ nimia stoliditate numerabat. Circumfertur autem narratio quædam, similem his exstitisse etiam Sannyrionem, qui in lecytho scalarum gradus quærebat. Item Corœbum et Melitiden, etiam illos insanos fuisse aiunt.

XVI. — De Apolloniatis et ipsorum regione, atque Epidamno.

Ἀπολλωνιᾶται πόλιν οἰκοῦσιν γείτονα Ἐπιδάμνου ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Καὶ ἐν τοῖς πλησίον αὐτῆς χωρίοις ἄσφαλτός ἐστιν ὀρυκτὴ καὶ πίσσα τὸν αὐτὸν ἐκ τῆς γῆς ἀνατέλλουσα τρόπον, ὃν καὶ αἱ πλεῖσται πηγαὶ τῶν ὑδάτων. Οὐ πόῤῥω δὲ καὶ τὸ ἀθάνατον δείκνυται πῦρ. Ὁ δὲ καιόμενος τόπος ἐστὶν ὀλίγος καὶ οὐκ εἰς μέγα διήκει, καὶ ἔχει περίβολον οὐ πολύν, ὄζει δὲ θείου καὶ στυπτηρίας. Καὶ περὶ αὐτόν ἐστι δένδρα εὐθαλῆ, καὶ πόα χλωρά· καὶ τὸ πῦρ πλησίον ἐνακμάζον οὐδὲν λυπεῖ οὔτε τὴν τῶν φυτῶν βλάστην οὔτε τὴν τεθηλυῖαν [πόαν]. Καίεται δὲ [τὸ πῦρ] καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ διέλιπεν οὐδέποτε, ὡς Ἀπολλωνιᾶται λέγουσι, πρὶν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Ἰλλυριοὺς συμβάντος αὐτοῖς.

Ὅτι Ἀπολλωνιᾶται ξενηλασίας ἐποίουν κατὰ τὸν Λακεδαιμόνιον νόμον· Ἐπιδάμνιοι δὲ ἐπιδημεῖν καὶ μετοικεῖν παρεῖχον τῷ βουλομένῳ.

Apolloniatæ urbem habitant vicinam Epidamno, in Ionico sinu: atque in proximis urbi locis fossile est bitumen et pix eodem plane modo e terra exoriens, quo pleræque aquarum scaturigines. Non procul etiam Immortalis ille Ignis ostenditur: qui vero ardet locus est exiguus, neque in magnum spatium extenditur, neque longum habet ambitum, sulphur autem et alumen olet: circumque ipsum florentes sunt arbores, herbaque viridis: et ignis juxta exæstuans nihil lædit, neque teneros arborum surculos, neque herbam. Ignis vero diu noctuque ardet, neque desiit unquam, ut aiunt Apolloniatæ, ante bellum, quod cum Illyriis gerere debuerunt.

Apolloniatæ ad Lacedæmoniorum legem peregrinos urbe expellebant: Epidamnii vero potestatem, qui vellet, in suam urbem migrandi, et in ea habitandi, faciebant.

XVII. — Proverbium, et Phrynicho.

Πτήσσει Φρύνιχος ὥς τις ἀλεκτρυών· παροιμία ἐπὶ τῶν κακῶς τι πασχόντων. Ὑποκρινομένου γὰρ Φρυνίχου τοῦ τραγικοῦ τὴν Μιλήτου ἅλωσιν, οἱ Ἀθηναῖοι δακρύσαντες ἐξέβαλον δεδοικότα καὶ ὑποπτήσσοντα.

Trepidat Phrynichus, ut gallus quis gallinaceus: Proverbium de iis, qui mali quid patiuntur. Quum enim Phrynichus tragicus Mileti expugnationem ageret, Athenienses eum lacrimantes ejecerunt theatro metuentem ac trepidantem.

XVIII. — De Dionysio.

Διονύσιος, ὁ τῆς Σικελίας τύραννος, τραγῳδίαν μὲν ἠσπάζετο καὶ ἐπῄνει, καὶ οὖν καὶ δράματα ἐξεπόνησε τραγικά· ἀλλοτρίως δὲ πρὸς τὴν κωμῳδίαν διέκειτο, ὅτι οὐκ ἦν φιλόγελως.

Dionysius Siciliæ tyrannus tragœdiam quidem amabat ac laudabat, atque ideo etiam tragica faciebat dramata: a comœdia vero abhorrebat, quod ad risum non esset propensus.

XIX. — Cleomenis sententia de Homero et Hesiodo.

Ἔλεγεν ὁ Κλεομένης Λακωνικῶς [καὶ] κατὰ τὸν ἐπιχώριον τρόπον, τὸν Ὅμηρον Λακεδαιμονίων εἶναι ποιητὴν, ὡς χρὴ πολεμεῖν λέγοντα· τὸν δὲ Ἡσίοδον τῶν Εἱλώτων, λέγοντα ὡς χρὴ γεωργεῖν.

Cleomenes Laconice secundum patrium morem dixit, Homerum Lacedæmoniorum esse poetam, Hesiodum vero Helotarum: quoniam ille belligerandi, hic agros colendi rationem doceret.

XX. — De quodam lubenter vita defuncto, tantum ut mortuos quosdam videre posset.

Ἀνὴρ Μεγαλοπολίτης ἐξ Ἀρκαδίας, Κερκιδᾶς ὄνομα, ἀποθνήσκων ἔλεγε πρὸς τοὺς οἰκείους ἀθυμουμένους, ἡδέως ἀπολύεσθαι τοῦ ζῆν· δι' ἐλπίδος γὰρ ἔχειν συγγενέσθαι τῶν μὲν σοφῶν Πυθαγόρᾳ, τῶν δὲ ἱστορικῶν Ἑκαταίῳ, τῶν δὲ μουσικῶν Ὀλύμπῳ, τῶν δὲ ποιητῶν Ὁμήρῳ. Καὶ ἐπὶ τούτοις, ὡς λόγος, τὴν ψυχὴν ἀπέλιπεν.

Civis Megalopolitanus ex Arcadia, Cercidas nomine, moriens dixit familiaribus suis mœrore affectis, libenter se hac vita solvi: sperare enim se conventurum ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex musicis Olympum, ex poetis Homerum. Et post hæc dicta, ut fama est, vitam reliquit.

XXI. — Phrygia harmonia.

Ὅτι ἐν Κελαιναῖς τῇ δορᾷ τοῦ Φρυγὸς ἐὰν προσαυλῇ τις τὴν ἁρμονίαν [τὴν] Φρυγίαν, ἡ δορὰ κινεῖται· ἐὰν δὲ εἰς Ἀπόλλωνα, ἀτρεμεῖ καὶ ἔοικε κωφῇ.

Si quis Celænis pelli Phrygis tibia accinat Phrygiam harmoniam, pellis movetur: sin in Apollinem canat, quieta est, et surdæ similis videtur.

XXII. — De Homeri templo, et simulacro.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ, κατασκευάσας Ὁμήρῳ νεὼν, αὐτὸν μὲν καλὸν καλῶς ἐκάθισε· κύκλῳ δὲ τὰς πόλεις περιέστησε τοῦ ἀγάλματος, ὅσαι ἀντιποιοῦνται τοῦ Ὁμήρου. Γαλάτων δὲ ὁ ζωγράφος ἔγραψε τὸν μὲν Ὅμηρον αὐτὸν ἐμοῦντα, τοὺς δὲ ἄλλους ποιητὰς τὰ ἐμημεσμένα ἀρυομένους.

Ptolemæus Philopator, exstruens Homero templum, ipsum quidem decore sedentem collocavit: circa statuam vero undique civitates posuit omnes, quæ certatim Homerum sibi vindicant. Galaton vero pictor Homerum quidem pinxit vomentem, reliquos autem poetas ea, quæ ipse evomuisset, haurientes.

XXIII. — De Lycurgo Lacedæmonio.

Λυκοῦργος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὁ Εὐνόμου παῖς, δικαίους βουληθεὶς ἀποφῆναι Λακεδαιμονίους, ὑπὲρ τούτου γε οὐ καλοὺς τοὺς μισθοὺς ἠρύσατο. Ἀπήντησε γὰρ αὐτῷ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκοπῆναι ὑπὸ Ἀλκάνδρου, ὡς μέν τινές φασιν, ἐξ ἐπιβουλῆς λίθῳ βληθείς, ὡς δὲ ἄλλος διαφοιτᾷ λόγος, βακτηρίᾳ παθὼν τὸ πάθος. Λέγεται δὲ ὁ λόγος πρὸς τοὺς ἄλλα [μὲν] θελήσαντας, ἄλλων δὲ τυχόντας. Λέγει δὲ Ἔφορος αὐτὸν λιμῷ διακαρτερήσαντα ἐν φυγῇ ἀποθανεῖν.

Lycurgus Lacedæmonius, filius Eunomi, volens justos reddere Lacedæmonios, pro eo minime bonam retulit mercedem. Accidit enim, ut illi occulus excuteretur ab Alcandro: ut quidam aiunt, ex insidiis lapide ictus, ut vero alia circumfertur narratio, ictu baculi passus id malum. Narratur autem hæc historia de iis qui alia volunt, alia vero consequuntur. Ephorus vero dicit, eum in exsilio periisse, perseverantem in inedia.

XXIV. — De quibusdam, quibus propriæ leges nocumento fuerunt.

Λυκοῦργος ὁ ῥήτωρ ἔγραψε, Μὴ ἐλαύνειν τὰς γυναῖκας ἐν τοῖς μυστηρίοις ἐπὶ ζευγῶν, ἢ τῇ δρώσῃ τοῦτο ἐπηρτῆσθαι ζημίαν, ἥν γε ᾤετο τάξας ἀποχρῶ-

Lycurgus orator legem scripsit, ne mulieres in festo mysteriorum bigis veherentur, aut, si quæ id fecisset, mulcta in eam esset constituta, quam ipse definiens idoneam pa-

σαν. Πρώτη τῷ ψηφίσματι ἠπείθησεν ἡ τούτου γυνή, καὶ τὴν ζημίαν ἐξέτισε καταδικασθεῖσα.

Καὶ Περικλῆς ἔγραψε, Μὴ εἶναι Ἀθηναῖον, ὃς μὴ ἐξ ἀμφοῖν γέγονεν ἀστοῖν. Εἶτα ἀποβαλὼν τοὺς γνησίους παῖδας, ἐπὶ τῷ νόθῳ Περικλεῖ κατελέλειπτο. Δῆλα δέ, ὅτι καὶ Περικλῆς ἐβούλετο μὲν ἕτερα, ἔτυχε δὲ ἑτέρων.

Κλεισθένης δὲ ὁ Ἀθηναῖος τὸ δεῖν ἐξοστρακίζεσθαι πρῶτος εἰσηγησάμενος, αὐτὸς ἔτυχε τῆς καταδίκης πρῶτος.

Ζάλευκος ὁ Λοκρῶν νομοθέτης προσέταξε, Τὸν μοιχὸν ἁλόντα ἐκκόπτεσθαι τοὺς ὀφθαλμούς. Ἃ τοίνυν μηδὲ προσεδόκησε, ταῦτα ὁ δαίμων αὐτῷ παρὰ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἐλπίδα ἐπήγαγεν· ὁ γάρ τοι παῖς ἁλοὺς ἐπὶ μοιχείᾳ, εἶτα ἔμελλε πείσεσθαι τὰ ἐκ τοῦ πατρῴου νόμου. Ἐνταῦθα, ἵνα μὴ διαφθαρῇ τὸ ἅπαξ κεκυρωμένον, ὑπέμεινεν αὐτὸς ὁ εἰσηγησάμενος ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου τῶν τοῦ παιδὸς ὀφθαλμῶν ἀντιδοῦναι τὸν ἑαυτοῦ, ἵνα μὴ ὁ νεανίσκος τυφλωθῇ τελέως.

tabat. Prima vero ipsius uxor adversus hoc decretum deliquit, et damnata pœnam solvit.

Pericles etiam legem tulit, ne quis Atheniensis esset, qui non utroque parente cive natus esset: deinde amissis legitimis filiis, cum notho Pericle relictus est. Manifestum vero ex his, quod etiam Pericles alia voluerit, alia vero ipsi evenerint.

Clisthenes Atheniensis, primus quum introduxisset oportere quosdam ostracismo ejici, ipse quidem primus damnatus est.

Zaleucus, legislator Locrensium, jussit, ut adulterii convicto oculi effoderentur: quæ vero minime exspectarat, ea præter opinionem atque spem ipsi deus immisit. Nam filius ejus damnatus adulterii, pœnam ex paterna lege daturus erat. Ibi vero, ne, quod semel sancitum erat, irritum fieret, ipse qui legem hanc tulerat, pro altero oculorum filii, suum dare sustinuit, ut ne prorsus excæcaretur adolescens.

XXV. — De Pindaro in certamine superato a Corinna.

Πίνδαρος ὁ ποιητὴς ἀγωνιζόμενος ἐν Θήβαις, ἀμαθέσι περιπεσὼν ἀκροαταῖς, ἡττήθη Κορίννης πεντάκις. Ἐλέγχων δὲ τὴν ἀμουσίαν αὐτῶν ὁ Πίνδαρος σῦν ἐκάλει τὴν Κόριννην.

Pindarus poeta Thebis certans, quum in imperitos incidisset auditores, superatus est a Corinna quinquies. Redarguens vero ruditatem ipsorum Pindarus, suem vocavit Corinnam.

XXVI. — Quomodo Diogenes in inopia omnium rerum se ipse sit consolatus.

Διογένης ὁ Σινωπεὺς ἔρημος ἦν, καὶ μόνος ἀπέρριπτο· καὶ οὔτε τινὰ δι' ἀπορίαν ὑπεδέχετο, οὔτε τις αὐτὸν ἐξένιζε, τὸν ἄνδρα ἐκτρεπόμενος διὰ τὸ τοῦ τρόπου ἐλεγκτικόν, καὶ ὅτι ἦν πρὸς τὰ πραττόμενα καὶ λεγόμενα δυσάρεστος. Ἠθύμει οὖν ὁ Διογένης καὶ φύλλων ἄκρα ἤσθιε· ταῦτα γάρ οἱ παρῆν. Τοῖς δὲ ἀποπίπτουσι τοῦ ἄρτου θρύμμασι μῦς ἐχρῆτο ἐπιφοιτῶν. Ὁ οὖν Διογένης φιλοπόνως κατεσκέψατο τὸ πραττόμενον, καὶ μειδιάσας καὶ ἑαυτοῦ γενόμενος φαιδρότερός τε καὶ ἵλεως, εἶπεν· Ὁ μὲν μῦς οὗτος τῆς Ἀθηναίων πολυτελείας δεῖται οὐδέν, σὺ δέ, ὦ Διόγενες, ἄχθῃ, [φασίν], ὅτι μὴ συνδειπνεῖς Ἀθηναίοις· καὶ ἐπόρισεν ἑαυτῷ εὔκαιρον εὐθυμίαν.

Diogenes Sinopensis desertus erat, et solus jacebat: et neque propter egestatem ipse quemquam domi suæ excipiebat, neque ipsum hospitio quisquam accipiebat, fugiens virum propter ingenium ejus ad reprehendendum proclive, et quod ad ea, quæ agebantur aut dicebantur, sese morosum præberet. Animum itaque despondebat Diogenes, et summas foliorum extremitates manducabat: illa enim ipsi suppetebant. Mus vero accedens, decidentibus panis frustulis vescebatur. Diogenes igitur diligenter rem spectabat, et subridens ac lætior factus, quam fuerat, atque hilaris, Mus hic, inquit, nihil indiget Atheniensium lautitia; tu vero, o Diogenes, ægre fers, te cum Atheniensibus non cœnare? Atque ita opportunam animi tranquillitatem ipse sibi conciliavit.

XXVII. — De Socratis corpore.

Ὅτι τὸ Σωκράτους σῶμα πεπίστευτο κόσμιον καὶ σωφροσύνης ἐγκρατὲς γεγονέναι καὶ ταύτῃ. Ἐνόσουν Ἀθηναῖοι πανδημεί, καὶ οἱ μὲν ἀπέθνησκον, οἱ δὲ ἐπιθανατίως εἶχον· Σωκράτης δὲ μόνος οὐκ ἐνόσησε τὴν ἀρχήν. Ὁ τοίνυν τοιούτῳ συνὼν σώματι, τίνα ἡγούμεθα εἶχε ψυχήν;

Socratis corpus recte se habere et temperantiæ deditum esse, creditum est: atque ita Athenienses in universum ægrotabant, et hi quidem moriebantur, illi vero letaliter decumbebant, Socrates autem unus non ægrotabat omnino. Qui vero ejusmodi corpus habuit, quali eum animo præditum fuisse credimus?

XXVIII. — De servo Diogenis a canibus discerpto.

Διογένης ἡνίκα ἀπέλιπε τὴν πατρίδα, εἷς αὐτῷ τῶν οἰκετῶν ἠκολούθει, ὄνομα Μάνης, ὃς οὐ φέρων

Quum Diogenes patriam relinqueret, unus ex servis eum secutus est, nomine Manes, qui non ferens ejus convi-

τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβὴν ἀπέδρα. Προτρεπόντων δέ τινων ζητεῖν αὐτόν, ἔφη, Οὐκ αἰσχρόν, Μάνην μὲν μὴ δεῖσθαι Διογένους, Διογένην δὲ Μάνους; Οὗτος δὲ ὁ οἰκέτης, εἰς Δελφοὺς ἀλώμενος, ὑπὸ κυνῶν διεσπάσθη, τῷ ὀνόματι τοῦ δεσπότου δίκας ἐκτίσας, ἀνθ' ὧν ἀπέδρα.

ctum, aufugit : quum vero nonnulli Diogenem hortarentur ut eum quæreret, An non, inquit, turpe foret, Manem Diogenis non egere, Diogenem vero Manis indigere? Servus autem ille, quum Delphos errando pervenisset, a canibus discerptus est, pœnam domino persolvens pro eo, quod aufugerat.

XXIX. — De spe.

Ἔλεγεν ὁ Πλάτων τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι.

Plato dicebat, spes vigilantium hominum esse somnia.

XXX. — De Olympiade dolente propter Alexandrum mortuum et inhumatum.

Ὀλυμπιὰς ἡ Ἀλεξάνδρου πυθομένη, ὅτι πολὺν χρόνον ὁ παῖς αὐτῆς ἄταφος μένει, βαρὺ ἀναστένουσα καὶ θρηνοῦσα εὖ μάλα λιγέως, Ὦ τέκνον, εἶπεν, ἀλλὰ σὺ μὲν οὐρανοῦ μετασχεῖν βουλόμενος, καὶ τοῦτο σπεύδων, νῦν οὐδὲ τῶν κοινῶν δήπου καὶ ἴσων πᾶσιν ἀνθρώποις μετασχεῖν ἔχεις, γῆς τε ἅμα καὶ ταφῆς· καὶ τὰς ἑαυτῆς τύχας οἰκτείρασα καὶ τὸ τοῦ παιδὸς τετυφωμένον ἐλέγξασα.

Olympias, Alexandri mater, quum audivisset, longo tempore jam filium suum manere insepultum, graviter ingemiscens, atque ejulans prorsus argute, O fili, inquit: tu vero quum in cœlum cooptari volueris, et in id summo studio incubueris, nunc neque communium rerum, et quæ omnibus æqualiter obtingere solent, particeps fieri potes, terræ simul sepulturæque! Ita et suas miseratus fortunas, et filii fastum arguens.

XXXI. — Quod Xenocrates fuerit misericors.

Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος, ὁ ἑταῖρος Πλάτωνος, τά τε ἄλλα ἦν φιλοικτίρμων καὶ οὐ μόνον φιλάνθρωπος, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν ἀλόγων ζώων ἠλέει. Καὶ οὖν ποτε καθημένου ἐν ὑπαίθρῳ, διωκόμενος βιαίως στρουθὸς ὑπὸ ἱέρακος εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ κατέπτη. Ὁ δὲ ἀσμένως ἐδέξατο τὸν ὄρνιν, καὶ διεφύλαξεν ἀποκρύψας, ἔστ' ἂν ὁ διώκων ἀπῆλθεν. Ἐπεὶ δὲ ἠλευθέρωσεν αὐτὸν τοῦ φόβου, ἀπλώσας τὸν κόλπον, ἀφῆκε τὸν ὄρνιν, ἐπειπών, Ὅτι μὴ ἐξέδωκε τὸν ἱκέτην.

Xenocrates Chalcedonius, Platonis discipulus, cum in ceteris misericors erat, tum vero non solum amicus hominum, sed complura etiam brutorum animantium misericordia prosequebatur : atque ideo quum sederet quondam in loco aprico, passer, quem vehementer persequebatur accipiter, in sinum ipsius devolavit. At ille cum voluptate recepit avem, et occultatam custodivit, donec persecutor ille abiisset. Ubi vero eam metu liberam reddiderat, aperto sinu avem dimisit, addens se supplicem non prodidisse.

XXXII. — Quomodo Socrates arrogantiam cujusdam scorti refellerit.

Φησὶ Ξενοφῶν, ὅτι Θεοδότῃ τῇ ἑταίρᾳ εἰς λόγους ἀφίκετο Σωκράτης, καλλίστῃ γυναικὶ οὔσῃ. Ἀλλὰ καὶ τῇ Καλλιστοῖ ἦλθεν εἰς λόγους, ἣ ἔλεγεν, Ἐγὼ μέν, ὦ Σωφρονίσκου, κρείττων εἰμί σου· σὺ μὲν γὰρ οὐδένα τῶν ἐμῶν δύνῃ ἀποσπάσαι, ἐγὼ δέ, ἐὰν βούλωμαι, τοὺς σοὺς πάντας. Ὁ δέ, Καὶ μάλα γε εἰκότως· σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τὴν κατάντη αὐτοὺς ἄγεις, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἥκειν βιάζομαι· ὀρθία δὲ ἡ ἄνοδός ἐστι καὶ ἀήθης τοῖς πολλοῖς.

Tradit Xenophon, Socratem aliquando in colloquium cum Theodota meretrice, femina formosissima, venisse. Sed et cum Callistone sermonem aliquando habuit, quæ dicebat : Ego quidem, o fili Sophronisci, potentior te sum. Nam tu neminem ex meis a me possis abstrahere, et ego, si velim, tuos omnes. Ille vero, Et plane quidem probabiliter loqueris : tu enim in declivem tramitem illos omnes ducis, ego vero ad virtutem contendere eos adigo; arduus vero ille adscensus est, et plerisque insolitus.

XXXIII. — De Rhodopidis scorti fortuna.

Ῥοδῶπίν φασιν Αἰγυπτίων λόγοι ἑταίραν γενέσθαι ὡραιοτάτην. Καί ποτε αὐτῆς λουομένης ἡ τὰ παράδοξα ἀεὶ καὶ τὰ ἀδόκητα φιλοῦσα ἐργάζεσθαι τύχη προὐξένησεν αὐτῇ οὐ τῆς γνώμης, ἀλλὰ τοῦ κάλλους ἄξια. Λουομένης γὰρ καὶ τῶν θεραπαινίδων τὴν ἐσθῆτα φυλαττουσῶν, ἀετὸς καταπτάς, τὸ ἕτερον τῶν

Rhodopin Ægyptiam aiunt meretricem fuisse pulcherrimam. Et ei aliquando lavanti, inopinatorum atque inexspectatorum amans fortuna conciliavit, quæ non isto animo, sed forma erant digna. Quum enim lavaret, ac vestimenta famulæ custodirent, aquila devolans, alterum

ὑποδημάτων ἁρπάσας, ἀπιὼν ᾤχετο· καὶ ἐκόμισεν εἰς Μέμφιν, δικάζοντος Ψαμμιτίχου, καὶ εἰς τὸν κόλπον ἐνέβαλε τὸ ὑπόδημα. Ὁ δὲ Ψαμμίτιχος θαυμάσας τοῦ ὑποδήματος τὸν ῥυθμὸν καὶ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ τὴν χάριν καὶ τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος, προσέταξεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἀναζητεῖσθαι τὴν ἄνθρωπον, ἧς τὸ ὑπόδημά ἐστι· καὶ εὑρὼν γαμετὴν ἠγάγετο.

calceorum quum rapuisset, abiit, et deportavit Memphim, jus dicente Psammiticho, et calceum in ejus sinum injecit. Psammitichus miratus concinnitatem calcei, et operæ ejus elegantiam, et id quod ab ave factum erat, mandavit ut per universam Ægyptum quæreretur illa femina, cujus is calceus esset, eamque quum invenisset, uxorem duxit.

XXXIV. — De Dionysio.

Ὅτι τὸν Λέοντα ὁ Διονύσιος μετὰ τὴν πρόσταξιν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀνευρών, εἰς τρὶς τοῖς δορυφόροις ἐκέλευσεν ἀπάγειν, καὶ μετέγνω τρίς, καὶ καθ' ἑκάστην μεταπομπὴν κατεφίλει κλαίων, καὶ καταρώμενος ἑαυτοῦ, ὅτι ἔλαβε τὸ ξίφος. Τελευτῶν ἥττηται τῷ φόβῳ, καὶ προσέταξεν ἀποσφαγῆναι εἰπών, Ὅτι οὐκ ἔστιν, ὦ Λέον, σοι ζῆν.

Dionysius Leonem, post sententiam contra eum pronuntiatam, denuo inveniens, ter mandavit satellitibus ut abducerent, atque ter animum mutavit, et quotiescumque eum revocabat, exosculatus est lacrimans, et exsecratus se ipse, quod sumpsit primo gladium. Tandem metu est victus, eumque interfici jussit, Non licet, inquiens, o Leo, tibi vivo esse.

XXXV. — De cervi in morbo physica curatione.

Λέγουσι φυσικοὶ ἄνδρες τὴν ἔλαφον καθάρσεως δεομένην σέσελιν ἐσθίειν· φαλαγγίων δὲ κνήσμασιν ἐχομένην, καρκίνους.

Physici dicunt, cervum, indigentem purgationis, seselin edere; laborantem vero ex phalangiorum morsibus, cancros.

XXXVI. — De morte Eurydices, Philippi filiæ.

Ὀλυμπιὰς τῇ Φιλίππου θυγατρὶ Εὐρυδίκῃ (ἦν δὲ ἄρα ἐξ Ἰλλυρίδος γυναικὸς τῷ Φιλίππῳ γενομένη) προσέπεμψε κώνειον καὶ βρόχον καὶ ξίφος. Ἡ δὲ αἱρεῖται τὸν βρόχον.

Olympias Philippi filiæ Eurydicæ, (erat vero illa Philippo ex Illyrica quadam muliere nata,) misit cicutam, et laqueum, et ensem. Illa vero laqueum delegit.

XXXVII. — De Gelone, et iis qui illi insidiati erant.

Γέλων, ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, τὴν τῆς ἀρχῆς κατάστασιν πρᾳότατα εἶχε. Στασιώδεις δέ τινες ἐπεβούλευον αὐτῷ· ἃ πυθόμενος ὁ Γέλων, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς Συρακουσίους, εἰσῆλθεν ὡπλισμένος [ὁ Γέλων], καὶ διεξελθὼν ὅσα ἀγαθὰ αὐτοῖς εἰργάσατο, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἐξεκάλυψε, καὶ ἀπεδύσατο τὴν πανοπλίαν, εἰπὼν πρὸς πάντας· Ἰδοὺ τοίνυν ὑμῖν ἐν χιτωνίσκῳ γυμνὸς τῶν ὅπλων παρέστηκα, καὶ δίδωμι χρῆσθαι ὅ τι βούλεσθε. Καὶ ἐθαύμασαν αὐτοῦ τὴν γνώμην οἱ Συρακούσιοι· οἱ δὲ καὶ τοὺς ἐπιβουλεύοντας παρέδοσαν αὐτῷ κολάσαι καὶ τὴν ἀρχὴν ἔδωκαν. Ὁ δὲ καὶ τούτους εἴασε τῷ δήμῳ τιμωρήσασθαι. Καὶ εἰκόνα αὐτοῦ οἱ Συρακούσιοι ἔστησαν ἐν ἀζώστῳ χιτῶνι· καὶ ἦν τοῦτο τῆς δημαγωγίας αὐτοῦ ὑπόμνημα καὶ τοῖς εἰς τὸν μετὰ ταῦτα αἰῶνα μέλλουσιν ἄρχειν δίδαγμα.

Gelo Syracusanorum tyrannus mansuetissime imperium gerebat : seditiosi vero quidam struebant ei insidias; quod quum rescivisset Gelo, Syracusanis in concionem vocatis, ingressus est eam armatus : et quum exposuisset, quæcumque iis bona fecisset, simul insidias detexit, atque arma exuit, dicens ad universos : En igitur in tunicula nudus armorum vobis adsto, et dedo me vobis, ut, prout vultis, mecum agatis. Syracusani vero mirati sunt ejus animum : et illi quidem et insidiatores ei tradiderunt coercendos, et ipsi dederunt imperium : ipse vero etiam hos puniendos reliquit populo. Et Syracusani statuam ei posuerunt in discincta tunica, fuitque ea popularitatis ejus monumentum, et in posterum tempus regnantibus documentum.

XXXVIII. — De Alcibiade.

Ἰσχυρῶς Ὅμηρον ἐθαύμαζεν Ἀλκιβιάδης, καί ποτε διδασκαλείῳ παίδων προσελθὼν ῥαψῳδίαν Ἰλιάδος

Alcibiades admodum in pretio habuit Homerum : et, quum aliquando ad scholam puerorum venisset, Iliadis

ᾔτει. Τοῦ δὲ διδασκάλου μηδὲν ἔχειν Ὁμήρου φήσαντος, ἐντρίψας αὐτῷ κόνδυλον εὖ μάλα στερεὸν παρῆλθεν, ἐνδειξάμενος, ὅτι ἐκεῖνος ἀπαίδευτός ἐστι, καὶ τοιούτους ἀποφαίνει τοὺς παῖδας.

rhaspodiam quamdam petiit : quum vero ludimagister se nihil Homeri habere affirmaret, inflixit ei pugnum plane durum, abiitque, declarans ita, eum imperitum esse, et tales reddere pueros.

Οὗτος ἐπὶ κρίσιν καλούμενος θανατικὴν ἐκ Σικελίας ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, οὐχ ὑπήκουσεν, εἰπών, Εὔηθες τὸν ἔχοντα δίκην ζητεῖν ἀποφυγεῖν, ἐνὸν φυγεῖν. Εἰπόντος δέ τινος, Οὐ πιστεύεις τῇ πατρίδι τὴν περὶ σοῦ κρίσιν; ὁ δὲ εἶπεν· Οὐδὲ τῇ μητρί· δέδοικα γὰρ μὴ ἀγνοήσασα καὶ σφαλεῖσα τοῦ ἀληθοῦς, εἶτα τὴν μέλαιναν ἐμβάλῃ ἀντὶ τῆς λευκῆς ψῆφον. Πυθόμενος οὖν, ὅτι θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη ὑπὸ τῶν πολιτῶν, Δείξωμεν οὖν, εἶπεν, ὅτι ζῶμεν· καὶ ὁρμήσας πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τὸν Δεκελεικὸν ἐξῆψε πόλεμον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους.

Ille ad judicium capitale e Sicilia vocatus ab Atheniensibus, obtemperare noluit : Stultum est, inquiens, reum, quum fugere illi liceat, crimine absolvi velle. Quum vero quidam diceret, an judicium de te non credis patriæ? respondit ille : Ne matri quidem. Timerem enim, ne ignara et aberrans a vero, nigrum calculum pro candido injiceret. Quum autem audivisset, se mortis a civibus condemnatum esse, Ergo, inquit, demonstrabimus, nos adhuc in vivis agere : et contendens ad Lacedæmonios, Decelicum bellum adversus Athenienses excitavit.

Ἔλεγε δὲ μηδὲν παράδοξον ποιεῖν Λακεδαιμονίους ἀδεῶς ἐν τῷ πολέμῳ ἀποθνήσκοντας· τὴν γὰρ ἐκ τῶν νόμων ταλαιπωρίαν ἀποδιδράσκοντας θάνατον ὑπὲρ τῶν πόνων, [ὧν] ἔχουσι, προθύμως ἀλλάττεσθαι.

Dicebat autem, nihil miri facere Lacedæmonios, intrepide mortem in bello oppetentes : effugientes enim ærumnas, quas ex suis legibus sustinent, alacriter cum laboribus istis commutant mortem.

Εἰώθει δέ, φασίν, ἐπιλέγειν ταῖς ἑαυτοῦ πράξεσιν, ὅτι τὸν τῶν Διοσκούρων ζῇ βίον, παρ' ἡμέραν τεθνηκώς τε καὶ ἀναβιούς· εὐημερήσας γὰρ ἐν τῷ δήμῳ ἴσος θεοῖς νομίζεσθαι, κακῶς δὲ ἀπαλλάξας τῶν νεκρῶν μηδὲ ὀλίγον διαφέρειν.

Dicere etiam solitus erat, ut aiunt, de rebus a se gestis, se Dioscurorum vitam vivere, alternis diebus morientem et reviviscentem. Nam quum bene rem gessisset, tum se apud populum diis parem haberi ; at quum infelici usus esset fortuna, nihil prorsus a mortuis differre.

XXXIX. — De Ephialte.

Ἐφιάλτης στρατηγοῦ ὀνειδίσαντος αὐτῷ τινος πενίαν, Τὸ δὲ ἕτερον, ἔφη, διὰ τί οὐ λέγεις, ὅτι δίκαιός εἰμι;

Ephialtes, quum dux quidam ei paupertatem exprobraret, Cur non, inquit, etiam alterum dicis, quod justitiam colo?

XL. — De Themistocle.

Στρεπτῷ κειμένῳ ἐπὶ τῆς γῆς χρυσῷ Περσικῷ ὁ Θεμιστοκλῆς παρεστώς, [τῷ] παιδὶ εἶπεν, Οὐκ ἀναιρήσεις, ὦ παῖ, τὸ εὕρημα τόδε; δείξας τὸν στρεπτόν· οὐ γὰρ σὺ Θεμιστοκλῆς εἶ δήπου.

Quum forte torques aureus Persicus jaceret humi, adstans Themistocles puero dixit : Non tolles, o puer, inventum illud? monstrato torque. Non enim tu utique es Themistocles.

Ὅτι ἠτίμασαν αὐτόν ποτε Ἀθηναῖοι, εἶτα ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὖθις παρεκάλουν. Ὁ δέ, Οὐκ ἐπαινῶ τοὺς τοιούτους ἄνδρας, οἵτινες τὴν αὐτὴν ἀμίδα καὶ οἰνοχόην ἔχουσι.

Athenienses quum aliquando eum ignominia affecissent, deinde vero rursus ad imperium vocarent : Non, inquit ille, laudo tales homines, qui eodem vase et pro matula et pro urceo utuntur.

Πρὸς Εὐρυβιάδην τὸν Λακεδαιμόνιον ἔλεγέ τι ὑπεναντίον, καὶ [ὃς] ἀνέτεινεν αὐτῷ τὴν βακτηρίαν. Ὁ δέ, Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ. Ἤδει δὲ ὅτι, ἃ μέλλει λέγειν, τῷ κοινῷ λυσιτελεῖ.

Eurybiadæ Lacedæmonio quiddam dixerat contra ejus sententiam, qui ideo baculum illi intentabat : Themistocles vero, Percute me quidem, sed audi tamen : noverat enim, ea, quæ dicturus erat, reipublicæ esse utilia.

XLI. — De Phocione.

Ὀδυρομένου [τινὸς] τῶν μετὰ Φωκίωνος μελλόντων ἀποθνήσκειν, εἶπεν ὁ Φωκίων, Εἶτα οὐκ ἀγαπᾷς, Θούδιππε, μετὰ Φωκίωνος ἀποθνήσκων;

Ejulante quodam ex iis, qui cum Phocione morte erant mulctandi, Phocio, Non ergo, inquit, o Thudippe, amas cum Phocione mortem oppetere?

XLII. — De Epaminonda.

Ἐπαμεινώνδας ἔφευγε δίκην θανάτου, ἐπανελθὼν ἐκ τῆς Λακωνικῆς, ὡς ἐπιβαλὼν τῇ βοιωταρχίᾳ τέσ-

Epaminondas reversus e Laconica capitis arcessebatur, ut qui Bœotarchiam quatuor menses contra legem gessis-

σαρας μῆνας παρὰ τὸν νόμον. Τοὺς μὲν οὖν συνάρχοντας ἐκέλευσεν εἰς αὐτὸν τὴν αἰτίαν ἀναφέρειν, ὡς ἐκβιασθέντας, αὐτὸς δὲ παρελθὼν εἰς τὸ δικαστήριον, οὐκ ἔφη βελτίονας ἔχειν τῶν ἔργων τοὺς λόγους· εἰ δὲ μή, ἠξίου ἀποκτείνειν αὐτόν, ἐπιγράψαι μέντοι τῇ στήλῃ, ὅτι μὴ βουλομένους Θηβαίους ἠνάγκασεν Ἐπαμεινώνδας τὴν μὲν Λακωνικὴν πυρπολῆσαι πεντακοσίοις ἐνιαυτοῖς ἀδῄωτον οὖσαν· οἰκίσαι δὲ Μεσσήνην δι' ἐτῶν τριάκοντα καὶ διακοσίων· συντάξαι δὲ καὶ συναγαγεῖν εἰς ταὐτὸν Ἀρκάδας· ἀποδοῦναι δὲ τοῖς Ἕλλησι τὴν αὐτονομίαν. Καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν αἰδεσθέντες οἱ δικασταί. Ἐπανελθόντα δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, Μελιταῖον κυνίδιον ἔσαινε. Διὸ πρὸς τοὺς παρόντας εἶπε· Τοῦτο μὲν ἀποδίδωσιν εὐεργεσίας μοι χάριν· Θηβαῖοι δὲ πολλάκις ὑπ' ἐμοῦ εὖ παθόντες ἔκρινάν με θανάτου.

set. Collegas igitur jussit in ipsum culpam conferre, tanquam coactos præter suam voluntatem. Ipse vero in forum ingressus, non meliores ipsis rebus gestis rationes sui defendendi habere se dicebat. Sin minus illæ placerent, rogabat, ut interficerent se quidem, verum inscriberent columnæ, Epaminondam Thebanos nolentes coegisse, ut Laconicam, quingentis ante annis intactam ab hostibus, incendio vastarent; Messenen vero conderent post ducentos atque triginta annos; conjungerent et colligerent in unum locum Arcadas; denique Græcis libertatem suam redderent. Et ita absolverunt eum judices pudore ducti. Reverso autem illi e foro Melitensis catellus adulabatur cauda: quapropter dixit ad præsentes: Hic quidem, pro beneficio gratiam mihi refert; at Thebani, sæpe a me beneficiis affecti, in capitale me judicium vocarunt.

XLIII. — De Timotheo et Themistocle.

Ὅτι Τιμόθεος, ὁ στρατηγὸς Ἀθηναίων, πεπίστευτο εὐτυχὴς εἶναι· καὶ ἔλεγον τὴν τύχην αἰτίαν εἶναι, Τιμόθεον δὲ οὐδενός. Καὶ οἱ ζωγράφοι δὲ καθεύδοντα ἐποίουν αὐτόν· [κωμῳδοῦντες ἐπὶ τῆς σκηνῆς·] εἶτα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἀπῃώρητο ἑστῶσα ἡ Τύχη, ἕλκουσα εἰς κύρτον τὰς πόλεις.

Πυνθανομένου Θεμιστοκλέους τινός, κατὰ τί μάλιστα ἥσθη ἐν τῷ βίῳ, ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Τὸ θέατρον ἰδεῖν Ὀλυμπιάσιν ἐπιστρεφόμενον εἰς ἐμὲ εἰς τὸ στάδιον παριόντα.

Timotheus, prætor Atheniensium, felix esse credebatur, dicebatque Fortunam rerum bene gestarum causam esse, Timotheum vero nullius. Atque pictores dormitantem eum in tentorio, ludentes pingebant, deinde suspendebatur Fortuna stans supra caput ejus, urbes in rete quoddam trahens.

Interrogante Themistoclem quodam, quanam re per universam vitam maxime fuisset delectatus? respondit ille, Quum viderem ludis Olympicis totum theatrum oculos in me convertere venientem in stadium.

XLIV. — De Themistoclis et Aristidis concertatione.

Τοὺς αὐτοὺς ἐπιτρόπους ἔσχε Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, καὶ διὰ ταῦτά τοι καὶ συνετράφησαν καὶ συνεπαιδεύθησαν κοινῷ διδασκάλῳ. Ἐστασιαζέτην δὲ ὅμως καὶ ἔτι παῖδες ὄντες· καὶ παρέμενεν αὐτοῖς ἡ φιλονικία ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας καὶ εἰς ἔσχατον γῆρας.

Iisdem tutoribus usi sunt Themistocles et Aristides Lysimachi filius, atque ideo etiam simul educati sunt, et a communi præceptore simul instituti: nihilo tamen minus discordes fuerunt etiam quum adhuc essent pueri, et ea contentio permansit illis a prima ætate usque ad extremam senectutem.

XLV. — De Dionysii crudelitate.

Ὅτι Διονύσιος τὴν μητέρα διέφθειρε φαρμάκοις· Λεπτίνην δὲ τὸν ἀδελφὸν σῶσαι δυνάμενος ἐν τῇ ναυμαχίᾳ περιεῖδεν ἀπολλύμενον.

Dionysius matrem per venenum necavit. Leptinem vero fratrem, quum servare posset, neglexit in navali prœlio pereuntem.

XLVI. — De dracone beneficii memore.

Πόλις ἐστὶ τῆς Ἀχαΐας αἱ Πάτραι. Παῖς παρ' αὐτοῖς δράκοντα μικρὸν ἐπρίατο, καὶ ἔτρεφε μετὰ πολλῆς τῆς κομιδῆς. Αὐξηθέντος δὲ αὐτοῦ ἐλάλει πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ἀκούοντα, καὶ ἤθυρε μετ' αὐτοῦ καὶ συνεκάθευδεν αὐτῷ. Εἰς μέγιστον δὲ μέγεθος ἐλθὼν ὁ δράκων, ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς ἐρημίαν ἀπηλάθη. Ὕστερον δὲ ὁ παῖς, νεανίας γενόμενος, ἀπὸ

Urbs est Achaiæ, dicta Patræ. In ea puer draconem parvulum emebat, magnaque cum cura alebat. Quumque ille adolevisset, loquebatur cum eo, quasi cum intelligente, et ludebat ac dormiebat cum ipso. Quum vero ad maximam magnitudinem draco pervenisset, in solitudinem a civibus est dimissus. Postea quum puer, jam ado-

τινος θέας ἐπανιών, λῃσταῖς περιπεσὼν μετὰ τῶν συνηλίκων, βοῆς γενομένης, ἰδοὺ ὁ δράκων· καὶ τοὺς μὲν διεσκόρπισεν, οὓς δὲ ἀπέκτεινεν, αὐτὸν δὲ περιεσώσατο.

lescens factus, revertens a spectaculo quodam, cum æqualibus in latrones incidisset, clamore facto, ecce draco adest, et alios in fugam vertit, alios interemit, ipsum vero servavit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΔ.

LIBER DECIMUS QUARTUS.

I. — Quomodo Aristoteles erga honores affectus fuerit.

Ἀριστοτέλης ὁ Νικομάχου, σοφὸς ἀνὴρ καὶ ὢν καὶ εἶναι δοκῶν, ἐπεί τις αὐτοῦ ἀφείλετο τὰς ψηφισθείσας αὐτῷ ἐν Δελφοῖς τιμάς, ἐπιστέλλων πρὸς Ἀντίπατρον περὶ τούτων φησίν· Ὑπὲρ τῶν ἐν Δελφοῖς ψηφισθέντων μοι καὶ ὧν ἀφῄρημαι νῦν, οὕτως ἔχω, ὡς μήτε μοι σφόδρα μέλειν ὑπὲρ αὐτῶν, μήτε μοι μηδὲν μέλειν. Οὐκ ἂν δὲ εἴη φιλοδοξία ταῦτα, οὐδ' ἂν καταγνοίην ἔγωγε τοιοῦτόν τι Ἀριστοτέλους· ἀλλ' εὖ φρονῶν ᾤετο, μὴ ὅμοιον εἶναι, ἀρχήν τινα μὴ λαβεῖν καὶ λαβόντα ἀφαιρεθῆναι. Τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν μέγα, τὸ μὴ τυχεῖν· τὸ δὲ ἀλγεινόν, τὸ τυχόντα εἶτα ἀποστερηθῆναι.

Aristoteles filius Nicomachi, re ipsa et opinione hominum vir sapiens, quum quidam ei decretos sibi Delphis honores ademisset, scribens de his ad Antipatrum, ait : De iis, quæ Delphis mihi decreta sunt, quibusque nunc privatus sum, sic me habeo, ut neque magnopere de iis laborem, nec tamen nihil omnino curem. Neutiquam erant hæc ambitionis : neque sane ego tale quid in Aristotele reprehenderim. Ille vero recte sentiens putavit, non esse simile, quædam prorsus non accepisse, aut, quum acceperis, iis spoliari. Non enim grave est illud, non adipisci : at, quum adeptus sis, dein eo privari, id molestum est.

II. — De Agesilao barbarorumque perjuriis.

Ὅτι τοὺς παραβάντας ὅρκους τῶν βαρβάρων ἐπῄνεσεν Ἀγησίλαος, ὅτι τοὺς θεοὺς ἑαυτοῖς ἐχθροὺς ποιησάμενοι ταῖς ἐπιορκίαις, αὐτῷ φίλους καὶ συμμάχους κατεπράξαντο.

Barbaris illis, qui jurisjurandi religionem violassent, gratias agebat Agesilaus, eo quod pejerando illi deos sibi ipsis infestos redderent, ipsi vero amicos et auxiliares conciliarent.

III. — De prodigalitate.

Τιμόθεος ὁ Κόνωνος πρὸς Ἀριστοφῶντα τὸν Ἀζηνιέα πάντων ἄριστα ἔχοντα λόγον εἶπεν. Ἐπεὶ γὰρ ἄσωτος ἦν ὁ Ἀριστοφῶν, πικρότατα αὐτοῦ καθίκετο ὁ Τιμόθεος εἰπών, Ὦ ἱκανὸν οὐδέν, ἀλλὰ τούτῳ γε αἰσχρὸν οὐδέν.

Timotheus Cononis filius in Aristophontem Azeniensem optimum dicterium dixit. Quum enim prodigus esset Antiphon, acerbissime eum increpans, Cui nihil, inquit, satis est, illi vero nihil est turpe.

IV. — De Aristide a mustela vulnerato atque moriente.

Ὅτι Ἀριστείδης ὁ Λοκρὸς ὑπὸ Ταρτησσίας γαλῆς δηχθεὶς καὶ ἀποθνήσκων εἶπεν, Ὅτι πολὺ ἂν ἥδιον ἦν αὐτῷ δηχθέντι ὑπὸ λέοντος ἢ παρδάλεως ἀποθανεῖν, εἴπερ οὖν ἔδει τινὸς τῷ θανάτῳ προφάσεως ἢ ὑπὸ θηρίου τοιούτου· τὴν ἀδοξίαν, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκεῖνος τοῦ δήγματος πολλῷ βαρύτερον φέρων ἢ τὸν θάνατον αὐτόν.

Aristides Locrensis vulneratus a mustela Tartessia, moriensque, dixit : Multo sibi jucundius futurum fuisse, mori ex leonis vel pardalis morsu, siquidem aliquam mors causam requireret, quam ex talis bestiolæ morsu : ignominiam ille, ut mihi videtur, istius morsus multo gravius, quam ipsam mortem, ferens.

V. — Quos Athenienses ad reipublicæ gubernacula delegerint.

Οὐ μόνοις τοῖς ἀστοῖς ἐχρῶντο Ἀθηναῖοι [τοῖς] πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς στρατηγίας ἐπιτηδείοις, ἀλλὰ γὰρ καὶ ξένους προῃροῦντο, καὶ τὰ κοινὰ αὐτοῖς ἐνεχείριζον, εἴπερ οὖν αὐτοὺς ἀγαθοὺς ὄντας κατέγνωσαν καὶ ἐπιτηδείους εἰς τὰ τοιαῦτα. Ἀπολλόδωρον τὸν Κυζικηνὸν πολλάκις στρατηγὸν εἵλοντο, ξένον ὄντα, καὶ Ἡρακλείδην τὸν Κλαζομένιον· ἐνδειξάμενοι γάρ, ὅτι ἄξιοι λόγου εἰσίν, εἶτα οὐκ ἔδοξαν ἀνάξιοι τοῦ Ἀθηναίων ἄρχειν εἶναι. Καὶ ὑπὲρ μὲν τούτων ἐπαινεῖν χρὴ τὴν πόλιν, μὴ καταχαριζομένην τἀληθὲς τοῖς πο-

Athenienses non solum civibus, ad magistratus et imperia idoneis, usi sunt, sed sæpe etiam peregrinos delegerunt, eisque rempublicam permiserunt, si quidem eos strenuos esse viros cognovissent, et ad talia idoneos. Apollodorum igitur Cyzicenum sæpe belli ducem crearunt, quamvis esset peregrinus, item Heraclidem Clazomenium. Quum enim se dignos laude præstitissent, non judicati sunt indigni, qui Atheniensibus præessent. Atque ob hæc laudare oportet civitatem, quæ civibus de vero et æquo nihil gratificabatur, sed illud etiam iis tribuebat, qui gen-

λίταις, ἀλλὰ νέμουσαν καὶ τοῖς γένει μὲν μὴ προσήκουσι, δι' ἀρετὴν δὲ ἀξίοις τιμᾶσθαι.

tis quidem ejusdem non essent, propter virtutem tamen essent digni qui honorarentur.

VI. — Aristippi sententia de hilaritate.

Πάνυ σφόδρα ἐῤῥωμένως ἐῴκει λέγειν ὁ Ἀρίστιππος, παρεγγυῶν τοῖς ἀνθρώποις μήτε τοῖς παρελθοῦσιν ἐπικάμνειν, μήτε τῶν ἐπιόντων προκάμνειν· εὐθυμίας γὰρ δεῖγμα τὸ τοιοῦτο καὶ ἵλεω διανοίας ἀπόδειξις. Προσέταττε δὲ ἐφ' ἡμέρᾳ τὴν γνώμην ἔχειν καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' ἐκείνῳ τῷ μέρει, καθ' ὃ ἕκαστος ἢ πράττει τι ἢ ἐννοεῖ. Μόνον γὰρ ἔφασκεν ἡμέτερον εἶναι τὸ παρόν, μήτε δὲ τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον· τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλέναι, τὸ δὲ ἄδηλον εἶναι, εἴπερ ἔσται.

Aristippus prorsus fortiter et vere visus est loqui, præcipiens, neque ob præterita torquere se, neque in antecessum ob futura. Id enim animi esse documentum tranquilli, hilarisque cogitationis argumentum. Jubebat autem in singulos tantum dies animum intendere, et porro istius diei illam tantum partem, qua quisque quid ageret, aut cogitaret. Solum enim aiebat præsens nostrum esse, non autem præteritum, neque futurum: illud enim jam periisse, hoc an eventurum sit, incertum esse.

VII. — Lex Laconica de corporum colore et bono habitu, item de præpinguibus.

Λακεδαιμόνιος οὗτος ὁ νόμος. Ὁ δὲ νόμος ἐκεῖνα λέγει· Μηδένα Λακεδαιμονίων ἀνανδρότερον ὁρᾶσθαι τὴν χρόαν ἢ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος ἔχειν ὑπὲρ τὰ γυμνάσια· ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀργίαν ὁμολογεῖν, τὸ δὲ οὐχ ὁμολογεῖν ἄνδρα. Προσεγέγραπτο δὲ τῷ νόμῳ διὰ δέκα ἡμερῶν πάντως τοῖς Ἐφόροις τοὺς ἐφήβους παρίστασθαι γυμνοὺς δημοσίᾳ. Καὶ εἰ μὲν ἦσαν εὐπαγεῖς καὶ ἐῤῥωμένοι καὶ ἐκ τῶν γυμνασίων οἱονεὶ διαγλυφέντες καὶ διατορευθέντες, ἐπῃνοῦντο· εἰ δέ τι χαῦνον ἦν αὐτοῖς τῶν μελῶν ἢ ὑγρότερον, ὑποιδούσης καὶ ὑπαναφυομένης διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν πιμελῆς, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν ἐπαίοντο καὶ ἐδικαιοῦντο. Ἐπίθεντο δὲ καὶ φροντίδα οἱ Ἔφοροι καθ' ἑκάστην πολυπραγμονεῖν τὰ περὶ τὴν στολήν, εἰ ἕκαστα αὐτῆς μὴ ἀπολείπεται τοῦ κόσμου τοῦ δέοντος. Ἔδει δὲ ὀψοποιοὺς ἐν Λακεδαίμονι εἶναι κρέως μόνου· ὁ δὲ παρὰ τοῦτο ἐπιστάμενος ἐξηλαύνετο τῆς Σπάρτης, ὡς τὰ τῶν νοσούντων καθάρσια. Οἱ αὐτοὶ Ναυκλείδην τὸν Πολυβιάδου, ὑπερσαρκοῦντα τῷ σώματι καὶ ὑπέρπαχυν διὰ τρυφὴν γενόμενον, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν θεωμένων κατήγαγον, καὶ ἠπείλησαν αὐτῷ φυγῆς προστίμησιν, ἐὰν μὴ τὸν βίον, ὃν ἐβίου τότε, ὑπαίτιον ὄντα καὶ Ἰωνικὸν μᾶλλον ἢ Λακωνικόν, τοῦ λοιποῦ μεθαρμόσηται· φέρειν γὰρ αὐτοῦ τὸ εἶδος καὶ τὴν τοῦ σώματος διάθεσιν αἰσχύνην καὶ τῇ Λακεδαίμονι καὶ τοῖς νόμοις.

Lacedæmonia lex hæc est: jubet autem illa lex, ut nemo Lacedæmoniorum minus virilis appareat colore, aut corporis molem habeat supra quam exercitia ferant. Nam hoc segnitiam declarare, illud non declarare virum videbatur. Adscriptum vero erat legi, ut etiam decimo quoque die ephebi omnino Ephoris sese publice exhiberent nudos. Quodsi essent bene compacto corpore, et robusti, et quasi sculpti atque tornati per exercitia, laudabantur: sin aliquod iis membrum esset flaccidum aut mollius, intumescente aliquantulum et succrescente per inertiam pinguedine, verberabantur, et puniebantur. Adhibuerunt etiam curam Ephori, ut quotidie attenderent ad vestitum, an ejus singula justo ornatu non sint destituta. Coquos vero Lacedæmone esse oportebat solius carnis. Qui vero præter illud quid novisset, ejiciebatur Sparta, perinde atque ægrotantium piacula.

Idem Nauclidem filium Polybiadæ, nimium corpore ingravescentem ac præpinguem per luxuriam factum, in concionem spectantium duxerunt et exsilii mulctam ei minitati sunt, nisi vitam, quam tunc vivebat, vitiosam, magisque Ionicam quam Laconicam, reliquo tempore emendaret. Etenim ipsius forma, et corporis habitum dedecus afferre tum Lacedæmoni, tum legibus.

VIII. — Quomodo Polycletus et Hippomachus imperitiam vulgi redarguerint.

Δύο εἰκόνας εἰργάσατο Πολύκλειτος κατὰ τὸ αὐτό, τὴν μὲν τοῖς ὄχλοις χαριζόμενος, τὴν δὲ κατὰ τὸν νόμον τῆς τέχνης. Ἐχαρίζετο δὲ τοῖς πολλοῖς τὸν τρόπον τοῦτον· καθ' ἕκαστον τῶν εἰσιόντων μετετίθει τι καὶ μετεμόρφου, πειθόμενος τῇ ἑκάστου ὑφηγήσει. Προὔθηκεν οὖν ἀμφοτέρας· καὶ ἡ μὲν ὑπὸ πάντων ἐπῃνεῖτο, ἡ δὲ ἑτέρα ἐγελᾶτο. Ὑπολαβὼν οὖν ἔφη ὁ Πολύκλειτος, Ἀλλὰ ταύτην μέν, ἣν ψέγετε, ὑμεῖς ἐποιήσατε, ταύτην δέ, ἣν θαυμάζετε, ἐγώ.

Polycletus eodem tempore duo simulacra fecit, alterum multitudini obsecutus, alterum juxta artis normam. Obsequebatur autem multitudini hoc modo: ex sententia singulorum, qui intrabant, et commutabat aliquid, et reformabat, morem gerens uniuscujusque præcepto. Proposuit ergo utrumque: et alterum quidem apud omnes in admiratione erat, alterum deridebatur. Excipiens itaque hæc judicia Polycletus, At hoc, inquit, quod vituperatis, vos fecistis, illud vero, quod admiramini, ego.

Ἱππόμαχος ὁ αὐλητής, ἐπεὶ αὐτῷ μαθητὴς αὐλῶν ἥμαρτε μὲν κατὰ τὸ αὔλημα, ἐπῃνέθη δὲ ὑπὸ τῶν παρόντων, καθίκετο αὐτοῦ τῇ ῥάβδῳ, καὶ ἔφη, Κακῶς ηὔλησας· οὐ γὰρ ἂν οὗτοί σε ἐπῄνουν.

Hippomachus tibicen, quum discipulus ejus tibia canens aberraret ab arte inter canendum, et nihilominus laudaretur ab auditoribus, percussit eum virga, et dixit, Perperam cecinisti : nam alioquin hi te non laudassent.

IX. — De Xenocratis patientia.

Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος, ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸ ἄχαρι σκωπτόμενος, οὐδέποτε ἠγανάκτει, φασίν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν παροξύνοντα αὐτὸν ὑπὲρ τούτου, ἵνα τι ἀποκρίνηται τῷ Πλάτωνι, ὁ δὲ καὶ πάνυ ἐμφρόνως κατασιγάζων τὸν ἄνδρα ἔφατο, Ἀλλὰ τοῦτο ἐμοὶ συμφέρει.

Xenocrates Chalcedonius, quum a Platone rusticitatis argueretur, nunquam indigne id tulit, ut aiunt, sed et illi, qui ipsum incitabat in id, ut responderet aliquid Platoni, sapienter prorsus hominem ad silentium redigens, dixit : Id vero mihi utile est.

X. — Quomodo relaxarit Phocion Demadem.

Προείλοντο τοῦ Φωκίωνος Ἀθηναῖοι τὸν Δημάδην στρατηγεῖν. Ὁ δὲ προτιμηθεὶς καὶ μέγα φρονῶν, προσελθὼν τῷ Φωκίωνι, Χρῆσόν μοι, ἔφη, τὴν ῥυπαρὰν χλαμύδα, ἣν εἰώθεις φορεῖν παρὰ τὴν στρατηγίαν. Καὶ ὅς, Οὐδέποτε, εἶπεν, οὐδενὸς ῥυπαροῦ σὺ ἀπορήσεις, ἔστ' ἂν ᾖς τοιοῦτος.

Athenienses Demadem præ Phocione exercitus ducem crearunt. Ille vero prælatus, et ex eo arrogans, quum adiisset Phocionem, Commoda, inquit, mihi sordidam istam chlamydem, quam gestare solebas, quum dux esses. Et ille, Nunquam, inquit, quicquam tibi sordidum deerit, dum talis fueris.

XI. — Qualem debeat se rex erga subditos gerere.

Φιλίσκος πρὸς Ἀλέξανδρον ἔφη ποτέ· Δόξης φρόντιζε, ἀλλὰ μὴ ἔσο λοιμὸς καὶ μὴ μεγάλη νόσος, ἀλλὰ [εἰρήνη καὶ] ὑγίεια· λέγων, τὸ μὲν βιαίως ἄρχειν καὶ πικρῶς καὶ αἱρεῖν πόλεις καὶ ἀπολλύειν δήμους λοιμοῦ εἶναι, τὸ δὲ ὑγιείας προνοεῖσθαι καὶ σωτηρίας τῶν ἀρχομένων, εἰρήνης ταῦτα ἀγαθά.

Philiscus ad Alexandrum aliquando dixit : Cura gloriam, verum ne sis pestis, neque magnus aliquis morbus, sed pax et valetudo : significans, violenter et acerbe imperare, expugnare urbes, et populos exscindere, pestilentiæ esse; valetudinis vero et salutis subjectorum curam gerere, ea esse pacis commoda.

XII. — Quid fecerit Persarum rex iter faciens.

Ὅτι ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὁδοιπορῶν, ἵνα μὴ ἀλύῃ, φιλύριον εἶχε καὶ μαχαίριον, ἵνα ξέῃ τοῦτο· καὶ τοῦτο εἰργάζοντο αἱ χεῖρες αἱ βασιλικαί. Πάντως γὰρ οὐκ εἶχεν οὐ βιβλίον, οὐ διάνοιαν, ἵν' ἢ σπουδαῖόν τι καὶ σεμνὸν ἀναγινώσκῃ, ἢ γενναῖόν τι καὶ λόγου ἄξιον βουλεύηται.

Persarum rex iter faciens, ne fædium ei obreperet, tabellam tenebat, et, quo id raderet, cultellum : atque hoc faciebant regis manus. Prorsus enim neque libellum habebat, neque meditationem, ut vel serium quid aut grave legeret, vel egregium aliquid et memorabile cogitaret.

XIII. — De tragœdiis Agathonis.

Πολλοῖς καὶ πολλάκις χρῆται τοῖς ἀντιθέτοις ὁ Ἀγάθων. Ἐπεὶ δέ τις, οἷον ἐπανορθούμενος αὐτόν, ἐβούλετο περιαιρεῖν αὐτὰ τῶν ἐκείνου δραμάτων, εἶπεν, Ἀλλὰ σύ γε, γενναῖε, λέληθας σεαυτὸν τὸν Ἀγάθωνα ἐκ τοῦ Ἀγάθωνος ἀφανίζων. Οὕτως ἐκόμα ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος, καὶ ᾤετο τὴν ἑαυτοῦ τραγῳδίαν ταῦτα εἶναι.

Multis et sæpe utitur antithetis Agatho. Quum vero quidam, velut emendaturus ipsum, ex fabulis ejus tollere illa vellet : Tu vero, inquit, o bone, non animadvertis, sic tollere te ex Agathone Agathonem. Adeo ille in iis sibi placebat, et suæ illa tragœdiæ propria esse, vel suam tragœdiæ compositionem in iis consistere, putabat.

XIV. — De Stratonico citharœdo.

Στρατόνικον τὸν κιθαρῳδὸν ὑπεδέξατό τις ἀμφιλαφῶς. Ὁ δὲ ὑπερήσθη τῇ κλήσει· καὶ γὰρ ἔτυχεν οὐκ ἔχων καταγωγήν, ἅτε εἰς ξένην ἀφικόμενος. Ὑπερ-

Stratonicum citharœdum studiose quidam ædibus excepit; ille vero valde gavisus est invitatione : neque enim hospitium habebat, quippe qui in peregrinam regionem

ἠσπάζετο γοῦν τὸν ἄνδρα διὰ τὸ πρόχειρον τῆς κοινωνίας τῆς κατὰ τὴν στέγην. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλον εἶδεν εἰσιόντα καὶ ἄλλον, καὶ τρόπον τινὰ ἄκλειστον αὐτοῦ τὴν οἰκίαν πᾶσι τοῖς καταλύειν προῃρημένοις, ἐνταῦθα ὁ Στρατόνικος ἔφη πρὸς τὸν ἀκόλουθον, Ἀπίωμεν ἐντεῦθεν, ὦ παῖ· ἐοίκαμεν γὰρ ἀντὶ περιστερᾶς ἔχειν φάτταν, ὑπὲρ οἰκίας εὑρόντες πανδοκεῖον.

venisset. Majorem itaque in modum amabat virum propter illam facilitatem recipiendi se in communionem tecti. Quum vero videret et alium introire, iterumque alium, et quodam modo apertam esse omnibus divertere volentibus domum illius, tum Stratonicus dixit ad famulum, Abeamus, o puer, hinc. Etenim pro columba palumbum habere videmur, quum pro hospitio tabernam invenerimus.

XV. — De Socratis sermonibus.

Λόγος τις διεφοίτα λέγων, τοὺς Σωκράτους λόγους ἐοικέναι τοῖς Παύσωνος γράμμασι. Καὶ γάρ τοι καὶ Παύσωνα τὸν ζωγράφον, ἐκλαβόντα παρά τινος γράψαι ἵππον καλινδούμενον, τὸν δὲ γράψαι τρέχοντα. Ἀγανακτοῦντος οὖν τοῦ τὸ πινάκιον ἐκδόντος ὡς παρὰ τὰς ὁμολογίας γράψαντος, ἀποκρίνασθαι τὸν ζωγράφον, ὅτι Στρέψον τὸ πινάκιον καὶ καλινδούμενος ἔσται σοι ὁ τρέχων. Καὶ τὸν Σωκράτην μὴ σαφῶς διαλέγεσθαι· εἰ γοῦν τις αὐτοὺς στρέψειεν, ὀρθότατα ἔχειν. Οὐκ ἐβούλετο δὲ ἄρα ἀπεχθάνεσθαι τούτοις, πρὸς οὓς διελέγετο, καὶ διὰ τοῦτο αἰνιγματώδεις αὐτοὺς παρείχετο καὶ πλαγίους.

Verbum quoddam ferebatur, quo dicitur, sermones Socratis picturis Pausonis similes esse. Pausonem enim pictorem, quum mandatum accepisset, ut volutantem se equum pingeret, currentem eum pinxisse. Quum igitur is, qui tabulam pingendam locarat, indignaretur, tanquam contra pactum ille pinxisset, respondisse pictorem: Verte tabulam, et ita volutans tibi erit equus, qui nunc est currens. Ita vero etiam Socratem non explicite disserere; si quis autem eas dissertationes convertat, planissimas esse. Noluit enimvero ille inimicitiam exercere cum iis, ad quos verba faciebat, atque ob eam causam ænigmatibus implicitas et obliquas dissertationes dabat.

XVI. — De Hipponici ambitione.

Ἱππόνικος ὁ Καλλίου ἐβούλετο ἀνδριάντα ἀναστῆσαι τῇ πατρίδι ἀνάθημα. Ἐπεὶ δέ τις συνεβούλευσε παρὰ Πολυκλείτῳ κατασκευάσαι τὸ ἄγαλμα, οὐκ ἔφη προσέξειν τοιούτῳ ἀναθήματι, οὗ τὴν δόξαν οὐχ ὁ ἀναθεὶς, ἀλλ' ὁ ποιήσας ἕξει. Δῆλον γὰρ, ὡς οἱ ὁρῶντες τὴν τέχνην ἔμελλον τὸν Πολύκλειτον, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνον ἄγασθαι.

Hipponicus Calliæ filius statuam erigere Patriæ dedicatam, in animo habebat. Quum igitur quidam ei suaderet, ut a Polycleto faciendam curaret statuam: negavit se hujusmodi donario appliciturum esse animum, cujus gloria non ad consecrantem, sed ad artificem sit reditura. Certum enim esse, ut qui spectarent artem, Polycletum essent, non vero Hipponicum, admiraturi.

XVII. — De Archelao, et de Zeuxidis picturis.

Σωκράτης ἔλεγεν Ἀρχέλαον εἰς τὴν οἰκίαν τετρακοσίας μνᾶς ἀναλῶσαι, Ζεῦξιν μισθωσάμενον τὸν Ἡρακλεώτην, ἵνα αὐτὴν καταγράφοι, εἰς ἑαυτὸν δὲ οὐδέν. Διὸ πόρρωθεν μὲν ἀφικνεῖσθαι σὺν σπουδῇ πολλῇ τοὺς βουλομένους θεάσασθαι τὴν οἰκίαν· δι' αὐτὸν δὲ Ἀρχέλαον μηδένα εἰς Μακεδόνας στέλλεσθαι, ἐὰν μή τινα ἀναπείσῃ χρήμασι καὶ δελεάσῃ, ὑφ' ὧν οὐκ ἂν αἱρεθῆναι τὸν σπουδαῖον.

Socrates dicebat, Archelaum quadringentas minas in domum suam impendisse, conducto mercede Zeuxide Heracleota, qui picturis eam exornaret, in se ipsum vero nihil. Ideo multos quidem e longinquo venire magno studio, contemplari domum hanc volentes: ipsius vero Archelai gratia neminem in Macedoniam proficisci, nisi si quem forte persuaserit pecuniis, et inescaverit, quibus tamen vir gravis non capiatur.

XVIII. — Qua pœna quidam iratus servum suum afficere voluerit.

Ἀνὴρ Χῖος, ὀργιζόμενος τῷ οἰκέτῃ, Ἐγώ σε, ἔφη, οὐκ εἰς μύλην ἐμβαλῶ, ἀλλ' εἰς Ὀλυμπίαν ἄξω. Πολλῷ γὰρ ᾤετο πικροτέραν, ὡς τὸ εἰκός, εἶναι τιμωρίαν ἐκεῖνος, ἐν Ὀλυμπίᾳ θεώμενον ὑπὸ τῆς ἀκτῖνος ὀπτᾶσθαι, ἢ ἀλεῖν μύλῃ παραδοθέντα.

Homo quidam Chius, ira contra servum incensus, Non, inquit, in pistrinum ego te detrudam, sed Olympiam ducam. Putabat enim ille, ut apparet, multo graviorem esse pœnam Olympiæ a radiis solaribus torreri spectantem, quam molere pistrino traditum.

XIX. — De Archytæ in loquendo modestia.

Ἀρχύτας τά τε ἄλλα ἦν σώφρων καὶ οὖν καὶ τὰ ἄκοσμα ἐφυλάττετο τῶν ὀνομάτων. Ἐπεὶ δέ ποτε

Archytas quum aliis in rebus modestus fuit, tum vero etiam verborum obscœnitatem vitabat. Quum vero ne-

ἐβιάζετό τι εἰπεῖν τῶν ἀπρεπῶν, οὐχ ἐξενικήθη, ἀλλ' ἐσιώπησε μὲν αὐτό, ἐπέγραψε δὲ κατὰ τοῦ τοίχου, δείξας μέν, ὃ εἰπεῖν ἐβιάζετο, οὐ μὴν βιασθεὶς εἰπεῖν.

cessitas aliquando postularet inhonestum aliquid dicere, evinci non potuit ut id diceret, sed tacuit id quidem, inscripsit autem in pariete, monstrans quidem, quod dicere adigebatur, neque dixit coactus.

XX. — De ridicula quadam historia.

Συβαρίτης ἀνὴρ παιδαγωγός) καὶ γὰρ οὖν μετὰ τῶν ἄλλων Συβαριτῶν καὶ αὐτοὶ ἐτρύφων), τοῦ παιδός, ὃν ἦγε διὰ τῆς ὁδοῦ, ἰσχάδι περιτυχόντος καὶ ἀνελομένου, ἐπέπληξεν αὐτῷ ἰσχυρότατα· γελοιότατα δὲ αὐτὸς τὸ εὕρημα παρὰ τοῦ παιδὸς ἁρπάσας κατέτραγεν. Ὅτε τοῦτο ἀνελεξάμην ἐν ἱστορίαις Συβαριτικαῖς, ἐγέλασα, ἔδωκα δὲ αὐτὸ εἰς μνήμην, μὴ βασκήνας διὰ φιλανθρωπίαν γελάσαι καὶ ἄλλον.

Sybarita quidam pædagogus (nam et hi cum reliquis Sybaritis luxuriæ indulgebant), quum puer, quem ducebat per viam, in ficum incidisset et sustulisset, vehementissime eum objurgavit. Ipse vero ridicule prorsus, quum eripuisset puero, quod inventum erat, devoravit. Quum id legerem in Sybariticis historiis, risi, memoriæ vero prodidi illud, non invidens humanitate quadam etiam alteri risum.

XXI. — De Œagro poeta.

Ὅτι Οἴαγρός τις ἐγένετο ποιητὴς μετ' Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον, ὃς λέγεται τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον πρῶτος ᾆσαι, μεγίστης οὗτος ὑποθέσεως λαβόμενος καὶ ἐπιτολμήσας ταύτῃ.

Poeta quidam nomine Œagrus exstitit post Orpheum et Musæum, qui dicitur primus Trojanum bellum cecinisse, maximo ille argumento occupatus, idque etiam ausus aggredi.

XXII. — De tyranno prohibente subditos a mutuis colloquiis.

Ὅτι Τρύζος τις τύραννος, βουλόμενος ἐξελεῖν τὰς συνωμοσίας καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλάς, ἔταξε τοῖς ἐπιχωρίοις, μηδένα μηδενὶ διαλέγεσθαι μήτε κοινῇ μήτε ἰδίᾳ. Καὶ ἦν τὸ πρᾶγμα ἀμήχανον καὶ χαλεπόν. Ἐσοφίσαντο οὖν τὸ τοῦ τυράννου πρόσταγμα, καὶ ἀλλήλοις ἔνευον, καὶ ἐχειρονόμουν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐνεώρων δριμύ, καὶ αὖ πάλιν γαληναῖον καὶ φαιδρόν· καὶ ἐπὶ τοῖς σκυθρωποῖς καὶ ἀνηκέστοις ἕκαστος αὐτῶν συνωφρυωμένος ἦν δῆλος, τὸ τῆς ψυχῆς πάθος ἐκ τοῦ προσώπου τῷ πλησίον διαδεικνύς. Ἐλύπει τὸν τύραννον καὶ ταῦτα, καὶ ἐπίστευε τέξεσθαί τι αὐτῷ πάντως κακὸν καὶ τὴν σιωπὴν διὰ τὸ τῶν σχημάτων ποικίλον. Ἀλλ' οὖν ἐκεῖνος καὶ τοῦτο κατέπαυσε. Τῶν τις οὖν ἀχθομένων τῇ ἀμηχανίᾳ καὶ δυσφορούντων καὶ τὴν μοναρχίαν καταλῦσαι διψώντων ἀφίκετο εἰς τὴν ἀγοράν, εἶτα ἔκλαε στὰς πολλοῖς ἅμα καὶ θαλεροῖς τοῖς δακρύοις. Περιέστησαν οὖν αὐτὸν καὶ περιῆλθον τὸ πλῆθος, καὶ ὀδυρμῷ κἀκεῖνοι συνείχοντο. Ἧκεν ἀγγελία παρὰ τὸν τύραννον, ὡς οὐδεὶς αὐτῶν χρῆται νεύματι οὐκέτι, δάκρυα δὲ αὐτοῖς ἐπιχωριάζει. Ὁ δὲ ἐπειγόμενος καὶ τοῦτο παῦσαι, μὴ μόνον τῆς γλώττης καταγινώσκων δουλείαν, μηδὲ μόνον τῶν νευμάτων, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν ἐκ φύσεως ἀποκλείων ἐλευθερίαν, ᾗ ποδῶν εἶχεν, ἀφίκετο σὺν τοῖς δορυφόροις, ἵνα ἀναστείλῃ τὰ δάκρυα. Οἱ δὲ οὐκ ἔφθασαν ἰδόντες αὐτόν, καὶ τὰ ὅπλα τῶν δορυφόρων ἁρπάσαντες τὸν τύραννον ἀπέκτειναν.

Tyrannus quidam Tryzus, volens conjurationes tollere et et insidias contra se, præscripsit suæ regionis incolis, ut nemo cum altero, neque publice neque privatim, sermones misceret. Et erat res plane tristis ac dura. Itaque illud tyranni mandatum eluserunt, et sibi invicem innuebant, ac manuum gestibus utebantur alter erga alterum, torvoque vultu sese invicem intuebantur, dein iterum sereno hilarique, et in asperis ac gravissimis malis quisque supercilia palam contrahebat, animi affectum ita per vultum alteri declarans. Sed hæc etiam tyrannum male habebant, credebatque, silentium quoque illud per varietatem vultuum prorsus mali quid sibi pariturum. Ille ergo etiam hoc vetuit. Eorum itaque aliquis dirissimum hoc malum graviter et ægre ferens, et dissolvere tyrannidem desiderans, venit in forum, deinde stans ibi multis et uberibus flebat lacrimis. Circumstabat igitur eum et circuibat multitudo, ac in lamentationem erumpebat et ipsa. Nuntius itaque ad tyrannum venit, neminem eorum nutu amplius uti, at lacrimas iis in vultu abundare; ille vero festinans, ut et hoc prohiberet, non solum linguam nutusque servituti damnans, sed jam oculis quoque, quam habent a natura, libertatem adimens, quantum potuit pedibus, advenit cum stipatoribus, ut lacrimas reprimeret. At illi non viderunt eum prius, quam raptis continuo armis satellitum, tyrannum interfecerunt.

XXIII. — De Clinia et Achille musica solitis iram reprimere.

Κλεινίας ἀνὴρ ἦν σπουδαῖος τὸν τρόπον, Πυθαγόρειος δὲ τὴν σοφίαν. Οὗτος εἴ ποτε εἰς ὀργὴν προήχθη,

Clinias moribus fuit vir probus, doctrina autem Pythagoreus. Is si quando in iram provectus esset, atque in

καὶ εἶχεν αἰσθητικῶς ἑαυτοῦ εἰς θυμὸν ἐξαγομένου, παραχρῆμα, πρὶν ἢ ἀνάπλεως αὐτῷ ἡ ὀργὴ καὶ ἐπίδηλος γένηται ὅπως διάκειται, τὴν λύραν ἁρμοσάμενος ἐκιθάριζε. Πρὸς δὲ τοὺς πυνθανομένους τὴν αἰτίαν ἀπεκρίνετο ἐμμελῶς, Ὅτι πραΰνομαι. Δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ ἐν Ἰλιάδι Ἀχιλλεὺς, ὁ τῇ κιθάρᾳ προσᾴδων, καὶ τὰ κλέα τῶν προτέρων διὰ τοῦ μέλους εἰς μνήμην ἑαυτῷ ἄγων, τὴν μῆνιν κατευνάζειν. Μουσικὸς γὰρ ὢν τὴν κιθάραν πρώτην ἐκ τῶν λαφύρων ἔλαβε.

iracundiam se ferri ipse sensisset, confestim, priusquam consummata esset ira, et elucesceret in ipso, quo ageretur affectu, adaptatam pulsabat citharam; interrogantibus vero causam rei, respondit eleganter, Lenior ita. Videtur autem mihi etiam Achilles in Iliade, quum accinit citharæ, veterumque res gloriosas cantando sibi ipse in memoriam redigit, indignationem sopire. Etenim quum esset musicus, ex spoliis citharam cepit præ aliis rebus.

XXIV. — De quibusdam pecunias aspernatis supra alios cives, et iis, qui creditores occiderunt.

Χρημάτων κατεφρόνησαν καὶ μεγαλοφροσύνην ἐπεδείξαντο ὁρῶντες ἐν πενίᾳ τοὺς πολίτας ὄντας, πλουτοῦντες αὐτοὶ, ἐν μὲν Κορίνθῳ Θεοκλῆς καὶ Θρασωνίδης, ἐν δὲ Μυτιλήνῃ Πρᾶξις. Καὶ οὖν καὶ ἄλλοις συνεβούλευον ἐπικουφίσαι τῆς πενίας τὴν ἀνάγκην τοῖς ἀπορουμένοις. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθον, ἀλλ' αὐτοί γε τὰ ἑαυτῶν ἀφῆκαν χρέα, καὶ ὤνηντο οὐκ εἰς ἀργύριον, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ψυχήν. Οἱ γὰρ μὴ ἀφεθέντες, ἐπιθέμενοι τοῖς δανείσασι, προβαλόμενοι τῆς ὀργῆς τὰ ὅπλα καὶ εὐλογωτάτην χρείαν τὴν ἄμαχον [καὶ τὴν] ἐκ τῶν ἐπειγόντων ἀνάγκην, ἀπέκτειναν τοὺς δανειστάς.

Pecuniam neglexerunt, animique magnitudinem declararunt, videntes, quum ipsi opulenti essent, cives suos rerum penuria laborare, Corinthi quidem Theocles et Thrasonides, Mytilenis vero Praxis. Atque adeo aliis etiam suaserunt, ut paupertatis necessitatem egentibus relevarent. Quum vero id illis non persuaderent, ipsi tamen remiserunt sua debita, fructumque ex eo perceperunt, non quidem pecuniæ, sed ipsius vitæ. Etenim illi, quibus debita non fuerant remissa, quum ex insidiis invasissent creditores, præferentes arma quæ suppeditabat ira, et æquissimam rationem, summam illam et ex urgentibus rebus ortam necessitatem, occiderunt creditores.

XXV. — Quomodo persuaserit quidam Chiis, concordiam in republica ut retinerent.

Ἐστασίασάν ποτε πρὸς ἀλλήλους οἱ Χῖοι, ἀνδρειότατα νοσήσαντες νόσον ταύτην βαρυτάτην. Ἀνὴρ οὖν ἐν αὐτοῖς, πολιτικὸς τὴν φύσιν, πρὸς τοὺς σπουδάζοντας τῶν ἑταίρων πάντας ἐκβάλλειν τοὺς ἐναντίους, Μηδαμῶς, ἔφη· ἀλλ' ἐπεὶ κεκρατήκαμεν, ὑπολιπώμεθά τινας, ἵνα μὴ τοῦ χρόνου προϊόντος, οὐκ ἔχοντες ἀντιπάλους, ἡμῖν αὐτοῖς ἀρξώμεθα πολεμεῖν. Καὶ εἰπὼν ἔπεισε· καὶ γὰρ ἔδοξε καλῶς λέγειν, ἐπεὶ οὕτως ἔλεγεν.

Seditionem aliquando adversus se invicem agitarunt Chii, gravissimo hoc morbo laborantes vehementissime. Quidam igitur inter illos, homo ab natura factus ad rempublicam popularem, ad eos ex amicis, qui omnes adversarios ex urbe volebant ejicere, Nequaquam, inquit, sed quoniam superavimus adversarios, relinquamus aliquos, ne procedente tempore, non habentes adversarios, nobis ipsis bellum inferamus. Atque hoc quum dixisset, eis persuasit. Nam recte dicere videbatur, quum ita loqueretur.

XXVI. — De Antagora, conviciis Arcesilaum proscindente.

Ἀρκεσίλαον, τὸν ἐξ Ἀκαδημίας, Ἀνταγόρας ὁ ποιητὴς ἐλοιδορεῖτο προσφθαρεὶς αὐτῷ, καὶ ταῦτα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ὁ δὲ σφόδρα μεγαλοφρόνως, ἔνθα ἑώρα μάλιστα συνεστῶτας πολλοὺς, ἐνταῦθα ἐπορεύετο διαλεγόμενος, ἵνα ὁ λοιδορῶν ἐν πλείοσιν ἀσχημονῇ. Οἱ γοῦν ἀκούοντες ἀπεστρέφοντο, καὶ μανίαν ἐπεκάλουν τῷ Ἀνταγόρᾳ.

Arcesilaum Academicum Antagoras poeta probris insectabatur, malo suo cum eo conflictatus, idque in foro. At ille magnanime prorsus, ubi quamplurimos homines stare videbat, eo ibat, disserens simul, ut ita conviciator coram pluribus turpiter se daret. Quapropter qui id audiebant, avertebant sese, et insaniæ Antagoram accusabant.

XXVII. — De Agesilao.

Ἐγὼ δὲ ἐπαινῶ μάλιστα ἐκείνους, ὅσοι τὰ ὑποφυόμενα τῶν κακῶν φθάνοντες [ἀεὶ ταῦτα] ἐκκόπτουσι, πρὶν ἢ δυνάμεώς τινος ἐπιλαβέσθαι. Ἀγησίλαος οὖν συνεβούλευσεν, ἀκρίτως ἀποκτείνειν τοὺς συνιόντας νύκτωρ ὑπὸ τὴν τῶν Θηβαίων εἰσβολήν.

Ego vero illos potissimum laudo, quicumque nascentia mala opprimentes semper, exscindunt ea, priusquam vires aliquas acceperint. Agesilaus igitur suasit, ut indicta causa occiderent eos, qui sub impressionem Thebanorum coitionem noctu fecerant.

XXVIII. — De Pythea rhetore.

Ὠνείδισέ τις τῷ ῥήτορι Πυθέᾳ, ὅτι κακός ἐστιν. Ὁ δὲ οὐκ ἠρνήσατο· τὸ γὰρ συνειδὸς οὐκ ἐπέτρεπεν αὐτῷ.

Exprobrabat quidam Pytheæ rhetori, ipsum malum esse hominem. At ille non negabat; neque enim con-

Ἀπεκρίνατο δὲ ἐκεῖνο, Ἐλάχιστον χρόνον τῶν πεπολιτευμένων Ἀθήνησι γενέσθαι κακός· μέγα φρονῶν, δῆλον, ὅτι μὴ διὰ τέλους ἦν τοιοῦτος, καὶ ἡγούμενος μὴ ἀδικεῖν, ἐπεὶ μὴ τοῖς πονηροτάτοις παρεβάλλετο. Εὐήθες δὲ τοῦτο τοῦ Πυθέου· οὐ γὰρ μόνον ὁ ἀδικήσας κακὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐννοήσας ἀδικῆσαι, παρά γε ἐμοὶ κριτῇ.

scientia id illi permittebat. Respondit autem hocce, se minimo tempore, inter eos qui rempublicam Athenis administrassent, malum fuisse. Magnifice, ut apparet, de se sentiens eo, quod non semper talis fuisset, putansque se non male facere, siquidem cum pessimis non connumeraretur. Stolidum autem est illud Pytheæ. Non enim solum qui male fecit, malus est, verum etiam qui male facere cogitavit, me quidem judice.

XXIX. — Quod Lysander pecunias Lacedæmonem importaverit.

Ὅτι Λύσανδρος ἐκόμισεν εἰς Λακεδαίμονα χρήματα, καὶ ἐδίδαξε τοὺς Λακεδαιμονίους παρανομεῖν εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ τὸ κελεῦον, Ἄβατον εἶναι χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ τὴν Σπάρτην. Τῶν οὖν φρονούντων τινὲς διεκώλυον, φρόνημα ἔτι κεκτημένοι Λακωνικὸν καὶ Λυκούργου καὶ τοῦ Πυθίου ἄξιον. Οἱ δὲ προσιέμενοι διεβλήθησαν· καὶ ἡ ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν ἀρετὴ κατὰ μικρὸν ὑπέληξεν.

Lysander pecunias Lacedæmonem intulit, et Lacedæmonios docuit facere contra præceptum dei, quod jusserat, Spartam auro argentoque esse inaccessam. Quidam igitur sapientes viri cum haberent adhuc Laconicam mentem, et Lycurgo Pythioque dignam, arcuerunt pecuniam. Qui vero eam admiserunt, illi male audiverunt, et quæ a principio viguerat ipsorum virtus, paulatim cessavit et desiit.

XXX. — Quomodo Hanno se ipsum voluerit pro deo venditare.

Ἄννων ὁ Καρχηδόνιος ὑπὸ τρυφῆς ἐν τοῖς ἀνθρώπων ὅροις οὐκ ἠξίου διαμένειν, ἀλλ' ἐπενόει φήμας ὑπὲρ ἑαυτοῦ κατασπείρεσθαι κρείττονας ἢ κατὰ τὴν φύσιν, ἥνπερ οὖν ἔλαχεν. Ὄρνιθας γάρ τοι τῶν ᾠδικῶν παμπόλλους πριάμενος, ἔτρεφεν ἐν σκότῳ αὐτοὺς, ἓν διδάσκων μάθημα λέγειν, Θεός ἐστιν Ἄννων. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι μίαν φωνὴν ταύτην ἀκούοντες, ἐγκρατεῖς ταύτης ἐγένοντο, ἄλλον ἄλλοσε διαφῆκεν, οἰόμενος διαρρεύσειν τῶν ὀρνίθων τὸ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μέλος. Οἱ δὲ τὸ πτερὸν ἀπολύσαντες ἅπαξ καὶ ἐλευθερίας λαβόμενοι καὶ ἐς ἤθη τὰ σύντροφα αὐτοῖς ἐλθόντες, τὰ οἰκεῖα ᾖδον, καὶ τὰ τῶν ὀρνίθων ἐμουσούργουν, μακρὰ χαίρειν εἰπόντες Ἄννωνι καὶ μαθήμασι τοῖς ἐν τῇ δουλείᾳ.

Hanno Carthaginiensis præ nimio fastu noluit intra hominum fines permanere, sed consilium cepit famam de se spargendi præstantiorem, quam pro natura, quam sortitus erat. Itaque plurimas aves ex iis quæ canere possunt, quum emisset, in tenebris eas aluit, unam docens doctrinam canere: Hanno est deus. Quum vero illæ unam hanc vocem audientes, eam eloqui jam poterant, aliam alio versus dimisit, arbitratus, hoc avium carmen de se divulgatum esse. Illæ vero postquam semel solverant alas, libertatemque adeptæ erant, et in loca, in quibus ab initio educatæ fuerant, reversæ, naturalia sibi cecinerunt, et avium cantus ediderunt, longum valere dicentes Hannoni, et iis, quæ in servitute didicerant.

XXXI. — De Ptolemæo, qui cognominabatur Tryphon.

Πτολεμαῖος ὁ Τρύφων (τοῦτο γὰρ αὐτὸν ἐκάλουν ἐκ τοῦ βίου), γυναικὸς ὡραίας ἐντυχεῖν αὐτῷ βουλομένης, ὁ δὲ ἔφη, Ἀπηγόρευσέ μοι ἡ ἀδελφὴ παρὰ γυναικὸς καλῆς λόγον δέξασθαι. Ἡ δὲ ἀτρέπτως πάνυ καὶ ἐμμελῶς, Παρὰ καλοῦ λάβοις ἄν; εἶπε. Καὶ ἐκεῖνος ἀκούσας ἐπῄνεσε.

Ptolemæus Tryphon (hoc enim nomine vocabant eum ex vitæ genere), quum speciosa quædam mulier colloqui cum eo cuperet, tum ille, Vetuit, inquit, me soror sermonem a speciosa femina accipere. At illa intrepide prorsus ac festive respondit, A specioso acciperes utique? Et ille, quum hoc audisset, laudavit.

XXXII. — De Timandrida, qui filium ob acquisitas opes non laudavit.

Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ, Τιμανδρίδας ὄνομα, ἀποδημήσας, τὸν υἱὸν ἀπέλιπε μελεδωνὸν τῆς οἰκίας. Εἶτα ἐπανελθὼν χρόνῳ ὕστερον, καὶ εὑρὼν τὴν οὐσίαν ποιήσαντα ἧς ἀπέλιπε πλείω, ἔφη πολλοὺς ἀδικεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ θεούς τε καὶ οἰκείους καὶ ξένους· τὰ γὰρ περιττὰ τούτων εἰς ἐκείνους ἀναλίσκεσθαι ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων. Τὸ δὲ ζῶντα μὲν φαίνεσθαι πένητα, τελευτήσαντα δὲ καταφωραθῆναι πλούσιον, ἀλλὰ τοῦτο τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐστὶν αἴσχιστον.

Lacedæmonius quidam, nomine Timandridas, quum peregrinationem suscepisset, familiæ et bonorum curatorem reliquit filium. Deinde quum revertisset aliquanto post, et comperisset eum fecisse patrimonium amplius quam ipse reliquerat, multos dixit ab illo deos et familiares atque hospites injuriis affectos. Etenim quæ in facultatibus abundant, ea in illos a liberalibus hominibus erogari. Illud vero, pauperem quidem, dum in vivis agas, videri, at quum vita sis defunctus, divitem deprehendi, id turpissimum inter homines exsistit.

XXXIII. — De Platone et Diogene.

Διελέγετο ὑπέρ τινων ὁ Πλάτων, παρὼν δ' ὁ Διογένης ὀλίγον αὐτῷ προσεῖχεν. Ἠγανάκτησεν οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀρίστωνος, καὶ ἔφη, Ἐπάκουσον τῶν λόγων, κύον. Καὶ ὃς οὐδὲν διαταραχθεὶς, Ἀλλ' ἐγώ, εἶπεν, οὐκ ἐπανῆλθον ἐκεῖσε ὅθεν ἐπράθην, ὥσπερ οἱ κύνες, αἰνιττόμενος αὐτοῦ τὴν εἰς Σικελίαν ὁδόν. Εἰώθει δέ, φασίν, ὁ Πλάτων περὶ Διογένους λέγειν, ὅτι μαινόμενος οὗτος Σωκράτης ἐστίν.

Plato de quibusdam disserebat, Diogenes autem præsens parum ipsi attendebat. Quamobrem indigne tulit Plato, et, Audi, inquit, sermones hosce, Canis! Et ille nihil perturbatus, At ego, inquit, nunquam eo sum reversus, unde venii, quod canes solent : obscure ita taxans ipsius in Siciliam profectionem.

Aiunt Platonem de Diogene solitum dicere, illum esse Socratem furentem.

XXXIV. — A quo jura didicerint Ægyptii, et de judicibus illorum.

Αἰγύπτιοί φασι παρ' Ἑρμοῦ τὰ νόμιμα ἐκμουσωθῆναι. Οὕτω δὲ καὶ ἕκαστοι τὰ παρ' ἑαυτοῖς σεμνύνειν προῄρηνται. Δικασταὶ δὲ τὸ ἀρχαῖον παρ' Αἰγυπτίοις [οἱ] ἱερεῖς ἦσαν. Ἦν δὲ τούτων ἄρχων ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐδίκαζεν ἅπαντας. Ἔδει δὲ αὐτὸν εἶναι δικαιότατον ἀνθρώπων καὶ ἀφειδέστατον. Εἶχε δὲ καὶ ἄγαλμα περὶ τὸν αὐχένα ἐκ σαπφείρου λίθου, καὶ ἐκαλεῖτο τὸ ἄγαλμα Ἀλήθεια. Ἐγὼ δὲ ἠξίουν, μὴ λίθου πεποιημένην καὶ εἰκασμένην τὴν Ἀλήθειαν περιφέρειν τὸν δικαστὴν, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἔχειν αὐτήν.

Ægyptii jura a Mercurio se edoctos jactitant : ita vero etiam alii singuli res suas augustiores reddere student. Judices autem apud Ægyptios primo tempore fuerunt ipsi sacerdotes. Illorum autem princeps erat maximus natu, et judicabat omnes. Eum vero omnium hominum esse justissimum et severissimum oportebat. Habebat porro etiam imaginem ex sapphiro gemma confectam circa collum : et vocabatur ea imago Veritas. Ego vero judicem non ex lapide factam aut expressam Veritatem circumferre, sed in ipso animo habere velim.

XXXV. — De Laide.

Ὅτι Λαῒς καὶ Ἀξίνη ἐκαλεῖτο. Ἤλεγχε δὲ αὐτῆς τὸ ἐπώνυμον τοῦτο τὴν τοῦ ἤθους ἀγριότητα καὶ ὅτι πολὺ ἐπράττετο, καὶ ἔτι μᾶλλον παρὰ τῶν ξένων, ἅτε ἀπαλλαττομένων θᾶττον.

Lais etiam Axine (*Securis*) nuncupata est. Illud autem cognomen ejus ingenii sævitiam redarguebat, quodque multum exigeret, et plus etiam a peregrinis, ut qui citius discedant.

XXXVI. — Ridiculos esse, qui propter majorum virtutes altum sapiunt.

Γελᾶν δὲ ἔξεστιν ἐπὶ τοῖς μέγα φρονοῦσι διὰ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς ἄνω τοῦ γένους, εἴ γε Μαρίου μὲν τὸν πατέρα οὐκ ἴσμεν, αὐτὸν δὲ θαυμάζομεν διὰ τὰ ἔργα· καὶ Κάτωνα δὲ καὶ Σέοβιον καὶ Ὀστίλιον καὶ Ῥωμύλον.

Ridere fas est illos, qui propter parentes, et majores generis sui, altos spiritus gerunt : siquidem Marii patrem quidem ignoramus, ipsum tamen ob res gestas suspicimus : item Catonem, et Servium, et Hostilium, et Romulum

XXXVII. — De statuis et imaginibus.

Φιλῶ δὲ μήτε τὰ ἀγάλματα, ὅσα ἡμῖν ἡ πλαστικὴ δείκνυσι, μήτε τὰς εἰκόνας ἀργῶς ὁρᾶν· ἔστι γάρ τι τῆς χειρουργίας σοφὸν καὶ ἐν τούτοις. Καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα δύναταί τις καταγνῶναι ἔχοντα ταύτῃ, ἐν δὲ τοῖς καὶ ἐκεῖνο. Τῶν Μουσῶν οὐδεὶς οὐδέποτε οὔτε γραφικὸς ἀνὴρ οὔτε πλαστικὸς οἷός τε ἐγένετο ψευδίστατα καὶ κίβδηλα καὶ ἀλλότρια τῶν Διὸς θυγατέρων τὰ εἴδη παραστῆσαι ἡμῖν· ἢ τίς οὕτως νεανικῶς ἐμάνη δημιουργός, ὥστε ὡπλισμένας ἡμῖν ἐργάσασθαι; Ὁμολογεῖ δὲ τοῦτο, ὅτι δεῖ τὸν ἐν Μούσαις βίον εἰρηνικόν τε ἅμα καὶ πρᾶον εἶναι καὶ ἄξιον ἐκείνων.

Neque statuas, quas plastarum ars nobis exhibet, neque imagines oscitanter spectare soleo. Nam artes opificum habent aliquid, quod docere nos possit, etiam in hisce. Et multa quidem atque alia deprehendere quis potest ita se habere, in illis vero etiam hoc. Nemo pictorum neque plastarum potuit ab se impetrare unquam, ut Musarum falsas et adulterinas atque alienas a filiabus Jovis imagines nobis exhiberet : aut quis unquam opifex tam juveniliter insaniit, ut nobis eas armatas effingeret? Docet vero illud, eam vitam, quæ inter Musas agitur, pacatam, mansuetam, dignamque ipsis esse oportere.

XXXVIII. — De Epaminonda et Pelopida.

Ἐπαμεινώνδου τοῦ Θηβαίου πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα καλὰ οἶδα, ἐν δὲ τοῖς καὶ τόδε. Ἔλεγε πρὸς Πελο-

Epaminondæ Thebani multa quidem et alia pulchra novi, in iis vero etiam hoc. Dicebat ad Pelopidam, ne prius

πίδαν, μὴ πρότερον ἀπαλλάττεσθαι τῆς ἀγορᾶς, πρὶν ἢ φίλον τοῖς ἀρχαίοις τινὰ προσπορίσαι νεώτερον.

discederet e foro quotidie, quam novum aliquem amicum ad veteres acquisivisset.

XXXIX. — Quomodo Antalcidas munus sibi missum, unguento tinctum, reprehenderit.

Ὁ Περσῶν βασιλεύς (βούλομαι γάρ τι ὑμῖν καὶ φαιδρὸν εἰπεῖν) στέφανον εἰς μύρον βάψας (διεπέπλεκτο δὲ ῥόδων ὁ στέφανος), ἔπεμψεν Ἀνταλκίδᾳ πρεσβεύοντι ὑπὲρ εἰρήνης πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ, Δέχομαι μὲν, ἔφη, τὸ δῶρον, καὶ ἐπαινῶ τὴν φιλοφροσύνην, ἀπώλεσας δὲ τὴν ὀσμὴν τῶν ῥόδων καὶ τὴν τῆς φύσεως εὐωδίαν διὰ τὴν ἐκ τῆς τέχνης κιβδηλίαν.

Persarum rex (volo enim etiam jucundum aliquid vobis dicere) coronam, quam unguento tinxerat (erat autem conserta ex rosis corona), misit Antalcidæ, de pace ad eum legato. At ille, Recipio quidem, inquit, donum, ac benevolentiam laudo, sed rosarum odorem, naturæque fragrantiam, per artis adulterationem perdidisti.

XL. — De Alexandri Pheræorum tyranni crudelitate.

Ἀλέξανδρος, ὁ Φεραίων τύραννος, ἐν τοῖς μάλιστα ἔδοξεν ὠμότατος εἶναι. Θεοδώρου δὲ τοῦ τῆς τραγῳδίας ποιητοῦ ὑποκρινομένου τὴν Μερόπην σφόδρα ἐμπαθῶς, ὁ δὲ εἰς δάκρυα ἐξέπεσεν, εἶτα ἐξανέστη τοῦ θεάτρου. Ἀπολογούμενος δὲ ἔλεγε τῷ Θεοδώρῳ, ὡς οὐ καταφρονήσας οὐδὲ ἀτιμάσας αὐτὸν ᾤχετο, ἀλλ' αἰδούμενος, εἰ τὰ μὲν [τῶν] ὑποκριτῶν πάθη οἷός τε ἦν ἐλεεῖν, τὰ δὲ τῶν ἑαυτοῦ πολιτῶν οὐχί.

Alexander Pheræorum tyrannus inter eos, qui maxime truculenti fuerunt, truculentissimus esse credebatur. Theodoro vero tragico poeta, magno cum affectu et commiseratione Meropen agente, in lacrimas effusus est ille, surgensque theatro excessit: verum excusans se apud Theodorum, affirmavit se non idcirco abiisse, quod illum aspernaretur, aut contumelia afficere voluisset, sed quod puduisset ipsum, siquidem ad histrionis mala posset misericordia duci, ad suorum vero civium non item.

XLI. — De Apollodori ex vino insania.

Ὅτι Ἀπολλόδωρος πλεῖστον ἀνθρώπων πίνων οἶνον οὐκ ἀπεκρύπτετο τὸ ἑαυτοῦ κακόν, οὐδὲ ἐπειρᾶτο περιαμπέχειν τὴν μέθην καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς κακά· ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ οἴνου ὑπαναφλεγόμενος καὶ ὑπεξαπτόμενος ἐγίνετο φονικώτερος, πρὸς τῇ φύσει καὶ τὸ πῶμα ἔχων ἐνδόσιμον.

Apollodorus, plurimum omnium vini bibens, non occultabat suum vitium, neque celare conabatur ebrietatem et ejus mala: sed incensus et inflammatus a vino, multo truculentior evadebat, præter naturam, etiam in corpore incitamentum ad truculentiam habens.

XLII. — Xenocratis sententia.

• Ξενοκράτης, ὁ Πλάτωνος ἑταῖρος, ἔλεγε μηδὲν διαφέρειν, ἢ τοὺς πόδας ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν τιθέναι· ἐν ταὐτῷ γὰρ ἁμαρτάνειν τόν τε εἰς ἃ μὴ δεῖ χωρία βλέποντα καὶ εἰς οὓς μὴ δεῖ τόπους παριόντα.

Xenocrates, discipulus Platonis, dicere solebat, nihil interesse, pedesne an oculos in aliena quis domo defigeret. Eodem enim modo peccare, tam eum, qui oculos in loca, in quæ non convenit, verteret, quam eum, qui, quo non oportet, ingrederetur.

XLIII. — De Ptolemæo et Berenice.

Ὁ μὲν Πτολεμαῖος, φασίν (ὁπόστος δὲ ἦν οὗτος, ἐᾶν δεῖ), καθῆστο ἐπὶ κύβοις, καὶ πεττεύων διετέλει· εἶτά τις αὐτῷ παρεστὼς ἀνεγίνωσκε τῶν κατεγνωσμένων τὰ ὀνόματα, καὶ τὰς καταδίκας αὐτῶν προσεπέλεγεν, ἵνα ἐκεῖνος παρασημήνηται τοὺς ἀξίους θανάτου. Βερενίκη δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ, λαβοῦσα τὸ βιβλίον παρὰ τοῦ παιδὸς, εἶτα οὐκ εἴασε διαναγνωσθῆναι τὸ πᾶν οὐκέτι, φήσασα, Πάνυ σφόδρα προσέχοντα τὴν διάνοιαν ὑπὲρ ἀνθρώπου ψυχῆς διαλογίζεσθαι καὶ μὴ πρὸς παιδιᾷ γινόμενον· οὐ γὰρ ὁμοίαν εἶναι τὴν πτῶσιν τῶν κύβων καὶ τὴν τῶν σωμάτων. Πρὸς ταῦτα ὁ Πτολεμαῖος ἥσθη, καὶ οὐδέποτε κυβεύων μετὰ ταῦτα ὑπὲρ ἀνθρώπου κρίσεως ἤκουσεν.

Ptolemæus, ut aiunt (quotus autem ille fuerit, id prætermittere par est), consederat ad tesseras, et aleam ludere perseverabat. Tum vero adstans ei quidam condemnatorum nomina legebat, et ipsas condemnationes eorum insuper recitabat, ut ille, quinam mortis supplicium commeruissent, adnotaret. Berenice vero uxor ejus, rapto libello e pueri manibus, neutiquam permisit, ut ad finem usque totus legeretur: jubens ipsum prorsus diligenter advertentem animum, de hominis vita decernere, non vero lusui intentum: non enim similem esse casum tesserarum, et corporum. Delectatus iis est Ptolemæus, neque postea unquam inter ludendum audiendæ hominis damnationi se dedit.

LXIV. — Laconica lex de avaritia.

Λακωνικὸν μειράκιον ἐπρίατο χωρίον ὑπερευώνον, εἶτα ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἤχθη καὶ ἐζημιώθη. Τὸ δὲ αἴτιον τῆς καταδίκης ἐκεῖνο ἦν, ἐπεὶ νέος ὢν τοῦ κερδαίνειν ὀξύτατα ἤρα. Ἦν δὲ Λακεδαιμονίων ἐν τοῖς μάλιστα ἀνδρικὸν καὶ τοῦτο, μὴ πρὸς μόνους πολεμίους παρατετάχθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀργύριον.

Lacedæmonius quidam adolescens vilissimo pretio fundum emerat, ita deinde ad magistratus est ductus et mulctatus. Ratio vero damnationis hæc erat, quod quum juvenis esset, acerrimo lucri studio teneretur. Fuit autem Lacedæmoniorum etiam illud vel maxime virile, ut non solum adversus hostem in acie starent, verum etiam contra argentum.

XLV. — De quibusdam laude dignis mulieribus.

Γυναῖκας τῶν Ἑλλήνων ἐπαινοῦμεν Πηνελόπην, Ἄλκηστιν καὶ τὴν Πρωτεσιλάου· Ῥωμαίων Κορνηλίαν καὶ Πορκίαν καὶ Κεστιλίαν. Ἐδυνάμην δὲ εἰπεῖν καὶ ἄλλας, ἀλλ᾽ οὐ βούλομαι τῶν μὲν Ἑλλήνων εἰπεῖν ὀλίγας, ἐπικλύσαι δὲ τοῖς τῶν Ῥωμαίων ὀνόμασιν, ὡς ἂν μή μέ τις δοκοίη χαρίζεσθαι ἐμαυτῷ διὰ τὴν πατρίδα.

Mulieres laudamus, ex Græcis, Penelopen, Alcestin, et Protesilai uxorem: ex Romanis vero, Corneliam, et Porciam, et Cestiliam. Possem quidem et alias referre, sed nolo Græcorum paucas dicere, et Romanorum nominibus abundare, ne quis arbitretur me mihimet ipsi propter patriam id gratificari.

XLVI. — De Magnetum acie contra Ephesios.

Οἱ Μαιάνδρῳ παροικοῦντες Μάγνητες, Ἐφεσίοις πολεμοῦντες, ἕκαστος τῶν ἱππέων ἦγεν αὐτῷ συστρατιώτην θηρατὴν κύνα καὶ ἀκοντιστὴν οἰκέτην. Ἡνίκα δὲ ἔδει συμμίξαι, ἐνταῦθα οἱ μὲν κύνες προπηδῶντες ἐτάραττον τὴν παρεμβολήν, φοβεροί τε καὶ ἄγριοι καὶ ἐντυχεῖν ἀμείλικτοι ὄντες· οἱ δὲ οἰκέται προπηδῶντες τῶν δεσποτῶν ἠκόντιζον. Ἦν δὲ ἄρα ἐπὶ τῇ φθανούσῃ διὰ τοὺς κύνας ἀταξίᾳ καὶ τὰ παρὰ τῶν οἰκετῶν δρώμενα ἐνεργῆ. Εἶτα ἐκ τρίτου ἐπῄεσαν αὐτοί.

Magnetes, accolæ Mæandri, quum bellum contra Ephesios gererent, singuli equites commilitonem secum duxerunt canem venaticum et servum jaculatorem. Quum vero jam concurrendum esset, tum prosilientes canes aciem hostium turbabant, quum terribiles essent, et truces, et in occursu minime mites. Servi vero ante dominos prosilientes, jaculabantur. Erant autem, postquam turbata jam erat acies hostium per canes, etiam illa, quæ a servis fiebant, utilia ad victoriam conficiendam. Ita tertio demum loco ipsi hostem invadebant.

XLVII. — De Zeuxidis imagine Helenæ, et Nicomacho pictore.

Ὅτι Ζεῦξις ὁ Ἡρακλεώτης ἔγραψε τὴν Ἑλένην. Νικόμαχος οὖν ὁ ζωγράφος ἐξεπλήττετο τὴν εἰκόνα, καὶ τεθηπὼς τὸ γράμμα δῆλος ἦν. Ἤρετο οὖν τις αὐτὸν προσελθών, τί δὴ παθὼν οὕτω θαυμάζοι τὴν τέχνην; ὁ δέ, Οὐκ ἄν με ἠρώτησας, εἶπεν, εἰ τοὺς ἐμοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκέκτησο. Ἐγὼ δ᾽ ἂν φαίην τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν λόγων, ἀλλ᾽ εἴ τις ἔχοι πεπαιδευμένα ὦτα, ὥσπερ οὖν οἱ χειρουργοὶ τεχνικὰ ὄμματα.

Zeuxis Heracleota Helenam pinxit. Nicostratus itaque pictor obstupescebat ad illam imaginem, et manifestum erat eum picturam vehementer admirari. Accedens itaque quidam rogabat eum, Quid ipsi evenisset, ut adeo artem admiraretur? At ille: Non, inquit, id me rogares, si meos haberes oculos. Ego vero illud etiam de orationibus dixerim, *admirari scilicet eas*, sed *tantum* si quis eruditas habeat aures, sicut opifices habent oculos artis peritos.

XLVIII. — Quare Philippus clarissimorum hominum filios sibi ministrare voluerit.

Ὅτι Φίλιππος τῶν ἐν Μακεδονίᾳ δοκιμωτάτων τοὺς υἱεῖς παραλαμβάνων, περὶ τὴν ἑαυτοῦ θεραπείαν εἶχεν, οὔτι που, φασίν, ἐνυβρίζων αὐτοῖς, οὐδὲ ἐξευτελίζων, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἐναντίων, καρτερικοὺς αὐτοὺς ἐκπονῶν, καὶ ἑτοίμους πρὸς τὸ τὰ δέοντα πράττειν ἀποφαίνων. Πρὸς δὲ τοὺς τρυφῶντας αὐτῶν καὶ εἰς τὰ ἐπιταττόμενα ῥαθύμως ἔχοντας διέκειτο, φασί, πολεμίως. Ἀφθόνητον γοῦν ἐμαστίγωσεν, ὅτι τὴν τάξιν ἐκλιπὼν ἐξετράπετο τῆς ὁδοῦ διψήσας, καὶ παρῆλθεν εἰς πανδοκέως. Καὶ Ἀργέδαμον ἀπέκτεινεν, ὅτι προσ-

Philippus, amplissimorum in Macedonia hominum liberis assumptis, eos in ministerio suo habuit, neutiquam, ut aiunt, libidinose eos tractans, neque ad vilia adhibens, sed e contrario patientes eos laborum faciens, et ad ea, quæ opus esset, peragenda promptos atque paratos reddens. Eis vero, qui ex ipsis vel luxui se dederent, vel negligenter jussa facerent, infestus fuisse perhibetur. Aphthonetum igitur flagris cecidit, quod quum sitivisset, ordine derelicto, de via deflexerit, et cauponis tabernam intrave-

τάξαντος αὐτοῦ ἐν τοῖς ὅπλοις συνέχειν ἑαυτὸν ὁ δὲ ἀπεδύσατο· ἤλπισε γὰρ διὰ τῆς κολακείας καὶ ὑποδρομῆς χειρώσασθαι τὸν βασιλέα, ἅτε ἀνὴρ ἥττων τοῦ κερδαίνειν ὤν.

rit. Archedamum vero morte mulctavit, quod quum eum continere se in armis jussisset, ille ea solvisset, (sperabat enim assentatione et obsequio cepisse regis animum,) quippe vir lucro deditus.

ÆLIANI

PERDITORUM OPERUM FRAGMENTA.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ.

1.

Suidas [a] Μήκων· μέρος τι τῶν ἐντοσθίων τοῦ πολύποδος τοῦ ἰχθύος· ὃς κεῖται ἐπάνω τῆς κοιλίας οἱονεὶ κύστις ἐν ἑαυτῇ ἔχουσα τὸν θόλον, ὥς φησιν Αἰλιανὸς ἐν τῷ Περὶ Ζώων.

[a] Μήκων] Ex Schol. Aristoph. Av. 158. *Küst.* Vide intpp. Hæsychii. *Bernh.*

ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

2.

Stobæus Serm. 17, 29. Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς [a] Συμμίκτου Ἱστορίας. Χρύσιππος ὁ Σολεὺς ἐποιεῖτο τὸν βίον ἐκ πάνυ ὀλίγων, Κλεάνθης δὲ καὶ ἀπὸ ἐλαττόνων.

Συμμικτῆς] Scripsi Συμμίκτου.

3.

Stobæus Serm. 79, 38. [a] Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς Συμμίκτου Ἱστορίας. Πρώτῃ καὶ [b] ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι φασὶ τὴν Αἴτνην ῥυῆναι, ὅτε καὶ Φιλόνομος καὶ Καλλίας οἱ Καταναῖοι τοὺς ἑαυτῶν πατέρας ἀράμενοι διὰ μέσης τῆς φλογὸς ἐκόμισαν, τῶν ἄλλων κτημάτων καταφρονήσαντες, ἀνθ' ὧν καὶ ἀμοιβῆς ἔτυχον τῆς ἐκ τοῦ θείου· τὸ γάρ τοι πῦρ θεόντων αὐτῶν διέστη καθ' ὃ μέρος ἐκεῖνοι παρεγίνοντο.

Iisdem hoc fragmentum verbis legitur in Codice decimi sæculi Coislin., n. 371. fol. 78 [b], nisi quod ibi lemma habetur ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ ἱστορίας. [b] Ὀγδοηκοστῇ] κ. Α. εἰκοστῇ Β. et sic codex MS. Bodleianus Clark. 11 Catal. p. 20. V. Taylor. in Lyc. Leocrat. p. 200 Reisk. *Gaisf.*

4.

Stobæus Serm. 123, 10. Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ Συμμίκτου Ἱστορίας. Ὁ Σωκράτης, ἐπεὶ τὸ κώνειον ἔμελλε πίεσθαι, τῶν ἀμφὶ [a] τὸν Κρίτωνα ἐρομένων αὐτὸν, τίνα τρόπον ταφῆναι ἐθέλει· Ὅπως ἂν ὑμῖν, ἀπεκρίνατο, ᾖ ῥᾷστον.

[a] Τὸν Κρίτωνα Kühnius ad Æl. I, 16. τῶν κριτῶν δ' A. B. *Gaisf.*

5.

Stobæus Serm. T. IV, p. 404 Gaisf. Αἰλιανοῦ· Σωκράτης ὁ γενναῖος ᾐτιᾶτο τῶν πατέρων [a] ἐκείνους, ὅσοι [μὴ] παιδεύσαντες αὐτῶν τοὺς υἱεῖς, εἶτα ἀπορούμενοι ἦγον ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τοὺς νεανίσκους, καὶ ἔκριναν αὐτοὺς ἀχαριστίας, ὅτι οὐ τρέφονται ὑπ' αὐτῶν· ἔφη γὰρ ἀδύνατον ἀξιοῦν τοὺς πατέρας, μὴ γὰρ οἵους τε εἶναι τοὺς μὴ μαθόντας τὰ δίκαια, ποιεῖν αὐτά.

[a] Ἐκείνων] Scripsi ἐκείνους. Μὴ addidit Gaisf.

6.

Suidas Ἀσέλγεια. Πολὺς δὲ καὶ ἀσελγὴς τίκτεται ἐκεῖθι (ἄνεμος)· φησὶν Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Ποικίλης Ἀφηγήσεως· γένεσις δὲ αὐτῷ αὐλῶνες βαθεῖς καὶ φά-

---

EX LIBRO DE ANIMALIBUS.

1.

Μήκων, pars quædam intestinorum polypodis piscis, quæ supra ventrem est sita, instar vesicæ, atramentum in se continens, ut ait Ælianus in libro de Animalibus.

EX VARIA HISTORIA.

2.

Chrysippus Solensis vitam paucis sustentabat: Cleanthes paucioribus etiam.

3.

Olympiade octogesima prima Ætnam narrant igne exundasse. Illo tempore Philonomus et Callias Catanenses parentes suos in humeros sublatos per medias flammas exportarunt, reliquis opibus insuper habitis: pro qua pietate adeo digna retulerunt præmia. Ignis enim illis, quacunque ibant, discessit.

4.

Socrates quum cicutam esset bibiturus, rogante eum Critone, quo modo sepeliri vellet, Ut vobis, inquit, facillimum erit.

5.

Socrates vir eximius parentes illos vituperabat, qui in egestate versantes filios suos male educatos in judicium adducerent, quippe qui beneficiorum immemores parentes alere recusarent: flagitare enim illos, quæ fieri nequirent; neque enim juste facere posse, qui nunquam didicissent.

6.

Frequens ibi et vehemens nascitur ventus, qui in pro-

ραγγες, δι' ὧν ὠθούμενος [a] ἐκπίπτει [b] λαμπρότατος.

[a] Ἐκτείνει] An ἐκπνεῖ? *Hemst.* Scripsi ἐκπίπτει. [b] Λαβρότατα] λαβρότατος dedi cum A. U. Quamquam præstabat λαμπρότατος cum * V. *Bernh*

7.

Suidas Δώς. Αἰλιανὸς Ποικίλῃ Ἱστορίᾳ περὶ τῶν Ῥωμαίων γυναικῶν· Αἱ δεξάμεναι παρὰ [a] Πύῤῥου τὰ δῶρα, ἔφασαν, [b] ἡ δὼς αὐταῖς πρέπειν καὶ ἀξία εἶναι τοῦ πέμψαντος Πύῤῥου· ἀνόσιον δὲ εἶναι αὐταῖς φορεῖν.

[a] Πύῤῥου] Plutarchus in hujus vita c. 18 (ubi quædam attulit Balirius) nihil nisi tradit Romanas mulieres ista munera repudiasse. *Bernh.* [b] Ἰδεῖν μὲν] εἰ δὼς A. ἡ δὼς B. V. E. C. Verum neque μὲν abjiciendum neque potest nominativus cum infinitivis conciliari; ac dubitamus priusne αὐταῖς expungendum sit, si quidem πρέπειν debet de splendore vestium intelligi. Locum non expedio; Hermannus conjectabat ἔφασαν, ἡ δὼς δοκεῖ μὲν αὐταῖς πρέπειν, vel, quod præstare putat, ὅτι δοκεῖ μὲν ἂν αὐταῖς πρέπειν. *Id.* [c] ἄξια] Scripsimus ἀξία. *Id.*

8.

Suidas Φιλωθέντες. Αἰλιανὸς Ποικίλῃ Ἱστορίᾳ· Ἐπ' ἐλευθερίᾳ τινὲς Ῥωμαίοις φιλωθέντες, εἶτα μέντοι τὴν πίστιν, ἥπερ οὖν δεσμός ἐστι φιλίας, οὐκ ἐτήρησαν.

9.

Suidas Κάκη. Αἰλιανὸς Ποικίλῃ Ἱστορίᾳ· Οὐδεὶς οἰκέτης μνημονεύεται κάκῃ εἴξας προδοῦναι τὸν δεσπότην.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.

10.

Suidas [a] Ἀβασάνιστος. Ἐχρήσατο δὲ Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Προνοίας τῷ ἀβασάνιστος ἀντὶ τοῦ ἄνευ ὀδύνης.

[a] Integra præbent Bekk. An. p. 321 hac conclusione: ἐν τῷ περὶ Προνοίας τρίτῳ τῷ ἀβασανίστως ἀντὶ τοῦ ἄνευ ὀδύνης. Partem Etym. M. p. 3, et Schol. Thucyd. I, 20. *Bernh.*

11.

Suidas Δᾳδουχεῖ. Φαίνει. Καὶ δᾳδουχήσας [a] Ἀθήνησιν. Ὡς Ἀθηναίων φασὶν οἱ ταῦτα ἀκριβοῦντες δόκιμοι· εὔξαντο δὲ καὶ τῇ [b] Βουλαίᾳ καὶ τῇ Κόρῃ διά τε τῶν ἱεροφαντῶν καὶ τοῦ δᾳδούχου σωτηρίαν αὐτοῖς. Καὶ δᾳδουχήσας λαμπαδοφορήσας. [c] Ὁ πρὸ Στρατοκλέους Ἀθήνησι δᾳδουχήσας, [d] ἐκ τῆς ἡδονῆς, ἣν ἐκεῖνος ὕμνει ὁ χλούνης τε καὶ γύννις.

[a] Huic subjungendum erat Æliani dictum, Ὁ πρὸ — γύννις: quæ autem interposita sunt, καὶ δᾳδουχήσας λαμπαδοφορήσας, ea haud scio an debeant post φαίνει retrahi. *Bernh.* [b] βουλῇ] Non dubitandum quin refingendum sit τῇ Βουλαίᾳ, sive intelligas Vestam (vide v. Βουλαία), sive Minervam, cui sacellum in Atheniensium senatu dedicatum fuisse tradit Antiphon p. 146. Nam Δήμητρος Βουλαίας adhuc nullam deprehendi memoriam. *Id.* Reposui Βουλαίᾳ. [c] Ὁ πρὸς Στρατοκλέα habet v. Χλοῦναι. Fuit cum in mentem veniret ὁ πατὴρ Στρατοκλέους. *Id.* [d] ἐκ — γύννις] Vid. v. Χλοῦναι. *Küst.* Adde Γύννις. *Toup.* Suidas l. c. Γύννις. Κακὴν σοφίαν μετιών, καὶ τοὺς ἀθέους Ἐπικούρου λόγους καὶ γύννιδας ἐπασκῶν, κἀκ τῆς ἡδονῆς, ἣν ἐκεῖνος ὕμνει ὁ χλούνης τε καὶ γύννις. Totum fragmentum hoc fere modo resarciendum videtur: ... ὡς Ἀθηναίων φασὶν οἱ ταῦτα ἀκριβοῦντες δόκιμοι. Εὔξαντο δὲ καὶ τῇ Βουλαίᾳ καὶ τῇ Κόρῃ διά τε τῶν ἱεροφαντῶν καὶ τοῦ δᾳδούχου σωτηρίαν αὐτοῖς. Καὶ ὁ πρὸ Στρατοκλέους Ἀθήνησι δᾳδουχήσας, κακὴν σοφίαν μετιών, καὶ τοὺς ἀθέους Ἐπικούρου λόγους καὶ γύννιδας ἐπασκῶν, κἀκ τῆς ἡδονῆς, ἣν ἐκεῖνος ὕμνει ὁ χλούνης τε καὶ γύννις, καταγοητευθεὶς καὶ οἷον ἐν δεσμῷ τινι ἀφύκτῳ πεδηθείς. Novissima verba καταγοητευθεὶς — πεδηθεὶς ex v. Χλοῦναι adjeci. Ceterum confer Eustathium in Od. ι, p. 772: ὅτι δὲ καὶ ἐντομίαν ὁ χλούνης δηλοῖ οὐ μόνον Αἰσχύλος δίδωσι χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ Αἰλιανὸς μάλιστα ἐν τοῖς περὶ Προνοίας.

12.

Suidas Εὐνοῦχος. [a] Ἀνήρ τις ἦν (εἰ δοίημεν αὐτὸν ἄνδρα εἶναι) διὰ τῶν Ἐπικούρου λόγων τὴν ψυχὴν ἐκνευρισθεὶς καὶ θῆλυς γενόμενος, ὁ χλούνης τε καὶ γύννις, [b] ὅσπερ ἐπιλαθόμενος ὤθησεν ἑαυτὸν εἰς τὸ μέγαρον φέρων· ἔνθα δήπου τῷ ἱεροφάντῃ μόνῳ παρελθεῖν θεμιτὸν ἦν.

Suidas Ἱεροφάντης. [c] Καὶ ὡς [d] οὐ μέλει τῶν ἀνθρωπείων τῷ θεῷ δεῖξαι φλεγόμενος, ὠθεῖ ἑαυτὸν φέρων ἐς τὸ μέγαρον· ἔνθα δήπου τῷ μὲν ἱεροφάντῃ μόνῳ παρελθεῖν θεμιτὸν ἦν κατὰ τὸν τῆς τελετῆς νόμον, ἐκείνῳ δὲ οὐκ ἐξῆν. [e] Ἐπεὶ δὲ ἐτολμήθη οἱ τὸ τόλμημα, φρίκη τις αὐτὸν περιέρχεται, καὶ νοσεῖ νόσῳ

---

fundis convallibus et cavernis gignitur, unde maximo cum impetu tandem erumpit.

7.

Ælianus in V. H. de Romanis mulieribus: Quæ cum dona a Pyrrho acciperent, dixerunt munus quidem decorum esse, nec Pyrrho, qui misisset, indignum videri; nefas autem sibi esse talia gestare.

8.

Quidam spe consequendæ libertatis amicitia cum Romanis inita postea fidem, quæ amicitiæ vinculum est, non servarunt.

9.

Nullus servus dominum ignavia ductus prodidisse memoratur.

EX LIBRO DE PROVIDENTIA.

10.

Ælianus in libro suo de Providentia usus est hac voce de eo qui nullis doloribus cruciatur.

11.

Facem gestat. Ut probati inter Athenienses auctores, qui accurate hac de re scripserunt, tradunt: a Bulæa et Proserpina per hierophantas et daduchum salutem sibi precati sunt. Et Δᾳδουχήσας, qui daduchus fuit. Qui ante Stratoclem Athenis daduchus fuit, ex voluptate illa, quam semivir ille et effeminatus laudibus ferebat.

12.

Vir quidam erat (si tamen demus eum virum fuisse), Epicuri philosophia enervatus et effeminatus, idemque

μακροτάτῃ [f], καὶ τηκεδὼν αὐτὸν διεδέξατο· καὶ ὅσα ἐτόλμησε βοῶν καὶ λέγων, καὶ ὅσα ἐστὶν ἀνθρώπων ἀσεβεστάτων ἐκτραγῳδῶν καὶ εὐχόμενος, τὴν ἐπίῤῥητόν τε καὶ κατάρατον ψυχὴν ἀποῤῥῆξαι διψῶντα, μόλις καὶ ὀψὲ τούτου τυχόντα.

[a] Fragm. hoc Kühnius ad Ælianum refert : cujus particulæ leguntur vv. Ἐκνευρίσας, Ἱεροφάντης, Μέγαρον, et Χλοῦναι. *Küst.* Adde v. Γύννις. Apparet locum partibus nonnullis immutatum ad hanc glossam translatum fuisse, ut locus communis de eunuchis exemplo satis illustri ornaretur. *Bernh.* [b] ὥσπερ A. B. E. * V. Med. Id recte se habebit expulso ἦν post ἀνήρ τις, quod rejici jubet v. Χλοῦναι. Porro mendosum est ἐπιλαθόμενος, neque juvat ellipsis ἑαυτοῦ. *Id.* Ἐπιλαθόμενος ex φλεγόμενος corruptum fuit. [c] Vide vv. Ἀποῤῥῆξαι, Τηκεδόνι, φρίκη : cf. Toup. II, p. 244. *Bernh.* [d] Οὐ μέλει τῷ Ἀθηναίῳ θεῷ] Hæc ex v. Μέγαρον correxi. Indicaverat locum Küsterus. [e] Verisimilior altera glossa, καὶ τολμηθὲν οἱ τὸ μέγα τόλμημα. *Bernh.* [f] Verba καὶ τηκεδὼν — ἀποῤῥῆξαι adjeci ex v. Τηκεδόνι, reliqua ex v. Ἀποῤῥῆξαι. Ceterum locus mirifice turbatus : hoc certum est, post εὐχόμενος lacunam statuendam esse ac pendere ἀποῤῥῆξαι a διψῶντα. Scilicet misellus ille cum mortis flagrasset desiderio, sero tantum impetravit, quod maxime cupiverat. Erravit igitur interpres ad v. Ἀποῤῥῆξαι.

13.

Suidas Φιλήμων, οὗτος ἄπηρος ἦν τὸ σῶμα· καὶ μέντοι καὶ τὰς αἰσθήσεις πάσας ἀσινεῖς εὐμοιρίᾳ τινὶ διεσώσατο. Ὁμολογοῦσι δήπου καὶ τοῦτο· [a] πολεμούντων Ἀθηναίων καὶ Ἀντιγόνου Πειραιεῖ διαιτώμενος ὁ Φιλήμων ὄναρ ὁρᾷ κόρας ἐξιούσας θ' τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἐδόκει δὲ ἐρέσθαι αὐτάς, τί βουλόμεναι καταλείπουσιν αὐτόν· [b] αὐτῶν δὲ ᾤετο ἀκοῦσαι λεγουσῶν, ἔξω θυρῶν ἰέναι, μὴ γὰρ εἶναι θεμιτὸν [c] ἀκοῦσαι αὐτάς. Καὶ τὸν μὲν ὄνειρον ἐνταῦθα παύσασθαι· [d] αὐτὸς δὲ διυπνισθεὶς τῷ παιδὶ περιηγεῖται ἅ τε εἶδε καὶ ὅσα ἤκουσε καὶ ἅτινα εἶπεν. Εἶτα μέντοι ἔγραψε τὰ λοιπὰ τοῦ δράματος, ὅπερ οὖν ἔτυχε διὰ τῆς παρούσης ἄγων φροντίδος. Καὶ [e] ἐπειλυσάμενος ἡσυχῇ ἔκειτο· κᾆτα [f] ὑπεξέσχε. Καὶ οἵ γε ἔνδον ᾤοντο καθεύδειν αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ μακρὸν τοῦτο ἦν, ἐκκαλύψαντες τεθνεῶτα ἐθεάσαντο. Οὐκοῦν, ὦ Ἐπίκουρε, παρῆσαν δὴ καὶ Φιλήμονι ἐννέα Μοῦσαι, καὶ ὅτε ἔμελλε τὴν [g] ἐπινησθεῖσάν οἱ καὶ τελευταίαν ὁδὸν ἰέναι, ᾤχοντο ἀπιοῦσαι. [h] Θεοῖς γὰρ οὐδαμῇ θεμιτὸν ὁρᾷν ἔτι νεκρούς, καὶ ἐὰν ὦσι πάνυ φίλοι,

οὐδ' ὄμμα χραίνειν θανασίμοισιν ἐκπνοαῖς.

Σὺ δὲ λέγεις αὐτοὺς μὴ ἡμῖν προσέχειν, ὦ μῶρε. Οὕτω φησὶν Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Προνοίας.

[a] Dicit bellum Chremonidium : de quo v. Droysenii Hist. Hellen. II, p. 220 sq. *Bernh.* [b] Apparet editum non ferri posse in tali scriptore. Malo : καταλ. αὐτόν· ᾤετο δ' ἀκοῦσαι λ. *Id.* [c] Ἀκοῦσαι αὐτάς] Niebuhrius Opusc. Hist. et Phil. I. p. 463 hæc suspicans defectu verborum laborare supplebat ἁλῶναι τὰς Ἀθήνας : ab cujus conjectura verbis potius quam sententia discessit Grauertus Analectis p. 356. Mihi tamen videtur, dempto quod e prægressis involavit ἀκοῦσαι, utcunque sermonem lacerum resarcimus, Ælianus a funere Musas suas arcuisse, cui deæ noluerint interesse jure divino prohibitæ. *Id.* [d] Vid. v. Περιηγεῖται. *Küst.* [e] Leg. Ἐπηλυγασάμενος. Vid. Suid. in v. *Toup.* Non addubitavit Ruhnk. in Tim. p. 118. *Bernh.* [f] Ὑπερέσχε] ὑπεξέσχε, *excessit e vita.* Valck. in Eur. Hipp. 1437. *Id.* Hoc reposui. [g] Vide v. Ἐπινησθέντα. [h] θεοῖς-ἐκπνοαῖς] Vide v. Θεμιτόν. Versus Euripidis Hipp. 1437 et seqq. agnovit Valckenarius. Quæ ad ipsam sententiam pertinent, exposuit Vaterus in editione Rhesi p. LVII. sq. *Bernh.*

14.

Suidas Παραβαλεῖν. [a] Ὁ δὲ ὁρᾷ τὴν [b] Μιλησίαν, καὶ ἐρᾷ αὐτῆς, καὶ πέμπει [c] πειρῶν πεντακισχιλίους καὶ μυρίους αὐτῇ χρυσοῦς, καὶ εἰ πλέον ἐδεῖτο, ἔφατο δώσειν· ἡ δὲ οὐ προσεῖτο τὴν δόσιν, ἑταιρικὸν φάσκουσα εἶναι μίσθωμα τὸ ἑαυτὴν παραβαλεῖν ἀνδρὶ ἀγνῶτι, καὶ ὥσπερ ὤνιον τὸ κάλλος ἀποδόσθαι.

Suidas Ὡς ἐκ τῶν παρόντων. Ἡ δὲ ὡς ἐπύθετο, ὡς ἐκ τῶν παρόντων αἵρεσιν ἑκάστῃ [d] δόντος θανάτου ὡς ἔνι μάλιστα ἀλύπου τε καὶ κούφου, τὸ διάδημα, ὅπερ οὖν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἶχε σύμβολον

---

eunuchus et semivir, qui sui oblitus temere in adytum irrupit, quo quidem solum hierophantam intrare fas erat. — Is cum libidinose vellet ostendere, res humanas a Deo non curari, irrupit in ipsum adytum; quo scilicet secundum leges mysteriorum soli hierophantæ, non illi, licebat intrare. Cum autem facinus audacissimum patrasset, horror eum invasit et morbo longissimo laborare cœpit. Quem cum tabes exciperet, quanta vociferari et proloqui sustinuit, elata voce quæcunque sunt hominum maxime impiorum evomens et imprecans... cum animam impuram et exsecrandam efflare concupivisset, ægerrime tamen et sero optati compos factus.

13.

Hic Philemo corpore erat integer, sensusque omnes mira felicitate illibatos conservaverat. De quo etiam hæc tradunt. Bello inter Athenienses et Antigonum flagrante, Philemo degens in Piræeo per somnium vidit novem puellas ipsius domo exeuntes, visusque sibi eas interrogasse, quo consilio ipsum desererent; putavit autem audisse dicentes, ire se foras; non enim sibi fas esse audire amplius. Et tum quidem desisse somnium; poeta vero somno solutus puero visa et audita quæque dixerat enarravit. Deinde fabulam, cui mentem tunc intentam habebat, perfecit, tum involvens se stragulis quietus jacuit, et placide vita excessit. Domestici autem putabant dormire; cum vero mora fieret longior, detegentes eum mortuum viderunt. Aderant igitur, Epicure, Philemoni novem Musæ, et cum fatale illud et ultimum iter ingressurus esset, ab illo recesserunt; diis enim nefas videre mortuos, quamvis sibi carissimos, ne polluant oculos spiritu morientium novissimo. Tu vero, stulte, negas eos curare res humanas. Ita hæc loquitur Ælianus in libro de Providentia.

14.

Ille autem Milesiam videt, visamque amat, et pudicitiæ ejus sollicitandæ causa quindecim aureorum millia ei mittit; mulier vero donum repudiavit, dicens meretrici convenire mercede accepta viro ignoto gratificari, et formam tanquam rem venalem pretio vendere.

Illa vero cum audisset, pro præsenti rerum conditione singulis optionem mortis datam esse, ut quælibet quam posset lenissimam et facillimam eligeret, diadema, quod in capite gestabat signum et indicium imperii, sibi de-

δὴ καὶ μαρτύριον ὀργῆς, περισπάσασα, εἶτα μέντοι τῷ τραχήλῳ περιβάλλει πρὸς τὴν χρείαν τὴν παροῦσαν βρόχον ἀποφήνασα. [c] Τὸ δὲ ταραντινίδιον λεπτόν τε ὂν καὶ ἀσθενὲς, ἐπεὶ μόνον ἐτάθη, κᾆτα ἀποῤῥήγνυται. Ἡ δὲ περιαλγεῖ, καί φησιν· Ὦ κατάπτυστόν τε καὶ ἐπίῤῥητον ῥάκος, οὐδὲ εἰς ταύτην μοι τὴν χρείαν ἐπιτήδειον ἐγένου. Καὶ ῥίψασα αὐτὸ ξίφει ἑαυτὴν διεχρήσατο.

[a] Vide vv. Μίσθωμα et Προσίεσθαι. *Küst.* Agitur hoc et proximo fragmento de Monima Milesia, Mithridatis uxore. Manasse autem de ejus obitu fragmenta ex Æliani libris de Providentia v. Ἀγνῶτας comparanti apparebit. [b] Μελησίαν] Scribe Μιλησίαν. Vide Plutarch. Lucull. p. 503, B. *Toup.* Ms. Idem vitium relictum in v. Μελησία, ubi verba ὁ δὲ—αὐτῆς repetuntur. Ceterum Μελησία, quod ex hac glossa in Thesaurum migravit, jam inde exterminandum est. [c] πείσων] Leg. πειρῶν. *Valck.* Plutarchus: τοῦ βασιλέως πειρῶντος αὐτήν, καὶ μυρίους πεντακισχιλίους χρυσοῦς προσπέμψαντος. *Bernh.* [d] Supplendum nomen Βακχίδου. *Id.* [e] Vide v. Ταραντινίδιον. *Küst.* Bernh. confert Eust. in Dion. 376, et intpp. Aristæneti p. 559 sq. Verba τὸ δὲ — διεχρήσατο adjeci ex v. Κατάπτυστον.

15.

Suidas Ὀργεῶνας. Τῶν ἐξ Ἐλευσῖνος ὀργεώνων εἷς· φησὶν Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Προνοίας.

16.

Suidas Σεμνά. Κατά τι πυθόχρηστον ἧκε θεῶν κομίζων ἱερὰ εἰς τὴν μετοίκησιν σεμνὰ ἐφόδια. Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Προνοίας.

17.

Suidas Ψελίῳ. Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Προνοίας· Παρ' οὐδὲν τιθέμενος τὴν τοῦ ἱεροῦ γράμματος [a] συμβουλήν, ὅπερ οὖν οἷα δήπου ψέλιον τῷ βασιλεῖ τῶν Αἰγυπτίων ἐκ τοῦ νόμου προσήρτητο, ἀναστέλλον τῶν ἀδικημάτων.

[a] Συμβολὴν legit Gros de Boze Expl. inscr. Taurob. p. 33; itaque locum interpretatur: *Mais sans se mettre en peine du secours et de l'avantage des caractères sacrés*, etc. Nihil omnino mutandum censeo: retineri debere συμβουλὴν satis probat ἀναστέλλον τῶν ἀδικημάτων, quod referendum ad ὅπερ, nimirum ἱερὸν γράμμα: quod cum Küsterus non animadvertisset, σύμβολον restitui maluit, cui respondeat ἀναστέλλον. Compara περὶ τὸν τράχηλον (ἀρχιδικαστοῦ) ἐκ χρυσῆς ἁλύσεως ἠρτημένον ζῴδιον πολυτελῶν λίθων, ὃ προσηγόρευον ἀλήθειαν ap. Diodor. I, 75. Ælian. V. H. XIV, 34. *Hemst.* Dubito annon ψέλιον, *frenum* intelligat. Suspicor autem legendum, ὅπερ οὖν εἶα δή τι ψέλιον. *Valck.* Frustra, vide N. A. I, 58, de apibus: οὔτε ἀσπαζόμεναι τῆς εὐωδίας τὸ τεθρυμμένον, οἷα δήπου κόραι ἀστεῖαί τε καὶ σώφρονες. VI, 23: ἔστ' ἂν ἅπαντες (scorpiones) ἀλλήλων ἀπελύθησαν οἷα δήπου λύσαντες ἅλυσιν.

18.

Eustathius in Il. α, p. 100. Ἡ δὲ χρῆσις τοῦ ἀθέρος παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ περὶ Προνοίας.

19.

Eustathius in Il. δ, p. 495. Ἔῤῥεε δακρύοις ὁ ὀφθαλμός· ὅπερ ἐν τῷ περὶ Προνοίας φησὶν Αἰλιανός.

20.

Eustathius in Il. ζ, p. 657. Σημείωσαι δέ, ὅτι ἐντεῦθεν παρέξεσται ὁ χρησμὸς ὁ παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ περὶ Προνοίας λέγων οὕτω·

Μοῖραν μὲν θνητοῖσιν ἀμήχανον ἐξαλέασθαι,
ἥν ἐπὶ γεινομένοισι πατὴρ Ζεὺς ἐγγυάλιξεν.

21.

Eustathius in Il. κ, p. 797. Τὸ δὲ δυσωρεῖν παρῆκται μὲν ὁμοίως τῷ ἀρκυωρεῖν, ὃ ἐν τοῖς περὶ Προνοίας κεῖται παρὰ τῷ Αἰλιανῷ.

22.

Eustathius in Dionys. 453. Αἰλιανὸς ἐν τοῖς περὶ Προνοίας φησίν, ὅτι ἐν Γαδείροις βωμὸς Ἐνιαυτῷ ἵδρυται, καὶ Μηνὶ ἄλλος εἰς τιμὴν Χρόνου βραχυτέρου τε καὶ μακροτέρου. Ἔστι δὲ καὶ Γήρως, φησίν, ἱερόν, τοῖς ἐκεῖ τιμῶσι τὴν ἡλικίαν τὴν μαθοῦσαν πολλά, καὶ Θανάτου ἄλλο, εἰς γέρας τῇ κοινῇ ἀναπαύλῃ, ἤγουν τῷ τελευταίῳ δρόμῳ. Καὶ βωμὸς δέ, φησί, παρὰ

---

tractum collo circumdedit, eoque in præsenti necessitate pro laqueo usa est. Tarantinidium autem cum esset tenue et infirmum, cum primum tenderetur, ruptum est. Illa igitur graviter dolens, Abominande (inquit) et detestande panne, ne ad hanc quidem rem utilis mihi fuisti; eoque projecto, gladio se ipsa interfecit.

15.

Unus orgeonum Eleusiniorum: ait Ælianus in libro de Providentia.

16.

Oraculo quodam Pythio jussus venit, afferens deorum sacra, veneranda migrantium viatica.

17.

Nihili faciens consilium sacri libelli, qui tanquam frenum regi Ægyptiorum ex lege alligatus erat, ab injuriis faciendis eum revocans.

18.

Voce ἀθὴρ Ælianus utitur in libro de Providentia.

19.

Lacrimis redundabat oculus.

20.

Notandum autem, inde oraculum, cujus Ælianus in libro de Providentia mentionem facit, derivatum esse: Non est concessum mortalibus effugere fatum quod ubi primum nati fuere Juppiter pater iis impertivit.

21.

Verbum δυσωρεῖν pariter flexum atque ἀρκυωρεῖν, quod in Æliani libro de Providentia legitur.

22.

Ælianus in libris de Providentia ait, Gadibus esse aram Anno dicatam et Mensi, aliam in honorem Temporis cum brevioris, tum longioris. Est etiam templum Senectutis, ut ait, hominibus ejus loci honorantibus ætatem, quæ multa didicit, et aliud Mortis in honorem communis quietis vel ultimæ stationis. Sed est illis, ut ait, etiam ara Paupertatis et Artis, illius quidem, pro-

τοῖς ἐκεῖ Πενίας καὶ Τέχνης, τῆς μὲν ἐξιλεουμένοις, τῆς δὲ παραλαμβάνουσιν εἰς ἄκος ἐκείνης.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΘΕΙΩΝ ΕΝΑΡΓΕΙΩΝ.

23

Suidas Ἀνεμάξατο. Πάντα ὅσα ἔδρασεν ἀνεμάξατο, καὶ ἔτισε τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ· οὕτως Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Θείων Ἐναργειῶν.

24.

Suidas Γοργόνη. Αἰλιανός· Καὶ ἐνέκειντο αὐτῷ, τὴν ἐξ αὐτοῦ προφέροντες καὶ [a] προσείοντες, ὡς εἰπεῖν, Γοργόνα, καὶ τοῦτον [b] κατεσίγασαν τηνάλλως πρόλαλον ὄντα καὶ ἰταμόν. Λέγει δὲ περὶ Διοπείθους τοῦ Ἀθηναίου, ὃς νόμον εἰσάγει, τὸν ἀπὸ τοῦ ἄστεος ἐν Πειραιεῖ μείναντα τοῦτον τεθνάναι. [c] Οὗτος οὖν ὠψίσθη ποτὲ ἄκων, καὶ κατέμεινεν ἐν τῷ Πειραιεῖ, καὶ αὐτὸν οἱ ἐχθροὶ εἰς δίκην ὑπάγουσι. Διὰ τοῦτο λέγει προσείοντες Γοργόνα.

[a] Προσιόντες] Scribendum προσείοντες, ut Portus recte monuit. *Küst.* Vide Hemsterh. in Timæi Lex. p. 139. *Bernh.* Quod reposui. [b] Κατεσίγασαν· ἀλλ' ὡς πρόλ.] Scripsi τηνάλλως ex v. Πρόλαλος, monente Hemsterhusio. Indidem inserui καὶ τοῦτον. [c] Vide Ὠψίσθη. *Küst.*

25.

Suidas Ἐνστάτης. Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Θείων Ἐναργειῶν φησί· Κατά τινα χρησμὸν βουληθεὶς ἱλεώσασθαι τὸν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ γεγενημένον ἐνστάτην δαίμονα.

26.

Suidas Καλλιγόλας. Οὕτως ἐκαλεῖτο Γάιος ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων, ἐπειδὴ ἐκ μικρᾶς ἡλικίας τὰ πολλὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐτρέφετο, καὶ τοῖς στρατιωτικοῖς ἐχρῆτο ὑποδήμασιν. Ἐκ τῶν καλίγων οὖν Καλιγόλαν αὐτὸν ὠνόμασαν. Ἢ Καλιγόλας ὁ Γάιος, διὰ τὸ ἐν στρατοπέδῳ γεννηθῆναι· ὥς φησιν Αἰλιανὸς ἐν τῷ περὶ Θείων Ἐναργειῶν.

INCERTÆ SEDIS FRAGMENTA.

27.

Suidas Οἴνου πιεῖν. Οἱ προσιόντες τῶν ἰατρῶν ἐκέλευον οἴνου πιεῖν. Τὸ γάρ τοι σεσῶσθαι ἢ μὴ [a] τὴν ἄνθρωπον ἐν τούτῳ ἔφασκον [b] ἄρα ἐκεῖνοι τῇ τέχνῃ πίσυνοι.

Suidas Τιμᾶσθαι. [c] Ἐξέχεσθαι μὴ πιεῖν ἀνέχεσθαι οἴνου, μηδὲ τιμᾶσθαι τοσούτου τὸν βίον τὸν λοιπόν, ἵνα τὸν φθάνοντα, φησίν, ἀφανίσῃ ἐκτροπῇ διαίτης ὀλίγης, πιοῦσα οἴνου· [d] καὶ τὸν βίον ἡ γενναία κατέστρεψεν πράως καὶ σὺν γαλήνῃ καὶ ἀβληχρῷ θανάτῳ, ὅνπερ οὖν ἐπαινεῖν καὶ Ὅμηρος δοκεῖ μοι. [e]

[a] Scribebatur τὸν ἄνθρωπον. [b] ἄρα ἐκεῖνοι locum arguit Ælianeum. *Bernh.* [c] Ἐξέχεσθαι est *perstare, pristino instituto adhærere. Toup.* II. p. 249. Idem conjecit καὶ ἐκτραπῇ διαίτης λιτῆς πιοῦσα οἶνον collato Porphyrio de Abst. IV. p. 150. Vulg. ὀλίγης ex Porph. ibid. I, 19. IV, 13 defendit Porsonus in Toup. IV. p. 475. At interest aliquantum inter δίαιτα ὀλίγη, quod pæne obscurum est, et ἡ λιτότης ἡ περὶ τὴν δίαιταν καὶ ὀλιγότης. Porro in abstemiis spectatur victus ex tenui, non parcus paucisque contentus. Itaque Toupio malim λιτῆς concedere quam ἐξέχεσθαι genitivo suo destitutum. Videtur autem quod sequitur ἀνέχεσθαι valuisse ad depravandam primam vocem, quæ ἐξηρνεῖτο poscit vel notionem finitimam. *Bernh.* [d] Suid. v. Ἀβληχρόν. Αἰλιανός· Κατέστρεψεν οὖν τὸν βίον πράως καὶ σὺν γαλήνῃ κτλ. Hinc glossas Οἴνου πιεῖν et Τιμᾶσθαι certo judicio Æliano tribuere licuit. [e] Cum his commode junxeris fr. 78.

28.

Suidas Ἄγαμαι καρδίας. Αἰλιανός· Ἐπεὶ καὶ τὴν τοῦ Μενέλεω πρὸς τὸν τοῦ Πριάμου Πάριν ** οὔτε ἐπαινῶ οὔτε ἄγαμαι.

29.

Suidas Ἄγεται. Αἰλιανός· Τὴν δὲ ἀδελφὴν [a] αὐτῷ Ἰόβας ὁ Μαυρούσιος ἄγεται.

---

pitiantibus eam, hujus vero, adsumentibus eam in remedium illius.

EX LIBRO DE DIVINÆ POTENTIÆ ARGUMENTIS.

23.

Omnium quæ fecit pœnas capite suo luit et persolvit.

24.

Et instabant ei, suam illi objicientes et intentantes, prope dixerim, Gorgonem, et ita homini temere garrulo et impudenti silentium imposuerunt. Loquitur de Diopithe Atheniensi, qui legem tulerat, ut civi in Piræeo pernoctare capitale esset. Sed cum ipse aliquando invitus vespera deprehensus esset et in Piræeo mansisset, inimici eum ex ipsius lege capitis accusarunt. Propterea dicit Gorgonem objicientes.

25.

Ex oraculo quodam dæmonem familiæ suæ infestum placare volens.

26.

Caligula. Sic vocatus est Caius, Romanorum imperator, quod a puero plerumque in castris educatus militaribus calceis utebatur. A caligis enim eum appellerunt Caligulam; vel, Gaius vocatus est Caligula, quod in castris natus est, teste Æliano libro qui est de manifestis divinæ potentiæ argumentis.

INCERTÆ SEDIS FRAGMENTA.

27.

Medici qui accesserant vinum eam bibere jusserant; nam salutem aut interitum mulieris in hoc positum esse aiebant, arte sua freti.

Negabat vero sustinere se vini haustum, neque tanti facere reliquam vitam, ut superiorem, inquit, obscuraret, et a tenui victu recederet, vinum bibens. Sic generosa mulier finivit placide et tranquille et leni morte, quam et Homerus laudare mihi videtur.

28.

Quippe ne Menelai quidem cum Paride, Priami filio, pugnam laudo neque admiror.

29.

Sororem vero ejus Juba Mauretaniæ rex in matrimonium ducit.

[a] Αὐτοῦ Küsleriana. Id est Alexandri, Antonio Triumviro nati: cf. Plut. Anton. 87. *Bernh.*

30.

Suidas Ἄγριος. Αἰλιανός· Ἀποστείλας τοὺς ἀγριωτάτους τῶν δορυφόρων ἐξήρπασε τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς βίαν ᾔσχυνε ποτνιωμένην καὶ θρηνοῦσαν.

31.

Suidas Ἄδωρα. Αἰλιανός· Λαβόντες ἑκάτερος τῆς κόρης τὴν ἄδωρον μοῖραν [a] τῷ ἑαυτῶν λέχει, τραγικὸς ἂν εἶπε ποιητής, ἑαυτοὺς κατέσφαξαν.

[a] Pendet dativus ab ἄδωρον. *Bernh.* Videtur Ælianus loqui de puella inter procorum manus discerpta. *Hemst.* Mirum commentum. Voluit scriptor utrique malam sortem et fortunam ex amoribus puellæ obtigisse. *Bernh. in Add.* Ejusdem fragmenti panniculum agnoscere mihi videor in v. Ἔκφυλος (84).

32.

Suidas Ἁδρόν. Αἰλιανός· Τινὰς παραλαβὼν ἁδροῦ μισθοῦ ἐς Βυζάντιον ἐλθεῖν πείθει.

33.

Suidas [a] Ἀετιδεῖς. Οἱ ἀετῶν παῖδες. Αἰλιανός. Καὶ πελαργιδεῖς, οἱ τῶν πελαργῶν.

[a] V. Valck. in Theocr. p. 401 sq. Eadem fere v. Πελαργιδεῖς. *Bernh.*

34.

Suidas Ἀκμὴ καλεῖ. Αἰλιανός· Ἐν ἀκμῇ δὲ ὢν τῆς τότε ὀδύνης καὶ ὧν ἤλγει, οὐκ ᾔδει τὴν ὁδὸν τὴν πορεύουσαν εἰς αὐτοῦ. Εἰ δέ τινι καὶ θῦσαι ἐξ ἐνυπνίου ἐκελεύετο, καὶ τούτων ὀλίγωρος ἦν, φύσει τε ἀμαθὴς ὢν καὶ φιλοχρήματος. Καὶ αὖθις. Αἰλιανός· Καὶ [a] αὐτὸ τὸ κράτος ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἦν.

[a] Αὐτοῦ exstat in v. Ἐπὶ ξυροῦ. *Bernh.*

35.

Suidas Ἀκόλαστος. Αἰλιανός· Ἀνὴρ Ἀρκάς, Εὐτελίδας τοὔνομα, ἀκολάστῳ τῇ γλώττῃ καὶ ἀκράτορι κακῶς πάντας ἀγορεύειν ἀῤῥώστημα ἔσχεν. Ἐμίσει δὲ καὶ τοὺς εὖ πράττοντας καὶ οὐδὲν ἦν εἴς τινα ἔμβραχυ ἀγαθόν, ὃ μὴ ἐκείνου κατέτεινε τὴν ψυχήν.

[a] Verba καὶ οὐδὲν—ψυχὴν adjeci ex v. Ἔμβραχυ. Nostrum Eutelidam cum Euphorionis Eutelida eundem esse Meinekius suspicatur Anal. Alex. p. 166.

36.

Suidas Ἀλῆται. Αἰλιανός· Οἱ δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκτριβέντες διεξάνθησαν, ἀλῆται δεῦρο καὶ ἐκεῖσε τὸ ζῆν [a] διατελοῦντες.

[a] Scripsi διατελοῦντες. Erat τελοῦντες.

37.

Suidas Ἄμαχον. [a] Αἰλιανός· Ἰχθύων δὲ ἀπηνέγκαντο πλῆθος ἄμαχον, καὶ ἀνέστησαν τρόπαια καὶ βωμοὺς ὤρθωσαν.

[a] Vide Tacit. A. XII, 63, ibique intpp. *Bernh.*

38.

Suidas Ἀμφισβητεῖν. Καὶ Αἰλιανός· Ἠμφισβήτουν γάρ [a] τοι ἑτέρους ἕτεροι προβαλλόμενοι.

[a] Τούς] Scripsi τοι.

39.

Suidas Ἀναδεύειν. [a] Αἰλιανός· Εἴπερ οὖν τὰ Ἐπικούρου βιβλία καταφλέξας, καὶ τῶν ἀθέων τε καὶ ἀσεβῶν καὶ [b] ἐκτεθηλυμμένων στιγμάτων τὴν σποδὸν ἀναδεύσει κηρῷ ὑγρῷ, καὶ ἐπιπλασάμενος τὴν νηδὺν καὶ τὸν θώρακα πάντα καταδήσει ταινίαις.

[a] Æliani locus repetitur in vv. Καταδεύσῃ et Στίγματα, quem Küst. referebat ad illius librum de Providentia. *Bernh.* Vide fragmentum 193.

40.

Suidas Ἀνασώσων. Αἰλιανός· Οὔτι προσδοκῶν τὸν τόπον τὸν προειρημένον δυνήσεσθαι αὐτοὺς ἀνα-

---

30.

Missis satellitum sævissimis rapuit mulierem, et per vim stupravit quiritantem et plorantem.

31.

Uterque cum indotatum, quod tragicus aliquis poeta dixisset, puellæ munus in lectum suum essent experti ipsi sese jugularunt.

32.

Cum quosdam ascivisset, ampla mercede proposita, ut Byzantium irent persuasit.

33.

Ἀετιδεῖς pulli aquilarum, et πελαργιδεῖς ciconiarum pulli.

34.

Cum igitur dolor ejus ærumnæque essent vehementissimæ, viam quæ ad ipsius domum ducebat, ignorabat. Quodsi deorum alicui sacra facere somnio monebatur, etiam illa negligebat; natura quippe homo imperitus et avarus.... Et ipsum imperium in acie novaculæ versabatur.

35.

Arcas quidam, nomine Eutelidas, eo morbo laborabat, ut petulanti et impotenti lingua omnibus malediceret; idem etiam illos oderat, quibus res erant secundæ, neque ullum in quoquam vel minimum erat bonum quin animum illius excruciaret.

36.

Illi vero a Romanis attriti et dissipati sunt, huc et illuc errando vitam transigentes.

37.

Piscium vim incredibilem cum reportassent, tropæum statuerunt, arasque erexerunt.

38.

Ambigebant enim, alii alios in medium proferentes.

39.

Quod si Epicuri libros combusserit, et scelestarum atque impiarum effeminatarumque notarum cineres molli cera miscuerit, et ventrem ad pectus usque linteolis illitum obligaverit.

40.

Nullo modo sperans eos posse prædictum locum recipere et recuperare; quid enim? sed ut pro eo quod

σῶσαι καὶ [a] κομίσασθαι· πόθεν; ἀλλ' ἵνα ὑπὲρ ὧν ἐπλημμέλησαν κακῶν φθάνοντες, ἐν τῷ δευτέρῳ προφανεῖ κινδύνῳ ἰσωθῶσι κολασθέντες.

[a] Legebatur κομίσασθαι ποθὲν ἀλλ'. Correxit Küsterus. Posteriorem fragmenti partem emendavi ex v. Ἐπλημμέλησαν. Erat κακίᾳ et δευτέρῳ κινδύνῳ τε ἰσωθ., omisso προφανεῖ. In extremis Kühnius corrigit σωφρονισθῶσι, Bernhardy προφανεῖ τε κινδύνῳ. Paulo ante malim καὶ ἀνακομίσασθαι.

41.

Suidas Ἀνήνασθαι. Αἰλιανός· Οἱ δέ, [a] οὐδὲ γὰρ ἴσχον ἀνήνασθαι τὸ πρόσταγμα, ἐπ' Ἀντιγόνῳ τίθενται τὴν κρίσιν, ὑπὲρ τοῦ τίνα χρὴ Λοκρικὴν πόλιν πέμπειν δασμόν.

[a] Fragmenti initium redit in v. Ἔσχε.

42.

Suidas Ἀνηνέγκατο. [a] Αἰλιανὸς περὶ Κροίσου. Ὁ δὲ ἀνηνέγκατο ἄρα στενάξας, καὶ ἐς τρὶς ἐκάλεσε τὸν Σόλωνα.

[a] Idem fragmentum Æliani citat Eustath. in Od. α. p. 1404. *Küst.* Vide Wesseling. in Herod. I, 86. *Bernh.*

43.

Suidas Ἀνόσιον. Αἰλιανός· Ὁ δὲ τἆλλα ὢν ἀνόσιος τοῦτο γοῦν πείθεται τῷ θεῷ.

44.

Suidas Ἀνόστους. Αἰλιανός· Ὁ δὲ τοὺς θεοσύλας ἀπέκτεινε, καὶ ἔθηκεν ἀνόστους, τοῦτο δὴ τὸ [a] Ὁμηρικόν.

[a] Odyss. ω. 528.

45.

Suidas Ἀντέρως. Καὶ τοῦτο δὴ τὸ ὑμνούμενον ὄνομα Ἀντέρως ἐν τοῖσδε τοῖς γενναίοις ἐσώζετο... [a] Χαρίτων γὰρ καὶ Μελάνιππος εἰς ἔρωτα ἀλλήλοιν [b] συνεπνευσάτην· καὶ ὁ μὲν Χαρίτων ἐραστὴς ἦν, Μελάνιππος δὲ [c] τὴν ψυχὴν ὁ ἐρώμενος ἐς τὸν φίλον τὸν ἔνθεον ἀναφλεγχθεὶς ἰσότιμον τὸ τοῦ πόθου κέντρον ἀνεδείκνυτο.

[a] Vide Küst. in v. Ἀναβολή [46]. Hæc non ex Heraclidis Eroticis, id quod Jacobsio in Anthol. t. XII, p. 25 visum, sed ex Æliani de Provid. libris fluxerunt. *Bernh.* [b] συνεπεσέτην] Correxit Bernhardy ex gl. Συνεπνευσάτην collato Platonis loco Legg. IV. p. 708, D. [c] τὴν ψυχὴν] ἀγαθὸς supplendum videtur ex Æliani V. H. II, 4. Extremis fortasse subjungenda quæ leguntur in Ἐπῆρεν. *Hemst.* Equidem τὴν ψυχὴν ad συνεπνευσάτην retrahendum opinor : *animis concordibus in amore conspirabant. Bernh.* Mihi præstare videbatur Μελάνιππος δὲ ὁ ἐρώμενος ἐς τὸν φίλον τὸν ἔνθεον ἀναφλεχθεὶς τὴν ψυχὴν vel τὴν ψυχὴν ἐς τὸν φίλον—ἀναφλεχθείς.

46.

Suidas Ἀναβολή. [a] Αἰλιανός· Λοξίας δὲ καὶ Ζεὺς πατὴρ ἀναβολὴν θανάτου ἐψηφίσαντο Φαλάριδι ἔτη δύο, ἀνθ' ὧν ἡμέρως Χαρίτωνι καὶ Μελανίππῳ προσηνέχθη.

[a] Hæc verba αὐτολεξεὶ leguntur apud Euseb. de Præp. Evang. V, 35, eademque repetuntur v. Φάλαρις. Vide etiam Athen. XIII, p. 602. Ælian. V. H. II, 4. *Küst.*

47.

Suidas Ἀντωνῖνος. Ὅτι [a] Ἀντώνιος Σατουρνῖνος, ἐπίῤῥητος καὶ βδελυρός, παρὰ Οὐεσπασιανοῦ ἐς τὴν βουλὴν ἐνεγράφη, Οὐεσπασιανοῦ σοφισαμένου γελοιότατα τοῦτο. Ἀξιώσει γὰρ αὐτὸν περιέβαλε, κακίᾳ δοὺς ἀκερδὲς μέν, σεμνὸν δὲ [b] ὅμως τόδε [c] τὸ ἆθλον.

[a] Vide v. Ἀξίωσιν, ubi pars loci hujus addito Æliani nomine repetitur. Ceterum Antoninus Saturninus, de quo hæc ab Æliano dicuntur, erat Lucius ille Antonius, superioris Germaniæ præses, a quo bellum civile sub Domitiano motum fuisse constat ex Suetonio et Dione. Eum enim Saturninum cognominatum fuisse discimus ex Martiale V, 11. *Küst.* [b] ὅμως] In A. compendium tale, ut scriptor ad formulam quandam *Homericam* allusisse videatur. *Bernh.* [c] τὸ addidi ex E.

48.

Suidas Ἀωρία. Αἰλιανός· Ἐπεὶ δὲ ἀωρία ἦν, ὁ μὲν ἐπὶ τὸν φόνον ὑπεθήγετο.

---

ignavia ante commiserant, nunc puniti jam altero manifestoque periculo dedecus resarcirent.

41.

Hi vero (neque enim quod imperatum fuerat recusare poterant) Antigono judicium permiserunt de tributo, quod Locrensium civitas pendere deberet.

42.

Is autem ingemiscens alta voce exclamavit, Solonemque ter vocavit.

43.

Ille quamvis ceteris in rebus esset impius, hac tamen in re deo paruit.

44.

Ille vero sacrilegos interfecit, et, ut Homerice dicam, reditu in patriam privavit.

45.

Et celebratum illud nomen ἀντέρως in duobus his generosi animi adolescentibus conservatum est. Charito enim et Melanippus se mutuo amore amabant : quorum Charito erat amator, Melanippus vero amatus, qui accensus erga amicum numine amoris afflatum, parem amoris stimulum ostendebat.

46.

Apollo et Juppiter pater Phalaridi dilationem mortis in biennium decreverunt, quod Charitonem et Melanippum clementer tractasset.

47.

Antonius Saturninus homo flagitiosus fuit et impurus : quem Vespasianus ridiculo sane commento in senatum ascivit. Scilicet eum honore ornavit, flagitiis præmium tribuens, quod lucri nihil afferens cum dignitate tamen conjunctum erat.

48.

Ille vero nocte intempesta ad cædem strenue se accingebat.

49.

Suidas Ἀπαντᾶν. Αἰλιανός· [a] Ἀνεσταύρωτο δὲ ὁ πολιορκῶν· καὶ ἐς τοῦτό οἱ τὸ τοῦ χειμῶνος τοῦ μὴ καθ' ὥραν [b] ἀπαντήσαντος τὸ τέλος [c] ὡρμίσατο.

[a] Ἀπεσταύρωτο *Hemst.* Neutrum satisfacit. *Bernh.* [b] Malim τοῦ posterius abesse. *Id.* [c] Ὡρμήσατο.] leg. ὡρμίσατο. Vid. v. Ὅρμον. Theodoret. Gr. Aff. p. 340. *Toup.* Ms. Hoc reposui. Præterea præferam τὰ τοῦ χειμῶνος μὴ καθ' ὥραν ἀπαντήσαντα.

50.

Suidas Ἀπειθεῖν. [a] Αἰλιανός· Οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ἔνθα ἂν τοῖς ἐχθροῖς ἐνέτυχον, ἐνταῦθα δήπου καὶ ἠγωνίζοντο, εἴτε εἶεν ἀπειθεῖς οἱ τόποι καὶ τραχεῖς, εἴτε καὶ εὐφυεῖς δέξασθαι ὁπλίτας καὶ εὐήλατοι.

[a] Suidas v. Ἐνέκρινον. Αἰλιανός· Ῥωμαῖοι πολεμοῦντες οὐδένα τόπον οὔτε ἐνέκρινον οὔτε ἀπέκρινον, ἀλλ' ἔνθα ἔτυχον ἠγωνίζοντο. Unde totum fragmentum hunc fere in modum constituendum videtur : Οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι πολεμοῦντες οὐδένα τόπον οὔτε ἐνέκρινον οὔτε ἀπέκρινον, ἀλλ' ἔνθα τοῖς ἐχθροῖς ἐνέτυχον, ἐνταῦθα δήπου καὶ ἠγωνίζοντο, εἴτε εἶεν ἀπειθεῖς οἱ τόποι καὶ τραχεῖς, εἴτε καὶ εὐφυεῖς δέξασθαι ὁπλίτας καὶ εὐήλατοι.

51.

Suidas Ἀπειπών. Αἰλιανός· [a] Ὀλίγοι μὲν ἀπειπον πεμφθῆναί οἱ τὸν θρίαμβον.

[a] De h. l. v. Abresch. Add. Diluc. Thuc. p. 828. *Gaisf.* Ὀλίγου μὲν ἀπειπών V*.

52.

Suidas Ἀπήντα. Αἰλιανὸς περὶ τῆς Κάνναις τῶν Ῥωμαίων ἥττης· Τοσοῦτον ἄρα αὐτοῖς ἀπήντησε τὸ πταῖσμα.

53.

Suidas Ἀπώνατο. Αἰλιανός· Οὐ μὴν ἀπώνητο οὐδὲν, ἀλλὰ [a] ἐξέζεσε ζῶν κακοῖς θηρίοις, οἱ μὲν εὐλαῖς, οἱ δὲ ὅτι οὐ ταύταις, [a] φθειρσί γε μήν.

[a] Vide v. Εὐλαί. *Bernh.* Novissima verba in v. Ἐκζεσις hoc modo breviata leguntur : Φασὶ δὲ αὐτὸν φθειρσὶν ἐκζέσαι.

54.

Suidas Ἀσκληπίειον φάρμακον. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἀθλίως νόσῳ (περιπνευμονίαν καλοῦσιν Ἀσκληπιαδῶν παῖδες αὐτήν) πιεζόμενος τὰ μὲν πρῶτα ἐδεῖτο τῆς ἀνθρώπων ἰατρικῆς [a] καὶ ἐκείνων ἤρτητο. [b] Ἐπεὶ δὲ ἦν οἱ τὸ κακὸν τέχνης κρεῖττον καὶ μέντοι καὶ ἐπικουρίας τῆς ἐκ θνητῶν συμμάχων δυνατώτερον, ῥήγνυσι φωνὴν ἱκέτιν, ἐξ αὐτῆς ἐκβιασθεὶς τῆς ὀδύνης, [c] καλεῖ τε Ἀπόλλωνα ὑπὸ πολλοῖς τοῖς δακρύοις.

[a] Verba καὶ ἐκείνων ἤρτητο adjeci ex v. Ἤρτηται : nec tamen indidem τῶν ante ἀνθρώπων inserere licebat, v. Xt. V, 46 : καὶ μέντοι καὶ τῆς ἀνθρώπων ἰατρικῆς δέονται οὐδὲ ἕν. Præterea verba ἐπεὶ δὲ — δυνατώτερον accesserunt ex v. Οἱ, ῥήγνυσι — ὀδύνης ex v. Ῥήγνυται, denique καλεῖ τε — δακρύοις ex v. Ὑπὸ δακρύοις. [b] Ἐπὶ—δυνατώτερον] Inter Appiani fragmenta recepit Schweighæuserus T. III. p. 15. [item Bekkerus T. II, p. 915, et in Suida, p. 760]. Mihi tamen locus ad Ælianum pertinere videtur. *Bernh.* Egregie divinasse virum acutissimum sententiarum monstrat consortium, quod supra effecimus. [c] Καλεῖτε] Hæc Æliano tribuit Valck. Καλεῖτε vitiatum videtur. Saltem diremi καλεῖ τε cum V. Τοῖς ante δακρύοις om. A. *Bernh.*

55.

Suidas Ἀταλαίπωρον. Αἰλιανός· Εἴ τι τοῦ προτέρου λόγου ὑγιὲς ἦν· ἀλλ' ἐκεῖνός γε ἀβασανίστῳ γραφῇ τε καὶ ἀταλαιπώρῳ τῆς ἀληθείας ἀκοῇ διεσπαρμένος ἐς τὸ πλῆθος ἀλᾶται ἄλλως. Ὁ δέ μοι ἀληθὴς ὤν.

56.

Suidas Ἀτασθαλία. Αἰλιανός· Ὁ δὲ Σερουΐλιος πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα ἐθρασύνετο κατὰ τοῦ Παύλου.

57.

Suidas Ἄτεγκτος. Αἰλιανός· [a] Οἰκτόν γε μὴν καὶ δάκρυα ἐμβαλοῦσα πάντας, ὡς καὶ τοὺς ἀτέγκτους τε καὶ ἀτεράμονας τέγξαι.

[a] Toupius ἐς οἰκτόν γε, deinde ὡς καὶ πάντας. Εἰς οἰκτόν γε Ruhnkenius in Tim. p. 248. *Bernh.*

58.

Suidas Ἀτέλεστος. [a] Αἰλιανός· Μυστηρίων τελουμένων τοῖν Θεοῖν, ἀτέλεστος μὲν [b] ἄνθρωπος, ἐνι-

---

49.

Obsidens autem in crucem actus est; et hunc in finem prorupit hiems alieno tempore interveniens.

50.

Romani enim ubicunque in hostes incidissent, illic pugnabant, sive locus iniquus esset et asper, sive militibus armatis recipiendis aptus et equitabilis.

51.

Pauci quidem ei triumphum decernendum esse negarunt.

52.

Tanta igitur calamitas ipsis accidit.

53.

Nullum tamen commodum inde consecutus est, sed vivus malis bestiolis scatuit, quas alii vermes, alii pediculos fuisse aiunt.

54.

Ille vero morbo, quem medicorum filii περιπνευμονίαν vocant, misere cruciatus ab hominibus primum opem medicam petebat, in eaque omnem spem collocabat. Cum vero illi malum omni remedio adeoque auxilio humano potentius visum esset, vocem supplicem rumpit dolore ipse coactus invocatque Apollinem multis cum lacrimis.

55.

Si quid prior rumor veri habuit, at ille quidem inconsiderata scriptione et rumoribus veri parum curiosis in vulgus sparsus temere vagatur. Qui autem verus esse mihi videtur.

56

Servilius autem multa et injusta facinora in Paulum ausus est.

57.

Omnibus vero tantam miserationem et lacrimarum cupiditatem injecit, ut etiam duros et rigidos perculeret.

58.

Cum dearum mysteria celebrarentur, homo quidam

σιος δὲ οὐκ ἐβουλήθη μυηθῆναι κατὰ τοὺς νόμους, ἀλλὰ δοῦναι πολυπραγμοσύνης δυστυχοῦς ἀῤῥωστήματι χάριν. Καὶ ἐπί τινος ἀνελθὼν λίθου ἑώρα τὰ γινόμενα.[c] Ἐκ γάρ τοι τοῦ λίθου κατώλισθε, καὶ βιαίᾳ τῇ πληγῇ περιπεσὼν ἀπέθανεν.

[a] Vid. in Ἐξεφοίτα. *Hemst.* Similem orationem Æliani servavit v. Αἰχνος. *Bernh.* [b] Desiderantur nonnulla cum voce ἀτέλεστος conjungenda. Neque dubito, quin pars quædam orationis mediæ perierit, cum præsertim μὲν et δὲ talem fere sententiam flagitare videantur: *homo tam ad publicas res temerarius quam religionum et sacrorum contemptor. Id.* [c] Hæc cum superioribus non satis cohærent. *Id.* Excidit sententia qualis οὐκ εἰς μακρὰν δὲ δίκη τιμωρὸς μετῆλθεν αὐτὸν vel οὔκουν ἔμελλεν ἁμαρτήσεσθαι κακοῦ νοσῶν τοιαῦτα.

59.

Suidas Ἀτιμάζω. Αἰλιανός· Ταῦτά τοι οἱ Διόσκουροι οὐκ ἠτίμασάν οἱ φανῆναι πάλιν.

60.

Suidas Ἀτιμώρητος. Αἰλιανός· [a] Οὐ μὴν ἀτιμωρήτους ἐγένετο μεῖναι τοὺς παῖδας τοὺς ἀλογηθέντας, ἑτεραλκὴς γὰρ ἡ νίκη γενομένη [b] τῶν πλησίον ἦν.

[a] De hoc loco nonnulla dixit Valckenarius in Herodot. VIII, 11. *Bernh.* [b] Τῶν πλησίον] Videtur nomen proprium recondi. *Id.*

61.

Suidas Ἀτρέπτως. Αἰλιανός· Ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἀτρέπτως τε καὶ πανaληθῶς προθεσπίζουσα.

62.

Suidas Ἀτυφία. Οἱ δὲ εἰρηναίως ἐσταλμένοι ἄνευ δορυφόρων ἄγοντες τὴν ἱερουργίαν ἧκον ἀτυφότατα ἐκεῖνοι· Αἰλιανός φησι.

Suidas Ταῦτά τοι καὶ θαῤῥῶν αὐτὸς κατά τι ἔθος ἀρχαῖον ἐκέλευσε δι' ἡμέρας τὴν ἱερουργίαν τὴν τεταγμένην δρᾶσαι τῷ θεῷ.

63.

Suidas Αὐτοσχέδιον. Αἰλιανός· Ῥωμαῖοι δὲ εὐπραγίαν παράνομον οὔτε νίκην τελεσθεῖσαν, ἧς ὁ ἄρχων μὴ ἐκοινώνησεν, ἠσπάζοντο, ἵνα μὴ αὐτοσχεδιάζωσιν ἐν ταῖς πράξεσιν οἱ ὑπήκοοι.

64.

Suidas Αὐτόχρημα. [a] Αἰλιανός· Αὐτόχρημα πηδῶν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα, [b] τὴν ναῦν Ἀσδρούβα φεύγειν ἐπειγομένην, τὰς χεῖρας ἐπιβαλὼν εἴχετο ἐῤῥωμένως τῆς πρύμνης ὁ Κλάτιος ὄνομα.

[a] Idem fragmentum repetitur v. Κλάτιος. *Küst.* Æliano materiam hujus narrationis præbuit qui eam fabricatus est Auctor Parallelorum Minorum (cap. I. [b]), cujus de Fabio Maximo nugas a Nostro exornatas infra habes v. Ταινίαι. [b] In accusativis istis τὴν ναῦν...ἐπειγομένην desiderabam participium ἰδών. *Bernh.*

65.

Suidas Ἀφῖγμαι. [a] Οὐδὲ ἐψεύσατο. Καὶ αὖθις Αἰλιανός· Ὁ δὲ ὄναρ εἶδε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεσθαι, καὶ ἠντιβόλει ῥυόμενος τὴν πήρωσιν τῆς ὄψεως, λέγων, ἀφίξομαι ὑμῖν δύο ἡμερῶν ὕστερον. Ἀνῃρέθη γοῦν μετὰ τοσαύτας ἡμέρας.

[a] Οὐδὲ ἐψεύσατο] Hæc verba necesse est ante ἀνῃρέθη reponantur. *Bernh.*

66.

Suidas Ἀφροδίσιον. Ὁ δὲ διῆλθε τῷ λόγῳ φιλοτίμως τε καὶ σὺν ἀφροδίτῃ [a] εὖ μάλα περιττῇ· Αἰλιανός.

[a] Εὖ μάλα Schæfer. in Dionys. de Comp. verb. p. 26. Schol. Apoll. Rh. II. 167. Erat οὐ μάλα.

67.

Suidas Βαθύτατα. Αἰλιανός· [a] Αἰθρίας γὰρ οὔσης καὶ πανηλίου ἡμέρας, ἄφνω καὶ ἀδοκήτως νέφη συνδραμεῖν οἷα δήπου βαθύτατα, καὶ καταῤῥῆξαι πάμπολυν ὑετόν.

[a] Πανηλίῳ ἡμέρᾳ] Mireris scriptorem omnis elegantiæ studiosissimum copulasse dativos prægressis αἰθρίας οὔσης. Ceterum imitationem Herodot. I, 87 observavit Gaisf. *Bernh.* Scripsi πανηλίου ἡμέρας.

---

non initiatus et impius, secundum leges initiari recusans, morbo maluit curiositatis miseræ indulgere. Cum enim in saxum quoddam ascendisset, et quæ fierent spectaret, et saxo illo decidit, et gravi vulnere accepto mortuus est.

59.

Quamobrem Dioscuri rursus ipsi apparere non dedignati sunt.

60.

Accidit tamen ut pueri profligati non manerent inulti; victoria enim in alteram partem se inclinans propinquorum fuit.

61.

Futura recte et vere omnino prædicens.

62.

Illi vero habitu pacis induti sine satellitibus et ullo fastus apparatu incedebant, victimam adducentes. — Ideo fiducia etiam plenus secundum antiquum quendam morem toto die sacrificium statutum deo fieri jussit.

63.

Romani vero nec rem prospere gestam, si contra leges facta esset, neque victoriam præter imperium et voluntatem ducis partam probabant, ne subditi assuescerent suo arbitrio quidvis agere.

64.

Confestim transiliens transtra cum navim Hasdrubalis ad fugam properantem vidisset, manum injecit, puppimque valide retinuit Clatius.

65.

Ille vero in somnis oculos sibi effodi videns, supplicabat, oculorum jacturam redimens; post duos enim, inquit, dies ad vos accedam: neque mentitus est; nam post illud tempus interfectus est.

66.

Ille vero oratione ambitiosa et corruptissimis orationis veneribus rem exposuit.

67.

Cælo sereno et die maxime sudo, spississimas nubes repente coactas ingentem pluviam effudisse.

68.

Suidas Βδελυρός. Αἰλιανός· Καὶ ἥ γε πασῶν βδελυρωτέρα [a] καὶ τὸν παναγέστατον παρθενῶνα τῶν ἑαυτῆς ἐνέπλησε κακῶν.

[a] Καὶ delendum arbitror. *Bernh.*

69.

Suidas Βριμούμενος. [a] Οὐ μὴν ἐθέλγετο ὁ ὕπατος τοῖς ὑπηρέταις σὺν ὀργῇ βριμούμενος.

[a] Fragmentum hoc addito Æliani nomine repetitur v. Ἐθέλγετο. *Küst.*

70

Suidas Βύβλον. Αἰλιανός· [a] Ὁ δὲ Ἀπόλλων κελεύει ἀποδόσθαι τῷ Νικάνορι [b] φάκελον βύβλου τετρακοσίων χρυσῶν. Ἐὰν δὲ μὴ ἐθέλῃ, ἀεὶ προσεπιτιμᾶν καὶ ἐπαιτεῖν τοῦ χρυσίου προστιθέντα, ἕως ἂν ἀπειπὼν δῷ ὅσον ἂν αἰτηθεὶς τύχῃ τῇ ἐπὶ πάσαις φωνῇ.

[a] Dedi Ὁ δὲ — ἀποδόσθαι ex v. Φάκελλον, quem locum indicavit Küsterus. Legebatur Κελεύει τὸν μὲν ἀποδόσθαι omissis ὁ δὲ Ἀ. [b] φάκελλον] Scripsi φάκελον.

71.

Suidas Γένεσις. Αἰλιανός· Ἔνθεν οἱ καὶ τὸ ἀῤῥώστημα ἦν τὴν γένεσιν λαβόν.

72.

Suidas Δᾴς. [a] Τὰ ἡμίτομα ἐπὶ κλίναις βεβλημένα μάλα ἁβραῖς, καὶ στρωμναῖς ὕφει τινὶ ὑπερηφάνῳ κεκοσμημέναις ἐπιθέντας, ὑπὸ δᾳσὶν [b] ἐνακμαζούσαις τῷ πυρὶ ἐκέλευσεν ἐκκομισθῆναι αὐτὸν μετὰ χορείας γαμηλίου τε καὶ κερτόμου καὶ τὸν ὑμέναιον ᾀδουσῶν γυναικῶν.

[a] Fragmentum hoc esse Æliani discimus ex v. Ὑπερήφανος, ubi pars hujus loci addito nomine Æliani repetitur. Vide etiam Ὕφει. *Küst.* [b] Correxi hæc verba Hemsterhusium secutus et Bernhardyn ex vv. Κερτόμιος et Ὑπὸ δᾳσίν. Ex posteriore gl. interserui αὐτόν. Legebatur : ἐπακμαζούσαις τῷ πυρὶ καὶ τὸν ὑμέναιον ᾀδουσῶν γυναικῶν κομισθῆναι μ. χ. γ. τ. κ. κερτόμου. Magis etiam Ælianum deceret ὑπὸ δᾳσὶν πυρὸς ἐνακμάζοντος.

73.

Suidas Δαιδαλόχειρ. Αἰλιανός· [a] Ἦν δὲ τὰ λυχνία ἀργύρου πεποιημένα καὶ τέχνης θαυμαστῆς δαίδαλα.

[a] Hæc ex v. Λύχνιον ita amplianda videntur : Κελεύει δὲ τῶν λυχνίων τῶν ἀνακειμένων αὐτῷ (ἦν δὲ ἀργύρου πεποιημένα ταῦτα καὶ τέχνης θαυμαστῆς δαίδαλα) τὸ ἕτερον φέρειν ἀράμενον ἐμφανῶς.

74.

Suidas Δεκάζεσθαι. Αἰλιανός· Πολλοὺς διέφθειρε Νομάδων, δεκάσας εἰς προδοσίαν.

75.

Suidas Δευθέντα. Αἰλιανός· Αἵματί τε δευόμενοι οἱ τοῖχοι τῶν δωματίων καὶ ἐκ τῶν δαπέδων ἀνέβρυε λύθρον, καὶ πάντων τὰς διανοίας [a] ἐξέπληττον.

[a] Oratio parum cohaerens, de qua nihil possit affirmari. Interim καὶ ante πάντων suspicor esse tollendum. *Bernh.*

76.

Suidas Διαρκῶς. Αἰλιανός· [a] Ὁ δὲ, οὐ γὰρ διελήθει τὰ ἔνδον, ὑπερήδετο, καὶ τὴν ἐλπίδα ὑπὲρ τῶν παρόντων ἐλάμβανεν ἐς τὸ κρεῖττον, καὶ ἔτι μᾶλλον τῇ πολιορκίᾳ διαρκῶς ἐνεκαρτέρει.

[a] Ejusdem narratiunculæ pars videtur esse v. Ἀπαπεῖ.

77.

Suidas Διὰ φροντίδος ἦν αὐτῷ. Αἰλιανός· Ὁ δὲ Θεὸς λέγει [a] ἐκείνους μὴ πολυπραγμονεῖν, αὐτῷ γὰρ εἶναι διὰ φροντίδος.

[a] Fortasse ἐκείνοις.

78.

Suidas Διεῤῥύη. Αἰλιανός· Διέῤῥει τοίνυν ὑπὲρ τῆς ἀνθρώπου κλέος σοβαρώτατον.

79.

Suidas Διόσκουροι. Αἰλιανός· Καὶ μέντοι καὶ

68.

Et illa omnium impurissima sanctissimum etiam Minervæ templum libidinibus suis implevit.

69.

Consul tamen ira fremens in ministros mitigari non poterat.

70.

Apollo vero fasciculum papyri quadringentis aureis Nicanori vendi jubet; quod si eum tanti emere recusaret, aucto semper pretio plus auri postulare, donec victus tantum daret, quanti fasciculus ille postremo judicatus esset.

71.

Hinc etiam morbus ejus originem duxit.

72.

Frusta lectis admodum delicatis et stragulis magnifica quadam textura ornatis imposita, sub splendentibus igne facibus et mulieribus hymenæum canentibus, cum nuptiali et fescennina chorea portari jussit.

73.

Candelabra autem ex argento admiranda arte erant fabricata.

74.

Multos Numidarum pecunia corruptos ad proditionem sollicitavit.

75.

Et sanguine irrigati fuerant parietes cubiculorum, et ex pavimentis cruor prorupit, quod omnium mentes perculit.

76.

Ille vero, quem non latebat, quod in urbe acciderat, valde gaudebat, et meliora omnia de præsentibus sperabat, et multo magis in obsidione strenue perseverabat.

77.

Deus vero præcepit, ne de illis curiosius essent solliciti; sibi enim negotium istud curæ fore.

78.

Valde illustris de muliere fama dimanavit.

79.

Erant autem Dioscurorum duo simulacra, adolescentes

Διοσκούρων ἦν ἀγάλματα δύο· νεανίαι μεγάλοι, γυμνοὶ τὰς παρειάς, ὅμοιοι τὸ εἶδος, καὶ χλαμύδα ἔχοντες ἐπὶ τῶν ὤμων ἐφημμένην [a] ἑκάτερος· καὶ ξίφη ἔφερον τῶν χλαμύδων ἠρτημένα, καὶ λόγχας εἶχον παρεστώσας, ἐν αἷς ἠρείδοντο, ὁ μὲν κατὰ δεξιάν, ὁ δὲ κατὰ λαιάν.

[a] Ἑκάτερος A. ἐφημμένας ἑκατέρων conjecit Kühnius, frustra. *Bernh.* Delevi ἑκάτεροι post παρειάς ut dillographia natum, scripsique χλαμύδα et ἑκάτερος. Legebatur χλαμύδας et ἑκατέραν.

80.

Suidas Δόλων. Οὕτω καλεῖται ὁ παρὰ τοῖς Κυζικηνοῖς τὴν [a] Ἄρτεμιν θεραπεύων γυναικεῖος θίασος, ὥς φησιν Αἰλιανός.

[a] Vide v. Θεοκλυτήσαντες.

81.

Suidas Ἐκ καταλόγου. [a] Τὴν γάρ τοι πληθὺν καὶ τοὺς ἐκ καταλόγου ἐῶ νῦν· Αἰλιανός φησιν.

[a] Idem fragmentum legitur etiam v. Κατάλογος. *Küst.*

82.

Suidas Ἔκδικον. Αἰλιανός· Τετόλμητο μὲν αὐτῷ τὸ ἔκδικον ἐκεῖνο καὶ παράνομον ἔργον.

83.

Suidas Ἔκπλεα. Αἰλιανός· Οἱ δὲ κατάραντες εἰς αὐτὸν καὶ φιλοφροσύνης ἐκπλέας ἀπολαύσαντες.

84.

Suidas Ἔκφυλος. Αἰλιανός· Ἑκάτερος δι' ἁρπαγῆς τὴν κόρην [ἑαυτοῦ] [a] ποιήσασθαι ἐμαίνοντο. Πόλεμος οὖν ἔκφυλος ἐγένετο, καὶ ἐνακμάζει καὶ μάλα ἀδόκητος, οὐκ ἔχων οὔτε γενναίαν οὔτε εὐπρεπῆ τὴν ὑπόθεσιν.

[a] Ποιήσασθαι suspectum videtur. *Bernh.* Addidi ἑαυτοῦ.

85.

Suidas Ἐλεδώνη. Εἶδος πολύποδος· ἥτις ἔχει μίαν κοτυληδόνα, καὶ ἔστιν [a] ἑπτάπους, ὥς φησιν Αἰλιανός.

[a] Brodæus Miscell. IX, 2 legendum contendit ὀκτάπους, quem vide. *Küst.* Vid. Schneider. in Aristot. H. A. T. III, p. 184. *Bernh.*

86.

Suidas Ἐλοιδόρησε. Αἰλιανός· Ὁ δὲ Κλέανδρος ἐλοιδόρησε τὸν [a] ὕπατον τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχῆς [b] κωμῳδῶν, καὶ παραλύει αὐτὸν τῆς ἀρχῆς οὐδὲν ἀδικοῦντα.

[a] Placet conjectura amicissimi Massonii, qui pro ὕπατον hic legendum esse ὕπαρχον mihi suggessit. Qui enim sub Imperatoribus Ægyptum regebant, non erant consules, sed equestris tantum ordinis, ut ex Dione et Tacito constat. Præterea Heliodorus, qui M. Aurelio imperante Ægypti præfectus erat, ὕπαρχος appellatur ab Aristide Serm. Sacr. IV, T. I, p. 602, ut modo laudatus vir doctissimus itidem me monuit. *Küst.* *Cleander autem consulem ob Ægypti administrationem comico more conviciis proscidit.* Sic Latine vertit Kühnius in Fragm. Æliani: quo quidem modo nihil opus est, ut ὕπατον mutetur in ὕπαρχον. *Hemst.* Parum verisimilis excusatio. Mihi videtur ἀρχῆς in vicem aptioris vocabuli subrepsisse; nisi forte putamus ὕπατον e nomine quopiam esse depravatum. *Bernh.* [b] κωμῳδῶν] Massonius παρὰ Κομόδῳ. *Küst.* Hæc ad ætatem Commodi pertinere viderant etiam Kühnius in fragmentis et Perizonius in præf. Æliani. *Hemst.* Κομόδῳ V. Κομώδῳ Zon. p. 695. *Bernh.*

87.

Suidas Ἐμμελῶς. Αἰλιανός· [a] Οἱ δὲ ὁμολογίας ἐμμελεῖς ποιησάμενοι πρὸς τοὺς Ἀρκάδας, τοὺς αἰχμαλώτους ἐκομίσαντο.

[a] Idem fragmentum legitur v. Ὁμολογία. *Küst.*

88.

Suidas Ἐμπλασσόμενοι. [a] Αἰλιανός· Τοῖς φίλοις καὶ οἰκείοις ἐμπαλασσόμενοι ἀπέσφαττον αὐτοὺς ὡς πολεμίους.

[a] Αἰλιανός] De quo conf. Valck. in Herodot. VII, 85. Illum tamen opinor, quæ fuit etiam Gronovii sententia, Zon. p. 709 firmata, reliquisse ἐμπαλασσόμενοι [hoc reposui: legebatur ἐμπλασσόμενοι], i. e. ἐμπλεκόμενοι, quo libenter Ælianus utitur in N. A. *Bernh.*

89.

Suidas Ἐναύσματα. Καί τινα ἐξ αὐτοῦ διδα-

---

proceri, nudi genas, simili figura, et chlamyde induti in humeris constricta; enses etiam gestabant ex chlamydibus suspensos; hastæque juxta stabant, quibus innitebantur, alter ad dextram, alter ad sinistram.

80.

Apud Cyzicenos ita vocatur muliebris cœtus, qui Dianam colit, ut ait Ælianus.

81.

Nam reliquam multitudinem et turbam gregariam nunc taceo.

82.

Illud igitur injustum et nefarium facinus ab ipso patratum erat.

83.

Cum ad ipsum devertissent, et humanissime excepti fuissent.

84.

Uterque insana puellam rapiendi cupiditate tenebatur. Bellum igitur ortum est insolens, invaluitque prorsus præter exspectationem, nullam habens honestam aut decoram causam.

85.

Polypi species, quæ unum acetabulum habet, et est septipes, ut Ælianus inquit.

86.

Cleander autem præfectum Ægypti mimicis conviciis proscidit, eumque nihil peccantem præfectura exuit.

87.

Illi vero cum honestas cum Arcadibus pactiones inissent, captivos receperunt.

88.

Amicos et domesticos invadentes ut hostes jugulabant.

89.

Et quosdam doctrinæ quasi igniculos ab eo accendentes, postea eam bene et recte imitati sunt.

σκαλίαν ἐναυσάμενοι, κᾆτα ἐμιμήσαντο ἐς τὸ εὖ καὶ καλῶς. Αἰλιανός φησιν.

90.

Suidas Ἐνέϐη. [a] Τῶν δὲ συνήθων τις αὐτῷ ἐνέϐη τῷ ποδὶ λακτίσας κείμενον τὸν ταῦρον. Καὶ ἀκούω τὸν πόδα ἐκεῖνον εἰς οἴδημα ἀρθῆναι, καὶ φλεγμήναντα σφακελίσαι καὶ ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα.

[a] *Æliani sunt, ut constat ex v.* Σφακελισμός. *Hemst.* Unde affixi verba καὶ ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα.

Suidas Διφδηκότα. [a] Ὅσοι γὰρ τῆς αὐτῆς σπορᾶς γεγόνασι, κάτω τὸν πόδα τὸν δεξιὸν ἔχουσι διφδηκότα, καὶ βάδισιν ἀσθενῆ τε καὶ νωθῆ.

[a] Accedat hoc, nisi fallor, Æliani exemplum iis quæ de notis genitivis familiarum quarundam collegit Tyrwhittus in Aristot. Poet. 16. *Bernh.*

91.

Suidas Ἔννιος. Ῥωμαῖος ποιητής· ὃν Αἰλιανὸς ἐπαινεῖν ἄξιόν φησι. Σκιπίωνα γὰρ ᾄδων καὶ ἐπὶ μέγα τὸν ἄνδρα ἐξᾶραι βουλόμενός φησι μόνον ἂν Ὅμηρον ἐπαξίους ἐπαίνους εἰπεῖν Σκιπίωνος. Δῆλον δὲ ὡς ἐτεθήπει τοῦ ποιητοῦ τὴν μεγαλόνοιαν καὶ τῶν μέτρων τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀξιάγαστον· καὶ ὡς ἐπαινέσαι δεινὸς Ὅμηρός ἐστι, καὶ κλέος ἀνδρὸς πυργῶσαί τε καὶ ἆραι, ἐξ ὧν ἐπῄνεσε τὸν Ἀχιλλέα, καλῶς ἠπίστατο [a] ὁ ποιητὴς ὁ Μεσσάπιος.

[a] Id est Ennius. Sil. Ital. XII, 393 : *Ennius antiqua Messapi ab origine regis. Küst.*

92.

Suidas Ἐξαμϐλίσκειν. Αἰλιανός· Καὶ τὴν τῶν τετραπόδων ἀγέλην ἐξαμϐλίσκειν ἔφασαν.

93.

Suidas Ἐξάντη. Αἰλιανός· Θυγάτηρ δὲ ἥπερ ἦν οἱ τῶν ἐκείνου μηχανῶν τε καὶ ἐπιϐουλῶν ἀμαθής, ἐξάντης γίνεται τοῦ κακοῦ.

94.

Suidas Ἐξεκύκλησαν. Αἰλιανός· Ἐπεὶ δὲ εἰς τὸ θέατρον ἐξεκύκλησαν αὐτόν, ἐπηλυγασάμενος τὴν κεφαλὴν ἦν [a] τὸ ἄσωτον.

[a] Τὸ ἄσωτον] Rescribe, Ἐπηλυγασάμενος τὴν κεφαλὴν ἧστο ἄφωνος. *Toup.* II, p. 571. τὴν κεφαλήν..... ἣν τὸν ἄσωτον A. in lacuna : quæ facit ut de Toupiano ἧστο quantumvis probabili dubitemus. Nam ἄσωτον, quemcunque locum illud in tenore verborum obtinuit, nolim Æliano eripi. Hermannus igitur conjectabat : τὴν κεφαλὴν μετανοῶν δῆλος ἦν τὸ ἄσωτον. Nisi forte librarius iste solitum sibi commisit errorem (vide v. Ἐξ ὁμολόγου), cum exarandum esset τὸ πρόσωπον. *Bernh.*

95.

Suidas Ἐξῆκον. Αἰλιανός· Καὶ ἑώρων φάσμα, τὸ μέγεθος [a] ἐξῆκον πέρα καὶ ἀνωτέρω τοῦ ἱστοῦ.

[a] Fortasse ἐξῆκον ἀνωτέρω καὶ τοῦ ἱστου.

96.

Suidas Ἐξήμϐλωκας, ἀντὶ τοῦ [a] ἀτελῆ ἐποίησας. Καὶ αὖθις· Καὶ οὐκ ἐξήμϐλωτό οἱ ἡ ἐλπίς. ἀντὶ τοῦ ἀτελὴς ἐγένετο, οὕτω φησὶν Αἰλιανός.

[a] E. Ἀτελῆ ἐποίησε καὶ Αἰλιανός· ἐξήμϐλωτό οἱ ἡ ἐλπίς, ἀντὶ τοῦ ἀτελὴς ἐγένετο. Videtur etiam in Ælianeis aliquantum fuisse turbatum. *Bernh.* Malim καὶ ἐξήμϐλωτό οἱ ἡ ἐλπίς, omissa negatione.

97.

Suidas Ἐξωλέστερον. Αἰλιανός· Σύνοδοί τινες εἰς αὐτῆς ἐγίνοντο καὶ συμφοιτήσεις ἀκολάστων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀσελγῶν καὶ μειρακίων ἐξώλη βίον προῃρημένων.

98.

Suidas Ἐπίκουρος. [a] Οὗτος τὸ θεῖον παρ' οὐδὲν ἐτίθετο· ἀδελφοὶ δὲ ἦσαν τρεῖς, [b] [οἳ] μυρίοις ἀῤῥωστήμασι περιπλακέντες ἀπέθανον οἴκτιστα. Ὅ γε μὴν Ἐπίκουρος ἔτι νέος ὢν αὐτὸς οὐ ῥᾳδίως ἀπὸ τῆς κλί-

---

90.

Quidam vero ex ipsius familiaribus jacentem taurum, pede insistens, conculcavit. Audio autem pedem illum intumuisse, et inflammatione correptum sphacelo computruisse viroque illi mortem attulisse.

Quotquot enim ab eadem origine procreati sunt, inferne dextrum pedem tumidum habent, et gressum infirmum et tardum.

91.

Ennius, poeta Romanus : quem Ælianus laude dignum esse dicit. Ubi enim Scipionem prædicat, et virum illum magnifice extollere studet, dicit solum Homerum laudes Scipione dignas canere potuisse. Id quod arguit eum admiratum fuisse poetæ illius sublimitatem carminisque majestatem et præstantiam singularem. Homerum igitur egregie calluisse artem heroes laudandi, fortiumque virorum facta magnificis præconiis celebrandi et extollendi, ex laudibus, quibus Achillem ornavit, poeta Messapius optime norat.

92.

Et quadrupedum gregem abortum facere dixerunt.

93.

Filia vero quæ technarum et insidiarum ejus ignara erat, malum evasit.

94.

Cum autem eum in theatrum produxissent, obvoluto capite sedebat impurus.

95.

Et viderunt spectrum, quod navis malum magnitudine longe superabat.

96.

Nec spes ipsi ad irritum recidit.

97.

Conveniebant ad eam viri intemperantes et impudicæ mulieres et adolescentes perditam vitam sectantes.

98.

Epicurus divinum numen nihili fecit. Tres fratres erant, qui infinitis morbis miserrime perierunt. Atque ipse Epicurus, adolescens etiamtum, haud facile poterat e lectulo descendere, cæculiens et radios solis non ferens, nitidissimo illi ac præsentissimo deo inimicus. Quid quod aversabatur etiam ignis splendorem, et sanguinem per inferiores meatus

νης οἷός τε ἦν κατιέναι, ἀμβλυώττων τε καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου αἴγλην δειλὸς ὤν, καὶ τῷ φαιδροτάτῳ τε καὶ ἐναργεστάτῳ τῶν θεῶν ἀπεχθανόμενος· καὶ μέντοι καὶ τὴν τοῦ πυρὸς αὐγὴν ἀπεστρέφετο, αἷμά τε αὐτῷ διὰ τῶν πόρων ἀπεκρίνετο τῶν κάτω. [c] Τοσαύτη δὲ ἄρα ἡ σύντηξις ἡ τοῦ σώματος ἦν αὐτῷ, ὡς ἀδυνατεῖν καὶ τὴν τῶν ἱματίων φέρειν ἐπιβολήν. Καὶ Μητρόδωρος δὲ καὶ Πολύαινος, ἄμφω τὼ ἑταίρω αὐτοῦ, κάκιστα ἀνθρώπων ἀπέθανον, καὶ μέντοι [cc] [καὶ] τῆς ἀθείας ἠνέγκαντο μισθὸν [d] οὐδαμὰ οὐδαμῇ μεμπτόν. [e] Οὕτω δὲ ἄρα ἦν ἡδονῆς ἥττων ὁ Ἐπίκουρος, ὥστε διὰ τῶν ἐσχάτων ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ ἔγραψε τῷ μὲν πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐναγίζειν ἅπαξ τοῦ ἔτους καὶ Μητροδώρῳ δὲ καὶ Πολυαίνῳ τοῖς προειρημένοις, ἑαυτῷ δὲ [ee] δὶς συσσιτεῖν· τῆς ἀσωτίας τὸ πλέον προτιμῶν καὶ ἐνταῦθα ὁ σοφός· καὶ τραπέζας [f] λίθων [g] πεποιῆσθαι καὶ ὡς ἀναθήματα ἐν τῷ τάφῳ προσέταξε τεθῆναι ὁ [h] προτένθης τε καὶ ὀψοφάγος οὗτος. Καὶ ταῦτα ἐπέσκηψεν οὐκ ὢν ἐν περιουσίᾳ. Λυττῶν οὖν ταῖς ἐπιθυμίαις ἦν, ὥσπερ οὖν καὶ ἐκείνων σὺν αὐτῷ τεθνηξομένων. Ἐξήλασαν δὲ τοὺς Ἐπικουρείους τῆς Ῥώμης δόγματι τῆς βουλῆς [i] κοινῷ, καὶ [k] Μεσσήνιοι δὲ ἐν Ἀρκαδίᾳ τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς οἱονεὶ φάτνης ἐδηδοκότας ἐξήλασαν, λυμεῶνας μὲν εἶναι τῶν νέων λέγοντες, κηλῖδα δὲ φιλοσοφίᾳ προσβάλλοντας διά τε μαλακίαν καὶ ἀθεότητα· καὶ προσέταξάν γε πρὸ τῶν τοῦ ἡλίου δυσμῶν ἔξω τῶν ὅρων τῆς Μεσσηνίας γῆς εἶναι αὐτούς, ἐκφρησθέντων δὲ τοὺς ἱερέας καθῆραι τὰ ἱερά. Τούς γε μὴν τιμούχους (καλοῦσι δὲ ταύτῃ τοὺς ἄρχοντας Μεσσήνιοι) καὶ τὴν πόλιν καθῆραι πᾶσαν, οἷα δήπου λυμάτων τινῶν καὶ καθαρμάτων ἀπηλλαγμένην.

[a] Eclogam hanc ex Æliano depromptam esse discimus ex Suida vv. Προτένθης et Φάτνη. *Küst.* [b] Οἱ om. A. B. V. E. Edd. vett. [c] τοσαύτη — ἐπιβολήν] Locus hic repetitur v. Συντέτηκε. *Küst.* αὐτῷ E. post ἄρα. Rectius altera gl. ἦν αὐτῷ. [Hoc reposui]. Dein ἡ delendum cum eadem. *Bernh.* [cc] Addidi καί. [d] οὐδαμὰ οὐδαμῇ] Vide v. Οὐδαμά. *Id.* [e] οὕτω δὲ ἄρα ἦν ἡδονῆς ἥττ.] Vid. v. Ἥττων. *Küst.* [ee] διssῶς σιτεῖν] Scripsi δὶς συσσιτεῖν. [f] λίθων] λίθους A. B. V. E. λίθοις edd. ante Küst. Exstiterat, opinor, compositum ex λίθοις, velut διαλίθους. *Bernh.* [g] πεποιῆσθαι σιτὸς ἀναθήματα Lobeck. Aglaoph. p. 1095, contradicente Bernhardyo. [h] προτένθης καὶ ὀψοφάγος] Respexit hæc Schol. Vict. Aristoph. Nubb. 1199. [i] Ex Athenæo rem tradidit etiam Ælian. V. H. IX, 12. *Bernh.* [k] Vide Athenæum XII, p. 547. *Küst.* Adde Jacobs. in Anthol. T. XIII, p. 837. *Bernh.*

99.

Ibid. [a] Ὅτι ἐν Κρήτῃ Λύκτιοι τῶν Ἐπικουρείων τινὰς ἐκεῖ [aa] παραβαλόντας ἐξήλασαν. Καὶ νόμος ἐγράφη τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ, τοὺς τὴν θήλειαν σοφίαν καὶ ἀγεννῆ [b] καὶ αἰσχρὰν ἐπινοήσαντας καὶ [c] μέντοι καὶ τοῖς θεοῖς πολεμίους [d] ἐκκεκηρῦχθαι τῆς Λύκτου. [e] Ἐὰν δέ τις ἀφίκηται θρασυνόμενος, καὶ τὰ ἐκ τοῦ νόμου παρ' οὐδὲν ποιήσηται, δεδέσθω ἐν κύφωνι πρὸς τῷ ἀρχείῳ ἡμερῶν εἴκοσιν, [f] ἐπιῤῥεόμενος μέλιτι γυμνὸς καὶ γάλακτι, ἵνα ᾖ μελίτταις καὶ μυίαις δεῖπνον, καὶ ἀναλώσωσι χρόνῳ τῷ προειρημένῳ αὐτόν. Τούτου γε μὴν διελθόντος ἐὰν ἔτι περιῇ, κατὰ κρημνοῦ ὠθείσθω, στολὴν γυναικείαν περιβληθείς.

[a] Hæc ex eodem Æliani loco decerpta temereque structa videntur. *Bernh.* [aa] παραβάλλοντας] Scripsi παραβαλόντας. [b] Μετιόντας solum V. pro καὶ αἰσχρὰν — πολεμίους. Nec facile nobis persuaserimus ἐπινοήσαντας καὶ πολεμίους in enuntiatione bimembri potuisse sociari. Videntur potius quædam per similitudinem nominum vel terminationum elapsa esse. *Bernh.* Fortasse τοὺς τὴν θήλειαν σοφίαν καὶ ἀγεννῆ καὶ αἰσχρὰν καὶ μέντοι καὶ τοῖς θεοῖς πολεμίαν ἐπινοήσαντας. [c] μέντοι καὶ] καὶ om A. B. E. [d] ἐκκεκηρῦχθαι] Scripsi ἐκκεκηρῦχθαι. *Bernh.* [e] Hæc et quæ sequuntur usque ad finem articuli leguntur etiam v. Κύφωνες. *Küst.* [f] ἐπιχριόμενος E.

100.

Ibid. Ἐπίκουρος. Ὄνομα κύριον. [a] Εἶχε δὲ ἄρα τὸ βιβλίον τὰς Ἐπικούρου δόξας, ἃς ἐκεῖνοι κυρίας οὕτω καλοῦσιν, Ἐπικούρου κακὰ γνωρίσματα· ἐν αἷς ἄρα καὶ τόδε ἦν, ὅτι [b] καὶ τόδε τὸ πᾶν φέρεται τύχῃ τινί, οὐ μὴν βουλήσει καὶ κρίσει θεοῦ. [c] Ταύτας δὲ τὰς θρυλουμένας ἀτόμους πληττομένας ὑπ' ἀλλή-

---

excernebat : corpore ita extenuato, ut ne injecta quidem vestimenta ferre posset. Metrodorus item et Polyænus, ambo ejus sodales, pessime omnium perierunt : et ipse quoque impietatis suæ mercedem tulit haudquaquam pœnitendam. Voluptatibus autem adeo erat deditus, ut sub finem vitæ in testamento suo scriberet, ut et patri et matri et fratribus, itemque Metrodoro et Polyæno sodalibus, semel quotannis parentarentur ; cum ipso vero bis epularentur : in quo ipso sapiens plurimum luxui tribuebat. Adhæc mensas saxeas confici, et tanquam donaria in sepulcro collocari jussit catillo iste et gulæ mancipium. Atqui hæc mandavit, cum non abundaret opibus : homo intemperantissime voluptatibus perfruens, quasi illæ quoque una cum ipso morituræ essent. Epicurei senatus consulto Roma sunt exacti, et Messenii in Arcadia eos, qui in eodem quasi præsepi pasti essent, expulerunt, quos et pestes adolescentum esse dicerent, et philosophiæ labem aspergere propter mollitiem et impietatem. Eosque ante solis occasum ex agri Messenii finibus excedere jusserunt, iisque pulsis sacerdotes lustrare fana, et a Timuchis (sic enim Messenii magistratus suos vocant) totam urbem purgari, tanquam sordibus quibusdam et purgamentis liberatam.

99.

In Creta quoque Lyctii quosdam Epicureos illuc profectos expulerunt, legemque populari sermone talem scripserunt : Epicurei sapientiæ effeminatæ et degeneris ac turpis inventores diisque invisi per præconis vocem Lycto excedere jubentor ; si quis tamen eorum contempta lege in posterum redire ausus fuerit, prope prætorium per viginti dies numella vincitor, nudusque lacte et melle perfunditor, ut apes et muscas pascat, et intra dictum tempus ab illis consumatur. Si tamen post tempus illud adhuc superstes fuerit, muliebri veste indutus de rupe præcipitator.

100.

Ἐπίκουρος. Nomen proprium. Continebat autem liber ille opiniones Epicuri, quas illi ratas vocant, mala philosophiæ Epicureæ specimina. In quibus etiam hoc inerat, hanc rerum universitatem casu quodam et temere ferri,

λων, εἶτα ἀφισταμένας, ἐκ τούτων γίνεσθαι ἀέρα, γῆν καὶ θάλατταν. Εἶτα διαλύεσθαι τὰς ἀνακράσεις καὶ συνόδους, καὶ παντελῶς ἀφανίζεσθαι εἰς ἀτόμους, φέρεσθαι δὲ εἰκῇ τὰ πάντα καὶ ὡς ἔτυχεν, οὐ μὴν ἐκ τῆς τοῦ ποιητοῦ σοφίας. Εἶτα, [d] ὅτι ἐκ προνοίας φύρεται πάντα, οὔτε κυβερνήτην οὔτε ἰθυντὴν οὔτε ποιμένα ἔχοντα· εἶτα [e] ὁ ** πομπῇ τοῦ θεοῦ ἥκων οὐκ ἠνέσχετο παραληρεῖν αὐτόν, ἀλλὰ τὴν τῶν λόγων παραπλῆγα λύτταν κατεσίγασεν. ** Εἶτα ἀνέθορεν, Ἐπικούρῳ καὶ ταῖς ἐκείνου δόξαις κλάειν λέγων.

Suidas Παραπλήκτῳ. Αἰλιανός· Ὁ δὲ οὐκ ἠνέσχετο παραληρεῖν αὐτόν, ἀλλὰ τὴν τῶν λόγων παραπλῆγα λύτταν κατεσίγασε· καὶ τῶν Διοσκούρων ἑνὸς τὸ ξίφος διηρμένον τε καὶ ἐπανεστῶς ** καὶ πληγεὶς καιρίως ἐξέγρετο.

[a] Et hunc locum ex Æliano deprompium esse patet ex Suida v. Παραπλήκτῳ, ubi pars hujus Eclogæ addito scriptoris illius nomine repetitur. *Küst.* Hæc subjungenda, ni fallor, fragmento 191. Vide etiam fr. 39. [b] Malim abesse καί. *Bernh.* Legendum est ἐν αἷς ἄρα καὶ τόδε ἦν, ὅτι τὸ πᾶν φέρεται τύχῃ τινί. Alterum καὶ τόδε e dittographia natum. [c] Apparet quædam aut intercidisse aut per festinationem Suidæ neglecta fuisse, quæ inter hanc et superiorem sententiam placitum de atomorum natura carperent. Saltem δὲ reposui cum [*] V. *Bernh.* [d] Sensus hujus loci satis ostendit legendum esse, ὅτι ἄνευ προνοίας φέρεται π. *Küst.* ἄνευ προνοίας occuparat Portus. Videtur οὐδεμιᾶς post προνοίας excidisse. *Bernh.* [e] Lacuna post ὁ in Med. Nimirum cum Epicuri reprehensione male coaluerat historiola quædam ex Æliano decerpta, quem perspicue præstat auctorem v. Παραπλήκτῳ. Is hominem depinxit perversis Epicuri placitis corruptum, deinde providentia divina ad sanas rationes revocatum. Nec dubium, quin causa lacunæ fuerit duplex ὅτι: si quidem refingendum εἶτα ὅτι. Subsequebatur haud brevis digressio, cujus initium et novissimam fere partem asteriscis significavi, quamque conclusit epilogus εἶτα ἀνέθορεν—λέγων, olim ille paulo copiosior, cui saltem θύσας, Ἐπικούρῳ καὶ δόξαις ταῖς ἐκείνου restituere liceat ex v. Κλάειν [Ὁ δὲ θύσας Ἐπικούρῳ καὶ δόξαις ταῖς ἐκείνου κλάειν ἔλεγε]. *Bernh.*

101.

Suidas [a] Ἐπιστήματα. [b] Ἔθαψάν τε ἐκείνους αὐτόθι σεμνῶς τε καὶ σοβαρῶς ἐπιστήματα ἐπέστησαν. Νεανία ἤστην, ὁ μὲν ἤδη γενειῶν, ὁ δὲ αὐτοῖν γυμνὸς τὴν παρειὰν ἔτι.

[a] Ἐπιστήματα] Vide Polluc. VIII, 66. Dion. Hal. p. 123. *Toup.* Gaisfordus addit Wesseling. in Diod. XIII, 3. Qui monet in fragmento columellas intelligi. Nec dissentimus, ea quidem lege, ut ἐπιστήματα pilarum significationem cum argumento sive inscriptione conjungat, in hanc sententiam: νεανία κτλ. Nam parum concinne membrum istud in Æliani sermone procederet. Porro cum in gl. Σοβαρός exstet tale principium, Ἔθαψάν τε αὐτοὺς σεμνῶς τε καὶ σοβαρῶς, apparet copulam post σοβαρῶς intercidisse: quanquam perplaceret sic refingi, Θάψαντες ἐκείνους αὐτόθι σεμνῶς et quæ sequuntur. Nihil juvat Zon. p. 814. *Bernh.* Æl. V. H. VIII. 4: καὶ ἔθαπτεν αὐτοὺς πολυτελῶς, καὶ ἐπιστήματα αὐτοῖς ἀναστήσας ἐπιγράμματα κατ' αὐτῶν ἐνεκόλαπτε. [b] Hoc fragmentum Æliani est, cujus partem infra vide in v. Σοβαρός. *Gaisf.*

102.

Suidas Ἕρκος. Αἰλιανός· Ὁ δὲ Σόλων τῆς παρούσης τῷ Κροίσῳ τύχης κατεφρόνησεν, ἐκέλευσέ τε τοῦ βίου παντὸς τὸ τέλος ἀναμένειν μηδὲ προπηδᾶν, μηδὲ ἐπειγόμενον τοῖς εὐδαίμοσιν ἑαυτὸν ἐγκαταγράφειν. Ἀτέκμαρτα γὰρ καὶ ἄδηλα εἶναι τὰ ἀνθρώπινα, ἕως ἂν ἑκάστῳ ἡ ψυχὴ εἴσω τοῦ τῶν ὀδόντων ἕρχους ᾖ.

Kühnium secutus verba Ὁ δὲ — τε τοῦ præfixi ex v. Τέλος. Indidem inserui vv. ἐπειγόμενον et ἀτέκμαρτα γὰρ καί. Denique delevi quod post ἄδηλα legebatur γάρ.

103.

Suidas [a] Ἐρυμβόνα τὰ τιμιώτατα εἰς ἀσωτίαν ἀφειδεστάτην. Ἀπὸ τοῦ ῥυμβονῶ ῥήματος. Αἰλιανός.

[a] Scrib. ἐῤῥυμβόνα per duplex ρ. Hesychius: Ῥυμβονᾶν, διασκορπίζειν. Idem alibi: Διερυμβονήσατε. διεφορήσατε. Scribe διεῤῥυμβονήσατε. Confer etiam Nostrum v. Ῥυμβεῖν. *Küst.* Eadem, omisso tamen Αἰλιανός, Zon. p. 871. Ἐρυμβόνα constanter optimi libri tam in gl. quam apud Eustathium in Dion. 1134: Ἀπὸ τούτου δὲ καὶ τὰς κινήσεις ὁ Ἀπολλώνιος ῥυμβόνας καλεῖ· καὶ τάχα καὶ ἡ παρὰ τῷ Αἰλιανῷ κειμένη ἄπορος λέξις τὸ ἐρυμβόνα ἐκ τοιούτου τινὸς ἴσχει τὴν ἀρχήν, ἐν οἷς λέγει, ὅτι ἐσπάθα τὰ χρήσιμα, καὶ εἰς ἀσωτίας ἐρυμβόνα τὰ τιμιώτατα. *Bernh.*

104.

Suidas Ἐσάλευε. Αἰλιανός· Ἐπεὶ τοίνυν ὑπὲρ

---

non voluntate et judicio deorum: celebratasque illas atomos inter se concurrere, deinde a se invicem discedere; atque ex iis fieri aerem, terram, mare. Postea vero corpora mixta et ex concursu atomorum conflata rursus dissolvi et in atomos penitus evanescere. Omnia item temere et fortuito ferri, non autem consilio creatoris. Porro, sine providentia cuncta ferri, neque gubernatorem, nec rectorem, nec moderatorem habentia. ** Deinde missus divinitus ejus deliria non tulit, sed verborum insanam rabiem compresssit. ** Tandem ab Epicuro resiliit, ejusque opiniones valere jussit.

Ille autem deliria ejus non tulit, sed insanam verborum rabiem compescuit: et cum alter ex Dioscuris ictu gladii alte elati letaliter eum vulnerasset, excitatus est.

101.

Et eos magnifico et superbo funere elatos illic sepelierunt, columnasque sepulcris imposuerunt: duo adolescentes, quorum alter jam erat barbatus, alter adhuc imberbis.

102.

Solon autem cum præsentem Crœsi fortunam contemneret, jussit totius vitæ finem exspectare, neque nimis properare, neque festinantius se in beatorum numero ponere. Res enim humanas dubias et incertas esse, dum anima nostrûm cuique intra dentium septum teneatur.

103.

Pretiosissima quæque luxu profuso dissipabat. Ab verbo ῥυμβονῶ.

104.

Quoniam igitur in extremo vitæ discrimine jam versa

τῶν ἐσχάτων ἐσάλευεν ἤδη, κομίζουσιν αὐτὸν οἱ προσήκοντες εἰς Ἀσκληπιοῦ.

105.

Suidas Ἐστόρεσεν. [a] Οἱ ἄνεμοι παραχρῆμα ἐκόπασαν, καὶ τὸ κῦμα ἐστορέσθη· πνεῦμα δὲ κεχριμένον κατὰ πρύμναν ἐπέῤῥει, καὶ τὰ ἱστία ἐπλήρου.

[a] Fragmentum hoc esse Æliani discimus ex Suida v. Σχλῃροί. *Küst.*

106.

Suidas Ἔτισαν. Αἰλιανός· Ἀνθ' ὧν οἱ Φωκεῖς ἔτισαν δίκας βαρυτάτας.

107.

Suidas Εὐάγκαλον. Ὁ δὲ Αἰνείας τὸν πατέρα ἐπιθέμενος τοῖς ὤμοις [a] ἐξῆγε, φόρτον ὡς υἱεῖ φιλοπάτορι καὶ τοῦτον εὐάγκαλον. οὕτω φησὶν Αἰλιανός.

[a] Distinxi post ἐξῆγε, quo illustrior fieret affectatus verborum positus : *onus satis illud ut amantissimo filio commodum. Bernh.*

108.

Suidas Εὐερμία. Αἰλιανός· Μιθριδάτης δὲ τὴν ἀποδημίαν [a] Λευκόλλου ἑαυτῷ κατέγραψεν εὐερμίαν εἶναι.

Λουκούλλου] Scripsi Λευκόλλου. Cf. NA. III, 42.

109.

Suidas Ἐφήδοιτο. Αἰλιανός· Καὶ αὐτῷ τῶν συγγενῶν τινες ἐφήδοντο, ὡς τὰ αὐτοῦ διαδεξόμενοι· ἐκείνῳ γὰρ μὴ εἶναι παῖδας, ἅτε ῥάθυμον βίον καὶ λάγνον τὸν εἰς ἑταίρας καὶ πότους προῃρημένῳ.

Suidas Λύκος χανών. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ ἐπικουρῆσαί τε αὐτῷ, καὶ λύκους κεχηνότας [a] ἀποφῆναι τοὺς τὰ ἐκείνου ἑαυτοῖς καταγράφοντας, ἵνα μὴ αὐτὸς ὄφλῃ γέλωτα ἄλλοις, ἀλλ' ἐκεῖνοι αὐτῷ.

[a] Ἀναφῆναι] ἀποφῆναι *Küsterus.*

110.

Suidas Ἐφλέγετο. [a] Αἰλιανός· Ὁ δὲ Ἰάσων ὁ Θετταλὸς ἐπὶ τοῖς ἀναθήμασιν ἐν Δελφοῖς ἐφλέγετο.

[a] Vid. Valckenarii Or. de Philippo Maced. p. 227. not. *Gaisf.*

Suidas Ἠμβλω. Οἱ δὲ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια τοῦτον ἀπέσφαξαν. Καὶ [a] ἐξήμβλω μὲν ἡ ἔννοια τῆς θεοσυλίας τῷ ἀνοσίῳ ἀποσφαγέντος αὐτοῦ, ἐπαύσαντο δὲ τοῦ δέους οἱ Δελφοί.

[a] Ἐξήμβλω μὲν] ἐξήμβλωτο perscriptum in v. Ἐξήμβλωσεν, ubi post ἀνοσίῳ accedunt ἀποσφαγέντος αὐτοῦ. *Bernh.* Quæ verba inserui.

111.

Ὃς ἔχαιρεν ἐπὶ ταῖς Ἐπικούρου φλυαρίαις καὶ ἐξ ἐκείνων κακὰ εἰρύσατο δύο, ἄθεός τε καὶ ἀκόλαστος εἶναι.

Hoc fragm. apud Suidam v. Ἔχαιρεν esse Æliani discimus ex v. Κακοδαίμων. *Küst.*

112.

Suidas Ἡμίσεια. Ἥμισυ παντός. Ἡσίοδος.

Νήπιοι, οὐδὲ ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός.

[a] Ἔστι δὲ οὕτως· [b] Ἀδελφὼ δύο ἤστην· ὁ τοίνυν ἕτερος ἀποθνήσκων καὶ παῖδα ὀρφανὸν ἀπολείπων τὸν ἀδελφὸν ἐγγράφει καὶ τοῦ υἱοῦ ἐπίτροπον καὶ τῶν χρημάτων, ὧν ἐκείνῳ κατέλιπε, μελεδωνόν. Ὁ δὲ ἀνόσιος ὤν, τὰ τοῦ παιδὸς σφετερίσασθαι γλιχόμενος, εἶτα μέντοι καὶ τὰ οἰκεῖα προσαπώλεσε. [c] Δεόμενοι δὲ πολυωρίας τινὸς καὶ ῥοπῆς τυχεῖν τῆς εἰς τὸ κρεῖττον [d] ἀπεκρίνατο·

[e] Νήπιος οὐκ ἐνόησεν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός.

Παιδεύσεως ταῦτα ἔχεται, καὶ ψυχὴν καθαίρει, καὶ βίον κοσμεῖ, καὶ σωφροσύνην ἐντίθησι, καὶ δικαιοσύνην νομοθετεῖ.

[a] Hæc Æliani esse planissime docet v. Μελεδωνός. *Bernh.* Ubi quod ante ἀδελφόν legitur ἴδιον de suo infersit Suidas. Ab Æliano enim usus ille alienus est. [b] Vide Ἤστην. *Toup.* Adde Ἤσθητο. [c] Hæc repetuntur v. Πολυωρήσεις, præfixo Æliani nomine. *Küst.* Suidas l. c. Δεομένῳ δὲ πολυωρίας τυχεῖν καὶ ῥοπῆς τῆς ἐς τὸ κρεῖττον οὐκ ἐπένευσε. [d] Desideratur dei significatio. *Bernh.* [e] Νήπιος, οὐδ' ἐνόησεν] Item Arsenius p. 367. *Id.*

---

batur, cognati eum in Æsculapii templum portaverunt.

105.

Venti vehementes et adversi confestim cessarunt, et fluctus stratus est, et tenuis aura a puppi spirans vela implevit.

106.

Pro quibus sceleribus Phocenses pœnas gravissimas dederunt.

107.

Æneas patrem humeris impositum extulit, onus ut filio pio portatu facile.

108.

Mithridates autem Luculli discessum in parte felicitatis suæ deputabat.

109.

Et quidam ex propinquis ea re lætabantur, utpote heredes ejus futuri. Nullos enim ei liberos esse aiebant, utpote homini mollem et libidinosam vitam agenti, quam in meretricum vinique amorem effudisset. — Ille vero deum orabat, ut et opem sibi ferret, et lupis hiantibus similes redderet eos, qui bona ipsius animo præciperent, ne ipse aliis derisui esset, sed illi ipsi.

110.

Iason autem Thessalus donariorum, quæ Delphis erant, cupiditate flagrabat. — Illi vero strictis pugionibus hominem jugularunt : quo facto sacrilegium, quod mente agitaverat, instar abortivi partus ante maturitatem periit, Delphi autem metu liberati sunt.

111.

Qui Epicuri nugis gaudens inde duo hausit mala, impietatem et intemperantiam.

112.

Et dimidium totius. Hesiodus : Stulti, nec sciunt, quanto plus sit dimidium toto. Sic autem res habet. Duo fratres fuerunt, quorum alter moriens et filium pupillum relinquens fratrem in testamento et filii tutorem et pecuniæ, quam illi reliquerat, curatorem constituit. Ille vero,

113.

Suidas Ἠνεμόεσσαν. Αἰλιανός· [a] Καὶ ἐδόκει περὶ τὴν ἄνθρωπον ἀκρατῶς ἠνεμῶσθαι.

[a] Καὶ ἐῴκει περὶ τὸν Zonaras. *Bernh.*

114.

Suidas Ἡρῷναι. Αἰλιανός· Γενναῖον ἔργον καὶ τολμηρὸν ἡρωίνης ἄντικρυς τοῦτο δράσασα.

115.

Suidas Ἰαχήν. [a] Οὗτος ἐγένετο Αἰγύπτιος, ἀνὴρ θεοφιλὴς καὶ εἰς πολλὰ λυσιτελής. Ἦν δὲ ἐπὶ [b] Σενύου βασιλέως Αἰγυπτίων, περιάπτων καὶ [c] ἐπαοιδῶν [d] ἀντίπαλος, καὶ ἐν ταῖς ὀδύναις καὶ νόσοις σοφιστὴς [e] ἄκρος· ὃς λοιμῶν [f] ἐπιδημίας ἔσβεσεν, καὶ τὴν ἀμφὶ τὸν κύνα τὸν Σείριον πρωτίστην ἐπιτολὴν καὶ τὴν [g] ὁρμὴν τὴν ἔμπυρον ἡμέρωσε τοῦ ἀστέρος. Διὸ καὶ πολυτελῶς ἐτάφη. Καὶ εἴ ποτε δημοσία νόσος ἐπεπόλασεν, ἐπὶ τὸν σηκὸν τοῦδε φοιτῶντες οἱ ἱερογραμματεῖς εἶτα μέντοι τὰς δεούσας ἱερουργίας ἐπιτελοῦντες ἐκ τοῦ βωμοῦ πῦρ [h] ἐναύονται, καὶ ἐξάπτοντες πυρὰς κατὰ πόλεις καὶ τοῦ δυσώδους ἀέρος τὴν φθοροποιὸν ἐκείνην νόσον [i] μαραίνοντες καὶ κρατύναντες, τοῦτο δὴ τὸ καινότατον, τὴν νόσον ἔσβεσαν πυρί.

[a] Totum hoc fragmentum de Iachene Ægyptio esse Æliani discimus ex vv. Ἐναύειν et Σείριος, ubi pars ejus præfixo Æliani nomine repetitur. Non dubito autem id a Suida depromptum esse ex libro ejus περὶ Θείων Ἐναργειῶν. *Küst.* Suidas v. Ἱερογραμματεῖς· Σενύης Αἰγυπτίων βασιλεύς, δίκαιος πάνυ. Ἕπεται δὲ τῷ τρόπῳ τοῦ ἀνδρὸς τοῦδε ἄλλα μὲν ἐκ θεοῦ ἀγαθά, καὶ μέντοι καὶ ἱερογραμματέα ᾄδουσιν οἱ Αἰγύπτιοι λόγοι κατ' αὐτὸν γενέσθαι θεοφιλῆ τε καὶ ἐς πολλὰ λυσιτελῆ, ὄνομα αὐτῷ Ἰαχίμ· ὅν φασι περιάπτων καὶ ἐπαοιδῶν ἔμπειρον γενέσθαι. [b] Συήνης vel Εὐήνης v. Ἱερογραμματεῖς. Sed Σενύου habet Suidas suo loco. *Bernh.* [c] ἐπαοιδῶν] ἐπῳδῶν V. cf. Lobeck. ad Phryn. p. 243 [d] ἀντίπαλα] In v. Ἱερογραμματεῖς rectius legitur ἔμπειρος. *Küst.* ἀντίπαλος ex A. dubitanter accepi. *Bernh.* [e] γενέσθαι σοφιστὴν ἄκρον exstat in v. Σοφιστής. *Bernh.* Ὃς parum videtur Ælianeum : unde suspicor scribendum esse ex v. Σείριος (λοιμῶν δὲ ἐπιδημίαν ἔσβεσεν ὅδε ἀνήρ) : καὶ λοιμῶν δὲ ἐπιδημίαν ἔσβεσεν ὅδε ὁ ἀνήρ, καὶ τὴν etc. [f] ἐπιδημίαν v. Σείριος *Bernh.* [g] Ex v. Ἱερογραμματεῖς petendum τὴν ante ὁρμήν. *Bernh.* Paulo post ex v. Ἐναύοντες particulis adscitis Ælianeis scripsi οἱ ἱερογραμματεῖς εἶτα μέντοι τὰς δεούσας etc. Legebatur οἱ ἱερογρ. καὶ τάς. [h] ἐναύοντες] ἐναύονται A. B. E. * V. cum v. Ἐναύειν, ubi mox καὶ ἐξῆπτον. Tum καὶ om. V. E. *Bernh.* [i] μαραίνοντες] μαραίνουσι, καὶ λεπτύναντες v. Ἐναύειν. Illud probandum; nisi malumus μαράναντες. *Bernh.*

116.

Suidas Ἰνδάλματα. Αἰλιανός· Ὄψις οὖν ἰνδάλματος ἱεροῦ ὄναρ ἐπιστᾶσα λέγει ποιήσασθαι μεταβολὴν βίου.

117.

Suidas Ἰσχυρός. Αἰλιανός· Οὕτως ἄρα αἱ [a] ἰσχυραὶ τιμωρίαι πολλάκις εἰς τοὺς εὑρόντας αὐτὰς περιτρέπονται καὶ ὅσα προσέταξαν παθεῖν ἕτερον, αὐτοὶ πεπόνθασι.

[a] Ἰσχυραὶ τιμωρίαι] Formula Herodotea, v. IV, 205.

118.

Suidas Θέμις. Αἰλιανός· Εἰ θέμις καὶ [a] τῷ Ἱμεραίῳ πρὸς Ὅμηρον τὸ ὄμμα ἀνατείνειν.

[a] Fortasse intelligit Stesichorum, qui Himeræus erat. *Küst.*

119.

Suidas Θεοκλυτήσαντες. Αἰλιανός· Οὐδαμῇ φορητὸν εἶναι τὸν βίον ἑαυτῇ μετὰ τὴν εὐνὴν τὴν ἄθεσμον πεπιστευκυῖα, θεοκλυτοῦσα καὶ μυρίας ἀρὰς Ἐφεσίοις ἐπαρωμένη, εἰ μὴ πράξαιντο τιμωρίαν [a] τούτοις παρὰ τῶν τυράννων, ἑαυτὴν διέφθειρε. Οὐ μὴν ἔμελλον αἱ ἀραὶ λήθῃ [b] παραδοθήσεσθαι. Λοιμὸς γὰρ τῇ Ἐφέσῳ πόλει ἐνήκμαζεν οἷος βαρύτατος, προμοίροις δὲ θανάτοις διεφθείροντο ἡ νεολαία, καὶ ἦν ἀγονία γυναικῶν καὶ μέντοι καὶ τῆς ἀγέλης τῆς τετράποδος.

---

cum esset vir improbus et pupilli opibus inhiaret, postea sua quoque perdidit. Opis autem indigo facto et subsidii, quo fortunam in melius converteret, responsum est : Stultus non intellexit, quanto plus esset dimidium toto. Hæc institutionis plena sunt, animos purgant, vitam ornant, moderationem inculcant, justitiam præcipiunt.

113.

Et videbatur amore puellæ vehementer ardere.

114.

Cum generosum facinus et audax, quod plane heroina dignum esset, fecisset.

115.

Iachen fuit Ægyptius, vir diis gratissimus et multorum beneficiorum auctor. Is vixit sub Senye, Ægyptiorum rege, amuletorum incantationumque inimicus, et dolorum morborumque sanandorum summus artifex. Hic enim pestilentias grassantes exstinxit, et primum caniculæ exortum æstumque sideris illius ignem mitigavit : quam ob causam magnifico funere elatus est. Quodsi quando morbus epidemicus invalesceret, sacri scribæ ejus fanum adeuntes, sacris rite peractis, ex ara igneum accendebant, rogisque passim per urbem excitatis, aeris fœtidi exitialem luem exstinguentes et retundentes, nova plane via morbum ignis beneficio propulsabant.

116.

Species igitur sacræ imaginis, per somnium astans, jubet eum vitæ rationem mutare.

117.

Sic igitur atrocia supplicia sæpe in ipsorum inventores recidunt, et ipsi patiuntur ea, quæ alium pati jusserant.

118.

Si fas est etiam Himeræo contra Homerum oculos attollere.

119.

Illa vero vitam sibi minime vitalem fore rata post nefarium illum concubitum, deosque invocans et Ephesiis mille diras imprecata, ni pœnas horum a tyrannis exigerent, se ipsa interfecit. Neque tamen imprecationes illæ irritæ erant quasque oblivio deleret. Pestilentia enim gravissima urbem Ephesiorum vexabat, omnisque juventus immatura morte exstinguebatur, nec tantum feminæ, sed etiam pecudes sterilitate laborabant.

[a] Τούτων] Ed. Med. τούτους. Leg. τούτου. *Toup*. MS. τούτοις A. B. V. E. Horum nihil satisfacit. Equidem suspicabar τιμωρίαν τοῦ ἄγους. *Bernh*. Hinc fluxerunt vv. Φορητόν et Ἥκιστα. Ceterum verba οὐ μὴν-βαρύτατος addidi ex v. Ἀραῖς, reliqua ex v. Νεολαία emendatis quæ in libris et edd. habebantur καὶ ἣν ἀγονία καὶ μέντοι καὶ γυναικῶν καὶ τῆς ἀγέλης τῆς τετράποδος. Præterea vide vv. Ἀγονία et Προμοίρους, quos locos Toupius notavit. [b] Δοθήσεσθαι] scripsi παραδοθήσεσθαι.

120.

Suidas Θεόπομπος. [a] Ὅτι Ἀσκλήπιος καὶ τῶν ἐν παιδείᾳ ἦν προμηθής. Φθόῃ γοῦν Θεόπομπον [b] τὸν Ἀθηναῖον [c] ῥινώμενόν τε καὶ λειβόμενον ἰάσατο, καὶ [d] κωμῳδίαν αὖθις διδάσκειν ἐπῆρεν, [e] ὁλόκληρόν τε καὶ σῶν καὶ ἀρτεμῆ ἐργασάμενος. [f] Καὶ δείκνυται καὶ νῦν ὑπὸ λίθῳ Θεοπόμπου (πατρόθεν ὁμολογοῦντος αὐτὸν τοῦ ἐπιγράμματος, [g] Τισαμενοῦ γὰρ ἦν υἱός) εἴδωλον Παρίας λίθου. Καὶ [h] ἔστι τὸ ἴνδαλμα τοῦ πάθους μάλα ἐναργὲς κλίνη καὶ αὐτὴ λίθου. Ἐπ᾽ αὐτῆς κεῖται νοσοῦν τὸ ἐκείνου φάσμα, χειρουργίᾳ φιλοτέχνῳ· παρέστηκε δὲ ὁ θεὸς καὶ ὀρέγει οἱ τὴν παιώνιον χεῖρα, καὶ παῖς νεαρὸς ὑπομειδιῶν καὶ οὗτος. Τί δὲ ἄρα νοεῖ ὁ παῖς ; ἐγὼ συνίημι, [i] τοῦ φιλοπαίστην ποιητὴν ὑποδηλοῦν. Γελᾷ γὰρ καὶ τῆς κωμῳδίας τὸ ἴδιον διὰ συμβόλων αἰνίττεται. Εἰ δὲ ἄλλος νοεῖ ἑτέρως, κρατείτω τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, ἐμὲ δὲ μὴ ἐνοχλείτω.

[a] Totum hunc locum ex Æliano depromptum esse discimus ex vv. Παρίας λίθου et Φθόη. *Küst.* [b] Τὸν Ἀθηναῖον addidi ex v. Φθόη. [c] Ῥινούμενον] ῥινώμενον A. B. V. Edd. ante Küst. cum v. Φθόη. Interpres : *tabe quasi lima attenuatum*. Ῥινόμενον E. ῥινούμενον e correctione Porti tacite recepit Küsterus. Ῥικνούμενον Meinekius. Maluit Lobeckius Aglaoph. p. 1305 extr. ἰνωμένον vel ἐξινώμενον vel ὑπερινώμενον. Nondum indagata est Æliani vox recondita. Ea tamen non multum videtur ab ἐῤῥικνωμένον esse recessura. Suidas : Ἐῤῥικνωμένον (Photius ἐρικνωμένον) · συνεστραμμένον, καμπύλον γενόμενον, ἐῤῥυτιδωμένον. *Bernh.* Vide Æl. N. A. VI, 3, de ursa : καὶ τρόπον τινὰ τὴν ἕξιν ῥινᾷ, ibique Jacobsium. [d] κωμῳδίας] κωμῳδία V. Κωμῳδίαις E. Κωμῳδίαν διδάσκειν αὖθις ἐ. gl. Ἐπῆρεν. Restitui numerum singularem, eadem ratione fictum, qua τραγῳδία videmus de genere poesis tragicæ usurpari. *Id.* [e] ὁλόκληρον — ἐργασάμενος repetuntur v. Σῶ. *Id.* [f] Ita quoque leguntur hæc verba v. Παρίας λίθου, ubi Æliano assignantur. Sed corruptelam manifesto indicant. Rescribendum utique : ἐπὶ τάφῳ Θεοπόμπου εἴδωλον Παρίας λίθου : *Super sepulcrum Theopompi imago ex Pario lapide. Toup.* I, p. 286. Ἐπὶ λίθῳ Kuhnius. Apparet non in sepulcro sed in ara quadam vel sacello effigiem illam cum inscriptione exhiberi debuisse. Itaque columella sive στήλη videtur ectypis ornata basin pro fundamento habuisse, cui poeta quicquid epigrammatis fuit insculpi jusserit. Totius artificii rationes ad delineationem Aristidis vol. I, p. 516, perspicuam licebit exigere. Quamquam ὑπὸ λίθῳ non mediocrem movet suspicionem, præsertim si quis circumductam illam juncturam verborum Θεοπόμπου εἴδωλον consideret. Etenim exspectamus ἀνάθημα Θεοπόμπου post significationem loci cujuspiam. *Bernh.* [g] Τισαμενοῦ] Atqui modo [Suidas Θεόπομπος, Θεοδέκτου ἢ Θεοδώρου, Ἀθηναῖος, κωμικός] Theodectes vel Theodorus pater fuit editus : de comico tamen loqui Ælianum ex τῆς κωμῳδίας τὸ ἴδιον satis patet. Τισαμενὸν inter fabulas Theopompi veteres recensent. *Hemst.* [h] ἔστι τὸ] Rectius, opinor, ἔστι τοι. *Bernh.* Κλίνη poetæ comici pertinet ad eos lectos, quos antiquitas solebat diis salutaribus consecrare. Exempla dedit Düntzerus in *Jahrbb. des Vereins f. Alterthumsf. im Rheinl.* I, p. 88. *Id. in Add.* [i] Τοῦτο] τοῦ reddidi cum A. B. E. * V. Edd. vett. τοῦτο ex mala Porti conjectura adoptavit Küsterus. Absolute positum τοῦ ὑποδηλοῦν : hoc sibi puer vult, quantum ego conjicio (nam suspicor ὅσον sive ὡς ἐγὼ συνίημι veterem fuisse scripturam), ut artem poetæ comici declaret. Ceterum Meinekius Æliano jure repugnans : « Quæ multum vereor (inquit) ne falsa sit interpretatio. Puer fortasse filius Theopompi est. » *Bernh.*

121.

Suidas Θηρείων. Αἰλιανός· [a] Τὰ γεννώμενα βρέφη κράσει θηρείων τε καὶ ἀνθρωπείων σωμάτων τεράστια ἐδόκει.

[a] Idem fragmentum repetitur v. Τεράστια. *Küst.*

122.

Suidas Θρέμματα. Αἰλιανός· Οὐ γὰρ δεῦρο ἀφῖγμαι ἐς τράπεζαν κεκυφέναι, καὶ θρέμματος ἀλόγου δίκην πιαίνεσθαι, καὶ ἀρχῶν τε καὶ τιμῶν [a] κρέμασθαι, καὶ θαυμάζειν αὐλὰς καὶ τραπέζας καὶ σατράπας· οὐδέ μοι κάλλος ἀνθρώπινον δέλεάρ ἐστιν, οὐδὲ χρηματίζομαι· [b] πάλαι γάρ μοι ταῦτα ἐδόκει ἐκ μειρακίων λῆρος καὶ φλήναφος.

[a] Κρεμᾶσθαι Gaisf. cum * V. Possis etiam ἐκκρέμασθαι. *Bernh.* Videntur hæc verba Jacobsio ad Æl. p. 595 ex aliqua præfatione aut epilogo ducta esse. [b] πάλαι — φλήναφος] Hæc verba auctore Bernhardyo adjeci ex v. Χρηματίζεσθαι. Redeunt corrupte in v. Λῆρος. Frustra igitur in corrigenda hac glossa laborabat Henricus Stephanus Thes. s. v. neque τοιαῦτα ibidem refingendum cum Bernhardyo.

120.

Æsculapius eorum quoque, qui litteris student, curam gerit. Velut Theopompum sanavit, tabe maceratum ac diffluentem, et ad docendas comœdias denuo animum addidit, cum integrum salvumque et incolumem eum reddidisset. Et monstratur etiamnum sub lapide imago Theopompi (quippe quem inscriptio ex patris nomine designet, Tisameni filium), facta ex marmore Pario, estque morbi simulacrum prorsus manifestum lectus et ipse lapideus, in quo ejus imago jacet, manu artificis affabre ficta, ut morbum præ se ferat; prope vero deus astat, manum ei porrigens salutarem, et tenellus puer, leniter ille subridens. Quid autem sibi vult ille puer? quantum ego assequor, ut poeta ludi jocique intelligatur; ridet enim, et per symbola significat comœdiæ munus. Si tamen quis aliter sentiat, is sententiam suam retineat, nec mihi litem moveat.

121.

Infantes qui nascebantur, ferinorum et humanorum corporum mixtio fecit ut monstrosi viderentur.

122.

Non enim huc veni, ut mensæ pronus incumberem, et brutæ pecudis instar saginarer, imperiisque et honoribus inhiarem, atque aulas, mensas, satrapas admirarer. Neque enim pulchritudinis humanæ illecebris capior, nec divitiarum sum cupidus; id enim vel ab adolescentia mihi visum est delirium et nugæ.

123.

Suidas [a] Καθημαξευμένος. Αἰλιανός· Γύναιον ἐκ Συρίας, καθημαξευμένον ὑπὸ παντὸς τοῦ προσιόντος· ἑταίρα γὰρ ἦν ἐμφανὴς καὶ τῶν ἐν τοῖς μίμοις δι' ἀκολασίαν περιπαθεστέρα, τοῖς τε φαινομένοις ἐς τὴν κοινὴν ὄψιν σχήμασιν ἐκκαλουμένη τοὺς ὁρῶντας ἐς τὰ πάθη τοῦ σώματος, καὶ [b] κατατείνουσα τὸν δῆμον καὶ ὅσον μετὰ τοῦ δήμου πρὸς συώδη τινὰ καὶ μανικὴν ἀσέλγειαν.

[a] Κατημαξευμένος Lex. Bachm. p. 273, Etym. M. p. 497, Zon. p. 1172, et Photius, vetustam observationem secuti, quam inculcat Eust. in Il. σ, p. 1150. De quo dictum in Dionys. Perieg. p. 568. Vide tamen Valck. in Callim. Elegg. p. 299. *Bernh.* Cf. Intpp. ad Dionys. Hal. p. 88 ed. Krüger. [b] καταχινοῦσα conj. Valckenarius, immemor Platonis Reip. I, p. 329, C. Sed illa καὶ ὅσον μετὰ τοῦ δήμου vereor ut sana sint. *Bernh.*

124.

Suidas Κάχη. Αἰλιανός· Ὅστις τάξιν ἔλιπε, θανατοῖ ἄρα ὁ νομοθέτης αὐτόν, κάκη τὴν στάσιν ἣν ἐτάχθη [a] προδόντα.

[a] Vid. Wesseling. in Petiti Legg. Att. p. 666, et lib. *der Att. Prozess* p. 364. *Bernh.*

125.

Suidas [a] Κάσος. Ῥωμαίων γοῦν ὁ νικήσας τὴν μουνὰξ μάχην ἀνεδεῖτο στεφάνῳ ἀγρώστεως· καὶ ἦν Κάσος ἄμαχος· φησὶν Αἰλιανός.

[a] Κάσος] Scribendum utique Κόσσος. Intelligit Ælianus A. Cornelium Cossum, cujus nomen non incelebre in historia Romana. Livius IV, 20: *Longe maximum triumphi spectaculum fuit, Cossus spolia regis interfecti gerens.* Plutarchus in Marcello c. 8: Πρῶτος μὲν γὰρ ἀνήνεγκε σκῦλα Ῥωμύλος ἀπὸ Ἄκρωνος τοῦ Καινινήτου· δεύτερος δὲ Κόσσος Κορνήλιος ἀπὸ Τολουμνίου Τυῤῥηνοῦ. Ceterum ad hunc locum Æliani respexisse videtur Suidas his verbis: Μουνὰξ μάχη· ἡ μονομαχία. *Toup.* I, p. 314. Nihil tamen oratio continet quod ad rationes spoliorum opimorum revocandum videatur. *Bernh.*

126.

Suidas Καταδαρθάνειν. Αἰλιανός· Καὶ καταδαρθόντι οἱ τῶν τις ἱερέων ἐδόκει λέγειν μίαν εἶναι σωτηρίας ὁδὸν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἓν τῶν ἐφεστώτων κακῶν φάρμακον.

127.

Suidas Κατέσεισε. Αἰλιανός· Καὶ παραχρῆμα ἡ οἰκία κατεσείσθη πρηνής.

128.

Suidas Κατεύχεσθαι. Αἰλιανός· Αἱ δὲ κατευξάμεναι τὸν χῶρον πάντα ἐκεῖνον Λακωνικῷ αἵματι ἐπικλυσθῆναι, ἑαυτὰς ἀπέσφαξαν.

129.

Suidas Κατηύχοντο. [a] Κατηύχοντό τε τοὺς ταῦτα δρῶντας [b] ἀχώρους τε καὶ ἀτάφους κυσὶ καὶ ὄρνισιν ἐκριφῆναι, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν μὴ ὑποδέξασθαι [c] σὺν εὐμενείᾳ, ἀλλ' ἐπαρτῆσαι τὰς δι' αἰῶνος τιμωρίας αὐτοῖς.

[a] Fragmentum hoc esse Æliani patet ex voce Ἐπαρτῆσαι. *Küst.* Inde adjeci quæ in fine fragmenti leguntur ἀλλ' — αὐτοῖς. [b] Ἀχώρους] Fortasse legendum est ἀώρους. *Küst.* Male sollicitari probissimam vocem et in hac imprecandi formula propriam docebit Hesychius in Ἄχωρος. *Bernh.* [c] Ante hanc vocem opinor θεοὺς ejusdemve sententiæ nomen excidisse. *Bernh.*

130.

Suidas Κηδεύειν. Αἰλιανός· Καὶ ἄλλως [a] αὐτοῦ παλλακίδι ἐπιμανείς, ὡς ἤδη θεραπαίνῃ, τὸν ἄθλιον ἐν νεκροῖς ἠρίθμουν· καὶ οἵ γε κηδόμενοι τοῦ ἀνδρὸς ὠδύροντό τε αὐτὸν καὶ θεοὺς ἐκάλουν συμμάχους, καὶ πρὸ πάντων Σάραπιν.

[a] Τῇ αὐτοῦ] τῇ Küst. clam interpolavit. Fragmenti superior pars vehementer est afflicta, nec potuit locus ut nunc se habet glossæ Κηδεύειν subjici. Equidem sententiam fere talem optabam: Καὶ δειλαίως ἔκειτο αὐτοῦ τῇ παλλακίδι (ἐπι-περιπλακείς. Ὡς δὲ εἶδον οἱ θεραπευτῆρες) τὸν ἄθλιον, κτλ. *Bernh.*

131.

Suidas Κνέφει· σκότει ἀπὸ τῆς κνέφος εὐθείας· οὕτως Αἰλιανός.

123.

Muliercula ex Syria, a quolibet adeunte stuprata; erat enim professa meretrix, et affectus mimicis artificibus lascivius exprimens, gestibusque sub oculos cadentibus spectatores in pruritum corporis provocans, populumque et qui cum populo erant ad suillam et furiosam libidinem contentius inflammans.

124.

Quisquis aciem deseruerit, eum legislator morte multat, ut qui per ignaviam decesserit statione, quam obtinebat.

125.

Quisquis igitur Romanorum singulari certamine vicisset, graminea corona coronabatur, eratque Cassus invictus.

126.

Ipsi dormienti quidam sacerdotum dicere videbatur, unam viro salutis viam unumque imminentium malorum remedium superesse.

127.

Et confestim præceps domus corruit.

128.

Illæ vero precatæ, ut tota illa regio Laconico sanguine inundaretur, se ipsas occiderunt.

129.

Et scelerum horum auctoribus imprecati sunt, ut quietæ sedis immunes et insepulti canibus alitibusque projicerentur, neque deus animas eorum benigne susciperet, sed æternas pœnas iis irrogaret.

130.

Ac misere jacebat concubinam amplexus; quem sacerdotes repertum inter mortuos infelicem numerabant. Qui autem curam corporis gerebant, eum et deflebant et deorum, inprimis Serapidis, opem implorabant.

131.

Κνέφει. Crepusculo, ab recto κνέφος, sic Ælianus.

132.

Suidas Κομψευριπικῶς· πανούργως κατὰ Εὐριπίδην. [ª Αἰλιανὸς περὶ ἀσεβῶν βασιλέων λήθη παραδοθέντων φησί.]

ª Αἰλ.—φησί] Hæc nihil sane ad rem faciunt, nec scio quomodo in hunc locum irrepserint. *Küst.* Hæc om. V. Corrupta hæc esse vel ad aliam glossam (nimirum v. κομψός) referri Perizonius suspicabatur. *Bernh.*

133.

Suidas Κρᾶσις. Αἰλιανός· Καὶ πιεῖν ἐδίδου, κράσει δικαίᾳ μὴ κιρνῶν· ὤρεγε δὲ μὴ αἰτοῦντι, ª καὶ φιλοφρονούμενος ἀκαίρως, καὶ περιττὰ δεῖπνα παρατίθησιν. ᵇ Ὁρῶν δὲ τὸν ἀδελφὸν πάντα δυσωπούμενον, καὶ οὐδὲν ὅ τι τῶν ὄψων οὐχ ὑφορώμενον.

ª Καὶ ante φιλοφρονούμενος omnes ante Küster. Dubites utrum καὶ sit expungendum. *Bernh.* ᵇ Ὁρῶν — ὑφορώμενον subjunxi ex v. Δυσωπεῖσθαι. Pro ἐπὶ Wassius et Schweighæuserus Opusc. II, p. 205, ἔτι. Scripsi ὅ τι, cf. Porphyr. de Abst. II, 39 : οὐδὲν ὅ τι τῶν κακῶν οὐκ ἐπιχειροῦσι δρᾶν.

134.

Suidas Κόσμος. Αἰλιανός· Ἡ δὲ Κλεοπάτρα καὶ ἄλλα εἰργάσατο ἀσεβείας ἐχόμενα, ἅ μοι σιγῶντι κόσμον φέρει.

135.

Suidas Κούφη. ª Διονύσιος τοὔνομα, ᵇ ἔμπορος τὸ ἐπιτήδευμα, δολιχεύσας πολλοὺς πολλάκις πλοῦς, τοῦ κέρδους ὑποθήγοντος, καὶ πορρωτέρω τῆς Μαιώτιδος ἐκκουφίσας, ὠνεῖται κόρην ᶜ Κόλχον, ἣν ἐληΐσαντο Μάχλυες, ἔθνος τῶν ἐκεῖ βαρβάρων.

ª Ex Suida v. Δολιχεύουσι [Αἰλιανός· Διονύσιος τοὔνομα ἔμπορος τὸ ἐπιτήδευμα, δολιχεύσας πολλοὺς πολλάκις πλοῦς, περιβάλλεται πλοῦτον εὖ μάλα ἁδρόν] discimus fragmentum hoc ex Æliano depromptum esse. *Küst.* Vid. Toupius in v. Καταγράφων. Ceterum lege cum altera glossa πολλοὺς πολλάκις. *Bernh.* Scribebatur πολλάκις πολλούς. Ex eadem gl. ante καὶ πορρωτέρω addenda videntur περιβάλλεται — ἁδρόν. ᵇ Ἔμπορος τ. ἐπιτ.] Redeunt hæc verba paululum mutata in v. Ἐπιτήδευμα. Huc sine dubio referendum fragmentum, quod Æliano addixit Valckenarius v. Ὑπάγει· Ὑπάγοντος αὐτὸν τοῦ κέρδους καὶ ἐπὶ μᾶλλον ὑποθήγοντος. ᶜ Κολχίδα] Κόλχον dedi cum A. B. E. Latet, opinor, Κόλχιν, quod usurpavit Ælianus N. A. VII, 15. *Bernh.* Nil mutandum dixerim. Vid. Plat. Euthyd. p. 285, C : Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ. Ælian. N. A. XIV, 25 : τῇ Κόλχῳ φαρμακίδι.

Suidas ª Καταγράφων. Αἰλιανός· Ὁ τοίνυν Διονύσιος καταγράφων ἑαυτῷ λύτρα πλεῖστα ὑπὲρ τῆς κόρης, ᵇ ἢ χρυσίον πάμπολυ, ἣν ἀπόλοιτο αὐτή.

ª Eadem ex Æliano loquendi formula in Λύκος χανών. *Hemst.* Adde v. Τολμήεντι. ᵇ Æliani locus corruptus est, atque ita rescribendus : ἢ χρυσίον παμπολύ, ἣν ἀπόδοιτο αὐτήν. Ceterum hoc fragmentum nonnihil ampliari poterit ex v. Κούφη. *Toup.* t. III, p. 105. Displicet in Toupii commento species solœcismi, quam Æliano tribuere nolim. Locus criticis felicioribus committendus; fuit cum ipse conjectarem, ἵνα ἀπόθοιτο αὐτήν. *Bernh.*

136.

Suidas Κρίσεως. ª Αἰλιανός· Κρίσεως δ' ὡς ἐν ἀκολάστοις εὐθείας οὐ διήμαρτε περὶ τὴν αἵρεσιν τῆς μιμάδος. Σὺν κάλλει γὰρ λαμπρῷ τοῦ σώματος ποικίλως ἤσκητο τὴν ᵇ εὐαπάτητον παιδείαν.

ª Æliani fragmentum compares cum ejusdem simillimo sub v. Ὑγρῶς. *Bernh.* ᵇ εὐαπάτητον mutandum videtur in εὐαπατηλόν : ubi cogitandum de illa ἀπάτῃ, qua nos falli volumus in iis artibus, ubi σοφώτερος ὁ ἀπατηθεὶς τοῦ μὴ ἀπατηθέντος, ut est in nobili dicto Gorgiæ ap. Plutarch. t. II, p. 348, C. Conf. Spanhem. in Aristoph. Ran. 941. *Jacobs.* in Wolfii Anal. t. I, p. 108.

Suidas Ὑγρῶς. ª Ὑγρῶς γὰρ κραδαινομένη καὶ τοῖς ποσὶ ᵇ χαμαιτυπής, εὔστολος γινομένη, ἐνίκα πάντας τοὺς τῶν θαυματοποιῶν ἐξηγουμένους· φωνήν τε ἔχουσα ἡδεῖαν καὶ ταύτην μετὰ τέχνης ἀφιεῖσα οὐδενὸς τῶν ἐπ' ᾄσμασι θαυμαζομένων ἐκρίθη δευτέρα· ᶜ ἅτε δὴ οὐκ ἄπειρος ἐρωτικῆς περιεργίας, ἀκκιζομένη σὺν καιρῷ καὶ πρὸς ζηλοτυπίαν εὐφυῶς ἄγουσα τὸν ἄνδρα, ᵈ ἑαυτῇ μὲν πλοῦτον οὐκ εὐκαταφρόνητον οἶσεν, ἐκεῖνον δὲ κατὰ βαιὸν τηκόμενον τῷ ἔρωτι ἀπήλλαξε τῶν τῇδε.

ª Fragmentum hoc esse Æliani discimus ex ipso Suida v. Ἀκκιζόμενος. *Kust.* ᵇ χαμαιπετής] Legendum accentu mutato χαμαιπέτης. *Hemst.* Χαμαιπετὶς B. V. Credo tamen compendio syllabæ novissimæ hos codices, item ut in A. observavi, expressisse χαμαιπετής. Ceterum singularis est hujus adjectivi notio. *Bernh.* Scripsi χαμαιτυπής. ᶜ Refingendum ἅτε δὲ aut ἅτε δὲ δή. *Id.* ᵈ αὐτῇ] Vid. Οἶσεν. *Hemst.*

132.

Κομψευριπικῶς. Callide ad exemplum Euripidis. [Ælianus de regibus impiis oblivioni traditis usurpavit.]

133.

Et potum non probe temperatum præbebat, cumque non petenti porrigebat, et intempestiva hospitalitate supervacuas epulas apponebat. Videns autem fratrem omnia suspecta habere, et ab nullis non cibis sibi timere...

134.

Cleopatra vero etiam alia facinora impietatis plena fecit, quæ mihi tacere decorum esse videtur.

135.

Dionysius quidam mercator, qui spe lucri impulsus, longinqua maria sæpe emensus erat, cum ultra Mæotidem enavigasset, puellam Colchicam emit; quam barbari ejus loci Machlyes dicti rapuerant. — Dionysius igitur ingens pretium pro redimenda puella sibi pollicitus, aut magnam auri vim **.

136.

A recto autem judicio, ut in rebus venereis, non aberravit circa electionem mimæ. Nam cum maxima corporis pulchritudine prædita esset, tum egregie norat artificia variis illecebris decipiendi. — Molliter corpus jactans et pedibus humum pulsans atque pulchre vestita præstigiatorum principes superabat : cumque voce esset suavi, quam etiam arte adjuvaret, nulli eorum qui cantu excellebant secunda habebatur; eadem in deliciis amoris minime rudis, tempestive dissimulans desideria, et virum in æmulos callide irritans sibi quidem divitias comparavit non contemnendas, illum vero paulatim amore tabescentem vita privavit.

Lobeckius Phryn. p. 733 οἴσεν e scriptura ἔνησε natum suspicabatur. Sed nonnihil dubitationis movet ἀπωσάμενος in ejusdem Æliani loco v. Σοβαρός. *Bernh.*

137.

Suidas Κυμαίνει. [a] Αἰλιανός· Ὅμως ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ πόθου κυμαίνεται αὐτῷ, καὶ φλέγεται, καὶ ἀκράτωρ ἑαυτοῦ ὢν ἐσήλατο ἐς τὸν νεών, ἕτοιμα δὴ καταγράφων, καὶ ὅτι τολμήσει ταῦτα ἐφ' οἷς ἐνόσει ἐπ' ἠρεμίᾳ τῶν ἐπικουρῆσαι τῇ κόρῃ δυναμένων πεπιστευκώς.

[a] Hæc intellexi conflanda esse ex tribus glossis : itaque sumsi ὅμως ἑαυτοῦ ex v. Κυμαίνει, ὢν — νεών ex v. Ἀκράτωρ, et ἕτοιμα — πεπιστευκώς ex v. Τολμήεντι. Ante καταγράφων excidisse videtur ἑαυτῷ.

138.

Suidas Λάσθη. Αἰλιανός· Λέγουσι δὲ ὅτι οὐδὲ προσθέτους [a] οὐδὲ ἐπακτοὺς κόμας ἐκ τῆς ὕβρεως καὶ λάσθης ἐς τὴν χρείαν παρελάμβανεν, ἀλλὰ ἃς εἶχε συμφυεῖς ἀσκῶν καὶ [b] ἐκτείνων.

[a] Duplex οὐδὲ haud male dictionem Æliani fucatissimam decere videtur. *Bernh.* [b] ἐκτείνων] An κτενίζων? *Hemst.* Nihil hoc differt ab vulgari scriptura. Ceterum suppleveris διετέλει. *Bernh.* Malim εὐθετίζων.

139.

Suidas Λαφύξας. Αἰλιανός· Οὗτοι οἱ ἀετοὶ λαφύξουσι τῶν ἐλεφάντων τὰ σπλάγχνα· [b] δείξας τὰς σημαίας.

[a] Hæc ad orationem ducis Romani apparet referri, ejus vocem scriptor indicat de signis interpretandam esse. *Bernh.*

140.

Suidas Λευστήρ. Αἰλιανός· Ἵνα τὸν τῶν κακῶν αἴτιον καὶ λευστῆρα ἀφανίσωσι.

141.

Suidas [a] Λῆξις. [b] Αἰλιανός· Καὶ θάπτει τὸν νεκρόν, τοῖς χθονίοις θεοῖς ἀποδιδοὺς τῆς ἐκείνων λήξεως ἤδη.

[a] De proprietate vocis λῆξις exquisita doctrina disputarunt Ruhnk. in Tim. p. 257, Boisson. in Eunap. p. 189, Reiskius in Constant. Cerim. p. 376. *Bernh.* [b] Αἰλιανός] Æliani locus, si minus pro corrupto habendus est (licet enim orationem sic reficere, καὶ θάπτει τὸν νεκρὸν τοῖς χθονίοις θεοῖς, μεταδιδοὺς τῆς ἐκείνων λήξεως ἤδη), certe videtur imperfectus esse, quippe cujus sub finem ad sententiam consummandam quædam desiderentur : velut ἀπολαύειν cum accessione verborum. *Id.*

142.

Suidas Λίπα. Αἰλιανός· Ὁπόταν δὲ προσίωσι κινδυνεύσοντες, λίπα ἀλείφονται.

143.

Suidas Λίχνος. [a] Αἰλιανός· Ἀνὴρ λίχνον ὄμμα καὶ ἀσελγὲς πιαίνων κακῇ ἑστιάσει, τὰ τῆς [b] Φερρεφάττης ὄργια ἐδίψησε θεάσασθαι, ἀτέλεστος ὤν, [c] καὶ τὰ μὲν πρῶτα [d] [αἱ] ἱέρειαι ἐπειρῶντο αὐτὸν πραΰνειν καὶ ἀντέχειν τῆς ὁρμῆς. Βιαίως δὲ καὶ ἀτέγκτως διακειμένου, τῶν μὲν ἀπορρήτων καὶ ἃ μὴ ἰδεῖν λῷον ἦν, τούτων οὐκ ἐκοινώνουν οἱ· τῶν δὲ [e] πρώτων καὶ ἐξ ὧν οὔτε τοῖς θεασαμένοις οὔτε τοῖς δείξασιν ἔμελλέ τι ἀπαντήσεσθαι δεινόν, παρεῖχόν οἱ βλέπειν ταῦτα.

[a] Ἀνὴρ — ὤν] fragmentum hoc Æliani legitur etiam v. Πιαίνων. *Küst.* [b] Φερεκράτης] In v. Πιαίνων scribitur Φερεφράττης : quod propius accedit ad veram lectionem, quæ est Φερεφάττης, i. e. Proserpinæ [Imo Φερρεφάττης. *Id.* Similem narrationem iisdemque coloribus distinctam præbet gl. Θεσμοφόρος. *Bernh.* [c] καὶ — ταῦτα] Adjeci ex v. Ἄτεγκτος. [d] αἱ inserui. [e] πρώτων quo valeat non intelligo nam elementa vix crediderim hoc verborum contextu fuisse significata. Malim ὁρατῶν. *Bernh.* Vide Lobeckium Aglaoph. p. 54.

144.

Suidas Μαρτύρομαι. Αἰλιανός· Ἀλλὰ τοσοῦτον μαρτυρόμεθ', ὡς οὔτ' ἀδικοῦμεν Ξενίου Διὸς χάριν.

145.

Suidas Μέγα. Αἰλιανός· Ὀλίγου χρόνου διελθόντος [a] ἑάλω μέγα κακουργῶν· εἶτα μέντοι ἐν ὄψει πολλῶν κατεπρήσθη ζῶν.

[a] Confer Suidam v. Ἐπρήσθη. *Küst.* Ubi mendosa exstat scriptura ἐνεπρήσθη. *Bernh.*

137.

Animus tamen ejus desiderio æstuat et ardet, et impos sui in templum irrupit, parata omnia sibi pollicitus, credensque se ea tuto ausurum, quorum cupidine laborabat, solitudine fretus eorum, qui puellæ opem ferre possent.

138.

Dicunt vero eum non eo insolentiæ vel contemptus provenisse, ut comis ascititiis et peregrinis uteretur, sed qua a natura habebat, eum excoluisse et compsisse.

139.

Hæ vero aquilæ viscera elephantorum devorabunt. Monstrans signa bellica.

140.

Ut malorum auctorem et exilio dignum e medio tollerent.

141.

Et mortuum sepelit, diis infernis sacra rite faciens, eorumque sedibus illum concedens.

142.

Cum enim ad certamen accedunt, oleo se ungunt.

143.

Oculum curiosum et lascivum malo spectaculo satians, Proserpinæ mysteria inspicere cupiebat cùm sacris initiatus non esset. Et primo quidem sacerdotes eum placare et a proposito absterrere conabantur. Sed cum truculentus immotusque in sententia persisteret, arcana quidem sacra, et quæ videre nefas erat, non ostendunt; prima tamen initiorum, ex quibus neque videntibus neque monstrantibus mali quidquam nasci poterat, ipsi dabant inspicienda.

144.

Id tantum testamur, nos neque religionem Jovis Hospitalis violare.

145.

Exiguo tempore interjecto, cum in ingenti facinore deprehensus esset, in multorum conspectu vivus combustus est.

146.

Suidas Μελεδωνός. Αἰλιανός· Ὃς ἦν Νέρωνος ἀπελεύθερος, ἀπολειφθεὶς μελεδωνὸς τῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ ἔφορος, ὅτε Νέρων ἐς Ἀχαΐαν ἐξωρμήθη.

147.

Suidas Μέλητος. [a] Οὗτος ἐρᾷ νεανίου Ἀθήνησι τῶν εὖ γεγονότων καὶ πλουσίων [b] μειρακίου καὶ ἐκείνου τὸ γένος διαπρεποῦς καὶ τὴν ὥραν ἀμάχου. Καὶ τῷ μὲν ἐραστῇ [c] Μέλητος ὄνομα ἦν, τῷ καλῷ δὲ Τιμαγόρας, ὥς φασιν. [d] Ἦν δὲ ἄτεγκτός τε καὶ ἀμείλικτος ὅδε ὁ παῖς, καί οἱ πολλὰ προσέταττε καὶ ἐπίπονα καὶ κινδύνων ἐχόμενα τῶν ἐσχάτων καὶ ὁμοῦ τι [e] τῷ ὀλέθρῳ ἐλαύνοντα. Καὶ ἦν τὰ προστάγματα κύνας τε ἀγαθὰς καὶ θηρατικὰς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἄγειν, καὶ ἵππον αὖ τῶν πολεμίων ἀπαγαγεῖν ὅτου δὴ γενναῖόν τε καὶ θυμικόν, καὶ ἄλλου χλαμύδα ὡραίαν, [f] καὶ τοιαῦτα ἕτερα. Καὶ τελευτῶν ὄρνιθάς οἱ προσέταξε κομίσαι ὅτου δὴ τροφίμους [g] καὶ οἰκέτας, γένος θαυμαστούς. Ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο κατεπράξατο ὁ ἔνθεος φίλος ἐκεῖνος, καὶ ἐδωρεῖτό γε τῷ καλῷ [gg] τὸ μέγα τίμιον κτῆμα, τοὺς προειρημένους, ὁ δὲ ἀτεράμων ὢν καὶ ἐς τοσοῦτον [h] ἀπεώσατο ἄρα τὸ δῶρον· ὁ τοίνυν Μέλητος φλεγόμενος τῷ ἔρωτι καὶ οἰστρούμενος, καὶ ἐπὶ τούτοις [i] ἀσχάλλων τῇ ἀτιμίᾳ, καὶ ἀπαυδήσας ἐπὶ τοῖς ἀνηνύτοις [k] τε μόχθοις ἅμα καὶ ἀπείροις, ᾗ ποδῶν εἶχεν ἀνέθορέ τε ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἑαυτὸν ἔωσε κατὰ τῶν πετρῶν: [l] Οὐ μὴν ἡ τιμωρὸς δίκη τὸν ὑβριστὴν παῖδα καὶ ὑπερόπτην εἴασεν ἐπεγχανεῖν τῷ τοῦ Μελήτου θανάτῳ· τοὺς ὄρνιθας [m] γοῦν ἀναλαβὼν καὶ ταῖς ἀγκάλαις ἐνθείς, εἶτα μέντοι κατ' ἴχνια τὰ ἐκείνου θέων, ὥσπερ οὖν ἑλκόμενος βίᾳ, ἑαυτὸν σὺν τῷ δυστυχεῖ [n] δώρῳ ἐπὶ τῷ Μελήτῳ ἔρριψε φέρων, βραδὺν καὶ δυστυχῆ τὸν ἔρωτα ἀντερασθεὶς τοῦτον· καὶ ἕστηκεν εἴδωλον τοῦ πάθους κατὰ τὸν τόπον, παῖς ὡραῖος καὶ γυμνός, ἀλεκτρυόνας δύο μάλα εὐγενεῖς φέρων ἐν ταῖς ἀγκάλαις, καὶ ὠθῶν ἐπὶ κεφαλὴν ἑαυτόν.

[a] Totus his locus descriptus est ex Æliano, ut discimus ex Suida v. Ἀτέραμνον. *Küst.* qui præterea confert Pausan. Att. p. 58. [b] μειράκιον δὲ ἦν τὸ γένος διαπρεπές — ἄμαχον] μειρακίου καὶ ἐκείνου (μειρακίου * V. μειράκιον omissis καὶ ἐκείνου B. V.) — διαπρεποῦς — ἀμάχου A. V. ἀμάχου etiam B. Huic autem scripturæ consequens est, ut in prægressis nominativus exstiterit νεανίας, jam detortus ab lexici conditore, ut propius accederet narratio ad lemma Μέλητος. Adde quod subsequentia nullam arguunt Meleti significationem præcessisse; sed fere hujus generis exordium, Ἐρᾷ τις νεανίας Ἀθήνησι τῶν .... μειρακίου. Quod subjicit Ælianus ἐκείνου, id ad ingenium ut solet sermonis Latini conformavit. *Bernh.* [c] Μέλητος ὄνομα] Hæc particula repetitur in v. Καλὸς κἀγαθός. *Id.* [d] ἦν δὲ ἄτεγκτος] Locus hic legitur etiam v. Ἄτεγκτος. *Küst.* [e] τῷ] τὰ τῷ A. B. E. Med. Inde scribendum duxi καὶ ὁμοῦ τι τῷ ὀλέθρῳ ἐλαύνοντα. [f] De munusculis illis avium amatoriis dixerunt Brunckius in Arist. Av. 707 et Burm. in Prop. p. 623. *Id.* [g] καὶ οἰκέτας γένος θαυμαστούς] Velut Æthiopes, a Terentio celebratos, non illos de communi venalium grege, quos pertractavit Hemsterhus. in Lucian. Tim. 22. *Id.* Servi vereor ut hoc loco possint recte commemorari. Οἰκέτας jungendum cum ὄρνιθας, v. Jacobs, ad Æl. T. 2, p. 77. Inde interpretationem correxi. [gg] Malim τὸ abesse. *Bernh.* [h] ἀπεώσατο ἄρα] Fort. leg. ἀπεώσατο τὸ τοῦ ἐραστοῦ δῶρον. *Valck.* [i] Ἀσχάλλων τῇ ἀτιμίᾳ] Vide Suidam v. Ἀσχάλλων. *Küst.* [k] τε μόχθοις] Apud Ælianum particulæ τε ἅμα καὶ sic disjunctæ non reperiuntur. Itaque aut malim ἐπὶ τοῖς μόχθοις τοῖς ἀνηνύτοις ἅμα τε καὶ ἀπείροις aut ἐπὶ τοῖς ἀνηνύτοις τε ἅμα καὶ ἀπείροις μόχθοις. Μόχθοις enim glossam putare usus hujus vocis vetat apud hunc scriptorem non insolens. [l] οὐ μὴν — θανάτῳ] Repetuntur hæc in v. Ἐπεγχανών, sed omisso παῖδα. *Bernh.* [m] οὖν] γοῦν Gaisf. cum A. Vocem diremi. *Id.* Restitui γοῦν. [n] χορῶν] χορῷ recte Kühnius fragm. Ælian. *Hemst.* Sic Gaisf., quod non intelligo; χωρῶν A. B. quod Portus conjectando erat assecutus. Mihi etiamnum videtur menda latitare. *Bernh.* Scripsi σὺν τῷ δυστυχεῖ δώρῳ.

148.

Suidas Μνημεῖον. Αἰλιανός· Φυλάττεσθαί τε ἔτι μνημεῖον τῆς τιμωρίας τῆς ἐκείνου, καθάπερ οὖν κακοῦ διαδοχήν.

149.

Suidas Νέμεσις. Αἰλιανός· Νεμέσεως ἐφόρου,

146.

Qui erat Neronis libertus, negotiorum in urbe Roma relictus curator et inspector, Nerone in Achaiam profecto

147.

Μέλητος. Hic adolescens amavit Athenis juvenem nobilem et divitem: qui cum genere illustri natus esset, tum etiam forma excellebat. Et amatori quidem nomen erat Meletus, adolescenti vero formoso Timagoras, ut aiunt. Erat autem puer ille durus et inexorabilis, et amatori suo multa injungebat laboriosa, et cum extremis periculis conjuncta, et quæ ad perniciem propemodum eum adducerent. In his erant ista, ut canes bonos et venaticos ex peregrinis terris adduceret, equumque generosum et ferocem ex hostico abduceret, et alterius chlamydem pulchram, et alia hujusmodi. Tandem etiam imperavit ei, ut altiles aves, cujuscunque illæ essent, et domesticos, genere singulares adduceret. Cum autem hæc etiam amicus illo numine amoris afflatus confecisset, remque magnopere pretiosam munera jam dicta illi formoso donasset: is, quippe inhumano ingenio ad hunc usque gradum præditus, hæc etiam dona superbe repudiavit. Meletus igitur amore flagrans et furore percitus, præterea vero tantam ignominiam iniquo ferens animo, et defessus irritis simul et infinitis laboribus: celeritate pedum quanta maxima potuit in arcem ascendit, et se de rupibus dejecit. Neque vero ultrix Justitia insolentem illum et superbum puerum Meleti morti passa est insultare; nam avibus acceptis et in ulnas impositis, illius vestigia sequens, quasi per vim traheretur, cum illo infelici dono progrediens, super Meletum se projecit, sero et infausto hoc amore suum amatorem redamans. Hujus vero calamitatis simulacrum in illo loco positum est, puer formosus et nudus, duos gallos generosos in ulnis ferens, et in caput se præcipitans.

148.

Servari adhuc monumentum supplicii, quo affectus fuerit, tanquam mali successionem.

149.

Nemesis omnia perlustrantis, quæ superbiæ et arrogantiæ vindex est, manifesta argumenta.

τρόπους ὑπερόπτας καὶ ὑπερηφάνους κολαζούσης, ἐναργῆ μαρτύρια.

150.

Suidas Νεμηθέντων. Αἰλιανός· Ἀλλὰ καὶ ἐκείνων νεμηθέντων εἰς τὴν στάσιν.

151.

Suidas Νηίτης. Αἰλιανὸς περὶ Λακεδαιμονίων· Νηίταις κινδύνοις μὴ πάνυ [a] συντραφέντες.

[a] F. ἐντραφέντες. *Toup.* MS. συστραφέντες A. Vulgatam defendunt loci Wesselingio in Diod. I, 74 collecti. *Bernh.* Vide N. A. VII, 1 : οὐκοῦν ἢ τὸν ἐπινησθέντα αὐταῖς ἢ τὸν συντραφέντα μόχθον προθυμότατα ἐκτελοῦσιν.

152.

Suidas Νύμφη. Αἰλιανός· Μῆνις δὲ ἐδόκει καὶ Νυμφῶν δι' ἀπορίαν ναμάτων.

153.

Suidas Ὀλκῇ. Καὶ τὸν στρεπτὸν ὃν ἐφόρει, ὁλκῆς [a] γεννικῆς χρυσοῦ ὄντα ἀφαιρεῖται. Φησὶν Αἰλιανός.

[a] Γεννικῆς] Leg. γεννικῆς. *Valck.* Zon. p. 1442 exemplum attulit, φέρων ὁλκὸν χρυσοῦ βαρυτάλαντον. *Bernh.*

154.

Suidas Ὅμηρον. [a] Αἰλιανός· Ὁ δὲ ὑφαιρεῖται τὸν κώδωνα, καὶ φιλίας σύμβολον καὶ ὅμηρον πρῶτον κομίζει τῷ ἑταίρῳ αὐτοῦ.

[a] Vide Parthenii Erot. c. 7 : hunc enim Æliani locum ad historiam Hipparini [immo Antileontis] pertinere valde mihi fit probabile. *Hemst.*

Suidas Μετήεσαν. [a] Καὶ ὡς κατειργάσατο τὸ κάλλιστον ἔργον, ἔφευγεν ὤκιστα εὐθὺ τοῦ ἐραστοῦ. Μετήεσαν δὲ αὐτὸν οἱ δορυφόροι, καὶ διέφυγεν ἂν ἐκεῖνος, εἰ μὴ προβάτοις συνεζευγμένοις περιπεσὼν καὶ συμπλακεὶς ὡς πέδῃ κἆτα ἀνετράπη.

[a] Fragm. hoc Æliano tribuit Valckenarius. *Bernh.* Recte. Pertinet enim ad eandem illam de Antileonte narrationem ; v. Parthen. l. c. : καὶ τοῦτο δράσας δρόμῳ ἵετο καὶ διέφυγεν ἄν, εἰ μὴ προβάτοις συνδεδεμένοις ἀμφιπεσὼν ἐχειρώθη. Ut hoc loco de tyranni cæde τὸ κάλλιστον ἔργον, ita de eadem re τῆς καλῆς πράξεως fragm. 378.

155.

Suidas Ὁμολογῶ. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ὅσα ἤκουσε τοῖς οἰκείοις ὁμολογεῖ, καὶ ἐκεῖνοι περιχαρείας αὐτίκα ὑπεπλήσθησαν, [a] τῷ μὴ ἐκφρησθῆναι ἐκφαυλισθέντα καὶ ἀτιμασθέντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτόν.

[a] Verba τῷ—αὐτόν addidi ex v. Εἰσέφρησα. Eadem exstant v. Ἐκφρησθέντων, nisi quod ibi εἶναι legitur pro αὐτόν.

156.

Suidas Ὁμόσε. Αἰλιανός· Οἱ Ἀκαρνᾶνες συγγραφεῖς ὁμόσε [a] χωροῦσι τοῖς ποιηταῖς.

[a] Ἔχουσι] Legendum ὁμόσε χωροῦσι. *Küst.* Huic accedens Albertius in Hesychium laudat Ælian. V. H. IV, 21. Probavit emendationem etiam Wyttenb. in Plut. T. VII, d. 202. Cf. Valck. in Jo. Chrysost. p. 18. *Bernh.*

157.

Suidas Ὁμοῦ. Αἰλιανός· Ὁ δὲ Σύφαξ ὁμοῦ τι τῷ θανάτῳ ὢν ἀνεφθέγξατο τὰ ἐκ τῆς τραγῳδίας ἰαμβεῖα, ὡς δεδιττόμενος τὸν Μακεδόνα·

[a] Ὅρα, τιθεῖσα τόνδε τὸν νόμον βροτοῖς
μὴ πῆμα σαυτῇ καὶ μετάγνοιαν τιθῇς.

[b] οὐ μὴν ἔσπασέ τι ἡ μήρινθος αὐτῷ.

[a] Sophocl. El. 580 sq. [b] In hoc proverbialis dictionis (Suid. v. Αὕτη μὲν ἡ) lumine sibi placuisse Ælianum docet simillimus ejus sermo v. Μήρινθος expositus.

158.

Suidas Ὅρμον. Αἰλιανός· Ἀναπαυομένων καὶ ὁρμιζομένων τὴν τελευταίαν ὅρμισιν τὸ θεῖον οὐκ ἀμελεῖ τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν.

159.

Suidas Οὐδαμῇ. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἀποκτείνει αὐτούς, καὶ περισυλᾷ [a] ὅσα ἐπηγάγοντο· ἦν δὲ κόσμος καὶ σκεύη περὶ τὴν τέχνην τὴν ἑκατέρου οὐδαμῇ εὐκαταφρόνητα.

150.

Verum etiam illis in factiones divisis.

151.

Ælianus de Lacedæmoniis : Prœliis navalibus parum assueti.

152.

Et Nympharum hæc ira esse videbatur, propter aquarum penuriam.

153.

Et torquem aureum magni ponderis, quem gestabat, ei detrahit.

154.

Ille vero surripuit tintinnabulum, idque amicitiæ tesseram et pignus primum sodali suo affert. — Et cum fecisset pulcherrimum illud facinus, ad amatorem recto cursu contendit. Satellites autem eum insecuti sunt : quos effugisset utique, nisi in oves colligatas incidens, iisque tanquam pedicis impeditus concidisset.

155.

Ille quæcunque audierat, suis professus est. Hi magno confestim gaudio repleti fuerunt, quod deus cum contemptu et ignominia eum ex loco illo non ejecisset.

156.

Acarnanes historici cum poetis adversis frontibus concurrunt.

157.

Syphax autem jam morti proximus iambos illos e tragœdia recitavit, ut Macedoni metum incuteret : Vide, ne leges istas mortalibus injungens ipse tibi damnum et pœnitentiam afferas. Nihil tamen funiculus iste ut aiunt ipsi traxit.

158.

Deus honestos et bonos viros non negligit, cùm morte acquiescunt et ad ultimam stationem appellunt.

159.

Ille vero eos interficit, et quæ adduxerant, omnia spoliat. Vestes autem et supellex, quibus uterque in sua arte utebatur, haud sane spernenda erant.

[a] Ὅσους] Repetuntur hæc in v. Περισυλᾷ: unde nanciscimur ὅσα ἐπηγάγοντο. *Bernh.*

160.

Suidas Ὠνίους. Αἰλιανός· Καὶ ἀπολύουσι δικασταὶ ὤνιοι αὐτόν.

161.

Suidas Ὥρα. Αἰλιανός· Γυνὴ τὴν ὥραν διαπρεπής, σώφρων τὸν τρόπον.

162.

Suidas Ὥρα. Αἰλιανός· Ἀνδρὶ ἐπιόρκῳ καὶ τὰ θεῖα ἐν μηδεμιᾷ ὥρᾳ τιθεμένῳ, ἀπάταις δὲ καὶ ψευδολογίαις συμβιοῦντι, καὶ οὐδὲν οὐδέποτε λέγοντι ὑγιές, καὶ ἐντεῦθεν πλουτοῦντι πλοῦτον ἐπίῤῥητον.

163.

Suidas Παλαμναῖος. Αἰλιανός· Ὁ δὲ πρὸ τῆς ἐς τοὺς πολεμίους συμπλοκῆς, ὡς εἶδεν ἀπολλύμενόν οἱ τὸν λεών, [a] ἐνετολμήσατο κακὸν κακῷ μείζονι ὁ παλαμναῖος ἄρα ἐκεῖνος σβέσαι· προστάττει οὖν τὴν ἄθλιον παρθένον δίχα τεμεῖν.

[a] Hæc magnam partem allata sunt in v. Κακὸς κακῶς. Cf. v. Ἐνετολμήσατο. *Bernh.*

164.

Suidas Παράφορος. [a] Συνενθουσιῶντες αὐτοῖς, καὶ τῇ παραφόρῳ τῇδε φιλοτιμίᾳ τῇ κακίστῃ δαιμόνων ἐκριπισθέντες ἀπολώλασι.

[a] Fragmentum hoc esse Æliani discimus ex Suida infra v. Ῥιπίζεται. *Küst.*

165.

Suidas Παρία λίθος. Αἰλιανός· Καὶ μέντοι καὶ Παρίας λίθου ἅρμα ἀνακείμενον Διονύσῳ, ποίημα θαυμαστόν, ἀνείλετο [a] [ὁ] θεοσύλης.

[a] Θεοσυλήσας] Verbum ab lexicis nostris exulans, quod hunc locum facile tueri possit. Nescio tamen an Ælianus posuerit suum θεοσύλης. *Bernh.* Scripsi ὁ θεοσύλης.

166.

Suidas Πάταγος. Αἰλιανός· Ἄφνω πάταγος ἀκούεται τῶν θυρῶν.

167.

Suidas Παιδικῶν. Τελευτῶν ἀπεσφάγη καὶ αὐτός, καὶ [a] ἔκειτο πλησίον τῶν παιδικῶν, θέαμα ἔνδοξόν τε καὶ ὑπερήφανον. Αἰλιανός φησι.

[a] Eadem in v. Ὑπερήφανος.

168.

Suidas Παίσωμεν. [a] Καὶ ἕδνα ᾔτει γενέσθαι βασιλίς, τὸ τοῦ Μενάνδρου, ἵνα τι καὶ παίσω, Τρικορυσία [b] βασίλιννα· καὶ αὕτη δέσποινα εἶναι τοῦ πόντου ἐθέλουσα.

[a] Fragmentum hoc ex Æliano depromptum esse discimus ex ipso Suid. v. Τρικορυσία. *Küst.* [b] βασίλισσα A. item in v. Τρικορυσία, ubi cett. Mss. in βασίλιννα consentiunt. Vocem ex ipso Menandro jussit observari Hemsterh. in Luc. Judic. Vocal. 8, intelligens fastu elatam et quæ tolleret quasi cristas. Deinde cum altera gl. mutavi editum καὶ αὐτή. Præterea dubium fit an Πόντου debeat præferri. Cf. Meinek. in Menandr. p. 280. *Bernh.*

169.

Suidas Πελαργιδεῖς. Πελαργῶν παῖδες. [a] Αἰλιανός. Ὥσπερ ἀετιδεῖς, οἱ ἀετῶν παῖδες.

[a] Πελαργῶν παῖδες· Αἰλιανός A. qui mox ἀετῶν παῖδες pro τῶν ἀετῶν. Non dissimilis est Æliani locus N. A. VII, 47, de quo vid. Valck. ad Theocr. Adon. p. 401. Deest gl. V. *Gaisf.* Ac potest in suspicionem adduci, cum nihil nisi repetitio sit gl. Ἀετιδεῖς. *Bernh.*

170.

Suidas Περιέσπασαν. Αἰλιανός· Τὸν βωμόν, ἐφ' οὗ τέως ἱλεοῦντο τὸν δαίμονα, [a] ἀνέτρεψαν, καὶ τὸν κόσμον ὅσος ἦν περικείμενος, τοῦτον περιέσπασαν.

[a] Ἀνέστρεψαν] Lege ἀνέτρεψαν. Vid. in Τέως. *Valck.* Ex inferiore glossa recuperamus post βωμὸν inserenda, ἐφ' οὗ τέως ἱλεοῦντο τὸν δαίμονα. *Bernh.* Hæc inserui edidique ἀνέτρεψαν.

160.

Et judices venales eum absolvunt.

161.

Mulier forma insignis et morum castitate.

162.

Homini perjuro, neque ullam numinis divini rationem habenti, fraudibusque et mendaciis innutrito, nec veri sanique quicquam dicenti, et inde infamibus opibus ditato.

163.

Ille vero, antequam cum hoste congrederetur, videns populum perire, ausus est malum malo longe majori restinguere scelestus ille. Miseram enim virginem in duas partes dissecari jussit.

164.

Una cum ipsis fanatico furore correpti, et insana hac ambitione, pessima dæmonum, agitati perierunt.

165.

Quin etiam currum ex Pario lapide Baccho sacratum, opus admirandum, sacrilegus ille abstulit.

166.

Repente forium strepitus auditur.

167.

Tandem autem et ipse jugulatus prope amasium suum jacuit, spectaculum insigne et illustre.

168.

Et muneris nuptialis loco petebat, ut regina crearetur: regina nimirum Tricorysia, ut Menandri verbis jocer; scilicet ut ipsa maris domina fieret.

169.

Πελαργιδεῖς. Ælianus dicit ciconiarum pullos: quemadmodum ἀετιδεῖς aquilarum sunt pulli.

170.

Aram, super quam antea deum placarant, everterunt, omnemque ornatum ei detraxerunt.

171.

Suidas Πολυάνδριον. Αἰλιανος· Θάψαντες δὲ τοὺς νεκροὺς εἰργάσαντο κοινὸν πολυάνδριον.

172.

Suidas Πομπήν. Αἰλιανός· Καὶ τὸν δράκοντα τὸν ἐκ τῆς [a] θείας πομπῆς ἥκοντα.

[a] Θείας πομπῆς] Ælian. V. H. VIII, 1. Suid. in Ἀναλώθησαν. Plutarch. Rom. p. 23. *Toup.* Ms. Videndus Em. I, p. 30. Adde Wessel. in Herod. III, 77. *Bernh.*

173.

Suidas Προγραφαί. Αἰλιανός· Ἐπανελθόντες οὖν προγραφὰς καὶ τῶν ἐκ βουλῆς καὶ τῶν εἰς τὴν ἱππάδα τελούντων εἰργάσαντο, τούτους ἀποκτιννύντες.

174.

Suidas Προσέσχε. Αἰλιανός· Εἶτα τῆς ὑστεραίας προσέσχε τῇ Χίῳ, καὶ ἀποβάντες ἐντυγχάνουσι τῇ κόρῃ πιπρασκομένῃ.

175.

Suidas Προσείλου. Αἰλιανός· Εἶτα, ἀσελγέστατε, τοσοῦτοι ἐχθροὶ γεγενημένοι οὐκ ἤρκεσαν, ἀλλ' ἄρα καὶ ἐμὲ εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν προσείλου τάξιν;

176.

Suidas Πρόφερε. Αἰλιανός· [a] Καὶ τὸ ἐλλειφθὲν κατὰ τὰς παρθένους προφέρει αὐτοῖς.

[a] Locus exquisitissimus et quem nemo interpretum intellexit. Nimirum viros eruditissimos fefellit vis verbi κατελλείπειν, quæ quidem haud protrita est. Κατελλείπειν τῆς παρθένου est *virginem deminuere*, *vitiare*. Quare Æliani locum ita interpretandum esse censeo : Et virginitatem puellæ deminutam illis exprobrat. Ceterum hoc fragm. ex Æliani libris de Providentia depromptum esse puto. *Toup.* II, p. 116. Quem vide in v. Ὥς γ' ἐμοὶ κριτῇ. Videtur ille sententiam potius quam orationem esse assecutus, nec fidem inveniat verborum quasi structura κατελλειφθὲν τῆς παρθένου. Verum commode præbuerunt τὰς παρθένους A. B. V. E. Ceterum haud scio an genitivi quidam ante ἐλλειφθὲν intercepti sint; ut Ælianus dixerit, *facinus nullo deterius in virgines commissum exprobrat. Bernh.*

177.

Suidas Ποινή. Αἰλιανός· [a] Ὁ Ἀπόλλων φησὶ πρὸς Λοκρούς, μὴ ἂν αὐτοῖς τὸ δεινὸν λωφήσειν, εἰ μὴ πέμποιεν ἀνὰ πᾶν ἔτος δύο παρθένους εἰς τὴν Ἴλιον τῇ Ἀθηνᾷ, Κασάνδρας ποινήν, ἕως ἂν ἱλεώσητε τὴν θεόν.

Suidas Κατεγήρασαν· Καὶ αἵ γε πεμφθεῖσαι κατεγήρασαν ἐν τῇ Τροίᾳ, τῶν διαδόχων μὴ ἀφικνουμένων.

[a] Locos huc referendos congessit Clintonus F. H. T. I, p. 134; adde Meinck. de Euphor. p. 23 sq. *Bernh.* Idem vir doctus huc pertinere vidit v. Κατεγήρασαν.

178.

Suidas Σεισμός. Αἰλιανός· Σεισμοί τε ἐπεπόλασαν, καὶ πολλὰ ἀνέτρεπον.

179.

Suidas Σκοπιά. Αἰλιανός· Οὐκ ἐπαινεῖ θεὸς οὐδὲ τοὺς τὰ [a] μέτρα πατοῦντας, γλιχομένους γε μὴν τῶν ὑπὲρ ἑαυτούς τε καὶ ὑψηλὰς σκοπιάς.

[a] Leg. μέτρια. *Toup.* τὰ om. Med. Verum non in hoc offendo, quod est, qui terminos sive legitimum finem pedibus conculcant, sed potius in novissimo καὶ ὑψηλὰς σκοπιάς, quod structuram inceptam turbat. Itaque videntur quædam excidisse, quæ ab altero participio suspensa essent. *Bernh.* Malim τὰ ἑαυτῶν μέτρα, cf. NA. X, 43.

180.

Suidas Σκότος. Αἰλιανός· [a] Ἐμπιπτόντων ὑετῶν καὶ χάλαζα ἰσχυρὰ ἐπέρρευσε, καὶ οἱ ποταμοὶ πληρωθέντες ἀνεχύθησαν, καὶ διὰ πάσης ἡμέρας σκότος ἦν βαθύτατος· καίτοι τὰ τῆς ὥρας οὐδαμῇ χειμέρια ἦν.

[a] Ἐμπιπτόντων ὑετῶν addidi ex v. Ὑετός, verba καὶ — ἐπέρρευσε et καὶ οἱ — ἀνεχύθησαν ex v. Ἀνεχύθη. Itaque injuria Bernhardy ad posteriorem glossam de ἐπέρρευσε dubitavit.

181.

Suidas Σοβαρός. Αἰλιανός· Ἀναθήμασι σοβαροῖς ἐκόσμησε τὸν νεών.

171.

Sepultis vero mortuis commune fecerunt sepulcrum.

172.

Et draconem divinitus missum.

173.

Reversi igitur et senatorii et equestris ordinis viros proscriptos interfecerunt

174.

Deinde ad Chium postero die appulit, cumque in terram egressi fuissent, inciderunt in puellam, cum venderetur.

175.

Deinde, impurissime, tibi tot hostes non suffecerunt, sed me quoque in tuorum inimicorum numerum rettulisti?

176.

Et facinus in virgines commissum illis objicit.

177.

Apollo Locris respondet, malum illorum non cessaturum esse, nisi quotannis binas virgines Ilium mittant Minervæ, pœnas ob Cassandram luituras, donec deam illam placarint.

Et quæ missæ fuerant in agro Trojano consenuerant, quod successores non venerunt.

178.

Crebris terræ motibus multa ædificia eversa sunt.

179.

Ac ne eos quidem probat deus, qui modica pedibus conculcant, petunt autem ea, quæ supra ipsos sunt posita, altasque speculas.

180.

Cum pluviæ laberentur, vehemens etiam grando decidit, et fluvii pleni redundarunt, et toto die densissimæ erant tenebræ, quamvis anni tempestas neutiquam esset hiberna.

181.

Superbis donariis templum ornavit.

182.

Suidas Σπεῖραι. Αἰλιανός· Ὁ δὲ δράκων ταῖς σπείραις τοὺς νεκροὺς συναγαγὼν ἐφύλαττεν ἀπαθεῖς, ὡς ἂν μήτε τι τῶν χερσαίων μήτε μὴν τῶν πτηνῶν ἐπὶ λύμῃ προσέλθοι.

183.

Suidas Στεγανώτερον. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἔλεγε [a] στεγανωτάτους εἶναι τοὺς βουλευτάς, καὶ φυλάττειν τὰ τῆς σκέψεως ἀπόρρητα.

[a] Vid. Bergler. et Wagner. in Alciphr. 1, p. 79. *Gaisf.*

184.

Suidas Στρεβλούμενος. Αἰλιανός· [a] Καὶ τοὺς ὑπηρέτας αὐτῷ περιβαλόντες εἰς τὸ θέατρον καλοῦσι τὸ πλῆθος, καὶ ἐκεῖνον παράγουσι καὶ στρεβλοῦσιν· [b] ὁ δὲ στρεβλούμενος καὶ κατατεινόμενος τἀληθῆ λέγει, καὶ πυρὶ παραδίδοται.

[a] Hæc verba redeunt v. Περιβαλλομένους. [b] Ex v. Κατατείνας inserui ὁ δὲ στρεβλούμενος scripsique τἀληθῆ (erat ἀληθῆ). Suasit Bernhardy.

185.

Suidas Συκοφαντεῖν. Αἰλιανός· [a] Ὁ δὲ ἐσυκοφάντει τὸν θεὸν ὀλιγωρίας. Ἐκ δὴ τούτων νόσοι καὶ τροφῶν ἀπορίαι τὴν Ἱμεραίων κατέσχον.

[a] Æliani locus in v. Ἱμεραία prolatus, ubi desideratur prius membrum. Illic scriptum τὴν Ἱμεραίαν. *Bernh.*

186.

Suidas Ἄσχος Κτησιφῶντος. Ὁ δὲ ἐμοὶ δοκεῖν ὁρμῇ τῇ παρὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐς τὸν δεσπότην ἀσκωλιάζων θάτερον τῶν ποδῶν ἔρχεται, καὶ ὄρθριον ᾀδομένου τοῦ παιᾶνος τῷ Ἀσκληπιῷ ἑαυτὸν ἀποφαίνει τῶν χορευτῶν ἕνα, καὶ ἐν τάξει στὰς ὥσπερ οὖν παρά τινος λαβὼν [a] χοραλέκτου τὴν στάσιν, ὡς οἷός τε ἦν, συνᾴδειν ἐπειρᾶτο τῷ ὀρνιθείῳ μέλει.

Suidas Συνῳδά. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἀλεκτρύων συνᾴδειν ἐπειρᾶτο τῷ ὀρνιθείῳ μέλει, [b] συνῳδόν τε καὶ συμμελὲς ἀναμέλπων.

Suidas Κυλλοῦ Πήραν. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἀλεκτρύων ἑστὼς ἐπὶ θατέρου ποδὸς προύτεινε τὸν λελωβημένον καὶ κυλλόν, ὥσπερ οὖν μαρτυρόμενος καὶ ἐμφαίνων οἷα ἐπεπόνθει.

Suidas Ἔσθενε. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἀλέκτωρ ὕμνει τὸν σωτῆρα, ἧπερ οὖν ἔσθενε φωνῇ, καὶ ἐδεῖτο ἀρτίπουν θεῖναι αὐτόν.

Suidas Βουλυτός. Αἰλιανός· Καὶ ὁ μὲν ἔδρασε τὸ προσταχθέν. Ὁ δὲ ὄρνις πρὸ βουλυτοῦ ἐπ' ἀμφοῖν βαδίζων καὶ τὼ πτέρυγε κρούων καὶ βαίνων μακρὰ καὶ αἴρων τὸν τράχηλον καὶ τὸν λόφον ἐπισείων, οἷον ὁπλίτης γαῦρος, τὴν ἐς τὰ ἄλογα προμήθειαν [c] ἐπεδείκνυτο.

Suidas Ἀλεκτρυόνα ἀθλητὴν Ταναγραῖον. Ἀφίησι τῷ Ἀσκληπιῷ ἀνάθημά τε καὶ ἄθυρμα εἶναι, οἱονεὶ θεράποντα καὶ οἰκέτην περιπολοῦντα τῷ νεῷ τὸν ὄρνιν, ὁ Ἀσπένδιος ἐκεῖνος.

[a] Χοραλέκτου Schneiderus in Lex. Legebatur χοροδέκτου. [b] Συνῳδόν τε] Συνῳδόν τι non displicet, quamquam alterum defendi potest. *Bernh.* Ælian. N. A. VIII, 10: βοῶντες διάτορόν τε καὶ ὀξύ. IX, 1: βρυχησάμενοι γενναῖόν τε καὶ διάτορον. X, 10: βλέπειν τε ἤδη πρᾶόν τε καὶ κεκμηκός. Vide ad NA. III, 37. [c] Erat ἀπεδείκνυτο.

187.

Suidas Σχολή. Αἰλιανός· Ἐγὼ δὲ ταῦτα [a] περιῆλθον, οὔτι που σχολὴν ἄγων τὰ τῶν προστυχόντων κακὰ τοῖς ἐμαυτοῦ λόγοις τιμᾶν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μὴ πράττειν [b] ἄλλους παραπλήσια.

[a] Portus recte legit παρῆλθον. *Küst.* Immo scriptor historiam sese peragrasse dicit, ut delectum exemplorum conficeret. *Bernh.* [b] ἄλλοις] Quod correxi. Vid. v. Ἀλλαξάμενος.

188.

Suidas Ταινίαι. [a] Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἐκρυέντος τοῦ

182.

Serpens vero cadavera spiris complexus illæsa servabat, et ab injuria non solum quadrupedum, sed etiam volucrum defendebat.

183.

Ille vero dicebat consiliarios esse maxime taciturnos et arcana silentio tegere.

184.

Cum autem lictoribus eum circumdedissent, populo in theatrum convocato, hominem producunt et tormentis subjiciunt. Qui cum tormentis adactus veritatem dixisset, igni traditur comburendus.

185.

Ille vero deum negligentiæ nomine criminabatur; inde morbi et annonæ penuria Himeræos vexarunt.

186.

Ille vero, ut mihi videtur, instinctu Æsculapii altero claudicans pede ad dominum venit, et cum mane pæan caneretur Æsculapio, adjungit se choro cantantium, et loco suo consistens, quasi haberet a præcentore sibi assignatum, quantum poterat, cantu gallis solemni accinere conabatur. — Gallus vero accinere conabatur, more gallorum cantum satis concinnum et consonum edens. — Gallus vero alteri pedi insistens, mutilum alterum et claudum porrigebat, quasi testificans quæ passus esset. — Gallus autem servatorem, quâ voce poterat, celebrabat, eumque orabat ut se pedibus valentem efficeret. — Et ille quidem (dominus) imperata fecit. Gallus vero ante vesperam utroque pede ambulans et alas concutiens et gressu incedens elato et collum erigens cristamque quatiens, ut solet ferox miles, providentiam divinam brutorum etiam curam gerere declaravit. — Aspendius dimisit gallum, qui donarium esset et ludicrum Æsculapii, voluitque alitem tanquam famulum et ministrum ejus templum obire.

187.

Ego vero hæc conquisivi, quippe qui minime operæ ducam quorumvis hominum mala verbis meis ornare, sed ne in eadem alii incidant.

188.

Ille vero sanguine profluente collapsus, sepulcrale quodammodo ornamentum, infelicem illam coronam sibi im-

αἵματος περιτραπεὶς ἐντάφιον ἑαυτῷ τρόπον τινὰ τὸ δυστυχὲς ταινίδιον ἐπήγετο. Περὶ Μαξίμου λέγει τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ, τοῦ ἀποσπάσαντος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς Ἀννίβου τὸ στέμμα.

[a] Lege Ἀππιανός. *Hemst.* Dubito num de Appiano possit cogitari. *Bernh.* Respexit Ælianus Parallelorum Minorum c. 4. [b] Vide Wyttenbachium in Plut. T. VII, p. 78. 81, et C. L. Rothium in Mus. Rhen. 1846, p. 282. Conferas etiam v. Αὐτόχρημα.

189.

Suidas Τιμησαίμην. Αἰλιανός· [a] Ὃν ἂν ἐγὼ τιμησαίμην πρὸ παντὸς συγγενέσθαι καὶ πᾶσι τυράννοις καὶ τοῖς ἐπὶ μέγα πλούτου προήκουσι. Καὶ αὖθις Αἰλιανός· Τιμησαίμην τὸν βίον πάντα τριτημορίου, εἰ μὴ ἔχοιμι τοὺς ἐμοὺς κηδεμόνας.

[a] Vide supra v. Προήκατο, ubi idem fragmentum legitur. *Küst.* Manifesta imitatio Herodoti I, 86: Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. *Gaisf.* [b] Τριημοίρου] L. τριτημορίου. Ita recte edidit in fragm. Æliani I. Kühn. *Hemst.* Similiter fere Bosius. Adde Toupium in v. Τιμᾶσθαι. Porro desideramus ἂν particulam. *Bernh.*

190.

Suidas Τιμωροῦντος. Αἰλιανός· Ἐμοὶ δοκεῖν, τοῦ Διονύσου τιμωροῦντος παρθένῳ δυστυχεῖ καὶ παθούσῃ τραγῳδίας ἄξια.

191.

Suidas Τιτανῶδες βλέπειν. Αἰλιανός· Ὁ δὲ ἐν τοσούτῳ [a] κακῷ ὢν οὐκ ἐπελάθετο τῆς βδελυρᾶς ἐκείνης καὶ ἀθέου συγγραφῆς, [b] ἣν ὁ Γαργήττιος, ὥσπερ οὖν τὰ ἐκ Τιτανικῶν [c] σπερμάτων φύντα, [d] τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων κηλῖδα προσετρίψατο.

[a] Κακῷ sive κακῶ haud scio an refingendum sit κακοῦ. *Bernh.* [b] Videtur legendum ἧς. *Porson.* [c] His nonnihil ad fabulam Orphicam alludi, quæ humanæ gentis originem a sanguine Titanum repetebat, monuit Lobeckius Agl. p. 567. *Bernh.* [d] Ex vv. Κηλίς et Προσετρίψατο addidi τῶν ἀνθρώπων κηλῖδα, jubente Bernhardyo. Ceterum ad eandem narratiunculam pertinet fragm. 39 et 100. Gargettius Epicurus est.

192.

Suidas Τό γε αὐτοῦ μέρος. [a] Αἰλιανός· Τί γὰρ μαθὼν ἐτόλμησε τό γε δὴ αὐτοῦ μέρος δουλώσασθαι Λυδοῖς Πέρσας;

[a] Locus ad narrationem de Crœsi casibus videtur pertinere. *Bernh.*

193.

Suidas Τριακοντόπους βόθρος. [a] Εἰς ὃν μετέωρον ἀράμενοι τὸν [b] σύρφακα ῥιπτοῦσι κάτω, οἱ μὲν πυγμαῖς, κορύναις δὲ ἄλλοι, λίθοιν γε μὴν τῶν ἐν ποσὶν ἀμυνόμενοι πολλοί, οἱ δὲ ὅ τι παρέπιπτεν αὐτοῖς ὑποχείριον ἀλοῶντες αὐτὸν ἀποῤῥαγῆναι τὴν ἐπάρατον αὐτοῦ ψυχὴν κατηνάγκασαν.

[a] Hæc esse Æliani discimus ex ipso Suida v. Ἀλοῶ. Vide etiam vv. Μετέωρον et Ὑποχείριον. *Küst.* Apparet et loci principium aut mutilatum esse aut immutatum, ut lemma quodpiam glossæ præfigi posset, et incuria fragmenti socordia vel interpolatione labem traxisse. Nam quod in reliquis glossis proditur, οἱ δὲ κορύναις (ῥοπάλοις), οἱ δὲ λίθοις, οἱ δὲ ὅ τι ποτὲ παρέπιπτεν—ἠνάγκασαν, facile persuadet, ut assumptis v. Μετέωρον copiis plenioribus orationem sic instauremus: Οἱ δὲ δορυφόροι μετέωρον ἀράμενοι τὸν σύρφακα, εἰς τὸν τριακοντόποδα καλούμενον βόθρον κομίσαντες, ῥιπτοῦσι κάτω, οἱ μὲν πυγμαῖς, οἱ δὲ κορύναις, ἄλλοι γε μὴν λίθων τῶν ἐν ποσὶν ἀμυνόμενοι πολλοῖς, οἱ δὲ ὅτι ποτὲ παρέπιπτεν, κτλ. *Bernh.* Suidas v. Μετέωρον· Οἱ γὰρ δορυφόροι μετέωρον ἀράμενοι τὸν Σύρφακα, εἰς τὸν τριακοντόποδα καλούμενον ἐκόμισαν, ῥίψαντες κάτω. Id v. Ὑποχείριον· Οἱ μὲν πυγμαῖς, οἱ δὲ ῥοπάλοις, οἱ δὲ ὅ τι ποτὲ παρέπιπτεν αὐτοῖς ὑποχείριον, ἀλοῶντες αὐτόν. Id. v. Ἀλοῶ· Οἱ μέν τινες πυγμαῖς, οἱ δὲ κορύναις, οἱ δὲ λίθοις, οἱ δὲ ὅ τι ποτὲ παρέπιπτεν αὐτοῖς ὑποχείριον ἀλοῶντες αὐτὸν ἀποῤῥαγῆναι τὴν ψυχὴν ἠνάγκασαν. [b] Σύρφακα] v. Μετέωρον legitur Σύφακα, quod probo. *Küst.* Feci litteram minorem. *Bernh.*

194.

Suidas Τριμμούς. [a] Αἰλιανός· Καὶ ἀναβλέποντες ὁρῶσι τριμμοὺς τῆς ἀνόδου καὶ προσβάσεις, δι' ὧν ἀνῆλθεν ὁ Ῥωμαῖος, καὶ συνέβαλον μὴ ἄπορον εἶναι, ἀλλ' ἐπιβατόν.

[a] Αἰλιανός] Hoc fragm. ad Gallorum in Capitolium ascensum retulit Wyttenbachius in Plut. T. II, p. 325, B. Adde ejusdem Æliani NA. XII, 33, et Plut. Camill. 26. *Bernh.*

---

posuit [de Maximo Romanorum imperatore loquitur, qui coronam ab Hannibalis capite detraxit].

189.

Quem ego præ omnibus censuerim esse dignum, qui tyrannis interesit et iis qui opibus excellunt. Iterum Ælianus: Vitam totam vix æstimarem triente, nisi meos curatores haberem.

190.

Baccho, ut mihi videtur, ulciscente virginem infelicem eaque perpessam, quæ tragœdiæ modum impleant.

191.

Ille vero in tanto malo deprehensus non oblitus est impuri illius et impii scripti, quo Gargettius iste tanquam giganteo semine natus fœdavit vitam hominum.

192.

Quid enim causæ fuit cur Lydis, quantum in ipso erat, Persas subjicere animum induxerit?

193.

In fossam XXX pedes profundam hominem scelestum sublime elatum dejecerunt, alii pugnis, fustibus alii, nonnulli multis lapidibus ante pedes jacentibus eum percutientes, alii vero arrepto, quicquid in manus primum venisset, hominem tundentes, exsecrabilem animam cum efflare coegerunt.

194.

Et suspicientes animadvertunt calles ad superiora loca ferentes et accessus, per quos Romanus ascenderat; itaque collegerunt locum esse non inaccessum, sed facilem ascensu.

195.

Suidas Οἰστρεῖ. Αἰλιανός· Καὶ καλῶς [a] Ἡρόδοτος τὰς ὑπὲρ τῶν γυναικῶν οἰστρήσεις τε καὶ μανίας παρ' οὐδὲν ἐτίθετο.

[a] Herodot. I, 4. *Porson.*

196.

Suidas Υἱῶσαι τὸν παῖδα. Υἱὸν ποιῆσαι αὐτὸν θετόν. Καὶ Υἱώσει, τῇ υἱοθεσίᾳ. Καὶ Υἱώσατο, ἀντὶ τοῦ υἱὸν θετὸν ἐποιήσατο. Καὶ τὰς Υἱώσεις, τὰς υἱοθεσίας. Ἡ χρῆσις παρὰ Αἰλιανῷ πολλή.

Eadem exstant apud Photium et in Lex. Bachm. p. 394, quos locos attulit Bernhardy.

197.

Suidas Ὑπόστασις· παρὰ δὲ [a] Αἰλιανῷ ὑπόστασιν τὴν ἀντίστασιν· φησὶ γάρ· Ἀπέστη τὸ ἔθνος τὸ Σύρων, καὶ Φοινίκων τοὺς γείτονας προσέλαβεν εἰς τὴν αὐτὴν ὁρμήν τε καὶ ὑπόστασιν.

[a] An Ἀῤῥιανῷ? *Hemst.*

198.

Suidas Ὕσας. Αἰλιανός· Εἶτα ἀδοκήτως πολλῷ πάνυ σφόδρα [a] ὗσε, καὶ ἀστραπαὶ γεγόνασιν ἐκπλῆξαι δεινοί.

[a] Simili brachylogia Aristides t. I, p. 486 : Ὕσθημεν πολλῷ. *Bernh.* Vide Jacobsium ad Æl. p. 425.

199.

Suidas Φιλοτησία. Αἰλιανός· Δοκεῖ τῷ δήμῳ διαμετρεῖν φιλοτησίαν τήνδε.

200.

Suidas Χειρώσασθαι. Αἰλιανός· Καὶ ἐκ τούτων χειρώσασθαι τὸν ἄνδρα, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὡς εἰπεῖν ἰδιόξενον.

201.

Suidas Χλευασία. Αἰλιανός· [a] Παριὼν δὲ ἐς τὸν νεών, χλευάζων γε μὴν τοὺς θεοῦ θεραπευτῆρας καὶ ἐπετώθαζε.

[a] Περιιὼν] Lego παριών. *Küst.*

Suidas Λιπαρία. [a] Ἐχλεύαζεν αὐτούς, ὡς ἐκ τῆς λιπαρίας τῆς τοσῆσδε πλέον [b] ἔχειν οὐδέν. — Ὁ δὲ [c] ἐτώθαζε τοῦ θεοῦ τοὺς θεραπευτῆρας, λέγων ἐκ τῆς τοσαύτης λιπαρίας πλέον ἔχειν οὐδέν.

[a] Deest V. exemplum utrumque; posterius nesciunt B. E. *Utrumque* quod dixi, vulgarem ordinem significavi, non meam ipsius sententiam. Ecquis enim semel admonitus dubitet alteram orationem pro alterius sive interpretatione sive (quod frequenter accidit in Suida, vide annot. in v. Τριτάλαντον) pro temeraria quadam repetitione habere? Itaque collectis quæ videntur Ælianum decere talem fere sensum recuperabimus. Ὁ δὲ ἐτώθαζε τοὺς τοῦ θεοῦ θεραπευτῆρας καὶ ἐχλεύαζεν αὐτούς, λέγων ἐκ τῆς λιπαρίας τῆς τοσῆσδε πλέον ἔχειν οὐδέν. *Bernh.* [b] Immo ἔχοντας. *Id.* [c] ἐτωθάζετο] Lege ἐτώθαζε τοῦ θεοῦ. Videtur fragmentum Æliani. *Valck.* Eandem ille proposuit emendationem in Theocr. p. 260, post Piersonum in Mœr. p. 366, eamque recepi. *Bernh.*

202.

Suidas Χρεών. Αἰλιανός· Ἐπεὶ δὲ ἐς γῆρας ἀφίκετο, τὸ κοινὸν τῇ πεπρωμένῃ χρεὼν ἐξέτισε, καὶ τῆς προσηκούσης κηδεύσεως ἔτυχε.

203.

Suidas Χρημάτισις. Αἰλιανός· Ὁ δὲ τῆς θεοσυλίας τε καὶ ἀθέσμου χρηματίσεως διαφθαρεὶς τὸν μισθὸν ἠνέγκατο τοῦτον πικρότατόν τε καὶ [a] πρεπωδέστατον.

[a] Πικρωδέστατον] Küsterus cum Kuhnio legit φρικωδέστατον. Scripsi πρεπωδέστατον, vide fragm. 275[a] : δικαιωθέντων—δικαίωσιν τὴν πρεπωδεστάτην. 329 : ἀνθ' ὧν τὰ ἐπίχειρα ἠνέγκαντο ἀλλήλοις πρεπωδέστατα. 366 : καὶ δικαιώσει τῇ πρεπωδεστάτῃ.

204.

Stobæus Serm. 29, 85 : Αἰλιανοῦ· Σόλων ὁ Ἀθηναῖος Ἐξηκεστίδου παρὰ πότον τοῦ ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ μέλος τι Σαπφοῦς ᾄσαντος, ἥσθη τῷ μέλει καὶ προσέταξε τῷ μειρακίῳ διδάξαι αὐτόν. Ἐρωτήσαντος δέ τινος διὰ ποίαν αἰτίαν τοῦτο [a] ἐσπούδακεν, ὁ δὲ ἔφη, Ἵνα μαθὼν αὐτὸ ἀποθάνω.

[a] Ἐσπούδασεν] ἐσπούδακεν Meinekius.

195.

Et recte quidem Herodotus furiosos illos et insanos erga mulieres amores nihili fecit.

196.

Υἱῶσαι, Filium adoptare. Et Υἱώσει, adoptione. Et Υἱώσατο, adoptavit. Et Υἱώσεις, adoptiones. His vocabulis Ælianus frequenter utitur.

197.

Apud Ælianum autem ὑπόστασιν ponitur de factione : Defecit Syrorum gens, et vicinos Phœnices ejusdem rebellionis socios sibi adjunxit.

198.

Deinde præter exspectationem valde largus decidit imber, et fulgura terribilia micuerunt.

199.

Placuit populo hoc munus dimetiri.

200.

Et exinde virum sibi devincire et, prope dixerim, privatum hospitem habere.

201.

In templum ingressus dei cultores irrisit et sannis excepit. — Ille autem eos deridebat, ut qui ex tanta assiduitate nullum omnino fructum perciperent. — Ille vero dei cultores deridebat, dicens assiduitatem illam nihil omnino ipsis prodesse.

202.

Cum autem ad senectutem pervenisset, commune fato debitum persolvit, et justo funere elatus est.

203.

Ille vero interfectus sacrilegii sui et injustæ opum cupidinis mercedem hanc tulit acerbissimam simul et horrendam.

204.

Solon Atheniensis, Excestidæ filius, cum ejus sororis vel fratris filius inter pocula quoddam canticum Sapphûs caneret, delectatus eo, jussit adolescentem docere illud. Quodam vero interrogante, quamobrem id ita desideraret? Ut, si didicero illud, moriar, inquit.

205.

Eustathius in Il. α, p. 738. Καὶ γὰρ καὶ τὸ ἀρᾶσθαι ἁρμονία τίς ἐστι πρὸς θεὸν, ὥσπερ καὶ ἡ εὐχή, [a] ἣν ὁ Αἰλιανὸς πρέσβιν φησὶ πρὸς θεὸν ἀδωρότατον.

[a] Hæc repetit Phavorinus in Ἀρέσασθαι. *Kühn*. Vide Philem. Lex. p. 274. Osann.

206.

Eustathius in Il. ω, p. 1351. Φέρεται δὲ μῦθος καὶ ὅτι Μέροψ Κῷος, ἀπαύστως τὴν γυναῖκα πενθῶν θανοῦσαν, ξενίσας Ῥέαν, μετεβλήθη εἰς ἀετὸν καὶ σύνεστιν ἀεὶ τῷ Διί. Αἰλιανὸς μέντοι λῃστήν ποτε γενόμενον μεταβληθῆναι εἰς ἀετὸν λέγει. Διὸ καὶ γαμψώνυχον μὲν εἶναι καὶ θηρατικόν, ἐν γήρᾳ δὲ ἀχρειοῦσθαι τὸ ῥάμφος τῇ ἄγαν ἐπικάμψει, καὶ ἔχει ποινὴν τῆς ποτὲ θηριωδίας τὸν ἐν γήρᾳ λιμόν, ἤδη δὲ καὶ τὸν ἐκ κανθάρων πόλεμον, ὡς εὐθὺς μετ' ὀλίγα ῥηθήσεται.

207.

Eustathius in Od. α, p. 1390. Φησὶ γοῦν Αἰλιανὸς αὐταῖς λέξεσιν οὕτω. Λόγος ἔχει Ἄτλαντι φοιτήσαντα τὸν Ἡρακλέα σπουδάσαι τὰ οὐράνια. Ταῦτά τοι καὶ συγγεγράφθαι διαδέξασθαι τὸν οὐρανὸν ἐν μέρει, αἰνιξαμένων τῶν συγγραφέων τὴν παράδοσιν τῆς σοφίας τοῦτον τὸν τρόπον.

208.

Eustath. in Od. τ, p. 1870. Τῶν δ' ἐν τούτοις τί μὲν ἡ κλεπτοσύνη, δῆλον, καὶ εἰς ἀνάλογον παρῆκται τῷ παλαισμοσύνῃ, ὃ καὶ παρὰ Αἰλιανῷ κεῖται.

209.

Eustath. in Dionys. 492. Λέγουσι δὲ καὶ οἱ προφῆται καὶ θέραπες τῶν θεῶν.

FRAGMENTA ANONYMA AD ÆLIANUM REFERENDA.

210.

Suidas Ἄγαλμα. Καὶ δίδωσιν ἀργύριον, ἵνα ἐκπονήσῃ τὸ ἄγαλμα ἄκρας τέχνης, προσθεὶς τὸ μέγεθος καὶ προσειπὼν τῆς λίθου τὴν φύσιν. [a] Ὁ δὲ πρὸς τὸ κέρδος ἀπιδὼν καὶ τυφλώττων πρὸς τὸ εὐσεβές, ἀπρόσωπον μὲν ὅσα ἰδεῖν, μικρὸν δὲ τὸ μέγεθος, λίθου δὲ μὴ κεχριμένης τὸ ἄγαλμα ποιεῖ.

[a] Verba ὁ δὲ πρὸς—ποιεῖ adjunxi ex v. Ἀπρόσωπον. In antecedentibus Bernhardy corrigit ἐκπονήσαιτο vel ἐκπονήσηται ἄγαλμα. Idem vir doctus in posteriore fragmenti parte Ælianum agnovit.

211.

Suidas Ἀγείρει. [a] Μάρκος τῶν εὖ γεγονότων, τὴν ἀξίωσιν ἀγορανόμος, προὐγράφη· εἶτα μέντοι λαθεῖν βουλόμενος ξυρεῖ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ γένειον, καὶ στολὴν Αἰγυπτίαν ἀναλαβών, ἥνπερ οἱ τῆς Ἴσιδος θεραπευτῆρες ἤσθηνται, καὶ σεῖστρον ἐπισείων καὶ πόλιν ἐκ πόλεως ἀμείβων καὶ τῷ θεῷ ἀγείρων, καὶ ἀναγκαίας τροφάς, λιμοῦ φάρμακα, ἀγαπητῶς λαμβάνων ἠλᾶτο.

[a] Probabiliter hanc incerti scriptoris narrationem ad casus M. Volusii (v. Appian. B. Civ. IV, 47) refert Schweigh. l. l. p. 139. Color quidem orationis cum Ælianum redoleat, tum prodit etiam vox illi dilectissima θεραπευτήρ, de qua v. Toup. p. 287 et v. Θεραπευτῆρες. Partem levi cum varietate repetit v. Σεῖστρον : probandum certe ξυρεῖ. *Bernh.* Verba Μάρκος—βουλόμενος (θέλων v. Ἀγύρει) ex v. Προὐγράφη supplevi ; tum correxi quod vulgabatur ξυρεῖται ex superiore gl., unde etiam περ post ἣν et ἠλᾶτο accessit. Injuria autem Wyttenbachius Appianum hujus fragmenti patrem esse scripsit ad Eunapium p. 36. Æliani manum vel εἶτα μέντοι formula monstrat.

212.

Suidas Ἀγώγιμον. Αὐτοὺς μὲν τοὺς ἐμπόρους

205.

Nam etiam preces conjunctio quædam hominum cum diis sunt, uti et supplicatio, quum Ælianus legatam dicit ad deos mitti a muneribus offerendis maxime abhorrentem.

206.

Fertur autem Merops Cous, uxorem defunctam sine ulla intermissione deplorans, cum Rheam hospitio excepisset, in aquilam transformatus esse Jovisque sempiternus esse socius. Quanquam Ælianus nescio quem latronem olim in aquilam conversum fuisse perhibet. Quapropter etiam unguibus illam esse aduncis et venationi deditam, senescenti autem ei rostrum nimia incurvatione inutile fieri ; jamque pœnam pristinæ feritatis meritam accipit famem in senio, ac deinde impugnatur a cantharis, uti mox narrabitur.

207.

Dicit enim Ælianus suis verbis ita : Fertur Hercules Atlantis institutioni se commisisse, ac cœlestia didicisse. Quamobrem etiam perscriptum esse, alternis illos cœlum suscepisse, scriptoribus hac ratione sapientiæ traditionem innuentibus.

208.

Atque in his quidem apertum est, quid sit κλεπτοσύνη, idque vocabulum haud aliter derivatum esse atque vocem παλαισμοσύνη, qua Ælianus quoque usus est.

209.

Dicunt vero etiam prophetæ et famuli deorum.

FRAGMENTA ANONYMA AD ÆLIANUM REFERENDA.

210.

Ac dedit illi pecuniam, ut elaboraret statuam summæ perfectionis, indicata magnitudine lapidisque natura declarata. Ille vero lucro tantum inhians, ad pietatem vero cæcutiens, specie turpem et parvam neque ex lapide eximio statuam fecit.

211.

Marcus, vir nobili genere natus, et dignitate ædilis, proscriptus est : qui cum latere vellet, caput barbamque rasit, et Ægyptia veste assumpta, qualem Isidis cultores gestant, et sistrum quatiens de urbe in urbem profectus est, deæ stipem colligens, et necessaria alimenta ad propulsandam famem libenter accipiens.

ἀπαθεῖς κακῶν ἀποσῶσαι, τὰ δὲ ἀγώγιμά σφισιν ἀνασώσασθαι.

213.

Suidas Ἀδιάδραστον. Καταπλαγείη δ' ἄν τις τὸ ἀδιάδραστον τῆς Δίκης ἐκ τῆς συμβάσης τούτῳ τιμωρίας.

214.

Suidas Ἀδράστεια. [a] Ἀδράστεια αὐτῷ Νέμεσις τιμωρὸς ὑπερόγκων καὶ ἀχαλίνων λόγων ἠκολούθησεν.

[a] Color sermonis facile prodit Ælianum : qui pigmentum suum ἀχαλίνων λόγων duxit ab Euripidis loco celebratissimo Bacch. 385, ubi vide Elmsleium, coll. Huschkii Ep. Crit. p. 108 sq. *Bernh.* Erat Ἀδραστείας.

215.

Suidas Ἀδρόν. Ἀδροῖς μισθοῖς προαγαγὼν εἰς τὸ τόλμημα τοῦτον ἀναιρεῖ..... Ἑκάστου τὴν τέχνην ἐπιδεικνυμένου ἐπὶ μισθοῖς ἀδροῖς.

216.

Suidas Ἀθέμιστα. [a] Ἠράσθη Πίασος Θετταλὸς Λαρίσσης τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς ἔρωτα ἄθεσμόν τε καὶ δυστυχῆ.

[a] Æliano tribuit Valck. *Bernh.* t. II, p. 2, p. 267, 4. Huc fortasse trahendum Æliani frustum in v. Βρόχος servatum.

217.

Suidas Ἀθύτους. Ὁ δὲ θεοσύλης γενόμενος καὶ τὰ ἕδη τῶν θεῶν αὐτὰ ἐξ ἠθῶν ἀναστήσας, καὶ φόνους ἐργασάμενος ἐναγεῖς, καὶ διαῤῥήξας καὶ διαξήνας τοὺς νόμους, καὶ τὴν ἀνδρῶν ἀπειπάμενος φύσιν, [a] καὶ γήμας ἀθύτους τε καὶ [b] ἀγάμους ἐκεῖνος γάμους, ἐφ' οἷς οἶδα καὶ τὸν θεὸν σείσαντα καὶ διοσημίας ἄλλας κατενόησα ὧν ὑφ' ἡλίῳ ἔτι καὶ τυραννῶν.

[a] Fragmentum hoc ex opere Æliani de Providentia depromptum esse et sensus et stilus verborum suadet. *Küst.* Id confirmat etiam v. Διαξαίνειν, unde hic locus est augendus. *Bernh.* Ex hac gl. addidi φόνους—φύσιν, ex v. Θεοσύλης verba ὁ δὲ—ἀναστήσας καί. [b] Ἀγάμους γάμους ἐκείνους Bernhardyana; verborum ordinem mutavi ex v. Διαξαίνειν. Ex eadem gl. Æliano vindicavi ἐκεῖνος. Finem hujus fragmenti petere licet ex v. Ἀλώμενος (227).

218.

Suidas Ἀκέσματα. [a] Ἀνὴρ ἦν ἐν τῇ Γαλεώτιδι, δεινὸς λύσεις τε νόσων εἰπεῖν [b] καὶ ὥραν ἀκαιρίας ἀκέσασθαι ἀγονίαις καὶ ἀκαρπίαις διά τινων ἱερουργιῶν, ἐπινοῆσαί τε καὶ δοῦναι μεταβολάς καί τινας εἰς εὐπορίαν ἀγαθὰς ὁδούς. Τοῦτον ἐς Κρήτην ὁ Μίνως καλεῖ, φασίν, ἐπὶ δώροις, ἵνα τοῦ Γλαύκου τὴν ὑμνουμένην ἀπώλειαν ἀνιχνεύσῃ.

[a] Non repperi, qui hunc Æliani, ut videtur, locum adhiberet Polyidi casibus illustrandis; neglexit etiam Valck. Diatr. p. 201. De Galeotis, familia Siculorum augurum, præter Stephanum v. Γαλεῶται ejusque interpretem Holstenium v. Müller. Dor. I, p. 341. *Bernh.* [b] Καὶ ὥραν ἀκαιρίας suspecta habuit Küst. Mendi sane suspicio loci hujus nescio quam sedem premit, siquidem desideratur vox ἄκεσμα : nisi fragmentum temere putes irrepsisse. Ceterum καὶ post ἀκέσασθαι vulgo positum cum Edd. vett. ignorent, videndum ne deleto ἀκαιρίας, quod ex v. ἀκαρπίαις natum videtur, scribendum sit, καὶ ὥραν ἀκέσασθαι ἀγονίας καὶ ἀκαρπίας διά τινων ἱερουργιῶν, * ἐπινοῆσαί τε καί. *Id.* Malim equidem δεινὸς λύσεις τε νόσων εὑρεῖν καὶ ὡρῶν ἀκαιρίας ἀκέσασθαι καὶ ἀγονίας καὶ ἀκαρπίας διά τινων ἱερουργιῶν.

219.

Suidas Ἀκμῇ καλεῖ. Ἐν ἀκμῇ τοῦ κακοῦ μνήμη τις εἰσῆλθε τῶν Σαμοθρᾴκων· καὶ γὰρ οὖν τετελεσμένω αὐτοῖς ἤστην.

220.

Suidas Ἀκράτωρ. Φιλοχρημάτω τε ἤστην καὶ ἡδονῶν ἀκράτορε.

221.

Suidas Ἀλλαξάμενος. Προτιμήσας. [a] Ὑπὲρ τοῦ κέρδους ὁ κακοδαίμων τὴν πήρωσιν ἀλλαξάμενος· καὶ

212.

Mercatores illæsos servare, mercesque conservatas iis reddere.

213.

Hujus in pœnam si quis intueatur, inevitabilem numinis vindictam perhorruerit.

214.

Adrastia Nemesis cum ultrix superborum et immoderatorum verborum subsecuta est.

215.

Cum magna mercede hominem ad id facinus induxisset, eum interfecit..... Cum quilibet artem suam amplis præmiis propositis ostentaret.

216.

Piasus Thessalus filiam suam Larissam incesto et infelici amore amavit.

217.

Ille vero sacrilegus cum templa deorum ex sedibus suis excitasset et nefarias cædes perpetrasset, legesque violasset et rupisset, et ab humana natura descivisset, et nuptias illas inauspicatas et infaustas celebrasset, propter quas terram tremuisse novi, multaque alia prodigia accidisse animadverti, cum adhuc rex essem

218.

Fuit in regione Galeotide homo morborum propulsandorum peritus, quique intemperiei anni mederi et ope quorundam sacrificiorum fœtuum frugumque sterilitatem depellere nosset, ut in opportunas quasdam felicitatis vias ea transferretur. Hunc in Cretam ab Minoe muneribus propositis invitatum ferunt, ut celebratum illum Glaucum amissum investigaret.

219.

In summis malis animum memoria subiit Samothracio rum, quorum quidem sacris ambo initiati erant.

220.

Ambo erant avari et modum in voluptatibus servand nescii.

221.

Infelix ille mutilatione corporis lucrum redemit : ut omni

ἦν παράδειγμα καὶ παίδευμα πᾶσιν, ὥστε μὴ τολμᾶν μηδὲ κερδαίνειν παραπλήσια.

[a] Fragmentum Küst. depromptum e libro Æliani περὶ Προνοίας putabat. Ceterum si Zon. p. 134, quanquam in proximis depravato, utimur, ὑπὲρ τοῦ κέρδους referendum ad προτιμήσας, deinde corrigendum : Ὁ κακοδαίμων.... ἀλλαξάμενος ἦν π. *Bernh.* Mancam esse Zonaræ auctoritatem verbaque ὑπὲρ τοῦ κέρδους non posse disjungi ab ἀλλαξάμενος ex iis apparet quæ notavimus ad v. Βρόχος s. fr. 268.

222.

Suidas Ἄλβιος. [a] Ἄλβιος ἐς τὴν ἱππάδα τελῶν, τὴν Ἀντωνίου θεραπεύων καὶ ὑπαικάλλων ἅμα φάτνην.

[a] Fragmentum Æliani, ut videtur, alibi repetitum, ut in v. Ὑπαικάλλων. Ejusdem Albii mentio fit in v. Βομβοῦσι [fr. 278]. Compares etiam v. Ἰούνιος. *Bernh.*

223.

Suidas Ἀλεκτορίδες. [a] Καὶ τὰς ἀλεκτορίδας δὲ αὐτὰς ἀπέκτειναν, τοῦ μὴ κελαδούσας καὶ ᾀδούσας ἐπὶ τοῖς ᾠοῖς μηνῦσαι τὸν μοιχόν.

[a] Eustath. in Od. μ', p. 1710 f. ab Hemst. indicatus : ὡς δὲ καὶ τοῦ κελαδεῖν τοῦ τε ἄλλως καὶ τοῦ κατ' ὄρνιθας διαφέρει τὸ ᾄδειν, δηλοῖ ὁ γράψας οὕτω· καὶ τὰς ἀλεκτορίδας ἀπέκτεινε, τοῦ μὴ κελαδούσας καὶ ᾀδούσας ἐπὶ τοῖς ᾠοῖς μηνῦσαι τὸν μοιχόν. *Bernh.* Κέλαδος apud Ælianum est N. A. I, 20.

224.

Suidas Ἀλκαία. Ἀλλ' ὁ μὲν δράκων μεγέθει μέγιστος ὢν τῷ οὐραίῳ τὸν λέοντα κατῃκίζετο, ὁ δὲ λέων ἤλγει μὲν καὶ [a] τῇ ἀλκαίᾳ πρὸς ἄμυναν διηγείρετο.

[a] Vide Jacobsium ad Æl. p. 205.

225.

Suidas Ἄλλως. Οὐδὲ ὤλισθον ἄλλως αἱ εὐχαὶ καὶ [a] αἱ κατὰ τοῦ [b] θεῷ ἐχθροῦ ἀραί.

[a] Αἱ inserui ex v. Ὤλισθον, quam adscripsit Bernhardy. [b] Küsterianum θεοέχθρου quanquam Schæfero in Dionys p. 236 placuit, non ausim id præter firmum antiquitatis usum largiri, qui cum publicum convicium ὦ θεοῖς ἐχθρέ, unde fluxit vel insolentius istud apud Demosth. in Androt. p. 611 θεοισεχθρία, stabilisset, non longe videtur abfuisse ut recens scriptor novaret θεῷ ἐχθρός. θεῷ tamen erasum in A. *Bernh.* Ælianum cum in hoc fragmento agnoscere liceat (v. fr. 119), θεοῖς ἐχθροῦ refingendum videtur, quam formulam in illius libris fixam statamque esse reperio.

226.

Suidas Ἄλλως. Ὑπὲρ δὴ τούτων τί φατε οἱ τὴν πρόνοιαν ἀλᾶσθαι [a] ἄλλως καὶ μῦθον εἶναι λέγοντες;

[a] Fortasse ἀλᾶσθαι καὶ μῦθον ἄλλως εἶναι λέγοντες;

227.

Suidas Ἀλώμενος. [a] Ὁ δὲ θεοσύλης λιπὼν τὴν πατρίδα καὶ ἀλώμενος [b] διετέλει.

[a] Locus (Æliani, ut Toupio et Valck. in Herod. VIII, 11 videtur) ex v. Θεοσύλης redintegrandus. *Bernh.* Certiora, ni fallor, supra docuimus v. Ἀθύτους (fr. 217). [b] ἐτέλει] Probo conjecturam Porti διετέλει legentis. *Küst.* Hoc reposui, non tamen ausus expungere καὶ particulam, post quam verba nonnulla intercidisse videntur. Toupius conjecturam suam τὸ ζῆν ἐτέλει ex corrupta gl. Ἀλῆται derivavit.

228.

Suidas Ἀμαθής. Ὁ δὲ ἀκούει ταῦτα, καὶ μὴ ὢν ἀμαθὴς οἰωνῶν, τὸν παῖδα ἐπανάγει καὶ ἐκτρέφει ὡς γνήσιον.

229.

Suidas Ἄμαχον. Ἦν δὲ ἱέρεια τῷ θεῷ κάλλος ἄμαχος..... Ἀδοκήτου χειμῶνος καταῤῥήγνυται πλῆθος ἄμαχον.

230.

Suidas Ἀμείβομαί σε τοῦδε. [a] Τούτους ὥσπερ τῆς εὐσεβείας ὁ θεὸς ἀμειβόμενος.

[a] Fragmentum Æliano Gaisf. addixit, comparato Plutarcho T. II, p. 108, F : τῆς θεοῦ τὸν θάνατον αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας ἀμοιβὴν δωρησαμένης, ubi tradit de Bitone et Cleobi. *Bernh.* Eadem constructione Ælianus V. H. X, 2 : αὐτὸν ἀμειβομένη τῆς σωφροσύνης.

231.

Suidas Ἅμιλλα. Καί ποτε ἀγῶνα ἐπιτελοῦντες τούτω τὼ μειρακίω, ἐς ἅμιλλαν ἀκοντίσεως ἀποδυσα-

---

bus exemplo esset et documento, ne quis talia conaretur et similibus lucris inhiaret.

222.

Albius, equestris ordinis vir, Antonii præsepe colens eique blandiens.

223.

Quinetiam ipsas gallinas interfecerunt, ne strepitum edentes et canentes super ovis adulterum proderent.

224.

At draco qui magnitudinis esset ingentis, leonem cauda verberabat : at leo dolore irritatus ad ultionem cauda se stimulabat.

225.

Neque irritæ fuerunt preces et dirarum adversus diis inimicum imprecationes.

226.

Ad hæc vero quid dicitis vos, qui providentiam temere vagari dicitis et fabulam esse?

227.

Ille vero sacrilegus relicta patria vitam vagam degebat.

228.

Qui quum hæc audisset, nec divinationis esset imperitus, puerum receptum ut filium suum educavit.

229.

Erat autem illa dei sacerdos pulchritudine incredibili prædita..... Vehementissima tempestatis vis præter opinionem ingruit.

230.

Deus pietatis mercedem illis rependens.

231.

Cum autem aliquando hi duo adolescentes certamen instituerent, et jaculando inter se contendere cœpissent, ac paulatim studio rei magis magisque accenderentur,

μένω, εἶτα μέντοι τῆς σπουδῆς θερμότερον ὑπεπλήσθησαν· καί πως [a] ὁ Ἀργέου υἱὸς ἀλλαχόσε βουλόμενος βαλεῖν, τἀδελφοῦ δυστυχῶς τῶν στέρνων τυγχάνει, καὶ ἀναιρεῖ αὐτόν.

[a] In his ὁ Ἀργέου (Ἀργαίου A.) υἱός latere videtur adolescentis nomen. *Bernh.* An Ἀρχίβιος?

232.

Suidas Ἀμοιβόν. Πρὶν κακῶν ἔργων ἀμοιβὸν τιμωρίαν ἐκτῖσαι.

233.

Suidas Ἀμύνασθαι. [a] Αὐτοὺς ἐπαίδευσεν ἔθρεψέ τε δημοσίοις χρήμασιν εἰς ἥβην, ἵνα οἵ ποτε λοιγὸν ἀμύναιντο.

[a] Æliano adscripsit Bernhardy. « Αὐτοὺς et quæ sequuntur usque ad ἀμύναιντο Meinekius etiam Com. II, p. 112 magno molimine numeris includere conabatur. Verum ne nunc quidem versus comici poetæ agnosco. » *Id. in Add.*

234.

Suidas Ἀναβιῶναι. Ἤδη δέ τινές φασιν, [a] ἐς τοσοῦτον ἄρα τὸν Αἴσωπον θεοφιλῆ γενέσθαι, ὡς καὶ ἀναβιῶναι αὐτόν, καθάπερ οὖν τὸν Τυνδάρεων καὶ τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Γλαῦκον.

[a] Malim ὡς ἐς τοσ. *Bernh.* Prætuli ἐς τοσοῦτον ἄρα.

235.

Suidas Ἀναλώθησαν. [a] Οὐδὲ γὰρ ἀναλώθησαν ἄλλως αἱ εὐχαί. Θηρίον γάρ τι αὐτοῖς πομπῇ κρείττονι ἐντυγχάνει.

[a] Merito fragmentum Æliano tribuit Toupius, coll. v. Ἄλλως. *Bernh.*

236.

Suidas Ἀναμοχλευόντων. Βιαζομένων δὲ αὐτῶν καὶ τὰς θύρας ἀναμοχλευόντων, [a] δράκοντες ἄρα μέγιστοι τὸ μέγεθος ἀνέστελλον αὐτοὺς καὶ ἐδειμάτουν, τὰ οὐραῖα μέρη ἐς σπείρας ἑλίξαντες καὶ ἐπανιστάμενοι καὶ πῦρ ὁρῶντες οἷον ὀξύτατον.

[a] Verba δράκοντες—αὐτούς repetuntur in v. Ἀνέστελλον. Color dictionis Æliancæ. *Bernh.* Καὶ ἐδειμάτουν—ἑλίξαντες addidi ex v. Ἐδειμάτουν, quem locum indicavit idem V. D.; καὶ ἐπανιστάμενοι ex v. Οὐραῖα : καὶ πῦρ—ὀξύτατον ex v. Οἷον. Huic fragmento olim præposita fuisse arbitror quæ exstant v. Ἐξαράξειν.

237.

Suidas Ἀνεφρόνησεν. Ἐπεὶ δ' ἀνέφρονησε καὶ τὸ τολμηθὲν ἐσκοπεῖτο καὶ [a] ἐνενόει τὸ ἀσέβημα, διπλαῖ ἔννοιαι τοῦτον εἰσῄεσαν.

[a] Dictio Ælianum redolens. *Bernh.*

238.

Suidas Ἀνωθῆσαν· Ἀνωθῆσαν δὲ ἑαυτὸ τὸ θηρίον καὶ ἔξαλον γενόμενον ἀπεσείσατο ἐς τὴν νῆξιν ἀπολῦσαν τὸν ἄνθρωπον.

239.

Suidas Ἀντεμήνισεν. Ὁ δὲ παθὼν ἀνήκεστα καὶ τῆς πατρῴας ἑστίας [a] διωχθεὶς παρὰ τὴν δίκην, ὅμως οὐκ ἀντεμήνισεν.

[a] Malim ἐκδιωχθείς. Præterea confer Æl. N. A. VI, 63 de dracone in saltum deportato : Ὤχετο ἀπιὼν ἔνθα αὐτὸν ἐξέθεσαν, οὔτε μηνίσας ὑπὲρ τῆς ῥίψεως, οὔτε κτλ.

240.

Suidas Ἀντικρύ. [a] Ὑποβλήτους ἄν εἴπέ τις αὐτοὺς εἶναι καὶ νόθους ἄντικρυς. Ἀνέπλησαν δὲ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα πολλῶν κακῶν.

[a] Æliani. *Valck.* ad v. Ὑπόβλητος, unde adjeci verba ἀνέπλησαν—κακῶν.

241.

Suidas Ἀξιοζήλως. Ὁ δὲ ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν ἁπάντων ἑαυτὸν διεχρήσατο οὐκ ἀξιοζήλως.

242.

Suidas Ἀπαληθεύειν. Ὁ δὲ [a] χρόνῳ ὕστερον ἐφωράθη τῷ πάντα ἐκκαλύπτοντι καὶ ἀπαληθεύοντι. [b] τούτου τὸ δολερὸν ἀναφαίνεται.

---

forte accidit, ut Argei filius, alio jaculari volens, pectus fratris infeliciter feriret eumque interficeret.

232.

Priusquam pœnas malis facinoribus debitas persolveret.

233.

Illos instituit aluitque pecunia publica, olim ut perniciem sibi propulsarent.

234.

Quidam tradunt Æsopum adeo deo carum fuisse, ut etiam revixerit, quemadmodum Tyndareus, Hercules et Glaucus.

235.

Neque vero preces illorum irritæ fuerunt. Fera enim quædam illis occurrit divinitus immissa.

236.

Illis autem per vim ingredi conantibus, et fores emolientibus, ecce dracones magnitudine insignes eos represserunt et terrebant, caudas in spiram convolventes et reliquum corpus erigentes oculisque quam acutissimis micantes.

237.

Cum autem discussa ebrietate ad se redisset, et facinus patratum reputaret, impietatemque consideraret, duplices cogitationes eum subierunt.

238.

Cum autem fera cum impetu emersisset, et ex mari prosiluisset, hominem excussit et natatui permisit.

239.

Ille quamvis gravissima mala perpessus et e paterna domo præter jus pulsus esset, tamen non est iratus.

240.

Divisses eos omnino suppositos et nothos. Patriam enim suam multis malis impleverunt.

241.

Is autem in omnium conspectu exemplo haud laudabili se ipse interfecit.

242.

Ille vero postea deprehensus est, tempore omnia detegente et veritatem aperiente. Id est, dolus ejus apparuit.

[a] Malim τῷ χρόνῳ. *Bernh.* Verba χρόνῳ ὕστερον dissecare non satis tutum videtur. Excidit post ἀπαληθεύοντι Ἡλίῳ vel simile quid. [b] τούτου τ. δ. ἀ. pro interpretatione haberi solita haud scio an aliquam olim societatem cum superioribus tenuerint : quemadmodum Zon. p. 356 hæc conjunxit. Nunc saltem καὶ ponere licet ante τούτου. *Bernh.*

243.

Suidas Ἀπεχρήσατο. Ἀπέχρησεν μὲν οὖν καὶ ταῦτα κάκιστα ἀνθρώπων ἀπολέσαι αὐτόν.

244.

Suidas Ἀπήντα. [a] Οὐ μὴν ἀπήντησέν οἱ τὰ τῆς ἐλπίδος.

[a] Forsan ex Appiano, quem conf. T. I, p. 65, c. 3. *Burn.* Frustra : nimirum usus iste longe fuit pervagatissimus. Vide vel Boisson. in Eunap. p. 235. Cf. v. Ἀπαντᾶν [fr. 49]. *Bernh.*

245.

Suidas Ἀπιθής. [a] Ἀλαλκομεναὶ πόλις ἐστί· καὶ ἀκούω αὐτὴν μήτ' ἐφ' ὑψηλοῦ κεῖσθαι καὶ [b] ἀπιθοῦς λόφου, μήτε τειχῶν περίβολον ἔχειν.

[a] Vide Ἀπειθεῖν. Æliani hæc esse verba puto. *Hemst.* Desidero nonnulla post v. πόλις ἐστί, velut οὐ μεγάλη. Pausan. IX, 33, 4 : Ἀλαλκομεναὶ δὲ κώμη μέν ἐστιν οὐ μεγάλη, κεῖται δὲ ὄρους οὐκ ἄγαν ὑψηλοῦ πρὸς τοῖς ποσὶν ἐσχάτοις. *Bernh.* [b] ἀπειθοῦς] Quod reposuimus ἀπιθοῦς et glossæ lex flagitabat et sermonis ratio. *Id.*

246.

Suidas Ἀπίκιος Μάρκος. Οὗ διαῤῥεῖ μυρίον ὄνομα ἐπί τε ἀσωτίᾳ καὶ πολυτελείᾳ [a] καὶ ῥᾳστωνεύσει βίου καὶ κακοδαιμοσύνῃ λοιπῇ. Ὑπάτω δὲ ἤστην Ἰούνιος [b] Βλαῖσος καὶ Λεύκιος. Ὁ τοίνυν Βλαῖσος, ἐπὶ τὴν θοίνην κληθείς, οἷον ἐφολκίδα ἄκλητον ἐπάγεται Ἀσκώνιον [c] Παιδιανόν. Ἐξῆν γὰρ καὶ [d] ἐπικλήτους οἱονεὶ σκιὰς ἑαυτοῖς παρακαλεῖν τινας, καὶ ἔδει τὸν Ἀπίκιον καὶ φίλοις καὶ ἀγνῶσι τὴν οὐσίαν ῥίπτειν τὴν ἑαυτοῦ. Πέπυσμαι δὴ ἐν τῷδε τῷ συνδείπνῳ γενέσθαι καὶ Ἰσίδωρον ὄνομα, τῶν ἐκ παλαίστρας κατατριβέντων, ἄνδρα παλαιὸν μὲν ἤδη καὶ [e] πολὺν τῷ χρόνῳ, [f] ἓν δὲ καὶ ἐνενήκοντα [g] ἔτη γεγονότα, εὐπαγῆ τε καὶ εὐμελῆ, καὶ βαθὺν μὲν τὰς πλευράς, γενναῖον δὲ τὼ βραχίονε καὶ τὼ χεῖρε [h] ἄκρω, βλέπειν τε ὀξὺν καὶ ἀκούειν ῥᾷστα, [i] ὡς μὴ ἂν πιστεύειν πέρα ξ' ἐτῶν εἶναι αὐτόν, [k] σκύφοις δὲ πιτύλοις ἁμιλλᾶσθαι διαπίνοντα πρὸς τοὺς νέους, καὶ μέντοι καὶ ὑπὲρ [l] πολυδαισίας καὶ πολυποσίας ἐρίσαι καὶ παίζειν ταῦτα. Ἑνὶ δὲ ἡττηθῆναί φασιν αὐτόν· ἀπελθεῖν γὰρ τοῦ συνδείπνου θᾶττον. Γέροντες δὲ [m] ἄλλα τε ἔλεγον ἐπὶ τέχνῃ παλαιστρικῇ, καὶ μέντοι καὶ Ἰούνιος Βλαῖσος. Καὶ ὅτε ταῦτα ἔλεγεν, ἔτη γεγόνει ἑξήκοντα, φασί. Μακρὸν δὲ τὴν ζωὴν γενέσθαι πέπυσμαι [n] Σερουίλιον ὕπατον. Ἔτεσι γὰρ τοῖς ἐνενήκοντα ὁμοῦ τε ἐβίωσε, καὶ πάντα, ὡς λόγος, τὰ τοῦ σώματος ἀπαθὴς ἦν, καὶ μέντοι καὶ διεσώσατο τὰς αἰσθήσεις ἁπάσας εὐμοιρίᾳ ἀξιοζήλῳ τε καὶ σοβαρᾷ.

[a] Pigmenta orationis ῥᾳστώνευσις et κακοδαιμοσύνη observanda. Decent hæc Ælianum, cui summo jure narratio v. Μάρκος Ἀπίκιος convenit. Ceterum hiat in sequentibus oratio, neque potuit ad epulas istas sic repente progressio fieri. *Bernh.* [b] « Βλαῖσος] Galbæ et Vitellii temporibus fuit Jun. Blæsus, vid. Vossius de Hist. Lat. p. 730. Λεύκιος] Leg. Λέντουλος, sc. Serv. Cornel. Cn. F. N. Lentulus Maluginensis ex Kl. Jul. a. V. 762 e tabb. Capit. Onuphr. Pigh. » *Reines.* Mireris Blæsum et Lucium nescio quem conjungi, quorum in tabulis certe consulum ordinariorum nulla supersunt vestigia. Blæsus quidem, si rationem temporum exigimus, debuit Sejani esse avunculus idemque variis honoribus perfunctus. *Bernh.* [c] Multum sudavit in Asconii temporibus expediendis Scaliger in Euseb. p. 200, nec propositum perfecit, ut duo Pediani prorsus distinguerentur. Madvigius de Ascon. p. 16, Hieronymi fidem secutus, Asconium Vespasiani principatum attigisse haud temere sumebat. *Id.* [d] ἀκλήτους Marcilius in Horat. p. 121, immemor Plutarchi, qui umbras τῶν ἐπικλήτων nomine signavit Qu. Symp. VII, 6. *Id.* [e] Nova quidem dictio πολὺν τῷ χρόνῳ, ac possit repetitum μέν ad suspicionem participii nunc oblitterati perducere; sed patet eum describi, qui multum annis valuerit, quemadmodum Lucianus Paras. 41, usurpavit τὸ σῶμα πολύς. *Id.* [f] ἓν δὲ—εὐπαγῆ τε] Apparet particulas sedibus suis esse deturbatas. Nam ἕν τε καὶ ἐνενήκοντα ne mireris dictum, confirmant usum, qui Ionicæ potissimum orationis fuit peculiaris, Hom. Od. π, 249. Anacr. ap. Strab. III, p. 151. Pind. Ol. I, 127. Herod. II, 142. VI, 27. Pausan. VII, 6. 16. *Id.* [g] ἐτῶν Hemst. Is etiam εὐμελῆ εἶναι, quem fefellit vulgatum illud ἓν δέ. *Id.* [h] Vid. v. Ἀκροχειρίζεσθαι. Significatur articulorum robur, quibus quicquid sub manum venisset, ille compri-

243.

Vel hæc suffecerunt ad hominem omnium pessime perdendum.

244.

Rei eventus non respondit ejus exspectationi.

245.

Alalcomenæ urbs est, quam audio neque in excelso et iniquo colle sitam nec muris cinctam esse.

246.

Marcus Apicius. Hujus nomen, ob luxuriam vitamque sumptuosam et mollem ceteraque flagitia celeberrimum est. Consules erant Junius Blæsus et Lucius. Blæsus igitur ad convivium invitatus Asconium Pedianum invocatum tanquam umbram secum adducebat (quod convivis facere licebat); oportebatque Apicium tam in amicos quam ignotos opes suas profundere. Audivi autem in convivio interfuisse etiam Isidorum quendam, in pulvere palæstrico multum versatum, hominem senem quidem et natu grandem, quippe unum et nonaginta annos natum, sed corpore firmo, membris robustis, lateribus profundis validisque et brachiis et manuum articulis; et qui acutum cerneret facillimeque audiret, ita ut nemo sexagenario eum majorem crederet. Idem in scyphorum tractatione cum adolescentibus certabat, et in edacitatis bibacitatisque certamen descendebat, ac more juvenili lasciviebat. Una vero in re eum victum esse dicunt, quod citius e convivio discessisset. Senes autem cum alii dicebant, eum ob artem palæstricam illud facere, tum vero Junius Blæsus; et is quidem cum hæc diceret, sexaginta annos, ut aiunt, natus erat. Consulem quoque Servilium longævum fuisse audio. Is enim tum annos vixit nonaginta, tum ad eam usque ætatem, rara quidem felicitate, corpore incolumi sensibusque omnibus integris usus est.

meret perfringeretque. *Id.* [i] μὴ ἄν τι V. Id opinor fuisse μὴ ἄν τινα. *Id.* [k] σκύφον δὲ] σκύφων δὲ A. σκύθων τε V. σκύφων δὲ πιτύλοις egregiam Piersoni apud Valckenarium emendationem merito Gaisford. recepit in locum editi σκ. δὲ ἐπὶ τύλοις. *Id.* [l] πολυδαισία ex hoc loco notatum est. *Id.* [m] Non intelligo sententiam verborum, quam Latinus interpres mirifice ornavit : *Senes autem aliique dicebant eum ob artem palæstricam illud facere.* Non dubito, quin laborent vv. ἔλεγον et ἔλεγεν, ubi laus vel studium artis gymnasticæ erat commemorandum. Mox scribendum etiam γεγόνει [erat γέγονε]. *Id.* ἔτη ξ' γέγονε φησὶ V. Hinc eliciendum γεγονέναι. *Id. in Add.* [n] Hic est C. Jul. Servilius Africanus, III Cos., quem Hadrianus paulo ante obitum suum mori coegit (cf. Æl. Spart. Hadr. 15). Casaub. Athen. I, 7, tres Apicios commemorat : eum qui a. u. 619 cum consule Rutilio vixit : alterum sub Tiberio, tertium sub Trajano, de quo vid. v. Ὄστρεα. *Reines.* Hic locus allegatus sub v. Σερουΐλιος. *Bernh.*

247.

Suidas Ἀπόνασθαι. Οὐ μὴν ἀπόνασθαί γε ξυνέβη τῆς βασιλείας αὐτῷ· τελευτᾷ γὰρ νόσῳ ἑπτὰ [a] ταῖς πάσαις ἡμέραις.

[a] Dativi participium flagitant, velut ἄρξας sive βασιλεύσας. *Bernh.*

248.

Suidas Ἀποπληξία. Ὅτι Μάρκος Βῆρος, Ἀντωνίνου ἀδελφός, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ἀδοκήτως διαφθείρεται, πλήθους ἰχῶρός τε καὶ πνεύματος ἐπισχόντος οἱ τὴν πνοήν· ὃ δὴ πάθος [a] ἀποπληξίαν παῖδες ἰατρῶν ὀνομάζουσι.

[a] Apoplexia Verum occubuisse tradit etiam Capitolinus Marci c. 14 et Veri c. 9. *Bernh.* Postrema fragmenti verba Ælianum clamant : vide fr. 54 : ὁ δὲ νόσῳ (περιπνευμονίαν καλοῦσιν Ἀσκληπιαδῶν παῖδες αὐτήν) πιεζόμενος. N. A. VII, 14 : τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀχλύν, ἥνπερ οὖν παῖδες Ἀσκληπιαδῶν ὑπόχυσιν καλοῦσιν.

249.

Suidas Ἀποστέγειν. Μήτε μὴν τειχῶν ἔχειν περίβολον, οἷον ἀποστέγειν καὶ ἀναστέλλειν τοὺς πολεμίους [a] [κατὰ τὸ] καρτερόν.

[a] Inserui κατὰ τό.

250.

Suidas Ἀπόφημον. [a] Ἡ γλῶττα ἡ ἀπαίδευτος καὶ ἀμαθὴς τῇ τε ἄλλῃ καὶ ταυτῃ επίσπαστα παλαμᾶται, καὶ μέντοι καὶ ἐς τὸ ἀπόφημόν τε καὶ βλάσφημον κατολισθάνει.

[a] Æliani. *Hemst.*

251.

Suidas Ἄπρακτα. [a] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐχ οἷά τε εἶναι ἄπρακτα γενέσθαι, ἐπείπερ οἱ θεοὶ ἀτιμώρητα αὐτὰ περιεῖδον ἐκ σφῶν γενόμενα.

[a] Fr. hoc repetitur v. Οὐχ οἷα. *Küst.* Ubi Æliano tribuit Valckenarius.

252.

Suidas [a] Ἀρίσταρχος. Τεγεάτης, ὁ τῶν τραγῳδιῶν ποιητής, νοσεῖ τινα νόσον· καὶ ἰᾶται αὐτὸν ὁ Ἀσκληπιός, καὶ προστάσσει χαριστήρια τῆς ὑγείας. Ὁ δὲ ποιητὴς τὸ δρᾶμα τὸ ὁμώνυμόν οἱ νέμει. Θεοὶ δὲ ὑγιείας μὲν οὐκ ἄν ποτε μισθὸν αἰτήσαιεν, οὐδ' ἂν λάβοιεν. [b] Ἢ πῶς ἄν; [c] εἴγε τὰ μέγιστα ἡμῖν φρενὶ φιλανθρώπῳ καὶ ἀγαθῇ παρέχουσι προῖκα, ἥλιόν τε ὁρᾶν καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ τοσούτου τῆς [d] παναρκοῦς ἀμισθὶ μεταλαμβάνειν ἀκτῖνος, καὶ χρῆσιν ὕδατος, καὶ πυρὸς [e] συντέχνου μυρίας ἐπιγονὰς καὶ ποικίλας ἅμα καὶ συνεργοὺς ἐπικουρίας, καὶ [f] ἀέρος σπᾶν, καὶ ἔχειν τροφὴν ζωῆς τὸ ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα. Ἐθέλουσι δὲ ἄρα ἐν τοῖσδε τοῖς μικροῖς μήτε ἀχαρίστους εἶναι μήτε ἀμνήμονας ἡμᾶς, καὶ ἐν τούτοις ἀμείνονας ἀποφαίνοντες.

[a] Hæc e libro Æliani de Providentia descripta esse colligo ex iis quæ leguntur v. Θεόπομπος [fr. 120]. *Küst.* Aristarchi Tegeatæ meminit et Schol. Soph. O. C. 1320, et Athenæus XIII extr., cui versum tribuat, τάδ' οὐχ ὑπάρχων ἀλλὰ τιμωρούμενος. *Bernh.* [b] Lege καὶ πῶς ἄν; *Id.* [c] Horum colorem potissimum e Xenophontis Mem. IV, 3, 8 esse ductum ibi monuit Ruhnkenius. *Id.* [d] Vid. v. Παναρκέος. *Toup.* Ms. [e] συντέχνου] ἀτέχνου (i. e. εὐτέχνου) Parisinus apud Brequign. p. 14. παντέχνου Hemst. Editum interpretari licet : *ignis artibus humanis opitulantis. Id.* [f] Usitatius ἀέρα σπᾶν. *Id.*

253.

Suidas Ἀρχέγονος. [a] Οὐχ ἠξίωσαν ταφῆς, ἣν ἡ ἀρχέγονος φύσις νομοθετεῖ.

[a] Æliani. *Hemst.*

247.

Haud tamen regno frui ei licuit : septimo enim die dominatus obiit.

248.

M. Verus, Antonini frater, Imperator Romanorum, inopinata morte periit, multo saniei et sanguinis fluxu spiritum ejus intercludente : quem morbum medici apoplexiam vocant.

249.

Neque vero circumdatum esse muris satis firmis ad hostium vim sustinendam et arcendam.

250.

Lingua indocta et rudis cum alia mala arcessit, tum etiam ad voces abominandas et maledicta sæpe vergit.

251.

Sed hæc quidem non posse inulta præteriri, quia dii hæc ab ipsis profecta siverint impunita.

252.

Aristarchus Tegeates, poeta tragicus, morbo quodam laborans ab Æsculapio sanatur, qui ei præcepit, ut pro reddita sanitate gratiam sibi referret. Poeta igitur fabulam cognominem ipsi dedicavit. At vero dii mercedem pro sanitate neque exigant neque recipiant. Qui tandem? cum nobis maxima quæque bona pro amore et benignitate sua erga genus humanum gratis largiantur, ut et solem videamus tantisque dei radiis omnia illustrantibus sine mercede fruamur, et aquæ usum nobis commodent et ignis, cujus beneficio et ope infinitæ utilitates in vitam nostram redundant, et aeris haustu, cujus spiritu vitam nostrum sustentemus. Cum igitur exiguam ejusmodi gratiam a nobis referri sibi jubent, nolunt nos ingratos aut beneficiorum immemores esse. Quo pacto meliores nos reddunt.

253.

Non dignati eum sunt sepultura, quam lex naturæ omnibus insita præcepit.

254.

Suidas [a] Ἀρχίας Συρακούσιος καὶ [b] Μύσκελλος Ἀχαιὸς ἧκον ἐς Δελφοὺς ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ χρόνου, καὶ ᾔτουν ἄρα ὑπὲρ ὧν ἔμελλον οἰκίζειν πόλεων φήμην ἀγαθὴν λαβεῖν, τὸν ἐπινησθέντα αὐτοῖς τε καὶ ταῖς πόλεσιν αὐτῶν βίον. Λέγει δὲ ἡ Πυθία·

> Χώρας καὶ πόλεως οἰκήτορα λαὸν ἔχοντες
> Ἤλθετ' ἐρησόμενοι Φοῖβον, τίνα γαῖαν ἵκησθε·
> Ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθ' ἀγαθῶν πότερόν κεν ἕλοισθε,
> Πλοῦτον ἔχειν κτεάνων ἢ τερπνοτάτην ὑγίειαν.

ἐπεὶ τοίνυν ταῦτα ἠκουσάτην, Ἀρχίας ὢν φιλοχρήματος πλούτου περιβολὴν αἱρεῖται· οὐδὲ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος. Παμπλούσιος γοῦν Συρακουσίων ἡ πόλις κατὰ τὴν φήμην τὴν Πυθιάδα ἐγένετο. [c] Μύσκελλος δὲ αἱρεῖται αὐτός τε ὑγιαίνειν καὶ ἡ πόλις. Καὶ ἀπώνητο ὧν ᾔτησε. Δεῖγμα γοῦν τῆς ἐν Κρότωνι ὑγιείας, ῥωμαλέοι τέ εἰσιν οἱ οἰκήτορες καὶ ἀθλητῶν ἡ πόλις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν μήτηρ ἐγένετο. Πλοῦτος ἄρα καὶ ὑγίεια δῶρα ἄμφω ἐστόν· αἵρεσις δὲ ἐῤῥωμένη καὶ διάνοια ὑγιαίνουσα αἱρεῖται τὰ βελτίω, καὶ ἀπέφηναν καὶ οὗτοι ὁ μὲν συνετώτερος ὤν, ὁ δὲ οὐ πάντη ἐλευθέριος. Τῶν γὰρ οὖν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπικῶν τὸ μὲν πρεσβύτερον, τὸ δὲ δεύτερον, ὡς καὶ [d] Πλάτων φησὶ καὶ τὸ Σκολιὸν ᾄδει.

[a] Eandem historiam idemque oraculum refert enarrator Comici in Equ. 1089, qui omnino cum hoc loco Suidæ conferendus est. Vide etiam Steph. Byz. v. Συρακοῦσαι et Eustath. in Dion. v. 369, itemque Suidam vv. Μύσκελος et Πλουθυγίειαν. *Küst.* Corinthium vocat Pausanias Eliac. I, 7. Consonant Thucyd. 6, 3. Strab. VI, p. 269. Plut. Narr. Amat. *Reines.* Hæc sine dubio sunt Æliani, idque liquet in Ἐπινησθέντα. *Hemst.* [b] Μύσκελος] Μόσκαιλλος A. Μύσκελλος B. V. id quod infra præstant A. V. *Bernh.* [c] Vide Μύσκελλος. *Id.* [d] Plat. Gorg. p. 451, E. Athen. XV, p. 694. *Küst.* Addas Ast. in Plat. Legg. p. 34. *Bernh.*

255.

Suidas Ἀρχίλοχος. [a] Ὅτι τῶν σπουδαίων οὐδὲ θανόντων οἱ θεοὶ λήθην τίθενται. Ἀρχίλοχον γοῦν ποιητὴν γενναῖον τἆλλα, εἴ τις αὐτοῦ τὸ αἰσχροεπὲς καὶ τὸ κακοῤῥῆμον ἀφέλοι καὶ οἱονεὶ κηλῖδα ἀποῤῥύψαι, ὁ Πύθιος ἠλέει, τεθνεῶτα καὶ ταῦτα ἐν τῷ πολέμῳ, ἵνα δήπου [b] ξυνὸς Ἐνυάλιος. Καὶ [c] ὅτε ἧκεν ὁ ἀποκτείνας αὐτόν, Καλώνδας μὲν ὄνομα, Κόραξ δὲ ἐπώνυμον, τοῦ θεοῦ δεόμενος ὑπὲρ ὧν ἐδεῖτο, οὐ προσήκατο αὐτὸν ἡ Πυθία ὡς ἐναγῆ, ἀλλὰ ταῦτα δήπου [d] τὰ θρυλούμενα ἀνεῖλεν. Ὁ δὲ ἄρα προεβάλλετο τὰς τοῦ πολέμου τύχας, καὶ ἔλεγεν, ὡς ἧκεν εἰς ἀμφίβολον ἢ δρᾶσαι ἢ παθεῖν ὅσα ἔπραξε, καὶ ἠξίου μὴ ἀπεχθάνεσθαι τῷ θεῷ, εἰ τῷ ἑαυτοῦ δαίμονι ζῇ, καὶ ἐπηρᾶτο, ὅτι μὴ τέθνηκε μᾶλλον ἢ ἀπέκτεινε. Καὶ ταῦτα ὁ θεὸς οἰκτείρει, καὶ αὐτὸν κελεύει ἐλθεῖν εἰς Ταίναρον, ἵνα [e] Τέττιξ τέθαπται, καὶ μειλίξασθαι τὴν τοῦ [f] Τελεσικλείου παιδὸς ψυχήν, καὶ πραῦναι χοαῖς. Ὡς ἐπείσθη καὶ τῆς μήνιδος τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξάντης ἐγένετο.

[a] Ex Æliano περὶ Προνοίας. *Hemst.* Vid. Aristid. Or. II. Plut. V. Num. c. 4. *Reines.* Ex Æliano etiam Ruhnken Tim. p. 109 repetiit. *Bernh.* [b] Hom. Il. σ, 309. [c] Integrum scriptorum locus de Calonda Naxio, quem Œnomaus Archiam vocavit, Wyttenbachius protulit in Plut. S. N. V. p. 560. E. *Id.* [d] Excidit hic responsum Pythiæ, quod tale erat : Μουσάων θεράποντα κατέκτανες· ἔξιθι νηοῦ. V. Galen. Protrept. c. 9. *Küst.* Nihil opinor elapsum, sed dicti celebritatem digito fuisse demonstratam. *Bernh.* [e] Tettix Cretensis. Paulo aliter Plutarchus, quem v. in De S. N. V. l. c. Philostr. V. Soph. 2, 27. *Reines.* [f] Id est Archilochi. Pater enim Archilochi vocabatur Telesicles, ut patet ex oraculo, quod exstat apud Steph. Byz. v. Θάσος et Euseb. Præp. Ev. VI, 7. *Küst.* Inest his vestigium oraculi Delphici ; nec dubito quin eodem revocandum sit Τέττιξ ἵνα τέθαπται, siquidem Plutarchea adhibemus, πρὸς τὴν τοῦ Τέττιγος οἴκησιν—, τοῦτο δ' ἦν ὁ Ταίναρος. *Bernh.*

256.

Suidas Κακοῖς ἐπισωρεύων κακά. Ὦχος ὁ Πέρσης Αἴγυπτον ἠνδραποδίσατο, καὶ ἀπέκτεινε τὸν

254.

Archias Syracusanus et Myscellus Achæus Delphos eodem tempore venerunt, de urbibus, quas condituri erant, oraculum consulturi, fata sciscitaturi quæ sibi urbibusque suis decreta essent. Quibus Pythia respondet : Vos novæ coloniæ duces venistis sciscitaturi ex Phœbo, quæ terra vobis petenda sit. Agite vero, considerate nunc, utrum bonorum eligere præstet, copiamne divitiarum an jucundissimam sanitatem. His auditis Archias, homo pecuniæ avidus, opum abundantiam optat : neque spe sua frustratus est. Nam urbs Syracusarum secundum oraculum Pythicum evasit opulentissima. Myscellus vero optans ut ipse cum urbe sua frueretur secunda valetudine, voti sui compos factus est. Sanitatis certe Crotoniensium manifestum est argumentum, quod cives sunt robusti, et urbs multos fortesque athletas tulit. Enimvero divitiæ et sanitas ambo dona sunt divina, sed mens valida et sana eligit meliora : id quod hi declararunt, alter prudentiam, alter ingenium minus liberale testificatus. Nam bonorum profecto humanorum alterum est primarium, alterum vero secundarium : ut et Plato pronuntiat et Scolium canit.

255.

Virorum bonorum ne post obitum quidem dii obliviscuntur. Velut Archilochum poetam, cetera bonum, si foedam ejus verborum nequitiam ac maledicentiam demas, eamque velut maculam eluas, Pythius miseratus est, quanquam in ipso bello defunctum, ubi Mars communis est. Nam cum qui ipsum interfecerat, nomine Calondas, cognomine vero Corvus, venisset a deo rem necessariam, quæcunque ea fuit, petiturus, Pythia ut obnoxium piaculo non admisit, sed ei notissimum illud responsum dedit; tum ille belli casus excusans, seque dicens in discrimen venisse aut faciendi aut patiendi ea quæ fecisset, deum rogabat ne se ut invisum aversaretur, si fato suo viveret, mala sibi imprecans, quod non potius ipse obiisset quam illum interfecisset. His deus ad misericordiam commotus eum in Tænarum, ubi Tettix sepultus erat, abire filiique Telesiclis animam inferiis placere jussit. Huic mandato cum paruisset, indignationem dei evasit.

256.

Ochus Persa Ægyptum in servitutem redegit, et Apidem interfecit et Mnevim interemit, mala malis accumulans.

Απιν, καὶ κατέκοψε [a] τὸν Μνεῦιν, κακοῖς ἐπισωρεύων κακά.

[a] Τὴν Μέμφιν] τὸν Μνεῦιν Bekkeriana.

Suidas Ἄσατο. Περὶ Ὤχου τοῦ Πέρσου· [a] Τὸν ἐν Μένδῃ τράγον Πανὸς ἱερὸν κατέθυσέ τε, καὶ σκευάσας ποικίλως ταύτην ὁ δυστυχὴς ἄρα τὴν δαῖτα ἄσατο· Αἰγυπτίων τε λεὼν πάμπολυν ἀποσπάσας γαμετῶν καὶ τέκνων ἐς Πέρσας ἤγαγεν ἀνοίκτως.

[a] Ælianum hæc sapiunt. *Hemst.* Locus collatis vv. Κακοῖς et Ἄπιδες redintegrandus. Pertinet ad eandem Ochi historiam gl. Λαβαῖς. *Bernh.*

257.

Suidas Ἄτεγκτος. Λίθους τῶν ποδῶν ἐξαρτήσαντες, ἔρριψαν εἰς τὸ πέλαγος ἀτέγκτως καὶ ἀφειδῶς.

258.

Suidas Ἄτολμοι. Ἐπεὶ τοίνυν ὑπ' ἀτολμίας οὗτος τῷ θεῷ ἠπείθησε, τῶν παρόντων παίδων οἵ φασι τὸν [a] πρεσβύτην [b] ἔργον τῆς παρούσης νόσου γενέσθαι.

[a] Immo τὸν πρεσβύτερον, quod conjectavit etiam Porsonus, sive τὸν πρεσβύτατον. *Bernh.* Præterea legendum videtur τῶν περιόντων παίδων. [b] Historia ad quam hic l. pertinet, cum ab aliis, tum a Cicerone de Div. I, 26 narratur. *Porson.* Satis probabile hæc ad Ælianum esse referenda. *Bernh.*

259.

Suidas Ἄτρυτος. Δίκη γὰρ πάντα ἐφορῶσα ἀγρυπνός ἐστι φύσει καὶ θεία καὶ ἄτρυτος.

260.

Suidas Αὐτοφυέστατον. [a] Αὐτοφυέστατον καὶ μὴ ἐπίπλαστον ἔχουσα κάλλος καὶ οἷον γένοιτο φιλοθήρου κόρης.

[a] Æliani. *Valck.* Hæc ad Atalantam Toupius recte retulit. Ad eandem pertinet glossa Θυραυλεῖν.

261.

Suidas Ἀφειδήσας. Καὶ τὸν τρόπον ἀφειδεστάτω ἥστην καὶ φονικωτάτω.

262.

Suidas Ἄχαρι. Ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπέτεμεν, ἀχαρίστῳ νοσήματι τῷ θυμῷ χαριζόμενος, λύμαις ὅσαις ἐδύνατο παντοδαπαῖς τὸ σῶμα λυμηνάμενος.

[a] Vid. v. Χαρίζεσθαι. *Toup.* Ms. In altera tamen gl. hæc per pluralem numerum enuntiantur. Ceterum ad dictionem si comparetur v. Ἀτέλεστος [fr. 58], Æliano non indigna videbuntur. *Bernh.* Ælianus N. A. I, 32 : ἢ δεινὸν κακὸν καὶ νόσημα ἄγριον ἔχθρα καὶ μῖσος συμφυές. Verba ὁ δὲ — ἀπέτεμεν ex v. Χαρίζεσθαι addidi, in reliquis plurali in singularem relicto.

263.

Suidas [a] Βάρβιος Φιλιππικός. Οὗτος ἐπὶ τῶν τριῶν τυράννων ἦρχε. [b] Θέραψ δὲ ἦν τὸν τρόπον καὶ κολακικός, καὶ μέντοι καὶ τῷ περὶ τὸν Ἀντώνιον θιάσῳ κατείλεκτο· καὶ ταύτην γε τὴν ἀρχὴν ἦρχε τὴν ἐκείνου χάριν. Τοῦτον [c] τε οὖν τὸν τότε σοβαρὸν καὶ πορφυροῦν τῇ τιμῇ, καὶ ἐν ἀγορᾷ τῇ Ῥωμαίων ὑψηλὸν διάγοντα καὶ δικάζοντα ὁ δεσπότης ἀνέγνω ἐλθών, πρότερον μὲν ἀποδράντα, ἐν ἐκείνῳ δ' οὖν τοῦ καιροῦ πομπεύοντα ἁβρὸν καὶ κυδρούμενον, καὶ σὺν τῇ ἀρχῇ θρυπτόμενον· [d] καὶ προσελθὼν ἡσυχῇ κατόπιν θοἰματίου λαβόμενος, Χαῖρε, εἶπε, τὸ ὄνομα προσθεὶς τὸ ἀρχαῖόν τε καὶ δοῦλον. Καὶ ἐκεῖνος ἐκπλήττεται ῥᾳδίως τὸν δεσπότην γνωρίσας, καὶ δεῖται σιωπᾶν, καὶ εἰς τὰ οἰκεῖα ἄγει, καὶ καταβαλὼν πάμπλειστα, εἶτα μέντοι ἑαυτὸν ἐλύσατο. Καὶ αἰδοῖ Ἀντωνίου τῇ κηλῖδι τῇδε σιγὴ κατεχύθη ἀργυρώνητος. Ἔκρινα δὴ καὶ ταύτην τῆς τύχης μὴ σιγῆσαι τὴν παιδιάν.

[a] Hujus Barbii Philippici meminit Ulpianus l. 3. D. de Offic. Præt., sed qui eum Barbarium Philippum vocat : ut monuerunt Turneb. Advers. VII. et Reines. V. L. III. p. 476, quos vide. *Küst.* Toupius præterea confert Cic. Philipp. XIII, 2. Appian. B. C. V, 31. Idem hoc fr. ad Ælianum pertinere vidit. [b] Hæc repetuntur v. Θεόληπτος. *Küst.* [c] Immo τοῦτόν γε : nam quæ longo subsequuntur intervallo καὶ προσελθών, κτλ., non opinor prægressis re-

---

De Ocho Persa : Hircum Mendesium Pani sacrum mactavit, condimentisque variis conditum sceleratus ille in viscera sua condidit, et magnam Ægyptiorum multitudinem ab uxoribus et liberis avulsam in Persiam crudeliter abduxit.

257.

Cum lapides pedibus eorum alligassent, eos in mare crudeliter et inhumaniter præcipitarunt.

258.

Quoniam igitur propter timiditatem deo non paruit, aiunt maximum natu præsentium ejus liberorum vi præsentis morbi confectum fuisse.

259.

Justitia enim omnia videns natura vigil est divina, indefessa.

260.

Præditam nativa neque fuco ascita pulchritudine, qualis solet esse puellæ venandi studiosissimæ.

261.

Impudentissimi erant et sanguinolenti.

262.

Ille vero caput ejus amputavit iræ, pessimo animi morbo, obsequens et omni crudelitatis genere corpus laceravit.

263.

Barbius Philippicus. Hic sub Triumviris præturam gessit, et cum esset homo servili et adulatorio ingenio, in cœtum scurrarum, quibus Antonius familiariter utebatur, allectus est; ad cujus etiam arbitrium illum magistratum gessit. Hunc igitur eo tempore fastu elatum, cum per dignitatem purpura indutus in foro Romano e sublimi loco jus diceret, herus accedens agnovit : scilicet qui servus ante fugitivus fuisset, tum temporis magno cum fastu et pompa incedebat, et dignitatis fastigio magnifice se efferebat. Cum igitur tacite ad eum accessisset, veste a tergo prehensa, Salve, inquit; pristino et servili nomine eum compellans. At ille re subita perculsus dominum agnovit, rogatumque ut taceret domum secum duxit, magnaque pecuniæ summa ei numerata, sic tandem se redemit. Et reverentia erga Antonium fecit ut macula illa servitutis silentio nummis impetrato tegeretur. Talem autem fortunæ ludum non censui silentio esse prætereundum.

ferri. *Bernh.* Tὲ delendum videtur. Apud Ælianum γὲ οὖν non legitur. [d] Horum pars recurrit sub v. Θοιμάτιον. *Bernh.*

264.

Suidas Βιαιότερον. Τῆς τῶν ἰατρῶν ἐπιστήμης βιαιότερον ἦν τὸ νόσημα.

265.

Suidas Βιώσιμος. Ὁ δὲ ἀνέβλεψέ τε καὶ ἔφη, ὅτε βιώσιμος εἴη.

266.

Suidas Βωμολοχεύσαιτο. [a] Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα τῆς τούτου βωμολοχίας τε καὶ αἱμυλίας μαρτύρια διαῤῥεῖ· [b] ἐν δὲ τοῖς ἄρα καὶ ἐκεῖνο.

[a] Æliani, opinor, fragmentum. *Bernh.* [b] ἐν δὲ] ἐν δὴ V. E. C. Fort. ἐν δὲ δὴ *Bernh.* Vulgata unice vera, cf. V. H. XII, 60 : πολλοὶ μὲν οὖν, ὡς τὸ εἰκός, καὶ ἄλλοι λόγοι ἐπέῤῥευσαν, ἐν δὲ τοῖς καὶ ἐκεῖνο ἐπήρετο ὁ Φίλιππος τὸν Διόνυσον. XIV, 37 : καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα δύναταί τις καταγνῶναι ἔχοντα ταύτῃ, ἐν δὲ τοῖς καὶ ἐκεῖνο. Jacobs. ad Æl. p. 497. Adde V. H. XII, 1 : ἐν δὲ ταῖς καὶ ἡ Φωκαῖς Ἀσπασία ἦν. XII, 58 : ἐν δὲ ταῖς καὶ γυνὴ κάλλει διαπρέπουσα ἀπήντησε τῇ θέᾳ. Semel apud Ælianum legitur ἐν δὲ δή. Vide ad NA. XIV, 27.

267.

Suidas [a] Βραγχίδαι. [b] Ὅτι οἱ ἐν Διδύμοις τῆς Μιλησίας οἰκοῦντες Ξέρξῃ χαριζόμενοι τὸν νεὼν τοῦ ἐπιχωρίου Ἀπόλλωνος τοῖς βαρβάροις προὔδοσαν. καὶ ἐσυλήθη τὰ ἀναθήματα πάμπλειστα ὄντα. Δεδιότες οὖν οἱ προδόται τὴν ἐκ τῶν νόμων καὶ τῶν ἐν ἄστει τιμωρίαν, δέονται Ξέρξου μισθὸν λαβεῖν τῆς κακίστης ἐκείνης προδοσίας, μετοικισθῆναι ἐν χώρῳ τινὶ Ἀσιανῷ. Ὁ δὲ πείθεται, καὶ ἀνθ' ὧν εἶχε κακῶς καὶ ἀσεβῶς, ἔδωκεν αὐτοῖς οἰκεῖν, ἔνθεν οὐκ ἔμελλον ἐπιβήσεσθαι τῆς Ἑλλάδος ἔτι, ἀλλ' ἔξω τοῦ δέους ἔσεσθαι τοῦ κατειληφότος αὐτοί τε καὶ τὸ ἐκείνων γένος. Κᾆτα λαχόντες δὴ τὸν χῶρον, ἐν οἰωνοῖς οὐδαμῇ χρηστοῖς πόλιν ἐγείρουσι, καὶ τίθενται Βραγχίδας ὄνομα αὐτῇ, καὶ ᾤοντο μὴ μόνους ἀποδρᾶναι Μιλησίους, ἀλλὰ καὶ τὴν Δίκην αὐτήν. Οὐ μὴν ἐκάθευδεν ἡ τοῦ θεοῦ πρόνοια. [c] Ἀλέξανδρος γὰρ ὅτε τὸν Δαρεῖον νικήσας τῆς Περσῶν ἀρχῆς ἐγκρατὴς ἐγένετο, ἀκούσας τὰ τολμηθέντα καὶ μισήσας αὐτῶν [d] τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν, ἀπέκτεινε πάντας, κακοὺς εἶναι κρίνων τοὺς τῶν κακῶν ἐκγόνους καὶ τὴν ψευδώνυμον πόλιν κατέσκαψε, καὶ [e] ἠφανίσθησαν.

[a] Æliano adscripsit Kühnius. [b] ὅτι tacite Gaisf. cum V. Sed præstat copulari Βραγχίδαι οἱ ἐν Δ. *Bernh.* [c] Ἀλέξανδρος] Plut. II, p. 557. Strabo XI, p. 787. XIV, p. 941. XVII, p. 1168. ed. Amstel. *Gaisf.* [d] τὴν om. A. V. Lege τοῦ γένους τὴν διαδοχήν. *Bernh.* [e] ἠφάνισε] ἠφανίσθησαν A. V. Utrumque probavit Gronov. Em. p. 95. *Id.*

268.

Suidas Βρόχος. Ἡ δὲ ὑπὲρ τῆς αἰδοῦς μίξεως [a] ἀλλαξαμένη βρόχον.

[a] Frustra corrigunt ἀναψαμένη. Vide v. Ἀλλαξάμενος: ὑπὲρ τοῦ κέρδους ὁ κακοδαίμων τὴν πήρωσιν ἀλλαξάμενος. N. A. VIII, 1 : θάνατον δὲ ὑπὲρ τῆς ἀνδρείας ἠλλάξατο.

269.

Suidas Δαίδαλον. [a] Οὐκοῦν διαλαθὼν ἐπὶ τῷ βωμῷ κατέπηξε τὰ δαίδαλα τῶν τριπόδων, ἃ ἐπήγετο.

[a] Hæc Æliani esse monstrat vox δαίδαλα, vide Δαιδαλόχειρ et N. A. XIII, 27 : κακῶν δαιδάλων.

270.

Suidas Δεύσας. [a] Ὁ δὲ δεύσας τοῦ αἵματος τοὺς δακτύλους προσέγραψεν.

[a] Referenda hæc ad historiolam de Posthumio Albino, v. Plut. Parall. Min. III [b].

271.

Suidas Διαλαμβάνει. [a] Ἡ δὲ εὐμηχάνως διαλαμβάνει, καὶ δεῖται τῶν Καβείρων, τιμωρῆσαι αὐτῇ καὶ μετελθεῖν τὸν ἐπίορκον.

[a] Æliano haud temere tribuit Lobeckius Aglaoph. p. 1219, qui Cabirorum mentionem jussit observari. *Bernh.*

264.

Morbus arte medicorum potentior erat.

265.

Ille cum oculos aperuisset, dixit salutem suam integram esse.

266.

Scurrilitatis igitur et assentationis illius cum alia multa circumferuntur testimonia, tum inter plura hocce.

267.

Branchidæ, qui Dindymis Milesiorum habitabant, Xerxi gratificantes templum Apollinis qui istic colebatur barbaris prodiderunt, quod tunc donariis quam plurimis spoliatum est. Proditores vero leges civiumque suorum ultionem veriti, hanc pessimæ proditionis mercedem a Xerxe petunt, ut in quendam Asiæ locum transportentur. Ille annuit, et pro sacrilegiis dedit sedes inhabitandas, unde nunquam in Græciam redituri essent, sed a timore, quo tenebantur, et ipsi et ipsorum posteri immunes degerent. Itaque regio cum illis obtigisset urbem malis avibus condunt et Branchidas vocant. Quo facto jam non Milesios tantum, sed ipsam etiam Nemesin se effugisse putabant. Verum dei providentia ne tum quidem dormivit. Alexander enim, devicto Dario, Persarum potitus imperio et inaudiens perpetratum facinus, odioque habens posteros illorum, omnes interemit, ipsos existimans malos esse, qui ex malis essent orti, et falsi nominis urbem evertit et solo æquavit.

268.

Illa vero nefasto coitu redimens laqueum.

269.

Clam igitur in ara collocavit tripodes affabre factos, quos adduxerat.

270.

Ille vero cum digitos sanguine madefecisset, hæc adscripsit.

271.

Illa autem facile rem suspicata, Cabiros orat, ut injuriam ipsi illatam ulciscantur, et pœnas a perjuro expetant.

272.

Suidas [a] Διαξαίνειν. Ὁ δὲ ἑάλω, καὶ ἔμελλεν ὁ δῆμος διαξαίνειν αὐτόν. Ὁ δὲ οὐκ ἀφῆκεν, ἀλλ' εἴασεν αὐτὸν γῆν πρὸ γῆς ἀπιέναι, ἵνα μὴ (φησὶν) ὢν ἐνθάδε τολμήσῃ παραπλήσια πάλιν.

[a] Διαξαίνειν] Ælian. ap. Suid. v. Ἀλῆται. *Hemst.* In hoc verbo placuit sibi Ælianus. *Bernh.* ἀφιέναι pro ἀπιέναι v. Πρὸ γῆς. Ex eadem gl. adjeci ἵνα—πάλιν. Ceterum scribendum videtur ἐφῆκεν et γῆν πρὸ γῆς πεφευγέναι. Vide v. Πρὸ γῆς.

273.

Suidas Διέκδυσιν. Τῶν δὲ δεσμωτῶν εἷς ἀποῤῥήξας τὰ δεσμὰ καὶ διεκδὺς εἶτα καταφεύγει ἐπὶ τὰ τῆς Δήμητρος [a] πρόθυρα.

[a] Ad hæc pertinere videntur, quæ exstant v. Ὑπερθορεῖν: Τῆς Δήμητρος οὐ δυνάμενον ὑπερθορεῖν τὰς θύρας, θορόντα δὲ ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον.

274.

Suidas Διέῤῥει: Διέῤῥει δὲ φήμη, λέγουσα [a] καὶ εὐπατρίδην αὐτὸν εἶναι.

[a] Καὶ om. Zon. p. 545. *Bernh.*

275.

Suidas Διεῤῥύη. Τὸ γάρ τοι κλέος τῶν τετολμημένων διεῤῥύη πολύ.

276.

Suidas Δικαιοῦσαν. [a] Ὑπὲρ δὴ τούτων τὴν Ἄρτεμιν μηνῖσαι, καὶ μετελθεῖν [b] δικαιοῦσαν αὐτοὺς τῆς γῆς ἀγονίᾳ.

[a] Idem fragm. legitur etiam v. Ἀγόνων. *Küst.* [b] δικαιοῦσαν om. MSS. et Edd. ante Küsterum, qui tacite inseruit ex v. Ἀγονίᾳ. Ubi exstat αὐτὸν omisso τῆς. *Bernh.*

277.

Suidas Δικαίωσις. Οὐ γάρ τί που [a] μετὰ μακρὸν ἐκολάσθη δικαιώσει. — Δικαιωθέντων πάντων τῶν ἀδελφῶν Ἀρισταίου τοῦ γίγαντος δικαίωσιν τὴν πρεπωδεστάτην.

Suidas Αἰτναῖος κάνθαρος. [b] Ἀρισταῖον μόνον τὸν γίγαντα περισωθῆναί φασι, καὶ οὔτε πῦρ οὐράνιον ἐπ' αὐτὸν ἦλθεν, οὔτε Αἴτνη πιέζει αὐτόν.

[a] Μετὰ μακρόν] κατὰ μικρὸν B. μετὰ μικρὸν * V. E. Edd. ante Küsterum, qui recepit Porti conjecturam. Sub finem aliquid ad notionem vocis δικαιώσει definiendam (velut θείᾳ) requiro. *Bernh.* [b] Hæc demptis τὸν γίγαντα priori exemplo non inepte adjunxeris.

278.

Suidas Δίκην. [a] Καὶ ὁ μὲν ἐξετρίβη πίτυος δίκην, ῥιφεὶς εἰς θάλασσαν, καὶ δίδωσι δίκας αὐτῷ γένει.

[a] Æliano hoc fragm. tribuit Küsterus: « Certe idem Ælianus phrasi hac usus est V. H. VI, 13. » Infirmo valde argumento usum Küsterum censet Lennepius in Phal. p. 48. Valckenarius dubitabat, Ælianine habendum esset an Eunapii. Sed quoniam dictionis fundus est Herodotus VI, 37, a cujus formulis et sententiis totus pendet Ælianus, Küsterum probare placet. *Bernh.*

279.

Suidas Δίκης. [a] Ὅτι τὴν δίκην φασὶν οἱ παλαιοὶ εὐθεῖάν τε εἶναι καὶ ἀκλινῆ καὶ ἄτρεπτον· καὶ τοῦτο ᾄδουσι μὲν πλεῖστοι· ἤδη δὲ καὶ ἀνάγκη· φύσιν γὰρ δήπου τὸ δίκαιον τοιαύτην εἴληχεν. [b] Ἡσίοδος δὲ αὐτὴν λέγει καὶ παρθένον ἀδιάφθορον, τῇ τε ἄλλῃ καὶ μέντοι καὶ ὑπ' εὐνῆς ἀφροδισίου, αἰνιττόμενος ὅτι μὴ χρὴ δολοῦν τὸ δίκαιον, μήτε ἄλλως πεισθέντα, μήτε λέχει παρατραπέντα. Φησὶ δὲ καὶ μετιέναι αὐτὴν τιμωρουμένην τούτους, οἷσπερ οὖν

Ὕβρις μέμηλε κακὴ καὶ σχέτλια ἔργα.

τοῖς γε μὴν ἐκείνην σέβουσι τήν τε γῆν [c] τὰ οἰκεῖα βρύειν φησὶν ἀγαθά, καὶ τὴν θάλατταν χορηγεῖν ὅσα τίκτει καὶ τρέφει μάλ' ἀφθόνως. [d] Ἀκούω δὲ αὐτὴν καὶ παρ' αὐτοῦ Διὸς καθῆσθαι θρόνῳ, καὶ [e] κοινωνὸν τῶν ἀρίστων βουλευμάτων εἶναι· καὶ [f] Ὅμηρος δὲ μέγα αὐτῆς τὸ κράτος ὑμνεῖ, καὶ λέγει, τοῖς ἀτιμάζουσιν αὐτὴν [g] μηνίειν τὸν θεόν, καὶ λάβρους καταντλεῖν ὑετοὺς [h] αὐτήν, καὶ χειμάῤῥους ἐπ' αὐτοὺς ὠθεῖ-

272.

Illum autem captum populus dilaniaturus erat. Is tamen non permisit; sed eum in aliam regionem abire sivit, Ne, inquiens, inter nos si versetur, similia iterum facere audeat.

273.

Captivorum unus ruptis vinculis et fuga elapsus ad Cereris vestibulum confugit.

274.

Et fama sparsa est, eum etiam patricium esse.

275.

Gloria facinorum ejus longe lateque dimanavit.

276.

Hac de causa Dianam iratam esse, et terræ sterilitate eos ultam.

277.

Haud enim diu post justa pœna affectus est. — Cum omnes fratres Aristæi Gigantis dignas [impietatis suæ] pœnas dedissent. — Aristæum Gigantem solum evassisse salvum ferunt: eumque nec feriit cœlestis ignis, neque Ætna pondere suo premit.

278.

Hic quidem pinus instar exstirpatus est, in mare projectus, pœnasque cum toto genere suo dedit.

279.

Justitiam veteres esse dicunt rectam et rigidam et flecti nesciam, id quod et plurimis poetarum vocibus proditum est, et necessitate quadam ita sese habet, cum jus eam naturam sortitum sit. Hesiodus vero dicit virginem eam esse et incorruptam, cum in ceteris rebus, tum etiam ad concubitum venereum: innuens scilicet non oportere nos justitiam adulterare, neque aliis rationibus inductos, neque amore corruptos. Dicit etiam eam ulcisci et punire eos qui injuriæ et impiis facinoribus studeant. Contra qui eam colunt, terram iis fructus large producere, et mare abunde suppeditare omnia, quæ parit et alit. Jam vero audio eam Jovis throno assidere, et optimorum consiliorum esse participem. Præterea Homerus magnam ejus potentiam canit, dicens contemptoribus ejus deum irasci,

σθαι, καὶ ἀφανίζειν πόλεις αὐτῶν καὶ [k] ἔργα καὶ ποιμνάς. Καὶ ταύτῃ κολάζεσθαι τῇ τιμωρίᾳ ὕβρεως καὶ ἀτασθαλίας ἔργα ὑπομένοντας πρεπωδέστερα, καὶ ἕτερα ἄττα.

[a] Fragmentum hoc Æliani esse Kühnius vidit. [b] Opp. 254. [c] Καί τὰ οἰκεῖα B. A. V. E. C. Med. Ego Küsterum secutus sum, qui tacito sensu perspexit ordinem verborum βρύειν τὰ οἰκεῖα ἀγαθά φησι. Structuram accusativi muniit Boissonadus in Anecd. II, p. 350. *Bernh.* [d] Arnaldus de diis paredris p. 23. *Id.* [e] κοινῶν A. Id est κοινῶνα. *Id.* Hac forma Ælianus nusquam, sæpissime altera forma κοινωνός usus est. [f] Il. π, 386 sqq [g] Immo μηνιᾶν : vide vel exemplum v. Κότος [fr.382]. *Bernh.* [h] αὐτὴν] Sensus requirit αὐτῶν, quod et Kühnius monuit. *Küst.* [k] Non ambiguum, quin exciderint quædam post ἔργα contrariam in partem exposita, sed abrupta in πρεπωδέστερα per formulam cessantis καὶ ἕτερα ἄττα, *et quæ sequuntur.* Itaque saltem desideramus τοὺς δὲ ὑπομένοντας πρεπωδέστερα. *Bernh.* Mihi hæc verba sic efferenda videntur : Καὶ ταύτῃ κολάζεσθαι τῇ τιμωρίᾳ, ὑπὲρ ὕβρεως καὶ ἀτασθαλίας ἔργων ὑπομένοντας πρεπωδέστατα.

280.

Suidas Διώνυμον. [a] Διώνυμοι κόλακες καὶ κεκηρυγμένοι περιηχοῦσιν ἡμᾶς, Κλείσοφοί τε καὶ Στρουθίαι καὶ Θήρωνες, καὶ οἱ περὶ τὴν Διονυσίου βομβοῦντες τράπεζαν, καὶ οἱ περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μεμηνότες δαῖτα καὶ χεῖρα, καὶ [b] ἄλλοι δὲ καὶ ἄλλοι ὧν εἶπον, Ὀρέστης, Μαρψίας, Καλλίου τοῦ Ἀθηναίου κόλακες σὺν ἑτέροις[c], καὶ ὅδε παρὰ Ῥωμαίοις Ἄλβιος ὄνομα.

[a] Fragm. hoc Æliano tribuit Kühnius. Vide etiam v. Κλείσοφος. *Küst.* Probavit opinionem etiam Albertio Gl. Gr. p. 113 et Wyttenb. in Plut. t. VI, p. 405. *Bernh.* Verba δαῖτα — ὄνομα adjeci ex v. Βομβοῦσιν. [b] Hiat oratio, cujus ad integritatem desideretur saltem τὰ ὀνόματα. Sed cum illa considero, Ὀρέστης, Μαρψίας, parum concinne sibi vincta, culpam in hominis festinantiam malo transferre, qui cumulum quempiam parasitorum compendifecerit. *Bernh.* [c] Scribendum puto ἑταίροις. *Küst.* In his item compendiariam grammatici rationem agnosco. Mox compares v. Ἄλβιος [s. fragm. 222]. *Bernh.*

281.

Suidas Δυσέρως. Ἀποσφαγεῖσαν γὰρ αὐτὴν ὑπὸ ἐραστοῦ δυσέρωτος.

282.

Suidas Αἱμύλα. Τῶν μέν τινες [a] αἱμύλων καὶ κομψῶν οἰήσονταί με παίζειν.

[a] Vide N. A. V, 49 : Αἰγυπτίων λόγοι αἱμυλίας τε καὶ κόμπου Ἑλληνικοῦ ἄγευστοι.

283.

Suidas Ἐγκρατής. [a] Ὁ δὲ Νικάνωρ πολλάκις ἐνόσησε, καὶ ἀνέῤῥωσεν αὐτὸν ὁ θεός· ἐπεὶ δὲ ἐγκρατὴς ἐγένετο ἑαυτοῦ καὶ τῆς ὑγιείας, τοῦ σωτῆρος οὐδεμίαν ὤραν ἐτίθετο. Ἔλεγε δὲ ὁ λεωργὸς τῶν φθανουσῶν ἰάσεων τύχῃ μᾶλλον ἢ βουλήσει θεοῦ ἐγκρατὴς γεγονέναι.

[a] Hujus loci particulam habet v. Ἀνέῤῥωσεν : ubi transpositum est πολλάκις. *Bernh.* Suidas l. c. Ἀνέῤῥωσεν : Ὁ δὲ Νικάνωρ ἐνόσησε, καὶ πολλάκις ὁ θεὸς ἀνέῤῥωσεν αὐτόν, ubi idem V. D. : « Locus, ut videtur, Æliani? » Hinc Νικάνωρ adjeci; quod ante ἔλεγε habebatur καὶ αὖθις deleri.

284.

Suidas Θῶπα. Ἰόρτιόν τε καὶ τοῦτον θῶπα ἰσχυρὸν ὑμνοῦσι.

Suidas Ἐγγώνιος τράπεζα. Ἐν τῷ συνδείπνῳ τῷ τοῦ Μαικήνα τράπεζα ἐγγώνιος ἦν ὑπὸ τῇ κλισίᾳ, τὸ μέγεθος μεγίστη καὶ κάλλος ἄμαχος, καὶ οἷα εἰκὸς ἐπῄνουν ἄλλοι ἄλλως αὐτήν· ὁ δὲ Ἰόρτιος οὐκ ἔχων ὅτι παρ' ἑαυτοῦ [a] τερατεύσασθαι, σιγῆς γενομένης· Ἐκεῖνο δὲ οὐκ [b] ἐννοεῖτε, [c] ὦ φίλοι συμπόται, ὡς στρογγύλη ἐστὶ καὶ ἄγαν περιφερής. Ἐπὶ τοίνυν τῇ ἀκράτῳ κολακείᾳ, ὡς τὸ εἰκός, γέλως κατεῤῥάγη. [c] Πλούταρχος.

[a] Lege ἐτερατεύσατο, ut recte infra v. Ἰόρτιος, ubi locus hic repetitur. *Küst.* Sed libri superiori etiam glossæ reddiderunt infinitivum, quem confirmant exempla quædam artis sophisticæ. Dio Cassius XXXVII, 49 : ἃ μηδεὶς σφῶν ἠπίστατο ὁποῖα εἶναι : coll. Appiani Hisp. 85. Pauca hujus generis praestat Lobeck. Phryn. p. 772. *Bernh.* Vide nostra in Schneidewini Philol. VII, 3, p. 456. Not. 32. [b] ἐννοεῖτε] Videtur ἔφη intercidisse. *Bernh.* [c] Πλούταρχος] Deest V. Ac mireris profecto in Plutarchum conferri, quæ satis manifestis indiciis Ælianus sibi debeat vindicare. Ex vita Augusti ducta suspicabatur Wyttenb. Prolegg. Plut. p. XXXVII. *Id.* Nimirum duxit hanc narratiunculam ex Plutarcho Ælianus adjecto scriptoris nomine; Æliani autem excerptori principem fontem, non secundarium nominare placuit.

---

violentosque imbres in eos effundere et torrentes immittere, qui urbes, arva et greges illorum perdant et deleant, et has quidem pœnas esse dicit injuriarum et scelerum; contra qui meliorem instituant rationem, et reliqua.

280.

Celebres et pervulgati assentatores nos circumsonant, Clisophi, Struthiæ, Therones, quique Dionysii mensam circumstrepuerunt, et Alexandri epulis avide inhiabant, manum ejus osculantes, et alii super alios, Orestes, Marpsias, Calliæ Atheniensis assentatores, reliqui, item Albius hicce Romanus.

281.

Ipsam enim ab infelici amatore jugulatam esse.

282.

Assentatorum igitur ac festivorum hominum aliqui me jocari putabunt.

283.

Nicanorem vero sæpe ægrotantem deus pristinæ valetudini restituit. Postquam autem ex morbo convaluisset, servatoris sui nullam rationem habuit. Dicebat enim nebulo se casu potius quam voluntate dei ante sanatum fuisse.

284.

Fortium item assentatorem insignem fuisse aiunt.... In convivio Mæcenatis mensa sub tentorio posita erat, angulos habens, magnitudinis et pulchritudinis eximiæ; quam ut par erat alii aliter laudabant. Fortius vero cum nihil novum et insolitum proferre posset, facto silentio : Illud vero non animadvertitis, cari compotores, inquit, mensam hanc esse apprime rotundam. Hanc igitur immodicam et ineptam assentationem omnes effuso risu exceperunt.

285.

Suidas Ἐδίψησαν. [a] Ὁ δὲ ἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα ἐδίψησεν.

[a] Similis Æliani dictio sub v. Αἴχνος [fr. 143]. *Bernh.*

286.

Suidas [a] Ἐκδίκους. Ὁ δὲ ἦν ἔκδικός τε καὶ ἔκνομος.

[a] Vide Æl. N. A. IV, 7: τὸ ἔκνομόν τε καὶ ἔκδικον ἐκεῖνο ἔργον. V. 48: ἐφ' οἷς ἐκδίκως τε καὶ ἐκνόμως ὑπομένουσιν. V. H. VI, 1: ἔκδικα καὶ παράνομα. Fragm. 82: τὸ ἔκδικον ἐκεῖνο καὶ παράνομον ἔργον. N. A. XVI, 5: ἐκδικώτατοί τε γίνονται καὶ λεωργότατοι. VII, 19: ἄσπονδον δὲ καὶ ἔκδικον ὁ σῦς.

287.

Suidas Ἐκήλει· Οὕτω μὲν ὁ κατάρατος συνήθως τὸν ἄνθρωπον ἐκήλει.

288.

Suidas Ἐκπλεύσαντες. [a] Οἱ δὲ ἐκπλεύσαντες τῶν φρενῶν εἶτα ἐνεοὶ ἐγένοντο.

[a] Vide fragm. 305.

289.

Suidas Ἐκτίνων. Τῇ μητρὶ γῇ τὸ χρέος ἐκτίνων τὸν ναυηγὸν θάπτει.

Suidas Ἀκηδής. Ἰδὼν ναυηγοῦ σῶμα ἐῤῥιμένον ἀκηδῶς καὶ ὀλιγώρως, παρελθεῖν οὐκ ἐτόλμησα, ἀλλὰ ἔθαψα τὸν τεθνεῶτα, θέαμα τῷ ἡλίῳ οὐδαμῇ φίλον ἀποκρύπτων ἀνθρωπίνῳ θεσμῷ.

290.

Suidas Ἐκ τῶν παρόντων. Νικώμενοι οὖν ἐκ τῶν παρόντων ἄκος αἰτοῦσι παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐρωτῶσι τὴν Πυθίαν.

291.

Suidas Ἔμβραχυ. Μαρτύρεται δὲ ὁ θεὸς ὅτι μηδὲν αὐτὸν λαθεῖν δύναται [a] ἔμβραχυ.

[a] Vide v. Ἀκόλαστος s. fr. 35. Jacobs. ad Æl. p. 274.

292.

Suidas Ἔμπηρα. [a] Αἱ δὲ γυναῖκες ἔτικτον ἔμπηρα καὶ τέρατα· οἱ δὲ τῶν τετολμημένων σφίσι λήθην καταχέαντες ἧκον ἐς Δελφούς.

[a] Æliani videtur. *Hemst.* Ex Theopompi Epitome Herodotea sumpta putat Wesselingius in Herod. I, 167. Adde Frommel. in Creuzeri Melett. III, p. 156. Hemsterhusianæ vero sententiæ calculum adjicit Valckenarius in Adon. p. 260, quem recte sensisse docet comparatio v. Κορνοῦτος. *Bernh.* Cf. vv. Οὔκουν et Κότος.

293.

Suidas Ἐνακμάζων.

Vox Ælianea: vide v. Ἀραῖς. *Bernh.*

294.

Suidas Ἐναύειν. [a] Καλλίξενος ὁ Ἀθηναῖος διὰ συκοφαντίαν ἆθλα ἀπηνέγκατο τῆς ἀναισχυντίας καὶ ἀσεβείας, ἐν ἄστει μισούμενος καὶ πενόμενος καὶ ἀποκλειόμενος λιμῷ ἀποθανεῖν· ἐπεὶ μήτε ὕδατος [b] ἐκοινώνουν αὐτῷ, μήτε [c] πυρὸς ἐναύειν ἐβούλοντο, [d] ὥσπερ οὖν κοινωνεῖν τοῖς βουλομένοις καὶ δεομένοις.

[a] Historia, ad quam hoc fragm. referendum est, exstat apud Xenoph, Hist. I, in fine. *Küst.* Æliano hunc locum tribuit Schneiderus in Hellen. I, 7, 35. *Bernh.* [b] Præstat κοινωνεῖν. *Id.* [c] πῦρ Valckenar. in Herod. VII, 231. *Id.* [d] Wolfius et Portus legendum conjiciunt, ὥσπερ ἔθος κοινωνεῖν. *Küst.* ὧνπερ ἦν Hemsterhusius. Nihil novandum; v. Æsch. Agam. 1428. Tetigit Abresch. in Choeph. 93. Adsciscendum enim e prægressis βούλονται. *Bernh.*

295.

Suidas Ἐναύειν. [a] Εἱ δὲ ἐντεῦθεν Εὐριπίδης ἐναυσάμενος τὸν λόγον ἅπαντα, εἶτα μέντοι [b] Φοίνικι περιτίθησιν.

Toupius hunc locum ex Hieronymi Rhodii libello de Poetis Tragicis descriptum ait. Æliani esse non minus εἶτα μέντοι particulis testatum est, quam voce ἐναυσάμενος, cujus Ælianeum exemplum Suidas protulit v. Ἐναύσματα. Ceterum verissime Bernhardy hunc locum ab v. Ἐναύσματα divulsum esse scripsit. [a] Ἔτι δὲ Toupius; εἴγε Bernhardy; nihil desiderabat G. Hermannus. [b] Referendus hic locus ad Euripidis fabulam Phœnicem, de qua v. Valck. Diatr. c. XXIV. *Toup.*

285.

Ille vero patriam liberare vehementer cupivit.

286.

Ille vero erat injustus et sceleratus.

287.

Sic igitur exsecrandus ille hominem demulcere consueverat.

288.

Illi vero primum amentes facti, postea etiam muti evaserunt.

289.

Matri Telluri debitum persolvens naufragum sepelit.....

Conspicatus naufragi corpus, quod contemptim et temere abjectum erat, præterire non sustinui, sed mortuum sepulturæ mandavi; spectaculum soli minime gratum ex humanitatis legibus abscondens.

290.

Cum igitur vincerentur, confestim remedium a deo petunt, et Pythiam interrogant.

291.

Deus ipse testatur, nihil omnino se latere posse.

292.

Feminæ autem fetus imperfectos et monstra pariebant, at illi facinorum suorum obliti Delphos venerunt.

293.

Invalescens.

294.

Callixenus Atheniensis ob calumniandi studium has impudentiæ et impietatis suæ pœnas dedit; ut in urbe omnibus exosus, et cum egestate conflictans, itemque [a commercio reliquorum hominum] exclusus fame periret, nemine nec aquæ nec ignis usum ei impertiente, quæ omnibus præberi solent, qui ea cupiant et petunt.

295.

Hinc Euripides totius argumenti faces deprompsit, ita ut omnia referret ad Phœnicis personam.

296.

Suidas Ἐννεός. Τοσόσδε διὰ τῆς νυκτὸς ἐνέπεσε σεισμός, ὥστε ἐξέθορον ἐκ τῆς κοίτης, [a] σκηπτοί τε κατωλίσθανον καὶ ἐγίνοντο διόβλητοι ἅπαντες.

[a] Verba σκηπτοί τε — ἅπαντες adjeci ex v. Διόβλητοι.

297.

Suidas Ἐνετολμήσατο. [a] Εἶτα μέντοι ἐνετολμήσατο τηλικοῦτον τόλμημα.

[a] Videtur locus Æliani v. Παλαμναῖος [fr. 163] consignatus leviter adumbrari. *Bernh.*

298.

Suidas Ἐνήθλει. Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τούτοις τῇ πενίᾳ ἐνήθλει.

299.

Suidas Ἐνόσει. [a] Ὁ δὲ ἔπραττε κακῶς, καὶ πᾶσα ἡ οἰκία αὐτοῦ ἐνόσει, καὶ τὰ τῆς ἐμπορίας ἐπικερδῆ ἥκιστα αὐτῷ ἦν.

[a] Vide Suid. v. Ἥκιστα. Toupius contulit vv. Ἔπραττον et Πράττω.

300.

Suidas Ἐντήξας. [a] Καὶ ἐντήξας αὐτῶν ταῖς ψυχαῖς ἰσχὺν λόγων ἄμαχον καὶ σειρῆνα εὐγλωττίας ἐφολκοτάτην.

[a] Ex Damascio, opinor. *Toup.* Ms. Ælianum sapiunt ἄμαχος, σειρήν et ἐφολκός.

301.

Suidas Ἐνστάτης. Πικρότατος αὐτοῖς [a] ἐνστάτης ἦν.

[a] Vide fragm. 25.

302.

Suidas Ἐξάντεις. Καὶ οἱ μὲν ἔδρασαν ταῦτα· εἶτα μέντοι ἐξάντεις γίνονται τοῦ κακοῦ.

303.

Suidas Ἐξαράξειν. Καὶ ἐπὶ [a] μᾶλλον ἐξήπτοντο εἰς ὀργήν, καὶ ἠπείλουν τὰς θύρας ἐξαράξειν.

[a] Ἔτι μᾶλλον] Lege ἐπὶ μᾶλλον cum V. *Bernh.* in *Add.* Ἐπὶ legitur etiam v. Ἐπιμᾶλλον.

304.

Suidas Ἐξαίροντες. Πρὸς ταῦτα τί λέγουσιν οἱ τὴν πρόνοιαν ἐξαίροντες;

305.

Suidas Ἐξέζεσεν. Καὶ τὸ σύμπαν [a] αὐτοῦ σῶμα εὐλῶν ἐξέζεσεν.

[a] Αὐτοῖς] Correxi suadente Bernhardyo, qui Zon. p. 775 advocavit.

306.

Suidas Ἐξέπλευσεν. [a] Ὁ δὲ ἐξέπλευσε τῶν φρενῶν, [b] καὶ πολλὰ εἰς τὸ ἄγαλμα παρῴνησεν.

Suidas Ξενικός. [c] Ὡς εἶδεν ἄγαλμα ξενικὸν καὶ ἱερουργίαν οὐκ ἐπιχώριον, εἰς τὸ τιμώμενον παρῴνησεν.

[a] Eadem phrasis vv. Κατέγραφον et Κατεχόδησε. *Add.* Æliani. *Hemst.* [b] καὶ om. A. B. V. E. Itaque videtur καὶ similisve conjunctio in membro superiore periisse. *Bernh.* [c] Æliano tribuit Gaisf. *Id.*

307.

Suidas Ἐξεφαύλισαν. [a] Οἱ δὲ οὐκ ἐξεφαύλισαν τὴν τῶν Κρητῶν αὐτοσχέδιον ἐκείνην μοῦσαν, οἷα δήπου λιτήν τινα θυσίαν ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ παρόντων προσαχθεῖσαν αὐτοῖς ἐπαινοῦντες.

[a] Similem sententiam habet v. Λιτός· [Οἱ δὲ οὐκ ἐξεφαύλισαν τὸ ἔργον, οἷα δήπου λιτόν]. *Bernh.* Verba ἐκ τῶν — ἐπαινοῦντες eodem viro docto duce supplevi ex v. Ἐνόν.

308.

Suidas Ἐξεφοίτα. [a] Ὁ δὲ παρὰ τοὺς ἀτελέστους καὶ βεβήλους ἐξεφοίτα τὰ τῶν Σαμοθρᾳκῶν ὄργια· ἐκ φωραθεὶς ἀπέδρα πρὸς τοὺς Κυζικηνούς.

[a] Ælianeus sermo: vide v. Ἀτέλεστος. Ac probabile cum his junctum fuisse locum v. Ἀνάδεῖ servatum [Suid. l. c.: Καὶ οἱ Σαμοθρᾷκες κηρύττουσι κήρυγμα, τὸν ζῶντα αὐτὸν ἀγαγόντα δύο τάλαντα ἔχειν]. *Bernh.*

296.

Tantus vero noctu terræ motus accidit, ut omnes ex cubilibus exsilirent et fulminibus, quæ ex cœlo cadebant, perculsi perirent.

297.

Deinde vero tantum facinus audacter aggressus est.

298.

Et ille quidem ob hæc paupertatem fortiter tolerabat.

299.

Ille vero male rem gerebat, totaque ejus domus morbo laborabat, neque ex mercatura ullum quæstum faciebat.

300.

Cum animis illorum instillasset vim dicendi admirabilem et eloquentiæ suavitatem ad persuadendum aptissimam.

301.

Acerbissimus eorum adversarius erat.

302.

Et illi quidem his factis malum evaserunt.

303.

Et ira magis accensi minabantur se fores effracturos esse.

304.

Ad hæc quid dicunt, qui providentiam tollunt?

305.

Et totum ejus corpus ulceribus repletum est.

306.

Ille vero in furorem actus simulacro non destitit petulenter insultare. — Cum videret simulacrum peregrinum et sacrificium ab institutis patris alienum, in sacra petulanter invectus est.

307.

Illi vero extemporale Cretensium carmen non contempserunt, utpote tenue sacrificium, quod pro facultatibus et præsenti rerum copia ab ipsis oblatum erat, æqui bonique consulentes.

308.

Ille vero cum Samothracum arcana sacra hominibus profanis evulgasset, deprehensus ad Cyzicenos fugit.

309.

Suidas Ἐξήμβλωκας. [a] Ἀλλ' αὕτη γε ἡ ἐλπὶς ἐξήμβλωτο αὐτῇ.

[a] Vide fragm. 96.

310.

Suidas Ἐξώκειλεν. [a] Ἡ δὲ Κλεοπάτρα βασίλειαν βασιλέων ἑαυτὴν ἀνεῖπεν· ἐς τοσοῦτον ἄρα φρονήματος ἐξώκειλεν.

[a] Ex Polybio, opinor. *Toup.* Gaisfordus Æliani locum esse suspicabatur, comparans etiam Dion. Cass. XLIX, 41. *Bernh.*

311.

Suidas Ἐξώλης. Τῷ γε μὴν πατρὶ ἐπαρωμένου ἐξώλειαν ἐπίπλαστον.

312.

Suidas Ἐξωνήσατο. Χρυσίον δίδωσιν, οὐ μὴν ἐξωνήσατο τὸ μηδὲν παθεῖν.

313.

Suidas Ἐπαρτήσας. Ὁ δὲ εἰς Πέρσας ἤγαγεν αὐτούς, κακὴν δουλείαν ἐπαρτήσας αὐτοῖς.

314.

Suidas Ἔωσεν. [a] Ἡ δὲ ἐγκύψαντα αὐτὸν ἐς πίθον, ἵνα ἀρύσηται οἶνον, ἔωσεν ἐς κεφαλὴν καὶ ἀπέπνιξεν. Καὶ περὶ τοῦ Αἰσώπου· Οἱ Δελφοὶ ἔωσαν αὐτὸν κατὰ κρημνοῦ μάλα.

[a] Huic fragmento subnectenda v. Ἕρμα: Τοῦ δὲ πίθου ἕρματι περιπεσόντος καὶ συντριβέντος. Post μάλα adjectivum excidisse videtur, velut ἀποτόμου.

315.

Suidas Ἐώσαντο. Οἱ τοίνυν τελευταῖοι τῶν φίλων ἐώσαντο καὶ εἰσεπήδησαν.

316.

Suidas Ἐπηλυγάζονται. [a] Οἱ δ' οὖν περὶ πλείστου τιθέμενοι τὰ τοῦ Φοίνικος, καλλύνοντες ἄρα τὸ κακὸν αὐτοῦ καὶ ἐπηλυγάζοντες, ἄλλως φασὶ τοῦτο γενέσθαι.

[a] Ælianum prodit et usus verbi ἐπηλυγάζω, quem scriptor de Natura Animalium celebravit, et affectatum lumen ἄρα particulæ; eumque aliunde cognoscimus in argumento Phœnicis versatum fuisse. Huc enim inprimis referendum videtur fragmentum, quod in v. Ἐναύειν servatum ab criticis volumus ad liquidum perduci. Fugit hic locus Valckenarium in disputatione de Phœnice Euripidea. *Bernh.*

317.

Suidas Ἐπήνει. Τὸ δὲ θεῖον οὐκ ἐπήνει τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πραττόμενα.

318.

Suidas Ἐπῆρεν. [a] Ὁ τοίνυν ἔρως συμπνεύσας καὶ κατὰ τοῦ τυράννου Φαλάριδος ἐπῆρεν αὐτούς.

[a] Pertinent ad eam historiam quæ narratur ab Æliano V. H. II, 4. Vid. Ἀναβολή et Ἀντέρως [fragm. 45]. *Hemst.*

319.

Suidas Ἐπιθανής. Ἀνὴρ πρεσβύτης νοσῶν καὶ ἐπιθανὴς ὤν.

320.

Suidas Ἐπιθέντες. Οἱ δὲ ἀποπέμπουσι τὸν ἰατρόν, ἐπιθέντες γράμματα πρὸς τὸν τελώνην.

321.

Suidas Ἐπιθήξας. Τὸν δὲ λουόμενον ἀπέκτεινεν, ἐπιθήξας οἱ τῶν δορυφόρων τοὺς ἀφειδεστάτους.

322.

Suidas Ἐπικλύσασα. Ἡ οὖν Κλεοπάτρα καὶ

309.

Verum hæc quidem spes mulierem fefellit.

310.

Cleopatra eo insolentiæ profecta est, ut se reginam regum appellaret.

311.

Cum autem patri verbis simulatis interitum imprecaretur.

312.

Aurum quidem dedit; nequaquam tamen impunitatem redemit.

313.

Ille autem ad Persas eos perduxit, malamque servitutem eorum cervicibus imposuit.

314.

Illa vero eum cum prono corpore in dolium inspicientem in caput impulit, et sic suffocavit. Et de Æsopo: Delphi eum de rupe præcipitem egerunt.

315.

Postremi igitur amici per vim intrarunt, et in eum locum se intruserunt.

316.

Qui igitur Phœnici plurimum tribuunt, malum ejus honestis verbis ornantes et velantes hoc aliter accidisse dicunt.

317.

Divinum vero numen non approbabat ea quæ ab rege fiebant.

318.

Amor igitur mutuus eos in tyrannum Phalaridem incitavit.

319.

Vir senex ægrotans et morti jam vicinus.

320.

Illi vero medicum emiserunt, eique litteras ad publicanum tradiderunt.

321.

Illum vero inter lavandum interfecit, cum satellitum audacissimos in eum incitasset.

322.

Cleopatra igitur cum magnam auri vim in Eleos effudisset, statuam Jovis emere conata est.

τοὺς Ἠλείους ἐπειρᾶτο πολλῷ χρυσῷ [a] ἐπικλύσασα τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς πρίασθαι.

[a] Vide Wesseling. ad Diod. XVII, 4. *Bernh.* Adde fragm. 380 : φθόνῳ δὲ ἐπικλυσθείς.

323.

Suidas Ἐπὶ μᾶλλον. Ταῦτά τοι ἐπὶ μᾶλλον ἐξῆψεν αὐτῷ τὸ μῖσος.

324.

Suidas Ἐπὶ μέγα. [a] Ἐπὶ μέγα τρυφῆς προελθόντες οἱ Συβαρῖται καὶ πλούτου ἐπὶ μέγα ἥκοντες ἑαυτοῖς καὶ ἄλλοις ἐδόκουν ἀξιόζηλοι εἶναι.

[a] Hæc ad Ælianum probabiliter revocamus; quanquam ab illo formulam ἐπὶ μέγα repetitam fuisse vix mihi persuadeo. *Bernh.* Ælianus nisi scripsit καὶ πλούτου εὖ ἥκοντες (V. H. IV, 15), dedisse credendus est καὶ πλούτου ἐπὶ μέγα προήκοντες. v. Jacobs. ad Æl. p. 595.

325.

Suidas Ἐπινενησμένον. [a] Ἡνίκα ἂν τὴν πεπρωμένην ὁδὸν καὶ ἐπινησθεῖσαν διανύσω.

[a] Æliani. *Hemst.* Vide Jacobs. ad Æl. p. 244.

326.

Suidas Ἐπινησθέντα. [a] Τὸν ἐπινησθέντα ἐνίοις βίον.

[a] Æliani. *Hemst.*

327.

Suidas Ἐπιῤῥαπίζων. [a] Ὁ δὲ ᾔσχυνε τῇ ἀπειλῇ μόνῃ τὸ ἀκέλευστον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ βούλεσθαι τὴν πρᾶξιν, ἐπιῤῥαπίζων ἄρα ἐκεῖνος.

[a] Æliani. *Toupius.* Hujus sententiam juvat pusillum illud ἄρα ἐκεῖνος, quod mirifice jactat Ælianus. *Bernh.*

328.

Suidas [a] Ἐπίῤῥητον. Ὁ τῶν τριῶν ἐκείνων τῶν ἐπιῤῥήτων εἷς. — Ζῶν δὲ παρῄει ἐς οὐδὲν ἱερόν, ἤλαυνον γὰρ ὡς ἐπάρατον καὶ ἐπίῤῥητον. — Βιώσας βίον ἐπίῤῥητον καὶ βδελυρὸν οὐδεμίαν ἐπιστεύθη βασιλικῶν χρημάτων ἐξουσίαν.

[a] Vide vv. Ἀντωνῖνος. Εὐμολπίδαι. *Hemst.* Adde vv. Κατάπτυστον [s. fragm. 14] et Ὥρα [s. fr. 162] : unde colligitur horum locorum certe partem ad Ælianum esse referendam. Ceterum docte vocem illustrat Segaar. in Clem. Alex. 39. *Bernh.*

329.

Suidas Ἐπιτολμῆσαι. Καὶ ἀναπείθει ἐπιτολμῆσαι τῷ [a] Λυκίδῃ καὶ τῷ Σώσῃ, ἐπαίρει δὲ ἅτε φορτηγοὺς [b] τοιοῦτος, ῥᾷστά τε ἀναπείθει, καὶ νυκτὸς γενομένης ἀκράτου.

[a] Λυκίδῃ] καὶ τῷ Σώσῃ cum A. et Aldo Gaisfordus reduxit, non explicavit; neque vacat nunc inquirere, num quadret Σωσιβίῳ. Zon. p. 847 : Καὶ τῷ σώσιν. *Bernh.* [b] τοιούτους] τοιοῦτος A. Ald. Mutavit Küst. Neutrum intelligo; nec dubito, quin ἅτε post ἀναπείθει transponendum sit. Ceterum ἐπιτολμᾶν attigit Jacobs. in Phil. p. 273. *Id.* Vide eundem Jacobsium in Æl. p. 137. 261, et V. H. XIV, 21.

330.

Suidas Ἐπιχάνῃ. Ἔχεσθαι δὲ αὐτοῦ ἐκέλευσεν, ἵνα μὴ διαδρὰς ἔξω τοῦ στρατοπέδου εἶτα μέντοι ζῶν ἀπέλθῃ καὶ [a] ἐπιχάνῃ.

[a] Vide v. Μέλητος : ἐπεγχανεῖν τῷ τοῦ Μελήτου θανάτῳ. *Küst.*

331.

Suidas Ἐπίχειρα. Ἀνθ᾽ ὧν τὰ ἐπίχειρα ἠνέγκαντο ἀλλήλοις πρεπωδέστατα.

332.

Suidas Ἐπταικώς. Ὁ δὲ ὑπερβαίνων τὸν οὐδὸν τῆς αὐλῆς ἔπταισε βιαιότερον, καὶ πρὸς γῆν κατηνέχθη.

333.

Suidas Ἐργαστῆρας. Ὁ δ᾽ ἐνελόχα τινὰς ἐργαστῆρας ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπανιόντας, καί πως λαθὼν [a] εἰς αὐτὸν ἑρπύσας.

[a] Εἰς movet suspicionem. *Bernh.* Vide v. Κακοῦργοι s. fragm. 370.

323.

Hæc sane odium ejus magis accenderunt.

324.

Sybaritæ cum vitam immensa luxurie replevissent et divitiis admodum abundarent, sibi et aliis beati esse videbantur.

325.

Cum iter fatale et divinitus mihi destinatum confecero.

326.

Vitam nonnullis destinatam.

327.

Ille vero hominem ignominia affecit, sola quidem comminatione temeritatem ejus et pervicax ingenium retundens.

328.

Unus ex tribus illis impuris hominibus. — Vivens vero nullum templum ingrediebatur. Nam ut exsecrandum et impurum expellebant. — Cum vitam turpem et flagitiosam vixisset, nulla pecuniæ regiæ administratio ei commissa est.

329.

Et persuasit iis, ut Lycidæ insidiarentur : impulitque ad id facinus bajulos, quibus facile rem persuasit, præcipue cum nox intempesta esset.

330.

Vetuit eum a se discedere, ne ex castris salvus effugiens ludibrio perfrueretur.

331.

Quare præmia factis ipsorum dignissima consecuti sunt.

332.

Ille vero limen aulæ transiens violento casu humi prostratus est.

333.

Ille vero insidias struxit quibusdam operariis ex agris domum redeuntibus, et clam ad ipsum prorepsit.

334.

Suidas Ἔρῥε. [a] Ὦ Ξενοφάνεις καὶ Διαγόραι καὶ Ἵππωνες καὶ Ἐπίκουροι, καὶ πᾶς ὁ λοιπὸς [b] [ὄχλος] τῶν κακοδαιμόνων τε καὶ θεοῖς ἐχθρῶν, [c] ἔῤῥετε.

[a] Hoc fragm. Kühnius ad Ælianum refert. *Küst.* [b] ὄχλος om. A. B. V. E. Med. Malim post ἐχθρῶν suppleri χορός. *Bernh.* [c] ἐῤῥεσθε] ἔῤῥετε Bekkerus.

335.

Suidas [a] Ἐρύθημα. Ἄνθος προσώπῳ ἐπιφυόμενον, οἷον οὐδὲ εἷς λειμὼν νοτερός τε καὶ ἁβρὸς καὶ [b] εὐθαλὴς τεκεῖν ὑπὸ δρόσῳ ἐαρινῇ οἶδεν, ἐρύθημά τε ὡραῖον καὶ μειδίαμα ἥδιστον.

[a] Similia his legas ap. Ælianum V. H. XIII, 1. *Küster.* [b] εὐτελής] Immo εὐθαλής: ut scribendum esse vidit Kühnius ad illum locum Æliani. *Id.*

336.

Suidas Ἐστρέβλου. Τοῦτον οὖν πλευρῖτις νόσος περιλαβοῦσα ἐστρέβλου δεινῶς.

337.

Suidas Ἔσχατα κακά. Λιπαροῦντος οἰκτρῶς καὶ σὺν ἱκεσίᾳ, μὴ τὰ ἔσχατα αὐτὸν περιιδεῖν παθόντα.

338.

Suidas Ἔτισε. Ὁ δὲ ἔτισε δίκας ὧν ἔπραξεν. Οὐ [a] γάρ τί που ταχεῖ καὶ ὠκυμόρῳ τέλει τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀλλ' ἐκολάζετο χρόνῳ.

[a] Et hic locus Ælianum sapit. *Gaisf.*

339.

Suidas Ἐτρύχωσεν. [a] Ἡ δὲ γῆ ἀγονίαις κατειλημμένη ἔτρυχεν αὐτοὺς ἀλγεινότατα.

[a] Ælianum arguunt vocabula ἀγονίαις et ἀλγεινότατα.

340.

Suidas Εὖ. Ἐρᾷ [a] αὐτῆς ἀνὴρ Ῥωμαῖος, Ἄππιος ὄνομα, τῶν εὖ γεγονότων.

[a] Virginiæ, quam probabiliter intelligit Gaisfordus, locum Appiano tribuens. *Bernh.*

341.

Suidas Εὐερμία. [a] Ἀσπαζόμενος εὐερμίαν καιροῦ, καὶ ἀνάγκης καλούσης μὴ εἴκων κάκῃ.

[a] Æliani esse hunc locum Bernhardy perspexit ad v. Κάκη.

342.

Suidas Εὐθυδικία. Οὐκ ἀκούσαντες τῆς εὐθυδικίας, καὶ εἰκότως. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δικάζειν ἐκάθηντο, ἀλλ' ἐπὶ προσχήματι καὶ προσώπῳ δικαστῶν.

343.

Suidas Εὐλαί. [a] Ἡ δὲ Φερετίμα ἡ Κυρήνης βασίλισσα ἀνθ' ὧν ἔδρασε δίκας ἔτισε· ζῶσα γὰρ ἐξέζεσεν εὐλέων.

[a] Herodotus IV extr. de eadem: Ζῶσα γὰρ εὐλέων ἐξέζεσεν. Ex Herodoti verbis Suidas fragmentum hoc consarcinavit. *Küst.* Hæc potius ad Ælianum revocabimus, qui colorem Herodoteum sectari solet. *Bernh.*

344.

Suidas Εὐμολπίδαι. [a] Εἶτα μέντοι παρ' οὐδὲν θέμενος τὰ σεμνὰ Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων καὶ τῶν ἄλλων γενῶν ἱερῶν τε ὄντων καὶ θεοφιλῶν, ἐπίῤῥητον δὲ καὶ θῆλυν σοφίαν προελόμενος.

[a] Hic quoque locus colorem Ælianeum refert, præsertim in parte novissima, qua Epicuri disciplina perstringitur. *Bernh.*

345.

Suidas Εὐφημία. [a] Εὐφημίας χάριν προτιμᾷ τὴν Λακεδαίμονα τὸ θεῖον, ἤπερ τῶν Ἀθηναίων βωμοὺς σύμπαντας καὶ νεὼς καὶ ἀγάλματα καὶ ἑκατόμβας, καὶ τὸν λοιπὸν φλήναφον τῶν ῥαθυμούντων τε καὶ θοινάζειν γλιχομένων. Οὐκοῦν διδάσκει ὁ λόγος [b] ὡς ἡ ὄντως εὐσέβεια κοῦφόν ἐστι καὶ σωφροσύνης ἀνάπλεων καὶ ἥκιστα ἀχθεινόν.

334.

O Xenophanes et Diagoræ et Hippones et Epicuri et cetera turba infelicium et diis inimicorum hominum, perite.

335.

Floridus quidam color vultui ejus inerat, qualem nec irriguum nec tenerum et herbidum pratum, verno rore rigatum, gignere queat. Accedebat venustus rubor, et suavissime renidebat.

336.

Hunc igitur dolor lateris graviter cruciabat.

337.

Illo miserabiliter et suppliciter orante, ne se extrema passum despiceret.

338.

Ille vero facinorum a se perpetratorum pœnas dedit. Non enim celeri properaque morte vitam finiit, sed lento supplicio consumptus est.

339.

Tellus autem sterilitate laborans ipsos ad magnas angustias redegit.

340.

Illam amat homo Romanus, nomine Appius, nobili genere natus.

341.

Amplectens commodissimam occasionem, et, cum res ita exigeret, ignaviæ non cedens.

342.

Cum causæ in judicium introductæ negligerentur: haud temere; non enim judicandi causa sedebant, sed ut judicum tantum speciem et personam induerent.

343.

Pheretima vero, Cyrenes regina, pro facinoribus pœnas dedit, vivens enim vermibus scatuit.

344.

Deinde vero spretis Eumolpidarum et Cerycum aliarumque familiarum sacrarum mysteriis, infamem sapientiam et effeminatam anteposuit.

345.

Pietatem Lacedæmoniorum deus pluris facit quam universas Atheniensium aras et templa et statuas et hecatombas, et reliquas ineptias hominum ignavorum et epulari

Εὐφημία γὰρ εὐχολώτατος πόνων.

ἤκουσάς που, ὦ παῖ Ἀρίστωνος, καὶ Εὐριπίδου

Εὐφημία γὰρ παρὰ σπονδαῖσι κάλλιστον.

[a] Vide Platonis Alcib. II, p. 149. Non dubium quin Æliani teneamus sententiam pietatis lectionisque luminibus suaviter distinctam. Hunc decet etiam compellatio Platonis, cui tribuit Alcibiadem minorem; item usus senarii, cujus argumentum refert pæne πόνον ἡδὺν κάματόν τ' εὐκάματον Eurip. Bacch. 66, inculcatum illum ab Æliano N. A. III, 13. Superest ut auctoritatem dicti Εὐφημία — κάλλιστον indagemus: cujus sedem cum apud Euripidem nullam inveniamus, tum εὐφημία repetitum suadere debet ut novum fragmentum alius scriptoris constituamus. Itaque malim ordinem verborum effici hunc: ἤκουσάς που, ὦ παῖ Ἀρίστωνος, καὶ Εὐριπίδου· Εὐφημία γὰρ εὐχολώτατος πόνων. Quanquam cum A. licebit, si plene distinguatur post Ἀρίστωνος, ad seqq. transitum parare verbis καὶ Εὐριπίδης. Utut est, neutrum inter Euripidis fragmenta relatum vidi. *Bernh.* [b] Hæc leguntur etiam v. Εὐσέβεια. *Küst.*

346.

Suidas Ζωγρίῃ· Ὑπὲρ δὴ τούτων τούτῳ ζωάγρια ἀποδιδούς, ᾗπερ οὖν δυνατὸν ἦν.

347.

Suidas Εἴδωλον. Κελεύει ἡ Πυθία εἴδωλόν τε πεπλασμένον εἰς ὄψιν γυναικὸς μετέωρον ἐξαρτᾶν· καὶ ἀνεῤῥώσθη ἡ πόλις..... Ἦν δὲ ἄρα εἴδωλα ταῦτα, ὧνπερ οὐ μετὰ μακρὸν ἔμελλε πείσεσθαι ὁ δυστυχὴς νεκρὸς ἐκείνου.

348.

Suidas Εἰς δέον. [a] Πατρόθεν αὐτὸν καλέσας ὁ ἥρως, Εἰς δέον σε εὗρον, φησί· βούλομαι γὰρ καλέσαι σ' ἐς πανθοινίαν.

[a] Apparet color dictionis Ælianeæ. *Bernh.*

349.

Suidas Ἡμίεργον. Ἀντωνίῳ δὲ ᾠκοδόμει νεὼν μέγαν, ὅσπερ οὖν ἡμίεργος ἀπελείφθη· τῷ Σεβαστῷ δὲ ἐτελέσθη.

350.

Suidas Ἠναίνετο. Καὶ ὑπὲρ ὧν [a] ἐδίψη ἀκοῦσαι, ἠναίνετο.

[a] Ἐδίψησ'] ἐδίψ' vel ἐδίψα A. B. V. E. Edd. ante Küst. et Zonaras. Aut verum Küsterus vidit aut reponendum ἐδίψη. *Bernh.* ἐδίψη Ælian. V. H. II, 41. Cf. ibid. X, 16.

351.

Suidas Ἤρκεσεν. [a] Ὁ δὲ τὸν θώρακα αὐτοῦ διέῤῥηξεν, ὅς ἤρκεσέν οἱ ἀμῦναι λυγρὸν ὄλεθρον.

[a] Quicunque hunc flosculum ex hortis Homericis decerpsit (Ælianum fuisse suspiceris), vix Poetæ tam immemor exstitit aut epicæ dictionis ignarus, ut ἀμῦναι interponeret. *Bernh.*

352.

Suidas Ἥστην. Ἐπηρμένω τε ἥστην ἄμφω ταῖς ἐλπίσιν.

353.

Suidas Ἴακχος. Ὅ τε μυστικὸς Ἴακχος ἠκούσθη κατὰ τὴν ναυμαχίαν Περσῶν καὶ Ἑλλήνων..... Καὶ μέντοι καὶ ὁ Ἴακχος ἠκούσθη ἐκ τοῦ [a] Θριασίου πεδίου ὑμνούμενός τε καὶ ᾀδόμενος.

[a] Ἀρείου] Legendum Θριασίου, v. Herod. VIII, 65. Plut. Vit. Them. c. 15. *Küst.* Emendationem tacite Valckenarius accepit. Ceterum uterque locus sic videtur esse conflandus: Καὶ μέντοι καὶ ὁ μυστικὸς Ἴακχος ἠκούσθη κατὰ τὴν ναυμαχίαν Περσῶν καὶ Ἑλλήνων ἐκ τοῦ — ᾀδόμενος. *Bernh.*

354.

Suidas [a] Ἰούνιος ὄνομα, εἰς τὴν ἱππάδα τελῶν, [b] διὰ τὸ καὶ φαγεῖν ζῶν, συνήθης ἦν τρισὶ πλουσίοις, [c] κοιλιοδαίμων τε καὶ ταγηνοκνισοθήρας· βούλομαι γὰρ τὰ τῆς κωμῳδίας εἰς τοὺς τοιούτους εἰπεῖν, [d] οὐδεμιᾷ μὰ τὸν [e] ἀπειροκαλίᾳ· ὃς ἔνειμε τὴν γαστέρα ταῖς τρισὶ τραπέζαις· [f] καὶ τοσαύταις ἐπιπηδῶν τραπέζαις λύκου τινὸς δίκην ἢ ἰκτίνου ἢ ἁρπυίας, ἵνα τι καὶ παίσω.

[a] Hæc repetuntur v. Φαγεῖν ζῶν. *Küst.* [b] Καὶ διὰ τὸ Hemst. De hoc judicium pendet ex inferiore glossa: cui

---

cupientium; hæc igitur sententia docet veram pietatem esse rem expeditam et modestiæ plenam et minime gravem.

346.

Pro his igitur, qua ratione potuit, pretium redemptionis persolvit.

347.

Jussit Pythia simulacrum quoddam sub specie mulieris effictum sublime suspendi; quo facto civitas convaluit.... Erant autem hæc simulacra eorum, quæ infelici illius cadaveri brevi post tempore erant eventura.

348.

Cum autem heros illum patris nomine vocasset, Opportune (inquit) te inveni; volo enim te invitare ad epulum publicum.

349.

Antonio autem ædificavit templum magnum, quod semiperfectum relictum ab Augusto absolutum est.

350.

Quæque vehementer audire cupiebat, recusabant.

351.

Ille vero loricam ejus dirupit, quæ suffecit ut tristem mortem ab eo propulsaret.

352.

Ambo spe erant elati.

353.

Cum mysticus hymnus in Iacchum auditus esset, quo tempore navale prœlium inter Persas et Græcos committebatur.... Quin etiam vox hominum Iacchum cantantium ex campo Thriasio audita est.

354.

Junius, vir equestris ordinis, qui edendi causa vivebat, tribus divitibus erat familiaris, ad voluptatem ventris omnia referens et culinarum nidorem captans: libet enim verbis Comici tales notare, nullo quidem per deos contemptu decori; quippe qui ventrem ternis illis mensis concederet, tantis epulis inhians tanquam lupus aut milvus aut harpyia, si ludere paulum licet.

i fidem habemus, probandum erit καὶ φαγεῖν ζῶν, *qui vivebat, ut edendo vacaret*. Nam vulgarem scripturam convincit turbatus verborum ordo [scribendum videtur καὶ τῷ φαγεῖν ζῶν, ita γεωργίᾳ ζῆν Æl. Epist. 7]. Deinde τοῖς ὑπάτοις gl. inferior, quod Æliano invito Toupius obtrudebat: quasi τοῖς τρισὶ πλουσίοις liceret ad illud τοῖς ὑπάτοις referre. *Bernh.* [c] Vide Meinekii Com. Vol. II, p. 487. *Id.* [d] οὐδεμιᾷ κτλ.] In his Toupius et Hemst. Ælianum agnoverunt. *Id.* [e] ἀπειροκαλίᾳ — παίσω] Accesserunt hæc ex uno MS. Paris. apud Küsterum et V. Lacuna est in A. sex litterarum. Quinque sunt pp. vacuæ in B. quinque cum semisse in E. ubi adscripsit recens manus: « Nihil deest. » Magna est lacuna in edd. Med. et Ald. Ceterum Hemsterhusius: « Ultimæ partis sensus hæret suspensus, quo indicio facile deprehenditur nonnulla fuisse omissa, sine quibus huic loco sua non constat integritas » *Id.* [f] Καὶ suspectum esse vidit Toupius: nisi forte pendet oratio, cujus partem novissimam Suidas prætermiserit. *Id.*

355.

Suidas [a] Ἱππίας. Οὗτος τῆς εἰς Ἀθηναίους ὀργῆς καὶ τῆς ὕστερον ὠμότητος προΐσχετο αἰτίαν τὸν Ἱππάρχου [b] φασὶ θάνατον. Καὶ πικρὸς ἐκ τούτων δεσπότης κάτω τοῦ χρόνου γενόμενος, ὅμως οὐκ ἀπώνητο· ἤλασαν γοῦν οἱ Κεκροπίδαι αὐτόν. Ὁ δὲ ἐκπεσὼν τῆς πατρίδος ἐπήγετο τοὺς Πέρσας συμμάχους, ὁρῶν ὃν εἶχεν ἔρωτα Δαρεῖος τῆς Ἀττικῆς, διὰ τὴν ἄτοπον [c] ἐκείνου σπουδήν, ἵνα τὰ σῦκα τὰ Ἀττικὰ μὴ ἐν ἐλευθέρᾳ γῇ ἔτι ἀλλὰ δούλῃ γένηται τῇ ἐκείνου. Ἰὼν μὲν οὖν [d] ὅδε [ὁ] Ἱππίας ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα σὺν τοῖς Πέρσαις καὶ [e] ἐξελίττων τοὺς βαρβάρους μέγα ἔπταρε, καὶ ἅτε γέρων ἤδη εἶχε τοὺς ὀδόντας κραδαινομένους. Ἐκ τοίνυν τῆς [f] βίας εἷς ὀδοὺς ἐξεκρούσθη, καὶ κατώλισθεν εἰς τὴν ψάμμον, καὶ εὑρεθῆναι ἀδύνατος ἦν· ἐπεὶ δὲ ἡττήθησαν οἱ βάρβαροι, φεύγων αὖθις εἰς Λῆμνον ἀφικνεῖται, καὶ κάμνει νόσῳ, καὶ τὴν ὄψιν τυφλοῦται, αἵματος ἐπιῤῥεύσαντός οἱ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀλγεινῶς ἀπέθανε, δίκας ταύτας δοὺς τῇ πατρίδι, [g] ἐπεὶ τοὺς βαρβάρους ἦγεν ἐπὶ καταδουλώσει αὐτῆς, [h] μηνῖσαί τε τοὺς πατρίους θεούς.

[a] Æliani orationem agnovit Kühnius. *Bernh.* [b] φησί] φασί dedi ex ejusdem viri docti correctione. « Sequitur Ælianea formula κάτω τοῦ χρόνου. » *Id.* [c] Ἐκείνην] ἐκείνων E. Immo ἐκείνου. *Id.* [d] ὁ Ἱππίας] Articulum adjeci ex Bernhardyi sententia. [e] Ἐκπλήττων] Leg. ἐκτάττων: Herod. VI, 307. *Hemst.* Ælianum opinor ἐκπλίττων sibi indulsisse. *Bernh.* Scripsi ἐξελίττων. [f] βιαίας κινήσεως τοῦ πταρμοῦ] βίας (βιαίας ut videtur A.) A. B. V. E. Herodotus: ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας. *Id.* [g] Nova tradit scriptor de Hippiæ fatis supremis. *Id.* [h] μηνῖσαι non habet quo referatur. *Id.*

356.

Suidas Ἰσηλίκων. [a] Γυναικῶν ἰσηλίκων χορὸν [b] ἑαυτῇ περιχέασα· γηραιαὶ δὲ αὗται, χορὸς θεοφιλής· [c] καὶ καθεῖσαι τὰς κόμας τὰς παλαιὰς ἐκείνας ἐθεοκλύτουν Ἥλιόν τε καὶ Δίκην.

[a] Hoc fragm. Æliano tribuit Valck. [b] ἑαυτήν A. B. V. E. [c] Legebatur καὶ καθεῖσαι τὰς παλαιὰς ἐκείνας κόμας ἐθεοκλύτουν, quod Bernhardyo auctore correxi ex v. Καθεῖσαι. Ejusdem jussu indidem addidi Ἥλιόν τε καὶ Δίκην.

357.

Suidas Ἱστορία. Οὐ γάρ τί που παραπλήσιον ἢ μυστηρίων ἱστορίαν ἢ τὴν Περσεφόνην ἐθελῆσαι ἁρπάσαι αὐτήν;

358.

Suidas Ἴυγξ. [a] Ἡ δὲ Κλεοπάτρα ᾤετο ταῖς αὐταῖς ἴυγξιν, αἷσπερ οὖν Καίσαρος καὶ Ἀντωνίου, καὶ μέντοι καὶ τοῦ Σεβαστοῦ κρατήσειν τρίτου.

[a] Fr. hoc ex integro Dione descriptum esse conjicio ex iis, quæ leguntur in ejus Epitome p. 189. *Küst.* Vereor tamen ut Dioni conveniant καὶ μέντοι καί. *Bernh.*

359.

Suidas Θεοκλυτήσαντες. Καὶ Κυζικηνῶν θυγατέρας τὴν ὥραν διαπρεπεῖς τῇ Δαρείου θυγατρὶ Ἀρσάμῃ ξένια ἀποστεῖλαι ἐγλίχετο. Αἱ δὲ καταφεύγουσιν ἐπὶ τὴν Ἄρτεμιν θεοκλυτοῦσαι καὶ τοῦ ἀγάλματος ἐκκρεμάμεναι, [a] [τοῦ] βαρβάρου πικρῶς ἐγκειμένου. Καὶ τῶν δορυφόρων ἀποσπώντων, κἀκείνων ἀπρὶξ ἐχομένων, διασπᾶται ὁ κατὰ τοῦ τραχήλου ὅρμος.

[a] Verba βαρβάρου—ὅρμος adjeci ex v. Ἀποσπώντων. De meo inserui τοῦ ante βαρβάρου. Ceterum ad v. Ἀποσπών-

355.

Hippias tyrannus suæ in Athenienses iræ et crudelitati, quam postea exercuit, causam prætexuit Hipparchi cædem. Ex eo igitur tempore acerbum se civibus suis dominum præbuit: quamvis nullum inde fructum perceperit, ab Cecropidis expulsus. Cum igitur patria ejectus esset, Persas in societatem belli ascivit, intelligens Darium magnopere Atticæ inhiare, propter mirificam illam rationem, ne ficus Atticæ in libero amplius solo, sed in terra ipsi subjecta nascerentur. Hippias igitur adversus patriam suam cum Persis profectus, cum ordines barbarorum disponeret, vehementer sternutavit. Quoniam autem dentes ejus utpote senis vacillabant, vehementi illa sternutatione dens unus ex ore excussus in arenam decidit, nec reperiri potuit. Victis autem barbaris in Lemnum fugit: ubi in morbum incidens visum amisit, cum sanguis oculis esset offusus, ac misera tandem morte obiit, has pœnas patriæ luens, quam ope barbarorum in servitutem redigere conatus esset, deosque patrios sibi iratos expertus.

356.

Cum mulierum æqualium choro circumfusa esset (erant autem hæ matronæ natu grandes, chorus deo carus), cum senes comas demisissent, deum invocarunt.

357.

Nonne enim simile fuerit facinus, sive mysteriorum conspectum sive Proserpinam ipsam rapere velimus?

358.

Cleopatra vero existimabat fore ut iisdem illecebris, quibus Cæsarem et Antonium, tertium etiam Augustum caperet.

359.

Et Cyzicenorum filias forma insignes Darii filiæ Arsamæ xeniorum loco mittere cupiebat. Illæ vero ad Dianam confugiunt, deam invocantes ejusque simulacrum amplectentes, barbaro acriter eas persequente. Cum vero satellites violenter eas abstraherent, quæ firmo amplexu simulacrum tenerent, monile colli dilaceratum est.

των Bernhardy adscripsit Athenæum l. XIII, p. 593, B, et Suidam v. Προσκείμενοι.

360.

Suidas Θεοκλυτοῦντες. Καὶ [a] ἐν ἑαυτοῖς θεοκλυτοῦντες ἅμα καὶ τῶν ὀργίων ἐμέμνηντο.

[a] Ἐν ἀδύτοις conj. *Toup*.

361.

Suidas Θεσμοφόρος. [a] Ὅτι Βάττος ὁ Κυρήνην κτίσας τῆς Θεσμοφόρου τὰ μυστήρια ἐγλίχετο μαθεῖν, καὶ προσῆγε βίαν λίχνοις ὀφθαλμοῖς χαριζόμενος.

Suidas Σφάκτριαι. [b] Μετὰ τῆς ἱερᾶς στολῆς ὅλαι τελούμεναι μυστικῶς σφάκτριαι [c] καταλειφθεῖσαι. Καὶ αἴρουσαι τὰ ξίφη γυμνὰ καὶ [cc] αὗται καταπλέας ἔχουσαι τοῦ αἵματος τὰς χεῖρας καὶ τὰ πρόσωπα μέντοι ([d] ἦσαν δὲ ἐκ τῶν ἱερείων χρισάμεναι), ἀθρόαι ὑφ' ἑνὶ συνθήματι ἐπὶ τὸν Βάττον ἧξαν, ἵνα αὐτὸν ἀφέλωνται τοῦ ἔτι εἶναι ἄνδρα.

[a] Æliani. Conf. Λίχνος. *Hemsl.* Ὅτι Gaisf. cum * V. Æliano tribuerat etiam Porsonus Adv. p. 76. *Bernh.* [b] Hæc Valck. recte tribuit Æliano, quem vel pigmentum illud καὶ...μέντοι prodat. *Id.* [c] καταλ. suspectum est et propemodum iners. Subest opinor καὶ ἀλειφθεῖσαι. *Id.* Cui vix satis consonum, quod sacrificulæ istæ narrantur hostiarum sanguine illitæ fuisse. Fortasse καταληφθεῖσαι, *deprehensæ* a Batto. [cc] Αὗται deletum malim. [d] Ἦσαν δὲ quæ agnoscunt omnes Mss. et edd. Küsterus clam omisit. Solum δὲ tollendum. *Bernh.* Cave tollas : parenthetice enim efferuntur verba ἦσαν δὲ—χρισάμεναι. Πρόσωπα autem pendet ab ἔχουσαι, neque hærendum in καὶ—μέντοι particulis sententiam cogentibus, vide N. A. III, 23 : Καὶ τοὺς ἐρωδιοὺς ἀκούω ποιεῖν ταὐτόν, καὶ τοὺς πελεκᾶνας μέντοι. VI, 4 : τὰς θανατηφόρους ῥίζας ἐσθίουσι καὶ τὰς πόας μέντοι τὰς τοιαύτας. VI, 39 : εἶτα οὐ χρὴ θαυμάσαι τὴν φύσιν τῇ τε ἄλλῃ καὶ ἐνταῦθα μέντοι; VII, 9 : οἵπερ οὖν εἰσι τῶν τοῦ θεοῦ ἱεράκων τροφεῖς τε καὶ μελεδωνοὶ μέντοι οἱ αὐτοί. XI, 9 : καὶ πλήθη αἰγῶν τε ἀγρίων καὶ δορκάδων εὖ μάλα εὐτραφῶν καὶ λαγῶν μέντοι.

362.

Suidas Θίασος. [a] Θίασόν τε μίμων καὶ κορδακιστῶν περὶ αὐτὸν μάλα πλῆθος εἶχε.

[a] Oratio ut videtur Æliani, in qua novum est vocabulum κορδακιστής [omissum in Thes.]. Ceterum πλῆθος nolim in suspicionem adduci. *Bernh.* Pro μάλα scribendum videtur ἄμαχον.

363.

Suidas Θυραυλεῖν. [a] Ὡς ἂν θηρώσης κόρης καὶ θυραυλούσης τρεφομένη μὲν ὄμβροις, τινασσομένη δὲ ἀνέμοις κόμη, [aa] πολλὴ ἦν καὶ βαθεῖα.

[a] Æliano tribuit Valckenarius. Horum conclusionem licet ex v. Βαθεῖα paulum instaurare [Suidas l. c. : Ἀπεκείρατο τὴν κόμην. Ἦν δὲ πολλὴ καὶ βαθεῖα]. *Bernh.* Dicta hæc de Atalante Arcadica, de qua vide Ælianum V. H. XIII, 1, et fragm. 335.

364.

Suidas Καθίει. Ὁ δὲ καθίει πεῖραν εἰς τὸν ἄνδρα, οἰόμενος αὐτὸν ἕξειν κοινωνὸν ὧν ὥρμηται.

365.

Suidas Καθιείς. [a] Ὁ δὲ πεῖραν καθιεὶς καὶ ἐπιβουλεύων ἐλέγξαι πανταχόθεν, τὰ τοῦ λέβητος καὶ τῆς χελώνης καὶ τοῦ ἀρνοῦ ἐν Λυδοῖς ἐπαλαμᾶτο.

[a] Suspicor hæc petita ex epitome Herodoti. *Valck.* Color dictionis Ælianum prodit. Adde v. Ἐπαλαμᾶτο. *Bernh.*

366.

Suidas Καθικνεῖται. Ὁ δὲ μίαν τῶν σχιζῶν ἀνελόμενος, καθικνεῖται τἀδελφοῦ· καὶ ὁ μὲν νεκρὸς ἔκειτο.

367.

Suidas Κακοῦργοι. Ὁ δὲ [a] λαθὼν ἑαυτὸν παρῆλθε σὺν τῷ ξίφει, ὅπερ ἐπήγετο διὰ τοὺς κακούργους τοὺς κατὰ τὴν ὁδόν.

[a] Hanc lectionem ex Mss. Pariss. revocavi. In prioribus enim editt. minus recte excusum est λαβών. *Küst.* Mendosum tamen aut ἑαυτὸν aut παρῆλθε. *Bernh.* Huic fragmento præfigenda videntur quæ exstant sub v. Ἐργαστῆρες s. fr. 333.

368.

Suidas Κατάτασις· [a] Ὁ δὲ τούτους συλλαβὼν αἰκίζεται λύμῃ πάσῃ καὶ κατατάσει καὶ στρεβλώσει ποικίλῃ καὶ δικαιώσει τῇ πρεπωδεστάτῃ, ἐν περιόπτῳ λόφῳ σταυρώσας αὐτούς.

360.

Et inter se dum deos invocant, simul orgiorum recordabantur.

361.

Battus, Cyrenarum conditor, Cereris mysteria videndi summa cupiditate flagrans vim adhibuit, ut curiosis oculis gratificaretur.... Sacrificulæ stola sacra indutæ mystice totæque initiatæ nudos tollebant enses, cumque et manus haberent sanguine repletas, et facies vero victimarum sanguine perunctas, omnes simul uno signo dato in Battum irruerunt, ut eum virilitate privarent.

362.

Chorumque mimorum et multitudinem cordacistarum circa se habebat.

363.

Puellæ quippe venationi deditæ et foris pernoctantis coma erat densa et promissa, eamque imbres nutriebant et venti agitabant.

364.

Ille vero virum tentavit, putans se consiliorum suorum eum socium esse habiturum.

365.

Ille vero periculum facturus, an deum arguere posset, in Lydia testudinem cum carnibus agninis in æreo lebete coquere instituit.

366.

Ille vero frusto ligni fratrem percussit, qui illico mortuus corruit.

367.

Ille vero imprudens præteriit cum gladio, quem secum habebat propter latrones qui vias infestas reddebant.

368.

Ille vero hos comprehensos omni suppliciorum genere fœde laceravit et supplicio dignissimo affecit, quos in colle conspicuo crucifixit.

[a] Ex Æliano opinor, id quod liquet quodammodo ex Suida in v. Στρεβλούμενος [fragm. 186]. *Toup.* I, p. 321. Idem V. D. adduxit v. Λύμη, unde adjeci καὶ στρεβλώσει — αὐτούς : ibidem pro ὁ δὲ τούτους scribitur ὁ δὲ αὐτούς. Ceterum vide fragm. 203.

369.

Suidas Κατατείνας ἐρῶ. Καὶ κατατεινομένῳ ταῖς στρέβλαις ὑπὲρ τοῦ κατειπεῖν τοὺς συνεγνωκότας. Οἱ δὲ [a] ἐμπρίσαντες τοὺς ὀδόντας, τοῦ εἶξαι τῷ τυράννῳ γεγόνασι κρείττους.

[a] Vide v. Ἐμπρίσαντες. *Küst.*

370.

Suidas Κατέγραφον. [a] Πυθόμενοι [b] δὲ ταῦτα οἱ Συβαρῖται κατέγραφον ἑαυτοῖς εὐδαιμονίαν δι' αἰῶνος. [c] Μὴ γὰρ ἐκπλεύσειν τῶν φρενῶν ἐς τοσοῦτον, ὡς ἀνθρώπους προτιμῆσαί ποτε θεῶν.

[a] Fragmenti hujus sensus pendet ex oraculo Sybaritis olim reddito, quod exhibet Stephanus Byz. v. Σύβαρις. Vide etiam v. Ἄμυρις μαίνεται. *Küst.* Hæc Æliani stilum plane redolent, et sumpta videntur ex ejus libris περὶ Προνοίας. *Hemst.* Quem conferas in v. Καταγράφων. *Bernh.* [b] Δὲ — Συβαρῖται] γὰρ — Συβαρεῖται V. qui mox om. ἄν. [Legebatur μὴ γὰρ ἂν ἐκπλεύσειν.] [c] *Id.* μὴ γὰρ — πλεύσειν] Hæc repetuntur in v. Ἐκπλεύσειν, ubi θεῶν ποτὲ collocatum post ἐκπλεύσειν. *Id.*

371.

Suidas Κατεσήμαινεν. Καὶ πού τις αὐτῷ κατεσημήνατο δωμάτιον τὰ τιμιώτατα ἔχον.

372.

Suidas Κατέτεινε. Καὶ τοὺς μὲν ἐπῄνει σφόδρα, τοὺς δὲ κατέτεινε ταῖς κολάσεσι.

373.

Suidas Κατεχόρδησεν. [a] Εἶτα τῶν φρενῶν ἐξέπλευσε, καὶ μανεὶς ἑαυτὸν μαχαίρᾳ κατεχόρδησε.

[a] Ex Theopompi Epitome Herodoti parum probabiliter repetebat Wesselingius in Herod. VI, 75. Quem sequitur Frommel. in Creuzeri Mell. t. III, p. 163. Probo Hemsterhusium, qui retulit ad Ælianum in v. Ἐξέπλευσεν, ubi persimilis exstat dictio. Κατεχόρδησε, quamvis novitii sit coloris, tuetur Toupius in Longin. 31, 2. *Bernh.* Malim κατεχόρδευσε.

374.

Suidas Κατέσπερχε. Λογισμὸς δὲ αὐτὸν ἐκεῖνος κατέσπερχεν, ἀνθρώπους ἀκολάστους φύσιν τοὺς Τυῤῥηνούς, πολεμίων ἔφοδον μηδαμῇ μηδαμῶς ὑφορωμένους, ὑβρίζειν καὶ ῥᾳστωνεύειν.

375.

Suidas Καύκωνες. Ἐγγὺς δὲ τοὺς ἐπιβουλεύοντας εἶναι Καύκωνάς τε καὶ Λέλεγας Ὁμηρικούς, Πελασγοὺς δὲ [a] οὐδαμοῦ οὐδὲ δίους· εἰρήσθω γὰρ ἐν καιρῷ ἐμοὶ τόδε.

[a] Ridicule interpres : *Pelasgos vero vel Dios.* Qui debuit recordari versus Homerici Il. κ, 429. Huc quisquis argutulam suam doctrinam jactavit, quæ potissimum Ælianum sapit, cum lusu quodam litterarum, nisi fallor, respexit : Πελασγοὺς δὲ οὐδαμοῦ (vel οὐδαμῇ) μὰ Δία δίους. Hermanno nihil præter οὐδαμῶς videbatur opus esse. *Bernh.*

376.

Suidas Κεκονιμένων. [a] Δύο νεανίσκων κεκονιμένων καὶ ἀγγελίαν ἀπαγγειλάντων.

[a] Pertinent hæc ad Romanorum de Castoribus fabulam : vide vel Dionys. A. R. VI, 13. Tribuas Æliano. *Bernh.* Ælianum arguit δύο non declinatum.

377.

Suidas Κεχαρισμένε. Ὁ δὲ καὶ μᾶλλον μέγα ἐφρόνει, κεχαρισμένου τοῦ δώρου τῷ θεῷ γεγενημένου.

378.

Suidas Κίβδηλον. Ὁ Κροῖσος κιβδήλοις ταῖς ἐφ' ἑαυτοῦ ἀκοαῖς [a] μένων, καὶ τὴν βασιλείαν τὴν πατρῴαν θάλπων τε καὶ περισκέπων καὶ περιστέλλων.

[a] Μένων non ambiguum quin corruptioni debeatur ; accedit ἐφ' ἑαυτοῦ, cum dicendum fuisset περὶ ἑαυτοῦ. Ceterum significat incertus scriptor, qui sonum Æliani refert, Crœsum adulteratis vocibus (cf. Thuc. I, 20) assentatorum totum se dedisse. Non magni foret moliminis νέμων, modo πάντα vel simile nomen adesset. *Bernh.*

369.

At illi cum tormentis subjicerentur, ut conscios indicarent, dentibus infrendentes cruciatibus cogi non potuerunt, ut tyranno parerent.

370.

Sybaritæ autem his auditis perpetuam felicitatem sibi promiserunt. Nunquam enim se eo dementiæ progressuros existimabant, ut homines diis anteponerent.

371.

Tum forte quidam illi indicavit conclave, in quo res pretiosissimæ reconditæ erant.

372.

Et alios quidem valde laudabat, alios vero cruciatibus afficiebat.

373.

Postea vero sana mente amissa et furore correptus gladio se interfecit.

374.

Illa vero cogitatio eum impellebat, Tyrrhenos homines natura intemperantes, hostium adventum minime suspicantes, luxui et otio indulgere.

375.

Prope autem esse Caucones et Lelegas Homericos, qui ipsis insidiarentur ; nusquam vero Pelasgos divinos : hoc enim tempestive cum venia mihi dictum esto.

376.

Duobus adolescentibus properantibus et nuntium illum elocutis.

377.

Ille vero majores animo spiritus concipiebat, quod donum illud deo gratum fuisset.

378.

Crœsus falsis adulatorum vocibus gaudens, et paternum regnum fovens et communiens et exornans.

379.

Suidas ibidem : Κίβδηλον δὲ ἄρα κακὸν δοῦλοι ὥς εἰσιν ἐν τῇ Κλεοπάτρᾳ ἀνεφάνη.

380.

Suidas Κλέαρχος. Καὶ [a] Κλέαρχος ὁ Ποντικός, νέος ὢν εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, [b] ἀκοῦσαι Πλάτωνος. Καὶ λέγων φιλοσοφίας διψῆν, ὀλίγα οἱ συγγενόμενος (ἦν γὰρ θεοῖς ἐχθρός), ὄναρ ὁρᾷ ὅδε ὁ Κλέαρχος γυναῖκά τινα, λέγουσαν πρὸς αὐτόν· [c] Ἄπιθι τῆς Ἀκαδημίας, καὶ φεῦγε φιλοσοφίαν· οὐ γάρ σοι θέμις ἐπαυρέσθαι αὐτῆς· ὁρᾷ γὰρ πρὸς σὲ ἔχθιστον. Ὧν ἀκούσας ἐπάνεισιν εἰς τὴν [d] στρατείαν. Φθόνῳ δὲ ἐπικλυσθεὶς ἐκπλεῖ τῆς οἴκοθεν, καὶ φυγὰς ἀλώμενος ἔρχεται πρὸς Μιθριδάτην, καὶ στρατοπεδευόμενος παρ' αὐτῷ ἐπῃνεῖτο. Οὐ μὴν μετὰ μακρὸν [e] ἐκπίπτουσιν οἱ Ἡρακλεῶται εἰς στάσιν βαρεῖαν· εἶτα ἐπανελθεῖν εἰς φιλίαν καὶ συμβάσεις βουλόμενοι, προαιροῦνται ἔφορον τῆς αὖθις ὁμονοίας τὸν Κλέαρχον. Ἐπειδὴ δὲ κλητὸς [f] παρεγένετο, καταλύσας ἔν τινι τῶν σταθμῶν τῶν διὰ τῆς ὁδοῦ, ὄναρ ὁρᾷ παλαιὸν Ἡρακλεωτῶν τύραννον, [g] Εὐώπιον ὄνομα, λέγοντα αὐτῷ, ὅτι δεῖ τυραννῆσαί σε τῆς πατρίδος. Προσέταττε δὲ καὶ οὗτος φιλοσοφίαν φυλάττεσθαι αὐτόν. Ὑπεμνήσθη καὶ τούτων [h] τοίνυν ἐκ τῆς προῤῥήσεως τῆς Ἀθήνησιν. Ἐγκρατὴς δ' οὖν τῶν κοινῶν γενόμενος, ὠμότατός τε ἦν καὶ [k] εἰς ὑπεροψίαν ἐξαφθεὶς ἄμαχον τοῦ μὲν ἔτι ἄνθρωπος εἶναι κατεφρόνει, προσκυνεῖσθαι δὲ καὶ ταῖς τῶν Ὀλυμπίων γεραίρεσθαι τιμαῖς ἠξίου, καὶ στολὰς ἤσθητο θεοῖς συνήθεις, καὶ τοῖς ἀγάλμασι τοῖς ἐκείνων [l] ἐπιπρεπούσας· τόν τε υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ [m] Κεραυνὸν ἐκάλεσεν. [n] Ἀπέκτεινε δὲ αὐτὸν πρῶτον μὲν ἡ Δίκη· εἶτα δὲ ἡ χεὶρ [o] ἡ Χίωνος, ὅσπερ οὖν ἦν ἑταῖρος Πλάτωνος, καὶ χρόνον διήκουσεν αὐτοῦ, καὶ τὸ μισοτύραννον ἐκ τῆς ἐκείνου ἑστίας σπασάμενος ἠλευθέρωσε τὴν πατρίδα. Κοινωνῶ δέ οἱ τῆς καλῆς πράξεως γενέσθαι λέγονται [p] Λεωνίδης τε καὶ Ἀντίθεος, φιλοσόφω καὶ τώδε ἄνδρε. Ὅπως δὲ [q] ἔδωκε δίκας ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, [r] εἴρηται.

[a] Cum hoc Suidæ loco conferenda omnino sunt, quæ de eodem Clearcho ex Memnone refert Photius Cod. CCXXIV, p. 704. 705. *Küst.* Ex Æliano περὶ Προνοίας suspicor desumpta. *Hemst.* Vid. Wesseling. in Diod. XV, 81. *Gaisf.* [b] Reduxi pristinam verborum distinctionem; nam Edd. vulgg. Πλάτωνος, καὶ λ. φ. διψῆν ὀλ. οἱ συγγ., ubi δὲ post ὀλίγα requiritur. *Bernh.* [c] Ἄπιθι—ἔχθιστον] particula hinc in v. Ἐπαύρασθαι transcripta. *Id.* [d] Στρατείαν] Fort. Θρᾳκίαν vel Ἡράκλειαν. *Hemst.* εἰς τὴν στρατείαν videndum ne loco suo mota sint. Præterea hiat oratio, neque justam exsilii causam afferunt illa φθόνῳ δὲ ἐπικλυσθείς. Certe refingendum φόνῳ. *Bernh.* [e] Ἐκπίπτουσιν] *In fluctus scopulosque turbarum civilium illiduntur. Id.* Ita εἰς δάκρυα ἐκπεσεῖν v. Bast. et Schæfer. ad Gregor. p. 63. [f] Malim παρεγίνετο. *Bernh.* [g] Εὐώπιον] Εὐοπίονα A. Neutrum satisfacit. *Id.* [h] Τοίνυν om. V. Δ' οὖν] particula adversativa delenda. [k] Εἰς ὑπεροψίαν] hæc Suidas etiam habet in Ἄμαχον, ubi et ἐξαφθείς, quæ lectio proba. *Hemst.* [l] Ἐπιπρεπούσας] Vide Jacobs. in Phil. p. 337 sq. *Bernh.* [m] Plut. de Fort. Al. p. 338, B. *Reines.* [n] Hanc dicendi figuram præierat Æschylus, v. Agam. 911. 1617. S. Th. 630. *Bernh.* [o] ἡ Χίωνος] Χιονίδος A. V. ἡ Χιονίδας B. E. ἡ Χιονίδου * V. [p] Λεωνίδης] Memnon Λέοντα καὶ Εὐξένωνα appellat : item auctores cædis Chiona, Leonem, Εὐχένωνα et ceteros non paucos. *Reines.* [q] δίκην ἔδωκε ἀξίαν] ἔδωκε δίκην A. ἔδωκε δίκας B. V. Scripsi δίκας ex more Æliani. [r] Post εἴρηται desideres loci significationem, quo fuerint hæc copiosius explicata. *Bernh.* Dedit Ælianus ἀλλαχόθι vel ἄλλοτε εἴρηται. Similiter in N. A. XI, 9: καὶ δίδωσι δίκας, ἅς ἄλλοι λέγουσιν.

381.

Suidas Κλέπτης. Κλέπτων ἄρα καὶ ἀφανίζων τὴν ὑπόνοιαν.

382.

Suidas Κλείσοφος. [a] Ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες Κλεισόφους τε ᾄδουσι καὶ Θήρωνας καὶ Στρουθίας καὶ Χαιρεφῶντας, ἀνθρώπους ἐσθίειν εἰδότας εἰς κόρον, καὶ δεινοὺς γαστέρα [b] δέ, φέρε καὶ ἡμεῖς καί τι παίσωμεν, παρασίτου μνημονεύσαντες ἡμεδαποῦ.

379.

Cleopatra documento fuit, servos esse infidum hominum genus.

380.

Et Clearchus Ponticus, admodum juvenis Athenas profectus est audiendi Platonis causa. Qui cum diceret se philosophiam sitire, non diu cum ea versatus (erat enim diis inimicus) in somnis vidit mulierem sibi dicentem : Excede Academia, et relinque philosophiam, qua frui tibi fas non est : infenso enim vultu te intuetur. Quibus auditis in patriam rediit. Cædibus autem obrutus domo discessit, vagusque et exsul ad Mithridatem pervenit, apud quem commorans laudem meruit. Non multo vero post gravis seditio inter Heracleotas exorta est; qui cum in amicitiam et concordiam redire vellent, Clearchum pacis restituendæ moderatorem elegerunt. Is igitur in patriam rediit; cumque in itinere ad mansionem quandam divertisset, Euopium, Heracleotarum quondam tyrannum, in somnis vidit, sibi dicentem : Oportet te patriæ tuæ tyrannum fieri. Philosophiam tamen idem eum cavere jussit. Quibus dictis in memeriam sibi revocavit, quod Athenis ipsi prædictum fuerat. Rerum autem potitus crudeliter admodum imperavit, et intolerabili fastu inflatus conditionisque humanæ oblitus adorari se divinosque honores sibi haberi præcepit. Vestes etiam induit diis proprias et decora, quibus horum simulacra solent exornari : præterea filium suum Fulmen appellavit. Tandem enim interfecit primum vindicta Justitiæ, deinde manus Chionis : qui cum familiaris et auditor Platonis per aliquod tempus fuisset, et odium tyrannorum ex ejus institutione hausisset, patriam liberavit. Hujus autem præclari facinoris socii fuisse dicuntur Leonides et Antitheus, ipsi quoque philosophi. Qua autem ratione scelerum suorum pœnas dederit, dictum est.

381.

Suspicionem suam premens et occultans.

382.

Quia Græci celebrant Clisophos, Therones, Struthias, Chærephontes, homines voracissimos et ventris inexplebilis; age nos quoque ludamus aliquid, nostratis parasiti mentionem facientes.

Confer Suidam vv. Βομβοῦσι, Διώνυμον, Δεινόν [Ἀνθρώπους ἐσθίειν βλέποντας, καὶ δεινοὺς κατὰ γαστέρα· λέγω δὴ Κλεισόφους τε καὶ Θήρωνας καὶ Στρουθίας καὶ Χαιρεφῶντας]. Hos tres helluones nominat etiam Ælianus N. A. IX, 7. Quæ ratio impulit Kühnium, ut fragm. hoc Æliano adscriberet. *Küst.* Accessit etiam Wyttenb. in Plut. t. VI, p. 465, ubi res famosissimorum parasitorum tractavit. Adde Meinek. in Menandr. p. 99. *Bernh.* [b] Δὲ addunt A. B. E. V. Med. Hoc si utimur, certe scribendum καὶ δεινοὺς δὲ κατὰ γαστέρα. Verum orationem partim detruncatam esse partim extenuatam apparebit hunc locum contendentibus cum vv. Διώνυμον [fragm. 280] et Δεινόν. Quibus in summam coactis opinor Ælianum fere hæc reliquisse: Ἐπεὶ δὲ διώνυμοι κόλακες καὶ κεχηρυγμένοι περιηχοῦσιν ἡμᾶς, καὶ οἱ περὶ τὴν Διονυσίου βομβοῦντες τράπεζαν—κόλακες σὺν ἑτέροις, καὶ ὅδε παρὰ Ῥωμαίοις Ἄλβιος ὄνομα, καὶ ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ᾄδουσιν ἀνθρώπους ἐσθίειν βλέποντας εἰς κόρον καὶ δεινοὺς δὲ κατὰ γαστέρα· λέγω δὴ Κλεισόφους τε καὶ Θήρωνας καὶ Στρουθίας καὶ Χαιρεφῶντας· φέρε καὶ ἡμεῖς τι καὶ (id eruendum ex v. Ἡμεδαπός: cf. Jacobs. in Ælian. III, 30) παίσωμεν, παρασίτου μνημονεύσαντες ἡμεδαποῦ. *Bernh.*

383.

Suidas Κορνοῦτος. [a] Δύο συγγραφέε Ῥωμαίων ἤστην, Τίτος Λίβιος, [b] οὗ διαῤῥεῖ πολὺ καὶ κλεινὸν ὄνομα, καὶ Κορνοῦτος. [c] Πλούσιον μὲν οὖν ἀκούω καὶ ἄπαιδα τοῦτον, σπουδαῖον [d] δὲ οὐδὲν ὄντα. Τοσαύτη δὲ ἦν ἡ διαφορότης ἐς τούσδε τοὺς ἄνδρας τῶν ἀκροωμένων, ὡς τοῦ μὲν Κορνούτου παμπλείστους ἀκούειν, θεραπείᾳ τε καὶ κολακείᾳ τοῦ ἀνδρὸς συῤῥέοντας, καὶ διὰ τὴν ἀπαιδίαν, ἐλπίδι κληρονομίας· τοῦ γε μὴν Λιβίου ὀλίγους, ἀλλὰ [e] ὧν τι ὄφελος ἦν καὶ ἐν κάλλει ψυχῆς καὶ ἐν εὐγλωττίᾳ παιδείας. * Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο. Ὁ χρόνος δὲ ὁ ἄπρατός τε καὶ ἀδέκαστος, καὶ ἡ τούτου φύλαξ καὶ [f] ὀπαδὸς καὶ ἔφορος ἀλήθεια, μήτε χρημάτων δεόμενοι, [ff] μήτε μὴν ὀνειροπολοῦντες ἐκ κλήρου διαδοχήν, μήτ' ἄλλῳ τῳ αἰσχρῷ καὶ κιβδήλῳ τε καὶ καπήλῳ καὶ ἥκιστα ἐλευθέρῳ ἁλισκόμενοι, τὸν μὲν ἀνέφηναν καὶ ἐξεκάλυψαν, ὥσπερ κεκρυμμένον θησαυρὸν καὶ κεχανδότα πολλὰ καὶ ἐσθλά, τὸ τοῦ Ὁμήρου, [g] τοῦτον τὸν Λίβιον· τοῦ δὲ πλουσίου καὶ μέντοι καὶ περιῤῥεομένου τοῖς χρήμασι λήθην [h] κατέχεαν τοῦ Κορνούτου. Καὶ ἴσασιν ἤ τις ἢ οὐδεὶς αὐτόν.

[a] Stilus Ælianum videtur prodere. Cf. N. A. II, 26. *Hemst.* Quem vide in Luciani Dial. M. V, 2. *Bernh.* [b] Formulam repetiit v. Διαῤῥεῖν. *Id.* [c] Vide v. Σπουδαῖος. [d] Lege δ' ἐς οὐδέν. *Valck.* Mox pro θεραπείᾳ malim θωπείᾳ. [e] Vid. Ὄφελος. *Hemst.* Inde παιδείας adsciscendum post εὐγλωττίᾳ. *Bernh.* [f] Vide vv. Ὀπαδός et Ὄφελος. *Toup.* I, p. 356. [ff] μηδὲ] Scripsi μήτε. [g] Τίτον Λίβιον] τοῦτον τὸν Λίβιον A. B. E. V. commendatum ab Valck. in Adon. p. 260. *Bernh.* [h] κατεχέαντο] κατέχεαν dedi cum Valckenario, qui recte confert v. Λήθην sive Ἔμπηρα. *Id.*

384.

Suidas Κότος. Οὔκουν ἐδέχετο αὐτοὺς τὸ μαντεῖον, τοῦ θεοῦ μηνίοντος αὐτοῖς. Καὶ λιπαρούντων μαθεῖν καὶ δεομένων τὴν αἰτίαν τοῦ κότου, ὀψέ ποτε χρῆσαι.

385.

Suidas Κραιπαλώδης. [a] Τῆς ψυχῆς τὰ ἐλαττώματα κατηπίσταντο, εἴτε κραιπαλώδης τις εἴη καὶ μέθυσος, εἴτε φιλήδονος καὶ ἐν τοῖς αἰδοίοις ἔχων τὸν ἐγκέφαλον.

[a] Æliano tribuit Valckenarius. *Bernh.*

386.

Suidas Κυνηδόν. Ἡ δὲ ἀγανακτήσασα καὶ κυνηδὸν ὑποπλησθεῖσα τοῦ θυμοῦ, τοῖς ὀδοῦσιν ἐμφῦσα εἰς τὸ σκέλος εἶτα [a] μηδὲν ἀδικοῦντα χωλὸν εἰργάσατο.

[a] Μηδὲν ἀδικοῦντα] formula ab Æliano frequentata, velut N. A. VII, 15. XI, 31. Fragm. 86. 446.

387.

Suidas Λάγος. Ὄνομα κύριον. Ὃς Ἀρσινόην ἔγημε τὴν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος μητέρα. Τοῦτον δὲ τὸν Πτολεμαῖον οὐδὲν οἱ προσήκοντα ἐξέθηκεν ἄρα ὁ Λάγος ἐπ' ἀσπίδος χαλκῆς. Διαῤῥεῖ δὲ λόγος ἐκ Μακεδονίας, ὅς λέγει ἀετὸν ἐπιφοιτῶντα καὶ τὰς πτέρυγας [a] ὑποτείνοντα καὶ [b] ἑαυτὸν αἰωροῦντα, ἀποστέ-

---

383.

Duo Romani historici fuerunt, Titus Livius, cujus nomen magna fama propagatum est et celebritate, et Cornutus. Hunc autem audio divitem quidem fuisse et liberorum expertem, nihil vero præclari habuisse. Tantum autem fuit auditorum discrimen in his viris audiendis, ut Cornutum quidem quam plurimi audirent, et obsequii et assentationis causa ad hunc virum confluentes, et propter hereditatis spem, quod nullos liberos haberet; Livium vero pauci, sed quorum aliquis erat usus, qui animi elegantia et facundia litterarum præstabant. Et hæc quidem tunc ita fiebant. Tempus vero, quod nec pretio, nec largitionibus corrumpitur, et hujus custos et comes et inspectrix veritas, nec pecuniis indigentes, neque hereditatis successionem somniantes, neque ulla re turpi et adulterina et sordida vel minus liberali se capi patientes, alterum quidem ostenderunt et in lucem protulerunt, tanquam occultum thesaurum, et multis bonis, ut Homeri verbis utar, refertum, illum inquam Livium; alteri vero, diviti et pecuniis circumfluenti Cornuto, oblivionem offuderunt: adeo ut vix unus eum norit.

384.

Oraculum vero eos non admisit, quod deus ipsis iratus esset. His vero perseverantibus et iræ causam quærentibus, sero tandem respondisse ferunt.

385.

Animi vitia pernorant, sive quis crapulæ deditus esset et ebriosus, sive voluptatibus addictus et in pudendis gerens cerebrum.

386.

Illa vero indignabunda et more canis ira accensa, dentibus in crus infixis virum, qui nullam ipsi injuriam fecerat, claudum reddidit.

387.

Lagus nomen proprium viri, qui Arsinoen, Ptolemæi Servatoris matrem, uxorem duxit. Hunc Ptolemæum Lagus, quasi ex se non genitum, in æreo clipeo exposuit. Inter Macedones vero fama vulgavit, aquilam accessisse, alisque se levantem expansis et nimium solis ardorem ab eo prohibuisse, et cum plueret pluviam, aves quoque

γειν αὐτοῦ καὶ τὴν ἄκρατον ἀκτῖνα, καὶ ὅτε ὕοι τὸν πολὺν ὑετόν· τούς γε μὴν ἀγελαίους φοβεῖν ὄρνιθας, διασπᾶν δὲ ὄρτυγας, καὶ τὸ αἷμα αὐτῷ παρέχειν τροφὴν ὡς γάλα.

[a] Potius ὑπερτείνοντα. Si enim alas substravit, quomodo se in sublime levare et ab infante radios solis arcere potuit? *Küst.* Malim ἐκτείνοντα. [b] Ἑαυτὸν ἀπαιωροῦντα legitur in v. Ἄκρατον. *Bernh.*

388.

Suidas Λαμπαδεύεσθαι. [a] Ἀριστόγονος οὖν, Διονύσου μύστης, λαμπαδεύεσθαι μέλλων, εἶτα μέντοι τὰ δεξιὰ παρείθη μέλη.

[a] Pars hujus fragmenti, quod Ælianum auctorem prodit, legitur in v. Παρείθη. Ceterum eadem ratione vocem usurpavit Schol. Soph. O. C. 1047. *Bernh.*

389.

Suidas Λαρυγγίζειν. [a] Οἱ δὲ κόρακες περιπτάμενοι ἄνω καὶ κάτω, θορυβούμενοι καὶ κεκραγότες μετὰ πολλῆς [b] [τῆς] ἀσελγείας, οἷον οἱ κόρακες λαρυγγίζουσι.

[a] Horum pars legitur in Ἀσέλγεια. *Hemst.* In his vereor ut repetitum κόρακες intemeratum sit. *Bernh.* [b] Adjeci τῆς.

390.

Suidas Λάσθη. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι [a] σὺν λάσθῃ καὶ γέλωτι, ὥσπερ ἄθυρμα τῶν Σπαρτιατῶν, τὰ πρῶτα τοῦ Διὸς ἀναθήματα διέσπειραν.

[a] Hæc ad Herodotea ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ VI, 67 apparet esse composita. Res autem cum manifesto referatur ad tripodas, quos Lacedæmonii circum Jovis Ithomatæ aram collocarant (v. Pausan. IV, 12, 6), τὰ πρῶτα tamen non magis quam διέσπειραν quadrare videtur. Fuit igitur cum illis τὰ πρῶτα τοῦ recondi opinarer τὰ Ἰθωμάτου. Mox etiam διέσυραν accommodatius duco. *Bernh.*

391.

Suidas Λευστήρ. [a] Ὁ δὲ παλαμναῖος καὶ λευστὴρ ἐκεῖνος ᾔτησεν ἐπωνυμίαν λαβεῖν Εὐτυχής. Ἔρρει γάρ οἱ κατὰ πρύμναν τὰ ἐκ τῆς τύχης, καὶ πᾶσιν οἷς ἐπέθετο τούτων ἡμάρτανεν οὐδενός.

[a] Æliani. Qui si vitam Sullæ tetigit, his adjungi potest fragmentum in v. Λείβει allatum. *Bernh.* Verba ἔρρει—οὐδενός adjeci ex v. Ἔρρει.

392.

Suidas Λῆξις. [a] Λήξει οὐ μὰ Δία εὐκλήρῳ χρόνου τὰ Αἰγυπτίων κακὰ τῶν ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀλεξάνδρου ἐγκατέσκηψε καὶ τῇ Ῥώμῃ.

[a] Hujus fragmenti posterior pars legitur in v. Ἐγκατέσκηψε. *Hemst.* Ælianum spirant λήξει χρόνου, v. Jacobs ad N. A. p. 4.

393.

Suidas Λείβει. Ὁ δὲ φθειρσὶν ἐκζέσας ἐσθιόμενός τε καὶ κατὰ μικρὰ λειβόμενος ἀποθνήσκει.

394.

Suidas Λιπαρής. Πρὸς δὲ τὸ θεῖον λιπαρὴς ἦν καὶ ἔνθυμος, ὡς θαμὰ αὐτῷ προσιέναι.

395.

Suidas Λοξίας. [a] Σιγᾶν δὲ χρή, μὴ λοξοῖς ἡμᾶς [b] ὄμμασιν ἰδὼν ὁ φθόνος τραχεῖ [c] βάλῃ λίθῳ, κατὰ [d] Πίνδαρον.

[a] Æliani ut videtur dictio. *Bernh.* [b] Ὄμμασιν ἰδὼν] Formulam illustrant intpp. Callim. Epigr. 22. *Id.* [c] Cf. Æsch. Ag. 947. Eurip. El. 902. *Id.* [d] Olymp. VIII, 73.

396.

Suidas Λυκόστομος. [a] Οὐ λύκος ἐξ ἀνθρώπου, κατὰ τὸν Ἀρκαδικὸν μῦθον, ἀλλὰ τύραννος ἐκ βασιλέως ἀπέβη πικρός.

[a] Plat. Rep. VIII, p. 565. *Bernh.*

397.

Suidas Μάλθων. [a] Ὁ γύνανδρός τε καὶ μάλθων τύραννος.

[a] Vide Γύνανδρος. Hæc Æliani puto, et intelligenda de Heliogabalo, in quem scripserat κατηγορίαν τοῦ Γ. teste Philostrato de Vit. Soph. p. 624, 21. *Hemst.*

398.

Suidas [a] Μάρκος Ἀπίκιος, Ῥωμαῖος, ὡς ἦν ἀσωτίας πέρας οὐδεὶς ἀντιφήσει· δοκεῖ δέ πως μεγαλονοίας

---

rapaces ab eo abegisse, coturnices vero dilacerasse, earumque sanguinem ut lac ei præbuisse.

388.

Aristogonus igitur, Bacchi sacerdos, cum lampade decursurus paralysi dextrarum partium correptus est.

389.

Corvi autem sursum et deorsum volantes, tumultuantes petulanterque vociferantes, magna voce crocitant.

390.

Messenii vero cum contemptu et irrisione prima Jovis donaria, ut ludicra Spartanorum, dissiparunt.

391.

At sceleratus ille et dignus qui lapidibus obrueretur Fausti cognomen sibi dari postulavit. Nam secunda semper utebatur fortuna, et omnia, quæ aggressus fuisset, ex sententia ei cedebant.

392.

Temporis sorte profecto parum fausta scelera in urbe Alexandria collecta etiam Romam invaserunt.

393.

Ille autem pediculis scatuit; quibus paulatim consumptus, corpore sensim diffluente, mortuus est.

394.

Deum vero assidue et propenso animo colebat, adeo ut frequenter eum accederet.

395.

Facere autem oportet, ne invidia limis intuens oculis saxo nos feriat acuto, secundum Pindarum.

396.

Non lupus ex homine, secundum fabulam Arcadicam, sed ex rege tyrannus acerbus evasit.

397.

Semivir ille et effeminatus tyrannus.

398.

M. Apicius, Romanus, homo, ut apud omnes constat, in luxurie perfectissimus: qui tamen magni animi do-

ἔργον ἐκεῖνο [b] ἀποδείξασθαι ἐν [c] αὐτοῦ. Ἑστιῶν ὁσημέραι (καὶ γὰρ ἔζη, φασί, τῇ γαστρὶ καὶ τοῖς ἐκείνης ἀκρατεστέροις) καὶ ποτε μεταξὺ θοιναζόντων, Φάβιος, τῶν ὑπατευκότων εἷς, λαβὼν ἔκπωμα κρυστάλλου μέγα τίμιον, εἶτα ἄκων κατέαξεν αὐτό· καὶ ἐπὶ τούτῳ συννεφὴς ἦν, ἄχει πληγεὶς τὴν ψυχήν. Ὁ τοίνυν Ἀπίκιος πειρώμενος αὐτὸν τῆς λύπης ἀπάγειν, Οὐ καταβαλεῖς, φησί, τὸ πραχθὲν καὶ σεαυτὸν ἡμῖν παρέξεις φαιδρότερον συμπότην; ἢ σοὶ φίλῳ ὄντι τοῦτο δρᾶσαι οὐκ ἐξέσται, ὅπερ οὖν δρῶσι καὶ τῶν οἰνοχόων καὶ τῶν ἀργυρωνήτων πολλοὶ πολλάκις;

[a] Confer Suidam v. Ἀπίκιος. *Küst.* Ælianum stilus prodit. *Hemst.* Istum flores quidam aperte produnt; velut μέγα τίμιος. *Bernh.* [b] Puto legendum ἀποδείξασθαι. Ἐν αὐτοῦ εἱστιῶντο ὁσημέραι. *Hemst.* ἑστιῶντος ὁσημέραι (καὶ γὰρ ἔζη, φασί, τῇ γαστρί) καὶ ποτε μεταξὺ θοινάζων. *Valck.* [c] αὐτῷ] αὐτοῦ A. Gaisf. post ἀποδείξασθαι distinguens. Scripsi αὐτοῦ. Mox editum εἱστιῶντο cum sententiam perverteret, Valckenarii conjecturam probaturus eram, nisi tutiorem viam ostendisset scriptura [a] V εἱστιῶν. Itaque litterulæ mutatione sophistæ quem deperiit absolutum reddidi nominativum ἑστιῶν. *Id.*

399.

Suidas Μέγα. Καὶ [a] πάρδαλιν τοῦ αὐτοῦ μέγα τιμίαν διάλιθον. — [b] Καὶ γυνὴ εὐπάτωρ ἄνθρωπος, καὶ μέγα πλουσία.

[a] Πάρδαλιν vox depravata; neque placet τοῦ αὐτοῦ. Ceterum orationem Æliani esse prodit μέγα τιμίαν. *Bernh.* [b] Mera striligo, cujus fontem quam remedium facilius licet e compendio nominis ἄνθρωπος derivare. *Id.*

400.

Suidas Μεθίει. [a] Οὐδὲ τὸν πόλεμον μεθιείς, τῷ μιαιφόνος τις καὶ παλαμναῖος εἶναι.

[a] Æliani. *Valck.*

401.

Suidas Μελόμενοι. Καὶ ἐπίστευον εἶναι θεοφιλεῖς, τῷ δαίμονι τούτῳ μελόμενοι.

402.

Suidas Μετά. Ὁ δὲ ἔκλεισε τὴν ῥάβδον πυθμένι καὶ πώματι, καὶ μετὰ χεῖρας εἶχεν ἀεί, οὔτε μεθ' ἡμέραν κατατιθέμενος, καὶ νύκτωρ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν ὑποτιθέμενος.

403.

Suidas Μέτεισιν. [a] Μέτεισι τοὺς Ἀθηναίους ὑπὲρ τῶν ἀθέσμων φόνων ἡ δίκη, καὶ ἀφορίαις συνείχοντο.

[a] Exemplum Æliano tribuit Valckenarius; videturque piaculum Ætolicæ cædis significari. *Bernh.*

404.

Suidas Μήρινθος. [a] Οὐ μὴν οὐδὲ ἡ μήρινθος ἔσπασέ τι ἀγαθὸν αὐτοῖς. Οὐ γάρ τοι μετὰ μακρὸν νέφη ἀκρίδων ἐπιῤῥεύσαντα τοὺς καρποὺς κατέφαγεν αὐτοῖς.

[a] Ælianum plane spirant. *Hemst.* Recte: nam prægressis verbis [Αὕτη μὲν ἡ μήρινθος οὐδὲν ἔσπασεν] sub v. Ὁμοῦ allatis, Gaisfordo monente, nomen inscribitur Æliani. *Bernh.*

405.

Suidas Μιαροί. [a] Ὁ δὲ δράκων προελθὼν ἄρα τοῦ ἀδύτου τό τε αἷμα αὐτῶν ἐξελιχμήσατο καὶ ἐκάθηρε τὰς πληγάς, ἵνα μή ποτε ἄρα τοῦ λύθρου μιαροὶ βλέπωνται.

[a] Hæc Æliano tribuit Valckenarius: et fortasse Αἰλιανὸς huc transferendum ex artic. penult. [ubi Platonis fragmento præfixum est. *Gaisf.*] Æliаnea sunt ἵνα μή ποτε ἄρα (N. A. I, 18. XVI, 25.) et ἐκάθηρε τὰς πληγάς (N. A. VI, 63).

406.

Suidas Μογήσας. [a] Δύο κακοῖς μογῶ, ἀγρυπνίᾳ τε ἀναλισκόμενος καὶ δέει τειρόμενος.

[a] Ælianum arguit δύο κακοῖς, v. N. A. I, 9: πέφυκε γὰρ καὶ ἀργὸς καὶ λίχνος, δύο κακώ. 18: καὶ γένηταί οἱ δύο κακώ.

407.

Suidas Μοῦσα τραγική. [a] Ὅσα ἐπράττετο, καὶ

---

cumentum illud domi suæ dicitur edidisse. Cum convivia quotidie agitaret (quippe ventri et illis quæ ventre inexplebiliora sunt, vivens) Fabius, vir consularis, inter epulas aliquando ingens poculum crystallinum, quod magni esset pretii, imprudens confregit. Cumque ideo tristis esset, magnumque animo dolorem concepisset, Apicius, ut e mœrore eum abduceret, Quin, inquit, oblivisceris ejus quod factum est, hilarioremque compotorem te nobis præbebis? An vero tibi amico nostro facere non licet, quod multi pincernæ et mancipia sæpe faciunt?

399.

Et pardalin ejusdem pretiosam gemmisque distinctam. — Mulier nobilis et valde dives.

400.

Neque bellum omittens, quippe qui sceleratus et sanguinarius esset.

401.

Et credebant se deo caros esse, quod huic dæmoni curæ essent.

402.

Ille autem virgam fundo et operculo clausit, manibusque semper tenuit, neque interdiu eam deponens, et noctu capiti subjiciens.

403.

Athenienses ob injustas cædes divina vindicta persequitur; ac sterilitate premebantur.

404.

Neque vero funiculus iste aliquid boni ipsis attraxit. Non multo enim post locustarum nubes ingruens fruges eorum depasta est.

405.

Draco vero ex adyto progressus et sanguinem ipsorum lambendo abstersit et vulnera purgavit, ne polluti haberentur, si cruore et pulvere respersi conspicerentur.

406.

Cum duobus malis conflictor, qui et vigiliis consumar et metu conficiar.

407.

Quæ tunc fiebant, vel Musa tragica dicere recuset; ne-

μοῦσά τις ἂν ὀκνήσειεν εἰπεῖν τραγική. [b] Οὐ γὰρ βούλεται ταῦτα γίνεσθαι, καὶ τὸ λέγειν ἀπηγόρευσε.

[a] Hæc Æliano tribuit Valck. *Bernh.* [b] Misere friget ita sententia, quam sic fere licebit instaurare: ἃ γὰρ οὐ βούλεται γίνεσθαι, ταῦτα καὶ τὸ λέγειν ἀπηγόρευσε. *Id.*

408.

Suidas Μουσωθῆναι. [a] Μήτε γὰρ εἶναι ποιητικός, μήτε μὴν μουσωθῆναι παιάνων καὶ ὕμνων ἐπιστήμονα σοφίαν.

409.

Suidas Νεαροί. [a] Παίδων νεαρώτεροι οἱ λέγοντες μὴ ἐφορᾷν τὰ τῇδε τὸ θεῖον.

[a] Æliani. *Valck.*

410.

Suidas Νέμεσις. [a] Τὴν τῶν ἀλαζόνων τιμωρὸν συνέντες Νέμεσιν, ἥπερ αὐτοὺς μετῆλθε σὺν τῇ δίκῃ. — Οὐκ ἔλαθε τὴν ἅπασιν ἐναντιουμένην [b] τοῖς ὑπερηφάνοις Νέμεσιν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰδίαις ἠναγκάσθη παιδευθῆναι συμφοραῖς.

[a] Prius exemplum ad Ælianum refert Valckenarius. [b] Cf. fragm. 149: Νεμέσεως ἐφόρου, τρόπους ὑπερόπτας καὶ ὑπερηφάνους κολαζούσης.

411.

Suidas Νεολαία. [a] Ὑπὲρ τοῦ τὴν νεολαίαν τὴν Ῥωμαίων ἀξιοζήλως τε καὶ ἀμάχῳ θάρσει διαγωνίζεσθαι.

[a] Æliani. *Valck.* Ἅμα τῷ θάρσει nisi quid mendi recondit, saltem id refingendum fuerit ἅμα τῳ θάρσει. *Bernh.* ἅμα τῷ] ἀμάχῳ Bekkerus.

412.

Suidas Νεοττός. Οἶδά τοι ἔγωγε καὶ ἐς ὀκτὼ ὅλας ἡμέρας ἀναλωθέντα αὐτῷ [a] κατοικιδίου ὄρνιθος οὐ μέγαν νεοττόν.

[a] Legebatur κατοικιδίας.

413.

Suidas Νεώτερον. Ὁ δὲ ἔλεγε δεδιέναι, ἂν ἀδόκητόν τε καὶ νεώτερον κακὸν ἀπαντήσῃ.

414.

Suidas Ὁμόσε. Οὐ μὴν συνήθροισεν ἔτι τὰ ὀστᾶ, ὁμόσε τῷ δαίμονι τῷ ταῦτα πράξαντι μὴ χωρῶν.

415.

Suidas Ὁμοῦ. [a] Ὁμοῦ τι τῇ πληγῇ ἡ παῖς ἦν· καὶ ἀπέσφακτο ἄν, εἰ μὴ σκηπτὸς κατηνέχθη ἀμφοῖν μέσος.

[a] Æliani. *Valck.* Hoc exemplum sine dubio cum fr. 163 componendum est.

416.

Suidas ibidem: Μὴ ἰσχύουσα τεκεῖν ὁμοῦ τι τῷ ῥαγῆναι ἦν.

417.

Suidas Ὄπιμα. [a] Ὁ δὲ Κόσσος τὸν βασιλέα Γάλλων ἀποκτείνας, τὰ σκῦλα τῷ Διὶ ὄπιμα ἀνέθηκε.

[a] Vide Toupii (I. p. 314) animadversionem in v. Κόσος, docentis ad Cossum referri, quæ de Marcello tradita essent. *Bernh.*

418.

Suidas Ὅσα ἰδεῖν. [a] Ἰνδάλματα εἰκασμένα κυσὶν ἔκ τινος θείας ὁρμῆς τοῦτον ἐπιπηδήσαντα, οἰκτρῶς, ὅσα ἰδεῖν, διέξυεν.

[a] Æliani. *Toup. Hemst.*

419.

Suidas Οὐδαμῇ. Καὶ μαρτύρια ἐπάγονται οὐδαμῇ ἄσημα.

420.

Suidas Οὔκουν. Οὐκοῦν οἱ ἀδελφοὶ λαβόντες [a] ἱκετηρίας ἐπυνθάνοντο ἄρα τοῦ θεοῦ, ὅ τι καὶ χρὴ πράττειν αὐτούς.

[a] Erat ἱκετηρίαν.

---

que enim ista fieri vult, et mentionem eorum fieri voluit.

408.

Neque enim aut poetico ingenio præditus erat, aut pæanum et hymnorum peritiam edoctus.

409.

Pueris stolidiores, qui negant deum videre res humanas.

410.

Cum Nemesin superborum hominum vindicem intellexissent, quæ eos pro merito persecuta est. — Non latuit Nemesin omnibus superbis adversantem, sed ex propriis calamitatibus disciplinam capere coactus est.

411.

Ut Romana juventus cum laude fortiterque pugnaret.

412.

Equidem scio totis octo diebus gallinæ pullum exiguum ab eo consumptum fuisse.

413.

Ille vero dicebat, se metuere, ne quod inopinatum et novum malum ingrueret.

414.

Neque vero ossa amplius collegit, deo, qui hæc fecerat, adversari nolens.

415.

Puella plagæ jam erat proxima: et interfecta fuisset, nisi fulmen medium inter utrumque decidisset.

416.

Cum partum eniti non posset, non multum aberat, quin dirumperetur.

417.

Cossus autem interfecto rege Gallorum Jovi opima spolia dedicavit.

418.

Simulacra canibus similia impetu quodam divino in hunc insilientia misere totum lacerarunt.

419.

Et testimonia producunt neutiquam obscura.

420.

Fratres igitur sumptis ramis lana velatis deum consuluerunt, quid tandem sibi faciendum esset.

421.

Suidas Οὐ μήν. Οὐ μὴν εἶχε ποιεῖν οὐδέν, ἀλλ' ἔμενε κατὰ χώραν τηρούμενος ἐπιμελῶς.

422.

Suidas Ὠδίν. [a] Ὁ δὲ ἐξειπεῖν τὴν ὠδῖνα, ἣν ἐκύει, οὐκ ἐτόλμα, τὴν ἐλπίδα τοῦ ἴσως ἄν ποτε τυχεῖν ἐν τῷ κρύπτειν ὑποθάλπων [b] ἄρα ἐκεῖνος.

[a] Hoc fragm. Æliano assignandum esse puto. Ceterum hic locus partim legitur apud Suidam v. Ἐκύει. *Toup.* III, p. 157. [b] Ἀρ] ἀρ' εἰ B. ἀρ' εἰ E. Latet ἄρα ἐκεῖνος, quam formulam deperiit Ælianus. *Bernh.*

423.

Suidas Ὡς τὸ εἰκός. [a] Ἥ τε παῖδα ὄντα ἱερῷ λόγῳ ἠγάπα τε, ὡς τὸ εἰκός.

[a] In exemplo, quod Æliano tribuere licet, ἦτε Med. Relingendum videtur ἦγε. *Bernh.*

424.

Suidas Πάγας. [a] Καὶ τοῦτο δή που τὸ τοῦ Αἰσχύλου, [b] τοῖς ἑαυτοῦ πτεροῖς περιπεσών, καὶ ἐνσχεθεὶς ταῖς πάγαις ἃς ἄλλοις [c] ὑφῆκε, τὰ ἐκ τοῦ νόμου δικαίως ἔπαθε·

[d] Τεύχων ὡς ἑτέρῳ τις ἑῷ κακὸν ἥπατι τεύχει.

[a] Ex Æliano. *Toup.* [b] De hoc proverbio vide Küsterum in v. Οὐχ ὑπ' ἄλλων vel G. Hermannum in Æsch. Fragm. 145. [c] Ὕφηνε Gatakerus in Advers. Posth. c. 12. p. 539. Vide tamen Suidam in Ποδάγρα: Τάφρους ὤρυξε, καὶ ποδάγρας ὑφῆκεν ὡς θηρίοις τοῖς πολεμίοις. Ceterum hic locus ita totidem verbis legitur apud scholiastam Æschyli Ag. 831, ex quo depromsit Suidas. *Toup.* [d] Eust. in Il. ε, p. 522. Ælian. V. H. VIII, 9. Pausan. II, 9. *Küst.* Adde Jacobsium in Æl. p. 255.

425.

Suidas Πάθας. [a] Ὁ δὲ ἐπῆγε τήν τε ἀποστέρησιν τῶν χρημάτων, καὶ τὴν καταδίκην, καὶ μέντοι καὶ τὰς προτέρας αὐτοῦ τὰς ἀδίκους πάθας.

[a] Hoc fr. ad Ælianum transferre licet, si quid colligimus ex usu particularum καὶ μέντοι καί. *Bernh.*

426.

Suidas Πάθη. Ἀκόλουθον σφίσι πάθην ἐπηρτημένην ὁρῶντα, ἣν λαθεῖν ἀδύνατον. — [a] Καὶ ἄλλας μυρίας εἴποιμι ἂν δίκης ἀμελουμένης [b] ἀκολουθεῖν πάθας.

[a] Æliani. *Valck.* [b] ἀκόλουθα] Corr. Bekkerus.

427.

Suidas Παναγές. [a] Ἡ δὲ ἔθει, καὶ πᾶσαι μετ' αὐτῆς ἀρρηφόροι καὶ παναγεῖς γυναῖκες, καὶ πολὺν χρόνον ἔκπληξις αὐτοὺς κατεῖχε καὶ σκότος.

[a] Æliani dictionem prodit comparatio gl. Βδελυρία, item vv. Ἄγος et Ἀρρηφορία. *Bernh.*

428.

Suidas Πανδήμου. Ἑταίρα ὄνομα, οὐκ ἐκ τοῦ πανδήμου καὶ ἀσελγοῦς ἐπιτηδεύματος.

429.

Suidas Παραβάλλειν. Αἰσχύνασαι τὴν λατρείαν τὴν περὶ τὴν θεόν, καὶ ἑαυτὰς ὁμιλίᾳ ἀνδρῶν παραβαλοῦσαι ἐκολάσθησαν κατὰ τὸν νόμον.

430.

Suidas Παρὰ τὴν αὐτῶν φύσιν. Οἱ δὲ τύραννοι παρὰ τὴν αὐτῶν φύσιν ᾐδέσθησαν τὴν ἱέρειαν [a] κακῷ τῳ περιβαλεῖν.

[a] Vide Jacobsium ad Æl. p. 152.

431.

Suidas Παρῴνησεν. [a] Καμβύσης ὁ Κύρου παρῴνησεν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους θεούς, καὶ ἐξεμάνη, καὶ τὸν ἑαυτοῦ μηρὸν ἔτρωσε, καὶ σφακελίσαντος ἐνόσησε, καὶ πικρότατα τὸν βίον κατέστρεψεν, ὥς φησιν [b] Ἡρόδοτος.

[a] Æliani. *Hemst.* Cum his licet consociari, quæ sub v. Ξενικὸς exstant. *Bernh.* [b] Herod. III, 64.

421.

Non tamen quicquam facere poterat, sed in loco illo artius custoditus mansit.

422.

Ille vero dolorem, quo cruciabatur, declarare non audebat, quod spem fovebat, hac dissimulatione tandem voti sui se compotem fore.

423.

Quæ filium suum sacro quodam amore diligebat, ut par erat.

424.

Et secundum dictum illud Æschyli, ipse pennis suis captus et irretitus laqueis, quos aliis tetenderat, legitimas pœnas merito dedit: nam qui alteri malum struit, ipse hepati suo parat.

425.

Ille vero in memoriam ei revocavit et jacturam pecuniæ, et multam irrogatam, et priora etiam mala injuste ipsi inflicta.

426.

Cum videam mali vindictam ipsis imminere, quam nemo latere potest. — Et infinita alia mala dicere possum, quæ neglectam justitiam consequi solent.

427.

Illa vero currebat, et cum ea virgines Arrhephoræ matronæque sacræ, at multum tempus stupor et formido eos tenuit.

428.

Nomine Hetæra, non ex vulgari et meretricio quæstu.

429.

Cum sacra deæ polluissent, et cum viris rem habuissent, secundum leges punitæ sunt.

430.

Tyranni autem præter morem suum sacerdotem ullo malo afficere veriti sunt.

431.

Cambyses Cyri filius insolenter et insano cum furore in Ægyptiorum deos debacchatus est, femurque suum vulneravit: quo putrescente in morbum incidit et acerbissimis cum doloribus vitam finivit, ut Herodotus inquit.

432.

Suidas ibidem : Καὶ ταῦτα μὲν παρῴνησαν, βαρβάρως ἐνθουσιάσαντές τε ἅμα καὶ λυττήσαντες. Ἔτισαν οὖν [a] δίκας οὐ μεμπτάς. Ἑάλω γὰρ αὐτοῖς ἡ πόλις.

[a] Δίκας οὐ μεμπτάς] Vide Æl. V. H. XIII, 2. N. A. I, 9. V, 11. X, 28. Fragm. 98.

433.

Suidas Παύσων. [a] Ὁ Ἀσκληπιὸς Παύσωνα καὶ Ἶρον κἂν ἄλλον τινὰ τῶν ἀπόρων ἰάσαιτο. Ὀφθαλμὼ γάρ τις ἐνόσει. Εἶτα ἐπιστὰς ὁ δὲ λέγει, ὄξει λύσαντα κάπρου πιμελήν, κᾆτα ὑπαλείψασθαι. Ὁ δὲ κοινοῦται τῷ συνήθει ἰατρῷ. Ὁ δὲ ἐπειρᾶτο τὰς αἰτίας λέγειν· τὸ μὲν γὰρ [b] συστέλλειν τὸ οἴδημα τῇ δριμύτητι, τὸ δὲ ἐπιλιπαίνειν καὶ ἡσυχῇ ὑποτρέφειν ὁ εἴρων ἔλεγε.

[a] Horum prima sententia repetitur post v. Ἀσκληπιάδης. Totum hunc locum Æliano tribuit Valck. Infra quod exstabat ὅδε λέγει ad Æliani morem erat refingendum. *Bernh.* [b] Ὑπορρεῖν] scripsi συστέλλειν.

434.

Suidas Παιᾶνας. [a] Ὁ δὲ ᾖδε τοὺς παιᾶνας, οὐχ εὐτραπέλῳ τῇ γλώττῃ, οὐδὲ ἐῤῥωμένῃ, ὥσπερ οὖν κάτοινος ἤδη καὶ οὐκ ἀρτίστομος ἔτι.

[a] Dionysius auctor præscribitur in Ἀρτίστομος. *Hemst.* Sed dubito de Dionysio historico. *Bernh.* ad h. v.

435.

Suidas Πελάτης. [a] Καὶ ἑαυτὸν πελάτην ἐκείνου λέγει τε καὶ ᾄδει.

[a] Locus (si bene memini) de copiosiore quodam Æliani fragmento decerptus. *Bernh.*

436.

Suidas Περιβαλόμενος. [a] Καὶ πλοῦτον περιβάλλει ἀνδρὶ πένητι μέν, εὐσεβεῖ δὲ καὶ ἀεὶ θεραπεύοντί οἱ τὸν νεών, καὶ γεραίροντι πᾶν ὁτιοῦν ἄγαλμα, ἐξεικασμένον αὐτῷ καὶ τετιμημένον.

[a] Æliani. *Valck.* Verba καὶ γεραίροντι — τετιμημένον addidi ex v. Ἐξεικασμένον.

437.

Suidas Πολυωρήσεις. [a] Ὁ δὲ ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ πολυωρίας τυχεῖν τῆς ἐξ αὐτοῦ.

[a] Vide Fragm. 112.

438.

Suidas [a] Ποστοῦμος, Ῥωμαῖος, ἀπὸ [b] Καπύης, τά τε Ἑλλήνων ἐπαιδεύθη, ἐρασθεὶς αὐτῶν μετὰ ἔτη λ'. Τὰ δὲ πρῶτα χρυσοχόος ἦν. Ἐπεὶ δὲ ἅπαξ αὐτὸν εἰσῆλθεν ὅδε ὁ φιλόλογος ἔρως, εἰς τὰς Ἀθήνας ὥρμησε, καὶ ἐξεμουσώθη τὰ Ἑλλήνων ἐκεῖθι. Καὶ ἐς γῆρας βαθὺ ἤλασε, πολλὰ καὶ καλὰ εἰδώς. Οὔκουν ἀπεικὸς ἦν καὶ τόνδε τὸν Ποστοῦμον λέγειν λόγον ἐκεῖνον, ὅνπερ οὖν Ἡράκλειτος [c] εἶπεν ἐφ' ἑαυτοῦ· Ἐμεωυτὸν ἐδιζησάμην.

[a] Æliani videtur. *Hemst.* [b] Ναπύης A. ναυτίης B. ναυπίης V. E. ναυπύης Med. Itaque vulgatum præter levem speciem nihil habet quo commendetur ; ac fuit cum videretur vetus fuisse scriptura Νεπέτης, *ab Nepete*. Nunc certissimum habeo nomen Καιήτης latitare frequenter cum Καπύης permutatum ; assentiturque Hermannus. Mox τά τε Ἑλλ. cum nihil habeat quo referatur, haud obscure festinationem id arguit leviter decerpentis. *Bernh.* [c] De dicto Heracliti vide intpp. Diog. L. IX, 5, ac nuper admodum disserentem Creuzerum in Plotin. T. III. p. 512. *Id.*

439.

Suidas Προπίνει. Ταῖς θυγατράσι φάρμακον ὤρεξε, καὶ αὐτὸς ἔπιε, δυστυχοῦς κοινωνήσας προπόσεως καὶ φιλοτησίας.

440.

Suidas Πρὸς βίαν. [a] Ὁ δὲ οὐκ ἐφείσατο αὐτῆς ὁ

432.

Hæc insolenter fecerunt, cum furore debacchantes et et lymphati. Quorum pœnas haud leves dederunt : urbs enim eorum capta est.

433.

Æsculapius Pausonem et Irum et quemvis alium pauperem sanaverit. Quidam enim oculorum morbo laborabat : cui deus astans dixit, ut apri pinguedinem aceto liquefaceret, eaque deinde oculos inungeret. Ille vero rem cum medico sibi noto communicavit : qui remedii causas afferre conabatur ; nam acetum quidem ob acrimoniam suam tumorem contrahere, pinguedinem vero inungere et leniter alere acutulus ille dicebat.

434.

Ille vero pæanas canebat, non lingua volubili, nec stabili, sed balbutiente et titubante, utpote vino gravis.

435.

Se illius clientem esse dicit et prædicat.

436.

Et divitias confert in virum, pauperem illum quidem, sed pium et assiduum ædis suæ cultorem, quodvis simulacrum honorantem, quod ad ipsius similitudinem effictum esset et in honore habebatur.

437.

Ille vero deum orabat, ut se respiceret.

438.

Postumus, Romanus, Capua oriundus, post XXX ætatis annum Græcis litteris institui cœpit, amore earum captus, cum antehac aurifaber fuisset. Postquam vero semel eruditionis amor ejus animum subierat, Athenas profectus illic Græcorum disciplinis eruditus est, multisque et præclaris rebus instructus ad seram usque senectutem vixit. Haud immerito igitur Postumus de se dicere potuit, quod Heraclitus de se pronuntiavit : Me ipsum quæsivi.

439.

Filiabus venenum præbuit, quod et ipse hausit, infelicis poculi particeps factus.

440.

Ille vero impuro virginis amore captus ei non pepercit,

ἱεραστὴς ὁ ἐναγής, ἀλλ' ἐξαγαγὼν αὐτὴν τοῦ νεὼ πρὸς βίαν διέφθειρε μάλα ἀνοίκτως.

[a] Æliano tribuit Valckenarius: haud temere, cf. v. Ἄγριος. *Bernh.*

441.

Suidas Προσκείμενοι. [a] Ὁ δὲ ἐντυχὼν προσκειμέναις ταῖς θύραις, καὶ τῶν ἐπισπαστήρων λαβόμενος ἀπρὶξ εἴχετο [b] [καρτερικῶς καὶ μάλα ἐγκρατῶς]· [c] ἐπεὶ δὲ ἀποσπώντων βίᾳ ἀπέκοψαν τὸ πᾶν σῶμα τῶν χειρῶν.

[a] Apparet verius sensisse Hemsterhusium et Valckenarium, qui hoc fragm. potius ab Æliani rivulis quam ab ipso Herodoti fonte [hoc Toupius fecit collato Herod. VI, 9] repeterent. Ceterum hæc partim leguntur v. Ἐπισπαστήρων. *Bernh.* [b] Emblema Toupio auctore uncis seclusimus. [c] Hæc corrupta videntur, vel saltem mutila. *Küst.* Sententia fere ejusmodi requiritur: cum tamen conatus eorum qui supplicem vi abstraherent, frustra fuisset, corpus hominis ita ferro resecuerunt, ut manus relinquerentur. *Bernh.* qui ad v. Ἀποσπώντων confert Athen. XIII, p. 593. B.

442.

Suidas Πρόστιμα. [a] Τοιάδε μὲν τοῖς κακῶς βουλευομένοις δίδωσι τὰ πρόστιμα ἡ δίκη.

[a] Videtur Æliani. *Valck.* Cf. Wessel. in Diod. I, 65. *Bernh.*

443.

Suidas Πρὸ τῆς δίκης. [a] Οἱ θεοσῦλαι κολάζονται, τὸ κέρδος πρὸ τῆς δίκης τιθέμενοι.

[a] Æliani. *Valck.*

444.

Suidas [a] Πυθαγόρας Ἐφέσιος, καταλύσας δι' ἐπιβουλῆς τὴν τῶν [b] Βασιλιδῶν καλουμένην ἀρχήν, ἀνεφάνη τε τύραννος πικρότατος, καὶ τῷ μὲν δήμῳ καὶ τῷ πλήθει ἦν τε καὶ ἐδόκει κεχαρισμένος, ἅμα [c] τὰ μὲν αὐτοὺς ἐπελπίζων ὑποσχέσεσιν, τὰ δὲ ὑποσπείρων αὐτοῖς ὀλίγα κέρδη· τούς γε μὴν ἐν [d] ἀξιώσει τε καὶ δυνάμει περισυλῶν καὶ δημεύων φορητὸς [e] οὐδαμὰ οὐδαμῇ ἦν. Καὶ κολάσαι δὲ πικρότατα οὐκ ἂν ὤκνησε καὶ ἀφειδέστατα ἀποκτεῖναι οὐδὲν ἀδικοῦντας· [f] ἐξελύττησε γὰρ εἰς ταῦτα ἔρως τις χρημάτων ἄμετρος· καὶ διαβολαῖς ταῖς εἰς τοὺς [g] πλησίους ἐκριπισθῆναι κουφότατος ἦν. Ἀπέχρησε μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἂν κάκιστα ἀνθρώπων ἀπολέσαι αὐτόν· ἤδη δὲ καὶ τοῦ θείου κατεφρόνει. Τῶν γοῦν προειρημένων, οἷς ἐπέθετο, παμπόλλους ἐν τοῖς ναοῖς ἀπέκτεινε· ἑνὸς δὲ τὴν θυγατέρα καταφυγοῦσαν εἰς τὸ ἱερὸν ἀναστῆσαι [h] μὲν αὐτὴν βιαίως οὐκ ἐτόλμησε, συνεχῆ δὲ φυλακὴν ἐπιστήσας ἐξετρύχωσεν ἄρα ἐς τοσοῦτον, ὡς βρόχῳ τὴν κόρην τὸν λιμὸν ἀποδρᾶναι. Οὐκοῦν ἠκολούθησε δημοσίᾳ νόσος καὶ τροφῶν ἀπορία· καὶ σαλεύων ὁ Πυθαγόρας ὑπὲρ ἑαυτοῦ εἰς Δελφοὺς ἀπέστειλε, καὶ ᾔτει λύσιν τῶν κακῶν. [i] Ἡ δὲ ἔφη, νεὼν ἀναστῆσαι καὶ κηδεῦσαι τοὺς νεκρούς. Ἦν δὲ πρὸ Κύρου τοῦ Πέρσου, ὥς φησι Βάτων.

[a] Æliani hunc articulum esse intellexerunt Küsterus, Toupius, Valckenarius. [b] Βασιλίδων] Recepi, quod Aristoteles Polit. V, 5, extra controversiam collocavit. *Bernh.* [c] Vide v. Ἐπελπίζων. *Küst.* [d] Ἀξιώσει τε] ἀξιώματι A. Marg. τε om. V. Horum pars repetitur in v. Φορητός *Bernh.* [e] Vide v. Οὐδαμά. *Id.* [f] Legendum, ἐξελύττησε γὰρ εἰς ταῦτα ἔρως τις χρ. *Id.* Hoc reposui. Legebatur ταῦτα· ἔρως τε χρ. [g] πλησίους] πλησίον V. E.-Hoc repone vel πλουσίους. *Gaisf.* Superest, ut superlativus quispiam indagetur, cujus syllaba novissima remansit in ταῖς, quod nequit pro articulo haberi. *Bernh.* [h] Μὲν βιαίως] μὲν αὐτὴν βιαίως dedi cum A. quod Æliani decet elegantiam affectatam. *Id.* [i] Hunc articulum Batoni tribuit Hemsterh. in Luc. p. 345. Meminit Pausanias. *Toup.* MS. Βάτων libro περὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τυράννων apud Athen. VII. p. 289, C. Cf. Eberti Diss. Sicul. p. 96. Ceterum excidit narrationis conclusio. *Bernh.*

445.

Suidas Ῥαγέντος. Ῥαγέντος δὲ τοῦ [a] κάλου ἔμεινε τὸ λείψανον ἐκεῖσε τὸ τῆς [b] Δίρκης.

---

sed per vim ex templo abstractam citra ullam miserationem stupravit.

441.

Ille autem cum fores clausas invenisset, ansas earum firmiter omnibusque viribus retinuit. Quare cum frustra eum vi avellere conarentur, ita corpus totum detruncarunt, ut manus relinquerent.

442.

Talia præmia justitia illis tribuit, qui mala consilia capiunt.

443.

Sacrilegi merito puniuntur, lucrum justitiæ anteponentes.

444.

Pythagoras Ephesius, everso per insidias illorum, qui Basilidæ vocabantur, imperio, tyrannus acerbissimus exstitit et apud populum quidem et multitudinem et erat et videbatur gratiosus, tam pollicitationibus spem illorum alens, quam exiguis lucellis eos inescans. Viros autem dignitate et auctoritate conspicuos intolerabili quodam modo spoliabat, bonaque eorum publicabat. Ad hæc homines innocentissimos acerbissime punire et crudelissime interficere non dubitabat nulli parcens; ad eam enim rabiem immoderata pecuniæ cupiditas hominem impellebat; et calumniis adversus divites facile incendebatur. Itaque vel hisce causis abunde commeruisset, ut pessime mortalium omnium periret. Sed addebat etiam divini numinis contemptum. Nam multos eorum, quos vi opprimere conabatur, ut diximus, in ipsis templis interfecit. Cujusdam autem filiam, quæ in templum confugerat, necessitate quidem abstrahere non est ausus, sed collocatis ante fores custodibus, puellam fame confectam laqueo vitam finire coegit. Itaque publica lues et annonæ penuria consecuta est. Pythagoras autem de sua salute anxius Delphos misit, remedium malorum petens; cui deus respondit, templum esse condendum et manes mortuorum placandos. Fuit autem ante Cyrum Persam, ut ait Bato.

445.

Fune autem rupto Dirces reliquiæ illic manserunt.

[a] Κάλω] κάλλου A. V. E. Med. [b] Vide Ungeri Parad. Theb. p. 84. *Bernh.*

446.

Suidas Ῥαστώνευσις. [a] Ὁ δὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ νεὼ πρεσβυτέραν τῆς ἑαυτοῦ ῥαστωνεύσεως ποιησάμενος, στέφανον ἐψηφίσατο ἡ βουλὴ δάφνης αὐτῷ.

[a] Est constructio ἀνακόλουθος. Dicendum enim erat, τῷ δὲ τὴν — ποιησαμένῳ — δάφνης. Ceterum prior fragmenti pars legitur etiam v. Πρεσβύτερος. *Küst.* Τοῦ δὲ — ποιησαμένου V. Repugnat tamen et gl. superior, et σχῆμα σολοικοφανὲς conveniens illud potissimum Æliano, cui locum tribuit Valckenarius. Accedit exemplum nominis ῥαστώνευσις in v. Ἀπίκιος. *Bernh.*

447.

Suidas Σαλεύει. Ὥσπερ οὖν οὐχ [a] ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων σαλεύουσα, ἀλλ' ἐφειμένη δρᾶν [b] ὅ τι καὶ θέλει.

[a] Vide fragm. 104 : ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ἐσάλευεν. [b] Cf. Jacobs. ad Ælian. p. 181, 21.

448.

Suidas Σαλεύσας. Πολλὰ δὴ καθ' ἑαυτὸν σαλεύσας ἀνέῤῥιψεν ἐκ τῶν παρόντων εὐτυχῆ κύβον.

449.

Suidas ibidem : Τοὺς δὲ ἄλλους [a] ἐπ' ὀψίας τῆς ἀκμῆς σαλεύσας, καὶ μέντοι [καὶ] τῷ ἀπολέσθαι ὁμοῦ εἶναι.

[a] Ἐποψίας] ἐπ' ὀψίας Portus, idque recepi. Superest ut corrigatur σαλεῦσαι : nisi præferimus σαλεύσαντας. *Bernh.* Mox addidi καί.

450.

Suidas Σιμωνίδης. [a] Ὅπως ἐτίμησάν τε καὶ ἐφίλησαν οἱ Διόσκουροι τὸν μελοποιὸν Σιμωνίδην, καὶ πῶς ἐῤῥύσαντο, καλέσαντες ἔξω τοῦ ἀνδρῶνος, [b] ἔνθα κατώλισθεν, ἐρῶ ἀλλαχόθι· ἄξιον δὲ μηδὲ ταῦτα παραλιπεῖν. Ἀκραγαντίνων στρατηγὸς ἦν ὄνομα Φοῖνιξ· Συρακουσίοις δὲ ἐπολέμουν οὗτοι. Οὐκοῦν ὅδε ὁ Φοῖνιξ διαλύει τὸν τάφον τοῦ Σιμωνίδου μάλα ἀκηδῶς τε καὶ ἀνοίκτως, καὶ ἐκ τῶν λίθων τῶνδε ἀνίστησι πύργον· καὶ κατὰ τοῦτον ἑάλω ἡ πόλις. Ἔοικε δὲ καὶ Καλλίμαχος τούτοις ὁμολογεῖν· οἰκτίζεται γοῦν τὸ ἄθεσμον ἔργον, καὶ λέγοντά γε αὐτὸν ὁ Κυρηναῖος πεποίηκε τὸν γλυκὺν ποιητήν·

> [c] Οὐδὲ τὸ γράμμα
> Ἠιδέσθη τὸ λέγον μ' υἷα Λεωπρεπέος
> Κεῖσθαι Κήιον ἄνδρα.

Κᾆτ' εἰπὼν ἄττα ἐπιλέγει·

> Οὐδ' ὑμέας, Πολύδευκες, ὑπέτρεσεν, οἵ με μελάθρου
> Μέλλοντος πίπτειν [d] ἐκτὸς ἔθεσθέ ποτε
> [e] Δαιτυμόνων ἄπο μοῦνον, ὅτε [f] Κραννώνιον αἰαῖ
> Ὤλισθεν μέγας οἶκος ἐπὶ Σκοπάδας.

Τιμωροὶ μὲν δὴ θεοὶ τοῖς ἀξίοις· καὶ τιμῶσιν [g] οἵ τε Ὀλύμπιοι οἵ τε οἱ ἐπὶ τῆς τρίτης ἀρχῆς· οὔ μοι δοκεῖ πολυπραγμονεῖν· ἔστωσαν δὴ καὶ ταῦτα ὑπόμνησις τοῦ βιοῦν ὀρθῶς, ἵνα [h] τε αὐτοὺς ἔχωμεν καὶ ἐνταῦθα κηδεμόνας καὶ ἐκεῖθι, ὅταν τὴν εἱμαρμένην τε καὶ ἀναγκαίαν πορείαν ἔλθωμεν.

[a] Ex libro de Providentia. *Kühn. Küst.* Ex Æliani narratione frustulum servavit v. Ἠπηγημένων [Suid. l. c. Ὁ δὲ ἐκέλευε παρὰ τῶν ἠπηγημένων πολλῷ πλείονα μισθὸν κομίζεσθαι]. *Bernh.* Idem V. D. ad verba glossam nostram præcedentia Σιμωνίδης υἱὸς Θεοπρεποῦς εἶπεν· Ἀνάγκῃ οὐδὲ θεοὶ μάχονται : « Hoc Simonidis dictum ab integriore loco quem Æliano tribuas divulsum esse suspicor. » [b] ἔνθα vereor ut sanum sit. *Bernh.* Requiri videtur πρὶν sive πρὶν ἤ. [c] Vide Bentleium in Callim. Fragm. LXXI. *Küst.* [d] Sic Bentleius pro ἐκτὸς ἔσεσθαι ποτέ. [e] Bentleius : δαιτυμόνων ἄπο μοῦνον, ὅτε Κραννώνιος, αἲ αἴ, Ὤλισθεν μεγάλους οἶκος ἐπὶ Σκοπάδας. *Id.* [f] Κρανωνίων αἴσας] Κρ. αἴας V. E. Med. Κρανῶνι αἴας A. Satis apparet emendandum fuisse Κρανωνίδος αἴας. *Bernh.* [g] οἵ τε] Reducendum quod oblitteratum erat compendio θεοί, sic ut emendemus : οἵ τε Ὀλύμπιοι θεοὶ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς τρ. Supra tamen ante τιμῶσιν videtur opus esse conjunctione ὅτι sive ὡς : nisi forte placet οὓς καὶ τιμῶσιν. *Id.* [h] Expungendum τε errore repetitum. Quanquam si recte habet * V. ἐνταῦθα ἔχωμεν omisso καί, licet hyperbaton advocare, tritum illud in particula τε per breviloquentiam haud obscuram. *Id.* Malim ἵνα γε.

451.

Suidas [a] Σίφνιοι. Οὗτοι πλουσιώτατοι ἐγένοντο,

446.

Ille vero cum templi structuram otio suo potiorem duxisset, senatus lauream coronam illi dedit.

447.

Non quasi in extremo discrimine versetur, sed ipsi permittatur facere quicquid voluerit.

448.

Cum diu multumque animo fluctuasset, pro præsenti rerum statu felicem aleam jecit.

449.

Ceteros vero, cum in vespera suæ ætatis nutent, tum etiam propius a morte abesse.

450.

Quo modo Castor et Pollux Simonidem lyricum honorarint et amarint, quomodo eum ex conclavi, antequam corrueret, evocatum servarint, alibi dicam; verum hanc etiam rem dignam esse puto, quæ non prætermittatur silentio. Phœnix quidam nomine dux fuit Agrigentinorum, qui cum Syracusanis bellum gerebant. Hic igitur Phœnix sepulcrum Simonidis nulla erga defunctum reverentia aut pietate evertit, et ex lapidibus ejus turrim exstruxit; qua parte postea urbs capta est. Callimachus testimonio suo confirmat, qui facinus illud impium deplorans dulcem poetam sic loquentem facit : Neque inscriptionem reveritus est narrantem me filium Leoprepis hic situm esse, hominem Ceum. Deinde quibusdam interjectis addit : Neque vos, o Pollux, expavit, qui me extra tectum mox casurum foras eduxistis solum ex convivis, cum Cranonia corruit domus super magnos Scopadas. Deos igitur injurias bonis illatas ulcisci, et tam cœlestibus quam inferis cordi esse viros probos, non puto pluribus mihi ostendendum esse. His igitur exemplis admoniti recte vivere discamus, ut diis utamur tutoribus, tam hic quam illic, cum fatali necessitate ex hac vita nobis migrandum erit.

451.

Siphnii non solum insulanorum, sed etiam plurimorum

οὐ μόνον τῶν νησιωτῶν, ἀλλὰ καὶ [b] τῶν ἠπειρωτῶν εὖ μάλα συχνῶν. Ἕως μὲν οὖν τὴν δεκάτην ἐς Δελφοὺς ἀπέστελλον εὐτάκτως, καὶ ἐπείθοντο τῷ χρησμῷ τῷ τοῦτο προστάξαντι, τὰ τοῦ πλούτου αὐτοῖς ἐπίδοσιν εἶχε, φανέντων ἀργυρείων μετάλλων· ἐπεὶ δὲ τὴν φορὰν τὴν τῆς ἀπαρχῆς ἐξέλιπον, θάλασσα ἐπιῤῥεύσασα καὶ ἐπικλύσασα ἠφάνισεν αὐτοῖς τὴν τοῦ πλούτου χορηγίαν, περιῆλθόν τε εἰς πενίαν [c] νησιωτικὴν καὶ ἀπορίαν δεινήν.

[a] Stilus Ælianum prodit, nec dubitandum quin hæc ex ejus π. Προνοίας libris sint desumpta. *Hemst.* Cujus v. Append. in Luc. p. 21. Addit Gaisf. Pausan. X, 11, 2. Toupius Herodot. III, 57. *Bernh.* [b] τῶν expungi poterat. *Id.* [c] Ælianus contemptim insulanos Ægæi maris perstringit, quorum Seriphii, Sicinitæ, Peparethii aliique ab Atheniensibus nullo in loco habebantur. Vide vel Solon. fr. 10, 3. Ceterum isti homines quas ad angustias ætate Romanorum prolapsi fuerint, luculente demonstrat Strabo X. p. 485. *Id.*

452.

Suidas Σοβαρός. Τοιοῦτον ἀναζωγραφῶ, [a] ὡς εἰκὸς κοὐκ ἄπο τρόπου τὸν παραβλῶπα καὶ φιλοκερδῆ καὶ κερδαλέον, βραδίστατον πρὸς τὰ κρείττονα, λιχνωδέστατον δὲ πρὸς πανωλεθρίαν τῶν ἐντυγχανόντων [b] ἐκβεβακχευμένον ὅτι μάλιστα. Ἀλλ' ἐξώλης καὶ προώλης προπηλακισθεὶς ἐς κόρακας ᾤχετο, κατάλληλα τἀπίχειρα τῆς βδελυρίας ὁ ἀποτρόπαιος καὶ οἷον ἀποφρὰς ἀποισάμενος, ὃς ἀνάρσια δικάζων ἀδίκως πολλοὺς κατεδίκαζεν, [c] ὄπιν οὐ δεδοικώς, οὐκ ἀλέγων Ἀδράστειαν, οὐδὲ Νέμεσιν ἐμπαζόμενος. Ἀλλὰ ταῦτα τεκμήρια ἐναργῆ τῆς Ταρταρώδους καὶ Ταντάλείου αὐτοῦ τιμωρίας· [d] ὃς κακὰ πόλλ' ἔρδεσκεν, ὃς κακὰ πόλλ' ἀποτίσεται.

[a] Cohærent ὡς εἰκός— καὶ κερδαλέον, scil. ἀναζωγραφεῖν. Sed φιλοκερδῆ καὶ κερδαλέον vereor ne vitiata sint ac debeant ad ἀλώπεκα κερδαλέαν apud Plat. Civ. II. p. 365, C, sive dictum Archilochi revocari, quod ornavit Ruhnk. in Tim. p. 257. *Bernh.* [b] Non habet ἐκβεβ. quo referatur; ac suspicor post ἐντυγχανόντων intercidisse καὶ ἐς ὕβριν vel similem libidinis notationem. Ceterum alia quoque desiderantur; nam ipsum deest Σοβαρός, cujus causa locus uberrimus est allatus. *Id.* [c] ὄπιν — ἐμπαζόμενος] In his jure Valckenarius Ælianum agnovit. *Id.* [d] Utitur formula Homerica Il. ι', 540. Atque ipsum ἀποτίσεται jactat colorem Homericum. *Id.*

453.

Suidas Συμβλητῇ. [a] Βουλῇ κρείττονι καὶ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ οὐδαμῶς συμβλητῇ τρόπον τινὰ τοῦ Ἀλφειοῦ ἀποθανόντος.

[a] Fr. hoc legitur etiam v. Βουλευτικός. *Küst.* Ubi tenent libri βουλήσει. Locum Æliano tribuit Valck. Infra τρόπον τινὰ nemo sanus cum ἀποθανόντος potest consociare. Quod si casus Alphei fluminis amatorii significantur, sub mari delitescentis (cf. Eust. in Dion. 409), non dubitare licet quin figura quædam dicendi recondatur isto ἀποθανόντος. *Bernh.* Æliaeneum est οὐδαμῶς συμβλητῇ, vide N. A. VI, 60, coll. Lobeck. Paralipp. p. 466.

454.

Suidas Συνίεισαν. [a] Ἐπεὶ δ' ἔμπαλιν τῆς ἀληθείας συνίει τὰ λεγόμενα, καὶ τὸ ἑαυτῷ φίλον τε καὶ κεχαρισμένον ἑώρα μόνον, ἐπέθετο καταλῦσαι τὴν Περσῶν βασιλείαν.

[a] Ἐπείδεσ τ' ἄπαλιν V. Unde ἐς τἄμπαλιν aut ἐς τοὔμπαλιν eruimus. *Bernh.* Locum Æliano tribuit Valckenarius.

455.

Suidas Ταῦτά τοι. Ταῦτά τοι καὶ τεθνεῶτα ἔθαψεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ταφῇ θαυμαστῇ.

456.

Suidas Τεθνεῶτα. [a] Τεθνεώτων δὲ πολλῶν καὶ σαλευόντων ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἐπὶ λεπταῖς ταῖς ἐλπίσι.

[a] Æliani. *Valck.* Vid. Σαλεύει. *Hemst.* Σαλευόντων ἐπὶ λ. ταῖς ἐλπ. πολλῶν gl. superior. Ipsa sententia suadet ut reponamus: Τεθνεώτων δὲ * καὶ σαλευόντων τῶν πολλῶν ἐπὶ κτλ. *Bernh.*

457.

Suidas Τιμωροῦντος. Ἀποθανόντων [a] τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων ὁ θεὸς τίθεται πρόνοιαν καὶ ὤραν, καὶ τιμωρεῖ τοῖς ἀδίκως ἀνῃρημένοις. [b] Λέγει γοῦν Χρύσιπ-

---

aliorum, qui continentem inhabitabant, ditissimi erant. Quamdiu igitur decimas Delphos statis temporibus mittebant, et oraculi præcepto parebant, opes illorum creverunt, inventis argenti fodinis. Postquam vero primitias deo offerre desierunt, mare insulam inundavit eorumque divitias absorpsit: adeo ut ad paupertatem insularibus familiarem et ingentem inopiam redigerentur.

456.

Talem depingo, ut par est et decet, strabum illum, avarum, callidum et ad meliora tardissimum; ad hæc gulosissimum et ad perdendos obvios quosque quasi furore quodam incitatum. Sed perditus ille et exitio dignissimus conculcatus ad corvos abiit, dignaque flagitiis suis præmia abominandus ille et detestandus reportavit; qui iniquis judiciis multos injuste condemnavit, neque vindictam divinam metuens neque Adrastiam aut Nemesin curans. Verum hæc sint evidentia argumenta Tartarei et Tantalei supplicii ejus, qui multa mala patravit, vicesque malas luet.

453.

Consilio quodam divino, quod sapientia humana neutiquam assequi potest, cum Alpheus quodammodo defecisset.

454.

Quoniam vero intelligebat, ea quæ dicebantur veritati esse contraria et id tantum spectabat, quod ipsi carum erat et gratum, aggressus est Persarum regnum evertere.

455.

Propterea rex magnifice eum sepiliri jussit.

456.

Multis vero mortuis, reliquis autem inter tenuem spem vitæ et metum mortis fluctuantibus.

457.

Bonos viros etiam mortuos deus providentia et cura sua dignatur, et injuste occisos vindicat, velut quod Chrysip-

πος ἐν Μεγάροις καταχθῆναί τινα, χρυσίου ζώνην πεπληρωμένην ἐπαγόμενον. [c] Ἀπέκτεινε δὲ ἄρα αὐτὸν πανδοχεύς, ὁ ὑποδεξάμενος ὀψισθέντα, [d] ἐποφθαλμιάσας τῷ χρυσίῳ· εἶτα ἔμελλεν ἐκκομίζειν ἐφ' ἁμάξης ἀγούσης κόπρον, ὑποκρύψας ἐν ταύτῃ τὸν πεφονευμένον. Ἡ τοίνυν ψυχὴ τοῦ τεθνεῶτος ἐφίσταται Μεγαρεῖ τινι, καὶ λέγει ὅσα τε ἔπαθε καὶ ὑφ' ὅτου, καὶ ὅπως ἐκκομίζεσθαι μέλλοι, καὶ κατὰ ποίας πύλας· ὁ δὲ οὐκ ἤκουσε ῥᾳθύμως τὰ λεχθέντα, κνεφαῖος δὲ [e] ἐξαναστὰς καὶ παραφυλάξας τοῦ ζεύγους ἐπελάβετο, καὶ ἀνίχνευσε τὸν νεκρόν. Καὶ ὁ μὲν ἐτάφη, ὁ δὲ ἐκολάσθη.

[a] Æliani. *Küst. Reines.* Præstat τῶν abesse. *Bernh.* [b] Eandem historiam narrat Cic. de Div. I, 27. *Küst.* [c] ἀπέκτεινε — ὀψισθέντα] Hæc decerpta sunt in v. Ὀψισθέντα. Alludit eodem oratio simillima v. Ζώνη: eaque cum v. Καταγωγὴ collata demonstrat hoc membrum ex uberiore sermonis forma in compendium esse redactum. *Bernh.* [d] Corrige ἐποφθαλμιάσας: v. Küst. in v. Ἐποφθαλμίσας. *Id.* Erat ἐποφθαλμίσας. [e] διαναστάς] scripsi ἐξαναστάς.

Suidas Καταγωγῆς· Ὁ δὲ εἴς τινος πανδοκέως ἐλθὼν ἠξίου τυχεῖν καταγωγῆς· ὁ δὲ ἐδέξατο καὶ πῦρ [a] ἐξέκαυσε.

[a] Huc fortasse trahenda quæ exstant v. Σύγκαιρον: Χειμῶνος ὥρα ἦν καὶ πῦρ ἐξέκαυσε τῇ ὥρᾳ σύγκαιρον, quæ ad Ælianum referebat Valckenarius.

Suidas Ζώνη. Αἰλιανός· Καί πως τὴν ζώνην τοῦ χρυσίου, ἣν ἐπήγετο ὁ ξένος, ὁ πανδοχεὺς ἐθεάσατο καὶ παραχρῆμα ἐποφθαλμιᾷ.

Suidas Ἐποφθαλμίσας. Ὁ δὲ ἰδὼν τὸ χρυσίον ἐποφθαλμιᾷ τῷ ἀνθρώπῳ.

Suidas Κερματίζει. Ἐξήγαγεν ἐκ τῆς ζώνης τοὺς χρυσοῦς δαρεικούς, κατακερματίσαι θέλων καὶ διαλύσασθαι τῷ πανδοκεῖ.

Suidas Κατέλυεν. Εἰς τὸ δωμάτιον, οὗ δὴ κατέλυε, γεγονότα.

Suidas Κατηῤῥάχθη. [a] Ἐπιῤῥήγνυται βροντὴ βιαιοτάτη, καὶ τὸ πανδοχεῖον κατηράχθη.

[a] Æliani fragmentum. *Valck.* Scribendum κατηράχθη *Bernh.* Legebatur κατηῤῥάχθη.

458.

Suidas Τόνον. [a] Πυθικὸν ἦν προμάντευμα ἐν τόνοις ἑξαμέτροις, οὕτω προλέγον τὴν τελευτήν·

Αἰακίδη προφύλαξο μολεῖν Ἀχερούσιον ὕδωρ,
[b] Πανδοσίην θ', ὅθι τοι θάνατος πεπρωμένος ἐστί.

Καὶ συνάψας μάχην Βρεττίοις καὶ Λευκανοῖς ἐπί τινι ποταμῷ, τῆς γεφύρας ῥαγείσης, τῶν προσχώρων ἀκούσας τὸν ποταμὸν [c] ἀποκαλούντων Ἀχεροντίδα, τὴν δὲ πλησίον πόλιν Πανδοσίαν, πρὸς ὃ εἶχε λόγιον συμβαλὼν τοὺς τόπους, καὶ γνοὺς ὅτι ἄρα τὸ χρεὼν ἐκπέπλησται, τότε δὴ [d] τὸν εὐκλεᾶ πορεύεται θάνατον, καὶ [dd] ἐς μέσους τοὺς πολεμίους ὠθούμενος ἀφειδῶς, πολλὰ πρότερον δράσας, οὕτω πίπτει μαχόμενος. Ἦν δὲ [e] Ἀλέξανδρος [f] ὁ Φιλίππου κηδεστής, Ὀλυμπιάδος ἀδελφός.

[a] Æliani. *Valck.* [b] Vid. Steph. in Πανδοσία. *Hemst.* Cum Stephano conspirant Livius VIII, 24, Strabo VI, p. 256, Justinus XII, 2, quorum conjuncta narratio præclare facit ad illustrandam Æliani loci brevitatem. *Bernh.* [c] ἀποκαλούντων] Hoc quid sit, ostendunt Livii verba: *increpans nomen abominandum fluminis, jure Acheros vocaris, inquit.* Sed Ἀχεροντίδα non habet quo defendatur. *Id.* [d] τὸν εὐκλεᾶ] Desideratur præpositio. *Id.* An μεταπορεύεται? [dd] πρός] scripsi ἐς. [e] Harpocratio: Ἦλθε δὲ Ἀλέξανδρος Μολοττός, frater Olympiadis. Vide ibi a me et a Valesio notata. De hoc Alexandro Molosso est insigne fragm. Aristotelis apud Ammonium in Νῆες. Steph. Byz. Πανδοσία: non debebat dubitare Berkelius. Corrigo ὁ Μολοττός. Librariis multo notior erat Alexander Ætolus citatus sæpe Stephano, nisi fallor. *Valck.* [f] Abjiciendus articulus. *Bernh.*

459.

Suidas Οἶον. Ἀνέμου ἐπιπνεύσαντος οἵου σφοδροτάτου, καὶ ἐξάραντος τὴν ἄμμον.

460.

Suidas Ὑβρίζειν. Ὑπέλαβε πονηροὺς ὄντας ὑβρίζειν καὶ ῥᾳστωνεύεσθαι.

---

pus refert, homo quidam Megara venit, zonam auri plenam secum ferens; quem caupo, ad quem tempore vespertino deverterat, interemit, auro cupidius inhians. Deinde cum cæsi cadaver in plaustrum conjectum fimoque tectum urbe exportare vellet, anima defuncti Megarensi cuidam astitit, quidque passa esset et a quo narrans, et corpus jam exportatum iri, portam etiam ei indicans. Ille vero cum haud segniter dicta audisset, luce nondum orta, surrexit, observatoque plaustro manus injecit, mortuumque eruit. Sic alter sepulturæ, alter supplicio datus est. — Ille vero cauponis domum ingressus petiit ut hospitio exciperetur. Admisit ille, ignemque accendit. — Et forte zonam auri, quam hospes secum ferebat, caupo conspicit, cum illico eam concupiscere cœpit. — Ille vero aurum conspicatus, id homini invidere cœpit. — E zona daricos aureos depromsit, quos minutioribus nummis permutare vellet, ut cauponi debitum solveret. — Cum ad cubiculum accessisset, ubi deverterat. — Tum tonitru maximo cum fragore decidit, atque caupona corruit.

458.

Pythicum erat oraculum, versibus hexametris Alexandro interitum prædicans his: Æacide, cave accedas ad aquam Acherusiam Pandosiamque, ubi te mors fatalis manet. Is pugnam cum Bruttiis et Lucanis ad flumen quoddam ponte rupto commisit, cumque flumen a finitimis cum probro Acherontidem, urbem autem vicinam Pandosiam vocari audisset, cum oraculi vocibus ea nomina contendit, et sic cognovit fatale mortis tempus adesse. Tunc igitur gloriosam petit mortem, medios in hostes salutis suæ immemor se immisit, multaque prius cæde edita, tandem pugnans occubuit. Erat autem Alexander Philippi affinis, frater Olympiadis.

459.

Vento quam vehementissimo adversus eos coorto, qui arenam excitavit.

460.

Existimavit eos, quod essent mali, flagitiose vivere et otio indulgere.

461.

Suidas Ὑβρίζειν. [a] Ὁ δὲ οὐ μάτην ἔζη, ὥς γε ἐμὲ κρίνειν, οὐδὲ μὴν ὡς οἱ πολλοὶ ἐπὶ τραπέζας κεκυφέναι καὶ ἐμπίπλασθαι καὶ ὑβρίζειν σπεύδων, ἀλλὰ πλέον τι εἰδέναι μαστεύων ὑφ' ἡγεμόνι θεῷ.

[a] Æliani an Damascii? *Hemst. Valck.* Mihi Damascii sensum ipsa loci conclusio redolere videtur. *Bernh.* Æliancam orationem monstrant ὥς γε ἐμὲ κρίνειν et ἐπὶ τραπέζας κεκυφέναι, v. fr. 122.

462.

Suidas Ὑπαγόμενος. [a] Γυναίου ἀκολάστου καὶ τυραννικοῦ διαβολαῖς ὑπαγόμενος.

[a] Æliani. *Valck.*

463.

Suidas Ὑπερήφανον. [a] Πάντων τῶν τοίχων κεκονιαμένων εἰς ὕψος ὑπερήφανον.

[a] Æliano tribuit Valck.

464.

Suidas Ὑπεροίσων. [a] Ὁ δὲ τὸ φρόνημα μέγα, ὡς καὶ Ἀλέξανδρον ὑπεροίσων, ἐκέκτητο.

[a] Æliani. *Valck.*

465.

Suidas Ὑπερφρονεῖ. Ὅτι τὰ ἀνθρώπεια τὸ θεῖον ἢ ὑπερφρονεῖ ἢ ἀτιμάζει ἢ πρόνοιαν αὐτοῖς ἔφορον οὐκ ἐφίστησι.

[a] Æliani. *Valck.* Vid. fr. 149. 412.

466.

Suidas Ὑπειδόμενος. [a] Τὸ δὲ μειράκιον οὐδὲν ὑπειδόμενον· τίς δ' ἂν ὑπώπτευε κρέας ὑπὸ ξένων καὶ πτωχῶν ἐπὶ κοινοῦ δεδομένον;

[a] Æliani. *Valck.*

467.

Suidas Ὑποζυγιώδης ἄνθρωπος. [a] Καὶ ταῦτα ὑπὲρ τῆς ἐνθέου φιλότητος ἐμαρτύρησεν ὁ Ἀπόλλων.

[a] Non dubium quin locus ab integriore, Æliani ut videtur, narratione divulsus temere huc irrepserit. Ac Pythium oraculum ad res Charitonis et Melanippi spectasse facile colligas ex Athenæo XIII, p. 602, sive Æliani V. H. II, 4. *Bernh.*

468.

Suidas Ὑποθήγων. Ὑποθήγων ἐς τὰ καλὰ ἔργα αὐτούς.

469.

Suidas Ὕποπτος. [a] Ὁ δὲ ἐπιπλάστῳ μωρίᾳ διέδρα τοῦ τυράννου τὸν φονικόν τε καὶ ὑπόπτην ἐκεῖνον τρόπον.

[a] De Bruto dictum videtur. *Hemst.* Æliani. *Valck.*

470.

Suidas Ὑποψαμμότερος. [a] Προήροσε γὰρ τὸν τόπον ὑποψαμμότερόν πως ὄντα, ἵνα ἐν τῇ συνόδῳ σφῶν κονιορτὸς πάμπολυς ἀρθῇ.

[a] Æliani. *Valck.* Cf. fr. 459.

471.

Suidas Φιλωθῆναι. Ἔλεγε τὸν νεανίαν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν [a] φιλωθῆναί οἱ.

[a] Καὶ φιλωθῆναι] καὶ omisi cum A. B. V. E. Med. Itaque mendosum esse apparet ἐλθεῖν. *Bernh.*

472.

Suidas Φθόνος. Φθόνος, νόσημα ψυχῆς [a] ἀνθρωπικὸν καὶ ἐσθίον ψυχήν, ἣν ἂν καταλάβῃ, ὥσπερ ἰὸς τὸν σίδηρον. Καὶ ὁ ἔρως ταυτόν ἐστιν. Οἷς ἐκεῖνός ἔχθιστον καλεῖ τὸ θεῖον, περιτρέπων τὸ συμφυὲς ἀῤῥώστημα εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐκφύσαντας αὐτά.

[a] Ἀνθρωπίνης, quod miror, Meinek. in Menand. p. 198. σκυθρωπὸν Pflugk. Sched. Crit. p. 15. Hermanno placuit ἀναβρωτικόν. Mihi quidem compendium ανον visum est ad ἄθεον revocari posse. Sed tutior medendi ratio et haud scio an facilior fuerit νόσημα τύχης ἀνθρωπικόν, morbus animos hominum, non bestiarum corripiens. Scilicet Ælianum agnoscimus acuminum ac selectorum verborum artificem,

---

461.

Ille vero non temere, meo quidem judicio, vivebat, neque ut vulgus mensis imminere neque cibis se replere studebat aut injuria quemquam afficiebat, sed in scientia proficere duce deo conabatur.

462.

Intemperantis et tyrannicæ mulierculæ calumniis adductus.

463

Omnibus parietibus ad insignem altitudinem dealbatis.

464.

Ille vero nimios alebat spiritus, quasi vel ipso Alexandro superior futurus esset.

465.

Numen divinum res humanas aut contemnit, aut negligit, aut citra providentiam eas temere ferri sinit.

466.

Adolescens vero nihil suspicans — quis enim suspectam haberet carnem, quæ a peregrinis et pauperibus publice distribueretur?

467.

Et hæc de amicitia divino afflatu concitata Apollo testatus est.

468.

Incitans eos ad opera præclara.

469.

Ille vero simulata stultitia sanguinarii et suspicacis tyranni vim evasit.

470.

Locum utpote satis arenosum aratro leviter proscidit, quo vehementior pulvis conventu facto excitaretur.

471.

Dicebat adolescentem ad se venisse, ut amicitiam iniret.

472.

Invidia morbus generis humani, exedens animum, quem invaserit, ut ærugo ferrum * * * cognatum morbum recidere jubens in ipsos procreatores ejus.

cujus in oratione tersa v. Ἀρχίας Συρακούσιος extr. item ἀνθρωπικῶν exstat. Verum hæc quæstio minoris est momenti, si quis ad obscuritatem illius membri καὶ ὁ ἔρως — αὐτά velit attendere, quod Græcis vocibus probabiliter expressum sensu plane est destitutum. Ceterum locum de invidia suis telis semet ipsam conficienti (Anthol. Pal. X, 111) splendide ornatam præbet v. Παλαμήδης, item Carcinus ap. Stob. Serm. 38, 18. *Bernh.*

473.

Suidas Φλύαρος. Μὴ γὰρ οὔσης ἀνάγκης τί δεῖ φλυαρεῖν ὁτιοῦν πρὸς ὁντιναοῦν;

474.

Suidas Φονᾶν. [a] Ὁ δὲ πατὴρ πυνθάνεται ὅσα ἡ παῖς ἔδρασε, καὶ διώκει φονῶν καὶ ἀποκτεῖναι γλιχόμενος.

[a] Vide Schol. Soph. Phil. 1209. et Valck. Adn. Critt. Nov. Test. p. 343, qui hoc exemplum et alterum v. Φονῶντας Æliano tribuit. *Gaisf.*

475.

Suidas Φονῶντας. Οἱ δὲ [a] λεόντειον ἐβρυχῶντο φονῶντες.

[a] Legendum λεοντηδόν. *Valck.* Frustra : v. Thes. Didot. V. p. 186, C.

476.

Suidas Χάος. Ὁ δὲ φλυαρεῖ καὶ μάτην ἡμῶν λῆρον καταχεῖ τοῦ χάους ἀρχαιότερον καὶ [a] Κρονίων ἀπόζοντα.

[a] Apparet imitatio Aristophanis Nub. 397. Adde v. Κρονίων ὄζων. *Bernh.*

477.

Suidas Χερνῆτις. [a] Ὁ δὲ ὑπὸ τῷ κνέφει σὺν τοῖς χερνήταις τοῖς ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς ἰοῦσιν ὑπεξῆλθε. — Ὁ δὲ τὰς θυγατέρας ἐπειρᾶτο ποιεῖν ταλασιουργοὺς καὶ χερνήτιδας.

[a] Ὁ δὲ ὑπεξῆλθε] Ad Codrum refero. *Toup.* Videtur Æliani, quem hujus formæ citat autorem in Κνέφει. *Hemst.*

478.

Suidas Χρῆμα. Ὁ δὲ χρημάτων οὐκ ἦν εὔπορος, οὐδὲ ὅσα ἂν ἐξήρκεσεν ἑτέρῳ πρὸς τὴν [a] τοῦ ἀναγκαίου βίου διαγωγήν, οὐδὲ τοσαῦτα κεκτημένος.

[a] Formula τοῦ ἀναγκαίου βίου Ælianum sapit, v. fr. 212 : ἀναγκαίας τροφάς.

479.

Suidas Χρῆμα οἰκτρόν. [a] Λιβύων δὲ πρέσβεις, χρῆμα οἰκτρόν, κατὰ κλέος τὸ τῆς παρθένου ἧκον, καὶ ἐδέοντο λύσιν τινὰ τοῦ λοιμοῦ λαβεῖν.

[a] Æliano tribuit Valckenarius. *Bernh.*

Supersunt præterea non pauca apud Suidam fragmenta Æliano a viris doctis addicta. Quæ quum ego ingenium Æliani proprietatesque dicendi nequaquam referre intellexissem, transscribere nolui ac satisfecisse me curiositati lectorum confidebam, si quo quæque loco legerentur fideliter enarrassem. Itaque Ælianum agnoscebat Bernhardy in vv. Διονυσίων σκωμμάτων, Ὀδύσσεια (Vid. Εὔκολος), Σαλμωνεύς, Σύλλογος : Meinekius in v. Σεσοβημένος : Hemsterhusius in vv. Ἐχθές, Σικελίζω : Gaisfordius in v. Ὅσον οὔπω : Valckenarius in vv. Κρείσσων, Ὤξινον, Παραβλύσας, Ποιναί, Πρωτόπειρος, Συσκευάζει, Σφιγγός, Ταὐτόν, Τεθηλότα, Τερατευόμενος, Τί γὰρ δὴ δελφῖνι, Τιμησάμενος, Τιμῶνται, Τιμωρεῖν, Τοσούτῳ θεῷ, Τὸ συνοῖσον, Τῷ τοι ἄρα, Τριόφθαλμος, Τοιουτώδες, Τυμμαῖς, Τυραννῶ, Τυφλὴ ὁδός, Τυφομένης. Οἰωνίζοντο, Ὑπέβρεχον, Ὑπερθυγεῖν, Ὑπερφερές, Ὑπῆκτο, Ὑποσπαιρούσης, Ὑπούλως, Ὕφασμα, Φαγήματα, Φαεινόν, Φάσμα, Φαιάν, Φερετίμα, Φιμοῖ, Φορμίων, Χνοωδεστέρα, χρηστουργία. Idem Valckenarius Æliano assignavit frustum apud Suidam v. Ὑπεψιθυρίζετο, quod Menandri esse Toupius vidit ad v. Φορτία. Neque Ælianum excerpsit Suidas vv. Ἐκπαθής, Ὥσπερ ἑαυτόν, Πύῤῥος, verum Polybium, Appianum, Dionysium Halicarnassensem. Denique Gaisfordius quod in v. Ἐκπαθής male vulgatur Αἰλιανὸς ad antecedentem glossam pertinere arbitrabatur : Ἐκπαθεῖς. Ἵνα μὴ ὦσιν ἔκδιψοι καὶ προεκλελυμένοι, ἀλλ' ἐκπαθεῖς καὶ κεκαινοπεποιημένοι. Sed convincit virum doctissimum vel extremum hujus fragmenti verbum.

473.

Quid enim opus est, cum nulla sit necessitas, nugas quaslibet ad quemlibet effutire?

474.

Pater autem, auditis iis quæ filia fecerat, persequitur cædem spirans atque occisurus.

475.

Hi vero leoninum rugitum edebant, cædis cupiditate flagrantes.

476.

Ille autem nugatur et ineptas temere fabulas in nos effutit, antiquiores quam ipsum chaos et Saturnia tempora redolentes.

477.

Ille vero sub crepusculum cum operariis, qui in agros ibant, clam discessit. — Ille autem filias lanificas et netrices conabatur efficere.

478.

Ille autem non abundabat opibus, neque tantæ ipsi suppetebant facultates, quantæ ad necessarios vitæ usus alteri suffecissent.

479.

Afrorum legati, spectaculum miserabile, audita fama virginis venerunt, orantes ut a pestilentia liberarentur.

ΑΙΛΙΑΝΟΥ

ΑΓΡΟΙΚΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

I.

ΕΥΘΥΚΟΜΙΔΗΣ ΒΛΕΠΑΙῼ.

Διαψύχοντί μοι πρὸς τὴν εἵλην τοὺς βότρυς ἡ Μανία προσελθοῦσα ἐθρύπτετο καὶ ὡραϊζομένη πολλοῖς ἔβαλλε τοῖς σκώμμασιν. Ἐγὼ δὲ παλαιὸν δή τι ἐπιτεθυμημένος αὐτῆς διενόουν τι δρᾶσαι θερμόν. Ὡς οὖν ἄσμενος ἐλαβόμην, πλησιάσας τὰς μὲν ῥᾶγας εἴασα, ἐφερπύσας δὲ καὶ μάλα ἀσμένως τῆς ὥρας ἐτρύγησα. Ταῦτά σοι πρὸς τοῦ Πανὸς μυστήρια τὰ μεγάλα ἔστω.

II.

ΚΩΜΑΡΧΙΔΗΣ ΔΡΩΠΑΙῼ.

Ἡμέρων ὁ μαλακὸς φελλεῖ ἐπέκοψε τὸ σκέλος πάνυ ἰσχυρῶς, καὶ θέρμη ἐπέλαβεν αὐτοῦ, καὶ βουβὼν ἐπήρθη. Βουλοίμην δ' ἂν αὐτὸν ἀναῤῥωσθῆναι ἤ μοι μεδίμνους ἰσχάδων ὑπάρξαι τέτταρας. Τὴν οἶν τὴν τὰ μαλακὰ ἔρια, ἣν ἐπαινῶ πρὸς σέ, παρ' ἐμοῦ πρόσειπε καὶ τὼ βοϊδίω καὶ τὴν κύνα καὶ τὴν Μανίαν καὶ αὐτὴν χαίρειν κέλευε.

III.

ΕΥΠΕΙΘΙΔΗΣ ΤΙΜΩΝΙΔῌ.

Ἀδικεῖ με ἡ παρὰ σοῦ Σηκύλη παραιρουμένη τῶν δραγμάτων καὶ παρακλέπτουσα. Ἐὰν μὲν οὖν παύσηται, καλά σοι καὶ μενοῦμεν φίλοι· ἐὰν δὲ ἔχηται ἔργου, δικάσομαί σε βλάβης. Καὶ γὰρ ἂν εἰκότως μοι στενάξαι τὰ τῶν προγόνων ἠρία, εἰ Εὐπειθίδης ὁ Κορυδαλλεὺς ἐμαυτὸν περιόψομαι προσελούμενον καὶ ταῦτα ὑπ' ἀνδραπόδου ἴσως δυοῖν μναῖν ἀξίου.

IV.

ΑΝΘΕΜΙΩΝ ΔΡΑΚΗΤΙ.

Τί σοι καλὸν εἴργασται καὶ τί σοι πεπόνηται χρηστόν; Ἐγὼ γὰρ ἀμπελίδος ὄρχον ἐλάσας, εἶτα μοσχίδια συκίδων παραφυτεύσας ἁπαλά, καὶ ἐν κύκλῳ περὶ τὸ αὐλίον κατέπηξα ἐλᾶδας. Εἶτά μοι δεῖπνον καὶ πίσινον ἔτνος, καὶ τρεῖς ἁδρὰς ἐξεκάναξα κύλικας καὶ ἀσμένως κατέδαρθον.

ÆLIANI

EPISTOLÆ RUSTICÆ.

I.

EUTHYCOMIDES BLEPÆO.

Cum ego expositos soli botros reficerem, Mania ad me accedens ludebat comptaque multis dicteriis impetebat. At ego jam olim ejus amore captus parabam aliquod audax facinus perpetrare. Lubens igitur eam complexus propius accessi, et acinis uvarum relictis cum ad eam et quidem lubenter adrepsissem, ex venustate ejus demessui. Hæc tibi, per Pana obstestor, sint magna mysteria.

II.

COMARCHIDES DROPÆO.

Hemeron ille mollis crus impegit suberi haud sane commode, eumque calor invasit et inguen intumuit. Quem ego malim recuperare vires, quam mihi medimnos caricarum ficuum quatuor suppetere. Ovem illam molli vellere, quam toties tibi prædico, meis verbis saluta et duas buculas et canem, ipsam quoque Maniam salvere jube.

III.

EUPITHIDES TIMONIDI.

Injuria est in me tua Secyla, dum me spoliat manipulis ac suffuratur. Quodsi in posterum abstinebit, bene habet, amici usque inter nos erimus; sin ut cœpit perget, agam tecum damni dati. Quod nisi facerem, merito ingemiscerent majorum sepulcra, quod ego Eupithides Corydallensis negligam me sugillari, idque a mancipio vix duabus minis æstimando.

IV.

ANTHEMION DRACETI.

Quid tu boni egisti, quidve a te peractum est frugi? Ego namque vitis ubi ordinem duxissem, mox stolones ficorum teneros juxta plantavi, ac in circuitu septi ovium defixi oleas. Post hæc mihi cœna fuit, in qua pultem pisi tresque amplos exhausi calices : ac suaviter dormivi.

V.

ΒΑΙΤΩΝ ΑΝΘΕΜΙΩΝΙ.

Τὰ σμήνη μοι τῶν μελιττῶν κενά, καὶ ἀπεφοίτησαν τῆς ἑστίας οὐκ οὖσαι τέως δραπέτιδες· ἀλλὰ γὰρ καὶ πισταὶ διέμενον καὶ ᾤκουν ὡς οἴκους τοὺς αὑτῶν σίμβλους, καὶ εἶχον λειμῶνα εὔδροσον καὶ δὴ καὶ ἀνθῶν εὔφορον, καὶ εἱστιῶμεν αὐτὰς πανδαισίᾳ· αἱ δὲ ὑπὸ τῆς φιλεργίας τῆς ἄγαν ἀνθειστίων ἡμᾶς πολλῷ καὶ καλῷ τῷ μέλιτι, κοὐδέποτε τῆσδε τῆς ὠδῖνος τῆς γλυκείας ἦσαν ἄγονοι. Νῦν δὲ ᾤχοντο ἀπιοῦσαι λυπηθεῖσαι πρὸς ἡμῶν οὐδέν, οὐ μὰ τὸν Ἀρισταῖον καὶ τὸν Ἀπόλλω αὐτόν· καὶ αἱ μέν εἰσι φυγάδες, ὁ δὲ οἶκος αὐτῶν χῆρός ἐστι, καὶ τὰ ἄνθη τὰ ἐν τῷ λειμῶνι περὶ αὐτὰ γηρᾷ. Ἐγὼ δὲ αὐτῶν ὅταν ὑπομνησθῶ τῆς πτήσεως καὶ τῆς εὐχαρίστου χορείας, οὐδὲν ἄλλο ἢ νομίζω θυγατέρας ἀφῃρῆσθαι. Ὀργίζομαι μὲν οὖν αὐταῖς· τί γὰρ ἀπέλιπον τροφέα αὐτῶν καὶ ἀτεχνῶς πατέρα καὶ φρουρὸν καὶ μελεδωνὸν οὐκ ἀχάριστον; Δεῖ δέ με ἀνιχνεῦσαι τὴν πλάνην αὐτῶν καὶ ὅποι ποτὲ ἀποδρᾶσαι κάθηνται, καὶ τίς αὐτὰς ὑπεδέξατο καὶ τοῦτο· ἔχει γάρ τοι τὰς μηδὲν προσηκούσας. Εἶτα εὑρὼν ὀνειδιῶ πολλὰ τὰς ἀγνώμονας καὶ ἀπίστους.

V.

BÆTON ANTHEMIONI.

Alvearia mihi apibus vacua sunt ac profugerunt a laribus, hactenus quæ numquam fuerant fugitivæ, quin imo etiam fidæ permanserunt ac incolebant ceu domos sua ipsarum alvearia. Habebant etiam pratum roscidum et florum quoque ferax : proinde excipiebamus eas epulis instructissimis. At ipsæ præ sedulitate nimia vicissim nos quoque convivio excipiebant largo et suavi, nempe melle, nec unquam hujusce dulcis fœturæ expertes erant. At nunc fuga abiere, haud quicquam a nobis læsæ, ita me Aristæus aut, si mavis, ipse Apollo amet. Ac ipsæ quidem fugitivæ sunt domusque desolata est, sed et flores, qui in pratis sunt, ibidem flaccescunt. Interim ego quoties in mentem venit volatus earum et jucundæ choreæ, nihil aliud quam filiabus orbatum me esse reputo. Succenseo quippe ipsis. Quid enim suum alumnum deseruerunt et plane patrem et tutorem et curatorem nequaquam ingratum? Sed necesse est me indagare ipsarum errores et ubi tandem perfugæ consederint, quisve eas susceperit; idque eo, quod alienas detinet. Tum inventis ingeram probra multa , ingratis ac perfidis.

VI.

ΚΑΛΛΑΡΟΣ ΚΑΛΛΙΚΛΕΙ.

Καὶ ποῖ τις ἀποτρέψει τὸ ῥεῦμα; εἰ γὰρ μήτε εἰς τὴν ὁδὸν ἐμβαλεῖ μήτε εἰς τὴν τῶν γειτόνων διαβήσεται, οὐ δήπου κελεύσεις ἡμᾶς ἐκπιεῖν αὐτό. Πάλαι μὲν οὖν λέλεκται κακὸν εἶναι γείτων κακός· πεπίστευται δὲ νῦν οὐχ ἥκιστα ἐπὶ σοῦ. Ἀλλ' οὐδέν σοι πλέον τῆς βίας· οὐ γὰρ ἀποδωσόμεθά σοι τὸ χωρίον· δικάσεται δὲ πρότερον ὑπὲρ τούτων πρός σε ὁ δεσπότης, ἐάνπερ τὴν διάνοιαν ὑγιαίνῃ.

VI.

CALLARUS CALLICLI.

Et quo tandem quis derivabit fluentum? Si prohibes in viam excurrere, nec in vicinorum prædia licet immittere, certe non jubebis me ipsum ebibere. Vetus dictum est, Res molesta est vicinus malus. Id fidem accepit nunc adeo ex te. At nihil agis tua istac violentia. Nunquam enim tibi vendemus prædium, sed tecum potius jure aget super his herus, si modo mentis est compos.

VII.

ΔΕΡΚΥΛΛΟΣ ΟΠΩΡᾼ.

Οὐχ ὅτι καλὴ λέγεις εἶναι οὐδ' ὅτι πολλοὺς ἐραστὰς λέγεις ἔχειν, διὰ τοῦτο ἐπαινῶ σε. Ἴσως μὲν γὰρ ἐκεῖνοι διὰ τὸ εἶδος θαυμάζουσιν, ἐμὲ δὲ ἀρέσκεις διὰ τὸ ὄνομα, καί σε οὕτως ὡς καὶ τὴν γῆν τὴν πατρῴαν ἐπαινῶ. Καὶ τεθαύμακα τὸν οὕτω σε καλέσαντα τῆς ἐπινοίας, ἵνα μὴ μόνοι σε περιμαίνωνται δηλονότι οἱ ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀγροῖκος λεώς. Τῆς Ὀπώρας οὖν καταγελάσας τί ἀδικῶ; ἐπεὶ τά τε ἄλλα καὶ ἐφολκὸν εἰς ἔρωτα τὸ ὄνομα, καὶ ταῦτα ἀνδρὶ γεωργίᾳ ζῶντι. Ἀπέστειλα οὖν σοι τῆς ὁμωνύμου τῆς ἐν ἀγρῷ σῦκα καὶ βότρυς καὶ τρύγα ἀπὸ ληνῶν· ἦρος δὲ ἀποπέμψω καὶ ῥόδα, τὴν ἐκ τῶν λειμώνων ὀπώραν.

VII.

DERCYLLUS OPORÆ.

Non quod te formosam ais esse nec quod multos amatores te habere jactas, eo te laudo. Illis enim forsan ob speciem admirationi es; mihi vero nominis ergo places, teque non alia ratione quam solum patrium collaudo. Adeoque miror hominis qui te ita appellavit solertiam, quo scilicet te non soli urbis habitatores, sed et rustica turba deperiat. Oporam igitur deridendo quid pecco? alias namque illud ipsum nomen amoris est illex, maxime viro ruri agenti. Misi itaque tibi autumni cognominis ruricolæ ficus et uvas et mustum e torculari. Vere autem et rosas mittam, e pratis oporam.

VIII.

ΟΠΩΡΑ ΔΕΡΚΥΛΛΩ.

Σὺ μὲν εἴτε σπουδάζεις εἰς τὸ ὄνομα τὸ ἐμὸν εἴτε παίζεις οἶσθα δήπου αὐτός· ἐγὼ δὲ οἷς πέμπεις οὐκ ἀξιῶ πρὸς μὲ ὡραΐζεσθαι. Καλὰ γάρ σου τὰ δῶρα ἀκρόδρυα δυοῖν ὀβολοῖν καὶ ὑβριστὴς οἶνος διὰ νεότητα· πίοι δ᾽ ἂν ἡ Φρυγία αὐτόν. Ἐγὼ δὲ Λέσβιον πίνω καὶ Θάσιον καὶ ἀργυρίου δέομαι· ὀπώραν δὲ Ὀπώρᾳ ἀποστέλλειν αὐτόχρημα πῦρ ἐπὶ πῦρ φέρειν ἐστί. Κἀκεῖνο δέ σε οὐ χεῖρον εἰδέναι ταύτῃ ἧπερ οὖν καὶ αὐτὴ νοῶ. Τοῦ γὰρ χρηματίζεσθαι παρὰ τῶν βουλομένων μοι προσιέναι καὶ τὸ ὄνομα αἴτιον. Παιδεύει γάρ με ὅτι καὶ τὸ κάλλος τῶν σωμάτων ὀπώρᾳ ἔοικεν. Ἕως οὖν ἀκμάζει, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ χάριν προσῆκόν ἐστιν ἀνταπολαμβάνειν· ἐὰν δὲ ἀποῤῥεύσῃ, τί ἂν ἄλλο εἴη τὸ ἡμέτερον ἢ δένδρον καρπῶν ἅμα καὶ φύλλων γυμνόν; καίτοιγε ἐκείνοις μὲν ἡ φύσις δίδωσιν ἀναθῆλαι· ἑταίρας δὲ ὑπώρα μία. Δεῖ τοίνυν ἐντεῦθεν ταμιεύεσθαι πρὸς τὸ γῆρας.

IX.

ΧΡΕΜΗΣ ΠΑΡΜΕΝΩΝΙ.

Ὀψὲ ἔμαθον ὅτι μοι συνεβούλευες καλῶς, παιδεύων με ἀποδιδράσκειν τὰς ἑταίρας. Λαβεῖν γὰρ κεχήνασι καὶ προσποιοῦνται φιλεῖν καὶ ἀποκλείουσι συνεχῶς καὶ τὸ πάντων μοι βαρύτατον, πρὶν ὑπερπλησθῆναι καὶ γενέσθαι διακορεῖς, οὐ βούλονται συγκαθεύδειν, ἀλλὰ ἀκκίζουσι καὶ θρύπτουσιν ἑαυτάς, εἶτα μυστιλῶνται πάλιν, καὶ λάθρα μὲν ἀλοῶσι πάντα καὶ καταπίνουσιν ὑπὲρ τοὺς ἐργαστῆρας τοὺς ἐν ἀγρῷ, παρόντων δὲ ἡμῶν ὡραΐζονται. Ἐγὼ δὲ κατὰ χειρὸς ποιῶ πάντα καὶ σπεύδω καταλαβεῖν ἐς δύο τὰ σκέλη ἄρας καὶ ὑποστρέφειν ἐπὶ τὰς αἶγας πάλιν· ἐμέλλησα δ᾽ ἂν τὴν κάκιστα ἀπολουμένην Θηβαΐδα αὐλουμένην πρός με ἀράμενος μέσην, εἶτα ῥίψας εἰς τὸ κλινίδιον ἔχεσθαι τῆς σπουδῆς. Ἀπόλοιτο δὲ ὁ στρατιώτης ὁ διακωλύσας με· Θρασυλέων, οἶμαι, ἦν ὄνομα αὐτῷ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον συμπεπλεγμένον θηρίῳ.

X.

ΦΙΛΕΡΙΦΟΣ ΣΙΜΥΛΩ.

Πέπυσμαί σοι τὸν ὗν εἶναι λάγνην. Τί οὖν αὐτὸν οὐ βίᾳ συλλαβὼν τομίαν εἰργάσω, ὥσπερ εἰώθαμεν τοὺς τράγους ἡμεῖς; Τοῦτο γάρ τοι καὶ τὰ ζῶα ἀναπείθει ἡσυχίαν τε ἔχειν καὶ σωφρονεῖν εὖ μάλα. Εἰμὶ δὲ ἐγὼ περὶ ταῦτα δήπου δεινός. Ἀποφαίνω γὰρ παραχρῆμα ὁλοκλήρους, σάξας ἁλῶν καὶ ἐπαλείψας πίτταν· εἶτα ὑγιεινότερος ἔσται Κρότωνος δήπου καὶ κολοκύντης, καὶ ἐρῶν παύσεται καὶ ἐπιτρίβων σοι τὴν οὐσίαν. Ἐνόρχην δὲ ἀκόλαστον ὑγιαίνων τρέφοι τίς ἄν;

VIII.

OPORA DERCYLLO.

Tu quidem serione an joco nomen meum usurpes, ipse nosti. Quæ autem mittis ad me munera non est quod superbe ostentes. Pulchra enim tua istæc dona, egregii fructus arborum diobolares sunt, et vinum propterea quod novum contumeliæ et petulantiæ causa. Bibat id per me Phrygia; ego vero Lesbium bibo et Thasium et argento opus habeo. Ceterum oporam pomis missis demereri unum idemque atque ignem igni aggerere est. Id autem tibi facile datur novisse, eadem qua ego ratione rem consideranti. Ut enim pecunias extorqueam ex his qui expetunt consuetudinem habere, vel nomen ipsum monet. Suggerit enim mihi quod et corporis decor instar oporæ (i. e. autumni) habet. Dum ergo floret, fas est etiam pro eo mutuam gratiam recipere; ubi vero defluxerit, quid aliud fuerit nostrum corpus quam arbor simul et fructibus et frondibus nudata? Atqui illis quidem natura datum est, ut reflorescant; at meretricis unica est vindemia. Hinc igitur est depromendum senectuti viaticum.

IX.

CHREMES PARMENONI.

Vix tandem cognovi quod mihi bonum dederis consilium, dum me instituebas ut effugerem scorta. Nam prædæ inhiant, et simulant amorem et excludunt frequenter; quodque est omnium gravissimum, nisi repletæ et saturæ nolunt condormire, sed accissant et illudunt se ipsas. Dein rursum excavato pane sorbent, ac clam quidem comminuunt omnia et deglutiunt avidius quam operæ rus colentes. Præsentibus autem nobis delicatulæ sunt et putide se gerunt. Ego autem expedite ago omnia et accelero ut potiar cruribus divaricatis et mox me iterum ad capras confero. Ceterum debui pessime perdendam Thebaida ad me fistula allectam medio sublimem elatam in lectum abjicere ac seriæ rei incumbere. Pereat autem iste miles, qui mihi impedimento fuit. Thrasyleon credo illi nomen erat, aut aliud consimile cui fera contexta erat.

X.

PHILERIPHUS SIMYLO.

Audivi porcum tibi esse libidinosum. Cur ergo non ipsum vi prehensum verrem fecisti, sicuti nos solemus hircos castrare? Id enim etiam animalia illa quieta reddit et admodum modesta. Ego autem sum hujusmodi rerum peritus. Reddo enim ipsos mox integros validosque, et sale vulnus replens piceque inungens. Tum deinde salubrior erit Crotone et cucurbita, et desinet amare et tuas atterere facultates. Sed testiculatum lascivum quis sanæ mentis nutriat?

XI.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ ΤΡΥΦῌ.

Ἀγαθὰς διώκειν οἱ νεανίσκοι τρέφουσι κύνας· δρομικώτερον δὲ λαγὼν οὐδὲ ἀσαρκότερον οὐδεπώποτε ἐθεασάμην. Θαῦμα γὰρ ὅπως καὶ κατέλαβον αὐτόν. Ἐπεὶ γὰρ ἐδάρη καὶ τὸ δέρμα ἀπεδύσατο, φανερὸς τηνικαῦτα ἐγένετο, μᾶλλον δὲ (οὐ γὰρ ὀρθῶς λέγω) ἀφανὴς ἐστι νῦν ἔτι πλέον. Σὺ δὲ, ὦ Τρύφη, κιχλίζουσα παῦσαι πρός με. Ἐὰν γάρ σε, ὦ κακόδαιμον, ὁ πατὴρ ἴδῃ, λήψῃ τι πάντως κακόν. Ἐγὼ δὲ αὐτὸν ὑποδέδοικα καίτοι παρόντα ὄντα· σὺ δὲ οὐκ οἶδα ὅπως διατέθρυψαι καὶ καταφρονεῖς αὐτοῦ.

XII.

ΤΡΥΦΗ ΛΑΜΠΡΙᾼ.

Προσπατταλεύσομαι, ὦ Λαμπρία, τοῦ λαγὼ τὴν δοράν, ἵνα σοι τῶν κυνηγεσίων ἄγαλμα ᾖ, τοῦτο κατὰ τοὺς μεγάλους ἐκείνους δήπου θηρευτάς. Ἔσται δὴ καὶ τὸ σὸν εὔθηρον ἀνάγραπτον. Πότερον δὲ αὐτὸς ᾕρηκας ἢ δῶρον εἴληφας; πῶς δὲ καὶ ὤφθη τὴν ἀρχὴν διὰ σμικρότητα; εὔρινοι ἄρα ὄντως ἦσαν αἱ κύνες· οὐ γὰρ ἦν αὐτὸν ἰδεῖν, ἀλλ' ᾔσθοντο αὐτοῦ. Σὺ δὲ ἐξ οὗ θηρᾶν ἤρξω γέγονας ἡμῖν αὐτόχρημα Ἱππόλυτος· ὅρα δὴ τὴν Ἀφροδίτην μὴ καὶ σοὶ διὰ τὴν ὑπεροψίαν μηνίσῃ.

XIII.

ΚΑΛΛΙΠΠΙΔΗΣ ΚΝΗΜΩΝΙ.

Ἀγροίκου βίου τά τε ἄλλα ἐστὶ καλὰ καὶ δὴ καὶ τὸ ἥμερον τοῦ τρόπου. Ἡ γὰρ ἡσυχία καὶ τὸ ἄγειν σχολὴν τοῖς τῆς γῆς καλὴν πραότητα ἐνεργάζεται· σὺ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀγροῖκος εἶ καὶ γείτοσιν οὐκ ἀγαθὸς πάροικος. Βάλλεις γοῦν ἡμᾶς ταῖς βώλοις καὶ ταῖς ἀχράσι καὶ μέγα κέκραγας ἰδὼν ἄνθρωπον ὡς διώκων λύκον, καὶ ἀργαλέος εἶ καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, ἁλμυρὸν γειτόνημα. Ἐγὼ δὲ εἰ μὴ πατρῷον ἀγρὸν ἐγεώργουν, ἄσμενος ἂν αὐτὸν ἀπεδόμην φυγῇ φοβεροῦ γείτονος. Ἀλλ', ὦ βέλτιστε Κνήμων, τὸ σκαιὸν τοῦ τρόπου κατάλυσον, μηδέ σε ὁ θυμὸς εἰς λήθην προαγέτω, μὴ καὶ μανεὶς σεαυτὸν λάθῃς. Ταῦτά σοι φίλα παρὰ φίλου παραγγέλματα ἔστω καὶ ἴαμα τοῦ τρόπου.

XIV.

ΚΝΗΜΩΝ ΚΑΛΛΙΠΠΙΔῌ.

Ἔδει μὲν μηδὲν ἀποκρίνασθαι· ἐπεὶ δὲ εἶ περίεργος καὶ βιάζῃ με ἄκοντά σοι προσδιαλέγεσθαι, τοῦτο γοῦν κεκέρδαγκα τὸ δι' ἀγγέλων σοι λαλεῖν, ἀλλὰ μὴ πρὸς αὐτόν σε. Ἔστω σοι τοίνυν ἡ ἀπὸ Σκυθῶν λε-

XI.

LAMPRIAS TRYPHÆ.

Bonas ad insequendum adolescentes alunt canes; at perniciorem leporem magisve tenuem ac macilentum nunquam vidi. Mirum mihi fit quo pacto eum ceperint. Ubi enim excoriatus est et pelle exutus, tum demum apparuit, imo vero (erravi enim) multo magis erat invisibilis. At tu, mea Trypha, tandem desine lascive mihi arridere. Si enim, o misera, pater te viderit, omnino infortunium feres. Ego certe ipsum licet præsentem metuo, at tu nescio qui fiat ludis et ipsum nihili pendis.

XII.

TRYPHA LAMPRIÆ.

Affigam, o Lampria, istius leporis pellem, ut tibi hoc venationis sit monumentum, ut solent isti insignes venatores facere. Itidem tua quoque illa felix venatio erit scripto testata omnibus. Utrum ipsemet cepisti aut dono accepisti? Qui vero tibi visus est ob parvitatem? Sagaces revera fuere canes, non enim licebat ipsum videre, sed olfecerunt eum. Tu autem ex quo venari cœpisti, protinus factus es Hippolytus. Cave sis Venerem, ne et in te ob contemptum excandescat.

XIII.

CALLIPPIDES CNEMONI.

Cum alia sunt vitæ rusticæ commoda plura, tum mansuetudo ingenii morumque. Otium enim illud rurisque colendi studium gignit placidam lenitatem. Tu vero nescio quo pacto agrestis es et vicinis non bonus accola; petis quippe nos glebis et pyris silvestribus, et valde exclamas homine conspecto, ac si insequaris lupum, ac molestus es juxtaque proverbium, salsuginosa vicinia. Ego vero nisi paternum agrum colerem, lubens ipsum, causa vicini horribilis effugiendi, venderem. Quare, o optime Cnemo, sinistros perversosque mores depone : nec ira te ad oblivionem horum avocet, ne etiam imprudens in insaniam abripiaris. Hæc amici amica præcepta tibi sint et remedium morum.

XIV.

CNEMO CALLIPPIDI.

Nihil erat opus responso. Tamen cum sis curiosus meque invitum cogas miscere colloquia tibi, hoc sane in lucro deputabo, quod per nuntios, non coram, datur loqui. Itaque Scytharum, sicuti vocant, responsum hoc tibi sit :

γομένη ἀπόκρισις αὕτη. Ἐγὼ μαίνομαι καὶ φονῶ καὶ μισῶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· ἔνθεν τοι βάλλω τοὺς εἰσφοιτῶντας εἰς τὸ χωρίον καὶ βώλοις καὶ λίθοις. Μακάριον δὲ ἥγημαι τὸν Περσέα κατὰ δύο τρόπους ἐκεῖνον, ὅτι τε πτηνὸς ἦν καὶ οὐδενὶ συνήντα, ὑπεράνω τε ἦν τοῦ προσαγορεύειν τινὰ καὶ ἀσπάζεσθαι. Ζηλῶ δὲ αὐτὸν καὶ τοῦ κτήματος ἐκείνου εὖ μάλα, ᾧ τοὺς συναντῶντας ἐποίει λίθους· οὗπερ οὖν εἴ μοί τις εὐμοιρία κατατυχεῖν ἐγένετο, οὐδὲν ἂν ἦν ἀφθονώτερον λιθίνων ἀνδριάντων, καὶ σὲ δ' ἂν εἰργασάμην τοῦτο πρῶτον. Τί γὰρ μαθὼν ῥυθμίζεις με καὶ πρᾷον ἀποφῆναι γλίχῃ οὕτως ἐχθρὰ πᾶσι νοοῦντα; Ἔνθεν τοι καὶ τοῦ χωρίου τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν ἀργὸν εἴασα καὶ τοῦτό μοι τῆς γῆς χεῖρόν ἐστι καρπῶν. Σὺ δὲ ἕνα σεαυτὸν τῶν ἀναγκαίων ἀποφαίνεις καὶ σπεύδεις με φίλον ἔχειν μηδὲ ἐμαυτοῦ φίλον ὄντα. Τί γὰρ καὶ μαθὼν εἰμὶ ἄνθρωπος;

XV.

ΚΑΛΛΙΠΠΙΔΗΣ ΚΝΗΜΩΝΙ.

Σὺ μὲν τῶν ἀποφράδων διαφέρεις οὐδὲν οὕτως ἄγριος ὢν καὶ πονηρὸς τὸν τρόπον. Δεῖ δέ σε ὅμως καὶ μὴ βουλόμενον ἥμερον ἡμῖν γενέσθαι αἰδοῖ καὶ ταῦτα γειτνιάσεως καὶ θεῶν ὁρίων τιμῇ, οἵπερ οὖν εἰσι κοινοί. Θύω τοίνυν τῷ Πανὶ καὶ Φυλασίων τοὺς μάλιστα ἐπιτηδείους εἰς τὴν ἱερουργίαν παρακαλῶ. Ἐν δὴ τούτοις καὶ σὲ ἀφικέσθαι βουλοίμην ἄν· σὺ δὲ καὶ ἐμπιὼν καὶ κοινωνήσας σπονδῶν ἔσῃ τι καὶ πρᾳότερος. Ὁ γάρ τοι Διόνυσος φιλεῖ τὰς μὲν ὀργὰς μαραίνειν τε καὶ κατακοιμίζειν, τὰς δὲ εὐφροσύνας ἐγείρειν· ἔσται δέ σοι ὁ αὐτὸς οὗτος θεὸς καὶ Παιών, καὶ ἀπολύσει σε τῆς ἀκράτου χολῆς, οἴνῳ σβέσας τὸ τοῦ θυμοῦ ὑπέκκαυμα. Καὶ αὐλητρίδος δὲ ἀκούσας ἴσως, ὦ Κνήμων, καὶ εἰς ᾠδὴν ἐμπεσὼν καὶ εἰς μέλος ὑπολισθὼν ἕξεις τι καὶ γαληνὸν ἐν τῇ ψυχῇ· οὐ χεῖρον δ' ἂν εἴη οἰνωμένον σε καὶ μασχάλην ἆραι. Εἰ δέ που καὶ μεθύων κόρῃ περιπέσοις ἅβραν ἀνακαλούσῃ ἢ τὴν τίτθην ὑπολειφθεῖσαν εὑρεῖν πειρωμένῃ, τάχα πού τι καὶ θερμὸν δράσεις καὶ νεανικὸν ἔργον. Οὐδὲν ἀπεοικὸς εἴη καὶ τοιοῦτό τι πραχθῆναι ἐν τῇ τοῦ Πανὸς θυσίᾳ· καὶ γάρ τοι κἀκεῖνος ἐρωτικὸς εὖ μάλα καὶ οἷος ἐπανίστασθαι παρθένοις. Λῦσον δὲ καὶ τὴν ὀφρύν, καὶ τὸ σκυθρωπὸν τοῦτο καὶ σύννεφες χάλασον εὐθυμίᾳ. Φίλου ταῦτα παραίνεσις νοοῦντός σοι ἀγαθά.

XVI.

ΚΝΗΜΩΝ ΚΑΛΛΙΠΠΙΔῌ.

Ἵνα σοι καὶ λοιδορήσωμαι ταῦτ' ἀντεπιστέλλω καὶ ἀφῶ τι τῆς ὀργῆς εἰς σέ· μάλιστα γὰρ ἐδεόμην παρόντος, ἵνα σου καὶ αὐτόχειρ γένωμαι. Τί γάρ με διαφθεῖραι γλίχῃ, τί δὲ σπεύδεις ἀπολέσαι με εἰς ἑστίασιν

Ego insanio et sanguinem sitio et odi mortalium genus. Hinc quotquot prædium accedunt et glebis et lapidibus abigo. Beatum autem duco Perseum illum duplici nomine, cum quod alatus fuit, nec ulli hominum incidebat, sublimiorque quam ut quemquam compellaret aut salutaret; tum vero ipsum felicem judico singulari isto bono insignem, quo obvios quosque in saxa vertebat. Cujus si mihi ulla facultas obtigisset, nullius rei foret major copia quam lapidearum statuarum, teque adeo omnium primum mutassem in saxum. Nimis enim imperitus es qui meos componere mores et mansuetum reddere studeas, adeo ex æquo omnibus infestum. Eaque gratia eam partem agri, quæ viam spectat, reliqui vacuam incultamque, eoque ista pars ruris frugum non est ferax. At tu te unum ex necessariis meis facis meque contendis habere amicum, qui nec mihi ipsi amicus sum. Qua enim me arte hominem esse probem?

XV.

CALLIPIDES CNEMONI.

Tu quidem nihilo differs a nefandis detestandisque, qui adeo sis sævus et pravis moribus. Oportet autem te vel nolentem nobis te comem præbere, tribuentem hanc reverentiam viciniæ et deorum Terminalium honori, qui quidem utrique sunt communes. Sacra quippe facio Pani et Phylasiorum inprimis amicos et necessarios ad solemnitatem victimarum invito. In quis te quoque non abesse pervelim. Ibi tu cibo refectus et libaminum consors factus nobis aliquanto mitior eris. Solet enim Baccho ira quidem marcescere et sedari sopirique, lætitia autem excitari. Erit quoque tibi idem deus Pæon teque liberabit immodica illa bile, vino restinguens furoris æstum ardoremque. Quin et tibicinam ubi audieris forsan, o Cnemo, cantu erumpens et in melos prolapsus habebis quo animum demulceas tuum. Nihil obstabit vero quominus et vino gravatus maschalam tollas. Sicubi vero nactus fueris puellam ancillam revocantem aut nutricem relictam invenire satagentem, ocius audax quoddam et juvenile designabis facinus. Non absurdum fuerit etiam tale quid committi in Panis sacris, cum et ipse sit pronus in amores et proclivis ad vim inferendam virginibus. Exporrige vero frontem et vultum istum torvum et nubilum serenate. Amici hæc est admonitio suadentis quod e re tua sit.

XVI.

CNEMO CALLIPPIDI.

Ut in te convicia evomam, hæc per litteras tibi respondeo, iramque ut in te effundam. Maxime autem optarim te præsentem, ut manibus propriis te perimerem. Quid enim me corrumpere anniteris, quidve me perdere acceleras ad

καὶ θοίνην παρακαλῶν; Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πολλοὺς ὁρᾶν καὶ συνεῖναι πολλοῖς δεινῶς πέφρικα· φεύγω δὲ κοινὴν θυσίαν ὡς οἱ δειλοὶ τοὺς πολεμίους· ὑφορῶμαι δὲ καὶ τὸν οἶνον ὡς ἐπιβουλεῦσαι καὶ ἐπιθέσθαι γνώμῃ δεινῶς καρτερόν. Τοὺς δὲ θεοὺς τούς τε ἄλλους καὶ τὸν Πᾶνα ἀσπάζομαί τε καὶ προσαγορεύω παριὼν μόνον. Θύω δὲ οὐδέν, οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς ἐνοχλεῖν ἐθέλω. Σὺ δέ μοι καὶ αὐλητρίδας προσείεις καὶ ᾠδάς, ὦ καταγέλαστε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτοις καινῶς οὐχ ἀψαίμην σου· καλὰ δέ σου κἀκεῖνα, ὀρχήσασθαι καὶ ὁμιλῆσαι κόρῃ θερμότατα. Σὺ μέν μοι δοκεῖς κἂν εἰς πῦρ ἁλέσθαι κἂν εἰς μαχαίρας κυβιστῆσαι· ἐμοὶ δὲ μήτε θύων εἴης φίλος μήτε ἄλλως.

XVII.

ΔΕΡΚΥΚΛΟΣ ΑΙΣΧΡΕᾼ.

Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον ὅτι Πλοῦτον ὁρῶντα ὀξὺ καὶ οὐ τυφλὸν ἀνεῦρες, καὶ καταγελᾷς μου καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς τύχης, ἐπεὶ τῶν χρηστῶν καὶ ἐπιμέλειαν τίθεται; Σὺ γοῦν ἀπεδείξω τῶν εὐδαιμόνων ἐκείνων εἷς ὤν, οὓς ἐπὶ Κρόνου φασὶν ἐκ τῆς γῆς αὐτόματα ἔχειν πάντα καὶ κοινωνίαν ἐν αὐτοῖς ἄφθονον πολιτεύεσθαι καὶ ἀφέλειαν τρόπου καὶ ἕνα οἶκον οἰκεῖν τὸν ὑπ' οὐρανῷ τόπον πάντα. Πλουτήσαντι γοῦν σοι τίς οὕτω φιλόμωμος ἢ κακός, ὡς ἄχθεσθαι καὶ ζηλοτύπως νοεῖν; Μήπω τοσαύτης κακίας ἀναπλησθείη γεωργῶν ἤθη, ζηλοτυπεῖν τε εἰς πλοῦτον καὶ ὑπὲρ χρημάτων φρονεῖν· εἰς ἀγρίας αἶγας τραπείη ταῦτα καὶ εἰς τοὺς ἐν δικαστηρίοις ῥήτορας.

XVIII.

ΔΗΜΥΛΟΣ ΒΛΕΨΙᾼ.

Γεωργίαν καὶ γεωργεῖν ἀπολιπὼν ὁ γείτων Λάχης ἐπέβη νεὼς καὶ πλεῖ τὸν Αἰγαῖον, φασί, καὶ ἄλλα πελάγη μετρεῖ καὶ ἐπικυματίζει καὶ λάρου βίον ζῇ καὶ ἀνέμοις μάχεται διαφόροις· ἄκρα τε αὐτὸν ἐξ ἄκρας διαλαμβάνει καὶ περιβλέπων ἁδρὸν κέρδος καὶ περινοῶν πλοῦτον ἀθρόον μακρὰ εἶπε χαίρειν αἰγιδίοις ἐκείνοις καὶ νομευτικῷ τῷ προτέρῳ βίῳ· γλισχρῶς τε καὶ κατ' ὀλίγον ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀποζῆν οὐ δυνάμενος οὐδὲ ἀρκούμενος τοῖς παροῦσιν Αἰγυπτίους καὶ Σύρους φαντάζεται καὶ περιβλέπει τὸ δεῖγμα, καὶ πολύς ἐστι νὴ Δία τόκους ἐπὶ τόκοις λογιζόμενος καὶ χρήματα ἐπὶ χρήμασιν ἀριθμῶν, καὶ διαφλέγει τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ ἐκκάει κέρδος ἀμφοτερόπλουν. Χειμῶνας δὲ οὐκ ἐννοεῖ οὐδὲ ἐναντία πνεύματα οὐδὲ τῆς θαλάσσης τὸ ἀστάθμητον οὐδὲ τῶν ὡρῶν τὰς ἀκαιρίας. Ἡμεῖς δὲ εἰ καὶ μικρὰ κερδαίνομεν μεγάλα πονοῦντες, ἀλλὰ πολὺ ἡ γῆ τῆς θαλάττης ἑδραιότερον καὶ αὕτη πιστοτέρα βεβαιοτέρας ἔχει τὰς παρ' ἑαυτῆς ἐλπίδας.

epulum et convivium invitatum? Primo namque multos videre multisque conversari vehementer abhorreo. Fugio autem publicum sacrificium perinde ut timidi hostes. Suspectum præterea mihi est vinum, ut quod potens sit ad insidias struendum vique oppugnandum mentem. Deos vero cum alios tum Pana saluto et appello solum præteriens, nihil vero immolo, nolo enim eos interturbare. Tu vero, o ridiculum caput, mihi et tibicinas et cantus prætendis! Ob hæc nonne dignus esses, ut te novo exemplo tractarem? Usque adeone tibi pulchra videntur illa? saltare et rem habere cum puella, audacissime? Tu quidem, ut videtur, vel in ignem saltares, vel in gladios præceps rueres. Mihi vero nec sacris operans sis amicus nec alias unquam.

XVII.

DERCYLLUS ÆSCHREÆ.

Nonne dixi te, quod acute cernentem Plutum nec cæcum inveneris, jam ludibrio me habere et ob rus et ob fortunam? siquidem curam proborum frugique hominum gerit. Tu itaque declarasti te unum esse e numero beatorum illorum, quos Saturno regnante aiunt omnia sponte e terra prognata habuisse et rempublicam invidia immunem administrasse et simplicitatem ingenii morumque tenuisse et tanquam unam domum qua cœlum patet incoluisse. Te igitur divitias adepto quis adeo esset obtrectandi morbo obnoxius ut doleret et invidia et æmulatione tangeretur? Absit procul ut hoc vitio animi agricolarum scateant, ut zelo quodam divitiarum agitentur, et de pecuniis parandis sint solliciti : in capras feras istæc facessant et rabulas forenses!

XVIII.

DEMYLUS BLEPSIÆ.

Agriculturam et opus rusticum cum posthabuisset Laches, conscendit navim; ac navigat Ægæum, aiunt, aliaque maria metitur ac fluctibus innatat prorsusque lari vitam agit ventisque luctatur variis, et promontoria crebra unum post aliud excipiunt, ac oculos defigens lucro ingenti animoque volvens divitias accumulatas, longum valere jussit capellas istas vitamque priorem pastoralem. Parceque et tenuiter ex agris victitare cum nequiret nec esset præsenti sorte contentus, jam Ægyptios et Syros imaginatur et admiratur pergulas, et totus in hoc est, ut usuras in dies accrescentes supputet et pecunias alias atque alias numeret; uritque ejus animum et accendit lucrum nauticum ex commeatu et remeatu. Nunquam vero subeunt animo tempestates et venti adversi nec maris subiti motus nec statis temporibus ingruens importunitas difficultasque. At nobis etsi ex magno labore parum lucri accedit, at terra mari multo et solidior et fidelior est, spesque præbet ex se certiores.

XIX.

ΜΟΡΜΙΑΣ ΧΡΕΜΗΤΙ.

Ἐγὼ μὲν ἔθυον γάμους ὁ χρυσοῦς μάτην καὶ περιῄειν ἐστεφανωμένος οὐδὲν δέον, καὶ τούς τε ἔνδον καὶ τοὺς ἔξω θεοὺς ἐκολάκευον. Ὁ δὲ παῖς κατήγαγε μὲν τὸ ζεῦγος ἐκ τῶν ἀγρῶν ὡς τὴν νύμφην ἐξ ἄστεος εἰς τὸ πατρῷον χωρίον ἐπάξων· αὐλητρίδα δὲ λυσάμενος, ἧς ἔτυχεν ἐρῶν, νύμφης στολὴν αὐτῇ περιβαλὼν ἐπήγαγέ μοι φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς, φασίν, ἑταίραν ἀντὶ νύμφης. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἰδουμένη κορικῶς εὖ μάλα καὶ κατὰ τὸν τῶν γαμουμένων νόμον ὑπέκρυπτε τὴν τέχνην· μόλις δὲ ἀπεῤῥάγη ἡ σοφία τε αὐτῶν καὶ αἱ κατ' ἐμοῦ μηχαναί. Οὐ μὴν εἰς τὸ παντελές μου καταφρονήσουσιν ὥσπερ οὖν πλινθίνου, ἐπεί τοι τὸν μὲν καλὸν νυμφίον ἐς κόρακας ἀποκηρύξω, ἐὰν μὴ τῆς ὑπερβαλλούσης τρυφῆς παυσάμενος σὺν ἐμοὶ ταφρεύῃ καὶ βωλοκοπῇ· τὴν δὲ νύμφην ἀποδώσομαι κἀκείνην ἐπ' ἐξαγωγῇ, ἐὰν μή τι καὶ αὐτὴ τῶν ἔργων τῇ Φρυγίᾳ τε καὶ τῇ Θράττῃ συνεπιλαμβάνῃ.

XX.

ΦΑΙΔΡΙΑΣ ΣΘΕΝΩΝΙ.

Φύεται μὲν ἐν τοῖς ἀγροῖς καλὰ πάντα, κεκόσμηταί τε ἡ γῆ τούτοις καὶ τρέφει πάντας. Καὶ τὰ μέν ἐστι τῶν καρπῶν διετήσια, τὰ δὲ καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντέχοντά ἐστι τρωκτὰ ὡραῖα· πάντων δὲ τούτων θεοὶ μὲν ποιηταί, ἡ γῆ δὲ μήτηρ ἅμα καὶ τροφὸς αὕτη. Φύεται δὲ καὶ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ταῦτα ἐν τοῖς ἀγροῖς δένδρων τὰ κάλλιστα καρπῶν τὰ χρησιμώτατα. Μὴ τοίνυν γεωργῶν καταφρόνει· ἔστι γάρ τις καὶ ἐνταῦθα σοφία· γλώττῃ μὲν οὐ πεποικιλμένη οὐδὲ καλλωπιζομένη λόγων δυνάμει, σιγῶσα δὲ εὖ μάλα καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ βίου τὴν ἀρετὴν ὁμολογοῦσα. Εἰ δὲ σοφώτερα ταῦτα ἐπέσταλταί σοι ἢ κατὰ τὴν τῶν ἀγρῶν χορηγίαν, μὴ θαυμάσῃς· οὐ γάρ ἐσμεν οὔτε Λίβυες οὔτε Λυδοί, ἀλλ' Ἀθηναῖοι γεωργοί.

XIX

MORMIAS CHREMETI.

Equidem nuptiarum gratia rem divinam faciebam aureus abs re, ac obambulabam serto redimitus nequicquam : nec non domesticos exterosque deos blanditus delenibam. Filius vero adduxit quidem et ipse bigas ex agris, ceu sponsam ex urbe in paternum prædium advecturus. Ceterum tibicinam, quam amabat, ubi redemisset, sponsae ornatu amictam ad me adduxit, palumbam (quod aiunt) pro columba, meretricem loco novæ nuptæ. Ac primo quidem illa præ se ferens puellarem verecundiam scite utique assolent nuptum elocatæ celabat artem; vix tandem erupit et ipsorum calliditas et quibus mihi imposuerunt fraudes. Ceterum non me usque despicatui habebunt tanquam latericium, siquidem egregium illum sponsum hinc in malam rem relegabo, ni modum statuens immodicæ mollitiei mecum et fodiat et occet; sponsam ipsam vendam exportandam, nisi etiam ipsa una cum Phrygia et Threicia ancillis opus capessat.

XX.

PHÆDRIAS STHENONI.

Nascuntur quidem ruri omnia bona, hisque vestita est tellus, iisdemque omnes alit; ac fructus partim in annum durant, partem ætatem non ferentes sunt vesci maturi. Omnium autem horum dii sunt auctores et architecti : tellus autem mater eademque nutrix. Provenit illic et justitia et temperantia fructus optimi multoque utiliores arborum fructibus. Quare noli rusticos contemnere; est enim et in his aliqua sapientia, non quidem illa lingua variegata neque compta verborum facultate et vi, ceterum tacita probe admodum, perque vitam adeo ipam virtutem professa. Quodsi hæc tibi ingeniosius tradita præceptaque sunt quam agri suppeditent, mirum non est : non enim sumus vel Libyes vel Lydi, sed Athenienses agricolæ.

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

A.

B.

C.

D.

F.

I.

J.

L.

M.

O.

P.

R.

S.

U. V.

X.

Y.

Z.

INDEX SCRIPTORUM

QUOS ÆLIANUS LAUDAVIT.

INDEX ALPHABETICUS.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΠΟΧΗΣ ΕΜΨΥΧΩΝ.

PORPHYRII PHILOSOPHI

DE ABSTINENTIA

AB ESU ANIMALIUM.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΠΟΧΗΣ ΕΜΨΥΧΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

1. Τῶν πρὸς ἡμᾶς ἡκόντων, ὦ Φίρμε, πυθόμενος, ὡς τῆς ἀσάρκου καταγνοὺς τροφῆς ἐπὶ τὴν ἔνσαρκον ἀναδεδράμηκας πάλιν βοράν, κατ' ἀρχὰς μὲν ἠπίστουν τῆς τε σῆς σωφροσύνης στοχαζόμενος καὶ τῆς εὐλαβείας, ἣν πρὸς τοὺς ταῦτα ὑποδείξαντας παλαιούς τε ὁμοῦ καὶ θεοφόβους ἄνδρας πεποιήμεθα. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἐπὶ τοῖς πρώτοις μηνύοντες τὴν ἀγγελίαν ἐβεβαίουν, τὸ μὲν ἐπιπλήττειν σοι οὔτε, κατὰ τὴν παροιμίαν, φυγῇ κακοῦ τὸ ἄμεινον εὑρόντι οὔτε, κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα, τὸν μὲν πρότερον ἀποδυσαμένῳ βίον, εἰς δὲ τὸν βελτίω ὑποστρέψαντι ἀγροῖκόν τ' εἶναι ἐδόκει καὶ πόῤῥω τῆς κατὰ τὸν λογισμὸν πειθοῦς** εὑρισκομένης· τὸ δ' αὖ διὰ τοῦ λόγου τὸν ἔλεγχον τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκαλύπτειν, ἀφ' οἵων τε εἰς οἷα καταβέβηκας μηνύειν τῆς τε πρὸς ἀλλήλους φιλίας ἀντάξιον καὶ τῶν πρὸς ἀλήθειαν τὸν αὐτῶν βίον συνταξαμένων εἶναι ἐδικαίουν.

2. Καὶ γάρ μοι κατ' ἐμαυτὸν λογιζομένῳ τὴν τῆς μεταθέσεως αἰτίαν, ὑγιείας μὲν καὶ ῥώμης, ὡς ἂν ὁ πολὺς καὶ ἰδιώτης φαίη ὄχλος, οὐκ ἂν μεταβαλέσθαι φήσαιμι· τοὐναντίον γὰρ καὶ πρὸς ὑγίειαν καὶ πρὸς σύμμετρον ὑπομονὴν τῶν πρὸς φιλοσοφίαν πόνων τὴν ἄσαρκον δίαιταν αὐτὸς συνὼν ἡμῖν ὡμολόγεις συμβάλλεσθαι· τῇ τε πείρᾳ γινώσκειν πάρεστιν, ὡς ταῦτα λέγων ἠλήθευες. Ἢ δι' ἀπάτην οὖν ἢ τῷ μηδὲν διαφέρειν ἡγεῖσθαι πρὸς φρόνησιν τὸ οὕτως ἢ ἐκείνως διαιτᾶσθαι ἢ δι' ἄλλην ἴσως αἰτίαν, ἣν ἀγνοῶ, φόβον τῆς ἐν τῷ παραβαίνειν ἀσεβείας ἐπαρτῶσαν μείζονα ἐπὶ τὰ πρόσθεν ἀναδραμεῖν σε παρανομήματα ἐφαίνετο. Οὐ γὰρ δὴ δι' ἀκρασίαν καὶ πόθον τῆς ὀψοφάγου λαιμαργίας καταφρονῆσαι τῶν πατρίων ἧς ἐζήλωκας φιλοσοφίας νόμων φήσαιμι ἄν σε, οὐδ' ἐλάττω τὴν φύσιν τῶν παρά τισιν ἰδιωτῶν εἶναι, οἳ νόμους ἐναντίους οἷς ἔζων πρότερον καταδεξάμενοι τομάς τε μορίων ὑπομένουσι, καὶ τινων ζώων, ὧν πρόσθεν ἐνεφοροῦντο, ἀπόσχοιντο ἂν μᾶλλον ἢ κρεῶν ἀνθρωπείων.

3. Ἐπεὶ δέ τινες τῶν ἀφικομένων καὶ λόγων ἀπεμνημόνευον, οὓς κατὰ τῶν ἀπεχομένων ἐποιοῦ, οὐ σχετλιάζειν μόνον, ἀλλὰ καὶ νεμεσᾶν παρῆν, εἰ ψυχροῖς καὶ ἄγαν ἑώλοις σοφισματίοις πεισθέντες αὐτούς τε ἀπατᾶν καὶ παλαιὸν δόγμα καὶ θεοῖς φίλον ἀνατρέπειν ὑπεμείνατε. Ὅθεν μοι ἐδόκει μὴ μόνον τὸ οἰκεῖον

PORPHYRII PHILOSOPHI

DE ABSTINENTIA

AB ESU ANIMALIUM

LIBER PRIMUS

1. Cum ex iis qui istinc ad nos veniebant, audivissem, te abstinentia a carnibus repudiata, ad carnium esum rursus redisse: primum id non credebam, et temperantiæ tuæ ratione habita, et pietatis, qua eos qui hæc nobis tradiderant veteres et deum timentes viros prosequebamur. Posteaquam vero alii supervenientes de te eadem mihi confirmarunt: si te reprehendere voluissem, quod neque, ut proverbio dicitur, fugisses malum, ac bonum invenisses, neque ut Empedocles, priore vita deplorata ad meliorem revertisses, tum rusticum, tum procul a rationis persuasione mihi esse videbatur: at si orationis coargutione errores detegissem, et ex quibus in quænam fuisses delapsus, manifestassem, illud vero et mutua nostra amicitia dignum, et illis esse accommodatum existimabam, qui ad veritatem suam ipsorum vitam instituissent.

2. Nam cum mecum mutationis hujusce causam considero, sanitatis et virium adipiscendarum causa, ut vulgaris turba assereret, nequaquam te vitæ rationem mutasse putarim: quippe cum e contrario et ad sanitatem et ad moderatam laborum philosophiæ tolerantiam victum a carnibus alienum conferre tu ipse nobiscum versans fatereris: et te verum dicere cum hæc affirmares, experimento ipso cognoscere facile liceat. Vel igitur deceptione inductus, quod sive illo modo vescaris, nihil referre ad prudentiam putes: vel aliam forfasse ob causam, quam ignoro, quæ majorem terrorem incutere, quam violandi instituti impietas potuerit, ad priora peccata mihi videris recurrisse. Non enim ob incontinentiam aut gulosæ edacitatis causa unquam asseram te patrias philosophiæ leges quas admirabaris, ita contempsisse, atque inferiorem natura esse imperitis atque e vulgo hominibus quarumdam nationum: qui ubi leges contrarias iis quibus prius utebantur, admiserint, et membrorum præsectiones sustinent, et a quibusdam animalibus, quibus antea replebantur, magis fere, si ingrueret necessitas, quam ab humanis carnibus abstinerent.

3. Quoniam vero nonnulli verba etiam commemorarunt, quæ adversus abstinentes dicere consuevisses, non ægre ferendum tantum, verum etiam indignandum ac succensendum mihi esse videbatur: quod tam ineptis et putidis captiunculis persuasi, et vos ipsos decipere, et vetus ac diis gratum institutum evertere passi fueritis. Unde me

ὑποδεικνύναι ὡς ἔχει, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐναντίων πολλῷ ἰσχυρότερα τῶν ὑφ᾽ ὑμῶν λεγομένων ὄντα καὶ πλήθει καὶ δυνάμει καὶ ταῖς ἄλλαις κατασκευαῖς συναγαγεῖν τε καὶ λῦσαι, οὐδ᾽ ὑπὸ τῶν ἐμβριθῶν δοκούντων εἶναι, οὐχ ὅτι τῶν ἑώλων καὶ ἐπιπολαίων σοφισμάτων τὸ ἀληθὲς ἡττημένον δεικνύντα. Ἴσως γὰρ ἀγνοεῖς ὅτι τῇ ἀποχῇ τῶν ἐμψύχων οὐκ ὀλίγοι ἀντειρήκασιν, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων οἵ τ᾽ ἀπὸ τοῦ περιπάτου καὶ τῆς στοᾶς καὶ τοῦ Ἐπικούρου τὸ πλεῖστον τῆς ἀντιλογίας πρὸς τὴν Πυθαγόρου καὶ Ἐμπεδοκλέους ἀποτεινόμενοι φιλοσοφίαν, ἧς ζηλωτὴς εἶναι ἐσπούδακας· τῶν τε φιλολόγων συχνοὶ καὶ Κλώδιός τις Νεαπολίτης πρὸς τοὺς ἀπεχομένους τῶν σαρκῶν βιβλίον κατεβάλετο. Ὧν τὰς πραγματευτικὰς καὶ κοινὰς πρὸς τὸ δόγμα ζητήσεις παραθήσομαι, τὰς ἰδίως πρὸς τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους φερομένας κατασκευὰς παραιτησάμενος.

4. Εὐθὺς τοίνυν φασὶν οἱ ἀντιλέγοντες τὴν δικαιοσύνην συγχεῖσθαι καὶ τὰ ἀκίνητα κινεῖσθαι, ἐὰν τὸ δίκαιον μὴ πρὸς τὸ λογικὸν μόνον ἐκτείνωμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἄλογον· οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώπους [καὶ τοὺς θεοὺς] πρὸς ἡμᾶς ἡγούμενοι, οἰκείως δὲ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα θηρία τὰ μηδὲν ἡμῖν προσήκοντα ἔχοντες, καὶ οὐχὶ τοῖς μὲν πρὸς ἔργον χρώμενοι, τοῖς δὲ πρὸς ἐδωδήν, ἔκφυλα καὶ ἄτιμα τῆς κοινωνίας καθάπερ [τῆς] πολιτείας νομίζοντες. Ὁ γὰρ καθάπερ ἀνθρώποις καὶ τούτοις χρώμενος, φειδόμενος δὲ καὶ μὴ βλάπτων, προσάπτων τῇ δικαιοσύνῃ ὃ μὴ δύναται φέρειν, καὶ τὸ δυνατὸν αὐτῆς ἀπόλλυσι καὶ διαφθείρει τῷ ἀλλοτρίῳ τὸ οἰκεῖον. Γίγνεται γὰρ ἢ τὸ ἀδικεῖν ἀναγκαῖον ἡμῖν ἀφειδοῦσιν αὐτῶν, ἢ μὴ χρωμένοις τὸ ζῆν ἀδύνατον καὶ ἄπορον, καὶ τρόπον τινὰ θηρίων βίον βιωσόμεθα τὰς ἀπὸ τῶν θηρίων προέμενοι χρείας.

5. Ἀφίημι γὰρ Νομάδων καὶ Τρωγλοδυτῶν ἀνεξευρέτους ἀριθμῷ μυριάδας, οἷ τροφὴν σάρκας, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἴσασιν· ἀλλὰ ἡμῖν τοῖς ἡμέρως καὶ φιλανθρώπως ζῆν δοκοῦσι ποῖον ἔργον ἀπολείπεται γῆς, ποῖον ἐν θαλάττῃ, τίς ἐναργὴς τέχνη, τίς κόσμος διαίτης, ἂν ὡς πρὸς ὁμόφυλα τὰ ζῶα διακεώμεθα [καὶ] ἀβλαβῶς καὶ μετὰ εὐλαβείας αὐτοῖς προσφερώμεθα, ἔργον ἐστὶν εἰπεῖν. Οὐδὲν οὖν φάρμακον οὐδὲ ἴαμα τῆς ἢ τὸν βίον ἢ τὴν δικαιοσύνην ἀναιρούσης ἀπορίας ἔχομεν, ἂν μὴ τὸν ἀρχαῖον ὅρον καὶ νόμον φυλάττωμεν, ᾧ καθ᾽ Ἡσίοδον ὁ Ζεὺς τὰς φύσεις διελὼν καὶ θέμενος ἰδίᾳ τῶν γενῶν ἑκάτερον

> Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς
> Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶ μετ᾽ αὐτοῖς,
> Ἀνθρώποισι δ᾽ ἔδωκε δίκην

πρὸς ἀλλήλους.

6. Οἷς δὲ οὐκ ἔστι τὸ δικαιοπραγεῖν πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνα γίνεται τὸ ἀδικεῖν· ὡς οἵ γε τοῦτον προέμενοι τὸν λόγον οὔτε εὐρεῖαν ἄλλην οὔτε λεπτὴν τῇ δικαιοσύνῃ παρεισελθεῖν ὁδὸν ἀπολελοίπασιν. Ὃ γὰρ ἤδη εἰρήκαμεν, τὴν φύσιν αὐτάρκη μὲν οὐκ οὖσαν, ἀλλ᾽ ἐνδεῆ πολλῶν, εἰργομένην δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ζώων

operæ pretium facturum esse duxi, si non modo nostra confirmavero, atque ita sese habere ostendero : verum etiam adversariorum rationes, quæ vestris istis et copia et vi et omni alio apparatu longe sunt validiores, collegero ac confutavero, atque ita ne ab iis quidem quæ videntur esse graviora, nedum a putidis et levibus nugis veritatem superari demonstravero. Contra enim abstinentiam ab animatis, id quod fortasse ignoras, non pauci dixerunt, tum ex philosophis Peripatetici, Stoici et Epicurei, qui majori ex parte contradictionem adversus Pythagoræ et Empedoclis philosophiam intenderant, quorum tu æmulus esse in præsentia studuisti : tum ex oratoribus, inter quos Clodius quidam Neapolitanus contra abstinentes a carne librum etiam conscripsit. E quibus omnibus quæstiones eas adducam, quæ ad rem et institutum hoc communiter spectant : ceteras, quæ adversus Empedoclis confirmationes privatim feruntur, omittam.

4. Qui igitur instituto huic contradicunt, statim justitiam confundi, et immobilia moveri inquiunt : si jus eo usque provehamus, ut non solum ad rationalia, sed etiam ad irrationalia pertinere censeatur : ut non tam homines et deos ad nos spectare existimemus, quam cetera etiam bruta animalia, quibus nullum commercium nobiscum est : neque ipsorum aliis ad opus, aliis ad esum utamur, aliena prorsus, atque expertia societatis hominis, non secus ac reipublicæ humanæ esse judicantes. Qui enim erga ipsa perinde atque erga homines se gerere voluerit, ut ipsis parcat, et non noceat : dum justitiæ attribuit, quod ferre non potest, illud quod potest, destruit : et alienorum introductione, quod proprium est, tollit ac perdit. Efficitur enim ut vel si ipsis non parcamus, injuste agere nobis necesse sit : vel si parcamus, atque uti ipsis nolimus, vitam traducere non valeamus : et demum pecudum quodammodo vitam agamus, si pecudum usum repudiemus.

5. Ut enim Nomadum et Troglodytarum infinitam multitudinem omittam, qui nullum aliud alimentum agnoscunt nisi carnes : nobis qui mansuete vivere et humane videmur, non video, quodnam terræ opus, quodnam maris, quænam strenua ars, quodnam victus nostri ornamentum sit futurum reliquum, si erga cetera animalia tanquam nobis cognata ita affecti essemus, ut innoxie et pie erga ipsa nos gereremus? Profecto nullum tantæ inopiæ remedium quæ vitam omnem et justitiam tollit, comparare poterimus, nisi antiquam legem et præfinitionem servemus. Quoniam, ut inquit Hesiodus, Jupiter cum naturas distinxisset, et utrumque animalium genus separatim statuisset,

> Piscibus et volucrum generi pecudumque vorare
> Concessit mutuo se : quod nulla esset in ipsis
> Justitia : ast homines et justi fecit et æqui
> Participes.

6. Quibus autem nullum juste agendi commercium erga nos est, erga ea neque nos injuste agere possumus ; quam rationem qui respuunt, nullam aliam, ne angustam quidem justitiæ viam relinquunt, quam ingredi possit. Nam id quod jam diximus, naturam nostram quæ ex se non sufficit, sed indiga multorum est, auxilio a ceteris ani-

βοηθείας ἄρδην ἀναιρεῖν καὶ κατακλείειν εἰς τὸν ἄπορον καὶ ἀνόργανον καὶ ἀκτήμονα τῶν ἀναγκαίων βίον. Φασὶ δὲ οὐκ εὐτυχῶς διαβιῶναι τοὺς πρώτους γενομένους· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ζώων ἵστασθαι τὴν δεισιδαιμονίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὰ φυτὰ βιάζεσθαι. Τί γὰρ μᾶλλον ὁ βοῦν ἀποσφάττων καὶ πρόβατον ἀδικεῖ τοῦ κόπτοντος ἐλάτην ἢ δρῦν; εἴγε καὶ τούτοις ἐμφύεται ψυχὴ κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν. Τῶν μὲν οὖν ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ τοῦ περιπάτου τὰ κυριώτατα ταῦτα.

7. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἐπικούρου ὥσπερ γενεαλογίαν μακρὰν διεξιόντες φασίν, ὡς οἱ παλαιοὶ νομοθέται ἀπιδόντες εἰς τὴν τοῦ βίου κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πράξεις ἀνόσιον ἐπεφήμισαν τὴν ἀνθρώπου σφαγὴν καὶ ἀτιμίας οὐ τὰς τυχούσας προσῆψαν, τάχα μὲν καὶ φυσικῆς τινος οἰκειώσεως ὑπαρχούσης τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀνθρώπους διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς μορφῆς καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸ μὴ προχείρως φθείρειν τὸ τοιοῦτο ζῷον ὥσπερ ἕτερόν τι τῶν συγκεχωρημένων· οὐ μὴν ἀλλὰ τήν γε πλείστην αἰτίαν τοῦ δυσχερανθῆναι τοῦτο καὶ ἀνόσιον ἐπιφημισθῆναι τὸ μὴ συμφέρειν εἰς τὴν ὅλην τοῦ βίου σύστασιν ὑπολαβεῖν. Ἀπὸ γὰρ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς οἱ μὲν παρακολουθήσαντες τῷ συμφέροντι τοῦ διορίσματος οὐδὲν προσεδεήθησαν ἄλλης αἰτίας τῆς ἀνειργούσης αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πράξεως ταύτης, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι λαβεῖν αἴσθησιν ἱκανὴν τούτου, τὸ μέγεθος τῆς ζημίας δεδιότες, ἀπείχοντο τοῦ κτείνειν προχείρως ἀλλήλους. Ὧν ἑκάτερον φαίνεται καὶ νῦν ἔτι συμβαῖνον. Καὶ γὰρ οἱ μὲν θεωροῦντες τὸ συμφέρον τῆς προειρημένης διατάξεως ἑτοίμως ἐπ' αὐτῆς μένουσιν, οἱ δὲ μὴ δεκτικοὶ τούτου τὰς ἀπειλὰς φοβούμενοι τῶν νόμων· ἃς ἕνεκα τῶν ἀσυλλογίστων τοῦ χρησίμου διώρισάν τινες, παραδεξαμένων αὐτὰς τῶν πλειόνων.

8. Οὐδὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς βιαίως κατέστη νόμιμον οὔτε μετὰ γραφῆς οὔτε ἄνευ γραφῆς τῶν διαμενόντων νῦν καὶ διαδίδοσθαι πεφυκότων, ἀλλὰ συγχωρησάντων αὐτῷ καὶ τῶν χρησομένων. Φρονήσει γὰρ ψυχῆς, οὐ ῥώμῃ σώματος καὶ δυναστευτικῇ δουλώσει τῶν ὄχλων διήνεγκαν οἱ τὰ τοιαῦτα τοῖς πολλοῖς εἰσηγούμενοι, καὶ τοὺς μὲν εἰς ἐπιλογισμὸν τοῦ χρησίμου καταστήσαντες ἀλόγως αὐτοῦ πρότερον αἰσθανομένους καὶ πολλάκις ἐπιλανθανομένους, τοὺς δὲ τῷ μεγέθει τῶν ἐπιτιμίων καταπλήξαντες. Οὐ γὰρ ἦν ἑτέρῳ χρῆσθαι φαρμάκῳ πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος ἀμαθίαν ἢ τῷ φόβῳ τῆς ἀφωρισμένης ὑπὸ τοῦ νόμου ζημίας. Αὕτη γὰρ κατέχει μόνη καὶ νῦν τοὺς τυχόντας τῶν ἀνθρώπων καὶ κωλύει τὸ μήτε κοινῇ μήτε ἰδίᾳ τὸ ἀλυσιτελὲς πράττειν. Εἰ δὲ πάντες ἐδύναντο βλέπειν ὁμοίως καὶ μνημονεύειν τὸ συμφέρον, οὐδὲν ἂν προσεδέοντο νόμων, ἀλλ' αὐθαιρέτως τὰ μὲν εὐλαβοῦντο τῶν ἀπειρημένων, τὰ δὲ ἔπραττον τῶν προστεταγμένων. Ἱκανὴ γὰρ ἡ τοῦ χρησίμου καὶ βλαβεροῦ θεωρία τῶν μὲν φυγὴν παρασκευάσαι, τῶν δὲ αἵρεσιν· ἡ δὲ τῆς ζημίας ἀνάτασις πρὸς τοὺς μὴ προορωμένους τὸ λυσιτελοῦν. Ἀναγκα-

malibus arcere, nihil aliud est, quam funditus tollere, et in difficilem instrumentisque omnibus carentem, et necessariarum rerum inopem vitam concludere. Præterea primos illos homines non fortunate admodum vixisse aiunt: quippe cum non intra naturæ animalium terminos sese contineat superstitio, sed in plantas etiam tandem irrumpat. Quid enim qui bovem jugulat, aut ovem, magis injuste agit, quam qui abietem aut quercum dejicit? cum ex transformatione anima in ipsis quoque stirpibus inseratur. Atque hæc præcipua sunt argumenta, quæ Stoici et Peripatetici afferre consueverunt.

7. Epicurei autem prolixam quandam quasi genealogiam commemorantes, veteres inquiunt legislatores cum ad vitæ societatem et mutuas inter se hominum actiones respexissent, impiam esse hominis cædem sanxisse: iisque mulctas non quaslibet irrogasse, qui eam commisissent. Quamvis enim naturalis etiam quædam ex formæ et animæ similitudine hominibus erga homines cognatio sit, quæ faciat, ne ita prompte hujuscemodi animal, sicut cetera quæ concessa sunt, occidatur: præcipuam tamen causam, cur hoc ita impium facinus ac detestabile habitum fuerit, esse, quod non conferre id ad totam vitæ constitutionem existimarunt. Ex hac enim origine qui utilitatem institutionis hujus perceperunt, iis nulla alia causa opus fuisse, qua ab hujuscemodi scelere coercerentur, eos vero qui hujusce rei sensum habere non satis possent, magnitudine pœnæ deterritos a mutua cæde abstinuisse. Quorum utrumque, inquiunt, adhuc etiam evenire conspicitur. Nam qui ejusmodi decreti utilitatem considerant, prompte in officio persistunt: qui percipere eam nequeunt, minis legum terrefacti idem servant. Quas quidem minas promulgarunt nonnulli eorum causa qui venire in utilitatis considerationem nequirent: cum plerique eas admisissent.

8. Nullum enim a principio jus neque scriptum, neque non scriptum, violenter constitutum est ex iis quæ nunc usque permanent, et ejusmodi natura sunt, ut distribui late inter homines valeant: sed consensus etiam illorum accessit, qui usuri ipso essent. Prudentia enim animi, non viribus corporis aut dominatu in populos pollebant, qui talia plerisque hominibus introduxerunt; qua efficiebatur, ut alii in animadversionem utilitatis inducerentur, qui ipsius sine consideratione prius sensum habebant, et sæpenumero obliviscebantur: alii mulctarum magnitudine terrerentur. Nullo enim alio remedio ad utilitatis inscitiam uti licebat, quam supplicii legibus instituti terrore: qui quidem solus est, qui nunc quoque vulgares quoslibet homines coerceat, ac vetet, ne aut publice aut privatim, quod inutile est, perpetrent. Nam si omnes simili modo et perspicere, et in memoriam revocare utilitatem possent, nihil opus fuisset legibus: sed ultro homines et quæ interdicta sunt, evitarent, et agerent quæ jubentur. Quippe cum satis utilis et noxii consideratio futura esset et ad pravorum fugam, et ad bonorum electionem conciliandam. At pœnæ irrogatio ad eos spectat, qui utilita-

ζει γὰρ δεσπόζειν ἐπικρεμαμένη ταῖς ἀγούσαις ἐπὶ τὰς ἀσυμφόρους πράξεις ὁρμαῖς, καὶ βίᾳ συναναγκάζει τὸ δέον ποιεῖν.

9. Ἐπεὶ καὶ τὸν ἀκούσιον φόνον οὐκ ἔξω πάσης ζημίας κατέστησαν οἱ νομοθέται, ὅπως μηδεμίαν ἐνδῶσι πρόφασιν τοῖς ἑκουσίως τὰ τῶν ἀκουσίως δρώντων ἔργα μιμεῖσθαι προαιρουμένοις, ἀλλ' ὅπως μὴ ἀφύλακτον ᾖ μηδὲ ἠμελημένον τὸ τοιοῦτο, ὥστε πολλὰ πρὸς ἀλήθειαν ἀκούσια συμβαίνειν. Οὐ γὰρ συνέφερεν οὐδὲ τοῦτο διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας δι' ἃς καὶ τὸ καθ' ἑκούσιον τρόπον φθείρειν ἀλλήλους, ὥστε τῶν ἀκουσίων τῶν μὲν παρὰ τὴν ἀστάθμητον αἰτίαν καὶ ἀφύλακτον γιγνομένων ἀνθρωπίνῃ φύσει, τῶν δὲ παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἀνεπίστατον τῆς διαφορᾶς, βουληθέντες κωλῦσαι τὴν βλάπτουσαν τοὺς πλησίον ῥαθυμίαν, οὐκ ἀθῷον κατέστησαν ζημίας οὐδὲ τὴν ἀκούσιον πρᾶξιν, ἀλλὰ τῷ φόβῳ τῶν ἐπιτιμίων ἀφεῖλον τὸ πολὺ τῆς τοιαύτης ἁμαρτίας. Οἶμαι δ' ἔγωγε καὶ τοὺς συγκεχωρημένους ὑπὸ τοῦ νόμου φόνους τὰς ἀφοσιώσεις λαμβάνειν τὰς εἰθισμένας διὰ τῶν καθαρμῶν παρ' οὐδεμίαν ἑτέραν αἰτίαν παρὰ τῶν πρώτων καλῶς ταῦτα εἰσηγησαμένων ἢ παρὰ τὸ τῆς ἑκουσίου πράξεως ὅτι πλεῖστον βούλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ἀφιστάναι. Πανταχόθεν γὰρ ἐδέοντο τοῦ κωλύσοντος ἑτοίμως πράττειν τὸ μὴ συμφέρον οἱ τυχόντες. Ὅθεν οὐ μόνον ζημίας ἔταξαν οἱ πρῶτοι τοῦτο συνιδόντες, ἀλλὰ καὶ ἕτερον φόβον ἄλογον ἐπήρτησαν, οὐ καθαροὺς ἐπιφημίσαντες εἶναι τοὺς ὁπωσοῦν ἄνθρωπον ἀνελόντας, μὴ χρησαμένους καθαρμοῖς. Τὸ γὰρ ἀνόητον τῆς ψυχῆς ποικίλως παιδαγωγηθὲν ἦλθεν εἰς τὴν καθεστῶσαν ἡμερότητα, προσμηχανωμένων ἐπὶ τῆς ἀλόγου φορᾶς ἐπιθυμίας τιθασευμάτων ἐξ ἀρχῆς τῶν τὰ πλήθη διακοσμησάντων· ὧν ἐστι καὶ τὸ μὴ κτείνειν ἀλλήλους ἀκρίτως.

10. Τῶν δὲ λοιπῶν ζώων εἰκότως οὐδὲν διεκώλυσαν φθείρειν οἱ πρῶτοι διορίσαντες ἅ τε δεῖ ποιεῖν ἡμᾶς καὶ ἃ μή. Τὸ γὰρ συμφέρον ἐπὶ τούτων ἐκ τῆς ἐναντίας ἀπετελεῖτο πράξεως. Οὐ γὰρ δυνατὸν ἦν σώζεσθαι μὴ πειρωμένους ἀμύνεσθαι τοῦτο συντρεφομένους μετ' ἀλλήλων. Διαμνημονεύοντες δέ τινες τῶν τότε χαριεστάτων, ὡς αὐτοῦ τε ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν διὰ τὸ χρήσιμον πρὸς τὴν σωτηρίαν, τοῖς λοιποῖς ἐνεποίουν μνήμην τοῦ ἀποβαίνοντος ἐν ταῖς μετ' ἀλλήλων συντροφαῖς, ὅπως ἀπεχόμενοι τοῦ συγγενοῦς, διαφυλάττωσι τὴν κοινωνίαν, ἣ συνήργει πρὸς τὴν ἰδίαν ἑκάστου σωτηρίαν. Οὐ μόνον δὲ χρήσιμον ἦν τὸ χωρίζεσθαι μηδὲ λυμαντικὸν ποιεῖν μηδὲν τῶν ἐπὶ τὸν αὐτὸν τόπον συνειλεγμένων πρὸς τὸν τῶν ἀλλοφύλων ἐξορισμὸν ζώων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους τοὺς ἐπὶ βλάβῃ παραγιγνομένους. Μέχρι μὲν οὖν τινος διὰ ταύτην ἀπείχοντο τοῦ συγγενοῦς, ὅσον ἐβάδιζεν εἰς τὴν αὐτὴν κοινωνίαν τῶν ἀναγκαίων καὶ χρείας τινὰς παρείχετο πρὸς ἑκάτερον τῶν εἰρημένων· ἐλθόντος δὲ ἐπὶ πλέον τοῦ χρόνου καὶ τῆς δι' ἀλλήλων γενέσεως

tem percipere non possunt : quas terror impendens cogit appetitionibus dominari, quæ ad inutiles actiones ipsos trahunt : atque ita vi in officio continet.

9. Unde etiam neque involuntariam cædem omni prorsus pœna vacuam esse voluerunt legislatores, ut non modo nullam aliquibus occasionem darent facta eorum sponte imitandi, qui inviti egissent, sed illud etiam caverent, ne multa hujusmodi contingerent, quæ involuntaria revera essent. Nam neque id conferebat, easdem ob causas, ob quas etiam vetitum esse diximus, ne sponte homines sese mutuo perderent. Quapropter cum ex involuntariis alia ex incerta causa committantur atque ejusmodi, quæ ab humana natura evitari non possit : alia ex nostra negligentia et incuria, quantum quid referat, non advertentium : ut prohiberent, ne inertia nostra alii læderentur, neque involuntariam actionem impunitam reliquerunt, sed terrore pœnarum hujuscemodi peccati copiam cohibuerunt. Atque ego quidem existimo concessas etiam a lege cædes consuetis quibusdam expiationibus procurari non aliam ob causam a primis illis fuisse institutum, quam quod a voluntaria actione homines amovere quam longissime volebant : quippe cum ipsis undecunque aliqua prohibitione esset opus, ne ad ea quæ non utilia sunt perpetranda ita temere delaberentur. Unde non solum mulctas statuerunt, qui primi hoc animadvertere : sed alium etiam terrorem ratione carentem injecerunt, contaminatos eos esse denuntiantes qui hominem quomodocunque occidissent, nisi piaculis quibusdam sese expurgassent. Ita enim mentis expers animi pars vario modo erudita, in convenientem mansuetudinem devenit, dum irrationali cupiditatis incitationi varios cicurandi modos adinveniunt ii, qui a principio populos excoluerunt : quorum unus etiam est, ne se mutuo injudicate occidant.

10. At ex aliis animalibus merito nullum interfici vetuerunt ii, qui nobis quæ facienda essent aut non facienda primi constituerunt : quippe cum utilitas in his ex contraria actione nobis exsisteret. Non enim poterat fieri, ut salvi essent, nisi bestiarum insultus, qui simul degerent homines, propulsare conati fuissent. Cum igitur nonnulli ex iis qui tunc erant elegantissimi, memoria tenerent, se propterea abstinuisse a mutua cæde, quod ad salutem conferret, ceteris in communibus societatibus eventum rei commemorabant, ut a cognato genere abstinentes societatem conservarent, quæ ad propriam uniuscujusque salutem plurimum opitularetur. Hæc autem unum in locum collectorum hominum separatio et a mutua læsione abstinentia non solum ad alterius generis animalium impetus repellendos, sed etiam ad alios homines arcendos utilis erat, qui nocendi causa accederent. Atque aliquamdiu quidem hanc ob causam abstinuerunt a se mutuo qui in eandem necessariorum communionem conveniebant, et ad utrumque ex iis quæ dicta sunt, aliquem usum afferebant. Postea vero cum tempus processisset, et ex mutua procreatione latius diffusa jam esset cognatio atque ita

μακρὰν προηκούσης, ἐξωσμένων δὲ τῶν ἀλλοφύλων ζώων καὶ τῆς παρασπάσεως, ἐπιλογισμὸν ἔλαβόν τινες τοῦ συμφέροντος ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλων τροφαῖς, οὐ μόνον ἄλογον μνήμην.

11. Ὅθεν ἐπειράθησαν βεβαιοτέρως ἀνεῖρξαι τοὺς προχείρως φθείροντας ἀλλήλους καὶ τὴν βοήθειαν ἀσθενεστέραν κατασκευάζοντας διὰ τὴν τοῦ παρεληλυθότος λήθην. Πειρώμενοι δὴ τοῦτο δρᾶν τὰς ἔτι μενούσας καὶ νῦν κατὰ πόλεις τε καὶ ἔθνη νομοθεσίας εἰσήνεγκαν, ἐπακολουθήσαντος τοῦ πλήθους αὐτοῖς ἑκουσίως παρὰ τὸ μᾶλλον ἤδη τοῦ συμφέροντος ἐν τῇ μετ᾽ ἀλλήλων ἀθροίσει λαμβάνειν αἴσθησιν· ὁμοίως γὰρ εἰς τὴν ἀφοβίαν συνήργει τό τε λυμαντικὸν πᾶν κτεινόμενον ἀφειδῶς καὶ τὸ χρήσιμον πρὸς τὴν τούτου φθορὰν διατηρούμενον. Ὅθεν εἰκότως τὸ μὲν ἀπηγορεύθη, τὸ δὲ οὐκ ἐκωλύθη τῶν εἰρημένων. Ἐκεῖνό τε λέγειν οὐκ ἔστιν, ὡς ἔνια τῶν ζώων οὐ φθαρτικὰ τῆς ἀνθρωπίνης ὄντα φύσεως οὐδὲ καθ᾽ ἕτερον οὐδένα τρόπον λυμαινόμενα τοὺς βίους συγκεχώρηκεν ὁ νόμος ἀναιρεῖν ἡμῖν. Οὐδὲν γάρ, ὡς εἰπεῖν, ἐστὶ τοιοῦτο τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου συγκεχωρημένων, ὅπερ οὐκ ἐώμενον λαμβάνειν τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀφθονίας βλαπτικὸν γίγνοιτ᾽ ἂν ἡμῶν· ἐν δὲ τῷ νῦν πλήθει διατηρούμενον χρείας παρέχεταί τινας εἰς τὸν βίον. Καὶ γὰρ πρόβατον καὶ βοῦς καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτο μετριάζον μὲν φέρει τινὰς πρὸς τὴν ἀναγκαίαν ἡμῖν διαγωγὴν ὠφελείας, εἰς πᾶσαν δὲ ἐκπεσὸν δαψίλειαν καὶ μακρὰν ὑπεροχὴν ἔχουσαν τῆς καθεστώσης λυμαίνοιτ᾽ ἂν τὸν βίον ἡμῶν, τὸ μὲν καὶ πρὸς ἀλκὴν τρεπόμενον, ἅτε φύσεως εὐφυοῦς εἰς τοῦτο μετέχον, τὸ δὲ μόνον τὴν ἀνεθεῖσαν ἡμῖν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν καταναλίσκον. Διὸ καὶ παρὰ τὴν αἰτίαν ταύτην οὐδὲ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων ἐκωλύθη φθείρειν, ἵνα τὸ συμφέρον πρὸς τὴν χρείαν καταλείπηται πλῆθος καὶ τὸ ῥᾳδίως κρατεῖσθαι δυνησόμενον. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ λεόντων καὶ λύκων καὶ ἁπλῶς τῶν ἀγρίων προσαγορευομένων ζώων, ὁμοίως μικρῶν τε καὶ μεγάλων, οὐκ ἔστιν οὐδὲν λαβεῖν πλῆθος, ὃ καταλειπόμενον ἐπεκούφιζεν ἂν τὸν ἀναγκαῖον ἡμῶν βίον, οὕτω καὶ ἐπὶ βοῶν καὶ ἵππων καὶ προβάτων ἔχει καὶ ἁπλῶς τῶν ἡμέρων ὀνομαζομένων ζώων. Ὅθεν τὰ μὲν ἄρδην φθείρομεν, τῶν δὲ τὸ πλεῖον τῆς συμμετρίας ἀφαιροῦμεν.

12. Διὰ παραπλησίους ταῖς εἰρημέναις αἰτίας καὶ τὰ περὶ τὴν ἐδωδὴν διορισθῆναι τῶν ἐμψύχων νομιστέον ὑπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα καταλαβόντων νόμῳ, ἐπὶ δὲ τῶν οὐ ἐδωδίμων αἴτιον τὸ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον· ὥστε τοὺς λέγοντας, ὅτι πᾶν τὸ καλὸν καὶ δίκαιον κατὰ τὰς ἰδίας ὑπολήψεις ἐστὶ περὶ τῶν νενομοθετημένων, ἠλιθάτου τινὸς γέμειν εὐηθείας. Οὐ γάρ ἐστιν οὕτως ἔχον τοῦτο, ἀλλ᾽ ὅνπερ τρόπον ἢ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συμφερόντων, οἷον ὑγιεινῶν τε καὶ ἑτέρων μυρίων εἰδῶν· ἀλλὰ διαμαρτάνουσιν ἐν πολλοῖς τῶν τε κοινῶν ὁμοίως καὶ τῶν ἰδίων. Καὶ γὰρ τὰ παραπλησίως ἐφαρμόττοντα νομοθετήματα πᾶσιν οὐ καθορῶσί

externa animalia ejecta fuissent ac dissipata : in considerationem quoque ejus quod in convictu mutuo conferret venerunt nonnulli, nec sola, ut prius, absque ratione memoria id pertractarunt.

11. Unde stabilius etiam conati sunt eos prohibere, qui ex præteriti oblivione mutuas cædes perpetrantes imbecillius humanum præsidium redderent. Quod ut facerent, has legum institutiones, quæ adhuc in civitatibus et gentibus servantur, condiderunt : cum multitudo sponte ipsis etiam ex eo assentiret, quod majorem jam e mutua congregatione utilitatis sensum perciperet. Simili modo enim ad securitatem conducebat, ut sicut noxium omne nulla habita ratione interficeretur, ita quod ad necem ejus utile esset, conservaretur. Unde merito hoc fuit interdictum, illud vetitum nequaquam est. Porro neque illud dici potest, quædam esse animalia, quæ, licet humanam naturam non corrumpant neque ullo modo vitam lædant, concessum tamen a legibus sit ut interficiantur. Nullum enim ex iis quæ leges occidi permittunt, ejusmodi est, ut si in nimiam copiam excrescere sinatur, læsionem hominibus non afferat : si immoderato numero conservetur, usus quosdam vitæ humanæ non præstet. Nam ovis et bos et omnia hujusmodi si in mediocritate consistant utilitates quasdam ad necessariam nobis vitæ traductionem exhibent : si vero in multam redundantiam evaderent, et numero supra quam conveniat, excederent, vitam nostram labefactarent : boves quidem ad infestandum conversi, utpote qui satis valida et robusta ad id natura prædit[i] sint : oves alimentum quod a terra nobis exoriatur, depascentes. Ex hac enim causa neque hujus generis animalium cædes prohibita est : ut multitudo ea ipsorum relinquatur, quæ ad usum faciat quæque superari facile possit. Non enim sicut in leonibus, et lupis, et omnibus ceteris quæ feræ appellantur, tam parvis quam magnis, nulla reperiri multitudo potest, quæ si relinquatur, sublevare vitam nostram queat : ita quoque in bobus, et equis, et ovibus, et id genus ceteris quæ mansueta nuncupantur. Idcirco illa funditus perdere conamur : horum copiam, si modum excedat, supprimimus.

12. Simili ex causa quoque a veteribus legibus ea fuisse instituta existimandum est, quæ ad esum animalium spectant. Nam quod alia esui inepta habeantur, utile et inutile in causa esse perspicuum est. Quapropter asserere honestum omne ac justum ex propriis cujusque opinionibus de iis, quæ legibus sanciuntur, exsistere, non mediocris stultitiæ est. Non enim ita res se habet. Sed quemadmodum in reliquis utilibus, ut puta iis quæ ad sanitatem conducunt, aliisque innumeralibus, fallimur interdum, ita in multis et publicis et privatis error incidere consuevit, quippe cum legum institutiones quæ omnibus conveniant, non omnes advertant, sed alii alia nihil referre

τινες, ἀλλ' οἱ μὲν τῶν ἀδιαφόρων δοξάζοντες εἶναι παραλείπουσιν, οἱ δὲ τὴν ἐναντίαν δόξαν ὑπὲρ αὐτῶν ἔχουσι, καὶ τὰ μὴ καθόλου συμφέροντα πανταχοῦ τινες οἴονται συμφέρειν. Ὅθεν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀντέχονται τῶν οὐκ ἐφαρμοττόντων, εἰ καὶ ἐπί τινων ἐξευρίσκουσι τά τε πρὸς αὐτοὺς λυσιτελῆ καὶ τὰ κοινὴν ἔχοντα τὴν ὠφέλειαν· ὧν ἐστι καὶ τὰ περὶ τὰς ἐδωδὰς τῶν ἐμψύχων καὶ φθορὰς ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἐθνῶν διατεταγμένα διὰ τὸ τῆς χώρας ἴδιον, οἷς οὐκ ἀναγκαῖον ἐμμένειν ἡμῖν διὰ τὸ μηδὲ τὸν αὐτὸν οἰκεῖν τόπον. Εἰ μὲν οὖν ἠδύναντο ποιήσασθαί τινα συνθήκην ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους οὕτω καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ζώων ὑπὲρ τοῦ μὴ κτείνειν, μήτε πρὸς ἡμῶν ἀκρίτως αὐτὰ κτείνεσθαι, καλῶς εἶχε μέχρι τούτου τὸ δίκαιον ἐξάγειν· ἐπιτεταμένον γὰρ ἐγίγνετο πρὸς τὴν ἀσφάλειαν. Ἐπειδὴ δὲ τῶν ἀμηχάνων ἦν κοινωνῆσαι νόμου τὰ μὴ δεχόμενα τῶν ζώων λόγον, διὰ μὲν τοῦ τοιούτου τρόπου τὸ συμφέρον οὐχ οἷόν τε κατασκευάσασθαι πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐμψύχων ἀσφάλειαν μᾶλλόν περ ἢ τῶν ἀψύχων, ἐκ δὲ τοῦ τὴν ἐξουσίαν λαμβάνειν, ἣν νῦν ἔχομεν εἰς τὸ κτείνειν αὐτά, μόνως ἐστὶ τὴν ἐνδεχομένην ἔχειν ἀσφάλειαν. Τοιαῦτα μὲν καὶ τὰ τῶν Ἐπικουρείων.

13. Λοιπὸν δὲ ὁ πολὺς καὶ δημώδης ἄνθρωπος ἃ λέγειν εἴωθεν παραθετέον. Τοὺς γὰρ παλαιούς φασιν τῶν ἐμψύχων ἀποσχέσθαι οὐ δι' εὐσέβειαν, διὰ δὲ τὸ μήπω εἰδέναι τὴν τοῦ πυρὸς χρῆσιν· ὡς δ' ἔμαθον, τιμιώτατόν τε καὶ ἱερώτατον νομίσαι Ἑστίαν τε προσειπεῖν καὶ συνεστίους ἀπὸ τούτου γενέσθαι καὶ λοιπὸν χρήσασθαι τοῖς ζώοις. Εἶναι μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἀνθρώπῳ τὸ σαρκοφαγεῖν, παρὰ φύσιν δὲ τὸ ὠμοφαγεῖν. Πυρὸς οὖν εὑρεθέντος ἀπολαβεῖν τὸ κατὰ φύσιν δι' ἑψήσεως, προσεμένους τὰ κρέα. Δι' ἃ « ὠμοφάγοι » μὲν οἱ « θῶες » καὶ ἐν ὀνείδει τὸ « Ὠμὸν βεβρώθοις Πρίαμον » καὶ « Ὠμ' ἀποταμνόμενον κρέα ἔδμεναι, » ὡς ἂν δὴ τοῖς ἀθέοις ἀποδεδομένης τῆς τῶν ** « κρεῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας παντοίων. » Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐ προσεφέροντο τὰ ἔμψυχα· οὐ γὰρ ἦν ὠμοφάγον ζῷον ὁ ἄνθρωπος· ὡς δὲ ἡ τοῦ πυρὸς εὑρέθη χρῆσις, πυρικμήτοις οὐ μόνον τοῖς κρέασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς εἰπεῖν, τοῖς πλείστοις βρωτοῖς ἐχρῶντο. Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ὠμοφάγον ὁ ἄνθρωπος δηλοῖ τινα ἔθνη ἰχθυοφάγα· τοὺς γὰρ ἰχθῦς ὀπτῶσιν οἱ μέν, ἐπειδὰν αἱ πέτραι μάλιστα διάπυροι γένωνται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, οἱ δὲ καὶ ἐν ἄμμῳ. Ὅτι δὲ σαρκοφάγον, αὐτὸ τοῦτο δηλοῖ τὸ μηδὲν ἔθνος ἀπέχεσθαι ἐμψύχων· καὶ οὐ κατὰ διαστροφὴν οἱ Ἕλληνες προσήκαντο, ἐπεὶ καὶ τοῖς βαρβάροις ταὐτόν ἐστιν ἔθος.

14. Ὁ δὲ κελεύων μὴ ἐσθίειν καὶ ἄδικον ἡγούμενος, οὐδὲ κτείνειν δίκαιον ἐρεῖ οὐδὲ ψυχὰς ἀφαιρεῖσθαι. Ἀλλὰ μὴν πρός γε τὰ θηρία πόλεμος ἡμῖν ἔμφυτος ἅμα καὶ δίκαιος. Τὰ μὲν γὰρ ἑκόντα ἐπιτίθεται τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ λύκοι καὶ λέοντες· τὰ δ' οὐχ ἑκόντα, ὥσπερ οἱ ἔχεις· πατηθέντες γὰρ ἐνίοτε δάκνουσιν· καὶ τὰ μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτίθεται, τὰ δὲ τοὺς καρποὺς

existimantes prætermittant, alii contraria de iisdem opinentur, et quæ omnibus in universum non conferunt, utilia ubique esse judicent. Ex quo fit, ut quæ omnibus non conveniunt, interdum decernant, si ea quæ sibi sunt emolumento ad communemque inter se utilitatem faciant, invenerint. Ejusmodi sunt quæ de animalium esu et cæde apud plerasque nationes ex regionis proprietate instituta sunt : quæ profecto nobis, cum eodem in loco non habitemus, servari non debent. Si igitur, sicut inter homines, ita inter cetera animalia pactum aliquod de cæde fieri potuisset, ne et illa nos, et nos illa promiscue interficeremus, recte eo usque tantummodo productum jus fuisset : satis enim ad securitatem fecisset. Quod vero fieri nullo modo poterat, ut ea legum et juris communicationem haberent, quæ expertia ratione sunt : eo consilio ad tutelam a ceteris animalibus comparandam nulla utilitas exsistebat : sed sola interficiendorum illorum licentia, quam nunc etiam habemus, securitas nobis conciliatur. Atque hæc sunt, et ejusmodi quæ ab Epicureis in hanc sententiam dici consueverunt.

13. Reliquum est ut quæ a ceteris e vulgo hominibus hac de re circumferri soleut, subjungamus. Antiquos illos homines aiunt non pietatis causa ab animalium esu abstinuisse, sed propterea quod usum ignis nondum animadverterant. Quem ubi perceperunt, adeo venerabilem et sacrum esse sibi existimasse, ut Vestam appellarent, atque ex eo convestales et contubernales facti fuerint; vescique animalibus cœperint. Esse enim homini secundum naturam ut carnes comedat, sicut ut crudis vescatur, præter naturam. Unde effectum postea esse invento igne, ut ad id quod naturæ suæ conveniebat, devenerint, dum adhibita coctione carnes admiserint. Crudivori nam sunt lynces. Et in opprobrium dictum illud est, Crudum namque ederes Priamum : et, Crudas dilacerans carnes pleno ore vorabat : quasi videlicet crudarum carnium esus impiis attribuatur. Illud vero humanum : Carnibus at plenas variis hinc inde minister Apposuit lances. Primum igitur animalibus non vescebantur, quia crudivorum animal homo non erat. Ubi vero ignis usus fuit repertus, igne coctis non solum carnibus, sed aliis quoque plerisque eduliis utebantur. Nam crudivorum animal non esse hominem, quædam gentes quæ piscibus tantum vescuntur declarant. Pisces enim alii supra saxa ubi fervorem ex sole maxime contraxerint, alii in arena torrere consueverunt. Carnivorum autem esse illud manifestat, quod ab animalium esu nulla gens abstinet, neque Græci ob perversitatem hunc morem admiserunt, sed barbaris quoque consuetudo eadem est.

14. Nam qui vesci illis vetat et injustum putat, neque interficere ipsa privareque anima esse justum asseret. At adversus feras insitum nobis ac justum bellum est, quippe cum aliæ ultro homines invadant, ut lupi et leones : aliæ non ultro, ut viperæ, quæ si conculcentur aliquando mordent : et aliæ in homines, aliæ in fruges grassantur. Pro quibus omnibus ulcisci bestias consuevimus et eas

φθείρει· ὑπὲρ ὧν πάντων μέτιμεν ταῦτα, καὶ τὰ κατάρξαντα θηρία κτείνομεν καὶ τὰ μὴ κατάρξαντα, ὡς μή τι πρὸς αὐτῶν πάθωμεν. Οὐκ ἔστι γὰρ ὅστις ἰδὼν ὄφιν οὐκ ἔκτεινε δυνάμενος, ὡς μήτ' αὐτὸς δηχθείη μήτ' ἄλλος ἁπλῶς ἄνθρωπος· οὐ γὰρ μόνον ἐστὶ μῖσος κατὰ τῶν κτεινομένων, ἀλλὰ καὶ στοργὴ πρὸς ἄνθρωπον ἀνθρώπου. Δικαίου δ' ὄντος τοῦ πρὸς τὰ θηρία πολέμου, πολλῶν ἀπεχόμεθα τῶν συνανθρωπούντων. Ὅθεν οἱ Ἕλληνες οὔτε κυνοφαγοῦσιν, οὔθ' ἵππους ἐσθίουσιν οὔτ' ὄνους μέντοι [ἐσθίουσιν], ὡς ταὐτοῦ γένους τοῖς ἀγρίοις τὸ ἥμερον· ὡσαύτως τε τοὺς ὄρνιθας. Οὐδὲ γάρ ἐστι χρήσιμον πρὸς ἄλλο τι ὗς ἢ πρὸς βρῶσιν. Φοίνικες δὲ καὶ Ἰουδαῖοι ἀπέσχοντο, ὅτι οὐδ' ὅλως ἐν τοῖς τόποις ἐφύετο· ἐπεὶ οὐδὲ νῦν ἐν Αἰθιοπίᾳ φασὶν ὁρᾶσθαι τὸ ζῶον τοῦτο. Ὡς οὖν κάμηλον ἢ ἐλέφαντα Ἑλλήνων οὐδεὶς θεοῖς ἔθυσε, παρ' ὅσον οὐδ' ἤνεγκεν ἡ Ἑλλὰς ταῦτα τὰ ζῶα, οὕτως οὐδ' ἐν Κύπρῳ ἢ Φοινίκῃ θεοῖς προσήχθη τὸ ζῶον τοῦτο, παρ' ὅσον οὐκ ἦν ἐντόπιον· οὐδὲ Αἰγύπτιοι θεοῖς θύουσιν ὗν παρὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Τὸ δ' ὅλως ἀπέχεσθαι τοῦ ζώου τινὰς ὅμοιόν ἐστιν τῷ μηδ' ἂν ἡμᾶς ἐθελῆσαι καμήλεια ἐσθίειν.

15. Διὰ τί δ' ἄν τις καὶ ἀπόσχοιτο τῶν ἐμψύχων; Ἆρά γε τὴν ψυχὴν χείρω ποιεῖ ἢ τὸ σῶμα; Δῆλον δ' ἐστὶν ὡς οὐδέτερον. Τὰ γὰρ σαρκοφαγοῦντα ζῶα συνετώτερα τῶν ἄλλων. Θηρευτικὰ γοῦν ἐστι καὶ τέχνην ἔχει ταύτην, ἀφ' ἧς περιποιεῖται τὸν βίον, ἰσχύν τε καὶ ἀλκὴν κέκτηται, ὥσπερ λέοντες καὶ λύκοι· ὥσθ' ἡ κρεοφαγία οὔτε τὴν ψυχὴν οὔτε τὸ σῶμα λυμαίνεται. Δῆλον δ' ἐστι κἀκ τοῦ τοὺς ἀθλητὰς τὰ σώματα κρείσσω τῇ κρεοφαγίᾳ παρέχειν, κἀκ τῶν ἰατρῶν, οἳ τὰ ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας σώματα ἀναλαμβάνουσι ταῖς κρεηφαγίαις. Τοῦ δὲ μὴ ὑγιῶς δοξάσαι τὸν Πυθαγόραν σημεῖον οὐ μικρόν· τῶν γὰρ σοφῶν ἀνδρῶν οὐδεὶς ἐπείσθη, οὔτε τῶν ἑπτὰ οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων φυσικῶν, ἀλλ' οὐδ' ὁ σοφώτατος Σωκράτης οὐδ' οἱ ἀπὸ Σωκράτους.

16. Φέρε δὲ καὶ πεισθῆναι πάντας ἀνθρώπους τῷ δόγματι. Τίνα τοίνυν ἡ ἐπιγονὴ τῶν ζώων ἕξει μοῖραν; Ὗς μὲν γὰρ ὅσα τίκτει καὶ λαγὼς οὐδένα λανθάνει. Πρόσθες δὲ καὶ τἄλλα ζῶα πάνθ' ἁπλῶς. Πόθεν οὖν τούτοις ἡ νομὴ, καὶ τί πείσονται οἱ γεωργοί; Καὶ γὰρ φθειρομένων τῶν καρπῶν τοὺς φθείροντας οὐκ ἀποκτείνουσιν, ἡ γῆ τε τὸ πλῆθος οὐκ οἴσει τῶν ζώων, τά τε θνήσκοντα ἐκ τῆς σηπεδόνος φθορὰν ἐμποιήσει, λοιμοῦ τε κατασχόντος οὐκ ἔσται καταφυγή. Θάλασσα μὲν γὰρ καὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι ἰχθύων πεπλήσονται, ὁ δὲ ἀὴρ ὀρνίθων, ἡ δὲ γῆ πλήρης ἑρπετῶν παντοίων.

17. Πόσοι δὲ πρὸς θεραπείαν ἐμποδισθήσονται ἀπεχόμενοι τῶν ζώων; Τοὺς γοῦν τῶν ὄψεων ἀποτυφλουμένους ἔστιν ἰδεῖν ἔχεως βρώσει τηρήσαντας ὅρασιν. Κρατέρου τοῦ ἰατροῦ οἰκέτης ξένῳ περιπεσὼν νοσήματι, τῶν σαρκῶν ἀπόστασιν λαβουσῶν ἐκ τῶν ὀστῶν,

sive lacessiverint, sine non lacessiverint, ne mali quippiam inde nobis eveniat, interficimus. Nemo enim est, qui si viderit serpentem, statim cum pro viribus non occidat: ne vel ipse vel quispiam omnino alius homo morsu infestetur. Id quod non tam bestiæ odio, quam hominis erga hominem benevolentia efficitur. Cum igitur justum adversus bestias bellum sit, a multis tamen solemus abstinere, quæ cum hominibus versantur. Unde Græci neque canibus, neque equis vescuntur, neque item asinis, quum ejusdem generis sint tam agrestes quam cicures: sues tamen edunt: nec non etiam cohortales aves. Neque enim ad aliud quippiam sus utilis est, quam ad esum. Ab eo tamen Phœnices et Judæi propterea abstinebant, quia ne omnino quidem illis in locis oriebatur. Nunc quoque in Æthiopia hujusmodi animal non reperiri affirmant. Sicut igitur neque camelum neque elephantem diis ex Græcis quispiam mactavit, eo quod neque prorsus ea animalia Græcia producebat: ita neque in Cypro, aut Phœnicia, diis oblatum hoc animal est, quia locis illis deerat. Neque Ægyptii id nunc quoque sacrificant eandem ob causam. Quod autem ab hoc animali aliqui omnino abstineant, perinde est, ac si nos etiam camelinas carnes edere abhorreremus.

15. Sed curnam ab animalium esu abstineat quispiam? nunquidne animam sibi deteriorem reddat, aut corpus? At neutrum ex eo effici perspicuum est. Quæ carnibus enim vescuntur animalia, perspicatiora ceteris sunt. Venatoria quippe sunt, et eam artem exercent, qua vitam servant. Robur item et vires acquirunt, ut leones et lupi. Ut carnium esus neque animam neque corpus lædere conspiciatur. Adde quod inde etiam peti hujusce rei comprobatio potest; quod et certatores carnibus vescendo robustiora sibi corpora efficiunt, et medici attenuata ægrolantium corpora carnium cibariis adhibitis instaurare consueverunt. Nam quod non recte opinatus Pythagoras fuerit, illud non parvum indicium est: ex sapientibus enim viris nullus decreto ejus acquievit, non ex septem illis, non ex posterioribus quispiam, quin neque sapientissimus Socrates ejusque discipuli.

16. Sed age demus omnes homines acquievisse. Animalium propagatio quonam progredietur? sus enim quot pariat et lepus, neminem latet. Ceterorum animalium omnium fœturam adjunge, unde pabulum suppetet? Quid facient agricolæ? devastatis enim frugibus devastatores non occident, atque terra copiam superexcrescentium animalium non feret. Ex morientium autem putredine corruptio inducetur, atque ita pestilentiæ obortæ refugium nullum reperietur. Mare enim et fluvii et lacus piscibus replebuntur, aer avibus; terra variis reptilibus scaturiet.

17. Accedit quod multi medicinis frustrarentur, si ab animalium esu abstinendum esset. Qui enim cæcutiunt, viperæ esu visum servant. Crateri medici servus cum in novum quendam morbum incidisset, ita ut carnes ejus ab ossibus abscederent ex medicamentis nullum remedium unquam

τοῖς μὲν φαρμάκοις ὠφέλητο οὐδέν· ἰχθύος δὲ τρόπῳ ἔχει σκευασθέντι καὶ βρωθέντι διεσώθη, τῆς σαρκὸς συγκολληθείσης. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ζῶα θεραπεύει προσενεχθέντα καὶ τῶν ζώων ἓν ἕκαστον μέρος. Ἃ δὴ πάντα παραιρεῖται ὁ παραιτούμενος τὰ ἔμψυχα.

18. Εἰ δέ, ὥς φασι, καὶ τὰ φυτὰ ψυχὴν ἔχει, οἷος ἂν εἴη ὁ βίος, μήτε ζώων μήτε φυτῶν ἡμῶν ἀποτεμνόντων; Εἴπερ δὲ μὴ ἀσεβεῖ ὁ τὰ φυτὰ κατακόπτων, οὐδ' ὁ τὰ ζῶα.

19. Ἀλλ' οὐ χρῆναι φήσει τις κτείνειν τὸ ὁμόφυλον, εἴγε ὁμοούσιοι αἱ τῶν ζώων ψυχαὶ ταῖς ἡμετέραις. Ἀλλ' εἰ μὲν ἑκούσας τις εἰσκρίνεσθαι τὰς ψυχὰς δίδωσι, νεότητος ἐρώσας ἄν τις φαίη εἰσκρίνεσθαι· ἐν γὰρ ταύτῃ πάντων ἀπόλαυσις. Διὰ τί οὖν οὐκ εἰς ἀνθρώπου πάλιν εἰσεδύοντο φύσιν; Εἰ δὲ ἑκούσας μὲν καὶ νεότητος ἔρωτι, διὰ δὲ παντὸς εἴδους ζώων, κεχαρισμένον ἂν εἴη αὐταῖς τὸ ἀναιρεῖσθαι. Ἡ γὰρ ἐπάνοδος ταχίων ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, τά τε σώματα ἐσθιόμενα λύπην οὐκ ἂν ἐντίκτοι ταῖς ψυχαῖς ὡς ἂν ἀπηλλαγμέναις αὐτῶν, ἔρως δ' ἂν αὐταῖς εἴη ἐν ἀνθρώπου φύσει γενέσθαι, ὥσθ' ὅσον ἂν λυποῖντο ἐκλείπουσαι τὸ ἀνθρώπινον, ἐπὶ τοσούτῳ χαίροιεν ἀπολείπουσαι τὰ ἄλλα σώματα. Ταχίων γὰρ ἡ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐπάνοδος, ὃς τῶν ἀλόγων δεσπόζει πάντων, ὡς ὁ θεὸς ἀνθρώπων. Αἰτία τοίνυν ἱκανὴ ἀναιρεῖν τὰ ἄλλα ζῶα, ἐφ' ὅσον ἀδικεῖ κτείνοντα τοὺς ἀνθρώπους. Εἰ δ' εἰσὶν αἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἀθάνατοι ψυχαί, αἱ δὲ τῶν ἀλόγων θνηταί, οὐκ ἀδικοῦμεν οἱ ἄνθρωποι τὰ ἄλογα κτείνοντες, ὥσπερ ὠφελοῦμεν, εἴπερ εἰσὶν ἀθάνατοι, κτείνοντες· εἰς ἐπάνοδον γὰρ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦτο δρῶμεν.

20. Εἰ δ' ἀμύνομεν, οὐκ ἀδικοῦμεν, ἀλλ' ἀδικοῦντα μετερχόμεθα, ὥστ' εἰ μὲν ἀθάνατοι αἱ ψυχαί, κτείνοντες ὠφελοῦμεν· εἰ δὲ αἱ τῶν ἀλόγων θνηταί, κτείνοντες οὐδὲν ἀσεβὲς πράττομεν. Εἰ δὲ καὶ ἀμύνομεν, πῶς οὐκ ἐν δίκῃ πράττομεν; Ὄφιν μὲν οὖν καὶ σκορπίον, κἂν μὴ ἐπίωσιν ἡμῖν, κτείνομεν, ἵνα μηδ' ἄλλος πρὸς αὐτῶν τι πάθῃ, τῷ κοινῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἀμύνοντες· ἐπιχειροῦντα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἢ τοῖς συνανθρωποῦσιν ἢ τοῖς καρποῖς, πῶς οὐκ ἂν δικαίως κτείνοιμεν;

21. Εἰ δ' ἅπαξ ἀδικίαν τις ταύτην ἡγεῖται, μήτε γάλακτι χρήσθω μήτ' ἐρίῳ μήτε ᾠοῖς μήτε μέλιτι. Ὡς γὰρ ἄνθρωπον ἀδικεῖς ἀφαιρούμενος τὴν ἐσθῆτα, οὕτως καὶ τὴν οἶν πέξας· ἐσθὴς γὰρ αὕτη τοῦ προβάτου· καὶ τὸ γάλα οὐ σοὶ γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἀποκυηθεῖσι τέκνοις· ἥ τε μέλισσα ταύτην αὑτῇ τροφὴν συνελέξατο, ἣν ἀφελόμενος ἡδονὴν σαυτῷ κατεσκεύασας. Καὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων λόγον σεσίγηκα, ὅτι καὶ τῶν φυτῶν ἀδικοῦμεν ἁπτόμενοι. Εἰ δὲ ταῦθ' ἡμῶν χάριν γέγονε, καὶ ἡ μέλισσα ἡμῖν δουλεύουσα τὸ μέλι ἐργάζεται καὶ τὸ ἔριον ἐπιφύεται τῶν προβάτων, ὃ ἡμῖν κόσμος καὶ ἀλέα.

22. Αὐτοῖς δὲ τοῖς θεοῖς εἰς εὐσέβειαν συντελοῦντες

sensit: ubi vero vipera in modum piscis condita vesci cœpit, carne consolidata salutem consequutus est. Multa quoque alia animalia, quin partes etiam singulæ aliorum animalium morbos multos curant. Quas omnes curationes sibi præcidit, qui animalibus vesci recusat.

18. Quodsi, ut inquiunt, plantæ etiam anima præditæ sunt, qualis tandem vita nostra erit, si neque ex animalibus, neque ex plantis quippiam percipiamus? Si vero impie non agit qui plantas decerpit atque evellit, neque qui animal occidit, sceleri esse obnoxius censendus est.

19. At enim diceret quispiam, si brutorum animæ eadem substantia sunt, qua nostræ, in cognatam cædem sæviendum non esse. Sed si sponte eas corporibus jungi quis concedat, amore juventutis captas id facere asseret. Quippe cum in juventute omni jucunditate frui liceat. Cur igitur in hominis naturam rursus non ingrediuntur? Sin autem sponte in corpora abire et amore juventutis fatendum est, sed ita tamen, ut per omnes animalium species ambiendum ipsis sit: gratam ipsis esse animalium cædem existimandum est, qua celerior ipsis in hominem reditus procuratur. Nam corpora si comedantur, nullam afferre molestiam ipsis possunt, cum ab ipsis separatæ jam sint, et in hominis natura esse concupiscant. Immo quanto dolore afficiuntur, dum humanum corpus deserunt, tantæ contra voluptati, dum ab aliis corporibus absolvuntur, esse ipsis putandum est: quippe cum ita fiat, ut in hominem maturius redeant: qui principatum in ceteras animantes, non secus ac deus in homines obtinet. Satis idonea itaque causa ad interficienda ipsa est, quod occidendo homines lædunt. Si enim immortales animæ hominum sunt, brutorum mortales, interimendo ea injuste non agimus. Sin autem ipsæ etiam sunt immortales, interficiendo prosumus: ad celeriorem enim ipsis in humanam naturam reditum id facimus.

20. At si ulciscimur, non offendimus, sed offendentia vindicamus. Quare si immortales eorum animæ sunt, cædem inferendo ipsis prosumus. Si sunt mortales, nihil impii agimus. Si vero etiam ulciscimur, quo pacto non juste admodum nos gerimus? Serpentem enim et scorpium, etiamsi nondum lacessant, necamus, communi hominum generi opitulantes, ne alius mali aliquid ab ipsis patiatur. Ea autem quæ homines invadunt, aut ea lædunt quæ cum hominibus versantur, aut fruges vastant, quomodo non merito tollenda e medio sunt?

21. Porro si injustitiam prorsus quispiam hanc existimet, neque lacte, aut lana, aut ovis, aut melle utendum ipsi erit. Nam sicut injuste agis, si hominem spolias, ita si ovem totonderis, injuriam infers: ovis enim indumentum illud est, quod detrahis. Lac etiam non tibi, sed editis jam fœtibus præparatum est. Apis quoque sibi id alimentum collegit, quod tu ereptum delicias tibi facis. Omitto interim Ægyptiorum religionem, qui injuste agere, si plantis vim inferamus, nos putant. Si vero hæc nostri causa efficiuntur, et apis nobis inserviens mel operatur, et vellus ovibus superexcrescit, ut ornatui nobis et tepori sit.

22. Quin ipsis quoque diis pietatem exercentes animalia

ζῶα θύομεν· καὶ αὐτῶν ὁ μὲν Ἀπόλλων λυκοκτόνος, ἡ δὲ Ἄρτεμις θηροκτόνος· ἐπεὶ καὶ οἱ ἡμίθεοι καὶ οἱ ἥρωες πάντες καὶ γένει καὶ ἀρετῇ ἡμῶν προὔχοντες ἐδοκίμασαν τὴν τῶν ἐμψύχων προσφοράν, ὥστε καὶ θεοῖς θύειν δωδεκηίδας καὶ ἑκατόμβας. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἔν τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπὶ τούτῳ ὕμνηται, ὅτι βουφάγος ἦν.

23. Τὸ δὲ λέγειν ὅτι πόῤῥωθεν Πυθαγόρας ἠσφαλίζετο τῆς ἀλληλοφαγίας ἀποκρουόμενος τοὺς ἀνθρώπους, εὔηθες. Εἰ μὲν γὰρ οἱ κατὰ Πυθαγόραν πάντες ἄνθρωποι ἀλλήλους ἤσθιον, ληρώδης ὁ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀποσπῶν τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα τῆς ἀλληλοφαγίας ἀποστήσῃ. Διὰ τοῦτο γὰρ ἔμελλε μᾶλλον αὐτοὺς προτρέψεσθαι, ἀποφαίνων ὡς ἴσον ἐστὶν ἀλλήλους ἐσθίειν καὶ ὑῶν τε καὶ βοῶν σαρκὸς ἐμφορεῖσθαι. Εἰ δὲ μὴ ἦσαν ἀλληλοφάγοι τότε, τί ἔδει τούτου τοῦ δόγματος; Εἰ δ' ἑαυτῷ καὶ τοῖς ἑταίροις τὸν νόμον ἐτίθει, αἰσχρὰ ἡ ὑπόθεσις· ἀλληλοφάγους γὰρ ἀποδείκνυσι τοὺς Πυθαγόρᾳ συμβιώσαντας.

24. Τοὐναντίον δὲ συμβήσεσθαι ὧν οὗτος ἐστοχάζετο. Εἰ γὰρ ἀποστησόμεθα τῶν ἐμψύχων, οὐ μόνον πλούτου τοῦ τοιούτου καὶ ἡδονῆς ἀπολειψόμεθα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρούρας ἀπολοῦμεν φθειρομένας ὑπὸ τῶν θηρίων, ὑπό τε ὄφεων καταλήψεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ τῶν πετεινῶν, ὥστε καὶ τοὺς ἀρότους χαλεπῶς γίγνεσθαι καὶ τὰ σπαρέντα εὐθύς τε ὑπὸ τῶν ὀρνίθων ἀναλέγεσθαι καὶ τὰ τελεωθέντα ὑπὸ τῶν τετραπόδων ἅπαντα ἀναλίσκεσθαι. Τοσαύτης δὲ ἀπορίας βροτῶν γιγνομένης, ἀνάγκη πικρὰ καταλήψεται ἐπ' ἀλλήλους τραπέσθαι.

25. Καὶ μὴν καὶ οἱ θεοὶ συντάξεις τε πολλοῖς θεραπείας ἕνεκα δεδώκασι τὰς ἐκ θηρίων, καὶ πλήρης γε ἡ ἱστορία, ὡς αὐτοὶ προσέταξάν τισι καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ προσφέρεσθαι τῶν τυθέντων. Ἐν δὲ τῇ καθόδῳ τῶν Ἡρακλειδῶν οἱ ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα στρατεύοντες μετ' Εὐρυσθένους καὶ Προκλέους ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων ὄφεις ἔφαγον, οὓς ἔδωκεν ἡ γῆ τότε τροφὴν τῷ στρατοπέδῳ. Ἄλλῳ δὲ στρατῷ πεινῶντι κατὰ τὴν Λιβύην ἐνέπεσε νέφος ἀκρίδων. Ἐν τοῖς Γαδείροις καὶ τόδε συνέτυχε. Βόγος ἦν βασιλεὺς Μαυρουσίων ὁ ἐν Μεθώνῃ σφαγεὶς ὑπ' Ἀγρίππα· οὗτος ἐπεχείρησε τῷ Ἡρακλείῳ πλουσιωτάτῳ ὄντι ἱερῷ. Ἔστι δὲ νόμος τοῖς ἱερεῦσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν αἱμάσσειν. Τοῦτο δὲ ὅτι οὐ γνώμῃ γίγνεται ἀνθρώπων, ἀλλὰ κατὰ θεόν, ὁ τότε καιρὸς ἀπέδειξε· τῆς γὰρ πολιορκίας ἐγχρονιζομένης, ἐπέλειπον τὰ ἱερεῖα. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐν ἀπορίᾳ γενόμενος ὄνειρον ὁρᾷ τοιόνδε. Ἐδόκει ἑστάναι μέσος τῶν στηλῶν τῶν Ἡρακλείων, ἔπειτ' ἄντικρυς τοῦ βωμοῦ ὁρᾶν ὄρνιν καθεζόμενον καὶ πειρώμενον ἐφίπτασθαι· ἐπιπτάντα δὲ εἰς τὰς χεῖρας ἐλθεῖν αὐτοῦ· ᾧ δὴ καὶ τὸν βωμὸν αἱμάξαι. Τοῦτ' ἰδὼν ἅμ' ἡμέρᾳ ἐξαναστὰς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἦλθε καὶ ὥσπερ ἐν τῷ ὀνείρῳ στὰς ἐπὶ τοῦ πύργου ἀποβλέπει· ὁρᾷ τε τὸν ὄρνιν ἐκεῖνον οἷον ἐν τοῖς ὕπνοις, ἐλπίσας τε ἐκβαίνειν τοὐνύπνιον ἔστη. Καταπτὰς δ' ὁ ὄρνις ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐκαθέζετο, εἰς τὰς χεῖράς θ' αὐτὸν ἔδωκε τοῦ ἀρχιε-

sacrificamus: et ex ipsis Apollo lupicida, et Diana fericida nuncupatur. Nam et semidei et heroes omnes qui genere et virtute nobis antecelluerunt, animantium esum ita approbarunt, ut diis etiam et δωδεκηίδας et ἑκατόμβας hoc est duodecim ovium, et centum boum sacrificia mactare instituerint. Hercules vero inter alia ea quoque laude celebratus est, quod bovem esitaret.

23. Si quis vero dicat Pythagoram suo hoc decreto nihil aliud voluisse, quam e longinquo cavere, ne homines se mutuo comederent, stultum plane est. Nam si Pythagoræ tempestate omnes homines se mutuo edebant, absurda ea institutio est, quæ a ceterorum animalium cæde deterret, ut a mutua esione homines arceat, quippe cum in contrarium potius sit incitatura, dum se mutuo edere idem esse peccatum ostendit, ac si boum et suum carnibus vescerentur. Sin autem tunc mutuo sese non edebant, quid opus hujuscemodi institutione erat? At si sibi et sociis suis legem hanc sanxit, turpe quidem argumentum est: eos enim qui cum Pythagora versabantur hac se mutuo edendi sævitia laborasse indicat.

24. Adde quod contrarium quoque quam ipse studebat, eventurum. Si enim ab animantibus abstineremus, non solum divitiis hujusmodi et voluptate privaremur, verum etiam agros ipsos a bestiis devastatos amitteremus. Quippe cum tota terra et serpentibus et volucribus esset occupata: ita ut et arationes fieri difficulter possent, et quæ disseminata quomodocunque essent ab avibus continuo raperentur, et quæ ad frugem vix pervenissent, a quadrupedibus consumpta penitus interirent: ac tandem in eam victus inopiam redigerentur homines, ut se mutuo invadere cogerentur.

25. Accedit quod dii quoque multis adjumenti causa ac remedii institutiones de bestiis tradiderunt. Plenæ historiæ sunt, quod quibusdam mandarint, ut et sibi animalia quædam sacrificarent et sacrificatis ipsi vescerentur. In reditu autem Heraclidarum, illi qui in Laconiam expeditionem fecerant cum Eurysthene et Procle, in necessariarum rerum inopia constituti serpentes comederunt, quos terra ad alimentum exercitui protulit. In Libya quoque alii exercitui inedia laboranti locustarum nubes sese obtulit. In Gadibus etiam hujusmodi quiddam fertur incidisse. Bogus erat rex Mauritanorum, qui Methonæ ab Agrippa fuit interfectus. Is Herculis templum quod illic ditissimum erat, oppugnabat. Mos autem erat sacerdotibus, ut aram ejus quotidie sanguine inspergerent. Id autem non ex hominum consilio fieri, sed ex deo, occasio ipsa declaravit: cum enim obsidio diutius protraheretur, et hostiæ omnes jam defecissent, sacerdos, et rerum et consilii inops, somnium hujusmodi contemplatur. Videbatur sibi inter Herculis columnas medius consistere, atque inde avem in ara considentem prospicere, quæ cum in manus ipsius devolasset, ea se aram imbuisse. Hoc cum vidisset, expergefactus statim ubi illuxit dies, ad aram accessit, atque ibi sicut in somnis ei apparuerat, cum in turrim ascendisset, prospiciebat, atque ecce avem illam cernit. Ipse lætus dum successurum somnium sperat, rem observat. Avis devolans in aram consedit: tum in manus sacerdotis sese insinuavit. Atque ita sacrificata cruore aram

ρέως· καὶ οὕτως ἱερεύθη καὶ ὁ βωμὸς ἡμάχθη. Τούτου δ' ἔστιν ἐνδοξότερον τὸ γεγονὸς ἐν Κυζίκῳ. Πολιορκοῦντος γὰρ αὐτὴν Μιθραδάτου ἡ τῆς Περσεφόνης ἑορτὴ ἐπέστη, ἐν ᾗ βοῦν χρὴ θῦσαι. Αἱ δὲ ἱεραὶ ἀγέλαι ἐνέμοντο τῆς πόλεως ἄντικρυς, ἐξ ὧν ἔδει τὸ ἱερεῖον γενέσθαι, ἤδη δὲ ἦν καὶ τὸ σημεῖον ἐπικείμενον. Τῆς δ' ὥρας αἰτούσης, ἡ βοῦς ἐμυκήσατο, διενήξατό τε τὸν πόρον· ὥς τε ἠνέῳξαν τὴν πύλην οἱ φύλακες, ἡ δὲ δρόμῳ διῇξε, κἀπὶ τοῦ βωμοῦ παρέστη, τῇ θεῷ τε ἐτελέσθη τὸ θῦμα. Οὐκ ἀπεικότως ἄρα εὐσεβέστατον εἶναι νομίζουσι τὸ πλεῖστα θῦσαι, εἴπερ ἀρεστὸν θεοῖς φαίνεται τὸ θύειν.

26. Ποία δὲ ἄν τις γένοιτο πόλις, εἰ πάντες οἱ πολῖται ταύτην ἔχοιεν τὴν γνώμην; Πῶς γὰρ ἂν ἀμύναιντο πολεμίους ἐπὶ σφᾶς ἰόντας, τὴν μεγίστην ποιούμεναι φυλακήν, μή τινα αὐτῶν ἀποκτείνωσι; Παραχρῆμα τοίνυν ἀνάστατοι γίγνοιντ' ἄν· ἄλλα δ' ὅσα δυσχερῆ συμβαίνειν ἀνάγκη, μακρὸν ἂν ἔργον εἴη λέγειν. Ὅτι δὲ οὐκ ἀσεβὲς τὸ κτείνειν καὶ ἐσθίειν, δηλοῖ τὸ καὶ αὐτὸν τὸν Πυθαγόραν, τῶν μὲν πάλαι διδόντων γάλα πίνειν τοῖς ἀθλοῦσι καὶ τυροὺς δὲ ἐσθίειν ὕδατι βεβρεγμένους, τῶν δὲ μετ' ἐκείνους ταύτην μὲν ἀποδοκιμασάντων τὴν δίαιταν, διὰ [δὲ] τῶν ξηρῶν σύκων τὴν τροφὴν ποιουμένων τοῖς ἀθληταῖς, πρῶτον περιελόντα τὴν ἀρχαίαν κρέα διδόναι τοῖς γυμναζομένοις καὶ πολὺ διαφέρουσαν πρὸς ἰσχὺν εὑρεῖν δύναμιν. Ἱστοροῦσι δέ τινες καὶ αὐτοὺς ἅπτεσθαι τῶν ἐμψύχων τοὺς Πυθαγορείους, ὅτε θύοιεν θεοῖς.

Τοιαῦτα μὲν καὶ τὰ παρὰ Κλωδίῳ καὶ Ἡρακλείδῃ τῷ Ποντικῷ, Ἑρμάχῳ τε τῷ Ἐπικουρείῳ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ τοῦ περιπάτου, ἐν οἷς καὶ τὰ ὑμέτερα, ὅσα ἡμῖν ἀπηγγέλθη, περιείληπται· μέλλοντες δὲ πρός τε ταύτας καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὑπολήψεις ἀντιλέγειν εἰκότως ἂν προλέγοιμεν ταῦτα.

27. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἰστέον ὡς οὐ παντὶ τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ὁ λόγος μου τὴν παραίνεσιν οἴσει (οὔτε γὰρ τοῖς τὰς βαναύσους τέχνας μετερχομένοις, οὔτ' ἀθληταῖς σωμάτων, οὐ στρατιώταις, οὐ ναύταις, οὔτε ῥήτορσιν, οὔτε τοῖς τὸν πραγματικὸν βίον ἐπανελομένοις), ἀνθρώπῳ δὲ λελογισμένῳ, τίς τέ ἐστι καὶ πόθεν ἐλήλυθε ποῖ τε σπεύδειν ὀφείλει, τά τε περὶ τροφὴν κἂν τοῖς ἄλλοις καθήκουσιν ἐξηλλαγμένα τῶν κατὰ τοὺς ἄλλους βίους ὑποτιθεμένῳ. Οὐδὲν ἂν πρὸς τοὺς ἄλλους ἢ τοιούτους γρύξαιμεν ἄν· οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ βίῳ ἡ αὐτὴ δήπου παραίνεσις τῷ τε καθεύδοντι καί, εἰ τύχοι, τοῦτο διὰ βίου σπουδάζοντι τά τε ὑπνωτικὰ πανταχόθεν παρασκευασαμένῳ, καὶ τῷ προθυμουμένῳ τὸν ὕπνον ἀποκρούειν καὶ πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν πρὸς ἀγρυπνίαν συντάξαντι. Ἀλλὰ τῷ μὲν ἀνάγκη καὶ μέθην καὶ κραιπάλην καὶ πλησμονὴν ὑποτίθεσθαι, σκοτεινόν τε οἶκον καὶ στρωμνὴν μαλακὴν εὑρεῖν τε καὶ πίειραν, ὥς φασιν οἱ ποιηταί, παραινεῖν ἐκλέγεσθαι, καὶ πᾶν καρωτικὸν ἀργίας τε καὶ λήθης ποιητικόν, εἴτε ὀσφραντὸν εἴτ' ἐπίχριστον εἴτε ποτὸν ἢ βρωτὸν προσάγειν

inspersit. Hac re illud quoque insignius est, quod apud Cyzicum contigit. Quo tempore enim Mithradates ipsam obsidebat, festum Proserpinæ celebrari consueverat, in quo bovem mactari ipsi mos erat. Sacrum autem armentum, ex quo victima sumi debebat, extra urbem ultra fretum depascebat: cui videlicet jam dudum nota etiam erat inusta. Cum igitur jam hora adventasset, bos mugiit, et fretum tranavit: cumque portas ei aperuissent custodes, intro currens ad aram astitit, atque ita sacrificium oblatum suo tempore deæ fuit. Non immerito igitur quam plurima mactare maxime pium esse opinantur: cum id diis quoque gratum esse videatur.

26. At si cives omnes ea sententia essent, ut abstinendum sibi ab esu animalium putarent, qualisnam ea civitas evaderet? quo pacto contra se invadentes hostes propulsaret, si maxime caveret, ne quodpiam aliud animal interficeretur? profecto nihil obstaret, quin expugnari et everti facillime posset. Cetera absurda, quæ necessario evenirent, longum esset referre. Quod autem interficere et edere animalia impium non sit, illud declarat, quod ipse etiam Pythagoras, cum veteres et lac bibendum et caseum aqua irrigatum edendum certantibus exhiberent, alii vero qui post ipsos fuerant, victu hujuscemodi repudiato aridas ficus athletis in cibum darent, primus antiqua ea consuetudine omissa carnes edendas exercentibus se præbuerit: atque inde longe præstantiorem facultatem ad vires comparandas invenerit. Sunt etiam nonnulli qui ipsos quoque Pythagoreos, cum diis sacrificant, animantibus manus inferre memoriæ prodiderint.

Atque hæc quidem sunt, quæ apud Clodium et Heraclidem Ponticum et Hermachum Epicureum et Stoicos et Peripateticos reperi. Inter quæ vestra etiam collecta sunt, quæcunque per nuntios ad nos fuerunt delata. Ad hæc autem et ad omnium fere hominum opiniones adversaturo merito mihi præfandum nonnulla esse existimo.

27. Primum igitur sciendum est, orationem hanc meam non omnium hominum vitæ monitionem esse allaturam (nam neque iis qui sordidas artes tractant, neque certatoribus, neque militibus, neque nautis, neque oratoribus, neque demum ceteris, qui negotiosam vitam instituerunt, ulla hujusmodi afferri persuasio potest), sed illis tantum, qui et quinam sint et unde venerint, considerant, quæque ad victum aliaque officia attinent, diversa ab aliorum consuetudine sibi proposuerant. Ad alios enim ne verbum quidem hujuscemodi faciendum est. Quippe cum neque in communi hac vita eadem monitio adhibeatur ei qui dormiat et id per totum vitæ curriculum studeat, ut somnifera undecunque sibi præparet: et ei qui repellere somnum enixe contendens omnia procuret, quæ ad vigiliam faciant. Nam illi, ut ebrietati, et crapulæ et repletioni vacet, consulendum est: ut tenebrosas ædes, stratum molle ac latum et, ut poetæ inquiunt, opimum sibi eligat: ut soporiferum omne medicamentum, quod torporem et oblivionem inducat, sive illinendo, sive olfaciendo,

φάρμακον· τῷ δὲ νηφάλιον μὲν καὶ ἄοινον τὸ ποτόν, λεπτὸν δὲ τὸ σιτίον καὶ ἐγγὺς τεῖνον ἀποσιτίας, φωτεινὸν δὲ τὸν οἶκον καὶ ἀέρος λεπτοῦ καὶ πνεύματος μέτοχον, φροντίδων [δὲ] καὶ μερίμνης ἀνακίνησιν σύντονον ποιεῖσθαι, καὶ τὴν κοίτην λιτήν τε καὶ ξηρὰν παρασκευάζειν. Εἰ μὲν γὰρ πρὸς τοῦτο πεφύκαμεν, λέγω δὲ τὸ ἀγρυπνεῖν, ὡς ἔνι μάλιστα ὀλίγον τι διδόντες τῷ ὕπνῳ, καθ' ὅσον οὐκ ἐσχῶρον ἐσμὲν τῷ τῶν δι' αἰῶνος ἀγρύπνων, ἢ οὔ, πρὸς δὲ τὸ καθεύδειν συνέστημεν, ἄλλος ἂν εἴη λόγος καὶ μακρῶν δεόμενος ἀποδείξεων.

28. Τῷ δὲ ἅπαξ τὸ γοήτευμα τῆς ἐνταῦθ' ἡμῶν διατριβῆς καὶ τοῦ οἴκου, ἐν ᾧ διάγομεν, ὑποπτεύσαντι τό τε αὐτοῦ ἄγρυπνον φύσει κατιδόντι καὶ τὸ ὑπνοποιὸν τοῦ χώρου, ἐν ᾧ διατρίβει, φωράσαντι, τούτῳ διαλεγόμενοι τὴν ἀκόλουθον τῇ τε ὑποψίᾳ τοῦ χώρου καὶ αὖ τῇ αὐτοῦ γνώσει τροφὴν παραδίδομεν, τοὺς καθεύδοντας ἐᾶν παρειμένους ἐν τοῖς σφῶν δεμνίοις παρακελευόμενοι, εὐλαβούμενοι, μὴ ὥσπερ ὀφθαλμίας οἱ εἰς τοὺς ὀφθαλμιῶντας ἐμβλέποντες ἢ χάσμης οἱ συνόντες τοῖς χασμωμένοις, οὕτως νυσταγμῶν ἐμπλησθῶμεν καὶ ὕπνου, ψυγμοῦ τε πλήρους ὄντος τοῦ τόπου, ἐν ᾧ διατρίβομεν, ἐπιτηδείως τε ἔχοντος ὀφθαλμοὺς ῥευματίζειν, ἅτε καὶ λιμνώδους ὄντος, καὶ πρὸς καρηβαρίαν καὶ λήθην πάντας τῶν ἐν αὐτῷ καθελκουσῶν ἀναθυμιάσεων· εἰ μὲν οὖν καὶ οἱ νομοθέται τὰ κατὰ τοὺς νόμους διέταξαν ταῖς πόλεσι πρὸς τὸν θεωρητικὸν ἀνάγοντες βίον καὶ ζωὴν τὴν κατὰ νοῦν, χρὴ δήπου πειθομένους ἐκείνοις καὶ τὰς περὶ τῶν τροφῶν προσίεσθαι συγχωρήσεις. Εἰ δὲ οὗτοι μὲν πρὸς τὸν κατὰ φύσιν λεγόμενον μέσον βίον ἀφορῶντες, καὶ ἃ πρόσοιντ' ἂν καὶ οἱ πολλοί, οἷς τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ ἢ κακὰ καὶ τὰ τοῦ σώματος ὡσαύτως ὑπείληπται, νομοθετοῦσι, τί τις ἂν τὸν τούτων παραφέρων νόμον ἀνατρέπει βίον νόμου μὲν παντὸς γραπτοῦ καὶ πρὸς τοὺς πολλοὺς κειμένου κρείττονα, τὸν δὲ ἄγραφον καὶ θεῖον μάλιστα διώκοντα; Ἔχει γὰρ οὕτως.

29. Οὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία λόγων ἄθροισις καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις οἰηθείη, συνισταμένη κατὰ τοῦτο, οὐδ' ἐν τῷ ποσῷ τῶν λόγων λαμβάνει τὴν ἐπίδοσιν· οὕτω γὰρ οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν τοὺς πᾶν μάθημα συναγαγόντας εἶναι εὐδαίμονας. Νῦν δ' οὐχ ὅπως πᾶν μάθημα συμπληροῖ τὴν θεωρίαν, ἀλλ' οὐδὲ τὰ περὶ τῶν ὄντως ὄντων, ἐὰν μὴ προσῇ καὶ ἡ κατ' αὐτὰ φυσίωσις καὶ ζωή. Τριῶν γάρ, φασίν, ὡς καθ' ἕκαστον σκοπὸν τελῶν ὄντων, ἡμῖν τοῦ τυχεῖν τῆς τοῦ ὄντος θεωρίας τὸ τέλος, τῆς τεύξεως τελούσης τὴν κατὰ δύναμιν τὴν ἡμετέραν σύμφυσιν τῷ θεωροῦντι καὶ θεωρουμένῳ· οὐ γὰρ εἰς ἄλλο, ἀλλ' εἰς τὸν ὄντως αὐτὸν ἡ ἀναδρομή· οὐδὲ πρὸς ἄλλο, ἀλλὰ πρὸς τὸν ὄντως αὐτὸν [ἡ] σύμφυσις. Αὐτὸς δὲ ὁ ὄντως νοῦς, ὥστε καὶ τὸ τέλος τὸ ζῆν κατὰ νοῦν. Καὶ πρὸς τοῦτο καὶ οἱ λόγοι καὶ τὰ μαθήματα τὰ ἔξωθεν, καθαρτικὸν ἐπέχοντα τρόπον ἡμῶν, οὐ συμπληρωτικὸν τῆς

sive potione, aut esu assumat. Alteri vero sicut sobria ac vino carens potio, ita tenuis adeo cibus præcipiendus est, ut ad inediam proxime accedat, domus præterea lucida et aeris tenuis ac venti capax : jubendum item, ut curarum ac cogitationum vehementi motu agitetur, et lecto exiguo ac duro cubet. Utrum autem natura ad hoc idonei simus, ad vigilandum dico, ut quam minimum somno concedamus, quatenus in eorum regione non sumus, qui perpetuo vigiles sunt; an ad dormiendum constituti simus, alia esset disputatio, quæ longis demonstrationibus indigeret.

28. Nunc cum eo colloquentes qui semel præstigias diversorii hujus nostri, in quo degimus, suspicatus, et naturalem suam vigilantiam et ex loco, in quo versatur, contractam somnolentiam animadvertit, suspicioni et cognitioni ejus consentaneam victus rationem tradimus : hortamurque ut dormientes in suis lectis resolutos jacere permittat : ne sicut lippitudine, qui in lippientes obtuentur, aut oscitatione, qui cum oscitantibus versantur, ita et nos dormitatione et somno repleamur : præsertim cum locus quoque in quo moramur, veternosus admodum sit, ut et lippitudinem oculis inferat, et in soporem et oblivionem suis exhalationibus omnes inducat. Si igitur etiam legislatores eo consilio leges instituerunt, ut homines ad contemplativam et ex mente atque intellectu traducendam vitam inducerent, obtemperandum ipsis sane est, et admittenda omnino ea sunt, quæ de victu tradiderunt. Sed si ad naturalem vitam, quæ media dicitur, spectantes et ad ea, quibus plerique e vulgo possent assentiri, qui et externa et quæ ad corpus attinent, perinde ac bona vel mala suspicere consueverunt, ita sanctiones condiderunt suas : quidnam legibus horum in medium productis vitam eam subvertere quispiam debet, quæ omni scripta et ad vulgus promulgata lege superior est, et non scriptam et divinam maxime sectatur? Sic enim se res habet.

29. Contemplatio ea quæ felices nos reddit, in scientiarum et disciplinarum multitudine, ut opinari quispiam posset, non est constituta : neque ex earum augmento incrementum accipit. Nam eo modo nihil obstaret, quin illi essent felices, qui disciplinas omnes undique conquisivissent. Sed tantum abest, ut disciplina omnis contemplationem absolvat, ut neque id præstare eorum quæ revera sunt cognitio possit, nisi vitæ etiam ipsis cognata ac conformis institutio accesserit. Cum tres enim, ut aiunt, sicut in unoquoque scopo, fines nobis sint : ut ejus quod revera est contemplationem consequamur : ut ejus consecutio pro facultate quæ in nobis est, contemplantibus cum re quam contemplamur, cognationem efficiat : non enim in aliud, quam in id quod revera ipse est, recurrit quispiam : neque in aliud quam in id quod revera ipse est, cognatio fit ac conjunctio : ipse autem revera intellectus est : quare finis etiam nihil aliud erit, quam secundum intellectum vivere. Ad quem quidem finem literæ et disciplinæ externæ in nobis purgationis vicem obtinent, non felicitatem

εὐδαιμονίας. Ὅθεν εἰ μὲν ἐν λόγων ἀναλήψει ἀφώριστο τὸ εὔδαιμον, οἷόν τ' ἦν ὀλιγωροῦντας καὶ τροφῶν καὶ ποιῶν ἔργων τυγχάνειν τοῦ τέλους. Ἐπεὶ δὲ ζωὴν δεῖ ἀντὶ ζωῆς ἀλλάξασθαι τῆς νῦν διὰ λόγων καὶ ἔργων καθαρθέντας, φέρε ποῖοι λόγοι καὶ τίνα ἔργα εἰς ταύτην ἡμᾶς καθίστησι σκεψώμεθα.

30. Ἆρ' οὖν τὰ μὲν χωρίζοντα ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν κατ' αὐτὰ παθῶν, ἀνάγοντα δὲ πρὸς νοερὰν καὶ ἀφάνταστον ἀπαθῆ τε ζωὴν καθ' ὅσον οἷόν τε, ταῦτα ἂν εἴη· τὰ δ' ἐναντία ἀλλότρια καὶ ἀποβολῆς ἄξια; Καὶ μᾶλλον ὅσῳ τοῦ μὲν ἀφίστησιν, πρὸς ὃ δὲ κατασπᾷ, οἶμαι ἀκόλουθον εἶναι συγχωρεῖν. Ἐοίκαμεν γὰρ τοῖς εἰς ἀλλόφυλον ἔθνος [ἢ ἑκοῦσιν] ἀπεληλυθόσι καὶ μὴ μόνον τῶν οἰκείων ἐξορίστοις, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ξένης ἐμπλησθεῖσι παθῶν τε καὶ ἐθῶν καὶ νομίμων ἐκφύλων καὶ πρὸς ταῦτα ῥοπὴν ἐσχηκόσιν. Ὅνπερ οὖν τρόπον ὁ ἐκεῖθεν εἰς τὰ οἰκεῖα μέλλων ἐπανήκειν οὐ μόνον προθυμεῖται ὁδεύειν, ἀλλὰ καί, ἵνα παραδεχθῇ, μελετᾷ μὲν ἀποτίθεσθαι πᾶν ὅ τι προσέλαβεν ἀλλόφυλον, ἐπαναμιμνήσκει δ' ἑαυτὸν ὧν ἔχων ἐπελάθετο, ὧν ἄνευ παραδεχθῆναι οὐχ οἷόν τε πρὸς τῶν οἰκείων· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμᾶς δεῖ ἐντεῦθεν, εἴπερ πρὸς τὰ ὄντως οἰκεῖα μέλλοιμεν ἐπανιέναι, ἃ μὲν ἐκ τῆς θνητῆς προσειλήφαμεν φύσεως, ἀποθέσθαι πάντα μετὰ τῆς πρὸς αὐτὰ προσπαθείας, δι' ἧς ἡ κατάβασις γέγονεν, ἀναμνησθῆναι δὲ τῆς μακαρίας καὶ αἰωνίου οὐσίας καὶ πρὸς τὸ ἀχρώματον καὶ ἄποιον σπεύδοντας ἐπανελθεῖν δύο μελέτας ποιησαμένους· μίαν μέν, καθ' ἣν πᾶν τὸ ὑλικὸν καὶ θνητὸν ἀποθησόμεθα, ἑτέραν δέ, ὅπως ἐπανέλθωμεν καὶ περιγενώμεθα, ἐναντίως ἐπ' αὐτὰ ἀναβαίνοντες ἢ ἐνταῦθα κατήλθομεν. Νοεραὶ γὰρ ἦμεν καὶ ἐσμὲν ἔτι οὐσίαι, πάσης αἰσθήσεως καὶ ἀλογίας καθαρεύοντες· συνεπλάκημεν δὲ τῷ αἰσθητῷ δι' ἀδυναμίας μὲν τῆς πρὸς τὸ νοητὸν ἡμῶν αἰωνίου συνουσίας, δυνάμεως δὲ ὡς πρὸς τὰ τῇδε λεγομένης. Πᾶσαι γὰρ αἱ μετ' αἰσθήσεως καὶ μετὰ σώματος ἐνεργοῦσαι δυνάμεις, μὴ μενούσης ἐν νοητῷ τῆς ψυχῆς, ἐβλάστησαν (ἐοικυῖαι κακώσει γῆς, ἣ πυροῦ πολλάκις τὸ σπέρμα δεξαμένη αἴρας ἐγέννησε) διά τινα μοχθηρίαν τῆς ψυχῆς, οὐ φθειρούσης μὲν τὴν αὐτῆς οὐσίαν τῇ τῆς ἀλογίας γεννήσει, διὰ δὲ ταύτης πρὸς τὸ θνητὸν συναπτομένης καὶ πρὸς τὸ ἀλλότριον ἐκ τοῦ οἰκείου καθελκομένης.

31. Ὥστε καὶ μελετητέον, εἴπερ ἀναστρέφειν πρὸς τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐσπουδάκαμεν, καθ' ὅσον δύναμις, αἰσθήσεως μὲν ἀφίστασθαι καὶ φαντασίας τῆς τε ταύταις ἑπομένης ἀλογίας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν παθῶν, καθ' ὅσον μὴ ἐπείγει ἡ ἀνάγκη τῆς γενέσεως· διαρθρωτέον δὲ τὰ κατὰ τὸν νοῦν, εἰρήνην αὐτῷ καὶ ἡσυχίαν ἐκ τοῦ [πρὸς] τὴν ἀλογίαν πολέμου παρασκευάζοντας· ἵνα μὴ μόνον ἀκούωμεν περὶ νοῦ καὶ τῶν νοητῶν, ἀλλὰ καί, ὅση δύναμις, ὦμεν ἀπολαύοντες τε αὐτοῦ τῆς θεωρίας καὶ εἰς τὴν ἀσωματίαν καθιστάμενοι καὶ ζῶντες μετ' ἀληθείας δι' ἐκεῖνον, ἀλλ' οὐ ψευδῶς μετὰ τῶν τοῖς

absolvunt. Nam si in disciplinarum acquisitione felicitas constitueretur, fieri posset, ut neglectis et alimentis et actionibus finem adipisceremur. Quia vero et rationibus et operibus expurgati ex præsenti hac in alteram transmutari vitam debemus: age quænam rationes, et quænam opera ad eam nos deducunt, consideremus.

30. Nonne ea quæ ab expositis sensui rebus earumque perturbationibus nos separant, ad intellectualemque et imaginationis expertem impatibilemque vitam attollunt, ejusmodi esse viderentur? contraria vero aliena et abjicienda, ac tanto quidem magis, quod ab illis cum avocent, ad ista nos illectant ac detrahunt? Concedenda profecto hæc esse existimo. Similes enim sumus hominibus, qui in exteras nationes profecti non solum domesticis omnibus exturbati sint, verum etiam ex regione externa perturbationibus et consuetudinibus et institutis peregrinis ita fuerint imbuti, ut ad ea propensi admodum sint. Quemadmodum igitur si quis inde redire domum vellet, non modo iter facere studeret, sed quo a suis admitteretur, daret operam quoque ut deponeret quicquid ab externis accepisset, eaque sibi in memoriam revocaret, quæ cum antea haberet fuerat oblitus, sine quibus admitti a domesticis nullo modo posset: simili modo etiam nos debemus, si hinc ad ea, quæ vere nobis domestica ac propria sunt, reversuri sumus, ea omnia deponere, quæ ex mortali natura contraximus, una cum affectu, quo ea prosequimur, ex quo etiam effecta descensio fuerat: beatæque et æternæ substantiæ recordari ac summa ope niti ut ad ea quæ colore et qualitate omni carent, redeamus: duabus usi meditationibus, una qua materiale omne ac mortale abjiciamus, altera qua reditum faciamus, et ad illa contrario modo ascendamus, quam ad hæc descenderamus. Intellectuales enim substantiæ eramus, et adhuc sumus, puræ ab omni sensu et irrationali natura. Conjuncti vero cum sensu fuimus ex impotentia æternæ nostræ consuetudinis cum intelligibili, et ex potentia quam ad ea, quæ hic sunt, habebamus. Omnes etenim quæ cum sensu et corpore operantur facultates et potentiæ, anima nostra in intelligibili non manente progerminarunt: non secus atque ex pravitate terræ accidit, quæ sæpe cum tritici semen admiserit, avenas producit. Sic ex quadam animæ pravitate id evenit, quæ tamen substantiam ejus irrationalis naturæ procreatione minime corrupit, sed per eam mortalitati conjunxit et ad alienum e proprio detraxit.

31. Unde si ad pristinum statum redire velimus, primum pro viribus studendum nobis est, ut a sensu et imaginatione, et ab ea quæ ex his consequitur irrationali qualitate et ipsius affectibus quatenus generationis necessitas patitur recedamus. Deinde corrigenda ea sunt, quæ ad intellectum spectant, pace et quiete ipsi conciliata ex bello quod cum rationis experte natura habet, ut non solum de intellectu et intelligibili audiamus, sed etiam quantum in nobis est, contemplatione ejus fruentes, et in incorpoream naturam redacti, vere cum illo, et non falso cum iis quæ corporibus cognata sunt, vitam traducamus.

σώμασι συμφύλων. Ἀπολυτέον ἄρα τοὺς πολλοὺς ἡμῖν χιτῶνας, τόν τε ὁρατὸν τοῦτον καὶ σάρκινον καὶ οὓς ἔσωθεν ἠμφιέσμεθα προσεχεῖς ὄντας τοῖς δερματίνοις, γυμνοὶ δὲ καὶ ἀχίτωνες ἐπὶ τὸ στάδιον ἀναβαίνωμεν τὰ τῆς ψυχῆς Ὀλύμπια ἀγωνισόμενοι. Ἀρχὴ δὲ τὸ ἀποδύσασθαι, οὗ ἄνευ τὸ ἀγωνίζεσθαι οὐκ [ἂν] γένοιτο. Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν ἦν ἔξωθεν τῶν ἐνδυμάτων, τὰ δὲ ἔσωθεν, καὶ ἀπόδυσις ἡ μὲν διὰ τῶν φανερῶν, ἡ δὲ διὰ τῶν ἀφανεστέρων. Τὸ μὲν γὰρ μὴ φαγεῖν φέρε ἢ μὴ λαβεῖν διδόμενα χρήματα τῶν φανερῶν ἦν καὶ ἐκκειμένων, τὸ δὲ μηδὲ ἐπιθυμεῖν τῶν ἀφανεστέρων. Ὥστε μετὰ τῶν ἔργων ἀποστατέον καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ προσπαθείας καὶ τοῦ πάθους. Τί γὰρ καὶ ὄφελος τῶν ἔργων ἀφιστάμενον ταῖς αἰτίαις, ἀφ' ὧν καὶ τὰ ἔργα, προσηλῶσθαι;

32. Ἡ δ' ἀπόστασις γένοιτο μὲν ἂν καὶ μετὰ βίας, γένοιτο δ' ἂν καὶ πειθοῖ καὶ κατὰ λόγον διὰ μαράνσεως καί, ὡς ἄν τις εἴποι, λήθης αὐτῶν καὶ θανάτου, ἣ δὴ καὶ ἀρίστη ἐτύγχανεν οὖσα ἀπόστασις, οὐχ ἧττα οὗ ἀπεσπάσθη. Φέρει γοῦν τι κἂν τοῖς αἰσθητοῖς τὸ ἀποσπασθὲν βίᾳ ἢ μέρος ἢ ἴχνος τῆς ἀποσπάσεως· εἰσῆλθε δὲ κατὰ τὸ συνεχῶς ἀμελέτητον. Τὴν δὲ ἀμελετησίαν παρέχει ἡ μετὰ τῆς πρὸς τὰ νοητὰ διαρκοῦς φροντίδος ἀποχὴ τῶν τὰ πάθη ἐγειρόντων αἰσθημάτων, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐκ τῶν τροφῶν ἐγγίνεται.

33. Ἀφεκτέον ἄρα οὐχ ἧττον τῶν ἄλλων, καὶ τροφῶν τινῶν, ὅσαι τὸ παθητικὸν ἡμῶν τῆς ψυχῆς ἐγείρειν ἐπεφύκεσαν. Σκεπτέον δέ τι καὶ τῇδε.

Δύο πηγαὶ ἀνεῖνται πρὸς δεσμὸν τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα, ἐξ ὧν ὥσπερ θανασίμων πομάτων ἐμπιμπλαμένη ἐν λήθῃ τῶν οἰκείων γίγνεται θεαμάτων, ἡδονή τε καὶ λύπη· ὧν παρασκευαστικὴ μὲν ἡ αἴσθησις καὶ ἡ κατὰ τὴν αἴσθησιν ἀντίληψις, αἵ τε συνομαρτοῦσαι ταῖς αἰσθήσεσι φαντασίαι τε καὶ δόξαι καὶ μνῆμαι, ἐκ δὲ τούτων ἐγειρόμενα τὰ πάθη καὶ πᾶσα ἡ ἀλογία παχυνομένη κατάγει τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ οἰκείου περὶ τὸ ὂν ἀποστρέφει ἔρωτος. Ἀποστατέον ἄρα εἰς δύναμιν τούτων. Αἱ δὲ ἀποστάσεις διὰ τῶν ἐκκλίσεων τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις παθῶν καὶ τῶν κατὰ τὰς ἀλογίας, αἱ δὲ αἰσθήσεις ἢ διὰ τῶν ὁρατῶν ἢ τῶν ἀκουστῶν ἢ γευστῶν ἢ ὀσφραντῶν ἢ ἁπτῶν. Οἷον γὰρ μητρόπολις ἡ αἴσθησις ἦν τῆς ἐν ἡμῖν ἐκφύλου τῶν παθῶν ἀποικίας. Φέρε γὰρ ἴδε καθ' ἑκάστην ὅσον τὸ ὑπέκκαυμα εἰσρεῖ τῶν παθῶν εἰς ἡμᾶς, τοῦτο μὲν ἐκ τῆς κατὰ τὰς θέας ἵππων τε ἁμίλλης καὶ ἀθλητῶν ἢ τῶν ἐκλελυγισμένων ὀρχήσεων, τοῦτο δὲ ἐκ τῆς ἐπιβλέψεως τῆς πρὸς τὸ θῆλυ, αἳ δέλεαρ τοῦ ἀλογίστου παντοίαις ἐπιθέτοις παγίσι χειροῦνται τὸ ἄλογον.

34. Κατὰ γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐκβακχευομένη ὑπὸ τῆς ἀλογίας ἀναπηδᾶν τε ποιεῖ καὶ ἐκβοᾶν καὶ κεκραγέναι, τῆς ἔξω ταραχῆς ἀπὸ τῆς ἔνδον ἐκκαομένης, ἣν ἀνῆψεν ἡ αἴσθησις. Αἱ δὲ διὰ τῶν ἀκοῶν ἐμπαθεῖς οὖσαι κινήσεις ἔκ τε ποιῶν ψόφων καὶ ἤχων, αἰσχρορρημοσύνης τε καὶ λοιδορίας, ὡς τοὺς μὲν πολλοὺς τέλεον

Exuendi igitur multis tunicis sumus, visibili hac et carnali, tum illis quibus intrinsecus induti fuimus, quæ cutaneis ac pelliceis proxime succedunt: ut ita expediti ac nudi ingredi stadium valeamus Olympia animæ decertaturi. Principium tamen est, ut exuamur: nisi enim id fecerimus, decertare non licet. Quia autem ex indumentis alia extriusecus, alia intrinsecus injecta nobis sunt, duplex quoque exuendi nobis ratio ineunda est, tum per manifesta, tum per occulta. Non comedere enim, aut datas pecunias non accipere manifestum forisque expositum est: occultum vero ac reconditum, non appetere. Quapropter una cum operibus etiam ab affectione absistendum est, qua erga ipsa ferimur. Quid enim prodest, si, ab operibus recedentes, causis ex quibus opera prodeunt, affixi inhæreamus?

32. Recessus autem is fieri et violentia adhibita potest et persuasione ac ratione, dum tabefiunt paulatim affectus, atque ut quispiam diceret, oblivioni mandantur et emoriuntur. Quæ quidem optima etiam recessio est, quippe quæ efficiat, ut nihil ea in parte adhæreat, unde facta avulsio est. Quod enim violentia est avulsum etiam in sensibilibus his rebus, semper vel particulam aliquam, vel vestigium avulsionis secum ferre consuevit. Illa autem voluntaria separatio ex assidua affectuum incuria et inexercitatione exsistit. Incuriam autem hanc illud præstat, si una cum assiduæ rerum intelligibilium cogitatione ab voluptatibus abstineamus, quæ perturbationes in nobis excitant: inter quæ illa etiam sunt, quæ ad victum spectant.

33. Nobis igitur non minus quam ab aliis, a cibis quibusdam abstinendum est, qui ea natura sunt, ut affectuosam animæ nostræ vim incitent. Qua de re considerandum in hunc modum est.

Duo fontes hinc ad vinculum animæ fluunt, ex quibus ipsa quasi letali potione repleta in propriarum contemplationum oblivionem inducitur, voluptas videlicet, et dolor: quos quidem tum sensus quæque sensu fit perceptio, tum quæ sensum consequuntur imaginationes et opiniones et memoriæ præparant: ex quibus excitati affectus, omnisque irrationalis vis crassior affecta animam deorsum trahunt, et a proprio amore erga id quod est prorsus avertunt. Ab his igitur pro viribus recedendum est. Recessio autem affectibus, qui ex sensibus et irrationali vi exsistunt, exclusis procuranda est. Sensus autem ex iis fiunt, quæ vel videntur, vel audiuntur, vel quæ gustatu, aut olfactu, aut tactu percipiuntur. Sensus enim quasi metropolis quædam alienigenæ affectuum coloniæ in nobis exstitit. Ecce enim per singulos sensus inspice, quantum perturbationum fomentum in nos influat: partim ex certaminis equorum et athletarum, aut lascivarum saltationum spectatione; partim ex feminæ contemplatione: quæ escam irrationali facultati exhibentes eam variis injectis laqueis undequaque invadunt, ac subjugant.

34. Omnibus enim his ob rationis expertem vim debacchans anima facit, ut exsiliant, ut clament, ut vociferentur homines, dum externa turbatio inflammatur ab interna; quam sensus incenderat. Quæ vero per auditum accidunt, ex quibusdam clamoribus et sonis turpiloquii et convicii adeo turbulentæ agitationes sunt, ut plerique quasi pe-

τοῦ λογισμοῦ ἐκδεδυκότος φέρεσθαι ποιοῦν οἰστρουμένους, τοὺς δ' αὖ θηλυνομένους παντοίας στροφὰς ἑλίττεσθαι. Θυμιαμάτων δὲ χρήσεις ἢ εὐώδεις πνοιαί, αἵ τε τοὺς αὐτῶν ἔρωτας τοῖς ἐρασταῖς ἐμπορευόμεναι, τίνα λελήθασιν, ὅσην τῆς ψυχῆς τὴν ἀλογίαν πιαίνουσι; Περὶ γὰρ τῶν διὰ τῆς γεύσεως τί ἄν τις καὶ εἴποι παθημάτων, διπλοῦ μάλιστ' ἐνταῦθα τοῦ δεσμοῦ συμπλεκομένου· τοῦ μέν, ὃν ἐκ τῆς γεύσεως τὰ πάθη πιαίνει, τοῦ δέ, ὃν ἐκ τῆς ἐμφορήσεως τῶν ἀλλοτρίων σωμάτων βαρύν τε καὶ δυνατὸν ἐργαζόμεθα; Φάρμακα γάρ, ὥς πού τις τῶν ἰατρῶν ἔφη, οὐ μόνα τὰ σκευαστὰ ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ καθ' ἡμέραν εἰς τροφὴν παραλαμβανόμενα σιτία τε καὶ ποτά· καὶ πολὺ μᾶλλον τὸ θανάσιμον ἐκ τούτων τῇ ψυχῇ ἀναδίδοται, ἢ ἐκ τῶν φαρμακειῶν εἰς διάλυσιν τοῦ σώματος κατασκευάζεται. Αἱ δὲ ἁφαὶ μόνον οὐ σωματοῦσαι τὴν ψυχὴν καὶ εἰς ἀνάρθρους ψόφους, οἷα δὴ σῶμα, πολλάκις ἐκπίπτειν ἠρέθισαν. Ἐξ ὧν αἱ μνῆμαι καὶ αἱ φαντασίαι αἵ τε δόξαι ἀθροιζόμεναι ἑσμὸν τῶν παθῶν ἐγείρουσαι, φόβων, ἐπιθυμιῶν, ὀργῶν, ἐρώτων, φίλτρων, λυπῶν, ζήλων, μεριμνῶν, νοσημάτων, τῶν ὁμοίων παθῶν πλήρη ἀπέδειξαν.

35. Διὸ πολὺς μὲν ὁ ἀγὼν τούτων καθαρεῦσαι, πολὺς δὲ ὁ πόνος ἀπαλλαγῆναι αὐτῶν τῆς μελέτης, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τῆς κατὰ τὴν αἴσθησιν ἀναγκαίας συμπλοκῆς ἡμῖν παρούσης. Ὅθεν, ὅση δύναμις, ἀποστατέον τῶν τοιούτων χωρίων, ἐν οἷς καὶ μὴ βουλόμενόν ἐστι περιπίπτειν τῷ πάθει· καὶ εὐλαβητέον τὴν ἐκ τῆς πείρας μάχην καὶ εἰ βούλει καὶ νίκην καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀπειρίας ἀγυμνασίαν.

36. Οὕτως γὰρ καὶ τῶν πρόσθεν ἀκούομεν κλέα ἀνδρῶν, Πυθαγορείων τε καὶ σοφῶν· ὧν οἱ μὲν τὰ ἐρημότατα χωρία κατῴκουν, οἱ δὲ καὶ τῶν πόλεων τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἄλση, ἐξ ὧν ἡ πᾶσα ἀπελήλαται τύρβη. Πλάτων δὲ τὴν Ἀκαδημίαν οἰκεῖν εἵλετο, οὐ μόνον ἔρημον καὶ πόῤῥω τοῦ ἄστεος χωρίον, ἀλλὰ καί, ὥς φασιν, ἐπίνοσον. Ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἐφείσαντο πόθῳ τῆς ἔνδον ἀπερισπάστου θεωρίας. Εἰ δέ τις οἴεται συνανθρωπεύων καὶ ἐμπιπλὰς τὰς αἰσθήσεις τῶν κατ' αὐτὰς παθῶν αὐτὸς μένειν ἀπαθής, λέληθεν αὑτὸν καὶ τοὺς αὐτῷ πειθομένους ἀπατῶν ἀγνοῶν τε ὡς πολὺ τῶν παθῶν καταδεδούλωται αὐτῇ ὑπὸ τοῦ πλήθους οὐκ ἀλλοτριώσει. Οὐ γὰρ δὴ μάτην οὐδὲ τῆς φύσεως καταψευδόμενος τῶν φιλοσόφων ἔλεγεν ὁ φάς· « Οὗτοι δέ που ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ ἴσασι τὴν ὁδόν, οὐδὲ ὅπου δικαστήριον ἢ βουλευτήριον ἤ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον, νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ γεγραμμένα οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι. Σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν ἐπ' ἀρχὰς καὶ σύνοδοι καὶ δεῖπνα καὶ σὺν αὐλητρίσι κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ πράττειν προσίσταται αὐτοῖς. Εὖ δὲ ἢ κακῶς τι γέγονεν ἐν πόλει, ἤ τί τῳ κακόν ἐστιν ἐκ προγόνων γεγονός, ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες. Καὶ ταῦτα πάντα οὐδ' ὅτι

nitus e ratione excesserint, furentes ferantur : alii contra effeminati omnibus modis immutentur. Suffimentorum autem usus, aut odorati flatus, qui amores sui amatoribus venditant, quantum irrationalem in anima vim saginent nemo est qui nesciat. Nam de turbationibus quæ gustatu admittuntur, qui dicere quispiam posset? præsertim cum inde duplex vinculum innectatur, alterum, quod ex gustatione ab affectibus impinguatur : alterum, quod ex alienorum corporum repletione grave ac validum redditur. Venena enim, ut quidam medicus dixit, non sola ea sunt, quæ a medicina conficiuntur, sed esculenta etiam et potulenta, quæ quotidie in alimentum sumi consueverunt : ex quibus letifera vis magis in animam diffunditur, quam ex venenis pernicies ad dissolutionem corporis inferatur. Jam vero tactus animam fere corpoream reddentes sæpe efficiunt, ut in inarticulatos sonos, quasi jam corpus evadat. Ex quibus quidem omnibus memoriæ, imaginationes et opiniones collectæ innumero perturbationum grege concitato, timorum, cupiditatum, irarum, amorum, illecebrarum, dolorum, æmulationum, solicitudinum, atque hujusmodi perturbationum morbis animam replent.

35. Atque idcirco ab his expurgari difficile est : magnusque admodum labor est suscipiendus, si ab horum meditatione volumus liberari, cum die noctuque necessaria nos sensuum conjunctio ubique comitetur. Unde quanta in nobis facultas est procul ab hujuscemodi locis est abeundum, in quibus etiam invitus in perturbationem incidat, necesse est. Cavendaque in primis pugna quæ ex horum experientia exoritur, et si vis, etiam victoria : amplectendaque inexercitatio, quæ ab inexperientia exsistit.

36. Sic etenim audimus veterum famam ante virorum, Pythagoreorum et sapientum : quorum alii deserta maxime loca sibi ad habitandum deligebant : alii in urbibus quidem, sed in templis tamen et fanis vitam traducebant, ad quæ turbæ omnis aditus præcludebatur. Plato habitare Academiam voluit, quæ præterquam quod loco erat deserto et procul ab urbe, parum etiam salubris, ut aiunt, habebatur. Quin nonnullos quoque fuisse constat, qui desiderio internæ contemplationis, ne distraherentur, oculis sibi non pepercerunt. Quodsi quis simul cum hominibus versando ac sensus suis affectionibus explendo se futurum esse impatibilem putat, is et se et alios quibus id persuaserit, decipit : neque advertit, se eo ipso quod a multitudine non alienatur, maxime in affectuum potestatem cessisse. Non enim temere neque de natura philosophorum mentiens asseruit ille, qui dixit : « Hi vero a puerltia primum iter in plateam nesciunt quidem, neque ubi forum aut curia aut quicpiam aliud publicum civitatis collegium constitutum sit. Leges autem et decreta quæ vel dicuntur vel scribuntur, neque vident, neque audiunt. Studia vero sodalitatum ad magistratus, et conventus, et cœnæ, et comessationes cum psaltriis ne in somnis quidem ipsi agendæ occurrunt. Nam bene-ne an male quidpiam in civitate evenerit, aut alicuine a majoribus aut viris aut mulieribus malum aliquod contigerit, magis eum latet, quam marini calculi qui appellantur. Atque hæc omnia neque an ne-

οὐκ οἶδεν, οἶδεν. Οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ, ἡ δὲ διάνοια ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ καὶ οὐδέν, ἀτιμάσασα, πανταχῇ πέτεται κατὰ Πίνδαρον, εἰς τι τῶν ἐγγὺς οὐδὲν ἑαυτὴν συγκαθιεῖσα. »

37. Διὰ γὰρ τούτων ὁ Πλάτων οὐ καθιέντα εἰς τὰ εἰρημένα φησὶν ἐξ αὐτῶν μένειν ἀπαθῆ, ἀλλ' ἐκ τοῦ εἰς μηδὲν αὐτῶν συγκαθιέναι. Διὸ οὔτε τὴν ὁδὸν οἶδεν, ὅπου τὸ δικαστήριον ἢ βουλευτήριον, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν τῶν κατὰ μέρος. Οὐκ, οἶδε μὲν καὶ ἀπαντᾷ, ἀπαντῶν δὲ καὶ ἐμπιπλὰς τὰς αἰσθήσεις ἀπ' αὐτῶν, ὅτι οὐδὲν οὐκ οἶδεν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀπεχόμενον αὐτῶν φησι, καὶ μὴ εἰδότα, οὐδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, εἰδέναι. Εἰς δὲ δεῖπνα καθιέναι οὐδὲ ὄναρ, φησί, προσίσταται αὐτῷ. Σχολῇ ἄρα ἀγανακτήσειεν ζωμῶν καὶ κρεαδίων ἀποστερούμενος, ἢ ὅλως προσθήσεται ταῦτα. Οὐχὶ δὲ πάντα ἡγησάμενος μικρὰ μὲν καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς ἀποχῆς, μεγάλα δὲ καὶ βλαβερὰ ἐκ τῆς προσαγωγῆς, παραδειγμάτων ἐν τῷ ὄντι ἑστώτων, τοῦ μὲν θείου εὐδαιμονεστάτου, τοῦ δὲ ἀθέου ἀθλιωτάτου, τῷ μὲν ὁμοιώσεται, τῷ δὲ ἀνομοιώσεται, τὸν εἰκότα βίον ζῶν, ᾧ ὁμοιοῦται, λιτόν τε τοῦτον καὶ αὐτάρκη καὶ ἥκιστα τοῖς θνητοῖς ἐμφορούμενον.

38. Ὡς ἕως ἄν τις περὶ βρωτῶν διαφέρηται καὶ συνηγορῇ ὡς καὶ τόδε βρωτέον, ἀλλ' οὐκ, εἰ οἷόν τε ἦν, ἁπάσης τροφῆς ὅτι ἀφεκτέον διανοῆται, τοῖς πάθεσι συναγορεύων, δοξοκοπεῖ, ὡς μηδὲν διαφερόμενος περὶ ὧν διαφέρεται. Βίᾳ μὲν τοίνυν ἑαυτὸν ὁ φιλοσοφῶν οὐκ ἐξάξει· βιαζόμενος γὰρ οὐδὲν ἧττον ἐκεῖ μένει, ὅθεν ἀπελθεῖν βιάζεται, οὐ μὴν τὸν δεσμὸν παχύνων ἀδιάφορόν τι πράττειν ἡγήσεται. Ὥστε τὸ ἀναγκαῖον μόνον διδοὺς τῇ φύσει καὶ τοῦτο κοῦφον καὶ διὰ κουφοτέρων τροφῶν, πᾶν τὸ παρὰ τοῦτο ὡς εἰς ἡδονὴν συντεῖνον παραιτήσεται. Πέπεισται γὰρ κατὰ τὸν εἰπόντα, ὡς ἧλος ψυχῆς πρὸς τὰ σώματα ἐτύγχανεν ἡ αἴσθησις· αὐτῇ τρώσει τοῦ πάθους ἑαυτῆς συγκολλῶσα καὶ οἷον καθηλοῦσα τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν διὰ τοῦ σώματος ἀπόλαυσιν. Εἰ γὰρ μὴ ἐνεπόδιζε τὰ αἰσθήματα τῇ τῆς ψυχῆς καθαρᾷ ἐνεργείᾳ, τί δεινὸν ἦν ἐν σώματι εἶναι ἀπαθῆ μένοντα τῶν διὰ σώματος κινημάτων;

39. Πῶς δ' ἂν ἐπέκρινας καὶ εἶπας ὃ πέπονθας, μὴ πάσχων, μηδὲ παρὼν οἷς ἔπαθες; Νοῦς μὲν γάρ ἐστι πρὸς αὐτῷ, κἂν ἡμεῖς μὴ ὦμεν πρὸς αὐτῷ. Νοῦ δὲ ὁ παρεκβὰς ἐκεῖ ἐστιν, ὅπου καὶ παρεξῆλθε, καὶ διαθέων γε ἄνω καὶ κάτω τῇ τῆς ἀντιλήψεως προσοχῇ ἐκεῖ πάρεστιν, ὅπου ἡ ἀντίληψις. Ἄλλο δὲ ἦν μὴ προσέχειν τοῖς αἰσθητοῖς τῷ πρὸς ἄλλοις εἶναι, ἄλλο δὲ τῷ ἀφιστάντα νομίζειν ἑαυτὸν μὴ παρεῖναι. Οὐ δὴ δείξει τις τοῦτο συγχωροῦντα τὸν Πλάτωνα, εἴγε μηδ' ἑαυτὸν ἀπατῶντα τοῦτόν τις ἐπιδείξειεν. Ὁ δὴ καθιεὶς εἰς βρωτῶν παραδοχὰς καὶ εἰς θέας ἑκὼν τὰς δι' ὄψεως ὁμιλίας τε καὶ γέλωτας αὐτῇ τῇ καθέσει ἐκεῖ ἐστιν,

sciat, novit: quippe cum non captandæ gloriæ causa ab his abstineat, sed revera corpus tantum ejus in civitate maneat et versetur, mens autem omnia hæc parva et nihil omnino esse existimans contemnat, ac quocunque volitet, ut Pindarus ait, telluris inferas plagas et superos dimetiens, et cœlestia sidera atque omnem ubique rerum naturam indagans, et in nihil quicquam sese ingerens, quod sit prope. »

37. His enim verbis Plato non ingerentem se in antedicta impatibilem ex ipsis permanere inquit, sed qui in nihil quicquam horum sese ingerat: idcirco neque iter, inquit, novit in plateam, neque ubi sit forum, aut curia, aut quicquam aliud hujusmodi particulare. Non inquit, novit et congreditur, et obversatur; obversans vero, atque ex ipsis sensus explens neque an nesciat, novit: sed e contrario dum ab ipsis abstinet, ipsaque ignorat, tum demum se neque scire ait, an nesciat. Ut ad cœnas autem conveniat, ne in somnis quidem, inquit, occurrit. Multo minus igitur is indignaturus est, si jusculo aliquo, aut caruncula privetur: at omnino curam aliquam his est adhibiturus: et non potius omnia hæc parva quidem et nihil, si abstineat, sed si assumat, magna et noxia existimaturus. Cum enim exempla in rerum natura habeat, divinum esse felicissimum, miserrimum contra, quod divinitate caret, illi similem, huic dissimilem sese præstabit, vitamque instituet convenientem illi, cui esse similis vult, tenui admodum victu contentam, quæque mortalibus rebus minime repleatur.

38. Nam quoad de cibis altercatur quispiam, et edendum esse etiam hoc contendit, et non ea sententia est, ut, si fieri posset, omni prorsus alimento esse abstinendum assereret, patrocinari is affectibus jactabunde et inaniter videtur: utpote qui nihil referre ea existimet, de quibus altercatur. At qui philosophatur, per vim quidem coactus ab his sese non abstrahet: qui enim violenter cogitur, nihilominus illic resistere consuevit, unde invitus abducitur: non tamen si vinculum sibi crassius reddat, aliquid quod nihil referat, facere se existimabit. Quapropter quod necessarium tantummodo est, naturæ exhibens, atque id admodum leve, ac quam levissimis cibis potest, quicquid modum hunc excesserit, utpote ad voluptatem faciens repudiabit. Persuasum enim habet, quod inquit ille, sensum clavum animæ esse, qui multitudine eorum quæ percipit ipsam penetrans fruendo corpori agglutinat, atque quodammodo affigit. Nam si sensus puræ animæ operationi impedimento non essent, quæ esset difficultas, ut licet in corpore esset quispiam, nulla tamen corporis motione afficeretur?

39. Quo pacto enim judicasses aut dixisses, quid esses passus, nisi affcereris atque adesses iis quæ passus es? Mens siquidem sibi adest, etiam si nos menti ipsi non adsumus. Qui autem mente excessit, illic est quo excessit: discurrensque hac illac prout variis perceptionibus animum intendit, ibi adest, ubi sensui objecta res occurrit. Aliud enim erat ex animi intentione alio sensibilia non advertere: et aliud assistendo et attendendo existimare se non adesse. Hoc sane Platonem concedere ostendet nemo: nisi etiam se ipsum decipere velit demonstrare. Qui igitur ultro in edulia admittenda et spectacula et congressus et risus sese dedit, ipsa deditione et appulsione ibi

ὅπου καὶ τὸ πάθος· ὁ δὲ πρὸς ἄλλοις ὢν καὶ ἀποστάς, οὗτός ἐστιν ὁ διὰ τὴν ἀπειρίαν γέλωτα παρέχων οὐ μόνον Θρᾴτταις, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλῳ ὄχλῳ, καί, ὅταν καθῇ, εἰς πᾶσαν ἀπορίαν ἐμπίπτων, ἀλλ' οὐχ ἐξαναισθητῶν, οὐδὲ ἐξακριβῶν μέν, τῷ δὲ ἀλόγῳ μόνον ἐνεργῶν (οὐ γὰρ τοῦτο εἰπεῖν ἐτόλμησε Πλάτων), ἀλλ' ὡς ἔν τε ταῖς λοιδορίαις ἴδιον ἔχει οὐδὲν οὐδένα λοιδορεῖν, ἅτε οὐκ εἰδὼς κακὸν οὐδὲν οὐδενός, ἐκ τοῦ μὴ μεμελετηκέναι, φησίν· ἀπορῶν οὖν γελοῖος φαίνεται, ἔν τε τοῖς ἐπαίνοις καὶ ταῖς τῶν ἄλλων μεγαλαυχίαις, οὐ προσποιητῶς, ἀλλὰ τῷ ὄντι γελῶν ἔνδηλος γιγνόμενος ληρώδης δοκεῖ εἶναι.

40. Ὥστε διὰ τὴν ἀπειρίαν καὶ ἀποχὴν οὐκ οἶδεν οὐχ ὅτι εἰς πεῖραν καθιεὶς καὶ διὰ τοῦ ἀλόγου ἐνεργῶν, οἷός τέ ἐστι θεωρεῖν τὰ κατὰ τὸν νοῦν ἀκραιφνῶς· οὐδὲ τῶν δύο ψυχὰς ἡμᾶς ἔχειν λεγόντων, δύο προσοχὰς ἡμῖν δεδωκότων. Δύο γὰρ ἂν οὕτω ζώων συνέρξεις ἐποίουν, ἃ ἐνεδέχετο, ἄλλου πρὸς ἄλλοις ὄντος, τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου μὴ προσποιεῖσθαι τὰ ἔργα.

41. Τί δὲ ἔδει καὶ μαραίνειν τὰ πάθη καὶ ἀποθνήσκειν ἀπ' αὐτῶν καὶ τοῦτο μελετᾶν καθ' ἡμέραν, εἰ οἷόν τ' ἦν ἐνεργεῖν ἡμᾶς κατὰ νοῦν πρὸς τὰ θνητὰ συναπτομένους ἄνευ τῆς τοῦ νοῦ ἐπιβλέψεως, τινὲς ἀπεφαίνοντο; Νοῦς γὰρ ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει. Εἰ δ' ἐσθίων πολυτελῆ καὶ πίνων οἶνον τὸν ἥδιστον οἷός τε εἶ πρὸς τοῖς ἀΰλοις εἶναι, διὰ τί οὐχὶ καὶ πολλάκις εἶ συνὼν καὶ δρῶν, ἃ μηδὲ λέγειν καλόν; Πανταχοῦ γὰρ τοῦ ἐν ἡμῖν παιδὸς ἦν ταῦτα τὰ πάθη, καὶ ὅσῳ αἰσχρά, οὐ πρὸς ταῦτα φήσεις κατασπᾶσθαι. Τί γὰρ ἡ διακλήρωσις τούτου, τὰ μὲν μὴ οἷόν τε εἶναι πάσχειν μὴ ὄντα πρὸς αὐτοῖς, τὰ δὲ ἕτερα συγχωρεῖν ἀποτελεῖν πρὸς τοῖς νοητοῖς ὄντα; Οὐ γὰρ ὅτι τὰ μὲν ὑπείληπται εἶναι αἰσχρὰ παρὰ τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ οὔ· αἰσχρὰ γὰρ πάντα, ὡς πρός γε τὴν κατὰ νοῦν ζωήν, καὶ πάντων ἀφεκτέον, καθάπερ τῶν ἀφροδισίων. Ὀλίγον δὲ τῇ φύσει τροφῶν συγχωρητέον διὰ τὴν τῆς γενέσεως ἀνάγκην. Ὅπου γὰρ αἴσθησις καὶ ταύτης ἀντίληψις, ἐκεῖ τοῦ νοητοῦ ἡ ἀπόστασις· καὶ ὅσῳ τῆς ἀλογίας ἀνακίνησις, τοσούτῳ τοῦ νοεῖν ἀπόστασις. Οὐ γὰρ ἐνδέχεται τῇδε κἀκεῖσε φερόμενον, ἐνταῦθα ὄντα, εἶναι ἐκεῖ. Οὐ γὰρ μέρει ἡμῶν, ἀλλ' ὅλοις τὰς προσοχὰς ποιούμεθα.

42. Τὸ δὲ οἴεσθαι κατὰ τὴν αἴσθησιν παθαινόμενον πρὸς τοῖς νοητοῖς ἐνεργεῖν πολλοὺς καὶ τῶν βαρβάρων ἐξετραχήλισεν, οἳ ἐπὶ πᾶν εἶδος ἡδονῆς προῆλθον ἐκ καταφρονήσεως, λέγοντες, καὶ τὸν δύνασθαι πρὸς ἄλλοις ὄντα τῇ ἀλογίᾳ χρῆσθαι τούτοις ἐπιτρέπειν. Ἤδη γάρ τινων ἀκήκοα τῇ σφῶν δυστυχίᾳ συναγορευόντων τοῦτον τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἡμᾶς μολύνει, φασί, τὰ βρώματα, ὥσπερ οὐδὲ τὴν θάλατταν τὰ ῥυπαρὰ τῶν ῥευμάτων. Κυριεύομεν γὰρ τῶν ἁπάντων, καθάπερ ἡ θάλασσα τῶν ὑγρῶν πάντων. Εἰ δὲ ἡ θάλασσα κλείσειε τὸ ἑαυτῆς στόμα, ὥστε μὴ δέξασθαι τὰ ῥέοντα, ἐγένετο καθ' ἑαυτὴν μὲν μεγάλη· κατὰ δὲ τὸν κόσμον μικρά, ὡσεὶ μὴ δυναμένη στέξαι τὰ ῥυπαρά. Εὐλα-

est, ubi est affectio. At qui aliis intentus ab his absistit, is ille est, qui ob imperitiam non solum Thraciis ancillis, sed reliquæ etiam turbæ risum exhibet : et cum coactus fuerit, in omnem hæsitationem incidit : non sane quia sensu careat, aut exacte quidem sentiat, sed irrationali tantum facultate operetur; non enim hoc dicere Plato unquam ausus est : sed eo quod hujuscemodi homo et in conviciis proprium id habeat, ut neminem ullo convicio afficiat, ut qui malum nullum cujuspiam noverit, ex eo, inquit, quod meditatus non fuerit : hæsitans igitur ridiculus apparet : et in laudibus, et aliorum jactantiis cum non simulate sed revera ridere conspiciatur, delirus videatur.

40. Quare ex imperitia et abstinentia non novit : non autem quia in experimentum veniens, et irrationali facultate operans, intellectu et mente contemplari integre valeat. Nam neque illi qui duas animas nos habere aiunt, duas attentiones nobis tribuunt. Ita siquidem duorum animalium conjunctionem facerent, quorum alterum alterius alicui rei vacantis non advertere actionem posset.

41. Sed quid opus esset tabefacere affectus et mori quantum ad ipsos spectat, idque quotidie meditari, si fieri posset, ut ex intellectu operaremur, et mortalibus rebus absque ulla intellectus inspectione incumberemus, ut nonnulli asserunt? intellectus enim videt, ut inquit ille. Si vero opipara admodum comedens, et quam suavissimum vinum bibens, materia carentibus rebus animum potes intendere : cur non etiam idem potes, dum rem habes, et ea agis, quæ ne dicere quidem honestum est? Ubique enim pueri, qui in nobis est, affectus hi sunt. At tu propterea quod turpia hæc sunt, non ad ea detrahi animum asseres? Sed quæ hæc tandem distinctio est? ut aliis non possis affici, nisi ipsis attendas, atque adsis : alia concedas te exsequi, licet intelligibilibus percipiendis vaces? Non enim dicendum scilicet est, alia existimari esse turpia apud plerosque, alia minime. Turpia enim omnia sunt, quantum ad vitam attinet, quæ ex intellectu traducenda est, ab omnibusque non secus atque a venereis abstinendum, nisi quod parum alimenti ob generationis necessitatem naturæ est concedendum. Ubicumque enim sensus est ejusque perceptio, ibi recessio ab intelligibili sit, necesse est. Quoque magis irrationalis partis motio incitatur, eo magis intellectio deficit. Non enim fieri potest, ut huc et illuc simul feramur, dumque hic sumus, illic etiam adesse valeamus. Non enim parte nostri, sed toto attentiones fiunt.

42. Hæc enim opinio quod sensibus omnibus affectis quispiam vacare intelligibilibus queat, multos etiam ex barbaris præcipites tulit ac perdidit, qui ex negligentia in omne genus voluptatis profusi, ipsis se indulgere asserebant, quod dum aliis attenderent, uti irrationalibus facultatibus etiam possent. Jam vero nonnullos audivi, cum suæ infelicitati patrocinarentur in hunc modum : nequaquam nos, inquiunt, polluunt cibi; quemadmodum neque a sordidis fluxibus mare inquinatur : dominamur enim omnibus, sicut et mare omnibus humoribus superius est. Quodsi mare os suum clauderet, ne ea quæ influant, admitteret, esset quidem ex se magnum, sed ratione tamen ad mundum habita parvum existimaretur, utpote

δηθεῖσα δὲ μολυνθῆναι, οὐκ ἂν δέξαιτο. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὴ πάντα δέχεται, γινώσκουσα τὸ ἑαυτῆς μέγεθος, καὶ οὐκ ἀποστρέφεται τὰ εἰς ἑαυτὴν ἐρχόμενα. Καὶ ἡμεῖς οὖν, φασίν, ἐὰν εὐλαβηθῶμεν βρῶσιν, ἐδουλώθημεν τῷ τοῦ φόβου φρονήματι. Δεῖ δὲ πάνθ' ἡμῖν ὑποτετάχθαι. Ὕδωρ μὲν γὰρ ὀλίγον συνακτὸν ἐάν τι δέξηται ῥυπαρόν, εὐθέως μιαίνεται καὶ δουλοῦται ὑπὸ τῆς ῥυπαρίας· βυθὸς δὲ οὐ μιαίνεται. Οὕτω δὴ καὶ βρώσεις τῶν ὀλίγων περιγίγνονται, ὅπου δὲ βυθὸς ἐξουσίας, πάντα δέχονται καὶ ὑπ' οὐδενὸς μιαίνονται. Τοιούτοις δ' ἑαυτοὺς ἀπατῶντες ἀκόλουθα μὲν οἷς ἠπάτησαν ἔδρων, ἀντὶ δ' ἐλευθερίας εἰς τὸν τῆς κακοδαιμονίας βυθὸν αὑτοὺς φέροντες ἔπνιξαν. Τοῦτο καὶ τῶν κυνικῶν τινας παντορέκτας ἐποίησε, προσπλακέντων τῷ αἰτίῳ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῖς, ὃ δὴ καλεῖν εἰώθαμεν ἀδιάφορον.

43. Ἀνὴρ δὲ εὐλαβὴς καὶ ὕποπτος πρὸς τὰ γοητεύματα τῆς φύσεως, τήν τε τοῦ σώματος φύσιν κατασκεψάμενος καὶ ὡς ἥρμοσται ὀργάνου δίκην πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς γνούς, οἶδεν ὡς ἕτοιμον φθέγξασθαι τὸ πάθος, ἄν τε βουλώμεθα, ἄν τε μή, κρουσθέντος τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἔξωθεν καὶ τοῦ κρούσματος εἰς ἀντίληψιν ἀφικομένου. Ἡ γὰρ ἀντίληψις ἐτύγχανεν οὖσα ἡ φθέγξις, φθέγξασθαι δ' οὐκ ἔστι τὴν ψυχὴν μὴ ὅλην πρὸς τὸ φθέγμα ἐπιστραφεῖσαν καὶ τὸ ἐπιστατικὸν ὄμμα πρὸς τοῦτο μεταθεῖσαν. Ὅλως δὲ τῆς ἀλογίας τὸ ἄχρι τίνος καὶ πῶς καὶ πόθεν καὶ πρὸς οὓς ἐπικρίνειν οὐκ ἐχούσης, καθ' ἑαυτὴν δὲ ἀνεπισκέπτου ὑπαρχούσης, ᾗ ἂν ἐπιβρίσει, ἵπποις ἐοικυῖα ἄνευ ἡνιόχου, ἀμήχανόν ἐστιν ἢ διοικεῖν τι καθηκόντως πρὸς τὰ ἔξω ἢ τροφῆς καιρὸν καὶ μέτρα γιγνώσκειν, μὴ οὐχὶ τοῦ ἡνιόχου ἐφεστῶτος ὄμματος, ὃς τὰ κινήματα ῥυθμίζει καὶ ἡνιοχεῖ τῆς τυφλῆς καθ' ἑαυτὴν ἀλογίας. Ὁ δὲ τὴν ἐπίστασιν τοῦ λογισμοῦ ἀφαιρῶν τῆς ἀλογίας, ἐπιτρέπων δὲ αὐτῇ φέρεσθαι κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, οἷος ἂν εἴη τῇ ἐπιθυμίᾳ συγχωρήσας εἰς ὅσον βούλεται προχωρεῖν τῆς οἰκείας κινήσεως, καὶ τῷ θυμῷ ὡσαύτως. Καλὸν γοῦν ἡμῖν τὸ σπουδαῖον ποιήσει καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ λελογισμένα ἀκάθεκτον ὑπὸ τοῦ ἐφεστῶτος λογισμοῦ ποιῶν ἐν ταῖς τοῦ ἀλόγου ἐνεργείαις.

44. Καίτοι ταύτῃ διενηνοχέναι φαίνεται ὁ σπουδαῖος τοῦ φαύλου, ὅτι ὁ μὲν πανταχοῦ τὸν λογισμὸν ἔχει παρεστῶτα καὶ κρατοῦντα καὶ ἡνιοχοῦντα τὸ ἄλογον, ὁ δὲ πολλὰ πράττειν παριεὶς τῷ λογισμῷ καὶ σὺν τούτῳ πράττειν ἃ πράττει. Διὸ καὶ ὁ μὲν ἀλόγιστος λέγεται καὶ φερόμενος ὑπὸ τῆς ἀλογίας, ὁ δὲ λελογισμένος καὶ ἐγκρατὴς παντὸς ἀλογίστου· καὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἄρα τοῦτο τοῖς πολλοῖς καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν πράξει καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς ὀργαῖς γίνεται, ἔμπαλιν δὲ κατορθοῦν τοῖς σπουδαίοις, ὅτι οἱ μὲν ἐφῆκαν τῷ παιδὶ δρᾶν καθ' ἑαυτὸν ἃ βούλεται, οἱ δὲ τῷ παιδαγωγῷ, καὶ μετὰ τούτου τὰ καθ' ἑαυτοὺς κυβερνῶσιν. Ὥστε καὶ ἐν βρωτοῖς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ταῖς διὰ τοῦ σώματος ἐνεργείαις ἢ ἀπολαύσεσι παρὼν μὲν ὁ ἡνίοχος

quod continere sordes non posset : eas autem, si caveret ne inquinaretur, profecto non admitteret. Sed cum magnitudinem suam agnoscat, omnia suscipit, neque quicquam aversatur, quod in ipsum influit. Sic nos, inquiunt, si esum aliquorum evitemus, timori ei obnoxii in servitutem redigimur, quibus opus est, ut subjecta omnia sint. Nam si pauca aqua alicubi collecta sordidum quidpiam admiserit, statim polluitur a sorde eaque opprimitur ac superatur, gurges autem non inquinatur. Ita comestiones exiguos superant atque opprimunt : iis vero quibus gurges atque immensa libertatis amplitudo est, omnia in alimentum sumuntur, et nullam inquinationem afferunt. Isti igitur hujusmodi ineptiis se decipientes consentanea erroribus suis etiam egerunt, seque e libertate in infelicitatis gurgitem et profundum protrusi suffocarunt. Hoc etiam fuit, quod nonnullos ex Cynicis ad omnia appetenda et voranda induxit, cum animum ad causam errorum applicuerint, id quod indifferens appellare consuevimus.

43. Vir autem cautus, qui naturæ præstigias suspectas habet suique corporis naturam animadvertit, quod instrumenti instar ad animæ potestates fuerit coaptatum, consensum ipsius ejusmodi esse non ignorat, ut si extrinsecus pulsetur, pulsatioque ipsa percipiatur, velimus, nolimus, affectus resonent. Perceptio enim nihil aliud est, quam sonitus ipse. At resonare anima non potest, nisi tota ad resonandum fuerit conversa, eoque præsidem oculum suum traduxerit. Nam cum irrationalis facultas ex se inconsiderata sit, et quousque aut quomodo, aut unde, aut ad quos agat, judicare nullo modo queat, sed quocunque incubuerit, equis absque auriga perquam similis sit, fieri non potest, ut quicpiam cum aliis extrinsecus administret, aut alimenti occasionem et modum cognoscat, nisi aurigæ oculus affuerit, qui motiones ejus, quæ cæca ex sese est, moderetur ac regat. Qui vero præsidentiam rationis ab irrationali facultate aufert, permittitque ipsi, ut ex propria natura feratur : qualiscunque is fuerit, qui et cupiditati et iracundiæ ita indulget, ut quousque voluerint in motionibus suis progrediantur : egregium scilicet virtutis exemplum is sese nobis præstabit, et facta sua ratione prædita exhibebit, cum sese a præsidentis rationis moderatione in irrationalis facultatis operationibus subtraxerit.

44. In eo enim honestus ac probus vir distare a pravo videtur, quod ubique ille assidentem habet rationem, quæ rationis expertem facultatem cohibeat ac gubernet, hic omissa ratione sine ea agit, quæcunque agit. Atque idcirco inconsultus hic et irrationalis ab irrationalique facultate tractus dicitur, ille contra consultus et rationalis isque qui omni temerariæ appetitioni dominetur. Ac peccare quidem plerisque et in oratione et in actione et cupiditatibus et ira, contrà recte agere bonis inde est, quod illi puero per sese agere quæcunque voluerit permiserunt, boni autem pædagogo principatum tradiderunt, ex ejusque præceptis actiones suas gubernant. Unde efficitur, ut et in cibis sumendis et aliis corporis operationibus aut

ἀφορίζει τὸ σύμμετρον καὶ τὸ εὔκαιρον, ἀπὼν δὲ καί, ὥς φασί τινες, πρὸς τοῖς ἑαυτοῦ ὤν, εἰ μὲν καὶ τὴν ἡμετέραν πρόσεξιν ἔχει παρ' ἑαυτῷ, οὐδ' ἐπιτρέπει τῇ ἀλογίᾳ παθαίνεσθαι, οὐδ' ὅλως τι ἐνεργεῖν. Εἰ δ' ἀφῆκε ταύτην πρὸς τῷ παιδὶ εἶναι ἄνευ αὐτοῦ, ἀπώλεσε τὸν ἄνθρωπον συρόμενον ὑπὸ τῆς ἀνοίας τοῦ ἀλόγου.

45. Ὅθεν τοῖς σπουδαίοις ἡ ἀποχὴ μᾶλλον οἰκειοτέρα καὶ βρωτῶν καὶ τῶν διὰ σώματος ἀπολαύσεων καὶ πράξεων τῆς ἐφάψεως, τῷ δεῖν ἐφαπτόμενον τῶν σωματικῶν καταβαίνειν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἠθῶν εἰς παιδαγωγίαν τοῦ ἐν ἡμῖν ἀλογίστου· ἐν δὲ ταῖς τροφαῖς καὶ μᾶλλον· οὐδὲ γὰρ τοῦ μέλλοντος ἐξ αὐτῶν ἐπιλογιστικὸν τὸ ἄλογον. Φύσει γὰρ ἀνεπίγνωμον τοῦ ἀπόντος τὸ ἄλογον. Τῶν δὲ τροφῶν εἰ μὲν ἦν ἀπηλλάχθαι ὥσπερ τῶν ὁρατῶν ἀρθέντων (ἔξεστι γὰρ πρὸς ἄλλοις εἶναι κοιμίσαντα τὰς ἀπ' αὐτῶν φαντασίας), μέτριον ἂν ἦν, τῇ ἀνάγκῃ εἴξαντα τῆς θνητῆς φύσεως ἐπ' ὀλίγον, εὐθὺς ἀπηλλάχθαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ παρολκῆς χρόνου χρεία καὶ πέψεως καὶ ἀναδόσεως καὶ τῆς πρὸς τούτοις συνεργείας τῆς ἐξ ὕπνου τε καὶ ἡσυχίας τῆς τε ἄλλης ἀργίας καὶ μετὰ ταῦτα τῆς ἐκ τῆς ἀναδόσεως ποιᾶς κράσεως περιττωμάτων τε διαχωρήσεως, ἀνάγκη τὸν παιδαγωγὸν παρεῖναι, ὃς τὰ κοῦφα καὶ ἀνεμπόδιστα ἑαυτῷ ἐκλεξάμενος, ταῦτ' ἐπιτρέψει τῇ φύσει, τὸ μέλλον προορώμενος καὶ ὅσον τὸ ἐμπόδιον, συγχωρήσαντος ταῖς ἐπιθυμίαις φορτίον οὐκ εὐάγκαλον ἐπεισάγειν ἡμῖν, δι' ὀλίγην ἡδονήν, ἧς ἐν τῷ καταδέχεσθαι αὐτὰ εἰς τὴν κατάποσιν ἀντιλαμβάνονται.

46. Οὐκ ἀπεικότως ἄρα τὸ πολὺ καὶ περιττὸν ὁ λόγος ἀποκρίνας εἰς ὀλίγον περιγράφει τὸ ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει μήτε πορίζων ἕξειν πράγματα διὰ τὸ δεῖσθαι πλειόνων, μήτε εὐπρεπῆ ποιῶν πλειόνων τῶν ὑπηρετησομένων δεήσεσθαι, μήτε ἐσθίων πλειόνων ἡδονῶν ἀντιλήψεσθαι, μήτε πληρούμενος πολλῆς ἀργίας ἐμπλήσεσθαι, μήτε παχυτέρου φορτίου ἐμπιπλάμενος ὑπνώδης γίγνεσθαι, μήτε τῶν πιαινόντων τὸ σῶμα πληρούμενος ἰσχυρότερον μὲν τὸν δεσμόν, αὐτὸν δὲ ἀργότερον πρὸς τὰ οἰκεῖα ποιήσειν καὶ ἀσθενέστερον. Δειξάτω τοίνυν ἡμῖν τις ἀνήρ, σπεύδων ὡς ἔνι μάλιστα ζῆν κατὰ νοῦν καὶ ἀπερίσπαστος ἐκ τῶν κατὰ τὸ σῶμα παθῶν εἶναι, ὡς εὐπορωτέρα μὲν ἡ κρεηφαγία τῶν ἐκ τῶν ἀκροδρύων καὶ ἐκ λαχάνων ὄψων, εὐτελεστέρα δὲ ἡ τούτων παρασκευὴ τῆς τῶν ἀψύχων καὶ μαγείρων ὅλως μὴ δεομένων, ἀνήδονος δὲ καθ' ἑαυτὴν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἄψυχον, κουφοτέρα δὲ ἐν ταῖς πέψεσι τῆς ἑτέρας, κἂν ταῖς ἀναδόσεσι ταῖς εἰς τὸ σῶμα ταχυτέρα τῆς ἐκ λαχάνων ἀναδόσεως, πρός τε τὰς ἐπιθυμίας ἧττον ἐρεθίζουσα, καὶ εἰς πάθος καὶ ῥώμην σώματος ἔλαττον συμβαλλομένη τῆς ἀψύχου διαίτης.

47. Εἰ δὲ τοῦτο οὔτε ἰατρῶν τις οὔτε φιλοσόφων, οὐ γυμναστής, οὐκ ἰδιώτης εἰπεῖν ἐτόλμησε, τί οὐκ ἀφιστάμεθα ἑκόντες τοῦ σωματικοῦ φορτίου; τί οὐκ ἐλευ-

functionibus præsens auriga modum et opportunitatem præscribat : absens vero et ut inquiunt nonnulli, suis vacans, si nostram quoque attentionem secum habuerit irrationali facultati neque affici neque operari omnino quidpiam permittat : at si attentionem nostram sine se puero adesse sinat, hominem perdat cum ab irrationali amentia præceps trahatur.

45. Quapropter probis viris convenit, ut ex voluptatibus et actionibus quæ per corpus existunt, a cibis magis, quam a tactu abstineant, propterea quod licet dum corporea tangimus, descendere a propriis moribus ad irrationalem quæ in nobis est facultatem instruendam oporteat, idem magis in cibis assumendis faciendum est. Non enim quod eventurum ex ipsis est, considerare irrationalis vis potest quæ ejusmodi natura est, ut absentia nullo modo percipiat. Nam si ab alimentis liberi ita esse possemus, sicut a rebus visui expositis cum subtrahantur (quippe cum imaginibus earum sopitis intendere animum aliis liceat), satis commode fieri posset ut ubi necessitati mortalis naturæ parumper indulsissemus, statim liberi evaderemus. Cum vero temporis mora protrahatur, dum cibus et concoquitur et digeritur, dumque et ante id ex somno et quiete alioque otio auxilium comparatur et post quædam ex digestione temperatura et excrementorum secessio efficitur : adsit pædagogus necesse est, qui levia et quæ impedimentum nullum afferunt sibi eligens, ea naturæ concedat. Cum enim quod futurum est, prævideat, quantoque impedimento res esset, si cupiditatibus obsequeretur, non æquum esse judicavit ut brevis voluptatis causa, quæ dum edulia admittimus in deglutiendo percipitur, tam gravi sarcina nos opprimeret.

46. Non immerito igitur ratio quod multum et supervacaneum est excludens in paucum et angustum contrahit id, quod necessarium est, ne vel suppeditando molestias subeat, dum requirit plura : vel opipara condiendo pluribus indigeat, qui ministrent : vel comedendo pluribus voluptatibus afficiatur : vel se saturando multo otio expleatur : vel crassiore sarcina se referciendo in somnolentiam abeat, vel corpus inpinguantibus se replendo et vinculum validius, et se pigriorem ad propria munera obeunda reddat atque imbecilliorem. Ostendat igitur nobis quispiam, qui, quammaxima fieri potest, vitam traducere secundum intellectum studet, et a corporis affectibus perturbari ac distrahi quam minimum cupit, carnium esum pomorum et olerum obsoniis aut copiosius suppetere, aut vilius parari, voluptatemque minorem afferre levioremque esse in concoctionibus et digestionibus, ad cupiditatesque minus irritare, atque ad affectus et vires corporis minus facere, quam victum qui ab inanimatis petitur atque iis quæ nullam coquorum operam requirunt.

47. At si hoc neque medicus, neque philosophus, neque alipta, neque e vulgo quisquam affirmare unquam est ausus : cur non ultro a corporis hac sarcina abstinemus?

θεροῦμεν αὐτοὺς ἅμα τῇ ἀποστάσει ἐκ πολλῶν (οὐ γὰρ ἑνὸς ἦν, ἀλλὰ μυρίων, τοῖς ἐλαχίστοις ἐθίσαντα αὐτὸν ἀρκεῖσθαι, ἀπηλλάχθαι), χρημάτων περιουσίας, οἰκετῶν πλειόνων ὑπηρεσίας, σκευῶν πλήθους, ὑπνώδους καταστάσεως, νόσων σφοδρότητος καὶ πλήθους, ἰατρῶν δεήσεως, ἐρεθισμῶν πρὸς ἀφροδίσια, ἀναθυμιάσεων παχυτέρων, περιττωμάτων πλήθους, παχύτητος τοῦ δεσμοῦ, ῥώμης πρὸς πράξεις ἐγειρούσης, Ἰλιάδος κακῶν. Ὧν ἡ ἄψυχος καὶ λιτὴ τροφὴ καὶ πᾶσιν εὐπόριστος ἀφαιρεῖται ἡμᾶς, εἰρήνην παρασκευάζουσα τῷ τὰ σωτήρια ἡμῖν ἐκπορίζοντι λογισμῷ. Οὐ γὰρ ἐκ τῶν μαζοφάγων, φησὶν ὁ Διογένης, οἱ κλέπται καὶ οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἐκ τῶν κρεωφάγων οἱ συκοφάνται καὶ τύραννοι. Τῆς δὲ τοῦ πολλῶν δεῖσθαι ἀρθείσης αἰτίας καὶ τοῦ πλήθους τῶν εἰσαγομένων εἰς τὸ σῶμα περιαιρεθέντος τοῦ τε βάρους τῶν ἀναδιδομένων κουφισθέντος, ἐλεύθερον τὸ ὄμμα καπνοῦ τε καὶ κύματος τοῦ σωματικοῦ ἐκτὸς καθωρμισμένον γίγνεται.

48. Καὶ τοῦτο οὔτε ὑπομνήσεως οὔτε ἀποδείξεως διὰ τὴν αὐτόθεν προσοῦσαν ἐνάργειαν χρῄζει. Ὅθεν οὐ μόνον οἱ κατὰ νοῦν ζῆν ἐσπουδακότες καὶ τέλος τὸν κατ' αὐτὸν βίον ἐνστησάμενοι ἀναγκαίαν πρὸς τὸ τέλος δρῶσι τὴν τούτων ἀποχήν, ἀλλὰ καὶ πᾶς σχεδὸν οἶμαι φιλόσοφος τὴν εὐτέλειαν πρὸς τῆς πολυτελείας ἐγκρίνων ἀποδέξαιτ' ἂν μᾶλλον τὸν ἐν ὀλίγοις ἀρκούμενον τοῦ πλειόνων δεομένου. Καὶ (ὃ παράδοξον τοῖς πολλοῖς δόξειεν εἶναι) τοῦτο λέγοντας καὶ ἐκτιμῶντας εὑρίσκομεν, λέγω δὲ τοὺς δι' ἡδονὴν οἰομένους τὸ τέλος τῶν φιλοσοφησάντων. Τῶν γὰρ Ἐπικουρείων οἱ πλείους ἀπ' αὐτοῦ τοῦ κορυφαίου ἀρξάμενοι μάζῃ καὶ τοῖς ἀκροδρύοις ἀρκούμενοι φαίνονται, τά τε συγγράμματα ἐμπεπλήκασι τὸ ὀλιγοδεὲς τῆς φύσεως ἀφηγούμενοι καὶ τὸ ἐκ τῶν λιτῶν καὶ εὐπορίστων ἱκανῶς αὐτῆς τὸ ἀναγκαῖον ἰώμενον παριστάντες.

49. Ὥρισται γάρ, φασίν, ὁ τῆς φύσεως πλοῦτος καὶ ἔστιν εὐπόριστος, ὁ δ' ἐκ τῶν κενῶν δοξῶν ἀόριστός τε ἦν καὶ δυσπόριστος. Τὸ γὰρ κατ' ἔνδειαν ἐνοχλοῦν τὴν σάρκα ἐξαιρεῖται καλῶς καὶ αὐτάρκως τὰ εὐπόριστα, ἁπλῆν ἔχοντα φύσιν ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν· τὸ δὲ λοιπὸν ὅσον εἰς πολυτέλειαν πέπτωκεν, οὐκ ἀναγκαίαν ἔχειν φασὶ τὴν ὄρεξιν οὐδ' ἀπ' ἀλγοῦντός τινος ἀναγκαίως γιγνομένην, ἀλλὰ τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ ἢ λυποῦντος ἢ νύττοντος μόνον ἐν τῷ μὴ παρεῖναι, τὴν δὲ ὅλως ἀπὸ τοῦ χαίροντος, τὴν δὲ ὅλως ἀπὸ τῶν κενῶν καὶ διεψευσμένων δογμάτων, ἢ εἰς οὐδὲν φυσικὸν ἀνάγεται ἔλλειμμα οὐδ' εἰς τὸ διαλύον τὴν σύστασιν ἐκ τοῦ μὴ παρεῖναι. Ἱκανὰ γὰρ καὶ τὰ τυχόντα διακρατῆσαι ταῦτα ἦν, ὧν ἀναγκαίως δεῖται ἡ φύσις. Ταῦτα δὲ καὶ διὰ τὴν λιτότητα καὶ διὰ τὴν ὀλιγότητά ἐστιν εὐπόριστα· καὶ τῷ μὲν κρεηφαγίας ἁπτομένῳ χρεία καὶ τῶν ἀψύχων, τῷ δὲ ἀρκουμένῳ τοῖς ἀψύχοις ἐξ ἡμισείας καὶ τοῦτο εὐπόριστον καὶ ὀλίγων δεόμενον ἀναλωμάτων τὸ τῆς παρασκευῆς.

50. Δεῖ δέ, φασίν, οὐχ ἑτοιμασάμενον τὰ ἀναγκαῖα,

cur non denique ex multorum servitute ita abstinendo nos liberamus? Non enim ab uno, sed a sexcentis liberari potest, qui minimis esse contentus assueverit : a pecuniarum superabundantia : a multorum servorum ministerio : a supellectilium copia : a somnolenta constitutione : a morborum vehementia et multitudine : a medicorum indigentia : ab irritatione ad venerea : a crassioribus exhalationibus : ab excrementorum affluentia : a vinculi crassitudine : a viribus ad externas actiones excitantibus : a malorum demum iliade : a quibus frugale ac tenue et quibuslibet parabile alimentum nos abducit atque abstrahit, dum rationi quæ salutaria nobis suggerit, pacem ac tranquillitatem præparat. Non enim, inquit Diogenes, ex panivoris fures et hostes, sed ex carnivoris calumniatores et tyranni exsistunt. Jam vero sublata causa ut multis indigeamus, et copia eorum quæ in corpus assumuntur, detracta, gravitate item eorum quæ digeruntur, sublevata, fit ut liber oculus extra undam et fumum corporeum tranquillus evadat.

48. Id quod neque comprobationem, neque demonstrationem ob insitam in re evidentiam requirit. Unde non solum illi qui id dant operam, ut secundum intellectum vivant, et ejusmodi vitam finem esse statuunt, abstinentiam hanc necessariam sibi esse ad finem consequendum arbitrantur, verum etiam unusquisque, ut puto, philosophus parcimoniam ad vitam civiliter traducendam esse idoneam judicans, magis vitam eam approbaret quæ paucis esset contenta, quam quæ multis indigeret. Adde quod, id quod forte plerisque incredibile videri posset, eos hoc asserere ac comprobare inveniemus, qui voluptatem finem philosophantium esse opinantur. Plerique enim ex Epicureis etiam, si ab ipso eorum principe exordiri velimus, buccella et stirpium fructibus in vescendo fuisse contenti videntur liberosque suos hujuscemodi doctrina referserunt, ut quam paucis natura indigeret, ostenderent, tenuemque et parabilem victum satis ad necessaria suppeditanda esse declararent.

49. Præfinitæ, inquit, naturæ divitiæ et parabiles sunt : at quæ ex inanibus opinionibus exsistunt, infinitæ et ejusmodi, ut comparari difficulter queant; nam quæ facile suppetunt, cum simplicem humidi et sicci naturam habeant, molestiam omnem corporis quæ ex defectu evenit, bene et abunde auferre consueverunt : cetera omnia, quæcunque in luxuriam delabuntur, non necessariam habere appetitionem aiunt, neque ejusmodi, quæ ex dolore aliquo necessario eveniat, sed vel ex molestia tantum ex absentia rei suscepta, vel ex lætitia omnino ex præsentia, vel ex inanibus falsisque opinionibus exsistat, nihilque ad naturalem defectum rei alicujus spectet, quæ si non adsit, dissolvere constitutionem nostram queat. Satis enim ad hæc obtinenda ea sunt, quibus necessario natura indiget. Ea autem et ob vilitatem et ob paucitatem comparari facile possunt. Ei porro qui esu carnis utitur, inanimatis etiam ad vescendum opus est. At qui inanimatis tantum est contentus, ei id et ex dimidio facile suppetit, et paucos admodum ad apparatum sumptus requirit.

50. Non enim oportere inquiunt, ut, ubi quis necessaria

προσθήκῃ τῇ φιλοσοφίᾳ χρῆσθαι, ἀλλὰ παρασκευασάμενον τὸ θαῤῥεῖν τῇ ψυχῇ γνησίως οὕτως ἀντέχεσθαι τῶν καθ' ἡμέραν. Κακῷ γὰρ φροντιστῇ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐπιτρέψομεν, ἄνευ φιλοσοφίας τὸ ἀναγκαῖον συμμετρούμενοι τῆς φύσεως καὶ παρασκευάζοντες. Διὸ φιλοσοφοῦντα δεῖ καὶ τούτων προνοεῖν καὶ ἐφ' ὅσον ἂν ἡ παρ' ἐκείνοις ἔντονος ἐπιμέλεια παραδιδῷ. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐκεῖθέν τι ἀφαιρεῖται, ὃ μὴ κυριεύσει τῆς τελείας ἐκθαῤῥήσεως, μὴ προσίεσθαι πρὸς τὴν χρημάτων τε καὶ τροφῶν παρασκευήν. Σὺν φιλοσοφίᾳ τοίνυν ἀπτέον τούτων, καὶ εὐθὺς προσπεσεῖται, ὅτι πολλῷ κρεῖττον τὸ ἐν αὐτοῖς μεταδιώκειν ἐλάχιστόν τε καὶ λιτὸν καὶ κοῦφον. Ἐλάχιστον γὰρ καὶ τὸ ὀχληρὸν ἐκ τοῦ ἐλαχίστου.

51. Ἃ δ' ἂν συνεφελκύσηται ἡ παρασκευὴ ἐμπόδια ἐκ τῆς τοῦ σώματος βαρύτητος ἢ ἐκ τῆς τῶν παρασκευαζομένων πραγματείας ἢ ἐκ τοῦ κωλύειν τὴν περὶ τῶν κυριωτάτων λογισμῶν ἐνέργειαν εἶναι συνεχῆ ἢ ἐκ τινος ἄλλης αἰτίας, εὐθὺς ἀλυσιτελὴς γίνεται καὶ οὐκ ἀντάλλακτος πρὸς τὰς συνακολουθούσας ὀχλήσεις. Δεῖ μέντοι τῷ φιλοσόφῳ καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μηδὲν ὑπολείψειν παρεῖναι διὰ βίου. Ταύτην δὲ τὰ μὲν εὐπόριστα ἱκανῶς διασώζει, τὰ δὲ πολυτελῆ ποιεῖ δυσέλπιστον· οἱ γοῦν πολλοὶ διὰ τοῦτο, καίπερ πολλὰ κεκτημένοι, ὡς ὑπολειψόντων ἀνήνυτα μοχθοῦσιν. Ἀρκεῖσθαι δὲ τοῖς εὐπορίστοις καὶ λιτοτάτοις ποιεῖ τὸ μνημονεύειν, ὅτι πρὸς μὲν τῆς ψυχῆς ἀξιόλογον ταραχῆς λύσιν οὐθὲν ἰσχύειν πέφυκεν οὐδ' ὁ πᾶς πλοῦτος συναχθείς, τὸ δὲ τῆς σαρκὸς ὀχληρὸν ἐξαιρεῖ καὶ τὰ πάνυ μέτρια καὶ τυχόντα πᾶσάν τε εὐποριστίαν κεκτημένα· ὑπολείποντά τε καὶ τὰ τοσαῦτα οὐ ταράττει τὸν ἀποθνήσκειν μελετῶντα. Ἔτι καὶ τὸ ἀλγεινὸν τὸ δι' ἐνδείας πολλῆς ἠπιότητος ἢ τὸ διὰ πληρώσεως μετέχει, ἐὰν μή τις ταῖς κεναῖς δόξαις ἑαυτὸν ἀπατᾷ· ἥ τε ποικιλία τῶν τροφῶν οὐχ ὅπως τὰς ταραχὰς τῆς ψυχῆς ἐκλύει, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐν τῇ σαρκὶ ἡδονὴν συνεπαύξει. Πέρας γὰρ ἔχει καὶ αὕτη ἅμα τῇ τῆς ἀλγηδόνος ὑπεξαιρέσει, ὡς τό γε τῆς σαρκοφαγίας οὐδ' ἔλυέν τι ὀχληρὸν τῆς φύσεως, οὐδ' ὃ μὴ συντελούμενον ἐπ' ἀλγηδόνα ἠνύετο. Τὴν δὲ βιαίαν χάριν εἶχε καὶ ταχὺ τῷ ἐναντίῳ μιγνυμένην. Οὐ γὰρ πρὸς ζωῆς συμμονήν, πρὸς δὲ ποικιλίαν ἡδονῶν συνεβάλλετο, ἐοικὸς ἀφροδισίοις ἢ ξενικῶν οἴνων πόσεσιν, ὧν καὶ χωρὶς διαμένειν δύναται ἡ φύσις. Ὧν δὲ χωρὶς οὐκ ἂν ὑπομείνειε, βραχέα παντάπασίν ἐστι καὶ δυνάμενα ῥᾳδίως καὶ μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας ἡσυχίας τε καὶ πολλῆς ῥᾳστώνης πορίζεσθαι.

52. Ἔτι δὲ οὐδὲ πρὸς ὑγίειαν τὰ κρέα συντελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ ὑγιείᾳ ἐμποδίζει. Δι' ὧν γὰρ ὑγίεια ἀνακτᾶται, διὰ τούτων καὶ διαμένει. Ἀνακτᾶται δὲ διὰ τῆς λεπτοτάτης καὶ ἀσάρκου διαίτης, ὥστε καὶ ταύτῃ ἂν συμμείνειεν. Εἰ δὲ μὴ πρὸς τὴν Μίλωνος ῥώμην τὰ ἄψυχα συμβάλλεται οὐδὲ ὅλως πρὸς ἐπίτασιν ἰσχύος, ** οὐδὲ γὰρ ῥώμης οὐδὲ ἐπιτάσεως ἰσχύος χρεία

præpararit, philosophiam quasi additamentum postea adhibeat : sed ut prius animi tolerantia et virtute legitime acquisita, deinde ita quotidianam indigentiam procuret. Nam malo sane consultori nostra committeremus, si absque philosophia quod necessarium naturæ est, metiri ac parare nobis vellemus. Quocirca philosophando istis etiam providere opus est : quatenus videlicet curæ erga illa intentio permiserit. Quatenus vero inde aliquid detrahitur, ut perfectæ purgationi non dominetur, ad opes aut alimenta præparanda accedendum non est. Cum philosophia igitur curanda necessaria hæc sunt, et confestim sese offerent. Multo siquidem melius est, ut sectemur quod paucissimum in ipsis est, et vile et leve. Quippe cum ex paucissimo paucissima etiam molestia eventura sit.

51. Multus vero horum apparatus, cum multa impedimenta etiam secum trahat, tum ex gravatione corporis, tum ex eorum quæ apparantur, difficultate : tum ex eo quod prohibet, ne præcipuarum considerationum operatio esse assidua queat, tum ex qualibet alia causa, statim inutilis est, neque ejusmodi, ut turbationes quæ ex eo consequuntur, ullo modo recompenset. Adde quod cum philosophum etiam ea spe esse oporteat, ut nihil sibi in vita defuturum esse opinetur : hujuscemodi spem sicut parabilia conservant, ita sumptuosa ac luxuriosa labefactant ac minuunt. Ob id enim fit, ut plerique licet multa possideant, quasi tamen semper defuturæ sibi opes sint, laborare nunquam cessent. Ut autem vilissimis quibusque et iis, quæ facillime comparantur, contenti simus, illud plurimum facit, si memoria teneamus, nihil esse quod ad turbationum animi sedationem, quæ quidem alicujus momenti sit, afferendam vires ullas habeat, neque si collectæ omnes divitiæ fuerint : ad molestiam autem corporis sedandam satis esse quælibet vel admodum modica, et quæ suppetere undique facillime possint. Quæ si etiam aliquantulum desint, turbare cum nequeunt, qui mortem assidue meditatur. Accedit quod et dolor, qui ex defectu exsistit, longe eo mitior est, qui ex repletione evenit, nisi vanis opinionibus quispiam se ipsum decipiat : et ciborum varietas non modo animæ turbationem non aufert, sed neque corporis voluptatem auget, quippe cum ea, simul ac doloris facta detractio est, finem consequatur. Sic neque carnium esus molestiam naturæ ullam dissolvit : neque quicquam affert, quod nisi effectum esset, in dolorem induxisset : sed violentam gratiam exhibet, quæ cum contrario cito commisceatur. Non enim ad vitæ conservationem, sed ad voluptatum varietatem tantum non secus ac venerea et peregrinorum vinorum potus conducit, sine quibus permanere natura etiam potest. Sine quibus enim perdurare non potest, ea pauca admodum sunt et ejusmodi, quæ facile et cum justitia et liberalitate et multa quiete et otio comparari queant.

52. Quin ad sanitatem quoque carnes non conferre, sed ei potius esse impedimento inveniemus. Nam quibus fit ut sanitas recuperetur, iisdem etiam conservetur necesse est. Recuperatur autem tenuissimo et carnium experte victu : quare eodem etiam ut perduret, efficietur. Si vero ab inanimatis petitus cibus Milonis robur non affert, neque omnino ad incrementum virium facit : neque robore, ne-

τῷ φιλοσόφῳ, εἰ μέλλοι θεωρίᾳ καὶ μὴ πράξεσι καὶ ἀκολασίαις προσέχειν. Οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν τοὺς πολλοὺς οἴεσθαι εἰς ὑγίειαν συντελεῖν τὴν κρεηφαγίαν· τῶν γὰρ αὐτῶν ἦν καὶ τὰς ἀπολαύσεις οἴεσθαι ὑγιείας εἶναι τηρητικὰς καὶ τὰ ἀφροδίσια, ὧν ὤνησε μὲν οὐδένα τινά, ἀγαπητὸν δὲ εἰ μὴ ἔβλαψεν. Εἰ δὲ πολλοὶ μὴ τοιοῦτοι, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· οὐδὲ γὰρ φιλίας καὶ εὐνοίας πιστόν τι καὶ διαμόνιμον ἐν τοῖς πολλοῖς· οὐδὲ δεκτικοὶ τούτων οὐδὲ σοφίας οὐδὲ τῶν ἀξιολογόν τι ἐχόντων σοφίας μορίων, οὐδὲ τοῦ συμφέροντος οὐδὲ τοῦ ἰδίου οὐδὲ τοῦ κοινοῦ συνετὸς ὁ πολύς, οὐδὲ ἐθῶν φαύλων καὶ ἀστείων κρίσιν ποιεῖσθαι δυνάμενος. Πρός τε τούτοις πολὺ τὸ ἀσελγὲς καὶ ἀκρασίας γέμον ἐν τοῖς πολλοῖς. Διὸ οὐδὲ φοβητέον, μήποτε οὐκ ὦσιν οἱ βρωσόμενοι τὰ ζῷα.

53. Πάντων μὲν γὰρ φρονησάντων τὰ ἄριστα, οὐδεμία χρεία ὀρνιθευτικῆς, ἰξευτῶν, ἁλιέων, συβωτῶν. Αὐτὰ δὲ αὑτὰ διοικοῦντα τὰ ζῷα καὶ μὴ ἔχοντα τὸν ἐπιμελούμενον καὶ ἐφεστῶτα ταχέως φθείρεται καὶ δαπανᾶται πρὸς τῶν ἐπιτιθεμένων καὶ τὸ πλῆθος ἀναλισκόντων, ὥσπερ ἐπὶ μυρίων ὧν οὐ γεύονται ἄνθρωποι ζώων συμβέβηκε· μενούσης δὲ τῆς κατὰ ἀνθρώπους ποικίλης καὶ παντοίας ἀφροσύνης, ἔσονται μύριοι καὶ οἱ ταῦτα λαιμαργήσοντες.

Τηρεῖν τε χρὴ τὴν ὑγίειαν οὐ φόβῳ θανάτου, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μὴ ἐμποδίζεσθαι πρὸς τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐκ τῆς θεωρίας. Διατηρητικὸν δὲ αὐτῆς μάλιστα μὲν ἡ τῆς ψυχῆς ἀτάραχος κατάστασις καὶ ἡ πρὸς τὸ ὄντως ὂν διάθεσις τῆς διανοίας. Πολὺ γὰρ τὸ ἄχρι σώματος ἐντεῦθεν ἀφικνούμενον, ὡς πεῖρα διέδειξαν ἡμῶν ἑταῖροι, καὶ ἀρθρῖτιν νόσον περί τε πόδας καὶ χεῖρας τοσαύτην οὖσαν, ὡς ὅλων ὀκτὼ ἐτῶν φέρεσθαι βασταζομένους, ἀποκροῦσαι ἅμα τῇ ἐκστάσει τῶν χρημάτων καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἐπιβλέψει· συναπέθεντο γοῦν ἅμα τοῖς χρήμασι καὶ ταῖς φροντίσι καὶ τὴν νόσον τοῦ σώματος, ὥστε πολὺ πρὸς ὑγίειαν καὶ τὸ πᾶν ἐκ τῆς ποιᾶς ψυχῆς καταστάσεως εἰς τὸ σῶμα κάτεισι. Συμβάλλεται δὲ ὡς ἐπὶ πλεῖστον καὶ ἡ τῆς τροφῆς ἐλάττωσις. Καθόλου δὲ ὀρθῶς ὁ Ἐπίκουρος ἔφασκεν, εὐλαβητέον εἶναι τροφήν, ἣν ἀπολαῦσαι μὲν ποθοῦμεν καὶ διώκομεν, συντελεσθεῖσαν δ' ἐν ἀχαρίστῳ τίθεμεν. Τοιαύτη δὲ πᾶσα ἡ δαψιλὴς καὶ παχεῖα. Καὶ τοῦτο πάσχουσιν οἱ περὶ ταύτην ἐπτοημένοι, ἢ ἀναλώμασιν ἢ νόσοις ἢ πλησμονῇ ἢ ἀσχολίαις περιπίπτοντες.

54. Διὸ καὶ ἐπὶ τῶν λιτῶν φυλακτέον τὸ πλήσμιον καὶ πανταχοῦ σκεπτέον, τί διὰ τῆς ἀπολαύσεως ἢ κτήσεως γίγνεται καὶ πηλίκον ἔχει μέγεθος καὶ τίνος ὀχληροῦ λυτικὸν σαρκὸς ἢ ψυχῆς· μηδὲ διὰ.... χάριν ἡ περὶ ἑκάστου.... ἔντασις γίγνεται, ὥσπερ ὅτῳ βίος κεχύηται. Ἀοριστεῖν γὰρ οὐδαμοῦ δεῖ, ἀλλ' ἔχεσθαι ὅρου καὶ μέτρου τοῦ ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ λογίζεσθαι, ὡς ὁ φοβούμενος ἐμψύχων ἀποχήν, εἴπερ δι' ἡδονὴν ἅπτεται κρεηφαγίας, τὸν θάνατον φοβεῖται. Εὐθὺς γὰρ τῇ στερήσει τῶν βρωτῶν συνάπτει ἀορίστου τινὸς

que virium incremento est opus philosopho, qui contemplationi, non actionibus et intemperantiis vacaturus est. Neque mirum esse debet, si plerique e vulgo ad sanitatem conferre esum carnium existiment: quippe cum iidem quoque voluptates et venerea conservare sanitatem opinentur: quæ tantum abest, ut quempiam juverint, ut satis superque esse possit, si etiam non læserint. Sed si plerique hujusmodi non sunt, nihil ad nos. Nam neque philosophiæ et considerationis certitudo aliqua et stabilitas in plerisque reperitur. Neque ad sapientiam partemve aliquam ejus suscipiendam idonei vulgares homines sunt, quæ egregii aliquid in se habeat: neque quid conferat aut privatim aut publice, satis percipiunt: neque quæ pravæ aut honestæ sint consuetudines, valent dijudicare. Multa præterea petulantia et intemperantia in ipsis inest: ut verendum minime sit, ut qui animalia comedant, non reperiantur.

53. Si enim omnes optime senserint, nullum nobis aut aucupibus aut venatoribus aut piscatoribus aut subulcis erit opus. Ipsa autem se ipsa gubernantia animalia si nullum habuerint, a quo curentur et regantur, facile peribunt, et ab aliis quæ ipsa invadunt atque ita multitudinem eorum minuunt, absumentur. Id quod in innumerabilibus usu venire consuevit, animalibus quibus homines non vescuntur. At si varia hæc et omnigena insipientia inter homines perseveret, innumerabiles quoque erunt qui hæc gulæ dediti ingurgitent.

Sanitas porro non mortis formidine servanda est, sed ea de causa, ut ne ad ea bona consequenda impediamur, quæ ex contemplatione eveniunt. Ejus autem conservatrix præcipue est animæ imperturbata et tranquilla constitutio et mentis nostræ attentio ad id quod revera est. Multum enim est, quod hinc ad corpus usque pertineat: quemadmodum amici nostri experimento docuerunt: qui cum articulari morbo laborarent, qui adeo vehementer et manus et pedes ipsis occupaverat, ut octo integris annis gestatione ipsis fuerit utendum, eum expulerunt, simul ac rejectis opibus ad divina contemplanda sese contulerunt. Simul enim cum pecuniis et curis morbum quoque corporis deposuerunt. Magna igitur vis atque omnis fere ad sanitatem afferendam ex bona quadam animæ constitutione in corpus devenit. Tametsi ad idem plerumque alimenti etiam diminutio confert. In universum autem, ut recte dicebat Epicurus, cavendus est is cibus, quem, ut eo vescamur, desideramus et persequimur, ubi vero confectus jam est, ingratum esse judicamus. Cujusmodi sane est luxuriosus omnis et crassus. Id autem evenire illis solet, qui huic perdite inhiant, cum in sumptus aut morbos aut repletiones aut occupationes incidant.

54. Unde etiam in tenuibus ac vilibus vitanda repletio est et ubique considerandum, quid ex fruitione aut possessione eorum eveniat: qua copia sint: cui molestiæ, corporisne an animæ succurrant: nunquid ob gratiam cupiditatem in singulis augeant: non secus atque illis quibus multæ opes comparatæ sunt. Indeterminate enim vagari nusquam debemus, sed ubique terminus et modus in his præfiniendus, considerandumque est, eum qui abstinentiam ab animalibus timet, si voluptatis causa esum carnium admittit, mortem timere: quippe qui statim una

δεινοῦ παρουσίαν, ἐξ ἧς ὁ θάνατος. Παρὰ δὲ τὰς τοιαύτας καὶ τὰς ὁμογενεῖς αἰτίας καὶ ἡ τοῦ ζῆν ἄπληστος ὄρεξις γίγνεται καὶ πλούτων καὶ χρημάτων καὶ δόξης τοῦ συναυξήσειν τε νομίζειν τὸ πᾶν ἀγαθὸν σὺν αὐτοῖς διὰ τοῦ πλείονος χρόνου, καὶ τὸ κατὰ τὸν θάνατον δεινὸν ὡς ἀπέραντον φοβεῖσθαι. Ἡδονὴ δὲ ἡ διὰ πολυτελείας οὐδὲ ἐγγὺς τείνει τῆς δι' αὐταρκείας τῷ πεπειραμένῳ γιγνομένης. Πολὺ γὰρ τὸ ἡδὺ ἐν τῷ κατανοεῖν, ὅσων αὐτὸς χρείαν οὐκ ἔχει. Ἀρθείσης γὰρ πολυτελείας, ἀρθείσης τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια πτοίας, ἀρθείσης τῆς τῶν ἔξω φιλοτιμίας, τίς λοιπὸν χρεία πλούτου ἀργοῦ, εἰς μηδὲν ἡμῖν χρησιμεύοντος, ἀλλὰ μόνον βαρήσοντος; Ὡς τὸ πεπληρῶσθαι γίγνεται καὶ ἡ ἐκ τοῦ τοιούτου κόρου ἡδονὴ ἀκραιφνής. Δεῖ δὲ καὶ τὸ σῶμα ἀπεθίζειν ὡς οἷόν τε τῆς τοῦ κόρου ἡδονῆς, οὐ τῆς κατὰ τὴν πενίαν πλησμονῆς, καὶ γεύσασθαι, ἵνα.... διὰ πάντων διέλθῃ, καὶ ὅρον θεῖναι τὸ ἀναγκαῖον ἢ τὸ ἀόριστον. Οὕτω γὰρ καὶ τούτῳ εἰληφέναι τὸ ἐνδεχόμενον ἀγαθὸν ἐνέσται διὰ τῆς αὐταρκείας καὶ ὁμοιώσεως τοῦ θεοῦ, οὕτως οὐδ' αὐτὸ ἐπὶ πλέον ποθήσει οὐδὲ τὸν χρόνον ὡς προσθήσοντα αὐτῷ μεῖζον ἀγαθόν, οὕτως δ' αὖ ἀληθινῶς πλουτήσει τῷ φυσικῷ ὅρῳ τὸν πλοῦτον μετρῶν, οὐ δόξαις κεναῖς, οὕτως οὐκ ἐπ' ἐλπίσι κρεμήσεται μεγίστης ἡδονῆς πίστιν οὐκ ἐχούσης τοῦ γενέσθαι· θορυβωδεστάτη γὰρ αὕτη· ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ τοῦ παρόντος καὶ γεγονότος ἤδη μενεῖ· οὐδὲ ἀγωνιάσει μὴ τὸν πλείονα χρόνον παραμένειν.

55. Πρὸς δὲ τούτοις πῶς οὐκ ἄτοπον πρὸς Διός, τὸν μὲν κακοπαθοῦντα ἢ ἐν περιστάσει ὄντα ἰσχυρᾷ τῶν ἔξωθεν ἢ ἐν δεσμοῖς εἰλημμένον οὐδ' ἔννοιαν ἔχειν τροφῆς, οὐδὲ πόθεν πορισθήσεται φροντίζειν, ἀλλὰ καὶ παρατιθεμένης παρατίθεσθαι τὴν ἀναγκαίαν· τὸν δὲ ὄντως δεσμώτην κατατεινόμενον ταῖς ἔνδον κακοπαθείαις ζητεῖν ἐδεσμάτων παρασκευήν, ποικιλίας φροντίζειν, δι' ὧν τὸν δεσμὸν παχύνει. Καὶ πῶς ταῦτα ἀνδρῶν ἦν ἐγνωκότων ἃ πεπόνθασιν, οὐχὶ φιληδούντων οἷς πεπόνθασιν, καὶ ἐν οἷς εἰσιν οὐκ εἰδότων· οἷς ἀντίστροφον τὸ πάθος ἢ τοῖς εἰδόσι δεσμώταις τὴν ἑαυτῶν συμφορὰν γίγνεται. Τῷ γὰρ ὑπάρχοντι βίῳ ἀχαριστοῦντες καὶ ταραχῆς ἀπλάτου γέμοντες, τοῦ ἀπόντος εἰς πλήρωσιν ἐφίενται. Οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ τοῦ πάντα αὐτῷ εὔλυτα εἶναι τὰ κατὰ τοὺς θορύβους ἔρχεται ἐπὶ τραπεζῶν καὶ κλινῶν ἀργυρῶν ὀρέξεις καὶ μύρων καὶ μαγείρων καὶ σκευῶν καὶ ἐσθήτων καὶ δείπνων ἐπὶ πᾶν πλῆθος καὶ ποικιλίας καὶ πολυτελείας ἀνθρώπων ἡκόντων, ἀλλ' ἀπὸ ἀχρηστίας παντὶ τῷ ὑπάρχοντι βίῳ καὶ ἀγαθῶν ἀορίστου γενέσεως καὶ ταραχῆς ἀπλάτου. Ὥσθ' οἱ μὲν οὐ μέμνηνται τῷ τὸ παρὸν ἀποκρούειν, οἱ δὲ τὸ μὴ παρὸν ζητοῦσι τῷ ἀχαριστεῖν τῷ παρόντι.

56. Ἑκατέρως δὲ ὁ θεωρητικὸς τοῦ λιτοῦ τῆς διαίτης ἀνθέξεται· καὶ γὰρ οἶδεν ἐν οἷς ἐστι δεσμός· ὥστε πολυτελείας ὀρέγεσθαι οὐ δύναται, καὶ τὸ λιτὸν ἀγαπῶν

cum eduliorum detractione interminati cujusdam mali præsentiam addit, ex qua mors exsistit. Ex his autem atque hujusmodi causis vivendi quædam et divitiarum et pecuniarum et gloriæ inexplebilis cupiditas oritur : dum simul cum his in longius tempus bonum omne se aucturos putant, et mortis malum quasi interminatum semper formidant. Voluptas vero quæ ex luxuria dapum evenit, ne prope quidem ad eam accedit, quam ex parcimonia, et eo quod satis est, quispiam experitur. Multa enim jucunditate is afficitur, dum cogitat quam paucis sibi opus sit. Nam si luxuria et venereorum stupor et ambitio tollatur, quid amplius divitiis indigebimus, quæ non solum otiosæ, nullamque utilitatem allaturæ nobis sunt, verum etiam, non secus ac repletio, sunt gravaturæ? Ex hujuscemodi autem necessaria satietate voluptas vera et sincera exsistit. Assuefaciendum vero corpus etiam est, ut non famis repletionem, sed satietatis hujus voluptatem percipiat, ut ad omnia ea pertingat. Nec quod indefinitum, sed quod necessarium est, terminum statuat. Ita enim fiet, ut corpus quoque id quod contingere ipsi potest, bonum consequetur ex sufficientia et ex similitudine quam ad deum habet. Sic neque ipsum longioris temporis usuram desiderabit quod bono suo incrementum afferat. Sic vere ditescet, dum naturali termino, non vanis opinionibus divitias metitur. Sic non semper erit suspensum spe maximæ voluptatis, quæ ut eventum certum nullum habet, ita turbulentissima est : sed in præsentis et præteriti sufficientia jam erit constitutum, ut de futuro, ut diutius permaneat, sollicitum non sit.

55. Age vero, quomodo quæso absurdum non est, si ille qui affligtatur vel gravi aliqua calamitate extrinsecus oppressus vel vinculis deprehensus de cibis ne cogitat quidem, neque sibi unde apparentur laborat, sed si apponantur, quod necessarium est, tantum sumit : is autem, qui revera est vinctus, internisque calamitatibus afficitur, epularum apparatum inquirit, varietatesque earum procurat, quibus vincula sibi corroboret, crassioraque efficiat? Quo pacto hæc hominum sunt, qui cognoverint ea quæ passi sunt, et non potius eorum qui delectentur iis quæ patiuntur, et quibus in malis constituti sint, ignorent? quibus profecto in contrarium cedit calamitas, quam illis qui cum vincti sint, miseriam suam agnoscunt. Cum enim ingratus sibi præsens vitæ status sit, turbationeque inexplebili agitentur, absentia ad repletionem usque affectant. Nemo siquidem est ex iis qui in omnem luxuriæ et varietatis copiam profusi sunt, qui ex eo quod pacatas omnes perturbationes habeat, ad mensas et lectos argenteos et unguenta et coquos et supellectiles et vestes et cœnas opiparas appetendas inducatur. Sed ex præsentis vitæ injucunditate et indefinita bonorum generatione et turbatione insedabili ad hoc devenire consueverunt. Unde illi non recordantur, dum præsentibus malis repellendis vacant : hi vero dum præsentibus ingrate fruuntur, absentia sibi student comparare.

56. At contemplationi deditus utroque modo tenuitatem victus persequitur. Nam et in quibus vinculum constitutum sit novit, ut appetere luxuriam nequeat, et cum parcimonia delectetur, animatorum esum, quasi cibo eo

οὐ ζητήσει ἐμψύχων βρώσεις, ὡς οὐκ ἀρκούμενος τῇ τῶν ἀψύχων.

Εἰ δὲ καὶ μὴ τοιαύτη ἦν ἡ τοῦ σώματος φύσις ἐπὶ τοῦ φιλοσόφου καὶ οὕτως εὐάγωγος καὶ διὰ τῶν τυχόντων εὐίατος, ἔδει δὲ καὶ ἀλγηδόνας ὑπομένειν ἕνεκα τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας, ἆρ' οὐκ ἂν ὑπεμείναμεν; οὐ γὰρ δὴ νοσήματος στέρεσθαι δεῖ, ὅπου σπουδάζοντες πάνθ' ὑπομένομεν τεμνόμενοι, φοινισσόμενοι, καιόμενοι, πικρὰ φάρμακα πίνοντες, καθαιρόμενοι διὰ γαστρός, δι' ἐμέτων, διὰ ῥινῶν, μισθούς τε προσαναλίσκοντες τοῖς ταῦθ' ἡμᾶς διατιθεῖσιν, οὐχὶ δὲ τοῦ ἔνδον χάριν νοσήματος (ὡς ἂν τὸν ὑπὲρ ἀθανασίας ἀγῶνα ἀθλοῦντες καὶ θεοῦ συνουσίας, ὧν κωλυόμεθα διὰ τὴν τοῦ σώματος συνουσίαν) πάνθ' ὑπομενοῦμεν εὐλόγως; Εἰ καὶ μετ' ἀλγηδόνων ποιεῖσθαι τὰς ὑπομονὰς ἐχρῆν καὶ οὐ δήπου τοῖς νόμοις τοῦ σώματος ἕπεσθαι βιαίοις οὖσι καὶ ἀντικειμένοις τοῖς τοῦ νοῦ νόμοις καὶ ταῖς ὁδοῖς ταῖς σωτηρίοις ὑπομένομεν· ὅπου δὲ νῦν οὐδὲ περὶ ἀλγηδόνων ὑπομονῆς φιλοσοφοῦμεν, ἀλλὰ περὶ ἡδονῶν οὐκ ἀναγκαίων ἀποβολῆς, τίς λοιπὸν ἀπολογία τοῖς ἀπαναισχυντεῖν πρὸς τὴν αὐτῶν ἀκρασίαν βουλομένοις;

57. Εἰ γὰρ δεῖ μηδὲν ὑποστειλάμενον μετὰ παῤῥησίας εἰπεῖν, οὐκ ἔστιν ἄλλως τυχεῖν τοῦ τέλους ἢ προσηλωθέντα μέν, εἰ χρὴ φάναι, τῷ θεῷ, ἀφηλωθέντα δὲ τοῦ σώματος καὶ τῶν διὰ τούτου τῆς ψυχῆς ἡδυπαθειῶν, δι' ἔργων ἡμῖν τῆς σωτηρίας, οὐ δι' ἀκροάσεως λόγων ψιλῆς γινομένης. Θεῷ δὲ οὐδὲ τῶν μερικῶν τινι, οὐχ ὅτι τῷ ἐπὶ πᾶσιν καὶ ὑπὲρ τὴν ἀσώματον φύσιν ἁπλῶς μεθ' ὁποιασοῦν διαίτης καὶ ὅλως σαρκοφαγίας ἐνῆν οἰκειοῦσθαι, ἀλλ' ἁγνείαις παντοίαις καὶ ψυχῆς καὶ σώματος μόλις καταξιοῦσθαι τῆς ἐκείνου ἐπαισθήσεως, φύντι δὲ καλῶς καὶ ζῶντι ὁσίως καὶ καθαρῶς. Ὥσθ' ὅσῳ ὁ πάντων πατὴρ ἁπλούστερος καὶ καθαρώτερος καὶ αὐταρκέστερος, ἅτε πόῤῥω ὑλικῆς ἐμφάσεως ἱδρυμένος, τόσῳ τὸν προσιόντα αὐτῷ παντοίως καθαρόν τε καὶ ἁγνὸν εἶναι προσήκει, ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ τελευτῶντα εἰς τὸ εἴσω, καθ' ἕκαστον τῶν μερῶν ἢ ὅλως τῶν προσόντων τὴν κατὰ φύσιν ἑκάστῳ ἁγνείαν ἀπονέμοντα. Ἀλλ' ἴσως πρὸς μὲν ταῦτα οὐδεὶς ἂν ἀντείποι, ἀπορήσειε δ' ἂν πῶς ἐν ἁγνείᾳ τίθεμεν τὴν ἀποχήν, καίτοι ἐν ταῖς θυσίαις μηλοσφαγοῦντές τε καὶ βουθυτοῦντες ἁγνήν τε ταύτην νομίζοντες τὴν ἱερουργίαν καὶ θεοῖς κεχαρισμένην. Διὸ μακροῦ δεομένων λόγου πρὸς τὴν τούτων διάλυσιν, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τὰ περὶ τῶν θυσιῶν διαληπτέον.

contentus non sit, qui ab inanimatis petitur, minime quærit.

Adde quod si etiam talis corporis natura in philosopho non esset, quæ ita facile tractari et curari quibuslibet etiam vilibus posset, sed opus esset, ut veræ salutis causa dolores ac molestias subiremus : nonne idem nobis omnino esset faciendum? Non enim scilicet ut corporis morbo liberemur, tot sustinenda nobis sunt, dum secamur, dum cruentamur, dum adurimur, amara medicamenta haurimus, purgamur per alvum, per vomitum, per nares, atque insuper iis qui nos ita afficiunt, mercedes impendendæ : causa vero interni morbi, ubi nobis certamen est de immortalitate, de consuetudine cum deo habenda, a qua ex corporis consuetudine prohibemur, non omnia sustinere, etiam si dolores perpeti et afflictationes oporteret : nec leges corporis quæ violentæ sunt, et legibus mentis viisque salutis adversantur sequi merito debemus. Sed cum nunc non de tolerandis doloribus sed de voluptatibus non necessariis rejiciendis philosophemur, quæ amplius excusatio iis restat, qui impudenter suam ipsorum tueri intemperantiam volunt?

57. Nam si nihil veriti libere loqui velimus, nullo alio modo finem consequi possumus, nisi affixi, si ita dicere licet, deo, et a corpore ejusque voluptatibus refixi fuerimus : cum ex operibus et factis salus, non ex simplici verborum auditione nobis comparetur. Deo autem ne alicui quidem ex particularibus, nedum ei qui ante omnes et supra incorpoream naturam absolute est, quolibet victu, et omnino carnium esu conciliari quispiam potest : sed castimoniis variis et animi et corporis, qui et honeste natus, et sancte et pure vivat, vix haberi dignus potest, ut ejus sensum aliquem habeat. Quare quanto ille omnium pater simplicior et purior, ex seque est sufficientior, utpote qui procul a materiali omni significatione collocatus sit : tanto magis undequaque purum et castum esse eum oportet, qui ad ipsum sit accessurus atque ita hujuscemodi sanctimonia a corpore incipiens intrinsecus desinat, dum singulis ejus partibus, aut omnino illis quæ affuerint, puritatem, quæ naturæ uniuscujusque conveniat, attribuit. Sed fortasse his contradicturus est nemo : illud tamen objiciet, cur si ita sanctam esse abstinentiam statuimus, in sacrificiis deorum et oves et boves mactare consueverimus; easque immolationes tum pias et sanctas, tum diis gratas existimemus. Quocirca cum ad hæc diluenda paulo longiore oratione nobis opus sit, sumpto alio exordio de sacrificiis pertractandum est.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

1. Τῶν περὶ λιτότητος καὶ ἁγνείας ζητημάτων ἐχόμενοι εἰς τὸν περὶ τῶν θυσιῶν, ὦ Καστρίκιε, λόγον ἀφικόμεθα δυσδιαίτητόν τε ὁμοῦ καὶ πολλῆς ἐξηγήσεως δεόμενον, εἰ μέλλοιμεν ἀληθῶς τε ἅμα καὶ τοῖς θεοῖς εὐαρέστως τὴν περὶ αὐτοῦ κρίσιν διαθήσειν. Διὸ εἰς ἴδιον σκέμμα τὸν τόπον ὑπερβαλλόμενοι, νῦν τὰ φαινόμενα ἡμῖν καὶ ὅσα δυνατὸν ἐξαγορεύειν ἐροῦμεν, τὸ παρορώμενον πρότερον εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς προκειμένην ὑπόθεσιν εὐθύναντες.

2. Πρῶτον μὲν γὰρ οὔ φαμεν εἶναι ἀκόλουθον τῷ ἀναιρεῖν τὰ ζῶα τὸ δεῖν ἐξ ἀνάγκης αὐτὰ καὶ ἐσθίειν, οὐδ' ὁ τὸ ἕτερον διδούς, λέγω δὲ τὸ σφάττειν, τίθησι πάντως καὶ τὸ ἐσθίειν. Αὐτίκα πολεμίους μὲν ἐπιόντας οἱ νόμοι ἀμύνεσθαι συνεχώρησαν, ἐσθίειν δ' αὐτοὺς οὐκέτ' εἶναι κατ' ἄνθρωπον δέδοκται. Δεύτερον οὐκ εἰ δαίμοσιν ἢ θεοῖς ἤ τισι δυνάμεσι θῦσαί τι τῶν ἐμψύχων προσῆκε διά τινας αἰτίας εἴτε γνωστὰς εἴτε καὶ ἀγνώστους ἀνθρώποις, διὰ τοῦτο καὶ θοινᾶσθαι ἐξ ἀνάγκης δεῖ τὰ ζῶα. Δειχθήσεται γὰρ ἄνθρωπος παραλαμβανόμενος ἐν θύμασι καὶ ζῶα, ὧν οὐκ ἄν τις οὐδὲ τῶν εἰωθότων σαρκοφαγεῖν ἀνθρώπων ὑπομείνειεν ἂν γεύσασθαι. Καὶ μὴν ἐπὶ τοῦ φονεύειν ζῶα τὸ αὐτὸ παρορᾶται πλημμέλημα. Οὐ γὰρ εἴ τινα δεῖ, καὶ πάντα, ὡς οὐδ' εἰ τὰ ἄλογα ζῶα, πάντως καὶ ἀνθρώπους.

3. Ἥ τε ἀποχὴ τῶν ἐμψύχων, καθάπερ κἀν τῷ πρώτῳ ἐλέγομεν, οὐχ ἁπλῶς πᾶσιν ἀνθρώποις παραγγέλλεται, ἀλλὰ τοῖς φιλοσόφοις, καὶ τούτων μᾶλλον τοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τούτου μιμήσεως τὴν σφῶν εὐδαιμονίαν ἀνάψασιν. Οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ πόλεως βίῳ τὰ αὐτὰ οἱ νομοθέται τοῖς τε ἰδιώταις καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἀφωρίσαντο πρακτέα, ἀλλ' ἔστιν ἐν οἷς συγχωρήσαντες τοῖς πολλοῖς τὰ κατὰ τὴν τροφὴν καὶ τὸν ἄλλον βίον, τοὺς ἱερέας χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς διεκώλυσαν, θάνατον ἢ ζημίας μεγάλας θέντες τὰ ἐπιτίμια.

4. Μὴ συγχεομένων γὰρ τούτων, ἀλλ' ὃν προσήκει τρόπον διακρινομένων, τὰ πλεῖστα τῶν ἀντιλεγομένων εὑρίσκεται μάταια. Τὰ γὰρ πλεῖστα ἢ ὅτι φονεύειν δεῖ διὰ τὰς βλάβας τὰς ἀπ' αὐτῶν μηνύσαντα καὶ τὸ ὅτι ἐσθίειν ὡς ἀκόλουθον λαμβάνει, ἢ ὅτι ἐν ταῖς θυσίαις καὶ ζῶα παρελήφθη, συλλογίζεται ὡς καὶ ἀνθρώποις ἄρα βρωτέον ταῦτα. Καὶ πάλιν εἴ τινα διὰ τὸ ἄγριον ἀναιρετέον, ἀξιοῦσιν ὡς ἀκόλουθον τὸ δεῖν φονεύειν καὶ τὰ ἥμερα· καὶ εἴ τισι βρωτέον, οἷον ἀθληταῖς καὶ στρατιώταις καὶ τοῖς διὰ σώματος τὴν ἐργασίαν ποιουμένοις, ὅτι καὶ φιλοσόφοις· καὶ εἴ τισι τούτων, καὶ πᾶσι· πασῶν τῶν ἀκολουθιῶν τούτων μοχθηρῶν τε οὐσῶν καὶ οὐδεμίαν ἀνάγκην τῆς θέσεως παραστῆσαι δυναμένων. Καὶ ὅτι μὲν πᾶσαι μοχθηραὶ ἐναργῶς αὐτόθεν τοῖς μὴ ἐριστικοῖς προπίπτει. Ἡμεῖς μέντοι

LIBER SECUNDUS.

1. Quæstiones de victus tenuitate et puritate, o Castrici, persequentes in disputationem de sacrificiis devenimus: quæ tum dijudicatu difficilis est, tum multam explanationem requirit, si modo et vere et ita ut diis gratum sit, explicanda est. Idcirco cum hujuscemodi consideratio hucusque dilata proprium locum nacta jam sit, ea nunc dicemus, quæ super hac re nobis videantur, quæque enuntiari a nobis pro viribus possint: si prius errorem qui in proposito argumento accidere solet castigavero ac correxero.

2. Primum enim ex eo quod animalia occiduntur, asserimus non necessario sequi, ut ipsa etiam comedenda sint. Neque qui alterum concedit, hoc est, ut macteutur, is continuo etiam statuit, ut edantur. Nam hostes invadentes ut vindicemus, leges permittunt: eorum carnibus vesci procul ab hominis natura esse judicatur. Præterea non si dæmonibus, aut diis, aut potestatibus quibusdam animatum aliquod immolare convenit quasdam ob causas, quæ vel notæ hominibus sint, vel etiam ignotæ: propterea animalia quoque epulemur necesse est: quippe cum ostendi possit, in sacrificia assumi tum hominem, tum animalia, quorum carnes ne ex iis quidem qui carnibus vesci consueverunt quispiam gustare pateretur. Quin etiam in occidendis animalibus idem error accidit: non enim si aliqua, continuo etiam omnia interficienda sunt. Neque si in brutis animalibus id committitur, prorsus etiam in hominibus faciendum idem est.

3. Et abstinentia ab animatis, sicut etiam in libro primo diximus, non absolute omnibus hominibus præcipitur, sed philosophis, atque iis præcipue, qui in deo et in ejus imitatione felicitatem suam constituerunt. Quippe cum neque legislatores in civitatis communione eadem et vulgo et sacerdotibus agenda esse sanxerint, sed cum plerisque et in victu et reliqua vitæ traductione multa concesserint, iisdem sacerdotes, mortis pœna aut gravi aliqua mulcta proposita, uti vetuerunt.

4. Si igitur hæc non confundantur, sed ea, qua debent, distinctione accipiantur, pleraque a contradicentibus allata vana esse reperientur. Pleraque enim vel quia ob damna quæ inferantur, occidenda aliqua sunt, vel quia ex occisione esus quasi consequatur, ita sumitur, vel quia ad sacrificia animalia quoque adhiberi solent, inde hominibus quoque ea esse comedenda ratiocinantur: et item si quædam ob feritatem tollenda e medio sunt, sequi ex eo censent, ut mansueta quoque interfici debeant: et si quibusdam, cujusmodi sunt athletæ et milites et qui corpore operantur, vesci carnibus licet, id etiam philosophis: et si quibusdam ex his, omnibus etiam licere necesse esse arbitrantur: cum hujuscemodi omnes consecutiones et pravæ sint, et nullam statuendi quidpiam necessitatem afferant. Quarum quidem pravitates omnes manifeste hinc iis qui contentiosi minime fuerint, conspici facile

τὰς μὲν ἤδη εὐθύναντες, τὰς δὲ προϊόντος τοῦ λόγου ἐλέγξειν μέλλοντες, νῦν τὸ περὶ τῶν θυσιῶν σκέμμα διευκρινήσομεν, τάς τε ἀρχὰς ὅθεν γεγόνασιν ἀφηγούμενοι, καὶ τίνες καὶ ποῖαι ἦσαν αἱ πρῶται, πῶς τε μετέβαλλον καὶ πότε, καὶ εἰ πάντα θυτέον τῷ φιλοσόφῳ, τίσι τε αἱ θυσίαι αἱ διὰ τῶν ζώων γίγνονται· καὶ ὅλως πᾶν τὸ προκείμενον, τὰ μὲν αὐτοὶ ἐφευρίσκοντες, τὰ δὲ παρὰ τῶν παλαιῶν λαμβάνοντες ἀναγράψομεν, τοῦ συμμέτρου καὶ οἰκείου τῇ ὑποθέσει στοχαζόμενοι κατὰ δύναμιν. Ἔχει δὲ οὕτως.

5. Ἀνάριθμος μέν τις ἔοικεν εἶναι χρόνος, ἀφ' οὗ τόγε πάντων λογιώτατον γένος, ὥς φησι Θεόφραστος, καὶ τὴν ἱερωτάτην ὑπὸ τοῦ Νείλου κτισθεῖσαν χώραν κατοικοῦν ἤρξατο πρῶτον ἀφ' Ἑστίας τοῖς οὐρανίοις θεοῖς θύειν οὐ σμύρνης οὐδὲ κασίας καὶ λιβανωτοῦ κρόκῳ μιχθέντων ἀπαρχάς· πολλαῖς γὰρ γενεαῖς ὕστερον παρελήφθη ταῦτα, καὶ πλάνης καὶ μαστὴρ ὁ ἄνθρωπος γιγνόμενος τῆς ἀναγκαίας ζωῆς μετὰ πολλῶν πόνων καὶ δακρύων, σταγόνας τούτων ἀπήρξατο τοῖς θεοῖς· οὐ τούτων οὖν ἔθυον πρότερον, ἀλλὰ χλόης, οἱονεί τινα τῆς γονίμου φύσεως χνοῦν ταῖς χερσὶν ἀράμενοι. Δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ, τῶν δένδρων δὲ πολὺ πρόσθεν τὴν ἐπέτειον γεννωμένην πόαν, ἧς δρεπόμενοι φύλλα καὶ ῥίζας καὶ τοὺς ὅλους τῆς φύσεως αὐτῶν βλαστοὺς κατέκαιον, ταύτῃ τοὺς φαινομένους οὐρανίους θεοὺς τῇ θυσίᾳ δεξιούμενοι καὶ διὰ τοῦ πυρὸς ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς τὰς τιμάς. Τούτοις γὰρ καὶ τὸ πῦρ ἀθάνατον ἐφύλαττον ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὡς ὂν μάλιστα αὐτοῖς ὁμοιότατον. Ἐκ δὲ τῆς θυμιάσεως τῶν ἀπὸ γῆς θυμιατήριά τε ἐκάλουν καὶ τὸ θύειν καὶ τὸ θυσιάσαι· ἃ δὴ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑστέραν πλημμέλειαν σημαίνοντα οὐκ ὀρθῶς ἐξακούομεν, τὴν διὰ τῶν ζώων δοκοῦσαν θεραπείαν καλοῦντες θυσίαν. Τοσοῦτον δὲ τοῖς παλαιοῖς τοῦ μὴ παραβαίνειν τὸ ἔθος ἔμελεν, ὡς κατὰ τῶν ἐκλειπόντων τὸ ἀρχαῖον, ἐπεισαγόντων δὲ ἕτερον ἀρασαμένους, ἀρώματα τὰ θυμιώμενα προσαγορεῦσαι. Τὴν δὲ ἀρχαιότητα τῶν εἰρημένων θυμιαμάτων κατίδοι τις ἂν ἐπιβλέψας, ὅτι πολλοὶ καὶ νῦν ἔτι θύουσι συγκεκομμένα τῶν εὐωδῶν ξύλων τινά. Ὅθεν μετὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πόαν δενδροφυούσης ἤδη τῆς γῆς, πρώτης δρυὸς καρποφαγήσαντες, τῆς μὲν τροφῆς διὰ τὴν σπάνιν μικρά, τῶν δὲ φύλλων αὐτῆς πλείω τοῖς θεοῖς εἰς τὰς θυσίας ἀνῆπτον. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βίος ἐπὶ τὴν ἥμερον ἤδη τροφὴν μεταβαίνων καὶ θύματα ἐκ τῶν καρπῶν « ἅλις δρυὸς » ἔφη.

6. Τοῦ δὲ Δημητρείου καρποῦ μετὰ τὸν χέδροπα πρώτου φανέντος κριθῶν, ταύταις ἀπ' ἀρχῆς μὲν οὐλοχυτεῖτο κατὰ τὰς πρώτας θυσίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· ὕστερον δὲ ἐρειξαμένων τε αὐτὰς καὶ τὴν τροφὴν ψαισαμένων τὰ μὲν τῆς ἐργασίας ὄργανα θείαν τοῖς βίοις ἐπικουρίαν παρασχόντα κρύψαντες εἰς ἀπόρρητον, ὡς ἱεροῖς αὐτοῖς ἀπήντων. Τοῦ δ' ἀληλεσμένου βίου παρὰ τὸ πρόσθεν μακαρισθέντος, ἀπήρξαντό τε τῆς

possunt. Quocirca nos cum alios ex hujuscemodi erroribus jam coarguerimus, alios item procedente disputatione simus convicturi, nunc ad considerationem hanc de sacrificiis explicandam descendemus. Atque unde a principio originem habuerint, quænam et qualia primo fuerint, quo pacto immutata sint, et quando, exponemus; tum omniane philosopho sacrificanda; quibusque sacrificia ex animalibus offerantur, et denique omnia quæ his annexa sunt, partim nobis excogitata, partim a veteribus accepta referemus, moderatione ea servata quatenus fieri poterit, quæ proposito argumento maxime sit accommodata. Res igitur in hunc modum se habet.

5. Innumerabile fere quoddam tempus est, ex quo omnium eruditissimum hominum genus, ut inquit Theophrastus, qui sanctissimam a Nilo conditam regionem incoluerunt, a Vesta et foco sacrificare cœlestibus diis primi cœperunt, non myrrhæ illi quidem neque casiæ aut thuris croco mixtorum oblationes: multis enim ætatibus post assumpta etiam hæc fuerunt, atque erro homo ac necessarii victus investigator constitutus multis cum laboribus et lacrimis guttas horum diis obtulit. Sed his tamen prius non sacrificabant, sed herba ipsa, quam veluti quamdam feracis naturæ lanuginem manibus decerpsissent. Nam arbores ante quam animalia terra edidit: herbam item quæ annua germinatione exoritur, multo ante quam arbores emisit. Cujus folia decerpentes, et radices, quin integros quoque ipsos caules flammis adolebant, sacrificio hoc cœlestes deos qui videbantur excipientes et igne honores ipsis immortalitati consecrantes. Nam his quoque ignem immortalem in templis solebant conservare, quippe qui simillimus ipsis sit. Ex suffitu autem eorum, quæ e terra incendebantur, hoc est ex thymiasi, θυμιατήρια, quasi dixeris suffitoria, aras, θύειν et θυσιάσαι sacrificare, appellarunt; quæ scilicet nos, quasi posterius peccatum significent, non recte interpretamur: cum cultum qui diis ex animalium immolatione videtur exhiberi, θυσίαν, hoc est sacrificium, vocemus. Tanta vero priscis illis cura erat, ne vetus consuetudo violaretur, ut adversus eos qui veteribus omissis nova introducerent, exsecratione usi, ea quibus nunc suffire consuevimus, ἀρώματα, hoc est exsecramina, nuncuparent. Atque hunc quidem antiquorum suffimentorum usum animadvertere inde etiam unus quisque posset, quod multi nunc quoque concisa ex odoratis lignis quædam diis adolere consueverunt. Unde cum post primum illum herbarum exortum producere arbores terra jam incepisset, et primum quercus fructibus homines vescerentur, ex fructibus pauca ob alimenti penuriam, ex foliis plura diis in sacrificia offerebant. Postea vero cum vita mansuetius jam ad alimentum frugumque sacrificationem transivisset: Satis quercus, dixit.

6. Ubi autem ex Cereris frugibus post legumen hordeum primum exstitisset, eo integro a principio aqua insperso ad sacrificia hominum genus utebatur, id quod οὐλοχυτεῖσθαι appellabant. Deinde cum id fregissent, atque in cibum contrivissent, opificii ejus instrumenta, utpote quæ divinum subsidium vitæ humanæ attulissent, in arcanum locum abdita, quasi sacra venerabantur. Ex victu vero eo trito, quem præ celeris prioribus beatum putabant, diis in

ψαισθείσης τροφῆς πρῶτον εἰς πῦρ τοῖς θεοῖς. Ὅθεν ἔτι καὶ νῦν πρὸς τῷ τέλει τῶν θυηλῶν τοῖς ψαισθεῖσι θυλήμασι χρώμεθα, μαρτυροῦντες μὲν τῷ πραττομένῳ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν θυμιαμάτων αὔξησιν, οὐ συνορῶντες δὲ τίνων χάριν τούτων ἕκαστα δρῶμεν. Ἀφ' ὧν ὁρμωμένοις ἡμῖν, καὶ τῶν καρπῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πυρῶν ἀφθονωτέρων γιγνομένων, προσετίθεντο πελάνων ἤδη καὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἀπαρχαὶ τοῖς θεοῖς εἰς τὰς θυσίας· πολλὰ μὲν ἀνθολογούντων, οὐκ ἔλαττω δὲ τούτων μιγνύντων τότε, εἴ τι καλὸν εἶχον ἐν βίῳ καὶ πρέπον ὀσμῇ πρὸς θείαν αἴσθησιν. Καὶ τὰ μὲν στέφοντες, τὰ δ' εἰς πῦρ δωρούμενοι θείας ἑτέρας σταγόνας οἴνου καὶ μέλιτος· ἔτι δ' ἐλαίου ταῖς χρείαις ἀνευρίσκοντες ἀπήρχοντο, καὶ τούτων τοῖς αἰτίοις θεοῖς.

7. Οἷς μαρτυρεῖν ἔοικε καὶ ἡ Ἀθήνησιν ἔτι καὶ νῦν δρωμένη πομπὴ Ἡλίου τε καὶ Ὡρῶν. Πομπεύει γὰρ εἰλυσπόα ἄγρωστις ἐπὶ πυρηνίων ἡγηρίας, ὄσπρια, δρῦς, μιμαίκυλα, κριθαί, πυροί, παλάθη ἡγητηρία, ἀλεύρων πυρίνων καὶ κριθίνων φθοῖς, ὀρθοστάται, χύτρος. Πόῤῥω δὲ τῶν περὶ τὰς θυσίας ἀπαρχῶν τοῖς ἀνθρώποις προϊουσῶν παρανομίας, ἡ τῶν δεινοτάτων θυμάτων παράληψις ἐπεισήχθη, ὠμότητος πλήρης, ὡς δοκεῖν τὰς πρόσθεν λεχθείσας καθ' ἡμῶν ἀρὰς νῦν τέλος εἰληφέναι, σφαξάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς βωμοὺς αἱμαξάντων, ἀφ' οὗ λιμῶν τε καὶ πολέμων πειραθέντες αἱμάτων ἥψαντο. Τοιγαροῦν τὸ δαιμόνιον, ὥς φησιν ὁ Θεόφραστος, τούτων ἑκατέρων νεμεσῆσαν ἐπιθεῖναι τὴν πρέπουσαν ἔοικε τιμωρίαν. Καθ' ὃ οἱ μὲν ἄθεοι γεγόνασι τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ κακόφρονες μᾶλλον ἢ κακόθεοι λεχθέντες ἂν ἐν δίκῃ, διὰ τὸ φαύλους καὶ μηδὲν ἡμῶν βελτίους ἡγεῖσθαι τὴν φύσιν εἶναι τοὺς θεούς· οὕτως οἱ μὲν ἄθυτοι φαίνονται γενέσθαι τινές, οὐδεμίαν ἀπαρχὴν τῶν ὑπαρχόντων ποιούμενοι τοῖς θεοῖς· οἱ δὲ κακόθυτοι καὶ παρανόμων ἁψάμενοι θυμάτων.

8. Διὸ Θῶες μὲν οἱ ἐν μεθορίοις Θρᾴκης οἰκήσαντες μηδενὸς ἀπαρχόμενοι, μηδὲ θύοντες, ἀνάρπαστοι κατ' ἐκεῖνον ἐγένοντο τὸν χρόνον ἐξ ἀνθρώπων, καὶ οὔτε τοὺς οἰκοῦντας οὔτε τὴν πόλιν οὔτε τὸν τῶν οἰκήσεων θεμέλιον ἐξαίφνης οὐδεὶς εὑρεῖν ἐδύνατο.

Ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐθέλεσκον
Ἀλλήλων ἴσχειν, οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι.

Τοιγαροῦν αὐτοὺς

Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε χολούμενος, οὕνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσιν,

οὐδ' ἀπήρχοντο τούτοις, καθάπερ ἦν δίκαιον. Βασσάρων δὲ δὴ τῶν τὸ πάλαι τὰς Ταύρων θυσίας οὐ μόνον ζηλωσάντων, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἀνθρωποθυσιῶν βακχείᾳ βορὰν τούτων προσθεμένων (καθάπερ ἡμεῖς νῦν ἐπὶ τῶν ζώων· ἀπαρξάμενοι γὰρ τὰ λοιπὰ δαῖτα τιθέμεθα) τίς οὐκ ἀκήκοεν, ὅτι μετὰ μανίας προσπίπτοντές τε καὶ δάκνοντες ἀλλήλους, ἔτι δὲ πρὸς ἀλή-

ignem oblationes faciebant. Unde nunc quoque in fine libationum tritis libaminibus uti consuevimus, ea re vetus quidem illud suffimentorum incrementum testificantes, non intelligentes tamen qua de causa singula quæque faceremus. Hinc nobis procedentibus, et cum ceteris frugibus tum tritico uberius jam suppetente, triticeæ pultis et ceterorum omnium primitiæ diis in sacrificia adhibebantur : cum e plerisque homines flores delibarent et alia commiscerent, si quid pulchri in vita habere videbantur, quodque odore ad divinum sensum præstaret : atque ex his alia ad serta uterentur, alia in ignem conjecta adolerent. Ubi etiam divinos et vini et mellis guttas, olei item ad usus humanos reperissent, ex his quoque auctoribus diis rem sacram faciebant.

7. Quibus omnibus pompa Solis et Horarum quæ ad hunc usque diem Athenis celebratur, videtur attestari, in qua cum herbæ aliæ tum gramen, quercus item et arbuti baccæ, sorba, triticum, hordeum, caricarum fasciculi, et ex triticea et hordeacea farina placentæ, dulciaria, nec non ollæ leguminum deferri consueverunt. Cum vero oblationes quæ in sacrificiis fiunt, in majorem impietatem prorupissent, scelestarum victimarum assumptio introducta est, sævitiæ plena : ut detestationes et exsecrationes quæ prius dictæ sunt, contra nos finem videantur fuisse consequutæ, cum homines animalia jugularint, et aras cruore contaminarint : ex quo primum fames et bella experti cruore respergi inceperunt. Unde Numen deorum, ut inquit Theophrastus, succensens horum utrorumque pœnam convenientem videtur intulisse : cum homines alii ἄθεοι, hoc est a diis penitus alieni exstitissent, alii ejusmodi, qui κακόφρονες, id est male sentientes, potius quam κακόθεοι, hoc est pravos deos habentes, dici merito potuerint : propterea quod viles et nihilo nobis superiores natura eos esse existimarent : atque ita alii ἄθυτοι, hoc est a sacrificio omni prorsus alieni, fuisse viderentur, qui nullas ullius rei primitias diis consecrarent : alii κακόθυτοι, hoc est qui prave offerrent et illegitima sacrificia adhiberent.

8. Idcirco Thoes, qui in finibus Thraciæ habitarunt, cum nihil offerrent nec sacrificarent, sublati e medio hominum eo tempore fuerunt, ita ut neque habitantes, neque urbem, neque vestigia domorum repente quispiam invenire potuerit. Cohibere enim injuria facta

Nolebant sancto et venerari numina cultu :
Spernebantque aris dignos imponere honores :
Ceu fas est superis. Idcirco hos Juppiter imis

Occuluit tenebris, indignatus quia divos
Nullo cœlestes ita dignarentur honore,

neque ipsis sicut oportebat, sacra faciebant. De Bassaris etiam, qui antiquitus Taurorum sacrificia non solum fuerant imitati, verum etiam ex hominum mactatorum carnibus cibum sumebant, non secus ac nos in ceteris animalibus nunc facimus, dum reliquas sacrificiorum carnes in epulas referimus : quis ignorat, quam furiose in se mutuo concitati, seque mutuo morsibus impetentes, non prius

θειαν αἱμοδαιτοῦντες οὐκ ἐπαύσαντο πρὶν τὸ γένος ἐξαναλῶσαι τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς τῆς τοιαύτης ἁψαμένων θυσίας;

9. Ὑστέρα μὲν τοίνυν καὶ νεωτάτη ἡ διὰ τῶν ζώων θυσία, τὴν δὲ αἰτίαν λαβοῦσα οὐκ εὐχάριστον ὡς ἡ ἐκ τῶν καρπῶν, ἀλλὰ λιμοῦ ἤ τινος ἄλλης δυστυχίας περίστασιν. Αὐτίκα τῶν κατὰ μέρος παρ' Ἀθηναίοις ἀναιρέσεων αἱ αἰτίαι ἢ ἀγνοίας ἢ ὀργὰς ἢ φόβους τὰς ἀρχὰς ἔχουσι. Τὴν μὲν γὰρ τῶν συῶν σφαγὴν ἀκουσίῳ ἁμαρτίᾳ Κλυμένης προσάπτουσιν, ἀπροαιρέτως μὲν βαλούσης, ἀνελούσης δὲ τὸ ζῶον. Διὸ καὶ εὐλαβηθέντα αὐτῆς τὸν ἄνδρα, ὡς παράνομον διαπεπραγμένης, Πυθῶδε ἀφικόμενον χρῆσθαι τῷ τοῦ θεοῦ μαντείῳ. Τοῦ δὲ θεοῦ τῷ συμβάντι ἐπιτρέψαντος, ἀδιάφορον λοιπὸν νομίσαι τὸ γιγνόμενον. Ἐπισκόπῳ δέ, ὃς ἦν ἔγγονος τῶν θεοπρόπων, βουληθέντι προβάτων ἀπάρξασθαι, ἐπιτρέψαι μέν φασι τὸ λόγιον, σὺν πολλῇ δὲ εὐλαβείᾳ. Ἔχει γὰρ οὕτως·

Οὔ σε θέμις κτείνειν οἴων γένος ἐστὶ βέβαιον,
Ἔγγονε θειοπρόπων· ὃ δ' ἑκούσιον ἂν κατανεύσῃ
Χέρνιβ' ἔπι, θύειν τόδ', Ἐπίσκοπε, φημὶ δικαίως.

10. Αἶγα δ' ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς ἐχειρώσαντο πρῶτον, ὅτι ἄμπελον ἀπέθρισεν· βοῦν δὲ Δίομος ἔσφαξε πρῶτος, ἱερεὺς ὢν τοῦ Πολιέως Διός, ὅτι τῶν Διϊπολίων ἀγομένων, καὶ παρεσκευασμένων κατὰ τὸ πάλαι ἔθος τῶν καρπῶν, ὁ βοῦς προσελθὼν ἀπεγεύσατο τοῦ ἱεροῦ πελάνου· συνεργοὺς γὰρ λαβὼν τοὺς ἄλλους ὅσοι παρῆσαν, ἀπέκτεινε τοῦτον. Καὶ παρὰ μὲν Ἀθηναίοις τοιαῦται κατὰ μέρος ἀποδίδονται αἰτίαι, ἄλλαι δὲ παρ' ἄλλοις λέγονται· πλήρεις δὲ πᾶσαι οὐκ εὐαγῶν ἀποδόσεων. Λιμὸν δὲ οἱ πλεῖστοι αἰτιῶνται καὶ τὴν ἐκ τούτου ἀδικίαν. Διὸ γευσάμενοι τῶν ἐμψύχων ἀπήρξαντο καὶ τούτων, εἰωθότες τῆς τροφῆς ἀπέχεσθαι. Ὅθεν οὐδὲ πρεσβύτερον τὸ θυσιῶν ὑπάρχον τῆς ἀναγκαίας τροφῆς ἐκ τούτου ἀφορίζοι ἂν τοῖς ἀνθρώποις τὸ βρωτέον, ἑπόμενον δὲ οἷς ἐγεύσαντο καὶ ἀπήρξαντο, οὐκ ἀναγκάζοι προσίεσθαι ὡς εὐσεβές, οὗ μὴ εὐσεβῶς τοῖς θεοῖς ἀπήρξαντο.

11. Μηνύει δὲ οὐχ ἥκιστα ἐξ ἀδικίας πᾶν τὸ τοιοῦτο λαβεῖν τὴν ἀρχὴν τὸ μὴ ἐν παντὶ ἔθνει τὰ αὐτὰ ἢ θύειν ἢ ἐσθίειν, ἐκ δὲ τῆς χρείας τῆς πρὸς αὐτοὺς στοχάζεσθαι τοῦ καθήκοντος. Παρὰ γοῦν Αἰγυπτίοις καὶ Φοίνιξι θᾶττον ἄν τις ἀνθρωπείων κρεῶν γεύσαιτο ἢ θηλείας βοός. Αἴτιον δέ, ὅτι χρήσιμον τὸ ζῶον ὂν τοῦτο ἐσπάνιζε παρ' αὐτοῖς. Διὸ ταύρων μὲν καὶ ἐγεύσαντο καὶ ἀπήρξαντο, τῶν δὲ θηλειῶν φειδόμενοι τῆς γονῆς ἕνεκα, ἐν μύσει τὸ ἅψασθαι ἐνομοθέτησαν· καίτοιγε τῆς χρείας ἐφ' ἑνὸς καὶ ταὐτοῦ γένους τῶν βοῶν τό τε εὐσεβὲς καὶ τὸ ἀσεβὲς διώρισαν. Ὧν δὴ τοῦτον ἐχόντων τὸν τρόπον, εἰκότως ὁ Θεόφραστος ἀπαγορεύει μὴ θύειν τὰ ἔμψυχα τοὺς τῷ ὄντι εὐσεβεῖν ἐθέλοντας, χρώμενος καὶ τοιαύταις ἄλλαις αἰτίαις.

revera cruore vesci destiterint, quam illorum genus perdiderint, qui apud ipsos primi hujuscemodi sacrificia introduxissent.

9. Posterius igitur et recentissimum est, quod per animalia affertur sacrificium, quod ex causa quidem non ita grata, sicut quod ex fructibus fiebat, sed ex fame aut aliqua alia calamitate exortum est. Nam causæ peculiarium apud Athenienses mactationum, vel in ignorationes, vel in iras, vel in timores referuntur. Suum enim jugulationem errori minime voluntario Clymenes attribuunt, quæ cum animal id imprudens telis petiisset, interfecerat. Unde virum ejus, inquiunt, religione perterritum, quasi impium quid perpetratum fuisset, Delphos profectum oraculum super ea re consuluisse: cui cum deus indulsisse eventui visus fuisset, rem postea in nullo discrimine esse habitam ferunt. Antistiti item qui e vatum genere erat, cum immolare oves vellet, permisisse quidem oraculum aiunt, sed multa tamen cum religione et cautione: in hunc modum enim canit:

Non tibi fas ovium sobolem mactare, piorum
Progenies vatum, sed quæ sponte occubet, illam
Antistes inferre aris tibi jure licebit.

10. Capram vero in Icario Atticæ, quia vitem totonderat, primum interemerunt. Diomus item Poliei Jovis sacerdos cum esset, bovem primus dicitur mactasse ex hujuscemodi occasione: Cum Diipolia, id autem est Jovis festum, celebrarentur, et fructus ex antiquo more ad id essent præparati, bos accedens ex sacra pulte degustavit. At sacerdos aliorum, qui aderant, auxilio adjutus, eum interfecit. Atque apud Athenienses quidem peculiares hæ causæ afferuntur: aliæ apud alios dici solent: plenæ tamen omnes minime piarum assignationum. Famem enim et injustitiam quæ ex ea evenit, plerique causantur: quod cum ex animatis sibi esset comedendum, ea diis mactarint: cum prius tamen ab eorum esu abstinere consuevissent. Unde mos hujuscemodi sacrificiorum cum antiquior non esse conspiciatur, quam necessarius ex animalibus victus fuerit, declarare hominibus satis potest, semovenda etiam animalia ab eo quod comedendum sit: neque necesse esse, ut ex iis quæ illi comederint et sacrificarint, illud quasi pium admittamus, quod diis non pie obtulerunt.

11. Ex injustitia autem hujuscemodi omnem ritum exordium sumpsisse illud præcipue indicio est, quod non apud omnes gentes eadem vel sacrificant vel comedunt, sed ex usu suo quid rectum et officio sit conjicere consueverunt. Nam apud Ægyptios et Phœnices ex humanis carnibus potius, quam ex bove femina degustarent: cujusce rei causa est, quod animalis hujus, quod utile admodum est, penuria apud ipsos erat. Idcirco cum tauros et ederent, et in sacris mactarent, feminis vero fœturæ causa parcerent, piaculi loco esse sanxerunt, si quis manus in eas injecisset. Qua in re usus procul dubio et utilitas fuit, quæ in uno et eodem boum genere pietatem et impietatem statueret. Quæ cum ita sese habeant, non injuria vetat Theophrastus, ne animalia sacrificent, qui re vera se gerere pie volunt, hujuscemodi alias ob causas.

12. Πρῶτον μὲν ὅτι ἐξ ἀνάγκης μείζονος, ὡς ἔφαμεν, ἡμᾶς καταλαβούσης κατήρξαντο αὐτῶν· λιμοὶ γὰρ αἴτιοι καὶ πόλεμοι, οἳ καὶ τοῦ γεύσασθαι ἀνάγκην ἐπήγαγον. Ὄντων οὖν τῶν καρπῶν, τίς χρεία τῷ τῆς ἀνάγκης χρῆσθαι θύματι; ἔπειτα τῶν εὐεργεσιῶν τὰς ἀμοιβὰς καὶ τὰς χάριτας ἄλλοις μὲν ἄλλας ἀποδοτέον κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς εὐποιίας, τοῖς δὲ εἰς τὰ μέγιστα ἡμᾶς εὖ πεποιηκόσι τὰς μεγίστας καὶ ἀπὸ τῶν τιμιωτάτων, καὶ μάλιστα εἰ αὐτοὶ εἶεν τούτων πάροχοι. Κάλλιστα δὲ καὶ τιμιώτατα ὧν ἡμᾶς οἱ θεοὶ εὖ ποιοῦσιν, οἱ καρποί. Διὰ γὰρ τούτων ἡμᾶς σώζουσι καὶ νομίμως ζῆν παρέχουσιν· ὥστε ἀπὸ τούτων αὐτοὺς τιμητέον. Καὶ μὴν θύειν δεῖ ἐκεῖνα, ἃ θύοντες οὐδένα πημανοῦμεν. Οὐθὲν γὰρ ὡς τὸ θῦμα ἀβλαβὲς εἶναι χρὴ πᾶσιν. Εἰ δὲ λέγοι τις, ὅτι οὐχ ἧττον τῶν καρπῶν καὶ τὰ ζῶα ἡμῖν εἰς χρῆσιν ὁ θεὸς δέδωκεν, ἀλλ' οὖν γε ἐπιθυομένων τῶν ζώων φέρει τινὰ βλάβην αὐτοῖς, ἅτε τῆς ψυχῆς νοσφιζομένων. Οὐ θυτέον οὖν ταῦτα· ἡ γὰρ θυσία ὁσία τίς ἐστι κατὰ τοὔνομα. Ὅσιος δὲ οὐδείς, ὃς ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἀποδίδωσι χάριτας, κἂν καρποὺς λάβῃ κἂν φυτά, μὴ ἐκ θέλοντος. Πῶς γὰρ ὅσιον, ἀδικουμένων τῶν ἀφαιρεθέντων; εἰ δὲ οὐδὲ καρπῶν ὁ ἀψάμενος ἀλλοτρίων ὁσίως θύει, τά γε τούτων τιμιώτερα παντελῶς οὐχ ὅσιον ἀφαιρουμένους τινῶν θύειν· τὸ γὰρ δεινὸν οὕτω γίγνεται μεῖζον· ἡ ψυχὴ δὲ πολλῷ τιμιώτερον τῶν ἐκ γῆς φυομένων, ἣν ἀφαιρεῖσθαι θύοντα τὰ ζῶα οὐ προσῆκεν.

13. Ἀλλ' ἴσως τις ἂν εἴποι ὅτι καὶ τῶν φυτῶν ἀφαιρούμέν τι· ἢ οὐχ ὁμοία ἡ ἀφαίρεσις· οὐ γὰρ παρὰ ἀκόντων. Καὶ γὰρ ἡμῶν ἐασάντων αὐτά, μεθίει τοὺς καρπούς· καὶ ἡ τῶν καρπῶν λῆψις οὐ μετ' ἀπωλείας αὐτῶν, καθάπερ ὅταν τὰ ζῶα τὴν ψυχὴν πρόηται. Καὶ τὴν παρὰ τῶν μελιττῶν δὲ τοῦ καρποῦ παράληψιν ἐκ τῶν πόνων ἡμῶν γιγνομένην, κοινὴν ἔχειν προσήκει καὶ τὴν ὄνησιν. Συνάγουσι γὰρ αἱ μέλιτται ἐκ τῶν φυτῶν τὸ μέλι, ἡμεῖς δὲ αὐτῶν ἐπιμελούμεθα. Διὸ καὶ δεῖ οὕτω μερίζεσθαι, ὡς μηδεμίαν αὐταῖς γίγνεσθαι βλάβην. Τὸ δ' ἄχρηστον μὲν ἐκείναις, ἡμῖν δὲ χρήσιμον εἴη ἂν μισθὸς ὁ παρ' ἐκείνων. Ἀφεκτέον ἄρα τῶν ζώων ἐν ταῖς θυσίαις. Καὶ γὰρ ἄλλως πάντα μὲν τῶν θεῶν ἐστιν, ἡμῶν δὲ δοκοῦσιν εἶναι οἱ καρποί· ἡμεῖς γὰρ καὶ σπείρομεν αὐτοὺς καὶ φυτεύομεν καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιμελείαις ἀνατρέφομεν. Θυτέον οὖν ἐκ τῶν ἡμετέρων οὐ τῶν ἀλλοτρίων· ἐπεὶ καὶ τὸ εὐδάπανον καὶ τὸ εὐπόριστον τοῦ δυσποριστου ὁσιώτερον καὶ θεοῖς κεχαρισμένον, καὶ τὸ ῥᾷστον τοῖς θύουσι πρὸς συνεχῆ εὐσέβειαν ἕτοιμον. Τὸ τοίνυν μήθ' ὅσιον μήτ' εὐδάπανον οὐ θυτέον, εἰ καὶ παρείη.

14. Ὅτι δ' οὐ τῶν εὐπορίστων καὶ εὐδαπάνων τὰ ζῶα, θεωρητέον, εἰς τὸ πολὺ τοῦ γένους ἡμῶν ὁρῶντας· οὐ γὰρ ἐπεί τινές εἰσι πολύῤῥηνες καὶ πολυβοῦται τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο σκεπτέον· πρῶτον μὲν ὅτι πολλὰ τῶν ἐθνῶν οὐ κέκτηται τῶν θυσίμων ζώων οὐθέν, εἰ μή τις τῶν ἀτίμων λέγοι· δεύτερον δὲ ὅτι τῶν ἐν αὐταῖς

12. Primum quia necessitate quadam majore ingruente, ut diximus, ipsa sacrificarunt: fames enim et bella in causa fuerunt, quæ ea comedendi necessitatem attulere. Cum igitur suppetant fruges, quid opus tandem est, ut necessitatis sacrificio utamur? Deinde quod cum beneficiorum remunerationes et gratiæ aliæ aliis pro beneficentiæ dignitate reddendæ sint: iis qui in nos maxima beneficia contulerunt maxime sunt retribuendæ, et ex pretiosissimis, præsertim si ipsi nobis ea exhibuerint. Maxima autem et pretiosissima quibus nos dii prosequuntur, fruges ipsæ sunt: quippe cum ipsis et nos conservent et ut legitime vitam traducamus, exhibeant. His igitur venerari eos debemus: et non sacrificare ea quæ mactando neminem laedemus. Nihil enim perinde ac sacrificium innoxium esse omnibus debet. At si quis animalia quoque non minus quam fruges in usum nobis deum tradidisse affirmet: is sciat ea propterea non esse sacrificanda, quia ex sacrificio ipsis nocumentum infertur, dum anima privantur. Sacrificium enim, id est θυσία, quasi ὁσία, hoc est sanctitatem quandam, nomine ipso præ se fert. Sanctus autem nemo est, qui ex alienis referre gratias velit, sive fructus, sive plantas ab invito sumpserit. Qui enim esse sanctum id potest, cum injuria illi afficiantur, a quibus ea auferuntur? Quodsi ne ab fructibus quidem alienis sacrificium sancte offerri potest: ea quæ fructibus longe sunt pretiosiora ab aliis ablata diis offerre sanctum nullo modo est: quippe cum injuria major inde exsistat. Anima autem longe pretiosior iis est quæ e terra oriuntur: qua quidem privare animalia ut sacrificemus, non convenit.

13. Sed fortasse dicet quispiam, ex plantis quoque nos quidpiam detrahere, dum fructuum oblationes diis facimus. At non similis ea detractio est: non enim fit ab invitis. Nam si etiam nos plantas omittamus, nullamque vim afferamus, ipsæ sua sponte fructus remittunt. Fructuum præterea demptio non cum interitu stirpium efficitur, sicut cum animalia animam effundunt. Fructus autem apum quia ex laboribus etiam nostris exsistit, ex eo convenit, ut commune etiam emolumentum percipiatur. Ipsæ enim hinc inde mel ex floribus delibantes colligunt: nos vero curam ipsarum habemus, ut merito ita partienda etiam utilitas sit, ne ipsæ ullo damno afficiantur. Quod enim ipsis commodum non est, in nobis multos usus præstat: ut quasi merces ab illis sumendum esse videatur. Abstinendum igitur ab animalibus in sacrificiis est. Accedit quod cum alia omnia deorum sint, nostri esse fructus videntur, quippe cum nos eos et seramus et plantemus et aliis studiis adhibitis enutriamus. Ex nostris itaque, non ex alienis sacrificandum est. Præterea quod sumptu parvo parabile est, quam quod magno, sanctius et diis gratius est, et sacrificantibus item, cum assidue ad pietatem exercendam suppetat, facilius. Quod vero neque est sanctum, neque vili sumptu acquiri potest, etiam si adsit, adhibendum in sacrificiis prorsus non est.

14. Animalia autem ex iis non esse quæ facile aut vili sumptu comparentur, inde conspici optime potest, si ad plerosque homines spectemus: non enim si aliqui sint, qui multis ovibus, alii qui bobus abundent, considerandum in præsentia est: primum quia multæ gentes sunt, quæ nullum ex animalibus quæ idonea sacrificiis sint,

ταις πόλεσιν οἰκούντων οἱ πλεῖστοι σπανίζουσι τούτων. Εἰ δὲ καὶ τῶν ἡμέρων τις καρπῶν λέγοι σπανίζειν, ἀλλ' οὐ τῶν γε λοιπῶν τῶν ἐκ γῆς φυομένων· οὐδ' οὕτω χαλεπὸν τοὺς καρποὺς ὡς τὰ ζῶα πορίσασθαι. Ῥᾴων ἄρ' ὁ πόρος τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἀπὸ γῆς ἢ ὁ τῶν ζώων. Τὸ δὲ εὐδάπανον καὶ εὐπόριστον πρὸς συνεχῆ εὐσέβειαν συντελεῖ καὶ πρὸς τὴν ἁπάντων.

15. Καὶ μαρτυρεῖ γε ἡ πεῖρα, ὅτι χαίρουσι τούτῳ οἱ θεοὶ ἢ τῷ πολυδαπάνῳ. Οὐ γὰρ ἄν ποτε τοῦ Θετταλοῦ ἐκείνου τοῦ [τὰς] χρυσόκερως βοῦς καὶ τὰς ἑκατόμβας τῷ Πυθίῳ προσάγοντος μᾶλλον ἔφησεν ἡ Πυθία τὸν Ἑρμιονέα κεχαρίσθαι θύσαντα τῶν ψαιστῶν ἐκ τοῦ πηριδίου τοῖς τρισὶ δακτύλοις. Προσεπιβαλόντι δὲ διὰ τὸ ῥηθὲν τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ πυρὸς ἐπὶ τὸν βωμόν, εἶπε πάλιν, ὅτι δὶς τόσον ἀπέχθοιτο τοῦτο δράσας, ἢ πρότερον ἦν κεχαρισμένος. Οὕτω τὸ εὐδάπανον φίλον θεοῖς, καὶ μᾶλλον τὸ δαιμόνιον πρὸς τὸ τῶν θυόντων ἦθος, ἢ πρὸς τὸ τῶν θυομένων πλῆθος βλέπει.

16. Τὰ παραπλήσια δὲ καὶ Θεόπομπος ἱστόρηκεν, εἰς Δελφοὺς ἀφικέσθαι ἄνδρα Μάγνητα ἐκ τῆς Ἀσίας φάμενος, πλούσιον σφόδρα, κεκτημένον συχνὰ βοσκήματα. Τοῦτον δ' εἰθίσθαι τοῖς θεοῖς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν θυσίας ποιεῖσθαι πολλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς· τὰ μὲν δι' εὐπορίαν τῶν ὑπαρχόντων, τὰ δὲ δι' εὐσέβειαν καὶ τὸ βούλεσθαι τοῖς θεοῖς ἀρέσκειν. Οὕτω δὲ διακείμενον πρὸς τὸ δαιμόνιον ἐλθεῖν εἰς Δελφούς, πομπεύσαντα δὲ ἑκατόμβην τῷ θεῷ καὶ τιμήσαντα μεγαλοπρεπῶς τὸν Ἀπόλλωνα παρελθεῖν εἰς τὸ μαντεῖον χρηστηριασόμενον· οἰόμενον δὲ κάλλιστα πάντων ἀνθρώπων θεραπεύειν τοὺς θεοὺς ἐρέσθαι τὴν Πυθίαν, τὸν ἄριστα καὶ προθυμότατα τὸ δαιμόνιον γεραίροντα θεσπίσαι καὶ τὸν ποιοῦντα τὰς θυσίας προσφιλέστατα, ὑπολαμβάνοντα δοθήσεσθαι αὐτῷ τὸ πρωτεῖον. Τὴν δὲ ἱέρειαν ἀποκρίνασθαι, πάντων ἄριστα θεραπεύειν τοὺς θεοὺς Κλέαρχον κατοικοῦντα ἐν Μεθυδρίῳ τῆς Ἀρκαδίας. Τὸν δ' ἐκπλαγέντα ἐκτόπως ἐπιθυμῆσαι τὸν ἄνθρωπον ἰδεῖν καὶ ἐντυχόντα μαθεῖν, τίνα τρόπον τὰς θυσίας ἐπιτελεῖ. Ἀφικόμενον οὖν ταχέως εἰς τὸ Μεθύδριον πρῶτον μὲν καταφρονῆσαι μικροῦ καὶ ταπεινοῦ ὄντος τὸ μέγεθος τοῦ χωρίου, ἡγούμενον οὐχ ὅπως ἄν τινὰ τῶν ἰδιωτῶν, ἀλλ' οὐδ' ἂν αὐτὴν τὴν πόλιν δύνασθαι μεγαλοπρεπέστερον αὐτοῦ καὶ κάλλιον τιμῆσαι τοὺς θεούς. Ὅμως δ' οὖν συντυχόντα τῷ ἀνδρὶ ἀξιῶσαι φράσαι αὐτῷ, ὄντινα τρόπον τοὺς θεοὺς τιμᾷ. Τὸν δὲ Κλέαρχον φάναι ἐπιτελεῖν καὶ σπουδαίως θύειν ἐν τοῖς προσήκουσι χρόνοις, κατὰ μῆνα ἕκαστον ταῖς νουμηνίαις στεφανοῦντα καὶ φαιδρύνοντα τὸν Ἑρμῆν καὶ τὴν Ἑκάτην καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἱερῶν, ἃ δὴ τοὺς προγόνους καταλιπεῖν, καὶ τιμᾶν λιβανωτοῖς καὶ ψαιστοῖς καὶ ποπάνοις· κατ' ἐνιαυτὸν δὲ θυσίας δημοτελεῖς ποιεῖσθαι, παραλείποντα οὐδεμίαν ἑορτήν· ἐν αὐταῖς δὲ ταύταις θεραπεύειν τοὺς θεοὺς οὐ βουθυτοῦντα οὐδὲ ἱερεῖα κατακόπτοντα, ἀλλ' ὅ τι ἂν παρατύχῃ ἐπιθύοντα, σπου-

nisi admodum ignobilia habeant : deinde quod ex iis etiam qui in civitatibus habitant, plerique penuria horum laborant. Nam si quis fructuum sativorum inopiam sibi esse dicat : ceteris tamen quæ e terra oriuntur, non indigebit : neque ita difficile erit fructus, ut animalia, comparare. Facilior igitur fructuum, et e terra nascentium, quam animalium acquisitio est. Quod vero est facilius, viliorisque penditur, ad assiduam et cujuslibet pietatem facit.

15. Ac diis quidem hæc magis placere, quam quæ multos sumptus requirant, rei ipse eventus testatur. Nam cum olim Thessalus ille boves deauratis cornibus et hecatombas Pythio Apollini immolaret, magis asseruit Pythia Hermioneum sibi fuisse gratificatum, qui e reticulo liba tribus digitis obtulerat. Cumque ille ob id dictum reliqua omnia in aram in ignem insuper conjecisset : rursus dixit, duplo eum ingratius ita faciendo se præstitisse quam prius fuerat gratus. Ita quod parabile est, diis placet; magisque numen ad sacrificantium animum et mores, quam ad hostiarum copiam spectat.

16. Similia his Theopompus etiam memoriæ prodidit. Magnetem enim quendam ex Asia inquit prædivitem hominem fuisse, qui cum copioso pecudum grege abundaret, per singulos annos diis multa et magnifica sacrificia exhibere consueverat, tum ob opum affluentiam, tum ob pietatem, et quia diis placere summopere studebat. Hunc ita affectum ad deum Delphos profectum cum sacrificiis fuisse, cumque ibi magnifica hecatombarum pompa Apollinem fuisset veneratus, ad oraculum consulendum fuisse ingressum : cumque se præclarissime omnium diis cultum exhibere arbitraretur, Pythiam interrogasse quisnam esset, qui optime et promptissime deum veneraretur, eique gratissima sacrificia offerret, ratum fore ut sibi palma ea in re sine dubio concederetur : vatem autem respondisse omnium optime deos colere Clearchum, qui Methydrii (id Arcadiæ oppidum est) habitaret. Illum autem mirum in modum admiratum in animum induxisse suum, ut eo pergeret, atque hominem conveniret, ab eoque, quo pacto sacrificaret, sciscitaretur. Cumque Methydrium confestim se contulisset, primum quidem oppidi exiguitate et humilitate conspecta rem ita contempsisse, ut nedum inde privatum quempiam, sed ne civitatem quidem totam præclarius et magnificentius se venerari deos posse existimaret. Nihilo minus tamen ad hominem accessisse, ab eoque requisivisse, ut modum quo deos coleret, sibi explicaret. Clearchum vero ita dixisse : Ego quidem summa diligentia semper in constitutis temporibus diis sacrifico : et singulis quibusque mensibus in noviluniis Mercurium et Hecaten et reliquos deos quos majores nostri nobis reliquerunt, corono atque orno, tureque ipsis et libis et placentis sacra offero : et quotannis publicas oblationes celebro, ita ut nullum solenne festum unquam omittam. In quibus sane non mactatis bobus, neque victimis jugulatis deos placo, sed quibuslibet, quæ facile occurrerint. Atque in primis illud studeo, ut ex

δάζειν μέντοι ἀπὸ πάντων τῶν περιγιγνομένων καρπῶν καὶ τῶν ὡραίων, ἃ ἐκ τῆς γῆς λαμβάνεται, τοῖς θεοῖς τὰς ἀπαρχὰς ἀπονέμειν· καὶ τὰ μὲν παρατιθέναι, τὰ δὲ καθαγίζειν αὐτοῖς· αὐτὸν δὲ τῇ αὐταρκείᾳ προσεσχηκότα τοῦ θῦσαι βοῦς προνοεῖσθαι.

17. Παρ' ἐνίοις δ' ἱστόρηται τῶν συγγραφέων, τῶν τυράννων μετὰ τὸ κρατῆσαι Καρχηδονίων ἑκατόμβας κατὰ πολλὴν ἔριν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐκπρεπεῖς παραστησάντων τῷ Ἀπόλλωνι, εἶτα πυνθανομένων αἷς ἡσθείη μάλιστα, παρ' ἐλπίδα πᾶσαν αὐτῶν ἀποκρίνασθαι, διότι τοῖς Δοκίμου ψαιστοῖς. Δελφὸς δὲ ἦν οὗτος, σκληρὰ γεωργῶν πετρίδια· κατιὼν δὲ ἀπὸ τοῦ χωρίου ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἐκ τῆς περικειμένης πήρας τῶν ἀλφίτων ὀλίγας δράκας ἐθυλήσατο, πλέον τέρψας τὸν θεὸν τῶν μεγαλοπρεπεῖς θυσίας συντελεσάντων. Ὅθεν καὶ τῶν ποιητῶν τις διὰ τὸ γνώριμον ἀποφαίνεσθαι ἐδόκει τὰ τοιαῦτα, ὡς Ἀντιφάνει ἐν Μύστιδι λέγεται,

Ταῖς εὐτελείαις οἱ θεοὶ χαίρουσι γάρ·
Τεκμήριον δ' ὅταν γὰρ ἑκατόμβας τινὲς
Θύωσιν, ἐπὶ τούτοις ἅπασιν ὕστατος
Πάντων καὶ λιβανωτὸς ἐπετέθη
Ὡς τἄλλα μὲν τὰ πολλὰ παραναλούμενα
Δαπάνην ματαίαν οὖσαν αὐτῶν οὕνεκα,
Τὸ δὲ μικρὸν αὐτὸ τοῦτ' ἀρεστὸν τοῖς θεοῖς.

Καὶ Μένανδρος δ' ἐν Δυσκόλῳ φησίν·

Ὁ λιβανωτὸς εὐσεβὲς
Καὶ τὸ πόπανον· τοῦτ' ἔλαβεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ πῦρ
Ἅπαν ἐπιτεθέν.

18. Διὰ τοῦτο καὶ τοῖς κεραμέοις ἀγγείοις καὶ τοῖς ξυλίνοις καὶ πλεκτοῖς ἐχρῶντο καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς δημοτελεῖς ἱεροποιίας, τοιούτοις χαίρειν πεπεισμένοι τὸ θεῖον. Ὅθεν καὶ τὰ παλαιότατα ἤδη κεράμεα καὶ ξύλινα ὑπάρχοντα μᾶλλον θεῖα νενόμισται διά τε τὴν ὕλην καὶ τὴν ἀφέλειαν τῆς τέχνης. Τὸν γοῦν Αἰσχύλον φασίν, τῶν Δελφῶν ἀξιούντων εἰς τὸν θεὸν γράψαι παιᾶνα, εἰπεῖν, ὅτι βέλτιστα Τυννίχῳ πεποίηται. Παραβαλλόμενον δὲ τὸν αὑτοῦ πρὸς τὸν ἐκείνου ταὐτὸν πείσεσθαι τοῖς ἀγάλμασι τοῖς καινοῖς πρὸς τὰ ἀρχαῖα· ταῦτα γὰρ καίπερ ἁπλῶς πεποιημένα, θεῖα νομίζεσθαι· τὰ δὲ καινὰ περιέργως εἰργασμένα θαυμάζεσθαι μέν, θεοῦ δὲ δόξαν ἧττον ἔχειν. Καὶ τὸν Ἡσίοδον οὖν εἰκότως τὸν τῶν ἀρχαίων θυσιῶν νόμον ἐπαινοῦντα εἰπεῖν,

Ὥς κε πόλις ῥέζῃσι, νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

19. Οἱ δὲ τὰ περὶ τῶν ἱερουργιῶν γεγραφότες καὶ θυσιῶν τὴν περὶ τὰ πόπανα ἀκρίβειαν φυλάττειν παραγγέλλουσιν, ὡς ἀρεστὴν τοῖς θεοῖς ταύτην, ἢ τὴν διὰ τῶν ζώων θυσίαν· καὶ Σοφοκλῆς διαγράφων τὴν θεοφιλῆ θυσίαν φησὶν ἐν τῷ Πολυΐδῳ,

Ἦν μὲν γὰρ οἰὸς μαλλός, ἦν δὲ κἀμπέλου,
Σπονδή τε καὶ ῥὰξ εὖ τεθησαυρισμένη
Ἐνῆν δὲ παγκάρπεια συμμιγὴς ὀλαῖς
Λίπος τ' ἐλαίας καὶ τὸ ποικιλώτατον
Ξουθῆς μελίσσης κηρόπλαστον ὄργανον.

Σεμνὰ δ' ἦν τῶν πρὶν ὑπομνήματα ἐν Δήλῳ ἐξ Ὑπερ-

omnibus tempestivis frugibus quæ e terra mihi suppetunt, primitias diis reddam. Alias siquidem mihi ad vescendum sumo, alias aris eorum adolere consuevi. Nam cum eo sim contentus, quod mihi est satis, ut boves immolarem, adjicere animum nunquam potui.

17. Apud quosdam item monumentis literarum proditum est quod cum tyranni multo cum certamine inter se et contentione post debellatos Carthaginienses hecatombas eximias Apollini adduxissent, quibusque delectaretur maxime interrogassent, deus præter omnem ipsorum exspectationem responderit, Docimi liba sibi accepta potissimum fuisse. Is Delphicus erat asperi cujusdam loci cultor, qui cum ex agro eo die in urbem venisset, ex appenso sacculo farinæ paucos quosdam manipulos obtulerat: quibus deum magis oblectarat, quam illi qui sacrificia ea magnificentissimo apparatu exhibuerant. Unde ex poetis quidam ob rei perspicuitatem talia quædam videtur asseruisse: quem ad modum in Mysti fabula Antiphanes disserit:

Dis namque simplex vilitas rerum placet.
Nam cum boum de grege sacrum quis fecerit,
Post omnia aris turis additur vapor
Postremus: ampla ut ceterorum copia
Præferre nil nisi gloriam offerentium,
Vanosque sumptus: quod ultimo infertur loco,
Videatur id placere dis vel pauculum.

Quin et Menander in Moroso ita inquit:

Pia hinc oblatio turis et libaminum,
Quæ injecta flammis omnia accepit deus.

18. Propterea sane etiam figlinis vasis et ligneis et vimineis ad publica præsertim sacrificia uti consuerant, deos oblectari ipsos rati. Unde etiam nunc vetustissima vasa quæ figlina aut lignea fuerint, et ob materiam et ob artis simplicitatem divina esse magis existimantur. Nam Æschylum inquiunt, cum Delphi rogarent, ut pæana in deum scriberet, dixisse optima a Tynnicho fuisse conscripta, quocirca sua si Tynnichi hymnis conferrentur, non secus fore accepta quam statuæ novæ sint, si veteribus comparentur: illas enim licet simplici modo fabrefactæ sint, divinas haberi: novas quamvis accurate elaboratas, admirationi quidem ob artificium esse, longe minorem tamen in se habere divinitatis existimationem. Atque idcirco merito Hesiodum veterum sacrificiorum legem commendantem dixisse:

Ut populus sacrum faciat, vetus optima lex est.

19. At qui de sacrorum operatione et sacrificiis scripserunt, diligentiam in libaminibus servandam præcipiunt, quippe cum ea longe gratiora diis sint, quam sacrificium quod ex animalium mactatione offertur. Sophocles item diis gratum sacrificium exponens in Polyido ita inquit:

Nam vellus oblatum erat ovis, erat vitium
Libamen, acini et bene reservatus latex:
Farrago nec non fructuum promiscua:
Liquorque olivæ pinguis, et faberrime
Apis resinæ fictilis cera favus.

Veneranda autem in Delo erant veterum monumenta, ex

βορέων ἀμαλλοφόρων. Δεῖ τοίνυν καθηραμένους τὸ ἦθος ἰέναι θύσοντας, τοῖς θεοῖς θεοφιλεῖς τὰς θυσίας προσάγοντας, ἀλλὰ μὴ πολυτελεῖς. Νῦν δὲ ἐσθῆτα μὲν λαμπρὰν περὶ σῶμα μὴ καθαρὸν ἀμφιασαμένοις οὐκ ἀρκεῖν νομίζουσι πρὸς τὸ τῶν θυσιῶν ἁγνόν· ὅταν δὲ τὸ σῶμα μετὰ τῆς ἐσθῆτός τινες λαμπρυνάμενοι, μὴ καθαρὰν κακῶν τὴν ψυχὴν ἔχοντες ἴωσι πρὸς τὰς θυσίας, οὐδὲν διαφέρειν νομίζουσιν, ὥσπερ οὐ τῷ θειοτάτῳ γε τῶν ἐν ἡμῖν χαίροντα μάλιστα τὸν θεὸν διακειμένῳ καθαρῶς, ἅτε συγγενεῖ πεφυκότι. Ἐν γοῦν Ἐπιδαύρῳ προεγέγραπτο,

Ἁγνὸν χρὴ νηοῖο θυώδεος ἐντὸς ἰόντα
Ἔμμεναι· ἁγνείη δ' ἐστὶ φρονεῖν ὅσια.

20. Ὅτι δὲ οὐ τῷ εὐόγκῳ χαίρει ὁ θεὸς τῶν θυσιῶν, ἀλλὰ τῷ τυχόντι, δῆλον ἐκ τοῦ τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς, κἂν ὁποία τις οὖν αὕτη παρατεθῇ, ταύτης πρὸ τῶν ἀπολαύσεων πάντας ἀπάρχεσθαι μικρὸν μέν, ἀλλὰ τῷ μικρῷ τούτῳ παντὸς μᾶλλον μεγάλη τίς ἐστι τιμή. Διὰ πολλῶν δὲ ὁ Θεόφραστος τῶν παρ' ἑκάστοις πατρίων ἐπιδείξας, ὅτι τὸ παλαιὸν τῶν θυσιῶν διὰ τῶν καρπῶν ἦν [τῶν] ἐπετείων πρότερον τῆς πόας λαμβανομένης, τὰ τῶν σπονδῶν ἐξηγεῖται τοῦτον τὸν τρόπον. Τὰ μὲν ἀρχαῖα τῶν ἱερῶν νηφάλια παρὰ πολλοῖς ἦν (νηφάλια δ' ἐστιν τὰ ὑδρόσπονδα), τὰ δὲ μετὰ ταῦτα μελίσπονδα· τοῦτον γὰρ ἕτοιμον παρὰ μελιττῶν πρῶτον ἐλάβομεν τὸν ὑγρὸν καρπόν· εἶτ' ἐλαιόσπονδα· τέλος δ' ἐπὶ πᾶσι τὰ ὕστερον γεγονότα οἰνόσπονδα.

21. Μαρτυρεῖται δὲ ταῦτα οὐ μόνον ὑπὸ τῶν κύρβεων [καὶ] στηλῶν, αἳ τῶν Κρήτηθεν εἰσὶ Κορυβαντικῶν ἱερῶν οἷον ἀντίγραφά τινα πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ παρ' Ἐμπεδοκλέους, ὃς περί τε τῶν θυμάτων καὶ περὶ τῆς θεογονίας διεξιὼν παρεμφαίνει λέγων·

Οὐδέ τις ἦν κείνοισιν Ἄρης θεὸς, οὐδὲ Κυδοιμὸς
Οὐδὲ Ζεὺς βασιλεὺς οὐδὲ Κρόνος οὐδὲ Ποσειδῶν,
Ἀλλὰ Κύπρις βασίλεια,

ἥ ἐστιν ἡ φιλία·

Τὴν οἵγ' εὐσεβέεσσιν ἀγάλμασιν ἱλάσκοντο
Γραπτοῖς τε ζώοισι μύροισί τε δαιδαλεόδμοις
Σμύρνης τ' ἀκρήτου θυσίαις λιβάνου τε θυώδους
Ξουθῶν τε σπονδὰς μελιτῶν ῥιπτοῦντες ἐς οὖδας,

(ἅπερ καὶ νῦν ἔτι σῴζεται παρ' ἐνίοις οἷον ἴχνη τινὰ τῆς ἀληθείας ὄντα)

Ταύρων δ' ἀκρήτοισι φόνοις οὐ δεύετο βωμός.

22. Τῆς γὰρ οἶμαι φιλίας καὶ τῆς περὶ τὸ συγγενὲς αἰσθήσεως πάντα κατεχούσης, οὐδεὶς οὐδὲν ἐφόνευεν, οἰκεῖα εἶναι νομίζων τὰ λοιπὰ τῶν ζώων. Ἐπεὶ δὲ Ἄρης καὶ Κυδοιμὸς καὶ πᾶσα μάχη καὶ πολέμων ἀρχὴ κατέσχε, τότε πρῶτον οὐδεὶς οὐδενὸς ὄντως ἐφείδετο τῶν οἰκείων. Σκεπτέον δ' ἔτι καὶ ταῦτα. Ὥσπερ γὰρ οἰκειότητος οὔσης ἡμῖν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς κακοποιοὺς καὶ καθάπερ ὑπό τινος πνοῆς [τῆς] ἰδίας φύσεως καὶ μοχθηρίας φερομένους πρὸς τὸ βλάπτειν

Hyperboreis manipuligeris. Oportet igitur, ut expurgatis moribus ad deos accedamus grata hujuscemodi sacrificia, non sumptuosa ipsis oblaturi. Nunc vero si splendida veste corpore non mundo induti fuerimus, ad puritatem sacrificiorum non satis esse existimant. Sin autem ubi corpus una cum veste nitidum reddiderit quispiam, non pura tamen a vitiis anima ad sacrificia offerenda accedat, nihil referre arbitrantur : quasi deus non eo potissimum delectetur, quod divinissimum in nobis est, si pure admodum sit affectum, utpote quod cognatum ipsi sit. In Epidauro sane templi hæc proscriptio habebatur :

Castus quisque sacrum templum ingrediatur oportet.
Esse autem castum est volvere sancta animo.

20. Deum autem non copia et magnitudine sacrificiorum, sed pia tenuitate delectari, vel ex eo esse perspicuum potest, quod ex quotidiano cibo, qualecunque id appositum fuerit, antequam quicquam gustemus, libare diis omnes consuevimus exiguum illud quidem, sed ejus tamen exigui maxima omnium æstimatio est. Porro cum ex multis Theophrastus patriis cujusque institutis antiquitus sacrificia ex fructibus et prius etiam ex annua herba fieri consuevisse demonstrarit, postea libationum ritum exponit in hunc modum. Vetera sacra sobria apud plerosque erant. Sobria autem sunt, quæ aquæ libationem admittunt. Postea mellis libatio subsequuta est. Hunc enim liquidum fructum paratum ab apibus primum accepimus. Tum oleo libatum est. Postremo omnium vino.

21. Hæc autem non solum legalium tabularum testimonio comprobantur, quæ quidem re vera Corybanticorum sacrorum e Creta quasi exemplaria quædam sunt : verum etiam ab Empedocle confirmantur : qui cum de sacrificiis et deorum genere loquatur, ita canit :

Namque illis Mars nullus erat, nullusve tumultus,
Neptunusve, aut Saturnus, non Juppiter ullus,
Sed Cypris regina.

Quæ quidem est amicitia. Postea subdit :

Huic varie pictis simulacris sacra ferebant,
Unguentisque inspergentes fragrantibus aras,
Sincera et myrrha, et redolenti ture piabant,
Mellis jactato imbuta libamine terra.

Id quod nunc quoque quasi veritatis quoddam vestigium apud nonnullos servatur.

Taurorum at nullis horrebat cædibus ara.

22. Nam cum amicitia videlicet et erga cognatum consensio omnia obtineret, nullum quispiam occidebat, cetera animalia cognata sibi esse existimans. Posteaquam vero Mars et tumultus et omnes pugnæ et bellorum occasio invasit : tunc primum effectum est, ut a cognatorum cæde abstinuerit nemo. Quin etiam consideranda hæc in hunc modum sunt. Sicut enim, licet nobis cum hominibus cognatio sit, maleficos tamen qui quadam propriæ naturæ et pravitatis incitatione impulsi ad læsionem cuilibet in-

τὸν ἐντυγχάνοντα ἀναιρεῖν ἡγούμεθα δεῖν καὶ κολάζειν ἅπαντας· οὕτως καὶ τῶν ἀλόγων ζώων τὰ ἄδικα τὴν φύσιν καὶ κακοποιὰ πρός τε τὸ βλάπτειν ὡρμημένα τῇ φύσει τοὺς ἐμπελάζοντας ἀναιρεῖν ἴσως προσήκει, τὰ δὲ μηθὲν ἀδικοῦντα τῶν λοιπῶν ζώων μηδὲ τῇ φύσει πρὸς τὸ βλάπτειν ὡρμημένα ἀναιρεῖν τε καὶ φονεύειν ἄδικον δήπου, ὥσπερ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοιούτους. Ὃ δὴ καὶ ἐμφαίνειν ἔοικε δίκαιον ἡμῖν μηδὲν εἶναι πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ζώων, διὰ τὸ βλαβερὰ ἄττα τούτων εἶναι καὶ κακοποιὰ τὴν φύσιν, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα, καθάπερ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

23. Ἆρ' οὖν θυτέον τὰ ἄξια τοῦ σφάττεσθαι τοῖς θεοῖς; καὶ πῶς, εἴγε φαῦλα τὴν φύσιν ἐστίν; Οὐθὲν γὰρ μᾶλλον ταῦτα ἢ τὰ ἀνάπηρα θυτέον. Κακῶν δὲ οὕτως ἀπαρχὴν καὶ οὐ τιμῆς ἕνεκα τὰς θυσίας ποιήσομεν. Εἰ δ' ἄρα θυτέον τοῖς θεοῖς τὰ ζῶα, τὰ μηθὲν ἀδικοῦντα τούτων ἡμᾶς θυτέον. Οὐκ ἀναιρετέον δὲ ὡμολογηκότες μηθὲν ἡμᾶς ἀδικοῦντα τῶν λοιπῶν ζώων, ὥστε οὐδὲ θυτέον αὐτὰ τοῖς θεοῖς. Εἰ οὖν οὔτε ταῦτα θυτέον οὔτε τὰ κακοποιά, πῶς οὐ φανερόν, ὅτι παντὸς μᾶλλον ἀφεκτέον καὶ οὐ θυτέον ἐστὶ τῶν λοιπῶν ζώων οὐδὲν, ἀναιρεῖν μέντοι τούτων ἕτερ' ἄττα προσήκει;

21. Καὶ γὰρ ἄλλως τριῶν ἕνεκα θυτέον τοῖς θεοῖς· ἢ γὰρ διὰ τιμὴν ἢ διὰ χάριν ἢ διὰ χρείαν τῶν ἀγαθῶν. Καθάπερ γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, οὕτω κἀκείνοις ἡγούμεθα δεῖν ποιεῖσθαι τὰς ἀπαρχάς· τιμῶμεν δὲ τοὺς θεοὺς ἢ κακῶν μὲν ἀποτροπήν, ἀγαθῶν δὲ παρασκευὴν ἡμῖν γενέσθαι ζητοῦντες, ἢ προπεπονθότες εὖ ἢ ἵνα τύχωμεν ὠφελείας τινὸς ἢ κατὰ τὴν ψιλὴν τὴν τῆς ἀγαθῆς αὐτῶν ἕξεως ἐκτίμησιν. Ὥστε καὶ τῶν ζώων εἰ ἀπαρκτέον αὐτὰ θεοῖς, τούτων τινος ἕνεκα θυτέον. Καὶ γὰρ ἃ θύομεν, τούτων τινὸς ἕνεκα θύομεν. Ἆρ' οὖν τιμῆς ἡγήσαιτ' ἂν τυγχάνειν ἡμῶν ὁ θεός, ὅταν ἀδικοῦντες εὐθὺς διὰ τῆς ἀπαρχῆς φαινώμεθα, ἢ μᾶλλον ἀτιμίαν οἰήσαιτ' ἂν τὸ τοιοῦτο δρᾶν; Ἐν τῷ δέ γε θύειν ἀναιροῦντες τὰ μηδὲν ἀδικοῦντα τῶν ζώων, ἀδικεῖν ὁμολογοῦμεν· ὥστε τιμῆς μὲν ἕνεκα οὐ θυτέον τῶν λοιπῶν ζώων οὐδέν, οὐ μὴν οὐδὲ τῶν εὐεργεσιῶν χάριν αὐτοῖς ἀποδιδόντας. Ὁ γὰρ τὴν δικαίαν ἀμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς εὐποιίας τὸ ἀντάξιον ἀποδιδοὺς οὐκ ἐκ τοῦ κακῶς τινα δρᾶν ὀφείλει ταῦτα παρέχειν· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἀμείβεσθαι δόξει, ἢ κἂν εἰ τὰ τοῦ πέλας ἁρπάσας τις στεφανοίη τινὰς ὡς χάριν ἀποδιδοὺς καὶ τιμήν. Ἀλλ' οὐδὲ χρείας τινὸς ἕνεκα τῶν ἀγαθῶν. Ὁ γὰρ ἀδίκῳ πράξει τὸ παθεῖν εὖ θηρεύων ὕποπτός ἐστι μηδὲ εὖ παθὼν χάριν ἕξειν. Ὥστε οὐδὲ ἐλπιζομένης εὐεργεσίας, θυτέον ἐστὶ τοῖς θεοῖς τὰ ζῶα. Καὶ γὰρ δὴ τῶν μὲν ἀνθρώπων λάθοι τις ἂν ἴσως τινὰ τοῦτο πράττων, τὸν δὲ θεὸν ἀμήχανον καὶ λαθεῖν. Εἰ τοίνυν θυτέον μὲν τούτων τινὸς ἕνεκα, οὐδενὸς δὲ τούτων χάριν αὐτὸ πρακτέον, δῆλον ὡς οὐ θυτέον ἐστὶ τὰ ζῶα τὸ παράπαν τοῖς θεοῖς.

ferendam inducuntur, interficiendos omnes et puniendos censemus: ita ex ratione carentibus animalibus ea occidere fortasse convenit, quæ injusta propria natura ac malefica sunt, ad nocendumque et insultandum humano generi incitata, cætera vero quæ nulla hujuscemodi lædendi immanitate prædita sunt, interficere injustum procul dubio est, non secus atque homines qui injurii non sunt: id quod profecto nullum esse jus nobis cum cæteris animalibus nequaquam videtur significare, propterea quod alia ex ipsis noxia et malefica sunt, alia minime, quemadmodum etiam ex hominibus.

23. Numquid igitur sacrificanda diis sunt ea quæ occidi debent? Sed quo pacto id fas est, cum prava natura sint? Nihilo enim magis ea quam quæ manca et læsa sunt, offerri convenit. Malorum enim primitias, non honoris causa sacrificia faciemus. sed si modo mactanda diis animalia sunt, nihil nocentia mactanda sunt. Sed nihil nocentia interficienda non esse constat: neque igitur diis sunt sacrificanda. Quodsi neque hæc neque malefica immolari debent, nonne perspicuum est, maxime omnium abstinendum ab animalibus, neque ex ipsis sacrificandum esse, etiam si interficienda aliqua ex ipsis sint?

24. Adde quod tres causæ sunt, ob quas sacrificandum diis esse videatur. Vel enim honoris, vel gratiarum, vel bonorum indigentiæ causa, sicut bonis viris, diis oblationes faciendas esse existimamus. Honoramus autem deos, vel dum a malis liberari et ad bona consequenda præparari studemus: vel cum beneficio aliquo affecti grate nos gerimus: vel ea causa ut emolumentum aliquod adipiscamur: vel sola bonitatis eorum veneratione inducti. Quare si offerenda animalia diis sunt, aliqua hujusmodi de causa sunt sacrificanda: quippe cum ob aliquid ex his facere sacrificia soleamus. Numquid igitur honorem a nobis consequi deus existimaturus est, si injuste nos gerere statim vel ex ipsa oblatione videamur? an non potius se ignominia eo sacrificio affici putabit? At si in sacrificando animalia quæ nullam offensionem afferunt, mactaverimus, injuste nos facturos concessum est. Honoris igitur causa nullum ex ceteris animalibus sacrificandum diis est. Sed neque ut gratias ob beneficia referamus. Qui enim dignas gratias beneficii et benignitatis reddere vult, non ex aliena injuria referre eas debet. Nihilo enim magis grate videbitur se gerere, quam ille qui ab alio quicpiam furatus, eo honestare alium velit. Neque item præsidii alicujus causa a diis impetrandi mactari animalia convenit. Qui enim injuste agendo beneficium ab alio consequi studet, is in suspicionem venit, se nullorum beneficiorum gratias esse habiturum. Ita ut neque beneficium aliquod cupientibus sacrificanda animalia omnino sint. Nam licet hujuscemodi aliquid ita occulte agere fortasse valeamus, ut incompertum homini alicui sit, deum tamen latere nullo modo possumus. Si igitur alicujus horum causa sacrificandum est, nullius autem horum causa mactanda animalia sunt: omnino diis non esse sacrificanda animalia manifestum est.

25. Ταῖς γὰρ ἐκ τῶν θυμάτων ἀπολαύσεσι τὸ περὶ τούτων ἀληθὲς ἐξαλείφειν πειρώμενοι λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς, οὐ γὰρ δὴ τὸν θεόν. Τῶν μὲν οὖν ἀτίμων ζώων, ἃ μηδεμίαν εἰς τὸν βίον ἡμῖν παρέχεται χρείαν, ἢ καὶ τῶν οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν ἐχόντων οὐθὲν θύομεν τοῖς θεοῖς· τίς γὰρ δὴ πώποτε ἔθυσεν ὄφεις καὶ σκορπίους καὶ πιθήκους ἤ τι τῶν τοιούτων ζώων; Τῶν δὲ τοῖς βίοις ἡμῶν χρείαν τινὰ παρασχομένων ἢ καί τι εἰς ἀπόλαυσιν ἐν αὐτοῖς ἐχόντων οὐθενὸς ἀπεχόμεθα, σφάττοντες ὡς ἀληθῶς καὶ δέροντες ἐπὶ προστασίας τοῦ θείου. Βοῦς γὰρ καὶ πρόβατα, πρός τε τούτοις ἐλάφους καὶ ὄρνιθας, αὐτούς τε τοὺς καθαριότητος μὲν οὐδὲν κοινωνοῦντας, ἀπόλαυσιν δὲ ἡμῖν παρέχοντας σιάλους σφάττομεν τοῖς θεοῖς· ὧν τὰ μὲν τοῖς βίοις ἡμῶν ἐπικουρεῖ συμπονοῦντα, τὰ δὲ εἰς τροφὴν ἤ τινας ἄλλας χρείας ἔχει βοήθειαν· τὰ δὲ οὐδὲν τούτων δρῶντα διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἀπόλαυσιν ὁμοίως τοῖς ἔχουσι τὸ χρήσιμον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπόλλυται ταῖς θυσίαις. Ἀλλ' οὐκ ὄνους οὐδ' ἐλέφαντας οὐδὲ ἄλλο τῶν συμπονούντων μέν, οὐκ ἐχόντων δὲ ἀπόλαυσιν θύομεν. Καίτοι καὶ χωρίς γε τοῦ θύειν οὐκ ἀπεχόμεθα τῶν τοιούτων, σφάττοντες διὰ τὰς ἀπολαύσεις, καὶ θύομεν αὐτῶν τῶν θυσίμων οὐ τὰ τοῖς θεοῖς, πολὺ δὲ μᾶλλον τὰ ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις κεχαρισμένα, καταμαρτυροῦντες ἡμῶν αὐτῶν, ὅτι τῆς ἀπολαύσεως χάριν ἐμμένομεν τοῖς θεοῖς, οὐ τοῖς θύμασιν.

26. Καίτοι Σύρων μὲν Ἰουδαῖοι διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς θυσίαν ἔτι καὶ νῦν, φησὶν ὁ Θεόφραστος, ζωοθυτοῦντες εἰ τὸν αὐτὸν ἡμᾶς τρόπον κελεύοιεν θύειν, ἀποσταίημεν ἂν τῆς πράξεως. Οὐ γὰρ ἑστιώμενοι τῶν τυθέντων, ὁλοκαυτοῦντες δὲ ταῦτα νυκτὸς καὶ κατ' αὐτῶν πολὺ μέλι καὶ οἶνον λείβοντες ἀνήλισκον τὴν θυσίαν θᾶττον, ἵνα τοῦ δεινοῦ μὴ ὁ πανόπτης γένοιτο θεατής. Καὶ τοῦτο δρῶσι νηστεύοντες τὰς ἀνὰ μέσον τούτων ἡμέρας· κατὰ δὲ πάντα τοῦτον τὸν χρόνον, ἅτε φιλόσοφοι τὸ γένος ὄντες, περὶ τοῦ θείου μὲν ἀλλήλοις λαλοῦσι, τῆς δὲ νυκτὸς τῶν ἄστρων ποιοῦνται τὴν θεωρίαν, βλέποντες εἰς αὐτὰ καὶ διὰ τῶν εὐχῶν θεοκλυτοῦντες. Κατήρξαντο γὰρ οὗτοι πρῶτοι τῶν τε λοιπῶν ζώων καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀνάγκῃ καὶ οὐκ ἐπιθυμίᾳ τοῦτο πράξαντες. Μάθοι δ' ἄν τις ἐπιβλέψας τοὺς λογιωτάτους πάντων Αἰγυπτίους, οἳ τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ φονεύειν τι τῶν λοιπῶν ζώων, ὥστε τὰς τούτων εἰκόνας μιμήματα τῶν θεῶν ἐποιοῦντο. Οὕτως οἰκεῖα καὶ συγγενῆ ταῦτα τοῖς θεοῖς ἐνόμιζον εἶναι καὶ τοῖς ἀνθρώποις.

27. Ἀπ' ἀρχῆς μὲν γὰρ αἱ [[διὰ]] τῶν καρπῶν ἐγίνοντο τοῖς θεοῖς θυσίαι· χρόνῳ δὲ τῆς ὁσιότητος ἡμῶν ἐξαμελησάντων, ἐπεὶ καὶ τῶν καρπῶν ἐσπάνισαν καὶ διὰ τὴν τῆς νομίμου τροφῆς ἔνδειαν εἰς τὸ σαρκοφαγεῖν ἀλλήλων ὥρμησαν, τότε μετὰ πολλῶν λιτῶν ἱκετεύοντες τὸ δαιμόνιον, σφῶν αὐτῶν ἀπήρξαντο τοῖς θεοῖς πρῶτον, οὐ μόνον ὅ τι κάλλιστον ἐνῆν αὐτοῖς καὶ τοῦτο τοῖς θεοῖς καθοσιοῦντες, ἀλλὰ καὶ πέρα τῶν καλλίστων προσεπιλαμβάνοντες τοῦ γένους· ἀφ' οὗ μέχρι

25. Nos vero dum voluptatibus quibus ex sacrificiis fruimur, veritatem horum delere conamur, latemus nos ipsos, non deum. Nam ex iis animalibus, quæ nullum ad vitam humanum usum præstant, nullamque in fruendo oblectationem afferunt, nullum diis in sacrificium adhibemus. Quis enim aut serpentes, aut scorpios, aut simias, aut tale quicpiam diis unquam sacrificavit? Sed quæ vitæ nostræ usui alicui sunt, quæque aliquid ad fruendum in se habent, a nullo eorum abstinemus, sed sub prætextu numinis jugulamus revera et excoriamus. Boves enim et oves, nec non cervos et aves, quin etiam ipsos qui munditiæ nullius participes sunt, sed jucunditatem tamen nobis in fruendo afferunt, porcos diis mactamus. Quorum quidem alia laborando vitæ humanæ subsidio sunt: alia cibos et cetera commoda nobis suppeditant: alia nihil ex his præstant, sed ob solam fruendi cupiditatem non secus atque ea quæ utilia sunt, ab hominibus in sacrificiis occidi consueverunt. Asinos autem et elephantes atque omnino aliud quod licet collaborando adjumento sit, ad fruendum tamen est ineptum, minime sacrificamus. Adde quod sacrificiis etiam omissis ab hujuscemodi utilibus animalibus non abstinemus, sed ea vescendi tantum causa occidimus. Atque ex iis quoque quæ apta sacrificiis sunt, non quæ diis sint gratiora, sed quæ cupiditatibus nostris jucundiora ad fruendum sint, mactare consuevimus. Atque inde adversus nos ipsos testificamur, nos fruendæ oblectationis nostræ, non deorum causa in sacrificiorum observatione persistere.

26. Atqui ex Syris Judæi qui ex veteri illo primo sacrificio adhuc quoque, ut inquit Theophrastus, animalia sacrificant, si eodem modo quo ipsi sacrificare nos vellent, a negotio procul dubio desisteremus. Non enim ex sacrificatorum carnibus epulantur, sed totam in ignem conjectam hostiam multo insuper et melle et vino instillato noctu celeriter absumunt, ne qui omnia intuetur sol, facinoris spectator efficiatur: atque id diebus intercedentibus jejuniis vacantes agunt ac per totum id tempus, utpote genere philosophi, de deo inter se colloquuntur: noctu vero stellas contemplantur, dum in eas suspiciunt, ac quibusdam precibus et votis deum implorant. Hi enim et ex ceteris animalibus, et ex sese ipsis necessitate, non cupiditate aliqua inducti sacrificia obtulerunt. Id quod cognoscere inde quispiam posset, si doctisimos omnium Ægyptios inspiceret, qui ab interficiendis ceteris animalibus tantum abfuerunt, ut eorum imagines deorum imitationem sibi esse constituerint: adeo affinia ea et cognata diis et hominibus esse existimabant.

27. A principio enim fructuum sacrificia diis offerebantur. Procedente vero tempore cum fructuum inopia laborarent homines, et neglecta paulatim sanctitate ob legitimi alimenti defectum ad se mutuo comedendos inducti essent, tunc multis precibus et supplicationibus ad deum effusis ex sese ipsis immolationes faciebant, neque solum quicquid pulcherrimum inter ipsos erat, id diis consecrabant: verum etiam ultra ea quæ erant pulcherrima hæc generis sui mactatio progrediebatur. Ex qua quidem con-

τοῦ νῦν οὐκ ἐν Ἀρκαδίᾳ μόνον τοῖς Λυκαίοις, οὐδ' ἐν Καρχηδόνι τῷ Κρόνῳ κοινῇ πάντες ἀνθρωποθυτοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ περίοδον τῆς τοῦ νομίμου χάριν μνήμης ἐμφύλιον ἀεὶ αἷμα ῥαίνουσι πρὸς τοὺς βωμούς, καίπερ τῆς παρ' αὐτοῖς ὁσίας ἐξειργούσης τῶν ἱερῶν, τοῖς περιῤῥαντηρίοις κηρύγματι, εἴ τις αἵματος ἀνθρωπείου μεταίτιος. Ἐντεῦθεν οὖν μεταβαίνοντες ὑπάλλαγμα πρὸς τὰς θυσίας τῶν ἰδίων ἐποιοῦντο σωμάτων τὰ τῶν λοιπῶν ζώων σώματα, καὶ πάλιν κόρῳ τῆς νομίμου τροφῆς εἰς τὴν περὶ εὐσεβείας λήθην ἰόντες, ἐπιβαίνοντες ἀπληστίαις, οὐθὲν ἄγευστον οὐδὲ ἄβρωτον περιλείποντες. Ὅπερ καὶ περὶ τὴν ἐκ τῶν καρπῶν τροφὴν νῦν συμβαίνει περὶ πάντας. Ὅταν γὰρ τῇ προσφορᾷ τὴν ἀναγκαίαν ἔνδειαν κουφίσωνται, ζητοῦντες τοῦ κόρου τὸ περιττὸν ἐκπονοῦσι πρὸς βρῶσιν πολλὰ τῶν σωφροσύνης ἔξω κειμένων. Ὅθεν ὡς οὐκ ἄτιμα ποιούμενοι τὰ θεοῖς θύματα, γεύσασθαι τούτων προήχθησαν, καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς πράξεως ταύτης προσθήκη ἡ ζωοφαγία γέγονε τῇ ἀπὸ τῶν καρπῶν τροφῇ τοῖς ἀνθρώποις. Καθάπερ οὖν τὸ παλαιὸν ἀπήρξαντό τε τοῖς θεοῖς τῶν καρπῶν, καὶ τῶν ἀπαρχθέντων ἀσπαστῶς μετὰ τὴν ὁσίαν ἐγεύσαντο, οὕτω τῶν ζώων κατάρξάμενοι ταὐτὸν ἡγοῦντο δεῖν τοῦτο δρᾶν, καίπερ τὸ ἀρχαῖον οὐχ οὕτως τῆς ὁσίας ταῦτα βραβευσάσης, ἀλλ' ἐκ τῶν καρπῶν ἕκαστον τῶν θείων τιμῶντες, τοῖς μὲν γὰρ ἡ φύσις καὶ πᾶσα τῶν ἀνθρώπων ἡ τῆς ψυχῆς αἴσθησις δρωμένοις συνηρέσκετο,

Ταύρων δ' ἀκρήτοισι φόνοις οὐ δεύετο βωμός,
Ἀλλὰ μύσος τοῦτ' ἔσκεν ἐν ἀνθρώποισι μέγιστον,
Θυμὸν ἀποῤῥαίσαντας ἐέδμεναι ἦια γυῖα.

28. Θεωρῆσαι δὲ ἔστιν ἐκ τοῦ περὶ Δῆλον ἔτι νῦν σωζομένου βωμοῦ, πρὸς ὃν οὐδενὸς προσαγομένου παρ' αὐτοῖς οὐδὲ θυομένου ἐπ' αὐτοῦ ζώου, Εὐσεβῶν κέκληται Βωμός. Οὕτως οὐ μόνον ἀπείχοντο τῶν ζώων θύοντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱδρυσαμένοις τοῦτον, ὁμοίως καὶ τοῖς χρωμένοις αὐτῷ μετέδοσαν τῆς εὐσεβείας. Διόπερ οἱ Πυθαγόρειοι τοῦτο παραδεξάμενοι κατὰ μὲν τὸν πάντα βίον ἀπείχοντο τῆς ζωοφαγίας, ὅτε δὲ εἰς ἀπαρχήν τι τῶν ζώων ἀνθ' ἑαυτῶν μερίσειαν τοῖς θεοῖς, τούτου γευσάμενοι μόνον, πρὸς ἀλήθειαν ἄθικτοι τῶν λοιπῶν ὄντες ἔζων. Ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς· ἐμπιπλάμενοι δὲ εἰς πολλοστὸν ἀφικόμεθα τῆς ἐν τούτοις παρὰ τὸν βίον παρανομίας. Καὶ γὰρ οὔτε φόνῳ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς χραίνειν δεῖ, οὔτε ἁπτέον τοῖς ἀνθρώποις τῆς τοιαύτης τροφῆς, ὡς οὐδὲ τῶν ἰδίων σωμάτων, ἀλλὰ ποιητέον παράγγελμα τῷ παντὶ βίῳ τὸ ἐν Ἀθήναις ἔτι σωζόμενον.

29. Τὸ γὰρ παλαιόν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐλέγομεν, καρποὺς τοῖς θεοῖς τῶν ἀνθρώπων θυόντων, ζῶα δὲ οὔ, οὐδὲ εἰς τὴν ἰδίαν τροφὴν καταχρωμένων, λέγεται κοινῆς θυσίας οὔσης Ἀθήνησι Δίομον ἢ Σώπατρόν τινα, τῷ γένει οὐκ ἐγχώριον, γεωργοῦντα δὲ κατὰ τὴν Ἀττικήν, ἐπεὶ πελάνου τε καὶ τῶν θυλημάτων ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐναρ-

suetudine adhuc usque non in Arcadia tantum in Lycæis, neque Carthagine Saturno publice omnes hominum hostias mactant, sed etiam ex anniversario circuitu in instituti memoriam cognato sanguine aras inspergunt, quamvis sacrificium apud ipsos cum a sacris arceat lustrationum circumscriptione et edicto, si quis sanguinis humani et cædis auctor exstiterit. Inde autem progressi ceterorum animalium corpora pro suis in sacrificiis substituerunt. Postea cum legitimi cibi satietate in oblivionem pietatis venissent, inexplebili quadam cupiditate ad omnia gustanda et comedenda inducti sunt. Id quod in cibo ex fructibus nunc omnibus evenire consuevit. Ubi enim eorum assumptione naturali defectui succurrerint, supervacuam satietatem quærentes multa in cibum condiunt, quæ temperantiæ terminos excedunt. Unde quasi non ignobilia diis sacrificia exhiberent, ad ea comedenda progressi sunt : atque ex principio actionis hujus alimento ex fructibus animalium esus hominibus adjunctus est. Sicut enim antiquitus fructus diis offerebant, atque ex iisdem jucunde post sanctimoniam vescebantur : ita ubi animalia sacrificassent, idem sibi esse faciendum existimarunt, cum tamen antiquitus non ita sanctitas hæc instituisset, sed fructibus deos venerarentur, quibus et natura et omnis hominum animæ sensus oblectabatur.

Taurorum at nullis horrebat cædibus ara :
Sed magnum tunc mortales scelus esse putabant,
Erepta pecudum vita membra ipsa vorare.

28. Id quod ex ara quæ nunc etiam apud Delum servatur, videre licet : quæ, cum in ea nullum animal offerretur aut mactaretur, Piorum Ara nuncupata est. Ita non solum a mactandis animalibus abstinebant, verum etiam eos qui ipsam dedicaverant ipsaque utebantur, pietate præditos esse censuerunt. Idcirco Pythagorei cum hujuscemodi institutionem accepissent, ita toto vitæ curriculo ab esu animalium abstinebant. Quando vero in sacrificium diis aliquod pro se animal offerebant, ex eo tantum comedere consueverant, a ceterorum vero degustatione alieni prorsus vivebant. At non ita nos facimus : sed supra modum repleti in illegitimam maxime consuetudinem processimus. Nam neque deorum aræ cæde imbuendæ sunt, neque hominibus hujusmodi cibo, quemadmodum neque propriorum corporum carnibus vescendum est, sed documentum vitæ illud faciendum, quod adhuc quoque observari Athenis solet.

29. Antiquitus enim, sicut superius etiam diximus, cum fructus homines diis offerrent, animalia autem neque sacrificarent, neque in cibum sumerent, dum publicum quoddam sacrum Athenis celebraretur, Diomum quendam aut Sopatrum ferunt, qui indigena quidem non erat, sed agros in Attica colebat, quia bos ab opere accedens ad mensam

γῶς κειμένων, ἵνα τοῖς θεοῖς ταῦτα θύοι, τῶν βοῶν τις εἰσιὼν ἀπ᾽ ἔργου τὰ μὲν κατέφαγε, τὰ δὲ συνεπάτησεν· αὐτὸν δ᾽ ὑπεραγανακτήσαντα τῷ συμβάντι, πελέκεώς τινος πλησίον ἀκονωμένου, τοῦτον ἁρπάξαντα, πατάξαι τὸν βοῦν. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ βοός, ὡς ἔξω τῆς ὀργῆς καταστὰς συνεφρόνησεν οἷον ἔργον ἦν εἰργασμένος, τὸν μὲν βοῦν θάπτει, φυγὴν δὲ ἑκούσιον ἀράμενος ὡς ἠσεβηκώς, ἔφυγεν εἰς Κρήτην. Αὐχμῶν δὲ κατεχόντων καὶ δεινῆς ἀκαρπίας γενομένης, ἐπερωτῶσι κοινῇ τὸν θεόν. Ἀνεῖλεν ἡ Πυθία, τὸν ἐν Κρήτῃ φυγάδα ταῦτα λύσειν, τόν τε φονέα τιμωρησαμένων καὶ τὸν τεθνεῶτα ἀναστησάντων ἐν ᾗπερ ἀπέθανε θυσίᾳ λῷον ἔσεσθαι γευσαμένοις τε τοῦ τεθνεῶτος καὶ μὴ κατασχοῦσιν. Ὅθεν ζητήσεως γενομένης καὶ τοῦ Σωπάτρου μετὰ τῆς πράξεως ἀνευρεθέντος, Σώπατρος νομίσας τῆς περὶ αὐτὸν δυσκολίας ἀπαλλαγήσεσθαι ὡς ἐναγοῦς ὄντος, εἰ κοινῇ τοῦτο πράξειαν πάντες, ἔφη πρὸς τοὺς αὐτὸν μετελθόντας, δεῖν κατακοπῆναι βοῦν ὑπὸ τῆς πόλεως. Ἀπορούντων δὲ τίς ὁ πατάξων ἔσται, παρασχεῖν αὐτοῖς τοῦτο, εἰ πολίτην αὐτὸν ποιησάμενοι κοινωνήσουσι τοῦ φόνου. Συγχωρηθέντων οὖν τούτων, ὡς ἐπανῆλθον ἐπὶ τὴν πόλιν, συνέταξαν οὕτω τὴν πρᾶξιν, ἥπερ καὶ νῦν διαμένει παρ᾽ αὐτοῖς.

30. Ὑδροφόρους παρθένους κατέλεξαν· αἱ δ᾽ ὕδωρ κομίζουσιν, ὅπως τὸν πέλεκυν καὶ τὴν μάχαιραν ἀκονήσουσιν. Ἀκονησάντων δέ, ἐπέδωκε μὲν τὸν πέλεκυν ἕτερος, ὁ δ᾽ ἐπάταξε τὸν βοῦν, ἄλλος δ᾽ ἔσφαξε· τῶν δὲ μετὰ ταῦτα δειράντων, ἐγεύσαντο τοῦ βοὸς πάντες. Τούτων δὲ πραχθέντων, τὴν μὲν δορὰν τοῦ βοὸς ῥάψαντες καὶ χόρτῳ ὑπογκώσαντες ἐξανέστησαν, ἔχοντα ταὐτὸν ὅπερ καὶ ζῶν ἔσχε σχῆμα, καὶ προσέζευξαν ἄροτρον ὡς ἐργαζομένῳ. Κρίσιν δὲ ποιούμενοι τοῦ φόνου πάντας ἐκάλουν εἰς ἀπολογίαν τοὺς τῆς πράξεως κοινωνήσαντας. Ὡς δὲ αἱ μὲν ὑδροφόροι τοὺς ἀκονήσαντας αὐτῶν ᾐτιῶντο μᾶλλον, οἱ δὲ ἀκονήσαντες τὸν ἐπιδιδόντα τὸν πέλεκυν, οὗτος δὲ τὸν ἐπισφάξαντα, καὶ ὁ τοῦτο δράσας τὴν μάχαιραν, καθ᾽ ἧς οὔσης ἀφώνου, τὸν φόνον κατέγνωσαν. Ἀπὸ δ᾽ ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν ἀεὶ τοῖς Διιπολίοις Ἀθήνησιν ἐν ἀκροπόλει οἱ εἰρημένοι τὸν αὐτὸν τρόπον ποιοῦνται τὴν τοῦ βοὸς θυσίαν. Θέντες γὰρ ἐπὶ τῆς χαλκῆς τραπέζης πέλανον καὶ ψαιστά, περιελαύνουσι τοὺς κατανεμηθέντας βοῦς, ὧν ὁ γευσάμενος κόπτεται. Καὶ γένη τῶν ταῦτα δρώντων ἐστὶ νῦν· οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ πατάξαντος Σωπάτρου Βουτύποι καλούμενοι πάντες, οἱ δ᾽ ἀπὸ τοῦ περιελάσαντος Κεντριάδαι· τοὺς δὲ ἀπὸ τοῦ ἐπισφάξαντος Δαιτροὺς ὀνομάζουσι διὰ τὴν ἐκ τῆς κρεανομίας γιγνομένην δαῖτα. Πληρώσαντες δὲ τὴν βύρσαν, ὅταν πρὸς τὴν κρίσιν ἄχθωσι, κατεπόντωσαν τὴν μάχαιραν.

31. Οὕτως οὔτε τὸ παλαιὸν ὅσιον ἦν κτείνειν τὰ συνεργὰ τοῖς βίοις ἡμῶν ζῷα, νῦν τε τοῦτο φυλακτέον ἐστὶ πράττειν. Καὶ καθάπερ πρότερον οὐχ ὅσιον ἦν τοῖς ἀνθρώποις ἅπτεσθαι τούτων, οὕτως νῦν τροφῆς χάριν

ubi sacra puls et cetera libamina reposita erant, ut sacrificarentur, alia ex ipsis comederat, alia conculcarat, indignatum accurrisse, atque a vicino arrepta securi quæ forte acuebatur, bestiam percussisse, cumque bos ex vulnere interiisset, et ipse ira jam sedata animadvertisset, quodnam scelus perpetrasset, bove sepulturæ mandato ipsum aiunt voluntario exsilio suscepto ob impietatis crimen in Cretam fugisse. Cum vero siccitas atque inde frugum sterilitas maxima Atticam invasisset, publice consulendum oraculum statuerunt. Pythia respondit, exsulem qui in Creta esset, ea expiaturum : ac si interfectorem punivissent, et mortuum suscitassent in iisdem sacris in quibus mortuus fuisset, et ex mortuo degustassent, et non obtinuissent, id profuturum ipsis esse. Habita igitur super hac re inquisitione, et invento Sopatro, is cum se ab eo scelere liberatum iri existimaret, si id publice omnes agerent, ad eos qui ipsum reducendum venerant, interficiendum esse bovem a civitate dixit : cumque illi dubitarent quisnam esset futurus, qui pecudi vulnus inferret, se id facturum pollicitus est, si civitate donaretur, ita ut participes cædis etiam ipsi efficerentur. Quod ubi concessum fuit, reversi in urbem rem ita instituerunt, quemadmodum nunc quoque apud ipsos observatur.

30. Aquatrices virgines elegerunt, quæ aquam iis ferrent, qui securim et cultrum acuerent. Acuta securi et cultro, alter securim porrexit, alter ea accepta bovem percussit, alius vero jugulavit. Cumque eum excoriassent, ex ejus carnibus omnes epulati sunt. Postea vero corio consuto, ac fœno et paleis farto bovem suscitarunt ea forma qua erat, cum viveret, eique aratrum quasi operanti applicuerunt. Quod ubi factum est, in judicium cædis omnes convocarunt, qui actionis ejus participes fuerant. Cum vero aquatrices in eos qui acuerant, qui acuerant, in eum qui securim tradiderat, is in eum qui jugularat, jugulator in cultrum crimen rejecisset, cultrum qui voce carebat, cædis condemnarunt. Atque ex eo tempore hucusque in Diipoliis Athenis in arce hoc modo bovis sacrificium celebrant. Pulte enim et libis in æneа mensa collocatis destinatos boves circumagitant : ex quibus qui e mensa degustarit, mactant : et familiæ eorum qui hæc faciunt, nunc etiam sunt, a Sopatro qui vulneravit, qui Bovicidæ appellantur : ab eo qui circumagitavit, Stimulatores nuncupati : a jugulatore illi quos Divisores vocant, ex epulo quod ex carnium divisione constituebatur. Ubi vero corio jam referto in judicium est ventum, cultrum in mare projectum demergunt.

31. Ita neque antiquitus animalia quæ vitæ hominum adjutricia essent, sanctum erat interficere : et nunc idem facere cavendum est. Et sicut prius ad sacrificia mactare hæc pium non erat : ita nunc edendi causa hujuscemodi

ἅπτεσθαι τῶν ζώων οὐχ ὅσιον ἡγητέον. Εἰ δ' ἄρα τοῦτο διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ἁγιστείαν ποιητέον, ἀλλ' ὅτι γε τὸ πάθος ἐκ τῶν σωμάτων καθ' ἑαυτὸ πᾶν ἐκπεμπτέον τοῦτο, ἵνα μὴ τὴν τροφήν, ἐξ ὧν οὐ προσήκει πορίζομένην, σύνοικον ἔχωμεν τὸ βίασμα τοῖς ἰδίοις βίοις. Καὶ γὰρ εἰ μηθὲν ἄλλο, πρός γε τὴν κατ' ἀλλήλων ἐπιχειρίαν μεγάλα πάντες ὀνηθείημεν ἄν. Οἷς γοῦν ἡ αἴσθησις τοῦ τῶν ἀλλοφύλων ἅπτεσθαι ζώων ἀπέκλινεν, τούτων ὁ νοῦς πρόδηλός ἐστιν ὁμοφύλων ἀφεξόμενος. Πάντων μὲν οὖν ἴσως ἦν κράτιστον εὐθὺς ἀποσχέσθαι· ἐπεὶ δ' ἀναμάρτητος οὐδείς, λοιπὸν ἀκεῖσθαι τοῖς ὕστερον διὰ τῶν καθαρμῶν τὰς πρόσθεν περὶ τῆς τροφῆς ἁμαρτίας. Τοῦτο δὲ ὁμοίως γένοιτ' ἄν, εἰ πρὸ ὀμμάτων ποιησάμενοι τὸ δεινὸν ἀνευφημήσαιμεν κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα λέγοντες

Οἴμοι, ὅτ' οὐ πρόσθεν με διώλεσε νηλεὲς ἦμαρ,
Πρὶν σχετλι' ἔργα βορᾶς περὶ χείλεσι μητίσασθαι.

Τὸ γὰρ τοῖς ἁμαρτήμασι συναλγεῖν τὴν οἰκείαν αἴσθησιν, εὕρασθαί τι τοῖς ὑπάρχουσι κακοῖς ἄκος ζητούντων βίον, ἵνα καθάπερ ἁγνὰ θύματα τῷ δαιμονίῳ τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος ἀπαρχόμενος τύχῃ τῆς ὁσίας καὶ τῆς παρὰ θεῶν ὠφελείας.

32. Πάντων δὲ μάλιστα καὶ πρώτη ἡ τῶν καρπῶν ἐστίν, ἧς καὶ ἀπαρκτέον μόνοις τοῖς θεοῖς καὶ τῇ γῇ τῇ τούτους ἀναδούσῃ. Κοινὴ γάρ ἐστιν αὕτη καὶ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἑστία, καὶ δεῖ πάντας ἐπὶ ταύτης ὡς τροφοῦ καὶ μητρὸς ἡμῶν κλινομένους ὑμνεῖν καὶ φιλοστοργεῖν ὡς τεκοῦσαν· οὕτως γὰρ τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς τυχόντες πάλιν ἀξιωθείημεν ἂν εἰς οὐρανὸν καὶ τὸ σύμπαν γένος τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν, οὓς νῦν ὁρῶντας τιμᾶν τούτους, ὧν συναίτιοι καρπῶν ἡμῖν εἰσιν, ἀπαρχομένους μὲν τῶν ὑπαρχόντων καρπῶν καὶ πάντας, οὐκ ἀξιόχρεως δ' εἰς τὸ θύειν θεοῖς πάντας ἡμᾶς ἡγουμένους. Καθάπερ γὰρ οὐ πᾶν θυτέον αὐτοῖς, οὕτως οὐδ' ὑπὸ παντὸς ἴσως κεχάρισται τοῖς θεοῖς. Τὰ μὲν δὴ κεφάλαια τοῦ μὴ δεῖν θύειν ζῶα χωρὶς τῶν ἐμβεβλημένων μύθων ὀλίγων τε τῶν ὑφ' ἡμῶν προσκειμένων καὶ συντετμημένων ἐστὶ τῶν Θεοφράστου ταῦτα.

33. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν κεκρατηκότα παρ' ἑκάστοις νόμιμα λύσων οὐκ ἔρχομαι· οὐ γάρ μοι περὶ πολιτείας νῦν πρόκειται λέγειν· δεδωκότων δὲ τῶν νόμων, ἐν οἷς πολιτευόμεθα, καὶ διὰ τῶν λιτοτάτων καὶ ἀψύχων γεραίρειν τὸ θεῖον, τὸ λιτότατον αἱρούμενοι νόμῳ τε πόλεως θύσομεν καὶ αὐτοὶ σπουδάσομεν τὴν προσήκουσαν θυσίαν ποιεῖσθαι, καθαροὶ πανταχόθεν τοῖς θεοῖς προσιόντες. Ὅλως δ' εἰ τὸ τῆς θυσίας ἀπαρχῆς ἔχει ἀξίαν καὶ εὐχαριστίαν ὧν παρὰ θεῶν ἔχομεν εἰς τὰς χρείας, ἀλογώτατον ἂν εἴη αὐτοὺς ἀπεχομένους τῶν ἐμψύχων τοῖς θεοῖς τούτων ἀπάρχεσθαι. Οὔτε γὰρ χείρους ἡμῶν οἱ θεοί, ἵνα τούτων αὐτοὶ δέωνται, ἡμῶν μὴ δεομένων, οὔτε ὅσιον ἀπαρχὴν διδόναι, ἧς ἡμεῖς ἀπεχόμεθα τροφῆς. Ἐπεὶ καὶ τὸ ἔθος τοιοῦτο κατειλήφαμεν τῶν ἀνθρώπων ὅτε μὲν οὐχ ἥπτοντο ἐμψύχου

animalia interficere sanctum non est existimandum. Si vero id ob expiationem erga deos faciendum est, contagio tamen ex corporibus omnis hæc est rejicienda : ne alimentum unde non convenit comparatum violentiæ nobis mutuo inferendæ irritamentum quoddam sit. Nam si nihil aliud res mali in se haberet, illud certe efficeret, ut ad nos mutuo invadendos promptiores redderemur. Quibus enim sensus ab alienigenis lædendis declinat, eorum mentem a cognatorum injuria abstinere perspicuum est. Omnium igitur optimum fortasse esset, si statim abstineremus : quoniam vero qui peccatis careat, est nemo, est reliquum ut peccata majorum in cibis sumendis per expiationes saltem a posteris resarciantur. Id autem efficeretur, si ante oculos scelere nobis proposito, miseriam nostram deploraremus una cum Empedocle :

Hei mihi quod fati fors me non ante peremit
Quam dapibus patres temerassent ora scelestis.

Nam proprio sensu ob peccata ita affici, hominum præsentibus malis remedium aliquod quærentium est : ut tanquam pia et casta sacrificia numini unusquisque offerens cum sanctitate id faciat, et utilitatem a diis consequatur.

32. Prima autem et præcipua utilitas frugum est, ex quibus solis offerendæ diis primitiæ sunt et terræ etiam quæ ipsas produxit. Communis enim ea est et deorum et hominum Vesta ac focus. Debemusque omnes in ea utpote nutrice et matre nostra reclinati celebrare ipsam laudibus, et perinde ac parentem amare ac colere. Ita enim vitæ commutationem consequuti digni efficeremur, ut rursus in cœlum ad universum cœlestium deorum cœtum nobis aditus pateret. Quos nunc suspicientes venerari his debemus, quos nobis suppeditant fructus, primitiisque eorum omnes colere, non tamen omnes non esse idoneos existimare, qui diis sacrificia offeramus. Quem ad modum enim non omnia sacrificanda diis sunt, ita neque ab omnibus fortasse grata diis sacrificia fieri arbitrandum est. Summa igitur rationum quod sacrificanda animalia non sint, exceptis fabulis quæ interjectæ sunt paucisque a nobis breviter adjunctis, ex Theophrasto hæc est.

33. Ego vero instituta quæ apud singulos invaluerunt, dissolvere non contenderim : non enim de re publica nunc disserere mihi propositum est : sed cum leges concedant, sub quibus degimus, ut tenuissimis etiam quibusque et inanimatis numen veneremur, quod frugalissimum est eligentes, et lege civitatis sacrificabimus, et ipsi dabimus operam, ut puri undecunque ad deos accedentes convenieus sacrificium offeramus. Omnino enim si sacrificium primitiarum rationem obtinet gratiarumque actionem ob ea quæ a diis ad usum vitæ accepimus, absurdissimum esse videretur, si nos ab animatis abstinentes diis oblationes ex ipsis faceremus, quippe cum dii deteriores nobis minime sint, ut quibus nos non indigemus, ipsi indigeant. Accedit quod neque sanctum est, ut ex eo cibo primitias offeramus a quo abstinemus. Hujuscemodi enim etiam esse hominum consuetudinem deprehendimus, ut quando

βορᾶς οὐδ' ἀπαρξαμένων ἀπὸ τῶν ζώων, ἀφ' οὗ δὲ ἐγεύσαντο καὶ θεοῖς ἀπαρξαμένων· ὥστε καὶ νῦν καθήκει δήπου τὸν ἀποσχόμενον ἐκείνων ἀπάρχεσθαι ὧν καὶ θιγγάνει.

34. Θύσωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς· ἀλλὰ θύσωμεν, ὡς προσήκει, διαφόρους τὰς θυσίας ὡς ἂν διαφόροις δυνάμεσι προσάγοντες· θεῷ μὲν τῷ ἐπὶ πᾶσιν, ὥς τις ἀνὴρ σοφὸς ἔφη, μηδὲν τῶν αἰσθητῶν μήτε θυμιῶντες μήτε ἐπονομάζοντες· οὐδὲν γάρ ἐστιν ἔνυλον, ὃ μὴ τῷ ἀύλῳ εὐθύς ἐστιν ἀκάθαρτον. Διὸ οὐδὲ λόγος τούτῳ ὁ κατὰ φωνὴν οἰκεῖος, οὐδ' ὁ ἔνδον, ὅταν πάθει ψυχῆς ᾖ μεμολυσμένος, διὰ δὲ σιγῆς καθαρᾶς καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ καθαρῶν ἐννοιῶν θρησκεύσωμεν αὐτόν. Δεῖ ἄρα συναφθέντας καὶ ὁμοιωθέντας αὐτῷ τὴν αὐτῶν ἀναγωγὴν θυσίαν ἱερὰν προσάγειν τῷ θεῷ, τὴν αὐτὴν δὲ καὶ ὕμνον οὖσαν καὶ ἡμῶν σωτηρίαν. Ἐν ἀπαθεῖ ἄρα τῆς ψυχῆς τοῦ θεοῦ θεωρίᾳ ἡ θυσία αὕτη τελεῖται. Τοῖς δὲ αὐτοῦ ἐκγόνοις, νοητοῖς δὲ θεοῖς ἤδη καὶ τὴν ἐκ τοῦ λόγου ὑμνῳδίαν προσθετέον. Ἀπαρχὴ γὰρ ἑκάστῳ ὧν δέδωκεν ἡ θυσία, καὶ δι' ὧν ἡμῶν τρέφει καὶ εἰς τὸ εἶναι συνέχει τὴν οὐσίαν. Ὡς οὖν γεωργὸς δραγμάτων ἀπάρχεται καὶ τῶν ἀκροδρύων, οὕτως ἡμεῖς ἀπαρξώμεθα αὐτοῖς ἐννοιῶν τῶν περὶ αὐτῶν καλῶν, εὐχαριστοῦντες ὧν ἡμῖν δεδώκασι τὴν θεωρίαν, καὶ ὅτι ἡμᾶς διὰ τῆς αὐτῶν θέας ἀληθινῶς τρέφουσι, συνόντες καὶ φαινόμενοι καὶ τῇ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ ἐπιλάμποντες.

35. Νῦν δὲ τοῦτο μὲν ποιεῖν ὀκνοῦσι καὶ πολλοὶ τῶν φιλοσοφεῖν ἐσπουδακότων, δοξοκοποῦντες δὲ μᾶλλον ἢ τὸ θεῖον τιμῶντες περὶ τὰ ἀφιδρύματα στρέφονται, οὐδὲ πῇ ἀπαντητέον ἢ μὴ ἐπεσκεμμένοι, οὐδὲ παρὰ τῶν θεοσόφων μαθεῖν σπουδάσαντες, ἄχρι τίνος καὶ πόσου κἀνταῦθα παραβλητέον. Ἀλλ' ἡμεῖς οὐδὲν διοισόμεσθα τούτοις, μή πη δὲ καὶ αὐτοὶ τοιοῦτον σπουδάσομεν διαγιγνώσκειν, καὶ τοὺς ὁσίους καὶ παλαιοὺς ἐκμιμησόμεθα, τὸ πλέον ἀπαρχόμενοι ἐκ τῆς θεωρίας, ἧς ἡμῖν αὐτοὶ δεδώκασι, καὶ ἧς ἐν χρείᾳ πρὸς τὴν ὄντως σωτηρίαν καθεστήκαμεν.

36. Οἱ γοῦν Πυθαγόρειοι περὶ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς γραμμὰς σπουδάζοντες ἀπὸ τούτων τὸ πλέον τοῖς θεοῖς ἀπήρχοντο, τὸν μέν τινα ἀριθμὸν Ἀθηνᾶν καλοῦντες, τὸν δέ τινα Ἄρτεμιν, ὥσπερ αὖ ἄλλον Ἀπόλλωνα, καὶ πάλιν ἄλλον μὲν δικαιοσύνην, ἄλλον δὲ σωφροσύνην· καὶ ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων ὁμοίως. Καὶ οὕτως ἠρέσκοντο τοῖς θεοῖς ταῖς τοιαύταις ἀπαρχαῖς, ὡς καὶ τυγχάνειν αὐτῶν καλοῦντας ἕκαστον τοῖς ἀναθήμασι καὶ κεχρῆσθαι πολλάκις πρὸς μαντείαν καὶ εἴ τινος πρὸς ἐξέτασιν δέοιντο. Θεοῖς γε μὴν τοῖς ἐντὸς οὐρανοῦ πλανωμένοις τε καὶ ἀπλανέσιν, ὧν ἡγεῖσθαι θετέον ἥλιον πάντων σελήνην τε δευτέραν, πῦρ τε ἤδη ξυγγενὲς ἀνάπτοιμεν ἂν ἅ τε φησιν ὁ θεολόγος ποιήσωμεν. Φησὶ δὲ ἔμψυχον οὗτος θύειν μηδὲ ἕν, ἀλλ' ἄχρις ἀλφίτων καὶ μέλιτος καὶ τῶν ἐκ γῆς ἀκροδρύων τῶν τε ἄλλων ἀνθέων ἀπάρχεσθαι· μηδὲ ἀφ' ἡμαγμένης ἐσχάρας

ex animalis non vescebantur neque ex ipsis sacra facerent, sed ex eo primitias offerrent, quod comedebant. Qua re etiam nunc convenit scilicet, ut is qui ab animalibus abstinet, oblationes ex iis faciat, quæ attingit.

34. Sacrificemus igitur etiam nos, sed sacrificemus, sicut decet, diversa sacrificia, utpote diversis potestatibus offerentes: Deo sane illi qui supra omnes est, quemadmodum sapiens quidam vir inquit, nihil quod sensibile sit, neque suffientes, neque nominantes. Nihil enim materiale est, quod immateriali continuo impurum non sit. Idcirco neque verbum huic quod voce exprimitur est accommodatum, neque quod intrinsecus est, si affectu animæ fuerit inquinatum, sed pura anima purisque de eo notionibus ipsum adoremus. Oportet igitur ut conjuncti cum eo similesque ipsi effecti nostram ipsorum mentis elevationem sacram hostiam deo offeramus: quæ eadem et hymnus et salus nostra est. In affectuum igitur vacua animæ contemplatione Dei hujus sacrificium absolvitur. Prognatis vero ex ipso et intelligibilibus diis verbis jam etiam expressus hymnus accedit. Earum enim rerum primitiæ, quas nobis dii singuli dederint, et quibus nostram alunt conservantque naturam, sacrificium cuique aptissimum fuerit. Sicut igitur agricola ex manipulis frugum et baccis primitias offert, ita nos notiones de ipsis et verba offeremus, gratias agentes, quod contemplationem nobis tradiderint, quodque nos sui spectatione nobiscum versando et apparendo et salutem nostram illustrando revera nutriant.

35. Nunc vero hoc facere etiam multi recusant ex iis qui philosophiæ studuerunt: sed gloriam potius sectantes, quam numen colentes circa statuas devolvuntur: neque ulla habita consideratione quo deveniendum ipsis aut sit aut non sit: neque ullo studio adhibito; ut quousque et quantum hac in re esset procedendum a divinarum rerum sapientia præditis discerent. Sed nos cum istis nihil contendemus: neque quicpiam hujusmodi dignoscere studebimus: sed sanctos et veteres imitati plurimum diis ex contemplatione offeremus, quam nobis tradiderunt, quaque ad veram salutem consequendam maxime indigemus.

36. Ac Pythagorei quidem in numerorum et linearum studio versantes ex his plurimum diis consecrabant: cum certum quendam numerum Minervam, alium Dianam, alium item Apollinem appellarent: nec non justitiæ alium, alium temperantiæ nomine nuncuparent, et simili modo in figuris quoque et descriptionibus uterentur. Atque adeo hujuscemodi primitiis diis erant accepti, ut eorum præsentia suis quemque dedicationibus invocando fruerentur, et ad vaticinium sæpe ipsorum ope uterentur, et si qua alia in re opus inquisitione erat. Diis vero qui intus in ipso cœlo sunt, tam errantibus, quam non errantibus, inter quos principatum obtinere primum solem, deinde lunam censendum est, ignem etiam ipsis cognatum accendere jam licet, si modo ea quæ inquit Theologus etiam fecerimus. Inquit autem animalium nullum esse sacrificandum, sed usque ad farinam et mel et ex terra orientes fructus floresque in primitiis esse procedendum, neque a cruen-

ἔστω τὸ πῦρ, καὶ ὅσα φησὶν ἐκεῖνος· τί γὰρ δεῖ μεταγράφειν ταῦτα; Οἶδε δὲ ὁ τῆς εὐσεβείας φροντίζων, ὡς θεοῖς μὲν οὐ θύεται ἔμψυχον οὐδέν, δαίμοσι δέ, ἀλλ' ἤτοι ἀγαθοῖς ἢ καὶ φαύλοις, καὶ τίνων ἐστὶ τὸ θύειν τούτοις, καὶ τῶν ἄχρι τίνος αὐτοῦ δεομένων. Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα εὔστομα κείσθω, ἃ δ' οὖν τῶν Πλατωνικῶν τινες ἐδημοσίευσαν, ταῦτα ἀνὰ μέσον παρατεθέντα τοῖς εὐξυνέτοις μηνύειν τὰ προκείμενα· λέγουσι δὲ ὧδε.

37. Ὁ μὲν πρῶτος θεὸς ἀσώματός τε ὢν καὶ ἀκίνητος καὶ ἀμέριστος καὶ οὔτε ἔν τινι ὤν, οὔτ' ἐνδεδεμένος εἰς ἑαυτόν, χρῄζει οὐδενὸς τῶν ἔξωθεν, ὥσπερ εἴρηται, οὐ μὴν οὐδ' ἡ τοῦ κόσμου ψυχὴ ἔχουσα μὲν τὸ τριχῇ διαστατὸν καὶ αὐτοκίνητον ἐκ φύσεως, προαιρεῖσθαι δὲ πεφυκυῖα τὸ καλῶς καὶ εὐτάκτως κινεῖσθαι καὶ κινεῖν τὸ σῶμα τοῦ κόσμου κατὰ τοὺς ἀρίστους λόγους. Δέδεκται δὲ τὸ σῶμα εἰς ἑαυτὴν καὶ περιείληφε, καίπερ ἀσώματος οὖσα καὶ παντὸς πάθους ἀμέτοχος. Τοῖς δὲ λοιποῖς θεοῖς, τῷ τε κόσμῳ καὶ τοῖς ἀπλανέσι καὶ πλανωμένοις, ἔκ τε ψυχῆς καὶ σώματος οὖσιν ὁρατοῖς, ἀντευχαριστητέον τὸν εἰρημένον τρόπον διὰ τῶν θυσιῶν τῶν ἀψύχων. Λοιπὸν οὖν ἡμῖν ἐστι τὸ τῶν ἀοράτων πλῆθος, οὓς δαίμονας ἀδιαστόλως εἴρηκε Πλάτων. Τούτων δὲ οἱ μὲν κατονομασθέντες ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων παρ' ἑκάστοις τυγχάνουσι τιμῶν τ' ἰσοθέων καὶ τῆς ἄλλης θεραπείας, οἱ δὲ ὡς τὸ πολὺ μὲν οὐ πάνυ τι κατωνομάσθησαν, ὑπ' ἐνίων δὲ κατὰ κώμας ἤ τινας πόλεις ὀνόματός τε καὶ θρησκείας ἀφανῶς τυγχάνουσι. Τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος οὕτω μὲν κοινῶς προσαγορεύεται τῷ τῶν δαιμόνων ὀνόματι, πεῖσμα δὲ περὶ πάντων τοιοῦτόν ἐστιν, ὡς ἄρα καὶ βλάπτοιεν εἰ χολωθεῖεν ἐπὶ τῷ παρορᾶσθαι καὶ μὴ τυγχάνειν τῆς νενομισμένης θεραπείας, καὶ πάλιν εὐεργετοῖεν ἂν τοὺς εὐχαῖς τε αὐτοὺς καὶ λιτανείαις θυσίαις τε καὶ τοῖς ἀκολούθοις ἐξευμενιζομένους.

38. Συγκεχυμένης δὲ τῆς περὶ αὐτῶν ἐννοίας καὶ εἰς πολλὴν διαβολὴν χωρούσης, ἀναγκαῖον διαστεῖλαι λόγῳ τὴν φύσιν αὐτῶν. Ἴσως γὰρ ἀναγκαῖόν φασιν ὅθεν ἡ πλάνη γέγονε τοῖς ἀνθρώποις περὶ αὐτῶν ἀναφαίνειν. Διαιρετέον οὖν τὸν τρόπον τοῦτον. Ὅσαι μὲν ψυχαὶ τῆς ὅλης ἐκπεφυκυῖαι μεγάλα μέρη διοικοῦσι τῶν ὑπὸ σελήνην τόπων, ἐπερειδόμεναι μὲν πνεύματι, κρατοῦσαι δὲ αὐτοῦ κατὰ λόγον, ταύτας δαίμονάς τε ἀγαθοὺς νομιστέον καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀρχομένων πάντα πραγματεύεσθαι, εἴτε τινῶν ἀφηγοῖντο ζώων, εἴτε καρπῶν ἀποτεταγμένων, εἴτε καὶ τῶν ἕνεκα τούτων, οἷον ὄμβρων, πνευμάτων μετρίων, εὐδίας, τῶν τε ἄλλων ἃ τούτοις συνεργεῖ, εὐκρασίας τε ὡρῶν τοῦ ἔτους, ἡμῖν αὖ τεχνῶν τε καὶ τῶν κατὰ μουσικὴν παιδείας τε συναπάσης ἰατρικῆς τε καὶ γυμναστικῆς ἤ τινος τούτοις ὁμοίας. Τούτους γὰρ ἀδύνατόν ἐστι καὶ τὰς ὠφελείας ἐκπορίζειν καὶ πάλιν αὖ βλάβης ἐν τοῖς αὐτοῖς αἰτίους γίγνεσθαι. Ἐν δὲ τούτοις ἀριθμητέον καὶ τοὺς πορθμεύοντας, ὥς φησι Πλάτων, καὶ

tato foco, inquit, ignis exsistat : et quæcunque ille subjungit. Quid enim opus est, ut inde ea omnia huc transcribamus? Novit autem qui curam pietatis aliquam habet, diis quidem nullum animatum sacrificari debere, sed dæmonibus, sive bonis, sive malis; ad quosque his sacrificare et quousque ipsis indigentes pertineat. Sed mihi quidem cetera silentio involvantur : quæ vero nonnulli Platonici evulgarunt, ea in medium intelligentibus ad propositæ rei explicationem mihi esse proferenda censeo. Dicunt autem illi hunc in modum.

37. Primus quidem deus cum incorporeus sit et immobilis et indivisibilis et neque in aliquo sit, neque in se ipsum devinctus, nulla extrinsecus re indiget, quemadmodum dictum est. Quin neque ipsa mundi anima externa re aliqua eget : cum illud in se habeat, ut et tribus dimensionibus absolvatur atque ex sese naturaliter moveatur, et natura proponat atque eligat bene et ordinate moveri et movere mundi corpus optimis rationibus, corpusque in se ipsum admiserit et complexa sit, licet ipsa incorporea et affectionis omnis expers habeatur. Reliquis autem diis, mundo et errantibus et non errantibus, qui ex anima et corpore constant visibilesque dii sunt, inanimatis sacrificiis eo modo quo dictum est, agi gratiæ debent. Reliqua est invisibilium multitudo, quos dæmonas generatim Plato dixit. Ex his autem illi, qui nominati ab hominibus sunt, apud singulos honores diis æquales et reliquum cultum consequuntur : qui vero plerumque non admodum nominati sunt, a nonnullis per vicos vel aliquas civitates et nomen et venerationem occulte nanciscuntur. Cetera multitudo communi dæmonum nomine nuncupatur. De omnibus autem persuasum homines id habent, eos, si irati fuerint, quia negligantur et instituto cultu defraudentur, læsionem esse illaturos : contra benefacturos iis qui votis et supplicationibus et sacrificiis aliisque hujusmodi eos sibi propitios reddiderint.

38. Sed cum de ipsis confusa notitia sit in multamque calumniam abeat, naturam eorum oratione distinguamus, necesse est. Fortasse enim necessarium esse inquiant, ut unde error de ipsis hominibus incidit, manifestetur. Divisione igitur utendum in hunc modum est. Quæcunque animæ ex universa illa exortæ magnas quæ sub luna sunt locorum partes gubernant, annixæ quidem spiritui, sed ipsi secundum rationem dominantes : eæ et dæmones boni existimandæ sunt et qui ad utilitatem eorum quibus præsunt, omnia procurent, sive quibusdam animalibus præsideant, sive certis fructibus, sive illis quæ horum causa exsistunt (cujusmodi sunt imbres, venti moderati, serenitates, temporum anni temperaturæ atque alia, quæ his conducunt), sive item artibus præsint et iis quæ ad musicam attinent, eruditionique universæ, medicinæ, exercitatoriæ, ac similibus. Fieri enim nullo modo potest, ut hi et utilitates suppeditent, et damni auctores in iisdem efficiantur. Inter hos connumerandi illi etiam sunt, qui traducunt, ut inquit Plato, et ab hominibus ad

διαγγέλλοντας τὰ παρ' ἀνθρώπων θεοῖς καὶ τὰ παρὰ θεῶν ἀνθρώποις, τὰς μὲν παρ' ἡμῶν εὐχὰς ὡς πρὸς δικαστὰς ἀναφέροντας τοὺς θεούς, τὰς δὲ ἐκείνων παραινέσεις καὶ νουθεσίας μετὰ μαντειῶν ἐκφέροντας ἡμῖν. Ὅσαι δὲ ψυχαὶ τοῦ συνεχοῦς πνεύματος οὐ κρατοῦσιν, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ καὶ κεκράτηνται, δι' αὐτὸ τοῦτο, ἄγονταί τε καὶ φέρονται λίαν, ὅταν αἱ τοῦ πνεύματος ὀργαί τε καὶ ἐπιθυμίαι τὴν ὁρμὴν λάβωσιν. Αὗται δ' αἱ ψυχαὶ δαίμονες μὲν καὶ αὐταί, κακοεργοὶ δ' ἂν εἰκότως λέγοιντο.

39. Καὶ εἰσὶν οἱ σύμπαντες οὗτοί τε καὶ οἱ τῆς ἐναντίας δυνάμεως ἀόρατοί τε καὶ τελέως ἀναίσθητοι αἰσθήσεσιν ἀνθρωπίναις. Οὐ γὰρ στερεὸν σῶμα περιβέβληνται οὐδὲ μορφὴν πάντες μίαν, ἀλλ' ἐν σχήμασι πλείοσιν ἐκτυπουμένας. Αἱ δὲ χαρακτηρίζουσαι τὸ πνεῦμα αὐτῶν μορφαὶ τοτὲ μὲν ἐπιφαίνονται, τοτὲ δὲ ἀφανεῖς εἰσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ μεταβάλλουσι τὰς μορφὰς οἵ γε χείρους. Τὸ δὲ πνεῦμα ᾗ μέν ἐστι σωματικόν, παθητικόν ἐστι καὶ φθαρτόν· τῷ δὲ ὑπὸ τῶν ψυχῶν οὕτως δεδέσθαι, ὥστε τὸ εἶδος αὐτῶν διαμένειν πλείω χρόνον, οὐ μήν ἐστιν αἰώνιον. Καὶ γὰρ ἀπορρεῖν αὐτοῦ τι συνεχῶς εἰκός ἐστι καὶ τρέφεσθαι. Ἐν συμμετρίᾳ μὲν οὖν τὸ τῶν ἀγαθῶν ὡς καὶ τὰ σώματα τῶν φαινομένων, τῶν δὲ κακοποιῶν ἀσύμμετρα, οἳ πλεῖον τῷ παθητικῷ νέμοντες τὸν περίγειον τόπον, οὐδὲν ὅ τι τῶν κακῶν οὐκ ἐπιχειροῦσι δρᾶν. Βίαιον γὰρ ὅλως καὶ ὕπουλον ἔχοντες ἦθος ἐστερημένον τε τῆς φυλακῆς τῆς ἀπὸ τοῦ κρείττονος δαιμονίου, σφοδρὰς καὶ αἰφνιδίους οἷον [ἐξ] ἐνέδρας ὡς τὸ πολὺ ποιοῦνται, τὰς ἐμπτώσεις, πῇ μὲν λανθάνειν πειρώμενοι, πῇ δὲ βιαζόμενοι. Ὅθεν ὀξέα μὲν τὰ ἀπ' ἐκείνων πάθη· αἱ δ' ἀκέσεις καὶ αἱ κατορθώσεις αἱ ἀπὸ τῶν κρειττόνων δαιμόνων βραδύτεραι δοκοῦσι. Πᾶν γὰρ τὸ ἀγαθὸν εὐήνιόν τε ὂν καὶ ὁμαλὸν τάξει πρόεισι καὶ τὸ δέον οὐχ ὑπερβαίνει. Οὕτως δέ σοι δοξάζοντι οὐδέποτ' ἂν εἰς τὸ ἀτοπώτατον ἐμπίπτειν ἐνέσται, τὸ περὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ κακὰ ὑπολαμβάνειν καὶ τὸ περὶ τῶν κακῶν τὰ ἀγαθά· οὐ γὰρ ταύτῃ μόνον ὁ λόγος ἄτοπός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὰς περὶ τῶν θεῶν φαυλοτάτας ὑπολήψεις λαμβάνοντες οἱ πολλοί, διαδιδόασι καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους.

40. Ἓν γὰρ δὴ καὶ τοῦτο τῆς μεγίστης βλάβης τῆς ἀπὸ τῶν κακοεργῶν δαιμόνων θετέον, ὅτι αὐτοὶ αἴτιοι γιγνόμενοι τῶν περὶ τὴν γῆν παθημάτων, οἷον λοιμῶν, ἀφοριῶν, σεισμῶν, αὐχμῶν καὶ τῶν ὁμοίων, ἀναπείθουσιν ἡμᾶς, ὡς ἄρα τούτων αἴτιοί εἰσιν, οἵπερ καὶ τῶν ἐναντιωτάτων, τοῦτ' ἔστι τῶν εὐφοριῶν, ἑαυτοὺς ἐξαιροῦντες τῆς αἰτίας καὶ αὐτὸ τοῦτο πραγματευόμενοι πρῶτον, τὸ λανθάνειν ἀδικοῦντες. Τρέπουσί τε μετὰ τοῦτο ἐπὶ λιτανείας ἡμᾶς καὶ θυσίας τῶν ἀγαθοεργῶν θεῶν ὡς ὠργισμένων. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ ὅμοια ποιοῦσι, μεταστῆσαι ἡμᾶς ἐθέλοντες ἀπὸ τῆς ὀρθῆς ἐννοίας τῶν θεῶν, καὶ ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπιστρέψαι. Πᾶσι γὰρ τοῖς οὕτως ἀνομολόγοις καὶ ἀκαταλλήλοις

deos, et a diis ad homines facta annuntiant. Vota enim nostra ad deos tanquam ad judices referentes, illorum consilia et monitiones per vaticinia nobis explicant. Animæ vero quæ in conjunctum sibi spiritum non dominantur, sed plerumque etiam ab ipso superantur, atque inde aguntur vehementer ac feruntur, quando iræ et cupiditates spiritus incitationem fuerint adeptæ: eæ quidem etiam ipsæ dæmones, sed malefici tamen dæmones merito appellantur.

39. Atque omnes sane et isti et qui contraria potestate sunt præditi, invisibiles prorsus sunt atque ejusmodi, ut humanis sensibus percipi nullo modo queant: non enim solidum corpus circumjectum habent, neque unam formam omnes, sed figuris pluribus impressas. Formæ autem quæ spiritum ipsorum notant, interdum apparent, interdum obscuræ aspectui sese subtrahunt. Quandoque etiam immutant formas, qui pejores ex ipsis sunt. Ac spiritus quidem ipsorum in eo quod corporeus est, affectionibus obnoxius et corruptibilis est: quia vero ab animabus ita vinctus est, species eorum diutius perseverat, non tamen est æterna: quippe cum defluere ex eo assidue aliquid verisimile sit et nutritionem admittere. Bonorum corpora in æquabili proportione constituta sunt, non secus ac corpora eorum quæ apparent: maleficorum inæquabilia sunt: unde magis affectionibus obnoxia vicinum terræ locum obtinent. Nullum igitur malum est, quod efficere non aggrediantur. Violentos enim omnino et subdolos mores habent: cumque privati custodia melioris dæmonis fuerint, vehementes et repentinos quasi ex insidiis insultus faciunt, ac modo latere student, modo vim apertam inferunt. Unde celeria sunt quæ ab illis proveniunt mala: remedia vero, et correctiones quæ a melioribus dæmonibus procurantur, esse propterea tardiores videntur: quia omne quod bonum est, cum recte facile sit et æquabile, ordine progreditur, opportunitatemque ipsam non præterit. Si vero ita opineris, nunquam in absurdissimam illam sententiam incides, ut vel a bonis mala, vel a malis bona exsistere arbitreris. Non enim in hoc tantum rei absurditas consistit, sed accidit quoque, ut pessimas de diis opiniones concipientes plerique in omnes divulgent.

40. Nam hoc etiam unum ex maximis damnis, quæ a maleficis dæmonibus inferuntur, statuendum est, quod cum ipsi calamitatum quæ circa terram contingunt, in causa sint (cujusmodi sunt pestilentiæ, sterilitates, terræ motus, siccitates, atque id genus cetera), nobis horum auctores illos etiam esse persuadent, qui maxime contrariorum, hoc est fertilitatum et prosperitatum sunt, seque ipsos a calamitatum causa subtrahunt, atque id primum dant operam, ut lateant se esse qui offendant, deinde ut ad supplicationes et sacrificia beneficorum deorum nos inducant, quasi illi sint, qui fuerint irati. Hæc autem et similia faciunt, dum a recta de diis opinione avertere atque ad se convertere nos volunt. Omnibus enim iis quæ ita

γιγνομένοις αὐτοὶ χαίρουσι, καὶ ὥσπερ ὑποδύντες τὰ τῶν ἄλλων θεῶν πρόσωπα, τῆς ἡμετέρας ἀβουλίας ἀπολαύουσι, προσεταιριζόμενοι τὰ πλήθη διὰ τοῦ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων ἐκκαίειν ἔρωσι καὶ πόθοις πλούτων καὶ δυναστειῶν καὶ ἡδονῶν, κενοδοξίαις τε αὖ, ἐξ ὧν στάσεις καὶ πόλεμοι φύονται καὶ τὰ συγγενῆ τούτων. Τὸ δὲ πάντων δεινότατον, ἐπαναβαίνουσιν ἐκ τῶνδε καὶ τὰ ὅμοια ἀναπείθουσι καὶ περὶ τῶν μεγίστων θεῶν, μέχρι τοῦ καὶ τὸν ἄριστον θεὸν τούτοις τοῖς ἐγκλήμασιν ὑπάγειν, ᾧ δὴ καὶ τεταράχθαι φασὶ πάντ' ἄνω καὶ κάτω. Πεπόνθασι δὲ τοῦτο οὐκ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβόντων οὐκ ὀλίγοι. Ἡ δ' αἰτία δι' ἀλλήλων γέγονε. Καὶ γὰρ τῶν φιλοσοφούντων οἱ μὴ ἀποστάντες τῆς κοινῆς φορᾶς εἰς τὰ αὐτὰ τοῖς πλήθεσι συνέβησαν, καὶ πάλιν αὖ τὰ πλήθη σύμφωνα ταῖς ἑαυτῶν δόξαις παρὰ τῶν δοκούντων σοφῶν ἀκούοντα, ἐπεῤῥώσθη φρονεῖν ἐπὶ μᾶλλον περὶ τῶν θεῶν τὰ τοιαῦτα.

41. Τὸ μὲν γὰρ ποιητικὸν καὶ προσεξέκαυσε τὰς ὑπολήψεις τῶν ἀνθρώπων τῷ χρῆσθαι φράσει πρὸς ἔκπληξιν καὶ γοητείαν πεποιημένῃ κήλησίν τε ἐμποιῆσαι καὶ πίστιν περὶ τῶν ἀδυνατωτάτων δυναμένῃ· δέον ἐμπεδῶς πεπεῖσθαι ὅτι οὔτε τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτὲ οὔτε τὸ κακὸν ὠφελεῖ· οὐ γὰρ θερμότητος, ὥς φησι Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου, οὐδὲ ψυχρότητος τὸ θερμαίνειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· οὕτως οὐδὲ τοῦ δικαίου τὸ βλάπτειν. Δικαιότατον δήπου φύσει πάντων τὸ θεῖον, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν θεῖον. Οὐκοῦν ἀποτετμῆσθαι δεῖ ταύτην τὴν δύναμιν καὶ μοῖραν τῶν δαιμόνων τῶν ἀγαθοεργῶν. Ἡ γὰρ βλάπτειν πεφυκυῖά τε καὶ βουλομένη ἐναντία τῇ ἀγαθοεργῷ· τὰ δ' ἐναντία περὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. Τούτων δὲ κατὰ πολλὰ μέρη λυμαινομένων τὸ θνητόν, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ μεγάλα, καθ' ἕνα μὲν γὰρ οὐκ ἔσθ' ὅτε οὐχὶ οἱ ἀγαθοὶ οὐκ ἀνιᾶσι τὰ καθ' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ προσημαίνουσιν εἰς δύναμιν τοὺς ἐπηρτημένους ἀπὸ τῶν κακοεργῶν κινδύνους, καὶ δι' ὀνειράτων ἐμφαίνοντες καὶ διὰ ἐνθέου ψυχῆς ἄλλων τε πολλῶν. Καὶ εἰ ἱκανός τις εἴη τὰ σημαινόμενα διαιρεῖσθαι, πᾶς ἂν γινώσκοι καὶ προφυλάττοιτο. Πᾶσι γὰρ σημαίνουσιν, οὐ πᾶς δὲ ξυνίησι τὰ σημαινόμενα, οὐδὲ πᾶς τὰ γεγραμμένα δύναται ἀναγινώσκειν, ἀλλ' ὁ μαθὼν γράμματα. Διὰ μέντοι τῶν ἐναντίων καὶ ἡ πᾶσα γοητεία ἐπιτελεῖται. Τούτους γὰρ μάλιστα καὶ τὸν προεστῶτα αὐτῶν ἐκτιμῶσιν οἱ τὰ κακὰ διὰ τῶν γοητειῶν διαπραττόμενοι.

42. Πλήρεις γάρ εἰσι πάσης φαντασίας καὶ ἀπατῆσαι ἱκανοὶ διὰ τῆς τερατουργίας. Διὰ τούτων φίλτρα καὶ ἐρωτικὰ κατασκευάζουσιν οἱ κακοδαίμονες. Πᾶσα γὰρ ἀκολασία καὶ πλούτων ἐλπὶς καὶ δόξης διὰ τούτων, καὶ μάλιστα ἡ ἀπάτη. Τὸ γὰρ ψεῦδος τούτοις οἰκεῖον· βούλονται γὰρ εἶναι θεοὶ καὶ ἡ προεστῶσα αὐτῶν δύναμις δοκεῖν θεὸς εἶναι ὁ μέγιστος. Οὗτοι οἱ χαίροντες λοιβῇ τε κνίσσῃ τε, δι' ὧν αὐτῶν τὸ πνευματικὸν καὶ σωματικὸν πιαίνεται. Ζῇ γὰρ τοῦτο ἀτμοῖς καὶ

inconvenienter et incongrue fiunt, ipsi delectantur, et quasi aliorum deorum personas subeuntes imprudentia nostra fruuntur : turbas sibi conciliantes, dum hominum cupiditates amoribus incendunt, et desideriis divitiarum et dominationum et voluptatum, inaniquе gloria replent, unde seditiones et bella exoriuntur et quæ his affinia sunt. Quodque omnium gravissimum est, ex his ulterius progressi similia de maximis diis etiam persuadent, eo usque ut optimum quoque deum his criminationibus subjiciant, quod videlicet omnia, ut aiunt, sursum ac deorsum conturbarit. Id autem evenit non imperitis tantummodo, sed multis etiam ex iis qui in philosophia versantur : atque id mutua causa. Nam et philosophantes, qui a communi vulgi cursu non recesserunt, in eadem in quæ vulgus, conveniunt : et contra vulgus, cum suis opinionibus consentientia ab iis qui sapientes perhibentur, audiant, talia sentire de diis magis adhuc confirmantur.

41. Nam poetica facundia etiam insuper incendit opiniones hominum, cum elocutione ad admirationem et stuporem inducendum accommodata utatur atque ejusmodi, quæ sicut delinire animos, ita fidem facere rebus queat, quæ esse minime omnium possunt, cum tamen firmiter habere persuasum illud deberemus, neque bonum unquam lædere, neque malum juvare. Non enim caliditatis, ut inquit Plato, est, ut frigefaciat, neque frigoris, ut calefaciat, sed contrarii : sic neque justi est, ut læsionem ullam inferat. Justissimum autem profecto natura omnium est numen, alioqui nihil esset. Vis igitur hæc et sors a beneficis dæmonibus præcidenda est. Facultas enim quæ lædere et natura solet et vult, beneficæ procul dubio contraria est : contraria autem in eodem esse nullo modo possunt. Cum itaque isti in multis partibus atque interdum in maximis mortale hominum genus lædant, boni dæmones sigillatim officia sua nunquam intermittunt : sed pericula nobis a maleficis impendentia pro viribus præmonstrant, dum et per somnia et per animam divinitus afflatam aliaque multa nobis significationes faciunt, ut si quis distinguere ea quæ significantur, posset, fraudes omnes cognosceret ac præcaveret. Omnibus enim significant : sed non omnes percipiunt quæ significentur. Neque omnes legere quæ scripta sunt, possunt : sed qui literas didicerunt. Per contrarios tamen et infestos dæmonas omnes etiam præstigiæ perficiuntur. Hos enim præcipue et præsidentem ipsis venerantur, qui mala veneficiis et cantionibus procurant.

42. Pleni enim spectris imaginationibusque sunt et ad decipiendum prodigiosis fallaciis apti. Per hos illecebras et amatoria veneficia infelices homines conficiunt. Omnis enim intemperantia, omnis divitiarum spes et gloriæ per hos exsistit et præcipue deceptio. Quippe cum mendacium ipsis proprium sit. Cupiunt enim dii haberi : et quæ præsidet ipsis potestas, videri deus esse maximus vult. Isti sunt, qui libatione et nidore oblectantur, quibus spiritale ipsorum corpus pinguescit. Vivit enim id

ἀναθυμιάσεσι ποικίλως διὰ τῶν ποικίλων, καὶ δυναμοῦται ταῖς ἐκ τῶν αἱμάτων καὶ σαρκῶν κνίσσαις.

43. Διὸ συνετὸς ἀνὴρ καὶ σώφρων εὐλαβηθήσεται τοιαύταις χρῆσθαι θυσίαις, δι' ὧν ἐπισπάσεται πρὸς ἑαυτὸν τοὺς τοιούτους· σπουδάσει δὲ καθαίρειν τὴν ψυχὴν παντοίως· καθαρᾷ γὰρ ψυχῇ οὐκ ἐπιτίθενται διὰ τὸ αὐτοῖς ἀνόμοιον. Εἰ δὲ ταῖς πόλεσιν ἀναγκαῖον καὶ τούτους ἀπομειλίττεσθαι, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. Ταύταις γὰρ καὶ πλοῦτος καὶ τὰ ἐκτὸς καὶ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ εἶναι νενόμισται καὶ τὰ ἐναντία κακά, ὀλίγιστον δὲ ἐν αὐταῖς τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιμελούμενον. Ἡμεῖς δὲ κατὰ δύναμιν οὐ δεησόμεθα ὧν οὗτοι παρέχουσιν, ἀλλ' ἔκ τε ψυχῆς ἔκ τε τῶν ἐκτὸς πᾶσαν σπουδὴν ποιούμεθα, θεῷ μὲν καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὁμοιοῦσθαι (ὃ δὴ γίνεται δι' ἀπαθείας καὶ τῆς περὶ τῶν ὄντως ὄντων διηρθρωμένης διαλήψεως καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ καὶ κατ' αὐτὰ ζωῆς), πονηροῖς δὲ ἀνθρώποις καὶ δαίμοσι καὶ ὅλως παντὶ τῷ χαίροντι τῷ θνητῷ τε καὶ ὑλικῷ ἀνομοιοῦσθαι· ὥστε κατὰ τὰ εἰρημένα Θεοφράστῳ θύσωμεν καὶ ἡμεῖς. Οἷς καὶ οἱ θεολόγοι συνεφώνησαν, εἰδότες ὡς καθ' ὅσον τῆς τῶν παθῶν ἐξαιρέσεως ἀμελοῦμεν τῆς ψυχῆς, κατὰ τοσοῦτον τῇ πονηρᾷ δυνάμει συναπτόμεθα, καὶ δεήσει καὶ ταύτην ἀπομειλίττεσθαι. Καὶ γάρ φασιν οἱ θεολόγοι τοῖς δεομένοις ὑπὸ τῶν ἐκτὸς καὶ μηδέπω κρατοῦσι τῶν παθῶν ἀναγκαῖον ἀποτρέπεσθαι καὶ ταύτην τὴν δύναμιν, εἰ δὲ μή, πόνων οὐ λήξουσι.

44. Μέχρι δὴ τούτων τὰ περὶ τῶν θυσιῶν δεδηλώσθω. Πλὴν ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, μὴ εἶναι ἀναγκαῖον ὡς, εἰ θυτέον ζῷα, καὶ βρωτέον πάντως, νῦν ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ δεῖν ἐσθίειν, εἴπερ καὶ θύειν ἀνάγκη ποτέ, ἐπιδείκνυται. Πάντες γὰρ ἐν τούτῳ ὡμολόγησαν οἱ θεολόγοι ὡς οὔτε ἁπτέον ἐν ταῖς ἀποτροπαίοις θυσίαις τῶν θυομένων, καθαρσίοις τε χρηστέον. Μὴ γὰρ ἴοι τις εἰς ἄστυ μηδ' εἰς οἶκον ἴδιον, μὴ πρότερον ἐσθῆτα καὶ σῶμα ποταμοῖς ἢ πηγῇ ἀποκαθήρας, φασίν. Ὥστε καὶ οἷς ἐπέτρεψαν θύειν, ἀπέχεσθαι τῶν θυομένων τούτοις παρήγγειλαν, προαγνεύειν τε ἀποσιτίαις καὶ μάλιστα ταῖς ἀποχαῖς τῶν ἐμψύχων. Εἶναι γὰρ τὴν ἁγνείαν φυλακὴν πρὸς εὐλάβειαν, οἷον σύμβολον ἢ σφραγῖδα θείαν περὶ τοῦ μηδὲν παθεῖν ὑπ' ἐκείνων, οἷς πρόσεισι καὶ ἀπομειλίττεται. Ἐναντίως γὰρ διακείμενος οἷς δρᾷ καὶ θειοτέρως, ὅτι καὶ καθαρωτέρως, καὶ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς μένει ἀβλαβής, οἷον ἔρυμα περιβεβλημένος τὴν ἁγνείαν.

45. Διὸ καὶ ἄχρι τῶν γοήτων ἀναγκαία ἔδοξεν ἡ τοιαύτη προφυλακή, οὐ δύναται μέντοι διὰ παντός· ἀσελγείας γὰρ ἕνεκα ἐνοχλοῦσι δαίμονας πονηρούς· ὥστε οὐ γοήτων ἦν ἡ ἁγνεία, ἀλλὰ θείων καὶ θεοσόφων ἀνδρῶν, φυλακὴν δὲ φέρουσα πανταχοῦ τοῖς χρωμένοις τὴν πρὸς τὸ θεῖον οἰκείωσιν. Ὡς εἴθε διὰ παντὸς αὐτῇ καὶ γόητες ἐχρῶντο, καὶ οὐκ ἂν γοητεύειν προὐθυμήθησαν, ἀποκεκλεισμένοι ὑπὸ ταύτης ἀπολαύειν, ὧν ἕνεκα ἀσεβοῦσιν. Ὅθεν παθῶν ὄντες πλήρεις καὶ πρὸς ὀλί-

vaporibus et suffimentis et ex variis vario modo : nidoribusque ex sanguine et carnibus corroboratur.

43. Idcirco prudens vir et temperans hujusmodi uti sacrificiis cavebit, quibus ad se tales dæmonas attrahat : et purgare animum omnibus modis studebit, propterea quod purum animum ob dissimilitudinem quam cum eo habent invadere non soleant. Quodsi civitatibus necesse est hos etiam placare, nihil id ad nos facit : quippe apud has et divitiæ et externa et quæ ad corpus spectant bona et contraria mala esse existimentur, paucissimumque sit quod ad animæ curam attineat. Nos vero quoad ejus fieri poterit iis non indigebimus, quæ isti exhibent (sed et ex anima, et ex externis omne studium impendemus, ut deo et iis qui circa ipsum sunt, similes efficiamur : id quod fit ex impatibilitate et eorum quæ re vera sunt distincta perceptione et ad hæc ipsa tendente vita), malis autem hominibus et dæmonibus, et omnino unicuique mortali re et materiali gaudenti dissimiles ut evadamus. Quare juxta ea quæ a Theophrasto dicta sunt, sacrificabimus etiam nos. Quibus theologi quoque consenserunt, cum noverint, quantum nos affectuum animæ purgationem neglexerimus, tantum pravæ potestati conjungi : ita ut eam quoque demulcere nobis opus sit. Dicunt enim theologi, qui devincti externis rebus sunt et nondum affectibus dominantur, iis avertere hujus quoque potestatis maleficium necesse est. Alioqui a laboribus nunquam desistent.

44. Hucusque vero, quæ ad sacrificia attinent, explicata sint. Nunc quod a principio diximus, non esse necessarium ut, si sacrificanda animalia sint, continuo etiam esse comedenda existimemus : non esse ex animalibus edendum demonstrabimus, etiam si aliquando necesse sit, ut sacrificentur. Omnes enim theologi in eo consentiunt, ut ex sacrificiis quæ avertendorum malorum causa fiunt, gustandum non esse quidpiam, sed utendum expiationibus asserant. Ne enim in urbem, inquiunt, quispiam aut in domum privatam abeat, nisi prius et vestimenta et corpus fluviis aut fontibus expurgaverit. Unde quibus etiam sacrificare permiserunt, iis a sacrificatis ut abstineant, præcipiunt, priusque quam sacrificent, ut jejuniis se et præcipue ab animatorum carnibus abstinentia purificent. Esse enim puritatem et castimoniam aiunt custodiam ad cavendam læsionem : quasi symbolum et signaculum divinum, ne quidpiam mali ab illis patiatur aliquis, ad quos, dum placat, accedit. Contrario enim modo affectus quam ea sunt, quæ agit, et divinius, quia purius videlicet quantum et ad corpus et ad animæ affectus attinet, castimonia quasi propugnaculo objecta illæsus manet.

45. Unde usque etiam ad præstigiatores et fascinatores hujuscemodi præcautionis necessitas procedit : non tamen vim in ipsis perpetuo habet, propterea quod flagitiorum et libidinis causa dæmones malos invocant. Quare fascinatorum non est castimonia, sed divinorum ac divina sapientia imbutorum hominum : quæ quidem ex conciliatione cum diis custodiam iis, qui ipsa utuntur, afferre consuevit. Nam utinam perpetuo ipsa etiam præstigiatores uterentur : non enim præstigias sequi amplius vellent ; quippe cum a fruendis illis abstraherentur, quorum causa impie agunt. Unde cum perturbationibus sint

γον ἀπεχόμενοι τῶν ἀκαθάρτων βρώσεων, μεστοὶ ὄντες ἀκαθαρσίας, δίκας τίνουσι τῆς εἰς τὰ ὅλα παρανομίας, τὰ μὲν ὑπ' αὐτῶν ὧν ἐρεθίζουσι, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ τῆς πάντ' ἐφοριώσης τὰ θνητὰ καὶ ἔργα καὶ διανοήματα Δίκης. Ἀνδρὸς ἄρα θείου ἡ ἔσω καὶ ἡ ἐκτὸς ἁγνεία, ἀποσίτου μὲν παθῶν ψυχῆς σπουδάζοντος εἶναι, ἀποσίτου δὲ καὶ βρώσεων, αἳ τὰ πάθη κινοῦσι, σιτουμένου δὲ θεοσοφίαν καὶ ὁμοιουμένου ταῖς περὶ τοῦ θείου ὀρθαῖς διανοίαις καὶ ἱερωμένου τῇ νοερᾷ θυσίᾳ καὶ μετὰ λευκῆς ἐσθῆτος καὶ καθαρᾶς τῷ ὄντι τῆς ψυχικῆς ἀπαθείας καὶ τῆς κουφότητος τοῦ σώματος προσιόντος τῷ θεῷ, οὐκ ἐξ ἀλλοτρίων καὶ ὀθνείων χυμῶν καὶ παθῶν ψυχικῶν βεβαρημένου.

46. Οὐ γὰρ δὴ ἐν μὲν ἱεροῖς ὑπ' ἀνθρώπων θεοῖς ἀφωρισμένοις καὶ τὰ ἐν ποσὶ καθαρὰ δεῖ εἶναι καὶ ἀκηλίδωτα πέδιλα, ἐν δὲ τῷ νεῷ τοῦ πατρός, τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὸν ἔσχατον καὶ ἐκτὸς ἡμῶν χιτῶνα τὸν δερμάτινον οὐχ ἁγνὸν προσήκει διατηρεῖν καὶ μεθ' ἁγνοῦ διατρίβειν ἐν τῷ νεῷ τοῦ πατρός; Εἰ μὲν γὰρ ἐν τῷ μεμολύνθαι αὐτὸν μόνον ὁ κίνδυνος ἔκειτο, ἐνῆν παριδεῖν ἴσως καὶ καταῤῥαθυμῆσαι. Νῦν δὲ παντὸς τοῦ αἰσθητικοῦ σώματος ἀποῤῥοίας φέροντος δαιμονίων ὑλικῶν, ἅμα τῇ ἀκαθαρσίᾳ τῇ ἐκ σαρκῶν καὶ αἱμάτων, πάρεστιν ἡ ταύτῃ φίλη καὶ προσήγορος δύναμις δι' ὁμοιότητα καὶ οἰκειότητα.

47. Ὅθεν ὀρθῶς οἱ θεολόγοι τῆς ἀποχῆς ἐπεμέλοντο, καὶ ὁ Αἰγύπτιος ταῦθ' ἡμῖν ἐμήνυσεν αἰτίαν ἀποδιδοὺς φυσικωτάτην, ἣν ἐκ τῆς πείρας ἐδοκίμασεν. Ἐπεὶ γὰρ ψυχὴ φαύλη καὶ ἄλογος, ἣ τὸ σῶμα ἀπέλιπε, βίᾳ συληθεῖσα, προσμένει τούτῳ, ὅπου γε καὶ τῶν ἀνθρώπων αἱ τῶν βίᾳ ἀποθανόντων, καὶ κατέχονται πρὸς τῷ σώματι, ὃ καὶ τοῦ μὴ βίᾳ ἑαυτὸν ἐξάγειν ᾗ κωλυτικόν. Ἐπεὶ οὖν τῶν ζώων αἱ βίαιοι σφαγαὶ ἐμφιληδεῖν τὰς ψυχὰς οἷς ἀπολείπουσιν ἀναγκάζουσι, διείργεται δὲ οὐδαμῶς ψυχὴ ἐκεῖ εἶναι, ὅπου τὸ συγγενὲς καθέλκει αὐτήν (ὅθεν καὶ ὀδυρόμεναι ὤφθησαν πολλαί), καὶ αἱ τῶν ἀτάφων παραμένουσι τοῖς σώμασιν, αἷς καὶ οἱ γόητες καταχρῶνται πρὸς [τὴν] αὐτῶν ὑπηρεσίαν, βιαζόμενοι τῇ τοῦ σώματος ἢ μέρους τοῦ σώματος κατοχῇ· ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἱστόρησαν καὶ φύσιν ψυχῆς φαύλης καὶ συγγένειαν καὶ ἡδονήν, [ἣν] ἔχει πρὸς τὰ σώματα ἐξ ὧν ἀπεσπάσθη, εἰκότως ἐφυλάξαντο τὴν τῶν σαρκῶν θοίνην, ἵνα ἀλλοτρίαις ψυχαῖς βιαίοις καὶ ἀκαθάρτοις πρὸς τὸ συγγενὲς ἑλκομέναις μὴ ἐνοχλοῖντο μηδὲ ἐμποδίζοιντο προσέρχεσθαι μόνοι τῷ θεῷ, δαιμόνων τῇ παρουσίᾳ ἐνοχλούντων.

48. Ὅτι γὰρ ὁλκὸν τῆς ψυχῆς ἡ τοῦ συγγενοῦς σώματος φύσις, ἡ πεῖρα τούτους ἐδίδαξεν διὰ πλειόνων. Οἱ γοῦν ζώων μαντικῶν ψυχὰς δέξασθαι βουλόμενοι εἰς ἑαυτούς, τὰ κυριώτατα μόρια καταπιόντες, οἷον καρδίας κοράκων ἢ ἀσπαλάκων ἢ ἱεράκων, ἔχουσι παροῦσαν τὴν ψυχὴν καὶ χρηματίζουσαν ὡς θεὸν καὶ εἰσιοῦσαν εἰς αὐτοὺς ἅμα τῇ ἐνθέσει τῇ τοῦ σώματος.

49. Εἰκότως ἄρα ὁ φιλόσοφος καὶ θεοῦ τοῦ ἐπὶ πᾶσιν

pleni et parumper ab impuris cibis abstinentes immunditia repleantur, pœnas luunt sceleris quod in universa sua operatione committunt, partim ab ipsis quos irritant, partim etiam a justitia quæ omnia mortalia et opera et consilia speculatur. Viri igitur divini tam interna quam externa puritas est, qui sicut ab animæ affectibus, et a cibis, qui affectus incitant, abstinere studet, ita esca divinæ sapientiæ fruitur, et similitudinem dei sibi rectis de eo cogitationibus conciliat : quique intellectuali sacrificio consecratur, et alba cum veste et nitida revera impatibilitatis animæ et levitatis corporis, non alienis et externis succis in corpore et perturbationibus in anima gravatus ad deum accedit.

46. Non enim profecto in templis quæ ab hominibus dicata diis sunt, gestare puros et macula omni carentes calceos debemus : in templo vero patris, qui mundus hic est, cura nulla habenda est, ut extima nostri cutanea tunica pura conservetur, et cum ea pura et nitida ingrediamur? Nam si in ejus tantummodo inquinatione periculum versaretur, negligere fortasse id liceret. Sed cum omne sensibile corpus defluxus quosdam materialium dæmonum secum afferat, fit ut simul cum impuritate, quæ ex carnium et sanguinis esu exsistit, amica ipsi et familiaris potestas ex similitudine et cognatione etiam adsit.

47. Quocirca recte theologi abstinentiæ curam præcipuam adhibebant : et Ægyptius nobis hæc manifestavit, causam maxime naturalem afferens, quam experientia comprobaverat. Quoniam enim anima prava et irrationalis, quæ violenter erepta corpus deseruit, eidem assistit, quandoquidem hominum quoque qui violenta morte intereunt, animæ ad corpus ipsum immorari consueverunt : id quod ne quis se e corpore violenter ejiciat, vetat : quoniam igitur violentæ viventium cædes oblectari iis animas cogunt, quæ deseruerunt ; prohibetur autem nullo modo anima ibi esse, quo cognatum quidpiam ipsum detrahit : unde etiam lamentari multæ visæ sunt : insepultorum quoque animæ corporibus assident; quibus venefici abutentes, ad ministerium suum vel totius corporis vel partis alicujus detentione compellunt; quia igitur et naturam pravæ animæ et cognationem et voluptatem animadverterant, quam erga corpora ex quibus avulsa fuerit, habere consuevit; non injuria esum carnium evitarunt, ne alienis animabus violenter ereptis et impuris ad cognata sibi attractis interturbarentur impedirenturque, quominus soli ad deum accederent, præsentia dæmonum interpellati.

48. Cognati enim corporis naturam attrahendæ animæ illecebram esse, experientia in pluribus ipsos docuit. Nam qui in se vaticinatoriorum animalium animas excipere cupiunt, præcipua illorum membra, corda videlicet corvorum aut talparum aut accipitrum devorant, utpote quæ assidentem animam dei instar vaticinantem habeant, quæ una cum corporis injectione in ipsos quoque sese insinuet.

49. Merito igitur philosophus deique qui supra omnes est

ἱερεὺς πάσης ἀπέχεται ἐμψύχου βορᾶς, μόνος μόνῳ δι' ἑαυτοῦ θεῷ προσιέναι σπουδάζων ἄνευ τῆς τῶν παρομαρτούντων ἐνοχλήσεως, καὶ ἔστιν εὐλαβὴς τὰς τῆς φύσεως ἀνάγκας ἐξιστορηκώς. Ἵστωρ γὰρ πολλῶν ὁ ὄντως φιλόσοφος καὶ σημειωτικὸς καὶ καταληπτικὸς τῶν τῆς φύσεως πραγμάτων καὶ συνετὸς καὶ κόσμιος καὶ μέτριος, πανταχόθεν σώζων ἑαυτόν· καὶ ὥσπερ ὁ τινος τῶν κατὰ μέρος ἱερεὺς ἔμπειρος τῆς ἱδρύσεως τῶν ἀγαλμάτων αὐτοῦ τῶν τε ὀργιασμῶν καὶ τελετῶν καθάρσεων τε καὶ τῶν ὁμοίων, οὕτως ὁ τοῦ ἐπὶ πᾶσι θεοῦ ἱερεὺς ἔμπειρος τῆς αὐτοῦ ἀγαλματοποιίας καθάρσεών τε καὶ τῶν ἄλλων, δι' ὧν συνάπτεται τῷ θεῷ.

50. Εἰ δὲ οἱ τῶν τῇδε ἱερεῖς καὶ ἱεροσκόποι καὶ τάφων ἀπέχεσθαι κελεύουσιν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ ἀνδρῶν ἀνοσίων καὶ ἐμμήνων καὶ συνουσιῶν καὶ θέας ἤδη αἰσχρᾶς καὶ πενθικῆς καὶ ἀκροάσεως πάθος ἐγειρούσης (ἐπεὶ πολλάκις φαίνεται καὶ διὰ τοὺς παρόντας ἀκαθάρτους, ὃ ταράττει τὸν ἱεροσκόπον· διὸ καὶ τὸ θύειν ἀκαίρως καὶ βλάβην μείζονα φέρειν ἢ κέρδος φασίν), ἦ που γε ὁ τοῦ πατρὸς ἱερεὺς αὐτὸς τάφος γίγνεσθαι νεκρῶν σωμάτων ὑπομενεῖ μιασμάτων πλήρης, ὁμιλητὴς σπουδάζων γενέσθαι τῷ κρείττονι; Ἀρκεῖ ὅτι τὰ τοῦ θανάτου μέρη ἐπὶ τῶν καρπῶν εἰς τὴν ἐνταῦθα ἡμῶν ζωὴν παραλαμβάνομεν. Ἀλλὰ μήπω περὶ τούτων· ἔτι δὲ τὰ περὶ τῶν θυσιῶν διακριτέον.

51. Φαίη γὰρ ἄν τις, ὅτι πολὺ μέρος ἀναιροῦμεν μαντείας τῆς διὰ σπλάγχνων ἀπεχόμενοι τῆς τῶν ζώων ἀναιρέσεως. Οὐκοῦν ὁ τοιοῦτος ἀναιρείτω καὶ τοὺς ἀνθρώπους· ἐπιφαίνεται γὰρ μᾶλλον, ὥς φασι, τοῖς τούτων σπλάγχνοις τὰ μέλλοντα· καὶ πολλοί γε τῶν βαρβάρων δι' ἀνθρώπων σπλαγχνεύονται. Ἀλλ' ὥσπερ ἀδικίας καὶ πλεονεξίας ἦν τὸ ἕνεκα μαντείας ἀναιρεῖν τὸν ὁμόφυλον, οὕτω καὶ τὸ ἄλογον ζῷον σφάττειν μαντείας ἕνεκα ἄδικον. Πότερα δὲ τὰ σημεῖα οἱ θεοὶ ἐπιφαίνουσιν ἢ δαίμονες ἢ ἡ ψυχὴ ἀπαλλαττομένη τοῦ ζώου πρὸς τὴν πεῦσιν ἀποκρίνεται διὰ τῶν ἐν τοῖς σπλάγχνοις σημείων, οὐκ ἔστι τοῦ παρόντος λόγου ἐρευνῆσαι.

52. Οἷς μέντοι ὁ βίος ἔξω κυλίεται, τούτοις ἐπιτρέπομεν ἅπαξ ἀσεβήσασιν εἰς ἑαυτοὺς φέρεσθαι ἧπερ καὶ φέρονται. Ὃν δὲ ἡμεῖς ὑπογράφομεν φιλόσοφον ἀφιστάμενον τῶν ἐκτός, εἰκότως φαμὲν μὴ ἐνοχλήσειν δαίμοσι, μηδὲ μάντεων δεήσεσθαι μηδὲ σπλάγχνων ζώων. Ὧν γὰρ ἕνεκα αἱ μαντεῖαι, τούτων οὗτος μεμελέτηκεν ἀφίστασθαι. Οὐ γὰρ εἰς γάμον καθίησιν, ἵνα περὶ γάμου τῷ μάντει ἐνοχλήσῃ, οὐκ εἰς ἐμπορίαν, οὐ περὶ οἰκέτου, οὐ περὶ προκοπῆς καὶ τῆς ἄλλης παρὰ ἀνθρώποις δοξοκοπίας. Περὶ ὧν δὲ ζητεῖ, μάντις μὲν οὐδεὶς οὐδὲ σπλάγχνα ζώων μηνύσει τὸ σαφές· αὐτὸς δὲ δι' ἑαυτοῦ, ὡς ἐλέγομεν, προσιὼν τῷ θεῷ, ὃς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτοῦ σπλάγχνοις ἵδρυται, περὶ τοῦ αἰωνίου βίου λήψεται τὰς ὑποθήκας, ὅλος ἐκεῖ συῤῥεύσας, καὶ ἀντὶ μάντεως Διὸς μεγάλου ὀαριστὴς εὐχόμενος γενέσθαι.

sacerdos ab omni animatorum esu abstinet: dum soli deo solus accedere per se ipsum studet, sine ulla comitantium interturbatione: estque cautus, et signa futurorum percipit, et rerum naturas intelligit, prudens, temperatus, modestus atque undecumque salutem suam procurans. Et quemadmodum qui alicujus particularis dei est sacerdos et dedicationis statuarum ejus et sacrificiorum et cæremoniarum et expiationum et similium peritus est: sic omnibus præsidentis dei sacerdos simulacrorum ejus, expiationum, aliorumque omnium, quibus ipsi conjungitur, experientia callet.

50. Quodsi eorum qui hic sunt, sacerdotes et sacrifici et sibi et aliis jubent, ut a sepulcris et hominibus profanis et menstrualis et coitu et spectaculo etiam turpi et lugubri, nec non ab audiendis iis abstineant, quæ affectus movent: propterea quod sæpenumero ob præsentes etiam impurus appareat aliquid, quod sacrificum et aruspicem turbet: unde etiam importune sacrificare detrimentum majus, quam lucrum afferre aiunt: numquid ille, qui summi patris sacerdos est, fieri ipse mortuorum corporum sepulcrum sustinebit, ipse sordium plenus, cum versari cum præstantiore studeat? Nonne satis est, quod mortis partes in fructibus in nostram hanc vitam assumamus? Sed nondum de his agere est locus. Redeundum enim est ad ea exactius distinguenda quæ ad sacrificia spectant.

51. Dicere enim quispiam posset, nos magnam partem divinationis, quæ per exta fieri consuevit, esse sublaturos, si a cæde animalium abstinuerimus. Sed is homines etiam interficiat, quandoquidem in ejus extis magis, ut aiunt, futura conspiciantur: et multi quoque ex barbaris per hominum exta aruspicinam exerceant. Sed sicut injustitiæ et immanitatis erat, divinationis causa cognatum genus occidere, sic vaticinandi causa irrationale animal mactare injustum est. Utrum autem signa dii, an dæmones præmonstrent, an anima quæ ab animali discedit, per extorum signa ad interrogationem respondeat, inquirere præsentis disputationis non est.

52. Quibus tamen vita ad externa devolvitur, iis permittimus, ut semel impietate in se suscepta eo ferantur, quo ferri solent. At quem nos philosophum describimus, qui ab externis abstineat, eum merito asserimus neque dæmonibus negotium esse allaturum, neque vatibus, aut extis animalium ullum opus esse habiturum: quippe cum ab iis abstinere studeat, quorum causa fieri divinationes consueverint. Non enim ad nuptias aut mercaturam spectat, ut de his suscitaturus vatem sit; non de servo, non de fortunis, non de honoris incremento aliisque hujusmodi humanis ambitionibus consulenda ipsis divinatio est. Sed quæ inquirit, ejusmodi sunt, ut neque vates ullus neque ulla animalium exta indicare eorum certitudinem queant: sed ipse, ut diximus, per sese ipsum ad deum accedens, qui in visceribus suis veris collocatus est, de æterna vita monitiones accipit, totus illuc contractus, et loco vatis, magni Jovis alloquutor effici cupiens.

53. Εἰ δ' ἄρα καὶ ἐπείξειέ τι τῶν τῆς ἀνάγκης, εἰσὶν οἱ τῷ οὕτω ζῶντι οἰκέτῃ τοῦ θεοῦ καὶ δι' ὀνειράτων καὶ συμβόλων καὶ δι' ὄττης ἀγαθοὶ δαίμονες προστρέχοντες καὶ μηνύοντες τὸ ἀποβησόμενον καὶ ὃ ἀναγκαῖον φυλάξασθαι. Μόνον γὰρ ἀποστῆναι δεῖ τοῦ κακοῦ καὶ ἐπιγνῶναι τὸ ἐν τοῖς ὅλοις τιμιώτατον καὶ πᾶν τὸ ἐν τῷ ὅλῳ ἀγαθὸν φίλον καὶ προσήγορον. Ἀλλὰ δεινή τις ἡ κακία καὶ τῶν θείων ἀμαθία καταφρονεῖν ὧν οὐκ οἶδεν καὶ ἐπισύρειν. Ἐπειδὴ ταῦτα οὐ φωναῖς ἐξακούστοις ἡ φύσις βοᾷ, νοερὰ δὲ οὖσα διὰ νοῦ μυσταγωγεῖ τοὺς ταύτην σέβοντας. Κἂν μέντοι τις θυτικὴν παραδέξηται προγνώσεως ἕνεκα τοῦ μέλλοντος, οὐχ ἕπεται ταύτῃ καὶ τὸ ἐσθίειν δεῖν ἐξ ἀνάγκης καὶ σάρκας παραδέχεσθαι, καθάπερ οὐδὲ τὸ θύειν ὁπωσοῦν ἢ θεοῖς ἢ δαίμοσιν εἰσηγεῖται τὴν βρῶσιν. Ἡ γοῦν ἱστορία οὐ μόνον ὧν Θεόφραστος ἐμνήσθη, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πλειόνων τὴν μνήμην παρέδωκεν, ὡς καὶ ἀνθρώπους θυόντων τῶν πάλαι, καὶ οὐ δήπου διὰ τοῦτο καὶ βρωτέον ἀνθρώπους.

54. Καὶ ὅτι ταῦτα οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πλήρους οὔσης τῆς ἱστορίας λέγομεν, αὐτάρκη καὶ ταῦτα παραστῆσαι. Ἐθύετο γὰρ καὶ ἐν Ῥόδῳ μηνὶ Μεταγειτνιῶνι ἕκτῃ ἱσταμένου ἄνθρωπος τῷ Κρόνῳ. Ὃ δὴ ἐπὶ πολὺ κρατῆσαν ἔθος μετεβλήθη· ἕνα γὰρ τῶν ἐπὶ θανάτῳ δημοσίᾳ κατακριθέντων μέχρι μὲν τῶν Κρονίων συνεῖχον, ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς προαγαγόντες τὸν ἄνθρωπον ἔξω πυλῶν ἄντικρυς τοῦ Ἀριστοβούλης ἕδους, οἴνου ποτίσαντες ἔσφαττον. Ἐν δὲ τῇ νῦν Σαλαμῖνι, πρότερον δὲ Κορωνείᾳ ὀνομαζομένῃ, μηνὶ κατὰ Κυπρίους Ἀφροδισίῳ ἐθύετο ἄνθρωπος τῇ Ἀγραύλῳ τῇ Κέκροπος καὶ νύμφης Ἀγραυλίδος. Καὶ διέμενε τὸ ἔθος ἄχρι τῶν Διομήδους χρόνων. Εἶτα μετέβαλεν, ὥστε τῷ Διομήδει τὸν ἄνθρωπον θύεσθαι· ὑφ' ἕνα δὲ περίβολον ὅ τε τῆς Ἀθηνᾶς νεὼς καὶ ὁ τῆς Ἀγραύλου καὶ Διομήδους. Ὁ δὲ σφαγιαζόμενος ὑπὸ τῶν ἐφήβων ἀγόμενος, τρὶς περιέθει τὸν βωμόν· ἔπειτα ὁ ἱερεὺς αὐτὸν λόγχῃ ἔπαιε κατὰ τοῦ στομάχου καὶ οὕτως αὐτὸν ἐπὶ τὴν νησθεῖσαν πυρὰν ὡλοκαύτιζεν.

55. Τοῦτον δὲ τὸν θεσμὸν Δίφιλος ὁ τῆς Κύπρου βασιλεὺς κατέλυσε, κατὰ τοὺς Σελεύκου χρόνους τοῦ θεολόγου γενόμενος, τὸ ἔθος εἰς βουθυσίαν μεταστήσας. Προσήκατο δὲ ὁ δαίμων ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸν βοῦν· οὕτως ἰσάξιόν ἐστι τὸ δρώμενον. Κατέλυσε δὲ καὶ ἐν Ἡλίου πόλει τῆς Αἰγύπτου τὸν τῆς ἀνθρωποκτονίας νόμον Ἄμωσις, ὡς μαρτυρεῖ Μανεθὼς ἐν τῷ Περὶ ἀρχαϊσμοῦ καὶ εὐσεβείας. Ἐθύοντο δὲ τῇ Ἥρᾳ καὶ ἐδοκιμάζοντο, καθάπερ οἱ ζητούμενοι καθαροὶ μόσχοι καὶ σφραγιζόμενοι. Ἐθύοντο δὲ τῆς ἡμέρας τρεῖς, ἀνθ' ὧν κηρίνους ἐκέλευσεν ὁ Ἄμωσις τοὺς ἴσους ἐπιτίθεσθαι. Ἔθυον δὲ καὶ ἐν Χίῳ τῷ Ὠμαδίῳ Διονύσῳ ἄνθρωπον διασπῶντες, καὶ ἐν Τενέδῳ, ὥς φησιν Εὔελπις ὁ Καρύστιος· ἐπεὶ καὶ Λακεδαιμονίους φησὶν ὁ Ἀπολλόδωρος τῷ Ἄρει θύειν ἄνθρωπον.

56. Φοίνικες δὲ ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς ἢ πολέ-

53. Nam si etiam aliqua necessitas urgeat, non desunt dæmones boni, qui huic qui ita vivit, familiarisque dei est, occurrentes et per somnia et per signa et per visionem quod eventurum est quodque est evitandum prænuntient. Tantum absistendum a malo est et agnoscendum quod in universis est pretiosissimum atque honoratissimum et omne quod in universo est bonum, amicum atque affabile. Sed improbitas et divinorum imperitia mirum est quam prompte spernere et damnare ea, quæ non novit, consueverit. Iis tamen qui idonei ad audiendum sunt, natura clamat: quæ cum intellectualis sit, per intellectum sacris nos initiat, qui ipsam colunt. Adde quod etiam si quis prænoscendorum futurorum causa sacrificandi ritum admiserit, non ex eo tamen sequitur, ut carnes quoque comedendæ necessario sint, quemadmodum neque quod alioqui fit sacrificium sive diis, sive dæmonibus, continuo etiam esum carnium introducit. Nam historia non solum ea quæ Theophrastus commemoravit, verum etiam alia complura de hominis mactatione, qua veteres utebantur, memoriæ prodidit: nec propterea comedendos esse homines constat.

54. Quæ quidem cum multa ac varia sint, pauca hæc quæ subjungam satis futura ad hoc comprobandum esse existimo. In Rhodo enim pridie nonas Julias homo Saturno sacrificabatur. Atque ea consuetudo cum diutius perdurasset, mutata postea humaniorem in modum fuit. Aliquem publico judicio morte damnatum in carcere usque ad Saturnalia detinebant: quem ubi solennis dies advenerat, extra portas productum e regione delubri Aristobulæ vini potione exhibita jugulabant. In insula vero quæ nunc Salamis, prius Coronea appellabatur, mense juxta Cyprium morem Venereo Agraulo Cecropis et Agraulidis Nymphæ filiæ homo in sacrificiis mactabatur. Qui quidem mos usque ad Diomedis tempora perseveravit: deinde ita transmutatus est, ut Diomedi homo sacrificaretur. Uno enim et eodem parietum ambitu et Minervæ et Agrauli et Diomedis sacellum concludebatur. Qui immolabatur, ab adolescentibus deductus primum circum aram ter circumcurrebat, deinde a sacerdote hasta in guttur adacta feriebatur: atque ita supra coacervatam pyram conjectus integer cremabatur.

55. Institutum hoc Diphilus Cypri rex, qui Seleuci theologi temporibus fuit, sustulit, in bovis immolationem mutato sacrificio. Dæmon autem bovem loco hominis admisit, ut inde utriusque facti æqualem vim procul dubio significet. Heliopoli item Ægypti legem de mactandis hominibus Amosis abrogavit, ut in libro De antiquitate et pietate Manethos testatur. Mactabantur autem Junoni et explorabantur non secus ac puri vituli, qui inquiri ac nota insigniri consueverant. Ac tres quidem in die immolabantur, in quorum locum totidem cereas imagines Amosis substituendas jussit. In Chio quoque hominem discerpentes Omadio Baccho in sacrificium offerebant: nec non in Tenedo, ut Euelpis Carystius inquit. Quin etiam Lacedæmonios Marti hominem sacrificare Apollodorus memoriæ prodidit.

56. Phœnices quoque in magnis calamitatibus vel belli

μων ἢ αὐχμῶν ἢ λοιμῶν ἔθυον τῶν φιλτάτων τινὰ ἐπιφημίζοντες Κρόνῳ καὶ πλήρης γε ἡ Φοινικικὴ ἱστορία τῶν θυσάντων, ἣν Σαγχουνιάθων μὲν τῇ Φοινίκων γλώττῃ συνέγραψε, Φίλων δὲ ὁ Βύβλιος εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν δι' ὀκτὼ βιβλίων ἡρμήνευσεν. Ἴστρος δὲ ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Κρητικῶν θυσιῶν φησι τοὺς Κουρῆτας τὸ παλαιὸν τῷ Κρόνῳ θύειν παῖδας. Καταλυθῆναι δὲ τὰς ἀνθρωποθυσίας σχεδὸν τὰς παρὰ πᾶσί φησι Πάλλας, ὁ ἄριστα τὰ περὶ τῶν τοῦ Μίθρα συναγαγὼν μυστηρίων ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐθύετο γὰρ καὶ ἐν Λαοδικείᾳ τῇ κατὰ Συρίαν τῇ Ἀθηνᾷ κατ' ἔτος παρθένος, νῦν δὲ ἔλαφος. Καὶ μὴν καὶ οἱ ἐν Λιβύῃ Καρχηδόνιοι ἐποίουν τὴν θυσίαν, ἣν Ἰφικράτης ἔπαυσε, καὶ Δουμαθηνοὶ δὲ τῆς Ἀραβίας κατ' ἔτος ἕκαστον ἔθυον παῖδα, ὃν ὑπὸ τὸν βωμὸν ἔθαπτον, ᾧ χρῶνται ὡς ξοάνῳ. Φύλαρχος δὲ κοινῶς πάντας τοὺς Ἕλληνας πρὶν ἐπὶ πολεμίους ἐξιέναι ἀνθρωποκτονεῖν ἱστορεῖ. Καὶ παρίημι Θρᾷκας καὶ Σκύθας, καὶ ὡς Ἀθηναῖοι τὴν Ἐρεχθέως καὶ Πραξιθέας θυγατέρα ἀνεῖλον. Ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν τίς ἀγνοεῖ κατὰ τὴν μεγάλην πολιν τῇ τοῦ Λατιαρίου Διὸς ἑορτῇ σφαζόμενον ἄνθρωπον; καὶ οὐ δήπου τούτου ἕνεκα βρωτέον καὶ σάρκας ἀνθρώπων, ἐπείπερ διά τινα ἀνάγκην εἰς θυσίαν ἄνθρωπος παρελήφθη. Καὶ γὰρ ἐν λιμοῖς πολιορκούμενοί τινες ἀλλήλων ἐγεύσαντο, καὶ ὅμως ἐναγεῖς οὗτοι ἐνομίσθησαν, καὶ τὸ πρᾶγμα ἀσεβές.

57. Καὶ μετά γε τὸν πρῶτον πόλεμον τὸν γενόμενον Ῥωμαίοις περὶ Σικελίας πρὸς Καρχηδονίους ἀποστάντων τῶν Φοινίκων μισθοφόρων καὶ συναποστησάντων τοὺς Λίβυας, Ἀμίλκας ὁ Βάρκας ἐπικαλούμενος, ἐπιστρατεύσας αὐτοῖς εἰς λιμὸν οὕτω περιέστησεν, ὡς τὸ μὲν πρῶτον τοὺς πίπτοντας ἐν ταῖς μάχαις ἐσθίειν ἐπιλειπόντων πάντων, δεύτερον τοὺς αἰχμαλώτους, τρίτον τοὺς οἰκέτας, ὕστερον δὲ καὶ ἐπ' ἀλλήλους ὁρμῆσαι, καὶ κλήρῳ τοὺς συστρατιώτας ἐσθίειν. Ἀλλ' ὅ γε Ἀμίλκας λαβὼν ὑποχειρίους διὰ τῶν ἐλεφάντων συνεπάτησεν, ὡς οὐχ ὅσιον ἔτι τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αὐτοὺς ἐπιμίγνυσθαι, καὶ οὔτε αὐτὸς παρεδέξατο διὰ τὸ τολμῆσαί τινας τὴν ἀνθρωποφαγίαν οὔθ' ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀννίβας, ᾧ συνεβούλευέ τις εἰς τὴν Ἰταλίαν στρατεύοντι ἐθίσαι ἀνθρωποφαγεῖν τὸν στρατόν, ὡς μὴ τροφῆς ἀποροῖεν. Οὐ τοίνυν ἐπεὶ λιμοὶ καὶ πόλεμοι αἴτιοι τῆς τῶν ἄλλων ζώων βρώσεως γεγόνασιν, ἐχρῆν ταύτην καὶ δι' ἡδονὴν παραδέξασθαι, καθάπερ οὐδὲ τὴν ἀνθρωποφαγίαν προσηκάμεθα· οὐδὲ ἐπεὶ ἔθυσάν τισι δυνάμεσι ζῷα, ἐχρῆν καὶ ἐσθίειν αὐτά. Οὐδὲ γὰρ ἀνθρώπους θύσαντες ἐγεύσαντο τούτου γε ἕνεκα σαρκῶν ἀνθρωπίνων. Ἀλλ' ὅτι μὲν τῷ θύειν οὐχ ἕπεται τὸ καὶ ἐσθίειν πάντως τὰ ζῷα, διὰ τούτων ἀποδέδεικται.

58. Ὅτι δὲ οὐ θεοῖς, ἀλλὰ δαίμοσι τὰς θυσίας τὰς διὰ τῶν αἱμάτων προσῆγον οἱ τὰς ἐν τῷ παντὶ δυνάμεις καταμαθόντες, τοῦτο πεπίστωται παρ' αὐτῶν τῶν θεολόγων· καὶ μὴν ὅτι τούτων οἱ μὲν κακοποιοί, οἱ δὲ

vel siccitatis vel pestilentiæ ex carissimis sibi quempiam Saturno devoventes mactabant. Ac Phœnicum hujuscemodi sacrificiis referta historia est, quam a Sanchuniathone Phœnicum lingua conscriptam Philo Byblius in Græcam translulit, atque in octo libros digessit. Ister autem in Collectione Cretensium sacrificiorum Curetas inquit antiquitus pueros Saturno mactare consuevisse. Plerasque autem hominum mactationes sub Adriano imperatore apud omnes fere sublatas fuisse Pallas inquit, qui mysteria Mithræ optime collegit. Nam in Laodicea quoque Syriæ Minervæ quotannis virgo occidebatur; nunc cerva mactari consuevit. In Africa item Carthaginienses sacrificium faciebant, quod Iphicrates sustulit. Dumatheni etiam Arabiæ populus per singulos annos puellam immolabant, quam sub ara sepeliebant, qua pro simulacro utebantur. Phylarchus vero communiter omnes Græcos prius quam in bellum exirent, sacrificare hominem tradit consuevisse. Omitto Thracas et Scythas. Prætereo quod Athenienses Erechthei et Praxitheæ filiam in sacris mactarint. Sed adhuc quoque quis ignorat in magna Urbe Latiarii Jovis festo hominem solere jugulari? Nec tamen propterea hominum carnes comedendæ sunt. Necessitate enim aliqua effectum est, ut in sacrificium homo fuerit assumptus. Nam fame laborantes in obsidionibus aliqui se mutuo comederunt, et tum ipsi scelere inquinati, tum facinus impium existimatum est.

57. Ac post primum quidem bellum quod de Sicilia a Romanis adversus Carthaginienses gestum est, cum Phœnicei mercenarii milites defecissent, simulque alios Pœnos in defectionem induxissent, Hamilcar cognomento Barcas expeditione in ipsos facta in eam victus inopiam redegit, ut primum eos qui in prœliis caderent, in cibum sumerent; deinde ubi illi quoque defecissent, captivos occiderent, eorumque carnibus vescerentur; postea in servos manus injicerent : postremo vero, cum omnia alia jam consumpta essent, in se mutuo conversi sorte eductos commilitones comederent. Hos Hamilcar ubi tandem expugnavit atque in potestatem recepit, elephantibus conculcandos curavit : quasi fas non esset, ut cum aliis hominibus amplius commiscerentur. Et neque ipse propterea quod aliqui ausi id fuissent, hominum esum unquam admisit : neque filius ipsius Hannibal, cum quidam ei in Italiam exercitum ducenti consuleret, ut hominibus edendis exercitum assuefaceret, ne victus inopia premi unquam possent. Non igitur quia fames et bella in causa fuerunt, ut cetera animalia in cibum adhiberemus, propterea etiam voluptatis causa idem perpetrandum est : quemadmodum neque humanarum carnium esum unquam admisimus. Neque quia potestatibus quibusdam animalia sacrificarunt, idcirco comedenda etiam ea sunt : quippe cum neque illi qui homines immolabant ea de causa ipsorum quoque carnibus vescerentur. Ex animalium igitur sacrificio non sequi, ut continuo comedere quoque eorum carnes debeamus, his satis, ut puto, demonstratum est.

58. Quin illud quoque a theologis ipsis est confirmatum, hujuscemodi sacrificia quæ carnibus et sanguine fiunt, non diis sed dæmonibus ab illis offerri consuevisse, qui potestatum quæ in universo sunt, naturam exploratam haberent. Nam alios ex ipsis dæmonibus maleficos, alios

ἀγαθοί, οἳ οὐκ ἐνοχλήσουσιν ἡμῖν ἀπαρχομένοις ἐκ μόνων ὧν ἐσθίομεν καὶ τρέφομεν ἢ τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχήν, καὶ τούτου μέμνηνται. Ὀλίγα δ' ἔτι προσθέντες, ὡς καὶ αἱ ἀδιάστροφοι ἔννοιαι τῶν πολλῶν ἐπιβάλλουσι τῇ ὀρθῇ περὶ τῶν θεῶν ὑπολήψει, τὸ βιβλίον περιγράψομεν. Λέγουσι γοῦν καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἐπ' ὀλίγον σωφρονοῦντες·

Τίς ὧδε μῶρος καὶ λίαν ἀνειμένως
Εὔπιστος ἀνδρῶν, ὅστις ἐλπίζει θεοὺς
Ὀστῶν ἀσάρκων καὶ χολῆς πυρουμένης,
Ἃ καὶ κυσὶν πεινῶσιν οὐχὶ βρώσιμα,
Χαίρειν ἀπαρχαῖς καὶ γέρας λαχεῖν τόδε;

Ἄλλος δέ φησιν

Ψαιστά, λιβανωτόν, πόπανα· ταῦτ' ὠνήσομαι."
Οὐ τοῖς φίλοις θύω γάρ, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς
[Τανῦν].

59. Ἐπεὶ καὶ Ἀπόλλων παραινῶν θύειν κατὰ τὰ πάτρια, τουτέστι κατὰ τὸ ἔθος τῶν πατέρων, ἀπανάγειν ἔοικεν εἰς τὸ παλαιὸν ἔθος. Τὸ δὲ παλαιὸν διὰ ποπάνων καὶ τῶν καρπῶν ἦν, ὡς ἀπεδείξαμεν. Ὅθεν καὶ θυσίαι καὶ θυηλαὶ καὶ θυμέλαι ἐκαλοῦντο καὶ αὐτὸ τὸ θύειν τοῦ θυμιᾶν εἴχετο καὶ τοῦ νῦν παρ' ἡμῖν λεγομένου ἐπιθύειν. Ὃ γὰρ ἡμεῖς νῦν θύειν λέγομεν ἔρδειν ἔλεγον.

Ἔρδον δ' Ἀπόλλωνι τεληέσσας ἑκατόμβας
Ταύρων ἠδ' αἰγῶν.

60. Ἀγνοοῦσι δὲ οἱ τὴν πολυτέλειαν εἰσαγαγόντες εἰς τὰς θυσίας, ὅπως ἅμα ταύτῃ ἑσμὸν κακῶν εἰσήγαγον, δεισιδαιμονίαν, τρυφήν, ὑπόληψιν τοῦ δεκάζειν δύνασθαι τὸ θεῖον καὶ θυσίαις ἀκεῖσθαι τὴν ἀδικίαν. Ἢ πόθεν οἱ μὲν τριττύας χρυσόκερως, οἱ δ' ἑκατόμβας, Ὀλυμπιὰς δ' ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ πάντα χίλια ἔθυεν, ἅπαξ τῆς πολυτελείας ἐπὶ τὴν δεισιδαιμονίαν προαγούσης; Ὅταν δὲ νέος θεοὺς χαίρειν πολυτελείαις γνῷ, καί, ὥς φασι, ταῖς τῶν βοῶν καὶ τῶν ἄλλων ζώων θοίναις, πότ' ἂν ἑκὼν σωφρονήσειε; πῶς δὲ κεχαρισμένα θύειν ἡγούμενος τοῖς θεοῖς ταῦτα, οὐκ ἐξεῖναι ἀδικεῖν οἰήσεται αὐτῷ μέλλοντι διὰ τῶν θυσιῶν ἐξωνεῖσθαι τὴν ἁμαρτίαν; Πεισθεὶς δὲ ὅτι τούτων χρείαν οὐκ ἔχουσιν οἱ θεοί, εἰς δὲ τὸ ἦθος ἀποβλέπουσι τῶν προσιόντων, μεγίστην θυσίαν λαμβάνοντες τὴν ὀρθὴν περὶ αὐτῶν τε καὶ τῶν πραγμάτων διάληψιν, πῶς οὐ σώφρων καὶ ὅσιος καὶ δίκαιος ἔσται;

61. Θεοῖς δὲ ἀρίστη μὲν ἀπαρχὴ νοῦς καθαρὸς καὶ ψυχὴ ἀπαθής, οἰκεῖον δὲ καὶ τὸ μετρίως μὲν ἀπάρχεσθαι τῶν ἄλλων, μὴ παρέργως δέ, ἀλλὰ σὺν πάσῃ προθυμίᾳ· ἐοικέναι γὰρ δὴ τὰς τιμὰς ταῖς ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν προεδρίαις, ὑπαναστάσεσί τε καὶ κατακλίσεσιν, οὐ συντάξεων δόσεσιν· οὐ γὰρ δὴ ἄνθρωπος μὲν ἐρεῖ·

Εἰ μνημονεύεις εὖ παθὼν φιλεῖς τέ με,
Ἀπέχω πάλιν, Φιλῖνε, παρὰ σοῦ τὴν χάριν.
Τούτου γὰρ αὐτὴν ἕνεκα πρός σε κατεθέμην·

θεὸς δὲ οὐκ ἀρκεῖται τούτοις. Διόπερ ὁ Πλάτων, τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν, φησίν, προσήκει καὶ προσομιλεῖν ἀεὶ

bonos ac benignos esse, qui turbationem tamen nullam nobis sint allaturi, si ex iis tantum primitias obtulerimus, quibus vescimur et vel corpus vel animam enutrimus, ab iisdem quoque assertum esse constat. Proinde si illud tantummodo adjunxerimus, ut vel quorumlibet hominum minime depravatas ac perversas sententias a recta de diis opinione non aberrare ostendamus, libro finem imponemus. Dicunt itaque et ex poetis illi qui paulum sapiunt:

Quis est adeo stultus, quis adeo credulus,
Et imperitus, ut deos ipsos putet
Fumante bili et carne nudis ossibus,
Quæ vel laborans fame non esset canis,
Lætari et ipsum id accipere honoris loco?

Alius vero ait:

Tus et placentas libaque hic sola offeram.
Nam non amicis macto, sed cœlestibus.

59. Quia etiam Apollo cum juxta patria instituta sacrificandum jubet, hoc est patrum nostrorum more, referre omnia ad veterem consuetudinem videtur. Vetus enim sacrificandi mos, ut jam ostendimus, erat ut libis et frugibus tantummodo uterentur. Unde et sacrificia dicta θυσίαι et θυηλαὶ et θύματα, id est libamina et suffimenta, et verbum ipsum θύειν, quod est sacrificare, a suffiendo, i. e. ἀπὸ τοῦ θυμιᾶν dicebatur: id quod nunc ἐπιθύειν, id est supersacrificare dicimus. Quod enim nunc θύειν, i. e. sacrificare dicimus, ἔρδειν antiquitus, id est facere, appellare consueverant.

Sacra etenim (ut inquit) magno faciebant splendida Phœbo
Tauris atque capris.

60. Qui autem ita sumptuosa ac magnifica sacrificia introduxerunt, ignorant quantam una cum ipsis malorum copiam in vitam hominum invexerint: superstitionem, luxum, opinionem de diis, quod corrumpi largitionibus queant, quod sacrificiis injustitiam redimant. Nam qua alia de causa alii terniones auricornes (ea est autem trium victimarum oblatio), alii centibovia sive hecatombas, faciebant; Olympias vero Alexandri mater millia ex quibuslibet sacrificabat: nisi quia sumptuosus apparatus, ubi semel incepit, in superstitionem omnino inducit? Nam cum juvenis sumptuum magnificentiis boumque, ut inquiunt, et aliorum animalium epulis oblectari deos cognorit, prompte admodum scilicet temperans efficietur. Quo pacto enim hujuscemodi sacrificia grata diis esse existimet, sibi non licere omnia injuste agere opinabitur, cum se peccata omnia non difficulter sacrificiis redempturum putet? At si contra persuasum id habuerit, deos sicut vanis istis opum affluentiis minime indigere, ita ad mores accedentium respicere, rectamque eorum de ipsis rerumque natura contemplationem maximi sacrificii loco admittere, nullo modo temperans et sanctus et justus evasurus non est.

61. Diis autem pura mens et anima affectibus carens optima oblatio est. Accommodatum item ipsis est, ut ex aliis quoque moderate, non negligenter, sed omni cum promptitudine primitias consecremus. Esse enim honores similes debent bonorum præsessionibus, dum illis decedimus, atque assurgimus, non pensionum solutionibus. Non enim videlicet ita homo dicet,

Si beneficii accepti es memor, meque amas,
Amare te contra volo, beneficium adaugens,
Quippe cum hujusce rei causa in te id contulerim;

deo vero his iisdem satis non erit. Iccirco Plato bono viro convenire inquit sacrificare, et versari semper cum diis

τοῖς θεοῖς εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ θυσίαις καὶ τῇ πάσῃ θεραπείᾳ, τῷ δὲ κακῷ μάτην περὶ θεοὺς τὸν πολὺν εἶναι πόνον. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς οἶδεν ἃ θυτέον καὶ ὧν ἀφεκτέον καὶ τίνα προσενεκτέον καὶ τίνων ἀπαρκτέον, ὁ δὲ φαῦλος ἐκ τῆς οἰκείας διαθέσεως καὶ ὧν αὐτὸς ἐσπούδακε, προσάγων τοῖς θεοῖς τὰς τιμὰς ἀσεβεῖ μᾶλλον ἢ εὐσεβεῖ. Διὸ οὐδ' οἴεται δεῖν τοῖς φαύλοις ὁ Πλάτων ἐθισμοῖς συμπεριφέρεσθαι τὸν φιλόσοφον· οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς εἶναι φίλον οὔτε τοῖς ἀνθρώποις συμφέρον, ἀλλὰ μεταβάλλειν μὲν πειρᾶσθαι εἰς τὸ ἄμεινον, εἰ δὲ μή, αὐτὸν πρὸς αὐτὰ μὴ μεταβάλλεσθαι, μετιέναι δὲ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν αὐτὸν πορευόμενον μήτε κινδύνους τοὺς ἀπὸ τῶν πολλῶν εὐλαβούμενον μήτε τὴν ἄλλην, εἴ τις γίγνοιτο, βλασφημίαν. Καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη, Σύρους μὲν τῶν ἰχθύων μὴ ἂν γεύσασθαι μηδὲ τοὺς Ἑβραίους συῶν, Φοινίκων δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ Αἰγυπτίων βοῶν θηλείων, ἀλλὰ καὶ βασιλέων πολλῶν μεταβαλεῖν αὐτοὺς σπουδασάντων θάνατον ὑπομεῖναι μᾶλλον ἢ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, ἡμᾶς δὲ τοὺς τῆς φύσεως νόμους καὶ τὰς θείας παραγγελίας φόβων ἕνεκα ἀνθρωπίνων ἤ τινος βλασφημίας τῆς ἀπὸ τούτων αἱρεῖσθαι παραβαίνειν. Ἦ μέγα ὁ θεῖος χορὸς σχετλιάσειεν ἂν θεῶν τε ὁμοῦ καὶ ἀνδρῶν θείων πρὸς ἀνθρώπων φαύλων δόξας ὁρῶν ἡμᾶς κεχηνότας καὶ τὸν παρὰ τούτων φόβον ὑφορωμένους, οἳ καθ' ἡμέραν μελέτην ἐν τῷ βίῳ τὸ ἀποθνήσκειν τοῖς ἄλλοις πεποιήμεθα.

votis, dedicationibus, sacrificiis atque omni cultu: malum autem frustra multum laborem erga deos suscipere. Bonus enim et quæ sacrificanda, et a quibus abstinendum, quæque sectanda, ex quibusque primitiæ offerendæ diis sint, optime novit. Pravus vero ex propria affectione et ex iis quæ ipse appetit, honores diis offerens impie potius se gerit quam pie. Unde neque cum iis qui male assueti fuerint, Plato simul versari philosophum debere existimat: quippe cum neque diis id gratum, neque hominibus utile futurum sit: sed dare quidem operam vult philosophum, ut in meliorem statum immutentur homines: si vero minus id potest, ipsum in eorum malas consuetudines delabi non vult: sed nullius periculi nulliusque infamiæ vulgi habita ratione, recta via progrediendum ipsi esse censet. Nam absurda res sane esset, si cum et Syri e piscibus, et Hebræi ex suibus, et plerique ex Phœnicibus et Ægyptiis ex bobus feminis gustare nullo modo velint, sed cum reges multi vim inferrent, subire potius mortem, quam instituta patria violare proposuerint: nos naturæ leges et divina præcepta terrorum humanorum, aut maledicentiæ alicujus causa transgredi non vereremur. Magna profecto divinus cœtus affici indignatione merito posset, deorum simul et divinorum virorum, si ad pravorum hominum opiniones conversos et vano quodam eorum rumore perterritos nos videret, qui mortis meditationem aliis quotidie in vita præ nobis ferre consuevimus.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

1. Ὡς μὲν οὔτε πρὸς σωφροσύνην καὶ λιτότητα οὔτε πρὸς εὐσέβειαν, αἳ μάλιστα πρὸς τὸν θεωρητικὸν συντελοῦσι βίον, ἡ τῶν ἐμψύχων βρῶσις συμβάλλεται, ἀλλὰ μᾶλλον ἐναντιοῦται, διὰ τῶν φθασάντων, ὦ Φίρμε Καστρίκιε, δυεῖν βιβλίων ἀπεδείξαμεν. Τῆς δὲ δικαιοσύνης τὸ κάλλιστον ἐν τῇ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβείᾳ κεκτημένης, ταύτης δὲ ὡς ἔνι μάλιστα διὰ τῆς ἀποχῆς συνισταμένης, οὐ δέος ἐστὶ περὶ τοῦ πρὸς ἀνθρώπους δικαίου, μή πῃ τοῦτο παραθραύσωμεν, τήν γε πρὸς τοὺς θεοὺς ὁσίαν διασώζοντες. Σωκράτης μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἡδονὴν διαμφισβητοῦντας εἶναι τὸ τέλος οὐδ' ἂν πάντες, ἔφη, σύες καὶ τράγοι τούτῳ συναινῶσι, πεισθήσεσθαι ἐν τῷ ἥδεσθαι τὸ εὔδαιμον ἡμῶν κεῖσθαι, ἔς τ' ἂν νοῦς ἐν τοῖς πᾶσι κρατῇ· ἡμεῖς δέ, οὐδ' ἂν πάντες λύκοι ἢ γῦπες τὴν κρεωφαγίαν δοκιμάζωσιν, οὐ συγχωρήσομεν τούτοις δίκαια λέγειν, ἔς τ' ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀβλαβὲς ᾖ φύσει καὶ ἀφεκτικὸν τοῦ διὰ τῆς ἄλλων βλάβης αὑτῷ τὰς ἡδονὰς πορίζεσθαι. Ἐς οὖν τὸν περὶ τῆς δικαιοσύνης λόγον μεταβαίνοντες, ἐπείπερ ταύτην πρὸς τὰ ὅμοια δεῖν μόνα παρατείνειν εἰρήκασιν οἱ ἀντιλέγοντες, καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἄλογα διαγράφουσι τῶν ζώων, φέρε ἡμεῖς τὴν ἀληθῆ τε ὁμοῦ καὶ Πυθαγόρειον δόξαν παραστήσωμεν, πᾶσαν ψυχήν, ᾗ μέτεστιν αἰσθήσεως καὶ μνήμης, λογικὴν ἐπιδεικνύντες· τούτου γὰρ ἀποδειχθέντος, εἰκότως καὶ κατὰ τούτους πρὸς πᾶν ζῶον τὸ δίκαιον παρατενοῦμεν. Ἐροῦμεν δὲ τὰ παρὰ τοῖς παλαιοῖς συντόμως ἐπιτέμνοντες.

2. Διττοῦ δὴ λόγου κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς ὄντος, τοῦ μὲν ἐνδιαθέτου, τοῦ δὲ προφορικοῦ, καὶ πάλιν τοῦ μὲν κατωρθωμένου, τοῦ δὲ ἡμαρτημένου, ποτέρου ἀποστεροῦσι τὰ ζῶα διαρθρῶσαι προσῆκον. Ἆρά γε τοῦ ὀρθοῦ μόνου, οὐχ ἁπλῶς δὲ τοῦ λόγου; ἢ παντελῶς παντὸς τοῦ τε ἔσω καὶ τοῦ ἔξω προϊόντος; Ἐοίκασι δὴ τὴν παντελῆ στέρησιν αὐτῶν κατηγορεῖν, οὐ τὴν τοῦ κατωρθωμένου μόνον. Οὕτω γὰρ ἂν οὐκ ἄλογα, λογικὰ δὲ ἦν ἔτι τὰ ζῶα, καθάπερ σχεδὸν πάντες κατ' αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι. Σοφὸς μὲν γὰρ ἢ εἷς ἢ καὶ δύο κατ' αὐτοὺς γεγόνασιν, ἐν οἷς μόνοις ὁ λόγος κατορθοῦται, οἱ δὲ ἄλλοι φαῦλοι πάντες· κἂν οἱ μὲν ὦσι προκόπτοντες, οἱ δὲ χύσιν τῆς φαυλότητος ἔχοντες, εἰ καὶ πάντες ὁμοίως λογικοί· ὑπὸ δὲ τῆς φιλαυτίας προαγόμενοι ἄλογά φασι τὰ ζῶα ἐφεξῆς τὰ ἄλλα σύμπαντα, τὴν παντελῆ στέρησιν τοῦ λόγου διὰ τῆς ἀλογίας μηνύειν ἐθέλοντες· καίτοι εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, οὐ μόνον ἁπλῶς ὁ λόγος ἐν πᾶσι τοῖς ζώοις θεωρεῖται, ἐν πολλοῖς δὲ αὐτῶν καὶ ὑποβολὰς ἔχων πρὸς τὸ τέλειον.

3. Ἐπεὶ τοίνυν διττὸς ἦν, ὁ μὲν ἐν τῇ προφορᾷ, ὁ δὲ ἐν τῇ διαθέσει, ἀρξώμεθα πρότερον ἀπὸ τοῦ προφορι-

LIBER TERTIUS.

1. Neque ad temperantiam et parsimoniam, neque ad pietatem, quæ maxime ad contemplativam vitam faciunt, animalium esum conferre, sed potius ipsis adversari, duobus, o Firme Castrici, superioribus libris demonstravimus. Cum vero justitia præcipuam pulchritudinem suam in pietate erga deos obtineat, ea vero ex abstinentia maxime exsistat, timendum non est, ne jus erga homines aliqua ex parte violemus, si sanctitatem erga deos servaverimus. Ac Socrates quidem adversus eos qui voluptatem esse summum bonum asserebant, neque si omnes sues et hirci id comprobarent, crediturum unquam se esse, in voluptate felicitatem nostram esse sitam aiebat, quoad intellectus in omnibus dominaretur. Nos vero, neque si omnes lupi et vultures carnium esum laudent, unquam justa dicere his concedemus, quousque homo innoxius natura fuerit, et a comparandis sibi ex aliena injuria voluptatibus abstinuerit. Quocirca ad disputationem de justitia transeamus: ac quia eam erga similia sola pertingere asserunt, qui decreto huic contradicunt, et propterea irrationalia animalia a jure omni erga homines excludunt: age, nos veram simul ac Pythagoricam hac de re opinionem proferamus, atque animam omnem quæ sensus et memoriæ sit particeps, rationalem quoque esse demonstremus. Si enim demonstratum hoc fuerit, jus ad omnia animalia ex eorum etiam sententia pertinere constabit. Ea autem quæ apud veteres memoriæ prodita sunt, summatim referemus.

2. Cum duplex igitur ratio seu oratio sit ex Stoicorum sententia, altera interna (dicunt ἐνδιάθετον), quæ in animo disposita est, altera externa, quæ voce exprimitur, atque altera recta, altera depravata: utra ex his animalia privent, distinguendum videtur. Num quid recta tantum et non absolute omni ratione carere ipsa aiunt, an non omni prorsus tam quæ intrinsecus est, quam quæ extrinsecus procedit? Omnis sane rationis privationem penitus attribuere ipsis videntur, non solius rectæ: nam alioqui non irrationalia, sed rationalia cetera quoque animalia non secus atque omnes fere homines apud ipsos haberentur: quippe cum sapientes ex eorum sententia vel unus vel duo ad summum reperiantur, in quibus solis recta ratio conspicitur; reliqui pravi omnes sint, quamvis alii aliquantulum proficiant, alii in pravitatis fusione veluti delineantur. Omnes tamen nihilominus rationales apud ipsos sunt. Stoici igitur ex nimia sui affectione inducti cetera omnia animalia irrationalia appellant, nomine hoc irrationalis exprimere id volentes, quod privatum omnino ratione est. At si verum dicere oportet, non solum absolute ratio in omnibus animalibus spectatur, verum etiam in multis ex ipsis ratio ejusmodi conspicitur, quæ significationes prope ad perfectionem accedentes præ se ferant.

3. Quoniam igitur duplex ratio atque oratio est, ut diximus, altera in animi dispositione, altera in pronuntiatione

τοῦ καὶ τοῦ κατὰ τὴν φωνὴν τεταγμένου. Εἰ δὲ προφορικός ἐστι λόγος φωνὴ διὰ γλώττης σημαντικὴ τῶν ἔνδον καὶ κατὰ ψυχὴν παθῶν (κοινοτάτη γὰρ ἡ ἀπόδοσις αὕτη καὶ αἱρέσεως οὐδέπω ἐχομένη, ἀλλὰ μόνον τῆς τοῦ λόγου ἐννοίας), τί τούτου ἄπεστι τῶν ζώων ὅσα φθέγγεται; τί δὲ οὐχὶ καὶ ἃ πάσχει τῇ πρότερον, καὶ πρὶν εἰπεῖν ὃ μέλλει διενοήθη; λέγω δὴ διάνοιαν τὸ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ σιγὴν φωνούμενον. Τοῦ τοίνυν ὑπὸ τῆς γλώττης φωνηθέντος (ὅπως ἂν καὶ φωνηθῇ, εἴτε βαρβάρως εἴτε Ἑλληνικῶς εἴτε κυνικῶς ἢ βοεικῶς) λόγου γε ὄντος μέτοχα τὰ ζῶα τὰ φωνητικά, τῶν μὲν ἀνθρώπων κατὰ νόμους τοὺς ἀνθρωπείους φθεγγομένων, τῶν δὲ ζώων κατὰ νόμους, οὓς παρὰ τῶν θεῶν καὶ τῆς φύσεως εἴληχεν ἕκαστον. Εἰ δὲ μὴ ἡμεῖς ξυνίεμεν, τί τοῦτο; Οὐδὲ γὰρ τῆς Ἰνδῶν οἱ Ἕλληνες· οὐδὲ τῆς Σκυθῶν ἢ Θρᾳκῶν ἢ Σύρων οἱ ἐν τῇ Ἀττικῇ τραφέντες· ἀλλ' ἴσα κλαγγῇ γεράνων ὁ τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις ἦχος προσπίπτει. Καίτοι ἐγγράμματος τοῖς ἑτέροις ἡ αὐτῶν καὶ ἔναρθρος, ὡς καὶ ἡμῖν ἡ ἡμετέρα· ἄναρθρος δὲ καὶ ἀγράμματος ἡ τῶν Σύρων φέρε εἰπεῖν ἢ τῶν Περσῶν, ὡς καὶ πᾶσιν ἡ τῶν ζώων. Καθάπερ γὰρ ἡμεῖς ψόφου μόνου ἀντιλαμβανόμεθα καὶ ἤχου, ἀξύνετοι ὄντες τῆς φέρε Σκυθῶν ὁμιλίας, καὶ κλαγγάζειν δοκοῦσι καὶ μηδὲν διαρθροῦν, ἀλλ' ἑνὶ ψόφῳ χρῆσθαι μακροτέρῳ ἢ βραχυτέρῳ, τὸ παρηλλαγμένον δὲ αὐτοῦ εἰς σημασίαν οὐδαμῶς προσπίπτει, ἐκείνοις δὲ εὐσύνετος ἡ φθέγξις καὶ πολὺ τὸ διάφορον ἔχουσα, καθάπερ ἡμῖν ἡ συνήθης· οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ἡ ξύνεσις μὲν ἐκείνοις κατὰ γένος ἰδίως προσπίπτει, ἡμῖν δὲ ὁ ψόφος μόνος ἐξάκουστος, τῆς σημασίας ἐκλειπούσης, διὰ τὸ μηδένα διδαχθέντα τὴν ἡμετέραν διδάξαι ἡμᾶς διὰ τῆς ἡμετέρας τὴν ἑρμηνείαν τῶν λεγομένων παρὰ τοῖς ζώοις. Καίτοι εἰ δεῖ πιστεύειν τοῖς παλαιοῖς καὶ τοῖς ἐφ' ἡμῶν καὶ τῶν πατέρων γεγονόσιν, εἰσὶν οἳ λέγονται ἐπακοῦσαι καὶ σύνεσιν ἔχειν τῆς τῶν ζώων φθέγξεως· ὡς ἐπὶ μὲν τῶν παλαιῶν ὁ Μελάμπους καὶ ὁ Τειρεσίας καὶ οἱ τοιοῦτοι, οὐ πρὸ πολλοῦ δὲ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς, ἐφ' οὗ καὶ λέγεται, ὅτι τοῖς ἑταίροις συνόντος, χελιδόνος ἐπιστάσης καὶ φθεγγομένης, εἶπεν, ὅτι μηνύει ἡ χελιδὼν ταῖς ἄλλαις ὄνον πρὸ τοῦ ἄστεος πεπτωκέναι σίτου βαστάζοντα φορτίον, ὃ δὴ κεχύσθαι εἰς τὴν γῆν τοῦ ἀχθοφοροῦντος πεπτωκότος. Ἑταῖρος δὲ ἡμῶν ἐξηγεῖτό τις, οἰκέτου εὐτυχῆσαι παιδός, ὃς πάντα ξυνίει τὰ φθέγματα τῶν ὀρνίθων, καὶ ἦν πάντα μαντικὰ καὶ τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος ἀγγελτικά· ἀφαιρεθῆναι δὲ τὴν σύνεσιν, τῆς μητρὸς εὐλαβηθείσης, μὴ δῶρον αὐτὸν βασιλεῖ πέμψειεν, καὶ καθεύδοντος εἰς τὰ ὦτα ἐνουρησάσης.

4. Ἀλλ' ἵνα ταῦτα παρῶμεν διὰ τὸ ξύμφυτον ἡμῖν πάθος τῆς ἀπιστίας, ἀλλὰ τῶν γε ἐθνῶν τινα εἰσέτι καὶ νῦν ὅπως ξυγγένειαν ἔχει πρὸς τινων ζώων σύνεσιν τῆς φθέγξεως, οὐδεὶς οἶμαι ἠγνόηκεν. Ἄραβες μὲν κοράκων ἀκούουσι, Τυῤῥηνοὶ δ' ἀετῶν· τάχα δ' ἂν καὶ

constituta : ab ea primum exordiemur quæ profertur atque in voce consistit. Si itaque quæ extrinsecus profertur oratio, vox est quæ affectiones quæ intus et in anima sunt, lingua significat atque exprimit : hæc enim communis definitio est, nondum ulli sectæ addicta, sed quæ solam orationis notionem declarat : quid quæso ex his deest ceteris animalibus quæ voce prædita sunt? Nonne etiam hæc prius in anima afficiuntur, priusque cogitant, quam voce exprimant? Cogitationem enim id appello, quod in anima per silentium dicitur. Cum igitur quicquid voce per linguam effertur, quomodocumque, sive barbare, sive græce, sive canine, sive bovine expressum fuerit, oratio sit, ejus cetera quoque animalia quæ vocem habent, capacia sunt : sed homines quidem lege humana loquuntur, cetera animalia vero ea lege, qua a diis et natura concessum unicuique est. Si vero nos non intelligimus, quid id refert? Nam neque Indorum Græci, neque Scytharum, vel Thracum, vel Syrorum qui in Attica educati sunt linguam percipiunt; Sed non secus ac gruum clangor alterius alteri vocis sonus accidere consuevit. Cum tamen literata et articulata sua cujusque vox sit, quem ad modum nobis nostra : illiterata vero et inarticulata Syrorum, si ita incidat, aut Persarum nobis, sicut ceterorum animalium omnibus hominibus vox accidit. Quemadmodum enim nos sonitum quendam et strepitum solum percipimus, Scytharum verbi causa loquutionis imperiti : ita ut clangorem edere, et nihil dearticulate explicare, sed uno quodam sonitu longiore aut breviore uti illi nobis videantur : atque illa quidem soni varietas in significationem nullam omnino nobis cadit; illis vero sicut nobis nostra loquutio perceptu facilis occurrit, multamque distinctionem affert : eodem modo in cæteris animalibus accidit. Ipsis siquidem vox sua cujusque pro singulorum genere clara ac perceptibilis est : nobis sonitus solus inanis significatione omni carens auditur, atque id propterea evenit, quia nullum ex ipsis in lingua nostra eruditum ea interprete explicare nobis ea quæ apud cetera animalia dicerentur, potuerit. Si tamen credendum antiquis est, et iis qui ætate nostra et majorum nostrorum exstiterunt, sunt qui percepisse et intellexisse ceterorum animalium loquutionem dicantur. Sicut et veterum memoria Melampus et Tiresias, atque alii hujusmodi, et non multo ante Apollonius Tyaneus : de quo quidem fertur, quod cum in amicorum consuetudine esset, atque hirundo advolasset, ac nescio quid cecinisset, eam dixerit aliis nuntiare, ut accelerarent, propterea quod asinus frumenti sarcina onustus extra urbem cecidisset, atque id per terram diffusum jaceret. Amicus vero quidam noster narrare nobis solebat, se servum puerum forte quadam habuisse, qui loquutiones avium optime perciperet, quæ essent omnes divinatrices, et paulo post futura prænuntiarent : privatum vero ea intelligentia fuisse a matre ipsum aiebat, quæ cum timeret ne regi dono mitteretur, in aures dormientis imminxerat.

4. Ceterum ut hæc ob incredulitatis affectum, qui in nobis est insitus, in præsentia omittamus, nonnullas nationes cognationem quandam habere ad animalium quorundam loquutionem percipiendam, nemo est qui nesciat. Arabes corvorum, Tyrrheni aquilarum garritus intelligunt.

ἡμεῖς καὶ πάντες ἄνθρωποι συνετοὶ ἦμεν πάντων τῶν ζώων, εἰ καὶ ἡμῶν τὰ ὦτα δράκων ἔνιψε. Δηλοῖ γε μὴν καὶ τὸ ποικίλον καὶ διάφορον τῆς φθέγξεως αὐτῶν τὸ σημαντικόν. Ἄλλως γοῦν ἀκούεται, ὅταν φοβῆται, φθεγγόμενα, ἄλλως, ὅταν καλῇ, ἄλλως, ὅταν εἰς τροφὴν παρακαλῇ, ἄλλως, ὅταν φιλοφρονῆται, ἄλλως, ὅταν προκαλῆται εἰς μάχην· καὶ τοσοῦτόν ἐστι τὸ διάφορον, ὡς καὶ σφόδρα δυσπαρατήρητον τὴν παραλλαγὴν εἶναι διὰ τὸ πλῆθος καὶ τοῖς τὸν βίον εἰς [τὴν] τούτων τήρησιν καταθεμένοις. Κορώνης γοῦν καὶ κόρακος οἰωνισταὶ ἄχρι τινὸς πλήθους τὸ διάφορον σημειωσάμενοι, τὸ λοιπὸν εἴασαν, ὡς οὐκ ὂν ἀνθρώπῳ εὐπερίληπτον. Ὅταν δὲ πρὸς ἄλληλα φθέγγηται φανερά τε καὶ εὔσημα, εἰ καὶ μὴ πᾶσιν ἡμῖν γνώριμα, φαίνεται δὲ καὶ ἡμᾶς μιμούμενα καὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶτταν ἐκμανθάνοντα καὶ συνιέντα τῶν ἐφεστώτων, τίς οὕτως ἀναιδής, ὡς μὴ συγχωρεῖν εἶναι λογικά, διότι αὐτὸς οὐ συνίησιν, ὧν λέγουσιν; Κόρακες γοῦν καὶ κίτται ἐριθακοί τε καὶ ψιττακοὶ ἀνθρώπους μιμοῦνται καὶ μέμνηνται ὧν ἂν ἀκούσωσι καὶ διδασκόμενοι ὑπακούουσι τῷ διδάσκοντι, καὶ πολλοί γε ἐμήνυσαν δι' ὧν ἐδιδάχθησαν καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας κατὰ τὸν οἶκον. Ἡ δ' Ἰνδικὴ ὕαινα, ἣν Κοροκότταν οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι, καὶ ἄνευ διδασκάλου οὕτω φθέγγεται ἀνθρωπικῶς, ὡς καὶ ἐπιφοιτᾶν ταῖς οἰκίαις καὶ καλεῖν ὃν ἴδῃ εὐχείρωτον αὐτῇ, καὶ μιμεῖταί γε τοῦ φιλτάτου καὶ ᾧ ἂν πάντως ὑπακούσειεν ὁ κληθεὶς τὸ φθέγμα· ὡς καίπερ εἰδότας τοὺς Ἰνδοὺς διὰ τῆς ὁμοιότητος ἐξαπατᾶσθαι καὶ ἀναλίσκεσθαι ἐξιόντας τε καὶ πρὸς τὸ φθέγμα ὑπακούοντας. Εἰ δὲ μὴ πάντα μιμεῖται, μηδὲ πάντα εὐμαθῆ τῆς ἡμετέρας, τί τοῦτο; Οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπος πᾶς εὐμαθὴς ἢ μιμητικὸς οὐχ ὅτι τῆς τῶν ζώων, ἀλλ' οὐδὲ πέντε που διαλέκτων τῶν παρ' ἀνθρώποις. Τινὰ δὲ καὶ τῷ μὴ διδάσκεσθαι ἴσως οὐ φθέγγεται ἢ καὶ τῷ ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῶν τῆς φωνῆς ἐμποδίζεσθαι. Ἡμεῖς γοῦν, κατὰ Καρχηδόνα πέρδικος ἐπιπτάντος ἡμέρου, τρέφοντες τοῦτον, τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ τῆς συνηθείας εἰς πολλὴν ἡμερότητα αὐτὸν μεταβαλούσης, οὐ μόνον σαίνοντος καὶ θεραπεύοντος ᾐσθόμεθα καὶ προσπαίζοντος, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀντιφθεγγομένου πρὸς τὸ ἡμέτερον φθέγμα καὶ καθ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀποκρινομένου, ἀλλοίως ἢ καλεῖν ἀλλήλους εἰώθασιν οἱ πέρδικες. Οὔκουν σιωπῶντος, φθεγξαμένου δ' ἀντεφθέγξατο μόνον.

5. Ἱστορεῖται δὲ καὶ τῶν ἀφθόγγων [τινα] οὕτως ἑτοίμως ὑπακούειν τοῖς δεσπόταις, ὡς οὐκ ἄνθρωπος τῶν συνήθων. Ἡ γοῦν Κράσσου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ μύραινα ὀνομαστὶ καλουμένη προσῄει τῷ Κράσσῳ, ὃν καὶ οὕτως διέθηκεν, ὡς πενθῆσαι ἀποθανοῦσαν, τριῶν τέκνων ἀποβολὴν πρότερον μετρίως ἐνεγκόντα. Καὶ ἐγχέλεις δὲ πολλοὶ ἱστόρησαν τὰς ἐν Ἀρεθούσῃ καὶ σαπέρδας τοὺς περὶ Μαίανδρον ὑπακούοντας τοῖς καλοῦσιν. Οὐκοῦν φαντασία ἡ αὐτὴ τῇ τοῦ λέγοντος, ἐάν τε ἐπὶ γλῶτταν ἐξικνῆται, ἐάν τε μή. Πῶς οὖν οὐκ

Fortasse vero nos quoque, et alii omnes homines omnium animalium voces perciperemus, si etiam nostras aures draco abluisset. Varietas sane et diversitas vocis eorum præ se ferre significationem quandam procul dubio videtur. Alio enim modo cum timent, alio cum vocant, alio cum ad edendum invitant, alio cum benigne se mutuo excipiunt, alio cum ad pugnam provocant clamare audiuntur. Ac tanta quidem diversitas est, ut difficilis admodum in his ob multitudinem distinctio observatu etiam illis sit, qui totam vitam in hujuscemodi negotio collocarunt. Nam augures garrituum cornicis et corvi usque ad quendam numerum observatione facta, reliqua omiserunt, utpote quæ percipi ab homine non facile possent. Quando autem inter se non loquuntur, manifeste significant, etiam si non omnibus nobis nota ea sint. Quod si et nos imitari, et græcam linguam discere, et intelligere eos qui præsunt, conspiciantur, quis adeo impudens erit, ut esse rationalia propterea non concedat, quia ipse quæ dicunt, minime percipiat? Corvi enim et picæ et erithaci et psittaci homines imitantur, memoresque eorum sunt quæ audiunt, et dum docentur docentem auscultant ac percipiunt. Quin multi etiam his quæ didicerant, peccantes in domo indicarunt ac manifestarunt. Indica vero hyæna, quam corocottam indigenæ appellant, etiam sine ullo præceptore ita humanum in morem loquitur, ut ventitare ad domos soleat, et evocare, quemcunque a se facile expugnari posse cognovit. Carissimi enim et ejus, cui omnino obsequeretur vocatus, loquutionem imitatur: ita ut Indi licet id sciant, ex similitudine decepti ac voci obsequentes atque egredientes absumantur et pereant. Quod si non omnia animalia imitantur, neque omnia ad discendam loquutionem nostram idonea sunt, quid id refert? nam neque homines omnes dociles sunt aut apti ad imitandas nedum celerorum animalium voces, sed ne quinque quidem aliquas dialectos quæ apud homines sunt. Ut omittam quod aliqua ex ipsis etiam animalibus fortasse non loquantur, vel quia non docentur, vel quia instrumentorum vocis ineptudine præpediuntur. Nos quidem cum apud Carthaginem essemus, perdicem quandam mansuetam quæ advolaverat educavimus: ea procedente tempore in tantam mansuetudinem inducta est, ut non modo alluderet, adularetur, ac blandiretur, verum etiam ad vocem nostram vicissim reclamaret, et quatenus fieri poterat etiam responderet, diverso modo, quam cum se mutuo vocare perdices consueverunt. Non enim dum tacebam, sed dum loquebar et vocabam, ipsa vicissim vocem emittebat.

5. Ex voce item carentibus animalibus ita prompte nonnulla obsequuta fuisse dominis commemorantur, sicut ex hominibus nemo. Crassi enim Romani muræna ita erat assueta, ut dum nomine vocaretur, ad ipsum accederet. Quo quidem obsequio ita animum ejus affecerat, ut qui trium filiorum amissionem antea mediocriter tulerat, mortuam ipsam luxerit. Multi quoque anguillas in Arethusa et saperdas circa Mæandrum vocantes audire memoriæ tradiderunt. Dicentis igitur imaginatio sive exeat in linguam, sive non exeat, eadem procul dubio est.

ἄγνωμον μόνην λόγον τὴν ἀνθρώπου φωνὴν λέγειν, ὅτι ἡμῖν ξυνετή, τὴν δὲ τῶν ἄλλων ζώων παραιτεῖσθαι; Ὅμοιον γὰρ ὡς εἰ κόρακες τὴν σφῶν μόνην ἠξίουν εἶναι φωνήν, ἡμᾶς δ' εἶναι ἀλόγους, διότι οὐκ αὐτοῖς εὔσημα φθεγγόμεθα· ἢ οἱ Ἀττικοὶ εἰ μόνην τὴν Ἀτθίδα ἔλεγον φωνήν, τοὺς δὲ ἄλλους ἀλόγους ἡγοῦντο τοὺς λέξεως Ἀττικῆς ἀμοιροῦντας. Καίτοι θᾶττον ἂν κόρακος ξύνεσιν λάβοι ὁ Ἀττικὸς ἢ Σύρου ἢ Πέρσου συρίζοντος καὶ περσίζοντος. Ἀλλὰ μήποτε ἄτοπον ἐκ τῆς εὐσυνέτου φθέγξεως ἢ μὴ ἢ τῆς σιγῆς καὶ φωνῆς τὸ λογικὸν κρίνειν καὶ τὸ ἄλογον. Οὕτω γὰρ καὶ τὸν ἐπὶ πᾶσι θεὸν καὶ τοὺς ἄλλους τῷ μὴ φθέγγεσθαι φαίη ἄν τις μὴ εἶναι λογικούς. Ἀλλ' οἵ γε θεοὶ σιγῶντες μηνύουσι καὶ συνιᾶσιν αὐτῶν ὄρνιθες θᾶττον ἢ ἄνθρωποι καὶ συνέντες ἀπαγγέλλουσιν ὡς δύνανται καὶ τοῖς ἀνθρώποις εἰσὶ κήρυκες ἄλλοι ἄλλων θεῶν· Διὸς μὲν ἀετός, Ἀπόλλωνος δὲ ἱέραξ καὶ κόραξ, Ἥρας δὲ πελαργός, Ἀθηνᾶς δὲ αὖ κρέξ τε καὶ γλαῦξ, καὶ Δήμητρος γέρανος, καὶ ἄλλων ἄλλοι. Καὶ μὴν καὶ ἡμῶν οἱ παρατηροῦντες καὶ οἱ σύντροφοι γιγνώσκουσιν αὐτῶν τὰ φθέγματα. Ὁ γοῦν κυνηγέτης ἀπὸ τῆς ὑποκρίσεως ᾔσθετο τοῦ κυνὸς ὑλακτοῦντος νῦν μὲν ὅτι ζητεῖ τὸν λαγών, νῦν δὲ ὅτι εὗρεν, νῦν δὲ ὅτι διώκει, νῦν δὲ ὅτι ἔλαβεν, καὶ πλανωμένου, ὅτι πλανᾶται. Καὶ ὁ βουκόλος οἶδεν, ὅτι ἡ βοῦς πεινῇ ἢ διψῇ ἢ κέκμηκεν ἢ ὀργᾷ ἢ τὸν μόσχον ζητεῖ· καὶ λέων βρυχώμενος δηλοῖ ὅτι ἀπειλεῖ, καὶ λύκος ὠρυόμενος ὅτι κακῶς πράσσει, καὶ οἷς βληχώμεναι οὐκ ἔλαθον τὸν ποιμένα ὅτου δέονται.

6. Οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνα ἔλαθεν ἡ τῶν ἀνθρώπων φωνή, οὐχ ὀργιζομένων, οὐ φιλοφρονουμένων, οὐ καλούντων, οὐχ ἡ διώκουσα, οὐχ ἡ αἰτοῦσα, οὐχ ἡ διδοῦσα, οὐδεμία ἁπλῶς, ἀλλὰ πάσαις οἰκείως ὑπήκουσαν. Ὅπερ ἀδύνατον ποιεῖν μὴ τοῦ ὁμοίου τῇ συνέσει τῷ ὁμοίῳ ἐνεργοῦντος. Σωφρονίζονται δὲ καὶ μέλεσι καὶ ἥμεροι ἐξ ἀγρίων γίγνονται ἔλαφοι καὶ ταῦροι καὶ ἕτερα ζῶα. Διαλεκτικῆς μὲν γὰρ αὐτοί φασιν οἱ τὸ ἄλογον αὐτῶν καταψηφιζόμενοι ἐπαΐειν τοὺς κύνας, κεχρῆσθαί τε τῷ διὰ πλειόνων διεζευγμένῳ ἰχνεύοντας, ὅταν εἰς τριόδους ἀφίκωνται. Ἤτοι γὰρ ταύτην ἢ ἐκείνην ἢ τὴν ἑτέραν ἀπεληλυθέναι τὸ θηρίον· οὔτε δὲ ταύτην, οὔτε ταύτην· ταύτην ἄρα, καθ' ἣν λοιπὸν καὶ διώκειν. Ἀλλ' ἕτοιμον λέγειν, φύσει ταῦτα ποιεῖν, ὅτι μηδεὶς αὐτὰ ἐξεδίδαξεν, ὡς δὴ καὶ ἡμῶν τὸν λόγον οὐ φύσει κεκληρωμένων, εἰ καί τινα τίθεμεν τῶν ὀνομάτων αὐτοὶ διὰ τὸ καὶ πρὸς τοῦτο ἐπιτηδείως ἔχειν κατὰ φύσιν. Εἰ μέντοι πιστεύειν δεῖ Ἀριστοτέλει, καὶ διδάσκοντα ὤφθη οὐ μόνον τῶν ἄλλων τι ποιεῖν τὰ τέκνα τὰ ζῶα, ἀλλὰ καὶ φθέγγεσθαι, ὡς ἀηδὼν τὸν νεοττὸν ᾄδειν. Καὶ ὡς αὐτός γέ φησιν, πολλὰ μὲν παρ' ἀλλήλων μανθάνει ζῶα, πολλὰ δὲ καὶ παρ' ἀνθρώπων, καὶ πᾶς αὐτῷ ἀληθεύοντι μαρτυρεῖ, πᾶς μὲν πωλοδάμνης, πᾶς δὲ ἱπποκόμος τε καὶ ἱππεὺς καὶ ἡνίοχος, πᾶς δὲ κυνηγέτης τε καὶ ἐλεφαν-

Quare quo pacto absurdum non sit, si solam hominis vocem orationem velimus appellare, propterea quod a nobis percipitur, reliquas ceterorum animalium repudiemus, non video. Perinde enim est ac si corvi solam suam orationem esse censerent, nos vero irrationales propterea putarent, quia non perspicua ipsis loquamur : aut Attici solam Atticam vocem orationem esse dicerent, ceteros autem qui Atticæ loquutionis essent expertes, irrationales esse existimarent. Et tamen corvi vocem citius perciperet Atticus, quam Syri aut Persæ Syrice et Persice loquentium. Sed ex perceptione et ignoratione loquutionis, aut ex silentio et voce rationale et irrationale judicare consentaneum non est. Propterea quod eadem de causa et deum qui supra omnes est, et ceteros omnes, quia non loquuntur, non esse rationales dicere quispiam posset. Sed dii quidem tacendo res indicant. Et eorum significationes aves celerius, quam homines percipiunt, et percipientes nobis eo quo possunt modo, denuntiant. Et aliæ aliorum deorum nuntiæ hominibus sunt : Jovis aquila, Apollinis accipiter et corvus, Junonis ciconia, crex et noctua Minervæ, Cereris grus, ac ceterorum aliæ. Quin etiam ex nobis ii qui observant et simul cum aliquibus animalibus vitam traducunt, quid sibi velint ipsorum voces agnoscunt. Venator siquidem ex latratus diversitate canem modo quærere leporem, modo invenisse, modo cepisse, modo temere vagari animadvertit. Bubulcus item bovem alias esurire, alias sitire, nunc defatigatum esse, nunc in venerem incitari, modo vitulum quærere, ex vario mugitu ejus intelligit. Leo quoque rugitu minas præfert; sicut lupus ululatu affictari se indicat. Balando etiam, oves qua re indigeant, pastoribus perspectum est.

6. Sed neque ipsas hominum vox latet, sive irascantur, sive blandiantur, sive vocent, sive fugent, sive petere, aut dare quicpiam velint : sed omnibus hujuscemodi vocibus accommodate obtemperare conspiciuntur. Id quod fieri nullo modo posset, nisi quod simile intelligentia est, ad simile responderet. Mitigantur etiam modulationibus quibusdam cervi et tauri et alia animalia, et ex agrestibus mansueti redduntur. Adde quod illi etiam ipsi qui irrationalia esse cetera animalia decernunt, dialecticæ quodam modo capaces esse canes asserunt, utique eo proposito quod ex pluribus disjunctum appellant, dum feras investigando in trivium aliquod pervenerint. Ita enim eos ratiocinari aiunt, vel hac, vel istac, vel illac fera abiit. Sed neque hac, neque istac : ergo illac aufugit : quod ubi collegerunt, se in cursum illac conjicere solere. Tametsi in promptu esse ipsis responsio potest, quod insita hæc natura habeant canes, propterea quod a nemine fuerint edocti : quasi videlicet nos quoque rationem seu orationem natura insitam non habeamus, etiam si quasdam nomina postea ipsi imponamus, quia et ad id apti natura simus. Si tamen credendum Aristoteli est, cetera animalia docere natos suos conspiciuntur, non solum quo pacto aliquid aliud faciant, verum etiam quo modo vocem emittant : sicut luscinia pullos suos canere docet. Atque ut ipse etiam inquit, multa sunt, quæ a se mutuo, multa item quæ ab hominibus cetera animalia discere consueverunt. Cui sane, quod verum dicat, omnes attestantur, omnes pullorum equinorum domitores, equisones omnes, equites, aurigæ, venatores, bubulci, elephantorum præsides, omnes

τιστὴς καὶ βουκόλος καὶ οἱ τῶν θηρίων διδάσκαλοι, οἵ τε τῶν ὀρνίθων πάντες. Ἀλλ᾽ ὁ μὲν εὐγνώμων καὶ ἐκ τούτων μεταδίδωσι συνέσεως τοῖς ζώοις, ὁ δὲ ἀγνώμων καὶ ἀνιστόρητος αὐτῶν φέρεται συνεργῶν αὐτοῦ τῇ εἰς αὐτὰ πλεονεξίᾳ. Καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλε κακολογήσειν καὶ διαβαλεῖν, ἃ κατακόπτειν ὡς λίθον προῄρηται; Ἀλλ᾽ Ἀριστοτέλης γε καὶ Πλάτων Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Πυθαγόρας Δημόκριτός τε καὶ ὅσοι ἐφρόντισαν τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῶν ἑλεῖν, ἔγνωσαν τὸ μετέχον τοῦ λόγου.

7. Δεικτέον δὲ καὶ τὸν ἐντὸς αὐτῶν καὶ ἐνδιάθετον. Φαίνεται δὲ ἡ παραλλαγή, ὥς φησί που καὶ Ἀριστοτέλης, οὐκ οὐσίᾳ διαλλάττουσα, ἀλλ᾽ ἐν τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον θεωρουμένη· καθάπερ πολλοὶ οἴονται καὶ τὴν θεῶν πρὸς ἡμᾶς ἐξηλλάχθαι, οὐ κατ᾽ οὐσίαν οὔσης τῆς διαφορᾶς ταύτης, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀκριβὲς ἢ μὴ τοῦ λόγου. Καὶ ὅτι μὲν ἄχρι γε αἰσθήσεως τῆς τε ἄλλης ὀργανώσεως τῆς τε κατὰ τὰ αἰσθητήρια καὶ τῆς κατὰ σάρκα ὁμοίως ἡμῖν διάκειται, πᾶς σχεδὸν συγκεχώρηκεν. Καὶ γὰρ οὐ μόνον τῶν κατὰ φύσιν παθῶν τε καὶ κινημάτων τῶν διὰ τούτων ὁμοίως ἡμῖν κεκοινώνηκεν, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ τῶν παρὰ φύσιν καὶ νοσωδῶν ἐν αὐτοῖς θεωρουμένων. Οὐκ ἂν δέ τις εὖ φρονῶν διὰ τὸ ἐξηλλαγμένον τῆς ἕξεως τοῦ σώματος ἄδεκτα λογικῆς εἴποι διαθέσεως, ὁρῶν καὶ ἐπ᾽ ἀνθρώπων πολλὴν τὴν παραλλαγὴν τῆς ἕξεως κατά τε γένη καὶ ἔθνη, καὶ ὅμως λογικοὺς συγχωρῶν πάντας. Ὄνος μέν γε κατάῤῥῳ ἁλίσκεται, κἂν εἰς πνεύμονα αὐτῷ ῥυῇ τὸ νόσημα, ἀποθνήσκει ὥσπερ ἄνθρωπος· ἵππος δὲ καὶ ἔμπυος γίνεται καὶ φθίνει, ὥσπερ ἄνθρωπος, καὶ τέτανος λαμβάνει ἵππον καὶ ποδάγρα καὶ πυρετὸς καὶ λύσσα, ὁπότε καὶ κατωπιᾷν λέγεται. Καὶ ἡ κύουσα ἵππος, ἐπειδὰν ὀσφρήσηται λύχνου ἀπεσβεσμένου, ἀμβλίσκει ὡς ἄνθρωπος. Πυρέττει δὲ καὶ βοῦς καὶ μαίνεται, καθάπερ καὶ ὁ κάμηλος. Κορώνη δὲ ψωριᾷ καὶ λεπριᾷ, καὶ κύων, οὗτος μέν γε καὶ ποδαγριᾷ καὶ λυσσᾷ. Ὗς δὲ βραγχᾷ, καὶ ἔτι μᾶλλον κύων, καὶ τὸ πάθος ἐν ἀνθρώπῳ ἀπὸ τοῦ κυνὸς κυνάγχη κέκληται. Καὶ τὰ γνώριμα, ἐπεὶ σύννομα ταῦτα ἡμῖν τὰ ζῶα, τῶν δὲ ἄλλων ἐσμὲν ἄπειροι διὰ τὸ ἀσύνηθες. Καὶ εὐνουχιζόμενα δὲ μαλακίζεται. Οἱ μέν γε ἀλεκτρυόνες οὐδὲ ᾄδουσιν ἔτι, ἀλλὰ τὴν φωνὴν ἐπὶ τὸ θῆλυ μεταβάλλουσιν, ὥσπερ ἄνθρωποι, βοός τε κέρατα καὶ φωνὴν οὐκ ἔστι διαγνῶναι τομίου καὶ θήλεος· οἱ δὲ ἔλαφοι οὐκέτι ἀποβάλλουσι τὰ κέρατα, ἀλλὰ συνέχουσιν, ὡς εὐνοῦχοι τὰς τρίχας, μὴ ἔχοντες δὲ οὐ φύουσιν, ὥσπερ οἱ πρὶν πώγωνα ἐκφῦσαι ἐκτμηθέντες. Οὕτως σχεδὸν ἁπάντων τὰ σώματα ὁμοίως τοῖς ἡμετέροις κατὰ τὰ πάθη.

8. Τά γε μὴν τῆς ψυχῆς πάθη ὅρα εἰ μὴ πάντα ὅμοια, καὶ πρῶτά γε τὴν αἴσθησιν. Οὐ γὰρ δὴ ἀνθρώπου μὲν ἡ γεῦσις χυμῶν, ἡ δὲ ὄψις χροιῶν ἢ ὀσμῶν ἡ ὄσφρησις ἀντιλαμβάνεται, ἢ ψόφων ἡ ἀκοή, ἢ θερμῶν ἢ ψυχρῶν ἡ ἁφὴ ἢ τῶν ἄλλων ἁπτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν

denique bestiarum atque avium magistri. Ex quorum quidem consideratione qui prudens atque æquus æstimator rei est, intelligentiæ cetera quoque animalia capacia esse procul dubio concedet, iniquus vero atque inconsideratus temere ad suo, quod ex ipsis evenit, commodo patrocinandum feretur. A maledicendo enim et calumniando scilicet temperabit, qui trucidare ac contundere perinde ac lapidem ipsa non veretur. At vero Aristoteles, Plato, Empedocles, Pythagoras, Democritus, atque omnes qui veritatem de ipsis investigare studuerunt, participes esse rationis ceteras quoque animantes censuere.

7. Restat enim ut rationem atque orationem quæ intrinsecus in animo disposita est, inesse quoque in ipsis demonstremus. Videtur autem diversitas esse, ut ipse quoque inquit Aristoteles, non in essentia, sed in eo quod magis et minus consideratur. Quomodo deos quoque a nobis differre nonnulli opinantur, ut discrimen inter nos et eos non in substantia, sed in magis vel minus exquisita ratione constitutum esse intelligatur. Ac quantum quidem ad sensus attinet, atque aliam instrumentariam tum sentientium partium, tum carnis totius dispositionem, non secus ac nos affecta esse cetera animalia, nemo fere est, qui non concedat. Non enim solum in naturalibus affectionibus et motionibus quæ in his exsistunt, similitudinem nobiscum habent : verum etiam in iis quæ præter naturam accidunt, morbosaque sunt, magna inter nos et ipsa communicatio est. Neque enim ob diversitatem habitus ac formæ corporis recte sentiens quispiam asserere ea expertia esse rationis atque orationis debet : cum in hominibus quoque multam hujuscemodi pro gentium et populorum diversitate varietatem conspiciat, et tamen omnes nihilo minus esse rationales concedat. Asinus igitur, ut ad rem veniamus, pituitæ destillatione corripi consuevit, quæ si in pulmonem defluxerit, non secus atque homo malo conficitur atque interit. Equus suppuratus evadit, et sicut homo consumitur ac tabescit. Rigor item equum invadit et podagra et febris et rabies, quando etiam κατωπιᾷν, hoc est demisso in terram capite ferri, dicitur. Equa uterum gestans si lucernam exstinctam olfecerit, abortum facit : id quod contingere etiam homini solet. Bos quoque et febri corripitur, et furit, quemadmodum et camelus. At cornix et scabie et lepra afficitur, sicut etiam canis : sed canis tamen etiam podagram patitur, et rabie agitatur. Sus raucedine vexatur : ac magis etiam canis : unde morbus etiam in homine a cane κυνάγχη, id est caninangina, appellatus est. Atque hæc nota nobis sunt, quia in animalibus contingunt, quæ nobiscum versantur : aliorum vero multorum ob insuetudinem ignari sumus. Animalia præterea si exsecta fuerint, effeminantur : et galli non amplius canunt, sed vocem in modum feminæ immutant, sicut homines consueverunt. Bovis item secti et feminæ cornua et vocem dignoscere non licet. Cervi vero cornua non amplius amittunt, sed retinent, sicut eunuchi capillos : si vero cornibus adhuc careant, cum exsecantur, ea non amplius producunt, quemadmodum qui prius quam barbam emiserint, facti eunuchi sunt. Atque ita in omnibus fere corpora eo modo quo nostra in morbis suscipiendis sese habent.

8. Animæ vero affectiones vide an non omnia quoque similia sint. Ac primum, ut de sensu agamus, non sane hominis gustus succos, visus colores, olfactus odores, sonos auditus, calida vero aut frigida atque alia ejusmodi tactus percipit. Neque enim carere sensibus cetera ani-

ζώων ἁπάντων ὁμοίως. Οὐδὲ ταύτης μὲν ἀφῄρηται τὰ ζῶα, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωποι, λογικῆς δὲ ἀμοιροῦσι διὰ τοῦτο· ἐπεὶ οὕτω γε καὶ οἱ θεοὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωποι λογικῆς στερήσονται, ἢ ἡμεῖς, εἴπερ οἱ θεοὶ λογικοί. Αἰσθήσεως μέν γε καὶ πλεονεκτεῖν ἔοικε μᾶλλον τὰ ζῶα. Τίς μὲν γὰρ ἀνθρώπων τοσοῦτον βλέπει (οὐδὲ γὰρ ὁ μυθευόμενος Λυγκεὺς) ὅσον ὁ δράκων; ὅθεν καὶ τὸ βλέπειν δρακεῖν λέγουσιν οἱ ποιηταί. Τὸν δὲ ἀετὸν καὶ ὑψόθεν ὄντα οὐκ ἔλαθε πτώξ. Τίς δὲ ὀξυηκοώτερος γεράνων, αἳ ἀπὸ τοσούτων ἀκούουσιν, ὅπως οὐδὲ ἀνθρώπων τις ὁρᾷ. Τῇ μὲν γὰρ ὀσφρήσει τοσούτῳ πλεονεκτεῖ σχεδὸν πάντα τὰ ζῶα, ὡς ἐκείνοις προσπίπτειν τὰ ἡμᾶς λανθάνοντα, καὶ κατὰ γένος ἐπιγινώσκειν ἕκαστον ἤδη καὶ ἐξ ἴχνους ὀσφραινόμενα. Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἡγεμόσι κυσὶ χρῶνται, εἰ δεῖ ἐλθεῖν ἐπὶ σῦν ἢ ἔλαφον· καὶ ἡμῶν μὲν ὀψὲ ἡ τοῦ ἀέρος κατάστασις ἅπτεται, τῶν δὲ ἄλλων ζώων εὐθύς, ὡς τούτοις τεκμηρίοις χρῆσθαι τοῦ μέλλοντος. Τὴν δὲ τῶν χυμῶν διάκρισιν οὕτως οἶδεν, ὡς ἐξακριβοῦν καὶ τὰ νοσερὰ καὶ τὰ ὑγιεινὰ καὶ τὰ δηλητήρια, ὡς οὐδὲ ἀνθρώπων οἱ ἰατροί. Φρονιμώτερα δέ φησιν ὁ Ἀριστοτέλης εἶναι τὰ εὐαισθητότερα. Σωμάτων δὲ παραλλαγαὶ εὐπαθῆ μὲν ἢ δυσπαθῆ ποιῆσαι δύνανται, καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον πρόχειρον ἔχειν τὸν λόγον, κατ' οὐσίαν δὲ τὴν ψυχὴν ἐξαλλάττειν οὐ δύνανται, ὅπου γε οὐδὲ τὰς αἰσθήσεις οὐδὲ τὰ πάθη ἔτρεψεν, οὐδὲ τέλεον ἐκδεδηκυίας ἐποίησεν. Ἐν οὖν τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἡ διαφορὰ συγχωρείσθω, οὐκ ἐν τῇ τελείᾳ στερήσει· οὐδ' ἐν τῷ καθάπαξ τὸ μὲν ἔχειν, τὸ δὲ μή· ἀλλ' ὡς ἐν ἑνὶ γένει τὸ μὲν ὑγιεινότερον σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ἧττον, καὶ ἐπὶ νόσου ὁμοίως πολὺ τὸ διάφορον, ἔν τε εὐφυΐαις καὶ ἀφυΐαις, οὕτω καὶ ἐν ψυχαῖς ἡ μὲν ἀγαθή, ἡ δὲ φαύλη. Καὶ τῆς φαύλης ἡ μὲν μᾶλλον, ἡ δὲ ἧττον· καὶ τῶν ἀγαθῶν οὐχ ἡ αὐτὴ ἰσότης, οὐδὲ ὁμοίως Σωκράτης ἀγαθὸς καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων, οὐδ' ἐν ὁμοδόξοις ἡ ταυτότης. Οὐ τοίνυν οὐδ' εἰ μᾶλλον ἡμεῖς νοοῦμεν ἢ τὰ ζῶα, διὰ τοῦτο ἀφαιρετέον τῶν ζώων τὸ νοεῖν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ πέτεσθαι τοὺς πέρδικας, ὅτι μᾶλλον αὐτῶν ἱέρακες πέτονται· οὐδὲ τοὺς ἄλλους ἱέρακας, ὅτι καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁ φασσοφόνος. Συμπάσχειν μὲν οὖν δοίη ἄν τις ψυχὴν σώματι καὶ πάσχειν τι πρὸς αὐτοῦ εὖ ἢ κακῶς διακειμένου, μεταβάλλειν δὲ τὴν αὐτῆς φύσιν οὐδαμῶς. Εἰ δὲ συμπάσχει μόνον καὶ χρῆται αὐτῷ ὡς ὀργάνῳ, δράσειε μὲν ἂν δι' αὐτοῦ πολλά, ἀλλοίως ὀργανωμένου ἢ ὡς ἡμῖν, ὧν ἡμεῖς δρᾶν ἀδύνατοι, καὶ συμπάθοι ἄν πως διακειμένου, οὐ μέντοι τὴν αὐτῆς ἐξαλλάξειε φύσιν.

9. Ὅτι τοίνυν καὶ λογική ἐν αὐτοῖς ἐστι καὶ οὐκ ἀφῄρηται φρονήσεως ἐπιδεικτέον. Πρῶτον μὲν ἕκαστον οἶδεν, εἴτε ἀσθενές ἐστιν εἴτε ἰσχυρόν, καὶ τὰ μὲν φυλάττεται, τοῖς δὲ χρῆται, ὡς πάρδαλις μὲν ὀδοῦσιν, ὄνυξι δὲ λέων καὶ ὀδοῦσιν, ἵππος δὲ ὁπλῇ, καὶ βοῦς κέρασι, καὶ ἀλεκτρυὼν μὲν πλήκτρῳ, σκορπίος δὲ κέντρῳ· οἱ δ' ἐν Αἰγύπτῳ ὄφεις πτύσματι (ὅθεν καὶ

malia dicenda sunt, quia non sunt homines. Sicut neque nobis ratio est eripienda, quia rationales dii sunt. Immo sensibus longe superari nos ab aliis animalibus constat. Quis enim homo est, etiamsi ille sit qui in fabulis fertur Lynceus, qui tantum cernat, quantum draco? a quo etiam videre δρακεῖν a poetis dictum est. Aquilam vero e sublimi etiam aere dispicientem dama non latet. Quis acutius audit quam grues? quæ ex tanto intervallo percipere sonos consueverunt, quanto ne prospicere quidem homines possunt. Nam olfactu hominibus cetera fere omnia animalia adeo antecellunt, ut ejus sagacitatem ea, quæ nos latent, minime effugiant: quippe cum unumquodque singillatim ex vestigio ipso olfaciendo agnoscant. Unde etiam homines ducatu canum uti solent, ut intelligant, qua sibi ad aprum aut cervum inveniendum adeundum sit: aeris vero constitutio sero a nobis, cito ab aliis animalibus largitur, ita ut ab ipsis futuræ tempestatis argumenta sumamus. Succorum autem distinctionem adeo exactam habent, ut morbosa, salubria et venenosa melius et exquisitius discernant, quam quivis ex hominibus medicus queat. At quæ vegetioribus sensibus prædita sunt, ea esse etiam prudentiora Aristoteles asserit. Corporum vero diversitas, ut vel facile vel difficulter patiantur, vel magis vel minus promptam rationem habeant, efficere potest: immutare vero animam in essentia non potest, quandoquidem neque sensus neque affectiones aut immutavit aut prorsus abstulit. In eo igitur esse differentiam concedendum est, quod vel magis vel minus ratione seu oratione prædita sint, non quod penitus ea careant: neque quod nos eam habeamus, illa non habeant. Quemadmodum enim in uno et eodem genere corporum et in aptitudine ad sanitatem aut morbum suscipiendum magna diversitas est: sic in animabus quoque aliæ bonæ, aliæ pravæ reperiuntur: et ex pravis aliæ magis, aliæ minus ejusmodi sunt, et in bonis quoque non eadem paritas est. Neque enim bonus Socrates et Aristoteles et Plato simili modo est. Quin etiam neque in iis qui ejusdem sunt sententiæ, est eadem penitus conformitas. Non igitur si nos quoque magis quam cetera animalia intelligimus, adimenda propterea ceteris animalibus intelligentia est. Quemadmodum neque volatu privandæ perdices sunt, quia ipsis accipitres vehementius volant; neque accipitres alii volatu carere censendi sunt, quia ipsis et aliis omnibus præstat qui palumbarius nuncupatur. Consensum igitur quendam habere animam cum corpore concedere quispiam posset, ita ut ab eo bene vel male affecto afficiatur quidem etiam ipsa, sed naturam tamen non mutet. Quod si simul cum corpore tantummodo afficitur anima, eoque ut instrumento utitur, multa per id, si diverso modo quam nostrum fuerit dispositum, facere poterit, quæ nos nequimus: simulque cum eo quodammodo affecto afficietur, non naturam immutabit.

9. Rationalem itaque animæ vim in ceteris quoque animalibus esse, neque ea prudentia carere demonstrandum est. Primum enim unumquodque imbecillumne an robustum sit optime novit: atque ob id ab aliis cavet, aliis ad defensionem sui utitur: pardalis siquidem dentibus sese tuetur: leo unguibus et item dentibus: equus ungulis: bos cornibus: gallus calcari: scorpius aculeo. Ægyptii vero serpentes sputo se defendunt, unde etiam πτυάδες,

πτυάδες καλοῦνται) τυφλοῦσι τὰς ὄψεις τῶν ἐπιόντων, ἄλλο δὲ ἄλλῳ χρῆται, σῶζον ἑαυτὸ ἕκαστον. Πάλιν τὰ μὲν ἐκποδὼν νέμεται τῶν ἀνθρώπων, ὅσα ἰσχυρά. Τὰ δὲ ἀγεννῆ ἐκποδὼν μὲν τῶν ἰσχυροτέρων θηρίων, τοὔμπαλιν δὲ μετὰ τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἢ πόῤῥωτέρω μέν, ὡς στρουθοὶ ἐν ὀροφαῖς καὶ χελιδόνες, ἢ καὶ συνανθρωποῦντα, ὡς οἱ κύνες· ἀμείβει δὲ καὶ τόπους κατὰ τὰς ὥρας, καὶ πᾶν ὅσον τὸ συμφέρον οἶδεν. Ὁμοίως δ' ἄν τις καὶ ἐπὶ ἰχθύων ἴδοι τὸν τοιοῦτον λογισμὸν καὶ ἐπ' ὀρνίθων. Ἃ δὴ ἐπὶ πλέον συνῆκται τοῖς παλαιοῖς ἐν τοῖς περὶ ζώων φρονήσεως, τοῦ ταῦτα πολυπραγμονήσαντος ἐπὶ πλέον Ἀριστοτέλους λέγοντος πᾶσι τοῖς ζώοις μεμηχανῆσθαι πρὸς τὸν βίον καὶ σωτηρίαν τῶν τέκνων τὰς οἰκήσεις.

10. Ὁ δὲ φύσει λέγων αὐτοῖς προσεῖναι ταῦτα ἀγνοεῖ λέγων ὅτι φύσει ἐστὶ λογικά, ἢ ὡς, τοῦ λόγου μὴ φύσει ἐν ἡμῖν συνισταμένου, καὶ τῆς τελειώσεως μὴ καθὸ πεφύκαμεν τὴν αὔξησιν λαμβανούσης. Τὸ μέν γε θεῖον οὐδὲ διὰ μαθήσεως λογικὸν γέγονεν· οὐ γὰρ ἦν ὅτε ἦν ἄλογον, ἀλλ' ἅμα τε ἦν καὶ λογικὸν ἦν, καὶ οὐ κεκώλυται εἶναι λογικόν, ὅτι οὐ διὰ διδασκαλίας ἀνέλαβε τὸν λόγον. Καίτοι ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, τὰ μὲν πολλὰ ἐν αὐτοῖς ἡ φύσις ἐδίδαξε, τὰ δὲ ἤδη παρέσχε καὶ ἡ μάθησις· διδάσκονται δὲ τὰ μὲν ὑπ' ἀλλήλων, τὰ δέ, ὡς ἔφαμεν, ὑπ' ἀνθρώπων. Καὶ ἔχει γε μνήμην, ἥπερ εἰς ἀνάληψιν λογισμοῦ καὶ φρονήσεως ἐτύγχανεν οὖσα κυριωτάτη. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ κακίαι καὶ οἱ φθόνοι ἐν αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ οὕτω κέχυνται, ὥσπερ ἐν ἀνθρώποις· ἐστὶ γὰρ αὐτῶν ἡ κακία κουφοτέρα τῆς ἀνθρώπων. Αὐτίκα ἀνὴρ μὲν οἰκοδόμος οἰκίας θεμέλια οὐκ ἂν καταβάλοι ὅτι μὴ νήφων, οὐδὲ ναυπηγὸς νεὼς τρόπιν μὴ ὑγιαίνων, οὐδὲ γεωργὸς ἄμπελον φυτεῦσαι μὴ πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν ἔχων, παιδοποιοῦνται δὲ σχεδὸν πάντες μεθύοντες. Ἀλλ' οὐ τά γε ζῶα· ζωογονεῖ δὲ τέκνων ἕνεκα, καὶ τὰ πλεῖστα, ὅταν ἐγκύμονα ποιήσῃ τὴν θήλειαν, οὔτε αὐτὰ ἐπιβαίνειν ἐπιχειρεῖ, οὔτε τὸ θῆλυ ἀνέχεται. Ἡ δὲ ὕβρις ὅση ἐν τούτοις ἡ ἀνθρώπειος καὶ ἀκολασία δήλη. Οἶδε δὲ ἐπὶ τῶν ζώων τὰς ὠδῖνας ὁ σύνοικος, καὶ συνωδίνει γε τὰ πολλά, ὥσπερ καὶ ἀλεκτρυόνες· τὰ δὲ καὶ συνεκλέπει, ὡς ταῖς περιστεραῖς οἱ ἄῤῥενες· καὶ τόπου προνοεῖ, οὗ μέλλουσι τίκτειν. Καὶ γεννῆσαν ἕκαστον ἐκκαθαίρει τὸ γεννώμενον καὶ ἑαυτό. Παρατηρήσας δ' ἄν τις κατίδοι καὶ σὺν τάξει ἰόντα πάντα καὶ διαπαντῶντα μετὰ τοῦ σαίνειν τῷ τρέφοντι καὶ ἐπιγινώσκειν τὸν δεσπότην καὶ μηνύειν τὸν ἐπίβουλον.

11. Τὰ δὲ συναγελαστικὰ ὅπως τηρεῖ τὸ δίκαιον τὸ πρὸς ἄλληλα, τίς ἀγνοεῖ; τοῦτο μὲν μυρμήκων ἕκαστον, τοῦτο δὲ καὶ μελιττῶν καὶ τῶν ὁμοίων. Τίς δὲ σωφροσύνης φαττῶν πρὸς τοὺς συνοίκους, αἳ καὶ μοιχευθεῖσαι ἀναιροῦσιν εἰ λάβοιεν τὸν μοιχεύσαντα, ἢ τῆς τῶν πελαργῶν δικαιοσύνης πρὸς τοὺς τεκόντας ἀνήκοος; Ἐξέχει γὰρ ἐν ἑκάστῳ ἰδία τις ἀρετὴ πρὸς ἣν πεφυσίωται, οὔτε τῆς φύσεως οὔτε τοῦ βεβαίου διὰ

hoc est spulalitii, appellantur: atque eo invadentium oculos petunt atque excæcant; atque ita alio ad salutem sibi tuendam uti perspicuum est. Præterea alia quæcunque fortia ac robusta sunt, procul ab hominibus pascuntur ac degunt: imbecilliora atque ignaviora contra sicut procul a ferocioribus aliis bestiis, ita inter homines vitam ducere consueverunt: atque ex his alia longius, ut passeres et hirundines in tectis: alia propius, una etiam cum ipsis hominibus, ut canes. Adde quod pro temporibus quoque loca permutant, et norunt omnia, quæ ad utilitatem suam spectant. In piscibus quoque et avibus ratio hujuscemodi ac consilium nihilominus perspici potest. Quæ quidem omnia late ac copiose a veteribus pertractantur in libris quos de animalium prudentia conscripserunt. Inter quos Aristoteles, qui hæc accuratissime omnium persequutus est, omnibus animalibus domicilia ad victum et salutem pullorum optime excogitata esse inquit.

10. Qui vero natura hæc ipsis inesse ait, ignorat se asserere, vel natura ipsa esse rationalia, vel non natura in nobis esse rationem: quippe quæ non, quatenus natura apti simus, perfectionis suæ incrementum accipiat. Deus sane nequaquam disciplinâ rationalis evasit: non enim unquam fuit, quando esset irrationalis: sed simul ac fuit, rationalis etiam exstitit: neque obstare quicquam potuit, quominus ita esset, cum nulla disciplina rationem acquisiverit. At in animalibus, sicut etiam in hominibus, pleraque sunt quæ natura edocuit: alia quæ postea disciplina comparantur. Discunt enim illa quædam a se mutuo, quædam, ut dictum jam est, etiam ab hominibus: præditaque memoria sunt, quæ ad susceptionem rationis et prudentiæ pars præcipua est. Accedit quod vitia quoque et invidiæ in ipsis conspiciuntur, licet non ita late, sicut in hominibus, pateant. Vitia enim ipsorum leviora multo quam hominum sunt. Id quod conspicere inde facile possumus. Homo enim si domum ædificet, nunquam fundamenta ejus jaciet, nisi sobrius ac compos mentis sit: neque si navim exstruat nisi sana mente sit, carinam substituet: neque si agrum colat, vitem conseret, nisi ad id præcipue animum advertat: liberis vero procreandis homines fere omnes ebrii vacant. At cetera animalia non ita se gerunt: sed sobolis causa fœtificant, ac pleraque ex ipsis ubi gravidam feminam reddiderint, neque ipsa inire amplius tentant, neque si tentarint, femina id tolerat. Qua in re quanta hominum contumelia et intemperantia exsistat nemini dubium est, atque in ceteris animalibus alterius parturigines alterum etiam agnoscit: ac pleraque etiam simul parturiunt, quemadmodum gallinacei: quædam simul incubant, ut columbi, locique ubi pariturі sint, inquirendi curam habent. Unumquodque item, ubi prolem edidit, et se et in lucem editum fœtum expiat. In quibus si recte observet quispiam, ordine ac ratione progredi omnia animadvertet: nam et occurrere genitori blandiendo, et agnoscere dominum, et indicare insidias alienorum.

11. Ea quæ gregalia sunt, ut servent jus quod inter ipsa est, ignorat nemo. Id enim tum in formicis tum in apibus atque aliis similibus manifestissime patet. Quis palumbium castitatem erga maritos suos nescit? quæ si forte ab adultero compressæ fuerint, eum si deprehenderint, contodiunt ac necant. Quis ciconiarum erga parentes justitiam non perspexit? Propria enim quædam in unoquoque virtus excellit, ad quam a natura effectum

τοῦτο ἀφαιρουμένου αὐτῶν τὸ λογικόν· ἐκεῖνο γὰρ ἐλέγχειν δεῖ, εἰ μὴ τὰ ἔργα ἀρετῶν καὶ λογικῆς ἐντρεχείας οἰκεῖα. Εἰ δὲ μὴ συνίεμεν πῶς πράττεται διὰ τὸ μὴ εἰσδύνειν αὐτῶν εἰς τὸν λογισμὸν δύνασθαι, οὐ μέντοι διὰ τοῦτο ἀλογίαν αὐτῶν κατηγορήσομεν. Οὐδὲ γὰρ θεοῦ τις εἰς τὸν νοῦν διαδῦναι δύναται· ἐκ δὲ τῶν ἔργων τοῦ ἡλίου συνῃνέσαμεν τοῖς νοερὸν καὶ λογικὸν αὐτὸν ἀποφηναμένοις.

12. Θαυμάσειε δ' ἄν τις τοὺς τὴν δικαιοσύνην ἐκ τοῦ λογικοῦ συνιστάντας καὶ τὰ μὴ κοινωνοῦντα τῶν ζώων ἄγρια καὶ ἄδικα λέγοντας, μηκέτι δὲ ἄχρι τῶν κοινωνούντων τὴν δικαιοσύνην ἐκτείνοντας. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων οἴχεται τὸ ζῆν, ἀρθείσης τῆς κοινωνίας, οὕτω κἀκείνοις. Ὄρνιθες γοῦν καὶ κύνες καὶ πολλὰ τῶν τετραπόδων, οἷον αἶγες, ἵπποι, πρόβατα, ὄνοι, ἡμίονοι, τῆς μετὰ ἀνθρώπων κοινωνίας ἀφαιρεθέντα ἔῤῥει. Καὶ ἡ δημιουργήσασα αὐτὰ φύσις ἐν χρείᾳ τῶν ἀνθρώπων κατέστησε τούς τε ἀνθρώπους εἰς τὸ χρῄζειν αὐτῶν, τὸ δίκαιον ἔμφυτον αὐτοῖς τε πρὸς ἡμᾶς καὶ ἡμῖν πρὸς αὐτὰ κατασκευάσασα. Εἰ δέ τινα πρὸς ἀνθρώπους ἀγριαίνει, θαυμαστὸν οὐδέν· ἀληθὲς γὰρ ἦν τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὡς ἀφθονίαν εἰ τῆς τροφῆς πάντα ἐκέκτητο, οὔτ' ἂν πρὸς ἄλληλα, οὔτε πρὸς ἀνθρώπους ἔσχεν ἂν ἀγρίως· ταύτης γὰρ χάριν, καίτοι ἀναγκαίας καὶ εὐτελοῦς οὔσης, αἵ τε ἔχθραι καὶ αἱ φιλίαι αὐτοῖς, καὶ τοῦ τόπου ἕνεκα. Ἄνθρωποι δὲ εἰ οὕτως εἰς στενὸν κομιδῇ κατεκέκλειντο ὡς τὰ ζῶα, πόσῳ ἂν ἀγριώτεροι καὶ τῶν δοκούντων ἀγρίων ἐγένοντο; Διέδειξε δὲ καὶ ὁ πόλεμος καὶ λιμός, ὅπου οὐδὲ γεύσασθαι φείδονται ἀλλήλων, καὶ ἄνευ γε πολέμου καὶ λιμοῦ τὰ σύντροφα καὶ ἥμερα τῶν ζώων κατεσθίουσιν.

13. Ἀλλὰ φαίη τις ἂν ὅτι ἐστὶ μὲν λογικά, οὐκ ἔχει δὲ πρὸς ἡμᾶς τινα σχέσιν. Καὶ μὴν διὰ τὸ ἄλογα εἶναι ἀφῄρουν τὴν πρὸς αὐτὰ σχέσιν, ἐποίουν ἄλογα, ἔπειτα ἐκ τῆς χρείας ἦν ἀναπτόντων τὴν πρὸς αὐτὰ κοινωνίαν, οὐκ ἐκ τοῦ λόγου· ἡμῖν δὲ εἰ λογικὰ προὔκειτο δεῖξαι, οὐκ εἰ συνθήκας πρὸς ἡμᾶς πεποίηται· ἐπεὶ καὶ τῶν ἀνθρώπων οὐ πᾶς ἡμῖν συντίθεται, καὶ οὐδεὶς τὸν μὴ συνθέμενον εἴποι ἂν ἄλογον. Καίτοι τὰ πολλὰ καὶ ἐδούλευσεν ἀνθρώποις, καί, ὡς ἔφη τις λέγων ὀρθῶς, δουλεύοντα ὑπ' ἀγνωμοσύνης ἀνθρώπων ὅμως ὑπὸ σοφίας καὶ δικαιοσύνης τοὺς δεσπότας ὑπηρέτας καὶ ἐπιμελητὰς αὐτῶν πεποίηται. Αἵ γε μὴν κακίαι αὐτῶν πρόδηλοι, ἐξ ὧν μάλιστα τὸ λογικὸν διαφαίνεται· καὶ γὰρ φθονοῦσι καὶ ζηλοτυποῦσιν ὑπὲρ τῶν θηλειῶν, αἵ τε θήλειαι ὑπὲρ τῶν ἀῤῥένων. Μία δὲ αὐτοῖς κακία οὐχ ὑπάρχει, ἐπιβουλὴ τῷ εὐνοοῦντι, ἀλλὰ πᾶσα εὔνοια παντὶ οὖσα τυγχάνει· καὶ τοσοῦτον τῷ εὐνοοῦντι θαῤῥεῖ, ὡς ἕπεσθαι, ᾗ ἂν ἄγῃ τις, κἂν ἐπὶ σφαγὴν καὶ προὖπτον κίνδυνον· κἂν γὰρ μὴ δι' ἑαυτά, δι' ἑαυτὸν δέ τις αὐτὰ τρέφῃ, εὐνοεῖ τῷ κεκτημένῳ. Ἄνθρωποι δὲ ἐπ' οὐδένα οὕτω συνίστανται, ὡς ἐπὶ τὸν τρέφοντα, καὶ οὐδένα οὕτως ἀποθνήσκειν εὔχονται, ὡς τοῦτον.

idoneum est : ita ut neque natura, neque stabilitas virtutum adimere ipsis rationalem vim debeat. Illud enim convinci fortasse posset, si non opera virtutum rationalisque solertiæ conspicerentur. Quæ licet non intelligamus quomodo agantur, quia in cogitationem eorum penetrare non valemus, non propterea tamen damnanda ita a nobis sunt, ut ratione carere omnino existimentur. Nam cum neque in dei mentem insinuare nos ullo modo possimus, solis operibus perspectis assentimus iis qui intellectualem et rationalem esse ipsum asseruerunt.

12. Mirari autem merito quispiam istos posset, qui cum ex ratione jus constituant, et, quæ societatem nullam cum hominibus habent animalia, agrestia et injusta appellent, non eo usque tamen justitiam porrigunt, ut ad ea etiam, quibuscum societas est, pertingere asserant. Quibus videlicet non secus atque hominibus sublata societate vita etiam tollatur necesse est. Aves enim et canes et ex quadrupedibus multa alia, cujusmodi sunt capræ, equi, oves, asini, muli, si hominum societate frustrentur, intereunt, ut quæ ipsa procreavit natura et ipsa in hominum et homines in ipsorum indigentia videatur ea de causa constituisse, ut commune jus et ipsis erga nos, et erga ipsa nobis ingeneraret. Quod si nonnulla sint, quæ adversus homines efferentur, mirandum non est. Verum enim illud est quod ab Aristotele dicitur : si enim, inquit, alimenti copia omnibus suppeteret, neque ipsa in se mutuo, neque in homines feritatem ullam exercerent. Victus siquidem quamvis tenuis ac necessarii et sedis causa omnes ipsis et amicitiæ et inimicitiæ exsistunt. Nam si homines in eam angustiam necessariarum rerum, qua cetera animalia opprimuntur, redigerentur, quantonam illis quoque quæ agrestia videntur, feriores atque immaniores evasuros censendum est? Id bellum et fames indicat, in quo ne a se ipsis quidem mutuo devorandis abstinent. Quin etiam sine bello et fame mansueta quæ cum ipsis degunt animalia necare ac comedere non verentur.

13. At enim diceret quispiam esse quidem ea rationalia, non habere tamen respectum aliquem erga nos. Irrationalia primum ipsa faciebant, atque ex eo quod essent irrationalia nihil ad nos respicere affirmabant : deinde ex usu quem ex ipsis percipimus, non ex ratione societatem erga ipsa esse nobis asserunt. Nobis vero rationalia ne sint, propositum est demonstrare, non an nobiscum pactum ullum habeant, quippe cum ex hominibus quoque non omnes nobiscum pacto conjuncti sint : et nemo tamen propterea irrationales esse dicat, qui nobiscum non consentiant. Atqui multa etiam ex ipsis servierunt hominibus, et ut dixit quidam admodum recte, licet ex hominum ignorantia et injuria servirent, ipsa ex sapientia et justitia ipsos dominos ministros et procuratores suos reddiderunt. Ac vitia quidem ipsorum perspicua sunt, ex quibus rationalis facultas elucet. Nam et invident, et mares feminas, feminæ item mares zelotypia prosequuntur. Unum tamen vitium ipsis deest, quod benevolos insidiis non appetunt : sed adeo affecta ipsis sunt, adeoque sese ipsis credunt, ut quocunque eos sequantur, etiam si ad jugulationem et manifestum periculum duxerint. Et quamvis sui causa, non eorum ea nutriant, maxima benevolentia in nutrientes feruntur : homines vero in neminem ita insidiose conspirant, quemadmodum in eum qui ipsos alit; nullius ita ut ejus mortem optant.

14. Οὕτω δ' ἐστὶ λογιστικὰ ὧν δρᾷ, ὥστε πολλάκις ἐπιστάμενα τὰ δελέατα ὅτι ἐπίβουλά ἐστι, δι' ἀκρασίαν πρόσεισιν ἢ διὰ λιμόν. Καὶ τὰ μὲν οὐκ εὐθέως προσῆλθε, τὰ δὲ μέλλει καὶ πειρᾶται, εἰ δύναται ἀφελεῖν τὴν τροφὴν ἄνευ τοῦ περιπεσεῖν, καὶ πολλάκις, κρατήσαντος τοῦ λογισμοῦ τὸ πάθος, ἀπέστη· ἔνια δὲ καὶ ἐνυβρίσαντα καὶ προσουρήσαντα τῷ σοφίσματι τῶν ἀνθρώπων. Τὰ δὲ ὑπὸ λιχνείας εἰδότα ὅτι ἁλώσεται, οὐ χεῖρον ἢ οἱ Ὀδυσσέως ἑταῖροι περιεῖδε φαγόντα ἀποθανεῖν. Οὐ κακῶς δέ τινες κἀκ τῶν τόπων ὧν εἴληχε πεπείρανται πολλὰ δεικνύναι μᾶλλον ἡμῶν ἐμφρονέστερα. Ὡς γὰρ τὰ κατὰ τὸν αἰθέρα οἰκοῦντά ἐστι λογικά, οὕτω φασὶ τὰ μετ' ἐκεῖνον εὐθέως τὸ πλησιάζον οἰκοῦντα, ὁποῖα τὰ ἐν ἀέρι, εἶτα τὰ ἔνυδρα διαφέρειν, εἶθ' οὕτως τὰ ἐπίγεια· ὧν ἡμεῖς τὴν ὑποστάθμην οἰκοῦμεν· οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ μὲν τῶν θεῶν κἀκ τοῦ τόπου τὸ κρεῖττον συλλογιζόμεθα, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν θνητῶν τὸ ὅμοιον θήσομεν.

15. Ὅταν δὲ καὶ τέχνας ἀναλαμβάνῃ καὶ ταύτας ἀνθρωπίνας, ὀρχεῖσθαι μανθάνοντα καὶ ἡνιοχεῖν μονομαχεῖν τε καὶ καλοβατεῖν, ἤδη δὲ καὶ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν αὐλεῖν τε καὶ κιθαρίζειν καὶ τοξεύειν καὶ ἱππεύειν, ἔτι ἀμφισβητήσεις εἰ τὸ δεξόμενον ἔχει, τοῦ παραδεχθέντος ἐν αὐτοῖς θεωρουμένου; Ποῦ γὰρ δέχεται εἰ μὴ ὁ λόγος ὑπῆν ἐν ᾧ συνίστανται αἱ τέχναι; Οὐδὲ γὰρ ὡς ψόφου τῆς φωνῆς ἡμῶν ἀκούει, ἀλλὰ καὶ τῶν σημείων τῆς διαφορᾶς ἐστιν αὐτοῖς ἐπαίσθησις, ἥτις ἤδη ἐκ συνέσεως λογικῆς παραγίνεται. Ἀλλὰ κακῶς, φασί, ποιεῖ τὰ ἀνθρωπικά. Οὐδὲ γὰρ ἄνθρωποι πάντες καλῶς· ἢ μάτην ἂν ἀγῶνα καὶ νικῶντες ἦσαν καὶ ἡττώμενοι. Ἀλλ' οὐδὲ βουλεύονται, φασίν, οὐδὲ ἐκκλησιάζουσιν οὐδὲ δικάζουσιν. Ἦ γὰρ ἄνθρωποι, εἰπέ μοι, πάντες; Οὐχὶ δὲ πολλοῖς, πρὶν βουλεύσωνται, αἱ πράξεις; Πόθεν δὲ καὶ ἐπιδείξειεν ἄν τις, ὅτι οὐ βουλεύονται; Τούτου μὲν γὰρ τεκμήριον οὐδεὶς εἰπεῖν ἔχει· τοῦ δ' ἐναντίου οἱ κατὰ μέρος περὶ τῶν ζώων συγγράψαντες ἔδειξαν. Λοιπὸν δὲ τὰ ἄλλα ἕωλα, ὅσα κατ' αὐτῶν ῥητορεύεται· οἷον ὅτι πόλεις αὐτοῖς οὐκ εἰσίν· οὐδὲ γὰρ τοῖς ἁμαξοβίοις Σκύθαις οὐδὲ τοῖς θεοῖς. Οὐδὲ νόμοι γραπτοί, φασί, παρὰ τοῖς ζώοις· οὐδὲ γὰρ παρὰ ἀνθρώποις, ἄχρις εὐδαιμόνουν. Ἆπις δὲ λέγεται πρῶτος νομοθετῆσαι παρ' Ἕλλησιν, ὅτε ἐδεήθησαν.

16. Ἀνθρώποις μὲν οὖν διὰ τὴν λαιμαργίαν οὐ δοκεῖ λόγον ἔχειν τὰ ζῷα· θεοῖς δὲ καὶ θείοις ἀνδράσιν ἐξ ἴσου τοῖς ἱκέταις τετίμηται καὶ χρῶν γε ὁ θεὸς Ἀριστοδίκῳ τῷ Κυμαίῳ ἱκέτας αὐτοῦ τοὺς στρουθοὺς ἔφη εἶναι. Σωκράτης δὲ καὶ ὤμνυε κατ' αὐτῶν, καὶ ἔτι πρὸ αὐτοῦ Ῥαδάμανθυς. Αἰγύπτιοι δὲ καὶ θεοὺς ἐνόμισαν, εἴτε ὄντως θεοὺς ἡγούμενοι, εἴτε ἐξεπίτηδες τὰ τῶν θεῶν εἴδη βοοπρόσωπα καὶ ὀρνιθοπρόσωπα καὶ [ὁμοιοπρόσωπα] τῶν ἄλλων ποιοῦντες, ὅπως αὐτῶν ἐξ ἴσου καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέχοιντο, εἴτε καὶ δι' ἄλλας αἰτίας μυστικωτέρας. Οὕτω δὴ καὶ οἱ Ἕλληνες τῷ μὲν τοῦ Διὸς ἀγάλματι κριοῦ προσῆψαν κέ-

14. Quod præterea consilio et ratione faciant ea quæ agunt, inde perspicuum est, quod cum sæpe insidiosas esse escas porrectas animadvertant, incontinentia tamen aut fame inducta accedere ad eas consueverint, alia siquidem non statim accedunt, alia cunctantur, alia tentant, an detracto et vorato cibo discedere inde incolumia valeant. Ubi fit ut sæpe, appetitu eo a ratione superato, abstineant, atque abeant : quin etiam interdum fraudulento hominum commento insultent atque immingant. Alia vero cupiditati ac gulæ succumbentia, licet se captum iri non ignorent, nihilominus tamen perinde ac socii Ulyssis, modo sese ingurgitent atque edant, morti sese exponere non dubitant. Nonnulli autem sunt, qui non male ex locis quæ sortita sunt, multo nobis esse prudentiora conentur demonstrare. Sicut enim quæ in æthere habitant, sunt rationalia, ita ea quoque esse aiunt, quæ adjacentem proxime locum obtinent; ejusmodi sunt quæ in aere vitam traducunt : atque his aquatica, aquaticis terrestria pro distantiæ ratione adjungunt : quorum nos infimam regionem incolimus. Non enim videlicet in diis ex loco quoque præstantia est consideranda, in mortalibus vero idem etiam faciendum non est.

15. Cum vero artes etiam acquirant, atque eas humanas, discantque et saltare et aurigari et gladiatorium certamen inire et per funes ingredi, quin etiam scribere et legere, tibia item et cithara canere, nec non sagittare, et equitare : ambigerene amplius poteris numquid illam partem habeant quæ excipit, cum illud quod excipitur, in ipsis spectetur? Ubi enim excipiunt, si ratio non subest, in qua artes exsistunt? Neque enim tanquam sonum vocem nostram audiunt, sed signorum etiam diversitatis perceptio ipsis est, quæ ex intelligentia rationali evenit. At enim humana, inquiunt, prave efficiunt. Sed ne homines quidem omnes recte : alioqui frustra victores alii in certaminibus essent, alii vincerentur. At non consultant, neque in concionibus deliberant neque judicia exercent. Quid mirum est, cum neque homines omnes id faciant? nonne multi antequam consultarint, agunt? Unde præterea non consultare cetera animalia demonstrari potest? Hujusce quippe rei argumentum nullum exstat, quod afferri queat : contrarii vero exstant multa, quæ illi nobis subministrant, qui singula quæque de animalibus conscripsere. Cetera sane putida sunt, quæ contra declamitant. Urbes ipsis, aiunt, nullæ sunt : at ne Scythis quidem, qui in plaustris circumvagantur; neque etiam diis. Leges nullas scriptas habent : sed ne hominibus quidem ullæ fuerunt, dum in felicitate perstitere. Nam primus apud Græcos dicitur Apis leges instituisse, quando jam ipsis indiguerunt.

16. Hominibus quidem edacitatis ac gulæ causa cetera animalia rationem habere nullam videntur. At diis et divinis viris non secus ac sacri ministri in veneratione sunt. Deus siquidem cum Aristodico Cumæo responsum daret, supplices ipsi esse passeres dixit. Socrates vero etiam per ipsos jurabat, et ante ipsum Rhadamanthus. Ægyptii autem in deos quoque ipsa retulerunt, sive quia revera deos esse existimarent, sive quia dedita opera diis boum et avium ceterorumque animalium facies attribuerent, ut ab ipsis non secus atque ab hominibus abstinendum monerent : sive aliqua alia occultiore causa inducti Ita etiam Græci Jovis statuæ arietis, Bacchi si-

ρατα, ταύρου δὲ τῷ Διονύσου· τὸν δὲ Πᾶνα ἐξ ἀνθρώπου καὶ αἰγὸς συνέθηκαν, τὰς δὲ Μούσας ἐπτέρωσαν καὶ τὰς Σειρῆνας, κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ τήν τε Νίκην καὶ τὴν Ἶριν καὶ τὸν Ἔρωτα καὶ τὸν Ἑρμῆν. Πίνδαρος δὲ ἐν προσοδίοις πάντας τοὺς θεοὺς ἐποίησεν, ὁπότε ὑπὸ Τυφῶνος ἐδιώκοντο, οὐκ ἀνθρώποις ὁμοιωθέντας, ἀλλὰ τοῖς ἀλόγοις ζώοις· ἐρασθέντα δὲ Πασιφάης Δία γενέσθαι μὲν ταῦρον, νῦν δὲ ἀετὸν καὶ κύκνον. Δι' ὧν τὴν πρὸς τὰ ζῶα τιμὴν οἱ παλαιοὶ ἐνεδείκνυντο, καὶ ἔτι μᾶλλον, ὅταν τὸν Δία θρέψαι λέγωσιν αἶγα. Κρησὶ δὲ νόμος ἦν Ῥαδαμάνθυος, ὅρκον ἐπάγεσθαι πάντα τὰ ζῶα. Οὐδὲ Σωκράτης τὸν κύνα καὶ τὸν χῆνα ὀμνὺς ἔπαιζεν, ἀλλὰ κατὰ τὸν τοῦ Διὸς καὶ Δίκης παῖδα ἐποιεῖτο τὸν ὅρκον, οὐδὲ παίζων ὁμοδούλους αὐτοῦ ἔλεγεν τοὺς κύκνους. Αἰνίσσεται δὲ καὶ ὁ μῦθος ὡς ὁμόψυχά ἐστιν ἡμῖν, καὶ χόλῳ μὲν θεῶν μεταβαλεῖν ἐξ ἀνθρώπων εἰς ζῶα, μεταβαλόντας δὲ λοιπὸν ἐλεεῖσθαι καὶ φιλεῖσθαι. Τοιαῦτα γὰρ τὰ περὶ δελφίνων λεγόμενα καὶ τὰ περὶ ἀλκυόνων ἀηδόνων τε καὶ χελιδόνων.

17. Αὐχεῖ δὲ καὶ τῶν παλαιῶν ἕκαστος, ὅστις εὐτύχησε τῆς ἐκ τῶν ζώων ἀνατροφῆς, οὐχ οὕτως τοὺς πατέρας, ὡς τοὺς ἀναθρεψαμένους, ὁ μὲν λύκαιναν, ὁ δὲ ἔλαφον, ἄλλος αἶγα, ἄλλος μέλιτταν, Σεμίραμις δὲ τὰς περιστεράς, Κῦρος δὲ κύνα, κύκνον δὲ Θρᾷξ, καὶ τοὔνομα τοῦ θρέψαντος ἔφερεν. Ὅθεν καὶ θεοῖς ἐπωνυμίαι, Διονύσῳ μὲν Εἰραφιώτης, Ἀπόλλωνι δὲ Λύκειος, καὶ Δελφίνιος, Ποσειδῶνι δὲ Ἵππιος, καὶ Ἀθηνᾷ Ἱππία. Ἡ δ' Ἑκάτη ταῦρος, κύων, λέαινα ἀκούουσα μᾶλλον ὑπακούει. Εἰ δ' ὅτι θύοντες αὐτὰ κατεσθίουσι, διὰ τοῦτο ὥσπερ αὐτοὺς παραμυθούμενοι ἄλογα λέγουσιν, εἴποιεν ἂν καὶ οἱ τοὺς πατέρας ἑστιώμενοι Σκύθαι, ἀλόγους εἶναι τοὺς πατέρας.

18. Διὰ μὲν τούτων καὶ ἄλλων, ὧν ἑξῆς μνησθησόμεθα τὰ τῶν παλαιῶν ἐπιτρέχοντες, δείκνυται λογικὰ ὄντα τὰ ζῶα, τοῦ λόγου ἐν τοῖς πλείστοις ἀτελοῦς μὲν ὄντος, οὐ μὴν παντελῶς ἐστερημένου. Τῆς δὲ δικαιοσύνης πρὸς τὰ λογικὰ οὔσης, καθάπερ φασὶν οἱ ἀντιλέγοντες, πῶς οὐχὶ καὶ πρὸς ταῦτα εἴη ἂν ἡμῖν τὸ δίκαιον; Οὐ γὰρ καὶ πρὸς τὰ φυτὰ παρατενοῦμεν τὸ τῆς δικαιοσύνης, διὰ τὸ φαίνεσθαι πολὺ τὸ πρὸς τὸν λόγον ἀσύγκλωστον, καίτοι κἀνταῦθα τοῖς καρποῖς χρῆσθαι εἰώθαμεν, οὐ μὴν σὺν τοῖς καρποῖς κατακόπτειν καὶ τὰ πρέμνα· τὸν δὲ σιτικὸν καρπὸν καὶ τὸν τῶν χεδρόπων αὐανθέντα καὶ εἰς γῆν πίπτοντα καὶ τεθνηκότα συλλέγομεν. Ζώων δὲ τὰ θνησείδια οὐκ ἄν τις προσενέγκαιτο. Ὥστε πολὺ τὸ ἄδικον ἐν τούτοις. Ἀρχὴν δὲ, ὡς καὶ Πλούταρχός φησιν, οὐκ ἐπεὶ δεῖταί τινων ἡμῶν ἡ φύσις καὶ χρώμεθα τούτοις, ἤδη ἐπὶ πᾶν προακτέον καὶ πρὸς πάντα τὴν ἀδικίαν. Δίδωσι μὲν γὰρ καὶ παρέχει τοῖς ἀναγκαίοις τὴν ἄχρι τινὸς βλάβην (εἴγε βλάβη τὸ λαμβάνειν τι παρὰ τῶν φυτῶν, καίτοι ζώντων μενόντων), τὸ δ' ἐκ περιουσίας καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀπολλύειν ἕτερα καὶ φθείρειν τῆς παντελοῦς ἦν ἀγριό-

mulacro tauri cornua adhibuerunt: Pana item ex homine et capro composuerunt. Musas alis, nec non Sirenas instruxerant. Simili modo et Victoriam et Irin, et Cupidinem et Mercurium alatos finxerunt. Pindarus sane in odis suis omnes deos, quando a Typhone fugabantur, non hominibus, sed brutis animalibus similes induxit. Pasiphaes amore captum Jovem tauri formam sumpsisse asserunt: modo aquilam, modo olorem effectum fabulantur: quibus sane omnibus honorem præ se ferebant prisci illi, quem animalibus exhibendum censebant. Atque adhuc magis etiam quando Jovem a capra educatum fuisse aiunt. Erat autem apud Cretenses Rhadamanthi lex, qua omnia animalia adigi in jusjurandum jubebatur. Neque Socrates dum per canem et anserem jurabat, per lusum id faciebat: sed serio ex filii Jovis et Justitiæ instituto dejerabat, neque per jocum conservos suos olores appellabat. Quin etiam fabulæ cum deorum indignatione ex hominibus in animalia mutationem fuisse factam: atque iccirco deos misericordia postea ea fuisse prosequutos, atque amasse perhibent: eadem qua nos anima esse prædita cetera animalia videntur significare. Ejusmodi enim ea sunt, quæ de delphinis, alcyonibus, lusciniis, hirundinibus traduntur.

17. Unusquisque item ex veteribus, qui ex animalibus educationem feliciter consequuti fuerant, non ita de parentibus, sicut de enutritoribus suis gloriabatur. De lupa alius, alius de cervo, alius de capra, alius de ape: Semiramis de columbis, Cyrus de cane, de olore Thrax, qui a nutriente etiam nomen obtinuit. Unde diis quoque cognomenta obtigerunt, Baccho quidem hinnuleus: Apollini lupinus, et delphinius: Neptuno equestris: equestria item Minervæ. Hecate vero si taurus, canis, leæna fuerit vocata, magis exaudit. Quodsi, quia qui animalia sacrificant, ea comedunt, iccirco ut se crimine absolvant, irrationalia ea esse dicant, eodem modo qui parentes suos epulentur Scythæ, dicere expertes eos esse rationis possent.

18. Atque his quidem atque aliis quæ deinceps veterum opiniones percurrentes commemorabimus, cetera animalia rationalia esse demonstrantur: ita ut licet imperfecta in plerisque ratio sit, non prorsus tamen deesse censeatur. Cum itaque jus erga rationalia, ut inquiunt adversarii, esse debeat, cur non etiam erga hæc nobis erit? Non enim etiam ad plantas protendenda justitia est, in quibus magna admodum ad rationem inconvenientia conspicitur. Tametsi in illis moderatius nos gerimus. Fructibus enim tantummodo ipsarum uti, non una cum fructibus truncos etiam ipsos succidere consuevimus. Frumenti vero et leguminum fruges ubi jam efflorescentes in terram deciderint et emortua fuerint, colligere solemus. At ex mortuorum animalium carnibus in cibum sumeret nemo. Qua in re multa injustitia procul dubio est. Adde vero quod, ut Plutarchus quoque inquit, non propterea quia natura nostra quibusdam indiget, eisque utitur, continuo in omnia proferenda injuria est. Conceditur enim ut pro necessitate quadam tenus detrimentum inferatur: siquidem a plantis, etiam si vivæ permaneant, quicquam sumere detrimentum est. Ex insolentia autem et ut voluptatibus indulgeamus, cetera quoque detrahere ac perdere, sum-

τητος καὶ ἀδικίας· καὶ ἡ τούτων ἀποχὴ οὔτε πρὸς τὸ ζῆν οὔτε πρὸς τὸ εὖ ζῆν ἡμᾶς ἠλάττου. Εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀέρος καὶ ὕδατος φυτῶν τε καὶ καρπῶν, ὧν ἄνευ ζῆν ἀδύνατόν ἐστιν, οὕτω φόνου ζώων καὶ βρώσεως σαρκῶν ἐτυγχάνομεν δεόμενοι πρὸς τὸν βίον, ἀναγκαίαν ἡ φύσις συμπλοκὴν εἶχεν ἂν πρὸς ταύτην τὴν ἀδικίαν· εἰ δὲ πολλοὶ μὲν ἱερεῖς θεῶν, πολλοὶ δὲ βασιλεῖς βαρβάρων ἁγνεύοντες, ἄπειρα δὲ γένη ζώων τὸ παράπαν οὐ θιγγάνοντα τῆς τοιαύτης τροφῆς ζῶσι καὶ τυγχάνουσι τοῦ κατὰ φύσιν τέλους, πῶς οὐκ ἔστιν ἄτοπος ὁ κελεύων, εἴ τισιν ἀναγκαζοίμεθα πολεμεῖν, μηδὲ οἷς ἔξεστιν εἰρηνικῶς ὁμιλεῖν, ἀλλὰ ἢ πρὸς μηθὲν τῇ δικαιοσύνῃ χρωμένους ζῆν, ἢ πρὸς πάντα χρωμένους μὴ ζῆν; Ὥσπερ οὖν ἐπ' ἀνθρώπων ὁ μὲν αὑτοῦ σωτηρίας ἕνεκα καὶ παίδων καὶ πατρίδος ἢ χρήματά τινων παραιρούμενος ἢ χώραν ἐπιτρίβων καὶ πόλιν ἔχει πρόσχημα τῆς ἀδικίας τὴν ἀνάγκην (ὅστις δὲ ταῦτα δρᾷ διὰ πλοῦτον ἢ κόρον ἢ ἡδονὰς τρυφώσας καὶ ἀποπληρώσεις οὐκ ἀναγκαίων πορίζόμενος ἐπιθυμιῶν, ἄμικτος εἶναι δοκεῖ καὶ ἀκρατὴς καὶ πονηρός), οὕτω τὰς μὲν εἰς φυτὰ βλάβας καὶ πυρὸς καὶ ναμάτων ἀναλώσεις κουράς τε προβάτων καὶ γάλα βοῶν τε ἐξημέρωσιν καὶ κατάζευξιν ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ διαμονῇ τοῖς χρωμένοις ὁ θεὸς δίδωσι συγγνώμην. Ζῶα ὑπάγειν σφαγαῖς καὶ μαγειρεύειν ἀναπιμπλαμένους φόνου, μὴ τροφῆς ἢ πληρώσεως χάριν, ἀλλ' ἡδονῆς καὶ λαιμαργίας ποιουμένους τέλος, ὑπερφυὲς ὡς ἄνομον καὶ δεινόν. Ἀρκεῖ γάρ, ὅτι μηδὲν πονεῖν δεομένοις χρώμεθα προκάμνουσι καὶ μοχθοῦσιν

Ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονάς,

ὡς Αἰσχύλος φησίν,

ἀντίδουλα καὶ πόνων ἐκδέκτορα

χειρωσάμενοι καὶ καταζεύξαντες.

19. Ὁ δὲ ἀξιῶν ἡμᾶς ὄψοι μὴ χρῆσθαι βοΐ, μηδὲ πνεῦμα καὶ ζωὴν διολλύντας καὶ διαφθείροντας ἡδύσματα πλησμονῆς καὶ καλλωπίσματα προστίθεσθαι τραπέζης, τίνος ἀναγκαίου πρὸς σωτηρίαν ἢ καλοῦ πρὸς ἀρετὴν ἀφαιρεῖται τὸν βίον; Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς ζώοις τὰ φυτὰ παραβάλλειν κομιδῇ βίαιον. Τὰ μὲν γὰρ αἰσθάνεσθαι πέφυκε καὶ ἀλγεῖν καὶ φοβεῖσθαι καὶ βλάπτεσθαι, διὸ καὶ ἀδικεῖσθαι· τοῖς δὲ οὐθέν ἐστιν αἰσθητόν, οὕτως δὲ οὐδὲ ἀλλότριον οὐδὲ κακὸν οὐδὲ βλάβη τις οὐδὲ ἀδικία. Καὶ γὰρ οἰκειώσεως πάσης καὶ ἀλλοτριώσεως ἀρχὴ τὸ αἰσθάνεσθαι. Τὴν δὲ οἰκείωσιν ἀρχὴν τίθενται δικαιοσύνης οἱ ἀπὸ Ζήνωνος. Πῶς δὲ οὐκ ἄλογον, πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐπ' αἰσθήσει μόνον ζῶντας ὁρῶντας, νοῦν δὲ καὶ λόγον οὐκ ἔχοντας, πολλοὺς δὲ πάλιν ὠμότητι καὶ θυμῷ καὶ πλεονεξίᾳ τὰ φοβερώτατα τῶν θηρίων ὑπερβεβληκότας, παιδοφόνους καὶ πατροκτόνους, τυράννους καὶ βασιλέων ὑπουργούς, πρὸς μὲν τούτους οἴεσθαι [δίκαιόν τι] εἶναι ἡμῖν, πρὸς δὲ τὸν ἀροτῆρα βοῦν καὶ τὸν σύντροφον κύνα καὶ τὰ

mæ feritatis esse atque injustitiæ videtur, quippe cum eorum abstinentia neque ad vivendum neque ad bene vivendum impedimento ulli nobis sit. Nam si quemadmodum aere et plantis et fructibus, sine quibus vitam traducere non licet, ita animalium cæde quoque et carnium esu indigeremus, necessario injustitiæ huic innexa natura nostra esset. Si vero multi et deorum sacerdotes et reges barbarorum pie et caste vitam ducentes, quin etiam innumerabilia animalium genera hujuscemodi cibo nunquam prorsus gustato et naturali fine ac bono non frustrantur: quomodo non est absurdus, qui si cum aliquibus bellum gerere cogamur, neque cum illis quibuscum licet, vivere nos pacifice jubeat: sed vel erga nullos justitia utendo vivendum, vel erga omnes utendo non vivendum censeat? Quemadmodum igitur apud homines qui salutis suæ et liberorum et patriæ causa vel pecunias aliorum rapit, vel regionem et civitatem opprimit, is necessitatem habet, quæ aliquo modo injustitiam excuset (qui vero divitiarum et voluptatum insolentia, non necessitate aliqua inductus idem facit, injustus, incontinens, atque improbus existimatur), ita plantarum detrimenta, ignisque et aquæ consumptionem, ovium tonsuras ac lac boumque subjugationem hominibus concedit deus: cumque his ad salutem et conservationem sui utantur, ignoscit. At animalia jugulare, et concisa cædis ac sanguinis plenos non alimenti et repletionis, sed voluptatis et gulæ causa edere, illud vero supra modum injustum ac scelestum est. Nonne enim est satis, quod cum laboribus nullis opprimi deberent, ad defatigationem usque ipsis utamur? equis et asinis ad gestandum taurorumque sobolem

In servitutem adductam exceptricem effici
Nostri laboris,

quomodo loquitur Æschylus

ut etiam subeat,

nonne satis est?

19. Nam qui non vesci bove nos censet, neque ex ullo spiritu aut vita corrupta mensarum condimenta conquirere, qua re vel necessaria ad salutem vel honesta ad virtutem vitam hominum privat? Plantas enim comparare animalibus velle valde absurdum ac violentum videtur. Quippe cum animalia sentiant, doleant, timeant, et offendantur, atque iccirco injuria affici possint: plantis nullus sensus adsit, atque ideo neque alienum, neque malum, neque læsio aliqua aut injuria accidat. Conciliationis enim omnis et alienationis principium sensus est. Conciliationem vero principium justitiæ Zeno statuit. At vero quo pacto absurdum non est, cum multos homines sensu tantum vivere, mentem autem et rationem nullam propemodum habere videamus; multos item qui sævitia, ira, et insolentia feras vel maxime horribiles superent, parricidas, nefarios, tyrannos: erga eos asserere nobis esse jus, erga bovem autem aratorem et domesticum canem et

γάλακτι μὲν τρέφοντα, κουρᾷ δὲ κοσμοῦντα θρέμματα μηδὲν εἶναι, πῶς οὐ παραλογώτατόν ἐστιν;

20. Ἀλλ' ἐκεῖνο νὴ Δία τοῦ Χρυσίππου πιθανὸν ἦ, ὡς ἡμᾶς αὑτῶν καὶ ἀλλήλων οἱ θεοὶ χάριν ἐποιήσαντο, ἡμῶν δὲ τὰ ζῶα, συμπολεμεῖν μὲν ἵππους καὶ συνθηρεύειν κύνας, ἀνδρείας δὲ γυμνάσια παρδάλεις καὶ ἄρκτους καὶ λέοντας. Ἡ δὲ ὗς, ἐνταῦθα γάρ ἐστι τῶν χαρίτων τὸ ἥδιστον, οὐ δι' ἄλλο τι πλὴν θύεσθαι ἐγεγόνει, καὶ τῇ σαρκὶ τὴν ψυχὴν ὁ θεὸς οἷον ἅλας ἐνέμιξεν, εὐοψίαν ἡμῖν μηχανώμενος. Ὅπως δὲ ζωμοῦ καὶ παραδειπνίων ἀφθονίαν ἔχωμεν, ὄστρεά τε παντοδαπὰ καὶ πορφύρας καὶ ἀκαλήφας καὶ γένη πτηνῶν ποικίλα παρεσκεύασεν, οὐκ ἀλλαχόθεν, ἀλλ' ὡς αὑτοῦ μέγα μέρος ἐνταῦθα τρέψας εἰς γλυκυθυμίας, τὰς τιτθὰς ὑπερβαλόμενος καὶ καταπυκνώσας ταῖς ἡδοναῖς καὶ ἀπολαύσεσι τὸν περίγειον τόπον. Ὅτῳ δὴ ταῦτα δοκεῖ τοῦ πιθανοῦ καὶ θεῷ πρέποντος μετέχειν, σκοπείτω, τί πρὸς ἐκεῖνον ἐρεῖ τὸν λόγον, ὃν Καρνεάδης ἔλεγεν· ἕκαστον τῶν φύσει γεγονότων ὅταν τοῦ πρὸς ὃ πέφυκε καὶ γέγονε τυγχάνῃ τέλους, ὠφελεῖται. Κοινότερον δὲ [τὸ] τῆς ὠφελείας, ἣν εὐχρηστίαν οὗτοι λέγουσιν, ἀκουστέον. Ἡ δὲ ὗς φύσει γέγονε πρὸς τὸ σφαγῆναι καὶ καταβρωθῆναι· καὶ τοῦτο πάσχουσα τυγχάνει τοῦ πρὸς ὃ πέφυκε καὶ ὠφελεῖται. Καὶ μὴν εἰ πρὸς ἀνθρώπων χρῆσιν ὁ θεὸς μεμηχάνηται τὰ ζῶα, τί χρησόμεθα μυίαις, ἐμπίσι, νυκτερίσι, κανθάροις, σκορπίοις, ἐχίδναις, ὧν τὰ μὲν ὁρᾶν εἰδεχθῆ καὶ θιγγάνειν μιαρὰ καὶ κατ' ὀδμὰς δυσανάσχετα καὶ φθέγγεται δεινὸν καὶ ἀτερπές, τὰ δ' ἄντικρυς ὀλέθρια τοῖς ἐντυγχάνουσιν; Φάλαιναί τε καὶ πρίστεις καὶ τὰ ἄλλα κήτη, ἃ μυρία βόσκειν Ὅμηρός φησιν ἀγάστονον Ἀμφιτρίτην, τί οὐκ ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ δημιουργός, ὅπῃ χρήσιμα τῇ φύσει γέγονεν; εἰ δὲ οὐ πάντα φασὶν ἡμῖν καὶ πρὸς ἡμᾶς γεγονέναι, τῷ σύγχυσιν ἔχειν πολλὴν καὶ ἀσάφειαν τὸν διορισμὸν οὐδὲ ἐκφεύγομεν τὸ ἀδικεῖν, ἐπιτιθέμενοι καὶ χρώμενοι βλαβερῶς τοῖς οὐ δι' ἡμᾶς, ἀλλ' ὥσπερ ἡμεῖς κατὰ φύσιν γεγενημένοις. Ἐῶ λέγειν ὅτι τῇ χρείᾳ τὸ πρὸς ἡμᾶς ὁρίζοντες οὐκ ἂν φθάνοιμεν ἑαυτοὺς ἕνεκα τῶν ὀλεθριωτάτων ζώων, οἷα κροκόδειλοι καὶ φάλαιναι καὶ δράκοντες γεγονέναι συγχωροῦντες. Ἡμῖν μὲν γὰρ οὐθὲν ἀπ' ἐκείνων ὑπάρχει τὸ παράπαν ὠφελεῖσθαι· τὰ δὲ ἁρπάζοντα καὶ διαφθείροντα τοὺς παραπίπτοντας ἀνθρώπους, βορᾷ χρῆται, μηδὲν ἡμῶν κατὰ τοῦτο δρῶντα χαλεπώτερον, πλὴν ὅτι τὰ μὲν ἔνδεια καὶ λιμὸς ἐπὶ ταύτην ἄγει τὴν ἀδικίαν, ἡμεῖς δὲ ὕβρει καὶ τρυφῆς ἕνεκα παίζοντες πολλάκις ἐν θεάτροις καὶ κυνηγεσίοις τὰ πλεῖστα τῶν ζώων φονεύομεν· ἐξ ὧν δὴ καὶ τὸ μὲν φονικὸν καὶ θηριῶδες ἡμῶν ἐπερρώσθη καὶ τὸ πρὸς οἶκτον ἀπαθές, τοῦ δ' ἡμέρου τὸ πλεῖστον ἀπήμβλυναν οἱ πρῶτοι τοῦτο τολμήσαντες. Οἱ δὲ Πυθαγόρειοι τὴν πρὸς τὰ θηρία πρᾳότητα μελέτην ἐποιήσαντο τοῦ φιλανθρώπου καὶ φιλοικτίρμονος. Ὥστε πῶς οὐχ οὗτοι πρὸς δικαιοσύνην μᾶλλον ἤγειραν ἢ οἱ φθείρεσθαι λέγοντες ἐκ τούτων

pecudes quæ nos et lacte nutriunt, et tonsura vestiunt, nullum esse jus dicere?

20. Sed illud scilicet Chrysippi verisimile apud istos est: nos nostri et deorum causa, animalia cetera nostri causa facta a diis fuisse: atque equos quidem simul nobiscum bellum gerere, canes simul venari; pardos, ursos et leones virilem exercitationem nobis exhibere: suem vero, hic enim scilicet gratia jucundissima consistit, non ob aliud quicpiam factum fuisse, sed carni ejus, ut nobis opsonium procuraret, deum animam loco salis miscuisse. Qui quidem etiam ut jusculi et cupediarum copiam haberemus, varia ostrearum genera et purpuras et urticas et diversas volucrum species produxit, neque alia de causa nobis præparavit, sed tanquam magnam sui partem hic nos ad suavitates convertit, condimentorumque illecebris nutrices exsuperans, totum circum terram locum voluptatibus et jucunditatibus replevit. Itane hæc habere in se probabilitatis quidpiam deoque convenire ullo modo videntur? Sed viderit quivis, quid ad illam Carneadis rationem respondeat. Unumquodque, inquit, quod natura effectum est, quando finem illum consequitur, ad quem natura est factum, utilitatem consequitur. Utilitas autem communiori significatu pro bono usu quem isti appellant, accipienda est. Sus autem ad id factum est, ut juguletur ac comedatur. Sus igitur cum editur, finem consequitur suum, et utilitate afficitur. At si ad hominum usum animalia deus produxit, cui usui nobis futuræ sunt muscæ, culices, vespertiliones, scarabæi, scorpii, viperæ? quorum alia et visu turpia, et tactu immunda, et odore intolerabilia et voce injucunda et horrenda, alia perniciosa omnino occurrentibus sunt. Quid? nonne in balænis et pistricibus et immanibus cetis, quæ innumera, ut inquit Homerus, enutrit perflabilis Amphitrite, edocuit nos summus opifex, quo pacto utilia naturæ essent? At si non omnia nobis ad usumque nostrum procreata esse dixerint, prætterquam quod confusa admodum atque obscura distinctio est, ne evitare quidem poterimus quominus injuste nos geramus, si illis vim inferamus, noxieque utamur, quæ non propter nos, sed sicut nos secundum naturam fuerunt procreata. Omitto præterea quod, si usu ea quæ ad nos spectent, nostrique causa exstiterint, metiri voluerimus, nihil erit cur nos quoque perniciosissimorum animalium causa, cujusmodi sunt crocodili, balænæ, et dracones, factos fuisse concedere non debeamus. Nulla enim ab illis prorsus utilitas nobis evenit: ipsa vero homines qui forte occurrerint, rapiunt, ac lacerant, eisque in cibum uti consueverunt. Nihilque in eo sævius quam nos se gerunt, nisi quod ipsa inopia et fames ad injustitiam hanc inducit. Nos contumelia et luxu per lusum sæpe in theatris et venationibus pleraque animalia interficimus. Ex qua quidem consuetudine qui primum id ausi sunt, sicut promptitudinem ad cædem et feritatem et inclementiam in nobis corroborarunt, ita mansuetudinis plurimum abstulerunt. Pythagorei autem mansuetudinem erga bestias humanitatis et misericordiæ exercitationem nobis futuram esse existimarunt. Quare quo pacto hi ad justitiam non magis incitant, quam qui ex his consuetam justitiam cor-

τὴν συνήθη δικαιοσύνην; ἡ γὰρ συνήθεια δεινὴ τοῖς κατὰ μικρὸν ἐνοικειουμένοις πάθεσι πόῤῥω προαγαγεῖν τὸν ἄνθρωπον.

21. Ναί, φασίν, ἀλλ' ὡς τῷ θνητῷ τὸ ἀθάνατον ἀντίκειται καὶ τῷ φθαρτῷ τὸ ἄφθαρτον καὶ σώματί γε τὸ ἀσώματον, οὕτως ὑπάρχοντι τῷ λογικῷ χρῆναι τὸ ἄλογον ἀντικεῖσθαι καὶ ἀνθυπάρχειν, καὶ μὴ μόνην ἐν τοσαῖσδε συζυγίαις ἀτελῆ τήνδε λείπεσθαι καὶ πεπηρωμένην, ὥσπερ ἡμῶν μὴ τοῦτο συγχωρούντων ἢ πολὺ τὸ ἄλογον ἐπιδεικνύντων ἐν τοῖς οὖσιν. Πολὺ γὰρ δήπου καὶ ἄφθονον ἐν πᾶσι τοῖς ψυχῆς ἀμοιροῦσι, καὶ οὐδὲν ἔτι ἑτέρας δεόμεθα πρὸς τὸ λογικὸν ἀντιθέσεως· ἀλλὰ πᾶν εὐθὺς τὸ ἄψυχον, ἄλογον ὂν καὶ ἀνόητον, ἀντίκειται τῷ μετὰ ψυχῆς λόγον ἔχοντι καὶ διάνοιαν. Εἰ δέ τις ἀξιοῖ μὴ κολοβὸν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὴν ἔμψυχον φύσιν ἔχειν τὸ μὲν λογικόν, τὸ δὲ ἄλογον, ἕτερος ἀξιώσει τὴν ἔμψυχον φύσιν ἔχειν, τὸ μὲν φανταστικόν, τὸ δὲ ἀφαντασίωτον, καὶ τὸ μὲν αἰσθητικόν, τὸ δὲ ἀναίσθητον, ἵνα δὴ τὰς ἀντιζύγους ταύτας καὶ ἀντιθέτους ἕξεις καὶ στερήσεις περὶ ταυτὸν ἡ φύσις ἔχῃ γένος, οἷον ἰσοῤῥόπους. Ἀλλ' ἄτοπον τοῦτό γε. Εἰ δὲ ἄτοπος ὁ ζητῶν τοῦ ἐμψύχου τὸ μὲν αἰσθητικόν, τὸ δὲ ἀναίσθητον εἶναι, καὶ τὸ μὲν φαντασιούμενον, τὸ δὲ ἀφαντασίωτον, ὅτι πᾶν τὸ ἔμψυχον αἰσθητικὸν εὐθὺς εἶναι καὶ φανταστικὸν πέφυκεν, οὐδὲ οὕτως ἐπιεικῶς ἀπαιτήσει τὸ μὲν λογικὸν εἶναι τοῦ ἐμψύχου, τὸ δὲ ἄλογον, πρὸς ἀνθρώπους διαλεγόμενος, μηθὲν οἰομένους αἰσθήσεως μετέχειν, ὃ μὴ καὶ συνέσεως, μηδὲ εἶναι ζῷον, ᾧ μὴ δόξα τις καὶ λογισμός, ὥσπερ αἴσθησις καὶ ὁρμὴ κατὰ φύσιν πάρεστιν. Ἡ γὰρ φύσις, ἥν ἕνεκά του καὶ πρός τι πάντα ποιεῖν ὀρθῶς λέγουσιν, οὐκ ἐπὶ ψιλῷ τῷ πάσχειν καὶ αἰσθάνεσθαι τὸ ζῷον αἰσθητικὸν ἐποίησεν, ἀλλὰ ὄντων μὲν οἰκείων πρὸς αὐτὸ πολλῶν, ὄντων δὲ ἀλλοτρίων, οὐδὲ ἀκαρὲς ἦν περιεῖναι μὴ μαθόντι τὰ μὲν φυλάττεσθαι, τοῖς δὲ συμφέρεσθαι. Τὴν μὲν οὖν γνῶσιν ἀμφοῖν ὁμοίως ἡ αἴσθησις ἑκάστῳ παρεῖχε, τὰς δὲ ἑπομένας τῇ αἰσθήσει, τῶν μὲν ὠφελίμων λήψεις καὶ διώξεις, διακρούσεις δὲ καὶ φυγὰς τῶν ὀλεθρίων καὶ λυπηρῶν, οὐδεμία μηχανὴ παρεῖναι τοῖς μὴ λογίζεσθαί τι καὶ κρίνειν καὶ μνημονεύειν καὶ προσέχειν πεφυκόσιν. Ὧν γὰρ ἂν ἀφέλῃς παντάπασι προσδοκίαν, μνήμην, πρόθεσιν, παρασκευήν, τὸ ἐλπίζειν, τὸ δεδοικέναι, τὸ ἐπιθυμεῖν, τὸ ἀσχάλλειν, οὔτε ὀμμάτων ὄφελος οὐδὲν αὐτοῖς παρόντων, οὔτε ὤτων, αἰσθήσεώς τε πάσης καὶ φαντασίας τὸ χρώμενον οὐκ ἐχούσης ἀπηλλάχθαι βέλτιον ἢ πονεῖν καὶ λυπεῖσθαι καὶ ἀλγεῖν ᾧ διακρούσεται ταῦτα μὴ παρόντος. Καίτοι Στράτωνός γε τοῦ φυσικοῦ λόγος ἐστὶν ἀποδεικνύων, ὡς οὐδὲ αἰσθάνεσθαι τὸ παράπαν ἄνευ τοῦ νοεῖν ὑπάρχει. Καὶ γὰρ γράμματα πολλάκις ἐπιπορευομένους τῇ ὄψει, καὶ λόγοι προσπίπτοντες τῇ ἀκοῇ διαλανθάνουσιν ἡμᾶς καὶ διαφεύγουσι πρὸς ἑτέροις τὸν νοῦν ἔχοντας· εἶτ' αὖθις ἐπανῆλθε καὶ μεταθεῖ καὶ διώκει τῶν

rumpi asserunt? consuetudo enim ad hominem in affectibus qui paulatim inolescunt, ulterius provehendum mirabilem vim habet.

21. Sane, inquiunt, sed sicut mortali immortale et corruptibili incorruptibile et corporeo incorporeum oppositum est, ita rationali quod in rerum natura exsistere conspicitur, irrationale esse quod opponatur, neque solum hanc oppositorum jugationem relinqui mancam debere affirmant. Quasi id nos negemus, aut multa irrationalia in rebus inveniri non ostendamus. Multa enim et copiosa irrationalis vis quædam in omnibus sese offert, quæ anima carent: ut nihil aliud aliunde requirendum sit, quod rationali opponatur. Quippe cum omne inanimatum cum rationis et mentis expers continuo sit, ei opponatur, quod ratione et mente præditum est. Quodsi quis postulet, ne natura sit manca, debere animatorum alia rationem habere, alia esse bruta; invenietur, qui eodem jure flagitet, animalium alia debere esse vi imaginandi prædita, alia ea carere; alia sensum habere, alia non habere; ut habituum horum et privationum oppositiones circa idem genus quasi æquilibres natura obtineat: id quod profecto absurdum est. Absurdus siquidem esset, si quis ex animatis aliud vellet esse sensibile, aliud insensibile, aliud quod imaginatione utatur, aliud quod non utatur. Omne enim animatum sensivum continuo et imaginativum natura est. Sic igitur neque quispiam jure id requiret, ut ex animatis aliud rationale aut irrationale esse detur, præsertim cum adversus homines eos disputet, qui nihil sensus esse particeps opinantur, quod non etiam intelligentiæ sit. Neque esse animal quicpiam, cui non ut opinio quædam, ita etiam ratiocinatio insit, eo quod omnis sensus, omnisque incitatio secundum naturam exsistat. Natura siquidem, quam alicujus causa et ad aliquid omnia facere recte aiunt, non ut simpliciter tantummodo pateretur ac sentiret, sensu præditum animal fecit: sed cum multa convenientia ipsi et commoda sint, multa aliena, ut ne brevi quidem tempore esse posset, nisi hæc cavere, illa sibi conciliare didicisset, utrorumque cognitionem simili modo sensu exhibito singulis indidit. Quæ vero ex sensu consequuntur, utilium sectationes et apprehensiones, nec non perniciosorum et molestorum repulsiones et fugæ adesse nullo modo possunt, nisi iis quæ ita natura constituta sunt, ut ratiocinari, judicare, meminisse atque advertere animum queant. Quibus enim exspectationem, memoriam, attentionem, præparationem, spem, metum, cupiditatem, indignationem omnino eripueris, iis neque oculorum, neque aurium, neque aliorum sensuum qui adsunt, ullum usum reliqueris. Quippe sensu omni et imaginatione, si nihil habeant, quod ipsis utatur, carere melius erat, quam laborare et dolere nullamque molestias has depellendi facultatem habere. Quin Stratonis physici ratio est, qua neque sentire prorsus quempiam sine intelligentia posse demonstrat. Nam et litteræ oculis occursantes et auribus incidentes orationes sæpe numero latere nos et fugere consueverunt, cum alio animum intentum habemus. Deinde rursus ubi rediit

προϊεμένων ἕκαστον ἀναλεγόμενος· ᾗ καὶ λέλεκται,

Νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει, τἆλλα κωφὰ καὶ τυφλά·

ὡς τοῦ περὶ τὰ ὄμματα καὶ τὰ ὦτα πάθους, ἂν μὴ παρῇ τὸ φρονοῦν, αἴσθησιν οὐ ποιοῦντος. Διὸ καὶ Κλεομένης ὁ βασιλεὺς παρὰ πότον εὐδοκιμοῦντος ἀκροάματος, ἐρωτηθεὶς εἰ οἱ μὴ φαίνεται σπουδαῖον, ἐκέλευεν ἐκείνους σκοπεῖν, αὐτὸς γὰρ ἐν Πελοποννήσῳ τὸν νοῦν ἔχειν. Ὅθεν ἀνάγκη, πᾶσιν, οἷς τὸ αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸ νοεῖν ὑπάρχειν.

22. Ἀλλ' ἔστω μὴ δεῖσθαι τοῦ νοῦ τὴν αἴσθησιν πρὸς τὸ αὑτῆς ἔργον· ἀλλ' ὅταν γε τῷ ζώῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον ἡ αἴσθησις ἐνεργασαμένη διαφορὰν ἀπέλθῃ, τί τὸ μνημονεῦόν ἐστιν ἤδη καὶ δεδιὸς τὰ λυποῦντα καὶ ποθοῦν τὰ ὠφέλιμα καὶ μὴ παρόντων ὅπως παρέσται μηχανώμενον ἐν αὐτοῖς, καὶ παρασκευαζόμενον ὁρμητήρια καὶ καταφυγὰς καὶ θήρατρα καὶ πάλιν αὖ τοῖς ἁλωσομένοις ἀποδράσεις τῶν ἐπιτιθεμένων; καίτοιγε κἀκεῖνοι λέγοντες ἀποκναίουσιν ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς ἑκάστοτε τὴν πρόθεσιν ὁριζόμενοι σημείωσιν ἐπιτελειώσεως, τὴν δ' ἐπιβολὴν ὁρμὴν πρὸ ὁρμῆς, παρασκευὴν δὲ πρᾶξιν πρὸ πράξεως, μνήμην δὲ κατάληψιν ἀξιώματος παρεληλυθότος, οὗ τὸ παρὸν ἐξ αἰσθήσεως κατελήφθη. Τούτων γὰρ οὐδὲν ὅ τι μὴ λογικόν ἐστι, καὶ πάντα τοῖς ζώοις ὑπάρχει πᾶσιν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ περὶ τὰς νοήσεις, ἃς ἐναποκειμένας μὲν ἐννοίας καλοῦσι, κινουμένας δὲ διανοήσεις. Τὰ δὲ πάθη σύμπαντα κοινῶς κρίσεις φαύλας καὶ δόξας ὁμολογοῦντες εἶναι, θαυμαστὸν ὅτι δὴ παρορῶσιν ἐν τοῖς θηρίοις ἔργα καὶ κινήματα, πολλὰ μὲν θυμῶν, πολλὰ δὲ φόβων καὶ νὴ Δία φθόνων καὶ ζηλοτυπιῶν. Αὐτοὶ δὲ κύνας ἁμαρτόντας καὶ ἵππους κολάζουσιν, οὐ διακενῆς, ἀλλ' ἐπὶ σωφρονισμῷ, λύπην δι' ἀλγηδόνος ἐμποιοῦντες αὐτοῖς, ἣν μετάνοιαν ὀνομάζομεν. Ἡδονῆς δὲ τῆς μὲν δι' ὤτων ὄνομα κήλησίς ἐστιν, τῆς δὲ δι' ὀμμάτων γοητεία. Χρῶνται δὲ ἑκατέραις ἐπὶ τὰ θηρία· κηλοῦνται μὲν ἔλαφοι καὶ ἵπποι σύριγξι καὶ αὐλοῖς, καὶ τοὺς παγούρους ἐκ τῶν χηραμῶν ἀνακαλοῦνται μελιζόμενοι ταῖς σύριγξι, καὶ τὴν θρίσσαν ᾀδόντων ἀναδύεσθαι καὶ προϊέναι λέγουσιν. Οἱ δὲ περὶ τούτων ἀβελτέρως λέγοντες μήτε ἥδεσθαι μήτε θυμοῦσθαι μήτε φοβεῖσθαι μήτε παρασκευάζεσθαι μήτε μνημονεύειν, ἀλλ' ὡσανεὶ μνημονεύειν τὴν μέλιτταν καὶ ὡσανεὶ παρασκευάζεσθαι τὴν χελιδόνα καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι τὸν λέοντα καὶ ὡσανεὶ φοβεῖσθαι τὴν ἔλαφον, οὐκ οἶδα τί χρήσονται τοῖς λέγουσι μηδὲ βλέπειν μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὡσανεὶ βλέπειν αὐτὰ καὶ ὡσανεὶ ἀκούειν, μηδὲ φωνεῖν, ἀλλ' ὡσανεὶ φωνεῖν, μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὡσανεὶ ζῆν. Ταῦτα γὰρ ἐκείνων οὐ μᾶλλόν ἐστι λεγόμενα παρὰ τὴν ἐνάργειαν ὁμοίως, ὡς ὁ εὐγνώμων ἂν πεισθείη. Ὅταν δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι καὶ βίοις καὶ πράξεσι καὶ διαίταις τὰ τῶν ζώων παρατιθεὶς πολλὴν ἐνορῶ φαυλότητα, καὶ τῆς ἀρετῆς, πρὸς ἣν ὁ λόγος γέγονε, μηδένα

et recurrit, unumquodque ex ante prætermissis recolendo persequitur. Unde etiam dictum est,

Mens videt, mens audit, cetera surda et cæca sunt;

eo quod affectio quæ circa oculos et aures exsistit, nisi adsit quod intelligat, sensum non efficiat. Hinc etiam fertur Cleomenes rex, cum approbaretur in convivio cantor, interrogatus nunquid ipsi quoque is placeret, jussisse alios id judicare, se in Peloponneso mentem habere. Omnibus igitur, quibus est sensus, intelligentia quoque adsit necesse est.

22. Sed esto demus, sensum ad opus proprium mente non indigere: quando tamen is circa commodum et alienum operans differentiam eorum statuit, facultatem memorandi jam habet, quæ et molestiam inferentia timet, et utilia tum absentia desiderat, tum ut adsint, procurat: præparatque tum sectandi et venandi modum, tum contra aufugiendi, et evitandi ea quæ invaserint. Quin ipsi quoque in introductionibus suis hæc ubique ad fastidium usque inculcant, dum definiunt vel propositum obsignationem perfectionis, vel aggressionem incitationem ante incitationem, vel præparationem actionem ante actionem, vel memoriam rei præteritæ comprehensionem, quam præsentem sensus perceperat. Quorum quidem nihil est, quod rationale non sit, et omnia animalibus omnibus adsunt. Id quod videlicet circa intellectiones faciunt, quas repositas ἐννοίας, id est notiones, dum moventur et agitantur διανοήσεις, hoc est cogitationes, vocant. Universos autem affectus cum communiter pravas opiniones et falsa judicia esse fateantur, mirabile est, ab iis præteriri in bestiis multas operationes et motiones irarum, timorum, invidiarum, et zelotypiarum. Ipsi quidem canes peccantes et equos castigant, non frustra profecto, sed ut moderatiores efficiant, ægritudinem ex dolore ipsis inferentes, quam μετάνοιαν, hoc est pœnitentiam, nominamus. Cum item voluptati, quæ auribus exhibetur, nomen sit delinitio, quæ oculis, præstigiæ, utrisque uti ad bestias consueverunt. Cervi enim et equi fistulis et tibiis deliniuntur. Paguros item ex latibulis evocant fistulis modulantes. Thrissam etiam piscem cantu e cavis prodire asserunt. Atqui de bestiis stulte admodum affirmant, neque lætari, neque timere, neque præparare, neque meminisse, sed quasi meminisse apem, hirundinem quasi præparare, leonem quasi irasci, quasi timere cervum inquiunt: nescio quid responsuri illis sint, qui neque videre, neque audire, sed quasi videre, quasi audire, neque vocem emittere, sed quasi vocem emittere, neque omnino vivere, sed quasi vivere animalia dixerit. Quippe cum hæc non magis quam illa præter omnem evidentiam dici, æquus auditor facile advertat. At enim si humanis moribus, vitæ actionibus, victui, celerorum animalium vitam comparans multam in ipsis pravitatem conspicerem, nullamque ad virtutem, ad quam ratio præcipue spectat, manifestam propensio-

τῶν ζώων ἐμφανῆ στοχασμὸν μηδὲ προκοπὴν μηδὲ ὄρεξιν, ἀποροίην ἂν πῶς ἡ φύσις δέδωκε τὴν ἀρχὴν τοῖς ἐπὶ τὸ τέλος ἐξικέσθαι μὴ δυναμένοις· ἢ τοῦτο μὲν οὐδ' ἐκείνοις ἄτοπον εἶναι δοκεῖ. Τὴν γοῦν πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίαν, ἀρχὴν μὲν ἡμῖν κοινωνίας καὶ δικαιοσύνης τιθέμενοι, πολλὴν δὲ τοῖς ζώοις καὶ ἰσχυρὰν ὁρῶντες παροῦσαν, οὔ φασιν αὐτοῖς οὐδ' ἀξιοῦσι μετεῖναι δικαιοσύνης· ἡμιόνοις δὲ τῶν γεννητικῶν μορίων οὐδὲν ἐνδεῖ· καὶ γὰρ αἰδοῖα καὶ μήτρας καὶ τὸ χρῆσθαι μεθ' ἡδονῆς τούτοις ἔχουσαι, πρὸς τὸ τέλος οὐκ ἐξικνοῦνται τῆς γενέσεως. Σκόπει δὲ ἄλλως μὴ καὶ καταγέλαστόν ἐστι τοὺς Σωκράτεις καὶ τοὺς Πλάτωνας καὶ τοὺς Ζήνωνας οὐδὲν ἐλαφροτέρᾳ κακίᾳ τοῦ τυχόντος ἀνδραπόδου συνεῖναι φάσκειν, ἀλλ' ὁμοίως ἄφρονας εἶναι καὶ ἀκολάστους καὶ ἀδίκους, εἶτα τῶν θηρίων αἰτιᾶσθαι τὸ μὴ καθαρὸν μηδ' ἀπηκριβωμένον πρὸς ἀρετήν, ὡς στέρησιν οὐχὶ φαυλότητα λόγου καὶ ἀσθένειαν προσεῖναι, καὶ ταῦτα τὴν κακίαν ὁμολογοῦντας εἶναι λογικήν, ἧς πᾶν θηρίον ἀναπέπλησται. Καὶ γὰρ δειλίαν πολλοῖς καὶ ἀκολασίαν ἀδικίαν τε καὶ κακόνοιαν ὁρῶμεν ὑπάρχουσαν.

21. Ὁ δ' ἀξιῶν τὸ μὴ πεφυκὸς ὀρθότητα λόγου δέχεσθαι μηδὲ λόγον δέχεσθαι, πρῶτον μὲν οὐδὲν διαφέρει τοῦ μήτε πίθηκον αἴσχους φύσει μετέχειν μήτε χελώνην βραδυτῆτος ἀξιοῦντος, ὅτι μηδὲ κάλλους ἐπιδεκτικὰ μηδὲ τάχους ἐστίν. Ἔπειτα τὴν διαφορὰν ἐμποδὼν οὖσαν οὐ συνορᾷ. Λόγος μὲν γὰρ ἐγγίνεται φύσει, σπουδαῖος δὲ ὁ λόγος καὶ τέλειος ἐξ ἐπιμελείας καὶ διδασκαλίας διὸ τοῦ λογικοῦ πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις μέτεστι, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ σοφίαν οὐδὲ ἄνθρωπον εἰπεῖν κεκτημένον ἔχουσι, κἂν μυρίοι δὲ ὦσιν. Ὥσπερ ὄψεώς ἐστι πρὸς ὄψιν διαφορὰ καὶ πτήσεως πρὸς πτῆσιν (οὐ γὰρ ὁμοίως ἱέρακες βλέπουσι καὶ τέττιγες, οὐδὲ ἀετοὶ πέτονται καὶ πέρδικες), οὕτως οὐδὲ παντὶ λογικῷ μέτεστιν ὡσαύτως τῆς εὑρομένης τὸ ἄκρον εὐστροφίας καὶ ὀξύτητος. Ἐπιδείγματά γε πολλὰ κοινωνίας καὶ ἀνδρείας καὶ τοῦ πανούργου περὶ τοὺς πορισμοὺς καὶ τὰς οἰκονομίας, ὥσπερ αὖ καὶ τῶν ἐναντίων, ἀδικίας, δειλίας, ἀβελτερίας ἔνεστιν αὐτοῖς. Ὅθεν καὶ ζητήσεις τινὲς συνίστανται, τῶν μὲν τὰ χερσαῖα προῆχθαι λεγόντων, τῶν δὲ τὰ θαλάττια. Καὶ δῆλόν ἐστι παραβαλλομένων ἵππων μὲν χερσαίων τοῖς ποταμίοις (οἱ μὲν γὰρ τρέφουσι τοὺς πατέρας, οἱ δὲ κτείνουσιν, ἵνα τὰς μητέρας ὀχεύωσι) καὶ περιστεραῖς πάλιν περδίκων· οἱ μὲν γὰρ ἀφανίζουσι τὰ ᾠὰ καὶ διαφθείρουσι, τῆς θηλείας, ὅταν ἐπωάζῃ, μὴ προσδεχομένης τὴν ὀχείαν· οἱ δὲ καὶ διαδέχονται τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μέρει θάλποντες, καὶ ψωμίζουσι πρότεροι τὰ νεόττια, καὶ τὴν θήλειαν, ἂν πλείονα χρόνον ἀποπλανηθῇ, κόπτων ὁ ἄρρην εἰσελαύνει πρὸς τὰ ᾠὰ καὶ τοὺς νεοττούς. Ὄνοις δὲ καὶ προβάτοις Ἀντίπατρος ἐγκαλῶν ὀλιγωρίαν καθαριότητος, οὐκ οἶδα ὅπως παρεῖδε τὰς λύγκας καὶ τὰς χελιδόνας· ὧν αἱ μὲν ἐκτοπίζουσι παντάπασι κρύπτουσαι καὶ ἀφανίζουσαι τὸ λυγ-

nem, nullum profectum, nullam appetitionem : dubitarem sane, cur natura principium iis dedisset, quæ pervenire ad finem ullum non possent. Sed istis ipsis tamen absurdum esse id minime videtur : quippe qui cum amorem erga sobolem principium esse in nobis societatis et justitiæ statuant, eumque in ceteris animantibus vehementem esse videant, justitiam tamen et societatem cum illis esse nullam censent. Muli præterea licet ex membris genitalibus nullum ipsis desit, penem enim et uterum habent hisque cum voluptate utuntur, finem tamen generationis non assequuntur. Ad hæc nonne deridendum videtur, si cum Socrates, Platones, Zenones nihilo melius quam quodlibet mancipium se gerere, sed simili modo imprudentes, intemperantes et injustos dicant, deinde in bestiis quia non exacte et exquisite ad virtutem sese habent, privationi, non pravitati et imbecillitati rationis id adscribant? præsertim cum vitia rationalia esse fateantur : quibus plena animalia cetera esse perspicuum est. Nam et ignaviam et intemperantiam et injustitiam et malevolentiam atque alia hujusmodi in multis eorum videmus.

23. Censere autem quod natura idoneum ad rectitudinem rationis suscipiendam non est, neque ad rationem suscipiendam esse, primum nihil aliud est, quam existimare neque simiam turpitudinis, neque testudinem tarditatis capacem natura esse; quia neque pulchritudinem, neque celeritatem possunt admittere : deinde hominum est rei differentiam non advertentium. Ratio enim innascitur : recta ratio et perfecta studio et disciplina comparatur. Idcirco rationis animata omnia participia sunt : rectitudinis vero ejus et sapientiæ ne hominem quidem præditum esse, etiam si innumerabiles sint, possunt asserere. Quemadmodum enim visus ad visum et volatus ad volatum differentia est : non enim simili modo accipitres vident et cicadæ, neque eodem modo aquilæ et perdices volant : sic neque omne rationis particeps summam calliditatem et celeritatem intelligendi nanciscitur. Indicia sane societatis, fortitudinis et calliditatis quoque in comparandis et dispensandis rebus, non secus ac contrariorum injustitiæ, ignaviæ ac stoliditatis adeo multa in ipsis spectantur : ut exortæ quæstiones inter nonnullos fuerint, terrestriane an marina animalia ad virtutem præstarent. Id quod esse perspicuum potest, si inter se equi terrestres fluviatilibus comparentur. Hi enim alunt patres, illi necant, ut cum matre possint concumbere. Perdices quoque contra quam columbæ faciunt : ova enim occultant atque conterunt mares, propterea quod femina dum incubat, maris congressum non admittit. Columbi vero in incubandi cura per vices succedere consueverunt et priores pullis cibum inferunt. Quin etiam si femina diutius aberravit, rostro ferientes eam ad ova et pullos curandos intrudunt. Antipater vero cum in asinis et ovibus munditiæ negligentiam damnarit, non advertit, se idem in lyncibus et hirundinibus non attendisse. Quarum illæ lyncurium a sese procul ejiciunt occultantes prorsus atque obruentes : hirundines

κούριον, αἱ δὲ χελιδόνες ἔξω στρεφομένους διδάσκουσαι τοὺς νεοττοὺς ἀφιέναι τὸ περίττωμα. Καὶ μὴν δένδρον δένδρου οὐ λέγομεν ἀμαθέστερον, ὡς κυνὸς πρόβατον, οὐδὲ λαχάνου λάχανον ἀνανδρότερον, ὡς ἔλαφον λέοντος· ἢ καθάπερ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ἕτερον ἑτέρου βραδύτερον οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μικροφωνότερον ἐν τοῖς ἀναύδοις, οὕτως οὐδὲ δειλότερον οὐδὲ νωθρότερον οὐδὲ ἀκρατέστερον, ὅπου μὴ φύσει πᾶσιν ἡ τοῦ φρονεῖν δύναμις, ἄλλοις δὲ ἄλλων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον παροῦσα τὰς ὁρωμένας διαφορὰς πεποίηκεν. Ἀλλ' οὐ θαυμαστὸν ὅσον ἄνθρωπος εὐμαθείᾳ καὶ ἀγχινοίᾳ καὶ τοῖς περὶ δικαιοσύνην καὶ κοινωνίαν διαφέρει τῶν ζώων. Καὶ γὰρ ἐκείνων πολλὰ τοῦτο μὲν μεγέθει καὶ ποδωκείᾳ, τοῦτο δὲ ὄψεως ῥώμῃ καὶ ἀκοῆς ἀκριβείᾳ πάντας ἀνθρώπους ἀπολέλοιπεν· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο κωφὸς οὐδὲ τυφλὸς οὐδὲ ἀδύνατος ὁ ἄνθρωπός ἐστιν· ἀλλὰ καὶ θέομεν, εἰ καὶ βραδύτερον ἐλάφων, καὶ βλέπομεν, εἰ καὶ χεῖρον ἱεράκων· ἰσχύος τε καὶ μεγέθους ἡ φύσις ἡμᾶς οὐκ ἀπεστέρησε, καίτοι τὸ μηδὲν ἐν τούτοις πρὸς ἐλέφαντα καὶ κάμηλον ὄντας. Οὐκοῦν ὁμοίως μηδὲ τὰ θηρία λέγωμεν, εἰ νωθρότερον φρονεῖ καὶ κάκιον διανοεῖται, μὴ διανοεῖσθαι μηδὲ φρονεῖν ὅλως μηδὲ κεκτῆσθαι λόγον, ἀσθενῆ δὲ κεκτῆσθαι καὶ θολερόν, ὥσπερ ὀφθαλμὸν ἀμβλυώττοντα καὶ τεταραγμένον.

24. Εἰ δὲ μὴ πολλὰ ἦν πολλοῖς συνηγμένα καὶ εἰρημένα, μυρία ἂν παρηγάγομεν εἰς ἐπίδειξιν τῆς τῶν ζώων εὐφυΐας. Ἐκεῖνο δ' ἔτι σκεπτέον· ἔοικε γὰρ τοῦ πεφυκότος ἢ μέρους ἢ δυνάμεως κατὰ φύσιν τι δέχεσθαι, τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐμπίπτειν, πηρωθὲν ἢ νοσῆσαν, ὥσπερ ὀφθαλμοῦ μὲν εἰς τυφλότητα ἐμπίπτειν, σκέλους δὲ εἰς χωλότητα, καὶ γλώττης εἰς ψελλότητα, ἄλλου δὲ μηδενός. Οὐ γάρ ἐστι τυφλότης μὴ πεφυκότος ὁρᾶν, οὐδὲ χωλότης μὴ πεφυκότος βαδίζειν, ψελλόν τε καὶ ἄναυδον καὶ τραυλὸν μὴ γλῶσσαν ἐχόντων· οὐδ' ἂν παραπαίοντα ἢ παράφρονα εἴποις, οὐδὲ μαινόμενον, ᾧ μὴ τὸ φρονεῖν καὶ διανοεῖσθαι καὶ λογίζεσθαι κατὰ φύσιν ὑπῆρχεν. Οὐ γάρ ἐστιν ἐν πάθει γενέσθαι μὴ κεκτημένον δύναμιν, ἧς τὸ πάθος ἢ στέρησις ἢ πήρωσις ἤ τις ἄλλη κάκωσίς ἐστιν. Ἀλλὰ μὴν ἐντετύχηκάς γε λυττώσαις κυσίν, ἔτι δὲ καὶ ἵπποις· ἔνιοι δὲ καὶ βοῦς φασι μαίνεσθαι καὶ ἀλώπεκας. Ἀρκεῖ δὲ τὸ τῶν κυνῶν· ἀναμφισβήτητον γάρ ἐστι, καὶ μαρτυρεῖ λόγον καὶ διάνοιαν ἔχειν οὐ φαύλην τὸ ζῷον, ἧς ταραττομένης καὶ συγχεομένης ἡ λεγομένη λύσσα καὶ μανία πάθος ἐστίν. Οὔτε γὰρ ὄψιν ἀλλοιουμένην αὐτοῖς οὔτε ἀκοὴν ὁρῶμεν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνθρώπου μελαγχολῶντος ἢ παρακόπτοντος ὁ μὴ λέγων ἐξεστάναι καὶ διεφθορέναι τὸ φρονοῦν καὶ λογιζόμενον καὶ μνημονεῦον ἄτοπός ἐστι (καὶ γὰρ ἡ συνήθεια ταῦτά τε κατηγορεῖ τῶν παραφρονούντων, μὴ εἶναι παρ' αὐτοῖς ἀλλὰ ἐκπεπτωκέναι τῶν λογισμῶν), οὕτως ὁ τοὺς λυττῶντας κύνας ἄλλο τι πεπονθέναι νομίζων, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ φρονεῖν πεφυκότος καὶ λογίζεσθαι καὶ μνημονεύειν ἀναπεπλησμένου ταραχῆς καὶ

autem foras conversos excrementa emittere pullos suos docent. Arborem sane arbore stolidiorem atque indociliorem, sicut cane ovem, aut olus olere ignavius, quemadmodum cervum leone, nequaquam dicimus. Nempe quia sicut neque in iis quæ motu omni carent, alterum altero tardius, neque in iis quæ vocem non habent, alterum altero exiliori voce esse præditum potest : ita neque ignavius, neque segnius, neque incontinentius quicpiam appellatur, ubi non omnibus facultas quoque inest intelligendi : quæ cum aliis aliter, vel magis vel minus adsit, hujuscemodi differentias quæ in animalibus conspiciuntur, effecit. Qua in re afferre nobis admirationem nullam illud debet, quod homo tanto intervallo et docilitate et solertia et ceteris, quæ ad justitiam et communem societatem spectant, ceteris animalibus antecellat. Nam ex illis quoque multa tum magnitudine corporis et pernicitate, tum visus perspicacia et auditus acumine longe omnes homines superant. Nec propterea tamen homo surdus aut cæcus aut invalidus censetur. Sed nos quoque currimus, licet tardius quam cervi : nec non videmus, quamvis non ita acute ut accipitres : robore etiam et magnitudine non prorsus privati a natura sumus : quamvis si ad elephantem et camelum comparemur, nihil in his esse videamur. Simili modo igitur neque bestias, quia hebetius intelligunt pejusque cogitant quam nos, nihil omnino cogitare et intelligere dicendum est rationeque nulla esse præditas : sed eam quidem etiam ipsas, imbecillam tamen et turbidam, quasi oculum hebetem ac conturbatum habere.

24. Innumerabilia sunt, quæ producere in comprobationem ingenii animalium possem, nisi multa a multis antea et collecta et memoriæ tradita in hanc sententiam fuissent. Illud præterea dignum consideratione est. Ejusdem esse vel partis vel facultatis videtur, quæ aliquid secundum naturam suscipit, ut in id, quod præter naturam est, vel vitiata vel ægrotans incidere etiam possit. Sicut oculi ut in cæcitatem, cruris ut in claudicationem, linguæ ut in balbutiem incurrat, nihil quippe aliud id potest. Non enim cæcitas est ejus quod videre etiam non possit : neque claudicatio ejus quod non ad ingrediendum aptum etiam sit : neque balbum, aut blæsum, aut mutum est quidpiam quod linguam etiam non habeat. Simili modo igitur neque delirantem neque amentem neque insanientem dixeris quemquam, cui non etiam intelligere et cogitare et ratiocinari secundum naturam sit. Non enim fieri potest, ut in affectione aliqua constituatur quispiam, nisi facultate præditus sit, cujus affectio illa vel privatio vel depravatio vel aliquod aliud vitium sit. Sed numquid in rabientes canes unquam incidisti? quin etiam in equos? nonnulli vero etiam boves et vulpes furere aiunt. Sed satis est quod de canibus constat, nullam enim controversiam habet : rationemque et mentem habere non ignobilem animal testatur : cujus sane turbatæ ea quæ dicitur rabies et insania affectio est, quippe cum neque visum ipsis, neque auditum immutari videamus. Quemadmodum igitur qui homini furenti et deliranti non exturbatam corruptamque esse intelligendi et ratiocinandi et recordandi facultatem asserit, absurdus est : quippe cum in consuetudine sit, ut delirantes non esse apud se, sed exturbatos mente ac consilio esse dicamus : ita qui rabientes canes aliud quid passos existimat, et non ea parte quæ ad intel-

παραπεπτωκότος, ἀγνοεῖν τὰ φίλτατα πρόσωπα, καὶ φεύγειν τὰς συντρόφους διαίτας, ἢ παρορᾷν τὸ φαινόμενον ἔοικεν, ἢ συνορῶν τὸ γιγνόμενον ἐξ αὐτοῦ φιλονεικεῖν πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Τὰ μὲν δὴ τοῦ Πλουτάρχου ἐν πολλοῖς βιβλίοις πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ τοῦ περιπάτου εἰς ἀπάντησιν εἰρημένα ἐστὶ τοιαῦτα.

25. Θεόφραστος δὲ καὶ τοιούτῳ κέχρηται λόγῳ. Τοὺς ἐκ τῶν αὐτῶν γεννηθέντας, λέγω δὲ πατρὸς καὶ μητρός, οἰκείους εἶναι φύσει φαμὲν ἀλλήλων, καὶ τοίνυν καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν αὐτῶν προπατόρων σπαρέντας οἰκείους ἀλλήλων εἶναι νομίζομεν, καὶ μέντοι τοὺς ἑαυτῶν πολίτας τῷ τῆς τε γῆς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας κοινωνεῖν. Οὐ γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν ἔτι τότε τοιούτους ἀλλήλοις φύντας οἰκείους αὐτοῖς εἶναι κρίνομεν, εἰ μὴ ἄρα τινὲς τῶν πρώτων αὐτοῖς προγόνων ἢ αὐτοὶ τοῦ γένους ἀρχηγοὶ πεφύκασιν ἢ ἀπὸ τῶν αὐτῶν. Οὕτω δὲ καί, οἶμαι, καὶ τὸν Ἕλληνα μὲν τῷ Ἕλληνι, τὸν δὲ βάρβαρον τῷ βαρβάρῳ, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλήλοις φαμὲν οἰκείους τε καὶ συγγενεῖς εἶναι δυοῖν θάτερον, ἢ τῷ προγόνων εἶναι τῶν αὐτῶν, ἢ τῷ τροφῆς καὶ ἠθῶν καὶ ταὐτοῦ γένους κοινωνεῖν. Οὕτως δὲ καὶ τοὺς πάντας ἀνθρώπους ἀλλήλοις τίθεμεν καὶ συγγενεῖς. Καὶ μὴν πᾶσι τοῖς ζώοις αἵ γε τῶν σωμάτων ἀρχαὶ πεφύκασιν αἱ αὐταί. Λέγω δὲ οὐκ ἐπὶ τὰ στοιχεῖα ἀναφέρων τὰ πρῶτα· ἐκ τούτων μὲν γὰρ καὶ τὰ φυτά· ἀλλ' οἷον σπέρμα, σάρκας καὶ τὸ τῶν ὑγρῶν τοῖς ζώοις σύμφυτον γένος. Πολὺ δὲ μᾶλλον τῷ τὰς ἐν αὐτοῖς ψυχὰς ἀδιαφόρους πεφυκέναι, λέγω δὲ ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς ὀργαῖς, ἔτι δὲ τοῖς λογισμοῖς, καὶ μάλιστα πάντων ταῖς αἰσθήσεσιν. Ἀλλ' ὥσπερ τὰ σώματα, οὕτω καὶ τὰς ψυχὰς τὰ μὲν ἀπηκριβωμένας ἔχει τῶν ζώων, τὰ δὲ ἧττον τοιαύτας, πᾶσί γε μὴν αὐτοῖς αἱ αὐταὶ πεφύκασιν ἀρχαί. Δηλοῖ δὲ ἡ τῶν παθῶν οἰκειότης· εἰ δὲ ἀληθές ἐστι τὸ λεγόμενον, ὡς ἡ τῶν ἠθῶν γένεσίς ἐστι τοιαύτη, φρονοῦσι μὲν ἅπαντα φῦλα, διαφέρουσι δὲ ταῖς ἀγωγαῖς τε καὶ ταῖς τῶν πρώτων κράσεσι, παντάπασιν ἂν οἰκεῖον εἴη καὶ συγγενὲς ἡμῖν τὸ τῶν λοιπῶν ζώων γένος. Καὶ γὰρ τροφαὶ [πᾶσαι] αἱ αὐταὶ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ πνεύματα, ὡς Εὐριπίδης, καὶ φοινίους ἔχει ῥοὰς τὰ ζῷα πάντα καὶ κοινοὺς ἁπάντων δείκνυσι γονεῖς οὐρανὸν καὶ γῆν.

26. Ὥστε συγγενῶν ὄντων, εἰ φαίνοιτο κατὰ Πυθαγόραν καὶ τὴν ψυχὴν τὴν αὐτὴν εἰληχότα, δικαίως ἄν τις ἀσεβὴς κρίνοιτο τῶν οἰκείων τῆς ἀδικίας μὴ ἀπεχόμενος. Οὐ μὴν ὅτι τινὰ ἄγρια αὐτῶν, διὰ τοῦτο τὸ οἰκεῖον ἀποκέκοπται. Οὐδὲν γὰρ ἧττον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων ἔνιοι κακοποιοί τε τῶν πλησίον εἰσὶ καὶ φέρονται πρὸς τὸ βλάπτειν τὸν ἐντυχόντα καθάπερ ὑπό τινος πνοῆς τῆς ἰδίας φύσεως καὶ μοχθηρίας· διὸ καὶ ἀναιροῦμεν τούτους, οὐ μέντοι ἀποκόπτομεν τὴν πρὸς τὸ ἥμερον σχέσιν. Οὕτως οὖν, εἰ καὶ τῶν ζώων τινὰ ἄγρια, ἐκεῖνα μὲν ὡς τοιαῦτα ἀναιρετέον καθάπερ καὶ τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, τῆς

ligendum et ratiocinandum et recordandum idonea natura est, exturbatos ac dimotos carissimas personas ignorare et solita diversoria refugere, is videtur vel quod evidenter apparet, non advertere, vel si advertit, contendere adversus veritatem velle. Atque ea quidem quæ diversis in libris Plutarchus adversus Stoicos et Peripateticos conscripsit, hujusmodi sunt.

25. Theophrastus vero hac ratione etiam utitur. Eos, inquit, qui ex iisdem geniti sunt, patre videlicet et matre, cognatos natura inter sese esse dicimus. Igitur etiam eos dicemus, qui ex iisdem avis sunt procreati: ejusdem quoque urbis cives, eo quod et terræ ejusdem et mutuæ inter se societatis participes sunt. Non enim hos, quod ex iisdem nati sint, inter se habere cognationem existimamus: nisi scilicet aliqui ex primis progenitoribus iidem ipsis generis auctores, vel ab iisdem exstiterint. Ita igitur profecto et Græcum Græco et barbarum barbaro et omnes item homines inter se esse cognatos asseveramus, ex duabus altera de causa: vel quia ex iisdem progenitoribus sint, vel quia alimenti, morum ac totius vitæ institutionis societatem habeant. Atque hoc modo omnes esse cognatos statuimus. At omnibus animalibus corporum principia natura eadem sunt. Nec de elementis primis intelligendum hoc censeo: nam plantæ etiam ex iisdem constant: sed de semine, de carnibus ac de eo humorum genere, quod insitum in animalibus est. Multo etiam magis eo quod animæ in ipsis sunt inter se non differentes, cupiditatibus videlicet et iris, nec non considerationibus ac maxime omnium sensibus. Quemadmodum autem corpora, ita etiam animas alia animalia magis, alia minus exquisitas atque absolutas habent, omnibus tamen principia natura eadem sunt. Id quod affectionum similitudo atque affinitas declarat. Quodsi verum est, quod dicitur, morum generationem esse ejusmodi, sapiunt autem et intelligunt omnia animalium genera, sed differunt tamen educationibus et variis primorum temperaturis: affine prorsus ac cognatum ceterorum animalium genus nobis est existimandum. Quippe cum alimenta omnia eadem omnibus ipsis sint, et spiritum, ut inquit Euripides, nec non fluorem habeant rubrum

Animalia omnia, ut parentes omnibus
Sic esse communes polum et terram indicent.

26. Quare cum cognata ita sint, si eandem etiam, ut Pythagoras putabat, animam sortita esse videantur, merito unusquisque judicari impius posset, quia cognatorum injuria non abstineat. Neque vero quia quædam agrestia ex ipsis sunt, cognationis propterea jus abruptum esse censendum est. Nihilo enim minus sed etiam magis ex hominibus aliqui in alios homines malefici reperiuntur, qui quodam quasi spiritu propriæ naturæ atque pravitatis ad læsionem occurrentibus inferendam impellantur. Quos sane licet e medio tollendos atque interficiendos ducamus, non ideo tamen societatem erga mansuetos nobis omnem abrumpimus. Sic igitur si ex animalibus immania ac fera aliqua sunt, illa quia ejusmodi sunt, non secus atque homines qui tales fuerint, occidi debent:

δὲ πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ ἡμερώτερα σχέσεως [οὐκ] ἀποστατέον· ἑκατέροις δὲ οὐδέτερα βρωτέον, ὡς οὐδὲ τοὺς ἀδίκους τῶν ἀνθρώπων. Νῦν δὲ πολὺ τὸ ἄδικον ποιοῦμεν ἀναιροῦντες μὲν καὶ τὰ ἥμερα, ὅτι καὶ τὰ ἄγρια, καὶ τὰ ἄδικα, ἐσθίοντες δὲ τὰ ἥμερα. Κατ' ἄμφω γὰρ ἄδικοι, ὅτι ἥμερα ὄντα ἀναιροῦμέν καὶ ὅτι ταῦτα θοινώμεθα καὶ ψιλῶς ὁ τούτων θάνατος εἰς τὴν βορὰν ἔχει τὴν ἀναφοράν. Προσθείη δ' ἄν τις τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα· ὁ γὰρ λέγων ὅτι ὁ παρεκτείνων τὸ δίκαιον ἄχρι τῶν ζώων φθείρει τὸ δίκαιον, ἀγνοεῖ ὡς αὐτὸς οὐ τὴν δικαιοσύνην διασώζει, ἀλλ' ἡδονὴν ἐπαύξει, ἥ ἐστι δικαιοσύνῃ πολέμιον. Ἡδονῆς γοῦν οὔσης τέλους, δείκνυται δικαιοσύνη ἀναιρουμένη. Ἐπεὶ ὅτι τὸ δίκαιον συναύξεται διὰ τῆς ἀποχῆς τίνι οὐ δῆλον; Ὁ γὰρ ἀπεχόμενος παντὸς ἐμψύχου, κἂν μὴ τῶν συμβαλλόντων αὐτῷ εἰς κοινωνίαν, πολλῷ μᾶλλον πρὸς τὸ ὁμογενὲς τῆς βλάβης ἀφέξεται. Οὐ γὰρ ὁ τὸ γένος φιλῶν τὸ εἶδος μισήσει, ἀλλὰ μᾶλλον ὅσῳ μεῖζον τὸ γένος τὸ τῶν ζώων, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ μέρος καὶ τὸ οἰκεῖον ταύτην διασώσει. Ὁ τοίνυν τὴν οἰκείωσιν πεποιημένος πρὸς τὸ ζῶον, οὗτος καὶ τό τι ζῶον οὐκ ἀδικήσει· ὁ δὲ μόνον περιγράψας ἐν ἀνθρώπῳ τὸ δίκαιον ἕτοιμός ἐστιν ὡς ἐν στενῷ ἀποῤῥῖψαι τὴν ἔρεξιν τῆς ἀδικίας. Ὥστε καὶ τοῦ Σωκρατικοῦ ὄψου ἥδιον τὸ Πυθαγόρειον. Ὁ μὲν γὰρ ὄψον τροφῆς τὸ πεινῆν ἔλεγε, Πυθαγόρας δὲ τὸ μηθένα ἀδικεῖν καὶ ἐφηδύνειν δικαιοσύνῃ τὸ ὄψον. Ἡ γὰρ φυγὴ τῆς ἐμψύχου τροφῆς φυγὴ ἦν τῶν περὶ τὴν τροφὴν ἀδικημάτων. Οὐ γὰρ δὴ μὴ μετὰ κακώσεως ἑτέρου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἀμήχανον ἡμῖν ὁ θεὸς ἐποίησεν· ἐπεὶ οὕτω γε τὴν φύσιν ἡμῖν ἀρχὴν ἀδικίας προσετίθει· μήποτε δὲ καὶ ἀγνοεῖν οὗτοι ἐοίκασι τὸ ἰδίωμα τῆς δικαιοσύνης, ὅσοι ἐκ τῆς πρὸς ἀνθρώπους οἰκειώσεως εἰσάγειν ταύτην ᾠήθησαν· αὕτη μὲν γὰρ φιλανθρωπία τις ἂν εἴη. Ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐν τῷ ἀφεκτικῷ καὶ ἀβλαβεῖ κεῖται παντὸς ὁτουοῦν τοῦ μὴ βλάπτοντος. Καὶ οὕτως γε νοεῖται ὁ δίκαιος, οὐκ ἐκείνως· ὡς διατείνειν τὴν δικαιοσύνην καὶ ἄχρι τῶν ἐμψύχων κειμένην ἐν τῷ ἀβλαβεῖ. Διὸ καὶ ἡ οὐσία αὐτῆς ἐν τῷ τὸ λογιστικὸν ἄρχειν τοῦ ἀλόγου, ἕπεσθαι δὲ τὸ ἄλογον. Ἄρχοντος γὰρ τούτου, τοῦ δ' ἑπομένου, πᾶσα ἀνάγκη ἀβλαβῆ εἶναι πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἄνθρωπον. Συνεσταλμένων γὰρ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὀργῶν μεμαρασμένων, τοῦ δὲ λογισμοῦ τὴν οἰκείαν ἔχοντος ἀρχήν, εὐθὺς ἡ ὁμοίωσις ἕπεται ἡ πρὸς τὸ κρεῖττον. Τὸ δὲ ἐν τῷ παντὶ κρεῖττον πάντως ἦν ἀβλαβές, καὶ αὐτὸ μὲν διὰ δύναμιν καὶ σωστικὸν πάντων καὶ εὐποιητικὸν πάντων καὶ ἀπροσδεὲς πάντων· ἡμεῖς δὲ διὰ μὲν δικαιοσύνην ἀβλαβεῖς πάντων, διὰ δὲ τὸ θνητὸν ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων. Ἡ δὲ τῶν ἀναγκαίων λῆψις οὐ βλάπτει οὔτε φυτά, ὅταν ἃ ἀποβάλλουσι λάβωμεν, οὔτε καρπούς, ὅταν τεθνηκότων χρησώμεθα τοῖς καρποῖς, οὔτε πρόβατα, ὅταν διὰ τῆς κουρᾶς αὐτὰ μᾶλλον ὀνήσωμεν καὶ τοῦ γάλακτος κοινωνήσωμεν παρέχοντες

a jure tamen erga cetera mansuetiora animalia desistendum non est : neutra vero sunt comedenda. Siquidem neque homines injustos ulla lex edendos permittit. At nos valde injuste nos gerimus, cum et mansueta perinde atque agrestia et injusta occidamus, et eadem in cibum assumamus. Dupliciter enim peccamus, primum, quod cum sint mansueta, interficimus : deinde, quod eadem interfecta, epulamur : cædesque eorum non alio, quam ad ingluviem nostram spectat. Adjungenda etiam his illa sunt. Qui enim dicit, eum, qui ad cetera animalia usque jus porrigit, jus ipsum perdere ac corrumpere, ignorat se non justitiam servare, sed voluptatem augere, quæ justitiæ est inimica atque hostis. Cum igitur finis sit voluptas, justitiam destrui perspicuum est. Nam ex abstinentia jus augeri, cui esse dubium potest? Qui enim ab omnibus animatis abstinet, etiam si ad societatem sibi nihil conferant, multo magis a læsione cognatis inferenda cavebit. Neque enim qui amat genus, speciem prosequi odio poterit : sed quanto animalium genus latius patet, tanto magis etiam erga partem ejus eodem modo jus servabit. Qui namque cognationem erga animal sibi facit, is aliquod animal quoque injuria non afficiet. At qui omne jus in homine tantum sibi circumscribit, is utpote angustis admodum terminis conclusus abjicere a se cautionem ab injustitia facile potest. Unde etiam Socratico opsonio Pythagoreum est longe suavius. Ille enim cibi opsonium esse famem dicebat, Pythagoras vero, si nulli inferretur injuria, id esse opsonii suavissimum justitiæ condimentum opinabatur. Dum enim cibum sumere ab animatis evitamus, injurias quoque, quæ circa cibum contingunt, procul dubio evitamus. Neque enim existimandum est deum effecisse, ut tueri salutem nostram sine aliorum contumelia et læsione nullo modo valeamus. Nam eo modo naturam nobis eam tribuisset, quæ principium injustitiæ exsisteret. Adde quod isti etiam injustitiæ proprietatem mihi videntur ignorare, qui ex cognatione sola erga homines eam statuendam esse arbitrantur. Ita enim humanitas et benignitas quædam erga homines esse diceretur. At justitia ejusmodi non est, sed in abstinentia a cujuslibet læsione quod non lædat, consistit. Atque hoc etiam, non illo modo, justi notio habetur : ita ut justitia cum in læsione nulli omnino inferenda constituta sit, usque ad cetera quoque animalia protendenda esse videatur. Unde etiam essentia ejus in dominio rationis in irrationalem partem, et irrationalis obedientia esse dicitur. Dum enim hæc imperat, illa obedit, innocentem esse erga omnia hominem necesse est. Cum enim pacatis perturbationibus et cupiditatibus sedataque ira suum imperium ratio obtinet, statim similitudo ad præstantiorem naturam in nobis elucet. Præstantissima autem in universo natura innocentissima erga omnia est. Atque ipsa quidem ob potentiam ejus conservatrix omnium et benefica omnibus est nulliusque indiga. Sed nos ob justitiam quidem erga omnia innocentes, at ob mortalitatem indigi necessariorum sumus. Necessariorum autem assumptio læsionem nullam infert, neque plantis, cum ex ipsis ea quæ abjiciunt, accipimus : neque fructibus, cum jam emortuis ipsis utimur : neque ovibus, cum ex tonsura ipsis magis prosumus, et adhibita ipsis cura

αὐτοῖς τὴν ἐξ ἡμῶν ἐπιμέλειαν. Διὸ προπίπτει ὁ δίκαιος οἷον ἐλαττωτικὸς ἑαυτοῦ τῶν κατὰ σῶμα, οὐκ ἀδικεῖ δὲ ἑαυτόν· αὔξει γὰρ τῇ τούτου παιδαγωγίᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ τὸ ἐντὸς ἀγαθόν, τουτέστιν ἡ πρὸς θεὸν ὁμοίωσις.

27. Οὔτε τοίνυν, ἡδονῆς οὔσης τέλους, ἡ ὄντως σώζεται δικαιοσύνη, οὔτε τῶν πρώτων κατὰ φύσιν συμπληρούντων τὴν εὐδαιμονίαν, ἢ ἐκκειμένων γε πάντων. Ἐν πολλοῖς γὰρ τὰ τῆς ἀλόγου κινήματα φύσεως καὶ αἱ χρεῖαι ἀδικίας κατάρχει. Αὐτίκα τῆς ζωοφαγίας ἐδεήθησαν, ἵνα τὴν φύσιν, ὥς φασι, διαφυλάξωσιν ἄλυπητον καὶ ἀνενδεᾶ ὧν ὀρέγεται. Τοῦ δ' ὁμοιοῦσθαι θεῷ ὄντος τέλους ὡς ἔνι μάλιστα, σώζεται τὸ ἀβλαβὲς ἐν ἅπασιν. Ὅνπερ τοίνυν τρόπον ὁ πάθεσιν ἀγόμενος πρὸς μόνα τέκνα καὶ γυναῖκα ἀβλαβής, τῶν δὲ ἄλλων καταφρονητικὸς καὶ πλεονέκτης, ὡς ἂν τοῦ ἀλόγου κρατοῦντος ἐν ἑαυτῷ, πρὸς τὰ θνητὰ ἐγείρεται καὶ ταῦτα ἐκπλήττεται· ὁ δὲ λόγῳ ἀγόμενος καὶ πρὸς πολίτην τηρεῖ τὸ ἀβλαβὲς καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς ξένους καὶ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὁ τὴν ἀλογίαν ἔχων ὑπήκοον, καὶ αὐτὸς παρ' ἐκείνους λογικώτερος, διὰ ταῦτα δὲ καὶ θειότερος· οὕτως ὁ μὴ μόνον στήσας τὸ ἀβλαβὲς ἐν ἀνθρώποις, παρατείνας δὲ καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζῷα μᾶλλον ὅμοιος θεῷ, καὶ εἰ ἄχρι φυτῶν δυνατόν, ἔτι μᾶλλον σώζει τὴν εἰκόνα. Εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἐντεῦθέν γε τὸ τῆς φύσεως ἡμῶν ἐλάττωμα, ἐντεῦθεν τὸ θρηνούμενον πρὸς τῶν παλαιῶν, ὡς τοίων ἔκ τ' ἐρίδων ἔκ τε νεικέων γενόμεσθα, ὅτι τὸ θεῖον καὶ ἀκήρατον καὶ ἐν πᾶσιν ἀβλαβὲς σώζειν οὐ δυνάμεθα· οὐ γὰρ ἐν πᾶσιν ἦμεν ἀπροσδεεῖς· αἰτία δὲ ἡ γένεσις καὶ τὸ ἐν τῇ πενίᾳ ἡμᾶς γενέσθαι, τοῦ πόρου ἀποῤῥυέντος. Ἡ δὲ πενία ἐξ ἀλλοτρίων τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν κόσμον, δι' οὗ τὸ εἶναι ἐλάμβανεν, ἐκτᾶτο. Ὅστις οὖν πλειόνων δεῖται τῶν ἔξωθεν, ἐπὶ πλέον τῇ πενίᾳ προσήλωται. Καὶ ὅσῳ πλειόνων ἐνδεής, τοσούτῳ θεοῦ μὲν ἄμοιρος, πενίᾳ δὲ σύνοικος. Τὸ γὰρ θεῷ ὅμοιον, τῇ ὁμοιώσει εὐθὺς πλοῦτον ἔχει τὸν ἀληθινόν. Πλουτῶν δὲ οὐδεὶς καὶ χρήζων μηδενὸς ἀδικεῖ· ἕως γὰρ ἀδικεῖ, κἂν πάντα ἔχῃ χρήματα, κἂν πάντα τῆς γῆς πλέθρα, πένης ἐστὶ πενίᾳ ὑπάρχων σύνοικος. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἄδικος καὶ ἄθεος καὶ ἀσεβὴς καὶ πάσῃ κακίᾳ ἔνοχος, ἧς τὴν ὑπόστασιν ἡ πρὸς τὴν ὕλην τῆς ψυχῆς πτῶσις κατὰ στέρησιν τοῦ ἀγαθοῦ παρήγαγεν. Λῆρος οὖν πάντα, ἕως τις τῆς ἀρχῆς ἀπέσφαλται, καὶ ἐνδεὴς πάντων, ἕως οὗ πρὸς τὸν πόρον οὐ βλέπει, εἴκει τε τῷ θνητῷ τῆς φύσεως αὐτοῦ, ἕως τὸν ὄντως ἑαυτὸν οὐκ ἐγνώρισε. Δεινὴ δὲ ἡ ἀδικία πείθειν ἑαυτὴν καὶ δικάζειν τοὺς ὑπ' αὐτῇ συνεχομένους, διότι σὺν ἡδονῇ προσομιλεῖ τοῖς τροφίμοις. Ὥσπερ δὲ ἐν βίων αἱρέσεσιν ἀκριβέστερος κριτὴς ὁ πεῖραν ἀμφοῖν εἰληφὼς τοῦ θατέρου πειραθέντος μόνου, οὕτως ἐν αἱρέσεσι καὶ φυγαῖς καθηκόντων ἀσφαλέστερος κριτὴς ὁ ἐκ τοῦ ἐπαναβεβηκότος κρίνων καὶ τὸ ἧττον, τοῦ κάτωθεν κρίνοντος τὰ προκείμενα. Ὥστε

lactis earum vicissim participes efficimur. Idcirco esse justus videtur quasi sui diminutor in iis quæ ad corpus spectant : non injuria tamen se ipsum afficit. Corporis enim castigatione et continentia internum bonum sibi auget : quæ similitudo ad deum est.

27. Neque igitur si voluptas sit finis, servatur ea quæ vere justitia est, neque si prima secundum naturam felicitatem compleant, vel omnia quæ exposita sunt. In multis enim irrationalis naturæ motiones, et indigentia injustitiæ in causa sunt. Quippe cum esu animalium indiguerint, ut naturam, quemadmodum inquiunt, sine ulla molestia conservarent, sineque ulla inopia eorum quæ appetit. Sed si finis sit, deo similes effici quoad ejus fieri potest, innocentia erga omnes servatur. Quo igitur modo qui ab affectibus ducitur, erga solos liberos et uxorem innocentiam exercet, alios vero omnes contemnit ac lædit : utpote cum irrationali parte in ipso dominante erga mortalia excitatus ea admiretur ac stupeat : qui vero regitur a ratione, erga cives quoque, nec non hospites, quin etiam omnes homines innocenter se gerit, cum irrationalem facultatem subditam habeat, ac propterea præ illis rationalior ac divinior sit : ita qui non in hominibus tantum innocentiæ terminos præfinit, sed ad cetera usque animalia dilatat, is similior deo est : et si usque ad plantas etiam prorogare eos posset, imaginem magis ac similitudinem servaret. Quod quia nequit, inde jam naturæ nostræ defectus conspicitur : inde miseria quæ a veteribus deploratur, quod talibus adversis simus ac discordibus orti litibus, ut divinitatem et incorruptibilitatem et innocentiam in omnibus servare non valeamus. Non enim in omnibus sine ulla indigentia fuimus. Cujus causa generatio exstitit : quodque cum copia jam effluxerit, constituti in inopia fuerimus. Inopia autem ex alienis salutem et ornatum, ex quo nos ut essemus, accepimus, sibi acquirit. Qui igitur pluribus externis indiget, is magis inopiæ agglutinatus est. Quantoque pluribus indiget quispiam, tanto est remotior a deo, inopiæque magis addictus. Qui enim similis deo est, continuo ex similitudine veras divitias habet. Nemo autem qui dives sit, nulliusque indigus, injuriam cuiquam infert. Quoad enim injuriam facit, etiam si omnibus affluat pecuniis, omnia terræ jugera possideat, cum inopiæ sit addictus, inops procul dubio est : ac propterea etiam injustus, et impius, et a deo alienus, et omni denique vitio obnoxius : cujus quidem vitii naturam delapsio animæ in materiam ex privatione boni introduxit. Omnia igitur nugæ sunt, quousque aliquis a principio aberraverit : indigus item unusquisque omnium est, quamdiu ad satietatem non spectat : mortalitatique naturæ suæ indulget, quamdiu se ipsum re vera non novit. Apta autem admodum injustitia est ad persuasionem sibi adhibendam judicandosque eos qui sub ipsa continentur : propterea quod cum alumnis ac familiaribus suis cum voluptate versatur. Quemadmodum vero in vitarum electionibus rectius judicare consuevit qui utriusque est peritus, quam qui alteram tantummodo fuerit expertus : ita quoque in electionibus et evitationibus eorum quæ debent, illius certius judicium est qui ex superiore inferius discernit, quam qui ex inferioribus ea quæ anteposita sunt. Quapropter qui ex mente et

ὁ κατὰ νοῦν ζῶν τοῦ κατὰ τὴν ἀλογίαν ἀκριβέστερος ὁριστὴς ὧν τε αἱρετέον καὶ ὧν μή· διῆλθεν γὰρ καὶ δι' ἀλογίας, ἅτε ἐξ ἀρχῆς ταύτῃ προσομιλήσας· ὁ δὲ ἄπειρος ὢν τῶν κατὰ νοῦν πείθει τοὺς ὁμοίους, παῖς ἐν παισὶ φλυαρῶν. Ἀλλ' εἰ πάντες, φασί, τούτοις πεισθεῖεν τοῖς λόγοις, τί ἡμῖν ἔσται; ἢ δῆλον ὡς εὐδαιμονήσομεν, ἀδικίας μὲν ἐξορισθείσης ἀπ' ἀνθρώπων, δικαιοσύνης δὲ πολιτευομένης καὶ παρ' ἡμῖν, καθάπερ καὶ ἐν οὐρανῷ. Νῦν δ' ὅμοιον, ὡς εἰ αἱ Δαναΐδες ἠπόρουν τίνα βίον βιώσονται ἀπαλλαγεῖσαι τῆς περὶ τὸν τετρημένον πίθον διὰ τοῦ κοσκίνου λατρείας. Τί γὰρ ἔσται ἀποροῦσιν, εἰ παυσαίμεθα ἐπιφοροῦντες εἰς τὰ πάθη ἡμῶν καὶ τὰς ἐπιθυμίας, ὧν τὸ πᾶν διαρρεῖ ἀπειρίᾳ τῶν κακῶν τὸν ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις καὶ ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων στεργόντων ἡμῶν βίον. Τί τοίνυν πράξομεν, ἐρωτᾷς, ὦ ἄνθρωπε; Μιμησώμεθα τὸ χρυσοῦν γένος, μιμησώμεθα τοὺς ἐλευθερωθέντας, μεθ' ὧν μὲν γὰρ Αἰδὼς καὶ Νέμεσις ἥ τε Δίκη ὡμίλει, ὅτι ἠρκοῦντο τῷ ἐκ γῆς καρπῷ. Καρπὸν γάρ σφισιν ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. Οἱ δέ γε ἐλευθερωθέντες ἃ πάλαι τοῖς δεσπόταις ὑπηρετοῦντες ἐπόριζον, ταῦτα ἑαυτοῖς πορίζουσιν. Οὐκ ἄλλως καὶ σὺ τοίνυν ἀπαλλαγεὶς τῆς τοῦ σώματος δουλείας καὶ τῆς τοῖς πάθεσι τοῖς διὰ τὸ σῶμα λατρείας, ὡς ἐκεῖνα ἔτρεφες παντοίως τοῖς ἔξωθεν, οὕτως αὑτὸν θρέψεις παντοίως τοῖς ἔνδοθεν, δικαίως ἀπολαμβάνων τὰ ἴδια καὶ οὐκέτι τὰ ἀλλότρια βίᾳ ἀφαιρούμενος.

intellectu vitam instituit rectius et exquisitius præfinire ea potest, quæ expetenda aut fugienda sint, quam qui ex irrationali facultate degere consuevit. Illa siquidem etiam per irrationalem vitam pertransiit, utpote qui a principio innexus ipsi fuerit : hic autem eorum imperitus cum sit, quæ ex mente proficiscuntur, sui similibus puer inter pueros nugans facile omnia persuadet. At si omnes, inquiunt, rationibus his assentiantur, quid nobis inde eventurum est? Illud procul dubio, ut felices simus futuri : quippe cum et injustitia procul ab hominibus exterminanda et justitia apud nos quoque, quemadmodum in cœlo, versatura sit. Nunc vero perinde se res habet, ac si Danaides quærerent quamnam vitam essent traducturæ, si ab illo hauriendæ aquæ perforatis doliis ministerio fuissent liberatæ. Quid enim eventum sit nobis, quærunt ac dubitant, si in necessariis et pro necessariis constitutæ vitæ acquiescendo indulgere perturbationibus et cupiditatibus desisteremus, quarum omnis fructus ex inopia honestorum diffluit atque interit. Quid ergo acturi simus, interrogas? Auream illam ætatem imitabimur, eos imitabimur qui in libertatem asserti sunt. Cum illis enim pudor et nemesis et justitia versabatur, quia terræ fructibus erant contenti. Fructum enim ipsis sponte ferebat Terra ferax multum. At qui libertate donati sunt, quæ dominis suis ministrando antea comparabant, ea sibi deinceps acquirunt. Non alio modo etiam tu, si servitute corporis liberatus sis et ministerio eo quod affectibus exhibes, sicut illud varie externis alebas, ita varie te ipsum internis enutries : qua in re propria tibi juste suppetent, ut aliena tibi auferende violenter non amplius sint.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

1. Πρὸς μὲν ἁπάσας σχεδὸν τὰς σκήψεις τῶν τῇ μὲν ἀληθείᾳ ἀκρασίας ἕνεκα καὶ ἀκολασίας τὴν σαρκοφαγίαν προσιεμένων, ἀπολογίας δὲ αὐτοῖς ἀναισχύντους πεπορικότων τὰς ἐκ τῆς ἐνδείας, ἣν πλέον ἢ χρὴν τῇ φύσει προσάπτουσι, διὰ τῶν εἰρημένων, ὦ Καστρίκιε, ἀπηντήσαμεν. Λειπομένων δὲ ἔτι μερικῶν ζητήσεων, ὧν μάλιστα ἡ τοῦ συμφέροντος ἐπαγγελία ἐξαπατᾷ τοὺς ὑπὸ τῶν ἡδονῶν δεδεκασμένους, καὶ μὴν καὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ μηδὲν μήτε τῶν σοφῶν μήτε τι ἔθνος παραιτήσασθαι τὴν βρῶσιν ἱκανῶς εἰς μέγεθος τῆς ἀδικίας τοὺς ἀκούοντας προαγούσης ὑπ' ἀπειρίας τῆς ἀληθινῆς ἱστορίας, τὸν ἔλεγχον τούτων ποιεῖσθαι μέλλοντες, τὰς περὶ τοῦ συμφέροντος καὶ τῶν ἄλλων ζητημάτων λύσεις ἐκβαλεῖν πειρασόμεθα.

2. Ἀρξώμεθα δ' ἀπὸ τῆς κατὰ ἔθνη τινῶν ἀποχῆς, ὧν ἡγήσονται τοῦ λόγου οἱ Ἕλληνες, ὡς ἂν τῶν μαρτυρούντων ὄντες οἰκειότατοι. Τῶν τοίνυν συντόμως τε ὁμοῦ καὶ ἀκριβῶς τὰ Ἑλληνικὰ συναγαγόντων ἐστὶ καὶ ὁ περιπατητικὸς Δικαίαρχος, ὃς τὸν ἀρχαῖον βίον τῆς Ἑλλάδος ἀφηγούμενος, τοὺς παλαιοὺς καὶ ἐγγὺς θεῶν φησι γεγονότας, βελτίστους τε ὄντας φύσει καὶ τὸν ἄριστον ἐζηκότας βίον, ὡς χρυσοῦν γένος νομίζεσθαι παραβαλλομένους πρὸς τοὺς νῦν, κιβδήλου καὶ φαυλοτάτης ὑπάρχοντας ὕλης, μηδὲν φονεύειν ἔμψυχον. Ὃ δὴ καὶ τοὺς ποιητὰς παριστάντας χρυσοῦν μὲν ἐπονομάζειν γένος. Ἐσθλὰ δὲ πάντα, λέγειν,

> Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
> Αὐτομάτη, πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
> Ἥσυχοι ἔργ' ἐνέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.

Ἃ δὴ καὶ ἐξηγούμενος ὁ Δικαίαρχος, τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον τοιοῦτον εἶναί φησιν· εἰ δεῖ λαμβάνειν μὲν αὐτὸν ὡς γεγονότα καὶ μὴ μάτην ἐπιπεφημισμένον, τὸ δὲ λίαν μυθικὸν ἀφέντας, εἰς τὸ διὰ τοῦ λόγου φυσικὸν ἀνάγειν. Αὐτόματα μὲν γὰρ πάντα ἐφύετο εἰκότως. Οὐ γὰρ αὐτοί γε κατεσκεύαζον οὐθὲν διὰ τὸ μήτε τὴν γεωργίας ἔχειν πω τέχνην μήθ' ἑτέραν μηδεμίαν ἁπλῶς. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τοῦ σχολὴν ἄγειν αἴτιον ἐγίγνετο αὐτοῖς καὶ τοῦ διάγειν ἄνευ πόνων καὶ μερίμνης, εἰ δὲ τῇ τῶν γλαφυρωτάτων ἰατρῶν ἐπακολουθῆσαι δεῖ διανοίᾳ, καὶ τοῦ μὴ νοσεῖν. Οὐθὲν γὰρ εἰς ὑγίειαν αὐτῶν μεῖζον παράγγελμα εὕροι τις ἄν, ἢ τὸ μὴ ποιεῖν περιττώματα, ὧν διὰ παντὸς ἐκεῖνοι καθαρὰ τὰ σώματα ἐφύλαττον. Οὔτε γὰρ τὴν τῆς φύσεως ἰσχυροτέραν τροφήν, ἀλλ' ἧς ἡ φύσις ἰσχυροτέρα, προσεφέροντο, οὔτε τὴν πλείω τῆς μετρίας διὰ τὴν ἑτοιμότητα, ἀλλ' ὡς τὰ πολλὰ τὴν ἐλάττω τῆς ἱκανῆς διὰ τὴν σπάνιν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πόλεμοι αὐτοῖς ἦσαν οὐδὲ στάσεις πρὸς ἀλλήλους. Ἆθλον γὰρ οὐδὲν ἀξιόλογον ἐν τῷ μέσῳ προκείμενον ὑπῆρχεν, ὑπὲρ ὅτου τις ἂν

LIBER QUARTUS.

1. Adversus omnes fere excusationes eorum qui cum revera incontinentiæ et voluptatis causa carnium esum admittant, impudenter tamen ob indigentiam se id facere prætendunt, quam magis quam opus sit naturæ nostræ attribuunt, satis superioribus libris, o Castrici, occursum a nobis videtur. Restant autem duæ adhuc particulares quæstiones : ex quibus cum utilitatis promissio maxime decipere eos consueverit quorum a voluptate corruptum judicium est, testificatio autem quod neque sapiens quispiam neque gens aliqua hujuscemodi victum unquam repudiarit, in magnam admodum injustitiam ob imperitiam veræ historiæ audientes inducat : coarguenda etiam hæc in præsentia a nobis sunt. Quocirca et ejus quæ ad utilitatem spectat, et aliarum quæstionum afferre solutiones jam conabimur.

2. Exordiumque a quarundam gentium abstinentia sumemus : inter quas Græci primo loco producentur, utpote qui omnium locupletissimi testes hujusce rei futuri sint. Ex iis igitur qui breviter simul et accurate Græcas res collegerunt, Dicæarchus Peripateticus est, qui veterem Græciæ vitam commemorans priscos illos, qui cum antiquitate ad deos proxime accederent optimique natura essent, adeoque sanctam vitam traducerent, ut aurea eorum ætas existimaretur præ hac nostra adulterina et pravissima materia constante, nullum occidere animal consuevisse affirmat. Id quod etiam poetas ait attestari, dum aureum illud genus hominum appellant : Queis, ut inquiunt,

> Bona cuncta aderant et fructum sponte ferebat
> Terra ferax multum : largis at frugibus ipsi
> Sponte fruebantur multo cum pace quieti.

Quæ quidem explanans Dicæarchus ejusmodi vitam Saturni temporibus fuisse ait. Si modo eam revera exstitisse, et non frustra ita fuisse celebratam admittendum est : omissisque iis quæ fabulosa admodum sunt, res est ad naturalem considerationem reducenda. Sponte enim merito omnia nascebantur : quia videlicet ipsi nihil operabantur, cum nondum neque agri colendi, neque ullam aliam artem invenissent. Id quod in causa quoque erat, ut in otio degerent absque ulla cura atque laboribus ullis, et si elegantissimorum medicorum sententiæ acquiescendum est, ut etiam non ægrotarent. Nullum enim eorum præceptum est, quod magis ad sanitatem faciat, quam cum monent dandam esse operam ut quam paucissima fieri potest excrementa gignantur : a quibus profecto illi expurgata corpora perpetuo conservabant : quippe cum neque validius natura corporis sui, sed imbecillius, neque amplius quam moderatum esset ob promptitudinem, immo minus plerumque ob penuriam, quam esset satis, alimentum sumerent. Quin neque bella, neque seditiones inter ipsos erant : cum nullum præmium in medio propositum ejusmodi haberent, pro quo adipiscendo

διαφορὰν τοσαύτην ἐνεστήσατο. Ὥστε τὸ κεφάλαιον εἶναι τοῦ βίου συνέβαινε σχολήν, ῥᾳθυμίαν ἀπὸ τῶν ἀναγκαίων, ὑγίειαν, εἰρήνην, φιλίαν. Τοῖς δὲ ὑστέροις ἐφιεμένοις μεγάλων καὶ πολλοῖς περιπίπτουσι κακοῖς ποθεινὸς εἰκότως ἐκεῖνος ὁ βίος ἐγίγνετο. Δηλοῖ δὲ τὸ λιτὸν τῶν πρώτων καὶ αὐτοσχέδιον τῆς τροφῆς τὸ μεθύστερον ῥηθὲν Ἅλις δρυός, τοῦ μεταβάλλοντος πρώτου, οἷα εἰκός, τοῦτο φθεγξαμένου. Ὕστερον δ' ὁ νομαδικὸς εἰσῆλθε βίος, καθ' ὃν περιττοτέραν ἤδη κτῆσιν προσπεριεβάλλοντο καὶ ζώων ἥψαντο, κατανοήσαντες ὅτι τὰ μὲν ἀσινῆ ἐτύγχανεν ὄντα, τὰ δὲ κακοῦργα καὶ χαλεπά· καὶ οὕτω δὴ τὰ μὲν ἐτιθάσευσαν, τοῖς δὲ ἐπέθεντο, καὶ ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ συνεισῆλθε πόλεμος. Καὶ ταῦτα, φησίν, οὐχ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ τὰ παλαιὰ ἱστορίᾳ διεξελθόντες εἰρήκασιν. Ἤδη γὰρ ἀξιόλογα κτήματα ἦν ὑπάρχοντα, οἱ μὲν ἐπὶ τὸ παρελέσθαι φιλοτιμίαν ἐποιοῦντο, ἀθροιζόμενοί τε καὶ παρακαλοῦντες ἀλλήλους, οἱ δ' ἐπὶ τὸ διαφυλάξαι. Προϊόντος δὲ κατὰ μικρὸν οὕτω τοῦ χρόνου, κατανοοῦντες ἀεὶ τῶν χρησίμων εἶναι δοκούντων, εἰς τὸ τρίτον τε καὶ γεωργικὸν ἐνέπεσον εἶδος. Ταυτὶ μὲν Δικαιάρχου τὰ παλαιὰ τῶν Ἑλληνικῶν διεξιόντος, μακάριόν γε τὸν βίον ἀφηγουμένου τῶν παλαιοτάτων, ὃν οὐχ ἧττον τῶν ἄλλων καὶ ἡ ἀποχὴ τῶν ἐμψύχων συνεπλήρου. Διὸ πόλεμος οὐκ ἦν, ὡς ἂν ἀδικίας ἐξεληλαμένης· συνεισῆλθε δὲ ὕστερον καὶ πόλεμος καὶ εἰς ἀλλήλους πλεονεξία ἅμα τῇ τῶν ζώων ἀδικίᾳ. Διὸ καὶ θαυμαστὸν τῶν τολμησάντων τὴν ἀποχὴν τῶν ζώων ἀδικίας μητέρα εἰπεῖν, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς πείρας ἅμα τῷ φόνῳ αὐτῶν τρυφήν τε καὶ πόλεμον καὶ ἀδικίαν συνεισελθεῖν μηνυούσης.

3. Ὃ δὴ καὶ ὕστερον Λυκοῦργον τὸν Λακεδαιμόνιον συνιδόντα, καίπερ κεκρατηκότος τοῦ γεύεσθαι ἐμψύχων, οὕτως τὴν πολιτείαν συντάξαι, ὡς ἥκιστα τῆς ἐκ τούτων τροφῆς δεῖσθαι. Τὸν γὰρ κλῆρον ἑκάστων οὐκ ἐν ἀγέλαις βοῶν καὶ προβάτων αἰγῶν τε καὶ ἵππων ἢ χρημάτων περιουσίᾳ ἀφορίσαι, ἀλλ' ἐν γῆς κτήσει φερούσης ἀποφορὰν ἀνδρὶ ἑβδομήκοντα κριθῶν μεδίμνους, γυναικὶ δὲ δώδεκα, καὶ τῶν ὑγρῶν καρπῶν ἀναλόγως τὸ πλῆθος. Ἀρκέσειν γὰρ ᾤετο τοσοῦτον τροφῆς πρὸς εὐεξίαν καὶ ὑγίειαν ἱκανήν, ἄλλου μηδενὸς δεησομένοις. Ὅθεν καί φασιν ὡς ὕστερόν ποτε χρόνῳ τὴν χώραν διερχόμενος ἐξ ἀποδημίας ἄρτι τεθερισμένην, ὁρῶν τὴν γῆν καὶ τὰς ἅλωνας παραλλήλους καὶ ὁμαλεῖς, ἐμειδίασέ τε καὶ εἶπε πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς ἡ Λακωνικὴ φαίνεται πᾶσα πολλῶν ἀδελφῶν εἶναι νεωστὶ νενεμημένων. Τοιγαροῦν ἐξῆν αὐτῷ τρυφὴν ἐξελάσαντι τῆς Σπάρτης ἀκυρῶσαι πᾶν νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, μόνῳ δὲ χρῆσθαι τῷ σιδήρῳ, καὶ τοῦτο ἀπὸ πολλοῦ σταθμοῦ καὶ ὄγκου δύναμιν ὀλίγην ἔχοντι· ὥστε δέκα μνῶν ἀμοιβὴν ἀποθήκης μεγάλης ἐν οἰκίᾳ δεῖσθαι καὶ ζεύγους ἄγοντος. Οὗ κυρωθέντος ἐξέπεσεν ἀδικημάτων γένη πολλὰ τῆς Λακεδαίμονος. Τίς γὰρ ἢ κλέπτειν ἔμελλεν ἢ δωροδοκεῖν ἢ

suscipere ullam contentionem quispiam vellet. Ita ut summa totius eorum vitæ nihil aliud esset, quam otium et quies a necessariis sibi suppeditandis, sanitas, pax, amicitia. Unde posteris qui propterea quod majora appetivissent, in multa mala inciderant, desiderabilis hujuscemodi vita merito apparuit. Victus autem tenuitatem nullius apparatus indigam primorum illorum hominum satis declarat, quod dictum postea fuit, Satis quercus: cum ille qui primus parcæ illius vitæ mutationem est aggressus, dixisse id verisimile sit. Simul autem cum eo verbo pastoritia vita introducta est. In qua et supervacuas jam possessiones sibi comparabant, et animalibus quoque inferre manus cœperunt. Cum enim alia ex ipsis innoxia, alia agrestia et malefica esse animadvertissent, ad cicuranda alia animum adjecerunt, alia violentia illi opprimere conati sunt. Atque ita simul cum ea vita bellum quoque introductum est. Atque hæc, inquit, nos non dicimus, sed illi qui res antiquas diligenti inquisitione persequuti sunt. Cum enim jam satis multæ possessiones essent, alii collecti et alios mutuo invitantes sibi eas acquirere, alii sibi eas conservare contendebant. Cumque ita paulatim processisset tempus, ac subinde quiduam videretur esse utile, animadverterent, in tertium vitæ genus agrorum colendorum tandem devenerunt. Atque hæc sunt, quæ veteribus Græcorum rebus commemorandis Dicæarchus refert, dum beatam antiquorum illorum vitam prædicat, cui quidem non minorem quam alia, abstinentia quoque ab animatis perfectionem afferebat. Unde bellum nullum in ea erat, cum omni injustitia prorsus careret. Postea vero una cum animalium injustitia et bellum et plus habendi inter ipsos contentio subintravit. Qua de causa non satis demirari pro merito possum eorum impudentiam, qui abstinentiam ab animalibus matrem injustitiæ appellare non verentur: cum et historia et experientia una cum cæde ipsorum et luxuriam et bellum et injustitiam in vitam hominum invasisse manifeste testentur.

3. Id quod sane postea cum animadvertisset Lycurgus Lacedæmonius, licet animalium esus jam invaluisset, rempublicam tamen suam ita fertur instituisse, ut alimento ab animalibus petito quam minimum indigeret. Singulorum enim facultatis censum non in boum, aut ovium, aut caprarum, equorumve gregibus, aut pecuniarum affluentia, sed in agrorum possessione præscripserat, quæ hordei modios viro septuaginta, mulieri duodecim proventum ferret, liquidorum item fructuum copiam pro eadem portione. Satis enim tantum alimentum et ad bonam corporis habitudinem et ad sanitatem conservandam esse, nullaque alia re extrinsecus indigere existimabat. Unde etiam inquiunt eum, cum post diuturnam peregrinationem per regionem pertransiret ac nuper factam esse messem deprehendisset, videretque areas inter sese oppositas atque æquales, subrisisse, atque ad amicos qui aderant dixisse, totam Laconiam sibi videri esse multorum fratrum qui nuper facultates inter se divisissent. Quocirca cum ita luxum omnem e Sparta ejecisset, ei usum omnem nummi tam aurei quam argentei abrogare postea licuit ac constituere ut moneta ferrea tantummodo uterentur, atque ea ejusmodi, quæ sicut magno pondere et mole constaret, ita vim exiguam obtineret, ut decem minarum summa magnam admodum in domo apothecam aut plaustrum duorum boum ad vehendum requireret. Qua ex causa multa injuriarum genera e Lacedæmone exterminata sunt. Quis enim amplius vel furari vel largitione

ἀποστερεῖν ἢ ἁρπάζειν ὃ μήτε κατακρύψαι δυνατὸν ἦν μήτε κεκτῆσθαι ζηλωτόν, ἀλλὰ μηδὲ κατακόψαι λυσιτελές; Ἔμελλον δὲ καὶ τέχναι ἄχρηστοι ἐξελαθήσεσθαι σὺν τούτοις, διάθεσιν τῶν ἔργων οὐκ ἐχόντων. Τὸ γὰρ σιδηροῦν ἀγώγιμον οὐκ ἦν πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας οὐδὲ εἶχε τιμὴν καταγελώμενον, ὥστε οὐδὲ πρίασθαί τι τῶν ξενικῶν καὶ ῥωπικῶν ὑπῆρχεν, οὐδὲ εἰσέπλει φόρτος ἐμπορικὸς εἰς τοὺς λιμένας, οὐδ' ἐπέβαινε τῆς Λακωνικῆς οὐ σοφιστὴς λόγων, οὐ μάντις ἀγυρτικός, οὐχ ἑταιρῶν τροφεύς, οὐ χρυσῶν τις, οὐ χαλκῶν καλλωπισμάτων δημιουργός, ἅτε δὴ νομίσματος οὐκ ὄντος. Ἀλλ' οὕτως ἀπερημωθεῖσα κατὰ μικρὸν ἡ τρυφὴ τῶν ζωπυρούντων καὶ τρεφόντων αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἐμαραίνετο· καὶ πλέον οὐδὲν ἦν τοῖς πολλὰ κεκτημένοις ὁδὸν οὐκ ἐχούσης εἰς μέσον τῆς εὐπορίας, ἀλλ' ἐγκατῳκοδομημένης καὶ ἀργούσης. Διὸ καὶ τὰ πρόχειρα τῶν σκευῶν καὶ ἀναγκαῖα ταῦτα, κλιντῆρες καὶ δίφροι καὶ τράπεζαι, βέλτιστα παρ' αὐτοῖς ἐδημιουργεῖτο, καὶ κώθων, ὥς φησι Κριτίας, ὁ Λακωνικὸς εὐδοκίμει μάλιστα πρὸς τὰς στρατείας. Τὰ γὰρ ἀναγκαίως πινόμενα τῶν ὑδάτων καὶ δυσωποῦντα τὴν ὄψιν ἀπεκρύπτετο τῇ χρόᾳ, καὶ τοῦ θολεροῦ προσκόπτοντος καὶ προσισχομένου τοῖς ἄμβωσι, καθαρώτερον ἐπλησίαζε τῷ στόματι τὸ πινόμενον. Αἴτιος δὲ καὶ τούτων ὁ νομοθέτης, ὥς φησιν ὁ Πλούταρχος. Ἀπηλλαγμένοι γὰρ οἱ δημιουργοὶ τῶν ἀχρήστων ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἐπεδείκνυντο τὴν καλλιτεχνίαν.

4. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπιθέσθαι τῇ τρυφῇ καὶ τὸν ζῆλον ἀφελέσθαι τοῦ πλούτου διανοηθεὶς τὸ τρίτον πολίτευμα καὶ κάλλιστον ἐπῆγε τὴν τῶν συσσιτίων κατασκευήν, ὥστε δειπνεῖν μετ' ἀλλήλων συνιόντας ἐπὶ κοινοῖς καὶ τεταγμένοις ὄψοις καὶ σιτίοις, οἴκοι δὲ μὴ διαιτᾶσθαι κατακλίναντας εἰς στρωμνὰς πολυτελεῖς καὶ τραπέζας, χερσὶ δημιουργῶν καὶ μαγείρων ὑπὸ σκότος, ὥσπερ ἀδηφάγα ζῶα, πιαινομένους καὶ διαφθείροντας ἅμα τοῖς ἤθεσι τὰ σώματα πρὸς πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνειμένα καὶ πλησμονήν, μακρῶν μὲν ὕπνων, θερμῶν δὲ λουτρῶν, πολλῆς δὲ ἡσυχίας καὶ τρόπον τινὰ νοσηλείας καθημερινῆς δεομένην. Μέγα μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἦν, μεῖζον δὲ τούτου τὸ τὸν πλοῦτον ἄζηλον, ὥς φησι Θεόφραστος, καὶ ἄπλουτον ἀπεργάσασθαι τῇ κοινότητι τῶν δείπνων καὶ τῇ περὶ τὴν δίαιταν εὐτελείᾳ. Χρῆσις γὰρ οὐκ ἦν οὐδὲ ἀπόλαυσις οὐδὲ ὄψις ὅλως ἢ ἐπίδειξις τῆς ὅλης παρασκευῆς, ἐπὶ τὸ αὐτὸ δεῖπνον τῷ πένητι τοῦ πλουσίου βαδίζοντος· ὥστε τοῦτο δὴ τὸ θρυλούμενον ἐν μόνῃ τῇ Σπάρτῃ βλέπεσθαι τυφλὸν ὄντα τὸν Πλοῦτον καὶ κείμενον ὥσπερ γραφὴν ἄψυχον καὶ ἀκίνητον. Οὐδὲ γὰρ οἴκοι προδειπνήσαντας ἐξῆν βαδίζειν ἐπὶ τὰ συσσίτια συμπεπληρωμένους, ἀλλ' ἐπιμελῶς οἱ λοιποὶ φυλάττοντες τὸν μὴ πίνοντα μηδὲ ἐσθίοντα μετ' αὐτῶν ἐκάκιζον ὡς ἀκρατῆ καὶ πρὸς τὴν κοινὴν μαλθακιζόμενον δίαιταν. Διὸ καὶ Φιδίτια προσηγόρευον ταῦτα, εἴτε ὡς φιλίας καὶ φιλοφροσύνης ὑπάρχοντα αἴτια, ἀντὶ τοῦ λάμβδα τὸ δέλτα λαμβά-

accipere vel rapere ea voluisset, quæ neque occultare facile erat, neque possidere gloriosum; si vero comminuta fuissent, nullam utilitatem erant allatura? Simul cum his artes quoque inutiles ejectæ sunt, cum opera artificiosa vendi non possent. Ferrea enim moneta ad alios Græcos traduci non poterat, neque in pretio ullo erat. Quare neque emere quidpiam ex peregrinis et seplasiariis licebat : neque adventitia ulla merces in portus appellebat. Quin neque sophista et venditator verborum, neque vates ullus circulator, neque planus ac præstigiator in Laconiam veniebat, neque quispiam alius qui vel aureorum vel argenteorum ornatuum opifex esset : propterea quod nummus in ea deerat, qui alibi esse usui posset. Atque ita luxuria fomentis et alimentis omnibus destituta ipsa ex sese ipsa contabescebat : nullaque amplior erat commoditas iis qui multa possedissent : cum divitiarum copia nullum aditum haberet, qua prorumperet, sed defossa et otiosa omnino jaceret. Unde supellectilia ea quæ in promptu sunt, et necessarium usum exhibent, cujusmodi sunt triclinia, sellæ, mensæ, optime apud ipsos fabreflebant : et poculum item Laconicum, qui cothon dicebatur, ut inquit Critias, maxime in militiis erat accommodatum : quippe cum in eo aquæ quæ necessario interdum bibebantur, visuique erant abhorrendæ, et colore facile occultarentur, et prominentibus labris ita retunderentur, ut turbidiore parte retrocedente, clarior ita ori bibentis occurreret. Atque horum quoque, ut inquit Plutarchus, legislator in causa fuit. Opifices siquidem, inutilibus operibus omissis, in necessariis artificii excellentiam præ se ferebant.

4. Cum vero magis adhuc luxum opprimere et divitiarum admirationem tollere constituisset, tertiam et pulcherrimam sodalitatum et coepulationum institutionem introduxit, ut convenientes in publicum locum communibus et constitutis opsoniis et cibis simul cœnarent, non autem domi in lectis sumptuosis discumbentes ad mensas manibus structorum et coquorum apparatas sub tenebris ventri indulgerent, et perinde ac voracia animalia sese ingurgitarent, et simul cum moribus corpora ipsa etiam corrumperent ad omnem cupiditatem et repletionem profusa : quippe cum repletio et longum somnum et calida balnea et multam quietem et quasi quotidianam valetudinem requirat. Id quod magnum quidem etiam ipsum erat, sed longe majus illud fuit, quod, ut inquit Theophrastus, divitias et inglorias et inopes cœnarum communitate et victus parsimonia reddiderit. Usus enim earum nullus erat, neque frui ipsis quispiam poterat. Quin neque aspectus, neque ostentatio ulla totius apparatus omnino esse poterat, cum ad eandem cœnam et dives et pauper accederet, ut id quod proverbio vulgatum est, in sola Sparta conspiceretur cæcus Plutus et jacens quasi pictura inanimata et immobilis. Non enim licebat domi prius cœnatos ac repletos ad coepulationes convenire : nam ceteri eos qui secum non bibebant ac comedebant diligenter observantes, quasi incontinentes, utpote qui communem convictum repudiarent, damnare consueverant. Unde etiam Phiditia convivia ea nuncupabant : sive quia amicitiæ mutuæ ac benignitatis in causa essent, ut φιδίτια

νοντες εἴτε ὡς πρὸς εὐτέλειαν καὶ φειδὼ συνεθιζόντων. Συνήρχοντο δὲ ἀνὰ πεντεκαίδεκα καὶ βραχεῖ τούτων ἐλάττους ἢ πλείους. Ἔφερε δὲ ἕκαστος κατὰ μῆνα τῶν συσσίτων ἀλφίτων μέδιμνον, οἴνου χόας ὀκτώ, τυροῦ πέντε μνᾶς, σύκων ἡμιμναῖα πέντε· πρὸς δὲ τούτοις εἰς ὀψωνίαν μικρόν τι κομιδῇ νομίσματος.

6. Εἰκότως ἄρα οὕτω λιτῶς καὶ σωφρόνως δειπνούντων καὶ οἱ παῖδες ἐφοίτων εἰς τὰ συσσίτια, ὥσπερ εἰς διδασκαλεῖα σωφροσύνης ἀγόμενοι, καὶ λόγων ἠκροῶντο πολιτικῶν, καὶ παιδείας ἐλευθερίας ἑώρων αὐτοί τε παίζειν εἰθίζοντο καὶ σκώπτειν ἄνευ βωμολοχίας καὶ σκωπτόμενοι μὴ δυσχεραίνειν. Σφόδρα γὰρ ἐδόκει καὶ τοῦτο Λακωνικὸν εἶναι, σκώμματος ἀνασχέσθαι· μὴ φέροντα δὲ ἐξῆν παραιτεῖσθαι, καὶ ὁ σκώπτων ἐπέπαυτο. Τοιαύτη μὲν ἡ τῶν Λακεδαιμονίων περὶ τὴν δίαιταν λιτότης, καίπερ εἰς πλῆθος νενομοθετημένη. Διὸ καὶ ἀνδρικώτεροι καὶ σωφρονέστεροι καὶ τοῦ ὀρθοῦ μᾶλλον φροντίζοντες οἱ ἐκ ταύτης τῆς πολιτείας ἀναβαίνοντες παραδέδονται τῶν ἐκ τῶν ἄλλων, διεφθαρμένων καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασι· καὶ δῆλον ὡς τοιαύτῃ πολιτείᾳ οἰκεῖον τὸ τῆς ἀποχῆς τῆς παντελοῦς, ταῖς δὲ διεφθαρμέναις τὸ τῆς βρώσεως. Μεταβάντι δὲ εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη, ὅσα εὐνομίας τε καὶ ἡμερότητος τῆς τε πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἐπεστράφη, φανερὸν ἔσται ὡς πρός τε τὴν σωτηρίαν τῶν πόλεων καὶ τὸ συμφέρον αὐταῖς εἰ καὶ μὴ ἐπὶ πάντας, ἀλλὰ γοῦν εἴς τινας τὸ τῆς ἀποχῆς προσετέτακτο· οἱ δὲ ὑπὲρ τῆς πόλεως θύοντες τοῖς θεοῖς καὶ θεραπεύοντες ἀπεμειλίττοντο τὰς τῶν πολλῶν ἁμαρτίας. Ὅπερ γὰρ ἐν τοῖς μυστηρίοις ὁ ἀφ' ἑστίας λεγόμενος παῖς ἀντὶ πάντων τῶν μυουμένων ἀπομειλίσσεται τὸ θεῖον, ἀκριβῶς δρῶν τὰ προστεταγμένα, τοῦτο κατὰ τὰ ἔθνη καὶ τὰς πόλεις οἱ ἱερεῖς δύνανται ἀντὶ πάντων θύοντες καὶ τὸ θεῖον προσαγόμενοι διὰ τῆς εὐσεβείας εἰς τὴν σφῶν κηδεμονίαν. Τοῖς τοίνυν ἱερεῦσι τοῖς μὲν τῶν ζώων πάντων, τοῖς δέ τινων πάντως προστέτακται ἀπέχεσθαι τῆς βορᾶς, ἄν τε Ἑλληνικὸν ἔθος σκοπῇς, ἄν τε βάρβαρον, καὶ μέντοι παρ' ἄλλοις ἄλλως· ὥστε τοὺς πανταχοῦ παραληφθέντας φαίνεσθαι πάντων ἀπεχομένους, εἴ τις τοὺς πάντας ὡς ἕνα ὑπολάβοι. Εἰ τοίνυν οἱ τῆς σωτηρίας τῶν πόλεων προεστῶτες καὶ τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς πεπιστευμένοι τῶν ζώων ἀπέχονται, πῶς ἄν τις τολμήσειεν ὡς ἀσύμφορον ταῖς πόλεσι τὴν ἀποχὴν αἰτιᾶσθαι.

6. Τὰ γοῦν κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους ἱερέας Χαιρήμων ὁ Στωικὸς ἀφηγούμενος, οὓς καὶ φιλοσόφους ὑπειλῆφθαί φησι παρ' Αἰγυπτίοις, ἐξηγεῖται ὡς τόπον μὲν ἐξελέξαντο ἐμφιλοσοφῆσαι τὰ ἱερά. Πρός τε γὰρ τὴν ὅλην ὄρεξιν τῆς θεωρίας συγγενὲς ἦν παρὰ τοῖς ἐκείνων ἀφιδρύμασι διαιτᾶσθαι, παρεῖχέ τε αὐτοῖς ἀσφάλειαν μὲν ἐκ τοῦ θείου σεβασμοῦ καθάπερ τινὰ ἱερὰ ζῶα πάντων τιμώντων τοὺς φιλοσόφους, ἠρεμαίους δὲ εἶναι, ἅτε τῆς ἐπιμιξίας κατὰ τὰς πανηγύρεις καὶ τὰς ἑορτὰς συντελουμένης μόνον, τὸ δὲ λοιπὸν σχεδὸν ἀβάτων

quasi φιλίτια δ pro λ sumpto dicta sint; sive quia ad parsimoniam homines assuefaciebant, φειδίτια quasi parsimonialia. Ire autem simul consueverant quindeni et paulo his pauciores, aut plures : ferebatque unusquisque in singulos menses farinæ modium, vini choas octo, casei libras quinque, ficuum heminas quinque, ac præter hæc parum admodum etiam pecuniæ ad opsonia comparanda.

5. Merito igitur eorum qui ita tenuiter et temperanter cœnarent filii quoque ad coepulationes ventitabant, perinde atque ad scholam temperantiæ deducti. Ibi enim et civiles sermones audiebant et liberalem lusum conspiciebant, ipsique et jocari et sales dicere absque scurrilitate assuescebant et non indignari si hujuscemodi aliqua dicendi acrimonia fuissent perstricti. Nam salse in se dictum tolerare valde Laconicum esse videbatur. Licebat tamen, si quis id non ferebat, recusare, et alter a cavillo continuo desistebat. Ac Lacedæmoniorum quidem in victu tenuitas, licet ad populum fuisset instituta, hujusmodi erat. Unde etiam fortiores et temperantiores et recti magis studiosi fuisse memoriæ proditi sunt, qui ex hac republica proficiscebantur, quam qui ex aliis, quæ tam animo quam corpore erant corruptæ. Huic autem abstinentiam, ceteris luxuriam victus fuisse peculiarem perspicuum est. Jam vero si ad alias quoque nationes transiverimus, apud quas justitiæ et mansuetudinis pietatisque erga deos habita cura præcipua est, liquido perspiciemus ad salutem civitatum et utilitatem facere, ut si non ad omnes, ad aliquos certe abstinentiæ præceptum pertineat, qui pro civitate sacrificia et reliquum cultum diis offerentes populi peccata expiarent. Sicut enim in mysteriis qui a Vesta dicitur puer exquisite omnia quæ mandata fuerint agendo pro omnibus qui initiantur, numen placat : ita in gentibus et civitatibus idem faciunt sacerdotes, dum pro omnibus sacrificant, et religione ac pietate numen ad salutem suorum tuendam implorant. Sacerdotibus igitur, sive Græcorum, sive barbarorum morem spectes, aliis ut ab omnium animalium, aliis ut a quorundam esu prorsus abstineant, mandatum est. Atque id apud alios aliter : ut si omnes qui ubique sunt quasi unum consideret quispiam, ab omnibus abstinere omnes videantur. Si igitur qui saluti multorum præsident, quibusque pietas omnis ac religio erga deos commissa est, ab esu animalium abstinent, quis impudens adeo est, ut hujuscemodi abstinentiam quasi inutilem civitatibus damnare non vereatur?

6. De sacerdotibus porro Ægyptiis scribens Chæremon Stoicus, quos apud eos existimari etiam philosophos inquit, templa sibi ipsos refert elegisse, in quibus degerent ac philosopharentur. Quippe cum et ad universam contemplationis deorum appetitionem cognatum esse videretur, ut ad simulacra eorum assiderent, et id tum securos ipsos redderet ex divina veneratione, quum omnes quasi sacra quædam animalia philosophos honore prosequerentur, tum quietem ipsis afferret, utpote cum in celebritatibus tantummodo versandum cum aliquibus ipsis esset, reliquo

ὄντων τοῖς ἄλλοις τῶν ἱερῶν· ἁγνεύσαντας γὰρ ἔδει προσιέναι καὶ πολλῶν ἀποσχομένους. Καὶ τοῦτο ὥσπερ κοινὸς τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερῶν θεσμός ἐστιν. Ἀπειπάμενοι δὲ πᾶσαν τὴν ἄλλην ἐργασίαν καὶ πόρους ἀνθρωπίνους, ἐπέδοσαν ὅλον τὸν βίον τῇ τῶν θείων θεωρίᾳ καὶ θεάσει, διὰ μὲν ταύτης τό τε τίμιον καὶ ἀσφαλὲς καὶ εὐσεβὲς ποριζόμενοι, διὰ δὲ τῆς θεωρίας τὴν ἐπιστήμην, δι' ἀμφοῖν δὲ ἄσκησιν ἠθῶν κεκρυμμένην τινὰ καὶ ἀρχαιοπρεπῆ. Τὸ γὰρ ἀεὶ συνεῖναι τῇ θείᾳ γνώσει καὶ ἐπιπνοίᾳ πάσης μὲν ἔξω τίθησι πλεονεξίας, καταστέλλει δὲ τὰ πάθη, διεγείρει δὲ πρὸς σύνεσιν τὸν βίον. Λιτότητα δὲ ἐπετήδευσαν καὶ καταστολὴν ἐγκράτειάν τε καὶ καρτερίαν τό τε ἐν παντὶ δίκαιον καὶ ἀπλεονέκτητον. Σεμνοὺς δὲ αὐτοὺς παρεῖχε καὶ τὸ δυσεπίμικτον, οἵ γε παρὰ μὲν αὐτὸν τῶν λεγομένων ἁγνειῶν τὸν καιρὸν οὐδὲ τοῖς συγγενεστάτοις καὶ ὁμοφύλοις ἐπεμίγνυντο σχεδὸν, οὐδὲ ἄλλων τῳ θεωρούμενοι, ὅτι μὴ πρὸς τὰς ἀναγκαίας συναγνεύουσι χρείας, ἢ ἁγνευτήρια τοῖς μὴ καθαρεύουσιν ἄδυτα καὶ πρὸς ἱερουργίας ἅγια κατανεμόμενοι. Τὸν δὲ ἄλλον χρόνον ἁπλούστερον μὲν τοῖς ὁμοίοις ἐπεμίγνυντο, τῶν δ' ἐξωτικῶν τῆς θρησκείας οὐδενὶ συνεβίουν· ἐφαίνοντο δὲ ἀεὶ θεῶν ἢ ἀγαλμάτων ἐγγὺς, ἤτοι φέροντες ἢ προηγούμενοι καὶ τάσσοντες μετὰ κόσμου τε καὶ σεμνότητος· ὧν ἕκαστον οὐ τῦφος ἦν, ἀλλά τινος ἔνδειξις φυσικοῦ λόγου. Τὸ δὲ σεμνὸν κἀκ τοῦ καταστήματος ἑωρᾶτο. Πορεία τε γὰρ ἦν εὔτακτος καὶ βλέμμα καθεστηκὸς ἐπετηδεύετο, ὡς ὅτε βουληθεῖεν μὴ σκαρδαμύττειν, γέλως δὲ σπάνιος· εἰ δέ που γένοιτο, μέχρι μειδιάσεως· ἀεὶ δὲ ἐντὸς τοῦ σχήματος χεῖρες. Καὶ σύμβολόν γε ἦν ἑκάστῳ τῆς τάξεως ἐμφαντικόν, ἣν ἔλαχεν ἐν τοῖς ἱεροῖς· πλείους γὰρ ἦσαν αἱ τάξεις. Δίαιτα δὲ λιτὴ καὶ ἀφελής· οἴνου γὰρ οἱ μὲν οὐδ' ὅλως, οἱ δὲ ὀλίγιστα ἐγεύοντο, νεύρων αἰτιώμενοι βλάβας καὶ πλήρωσιν κεφαλῆς ἐμπόδιον εἰς εὕρεσιν, ἀφροδισίων τε ἔφασαν αὐτὸν ὀρέξεις ἐπιφέρειν. Ταύτῃ δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβῶς εἶχον, ἄρτοις μὲν οὐδὲ ὅλως ἐν ταῖς ἁγνείαις χρώμενοι· εἰ δέ ποτε μὴ ἁγνεύοιεν, σὺν ὑσσώπῳ κόπτοντες ἤσθιον. Τὸ πολὺ γὰρ αὐτοῦ τῆς δυνάμεως καθαιρεῖν ἔφασαν τὸν ὕσσωπον. Ἐλαίου δ' ἀπείχοντο μὲν ὡς τὸ πολύ, οἱ πλεῖστοι δὲ καὶ παντελῶς· εἰ δέ που μετὰ λαχάνων χρήσαιντο, παντελῶς ὀλίγῳ καὶ ὅσον παρηγορῆσαι τὴν αἴσθησιν.

7. Τῶν μὲν οὖν ἐκτὸς Αἰγύπτου γιγνομένων βρωμάτων τε καὶ ποτῶν οὐ θέμις ἦν ἅπτεσθαι. Πολύς τις οὕτως τρυφῆς ἀπεκέκλειστο τόπος. Τῶν δὲ κατ' αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον ἰχθύων τε ἀπείχοντο πάντων καὶ τετραπόδων, ὅσα μώνυχα ἢ πολυσχιδῆ ἢ μὴ κερασφόρα· πτηνῶν δέ, ὅσα σαρκοφάγα· πολλοὶ δὲ καθάπαξ τῶν ἐμψύχων· καὶ ἔν γε ταῖς ἁγνείαις ἅπαντες, ὁπότε μηδ' ᾠὸν προσίεντο. Καὶ μέντοι καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ἀσυκοφάντητον ἐποιοῦντο παραίτησιν, οἷον τῶν βοῶν τὰς θηλείας παρῃτοῦντο, τῶν δ' ἀῤῥένων ὅσα δίδυμα ἢ κατάσπιλα ἢ ἑτερόχροα ἢ παραλλάσσοντα τῇ μορφῇ

vero fere tempore templorum aliis aditus non pateret : eo quod ad ea accedere aliter non possent, nisi caste se gessissent a multisque aliis abstinuissent. Hæc siquidem quasi communis quædam templorum Ægypti lex est. Omnibus autem hi opificiis laboribusque humanis repudiatis totam vitam suam deorum et contemplationi et inspectioni dedicarunt : ex inspectione enim honorem, tutelam, et timorem, ex contemplatione scientiam, ex utrisque abditam quandam et quæ priscam dignitatem deceret, morum exercitationem sibi comparabant. Nam semper in divina cognitione et afflatione versari, ab omni avaritia et insolentia excludit, affectus reprimit, mentemque ad intelligentiam excitat. Parsimoniam item victusque tenuitatem et continentiam et tolerantiam exercebant, justitiamque in omnibus et æquitatem. Venerabiles autem ex eo etiam reddebantur, quod parum admodum cum aliis versarentur. Nam in ipso castimoniæ et purificationis tempore ne cum maxime quidem sibi cognatis et consortibus fere consuescebant, neque ab alio quopiam conspiciebantur, nisi cum necessarii simul abstinentium usus requirerent : quippe cum penetralia impuris et impurgatis hominibus inaccessa et ad sacrificandum sancta incolerent. Reliquo omni tempore liberius una cum similibus sui degebant, cum ceteris vero religionis expertibus commercium nullum habebant. Semper autem prope deos deorumque statuas vel ferre aliquid vel præsidere vel constituere cum modestia et gravitate spectabantur. Idque non fastus alicujus, sed naturalis rationis indicium erat. Nam gravitatem venerabilem etiam ex habitu ipso præ se ferebant. Incessus enim erat moderatus, aspectus sedatus, ut quandocunque voluissent, oculis minime nictarentur : risus admodum rarus atque ejusmodi, ut non ultra vultus hilaritatem progrederetur : semper autem cum dignitate manus movebantur. Quin nota etiam erat singulis quæ ordinem ac statum cujusque, plures enim erant, significaret, quem in templis sortitus unusquisque fuerat. Victu tenui ac simplici utebantur. Vini enim alii nihil omnino, alii paucissimum adhibebant, ob nervorum læsionem quam inferret, capitisque vertiginem, quæ contemplationi esset impedimento : tum quia venereorum appetitiones incitaret. Unde etiam in ceteris assumendis caute admodum se gerebant : panem enim in castimoniis nunquam gustabant; quando vero abstinentiæ tempus non erat, cum hyssopo contusum edere consueverant : hyssopum enim vim ejus majori ex parte obtundere aiebant. Oleo plerumque omnes, plerique autem semper abstinebant : quodsi quispiam cum oleribus eo aliquando utebatur, id admodum paucum adhibebat, quantum tantummodo sensum mitigare aliquantulum posset.

7. Ea porro quæ extra Ægyptum nascebantur esculenta et potulenta, attingere ipsis fas non erat : atque ita multum luxui locum exclusum habebant. Ab omnibus vero, qui in Ægypto erant pisces, abstinebant, ab omnibus item quadrupedibus, quæ solipeda aut multifida aut non cornuta essent : a volucribus etiam quæ carnibus vescerentur. Multi quoque ab omnibus prorsus animalibus, et in purificationibus omnes abstinebant : quippe cum ne ova quidem tunc ulla sibi esse edenda censerent. Quin etiam aliorum quoque multa observatio apud ipsos erat. Feminas enim ex bobus in esu repudiabant : mares quoque si erant gemelli, si maculosi, si diversi coloris, si

ἢ δεδαμασμένα (ὡς ἤδη καθωσιωμένα τοῖς πόνοις καὶ τιμωμένοις ἐμφερῆ) ἢ καθ' ὁντινοῦν οἷον ἀπεικασμὸν ἐξείη ἢ ἑτερόφθαλμα ἢ πρὸς ἀνθρωπείαν ἐμφέρειαν νεύοντα. Μυρίαι δ' ἄλλαι παρατηρήσεις τῆς περὶ αὐτὰ τέχνης τῶν καλουμένων μοσχοσφραγιστῶν ἄχρι συντάξεων προάγουσαι βιβλιακῶν. Περιεργότερον δ' ἔτι περὶ τὰ πτηνά, οἷον τρυγόνα μὴ ἐσθίειν· ἱέραξ γάρ, ἔφασαν, πολλαχῇ τὸ ζῶον συλλαβὼν ἀφίησι μισθὸν ἀποδιδοὺς μίξεως σωτηρίαν· ὡς οὖν μὴ λάθοιεν τοιούτῳ περιπεσόντες, ἅπαν αὐτῶν περιίσταντο τὸ γένος. Κοιναὶ μὲν δὴ θρησκεῖαί τινες αὗται, κατὰ γένη δὲ τῶν ἱερέων διάφοροι, καὶ οἰκεῖαι καθ' ἕκαστον θεόν· αἱ δὲ ἁγνεῖαι πάντων ἐκαθάρευον. Ὁ δὲ χρόνος οὗτος, ὁπότε συντελεῖν τι τῶν περὶ τὴν ἱερὰν μέλλοιεν θρησκείαν, προλαμβάνων ἡμερῶν ἀριθμόν, οἱ μὲν δυοῖν καὶ τετταράκοντα, οἱ δὲ τούτων πλείους, οἱ δὲ ἐλάσσους, οὐδέποτε μέντοι τῶν ἑπτὰ λειπομένας, παντὸς μὲν ἐμψύχου ἀπείχοντο, παντὸς δὲ λαχάνου τε καὶ ὀσπρίου, πρὸ δὲ πάντων ὁμιλίας γυναικείας· ἄρρενος μὲν γὰρ οὐδὲ τὸν ἄλλον χρόνον μετεῖχον. Τρὶς δὲ τῆς ἡμέρας ἀπελούοντο ψυχρῷ, ἀπό τε κοίτης καὶ πρὸ ἀρίστου καὶ πρὸς ὕπνον. Εἰ δέ ποτε συμβαίη καὶ ὀνειρώττειν, παραχρῆμα ἀπεκάθαιρον λουτρῷ τὸ σῶμα. Ψυχρῷ μὲν οὖν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον ἐχρῶντο βίον, οὐ μὴν οὕτωσὶ ἐπλεόναζον. Κοίτη δὲ αὐτοῖς ἐκ τῶν σπαδίκων τοῦ φοίνικος, ἃς καλοῦσι βαΐς, ἐπέπλεκτο· ξύλινον δὲ ἡμικυλίνδριον εὖ λελεασμένον ὑπόθημα τῆς κεφαλῆς· ἤσκουν δὲ δίψαν καὶ πεῖναν καὶ ὀλιγοσιτίαν παρὰ πάντα τὸν βίον.

8. Μαρτύρια δ' αὐτῶν τῆς ἐγκρατείας, ὅτι μήτε περιπάτοις ἢ ἐώραις χρώμενοι διῆγον ἄνοσοι καὶ πρὸς μετρίαν ἰσχὺν εὔτονοι. Πολλὰ γοῦν κατὰ τὰς ἱερουργίας ἀνεδέχοντο βάρη καὶ ὑπηρετήματα τῆς κοινῆς ἰσχύος μείζω. Διῄρουν δὲ νύκτα μὲν εἰς ἐπιτήρησιν οὐρανίων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἁγιστείαν, ἡμέραν δὲ εἰς θεραπείαν τῶν θεῶν, καθ' ἣν τετράκις, κατὰ τὴν ἕω καὶ τὴν ἑσπέραν μεσουρανοῦντά τε τὸν ἥλιον καὶ πρὸς δύσιν καταφερόμενον, τούτους ὑμνοῦντες· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον πρὸς θεωρήμασιν ἦσαν ἀριθμητικοῖς τε καὶ γεωμετρικοῖς, ἐκπονοῦντες ἀεί τι καὶ προσεξευρίσκοντες, συνόλως τε περὶ τὴν ἐμπειρίαν καταγιγνόμενοι. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐν ταῖς χειμερίοις ἐπετήδευον νυξί, φιλολογίᾳ προσαγρυπνοῦντες, ἅτε μήτε πορισμοῦ ποιούμενοι φροντίδα δεσπότου τε κακοῦ τῆς πολυτελείας ἐλευθεριάζοντες. Ὁ μὲν δὴ πόνος ὁ ἄτρυτός τε καὶ διηνεκὴς καρτερίαν ἀπομαρτυρεῖ τοῖς ἀνδράσι, τὸ δὲ ἀνεπιθύμητον ἐγκράτειαν· οἵ γε ἐν τοῖς ἀσεβεστάτοις ἐτίθεντο πλεῖν ἀπ' Αἰγύπτου, διευλαβούμενοι ξενικὰς τρυφὰς καὶ ἐπιτηδεύματα· μόνοις γὰρ ὅσιον ἐδόκει τοῖς κατὰ τὰς βασιλικὰς χρείας ἀπηναγκασμένοις. Πολὺς δὲ καὶ τούτοις ἦν λόγος ἐμμεῖναι τοῖς πατρίοις· μικρὰ δ' εἰ καταγνωσθεῖεν παραβαίνοντες, ἀπηλαύνοντο. Καὶ τὸ μὲν κατ' ἀλήθειαν φιλοσοφοῦν ἔν τε τοῖς προφήταις ἦν καὶ ἱεροστολισταῖς καὶ ἱερογραμματεῦσιν,

varii forma, si domiti jam essent, utpote qui consecrati jam essent laboribus similesque iis quæ honorarentur, si quacunque alia effigie quicpiam repræsentarent, si altero oculo essent præditi, si ad humanam similitudinem tenderent. Innumerabiles aliæ observationes sunt, quæ ad eorum artem spectant, qui μοσχοσφραγισταί, id est vitularii seu vitulorum obsignatores, appellantur: quæ ad librorum usque compositiones processerunt. Id quod curiosius etiam circa volucres faciunt. Nam turturem, ut verbi causa hoc referam, sibi non esse comedendam putant. Accipitrem enim aiunt sæpe, ubi eam avem comprehenderit, incolumem dimittere, pro mercede concubitus salute condonata. Ne igitur in ejusmodi aliquam ex ipsis incidant, sibi toto earum genere interdicendum censuerunt. Ac communes quidem cultus nonnulli iidem erant: alii pro sacerdotum genere diversi et singulis diis accommodati. Castimoniæ autem et purificationes in omnibus observabantur. Tempus earum erat, cum aliquid in sacro cultu erant operaturi, numero dierum præfinitum, quandoque duorum et quadraginta, quandoque plurium aut pauciorum: ita tamen ut nunquam a septenario deficeret. Tunc ab omnibus animatis abstinebant: ab omni olere et legumine, in primis vero a congressu venereo mulieris: nam maris consuetudinem alio etiam omni tempore evitabant. Ter in die lavabantur frigida, cum cubitu surrexerant, cum pransuri erant, cum cubitum ibant. Si forte autem contigisset, ut seminis fusione in somnis polluerentur, confestim lavacro corpus expiabant. Frigido sane lavacro in reliqua vita etiam, non ita tamen frequenter utebantur. Cubile ipsis ex palmarum virgultis, quas appellant bais, intextum erat. Ligneus autem semicylindrus apte lævigatus capiti subjiciebatur. Sitim et famem, et parcum victum toto vitæ tempore exercebant.

8. Continentiæ siquidem eorum illud est, quod, licet nullis neque deambulationibus neque gestationibus uterentur, non solum absque morbis vitam traducerent, verum etiam ita valide, ut moderatæ etiam ad labores vires suppeterent: quippe cum multa onera in sacrorum operationibus sustinerent, multaque obirent ministeria, quæ majora esse viderentur, quam ut communibus viribus convenirent. Noctem in cœlestium observationem et quandoque in sanctificationem dividebant. Diem in deorum cultum distribuebant, in quo quater mane et vesperi solem et cum medium cœlum percurreret et cum ad occasum ferretur hymnis prosequebantur. Reliquo tempore contemplationibus arithmeticis et geometricis vacantes, semper aliquid elaborabant atque excogitabant, in universumque in experientia versabantur. Eadem exercitatione uti in hiemalibus etiam noctibus consueverant studio literarum invigilantes, utpote qui neque proventus alicujus curam ullam haberent, et a servitute molestæ dominæ luxuriæ liberi essent. Labor sane indefatigabilis et assiduus toleranliam, cupiditatum omnium vacuitas continentiam hominum manifestat. Quippe qui cum peregrinos mores et luxus evitarent, discedere ab Ægypto impium maxime esse censerent. Solis enim iis id licere videbatur, qui negotia regia tractare essent coacti: quibus tamen etiam ipsis patriorum institutorum tanta erat cura, ut si violare ea vel paululum fuissent deprehensi, ejicerentur. Ac vera quidem philosophandi ratio

ἔτι δὲ ὡρολόγοις. Τὸ δὲ λοιπὸν τῶν ἱερέων τε καὶ παστοφόρων καὶ νεωκόρων πλῆθος καὶ ὑπουργῶν τοῖς θεοῖς καθαρεύει μὲν ὁμοίως, οὔτι γε μὴν μετ' ἀκριβείας καὶ ἐγκρατείας τοσῆσδε. Τοιαῦτα μὲν τὰ κατ' Αἰγυπτίους ὑπ' ἀνδρὸς φιλαλήθους τε καὶ ἀκριβοῦς ἔν τε τοῖς Στωικοῖς πραγματικώτατα φιλοσοφήσαντος μεμαρτυρημένα.

9. Ἀπὸ δὲ ταύτης ὁρμώμενοι τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον οἰκειώσεως ἔγνωσαν ὡς οὐ δι' ἀνθρώπου μόνου τὸ θεῖον διῆλθεν, οὔτε ψυχὴ ἐν μόνῳ ἀνθρώπῳ 'πὶ γῆς κατεσκήνωσεν, ἀλλὰ σχεδὸν ἡ αὐτὴ διὰ πάντων διῆλθε τῶν ζώων. Διὸ εἰς τὴν θεοποιίαν παρέλαβον πᾶν ζῶον καὶ ὁμοίως που ἀνέμιξαν θηρία καὶ ἀνθρώπους καὶ πάλιν ὀρνέων σώματα καὶ ἀνθρώπων· εἴκασται γάρ τις παρ' αὐτοῖς μέχρι τραχήλου ἀνθρωποειδής, τὸ δὲ πρόσωπον ὀρνέου ἢ λέοντος ἢ ἄλλου τινὸς ζώου κεκτημένος· καὶ πάλιν αὖ κεφαλὴ ἀνθρώπειος καὶ ἄλλων τινῶν ζώων μέρη, πῇ μὲν ὑποκείμενα, πῇ δὲ ἐπικείμενα. Δι' ὧν δηλοῦσιν ὅτι κατὰ γνώμην θεῶν καὶ ταῦτα ἀλλήλοις κοινωνεῖ, καὶ σύντροφα ἡμῖν καὶ τιθασά ἐστι τῶν θηρίων τὰ ἄγρια οὐκ ἄνευ τινὸς θείας βουλήσεως. Ὅθεν καὶ ὁ λέων ὡς θεὸς θρησκεύεται, καὶ μέρος τι τῆς Αἰγύπτου, ὃ καλοῦσι νομόν, ἐπώνυμον ἔχει Λεοντοπολίτην, ἄλλο δὲ Βουσιρίτην, καὶ ἄλλο Λυκοπολίτην. Τὴν γὰρ ἐπὶ πάντα δύναμιν τοῦ θεοῦ διὰ τῶν συννόμων ζώων ὧν ἕκαστος τῶν θεῶν παρέσχεν ἐθρήσκευσαν. Ὕδωρ δὲ καὶ πῦρ σέβονται μάλιστα τῶν στοιχείων, ὡς ταῦτα αἰτιώτατα τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καὶ ταῦτα δεικνύντες ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὥς που ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ ἀνοίξει τοῦ ἁγίου Σαράπιδος ἡ θεραπεία διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος γίνεται, λείβοντος τοῦ ὑμνῳδοῦ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ φαίνοντος, ὁπηνίκ' ἂν ἑστὼς ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῇ πατρίῳ τῶν Αἰγυπτίων φωνῇ ἐγείρῃ τὸν θεόν. Ταῦτ' οὖν σέβονται, καὶ μάλιστα τούτων ἐσέφθησαν τὰ ὡς ἐπὶ πλέον τῶν ἱερῶν μετέχοντα· μετὰ ταῦτα δὲ πάντα τὰ ζῶα, ἐπεὶ καὶ ἄνθρωπον σέβονται κατὰ Ἄναβιν κώμην, ἐν ᾗ καὶ τούτῳ θύεται καὶ ἐπὶ τῶν βωμῶν τὰ ἱερεῖα κάεται. Ὁ δὲ μετ' ὀλίγον φάγοι ἂν τὰ ἴδια αὐτῷ ὡς ἀνθρώπῳ παρεσκευασμένα. Ὡς οὖν ἀνθρώπου ἀφεκτέον, οὕτω καὶ τῶν ἄλλων· ἔτι δ' ἐκ περιττῆς σοφίας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον συντροφίας κατέλαβόν τισι τῶν θεῶν προσφιλῆ τῶν ζώων τινὰ μᾶλλον ἀνθρώπων, ὡς Ἡλίῳ ἱέρακα, σύμπασαν μὲν τὴν φύσιν ἐξ αἵματος ἔχοντα καὶ πνεύματος, οἰκτείροντα δὲ καὶ ἄνθρωπον καὶ κωκύοντα ἐπὶ νεκρῷ κειμένῳ γῆν τε ἐπαμώμενον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἐν οἷς τὸ ἡλιακὸν κατοικεῖν πεπιστεύκασι φῶς, καὶ ζῆν μὲν ἐπὶ πλείονα ἔτη κατειληφότες, μετὰ δὲ τὸν βίον ἰσχὺν ἔχειν μαντικὴν καὶ εἶναι λογικώτατον ἀπολυθέντα τοῦ σώματος καὶ προγνωστικώτατον, τελεῖν τε ἀγάλματα καὶ ναοὺς κινεῖν. Κάνθαρον δὲ ἀμαθὴς μὲν βδελυχθείη ἂν ἀγνώμων ὑπάρχων τῶν θείων, Αἰγύπτιοι δὲ ἐσέφθησαν ὡς εἰκόνα Ἡλίου ἔμψυχον. Κάνθαρος γὰρ πᾶς ἄρρην καὶ ἀφιεὶς

apud prophetas et sacrificos et scribas, nec non etiam horologos servabatur. Cetera vero sacerdotum et æditnorum et ministrorum multitudo pure etiam ipsa et abstinenter vivit, non ita exacta tamen diligentia, ut illi. Atque hæc sunt, quæ de Ægyptiis a viro veritatis studioso et accurato, qui inter Stoicos non inaniter sed solide admodum philosophatus est, prodita memoriæ fuerunt.

9. Ab hac igitur exercitatione et cum deo conjunctione profecti noverunt, non per solum hominem divinitatem transivisse, neque animam in solo homine in terra tabernaculum obtinuisse: sed eandem propemodum per omnia animalia pertransire. Unde etiam ad deorum fabricam omne animal una cum homine assumpserunt, in qua et pecudum et hominis et avium item et hominis corpora commiscuere. Singulæ enim apud ipsos deorum statuæ vel usque ad collum humanam speciem præferunt, faciem vero vel leonis vel alicujus alterius animalis impositam habent: vel e contrario capiti humano subjectum alterius animalis corpus præmonstrant. Ex quibus videlicet significant hæc ex deorum sententia habere inter sese societatem, nobisque cognata tam mansueta quam agrestia animalia non sine divina quadam voluntate esse. Unde etiam leo tanquam deus colitur, et pars quædam Ægypti, quod pascuum vocant, a leone Leontopolites, alia a bove Busirites, alia a lupo Lycopolites appellatur. Vim enim ac potentiam dei, quæ in omnia diffunditur, per compascua animalia, quæ unusquisque deus exhibuerat, ita venerabantur. Maxime autem ex omnibus elementis aquam et ignem colebant, utpote quæ salutis nostræ in causa præcipue essent: eaque in templis et sacris ostendebant. Quemadmodum etiam adhuc usque in apertione sancti Sarapidis per ignem et aquam cultus exhibetur. Qui enim hymnos canit, is aquam guttatim fundit et ignem præmonstrat, quando in limine stans patria Ægyptiorum voce deum excitat. Hæc igitur maxime omnium venerantur, utpote quæ sacrorum maxime participia sunt. Post hæc animalia omnia, immo etiam hominem in Anabe vico colunt, ubi ei quoque sacrificia offeruntur et in aris victimæ concremantur. Ille vero paulo post ea tantum comedit, quæ sibi ex privato penu tanquam homini apposita fuerint. Sicut enim ab homine, ita ab aliis quoque abstinendum est. Adde quod ex præcellenti sapientia et consuetudine, quam cum diis habent, quibus diis quænam animalia grata magis quam homines sint, deprehenderunt: ut soli accipitrem, cujus universam naturam ex sanguine et spiritu constare aiunt, quemque hominis misereri et deflere super ejus cadavere, ubi aliquando in id inciderit, terramque in oculos spargere, in quibus solare lumen credunt inhabitare. Ac vivere quidem eum in multos annos animadverterunt: ubi vero e vita excessit, vim divinandi obtinere, esseque cum absolutus e corpore fuerit, maxime rationalem ac futurorum præsagum. Nam et perficere deorum statuas et movere templa asserunt. Scarabæum autem imperitus aliquis divinarumque rerum ignarus contemnet ac detestabitur: at Ægyptii tanquam animatam Solis imaginem venerantur: scarabæus enim masculi tantum sexus cum sit, semen in limum emittit, atque id cum in globum re-

τὸν θορὸν ἐν τέλματι καὶ ποιήσας σφαιροειδῆ τοῖς ὀπισθίοις ἀνταναφέρει ποσὶν ὡς ἥλιος οὐρανόν, καὶ περίοδον ἡμερῶν ἐκδέχεται σεληνιακήν. Οὕτω δὲ καὶ περὶ κριοῦ τι φιλοσοφοῦσι καὶ ἄλλο τι περὶ κροκοδείλου, περί τε γυπὸς καὶ ἴβεως καὶ ὅλως καθ' ἕκαστον τῶν ζώων, ὡς ἐκ φρονήσεως καὶ τῆς ἄγαν θεοσοφίας ἐπὶ τὸ σέβας ἐλθεῖν καὶ τῶν ζώων. Ἀμαθὴς δὲ ἄνθρωπος οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ὑπώπτευσεν, ὅπως οὐ τῇ κοινῇ φορᾷ καὶ μηδὲν γιγνωσκούσῃ παρηνέχθησαν δηλονότι καὶ αὐτοὶ δι' ἀμαθίας ὁδεύσαντες, ὑπερβάντες δὲ τὴν τῶν πολλῶν ἄγνοιαν, ᾗ πρώτῃ πᾶς ἐντυγχάνει, τὰ τοῖς πολλοῖς οὐδενὸς ἄξια αὐτοὶ εἰς σέβας κατηξίωσαν.

10. Προγέγονε δ' αὐτοῖς οὐχ ἧττον τῶν εἰρημένων κἀκεῖνο εἰς πίστιν τοῦ σεβάσματος καὶ τὰ ζῶα· τὴν γὰρ ψυχὴν ἀπολυθεῖσαν τοῦ σώματος κατέλαβον παντὸς ζώου λογικήν τε οὖσαν καὶ προγνωστικὴν τοῦ μέλλοντος καὶ χρηματιστικὴν δραστικήν τε πάντων, ὧν καὶ ἄνθρωπος ἀπολυθείς. Διὸ εἰκότως ἐτίμησαν καὶ ὡς οἷόν τέ ἐστιν ἀπέσχοντο αὐτῶν. Πολλοῦ δὲ ὄντος λόγου δι' ἣν αἰτίαν διὰ τῶν ζώων οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς θεοὺς ἐσέφθησαν, καὶ μείζονος τῆς παρούσης πραγματείας, ἀρκεῖ τὰ δεδηλωμένα περὶ αὐτῶν. Ἐκεῖνο μέντοι οὐ παραπεμπτέον, ὅτι τοὺς ἀποθανόντας τῶν εὖ γεγονότων ὅταν ταριχεύωσιν, ἰδίᾳ τὴν κοιλίαν ἐξελόντες καὶ εἰς κιβωτὸν ἐνθέντες μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν διαπράττονται ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ, καὶ τὴν κιβωτὸν κρατοῦντες πρὸς τὸν ἥλιον μαρτύρονται, ἑνὸς τῶν ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ ποιουμένου λόγον τῶν ταριχευτῶν. Ἔστι δὲ καὶ ὁ λόγος, ὃν ἡρμήνευσεν Ἔκφαντος ἐκ τῆς πατρίου διαλέκτου, τοιοῦτος· Ὦ δέσποτα ἥλιε, καὶ θεοὶ πάντες οἱ τὴν ζωὴν τοῖς ἀνθρώποις δόντες, προσδέξασθέ με καὶ παράδοτε τοῖς ἀϊδίοις θεοῖς σύνοικον. Ἐγὼ γὰρ τοὺς θεούς, οὓς οἱ γονεῖς μοι παρέδειξαν, εὐσεβῶν διετέλουν ὅσον χρόνον ἐν τῷ ἐκείνῳ αἰῶνι τὸν βίον εἶχον, τούς τε τὸ σῶμά μου γεννήσαντας ἐτίμων ἀεί· τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων οὔτε ἀπέκτεινα, οὔτε παρακαταθήκην ἀπεστέρησα, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἀνήκεστον διεπραξάμην. Εἰ δέ τι ἄρα κατὰ τὸν ἐμαυτοῦ βίον ἥμαρτον ἢ φαγὼν ἢ πιὼν ὧν μὴ θεμιτὸν ἦν, οὐ δι' ἐμαυτὸν ἥμαρτον, ἀλλὰ διὰ ταῦτα (δείξας τὴν κιβωτόν, ἐν ᾗ ἡ γαστὴρ ἦν). Καὶ ταῦτα εἰπὼν εἰς τὸν ποταμὸν ἀφίησι, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ὡς καθαρὸν ταριχεύει. Οὕτως ἀπολογίας δεῖσθαι φήθησαν πρὸς τὸ θεῖον ὑπὲρ ὧν ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ διὰ ταῦτα ὑβρίσαι.

11. Τῶν δὲ γιγνωσκομένων ἡμῖν Ἰουδαῖοι, πρὶν ὑπ' Ἀντιόχου τὸ πρότερον τὰ ἀνήκεστα παθεῖν εἰς τὰ νόμιμα τὰ ἑαυτῶν, ὑπό τε Ῥωμαίων ὕστερον, ὅτε καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἑάλω καὶ πᾶσι βατὸν γέγονεν οἷς ἄβατον ἦν, αὐτή τε ἡ πόλις διεφθάρη, διετέλουν πολλῶν μὲν ἀπεχόμενοι ζώων, ἰδίως δὲ ἔτι καὶ νῦν τῶν χοιρίων. Τῶν τε παρ' αὐτοῖς φιλοσοφιῶν τριτταὶ ἰδέαι ἦσαν, καὶ τῆς μὲν προΐσταντο Φαρισαῖοι, τῆς δὲ Σαδδουκαῖοι, τῆς δὲ τρίτης, ἣ καὶ ἐδόκει σεμνοτάτη εἶναι, Ἐσσαῖοι. Οἱ οὖν τρίτοι τοιοῦτον

digerit, posterioribus pedibus convolvit, non secus ac sol cœlum, et dierum circuitum admittit lunarem. Simili modo de ariete, de crocodilo item, de vulture et ibi, atque omnino de singulis quibusque animalibus philosophantur, ut ex prudentia ac divina sapientia ad venerationem et cultum ceterorum etiam animalium processerint. At imperitus ne illud quidem animadvertit, quo pacto isti non communem hominum fluxum qui nihil cognoscit, sequuti in viam stultitiæ etiam ipsi aberrarint: sed vulgi ignorantia in quam unusquisque primum incidit, superata, quæ plerisque in nulla existimatione, ea ipsi digna esse censuerint, quibus cultus divinus exhiberetur.

10. Accedit quod ad cultum hunc animalium illud quoque non minus quam cætera, quæ dicta superius sunt, ipsos inducebat: quod uniuscujusque animalis animam ubi a corpore fuisset absoluta, et rationalem esse perspexerant et futuri præsciam et vaticinatricem effectricemque omnium, quæ etiam homo liber a corpore præstare posset. Unde merito ea in honore habuerunt, ab ipsorumque esu quatenus fieri poterat, abstinuerunt. Cum multæ autem aliæ causæ sint, cur per animalia Ægyptii deos coluerint, quia tamen longior evasura esset oratio, si omnes recensendæ essent, quam ut propositæ rei convenire videretur, hæc in præsentia sufficiant. Illud tamen prætermittendum non est: cum nobilium cadavera condiunt, detractum separatim ventrem in arca imponunt, atque una cum aliis, quæ pro cadavere agunt, arca ad solem producta ab uno pro eo, qui conditur, protestante oratio habetur: quam ex patria lingua Ecphantus in hunc modum interpretatus est: O domine sol, et dii omnes qui vitam hominibus tradidistis, me suscipite, atque in æternorum deorum cohabitationem traducite. Ego enim deos quos a parentibus colendos accepi, pietate semper prosequutus sum, quamdiu eo in ævo vitam traduxi: semperque eos honoravi, qui corpus meum procrearunt. Ex aliis vero neque interfeci quempiam, neque deposito defraudavi, neque alio quopiam pernicioso malo effeci. Si quid vero in vita mea vel comedendo, vel bibendo ex iis quæ fas non erat, peccavi, id non per me sed per hæc peccavi (simul arca in qua venter erat commonstrata). Atque hæc cum dixisset ille, arcam in fluvium projiciebat. Tum reliquum corpus utpote purum condiebant. Atque ita excusatione sibi opus esse apud deos existimabant pro iis quæ comederant aut biberant, ac propterea ventrem manifesta hac contumelia afficiendum censebant.

11. At vero Judæi, antequam ab Antiocho prius instituta eorum labefactata fuissent, postea a Romanis propemodum deleta, quando templum in Hierosolymis captum et conculcatum ab omnibus fuit, quibus erat inaccessum, et urbs penitus eversa, a multorum aliorum animalium esu abstinebant, sed præcipue, quod ad hunc etiam usque diem servant, a suillis carnibus. Ac tres philosophantium apud eos sectæ habebantur: una Pharisæorum, altera Sadducæorum, Essæorum tertia, quæ venerabilis maxime omnium esse videbatur. Tertii hi vitam in hunc modum

ἐποιοῦντο τὸ πολίτευμα, ὡς πολλαχοῦ Ἰώσηπος τῶν πραγματειῶν ἀνέγραψε, καὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἱστορίας, ἣν δι' ἑπτὰ βιβλίων συνεπλήρωσε, καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ἀρχαιολογίας, ἣν διὰ εἴκοσι βιβλίων ἐπραγματεύσατο, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ Πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εἰσὶ δὲ δύο τὰ βιβλία. Εἰσὶ τοίνυν οἱ Ἐσσαῖοι Ἰουδαῖοι μὲν τὸ γένος, φιλάλληλοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων πλέον. Οὗτοι τὰς μὲν ἡδονὰς ὡς κακίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ ἐγκράτειαν καὶ τὸ μὴ τοῖς πάθεσιν ὑποπίπτειν ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσι. Καὶ γάμου μὲν παρ' αὐτοῖς ὑπεροψία, τοὺς δὲ ἀλλοτρίους παῖδας ἐκλαμβάνοντες ἁπαλοὺς ἔτι πρὸς τὰ μαθήματα, συγγενεῖς ἡγοῦνται καὶ τοῖς ἤθεσιν ἑαυτῶν ἐντυποῦσι, τὸν μὲν γάμον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν οὐκ ἀναιροῦντες, τὰς δὲ τῶν γυναικῶν ἀσελγείας φυλαττόμενοι· καταφρονηταὶ δὲ πλούτου, καὶ θαυμάσιον παρ' αὐτοῖς τὸ κοινωνικόν, οὐδ' ἔστιν εὑρεῖν κτήσει τινὰ παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα. Νόμος γὰρ τοὺς εἰς τὴν αἵρεσιν εἰσιόντας δημεύειν τῷ τάγματι τὴν οὐσίαν, ὥστε ἐν ἅπασι μήτε πενίας ταπεινότητα φαίνεσθαι μήθ' ὑπεροχὴν πλούτου, τῶν δὲ ἑκάστου κτημάτων ἀναμεμιγμένων μίαν ὥσπερ ἀδελφοῖς ἅπασιν οὐσίαν εἶναι. Κηλῖδα δὲ ὑπολάμβανουσι τοὔλαιον, κἂν ἀλιφῇ τις ἄκων, σμήχεται τὸ σῶμα· τὸ γὰρ αὐχμεῖν ἐν καλῷ τίθενται, λευχειμονεῖν τε διὰ παντός. Χειροτονητοὶ δὲ τῶν κοινῶν οἱ ἐπιμεληταί, καὶ αἱρετοὶ πρὸς ἁπάντων εἰς τὰς χρείας ἕκαστοι. Μία δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῶν πόλις, ἀλλ' ἐν ἑκάστῃ κατοικοῦσι πολλοί. Καὶ τοῖς ἑτέρωθεν ἥκουσιν αἱρετισταῖς ἀναπέπταται τὰ παρ' αὐτοῖς, καὶ οἱ πρῶτον ἰδόντες εἰσίασιν ὡς πρὸς συνήθεις. Διὸ οὐδὲν ἐπικομιζόμενοι ἀποδημοῦσιν ἀναλωμάτων ἕνεκα. Οὔτε δὲ ἐσθῆτα οὔτε ὑποδήματα ἀμείβουσι πρὶν διαῤῥαγῆναι πρότερον παντάπασιν ἢ δαπανηθῆναι τῷ χρόνῳ. Οὐδ' ἀγοράζουσί τι οὐδὲ πωλοῦσιν, ἀλλὰ τῷ χρῄζοντι διδοὺς ἕκαστος τὸ παρ' ἑαυτοῦ τὸ παρ' ἐκείνου χρήσιμον ἀντικομίζεται. Καὶ χωρὶς δὲ τῆς ἀντιδόσεως ἀκώλυτος ἡ μετάληψις αὐτοῖς ὧν ἂν ἐθελήσωσι.

12. Πρός γε μὴν τὸ θεῖον ἰδίως εὐσεβεῖς. Πρὶν γὰρ ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον οὐδὲν φθέγγονται τῶν βεβήλων, πατρίους δέ τινας εἰς αὐτὸν εὐχάς, ὥσπερ ἱκετεύοντες ἀνατεῖλαι. Μετὰ ταῦτα πρὸς ἃς ἕκαστοι τέχνας ἴσασιν ὑπὸ τῶν ἐπιμελητῶν ἀφίενται, καὶ μέχρι πέμπτης ὥρας ἐργασάμενοι συντόνως ἔπειτα πάλιν εἰς ἓν ἀθροίζονται χωρίον, ζωσάμενοί τε σκεπάσμασι λινοῖς οὕτως ἀπολούονται τὸ σῶμα ψυχροῖς ὕδασι, καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἁγνείαν εἰς ἴδιον οἴκημα συνίασιν, ἔνθα μηδενὶ τῶν ἑτεροδόξων ἐπιτέτραπται παρελθεῖν· αὐτοί τε καθαροὶ καθάπερ εἰς ἅγιόν τι τέμενος παραγίνονται τὸ δειπνητήριον. Καθισάντων δὲ μεθ' ἡσυχίας ὁ μὲν σιτοποιὸς ἐν τάξει παρατίθησιν ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος ἓν ἀγγεῖον ἐξ ἑνὸς ἐδέσματος ἑκάστῳ. Προκατεύχεται δ' ὁ ἱερεὺς τῆς τροφῆς ἁγνῆς οὔσης καὶ καθαρᾶς, καὶ γεύσασθαί τινα πρὶν τῆς εὐχῆς ἀθέμιτον· ἀριστο-

ducebant, ut diversis in libris Josephus testatur. Nam et in secundo Judaicæ historiæ, quam septem libris absolvit, et in decimo octavo Antiquitatum, quas viginti libris persequutus est, et in secundo adversus Græcos, duo autem libri hi sunt, mentionem de his facit. Sunt igitur Essæi Judæi genere, qui mutuo amore amplius quam ceteri se prosequuntur. Ii voluptates tanquam vitium aversantur, continentiam vero et affectibus non succumbere virtutem esse existimant. Conjugium quidem ipsi non admittunt, sed alienos liberos tenellos adhuc ad disciplinas excipientes cognatos suos esse censent, ac moribus suis informant. Atque id faciunt, non ut in nuptias et successionem sui in posterum tollant, sed ut mulierum petulantias evitent. Divitiarum sunt contemptores mirabilisque apud ipsos communicatio bonorum est, neque videre inter ipsos quempiam est qui divitiarum possessione excellat: quippe cum lex ejusmodi ipsis sit, ut qui in collegium id ingrediatur, facultates suas in publicum ei proscribat. Atque ita fit ut in omnibus ipsis neque paupertatis humilitas, neque divitiarum excellentia ulla conspiciatur: sed ex singulorum possessionibus commixtis una cunctis perinde ac fratribus facultas suppetat. Oleum maculam corporibus esse opinabantur, etiam si invitus quispiam unctione ejus corpus abstergeret. Squalere enim pulcrum apud ipsos censebatur, indumentaque alba semper gestare præclarum habebatur. Communium rerum procuratores ab omnibus indistincte singuli creantur, prout usus requisiverit. Civitas ipsis una non est : sed in unaquaque multi ex ipsis simul degunt : apud quos aliunde advenientibus, modo ejusdem sectæ homines sint, omnibus aditus patet. Quique primum ipsos intuiti fuerint, perinde ac familiares eos adeunt. Unde quotiescunque peregrinantur, nihil sumptuum videlicet causa secum afferre consueverunt. Nunquam neque calceos, neque indumenta permutant, nisi vel dirupta penitus, vel vetustate fuerint consumpta. Neque emunt, neque vendunt quicquam : sed unusquisque datis iis quæ apud se sunt, indigenti, ab eo contra quæ usui sibi futura sint, recipit. Quin etiam sine ulla hujuscemodi retributione quæ opus sunt, a quibuscumque voluerint, accipere licet.

12. Erga numen sane peculiari quodam modo pietatem exercent. Prius enim quam oriatur sol, profanum nihil loquuntur, sed patrias quasdam preces, quasi supplicantes, ut oriatur, ad ipsum effundunt. Quod ubi factum est, ad artes singuli quas sciunt exercendas a præsidibus dimittuntur. Atque ibi ad quintam usque horam strenue operati, deinde in unum locum omnes rursus congregantur : in quo tegumentis lineis præcincti frigidis aquis corpus abluunt. Post quam purificationem in proprium domicilium conveniunt. Quo ingredi permissum nemini est, qui alterius sectæ fuerit. Ipsi autem puri in cœnaculum quasi in sanctum quoddam fanum procedunt. In quo ubi quiete omnes discubuerunt, ordine servato pistor panes, coquus unius opsonii vasculum unum unicuique apponit. Ante autem quam sumatur cibus qui castus purusque est, precatione quadam sacerdos utitur, ante quam degustare cuipiam fas non est. Post prandium

ποιησάμενος δὲ ἐπεύχεται πάλιν, ἀρχόμενοί τε καὶ παυόμενοι γεραίρουσι τὸν θεόν. Ἔπειθ' ὡς ἱερὰς καταθέμενοι τὰς ἐσθῆτας πάλιν ἐπ' ἔργα μέχρι δείλης τρέπονται. Δειπνοῦσι δ' ὑποστρέψαντες ὁμοίως, συγκαθεζομένων τῶν ξένων, εἰ τύχοιεν αὐτοῖς παρόντες. Οὔτε δὲ κραυγή ποτε τὸν οἶκον οὔτε θόρυβος μιαίνει, τὰς δὲ λαλιὰς ἐν τάξει παραχωροῦσιν ἀλλήλοις, καὶ τοῖς ἔξωθεν ὡς μυστήριόν τι φρικτὸν ἡ τῶν ἔνδον σιωπὴ καταφαίνεται. Τούτου δὲ αἴτιον ἡ διηνεκὴς νῆψις καὶ τὸ μετρεῖσθαι παρ' αὐτοῖς τροφὴν καὶ ποτὸν μέχρι κόρου. Τῷ δὲ ζηλοῦντι τὴν αἵρεσιν οὐκ εὐθὺς ἡ πάροδος, ἀλλ' ἐπ' ἐνιαυτὸν ἔξω μένοντι τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται δίαιταν, ἀξινάριόν τε καὶ περίζωμα δόντες καὶ λευκὴν ἐσθῆτα. Ἐπειδὰν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πεῖραν ἐγκρατείας δῷ, πρόσεισι μὲν ἔγγιον τῇ διαίτῃ καὶ καθαρωτέρων τῶν πρὸς ἁγνείαν ὑδάτων μεταλαμβάνει, παραλαμβάνεται δὲ εἰς τὰς συμβιώσεις οὐδέπω· μετὰ γὰρ τὴν τῆς καρτερίας ἐπίδειξιν δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι τὸ ἦθος δοκιμάζεται, καὶ φανεὶς ἄξιος οὕτως εἰς τὸν ὅμιλον ἐγκρίνεται.

13. Πρὶν δὲ τῆς κοινῆς ἅψασθαι τροφῆς, ὅρκους αὐτοῖς ὄμνυσι φρικώδεις, πρῶτον μὲν εὐσεβήσειν τὸ θεῖον, ἔπειτα τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια φυλάξειν καὶ μήτε κατὰ γνώμην βλάψειν τινὰ μήτ' ἐξ ἐπιτάγματος, μισήσειν δὲ ἀεὶ τοὺς ἀδίκους καὶ συναγωνιεῖσθαι τοῖς δικαίοις, τὸ πιστὸν πᾶσι μὲν παρέξειν, μάλιστα δὲ τοῖς κρατοῦσιν· οὐ γὰρ δίχα θεοῦ περιγίνεσθαί τινι τὸ ἄρχειν. Κἂν αὐτὸς ἄρχῃ, μηδεπώποτε ἐξυβρίσαι εἰς τὴν ἐξουσίαν, μηδὲ ἐσθῆτι ἤ τινι πλείονι κόσμῳ τοὺς ὑποτεταγμένους ὑπερλαμπρύνεσθαι, τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾶν ἀεὶ καὶ τοὺς ψευδομένους προβάλλεσθαι· χεῖρας κλοπῆς καὶ ψυχὴν ἀνοσίου κέρδους καθαρὰν φυλάξειν καὶ μήτε κρύψειν τι τοὺς αἱρετιστὰς μήθ' ἑτέροις αὐτῶν τι μηνύσειν, κἂν μέχρι θανάτου τις βιάζηται. Πρὸς δὲ τούτοις ὄμνυσι μηδενὶ μὲν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων ἑτέρως ἢ ὡς αὐτὸς παρέλαβεν, ἀφέξεσθαι δὲ λῃστείας, καὶ συντηρήσειν ὁμοίως τά τε τῆς αἱρέσεως αὐτῶν βιβλία καὶ τὰ τῶν ἀγγέλων ὀνόματα. Τοιοῦτοι μὲν οἱ ὅρκοι· οἱ δὲ ἁλόντες καὶ οἱ ἐκβληθέντες κακῷ μόρῳ φθείρονται. Τοῖς γὰρ ὅρκοις καὶ τοῖς ἔθεσιν ἐνδεδεμένοι οὐδὲ τῆς παρὰ τοῖς ἄλλοις τροφῆς δύνανται μεταλαμβάνειν, ποηφαγοῦντες δὲ καὶ λιμῷ τὸ σῶμα διαφθειρόμενοι ἀπόλλυνται. Διὸ δὴ πολλοὺς ἐλεήσαντες ἐν ταῖς ἐσχάταις ἀνάγκαις ἀνέλαβον, ἱκανὴν τιμωρίαν δεδωκέναι νομίζοντες ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι τὴν μέχρι θανάτου βάσανον. Τὴν δὲ σκαλίδα διδόασι τοῖς μέλλουσιν αἱρετισταῖς, ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ ἄλλως οὐ θακεύουσιν ἢ βόθρον ὀρύξαντες εἰς βάθος ποδιαῖον, περικαλύψαντές τε θοιματίῳ, ὡς μὴ ταῖς αὐγαῖς ἐνυβρίζειν τοῦ θεοῦ. Τοσαύτη δέ ἐστιν αὐτῶν ἡ λιτότης ἡ περὶ τὴν δίαιταν καὶ ἡ ὀλιγότης, ὡς ἐν τῇ ἑβδομάδι μὴ δεῖσθαι κενώσεως, ἣν τηρεῖν εἰώθασιν εἰς ὕμνους τῷ θεῷ καὶ εἰς ἀνάπαυσιν. Ἐκ δὲ τῆς ἀσκήσεως ταύτης τοσαύτην πεποίηνται τὴν καρτερίαν, ὡς στρεβλούμενοι

item preces ab eodem adhibentur. Tam enim incipientibus, quam finientibus celebrandum deum sibi esse ducunt. Postea indumentis his quasi sacris depositis ad opera rursus redeunt. Quibus ubi ad vesperam usque incubuerunt, reversi iterum simili modo hospitibus quoque, si forte jam aliqui advenerint, simul discumbentibus copulantur. Nullus clamor unquam aut tumultus domum inquinat, sed adeo modeste loquendi ac tacendi vices sibi mutuo præstant, ut iis qui extrinsecus sunt, silentium eorum qui sunt intus, quasi mirabile aliquod mysterium esse videatur. Hujusce rei in causa est assidua hominum sobrietas, qui cibum et potum naturæ satietate metiebantur. Iis autem qui in societatem hanc admitti cupiunt, non statim aditus patet: sed eodem victu servato, sarculoque et femoralibus et albo indumento accepto agendus extra annus est. Quo in tempore ubi jam continentiæ suæ experimentum exhibuerint, propius accedunt, et ex purioribus ad sanctificationem aquis sumunt, licet nondum ad convictum admittantur. Post enim hanc continentiæ demonstrationem duos alios annos in morum comprobationem consumunt. Quibus exactis, ubi dignus visus quispiam est, ita in collegium cooptatur.

13. Prius tamen quam communem victum attingat, horrendum quoddam jusjurandum jurat. Primum, pie se numen esse veneraturum: deinde jura erga homines servaturum: neque ex consilio, neque ex mandato læsionem cuipiam se esse illaturum: injustos se odio prosequuturum: justis fauturum, fidem et obedientiam omnibus, sed præcipue dominantibus exhibiturum: quippe cum non absque dei voluntate hominibus principatus contingat. Sique ipse dominetur, nunquam potestate contumeliose se esse usurum: non vestitu, non aliquo alio ornatu splendidiore subditos esse superaturum: veritatem semper amplexaturum mendacioque antepositurum: manus a furto et animam ab injusto lucro puram se esse servaturum: neque suos se collegas celaturum quicpiam, neque aliis quicpiam enuntiaturum, etiam si ad mortem usque cogatur. Ad hæc jurat se nullo alio modo aliis decreta esse traditurum, quam quo ipse acceperit: se a latrocinio temperaturum: se simili modo sectæ suæ libros, ac angelorum nomina diligenter observaturum. Ac jusjurandum quidem hujusmodi est: quod qui violant et ejiciuntur, malo fato postea intereunt. Juramentis enim et consuetudinibus obnoxii ne apud alios quidem consequi possunt alimentum. Unde herbam comedentes tandem fame consumpti pereunt. Unde ipsi multos misericordia moti in extremis necessitatibus constitutos receperunt, pœnam peccatorum suorum in eo satis idoneam dedisse existimantes, quod ad mortem usque afflictati calamitatibus fuissent. Sarculum autem iis qui in sectam asciscendi sunt, ea de causa dare consueverunt, quia etiam ipsi alioqui exonerandi ventris causa non sessitant, nisi scrobem pedis altitudine defoderint, pallioque circum operuerint, ne splendore lucis appetente aliqua contumelia deos afficiant. Tanta autem victus eorum tenuitas ac paucitas est, ut septimo die, quem hymnis in deum et quieti totum dicarunt, nulla excrementorum exinanitione indigeant. Ex qua quidem exercitatione tantam tolerantiam sibi compa-

καὶ λυγιζόμενοι καὶ καόμενοι καὶ διὰ πάντων ὁδεύοντες τῶν βασανιστηρίων ὀργάνων, ἵν' ἢ βλασφημήσωσι τὸν νομοθέτην, ἢ φάγωσί τι τῶν ἀσυνήθων, οὐδέτερον ὑπομένειν. Διέδειξαν δὲ τοῦτο ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ, ἐπεὶ οὐδὲ κολακεῦσαι τοὺς αἰκιζομένους ἢ δακρῦσαι ὑπομένουσι, μειδιῶντες δὲ ἐν ταῖς ἀλγηδόσι καὶ κατειρωνευόμενοι τῶν τὰς βασάνους προσφερόντων εὔθυμοι τὰς ψυχὰς ἠφίεσαν, ὡς πάλιν κομιούμενοι· καὶ γὰρ ἔῤῥωται παρ' αὐτοῖς ἥδε ἡ δόξα, φθαρτὰ μὲν εἶναι τὰ σώματα καὶ τὴν ὕλην οὐ μόνιμον αὐτῶν, τὰς δὲ ψυχὰς ἀθανάτους ἀεὶ διαμένειν, καὶ συμπλέκεσθαι μὲν ἐκ τοῦ λεπτοτάτου φοιτώσας αἰθέρος, ῥύμῃ φυσικῇ κατασπωμένας· ἐπειδὰν δ' ἀνεθῶσι τῶν κατὰ σάρκα δεσμῶν, οἷον δὴ μακρᾶς δουλείας ἀπηλλαγμένας, τότε χαίρειν καὶ μετεώρους φέρεσθαι. Ἀπὸ δὴ τῆς τοιαύτης διαίτης καὶ τῆς πρὸς ἀλήθειαν καὶ εὐσέβειαν ἀσκήσεως εἰκότως ἐν αὐτοῖς πολλοί, οἳ καὶ τὰ μέλλοντα προγινώσκουσιν, ὡς ἂν βίβλοις ἱεραῖς καὶ διαφόροις ἁγνείαις καὶ προφητῶν ἀποφθέγμασιν ἐμπαιδοτριβούμενοι. Σπάνιον δέ, εἰ ἐν ταῖς προαγορεύσεσιν ἀστοχοῦσι. Τοιοῦτο μὲν τὸ τῶν Ἐσσαίων παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τάγμα.

14. Πᾶσί γε μὴν ἀπηγόρευτο ὑὸς ἐσθίειν ἢ ἰχθύων τῶν ἀφολιδώτων, ἃ σελάχια καλοῦσιν Ἕλληνες, ἤ τι τῶν μωνύχων ζώων. Ἀπηγόρευτο δὲ καὶ μηδὲ τὰ ἱκετεύοντα καὶ οἷον προσφεύγοντα ταῖς οἰκίαις ἀναιρεῖν, οὐχ ὅτι μὴ ἐσθίειν. Οὐδὲ νεοττοῖς ἐπέτρεψεν ὁ νομοθέτης τοὺς γονέας συνεξαιρεῖν, φείδεσθαι δὲ κελεύει κἂν τῇ πολεμίᾳ τῶν συνεργαζομένων ζώων καὶ μὴ φονεύειν. Καὶ οὐκ ἐφοβήθη μὴ πληθῦναν τὸ γένος τῶν μὴ θυομένων ζώων λιμὸν ἐργάσηται τοῖς ἀνθρώποις· ᾔδει γὰρ πρῶτον μὲν ὅτι τὰ πολύτοκα καὶ ὀλιγοχρόνια, ἔπειτα ὡς πολὺ τὸ ἀπολλύμενον, ὅταν μὴ τύχῃ τῆς ἐξ ἀνθρώπων ἐπιμελείας, καὶ μὴν καὶ ὅτι ἔστιν ἄλλα ζῶα, ἃ τῷ πληθύνοντι ἐπιτίθεται. Τεκμήριον δέ, ὅτι πολλῶν ἀπεχόμεθα, οἷον σαυρῶν, σκωλήκων, μυῶν, ὄφεων, κυνῶν, καὶ ὅμως οὐ δέος μὴ ἐκ τῆς ἀποχῆς λιμώττοντες διαφθαρῶμεν πληθυνόντων. Ἔπειτα οὐ ταὐτὸν τὸ ἐσθίειν τῷ φονεύειν, ἐπεὶ καὶ τούτων ἀναιροῦντες τὰ πολλὰ οὐδενὸς ἔτι γευόμεθα.

15. Καὶ μὴν καὶ τοὺς Σύρους ἱστοροῦσι τὸ παλαιὸν ἀπέχεσθαι τῶν ζώων καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ τοῖς θεοῖς θύειν, ὕστερον δὲ θῦσαι μὲν εἰς ἀποτροπήν τινων κακῶν, αὐτοὺς δὲ μηδὲ ὅλως προσίεσθαι τὴν σαρκοφαγίαν. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὥς φησι Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Κύπριος, κατὰ Πυγμαλίωνα τὸν γένει μὲν Φοίνικα, βασιλεύσαντα δὲ Κυπρίων τὴν σαρκοφαγίαν παραδεχθῆναι ἐκ τῆς τοιαύτης παρανομίας. Λέγει δὲ ὁ Ἀσκληπιάδης ἐν τῷ Περὶ Κύπρου καὶ Φοινίκης ταῦτα. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον οὐκ ἐθύετο τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἔμψυχον· ἀλλ' οὐδὲ νόμος ἦν περὶ τούτου διὰ τὸ νόμῳ φυσικῷ κεκωλῦσθαι· ὑπὸ δέ τινας καιροὺς πρῶτον ἱερεῖον θῦσαι μυθεύονται, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς αἰτουμένους. Εἶτα τούτου γενομένου

rarunt, ut torqueri et flammis et igne accendi et omni demum cruciatuum genere affici potius sustineant, quam vel legislatori suo maledicere, vel comedere quicpiam velint, quod præter consuetudinem suam sit. Id quod in bello adversus Romanos præcipue conspectum est: cum neque adulari iis qui ipsos cruciarent, neque lacrimas effundere ullas paterentur, sed subridentes in tormentis, et dissimulatione ad eos utentes qui supplicia inferrent, alacriter quasi rursus recepturi animas emitterent. Ea enim opinio rata apud ipsos est, sicut corpora corruptioni esse obnoxia et materia instabili et caduca constare, ita animas esse immortales, ac perpetuo durare: ac cum ex tenuissimo æthere discurrentes fluxu naturali detractæ corporibus conjunctæ sint, ubi e carneis vinculis relaxatæ fuerint, quasi a longa servitute liberas, tunc jam gaudere ac sublimes ferri. Ex hujuscemodi porro victu atque hac in veritate et pietate exercitatione merito fit, ut ex ipsis multi reperiantur qui et futura prænoscant, utpote in libris sacris et variis castimoniis et prophetarum enuntiatis ab ineunte ætate versati, et raro in prædictionibus aberrent. Atque Essæorum quidem apud Judæos secta hujusmodi est.

14. Omnibus sane erat interdictum ne ex suilla carne ederent aut piscibus squamis carentibus, quos cartilagineos vocamus, aut ex iis quadrupedibus quæ ungulam solidam haberent. Vetitum quoque ipsis erat interficere, nedum comedere ea animalia quæ quasi supplicarent atque ad domos confugerent. Parentes item una cum pullis occidere legis lator non permittebat. Parcendum quoque vel in hostili regione animalibus jusserat, quæ nobiscum cooperarentur, cavendumque a cæde eorum perpetranda. Neque verebatur, ne in nimiam copiam excrescens animalium genus, quæ non mactarentur, hominibus famem induceret. Quippe qui optime nosset, primum multipara ejus naturæ esse, ut brevi empore durent. Deinde, multa esse animalia quæ si cura hominum destituantur, facile intereant: alia præterea esse quæ multitudini excrescenti resistant. Cui rei illud argumento est, quod, licet a multis abstineamus, ut puta lacertis, vermibus, muribus, serpentibus, canibus, non timendum tamen propterea sit, ne ex abstinentia fame pereamus. Adde quod nimis excrescentia comedere et interficere idem non est. Nam cum pleraque ex his occidamus, nihil ex ipsis gustandum nobis esse ducimus.

15. Jam vero Syros quoque antiquitus ab animalibus abstinuisse, atque ideo neque diis ea mactare consuevisse memoriæ proditum est. Postea vero licet ad quorundam malorum aversionem procurandam ea sacrificarint, nunquam tamen eo adductos, ut carnium esum admiserint. Processu autem temporis, Neanthes Cyzicenus et Asclepiades Cyprius inquiunt, tempore Pygmalionis qui cum genere esset Phœnix, Cypriorum etiam imperium obtinebat, ex hujuscemodi piaculo carnium esum fuisse introductum. Asclepiades enim in libro de Cypro et Phœnice in hunc modum inquit: Principio sane nullum animatum diis sacrificari consueverat: quin neque ulla de hoc lex erat, propterea quod naturali lege esset prohibitum. Quibusdam autem temporibus ferunt, cum anima pro anima repeteretur, primam victimam fuisse sacrificatam, ac totam

ὁλοκαυτίζειν τὸ τυθέν. Ὕστερον δέ ποτε φλεγομένου τοῦ ἱερείου πεσεῖν σάρκα εἰς γῆν, ἣν ἀνελόντα τὸν ἱερέα καὶ κατακαιόμενον ἀβουλήτως προςαγαγεῖν τῷ στόματι τοὺς δακτύλους, ἀκούμενον τὴν κατάκαυσιν. Γευσάμενον δὲ τῆς κνίσσης ἐπιθυμῆσαι καὶ μὴ ἀποσχέσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ γυναικὶ μεταδοῦναι. Γνόντα δὲ τοῦτο τὸν Πυγμαλίωνα αὐτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα κατὰ κρημνῶν ἀφεῖναι, ἑτέρῳ δὲ τὴν ἱερωσύνην παραδοῦναι, ὃς οὐ πολλοῦ χρόνου διαλείποντος τὴν μὲν αὐτὴν θυσίαν ἔτυχε ποιούμενος, ὅτι δὲ τῶν αὐτῶν κρεῶν ἔφαγε, ταῖς αὐταῖς ἐκείνῳ συμφοραῖς περιέπιπτεν. Ἐπὶ πλέον δὲ τοῦ πράγματος προβαίνοντος καὶ τῶν ἀνθρώπων τῇ θυσίᾳ χρωμένων καὶ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν οὐκ ἀπεχομένων, ἀλλὰ τῆς σαρκὸς ἁπτομένων, ἀποστῆναι τοῦ κολάζειν. Τὸ μέντοι τῶν ἰχθύων ἀπέχεσθαι ἄχρι τῶν Μενάνδρου χρόνων τοῦ κωμικοῦ διέμεινε· λέγει γὰρ

Παράδειγμα τοὺς Σύρους λάβε·
Ὅταν φάγωσ' ἰχθὺν ἐκεῖνοι, διά τινα
Αὑτῶν ἀκρασίαν τοὺς πόδας καὶ γαστέρα
Οἰδοῦσιν, ἔλαβον σακίον, εἶτ' εἰς τὴν ὁδὸν
Ἐκάθισαν αὑτοὺς ἐπὶ κόπρου καὶ τὴν θεὸν
Ἐξιλάσαντο τοῦ τεταπεινῶσθαι σφόδρα.

16. Παρά γε μὴν τοῖς Πέρσαις οἱ περὶ τὸ θεῖον σοφοὶ καὶ τούτου θεράποντες Μάγοι μὲν προσαγορεύονται· τοῦτο γὰρ δηλοῖ κατὰ τὴν ἐπιχώριον διάλεκτον ὁ Μάγος· οὕτω δὲ μέγα καὶ σεβάσμιον γένος τοῦτο παρὰ Πέρσαις νενόμισται, ὥστε καὶ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπου ἐπιγράψαι τῷ μνήματι πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι καὶ μαγικῶν γένοιτο διδάσκαλος. Διῄρηντο δὲ οὗτοι εἰς γένη τρία, ὥς φησιν Εὔβουλος ὁ περὶ τῆς τοῦ Μίθρα ἱστορίας ἐν πολλοῖς βιβλίοις ἀναγράψας, ὧν οἱ πρῶτοι καὶ λογιώτατοι οὔτ' ἐσθίουσιν ἔμψυχον οὔτε φονεύουσιν, ἐμμένουσι δὲ τῇ παλαιᾷ τῶν ζώων ἀποχῇ· οἱ δὲ δεύτεροι χρῶνται μέν, οὐ μέντοι τῶν ἡμέρων ζώων τι κτείνουσιν· οὐδ' οἱ τρίτοι ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐφάπτονται πάντων· καὶ γὰρ δόγμα ἐστὶ τῶν πρώτων τὴν μετεμψύχωσιν εἶναι, ὃ καὶ ἐμφαίνειν ἐοίκασιν ἐν τοῖς τοῦ Μίθρα μυστηρίοις. Τὴν γὰρ κοινότητα ἡμῶν τὴν πρὸς τὰ ζῷα αἰνιττόμενοι διὰ τῶν ζώων ἡμᾶς μηνύειν εἰώθασιν· ὡς τοὺς μὲν μετέχοντας τῶν αὐτῶν ὀργίων μύστας λέοντας καλεῖν, τὰς δὲ γυναῖκας λεαίνας, τοὺς δὲ ὑπηρετοῦντας κόρακας. Ἐπί τε τῶν πατέρων... ἀετοὶ γὰρ καὶ ἱέρακες οὗτοι προσαγορεύονται. Ὅ τε τὰ λεοντικὰ παραλαμβάνων περιτίθεται παντοδαπὰς ζώων μορφάς· ὧν τὴν αἰτίαν ἀποδιδοὺς Πάλλας ἐν τοῖς περὶ τοῦ Μίθρα τὴν κοινὴν φησι φορὰν οἴεσθαι, ὡς πρὸς τὴν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἀποτείνειν· τὴν δὲ ἀληθινὴν ὑπόληψιν καὶ ἀκριβῆ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν αἰνίττεσθαι, ἃς παντοδαποῖς περιέχεσθαι σώμασι λέγουσι. Καὶ γὰρ Λατίνων τινὰς τῇ σφῶν διαλέκτῳ ἄπρους καὶ σκώρπους λασούρους τε καὶ μερούλους καλεῖν. Καὶ θεοὺς δὲ τούτους δημιουργοὺς οὕτω προσηγόρευσαν· τὴν μὲν Ἄρτεμιν λύκαιναν, τὸν δὲ

flammis consumptam. Quod quidem sacrificium cum postea fieret ac victima concremaretur, ex ea carnis frustulum in terram decidisse: sacerdotem vero qui astabat, confestim id sustulisse: cumque ignita carne digitos adussisset, eos forte ori admovisse, ut adustioni remedium quoquomodo afferret: atque ita cum ex assa carne degustasset, edere ex ea mirum in modum appetivisse: atque hoc pacto esum carnis et ipsum fuisse aggressum, et cum uxore etiam communicasse. Pygmalionem autem, cum id rescivisset, ipsum una cum uxore morte mulctandum censuisse, atque e rupe præcipitem dandum jussisse, alterum autem sacerdotio præfecisse: qui cum non multo post intercedente tempore idem sacrificium faceret, eo quod ex iisdem carnibus comedisset, eodem supplicio, quo ille, etiam fuerit affectus. Sed cum ulterius res progrederetur, et homines sacrificio uterentur, cupiditateque inducti a carnibus non abstinerent, sed ipsis omnino vescerentur, pœnam tandem inferri desiisse. Abstinentia tamen a piscibus usque ad Menandri comici tempora apud Syros permansit. Inquit enim

Syros in exemplum sumas quando ederint
Pisces ex aliqua nimia intemperantia.
Ipsis continuo pedes ac venter tumet:
Unde ipsi sumpto sacco atque in propatulo
In vili abjecti considentes stercore,
Demissione sic humili placant deam.

16. Apud Persas quidem, ii qui in divinis sapientes sunt ac numen colunt, Magi appellantur. Id enim eorum lingua nomen significat. Hoc apud Persas adeo magnum ac venerabile genus hominum habetur, ut Darius quoque Hystaspis filius monumento suo præter alia etiam illud inscribendum curarit, quod magicorum doctor fuerit. Ii in genera tria erant divisi, sicut inquit Eubulus, qui historiam de Mithra multis libris conscripsit: quorum primi qui etiam doctissimi erant, animatum neque comederent, neque occiderent, sed in prisca illa animalium abstinentia perseverarent, secundi vero comederent quidem, non tamen ex mansuetis animalibus aliquid occiderent, tertii autem secus atque alii non omnibus manus inferrent. Decretum enim apud primos habetur de animarum in diversa corpora transmigratione. Id quod etiam in Mithræ mysteriis videntur significare. Ut enim communionem nobis esse cum ceteris animalibus innuant, ceterorum animalium nominibus indicare nos consueverunt, dum eos qui eorundem sacrorum sunt participes leones, mulieres leænas, ministrantes corvos appellant. Et in patribus simili modo. Hi enim aquilæ et accipitres nuncupantur. Et qui leonina assumit, varias animalium formas sibi imponit. Quorum causam afferens Pallas in iis quæ de Mithra tradit, communem hominum opinionem esse inquit, ut ad Zodiaci orbis naturam hæc referenda judicentur: re vera autem de hominum animabus arcana quædam significari, quas diversis corporibus contineri asserunt. Nam et Latinos quosdam sua ipsorum lingua apros et scorpios et ursos et merulos vocare. Quin etiam deos hos opifices ita nuncupant, ut Dianam lupam, Solem lacertum, leo-

Ἥλιον ταῦρον, λέοντα, δράκοντα, ἱέρακα, τὴν δ' Ἑκάτην ἵππον, ταῦρον, λέαιναν, κύνα. Τῆς δὲ Φερρεφάττης παρὰ τὸ φέρβειν τὴν φάτταν φασὶν οἱ πολλοὶ τοὔνομα τῶν θεολόγων. Ἱερὸν γὰρ αὐτῆς ἡ φάττα. Διὸ καὶ αἱ τῆς Μαίας ἱέρειαι ταύτην αὐτῇ ἀνατιθέασι. Μαῖα δὲ ἡ αὐτὴ τῇ Φερσεφόνῃ ὡς ἂν μαῖα καὶ τροφὸς οὖσα. Χθονία γὰρ ἡ θεὸς καὶ Δημήτηρ ἡ αὐτή. Καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα δὲ ταύτῃ ἀφιέρωσαν. Διὸ καὶ ἀπέχονται οἱ ταύτης μύσται ὀρνίθων ἐνοικιδίων. Παραγγέλλεται γὰρ καὶ Ἐλευσῖνι ἀπέχεσθαι καὶ κατοικιδίων ὀρνίθων καὶ ἰχθύων καὶ κυάμων ῥοιᾶς τε καὶ μήλων, καὶ ἐπίσης μεμίανται τό τε λεχοῦς ἅψασθαι καὶ τὸ θνησειδίων. Ὅστις δὲ φασμάτων φύσιν ἱστόρησεν, οἶδε καθ' ὃν λόγον ἀπέχεσθαι χρὴ πάντων ὀρνίθων, καὶ μάλιστα ὅταν σπεύδῃ τις ἐκ τῶν χθονίων ἀπαλλαγῆναι καὶ πρὸς τοὺς οὐρανίους θεοὺς ἱδρυνθῆναι. Ἀλλ' ἡ κακία, ὅπερ πολλάκις φαμέν, ἱκανὴ συναγορεύειν ἑαυτῇ, καὶ μάλιστα ὅταν ἐν οὐκ εἰδόσι ποιεῖται τοὺς λόγους. Διὰ γὰρ τοῦτο οἱ μέτριοι τῶν κακῶν ματαιολογίαν ἡγοῦνται τὴν τοιαύτην παραίτησιν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον γραῶν ὕθλον, οἱ δὲ δεισιδαιμονίαν· οἱ δ' ἐπίδοσιν ἐν τῇ σφῶν πονηρίᾳ πεποιημένοι ἕτοιμοι οὐ μόνον βλασφημεῖν κατὰ τῶν ταῦτα παραινούντων τε καὶ ὑποδεικνύντων, ἀλλ' ἤδη καὶ ἁγνὸν εἰς γοητείαν καὶ τῦφον διαβάλλειν. Ἀλλ' οὗτοι μὲν δίκας καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις ὧν ἁμαρτάνουσιν ἐκτίνοντες αὐτοὶ πρῶτον τῇ τοιαύτῃ διαθέσει ἱκανὴν τιμωρίαν διδόασιν. Ἡμεῖς δ' ἔτι τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν ἑνὸς μνημονεύσαντες ἐνδόξου τε καὶ δικαίου περί τε τὰ θεῖα πεπιστευμένου εὐσεβοῦς, ἐπ' ἄλλα μεταβησόμεθα.

17. Ἰνδῶν γὰρ τῆς πολιτείας εἰς πολλὰ νενεμημένης, ἔστι τι γένος παρ' αὐτοῖς τὸ τῶν θεοσόφων, οὓς Γυμνοσοφιστὰς καλεῖν εἰώθασιν Ἕλληνες. Τούτων δὲ δύο αἱρέσεις· ὧν τῆς μὲν Βραχμᾶνες προΐστανται, τῆς δὲ Σαμαναῖοι. Ἀλλ' οἱ μὲν Βραχμᾶνες ἐκ γένους διαδέχονται ὥσπερ ἱερατείαν τὴν τοιαύτην θεοσοφίαν, Σαμαναῖοι δὲ λογάδες εἰσὶν κἀκ τῶν βουληθέντων θεοσοφεῖν συμπληρούμενοι. Ἔχει δὲ τὰ κατ' αὐτοὺς τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς Βαρδησάνης ἀνὴρ Βαβυλώνιος ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν γεγονὼς καὶ ἐντυχὼν τοῖς περὶ Δάνδαμιν πεπεμμένοις Ἰνδοῖς πρὸς τὸν Καίσαρα ἀνέγραψεν. Πάντες γὰρ Βραχμᾶνες ἑνός εἰσι γένους· ἐξ ἑνὸς γὰρ πατρὸς καὶ μιᾶς μητρὸς πάντες κατάγουσι· Σαμαναῖοι δὲ οὐκ εἰσὶ τοῦ αὐτοῦ γένους, ἀλλ' ἐκ παντὸς τοῦ τῶν Ἰνδῶν ἔθνους, ὡς ἔφαμεν, συνειλεγμένοι· οὔτε δὲ βασιλεύεται Βραχμὰν οὔτε συντελεῖ τι τοῖς ἄλλοις. Τούτων δὲ οἱ φιλόσοφοι, οἱ μὲν ἐν ὄρει οἰκοῦσιν, οἱ δὲ περὶ Γάγγην ποταμόν. Σιτοῦνται δὲ οἱ μὲν ὄρειοι τήν τε ὀπώραν καὶ γάλα βόειον βοτάναις παγέν, οἱ δὲ περὶ τὸν Γάγγην ἐκ τῆς ὀπώρας, ἣ πολλὴ περὶ τὸν ποταμὸν γεννᾶται. Φέρει δὲ ἡ γῆ σχεδὸν καρπὸν ἀεὶ νέον καὶ μέντοι καὶ τὴν ὄρυζαν πολλήν τε καὶ αὐτόματον, ᾗ χρῶνται ὅταν τὸ τῆς ὀπώρας ἐπιλείπῃ. Τὸ δ' ἄλλου τινὸς ἅψασθαι ἢ ὅλως

nem, draconem, accipitrem; Hecatea equum, taurum, leænam, canem nominent. Proserpinæ autem, hoc est Φερεφάττης vocabulum ἀπὸ τοῦ φέρβειν τὴν φάτταν, hoc est a nutrienda palumbe, plerique theologi interpretantur : quippe cum sacra ipsi palumbes sit. Unde etiam ipsæ Maiæ sacerdotes eam ipsi dedicant. Maiam autem eandem esse quæ Proserpina, nemini dubium est : utpote quæ μαῖα, hoc est nutrix omnium sit. Terrestris siquidem dea est, quæ et Ceres. Cui quoque gallum consecrarunt. Unde quoque effectum est, ut ejus sacerdotes a domesticis avibus omnino abstineant. Nam præcipitur etiam in Eleusiniis, ut et a domesticis avibus et piscibus et fabis, malis item et punicis et nostratibus abstineant; et æque nefastum putatur puerperam tangere et animalia mortua. Quicunque autem visionum quæ φάσματα appellant, naturam perspectam habet, is novit quam ob causam ab omnibus avibus abstinendum sit : præcipue cum quis a terrenis absolvi, et ad cœlestes deos transferri studuerit. Sed improbitas, id quod sæpe jam diximus, mirum in modum ad patrocinandum sibi idonea est, præsertim cum inter ignaros rerum verba facit. Propterea enim fit, ut qui improbi mediocriter sunt hujuscemodi monitionem alii vanitatem et quod in proverbio est, aniles nugas, alii superstitionem esse existiment : qui vero in sua pravitate jam processerunt, non solum prompti paratique ad maledictis incessendum qui eos hæc consulunt ac docent, verum etiam castum et abstinentem hominem quasi arrogantem et præstigiatorem vituperare non dubitant. Sed isti sane et apud deos et homines cum meritas scelerum suorum pœnas luant, sua hac primum animi depravatione satis idoneo supplicio afficiuntur. Nos vero ubi unius adhuc ex alienigenis gentibus, quæ celebris sit justaque et erga deos pia habita fuerit, mentionem fecerimus, ad reliqua descendemus.

17. Nam cum Indorum respublica in multas partes distributa sit, genus quoddam sapientum apud ipsos est, quos Græci Gymnosophistas vocare consueverunt. Horum duæ factiones sunt, Brachmanum altera, altera Samanæorum. Brachmanes per generis successionem, non secus ac sacerdotium hujusmodi divinam sapientiam admittunt. Samanæi selecti quidam sunt, et ex quibuslibet qui divinæ sapientiæ se tradere voluerint, constant. Eorum vita ad hunc modum est, quemadmodum Bardesanes Babylonius memoriæ prodit, qui majorum nostrorum tempestate exstitit, cum illisque Indis est versatus, qui cum Dandami missi ad Cæsarem fuerant. Brachmanes enim omnes unius sunt generis, ex unius patris uniusque matris origine omnes deducti; Samanæi vero non ita, sed ex omni Indorum gente, ut jam diximus, collecti. Neque igitur sub regno degunt Brachmanes, neque reliquis civibus adnumerantur : sed ex ipsis ii qui philosophi sunt, alii in monte, alii apud Gangem fluvium habitant. Ac montani quidem pomis et lacte bubulo herbis coagulato vescuntur : fluviales ex pomis etiam ipsi victum comparant, quæ multa apud fluvium nascuntur. Terra enim fere semper recentes fructus producit : quin etiam oryzæ copiam sponte procreat, qua, si quando poma defecerint, uti quoque in cibo solent. Aliud vero quidpiam degustare, aut alimentum ex animalis vel

θιγεῖν ἐμψύχου τροφῆς ἴσον καὶ τῇ ἐσχάτῃ ἀκαθαρσίᾳ τε καὶ ἀσεβείᾳ νενόμισται. Καὶ τοῦτο αὐτοῖς τὸ δόγμα· θρησκεύουσί τε τὸ θεῖον καὶ εὐσεβοῦσι περὶ αὐτό, καθορῶνται. Τὸν τοίνυν χρόνον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς τὸν πλεῖστον εἰς ὕμνους τῶν θεῶν ἀπένειμαν καὶ εὐχάς, ἑκάστου ἰδίαν καλύβην ἔχοντος καὶ ὡς ἔνι μάλιστα ἰδιάζοντος. Κοινῇ γὰρ Βραχμᾶνες μένειν οὐκ ἀνέχονται οὐδὲ πολλὰ διαλέγεσθαι· ἀλλ' ὅταν τοῦτο συμβῇ, ἀναχωρήσαντες ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας οὐ φθέγγονται, πολλάκις δὲ καὶ νηστεύουσι. Σαμαναῖοι δὲ εἰσὶ μέν, ὡς ἔφαμεν, λογάδες. Ὅταν δὲ μέλλῃ εἰς τὸ τάγμα τις ἐγγράφεσθαι, πρόσεισι τοῖς ἄρχουσι τῆς πόλεως, ὅπου δ' ἂν τύχῃ τῆς πόλεως ἢ τῆς κώμης, καὶ τῶν κτημάτων ἐξίσταται [καὶ] πάσης τῆς ἄλλης οὐσίας, ξυράμενος δὲ τοῦ σώματος τὰ περιττὰ λαμβάνει στολὴν ἄπεισί τε πρὸς Σαμαναίους, οὔτε πρὸς γυναῖκα οὔτε πρὸς τέκνα, εἰ τύχοι κεκτημένος, ἐπιστροφὴν ἤ τινα λόγον ἔτι ποιούμενος ἢ πρὸς αὐτὸν ὅλως νομίζων. Καὶ τῶν μὲν τέκνων ὁ βασιλεὺς κήδεται, ὅπως ἔχωσι τὰ ἀναγκαῖα, τῆς δὲ γυναικὸς οἱ οἰκεῖοι. Ὁ δὲ βίος τοῖς Σαμαναίοις ἐστὶ τοιοῦτος. Ἔξω τῆς πόλεως διατρίβουσι διημερεύοντες ἐν τοῖς περὶ τοῦ θείου λόγοις, ἔχουσι δὲ οἴκους καὶ τεμένη ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἰκοδομηθέντα, ἐν οἷς οἰκονόμοι εἰσὶν ἀπόταχτόν τι λαμβάνοντες παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τροφὴν τῶν συνιόντων. Ἡ δὲ παρασκευὴ γίνεται ὀρύζης καὶ ἄρτων καὶ ὀπώρας καὶ λαχάνων. Καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸν οἶκον ὑπὸ σημαίνοντι κώδωνι οἱ μὴ Σαμαναῖοι ἐξίασιν, οἱ δὲ προσεύχονται. Εὐξαμένων δὲ πάλιν διακωδωνίζει καὶ οἱ ὑπηρέται ἑκάστῳ τρυβλίον δόντες (δύο γὰρ ἐκ ταὐτοῦ οὐκ ἐσθίουσι) τρέφουσιν αὐτοὺς τῇ ὀρύζῃ· τῷ δὲ δεομένῳ ποικιλίας προστίθεται λάχανον ἢ τῆς ὀπώρας τι. Τραφέντες δὲ συντόμως ἐπὶ τὰς αὐτὰς διατριβὰς ἐξίασιν. Ἀγύναιοι δ' εἰσὶ πάντες καὶ ἀκτήμονες καὶ τοσοῦτον αὐτῶν τε καὶ τῶν Βραχμάνων σέβας ἔχουσιν οἱ ἄλλοι, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα ἀφικνεῖσθαι παρ' αὐτοὺς καὶ ἱκετεύειν εὔξασθαί τι καὶ δεηθῆναι ὑπὲρ τῶν καταλαμβανόντων τὴν χώραν ἢ συμβουλεῦσαι τὸ πρακτέον.

18. Αὐτοὶ δὲ οὕτως πρὸς θάνατον διάκεινται, ὡς τὸν μὲν τοῦ ζῆν χρόνον ὥσπερ ἀναγκαίαν τινὰ τῇ φύσει λειτουργίαν ἀκουσίως ὑπομένειν, σπεύδειν δὲ τὰς ψυχὰς ἀπολῦσαι τῶν σωμάτων. Καὶ πολλάκις, ὅταν εὖ ἔχειν σκέψωνται, μηδενὸς αὐτοὺς ἐπείγοντος κακοῦ μηδὲ ἐξελαύνοντος ἐξίασι τοῦ βίου, προειπόντες μέντοι τοῖς ἄλλοις· καὶ ἔστιν οὐδεὶς ὁ κωλύσων, ἀλλὰ πάντες αὐτοὺς εὐδαιμονίζοντες πρὸς τοὺς οἰκείους τῶν τεθνηκότων ἐπισκήπτουσί τινα. Οὕτως βεβαίαν καὶ ἀληθεστάτην αὐτοί τε καὶ οἱ πολλοὶ ταῖς ψυχαῖς τὴν μετ' ἀλλήλων εἶναι δίαιταν πεπιστεύκασιν. Οἱ δ' ἐπειδὰν ὑπακούσωσι τῶν ἐντεταλμένων αὐτοῖς, πυρὶ τὸ σῶμα παραδόντες, ὅπως δὴ καθαρωτάτην ἀποκρίνωσι τοῦ σώματος τὴν ψυχήν, ὑμνούμενοι τελευτῶσι· ῥᾷον γὰρ ἐκείνους εἰς τὸν θάνατον οἱ φίλτατοι ἀποπέμπουσιν ἢ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἕκαστοι τοὺς πολίτας εἰς μὴ μηκί-

omnino tangere immunditiæ extremæ atque impietati non dissimile apud ipsos habetur. Cultum deo religiose ac pie exhibent. Majorem enim diei ac noctis partem hymnis in deos ac precibus dicarunt. Singuli tamen in propriis tuguriis manent, et quam maxime fieri potest soli morantur. Simul enim versari Brachmanes ac multum colloqui non admodum patiuntur. Sed cum id forte contigerit, recessione inde facta in multos dies postea non loquuntur. Sæpe etiam jejunant. Samanæi vero electi, ut diximus, sunt. In quorum collegium cum quispiam est asciscendus, ad principes civitatis aut vici cujuscunque fuerit accedit, atque ibi bonis suis facultatibusque omnibus repudiatis ac supervacua omni corporis parte detonsa stolam accipit, atque ita nulla neque uxoris neque liberorum si forte adsint ratione habita, quasi ad se nihil omnino amplius pertineant, ad Samanæos recedit. Regi liberorum educandorum, cognatis uxoris cura relinquitur. Vita Samanæorum hujusmodi est. Extra urbem commorantur ac totum diem in divinis colloquiis traducunt, ubi domos et fana a rege exstructa habent : in quibus œconomi sunt, qui certam quandam mercedem ad convenientium alimentum a rege accipiunt. Victus eorum ex oryza et pane et pomis et oleribus apparatur. Nam cum ingressi in domum fuerint, ad tintinnabuli signum Samanæi preces effundunt; quod ubi fecerunt, signo iterum dato ministri singulis lance oblata, duo enim ex eodem vase non comedunt, oryza ipsos pascunt. Si quis varietatem aliquam requirat, olus aut pomorum quidpiam apponitur : quibus sane celeriter vescuntur. Quo facto exeunt ad eadem studia sese conversuri. Omnes autem cælibes sunt neque ullas possessiones habent; ac tanta et ipsi et Brachmanes in veneratione apud alios sunt, ut rex quoque interdum ad eos accedat, rogetque ut pro statu regionis deum precentur, aut quid agendum sit, consulant.

18. Ipsi autem ita erga mortem affecti sunt, ut vivendi tempus quasi necessarium quoddam naturæ ministerium inviti sustineant, atque ideo animas a corporibus festinent absolvere. Ac sæpe ubi bene se habere conspexerint, nullo malo urgente e vita decedunt, re tamen aliis prænuntiata, nullusque sit qui prohibeat, sed omnes eos beatos prædicantes suis quisque domesticis morituris mandata quædam tradant : adeo stabilem ac veram et ipsi et plerique animabus inter se post obitum vitam esse crediderunt. Illi autem ubi mandata sibi commissa perceperunt, corpore in ignem conjecto, ut purissimam a corpore animam secernant, ab omnibus celebrati mortem obeunt. Æquiori enim animo illos amici ac propinqui ad mortem dimittunt, quam alii homines suos quisque cives in non admodum longinquas peregrinationes : ac se ipsos qui in

στας ἀποδημίας. Καὶ σφᾶς μὲν αὐτοὺς δακρύουσιν ἐν τῷ ζῆν διαμένοντας, ἐκείνους δὲ μακαρίζουσι τὴν ἀθάνατον λῆξιν ἀπολαμβάνοντας, καὶ οὐδεὶς οὔτε παρὰ τούτοις οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις τοῖς εἰρημένοις σοφιστὴς προελθών, οἷοι βροτοὶ νῦν παρ' Ἕλλησιν, ἀπορεῖν ἔδοξε λέγων, Ἐὰν ὑμᾶς πάντες μιμήσωνται, τί ἡμῖν ἔσται; οὔτε διὰ τούτους συνεχύθη τὰ τῶν ἀνθρώπων. Οὔτε γὰρ ἐμιμήσαντο πάντες, οἵ τε μιμούμενοι εὐνομίας μᾶλλον, οὐ συγχύσεως τοῖς ἔθνεσι γεγόνασιν αἴτιοι. Καὶ μὴν οὐδὲ ὁ νόμος τούτους ἠνάγκασεν, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέψας σιτεῖσθαι κρέασι τούτους αὐτονόμους εἴασε καὶ ἐσέφθη ὡς αὐτοῦ κρείττονας, οὐ μὴν ὡς ἀδικίας κατάρχοντας ὑπήγαγε τῇ παρ' αὐτοῦ δίκῃ, ἀλλὰ τοὺς ἑτέρους. Πρὸς μέντοι τοὺς ἐρωτῶντας τί ἔσται μιμησαμένων πάντων τοὺς τοιούτους, ῥητέον τὸ τοῦ Πυθαγόρου· καὶ γὰρ βασιλέων πάντων γενομένων δυσδιέξακτος ὁ βίος, φησίν, ἔσται καὶ οὐ δήπου φευκτέον τὸ τῆς βασιλείας· καὶ σπουδαίων ἁπάντων οὐκ ἔστιν εὑρεῖν πολιτείας διέξοδον τηροῦντας τὴν ἀξίαν τῇ σπουδαιότητι, καὶ οὐ δήπου τοσοῦτον ἄν τις μανείη, ὡς μὴ πᾶσιν ἐπιβάλλειν ἡγεῖσθαι σπουδαίοις εἶναι προθυμεῖσθαι. Πολλὰ μέντοι καὶ ἄλλα ὁ νόμος τῷ μὲν χυδαίῳ συνεχώρησεν, οὐχ ὅτι δὲ φιλοσόφῳ, ἀλλ' οὐδὲ τῷ καλῶς πολιτευομένῳ ἐπέτρεψεν. Οὐδὲ γὰρ ἐκ πάσης τέχνης παραδέξαιτ' ἂν εἰς τὸ πολίτευμα, καίτοι οὐκ ἐκώλυσε μετιέναι τὰς τέχνας, οὐδ' ἐκ παντὸς ἐπιτηδεύματος, καὶ ὅμως τοὺς ἐκ τῶν βαναύσων ἄρχειν ἀπείργει, ὅλως τε ἐν αἷς δικαιοσύνης χρεία καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, τῆς προστατείας κωλύει. Ἐπεὶ οὐδ' ἑταίραις ὁμιλεῖν ἀπαγορεύει τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ πραττόμενος τὰς ἑταίρας τὸ μίσθωμα, ἐπονείδιστον ἡγεῖται μετρίοις ἀνδράσι καὶ αἰσχρὰν τὴν πρὸς ταύτας ὁμιλίαν· τό τ' ἐν καπηλείοις διαζῆν οὐ κεκώλυκεν ὁ νόμος, καὶ ὅμως ἐπονείδιστον τῷ μετρίῳ. Τοιοῦτον οὖν τι καὶ τὸ ἐπὶ τῆς διαίτης φαίνεται. Καὶ οὐχ ἥτις τοῖς πολλοῖς συγκεχώρηται, ταύτην ἄν τις καὶ τοῖς βελτίστοις συγχωρήσειεν, φιλοσοφῶν δὲ ἀνὴρ μάλιστ' ἂν τοὺς ἱεροὺς ἑαυτῷ ὑπογράψειε νόμους, οὓς θεοί τε καὶ ἄνθρωποι ἀφώρισαν θεοῖς ἑπόμενοι. Οἱ δ' ἱεροὶ πεφήνασι νόμοι κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ πόλεις ἁγνείαν μὲν προστάττοντες, ἐμψύχων δὲ βρῶσιν ἀπαγορεύοντες τοῖς ἱεροῖς ἤδη καὶ εἰς πλῆθος πίνειν κωλύοντες ἢ δι' εὐσέβειαν ἢ διά τινας βλάβας ἐκ τῆς τροφῆς· ὥστε ἢ τοὺς ἱερέας μιμητέον ἢ πᾶσι πειστέον τοῖς νομοθέταις. Ἑκατέρως γὰρ πάντων ἀφεκτέον τὸν νόμιμόν τε τελείως καὶ εὐσεβῶς· εἰ γὰρ κατὰ μέρος τινὲς δι' εὐσέβειαν τινῶν ἀπέχονται, ὁ πρὸς πάντα εὐσεβὴς πάντων ἀφέξεται.

19. Μικροῦ με παρῆλθε καὶ τὸ Εὐριπίδειον παραθέσθαι, ὃς τοὺς ἐν Κρήτῃ τοῦ Διὸς προφήτας ἀπέχεσθαί φησι διὰ τούτων (λέγουσι δ' οἱ κατὰ τὸν χορὸν πρὸς τὸν Μίνω)

Φοινικογενοῦς [παῖ τῆς Τυρίας]
Τέκνον Εὐρώπας καὶ τοῦ μεγάλου

vita superstites remanserint, deplorant, illos beant, quippe immortalem sortem jam receperint. Neque quispiam aut apud hos, aut apud alios quos superius commemoravi, sophista ac declamator procedens, quales multi apud Græcos nunc sunt, dubitare visus est, ac dicere, Si nos omnes imitabuntur, quid nobis eveniet? neque propter hos humanæ res confusæ sunt. Nam neque omnes hos sunt imitati : et qui imitati sunt, ordinis potius et tranquillitatis, quam confusionis populis in causa exstiterunt. At enim neque lex his necessitatem ullam afferebat, sed cum aliis permitteret, ut carnibus vescerentur, hos sui juris ut essent, reliquit, et quasi se superiores venerata est. Neque enim hos quasi injustitiæ perpetratores, pœnæ quam irrogat, subjecit, sed alios. Ad eos tamen, qui quid eventurum sit, requirunt, si omnes hujuscemodi vitam hominum imitentur, illud Pythagoræ respondendum est. Si enim omnes essent reges, efficeretur, inquit, ut difficulter vita traduci posset, neque tamen propterea fugiendum regnum est. Sic quoque si omnes probi sint, reipublicæ quidem expediendæ ac disponendæ modus nullus reperietur in quo sua probitati servanda dignitas sit. At nemo tamen sane adeo insaniret, ut non omnibus convenire existimaret, ut probi evadere studeant. Multa siquidem etiam alia vulgari ac confusaneæ turbæ concedit, quæ nedum philosopho, sed ne recte quidem civitatem administranti permitteret. Nam licet neque ex omni arte ad administrationem reipublicæ admittat, non vetat tamen, quin illæ exerceantur. Sordidarum tamen artium opifices a magistratibus, atque omnino ab earum rerum præsidentia arcet, in quibus justitia aut reliquæ virtutes requiruntur. Sed neque cum meretricibus rem habere plerisque interdicit : quin etiam a meretricibus mercedem exigens, infamem tamen esse ac turpem earum congressum modestis hominibus censet. In cauponis item vitam traducere non prohibet : nihil tamen propterea obstat, quin id maximo opprobrio ingenuis hominibus habeatur. Idem in victu quoque fit. Non enim qui vulgo permittitur, is optimis quibusque etiam esse concedendus videtur. Nam philosophus vir sacras præcipue sibi leges præscribit, quas dii et homines deos sequuti constituerunt. Sacræ autem leges per singulas gentes et civitates illæ exstiterunt, quæ sacris hominibus et castimoniam jubent, et animatorum esum interdicunt; et vero in circulis bibere vetant, vel pietatis causa, vel læsionis, quæ ex alimento evenit. Quam ob rem vel sacerdotes sunt imitandi, vel omnibus legislatoribus obtemperandum est. Utrolibet enim modo fiet, ut qui justus ac pius perfecte est, abstinere ab omnibus debeat. Si enim a quibusdam nonnulli ob pietatem abstinent, ab omnibus procul dubio sibi abstinendum censebit, qui pius in omnibus fuerit.

19. Sed fere Euripidis illud subjungere oblitus fueram, ubi ab esu animatorum vates Jovis in Creta abstinere inquit his versibus : loquitur enim chorus ad Minoem hunc in modum :

Tyriæ magno Phœnice satæ
Genus Europæ summique Jovis,

Ζανός, ἀνάσσων
Κρήτης ἑκατομπτολιέθρου
Ἥκω ζαθέους ναοὺς προλιπών,
Οὓς αὐθιγενὴς τμηθεῖσα δοκὸς
b Στεγανοὺς παρέχει Χαλύβῳ πελέκει
Καὶ ταυροδέτῳ κόλλῃ κραθεῖσ'
Ἀτρεκεῖς ἁρμοὺς κυπαρίσσου.
Ἁγνὸν δὲ βίον τείνομεν ἐξ οὗ
Διὸς Ἰδαίου μύστης γενόμην,
Καὶ νυκτιπόλου Ζαγρέως βροντὰς
Τάς τ' ὠμοφάγους δαῖτας τελέσας
Μητρί τ' ὀρείῳ δᾷδας ἀνασχὼν
Καὶ Κουρήτων
Βάκχος ἐκλήθην ὁσιωθείς.
Πάλλευκα δ' ἔχων εἵματα φεύγω
Γένεσίν τε βροτῶν καὶ νεκροθήκης
Οὐ χριμπτόμενος τήν τ' ἐμψύχων
Βρῶσιν ἐδεστῶν πεφύλαγμαι.

20. Ἁγνείαν γὰρ ἐτίθεντο οἱ ἱεροὶ [τὴν] πρὸς τοὐναντίον ἀμιξίαν, μολυσμὸν δὲ τὴν μίξιν. Ὅθεν τὴν μὲν τῶν καρπῶν τροφὴν οὐκ ἐκ νεκρῶν ληφθεῖσαν οὐδὲ οὖσαν ἔμψυχον προσφέροντες τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως διοικούμενα μὴ μιαίνεσθαι ᾤοντο, τῶν δὲ ζώων αἰσθητικῶν ὄντων τὰς σφαγὰς καὶ ἀφαιρέσεις τῶν ψυχῶν ὡς πρὸς τοὺς ζῶντας μιασμοὺς ἡγοῦντο, καὶ πολλῷ μᾶλλον τὸ αἰσθητικὸν σῶμα ἀφῃρημένον τῆς αἰσθήσεως καὶ νεκρὸν γενόμενον μιγνύειν τῇ αἰσθήσει [τοῦ] ζῶντος. Διὸ ἐν πᾶσιν ἡ ἁγνεία ἐν ἀποθέσει μὲν καὶ ἀφέξει τῶν πολλῶν καὶ ἐναντίων, μονώσει δὲ καὶ λήψει τῶν οἰκείων καὶ προσφυῶν. Διὸ καὶ τὰ ἀφροδίσια μιαίνει· σύνοδος γὰρ θήλεος καὶ ἄῤῥενος. Καὶ κρατηθὲν μὲν τὸ σπέρμα ψυχῆς παρέσχε μίανσιν τῇ πρὸς τὸ σῶμα ὁμιλίᾳ, μὴ κρατηθὲν δὲ τῇ νεκρώσει τοῦ παρατεθέντος. Ἡ δὲ πρὸς ἄρσενας ἀρσένων, καὶ ὅτι εἰς νεκρὸν καὶ ὅτι παρὰ φύσιν· καὶ καθάπαξ ἀφροδίσια καὶ ὀνειρώξεις, ὅτι ψυχῆς σώματι μεμιγμένης καὶ πρὸς τὴν ἡδονὴν κατασπωμένης. Μιαίνει δὲ καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς τῇ συμπλοκῇ καὶ τοῦ ἀλόγου θηλυνομένου τοῦ ἐντὸς ἄῤῥενος. Καὶ γάρ πως καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις δηλοῖ τὴν μίξιν τὴν ἑτερογενοῦς πρὸς ἕτερον, καὶ μάλισθ' ὅταν δυσέκνιπτον γένηται. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τῶν βαμμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων συνίσταται, εἴδους ἄλλου ἄλλῳ συμπλεκομένου, μιαίνειν φασίν·

Ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ Φοίνικι μιήνῃ.

Καὶ ἔμπαλιν τὰς μίξεις φθορὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν, ἡ δὲ συνήθεια τὸ ἄμικτον καὶ καθαρὸν ἄφθαρτον καὶ ἀκραιφνὲς καὶ ἀκήρατον. Καὶ γὰρ ὕδωρ γῇ ἀναμιχθὲν ἔφθαρται καὶ οὐκ ἔστιν ἀκραιφνές, τὸ δὲ διαῤῥέον καὶ διαφεῦγον διακρούεται τὴν προσφερομένην γῆν, ὅταν, φησὶν ὁ Ἡσίοδος, ἀπὸ κρήνης ῥέει ἀενάου καὶ ἀποῤῥύτου, ἥτ' ἀθόλωτος. Καὶ ὑγιεινόν γε τὸ πῶμα, ὅτι ἀδιάφθορον καὶ ἄμικτον, καὶ θήλεια μὴ ἀναδεξαμένη εἰς ἑαυτὴν ἀναθυμίασιν σπέρματος ἄφθορος λέγεται· ὥστε καὶ φθορὰ καὶ μίανσις ἡ τοῦ ἐναντίου μίξις, εἰ δὴ πρὸς τὰ ζῶα ἡ νεκρῶν καὶ ἡ πρὸς αἴσθησιν ζησάντων εἰς τὰ ζῶα ἔνθεσις καὶ σαρκῶν νεκρῶν εἰς ζώσας εἰκότως φέρει

O qui Cretæ
Centena per oppida regnas,
Sacra advento templa relinquens,
Quas prisca domos dedit indigena
Quercus chalyba secta bipenni,
Tauri qui sibi glutine jungens
De vera tigna cupressu.
Puram vitam ducimus, ex quo
Factus magni sum mysta Jovis
Et noctivagi vitam Zagreos
Et crudivoras claudens epulas,
Tracto Mater tibi magna faces,
Et Curetum dici incipio
Sacratus rite sacerdos;
Niveosque gerens habitus fugio
Partus hominum, quæque sepultos
Monumenta tenent, nullaque utor
Dape quæ venit ex animante.

20. Puritatem enim sacri viri incommixtionem, sicut e contrario impuritatem et inquinationem mixtionem esse statuunt. Unde alimentum ex fructibus, cum ex mortuis sumptum non sit neque ex animatis, exhibentes, inquinari ea quæ a natura administrantur, minime putabant. Animalium vero quæ sensu prædita sunt, cædes atque animarum detractiones inquinationem viventibus afferre existimabant: ac multo etiam magis cum corpus quod sensivum erat, privatum sensu ac mortuum cum sensu viventibus commiscebatur. Atque idcirco castimonia ac puritas in omnibus in multorum et contrariorum depositione et abstinentia, cognatorum vero et accommodatorum in solitudine et assumptione consistit. Unde etiam venerea inquinant, cum feminæ ac maris coitus sit. Sive enim semen concipiatur ex conjunctione cum corpore, sive non concipiatur, ex mortificatione ejus quod apponitur, anima inquinationem affert. Marium autem cum maribus congressio dupliciter contaminat, et quia in mortuum fit, et quia præter naturam exsistit. Atque omnino venerea seminisque emissiones ex eo etiam polluunt, quod anima corpori commiscetur, ad voluptatemque deorsum trahitur. Affectus quoque animæ inquinant, cum irrationali parti perturbate innectitur, ac mas effeminatur. Nam inquinationis quoque et pollutionis nomen rerum diversarum genere mixtionem inter se quodam modo significat, præsertim cum infectio quædam ejusmodi consequitur, quæ abstergi difficulter admodum queat. Unde in tincturis etiam, quæ ex mixtione exsistunt, cum altera species alteri confunditur, inquinare appellant. *Non secus ac mulier*, inquit Homerus, *Tyrio quæ ebur inquinat ostro*. Quin etiam pictores mixtiones corruptiones vocant. Communis item consuetudo quod incommixtum et purum est, incorruptum et sincerum et impollutum dicit. Terræ enim aqua commixta corrumpitur, et sincera amplius non est. Quæ vero fluit, ac cursu incitato fertur, occurrentem terram rejicit, *quæ*, ut inquit Hesiodus, *fluit illimis manans e fonte perenni*. Ea enim quia incorrupta et incommixta est, salubrem potum exhibet. Sic femina quæ nullam seminis in se exhalationem mixtionemque admiserit, incorrupta dicitur. Quare corruptio etiam et inquinatio contrarii mixtio est. Hoc est mortuorum in animalia et eorum quæ sensu vixerunt in viventia et carnium mortuarum in viventes injectio merito

μόλυσμα καὶ τῇ φυσικῇ ἡμῶν μίανσιν, ὥσπερ αὖ καὶ ψυχὴ ὅταν ἐνσεσωμάτωται, μεμόλυνται. Διὸ καὶ ὁ γενόμενος μιαίνει τῇ μίξει τῆς ψυχῆς τῇ πρὸς τὸ σῶμα καὶ ὁ ἀποθανών, ὅταν σῶμα καταλείπῃ νεκρόν, ἀλλόφυλον τῷ ζῶντι καὶ ἀλλότριον. Μιαίνεται δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ὀργαῖς, ἐπιθυμίαις, πλήθει παθῶν, ὧν συναιτία πως καὶ ἡ δίαιτα. Ὡς δὲ ὕδωρ διὰ πέτρας ἀποῤῥέον ἀδιάφθορον τοῦ δι' ἑλῶν ἰόντος τῷ μὴ πολλὴν ἰλὺν ἀποσπᾶν, οὕτω καὶ ψυχὴ διὰ ξηροῦ σώματος καὶ μὴ χυμοῖς ἀλλοτρίων σαρκῶν ἀρδομένου, τὰ ἑαυτῆς διοικοῦσα κρείττων καὶ ἀδιάφθορος καὶ πρὸς σύνεσιν ἑτοιμοτέρα. Ἐπεὶ καὶ ταῖς μελίτταις τὸ καλὸν μέλι φασὶ φέρειν τὸ ξηρότατον καὶ δριμύτατον θύμον. Μιαίνεται τοίνυν ἡ διάνοια, μᾶλλον δὲ ὁ διανοούμενος, ὅταν ἢ φανταστικῇ ἢ δοξαστικῇ ἀναμιγνύηται καὶ ταῖς τούτων ἐνεργείαις τὰς ταύτης συγκεράσηται· καθαρμὸς δὲ ὁ πάντων τούτων χωρισμὸς καὶ ἁγνεία ἡ μόνωσις καὶ τροφὴ τὸ τηροῦν ἕκαστον ἐν τῷ εἶναι. Οὕτως γὰρ καὶ λίθου τροφὴν τὸ αἴτιον τοῦ συμμένειν εἴποις ἂν καὶ τοῦ ἐκτικῶς διαμένειν, καὶ φυτοῦ τὴν διατηροῦσαν ἐν τῷ αὔξειν ἢ καρπογονεῖν, καὶ ζώου σώματος τὴν τηροῦσαν αὐτοῦ τὴν σύστασιν. Ἄλλο δ' ἦν τρέφειν, ἄλλο πιαίνειν, καὶ ἄλλο τὸ ἀναγκαῖον διδόναι, ἄλλο τὸ τρυφὰς πορίζειν. Διάφοροι τοίνυν αἱ τροφαὶ καὶ τὸ διάφορον τῶν τρεφομένων. Καὶ δεῖ πάντα μὲν τρέφειν, σπουδάζειν δὲ πιαίνειν τὰ ἐν ἡμῖν κυριώτατα. Καὶ ψυχῆς οὖν λογικῆς τροφὴ ἡ τηροῦσα λογικήν. Νοῦς δὲ αὕτη, ὥστε νῷ θρεπτέον καὶ σπουδαστέον πιαίνειν ἀπὸ τούτου ἢ ἀπὸ τῶν βρωτῶν τὴν σάρκα· ὁ μὲν γὰρ τὴν αἰωνίαν ἡμῖν ζωὴν συνέχει, τὸ δὲ σῶμα πιαινόμενον λιμώττειν τὴν ψυχὴν ποιεῖ τῆς μακαρίας ζωῆς καὶ τὸ θνητὸν αὔξει, παραιροῦν καὶ ἐμποδίζον πρὸς τὸν ἀθάνατον βίον, μιαίνει τε ἐνσωματοῦν τὴν ψυχὴν καὶ κατασπῶν πρὸς τὸ ἀλλότριον. Ὁ δὲ Μάγνης λίθος σιδήρῳ ψυχὴν δίδωσι πλησίον γενομένῳ καὶ ὁ βαρύτατος ἀνακουφίζεται σίδηρος πνεύματι προσανατρέχων λίθου. Πρὸς θεὸν δέ τις ἀναρτηθεὶς ἀσώματόν τε καὶ νοερὸν τροφὴν πολυπραγμονήσει τὴν πιαίνουσαν τὸ ἐμπόδιον πρὸς [τὸ] νοοῦν σῶμα, οὐχὶ δὲ εἰς ὀλίγον καὶ εὐπόριστον συστείλας τῆς σαρκὸς τὸ ἀναγκαῖον αὐτὸς θρέψεται προσπεφυκὼς τῷ θεῷ μᾶλλον ἢ σίδηρος τῷ μάγνητι; Εἰ γὰρ καὶ τῆς ἐκ τῶν καρπῶν οἷόν τ' ἦν ἄνευ πραγμάτων τροφῆς ἀποστῆναι, εἰ μὴ τοῦτ' ἦν ἡμῶν τῆς φύσεως τὸ φθαρτόν. Εἰ γάρ, καθάπερ φησὶν Ὅμηρος, μηδὲ σίτου ἐδεήθημεν μηδὲ ποτοῦ, ἵν' ὄντως ὦμεν ἀθάνατοι. Καλῶς τοῦτο τοῦ ποιητοῦ παραστήσαντος, ὡς οὐ μόνον τοῦ ζῆν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν ἡ τροφὴ ὑπῆρχεν ἐφόδιον. Εἰ οὖν μηδὲ ταύτης ἐδεήθημεν, τόσῳ ἂν ἦμεν μακαριώτεροι, ὅσῳ καὶ ἀθανατώτεροι. Νῦν δὲ ἐν θνητῷ ὄντες ἔτι θνητοτέρους, εἰ χρὴ οὕτως εἰπεῖν, ἀγνοοῦμεν ἑαυτοὺς ποιοῦντες τῇ τούτου προθέσει, οὐ πολὺ τὸ ἐνοίκιον, ὥς φησί που Θεόφραστος, τῷ σώματι διδούσης τῆς ψυχῆς τῆς ἐν αὐτῷ κατοικήσεως, ἀλλ' ὅλην ἑαυτὴν

naturæ nostræ pollutionem et inquinationem inducit. Quemadmodum anima quoque, cum corpori conjungitur, inquinatur. Unde etiam et qui nascitur, ex mixtione animæ cum corpore, et qui moritur ex eo pollutionem contrahit, quod corpus mortuum alienum a vivente ac diversum relinquit. Contaminatur item anima ira et cupiditatibus et perturbationum multitudine, quarum in causa etiam victus esse quodam modo consuevit. Sicut enim aqua quæ per saxa præterfluit, eâ quæ per paludes currit incorruptior est, utpote quæ multum limum non trahat, ita anima quæ per siccum corpus, non alienarum carnium succis fluxum, sua administrat, melior et incorruptior promptiorque ad intelligentiam est. Quippe cum apibus quoque optimum mel afferre dicant thymum quod et siccissimum et acrimonia maxime præditum fuerit. Inquinatur igitur etiam cogitatio, immo cogitans, cum vel imaginandi vel opinandi facultatibus operationibusque commiscetur. Purificatio autem et sanctimonia separatio ab omnibus his et solitudo est et alimentum quod in sua essentia unumquodque conservat. Ita enim et lapidis nutrimentum recte dices, quod in causa est, ut esse in forma sua perseveret : et plantæ, id quod in augescendo et fructificando ipsam conservat : et corporis animalis, quod constitutionem ejus tuetur. Aliud siquidem est alere et necessaria exhibere, aliud luxus suppeditare. Pro diversitate igitur eorum quæ nutriuntur, diversa quoque alimenta sunt. Et omnia sane sunt nutrienda : danda tamen est opera ut quæ in nobis præcipua sunt, alantur et pinguescant. Rationalis itaque animæ nutrimentum quoque est, quod rationalem ipsam conservat : id autem mens est : mente igitur est nutrienda, magisque studendum est, ut mente ipsam, quam cibis carnem impinguemus. Mens enim æternam vitam nobis conservat. Corpus autem pinguefactum facit, ut anima fame beatæ vitæ laboret, mortalemque naturam nobis auget, quæ insana cum sit, immortali vitæ est impedimento : animam item incorporans, ac deorsum in alienam naturam trahens, inquinat ac contaminat. Ac magnes quidam lapis ferro prope apposito animam tradit : et ferrum quod gravissimum est, leve redditur, spirituque lapidis sublevatum accurrit. Ad deum vero incorporeum et intellectualem suspensus quispiam de alimento scilicet multum cogitabit, quo quod menti impedimento est, corpus pinguescat? et non potius in angustum admodum et parabile necessitate carnis contracta ipse nutrietur, deo magis inhærens, quam ferrum magneti? Si enim fieri posset, ut ab alimento quoque ex fructibus absque negotio abstineremus, sique id natura nostra corruptibilis non requireret : nam si, ut inquit Homerus, neque cibo, neque potu indigeremus ut revera essemus immortales : id enim recte a poeta dictum est, ut non tam vivendi, quam moriendi quoque occasionem attulisse alimentum significaret : si igitur neque hujuscemodi alimento nobis esset opus, tanto essemus beatiores, quanto et immortaliores. Nunc vero cum in mortali simus, adhuc mortaliores, si ita dicendum est, nos ipsos adhærendo ei imprudenter reddimus : cum anima, ut inquit Theophrastus, corpori non multam mercedem

προστεθείσης. Ὡς εἴθε τὴν μυθευομένην ἄλιμον καὶ ἄδιψον εὔπορον ἦν κεκτῆσθαι, ἵνα τις τὸ διαῤῥέον τοῦ σώματος ἐπισχὼν δι' ὀλίγου πρὸς τοῖς ἀρίστοις ἦν, πρὸς οἷσπερ ὢν καὶ θεός ἐστι θεός. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τί ἄν τις ἀποκλαύσαιτο πρὸς ἀνθρώπους τοσοῦτον ἐσκοτωμένους, ὡς τὸ ἑαυτῶν κακὸν περιέπειν, μισεῖν δὲ πρῶτον μὲν ἑαυτοὺς καὶ τὸν ὄντως αὐτοὺς τεκόντα, ἔπειτα καὶ τοὺς ὑπομιμνήσκοντας κἀκ τῆς μέθης ἀνανῆψαι παρακαλοῦντας; Διὸ μήποτε τῶν τοιούτων ἀφεμένους χρὴ ἐπὶ τὰ λειπόμενα τῶν ζητημάτιων μεταβαίνειν.

21. Οἱ γὰρ δὴ πρὸς τὰ ἐκ τῶν ἐθνῶν ἡμῖν παρατεθέντα νόμιμα ἀντιπαράγοντες Νομάδας ἢ Τρωγλοδύτας ἢ Ἰχθυοφάγους ἀγνοοῦσιν, ὡς δι' ἀνάγκην, τῆς χώρας ἀκάρπου οὔσης ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς μηδὲ βοτάνας φέρειν, θῖνας δὲ μόνον καὶ ψάμμον, ἐπὶ τοῦτο περιέστησαν τῆς τροφῆς τὸ ἀναγκαῖον. Τεκμήριοι δὲ τὸ τῆς ἀνάγκης τὸ μηδὲ τῷ πυρὶ χρῆσθαι δύνασθαι ἀπορίᾳ καυσίμου ὕλης, ἐπὶ δὲ τῶν πετρῶν ἀφαυαίνειν ἢ τῆς θινὸς τοὺς ἰχθῦς. Καὶ οὗτοι μὲν δι' ἀνάγκην. Τινὰ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐξηγρίωται καὶ ἔστι φύσει θηριώδη, ἐξ ὧν οὐ προσήκει τοὺς εὐγνώμονας τῆς ἀνθρωπίνης καταψεύδεσθαι φύσεως, ἐπεὶ οὕτω γε ἀμφισβητήσιμον ἔσται οὐ μόνον τὸ τῆς ζωοφαγίας, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἀνθρωποφαγίας καὶ τῆς ἄλλης ἡμερότητος. Ἱστοροῦνται γοῦν Μασσαγέται καὶ Δέρβικες ἀθλιωτάτους ἡγεῖσθαι τῶν οἰκείων τοὺς αὐτομάτως τελευτήσαντας. Διὸ καὶ φθάσαντες καταθύουσι καὶ ἑστιῶνται τῶν φιλτάτων τοὺς γεγηρακότας. Τιβαρηνοὶ δὲ ζῶντας κατακρημνίζουσι τοὺς ἐγγυτάτω γέροντας· Ὑρκάνιοι δὲ καὶ Κάσπιοι οἱ μὲν οἰωνοῖς καὶ κυσὶν παραβάλλουσι ζῶντας, οἱ δὲ τεθνεῶτας· Σκύθαι δὲ συγκατορύττουσι ζῶντας καὶ ἐπισφάττουσι ταῖς πυραῖς οὓς ἠγάπων οἱ τεθνεῶτες μάλιστα· καὶ Βάκτριοι μέντοι κυσὶ παραβάλλουσι ζῶντας τοὺς γεγηρακότας. Καὶ τοῦτ' ἐπιχειρήσας καταλῦσαι Στασάνωρ ὁ Ἀλεξάνδρου ὕπαρχος μικροῦ τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλεν. Ἀλλ' ὥσπερ οὐ διὰ τούτους τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡμερότητα κατελύσαμεν, οὕτως οὐδὲ τὰ δι' ἀνάγκην σαρκοφαγοῦντα ἔθνη μιμησόμεθα, τὰ δὲ εὐσεβῆ καὶ θεοῖς μᾶλλον ἀνακείμενα. Τὸ γὰρ κακῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως Δημοκράτης ἔλεγεν οὐ κακῶς ζῆν εἶναι, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀποθνήσκειν.

22. Λοιπὸν δὲ καὶ κατὰ ἄνδρα ὀλίγας μαρτυρίας τῆς ἀποχῆς παραφέρωμεν· ἓν γὰρ καὶ τοῦτ' ἦν τῶν ἐγκλημάτων. Τῶν τοίνυν Ἀθήνησι νομοθετῶν Τριπτόλεμον παλαιότατον παρειλήφαμεν, περὶ οὗ Ἕρμιππος ἐν δευτέρῳ περὶ τῶν Νομοθετῶν γράφει ταῦτα· Φασὶ δὲ καὶ Τριπτόλεμον Ἀθηναίοις νομοθετῆσαι, καὶ τῶν νόμων αὐτοῦ τρεῖς ἔτι Ξενοκράτης ὁ φιλόσοφος λέγει διαμένειν Ἐλευσῖνι τούσδε· Γονεῖς τιμᾶν, Θεοὺς καρποῖς ἀγάλλειν, Ζῶα μὴ σίνεσθαι. Τοὺς μὲν οὖν δύο καλῶς παραδοθῆναι· δεῖ γὰρ τοὺς μὲν γονεῖς εὐεργέτας ἡμῶν γεγενημένους ἀντευποιεῖν ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται, τοῖς

habitationis in eo pendat, sed se ipsam totam insuper adjungat. Sed utinam fieri posset, ut vitam quæ in fabulis dicitur, fame et siti prorsus carentem ageremus: ut unusquisque fluxu corporis cohibito et brevissimo intervallo in optimis versaretur: in quibus deus cum sit, est deus. At enim quid hæc deplorare apud homines eos debemus, qui adeo tenebris sunt involuti, ut et malum suum foveant, et odio prosequantur primum se ipsos et qui re vera genuit, deinde eos qui commonefaciunt atque ut ex ebrietate resipiscant, hortantur atque incitant? Idcirco rectius fortasse erit, ut his omissis ad reliqua quæ restant excutienda transeamus.

21. Nam qui ad gentium instituta quæ exposuimus, Nomadas vel Troglodytas vel Ichthyophagos opponunt, ii videntur ignorare hujuscemodi populos ex regionis infœcunditate, quæ adeo sterilis est cautibusque atque arenis obsita, ut ne herbas quidem ullas producat, ad hanc alimenti necessitatem fuisse inductos. Cui rei illud argumento est, quod neque igne ob inopiam materiæ et lignorum uti possunt, sed in saxis sole ferventibus et arena pisces torrent. Atque hi quidem necessitate coacti ita vivunt. Quodsi nationes aliquæ reperiantur, quæ immanes atque efferatæ naturæ sint, non propterea convenit, ut ex illis æquus rerum æstimator toti humano generi calumniam inferat. Nam eo modo non tam ceterorum animalium, quam hominum quoque esus reliquaque omnis feritas in controversiam ventura est. Massagetas enim et Derbicas historiæ tradunt ex cognatis suis eos existimare miserrimos qui naturali morte e vita decesserint, atque idcirco senes suos prævenientes mactare ac comedere. Tibareni propinquissimos suos senes adhuc viventes e rupibus præcipitant. Hyrcani et Caspii, alii viventes, alii mortuos avibus et canibus devorandos exponunt. Scythæ vivos simul sepeliunt, et supra rogum jugulant eos, quos mortui præcipue dilexerunt. Bactriani eos qui consenuerunt, vivos canibus projiciunt. Quam quidem consuetudinem cum abrogare tentasset Stasanor Alexandri præfectus, fere imperium amisit. Sed sicut nec horum exemplo humanitatem erga homines exuendam censuimus, ita neque sequi eas nationes debemus, quæ necessitate carnibus vescuntur. Sed illi imitandi nobis sunt qui pie se gerunt, diisque magis addicti vitam traducunt. Male enim vivere et non prudenter et temperanter et sancte, Democrates esse non male vivere, sed diu mori asserebat.

22. Restat ut singulorum virorum pauca quædam abstinentiæ testimonia proferamus. Unum enim etiam hoc erat, quod objiciebatur. Legislatorem Atheniensium Triptolemum vetustissimum fuisse accepimus: de quo Hermippus in secundo de Legumlatoribus libro in hunc modum scribit: Aiunt etiam Triptolemum Atheniensibus leges anxisse. Ex legibus ejus tres adhuc sanctiones Eleusi exstare Xenocrates philosophus asserit: Parentes honorare: Deos fructibus colere: Animalia non lædere. Ac duo quidem recte fuisse instituta ait. Debemus enim et parentibus, quippe qui de nobis optime meruerunt, vicissim pro viri-

θεοῖς δὲ ἀφ᾽ ὧν ἔδωκαν ἡμῖν ὠφελίμων εἰς τὸν βίον ἀπαρχὰς ποιεῖσθαι· περὶ δὲ τοῦ τρίτου διαπορεῖ, τί ποτε διανοηθεὶς ὁ Τριπτόλεμος παρήγγειλεν ἀπέχεσθαι τῶν ζώων. Πότερον γάρ, φησίν, ὅλως οἰόμενος εἶναι δεινὸν τὸ ὁμογενὲς κτείνειν ἢ συνιδὼν ὅτι συνέβαινεν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τὰ χρησιμώτατα τῶν ζώων εἰς τροφὴν ἀναιρεῖσθαι; Βουλόμενον οὖν ἥμερον ποιῆσαι τὸν βίον πειραθῆναι καὶ τὰ συνανθρωπεύοντα καὶ μάλιστα τῶν ζώων ἥμερα διασώζειν. Εἰ μὴ ἄρα διὰ τὸ προστάξαι τοῖς καρποῖς τοὺς θεοὺς τιμᾶν ὑπολαβὼν μᾶλλον ἂν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ταύτην, εἰ μὴ γίγνοιντο τοῖς θεοῖς διὰ τῶν ζώων θυσίαι. Πολλὰς δὲ αἰτίας τοῦ Ξενοκράτους καὶ ἄλλας οὐ πάνυ ἀκριβεῖς ἀποδιδόντος ἡμῖν αὔταρκες τοσοῦτον ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τοῦτο νενομοθέτητο ἐκ τοῦ Τριπτολέμου. Ὅθεν ὕστερον παρανομοῦντες, ὅτε ἥψαντο τῶν ζώων μετὰ πολλῆς ἀνάγκης καὶ ἁμαρτημάτων ἀκουσίων, ὥσπερ ἐπεδείξαμεν, ἐπὶ τοῦτο πεπτώκασιν. Ἐπεὶ καὶ Δράκοντος νόμος μνημονεύεται τοιοῦτος, θεσμὸς αἰώνιος τοῖς Ἀτθίδα νεμομένοις, κύριος τὸν ἅπαντα χρόνον, θεοὺς τιμᾶν καὶ ἥρωας ἐγχωρίους ἐν κοινῷ ἑπομένοις νόμοις πατρίοις, ἰδίᾳ κατὰ δύναμιν, σὺν εὐφημίᾳ καὶ ἀπαρχαῖς καρπῶν [καὶ] πελάνοις ἐπετείοις· τοῦ νόμου ἀπαρχαῖς καρπῶν, οἷς χρῆται ὁ ἄνθρωπος, τιμᾶν τὸ θεῖον προστάττοντος καὶ πελάνοις......

bus gratias reddere : et diis ex iis quæ utilia ad vitam nobis largiti sunt, primitias offerre. De tertio inquirendum putat, quid sibi voluerit Triptolemus cum ab animalibus abstinendum præceperit. Utrum quia omnino esse indignum opinabatur, ut cognata interficerentur : an quia evenire animadvertebat, ut utilissima animalia in cibum ab hominibus sumerentur. Cum vellet itaque mitem hominum vitam reddere, dedisse operam, ut quæ cum hominibus degerent animalia maximeque essent mansueta, conservarentur. Nisi forte quia cum fructibus deos colendos jussisset, cultum hunc magis ratum fore existimarit, si diis ex animalibus sacrificia minime fierent. Cum vero multæ etiam aliæ causæ hujusce sanctionis a Xenocrate non admodum exquisitæ illæ quidem afferantur, nobis tantum ex his illud satis est, quod hoc institutum a Triptolemo etiam fuisse conspicitur. Unde postea injuste se gerentes ubi animalium esum aggressi sunt multa cum necessitate et peccatis involuntariis, ut demonstravimus, ad hujuscemodi consuetudinem prolapsi sunt. Nam Draconis quoque lex hujusmodi memoriæ proditur : Jus æternum Atticam incolentibus quod ratum in omne tempus habeatur, deos venerationi esse et heroas indigenis in publico leges patrias sequentibus, et privatim pro viribus, cum bona verborum auspicatione et fructuum primitiis libisque anniversariis. Ubi primitiis fructuum quibus vescitur homo et libis venerandum esse numen lex jubet.....

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙᾼ

ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ.

1. Ὅ τι ποτὲ αἰνίττεται Ὁμήρῳ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἄντρον, ὃ διὰ τῶν ἐπῶν τούτων διαγράφει λέγων·

Αὐτὰρ ἐπὶ κρατὸς λιμένος τανύφυλλος ἐλαίη.
Ἀγχόθι δ' αὐτῆς ἄντρον ἐπήρατον, ἠεροειδές,
Ἱρὸν νυμφάων, αἳ Νηιάδες καλέονται.
Ἐν δὲ κρητῆρές τε καὶ ἀμφιφορῆες ἔασι
Λάινοι· ἔνθα δ' ἔπειτα τιθαιβώσσουσι μέλισσαι.
Ἐν δ' ἱστοὶ λίθεοι περιμήκεες· ἔνθα τε νύμφαι
Φάρε' ὑφαίνουσιν ἁλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι.
Ἐν δ' ὕδατ' ἀενάοντα· δύω δέ τέ οἱ θύραι εἰσίν,
Αἱ μὲν πρὸς βορέαο, καταιβαταὶ ἀνθρώποισιν·
Αἱ δ' αὖ πρὸς νότον εἰσί, θεώτεραι· οὐδέ τι κείνῃ
Ἄνδρες ἐσέρχονται, ἀλλ' ἀθανάτων ὁδός ἐστιν.

2. Ὅτι μὲν οὐ καθ' ἱστορίαν εἰληφὼς μνήμην τῶν παραδοθέντων πεποίηται, δηλοῦσιν οἱ τὰς περιηγήσεις τῆς νήσου γράψαντες, οὐδενὸς τοιούτου κατὰ τὴν νῆσον ἄντρου μνησθέντες, ὥς φησι Κρόνιος· ὅτι δὲ κατὰ ποιητικὴν ἐξουσίαν πλάσσων ἄντρον ἀπίθανος ἦν, εἰ τὸ προστυχὸν καὶ ὡς ἔτυχε πλάσας πείσειν ἤλπισεν, ὡς [ἐν] τῇ Ἰθακησίᾳ γῇ ἀνήρ τις ἐτεχνήσατο ὁδοὺς τοῖς ἀνθρώποις καὶ θεοῖς, ἢ εἰ μὴ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ φύσις αὐτόθι ἀπέδειξε κάθοδόν τε ἀνθρώποις πᾶσι καὶ πάλιν ἄλλην ὁδὸν πᾶσι θεοῖς, δῆλον. Ἀνθρώπων γὰρ καὶ θεῶν ὁ πᾶς μὲν κόσμος πλήρης, τὸ δὲ Ἰθακήσιον ἄντρον πόῤῥω καθέστηκε τοῦ πείθειν ἐν αὐτῷ κατάβασιν εἶναι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνάβασιν τῶν θεῶν.

3. Τοιαῦτα τοίνυν ὁ Κρόνιος προειπών φησιν ἔκδηλον εἶναι οὐ τοῖς σοφοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδιώταις ἀλληγορεῖν τι καὶ αἰνίττεσθαι διὰ τούτων τὸν ποιητήν, πολυπραγμονεῖν ἀναγκάζοντα τίς μὲν ἀνθρώπων πύλη, τίς δὲ θεῶν, καὶ τί βούλεται τὸ ἄντρον τοῦτο τὸ δίθυρον [ἱερὸν] μὲν νυμφῶν εἰρημένον, τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπήρατον καὶ ἠεροειδές, οὐδαμῶς τοῦ σκοτεινοῦ ἐπηράτου ὄντος, ἀλλὰ μᾶλλον φοβεροῦ· διὰ τί δὲ οὐχ ἁπλῶς ἱερὸν λέγεται τῶν νυμφῶν, ἀλλὰ πρόσκειται εἰς ἀκρίβειαν τὸ « αἱ Νηιάδες καλέονται· » τίς δὲ καὶ ἡ τῶν κρατήρων καὶ ἀμφιφορέων παράληψις, οὐδενὸς τῶν ἐγχεομένων αὐτοῖς παρειλημμένου, ἀλλ' ὅτι ἐν αὐτοῖς ὡς ἐν σμήνεσι τιθαιβώσσουσι μέλισσαι. Οἵ τε περιμήκεις ἱστοὶ ἔστωσαν ἀναθήματα ταῖς νύμφαις· ἀλλὰ τί μὴ ἐκ ξύλων ἢ ἄλλης ὕλης, λίθινοι δὲ καὶ αὐτοὶ ὡς οἱ ἀμφιφορεῖς καὶ οἱ κρατῆρες; Καὶ τοῦτο μὲν ἧττον ἀσαφές· τὸ δ' ἐν τοῖς λιθίνοις ἱστοῖς τούτοις τὰς νύμφας ὑφαίνειν ἁλιπόρφυρα φάρη, οὐχ ἰδέσθαι θαῦμα, ἀλλὰ καὶ ἀκοῦσαι. Τίς γὰρ ἂν πιστεύσαι, θεὰς ἁλιπόρφυρα ἱμάτια ὑφαίνειν ἐν σκοτεινῷ ἄντρῳ ἐπὶ λιθίνων ἱστῶν,

PORPHYRII PHILOSOPHI

DE

ANTRO NYMPHARUM.

1. Quidquid tandem ab Homero per antrum illud in Ithaco insula intelligatur, quod hisce versibus describit :

Stat ramis diffusa in portus vertice oliva :
Quam propter jucundum antrum obscurumque recedit,
Sacra domus Nymphis, quæ Najades indigitantur.
Intus crateres, patulæque ex marmore vivo
Amphoræ : apes dulci qua ponunt mella susurro.
Saxea sunt intus quoque stamina longa, ubi Nymphæ
Purpureas texunt telas, mirabile visu.
Intus perpetui latices. Sed janua duplex :
Hæc boream spectans homines admittit ; at illa
Respiciens austrum divinior, invia prorsus
Est homini, præbetque viam immortalibus unis.

2. Sane poetam non ex rei veritate ejus mentionem fecisse, id inde apparet, quod ii qui insulæ illius situm descripserunt, de nullo hujusmodi antro meminere, ut Cronius affirmat. Id quoque manifestum est, absurdum fore, si ficto per poeticam licentiam antro, fabulæ temere et pro libitu excogitatæ figmento homo mortalis fidem se inventurum speraret, in Ithacensi regione vias hominibus diisque nova arte aperiens : aut si non homo, sed natura ipsa cunctis illis hominibus descensum, atque aliam rursus viam diis omnibus ostendisset. Nam universus mundus hominum deorumque plenus est. Verum in Ithacensi antro descensum esse hominum et deorum ascensum, longissime abest ut persuadere queat.

3. Hisce ergo præmissis affirmat Cronius, non sapientibus solum, sed et plebeiis atque indoctis perspicuum esse, poetam hisce figmenti involucris occultum aliquid significare, qui aliis curiosius investigandum reliquit, quænam hominum, quæve deorum porta sit : et quid bipatens hoc Nympharum antrum sibi velit : idque simul et *jucundum* et *obscurum*, cum tenebrosum nequaquam jucundum sit, sed potius horrendum. Tum quid causæ sit cur non simpliciter Nymphis dicatur sacrum, sed accurate etiam addatur : *quæ Najades indigitantur*. Quorsum etiam crateres et amphoræ ibidem fingantur, cum nullus liquor iis infundendus commemoretur, sed apes in iis tanquam alvearibus mellificent. Tum textoria oblonga Nymphis ibidem posita fuisse : atque ea non lignea, vel ex alia materia, sed et ipsa lapidea, quemadmodum crateres et amphoræ. Et hoc quidem minus obscurum : sed in lapideis hisce textoriis Nymphas telas purpureas texere, id non visu solum, sed et auditu mirabile. Quis enim credat, deas purpureas vestes texere in antro tenebris obscuro et in lapideis textoriis; præsertim dum

καὶ ταῦτα ὁρατὰ εἶναι ἀκούων τὰ θεῶν ὑφάσματα καὶ ἁλουργῆ; Ἐφ' οἷς καὶ τὸ δίθυρον εἶναι τὸ ἄντρον θαυμαστόν, τῶν μέν τινων ἀνθρώποις εἰς κατάβασιν πεποιημένων [θυρῶν], τῶν δ' αὖ πάλιν θεοῖς· καὶ ὅτι αἱ μὲν ἀνθρώποις πορεύσιμοι πρὸς βορρᾶν ἄνεμον τετράφθαι λέγονται, αἱ δὲ τοῖς θεοῖς πρὸς νότον· οὐ μικρᾶς οὔσης ἀπορίας, δι' ἣν αἰτίαν ἀνθρώποις μὲν τὰ βόρεια μέρη προσένειμε, τοῖς δ' αὖ θεοῖς τὰ νότια, ἀλλ' οὐκ ἀνατολῆς καὶ δύσεως πρὸς τοῦτο μᾶλλον κέχρηται, ὡς ἂν σχεδὸν πάντων τῶν ἱερῶν τὰ μὲν ἀγάλματα καὶ τὰς εἰσόδους ἐχόντων πρὸς ἀνατολὰς τετραμμένας, τῶν δὲ εἰσιόντων πρὸς δύσιν ἀφορώντων, ὅταν ἀντιπρόσωποι τῶν ἀγαλμάτων ἑστῶτες τοῖς θεοῖς τὰς λιτὰς καὶ θεραπείας προσάγωσι.

4. Τοιούτων ἀσαφειῶν πλήρους ὄντος τοῦ διηγήματος πλάσμα μὲν ὡς ἔτυχεν εἰς ψυχαγωγίαν πεποιημένον μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐδ' ἱστορίας τοπικῆς περιήγησιν ἔχειν, ἀλληγορεῖν δέ τι δι' αὐτοῦ τὸν ποιητήν, προσθέντα μυστικῶς καὶ ἐλαίας φυτὸν πλησίον. Ἃ δὴ πάντα ἀνιχνεῦσαι καὶ ἀναπτύξαι ἔργον καὶ τοὺς παλαιοὺς νομίσαι καὶ ἡμᾶς μετ' ἐκείνων τε καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς πειρᾶσθαι νῦν ἀνευρίσκειν. Περὶ μὲν οὖν τῆς ἐγχωρίου ἱστορίας ῥαθυμότερον φαίνονται ἀναγράψαντες ὅσοι τέλεον ᾠήθησαν πλάσματα εἶναι τοῦ ποιητοῦ τό τε ἄντρον καὶ ὅσα περὶ τούτου ἀφηγήσατο· οἱ δὲ τὰς γεωγραφίας ἀναγράψαντες ὡς ἄριστα καὶ ἀκριβέστατα καὶ ὁ Ἐφέσιος Ἀρτεμίδωρος ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς εἰς ἕνδεκα συνηγμένης αὐτῷ πραγματείας γράφει ταῦτα· « Τῆς δὲ « Κεφαλληνίας ἀπὸ Πανόρμου λιμένος πρὸς ἀνατολὴν « ἀπέχουσα δώδεκα στάδια νῆσός ἐστιν Ἰθάκη σταδίων « ὀγδοήκοντα πέντε, στενὴ καὶ μετέωρος, λιμένα « ἔχουσα καλούμενον Φόρκυνα· ἔστι δ' αἰγιαλὸς ἐν « αὐτῷ, κἀκεῖ νυμφῶν ἱερὸν ἄντρον, οὗ λέγεται « τὸν Ὀδυσσέα ὑπὸ τῶν Φαιάκων ἐκβιβασθῆναι. » Πλάσμα μὲν οὖν Ὁμηρικὸν παντελῶς οὐκ ἂν εἴη· εἴτε δ' οὕτως ἔχον ἀφηγήσατο, εἴτε καὶ αὐτός τινα προσέθηκεν, οὐδὲν ἧττον μένει τὰ ζητήματα τὴν βούλησιν ἢ τῶν καθιδρυσαμένων ἢ τοῦ προσθέντος ποιητοῦ ἀνιχνεύοντι, ὡς ἂν μήτε τῶν παλαιῶν ἄνευ συμβόλων μυθικῶν τὰ ἱερὰ καθιδρυσαμένων, μήτε Ὁμήρου ὡς ἔτυχε τὰ περὶ τούτων ἀφηγουμένου. Ὅσῳ δ' ἄν τις μὴ Ὁμήρου πλάσμα ἐγχειρῇ τὰ κατὰ τὸ ἄντρον δεικνύναι, τῶν δὲ πρὸ Ὁμήρου θεοῖς τοῦτο καθιερωσάντων, τοσούτῳ τῆς παλαιᾶς σοφίας πλῆρες τὸ ἀνάθημα εὑρεθήσεται. Καὶ διὰ τοῦτο ἄξιον ἐρεύνης καὶ τῆς ἐν αὐτῷ συμβολικῆς καθιδρύσεως δεόμενον τῆς παραστάσεως.

5. Ἄντρα μὲν δὴ ἐπιεικῶς οἱ παλαιοὶ καὶ σπήλαια τῷ κόσμῳ καθιέρουν καθ' ὅλον τε αὐτὸν καὶ κατὰ μέρη λαμβάνοντες· σύμβολον μὲν τῆς ὕλης, ἐξ ἧς ὁ κόσμος, τὴν γῆν παραδιδόντες· διό τινες καὶ αὐτόθι τὴν ὕλην τὴν γῆν εἶναι ἐτίθεντο· τὸν [δὲ] ἐκ τῆς ὕλης γιγνόμενον κόσμον διὰ τῶν ἄντρων παριστῶντες, ὅτι τε ὡς ἐπὶ πολὺ αὐτοφυῆ τὰ ἄντρα καὶ συμφυῆ τῇ γῇ, ὑπὸ πέτρας περιεχόμενα μονοειδοῦς, ἧς τὰ μὲν ἔνδον κοῖλα, τὰ δ' ἔξω εἰς τὸ ἀπεριόριστον τῆς γῆς ἀνεῖται. Αὐτοφυὴς

audit poetam telas purpurasque dearum visui expositas affirmare. Præter hæc id quoque mirandum, bipatens esse hoc antrum; altero ostio hominum descensui, altero diis præparato. Tum et illud, quod ostium hominibus pervium in boream spectare dicitur; deorum vero in austrum. Cum maxime dubitari possit, qua de causa hominibus partes septentrionales, diis autem australes attribuerit : et quare non potius oriente atque occasu ad hanc rem fuerit usus. Cum omnia ferme templa statuas ingressusque versus ortum habeant, ingredientes autem occasum respiciant, ubi vultu statuis obverso consistentes diis honorem cultumque tribuunt.

4. Quocirca cum narratio hujusmodi obscuritatibus abundet, constat eam non esse fabulam, temere animo oblectando confictam, nec veram certamque loci descriptionem continere, sed ejus involucris significari aliquid a poeta, qui et olivam mystica ratione antro apponit. Quæ omnia pervestigare et explicare laboriosum existimarunt veteres; et nos quoque post ipsos, dum nostro studio ea nunc reperire conamur. Quapropter negligentius illi de loci historia scripsisse videntur, qui et antrum ipsum et ea quæ de antro narrantur merum poetæ figmentum existimarunt. Verum qui bona fide et accurato studio terrarum situs descripserunt, atque inprimis Artemidorus Ephesius, libro quinto operis in undecim libros digesti, ita scribit : *A Panormo Cephalleniæ portu duodecim stadiis versus ortum distat Ithace insula, stadiorum LXXXV, arcta et edita. Portum habet nomine Phorcynem. In eo littus est, et in littore antrum Nymphis sacrum, ubi Phæaces Ulyssem exposuisse dicuntur.* Nequaquam ergo purum putum figmentum Homericum erit. Sive tamen ex rei natura narrarit, sive de suo etiam quædam adjunxerit, cædem nihilominus quæstiones pertractandæ manent, sive consecrantium, sive poetæ affingentis mentem pervestigare velis. Quippe cum nec veteres absque fabulosis symbolis templa consecrarint : nec Homerus temere quicquam de iis narrare soleat. Verum enimvero quo magis quis ostendere conabitur, narrationem de antro non esse Homeri figmentum, sed illud jam ante Homeri tempora diis consecratum fuisse : eo magis deprehendetur, sacrum hoc antrum vetere sapientia repletum esse. Eapropter dignum est pervestigatione et symbolica ejus consecratio clarius explicari et quasi in lucem produci necessario debet.

5. Antra quidem atque specus jure merito vetustas Mundo consecrabat, sive universo illi, sive per partes accepto. Ita ut materiæ quidem, ex qua mundus constat, terram symbolum attribueret : unde et hoc loco per terram nonnulli materiam intelligendam existimabant, mundum ex materia conflatum per antra significantes. Quandoquidem et antra utplurimum nativa sunt, atque ipsi terræ affinia et cognata, saxo uniformi comprehensa : cujus interiora quidem concava, exteriora autem immenso terræ spatio ex-

δὲ ὁ κόσμος καὶ συμφυὴς καὶ προσπεφυκὼς τῇ ὕλῃ, ἣν λίθον καὶ πέτραν διὰ τὸ ἀργὸν καὶ ἀντίτυπον πρὸς τὸ εἶδος εἶναι ᾐνίττοντο, ἄπειρον κατὰ τὴν αὑτῆς ἀμορφίαν τιθέντες. Ῥευστῆς δ' οὔσης αὐτῆς καὶ τοῦ εἴδους, δι' οὗ μορφοῦται καὶ φαίνεται, καθ' ἑαυτὴν ἐστερημένης, τὸ ἔνυδρον καὶ ἔνικμον τῶν ἄντρων καὶ σκοτεινὸν καὶ ὡς ὁ ποιητὴς ἔφη ἠεροειδὲς οἰκείως ἐδέξαντο εἰς σύμβολον τῶν προσόντων τῷ κόσμῳ διὰ τὴν ὕλην.

6. Διὰ μὲν οὖν τὴν ὕλην ἠεροειδὴς καὶ σκοτεινὸς ὁ κόσμος, διὰ δὲ τὴν τοῦ εἴδους συμπλοκὴν καὶ διακόσμησιν, ἀφ' οὗ καὶ κόσμος ἐκλήθη, καλός τέ ἐστι καὶ ἐπήρατος. Ὅθεν οἰκείως ἐπ' αὐτοῦ ἂν ῥηθείη ἄντρον ἐπήρατον μὲν τῷ εὐθὺς ἐντυγχάνοντι διὰ τὴν τῶν εἰδῶν μέθεξιν, ἠεροειδὲς δὲ σκοποῦντι τὴν ὑποβάθραν αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὴν εἰσιόντι τῷ νῷ· ὥστε τὰ μὲν ἔξω καὶ ἐπιπολαίως ἐπήρατα, τὰ δ' ἔνδον καὶ ἐν βάθει ἠεροειδῆ. Οὕτω καὶ Πέρσαι τὴν εἰς κάτω κάθοδον τῶν ψυχῶν καὶ πάλιν ἔξοδον μυσταγωγοῦντες τελοῦσι τὸν μύστην, ἐπονομάσαντες σπήλαιον τόπον· πρῶτα μέν, ὥς φησιν Εὔβουλος, Ζωροάστρου αὐτοφυὲς σπήλαιον ἐν τοῖς πλησίον ὄρεσι τῆς Περσίδος ἀνθηρὸν καὶ πηγὰς ἔχον ἀνιερώσαντος εἰς τιμὴν τοῦ πάντων ποιητοῦ καὶ πατρὸς Μίθρου, εἰκόνα φέροντος αὐτῷ τοῦ σπηλαίου τοῦ κόσμου, ὃν ὁ Μίθρας ἐδημιούργησε, τῶν δὲ ἐντὸς κατὰ συμμέτρους ἀποστάσεις σύμβολα φερόντων τῶν κοσμικῶν στοιχείων καὶ κλιμάτων· μετὰ δὲ τοῦτον τὸν Ζωροάστρην κρατήσαντος καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, δι' ἄντρων καὶ σπηλαίων εἴτ' οὖν αὐτοφυῶν εἴτε χειροποιήτων τὰς τελετὰς ἀποδιδόναι. Ὡς γὰρ τοῖς μὲν Ὀλυμπίοις θεοῖς ναούς τε καὶ ἕδη καὶ βωμοὺς ἱδρύσαντο, χθονίοις δὲ καὶ ἥρωσιν ἐσχάρας, ὑποχθονίοις δὲ βόθρους καὶ μέγαρα, οὕτω καὶ τῷ κόσμῳ ἄντρα τε καὶ σπήλαια, ὡσαύτως δὲ καὶ ταῖς νύμφαις διὰ τὰ ἐν ἄντροις καταλειβόμενα ἢ ἀναδιδόμενα ὕδατα, ὧν αἱ Ναΐδες, ὡς μετ' ὀλίγον ἐπέξιμεν, προεστήκασι νύμφαι.

7. Οὐ μόνον δ' ὥς φαμεν κόσμου σύμβολον αἰσθητοῦ τὸ ἄντρον ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἤδη καὶ πασῶν τῶν ἀοράτων δυνάμεων τὸ ἄντρον σύμβολον παρελάμβανον διὰ τὸ σκοτεινὰ μὲν εἶναι τὰ ἄντρα, ἀφανὲς δὲ τῶν δυνάμεων [τὸ] οὐσιῶδες. Οὕτω καὶ ὁ Κρόνος ἐν τῷ Ὠκεανῷ αὐτῷ ἄντρον κατασκευάζει κἀκεῖ κρύπτει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ Δημήτηρ ἐν ἄντρῳ τρέφει τὴν Κόρην μετὰ νυμφῶν. Καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ εὑρήσει τις ἐπιὼν τὰ τῶν θεολόγων.

8. Ὅτι δὲ καὶ ταῖς νύμφαις ἀνετίθεσαν ἄντρα, καὶ τούτων μάλιστα ταῖς Ναΐσιν, αἳ ἐπὶ πηγῶν εἰσὶ κἀκ τῶν ὑδάτων, ἀφ' ὧν εἰσι ῥοαί, Ναΐδες ἐκαλοῦντο, δηλοῖ καὶ ὁ εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνος, ἐν ᾧ λέγεται

Σοὶ δ' ἄρα πηγὰς νοερῶν ὑδάτων
Τάμον ἄντροις μίμνουσαι, γαίης
Ἀτιταλλόμεναι πνεύματι μούσης
Θέσπιν ἐς ὀμφήν· ταὶ δ' ὑπὲρ οὖδας
Διὰ πάντα νάη ῥήξασαι
Παρέχουσι βροτοῖς γλυκερῶν ῥείθρων
Ἀλιπεῖς προχοάς.

tenduntur. Mundus autem sponte sua genitus, et sibimetipsi invicem cognatus, propinquus est materiæ, quam saxum et petram arcana significatione appellant, quod rudis sit et formæ impressionem recipiat: infinitam eam ob informitatem statuentes. Sed cum fluxa sit, et specie qua formatur, quaque cernitur, per sese careat, irriguam humiditatem et tenebrosam, ut poetæ verbis utar, obscuritatem apte pro symbolo eorum quæ mundo propter materiam insunt, adhibebant.

6. Propter materiam ergo mundus est obscurus et caliginosus: sed ob formæ adjunctæ præsentiam atque exornationem (unde et nomen traxit) pulcher est et jucundus. Unde jure merito antrum vocari poterit: jucundum quidem primum intranti, ob formarum participationem; sed obscurum ei, qui infimum ejus fundum cogitet et mente subeat. Adeo ut exteriora quidem et quæ prima in superficie occurrunt, jucunda sint; interiora autem et profunda ejus, obscura. Eodem modo Persæ descensum animæ in inferiora et regressum ejus mystice significantes sacerdotem initiant, ipsi loco speluncæ nomine imposito. Quandoquidem, auctore Eubulo, Zoroaster primus omnium in montibus Persidi vicinis antrum nativum, floridum fontibusque irriguum in honorem creatoris patrisque omnium Mithræ consecravit. Ita ut antrum conditi a Mithra mundi figuram ei præberet: ea vero quæ intra antrum erant certis invicem intervallis disposita, elementorum climatumque mundanorum symbola seu figuras gererent. Dein post Zoroastrem apud alios quoque obtinuit, ut in antris atque specubus, sive nativis sive manufactis, initia et res sacras peragerent. Nam ut diis cœlestibus templa et delubra atque altaria ponebant; terrestribus vero et heroibus aras; subterraneis autem scrobes, et ædiculas: ita mundo antra et specus; itidem et nymphis, ob aquas in antris distillantes et scaturientes; quibus Naiades nymphæ, ut mox dicemus, præsunt.

7. Nec mundi tantum, uti diximus, geniti scilicet ac sensibilis symbolum faciebant antrum, sed pro omnium quoque invisibilium virtutum symbolo idem accipiebant. Quod antra quidem obscura, virtutum vero illarum essentia incognita sit. Hinc et Saturnus in Oceano sibi antrum exstruit, et liberos suos in eo abscondit. Sic et Ceres Proserpinam in antro cum nymphis educat. Aliaque multa hujus generis, Theologorum scripta pervolvendo, quis inveniet.

8. Ceterum quod et Nymphis antra attribuerint, et potissimum Naiadibus, quæ juxta fontes degunt, et ab aquis, unde fluentes proveniunt, Naiades vocantur, id et Hymnus in Apollinem hisce verbis indicat:

Et tibi perpetui fontes hinc inde sub antris
Effundunt mentis latices; quos spiritus imo
Terrarum emittit, divina ad carmina Musæ.

Ast illi variis per terram flexibus errant,
Præbentes large dulces mortalibus undas.

Ἀφ' ὧν οἶμαι ὁρμώμενοι καὶ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ μετὰ τούτους Πλάτων ἄντρον καὶ σπήλαιον τὸν κόσμον ἀπεφήναντο. Παρά τε γὰρ Ἐμπεδοκλεῖ αἱ ψυχοπομποὶ δυνάμεις λέγουσιν

Ἠλύθομεν τόδ' ὑπ' ἄντρον ὑπόστεγον,

παρά τε Πλάτωνι ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῆς Πολιτείας λέγεται « Ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ [ἄντρῳ καὶ] οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρ' ἅπαν τὸ σπήλαιον. » Εἶτα εἰπόντος τοῦ προσδιαλεγομένου « Ἄτοπον λέγεις εἰκόνα, » ἐπάγει « Ταύτην τοίνυν τὴν εἰκόνα, ὦ φίλε Γλαύκων, προσαπτέον ἅπασαν τοῖς ἔμπροσθεν λεγομένοις, τὴν μὲν δι' ὄψεως φαινομένην ἕδραν τῇ τοῦ δεσμωτηρίου οἰκήσει ἀφομοιοῦντα, τὸ δὲ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῇ φῶς τῇ τοῦ ἡλίου δυνάμει. »

9. Ὅτι μὲν οὖν σύμβολον κόσμου τὰ ἄντρα καὶ τῶν ἐγκοσμίων δυνάμεων ἐτίθεντο οἱ θεολόγοι διὰ τούτου δεδήλωται, ἤδη δὲ καὶ ὅτι τῆς νοητῆς οὐσίας εἴρηται, ἐκ διαφόρων μέντοι καὶ οὐ τῶν αὐτῶν ἐννοιῶν ὁρμώμενοι. Τοῦ μὲν γὰρ αἰσθητοῦ κόσμου, διὰ τὸ σκοτεινὰ εἶναι τὰ ἄντρα καὶ πετρώδη καὶ δίυγρα· τοιοῦτον δ' εἶναι τὸν κόσμον διὰ τὴν ὕλην, ἐξ ἧς συνέστηκεν ὁ κόσμος, καὶ ἀντίτυπον καὶ ῥευστὸν ἐτίθεντο· τοῦ δ' αὖ νοητοῦ, διὰ τὸ ἀφανὲς αἰσθήσει καὶ στεῤῥὸν καὶ βέβαιον τῆς οὐσίας· οὑτωσὶ δὲ καὶ τῶν μερικῶν ἀσαφῶν δυνάμεων· καὶ μᾶλλόν γε ἐπὶ τούτων τῶν ἐν ὕλῃ. Κατὰ γὰρ τὸ αὐτοφυὲς τὸ τῶν ἄντρων καὶ νύχιον καὶ σκοτεινὸν καὶ πέτρινον ἐποιοῦντο τὰ σύμβολα· οὐκέτι μὴν πάντως καὶ κατὰ σχῆμα, ὥς τινες ὑπενόουν, ὅτι μηδὲ πᾶν ἄντρον σφαιροειδές, ὡς καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ δίθυρον.

10. Διπλοῦ δ' ὄντος ἄντρου, οὐκέτι τοῦτο ἐπὶ τῆς νοητῆς, ἀλλὰ τῆς αἰσθητῆς παρελάμβανον οὐσίας, ὡς καὶ τὸ νῦν παραληφθὲν διὰ τὸ ἔχειν φύσει ὕδατα ἀενάοντα οὐκ ἂν εἴη τῆς νοητῆς ὑποστάσεως, ἀλλὰ τῆς ἐνύλου φέρον οὐσίας σύμβολον. Διὸ καὶ ἱερὸν νυμφῶν οὐκ Ὀρεστιάδων οὐδὲ Ἀκραίων ἤ τινων τοιούτων, ἀλλὰ Ναΐδων, αἳ ἀπὸ τῶν ναμάτων οὕτω κέκληνται. Νύμφας δὲ Ναΐδας λέγομεν καὶ τὰς τῶν ὑδάτων προεστώσας δυνάμεις ἰδίως, ἔλεγον δὲ καὶ τὰς εἰς γένεσιν κατιούσας ψυχὰς κοινῶς ἁπάσας. Ἡγοῦντο γὰρ προσιζάνειν τῷ ὕδατι τὰς ψυχὰς θεοπνόῳ ὄντι, ὥς φησιν ὁ Νουμήνιος, διὰ τοῦτο λέγων καὶ τὸν προφήτην εἰρηκέναι, ἐμφέρεσθαι ἐπάνω τοῦ ὕδατος Θεοῦ πνεῦμα· τούς τε Αἰγυπτίους διὰ τοῦτο τοὺς δαίμονας ἅπαντας οὐχ ἑστάναι ἐπὶ στερεοῦ, ἀλλὰ πάντας ἐπὶ πλοίου, καὶ τὸν ἥλιον καὶ ἁπλῶς πάντας, οὕστινας εἰδέναι χρὴ τὰς ψυχὰς ἐπιποτωμένας τῷ ὑγρῷ τὰς εἰς γένεσιν κατιούσας· ὅθεν καὶ Ἡράκλειτον ψυχῇσι φάναι τέρψιν μὴ θάνατον ὑγρῇσι γενέσθαι, τέρψιν δὲ εἶναι αὐταῖς τὴν εἰς τὴν γένεσιν πτῶσιν, ἀλλαχοῦ δὲ φάναι ζῆν ἡμᾶς τὸν ἐκείνων θάνατον καὶ ζῆν ἐκείνας τὸν ἡμέτερον θάνατον. Παρὸ καὶ διεροὺς τοὺς ἐν γενέσει ὄντας

Et ab hisce quoque, ut opinor, Pythagorei, et post ipsos Plato sumpta occasione antrum atque specum mundum vocarunt. Nam apud Empedoclem virtutes animarum duces aiunt :

Hocce sub obtectum tandem pervenimus antrum.

Et apud Platonem libro VII de Republica dicitur : *Ecce enim homines tanquam in subterraneo antro et in habitaculo simili speluncæ, cujus ingressus versus lucem late per totum antrum patet.* Dein ubi alter interlocutor dicit : *Absurdam similitudinem narras*, subjungit : *Hanc ergo similitudinem, o amice Glauco! antedictis totam accommodare oportet. Habitaculum quidem hoc, quod oculis usurpamus, carceris habitaculo assimilandum ; ignis autem in ea relucens, virtuti solari.*

9. Quod igitur Theologi antra mundi virtutumque mundanarum symbolum posuerint, ex hisce manifeste perspicitur. Sed jam ante dictum fuit, intelligibilis quoque substantiæ symbolum eadem constituisse : diversis quidem nec iisdem rationibus impulsos. Nam sensibilis mundi symbola posuerunt, quia tenebrosa, saxosa atque humida sunt antra. Hujusmodi vero mundum, propter materiam ex qua constat, et figurarum impressioni obnoxium et fluxum esse statuebant. Intellectualis autem, eo quod sensui oculorum non patet : tum ob soliditatem firmitatemque substantiæ. Cum et particulares virtutes eodem modo inconspicuæ sint : illæ præsertim quæ cum materia sunt conjunctæ. Nam nativam antrorum constitutionem, et nocturnam atque tenebrosam caliginem, et saxosam duritiem spectantes, symbola constituebant : nequaquam vero respectu figuræ, ut quidam suspicabantur, cum nec omnia antra rotunda sint, ut bipatens hoc Homericum.

10. Ceterum cum duplex sit antrum, non solum pro sensibili, sed et intelligibili substantia illud accipiebant. Siculi et præsens hoc antrum, quia aquas perennes habet, nequaquam intellectualis, sed conjunctæ cum materia substantiæ symbolum gerit. Atque eam ob causam non montanis, nec acræis seu jugicolis, aliisve hujusmodi, sed Naiadibus sacrum est, quæ a fontibus (νάματα Græci vocant) sic appellantur. Nymphas vero Naiadas proprie vocamus virtutes aquis præsides : sed et communiter omnes animas generationem subeuntes appellabant. Quas aquæ, quæ divino spiritu fovetur, assidere putabant, ut ait Numenius : ideoque prophetam dixisse : *Spiritum Dei ferri super aquas.* Ægyptios quoque hanc ob causam omnes dæmones non in solido stabilique statuere, sed super navigium, ipsum quoque solem, et omnes omnino, quos animas in generationem descendentes humore invadere sciendum est. Unde et Heraclitus : *Animabus videri oblectamentum, non mortem, cum humidæ nascuntur.* Et alibi dicit : *Nos illarum mortem vivere, et illas nostram vitam mori.* Ideoque poetam homines in generatione versantes διεροὺς, id est humi-

καλεῖν τὸν ποιητήν, τοὺς διύγρους τὰς ψυχὰς ἔχοντας. Αἷμά τε γὰρ ταύταις καὶ δίυγρος γόνος φίλος, ταῖς δὲ τῶν φυτῶν τροφὴ τὸ ὕδωρ.

11. Διαβεβαιοῦνται δέ τινες καὶ τὰ ἐν ἀέρι καὶ οὐρανῷ ἀτμοῖς τρέφεσθαι ἐκ ναμάτων καὶ ποταμῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀναθυμιάσεων· τοῖς δ' ἀπὸ τῆς στοᾶς ἥλιον μὲν τρέφεσθαι ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀναθυμιάσεως ἐδόκει, σελήνην δὲ ἐκ τῶν πηγαίων καὶ ποταμίων ὑδάτων, τὰ δ' ἄστρα ἐκ τῆς ἀπὸ [τῆς] γῆς ἀναθυμιάσεως. Καὶ διὰ τοῦτο ἄναμμα μὲν νοερὸν εἶναι τὸν ἥλιον ἐκ θαλάσσης, τὴν δὲ σελήνην ἐκ ποταμίων ὑδάτων, τοὺς δ' ἀστέρας ἐξ ἀναθυμιάσεως τῆς ἀπὸ τῆς γῆς. Ἀνάγκη τοίνυν καὶ τὰς ψυχὰς ἤτοι σωματικὰς οὔσας ἢ ἀσωμάτους μέν, ἐφελκομένας δὲ σῶμα, καὶ μάλιστα τὰς μελλούσας καταδεῖσθαι εἴς τε αἷμα καὶ δίυγρα σώματα ῥέπειν πρὸς τὸ ὑγρὸν καὶ σωματοῦσθαι ὑγρανθείσας. Διὸ καὶ χολῆς καὶ αἵματος ἐκχύσει προτρέπεσθαι τὰς τῶν τεθνηκότων, καὶ τάς γε φιλοσωμάτους ὑγρὸν τὸ πνεῦμα ἐφελκομένας παχύνειν τοῦτο ὡς νέφος· ὑγρὸν γὰρ ἐν ἀέρι παχυνθὲν νέφος συνίσταται· παχυνθέντος δὲ ἐν αὐταῖς τοῦ πνεύματος ὑγροῦ πλεονασμῷ, ὁρατὰς γίνεσθαι. Καὶ ἐκ τῶν τοιούτων αἱ συναντῶσαί τισι κατὰ φαντασίαν χρώζουσαι τὸ πνεῦμα εἰδώλων ἐμφάσεις, αἱ μέντοι καθαραὶ γενέσεως ἀπότροποι. [Ὁ] αὐτὸς δέ φησιν Ἡράκλειτος « ξηρὰ ψυχὴ σοφωτάτη ». Διὸ κἀνταῦθα κατὰ τὰς τῆς μίξεως ἐπιθυμίας δίυγρον καὶ νοτερώτερον γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα, ἀτμὸν ἐφελκομένης δίυγρον τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς πρὸς τὴν γένεσιν νεύσεως.

12. Ναΐδες οὖν νύμφαι αἱ εἰς γένεσιν ἰοῦσαι ψυχαί. Ὅθεν καὶ τὰς γαμουμένας ἔθος ὡς ἂν εἰς γένεσιν συνεζευγμένας νύμφας τε καλεῖν καὶ λουτροῖς καταχεῖν ἐκ πηγῶν ἢ ναμάτων ἢ κρηνῶν ἀενάων εἰλημμένοις. Ἀλλὰ ψυχαῖς μὲν τελουμέναις εἰς φύσιν καὶ γενεθλίοις δαίμοσιν ἱερός τε ὁ κόσμος καὶ ἐπήρατος, καίπερ σκοτεινὸς ὢν φύσει καὶ ἠεροειδής· ἀφ' οὗ καὶ αὐταὶ ἀερώδεις καὶ ἐξ ἀέρος ἔχειν τὴν οὐσίαν ὑπωπτεύθησαν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἰκεῖον αὐταῖς ἱερὸν ἐπὶ γῆς ἂν εἴη ἄντρον ἐπήρατον ἠεροειδὲς κατ' εἰκόνα τοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ὡς μεγίστῳ ἱερῷ αἱ ψυχαὶ διατρίβουσι. Νύμφαις τε ὑδάτων προστάτισιν οἰκεῖον τὸ ἄντρον, ἔνθ' ὕδατ' ἀενάοντα ἔνεστιν.

13. Ἀνακείσθω δὴ τὸ προκείμενον ἄντρον ψυχαῖς καὶ ταῖς ἐν μερικωτέραις δυνάμεσι νύμφαις, αἳ ναμάτων τε καὶ πηγῶν προεστῶσαι Πηγαῖαί τε καὶ Ναΐδες διὰ τοῦτο κέκληνται. Τίνα οὖν ἡμῖν διάφορα σύμβολα, τὰ μὲν πρὸς τὰς ψυχὰς ἀναφερόμενα, τὰ δὲ πρὸς τὰς ἐν ὕδασι δυνάμεις, ἵνα κοινὸν ἀμφοτέραις καθιερῶσθαι τὸ ἄντρον ὑπολάβωμεν; Σύμβολα δὴ ἔστω Ὑδριάδων νυμφῶν οἱ λίθινοι κρατῆρες καὶ οἱ ἀμφιφορεῖς. Διονύσου γὰρ σύμβολα ταῦτα ἅτ' ὄντα κεράμεα, τοῦτ' ἔστιν ἐκ γῆς ὠπτημένης· ταῦτα γὰρ φίλα τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ δωρεᾷ τῆς ἀμπέλου, ἐπεὶ ὑπὸ πυρὸς οὐρανίου πεπαίνεται ταύτης ὁ καρπός.

14. Λίθινοι δὲ κρατῆρες καὶ ἀμφιφορεῖς ταῖς προεστώ-

dos, vocare, qui animas humore perfusas habent. Atque eam ob causam hæ animæ sanguine et humido semine gaudent : sed plantarum animabus aqua nutrimentum præbet.

11. Nonnulli vero corpora quoque aerea et cœlestia vaporibus fontium et fluminum ceterarumque exhalationum nutriri asserunt. At Stoicis placuit, solem exhalatione maris nutriri : lunam ea quæ ex fontium fluminumque aquis emittitur : astra autem exhalatione terræ. Ideoque solem quidem esse compagem quandam intellectualem ex mari : lunam ex aquis fluvialibus : stellas autem ex terræ exhalationibus. Necessum ergo est, et animas, sive corporeæ eæ sint, sive incorporeæ, sed corpus attrahentes, et præsertim eas, quæ cum sanguine et humidis corporibus conjungi et colligari debent, vergere ad humidum, et humectatas incorporari. Ideoque bilis sanguinisque effusione mortuorum animas evocari, et animas corporum amore inescatas humidum spiritum attrahentes, nebulæ instar eum condensare. Humor enim in aere condensatus nebulam constituit. Condensato autem in eis spiritu nimia humoris abundantia, visibiles fieri. Et de harum numero sunt illæ, quæ polluto spiritu per apparitionem occursant spectrorum ostenta. At puræ animæ generationem aversantur. Unde idem Heraclitus ait : *anima sicca sapientissima*. Ideoque hic etiam libidine coitus madidum et humidiorem reddi spiritum, dum anima humidum vaporem ex propensione ad generationem attrahit.

12. Naiades ergo nymphæ sunt animæ generationem subeuntes. Unde et nubentes, quasi ad generationem conjugatas, moris est nymphas appellare et lavatione ex fontibus seu rivulis vel scaturiginibus perpetuis perfundere. Ceterum animabus in naturam jam progressis, et genitalibus geniis mundus hic sacer et amœnus videtur, licet sua natura tenebrosus et obscurus sit : unde et ipsæ aereæ esse, atque ex aere substantiam trahere credebantur. Quocirca proprium illis et congruum erit in terra consecratum antrum, amœnum obscurumque ad similitudinem mundi : in quo tanquam in templo maximo animæ versantur. Nymphis quoque aquarum præsidibus antrum recte convenit, in quo perennes aquæ manant.

13. Esto itaque præsens hoc antrum animabus nymphisque inter virtutes seu potentias magis particularibus attributum : quæ cum scaturiginibus fontibusque præsint, Pegææ sive fontanæ, et Naiades eam ob causam appellantur. Quænam ergo diversa symbola habemus, quorum alia animabus, alia virtutibus aquarum conveniant, ut commune utrisque antrum consecratum existimemus? symbola scilicet Nympharum Hydriadum sive aquaticarum sint lapidei crateres et amphoræ. Nam et Bacchi hæc sunt symbola, siquidem fictilia sint ex terra cocta; hæc enim grata acceptaque sunt ejus dei dono, quod vitis profert : cujus fructus cœlesti igne percoquitur.

14. At crateres lapidei et amphoræ Nymphis emanantium

σαις τοῦ ἐκ πετρῶν ἐξιόντος ὕδατος νύμφαις οἰκειότατοι· ψυχαῖς δὲ εἰς γένεσιν κατιούσαις καὶ σωματουργίαν τί ἂν εἴη οἰκειότερον σύμβολον τούτων; Διὸ καὶ ἀπετόλμησεν εἰπεῖν ὁ ποιητὴς ὅτι ἐν τούτοις « φάρε' ὑφαίνουσιν ἁλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι. » Ἐν ὀστοῖς μὲν γὰρ καὶ περὶ ὀστᾶ ἡ σαρκοποιία, λίθος δὲ ταῦτα ἐν ζώοις λίθῳ ἐοικότα. Διὸ καὶ οἱ ἱστοὶ οὐκ ἀπ' ἄλλης ὕλης, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ λίθου ἐῤῥήθησαν. Τὰ δ' ἁλιπόρφυρα φάρη ἄντικρυς ἡ ἐξ αἱμάτων ἂν εἴη ἐξυφαινομένη σάρξ· ἐξ αἵματος μὲν γὰρ ἁλουργῆ ἔρια καὶ ἐκ ζώων ἐβάφη καὶ τὸ ἔριον, δι' αἵματος δὲ καὶ ἐξ αἱμάτων ἡ σαρκογονία. Καὶ χιτών γε τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ, ὃ ἠμφίεσται, θαῦμα τῷ ὄντι ἰδέσθαι, εἴτε πρὸς τὴν σύστασιν ἀποβλέποις εἴτε πρὸς τὴν πρὸς τοῦτο σύνδεσιν τῆς ψυχῆς. Οὕτω καὶ παρὰ τῷ Ὀρφεῖ ἡ Κόρη, ἥπερ ἐστὶ παντὸς τοῦ σπειρομένου ἔφορος, ἱστουργοῦσα παραδέδοται, τῶν παλαιῶν καὶ τὸν οὐρανὸν πέπλον εἰρηκότων, οἷον θεῶν οὐρανίων περίβλημα.

ex petris aquarum præsidibus optime conveniunt. Verum quod symbolum rectius quadret animabus in generationem corporumque productionem descendentibus, quam textoria? Ideoque Poeta ausus est dicere : *Nymphas in hisce texere purpureas telas, mirabile visu.* Nam caro in ossibus et circum ossa nascitur : quæ lapidum instar sunt in animalibus, et lapidi comparantur. Idcirco textoria ipsa non alia materia sed ex saxo constabant. Et telæ purpureæ omnino erit caro ex sanguine contexta. Sanguine enim purpurea vellera imbuuntur, et animantium succo tingitur lana. Atqui sanguinis beneficio, et ex sanguine producitur caro. Et corpus animæ vestis est, quo induitur : res sane visu miranda, sive compositionem ejus spectes, sive conjunctionem atque vinculum animæ concilies. Sic et Proserpina omnium ex semente nascentium præses, telam texens ab Orpheo inducitur : cum antiqui ipsum quoque cœlum peplum vocarint, veluti deorum cœlestium velum seu tegumentum.

15. Διὰ τί οὖν οὐχ ὕδατος πλήρεις οἱ ἀμφιφορεῖς, ἀλλὰ κηρίων; Ἐν γὰρ τούτοις, φησί, τιθαιβώσσουσι μέλισσαι. Δηλοῖ δὲ τὸ τιθαιβώσσειν τὸ τιθέναι τὴν βόσιν· βόσις δὲ καὶ πόσις τὸ μέλι ταῖς μελίσσαις. Κέχρηνται δὲ τῷ μέλιτι οἱ θεολόγοι πρὸς πολλὰ καὶ διάφορα σύμβολα διὰ τὸ ἐκ πολλῶν αὐτὸ συνεστάναι δυνάμεων, ἐπεὶ καὶ καθαρτικῆς ἐστι δυνάμεως καὶ συντηρητικῆς· τῷ γὰρ μέλιτι πολλὰ ἄσηπτα μένει καὶ τὰ χρόνια τραύματα ἐκκαθαίρεται μέλιτι. Ἔστι δὲ γλυκὺ τῇ γεύσει καὶ συναγόμενον ἐξ ἀνθέων ὑπὸ μελιττῶν, ἃς βουγενεῖς εἶναι συμβέβηκεν. Ὅταν μὲν οὖν τοῖς τὰ λεοντικὰ μυουμένοις εἰς τὰς χεῖρας ἀνθ' ὕδατος μέλι νίψασθαι ἐγχέωσι, καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας παραγγέλλουσιν ἀπὸ παντὸς λυπηροῦ καὶ βλαπτικοῦ καὶ μυσαροῦ, καὶ ὡς μύστῃ, καθαρτικοῦ ὄντος τοῦ πυρός, οἰκεῖα νίπτρα προσάγουσι, παραιτησάμενοι τὸ ὕδωρ ὡς πολεμοῦν τῷ πυρί. Καθαίρουσι δὲ καὶ τὴν γλῶσσαν τῷ μέλιτι ἀπὸ παντὸς ἁμαρτωλοῦ.

15. Sed quid causæ, cur amphoræ non aqua, sed favis repletæ sint? In his inquit, *apes sua mella recondunt.* Ipsa enim vox, τιθαιβώσσειν, dicitur quasi τιθέναι τὴν βόσιν, quod est, *ponere pastum.* Pastus autem atque alimentum apiculis est mel. Ceterum Theologi melle ad multa, eaque diversa symbola usi sunt; quia variis ex facultatibus constat. Nam et purgandi et conservandi facultate pollet. Mellis enim beneficio res incorruptæ permanent : et ulcera vetusta melle expurgantur : idemque gustu dulce est, et ab apiculis ex floribus congestum, quæ ex bove nasci solent. Idcirco dum iis qui Leonticis sacris initiantur aquæ loco mel manibus lavandis affundunt, jubent eos manus ab omni malo noxioque scelere puras habere : quemadmodum iidem mystam igne purgandi facultate prædito peculiari ritu lustrant, aquam ut igni contrariam aversantes. Quin et linguam melle ab omni peccato expurgant.

16. Ὅταν δὲ τῷ Πέρσῃ προσάγωσι μέλι ὡς φύλακι καρπῶν, τὸ φυλακτικὸν ἐν συμβόλῳ τίθενται· ὅθεν τινὲς ἠξίουν τὸ νέκταρ καὶ τὴν ἀμβροσίαν, ἣν κατὰ ῥινῶν στάζει ὁ ποιητὴς εἰς τὸ μὴ σαπῆναι τοὺς τεθνηκότας, τὸ μέλι ἐκδέχεσθαι, θεῶν τροφῆς ὄντος τοῦ μέλιτος. Διὸ καί φησί που Νέκταρ ἐρυθρόν· τοιοῦτον γὰρ εἶναι τῇ χροιᾷ τὸ μέλι. Ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ νέκταρος εἰ χρὴ ἀκούειν ἐπὶ μέλιτος ἐν ἄλλοις ἀκριβέστερον ἐξετάσομεν· παρὰ δὲ τῷ Ὀρφεῖ ὁ Κρόνος μέλιτι ὑπὸ Διὸς ἐνεδρεύεται, πλησθεὶς γὰρ μέλιτος μεθύει καὶ σκοτοῦται ὡς ὑπὸ οἴνου καὶ ὑπνοῖ, ὡς παρὰ Πλάτωνι ὁ Πόρος τοῦ νέκταρος πλησθείς· οὔπω γὰρ οἶνος ἦν. Φησὶ γὰρ παρ' Ὀρφεῖ ἡ Νὺξ τῷ Διὶ ὑποτιθεμένη τὸν διὰ μέλιτος δόλον,

Εὖτ' ἂν δή μιν ἴδηαι ὑπὸ δρυσὶν ὑψικόμοισιν
Ἔργοισιν μεθύοντα μελισσάων ἐριβόμβων,
Δῆσον αὐτόν.

Ὃ καὶ πάσχει ὁ Κρόνος· καὶ δεθεὶς ἐκτέμνεται, ὡς ὁ

16. Verum ubi Persæ (Mithræ) frugum custodi mel offerunt, facultatem custodiendi seu conservandi in symbolo ponunt. Unde etiam nonnullis nectar et ambrosiam, quam poeta mortuorum naribus ad putredinem arcendam instillat, pro melle accipere placuit : cum mel deorum cibus sit. Ideoque quodam loco vocat *nectar fulvum* : hujusmodi autem color est mellis. Sed utrum pro nectare mel intelligendum sit, alibi accuratius examinabimus. Ceterum apud Orpheum melle Saturno a Jove insidiæ struuntur. Nam melle repletus inebriatur, et quasi ex vino caligine offunditur et obdormiscit; quemadmodum apud Platonem Porus nectare distentus : necdum enim vinum erat. Nam Nox apud Orpheum melle inescandi dolum Jovi his verbis suggerit :

Quamprimum videas stratum sub quercubus altis,
Roscido apum valde madidum dulcique labore,
Stringe illum vinclis.

Quod et Saturno evenit, qui vinctus castratur, sicuti

Οὐρανός, τοῦ θεολόγου δι' ἡδονῆς δεσμεῖσθαι καὶ κατάγεσθαι τὰ θεῖα εἰς γένεσιν αἰνισσομένου ἀποσπερματίζειν τε δυνάμεις εἰς ἡδονὴν ἐκλυθέντα. Ὅθεν ἐπιθυμίᾳ μὲν συνουσίας τὸν οὐρανὸν κατιόντα εἰς Γῆν ἐκτέμνει Κρόνος· ταὐτὸ δὲ τῇ ἐκ συνουσίας ἡδονῇ παρίσταται αὐτοῖς ἡ τοῦ μέλιτος, ὑφ' οὗ δολωθεὶς ὁ Κρόνος ἐκτέμνεται. Πρῶτος γὰρ τῶν ἀντιφερομένων τῷ οὐρανῷ ὁ Κρόνος ἐστὶ καὶ ἡ τούτου σφαῖρα· κατίασι δὲ δυνάμεις ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῶν πλανωμένων. Ἀλλὰ τὰς μὲν ἐξ οὐρανοῦ δέχεται Κρόνος, τὰς δ' ἀπὸ τοῦ Κρόνου Ζεύς.

17. Λαμβανομένου τοίνυν καὶ ἐπὶ καθαρμοῦ τοῦ μέλιτος καὶ ἐπὶ φυσικῆς σηπεδόνος καὶ ἐπὶ ἡδονῆς εἰς γένεσιν καταγωγῆς, οἰκεῖον σύμβολον καὶ νύμφαις Ὑδριάσι παρατίθεται εἰς τὸ ἄσηπτον τῶν ὑδάτων, ὧν ἐπιστατοῦσι καὶ τὴν κάθαρσιν αὐτῶν καὶ τὴν εἰς γένεσιν συνεργίαν. Συνεργεῖ γὰρ γενέσει τὸ ὕδωρ· διὸ καὶ ἐν τοῖς κρατῆρσι καὶ ἀμφιφορεῦσι τιθαιβώσσουσι μέλισσαι, τῶν μὲν κρατήρων σύμβολον τῶν πηγῶν φερόντων (καθὼς παρὰ τῷ Μίθρᾳ ὁ κρατὴρ ἀντὶ τῆς πηγῆς τέτακται), τῶν δ' ἀμφιφορέων, ἐν οἷς τὰ ἀπὸ τῶν πηγῶν ἀρυόμεθα.

18. Πηγαὶ δὲ καὶ νάματα οἰκεῖα ταῖς Ὑδριάσι νύμφαις καὶ ἔτι γε μᾶλλον νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, ἃς ἰδίως μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν ἡδονῆς οὔσας ἐργαστικάς. Ὅθεν καὶ ὁ Σοφοκλῆς οὐκ ἀνοικείως ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἔφη

Βομβεῖ δὲ νεκρῶν σμῆνος· ἔρχεταί τ' ἄνω.

Καὶ τὰς Δήμητρος ἱερείας ὡς τῆς χθονίας θεᾶς μύστιδας μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν αὐτήν τε τὴν Κόρην μελιτώδη, σελήνην τε οὖσαν γενέσεως προστάτιδα μέλισσαν ἐκάλουν, ἄλλως τε ἐπεὶ ταῦρος μὲν σελήνη καὶ ὕψωμα σελήνης ὁ ταῦρος, βουγενεῖς δ' αἱ μέλισσαι καὶ ψυχαὶ δ' εἰς γένεσιν ἰοῦσαι βουγενεῖς καὶ βουκλόπος θεὸς ὁ τὴν γένεσιν λεληθότως ἀκούων. Πεποίηνται ἤδη τὸ μέλι καὶ θανάτου σύμβολον (διὸ καὶ μέλιτος σπονδὰς τοῖς χθονίοις ἔθυον), τὴν δὲ χολὴν ζωῆς, ἤτοι δι' ἡδονῆς αἰνιττόμενοι ἀποθνήσκειν τὸν τῆς ψυχῆς βίον, διὰ δὲ πικρίας ἀναβιώσκεσθαι· ὅθεν καὶ τοῖς θεοῖς χολὴν ἔθυον· ἢ ὅτι ὁ μὲν θάνατος λυσίπονος, ἡ δ' ἐνταῦθα ζωὴ ἐπίμοχθος καὶ πικρά.

19. Οὐχ ἁπλῶς μέντοι πάσας ψυχὰς εἰς γένεσιν ἰούσας μελίσσας ἔλεγον, ἀλλὰ τὰς μελλούσας μετὰ δικαιοσύνης βιοτεύειν καὶ πάλιν ἀναστρέφειν εἰργασμένας τὰ θεοῖς φίλα. Τὸ γὰρ ζῶον φιλόστροφον καὶ μάλιστα δίκαιον καὶ νηφαντικόν· ὅθεν καὶ νηφάλιοι σπονδαὶ αἱ διὰ μέλιτος. Καὶ κυάμοις οὐκ ἐφιζάνουσιν, οὓς ἐλάμβανον εἰς σύμβολον τῆς κατ' εὐθεῖαν γενέσεως καὶ ἀκαμποῦς διὰ τὸ μόνους σχεδὸν τῶν σπερματικῶν δι' ὅλου τετρῆσθαι, μὴ ἐγκοπτομένους ταῖς μεταξὺ τῶν γονάτων ἐμφράξεσι. Φέροιεν οὖν τὰ κηρία καὶ αἱ μέλισσαι οἰκεῖα σύμβολα καὶ κοινὰ Ὑδριάδων νυμφῶν καὶ ψυχῶν εἰς γένεσιν νυμφευομένων.

Cœlum. Quo ipso poeta innuit, essentias divinas dulcedine inescatas vinciri atque in generationem deduci et voluptate resolutas virtutes quasdam proseminare. Unde et Cœlum coeundi desiderio in terram descendentem Saturnus exsecat. Idem vero, quod coeundi voluptas, mellis dulcedo apud eos significat: quo inescatus Saturnus castratur. Saturnus enim ejusque orbis primus est eorum, qui contra cœlum moventur. Descendunt autem tam a cœlo, quam a stellis errantibus virtutes quædam. Sed cœli virtutes Saturnus, Saturni deinde Jupiter excipit.

17. Cum ergo mel accipiatur et pro purgatione, et pro nativæ putredinis amoleto, et pro voluptate quæ in generationem deducit; proprium quoque symbolum Nymphis aquaticis constituitur, ob immunem a putredine aquarum naturam, quibus præsunt, atque earundem vim purgatricem et cooperationem ad generationem. Concurrit enim aqua ad generationem. Atque hanc ob causam in crateribus et amphoris mellificant apes: cum crateres fontium symbolum gerant. Quemadmodum juxta Mithram crater pro fonte ponitur; amphoræ vero vasorum, quibus ex fontibus haurimus.

18. Fontes autem et rivuli Nymphis aquaticis proprii, et præcipue Nymphis animabus, quas proprie apes antiqui vocabant, dulcedinis operatrices. Unde et Sophocles non incongrue de animabus dixit:

Examen errans mortuorum bombilat,
Venitque ad alta.

Quin et Cereris sacerdotes, ut deæ terrenæ sacrorum antistites, melissas sive apes antiqui appellabant, ipsamque Proserpinam mellitam. Lunam quoque generationis præsidem Apem vocabant. Quam et alio nomine Taurum dixerunt. Et exaltatio lunæ est Taurus: bovigenæ autem apes sunt. Et animæ in generationem progressæ hoc quoque nomine vocantur. Et boum fur deus ille qui clanculum generationem audit. Mortis quoque symbolum mel fecerunt. Ideoque libamen mellis diis terrestribus sacrificabant. Fel autem vitæ symbolum erat: sive voluptatis dulcedine animæ vitam emori significarent; per amaritudinem vero eam reviviscere. Unde et diis fel sacrificabant, sive quod mors miseriarum finis, vita autem hæc mortalis molesta et acerba est.

19. Nec tamen promiscue omnes animas in generationem progressas apes vocabant, sed eas quæ ex justitiæ præscripto victuræ, et postquam opera diis grata perpetrassent, rursum ad deum erant reversuræ. Animal enim hoc redire amat, et justitiæ observantissimum est, ac sobrium. Unde et libationes, quæ melle fiunt, νηφάλιοι sive sobriæ vocantur. Nec fabis insident; quas generationis continuæ rectaque serie progredientis symbolum statuebant, quia fabæ ferme solæ inter omnia quæ seruntur, scapo penitus pertuso et perforato sunt, nullis internodiorum obturationibus incisæ et interceptæ. Favi igitur apesque et propria et communia Hydriadum sive aquaticarum Nympharum symbola erant, atque animarum quæ veluti sponsæ ad generationem procedunt.

20. Σπήλαια τοίνυν καὶ ἄντρα τῶν παλαιοτάτων πρὶν καὶ ναοὺς ἐπινοῆσαι θεοῖς ἀφοσιούντων, καὶ ἐν Κρήτῃ μὲν Κουρήτων Διί, ἐν Ἀρκαδίᾳ δὲ Σελήνῃ καὶ Πανὶ Λυκείῳ καὶ ἐν Νάξῳ Διονύσῳ, πανταχοῦ δ' ὅπου τὸν Μίθραν ἔγνωσαν διὰ σπηλαίου τὸν θεὸν ἱλεουμένων, τὸ Ἰθακήσιον σπήλαιον οὐχ ἠρκέσθη δίθυρον εἰπὼν Ὅμηρος, ἀλλὰ καὶ τὰς μέν τινας πρὸς βορρᾶν τετράφθαι θύρας, τὰς δὲ πρὸς νότον θειοτέρας· καὶ καταβατάς γε τὰς βορείους, τὰς δὲ πρὸς νότον οὐδὲ εἰ καταβαταὶ ὑπεσημήνατο, μόνον δὲ ὅτι

Οὐδέ τι κείνῃ
Ἄνδρες ἐσέρχονται· ἀλλ' ἀθανάτων ὁδός ἐστιν

21. Ἕπεται τοίνυν ζητεῖν τὸ βούλημα εἴτε τῶν καθιδρυσαμένων, εἴπερ ἱστορίαν ὁ ποιητὴς ἀπαγγέλλει, ἢ αὐτοῦ γε τὸ αἴνιγμα, εἴπερ αὐτοῦ πλάσμα τὸ διήγημα. Τοῦ δὲ ἄντρου εἰκόνα καὶ σύμβολόν φησι τοῦ κόσμου φέροντος Νουμήνιος καὶ ὁ τούτου ἑταῖρος Κρόνιος δύο εἶναι ἐν οὐρανῷ ἄκρα, ὧν οὔτε νοτιώτερόν ἐστι τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ, οὔτε βορειότερον τοῦ θερινοῦ. Ἔστι δ' ὁ μὲν θερινὸς κατὰ καρκίνον, ὁ δὲ χειμερινὸς κατ' αἰγόκερων. Καὶ προσγειότατος μὲν ὢν ἡμῖν ὁ καρκίνος εὐλόγως τῇ προσγειοτάτῃ σελήνῃ ἀπεδόθη, ἀφανοῦς δ' ἔτι ὄντος τοῦ νοτίου πόλου τῷ μακρὰν ἔτι ἀφεστηκότι καὶ ἀνωτάτῳ τῶν πλανωμένων πάντων ὁ αἰγόκερως ἀπεδόθη [ἤγουν τῷ Κρόνῳ].

22. Καὶ ἔχουσί γε ἐφεξῆς αἱ θέσεις τῶν ζωδίων ἀπὸ μὲν καρκίνου εἰς αἰγόκερων· πρῶτα μὲν λέοντα οἶκον Ἡλίου· εἶτα παρθένον Ἑρμοῦ, ζυγὸν δὲ Ἀφροδίτης, σκορπίον δὲ Ἄρεος, τοξότην Διός, αἰγόκερων Κρόνου· ἀπὸ δ' αἰγόκερω ἔμπαλιν ὑδροχόον Κρόνου, ἰχθύας Διός, Ἄρεος κριόν, ταῦρον Ἀφροδίτης, διδύμους Ἑρμοῦ, καὶ Σελήνης λοιπὸν καρκίνον. Δύο οὖν ταύτας ἔθεντο πύλας καρκίνον καὶ αἰγόκερων οἱ θεολόγοι, Πλάτων δὲ δύο στόμια ἔφη. Τούτων δὲ καρκίνον μὲν εἶναι δι' οὗ κατίασιν αἱ ψυχαί, αἰγόκερων δὲ δι' οὗ ἀνίασιν. Ἀλλὰ καρκίνος μὲν βόρειος καὶ καταβατικός, αἰγόκερως δὲ νότιος καὶ ἀναβατικός. Ἔστι δὲ τὰ μὲν βόρεια ψυχῶν εἰς γένεσιν κατιουσῶν.

23. Καὶ ὀρθῶς τοῦ ἄντρου αἱ πρὸς βορρᾶν πύλαι καταβαταὶ ἀνθρώποις, τὰ δὲ νότια οὐ θεῶν, ἀλλὰ τῶν εἰς θεοὺς ἀνιουσῶν. Διὰ τὴν αὐτὴν δ' αἰτίαν οὐ θεῶν ἔφη ὁδός, ἀλλ' ἀθανάτων, ὃ κοινὸν καὶ ἐπὶ ψυχῶν ἢ οὐσῶν καθ' αὑτὸ ἢ τῇ οὐσίᾳ ἀθανάτων. Τῶν δύο πυλῶν τούτων μεμνῆσθαι καὶ Παρμενίδης ἐν τῷ Φυσικῷ φησὶ Ῥωμαίους τε καὶ Αἰγυπτίους. Ῥωμαίους μὲν γὰρ τὰ Κρόνια ἑορτάζειν ἡλίου κατ' αἰγόκερων γενομένου, ἑορτάζειν δὲ τοὺς δούλους ἐλευθέρων σχήματα περιβάλλοντας καὶ πάντων ἀλλήλοις κοινωνούντων· αἰνιξαμένου τοῦ νομοθέτου ὅτι κατὰ ταύτην τοῦ οὐρανοῦ τὴν πύλην οἱ νῦν ὄντες διὰ τὴν γένεσιν δοῦλοι διὰ τῆς Κρονικῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἀνακειμένου Κρόνῳ οἴκου ἐλευθεροῦνται, ἀναβιωσκόμενοι καὶ εἰς αὐτογένεσιν ἀπεργόμενοι. Καταβατικὴ δὲ αὐτοῖς ἡ ἀπ' αἰγόκερω

20. Cum igitur antiquissimi, etiam priusquam templa excogitarentur, specus et antra diis consecrarint: et in Creta quidem Curetes Jovi: in Arcadia autem Lunæ et Pani Lyceo; et in Naxo Baccho; ubicunque vero Mithram agnoverunt, eidem deo in specubus sacra fecerint: non satis erat Homero, Ithacensi antro gemina ostia attribuisse: sed addit præterea, alterum ostium ad boream fuisse conversum, alterum vero divinius ad austrum: item boreali illo patuisse descensum. Utrum vero australi quoque janua descendi potuerit, non indicat: id solum dicit, quod

Invia prorsus
Est homini: præbetque viam immortalibus unis.

21. Proximum igitur est, ut inquiramus, quid sibi velit hæc narratio; sive ab aliis consecratum dedicatumque antrum vera fide poeta describat, sive occultum quid eo significet, si ipsius merum figmentum sit. Sed cum antrum hoc mundi imaginem symbolumque gerat, Numenius et familiaris ejus Cronius duas aiunt in cœlo extremitates esse: quarum altera nihil remotius ad austrum tropico hiberno, nec septentrionalius quidquam æstivo. Et æstivus quidem est ad signum Cancri; hibernus vero ad Capricornum. Et cum Cancer nobis sit vicinissimus, optima ratione lunæ, quæ terræ proxima est, attribuitur. Cumque polus australis nobis inconspicuus sit, ideo Capricornus maxime dissito et supremo planetarum, Saturno scilicet, tribuitur.

22. Et signa a Cancro ad Capricornum hoc ordine situm suum obtinent. Primum quidem Leo, domus solis: dein Virgo, Mercurii: Libra autem, Veneris: Scorpius, Martis: Sagittarius, Jovis: Capricornus, Saturni. Rursum verso ordine a Capricorno, Aquarius Saturni: Pisces, Jovis: Aries, Martis: Taurus, Veneris: Gemini, Mercurii: denique Cancer lunæ. Duas ergo has portas ponebant Theologi, Cancrum et Capricornum: quæ Plato duo ostia vocat. Ex hisce Cancrum aiunt esse, per quem animæ descendunt; Capricornum vero, per quem rursus ascendunt. At Cancer quidem borealis et descensui aptus; Capricornus autem australis, et ascensui commodus. Partes vero septentrionales propriæ sunt animabus in generationem descendentibus.

23. Et recte quidem portæ antri boream spectantes descensui hominum patere dicuntur. Partes autem australes non deorum, sed ascendentium ad deos. Eam ob causam non dixit deorum viam, sed immortalium: quod animabus quoque commune est, quæ per se sive essentia sua immortales sunt. Harum duarum portarum et Parmenidem libro de rerum natura meminisse aiunt, apud Romanos quoque et Ægyptios eorum memoriam exstare. Romanos enim Saturnalia celebrare sole ad Capricornum accedente: celebrare vero ita, ut servos liberorum habitu induant, et omnia invicem communia habeant. Quo ipso legislator significare voluit, quod juxta hanc cœli portam ii quos nascendi conditio servos fecit, per festum Saturnaliorum et domum Saturno attributam liberantur, ubi reviviscunt et ad generationis fontem redeunt. Retrograda autem ipsis via, quæ a Capricorno incipit.

ὁδός· διὸ ἰανοὺαν εἰπόντες τὴν θύραν καὶ ἰανουάριον μῆνα τὸν θυραῖον προσεῖπον, ἐν ᾧ ἥλιος ἀπ' αἰγόκερω πρὸς ἑῴαν ἐπάνεισιν ἐπιστρέψας εἰς τὰ βόρεια.

24. Αἰγυπτίοις δὲ ἀρχὴ ἔτους οὐχ ὑδροχόος ὡς Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καρκίνος· πρὸς γὰρ τῷ καρκίνῳ ἡ Σῶθις, ἣν κυνὸς ἀστέρα Ἕλληνές φασι. Νουμηνία δ' αὐτοῖς ἡ Σώθεως ἀνατολή, γενέσεως κατάρχουσα τῆς εἰς τὸν κόσμον. Οὔτ' οὖν ἀνατολῇ καὶ δύσει τὰς θύρας ἀνέθηκεν οὔτε ταῖς ἰσημερίαις, οἷον κριῷ καὶ ζυγῷ, ἀλλὰ νότῳ καὶ βορρᾷ καὶ ταῖς κατὰ νότον νοτιωτάταις πύλαις καὶ ταῖς κατὰ βορρᾶν βορειοτάταις, ὅτι ψυχαῖς καθιέρωτο τὸ ἄντρον καὶ νύμφαις Ὑδριάσι, ψυχαῖς δὲ γενέσεως καὶ ἀπογενέσεως οἰκεῖοι οἱ τόποι. Τῷ μὲν οὖν Μίθρᾳ οἰκείαν καθέδραν τὴν κατὰ τὰς ἰσημερίας ὑπέταξαν· διὸ κριοῦ μὲν φέρει Ἀρηΐου ζῳδίου τὴν μάχαιραν, ἐποχεῖται δὲ ταύρῳ Ἀφροδίτης, ὡς καὶ ὁ ταῦρος δημιουργὸς ὢν ὁ Μίθρας καὶ γενέσεως δεσπότης· κατὰ τὸν ἰσημερινὸν δὲ τέτακται κύκλον ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχων τὰ βόρεια, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὰ νότια· τεταγμένου αὐτῷ κατὰ μὲν τὸν νότον τοῦ κατ' αὐτὸν ἡμισφαιρίου διὰ τὸ εἶναι θερμόν, κατὰ δὲ τὸν βορρᾶν τοῦ κατ' ἐκεῖνον διὰ τὸ ψυχρὸν τοῦ ἀνέμου.

25. Ψυχαῖς δ' εἰς γένεσιν ἰούσαις καὶ ἀπὸ γενέσεως χωριζομέναις εἰκότως ἔταξαν ἀνέμους διὰ τὸ ἐφέλκεσθαι καὶ αὐτὰς πνεῦμα, ὥς τινες ᾠήθησαν, καὶ τὴν οὐσίαν ἔχειν τοιαύτην. Ἀλλὰ βορρᾶς μὲν οἰκεῖος εἰς γένεσιν ἰούσαις· διὸ καὶ τοὺς θνήσκειν μέλλοντας ἡ βορέαο πνοιὴ ζωγρεῖ ἐπιπνείουσα κακῶς κεκαφηότας θυμόν· ἡ δὲ τοῦ νότου διαλύει. Ἡ μὲν γὰρ πήγνυσι ψυχροτέρα οὖσα καὶ ἐν τῷ ψυχρῷ τῆς χθονίου γενέσεως διακρατεῖ, ἡ δὲ διαλύει θερμοτέρα οὖσα καὶ πρὸς τὸ θερμὸν τοῦ θείου ἀναπέμπουσα. Βορειοτέρας δ' οὔσης τῆς ἡμετέρας οἰκουμένης, ἀνάγκη τὰς τῇδε κυομένας βορρᾷ ἀνέμῳ ὁμιλεῖν, καὶ τὰς ἐντεῦθεν ἀπαλλαττομένας νότῳ· αὕτη δὲ καὶ ἡ αἰτία τοῦ τὸν μὲν βορρᾶν ἀρχόμενον μέγαν εἶναι, τὸν δὲ νότον λήγοντα. Ὁ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐπίκειται τοῖς ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκοῦσιν, ὁ δὲ μακρὰν ἀφέστηκε· χρονιωτέρα δ' ἡ ἐκ τῶν ἄποθεν ἐπιρροή· καὶ ὅταν ἀθροισθῇ, τότε πληθύνει.

26. Εἰς γένεσιν δ' ἀπὸ βορείου πύλης τῶν ψυχῶν ἐρχομένων, ἐρωτικὸν διὰ τοῦτο ὑπεστήσαντο τὸν ἄνεμον. Καὶ γὰρ

> Ἵππῳ εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτῃ·
> Αἱ δ' ὑποκυσσάμεναι ἔτεκον δυοκαίδεκα πώλους.

Καὶ τὴν Ὠρείθυιαν αὐτὸν ἁρπάσαι φασίν, ἐτέκνωσέ τε Ζήτην καὶ Κάλαϊν. Τὸν δὲ νότον θεοῖς νέμοντες ἱσταμένης τῆς μεσημβρίας ἐν τοῖς ναοῖς τῶν θεῶν τὰ παραπετάσματα ἕλκουσι, τὸ Ὁμηρικὸν δὴ τοῦτο φυλάσσοντες παράγγελμα, ὡς κατὰ τὴν εἰς νότον ἔγκλισιν τοῦ θεοῦ οὐ θέμις ἀνθρώποις εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερά, ἀλλ' ἀθανάτων ὁδός ἐστιν.

27. Ἱστᾶσιν οὖν τὸ σύμβολον τῆς μεσημβρίας καὶ τοῦ νότου ἐπὶ τῇ θύρᾳ μεσημβριάζοντος τοῦ θεοῦ. Οὔκουν οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων θυρῶν ἐφ' ὁποιασοῦν ὥρας ἐξῆν λα-

Idcirco cum *januam* vocent *ostium*, mensem quoque *Januarium* quasi *ostiarum* appellarunt, quo sol a Capricorno versus orientis plagam revertitur, cursum ad septentrionales partes dirigens.

24. Ægyptiis vero principium anni non Aquarius, ut apud Romanos, sed Cancer. Nam prope Cancrum est Sothis stella, quam Græci Canem vocant. Novilunium autem ipsis exortus Sothis, quod generationis principium in mundo sit. Quapropter non orienti et occasui, nec æquinoctiis portas attribuerunt, Arieti scilicet et Libræ; sed austro et boreæ, portisque versus austrum maxime australibus, et versus boream maxime borealibus : quia antrum hoc animabus et Nymphis aquaticis sacrum erat. Animabus vero nascendis et denascendis loca illa maxime propria. Quocirca Mithræ peculiarem sedem juxta æquinoctia attribuerunt. Ideo Arietis, Martii signi, gladium gestat; vehiturque Tauro, signo Veneris : nam Mithras æque ut Taurus auctor productorque rerum est et generationis dominus. Positus autem est juxta æquinoctialem circulum, habens a dextris partes septentrionales, a sinistris australes : adjuncto ipsi australi hemisphærio : a parte austri, eo quod calidum sit; versus boream vero boreali, ob venti ejus frigiditatem.

25. Ceterum animabus in generationem progredientibus et a generatione redeuntibus non sine ratione ventos adjungebant : eo quod et ipsæ ex quorundam sententia spiritum attrahant, et substantiam spiritualem obtineant. Sed boreas quidem proprius iis quæ in generationem progrediuntur : ideoque moribundos boreæ aura afflans refocillat, ægre animam trahentes; contra austri flatus dissolvit. Illius enim aura congelat constringitque eo quod frigidior sit, et in terrenæ generationis frigiditate dominetur : hujus vero dissolvit, quia calidior est, et ad divinum calorem remittit. Sed cum terra quæ a nobis habitatur magis ad boream vergat, animas hic nascentes boreæ venti consuetudine uti oportet; austri autem eas quæ hinc discedunt. Eadem quoque causa est cur boreas primo impetu vehemens sit : auster vero sub ipsum finem. Ille enim recta incumbit habitantibus sub septentrione : at hic longius distat; tardior vero ex longinquo afflatus : qui ubi coacervatur, tum demum augescit.

26. Præterea cum animæ a porta boreæ generationem ingrediantur, ideo amatorium hunc ventum finxerunt. Hinc apud Poetam :

> Assimilatus equo se miscuit hisce jubato :
> Ast illæ gravidæ bis sex pullos genuerunt.

Et Orithyiam eum rapuisse ferunt : ex qua Zeten Calainque progenuit. Austrum vero diis attribuentes, mero meridie in templis deorum cortinas reducunt. Scilicet Homericum illud præceptum servantes, sole versus austrum inclinante nefas esse hominibus deorum templa ingredi :

sed iter patet immortalibus unis.

27. Austrum igitur meridiei symbolum statuunt : cum deus meridiano tempore ostio immineat. Ideoque nec ad alias fores quocunque demum tempore loqui fas erat : quasi

λεῖν, ὡς ἱερᾶς οὔσης θύρας, καὶ διὰ τοῦτο οἱ Πυθαγόρειοι καὶ οἱ παρ' Αἰγυπτίοις σοφοὶ μὴ λαλεῖν ἀπηγόρευον διερχομένους ἢ πύλας ἢ θύρας σεβόμενοι ὑπὸ σιωπῆς θεὸν ἀρχὴν τῶν ὅλων ἔχοντα. Οἶδε δὲ καὶ Ὅμηρος ἱερὰς τὰς θύρας, ὡς δηλοῖ παρ' αὐτῷ ὁ σείων Οἰνεὺς ἀνθ' ἱκετηρίας τὴν θύραν,

Σείων κολλητὰς σανίδας, γουνούμενος υἱόν.

Οἶδε δὲ καὶ πύλας οὐρανοῦ, ἃς αἱ Ὧραι ἐπιστεύθησαν, ἀρχὰς ἐχούσας τῶν νεφουμένων τόπων, ὧν αἱ ἀνοίξεις καὶ τὰ κλεῖθρα διὰ νεφῶν·

Ἠμὲν ἀνακλῖναι πυκινὸν νέφος, ἠδ' ἐπιθεῖναι.

Καὶ διὰ τοῦτο μυκώμεναι, ὅτι καὶ αἱ βρονταὶ διὰ τῶν νεφῶν·

Αὐτόμαται δὲ πύλαι μύκον οὐρανοῦ, ἃς ἔχον Ὧραι.

28. Λέγει δέ που καὶ ἡλίου πύλας, σημαίνων καρκίνον τε καὶ αἰγόκερων· ἄχρι γὰρ τούτων πρόεισιν, ἀπὸ βορείου ἀνέμου εἰς τὰ νότια κατιὼν κἀκεῖθεν ἐπανιὼν εἰς τὰ βόρεια. Αἰγόκερως δὲ καὶ καρκίνος περὶ τὸν γαλαξίαν τὰ πέρατα αὐτοῦ εἰληχότες· καρκίνος μὲν τὰ βόρεια, αἰγόκερως δὲ τὰ νότια· δῆμος δὲ ὀνείρων κατὰ Πυθαγόραν αἱ ψυχαί, ἃς συνάγεσθαί φησιν εἰς τὸν γαλαξίαν τὸν οὕτω προσαγορευόμενον ἀπὸ τῶν γάλακτι τρεφομένων, ὅταν εἰς γένεσιν πέσωσιν· διὸ καὶ σπένδειν αὐταῖς τοὺς ψυχαγωγοὺς μέλι κεκραμένον γάλακτι ὡς ἂν δι' ἡδονῆς εἰς γένεσιν μεμελετηκυίαις ἔρχεσθαι· αἷς συγκυεῖσθαι τὸ γάλα πέφυκεν. Ἔτι τὰ μὲν νότια μικροφυῆ ποιεῖ τὰ σώματα· τὸ γὰρ θερμὸν ἰσχναίνειν αὐτὰ μάλιστα εἴωθεν, ἐν αὐτῷ δὲ τούτῳ καὶ κατασμικρύνειν καὶ ξηραίνειν· ἔτι δ' ἐν τοῖς βορείοις πάντα μεγάλα τὰ σώματα. Δηλοῦσι δὲ Κελτοί, Θρᾷκες, Σκύθαι, ἥ τε γῆ κάθυγρος αὐτῶν οὖσα καὶ νομὰς πλείστας φέρουσα. Ἐπεὶ καὶ αὐτό γε τοὔνομα ἀπὸ τῆς βορᾶς· βορὰ δὲ ὄνομα τροφῆς. Καὶ ὁ ἐκ γῆς οὖν πνέων τροφοῦ, ἅτε τρόφιμος ὤν, βορρᾶς κέκληται.

29. Κατὰ ταῦτα τοίνυν τῷ μὲν θνητῷ καὶ γενέσει ὑποπτώτῳ φύλῳ τὰ βόρεια οἰκεῖα, τῷ δὲ θειοτέρῳ τὰ νότια, ὡς θεοῖς μὲν τὰ ἀνατολικά, δαίμοσι δὲ τὰ δυτικά. Ἀρξαμένης γὰρ τῆς φύσεως ἀπὸ ἑτερότητος, πανταχοῦ τὸ δίθυρον αὐτῆς πεποίηνται σύμβολον. Ἡ γὰρ διὰ νοητοῦ ἡ πορεία ἢ δι' αἰσθητοῦ· καὶ τοῦ αἰσθητοῦ ἢ διὰ τῆς ἀπλανοῦς ἢ διὰ τῆς τῶν πεπλανημένων, καὶ πάλιν ἢ διὰ τῆς ἀθανάτου ἢ διὰ τῆς θνητῆς πορείας. Καὶ κέντρον τὸ μὲν ὑπὲρ γῆν, τὸ δ' ὑπόγειον· καὶ τὸ μὲν ἀνατολικόν, τὸ δὲ δυτικόν· καὶ τὰ μὲν ἀριστερά, τὰ δὲ δεξιά· νύξ τε καὶ ἡμέρα· καὶ διὰ τοῦτο παλίντονος ἡ ἁρμονία καὶ τοξεύει διὰ τῶν ἐναντίων. Δύο δὲ στόμια Πλάτων φησί, δι' οὗ μὲν ἀναβαινόντων εἰς οὐρανόν, δι' οὗ δὲ κατιόντων εἰς γῆν, καὶ τῶν θεολόγων πύλας ψυχῶν ἥλιον τιθέντων καὶ σελήνην· καὶ διὰ μὲν ἡλίου ἀνιέναι, διὰ δὲ σελήνης κατιέναι· καὶ δύο πίθοι παρ' Ὁμήρῳ,

Δώρων, οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων·

sacræ sint fores. Atque eam ob causam Pythagorei et Ægyptiorum sapientes prohibebant, ne quis fores vel portas transiens loqueretur : Deum universi principium silentio venerantes. Ceterum nec Homerus ignoravit portas sacras esse : quod Œneus apud ipsum supplicationis loco portam pulsans ostendit :

Asseribusque fores compactas concutit orans
Gnatum.

Quin et Cœli portas Horis commissas novit, locis nebulosis principia sua habentes; quæ et aperiuntur et occluduntur per nubes :

Sive aperire velint densam, seu claudere nubem.

Quæ et remugire dicuntur, quia tonitrua per nubes eduntur :

Sponte sua crepuere fores cœli, quibus Horæ
Præsunt.

28. Idem et Solis portas alibi commemorat, Cancrum et Capricornum significans. Hisce enim spatiis sol a septentrione ad austrum descendens, et inde rursum ad partes boreales ascendens includitur. At Capricornus et Cancer prope lacteum circulum sunt, cujus extremitates occupant : Cancer quidem septentrionales; Capricornus vero australes. Ceterum secundum Pythagoram animæ sunt turba illa somniorum, quam in lacteum circulum congregari asserit : cui id nomen ab animabus, quæ in generationem delapsæ lacte nutriuntur. Et hanc ob causam illos qui animas evocant lac mulsum in libationibus adhibere : quippe quæ dulcedinis illicio in generationem venire avent; cum quibus lac una gigni solet. Præterea regiones australes corpora exigua producunt. Calor enim maxime ea attenuare atque hoc ipso imminuere et exsiccare solet. At contra in borealibus plagis omnia corpora magna proveniunt. Exemplo sunt Celtæ, Thraces et Scythæ : et regio ipsorum humida est, et pascuis abundat. Cum ipsum quoque Boreæ nomen veniat a vorando : quæ vox ad nutritionem spectat. Inde et ventus a terra nutrimentis affluente spirans, utpote nutritivus, Boreas quasi vorans fuit dictus.

29. Hasce ergo ob causas mortalitati et nascendi legibus obnoxio generi proprie boreales partes conveniunt; immortali vero australes. Siculi diis orientales, dæmonibus vero occiduæ tribuuntur. Cum enim natura a diversitate cœperit, quicquid ubique bipatente aditu est, symbolum ejus constituerunt. Progressus enim vel per intelligibile vel per sensibile. Et si per sensibile, aut per orbem fixum, aut per orbes planetarum. Rursumque vel per immortalem, vel per mortalem viam. Et alter quidem mundi cardo supra terram, alter subterraneus : item alius orientalis, alius occidentalis. Et aliæ mundi partes sinistræ sunt, aliæ dextræ. Tum nox et dies, idcirco universi harmonia ex contrariorum concentu constat, et contrariis sibi invicem opposita est. Plato etiam duo ostia sive fauces commemorat, quarum altera patet ascendentibus in cœlum, altera descendentibus in terram. Sic et Theologi solem ac lunam animarum portas statuunt : quas per solem ascendere, et descendere per lunam volunt. Apud Homerum quoque duo sunt dolia :

Quorum hoc largitur mala, sed bona continet illud.

(30) πίθου νενομισμένης καὶ παρὰ Πλάτωνι ἐν Γοργίᾳ τῆς ψυχῆς· καὶ τῆς μὲν οὔσης καλοεργέτιδος, τῆς δὲ κακοεργέτιδος· καὶ τῆς μὲν λογικῆς, τῆς δ' ἀλόγου· πίθοι δέ, ὅτι χωρήματά εἰσιν αἱ ψυχαὶ ἐνεργειῶν τε καὶ ἕξεων ποιῶν. Καὶ παρ' Ἡσιόδῳ ὁ μέν τις νοεῖται πίθος δεδεμένος, ὁ δέ, ὃν λύει ἡ ἡδονὴ καὶ εἰς πάντα διασκεδάννυσι, μόνης ἐλπίδος μενούσης. Ἐν οἷς γὰρ ἡ φαύλη ψυχὴ σκιδναμένη περὶ ὕλην τάξεως διαμαρτάνει, ἐν τούτοις ἅπασι ταῖς ἀγαθαῖς ἐλπίσιν ἑαυτὴν βουκολεῖν εἴωθε.

31. Πανταχοῦ τοίνυν τοῦ διθύρου φύσεως ὄντος συμβόλου, εἰκότως καὶ τὸ ἄντρον οὐ μονόθυρον, ἀλλὰ δύο ἔχον θύρας ὡσαύτως τοῖς πράγμασιν ἐξηλλαγμένας, καὶ τὰς μὲν θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀγαθοῖς προσηκούσας, τὰς δὲ τοῖς θνητοῖς καὶ φαυλοτέροις. Ἀφ' ὧν καὶ Πλάτων ὁρμώμενος οἶδε καὶ αὐτὸς κρατῆρας, καὶ ἀντὶ τῶν ἀμφιφορέων λαμβάνει πίθους καὶ δύο στόμια, ὡς ἔφαμεν, τῶν δύο πυλῶν, καὶ τοῦ Συρίου Φερεκύδου μυχοὺς καὶ βόθρους καὶ ἄντρα καὶ θύρας καὶ πύλας λέγοντος καὶ διὰ τούτων αἰνιττομένου τὰς τῶν ψυχῶν γενέσεις καὶ ἀπογενέσεις. Ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ τῶν παλαιῶν φιλοσόφων τε καὶ θεολόγων ἐπεισάγοντες τὸν λόγον μηκύνωμεν, τὴν πᾶσαν βούλησιν καὶ διὰ τούτων παραδεδειχέναι ἡγούμεθα τοῦ διηγήματος.

32. Λείπεται δὴ παραστῆσαι τὸ τῆς πεφυτευμένης ἐλαίας σύμβολον ὅ τι ποτὲ μηνύει. Καίτοι αὕτη καὶ περιττότερόν τι παρίστησιν, οὐχ ἁπλῶς παραπεφυτεῦσθαι εἰρημένη, ἀλλ' ἐπὶ κρατός·

> Αὐτὰρ ἐπὶ κρατὸς λιμένος τανύφυλλος ἐλαίη·
> Ἀγχόθι δ' αὐτῆς ἄντρον.

Ἔστι δ' οὐχ, ὡς ἄν τις νομίσειεν, ἀπὸ τύχης τινὸς οὕτω βλαστήσασα, ἀλλ' αὐτὴ συνέχουσα τοῦ ἄντρου τὸ αἴνιγμα. Ἐπεὶ γὰρ ὁ κόσμος οὐκ εἰκῇ οὐδ' ὡς ἔτυχε γέγονεν, ἀλλ' ἔστι φρονήσεως θεοῦ καὶ νοερᾶς φύσεως ἀποτέλεσμα, παραπεφύτευται τῇ εἰκόνι τοῦ κόσμου τῷ ἄντρῳ σύμβολον φρονήσεως θεοῦ ἡ ἐλαία. Ἀθηνᾶς μὲν γὰρ τὸ φυτόν, φρόνησις δὲ ἡ Ἀθηνᾶ. Κρατογενοῦς δ' οὔσης τῆς θεοῦ, οἰκεῖον τόπον ὁ θεολόγος ἐξεῦρεν ἐπὶ κρατὸς τοῦ λιμένος αὐτὴν καθιερώσας· σημαίνων δι' αὐτῆς ὡς οὐκ ἐξ αὐτοματισμοῦ τὸ ὅλον τοῦτο καὶ τύχης ἀλόγου ἔργον γέγονεν, ἀλλ' ὅτι φύσεως νοερᾶς καὶ σοφίας ἀποτέλεσμα χωριστῆς μὲν οὔσης ἀπ' αὐτοῦ, πλησίον δὲ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ σύμπαντος λιμένος ἱδρυμένης.

33. Ἀειθαλὴς δὲ οὖσα ἡ ἐλαία φέρει τι ἰδίωμα οἰκειότατον ταῖς ἐν τῷ κόσμῳ τροπαῖς τῶν ψυχῶν, αἷς τὸ ἄντρον καθιέρωται. Διὰ μὲν γὰρ τοῦ θέρους τὰ λευκὰ τῶν φύλλων ἀνανεύει, διὰ δὲ τοῦ χειμῶνος μεταστρέφει τὰ λευκότερα· ὅθεν καὶ ἐν ταῖς λιτανείαις καὶ ἱκετηρίαις τὰς τῆς ἐλαίας θαλείας προτείνουσιν, εἰς τὸ λευκὸν αὐτοῖς τὸ σκοτεινὸν τῶν κινδύνων μεταβάλλειν ὀττευόμενοι. Φύσει μὲν οὖν ἀειθαλεῖ ἡ ἐλαία συνέχεται ἀρωγὸν πόνων καρπὸν φέρουσα, ἀνάκειται δὲ τῇ Ἀθηνᾷ

(30) Sed et apud Platonem in Gorgia per dolium anima intelligitur. Quarum alia benefica, alia maligna: alia rationalis, alia vero rationis est expers. Dolia autem (vocantur animæ) quia certarum facultatum et habituum capaces sunt (et quasi fundi). Apud Hesiodum quoque aliud dolium clausum videmus, alterum quod voluptas reserat et per omnia diffundit, sola spe remanente. In queiscunque enim mala et corrupta anima circa materiem effusa ordinem suum deserit, in illis omnibus bona spe se ipsam pascere solet.

31. Cum ergo omne bipatens seu bipartitum naturæ symbolum gerat, recte quoque antrum hoc, non unum sed duo ostia habet, reipsa inter se diversa: quorum alterum diis bonisque, alterum vero mortalibus et deterioribus convenit: quæ Platoni quoque ansam præbuere ut et ipse crateres statueret, et amphorarum loco dolia poneret, et duo ostia, ut diximus, loco duarum portarum. Cum et Pherecydes Syrius recessus et scrobes, item antra, januas portasque commemoret, quibus animarum generationes atque decessus significat. Sed ne antiquorum Philosophorum ac Theologorum sententiis adducendis orationem nimium extendamus, universam hujus narrationis mentem satis superque hactenus a nobis explicatam arbitramur.

32. Reliquum est ut quid olivæ adnascentis symbolum sibi velit porro exponamus. Egregium enim aliquid significare videtur: cum non simpliciter adnasci, sed ad caput seu verticem nasci dicatur:

> Stat ramis diffusa in portus vertice oliva:
> Quam propter jucundum antrum.

Ea autem non fortuito, ut quis forte existimaverit, ita enascitur: sed occultam antri significationem complectitur. Cum enim mundus non temere et casu exstiterit, sed sapientiæ Dei et intellectualis naturæ sit opificium; antro, quod mundi imaginem gerit, oliva apponitur, sapientiæ divinæ symbolum. Nam Minervæ planta est: Minerva autem sapientia. Quæ cum ex dei vertice nata sit: proprium ei locum Theologus reperit, dum in ipso portus vertice consecrat. Significans ea ipsa, universum hoc non motus temerarii, nec fortuiti casus opus esse, sed naturæ intellectualis et sapientiæ absolutissimum artificium, quæ ab ipso quidem opere separata, prope tamen in totius portus capite sita est.

33. Verum cum semper vireat oliva, proprietatem quandam animarum in hoc mundo conversionibus convenientissimam sustinet: quibus animabus antrum hoc sacrum esse diximus. Nam æstate albicantia folia sursum prominent: hieme vero candidiora invertuntur. Unde et in precibus supplicationibusque ramos olivæ prætendunt, ominantes periculorum tenebras in candidam lucem sibi permutatum iri. Quocirca oliva natura semper virente constat, fructum laboris operæque pretium proferens.

καὶ τοῖς ἀθληταῖς ἐξ αὐτῆς δίδοται νικήσασι στέφανος καὶ ἀπ' αὐτῆς ἱκετηρία τοῖς δεομένοις. Διοικεῖται δὲ καὶ ὁ κόσμος ὑπὸ νοερᾶς φύσεως φρονήσει ἀϊδίῳ καὶ ἀειθαλεῖ ἀγόμενος, ἀφ' ἧς καὶ τὰ νικητήρια τοῖς ἀθληταῖς τοῦ βίου δίδοται καὶ τῶν πολλῶν πόνων τὸ ἄκος, καὶ ὁ τοὺς ἐλεεινοὺς ἀνακτώμενος καὶ ἱκέτας ὁ συνέχων τὸν κόσμον δημιουργός.

34. Εἰς τοῦτο τοίνυν φησὶν Ὅμηρος δεῖν τὸ ἄντρον ἀποθέσθαι πᾶν τὸ ἔξωθεν κτῆμα, γυμνωθέντα δὲ καὶ προσαίτου σχῆμα περιθέμενον καὶ κόψαντα τὸ σῶμα καὶ πᾶν περίττωμα ἀποβαλόντα καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀποστραφέντα βουλεύεσθαι μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς, καθεζόμενον σὺν αὐτῇ ὑπὸ πυθμένα ἐλαίας, ὅπως τὰ ἐπίβουλα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πάθη πάντα περικόψῃ. Οὐ γὰρ ἄπο σκοποῦ οἶμαι καὶ τοῖς περὶ Νουμήνιον ἐδόκει Ὀδυσσεὺς εἰκόνα φέρειν Ὁμήρῳ κατὰ τὴν Ὀδύσσειαν τοῦ διὰ τῆς ἐφεξῆς γενέσεως διερχομένου καὶ οὕτως ἀποκαθισταμένου εἰς τοὺς ἔξω παντὸς κλύδωνος καὶ θαλάσσης ἀπείρους,

> Εἰσόκε τοὺς ἀφίκηαι, οἳ οὐκ ἴσασι θάλασσαν
> Ἀνέρες, οὐδέ θ' ἅλεσσι μεμιγμένον εἶδαρ ἔδουσιν.

Πόντος δὲ καὶ θάλασσα καὶ κλύδων καὶ παρὰ Πλάτωνι ἡ ὑλικὴ σύστασις.

35. Διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ τοῦ Φόρκυνος ἐπωνόμασεν τὸν λιμένα·

> Φόρκυνος δέ τίς ἐστι λιμήν, ἁλίοιο γέροντος,

οὗ δὴ καὶ θυγατέρα ἐν ἀρχῇ τῆς Ὀδυσσείας τὴν Θόωσαν ἐγενεαλόγησεν, ἀφ' ἧς ὁ Κύκλωψ, ὃν ὀφθαλμοῦ Ὀδυσσεὺς ἀλάωσεν, ἵνα καὶ ἄχρι τῆς πατρίδος ὑπῇ τι τῶν ἁμαρτημάτων μνημόσυνον. Ἔνθεν αὐτῷ καὶ ἡ ὑπὸ τὴν ἐλαίαν καθέδρα οἰκεία, ὡς ἱκέτῃ τοῦ θεοῦ καὶ ὑπὸ τὴν ἱκετηρίαν ἀπομειλισσομένῳ τὸν γενέθλιον δαίμονα. Οὐ γὰρ ἦν ἁπλῶς τῆς αἰσθητικῆς ταύτης ἀπαλλαγῆναι ζωῆς τυφλώσαντα αὐτὴν καὶ καταργῆσαι συντόμως σπουδάσαντα, ἀλλ' εἵπετο τῷ ταῦτα τολμήσαντι μῆνις ἁλίων καὶ ὑλικῶν θεῶν, οὓς χρὴ πρότερον ἀπομειλίξασθαι θυσίαις τε καὶ πτωχῶν πόνοις καὶ καρτερίαις, ποτὲ μὲν διαμαχόμενον τοῖς πάθεσι, ποτὲ δὲ γοητεύοντα καὶ ἀπατῶντα καὶ παντοίως πρὸς αὐτὰ μεταβαλλόμενον, ἵνα γυμνωθεὶς τῶν ῥακέων καθέλῃ πάντα καὶ οὐδ' οὕτως ἀπαλλαγῇ τῶν πόνων, ἀλλ' ὅταν παντελῶς ἔξαλος γένηται καὶ ἄπειρος θαλασσίων καὶ ἐνύλων ἔργων, ὡς πτύον ἡγεῖσθαι εἶναι τὴν κώπην διὰ τὴν τῶν ἐναλίων ὀργάνων καὶ ἔργων παντελῆ ἀπειρίαν.

36. Οὐ δεῖ δὲ τὰς τοιαύτας ἐξηγήσεις βεβιασμένας ἡγεῖσθαι καὶ εὑρεσιλογούντων πιθανότητας, λογιζομένους δὲ τὴν παλαιὰν σοφίαν καὶ τὴν Ὁμήρου ὅση τις φρόνησις γέγονε καὶ πάσης ἀρετῆς ἀκρίβειαν μὴ ἀπογινώσκειν, ὡς ἐν μύθου πλάσματι εἰκόνας τῶν θειοτέρων ᾐνίσσετο. Οὐ γὰρ ἐνῆν ἐπιτυχῆ πλάσσειν ὅλην ὑπόθεσιν, μὴ ἀπό τινων ἀληθῶν μεταποιοῦντα τὸ πλάσμα. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου εἰς ὅλην πραγματείαν ὑπερκείσθω τὸ σύγγραμμα, περὶ δὲ τοῦ ὑποκειμένου ἄντρου πέρας ἔχει τὰ τῆς ἑρμηνείας ἐνταῦθα.

Eademque Minervæ attribuitur: et athletis victoribus corona ex ea datur. Et ramus supplex ex eadem præbetur oraturis. Ita mundus quoque ab intellectuali natura regitur, et æterna ac semper virente agitur sapientia, quæ in hujus vitæ stadia certantibus victoriæ præmium et multorum laborum solamen tribuit: et ipse rerum opifex, qui mundum hunc continet, miseros supplicesque refocillat.

34. In hoc ergo antro, inquit Homerus, deponenda est omnis peregrina sarcina. Hic denudatum ac supplicantis habitu indutum, afflicto corpore, omnibusque superfluis abjectis, sensus etiam ipsos aversantem, ad oleæ radicem considere, et consilia cum Minerva conferre oportet: quomodo omnia quæ animæ insidiantur resecet ac circumcidat. Neque enim sine ratione, mea quidem sententia, existimavit Numenius, Ulyssem in Odyssea Homeri imaginem gerere ejus qui generationem ordine transit: atque ita demum ad illos qui omnem procellam marisque æstum ignorant defertur,

> Donec ad hos veniat, qui nec maris æquora norunt
> Dissita, nec victum sale permiscere marino.

Ceterum et apud Platonem materiæ congeries, pontus, mare ac procellarum æstus appellatur.

35. Atque hinc Poetam Phorcynis portum appellasse arbitror:

> Numinis æquorei Phorcynis nomine portus.

Quin et filiam ejus Thoosam sub principium Odysseæ commemoravit: ex qua Cyclops natus est, quem Ulysses orbavit oculo. Scilicet ut aliquid adesset, quod in patriam usque peccatorum memoriam ei refricaret. Unde et consessus sub oliva recte illi convenit: quippe qui deo supplicat, et genialem dæmonem supplice ramo placat. Neque enim recta a sensibili hac vita discedere licebat ei, qui illam excæcarat, et una opera abolere studuerat; sed talia ausum marinorum et materialium deorum ira prosequebatur: qui sacrificiis laboribusque et tolerantia prius placandi erant, interdum quidem passionibus repugnando; interdum præstigiis dolisque adhibitis, quibus in varias formas se transmutet, ut centonibus laceris exutus omnia detrahat. Ac ne ita quidem ab ærumnis liberabitur: sed tum demum ubi mare omnino evaserit et virus adhuc vidensque maritimorum et materialium operum experientiam adeo perdiderit, ut ob extremam instrumentorum operumque maritimorum ignorantiam remum ventilabrum esse existimet.

36. Neque existimandum est hujusmodi interpretationes esse coactas et meras solertium hominum conjecturas. Verum ubi animo priscam sapientiam recogitamus et quanta Homeri prudentia fuerit atque in omni virtutum genere excellentia, non negandum, ipsum sub fabulæ figmento rerum divinarum imagines occulte significasse. Neque enim totum hoc argumentum confingi potuisset, nisi figmentum quædam ex rei veritate traheret. Sed hisce ad integri operis tractationem rejectis, propositi antri explicationi finem tandem imponimus.

PHILONIS BYZANTII

LIBELLUS

DE SEPTEM ORBIS SPECTACULIS.

ΦΙΛΩΝΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΕΠΤΑ ΘΕΑΜΑΤΩΝ.

Τῶν ἑπτὰ θεαμάτων ἕκαστον φήμη μὲν γινώσκεται πᾶσιν, ὄψει δὲ σπανίοις ὁρᾶται. Δεῖ γὰρ εἰς Πέρσας ἀποδημῆσαι καὶ διαπλεῦσαι τὸν Εὐφράτην καὶ τὴν Αἴγυπτον ἐπελθεῖν καὶ τοῖς Ἠλείοις τῆς Ἑλλάδος ἐνεπιδημῆσαι καὶ τῆς Καρίας εἰς Ἁλικαρνασσὸν ἐλθεῖν καὶ Ῥόδῳ προσπλεῦσαι καὶ τῆς Ἰωνίας τὴν Ἔφεσον θεάσασθαι· πλανηθέντα δὲ τὸν κόσμον καὶ τῷ κόπῳ τῆς ἀποδημίας ἐκλυθέντα τότε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν, ὅτε καὶ τοῖς ἔτεσι τοῦ ζῆν ὁ βίος παρῴχηκεν. (2) Διὰ τοῦτο θαυμαστὸν παιδεία καὶ μεγαλόδωρον, ὅτι τῆς ὁδοιπορίας ἀπολύσασα τὸν ἄνθρωπον οἴκοι τὰ καλὰ δείκνυσιν, ὄμματα τῇ ψυχῇ προσδιδοῦσα. Καὶ τὸ παράδοξον· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοὺς τόπους ἐλθὼν ἅπαξ εἶδεν καὶ παρελθὼν ἐπιλέλησται· τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῶν ἔργων λανθάνει καὶ περὶ τὰ κατὰ μέρος φεύγουσιν αἱ μνῆμαι· ὁ δὲ λόγῳ τὸ θαυμαζόμενον ἱστορήσας καὶ τὰς ἐξεργασίας τῆς ἐνεργείας, ὅλον ἐγκατοπτρισάμενος τὸ τῆς τέχνης ἔργον ἀνεξαλείπτους φυλάσσει τοὺς ἐφ' ἑκάστου τῶν εἰδώλων τύπους· τῇ ψυχῇ γὰρ ἑώρακεν τὰ παράδοξα. (3) Ὃ δὲ λέγω φανήσεται πιστόν, ἐὰν τῶν ἑπτὰ θεαμάτων ἕκαστον ἐναργῶς ὁ λόγος ἐφοδεύσας πείσῃ τὸν ἀκροατὴν ἐπινεῦσαι τὴν τῆς θεωρίας κομισάμενον δόξαν. Καὶ γὰρ δὴ μόνα ταῦτα τῇ κοινῇ τῶν ἐπαίνων προσηγορίᾳ καλεῖται βλεπόμενα μὲν ὁμοίως, θαυμαζόμενα δ' ἀνομοίως. Τὸ γὰρ καλὸν ἡλίῳ παραπλησίως οὐκ ἐᾷ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν, ὅταν αὐτὸς διαλάμψῃ.

I.

Ὁ καλούμενος Κῆπος Κρεμαστὸς ὑπέργειον ἔχων τὴν φυτείαν ἐν ἀέρι γεωργεῖται, τοῖς ῥιζώμασι τῶν δένδρων ὑπεράνωθεν ὠροφωκὼς τὴν ἄρουραν. Λίθινοι μὲν γὰρ κίονες ὑφεστήκασιν καὶ πᾶς ὁ κατάγειος τόπος ἐστὶ διὰ στυλογλύφων. (2) Φοίνικες ἰδίᾳ κεῖνται δοκοί, στενὴν παντάπασιν τὴν ἀνάμεσον ἀλλήλων χώραν ἀπολείπουσαι. Τὸ δὲ ξύλον τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων οὐ σήπεται, βρεχόμενον δὲ καὶ τοῖς βάρεσι θλιβόμενον ἄνω κυρτοῦται τρέφει τε τὰς διαφύσεις τῶν ῥιζῶν ἑαυτῷ προσλαμβανόμενον τοῖς ἰδίοις ἀραιώμασιν τὴν ἔξωθεν σύμφυσιν. (3) Ἐπὶ τούτων πολλὴ καὶ βαθεῖα κατακέχυται γῆ καὶ τὸ λοιπὸν τὰ πλατύφυλλα καὶ μάλιστα κηπευόμενα τῶν δένδρων ἐπιπέφυκε ποικίλαι τε καὶ παντοῖαι φύσεις ἀνθέων καὶ πᾶν ἁπλῶς τὸ κατὰ πρόσωπον ἐπιτερπέστατον καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν ἡδι-

PHILONIS BYZANTII

DE

SEPTEM ORBIS SPECTACULIS.

Septem mundi miracula fama quidem omnes norunt, sed oculis usurpant pauci: nam ad Persas trajecto Euphrate magnum iter instituendum; adeunda Ægyptus; divertendum in Græciam ad Eleos; Halicarnassus Cariæ civitas visenda, petenda navi Rhodus et in Ionia Ephesus lustranda est, ut longis per orbem erroribus circumactus et itinerum labore fatiscens, tum demum animi libidinem expleas, ubi annis defectum vita destituit. (2) Quocirca admiranda profecto res est eruditio et magni muneris loco habenda, quod hominibus itinerum difficultate liberatis domi res præclaras spectandas exhibeat, dum oculos animo addit, et rem admiratione dignam iisdem subjicit. Nam qui loca ipsa obit, semel hæc inspicit, et simul atque discesserit, obliviscitur, quod exquisitam operum pulchritudinem penitus perspectam non habeat, et particulares minutiæ memoriam fugiant. Sed qui rem dignam admiratione et accuratam structuræ diligentiam legendo cognoscit, universum artis opus contemplatus, nunquam delenda singulorum simulacra menti impressa servat, quod res insuetas animo perspexerit. (3) Ceterum quod dico nequaquam a vero abhorrere videbitur, ubi mea oratio ordine septem mundi miracula, quam diligentissime fieri potest, perlustrans auditoris assensum impetraverit; ita ut oculis coram inspexisse sibi videatur. Sola enim hæc ceteris rebus præclaris nomen laudemque præripuere; quas quidem mortales pariter vident, sed non pariter mirantur. Nam pulchritudo, solis instar, dum luce sua præstringit, reliqua spectare non patitur.

I.

Qui pensilis vocatur hortus, sublatas a terra plantas habens, in aere culturam capit. Quippe radices arborum in altum suspensæ contignationis vice terram operiunt. Cujus operis hæc descriptio est. Primum lapideæ columnæ sustinendæ moli universæ substructæ sunt: ita ut areæ totius spatium occupent insculptæ columnarum bases. (2) Trabes deinde disponuntur ex palmis angusto admodum intervallo disjunctæ. Hoc enim ligni genus unum ex omnibus cariem non sentit; idemque madefactum et ponderibus pressum sursum versus recurvatur. Id ipsum porro radicum ramos et capillamenta nutrit, adventitiam concretionem inter laxitates suas et sinus admittens. (3) Super his vasta et profunda terreni mole ingesta, arbores conseruntur latifoliæ et in cultu hortorum frequentes: tum florum variæ et omnigenæ species, et, ut paucis complectar, quidquid et ad oculorum conspectum

στον. Γεωργεῖται δ' ὁ τόπος ὡς ἐπ' ἀρούραις, καὶ τὰς ἐργασίας τῆς μοσχείας κομίζεται τῇ χέρσῳ παραπλησίως· τήν τε ἀρόσιμον ὑπὲρ κεφαλῆς εἶναι τῶν ἐπὶ τοῖς ὑποστύλοις περιπατούντων. (4) Πατουμένης δὲ τῆς ἄνωθεν ἐπιφανείας, ὡς ἐπὶ τῶν βαθυγειοτάτων τόπων ἀκίνητος καὶ παρθένος ἡ πρὸς τοῖς ὀροφώμασιν μένει γῆ. Αἱ δὲ τῶν ὑδάτων ἀγωγαὶ τὰς πηγὰς ἐξ ὑπερδεξίων ἔχουσαι τόπων τῇ μὲν εὐθύδρομον καὶ κατάντη ποιοῦνται τὴν ῥύσιν, τῇ δ' ἀναθλιβόμεναι κοχλιοειδῶς ἀνατροχάζουσιν, ἀνάγκαις ὀργανικαῖς τὸν ἕλικα τῶν μηχανημάτων περιτροχάζουσαι, εἰς δὲ πυκνὰς καὶ μεγάλας ἐξαιρόμεναι κρήνας ὅλον ἐπάρδουσι τὸν κῆπον μεθύσκουσαι τῶν φυτῶν τὰς κατὰ βάθους ῥίζας καὶ νοτερὰν τηροῦσιν τὴν ἄρουραν, ὅθεν εἰκότως ἀειθαλής ἐστιν ἡ πόα καὶ τὰ πέταλα τῶν δένδρων ἁπαλοῖς τοῖς ἀκρεμόσιν ἐπιπεφυκότα δροσοπαγῆ καὶ διήνεμον ἔχει τὴν φύσιν. (5) Ἄδιψος γὰρ ἡ ῥίζα τηρουμένη τὴν παρατροχάζουσαν τῶν ὑδάτων νοτίαν ἀναθηλάζει καὶ ῥεμβομένη καταγείοις ταῖς δι' ἀλλήλων ἐμπλοκαῖς ὀχόν, καὶ βεβηκυῖαν ἀσφαλῶς τὴν φυὴν τῶν δένδρων συμφυλάσσει. Σπάταλον καὶ βασιλικὸν τὸ φιλοτέχνημα καὶ τὸ πλεῖστον βίαιον, τὸν πόνον τῆς γεωργίας ὑπὲρ κεφαλῆς κρεμάσαι τῶν θεωρούντων.

2.

Τὰς ἐν Μέμφει Πυραμίδας κατασκευάσαι μὲν ἀδύνατον, ἱστορῆσαι δὲ παράδοξον. Ὄρη γὰρ ὄρεσιν ἐπιδεδόμηται, καὶ τὰ μεγέθη τῶν τετραπέδων κύβων δυσεπινόητον ἔχει τὴν ἀναγωγήν, ἑκάστου διαποροῦντος τίσι βίαις τὰ τηλικαῦτα βάρη τῶν ἔργων ἐμοχλεύθη. (2) Τετραγώνου δὲ τῆς βάσεως ὑφεστώσης οἱ μὲν κατώρυγες λίθοι τὴν θεμελίωσιν ἔχουσιν ἰσομεγέθη τοῖς ὑπεργείοις ὕψεσι τοῦ κατασκευάσματος ἑκάστου, καὶ κατ' ὀλίγον συνάγεται τὸ πᾶν ἔργον εἰς πυραμίδα καὶ γνώμονος σχῆμα. (3) Καὶ τὸ μὲν ὕψος ἐστὶ πήχεων τριακοσίων, ἡ δὲ περίμετρος σταδίων ἕξ. Σύναρμον δὲ καὶ κατεξεσμένον τὸ πᾶν ἔργον, ὥστε δοκεῖν ὅλου τοῦ κατασκευάσματος μίαν εἶναι πέτρας συμφυΐαν. Ποικίλαι δὲ καὶ πορφυραῖ λίθων φύσεις ἀλλήλαις ἐπιδεδόμηνται, καὶ τῇ μέν ἐστιν ἡ πέτρα λευκὴ καὶ μαρμαρῖτις, τῇ δὲ Αἰθιοπικὴ καὶ μέλαινα, καὶ μετὰ ταύτην ὁ καλούμενος αἱματίτης λίθος, εἶτα ποικίλος καὶ διάχλωρος ἀπὸ τῆς Ἀραβίας, ὥς φασι, κεκομισμένος. (4) Ἐνίων δ' ὑαλίζουσιν αἱ χρόαι κυαναυγῆ τὴν φύσιν ἔχουσαι, καὶ μετὰ τούτους ὡσεὶ μηλοβαφεῖς εἰσιν, ἄλλων δὲ πορφυρίζει τὸ χρῶμα καὶ τοῖς διὰ τῶν κογχυλίων θαλασσοβαφουμένοις ἐξομοιοῦται. Πρόσεστι δὲ τῷ μὲν καταπληκτικῷ τὸ τερπνόν, τῷ δὲ θαυμαστῷ τὸ φιλότεχνον, τῷ δὲ πλουσίῳ τὸ μεγαλεῖον. (5) Καὶ τὸ μὲν τῆς ἀναβάσεως μέγεθος ὁδοιπορίας ἔχει κόπον, ἡ δ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς στάσις σκοτοῖ τὰς ὄψεις τῶν εἰς τὰ βάθη καταθεωρούντων. Τῆς προσόψεως τῇ χάριτι τῶν χρωμάτων τὴν πολυτέλειαν τῆς χορηγίας βασιλι-

amœnissimum est et ad fruendi voluptatem jucundissimum. Jam totus ille locus solidi agri instar obaratur, nec minus quam cetera humus insitionum ac propagationum operis cedit. Ita fit, ut aratro subactus campus supra caput sit eorum, qui inter subjectas columnas inambulant. (4) Ac dum superior terræ planities pedibus calcatur, haud aliter quam in locis profundi spissique soli immota et, ut ita loquar, virgo maneat humus illa, quæ contignationi proxime insidet. At aquarum scatebræ ex eminentibus manantes fontibus partim recto cursu per prona labuntur, partim vi elisæ per flexus et spiras in altum emicant, organorum quorundam impulsionibus per machinarum anfractus circumvolutæ. Sic in crebra et ampla conceptacula sursum collectæ totum irrigant hortum, et in altam terram depressas stirpium radices largo humore perfundunt atque ita solum humectum perpetuo conservant. Hinc et herbæ perenni viriditate pubescunt et arborum folia mollibus erumpentia ramis assiduo rore et perflata, gliscentia tenacius inhærescunt. (5) Nam radices nunquam exsuccæ permeantem exsugunt aquam, quæ per oppressas et in humum defossas illarum crates discurrens stabilem et compactam arborum indolem continet. Amœnissimæ voluptatis et regalis munificentiæ prorsus istud est opus, in quo vis est facta naturæ dum agricolationis opera supra spectantium capita suspensa præbetur.

2.

Memphiticarum Pyramidum structura supra hominum vires, descriptio autem præter eorundem opinionem; sunt enim montes montibus superimpositi, nec facile animus concipit, quomodo ingentes quadratorum lapidum moles potuerint elevari, dubitantibus cunctis, qua machinarum vi tam vasta operum pondera commota fuerint. (2) Supposita autem basi quadrangulari, saxa quidem illa, quæ operi sustentando humi deffossa sunt, superstructiones exteriores ordine decrescentes magnitudine æquant, opusque universum sensim in Pyramidem et acuminis figuram coit, (3) cujus altitudo est cubitorum trecentorum sex vero stadiorum ambitus. Totum opus juncturis tam apte commissum est adeoque perpolitum, ut structura universa ex uno saxo concreta videatur. Lapidum vero diversa genera invicem sunt conjuncta; hic quidem petra candida et marmorea, illic Æthiopica et nigra; hanc hæmatites, ut vocant, lapis excipit; illum deinde varius et ex viridi translucidus ex Arabia, ut ferunt, allatus. (4) Nonnulli vitreum colorem ex cæruleo splendescentem imitantur. Et post hosce alii mali instar qui flavescunt. Purpurei alii coloris sunt, haud absimiles iis, qui marino conchyliorum murice inficiuntur. Ceterum stupori delectatio, admirationi artis præstantia, opumque profusioni magnificentia conjuncta est, (5) et altitudo quidem ascensus justi itineris instar defatigat. Si quis autem in summo vertice consistens deorsum prospiciat, oculorum caligat vertigine. Colorum gratissimæ varietati impensarum ma-

χος πλοῦτος παρύφαγκεν. Καυχάσθω τύχη πιστεύουσα ταῖς ἐξυπηρετουμέναις δαπάναις καὶ τῶν ἄστρων ἐφάψασθαι. Ἢ γὰρ ἄνθρωποι διὰ τῶν τοιούτων ἔργων ἀναβαίνουσι πρὸς θεούς, ἢ θεοὶ καταβαίνουσι πρὸς ἀνθρώπους.

gnificentiam regiæ opes adjunxerunt. Glorietur fortuna, dum credit, se profusis sumptibus ipsa quoque sidera contingere posse. Per ejusmodi enim opera vel homines ascendunt ad deos, vel dii ad homines descendunt.

3.

Διὸς Κρόνος μὲν ἐν οὐρανῷ, Φειδίας δ' ἐν Ἤλιδι πατήρ ἐστιν· ὃν μὲν γὰρ ἀθάνατος φύσις ἐγέννησεν, ὃν δὲ Φειδίου χεῖρες μόναι δυνάμεναι θεοὺς τίκτειν. Μακάριος ὁ καὶ θεασάμενος τὸν βασιλέα τοῦ κόσμου μόνος καὶ δεῖξαι δυνηθεὶς ἄλλοις τὸν κεραυνοῦχον. (2) Εἰ δ' αἰσχύνεται Ζεὺς Φειδίου καλεῖσθαι, τῆς μὲν εἰκόνος αὐτοῦ γέγονεν ἡ τέχνη μήτηρ. Διὰ τοῦθ' ἡ φύσις ἤνεγκεν ἐλέφαντας [καὶ] ἀγέλας ἐλεφάντων ἡ Λιβύη δαψιλεύεται, ἵνα Φειδίας τεμὼν τοὺς τῶν θηρίων ὀδόντας χειρουργήσῃ τὴν εἰς τὸ κατασκευαζόμενον ὕλην. (3) Τοιγαροῦν τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἑπτὰ θεαμάτων θαυμάζομεν μόνον, τοῦτο δὲ καὶ προσκυνοῦμεν· ὡς μὲν γὰρ ἔργον τέχνης παράδοξον, ὡς δὲ μίμημα Διὸς ὅσιον. Ἔχει τοίνυν ὁ μὲν πόνος ἔπαινον, ἡ δ' ἀθανασία τιμήν. (4) Ὦ καιρὲ τῆς Ἑλλάδος πλουτήσας εἰς θεῶν κόσμον ὁπόσον οὐδεὶς ὕστερον ἐπλούτησεν, καὶ τεχνίτην ἔχων δημιουργὸν ἀθανασίας ὁπηλίκον ὁ μεταγενέστερος βίος οὐκ ἐνήνοχεν, καὶ δεῖξαι δυνηθεὶς ἀνθρώποις θεῶν ὄψεις, ἃς ὁ μὲν παρὰ σοὶ θεασάμενος παρ' ἄλλοις ἰδεῖν οὐκ ἂν δυνηθείη. Καὶ γὰρ δὴ τὸν μὲν Ὄλυμπον πλεῖστον χρόνον Φειδίας νενίκηκεν, τοσοῦτον ὅσον ὑπονοίας μὲν ἐνάργεια, ἱστορίας δὲ γνῶσις, ὄψις δ' ἀκοῆς ἐστι βελτίων.

Jovi in cœlo quidem Saturnus, in Elide Phidias pater est. Nam illum Natura immortalis genuit, hunc Phidiæ manus, quæ solæ deos parere potuerunt. Felix, qui solus mundi regem vidit et fulminatorem illum omnium exposuit oculis. (2) Si tamen Jovem Phidiæ filium vocari pudet, ars sane imagini ipsius mater fuit. Eum in finem natura elephantos produxit et Africa elephantorum gregibus abundat, ut Phidias sectos belluarum dentes manu fingeret. (3) Et cetera quidem ex septem miraculis admiratione, solum autem hoc et veneratione prosequimur. Nam quatenus artis opus, admirabile est, quatenus Jovis simulacrum, sacrosanctum. Quapropter labor quidem laudem habet, immortalitas vero cultum. (4) O tempora Græciæ, quæ et opibus ad deorum ornamenta longe ultra sequentia sæcula abundarent, et artificem habuere immortalitatis auctorem, cui similem nulla in posterum ætas tulit, deorum quoque adspectus mortalibus ostendere potuerunt, quos quicunque apud te spectaverit, apud alios non temere videat. Et Olympum quidem longissimo intervallo Phidias superavit, quantum scilicet opinioni evidentia, narrationi cognitio, visus auditui præstat.

4.

Ῥόδος ἐστὶ πελαγία νῆσος, ἣν τὸ παλαιὸν ἐν βυθῷ κρυπτομένην Ἥλιος ἀνέδειξεν αἰτησάμενος παρὰ θεῶν ἰδίαν γενέσθαι τὴν ἀναφανεῖσαν. Ἐν ταύτῃ Κολοσσὸς ἔστη πήχεων ἑβδομήκοντα διεσκευασμένος εἰς Ἥλιον· ἡ γὰρ εἰκὼν τοῦ θεοῦ συμβόλοις ἐγινώσκετο τοῖς ἐξ ἐκείνου. Τοσοῦτον δ' ὁ τεχνίτης ἐδαπάνησεν χαλκόν, ὅσος σπανίζειν ἤμελλεν τὰ μέταλλα· τὸ γὰρ χώνευμα τοῦ κατασκευάσματος ἐγένετο χαλκούργημα τοῦ κόσμου. (2) Μήποτε δὲ διὰ τοῦτο ὁ Ζεὺς Ῥοδίοις θεσπέσιον κατέχευε πλοῦτον, ἵνα τοῦτον εἰς τὴν Ἡλίου δαπανήσωσι τιμήν, τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ ταῖς ἐπιβολαῖς ἀπὸ γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβιβάζοντες; Τοῦτον ὁ τεχνίτης ἔσωθεν μὲν σχεδίαις σιδηραῖς καὶ τετραπέδοις διησφαλίσατο λίθοις, ὧν οἱ διάπηγες μοχλοὶ Κυκλώπειον ἐμφαίνουσι ῥαιστηροκοπίαν, καὶ τὸ κεκρυμμένον τοῦ πόνου τῶν βλεπομένων μεῖζόν ἐστιν· ἐπαπορεῖ γὰρ ὁ θαυμαστὴς τῶν θεωρούντων ποίαις πυράγραις ἢ πηλίκαις ὑποστάσεσιν ἀκμόνων ἢ ποταπαῖς ὑπηρετῶν ῥώμαις τὰ τηλικαῦτα βάρη τῶν ὀβελίσκων ἐχαλκεύθη. (3) Ὑποθεὶς δὲ βάσιν ἐκ λευκῆς καὶ μαρμαρίτιδος πέτρας ἐπ'

Rhodus insula alto in mari jacet, quam olim in fundo demersam Sol in lucem protulit, detectam sibi propriam a diis postulans. Hic septuaginta cubitorum stat Colossus, ad Solis instar effectus. Dei enim effigies ex signis illi propriis agnoscitur. Artifex tantum æris operi impendit, quo metalla deficere potuissent. Nam in conflando opere universi orbis æraria aderant. (2) Numquid vero Jupiter Rhodios immensis opibus inundavit, ut eas Solis honori, numinis simulacrum e terra ad cœlum usque educere aggressi, impenderent? Hunc opifex extrinsecus quidem juncturis ferreis et quadratis lapidibus communivit, quorum vectes, queis interstitia coagmentantur, Cyclopum malleis videntur elaborati. Et quidquid operis in occulto latet, majus est eo quod cernitur. Dubitat enim admiratione defixus spectator, queis forcipibus vel cujusmodi suppositis incudibus aut quali operarum robore tam vasta ferramentorum pondera cudi et conflari potuerint. (3) Ceterum basi ex candido marmore supposita, primum illi

αὐτῆς μέχρι τῶν ἀστραγάλων πρώτους ἤρεισε τοὺς πόδας τοῦ Κολοσσοῦ, νοῶν τὴν συμμετρίαν ἐφ' ὧν ἤμελλε θεὸς ἑβδομηκοντάπηχυς ἐγείρεσθαι· τὸ γὰρ ἴχνος τῆς βάσεως ἤδη τοὺς ἄλλους ἀνδριάντας ὑπερέκυπτεν. Τοιγαροῦν οὐκ ἐνῆν ἐπιθεῖναι βαστάσαντα τὸ λοιπόν· ἐπιχωνεύειν δ' ἔδει τὰ σφυρά, καὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν οἰκοδομουμένων ἀναβῆναι τὸ πᾶν ἔργον ἐφ' αὐτοῦ. (4) Καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἀνδριάντας οἱ τεχνῖται πλάσσουσι πρῶτον, εἶτα κατὰ μέλη διελόντες χωνεύουσιν καὶ τέλος ὅλους συνθέντες ἔστησαν· οὗτος δὲ τῷ πρώτῳ χωνεύματι τὸ δεύτερον μέρος ἐπιπέπλασται καὶ τούτῳ χαλκουργηθέντι τὸ τρίτον ἐπιδεδόμηται, καὶ τὸ μετὰ τοῦτο πάλιν τὴν αὐτὴν τῆς ἐργασίας ἔσχηκεν ἐπίνοιαν· οὐ γὰρ ἐνῆν τὰ μέλη τῶν μετάλλων κινῆσαι. (5) Τῆς χωνείας δὲ γενομένης ἐπὶ τῶν προτετελεσμένων ἔργων αἵ τε διαιρέσεις τῶν μοχλῶν καὶ τὸ πῆγμα τῆς σχεδίας ἐτηρεῖτο καὶ τῶν ἐντιθεμένων πετρῶν ἠσφαλίζετο τὸ σήκωμα, ἵνα διὰ τῆς ἐργασίας τηρήσῃ τὴν ἐπίνοιαν ἀσάλευτον, ἀεὶ τοῖς συντελεσθεῖσιν μέλεσι τοῦ Κολοσσοῦ χοῦν γῆς ἄπλατον περιχέων, κρύπτων τὸ πεπονημένον ἤδη, κατάγειον τὴν τῶν ἐχομένων ἐπίπεδον ἐποιεῖτο χωνείαν. (6) Ἐκ δὲ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀναβὰς ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς ἐλπίδος καὶ πεντακόσια μὲν χαλκοῦ τάλαντα δαπανήσας, τριακόσια δὲ σιδήρου τῷ θεῷ τὸν θεὸν ἴσον ἐποίησεν, μέγα τῇ τόλμῃ βαστάσας ἔργον· Ἥλιον γὰρ δεύτερον ἀντέθηκεν τῷ κόσμῳ.

5.

Σεμίραμις ἐς βασιλικὴν ἐπλούτησεν ἐπίνοιαν. Τοιγαροῦν ἀπέθανεν θεάματος θησαυρὸν ἀπολείπουσα. Βαβυλῶνα γὰρ ἐτείχισεν τριακοσίων ἑξήκοντα σταδίων βαλλομένη θεμελίωσιν, ὥστε τὴν περίμετρον τῆς πόλεως ἡμεροδρόμου κόπον ἔχειν. Ἔστι δ' οὐκ ἐν τῷ μεγέθει μόνον τὸ θαυμαστόν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς οἰκοδομίας καὶ περὶ τὰ πλάτη τῶν μέσων τόπων· ὀπτῇ γὰρ πλίνθῳ [καὶ] ἀσφάλτῳ δεδόμηται. (2) Καὶ τὸ μὲν ὕψος ἐστὶ τοῦ τείχους πλέον ἢ πεντήκοντα πήχεων, τὰ δὲ πλάτη τῶν περιδρομίδων ἅρματα τέτρωρα τέσσαρα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν διιππεύει. Πολύστεγοι δὲ καὶ συνεχεῖς οἱ πύργοι δέξασθαι τοῖς χωρήμασι δυνάμενοι στρατοπέδου πλῆθος. Τοιγαροῦν ἡ πόλις ἐστὶ τῆς Περσίδος προτείχισμα καὶ λέληθεν ἐν αὐτῇ τὴν οἰκουμένην κατακεκλεικυῖα· (3) τοσαῦται μυριάδες ἀνθρώπων τὸν ὅλον αὐτῆς κύκλον κατοικοῦσιν. Ἡλίκην δὲ δυσκόλως ἄλλοι χώραν γεωργοῦσιν, τηλικαύτην Βαβυλὼν οἰκουμένην ἔχει, καὶ παρὰ μόνοις ἐκείνοις ἐντὸς τοῦ τείχους ἀποδημοῦσιν κατοικοῦντες.

6.

Ὁ τῆς Ἀρτέμιδος ναὸς ἐν Ἐφέσῳ μόνος ἐστὶν θεῶν οἶκος. Πεισθήσεται γὰρ ὁ θεασάμενος τὸν τόπον

pedes colossi ad talos usque imposuit, quod proportionem jam animo concepisset, quousque septuaginta cubitorum deus esset exsurrecturus. Sola enim pedis planta alias statuas jam excedebat. Itaque cetera aliunde allata superimponi non poterant; sed tali erant superaffundendi, ut sicut in ædium structuris universum opus in semet ipso exsurgeret. (4) Atque eam ob causam reliquas quidem statuas artifices prius effingunt, deinde membratim divisas conflant, tandemque in unum compositas erigunt; hic autem parti prius fusæ alterum membrum affictum, et huic conflato tertium superadditum, et sequens deinde membrum rursus eodem artificio elaboratum fuit. Neque enim singula membra ærea loco moveri potuissent. (5) Verum cum super operis parte jam perfecta fusura fieret, et vectium interstitia et juncturarum compages servabantur, et saxa ad continendum opus apposita eo reddebantur firmiora. Sed ut operis formam animo servaret, absolutis hoc modo colossi membris ingentem vim terræ ac pulveris circum affudit, partem operis jam perfectam quasi sub terra occultans, ut sequentia sub plano conflaret, (6) ascendens paulatim ad extremum spei fastigium, et æris quidem quingentis, ferri autem trecentis talentis consumptis deum deo similem fecit, magnum opus audaci animo librans: nam in mundo alterum Solem Soli opposuit.

5.

Semiramis ad majestatem et splendorem regium abundavit divitiis. Idcirco moriens pro thesauro orbis miraculum reliquit. Nam muris Babylonem cinxit, jactis trecentorum sexaginta stadiorum fundamentis; ita ut ambitus urbis cursorem diurnum defatigare posset. Sed non in magnitudine solum, verum etiam in soliditate structuræ et in latitudine interstitiorum admirabilitas consistit. Nam ex latere cocto et bitumine exstructus est. (2) Et muri quidem altitudo quinquaginta cubitos superat; curriculorum vero ea est latitudo, ut quatuor currus quadrijuges uno eodemque tempore pertranseant. Turres crebræ ac continuæ, ac multas habentes contignationes et amplitudine sua numerosi exercitus capaces. Quocirca civitas illa Persidis propugnaculum est, et universum quodammodo urbs in se complecti videtur; (3) tot hominum myriades intra universum ejus ambitum habitant. Aliæ vero civitates vix tantum terræ spatium excolunt, quantum Babylon habitationibus occupat. Et illic solum incolæ intra mœnia peregrinantur.

6.

Dianæ Ephesiæ templum unicum est deorum domicilium. Quisquis enim spectaverit, credet, permutatis

ἐνηλλάχθαι καὶ τὸν οὐράνιον τῆς ἀθανασίας κόσμον ἐπὶ γῆς ἀπηρεῖσθαι. Γίγαντες γὰρ ἢ τῶν Ἀλωέως παίδων οἱ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀνάβασιν εἰργάσαντο ὄρεσι χωννύοντες τὸν οὐ ναὸν ἀλλ' Ὄλυμπον· ὥστε τῆς μὲν ἐπιβολῆς τολμηρότερον εἶναι τὸν πόνον, τοῦ πόνου δὲ τὴν τέχνην. (2) Τὸ γὰρ ἔδαφος τῆς ὑποκειμένης γῆς λύσας ὁ τεχνίτης καὶ τὰ βάθη τῶν ὀρυγμάτων καταβιβάσας εἰς ἄπειρον ἐβάλετο τὴν κατώρυγα θεμελίωσιν, ὀρῶν λατομίας δαπανήσας εἰς τὰ κατὰ γῆν καλυπτόμενα τῶν ἔργων· ἐρείσας δὲ τὴν ἀσφάλειαν ἀσάλευτον καὶ προϋποθεὶς τὸν Ἄτλαντα τοῖς βάρεσι τῶν μελλόντων ἐπαπερείδεσθαι πρῶτον μὲν ἔξωθεν ἐβάλετο κρηπῖδα δεκάβαθμον διεγείρων πρὸς βάσιν μετεωροφανὲς καὶ περὶ.....

invicem locis mundum cœlestem immortalium deorum in terras demigrasse. Nam Gigantes vel Aloidæ cœlum conscendere agressi, aggestis montibus non templum sed Olympum struxere: ita ut labor inceptum, ars laborem audacià superet. (2) Artifex enim, dimoto solo, quod suberat, actisque in immensam profunditatem fossis, fundamenta altioribus cuniculis jecit; ita ut montium lapicidinas operibus subterraneis exhauriret. Sed strato inconcussæ soliditatis firmamento et præsupposito Atlante ad superincubituri operis pondera sustinenda, principio quidem crepidinem decem graduum extrinsecus posuit, quæ basis elevatioris vice fungeretur. . .

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

A.

B.

C.

N.

O.

P.

U. V.

Z.

INDEX SCRIPTORUM

QUOS PORPHYRIUS LAUDAVIT.

